BIBLIOTECA NAZ
LI
G
10

Digitized by Google

L1
S
10

Digitized by Google

AGATHIÆ
SCHOLASTICI
DE IMPERIO ET REBUS GESTIS
JUSTINIANI
IMPERATORIS
LIBRI QUINQUE.

Digitized by Google

ΑΓΑΘΙΟΥ
ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
ΒΙΒΛΟΙ ΠΕΝΤΕ.

AGATHIÆ SCHOLASTICI
DE IMPERIO ET REBUS GESTIS
JUSTINIANI IMPERATORIS.
LIBRI QUINQUE.

Ex Bibliotheca & interpretatione BONAVENTURÆ VULCANII, cum NOTIS ejuſdem.

Acceſſerunt ejuſdem AGATHIÆ *Epigrammata, cum Verſione Latina.*

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.
M. DCC. XXIX.

Bibliothecae Domus Prof. Neap. Soc. Jes.
Catal. ingcript.

PHILIPPO V.

HISPANIARUM REGI

CATHOLICÆ RELIGIONIS ADSERTORI.

SI quod Opus litterarium eſt, PHILIPPE Rex maxime, quod Regiis auſpiciis dignum videatur, una eſt Hiſtoria Byzantina, quæ magnitudine molis & rerum præſtantia non Liber, ſed

Bibliotheca dici poteſt. Itaque nemo mirabitur, me, qui rem tantam aggredior, quantam ne ipſæ quidem Typographorum Societates longe ditiſſimæ auſæ ſunt, conatui parem quæſiſſe Auſpicem. Sentio enimvero Regiæ Majeſtatis celſitudinem; ſed non tam me illa deterret, quam indulgentia allicit, quæ magnos Reges ſemper comitata eſt. Quicumque autem ego ſim, non me quidem, ſed magnam hanc Scriptorum nobiliſſimorum catervam ſpectare debes; quæ olim, cum primum prodiret, LUDOVICI Magni Avi tui præſidio feliciter uſa, nunc eo ſublato, qui ſupra mortalitatem poſitus videbatur, ad Nepotem tantarum virtutum hæredem ſua vota convertit. A Gallo porro ad Hiſpanum tranſit, fortunam amplificatura, non mutatura. Tu enim is es, qui duas has florentiſſimas Nationes gloriæ contentione jamdiu certantes, & quod conſequitur, ingeniis ſtudiiſque diſpares, incredibili quadam ac prope divina prudentia conciliaſti; & in tot tantiſque longiſſimi ac periculoſiſſimi belli viciſſitudinibus effeciſti, ut nec Galli niſi de Hiſ-

panis, nec Hiſpani niſi de Gallis ſolliciti eſſent. Nunc rebus vel compoſitis, vel pœne compoſitis, quid eſt reliquum, niſi ut artes ac diſciplinas ad populorum tuorum felicitatem promoveas? Regno tam longe lateque fuſo numquam deerunt opes: ſed, quod opes ipſas regere poteſt, & ad humani generis uſum accomodare, rectum de rebus omnibus judicium, a litterarum ſtudiis proficiſci debet, litterarum ſtudia a librorum & librariorum tutela. Debes hoc divinæ providentiæ, quæ Domum tuam ſupra reliquos Europæ Principes pulcherrima prole fortunare voluit; ut jam non modo Hiſpano Regno in ſeram poſteritatem ſuffectura videatur, ſed aliarum quoque provinciarum ſpem & expectationem commoveat. Non potes ingenti huic Dei opt. max. beneficio aptius reſpondere, quam ſi tu quoque, exemplo ejus, mortalibus benefacias; in eoque maxime benefacias, in quo appareat, quantopere privatorum tenuitati Regia amplitudo præcellat. Ars hæc noſtra, Philoſophiæ, Theologiæ, ſacri civiliſque Ju-

ris, totiuſque Sapientiæ adminiſtra, privatis opibus & conſiliis ſtare nequit : nec vero ego tam ingens Opus movere auſus eſſem, ſi de me tantummodo cogitaſsem. In humanarum rerum faſtigia oculos mentemque conjeci; & quod in primis mihi præfulgere viſum eſt, eo tamquam ſidere , quod fauſtum fortunatumque eſset, moliri cœpi. Ades igitur homini (ut veterum Hiſpanorum more loquar) devoto Numini Majeſtatique tuæ; induſtriamque meam in re tam gravi occupatam Regio nomine tege , auſpicio fove , præſidio ſuſtenta.

Bartholomæus Javarina
Typographus Venetus.

HISTORIÆ CONSTANTINOPOLITANÆ

CURIOSIS INDAGATORIBUS

S. P.

Byzantinam Hiſtoriam, multitudine rerum mirabilem, varietate jucundam, diuturnitate temporis ſpectabilem, ac Veteri Romanæ tantum non parem, ut amant, colunſque ſtudioſi omnes; ita libros, quibus illa continetur, avide ambiunt exoptantque. Sed fruſtra jamdudum illos vacui fere omnes Bibliothecarum foruli expectant. Cum enim maxima pars nobilium illorum Hiſtoricorum cum blattis adhuc tineiſque luctetur in pulvere & ſitu Manuſcriptorum Codicum; qui vero hactenus publicati ſunt, vel Latine tantum, vel Græce tantum apparuerint, & ſi qui Græce ſimul ac Latine excuſi ſunt, diſpari admodum forma, charactere diſſimili, diverſis diſſitiſque a ſe invicem locis temporibuſque prodierint; inde factum eſt magno litterarum incommodo, dicam & litteratorum damno, in tanta penuria, quæque indidem orta eſt, talium mercium caritate maxima, ut beatus ille merito cenſendus ſit, non qui omnes, ſed qui quamplurimos eoſque deformes ac mancos, quovis pretio, ſummaque diligentia potuerit ſibi comparare. Eam ob cauſam, pluresque alias, quas quivis facile conjicere poterit, cum Regiis Typis, eademque omnino voluminis forma, omnes, quotquot uſpiam gentium hactenus editi ſunt, & in Bibliothecis Vaticana, Regia, Barberina, Mazarina, Seguieriana, Memmiana, Thuana, Puteana, Petaviana, Collegii Pariſienſis Societatis Jeſu, aliiſque quamplurimis privatis publiciſque noſtro doctorumque virorum ſtudio reperiri potuerunt, publicam in lucem emittere decreverimus, nobiſque quædam etiamnum deſint ad perfectam omnique ex parte abſolutam Byzantinæ Hiſtoriæ editionem, operæpretium viſum fuit brevem conſilii noſtri, atque apparatus indiculum texere, neque tantum Excerptis Legationum, veterum Hiſtoricorum Eclogis, Theophylacti Simocattæ Hiſtoriarum libris octo, ac Nicephori Conſtantinopolitani Patriarchæ Breviario Chronico (quæ omnia uno ſimul volumine compacta, ac variis Eruditorum Virorum Annotationibus Obſervationibuſque de novo illuſtrata, modo prodeunt in publicum) veluti Galeatum quemdam Prologum præfigere, ſed etiam ſeorſim vulgare, ac undequaque, per univerſam maxime Europam, Orbemque Chriſtianum diſpergere, ut qui in diſſitis a Gallia Regnis remotiſque provinciis habitant, neque facile res noſtras conatuſque reſcire poſſunt, hoc veluti dato ſigno intelligant, quos ad hanc uſque diem Conſtantinopolitanæ Hiſtoriæ Scriptores Luparæis characteribus ediderimus, quos ſub prælo habeamus, quoſque propitio Numine, & aſpirantibus favore ſuo atque

humanitate bonis omnibus, emiſſuri deinceps ſimus. Agitedum, viri per orbem univerſum litterati, litterarumque amantes ac gloriæ, expromite quidquid apud vos latet in angulis, excutite pluteos Bibliothecarum, angulos ſcrutamini, muſæa circumſpicite, amicos familiareſque veſtros monete, urgete, impellite: & ſi forte quid ad inſtitutum noſtrum accommodatum nacti eſtis, aut vitiate illico, ſi tam propenſa in vobis efflorefcit humanitas, ac de litteris bene merendi voluntas, aut ſaltem ſcriptis in hanc urbem litteris ad Sebaſtianum Cramoiſy *Architypographum Regium, & Typographiæ Regiæ Curatorem, alioſve vobis notos ac familiares, conſilij veſtri liberalitatiſque rationem ſignificate. Hoc enim poſſumus polliceri, tanti beneficii benefactique memoriam, Regiis Typis expreſſam, toto orbe vulgandam, & apud poſteros omnes, quovis marmore atque ære perennius duraturam. Neque enim permittemus unquam, ut ullius nomen oblivioni detur, qui laudabiles conatus noſtros, totique reipublicæ litterariæ perbonorificos juxta ac ſalutares promovere vel leviter tentaverit. Valete.*

Lutetiæ Pariſiorum, e Collegio Claromontano Societatis JESU, Kalendis Januariis anni Æræ Chriſtianæ M. DC. XLVIII.

Omnium ſervus in Chriſto obſequentiſſimus
PHILIPPUS LABBE SOC. JESU.

Digitized by Google

ALOYSIUS MOCENICO DEI GRATIA DUX VENETIARUM &c. Univerſis & ſingulis Magiſtratibus hujus Urbis Noſtræ Venetiarum, nec non rappræſentanribus noſtris, eorumque miniſtris, præſentibus, & futuris, ad quos Hæ Noſtræ pervenerint, & earum execution ſpectar, vel ſpectare poterit, ſignificamus hodie in Conſ. Noſtro Rogarorum captam fuiſſe parrem tenoris infraſcripri, videlicet: Rilaſciò queſto Conſiglio dall' informazione giurata hora letta de' Reformatori dello Srudio di Padova la conſuetudine di annuir all' inſtanza di chi implora ſtamparſi ſolo qualche Libro, da cui poſſa riſſulrarne molto vantaggio, ed ornamento a' Letterati. Con rali conſiderazioni però ſi permette a Bortolamio Giavarina Libraro di poter, come ſupplica, ſtampar, e vender eſſo ſolo per il corſo d'anni otto il Libro inſigne, inritolato De Byzantinæ Hiſtoriæ ſcriptoribus, ptoponenre P. Philippo Labbe Biturico Soc. Jeſu: opera, che ridotta dal lungo corſo del tempo in numero molto riſtretro, s'è poſto all' impegno, con grave ſuo diſpendio, d'ampliare. Non doverà pertanto queſta, durante eſſo rempo, da chi ſi ſii altro, nè nella Dominante, nè fuori nello Stato Noſtro, eſſer riſtampata, e venduta, ſotro pena a chi contraveniſſe, di Ducati cinquecenro, d' eſſer dato un Terzo de' quali al Denuntiante; e gli altri al Magiſtr. che ingiongerà il levo della pena, e all' Arſenal Noſtro. Quare auctorirate ſupradicti Conſilii mandamus Vobis, ur ira exequi debeatis. Daræ in Noſtro Ducali Palatio Die vigeſima Februarii MDCC. XXVIII.

Bortolamio Giacomazi Seg.

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduro per la Fede di Reviſione, & Approbatione del *P. F. Tomaſo Maria Gennari Inquiſit. Genr.* nel Libro Intitolato. *De Byzantinæ Hiſtoriæ ſcriptoribus, proponente P. Philippo Labbe Biturico Soc. Jeſu*, non v'eſſer coſa alcuna conrro la Santa Fede Cartolica, & parimenre per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Prencipi, & buoni coſtumi, concedemo Licenza a *Bortolamio Giavarina Stampatore*, che poſſi eſſete ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite copie alle Pubbliche Librarie di Venetia, & di Padova.

Dar. 20. Febraro 1728.

(*Gio: Franceſco Moroſini Kav. Ref.*
(*Andrea Soranzo Proc. Ref.*
(*Pietro Grimani Kav. Proc. Ref.*

Agoſtino Gadaldini Seg.

POSTERITATI

GALLIA ET HISPANIA
FUNESTISSIMIS BELLIS
ANNOS SUPRA VIGINTI
DISTRAHEBANTUR:

JULIUS

MAZARINUS

DEPLORATAM PACEM
EXCITAVIT UNUS:
ET BEATAM TRANQUILLITATEM
QUA' QUA' PATENT LATISSIMA DUO REGNA,
FELICITER IMPARTITUS EST.

INGENS FACINUS
ADUMBRARE CERTATIM CONTENDIT
ORATORUM ET POETARUM
INFINITA NATIO:
VANUS UTRORUMQUE LABOR.

HOC NUDO ET CONTRACTO
PANEGYRICO
ASSERIT
EMINENTISSIMO PRINCIPI
IMMORTALITATEM
IMMORTALITATIS PARENS
TYPOGRAPHIA REGIA.

Scribebat ad Prælum,
EMINENTIÆ SUÆ ADDICTISSIMUS
SEBASTIANUS MABRE,
Ex filia Nepos SEBASTIANI CRAMOISY,
Typographiæ Regiæ Curatoris.

ILLUSTRIBUS
AMPLISSIMISQUE VIRIS
ORDINIBUS
HOLLANDIÆ ET WESTFRISIÆ,
DOMINIS POTENTISSIMIS.

CUM variæ ſint artes ac ſcientiæ, ſocietati generis humani conducibiles ac neceſſariæ, Illuſtres ampliſſimique Viri, maximam profecto laudem merentur ii, qui ad eas perdiſcendas & ad publicam utilitatem accommodandas omne ſuum ſtudium atque operam conferunt. Proxima eſt eorum laus quorum labor omnis atque induſtria verſatur in linguis auctoribuſque quibus illæ ipſæ artes ſunt tractatæ nobiſque traditæ excolendis atque illuſtrandis, quique vel veteres ſcriptores Græcos e ſitu & ſqualore eruunt & in lucem proferunt, vel jam antea editos, ſed male ab indoctis interpretibus habitos, refingunt, & priſtino ſuoque nitori integritatique reſtituunt. Quod quidem ſtudium tametſi ob exiguam

quæ inde affulget lucri ſpem perpaucos hodie habet ſectatores (plerique enim eas artes ſequuntur, e quibus facilis eſt ad opes & honores curſus) mihi tamen, qui ſtudiorum dignitatem non privato quæſtu ſed publica utilitate metiri ſoleo, mirifice ſemper placuit. Utilitatem vero quam hoc ſtudii genus ſecum traxit longe maximam quis obſecro eſt adeo rudis ut in dubium vocet? Si enim hoc in confeſſo eſt ex veterum Græcorum fontibus doctrinam omnem eſſe hauriendam; quis non videt quanti interſit ut illi ipſi fontes puri atque illimes conſerventur; Quantopere vero eos contaminarit atque polluerit craſſa nonnullorum interpretum inſcitia, nemo eſt etiam infra mediocritatem doctus qui neſciat; ſenſique ipſe cum in aliis multis auctoribus, tum vero præcipue in Cyrilli Alexandrini Theſauro, & divinis illis de Trinitate libris, in quibus nihil fere agnoſco Cyrilli preter nudum illius nomen. Hanc itaque Spartam, ut ita dicam, linguariam, hoc eſt interpretandi Græcos auctores & in Latinam linguam convertendi rationem, veluti genio naturæque meæ convenientiorem ſemel amplexus, dedi operam hactenus ut pro virili ornarem; & quidem non pauca veterum auctorum Theologica, Philoſophica, Hiſtorica Poeticaque ſcripta partim antea non edita Latine verti, partim edita quidem, ſed ita ut ἀνεκδότοις ἐναλίγκια merito cenſeri poſſent, nova interpretatione donavi, non exigno, uti ſpero, rei litterariæ bono: tametſi ex iis quædam, neſcio quo malo fato, magno certe meo cum dolore, neque minore cum incommodo publico, ſummoque multorum doctiſſimorum virorum deſidetio, totos jam quindecim annos apud Typographum, cui ea excudenda dederam, hærent. Nunc vero Agathiam hiſtoricum optimum, qui Juſtiniani Imperatoris res geſtas poſt Procopium Cæſarienſem eſt perſequutus, Græce antehac numquam typis editum, in lucem emitto; Agathiam, inquam, virum ſuæ ætatis doctiſſimum, quique unus illam ζηλωτὸν ἔπαινον, hoc eſt Poeticen cum Oratoria ita conjunxit, ut dubium ſit in utra magis excelluerit; in utraque certe non dubiam de omnibus ſui ævi ſcriptoribus victoriam reportavit. E cujus editione plurimum & Hiſtoriæ & Græcæ linguæ incrementi ornamentique eſt acceſſurum. Quum enim varia graviſſimaque bella adverſus populoſiſſimas potentiſſimaſque nationes, Francos ſcilicet, Gothos, Vandalos, Hunnos, & Perſas geſta deſcribat; tum vero de eorum moribus atque inſtitutis, ac præcipue de Perſicorum regum genealogia ac politia, multa commemorat ſcitu digniſſima, quæ apud alios ſcriptores nuſquam reperiantur. Stilus ipſe plane eſt floridus atque amœnus, multis ſententiarum luminibus illuſtratus. Verbis vero utitur ſelectiſſimis, & frequenter a communi uſu ac ſignificatione remotis; adeo ut Svidas diligens Gloſſographus poriſſimam Lexici ſui partem ex hujus ſcriptis concinnarit. Hunc itaque Agathiam ſcriptorem luculentiſſimum, quem olim Perſona ita lutularat ac deformarat, ut quicumque eum attingeret meriro exclamarer, Aquam manibus; διαπόρωτον nitidioreque habitu a me donatum vobis, Illuſtres Ampliſſimique Viri, merito inſcribendum dicandumque exiſtimavi: Primum, quod ex hac veſtra Academia in lucem prodeat; in qua quum jam tredecim circiter annos veſtro beneficio honeſtiſſimo hoc otio litterario fruar, vehementer me officio meo defuturum putavi, niſi darem operam ut exſtarer publicum aliquod ſingularis meæ erga vos obſervantiæ gratique animi monumentum: deinde, quod non indignum vobis hoc munuſculum litterarium judicarem, cum ob auctorem ipſum, qui apud doctos omnes ſummo ſemper fuit in pretio, tum vero magni illius Imperatoris, cujus hiſtoriam ſcribit, nomine; in qua quidem hiſtoria multa conſcribuntur ſapienter ab illo prudenterque excogitata, feliciſſimeque perfecta; e quibus nonnulla,

uti ſpero, in uſus veſtros convertere poteritis ad florentiſſimam Rempublicam veſtram ſtabiliendam & nominis veſtri celebritatem, quæ rerum pro libertate tuenda geſtarum magnitudine longe lateque eſt propagata, magis magiſque augendam. Mihi interea nihil gratius accidere poterit, quam ſi intelligam ſtudium hoc meum vobis, Illuſtres Ampliſſimique Viri, probari; magnumque mihi honorificum judicium veſtrum calcar addiderit ad alia id genus vererum Græcorum monumenta e Bibliothecæ meæ penu depromenda & Latine vertenda publicoque communicanda.

Deus Opt. Max. Illuſtres Ampliſſimique Viri, Reipublicæ ejuſque ſeminario Academiæ vos quam diutiſſime ſervet incolumes. Lugduni Batavorum, Anno Domini M. D. XCIIII. Kalend. Januariis.

ILL. DD. VV.

Addictiſſimus BONAVENTURA VULCANIUS.

IN AGATHIAM
A BONAV. VULCANIO EDITUM.

Ἀγαθίας λῶ μὴ πολύϊσον ῥύσατο βίβλῳ
Πέρσας τ' Περσῶν ἔργα παλαιγενίων,
Λισσὸν παυδαμάτωρ, τ' οὐξ ἀμάθων μέλαινα
Πέρσας τ' Περσῶν ἔργα παλαιγενίων.
Ἀγαθίαν δ' λῶ μὴ Βυλκάνιος ἔξιλε λάθης,
Ἀγαθίαν λάθης ἀμφικάλυφε κόνις.
Καί κε πολύς ποτ' ἄλαι, Βυλκάνιε, σεῖο ἕκητι
Ἀγαθίᾳ τε χὠ ὦρτο τ' ἐσοῦ.
Νῶϊ δ' ἄμφω διατοῖσιν ὀφείλετον, ἐσοῦ μὲν
Ἀγαθίᾳ πλεῖον, σοὶ πλέον, Ἀγαθίας.

ΙΩΣΗΠΠΟΣ ΣΚΑΛΑΝΟΣ ΙΟΤΛΙΑΔΗΣ.

AGATHIAS *ni jam faſtis prius aſſeruiſſet*
Perſas, & veterum Perſica geſta ducum,
Tempus edax, & vis ſæclorum aboleret opaca
Perſas, & veterum Perſica geſta ducum.
Ni leibo Agathiam eriperet Vulcanius, olim
Agathiam leibi conderet alta cluis.
Et jam, Vulcani, propter te, maxima rerum
Lis foret Agathiam inter, & Hiſtoriam.
Sed devinxerunt ambos duo. Plurima debet
Hiſtoria Agathiæ, plura tibi Agathias.

JOSEPHUS SCALIGER JUL. CÆS. F.

AD DOCTISSIMUM VIRUM

BONAVENTURAM VULCANIUM

GRÆCARUM LITTERARUM IN ACADEMIA

Lugdunenſi apud Batavos Profeſſorem.

QUOD me Vulcani carmen doctiſſime poſcis,
Fruſtra es: ceu vivam ex pumice aquam elicias.
Non mihi tam proclivis bonos eſt ſcribere verſus,
Quam tibi ſcriptores reſtituiſſe bonos.

FR. DUYCKIUS COS. Leyd.

IN AGATHIÆ HISTORIAM

A CL. V. BONAVENTURA VULCANIO

GRÆCE ET LATINE EDITAM

HIEREMIAS BASTINGIUS S. T. D.

ET COLLEGII THEOLOGICI REGENS.

ÆNEAS *debet vitam poſt fata* MARONI:
INDUPERATOR *ovas Hiſtorico* AGATHIA.
Gloria nam major tanto eſt tibi: ficta Poeſis
A vera quanto vincitur Hiſtoria.
Macte ſed o virtute tua dilecte Camœnis
Qui clarus volitas docta per ora virum
VULCANJ, *quem non ullos ſubjiſſe labores*
Tæduit, æternum ut viveret AGATHIAS.
AGATHIAS *inquam, Graiis ut cognitus olim*
Nunc Graiis pariter cognitus & Latiis.
Sic quondam de te eſt meritus doctiſſime Rhetor
Romanæque decus QUINTILIANE *togæ.*
POGGIUS; *hunc quamquam ſuperas hoc nomine, culta*
Quod per te gemino ſplendeat AGATHIAS.
I nunc MOME *crepa, & male carpere deſine, qui te eſt*
Paſſibus innumeris doctior & melior.
Vos autem PROCERES, *quibus hæc monumenta dicantur,*
Ut veſtro maneant tuta ſub Imperio,
Hunc redamate virum, tuque o BATAVIA *gaude*
Lucem ex te AGATHIAS *quod redivivus habet.*

PAULLUS G. F. P. N.

MERULA.

QUID *hic recens Scriptoris orti contuor?*
Proles cluor Agathi. Ominis nomen boni
Adnoſco. Nam qui audit bonus, plerum bonus eſt,
Quique a bono natus, bonus ille plurumum.
Lares mihi Smyrnæ paterni, quæ ſuum
Civem eſſe Homerum, principem vatum omnium
Princeps probavit olim & ante cæteras
Quæ iniverant certamen, urbis Græciæ
Fere eſt, ut adſim ab inferæ ripa ſtygis.
Quæ Morta te preſſit faviſſis circites
Mille ampliuſque obliviosis? ploxeno
Quæ Fors ſilente, docte fœtus, te obruit?
Incommodo maloque maxumo omnium,

Cordi quibus curæque gesta quæ retro.
Immanisas Gothorum & Hunnorum fera
Med æviterno manciparat carceri;
Ut, quidquid a satis mihi vitæ super,
Inglorium essis atque squale sordidum.
At unde tantum sævitati? Luctuum,
Quibus nec umquam finis esset nec modus,
Causam me eis certissumum monerat fore
Ecfata vatum, quos adiraut, dictio
Immersi enim crudele mærorum mare,
Es conscii, quæ non semel passi, jugum;
Non nesciebant percisi, me nascier,
Quo noscier docente debebant trucum
Clades avorum, lancinasi corporum
Artus, positum næniæ cadæverum,
Atrociumque vastisates funerum:
Quo noscier docente posteros, ducum
Justiniani Principis victoriæ,
Et fixa de victis Trophæa phalangibus,
Actique superbiser Triumphi nobiles.
Hinc nasus olim lacrumarum fons mihi.
As serio. sero licet, Vulcanius,
Misertus infortunii nuper mei,
Multa incalasus, audiis miserum, preco,
Specus, quibus claudebar, altos pertudit
Me duxit endo primus oras luminis,
Et fecit, us me totus orbis perlegat:
Sive hoc voluntas, sive nolunsas fuas,
Quorum efferata mente diræ mi dies,
Plenæ ægrisudinumque sæpe luxerunt.
Nec me modo artis liberavit vinculis;
Sed & polivit arte, quod fuit potis,
Docta, &, quod instar muneris magni mihi,
Fecit bilinguem quæ unilinguis vix eram.
Felix tui adsertore juris ter quater,
Felix viri polite tansi dexsera:
Linguis fruare & luce, parta quæ tibi,
Ducente & auspicante summo vindice.
Vicem refer, tuique nomen vindica
Ducis Auspiciique ab Luce temporaria,
Linguæque perde virulentas, qui malè
Male sibi tuoque vindici volune.
Ast Gothus, Hunnus, Francus immensum fremant
Quantum, cruenti cæde nupera manus;
Redhostiendum, quæ patrare hostilia.
Gothus Pattumque & dissipator Pignerum,
Hunnus senum & sævus nefrendum carnifex,
Es Francus haustum faucibus sanguen vomens,
Fremant frequente strage se pavirier,
Fremant sibi tam crebra stigi volnera,
Crebras suorum audirier mortes fremant.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΤΥΧΕΑ ΗΦΑΙΣΤΟΝ ΕΚΑΙΔΟΝΤΑ
τὸν ΑΓΑΘΙΑΝ ὃς χρόνῳ χυδὸν ἐφανιδίωτα.

ΠΕΙΘΟΤΣ διλξυόν τερετίσματα δαίδαλα τύμβῳ
(φῶς χυρὸς φθονερῷ) κεύθετο λυθυδίνης
Ξύλλαβων Ηφαιστος , πυρσὸν παλινάγρετον ἄψας ;
Ορφνωτι σκιδάσας ως πρόμος ἱδρωσιόνς.
Δὸς ῥαπίδ' Ηφαίστῳ πτερόεις διαγερτικὸν Ερμυ
Λείπται , ἴσα φέρων ἐκ εἴος τὸ πίλεις.
Σὺ φθιμένον ζωγρεῖς ἐπικύκλιον αὖθις ἴοντα·
Ος δὶ τοχμεῖται ἔτρωτα , γομφοπαγῆ.

ΜΟΛΙΝΕΟΣ.

AD CLARISSIMUM VIRUM
D. BONAVENTURAM VULCANIUM.

CONJUNCTAM *Marti Venerem quondam indice Phœbo*
Vulcanus tecto ut ſenſit adulterio,
Exemplo exarſit; laqueoſque & dædala nectens
Retia, in amplexu detinuit medio,
Admiſitque Deos. Dudum latuere repoſti
Auguſti Annales, Perſicaque hiſtoria,
Pluraque, Muſæo quæ dudum emblemate ſtruxit
Indelibatus flos populi AGATHIUS,
Nec ſpes ulla fuit, poſſe unquam lumen epiſci
Extracta ex atris Invidiæ tenebris,
Quum tu illa in dias produxti luminis auras
VULCANI, *plures pectore habens genios.*
Felicem o Sortem! Vix te duo numina poſſunt
Unum, cum Phœbo Lemnius exprimere.
Vidiſti abſtruſum: Phœbus videt omnia primus.
Per te alii: nempe id Mulciberis proprium eſt.
At tu dum tenebris alta & caligine merſum
Extemplo virga proſtrabis in medium,
Dumque idem interpres Latio facis ore loquentem,
Unus fis gemino nomine Mercurius.

PETRUS BERTIUS.

RICHARDUS THOMSON.

QUO me CALLIOPE vocas
Intermiſſa diu? parce precor, precor.
Non ſum qui bene nervias
Gubernem, artifici aut barbiton barmoge.
Defunctam paries chelyn
Jam pridem, & citharam ſervat inutilem.
Quin ſi MULCIBEREM paras
Clarare egregiæ laudis adorea,
Et cælo Inferere arduo
Vectum perpetui carminis alite.
Ecquis CALLIMACHO prior?
Qui lauru Latia implicitus comas
Vates, Elyſiis jugis,
MUSÆO potior, carmina dividit.
Cujus ſi citharæ tamen
Aptari nequeas MULCIBER: inclytum
Quamvis illa DIESPITREM
DIANAM, & teneras aurea, VIRGINES
Et PHŒBUM celebret patrem.
O divum, o hominum CALLIOPE quies
In Collem hinc HELICONIUM,
MUSARUMQUE choros tranſfer amabiles.
Ut miſtus DEA, GRATIIS
Ad dextrum ſedeat clarus APOLLINEM.
Mox lauru POLUHYMNIA
Veſcentem reſonet præpete barbito.

IDEM.

AGATHIAM ut vidit cælo BELISARIUS alta,
Qua ſacra JUNONIS lacte reſperſa via eſt;
Jam terſum prodire, & docto pumice raſum,
Atque adeo amiſſæ jam reducem patriæ;
Quas, inquit, referam grates tibi magne virorum
VULCANI, cujus munere, & ingenio
Nunc vivit bonus AGATHIAS: EGO denique factus
Clarior, ereptos non querar hinc oculos?

IN AGATHIAM
A BONAVENTURA VULCANIO,
INTER DOCTOS NOSTRÆ ÆTATIS PRINCIPES
Viro clariſſimo, editum & reſtitutum.

CARMINE *Pierio* VULCANI *fundere laudes*
Eſt operæ pretium; mea ſtant præcordia Phœbo.
Arduа molimur: rerum ſapientia Pallas,
Quæ ſacra doctarum prudentia fontigenarum,
Et rationis apex, ſine qua tentata labaſcunt,
Deprecor ad ſuetum dignata illabere tonus.
Feralemne canam eladem, qua cuncta Pelaſgum
Occumbunt monumenta virum, præclara reperta
Auſonidum; Agathiam trudiſque ad pallida templa
Lethi barbaries, quem FELIX *illa deorum*
Progenies, acie genus inſuperabile mentis,
Flos virtuſque virum, profando gurgite merſum
Protrahit oblivi, diaſque in luminis oras
Jam properas, Ciceronis dulcia mella ſonantem.
E tenebris tantis tam clarum exculpere lumen,
Divinæ rationis opus, quod TU *potuiſti*
Primus, nec me animi fallit, nunc vivis in oris
Calorum fama, propter divina reperta.
Æternaque tuo capiti dare fronde coronam
Turba Camænarum geſtit, ſic juſſit Apollo.
Quin nos ingenii miramur acumina tanta
VULCANI, *potuit qui vulnera mente ſagaci*
Tollere doctus Japix; dic quis dicere digno
Hoc poſis eloquio? mortali corpore cretus
Nemo, ut opinor, erit, pollenti pectore carmen
Condere qui poſſit, rerum jubet ut majeſtas.
Nec modo ſi redeat, qui ſaxa ſequacia ductans
Cantibus auritos exſtruxit carmine muros.
Jamnunc Aonia crinem circumdate ſerta
Salve, Te veneror, veſtigia ſemper adorans.

Idque æternum, ita jubet virtus & eruditio tua eximia, ſic teſtor & voveo licet impolito hoc carmine

JANUS A WOUWEREN.

Agathias.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΒΙΒΛ. Ε'.

AGATHIÆ SCHOLASTICI

DE IMPERIO ET REBUS GESTIS

JUSTINIANI IMPERATORIS

LIBRI V.

PRÆFATIO.

ΚΑΛΟΝ μέν τι χρῆμα καὶ ἔδαιμον, εἶναι πολλῶν καὶ ξύμπαντα, πόλιών τε εὐοικισμοὶ, καὶ ἀγαλέσματα, καὶ ἅπαντα ἀπόνα μεγάλα τε καὶ ἀξιάγαστα ἔργα. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ παιδὸς δόξαν μὲν ἅπασι καὶ ἡδονὴν πᾶς κτησαμένοις ἐπάγει, ἀποβιοῦσι δὲ αὐτοῖς ἐκεῖσε οἰχομένοις, ὅτι μάλα ἐθέλουσιν ὕπεσθαι· ἀλλὰ καὶ λήθη παρημπεῦσα ἐπαναλύπτει καὶ παραβύπτει τὰς ἀληθεῖς τῆς πράξιων ἀποβάσεις· ἤδη δὲ καὶ τῆ ἐπισταμένων ἀποθνησκόντων, οἵ χπερ καὶ διαδιδράσκει ἡ γνῶσις σὺν αὐτοῖς συθνυμένη. ὅπως ἄρα μνήμη γυμνὴ, ἀνόητόν τι καὶ ἀμόνιμον, ἰδεῖ τῆ μακρῷ συμπατεῖσθαι πέφυκε χρόνῳ. καὶ ἵνα ἂν οἶμαι ἡ καὶ πατρίδος προκινδυνεύειν ἔνιοι ἐγνωσαν, ἃ ἄλλως ἀναδέχεσθαι πόνος, εἰ εἰδότες, ὡς οἱ καὶ σφόδρα μέγισα δράσαντες, συμπολεῖται τὸ κλέος αὐτοῖς καὶ διαρρύσεται, μόνῳ τῆ βίῳ αὐτῶν ἐκμετρημένον· εἰ μήτις, ὡς ἔοικε, θεία προμήθεια τὸ ἀθανὲς ὡς φύσεως ἀναρρωννῦσα, τὰ ἐκ τῆ ἰσοτείας ἐπιστήσαγεν ἀγαθὰ, καὶ τὰς ἐνθένδε ἐλπίδας. ἡ δὲ οἶμαι κοινὸν γένεσθαι καὶ συλλήπτορα Ὀλυμπιονίκαις ἐν ναῦς ἀνίσαις ἐσπεσόντας, εἰ δ' αὖ, οἱ ἀγαθοὶ τῆ πολέμων ἀγωνίσασθαι λαμπρὸν γε μόνον καὶ τὸ παραυτίκα ἀσφαλὲς ἐφιέμενοι, ὡς πρῶτον τι καὶ διαφανὲς αἰνίγμων σφῶν αὐτοῖς ἀφιᾶσιν· ἀλλὰ δόξης ἀμφότεροι ἵκατι βιβώσιμος τὸ ἀκήρατον, ὧν οὐχ οἷόν τε ἄλλως καρπώσασθαι, ἢ τὰ ἰσοτείας αὐτοῖς ἀποθανατίζοντας, οὐχ οἷα τὰ Ζαμόλξιδος νόμιμα, καὶ ἡ Γετικὴ παραφροσύνη, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς τρόπῳ τινὶ θείῳ τὸ ἀθανὲς καὶ τὸ μόνῳ δύνασθαι τὰ ὄντα ἐς ἀεὶ διαβιώσκειν. ῥᾴδιον μὲν οὖν ἦν καὶ ἂν ἐθέλειν ἅπαντα διεξέναι καὶ ἀπαριθμεῖσθαι, ὁπόσων ἀγαθῶν ἡ ἰσοτεία τὸν βίον ἐμπλησι τῶν ἀνθρώπων. ὡς δ' συλλήβδην εἰπεῖν, ὁπόσα αὖθ' φιλοσοφίας τε πολιτικῆς ἡ μάλα μισοπονηθέντα, εἰ μή τι καὶ μᾶλλον ὑπέστησεν. ἡ μὲν γὰρ, οἷά τις ἀτεμφὴς δίαιτα καὶ ἀδώπητος καθεῖρξε καὶ διεπάττει, ὁποίων τε ἔχεσθαι, καὶ ὁποῖα διαφεύγειν προσῆκεν, ὥσπερ τῆ πείθοντι κατημυγῦσα τὸ ἀναγκάζον. ἡ δὲ, τῆ διλογατε πλείστῳ χωμένη, τῆ οἷον καρυκεύσα τὰς ἀπαγγελίας τῆ

A PRÆCLARA quædam & beata poſſeſſio conferi poteſt, victoriæ bellorum & trophæa, urbes conditæ atque inſtauratæ; omnes denique magnæ admirandæque res geſtæ. Atque hæc quidem, aliaque ejuſcemodi ut maxime gloriam aliquam voluptatemque ſuis poſſeſſoribus edſerant; ægre tamen eos e vivis excedentes comitantur, ſed & oblivio interveniens offuſcat atque ſubvertit veros rerum geſtarum eventus; & cum iis ipſis, qui eos norunt, vivere deſierant, emoritur etiam atque evaneſcit una cum ipſis hominibus earum rerum notitia. Quo fit ut nuda memoria fluxum quiddam parumque firmum ſit, neque temporis diuturnitatem ferat. Neque vero putarim quoſdam aut pericula pro patria adituros, aut alios labores ſuſcepturos fuiſſe, cum ſcirent, quantumvis maximas res geſſiſſent, perituram una cum ipſis atque emoriturum omnem earum gloriam, ſola ipſorum vita circumſcriptam; niſi quædam, uti apparet, divina providentia naturæ humanæ fluxibilitatem fulciens, Hiſtoriæ bonum, quæque ex ea affulget ſpem, eſſet elargira. Neque enim, arbitror, oleaſtri aut apii cauſa Olympionicæ in arenam nudi deſcendebant, neque rurſum ſtrenui bellatores ſpoliorum tantum & præſentis lucri cupiditate accenſi in aperta manifeſtaque pericula ſe conjiciebant; ſed utrique ſolidæ atque aden immortalis gloriæ conſequendæ ſtudio inflammati; quam quidem aliter adipiſci non potuiſſent, niſi Hiſtoria eos ab interitu vindicante, atque immortales efficiente, non ut Zamolxidis inſtituta, & Getica deliramenta; ſed vere, & modo quodam divino atque immortali quoque ſolo mortalia hæc perpetuari poſſunt. Handquaquam igitur facile fuerit oratione perſequi atque enumerare omnia quibus Hiſtoria humanam vitam explet bona. Ut vero ſummatim dicam, equidem Civili Philoſophia eam non inferiorem cenſuerim; ædi etiam plus forte utilitatis conferat. Hæc enim veluti ſevera quædam minimeque blanda domina jubet ac præſcribit quæ ſequi, quæ fugere oporteat; ſuaſoribus ſuis vim quodammodo neceſſitatemque commiſcens: Hæc vero, oblectamentis plu-

Edit. Paris. pag. 1.

pag. 2.

Hiſtoria divinum donum.

Hiſtoria cum Civili philoſophia comparatio.

pag. 3.

rimis utens, ac veluti condigna præcepta varietate exemplorum, & ob oculos ponens quibus in rebus homines prudentia juſtitiaque uſi præclare rem geſſerint, quibus etiam in rebus, vel animi contratio aliqua vel fortunæ ductu atque impulſu a recto aberrarint, leniter ac placide virtutes animis inſinuat. Blanda enim & voluntatis noſtræ arbitrio electionique expoſita, facilius animis humanis illabuntur atque adhæreſcunt. Ego itaque hæc jamdudum conſiderans, & cum animo meo reputans, admiratione dignos cenſebam, & in publicum beneficos celebrandos, quotquot in hoc Hiſtoriæ ſcribendæ inſtituto laborarunt. Mihi autem nequaquam ſuſcipiendus hic labor, ſed ne tentandus quidem ioitio eſt viſus. Eram enim magis jam inde a puero Heroicis modulis addictus, & poeticarum elegantiarum dulcedine magnopere delectabar; atque adeo brevia quædam poemata Hexametris verſibus conſcripſi, quæ Daphnica vocavi, fabulis quibuſdam amatoriis variegata, & ejuſcemodi illecebris re'erta. Viſum vero mihi fuit etiam hoc initio laudabile & non inelegans inſtitutum, ſi nova quædam recentiuque Epigrammata latitantia adhæc, ſparſimque a nonnullis luſa, in unum, quoad ejus fieri poſſet, recolligerem, ſingulaque in ordinem digeſta conſcriberem: quod quidem etiam perfeci, ut & alia multa exercitamenta, non utilitatis ergo, ſed oblectandi deliniendique animi cauſa a me facta. Eſt enim omnino ſacra quædam & divina tes Poeſis. Afflatur enim in ea divino quodam furore animi, ac ſapiens ille Plato dixit, valdeque venuſte parturiunt quotquot Muſarum pleni atque hoc furore correpti ſant. Mihi quidem igitur ſtatutum erat hæc admirari, neque umquam in animum inducere at juvenilia hæc jucundaque ſtudia deſererem, ſed Delphicum potius præſcriptum ſequi NOSCE TEIPSUM. Cum vero ætate hac in quam incidi, ingentia bella per multas orbis tertarum partes præter expectationem ſint excitata, & multarum barbararum nationum tranſmigrationes factæ; dubioram etiam atque incredibilium factorum inopinati eventus temerario fortunæ impulſu accidarint; nationum quoqae & urbium everſiones, gentes fabactæ, coloniæque deductæ, & tantum non humanæ res omnes loco ſuo motæ. Cum, inquam, hæc aliaque ejuſcemodi acciderint, ſubiit animum meum formido, parum honeſtum fore ſi res uſquaeadeo magnæ atque admirandæ, & poſteris adeo utiles conducibileſque futuræ, nullis ſcriptis proditæ ſilentio prætermitterentor. Quocirca non abs re mihi facturus ſum viſus, ſi eas aliqua ex parte litteris commendare tentarem, ne omnis vira mihi in fabularum ſtudio & ſupervacaneo labora conſumeretur; ſed aliquid etiam utilitatis publico adferret. Multi vero familiarium urgentes atque exhortantes ſtudium meum excitarunt & confirmarunt; inter quos hortatores facile princeps erat Entychianus juniur, primarius regum ſcriba, vir alioqai & bonus & prudens, & non mediocriter eruditus, idemque gentis Floridotam præclaram ornamentum. Hic itaque vir cum res meas maximi faceret, & de gloria utilitateque mea vehementer eſſet ſollicitus, numquam deſtitit me urgera, bonaſque ſpes mihi ob ocpios ponere; afferens, noo ita arduam perfectuque difficile opus cenſeri debere; neque qoia intentatum inſolenſque eſt, inſtar navigationis inexperto maris, pertimeſcendum: immo vero ita ſtatuendum eſſe, Hiſtoriam a Poetica non multum diſtare, ſed hæc duo gemina affiniaque eſſe; ſoloque propemodum rhythmo iuter ſeſe diſcrepare. Bono itaque animo, tamquam e pactia in patriam migrantem, incedere, omnibuſque viribus operi inſtare jubebat.

Agathias poeticæ ſtudioſus, varia ſcripſit poemata.

Edit. Pariſ. pag. 4. Poeticæ laus.

pag. 5.

Hiſtoriæ cum Poetica affinitas.

ποικιλίᾳ τ παραδειγμάτων, ἠ παρισᾶσα τῇ λόγῳ τὰ οἰκ ἀδοκιμάσια ἀνθρωποι διὰ πλίᾳ χρησάμενοι, ἠ δικαιοσύνῃ, ἠ ἔνθα δίκαιον τὸ προσῆκον, ἢ γνώμης τυχὸς ἐναντίας, ἢ τύχης ἐγκαμψάσης, λαθόντες, ἢ ψυχαῖς ἁμαρτάνειν ἐοικίζουσα. τὸ δὲ φρόνιμον αὖ ἠ αὐθαίρετον μᾶλλόν τι ἐμφύεται ἠ προσιζάνει. Ἐγὼ μὲν ὖν παῖς ἐκ πλείστου σπουδῶν τε ἠ διαλογισμῶς, ὑπαγαγέσθαι μὲν χρῆναι ἀγώμιλον, ἠ ποιεῖς ἀνυμνεῖν διηγήσας, τὰς ἐπόσης ἤδη πραιδὲ φρασμάτειαι διαπεπόλιται· ἐμοὶ τῇ δὲ τῇ πόρῳ ἔδοκει, ὡδὲ κῇ πλὼ ἀρχῶν ἀπειρατέλα. ἐτύγχανον δὲ μᾶλλον δέ τι ἐκ παίδων τῇ ἀρώμῳ ῥώμῃ ἀνειμένος, καὶ μοι ἤρεσκε τὰ ἡδύσματα τῆ τῆς ποιητικῆς κομψῶν. Καὶ τοίνυν πειρᾶσθαι μοι ἐξαμέτρους βραχέα ἅττα ποιήματα, ἃ δὴ Δαφνιακὰ ἐπονόμασα, μίθους τισὶ πεποικιλμένα ἐρωτικοῖς, ἠ τῇ τοιούτων ἀνάπλεα γοητδιμάτων. ἔδοξε δέ μοι φρόνιμον κἀκεῖνο ἐξεύρημον τι εἶναι κῇ ἀκ ἄχαρι, εἴγε τ ἐπιγραμμάτων τὰ ἀρτιγενῆ ἠ πάλαι διαλανθάνοντα ἔτι, ἠ χρόδρᾳ ὀλίγα παρ' ἑνὸς ὑποφυσιζόμενα, ἀγείραιμί τε ὡς οἷόν τε εἰς ταυτὸ ἠ ἀναγράψαιμι ἕκαστα ἐν κόσμῳ διηκεκριμένα. Καὶ ὧν δὴ ἠ τόδε μοι ἐκπόλισεν, ἔτι πρά τε πολλὰ ἀγωνίσματα, τῶ μὲν ἀναγκαίω χάριν οὐ μάλα πεποιημένα, ἄλλως δὲ ἴσως προσαγωγὰ ἠ θελκτήρια. ἠ γὰρ δὴ τὰ ποίησις, ἱερόν τι χρῆμα ἔ θεσπέσιον. ἐνθουσιῶσι γοῦν ἐν αὐτῇ αἱ ψυχαὶ, φησὶ ἂν ὁ σοφὸς ὁ ἀρίστωνος, κῇ λίαν ὠδίνουσιν ἐπαφρόδιτα, ὅσαι δὴ ὡς ἀληθῶς μουσόληπτοι γίνονται, ἠ τηδὶ κάτοχοι τῇ βακχείᾳ. Ἐμοὶ μὲν ὖν τοῖς δὴ θαυμάζειν ἐδόκει ἠ ὑ μάστοτ' ἐκοντὶ εἶναι, τὰ τοιαῦτα παῦτα ἠ ἐπιτηδεύματα μιθόλια, ἀλλὰ ἐπιθυμῆ τῇ ἑλληνικῇ ἐκείνῃ προγράμματι, ἠ τὰ οἰκεῖα γιγνώσκειν ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ κατ' ἐμὲ χρόνῳ ξυμβῇ μεγάλας μὲν πολέμους πολλαχῆ τῆς οἰκουμένης ἀφορμδόκητα ξυρῆναι, ἐθνῶν τε πολλῶν βαρβαρικῶν μεταστάσεις γενέσθαι, ἠ πράξεων ἀδήλων τε ἠ ἀπίστων παραλόγως ἐκβάσεις, ἠ τύχης ἀπίστου ἀντιῤῥοπίας, γενῶν τε καταλύσεις ἠ πόλεων, ἀνδραποδισμούς ἠ μεταβολὰς οἰκητόρων, ἠ οἷον ἅπαντα τὰ ἀνθρώπεια κεκινῆσθαι. Ἐπειδὴ οὖν ταῦτα ἔ τὰ τοιάδε ξυμβῆναι, δεδίεναι μοι πῶς ἐπῆλθε, μή τι ἄρα ὐχ ὅσιον εἴη, ἔργα ὑπὸ μίγιστα ἠ θαύμασιν ἄξια ἠ τοῖς μὴ ταῦτα χρήσιμα ἐσόμενα ἠ ὀνησιφόρα, καταλιπεῖν ἀμνήστα ἠ σεσιγημένα τὸ μέρος. Τοιγάρ τοι ἐδόξει μοι ὐκ ἀπόξεσον εἶναι, ἠ τὸ συγγράφειν ἀμωγήτως ἀνυπειρᾶσθαι, ὡς ἂν μοι μηπας ὁ βίος ἐν μυθολογίᾳ τὸ ἠ πόνῳ πεφιτῇ ἀναλωθείη, ἀλλά τι φέροιτο ἠ ἀνάγκιον. πολλοί δέ μι ἠ ἔ ἐπιτηδείων ἐπείγοντες ἔ ἐγκελεύσμοι ἐξερέθισαν τὸν ὁρμὸν ἠ ἐπέρ'ρωσαν. ἐν τοῖς, Εὐτυχιανὸς ὁ νέος ἀρχηγὸς γε ἰῶ ἐ παραπέσιος, ἀνὴρ τὰ φῶτα πλῶν ἐν τοῖς τῇ βασιλέων ὑπογραφῶσι, ἔ τὰ ἄλλα ἀγαθὸς ἠ ἀγχίνους ἀν, παιδείας τε ἐκ λογχάνος ἔχων, ἠ τῶ τῇ Φλωρίδων γένος ἄριστον ἐγκαλλώπισμα γενομένος. ὗτος δὴ οὖν ὁ ἀνὴρ ἐπεὶ πεῖ πλείστ' ἀμὰ ἐπόιητο, ἠ ὡς ἂν μοι ἄμουσός τ' εἶναι, δύκλειάς τε πέρι ἠ τῆς ἄλλης ἀφελείας σφόδρα οἱ ἐπιῤῥέποντος, ὐκ ἀνίει ἐπείγων, ἠ χρυσᾶς ὑποφαίνων ἐλπίδας. δεῖν γὰρ ὐκ ἔφασκεν ἔτι χαλεπὸν ἡγεῖσθαί μοι ἠ ἀνύσιμον τὸ ἐγχείρημα, ὐδὲ τῇ μάπω ἐς πεῖραν ἐλθεῖν, ἅπαντ' ἐαυτοῦ λίαν οἱ ἀθαλάττωτοι, δεδίναι. οἰόμαι ἢ μᾶλλον ἀ πάρ'ρω πεπλῆχθαι ἰσοῖον ποιητικῆς, ἀλλὰ ἄμφω ταῦτα εἶναι ἀδελφὰ κῇ ὁμόφυλα, καὶ μέτρῳ ἴσως τῇ μέτρῳ ἐστὶν ἀλλήλων ὑποκεκριμένα. ὡς δὲ οὖν εἰκάζειν εἰκαδὲ εὖσης τῆς μεταστάσεως διαῤῥωῶσα τε εἶναι ἐκέ-

λὰ τῷ θέσιν πατρὶ ἐχθραι ἔργα· ἀλλὰ τοιαῦτα ἐπάθον, A
ἔδοξε μοι καὶ αὐτὸς βουλομένῳ καπεύλασί γε ῥᾳδίως καὶ ἑπέσθαι. καὶ τοίνυν ἐς παῖδ' ἀφίγμαι. ἀλλά μοι ἄξιόν τι δρᾶσαι ὑπὲρ προθυμίας, καὶ τῷ μεγίθους τοῦ ἔργων ὡς ἐγγυτάτω εἰδέναι. Δαλατὸς δέ ἐστι πόλις ἐμοὶ τῷ ὄθεν· τοῦτο δὲ τοῖς ξυγγραφεῦσιν εἰδέναι μόνον. ἐμοὶ, Ἀγαθίας μὲν ὄνομα, Μύρινα δὲ πατρὶς, Μεμμόνιος πατήρ. τὰς δὲ τῶν Ῥωμαίων νόμια, καὶ οἱ τὰ δικαστήρια ἀγῶνες. Μύρινα δέ φημι, ἀπὸ Φρύγιον πόλισμα, ὑδὶ ἐπὶ τοῖς ἑσπέρα τοῦ Εὐξείνου τυχὸν ἀπολιμένος τῆς δὲ εἴκλιται τῇ ἑσπέρᾳ. ἀλλὰ ἡ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάλαι ὑπὸ Αἰολέων ἀποικισμένη, ἀμφὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πυθικοῦ ποταμοῦ, ὃς δὲ ῥέων ἐκ Λυδίας τῆς χώρας, ἐς τὸ ἔσχατον αὐλῶνα τὸν κόλπου τοῦ Ἑλαΐτου ἐμβάλλει. γένοιτο μὲν οὖν ἐμοὶ γε τελειότατα τῶν τροφῶν ὡς οἷόν τε ἀποτίσαι, καὶ ἅπαντα τὰ ἀλιτήρια καὶ πάτρια ἔργα ἐς τὸ ἀφανὲς ἀναγράψαι. σοὶ δὲ μὲν δύμβις καὶ ἔλαος, καὶ τῆς προθυμίας ἡμᾶς ἀποδεχέσθω. ἐμοὶ δὲ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς καὶ μέγιστα τῷ πραγμάτων ἐπέσθω. Ποιήσομαι δὲ ξυγγραφὴν, οὐκ ἄπειρος καὶ ἐπίορκος ἐν τῇ παρόντι πεποιημαι. ἀδύ γάρ που καὶ ἄλλοι τοῦτο, ἐς τόδε πόνου ἀφίκεσθον. ἀλλ' ἐθέλοντι μὲν ὡς τὰ πολλὰ ἥκιστα μέλον αὐτοῖς τῷ τὰ γεγενημένα ὡς ἐγγυτάτω δηλοῦσθαι. ὅπου δὲ διαφωνῶ πολλαχοῦ πολλοῖς τῷ δῆμον τῶν καὶ ὑποθαπτόντων ἑλάμβανον, ὡς εἴποτε ἄρα καὶ ἀλυθὲ φύσιος, ἀπιστεῖσθαι. καί τι ἐγωμαί μὴν προσέσεσθαι τοῖς ταῦτα δεινοῖ φασι, τὰ φρονήματα ὑπὸ σοῦ ἀγαθὰ ἐς τὸ μᾶλλον ἐξαίρειν. ἐγοῦν ἐπαινῶν μὲν τῷ ὧδε τὰς ἐν τοῖ δράσαντας ἀπαλλαγὰς ἀνώνυτα. ὑμῖν τῶν γε σκηπτόμαι τῷ γνώσεσθαι ἔχειν ἐθέλει. ἀλλ' ἐπεὶ τῷ φιλόσοφον ἀπεργασία ἔπαινος ἀφόβου ἐπάγει, ὑ βιάζεσθαι αὐτῷ δίμις ὧδε μεταπεπλάσθαι τὰ γεγενημένα. οἱ δὲ, ἐγοῦν μὲν ποιεῖσθαι ὁμολογοῦσι, τῷ τοῖς ἐπιγραφῆς ἐπάγγελμα τῶν αὐτοῖς ὑποφαίνει, πιφαύσκουσι δὲ ὅμως τῇ πειρᾷ νομιζομένοι τῶν ἱστοριῶν. τοὺς μὲν δὴ ἔτι περόντας εὖ τε βασιλεῖς εἶναι, εἴτε τῷ ἄλλως ἐπίσημοι, ὑ μόνον τῇ αἰσχύνοι ἂν ἐξυργασμένων ἐγκωμιάζωσιν (ἃ δὴ ἀν ὀλίγα ἁμάρτασιν) ἐνδηλοι δὲ ἅπασι γίνονται, ὅτι δὲ αὐτοῖς ὧδέ τι ἀλλοδιεπάσασι, ἢ μόνον ἐπαινῶν τι τῷ ἄγαθαι καὶ ὑπὲρ τῶ ἀναγκαίου. τοὺς δὲ ἤδη τεθνεῶτας οἱ ποιεῖ τινες τῷ ἐτύγχανον ὄντες, ἃ κακίστης ἀκολαῖοι τῷ τὰ κοινὰ λυμαινάμενος, ἢ τάχ' αὖ ἥλαττον δίκαιον, ἐκπολεγωρῶσιν αὐτῶν, ὡς μηδὲ μνήμης τινὸς μεταδόναι. ταύτῃ τι ὄφελον τὰ παρόντα δ' εἰδέναι. τῷ τὸ ἀεὶ πρατικὸν ἐκθηριάδοντος, ἀφέλειαν σφίσι προξίεσθαι, κακῶς ἐπεξάμενοι ὡς τῷ αὐτοὺς δὲ πη τοὺς πρὸς αὐτῶν ἐπαινομένους ὑ μάλα τὰ τοιδὲ ἀρίστοις, λογιζομένης ὡς οὐκ ἐκανὸν ἔσται τὸ τῆς κολακείας ἀρίδηλον, τῶν περὶ αὐτῶν δόξαν βεβαιῶσαι. Οὕτοι μὲν οὖν ξυγγραφόντων ὧς πη φίλον αὐτοῖς τῷ εὐθυμένον. ἐμοὶ δὲ τὸ ἀληθίζεσθαι περὶ πλείστου ἐστίν, ἐς ὃ, τι χωρήσει. μεμνήσομαι δὲ τῷ ὅσα παρά τε Ῥωμαίοις τῷ βαρβάροις τοῖς πλείστοις ἐς τόδε τῷ καιρῷ ἐπηνέχθη ἀξιαφήγητα, ὑ μόνον ὑπὸ ἀνδρῶν ἐπιβουλῶν τυχὸν, μᾶλλον μὲν καὶ τῷ ἤδη ἀποχρώντων, καὶ ὑδὲν ὅ, τι παρέσται τῶ λόγῳ ἀξίων. Τοσγὰρ τοι εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐς τὸ ξυγγράφειν φρόνημαι, ἐ μόνον ἐξ ὅτου Ἰουστῖνος ὁ νέος υἱὸς αὐτοκράτωρ μετέλαβεν ἀρχῆς, Ἰουστιανοῦ τεθνεῶτος, ἀλλ' ἤγαγε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνωτέρω χρόνους ἀναδραμοῦμαι, καὶ ὁπόσα ὑπαινίξαι τῇ ἐκπεπτώκασι, ταῦτα δὲ οἱονεὶ ποιήσομαι ὕρχον. τὰ μὲν δὴ πλεῖστα τῷ τῶν Ἰουστινιανοῦ χρόνου γεγενημένων, ἐπειδὴ Προκοπίου τοῦ Ῥήνιος Καισαρειάσου ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγέγραπται, παριτέον ἐκόντα ἐμοίγε, ἅτε δὴ ὑποχώρησις εἰρημένα. τὰ δὲ μετ' ἐ-

Talia itaque mihi aſſidue occinens, libentem etiam me facileque delinitum in ſuam ſententiam adduxit. Contuli itaque me ed ſcribendam Hiſtoriam, ſpe, dignum aliquid hoc præclaro ſtudio inſtitutoque præſtandi, & ad magnitudinem rerum geſtarum quam proxime accedendi, Supereſt, ut quis & cujas ſim, ex more eorum qui Hiſtoriam ſcribunt, declarem. Nomen itaque mihi Agathias; Murina patria; Memmonius pater; Ars vero, Romanorum inſtitute ec leges, & ſunt certamina. Murinam autem dico, non illam Thracicam urbem, neque ſi quæ alie per Europam aut Africam hoc nomine vocatur; ſed quæ eſt in Aſia, veterum Æolenſium colonia, ad oſtia Pythici fluminis ſita; qui quidem fluvius, ex Lydia regione fluens in extremum Elaitidis ſinus alveum fertur. Sit itaque mihi, pleniſſima huic, quoad ejus fieri poteſt, nutricationis præmia perſolvere, omnieque illuſtrie & patria facta accurate conſcribere: nunc vero hæc, benigne & faveneer propenſum animum ſtudiumque meum eccipiat. Mihi autem publicarum maeimarumque rerum ſcriptio eſt aggredienda. Inſtituem vero Hiſtoriam, non ut ab allis hodie factitatur (ſunt enim etiam alii hac rempeſtate qui in eadem erena verſantur) non, inquam, ut ii quibus minima eſt veritatis cura, utque res geſtas ita ut ecciderunt commemorent; edeo vero aperte plerique proceribus adulantur, & palpum obtrudunt, ut, ſi quando etiam vera dicent, fides temen eis ebrogetur. Atqui periti harum rerum euctores ſoli encomio ſive laudationi convenire ajunt, bona quibus quique prædirus eſt verbis exaggerare atque extollere. Hiſtoria vero, tameſi ne ipſa quidem e laudatione eorum, qui præclari aliquid geſſerunt, prorſus abhorret: hanc tamen ſcopum ergumenorumque ſibi præfixum habere nolle exiſtimo. Sed ſicubi factorum effectus laudem eur dedecus conciliat, vim facere Hiſtoriæ non licet, neque res ipſas palliare fucareque oportet. Hi vero Hiſtoriam quidem ſcribere ſe profitentur, titulique promiſſio hoc præ ſe fert; eeperienria tamen ipſa Hiſtoriæ appellationem ſeentes deprehenduntur. Eos enim, qui adhuc in vivis ſunt, ſive reges, ſive cujuſqui viros illuſtres, non ſolum commemoretione rerum geſtarum laudant, tameſi interdum lapſi ſint: ſed omnibus conſpicuum faciunt, nihil aliud ipſius operam dediſſe, quem ut laude edmuratioeneque quos volunt proſequantur, ukra quam par eſt; eos vero qei jam e vivis exceſſerunt, quales fuerunt, eut peſſimos vocant, & rerum publicarum vaſtatores; aut, (quod utique minus grave eſt) ita eos contemnunt, ut ne memorie quidem ulla dignentur. Atque ita ſeſe rem, præſentem optime cureſſe exiſtimant, ſemperque potentioribus eſſentantes privatis ſuis commodis conſuluiſſe; non ſatis intelligentes quod ne ipſis quidem, quos laudibus extulerunt, hæc talia admodum pisceant; reputantibus ſcilicet, manifeſtam illorum adulationem parum firmum eſſe gloriæ exiſtimationiſque ipſorum flebilimentum. Scribetur itaque hi pro ſua libidine & more; mihi fixam eſt veritatem quoad ejus fieri poſſit ſequi. Perſequar autem quæcumque memorabilia tam e Romanis quam Barbaris plerimis hac rempeſtate ſunt geſta, non eorum tantum qui adhuc fortaſſe vivunt, immo vero magis eorum qui jam deceſſerunt; nihilque ex iis quæ memoratæ digna videbuntur omittam. Quocirca tameſi non prius ad ſcribendam Hiſtoriam me contuli, quam ex quo tempore Juſtinus junior ad imperium acceſſit, mortuo Juſtiniano: ad ſuperiore tamen etiam tempore recurram; & quæcumque a

Agathiæ patria, genus, & ars.

Hiſtoricorum vitia.

Argumentum Hiſtoriæ Agathiæ.

Digitized by Google

nemine adhuc allo ſunt elaborata, mihi vindicabo, propriamque opus efficiam. Pleraque enim Juſtiniani temporibus geſta cum Procopius Cæſarienſis Rhetor accurate conſcripſerit, mihi prætereunda judicavi, ut plene ſatis tractata; quæ vero poſt illum acciderunt, pro virili perſequenda. Orſus enim eſt ille Hiſtoriam ſuam a morte Arcadii, utque filio illius Theodoſio Iſdegerdes curator fuerit inſtitutus, & ab ille quæ Varanæ & Perozæ acciderunt, & quo pacto Cabades rex creatus regno exutus fuerit, idemque poſtea recuperarit. Utque Amidam ipſi Anaſtaſio Romanorum regi eripuerit; quantos rurſus poſt hunc Juſtinus ſenior huic operi labores impenderit. Perſequitur deinde bella Perſica, quotquot adverſus Cabadem & Choſroem circa Syriam Armeniamque & per Lazorum confinia Juſtinianus Romanorum imperator geſſit. Hæc omnia e Procopii ſcripſis optime cognoveris, & Gelimer Vandalum, Carthaginemque urbem, atque adeo univerſam Afrorum regionem a Bonifacio & Geſerico, multis poſt deſectionem temporibus, Juſtiniano ſubjugatam, rurſumque Romani Imperii partem factam. Poſt vero deletos Vandalos, quæ quantaque mala & intulerit & acceperit gens Mauritanica, multis Libyæ locis cum Romanis prælliata; atque Stotzas & Goutharis a Romanorum partibus ſtantes, atrepta tyrannide maximarum calamitatum ſeditionamque auctores Libyæ fuerint; neque prius ceſſaſſe mala, quam duobus hiſce capitibus e medio ſublatis. Sed & hæc fere omnia in Procopii Hiſtoria reperias; quomodo videlicet inteſtina ſeditio Byzantii adverſus regem excitata, inque maximum malum evecta, Rempublicam afflixerit; Hunnorum etiam excurſiones, qui ea tempeſtate tranſmiſſo Danubio Romanum Imperium quam maximis damnis affecerunt; Illyrios, & Theſſalos, maximamque Europæ partem depopulati; partem etiam Aſiæ tranſmiſſo Helleſponto. Syrorum etiam arbs in Syria ſita, & Bethrhœa, & Antiochia ad Orontem fluvium quo pacto miſerrime a Choſroe fuerint vaſtatæ; Edeſſæ quoque obſidionem, & quo pacto inde depulſus deceſſerit. Eſt etiam in iis videre Æthiopum & Homeritarum prælia; quæque inimicitiarum cauſæ inter duas iſtas amicas nationes fuerint. Multa etiam ſcribit de atrociſſima illa peſtilentia, & quibus initiis ea tempeſtate in humanum genus irrepſerit, quamque inaudita atque inopinata in ea evenerint. Præterea quæcumque deinceps Romanorum exercitus circa Lazorum oppida, & Perræ propugnaculum, & adverſus Chorianem & Mermeroem, Perſarumque copias geſſerit, inde etiam peti poſſunt. Cum vero in Occidentem tranſiit, quo pacto Theodoricus Gothorum rex exceſſerit e vivis, & Amalaſunta ejus filia a Theodato fuerit interfecta; omnia etiam, quorum cauſa Gotthicum bellum exarſit, eſt perſecutus; ne hoc quidem prætermiſſo, quo pacto Vitigis, qui poſt Theodatum Gotthicæ nationi præfuit, a Beliſario prætore poſt multa prælia captivus Byzantium ſit ductus; ſed nec quomodo & Sicilia & Roma & Italia, barbaris advenis ejectis, patriis rurſum moribus legibuſque fuerit decorata. Inde etiam cognoſci poteſt, quo pacto Narſes Eunuchus in Italiam ſit miſſus, prætor imperatorque a rege conſtitutus. Illuſtria etiam bella quæ ille adverſus Totilam præclare confecit; utque rurſum poſt illum Tejas Phredigerni filius, Gothorum præfectura accepta, non multo poſt cæſus fuerit. Hæc vero omnia ad annum uſq; ſextum & vigeſimum regni Juſtiniani ſunt geſta. Ac Procopius quidem in his, uti arbitror, finem Hiſtoriæ ſuæ facit. Ego vero his proœmia & conſequentia, ut initio mihi propoſitum fuit, perſequens, res ipſas aggrediar:

Procopii Hiſtoriæ argumentum. *Edit. Pariſ. pag.* 8.

pag. 9.

pag. 10.

A κεῖνον, ὡς εἶεν τὰ διεξιόντι. προοίμια μὲν δὴ αὐτῷ ἡ ἱστορίας Ἀρκαδίου ἐπιτροπὴ καὶ τῇ ἐκείνου παιδὶ Θεοδοσίῳ Ἰσδηγέρδης ὁ πρώτων βασιλέων κηδεμὼν γενομένος, τά τε Οὐάραγη καὶ Περόζῃ ξυνενεχθέντα. καὶ ὅπως Καβάδης βασιλεὺς κατέστη, ἀφῆρέ τε αὖθις ἀρχὴν, καὶ ἐπὶ ἔτεσιν αὖτις ἀνακαμίσατο, ὅπως τε Ἀμίδα ἄλω πρὸς αὐτῷ Ἀναστασίῳ, ῥωμαίων βασιλεύοντος. καὶ ὅσους ἀυθις μετ' ἐκεῖνον Ἰουστῖνος ὁ πρεσβύτης ἐς τῆς δὴ τῆδε ἔργῳ διηνέγκατο πόνους. ἐξῆς δὲ τοῖς περσικοῖς πολέμοις ἐπέσει δὴ πρός τε Καβάδῃ καὶ Χοσρόῃ ἀμφὶ Συρίαν καὶ Ἀρμενίαν, ᾗ μὲν δὴ καὶ τὰ Λαζῶν ὅρια Ἰουστινιανῷ τῷ ῥωμαίων αὐτοκράτορι διαπεπολέμωται), πάντας δὲ ἅπαντας ἐν τῷ προκοπίου λόγῳ ἄριστα ἂν διαγνοίης. Γελίμερ τε τὸν βανδίλων, καὶ καρχηδόνα τήν πόλιν. καὶ τὴν ξύμπασαν χώραν τῆς ἄφρων ἀπὸ Βονιφατίου τοῦ ΓΓοτθικοῦ καὶ τὸ ἐν τῇ νότῳ ἠπείρου, πολλοῖς ὕστερον χρόνοις Ἰουστινιανῷ δουλωθεῖσαν, ᾗ πάλιν τῇ ῥωμαίων ἐπικρατείας μέρος γεγενημένην. μῆ δὲ τὸν βανδίλων κατάλυσιν, ᾗ ὅσα οἱ μαυρούσιοι τὸ ἔθνος ἔδρασάν τε καὶ πεπόνθασι πολλαχῇ ὁ Αἰβύας τῇ ῥωμαίων παραπεττόμενοι. ὅτι τε Στότζας καὶ Γάνδαρις ῥωμαίων μὲν ἦστην, τυράννου δὲ ἀπεφήναντο, μεγίστων συμφορῶν τε καὶ κακῶν αἴτιοι πάσῃ τῇ Λιβύῃ γεγενήσθην, καὶ ὡς ὑστέρου ἐλαφρότερα τὰ δεινὰ, πρὶν ἐπεῖναι νεανδρα διαφθαρῆναι. ἅπερ καὶ πάσι ἁμιλλᾶται ἅπαντα ὅρους γε ἂν ἐν ἐκείνοις. ὅπως τε ἡ στάσις ἡ ἐμφύλιος ἐν Βυζαντίῳ τῷ Βασιλέως ἀρθεῖσα, καὶ ὑπὸ μέγα ἀεὶ ἀριγνώμη τε ἀσυνέτῳ ἐδηλήσατο, πᾶς τε τῆδε Οὐῶνοι ἐπιδρομὰς, οἳ δὴ ἐν τῷ τότε τὸν ἴστρον ποταμὸν περαιωθέντες, μέγιστα δὴ τῶν ῥωμαίων Ἀρχῶν ἐλυμήναντο. Ἰλλυριούς τε καὶ Θετταλοὺς, ᾗ τὰ πλεῖστα τῆς Εὐρώπης λυμάμενοι, μέρος δέ τι καὶ τῆς Ἀσίας τὸν Ἑλλήσποντον διαβάντες, Συρῶν τε πόλις ἀξία Συρίᾳ, καὶ Βέρροια, καὶ Ἀντιόχεια ἡ πρὸς ὀρόντῃ ποταμῷ, ὅπως οἱ πρόσπαλοι ὑπὸ Χοσρόου περσῶν ἔσχατα ἐπάθοσαν, τῶν τε Ἐδέσσης πολιορκίαν, ᾗ ὅπως ἐνθένδε ἀναχωρήσαντες ἔπεσε ἀπιόντι ὤχετο. πάρεισι δὲ καὶ ναῦσι ἐς τοὺς δὴ Θεμίσκυρα, τούς τε τῶν Αἰθιόπων καὶ Ὁμηρίτων παρατάξεις, ᾗ ὅτῳ δὰ χάρει ἄμφω ἀλλήλοιν τὼ φίλω ἐς τοῦτ' ἐξυμενείας ἦλθέτην. ἔστι δὲ αὐτῇ πολλὰ καὶ τῶ μεγίστου λοιμοῦ πάθεα, ἅπερ τε τῶν ἀρχῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ καιρῶ ἐς τὸ ἀνθρώπειον γένος εἰσήνεγκε, καὶ ὁποῖα ἅττα παρέλαβε ἐν αὐτῇ ξυνιόντα. ἀλλὰ δὲ καὶ ἀπόσα ὕστερον τῆ ῥωμαίων φορᾷ ἀνὰ τὰ Λαζῶν πολίσματα καὶ πέτρας τὸ φρούριον, φρός τε χερσάδιον, καὶ Μερμερόην καὶ περσικὰ ἐξεύρηται πλήθη, καὶ ποῖα ἐπ' αὐτοῖς ἀναλεκτέον. μεταβάντι δὲ αὖ ἐπὶ τὰ ἑσπέρια, ὅπως τε Θευδέριχος ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς ἀπέβιω, καὶ Ἀμαλασοῦνθα ἡ τοῦ παῖς ὑπὸ Θεοδάτου ἀνῄρη), καὶ ἅπαντα ὧν δὴ ἕνεκα ὁ γοτθικὸς πόλεμος ἀνῄρηται, ἐδὲ ταῦτα ἐκείνῳ παρεῖ)· ψιλοῦν γὰρ ὅπως Οὐίτιγις ὁ μὲν Θεόδατον τῶ γοτθικῶ γένους ἀραιήσας, ὑπὸ Βελισαρίου τῶ στρατηγοῦ μετὰ τὰ πλείστας ἀγῶνας δορυάλωτος εἰς τὸ Βυζάντιον ἦ). ἐδὲ γόπως Σικελίαν καὶ Ῥώμην καὶ Ἰταλίαν τὰς ἐπιλύδας ἀποβαλοῦσα βαρβάρου πάλιν ἔθνεσι πατρίους μετεκοσμήθη. λάβοι δ' ἄττις ἐνθένδε, καὶ ὅτι Ναρσῆς ὁ νομισθεὶς ἐς Ἰταλίαν ἐλθὼν, στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶ βασιλέως γεγενημένος. πῶς δ' κλεινὸς ἐκεῖνος πολέμους οἱ δὰ αὖτῳ πρὸς Τώτιλαν ἄριστα διαπεπόνηται. ἔτι τε ἄνδρὸς μὲν ἑαυτοῦ Τεΐας ὁ Φρεδιγέρνου τῶν γοτθικῶν ἡγεμονεύσαντος διαδεξάμενος, ἐκ τοῦ μαραίνει καὶ αὐτὸς ἀνῃρέθη. Ταῦτα δ' πάντα ἐς ἔτεα τε ᾗ εἰκοσὸν ἔτος τῆς Ἰουστινιανῶ βασιλείας γεγένηται. καὶ Προκοπίῳ μὲν τῇ ῥήτορι ἐν τοῖς δεδιηγημένοις αὐτῷ τὰ ξυγγραφῆς δόκησεν, ᾗ ξυνετελέσθη ἐγὼ δ' ἐς τὰ ἐχόμενα τούτων, ἵνπερ ἀπῆρ ᾗ ἀρχὴν ὡρμήθην εἶναι, ᾗ δὴ ἐπὶ ταῦτα ἰέμαι. ᾗ δὴ ἐχόμενα τῆδε πραγμάτων.

ΑΓΑ-

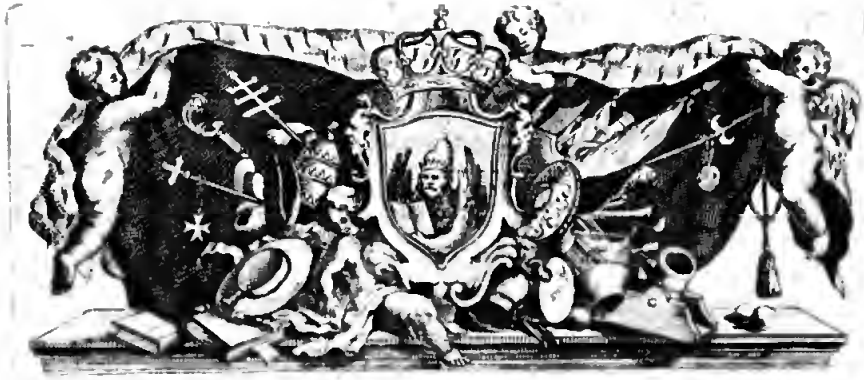

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΒΙΒΛ. Α'.

AGATHIÆ SCHOLASTICI

DE IMPERIO ET REBUS GESTIS

JUSTINIANI IMPERATORIS

LIBER I.

ΕΠΕΙΔΗ Τέλος ὁ μὲν Τώτιλας τῷ Γότθων ἡγεμονίᾳ καπνὸς δίκην ἐς πόλεμον παντοῖα φρίξας τὸν Ναρσῆν ἐς Ῥωμαίους παρατεξάμενος ἀπέδραμε καὶ ἀρότου ἐν αὐτῷ πολέμων διαφθορὰ· οἵ τε πεζεσωθέντες τῷ Γότθων ἡγεμονίαν σφίσι Ῥωμαίων ἐς νίκα ἀνίστου πιζόμενοι ταῖς τε ἐπιδρομαῖς, ἐς ἕνι ἐν χώρῳ αὐόδρῳ ἐτύγχανον ξυμπλεγμένοι, αὐτοδὰς τίθενται φρὸς Ναρσῆν· ἐφ' ᾧ τῶν μὲν αἰκείαν ἀδίκως ἡμύνοντο χώραν, βασιλεῖ τε Ῥωμαίων κατήκοοι τὸλοιπὸν ὄντες ξυνήλλαξαν· ἐπειδὴ πᾶσα τῇδε ἐχώρει, ἐδόκει μὲν ἅπασι πέρας ἔχειν τὰ τῶν Ἰταλίᾳ πολέμων· τὰ δ' ἐμοὶ ἄρα φροὶ μια· οἱ μὲν γὰρ ἐδόκουν ἐπιλείψειν ποτὲ τὸν αἰῶνα ἡμῶν τὰ τοιάδε· μένειν δὲ ἐς ἀεὶ ἐδόκουν ἀμαύρωσιν, ἔς τ' ἂν αὖ φύσις ἀνθρώπων ἦ· ἐπεὶ ἐὰν θεὸς εἶναι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, συμπεπλῶσθαι τῇ βίᾳ ἐν μιᾷ μόνῃ πίστις, πλήρης δὲ ξύμπασα ἱστορία πολέμων τε καὶ παραπάξεων· ἐν οὐ δὲ ἄλλο τι ἔρως ἐστὶ τοῖς δὲ ἐν τὸ μᾶλλον ἀναγεγραμμένων· αἴτιον δὲ οἶμαι τόνδε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πολλοί φασιν, ἀστέρων τὰ πορείας ἐν τὸ μεμορημένον, ἐν νηὸς παραλόγως ἀνέμους. εἰ γάρ τις τῆς πανσυνίας ἐν πᾶσι ναίοι, ἀριθμηθείη δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀρχαιότερον ἐν ἐκείνοις, παραπέσοις μὲν ἀπάσας, ἐν πόνοις, ἐς διδασκαλίας κενὰ ἐν ἄχθος νομιοῦμεν οἱ χρήσονται δὲ φρονίμως ἐν ἄκαρπα αἱ τῶν ἀρχαίων βιοτεύματα· ἐκείνοις δὲ ἐν τὸ θεῖον ἄκρον, ὡς γε ἐμοὶ γνώσεσθαι, φύσιν τε ἐν συμπλοκὴν ἡγεῖσθαι ἀρίστην· τὰ δὲ ἐγκλήματα ἐν ἀλήθειαν, φύσιν τε ἐν φιλοπόλεμον ἔτ' ἂν ἔγωγε φαίην, ἔτε εἰκότι πιστεύσαιμι· ἐς δὲ πλεονεξίαν τε ἐν ἀδικίαν αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ

Agathias.

A TEJAS Gotthorum poſt Totilam dux, inſtantratis copiis cum bellum totis viribus Narſeti Romanique intuliſſet, inſigni clade acceptа, in acie prælians perlit. Gothi qui evaſerant, Romaos abſque alla intermiſſione perſequentibus, preſſi aſſidais inſultibus, & ſiccitate locorum, in quæ ſe receperant, pacis conditiones cum Narſete ineunt; ut ſcilicet ſuas illi terras intrepide habitent, regique Romanorum deioceps pareant. Hæc cum ita iis in locis ceſſiſſent, videbantur omnibus bella in Italia fidem nacta: cum potius præludia aliorum bellorum eſſent. Cenſeo enim ævum hoc noſtrum numquam a bellis liberum futurum, immo potius perpetuo duraturа atque adeo invalitura, quamdiu hæc ipſa ortura hominum exiterit. Si enim altius rem repetamus, una cum ipſa vita propemodum dixerim invecta tunt bella; atque ita plena eſt Poeſis, plena B omois Hiſtoria bellorum & prælíorum, neque quicquam in bis comperias uberius conſcriptum. Cauſam vero horum cenſuerim, non, ut multi ſtatuunt, ſtellarum curſus & fatum, atque abſurdas quaſdam neceſſitates. Si enim fati neceſſitas omnia permearet, eriperetur hominibus arbitraria voluntatis electio, & quidem præcepta omnia & artes ac diſciplinæ vanę inutileique eſſent cenſendæ; evanidæ etiam fuerint infrugiferæque eorum, qui optime vitam ſuam inſtituunt, ſpes; quod abſit. Sed nec Deum, quantum mea fert ſententia, cædium & conflictuum auctorem cenſere oportet. Summam enim illam Bonitatem, omniſque mali profligatricem cædibus belliſque gaudere, nec ipſe dixerim, nec id affirmanti mihi quiverim. Hominum vero animi in plus habendi cupiditatem &

Edit. Pariſ. pag. 18. Teja mortuus.

Conditiones cum Romanis pacis.

pag. 12.

Bellorum perpetuos unde cauſa.

injuſtitiam prolabentes, bellis omnia & tumultibus miſcent; atque hinc interitus multæque gentium interneciones eveniunt, infinitæque aliæ calamitates oriuntur. Eodem modo etiam tum temporis Gothi ictis fœderibus dirempti, nonnulli eorum qui intra Padum fluvium degebant, in Tuſciam, & Liguriam, & quo cuique libitum erat conceſſerunt; alii vero trans Padum circa Venetias ſparſi in caſtellis & oppidulis quibus aſſuerant conſederunt. Cum itaque hoc in ſtatu eſſent res Gotthorum, decebat ipſos pacta juratæ re ipſa factiſque confirmare & ſtabilire, & res ſuas in tuto continuantes, ſeſe a diuturnis periculis vindicare, atque aliquando tandem ab ærumnis reſpirare. At vero cum per brevisſimum tempus ſeſe continuiſſent, rurſus res novas moliti, alterius belli ſemina jecerunt. Cumque ipſi per ſe imparis ſeſe judicarent qui deinceps cum Romanis præliarentur, ſtatim ad Francos ſe converterunt, mollus res ſuas babituras rati, atiliratemque ſe inde longe uberrimam percepturos; ſi eum finitimis & propinquis ſocietate initæ bellum facilius inſtaurarent. Sunt enim Franci Italis accolæ & conterminī; olim dicti Germani, quod quidem ſatis conſtat. Nam circa Rhenum fluvium habitant, & contiguentem ei adjacentem, maximamque Galliarum partem occupant, non quidem jam olim ab ipſis poſſeſſam, ſed poſteriùs acquiſitam. Maſſiliam quoque urbem renent, Jonum coloniam. Hanc enim olim Phocenſes ex Aſia a Medis pulſi incoluerunt, Dario Hyſtaſpis filio apud Perſas regnante; & nunc ex Græcanica, eſt barbarica. Patria enim Reipublicæ adminiſtratione abjecta, imperantium legibus utitur. Videtur vero etiam hodie, non admodum priſtina incolarum dignitate inferior. Sunt enim Franci non campeſtres, ut fere plerique barbarorum, ſed & politia, ut plurimum, utuntur Romana & legibus iiſdem; eamdem etiam contractuum & nuptiarum rationem, & divini numinis cultum tenent. Chriſtiani enim omnes ſunt, rectiſſimeque de Deo ſentiunt. Habent & magiſtratus in urbibus & ſacerdotes; feſta etiam perinde atque nos celebrant, & pro barbara natione, valde mihi videntur civiles & urbani; nihiloque a nobis differre, quam ſolammodo barbarico veſtita, & lingua proprietate. Egn certe eos cum ob alia, quibus præditi ſunt bona, tum vero ob mutuam inter ſe juſtitiam & concordiam, ſummopere miror. Frequenter enim jam & olim & mea ætate, modo inter tres, modo inter plures diviſo ipſis imperio, numquam adverſus ſeſe mutuo bellum movisſe, neque civili ſanguine patriam inquinaſſe enaſtat. Æqui ſit ferè, ut ubi magni ſunt exercitus, æqualis aut dubia inter ſe potentia; ibi etiam animi elatiores inflatioreſque evadant, & ambitioſæ æmulationes, & de primo honoris gradu contentiones, aliique innumeri affectus tumultibus & ſeditionibus gigneodis aptiſſimi ſuboriantur: apud illos tamen, tametſi in quamplurimos principatus eſſe diviſos contingat, nihil tale uſuvenit; ſed ſi quæ forte inter principes oriatur controverſia, omnes quidem aciem inſtruunt tamquam ad bellandum remque armis decernendam; deinde ſimul conveniant; conſpicatæ ecco ſeſe utriuque copiæ ſtatim objecta offenſione, ad concordiam redeunt, jubentque ut principes jure potius controverſias decernant; ſin minus, ut ſingulari inter ſe certamine agant, & ſuorum ipſimet capitum periculum adeant. Neque enim æquitati aut patriæ conſuetudini conſentaneum cenſent, ut privatæ ipſorum ſimultatis cauſa publicum labefactatur ac ſubvertatur. Confeſtim itaque & exercitum ſolvunt, & arma depoſunt, paceque redintegrata ruto rurſus inter ſe commeant, ſublatis a medio difficultatibus. Adeo apud illos lubditi tant juſtitiæ & patriæ ſtudioſi; principes vero, abi

Franci Italis conterminī. Franci olim Germani dicti.

Maſſilia Jonum colonia.

Edit. Pariſ. pag. 13.

Franci Romanorum legibus & moribus utuntur. Francorum religio.

Principum juſtitia & concordia inter ſe.

Franci quo pacto controverſias ſuorum principum componant.

Francorum juſtitia & æquitas.

A αὐθαίρετα καταλιθαίνεσθαι, πολέμων τε παραχῶν ἅπαντα ἐμφορῶσιν. ἐνθεν δὴ καὶ πλεῖστοι ξυμβαίνουσι πολλοὶ, τε γένη ἀνθρώπων ἀναίρεσις γίγνεται, τε μυρίαι ἄλλαι ἀθλιότητες κῆρες. ὅπω δὲ καὶ τότε οἱ Γότθοι τὰ πεδὰ τὰς σπονδὰς δίκαια ἐν ἡσυχίᾳ εἶχον· οἱ μὲν αὖθις ἔσω τὸ Πάδου ποταμοῦ διαπόντες ἐγκατῴκησαν, ἔστι Τυσκίαν τε Λιγυρίαν, τὸ δὲ ἑκάστου θυμὸς ἐς πολλὰ τε ἰδιόσημον ἐχώρει· οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ἕλβαντες ἀμφὶ Βενετίαν, τε τὰ τῆδε φρούρια τε πολίσματα, ὑπερ τὸ ἐν τῷ πρὸ τοῦ, ἰσχυρὰ ἐποιοῦντο. ἐπειδὴ οὖν ἐν τοῖς δι' ἑτοῦ χρόνου ὄντες, προσῆκεν αὐτοὺς τὰ μὲν ὡμολογημένα τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ἐμπεδῶσαι, τὰ δὲ σφίσι τε τῆς ἀσφαλοῦς κατὰ χώραν κινδύνων ἀπολλάξαι χρόνου τε, τὸ μόλις γοῦν τῶν δεινῶν ἀναπνεῦσαι. οἱ δὲ ὀλίγιστον ἐπιχρόνιον, νεωτέρων αὖθις ἐφ' ἑτέροις πραγμάτων, τε ἐς ἀρχὴν ἑτέρου πολέμου καθίσταντο. ἐπεὶ τε αὖτοι κῆρ σφᾶς ὑπὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἀξιόμαχοι φέρεσθαι, αὖτις καθ' ἁρπαγὴν τοὺς Φράγγους ἐτράποντο, ἅμα νομίσαντες σφίσιν αὖτοὺς τὰ πάντα ἐσταθῆναι κείνοντες, τε ἐφ' ὠφέλειαν ἐς ὅτι μάλιστα ἑῴρασιν ἄγειν, εἴγε ἐξ ὁμόρων τε καὶ ἀσυγκύρων ξυμμαχίαν ἐπαγάγοιντο, εἶτα ὕστερον ἀναμαχέσεσθαι. πρόσαντες γὰρ εἶναι τὴν Ἰταλίας, τε ἀγχίπορμους τὸ γένος τὸ Φράγγων. εἶεν δ' ἂν ὑπὸ οἱ πάλαι ὀνομαζόμενοι Γερμανοί. ἅλλον δὲ ἀμφὶ Ῥῆνον ξυμπλείω οἰκοῦσι, τε τὴν πάντ' ἤπειρον ἔχοντες τε καὶ τὴν Γαλλίαν τὰ πλέστα, ἐ πρότερον πρὸς αὐτῶν καταχώμενα, ἀλλ' ὕστερον ἐπικτηθέντα, τε τὴν Μασσαλίαν πόλιν τῆς Ἰώνων ἀποικίας. παύτην γὰρ δὴ πάλαι Φωκαῆς ἐξ Ἀσίας ὑπὸ Μήδων ἀναστάντες κατῴκισαν, ἄρξαντος τῆς Υστάσπου Περσῶν βασιλεύοντος, τε νῦν ἐξ Ἑλλήνιδος ἐοῦσι βαρβαρικὴ τὴν ξυμπολιτείαν, τοῖς τε πατρίοις νόμοις χρῆται. φαίνεται δὲ τε καὶ τὰ μάλα τῆς ἀξίας τῶν παλαιῶν οἰκητόρων καταδεεστέρα. εἰσὶ γὰρ οἱ Φράγγοι, ὡς τὰ πολλὰ, ὥσπερ ἀμέλει ἅπαντα βαρβάρων, ἀλλὰ τε πολιτείᾳ ὡς τὰ πολλὰ χρῶνται ῥωμαϊκῇ, τε νόμοις τοῖς αὐτοῖς, τε τὰ ἄλλα ὁμοίως ἀμφί τε τὰ συμβόλαια τε γάμους, τε τὰ θεῖα θεραπείαν νομίζουσι. Χριστιανοὶ γὰρ ἅπαντες τυγχάνουσιν ὄντες, τε τῇ ὀρθοτάτῃ χρώμενοι δόξῃ. ἔχουσι δὲ τε ἀρχοντας ἐν τε πόλεσι, τε ἱερεῖς, τε τὰς ἱερὰς ὁμοίως ἡμῖν ἑορτὰς τε, ὡς ἐν βαρβάρῳ γένει, ἱκανῶς σοφρόνως ἄγουσι καὶ δοκοῦσι σοφόφρονες εἶναι κόσμιοί τε τὴν ἐσθῆτα. ἰδεῖν τε ἔχοιν τὸ ἐξαίφνης, ἀ μόνον τὸ βαρβαρικὸν τῆς στολῆς, τε τὸ φωνῆς διάζεσθαι. ἄγαμαι δὲ αὐτοὺς ἐς τὰ μάλιστα ἔγωγε, ἔστι πλέον ὧν ἔχουσιν ἀγαθῶν, τε τὸ ἐς ἀλλήλους δικαιοσύνης τε καὶ ὁμοιότητος πολλαπλῆς δὴ καὶ πρότερον, τε μὲν δὴ καὶ ἐν τῷ κατ' ἐμὲ χρόνῳ, τυχὸν μὲν ἐς ἕως, τυχὸν δὲ καὶ ἐς πλείους τε ἀρχὰς αὖτοὺς μεμενεκότας, τε πώποτε πόλεμον ἐμφύλιον κατ' ἀλλήλων, οὐδ' ἅμα τοιαύτης μοίρης τῶν πατρίδα ἐγνωκέναι μανίαν. καὶ τοι ἔνθα δὴ μεγάλαι δυνάμεις ἰσόρροποί τε καὶ ἀμφήκεις ἀναφανεῖσι, ὥστε ἀμφὶ θατέρῳ φύσει σκληρὰ καὶ ὀγκώδη, φιλοτιμίαι τε, ὥσπερ εἰκὸς, οὐδέποτε, τε φιλοσφαντίαι, τε ἄλλα ἄττα μυρία παραχώρησιν τε ἐπίσης γοργοτάτην πάθη. ὅμως παρ' ἐκείνοις οἱ τὰς πλείστας ὅσας ἀρχὰς τυγχάνειν διῃρημένοι, οὐδὲν ὅτι τοιόνδε ξυμφέρεται. ἀλλ' ἐπὴν ἄρα καί τι ἵρμι τῶν βασιλέων ἐγγενέσθαι ξυνοχὴ θεία, παραπέπτωται μὲν ἅπασιν ὡς πολεμήσοντες, τε τοῖς ὅπλοις ἐφοπλιζομένοις. τε εὐθὺ ὁμόσε χωροῦσιν. ἰδόντες δὲ B ἀλλήλους ἐκατέρωθεν ἡ πλησὺς, αὖτίκα τὸ καλαπαῖνον ἀποβαλόντες, ἐς ὁμοφροσύνην μετεχώρησαν, τε τὰς ἡγεμόνας καλοῦσι δίκῃ μᾶλλον τὰ ἀμφὶ βόλα διακρίνεσθαι. εἰ δὲ μὴ, μόνοι ἐκείνοις ἀγωνίζονται, ἐν σφίσιν αὖτοῖς ἐφ' ἑκατέροις κινδυνεύοντες, οἷς ἀχθόμενοι, οἷσί πάντων, ἐς ἃς αὖτ' ἔσται δυσμενείας, τὰ κοινὰ πρήσσεσθαι τε ἀναπέφθαι δοῦς τε καὶ τοῖς τε φάλαγγας ἐφιᾶσιν, τε τὰ ὅπλα τίθεσθαι, τε πολοιπὸν σιρὴν αὖθις τε ἀμφότερα, φοιτῶσι τε παρ' ἀλλήλους ἀφυλάκτως, τε ἐπιμιξίαι, τε φρᾳδαὶ χεῖται τε δεινὰ ὕπος ἄρα αὖτοῖς τὸ μὲν ὑπήκοον δέσμιον, τε φιλέπαρχον τε δὲ γε ἄρχον, ἐ μᾶλις

ἐκδίωντι τῷ πειθήνιον· παῖπά τοι τὸ διαπλῶσι δυώδεκα βεβαίαν ἔχοντες, τῷ νόμος χρώμενοι τοῖς αὐτοῖς τῷ ἓν μὲν οἱ κείνων εἶδέι ὅτι ὑποβιβλωκότες, πλεῖστα δίδοσα ἐπιπροάμβου. διαπεσοῦσι δὲ τῷ φιλοτιμίαι οἷς ἂν ἑστραφεῖα, δίδωμενα τίθηνι πολιτείαν καὶ μόνιμον, καὶ ἅπαντα πολεμίοις ἀλάστμον. ὕπω μὲν οὖν οἱ Φράγγοι ἄρειτα βιοῶντες, σφῶν τε αὐτῶν τῷ ἓν φρονοῦσιν πραπῶσι, παῖδας ἐκ παῖδων τλῶ βασιλέως διαδεχόμενοι. ἀλλὰ δὴ τῷ ἐς ἐκεῖνο τὸ καιρὸν ὅτε δὴ οἱ Γότθοι ὡς αὐτοὺς ἐφιστέβδοντο, ἓς οἷς αὐτοῖς ἡγεμόνες ἐτύγχανον ὄντες. ὡς ἀπὸ ἓ ὅπω δὲ μοι εἶναι δοκεῖ βραχύ τι ἄνωθεν ἀρξαμένῳ, τῷ γένος τῷ ξυνεχόντων πρὸ τοῦ ἐλάχτα διηξιλθόντι, ἔπειτα ἐς ἐκείνους οἵ δὴ ἐν τῇ τότε ἐκράτουν, ἢ ἐυδρομῶ καταπαῦσαι ἓ λόγω. Χλοδίβιρτος μὲν ἓ Λοθάριος, ἴτι ἢ Θευδέριχος τῷ Χλωδομῆρος ἀδελφοὶ ἐγένοντο. ὕπου δὲ ἐποιδὴ αὐτοῖς Χλωθεῖος ὁ πατὴρ ἐπιθνήσκει, διενείμαντο πέτραχα ἓ βασιλέιαν, κατὰτὰ πόλεις τῷ ἔθνη ἐς ὅσον εἶμαι ἓ ἴσων ἑκάτερῳ μετέναι· ὁ πολλῷ δὲ ὕστερον Χλωδομῆρος κῷ Βυργυζίωνων ἐπεστράτευσας, γένος ἢ τῶν Γοτθικῶν, αὐτοκράτορά τε τῷ πεφυκὼς τὰ πολέμια· ἐν αὐτῇ δὴ τῇ πολέμῳ ἀκοντίῳ τὰ εἴρια τυπεὶς, αὐχένιν πεσόντος ἢ αὐτοῦ, ἐπεσδὴ ἓ κόμιν οἱ Βυργυζίωνες καθομιλῶν, ᾧ ἄριστον ἐθαύσαντο, τῷ μέχρι ἓ μεταφρένου κεχαλασμένῳ, αὐτίκα ἐγνωσαν ἓ ἡγεμόνα τῇ πολεμίων ἀπεπεπόντες. Θεμιτὸν δὲ τοῖς βασιλεῦσι ἓ Φράγγων ἐ πώποτε κείρεσθαι, ἀλλ' ἀκεραίρομαι τὶ οἰσιεῖα παῖδων ἀεί, ἓ παραύρηται αὐτοῖς ἅπαντες δ' μέλα ἐπὶ ἓ ὦμων οἱ πλόκαμοι· ἐπεὶ τῷ οἱ ἐμφόβιοι ἐν ἓ μετώπῳ χζιλμοι, ἐφ' ἑκάτερα φέρονται ὑ μὴν ὦπερ οἱ ἓ Τύρκων τε τῷ βαρβάρων ἀπίστοι τῷ ἀυχμηροὶ τῷ ῥυπῶντες, τῷ ἐσίρσοι ἀσφαιτῶς ἀναπτλεγμένοι, ἀλλὰ ῥύμματα δὴ ἐπιβάλλωσιν ἑαυτοῖς ποικίλα, τῷ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐξεύρωνται. ἅπου ἢ ὦπερ τι γνώρισμα, τῷ γάρας ἐξαίρετον τῇ βασιλείῳ γένει ἀνάθεμα νομίσαι ἐπεί τε γενόμενον πλείοχον κείροντας, τῷ κομᾶν αὐτοῖς πέραπόρα ὑ μάλα ἐῶντας. τότε δὴ ὧν ἓ Χλωδομάρου ἐ κεφαλὴν οἱ Βυργυζίωνες ὑποπτεύοντες, τῷ τοῖς ἀμφ' αὐτὸ στρατόμασιν ἀναδείξαντες, ὑφοφδιεῖς αὐτίκα πεποίηνται ἅπαντας τῷ δυσίλπιδας, τῷ καπάγη αὐτοῖς τὰ φρονήματα, καπεπταχότες τε ὦσαν τῷ οἱ ὑπ' ἐτι ἐδίλευ ἀναμαχέσαθαι τῷ δὴ πᾶς μὲν νενικηκὸς ὕπερ ἄρειτα αὐτοῖς ἔχειν ἐδόκει, ἓ ἐφ' ἅις ὦοντο χρῆναι σωωθῆναι, ἀ πόλεμος διελέλυτο. Τῷ ἢ Φραγγικῷ ἀμίλα ὃ, νεισάμενοι, ἄσμενοι ἐς τὰ σρίτρα ἐπαίσαν· ὕπου ἢ τῷ Χλωδομάρου ᾧφθαρέντος, αὐτίκα ἐς τὰς ἀδελφὰς (ἃ ᾗδ δὴ παῖς αὐτῷ ἐγεγόνει) ἓ ἐκείνῳ ἀρχὴ ἐμειέζετο, ἃς οἱ μαχρὰν ἢ ᾧ Θευδέριχος ἀλὰς ἀπεβάλω, καπαλπὼν Θεοδιβέρτῳ τῇ ὑῷ πάπ ἄλλα ἀγαθὰ, τῷ μὲν δὴ ᾧ τὸ ἐ ἀγαμονίας ἀξίωμα. παραλαβὼν δὲ ἓ πατρῷων ἀρχῶν ὁ Θεοδίβιρτος, τὰς τε Αλαμανὰς καπερίφατο, τῷ ἄλλα ἄπτα φρόσοπα ἐθνη· πολμητίας τε ᾧδε ἰῶ ἐς τὰ μάλιστα ὑ παραχώδης, τῷ πέρα ἓ ἀναγκαίων τὸ φιλοκίνδυνον ατεπμένος. νοί κα γοῦν τοῖς Ρωμαίοις ὁ πρὸς Τώτιλαν ἓ ἡγεμάνα ἓ Γότθων αὐδίνετο πόλεμος, πότερ δὴ πότε τῷ Θεοδιβέρτῳ ἐβιβιλάτο οἱ ἓ διαπέδασθαι, ἅπερ ἐν Ιταλίᾳ Ναρσῆς τε τῷ πα ἐρατώμασπε ἐμέχθει τῷ ξυνεχόλπο, αὐτὸς πλάδη ἀγείρας ἄλκιμάτε τῷ ἐχυρόπατα ἐς πα ἐπὶ Θράκης ἀφικέδαι χοεία, ἅπαπά τε πὰ τηδὲ καπερηφόμβως, ἀμφὶ τὸ Βυζάντιον ἓ πόλιν ἓ βασιλίδα ἓ πόλεμον μετεῖχεσαι. οὕτω ἢ ἐπεργὲς τὸ βούλδμα ἐποιεῖτο, τῷ ἓ παρεκάλω ἐμβεμθεσάτως, ὡς τῷ ἀφισβώτεσθαι πρὸς τὰ Γίπεδας ἐ Λαγγοβάρδους, τῷ ἄλλα ἄπτα φρόσοπα ἔθνη, ἐφ' ᾧ ἐ οἱ δὴ ξυμβάβοιτο τῷ πολέμῳ. ὑ ᾗδ ὦτο ἀνικπὸν εἶναι ὅτι δὴ βασιλεὺς Ιυστινιανὸς ἐν τοῖς προγράμμασι τοῖς βασιλείοις, Φραγγικὸς τε τῷ Αλαμανικὸς, ἴτι δὲ Γιπεδικὸς τε ᾧ Λαγγοβαρδικὸς, τῷ ἐπέρους τοιοῖς δὴ ὀνόμασιν ἀπεκρύπτετο, ὡς δὴ πάπω αὐτῷ ἓ ἐθνῶν ἁπάντων δεδουλωμένων. αὐτός τε δὴ ὧν χαλεπῶς ἔφερε

Agathias.

opus eſt, placidi & obſecundantes. Idcirco atque & firmam degunt habentes potentiam, illidem legibus utentes, ſua cuentes, oibilque amitrentes, quamplurima vero acquirentes. Juſtitiæ enim & amicitia ubi vigent, beatam firmamque efficiunt Rempub. & oequaquam hoſtibus eupugnabilem. Franci itaque hoc modo optime vitam ſuam inſtituentes, & ſibi ipſis & finitimis imperaot. Filii patribus lo regnum ſuccedunt. Sed en tempore quo Gotthi legationem ad eo miſerunt, tres ipſis erant priocipes, oeque vero abe re facturus mihi videor, ſi paulo altius repetito genere, breviſſimeque enarratis iis qui antea eos reaerunt, in iis qui eo tempore imperabant digreſſionis finem fecero. Childebertus quidem & Lotharius, præterea vero Theodericus & Chlotomerus germani fratres fuerunt. Hi mortuo patre Chlotoæo in quatuor partes regnum partiti, ſecundum urbes & populos, itu ut æquas ſinguli portiones, ut arbitror, acciperent. Non multo poſt tempore Chlotomerus adverſus Burguſiones exercitum ducens (ratio autem hæc Gotthica eſt per ſe laborioſa & bellica laude clara) in ipſo prælio, pectus jaculo ictus, ioteriit. Quo humi jacente Burguſiones promiſſam illius luxumque comam, & ad ſcapulas uſque pertingeotem conſpicati, conſeſtim intellexerunt ſe ducem hoitium interfeciſſe. Solemne enim eſt Francorum regibus nunquam tonderi: ſed a pueris intonſi manent. cæſaries tota, deceoter eis in humeros propendet. anterior coma e fronte diſcriminata in utrumque latus deflexa. Neque veru quemadmodum Turcis & Barbaris impeaa iis & ſqualida ſordidaque eſt coma, vel complicatione indecenter cirrata, ſed ſmigmata varia ipſi ſibi adhibent, diligenterque curant; idque velut inſigne quoddam eximiaque honoris prærogativa regio generi apud eos tribuitur. Subditi enim, orbiculatim tondentur, neque eis prolixiorem comam ulere facile permittitur. Burguſiones itaque præciſo Chlotomeri capite, cum illud copiis quæ circum eum erunt oſtentaſſent, magnam ſtatim trepidationem deſperationemque injeceruot; adeoque eis animi metu ceciderunt, ut in poſterum bellum derrectarent: & victores quidem ex animi ſui ſententia, & quibus oportere videbarur conditionibus & pactis, bello ſeſe exſolverunt. E Francico exercitu qui ſupererant, libentes in ſua ſe receperunt. Cæſo itaque Chlotomero, ſtatim ſrutres ipſius, (neque enim ullos adhuc libetos ſuſceperat) regnum illius inter ſe ſunt partiti. neque multo poſt Theodericus morbo correptus ioteriit, Theodiberto filio præter alia bona etiam priocipatus dignitate relicta. Theodibertus accepto paterno regno & Alemannos & alias oonnullas finitimas gentes ſubegit. Erat eoim ſummopere & audax & turbulentus & periculorum præter modum amans. Cum itaque Romanis bellum adverſus Totilam Gottiorom ducem eſſet ortum, Theodibertus hoc animo agitabat, ſummaque diligentia procurabat, ut interea dum in Italia Narſes pariter & exercitus laborarent occupatique eſſent, ipſe fortiſſimis validiſſimiſque copiis coactis in Thraciæ regionem penetraret, eaque tota vaſtata & ſubjugata, Byzantium regium urbem bellam traoſferret. Hoc vero conſilium ſuum adeo gnaviter te ipſa tantoque apparatu eſt perſequutus, ut etiam ad Gipedas & Laogobardos aliaſque nonoullas finitimas gentes legationem inſtituerit, ut & hi in ſocietatem belli venirent. Neque enim tolerandum eſſe cenſebat quod Imperator Juſtinianus in Edictis Imperatoris Francici & Alemanici, nec non Gipedici & Langobardici, aliiſque hujuſcemodi titulos ſibi vindicaret, perinde ac ſi omnes baſce gentes ſubjugaſſet. Quocirca & ipſe graviter hanc lojuriam ferebat, & alios ut communi ſecum in-

Edit. Pariſ. pag. 14.

Francorum regum ſucceſſores.

Burguſiones Gotthica natio.

Clotomerus a Burguſionibus cæſus.

Francorum reges intonſi.

Theodibertus Francorum rex.

pag. 15.

juria contumeliaque affectos ad indignationis societatem sollicitabat. Ego vero ita statuo, si hanc ille e expeditionem suscepisset, audaciam ei suam nulli bono futeram fuisse; sed sive in Thraciam, sive in Illyrios venisset, in præsidiarias iis in locis Romanorum legiones incidisset, turpiterque perisset. Sed hoc ipsum quod ejuscemodi consilium animo concepisset, & vellet & optaret; omnemque quod ad se attinet ad hoc lapidem movisset, evidentissimo argumento esse potest, qualis ille vir, quamque ferox & arrogans fuerit, quippe qui furorem temeritatemque fortitudinem esse existimabat. Nisi enim vitæ finis conatos ipsius antevertisset, expeditionem hanc aggressus fuisset. Nunc vero quum venarum visset, taurus ei ingens & excelsis cornibus præditus occurrit, non domito cui-

Tauri sylvestris sive Bubali descriptio.

dam & aratori tauro similis, sed sylvester & montanos, & quidquid obvium habet, dispergens (Bubalos, ati arbitor, gens illa appellat) plurimos vero sert illa regio. Densissimæ enim in ea sylvæ, horridi montes, & tractus frigidissimi, quibus omnibus gaudere solet hoc animal: quem quidem tauram conspicatus Theodericus e saltu quodam prosilientem atque in se irruentem, constitit tamquam hasta occursurus. Taurus vero jam propior factus, impetu cursus delatus in arborem quandam non ita magnam, fronte & cornibus eam ferit, & subversa tota arbore & in solum depressa, maximus quidam ex iis qui inde confracti erant ramus violentissimo ictu ira ejus caput sauciavit, ut lethali intolerabilique plaga accepta confestim supinus procideret, ægreque a suis domum reportatus eodem die e vita decesserit. Theo-

Theodiberti Franc. regis mors.

dibaldus itaque ejus filius in regno succedit; qui quidem tametsi juvenis admodum atque adhuc sub magistri cura institutioneque esset, patria tamen lea eum ad regnum vocabat. Eo itaque tempore quo Tejas excessit e vivis, & Gotticæ res peregrinis auxiliis egerent, Theodibaldus

Theodibaldus Francorum rex.

iste adolescentulus Francorum rex erat. Sed & Childebertus & Clotharius ejus maximi patrui (prout leges Romanorum loquerentur) erant i ad bus utpote remotissime inde degentes Gothi nequaquam eundum censuerunt. ad Theodibaldum vero aperte legationem instituerunt; non tamen universa natio, sed soli qui juxta Padum fluvium degebant. alii vero gaudebant quidem & rerum innovatione & status immutatione, perenisi tamen erant, de eventu dubitantes, & fortunæ instabilitatem pertimescentes, & suspensis dubiisque animis observabant scisscitabantarque quid ageretur, statuentes iis qui potiores superioresque quæ essent sese adjungere. Aliorum vero oratores cum in

Edit. Paris. pag. 16

Gothi Francorum auxilia implorant.

regis conspectum venissent, omnes etiam primores regni orabant, ne sese a Romanis oppressos despicerent; sed social cum ipsis bellum susciperent, & genti finitimæ atque amicæ suppetias ferrent, quæ alioqui in discrimine erat, ne funditus everteretur. Ostendebant præterea hoc etiam ex illorum re maxime futurum, si non paterentur Romanos ad tantam potentiam evehi, sed potius omnibus viribus eorum incremento officerent. Si enim universam gentem Gotthicam deleverint, statim etiam in vos, dicebant oratores, exercitum ducent, & pristina bella instaurabunt. Neque enim illis est desiderata speciosa aliqua causa, quam avaritiæ suæ præte ant. quin potius justum sese vobis inferre bellum putabunt, Marios quosdam & Camillos & Cæsarum plerosque recensentes, qui olim bella adversus priscos Germanos gesserunt, & tractus Rhenum universa occuparunt. quocirca non vim illaturi videbuntur, sed justum bellum movere, tamquam nihil alienum quæsituri, sed majorum suorum possessiones recuperaturi. Tale porro etiam nobis crimen objicient, quod scilicet quum Theodericus noster olim princeps & coloniæ deducendæ auctor non decenter Italiam occupasset, nostris quidem

ἀρρήτους μὲν ἡμᾶς τὰ οἰκεῖα, τὸ δὲ πλεῖον αἰχμάλωτους τὸ γένος, γυναῖκα δὲ καὶ παῖδας τῇ παρ' ἡμῖν εὐδαιμόνων ἀνδρῶν ἀφειδῶς ὑβριστικῶς ἐπεσπάσαντο, καίτοι Θευδέριχος οὐ βίᾳ εἶλεν, ἀλλὰ Ζήνωνος πρότερον τὸ σφῶν βασιλέως ἐπιτροπεύσαντος καὶ Ἰταλίαν, οὐδὲν Ῥωμαίοις ἀφελόμενος, (ἤδη γὰρ αὐτῆς ἀπεστέρηντο) ἀλλ' Ὀδόακρον καθελὼν τὸν ἐπαλύοντα τὸν τύραννον, τὰ ἐκείνου ἅπαντα κατέχει τῆς τῶ πολέμου θεσμῷ. ἃ δὲ, ἐπειδὴ αὐτοῖς βιάζεσθαι μᾶλλον ἐξῆν, οὐδὲν ἐδεήσαν πεφράξασιν, ἀλλὰ Θευδιβάτῳ πρότερον Ἀμαλασουίνθης δῶρον ἔπαρτι χαλεπήνασης, καὶ ταύτῃ ἀρχῇ τε καὶ πρόφασιν τῆς πολέμου θέμενοι, εἶτα μέχρι νῦν ὑ μιθάσιν, ἀλλὰ φέρουσι βαιόφρα ἅπαντα. ὕτοι δὲ οἱ σοφοὶ τε καὶ δεισιδαίμονες, καὶ μόνους σφῶ δικαιοσώφρονας πολιτεύεσθαι βροτοὺς μόνοις. ἵνα δὲ ὧν μὴ πώποτε παθόντα ἡμῖν μεταμελήσῃ τε ῥᾳθυμίας ὕστερον ἐνδίδοτε, προτερήσον ἐπὶ τῆδε τοὺς πολεμίους, καὶ οὐ βραδυπορήσον τῷ παρόντος καιρῷ, ἀλλὰ ῥᾳδίαν τε τέλεον ἐπ' αὐτοὺς ἐξόμαχον, καὶ τραπὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀγαθὸν τὸ πολέμια, ὃς δὴ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἄρσας διαύσας, ἀπελάσατε τὰ αὐτοῦ ἐνθένδε ὡς τάχιστα, καὶ τὴν χώραν ἡμῖν ἀνασώσατε. ὅπω γὰρ ποιοῦντες τῇ Γοτθικῷ γένει τὰ μάλιστα χαριοῖσθε, σαφῶς ἀναρπάσαντες καὶ ἀληθέστατοι, πότερ ὑμῖν πρὸ αὐτῷ ἐν τῇ ἀσφαλεῖ θήσεσθε, εἴ γε μηδὲν ὑμῖν ἔτι πολέμιον ἐκ γειτόνων παρέσῃ, ἀρὸς δὲ γε καὶ χρήματα ὑμῖν ἔσονται μυρία, ἃ μόνοι τὰ Ῥωμαίων λῃσόμενοι, ἀλλὰ οὐ δὴ καὶ αὐτοὶ ἕτερα καταθήσομεν. Ταῦτα εἰπεῖ ἔφασαν οἱ πρέσβεις, Θευδιβάλδος μὲν (ἰὼν γὰρ μειράκιον ἀγαθὸς καὶ ἀπόλεμον, ἤδη τε νοσώδης κομιδῇ ἐγεγόνει, καὶ τὸ σῶμα πονήρως διέκειτο) τούτῳ διῆκαν ἕκαστα μάλα ὀργῇ πρέσβεων ὧν, οὐδ' ἅπω χθόνα οἰκείων ἔτυχε συμφορῶν, οἰκείας καρπάσασθαι πόνος. Δεῦρις δὲ καὶ Βουτιλῖνος οἱ τῷ βασιλέα σφῶν ἅπαντα ἥρπασε, ἀλλ' αὐτοὶ ἀναδέχονται τὴν ξυμμαχίαν. τούτω δὲ τὼ ἄνδρε ὕστερον μὲν ἀδελφὰ, τὸ γένος Ἀλαμανὼ, διώκουν δὲ παρὰ Φράγγοις μεγίστην εἰκότως, ὡς καὶ τὰ σφέτερα ἴδιος ἡγεῖσθαι, Θευδιβέρτου τὸ πρότερον παραχρῆμα. οἱ δὲ Ἀλαμανοὶ, ἔθνος χρὴ λοιπὸν Καδράτῳ ἑπεσθαι, ἀνδρὶ Ἰταλιώτῃ καὶ τὰ Γερμανικὰ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγραφαμένῳ, ξυμβάλλοις εἰσὶν ἀνθρωποι καὶ μεγάλοις, καὶ τοῦτο διώκουσι αὐτοὶ ἡ ἐπωνυμία. τούτους δὲ πρότερον Θευδέριχος ὁ τῆς Γότθων βασιλεὺς ἠνίκα καὶ ἅπασης Ἰταλίας ἐκράτει, ἐς φόρου ἀπαγωγὴν παρασπάσας, ἀπήκοον ἔσχε τὸ φῦλον. ἀς δὲ μὲν ἀπεβίω, ὁ δὲ μίγιστος Ἰουστινιανῷ τε τῇ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι καὶ τοῖς Γότθοις πόλεμος ξυνῆρατο, ὅτε δὴ οἱ Γότθοι ἀνθιστάντες τοῖς Φράγγοις, καὶ ὅπως ἀτασθάλως φίλει τε ἐς τὰ μάλιστα καὶ ὕστερ γέγονεν μηχανώμενοι, ἑτέρων τε πολλῶν ἐξέστησαν χωρίων, καὶ μὲν δὴ καὶ Ἀλαμανικὸν γένος ἀφίεσαν. ἀγείρουσι τε ὧν ἐκ τῆς πάσης παντοδαπὸν τὰς σφετέρας φωνὰς χρῆναι διωάμεις, καὶ ὑπαὶ ὑποτοπα πεμπτὰ ἐς ἁλίσεις πέμπουσι, ἃς ἐκάστοις ἀρχὰς τε πέμπει καὶ δόξης ἀγωνισόμενοι, ἀλλ' ἤδη τὸν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἐς τὰ μὴ πάμπαν ὑπολελοίπασι ἀναρρίψοντες κίνδυνον. καὶ τοίνυν τὸ τὰ μέλλοντος σφαλερὸν τῇ εὐθαιρέτῳ δῶρον τῆς γνώμης προπαταλαβόντες ἐκποσὶ ἂν πεποίωνται ἀνάγκαν. ὅπω δὴ ὧν καὶ τῇ Ἀλαμανῶν ἔθνος ὑπὸ Γότθων ἀρτιμένον Θευδιβέρτου αὐτὸς ἐχειρώσατο· ἐκείνου τε διαφθαρέντος, ὑπὲρ μοι ἤδη ἐρρήθη, ἐπὶ τὸν παῖδα Θευδεβάλδου, τῇ λοιπῇ ἅμα ὑπηκόῳ ἐς οἰκεῖα χώρων. νόμιμα δ' αὐτοῖς εἰσὶ μὲν πατέρα, τὸ δὲ μεῖον κοινῇ ἐπιπρατοῦντα καὶ ἀρχοῦ, τῇ Φραγγικῇ ἐποντες πολιτείᾳ, μόνῳ δὲ γε τῷ ἐς Θεὸν αὐτοῖς ὑπ' αὐτοῦ ξυμβαλεῖ δένδρα γάρ τινα ἱλάσκονται. καὶ ῥοῦθρα πεπαμένοι λόφους καὶ φάραγγας, καὶ πάντες ἄπορ

rebus nos ſpoliarunt; majorem gentis noſtræ partem trucidarunt, uxores & liberos opulentiorum apud nos hominum atrociter ſub haſtam miſerunt. Atqui Theodericus non vi captam, ſed Zenonis antea ipſorum regis permiſſu, ſibi adjuoxetat Italiam, nihil Romanis eripiens (jam eoim ea privati erant) quin potius cæſo Odoacro advena tyranno, quæ illius erant omnia occaparit belli jure. At poſteaquam ipſi major rim inferendi poteſtas ſuit, mox nihil juſte agere cœperunt, ſed Theodato antea Amalaſunthæ cauſa inſenſi, idque initium occaſionemque belli ſtatuentes, deinceps in hunc uſque diem violenter omoia agere ac rapere non deſiſtunt. Hi nimirum ſunt ſapieotes & religioſi, qaique ſoli ſe juſte Remp. adminiſtrare gloriantur. Ne igitur nos hujaſcemodi malis affectos recordiæ noſtræ fero pœniteat, antevertendi nobis ſant hoſtes, neqoe negligenda eſt occaſio, quæ modo ſeſe offert; quio potius juſtus in eos exercitus eſt mittendus, & ea nobis ipſis dux aliqais rei bellicæ peritus ei præfciendus, qui bello adverſus Romanos optime confecto, hinc eos quam cleriſſime exigat, noſtraſque oobis rerrus recaperet. Hoc eoim facientes, & Gottblcæ nationi ſummopere gratificabimini, ſervatores, maloramque profligatores declarati, veſtraſqoe ſimul res in tuto collocaveritis, ſi nihil vobis amplius hoſtile ex vlcinis reliquum ſiat. Ad hæc immeuta robis fiet peconiæ acceſſio, noo ſolum ex præda quam de Romanis facietis, ſed & aliis quas nos perſolvemus. Hæc cum dixiſſent legati, Theodibaldo quidem (erat enim parum generoſus, & belli imperitus, atque adeo morbidus etiam, corporeque infralido) eorum petitio non admodum probabatur, neque putabat oportere ob alianas calamitates, privatia difficultatibas laboribuſque iovolvi. Leutharis vero & Butilinus, tametſi id regi ipſorum minime placebat, belli cum eis ſocietatem inierunt. Erant hi duo germani fratres, genere quidem Alemanni, maximam vero vpud Francos potentiam conſecati, adeo at nationi ipſorum præeſſent, a Theodiberto primum accenſi. Alemanni natem, ſi Aſinio Quadrato homini Italo, quique res Germanicas accurate conſcripſit, credimaa, conveniæ ſant & miſcellanei; quod & appellatio ipſa ſatis indicat. Hos antea Theodericas Gothorum rex, cum etiam vniverſa Italia potiretur, tributarios fecerat, totamque hanc gentem ſubegerat. Simulatqoe vero is e vivis exceſſit, atrociſſimumque bellum inter Juſtinianum Romanorum Imperatorem & Gothos exarſiſſet: tum Gothi Francis adulantes, eoramque amicitiam & benevolentiam quibuſcumque poterant modis ſibi conciliantes, & aliis multis locis ejecti ſunt, & Alemanoicam gentem dimiſerunt. Cogendaa enim ſibi tam temporis undequaque vires ſuas putabant, ſubditoſque quotquot ſupervacanei neque admodam opportani viderentur miſſos facieodos, qaippe qui non amplius de principata & glaria eſſeot concertaturi, ſed jam pto Italia ipſa, ne:re funditus delerentur, periculum aditari. Quocirca cum futurum periculum ipſi animis ſais præcepiſſent & prævidiſſent, voluntatem ſuam ad neceſſitatem aggregsrunt. Hoc itaque modo eriam Alemannorum nationem a Gothis dimiſſam in ſuam poteſtatem redegit: quo mortuo, ut ſupra dictum eſt, Theodibalda filio una cum reliquis ſubditis etiam hi ceſſerunt. Sunt vero etiam his patrii quædam inſtituta; In Reip. vero adminiſtratione Francorum politiam ſequuntur; tantum in iis quæ ad Deam pertinent, ſenteotia variant. Arbores enim quaſdam colunt, & fluminum lapſus & colles & ſalus, atque hiscamquam juſta facientes, equos

Edit. Pariſ. pag. 27.

Leutharis & Butilinus fratres cum Gothis ſocietatem ineunt.

Aſinius Quadratus Italus ſcripſit de rebus Germanicis.

Alleman.

pag. 18.

Alemannorum religio.

xlixque quamplorima reſectis capitibus immolant. Porro conſuetudo quam cum Francis habent, ipſis conducit, in melius transferens & quodammodo erttrahens cordatiores: & brevi, uti ſpero, tempore hoc ipſum apud omnes evincet. Opinionis enim ubſurditas & veſanta etiam xb ipſis xrbitror qui ea imbuti ſunt, niſi plane ſtolidi ſiot, cognoſcitut & cernitut, ſncileque iis eximi poſſit. Et ſane commiſeratione & venix potius quam odio digni ſunt quotquot x vero aberrant. neque enim volentes erraot & labuntur, ſed boni ac recti ſtudioſi; judicio autem decepti conceptas ſemel opiniones mordicus teneot, cujuſcumque geocris fierint. Porro ſacrificiorum immanitas & ſiniſter cultus, non ſatis ſcio an verbis curxri poſſint, ſive ſaltibus & lucia præſtetur, ut apud Barbaros; ſive iis qui olim habiti ſuot dii, quales Græcorum religio tenuit. Equidem ita ſtatuo nihil jucundi accidere aris ſanguine pollatis, & xaimalibus violentiſſima nece affectis. Quidquid vero omnino hujuſmodi res uppetete conſuevit, bonum quidem noo fuerit, neque benignum, ſed immane potius arque inlaniæ affine, quxle Pavorem vanc fingunt poetæ & Timorem, & Eoyo quandam & Aten & Eridx, nt ipſi diacrint, *ἀμαιμάκετον. adde vero his, ſi placet, etiam illum quem Perſæ nominant Arimxoem, & cterrenis ſpectris quæcumque maleficx ſont & ſanguinaria. Atqui hxc tametſi cuipiam videri poſſint promiſſioni meæ nequxquam convenire, ſed potius ſupervacanex atque ab inſtituto meo xliena: juvat tamen me & quidem magnopere, omnia quæ cogoita mihi ſunt in medium proferre, & recta collaudare, & pravx xperte damnare, inutilix coarguere. Niſi enim hoc hxberent Hiſtoriæ, ut hac etiam ex parte & qaidem præcipue utiles humanæque vitæ conducibiles eſſent; ſed ſolx rerum geſtarum narratione eaque ſimplici minimeque uccurata conſtarent: io periculum veoirent apud nonnullos ne (niſi hoc aſperum dictu ſit) non multo meliores ceaſerentur ſubulis quæ in eetibus mulierbribus in laniſicio decantantur: De his itaque quiſque ut velit ſentiat. mihi vero xd ea quæ cœpersm progrediendum. Leuthxris itaque & Butilinus ubi primum exercitus contrx Romanos ducere cæperunt, magna ambo ſpe erecti erant, ranquam non amplius eo in ſtatu manſuri: Narſem enim exercitus ducem, ne primum quidem impetum ſuſtinere poſſe credebant; omoem vero Italiam, uox cum Sicilia, in ipſorum poteſtatem venturam. Mirari vero ſe Gotthos dicebant, ſi tantopere bomuncionem thalamo & umbratili delitioſæque vitæ aſſuetum, nihilque maſculum & virile præ ſe ferentem, reformidarent. Hi itaque ſua gloria elati ac faſtuoſi validis copiis coactis, exercituque ex Alemannis & Francis ad duo & ſeptuaginta ſtrenuorum virorum millia collecto, ſeſe ad bellum inſtruebxot, veluti jamjam Italiam & Siciliam invaſuri. Narſes vero Romanorum dux tametſi eorum conſilia noo plane habebat explorata, maxima tamen utens prudentix, hoſtiumque conatus ſemper antevertere cupiens, ſtatim oppida quædam in Tuſcia quæ adhuc in Gotthorum poteſtate erant ſamma vi ſubigere ſtatuit. Neque enim vir ille victoria præter modum inſoleſcens indeceoter efferebatur; neque, quod aliis uccidere ſolet, poſt labores otio voluptatique ſe tradebat; ſed confeſtim moto exercitu ad Cumas proceſſit. Eſt vero id oppidum Italicum munitiſſimum, neque facile expugnatu. Situm enim eſt in arduo quodam & difficilem aditum habente colle, & veluti ſpecula maris Tyrrheni. Imminet enim littori collis, ita ut xd ejus pedem fluctas maris illiſi frangantur; editiore loco vallo cinctum eſt, turribuſque & propugnaculis validiſſimæ ſtructuræ. In hoc itaque munitiſſimo tutiſſimoque*

Error in Religione commiſeratione potius quam odio dignus.

Veni Poetarum numina, *Immanem.

Hiſtoria non eſt nudi narratio.

*Edit. Pariſ. pag. 19.

Narſetis laus.

Cumarum ſitus.

A ὔσια δρῶντες, ἵππους τε τῷ ἄλσει ἄπτα μυείᾳ καρπομοιοῦντες ἐπιθαλάσσιον. ἀλλὰ δὴ ἡ τῆς Φράγγων αὖτις ἐπιμιξία δι' πιστώσα τῷ ἐς τὸ θεῖον μετακοσμεῖ, τῷ ἤδη ἐφίλιται τὰς ἐμφορετικίρους, ὡ πολλῷ δὲ χρόνῳ οἶμαι καὶ ἅπασιν ἐκπεκόσον. τὸ δὴ τῆς δόξης παράλογόν γε ἓ ἐπλήκτης, τῷ αὖτις οἶμαι τοῖς χρωμένοις, εἰ μὴ πάμπαν ἦσαν ἠλίθιοι, γνόεμόν τί ἐστι τῷ διφόρατος, τῷ εἶον δόσις δῶναι ῥᾴδίως. ἐλεεῖσθαι μὲν οὖν ἢ χαλεπαίνεσθαι, δίκαιον ἂν εἶσε, τῷ πλείστης μεταλαχόντας συγγνώμης ἅπαντες, ὅσοι δὴ τὰ ἀληθῆ ἁμαρτάνουσιν. ὡ δὲ δὴ πυ ἑκόντες ἀλῶνται τῷ ὀλισθαίνουσι, ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ ἐφίεμενοι, ἔπειτα σφαλέντες τῇ κρίσει τὸ λοιπὸν ἔχονται τ' ἀκριβέστερον ἀπεξόμενοι ἅπτα τῷ τύχοις ὄντα. τὸν γε μὲν τῇ θυσιῶν ὠμότητα, τῷ καθαρμοῦ αὖ, ὡς οἷ ἄν τι εἰ εἶσε λόγῳ ἀκίνδυνα. εἴ τε ἄλσεσιν ἐπιτελοῦντο, ὥσπερ ἀμέλει παρὰ βαρβάροις, εἴ τε τοῖς πάλαι νομιζομένοις θεοῖς, ἔπειτα καὶ τῇ ἰδίων ἰδίοις ἀγιζεσθαι· ἐγὼ μὲν δὴ ἡγοῦμαι μηδέν τι εἶναι τὸ ἡδόμενον βωμοῖς αἵματι μιαινομένοις, τῷ ζώων ὁλέθρῳ βιαιοπάτῳ. εἰ δὲ γε ἄρα τῷ ὁτιοῦν τὰ τοιάδε φοσίδεσθαι πέφυκε, ἀγαθὸν μὲν ὡς ἀτεῖν ἡδὲ ἄμεμπτον, ἄχεσθαι δέ τι ἴσως τῷ μανιώδες, ἔπειτον τὸν Δεῖμον ἀνακλάτσει μᾶλλον οἱ ποιηταὶ, τῷ τὸν Φόβον, Ἐνυώ τε τινα, τῷ Ἄτλιν, τῷ Ἔρεμον, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν ἢ ἀμαιμάκετον, φοσίδεσθαι τούτοις, εἰ βούλει, τῷ ἢ παρὰ Πέρσαις καλούμενον Ἀρεμάνιον, τῷ τῷ ἄλλων χθονίων φασμάτων, ὁπόσα τῷ κακοεργα τῷ μιαιφόνα. ταῦτα μὲν οὖν οἱ ἴσως ἂν τῷ δόκοιεν ἀμαλα τῷ ἀπαγγελία φοσώπων, εἶναι δὲ πεῖρα τῷ ἀλλότεραι τῷ ἐφ' ἅ ἐστιν ἡμῖν διαπύδασαι. ἀλλ' ἐμοιγε ἡδὺ λίαν ἀρέσκει ἅπαντα ἐς μέσον ἄγειν τὰ γνωσμένα, καὶ τὰ μὲν χρηστὰ τῷ φαγμάτων ἐς ἐπαίνῳ ποιεῖσθαι, ἢ τῷ καὶ τοῖσδε κατηγορεῖν ἀναφανδόν, τῷ τὸ ἀσύμφορον διελέγχειν· εἰ δὲ μὴ πᾶσι ἔχοιεν αἱ ἱστορίαι ὡς ταύτῃ γε καὶ μᾶλλον χρήσιμοί τε εἶναι τῷ βιωφελέστατοι μόνη δι' ἀρίηγεσις εἶεν τῇ γεγραμμένων ἁπλῶ τε τῷ ἀπλέπτως, αὐτδωδόσειν ἴσως ἂν παρ' ἐκείνοις, εἰ μὰ λίαν δεινὸν εἰπεῖν, τὸ πολλῷ εἶναι ἀμείνως τῇ ἐν τῇ γωναικωνίτιδι παρὰ τοῖς παλασίαν ἀδομένων μυθολογημάτων. Τάπιν μὲν οὖν πίεζ, ὥσπερ ἑκάστῳ φίλον, ᾠδὰ εἰδέτω, ἐμοὶ δὲ ἦπερ ὁ πρότερος λόγος ἐφίρετο, ταύτῃ ἰτέον.

Ἀδδαεις δὲ ἓ Βυτιλῖνος ἐπειδὴ τοῖς ἀρχοῖς τῇ Ῥωμαίων ἐπεστρατδευν ὡρμηθότοις, ἐπηρμένον γε ἤσην ἄμφω ταῖς ἐλπισι, τῷ οἷ ὡς ἐκ ἴστι ἐν τῇ καθεστῶτι ξόνῃ βιοτδεῖν Ναρσῆν μὲν δὴ τὸν στρατηγὸν, ὑ δὲ τοῖς πρεσβοῦσι δόξαν, ἀπασαν δὲ ἢ Ἰταλίαν οἰκείαν αὐτοῖς ἀτάμα ἐσεδαι, τῷ πρόσχημα Σικελίαν καθέξειν. Θαυμάζειν δὲ ἔφασαν ἓ Γότθων, εἰ μᾶλα ὕτως πεφελήκασιν, ἀνδράσιν τι θαλαμηπόλοις, σκιαῖς ἀρίς τε ἓ ἀβροδίαιτοις, τῷ πόρρω τῷ ἀνθρώπῳ τεταγμένοις. εἰ μὲν δὴ βρενθύμοις τῇ σφετέρᾳ δόξῃ, τῷ ἀγέροχον ποιεμένοις τοῖς παράπαιξιν ἓκ τε Αλαμανῶν τῷ Φράγγων, στράτευμα ἐς πέντε τῷ ἑβδομήκοντα χιλιάδας, ἀλλίμων ἀνδρῶν ἀγείραντες παρεσκδάζετο τὰ πολέμια, ὡς αὐτίκα μάλα ἐς τοῖς Ἰταλίαν, τῷ δὴ Σικελίαν ἐμβαλοῦντες. Ναρσῆς δὲ ἀ τῇ Ῥωμαίων στρατηγὸς, εἰ τῷ παῖδες τὸ ἀκεραῖς ὔπω ἐπέπυστο, ἀλλὰ προμηθέᾳ πλείστῃ χρώμενος, τῷ φόβον ἀεὶ παῖς τῇ πολεμίων ἰθέλων ὁρμᾶς, αὐτίκα τὰ ἐς

E Τυρσίαν πολίσματα, ὑπὸ Γότθων ἔτι ἀπέχόμενα, ἴγνα βεβαιότερον παρασκευάσαιτο ἔπ' ἤδη τῇ κατὰ πέρα ἓ μετρίᾳ φρουρᾶς ἐς ἀπειροκαλίαν ἐπτρπῶν, ὅπερ ἔπρεπεν ἂν ἐπιπόνθοις ἐς ῥᾳδίως τῷ ἡδυπάθειαν μᾶλλον τοὺς πόνους ἐξέπλησε, ἀλλ' ἤδη ὅπως ἔχοι ἁρμῆς κτήσας ἓ στρατ' ἐπὶ ἢ Κύμῃ ἐχώρει, πτόλισμα ἦ Ἰταλικὸν ἡ Κύμη ἐχωρώπην, τῷ ἔστι ἡ ῥᾶστα πολιμίοις ἁλῶναι ἤδη. μὴν δὴ ἐπὶ λόφῳ τινὶ δυσκρούδῳ πῃ ἀνάντει ἓς ἦ ἐστὶ πειρωπῇ τὰ πελάγως ἓ Τυρσηνικῆ, (ἐπὶ δὲ τῇ αὐτῇ ὁ λόφος αὐτχει) ὡς τῷ αὐτὸ δὴ πυ ἢ προσδαβεῖσθαι τῷ πειρκλᾶδαι τὸ ῥόθιον, ἄνω ἦ γρυμα πιερ-

βλλη), πύργους τε τῷ ἐπάλξεσι καρπράπτοις ἐξειργασμένους. Τούτοις τε ὧν τῇ Τεΐᾳ τοὺς βασιλεῖσι φόρους τῷ Γότθων γεγενημένους, ὅσους ἐπί τε μά τι λῷ τῇ ἀξιάγαστα ἐκτημένῳ ἐν πόλει τῇ φρουρίῳ, ὡς βέβαιον ἦν, ἱφυλάττοντο, ἐνταῦθα δὴ ὁ Ναρσῆς ἀφικόμενος, πρὶν πλεῖστα ἐπωφελῆσαι ὡς τάχιστα τὰ χρήσιμα ἐκπορίσαι, τῷ ἐκ χρημάτων κρατῆσαι, ὡς μὴ τοῖς Γόνθοι ὁρμητήριον ἀσφαλὲς ἔχοιεν, αὐτῷ τε πᾶσι πλεόνεσσιν ὅτι μάλιστα ἐξεφγασθείη. Ἀλίγερνος γὰρ ὁ Τεΐα πατρὸς ἀδελφὸς ἐκ γεγενημένος ἐκ Γότθων γεγενημένῳ, ἵνα δὴ γε λῷ ἐκ πεῖσθαι τῷ στρατεύματι ὁπόσον οἷόν τε λῷ, ἀμφ' αὐτὸν ἀγείρας, ὑδέν τι εἰρωνικὸν ἐβαλλέτο, τῷ ὅτι μὲν Τεΐας ἐν τῇ πολέμῳ ἀπῆρτο, τῷ πᾶσι ἐκ Γότθων φράγμασι ἐκκρίνεσθαι τε τῷ διελέλυτο, ἵνα που ἐς τὰ ἀκριβὲς ἐκκύοι. ὁ δὲ ἰδιαμῶς αὐτοῦ, ὑδὲ ἐκ ξυνοχθοῦσαν ἰδούμενος τύχῃ, ἀλλὰ τῇ πίστει χάριν, τῷ τῇ ἐκ αναγκαίων δύποτε Θρασύς γε λῷ ἔτι τῷ ὑψαύχην, τῷ οἷος ἀμύνεσθαι λῷ νεν ἐπίοι. διὸ δὴ οὖν ὁ Ναρσῆς ἱκκλησιάμενος φροτᾶγε τὸν στρατὸν οἱ δὲ σὺν πολλῷ πόνῳ ἐς τὰ γώλοφον ἀναβάντες, ἐ τῇ φρουρίῳ πελάσαντες, αὐτίκα τοῖς δορατίοις ἐκόντιζον τοῖς ἐν τοῖς ἐπάλξεσι φαινομένοις, τῷ πᾶ τι ξα ἐπήχουν θαμὰ τοῖ βελῶν ἀναπεμπομένων, σφενδόναι τε ἐφέροντο μετάρσιοι, τῷ μηχανήματα ἐπόσα πρὸς τοιχομαχίαν ἀνῆκεν, ἅπαντα ἐκινοῦτο. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Αλίγερνον ἀνὰ τὰ μεταπύργια τῶν τοίχων ξυνειλεγμένοι, ἀ χαλάτροφον ἀντικοντίζοντές τε ἐ ἀντοξέοντες δλημάχοντο, λίθους τε ἐκ χειρῶν μεγάλως ἐκαφίεντες, καὶ φιξοὺς, τῷ πιλήκεις, τῷ ὅπερ αὖ οἱ πύρρω τῆς χρείας ἔδοξεν, μοχλούς τε ἐχώοντο, τῷ ἀμυντῆρίοις, τῷ αὐδὲν ὅ, τι παρεῖτο. πᾶ γὰ μὴν Αλιγέρνου τοξεύματα τῷ μάλα τοῖς Ρωμαίοις ἀρίδηλα λῷ. ῥοίζῳ τε γὰρ πολλῷ τῷ πεχυτῖτι ἐκ ἀεὶ διαμπὰξ αὐτῆ διῆκεν ἰφέρετο βέλη· ὡς ὅπερ καὶ ἐς λίθον τινὰ ἐμπίπτοντα, ὃ ἕτερόν τι σκληρὸν τῷ ἀπόρρηκτον, ῥηγνύναι ἅπαν τῇ βίᾳ τῆς ῥύμης. Παλλάδιον γοῦν ἐκεῖνον, λῷ δὴ ἐκ τῇ ἐρραθυμημένῳ παρὰ τῇ Ναρσῆ ὁ Παλλάδιος, ἀλλὰ στρατεύματός τε ἡγεῖτο Ρωμαϊκοῦ, καὶ ἐν τοῖς μεγίστοις τάξιάρχοις ἐτέλει. ἰδὼν οὖν αὐτὸν Αλίγερνος σιδήρῳ τεθωρακισμένον, τῷ φρονήματι ξὺν πολλῷ τῇ τοίχου ἐπιφερόμενον, ἀφίησι βέλος αὐτῇ ἐκ τῷ μεταίχμιον, τῷ αὐτίκα διατρήσας τὸν ἄνδρα διαμπὰξ αὐτῇ θώρακι τῷ ἀσπίδι· ὅπως δή τι δυνάμει τε τῇ πολλῶν πεπεῖν, τῷ κατέπαυε αὐτῇ ἐρύσας τόξον αἱ χεῖρες· πολλαῖς μὲν οὖν τῇ ἐφεξῆς ὁμίλαις οἱ τοιοῦδε ἀπροβολισμοὶ ἐγίγνοντο, τῷ ὧδέ ὠδὲ ὁπότερος πρὸς χώρας τῇ ἐλπιδόντων· τοῖς τε δὴ Ρωμαίοις αἰχρὸν ἐδόκει ἐ ἀναχώρησις φρὶν παρασκευάσασθαι τὸ χωρίον, τῷ οἱ Γότθοι ἔνδηλοι ἦσαν ὑδέν τι μᾶλλον ἐνδωσείοντες τῇ πολιορκίᾳ. Ναρσῆς γοῦν ὁ στρατηγός, ἅσπαλέ τε ἄγαν τῷ ἐχαλέπαινε, οἱ χρόνος τοῖς Ρωμαίοις πολὺς ἐν ὀλιγίστῳ πολιχνίῳ τετρίφθαι. ἀλύοντι δὲ οἱ τῷ ἔπασε γνώματά τε ὄντι, ἔδοξε δοτισφαδὰς ἀμηχάνῳ τῷ φρουρίῳ ὅπερ πυθῆ. ἐν τῇ πρὸς ἕλιον ἀνίσχοντα τῷ λόφου τε ἔβαμμένου ἀκρου, ἄντρον τι ὕπεισιν ἀμφοριφὲς τε τῷ γλαφυρώτατον, ὡς ἄδυτά τε ἔχον αὐτόματα τῷ αὖπος ὑρὺ τῷ βαραθρῶδες. ἐντοῦθα δὲ πάλαι φασὶ τὴν Σίβυλλαν τὴν πάνυ τὴν Ἰταλὴν ἀνδιαπρύσιον, φοιβόληπτόν τε ὄντα καὶ ἔνθεον, τῷ προαγορεύειν τὰ ἐσόμενα τοῖς πυνθανομένοις. λέγεται δὲ τῷ Λίνειόν ποτὲ τὸν Αγχίσου αὐτῷ ἀφικέσθαι ἅπαντα οἱ τὴν Σίβυλλαν φάναι, τὰ ὕστερον ξυνεκβήσεσθαι. ὑπὲρ τούτων δὲ οὖν ἔ ἀπέλυγεν μέρος τι τῷ πυρρόλα ἱράμενος ἐ ἐφοιτᾶσαι Ναρσῆς ἔ ἔτι ἐπιφρασάμενος, φρὶς αὐτῷ εἶναι φάθη. ἐν τοῦ αὐτίκα ἄνδρας ὡς πλείστους ὑπὸ τὰ κοῖλα ἐμβαλὼν τὰ σπιλαία, ὄργανα φέροντας λιθοτόμα τῷ τεκτονικά, ἐξικόλαπτεν ἀρέμα, τῷ δόκτημα τῷ ἄντρου ἔ ὄρυσσεν, ὑδαπῦ ἔρυμα ἄδρασιν· τῷ ἐς ποσὸν ἐξίκοντο τῷ διεπάθαιρε τοῖ βάσιν τῆς οἰκοδομίας, ἐς ὅσον ὕδατι τῶν

A oppido Totilas & Tejas priores Gothorum reges quicquid ipſis erat pretioſarum atque admirandarum rerum repoſitum habebant. Quo ſimul ac Narſes veniſſet, ſumma vi contendit ut quam citiſſime & oppido & pecuniis potiretur. ne Gothis tuta bella ſedes, unde Italiam excurſionibus infeſtarent, relinqueretur, eoque oppido expugnato plena abſolutaque victoria efficeretur. Aligernus enim minimus naturalis frater Tejæ qui Gothorum dux fuerat, intra oppidum erat, & collecto non exiguo exercitu nihil pacificum animo agitabat, tum quod Tejas in bello cæſus eſſet, tum quod Gothorum res labefactatas diſſipataſque plane intelleniſſet. Nequaquam itaque animum deſpon- *Edit. Pariſ.*
debat, neque adverſæ fortunæ ictus pertime- *pag.* 20.
ſcebat, ſed & loci ſitus & rerum neceſſariarum affluentia ejus confidentiam arrogantiamque ita

B augebat, ut facile hoſtilies inſultus ſe repulſurum ſperaret. Statim itaque Narſes ſuos adhortatus, exercitum oppido admovit. Illi Cunctarum obſtacula.
vero cum in editiorem collem maximo labore conſcendiſſent, & propugnaculo appropinquaſſent, jacula in eos qui ſ d pinnas murorum conſiſtebant torquebant, & arcus aſſidua ſagittarum remiſſione clangebant, fundæ in altum excutiebantur, & machinæ quotquot oppugnationi murorum inſerviunt omnes admovebantur. Aligerni vero milites e muris ad intermedia turrium ſpatia collecti, nihilo ſegnius jacula telaque retorquentes propugnabant, ſaxa ingentia manibus in ſubeuntes mittebant, & truncos & ſecures & quidquid opportunum uſui videbatur; machinis iridem utebantur inſtrumentoſque propulſandæ hoſtili violentiæ idoneis, nihilque omnino omittebatur. Tela ve- Aligerni tormenta.
ro quæ Aligerni ipſius manibus emittebantur,

C Romani præ aliorum telis facile cognoſcebant. Magno enim ſtridore & velocitate immani illius ſagittæ deferebantur, adeo ut in ſaxum aliquod aut aliud quiddam durum fractuque difficile delatæ, totum illud impetus violentia pertringerent. Palladium itaque illum (erat autem is non vulgari apud Narſetem loco, ſed & Romani exercitus ductor erat, & e præcipuis cohortium præfectis) illum, ioquam, conſpicatus Aligernus ferrea lorica indutum, magnaque confidentia muro imminentem, ſagittam in eum ex edito torquet, quia ſtatim totum hominem per ſcutum & loricam trajecit. tantopere viribus alios ſuperabat, validæque ei erant ad torquendam arcum manus. Multis itaque deinceps diebus ejuſcemodi velitationes ſunt habitæ, neutriſque ex animi ſententia res procedebant. Nam & Romanis turpe videbatur ſi infecta re neque redacto in poteſtatem oppido recederent: & Gothi operte ſatis videbantur obſidione ad deditionem non venturi. Narſes itaque indigne moleſtiſſimeque ferebat, ſi Romanis longius

D tempus in perquam exigui oppidi expugnatione eſſet terrendum. Fluctuanti itaque ipſi ſingulaque perpendenti, viſum tandem eſt propugnaculi expugnationem hoc pacto tentare. Ad Orieotalem collis flexum antrum quoddam ſuberat nmoi ea parte tectum valdeque cavum, adeout adyta quæda m natiya haberet & ſinum ingentem ac profundum inſtar barathri. In hac ajunt habitaſſe olim magnam Italicam Sibyllam numine afflatam, divinam, & iciſcitantibus futura prædicere. Ajunt vero etiam Æneam Anchiſiæ filium cum eo veniſſet, Sibyllam ei omnia quæ *pag.* 26.

E deinceps acciderunt diciſſe. Super hanc itaque ſpeluncam paes quædam mœnium incumbebat atque innitebatur. Quod cum animad vertiſſet Antrum Sybyllæ apud Cumas.
Narſes, pro ſe facere cenſuit: immiſiſque ſtatim in illas atri concavitates viris quampluriminis adferentibus ſecum inſtrumenta exſcindendis ſaxis & ſuffodiendis maris ſdoneis, excavavit paulatim atque exſcidit antri conveaum, qua parte propugnaculum ei inniterebatur; eoque tandem exſcindendo & abradendo baſim ædificii proceſſit, ut jam in-

tium fundamenti nudaretur. tum erecte in ordinem tigna ſubſtituit, quæ totum muri pondus ſuſtentarent, ne paulatim reſoluta compages corrueret, & Gothi quid ageretur ſtatim cognoſcerent. Nam alioqui ſtatim initio occurrentes, tepatetaque jactura firmiſſime deinceps ſua cuſtodiſſent. Ne itaque omnino quæ egebantur eis innoteſcerent, neve fregor exſorum ſaxorum exaudiretur, tum utique Romanus exercitus ſumma vi in editiorem murum impetum faciebat, magnis clamoribus & ermorum complosionibus excitetis. Tumultus itaque erat ultra quam par erat magnus, & terbulente obſidio. Cum vero jam murus que eret in entri longitudinem potrectus totus ſuſtiſſet & e ſublimi pendulus eſſet, & tentum tignis firmiter in alcum erectis ſuſtenteretur, tum ſtrue foliorum aridorum & quicquid elterius fiecæ quæque facile eccendi poſſet materiæ ed manum eret tignis ſubjecte, igneque immiſſo, ſpelunca exceſſerunt. Neque multo poſt flamma excitata, ſuſtentecule illa ſtetim perulta conflagrarunt, ponderique ceſſerunt; propugnaculi vero quidquid ſublime ac pendulum tignis illis ſuſtentatum fuerat, eo vacuum ſubſedit, & corruit; turres vero minoraque propugnacula, quæ ibidem erant, repente eb alnis avulſæ, in præceps ruebant; porta ipſa in hac tegione murorum ſi a, valid.ſſime, utpote præientibus hoſtibus, clauſa tenebatur, & claves e cuſtodibus eſſervabantur. Tote vero illa una cum ſuis rechibus & repagulis excuſſa in littus & ſaxe maritima eſt collapſa, ſimulque omnis quæ illi adharrebant abrepte ſunt, antepagmenta videlicet, & ſuperliminare, & cardines liminares ei coaptati. His peractis, facilis deinceps Romanis in oppidum ingreſſus videbetur, & hoſtis contemnendus. Sed & hic ſpe ſua ſunt iruſtreti. Hietus enim quidam & abtupta locorum tam in ipſo colle quam in ambitu interiore in longum protenſa, arduum revere nihiloqe minus quam antea eſcenſu difficile oppidum reddebent. Narſes iterato ſummis viribus in oppidum impetum facit, perinde ac jamjam totum direpturus. Gothis vero ea ex parte conglobatis, omnibuſque viribus murum tuentibus, repellitur, neque quicquam operæpretii effecit. Tum Narſes, cum neque bello neque vi alla oppidum cepi poſſet, ſteiuit non univerſum exercitum in lebotioſa hac obſidione deſtinere, ſed Florentiem & Centumcellas, & ella quædam Tuſciæ oppida ſtatim ſe transferre, rebuſque omnibus ibi conſtituris hoſtium edventum entevertere. Nuntiabatur enim Leutharim & Botilinum & Frsncorum Alemannorumque copias intra Padum veniſſe; qua de cenſa quenia potuit celeritate maximam eaetcitus partem eo duétabat. Cum vero Philimuth ſequentium ſe Erulorum daa paucis antee diebus morbo correptus obiiſſet, ac neceſſe eſſet ut proprio ulicni ſuæque nationis duci ſubeſſent; cum Fulcarim ſtatim ipſis contribuem Phanithei nepotem præfeciſſet, juſſit ut una cum Joanne Vitelino, & præterea Valerino & Artabane, eliiſque præfectis & ducibus, cumque majore & valdiſſima exercitus parte, Alpium jugo quod inter Tuſciam & Æmyliam prominet circumito, circa Padum flumen ſe reciperet, ibique fixis caſtris, munitioribuſque locis præoccupatis, hoſtiam Inſultus propulſaret & reprimeret; & ſi eos penitus profligare poſſet, gratiam haberet fortunæ; ſi vero multitudine preſſus non poſſet, morem tamen eorum expeditioni injiceret; efficeretque ne eudactet intrepideque progrederentur; ſed metu eis maximo incuſſo, quam poſſet longiſſime arceret, donec ipſe omnia quæ opus erant ex eenimi ſententia diſpoſuiſſet. Hi itaque quo ipſis mandatum erat conceſſerunt. Ad Cumas vero copias non exiguas reliquit,

Edit. Pariſ. pag. 22.

Philimuth Erulorum dux.

ἀρχὴν τῶ Θεμελίω ὑποχωρεῖσθαι. ὡς δὲ ξύλα ὄρθια ἐν κόσμῳ ὑπεστήριζε, ταῦτα τὰ ἀνέχοντα ἅπαν τὸ ἄχθος τῶ τείχους, ὡς μὴ ὑπορρήξει καὶ βραχὺ καὶ ἠλίνητο ἡ ἁρμονία, συμβαίνοντος τὸ ἔρωμένον ταχέως γίγνεσθαι τοῖς Γότθοις, ἐξ ὧν εἰ ἀρχὰς ἐδίδοσαν ἐπιβουλεύειν, καὶ τὸ πανωδὲς ἀνεσάμβει, διαρυλάττοντο λοιπὸν βεβαιότατα· ἵνα δὲ μὴ πάμπαν τὰ ποιήματα ἐπιγνοίεσαν, μηδὲ τὸ παταγῶδες λαμπρότερον ἐπαίοιεν, τότε δὴ τὸ ὅτι μάλιστα ἐπιφέροντα ἄνεμον τῇ τείχει ὁ τῆ Ῥωμαίων στρατὸς, ἀλαλάζοντες καὶ ἐπεροποιῶς, θόρυβός τε ἦν πέρα τοῦ ἀναγκαίου πολὺς, καὶ παράκοπος ἡ πολιορκία. ἐπεὶ δὲ ἅπαν ἤδη ὑπὸ σοφῶν τῇ ἀνθρώπων παρεσκεύαστο, ἐκκρεμές τι ἦν τὸ μεῖζον, καὶ μένοις ἐπιβεβήκεσαν τοῖς ξύλοις, ἃ δὴ ἐρθωτικὰ ἐδόκει τὸ χωρίον ἐφορμίσαι, τότε δὴ φλόγα ἐνέσαντες, καὶ ὃ, τι τοῖς ὕλαις παρέκειτο καὶ αὐτὸ, καὶ εἴπερ ἐνέθεντες, πῦρ τε ἐναύσαντες, ἐπὶς ἀπεχώρουν. ὡς ἐς μακρὰν δὲ τῆς φλογὸς ἀρθείσης, τὰ μὲν σπέλγματα ἐδόκει ἀνθρακώματα κατεθραύειν, καὶ ὡς τὸν ἀντίθετον ἐποίει δυ· ἢ δὲ ἰρύματος ὑπόσον ἐπ' αὐτοῖς ῥωμῆτο, ὑφίζανεν ἀθρόον καὶ καπνὸν ἀπῆν τῇ ἐσόπτει, πῦρ γοῦν τε οἱ ἐνθένδε καὶ σφομαχῶντες ἐξαπιναίως ὑπορραγέντες τῇ ἄλλων, ἐς τὸ φανὲς ἐξεκύλισαν· ἤ τε πύλη ἡ τῶδε τῇ μέρει προσαραρυῖα, ξυνεκύλεισε μὲν δὲ μάλα βεβαίστατα· ὡς δὲ πολεμίων παρόντων ἔ τε αὐλὶ θραύσθ. τῇ φυλάκων κατεί χεσ, ἡ δὲ αὐτοῖς μοχλὸς τε καὶ βαλανάγρας ἐστιν ἀχθεῖσα, ἐς τὸν ἱ ωα ἐ τὰς σπιλάδας ἐρηξεπο, ἅματι ἅπασα ξυμπεπηγόπα ἔτι ἐελύζε τα θμοῖ, καὶ γεῖσον καὶ ὑπερθύριον, καὶ οἱ θαιροὶ τῇ ὑδῶν ἐπερμοσμένοι· τῶν δὲ γεγωμένων, τοῖς Ῥωμαίοις ῥᾳδίως τλοσπίπτειν εἰσιπτὰ εἶναι ἔδοκει καὶ τὸ πόλισμα, καὶ πεισπτία τῇ πλημίων, ὑμάρπασε δὲ καὶ ὡς τὰς ἐλπίδας ἐπαργός τι γάρ τινες καὶ ἐπερῥώμασι τὸ τ λόφου καὶ τῇ ἐιδόσει πεξευλισμάτων ἐπὶ μὲν αἰετειόμβα, ερημῶδες ἀπεχώς, καὶ δυσμβλον ἐχ ἧσσον ἀπιδείκνυσαν τὸ χωρίον. καὶ Ναρσῆς μὲν θαρσαλεώτερον τῇ ερωμένῳ αὐθις προσέβαλλε, ὡς καὶ αὐτοῖς ἅπαν ἁρπασόμενος· ἔ δὲ Γότθων ἐπιθαξωλεγμένων καὶ πανπόθεν ἀμυνομένων, ἀπεκρύπτο, καὶ οὐδέ τι μᾶλλον ἐίχε αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ πλέμητο καὶ ἐπιδρομαῖς ἐλῶν δὴπα τὸ χωρίον ἀδυνατον ἦν, ἔγνω μὲ ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐς πῖς δεῖξ πονεῖσθαι, ἀλλ' ἐς Φλωρεντίαν καὶ Κεντουμέλλας καὶ ἄλλα ἅττα πολίσματα ἐ Τυσπίας χώρας δύβις ἀφιεῖσθαι, ἅπαντά τε τὰ τῇδε ἐκπαρασκάμβος προπρῶσαι ἐ ἐπίλυσιν ἔ πολεμίων. τὸν δὲ αὐτὸν Λόθαριν καὶ Βουτιλῖνον, καὶ τὰ Φράγγων καὶ Ἀλαμανῶν στρατεύματα ἐπὶ τῶ Πάδῳ ποταμῷ ἐγγενόμενα παρεῖναι, ὧν δὲ ἔτυχε κύριος ὡς πάχιστα τὸ πλεῖστον τῆ στρατιᾶ ἐπὶ ταύτῃ ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ Φιλίμυθ ὁ τῆ ξυμπομπῶν Ερύλων στρατηγὸς ἐ πολλῷ πρότερον ἐμίρας νόσῳ ἄλυς, ἐτεθνήκει. ἐδοκῆ ἄρα αὐτὸς ἰδίῳ πάντων ἡγεμόνι. αὐτίκα γὰρ Φύλακον αὐτοῖς τὸν ὁμόφυλον ἐπεστήσας ἔ Φαυδίλα ἀδελφιδῶν, ἐκέλευσεν ἅμα Ἰωάννῃ ἔ Βιταλιανῦ, καὶ πρός γε Βαλεριανῷ καὶ Ἀρταβάνῃ μὲν δὲ καὶ ἄλλοις στρατιωτῶν ἡγεμόσι, ξὺν καὶ τῇ πλείστῃ καὶ ἀλυμπάτῳ στρατῇ, τὰς Ἄλπεις τὸ ὄρος περιλθόντας, ὃ δὲ ἐν μέσῳ Τυσπίας τε ἔ χώρας, καὶ Αἰμιλίας ἀπέχει, ἀμφὶ τὸν Πάδον ἰέναι δὴ τὸν ποταμὸν, αὐτῷ τε στρατοπεδευσαμένους, καὶ τὰ ἱρύματα τῇ χωρίου προκαταλαβόντας ἐκπορεύεσθαι, καὶ ἀνεχέλκειν τὰς ἔ πολεμίων ἐφόδους. ἐ μὲν ἀπώσασθαι αὐτὰς τελεώτατα ἐδυνήσεσθαι, χάριν εἰδέναι τῇ τύχῃ, εἰ δέ γε βιαζόμενοι τῇ πλέθει εἶοί τι νε ἔσεσ, ἀλλὰ χολαπέρας αὐτὰς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, καὶ μάλα θαρσαλέως ἀπὸ τῆ πρόσω φοπὸν μετίεναι, δεδίπεσθαι δ' αὐτὰς ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἐργεσθαι ὡς πορρωπάτω, ἕως αὐτὰς πᾶσαν ἅπασα ἢ βούλοιτο διαδοῦσοί μὲν οὖν καὶ πάντα ἐχώρησ, εὐπλοίας δὲ ἐς Κύμης ἐωίαμεν ἀξιόχρεως· ὅπως δὴ προσκαθεύδοιμεν,

δὲ αὐτῶν, ἐς ἑνδεᾶ τὰς δυσμὰς ἐγκαθείργοντες, χρονίᾳ γοῦν αὐτοὺς παρεσκευάσαντο πολιορκίᾳ. καὶ οἱ μὲν, χαράκωμά τε περιεβάλλοντο, καὶ πύργους ἐξάδυς ἐφίστασαν, ὅπως τοὺς ἔνδοθεν ἐπὶ χιλὸν ἰόντας. φόρτο δὲ αὐτοῖς ἥδε πᾶσι ἐς ἐνιαυτὸν πολιορκουμένοις, ἅπαντα ἐξωναλῶσθαι καὶ ἐπιπόδεια. Νάρσης δὲ τὴν πόλιν προσβαλὼν ἀκοντὶ τὰς πλείστας προσηγάγετο. Φλωρίντιοι μὲν δὴ ὑπατήσαντες, καὶ τὰ περὶ τὰ πομοσάμβους, ὡς ἐδόκει ἄχαρι πεῖσον), σφάς τε αὐτοὺς ἐθέλοντας καὶ τὰ οἰκεῖα παρέδοσαν. Κεντουμελλάται δὲ ὅμοια ἔπραξαν. Βολατερράνοι δὲ καὶ ἄλλοι, ὅπη δή καὶ ἀλιαῖοι, καὶ μὲν δὰ καὶ Πισαῖοι. φόβῳ δή πως ἄρα αὐτοῖς ἐξ ὑείας ἅπαντα ἴθυ, καὶ ἐσῴζετο ἰών, τὰ δὲ πολλὰ ἅπαντα ἐχειρώθη. μόνοι δὲ οἱ ἐν Λευκᾷ τῇ πόλει ἥβῃ μὲν ἐπειράσαντο, καὶ ἄκρα ἐφίσαν, καὶ τοῦ φρουρίου ἐπύγχανον οἱ δὲ ξυνθήκας θέμενοι πρὸς Νάρσῃν, ἐμάρυς τε παραγόντες, καὶ ὁμοσάμβους, ὡς εὖ τελέσειαν παραδράμοεσα ἀμίραι, ἐς μάτις αὐτοῖς μεταξὺ παραγένοιτο ξυμμαχίᾳ ἀρέσθαι οἱ ἂν τοῖς ἐκείνοις ἀμυνάδαι, καὶ ἐς πόλεμον ἰόντα ἐπὶ τοῦτο ξυνεπιβοηθεῖν καὶ τὴν χεῖρα ἀναιθῆσον, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑφίζειν ἐπὶ σίας. ὁ δὲ Νάρσης, γνώμῃ δὲ ἅπασι ἐπαρασκευάσας, καὶ ἐλίαν τὴν ἀρχὴν ξυνεχώρει, ὡς ἐς πόλιν ὁμήρους εἶναι, ὡς ὑπατεῦσαι τὰς μάδιν, ὅ, τι καὶ ἐδικαιώσας, αὐθ' ὧν ἕτεροι ἐπλαμμέλων, δέλον δ' ὅμως τοῖσδέ τινα ἐμαχαιρώσατο. παρῆγε δὲ ἐς μέσον αὐτοὺς ἑκάλλας δίων τὼ χεῖρε ὑπὸ τὰ ἐξω πεπλεγμένους, κἄπα δὲ τὸ αἶρα ἐπεγκλώσας, ὑποδεικνύς τε τοῖς ὁμοφύλοις ὅπῃ πως οἱ μὲν ἕστασαν διακεκριμένοι, καὶ ὑπόπλεα θάτνον αὐτοὺς ἀναιρήσειν, οἱ μὲ πίχεσα φθάσασιν ἐκεῖνοι διαπραξάμβοι τὰ ὁπόσα ἐνύγχανον ὠμολογωσάνες ξύλα δ' αὐτοῖς βραχέα ἐκ τῶν μυαρρίνων ἐπὶ τοὺς τέσσαρας ὑπεβάλλοντο, φάσκοντες πως ἀπαλυμμένα, ὡς μὴ διορῶεν καὶ πόρρωθεν οἱ πολέμιοι ἐπεὶ δὲ ἐκ ἐπείθοντό, αὐτίκα ἐκέλλας ἔσθιε τοιχηδὸν ἅπαντας ἀφαρπομένους, καὶ οἱ δεῤῥέροι ἀπασάμβοι τὰ ξίφη βιαιότατα, ἔπαιόν τε καὶ ἐπιῤῥέοντο, ὡς δὰ τὸ αὐχένας ὑπατεμνύντες· ἐν δὲ πλῃγῇ τοῖς ξύλοις ἐγχέπτωσαν, οἱ δ' ἔτι αὐτὸς μᾶλλον ἐγίνοντο, κατέπιπτον δὲ ὁμοῦ πρηνεῖς ἐκεῖνοι προστεταγμένον αὐτοῖς, ἄσαιρόν τε ἐθελόντοι, καὶ ἐλυσιῶντο, ὑποκριπόμβοι τὸ ὑπνολαλεῖσθαι. ἰδόντες δὲ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας, καὶ τὸ δυσεάσαι ὡς πλείστοι ἐπὶ ἀλπδῆ διαπεπῶντες, ἀλλ' ἀπὸ φυσέμβοα, ὠλεθρίως τό τε ἀθρόον, καὶ ξυμφορὰν ἐποιοῦντο τὰ γεγενημένα ἄσαν δ' οἱ ἀνδρες ὁμαρδοντες, καὶ ἐκ πολλῶν τε καὶ ἀγενῶν, ἀλλ' ἐπίσαμοι ἐκ τοῖς μάλιστα, καὶ δ' ἀπατεῖσθαι ὡς δὰ μετοπίσω αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι οἰομένους, καινοὺς ἐπεγχειρεῖς, οἱ μεγάλοι ἀνέοντο θαμιαὶ, καὶ φθέγμα θρηνῶδες καὶ διωλύγιον, γύναια δὲ πολλὰ διαπλωτιζόμβα, καὶ τὰς ἐφεσείδας παραρραγνύντα, ἅπα ἐς πρόμαχώνας ἐφοίτων, τυχὸν μὲν μάτηρ κασσιτέρου ὑπολωλείσαι δακρύουσα, τυχὸν δὲ ἐπὶ ἀλόχοι, τυχὸν δ' ἄλλῳ στηθῶν ἔρωτι μέλον αὐτῇ· καὶ δὴ τῇ Νάρσῃ ἅπαντες ἀναφανδὸν ἐλεδώρουν, ἀλαζόνα τε ὑπολαλοῦντες καὶ ἀπάδαλον, καὶ ἴργῳ μὲν αὐτὰ εἶναι λέγοντες βίαιόν τε καὶ μιαιφόνον, ἐπὶ δὲ αὐτῷ ὑσίβειαν ἀεὶ καὶ τὸ θεῖον θρασύνειν δόξαν, ἄλλως αὐτῇ ἀσεμνύνεσθαι. ταῦτα δὲ αὐτῶν ἀναβοώντων, ἆρα ὦ, ἔφη ὁ Νάρσης, οὐχ ὑμεῖς τοῖς δί τε αἴτιοι ἐλίθρια γεγενῆσθε καὶ περιφρονήσαντές γε αὐτοὺς καὶ καταπροίμβοι, ὑμεῖς τε αὐτοὶς καὶ τὰ χρηστὰ βουλευσάμβοι φανεῖσθαι ἄριστον ὑπίορκον ὁμωμοκότες, καὶ ἀσέβειαν παρασκευάσαντες; ἀλλ' εἰ γε καὶ τῶν ἐθελόντων μαθεῖν τὸ σωσίσιον, καὶ ἴργα τὰ ξυγκεισμένα

A ut locis omnibus circumquaque infeſtis, hoſteque intra urbem claſo, diuturna obſidione premerent; atque hi quidem vallo toorbem ducto, eaitus obſervabant, ſicubi aliquem capere poſſent pabulatum exotem. Purabaot enim ipſis jam fere per annum obſeſſis omnia abſumpta eſſe. Narſes vero oppida adorſus, ploraque citra laborem in ſuam poteſtatem redegit. Florentini enim obviam progreſſi, fideque accepta nihil ſefe noſtile paſſuros, ſponte ſeſe ſuaque omnia dediderunt. Idem fecerunt Centumcellæ, oequm aliter Volarrræ; ita vero etiam maritimi, quin & ipſi Piſani: adeo ai omnia proſpere ſuccedebant, & ea itinera cuncta ſubigebat. Soli Lucenſes moram trahere teotabant; neque ſeſe dedere. Tametſi antea hi cum Narſete pacti erant, obſidibus datis, & jurejurando præſtito, quod ſi triginta B dies præterlabereotur, neque auxilia ipſis venirent ſuſtinendæ obſidioni belloque aperto gerendo idonea, ad non ea turribus & muris ſed ſtatario prælio pugnandum, confeſtim urbem ſeque dederent. Sperabant enim Francos brevi ipſis auxilio venturos. Hac enim fiducia freti, cum Narſete pacti arant. Cæterom cum jam ſtatum rempus eſſet elapſum, neque ulla auxilia compararent, neque ſic tamen conventis pactiſque ſtandum cenſuerunt. Narſes itaque illuſus, moleſte id, ut par erat, ſerens, ad murorum oppugnationem ſe comparabat. Nonnulli vero ea ſuis interficiendos eſſe obſides cenſebant, utque ita oppidani mœrore confecti perfidiæ ſuæ pœnas loerent. Sed Narſes prudenter omnia gerebat, neque ira ſe ira abripi patiebatur, ut crudeliter eos qui nihil plane C delinquerant ob allorum delictum necaret: hojuſmodi vero aſtum eacogitavit. Adduxit enim eos in medium manibus complicatim ad lumbos revinctis, capitibus deorſum depreſſis; atque ira aos oppidanis miſerando in ſtatro conſtitutos oitendebat, eomminatus jamjam illos obtruncatum iri, niſi conſeſtim quæcumque pacti erant præſtarent. Ligna vero quædam brevia ea interſcapilio ad tendines ſuppacta erant, pannis obtecta, na hoſtes eminus dolum proſpicere poſſent. Cum itaque non pareraot oppidani, neque veliens pacta præſtare, ſtatim ea ordine omnes obtruncari juſſit. Lictores itaque ſtrictis enſibus, tamaima vi ferietunt, tamquam colla præciſuri. Ictus vero ligais impactus eos illæſos reliquit; proni nihilominus, ut ipſis imperatum D erat, in terram prolapſi, ſua ſponte palpitabant ſeque vibrabant, ſimulantes ſe jam mortuos. Quod cum vidiſſent oppidani, & ob magnam loci diſtantiam rem ipſam animad vertere non poſſant, ſed tantum in ſpeciem apparentia, confeſtim ad ludum ejularumque tamquam graviſſimo malo accepto ſeſe converteront. Erant enim viri illi obſides, non ex molris & obſcuri, ſed meliorii notæ & nobiles. Quibus quidem viris quum ſe privatos putarent; ingens ploratus eſt exortus, crebrique ejulatus & lamentabiles voces longe latequæ eaaudiebantur. Mulieres etiam multæ unguibus dilaniatæ ſtoliſque diſcerptis per propugnacula diſcurrebant, ſive matres eorum qui necati putabantur, ſive ſponſæ, ſive quacumque alia ratione hoc illas tangeret. Omnes vero aperte Narſetem convitiis inceſſebant, vanum improbumque jactatorem eum ap- E pellantes, & re quidem ipſa violentum & ſanguinarium eſſe dicentes, pietatem vero & divini naminis cultum falſo jactitare. „ Hæc illis inclamantibus, An non, inquit „ Narſes, vos hiſce cauſa necis fuiſtis, qui „ lis neglectis ac proditis, neque vobis ipſis „ recte conſulentes, perjurom jusjurandum „ euraſtis, pactaque turpiter violaſtis? Ve- „ rum enimvero ſi vel nunc velitis quod ex- „ pedit agnoſcere, reque ipſa pacta præſtare, „ nihil mali accipietis. Nam & obſides ve-

Edit Pariſ. pag. 23.

Narſetis prudentia.

Stratagema.

pag. 24.

ξιὼ ἀκοσμίᾳ τῷ Ἐρύλων στρατεύματι, καὶ ἄλλως ἀπόσοι ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἔτυχον οἱ πεμπόμενοι, ὁρμαῖος ἐχώρει, ὡδὲν ὅτι αὐτίξουσι ἔσεσθαι ὑποπτεύσας. Ταῦτα δὲ προεμαθὼν Βουτίλινος ὁ Φράγγων ἡγεμὼν, ἐς ἀμφιθέατρόν τι ἀπόρρω τῆς πόλεως ἐδρυμένον (ἀνεῖτο δὲ τὸ ἀνδράσιν, οἷς ἡ βίος θεωμένοις τὰ δήμια πρὸς θηρία ξυγωνίζεσθαι) ἐστᾶσα δὲ ἐν κύκλῳ ἔξωθεν ἐκ τοῦ εἰκείου στρατοπέδου τοὺς ἐπιφανεστάτους τε καὶ μαχιμωτάτους ἀπέφηνε, καὶ μεγίστου ἐνέδρου κατασκόπους, ἐπεσκόπει καὶ αὐτὸς μάλιστα τὸν τῆς ἔργου καιρόν. ἐπεὶ δὲ Φύλαρχός τε καὶ οἱ Ἐρυλοι ἔσω τοῦ πολεμίων ἐτύγχανον προελθόντες, τότε δὴ δόδιπτος τῶν ξυνθημάτων ἐκβρεμόντες οἱ Φράγγοι, καὶ ἐσβάλλουσιν αὖθρόοι ἐς αὐτὸς ἀπάσπερ τε καὶ παρημελημένους ἐάπαις, διὸ καὶ ὑδιοὶ κόσμῳ ἐν χορεία ἅπασπερ τοῖς ξίφεσι διεχώρουν, καπαλαγάπαις τῇ αἰφνιδίῳ, καὶ ἀφοσδόκητα μονονυχὶ σισαγκυλουμένους μόλις ὑπὸ πλείστου σωμαδαπάνου ἔσπερ ὑγιαίνοντα συμφορᾶς, ἀγωνίᾳ καὶ αἰσχύνῃ ὑπαίζοντο σωτηρίου παραδόσεως δὲ τὰ μεταφέρεται τοῖς πολεμίοις, ἐφάγον προτραπάδην, ἀλλᾶς τε ἅπασης ἐπιλελεσμένοι, καὶ τῆς χρείας τῶν παιδιῶν μελέτης. ὅπου δὲ τὰ στρατὰ ξυρύσπος, Φύλαρχος ὁ στρατηγὸς ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτὸν δορυφόροις παραλελειμμένος, χρῆσθαι οὐκ ἐμὰ ὁμοίως ἐδυνήσατο, ἄμεινον δράσειν δοκῶν ἐλόμενος ἀλκὴν, ἐ τὸ ἀγωνῶς ἐπιβιῶναι. καὶ πάνυ εἰσάκις ὡς οὖν τε ἦν ἀσφαλίσατο, ἐπὶ τύμβῳ νεκρῶν τινὶ τῶν πάνυ ἐρημεσμένος, καὶ πολλὰς ἦδ πολεμίων διέφθειρε, σπανὶ μὲν ἀθρόον ἐπιών, σπανὶ δὲ ἀσπασπὸς ἐρίμαχος παπορέσαι ὑποχαζόμενος. ἐξὸν δὲ αὐτῷ καὶ ὡς ἔτι ἀπολώλεκε χαδράσαι καὶ ἦδ' ὁπαδῶν ἄπο ποιεῖν ἀντιβολοῦντων· καὶ πῶς ἂν ὑποσαίλῳ τιὼ γλῶσσαν, ἔφη, Ναρσοῦ μεμφομένῳ μοι τῆς ἀδυλίας; διδιὰς δὲ σιὼ ὡς ἔοικε τῶν κακογοείων μᾶλλον τὸ ξίφος ἔμβλε, καὶ ἐπὶ πλέστον αὐτεῖχε, καὶ ἅμα ἀνέμαχόμβος, ἕως τῇ πλήθει ξυνελεμμένος, καὶ πολλοῖς ἀκοντίοις πὸ σῶμα βλήθεις, ἤδη δὲ καὶ πυλέαις τῶν ἀσπαλῶν κεχαρυμένος, μόλις δυδανεῖδ, ἔπεσε φανὶς ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. ἐπ' αὐτῷ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι χύδιν ἐκτείνοντο ἅπαντες, ὅσοι δὲ ἐτύγχανον ἀμφ' αὐτὸν μεμψιμοίρες, τυχὸν μὲν ἐθέλοντες, τυχὸν δὲ καὶ ὑπὸ τῆ πολεμίων εἰργόμενοι. Φύλαρχος μὲν σιὼ στρατηγὸς αἱρεθεὶς, ἀλλ' ἀπέσκασε τῆς τιμῆς, ἀλλὰ βραχύ τι ἀυμερίσας, ὥσπερ ὲκ ἀνείρατος ἄρρωσιὼ, πεχεῖαν ἔχε καπεφρολῶν τῆς τε ἀρχῆς ὲ τῶ βία. πάνυ δὲ τὸ πάθος γεγενημένου, τὰ μὲν τῆ Φράγγων φρονήματα ἐπῆρτο ἐπὶ μέγα, καὶ ἐπῳρώνυτο. Γοτθοὶ δὲ οἱ Αἰμιλιανόν τε καὶ Λιγυρίαν, καὶ τὰς ἐχομένας χώρας οἰκοῦντες, οἳ δὴ πρότερον ὕπυλον μὲν καὶ ἀλόθιρον, εἰρήνῃ δὲ ὅμως καὶ ὁμιλρχμείᾳ τῇ διδιότι μᾶλλον τῆς γοιμῆς ἔτῃ ἀδομένῳ ἐπιποίλωτο, ἔτοι δὲ ὁπότε ἀναθαρσήσαντες, καὶ ἀπαρασδὸν παρασπονδήσαντες, αὐτίκα τοῖς βαρβάροις κῆ τὸ ἀμοδίαιτον προσεχώρουν. τὰ δὲ τῆ Ρωμαίων στρατεύματος, ὧν δὰ Ἰούννης τις ὁ Βιτάλιανὸ, ὑπερμοσ ὢδε ἐρᾶδη, καὶ Ἀρτιβάνης ἡγεμόνευε, τὸ τε Ἐρυλικὸν ἀμίλλασπον τῇ φυγῇ διεσώσω, αὐτίκα ἐς Φαβέντιαν μεταίσπουσι τὴν πόλιν. φόντο δὲ οἱ στρατιῶται, ὡ πρὸς αὐτοὺς ὦναι ἀμφὶ τὴν Παρμαν ἔτι ἑρῶσθαι, τὸ τε πλῆθος τῆ πολεμίων αὐτὸ ἐγερθέντος, καὶ ὅτι παραλόγως δὶ' ἀμφήσαντες, οὐ ἔτι ἐχρῶντο· τῇ τύχῃ μετέως. αἵ τε δὴ πόλεις τῆ Γότθων αὐτοῖς ἀνατετάσπωτο, καὶ ἐδὲν φρούριον ἐχυρὸν καπαλαβόντες, ἐπιδόξοι ἦσαν πασυδὶ αὐτοῖς ἐπιποσεῖσθαι. Ταῦτα ἄρα οἱ στρατηγοὶ, ὡς πλεῖστα Ῥαβεννῆς ἱκέσθαι δυνοίσησαν, καὶ παύτα τὰς πολεμίους ἀλάσθαι, ἐπεὶ μηδ' ἀξόμενοι αὐτοὺς φόντο ἔσεσθαι. πάνυ δὲ τῆ Ναρσοῦ ἀπαγγελθέντων, ἤχαλε μὲν ὄγε καὶ ἐδυσφόρει ἐπὶ τῆ τῶ βαρβάρων ἀλαζονείᾳ, καὶ τῆ Φύλαρχον ἀθρόον ἀπολωλέναι, ἀνδρα ἐ τῶ ἀσήμων καὶ λαθαιόπτως, ἀλλ' ἀνδρειόπατον ἐν τοῖς μάλιστα Agathias.

A temerario animi impetu fretus, nullo ordine Herulorum copias educens, & quotquot a Romanis legionibus eum sequebantur, concitato agmine tendebat, nihil adversi eventurum suspicatus. Quæ eum præscivisset Butilinus Francorum dux, in Amphitheatro quodam non procul eb urbe erecto (erat vero id destinatum iis qui spectante populo cum bestiis decertabant) delectam e suis copiis strenuorum maxime bellicosissimorumque militum manum occultavit, maximisque insidiis dispositis observabat exspectabatque rei bene gerendæ occasionem. Postquam vero Fulcaris & Heruli jam intra hostes essent progressi, tum signo dato erumpentes Franci, impressioneque in eos inordinate neglectimque euntes confertim facta, obvias promiscue omnes gladiis trucidabant; repentina impressione B perculsus, atque inopinato indagine cinctos; ægre vero quemplorimi, conscii jam quo malt veniissent, ignobilem turpissimamque salutem quæsiverunt. Terga enim hostibus vertentes concitatissimo cursu fugierunt; omnis & bellicæ virtutis & diuturnæ periculorum exercitationis oblivi. Ita vero fusu exercitu, Fulcaris Herulorum præfectus solus cum satellitio suo relictus, nequaquam sibi, ut aliis, fugiendum putabat: præclarius facturum se ratus, si gloriosa morte occumberet, quam parum generose superviveret. Subitisque itaque quam potuit firmissime ad tumulum quemdam sive sepulchrale monumentum tergo imminens, multosque ex hostibus occidit, modo impetuose in eos irruena, modo adversa fronte seusim retrorsum se recipiens. Cum vero ei etiam sic adhuc integrum esset quam facillime fugam capessere, suique ut ita faceret hortarentur: Et quo pacto, inquit, Narsetis linguam sustinuerim, remeritatis me insimulantem? Convitium itaque, uti videtur, magis quam gladium eatimescens mausit, & quam diutissime restitit; neque desistit pugnare donec circumfusu hostium multitudine, multisque jaculis pectore excepris, securi etiam capiti impacta, & jem cum morte C conflictans, pronus in scutum concidit. Super hunc vero reliqui etiam quotquot ei adhæserunt, ad unum omnes, sive sua sponte, sive hostili vi sunt trucidati. Fulcari iteque Herulorum præfecto cæso, non fuit diuturna illius dignitatis possessio, sed brevi admodum tempore pro peris rebus veluti lætitia quadam, quæ somnmotibus accidit, usus, celerem habuit & præfecturæ & vitæ exitum ac finem. D Hac itaque clade Romanis illata Francis multum animi roborisque accessit. Gothi vero Æmilium & Liguriam proximaque loca incolentes, qui autea infidam quidem illam & non sinceram, pacem tamen bellique societatem meta potius impulsi quam voluntate adducti cum Romanis inierant; animis recuperatis, fœderibusque eperte ruptis, confestim ad barbaros ut morum viræque similitudine conjunctos sese contulerunt. Copiæ vero Romanorum quas Josones Butaliani filius, ut untea dixi, & Artabanes ducebant, & eu Herulis quotquot fugæ evasesserant, Faventiam statim sese receperunt. Censebant enim præfecti ea te suu nun esse circa Parmam diutius hærere, cum hostiles copiæ eo confluuissent, & quod, cum inopinato E prospere rem gessissent, non amplius utebantur fortuna moderate. Nam Gothorum urbes ipsis adaperiebantur, & jam valido præsidio recepto, manifeste videbantur omnibus viribus impressionem in ipsos facturi. Quamobrem præfecti copiarum quam proxime fieri posset Ravennam concedendum judicabant, eaque ratione hostium impetum declinandum; quippe qui conferendo cum ipsis prælio impares essent. Hisce vero rebus Narsetes nuntiuria, dolebat quidem ille molesteque ferebut barbarorum insolentiam, & quod Fulcaris ita subito periisset vir non e multis & obscurus, sed strenuus in

Amphitheatrum prope Parmam.

Insidiæ.

Edit. Par. f. pag. 26.

Fulcaris cædes & Herulorum clades.

Gothorum e Romanis defectio.

pag. 27.

primis, multiſque victoriis clarus, qui numquam ab hoſte vinci potuiſſet, ſi prudentiam cum fortitudine conjunctam habuiſſet. Hiſce igitur de cauſis lugebat quidem ille & lamentabatur, non tamen, ut multi, animo cadebat, aut formidabat. Sed cum circumſtantes ipſum copiæ inopinata clade conſternatas videret, adhortationem ſibi in publico habendam cenſuit, qua eos ad animi præſentiam revocaret, metumque eximeret. Erat enim Narſes prudens in primis & induſtrius, valdeque peritus accommodandi ſe cuivis fortunæ atque eventui; & doctrinæ quidem aut eloquentiæ non magnopere ſtuduerat, naturæ vero dexteritate eminebat; potentatque animi ſui ſcopis commode applicare ac demonſtrare; & hæc quidem ſpado exiſtens, & in aulis regum molliuſcule habitus. Erat autem & ſtatura corporis brevi, & ed gracilitatem educatus, adeo vero ſtrenuus, magniſque rebus gerendis par, ut propemodum fidem ſuperaret. Ea quo ſatis liquet ei qui liberali & generoſo animo ſit prædituſ, nihil impedimento eſſe poſſe quo minus quavis in re plurimum valeat. Tunc itaque Narſes in medium exercitus progreſſus, in hunc modum verba fecit: Qui quotidianis de hoſtibus victoriis rebuſque proſpere perpetuo gerendis ſunt aſſuefacti, iis ſi quid forte etiam ad breve tempus non plane ex animi ſententia accidat, & lætitiam intercipit, & ſpes obtundit. Ego vero ita cenſeo, vitos prodentes in rebus proſperis nequaquam cum fortuna extolli debere, ſed ut facilis aſt & proclivia rerum præſentium immutatio, ita ſemper præparatos in omnem eventum animos gerere. Iis enim qui ita affecti ſunt, ſuaviſſima quidem res videbitur proſperitas; non valde tamen acerba ac moleſta, ſi forte aliquando ſpe ſua excidant. Video itaque vos viri, plus quam caſus iſte poſtulet, angi; neque aliunde hoc proficiſci quam ex hoc uno, quod ultra modum vincendi conſuetudine gloriemini, quaſi nonnumquam labi poſſitis. Quocirca ſi hac opinione depoſita factum ipſum per ſe conſideretis, non tam atrox & grave quam alioqui putatis videbitur. Si enim Fulcaris, ut pote barbarus, patrio more temere adverſus tantam hoſtium multitudinem ordine omni neglecto congreſſus, conſentaneas ſuæ temeritatis pœnas luit: at vos, o viri, neque ſic in præſentiarum animis cadere, neque ab inſtituto diſcedere oportet. Turpe enim fuerit ſi Gothorum reliquiæ tota fere gente deleta bellii gerendi ſocios ſibi adſciſcunt, & plus negotii nobis faceſſunt neque plane tanta clade accepta animum deſpondent: nos vero nunc eo ſolum nomine victos nos exiſtimantes, quod non continue vicerimus, præteritarum rerum gloriam amittamus, animum abjicientes; cum potius gaudere nos hoc caſu conveniat. Nam hoc ipſo omnia fortunæ proſperitas caſtigata eſt, & nimiam, cui obnoxii eramus, invidiam ſubterfugimus; & deinceps fidentiore animo præla adire oobis licebit, facto nobis hinc curſus victorii initio. Etſi enim hoſtes multitudine ſe jactant & gloriantur, at nos certe ordinis militaris præſtantia longe ipſis, ſi ſapimus, erimus ſuperiores. Pugnamus etiam adverſus peregrinos, & rerum neceſſariarum, uti par eſt, penuria laborantes, quum nobis abunde omnia ſuppetant. Caſtella & oppida ſecuritatem nobis, ſi quando opus fuerit, præbebunt. Illos vero hæc deficient. Quin & Deum ipſum adjutorem fautorem que ſumus habituri, quippe qui juſte ea noſtras tueamur, cum illi aliena ſobient: adeo omni ea parte nos bene ſperare nos, nedum timere, eſt rationi conſentaneum. Quocirca Lucenſibus his nullum obſidendo reſpirandi locum demus, & ad acre bellum quiſque veſtrum ſumma cura alacritateque ſe compatet. His dictis Narſes & militum animos erexit & arctiore obſidione Lucenſes preſſit. Aliis vero præfectis militaribus gra-

Narſetis varia dotes.

Narſetis Romanos milites oratio.

pag. 28.

A ἢ ἀριθμὸν, οἵτινας τε πολλὰς ἀναδασάμενοι, ἢ οἷον ἐ πόποι ἂν πολεμίους ἀλλᾶναι, οἱ μανθῶ ἐν μέρει ἢ διβυλίᾳ τῇ ῥώμῃ. τὸ μὲν ἐῶ ἅπαντι ὑπερήλγηται ἢ ἀλαφρατα, ὦ μέλοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ, κατὰ τύχῃ τε ἢ ἰδιότες, ἀλλὰ ἢ τὸ ἀμφ' αὐτὸ στράτευμα, ἐπειδὰ αὐτὸς ἰάρα τῶ παραδόξῳ καπεπτηχότας, ἔγωμε παραίνεσιν αὐτὸς ἐν κοινῷ ποιήσαθαι, ὡς ἂν ὑπὸς δ' ψυχίαν αὐτὸς ἀναπαλίσοιτο, ἢ τὸ διδιὸς ἐνθαρσύνοι. διὸ δὴ Ναρσῆς ἐμφρων ἐς τὰ μάλιστα, ἢ δραστήριος, ἢ δουὸς ἀρμόσαθαι τῇ παρεμπιπτούσῃ, ἢ παιδείας μὲν αὐτῇ ὅτι μάλα μετρίως, ὠδὲ πὰ' ἀγλωττίας ἐπιῤῥέοντος φύσεως δ' ὤν τὰ δίξαι τινὶ διάφορος, ἐ παρεῖναι οἷός τε ἦν λόγῳ τε βιβλήμενος, ἢ ταῦτα τυμὰς γ' ὢν, ἢ ἐν πῖς βασιλείοις τραφερώτερον ἀνατεθραμμένος. διὸ δὴ ἄρα ἢ τὸ σῶμα βραχὺς, ἢ ἐς ἰσχάτην ἐκδιδημένος, τὸ δὲ ἀνδρῶν καὶ μεγαλουργῶν ἐς ποιοῦντα τὰ πάντα, ἐς ὅσον ἀμέλει καὶ ἀπιστεῖσθαι. ὅπως ἄρα ὧν ἂν τῇ ψυχῇ φρόνημα ἐλεύθερόν τε καὶ γενναῖον ἐῇ, τοῦτο δὲ ἥκιστ' ὀκνεῖν εὔλυπα γίγνεται, μὴ ὑχὶ εἶναι ἄριστον. πρὸ δὴ αὖ ὁ Ναρσῆς παρελθὼν ἐς μέσον τῆς στρατιᾶς ἔλεξε τοιάδε. „ Τοῖς μὲν οἰδιστμένοις ἐκάστοτε τῇ πολεμίων κρατεῖν, ἢ „ ἐξ παντὸς αἰσίων πειρᾶσθαι τῇ ἔργων, πόσις εἰ γέ τι „ ἢ παρὸς βραχὺ μὰ καθέστως οἰόνται χρῆναι συμπίπτειν, πα„ ραιρεῖσθαι τὸ χαίρον δ' ὑὸς, ἢ πὰς ἐλπίδας ἀμβλύνειν. ἐγὼ „ δὲ φροσάτων οἶμαι πῖς ἔμφρονι ἐν πᾶσι δ' ἀναγκαίας τῇ „ τύχῃ μὴ σωνεξαίρεσθαι, ἀλ' ὡς ῥᾴδιον ὂν μεταβάλλειν γί„ νεσθαι τὰ παρόντα, ὅπως ἀεὶ παρασκεύάδεσθαι πὰς χρόμας. „ πῖς δ' ὧδε πᾶ ἔχοντα, ἥδιστον μὲν ἡ δ' τυχία φανεῖται, οἱ „ σφόδρα δὲ λυπηρὸν, ἅπαν τυχόν ἢ σφαλεῖν. ὁρῶ τοίνυν „ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, πλέον ἢ χῇ τὸ συμβὰν ἀνιωμένους, ἢ „ ἔδλον ὡς ὑχ ἑπρωδὸν τῶν πεπρᾶσθαι, ἢ μόνον τῇ πάρα „ τὸ μετρίου μεγαλαυχεῖν τῇ τῶν ἄρτι σωνθείᾳ, ἢ μὴ „ δίκαιον ἡγεμαρτῆσθαι δοκεῖν, ὡς εἰ τὰ δὴ δόξαν ἀφί„ ντες μόνον καθ' ἑαυτὸς σκοπήσοιτε τὸ πραχθὸν, ὡς ἂν ὑμῖν „ οὐθὲν τηλικοῦτον δεινὸν, ὑπόσον ἄλλως ἠγῆσθε. εἰ δὲ ἢ „ Φίλαρχος ὁ στρατηγὸς ἅτε δὴ βάρβαρος, ἢ τὸ ἀρχαῖον ἐν„ πίπτειν ὁρῶς τοσαύτα πολεμίων πλήθη σὺν ἀκοσμίᾳ „ ἄκριτόν τε σφᾶς, μεπ' ἀγωνίσεως εἰκότως ὧν παρεκλυ„ σθαι δὲ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, καθ' ὃς ἀπαιτητέον πὶ ταῦ, οὐδ' „ πὶ προηγησαμένα μεταθετέον. ἀεχρεῖον δὲ εἰ Γότθων μὴ „ οἱ περιόντες, ἢ πᾶσα τὸ γένος αὐτῆς ἐξῤῥιμένος, οἱ δὲ ἢ „ συμμαχίας ἐπάγονται, ἢ μείζοσας ὑμῖν ἐγείρωσι πόνους, „ ἢ ὑ παντελῶς ἀπεφήνασι πρὸς πὰς τύχας, ὑμεῖς δὲ πᾶ „ ἐτταθαι μόνον ὑποπτήσαντες τῇ μὰ σφόδρα ἐνικηκέναι, „ ἀπαφρασύνομεν τ' πρυπαρζάντων νῦν ἀ κλέος, ὑπυβα„ λόντες νῦν πρόθυμα ἂν κείνοι χαίρειν ὑμῖν μᾶλλον ἐπὶ τῇ „ γεγενημένῃ προσίοιεν. ἐς τοῦτο δ' οἱ μὲν τὸ ὑπερβάλλειν τ' „ εὐτυχίας ἀπόλαυσαι, ἢ τὸ λίαν ἀφοβηθῆναι πεφύγα„ μεν, ἢ τολοιπὸν δαρρ' ἐν ὑμῖν πάρεσι πῖς ἀγῶσας, ὡς ἐ„ θάδι πάλαι πεᾶν ἀρχομένοις. εἰ δ' ἢ πλήθει συμπίπ„ τει τὸ πολέμιον, ἀλ' εὐκοσμίᾳ γε ἢ τὸ μᾶλλον αὖτον, „ διὸ σωφρονοῦμεν, πεμεσόμεθα μαχόμενόν τε πρὸς ἄνδρας „ ἐπίλοιδος, ἢ τ' ἐπιτηδείως ὥσπερ εἰκὸς, ἀπορουντας, δ' „ πάντων ὑμεῖς ἔχοντες, φρέσι δὲ ἢ πόλος ἀσφαλείας ὑμῖν „ ἔνεκα δύσει παρίξουσι, πῖς δὲ ταῦτ' ἂν ἴσοι. συναγωνεί„ σθαι δὲ ἢ τὸ κρείττον ὑμῖν, ὡς σφόδρα δικαίως ὑπὲρ τ' οἰ„ κείων ἀμυνομένοις. οἱ δὲ τ' ὑπὲρ ἀδικίας ὑπὸ παντοδά„ πων ὑμῖν τὸ μὴ λίαν ὠλπισθαι εἶναι παράλογον, μὰ πῖ γε „ δίδασκει. Οὐκοῦν Ἀκκαῖός τε τὸ πῖς, μαχόμενος ὑφ' ὑμῶν ἀπο„ πνῶσαι τ' πολυοργίας, ἢ ἀρὲς τ' ἔλαν πόλεμον ἅπας τις, „ ὑμῶν ἐμμελέστατα τῇ ἀρσθυμίᾳ παρασκεύάδω. πιαῦτα „ ὁ Ναρσῆς εἰπὼν, ἐδάρσυνέ τε αὐτίκα τὸ στράτευμα, ἢ μᾶλλον ἀκριβῆ τῶν πολεμίων ἀρὲς τὸς Ἀκκαῖός ἐποιεῖτο. ἐκαλέπαινε δὲ πῖς ἄλλοις στρατηγοῖς, αὐδ' ὧν τὰ ἐπὶ καὶ

εἰκ καταλιπόντες, οἱ ᾗ ἐς Φαβίσσους ἐτύγχανον ἀ-
φιγμένοι, ἐξὲς τὴν ἐναντίον αὐτῷ πᾶ τὴ προμηθείας χώρα. ὁ
μὲν δὴ ἀμφὶ Πάρμαν τὴ πόλιν ὤκιζε τὸν προβόλον ἢ ἐρύμα-
τος μέρη πεποιῆσθαι πᾶ ξυὼ ἐκείνοις στρατεύματα κρῶσαι ἐ-
γνῶτο. ὅπως οἱ μὲν κώλυμα εἶεν τοῖς ἐναντίοις τὰ πρόσω
ἰέναι, αὐτὸς δὲ ἢ χαλεπὼ ὢ μᾶλλον τὰ ἐς Τυρρηνίαν ἅπαντα
κατασκοπῶν, εἶτα ἐπ' αὐτοὺς ἐξιέναι. σὺν δὲ ἐκείνοις πόρ-
ρωθεν μετανάσσοντες, ξυμβαίνει τὰς ἀμφὶ τὴ Ναρσῆν φρον-
τίδας ἐκκεῖσθαι τοῖς πολεμίοις· ἃ δὴ ὧδε ἐπεπόν τε ἠγημέ-
νος, ἐσελθὼν αὐτίκα ὡς τὰς φρουρὰς, ἄνδρα ἢ οἱ ἐς τὰ μά-
λιστα ἐπιτήδειον, ᾧ δὲ Σπέφανος μὲν ὄνομα ἦν, παῖς ἢ ὄνο-
μα Ἰλλυριὸς ἢ Ἐπίδαμνος, ἐπαιρετισάμενος τε αὐ-
τὸς τὴ δουλίας, ᾗ διελέγξας ὡς πεφύρασται τὰ κοινὰ κατα-
σκόπους, εἰ μὴ αὖθις ἐς τὰ πρότερα ἐπανίοιεν. Σπέφανος
μὲν δὴ ἄνδρας ἐς ἑξακοσίους ἐπ' ὀπίσω μαχιμωτάτους ἢ τρό-
πλοισι ἄειρε αἰσχυλωτὰ μεμιμένους ἐπαγόμενος, ὡς μάχεσθαι,
μόχθῳ δὲ ξὺν πολλῷ ἢ ἀγρυπνίᾳ ἢ πορίαις ἐπανιὼν ἀπὸ
μοίρας ἦν ἢ Φράγγων ἀφ' ἃ τῇδε πεδία ἐφοίτων, χιλίῳ πε-
ντακοσίᾳ ἢ λείας, ἣν ἐν ἢ ἀγρῶν ἐφῳδεῖτο· τύπτων τοιγαροῦν οἱ
Ῥωμαῖοι τὰ πλοῖα ἐχώρουν, ξυμπεραμένοι τε ἐπὶ σφᾶς ἢ
ἀλλήλους ἐπιβουλακοῦντες ὡς οἱ δύσοοι ἢ διαμάχεσθαι
ὡς ἀπαράσκευοι φανησόμενοι· οἱ μὲν γὰρ δὴ ἀκμὴν τὸ ἄγριον
καὶ μεμιμένοι τὸ βοᾶν ἀπελαυνομένων, ἢ πάσχειν τὰ ἄλλα
διαπεμπομένης· ἢ τοῖς τοιούτοις δεινοῖς πάντα χόδυ παρα-
βομβοῦμενοι, μόλις ἐς Φαβίσσους τε ἢ στρατόπεδον ἦκον,
πότε δὲ ὧν ἐς ὄψιν ἐλθὼν πᾶς στρατὸς, τί δὴ τοῦτο ἐφὸ Σπέ-
φανος, ὦ γενναῖοι πεπόνθατε; πᾶ δὲ τὰ προτέρων ἔργων ἢ νί-
κλεια ἢ ἢ ποτὲ τῶν ἔσπαίων ὁμολογία, πῶς δὲ ἂν Ναρσῆς
Λάκκων τε ἅλις, ἢ τὰ ἐντὸς Ἀλπεων ἅπαντα παρασκόπτοι,
ὑμῶν γε μόνοις ἔτι ὥσπερ ἐν ξυμβόλοις δόδον τοῖς πολεμί-
οις παραχωρῶν, ἢ ἐφ' ἑαυτῶν αὐτοῖς, οἳ βάλοιντο κατ' ἐξου-
σίαν ἴέναι; ἢ γὰ μὲν ἐδόν τι φλαῦρον ἐπομεῖς ὑμᾶς, ἄλ-
λος δὲ τις ἴσως ἐφὶ μαλακίαν εἶναι τὸ χῆμα, ᾧ τὸ κοινῇ συ-
νοισόμενον ὀλυγωρεῖσθαι. εἰ μὴ ᾗ φθάσοιτε θᾶττον ἐς Παρμαν
ἐπανελθόντες, Ναρσῆς μὲν ὅπῃ αὐτὸς χαλεπαίνων, ἢ
καταπαιόμενος ὑμᾶς τῶν ἐσομένων, εἴ γέ τι αὐτὸ παλαι ξυ-
νεγχθεῖν. Σκαπτόντῃ δ, ὦ λῷστοι, ὅπως μὴ ᾗ βασιλῆς
ἐμεσήσου. Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ᾗ Ναρσοῦ εἶναι ἐ-
γνωκότες, ὡς μὲν ἢ δίκαια σφίσιν ἐπικαλοῦν, λέγειν
οὐκ εἶχον· σαφῆς δὲ τίνας προῤῥήσεως ᾗ αἰτίας, ὡς
ἄρα σφῶν ἀπαγκης μετανάσσοιεν, αὐτοὶ μὲν ἐνόν τε πᾶς
περὶ Πάρμαν χωρίοις τῶν ἰδιωτῶν τοῖς στρατιώταις
ἐς τὸ ὄνοχρεὼν μεταλαγχάνειν· μηδὲ δὲ παρεῖναι Αντί-
οχον ἐπαινῶν ἢ ἄπαρχον, ᾧ τὰ πολὺ ἀσθενεῖ. ἃ μέντοι
αὖθ' ὑδὲ τὸ χρυσίον τὸ εἰωθὸς αὐτοῖς διανεμεῖσθαι. Σπέ-
φανος δὲ οὐ ὡς πάντα ἐν Ραβέννῃ ἀφικόμενος, τὸν τε
ὕπαρχον ἐνδενδὲ ὡς τὰς στρατιὰς ἤγαγε, ἢ τὰ ἀμφὶ-
βολα ὡς εὖ τε μάλιστα ἀκεσάμενος, ὑπεκὼ ἅπαντα αὐτὰ
καὶ παλινδρομῆσαι. ἐπεὶ δὲ πάντα διαπραξάμενος ἐς Δυ-
κανν ἐπανῆκε, Φαρσῆν τε ἐφασκε τῇ Ναρσῇ, ἢ σὺν
προμηθείᾳ ἐχεῖσθαι τὰ πραγμάτων. μηδὲ δὲ παρισχλί-
σειν αὐτῇ τὰς πολεμίους, ἀλλ' ἐργάσθαι τὰς ἐκείνων
ὁρμὰς, τῶν Ῥωμαίων αὐτῇ πεζομάχων ἐν δόσει ἀκ-
δις ἐφεδρόντων. Ναρσῆς δὲ σὺν τὸ λοιπὸν ὡς ἀνικητὸν
εἶναι ἡγούμενος, οἱ μέλλοιεν οἱ Λυκαονοὶ ἐπιπλέοντες
αὐτῷ, ἅτε πᾶς ἀνεμίᾳ πολεμούμενοι, ἐπέ-
λαζε τοῖς τείχεσιν ἀφειδῶς· ἢ αὐτίκα αἱ τε ἐλεπό-
λεις μηχαναὶ προσῆγοντο, ἐξὶ ἀπὸ πᾶς τύρσεις πυρ-
φόρα ἐρρίπτοντο βέλη. εἴ τι δὲ τὰ μετεπύργια φαινοῖμεν,
ἐβάλλοντο λίθοις τε ἢ τοξεύμασί ἢ διαπύρωτόν ἐσιν ἄλλ' τε πε-
ριβόλαιον εἰδοποιία, ἢ ἅπαντα ἰδία καὶ πυρίσιμα ἦν τὸ πόλι.
οἱ μὲν αὖ πρὸ τοῦ ὁρμώμενοι ἐπεσκοπεῖτο, εἴτε δὲ πλοῖα ἐφαίνετο

A viter ſuccenſebat, quod opportunioribus locis derelictis Faventiam ſeſe contuliſſent, cum contrarium ipſi conſilia ſua ceſſiſſent. Nam ipſe circa Parmenſem urbem copias, quibus illos præfecerat pro vallo ac propugnaculo colliocari oportere cenſuerat, ut hæ quidem hoſtes ne ulterius procederent prohiberent; ipſe vero, rebus omnibus in Tuſcia quam optime conſtitutis, ita tandem ad ipſos ſe transferret. Nunc vero cum illi proeul inde diſceſſiſſent, fiebat ut quæ circa Narſetem erant copiæ, primæ hoſtibus expoſitæ eſſent. Quod quidem eum minime ferendum exiſtimaret, conſeſtim ad præfectos illis perquam idoneum virum miſit, cui Stephano quidem nomen erat, patria vero Epidamnus, nomen Illyricum; qui eos acribus verbis timiditatis inſimularet, publicique boni deſertores, niſi rurſus ad priora loca ſe reciperent. Stephanus itaq;
Edit. Paviſ. B ducentis equitibus bellicoſiſſimis optimæque *pag. 29.* armaturæ viris ſecum ductis, quam celerrime iter fecit, idque maxuno eum labore, maximiſque vigiliis. Francica enim exercitus pars quædam campos late omnes pervagabatur, partim pabulandi, partim prædæ ex agris agendæ cauſa. Noctu itaque ut plurimum Romani iter faciebant, conglobati inter ſe, mutuoque ſibi tergum munientes, ne, ſi pugnandum eſſet, imparati deprehenderentur. Ejularus itaque agreſtium exuudiebantur, & boum abactorum mugitus, eque lignatione, quam in ſylvis faciebant, fragor: & talibus quidem horroribus omnes ex parte eorum aures perſonantibus, ægre randem Faventiam & ad exercitum pervenerunt. Tum itaque cum in præfectorum conſpectum veniſſet, Ecquid mali, inquit Stephanus, *Stephani oratio.* vos cepit, o viri? ubi vero nunc præteritorum factorum gloria, & tot victoriarum jactantia?
C Quonam vero pacto Narſes & Lucam capere & quæ intra Alpes ſunt omnia in ſuam poteſtatem redigere poſſit, vobis tantum non veluti ex pacto tranſitum hoſti dantibus, & quoeumque velit eundi poteſtatem facientibus? Atque ego quidem acerbius nihil in vos dicam; alius vero forſitan aliquis molitiem ignaviamque factum veſtrum interpretabitur, & rerum quæ ad publicum bonum ſpectent neglectum. Niſi enim quamprimum Parmam vos receperitis, Narſes quidem indignationem, quam animo ſuo, concepit non deponet, neque deſine, vobis imputare ſi quid adverſi ei acciderit. Cavete vero, viri optimi, ne & Imperator vobis ſuccenſeat. His auditis Præfecti, & a Narſete hæc proficiſci
D ino ignorantes, injuſte quidem ſeſe inſimulari dicere non poterant, ſed excuſationes quaſdam prætendebant & cauſas, quod videlicet neceſſitate coacti ſtatione ſua ceſſiſſent; quippe qui ex circumjectis Parmæ locis non ſatis commeatus militibus nanciſci poſſent; neque Antiochum præſidem, cui ea cura commiſſa erat, ipſis adfuiſſe; ſed neque ſtipendia conſueta ipſis perſoluta. Stephanus itaque ſumma celeritate Ravennam reverſus, & præſidem illinc ad præfectos militiæ perduxit, & difficultatibus omnibus, quoad fieri poterat, ſublatis, perſuaſit omnibus ut revocato itinere rurſum ad Parmam caſtra transferrent. His vero ita peractis, Lucam reverſus, Narſeti dixit, bono animo ut eſſet, alacriterque inſtitutum ſuum urgeret. Neque enim ipſi obſturos hoſtes, ſed Romanorum legiones oportuna rurſum loca inſidentes ipſorum impetus repreſſuras. Narſes
E itaque deinceps nequaquam ferendum ratus, *pag. 30.* Lucenſes diutiſſime reſiſtere remiſſius obſeſſos, muro intrepide appropinquavit, ſtatimque machinæ oppidis capiendis accommodatæ admovebantur, & in pinnas interiorem que ambitum murorum ignita tela emittebantur, quique in turribus intervallis comparebant ſaxis & ſagittis petebantur: quadam etiam ex parte mœnia jam erant diruta, atque adeo omne mali genus urbem premebat. Tum itaque qui antea obſides fuerant, obnixius pro Romanis apud ſuos agebant; neque per ipſos ſtetit quo minus uni-

verſa civitas ad deditionem inclinaret: nunc vero Francorum moderatores, qui intus erant ad præſidium enſtodiamque urbis conſtituti, inſeſſis animis eos ad pugnandum concitabant, utque armis obſidionem propulſarent. Statim itaque apertis portis repentinam in Romanos eruptionem fecerunt, exiſtimantes ſe hac ratione ſore ſuperiores. Sed te ipſa viſi ſunt hi quam minimum hoſtibus profuiſſe, immo potius maximo damno eos affeciſſe. Plerique enim Lucenſes perſuaſi jam ab ils, qui intus eos ad deditionem ſollicitabant, de induſtria minus ſtrenue pugnabant. Poſtquam vero re frequenter tentata ſtriti eſſent conatus, ſed maxis ſuorum deſidetatis turpiter parumque genetoſe pedem tetro ſerte cogerentur, denuoque intra muros repulſi, actius obſeſſi clauſiqae tenerentur, perinde ac ſi jam ipſis omnis exeundi poteſtas eſſet adempta: tum vero omnes tamquam nulla alia ſalutis ſpe reliqua, ad tranquilliora conſilia animum adjecerunt, & præſenti rerum ſtatui recte conſulendum ſtatuerunt. Conſeſtim itaque fide a Natſete accepta, quod nequaquam ipſis prætetitatum rerum cauſa eſſet inſenſus, urbem dedideront, exeteitumque libentes in eam admiſerunt, ſtibus jam menſibus in obſidione conſumptis; ſicque iterato Lucenſes Romanorum tegi patnerunt. Natſes vero expugnata Luca, quum jam nihil hoſtile reliquum eſſet, longiotem ibi moram trahendam minime cenſebat, & ne tantillum quidem teſpitandum a laboribus. Relicto itaque ibi Bono præfecto ex Myſia ad Iſtrum fluvium portecta, viro eximie prudente, & tam civilium quam bellicarum rerum peritiſſimo, juſtisque copiis ei adjunctis, quibus videbatur, ſi forte novis tebus ſtuderent qui ibi erant barbari, facile ſuperior eis evaſurus & compreſſurus: his, inquam, rebus ita compoſitis, Ravennam recta contendit, ut exercitum illic moxantem hyberraxum mitteret. Vergente enim jam autumno, ſolſtitio hyberno imminente, belligerandum ſibi per id tempus nequaquam videbatur. Revera enim hoc pro Fxneis futurum videbatur, qnibus æſtus valde eſt inimicus & gravis; neqne libentes æſtate bellum gerunt; Brumæ vero tempore vegetantur, valdioreſqae fiunt, & rune commodiſſime labores ferunt. Naturaliter enim ob patriæ algiditatem ita affecti ſont, ut eis cognatum quodamodo ſit ſtigete. His itaque de cauſis protrahendum bellum & in proximum Ver differendum cenſebat. Diſſipato itaque exercitu, & per centuriones & tribunos pattiro, ut in proximis oppidis & caſtellis byhernarext juſſit; ſtatim vero ineunte Vere Roxiam omnes venire & congregari, ut ibi omnibus copiis conjunctis exercitum inſtituerent. Atque bi quidem qno mandatum erat conceſſerunt. Narſes vero Ravennam ſe recepit, ſumulitio tantum ſatellitioque ſno ſecum ſumpto, & iis qni ipſius xuſtem xdminiſtrabant; qnibus utique archivæ curæ erant, idque tum ornatus apparatuſque cauſa, tum ne promiſcue cuivis volenti ingtedinndi poteſtas eſſet. Hos vero motis eſt Romanis a Cancellis appellare, & ab opera quam in iis præſtant. Duxerat etiam ſecum Zandalem domeſtici comitatus præfectum, enm reliqua omni ſervorum & ſpadonum cubiculariorum turba. Ducens itaque ſecum in univerſum viros quadringentos, Ravennam venit. Interea vero Aligernus Fedigerni quidem filius, ſtrater veto Tejæ (cujus etiam antea mentionem feeimus in obſidione Cumarum) poſtquam Franci in Italiam veniſſent, & Gothorum res omnes ad ipſos eſſext devolutæ, ſolus viſus eſt quid conſultum & ex re eſſet cognoviſſe, & futura prævidiſſe. Deliberanti exim ipſi de præſenti rerum

Luca ſe Natſeti dedit.

Edit. Pariſ. pag. 31 Franci æſtu laborantes, frigore vegetantur. Franci byeme libentius quam æſtate bellum gerunt.

Cancellarii ufus & etymon.

Aligernus ad Romanos tranſit.

A εἰς τὺς Ῥωμαίους. Ἐ πηγείπ᾽ ἐκείνους, πάχισα ἂν ἅπασα ἡ πόλις ὑπεκλίθη καὶ δι᾽ οἱ τῶν Φράγγων ἁρμοσταὶ, οἳ δὴ τύγχανον ἔνδον ἐπὶ φρυρᾷ τῆ ἄστεος ἐγκαπεσάντες, ξύνεκεντο παροτρύνοντες πολεμεῖν, Ἐ τοῖς ὅπλοις διαθεῖσθαι νέως πολεμίους. Λυτίκα δὴ καὶ αἵ τε πύλαι ἀνεπετάννυντο, Ἐ ἐπεκδρομὰς ἐξαπραίας ἐς τὺς Ῥωμαίους ἐποιοῦντο, παύτη οὐέμβροι παρεῖσθαι ἀλλ᾽ ἐμάλιστοι οἵ γε δρᾶν μὲν ἐλάχιστα τὺς πολεμίους, μεγάλα δ᾽ ἐλίπα παμπόνδαιοι ὧν δὴ πλεῖστοι ἦβ Λυκανῶν ἤδη καπεπεσμένοι ὑπὸ ἦβ ἔνδον φαυσέντων, ἰθελοκακούντες ἐμάχοντο. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς θαμὰ παρομένοις, ἐδὲν Ἑ ἐλπιδόμενον φρόχώρει, ἀλλὰ πολλὺς ἦβ σφετέρων ἀποβαλόντες, αἰχρᾶς τε Ἐ ἀγωνὶς ἀναχωρήσεις ἐποιοῦντο, ἀυδίς τε ἔσω τὺ πεμβόλω γενόμβοι, ἀπριβέστερον ἐγκατείργοντο, ὡς μηκέτι αὐτοῖς εἶναι ἐξιππα-
B τότε δὴ ἅπαντες ὡς ἐχόλου τεῦν αὐτῆς ἄλλως σφᾶς αὐτὺς ἤδοσθαι, μετιβάλλοντο πρὸς ἀπάγκης ἐς τὸ ἀνειμένον τῆς γνώμας, ἦ τὸ παρὸν, δ᾽ ἤδεσθαι ἐβύλοντο. Ἐ καὶ αὐτίκα τὰ πρὸς κομιπάμβοι πρὸς Ναρσῆ, ὡς ἐδὲν αὐτοῖς ἦβ φογγενημένων ἔσται ἐργεῖναι, νέω τε πόλιν φοίδοσαι, Ἐ εἰσεδέχοντο ἀσμένως τὺν στρατὸν, τειῶν ἤδη μενῶν ἐν τῆ πολεμικῆ τειβίνων, Ἐ ἔκων ἀυδὶς βασιλέως Ἑ Ῥωμαίων κατήκοοι. Ναρσῆς δὲ, ἐπεὶ ἐξεπολόρκητο οἱ ἡ Λύκα, Ἐ ἐδὲν ἔτι αὐτίπαλον ἐδῶ, ἀπεβγτείλατο μὲν ἐς τῆ, ὅ τε μάλα ἤθετο χρῖῶαι, ἐδ᾽ ὅσον ἀναπνεῦσαι Ἑ πόνων· καπαλιπὼν δὲ αὐτᾶ μόνον τὺν στρατὸν τὺν ἐκ Μυσίας τῆς ἀρὸς τῆ ἴστρῳ ποταμῷ παρατεταμένης, ἄνδρα σωφρονῶς τε ἐς ἄκρον ἥκοντα, ἦ λόγω ἀγαθὸν τά τε πολιτικὰ Ἐ πολε-
C μικὰ, δυνάμει τε αὐτῆ παραδὺς ἐξόχων, Ἐ ἔσεμφράδους ἁμιλλᾶν, εἰ Ἐ νεωτερίσουσι σὶ ἦδὲ βάρβαροι, πτείσεσθαι Ἐ καθέξειν. ταῦτα δὲ αὖ ὑπὸ κατασπουδῆς, ὑπείγετο ἰθὺς τὺς Ῥαβέννης ἴέναι, ἐφ᾽ ᾧ τὰ ἐς τὰ αὖθα στρατεύματα ἐς τὸ ἦβ χειμάζειν μεθέσει. ἐπειδὴ δὲ τὸ μετόπωρον ἤδη ἐτελέτα, Ἐ ἀμφὶ τὰς χειμερίας τροπὰς ναῦται ἐφάστετο. πολεμιτέα μὲν δὴ οἱ ἐς ἐκεῖνο τὸ καιρὸ εἶναι ἰδόκει. ἐ γὰ ἂν τῦτο ὑπὲρ ἦβ Φράγγων ἁμελὲν ἔσεσθαι, οἷς γε πολέ-
D μιος μὲν τὸ πνῖγος, Ἐ πλείστω ἐντέθωσι δυσθυμίαι, Ἐ ὐκ ἄκοπόν θέρει ἐπόπτες εἶναι ἦβ μαχέσασθαι. ἀφεύγουσι δὲ ὑπὸ τῶ κρύος ἀεὶ, ἦ ῥωμαλεώτατοι γίγνονται, ἦ ἥδιστα τὸν ἦβ πόνων ἔχουσι δῆ. ἐφὸς τῦτο οἱ κύριος τὸ δυχείμερον πατρίδα κεκτῆσθαι, ἦ οἷον ξυγγνὶς αὐτῆς εἶναι τὸ ψυχεῖσθαι τῦτον δὴ καὶ ἵκανοι ἦβ μιλέειν ἐπεφάνο, ἦ ἐς νέωτα Ἑ πόλεμα μεταθῆσθαι. ἦ καὶ ἦβ σωσθῆναι τὸ στρατεύμα κῆ λοχαγὺς καὶ ταξιάρχας ἀνὰ πᾶ ἐχόμβα πολίσματα τε καὶ φρυρεῖα ἦβ χειμάζειν ἐκέλδεσε. ἅμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ, ἥκειν ἐς Ῥωμίλω ἅπαπας κῆ ἀγείρεσθαι, ὡς ἐνθένδε πασυδεὶ παρατξαμένους. κῆ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐχώρεων. Ναρσῆς δὲ ἐπὶ Ῥάβεννα ἰὼν, μίνις ἐπήγετο τὺς ἀμφ᾽ αὐτὸν θηραπευτὰς τε κῆ δορυφόρους, κῆ ὅσοι τὺς ἀρχῆς αὐτῆ ὑπηρέναι ἐτύγχανον ὄντες. οἷς δὲ τὰ ἀρχεῖα ἐπιτρόπευτο τῆς ἄλλης δυνασμίας πέρι, ἦπως μὴ χύδην ἅπασι τοῖς βυλομένοις ὡς αὐτὸν εἰσιτητὰ ἔπεται δὴ θος Ῥωμαίοις ἐκ ἦβ κιγκλίδων ἐνομάζων, ἦ τῆς ἐς τὺς ἐπι-
E μελείας. ἔπεπε δὲ οἱ ἦ Ζανδάλας ὁ ἦβ οἰκετήβων ἐπαδῶν φαπος ἄπο. ἦ ὅσον ἄλλο οἰκετικὸν, ἦ ἄσοι πεμίαι κατεπασῆρες. ἄγων δὴ καὶ τὺς ξύμπαντας ἀνδρας ἐς τετρακοσίους, ἐπὶ Ῥάβεννα ἦκε ἐκ τῶ. δὲ Αλίγερνος ὁ Φεδιγέρνι μὲν παῖς, ἀδελφὸς δὲ Τεΐα γιγνομένος, ἔ δὴ ἦ φύτερον ἐπεμνήδλωσε τῆ τῆς Κύμης πολιορκίᾳ· ἔπος δὲ ὁ Αλίγερνος, ἐπειδὴ οἱ Φράγγοι ἐς νέως Ἰταλέως παρῆσαν, ἦ ἐς αὐτὺς ἤδη κῆ ἦβ Γότθων φάγματα μετεχάρει, μίνις γε πίστιν τότε μοίες τῶ ξυκεῖσθαι, Ἐ σοφαζόμενος ἦβ μελλόντων. βυλόμενος δὲ αὖτῆ περὶ ἦβ παρόντων, φρονῶλδιν ἐνεσεῖν ὡς ἀρ᾽ οἱ Φράγγοι σκῆψιν μὲν νῦν

καὶ προκάλυμμα δ' αρετὴς τὸ τῆς ξυμμαχίας ἄγημα περιῶν-
ται, ὡς δὴ μεγάλοι τινὶ ἀφιγμένοι. τὸ δὲ βουλόμενον αὐτῶν
τῆς γνώμης ἕτερόν τι φανεῖται· ὃ γὰρ ἐθελήσουσιν οἱ καὶ τῷ
Ῥωμαίων περίσσιστο, παραχωρήσαι τοῖς Γότθοις τῆς
Ἰταλίας, ἀλλ' ἵνα φοβερώτερος ἐκείνοις καταδουλώσονται, ὡς
τῷ λόγῳ ἄκουσι ἐπαμυνοῦντες, ἄρχοντάς τε αὐτοῖς ἐπι-
κόσμους Φράγγους, καὶ ἀφαιρήσονται τῆδε πατρίων νόμων
αὐτούς. ταῦτα δὴ οὖν ἐν ἑαυτῷ διαλογιζόμενος καὶ ἀνολί-
τως, ἅμα τῇ πολιορκίᾳ πιεζόμενος, ἄμεινον εἶ κατφάνη,
τὴν γε πόλιν καὶ τὰ χρήματα τῇ Ναρσῇ παραδοῦναι, ἢ
τὸ λοιπὸν Ῥωμαίοις μεταλαχεῖν πολιτείας, ἐκδιώκων τε
Γότθων καὶ βαρβαρικῶν ἤθεσιμμάτων. ὅσον δὲ φύσει
ἦναι, εἰ μὴ τοῖς Γότθοις ἔνεστι τὴν Ἰταλίαν κεκτῆσθαι τῶν
ἐκ παλαιοῦ οἰκητόρας τε καὶ ἐναγεῖς τὸ αἰτιᾶσθαι
ἡγεμόνας αὐτὴν ἀναιρεῖσθαι, καὶ μὴ μέχρι παντὸς τῆδε
ἑτέρων ὑποτρέπεσθαι. ταῦτα δὲ οὐκ αὐτὸς τὸν ἐπιτηδεῖον
τὸ μέρος ἐγνώκει, καὶ ἅπασι τοῖς ὁμοφύλοις παράδειγμα
εὐβουλίας γενέσθαι. ἐκ τούτου τοῖς πολεμίοις Ῥωμαίοις
ἄγγελός τις ἀφῖκτο ὡς ἐθέλει σφίσι ἑαυτὸν ἑτοῖμον εἶναι, εἰ-
τα, ἐφειμένου αὐτῷ, παραχωρήσεται ἐς κλεῖσες, ἃ δὴ τὸν Νάρ-
σην ἄχθεσθαι ἐπίπυστο ἤδρυται δὲ τὸ φρούριον ἐν τῇ Ῥαβέν-
νης περιοικίδι. καὶ δὴ ἐς ἔφιν αὐτῷ ἀφιγμένῳ, τὰς τε κλεῖς
τῆς Κύμης ἐνεχείρισε, καὶ ἅπαντα ὑπηρετήσασθαι ὡμολόγει
πρὸς δύναμιν αὐτῷ· καὶ ὃς ἀπεδέξατό τε αὐτὸν τῆς προθυ-
μίας, καὶ μείζοσιν ἀγαθοῖς ἐπηγγείλατο ἀντιδωρεῖσθαι·
πᾶσι δὲ ἄνδρας, λόγου μέτρια τῷ ἀμφὶ τὴν Κύμην στρα-
τοπεδευομένων, ἐκέλευσεν ἐσιέναι τὴν περιβόλου γενέσθαι, αὐ-
τήν τε τὴν πόλιν καὶ τὰ χρήματα παραλυομένους ἅπαν-
τα ἐς τὴν ἀσφαλῆ ἀφυλάξοντας. τὸ δὲ λοιπὸν στρά-
τευμα ἐν ἑτέροις πολίσμασί τε καὶ φρουρίοις ἀναχωρεῖν,
ὡς ἂν καὶοὶ ἀφικνοῖσθαι. καὶ ἅπαντα οὕτω ἐπράττετο.
ἐπεὶ δὲ ὁ τῶν Ἐρούλων στρατὸς οἱ κατὰ αὐτὸν ἠγεμόνες ἐχώρει,
δύο δὲ ἄνδρε ἦσαν ἐν αὐτοῖς ἐπισήμω τε καὶ ἀμφοῖν, ἐ-
μισείζοντο ἡ πλεῖστοι τῶν ἐν ἑτέρῳ τάξεως ναύμαχοι. τὸ μὲν γάρ
τι αὐτῶν, περὶ πλείστου τὸν Ἄρηα ἐποιοῦντο, καὶ ἅπαντα
σφίσιν ἄμεινον ὧδε ἴσεσθαι εἰ γένοιντο ἡγοῦντο. τοῖς δὲ
ἑτέρῳ Σινδοὺλ ὄρεσκε, ἅτε δὴ δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ ἐς
τὰ πολέμια ἠσκημένος. οἷς δὲ καὶ Ναρσῆς θέμενος, τοῦτον
γε αὐτοῖς ἐφίστασι στρατηγὸν, καὶ ἴσυλλα καὶ ὡς ὕπνῳ πρῶτα ἐ-
μέλλον ἐχρήσεσθαι. τὸν δὲ Ἀλίγερνον εἰς Κατίνην τὴν
πόλιν ἀπέπεμπεν, ἐφειμένου αὐτῷ, ἐπειδὰν αὐτόσε ἀ-
φίκηται, ἀναβαίνειν ἐς τὸ τεῖχος, ὑπερφύοντα ἀναφανδὸν
ὡς ἅπασιν ὄψεις εἴη ἐναργεῖσθαι. φροίμιόν τε ταῦτα, ὅ-
πως δὴ οἱ Φράγγοι (ἐνθένδε γὰρ ἐξορμᾶσθαι ἤμελλον,) ἐ-
πιόντα τε αὐτὸν ἀπεμόλησαντα, καὶ ἀπαγορεύσαντα τῇ
ἐπὶ τὴν Κύμην πορείᾳ, καὶ τῇ τῆδε χωμάτων ἐλπίδι, ἴσως
δὲ καὶ παντὶ τῷ πολεμῳ, ὡς ἤδη ἅπαντων φρουτετειλημέ-
νων· καὶ μὴν ἐπειδὴ παρῆσταν ἑῶρα τοῖς Φράγγοις, ἐπει-
αρτόμεν τε αὐτοῖς ἐς τὸ μετώπου, καὶ ἐπίστασθαι ὡς
μάλιστα πολεμίοις ἐπεγόμενος, ἐς κατόπιν ὧστας τῆδε
φραγμάτων, τῷ τε πλήθι παντὸς ὑπὸ Ῥωμαίων κα-
τηχουμένων, καὶ αὐτῶν γε δὴ τῆδε παρασύμων τῆς Γοτ-
θικῆς ἡγεμονίας. ὡς εἰ γε καὶ τοῖς πολεμίοις βασιλεὺς
τῆδε Γότθων ἀναδειχθείη, μὴ ἐχειροτόνει αἱρεθῆναι ὧν καὶ ἐπί-
τιμος, ἀλλ' ἀμφίστασθαι μόνῳ στρατιωτικῷ ἐφεστῆναι, καὶ
ἰδιωτεύειν τῇ χλαμύδι. οἱ δὲ Φράγγοι ἐφύβεζον μὲν οὐ-
καὶ ἀλοιδορεῖσθαι, καὶ προδότῳ ἐπικάλειν τῷ γένει· καὶ πως
ἀμφίδοξοι ἐγίγνοντο ἐπὶ τῇ παρούσῃ, ὡς καὶ βουλεύεσθαι εἰ
πολεμητέα. ἐνίκα δ' ὅμως τε μὴ μεταμελεῖν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐρ
ἄῤῥωστο ἡ ἀρχῇ, καὶ δὴ ἐπὶ ταῦτα ἰέναι. ἐνῆτο δὲ ὁ
Ναρσῆς τῇ Ῥαβέννῃ ἐπισὰς, καὶ τῇ ἐντεῦθα στρατεύμασιν
ἀμείλησας, καὶ πάντα ἐν δίοντι καταστησάμενος, ἐς Ἀρίμινον
ἐχώρει ἡ πόλιν, ξυὼ τοῖς ἑπόσοι αὐτῇ καὶ φρούριον ἔνεστο.

A statu, hæc cogitatio in mentem venit, quod Franci ſpecioſum quidem titulum ac præteatum captabant ſocietatis bellicæ cum Gothis initæ; quippe qui accitl veniſſent; quod vero animis ſuis agitabant, aliud quiddam reipſa appariturum. Fore enim videbat, ut etiamſi Romanis ſuperiores evaderent, Gothis Italia non cederent, ſed illis reſpſa primis ſubactis, quibus ſuppetias verbis iacturi venerant, Francos principes eis impoſiturос, patriiſque legibus eos eſſe ſpoliaturos. Hæc itaque eum frequenter ſecum reputaret, & cum animo ſuo revolveret, ſimulque obſidione premeretur, conſultiſſimum fore judicavit ſi urbem cum pecuniis omnibus Narſeti traderet, ac deinceps Romanorum inſtituto ac moribus viveret, periculis & barbarico vivendi more valere juſſis. Æquum enim ei videbatur, ſi Gothi Italiam obtinere non poſſent, veteres certe ejus habitatores & indigenas ab origine duces eam recuperare, neque perpetuo ſuis ſedibus fraudari. Hæc itaque & ipſe ſua ea parte præſtare io animum ſuum inducebat, & reliquæ genti ſuæ prudentis conſilii exemplum ſtatuere. Cum itaque obſidentibus Romanis prius nuntiaſſet cupere ſe præfectum exercitus adire, idque ei permiſſum eſſet, ad claſſes venit, ubi Narſetem morari cognoverat. Situm vero eſt id caſtellum in agro Ravennate; eumque ei in conſpectum veniſſet, & claves urbis Cumarum ipſi in manus tradidit, omniaque ſua benevola officia ei detulit. Narſes eum advenientem benigne compleans majoribus eum bonis remuneraturum promiſit: ſtatimque partem copiarum Cumas obſidentium in urbem miſit, qui & ipſam & pecuniam omnem reciperent, tutoque omnia conſervarent; reliquis copiis in alia oppidula & caſtella ſecedere ibique hybernare juſſis; quæ quidem omnia ita peracta ſunt. Poſteaquam vero Herulorum exercitus proprio iterum duce fuit orbatus, duo autem inter eos eſſent viri inſignes, dubiæque inter ſe præſtantiæ, varie io utrumque militum animi & ſtudia inclinarunt. Una enim exercitus pars Aruth maximi faciebat, planeque ſibi perſuadebat omnia melius ſucceſſura, ſi ille ipſis dux daretur; alteri parti magis placebat Sindual ac ſtrenuus maxime, & in re bellica valde exercitatus. Cui quidem parti etiam aſſentiens Narſes, hunc eis ducem præfecit; miſitque etiam hos, ubi commodiſſime videbantur hybernaturi; Aligernum vero ad Caſenem urbem ire juſſit, cum mandatis, ut cum eo veniſſet conſcenſo muro urbis manifeſte elato capite proſpiceret, ita ut ab omnibus quis eſſet dignoſci poſſet: quod ipſum eo conſilio mandarat, ut Franci qui illac videbantur tranſituri, eum ſua ſponte ad Romanos tranſiſſe cernerent, & de expeditione in Cumas, pecuniæque ſpe animum abjicerent; vel forte de totius belli ſumma, utpote locis omnibus opportunis jam præoccupatis, deſperarent. Atque Aligernus quidem Francos prætereuntes conſpicatus, contumeliis verborum eos e ſublimi muro excipiebat, & ſubclamabat, ut fruſtra deinceps feſtinantes, & poſt feſtum, quod ajunt, venientes, cum pecunia omnis in Romanorum poteſtatem veniſſet, atque adeo ipſa etiam Gothici principatus inſignia; adeo ut ſi quis etiam in poſterum rex Gothorum declararetur, non haberet quo ſpectabilior honoratiorque eſſet, militari tantum veſte indutus, ipſoque habitu privatum hominem præſeferens. Franci vero contra ei convitiabantur, geotis ſuæ proditorem appellantes; & de ſtatu rerum ambigere videbantur, & an bellum ultra gerendum ipſis eſſet deliberare. Vicit tamen ea ſententia, deſiſtendum non eſſe, quin potius urgendum inſtitutum. Interea Narſes Ravennæ ſubſiſtens, atque inter copias quæ ibi erant verſans, rebus

Edit. Pariſ pag. 34.

Aligernus Cumas Narſeti tradit.

pag. 33.

omnibus recte conſtitutis, Ariminum conceſſit cum eodem quo antea venerat comitatu. Mortuo enim paulo ante Vacaro, genere Burno, viro in primis gravi & bellicoſo, ſtatim Theodibaldus ejus filius cum Burnis eum comitantibus ad Romanorum Imperatorem acceſſerat, & Arimini erat tamquam ibi Narſetem conventurus, quo etiam ipſe ea de cauſa venerat, ut omnibus liberaliter auro donatis firmiſſimos belli ſocios haberet. Hiſce rebus occupato Narſete, Franci ad duo millia miatim peditum & equitum, qui a ſuis præfectis ad vaſtandum & deprædandum agrum erant emiſſi, cum jam vrbi appropinquaſſent, agroſque vaſtarent & boves aratores abigerent, omniaque promiſcue agerent ac ferrent, aſpiciente Narſete, (ſedebat enim ipſe in ſublimi quadam pergula unde in campum erat proſpectus) turpe parumque generoſum ratus niſi ex re præſenti vim propulſaret; urbe exit, conſcenſo equo, qui habenis audientiſſimus eſſet pariter & generoſus ac ferox, quique non ſolum compoſite ſciteque proſilire & ſaltare poſſet, ſed etiam impetum in hoſtem facere, curſumque ſiſtere & retro ferri uſu multo eſſet edoctus, & e comitatu ſuo quotquot rei bellicæ non omnino erant imperiti, ſequi ſe juſſit; qui quidem in equos inſilientes (erant vero viri trecenti) eum ſecuti, recta in hoſtem contenderunt. Tum bi eos irruentes conſpicati, non jam palantes ſparſim vagabantur, neque, arbitror, præda potiebantur, ſed protinus ſeſe equites peditesque congregarunt, & in unum agmen compoſuerunt; non quidem illud denſum (qui enim fieri poterat eum non admodum multi eo venîſſent?) validum tamen, cum ſcutatos inter ſe conſertos equitum alæ cingerent. Romani vero cum jam intra telli jactum perveniſſent, manus quidem conſerere & confligere cum hoſtibus inſtructa acie ſtantibus nequaquam expedire cenſebant: ſagittis vero & jaculis velitantes primam aciem labefactare frontiſque denſitatem diſtringere conabantur. At illi cum inter ſe ſcutis optime eſſent conſtipati, firmi immotique ſtabant, nullaque ea parte aciei continuum convellebant; ſiquidem & denſam quamdam ſylvam nacti, arboribus ut vallo utebantur. Jam vero etiam & telorum jactu ſe tutebantur, quæ patria ipſorum lingua ἀγχωνα vocantur. Cum itaque nihil damni acciperent, Narſes omnia ſecum reputans, barbarum quoddam ſtratagema & Hunnis magis uſitatum excogitavit. Juſſit enim ſuos terga vertentes retrorſum concitatius ferri, velut timore perculſos fugamque capeſſentes: ut ſcilicet ea ratione barbari quam remotiſſime e ſylva in apertum campum evocarentur; reliqua enim ſibi curæ fore dixit. Atqui hi quidem ut mandatum eis erat, fugam arripuerunt; Franci vero fuga decepti & verum timorem eſſe rati, confeſtim animis pleni aciem ſolvunt, ſylvaque egreſſi, fugientes acriter inſequuntur; ac primi quidem evolarunt equites, ſequebantur vero ex peditibus quotquot robore & pedum celeritate maxime valebant; omneſque accerrime rem urgebant, tamquam Narſetem ipſum jamjam vivum capturi, & nullo fere negotio optatum finem toti bello impoſituri. Atque hi quidem ordinis omnis obliti ſparſim nihilque ſibi caventes procurrebant, gaudentes, bonaque ſpe ſeſe oblectantes. Romani vero effuſis habenis ad anteriora ferebantur, diceres certe eos re ipſa formidantes fugere, adeo proxime vero pavorem ſimulabant. Poſteaquam vero barbari jam per nudum campum diſperſi quam longiſſime a ſylva eſſent avulſi; tum vero conſeſtim ſigno per Narſetem dato, Romani converſis equis in adverſos ſeſe explicantes, perſequentibus in frontem occurrerunt, & in univerſos inopinato rei pereulſos exſim punctimque ſæviebant, atque ita fuga ipſis in perſecutionem vice verſa ceſſit. Equites itaque barbarorum non ignari quo in periculo verſarentur, quam celerrime ad ſylvam

Edit. Pariſ. pag. 34.

Narſetis ſtratagema.

Ἐπειδὴ δὲ Οὐάκχαρις ὁ Οὔαρνος τὸ γένος ὂλίγῳ πρότερον ἐπεδήμει, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα δοκῶν τι ᾗ φιλοπόλεμος, αὐτίκα ὁ παῖς ὁ ἐκείνου Θεοδίβαλδος (πάππῳ δὲ ὧν ὄνομα τῷ παιδὶ) ἅμα τοῖς ἑπομένοις Οὐάρνοις, βασιλέως ἔφ Ῥωμαίων προσχώρει, ᾗ ἐς Ἀριμινὸν παρὼν ὡς αὐτὸν τῷ Νάρσῃ ξυνεξόμενος. ὧν δὴ ἕνεκα ξυπαῦθα ᾗ ὄγε ἀφῖκτο, ἐφ ᾧ ἅπασι χρυσίῳ φιλοφρονησάμενος, βεβαίους ἐς ὅτι μάλιστα ἔχοι ξυμμάχους. ἐν πάσῃ δὲ αὐτῷ διαμιᾷ δόντος, ἄνδρες τῶν Φραγγῶν ἐς δισχιλίους ἀναμὶξ πεζοί ᾗ ἱππόται, οἳ δὴ ἐνύχαννον ἐς ἁρπαγὰς τε ᾗ λῃλασίας ἐπὶ χώρας ὑπὸ τῶν σφετέρων ἡγεμόνων σαλίντες ἦσι ἤγχου τὸ πόλεως γειτονεύοντες, πᾶς τε ἀγρὸς ἐσίετο, ᾗ πᾶς βοᾶς ἐλαύνων πᾶς ἀρότῆρας, ᾗ ἅπαντα ἄφορα ἀνέδην, ὡς ᾗ αὐτὸ δὴπα τὸν Νάρσῃν ἐπιφρασθαι τὰ ποιούμενα. ἔστι δὲ ἐξύπερθέν τι δωμάτιον ἐν περιωπῇ τοῦ πεδίου. αὐτίκα δὴ οὖν, αἰχρὸν γάρ τι ᾔ ἀγεννὲς φῖτο εἶναι τὰ μὲν ἐκ τῶν παρόντων ἀμυνάσθαι, ὑπεξιέναι δὲ ἄστεος, ἵππου ἐπιβὰς δι' ἀκοντίου ᾗ ἀγαθοῦ, ᾗ οἷα δὴ ἐπὶ πᾶσι ἐξάλλεσθαι ᾗ σκιρτᾶν, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἐπιλάσεις ᾗ ἀναστροφὰς τῇ πείρᾳ πεπαιδεύμενον. ἀλλὰ δὴ ᾗ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τοὺς ὁπόσους ἐν πάμπαν ἀγνῶτας τὰ πολέμια ἦσαν, ὅπηδαν οἱ ἐπίλεκτα. ᾗ οἱ μὲν τοὺς ἵππους ἀναθορόντες (ἦσαν δ' ἄνδρες ἐς τοὺς τριακοσίους) ἐφωμάρτουν τε ᾗ ἐπάλαισον ἐν τῷ πολεμίων. οἱ δὲ ἐσιόντες αὐτοὺς ἐπὶ ἵππων, ἀπροάδην μὲν ἀνὰ νιν ἐλῶντο, ἀθρόοι δὲ μᾶλλον ἐγίγνοντο. ἀθροίζοντο δ' ἐπὶ σφᾶς ἅπαντες, τό τε ἱππικὸν ᾗ οἱ πεζοί, ᾗ ἐς φάλαγγα ξυνεπίττοντο, βαθεῖαν μὲν οὐκ ἄγαν τε ἐν ὀλίγῳ σφόδρα πολλῶν αὐτῶν ἀφῃρημένων, καρτερὰν δ' ἔμως τῇ συνασπισμῷ ᾗ τῇ πάνυ ἐν κόσμῳ συνεσταλκέναι. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐπειδὴ ἐς πᾶζον ἐδὴ βολῆς ἐγεγένηντο, μάχεσθαι μὲν ᾗ συῤῥῆξαι τοῖς πολεμίοις οὐ παρατεταμένοις ἔωσα ἄσπτον χρῆναι, πεζόμασι δὲ ᾗ ἀκοντισμοῖσιν ἀμοιβαδὸν χρῆσθαι, ἐπειρῶντο σφῶν τὰς φαλαγγὰς ᾗ διαῤῥῆξαι ᾗ πύκνωσιν τῶν μετώπων. ἀλλ' ἐκεῖνοι ᾗ ἀσπίσιν ἄρειστα πεφραγμένοι, ἕστασι ἀσυμφεῖς ᾗ ἀδόνητοι, ὡδαμῇ τὸ συνεχὲς ᾗ τάξιος ἐξιστάντες. ἐπεὶ ᾗ ὕλης νεὸς λασίας κυρήσαντες, ὥσπερ ἑρύματι τοῖς ἑαυτῶν ἐχρῶντο. ἔνθα δὴ τοὺς ἀγχωνας ἀμύνοντο βάλλοντες ἔστι δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιχώρια ἀδρανῆ ἐπωνόμασται. ὡς δὴ ἐπὶ πλεῖστον ἐπαλαίοντο, ξύλογα ἅπαντα ὁ Νάρσης, βαρβαρικὸν τινα στρατήγημα μᾶλλον τοῖς Οὔννοις μεμελετημένον ἐμηχανᾶτο. ἐκέλευε δὴ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν στρέφαντας τὰ νῶτα, ἐς τὰ ὀπίσω ἀναχωρεῖν φοβοπροσδήτους, ὡς δὴ διείοντας ᾗ φεύγοντας, ᾗ ἐκκαλεῖσθαι τοὺς βαρβάρους ὡς ἀπωτάτω τῆς ὕλης ἀπὸ τὰ ἑαυτῶν πεδία. αὐτῷ γὰρ τὰ λοιπὰ ἔφη μελήσειν. ᾗ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίουν, ᾗ ἔφευγον. οἱ δὲ Φράγγοι τῇ φυγῇ ἐξαπατηθέντες ᾗ ἀλυδὸς τὸ δίος εἶναι ἐποτοπάσαντες, αὐτίκα θαῤῥαλέοι τέως τε φάλαγγα διέλυσαν, ᾗ ἐς ὕλης ὑπεμβάντες, ἐς τὰ δίωξιν ἐπείγοντο ᾗ πρῶτοι μὲν ἐξίσταν οἱ ἱππόται, ἕπετο δὲ ᾗ πεζῶν ὁπόσοι ἀλκιμώτατοι ᾗ ποδώκεις ᾗ ἅπαντες ἀρεδὸν ἐσήεισαν, ὡς αὐτὸ δὴ πᾶ τὸν Νάρσῃν αὐτίκα μάλα ζωγρήσοντες, ᾗ πόρῳ ξυμβραχεῖ, πάντας ἐκπεφευγότα ἐπιθάσσοντες ἅπαντι τῷ πολέμῳ. ᾗ οἱ μὲν ὑποκομίας ἁπάσας ἐπιλελησμένοι, χύδην τε ᾗ ἀφυλάκτως ἐχώρουν γεγηθότες ᾗ εὐωχήμασι τὰ ἐλπίδος. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι αὖθ' τὰ ῥῶσσον ἐφέροντο ἀρειμάνιοι τοῖς ἵπποις. φαίης τε ἂν αὐτοὺς ἴρῳ ξὺν ἴσασπις ἐλαύνειν, ὅπῃ δὴ ἐγγύπατα τὲ ἀλαδὲς τὸ δηΐοιτο ὑπεκφεύγοντο ἔποι δὲ οἱ βάρβαροι ἐν γυμνῷ δὴ τῷ πεδίῳ ἐσικεδάνυντο, ᾗ ὕλης ὡς πορρωτάτω ὄντων ἀθέντες, τότε δὴ ἀθρόον (τῷ στρατηγῷ συμβαίνοντες,) ἐπιστρέψαντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἵππους, ᾗ ἐς τετραμμένα σφᾶς αὐτοὺς ἐξελίξαντες, ὑπεμπίπτοντες τοῖς διώκουσιν ἀπτιμέτωποι, ᾗ ἅπαντας τῷ ἀκροσδεκήτῳ καταπεπληγμένους, ἅπαντα ἀρειδῶς ᾗ ἀντίθεον, ᾗ ἐς παλίωξιν τὰ τῆς φυγῆς μεταχωρεῖ. οἱ μὲν οὖν ἱππόται τῷ βαρβάρων ξυπαυδέμενοι τὰ

πεζο-

πεφευγότας κινδύνου, καὶ πάχιστα ἐκδραμόντας ἀπὸ τοῦ ὅλου ἄυδις καὶ τὸ σφῶν στρατόπεδον, ἄσμενοι ἀπεσώζοντο. οἱ δὲ πεζοὶ, ἐπὶ ποσὸν ἀκλεῶς, μὴ δὲ χεῖρα κινεῖν ὑποστάντες, ἀλλὰ τῇ παραλόγῳ τῆς μεταβολῆς τεθηπότες, καὶ οἷον παράφορος γεγενημένοι. ἄπαντες τοιγαροῦν ἐκεῖντο σποράδην, ὥσπερ ἀμέλει οὖν ἢ προβάτων ἀγέλαι κερόπτα ληφθέντων. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι ἀνήρητο οἱ ἄριστοι ἀνδρες, πλείους ἢ ἐννακόσιοι, αὐτίκα οἱ ἄλλοι ἀπεχώρουν καὶ μεταίσιοι ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ τὰς σφετέρας ἠγεμόνας ἐπανήισαν, ὡς ἐκείνοι αὐτοῖς ἐς τὴν ἀσφαλῆ ἐσόμενον τὸ λοιπὸν τὸ πλῆθος ἐποιήσαντο. Ναρσῆς δὲ αὖθις ἐς Ῥάβενναν ἀφικόμενος, καὶ ἅπαντα τὰ τῇδε ἄρεια διαθεὶς, αὐτὰ τῷ Ῥώμῃ ἐχώρει, καὶ αὐτῇ διεχείμαζεν.

A reliquaſque copias refugientes, ſalutem ſibi ſtrenua fuga quæſierunt: pedites vero turpiter cæſi, cum ne manum quidem tuendi ſui cauſa moverent, inopinata viciſſitudine conſternati, & quoddammodo mente capti. Omnes itaque ſparſim jacebant, gelati ſuum fere quæ ovium greges miſerandum in modum trucidati. Cæſis itaque his fortiſſimis viris, ſupra nongentos, reliqui confeſtim tergis verſis ad ſuos ſeſe duces receperunt; ut non prius in eum futuri, quam ſe reliqua exercitui conjunxiſſent. Narſes vero Ravennam reverſus, rebuſque omnibus eo loci rectiſſime conſtitutis, Romam ſe contulit, ibique hyberhavit.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ Α'.

AGATHIÆ SCHOLASTICI

DE IMPERIO ET REBUS GESTIS

JUSTINIANI IMPERATORIS

LIBER II.

Edit. Paris. pag. 35. Exercitus militaris.

INEUNTE autem Vere, exercitus ibi prout ſtatutum erat inſtaurabatur, copiæque omnes in unum cogebantur. Narſes vero eos accurate ad res bellicas condoceſceri juſſit, animoſque quotidiana exercitatione roborabat, in gyrum ſe verſare cogens, agiliterque in equos inſilire, & in modum armatæ ſalcationis pyrrichæ circumagi, aſſidueque tuba claſſicum canente perſonari, ne omnino ea remiſſiore hybernatione obliti bellorum ſe ipſo prælio langueſcerent. Interea barbari lentius procedentes loca per quæ tranſibant omnia depopulabantur & vaſtabant. Romam vero locaque urbi circumjecta longiſſime tranſgreſſi, ulterius tendebant; a dextra quidem Tyrrhenum mare, a ſiniſtra autem Jonici ſinus littora proceſſa habentes. Poſtquam vero Samnium (locum ita dictum) veniſſent, tum partitis copiis, Butilinus quidem cum majore validioreque exercitus parte Tyrrheni littus legebat, & totam fere Campaniam depræda- *pag. 36.* batur; quin & Lucaniam, & Brutios deinde invaſit, & ad fretum uſque quod Siciliam inſulam & fines Italiæ dirimit pervenit: Leutharis vero reliquas copias ducens Apuliam & Calabriam infeſtabat, Hydruntem uſque progreſſus, quæ quidem urbs in littore Adriatici maris eſt ſita; unde Jonius ſinus ioitium habet. Quoquot itaque eorum Franci erant indigenæ, multam reverentiam pietatemque circa templa exercebant, utpote rectam de Deo ſententiam ampleai, ut ſupra dixi, eademque cum Romanis ſacra colentes. Alemannica vero gens aniversa (aliter enim bi circa religionem ſunt affecti) templa irreverenter diripiebant, ſuiſque ornamentis ſpoliabant, multas quidem amulas ſacras, ſive vaſa luſtralia & aſpergilla ea puro auro, quamplurimos etiam calices & acerras, & quæcumque myſticis cetemoniis peragendis erant confecrata, ſpoliantes, propriis ſuis poſſeſſionibus adſcribebant. Sed ne his quidem rebus contenti, tecta ipſa ſacrorum templorum diruebant, & fundamenta ſubvertebant; cruoreque & ſanie delubra circumfluebant, arva etiam fegeteſque polluebantur, cum per eas paſſim cadavera inſepulta ſparſa jacerent. Sed non multo poſt, divina vindicta eſt ſubſecuta: alii enim bello, alii morbo perierunt, neque quiſquam eorum priori ſpe potitus

Hydrus urbs.

Alemannorum ſacrilegia.

A ΗΔΗ δὲ τοῦ ἦρος ἐπιγινομένου, ἐνταῦθα κατὰ τὸ φρο-
στανγμένον ξυνεκροτοῦντο αἱ δυνάμεις, καὶ ἅπαντα ἐ-
θρίζετο τὰ στρατεύματα. Ναρσῆς δὲ ἐξασκεῖν γυμνικὴν αὐ-
τοὺς καὶ ἄλλα τε πολλὰ, καὶ ἐπιρρώννυε τὸν θυμὸν ταῖς κα-
θημέραις μελέταις, ἔν τε ἀναγκάζων, καὶ ὑπὲρ τῷ ἵπ-
που ἐν κόσμῳ ἀναπηδᾶσθαι, ἢ τὰ πυρρίχια χωρεῖν ἐσκεμμέ-
να πειρᾶσθαι τὴν σάλπιγγι καταβομβεῖσθαι τὸ
ἐναύλιον ἐπηχοῦσαν, ὡς μὴ πάμπαν τῇ ἀνειμένῃ ξυνεκμά-
ζειν, ἐπιλεανεῖν τε τὸ πολέμιον, εἴπερ δή ἐν ἀντῇ τῇ ἀγωνί-
μαλθακιδεῖν. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ βάρβαροι χαλαίτερον πορεύ-
μενοι, πᾶν ὅσον ἐπὶ τὴν ἄπαντα ἐδήουν καὶ ἐλυμαίνοντο ὑπερβάντες
δὲ ὡς ἀνωτάτω τὸ Ῥώμῃ τε καὶ πόλει καὶ ἅπασαν ἣ περιοικεῖ ἀ-
πέσαν ἀπὸ τῶν ὁρῶν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐχοντες τὸ Τυρσηνικὸν πελά-
γει, ἐπὶ θάτερα δὲ αὐτοῖς παρεῖτο τὸ Ἰόνιον κόλπου ῥηγμί-
νης ἐπὶ ἐς Σάμνιον ἣ χῶραν ὕπο καλουμένην ἀφίκοντο, ἐνταῦθα διεληλύθεσαν ἐν ἑκατέρᾳ πορείᾳ καὶ Βουτιλῖνος μὲν ἅ-
μα τῇ πλείονι καὶ ἀλκιμωτάτῃ στρατιᾷ τὰς Τυρσηνικὰς ἠόνας
ἐχώρει καὶ Καμπανίας τε τὰ πλείστα ἐληΐσατο καὶ μέχρι δὴ καὶ
Λευκανίας ἐπέβη. καὶ εἴπερ Βρεττίᾳ προσέβαλλε, καὶ μέχρι τῆ
πορθμῷ προῆλθεν, ὃς δὴ Σικελίαν τε καὶ νῆσον τὸ τέρμα τῆς
Ἰταλίας ἀποκεκύρωκε. Λαβόντες δὲ τὰ λοιπὰ στρατεύματα ἐπα-
γόμενος, Ἀπουλίαν ἤλαχε σὺν δὴ καὶ Καλαβρίαν. καὶ ὡς
Τδροῦντος τῆς πόλεως ἔασεν. ἣ δὲ ἐπὶ τῇ αἰγιαλῷ ἵδρυται
τῆς Ἀδριάδος θαλάττης, ὅθεν δὴ Ἰόνιος ἄρχεται κόλπος. ὅ-
σοι μὲν οὖν αὐτῶν Φράγγοι ἐθαγενεῖς ὑτύγχανον ὄντες, ἅτε δὴ
φοιδὲ πολλῷ ἀμφὶ τὰ ἱερὰ καὶ δίκαια ἐσπουδακότες, ἅπερ δὲ τὰ ἱερὰ
θεὰ καὶ τὰ κρείττονος πέρι νόμιμα προστίθεσθαι (οὐ πέρμοι ἦδη
ἐρρώθη) ἐς παραπλήσια τοῖς Ῥωμαίοις ἱερουργοῦντες τὸ δὲ
Ἀλαμανικὸν ἄπαν, (ἵπερ δὴ ἐκείνους ἐς πᾶν δοκεῖ) ἐδήουν
τοὺς ναοὺς ἀφειδῶς, καὶ ἀπηλάτιζον. πολλὰς μὲν δὴ κάλπιδας ἱε-
ρὰς, πολλὰ δὲ περιῤῥαντήρια πάγχρυσα, συχνὰ δὲ λυπιλακὴ
ἀπαῖ, καὶ ὅσα τοῖς μυστικοῖς ἀγῶσιν ἀνῆται. ταῦτα δὲ ἁρπα-
ράμενοι ἅπαντα οἰκεῖα ἀνάθεματα ἐποιοῦντο. τοῖς δὲ ἀνδράσι ταῦτα
ἀπέχθη, ἀλλὰ τὰς τε ὀρεχὰς τῶν ἱερῶν ἀναπόρων ἀπέβαλλον,
καὶ τὰς ἁρπίδας ἀνικάτους. λύθρῳ τε τὰ πάντα περιῤῥέοντο,
καὶ τὰ λίθινα ἐμαίνετο, πολλαχῇ νεκρῶν ἀτάφων
περιῤῥεμμένων. Ἀλλὰ γὰρ ἐς μακρὰν αὐτοῖς τὰ ὑποδικὰ
μετηλθε μηνίματα. οἱ μὲν δὴ πολέμῳ, τινὲς δὲ τε αὐτοῖ νόσοι

δικαιοπράγημα, ἐν οἷς ὅσοις ἀνώκνησε τὴν φοπήρας ἐλπίδες ἀδίκιαι
„ ἦν· ἡ γὰρ Θεοῦ ἀθεραπευσία φύλακα μὲν ἀεὶ τὴν ἀσύμφορα, μᾶλ-
„ λον δὲ ἐν τῷ φρονεῖν ἐν τοῖς πολεμίοις παρακελεύεται. Πατρίδι
„ μὲν γὰρ ὑπαρχούσῃ τὸ νόμους πατρίους, τὸ τοῖς παῦσι λυμαι-
νομένους ἥκιστα ἀφιέναι, ἀλλὰ πάντι δίκῃ ἀμύνεσθαι, ὅσιόν
τι καὶ οὐκ μάλα γενναῖον· ὅσοι δὲ πρὸς ἑκατὶ καὶ δυσμενείας ἄλλο,
μηδὲν ἐπίκλημα ἔδικον ἔχοντες, ἔπεσθαι φανεῖσιν ἀνὰ γῆν θεῖαι, τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας σινόμενοι, οὗτοι δὲ ἀλαζόνες εἰσὶ καὶ ἀπίθανοι, ὅτι θέμις εἰδότες, ὅτι μᾶλλον αὐτοῖς εἰ τὸ θεῖον νεμεσᾷ τοῖς γιγνομένοις. πάγκρατοι τοίνυν γε αὐτοὶ μετέασιν ἀκριβεῖς, καὶ σφίσιν ἐς ἀνηκέστους συμφορὰς πάντα πλέκουσιν, εἰ καὶ ἐπὶ βραχὺ δύνασθαι νομίζουσι. ἀπεῖπε δὲ καὶ τότε τοῖς ἀμφὶ Λεύθαριν τὸ Βουτιλῖνον βαρβάροις ξυνιέναι. Ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἑτοῖμα καὶ τὰ τοῦ πολέμου λαφυρεῖν περιβάλλοντο χρήματα, ἤδη τε τὸ ἦρ παρωχήκει, ἐν ᾧ θέρους ἥκμαζεν ὥρα. Λεύθαρίν μὲν θάπερ τῷ ἡγεμόνων βουλομένῳ ἐν οἰκοῦντα ἀνοσοῦσαι, καὶ τὰ ὅλβια ἐμπεπλῆσθαι. ἔτυχε δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀγγελιαφόρους, παρακελεύσμους καὶ τόνδε ὡς πάντα ἐπαυλίναι, χαίρειν εἰπόντα τῇ πολέμῳ, καὶ τῇ ἀδελφοτύχῃ ἑπομένων. Βουτιλῖνος δὲ ἐν ὁμωμόκει τῷ Γότθῳ, ἢ μὴν ξυνάρασθαι αὐτοῖς ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἀγῶνα. καὶ ὅτι αὐτὸν ἐκείνοις ἐθώπευον βασιλέα σφῶν ἀναδείξειν, ὡς ἐπιθρυλλοῦσιν, ἰδάσκει καὶ μυστὸν εἶναι, καὶ τὸ ξυγκίμβια δικαιοῦσιν. καὶ ἀμὴν πάντων δὴ ἕνεκα, ἐπεὶ τὰ αὐτὰ, καὶ τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἐξηρτύοντο. Λεύθαρις δὲ ἅμα τῷ ἦρ αὐτὸν διαιμείβει, διὰ θυὸς ἀπεχώρει. βαθυλιμένου αὐτῷ, ἐπεὶ δὲν ἀσφαλίσασθαι ἐθέλων ἔβαλε μὴ ἐν ὁδῷ ἴσχειν, πότε δὲ ἐς τὸν ἀδελφὸν σεῖλαι τὸ στράτευμα ξυλλεγόμενος αὐτῷ τὰ κινδύνου. ἀλλ' ὅτε ἐκείνῳ ἐς τέλος ἀπέβη τὰ δόκησίσπερ, τῷ τε ἀδελφῷ μάλα ἤρασσε ἐπαμῦναι. ἤδη δὲ αὐτῷ ἀνὰ τὴ πορείαν ἐπαυξομένῳ, μέχρι μὲν πυκνὸς ἡ χώρας, ἀδὲν ὅτι αὐτὶ πάλου ξυνιόντα ὡς δὲ ἐσταῦθα ὁδῷ ἰὼν ἐγίγνετο αὐτῷ μὲν περὶ τὴ Φάνον ἱσταμένῳ δὲ τὸν πόλιν ἔσεσθαι δὲ διὰ θυὸς ὥστε ἐσιόντας, φρουλακας καὶ διόπτορας ἄνδρας ἐς τετρακοσίους, οὐ μόνον ἐπισκεψομένους τὰ πρόσω, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπὶ πολέμιοι φανέντας, ἀμυνομένους. Ἀρταβάνης δὲ καὶ Οὐλδάχης ὁ Οὖννος, ὑπὸ γυκτὸς δὴ ἅμα στρατώματι Ῥωμαϊκῷ τε καὶ Οὐννικῷ ἐς Πίσαυρον τὴ πόλιν ξυμπεπλεγμένοι, καὶ ἐφεδρεύοντες τῇ παρόδῳ, ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἐπειδὴ ἐκείνης τῆς προπορείας ἐθάσαντο ἐς αὐτὴ δὴ τὴ αἰγιαλῷ τὴ Ἰονικὴ κόλπου καὶ τῇ ἀκρωλίῃ πορδομένης, ὑπερβάντες τὴ ἄστεος, ἐσβάλλουσιν ἀδρόοι ἐς αὐτὸς, καὶ μάλα παρατεταμένοι, καὶ πολλοὶ μὲν τοῖς ξίφεσι παίοντες διεχρῶντο ἤσυχοι δὲ αὐτῶν ὑπέρτο ἁρματηδὸν καὶ ἀπερρώγοτ τὴ ὄνους ἀναβάντες, ἔπεσσι κρὶ τ ἁρματὸς ὑποφερόμενοι, καὶ ἐς τὴ θάλασσαν καπυκάρα ἐκπίπτοντες, ἀπώλλυντο, ἐμφορεῖσθαι τῷ ῥοθίῳ. ἐπεὶ γὰρ πᾶς ἐσταῦθα ἀνὴρ, καὶ ὥσπερ γαλεοῦ νι λιπτολεῖ, ἀπασπαχόθεν βαπτὸν καὶ ὠκὺ ἕρμον, ἀδὲ οἷον τοῖς ἐπ' ἄκρου γιγνομένοις ὠάλως παρέχειν τὰς ἀναβάσεις, ἀλλ' ἀλιθρόον, ὡς τὰ πολλὰ, καὶ σπραγγώδες ἐς τὸ βαθυνόμενον τῆς ῥηγμῖνος ἐπικυλιόμενον. ὅπου δὴ καὶ τῇ πλείοσιν διαθερμαινομένων καθορῶντες οἱ ἄλλοι ἔφυγον ἀδεῖ πόσμῳ, βοῇ τε ξυὺ πολλῇ καὶ οἰμαγῇ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον εἰσπεσόντες. θορύβου δὲ παραχθέντος ἅπαντος ἔπλησαν, ὡς αὐτίκα μάλα τῇ Ῥωμαίων ἐπιλαδομένων αὐτῶν τε δὴ καὶ Λεύθαριν ἤρξαντο ἐς παράταξιν καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα ἐκείνου καὶ τότου ἀναλαβόντες νεῦρα, ἐς φάλαγγα καθίσαντο, βαθέᾳ τε καὶ ἐπιμήκει παρατεταμένῃ. ἐν τούτῳ δὲ αὐτῶν κατασκόπων, καὶ ὡδὶ ὅτιῶν αὐτοῖς ἕτερος ἐν τῷ νέθιθεν παράκειτος ἦ καιρῷ, οἱ πλείους ἦ αἰχμαλώτων ἀφύλακτοι ἀδρόοι γεγενημένοι, ἀπεχρῶντο ἐν ὅσοντι τῇ ἦ πολεμίων ἀκολίᾳ· αὐτοὶ τε δὴ ὡς τάχιστα ἐπεδίδρασκον, καὶ ἦ λαφύρων ὁπόσα οἷόν τε ἦν ἐς νᾶ ἐχόμενα φορέσια διωκόμενα. Ἐπεὶ δὲ Ἀρταβάνης τε καὶ Οὖλ-

Agathias.

„ est. Injuſtitia enim & Dei contemptus, „ fugienda quidem ſemper & ooxia ſunt, „ præcipue vero in prælis & conſiliis. Patriam enim patriaque inſtituta propugnare, aaque peſſumdare molientibus obſiſtere, omnibuſque eos viribus propulſare, æquum ſane fuerit valdeque generoſum: qui vero lucri cauſa, & hoſtilitate, quæ nulla juſta cauſa nitatur, aliena invadunt, eos a quibus nulla injuria ſunt provocati infeſtantes, hi certa veſani impiique fuerint; neque quid jus ac fas ſit norunt, neque iis curæ eſt an Deus maleficiis offendatur. Idcirco accerrimæ eos pœnæ manent, reſque ipſis in ea temas atqua irremediabiles calamitates deſinunt, tametſi ad breva aliquod tempus proſpere rem gerere videantur. Ac talia quidem etiam nunc Leutharim Butilinumque ſectantibus copiis evenere. Nam hi rebus hiſce perpetratis, cum jam ingentem ſpoliorum vim concervaſſent, & jam præterlapſo Vare vigeret æſtas; alteri quidem ducum, Leuthari videlicet, in animo erat domum reverti, & opimis ſpoliis ſuis frui, nuntiiſque ad fratrem ſuum miſſis eum etiam ad domuitionem hortabatur; bello & incertis rerum futurarum eventibus valere juſſis. Butilinus vero etiam jurejurando ſe Gottho obſtrinxit, præliumadverſus Romanos cum ipſis aditurum. Cumque illi per aſſentationem ſpargereot ſeſe eum regem ipſorum deſignaturum, manendum ſibi apud illos cenſuit, & ſe ad bellum inſtruxit. Leutharis vero com ſuis copiis ſtatim diſceſſit: eo conſilio ut poſtquam prædam omnem quam tutiſſime avexiſſet, domumque veniſſet, tum exercitum fratri ſuo ſuppetias laturuoi mitteret. Sed ne ipſi quidem conſilia ſua ex animi ſententia ſucceſſarunt, neque fratri ſuo valde auxiliari potuit. Nam ipſi jam iter domum verſus ingreſſo, nihil quidem adverſi ad Picenum agrum uſque arcidit: cum autem eo progreſſus perveniſſet, iple quidem circa Fanum urbem caſtra metatus eſt; emiſſis etiam ſtatim, ſuo more, præcurſoribus & ſpeculatoribus ad tria hominum millia, qui non ſolum anteriora loca explorarent, ſed ſicubi hoſtes compararene proſligarent: Artabanes vero & Uldaches ille Hunnus qui cum exercitu Romano paritar & Hunnico ad Piſaurum urbem collecti arant, inſidiis in tranſitu collocatis, hi, inquam, percurſores illos conſpicati, in ipſo Jonici ſinus littore & crepidine euntes, egreſſi urbe, acieque optime inſtructa confertim in eos irrunt, ac multos quidem gladiis cædentes trucidant; non pauci cum præruptа littoris præcipitia conſcendiſſent, in declive delati, pronique in mare provoluti, & procellis abrepti petierunt. Subrigit enim ſa quodammodo ea parte littus, & velut collem quemdam facit, non omni ex parte acceſſibilem & pervium, quique, ubi in ejus ſummitatem ventum fuerit, nequaquam facilem præbeat deſcenſum, ſed maxima ſui parte præcipitiis ad lapſum proclivibus & hiantibus obnoxium, & in profundiorem maris crepidinem vergentem. Alii itaque quamplurimos ita pereuntes conſpicati, abſque ullo ordine fugierunt, & cum ingenti clamore atqua ejulatu ad exercitum delati perturbatione & tumultu omnia implerunt, at jamjam ingruentibus Romanis: Leutharis vero ad prælium ſe comparans, omnem axarcitum movebat. Hi arreptis armis aciem inſtruebant, denſam pariter & in longum protenſam. Hoc ergo pacto conſtitutis ipſis, neque oportuniore conſilio in mentem veniente, plurimi captivi incuſtoditi relicti, hoſtium occupatione oportune oſ, quam celerrime auſugierunt, & quicquid præcrat ſpoliorum in proxima caſtella tranſtulerant. Cum vero Artabanes ſimul & Uldach impares ſe-

Bellum pro patria homeſtum.

Militiæ mercenariæ vituperatio.

Sacrilegiorum ultio divina.

Edit. Pariſ. pag. 37.

Edit. Paris. pag. 38.

se committendo prælio ceuſentes copias nequaquam educreeor, tum Franci ſolura acie in caſtra reverſi cognoverunt quantam iacturam feciſſeor. Quocirca priuſquam gravius aliquod damnum acciperent, vitum eſt eis conſultum ſi quam citiſſime motis a Fano urbe caſtris, ultra progrederentur. Statim itaque proceſſerunt, relicto ad dexteram Jonio ſinu & littorali univerſa arenoſaque via, ad radices Apennini montis iter fecerunt; atque ita recta Æmiliam & Alpes Cottias verſus euntes, ægre Padum trajecerunt. Cum vero in ditionem Venetam veniſſent, ad Ceneſiam urbem per id tempus ipſis ſubditam ſtationem habuerunt, ibi deinceps in tuto commoraturi. Dolebant tamen moleſteque ferebant, & ſummum quemdam mœrorem præ ſe ferebant, quod ipſis perquam exiguum e præda eſſet reliquum, videbanturque ſibi irriros inutileſque labores perpeſſi. Sed non his terminis ipſorum calamitas fuit circumſcripta. Paulo enim poſt, peſtilens quidam morbus repente incidens multitudinem abſumpſit; & nonnulli quidem illorum ambientis aeris pravitatem incuſabant, cauſam morbi ei adſcribentes: alii vero, quod contionis bellis & longis itineribus peractis repeure ad otiolam mollemque vitam eſſent traducti, vitæ immutationem in cauſa eſſe putabant; ar ipſam revera originem neceſſariamque cauſam mali plane non intelligebant, quæ profecto erat injuſtitia, & divina pariter atque humana jura ab ipſis proculcata. Ipſum itaque ducem videre erat evidenter pœnis divinitus immiſſis obnoxium: inſanta enim manifeſtaque rabie, inſtar eorum qui mente capti furere ſolent, corripiebatur, multaque verrigine agitabatur, graveſque ejulatus edebat, modo pronus, modo in alterutrum latus in ſolum procidens, multamque ex ore ſpumam ciens; oculi etiam ipſi erant rorvi, horrendum jue in modum luiverſi; eo denique inſaniæ venerat miſer, ut ne ſuis quidem membris degustandis abſtineret. Aſſidue enim mordicus brachiis ſuis inhærens, & carnes dentibus convellens, eas inſtar feræ alicujus beſtiæ dilaniabat, promansrem ſaniem lambens, atque ita ſui ipſius fatur paularimque courubeſcens miſerrime periit. Extincti vero ſunt univerſim etiam cæteri, nihil peutrus ſe reſiſtente malo donec omnes interierunt; ac ſebre quidem plurimi preſſi, ſana tamen mente pertierunt; nonnullos autem graviſſima apoplexia afflixit, a nos capitis gravedo, alius delirium; variis enim morbis laborabant, ſed omnibus in perniciem deſinentibus. Leurharis itaque quique eum ſequebacur expeditio hujuſmodi calamitoſum habuit exitum. Dum vero hæc Veneriis contingunt, Butilious alter dua oppidis caſtelliſ que propemodum omnibus ad Siculum fretum uſque vaſtaris, ſtarim quam citiſſime Campaniam verſus & Romaio ſe recepit. Inaudierat enim Narſetis & Imperatoris exercitus eo convenniſſe, & ſtaturum erat non cunctari diuctin neque animi pendere, ſed ioaciem inſtructis omnibus copiis de rerum ſumma decertare; quandoqoidem oon minima exercitus qui ei ad.rat pars morbo correpta in erierat. Vergeote enim jam æſtate, & autumno ineunte, vineæ quidem vuis onuſtæ erant; hi vero inopia aliarum rerum neceſſariarum (omnis enim commeatus per Nurſierem prudentiſſime præreptus erat) avulſis uvis, ſuccoque manibus expreſſo, muſto ſeſe ingurgitabant, odoriferum vinum, quod Græci ἀνθεμίτην vocant, ex rempore conficieures; unde vehementiſſimo alvi profluvio laborarunt: & nonnulli quidem eorum eo luterierunt, nonnulli etiam ſupervixerunt. Priuſquam itaque hic morbus omnes pervaderet, commitiendum ſibi quocumque eventu præſtam cenſebat. Quocirca quum in Campaoiam veniſſet, caſtra non procul a Capua urbe fixit, ad ripas Caſulini fluminis; quod quidem ex Apennino monte

Peſtilentia iagens.

Caſulinus fluvius.

Morituros ni-

A δαχῇ ὅντο ἐκ τῷ ξὺν ὅμαχεῖν ἥκειν, πλὴν αἱ ἐπιζύγιοι τὸ ἐρύτυμα, τότε δὴ οἱ Φράγγοι (διελύοντο μὲν αὐτοῖς ἃ παράπαξις) κατὰ σφᾶς δὲ γιόμβοι ξ γνώμα τοιοῦντες, διηγίνοντο ὁπόσα αὐτῷ χωσιν ἀρρηκίοι πρίγεδὲ οὐ ξ ἕτερόν τι πάθοιεν, δόξει αὐτοῖς ἐν ἀλῷ ἐσιδαι, εἶγε ὡς τάχιστα ἐκ Φάνε ἐ πολεως ἀναστάντες, ἴοιεν ἀνὰ τὰ πρόσω ἐ τοίνυν αὐτὶ κα ἐχώρουν, ἀφίεντες ἦν δξιᾷ ἐ Ἰόνιον κόλπον ξ ἅπασαν ἐ παρακτιόν τε ἐ Φλαμβιῶν πορειαν, ἀνὰ τὰς πρόποδας τε Ἀπεννίνε ὄρως ἐπορεύθησαν ὕπη τε ἰθὺ Αἰμιλείας ἐ Ἀλπεσκοτίας ἐλθόντες, μόλις τὸν Πάδον ἐπεραιωσῶντο καπαλαβόντες ἐ Βενετίαν ἐ χώραν, ἐς Κενεσὰ ἐ πόλιν κατήκοον σφῶν ὲν τῇ τότε ὥσαν, ἐνιδρίζοντο, αὐτὰ τε τὰ λοιπὰ ἐς τὴν ἀσφαλῆ ἐξιτώμενοι. ἦν δὲ λοιμὸν γε ὅμως ἐ ὐσφόρεων, ἐ πολύ τε ἐπῆρχε ἐξφανὴς ἐ γνώμης τὸ ἀνιώμενον αὐτῶν δι' ἃ, ὅτι δὴ αὐτοὶς ἐλαχισα ἐκ ἐ λείας ἐλείφθη, ἐ ἐδόκει ἄκαρπα ἐ ἀόνητα ἐξπεπονηκέναι. ἀλλ' ἐ μέχρι τῶδε, μόνον αὐτοῖς τὰ τῆ δυσκημάτων ἐχώρει. ὀλίγῳ ὲ ὕστερον ἐ νόσος τις λοιμώδης ἐρθορε τὰ πλιθη ἐξαπιναίως ἐπεπεσῶσα. ἐ οἱ μὲν αὐτῶν μοχθηρὸν ὑπαλοίσης τὸν παρακείμενον σφίσιν αἷμα, αὐτὸν ἐκπνουν τῷ πάθος γεγενῆθαι ἠγεμῶτο. οἱ ὲ ὅτι πολέμιος τε συχνὸς ἐ ὀδοιπορίας μακρὰς ἐξπίσαντες, ἀθρόον ἐς τὸ ἀβρόδιαιτον μετεβίβλωτο, ἀ ἐ δίαιτης παραλλαγὴν ἧττων ἐ δὲ γε ὡς ἀληθῶς ἀναγκαίως ἐμὲ ἀ διεσωῶτο. ἐν δὲ ἄρα οἱ μεν ἀδικία, ἐ τὸ περιβεβλῆθαι σφᾶς αὐτῶν ἀφειδῶς τά τε θεῖα ξ ἀνθρώπεια νομίμα. αὐτὸς δὲ ἐυῶ ὁ στρατηγὸς ἐ μάλα ἐυδαίμων ἦν, ὅτι δὴ αὐτὸν θείλατο μετὰ δὸν ποιεῖ. παραπλὴξ τε ἐ ἐγγένοι, ἐ ἐλίττα πεφανῶς, καθάπερ οἱ ἐκφρονες ἐ μεμιμοῦτες, κλόνος τε αὐτὸν ἐπεῖχε μυίες, ἐ

C οἱ μεγαλ ἀρίστοι βαρείας ἐ ἐυῶ μὲν ἀρίως, πολὺ ἦσαν θάτερα ἐν τῇ ἐδέρει καπέπτιον· ἀρρῶ τε πολῶ τε τόμα πεφερῆτο ἐ τὸ ὀφθαλμῶ βλοσυρῶ γε ἦεν ἐ παραπὴ αμμένον. ἐς πάντα δὲ ἄρα ὁ δείλαιος ἀρίκτο μανίας, ὥστε ἀμέλει καὶ τῷ οἰκείων μελῶν ἀπογεύσασθαι. ἐχόμενος ὲ ὁδὰξ τῷ βραχίονον καὶ ζκπῶν τὰς σάρας, κατιβίβρωσκέ γε αὐτὰς, ὥσπερ θηρίον ἐξ λυσσώμενος τὸν ἐαυτῷ χῶρα. ὕπω δὲ ἐαυτὸ ἐμπεπλησμένος, καὶ κατασμικρὸν ἐπορθοτυπήσων, οἰα ἐξόπαθε ἀπεβίω. ἐθνησεν δὲ χύδην καὶ οἱ ἄλλοι, ὡδὲ ὅτι καὶ ἀνίσπος τὸ κακὸ, ἕως ἅπαντες διεφθάρησαν καὶ πυρετῷ μὲν οἱ πλέοι πεσόμενοι, σκραλίοι γε ὅμως ἀπωλλυντο. οἱσι δὲ καὶ ἐστροπλῆξία ἐπέσκηπτεν ἐ χυρὰ καὶ ἐπῆρος, παραβαρία· τῷ παραφροσύνῃ, ἕτερος ποικίλα μὲν ὲ αὐτοὶς ἐπιφέρων πα-

D θη, ἅπαντα δὲ ἐς ὀλεθρον ἀπεκέκτητο. Λοιθαρίῳ μὲν ουῦ καὶ τῷ οἱ ἑπομένῳ ὁμίλῳ, ἐς τόδε τύχης τὰ τῆς ἐπαρτείας ἐτελέυτα. Ἐν ὧδε πάντα ἐν Βενετίᾳ ξύμβαινε, Βουτιλῖνος ἕτερος στρατηγὸς, τὰ μέχρι τῆ πορθμῆς τῆς Σικελίας πολισμάτα τε καὶ ὁρύκια χυδὸν τε ἅπαντα λυμαίνεσθαι, ἐπαυτίκα αὖθις ὡς τάχιστα ἐς Καμπανίας τε καὶ Ῥώμης ἐκκλίνει ὲ τὸν Ναρσῆν καὶ τὰς βασιλέως δυνάμεις, αὐτῷ τε ὑθροίζεσθαι. καὶ ἠβούλετο μὲ μέλλειν ἔτι, μελεῖ ἀλλεῖσθαι, ἀλλὰ παντὶ τῇ στρατῇ πεπαταξόμενος, τὸν ὑπὲρ τῷ ὄλεως κίνδυνον ἀναρρίψαι· ἐπεὶ καὶ μέρος τι ἐκ ἐλάχιστον καὶ τῆς ἀμφ' αὐτὸν στρατιᾶς, νόσῳ ἐπόκοι καὶ διεφθείρετο. ἤδαὲ τὰ θέρος λήγοντος, καὶ τὰ φθινοπώρε ἀρχομένου, αἱ μὲν ἄμπελοι τῇ καρπῷ ἐβεβίθυντο, τὰ δὲ χύτες τῷ ἄλλων ἐπιτηδείων. ἅπαντα ὲ τῇ Ναρσῆ ἐμφορήσατα ἀφθόνως ἦν. οἱ δὲ τὰς βότρυας ἀταμένοι, καὶ ταῖς χερσὶ ξυθλίβοντες ἐπεφορεῶντο τὸ γλεῦκος, αὐτοκτιδιάζοντες τὸν ἀθυμίαν ἐνθυδὲ τε αὖτις ἡ ἀσπὶς ἡ ἀσπὶς ἐμφορτίσμενα ἐφέρετο ἐ ὑπῆρει· ἐ τὸ μέν τε αὐτῷ ἔθνησεν αὐτίκα, ὕστερα ὲ οἱ ἐ διεγίγνοντο. ἐφίγε δὲ οὖν καὶ ἅπασιν ἐκπεπονε τὸ πάθος, ἐδόκει οἱ αὖναι πολεμικπάιος, τε ἐκβαίνειν. ἐ τοίνυν ἀπορμῆς ἐς Καμπανίαν, στρατοπεδεύεται ἐ πόρῳ Καπύης τῆς πόλεως, ἀμφὶ τάξ ὀχθας τῷ Καυελίνε ποταμοῦ ἐς

Morituros ni-

Δι' ρέων ἐκ τῶ ὄρους τῶ Ἀπεννίνου, καὶ ἀπὸ τῶ ἑκείνη πε-
δί α πεμελιττούμενος, ἐς τὸν Τυρσηνικὸν ῥέφεται θάλατ-
των. ἐνταῦθα δὴ οὖν ἱδρύσας τὸν στρατὸν, χαράκωμά
τι περιβάλλεται καρτερὸν, καὶ ἐπιπροσθε τῆ χάρᾳ· ὅτι γὰρ
ποταμὸς ἐκ δεξιᾶ ὑπηρχεν, ἀπὸ ἐρύματος εἶναι ἐδόκει τῶ
μὴ τινα ἐπιέναι. ἐκ τῆς ἐμπροσθεν τροχὸς ὡς δὰ ὡς πλεί-
στας ἐπῆγεν, ἐνισχυδὸν ἐς ἀλλήλας ἁρμόσας, ἐκ πύκνου
ὀπίσω τῆ ἰδάφει, ἄχρι ἐκ τῆς πλήμνης πρὸς χώσας, ὡς
μόνα τὰ ἀμφὶ αὐλια ὑπεραίρειν· ἐ φοβεῖσθαι. πύργους δὲ
οὐδ' ἐκ ἔπορις ξύλου πολλοῦ ἅπαν τὸ στράτευμα ἐρυμνώσας,
ἔξωθεν τινα ἐ μάλα ἐρᾴων ἀπελίλοιπε αὐτῶ τὸ πεζεργα-
μάτων, ὡς ἐκ τῆς δι' αὐτοῦ ἐξόδου ῥᾳδίως ἢ βούλοιτο χρῆσθαι τῶ πο-
λεμίων, ἐράδιος τε ἐκ παντὸς τοιεῖσθαι τὰς ἐπ' αὐτῆ μηχ-
πὶ τῆς γεφύρας τῶ ποταμῶ ἀφύλακτα εἶν, μηδὲ γὰ ἐνδεᾶ
πημαίνοιτο, προκαταλαμβάνει τι αὐτὸ ἐκ πύργον τινὰ ξύλι-
νον ἐπαῦθα τετραόροφον, ἐρίσασιν ἐκ αὐτῆ ἀνδρας ὀπόσους
ἐδόν τε ἰῶ μαχίμους τε ἐ ἄρτα ὑπλισμένους· ἐρ ᾧ καὶ τῶ ἀτ-
ρεκῆς ἀμυνεῖσθαι, καὶ ἀπερύειν τοὺς Ῥωμαίους ἐκ θυσιάσας·
ὕπω δὲ ἐπασται ἐκβοεῖς, ᾧπερ οἱ τὰ παρόντα ἐκ δίκτι παρο-
σκευάζεται, ὡς ἐν αὐτῆ δὴ πᾶ κατόπιν πολέμιᾳ κατέχε-
σθαι, καὶ ὑ πρότερον μάχης ἐσομένης, ἐρὶν ἂν ἐκείνη ἔοι βέλο-
μένη· καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ τῆ ἀδελφῆ ἐν βραχεῖ ξυμβαίνοντα, ὅπω πίστευ-
σαν θαυμαζε δίκτι δὴ αὐτῆ, καὶ τὸ ξυγκείμενον,
τὸ στράτευμα ἁπᾶ ἐπαύρασε· καὶ ὑπεπαζε, ὡς ἐκ ἀνὴς
ποιῆσον ἐμέλησεν, οἱ μὴτι αὐτοῖς ξυμπίεσθαι δεινὸν καὶ
ἀπὶ ξοιμι· πλὴν ἀλλὰ καὶ ἐκείνοι ἀνὰ περίοισθαι τῆ πο-
λεμίων ἀγεῖτο, ἄτε δὴ τῆ πλήθει καὶ ὡς ὑπερβάλλων. ἐς
τρεῖς γὰρ αὐτῆ μάλιστα μεριάδας μαχίμων ἀνδρῶν ἡ λεγ-
ρομένη στρατιὰ ξυνεπέπτητο· ἡ δὲ τῆ Ῥωμαίων δύναμις,
μόλις ἐν ὀπτακαίδεκα χιλιάσιν ἐτύγχανε ὖσα. αὖπες τε
δὴ οὖν, ὧδέ πως ἄριστα ἐχόντων ὁρμώμενος, καὶ ἅπαντι
τῆ στρατῆ παρακελεύσει γιγνέσκων, ὡς ὁ παρὼν ἀγὼν ἀ
ἐπὶ σμικρῷ τινι χωρίσει κἀκ ἡ καθ' ἑξῆς ἅπασι
λίαι, ἃ δὴ ἐκατὶ ἀφικόμεθα, ἃ λελείψεται ἁμὶν ἅπασιν
ἀλλὰς τὸ τιθράσκειν· αὐτῆ τόδε ἡμᾶς, ὦ γενναῖοι, ἀπ' ἐκεί-
νε ἐλίξθαι προσήκει, ἐξὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐπὶ τῆ πολέμῳ
γιγνομένης, ἀπόνασθαι ὑφ' ἡμέων. Βιττλίνος μὲν οὖν
ταῦτά τε καὶ τοιαῦτα παραιῶν τοῖς πλήθεσιν ἐκ ἀίετο· οἱ
δ' ἐπορράντιστο τὰς ἐλπίσι, καὶ τὸ ὄπλα, ὅπως ἑκάστῳ φίλον,
παρεσκεύαζοντο· αὐδὶ μὲν δὴ πελίκεις ἐθάγοντο πολλαὶ, αὐδὶ
δὲ πὰ ἐπιχώρια δόρατα οἱ ἀγγῶνες, ἐτόρυδι δὲ τῆ ἀσπί-
δων αἱ διάρραγίαι φρὶς τὸ ὑπεργὸν μετεποιοῦντο, καὶ πέ-
δίος αὐτοῖς ἅπασι παρεσκεύαστο. λεπὶ δὲ τοῖς τῶ ἔθνους ἡ
ὅπλοσις, ᾗ οἷα ἡ τυχεπὸν δεῖσθαι ποικίλων, ἢ μόνον ὑπ'
αὐτῶν οἱ μαὶ τῶ χωμένων ἐξεσκευάσθαι, οἱ καὶ τι ἐξεπαρεία.
ξυράκων μὲν δὴ οἱ κνημίδων ἀγωνῖς τυγχάνειν ὄντες,
τοῖς δ' ἀσφαλὰς οἱ μὲν πλέοσι ἀσπιδίοις χρῶν, ὀλίγοι δὲ δὴ
κράνη ἀναδήμασι μάχονται, γυμνοὶ δὲ τῆ στέρνα εἰσὶ καὶ τὰ
ὦτα μέχρι τῆς ὀσφύος, ἐνταῦθα δὲ ἀναζυρίδες οἱ μὲν λι-
νᾶς, οἱ δὲ καὶ σαυρίνας ἐξυφασμένοι τοῖς σκέλεσι περιεμα-
τί χονται· ἵπποις δὲ ἄκρα χρῶνται, πλὴν σφόδρα ὀλίγοι,
ἅτε δὲ αὐτοῖς τὸ πεζομαχῶν συμπεφυὸν τοῦτο καὶ πάντεσσι καὶ
ἀρίστε μεμελετημένον. ξίφος δὲ τῆ μηρᾶ, καὶ ἀσπὶς νε-
λαιᾷ πλήρᾳ παρώρηται. τῆ τοίνυν τοξᾶ ἡ φαρέτρας ἡ
ἄλλα ἄττα ἐαυβόλα ὅπλα ἐκέτι φέρονται, ἀλλὰ πελέκεις
ᾗ ἀμφιτόμους τῆ τοὺς ἀγγῶνας, οἷς δὰ καὶ τὰ πλέστα
κατεργάζονται· εἰσὶ δὲ οἱ ἀγγῶνες, δόρατα μὲν λίαν μι-
κρὰ, ὑπλοιοῦ ἀλλ' ὧδέ ἄγαν μεγάλα, ἀπ' ὀσσου ἀκοντίζε-
σθαί τε (ἅπερ δύνον) καὶ τοὺς ἀγχεμάχους παραπέξεις ἀφὸς
τοῖς ἰμβολὰς ἀφιεῖσθαι. ὑπὸν δὲ τὸ πλέϊστον μέρος σιδήρῳ
πάντοθεν περίεστι, ὡς ἐλάχιστόν τι ἐξφαίνεσθαι τῆ ξύλε,
καὶ μόλις ὅλον τὸν σαυρωτῆρα, ἄνω δὲ ἀμφὶ τὸ ἄκρον τοῖς
αἰχμῆς καμπύλαι τινὲς ἀκίδες ἐξέχωσιν ἐαπίρωθεν οἷς

fluens, & per circumjacentes campos flexuoſe labens, in Tyrrhenum mare fertur. Hic itaque locato exercitu, valido eum vallo munivit, natura loci fretus. Fluvius enim ipſi ad dexteram labens, propugnaculi loco eſſe videbatur, ne quis ea ex parte adoriretur, & curruum, quorum maximam habebat vim, rotas ordine inter ſe conſertas ſolo inſialt, terra ad modiolos rotarum uſque aggeſta, ita ſit circumferentiæ dimidia tantum pars eataret & prominaret: His, inquam, aliiſque multis ſtipitibus eam univerſum exercitum communiſſet; exitum quemdam non valde amplum neque ullo ſepto obſtructum reliquit, ut per eum facile liceret, ſi liberet, eacurſus in holles & recurſus facere. Ne vero pons, quo fluvius etat ſtratus, incuſtoditus eſſet, neve ea ex parte damnum acciperet, hunc etiam præoccupat, & turre quadam lignea in eo exſtructa ſtrenuos in ea quantum fieri poterat optimeque armatos viros collocat, qui pontem e tuto propugnarent, & Romanos tranſitum molientes propulſarent. His itaque ſingulis ita diſpoſitis, omnia quam optime comparata cenſebat; tamquam in ipſius poteſtate futurum eſſet, belli initio incboare, neque prius prælium commiti poſſet, quam ipſi liberet. Porro quæ frater ſuo Venetils acciderant, necdum inaudierat; mirabatur vero quod ei copias ſuas, uti inter ipſos convenerat, non miſiſſet, ſuſpicioque ipſi incidebat non tam diu tardatum fuiſſe, niſi ei aliquid ſiniſtri adverſiqua acciditſſet: nihilominus tamen etiam ſine illis victoriam ſe ab hoſtibus reportaturum cenſebat; quippe qui etiam ita copiarum multitudine eſſet ſuperior. Qui enim ipſi reliquus erat exercitus ad triginta bellatorum millia accedebat, Romanorum vero exercitus vixdum erat millium octodecim. Quocirca & ipſe quam optime animatus erat & univerſum exercitum hortabatur, non de exigua alsqua re eo prælio decernendum eſſe, ſed aut Italiam, inquit, cujus cauſa venimus, obtinebimus, aut hoc unum jamjam nobis reliquum erit, ut omnes inglorii moriamur. Illud itaque nos potius, viri fortes, quam hoc, velle debemus; quum in noſtra manu ſit poſſitum, ſi ſtrenui eſſe velimus, quæ optamus cunqui. Buttlinus itaque hiſce aliiſque verbis multitudinem hortari non deſiſtebat. Hæ vero bona ſpe fulti, arma ut caique viſum erat apparabant. Alibi enim ſecures multæ acuebantur, alibi parmia haſtilia, quæ ipſi ἀγγωνες vocant, alibi ſcuta conſtracta ut uſui eſſent reficiebantur, facileque ipſis omnia inſtruebantur. Vilis enim eſt & neglecta hujus nationis armatura, quæque vatiis opificibus non indigent; ſed facile ab ipſis, qui ea utuntur, ſi quid forte fractum faerit refici poteſt. Loricas enim & ocreas non norunt. Capita plerique eorum non muniunt, pauci vero galeis tecti pugnant: pectoribus & tergoribus ad lumbos aſque ſunt nudis, inde braccis ſive femoralibus alii lineis, alii coriaceis cinctis, tibias coopertunt. Equis vero non utuntur, niſi admodum paucis, quippe qui ad pedeſtrem pugnam, quæ ipſis familiaris patriaque eſt, optime ſint exercitati. Enſis femori, & ſcutum ſiniſtro lateri appendet: arcubus aut fundis, vel aliis teſis, quæ eminas jaciunrur, non utantur; ſed ancipitibus ſecuribus & angonibus, quibus præcipue rem getunt. Sunt vero angones haſtæ quædam neque admodum parvæ, neque admodum magnæ, ſed & ad jactu feriendum ſicubi opus fuerit, & ubi cominus collato pede conſtigendum eſt impetuſque faciendus, accommodatæ. Hæ pleraque ſui parte ferro ſunt obductæ, ita at per parum ligni a luminis ferreis nudam conſpiciatur, atque adeo vix tota imæ haſtæ cuſpis; ſupra vero ad extremitatem ſpiculi, aduncæ quidam mucrones urrinque prominent, ex ipſo ſpiculo inſtar

Edit. Pariſ. pag. 40.

Flentorum armatura.

Angonum ſive Telorum, quibus Alemanni utuntur deſcriptio.

hamplorum reſſeai, & deorſum vergentes. In conflictu itaque Francus miles hunc angonem jacit; quod telum ſi corpori inflictum fuerit, adigitur quidem intro uti veriſimile eſt, cuſpis, neque is qui ictus eſt facile telum evellere poteſt; obſtant enim acuminati illi hamuli altius carni inhærentes, & acerbos cruciatus excitant adeo ut etiam ſi hoſtem nequaquam lethale vulnus accepiſſe contingat, ex eo tamen intereat. Si vero ſcuto impactam fuerit, ſtatim ex eo propendet, & circumagitur, infima ſui parte ſolum verrens & verſans. Is vero qui ictus eſt neque telum ſcuto evellere valet, hamulis mordicus inhærentibus, neque enſe amputare, quod nimirum ad lignum pertingere non poſſit, ferreis laminis quibus id obductum eſt obſtantibus; quod ſimulac viderit Francus, conſeſtim pede inſultat, & proculcans imam haſtum, ſcutum pondere ſui corporis deprimit, ita ut, geſtantis manu ſeſe nonnihil laxante ac remittente, caput & pectus oudentur. tam ille nudum hoſtem neque muniram nactus facile trucidat, ſive ſecuri frontem ferions, ſive alia haſta jugulam trajiciens. Ac talis quidem eſt Francorum armatura, atque ita ad prælium appurabantur, Narſes vero Romani exercitus prætor ubi hæc cognovit, ſtatim & ipſe univerſi exercita Roma educto, non procul ab hoſtibus caſtra locat, ſed unde & ſtrepitus exaudiri & vallum conſpici poſſet. Hoc itaque modo quum duo exercitus in mutuum conſpectum veniſſent, accurate utrinque acies inſtruebantur, præſidiaque & excubiæ locabantur, & duces ordines militares obibant. Spes vero & metus, variæque animorum fluctuationes, & quicumque affectus inopinati de rebus magnis decertaturis ſuboriri ſolent, nunc hus nunc illos inceſſebant. Omnia vero Italiæ oppida dubia ſuſpenſaque harebant, cui tandem parti cederent. Interea Franci proalmos vicos vaſtantes, commeatum tranſuehebant: quod ubi animadvertit Narſes, ad ſuam dedecus hoc pertinere cenſebat, moleſteque ferebat, ſi hoſtium culones ira libere loca quam maxime vicina perlranſirent, perinde ac ſi nullum hoſtem vidiſſent. Viſum itaque ei eſt non amplius id ferendum, ſed omnibus viribus prohibendum. Chanaranges vero, vir quidam Armonius, Romanis tribunis accenſus erat, ſtrenuus in primis & prudens, & in adeundis periculis moderate audax. Huic itaque Chanarangi (erat enim ejus tentoria in extremis caſtris quam proaime hoſtium ſiaa) mandat Narſes ar in carruum vectores impetum faceret, aiſque quantum poſſet noceret; ne amplius pabula tranſvehere auderent. Ipſe vero confeſtim paucis e ſua legione equitibus ſecum ductis, reliqua quidem plauſtra intercipit, & vectores trucidat; e quibus plauſtris unam multo rurali ariaoque fœno onuſtum turri admovet, quam Franci in ponte exſtruxerunt, cujus ſupra mentionem feci. Hoc itaque plauſtro ita ad turrim admoto, ignem fœno immittit. Ingenti vero flamma repente ſublata, facile univerſa turris atpote lignea conflagravit. Tam barbari quotquot in ejus præſidio erant collocati, cum nam tueri non poſſent, ipſiquemet incendio illo perituri viderentur; ſtationem deſerendam cenſaerunt; ac difficulter quidem inde delapſi, ad exercitum ipſorum confugierunt; Romani vero ponte potiuntur. His ita peractis Fraoci ſtatim tumultu ati par erat pleni ad arma convolaot, fremeutes ira & rabidi, & ſumma animi impotentia correpti, ultraque modum audaces & præſidentes noo ultra quieſcendum ſibi cenſebant, neque cunctandum, ſed eo ipſo die prælium committendum; quaſi tumvis Alemanici vates prædiaiſſent illo die

Edit. Pariſ. pag. 41.

Chanarangis Armenius.

pag. 42.

A αὐτ δ'απω τῆς ἐπιδρατίδος, ὥσπερ ἄγγιστρα ὑπαγαμπήμυκα, καὶ ἐς τὰ κάτω τενδιασι. καὶ ἐὰν αἴρεσι τυχὸν ἐν συμπλοκῇ τινα δι τῶν ἀγγώνα Φράγγος ἀκόντ. καὶ εἰ μὲν σώματί πη ἐγχεῖ ψοιτο, εἰσδύεται μὲν εἴσω (ὥσπερ εἰκὸς) ἡ αἰχμὴ, ὅτε δ' αὖτ' ἢ βλαδίστα ἐρύσαι ῥᾴδίως ἔνεστι τὸ δόρυ. ἐῤῥωγὸς δ' αἱ αἰδὼς ἐνδὸν ἐνεχόμεναι τῇ σαρκί, καὶ περοπήρας ἐπάγονται τὰς ὀδύνας, ὥστε εἰ καὶ μὴ καιρίαν ἢ πολέμιον ξωδίωαι ξυνενεχθεῖν, ἀλλὰ τάχιστ' ἐξαφθαρῆναι. εἰ δὲ γε ἐς ἀσπίδα παγεία, ἀποκρέμαται μὲν αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς, καὶ ξυμπεριάγεται, συρομένου τῆ ἰδόρατι τὰ ἀπολήγοντος· ὁ δὲ βλαθεὶς, ὅτε ξωυλκύσαι πῃ τὸ δι διώκεται τὸ δόρυ ἐξ τὸν ἐνδυτον τῆ ἀσπίδων, ἀπ ξίφει ἐχθρεμένη, τῆ μὲ ἐρανιεῖθαι τῷ ξύλῳ, ἀλλὰ σίδηρο παρατεπᾶσαι, ἐπειδὰν δὲ πο ἐσίδοι ὁ Φράγγος, ὁ ἢ αὐθρόον ἐπιβὰς τῆ ποδὶ ἐ ἐμπατήσας τὸν σαυρωτῆρα, καταβεῖθει τῶν ἀσπίδα ἢ κατάγει, ὡς ὑποχαλάσαι τῶν ἔ φέροντος χεῖρα, ἢ γυμνωθῆναι τῶν ἀσφαλῶν, ἐ τὸ στέρνον. πᾶτ δὲ σωὶ ἁρπαστὴ ἐκεῖνος ἐλῶν, ῥᾴδίως ἀποκλωσιν, ἢ τὸ μέσον πελέκει πατάξας, ἢ δόρατι ἐνίῤῥ ἢ φάρυγγα διελάσας. τοιαῦτα μὲν τῆς Φράγγους ἡ ὅπλισις, ἢ ἐν τοῖς τὰ ἐς ἔ πόλεμον παρασκαζονται. Ναρσῆς δὲ ἐῤῥ Ῥωμαίων στρατιὰς ἐπειδὰ ταῦτα ἐγνώσει, αὐτίκα ὄχι ἅπαντι τῆ στρατῆ ἅρας ἐκ τῆς Ῥώμης, στρατοπεδεύεται ὑ πόῤῥω τῆ πολεμίων, ἀλ' ὅσον πατάγου τε ἀκούειν, ἢ διορᾶν τὸ χαράωμα· ὅπω δὲ τῆ στρατοπέδων ἀλλήλοις ἀναφανεῖσιν, πολλὰ μὲν ἐκαπρᾶσθαι ὑπῆρχε παράτηξις, πολλαὶ δὲ φροναὶ, ἢ ἀγρυπνίαι, ἢ τῆ στρατιῶν ἀνὰ τὰ πλᾶθ πεμνοσύσεις, ἐλπὶς δὲ ἢ δέος ἢ παλιμβολίαι, ἢ ὅσα τοῖς περὶ μεγάλων ἀγωνιμένοις παράλογα ἐγγίγνεται πάθη, ἄλοτε ἄλλοις ἐπιροῖτα· τὰ δὲ τῆς Ἰταλίας πολίσματα, μετέωρα ἰῶ ἅπαντα ἔ διδυνμένα, ἐφ' ὧς ἂν ἢ χαρίσεται ἀμφηγοῦντα. ἐν τάτῳ δὲ οἱ Φράγγοι τὰς ἐχεμένας ἀώμας δῃοῦντες, τὰ ἐπιτήδεια σφίσιν ἀναφανδὸν διεκόμιζον. Ναρσῆς δὲ τῶν ἰδών, αἰσχος οἱ εἶσθαι ἐγένετο, ἢ ἐχαλέπαινε, φέρε εἰ τοῖς ἔ δυσμενῶν ἀκτοφόροις, ὅπω δ' τι ἀνεμένης ἐγγύτατα ἐλθεῖν προδιδοῖ, ὥσπερ ἐδὲν ὅτι αὐτὸ παλαν θωμένος. ἐδόκει οὖν αὐτῇ, οὐκ ἐπιτρεπτέα τὰ λοιπὰ, ἀλλὰ παντὶ θέσει ἐκκωλυτέα. Χαναράγγης δέ τις ἀνὴρ Ἀρμένιος, ἐπεὶ θμητο μὲν τοῖς Ῥωμαίοις ταξιάρχοις, ἀνδρειότατος δὲ ἐν τοῖς τὰ μάλιστα ἢ φρονεῖν, ἢ ἐν δέοντι φιλοκίνδυνος. πτρ δὴ οὗ τῆ Χαναράγγη (ἦν δὲ τοῦτο ἢ ἀμφὶ τὰ τέρμα ἔ στρατοπέδου πλησιαίτατα ἔ πολεμίων ἐσκημένος) παραπελθόντα Ναρσῆς ἐπέτευ τοῖς ἀμαξηλάταις, ἢ σὺν ἐν αὐτὸς παθεῖν, τι ἂν δύνωνται, ὡς ἂν μηκέτι χιλὸν ἔχωμοῖεν τολμᾶν. ἢ δὲ ἀθρόοι ἐξεπασάμενος ἅμα ὀλίγοις ἔ ἀμφ' αὐτὸν ταγματος, τὰς μὲν ἄλλας ἁμάξας ἀφαιρεῖται, ἢ τὰς ἄγοντας ἀτείνει. μίαν δέ τινα αὖτῶν χόρτῳ σεσαγμένην ἀγείρᾳ τε καὶ μαραπάτει, προσάγει τῇ πύργῳ, ὃν δὴ ἐπὶ τῆς γέφυρας οἱ Φράγγοι εἰτύγχανον ἐξοργασμένοι, ὑπέρ μεν ἔρηται πρότερον, ἢ ὅπως ἐπεῦθε προπελάσας ἔ ἅμαξαν, πῦρ ἐμβάλλει τῷ χόρτῳ. μεγίστης δὲ φλογὸς ἐξαπιναίως ἀρθείσης, ῥᾴδίως ἅπασα ἡ τύρσις ἐνεπίμπρατο, ἅπ δὲ ξύλοις ἐσπευασμένη. οἱ δὲ ἄνδρες ἔ βαρβάρων ὁπόσοι ἐπὶ φρουρᾶ ἐτετάχατο, ἐπειδὴ ἀμωώθαι ια ἠδύναντο, ἀλλ' ἢ B δι πω ἢ αὐτοὶ πυρπολεῖθαι ἠμέλλον, ἔγνωσαν μεθέσθαι το χωρίου, ἢ οἱ μὲν μόλις ἐνθένδε διακπεύσαντες, ἐπὶ τὸ σφῶν στρατόπεδον ἀσαφῶς ηκον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἢ γέφυρας ἐγεγένητο. Τούτων δὲ ὑπο ξωνενεχθέντων, αὐτίκα οἱ Φράγγοι παραχὰς, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀνεπίμπλαντο, ἢ φως τὰ ὅπλα ἐχώρουν. σφαδάζοντες τῇ θυμῷ ἢ λυττῶντες, ἀσπάζεσθαι τε ἐν ἑαυτοῖς τὰ φρονήματα οὐκ ἠδύναντο, ἀλλὰ τολμητέα ἦσαν πέρα ἔ

C

D

E

μετρίως ἢ θαρραλέοις, ὡς μηδεὶς ἀριθμῆν ἐθέλειν, μᾶλλον δὲ μηδὲ μέλειν, ἀλλ' αὐθημερὸν παρατάττεσθαι· ἢ πᾶσα φορεμένου αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἀλαμανικῶν μάντεων, μὴ δεῖν ἐκείνης ἡμέρας ἢ ἀμέρας ἥμισυ ἀναλῶσαι, ἃ γεγενῆσθαι ὡς ἀρδίδην ἅπαντες ἴσασιν. οἶμαι μὲν οὖν οἱ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ἢ ἐν παλ' ἑτέρᾳ ἃ ξυμβολὴ ἐγεγόνει, πάντως ἂν τῶν ἐκείνοις ἐπιτυθέντων, ὅπερ καὶ ἐν τῇ τότε ἀπέβη. ὃ δὲ δή που καὶ ἡμέρας ἐναλλαγὴ ἀπίχνυσιν ἂν αὐτοῖς ἐς τὸ μὴ ἂν πεσεῖν ἐντεῦθεν ὧν ἐτύγχανον ἰσοβιαίοις πλήθεσι· ἀλλ' ὅμως οὔτε ὅπῃ ξυμβαίη, οὔτε ἐν τῷ ἴσως τῇ Ἀλαμανικῶν χρησμολόγων ὅτῳ δὲ σφῶν τρόπῳ τὰ ἰσόμοιρα ἐπιφρασαμένων, ἢ εἰκὸς τοῖς πολλοῖς, ἃ δὴ ἀτελεύτητον ἐδόκουν εἶναι τὸ μάντευμα. ὅπως δὲ ἐφιξῆς ἕκαστα ἐφάνθη, αὐτίκα ἐς τὸ ἀκριβὲς ὡς οἷόν τί μοι λελέξεται. ὁ μὲν δὴ τῆδ' Φράγγων λεως ὧδέ πως εἶχεν ὁρμῆς, καὶ ἤδη αὐτῷ τὰ ὅπλα μετειλήφει· ἐσῆλτο δὲ ἐς ὁ Ναρσῆς τὰς Ῥωμαίους, καὶ ὑπεξῆγε τῶν σφετεροπέδων, ἐφ' ᾧ ἐς μεταιχμίῳ γενέσθαι, ὅπερ ἤδεσαν αὐτοῖς φάλαγγα κατεστῆναι· ἐν ᾧ δὲ τὸ σφέτερον μάχεσθαι ἐσεκίνησαν, καὶ ἤδη ὁ σφετερὸς τῷ ἵππῳ ἐπεβεβήκει, ἀγγέλλεται οἱ, ὡς Ἐρυλοὶ τις ἀπὸ τῆδε πολλῶν παρ' αὐτοῦ καὶ ἡλικιωτῶν, ἀλλ' ἀπεστείλατο ἐκ τῶν μάλιστα ἐς ἀρίδηλος, ἵνα τοῖς ἐκείνων θαρσύνοντας ἀπειπὼν ἐθέλοι ἐς ἔριν τὸν ὁπωσοῦν σφαλῆναι· αὐτίκα δὲ ὑπ' ἐπιχώριον τῷ ῥυθμῷ τὸν ἵππον, παράγει ἐς μέσον τὸν ἀνδροφόνον, ὡς μὴ ἔστιν ὃν ἐπὶ τὸν πόλεμον ἴσιμα, φὶν λοιμώξεσθαι καὶ ἀργεῖσαι τὸ μίασμα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ πυθανομένῳ τὰ φρενῶν πανταχοῦ μὲν σφῶν ἐφεῖσθαι ἔφασκε τοῖς ἐπετηδείοις πᾶς σπουδῆς χρῆσθαι βέλονται μετεῖναι, ὅτι τε τῇ οἱ ἔτεροι οἱ μὴ συμφορήσεσθαι, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ δὴ παρεπλάσιον πείσεσθαι. ἐπεὶδὲ σφῶν ἄμφω ἐμνημόνευον αὐτῷ τὰς παρουσίας, θρασύς γε ὢν ἔτι καὶ ὑψαγόρας καὶ λίαν φρονεῖν εἰώθει, παρακελεύεται ὁ Ναρσῆς τοῖς δορυφόροις ὑποστῆναι τὸν ἄνδρα· καὶ ὁ μὲν ξίφει τῷ λαπάρᾳ ἤμυνε θρασεῖ, ἐτιθήνατο· ὁ δὲ τῷ Ἐρύλων ἔμιλος, οἷα δὴ βάρβαροι, ἰωλεύοντο τῷ ἐχελίπαινον, καὶ ἀπόμαχοι ἔσεσθαι διεκοσμοῦντο. ἐπεὶ δὲ Ναρσῆς ἔπω πως τῷ τὰς μεταφορὰς ἐς ἄγος ὑποδεκόμενα ἐμέμβλει, τῷ τῷ Ἐρύλων ὀλίγα φρονήσας, ἐχώρει αὐτὸ τῶν παράταξιν, ἀνιστῶν ἐς κοσμῷ τῷ βούσας, ὡς ἐγὰ βιβλόμβις τὰς νέας μεταλαχεῖν, ξυμπίεσθαι. ἔπω δή τι ἄρα ἔφρασεν ἐπιποίθειν τῇ τῶ πράττοντος ἐπιτυχίᾳ, τῷ ὡς ἐπὶ προδιεγνωσμένοις ἰόντα. Σίνδυαλ δὲ ἐτῇ Ἐρύλων ἐγεμών, αἰχρόν τι εἶναι ἡγεῖτο καὶ αἰγυπὸς, εἰ γε πολέμου τοῦτο ξυνισκιάσοις, αὐτὸς τε τῷ ἐμὲ αὐτὸν φρατὸς λειποταξίου ἀλοίη, δόξειέν τε τῇ μὲν ἄρχῃ ἀδίκως τοὺς πολεμίους, σκῆψιν δὲ τινα τῷ προαλώμματος τῆς δουλίας τῶν περὶ τὸν τεθνεῶτα δίκαιον πεποιῆσθαι. ἀκουσίῳ ἁρμοῖ ἀναχώμβις, ἱσήμαινε τῇ Ναρσῇ ἀνιμένειν, ἐς τῷ αὐτὸν ὅσον ἔπω παρεσομένων. ὁ δὲ μβρυτὸς μὲν ἐκ ἦφη, μελάσειν δὲ ἔμως αὐτῇ, ὅπως ἂν ἐς δέοντι τῷ οἱ δὴ τάξαιτο, οἱ ἐγὼ ὀλίγῳ ὕστερον τύχοιεν ἀρηγόμενοι· οἱ μὲν σφῶν Ἐρυλοὶ δὴ μᾶλλον ἐξωπλισμένοι, ἐπορθοῦντο βάδην ἐς κόσμῳ. Ναρσῆς δὲ ἐπεὶ ἐς τὰ χωρῷ ἐγεγόνει ἔ δὴ συμπλέκεσθαι ἔμελλεν, αὐτίκα ἐς φάλαγγα κατῆστο τὸν φρατὸν τῷ διέταττεν οἱ μὲν σφῶν ἱππεῖς ἑκατέρωθεν ἐπὶ τὰ ἄκρα ἵστασαν, δορατία φέροντες τῷ πέλτας, πέζα τε τῷ ξίφη παρηρτημένα· ἦσαν δὲ οἱ τῷ σαείσας ἱεράτοιο. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῷ δεξιῷ εἶρας ὑπάκοι Ζανδηλᾶς τε ὁ τῆδ' ὁπαδῶν ἐπιστήμων τῷ τε θυτικῷ τῷ οἰωνιστικῷ ὁπόσον ἐκ ἀπέλειπον ἰδῖ, ἀλλὰ τῷ οἶδε παρῆσαν· ἐπὶ θάτερα δὲ, οἱ ἀμφὶ Βαλεσιανόν τε τῷ Ἀρταβάνῃ, φρουταγμένοι αὐτοῖς ὑποκρύπτεσθαι πρὸς βραχὺ ἀπὸ τὰ λαστὰ τῆς νάπης, τῷ ἐπεδὰν εἰσβάλοιεν οἱ πολέμιοι, τότε δὴ αὖθις αὐτοὺς ἐκ τῶ ἀφανοῦς ἐπιπέσαι, τῷ ἀμφιβόλως ποιεῖσθαι. ἅπασαν δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ὁ πηλὸς εἶχε. ἔμπροσθεν δὲ ἐπὶ τῶ μεσίλεων, μάδε ἐλάσσονος ἢ ὀκτὼ πλέθρων ἀπεῖχεν ὁ ποταμὸς, ἐκ δὲ τοῦ ἐπιπέδου ἀνατείνων ὄχθος ἐπεκέκλιτο, ἐφ' ᾧ ἐστρατοπεδεύσαντο Ῥωμαῖοι· ἐκ δὲ τοῦ ὄχθου ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐρρύηκε κρουνὸς ὕδατος ἀφθόνου

exercitus fronte antesignani loricas ad pedes usque demissas induti, validissimaique galeas gestantes, restudinem fecerant; post hos vero alii densa inter se serie stabant, in agros usque desinentes. Universa vero levis armatura, sagittariique & funditores a tergo erant collocati, velitandi tempus operientes. Herulis vero in medio totius agminis locus erat designatus; neque enim adhuc illi advenerant. Interea duo Heruli, qui paulo ante ad hostes deiecerant, adeo ut quid postea consilii cepisset Sindual ignorarent, barbaros omnes incitabant ut quam citissime Romanos adorirentur, affirmantes fore ut apud eos omnia tumultus & pertarbationis plena essent deprehensuri, quod nimirum Herulorum copiæ indignabundæ secessionem fecissent, præsumque ana adire dercctarent; & reliquæ multitudinis animi illorum defectione essent consternati. Hisce ita dictis Butilinus facile persuasas, quippe qui vera ut essent optabat, confestim copias in hostem eduair, omnesque magna animorum alacritate recta in Romanos ferebantur, non quidem sensim & placide ordinateque, sed nunc illis animum ipsis alasque addentibus, turbulente ac præcipitanter, tamquam primo impeta quidquid hostium esset discerpturi. Erat aarem ipsis forma aciei instar cunei, Δ- litteræ figuram præ se ferens, anteriore quidem sui patra in acutam desinens. Presba enim erat & densa, scutis undequaque inter se consertis manita; dixisses suis caput sua structura efformare. Alæ vero utrinque ex centuriis & decuriis in longum compositæ, & ut plurimum in obliquum protensæ, paulatim ab sese dilatabantur & darimembantur, in maximam latitudinem desinentes; adeo ut locus intermedias vacuus relinqueretur, & nudata militum terga seriatim conspicerentur. Averti enim inter se stabant, ut hostibus adversi essent, & ex turo consligerent, scutis protecti; terga vero matua illa inter se contrapositione tuerentur. Narsati autem, & prosperam fortunam nacto, quique quod facto erat opus optime excogitarat, cuncta ex animi sententia succedere. Postquam anim Barbari ingenti clamore ululatuque excitato concitatius proruentes impetum in Romanos fecerant, confestim antesignanos medio inter duo cornua loco stantes perrumpentes in vacuum illum exercitus locum irruerant; neque anim adhuc Heruli advenerant; & prima quidem barbarici exercitus pars, perfracta ordinum serie, & cæde non magna edita, in postremum aciei agmen delata est, nonnulli vero etiam ultorius progressi, tamquam Romanorum castra capturi. Tam Natses insuetis sensim porrectisque alis, inversa aciei fronte (quod artis illius peritis ἐναντίωσιν ἐμφοδίων vocaverint) equitibus sagittariis mandat, ut utrinque sagittas in hostium terga maruo emittant; quod & ipsi facile præstabant. Cum enim barbari pedites essent, ipsi ex equis editiores eantentes facillime poterant ferire distantes eapansosque, neque eis anterius officere valentes. Neque erat difficile utbirrot equitibus ad extremitates constitutis proximos sibi & quam maxime vicinos hostes fagittis transinittere; eos vero qui ex adverso conspiciebantur vulnerare. Trajiciebantur itaque Francis omni ex parte tergа, Romanis quidem qui ad dextrum cornu posiri erant, hostem ea in parte infectantibus; qui vero in sinistro cornu erant, eos qui in altera. Cumque ita tela alternatim utraque ax parte in contrarium ferrentur, & quicqaid obvium erat disperderent, barbari neque telorum ictus avitare poterant, neque unde ferirentur satis animadvertebant. Cum enim Romanis adversa fronta oppositi starent, singulique in id tamum, quod ptæ manibus infestantibus erat, intenti tetpicerent, & adversus gravis armaturæ milites in principio

Edit. Paris. pag. 44.

Acies Francorum ejusque sui generis pugnæ se ferendi.

pag 45.

A πάντοσε περιστάται θώρακας ποδήρεις ἐνημμένοι καὶ κράνη κεκρυφάκτας, τὸν σιωπηρὸν ἐπιποίλιον. ἐξῆς δὲ αἱ ἄλλαι βάθος ἀλλήλοις ἀπέκειντο, ἕως εἰς τὰς ἀκρὰς ἐπλάτυνε· τὸ δὲ μέλι ἅπαν καὶ ἀναβόλιν, ἔπιθεν περιθεῖναι καὶ ἀνέμβλητον καιρόν, ἵνα μὴ δόξαι ἀκροβολίζεσθαι. ἀπεκέκριτο δὲ τοῖς Ἐρύλοις τόπος, ἐφάλαγγος τὸ μεσαίτατον, καὶ ὧδέ πη ἐκείνοις παρῆσαν ἐν τούτῳ δὲ ἄνδρες δύο τῷ Ἐρύλων ἀτύχησαν ὧν ἄδα κἀπομολασθέντες παρὰ τοὺς πολεμίους ὀλίγῳ ἔμπροσθεν, ὡς καὶ ἄγνοιαν δόπου τὸν Σίνδουαλ βεβουλευμένα, ξὺν παντευτελεῖ ἅπαντας τοὺς βαρβάρους ὡς τάχιστα ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐρεθίσαι· ὁρῶντι δὲ αὐτοῖς, ἐφ' ἅπασι τε καὶ ἀκοσμίᾳ ἀπαράλληλα πάντα, τὰ μὲν Ἐρυλικὰ σφᾶς καλεπαινόντων καὶ ξυγκυδοιμοῦντα ἀκαιρομένων, τὰ δὲ ἄλλα πλήθους τῆς ἐκείνων ἀπορίᾳ καταπεπλημμένα τόπος δὲ ὁ Βουτιλῖνος ἀνεπίπειστο ῥᾳδίως, τῇ βάλλεσθαι οἱ μαλθακά γε αὐτὰ καθεστάναι, αὐτίκα δὴ ὑπάγειν σφᾶς ἐπὶ τοὺς, καὶ ἅπαντας ξὺν θορυβώδει ἐκχώρου ἰδεῖν τῷ Ῥωμαίων, ἀμήλικι ἑρμαίοις, οὐδὲ κατὰ κόσμον, ἀλλὰ πᾶς ἀγγέλμασιν ἀνεπιρρεμένοις, θορύβῳ ἐκχεῖτο καὶ σφοδρότητι, ὡς ἀνεβοεῖν ἅπαν τὸ ἀντιστατοῦν ἀναρπασόμενοι. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ἀκίνδυνα ἡ τῆς παρατάξεως εἰσοικεῖ ἐμβολον. δεδιὼς γὰρ ὁ Ναρσῆς μὴ τὸ μὲν ἐμφόβιον ὑπόσον ἐς ἀξὺ ἔλαχε, συγκυρὸν τε ἰδὼν καὶ πεπυρωμένον τῇ πάντοθεν ταῖς ἀσπίσι πιεσιφράχθαι, φαίης τε ἂν αὐτοὺς συὸς κεφαλὴν τῇ σωνθέσει δοκοτυπῶσθαι. τὰ δὲ σκέλη ἑκατέρωθεν καὶ εἴκης τε καὶ λόχως ἐς βάθος ξυγκείμενα, καὶ ἐπιπλέον ἐς τὸ ἐναρσιον παρατεταμένα, διέστασαν ἀλλήλων ἀρίμα καὶ ἀπεικέκειντο, καὶ φειδόντα, ἐς μέγιστον ὄρος ἐπιπλάτυνα, ὡς καὶ τὸ μεταξὺ χωρεῖον αὐτὸν καθεστάναι, καὶ τὰ κῶπα γυμνὰ τῷ ἀνδρῶν συνχεῖσθαι ξιφοειδῆ. ἀπεγραμμένοι δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἐτύγχανον, ὅπως ἂν τοῖς μὲν πολεμίοις ἀντιπρόσωποι εἶεν, καὶ τὰ ἀσφαλῆς ἀγωνίζοιντο τὰς ἀσπίδας φειβλήμενοι, τὰ δὲ ἀπιθέσθαι τῷ ἀλλήλοις ἀντιπαχθαι ἀξφυλάττοιτο. Ἀλλὰ δὴ τῇ Ναρσῆ, τύχης τε αἰσίας κυρησάσης, καὶ τὸ σφαιτέρου ἄμεσα μηχανησαμένῳ, ἅπαντα ἐς δέον ἐπέβη. ἐπειδὰ δὲ οἱ βάρβαροι ξυὺ βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ δρομαῖοι ἐπαειλθόντες, συνῤῥάξαν τοῖς Ῥωμαίοις, αὐτίκα διέσεισαν τὰς ἐπὶ τῷ ὀμφαλῷ φρουσάπας ἀμφὶ τὸ αἴνυμα ἐς πιστότης· ἅπαν δὲ παρῆσαν αἱ Ἐρυλοι. ἢ τε ἀρχὴ ἐξεπεμῦσα τὸ βάθος τῶ λόχων, καὶ φόνου τε πολλοῦ ἐργασαμένη, ὑπὸρ τὰς ἀμαγὰς ἐξυνίχθη. ἔνεστι δ' αὖτ' ἐς πειραίτερον ἐχώρουν ὡς τὸ σφετέρωδον τῶ Ῥωμαίων αἰρήσοντες. ὅτε δὴ ὁ Ναρσῆς ἐπικαμψας ἡνίκα τὸ ὑπομενοῦσας τὰ αἴρατε, καὶ ἐπικάμπιον ἐμφοβίαν (ὡς ἂν οἱ τακτικοὶ ὀνομάσειε) ἢ φάλαγγα κατασῶσας, παρακελδεται τοῖς ἱπποτοξόταις ἵησιν τὰ βέλα ἑκατέρωθεν ἐναλλάξδιν ἐς τὰ μεταφρενα τῶ πολεμίων. οἱ δὲ κῇ ταῦτα ῥᾳδίως ἐποίουν, ἅπερ ὧν πεζοὶ ὄντες τοὺς βαρβάρους ἐκ τῆ ἵππων ὑπερανέχοντες, ἀκολάπτατε ἀδύνατο βάλλειν τὸ ἀφεστηκὸς καὶ ἀπλωμένον ἢ ἑλάθειν τῶ ἐπιφοβεῖσθαι. κἀκ τοῦ καλεπὸν οἱ μὲν τοῖς ἐπὶ τῶ ἄκρων ἐπόνεις, τὸ μὲν κῇ σφῶν μέρος τῇ δυσμενὲν καὶ πλησιαίτατο ὑπερβαίνειν τοῖς βέλεσι, τοὺς δὲ αὐτικρὺ φαιεμένους τετρῶσκειν. διεπεροῶντο τοιγαροῦν πάντοθεν πάντα οἱ Φράγγοι. τῶ μὲν ἐπὶ τῶ δεξιὸ κέρως πεταγμένων Ῥωμαίων τοῦς ἐκεῖθεν λυμαινομένων, τῶ δὲ ἐπὶ θάτερα τοὺς ἑτέρης. ὅπω τοί ἄτρακτοι παραλλὰξ ἰὸς πανταχόθεν φερόμενοι, καὶ ἅπαν τὸ περιμπέπτον διαφθείρουσας ἐλάνθανον, ὅτι φυλάξασθαι τῶ βαρβάρων ἄιων τε γιγνομένων, κόθεν βάλλονται σαφῶς ἐπίσκοπον ἦν. αὐτομάτως δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἐσῳοῖς, καὶ ἐς μένος τὸ καὶ αὐτοὺς ὡς ἔκαστοι ἐτρέβλεποντες, καὶ ὁρῶς μὲν τοὺς ἐμπροῦσθεν ὁπλίτας ἐκ χειρὸς διαμάχεσθαι, τοὺς δὲ ἱπποτόξοτας ὡς δηλητῆ-

θεν

του πταγμένους μάλα ὁρῶντες, πάντες ἔφευγον βαλλόμενοι, ἀλλὰ πάντα, ὡς οἷόν διαγινώσκειν ὑπὲρ ἑτέρου χαλεπὸν ὄντος καιροῦ. τοῖς δὲ πλείστοις, ὑδὲ τὰ διαπορεῖν ἔχουσι ἀμφιγνῶσαι τὰ ποιούμενα χώρα ἐγίνετο, ἅμα τῇ πληγῇ τῆς πλάθης ὑποστρώσης. πίπτόντων δὲ ἀεὶ τῶν ἔκτος, ἐνθὺς οἱ ἔνδοθεν ἀνεφαίνοντο, καὶ τὰ μὲν ἔμπροσθεν γεγονότα, διήρει ἀυτῶν τὰ πλάθη τάχιστα καὶ ἀφανίζετο, καὶ ἐς ὀλιγοστὸν ὑπεχώρει. ἐν τούτῳ δὲ Σίνδυαλ τε καὶ οἱ Ἐρῶλοι πιλάσαντες τῇ μάχῃ, ὑπαντιάζουσι τοῖς διαπεραιωθεῖσι ἐς παράταξιν καὶ προαλωμένοις. αὐτίκα δὲ οὐ αὐτοῖς ἐς χεῖρας ἰόντες, ἤρχοντο. οἱ δὲ τῆς ἀνοσιοδοκήτου ἀπαπλαγίπες, καὶ μᾶλλον ἐνίδρας εἶναι τὸ χρῆμα ὑποπτήσαντες, ὠθοῦντες φυγῇ ἐτράποντο, ἀατατώμενοι τοὺς αὐτομολάσαντας, οἷς δὴ ὑπ' ἐκείνων ἐξεπαπμένοι. οἱ δὲ ἀμφὶ Σίνδυαλ οὐ ἀνέσταν, ἀλλ' ἴσχοντα ἕως τῶν μὲν καπεφόρεσαν, οἱ δὲ ἐς τὸ ποταμὸν ἐξέπεσον δίνας ὕπο τὸ τῆδ Ἐρώλων τῇ σφετέρῳ χώρᾳ ἐγγεγαπασάντων, τό, τε κέρυμα ἐπλήρου, καὶ ἀφάλαγξ συνεκέλευσε, καὶ πολοιπὸν οἱ Φράγγοι καθαπερ εἰς ἄρκυς ξυνελημμένοι, ἐκτείνοντο πάντθεν. ἔπ δὲ πᾶξις αὐτῆς τελεώτατα διελέλυτο, καὶ χύδδν ἐπὶ σφᾶς ὑπολίττοντο, οὐκ ἔχοντες ὅ,τι καὶ γένοιτο. οἱ δὲ Ρωμαῖοι οὐ μόνον τῆς πᾶξις αὐτῆς διεχρῶντο, ἀλλὰ τό, τε ἐπλιτικὸν καὶ αἱ ψιλοὶ ἐπῆσαν, δορατιά τε ἀκοντίζοντες, καὶ τῆς κοπῆς διωθούμενοι, καὶ ἔ μαχαίρας κατεπέμποντες, οὔτε ἱππεῖς ὑπερκρούσεις ποιούμενοι ὑπεδέχοντο αὐτὸς ἔσω καὶ ἀπελάμβανον. εἰδὼ τι αὖτ καὶ διέφυγε τὸ ξίφος, οἱ δὴ τῇ διώξει ἐκβιαζόμενοι, ἐς τὸν ποταμὸν ἀατεφέροντο, πανταχῇ δὴ βαρβάρων οἰα ξύπαπα διολλυμένων. αὐτός τε δὴ ὁ Βυτιλῖνος ὁ στρατηγὸς καὶ ὅλον τὸ στράτευμα πανωλεθρίᾳ ἀφάνιστο. ἐν τοῖς, καὶ οἱ τῆδ Ἐρώλων πρὸ πόδη ἐξυμπλοκᾶς μπαβάντες, καὶ ὠθεῖς ὅσις τῶν Γερμανῶν ἐς τὰ πάτεια ἐκόστατ ἴδα, ὅτι μὰ πίντε ἄνδρες στρδιῶν ξύπαν ἐξελθόντες. πῶς δὲ ἂν οὐκ ἐξέδυλον ὡς ποινὰς ὑπέχοι τῶν ἀδικημάτων, καὶ ὑπιστόρα τις αὐτὸς μπλῆθν κτάγοι; ὁ μὲν δὴ μυείς ἑαυτὸς ὁμιλεῖ τῶν Φράγγων τε καὶ Ἀλαμανῶν, ἔ τῶν ὅσοι δὴ αὐτοῖς ευχὸν ἔτεροι τὸν πάλεμον ξυνδιάγειν, ἀρδὶν ἀνάπαυσο, μόνοι δὲ ὀγδήκοντα τῶν Ρωμαίων ἄνδρες ἀπέθανον, οἳ δὴ ἐτύγχανον ὑποδεξάμενοι τὴν φρούδν ἐμβολὴν τῶν πολεμίων. ἐξέλασιν δὲ ἐν τῇδε τῇ ἔργῳ, τῶν μὲν Ρωμαίων πεμπτὸν χεδὸν τι ἅπαπες. βαρβάρων δὲ νῶν ξυναπτομένων, Ἀλίγερνος ὁ Γάτθος. (παρῆν δὲ καὶ ἐς τῇ μάχῃ) Σινδυὰλ τε ἀπὸ τῶν Ἐρώλων στρατὸς, καὶ ὑδέντι ἐλαττονέχε τῶν ἄλλων. ἅπαντες δὲ τὸν Ναρσῆν ἐν ἐπαίνῳ ἐποιοῦντο καὶ ἀνεθαύμαζον, ὡς τῇ ἐαυτοῦ φρονιδείᾳ ἐπὶ μέγα δόξης χωρήσαντις. Νίαν δὲ οὔπω λαμπρὰ καὶ ἐξέφανης καὶ ἐς πδύπερβολὴν φρολθοῦσα ῥᾳδίως οἱ μαι αὐτὸ ἔμπροσθεν κάνοι ἐπῆρε τῇ ξυνειδήσει χθν. οἱ δὲ πα ἄρα καὶ ἔπροι πρόπροι παραπλήσια πεπόνθασιν, ἀλλ' ὅροις γε ἂν καὶ ἐαυτοῦς ἀδίκως ἔκαπι ἐξαπάτησε. Δάπις μὲν δὴ παλαι ὁ Δαρεῖου σατράπης ἅμα στρατεύμαπι Περσικῷ, Μαραθῶνα δὲ ἀργυμένος καπαστρέφεσθαι τὴν Αππικὴν φῦπο χώνευε, καὶ μὲν δὴ καὶ ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. αἴπια δὲ ἐν τῆς ἐφόδου, ὅσιον μὲν οὐδὲ δίκαιον, ὅτι δὲ βασιλέα Δαρεῖον ὡς ἔοικε τὸ τῆς Ασίας μέγεθος οὐα ἐχώρει, ἀλλὰ δουλὰ ἐποιεῖτο εἰ μὴ χειρώσοιτο καὶ τὴν Εὐρώπην. πῶπά τε καὶ ἑαυτῶν ἀναπράσσ ὑπὸ Μιλτιάδου οἱ Μῆδοι. πρῶπα γὰρ αὐτῶν ἐν τῷδε τῇ ἔργῳ ἀριθμηπαι, ὡς τι ἀμέλει φρὸ τῆς μάχης τὴς Αθηναίας. λέγεται γὰρ οὕπω, χιμάρους ἰσαρίθμους τῶν ἀπολυμένων δυσμῶν Αρπέμιδι θύσειν, ἀπελθόντας ἐς τοσοῦπον ἅλεω ἔστυχεν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἀπαναθαι τὰς ὑθείας, ὡς ὅσον μὴ ὅσους τι γενέσθαι τὸ χαιρήσειον ἀπὸ τοῦ

Agathias.

A ſtantes præliarentur; equeſtres autem ſagittarios utpote retro poſitos non conſpicerent, & relorum ictus non pectoribus ſed tergis eaciperent; quo mali veniſſent intelligere noo poterant. pleriſq; vero eorum nedubitandi quidem amugendique de iis quæ agebantur locus relinquebatur; ſtatim cum ipſo ict i n orte eos corripiente. Cadentibus eoim ſemper exterioribus, ſtatim interiorum targa nudabantur. eum pae id aſſidua contmenterque fieret, copiæ quam citiſſime labefactabantur atque interſant, & ad paucitatem redigebantur. Interea Sinduał & Heruli quum prælio appropinquaſſent, io hoſtes incurrunt, qui perfracta penetrataque Romanorum acie, reliquos præverterant. ſtatim ita que atque ad manus ventum eſt, pugnam cum eis conſerunt. at illi inopinato rei eventu perculſi, immo
B po i-s inſidias eſſe ſuſpicati, conteſtim in fugam ſunt verſi; transfugas inſimulantes, quod ao eis eiſeot decepti. Siodual vero acriter eis absque ulla intermiſſione inſtabat, donec alios quidem protravit; alios vero in vorticoum fluoeo adegit. atque ita Herulis in ſuum locum recep is, vacuitas illa in medio exercitus ſuppleta eſt, & phalanx clauſa; Francique deinceps veluti retibus involuti, omni ex parte cædebaotur. Nam & ordo ipſorum peoitus erat diſſoluetus, & ſuſe inter ſe glomerabantur, quid facerent ignari. Romaoi autem non ſolum ſagittis eos intarficiebant, ſed & gravioris & levioris armaturæ milites iovecti, haſtas in eos torquabant, & contis profligabant, enſibuſque obi ruocabant; equites atiam diductis alis eos circumvenlabaot & concludebant; ſi qui vero eorum enſes effugerant, hi
C ipſi inſectantium vi compulſi præcipites in flumen ferebantur, barbaris paſſim miſerrime pereuntibus. Ipſe itaque dux Butilinus cum univerſo exercitu ad internecionem perit. Inter quos etiam illi Heruli qui ante prælium transfugerant; neque quiquam e Germanis ad ſuos eſt reverſus, præter quinque viros, quocumque tandem modo illi evaſerint. Quoniam vero pacto non ſit perſpicuum eos impietatis iuæ pœnas luiſſe, ſuperiore quadam neceſſitate ipſis incumbente? Infinita enim illa Francorum pariter & Alemaonorum turba, & quotquot alii ſociale cum ipſis bellum geſſerant, penitus deleti lunt; ſoli vero ex Romanis octoginta viri deſiderati, qui quidem primum boſtium impetum
D exceperant. In hoc autem prælio ſtrenue rem geſſerunt, a Romanis legionibus fere omnes; ex auaiiaribus vero barbaris Aligernus ille Gotthus (nam & ipſe conflictoi interfuit) & Siodual Herulorum dux nihilo aliis inferior. Omnes vero Narſetem laudibus eatollebant atque admirabantur, tamquam ipſius pruden ia ad tantam gloriam evecti. Adeo enim illuſtrem ac ſplendidam, adeoque cacelleotem victoriam non facile cred.derim prioribus ieculis cuiquam obtigiſſa. Si qui vero etiam alii antehac non abſimilem cladem acceperuot, reperies & illos ob injuſta impiaque ipſorum facta periiſſe. Datis e-
E nim olim Darii Iatrapa ubi cum Partarum exercitu Marathonem veniſſat, Atticam ſe immo vero univerſam Græciam everſurum ſperabat. cauſa vero eapeditionis neque æqua nequa juſta erat; ſed quum Darium regem uti videtur Aſiæ magnitudo noo caperet, grave ipſi moleſtumque erat oiſi etiam Europam ſubjugaret. idcirco etiam ſumma vi devicti ſunt a Miltiade Medi. Tot enim ab ipſo in illo prælio cæſi fuerunt, quot fere ante pugnam Athenienſes. Ita enim fertur, quod cum comminati eſſent ſe totidem numero hircos Dianæ ſacrificaturos quot hoſtes interfeciſſent, adeo propitiam habuiſſe veoatricem deam, adeoque proſpere venatos, ut promiſſas gratias perſolvere nequirent, ſed ſacrificatis etiam capellis numerum cælorum exx-

Francorum & Herulorum fraget.

Edit. Pariſ. pag. 46.

Vindictæ divinæ variæ exempla.

Datis clades.

Xerxis clades.

quare non potuisse. Xerxes vero ille magnus & Xerxis miracula, quonam obsecro modo a Græcis victa fuere, quam quod ille quidem & arrogans & iniquus erat, & eos subjugaturus venerat, a quibus nullam injuriam acceperat; & sola multitudine armorumque apparatu fretus, recto consilio non admodum utebatur. Græci vero æqua facientes pro sua libertate pugnabant, nihil quod ejus fieri poterat prætermittentes, sed quod in rem ipsorum esset & consultantes & exequentes. Gylippi vero Lacedæmonii tropbæa, & Niciæ Demostheniique cladem, omniaque ad Syracusas mala, num aliunde quispiam auxisse comperiet quam ex amentia pariter & iniquitate? Quid enim sibi volebant Athenienses, quum hostem qui pro foribus erat neglecto, quam longissime a domo exercitum ducerent, Siciliamque infestarent? Posset vero quispiam etiam alia multa ejuscemodi stulta iniquaque consilia enumerare, utque suis auctoribus sint perniciosa; sed hæc nunc commemorasse sufficerit. Tum vero Romani (redeundum enim est ad institutum) cum suos qui in prælio cecidissent patrio mure tumulassent, hostiumque cadavera spoliassent, maximam armorum vim congesserunt. Vallo etiam ipsorum subverso, omnibusque direptis, ita tandem præ onusti, pæana canentes, & coronis redimiti, & præfectum decenter composite deducentes, Romam redierunt. Videre autem erat longe lateque circa Capuam campos omnes cruore ac tabo perfusos, & fluvium præ cadaverum, quibus opplebatur multitudine eaundantem. Mibi vero quidam ea indigenis retulit, Carmen quoddam tabulæ saxeæ a quopiam inscripti fuisse, ad ripas fluminis positæ; quod sic habet.

Edit. Paris. pag. 47.

Epigramma de clade Francorum.

Decia Cæsulino raptata cadavera ab amne
Tyrrhea: accepit vasta crepida maris.
Ausonias Francos quo tempore sternerat ensis,
Quotquot Butilino pepererant miseri.
Felicem a fluviam; fuerit vice namque trophæi,
Barbarico tlagi posse cruore dies.

Hoc itaque Epigramma si revera laxo incisum fuit, sive alioqui hominum sermonibus celebratum ad me pervenit, non abs re, ut arbitror, hoc loco a me est relatum. Fuerit enim non inelegans monumentum eorum quæ illo prælio acciderunt. Interea vero Romanis nuntiatum est quem exitum Leutharis omnesque ejus copiæ Venetiis habuissent. Tum itaque multo amplius & cives & exercitus festivas choreas ludosque panegyricos agitabant, tumquam nihil ultra hostile metuentes, & in pace tranquillitateque deinceps victuri. Hostibus enim Italiam sua invasione inquietantibus ita passim penitus deletis, non putabant alios superventuros. Atque hoc quidem erat multitudinis judicium; quippe quæ nequaquam accurate res perpendere solet, sed otio ignaviæque immersa ex eo quod jucundum gratumque ipsi est omnia judicat. Narsetes vero recte omnia considerans stultitia dementiaque videbatur, si adempram sibi deinceps omnem alios labores subeundi necessitatem putarent; sed molliori vitæ sese totos dederent. Parum enim aberat, ut præ stultitiæ scuta & galeas amphoris vinariis & barbitis commutarent; adeo supervacanea inutiliaque sibi in posterum fore arma rebantur. Narses autem verisimiliter colligebat, non defutura nova cum Francis bella; & verebatur ne, si otio sese & molliciei semel dedidissent, masculum eorum robur enervaretur; & si rursus in aciem prodeundum esset, ignavia victi in prœliis animum despondere nt. Et fortasse non multo post hoc

Multitudinis judicium non accuratum.

pag. 48.

σαι, ἀλλ' ἐπιλιπεῖν θυμένας ἔτι τὰς αἰχμὰς, ἢ ὁρᾶς αὐτίδοσιν μὴ ἔχρηίσαι. Ξέρξες δὲ ἐκεῖνος ὁ πάνυ, ἢ πάντα Ξέρξου θαύματα τῆ ἄρα γε ἔσπφυπὸ τῶν Ἑλλήνων νενίκηται, ἃ ὅτι ὁ μὲν ἀλαζών τε ἦν καὶ ἀπαίδευτος, καὶ ἀπαιδευτοτέρως ἀεὶ τοὺς ἀδικουμένους, μόνῳ τῷ πλήθει πίσυνος, καὶ τῇ τῶν ὅπλων παρασκευῇ, ἀβουλίᾳ μάλα ἐχρᾶτο. οἱ δ' ὅσιά γε δρῶντες, ὑπὲρ τῆς σφετέρας ἐλευθερίας ἀμύνοντο, οὐκ αὐτίους ἔτι δυνάμενοι παρεμπίπτειν, ἀλλὰ βουλόμενοί τε τὰ δίκαια καὶ ἐπιστάμενοι. τὰ δὲ Γυλλίππου ἔσπεσε τῇ ἀκρατείᾳ, τῶν γε Νικίου καὶ Δημοσθένους καπάλυσιν, καὶ ἅπαντα τὰ ἐν Συρακούσαις κακὰ, μῶν ἄλλοθεν ὅρει τις γεγραμένα, ἢ ἐξ ἀνοίας τε καὶ ἀδικίας; τί γὰρ ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, τὸν ἐπὶ θύραις πολέμιον ἀφέντες, ἢ δὲ ὡς πορρωτάτω ἐπιστρατεύειν ἢ λυμαίνεσθαι τῇ Σικελίᾳ; πολλὰ μὲν οὖν ἢ ἄτοπα ἔχοιτις ἂν ἀπαριθμεῖσθαι ἀφροσύνης τε ἢ ἀδικίας παιδευτήματα, ἅσπερ σίγουσι τοὺς χρόνους, πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἡγήσομαι ὀνοχρώντως ἐν τῷ παρόντι εἰρᾶσθαι. Τότε δὲ οἱ Ῥωμαῖοι, ἐς ὃ τὰ πρότερος αὖθις ἦσαν, τοὺς μὲν σφετέρους νεκροὺς ἢ τυμβίσαι ἀπαχώσαντες, τοὺς ἢ πολεμίων σκυλεύσαντες, μέγα τι χῶμα ἀθροίσαν ὅπλων, καπετρεψάμενοι δὲ αὖπον ἢ τὸ χαράκωμα, ἢ ἅπαντα ἁρπάσαντες, ὕπο δὴ τῆ λείᾳ σωζόμενοι, παιανίζοντές τε ἢ στεφανηφορούντες, ἢ ἢ στρατηγὸν ἐν κόσμῳ προηγάμενοι, ἐς τὴν Ῥώμην ἐπανῆλθον. ἦν δὲ ἰδεῖν ἐπὶ πολὺ τὰ ἀμφὶ Κάπυαν ἅπαντα πεδία τῇ λύθρῳ πεφυρμένα, ἢ ὑπερχεῖσθαι ἢ ποταμὸν τῇ ὑπερπλήθοντα σωμάτων. ἐμοὶ δέ τις τῶν ἐπιχωρίων, καὶ ἐλεγεῖόν τι φασὶ κύρβιν τινὰ λιθίνην ὑπὸ τῶ γεγράφθαι, ἀμφὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἱδρυμένην, ὡδί πη ἔχον.

Ῥεῖθρα Κασιλίνου ποταμοῦ βιβαρμένα νεκροῖς,
Δίξατο Τυρσηνὸς πόντος ἀρειφάλη.
Ἡνίκα Φραγγικὰ φῦλα κατέκτανεν Αὐσονὶς αἰχμὴ,
Ὁππόσα δειλαίου πείθετο Βουτιλίνῳ,
Ὀλβίον ἂν πόδε χῶμα, ἢ ἔσται ἀντὶ ἔσπερίης
Αἵματι βαρβαρικῷ δηρὸν ἱρὴ θόμβος.

Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἐπίγραμμα, εἴτε ὡς ἀληθῶς ἐγκεχάραται τῇ λίθῳ, εἴτε ἢ ἄλλως ἀφόμβρος ἐς ἐμὲ ἦκεν, οὐδὲν εἶμαι τὸ ἀφλῶν ἐοδάδι ἀναγεγράφθαι. ἴσως ὃ καὶ ἐς μαρτύριον ἂν ἄκαιρ ἂν εἴη τῶν ἐς τρεῖς τῇ ξυμπλοκῇ γεγενημένων. Ἐπὶ πᾶν δὲ τοῖς Ῥωμαίοις ἠγγέλλετο ἢ τὰ ἐν Βενετίᾳ ἐπὶ Λεθαρείῳ τε καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅπασι ξυμπεπτωκότα. πάντα δὴ ἐκεῖνα ἢ μᾶλλον οἵ τε ἀγορὶ ἢ τὰ στρατεύματα, χορείας ἐπήλουν ἢ πανηγύρεις, ὡς οὐδὲν ἐνὶ αὐτοῖς ἀντίξουν προσγενησόμενον, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ τολοιπὸν βιοτεύσοντες. τῶν δ' ἐμβαλόντων ἐς τὴν Ἰταλίαν πολεμίων ἅπο δὴ ἅπαντα χῶ διολωλότων, οὐκ ἤοντα ἄλλης ἐπιβήσεσθαι. ἢ παῦτα μὲν τὸ πλῆθος διενοεῖτο, οἷα μὴ ἔτ' ἀκριβῶν τοχάζεσθαι προποτὲς, ἀλλ' ἐς ῥᾳστώνην ἐμβεβλημένοι, ἢ ὅρος τὸ ἡδόμενον τῆς γνώμης ἅπαντα ἀείροντες. τῷ δὲ Ναρσῇ ὀρθῶς ἔκαιρα διασκοπουῖτι, ἀκολασία ἰδόντι τὸ χράμα καὶ παραφορσύνη, εἰ γε ἤοντο μηκέτι ἔξειν ἀναγκαῖον ἑτέρως ὑποδύεσθαι πόνους, ἀλλὰ χρῆναι μᾶλλον ἐς τὸ τρυφερώτερον τὰς διαίτας ἐς ἀεὶ μεταβιβλῆσθαι. ὑλίπετο ὃ εἶμαι ἀπῆς ὑπὸ ἀβιλπερίας τὰς ἀσπίδας τυχὸν ἢ τὰ κράνη ἀμφορίας οἴνου καὶ βαρβίτου ὑποδύεσθαι, ἅπερ πιεστὰ τὸ λοιπὸν ἢ ἀνόνατα ἡγοῦντο τὰ ὅπλα. Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν εἰκότων ἐνιγίνωσκεν, ὡς ἄρα ἢ αὖθις πολεμιστέσται Φραγγικοὶ, ἢ ἠδέσει, μὰ ποτε οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὸ ἁβροδίαιτον τραπέντες, τὰ φρονήματα ἠφθαρέεν. εἶτα εἰ παρατάξιος ἐπέλθοι καιρὸς, οἱ δὲ ὄναρ εἴκοντες, ἀπαγορεύσαιεν πῆς κινδύνοις. ἢ ἴσως ἂν οἱ πεῖθῳ

Edition Google

ὕστερον ἢ πόλεμον ἐμβάλῃ, εἰ μὴ πάντων δεῖν αὐτὸν ξυγκαλέσαμενος τὸ στρατιώτικον, καὶ παραινέσαι προσήκων ἀρίστην, ἐς τὸ σῶφρον τι καὶ ἀνδρεῖον τὰ γνώμης μεταγαγεῖν, καὶ ὑποπτεύσαντα τὸ ὑπερβάλλον τῆς μεγαλαυχίας. ὅπερ δὴ οὖν ἀπάγων συμβαίνειν ἔμελλεν, παριὼν ἐς μέσους ἔλεξε τοιάδε.

„ Τὰς μὲν ἀνδρῶν καὶ πάλαι συμβὰν ἐυτυχίας τινὸς μεταχόντας, ἀκαιρεινὸς οἶμαι φρὸς ἀπροκαλίαν ἐκκλῖναι, καὶ τῇ ἀσωμάτῳ καταπλῆξαι, μάλιστα αὐτὰ τῇ ἀπροσδοκήτῳ καὶ τὸ παρ' ἀξίαν φρονῆ ὑμεῖς ἐμὲ ἄνδρες, ποιῶν ἂν καὶ προβάλοιτο σκῆψιν, ἵνα τις ὑμᾶς νῦν μεταβολῆς αἰτιῶτο, πότερον ὡς νῦν ἐγυμνάσθη ἧκιστα ἐ φρότερον εἰωθότες; ἀλλ' ὑμεῖς οἱ Τάυτλάν τε καὶ Τόταν καὶ τὸ Γοτθικὸν ἅπαν τὸ ἔθνος ἐκπεπολεμωκότες. ἀλλ' ὡς μείζονος ἢ καθ' ὑμᾶς αὖτις πειρᾶσθαι τῆς τύχης; καὶ ποῖον ἂν μέγεθος διάφορον τῆς τῶ Ρωμαίων δόξης συμμετρηθείη; συγγενὲς δὲ ὑμῖν καὶ πάντων κρατεῖν ἀεὶ τῷ πολεμίων. καὶ τί νῦν κρατεῖτε, καὶ ὑπὲρ μενόντων ἢ καθόσον νικᾶτε ἄξιοι καθεστάναι, ὅτι τῶ φροσήκοντος καταδεέστερον παρίχεσθε τῶν πόνων. μέντοι δὲ πάντων ὑμῖν, ἧκιστα ῥᾳστώνης τε καὶ ἡδυπαθείας, ἀλλ' ἐκ πόνων συχνῶν καὶ ἱδρώτων καὶ τῆς τῷ κινδύνων μελέτης. ἀκοινῶ χρεὼν ὑμᾶς καὶ νῦν ἐμμένειν τοῖς προτεγυασμένοις, καὶ μὰ μέτεστ' ἄδειαν τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἐκ τῶ μέλλοντος πέρι, ὅπως ὅμοιοι ἔσεσθε, σκοπεῖν. τοῖς δὲ μὰ πᾶσι λογιζομένοις, ἡ μόνιμα τὰ τῆς ἀφαγίας, ἀλλὰ φρὸς τοὐναντίον ὡς τὰ πολλὰ μεταχωρῆσαι εἰ τύχοι. καὶ τακμήριον ἔστω σαφὲς τοῖς τῶ Φραγγων πάθος, ἐφ' ᾧ νῦν ὑμεῖς δικαίως αὐχεῖτε. ἐξ ὧν γὰρ τοῖς τῶς τῶ φραγμάτων ἐχόντων, οἱ δὲ φρὸς ἀλαζονείαν τραπόντες, πόλεμον ἤρατο καθ' ὑμῶν, ὃ φροφράμενοι τὸ σφαλερὸν τῆς ἐλπίδος. ὑπολάβατε γοῦν ἅπαντες τῇ σφῶν αὐτῶν ἀβελτερίᾳ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐμῶν ὅπλοις. Αἱ χρὸν τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ρωμαῖοι, πιστὸ παθεῖν τοῖς βαρβάροις, ἢ μὴ ποιῆσαι τοῖς γονεῦσι αὐτῶν πεφυκέναι, ἐπίσης τῇ ῥώμῃ μᾶλλον δὲ οἱ εἶδα τοῖς ὑμῶν, ὡς ἀδύνατοι πολέμιον ἔσαι, ἅπαντων δέσθαι τῶ δυσμενῶν ἐξαθροίσεων. ἢ τοι οἱ ἢ πάνυ βεβαίως φρονῆσ, ἀλλ' ἀδ' ὡς ὑμῖν μεταθετέον τοὺς τρόπους, ὑδὲ τὰ φρίκτρος ἀφικτέον. ἀ μὲν ὑδὲ συμβαίνοιτο ἄρρητος τοῖς ἂν τῶν τῶ φραγμάτων φύσιν ταῖς ὑμετέραις ἐυτυχίαις. οἱ δὲ Φράγγοι, παλυάνθρωπόν τι γένος καὶ μέγιστον, καὶ λίαν ὀρθῶς τὰ πολέμια ἠσκημένοι, ἀπόμοιρα δέ τις αὐτῶν οἱ νεωκμήτοις βραχέως, καὶ ὅσα μὴ δίος αὐτοῖς ἐμβαλεῖν, μᾶλλον μὲν νῦν καὶ φρὸς ὀργὴν ἀκαίρως. ἀκοινῶ οὖκος αὐτὸς ἡμμένοις, ὑδὲ καθίζειν ἐν ὑποῤῥίπτῳ τῶν ὕβρεων, ἀλλὰ πλείοσι στρατῷ καθ' ὑμῶν ἥξουσι, καὶ ἀκ τῆς μακρᾶς ἀναμαχοῦνται. νῦν οὖν ὑμεῖς οἱ δοκεῖ παρέντες τῶν ῥᾳθυμίαν, ἀναπώσασθε τὸ φιλοκίνδυνον πλέον ἢ φρότερον, ὅσῳ καὶ μείζονα τῇ φθασάντων τὰ ἰσόμοιρα φροσδοκᾶσθε. ἄπο δὲ ὑμῶν ἐξαιτοῦμαι, εἰ μὲν ὡς παῖσα παρεῖσε, καὶ δὴ παρασκευασμένοις ὑμῖν φροβαλεῖν καὶ οἷος μᾶλλόσας μὴ φροσδέδια. εἰ δὲ καὶ πανπάσιν ἐνδοῖσε, εἰρήσθω δὲ ἄμφω, ἀλλὰ τό γε ὑμέτερον ἐν ἀσφαλεῖ κείσεται, καὶ τὰ κρείσσω δόξειτε ἂν βεβιωκέναι. Τοιαῦτα τῶ Ναρσῆ παραινέσαντος, εὐδὺς ἅπαντα ἀκοὴ χρὸν στρατὸν, μεταμέλειν αὐτοῖς τῆς παρουσίας καὶ οἱ μὲν τὸ ἐκμελὲς τι καὶ ἀκολασταίνειν τῆς γνώμης ὑποβάλοντες, ἐς τὰ πάντα ἐᾶσθαι μετεκορμοῦσιν. ἀπόδασμος δὲ τῇ Γότθων ἐς ἑπτακισχιλίους ἄνδρας μαχίμους ἀποκεκριμένος, οἳ δὴ ἐτύγχανον πολλαχῆ τῶν Φράγγων φροσβεβοηθηκότες, λογιζόμενοι ὡς ἂν ἀπίσασιν οἱ Ρωμαῖοι, ἀλλ' ὧν καὶ τοῖς ἀκ τῶν μακρᾶν ἐπισκοπῶνται ἀνάγκα, οἳ γε ἐς Κάμψας τὸ φρόσθιον ἀπεχώρουν. βέβαιον δὲ

Agathias.

ipſum eveniſſet, niſi conſeſtim convocatis omnibus copiis, optima oratione cohortandos & ad temperantiam fortitudinemque tradncendos ipſorum animos duxiſſet, nimiamque arrogantiam & jactantiam retundeodam. Omnibus itaque in unum congregatis ipſe in medium progreſſus in hunc modum verba fecit: Qui repente & præter veterem ſuum morem proſpere rem gerune, haud ſane diſſentaneum fuerit ſi felicitatem ſuam moderate ono ſerant, & novirate victoriæ perculſi inſolescaoe, præcipue ſi illi quibus inopinata victoria accidit parum etiam ea digni ſuiſſe videantur. At vos, o viri, quid excuſationis eſtis prætenſuri, ſi quis vos hujus mutationis animorum inſimulet? anne, quod ounc primum victoriam degueſtetis, aotehac nnn aſſueti? Atqui vos & Totilam & Tejam & univerſam Gotthicam nationem profligaſtis. Sed majorem quam quæ in vos cadere ſolet felicitatem experti eſtis; quænam vero felicitatis magnitudo poteſt Romanorum gloriæ æquipatari? Innatum eoim vobis & patrium eſt, hoſtes ſemper vincere. Vincitis itaque, neque minore victoria digni eſtis, neque inferiorem veſtra dignitare & meritis fortunam eſtis conſecuti. Eſt vero quod hæc accepta ſeratis non ignaviæ & mollitiei, ſed continuis laboribus atque ſudoribus præliorumque exercitatiooi. Quocirca ioſiſtendum vobis eſt etiam nunc veteribus inſtitutis, neque ſolum ob præſentem rerum ſtatum lætari, ſed de futuro etiam, ut ſimilis ſit, ſollicitos eſſe oportet. Qui enim ita conſilia ſua non inſtituunt, iis proſperitas ſtabilis ac diuturna eſſe non poteſt, ſed in contrarium plerumque fortuna vertitur. Cujus quidem rei evidens argumentum hæc Francorum clades fuerit, ob quam vos nuoc merito gloriamini. Cum enim res illorum hactenus bonn in ſtatu eſſent, ipſi animis elari atque ioſolelcentes bellnm adverſus nos ſuſceperunt, ſpei lubricitatem non præviдentes. Perierunt itaque omnes, ſua potius ipſorum remeritate quam noſtris armis. Turpe igitur fuerit vos, o viri Rnmani, ita ut barbari affectos eſſe, neque tantum meotis quantum corporis robore eſſe ſuperiores. Neque enim quiſquam veſtrum ſibi perſuadeat, nihil ultra infeſtum nobis metuendum; univerſis nimirum hoſtibus deletis: quod ut maxime ita eſſet, tamen ne ſic quidem a moribus veſtris eſt diſcedendum, neque ab uſcio abſtinendum. ſed neque rerum ipſarum negotiorumque naturam ac ſtatum cum conſiliis veſtris congruere quiſquam comperiat. Francorum enim oatio eſt populoſiſtima & maxima, & apprime inte bellica exercitata: & cæſi a noois exigua quædam erant corum portio, & quidem tantula ut metum ipſis non ſit injectura, ſed potius iram concitatura. Veriſimile itaque non eſt eos conquieturos, neque contumeliam tacite in pectore preſſuros, ſed majorem exercitum in nos ducturos, brevique bellum redintegraturos. Vos itaque nunc, abjecta ſi placet ignavia, inſtaurate veſtram in adeundis periculis alacritatem, eo quam antea majorem, quo majora præteritis futura ſunt expectanda. Ira enim perſeverantibus vobis, ſi quidem quam ciriſſime advenerint, præparatos vos offendent nullaque mora indigentes. Si vero omnino tardavetint (utrumque enim dicendum eſt) veſtræ tamen res in tuto erunt collocatæ, & quam optime vobis conſuluiſſe videbimini. Talia monente Narſete, pudor univerſum exercitum invaſit, & priuris veſaniæ pœnitudo; atque alii quidem negligentia vecordiaque abjecta ad patrios mores redierunt; portio vero quædam Gotthorum, ad ſeptem bellatorum millia, qui multis in locis Francis auxilio fuerant, quum ſecum reputarent Romanos non conquieturos, ſed non multo

Narſetis oratio ad milites e victoria ad eorum vetgentes.

Edit. Paris. pag. 49.

poſt etiam in ipſos irruituros; in Campſas propugnaculum ſeſe receperunt. Firmiſſimum enim erat munitiſſimumque caſtellum, quippe quod in arduo monte ſitam erat, & in ipſo jugo abruptæ omni ex parte petræ exſtarent ac protenderentur; ita ut difficilem hoſti aditum præberet. Eo itaque loci collecti Gotthi, in tuto ſuarum ſeſe putabant; & Romanis quidem ſe dedere nequaquam ſtatuerant, ſed omnibus potius viribus reſiſtere, ſi quis in ipſos iret. Incitabat, enim ipſos impellebatque ad hoc barbarus quidam vir coram dux Regnares nomine, tametſi neque ejuſdem cum eis nationis aut gentis (erat enim ille ex iis qui Vitgores appellantur, gente Hunnica) ſed quod ſolers maxime verſutiſſimuſque eſſet, & peritus quocumque modo conciliandæ ſibi multitudinis, eis & imperabat, & bellum inſtaurandum ſibi cenſebat, ut ex eo celebrior fieret. Conſeſtim itaque Narſes cum univerſo exercitu in eos movit, & deinde, eum non poſſet primo incurſu caſtellum appropinquare, & difficili e loco conflictari, obſidione illud cinxit; omnique ex parte circumſepſit, ne quid intro inveheretur, neve illis intrepide quo luberet irent. Sed hiſce rebus non admodum gravi damno afficiebantur barbari. Summa enim rerum neceſſariarum copia abundabant, quam & commeatum omnem quanto opus erat & ex facultatibus ſatis pretioſiſſima quæque in illud caſtellum tamquam inexpugnabile convexiſſent. Moleſte vero nihilominus ferebant Romanorum obſidionem, & turpe rati ſi dia adeo exigua ambitu circumſepti concluderentur, frequentes in hoſtem excurſiones faciebant; ſi quo modo eos inde profligare poſſent; nihil vero relatu dignum efficere. Hyeme autem in hoc tranſacta, ſtatim inenute Vere, Regnaris paciſcendum ſibi in rem præſentem cum Narſete putavit. Libero itaque commeatu accepto, ad Narſetem paucis comitatus in locum inter exercitum & caſtellum intermedium venit; congreſſique inter ſe varios ſermones miſcuerant & diceptarunt. Videns autem Narſes Regnarim ſuperbia elatum, multaque verborum jactantia utentem, & majora quam ipſum deceret poſtulantem, mirumque in modum ea exaggerare, conſeſtim colloquium ſolvit, & compoſitione pactioneque negata, inſecta te ad ſuos remiſit. Qui cum in collem evaſiſſet, jamque non procul a muro abeſſet, indigne ferens nihil plane ſe eorum quæ ſperarat conſecutum, ſenſim & clam tenſo arcu, ſubitoque converſus, ſagittam recta in Narſetem torquet; quæ a ſcopo aberrans aliorſum delata cecidit, nemine læſo. Conſecuta vero ſtatim eſt pœna barbari hominis nequitiam. (Narſetis enim ſatellites facti præſidentia temeritateque irritati ſagittis eam petunt, & lethali ictu miſerum ferunt. quidni enim? cum adeo iniquum & vile facinus perpetraſſet) & ægre quidem ipſum comites geſtantes intra caſtelli muros detulerunt; cumque ad biduum ſupervixiſſet, turpiter deceſſit, & perfidiæ temeritatiſque ſuæ hunc habuit triſtem exitum. Illo vero ſublato, conſeſtim Gotthi, (neque enim obſidionem ferre poſſe videbantur) ſupplices Narſeti ſunt facti, ut fide data vitam ipſis condonaret: & quidem cliſſime jurejurando accepto, ſe pariter & caſtellum dediderant. Narſes vero neminem quidem interfecit; quia id juraverat, & alioquin æquum non eſſet victos crudeliſſime trucidari: ne vero in poſterum novis iterum rebus ſtuderent, omnes ad Imperatorem Byzantium miſit. Interea dum hæc geruntur, Theodibaldus adoleſcens, qui finitimis Italiæ Francis im-

Gotthorum reliquarum motus.

Regnares Hunnus Gotthorum dux.

Edit. Pariſ. pag. 30.

Regnaris cædes.

Gothi Narſeti ſe dedunt.

pag. 31.

Theodibaldi mors.

A ὃ ἐπιτηδειότατον τὸ χωρίον, τῇ ἐπόρνυτο κεῖσθαι ἀνάντει, καὶ πρὸς αὐτῇ δὴ πῃ τῇ ἀκρωνυχίᾳ, πέτρας ὑπερύψηλους παντῃ ἀνίσχειν, καὶ παρατετάσθαι. ὡς μὴ πολεμίοις δίοδον εἶναι. ἐνταῦθα δὴ αὖ οἱ Γότθοι συνειλεγμένοι, ᾤοντο ἐν τῇ ἀσφαλεῖ ἵδρυσθαι, καὶ προσχωρεῖν τοῖς Ῥωμαίοις ὅτι μάλα ἠβούλοντο, μᾶλλον μὲν αὖ καὶ παντὶ δήπου ἀντιτάξεσθαι, ὧντινας ἐπ' αὐτοὺς ἴοι. ἐξώρμων δὲ αὐτοὺς ἐς τοῦτο καὶ ἀνιέναι, ἀνὴρ βάρβαρος, ὃς δὴ σφῶν καὶ ἡγεῖτο, Ῥήγναρις δὲ ὄνομα, καίπερ οὐκ ἀμφιγνώς αὐτοῖς ὑπάρχων γένους ὁμόφυλος. ὧν γὰρ ἐκεῖνος ἐκ τῆς Βιττόρων καλουμένων (Οὐννικὸν δὲ τὸ ἔθνος οἱ Βίττορες, ἀλλὰ τῆς δυσὶ ἐς τὰ μάλιστα εἶναι καὶ παυργάτους, καὶ οἷος ὅτῳ δὴ τρόπῳ δυώμενος ἑαυτῷ περιβάλλεσθαι, ἐκράτει τε τῶν ἀμέλει καὶ ἀναμαχεῖσθαι δυνεῖτο, ὡς ἂν ἐνθένδε καὶ μᾶλλον ἀρίδηλος γένοιτο. αὐτὸς δὲ καὶ ὁ Ναρσῆς ἅπαντι τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἐχώρει, καὶ εἴτε ἐπεδὴ αὐτῷ οὐκ εἶδεν ἐν τῷ ἐξ ἐπιδρομῆς τῇ φρουρίῳ πελάζειν ἢ ἐν δυχωρείᾳ διακινδυνεύειν, ἀμφὶ ἐς πολιορκίαν καθέζετο, καὶ παντῃ ἐρύκει ὡς μηδὲν ὁτιοῦν τοῖς ἔνδον εἰσομίζεσθαι, μηδέ γε ἐκεῖνοι αὐτοῖς ἢ βούλεσθαι εἶεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν τοῖδε ἀ μάλα οἱ βάρβαροι ἐπημαίνοντο. ἀφθονίᾳ γὰρ πλείστῃ ὅσῃ τῷ ἀναγκαίων ἐχρῶντο, ἐπείπερ αὐτοῖς ἅπαντά τε τὰ ἐπιτήδεια καὶ τῷ κτημάτων τὰ τιμαλφέστατα, ἐν τῇ δὴ πόρρωθέν, ὡς ἀλῶσταί γε αὐτὸ ἐκ ἔσαν ἐσωμίσαντο. ἀχάλκεντες δ' ὅμως ἐπὶ τῇ τ' Ῥωμαίων προσκαθεδείᾳ, καὶ ἀκρόνυχοι ἀγώμενοι εἰ μέλλοιεν ὅπῃ δὴ ἐπιπολὺ ἐκ πεμβάλλοι

B μετέῳ ξυνειλῆσθαι καὶ ἐγκαθείργεσθαι, ἐκδρομὰς μὲν κατὰ τῷ ἀντιπάλων θαμὰ ἐποιοῦντο, εἴποις ἂν αὐτοὺς ἐνθένδε ἀπώσασθαι δυναθεῖσι, οὐδὲν δὲ ὅ τι καὶ μνήμης ἄξιον ἐπράσσον. ἐν τούτῳ δὲ τὰ χειμῶνος τρεψάντος, ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ, ἐς λόγους ἐλθεῖν τῷ Ναρσῇ ὁ Ῥήγναρις τῷ παρόντων πέρι χρῆναι φάσθαι, καὶ οὐκ ἐπιτρέπει αὐτῷ παρὼν ἅμα ὀλίγοις ἐς μεταιχμίῳ, ξυνελθόντων δὲ ἄμφω ἐς ταυτό, καὶ πολλὰ ἅττα διελεγέσθην. ἰδὼν δὲ ὁ Ναρσῆς τὸν Ῥήγναριν ἐς ἀλαζονείαν ῥεμένον, καὶ πλείστῳ χώμῳ μεγαληγορίᾳ. ὡς μείζονων τε ἢ κατ' αὐτὸν ἐφίεσθαι, καὶ τὸ ὑπερηφανεῖν ἐπιπερπάζειν, διλλωσε αὐτίκα τῶν ξυνιόντων, καὶ ἀπεγόρδει τῇ ξυμβάσει, καὶ ἀπέπεμπέ γε αὐτὸν αὖθις ἐς πάτσω ἄπρακτον ἐπὶ πῖς

C φρουρίοις μῆκιστα. ὁ δὲ ἐπειδὴ ἐς τὴν λόφου ἐγεγόνει, καὶ ἤδη πόρρω τῷ τείχους ἀφῖκτο, χαλεπαίνων ὅτι δὴ αὐτῷ ἐδὲν ὁτιοῦν τῷ ἐλπισθέντων ἀπέβη, ἐντείνει ἁρμα λαθραίως τὸ τόξον, καὶ εἶτα ἀθρόον μεταστραφείς, ἀφίησι βέλος ἐπὶ τῷ Ναρσῇ, διήμαρτε δὲ τῷ σκοπῷ. ἐπέρυθε γὰρ πταπτῇ ὁ ἄξας, καὶ ἁπίστου ὑδένα σπάσασθαι. μεταλθεῖ δ' ὅμως ἐπὶ τῷ βαρβάρῳ παρανομίαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ναρσῆν δορυφόροι ἐς ὀργὴν τὸ ἐκείνου ποιησάμενοι θράσος, ἐπισπεύζονται εἰς αὐτὸν, ἐμπλήσσουσι καιρίαν ἑκάτερος. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν, ἀδίκως τε καὶ ἀγνῶτες ἐγχείρημα δράσας; καὶ μόλις μὲν αὐτὸν οἱ ὀπαδοὶ φοράδην ἴσαν τὸ περιβόλου διακομίζοντες. ἡμέρας δὲ δύο ἀρκέσας, ἀλλως ἀπέβιω, καὶ τῆς ἀπιστίας αὐτῷ παρανίας τῆς πάντα κακὰ ἐπλεῖστα. Ἐκεῖνα δὲ διαθαρέντος, αὐτίκα οἱ Γότθοι, ὑπὸ ἀντίχειν ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ

E εἶοί τε ἔτι ἐνδυναμοῦν τὸ, ἐδίδοτο τῷ Ναρσῇ πίστα σφίσι παραχθῆναι, ὡς τῷ ζωῇ αὐτῶς ἂν ἀφαιρέσει. ὁ δὲ καὶ παχέσι ὁμωμοσμένοις, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ φρούριον παρέδοσαν. Ναρσῆς δὲ ἀπίστιστος μὲν ἐδένα τῇ πατρὶ τε ἀμωμοκέναι, κἀλλως ἀχθεσθαι εἶναι τὰς ἐπαμύνης ὠμότατα διαχειρίζεσθαι. ὡς ἂν δὲ μηδὲ αὖθις κινοτεχήσαιεν, ἅπαντας ὡς βασιλέα ἐς τὸ Βυζάντιον ὤχοντο. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Θεοδίβαλδος τὸ μειράκιον, ὃς δὴ τῷ ἑσπερωτάτων τῶν Ἰταλίαν Φράγγων ἐκρά-

Digitized by Google

τοῦ· ἦτορ μοι ὄρυται κραδίην, ὅτος δὴ οἰκτρότατα ὕδη
ἐτεθνήκει τῇ ὁσῳ παραπαιοις τῇ σωφροσ. ἐπει δὲ Χιλ-
δίβερτος τε καὶ Χλωθάριος, ὡς δὴ τῇ γήρει ἐγγυπέτης,
ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶ παιδὸς ὁ νόμος ἐκάλει, αὐτίκα ἔρις
ἀσπὶς ἐσήπιστο δεινὴ, καὶ οἷα μικρῶ δεῖν τῇ πατρὶ λυμῆ-
σασθαι γένοι. Χιλδίβερτος μὲν γαρ, γεραιὸς ὕδη ὑπῆρ-
χε καὶ πόρρω που ἦκων τῆς ἡλικίας, καὶ κρὸς γε ἀθενείᾳ
ὀκνεῖ πολλῇ, ὡς συσπεπλεκέναι οἱ ἅπαν καὶ ῥᾳστώνη χθαι
τὸ σῶμα. παῖδες τε αὐτῇ ἄρρενες οὐκ ἦσαν οἱ τῶν ἀρ-
χῶν διαδεξόμενοι, ἀλλ' ὀν θυγατέρων ἐπιφανεσμένο.
Χλωθάριος δὲ ῥωμαλέος ὢν ἔτι καὶ οὕπω λίαν ἐγηγη-
ράκει, πλὴν ὅσον ἐς πρώτην ῥυτίδα, ἡβώς τε ἐκ
πέντε παῖδας ἤδη καὶ θαρραλέους, καὶ κρὸς
τὸ ἐπιὸν ὡρμημένους. πυγάτηι οὖ μεθυπὶα ἔφασκε
τῆ ἀδελφῆ τῆ Θεοδιβάλδου χρημάτων, ὡς οὐκ ἐς μα-
κρὸν ἢ αὐτῆς ὄψει τὸν Χιλδίβερτον βασιλείας ἐς αὐτὸν
τε καὶ τοὺς οἰκείους παῖδας μεταπεσουμένης. καὶ τοίνυν οὐ
διήμαρτε τῆς ἐλπίδος. ὁ γὰρ γεροβότης ἐκεῖνος ἐπεδίδου τῶ
κλήρου, ἡδιὼς οἱ μετεῖναι δικάζων τῶ ἀνδρός, καὶ ἀπαλ-
λαξείων τῆς ἐπ' αὐτὸν δυσμενείας. ὀλίγῳ τε ὕστερον
αὐτὸς μὲν ἀπιβίω, ἅπαν δὲ τὸ τῆ Φράγγων κράτος ἐς μό-
νον Χλωθάριον καπερρύη. ἐν τοῖς δὲ μὲν τὰ Ἰταλιωτῶν καὶ
Φράγγων πράγματα ἐχώρει. Τπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον θέρ-
ους ὥρα, ἔστεσι μέγα ἐν τῶ Βυζαντίῳ καὶ πολλαχῆ τῆς Ρω-
μαίων ἀρχῆς, ὡς καὶ πόλεις συχνὰς πεσεῖσμικάς τε καὶ ὑ-
περαίσιας. ἀθρόον ἀνεῖχε κάτωθεν, καὶ ἄρδην τὰς οἰκήσε-
ρας διαφθεῖρε. Βηρυτὸς γὰρ ἡ καλλίστη, τὸ Φοινίκων πᾶσι
ἐγκαλλώπισμα, τότε δὴ ἀπεγλαίδη ἅπασα καὶ κατήρ-
ριπτο πᾶ ἀλεινὰ ἐκείνη καὶ περιλάλητος τῆς οἰκοδομίας
δαιδάλματα, ὡς μηδὲν ὁτιοῦν χρέος πω λελεῖφθαι, ἀ
μόνα τῆς ἀσπασιδῆς τὰ ἐδάφη. πολὺς μὲν οὖν ὅμιλος
ἐθαγωνῶν τε καὶ ἐνδαπῶν ἀνδρῶν ἀκταλάλασιν, ὑπο-
πτεσμένοι τῇ ἄχθει. πολλοὶ δ' ἦσαν ἐπήλυδες ἀπατη-
λεῖσθαι τε καὶ παιδείας ἄρεσιν ἔχοντες, οἳ δὴ παρῶσαν
τοῖς Ρωμαίων αὐτοῖ ἀναλεξόμενοι νόμους. τῶν δὲ πατέων
τῆ πόλει καὶ ὥσπερ γέρας τι μέγιστον τὰ παιδὶ αὐτῆ
ἀνεῖται διδασκαλεῖα. μετεσκάσαντο πυγαρουῶ ἐν τῆ
τότε οἱ τῆ νόμων ἀφηγηταὶ ἐς Σιδῶνα τὴν πόλιν τὴν
γείτονα, καὶ ἐν τῆδε μενεῖτο τὰ φροντιστήρια, ἕως
πάλιν ἡ Βηρυτὸς ἀνεδομᾶθη. καὶ γέγονεν ὕστερα μὲν ἑτοία
κρότερον ἢν, πλὴν ἀλλ' οὐχὶ ἐς ὅσον καὶ ἀγνοῆσθαι ὡς
ἔκείνη ἦν ἡ πάλαι. ἀλλ' ὕπως μὲν ὁ τῆ πόλεως ἀνοικισμὸς
καὶ ὅτ' ἐδιδασκάλων ἐπάνοδος χρόνῳ ὕστερος ἐμελλησ ἔσεσθαι.
τότε δὴ καὶ ἐν τῆ μεγάλη Αλεξανδρείᾳ τῆ κρὸς τῇ Νείλῳ ἱδρυ-
μένη ποταμῷ, καὶ παῦτα ὑκ ἰῳδὸς σείεσθαι τὸ χωρίον, συ-
ναίσθησίς τι τῶ κλόνου ἐλαχίστη μὲν καὶ ἀφαυροτάτη καὶ ἡ
πάμπαν ἀφάνης, γέγονε δὲ ὅμως. ἅπασιν δὴ οὖν
οἷ ἐπιχώριοι καὶ μάλιστα οἱ σφόδρα γεγηραόντες, ἐν θαύ-
ματι μεγάλῳ τὸ ξυνεγχθὲν ἐποιοῦντο, ὡς ὕπω φρότε-
ρον γεγενημένον, ἐμοὶ τοῖς τοιοῖς τις ὑδεὶς, ἀλλ' ἀκάπις
λιωφόρως τε πλήθη ξυνιόντες, τῇ ἀφροδεκτέρᾳ δύπου
καὶ παραδόξῳ τῶ μετέλα κατακεπλημμένοι. ἐμοὶ δέ γε
καὶ αὐτῷ (ἐτύγχανον γὰρ αὐτῶ ἔτι τεῖβον, παιδείας ἕνεκα
τῆς κρὸ τῆ νόμων,) δεδόκηται κρόσκοπτε, καὶ παῦσαί τι λίαν
σμικρᾷ τῇ κινήσει λογιζόμενῳ, ὅτι δὴ αὐτοῖς αἱ οἰκοδο-
μίαι αὐτικὰ ῥυραὶ, νεῦν δίρεται τυγχάνεσιν ὖσαι, ὑ δ' οὐκ καὶ
κρὸς βραχὺ ἀνακρίθαι δυνάμενα, ἀλλ' ἰκρυὰ ἄγαν καὶ ἀσ-
θενῆς (ἐρ' ἐτὶ γὰρ ὑφαίνονται λίθῳ,) ἀλλὰ γὰρ ἐγ' ἔτι λόγι-
μον ἐν τῆ πόλει, ἰδιόμενον καὶ οἷόν τι πεσεῖμαι τὸ ὕδη πα-
ρωχηκὸς, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ ἐς ἑαυτοὺς πάντ' ἂν ξυμβάνε-
θαι ὐκ ἀπὸ ξότα ἐδόκει. οἱ γὰρ τῶν αἰτίαν τῶδε τῶ πάθος
ἀναθυμιάσεις τινὰς εἶναι λέγοντες ξηρὰς τε καὶ λιγνω-
δεῖς καὶ τὸ τὰ γλαφυρὰ τῆς γῆς εἰργασμένας, καὶ τῶ μη

perabat, ut ſupra eſt a me dictum, miſerri-
me jam e vivis exceſſerat, morbo quo inde ab
ortu laborarat abſumptus. Cum vero Childe-
bertum & Clotharium utpote genere proximos
Lex patria ad hæreditatem juvenis vocaret,
gravis ſtatim inter eos contentio eſt orta, quæ-
que parum aberat quin totum genus perderet.
Childebertus enim jam ſenex erat, & præ-
terquam quod gravis annis eſſet, accedebat
etiam ſumma infirmitas, adeo ut ipſi totum
corpus colliquatum tabidumque eſſet; neque
ulla ei erat proles maſcula quæ ſuccederet
in regnum; ſed filias tantum habens conſe-
nuerat. Clotharius vero valido adhuc erat
corpore, neque admodum ſenex; primas
tantum rugas contraxerat, & filios habebat
quatuor adinodum juvenes atque animo-
ſos, & ad audendum promptos. Quocirca
non aduncia dixit fratri bona Theobaldi,
quippe quod brevi etiam ipſum Childeberti
regnum ad ſe & filios ſuos eſſet devolven-
dum. Neque eum fefellit ſua ſpes. Senex
enim ille ſua ſponte ipſi hæreditate ceſſit;
veritus, uti puto, viri potentiam, ipſiuſque
inimicitiam declinare cupiens, pauloque
poſt ipſe quidem exceſſit e vivis; univer-
ſum vero Francorum Imperium ad ſolum
Clotharium eſt devolutum. Hic itaque fuit
Italicarum & Frauciarum rerum ſtatus. Sub
idem fere tempus vigente æſtate, Byzantii
aliiſque compluribus Romani Imperii locis
ingens terræmotus eſt factus, adeo ut mul-
tæ urbes tam inſulares quam in continen-
te ſitæ conſeſſum ſubreriæ fuerint, Inco-
læque penitus abſorpti. Berytus itaque,
pulcherrimus ille tum temporis Phœniciæ
ocellus, tum quidem tota deformata fuit,
& inſignia illa ac celeberrima ſummoque
artificio elaborata ædificia corruerunt, a-
deo ut nullum propemodum fuerit relic-
tum, præterquam nuda ædium pavimen-
ta. Magna itaque indigenarum pariter &
incolarum multitudo perit mole ruinæ op-
preſſa. Multi etiam juvenes advenæ no-
biles & eruditi, qui addiſcendarum Ro-
manarum legum cauſa eo commearant. Erat e-
nim hoc urbi patrium & veluti maxima hono-
ris prærogativa, quod ejuſmodi Scholæ ei eſ-
ſent dicatæ. Commigrarunt itaque tum
temporis Legum interpretes Sidonem ur-
bem vicinam, Scholæque eo translatæ,
tantiſper dum Berytus inſtauraretur, quod
& factum eſt; nequaquam quidem qualis
antea erat, neque tamen ita diſſimilis quin
ex ejus aſpectu priſtina ipſius forma agno-
ſci poſſet. Sed hæc quidem urbis reædi-
ficatio & Scholatum revocatio poſtmodum
videbatur futura. Per idem quoque tem-
pus in magna illa Alexandria ad Nilum
flumen ſita (eam tamen illud oppidum
terræmotui obnoxium eſſe non ſoleret)
ſenſus etiam quidam motus, perexiguus
quidem ille ac brevis, neque omnino ma-
niſeſtus, factus eſt tamen. Omnibus ita-
que incolis & potiſſimum valde ſenibus
magno miraculo ea res fuit quippe quæ
antea numquam acciderat, neque quiſquam
domi manſit; ſed in plateas multitudo
confluebat inſolentia novitateque rei ultra
modum perculſa. Me vero quoque ipſum
(commorabar enim ibi tum temporis le-
galium ſtudiorum cauſa) metus inceſſebat,
reputantem mecum, quod tametſi exiguus
admodum ille motus eſſet, ædificia tam-
en ipſis eſſent neque firma neque am-
pla, quæque facilia ne tantillum quidem
temporis ſubſiſtere poſſent, ut parum va-
lida ac firma. Simplici enim latere ſunt
contexta. Timebant vero etiam quotquot
in urbe erant viri docti, non tam, uti
arbitror, motus jam præteriti cauſa, ſed
quod veriſimile videretur hoc ipſum itera-
to eventurum. Qui enim hujus mali cauſas
eſſe dicant, exhalationes quaſdam ſiccas

Francorum inter ſe de ſucceſſione regni diſcordia.

Francorum regnum quo pacto ad Clotharium devolutum ſit.

Terræ motus ingens; Berytus pulcherrima Phœniciæ urbs, terræ motu corruit.

Berytus Romanarum Legum Schola.

Edit. Par. pag. 52

Terræmotus Alexandriæ factus.

Agathias Alexandrinæ Legibus operam dedit.

pariter & fumoſas, ſub terræ concavitate elauſas; cumque facile diffiari nequeant, vehementius intus circumvolutas quidquid ſupra impendet ſuccutere, donec violentia impetus fatiſcente & cedente compaga in apertum ferantur: qui hæc, inquam, de terremotus natura differunt, auctores ſunt Ægypti regionem numquam terremotu concuti ſolere, utpote humilem admodum & planam, minimeque cavernoſam; ideoque ejuſmodi exhalationibus non oppleri; ſi vero aliquas intra ſe concipiat, eas ipſas ſua ſponte ob terræ lenitatem aſſidue evaporare. Cum vero tum temporis ea opinio obtineret, & parum firmitatis habere deprehenderetur, metuebant veriſimiliter præclari illi viri ne in contrariam ipſis cederet Epigramma; tamquam periculum foret in poſterum ne tantum γαιήοχον, hoc eſt, Continentem terram, verumetiam ἐνοσίχθονα, hoc eſt, Concutientem terram Neptunum experirentur. Fortaſſis itaque, etiam ſi aliqua Ægypti pars moverit, non deerunt tamen harum rerum peritis etiam aliæ rationes, per quas etiam ſic hæc coram de vaporibus opinio valeat. Mihi videntur illi, quatenus poſſibile eſt homini validis argumentis arcenti ad rerum intelligentiam pertingere nequaquam a probabilitate & ſimilitudine veri aberrare; a veritate tamen ipſa longe abeſſe. Quo pacto enim quitquam perfecte intelligere poſſit quæ cerni non poſſunt, nobiſque ſunt ſuperiora? Sufficiat nobis, ſi hoc tantum ſciamus, Dei conſilio & potiore volantate omnia conſtituta. Natura vero principia & motus & ſingulorum quæ fiunt cauſas contemplari quilibet ratione & perſcrutari, neque utile neq; inelegans eſt contendum. Credere vero ſibique perſuadere fieri poſſe ut ad ipſam rei veritatem pertingamus, vereor ne arrogantia potius res hæc ſit judicanda, & inſcitius quid quam duplex ulla inſcitia. Sed de hia jam ſatis, ad rem itaque redeamus. Per idem tempus etiam Coi inſulæ exigua quædam portio ſervata eſt, reliqua omnis corruit; variaque ei & inaudita mala acciderunt. Mare enim ingentem in modum aſſargens domos litorales proluvie obruit, unaque cum poſſeſſionibus hominibuſque ipſis diſperdidit. Succuſſionis etiam magnitudo immane quantum facta, ubi frugoſa illa vis terræ incluſa per ſuperiora erumpere non poterat, omnia protrudebat ac proſternebat. Perietant vero promiſcue omnes propemodum oppidani, ſive ad templa confugerent, ſive domi ſe continerent, ſive alium aliquem in locum convenirent. Mihi certe ſub idem tempus Alexandria Byzantium revertenti, & in eam inſulam occaſione ita ferente (in trajectu enim ſita eſt) delato, miſerabile quoddam ſpectaculum fuit, quodque ſatis verbis exprimere non poſſim. Univerſum enim propemodum oppidum tumulus terræ erat in longum porrectus & taxa ſparſim jacentia, & columnarum tignorumque ruptorum fragmenta, & pulveris tanta vis ſuperne ſerebatur aerem obſcurans, ut nec ipſæ platearum regiones facile agnoſci poſſent: cæterum quantum percipi poterat, pauculæ quædam domunculæ integræ ſtabant, & hæ quidem non quæ ea calce & lapide, atque ea ſolidiore aliqua magiſque firma & durabili, uti par eſt, materia erant ſtructæ, ſed tantum quæ ea latere non cocto & ex argilla agreſtem in modum erant fabricatæ. Pauciſſimi vero ſparſim homines comparebant triſti admodum demiſſoque vultu. & veluti extreme de vita ſua deſperantes. Præter alia enim mala, omnis etiam totius oppidi aqua, pura ac ſincera potabilique natura conſeſtim ſublata, ſalſuginem ſenſim ex ea contra aerat, & potui non erat, omniaque ibi horrendum in modum ſubverſa videbantur; adeo ut nihil oppido ad ornamentum reliqui factum eſſet, præter ſolum Aſclepiadarum illuſtre nomen, & inſignem Hippocratis in eo nati glotiam. Commiſeratione itaque harum rerum ducl non alianum ab humano inote vi-

Ægyptus quate terræmotibus non ſit obnoxia.

Neptuni Epitheta.

Edit. Pariſ. pag. 53. Aeathiæ de Terræmotu opinio.

Terræmotus ingentia inſula Co.

pag. 54.

A ἐκπεπλῆσθαι ῥᾳδίως σφοδρότερον ὕδατος πιεζουμένας τὸ πνεῦμα ἐκθεῖναι πᾶν σαλεῦσαι ἕως τῆ βιαίᾳ φορᾷ τῆς στροφώσης ἐκδιδύσης, εἰς πόμφους ἀναχθεῖσι. οἱ δὲ ταῦτα τοιαῦτα φυσιολογοῦντες, τῶν Αἰγυπτίων φασὶ χώραν ὑ πώποτε σεῖσθαι περιπεσεῖν, ὡς δὲ χθαμαλὴν τε ἀτεχνῶς καὶ ὑπτίαν καὶ ἧκιστα σαραγγώδη, ἐπιτυθὲν τε ὑπ' ἐμφερομένου· εἰδὲ γε καὶ ὑποδέξαιτο, ἀλλ' ἀτρεμοῦσι ὑπὸ χαυνότητος θαμὰ ἐξατμιζομένου. ἐπεὶ δὲ ἐν τῆ πόλει ἅδε ἡ δόξα δὴ ποιῆσαι ἐπιφοράτο τε καὶ ἀπελάλεγκται μὴ σφόδρα ἐν βεβαίῳ κειμένη, εἰκότως ἄρα ἐδεδίεσαν οἱ γνωσθεῖ, ἄγε πρὸς ἐναντίοις αὐτοῖς χωρῆσαι παίγραμμα, καὶ κινδυνεύσειν τὸ λοιπὸν ὑ γαμόχω μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνοσίχθονος περᾶσθαι τῶ Ποσειδῶνος. ἴσως μὲν οὖν εἰ καὶ τι μέρος τῆς Αἰγύπτου ἀεσίνητον, ἀλλ' ὑα ἐπιλοίψωσι τοῖς τοιαῦτα δεινοῖς καὶ ἕτεροι λόγοι, δι' ὧν ἂν καὶ ὡς ἀ τῆδ' ἀτιμῶν σφίσι πρατωσιοῦτο δόξα. Ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν, ὡς μὴν οἷόν τε ἀνθρώπῳ τεκμηρίοις τισὶ χρωμένῳ τῆδ' ἀδήλων πέρι ἰθρεῖσθαι, ὑ πάμπαν ἁμαρτεῖν τῶ πιθανῶ καὶ εἰκότος, τῶδέ γε ὄντος ἀληθοῦς, πολλῶ Ἀπολειπεῖσθαι. πῶς δ' ἂν τις ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ ἀφανῆ καὶ ὑπέρτερα ἴδηται; ἀπόχρη δ' ἁμῖν εἶναι τοῦτο μόνον εἰδέναι, ὡς θείῳ νῷ καὶ βουλῆ ἀρίστου ἅπαντα ἥρτηται, φύσεως δὲ ἀρχὰς καὶ κινήσεις καὶ πᾶς ἑκάστου τῆδ' γινομένων αἰτίας σκοπεῖν μὲν τῆ λόγῳ καὶ διαφορᾶν ὑ παντελῶς ἄχρηστον ἴσως οὐδ' ἄχαρι νομίσειν. τὸ γε μὴν οἴεσθαί τι καὶ πεποιθέναι ὡς ἔνεστιν ἐφικέσθαι τοῦτο, μὰ Δία ἀλαζονείας ἂν τὸ χρῆμα, καὶ ἀμαθίστερον τῆς διπλῆς ταύτης ἀγνοίας. ἅλις μὲν οὖν τούτων ἔμοιγε. ἐδὲ λόγος αὖθις ἐς αὐτὸν ἐπανιέτω. Κατ' ἐκεῖνο καιρὸ, καὶ ἀ Κῶς ἀπόσχισμα τῆς πρώτης τῶ Αἰγαίου κειμένη, ὀλίγιστόν τι αὐτῆς μέρος ἐσώσατο, ἡ δ' ἄλλη ἅπασα ἐπεπτώκει, ποικίλα τε αὐτῆ καὶ ἀνήκεστα ἐπηγένετο πάθεα. ἥ τε γὰρ θάλαττα ἐπεπλέϊστο ἀφθόνως, κατέλυσε τὰ παράνια τῆδ' οἰκήματα, καὶ διέφθειρεν αὐτοῖς χάμασι καὶ ἀνθρώποις· τό τε μέγεθος τῶ βρασμοῦ, ἐξαίσιον εἰσὶν γεγενημένον, τὰ ἔνδα μὲν ἐκεῖ ἀναρρηχᾶσθαι τὸ ῥόθιον, ἅπαντα ἐρριφέ τε καὶ κατέβαλεν. ἀπολλύμενοι δὲ κίνδυνοι χαλεποὶ τὰ ἄπαντες οἱ αὐτοὶ, εἴ τε ἐς ἱερεῖς ἐτύγχανον πεφοιτηκότες, εἴ τε καὶ οἰκεῖοι διαπεμψόμενοι, εἴ τε καὶ ἀλλοσέ πη ξυναλλαγησόμενοι. ἡμοὶ γ' αὖ ἐν τῆς Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρὸ τὸ Βυζάντιον ἀπαιρομένῳ, καὶ ἐς νῆδε τῆ πόρῳ ὑπὸ παραχὸν, ἐς παράπλοῦ δὲ εἶναι, κατάπαντι, οἰάτρον τι πίπρωτο θέαμα, χ' ὑπόσον ἂν ἀν' ὑποχρώπους ὑπογράφοι ὁ λόγος. ἅπαν μὲν δὴ κτιδὸν πη τὶ ἀσυ, χώμά γε ἰῶ ἐπὶ μέγα ἠρμένον, καὶ λίθοι ἀσήμονες ἀποράδες, πόνων τε τρύφη ξύλων κατειργάσθαι, κ' ἀσὶς πολλὰ ὑπερθεν φερομένη ὑπαλυγάζουσα τὸν αἶρα, ὡς μηδὲν ἀπὸ πω τῶ ἔτι λεωφόρων χωρεῖα ῥᾳδίως ἐξηνύσκεσθαι, πλῆν ὅσον ὑπενόησα ἐλίγα ἅττα δωμάτια εἰςήκασαν ἀπαθῆ· καὶ παῖπε, ὑχ' ὅσα νιτάπῳ τυχὸν κ' λίθῳ καὶ ταύτη δὴ τῆ εἰρημωπορᾳ κ' μᾶλλον μενίμῳ κ' τῶ οἴκες ὕλης ἐξείργασο, μόνα δὲ τὰ ἐν πλίνθῳ ἀπέρθη κ' πᾶλι ἐγροικότερον πεποιημένα. ἄνδρες δὲ ἀποράδην ἐλίγιστοι ἀνερρώοντο σκυθρωποί τε ἄγαν κ' κατηφεῖς, καὶ ὥσπερ τελεώπατα τῆ σφετέρῳ βίῳ ἀπορημότες· πρὸς δὴ τοῖς ἄλλοις δεινοῖς, κ' ἅπαν τὸ ἐπιχώριον ὕδωρ, τῶν τὰ ἀκραιφνὲς κ' ποτίμου φύσιν ἀνθρώπῳ ἀφρημένον, ὡς τὸ ἁλμυρόν πρίμα κ' ἄποτον μετιζέβλυτο. κ' ἰῶ ἅπαντα τὰ γῆδε, φθετὰ καὶ ἀνατετραμμένα, ὡς μηδὲν ἕτερον ὑπολελεῖφθαι πρὸς ὠφελείαν τῆ πόλει, ἢ μόνον τὸ τῆδ' Ἀσκληπιαδῶν κλεινὸν ὄνομα, καὶ τῶν ἐφ' Ἱπποκράτει μεγαλαυχίαν· ὠμετέρων μὲν οὖν τὰ τοιάδε, οὐ πόρρω τῶ ἀνθρωπίνου τρόπου εἶναι δοκεῖ. Θαυλάμεων δὲ ἀτεχνῶς

ἐξ καπνοπλῦχθαι, ἀνδρῶν αὖ ἕνα ἢ μάλα τὰ παλαιὰ ἐπισταμένων, οὐδ' ὅτι ἴσασί πω δι' τὸ τὰς ὕλας χωρίων ποικίλα παθήματα ὑποδύχεσθαι πέφυκε. πολλάκις γὰρ ἄδη ἐξ φρούριον πόλεις γε ἄλλας σεισμῷ διαφθάρησαν, ὡς τὰς ἀρχαίας εἰκάπορας ἀποβαλέσθαι ὑφ' ἑτέρας αὐθις οἰκήσεως ἀναρθωθῆναι. οἱ γοῦν Τράλλεις ἡ πόλις ἡ ἐν τῇ νῦν Ἀσίᾳ καλουμένῃ χώρᾳ, ἀγχοῦ τοῦ τῶ Μαιάνδρου ποταμοῦ ἱδρυμένη, τὸ μὲν παλαιὸν Πελασγῶν γέγονεν ἀποικία, ὑπὸ δὲ τοὺς Αὐγούστου Καίσαρος χρόνους, ἰσχύδν τι ἅπασα ἐξ ἀνεβάπτη, ἐξ ὑδὸν αὖτις ἀ, τι σύσσυσο. ὕτω δὲ τὰ ἄστεα σαφρόπατα κεκμήκασι, ἄγροικόν τινά φασι τῶν δὲ τῇ γειτόντων Χαιρήμονα νόμα, σφόδρα τῶν ψυχῶν ἀλῶναι τῇ πάθει, ἐξ οὗ οὐκ ἐνεγκόντα, θαυμασίόν τι ἀλίσκεσθ ἄπιστον ἔργον ἀρύσαι. μᾶλλ δὲ τῆς ὁδὸν τὸ μῆκος ἢ τῆς φρεσβείας τὸ μέγεθος καταῤῥωδήσαντα, μήτε ὅτι μεγίστους, ἀναπρέπεις, ὁμιλάσειν ἤμελλε κινδύνοις, ἐξ ταῦτα ἐκ' ἀδήλῳ τῇ τύχῃ, μήτε τῇ οἴκοι τῶν ἐρημίαν, μήτε ἄλλο τι τῇ ἀπόσα διανοήμασι ἀνθρώποι μεταμαθάνουσι τὰ δεινότατα, ἀριστεῖδαι μὴ ὅτι ἐν Ρώμῃ, ἀλλὰ ἐξ ἐς τῇ Καπαδοκῶν τῶν χώραν, ἀμφ' αὐτὰς δ' ἃ πω τὰς τῶ Ὠκεανῶ εἶσας (ἐτύγχανε δὲ αὐτῷ τις ὁ Καῖσαρ ἐν τῇ τότε φρός τι τῇ ἐθνῶν διαμαχόμενος) ἀγγελλαί τὸ οἱ τὰ ξυμπεπτώκοτα ἐξ ὕστους εἶναι τὸν βασιλέα, ὡς αὐτίκα δὲ μάλα ὑπάτους ἐκτὰ τῇ ἐν τοῖς μάλιστα ἀπατεώδων τι ἐξ δαιμόνων ἀνδρῶν ἐκ τῆς Ρώμης ὑπολειφθέντα, ἅμα τῇ σφετέρῳ πλάθει ῥεῖλαι ἐς τῶν ἀποικίαν, ἐξ τὰς, ὡς πάχιστα ἐν τῇ χώρᾳ γνομένας, χρήματά τε πλεῖστα ὅσα ἐπιδέσθαι ἐξ αὐτοῦ χρυσαμίνας, ἀναπολομῆσαι αὐθις τῶν πόλιν, ἐξ ἐς τὸ μέχρι τοῦδε φαζόμενον ἀπεργάσασθαι κῆμα. Νῦν σαὶ οἱ ἐκείνη ἀεὶ, Πελασγοὶ μὲν ἂν ἔτι αὖ δικαίως ἀληθέσε, Ρωμαῖοι δὲ μᾶλλον, εἰ ἐξ τὰ τῆς φωνῆς ἐς τὸ Ἑλλικὸν τε ἐξ Ἀττικώτερον μετεβάλοσσο. πῶς δ' ἂν ἄμελλον προσοικοῦντες τῶν Ἰωνίαν; παῖπε δ' ἅπω ξυμπεπτώθαι, δηλοῖ μέν που ἐξ ἡ πάτερος τῶ ἄστεος ἰσοτεία, ἐχ' ἄκρα δὲ ἐπίγραμμα, ἅπερ ἐγωγε ἐκεῖσε ἐλθὼν ἀνελεξάμην. ἐν τινι δ' τ' ἀμφὶ τῶν πόλιν ἀγρῶν ὅθεν δὲ ἂν ἐτύγχανε ὁ Χαιρήμων (Σιδηρᾶς ἦ ἄρυμα τῇ ἀγρῷ ἐκείνῳ· βωμὸς ἵδρυται ἀρχαιότατος, ἐν ᾧ δὲ πάλαι (ὡς ἔοικε) τῶ Χαιρήμονος ἄγαλμα ἱφεισάκει. τῶν δ', ὑδὲν ὁτιοῦν ἐν αὐτῷ φαίνεται· ἐξαιχράκτας ἦ ἄμως ὅτι τὸ ἐλεγεῖον τῇ βωμῷ ὧδέ πως ἔχον.

Κλεῖσας πάτρας σεισμῷ ποτε, Καππαδοκῶν ἐς γᾶν
Χαιρήμων ἵππα πατρίδα ῥυσόμενος.
Καίσαρι δ' εἰλιχθεὶς περὶ γούνατ, τὸν μεγάλαυχον
Ὠρθωσε Τράλλιν, τὸν ποτε αἰπολίμενον.
Λοιπὸν ὧν συγγενὶς οἱ τῶν βρίτας, ὄφρ' ἐπὶ βωμῷ
Οἰάγα δ' αἰσας τάνδε φέροντο χάριν.

Καὶ τὰ μὲν τῆς Τράλλεων πέρι, ὧδέ πως ἔχειν πιστεύται. πολλὰς δὲ κατ' ἐκεῖνο ἢ καιρὸν ἐν ἄλλας πόλεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἰωνικάς τε ἐξ Αἰολίδας, παραπλήσια παθεῖν ξυνέβη. πλὴν αἰὲ ὅμοι γε τῶν τὰ τοιαῦτα παρέντι, ἐξ αὖθις ἢ φροτέρω λόγου ἐχομένῳ, ἐπὶ τὴν τῆς Λαζῶν χώραν καὶ τὰς Περσικὰς πολέμους ἴπα, ἐπεὶ ἐξ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐπράσσετο ἔαρα. Ρωμαίοις δὲ ἐξ Πέρσας ἦδε μίσεα πλεῖστα μέγιστος πόλεμος ξυνεστήκει, ἐξ θαμὰ τῶν ἀλλήλων ἐδίοιν ἐξ ἐλαμπόντα, πολλὰ μὲν εἰσβολὰς ἀκηράτους μαχεσάμβοι ἐξ ἐφο-

detur; admirari vero vehementer & percelli, hominum fuerit qui veterum rerum parum ſunt periti; quique neſciunt quod hæc terræ regio ſua natura perpetuo varias in ſe affectiones ſuſcipere ſoleat. Frequentet enim etiam antehac urbes integræ terremotu perierunt, adeo ut veteribus incolis exutæ ab aliis rurſum conditoribus ſint inſtauratæ Tralles itaque urbs, in Aſio nunc ita dicto campo, juxta Mæandrum flavium ſita, olim quidem Pelaſgorum colonia fuit; ſub Auguſti vero Cæſaris tempora terræmotu quaſſata eſt & ſubverſa, nihilque in ea integrum relictum. Oppido vero in hunc modum miſerrime collapſo, ajunt ruſticum quendam ex iis qui agros colunt Chæremonem nomine, ingentem eo illius caſum mœrorem animo concepiſſe, quem cum ferre non poſſet, adeo randum quoddam & incredibile facinus peregiſſe. Neque enim itineris longitudine, neque populationis magnitudine deterritum, neque quod graviſſima, uti veriſimile erat, pericula aditurus videretur, & quidem incerto eventu, neque eorum quos domi reliqueret ſolitudinis ratione habita, neque alterius ullius rei, cujus conſideratione atque reſpectu homines ſententiam mutant, pervenire non tantum Romam, ſed in Cantabrorum regionem, circa ipſa Oceani littora, (erat enim ibi tum temporis Cæſar gentes quaſdam debellaturus) & ei quæ Trallis contigerant, ſignificaſſet, & quidem ejus oratione ita captum fuiſſe Cæſarem, ut protinus delectos ſeptem comites, qui ſplendore generis & fortunarum inter Romanos eminebant, cum magno comitatu in coloniam miſerit, eoſque, cum magnis utriusque rei ſubſidiis eo pervenſſent, magna pecuniæ vi allata, ſummaque diligentia adhibita urbem denuo inſtauraſſe, atque in hanc quæ hodie cernitur formam exædificaſſe. Nunc itaque Trallienſes cives, non amplius Pelagi jure vocari poſſint, ſed potius Romani, tametſi ſeptimo illorum in Græcanicum & Atticum ſit mutatus. Quo enim aliter fieri potuiſſet, quum Jonum ſint finitimi? Hæc vero ita accidiſſe, teſtatur ſatis & patria urbis hiſtoria, & Epigramma quod ego quum eo veniſſem legi. Nam in agro quodam urbi vicino in quo natus erat hic Chæremon (Sidirus ſive ferreus ei agro nomen) ara ſtabat vetuſtiſſima in qua olim (uti veriſimile) Chæremonis ſtatua erat poſita; nunc enim nihil in ea comparet: nihilominus tamen Elegion etiam nunc aræ inſculptum cernitur, quod ita habet:

Chæremon patriam ut ſtravit ſuccuſſo terræ,
Longinquæ volat ad littora Cantabriæ.
Et magni genium ſe advolvit Cæſaris; inde
Colapſas Tralles ex itenum ædificat.
Ergo his pro meritis ſtatus donatur; ut aræ
Stet media, caræ conditor ut patriæ.

Ac Trallianorum quidem res hoc modo ſe habere creditæ ſunt. Multæ vero etiam aliæ per idem illud tempus in Aſia urbes Jonicæ ſcilicet & Æolicæ ſimilibus malis obnoxiæ fuerunt. Sed hæc talia mihi nunc omittenti, & narrationem ſupra incœptam continuanti, ad Lazorum regionem & Perſica bella eſt eundum, cum & iiſdem temporibus ſingula geſta ſint. Romanis quippe & Perſis graviſſimum inter ſeſe jam inde a multo tempore bellum interceſſit, & frequenter mutuos agros populati ſunt & devaſtarunt; modo citra ullam belli denuntiationem irruptionibus inſidioſiſque inſultibus factis, modo numeroſo exercitu aperioque prælio congredientes. Paulo autem antea inducias fecerant, non

Tralles terræmotu ſubverſa.

Chæremonis ruſtici inſigne amorem patriæ exemplum.

Chæremon Tralles inſtaurat.

Edit. Pariſ. pag. 55. Epigramma in Chæremonem.

Romanorum frequentia cum Perſis bella.

ita quidem ut abſolutiſſimam pacem agerent, neque ut omnibus in partibus pericula bellica ceſſatent, ſed tantum circa Orientem & Armeniæ fines atrique genti pax ſancita erat; circa Colchicam vero regionem bellum vigebat. Lazi autem olim Colchi dicebantur, & hos illos eſſe conſtat; neque de hoc quiquam dubitaverit, qui Phaſidem & Caucaſum & diuturnam eorum circa hæc loca habitationem conſiderarit. Dicuntur vero Colchi Ægyptiorum eſſe colonia. Ajunt enim multo tempore ante Heroum qui Jaſonem comitabantur adventum, immo ante Aſſyriorum imperium, ante etiam Nini & Semiramidis tempora, Seſoſtrim quemdam Ægyptium regem ingenti indigenarum exercitu coacto, quum univerſam Aſiam invaſiſſet ac ſubjugaſſet, eo etiam loci veniſſe, & aliquam exercitus ſui partem ibi reliquiſſe, atque inde Colchorum gentem deductam. quod ipſum & Diodorus Siculus & alii compiutes veterum hiſtoricorum teſtantur. Hi itaque, ſive Lazi, ſive Colchi, ſive Ægypcii ſedibus ſuis migrantes, variis noſtra ætate bellis fuerunt laceſſiti, multaque prælia ob horum regionem ſunt commiſſa. Choſroes enim Perſarum rex quum jam multa valdeque oportuna illius regionis loca invaſiſſet atque occupaſſet, nequaquam ſibi conquieſcendum duxit, ſed & reliqua in ſuam potellatem redigenda. Juſtinianus vero Romanorum imperator Gubazem Lazorum tum temporis regem & univerſam gentem ſubditam ſibi & benevolam & communis religionis cultuſque divini nexu conjunctam deſerere nec æquum nec juſtum cenſebat; quin potius omnibus ritibus hoſtes quam citiſſime profligare tentabat. Reputabat enim cum animo ſuo & verebatur, ne ſi Perſæ bello vincerent, nihil eis impedimento futurum eſſet quo minus per Euxinum pontum citra ullum metum navigantes interiora Romani Imperii loca pervaderent. Quocirca maximum validiſſimumque exercitum ibi locavit, præſtantiſſimoſque duces ei præfecit. Beſſas enim & Martinus, & Buſes ei præerant viri ſpectatiſſimi, & frequentibus prælis exercitatiſſimi. Miſſus vero eſt etiam Juſtinus Germani filius, admodum quidem ille adhuc juvenis, ſed jam tum bellicarum rerum peritus. Mermeroes autem Perſarum dux quum antea bis in Archæpolim impetum feciſſet, repulſus eſt, aliaque nonnulla geſſit, quæ quidem prætereo: quandoquidem Procopius Rhetor abunde hæc eo uſque conſcripſit. Tunc itaque rurſus (nam hinc ordienti mihi, quæ ſequuntur ſunt coaptanda) ad Muchiriſim & Cotæſim propugnaculum pervenit, eo conſilio ut difficultate locorum quæ ſunt circa Telephim prætergreſſa, ad Phaſidem fluvium perringeret, Romaniſque inopinato ipſius adventu perculſis, tentaret ſi qua ratione caſtella aliquot in poteſtatem ſuam redigere poſſet: quod quidem ipſi aperte rectaque via procedenti atque irruenti difficillimum factu fuiſſet. Mattinus enim præfectus cum ſuis copiis Telephin inſidens (eſt autem hoc validum munitiſſimumque propugnaculum) diligentiſſime aditus tuebatur; & eſt alioqui locus ipſe acceſſu difficillimus. Nam & præcipitia & prærupteæ petræ in ſe mutuo vergentes angaſtiſſimam plane ſubjectam ei viam efficiunt, neque alia ulla ex parte cuiquam aditus patet. Circumjecti enim campi ſunt vehementer paluſtres & limoſi, quibus denſi ſaltus & nemora imminent, adeo ut vel uni alicui eique expedito difficilis ſit tranſitus, tantum abeſt armatis a-

Lazi olim Colchi dicti.

Colchi Ægyptiorum coloni.

Lazi a Perſis bello laceſſiti.

Locus Juſtiniani Imp. adverſus Perſas tuetur. *Edit. Pariſ. pag. 56.*

Lazi Romanorum imperio & religione conjuncti.

Mermeroes Perſarum dux expeditionem.

A δὴς, καὶ δὴ πολλῷ στρατηγίς ἐμφανῆς παρατάξεις χωρῶν-
τες. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἐς ἐχειρίαν ἐπανοίσαντο, ἐφ' ᾧ
μόνοι τὰ τελεσπάτλων ἄγειν εἰρήνην, ὡδὲ ὥστε πάσπδι τῇ
αὐθαδίᾳ πεπαῦθαι, ἀλλ' ὅσον μόνον ἀνάτλω ὧν καὶ τὰ
τῆς Ἀρμενίας ἔθνη ἐαυτέρῳ γένει ἐπιτίθεσθαι, ἀμφὶ δὲ τῇ
Κολχίδι γῇ τὸν πόλεμον ἐξοίσειν. οἱ δὲ Λαζοὶ, Κόλ-
χοι τὸ παλαιὸν ὠνομάζοντο. ἐξ ἐπιδείξεως τυγχάνουσιν ὄν-
τες, πρότερά τε ἐν τοῖς ἀμφιγνοήσειν τεκμηρίοις τῇ τε
Φάσιδι καὶ Καυκάσῳ καὶ τῇ περὶ ταῦτα ἐκ πλείστου οἰκήσει.
λέγεται δὲ καὶ Κόλχους Αἰγυπτίων εἶναι ἀποίκους. φασὶ
δὲ πολλῷ ὕστερον τὸν ἐπὶ πλείστῃ ἀμφὶ τὸν Ἰάσονα Ἡρώ-
ων, καὶ μᾶλλον γε τῆς τῇ Ἀσσυρίων ἐπιπαρατείας, καὶ τῇ Νί-
νου τε καὶ Σεμιράμιδος χρόνων, Σέσωστρίν τινα βασιλέα Αἰ-
B γύπτιον μεγίστου στρατιὰν ἄγοντα τῇ ἐπὶ χωρίων, ἀγείραντα,
καὶ ἅπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπελθόντα καὶ καταστρεψάμενον, ἀλ-
λὰ καὶ ἐν τῇδε ἀφικέσθαι τῇ χώρᾳ, ἀπομοιράν τε ἐπαῦθι
καταλιπεῖν τῶν ὁμίλων, καὶ πίνυν ἐνθένδε τὸ τῆ Κόλχων
ἀπογένεσθαι γένος. ταῦτα δὲ Διόδωρός τε φησιν ὁ Σικελιώ-
της, καὶ ἄλλοι ὡς πλείστοι τῆ παλαιῶν ἱστοριογράφων.
εἴ δ' οὖν ἔστι Λαζοὶ, εἴτε Κόλχοι, εἴτε Αἰγύπτιοι με-
ταπάσαι, πιεμάχπιοι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενέσθαι χρόνῳ,
καὶ πλείστοι ὅσοι ἀγῶνες τῆς τούτων γε χάριν ἐσαῦθι
καταβέβληνται. Χοσρόης τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἤδη
πολλὰ ἐπιναιρόμενος τῆ ἑαυτῇ χωρίων σφετερισάμενος
καὶ ἀσπχων, οὐκ ἔφατο δεῖν μεθίεναι, ἀλλὰ C τὰ λοιπὰ
χειρώσασθαι δίκαιον, Ἰουστινιανῷ τε τῇ Ῥωμαίων αὐτο-
κράτορι ἀπαφορίσαι Γουβάζην τὸν Λαζῶν ἐκ τῆ τότε βα-
σιλέα, ἐν ἅπασι τὸ ἔθνος κατηκόους ὄντας τὸ δ' τνὸς,
καὶ τὰ ἐς Θεὸν ὁμογνώμονας, οὐκ ἀνεπτὰ ὄδιον ἤδη
ὄντον. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπειρᾶτο παντὶ δίνει ἀ-
πώσασθαι ὡς τάχιστα τὸν πολεμίων. ἐλογίζετο γὰρ
ἐν ἑαυτῷ, ὡς εἰ τῇ πολέμῳ ἀρασόμενοι οἱ Πέρ-
σαι, καὶ ἅπασης ἐπιλάβοιντο τῆς χώρας, οὐδὲν ἔσαι
τὸ κωλύον αὐτὸς ἀνὰ τὸν Εὔξεινον πόντον ἀδεῶς ναυ-
τιλομένους, τὰ ἐνδότατα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀνιχνέ-
νειν. πυγάρνει στράτευμα μέγιστόν τε καὶ ἀλαιμότατον
ἐνταῦθα ἵπεξε, καὶ στρατηγὸς ἐπίσπνε καὶ ἀείσης. Βέ-
σσας τε γὰρ καὶ Μαρτῖνος καὶ Βούζης ἦσαν, ἄνδρες ἐν πᾶς
μάλιστα γεγυμνῶσι, καὶ πολέμιος συχνὰς ἀγωνισάμενοι.
ἔσαλτο δέ τε καὶ Ἰουστῖνος ὁ Γερμανὸς, νεάζων μὲν ἔτι
κομιδῇ, τὰ δὲ πολέμια ἤδη πεπαιδευμένος. Μερ-
μερόης δὲ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς ἐπειδὴ πρότερον Ἀρ-
χαιπόλει τε δὶς προσβαλὼν ἀπεκάρυσε, καὶ ἄλλα ἀπ-
πα ἐπιφέρων, ἃ δὴ ἐγὼ γε παρίημι. Μοχλῶντος δὲ
Προκοπίου τῆ Ῥήτορι τὰ μέχρι τῶνδε ἀναγέγραπται. τό-
τε δὲ αὖθις (ἐνθένδε γάρ μοι ἀρχομένῳ τὰ ἑφεξῆς ἁρ-
μοσίων) ἀφῖκτο μὲν ἐς Μοχίρισιν τε καὶ Κοτταιτα τὸ
φρούριον, ἐβούλετο δὲ τῶν ἐς Τελέφιν δυχωρίαν παρα-
μειψάμενος, εἶτα τὸν Φάσιδος γεφύραι πόταμὸν, καὶ
τῆ ἀπροσδόκητον τοῖς Ῥωμαίοις ἐπελθόντας, ἢν πειρα
ἐλθεῖν, εἴπως αὐ ὄνια γοῦν τῆ τῆδε πολισμάτων πα-
ρασήσασθαι δυνηθείη. ταῦτα δὲ αὐτῷ πράττειν ἐκ τῶ
ἐμφανοῦς πορδομένῳ καὶ ἐπίσπνι, ἀμήχανα δῶ. Μαρ-
τῖνος γὰρ ὁ στρατηγὸς ἅμα τῇ ἀμφ' αὐτὸν στρατιᾷ ἐς
τῶν Τέλεφιν ἱδρυμένος, φρούριον δὲ τῦτο ἀσφρόν
τε καὶ ἐχυρώτατον, διαβλαπτειν ἐπιμελέσατο τοὺς ἐ-
πόδους. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως τὸ χωρίον δύσβατόν τε καὶ
ἀπρόσοδον. φάραγγές τε γὰρ καὶ πέτραι ἀπορρωγῇσι καὶ
ἐς ἀλλήλας ἐπικλινόμεναι, συνεπτῶν ἀτεχνῶς τῶν ὑ-
ποκειμένων ἀξαπὸν ἐπιτέλεσιν. ἄλλωθεν δὲ κα ἴδοι τ-
ναιῶν εἰσπίπτα. τὰ γὰρ ἐχόμενα πεδία, ἐλώδη γέ
εἰσι δεινῶς καὶ τελμαπώδη, λόχμαι τε δασεῖαι καὶ δρυ-
μὰ ἀείσασιν, ὡς καὶ ἐπ' αὐδεὶ, καὶ πάνυ ἀζώνῳ ἀ-

ἄπορον εἶναι τὸ χῶμα, μή τι γε πλάθει ὠπλισμένοις. πλὴν αἰκὰ ⸂ὡς οἱ Ῥωμαῖοι οὐδὲν ὅτιοὖν πόνου ἀνίενται, εἴποτέ τι ἄρα ξύλου τε καὶ λίθου περιφραττον, καὶ θαμὰ ἐν τοῖσδε ἐμόχθουν. Διαπορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἐν τοῖς παροῦσι τοῦ Μερμέρου, καὶ πλεῖστα ξυλογιζομένῳ, προσπλθε ξυνοῖδεσθαι, ὡς οὔτε ἑτοιμωτέρως ἔχοντα ξυλύσει ἡ φρουρὰ τοῦ Ῥωμαίων, καὶ ἱρήμα ἀπώσοιτο, ὑ πάντως αὐτοῦ τὰ ἐς τὴν ξυνβασιν ἀνίενται ἴσαι. πολεμίων μὲν δὴ τῆ χώρᾳ ἐνδιελαχίστατα ἱρισδιότων, ὑχ' οἵοντε ἦν ἀμφοτέρων ἅμα κρατῆσαι· ἐκείνων δὲ ἀνιέντων, ἀλλὰ μόνον γε τὴν δυσχωρείαν ἀκέσασθαι, καὶ τὸ δυσπάμβολον τῆς πορείας, ἐς τὸ ῥᾷδον ἀμαυρότερος μετασκευάσαι, ὑ λίαν ἀδυνατα ἠγεῖτο. ἤλπιζε δὲ τὴν ὕλην ἐκτέμνων B τῇ πολυχειρίᾳ καὶ ἀναπαθαίρων, καὶ τῷ πεζῶν ἅ, τι αντίξοον ξυνολάπτων καὶ παραιφόμβος, ὑ χαλεπῶς ξυβιασεῖσθαι. ὡς ὧ οὖν ταῦτα ξυνεφέρετο, ἐπινόει τοιάδε. ἐσπέρτερο ἀθρόον τόρῳ τινὶ ἐλαυνόμενοι, δυσῃ τε καὶ ἀνυσίμῳ, καὶ οὐκ ἀνεκλείτο δυσφορῶν δῆθεν καὶ ἀχάλλων, καὶ τὸ ξυμπεσὸν ἀλοφυρόμβος· ἅ τε λόγος οὗτος, ἀνὰ πᾶν αὐτίκα ἐχώρει τὸ στράτευμα, ὡς ἅ στρατηγὸς πονήρως τε ἔχοι, καὶ ὅσον οὔπω λυπολεῖται· ὅσος τι αὐτῶν ἅρισα μιξαρεῖν τοῖς ἐναντίοις ἐπὶ τῇ τῆ οἰκείων ἀφοδοσίᾳ, καὶ λάθρα ἐξάγειν τὰ ἀπόρρητα· οὕτω δὲ τὸ μὲν αἰσυὲς ἐκ ἐγίνωσκον. ἀσφαλίσατο δὲ τὸ βούλβμα ἐκρύπτετο, καὶ αὐδὶ ἐς ἅπαντας τὸς φιλτάτους ἐξέπιπτε, μόνος δὲ τοῖς ἐν τῇ ὁμίλῳ C πεζαγομένοις ἐξεπαπμένοις τοῖς Ῥωμαίοις διηγγέλλον. οἱ δὲ ῥᾳδίως ἐπείθοντο, ὑ τοῦτον οἶμαι τῇ ἀγγελίᾳ, ὁπόσον τῇ βυλομένῃ τὰς γνώμας. ἐν᾽ὸς δὲ οὐδὲ τὸ ἐσεργὸν τὸ καὶ σωτήριον τῆς φρονῖδος ὑποκαλύπτες, ἀλλὰ λίαν ἀκριβῆ τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. ὀλίγαι τε παρωχήκεσαν ἡμέραι, καὶ ὁ Μερμερόης ὡς δὴ τεθνηκὼς ἀπήγγελλετο. ἔκρυπτε δὲ ἑαυτὸν ἐπὶ δωμάτιον, ὡς καὶ παρὰ τοῖς οἰκειοτάτοις τῶνδε νικῆσαι τὸν δόξαν. τότε δὲ οὐδὲ τὸ μᾶλλον τοῖς Ῥωμαίοις πεζεττόν τι ἐδόκει ἀγρυπνεῖν τε καὶ ἐπὶ πολὺ ξυπνοῦδαι. καὶ τότων μεθέντες τὰς περιφράξεις καὶ τὴν ἐκ πόνου ἀπραγασίαν, ἐς τὸ ἀνειμένον μετέβαλλον, πανυχιόν τε καθεύδοντες, καὶ ἐς τὰς ἐπαύλεις τῆ ἀγρῶν διαπόμβοι, καὶ οὔπω κατεπτοπκὼς ἦκλει

dæ eſt ac ſi Græce dicas χιτωνίσκια. Poſteaquam vero jam multi cum Martino fuga præcepta lo tuto eſſent conſtituti, viſum eſt amalbus præfectis ot ibi hoſtem expectantes acie inſtructa obſidereor, ulteriorque tranſitu prohiberenc. Erat vero quidam inter præcipuos, clariſſimoſque daces Theodorus nomine, genus quidem ducens a gentæ Zanorum, ſed apod Romanos educatus, quipea jam barbaricos mores, tamerſi patrii eraor, exuerat, & ad ſummam urbanitatem traduxerat. Hic itaque Theodorus cum ſuo agmine (ſequebantur eoim ipſum non pauciores quingentis iuæ nationis virl) circa Telephim adhuc ſtationem habebat. Mandarat enim ei Martinus ne prius inde diſcederet quam omnes hoſtes irruentes vidiſſet, eorumque namerum quoad fieri poſſet obſervaret, cognoſcereique quid virium, quid aaimi habereat. Tam ille (ut erat ad omoia ſtrenaus atque aodax) mandata exequitur, ac deinde, quum jam Perſarum copias propugnaculum ingreſſas vidiſſet, cognoviſſeique non eo tenus ſabſtirurum hoſtem, ſed conflictus eſſe percupidam, confeſtim inde ſe ſabduxit. Cumque io itiaere multos Romanorum non recta ad Ollaria contendentes deprehendiſſet, prour eis erat imperatum, ſed Lazorum domibus inſultantes, panicum & zeam ſiva ſemina, aliaque eſculenca rapientes, eos revocare aitebatur, temeritatis accuſans, qui neſcirent quibus io malis verſarentur. Quotquot igitur ex iis erant minus guloſi atque intemperantes, potiora moniti ei ſeſe adjunxerunt, & ſenſim ſe receperuat. Theodoro ramen locus non erat marare aantiandi præfectis, Mermeroem imminere. Nonaullis enim adhac extra caſtra rapiaæ intentis neque deſiſtentibus Perſæ repeare ſuperveniunt; & nonnallos quidem eorum obtruncant; reliqai concitariore curſu fugeates celeriter cum tumultu ejulatuque ia exercitum ruunt, adeo ur omaes repentino moru perturbari & ſupra modum expaveſacti, feceſſionem e caſtris feceriat. Præfecti vero (ocqua enim adhuc aciem ordinaraat) metuentes etiam ne barbari imparatos opprimerent, quæ antea ſtatota eraat neglexerunt, neque quid conſilii capereot ſciebant. Neque enim tempus deliberatioaem de rebus præſentibus admittebat, oeque ipſa animorum perturbatio. Motis igitur coaſeſtim e campo caſtris univerſas exercitus lo] turpem incompoſitamque fugam ſe cooverrit; neque antea a fuga deſtirerunt, quam ad ioſulam perveniſſeat. Diſtat autem hæc ioſala a Telephi quioque tammum paraſaagis; tantum irineris ſtrenal illi virl uaius diel ſpatio confeceruat celerrime currentes. Conſtat autem Paraſanga, ut quidem Herodoto & Xenophoati placet, triginta ſtadiis, ut vero nunc Iberi & Perſæ volnot, uon tantum ſupra viginti. Idem ſentiunt & Lazi; nequaquam tamen ea appellatione uruatur, ſed ἀνπαύλας, hoc eſt Manſiones vocant, & mea quidem ſentearia recte. Nam & hajali eorum ſingulis paraſaogis emeaſis & onera deponuur & paululum coaquieſcunt, aliis ad excipieada viciſſim onera ſucceedenribus; idque quoties faſtiraur, per totidem ſpatia itinera meriuntur & dividuat. Sive igitur hoc ſive illo modo paraſanga eſt appellanda, c L. ſtadiis a propugnaculo inſula hæc diſtat. Eſt autem locus hic vehementer muairus, neque facile pervius, fluviorum vorticibus circumcinctus. Phaſis enim & Docoaas diſtiactis alveis e Caucaſo deſſuentes, arque iairio qaam longiſſime inrer ſe diſtantes, illic cogente ita locorum ſitu, ſeaſim- ſibi mutuo appropinquant, non

Theodorus Zanus.

Edit. Pariſ. pag. 59.

Romanorum turpis fuga.

Paraſanga quot ſtadiis conſtet.

ἀνπαύλαι ſive Manſiones quid ſint.

Phaſis & Docones fluvii e Caucaſo fluentes.

A λίνου φωνῇ, χυβερνήλια. ἐδεῖ δὲ πολλῶν ἅμα τῇ Μαρτίνῳ προτερησάντων ἐς τὴν ἀσφάλειαν γενομένων, βουλόμενοι ἀπαντες οἱ στρατιῶται ἐνταῦθα τὰς δυσημερίας ἐκδέξασθαι, στῆσαί τε εἰς παράταξιν, καὶ ἀθρόοις ἐπιέναι αὐτοῖς ἀνὰ τὰ φρούρια ὁρῶντες. ἰὼν δέ τις τῷ ἐπιστήμονι ἐν τοῖς παξιάρχαις Θεόδωρος ὄνομα, τὸ μὲν γένος ἴλαχεν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Τζάνων, παρὰ Ῥωμαίοις δὲ τεθραμμένος, καὶ ἤδη τὸ βαρβαρικὸν τῷ ἤθει, εἰ καὶ πάνυ μάλα, ἀποδυσάμενος, καὶ ἐς τὸ ἀστειότατον μεταχορήσας. ὅτῳ δὴ οὖν ὁ Θεόδωρος ἅμα τῇ ἰδίᾳ δυνάμει, (ἕποντο γὰρ αὐτῷ μείους ἢ πενταχόσιοι ἀνδρες τῆς ἀμφ' αὐτὸν) ἀμφὶ Τήλεφιν ἐνιδρυμένος, ἀφικνοῦμενον ὑπὸ Μαρτίνου μὴ πρότερον ἐκδιδρᾶναι χωρῆσαι, πρὶν αὐ θεάσοιτο ἅπαντας τοὺς πολεμίους εἰσβεβληκότας, εἰκάσαι τε αὐτοὺς ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ γνόντα ὅπως ἔχοιεν ὁρμῆς τε καὶ γνώμης. ὁ δὲ (ἰὼν γὰρ ἐς ἅπαντα δραστήριός τε καὶ θαρραλέος καὶ δεινὸς ταῦτα ποιεῖν) καὶ εἶναι ἐπιδὴ παρόντα οὐδὲ πάλαι δεῖν Περσῶν ἐντὸς τῶν φρυκτῶν, ἵνα τε αὐτὸς ἐμέχρι τοῦδε σημαίνοιμι, ἀλλὰ καὶ σφᾶς πολεμιωτάτους, αὐτίκα ὥρμα. ἅμα δὲ καὶ τῶν περὶαν πολλὰς τῆς Ῥωμαίων ἐκ διὰ δυσχερείας ἐς τὰ χυβερνήλια ὑπερβαινόντων, ἀλλ' ἐκ οἰκείας Λαζικῆς εἰσανδήσαντας, καὶ ἁρπαζομένης ἤδη καὶ ζωῆς καὶ ἄλλα ἅττα τῆς ἐνδαίμονος, ἀπελαύνειν τε αὐτοὺς ἐπειρᾶτο καὶ κατεμέμφετο τῆς παρουσίας, ὡς ἐκ εἰδότας ὑπερτυγχάνουσι ἅττα καὶ ὅσοι μὲν οὖν αὐτῶν λίχνοι τε καὶ ἀόκνοι, ὅτοι δὰ μαθόντες τὸ λῷον, ξυνεκτείνετο νε- B αὐτῷ καὶ βάδην ἀπεκομίζοντο· πλὴν ἀλλ' ἐ γαλήνιται χώρα τῇ Θεοδώρου χολαίτερον διαγγέλαι τοῖς στρατιώταις νῷ ἐπήλυσιν τῶν Μερμερόη. ἐοίκει δὲ ἔτι ἐκ τῶν στρατοπέδων ἀρπαγῇ ἐχομένοις καὶ ἐκ αὐτίκα, ἐπιφοιτῆσαι ἀθρόοι οἱ Πέρσαι, καὶ ὀλίγους μὲν αὐτῶν ἔκτειναν· οἱ δὲ ἄλλοι, δρομαίοις ἴθυγον, καὶ δὴ ἐξαπίνης ἐσπέπτωσαν ἀνὰ τὸ στρατόπεδον ξὺν οἰμωγῇ καὶ θορύβῳ, ὡς ἅπαντας ξυναραχθῆναι τῇ αἰφνιδίῳ, καὶ πῦρα τῶν μετεῖν δεημάτων, ἐς ὑπαγωγὴν μεταίρεσθαι. οἱ δ' στρατιῶται, (ὅπως γὰρ αὐτοῖς ἐς φάλαγγα ὁ στρατὸς ἐπέπαγτο) ἀδόκητος καὶ ὧν μὰ σφίσιν ἐ παρεσκεύασμένοις ἐπιοῦσι οἱ βάρβαροι, πεμφόντων μὲν τὰ φρούρια δεκαθέντα, ἐκ ἔχον δὲ ἔ, νε καὶ γένοιτο· ὅτε γὰ D βουλεύεσθαι αὐτοῖς περὶ τῷ παρόντι ὁ καιρὸς ἐπέδυ, καὶ τῇ ἥδη καπαπλήγθαι τὰς γνώμας. ἀθρόως οὖν ἅρασθαι ἐκ τῶ πεδίου καὶ ἅπασι ἐπαγάλλεσθαι τὰ στρατώματα, ὧχοντο ἀγωνῶς καὶ ἀκόσμως, καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο θέοντες, πρὶν ἐς νῆσον ἐνῆδαι. ἄπεισι δὲ ἡ νῆσος ἥδε Τηλέφου, πέντε μάλιστα Παρασάγγας. τοσαύτην ἄρα οἱ γοητεῖοι ἀνθημερὸν πορείαν διήνυσαν, ὠκύτατα πεφυγότες. ἔστι δὲ ἡ παρασάγγης, ὡς μὲν Ηρόδοτῳ δοκεῖ καὶ Ξενοφῶντι, τριάκοντα σταδίων, ὡς δὲ τῶν Ἰβήρων καὶ Πέρσαι φασὶν, ἐς ἐπὶ μάλα τῆς ὀκτὼ πλείονα. Λαζοὶ δὲ ὅπῃ μὲν καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, οἱ μέσῳ δὲ τῇ ὀνόματι χρῶνται, ἀλλὰ ἀναπαύλας καλοῦσι, καὶ εἰμὶ οἰκότως. οἱ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἀχθοφόροι ἕκασον παρασάγγαι πεφορτώδοντες, τάπ φορτία νιθέντα, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐλάχιστον ἀναπαύσαντι, ἕτερον δὴ E πα ἀμοιβαδὸν ἀχθοφορέοντα, καὶ καθόσον τῶν δρόμων, ἐς τοσοῦτον τοὺς ὁδοὺς ἀμοιβαίους καὶ καπαπήμονας. ὅτι δὴ οὖν ὅπως, εἴπ ἐκείνους τὸν παρασάγγαι κλιπίοι, ποσπίοπτ γε καὶ ἐκπὸ σαδίους ἐα τῷ φρυκτῷ ἀ πόσος διέρχεται. ἔστι δὲ τὸ χωρίον ἐπικαιρότατος ἰχυρὸν, καὶ ἐκ διέρασθαι, τοῖς ἐπὶ ποσμοῖν παραβαλλόμβοις δίναις. ὅτι δὲ Φάσις καὶ Δοκωνὸς, ἐκ τῶ Καυκάσου ἐξαιρεσθὸν καπαῤῥέοντε, καὶ πολλῷ τὰ πρῶτα διεστηκότε, ἐνταῦθα τῷ ξόπων δίνοις ἀναγκαζόμενοις ὑφ' ἅμα πλησιάζειν ἀλλήλοις καὶ ἐκένε ἀπόθεν φέρε-

δεῖ· ὡς τι ἀμύλει τῇ Ρωμαίων διώρυχά τινα μαχαιροποιηθέντων, ἢ ἐκ τοῦ Φάσιδος ἐκρυὸν εἰς τὸν Δοκωνὸν μετοχετευσάντων, τότῳ δὲ τῇ τρόπῳ, ἐς τὸ ὄρος τῶν τετραμμένα τῆς νήσου ἀνάδην ἄμφω τὼ ποταμὼ, & ξυκελλόμενα τὸν χῶρον. ἐντεῦθεν δὲ αὖθις καμπὰς τε & περιλιμνὶς ποιησάμενοι, ὡς ὀλάχιστόν τι χᾶμα τῆ πεδίῳ εἶσω ὑπολαμβάνειν. προϊόντες δὲ ἀνὰ τὰ πρόσω, ἐς δυσμὰς τὸν ἅλων ξυμβάλλουσιν ἀνομαίους ἢ ἀναμίγνυσθαι πλεῖστα, ὡς ταύτῃ γε ἄπρω τὰ μεταξὺ νῆσον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἰσπλεῖσθαι. ἐνταῦθα μὲν αὖθ οἱ Ρωμαῖοι ἐτύγχανον ξυνειλεγμένοι. ὁ δὲ Μερμερὼς ἐς τὰ χυτροπώλια παρεγενήθης, καὶ πολλὰ τῆς ἀναισθείας ἐπιπλήξας τῷ ἀνδρὶ, ὡς ἀδύνατος & λοιδορησάμενος, ἤγνω μὰ παραπέρω εἶναι, μηδὲ τῇ πόρῳ προσβάλλειν. ὅπῃ γὰρ τὰ ἐπιπλοῦσα ἐκποδίζεσθαι τοσούτῳ στρατῷ ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ οἷός τε εἶη, ὅπῃ ἄλλως παρεσκάφατο ἐς πολεμίαν. τυγχάνει δὲ ὁπλοποιὰ μὲν αὖθις αὐτόθι Τάλεφὶν τε καὶ πολὺ πολὺν δυσχωρείαν, ἃ μάλα ἐδόκει, ξύλα δὲ καὶ ἀκάνθας αὖθις πῦρ τὸ παρεῖναι ζεύξας, τὰς τῶν Φάσιδος ἄχθας ἐφ' οἷον γέφυραν τεκτηνάμενος, διεβίβαζεν ἀδεῶς ἅπαν τὸ στράτευμα, οὐδενὸς ἐνοχλοῦντος. ἐν δὲ τῇ ἐς Ονόγουρον Πέρσας ἱδρυμένης τὸ πρόσθεν, ὃ δὴ πρότερον αὐτὸς ἐν τῇ Ἀρχαιοπόλιος πεφυκὸς διὰ ἐπιτείχισμα κατὰ τῆ Ρωμαίων ἀντισήσατο, ἀλλὰ τότε γε τοὺς Πέρσας ἐπιδιαρτισίας, καὶ ἔπρα διώκων ἐμβαλὼν, ἐν ἅπασι τὰ τῆδε ὡς ἐθέλει κρατυνάμενος, πάλιν ἐς τὸ Κατάϊσιν ἐν Μυχέρσιν ἐπανῆκεν. αὐτίκα δὲ ἐσθ' ὑπὸ πεπιεσμένος & ἀθυμίᾳ πολλῇ καὶ πάνυ, τὸ μὲν πλέον τῶν στρατῶ ἐν ἀλκιμώτατον αὐτὸ καταλελοιπὼς ἀφυλάκτους τὰ οἰκεῖα, αὐτὸς δὲ ἐς Ἰβηρίαν τὴν χώραν μετῆλθε. ἐν τούτῳ ἐς πόλιν Μιχιλδὰ ἅπα καλουμένην μόλις ἱγμένος, ἐν ᾗ ἐτύγχανε τὰ πάθοις, τότε δὴ πάνυπνος ὡς ἀληθῶς ὁ Μερμερὼς, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα παρὰ Πέρσαις γενόμενος, ἐν δουὸς μὲν ἐς βιβλίαν, ἔτος δὲ τὰ πολέμια, καὶ σφόδρα τὴν ψυχὴν ἀνδρειότατος· ἐς δὲ γηρωὸς ὢν ἤδη, καὶ ἐν πλεῖστα ἄμφω τὸ πόδε πεπηρωμένος, καὶ οἷος μηδ' ἐφ' ἵππου ὀχεῖσθαι, ἅμως ἐμόχθει ὥσπερ τις νεανίας Ρωμαλεώτατος· καὶ ἐν ἀπηνέσθη φορὸς τοὺς πόνους, ἀλλὰ φαιδίμως ἐς τὰς παρατάξεις ἐφοίτα, καὶ ταύτῃ τοὺς μὲν ἑαυτοῦ κατέπληττε, τοὺς δὲ οἰκείους παραιῶν ἐν ἐγαλάδεμβος ἐν τὰ στρατικὰ ὀρθῶς ἐξεπάτησε, πολλὰς ἀνεδήσατο νίκας. „ ἅπως ἄρα τὸ στρατηγεῖν, οὐ σώματος Ῥώμῃ, μᾶλλον „ μὲν αὖθ φρονήσει δοτέον. τότε δὲ τὸ σῶμα τῶ Μερμε„ ρόι οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἀνελόμβοι, ἐν ἀνὸς ποτ τῶ ἄστεος ὑποκαμόντος, ὅπῃ δὴ ἐρημὸν τε & ἀκάλυπτον ἐν τὰ πάντεμεν ἴδοιτο νόμον, κυσί τε ἅμα ἐν τοῖ ὀρνέοι τοῖς ὅσα μιαρὰ ἐν παροβόρα παρανάλωμα γινώσκουσι. ὧδε δὴ καὶ ἐς τὸν παρὰ οἱ Πέρσαι νομίζουσι, ταύτῃ τὸ θνητὸν ἀφαιρούμενον, γυμνὰ δὴ τὰ ὀστᾶ πύθεται ἀποράλλειν ἀνὰ τὰ πεδία παμμιγέμενα. Θῆρ γάρ τινι ὑμβαλεῖν ἢ λάρναξι τὸς τεθνεῶτας, ἢ ἐν τῇ γῇ κατακρυπτεσθαι, πίστις θέμις αὐτοῖς. ἐφ' ὅτῳ δὲ ἂν σώματι μὴ θάπτον τὸν καταπτᾶσι οἱ ὄρνις, ἢ οἱ κύνες ἀνὰ αὐτὰ ἐπιφοιτῶντες ἐξαπαράξωσι, πῶν δὴ ὑπολαμβάνει τὸν ἄνθρωπον βίβλον γεγονέναι τῆς ὄψεως, ἐν ἡ ψυχὴν ἄδικον ἐν βαρυβρᾶδη, ἐν τῇ κακῷ δαίμονι ἀνεμίνλιν. τότε δὴ ἔτι ἐν μᾶλλον οἱ ἐπιτήδειοι, τὸν λείψανον ἀλοφύρονται, ὡς τελεώτατα τεθνηκότα, ἐν ἐ μετὸν αὐτοῖ τῆς πρείττονος μοίρας. ἃ δὴ αὖ τάχιστα καταβραδύειν, μακαρίζουσι τὰς δαίμονίας ἐν τὴν ψυχὴν ὑπερήγανται ὡς λίαν ἀρίστην ἐν διοτεταλον, ἐν ἐς ἢ ἄγαθὸ χῶρον ἀναβιωσομένην ἢ πολλοὶ ἐν ἀσμενοτερομένα τὸ στρατιδῷ τύχοιεν τοῦ δυσκολωτάτῳ πεπιεσμένοι, ἐμπροὶ ἔτι ἄγονται ἐν ὑφάλειον. ἐπειδὰν

Αμβίαν.

magno amplius intervallo ſejuncti : adeo ut Romani alveo quodam ducto , Phaſidiſque amnis aggere perfoſſo , ejus fluenta in Doconam derivarint , eaque ratione duo hi fluvii , qua parte inſula in Orientem vergit , in unum eoeant , locumque cingant . Inde vero rurſus quum ſinuoſi quoddam anfractuſque faciant , non exiguum campum intra ſe complectuntur . Ulterius vero progreſſi ad Occidentem ſolem ſponte ſua eoeunt , penitusque commiſcentur : ita ut quicquid ab his intercipitur perfecte inſulam efficiat. Hic itaque collecti Romani ſubſiſtebant . Mermeroes vero quum ad Ollarie veniſſet , multiſque contumeliis verborum mollitiem ignaviamque non eudientibus objeciſſet , cenſuit ulterius ſibi progrediendum non eſſe , neque inſulam invadendam . Neque enim tanto exercitui commeatus in medio hoſtili terræ ſuppetere poſſet , neque alioquin ed obſidionem bene comparatus erat . Quocirca redeundum ſibi Telephin & ad illas locorum difficultates nequaquam cenſens , tabulit cratibuſque & taribut eum in uſum confectis Phaſidis ripas jungens , ac veluti ponte ſternens , univerſum exercitum intrepide nemine obſiſtente trajecit , ac Perſas quidem , quos in Onogori locarat , caſtello quod ipſe antea in ditione Archæopolitana ut adverſus Romanos propugnaculi loco eſſet ſtruxerat , quum animaſſet , validioreque præſidio auxiſſet , omniaque illic quantum poterat communiſſet , Cotæſium denuo & Muchitiſim ſe recepit . Repente autem morbo quodam correptus , quum peſſime haberet , maxima valdiſſimaque exercitus parte , qui ſua tuerentur , ubi relicta , ipſe in Iberiam conceſſit , ægreque in oppidum Mechille ita dictum delatus , quum vim morbi ferre non poſſet , ibi tum vete tandem diem obiit Mermeroes , vir ſane Inter Perſas præſtantiſſimus , maxime conſilii , reique bellicæ peritiſſimus , animique vehementer ſtrenui : qui quidem eum jam gravis annis , & a multo tempore utroque pede claudus eſſet , neque equitare poſſet , laboribus tamen perinde ac robuſtiſſimus aliquis juvenis vacabat , neque ullos labores detrectabat ; ſed lectica geſtatus in aciem prodibat , eaque ratione & hoſtibus terrorem incutiens , & ſuos animans etque exhortans , quæque facto opus erat recte adminiſtrans , multas retulit victorias : uſque adeo virtus Imperatoria non corporis roboſi potius quam prudentiæ eſt adſcribenda . Tunc utique demortuum Mermerois corpus ipſius familietes elatum , eattaque oppidum deportatum ſolum ita ac nudum patrio ritu canibus pariter atque avibus obſeœnis quæque cadaveribus paſcuntur devorandum expoſuerunt . Hunc enim ſepeliendi morem obſervant Perſæ , atque hac ratione abſumptis carnibus , nuda oſſa ſparſim per campos projecta putreſcunt . In capſa enim aliqua vel loculo condetu , vel ettem terra obtenmulare neutiquam fas eſt . Cuicumque vero cadaveri non ſtatim advolatint aves , vel accurrentes canes non illico dilanjatint , illius hominis impuros fuiſſe mores credunt , enimumque injuſtum & barathro dignum , maloque dæmoni dicatum . Tum porro , & quidem magis , neceſſatil atque amiei jacentem lugent , lamentiſque proſequuntur , ut penitus emortuum , neque melioris fati participem . Qui vero quam citiſſime devotatus fuerit , ſciſcitiſſimum prædicant , ejuſque animum ſumma edmiratione proſequuntur , ut longe præſtantiſſimum & Deo ſimilem , & in beatas ſedes evolatarum . Promiſcua vero & obſenior turba , ſicubi in exercitu graviſſimo aliquo morbo prematur , ſpirantes adhuc & mente conſtantes educuntur : poſteaquam ve-

Mechilla oppidum.

Mermeroes mors.

Mermeroh laus.

Prudentia in Imp. virtute potior.

Sepeliendi mos apud Perſas.

Perſæ mortuos non ſepeliunt.

pag. 61.

Perſarum barbarus ritus.

ro expoſitus in hunc modum aliquis fuerit, panis, fruſtum ei & aqua baculuſque juxta apponuntur, at quamdiu cibum deguſtare poſſit, & virium aliquid ei ſuperſit, baculo illo animantia irruentia arceat, epulonesque propulſet. Si vero nondum quidem interierit, vincat tamen vis morbi adeo ut jam manus amplius movere nequeat, tum utique miſerum ſemimortuum & jam animam agere incipientem devorant, & ſpem diutius etiam fortaſſe vivendi præripiunt. Multi enim quum jam convaluiſſent, domum redierant veluti in ſcena & tragœdia, ex tenebricoſis Orci portis revertiſſi, macilenti quidam & decolores, obvioſque terriculantes. Si quis autem ita redeat, averſantur eum omnes & defugiunt ut maxime placularem, & inter fabricarios adhuc eam cenſent; neque antea priſtinam vitæ inſtitutum colere ei permittitur, donec a Magis expiatum fuerit piaculum exſpectatæ mortis, & quodammodo vita redonetur. Et certe manifeſtum eſt ſingulas hominum nationes, ſi cui legi, quæ a multo tempore obtinuerit, aſſaeverint, optimam eam æquiſſimamque judicare; & ſicubi quid prætet eam fiat, tejectaneum id ipſis ac ridiculum videri, dignumque cui fides abrogetur. Inventæ ſunt tamen ab hominibus ſuatum legum rationes & cauſæ aliæ atque aliæ, fortaſſe quidem veræ, fortaſſis autem & ad perſuadendum comparatæ. Quo fit, ut miram mihi non videatur ſi & Perſæ rituum ſuorum rationem reddentes, eos etiam quibuſvis aliis præſtare cenſeant. Illud vero & quidem vehementer mirot quod veteſtiſſimi illius regionis habitatores, Aſſyrii videlicet, Chaldæi & Medi, non eadem cum Perſis ſentiant. Nam circa Ninivitarum urbem, & circa Babylonicam ac præterea Mediçam regionem tumuli & capræ eorum, qui olim mortui fuerunt, exſtant, non aliter quam noſtrum morem ſervantes; & ſive corpora ſint, ſive cinis quod iis conditur, atque illis Græcanico ritu crematis, neutiquam cerre ſimilia hæc eis quæ nunc ſiunt fuerunt. Nequaquam itaque illi hoc pacto ſenſerunt, neque ita, ut qui nunc, vivunt & ſepulturæ & thori jura pro ſua libidine violarunt, non ſolum cum ſororibus & neptibus rem habentes, ſed patres cum ſuis matribus. Hujus enim flagitii novum ab eis exemplum ſtatutum fuiſſe, manifeſtiſſime hinc cuivis liquere poteſt. Fertur namque magnam illam Semiramim Aſſyriam eo incontinentiæ veniſſe, ut cum filio ſuo Ninya congredi voluerit, atque adeo juvenem ſollicitaſſe; illum vero tecuſaſſe moleſteque tuliſſe. Tandem vero quum matrem libidinis impatientem urgentemque cerneret, eam interfeciſſe, & hoc potius quam alterum illud ſcelus perpetrare maluiſſe. Atqui ſi lege hæc permiſſa fuiſſent, nequaquam, uti arbitror, Ninyas eo crudelitatis veniſſet. Sed quid attinet hæc perquam vetuſta commemorare? Paulo enim poſt Macedonica tempora & Perſarum everſionem, ajunt Artaxerxem Darii filium, matrem ſuam Patiſatidem quum eidem quo Semiramis malo obnoxia rem ſecum habere cuperet, non quidem necaſſe, declinaſſe tamen itacunde ac rejeciſſe; quod neque pium id eſſet, neque patrium, neque in communi vita conſuetum. Perſæ vero qui nunc ſunt, printes quidem mores ferę omnes neglexerunt atque abjecerunt, alienis vero ac veluti adulterinis inſtitutis utuntur, Zoroaſtri Oromaſdæ diſciplina deliniti. Hic autem Zoroaſter ſive Zsrades (duplex enim ei appellatio tribuitur (quando primum floruerit & leges condiderit, li-

Concubitus promiſcui apud Perſas.

Edit. Parif. pag. 62. Semiramidis inaudita libido.

Patisatidis libido.

Perſæ Zoroaſtri diſciplinam ſequuntur. Zoroaſter quis fuerit.

A δέτις ὕπος ἐκτεθεὶς, ἄρτου τρύφος αὐτῷ καὶ ὕδωρ καὶ βακτηρία ξυμπαράκειται, καὶ μέχρι μὲν οἵός τε ἦν τῆς ἐδωδῆς ὑπογεύεσθαι, καὶ τι διωλύμενος αὐτῷ ὑπολείποιτο, ὁ δὲ ἀμύνεται διὰ τῆ βακτηρίᾳ ταύτῃ τὰ ἐπιόντα τῆ ζώων, καὶ ἀποσοβεῖ τὰς διατομάς. εἰ δὲ σῶπω μὴ ἐφθαρείη, νικᾷ δὲ ὅμως τὸ τῆς νόσου ὡς μηκέτι κινεῖσθαι τὸ χεῖρε, τότε δὴ τὸν δείλαιον ἡμιθνῆτα καὶ ἄρτι ψυχορῥαγῆ ἀγόντες ἀρχόμενον κατεσθίουσι, καὶ προαφαιροῦνται τὴν ἐλπίδα τῆ ἴσως ἀφικνεῖσθαι. πολλοὶ γὰρ ἤδη ἀναρρωσθέντες ἀπῳκίσησαν ἐς τὰ οἰκεῖα, καθάπερ ἐκ σκηνῆ τε τραγῳδίᾳ ἐκ τῆ σκότε πυλῶν ἀφιγμένοι, ἰχνοὶ τινες καὶ ὑπερχρωτες, καὶ ἄλοι διδύττεσθαι τὰς ὀντυχάνοπας. εἰ δὲ τις ὕπος ἐπαντῖξει, ἐκτρέπονταί γε αὐτῶ ἅπαντες, ἐ ὑποφεύγουσιν ὡς ἐναγέστατον, ἐ μόνον τὰς χθονίους ὅτι πλανῶνται, ἢ ἐ πρότερον οἱ ἐφεῖται τῆ ξυνόδων μεταλαχεῖν διαπεμάσαν, ὁφὶν ὑπὸ τῆ Μάγων ὑποκαθαρθεὶν τὸ μίασμα δόξῃ τῶ ἐλπισθέντος θανάτε, ἢ οἷον ἀπαλλάξασθαι τὸ σὺν τῆς βιῶναι. καὶ δῆλον μὲν ὅτι δὴ τῆ ἀνθρωπείων ἰδρῶν ὡς ἕκαστοι, εἰ γε ὀτιῳδηοῦν νόμῳ ἐκ πλείστε νενικήκοτε ἐμβιοτεύσαιεν, τῶτον δὴ ἄριστον ἡγοῦνται καὶ θειότατον, καὶ εἴπῃ τι παρ' ἐκεῖνον φράττοιτο, φλαῦόν τε αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ καὶ καταγέλαστον, καὶ ὁποῖον ἤδη καὶ ἀπιστεῖσθαι. εὕρηνται δὲ ἔμοιγε αἰτίαι τοῖς ἀνθρώποις ἢ λόγοι τῆ οἰκείων περὶ νόμων, ἄλλοθι ἄλλοι, τυχὸν μὲν ἀληθεῖς, τυχὸν δὲ ἧς τὸ πιθανώτερον ἐσαεὶ δασμένοι. καὶ ἐδὲν οἶμαι θαυμαστὸν, εἰ Πέρσαι τὰ παρ' αὐτοῖς ἐθη αἰτιολογοῦντες, ἀμείνονα πειρῶνται τῆ ἑκασαχῆ ὑπαίνειν· ἐκεῖνο δὲ ἔλαττον θαυμάσαιμι ἄν, ὅτι δῆοι παλαίπατοι τῆς χώρας οἰκήτορες, εἴτε ἔ ἄν ὕτοι Ἀσσύριοί τε ἢ Χαλδαῖοι ἢ Μῆδοι, ἀλλ' ἐκείνοις γε ὑ ταυτὰ δόκει. ἢ ἔν ἀμφὶ Νίνον τὴν πόλιν, ἢ ἀπὸ τῆ Βαβυλωνίων χώρας, ἢ πρός γε τῆ Μηδικῆ, τύμβοι τε ἢ θῆκαι τῆ πάλαι πεθνηκότων ἵδρυντο, ἐκ ἄλλον τινὰ ἢ τὸν ἀμέτερον ὑποσώζοντες τρόπον, ἔ εἴ τι σώματα, εἴτε κόνις ἐὰν τὸ κρυπτόμενον. ὡς δὴ ἐκείνοις γε ἢ παρ' Ἕλλησι νόμον πυρποληθέντων, ὑδαμῶς ὁμοίᾳ γε ταῦτα τοῖς τῶν γενομένοις τότ' ἔχεσθαι ἔοικε. ἐκοῦν ἐκείνοι γε οὐδὲ ἐγίγνωσκον, ὅτε περὶ τὰς παρὰς, ἀμφοῖν ἀλόχοιν δὲ ἐς ἢ μὲ δίκης παρανομίαν, ὁποῖα εἰ τινὶ ἀκολασταίνοιεν, ἀ μόνον ἀδελφαῖς τε ἢ ἀδελφιδαῖς ἀνέδην μιγνύμενοι, ἀλλὰ πατέρες τε θυγατράσι, ἢ τὸ δὴ πάντων ἀνοσιώτερον (ὦ νόμοι γε ἢ φύσις) ἐοὶ τοῖς τεκέσαις. ὅτι γὰρ αὐτοῖς ἢ τῶτο κεκαινοτόμηται, ἐκεῖθεν ἂν τις συρίσαιτο ἥδιγνοῖν. λέγεται γὰρ ποτε Σεμίραμιν τὴν πάνυ τὴν Λασυρίαν εἰς τῶτο ἀκρασίας ἀγμίσαι, ὡς Νινύᾳ τῆ παιδὶ ἐθελῆσαι ξυμβῆναι ἐς ταυτὸ, ἢ δὴ πειρᾶν τὸν νεανίαν, τὸν δὲ ἀπωθεῖσθαι ἢ χαλεπαίνειν, ἢ τελοῦντα, ἐπειδὴ αὐτὼ ἐώρα σφαδάζουσαν ἢ ἐγκειμένην, ἀποκτεῖναί τε τὴν μητέρα, ἢ τὸ δὴ τὸ ἄγος αὐτ' ἐκείνης ἐλεῖσθαι. καὶ τοι εἰ νόμῳ ταῦτα ἐφεῖτο, ἐκ ἂν οἶμαι ὁ Νινύας ἐς τόδε ὠμότητος ἦκε. ἢ τί δεῖ τὰ λίαν παλαίπατα λέγειν; ὀλίγῳ γὰρ ὕμεροθεν τῆ Μακεδονικῶν ἢ τῆς τῆ Περσῶν καταλύσεως, Ἀρταξέρξῃ φασὶ τὸν Δαρείε, Παρυσάτιδος τῆς μητέρος παραπλήσια τῆ Σεμιράμιδι παθόντος, ἢ ξυγγενέσθαι οἱ ἐθέλοντος, ὑποπτεῦσαι μὲν αὐτὼ ἥκιστα, ἐκκλῖναι δὲ ὅμως σωὶ ὀργῆ ἢ ὑποστῆσαι· ὡς δ' ἐχ ὅσιον τοῦτό γε, οὐδὲ πάτριον, οὐδὲ τῆ βίῳ ξυνθεισμένον. Πέρσαις δὲ τοῖς νῦν, τὰ μὲν πρότερον ἤδη χαῦνά τι ἅπαντα παρῆται ἀμέλει ἢ ἀπατῖξ ἅπανται, ἀλλοίοις δὲ τισι ἢ οἷσι τυφθυμίοις χρῶνται νομίμοις ἐκ τῆ Ζωρόαστρου τῆ Ὀρμάσδιος διδαγμένοις κατακλιθέντες. εὗτος δὲ ὁ Ζωρόαστρος, ὅτις Ζαράδης (δοκεῖ γὰρ ἐπ' αὐτῆ ἡ ἐπωνυμία) ὁπηνίκα μὲν ἤκμασε τῶν ἀρχαίων, καὶ

τὰς νόμους ἴδιον, οὐκ ἔστι σαφῶς ἐξευρεῖν. Πέρσας A
δὲ αὐτῶν οἱ πάνυ ἐπὶ τυράννων, ὅτου δὲ τὶ ἁπλῶς φασι
γεγονέναι, ὡς λίαν ἀμφιγνοοῦσι καὶ οὐκ εἰναι μαθεῖν,
πότερον Δαρεῖου πατὴρ, εἴτε καὶ ἄλλος ὅτις ὑπῆρχε τ-
ράσπης, ἐφ' ὅτῳ δ' ἂν καὶ λαῖδεσι χρόνῳ, ὑφηγητὴς αὐ-
τοῖς ἐκεῖνος, καὶ καθηγεμὼν τῆς Μαγικῆς γέγονεν ἀγι-
στείας, καὶ αὐτὰς δὴ τὰς θρησκείας ἱερουργίας ἀμείψας,
παμμιγεῖς τινας καὶ ποικίλας ἀνέφηνε δόξας. τὸν μὲν
ὃν παλαιὸν, Δία τε καὶ Κρόνον, καὶ τὸν σὺν ἅπασιν
τοῖς παρ' ἕλλησι θρυλλουμένοις ἐτίμων θεοῖς, πλὴν γε
ὅτι δὴ αὐτοῖς ἡ θρησκεία οὐχ ὁμοίως ἐσώζετο. ἀλλὰ
βέλος μὲν, τὸν Δία τυχὸν, Σάνδιόν τε τὸν Ηρακλέα,
καὶ Ἀναΐτιδα τὴν Ἀφροδίτην, ἢ ἄλλος τὰς ἄλλῃ ἐκά-
λουν, ὡς που Βηρωσσὸς τε ἡμῖν τὰ βαβυλωνίῳ, καὶ Ἀθαν- B
κλεῖ, ἢ Συμμάχῳ τοῖς τὰ ἀρχαιότατα Ἕλλησιν τε
καὶ Μήδων ἀναγραψαμένοις ἱστορεῖται. πλὴν δὲ ὡς τὰ
πολλὰ τοῖς Μανιχαίοις καλουμένοις ξυμφέρονται, ἐξ ὅσου
δύο τὰς θρόνους ἀγαθὰς ἀρχὰς, καὶ τὴν μὲν ἀγα-
θὴν τε ἅμα καὶ τὰ κάλλιστα τῆς ὄντως ἀποκυήσασαν, ἐναν-
τίους δὲ καὶ κατ' ἄμφω ἔχουσαν ἑτέραν, ὀνόματά τε
αὐτοῖς ἐπάγουσι βαρβαρικὰ, καὶ τῇ σφετέρᾳ γλώττῃ πε-
ποιημένα· τὸν μὲν δὴ ἀγαθὸν εἴτε Θεὸν εἴτε δαίμονα, Ὁρμισδάτην ὀνομαλοῦσι, Ἀρειμάνης δὲ ὄνομα τῇ κακίσ-
τῃ ἀλεθρίᾳ· ἑορτὴν τε πασῶν μείζονα τὴν τῶν καινῶν λεγο-
μένην ἀνάφασιν ἐκτελοῦσιν, ἐν ᾗ τῶν ὀρνίθων πλεῖστα καὶ
τῶν ἄλλων ζώων ὑπόσα ἄγρια καὶ ἡμερώτερα κατακτείνοντες,
τοῖς Μάγοις προσάγουσιν, ὥσπερ ἐς ἐπίδειξιν εὐσεβείας. C
ταύτῃ δὴ οἴονται, τῇ μὲν ἀγαθῇ κεχαρισμένα ἔργα ἐργάσε-
σθαι, ἀνὴρ δὲ τῷ λυμαίνεσθαι τὸν Ἀρειμάνιον. γεωρ-
γοῦσι δὲ ἐς τὰ μάλιστα τὸ ὕδωρ, ὡς μηδὲ τὶ σφόσπε αὐ-
τῇ ἐναπονίζεσθαι, μήτε ἄλλως ἐπιδιγγάνειν, ὅτι μὴ
πόνου τε ἕνεκα τῆς τῇ φυτῶν ἐπιμελείας. πολλοὺς δὲ
καὶ ἄλλους θεοὺς ὀνομάζουσι καὶ ἱλάσκονται, τὸν ἐπίλιπόν. θυ-
σίαις τε χρῶνται καὶ ἀφαγισμοῖς, καὶ μυστείαις, καὶ τῷ ἐπ-
λήπτῳ. τὸ ἦτορ αὐτοῖς, τί μοῦρα τε εἶναι δοκεῖ καὶ ἀγώνατον,
καὶ τί ῥιψοκινδύνως τισὶν ἱεροῖς τε δῆθεν καὶ ὑποκειμέ-
νοις, ἄσβεστον οἱ Μάγοι φυλάττουσι, καὶ ὡς ἐκεῖνο ἀφορῶντες,
πῆς τε ὑποῤῥέοντος τελέτας ἐκτελοῦσι, καὶ τῷ ἐσομένων πέρι ἀ-
ναπυθάνονται. τοῦτο δὲ οἱ μὰ τὸ νόμιμον, ἢ παρὰ Χαλ-
δαίων, ἀλλ' ἑτέρωθι τῶν ἀνελέγκτου γένους. οὐ δὲ δὴ τοῖς ἄλλοις D
ξυμβαίνει. αὐτοῖ πως ἀρα αὐτοῖς ἀδόξα ἐκ πλείστων ὅσων
ἰδιοτρόπως ἡρανισμένη, ὡς ποικιλώτατα ξύγκεισται. καί μοι τῦ-
το οὐκ ἄνευ ἔρυτης δοκεῖ γεγενῆσθαι. ἄλλως δὲ ὅπου πολιτείαν
ἐκεῖθεν πλείστας μορφάς τε καὶ σχήματα μεταβαλοῦσαν, καὶ
ἐν ταυτῷ μέσον ἐπιπλέουσα οὐ διαρκέσασαν, ἀλλὰ μυ-
ρίων ἰδιοτρόπων ἄλλοτε ἄλλων ἐπικράτειαν δεξαμένην τῇ
τοι ἄρα καὶ εἰκότως πολλῶν ἰδιῶν τε καὶ νόμων γνωρίσ-
ματα σώζει. Πρῶτοι μὲν δὴ ὡς ἀκοῇ ἴσμεν, Λασύ-
ριοι λέγονται ἅπασαν τὴν Ἀσίαν χειρώσασθαι, πλὴν
Ἰνδῶν τῇ ὑπὲρ Γάγγην ποταμὸν ἱδρυμένων. Νῖνος τε
πρότερον φαίνεται καὶ βασιλείαν ἐπαύθε κατασησάμε-
νος, Σεμίραμίς τε αὖ μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἐξῆς ἅπαντες οἱ
τούτων ἀπόγονοι, μέχρι τῆς ἐς Βαλλεσοῦ τὸν Δερκεταδε- E
ὸς τῶτον δὲ τὰ τῶν Βαλλεσοῦ τῆς τῦ Σεμιράμεως φύλα
ἀδοξίας παντοίας, Βελιτάρας τις ὄνομα φυτουργὸς
ἀνὴρ καὶ τῷ ἐν τοῖς βασιλείοις κήποις μιλιδώνης ἢ ἐπι-
τρόπης, ἐκπρεπόντα παραλόγως τῶν βασιλέων, καὶ τῇ
οἰκείᾳ ἐπιφύτευσι γένει, ὡς που Βίων γέγραπται καὶ
Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πολυΐστορι, ἅπερ ἐς Σαρδανάπαλον,
ὡς ἐκεῖνοί φασι, τῆς ἀρχῆς ἀπομαραυθέντος. Ἀρβά-
κης ὁ Μῆδος καὶ Βήλεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀφῄρηται αὐτῶν
τῆς Ἀσσυρίης, καθελόντες τὸν βασιλέα ἢ ἐς τὸ Μηδικὸν
μετέστησαν ἔθνος, ἔξ τε καὶ τεσσαρακοσίων ἀδιαφόρως τοῖς χιλίοις

quidō non conſtat. Perſæ vero hujus ætatis ſub Hyſtaſpe, ſimpliciter tamen ejtraque ullam adjectionem, vixiſſe ajunt, adeo ut valde ambigatur neque certo ſciri poſſit, an Darij pater, an alius quiſpiam hic Hyſtaſpes fuerit. Quocunque vero tandem tempore floruerit, auctor eis & dux Magicæ religionis exſtitit; priſtinoque ſacrorum ritu immutato, confuſaneas quaſdam & varias opiniones Induait. Antiquitus enim Jovem & Saturnum ceteroſque omnes Deos a Græcis celebratos colebant, eo excepto quod eos eaſdem appellationes retinerent; ſed Belum quidem Jovem & Sandem Herculem, Anaitida Venerem, aliterque alios vocabant, ut alibi Beroſus Babylonius, & Athenocles, & Symmachus, qui antiquiſſimas Aſſyriorum Medorumque res conſcripſerunt, teſtantur. Nunc vero majore ex parte cum iis, qui Manichæi dicuntur conveniunt; quatenus duo prima principia ſtatuunt, atque alterum quidem bonum, & optima quæque ex ſe gignens; alterum, contrario plane modo ſecundum hæc duo ſe habens; nominaque illis indunt barbara, ex ipſorum lingua ducta. Bonum enim ſive Deum ſive Creatorem, Hormiſdatem appellant; Arimanes autem peſſimo illi ac perniciolo eſt nomen. Feſtum etiam omnium maximum, quod malorum ſublationem vocant, peragunt, in quo ſerpentes quamplurimos, & ex aliis animantibus quæcumque deſertis in locis degunt interficientes, Magis offerunt, veluti in argumentum pietatis. Ea enim ratione credunt ſe bonam gratamque Bono illi operam navaſſe, ingratam vero & noxiam Arimani. Veneranrur autem præcipue Aquam, adeo ut neque faciem ea abluant, neque aliter attingant niſi potus cauſa, & ob plantarum curam. Multos vero etiam alios Deos habent & colunt; id Græcanicum eſt. Sacrificiis etiam utuntur & luſtrationibus & vaticiniis; etiam hoc Græcanico more. Ignis autem iis maxime honorandus ſanctiſſimuſque videtur, atque idcirco in ædiculis quibuſdam ſacris ac ſemotis Magi eum pereunem aſſervant, inque eum deſpicientes, arcana ſacra peragunt; & de rebus futuris ſciſcitantur. Hoc vero, ut arbitror, inſtitutum vel a Chaldæis, vel ab alia aliqua natione acceperunt, neque enim cum aliis conſentit. Ita illis opinio ex quamplurimis gentibus conflata, varie admodum compoſita eſt. Et mihi quidem non abs re id factum videtur. Neque enim aliam ullam Reſpublicam novi, in ita varias formas ac ſpecies mutatam, quæque in uno eodemque ſtatu quam diutiſſime permanere non potuerit, ſed quum quamplurimarum ac diverſiſſimarum gentium imperium admiſerit, idcirco etiam vetiſimiliter multarum formatum & legum monumenta ſervat. Primi enim omnium, quos auditu accepimus, Aſſyrii dicuntur univerſam Aſiam occupaſſe, excepris Indis qui ultra Gangem habitant. Ninus quoque primo videtur etiam imperium ibi ſtabiliſſe, & poſt eum Semiramis, ac deinceps omnes horum poſteri ad Belum Dercetadæ filium. Cum enim in hoc Bello Semiramicæ ſtirpis ſucceſſio deſineret, Belitaras quidam nomine vir inſitor, & hortorum qui in regia erant curator ac magiſter, imperium ſibi mira rarioque vindicavit, ſuoque generi inſevit; quemadmodum Bion & Alexander Polyhiſtor memoriæ prodiderunt, doner Sardanapalo regnante, ut illi ſcribunt, quum jam emarciſſet Imperium, Arbaces Medus & Beleſys Babylonius illud Aſſyriis eripuerunt, interfecto ipſorum rege, & ad Medos tranſtulerunt, ſex & trecentis jam ſupra mille & paulo amplius annis

Zoroaſter veterum perſarum religionem mutavit.

Deorum geneſim diverſa apud Perſas omnino.

Perſæ cum Manichæis in religione conveniunt.

Manichæorum opinio de Deo.

Hormiſdates, Arimanes, Manichæorum varia opiniones.

Edit. Pariſ. pag. 63.

Aſſyrii primi Aſiam occupant.

Bion hiſtoricus.

Alexander Polyhiſtor hiſtoricus.

Ctesias Cnidius historicus. Diodorus Siculus.

plius annis elapſis, ex quo primum Ninus ibi ſummam rerum obtinuerat. Ita enim Cteſiæ Cnidio tempora deſcribenti Diodorus etiam Siculus aſſentitur. Medi itaque rurſum imperium ſunt adepti, omniaque ipſorum legibus conſtituebantur. Cum vero etiam bi annis non minus trecentis imperio eſſent potiti, Cyrus Cambyſæ filius Aſtyage debellato ad Perſas imperium traduxit. Quo pacto enim id non erat facturus, quum & Perſa ipſe eſſet indigena, ſimulque Medis infenſus ob prælia cum Aſtiage habita. Quum vero etiam Perſici regis annis octo & viginti ſupra ducentos imperaſſent, etiam horum imperium penitus eſt collapſum, ab externo exercitu & regis alicoigena diſſipatum. Alexander enim Philippi filius interfecto Dario rege Arſami filio, totaque Perſide ſubacta, ad Macedonicam gubernationem res transtulit. Ita enim rerum geſtarum magnitudine eximia elarus, belloque inſuperabilis, ut etiam poſteaquam eum e vivis excederet contigit, ſucceſſores tamen ipſius, Macedones quum eſſent, alienam exteramque regionem quam diutiſſime in poteſtate retinuerint, & ad ſummam potentiam evaſerint. Et ſane arbitror eos etiam in hunc uſque diem regnaturos imperiumque obtenturos fuiſſe, Alexandri gloria ſuffultos, niſi inter ſe diſſidentes, frequen ibuſque prœliis tum adverſus ſe mutuo, tum adverſus Romanos habitis, plura habendi ſtudio ſuas ipſorum vires potentiamque fregiſſent, effeciſſentque ut non amplius finitimis inſuperabiles viderentur, quum alioquin imperaſſent non minore temporis ſpatio quam Medi, ſeptem videlicet annis minus; nam etiam hae in re credendum eſt Polyhiſtori. Cum itaque tanto tempore imperaſſent, a Parthis, gente aliis ſubdita, minimeque antea celebri, Imperio fuerunt exuti; qui deinceps eo univerſo, Ægypto excepta, ſunt potiti; Arſacide quidem primum defectionis author, adeo ut Arſacidæ, qui eum ſequuti ſunt, dicti fuerint. Mithridates vero, non multo poſt, ad ſummam quandam gloriam Parthorum nomen evexit. Annis autem LXX. ſupra ducentos ab Arſace primo ad Artabanum ultimum regem uſque elapſis, quum Romanorum res ſub Alexandro Mameæ filio eſſent conſtitutæ, ſub id tempus Choſroes progenies apud nos regnare cœpit; Perſarumque gubernatio quæ in hunc uſque diem durat rum temporis initium habuit. Siquidem Artaxares quidam nomine, vir Perſa, inglorius quidem primum & obſcurus, induſtrius tamen magniſque rebus gerendis par, arteuſque ad quæ bene conſtituta ſunt movendum, conjuractorum manu collecta, Artabanum regum adortus obtruncat, & eidari capiti ſuo impoſita, Parthicaque potentia ſubverſa, Perſis denuo priſtinum imperium recuperavit. Erat autem is magicæ diſciplinæ addictus, & arcanis ſacris operabatur; unde & Magica gens ea tempore validior arrogantiorque eſt facta; quæ quidem etiam antea erat, & ab antiquo hanc appellationem retinet, nondum tamen eo honoris & licentiæ erat evecta; ſed aliqua etiam ex parte a magiſtratibus contemnebatur, quod quidem aperte liquet. Neque enim qui circa Darium erant Perſæ, quum olim Smerdes quidam Magus poſt Cambyſem Cyri filium regnum arripuiſſet, bonum factum illud duxerunt, & Smerdem obtruncarunt, multoſque alios ejuſdem cum eo inſtituti ac ſententiæ; quod fas non eſſet Magis regium ſolium aſſectare eique inſidere; tantumque abfuit ut piaculares illæ cædes ipſis ſint viſæ, ut potius etiam majore memoriæ dignas judicarint, utque ſeditionem illam feſtum vocarint μαγοφόνια dictum,

Edit. Pariſ. pag. 64.

Alexandri regis laus.

pag. 65.

A ἐλίγῳ πλείονων ἐτῶν παρῳχηκότων, ἀφ' ὧν τὰ πρῶτα ὁ Νῖνος τῆς ἐκείνης κατῆρξε πραγμάτων. ὅπως δὲ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγραψαμένῳ, καὶ Διόδωρος ξυμφησιν ὁ Σικελιώτης. Μῆδοι τοίνυν αὖθις ἐκράτησαν, καὶ ἅπαντα τῶν ἐκείνων ἐτάττοντο νόμοις. ἐπὶ δὲ τῶν ἴσων ἐν τῇ ἀρχῇ ἐνιαυσίων, ὑ μείων ἢ τριακόσια, Κῦρος ὁ Καμβύσου τὸν Ἀστυάγους καταπολεμήσας ἐπὶ Πέρσας τὴν ἡγεμονίαν μετήγαγε. πῶς δὲ ἂν ἔμελλε, Πέρσης τε ὢν αὐτὸς ἰθαγενὴς, καὶ ἅμα χαλεπαίνων τοῖς Μήδοις διὰ τὰς ξυὼ Ἀστυάγει παρανάξεις, πρᾶσσων δὲ καὶ οἱ Περσικοὶ βασιλεῖς ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν καὶ δισκόσια ἔτη, καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχὴν πλειόνων διῃρῆσθαι, σφᾶς ἁπλοῦν καὶ βασιλεῖ αἰωνίῳ καταλυθῆναι. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Φιλίππου Δαρεῖον ἀνελόντος τὸν Ἀρσάμου τὸν βασιλέα, καὶ ἅπασαν τὴν Περσίδα παρασπάσας, ἐς Μακεδονικὰ τὰ πράγματα μετέθηκε πολιτείαν. ὅπου δὲ καὶ μεγαλυργὸς ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἀμαχώτατος, ὡς ἐπειδὴ αὐτὸν καὶ ὑποβῆναι ξυνέβη, ὅμως τὰς ἐκείνε ἡδονὰς, Μακεδόνας γε ὄντας, καταχρῆν ἐπιπλείονα τοὺς ἀλλοδαπὰς καὶ ἀθνείας, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἀφικέσθαι. καὶ οἶμαι ἄχρι καὶ ἐς τόδε τὸ καιροῦ ἄρχειν ἂν ἢ ἐπικράτουν, τῇ τῶ οἰκείῳ κρατυνόμενοι δόξῃ. εἰ μὴ ἐς ἀλλήλους φασιάσαντες, ἢ διαμὰ κατὰ τὰ σφῶν αὐτῶν ἢ πρὸς Ῥωμαίους παρατάξαμενοι τὰ πλείονες ἕπαυτι, διέλυσαν τὰς οἰκείας δυνάμεις, ἢ ἐκεῖνοι ἀνάλωτοι τοῖς πόλας ἐδείκνυν. πεμφάντες ἀρξάντες ἃ λίαν ὀλίγονα χρόνον τῇ Μήδων ὅτι μὴ ἐπτὰ ἔτεσι δέοντα. πειστέον δὲ κἀκεῖνῶθα τῇ Πολυΐστορι. ἐς πάντων δὲ σφῶ κρατήσαντας, Παρθυαῖοι γε αὐτὸς ἴθνος κατήκοον, ἢ ἔκτισε ἐν τῇ πρὸ τὸ ἐνομαζόμενον, παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς τῆς Μακεδόνας. ἢ εἶτα ἐκείνοι ἓ ἅλων, πλὴν Αἰγύπτου, ἠγεμόνευτο. Ἀρσάκην μὲν πρῶτον τῆς ἀποστάσεως ἀρξάμενον, ὡς ἢ Ἀρσακίδας τὰς μετ' αὐτὸν ὀνομάζεσθαι, Μιθριδάτην δὲ ὀ πολλῷ ὕστερον ἐς μέγα τι κλέος τὸ Παρθυαίων ὄνομα ἐξενεγκόντος. ἑβδομήκοντα δὲ ἐπὶ ἐλάσσοσιν διακοσίοις παρῳχηκότων ἀπὸ Ἀρσάκου τοῦ πρώτου, ἐς Ἀρτάβανον τὸν ἔσχατον βασιλέα, ἡνίκα τὰ Ῥωμαίων πράγματα ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μαμαίας παιδὶ ἐπράχετο. κατ' ἐκείνου δὲ τοῦ καιροῦ, τὸ Χοσρόης τὸ καθ' ἡμᾶς βασιλεῦον ἄρξατο γένος. ἔστι τε μέχρι καὶ τοῦ παρὰ Πέρσαις κατέχοντα πολιτείαν, ἐν ᾗ τότε ἀρχὴν εἵλκετ' ἢ οἷον κατάσασιν πρώτου. Ἀρτοξάρης γὰρ τὶς τοῦνομα Πέρσης ἀνὴρ, ἀδόξος μὲν τὰ πρῶτα ἢ ἀφανίσματος, ἄλλως δὲ μεγαλυργὸς ἢ δραστήριος, ἢ δυνὸς κυῆσαι τὰ καθ' αὑτὸν, ξυνωμότας ἀγείρας ἢ ἐπιθήμους, Ἀρτάβανον μὲν ἀναιρεῖ τὸν βασιλέα, ἀυτῷ δὲ περιθεὶς τὴν κίδαριν, ἢ τὴν Παρθικὴν δύναμιν καταλύσας, αὖθις τοῖς Πέρσαις τὴν σφετέραν ἀνασώσατο βασιλείαν. ὧν δὴ γε ἕνεκ τῇ μεγαλυργίᾳ κάτοχος ἱερουργίᾳ, ἢ ἀνυργὲς τῷ δυσρρήτων. παῖδά τοι ἓ τὸ Μαγικὸν φῦλον ἐγκρατὲς ἐξ ἐκείνου γίγονε ἢ ἀγίραχον, ἐν μὲν ἤδη καὶ σφόδρα, ἢ ἐκ παλαιᾶς τινὸς τὴν ἐπίκλησιν ἔχοντα, ὅπου δὲ ἐς τοῦτο τιμῆς τε καὶ παῤῥησίας ἥρμενον, ἀλλ' ἐποίει ὑπὸ τῷ ἐν πόλει ἐσίη ἢ καὶ περιοᾶσθαι. ἄλλως δὲ, ἃ δὴ ἀν οἱ ἀμφὶ Δαρεῖον Πέρσαι, Σμέρδις πάλαι τὸ Μάγυ μετὰ Καμβύσην τὸν Κύρεω βασιλείαν ὑποσυλήσαντος, συμφορᾶν ἐποιοῦντο τὸ γεγενημένον, ἢ αὐτὸν τε τὸν Σμέρδιν ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς τῷ τοῦτο μεγάνμενος ἐκείνῳ ἐπίστευσαν ὄντας, ὡς οὐκ ἐξὸν τοῖς Μάγοις τῇ βασιλείῳ θάκῳ ἐπαναβαίνεσθαι ἢ ἱζάνειν. ὅπου δὲ αὐτοῖς οἱ μιαροὶ ἔδοξαν εἶναι φόνοι, οὐ μόνον μὲν οὖν καὶ μείζονες ἄξιοι μνήμης, ὧς τι

ἀμέλει τὰ τότε ἐπὶ τούτῳ ἐκείνῳ, Μαγοφόνια ἑορτὴν ὀνομαζόντι, καὶ θυσίας ἐπιτελοῦσι χαριστηρίους. πᾶσι δὲ τιμῶσιν αὐτοὺς ἅπαντες καὶ ὑπηρέτας τε καὶ τι κοινὰ ἢ πάντων βουλῆς καὶ προσαγορεύσεσι χρῶνται, καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τῶν συμβαλόντων εἰς δίκην λαγχάνοντι ἐφίστανται διαιτηταὶ τῶν πονημάτων, καὶ ἐπιτρέποντες, καὶ οὐδὲν ὅτι καὶ παρὰ Πέρσαις δόξειεν ἂν νόμιμόν τι εἶναι καὶ δίκαιον, ὅτι μὴ ὑπὸ Μάγου ἐμπεδωθείη. λέγεται δὲ καὶ τῆ Ἀρταξάρου μητρὶ, Παβίκῃ τινὶ ξωνακίνῃ, παντάπασι μὲν αἰσχρῷ καὶ σκυτοτόμῳ καὶ τέχνην, ἢ δὲ τῷ ἀσφαλοῦς πορείας δαιμονιωτάτῳ, καὶ οἵῳ ῥᾳδίως τὰ ἰσόμοιρα ἁρπάσασθαι, ἀνδρὶ δὲ στρατιώτῃ Σάσανι ὄνομα ἐκ τῆς Καδουσίων αὖτε ξωνικῆς παροδίμων χώρας, ἐπιτυχοῦσαί τε τῇ Παβίκῃ, καὶ ἐς τὸ ἰκέσιον δωμάτιον καταχθῆναι, τὸν δὲ ὀτρηδικῶν ξόπῳ, ἅτε εἰμαι μάστιν ἐπιγόνατα ὡς ἂ τῶ ξένῳ γαμὶ ἀέξειν τε ἔτι καὶ ἀρίδηλος, καὶ ἐπὶ μέγα δίδαιμονίας χωρήσον. αὐτὸν μὲν ἐκφύρεσθαι, ὅτι δὲ αὐτῇ οὔτι δυγάτηρ ὑπῆν, οὐκ ἀδελφὴ, σύμβιόν τε ἄλλο τι γάνυσθαι ὡς ἐγγύθεν ξωνημένον. τέλος δὲ, ξυγκατακλίνει οἱ τῷ γαμετῷ καὶ τῆς δίκης ἐπιχωρῆσαι, ὑπερίδοντα μέλα γυναικὸς τοῦ αὖχος, καὶ τῆς παραυτίκα λύβης τε καὶ ἀτιμίας, τῷ μέλλοντι τύχῳ ἀντιλλαξάμενον. οὗτο τε φασὶ τὸν Ἀρταξάρην, ἔκ φῶτα μὲν ὑπὸ τῷ Παβίκῃ. ἐπεὶ δὲ τοιαύτας γαμήλιος παρηράσατο τῷ βασιλέως κατόχῳ, ἔχειν δίδυς καὶ τοῦτος ἐξαίσιον ἀναφανδὸν Σασάνῳ τε καὶ Παβίκῃ ἀπορρᾶγῆναι. ἑκάτερον δὲ ἰδίᾳ περὶ αὐτοῦ τὸν παῖδα ἐποιεμάζεσθαι. μόλις δὲ ἄμφω ξυμβῆναι, ἐφ' ᾧ δῆτα ἰόν μὲν αὐτὸν Παβίκου καλεῖσθαι, ἐκ πατρωνυμίας δὲ ἔμοιε Σασάνου τυχθέντα. οὕτω μὲν τὸν Ἀρταξάρου γενεαλογοῦσιν οἱ Πέρσαι, ἀληθῆ ταῦτα φασι καθεστάναι, ὡς καὶ ἐν ταῖς βασιλικοῖς διφθέραις ἀναγεγραμμένα. ἐγὼ δὲ ἁπάντων τῆ ἐφεξῆς ἀναγόντων ὅσοι δὴ τῷ ἀρχαίῳ διηλθαντο, τὰ τε ὀνόματα ἐλέγχω ὕστερα φράσω, ἔ πρὸς γε ἑκόντων ἐκφάσεων ἥκοις χρόνου, καὶ τοι ἅπασι τοῖς μέχρι τῶν χρονογράφοις παρόντες, καὶ οὐ πλείονα γεγένηται τὰ τοιαῦτα διηρθρῶσθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν Ῥωμαίων βασιλεῖς ἀπὸ Ῥωμύλου τυχὸν, καὶ ἔτι πρότερον ἀπὸ Αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου ἀρχόμενοι, μίχρις Ἀναστασίου τε καὶ Ἰουστίνου τῶν ἀφισβύτου ἀπαριθμοῦντας. τοὺς δὲ παρὰ Πέρσαις (φημὶ δὲ τούτους ἐκείνους ἑκόσοι δὴ μὴ Πάρθυαίων καπάλυσιν ἴσχυν βεβασιλιδιότης,) οὐκ ἔτι ὁμοίως ἀπτιτιθέντας τοῖς χρόνοις διδιαιρήσαντο, δύο οὔτω ποιῶν. ἐμοὶ δὲ τὸ ἀκριβὲς καὶ πάντων πέρι ἀκαλέλαπται ἐκ τῆδε παρὰ σφίσιν ἐγγεγραμμένων, καὶ οἶμαι τῇ παρούσῃ ξυγγραφῇ πάλαι προσήκειν ἅπαντων ἐπιμεμνῆσθαι. καὶ τοίνυν προιὼν ἐπιμνήσομαι, ἡνίκα ἂν δέον εἰπθείῃ, εἰ καὶ ἐνομάνων πολλῶν καὶ πάνυ βαρβαρικῶν οὕτω δή τι ψιλῶς καπηλόγους ποιεῖσθαι λόγους, καὶ ταῦτα ἑαυτῶν οὐδὲν ὄ, τι ἀξιαφήγητον εἰργασμένων, τοσοῦτο δὲ μόνον πρὸς τὸ παρὸν εἴποιμι ἂν τοῦ σαφοῦς γε ἕκατι καὶ ἐς πλεῖστα χρησίμου, ὡς ἐνιαυσίοις καὶ πρὸς γε τετρακοσίοις ἑαυτοῦ πολιτῶσιν ἐς τὸ πέμπτον τε καὶ οἰκοσὸν ἔτος τῆς Χοσρόου τοῦπω βασιλείας. καθ' ὃν δὴ χρόνον, οἵ τε ὧν τῇ Καλχίδι χώρᾳ πόλεμοι διηρέροντο, καὶ τὸν μὲν Μερμερόην ἀναβιῶναι ξωπηχθῆ. δίπυρος ἄρα ἐν τῇ τότε, Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἑπτὰ τε καὶ ἑκοσὶν ἔτη Ῥωμαίων κρατοῦντι. ἀλλὰ γὰρ βραχέα ἅπτα πῃ Χοσρόου διῆλθον, αὐτίκα ἴσως καὶ τὰ πρότερα ἐς διήκοιμι. ὑμεῖσι δὲ αὖτον ἐς ἄγαιται πέρα τῆς ἀξίας μηδέτι οἱ Πέρσαι, ἀλλὰ ἐς ἴσοι τῇ Ῥωμαίων, ὡς λόγων ἱερέων, καὶ Φιλοσοφίας

A hoc eſt Magorum cædes, & ſacrificia diis pro gratiarum actione inſtituerint. Nunc vero Magi omnes in ſummo apud eos ſunt honore ac veneratione, publicaque omnis eorum conſilis prædictionibuſque adminiſtrantur, & unicuique privatim quæ ad dicam cauſamque ſuam pertinent intentanti, præſunt Magi, qui cognoſcant quid agatur, & arbitrium ſuum interponant; neque quicquam omnino Perſis videtur legitimum eſſe & æquum, quod non a Mago confirmatum ſtabilitumque fuerit. Fertur etiam Artaxaris mater Pabeco cuidam nupſiſſe, igonobili plane homini, coriario ſcilicet ſive ſutori; peritiſſimo tamen curſus aſtrorum, quique facile futura proſpiceret. Vitam autem quemdam militarem, nomine Saſanum, per Caduſæorum regionem forte fortuna iter facientem, apud Pabecum hoſpitio exceptum & in illius domuncula divertiſſe; hunc vero quocumque tandem modo (crediderim certe ut vatem) quum prævidiſſet eum, qui ex hoſpite illo gigneretur, fore præclarum maximeque illuſtrem, & ad ſummum felicitatis faſtigium evaſurum; doluiſſe quidem & fortunam ſuam deploraſſe, quod ſibi nec filis eſſet, neque ſoror, neque ulla alia mulier arcta affinitate conjuncta; tandem vero ſe toro ſuo ceſſiſſe, hoſpitemque uxori ſuæ adjunxiſſe, abjecto ſtrenue pudore; quippe qui dedecus ac ignominiam quæ ſibi inde imminebat cum bona quam exſpectabat fortuna eſſet commutaturus; atque ita natum Artaxarem, educatum quidem a Pabeco; quum vero jam adultiore ætate fortiſſime regnum obtinetet, contentionem ſtatim immanemque rixam aperte inter Saſanum & Pabecum exarſiſſe; utrumque enim voluiſſe filium ex ſe appellari; atque ægre tandem inter eos conveniſſe, ut filius quidem Pabeci vocareter, e femine Saſani genitus. Hoc modo Artaxaris genus repetentes Perſæ, vera hæc eſſe affirmant, ut in regiis membranis conſcripta. Ego vero omnium deinceps poſterorum quotquot ei ſucceſſerunt paulo poſt & nomina recenſebo, & quamdiu quiſque regnaverit; quod quidem ab omnibus qui in hunc uſque diem annales ſcripſerunt eſt prætermiſſum, neque magnæ curæ eis fuit hujuſcemodi res perveſtigare; ſed Romanorum quidem reges a Romelo fortaſſis D aut aliis adhuc ab Æneа Anchiſæ filio orſi, ad Anaſtaſium & Juſtinum ſeniorem uſque enumerant: Perſarum vero reges (eos, inquam, qui poſt Parthorum expulſionem regnarunt) non item apponentes, tempora non recte diſtinxerunt; quum alioquin ita facere oportuiſſet. Ego vero accurata quæ de his etiam ab ipſis conſcripta ſunt recollegi; & præſenti hiſtoriæ magnopere conducere arbitror omnium meminiſſe. In progreſſu itaque, ubi opus fore judicavero, id faciam; tametſi multa nomina & quidem barbara leviter tantum recenſere oportebit; & quidem nonnullorum, qui nihil memoratu dignum geſſerunt. Hoc tantum in præſentia lucis utilitatiſque ad plurima cauſa dicam, unE de viginti ſupra trecentos annos terminari atque definere in vigeſimum quintum annum imperij hujus Choſroïs; quo ipſo tempore & bella in Colchica ditione vigebant, & Mermeroem mortem obiiſſe contigit. Juſtinianus vero Imperator tum temporis vigeſimum octavum annum, ex quo Romanis imperarat, peregerat. Cæterum ubi paucula quædam de Choſroe commemoravero, ſtatim ad priora redibo. Deprædicant enim illum atque admirantur ſupra ipſius meritum non tantum Perſæ, ſed & nonnulli Romanorum, veluti litterarum amatorem quique ad Philoſophiæ noſtræ cul-

Magophonia feſta in Perſarum Magorum apud Perſas auctoritate.

De Pabeco quodam & Saſano mira hiſtoria.

Edit. Pariſ. pag. 66.

Choſroes Perſarum rex filij ſui adoptionem declarat.

men evaſerit, quum ei Græcanica ſcripta ab interprete quopiam in Perſicam linguam eſſent converſa. Ajunt itaque, quod totum Ariſtotelem melius ebiberit, quam Demoſthenes Thucydidem, quodque Platonicis dogmatibus totus refertus fuerit, adeo ut ne Timæus quidem ejus intelligentiam ſubterfugerit, tametſi lineari ſpeculatione valde ſit argutus, & naturæ motus ioveſtiget; ſed neque Phædo, neque Gorgias, neque alius quiſquam ex elegantioribus & difficilioribus ipſius dialogis, qualis arbitror eſt Parmenides. Ego vero eum doctrina præditum fuiſſe & quidem ſumma nequaquam crediderim. Qui enim fieri poterat, ut puritas illa veterum nominum & nativæ gratia, & *Edit. Pariſ. pag. 67.* præterea rerum ipſarum naturæ congruens valdeque accommodata, io agreſti quadam & ineptiſſima lingua conſervaretur? quo vero etiam pacto vir regio faſtu a puero multaque aſſentatione delibutus, & barbarum in primis vitæ genus ſectatus, & bella ſemper præliaque ſpirans, quo pacto inquam qui ita vitam inſtituit videatur aliquid magni ac memorabilis fructus ex hiſce diſciplinis reportare, & io iis exercitatus eſſe poſſe? Quod ſi quis itaque eum idcirco laudaverit, quod rex quum eſſet & Perſa, tantarumque gentium pariter ac rerum cura ei incumberet, nihilominus tamen etiam ſtudia litterarum deguſtare voluerit, & hac gloria ſe oblectarit: collaudaverim profecto hominem etiam ego, aliiſque barbaris prætulerim. Quotquot vero eum eximie doctum vocant, & tantum non omnibus quotquot uſpiam Philoſophiæ cultores exſtiterunt antecellentem, perinde ac ſi omnium artium ac ſcientiarum principia & cauſas pernoviſſet, qualem illum eximie doctum Peripatetici ſtatuunt; qui inquam ita ſeotiunt, quam longiſſime a vero aberrare deprehendi poſſior, ſolam multitudinis famam ſequentes. Vir eoim quidam natione Sytus, Uranius nomine, Byzantii oberrabat, artem quidem profitens Medicam, ex Ariſtotelis vero dogmatibus nullum perfecte norat; inani tamen variæ doctrinæ opinione turgebat, quod contentioſus eſſet in congreſſibus. Frequenter enim ad palatii porticus ventitans, & in librarus tabernis ſedens contendebat, verbiſque ampullaribus agebat cum iis qui eo commeare ſolent, & comitetas haſce de Deo quæſtiones agitare; qualis olmirum ei ſit natura atque eſſentia, & paſſibilitas ut ita dicam atque impermixtibilitas; quorum plerique ne Grammaticorum quidem ſcholas frequentaraot, ſed nec ſatis frugi homioes erant: facile interea aliquid atque expeditum eſſe exiſtimant tranſſultorio, quod eſt in proverbio, pede ferri, & de Deo diſſerere, adeo beata & incomprehenſibili re, hamanumque intellectum exſuperaore, eoque ſolo quod ignoretur admiraoda. Quocirca frequeoter veſpertinis temporibus, cum ex crapula, ut veriſimile eſt, & luxu reverſi ſua habent conciliabula, prout cuique libitum fuerit, irreverenter de ſublimibus hiſce rebus, diviniſque quæſtioobus ſermones miſcent; & ſemper de iiſdem argutaotes, nec ipſi aliis quicquam perſuadent, oeque de concepta ſemel opinione qualiſcunque tandem ea ſit diſcedunt, ſed eadem ſemper mordicus retinent & tuentur; finitaque altercatiooe iotenſis ioter ſe animis decedunt, & apertis convitiis ſeſe mutuo laceſſuot, turpes voces emittentes, inſtar aleatorum rixantium. Atque ita ſolvitur ipſis certamen, ægreque diſcedunt, nullo cum fructu dato vel accepto; acerrimi vero hoſtes ex amicis facti. Inter hos primas obtinens ille Uranius, perinde atque Homericus ille Therſites tumultuabatur, & verbo-

Uranius Sytus pſeudopolio-ſophus.

De Deo ejuſque natura re-ligioſe ſobrieque diſputandum.

Diſputationes de rebus divinis pertenuiſſe.

Pag. 68.

Ranius Therſites Homeri-cus compara-tus

A τῆς παρ' ἡμῖν εἰς ἄκρον ἐλθόντα, μεταβεβλημένων αὐτῇ ὑπὸ τῶν τῶν Περσῶν φωνῶν τῇ ἑλληνικῇ ξυγγραμμάτων. ᾧ τοίνυν φασίν ὅτι δὴ ἄλλον τὸν Σταγειρίτην κατακοιῶν εἶη μᾶλλον, ἢ ὁ Ῥήτωρ ὁ παιανιεὺς τῇ Ὀλάρου, ἢ τι Πλάτωνος τὸ Ἀρίστωνος ἀνεπιπλήκτως δογμάτων. ᾧ οὔτε τὰ Τίμαιος αὖθ' ὑποδράσειεν ἄν, εἰ καὶ σφόδρα γραμμικῇ θεωρίᾳ πεπόκιλται, τὰς τῆς φύσεως ἀνιχνεύων κινήσεις, οὔτε Φαίδων, οὔτε Γοργίας, μᾶλλον δὲ ἄλλος τις τῶν γλαφυρῶν τῶν ἀγωνιλεγόντων ἄλλων, ὁποῖος οἶμαι Παρμενίδης. ὅτι δ' οὕτως αὐτὸν ἄκρως ἔχειν παιδείας τῶν τοιούτων ἀκριβοῦς, οὐκ ἂν ποτε οἰηθείην. πῶς μὲν γὰρ οἷόν τε λαθεῖν τὸ ἀκραιφνὲς ἐκείνου τῶν παλαιῶν ὀνομάτων καὶ ἰλαρὸν θέρος, καὶ ὅρος γε τῶν πραγμάτων φύσει πρόσφορόν τε καὶ ἐπικαιρότατον, ἀγροικίᾳ τινὶ γλώττῃ καὶ ἀμουσοτάτῃ ξυνῳδεῖσθαι; πῶς δ' ἂν ἀνὴρ βασιλείῳ τύφῳ ἐκ παίδων καὶ κολακείᾳ πολλῇ γεγανωμένος, δίαιταί τε λαχὼν ἐς ὅ τι βαρβαρικώτατον, καὶ ἀρὼς πολέμους ἀεί καὶ παρατάξεις ὁρῶσαν, πῶς δὴ οὐκ ἂν εἴη βιὸς, ἠμελλε μέγα τι καὶ λόγῳ ἄξιον ἐν τοῖς δὴ ἀπαιδεύτοις τοῖς διδάγμασι ξυνασκεῖσθαι; εἰ μὲν οὖν ἐπαινοίντις αὐτὸν ὅτι δὴ βασιλεύς γε ὢν ἐν Πέρσαις ἔθνῶν τε τοσόνδε καὶ πράξεων μέλον αὐτῷ; ὁ δὲ ἐρίτιμον γοῦν ἅμα καὶ ἀμηχάνῳ ὑπῳκοδεῖσθαι λόγῳ, καὶ τῇ περὶ ταῦτα γάνυσθαι δόξῃ, ξυμπαινέσαιμι ἂν καὶ ἐγωγε τὸν ἄνδρα, καὶ μείζοσι θείῳ τῇ ἄλλων βαρβάρων. ὅσοι δὲ λίαν σφῶν αὐτῶν ὑπικαλοῦσι, καὶ μανουχὶ τοὺς ὅπως ποτὲ περιλοσοφωτέρους ὑπερβαλόμενον, ὡς ἀπάσης τέχνης τε καὶ ἐπιστήμης τὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας ἐξηκριβωκέναι, ὁπόσων τὸν ἄγαν πεπαιδεύμενον οἱ ἐκ τῶν Περιπάτου φέρεσθαι. οἱ δὲ ὅτιοῦν ταῦτα εἰδήσουσι, ἐκεῖνοι ἂν μάλιστα φορᾶδην τε τῇ ἀληθείᾳ ἰσοχαρίσονται, μόνῃ δὲ τῇ τῆ πολλῶν ἐπάρσει φίλη. Ἀνὴρ γάρ τις Σύρος τὸ γένος, Οὐράνιος ὄνομα, κατὰ βασιλέως πολὺ κλᾶτο, τέχνῃ μὲν ἐπαγγελλόμενος τὴν ἰατρικὴν μετιέναι, τῶν δὲ Ἀριστοτέλους δογμάτων αὖθ' μὲν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐγίγνωσκεν, ἐκομψεύετο δὲ, ὡς πλεῖστα εἰδέναι βρενθυόμενος, τῇ δυσερεῖ εἶναι περὶ τοὺς ξυλλόγους. πολλάκις γὰρ εἰὼν ἐπὶ τῆς βασιλείου στοᾶς, ἢ ἐν τοῖς τῶν βιβλίων ἡμῶν πωλητηρίοις, διεπλεκτίζετο ἐμμελεστέροις πρὸς τοὺς αὐτόθι ἀγειρομένους, καὶ ταῦτα δὴ τὰ εἰθισμένα ἡμῶν τοῦ κρείττονος πέρι ἀνακυκλοῦντας, ὁποῖόν δή τι αὐτῷ ὕτε φύσις ἐστὶ καὶ ἡ οὐσία, ἢ τὸ παθητὸν καὶ ἀξύγχυτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Τούτων μὲν οὖν οἱ πλεῖστοι οὐδὲ ἐς γραμματικοῦ οἶμαι φοιτήσαντες, οὐδὲ μὴν βίῳ ἀείσῳ ἐκδιδῳτημένοι, ὅποτε ῥᾴδιόν τι ἡγοῦνται καὶ προχειρότατον, ὑπερβαθμὸν τὸ λεγόμενον πόδα τείνειν, καὶ Θεολογίας ἐφάπτεσθαι, σφάγματος οὕτω μακαρίου τε καὶ ἀνιφικτου, καὶ μείζονος ἢ κατ' ἀνθρώπους, καὶ μόνῳ τῷ ἀγνοεῖσθαι θαυμαζομένου. τοιγάρτοι τὰ πολλὰ περὶ δείλαιόν τι ἀπὸ κραιπάλης, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ ἀκολασίας ξυναυλιζόμενοι, οὕπω δὴ ἐκ τῆ παρεικότος ἐκείνων τῶν ὑπερτέρων ἀπάρχονται λόγων καὶ ζητήσεως θαυσίας, ἀεί τι περὶ ταῦτα ξυνολεχαίνοντες, οὔτε πείθονται ὑπὸ σφῶν, οὔτε ἄλλους μεταμανθάνουσι τὰ ἀρεσγνωσμένα ὁπόσα ἄπτα καὶ τύχοιεν ὄντα. ἔχονται δὲ ἐξαπατῶς τῶν αὐτῶν οἱ αὐτοὶ, καὶ τελευτῶντες τῆς φιλονεικίας, χαλεπαίνουσι κατ' ἀλλήλων, καὶ ἀναρρᾴδην ἐξαλοιδορεῖσθαι, φασὶ ἀχήμονας ἀριστῆς, ὥσπερ οἱ κύβοις ἐξμαχόμενοι. οὕπω τι λύεται αὐτοῖς ὁ ἀγών, ἢ μόλις ἀπαλλάττονται, ἐνίοτε μὲν οὐδ' ὅπως τισὶν ἢ ὀνειδίσαντες, ἢ χθίσοι ἢ αὖτε φίλων γεγενημένοι. Ἐν τούτοις ἦν τὰ πρῶτα λαχὼν ὁ Οὐράνιος, ὥσπερ ἀπαρ Ὁμήρῳ Θερσίτης ἐπελάα καὶ μακρηγορέων ἀκόρεστος, καὶ τοιαῦτα αὐτῷ πε-

ρὶ Οἰῶ

εἰ Θεῶν βιβαίως ἐδόκει, οὐδὲ ἐπίστατο ὅπως χρὴ ἐν τύποις A
ἀντιρρήδην τὰ εἰκότα· ἔμως τῷ μὲν τῇ ἀρχῇ θέσει τῆς πίστεων ἐναντιώμενος, τῷ δὲ ἀρχὴν ἀποκρίνεσθαι ἀντερωτῶν τὰς αἰτίας τῆς προβλημάτων, ἢ ξυγχύρει ἐν κόσμῳ εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ διαπράττῃ τὸ σαφὲς, καὶ τῷ ὄρθριον ἀπόβοι. ἐβούλετο μὲν δὴ τῷ Ἐφεκτικὴν καλουμένῳ ζηλοῦν Ἐμπεδίαν, κατὰ τὴν Πύῤῥωνα καὶ Σέξτον τοὺς Ἐμπειρίους ποιεῖσθαι. καὶ τέλος, ἔχων τῷ ἀπραξίαν, τῆς μὲν ὄντως εὐδαιμονίας ἐφάπτεσθαι· πλὴν ἀλλ' οὐδὲ ταύτης ἀποχώντος ἐμεμαθήκει ἃ ὅσον ἐπεμάξατο ἀνορᾶδίως καὶ ἐλάχιστόν τι θαρέσαι, καὶ τῆς ὠδῖνας παιδείας μετειληχότος ἐξαπατᾶν δυνᾶσθαι καὶ παράγειν. ὧν B
ἢ ἀρ' ἐν λόγοις ἀμαθὴς, ἀλλὰ ἀμαθέστερός γε ὑπῆρχε τὸν βίον. ἐς δὲ τὸ δώματα τῆς δαιτυμόνων ἰὼν, καὶ στόμβος ἀφειδῶς τὰ ποικιλώτατα τῆς ἐδωδίμων, θαμά τε ἐμιλῶν τῇ Θηελείῳ, ᾧ λόγοις χαύμβος ὑπὸ μίθης αἴσχρᾶς τε ἄγαν καὶ ἀκλάσεις, γάλακτι ὠφλίσκανε πλέον, ὡς καὶ παίεσθαι ψυχὼν ἐπὶ κόρρης, καὶ τοῖς ἐπαύμασιν ὥσπερ τισὶ ἐωλοκρασίᾳ τὸ πρόσωπον καπαρράπεσθαι, καὶ εἶναι ποινὸν ἄθυρμα τῆς δαιτυμόνων, ἢ μεῖον ἢ οἱ γελωτοποιοὶ καὶ μιμολόγοι. ἀλλὰ δὴ ποιοδὴ ἂν ἐ Οὐράνιος, ὃν ποτε παρὰ τοῖς Πέρσας ὑπὸ Ἀριβίνδου τοῦ ἀριστβδοῦ ἀφιγμένος, ἅτε δὴ ἁπανταχοῦ καὶ πάθορος, καὶ οἷος νέος ὢν ἄγαν ἑαυτῆς πυκτικοῦ ἄκοσμίαν, αὐτίκα ἔγε γολῶ μὲν ἀμφὶ χρεῶν συμπάτλιν, ὁποίαν παρ' ἡμῖν οἱ τῶν λόγων καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἀμφίνουται. ὥπω δὲ σοβαρῷ δὴ δὲ καὶ ἐμβριθεῖ τῆ προσώπῳ, ἰσιρρίπτως τὸν Χοσρόλου. ἐ δὲ τῆ παραδόξῳ θεάματι καταπεπληγμένος, καὶ ἱερὸν τὸ εἶναι αἰνίζων τὸ χρῆμα, ᾧ φιλόσοφον αὐτὸν ὡς ἀληθῶς ὑποπτεύσας. (ὥπω δὲ αὐτὸ ᾧ ὀνομάζετο) ἄσμενός τε εἶδε ᾧ φιλοφρόνως ἐδέξατο. ᾧ εἶπε ξυγκαλισάμενος τοὺς Μάγους, ἐς λόγους αὐτῆ καθίσατο γενέσεώς τε καὶ φύσεως πέρι, ᾧ εἰ τόδε τὸ πᾶν ἀπλοῦν ἐστιν ἔσαι, ᾧ πότερον μίαν τιν' ἀπάντων ἀρχὴν νομιστέον. τὸν τε δὴ ἄλλα ἐ Οὐράνιος, παίζων μὲν οὐδὲν ἐπαυῶ ἔλεγεν, ἐ δέ γε τῶν ἀρχῶν δεῖν εἶπε· μόνῃ δὲ τῆ Θρασύς τε εἶναι ᾧ σωμλωπικὸς, καθάπερ φησὶν ὁ ἐν Γοργίᾳ Σωκράτης, ἵνα εἰδὼς ἐκ εἰδόσιν εἴη. ὥπω τε ἐθέλε τὸν βασιλέα ἀ βάμαξ ἐκεῖνος ᾧ ἔμπλεκτος, ὡς χαμάπους τε οἱ δαιμονᾶσθαι πλῆθος, ᾧ κοινῆς μεταδοῦναι τραπέζης, ᾧ ἀπάρξασθαι φιλοτησίας, ὥπω τοῦτο ἐπ' ἄλλῳ τῆ γεγωνηκέναι, ἐπόμνυθαί τε πολλάκις ἃ μὴν ἐκώνοτε τοιοῦδ' ἄνδρα ἰωρακέναι, καὶ τοι φρόνιμον ἀείκοτος ὡς ἀληθῶς ἐτεθιᾶσθαι φιλοσόφως, ἐοθιοῦδε ὡς αὐτὸν ἀφικομένους. ὁ πολλῷ δὲ ἐμαρῶδες Δαμάσκιος ὁ Σύρος, καὶ Σιμπλίκιος ὁ Κίλιξ, Εὐλάμιός τε ὁ Φρὺξ καὶ Πρίσκιανὸς ὁ Λυδὸς, Ἑρμείας τε ᾧ Διογένης οἱ ἐκ Φοινίκης, ᾧ Ἰσίδωρος ὁ Γαζαῖος. οὗτοι δὲ ὧν ἅπαντες τὸ ἄκρον ἄσκοπον κατὰ τῶν ποίνοτα τῶν ἐν τῆ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ φιλοσοφιστάτων, ἐπειδὴ αὐτοὺς ἐ παρὰ Ῥωμαίοις πραπῶσα ὑπὸ τῆ κρείττονι δόξῃ οὐκ ἤρεσκεν, ᾠκοτο τε τῶν Περσικὴν πολιτείαν πολλῷ οἴκοι ἀμείνονα. τούτοις δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν πολλῶν πεφιλοδομένοις ἀνεπιτηδευμένοις, ὡς οὐ παρ' ἐκείνοις δικαιότατον μὲν τὸ ἄρχον, ᾧ ὁποῖον εἶναι ὁ Πλάτωνος βούλεται λόγος, φιλοσοφίας τε ᾧ βασιλείας ἐς ταυτὸ ξυμπλθύσης. σώφρον δὲ ἐς τὰ μάλιστα καὶ κόσμιον τὸ ἀστικὸν, καὶ οὔτε φῶρες χαμάπους, οὔτε ἁρπαγὲς ἀνεφώνουν. ἀπορούδει τῶν ἄλλων μετόντες ἀδικίας, ἀλλ' εἰ καί τῖ τοιοῦτον κτήματον ἐν ὀτρηδοῦ χώρῳ ἐρημοπάτῳ καπελείφθεν, ἀφαιρέσει ὅτις οὐδὲς τῆ ἐντυγχάνων

rum nullum faciebat ſuum, nihil vero ſolli- A
di de Deo ſentiebat; neque ſciebat quomodo oporteret probabilia opponere; nihilominus tamen modo primæ theſi interrogationam contradicens, modo vero priuſquam reſponderet, contra interrogans cauſas quæſtionum, non ſinebat diſceptationem ordine procedere; ſed aperta confundens, efficiebat ut rei quæſitæ veritas emicare lovenitique non poſſet. Volebat enim Ephecticem vocatam diſciplinam (qua judicium de quavis re propoſita ſuſpenditur) imitari, & juxta Pyrrhonem & Sextum Empiricum reſponſiones facere; finemque conſequi τὴν ἀταραξίαν, hoc eſt vacuitatem perturbationis inanimo, exiſtimando nimirum nihil eſſe λεκτὸν hoc eſt quod percipi intellectuve comprehendi poſſet. At ne hæc quidem perdidicerat, ſed tantam deguſtarat, & exiguam quamdam cognitionem conſequutus erat, qua eos, qui hanc diſciplinam numquam attigerant, falliere ac circumvenire poſſet. In litteris vero rudis quum eſſet, in uſu vitæ multo erat rudior atque inſcitior. Lautiorum enim domos frequentans, variiſque cibis ſe ingurgitans, & Thericleam poculum frequenter ori admovens, verbiſque utens præ temulentia valde turpibus atque obſcenis, maximum riſum movebat, adeo ut & colaphis cæderetur interdum, & cyathis veluti quadam ἐωλοκρασίᾳ hoc eſt pridianorum poculorum reliquiis facies ei perſunderetur, & commune eſſet convivatorum ludibrium, non minus quam motiones, hiſtriones & ſcurræ. Ac talis quidem quum eſſet Uranius, ad Perſas venit, ab Arebindo quodam legato adductus, ut impoſtor & eothueni inſtar verſatilis, quique fictitiam morum coocinnitatem præ ſe ferre norat, honeſtiſſima interdum veſte indutus, quali apud nos litterarum profeſſores doctoreſque utuntur; adeo vero tetrico ac gravi vultu ad Choſroen ingreſſus eſt, qui novitate ſpectaculi percalfas, & aliquid divinæ rei eſſe imaginatus, & philoſophum revera ipſum eſſe ratus (nam & ita ibi vocitabatur) libens eum benigneque excepit. Convocatis amem Magis ſermones cum eo miſcuit de Generatione & natura, & An hoc univerſum finis expers factorum eſſet, & an unum rerum omnium principium ſit ſtatuendum. Tum itaque Uranius nihil quidem opportunum dicebat, neque principium intelligebat, ſola vero præſidentia & inani linguæ volubilitate (quemadmodum Io Gorgia ait Socrates) nihil ſciens inter nihil ſcientes vincebat. Ita vero ſcurra ille ſtolidus regem cepit, ut & ingenti pecuniæ ſumma eum donarit, & ad communem ſecum menſam admitteret, & patera prælibata ei propinaret, quod nulli antea alteri fecerat; frequenter etiam jararet ſe numquam talem virum vidiſſe, tametſi antea præſtantiſſimos revera philoſophos vidiſſet, qui hunc adeum ſe conſuliſſent. Paulo anim ante Damaſcias Syras, & Simplicius Cilix, & Eulamius Phryx, & Priſcianus Lydius, Herminſque & Diogenes Phœnices, & Iſidorus Gazeus, bi inquam omnes floſculo- ipſe atque apea, ut poetice loquar, noſtri ævi philoſophorum, quum ipſis opinio de Deo, quæ apud Romanos vigebat, non ſatis probaretur, exiſtimabant Perſicam diſciplinam longe eſſe præſtantiorem, hiſce videlicet rebus quæ a multis celebrantur perſuaſi; quod apud illos principatus ſit juſtiſſimus, & qualem Plato deſcribit, philoſophia & regno in unum conſpirante; probi vero in pſimis & modeſti ſubditi; & neque fures ibi naſcuntur, neque prædones, ſed nec alias injuſtitiæ ſpecies perpetrantes; adeo ut ſi quis aliquid ex rebus ſuis pretioſis loco quantumvis deſerto reliquerit, nemo qui in id inciderit ſe ſabla turus; manet vero ita, etiamſi incuſtoditum ſit, integram ei qui reliquit, donec redeat. His itaque rebus ut veris exciti, & præterea quum ipſis interdictum eſſet-cret.

Edit. Pariſ. pag. 69.

Philoſophi-rum Romanorum in Perſiam peregrinatio.

Perſarum inſtituta olim optima.

Philoſophis Romanis cur iuto apud ſuos vivere non li-

Digitized by Google

legibus fecure hic degere, quippe qui receptis moribus atque inſtitutis ſeſe non accommodarent, ad peregrinas nullaque morum ſimilitudine conjunctas gentes ſeſe contulerunt, tamquam ibi delinceps victuri. Primum itaque quum eos, qui in dignitate aliqua vel magiſtratu conſtituti erant valde faſtuoſos animiſque ſupra modum elatis eſſe comperiſſent, deteſtabantur eos atque improbabant; poſtea animadverterunt multos parietum perfoſſores & graſſatores ac fures partim deprehendi, partim latere, omnemque injuſtitiæ ſpeciem vigere. Potentiores enim opprimunt inferiores, multamque inter ſe erudelitatem atque inhumanitatem exercent; &, quod omnibus eſt abſurdius, quum unicuique permiſſum ſit tot ac velint uxores ducere, & jam duxerint, ab adulteriis tamen non abſtinent. His itaque omnibus de cauſis Philoſophi ſumma animi ægritudine affecti ſeipſos migrationis ſuæ damnabant. Poſtquam vero collatis cum ipſo etiam rege ſermonibus ſpe ſua eſſent fruſtrati, hominemque comperiſſent Philoſophiæ quidem ſtudium jactantem, qui tamen nihil adhuc ſublimiorum audierat, ſed ne opinione quidem cum ipſis conveniebat, aliis vero nonnullis inſtitutis aſſuevetur qualia modo recenſui; illam quoque promiſcui concubitus veſaniam non ferentes, conſeſtim inde ſe receperunt. Atqui ille eos admirabat, utque manerent rogabat; ipſi vero magis ex re ſua eſſe cenſebant, ſi vel immiſſis tantum in Romanorum fines pedibus, ſtatim ſi ita aſſueniret moterentur, quam ſi apud Perſas manentes amplifſimis honoribus præmiſque afficerentur: atque ita omnes domum redierunt. barbari regis hoſpitalitate valere juſſa. Fructum tamen ex ex peregrinatione retulerunt in re minime vulgari aut contemnenda; ſed unde eis deinceps jucundiſſime per omnem vitam & ex animi ſententia vivere licuit. Cum enim per id tempus Romani & Perſæ pacem ac fœdus inter ſeſe pepigiſſent, hæc etiam in pactis conditio continebatur, quod viri illi ad ſuas ſedes reverſi citra ullum metum in poſterum ibi degere poſſent, neque quicquam quam quod probarent ſentire aut patriam opinionem mutare cogerentur. Neque enim permittere volunt Choſroes, quin hac etiam in parte pecta conſtarent, fataque eſſent. Fertur vero in eorum reditu admirandum quid & memoratu dignum eis accidiſſe. Quum enim in agro quodam Perſico conquieſcerent, conſpicati ſunt cadaver hominis recenter mortui negleſtum ita inhumatum abjectum. Tum illi barbaricæ legis iniquitatem commiſerati, & nequaquam æquum eſſe cenſentes ſi negligerent naturam ex parte injuria affectam, contexerunt ut potuerunt per miniſtros cadaver, terraque contumulantes ſepelierunt. Nocte vero illa, dormientibus jam omnibus, viſus eſt aliquis eorum, quiſnam neſcio, neque enim nomen novi, viſus tamen eſt ſibi videre virum tenem, minime quidem notum, gravem alioquin & venerandum, & philoſophiæ ſtudium tam veſtis formæ quam oblongæ promiſſaque barba præ ſe ferentem, qui ſibi inclamabat, tamquam exhortans ac mandans, hos verſus.

Ne tumules inhumatum; at audum linque cadaver
Dilacerare canes, vſcamque volucribus viſſe:
Mater vnimVrilus cunctorum haud ſuſcipit illum,
Qui matrem eſt aujus facto vitiare auſando.

Ille autem conſeſtim præ metu expergefactus, ſomnium ſuum aliis renunciavit: atque hi initio quidem dubitabant quonam ſomnium eſſet evaſurum. Summo itaque mane quum ſurrexiſſent & inſtitutum iter proſequerentur, tranſeuntes illum campum, ſitu locorum ita cogente, in quo ſubitariam ſepulturam procura-

Perſarum vitæ ac mores corrupti.

Edit. Pariſ. pag. 70.

De inſolito quod in apud Perſas mirā natura ſo.

pag. 72.

A τῶν· μένει γὰρ ἔτι καὶ ἀφύλακτον ἢ σωζόμενον τῇ λελοιπότι ἐς ἀνέπαυσιν. Τοῖτοις δὴ οὖν οἷς ἀλαθέσιν ἀρθέντες, καὶ ὡς γε ἀπεφαίνοντο αὐτοὶ ἐν τῇ νόμων ἀδιάφθορα ἐμπολιτεύεσθαι, ὡς τῇ καθεστώτι οὐκ ἐπομένοις. οἱ δὲ αὐτίκα ἀπόντες, ἔχοντες ἀλλοδαπὰ καὶ ἄμικτα ἤθη, ὡς ἑαυτοῖς τὸ λοιπὸν βιωσόμενοι. πρῶτον μὲν αὖ πάντες ἐν πόλει ἀλαζόνας μάλα ὀργόντας καὶ πόρα τῶν δέοντος ἐξογκωμένους, ἐβδελύττοντό γε αὐτοὺς καὶ ἐκάκιζον· ἔπειτα ἑώρων ὡς τοιχωρύχοι τε πολλοὶ καὶ λωποδύται, οἱ μὲν ἁλίσκοντο, οἱ δὲ καὶ διελάνθανον, ἅπαν τὸ εἶδος ἀδικίας ἁμαρτάνοντο. καὶ ὅσοι δυνατοὶ τοὺς ἐλάττονας ἐλυμαίνοντο, ἀμάρτοι τε πολλῇ χρῶνται καὶ ἀλλήλων καὶ ἀπανθρωπίᾳ, καὶ τὸ δὴ πάντων παραλογώτερον. (ἐξὸν δὲ ἑκάστῳ μυρίας ὅσας ἀγέλας γαμεῖσθαι, καὶ πίνων ἀγομένους, B ἀλλὰ μοιχείαις γε ὅμως πλημμύτων.) τέτοις δὴ οὖν ἅπασιν ἔκαινε, οἱ φιλόσοφοι ἐδυσφόρουν καὶ σφᾶς αὐτοὺς μετῶν τῆς μεταστάσεως. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ ἐξηλέχθησαν ἐλπίδος, ἄνδρα εὑράντες φιλοσοφεῖν μὲν φρονοῦντα, οὐδὲν δὲ ὅτι καὶ ἐπαΐοντα τῆς αἰτησέως, ἔτι τε αὐτοῖς οὐδὲ τῆς δόξης ἐκοινώνει, ἔπρα δὲ ἅπερ ἐκεῖμεν ἐπεῖα ἄδικα μεμεῖρηται, τὰ τετῆ μίξεων καταδαιμονίων ἐπιτηδεύοντες, ὡς τάχιστα ἐπαύσαντο. καίτοι ἴσχυρόν τε αὐτοῖς ἐκεῖνος, καὶ μόνον ἀξίου. οἱ δὲ ἄμενον εἶναι σφίσιν ἡγησάμενοι ἐπιβάντες ὁδοῦ τῆ Ῥωμαϊκῶν ὁρίων, αὐτίκα οὕτω παραχρῆ ἐν τῷ θεάσασθαι, ἢ μόνοντες παρὰ Πέρσαις τῆ μεγίστων γερῶν μεταλαγχάνειν. οὕτω τε ἅπαντες οἱ καθ' ἑαυτοὺς ἐσαν, χαίρειν εἰπόντες τῇ τῶ βαρβάρω φιλοξενίᾳ. ἀπώναντο δὲ ὅμως τῆς ἐνδημίας, οὐ ἐν βραχεῖ τινι ἢ ἀμελημένῳ, ἀλλ' ὅθεν αὐτοῖς ὁ ἐφεξῆς βίος εἰς τὸ θυμῆρες τὸ ἢδιστον ἀπεπλέσατο. ἐπειδὴ γὰρ κατ' ἐκεῖνο τὸ χρόνο Ῥωμαῖοί τε καὶ Πέρσαι σπονδὰς ἔθεντο καὶ ξυνθήκας, μέρες ὑπῆρχε τῶν κατ' αὐτὰς ἀναγεγραμμένων, τὸ δεῖν ἐκείνης τῆς ἀνδρας εἰς τὰ σφέτερα ὧν πατρίδας βιοτεύειν ἀδιαζῆ τὸ λοιπὸν ἐφ' ἑαυτοῖς ἐδίνετο· καὶ πέρα τῶν δεκαιώτων φρονεῖν, ἢ μεταβάλλειν τινὰ παρ' ἃ ἂν δόξαι ἀναγκαζομένους. ἐφ' οἷσπερ ὁ Χοσρόης μὴ οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῇ συσκίαι καὶ κραπῖν τινὰ ἐκτήσατο. λέγεται δὲ αὐτοῖς κατὰ τὴν ἀποπορίαν, θαυμασίον τι καὶ μύθου ἄξιον συμπεσεῖν. καταλύσαντες γὰρ ἐν ἀγρῷ τινι Περσικῷ, ἐθεάσαντο σῶμα νεκρὸν ἀνθρώπου τεθαπτὸς, οὔπω πως ἀπαφορ ἰρρυμένον. οἱ δὲ τῶ παρανομίαν τῶ βαρβαρικοῦ νόμου καταλύσαντες, καὶ οὐκ ἔστιν εἶναι ἀνεκτὸν, πεῖσι δεῖν τὸ μέρος κεδεκνυμένῳ ἢ φύσει, πεῖσελθεῖν τε τὸ σῶμα ὡς οἷόντε διὰ τῶ θεραπόντων, καὶ τῇ γῇ καταχώσαντες ἐθαψαν. Ὡς δὲ ἐκάθευδον ἅπαντες ἐκείνης τὴ νυκτὸς, ἔδοξέ τις αὐτῶν, οὐκ οἶδα δὲ ὅστις, ἐν ὕπνῳ ἔχων ἄτομα φράσαι, ἔδοξε γοῦν ἡμῖν ἰδρᾶν ἄνδρα ἀγνῶστον, γνώριμον μὲν οὐδαμῶς, οὐ ὡς εἰκάσαι, ἄλλως δ' σεμνὸν καὶ αἰδέσιον καὶ φιλοσοφίαν ἀσκοῦντα, ἱμάτιόν τε φοινικοῦν ἐνδεδῦσθαι καὶ πώγωνος τῆ λιαν ἐκπρεπῆ καὶ ἀρεμίτην, ἱμβεβῆ τε αὐτῷ καθάπερ παρασκεύασται καὶ ἐγκελεύεσθαι πόδε τὸ ἔπος.

Μὴ θάλῃς τὸν ἄθαπτον, ἵα νυσὶ κύρμα γένηται,
Γῇ πάντων μήτηρ μητροφθόρον ὄβριν ἄνδρα.

Λρυπνιθεὶς δ' αὐτὸς ὑπὸ τῶ ὄνου, ἀπαγγέλλει τοῖς ἄλλοις τὸν ὄνειρον. οἱ δ' τὸ μὲν παραυτίκα διπέρευν ἐς ὅτι ἄρα καὶ δυσβαίη. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ πρόϊσθρον ἀναστάντες ἐβάδιζον αὐτὰ τὰ πρόσω, παρίστατο ἐκείνο τὸ χωρίον, ὑπὸ τῇ ξύπνων θέσιος ἀναγκαζούσης, ἔ δὴ αὐτοῖς τὰ ἐπὶ τῇ πορῇ ἐφεδίασε, θεμένοις τὸν νεκρὸν γυμνὸν αὐθις ὑπερκείμενον, ὡς δὲ ἡ γῆς αὐτὸν ἔσπρ τινὶ αὐτομάτῳ ἐς τὰ μάλιστα ἀναβαλούσης, καὶ ὑφαλάττειν ἀβρῶς μὰ ἀναχώμενος. κατα-

Digitized by Google

πλαγίως δὲ τῇ παραλόγῳ τῆς θέας, ἔχοντο τῆς περὶτὰς A
μηδὲν ὀτιοῦν τὸ λοιπὸν ἐπ' αὐτῷ δράσαντες τῶν σφίσι νενο-
μισμένων. ἀπελογίζοντο δὲ ὅτι περ καὶ ὁμολογεῖν ἐαυτοῖς
ἔφασαν ὅτι οἱ Πέρσαι πεπλημμελήκασι τιμωρίαν τῆς ἐπὶ τοὺς
μητράσιν ἀπολασίας, τὸ ἄπαρσι μένειν καὶ ὑπὸ τῶν κυνῶν δι-
δόμενος διασπαράττεσθαι· πάντων δὴ τῶν ἀνθρώπων ἐς πεῖραν ἐλ-
θὼν ὁ Χοσρόης, ὅμως τὸ Οὐράνιον πλέον ἀγάμενος ἔφη
καὶ ὑπόθες. αἴτιον δ' ἔφη, ὅπερ οἶμαι, φύσει τῇ γέ-
νει πρόσεστι τῇ ἀνθρωπείᾳ. πεφύκαμεν γὰρ ἅπαντες τὰ μὲν
καθ' αὑτοὺς καὶ παραπλήσια φίλα ἡγεῖσθαι καὶ κάλλιστα, ἀ-
λλείπειν δὲ καὶ ἐκφεύγειν καὶ ὑπερβάλλον. τοιγαροῦν καὶ ἐκεῖ-
θέν τοι ἐπιστολὰς γράμματά τε αἰχμαλωτισθέντα ἔστελλε, B
καὶ διδασκάλῳ ἐχρῆτο. ὁ δὲ καὶ νῦν ἐφίλητο ἄπληστος, βρυθυ-
μούμενος τῇ τῶν βασιλέως φιλιῶν, ὡς καὶ ὑποκαίειν ἅπαντας ὧν
τε τοῖς ξυμποσίοις καὶ ἀνὰ τὰς συλλόγους, μηδέν τι ἕτερον ἄ-
δοντι ἢ τὰς, ὅπως αὐτῷ ἡγέμων ὁ Χοσρόης, καὶ ὁπόσα
ἄττα δηλονότι. καὶ πολλῷ σκαιότερος ἐφαίνετο ἡμῖν ὁ
γοῦν, ἢ πάλαι ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ τὸν ἀεὶ νικᾶν μόνον πεφυ-
κέναι ὁδὸν ἀναμετρήσας· ὅμως καί τοι φαυλότατός γε ὢν καὶ
καταγέλαστος, ἀλλὰ τῇ πολλάκις ὑμνεῖν ἢ βάρβαρον καὶ δι'
ἐπαίνου ποιεῖσθαι, αὖτός δὲ πω κῇ τὸ μᾶλλον ἔπεσι τοὺς πολ-
λοὺς, οἷς οἷά σοφὸν πεπαιδεύμενος. οἱ δὲ ἀπαλαιπώρως ἅ-
πασι προσιέμενοι, καὶ ἅμα τοῦτο δὲ τὸ ξένον καὶ παραλο-
γώτατον τῶν ἀκουσμάτων ἐξικνούμενον, ῥᾳδίως ὑπήγοντο, C
ἐκπομπάζοντί τε αὐτῷ καὶ συμπλογγεύειν, μήτ' ὄψεις ἐπι-
πλῶν, μήτ' ὄν τινα ἐπαινεῖν καὶ ἐφ' ὅτῳ ἐξαπατώμενος· εἰς
μὲν γὰρ τραπεμένῳ παρασκευῇ καὶ ὅπλων διακοσμίᾳ, καὶ
τῷ ἐξαρτᾶσθαι τοῖς πολέμοις ἐξαπορεῖσθαι, δικαίως ἄν τις
θαυμάσειε τὸν Χοσρόην, ὡς ὑπέρογκον αἴξασι πώποτε,
ἀπὸ τῆς τῶν γήρως ἀδυναμίας. λέγω δὲ πέρι καὶ φιλοσοφίας,
τοῦτον αὐτὸν ἡγητέον, ὅστις οὖν εἴη εἰκὸς, ἀνδρα ξυνόμε-
λόντα καὶ ἀκροατὴν τὸν Οὐρανίου ἐκείνῳ λεγομένων.

rant, reperiuot cadaver illud denuo nudum ſuper tumulum jacens, perinde ac ſi terra illum ſpontanea aliqua ratione io apertum ejeciſſet, neque eum non diſcerptum atque abſumptum aſſervare ſuſtinuiſſet. Mitaculo itaque ſpectaculi penculiſi, iter ſuum continuarunt, nullo amplius ex inſtituto ac more ipſorum officio ei præſtito. Somnium enim eapenderunt, & io eam inde ſententiam venerunt, quod Perſæ hanc pœnam & viodictam luant flagitioſi cum matribus ſuis congreſſus, inhumati manere, & a canibus merito diſcerpi. Horum autem virorum quum jam periculum feciſſet Choſtoes, nihilominus tamen Uranium plus & admirabatur & expetebat. Cauſa vero hujus rei, naturaliter, uti arbitror, humano generi eſt inſita. Solemus enim omnes, quæ ad nos propius accedunt, ſimiliaque nobis ſunt, amica ducere & optima; refugere autem atque averſari, quod majus eſt & ſuperius. Quocirca & ei huc reverſo amiciſſimas litteras mittebat, & magiſtro utebatur. Quo factum eſt ut jam eſſet intolerabilis, regis amicitia turgidus atque elatus; omnes paſſim in conviviis & conventibus vellicans, neque aliam ullam cantilenam canens, quam quo honore ipſum affeciſſet Choſroes, & quibus de rebus inter ſe commentati fuiſſent; multoquo ferocior nobis præclarus ille vir rediit, quam antea fuerat, perinde ac ſi ea tantum de cauſa tantum itineris eſſet emenſus, cum alioquin eſſet homo vaniſſimus, planequo ridiculus; ſed eo ipſo, quod Barbatum regem frequenter celebraret ac deprædicaret, multis plane perſuadebat quod vehementer eſſet doctus. Qui enim leviter omnia admittunt, & peregrinis ac novis narrationibus avidis auribus inhiant, facile ab ipſo magnificis ſplendidiſque verbis eas oruante atque amplificante perſuadebantur, neque quis eſſet laudator, neque quem laudaret, neque qua de re, conſiderantes. Ceterum quod ad exercituum inſtructionem & armorum rectam adminiſtrationem, aſſiduamque bellorum exercitationem attinet, merito quiſpiam laudaverit Choſroem, quippe qui neque labori umquam ceſſerit, neque ſenectutis imbecillitati. In litteris vero & Philoſophia talis cenſendus eſt, qualem veriſimile eſt eſſe virum, qui & ſodalis & auditor Uranii illius ſit declaratus,

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΒΙΒΛ. Γ.

AGATHIÆ SCHOLASTICI

DE IMPERIO ET REBUS GESTIS

JUSTINIANI IMPERATORIS

LIBER III.

Edit. Paris. pag. 72.

PERSARUM inſtituta, variaque ipſorum Reipublicæ immutatio, & quæcumque de Choſroe ejuſque genere mihi dicenda viſa ſunt, ea univerſa & quidem longiore oratione ſum perſecutus, & ad præcedentia non plane pertinent. Sed neque ſupervacanea fortaſſe videri poſſint, neque inutilia. quin potius, meo quidem judicio, utile dulci conjunctum habentia. Cupio enim, ſi in me eſſet, maximique facio, Muſis, quod ajunt, Gratias permiſcere: in diverſum vero me abripiunt curæ, ſequarque illibenti animo circumagentem me neceſſitatem. Hiſtoriæ enim ſcriptio, maximum cum ſit auguſtiſſimumque opus, omnique occupatione præſtantius, acceſſorium quoddam, ut Bæotia lyra dixerit, vitæ ſimul & vitæ occupatio eſficitur. Neque enim mihi licet in iis quæ maxime vellem ſuaviſſime vitam traducere.

Agathiæ occupationes forenſes.

pag. 73.

Nam cum oporteret veterum ſapientum ſcriptis relegendis immorari, imitandi videlicet cauſa, & quæcumque paſſim utiliter litteris prodita ſunt accurate expendere & perſcrutari, animumque ab aliis curis ſolutum ac liberum iis impendere. Ego vero ſedens ad porticum regiam, libellos litibus ſtrenſibus & moleſtiis plenos a mane in veſperum uſque tractandis & verſandis ſum occupatus: & moleſtiæ quidem mihi vehementer accidunt ſurenſes iſtæ interpellationes & turbæ, moleſtum vero rurſus mihi, hiſce moleſtiis carere, cum videlicet abſque laboribus & moleſtiis neceſſaria mihi nequaquam ſupperant. Ceterum oę ſic quidem conquieſcam, quod ad me attinet, neque deſinam quo me amor ducit ſequi; etiamſi aliquis me cavilletur & reprehendat, ut majora meis viribus tentantem, & in orca, quod ajunt, figulinam adiſcentem. Tamenſi enim ſcripta mea cuipiam ſpuria revera & ſubventanea videbuntur, & quodammodo animi in plurima diſtracti ſœtus: mihi tamen ipſi lorerea (quod imperitis cautoribus uſuvenire ſolet) ſortaſſe non diſplicebunt. At vero ne longioribus digreſſionibus excurſionibuſque decorum ex-

Α ΤΑ μὲν οὖν παρὰ Πέρσαις νόμιμα, ᾗ ἡ ποικίλη τῆς σφῶν πολιτείας μεταβολὴ καὶ ὁπόσα χρῆναι αὐτῶν περὶ Χοσρόου καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γένους εἰρῆσθαι, ταῦτα δὴ οὖν ἅπαντα εἰ καὶ μακροτέρῳ ἐξειργασται λόγῳ, καὶ ἡ λίαν ἔχεται τῷ προτέρῳ, ἀλλ' ἡ πεφευγέναι γε ἴσως δόξειεν ἄν, ἡδὺ ἄρχοντα, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸ θέλγον, ὡς ἐμὲ ἡγεῖσθαι, ξὺν τῇ ὠφελίμῳ ἀποληψόμενα. Ἐθέλω γὰρ, εἰ ἐπ' ἐμοὶ εἶναι, καὶ πεπλοῖς ποικίλοις κοσμεῖσθαι, καὶ τοὺς μύσας φασὶ τοῖς χαίτας καταμιγνύναι, καὶ τοι ἑτερωδί με καθέλκουσιν αἱ φροντίδες, καὶ ὅπομαί γε ὕτι οὐκ ἄνευ τῆς πιεζαγούσης ἀνάγκης. ἡ γὰρ μοι ξυγγραφὴ, πάνυ δὴ τὸ μέγιστόν τε ἡγεμόνιον ἔργον τῇ πάσης ἀσχολίας ὑπέρτερον εἶναι ἂν ἡ λύρα ἡ Βοιωτία, Β οὕτω τε καὶ βίᾳ πάρεργον γίγνεται, καὶ οὐδέπῃ μοι ὡς ἥδιστα ἐμβιῶναι τοῖς παθήμασι. δίον γὰρ τοῖς πάλαι σοφοῖς χαλαίτερον ἀναλήγειν μιμήσεως ἕκατι, ἅπαντά τε τὰ ἐπιτηδεύματα ξυμφερόμενα γνωματεύειν ἐς τὸ ἀκέραιον καὶ ἀναπυθάνεσθαι, ἀνειμένον τε ἀμφὶ ταῦτα ἔχειν τὸν νοῦν καὶ ἐλεύθερον. ἀλλ' ἴσα γε ἡμῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ σοῇ βιβλίδια πολλὰ δικῶν ἀπάλλειν καὶ ἀγραμμάτων ἐξ ἠῶθεν μέχρι καὶ ἐς ἥλιον καταδῦναι ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἀνελίττειν. καὶ λίαν μὲν ἄχθομαι τοῖς ἐνοχλοῦσιν, ἀνιῶμαι δὲ οὐδὲν εἰ μὴ ἐνοχλοῖεν, ὡς οὐκ εἶον τε μοι ὄντων ἀναγκαίων ἀσχολιῶν ἐμπλῆσθαι ἀνδρὶ πάνυ ἡσυχαζούσης. πλὴν ἀλλ' εὖ ὡς C ἀνίσω τάμόν, ᾗ δὴ παύσομαι ἴσ' ἂν ὁ ἵρως μὲ ἄγῃ, εἰ καὶ μοί τις νεμεσήσειε ὡς ὑπερτέρων ἐφιεμένῳ, καὶ τὸ λιγέμβιον ἐς πίθῳ φιλεργοῦντι τῷ κεραμεῖ. εἰ γάρ τῳ καὶ δόξειεν εἶναι παρὰ κόθα γε ὡς ἀληθῶς καὶ ἀνεμαίαν, καὶ οἷα ψυχῆς ἐς πλῆσιν μεμιζομένης κύπαπαι, ἀλλ' ἐμαυτὸν γοῦν ἴσως ἀρίσκοιμι ἂν καθαίρῳ τῷ ἀδόντων οἱ ἀμυστίτροι. ὡς ἂν δὲ μὴ περαιτέρω ἐκδρομὰς ποιήμενος καὶ μεταβάσεις ἐς ἀπειροπαλίαν ἐκφέρωμαι δύξαιμι, αὐθις δὲ ἐμοί γε τῷ Καλχηδὼν ἀγώνων ᾗ τῷ προτέρῳ λόγῳ μεταλεπτέα τότε ᾗδ' Χοσρόης

ἠγγελμένον αὐτῷ ὡς τιθηνὸς εἴη ὁ Μερμερόης, πεμ- A cedam, ad Colchica certamina, & ad
ἅλγησε μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, τῇ ξυμφορᾷ καὶ ἀνιᾶτο. ὡς priorem ſermonem eſt redeundum. Tam
δὲ τὰ ἐς Λαζικὴν στρατεύματα μὴ χαρᾶσαι ἐγνώσθη, enim Choſroes cum ipſi Mermeroia abitus
αὐτίκα ἄγει στρατηγὸν τὸν Ναχωραγὰν ἀναδήσασθαι, ἀν- renuntiatus eſſet, dolorem ut par eſt ex il-
δρὰ τῷ σφόδρα λογίμων τε καὶ ἐνομαστῶν. καὶ τῷ lius interitu & mœrorem concepit. Ne vero
μὲν τὰ ἐς τὴν πορείαν παρασκεύασε καὶ ἅδε ἐχώρει. copiæ militares quæ in Lazico erant duce
ἐν ᾧδὲ ὧν ἐκεῖνος ἐς τὰ πάντα, παράλογα ἅττα ἐς ἄθυ- carerent, protinus Nachoragan eis præfecit,
μα ἐς τὴν Κολχίδα χώραν ξυνέβη. ἐπειδὴ γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι virum in primis celebrem, maximique nomi-
(ὥσπερ μοι πρότερον ἐρρήθη) ἀκλεέστατα ἐνέγκαν- nis, qui cum jam apparatis rebus omnibus iti-
τον πεφεύγότες, καὶ τὰ πράγματα τὰ μέρος καταφρό- neri accinctus eſſet, mira quædam & neſa-
μβοι τῷ πολεμίῳ, Γυβάζης ὁ τῆδε Λαζῶν βασιλεὺς ria in Colchica regione acciderunt. Cum e-
οὐκ ἀνεκτὸν ἐγάμβος τὸ αἶσχος, ἅτε δὴ μᾶλλον μὲν τι nim Romani, ut ſupra diximus, turpiſſima
τῷ πάρα τῶν ἀμαρτηθέν, αὐτίκα Ἰουστινιανῷ ἐξηγγει- fuga arrepta, impedimentorum partem hoſti-
λατο ἅπαντα, κατατιτύμβιος τῷ στρατηγῷ, καὶ ἅπαν B bus diripiendam reliquiſſent, Gubazes Lazo-
τὸ ξυνοικηθὲν εἰς τὸν ἐκείνου ἀνάγων ἀβλαβῆσαν, καὶ rum per id tempus rex, dedecus illud non
πλέον ἐπειπάλαι τῇ Βίατρᾳ, τῷ μετ' ἐκεῖνον Μαρτίνῳ καὶ ferendum cenſens, metuens etiam ne quid
Ῥουστίκῳ. ὅτῳ δὴ ὁ Ῥούστικος ἦν μὲν ἑλληνογαλάτης τὸ gravius impoſterum committeretur, conſe-
γένος. παρῆν δὲ αὐτῷ, οὐχ ὡς τῷ στρατηγὸς ἢ πεζῆ ἀρ- ſtim Juſtiniano ſingula nunciavit, præfectos
χὸς, ἢ ἄλλο τι εἶναι τῆδε παρατάξεων μέρος, ταμίας incuſans, totiuſque facti culpam in eorum ve-
δὲ μόνον τῆδε βασιλέως χρημάτων, ἃ μὴν τῆδε ἐς δασ- cordiam referens; & quidem præcipue Beſ-
μοφορείας ἰρανικομένων (ἄλλῳ γὰρ τῷ ἐπιτράπτει ταῦ- ſam incuſabat, poſt hunc Martinum & Ru-
τα) ἀλλὰ τῆδε ὅσα ἐς τὰ βασιλέων ξυναιρῶν ἐπιτέμ- ſticum. Erat vero Ruſticus genere Græco-gal- Auſtici quæ-
φοι, ἐφ' ᾧ τῆς ἀριστώσης ἐν ταῖς μάχαις τὰ φοιτικα lus, ibique non præfectum aut tribunum a- ſtorio auſta-
κοντα κομίζεσθαι χίρα. ἐντεῦθεν τοίνυν ἔσαμος ἦν ὁ αὐτῷ gebat, neque alio militari manere ſungebatur, ſed tantum pecuniæ regiæ quæſtor erat, non quidem ejus quæ e tributis vectigalibus cogebatur (alteri enim culpiam illa commiſſa erat) ſed ejus quæ e theſauris regiis mittebatur, ut iſ quorum in prælii virtus & fortitudo emicuiſſet meritis præmiis donarentur. Quocirca minime obſcurus erat hic vir, ſed inter eos quorum auctoritas plu- Edit. Pariſ.
rimum valeret habitus; adeo ut etiam arca- pag. 74.
na maxime ei communicarentur, principum- C
que mandata tum demum firma fideioraque viderentur, cum huic placuiſſent. Juſtinianus vero etiam antea Beſſæ erat infenſus; quod Petræ propugnaculo capto, ante Mermerois advenſum, quum oportuiſſet eum omnes ex Iberia aditus fortiſſime obſtruere, juvante ipſum natura locorum, efficereque ut ea ex parte Lazicos montes Barbaris inacceſſibiles redderet: ipſe vero id præ vecordia neglexerat, orbibus quæ ipſi creditæ erant rebundis, & pecuniæ ex iis corrogandæ intentus. Illa itaque in animum revocans Imperator, quum & hæc de eo adferrentur, facile eſt perſuaſus. Quocirca conſeſtim Beſſam exauctoratam, ac præterea bonis ſuis exu- cum in Asbaſcos relegavit, illic manſurum donec aliud quid de eo ſtatueretur. Martino vero, quantumvis graviter infenſus, præfecturæ tamen primatum reliquit: Nam inter D prætores ſive principes militiæ primum locum obtinebat, ſecundum vero Juſtinus, poſt quem Buſes, atque ita deinceps alii ſigillatim. Atqui Martino & Ruſtico jam aotea Martini & Ruſtici in Gubazem odium ejuſque cauſa.
non bene cum Gubaze convenerat, ſed ſimultas quædam inter eos ſubardeſcebat gravis arrociſſimaque, ſed quæ nondum in apertum incendium eruperat; nata quidem primum ea invidia, ac deinde ſtabello perpetuæ temerariæque ſuſpicionis ſuſcitata atque adaucta. Omnia enim ipſius facta ſaucio invidia animo explorantes iiſque ſeipſos torquentes, ſimultatem fovebant & confirmabant. Gubazes itaque concepta de illorum in ſe odio ſuſpicione, & ad mutuum odium exercendum provocatus, acribus & contumeliioſis verbis eos frequenter perſtringebat, tamquam parum viros & manus in lingua gerentes, nullamque rerum gerendarum curam habentes. atque ita in convivis conventibuſque in ſua erga eos indignatione perſiſtebat: ſed neque cum a finitimis gentibus legatio forte aliqua veniſſet, hos ad eam admittebat, immo ſubmovebat. Hi vero nequaquam id ferendum ratri, & criminationes ad regem delatas ad animum revocantes; atque ita ſecum ſtatuentes, non deſiturum eum ab ipſis criminandis, ſi qua re iterum officio ſuo deeſſent, conſilium de tollendo a medio Gubaze inierunt, ut & acceptam injuriam

vindicarent, omoloque in posterum ipsius meto seſe liberarent. Variis itaque inter se conſiliis agitatis, quorum ſumma hæc fuit, non ante interficiendum quam Imperatoris animum tentaſſent; Joannem Ruſtici fratrem Byzantium mittunt, qui Imperatori ſignificaret, Gubazem Medorum partes foventem eſſe deptebeoſum. Joannes itaque quam maxime fieri poterat clam ad Imperatoris colloquium quum perveniſſet, criminatus eſt Gubazem, perinde ac ſi jam defectionem feciſſet, & Perſas introducturus eſſet, brevique proviſciam totam eis traditurus, niſi confeſtim quocumque modo coerceretur. Imperator vero inopinato hoc nuntio perculſus, nondum tameo plenam ei fidem accommodans, ſed mediam quamdam opinionem tenens: Age, inquit, curate ut ad nos huc mittatur. Metuens vero Joannes, ne quando ſi ille eo pervenitet fraus detegeretur, Sic ita, ioquit, „ domine. quid vero faciendum nobis, ſi id „ ſua ſponte facere detrectarit? erit ne cogendus? Quinimo, inquit Rex, ſubditus „ quum ſit, maxima cum cuſtodia eſt abiogandus. Statim itaque ſermonem regis excipiens Joannes, Quid ſi, inquit, coactus „ reſiſtat, quid tum fiet? quid, inquit, aliud, „ quam quod tyrannis ſolet, ut peſſime pereat. Nil ergo, inquit Joannes, ei erit metuendum qui eum interfecerit? nihil, inquit Rex, ſi reſiſtens & obaudiens ut hoſtis perierit. Tali itaque reſponſo accepto, quum in eamdem fere ſententiam Rex ad præfectos militiæ ſcripſiſſet, nihil ultra eſt pecunctatus; ſed abunde petitioni ſuæ ſatisfactum eſſe cenſens, confeſtim ad Colchos revertitur, literas regias perferens. quas cum Martinus & Juſtinus legiſſent, cum viderent actum hunc ſcite inſtructum, ad audendum facinus ſeſe contulerunt. Convocatis itaque Joſtino & Buſe, id quod in animo ſuo agitabant celantes, ſignificarunt ad Gubazem quam citiſſime eſſe contendendum, & cum eo conſultandum quo pacto Perſas Onogorim inſidentes collatis viribus adorirentur: Hi vero hiſce rationibus perſuaſi una profecti ſunt, exigua quadam e legionibus manu comitati. Gubazes ubi adventare ad ſe præfectos exercitus cognovit, nihil plane ſiniſtri ſuſpicatus, circa Cobum amnem miſer eis obviam procedit, ſecurus plane & nihil metuens, paucis admodum e ſuis comitatus, atque iis quidem inermibus, neque ad pugnam inſtructis. quidoi enim ita veniret ad amicos & familiares & cuſtodes provinciæ, & nequaquam hoſtes, immo potius etiam exterarum gentium propulſatores? Ita vero equis inſidentes omnes, differebant inter ſeſe de præſenti rerum ſtatu componendo. Tum Ruſticus, Age, ioquit, o Gubaze, conjunge te noſtris in „ Perſas expeditioni, & communem nobiſcum „ laborum partem ſubi, in illos Onogorim „ inſidentes. Turpe enim fuerit ſi diutius eos pag. 36. „ in media noſtra regione ſecure reſidere patiamur, præcipue cum & pauciſſimi ſint, „ neque pares qui nobiſcum prælio decernant. Tum Gubazes, At vos, inquit, boni viri, ſolos neceſſe eſt io hoc elaborare, „ penes quos ſolos eorum quæ acciderunt omnis culpa conſiſtit. Niſi enim ſupina quadam ignavia vecordiaque in rebus gerendis præpediti fuiſſetis, neque propugnaculum illud muro cinctum eſſet, neque adeo „ ignobilem tospemque ſogam arripuiſſetis, „ neque quicquam eorum quæ haud par erat „ factum fuiſſet. Nunc vero, viri optimi, ſi „ vos gloriæ cupidos eſſe dicitis, & ſi animos „ io pectore præfectis militaribus dignos geritis, intermiſſo iſta officii vobis eſt reſarcienda. Neque enim unquam vos ſequar, „ neque bellum adibo, donec omnia quæ a vobis peccata ſunt correcta fuerint. His dictis confeſtim perinde ac ſi contradictio ipſius evidens ſatis eſſet argumentum defectionis ad Me-

Edit. Pariſ. pag. 75.

Juſtinianus Imp. calumniis fidem rametſi non plenam præbet.

A ἀρέσπερον ἤρχετο ἅπαντα φόνου χάριν περὶ αὐτὸ ἢ τὸ βασιλέως ὑποπεφοβημένος, φίλιππον εἰς τὸ Βυζάντιον ἰωάννου τὸν Ρουσίου ἀδελφὸν ἀγγελοῦντα δῆθεν, ὡς μηδίζων ὁ Γυβάζης πεφύρασται. ᾧ σαφῶς λόγῳ ὁ Ἰωάννης λαβραιότατα τῷ βασιλεῖ ἐγκυμίνης, δήβαλα τὸν Γυβάζην ὡς ὑποπτεύοντα ἤδη, ἢ τοὺς Πέρσας ἐπαγόμενον, καὶ ἵνα εἰς μακρὰν νῆσον χώραν ἐν ἰωάννου μεταθέσοιτο, οἰμὲ δᾶτον ὑποδυσῶν ὄκνῳ ἐξαιρεθείη. Ὁ δὲ βασιλεὺς καταπλαγεὶς μὲν τῇ παραλόγῳ, ὅπως δὲ πλεῖστα πιστικῶς, ἀλλ' ἐπί μέσης τινὸς χωρίσας ἐποίας, ἄγε, ἔφη, ὅπως τὸν ἄνδρα παρασκόπουσι ὡς ἡμᾶς ὀφθῆναι γενέσθαι. δείσας δὲ ὁ Ἰωάννης μή ποτε εὖρε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο πρὸς τῆς ἐπιβουλῆς ἀνακαλυφθείσης· εἶσε, ἔφη, ὦ Δέσποτα, τί δὲ ἄρα ποιητέον ἐμοὶ σὺ γε ἐκεῖνον εἶναι παραγγέλλεις ἵκετα ἕλοντα; ἀναγκαῖον αὐτὸν; ἢ δὲ ὁ βασιλεύς, κατάκτον ἄντα, καὶ πάσῃ φυλακῇ ἐκπεμπτέον. ἐνθὺς δὲ σαφῶς ὑπολαβὼν ὁ Ἰωάννης· ἀναγκαζόμενος δέ ὦ γε ἀντιφαίη, τί ἂν γένοιτο ἐπὶ τούτοις; τί δὲ ἄλλο γε, ἔφη ὁ βασιλεύς, ἢ πείσεται τὰ τῷ τυράννων, ᾧ εἰώθασι ἀπολέσθαι; ἀδὲν ἔφα θεός, ἢδὲ ὁ Ἰωάννης, νὴ τὸν ὑποκινοῦντα, ἐμβροῦ, ἔφη, εἶναι ἀνυπεύθυνος καὶ ἀνυπεύθυνος, ὡς πολέμιος ἐξεφθαρείη. Τοιαῦτα δὲ τῷ βασιλέως ὑποκριναμένου, ᾧ παραπλήσια τούτων ἐν ἐπιστολῇ τοῖς στρατηγοῖς σημήναντος, ἀδὲν ἧττον ὁ Ἰωάννης πειρατήριον ἀνευρόμενος, ἀλλ' ἐπειλῆφθαι ἤδη ᾧ ἐχθρᾶς τῷ ζητουμένῳ ὑποχώρησις ἐγίνετο, ἐπωπύκει αὐθις ἐς Κόλχους τὸ γράμμα τῶν ἐπιφερομένων. Ὁ δὲ Μαρτῖνός τε καὶ ὁ Ρούσιος ἀναλεξάμενοι, καὶ μάλα ἀφρικῶς ἐσκωμφῳδεῖσθαι τὸ δρᾶμα ἐρόντες, ἐνθὺς ἐπὶ τῶν φαῦλον ἐχώρουν. συναλισάμενοι δὲ τὸν Ἰωάννου τε καὶ Βούζην καὶ τὸ μιλιτηδὲν ὑποκρύπτοντες, χρῆναι ἔφασαν τῶν ταχίστων ὡς Γυβάζην ἰέναι, ξυὶ αὐτῷ βουλεύεσθαι ὅπως τοῖς ἐν Ονόγαυρι Πέρσαις κοινῇ ἐπιλεσόμεθα. εἰ δὲ τῶν πειθομένοι, ξυνεπορεύοντο. ὥσπερ δὲ αἰσίως βραχέα τε ἐν τῇ τεγμάτων ἀπόμορα· γνοὺς δὲ ὁ Γυβάζης ὡς αὐτίκα μάλα οἱ στρατηγοὶ ἐπ' αὐτὸν ἔξουσι, ᾧ ὑδὲν ὑποῦ αὐτίξουν ὑποπτήσας, παραγίνεται ἀμφὶ τὸν Χωβοῦᾶ τὸν ποταμόν. ἐνταῦθά τι αὐτοῖς ὁ δόλιαυος ὑπαντιάζει ἀφύλακτός τε ᾧ θαῤῥαλέος, Ⓒ λίαν ὀλίγης τῆ ὑπαδῶν ἐπαγόμενος, ᾧ τῶν ἀσπλων ᾧ οὐκ ἐς μάχαν παρεσκευασμένων. πῶς δὲ οὐκ ἂν ὕπνος ἔσπετο παρὰ φίλους τε Ⓒ ξυνήθεις ᾧ φύλακας ἐν χώρᾳ ᾧ ἥκιστα πολεμίους, μᾶλλον μὲν οὖν ᾧ τῇ ἀθρόοις ἐθνῶν ἀλεξητῆρας; οὕτω δὲ ἐπὶ τῇ ἵππων ἤμβοι ἅπαντες, διελέγοντο ἀλλήλοις ὅπως τὰ παρόντα θείεν· καὶ τοίνυν ὁ Ρούσιος, ἄγε, ἔφα, ὦ Γουβάζη, ὅπως ἡμῖν σωφρόνως ᾧ σωπιλήψῃ τῶ πόνῳ κατὰ Περσῶν ἴωσι, νῦν δὲ τῇ ἐς Ονόγαυρα ἱδρυμένοις, αἰχρὸν δὲ εἰ καθεδοῦνται ἀδεῶς ἐπιπλέοντι ἐν μέσῃ τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, ᾧ ταῦτα διαλογιζόμενοι ᾧ ἡδαμῶς ἀξιόμαχοι. ἀλλ' ὑμᾶς γε μοῦνος, ἢδὲ ὁ Γυβάζης, ἀναγκε, ὦ γενναῖοι, ἐν τῇδε ξυγαγείσθαι, ὡς ᾧ μόνος τῇ ξυνεπιχθόνιον αἰνιαντον. οἱ δὲ μὴ ῥᾳδίως πολλῷ ἀμφὶ τὰ πρακτέα ἐζήτεῖ ᾧ ὀλιγωρίᾳ, ὅτ' αὖ τὸ φρόνιμον ἡμῖν τῶτο ἐπετεχίζετο, ὅτι ὅπως ἀκλεᾶ φυγὼν ᾧ ἀχήμονα ὑποσάντες ἐδρασειτεύετε, ὅτι ἄλλο τι ἐγίγνετο τῇ οὐ προσηκόντων. καὶ δὴ οὖν, ὦ λῆρε, εἰ γε δόξης ἐρασαὶ εἶναι φατὲ ᾧ εὐαγγελικῷ φρονήματι χαίρειν, τὸ παρεμὸν ὑμῖν ἀσκλητίσε. ὡς ἔγωγε ὦ ποτεῖφορμι, ἢδὲ διακινδυνεύσαιμι, πρὶν ἂν ἅπαντα ἐκθεραπεῦθείη πρὸς ὑμῶν τὰ ἁμαρτήματα. πῶν δὲ εἰρημένων αὐτίκα ἄσμενος τῆς ἀντιλογίας ὑποχρώσας πρὸς ἑλέγχαν τῶ Μήδῳ ᾧ τυραννίδος μεμιλιτεμένης, ὁ Ἰωάννης ἐκεῖνος

ὁ τῷ δεινῶν ἀγγελιαφόρος, παρασάμβας πρῶτα τὸ ἐγ-
χειρίδιον, πλῆξε τὸν Γουβάζιν ἀμφὶ τὸ στέρνον, ὕπτιον
καθίει. ἃ δὴ (ἐτύγχανε γὰρ ἐναλλάξ δίπλων ἔχων τὸ πόδι
ὑπὲρ τὸν αὐχένα τοῦ ἵππου) ἀθρόον κατέπεσε, ὡς τοσοῦτον
οἶμαι τῇ πληγῇ τῆς χειρὸς, ὅσον τῇ ἀπροσδοκήτῳ κατα-
βάντος. ἰλιγγιάσας δὲ αὐτὸν ἔτι τῷ ἰσαρκτικοῦντα
παρασὰς ὁ τῶν Ρωσίκων δορυφόρος προστεταγμένον αὐτῷ πρὸ
ξίφει παίξας τῶν ἀφαλῶν, τελεώτατα κατατείνει
ἀπὸ μὲν οὖν τὸν Γουβάζιν τῷ ἐπὶ τοιούτοις ἀρρήτοις φασὶν οἱ τὰ ἀκριβέστατα γιγνώσκειν πιστευόμενοι. Ιωάννης δὲ τῷ Βύζης ἄχαλλον μὲν τῷ ἐδυσφόρουν, τῷ ξυμφορᾷ τὸ πραχθὲν ὑποιοῦντο, ἀσυχίαν δὲ ὅμως ἦγον, εἰδότες βασιλέα Ιωάννην ταῦτα σαφῶς ἐπιστέλλαι. ὁ δὲ τῷ Λαζῶν ὅμιλος διαπεράσθαι τε ἅπας, τῷ δυσθυμίᾳ κατέσχετο, ὡς μηδὲ ἀναμίγνυσθαι τὸ λοιπὸν τοῖς Ρωμαίοις, μά τε ξυνεπιστρατεύειν αἱρεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ νεκρὸν ᾗ νενόμισται κατακώσαντες, ἐμεῖναν ὅπου ἀπόμαχοι, ὡς δὴ δεινὰ ὑβρισμένοι, καὶ τὸν πάτριον δόξαν ὑπερβαλλόντες. μέγιστον γὰρ ἔθνος τῷ ἀγέρωχον οἱ Λαζοὶ, καὶ μεγίστων ἄλλων κρατοῦσι, τῇ τε παλαιᾷ τῇ Κόλχων ὀνόματι βρεσθυόμενοι, πέρα τοῦ μετρίου μεγαλαυχοῦσι, τῷ πάνυ οὐ λίαν ἀλόγως. ἐν γὰρ τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὅσαν ὑπέρα βασιλείαν τετάχαται, οὐκ εἰδὰ ἔγωγε ἄλλο ὅπου πλοῦτόν τε φύλον καὶ δαίμον, πλοῦτο τε ὑπερβολῇ καὶ πλάθει κατηφόων, τόπων τε δικαιοσύνᾳ καὶ ἀρθονίᾳ τῇ ἐπιτηδείων, καὶ τῇ τῇ ἀδῶν ἀνοτμίᾳ τε καὶ δεξιότητι. καὶ τοίνυν οἱ μὲν πάλαι οἰκήτορες τῇ ἐκ τῆς θαλάττης ἀγαθῶν ἀγνῶτες παντάπασιν ὑπῆρχον ὄντες, οἷς γε ἀδὲ ὄνομα πώς ἀκούειν, ἀρίν γε δὴ αὐτοῖς τῶν Ἀργῶ ἐκείνων ἐπιφοιτῆσαι. οἱ δὲ νῦν ὑπὸ ναυτίλονται γε ὕπω παραχρῆν, τῷ τὰ τῆς ἠπείρου κομίζονται αἴρδην. εἰσί τε ὡς βάρβαροι τὸ λοιπὸν, ἀλλ' ὅπω βιοτεύουσιν, ἀλλ' ἐς τὸ πολιτικόν τε καὶ ἔννομον μεταβέβληνται τῷ πρὸς Ρωμαίους ἐπιμιξίᾳ. ὥστε εἴ τις τὰς χαλκόποδας ταύρας πυρίλοι, τῷ πᾶς τῷ γηγενῶν ἀναβλαστήσας, τῷ ὁπόσα ἄλλα τιρατώδη τῷ ἄπιστα τῇ ποιᾶσι ἀμφὶ τῇ Λιήτῃ κιθαμῳδηται, θ' ὁρᾶ γε αὖ τὰ παρόντα πολλῷ τῷ προτέρων ἀμείνονα. Τοιοῦτοι δὴ ὄντες οἱ Λαζοὶ, εἰκότως ἂν ἀνιατὰ ἡγοῦντο πεπονθέναι, ὡς δὴ τὸν βασιλέα σφῶν παραλόγως ἀφῃρημένοι. αὐτίκα δὲ οἱ Ρωμαῖοι Μαρτῖνα ἐξοτρύνοντες, ἀπέγοντα παντὸς ἐπιθήσειν τοῖς ἐς Ονόγουρον Πέρσας. τῷδε δὲ τῷ ὑπωμοίαν ἐκ παλαιοῦ ἔλαχε τὸ χωρίον, Οὖννων ἔσως ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις τῷ δὲ Ονογούρων ἐπιλεγομένων, αὐτῷ πυξυμβαλόντων τοῖς Κόλχοις, τῷ ἔπι νενικημένων, τῷ ὥστε μνημεῖον χάριν τῷ ξοπαίου τῷ ἐπίκλησιν πεῖσαι τῷ τῷ ἐπιχωρίων ὑπογλώττων. νῦν δὲ οὐκ ὅπω παρὰ τοῖς πολλοῖς ὀνομάζεται, ἀλλ' ἐπειδὴ Στεφάνου τοῦ θεσπεσίου ἱερὸν ἐναῦθα ἵδρυται, ὃν δὴ πρῶτον πάλαι φασὶν ὑπὲρ τῇ Χερσιανοῖς ἄριστα δοκίμων ἐθελοντῷ ἐθελοντῷ ἀμφισβητήσαντα ὑπὸ τῷ ἐναντίων κατακλασθῆναι, τῷ ἐκείνου ὀνόματι καλεῖσθαι τὸ τόπον νενόμισται. ἡμᾶς δὲ ὡδὶ οἶμαι τὸ κωλύον ἐς γοῦν ἅμα τῇ ἀρχαιοπρεπῇ χρῆσθαι προσηγορίᾳ, ἐπειδὴ ξυγγραφῇ μᾶλλον προσάκει. ὃ δὴ σὺν ᾧ Ρωμαίων στρατὸς, ἐς Ονόγουρον ἰέναι παρασκευάζετο. οἱ δὲ τῷ μιάσματος βουλυφόρους τῶν ἐνίκων, ἐλπίζοντες ῥᾳδίως τοῦτο δὴ τὸ φρούριον καταστρέψασθαι· πάντῃ τε ἦ βασιλέα, οἱ μὲ τῷ δόλῳ γοῖα, μᾶλλον αὐτοῖς χαλεπῶναι, ἀλλὰ τῇ τελευταίᾳ φράξει ἐς καιρῷ γιγνομένῃ, τὸ ἐπίκλημα ἀφῆσαι. ἅπαντες τοιγαροῦν οἵτε στρατηγοὶ καὶ αἱ δυνάμεις, ἐς τῇ Ἀρχαιοπόλεως πεδίῳ στρατοπεδευόμενοι, πύς τε καλυμένης ἀπελιῶναι ἐπισταλέζον, καὶ τὰ τῇ μηχάνας λίθων ἀκοντιστήρια, τῷ ἄλλα ἅττα τοιάδε

A dos, & tyrannidis affectatæ ac præmeditatæ, Joannes ille qui malorum nuncium attulerat, ſtricto clam pugione Gubazi pectus ferit, nondum tamen lethaliter. Hic vero (habebat enim utrumque pedem complicatum ſuper equi cervicem) conſeſtim procidit in terram, non tam, ut arbitror, manus ictu quam inopinata dejectus. Volutantem vero ipſum humi, & adhuc aſſurgere nitentem, aitans Ruſtici ſatelles, prout ei mandatum erat, enſemque capiti infligens, plene interficit. Hoc itaque modo Gobazem talibuſque de cauſis interfectum dicunt qui id optime noſſe credantur. Juſtinus vero & Bizes dolebant quidem moleſte ferebant, & atrox factum eſſe cenſebant; quieti tamen manebant, exiſtimantes Juſtinianum hæc aperte per litteras mandaſſe. Lazorum vero exercitum univerſum ingens perturbatio & mœror invaſit, adeo ut nec permiſceri deinceps cum Romanis, neque cum ipſis militare vellent, ſed poſtea quam mortuum ex ipſorum more atque inſtituto tumulaſſent, ſeceſſione facta a bello deinceps abſtinuerunt, utpote atroci injuria affecti, & patria gloria amiſſa. Maxima eorum eſt & ferox natio Colchorum, maximeque aliis imperant: & vereri Colchorum appellatione gloriantes, ſupra modum ſeſe ipſos extollunt & jactant, & fortaſſe non admodum temere. Inter nationes enim, quæ ſub alieno imperio ſunt conſtitutæ, nullam equidem aliam vidi ita celebrem atque felicem tam opum excellentia quam multitudine ſubditorum, locorum etiam opportunitate, abundantiaque rerum neceſſariarum, & morum elegantia ac deteritate. Ac veteres quidem habitatores bonorum, quæ adfert mare, prorſus erant ignari, quippe quibus ne nomen quidem navis erat auditum, donec eo Argo illa appuliſſet. Hujus vero temporis Colchi & navigant quum ita uſuvenit, & ea mercatura quæſtum faciunt: ſuntque de reliquo nequaquam barbari, neque ita vivunt, ſed ad civile ac legale vivendi genus ex conſuetudine cum Romanis ſunt traducti: adeo ut ſi quis æripedes tauros, hominumque e terra pullulantium ſegetem, aliaque portentoſa & incredibilia, quæ ſcite de Æeta finguntur a poetis, demat, præſentia veteribus longe meliora comperiat. Tales itaque quum eſſent Lazi, merito ſe intolerabili injuria affectos cenſebant, utpote rege ſuo utrocirca privati. Statim vero Romani, incitante Martina, omnibus viribus adoriri parabant Perſas Onogorim inſidentes. Accepit vero jam inde ab antiquo hic locus eam appellationem, quod quum Hunni fortaſſe, ſuperioribus temporis vocati Onoguri, illo ipſo in loco cum Colchis prælio decertaſſent victique fuiſſent, veluti monumenti & trophæi cauſa id nomen ei ab indigenis inditum fuerit; nunc vero temporis non ita multis eam appellatur; ſed quum ibi templum eſſet ſacrum divino illi Stephano, quem quidem primum olim ujunt pro Chriſtianis optime ſentientibus voluntarium certamen adeuntem, lapidibus ab adverſariis obrutum fuiſſe, ſtatutum eſt ut ex illius nomine locus appellationem acciperet. Nos vero nihil arbitror vetat, quo minus vetuſtiſſima appellatione notitiæ cauſa utamur, quum etiam hiſtoriæ magis conveniat. Romanorum itaque exercitus expeditionem Onogorim verſus apparabat; cædis enim auctores hoc urgebant, ſperantes facile ſe propugnaculum hoc in poteſtatem ſuam redacturos; eaque Imperatorem etiam intellecta fraude non magnopere ipſis infenſum fore, ſed poſtremi hujus facti opportunitate facile omnem criminationem abeſſe removturos. Omnes itaque & præfecti & copiæ caſtris in Archæopolis campo poſitis, teſtudines ita dictas apparabant, & machi-

Gubazis cædes.

Colchorum maxima natio, & opulentiſſima.

Edit. Pariſ. pag. 77.

Colchi veteres navigationis & mercaturæ ignari.

Onogoris propugnaculum unde ita dictum. Hunni olim Onoguri dicti.

S. Stephanus protomartyr a Onogoris, aliis, propugnaculum S. Stephani.

nas jacendis ingentibus saxis, aliaque id genus instrumenta, tamquam, si opus, murum oppugnaturi. Est autem Testudo, textum quoddam e viminibus ad tecti instar confectum, impenetrabile quidem præ densitate & circumquaquo obtectum, ut utrinque lateribus deorsum porrectis subeuntes circumdet: pellibus vero desuper & coriis omni ex parte injectis machinam obtegunt ut munitior sit, telaque repellat. Viri autem intus lo txto delitescentes eam clanculum attollunt, & quo volunt transferunt; ubi vero turri vel muris admota fuerit, tum qui in ea sunt adjacentem terram suffodiunt, humoque egesta fundamenta nudant, eaque vectibus & malleis assidue ferientes structuram succutiunt & labefactant. In hunc itaque modum Romani se ad obsidionem comparabant. Dum hæc aguntur, vir quidam Persa ad propugnaculum obambulaos a Justini satellitibus capitur. Is in castra delatus, flagris cæsus cogitur suorum consilia ex veritate prodere; atque hæc quidem indicavit: Nachoragam videlicet jam in Iberiam perveniſſe; se autem ab illo missum ut copias quæ hic essent animaret, tamquam præfecto propediem adsuturo: qui vero, inquiebat, Muchirisin & Cotæsium insident Persæ, brevi & ipsi sunt venturi, popularibus suis suppetias allaturi; quippe qui jam certiores facti sint de vestra in eos expeditione. His ita dictis, confestim Romanorum præfecti deliberationem de rebus præsentibus instituerunt; ac Buzes quidem censuit cum universo exercitu adventanti hosti obviam eundum; hisce enim, uti vesisimile est, ob paucitatem victis, consectaneum esse eos, qui in ptopugnaculo eraot, quamprimum sese dedituros, utpote exbidio destitutos; quod si vero restitisset, nullo negotio subverti posse. Placuit id consilii etiam Uligango Herulici exercitus duci: unde ille frequenter proverbiale quoddam dictum, barbaricum quidem illud & erassum, efficax tamen atque utile, in ore habebat: ascendas primum esse apes, & deinde mel commodius legendum. Rusticus vero (confidentior enim jam violentiorque erat factus, scelere suo, ut opinor, & unanimi conspiratione cum Martino animos ipsi addente) Buzeo apertis scommatibus & contumeliis verborum petebat, veluti numquam quæ ex re essent perpendentem; consultissimum autem esse dicebat, exercitum quidem supervacaneo labore nequaquam affligere, sed copiis omnibus propugnaculo admotis id ipsum facile in potestatem redigere, & auxilium adventans prævertere; paucos vero, si ita videretur, in illos mittere, qui eos, quo minus celeriter in se impetum faciant, morentur. Et certe Buzæ consilium longe erat melius & rerum naturæ accommodatum, optimaque belligerandi arti consentaneum, strenuitatem cum securitate conjunctam habens. Ceterum quum, uti verisimile est, universa multitudo sceleris perpetrati particeps esset facta, quod sanguinatis illis se adjunxisset eosque sequuta esset; deterius quodque minus ex re commuoi erat consilium vicit, ut scilicet quamprimum pœnas luerent. Mittuntur enim in illos, qui ex Muchirisde adventabant viri equites non plures seacentis. Horum ductores erant Dabragezas & Visigardus, ambo quidem natione barbari, Romanarum tamen cohortium duces: reliqui vero omnes, una cum præfectis propugnaculum adorti, statim opus aggressi sunt, machinisque admotis portas tentarunt, copiis muro circumfusis omni ex parte in hostem jaculabantur. Persæ autem & ipsi per pinnas discurrentes, omnibus viribus eo prout res postulabat propulsabant, partim sagittis assidue

Testudinis machinæ bellicæ descriptio.

Edit Paris. pag. 78.

Oncgoris obsidio. *pag. 79.*

A ἄρχουσα, ὡς, εἰ δύσοι, τειχομαχήσοντες. ἔστι δὲ ἀναλιών, πλίγμα ἐκ λύγων εἰς ἀρρὶς τύπου ἐξειργασμένον, στιγανόν τε τῇ πυκνώσει καὶ ἀμφιφορίς, τῇ ἑκατέρωθεν τὰ πλάγια εἰς τὰτω παρατιθέναι καὶ περιβάλλειν τὸ ὑπερχόμενον. δίῤῥεις δὲ ὕπερθεν καὶ διαφέρας ἐπιβάλλοντες πάντοθεν, περικαλύπτουσι τὸ μηχάνημα, τῷ μᾶλλον ἄρρηκτον εἶναι καὶ ἧττον λυπερεύειν τὰ βέλη. ἄνδρες δὲ ἔνδον ἐν τῇ ἀσφαλεῖ ὑπακρυπτόμενοι, αἴρουσί γε αὐτὸ ἀφανῶς, καὶ ᾗ βούλονται ξυνομίζουσιν. ἐπειδὰν δὲ προσιτχθεὶς πύργῳ τυχὸν ὁ περίβολος, τότε δὴ κάρδοπα ἐκεῖνοι τοῖς προσκειμένοις γῆν ἀνορύττοντες καὶ τὴν χοῦν ἀνιμώμενοι, ἀποχωροῦσι τὰ θεμέλια, καὶ εἶτα μοχλοῖς τε καὶ σφῦραι ἐνδιλιχάσασι πλήττοντες, ἀπορρήγνυσι τὴν οἰκοδομίαν. ὧδε μὲν οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς πολιορκίαν παρεσκεύαζοντο. Ἐν τούτῳ δὲ, ἁλίσκεταί τις Πέρσης ἀνὴρ ὑπὸ τῷ Ἰουστίνου δορυφόρων ἀνὰ τὸ φρούριον περιόμενος. ἐπεὶ δὲ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσήχθη, ἰσάγκαζέτο μαστιγούμενος ξυὼν αἰκείᾳ ἐρεῖν τὰ τῶν οἰκείων βουλεύματα. καὶ δὴ τὰ ἀπήγγελλεν, ὡς ὁ μὲν Ναχοραγὰν ἐς Ἰβηρίαν ἤδη ἀφῖκται· αὐτὸν δὲ ἀποσκήψειν εἴα τὰ ὁπαΐδα στρατεύματα ἐπιδρασιούμενα, ὡς αὐτίκα μάλα τῷ στρατιῷ παρεσόμενα. οἱ δὲ ἐς Μυχιρισὶν τὸν καὶ Κοταίσιον τεταγμένοι Πέρσαι, ὑπὸ μακρὰν ἥξειν, ἔφη, προσβοηθήσοντες τοῖς ἐς Οὐήγαρδον ἁμαρτοῦσι, ἐγνωσμένον αὐτοῖς, ὡς ἐπ' ἐκείνους εἶναι διανοεῖσθε. πάντων δὲ εἰρημένων, αὐτίκα οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ ἐβουλεύοντο ἀμφὶ τῷ παρόντι. καὶ Βύζης μὲν ἔφασκε χρῆναι πρότερον παντὶ τῷ στρατῷ ὑπαντιάζειν τοῖς ἐπιρχομένοις. πάντων δὲ ὡς τὸ εἰκὸς ἦν τὸν ὁλιγόπτατα εἰωμένων, ἐπόμβων ὑπαὶ τοῖς ἐν τῇ φρουρίῳ πάντα προχωρήσειν, ἰρήμης γεγενημένης· εἰ δέ γε καὶ ἀντιοῖεν, ἀλλ' ὑδροῦ πόνῳ διαφθαρήναι. ἔρασκε δὲ ταῦτα καὶ Οὐλίγγγαν τὸν τῶν Ἐρυλικῶν στρατεύματος ἡγεμόνα. τοιγάρτοι ἐκεῖνος θαμὰ ἐπιφθέγγεται παροιμιώδές τι βαρβαρικὸν μὲν καὶ ἀφελές, ἐπιεργὸν δ' ὅμως καὶ χάσιμον· ὡς δεῖ πρότερον λαταρδῆναι τὰς μελίττας, καὶ ἔπειτα τὸ μέλι κομιδαίτερον ἀναιρεῖσθαι. ὁ δὲ Ῥούσιος, θρασύτητος δὴ ἄλλα ἐγγενόμενος καὶ τυραννικώτατος, ὤαντο εἶναι τῇ ἀδικήματι φρονήσεως, καὶ τῇ πρὸς Μαρτῖνον ἀμφοτερισμῷ, ἐσκωπτέ γε τὸν Βούζην ἀπαρδὸν καὶ ἐπικρύπτειν, ὡς οἱ πάντοτε τὰ δίκαια λογιζόμενον. κράτιστον δὲ ἔλεγεν εἶναι περιττῷ μὲν πόνῳ τὸ στρατευμα ἄνισα ἐπιτείβειν, ἅπαντας δὲ τῇ φρουρίῳ πελάσαντας, ῥᾳδίως γε αὐτὸ καταστρέψασθαι, καὶ προτρῶσαι τῶν ἔξωθεν ἐπιουσίαν· ὀλίγους δὲ εἴ γε ἄρα σφίσιν ἐπ' ἐκείνους, τὸ πᾶχος τῆς ὁφθαλμίας κωλύσαντας. καὶ ὧν μὲν πολλῷ ἀμείνονα τὰ τῇ Βύζῃ βεβουλευμένα, καὶ τῆς φύσεως ἐχόμενα τῇ πραγμάτων, στρατηγίᾳ τε ἀρίστῃ φάσκοντα, καὶ τὸ θρασύτερον ξυὼν τῇ ἀσφαλεῖ παρεχόμενα. ἐπεὶ δὲ ὡς ἔοικεν ἅπασα ἡ πλειὰς τῆς ἄγους μετειλήφει τῇ ξυνοῦναί τε καὶ ἕπεσθαι τοῖς μιαιφόνοις, ἃ καίων τε καὶ ἀξύμφορος ταῖς χερσὶ γενόμενος, ὡς καὶ παραχρῆμα ὑπέχειν δίκας. συλλεγεῖσαι μὲν οὖν ἐπ' ἐκείνους τῆς ἐκ Μυχιρισίδος ἐρχομένης, ἄνδρες ἱππόται, ὡς πλείους ἢ ἑξακόσιοι. ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν Δαβράγεζάς τε καὶ Οὐσίγαρδος, ἄμφω μὲν βαρβάρω γένους, Ῥωμαϊκῶν δὲ ταγμάτων ἀρχηκότε. οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἅμα τοῖς στρατηγοῖς τῇ φρουρίῳ προσβάλλοντες, θύρας ἔσχον· τάς τε δὴ μηχανὰς ἐκίνουν καὶ τῇ πυλῶν ἀπεπειρῶντο· καὶ ἀμφικαλύψαντες τῇ πλινθεῖα τὸν περίβολον, πάντοθεν ἐσηκόντιζον. οἱ Πέρσαι δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀνὰ πᾶν ὑπάλξεις ἐβεβηκότες ὡς οἷόντε ἦν, ἐκ τῇ παρόντων ἠμύνοντο, βέλη τε ἀφέντες συχνὰ καὶ τὰ

B

C

D

E

τὰ ἐκπόδων φυλαττόμενοι. οἱ δόντες γάρ τινες τῷ ἀπολισθάνειν ἐν τῷ μετεώρῳ κρημάσαντες, παύτη τὰς βολὰς ἀδυνατίστερας ἀπετέλουν, ἐν τοῖς δὲ πρότερον πεπιεσμένοις, αὖθίς τε πολλῇ τῇ προθυμίᾳ κατ' ἀλλήλων διεμάχοντο. τῷ ἔπεσθαι δὲ τοὺς παραπλέοντας μᾶλλον ἢ πολορκεῖν τὸ χρῆμα τοσαύτη ἄρα τῷ ἐπαίροντι ἐπεγένετο ῥᾳθυμία καὶ ἀλλήλων διεμάχοντο. τῷ ἔπεσθαι δὲ τοὺς παραπλέοντας μᾶλλον ἢ πολορκεῖν τὸ χρῆμα τοσαύτη ἄρα τῷ ἐπαίροντι ἐπεγένετο ῥᾳθυμία καὶ ἀλλήλων διεμάχοντο. τῷ ἔπεσθαι δὲ τοὺς παραπλέοντας μᾶλλον ἢ πολορκεῖν τὸ χρῆμα τοσαύτη ἄρα τῷ ἐπαίροντι ἐπεγένετο ῥᾳθυμία καὶ ἀλλήλων διεμάχοντο. τῷ ἔπεσθαι δὲ τοὺς παραπλέοντας μᾶλλον ἢ πολορκεῖν τὸ χρῆμα τοσαύτη ἄρα τῷ ἐπαίροντι ἐπεγένετο ῥᾳθυμία καὶ ἀλλήλων διεμάχοντο.

Romanos petentes, partim exteriorem murum tuentes. Liotea enim quædam, ſtragulaque e ſublimi ſuſpendentes, ea ratione telorum ictus infringebant, quippe quæ hiſce prius inflicta intricabantur. Magno itaquo ſtudio ſummaque alacritate utrinque pugnabatur, adeo ut prælium potius res ea quam obſidio videri poſſet; tantus erat otrinque animorum ardor, & militarium ſacinorum oſtentatio; biſce quidem pro ſalute ſua decertantibus, utpote non mediocri diſcrimine eos circumſtante; his vero etiam turpe admodum eſſe eeuſentibus, ſi quum ſemel eos adorti eſſent infecta re recederent, neque propugnaculum illud caperent, & Arethæopolim hoſtili vicinia liberarent. Alii vero Perſæ ad tria bellicoſorum equitum millia ex Cotæſio & Muchiſiride Onogorum verſus moverunt; in quos negligentius incautiuſque procedentes, nihilque hoſtile verentes, repente Dabragezas & Uſigardus cum ſuis copiis irruut; & repentina illa impreſſione perculſos ſtatim in fugam vertunt. Quod ubi Romanis obſideotibus eſt ountiatum, conſeſtim ferociore in propugnaculum impetu facto, vela illa, quibus muras obductus erat, derraxeruut, & citra ullum ordinem compluribus in locis per muros diffuſi erant, tamquam facile deinceps omnia direpturi, utpote hoſtibus qui ſoris erant fugatis, & nemioe ipſos ultra inſeſtaturo. At illi quum citiſſime cognoviſſent non univerſum Romaoorum exercitum in ipſos impetuu feciſſe, ſed paucos admodum, quique ſpeculatoses potius quam juſti beilatores cenſeri poſſent, ſubito ingeoti clamore edito in eos converteruntur, qui quum illam inverſionem ſerte non poſſeot, fugatis terga verteotes, concitatiſſimam ipſimet fugam arripuerunt: nrgebant veto eos Perſæ quamproxime ioſectaotes, adeo ut Perſæ fugati fere acciderit, dum hi capere, hi effugere Romanos ſuniuntur, uttique ſimul tam il qui fugiebant quam qui fugabant tergiſque imminebant ad reliquas Romanorum copias miatim pervenerint. Tumultu vero ingenti, utl pat eſt, eacitato, neglecta obſidione quæque jamjam futura ſperabatur propugnaculi expugnatione, una cum ipſis præfectis aufugierunt; ne tantula quidem mora facta dum reſciſceerent quid ageretur, aut quis fugientium quis fugantium eſſet oumerus: ſed ita præcipiti turbulentoque curſu ferebantur, perinde ac ſi eos Panicus pavot invaſiſſet. Perſæ vero, eo ipſo multo audentiores facti, acrius inſequebantenr. Præfidiarii enim qui in propugnaculo erant (ſpectabant enim quæ agebantur) repente erumpentes reliquis Perſis ſe conjunxerant, ſimulque deinceps Romanos inſequentes, manifeſtiorem eorum fugam fecerunt, atque equitatus quidem Romanorum univerſus facile concitatiſſimo curſu extra telorum jactum eſt delatus: ea peditatu vero multi cæſi ſunt, ponte fluminis Carhari dicti eos retardante, per quem omnino eis tranſeundum erat. Illic enim quum ob anguſtiam multi ſimul eum tranſmittere nequirent, trudebant ſeſe mutuo, contraque trudebantur: & nonnulli quidem eorum in amnem proruebant, nonnulli retrorſum pulſi & qva venerant redeuntes, in hoſtium manus lucidebant: eraneque omni ex parte peſſima peſſimis mixta: ſortaſſis amem univerſi tum temporis ad internecionem perliſſent, niſi Buzes præfectus clamoribus ejulationibusque ipſorum eauuditis, cogitaqae periculi magnitudine, converſus cum ſuis copiis & barbatis ſe opponens, ſenſim infectationem interciditiſet, donec illi pontem traoſgreſſi ægre tandem in tuto, ubi & reliqui omnes, conſtitiſſent. Nam ex anterioribus caſtris quæ prope

Perſæ fugati Romanos fugant.

Edit. Pariſ. pag. 80.

Panicus pavor.

Romanorum clades.

A rchæopolim poſita erant, nemo plane ipſis redilt, ſed prætercurrentes ipſos præ metu, omniqae commeatu & aliis rebus neceſſariis majuriſque preeli ibi relictis, & ad loteriora loca fuga evadentes, non ſolum illuſtrem ae glorioſam, verumetiam quæſtuoſam hoſtibus victoriam præbuerunt. Hi enim quum illic campos hominibus vacuos inveniſſent, ſoluto dirutoque vallo, omnia quæ in eo erant deprædati, læti ad ſua redierunt, prioraque iterum loca occuparunt. Atqui quo pacto non cuivis valde perſpicuum fuerit, divinam quamdam iram injuſtæ cædis cauſa Romanorum copias eircumveniſſe, quum peſſima conſilia ſequutæ fuerint, & quinquaginta non minus virorum bellatorum millia a tribus Perſarum millibus adeo turpiter fugata, quamplurimis deſideratis. Porro ipſi etiam cædis auctores non multo poſt extremum pœnam luerunt, ut in progreſſu narrabimus. Tum vero ingruente byeme per oppida & propugnacula univerſus exercitus eſt diſtributus, prout cuique ad hybernandum locus eſt deſignatus. Interea Colchorum res dubiæ admodum turbatæque erant, quum & univerſi principes inter eos viri hærerent animi quid agereot quove ſe verterent. quum itaque ad quamdam Caucaſi montis convallem maximam gentis ſuæ partem clam convocaſſeot, ne inauditi a Romanis quæ tractabantur poſſent, propoſuerunt ad deliberandam, utrum ad Perſas tranſeundum eſſet, an vero apud Romanos adhuc manendum. Statim vero multi ſpargebantur ſermones, aliis hoc, aliis illud urgentibus. Conſufaneus veru & turbulentus clamor excitabatur, adeo ut neque quis diceret, neque quid diceret aperte diſcerni poſſet. Tum principes indicto multitudini ſilentio, jubent ut qui quid facto opus videretur compoſite proponere velliet, accederet, quicumque tandem is vel qualiſcunque eſſet. Vir autem quidam ſpectabilis Æetes nomine, qui præ aliis omnibus factum hoc muleſte indigneque ferebat, & alioqui Romani nominis olor, Perſicique rebus ſemper ſtudens, tunc & quidem magis ſpecioſo cauſæ prætextu abutens factum ipſum ſupra quam par erat exaggerare ntebatur; aſſereus res præſentes deliberatione non egere, ſed conſ.ſtim apertiſſime ad Medos tranſeundum eſſe. Aliis vero contra diceotibus non oportere ita repente totam vitam immutare, priuſquam lentiore deliberatione habita, quod maxime e re foret compertum exploratumque eſſet; tum ille ira concitatus quum aſſurrexiſſet & in medio proſiliiſſet, concionem habuit veluti in ſenatu populari. Erat enim eluquentior quam ſolent eſſe barbari, quique ſententiis ipſis oratorem agere poterat, naturæ dexteritate adjutus. In hunc „ itaque modum verba fecit: Si verbis vos aut „ conſiliis læſiſſent Romani, recte profecto et„ iam nos ſimilibus rebus injuriam vidicare„ mus. Nunc vero quonam pacto hoc ſi to„ lerandum, illos quidem atrociſſimis malis „ nos aſſeciſſe, nobis vero compenſandæ iu„ juriæ occaſionem cuoctando & deliberan„ do effluere? Neque enim dici poteſt, quod „ nondum quidem hoſtes rebus ipſis factiſque „ ſint deprehenſi, ſed tantum veriſimile ſit, „ eos hoc molitoseſſe atque in animo habuiſ„ ſe; neque neceſſe eſt argumeota quædam „ commemorare, ad latentes & tectas ipſorum inſidias probandas; ſed Gubazes quidem vir tantus adeo miſere e medio ſublatus eſt, veluti aliquis e multis & negleciioribus. „ Evanuit jam vetus illa Colchorum dignitas, „ neque deinceps nobis danda eſt opera ut aliis „ imperemus, ſed eo contenti ſimus, ſi liceat „ ab iis qui olim nobis ſubditi fuerunt nuu „ peſſime tractari. Quo pacto veru non ſit „ valde abſurdum, ſi de iis qui hæc perpetra„ runt ſedeam te deliberantes, utrum eos inimi-

Vindicta divina.

Edit. Pariſ. pag. 81.

Colchorum tumultus ob eædem Gubaz.

Æetæ Colchi concio, qua ſuadet defectionem ad Perſas.

pag. 82.

μὲν δὴ τῆ προτέρᾳ τραπτίδι, ὅ δὲ ἀγχῦ Ἀρχαιοπόλεως ἑστηκότα, ἰδὼν ὅσις αὐτοῖς ἐπιπίπτει. παραδραμόντες δὲ τὸν ὑπὸ τῶ δίους, καὶ ἅπαντα ὁπόσα ἐπήγοντο ἐώδιμά τε καὶ ἄλλως ἀναγκαῖα καὶ τίμια ἐνταῦθα καταλελοιπότες, καὶ ἐν τοῖς ἐνδοτέρω χωρίοις ὑποστησάμενοι, ὑμόνοι ἐλαῖαι καὶ ἀγέραχον, μᾶλλον μὲν οὐδὲ καὶ περδαλέαν τὴν τέλωτοῖς πολεμίοις παρέχοντο. ὅπου δὲ ἀνδρῶν ἕρημα τὰ ἐκείνη πεδία ὁρῶντες, δηλωσάντων τὸ χαράκωμα, καὶ ἅπαντα τὰ ἐντὸς λυπάμενοι, ὅπου δὴ γεγενῆσθαι ἐπιπλήξαντες τὰ οἰκεῖα, καὶ τῆς προτέρας αὖθις χώρας ἐκράτουν. καί που πῶς ὁ λόγος ἀφίκηλεν, ὡς θείᾳ τινὶ μήνιμα, τὸ ἀποτίνειν αἵματος ἔκατι, τῶν Ῥωμαίων ἐσφηλε πλῆθη. οἵ γε ἐβουλεύσαντό τε τὰ χείρεσα, καὶ ἅπερ ὑμεῖς ἢ πίστει μαχίμων ἀνδρῶν μυριάδες, ὑπὸ τεσσαράκοντα Περσῶν ἀγωνίως ὑπὸ πυρὸς ἐγένοντο, πλείονες ὅσους ἐπιβεβλήκοτες. πλὴν ἀλλ' αὐτοί γε οἱ τῆς μιαιφονίας ἐργάται, μὴ εἰς μακρὰν τὴν τελωτατεῖλαι ἀνέπλησαν δίκλω, ὡς προϊόντες ἀφηγεύσομεθα. τότε δὲ χειμῶνος ἐπιλαβομένου, ἀνὰ τὰ πολέμαπά τε καὶ φρούρεα ἅπας ὁ στρατὸς ἐσκεδάννυτο, ἦπερ ἑκάστῳ ἥρχεμάζειν ἐπέπακτο. ἐν τούτῳ δὲ τὰ τῆ Κόλχων φράγματα ἀμφιβολά γε λῶϊς τὰ μάλιστα καὶ ἐπαραγμένα. τεγάρτοι καὶ ἅπαντες οἱ ἐν τέλει διαπορεῖν τινες ἀν γένοντο ἢ ὅποι ξαπέσει. καὶ οὐκ ὑπό τινα φάραγγα τῶ Καυκάσου ἀγείραντες ἐν ὑποῤῥήτῳ τὰ πλείονα τῶ ἔθνους, ὡς ἂν μὴ ἐπιπτυσεῖοι τοῖς Ῥωμαίοις τὰ μελετώμενα, βουλὴν ἐφέροντο, πότερον ἐπὶ Πέρσας μεταχωρητέον, ἢ μᾶλλον ἔτι παρὰ Ῥωμαίους. αὐτίκα δὴ πολλοὶ ἀπερρίπτουτο λόγοι, οἱ μὲν ἐπὶ τάδε, οἱ δ' ἐπὶ θάτερα προκαλούμενοι. ἐν δὲ ἄκρῳτος ἀβοὴ καὶ παραχώδης, μήτε τῶ λέγοντος ὅσις εἴη, μήτε ὅ τί ποτε λέγοι, σαφῶς ξυγγινωσκομένου. τότε δ' οὖν οἱ δυνατώτεροι, σιγᾶν μὲν τοῖς πλήθεσιν ἐχειν παρεκελεύοντο· παρεῖναι δὲ τὸν βουλόμενον ἐς κόσμον καὶ τὸ φρακτὸν διιξόντα ὅσις αὖ οὗτος τυ ἦ. ἀπὸ δέ τις τῆ λογιωτάτων Αἰήτης τύραννα, ἐδυσφόρει μᾶλλόν τι ἀπάντων καὶ χαλεπαίνων ἐπὶ τῆ ξυνεσχεθότι, ὧν μὲν καὶ ἄλλως μισορώμαιος, καὶ τὰ Περσῶν αὖ προσίεμενος. τότε δὴ καὶ πλέω τῆ δ' ἀρχαιοπρεπῆς αἰτίας ἀποχαίμενος, ἐξαίρων ἐπειρᾶτο πέρα τῶ προσήκοντος τὸ γεγενημένον· καὶ οὐδὲ βουλῆς ἔφασκε δεῖν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἐνθυς ἐς τελειότατον μυδισμὸν ἀπεσπάναι. τῆ δὲ ἄλλων μὲ χώραν λεγόντων ὑπὸ δή τι ἐξαπίνης τῶν ὅλον βίον μετεσκολάφθαι, ἀρὶν δὴ χαλαίπερον σφίσι βουλομένοις τὸ λαῶν ἀναρανίη. ὁ δὲ ἀνασὰς σιωπῆ ὀργῆ, καὶ ἀροκλίνας ἐς μέσους ὁδηγήσει, καθάπερ ἐν δημοκρατικῶ βουλευτηρίῳ. ἰὼν γὰρ ἐς λέγειν δεινὸς πλέον ἢ βαρβαρος, καὶ οἷος τοῖς νεήμασι ῥητορεύειν, φύσεως δεξιότητι· ἐς τοιαυτα ἔλεξε τοιάδε. Εἰ μὲν ἐν λόγοις ὑμᾶς καὶ βουλαῖς ἠδίκασαν Ῥωμαῖοι, καλῶς ἂν ἐμεῖς τοῖς ὁμοίοις ἀμυνόμενοι διεπολεμοῦμεν· νῦν δὲ πᾶς ἀνικτὸν, τοὺς μὲν ἤδη τὰ πάντων δεινότατα διδρακόντας, ἡμᾶς δὲ τῶ ἂν τισδράσαι χαρὶν εἰς τὸ μέλεον ἐ βουλεύσαι διαῤῥῆναι; ὃ γὰρ δὴ πάρεστι λέγειν ὡς πολέμιοι μὲν ὑπὸ τοῖς ἔργοις ὄντες πεφώραντα, ἀναιδέστερον δὲ ἂν μόνον μελετῶσι τοῦτο ἐ βουλομένοις, ὑδὲ τεκμηρίων τινῶν ἐπιμυηθῆναι δεῖσαι πρὸς ἔλεγχον δῆθεν ἐπιβουλῆς λαυθανούσης. ἀλλὰ Γυβάζης μὲ ὁ τηλίκος, ὅπου πως ἀθλίως ἀφάνισαν, ἄωτερ τις τῆ πολλῶν ἐ ὑμελημένων. οἱ χεται δὲ φρενδὸς τὸ παλαιὸν τῶ Κόλχων αἶξίωμα, ἐ τὸ λοιπὸν ἐ τῶ ἄρχειν ἑτέρων ἀνθεκτέον ἀμῖν, ἀλλ' ἀγαπητὸν, εἰ περ ἐξῆ τῶ πρώην ὑπηκόων, μὴ πρόσω μειονεκτεῖσθαι. πῶς ἂν ἄλλως παράλογον, εἰ περὶ τοῖς ταῦτα κατείργασ]αθιδμένων ἥσυστῶν, πότερον ἀνδρὶς ἐχθίους ἢ φίλους εἶναι κεκτῆμθι;

καὶ τοι γιγνώσκων χρεὼν, ὡς ὑδὲ μέχρι τῶν αὐ-
τοῖς τὸ δράσος ἐσήξει· φῶλα γὰρ μιθέντων ἡμῶν τὸ
ἐπίκλημα, οἵδε ἂν ἀφίξοιτο, γῆν ἰρημωσάντας ἀδί-
κτορον λυμανούμενοι. Εἰσὶ δὲ ἀμέλει δαρδαλώτατοι
πρὸς τὰς ὑπάνοιας, καὶ ὑπερφρονῆν εἰθισμένοι τῶ
θαρσαλέω. ἔχωσι δὲ καὶ βασιλέα παντοδαπώτατον, καὶ
πᾶς μεταβολαῖς ἦβῆ ἀεὶ παρόντων ἡδομένων· ἄδων δὲ
τὰ τῆς μεταφορᾶς ἀθρόα διδύσκει, τῶ μὲν ἰμβρεθῶς
ἐγκελάσαμένω, τῆ δὲ προθύμως ὑπερπεσόντων· τῆ
πετορθήμεθα μονυχὶ πρὸς αὐτῶν, ὥτε ἀδιαίμακτος
ἀρξωτὶς, ὥπ τινος ἐχθρὸς συμβάντος, ἀλλ' ὁποίας
πρόπαρ εἴχοντο φιλοφείας, τῆς αὐτῆς ἐχάδα δοκῶν-
τες, πεφρασμένων ἅμως τὰ πάντων ἀνοσιώτατα, ὥσπερ
αὐθαρὲς ἀκαπλιθέντες ἁμάτων τῆ μαρίας τῆ μίσους,
τῆ πάντων ἐμὲ ἔ πιπλοδὶ. ἀλλ' ἀπὸ Περσῶν ἤδη πιθὶ.
πολλὰ γὰ τῆ δῆ, φίλως τε ἔθως ἂν ὀξαρχῆς κτήσαν-
το, βεβαιώτατα τέργεσι πεφῶνται, τῆ τῶν τε τῆ ἀπ-
τίπαλον ἔβαπρῶσιν ἐς' ἀπτίπαλος ἦ. ἐβουλόμεθα μὲν
οὖν τῆ Κολχῆ πολιτείᾳ τῶν παλαιῶν δύναμιν προσ-
γενέσθαι, ὡς μεδαμῶς ἀντιῶν ἔχειν τινὸς τῆ ἐπίλυσδος
ἐπικρείας προσδῶσθαι, ἀλλ' εἶναι τοῖς πᾶσιν ἔς τε
πόλεμον τῆ ἐς εἰρήνην ἀνταραιτάτην. ἐπεὶ δὲ ἔστι χρά-
τα παραφορᾷ, ἔστι τύχης ἐναντιώμασιν, ἔστι τῆ ἀμφοτέ-
ροις ἐαβιαθέντες, οἷς τῶν ἤκομεν ἀδικείας, ὡς ὑφ' ἑτέ-
ροις τὸ πάχθαι, ἀράτιστον οἰόμαι προχωρῆν τοὺς ἐμφρονε-
στέρους τῆ τῶν ἄλλων πρὸς τὸ οἰκεῖον τῆ ἐναντίον ἐν τῆ
ἐξίστῃ παρεχομένους. ἔτι δὲ τῆ πειρασόμεθα τῆ ὡς
ἀληθῶς πολεμίων, τῆ μήτε πωπάπασιτο φθάσαι ἀτι-
μώρητον κατηλεηθῆναι, τῆ τῶ μὲλλοντες πόρ ἔπως
ἐκ τῆ ἀσφαλεῖ αἰώνιοι τὰ δίοντα παρασκάδαι.
τὸ μὲν δὴ ὕπιλον ἐκεῖνο τῶ ἔρατο τῆ βωμολόχῳ,
ὃ προβαλλόμενοι μὴ φράσσοις δόλερας τῆ ὁμιλίας
μεμηχανημένης τῆς πιστώσεως ἀδικῶσι, πιστεῦσι ἔσαι
τῆ αἰώνιον, τῆ ὡς ἔζωσιν ὅπως αὐτῆ χρήσωνται καθ'
ἡμῶν ἦβῆ τὸ ἄμικτον τῆς δυσμενείας τῆ πιστρασὼς
ὑποκεκριμένον. εἰ δὲ τῆ πολεμεῖν πεφραδέειν, ἀλ-
λὰ φρὸς Λαζῆς ἅμα τῆ Πέρσας παραπιττόμενοι,
τῆ πᾶσα ἐν πολεμίᾳ γῆ, τὸ γοῶν ἐστῶδιν, ὡς
ἂν ὑδὲ τῶν ὁρμῶν ὑποσᾶσθαι, εἰ γε τῆ ἀρτίως παν-
τὶ τῆ στρατῆ μοῖρα τιοι τῆ Μήδων ἐλαχίστη φρὸς
φυγῶν ἄδυς αἰχίστην ἔκπίττης, μέχρις ἐ τῶν
μονυχὶ πνδεισάσιν ὑπὸ τῆ δρόμω, ἅπασι μὲν
ὡς αἰσθῆν τοῖς ἄλλοις ἐλατωδέντες, μόγω δὲ τῆ
πίχοι τῆς διώκοντας ποιεῖσθαι. πῶν δὲ τῶ μὲν
ἰμφανὲς ἦβῆ προχειρότατον αἴτιον, ἀναδείαν ἐσπουδῆς
ἐκ, ἦβῆ τὸ μὴ τὰ προσήκοντα βεβωλεύθαι. πρόσεστι δὲ
αὐτοῖς ὡς ἀληθῶς καθάπερ οἰκεῖα ἦβῆ συγγενῆ ἦβῆ τὰ
τοιαῦτα ὀνείδη· πλὴν ἀλλὰ τοῖς ἐκ φύσεως μὲχθη-
ρὸς τὸ αὐθαίρετον ἀδίαμα προσθὲν, ἐδιπλασίασεν
αὐτοῖς τὸ ἀτύχημα· τῆς τῶ κρείττονος φρομηθέας ἦβῆ
τὸ ἄγος ἐκπεπωκόσι. τὸ δὲ νικᾶν ἐκ ἔπι τοῖς ὅπλοις,
ὅσον τῆ δυνῶσιν βεβαιῶται· ἦβῆ ἐκ ἂν ποτε μετέσται
φάσκειν τῆς τῶ ἀγαθῶ συμμαχίας, πανηρὸς ἀνδρά-
σι ἦβῆ μαραπόνοις. πίνοις οὖν, ἔπερ δὲ φρονεῖν, ἐ
φρονεῖτον, οἷς ἔπι τῆ τῆς γνώμης ἄρισα σύγκειται,
ἦβῆ τὸ σαίζειν ἅπαντα πεφυκὸς ἡμισᾶ. ὡς μὲν οὖν ἢ
φροχώρησις ἡμῖν δύσκολος ἔσαι ἦβῆ προσφορώτατα ἦβῆ
τῆ πρόσσον αἰχαλεσμένη, ἦβῆ τῆ φαγμάπων μᾶλ-
λον ἢ τῆ λόγων δεδύλευται ἐ μᾶλ' ὑδὲ ἀδίκαιον δύ-
ξειμεν ἂν, ὑδὲ ἄπτεσι καδυσάσαι. πολλάκις δὲ ἤδη ἦβῆ
πρόπαρ ὑπὸ Ῥωμαίων φροπλακιζόμενοι, ἐμείναμεν ἦβῆ
ὡς τοῖς καδιστικόσιν ἠγώμεθα χρῆναι, φαυλότατον εἶναι
κείνοντες τῆ μεταβάλλεσθαι ῥᾳδίως ἐκ τὶ τῶν αὐτῶν
ἀρετῆς.

cissimos, an vero amicos declaremus? At- »
qui ita ſtatuamus oportet, non intra hoſce »
terminos eorum audaciam ſubſtituram, ſed »
nobis crimen hoc negligentibus illos non de- »
ſtituros, ſed quietos nos minora cum metu »
majoribus malis affecturos. Sunt enim ut »
plurimum ſerociſſimi in ſubditos, & clien- »
tes ſuos deſpectui habere conſueverant. »
Habent vero etiam regem verſutiſſimum, »
quique præſentium ſemper rerum mutatione »
delectatur; unde & factum eſt ut hæc cæ- »
des confeſtim fuerit perpetrata, ipſo quidem »
acriter incitante, his vero prompte mini- »
ſtrantibus; & devaſtati tantum non ab ipſis »
ſumus, quum nulla eos injuria provocaverimus, neque ulla ſimultas cum eis interceſ- »
ſerit; ſed eadem qua antehac nobiſcum con- »
ſuetudine atentes, attrociſſima iniquiſſima- »
que in nos commiſerunt, tamquam repente »
unoque tempotis momento crudelitate, infa- »
nia, odio, omnibuſque aliis id genus malis »
repleti. At Perſorum non iſtiuſmodi ſunt »
mores; plurimum profecto intereſt. Quos e- »
orum ſeniel amicos fuerint nacti, eos firmiſſi- »
ma amicitia complecti pergunt; in hoſtem »
vero, quamdiu eſt hoſtis, infenſos iuſeſtoſque »
animos geruot. Optarim equidem Colchoſ- »
rum Rempublicam priſtina vigere potentia, »
ita ut extetnis ac peregrinis auxiliis non in- »
digeret, ſed ipſa ſibi rebus omnibus pace bel- »
loque ſufficeret. Quum vero ſive temporis »
lapſu, ſive fortunæ adverſitatibus, ſive et- »
iam atroque compulſi, eo impotentiæ ve- »
nerimus ut aliis ſubdiri ſimus, conſultiſſimam »
duxerim illis ſubeſſe, qui moderatiores æqua- »
biliotesque ſunt, quique benevolentiam in »
ſuos & in fœderatos ſartam tectam conſer- »
vant. Ita vero ſuperiores evademus iis qui »
vere nobis ſunt hoſtes, ſi neque omnino com- »
miſſam facinus impune abeat, ſimulque in »
poſterum ſecuritati rerum noſtrarum conſu- »
luerimus. Nam ſubdoli eorum & blandi mo- »
res, quos præ ſe ferentes, doloſa quadam »
lenitate fictitiaque familiaritate credulos fal- »
lunt injuriiſque afficiunt, irriti plane & ſu- »
pervacanei erunt; neque ipſis facultas ſuppe- »
tet adverſus nos iis utendi, quum nulla no- »
bis ob hoſtilitatem conſuetudo cum eis ſit in- »
terceſſura, ſed aperte disjuncti ſimus futuri. »
Quod ſi vero etiam bello nos aggredi tenta- »
rint; ſi adverſus Lazos ſimul & Perſas con- »
grediendum fuerit & quidem in hoſtili regio- »
ne, ne primum quidem eorum imperum ſu- »
ſtinere poſſint, qui modo eum univerſo e- »
xercitu ab exigua quadam Medorum manu »
conſeſtim in turpiſſimam fugam verſi, & ad- » *Edit. Pariſ. pag. 83.*
bue tantum non præ curſu anhelantes ſpiri- »
tum trahunt; & omnibus quidem, ut ita »
dicam, aliis victi, ſola vero celeritate inſe- »
quentes Perſas vicerunt. Hujus vero rei »
apertiſſima expeditiſſimaque cauſa, ignavia »
merito dicatur & conſiliorum pravitas. Ad- »
hæreſcunt enim ipſis revera tanquam propria »
atque innata hæc probra; ad quæ a natata in- »
ſita vitia quum acceſſerit voluntarium ſce- »
lus, duplicavit eis malum, quippe qui a divi- »
na numinis cura ob piaculare facinus admiſ- »
ſum exciderunt. Victoria enim non tam ar- »
mis quam pietate ſtabilitur; neque umquam »
Summæ illius Bonitatis auxiliam ſceleratos »
& piaculares homines conſecuturos eſſe iſtima- »
verim. His itaque, ſi ſapimus, nequaquam »
aſt adhærendum, quibus neque mens eſt op- »
time conſtituta, & is, a cujus manu omnium »
ſalus dependet, eſt infenſus. Oſtenſum ergo »
eſt aperte rebus ipſis potius quam verbis, »
noſtram ad Perſas tranſitum facilem maxi- »
meque condacibilem nobis, & Deo imprimis gratum fore. Sed neque inique feciſſe, »
aut iuſidiſſe videbimur. Nam & antea ſæ- »
penamero a Romanis contumeliis laceſſiti, »
tamen vel ita in eodem ſtatu permanendum »
duximus; vaniſſimum eſſe judicantes facile immutari cauſa aliquot oblaris, quæ »

» ut ſint graviſſimæ, ferri tamen poſſint, ne-
» que ſunt prorſus intolerabiles. At vero cum
» extremis atque irremediabilibus malis affi-
» ciamur, facile id ſemper minimeque moleſte ferre, neque ullis iniquis atrociſſimiſque
» factis offendi, dixerim non eſſe hominum
» moderatorum ſed timidorum & miſerorum,
» ſuamque circa publicum vecordiam, curioſitatis fugam falſa appellatione vocantium.
» Hoc autem cædis ſcelere neque atrocius ullum apud alios perpetrari queat, neque perpetratum negligatur. Quocirca neque nobis
» negligendum eſt, ad quorum ignominiam pertinebit, ſi quando viſi fuerimus obliti regis,
» interfectoribus adblandientes. Si enim fieri
» poſſet ut ipſe nunc coram ſiſteretur, acriter
» profecto vos increparet, & negligentiæ con-
» temptuſque ſui inſimularet; quod ſcelerati iſti
» ſuis adhuc in retris degant, neque multo ante
» ſint ejecti. Quoniam vero neque adſaturus eſt
» ipſe deinceps, neque vos compellaturus, vos
» virum illum cum animis veſtris reputate, &
» tanquam in medio hujus concionis ſtans men-
» tibus veſtris repræſentetur, oſtendens quidem
» vulnus circa pectus & cervicem acceptum,
» gentique ſuæ ſupplicans, ut vel nunc vindictam de hoſtibus ſumant. Ad hæc quis noſtrum
» eos admiſerit, qui in dubium vocant & conſultant an æquum ſit Colchos Gubazę commi-
Edit. Pariſ. pag. 84. » ſeratione tangi? Verendum enim nobis eſt ne
» quum me ultimus ut parum honeſtus notter ad
» Perſas tranſitus videri poſſit, piacula partici-
» pes ſimus, deſereures eum, mortuique vindi-
» ctam negligentes; magiſque eum ea perfidi cen-
» ſeamur, ſi vita tantum illius ſtudium amore-
» que noſtrum erga ipſum metuentes, una cum
» ipſo etiam memoriam abjiciamus. Rebus e-
» nim proſpere ſuccedentibus magna dementia
» fuerit priora inſtitura immutare: quum vero
» contratio modo res ſerunt ur, in conſultum putarim non ſtatim me ventibus accommodari. De
» conſtantia enim eu rebus rationi conſentaneis
» ſit judicium. Præſentium vero rerum ſtatum
» conſtanter colere ure, non ſemper eſt laudabile,
» ſed quando una adeſt prudentia. Ubi autem
» contingit quæ curæ eſſe oportebat negligere,
» & quæ non decet amplecti; ibi magis culpan-
» dus venit qui prioribus adhæreſcit atque inſiſ-
» tit, quam qui ad alia ſe tranſferi. Hæc itaque
» quum e nobis audietint intel'euerim; Perſæ,
» amore ſuo merito nos complectentur & pro-
» pugnabunt, quum ſint humani pariter & mu-
» gnanimi, quique finitimorum animos optime
» explorare norunt; & quod amplius eſt, regio
» adeo opportuna, adeoque inſignis exercitus,
» quem illi multis pecuniis opibuſque potiorem
» duxerint, ſponranea denuntiatione in belli
» ſocietatem ab ipſis fuerit admiſſa. Ne quid
» igitur aliud præter hæc cogitetis, ſed ſtatim
» rem ipſam aggredimini, & quod animo agita-
» ſtis detegite. Ita enim & ſummam laudem
» conſequemini æqua juſtaque facientes, & ad
» veſtram rem utili. atemque pertinentia. Hæc
quum dixiſſet Æetes, univerſa ſtatim multitudo
concitata eſt, & acclamavit, eoque ipſo die ad
Perſas tranſire deſiderabat, quum nec illi certiores eſſent facti, neque ipſi ita comparati ut
vel latere Romanos, vel eos propulſare, ſi prohiberent, poſſent; ſed nihil plane eorum quæ eventura eſſent cum animis ſuis perpendentes,
neque quem eorum ipſorum conatus eſſet habiturus; familis re alioquin hoceſt inſitumque multitudini vitium, ut novita i ſtudeat & mutationibus rerum delectetur. Hi vero etiam acrius irriturі concitatique erant: non ſolum ut barbari, ſed etiam quod æquam cauſam aſſe cenſebant, & Æetæ orationem ſummopere eſſent admirati; quod quidem etiam vehementius ipſos commovit atque turbavit. Ita vero ipſis tumultuantibus vir quidam Phartazes nomine, præcipuæ cujuſdam inter Colchos auctoritatis, prudens etiam ac moderatus & valde popularis, compeſcuit eorum impetum, ardoremque reſtrinxit, precatus ne hoc ne-

Vulgus ſuapte natura eſt novitatis, ſtudioſum.

A καὶ δεινότατα εἶπε, φορτικὰς ὁμοῦ καὶ οὐ παντάπα-
» σιν ἀνυποίσεις. τὸ δὲ μεγίστας βλάβας καὶ ἀνηκέ-
» στους πάσχοντας φέρειν ῥᾳστώνης ἀπαλαιπώρως, καὶ πρὸς
» μηδὲν ἀτιοῦν ἀχθεσθαι τῇ αἰσθήσει τῶν ἔργων καὶ ἀνυπο-
» πτον, ὡς σωφρονούντων ἀνδρῶν οὐκ ἐστι φύσις, ἀλλὰ δειλίας,
» καὶ ἀθλίου, καὶ τῶν περὶ τὰ κοινὰ ῥᾳθυμίαν τῆς
» ἀφραγμοσύνης ὀνείδει σοφιζομένων. τὸν δὲ τῆς
» μιαιφονίας πάθος, ὑπ' ἄνδρὸς μιᾶς παρ' ἑτέρας μείζω τι
» γένοιτο, ἢ ὑπ' ἀγνοίμονος περιφρονεῖται. ἔπειτα οὐδὲ ἡμῖν
» περιεπτόν, αἰσχυνομένοις εἰπεῖν φανείημεν τῷ βασιλεῖ τῶν
» ἐπιλελησμένοι, καὶ τοὺς ἀπεκτονότας ὑποδεπτοῦντες. εἰ
» δ' οἷόν τε τῶν αὐτῶν ἐνδεᾶ παρεῖναι, πάντως ἂν ἐπικαλοῖ
» κατημάμενον τῆς ἀμυτέρας ὀλιγωρίας, αὐθ' ὑφοὶ ἀλ-
» λοῖοι ἐτοιχθ' τῶν ἐκείνῳ γε ἔτι ἐφεπόντων, ἐς πολ-
B » λῷ πρότερον ἐξελήλανται. ἐπεὶ δὲ ὅτι παρέσται τὸ λοι-
» πὸν ὕπτι φθέγξεται, ὑμεῖς ἀναλογίσασθε τὸν ἄνδρα, ᾗ
» οἷς ἐν μέσῳ τὰ συλλόγῳ παρισᾶς, ὥσπερ ταῖς ἐκείνας ὑμῶν,
» ἀκατανόητα, ἐπιδεικνὺς μὲν τῷ σφαγῷ ὑπὸ τὸ στῆθος,
» καὶ τὸν αὐχένα. ἱκετεύων δὲ τὸ ὁμόφυλον τῷ γένῳ τίσα-
» σθαι τοὺς πολεμίους. εἶτα τίς ἂν ὑμῶν ὑποδέξοιτο ἥδυ-
» νοιόν τ' ἐπορυμένων, οἱ δίκαιον πρὸς τῆδ' Κόλχων
» εἶναι τυχεῖν τὸν Γυβάζου; ἀλλαβπτέον δ' ἡμῖν, ὅπως
Edit. Pariſ. pag. 84. μὴ τὸ ἀκ ἀφιπτὲς δῆθεν τῆς μιπτρὸς ἀσεβὲς διδάσκε, μεθ'
» ἕξομεν τὸ μιάσματος κατεφιμβροι ἢ παρέντες τὸ τιμω-
» ρεῖν τῇ τεθνηκότι, ᾗ μᾶλλον ἐντεῦθεν ἄπιστοι δόξομεν,
» εἰ μὴ τῇ βίᾳ μόνον ἀεὶ τὰ πρὸς αὐτὸν οἰκείως ἀνα-
C » μιτρησαντες, σωματοφύλακιν αὐτῷ ἢ τῶν μνήμων.
» καλῶς μὲν δὴ τῇ πραγμάτων χορωνῶν, πολλὰ ἄσυα
» τὰ φορυγνωσμένα μεταμαθάνειν· ἐναντίως δέ πω φε-
» ρομένων, ἀσύμφορον εἶναι τὸ μὴ ἐκ θάττον ἁρμό
» ζεσθαι τῷ φρονοῦντι. τὸ δὲ βέβαιον ἐν τῇ δίκῃ
» μὴ ἐπιμένειν χρὴ, ἢ τὸ ἐναντιοῦν τοῖς παρῶσιν ἀεὶ
» ἐπαινετὸν ἀεί, ἀλλ' ὅτε φρονήσει συμπαραγίνεται. ἐν-
» δε δὲ συμβαίνει ἄνομὸν δεῖ μεμνῆσθαι πλεονάζειν, ἔχε-
» σθαι δὲ τῆδ' ἐ προσκόπτων, ἐνταῦθα τῶ μεταβάντος
» ἰὸ ἕτερα, ὁ βέβαιος ἐπὶ τοῖς φορέρεις μεμπτότερος.
» πάντα δὴ εὖ οἱ Πέρσαι πυθανόμενοι φρὸς ἡμῶν ἢ
» σωίοντες, εἰρξουσιν ἁμᾶς ἐκόντας, ᾗ ὑπερμαχοῦν-
» ται, χρησοί τε ἔσονται ᾗ μεγαλόφρονες, δεινοὶ τὰ μάλ-
» ρεθαι τὰς γνώμας τῇ πίλας, ᾗ ἀρὲς γε χώρας ἅπας
D ἐπαιρετάτω ᾗ θώμαμον ἀξιόχρεων, ὡὶ αὐτοὶ πρὸ
» πολλῶν χρημάτων ᾗ πόνων ἔχειν νεμόντων, οἷς συμ-
» μαχίαν αὐτοπάγγελτον προσλαμβάνοντες. μὴ τοίνυν
» ἕτερόν τι παρὰ ταῦτα ζητεῖτε, ἀλλ' ἅ θὺς ἐπιχειρεῖν
» τοῖς πράγμασι, ᾗ τὸ μελετηθὲν ἀνακαλύπτειν· ἅπερ ἔν
» ἀν δ' ἄλλων ἀρίστων εἰδοίμεθα, ἔστιά τε δρῶντες ᾗ δίκαια,
» ᾗ φρὸς τὸ σωτήσιον ἐξάρμενοι. Τοιαῦτα τῶν Λείτη εἰ-
» πόντος, αὐτίκα ἅπας ὁ μιλὸς ἐπῆρτο ᾗ ἀνεβόα, ᾗ αὐ-
» θυμερὸν ἦτο μεταίχασθαι, ὅτι τοῖς Πέρσαις προ-
» γνωσμένοι, ὅτι αὐτοὶ ὕπω παρεσκευασμένοι ὡς βλα-
» δεῖν τυχὸν ἢ ἀμυνάσθαι τοὺς Ῥωμαίους ἐκαλύοντες,
» ἀλλὰ μηδ' ὁτιοῦν ἢ ἐσομένων ἐκπύσμενοι, μήτε ἄποι αὐ-
» τοῖς ἐκβύσεται ἀπὸ χείρησις, ἀπέκτος ὑπάγοντο· φρο-
» σὸν μὴν τῦτο ᾗ ἄλλως τοῖς πλήθεσιν, ἥδιθαι τῇ νεωπ-
» ερισμῷ ᾗ ταῖς μεταβολαῖς τῇ πραγμάτων. ὅτοι δὲ καὶ
» μᾶλλον ἰρεθισμένοι, ἀ μόνον οἷα δὴ βάρβαροι, ἀλλ'
» ὅτι τῶν τε αἰτίαν ἔλεγον εἶναι ὑγοῦντο, ᾗ τὸς λό-
» γως ἐν μεγίσφ θαύματι ἐποιοῦντο, ὃ δὴ ᾗ μᾶλλον
» αὐτὸς ἀνυπόνοτον ᾗ ἀπρόβλεπτον. Οὕτω δὴ αὐτῶν ταραττομέ-
» νων, ἀνήρ τις Φαρτάζης ὄνομα, ὃν μὴν ἐν τοῖς μάλιστα πα-
» ρὰ Κόλχοις, ἔμφρων δὲ ᾗ δημοτικὸς μᾶλα πως τρό-
» πος, ἐπέχειν αὐτὸς τῆς ὁρμῆς ᾗ ἀνέπρθεν, ἱκετεύσας
» μὴ φρόπρον ἐπὶ τῶν πράξει χωρῆσαι, πρίν τι ᾗ αὐτὸς

Digitized by Google

λέγοντες ἠκούσαιεν. μόλις δὲ αὐτῶν πιθομένων τῇ A
ἀρχῇ τὸν ἄνδρα αἰδοῖ, καὶ κατὰ χώραν μεμφομένων,
παρελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς μέσον, ἔλεξε τοιάδε. Εἰ μέν
μὲν, ὦ ἄνδρες Κόλχοι, πιπόσθατε, λόγων δεινό-
τητι εὐρύθρα κεκαμψαμένων τὰς γνώμας ἑκαταρχθέν-
τες· δυσμαχώτατον δ' τι τὸ χρῆμα ἐξεῖνο ἅπασιν ἀν-
θρώποις ἐκπλῆττειν, οὐκ ἄκρως δὲ τὰς ὅπῃ πρότερον
ἐς πεῖραν αὐτῶν καταστάσας, ἐμὲ μὲν παντάπασιν ἀν-
αισχύντως σώφρονι λογισμῷ, καὶ τὰς ἐκ τοῦ πρᾳ-
γματος ἀρίστας ἐχομένῳ. μὴ τοίνυν ἀρνησώμεθα ὑμᾶς
τοῖ εἰρημένοι, λογιζομένους ὡς τῇ ἀθρόᾳ μέν ἐξ αἴσι-
νόθεν πεπίσμεθα, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀρίστης ἐξ ὠφελίμου.
γινώσκειν δὲ μᾶλλον, ὡς εἰ καὶ λίαν ὑμῖν αἰσχεσ- B
μένα δοκεῖ, ἀλλ' ὅτως πρόσφορα πᾶσιν εἶλθαι· καὶ
τὸ ῥᾳδίως ἀνακινδυνεῦσαι τιμήσειν ὑμῖν ἐναργὲς πᾶς
ἄπασις γενέσθω· τῇ δὲ τὰ ψευδῆ συμβουλεύοντι, μεί-
ζονός τε κόσμου ἐξ ποικιλίας ῥημάτων προσδοῦ· κατ-
πύθου πολλῷ τῇ Θέλγοντι χώμβος, θᾶττον ἐφίλκε-
ται τὰς δικαιοσύνας. ἅπαν δ' ἐξ ὑμῶν τὰ λυπηρὰ σφί-
σματα προδέντος ἑπαγωγὰ ἐξ παράλογα, καὶ ξυσπαν-
έφυκεν· ἐξ τι εἰ καὶ μικρὸν ἕτερον, ἀλλ ἐκεῖνό
γε ἐξ λίαν ἐν προδήλῳ ἀσφαλὲς δ' ῥᾳστις ἂν, ὡς ἄλ-
λης τινὸς ζητήσεως ἀρχὴν ἐμβάλλειν προηχθαι τῇ ἐφ'
ἃ πάρεσμεν ἀδικτεμπάτῳ. καθάπερ δ' ὑμῶν ἁπάν- C
των ἐ δεινὰ καθεστάναι τὰ συμβεβηκότα φασκόντων,
ἐξ τῆς ἅπαξ μιαιφονίας ἄκρως καταμεμφομένων, ἐξ
τῶν μόνον ἐξεσκοπούμην, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἁμαρτή-
κασιν οἱ τὸν Γυβάζλου ἀπεκτονότες, παρῆλθε κατηγο-
ρῶν ἐκείνων, ἐξ πλείστις ὅσας φορτικρόμους λόγους ἐπὶ
τοῖς ἤδη διηγωσμένοις. Ἐγὼ δ' καταράτους ὦναι φημι ἐξ
ἀπροδαίμονας, ἐξ οἵους ἥδιστα διασύρμιν ἂν ὁλέθρῳ τῇ
πάντων χαλεπωτάτῳ διωλλυμένους, ἐ μόνον τὰς πλη-
ξάσπας, ἐξ τὰν φαγλὼ ναὸς χρεὶν ἐπαινγκόπας, ἀλλὰ
ἐξ τὰς ὅσοι παρὸν κωλύειν, ἐφῆκαν· φρὸς δέ γε, ἐξ τὰς ἀ-
θέσπας, ἐξ τὰς μὴ λίαν ὑπεραλγήσαπας πλὼ ἀλλ' ἐκ
ἐπειδὴ πάπαι γεγώσκαν, ἤδη πα ἐξ φροχωρεῖν τοῖς Πέρ-
σαις σωσίσειν· ὑδὲ τῶν λάβοις τὰς ἂν ἄκρως ἐπόμβων τῆ
λόγῳ ἐξ σωμπεμένον, ὡς ἐκείνων παρανομεσάντων δίκ- D
σειν ἐξ ὑμᾶς τὰ οἰκεῖα νόμιμα καταφρόνδαι, ὑδὲ ὡς ἀπί-
στους μὲν αὐτοῖς ἄχθεσθαι, παραπλασίαν δὲ κνάσα-
θαι δόξαν. νυὶ γὰρ ἐ τὸ φθάσαν ἐξ δίωσσμένον, ἐξ ὑκότ
ἂ ἕ μὴ γεγονέναι φύσιν ἐπιδεχόμβον ἀναλογίζεσθαι
χρὰ ὡς ἂν μὴ σὺν τῇ θυμεμένῳ ἐ ψυχῇ ἐξ καλεπαίνοντι
βωλδόμβοι, λάθοιμεν ἑαυτὸς τὸ ἀρίστον ἐπόλουσπες, ἐξ
τὸν τῶ ἀμείνονος ὅρισιν προαρρημένοι· ἀλλὰ τῶ μὲν πα-
θεῖς ὑφελεῖν, ὡς ὅσον μὴ δοκεῖν ἡμελπέναι, φρόνιμον δὲ τὸ
γοῦν λοιπὸν θέσθαι πραγμάτων, ἅπας ἄριστα ἀσθενέ-
ξεμένον μὲν ἐξ ἀνδρῶν ἐπὶ τοῖς παρφρεμένοις κακοῖς
ἀγανακτῶν μέχρι παπῆς ἐξανιᾶσθαι, σωφρόνων δὲ τὰς
ἀπίπτε ροπὰς γεγώσκειν τῆς τύχης, ἐ ταῖς μεταβο-
λαῖς μὴ παράτεσθαι, μηδὲ τὸ φρονῶν ἐσυρομένης, σωπ-
ῥφθῶραι ἐ τὰς τὸ μελλόντων ἐλπίδας. ἀλλ' ὁ μὲν σύμ-
βυλος πάλαι τὰ Μήδων φρονῶν ἐ μεθιὰν ὑμᾶς ἐπ ἐκεί-
νης γλυκόμβος, μορμολύττειν καθάπερ τὰς παῖδας πει-
ρᾶται, ὡς δὲ τοῖς Ρωμαίοις, ἐ τῇ πολεμαίνων λοι-
χρυσόντων, ἀλλὰ μοζόνων φροντεσμένων, ἐξ ὡς ὁ βα-
σιλὰς αὐτὸς ἐφηγεῖσθαπες, ἐ τὰ τῆς μιαιφονίας αὐτὸς
ἐγκαλεσσάμβος ὤν, αὐτοδαΐτ' ἐα πλείστ ἐπὶ βαβυ-
λδμένου· ἐ ταῦτα φάσκων, ἀνικεῖ τὰς Πέρσας ἐπὶ ὑ-
περάγεται, πείθων ὑμᾶς ἐπεῦδεσόμβος ἑκάπας δι-
δύς ἐξ αὐτομόλους γενέσθαι τῇ φύσει πολεμιωτάτων· φρὸς
ταῦτα δ' ἅπασαν ἔχει τὸν ἀπορίαν, ὁδίνων ἐξαρχὰς
ἐξ μαχαιρόμβος, ὡς ἂν αὐτῷ τὰ μεμελεπμένα φρὸς ἔργον

gotium aggrederentur anteaquam etiam ſe aliquid dicentem audiiſſent; ægre autem ipſis reverentia illius viri perſuaſis, ſuoque loco manentibus, progreſſus etiam ipſe in medium, in hunc modum verba fecit. Nihil novi vobis accidit, o Colchi, quod vi verborum valde ſpecioſorum animis ſitis perturbatis. Invicta enim res eſt eloquentia, quæque omnes homines percellit, præcipue vero eos, qui numquam antea ejus periculum fecerunt; non ita tamen quin ei reſiſti poſſit prudenti conſideratione, quæque ea rerum delectu pendeat. Ne igitur quæ dicta ſunt a vobis approbentur, conſiderantibus quod repentino tantum & inſueto non autem honeſto & utili probabilia ſint viſa. Intelligite vero potius quod tametſi hæc valde vobis grata videantur, meliora tamen his amplecti licet: evidenſque vobis fraudis argumentum ſit, facile perſuaderi. Nam ei qui falſa velit ſuadere, majore ornatu vaticinateque verborum eſt opus; quocirca multo orationis lenocinio utens, ſimpliciores clirius attrahit. Ita vero etiam vos, quum Æetes illecebroſas quaſdam faliaceſque argutias adhibuerit, neſcitis ipſi quomodo decepti ſitis. Et quidam, ut nihil aliud, illud certe apertiſſime cuivis conſtare poteſt, quod aliam quamdam ſtatim initio quæſtionem injecerit, ab iis quorum cauſa convenimus alieniſſimam. Perinde enim atque nobis omnibus non eſſe atrocia quæ acciderunt dicentibus, & turpem hanc cædem nequaquam accuſantibus, atque hoc ſolum conſiderantibus, an revera deliquerint qui Gubazem interfecerunt, illorum acculationem præterit, multaque verba de iis quæ jam cognita ſunt conſumpſit. Ego vero execrabiles eſſe dico Deoque invlſos, quoſque libentiſſime viderim nece omnium atrociſſima periiſſe, noo tantum percuſſores, quique ſuis ipſorum manibus cædem perpetrarunt, verum etiam omnes eos qui quum prohibere poſſent permiſerunt; & eos inſuper qui gaviſi ſunt, & qui non majorem in modum ludoluerunt. Neque tamen, quamquam ita ſum affectus, ad Perſas tranſire expedit; neque quiſquam hoc ita accipiat tanquam conſentaneum rationi & annexum, quod, quia illi leges proculcarunt, oporteat etiam nos patriis inſtitutis valedicere, neque ipſia quidem ut perfidis inſenſos eſſe, eamdem vero quam ipſi opinionem tenere. Neque enim nunc id quod præteritum peractumque eſt infectumque reddi non poteſt repatare oporter, (ne videlicet animo ira indignationeque ſuccenſo deliberantes, imprudentes judicium noſtrum obfuſcemus, ſanioris potioriſq; conſilii inventionem nobis præripientes) ſed ita hoc malo affici, ut non neglexiſſe id videamur; proſpicere vero ut reliquæ rea quam optime conſtituantur. Dementium enim eſt, ob præterita mala perpetuo angi atque diſcruciari; ſapientium vero, inordinata fortunæ momenta cognoſcere, & mutatione viciſſitudineque rerum non commoveri, neque, prioribus privatos, futurorum etiam ſpem omnem abjicere. Sed hic quidem conſultor, quum jamdudum Perſarum ſit ſtudioſus, noſque ad illos tranſire peroptet, perterrefacere nos ut pueros conatur; quod Romani iis quæ jam in nos auſi ſunt contenti non ſint futuri, ſed atrocioribus malis affecturi; quodque rex ipſis ſit novarum rerum ſtudioſiſſimus, ipſequemet auctor impulſorque fuerit cædis multo antea tempore deliberatæ & procuratæ; atque hæc dicens, Perſas miris laudibus extollit, perſuaſurum ſe nobis hac ratione credens ut ſupplices ſponteneique tranſfugæ fiamus iis, qui nobis natura ſunt infeſtiſſimi hoſtes. Nam ad hunc unicum ſcopum collimat, hoc jam ab initio parturit & enititur, ut

Edit. Pariſ. pag. 85. Oratio Phrynisæ ad Colchos, diſſuadens defectionem ad Perſas.

pag. 86.

» quæ ſtudioſe procuravit perficiantur ; &
» inconſulte fuadens, conſultationis ordinem
» confundir ac turbat, inutiliſque ut ſit effi-
» cit. Conſultatio enim ſemper præcedere coo-
» ſuevit, res non plane manifeſtas examina-
» tioni ſubjiciens ; ubi vero tandem quid facto
» ſit opus eſt percognitum, tum ſane neceſſe
» eſt ut adſit voluntas & deſiderium conſe-
» quendi ea quæ ſunt placita atque decreta .
» Hic autem ex fine principium facit, volens
» jam, priuſquam aliquid perpenderit. Quæ-
» nam igitur fuerit conſultationis fructus, ſi
» judicio eſt poſterior ? vosautem o Colchi, a-
» nimis nullo præjudicio occupatis,& ad unum
» aliquem præſtitutum finem vos dirigentes ,
» ita ad conſultationes accedite, deinde ad id
» quod decretum fuerit vos convertite. Con-
» rratium enim quam hi ordinem ſequi oportet
» intellectumqae purum ac liberum ſuique ju-
» ris adferre , ut rebus quæ in conſulterionem
» adducuntur accurate perpenſis quod conſul-
» riſſimum maximeque ex re eſt exequamur.
» Sic itaque conſultantibus vobis ſtarim appa-
» rebit, quod neque a Romanis legionibus, ne-
» que a præfectis univerſis,multo vero amplius
» oeque ab ipſo eorum Imperatore inſidiæ Gu-
» bazi ſuetint ſtructæ. Pervulgatum enim jam
» apud ipſos & in confeſſo eſt, quod Ruſticus &
» Martinus proſperæ illius fortunæ invidentes
» in ultroneam animi ſeritarem ſint abrepti ,
» reliquis ducibus non ſolum non adjuvantibus,
» verum etiam acerbe ferentibus.Iniquum ita-
» que & præterea inutile fuerit, ob unius for-
» taſſis atq;alrerius culpam publicas leges quas
» obſervare conſtituimus proterve violare,uni-
» verſumque vitæ noſtræ inſtitutum , cui a-
» mice aſſuevimus , adeo leviter immurare,eo-
» rum veto qui in præſidiis provinciæ pro no-
» bis, ut tranquille jucundeque vivamus, excu-
» bant proditores ac deſertores declarari ; &
» quod omnium eſt maxime impium,rectam de
» religione & ſacrorum myſteriorum dignitate
» opinionem atque doctrinam aſpernari. Quo
» pacto enim non id facere videbimur , ſi ad in-
» ſenſiſſimos divini numiois hoſtes conceſſerimus?Si ejoim illi prohibuerint ne noſtram de-
» ioceps religionem colamus , ſed ad ſuam nos
» adegerint,quid gravius nobis accidere poſſit,
» ſuperſtitibus parirer & mortuis ? Quid enim
» lucrifecerimus ſi uoiverſam (faciamus ita eſ-
» ſe) Perſiam nobis adjuoaerimus , animarum
» veru jacturam fecerimus ? Quod ſi vero per-
» miſerint & conceſſerint , firma tamen bene-
» voleoria nos nequaquam prufequentur,infida
» vero & dubia,quamque ſola utilitate metian-
» tur.Neque enim inter eos,qai diverſis opinio-
» oibus ſunt imbuti,ſocietas conſtare poteſt; &
» neque incidenre metu,aut beneficio nullo in-
» terveniente fides ipſis conſtans & firma per-
» manet, niſi eriam opinionum conſenſus acce-
» dat ; quin & cognati , affines , & contribules
» ſi hac animorum opinionumque conveniena
» deſtituantur , nomine ſolo amiciriam præ
» ſe ferunt, te vero ipſa ſunt alieniſſimi . Cujus
» iraque booi,ſpe o Colchi, ad Perſas deſciſcemus ? ſi eriam ita nobis futuri ſunt hoſtes,ne-
» que aliquid amplius io preſentiarum inde no-
» bis accedet, quam quod tanto facilius ab illis
» lædi poterimus, quanto difficilius ab occulto
» quam aperto hoſte nobis cavere poſſumus .
» Arqui , ſi viderur , demus ita eſſe, factum ip-
» ſum neque cum æquitare neque cum honeſto
» pugnare, & ſtatuamus Perſarum mores coo-
» ſtanres eſſe ac fidos , quodque perpetuo pacta
» conventaque ſint obſervaturi . Ut enim et-
» iam hæc deotur,nihilque aliud nobis impedi-
» menti ſit reliquum , at vires ooſtræ non ſuffi-
» cient . Quo pacto euim ad alios tranſeamus ,
» quum nobis Romani immineant , & quidem
» adeo multi ac fortiſſimi , quique præſtantiſſi-
» mos nacti ſunt duces ? quo pacto vero eriam
» fieri poſſit ut non atrociſſimam vindictam in-
» curramus, iis quidem quos auxilio nobis ve-
» nire oportet procul hinc in Iberia cunctanti-

Edit. Pariſ. pag. 87.

Societas opinione diſſidentium antiquam firma eſt aut fida.

A ἐκβαίη, ἢ σωὶ τῇ ἐπιξυπάσῃ φροτρίπων, νέω τῆς βυ-
λῆς τάξιν συγχέη ἢ παράτηι, ἢ φρὸς τὸ ἀσύμφορον μετα-
βάλλοι. ἡ μὲν ὃ φροτρέφευν ἔλαχεν αἰεὶ ἢ ἡγεῖσθαι, βά-
σανος ἐμπειρίας τοῖς ἔπω φροβόλοις· μόλις δὲ τὸ φραν-
πὲν ἔβγνωσθέντος, τότε δὴ παρῆναι χρεών, τὸ εὐέλευ-
τυχεῖν ἢ ὁρίεσθαι τῷ αἱρεθέντων. ὁ δὲ τὸ πέρας ἀρχῇ
πεποίηται, ἐλέμβως ἤδη φρίν τι σαφῶς ἔβσκοπῆσαι.
πολὺν πόνων τὸ ἐα τῆς βυλῆς ὠφέλιμον, εἰπὲρ τῆς φρί-
σεως ἐν ὑσέρῳ παρῇ; Ημεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Κόλχοι, μη-
δαμῶς τὰς γνώμας ἐπέρῳ τῳ κατειλημμένοι, ἢ φρὸς ἕν
τι τέλος φροδιωρισμένοι ὁρῶντες, ὕτως ἐπὶ τὰς ζητή-
σεις χωρεῖτε, πῶς φρὸς τὸ ἄριστον μετιστάμεθα. τὰ-
ναντίον ὃ πάντες ἐπὶ δεῖ κοσμίως φροσῆναι, ἢ τὸν λο-
γισμὸν ἐπ' αὐτὰ μεθόντα καθαρὸν ἢ αὐτόνομον, ὥςε
κατὰ σχολὴν τὰ φροκόπτα διδιερευνήσαντα, τὸ συμφέ-
σοντος ἐφικέσθαι. ὕτω ὃ ὑμῖν βελδομένοις, αὐτίκα
φανεῖται, ὡς ὑπὸ ἐκ τῆ Ρωμαϊκῶν παγμάτων, ὑπὸ
μὲν ἤδ' φρατηγῶν ἀπάντων, πολλῷ δὲ γε μᾶλλον
ὐδὲ τὸ σφῶν βασιλέως τὰ τῆς ἐπιβελῆς ἐπὶ Γυβά-
ζλῳ συνέση. ἐβτεθρύλλεται ὃ ἤδα παρ' αὐτοῖς καὶ
ἀνωμολόγηται, ὡς Ρύσιπος ἢ Μαρτῖνος βασιλεύοντος
αὐτῇ τῆς δὐτυχίας, εἰς αὐτοπάγγελτον ἵλασιν ἀκοσ-
δαμονίαν, τῇ ἄλλων ἡγεμόνων ἐκ ἔπως συλλαμ-
βανομένων, ἀλλὰ καὶ περιφανῶς ἀνασθέντων. ἄδικον
σωὶ ἕμαι καὶ φρόσφορον, ἑνὸς ἐξ ἁπάντων
ἀνδρὸς ἡ καὶ δυοῖν τυχὸν ἁμαρτήματον, ἐξυβρίσαι
μέν εἰς τὰς κοινὰς νόμης ἃς σίργων φριθέμεθα, πο-
λιτείαν δὲ σύμπασαν καὶ δίαιταν σωώδη καὶ φιλίαν
ὕπω πως ῥᾳδίως ἀποσβάσασθαι, τῇ δὲ τὼν χώραν
φρησκώπτων, ἢ πολλοὺς ὅσους κινδυίων ἀναδεχομένων,
ὡς ἂν ἡμῖν ἐκ ἀπαδεῖᾳ βιοτεύσειν ἐξῆν φροδύτας δι-
χθῶνα. ἢ τὸ δὴ πάντων αἰσχιώτερον, δόξαν ὀρθὴν φρὸς
δσέβειαν ἢ ἕ ἱερῶν ἀνορρήτων σημόσπα πεφρουν-
σαι. πῶς ὃ ἡ πάνφαινόμεθα δρᾶττες, εἰ φροφωρή-
σαιμεν τοὺς τῶ ἀρείπτους ἐναντιοπάτους; εἰ μὲν ὃ ἤβκω-
λύσαιεν ἡμᾶς ταῖς αὐταῖς ἀγωγείαις ἐμμένειν, ἢ μεταῖσ-
σαιεν φρὸς τὴν σφετέραν, τί πάνυ πεισόμεθα χαλεπὸν
παρόντος τε ἢ πδυκότος; τί δὲ ἀφδασπμῷ;
D ἅπασαν τὴν Περσίδα, θᾶμῆ ὃ ὕπω, φροσλαμβά-
νοντες, τὰς δὲ ψυχὰς ἐζημιώσες; εἰ δέ γε μεθεῖεν καὶ
συγχωρήσαιεν, ἀλλ' ἡ βεβαίως ἡμῖν τὴν ὅρκοις ἔχοιεν,
ὕπαλλον δὲ μᾶλλον, ἢ σφαλερὰν, ἢ μόνῃ τῇ χείρ συμ-
μετρημένην. ἄμεινον δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἐπρόγνω-
μον, ἢ ὑπ δίκης φρεσπεσόντας ὑπ' τινος διργασίας ὑγι-
σαμένης μόνιμος αὐτοῖς ἐγγίγνεται πίσις. πλὼς μὴ
ἢ ταῖς δόξαις ὁμοφροσύνη, τότε συγγενὶς ἢ ἴδιον καὶ
μόφυλον· εἰ τῶδε λειπόμενα τύχοιεν, ὀνόματι μόνῳ ἕ
εἰκείοντι ὑποφαίνει, τοῖς δ' ἔργοις ἀλλοτρῶται. αὖτὶ
ποίων τοίνυν ἀγαθῶν (ὦ ἄνδρες Κόλχοι) φρὸς Πέρσας
μεταβησόμεθα; εἴγε ἢ ὡς, ἴσονται δύσμενεῖς, ἢ μηδὲν
ἡμῖν ἔσαι πλέον τὼ παρόντος, ἃ μᾶλλον τὸ ῥᾴδιον βλάπτε-
E θαι φρὸς αὐτῶν, ὅσῳ τὼ ἡμφανὲς τὸ φυλαυθάνειν ἀφυ-
λακτόπερον. ἀλλὰ ὃ, εἰ δοκεῖ, συγκεχωρείσθω μήτε ἄδικον
εἶναι τὸ χείρημα, μήτε τὼ φρέποντος ἐτερημέ-
νον· καὶ ὁμολογείσθω τὰ Περσῶν ἤδη βέβαια καὶ πί-
στα ἢ σία φυλάττες ἡμῖν τὰς ὁμολογίας σωώδη-
κας. εἰ δὲ καὶ τοῦτο δοθείεν, ἓ μηδὲν ἡμῖν τῇ ἄλλων
ἡμπόδων ἔσαι, ἀλλὰ πὶ τὸ δωνάμεως ἐκ ἀρκέσει. πῶς
ὃ ἂν μεταχωρήσαιμεν ἐφ' ἑτέρας, ἐφεστώτων ἡμῖν
τῇ Ρωμαίων, καὶ ὅτε πολλῶν καὶ αὐθρωπίνων καὶ
ὑπὸ ἀρατίσεως στρατηγοῖς πεπομένων; πῶς δὲ καὶ
οἵοντε μὴ ἐχὶ πονεῖς ὑποχεῖν ἀνωίσεις, τῇ μὲν ὡς ἐ-
παμυνόντων χθονὸς πόρρω πω τὴν Ἰβηρίαν ἔτι μᾶλλον-

» των, καὶ ἀνειμένους πορδομένων, τῷ δὲ τιμωρησομέ- A
» νων ἅπασαν τὴν χώραν τε κατοχόντων, καὶ τὰς ἡμετέρας πό-
» λεσιν ἐνοικούντων, καί τι φησιν αὐτὸς ὁ γνησιώτατος ἡμῶν,
» μηδὲ τὴν ἡμιλιν ἡμῶν ὑποπτεύεσθαι, παραδείγματι χρώ-
» μενος τοῖς ἐφ' ἁρπαγῆς συμβεβηκόσι. Καὶ τίς ἀγνοήσειεν ἂν
» ὡς τὰς τῶν πολέμων ῥοπὰς, οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς ἀνάγκη συμ-
» βαίνειν, οὐδὲ τοὺς νῦν σφαλέντας, τυχὸν τῷ ὁμοίων εἰσὶ
» λαγχάνειν ἀποτυγχάνοντας; πιστεύσω δὲ ὡς τὰ πολλὰ
» τοῖς ὑπεναντίοις ἡ δίκη μίσγεται, καὶ τὸ δυσφορωτέ-
» ρως ἐνθυμεῖσθαι. ἡ χρὴ πάντων ἡμᾶς, καθάπερ εἰθισμένους
» αὐτοῖς, τὸ λοιπὸν ἐν ἁπάσαις ταῖς συμπλοκαῖς ἐλασ-
» σᾶσθαι, πρὶν τῶν μετρίων θαρρεῖν· οἱ μὲν γὰρ πάντ' μᾶλ-
» λον νενίκηκασι, τῷ μὴ τὰ δίκαια βεβουλεῦσθαι, προσκεῖσθ'
» μὲν ἡμῖν τῇ δὴ μάλλον τῇ παραδείγματι, καὶ προφυ- B
» λακτέον τοῖς ἐκ τῆς ἀβουλίας κινδύνοις. ἡ μᾶλ' ἀρόδηλον
» ἐστὶ δεῖν οἴεσθαι δεῖ τὸ ῥᾴδιόν αὐτῶν περισκοπεῖσθαι. οἱ-
» κοῦν δὴ τοὺς πρότερον ἁμαρτήσαντας, καὶ ἐξ ὧν τὰς πείρας ἐποιή-
» σατο φόβητρον πεπαιδευμένους, τῷ αὐτὸ δὴ τὸ παρεῖθαι ἀ-
» ναπαλέσασθαι τὴν περὶ τῷ ἐφεξῆς ἐσομένων ἐπιμέλειαν.
» εἰ δὲ τὸ Θεῖον αὐτοῖς χαλεπαίνει τῆς ἐπὶ τῇ κειμένῃ πα-
» ρανομίας, καὶ πάντ' κεκάκευται, τί δεῖ καὶ ἡμᾶς παρεισπί-
» πτειν, ὥσπερ ἐκ παρέργου ἐκείνοις τὰ δίκαια
» δράσαι, ἀλλὰ ἐξ ἡμῶν ἐπικουρίας προσδιομένοις, ποία
» δὲ τις ἂν ἀσεβείας ὑπερβολὴ ἑτέροις λελεῖφθαι, εἰ γε πρὸ
» δὲ τὸ ἀγαθὸν ἀτιμάσαιμεν τῇ μετριάσει, ὥσπερ καὶ ἁρμόττ-
» των ἡμῶν ὑπερμαχεῖ προσκοπτοντας; μηδεὶς τοίνυν ἡμῖν ἢ
» τιθνεώτω παραγέτω δάθω τῇ λόγῳ λίαν ἀγεννῶς ὀλοφυ- C
» ρόμενος, ἢ ἐκπέσοντας τῆς ὁμοφύλους οἴκτου τυχεῖν τῇ δὲ
» σφαγὴν ἐπιδεικνύσθαι πᾶσι τὸ μοχθηρὰς μὲν ψυχὰς καὶ
» ἀνάνδρους ἴσως ἀρκέσει, ἡ μὴν προσαπόλειν αὐτὰς βασιλεῖ
» καὶ Λαζῶν καὶ Γαβάζῃ. εἰ δὲ ἐκεῖνος ἐστιν ἅπαξ, πάν-
» τας ἂν, ἅτε δὴ θεοφιλὴς ἀνὴρ γεγονὼς ἢ φρονήσει, κατ-
» μέμφειο μὲν ὑμᾶς τοιαῦτα βουλευομένους· ἐκέλευε δὲ μὴ
» οὕτω κατακτεινόντων ἢ μαλθακίζεσθαι, καὶ θρασύνειν,
» καθάπερ οἰκείας αἱρεῖσθαι· φρόνημα δὲ μᾶλλον Κολ-
» χικὸν καὶ ἐλεύθερον ἀναλαβόντας, ἀντέχειν τῇ συμ-
» φορᾷ θαρραλέως, καὶ πρὸς μηδὲν μὲν αἰσχρὸν καὶ ἀ-
» νάξιον τῆς πατρίδος ἐξαίρεσθαι ῥοπῆς, ἐμμένειν δὲ
» τοῖς παροῦσι ἢ πεποιθέναι, ὡς τὰ κρείττονος ἄκρα τὸ
» ἔθνος περιελομένου. εἶπε πῶς ἡ σφόδρα παράλογος, D
» αὐτὴ μὲν τῇ βιαίως ἀπηρημένῃ πᾶσι κατὰ τὸ εἰκὸς
» δὲ ἔχειν διδόχθαι, ἡμᾶς δὲ τοὺς τῶν πρὸς ἐκείνου
» δίκαια σκεπτομένους, ταὐτὰ ἀμοιβεῖσθαι; ἀλλὰ δί-
» δικα μή ἡ μόνου χάριν τοῦ διαλογίζεσθαι πᾶσι τὴ
» διαπεπτῶν, μυρίας ὑφέξομεν δίκας. οἱ μὲν γὰρ
» ἐπ' ἀβέλτοις ἐλπίσι τὴν τῶν ἐκάστοις ῥοπὴν ἐπιδι-
» χομένας τὰ τῆς καταστάσεως ἡμῖν ἐμελετῶσιν, ὧν μὲν
» ἂν τὴ τύπτ δόκωσιν ἐπὶ πλείοσιν πραγμάτων κινῆσαι,
» μόνης ἀρτῆσθαι τῆς τύχης, πλὴν ἀλλ' ἐξῆν ἴσως τοῖς
» πᾶσι προγραμένοις, ἀδήλοτερον γοῦν ἀναχωρῆσαι.
» οἱ δὲ πρόπτων δέκνυται τὸ κακὸν, πῶς οὐ μισητέον
» αὐτοῖς πᾶσιτῶν ἔνοικον ἐμβαλλόντας; ὡς μὲν οὖν ἀ-
» φεκτέον ὑμῖν ἐκείνων, τῇ δὲ μετρίας ἐρᾶσθε. φημὶ
» δὲ δεῖν βασιλεῖ τῇ Ρωμαίων τὸ συμβὰν ἀναγγέλαι,
» ὡς ἂν ἐσδικώτατα μετέλθοι τοὺς τὰ μιάσματος αἴτι- E
» ους, καὶ οἱ μὲν ἐθελήσει πιπαῦσθαι τὸ λοιπὸν τῆς
» πρὸς Ρωμαίους ἔριδος, καὶ συμπράξειν αὐθις καὶ συ-
» στρατεύεσθαι, καὶ τῇ πρότερον μετ' χαμᾶς σωδιαπεμέ-
» πων. οἱ δὲ ἀπώσοιτο τῶν ἀξίωσιν, τότε δὰ βουλεύ-
» ἡμῖν εἴπερ ἐπράξαν ὁδὸν τραπέναι συμφέρει. ἔπειδὴ ποιεῖ-
» τις, ὅτι τὸ τιθνεώτος ἐπιλελῆσθαι δόξομεν ἀν, μὴ πρόσει-
» τέρα μᾶλλον ἢ γοῦν μὴ τὰ ἡμέτερα διατίθεσθαι. Εἰρημένων
» δὲ τῶν τοιούτων, παλιμφδίαν, τὸ λεγόμενον, ἦδον οἱ Κόλχοι,

bas ſenteque procedentibus; ils vero qui ultionem exigent univerſam regionem occupantibus, & in noſtris urbibus habitantibus? Atqui, ut inſignis iſte vir ait, ne primum quidem noſtrum impetom ſuſtinebunt, argumento ex iis quæ paulo ante acciderunt ſampto. At quis ignoraverit bellorum viciſſitudines nequaquam certa neceſſitate accidere; nec eos qui nunc forte male rem geſſerunt, perinde adverſam ſemper fortunam habituros. Nam e contrario, victoria frequenter ad victos tranſit, & fortunæ adverſitatem emendat. Non nporter igitur nos, perinde ac ſi proſao more & conſuetudine in omnibus deinceps prælis eſſent ſuccubituri, ſupra modum eſſe confidentes. Si enim eo ſolo fuerant victi, quod non ſatis quid factn opus eſſet perpendiſſent, nobis quidem hoc exemplum in noſtrum aſum eſt convertendum, & præcavenda quæ temeritatem conſiliuque præcipitantiam conſequantur pericula. Neque enim ex præterito caſu certam nnbis de ipſis victoriam poſſumus polliceri. Veriſimile enim eſt eos qui antea errarunt, experientia ipſa quid fuglendum ſit edoctos, id quod nmiſſum neglectumque fuit majore deinceps in rebus gerendis cura compenſaturos. Si vero Deus ipſis eſt inſenſus nb neſariam cædem commiſſam, ideoque hiſce malis afficiuntur; quid opus eſt etiam nos ei adeſſe, noſtramque operam conferte, perinde arque ſi ille per ſe juſtitiæ exercendæ non ſufficeret, ſed noſtro auxilio indigeret? Qualis vero impietatis exceſſus alius relinquetur, ſi ſummam hanc bonitatem noſtra defectione contemnamus, quæ etiam nobis qualeſcentibus nos uti par eſt propugnat? Nemo itaque nnbis mortuum Gubazem verbis in medium adducat parum viriliter ejulantem, & populares ſuos ſuppliciter orantem, ut ſui miſereantur, plagas corpori ſuo inflictas oſtentando. Hæc enim vitioſis effœminatiſque animis fortaſſis conveniant, nequaquam vero adſcribenda ſunt regi, & quidem Lazorum, atque adeo Gabazæ. Si enim ille coram adeſſet, graviter certe, atpote pias & cordatus vir, vos ejuſcemodi conſilia agitantes inſimularet, juberetque non ita animis cadere atque elangueſcere, & ſervilem in modam aufugere: quin potius animo Colchico & liberali reſumpto ærumnam fortiter ſuſtinere, & nihil rurpe patriſque moribus indignum committere; ſed præſenti rerum ſtatui inſiſtere, certam fiduciã concipientes divinum auxilium Colchicæ genti nequaquam defuturum. Proinde quo pactn nõ vehementer abſurdum faetit, ipſi qaidẽ vinlenter interfecto veriſimiliter hæc prnbari, nobis vero, bene volentiam erga ipſum prætexentibus, contraria deliberari? Sed verenr ne vel ea ſola de cauſa, quod hæc animn cogitatinneque agitaverimus, maximas pœnas ſimas ſabituri Si enim incerta ſpe dubioque evento & variis in arramvis partem momentis obnoxin defectionem moliti eſſemus, erat profecto etiam hoc grave in tantarum rerum motu a ſola fortuna pendere; liciſſet tamen fortaſſe iis qui hoc conſilii ceperant liberius impudentiuſq; id aggredi. Si vero pravitas hujus conſilii & mala inde expectanda omni ex parte ſunt cõſpicua & manifeſta, qao pacto non ſint digni odio, qui vos in hãc cogitationem induxerũt? Quomodo igitur abſtinendum vnbis ab illis ſit, & quidem moderate dictum eſt. Ego vero ira ſentio, factum ipſum ita at accidit Imperatori eſſe nanriandum, at nimirum juſtiſſime animadvertat in præcipuos cædis auctores. quod quidem ſi fecerit, noſtra cum Romanis ſimnltas conſopietur, & laborum expeditinnumque ſocietatem priſtinamque cum ipſis conſuetudinem redintegrabimus. Si vero repulſam pariamur, petitionemque noſtram rejiciat, tum demum deliberandam eritan aliam viam ingredi expedist. Ira enim faciootes, neque morrul Gabazæ obſiti eſſe vi-

Edit. Pariſ. pag. 88.

pag. 89.

» debimur, neque temeritate potius quam conſi-
» lio res noſtra inſtituere. His dictis Colchi pa-
linodiam, ut eſt in proverbio, cecinerunt,
ſententiamque mutarunt; præcipue vero ip-
ſos eo adduxit, quod metuerent ne ſi quando
ad Perſas deſciſcerent, recta etiam de
Deo opiniones religionemque ſua privarentur.
Poſtquam igitur Pharazis ſententia vicit,
ſtatim optimi quidam nobiliſſimique Col-
chicæ gentis viri delecti ſunt, qui Juſti-
niano Imperatori quæ in Gubazem perpe-
trata eſſent nuntiarent, omnemque ei frau-
dem detegerent; quodque ille quidem Per-
ſarum partibus numquam ſtuduiſſet, ne-
que adverſus Romanos aliquid eſſet moli-
tus; Martinus vero & Ruſticus, quod il-
los præ ignavia vecordiaque frequentes er-
rantes merito increparet eiſque ſuccenſeret,
hanc ipſi calumniam ſtruxerant, & inno-
centem trucidaſſent. Supplices itaque Im-
peratorem oraruot ut defuncti manibus hoc
gratificaretur: nihil vero aliud dixerunt
quam ut facinus illud impunitum non relin-
queret, ſegemque illis deſignaret non alie-
nigenam aliquem neque peregrinum, ſed
Tzathem juniorem Gubazæ fratrem, qui
tum temporis Byzantii degebat; otque ita
ipſis denuo patria lea conſervaretur, &
regii generis jam inde ab antiquo conti-
nuata ſibique conſtans & inviolata ſucceſ-
ſio. Imperator itaque (æquum enim id
ipſi videbatur & juſtum) quam citiſſime
eorum petitioni ſatisfecit, & Athanaſium
unum ea primariis ſenatoribus, qui accu-
ſate in factum inquireret, & de eo ea præ-
ſcripto Romanarum legum ſententiam fer-
ret. Qui, quum advenifſet, Ruſticum
quidem ttarim Apſaruothen miſit, atque
in illius urbis carcere cuſtoditi juſſit. Jo-
anni veso qui regem ſeſellerat, & tum
temporis admodum clam ſe inde ſurripue-
rat, & fuga ſalutem paſere nitebatur;
huic, inquam, Joannl qui hac de cauſa ſe in
ites dederat, ſorte fortuna obvius eſt fa-
ctus Maſtrianus unus e regiis ſatellitibus,
quos Scribonas vocant, miſſus autem erat
illuc ut Athanaſium miniſtraret, & quæ
ille judicaſſet exequeretur. Maſtriaous ita-
que eum apprehenſum ad judicem Anaſtaſium
duxit, qui etiam hunc Apſarunthen miſit, ut
ibi in carcere & cippo hæreret tantiſper dum
diſceptatio judicialis quæ jam apparabatur eſ-
ſet abſoluta. Statim enim ineunte vere Na-
chotagan Muchirtiſim venit, & conſeſtim co-
pias cogit, quantaque poterat diligentia ſe ad
bellum comparabat. Nihiln ſecius vero etiam
Romani circum inſulam congregati, ſeſe ſum-
ma vi apparabant; & judicium merito protra-
hebatur. Quid enim ipſis eo rerum ſtato majo-
ri curæ eſſe debebat, quam res ad bellum ne-
ceſſarias quam optime conſtituere? Jam veso
etiam Tzathes una cum Sotericho Byzantio
advenerat, paterno regno ejuſque inſignibus a
Romanorum Imperatore veteri more ac rita
acceptis. Sunt autem hæc, Corona aurea pre-
tioſis diſtincta lapidibus, & palla ad talos de-
miſſa, auro intertexta, calcei muſice tincti, & mitra ſimilites auro & lapidibus variata. Chla-
mydem veru purpuream Lazorum regibus ge-
ſtare fas non eſt, ſed tantum albam, non ta-
men omnibus communem & conſuetam. Circa
medium enim illius, aureum quoddam textum
utrinque reſplendet, regia autem fibula chlamy-
dis lapidibus etiam aureis inde pendulis alio-
que apparatu eſt inſignis. Ingredientem itaque
jam ſuam dicionem Tzathem, & regio habitu
ornatum, conſeſtim præfecti & univerſus exer-
citus Romanus ſaltantes debitiſque honoribus
nficientes, ei præibnot ſplendidiſſimis armis in-
duti, & equis plerique vecti. Lazi vero ad lætiti-
am converſi, ægre tandem depoſito mœrore
feriatioi ipſum deducebant, tubis omni ex parte
clangentibus, & ſignis in altom ſublatis; eratque
pompa ſplendida admodum atque magnifica, &

Ruſticus & Joannes mandato Juſtiniani Imp. capti.

Edit. Pariſ. pag. 90. Scribones regii ſatellites.

Inſignia regia Lazorum.

Tzathes regno Lazorum inauguratus.

A καὶ μεταπείθοιτο. μάλιστα δὲ αὐτὸς εἰς τὸν συμπλα-
σον, τὸ δεδίναι, μή ποτε ἄρα εἰ μετασταίην, καὶ τῷ
ἐπὶ τῇ ἀρείονι δόξαν ἀφαιρεθείην. ἐπειδὴ οὖν ἀπὸ Φαρ-
ναζου γνώμα ἐνίκα, αὐτίκα οἱ ἄριστοι & δυνατείδαι τοῦ
ἔθνους, ἰνστινιανῷ βασιλεῖ τὰ ἐπὶ Γυβάζα σωτηχθέν-
τα διάγγειλαν, ἅπασάν τε οἱ ἀνακάλυψαν τὴν ἀπάτην,
ὡς ἐκεῖνος μὲν ὑπὸ μηδίσας πώποτε, ἔτι ἄλλο τι κατὰ
Ρωμαίων βουλεύσαιμος ἦλθε. οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρτίνον τε
καὶ Ρούφινον, ἐπειδὴ αὐτοῖς ὑπὸ ραθυμίας θαμὰ σφαλλο-
μένοις ἐπιτάλαντα εἰκότως καὶ ἐχαλέπαινον, οἱ δὲ παύ-
σασθαί τε τῶν συνοφαντιῶν ἐμηχανῶντο, καὶ τὸν ὕδλον ἁ-
μαρτηκότα διέφθειραν. ἐδέοντο δὲ οὐδὲν τῆ τῶ λεπτοχ-
μένη ψυχῆ τοῦτο δὰ παραχθὲν τὸ χαρίσασθαι· ἔλεγον δὲ
ὡς ἄλλο τι ἄρα ἢ ὥστε μὴ ἀτιμώρητον καταλιπεῖν τὸ
αἷμα, βασιλέα δὲ σφίσιν ἐπιστῆσαι ὃς ὀδυνῶν τινα,
ὧδε ἐπιλύσει, ἀλλὰ Τζάθην τὸν Γυβάζου πάππον ἀ-
δελφὸν ἐν Βυζαντίῳ κατ' ἐκεῖνο τὸ καιρὸ διατείβοντα,
ὡς ἂν αὐτοῖς πάλαι ὁ πάτριος διεσώζοτο νόμος, καὶ ἀ-
νίκαθεν τῶ βασιλεύγένος ἀκραιφνὴς ὁμολογία. ὁδὲ (ὅ-
σιον δὲ αὐτῷ ἐδόκει καὶ δίκαιον) ὡς τάχιστα ἐπείθη. καὶ
οὖν Αθανάσιον ἵνα τῷ πρῶτα λαχόντων ἐν τῇ συγκλη-
τῳ βωλῇ, ἔσελθόντα διαπησόντά τε τὰ φαχθὲν ἐς τὸ ἀ-
κριβὲς, καὶ κατὰ τοὺς Ρωμαίων νόμους κρινοῦντα. καὶ
δὰ παραγενόμενος, Ρούφινον μὲν δίδυς ἐς Αφαρσιῶτα
ἐκέλευε τὴν πόλιν, καὶ τῇ ἐκείνῃ διαμονῇ ἐγκαθείρ-
ξας ἐφύλαττε. Ιωάννῃ δὲ τῇ βασιλέα μὲν φυλάσσοντι,
αὐτομολῶ δὲ τὰ μάσματος γεγωμένῳ, ἀποδράσαντί πως
ἐν τῇ τότε λαθραιότατα, καὶ φυγῇ τὴν σωτηρίαν καρ-
πώσασθαι πειρωμένῳ, ἀλλ' ἑαυτῷ γε τῇ Ιωάννῃ ἐπὶ
πολὺ παρδομένῳ, ὑπαντιάζει ὕπου παραχὼν ὁ Μαρτιανὸς· ὡς δὲ γε ἰδὼν ὅτις τῷ ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων,
ὃς δὰ Σκείβωνας ὀνομάζουσι· ἔκαλτο δὲ αὐτόθεν τότε δὴ
ἵππα, ἐφ' ᾧ ἐξυπαρπασθείη τῇ Αθανασίῳ, καὶ ἄτε
ἀνὴρ ἐκείνῃ κεχθεία, πάσῃ ταύτα ἐπιτίλεται. ξυλ-
λαβὼν δὲ οὖν ὁ Μαρτιανὸς τὸν Ιωάννην, παρὰ τὸν δι-
αιτητὴν ἀπαγόμενον ὁ δὲ τῇ τότε ἐς Αφαρσιῶτα ἐξέπεμ-
ψεν, ἐν εἰρατῇ τε καὶ πασδοκέᾳ μᾶλλον, ἕως ὁ ἐν ποσὶν
ἀγὼν διαυδείη. ἅμα δὲ τῇ ἕῳ ἀρξαμένῳ παρῆν ὁ
Ναχοραγὰν ἐς Μυχέρσιον, & αὐτίκα τάπε γραττύ-
ματα ἤθροιζε, καὶ πλείστῳ ὅσῳ χρώμενος σπουδμίᾳ τὰ
ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. τυγάρτοι καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἀμφὶ
τῶν νόσων ἀγωνόμενοι παρισταλίζοντο, τῇ τε τῆς ἀείστε-
ως εἰκότως ἀνικόπτοτο. τί δὲ ἂν αὖτοῖς ἐν τῇ τότε ὠφελι-
μώτερον ἀστοφάτε τῆς περὶ τὸν πόλεμον διεκσμίας; ἤδη
δὲ & ὁ Τζάθης ἅμα Σωτερίχῳ τῇ γραπτῷ ἐς Βυζαντίου ἀ-
φίκτο, τῶν τε πατρῷων ἀρχῶν καὶ τῆς πάντης παραδόσεως
παρὸς τῷ βασιλέως Ρωμαίων, ὑπερ ἐς παλαιὰ νενόμισται,
δεδεγμένος. εἰσὶ δὲ γε ταῦτα, τίφανος χρυσῦς λιθοκόλ-
λητος, καὶ χιτῶνα ποδῆρες ὑπόχρυσον, πίδιλά τε κοκκο-
βαφῆ, καὶ μίξ' ὁμοίως χρυσῷ τε καὶ λίθοις πεποικιλμένα.
Χλαμύδα δὲ ἀλουργῆ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Λαζῶν οὐθέμις ἀμ-
πίχεσθαι, λευκὴν δὲ μόνην, οὐ μέντοι παντάπασί γε κοι-
νὴν τῶν ἐξεσταμένων. ἀμφὶ δὲ τὸ μεσαίτατον ἑαύτην χρυ-
σῷ ὑφάσματι ἐκπρεπῶς κατελάμπετο, βασιλικὸν δὲ
τὸ ἐμπερόνημα· χλαμύδος, λίθος τε ἐκκρεμὴς ἐν τῇ
ἄλλῃ κατασκευῇ ἀφώρητο. ἐπιβάντα δὲ οὖν τὸν Τζάθην ἐ
ὑπαείου ἐν τῇ βασιλείῳ στολῇ κεκοσμημένον, αὐτίκα οἵ τε
στρατιῶται ἐν ἅπας ὁ τῷ Ρωμαίων στρατὸς, ὁπλισμένοι ὡς ἐν πο-
λέμου γεγένηντο, στρογγύλον ἐξωπλισμένοι ὡς ἐν παρά-
ταξαι, ἐν ἐπὶ τ' ἵππων οἱ πλείστοι ἐχώμενοι. οἱ δὲ Λαζοὶ ἐς τὸ
χαίρειν μεταβαλόντες, ἐν μόλις δεκπαυσάμενοι τὰ ἀνίας,
συνηδόν οἱ παρωμάρτουν, σάλπιγγά τε πάντοθεν ἐπῆχον,
καὶ τὰ σημεῖα ἐς ὕψος ἐπῆρτο. ἐν ᾧ δὲ ἀπομπὴ φαιδρά τις ἐπεκ-

κῶς

ωῦς ϗ γαυροπάτη, ϗ πλέον ἢ κῇ τὼ Λαζῶν βασιλέως ἐξαγωμένη. Τζάθης μὲν οὖ εἰς τὼ ἀρχὼ κατασὰς, ἐπαντᾶν ἅπασα νὸ λοιπὸν, ϗ διώσεμει τὸ ἁμόφυλον, ὡς αὐτῇ πᾶν βυλομένῳ, ϗ ὑπάτερος ὑπηγόρδα ξόπος. Σωτήριχος δὲ ὁ στρατηγὸς αὐτίκα εἶχετο τῆς πορείας, ἰφ' ᾧπερ ϗ ἔστελτο. χρυσίον γὸ ἐκ βασιλέως ἐκόμιζον ἰφ' ᾧ τοῖς περσοῖς βαρβάροις κῇ τὸ ξυμμαχικὸν ἐξάγειμι. εἰθισμένον γε τῶν ἐπὶ πλείσῳ ϗ αὖ ἔτος γιγνόμενον. ἕπετο δὲ αὐτῷ ϗ τῇ παίδω οἱ πρεσβύτεροι, Φιλάργυός τε ϗ Ρωμύλος, ὡς αὖ δύο ἀφ' ἡσίας μοχθεῖν ἐν δέοντι παιδωθέντε· ἐπεὶ ϗ ἐς ἥβας μέτριον ἤδη ἄμφω ἐλαυθάτλω, ϗ ἤδιόν οἱ ἐξυπονεῖσθαι. ὁ γὸ δὴ τρίτος αὐτῶν Εὐστράτιος ἐν Βυζαντίῳ ἐλέλειπτο, νέος γε ὢν ἔτι κομιδῇ, ϗ κἆλλως τὸ σῶμα ὑ ῥωμαλέος. ὡς ϗ ἐς ἃ τῇ καλυμένων Μισιμιανῶν χάραν ὁ Σωτήριχος ἀφίκετο, οἱ δὴ κατήκοοι μὲν τῷ βασιλέως ἦ Κόλχων τυγχάνοντες ὄντες, καθάπερ ϗ οἱ Ἀψίλιοι, γλώττῃ δ' ὅμως χρώμενοι ἑτερογλώσσῳ, ϗ τὸ μοὺς ἑτέρους· εἰσί ϗ τινες δὴ τῶν Ἀψιλίων γένος Βορεάτεροι, ϗ τῷ ἀμμένοι πρόμα ἐς ἥλιον ἀνίοντα. ἐπειδὴ οὖ ἐς τόνδε παρεγένοντο, ἔνθα τις αὐτὼς εἰσῆλθε, ὡς ἄρα ἕν τι ἦ σφετέραν φρουρίον ἀμφ' αὐτὸ δὴ τὸ Λαζῶν ὅρια ἱδρυμένον, ὃ δὴ Βύχλον ὀνομάζουσι· τῶν δὲ ὄγα βύλοντο τοῖς Ἀλανοῖς καταφρονεῖσθαι, ὡς αὖ οἱ ῥᾳ ἐνθένδε ὁρμᾶσθαι ῥᾳ ἀπωτέρω οἱ κύνων, αὐτῷ ἀγγερόμενοι, τὸν μισθὸν ἐκπορίσοντο, ϗ μηκέτι ἀπάγαν τις ἐπῇ τοῖς χρήμασι παρέχεσθαι τοῖς τῶν Καυκάσου πετρῶν ὑπαρείας, ϗ αὐτὸν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι. ταῦτα δὴ οἱ Μισιμιανοὶ εἴτε γενόμενοι, εἴτε ϗ ὑποπτήσαντες, σίλωσιν ἄνδρα, δύο ἦ παρὰ σφίσι λεγόμενον, Χάδων ὄνομα ϗ Θυάρλων. οἱ ϗ ἐρόντες αὐτὸν ἀγαθὸν πρὸς ἐκείνοις δὴ τῷ ἐρύματος ἐναυλιζόμενον, ϗ πλέον „ἢ δύκησιν ἐπιῤῥωδήσης. Ἀλλ' ὑ δίκαια ἔρασεν ἡμᾶς, „ἔφασαν, ὦ στρατηγέ, ἀνωσθῆς· χρὴ γάρ σε μηδὲ ἄλλον „νῷ ἐφιέναι τὰ ἡμέτερα παραμυθέμενον, μήτι γε αὐτὸν ἡ„μᾶς ἐθέλειν· εἰ δέ σε ὡς ἀληθῶς μὰ ταῦτα ἀρέσκει, ἄγε „ἅπας ἐνθένδε ὡς τάχιστα μεταβὰς, ἐν ἑτέρῳ ἐποδίσ„τέλῃς χωρίῳ, καί σε τὰ ἐπιτήδεια ἥκιστα ἐπιλείψο„σιν, ἀλλ' ἁμοὶς ἅπαντα ἐσομῷ. ἐνταῦθα γάρ σοι ὑ „μᾶς τὰ πᾶσι κατάπασιν, ὑδὲ ἀνιξόμεθά σου μέλλοντες ἐς „ποδὶ ϗ σκηπτομένου. Οὕτω δὴ αὐτῶν ἀναδιαζομένων, ὑκ ἀνικητὰ ἀγωνάμενος ὁ Σωτήριχος, εἰ τοῖς ἦ Κόλχων στρατιώτης ἐξέφερε κατὰ Ρωμαίων θρασυνόμενα τῇ ὑφ' οἷς οἱ Κόλχοι τεθάρχηται, παραπλήσιά τοῖς ὑπαδοῖς πάσχει αὐτὸς ἃς ἐπεφέροντο βακτηρίας· οἱ ϗ καθίκοντο αὐτῶν ἀφειδῶς, ϗ ἐς ὑπίσω ὑμιδρῶτας ἀπέπεμψαν. τότε δὴ γιγνομένου, Σωτήριχος μὲν ὑδὲν αὐτίπαλον φρονήσασθαι, ἀλλ' ἄωτον ἀμέλει οἱ κῆτος οἱ ἀσὶς ἁμαρτησόμενος ἐξεχειρώσατο, ϗ ὑδὲν ὀτιοῦν δίλαβητέον αὐτῷ, ἔμφ τε ϗ χῷ χώρᾳ. ϗ ἔτε νυκτὸς ἐπιγνομένης, ἐκάθευδε σφόδρα ἀδεῶς ϗ ἀφυλάκτως. ὅπα ϗ οἱ τε παῖδες ϗ οἱ δορυφόροι ϗ ὅσοι αὐτῷ ἄλλοι θεραπόντων ἦσαν ὑ ϗ δῆλοι, ἐμπλέοντες ϗ ὕπνου ἅπαντες ἦ ὡς ἐν πολεμίᾳ κατεκοιμῶντο, ἀνεπαύοντο. ἐν τῷ τῷ ϗ οἱ Μισιμιανοὶ τῶν ὕβρεν ὑπ' ἐνεγκόντες, ἐπιφοιτῶσιν αὐτοῖς καρτερώτατα ἐξωπλισμένοι, ϗ αὐτίκα ἐπὶ τὸ δωμάτιον χωρήσαντες, ὅ δὴ ὁ στρατηγὸς ἀνεκλίνετο, καταστείνουσι φοτεροὺς τοὺς παράσπαρους τῇ θεραπόντων. Θορύβου ϗ, ὥσπερ εἰκός, ϗ πατάγου πολλοῦ κινηθέντος, ξυνεβήσαν μὲν ἦ καὶ αὐτῇ τῷ Σωτηρίχῳ ϗ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἅπασιν ἐγένετο· ϗ τοίνυν ὑπὸ δίκης ἐκ ἦ δίκην αὐτὸ ἄλλοτε, ἵνα ϗ τῇ ὕστερον καρυβαρούντες ϗ παρεμένοι, ἀμυνεῖσθαι αὐτοῖς ὅτι μάλα παρῆν· οἱ μὲν δὴ ταῖς σκύραις τῶν πέδα πεφιλτρωμένοι, εἵρυντο ἦ πορείας· οἱ ϗ ἄδην ἐπὶ τὰ ξίφη ἁρμόσαντες, ϗ χειδιάζειν πειρώμενοι τὰ πολέμια, ἄλοντες ὅσα οἰκῆα ὄπασι οἷα ἐν σκότῳ ϗ ὑποῤῥίᾳ, ὡς τῷ τοῖς πεφῤῥυγμένοις, ϗ ὅπη εὑρίσκοντο κείμενα τῶν ὅπλα ἐπιλελησμένοι·

Agathias.

A magis quam Lazorum regnum ſert faſtueſa. Tzathes itaque jam regno inauguratus, admiſtrabat de incepsomnia, gentemque ſuam regebat prout ſibi viſum erat & patrius mos ſuadebat. Soterichus autem præfectus ſtatim Soterichi miſ-
ſiter, ad quod miſſus erat, arripuit. Adferebat cuſus.
enim pecuniam a rege, quam finitimis barbaris hellicæ ſocietatis cauſa diſtribueret; quod quidem & a multo tempore eſt uſitatum, & quotannis fit. Comitabantur vero ipſum ex filiis duo majores natu, Philargius & Romulus; ut ſtatim domo egreſſi moderatis laboribus aſſuefcerent; ſiquidem ambo jam ex ephebis exceſſerant, & labori ferendo pares erant. Tertius enim illorum Euſtratius Byzantii relictus erat, quod & adhuc admodum eſſet juvenis, & corpore inſuper nequaquam valido. Poſteaquam autem ad *Edit. Pariſ.*
B Miſimianorum ditionem pervenit Soterichus, *pag.* 91.
(qui quidem Colchorum regi patent, ut &
Apſilii, diverſa tamen utuntur lingua aliſque legibus; ſunt vero hi ex Apſiliorum gente Borealiores & ad orientem ſolem nonnihil vergentes,) ad hos inquam cum veniſſet, cogitatio quædam ipſis incidit, quod utique unum quoddam ex ipſorum propugnaculis circa ipſos Lazorum fines ſitum, Buchloum vocatum, Alanis prodere vellet, ut gentium quæ remotius habitarent legati ibi congregati ſtipendia deferrent, neque amplius neceſſitas ulla eſſet ne qui pecunias adferret Caucaſi montis radices circumiret, ipſeque ad illos iret. Hæc quum Miſimiani ſive cognoviſſent ſive ſuſpicati eſſent, duos ex ſuis inſignes viros Chadum nomine
C & Thuanem mittunt; qui quum ipſum reperiſſent juxta illud propugnaculum ſtationem habentem, ſuſpicione validius confirmata: Injuria, inquiebant, nos “ afficere cogitas, præfecte. Oportet enim “ te neque alteri cuiquam permittere ut noſtra nobis adimant, nedum ipſum hoc “ velle. Si vero hoc tibi propoſitum non “ eſt, fac age ut quam celeriſſime hinc diſcedens alio in loco commoreris: neque “ tibi defutura ſunt neceſſaria; ſed nos omnia deferemus. Hic enim nullo modo tibi eſt manendum, neque feremus te hic “ moras trahentem & tergiverſantem. Ipſis vero ita procaciter loquentibus, Sothericus nequaquam toletandum ratus, ſi Colchor. ei ſubditis ita adverſus Romanos quibus pa-
D rent liceret ferocire, ſtipatoribus ſuis mandat ut baculis quos geſtabant eos cederent: qui atrociter in ipſos invecti, femineces remiſerunt. Quibus peractis, Soterichus quidem nihil hoſtille eventurum ratus, & perinde fere ac ſi ſervos ſuos delinquentes plagis excepiſſet nihil inde ſibi verendum exiſtimans, eo loci manſit; & deinde oborta nocte valde intrepide abſque ullis excubiis ibi dormivit: ſimiliter vero & filii & ſatellites, & quotquot eum domeſtici famuli & ſervi ſequebantur, etiam hi omnes ſecurius quam ut in hoſtili terra conveniebat dormiebant. Interea vero Miſimiani, injuriam acceptam non ferentes, validiſſime armati in eos irruunt, ſtatimque in domunculam, in qua cubabat præfectus, irrumpentes, proxime accubantes famulos obtruncant.
E Tumultu itaque, uti par eſt, ſtrepituque ingenti excitato, ſenſus mali ad Soterichum teliquoſque qui ipſi aderant omnes pervenit. Quocirca quum præ metu lectis excuſſi ſomno tamen adhuc prægravati & languidi eſſent, non admodum ſeſe tueri *pag.* 92.
poterant; alii enim quum pedes ſcrupis involutos haberent inceſſu prohibebantur; alii vero quum jam ad enſes arripiendos proruerent, & tumultuarium conflictum tentarent, errabundi miſerrime ferebantur, utpote in tenebris & ſumma conſilii inopia, in parietes impingentes, & ubinam arma depoſuiſſent obliti: nonnulli

Soteri-chi & filiorum cædes.

vero ipſorum eo quod jam oppreſſi eſſent deſperantes, nihil plane attentabant, clamabant tantum alius alibi atque ejulabant, ignari quid agerent. Sic itaque perculſis ipſis, barbari irruentes, & Soterichum ipſum obtruncant, & filios, & reliquos omnes, niſi quis forte per editiorem aliquam januam aut alio aliquo modo clam avaſiſſet. Hæc quum ſcelerati perpetraſſent, mortuos ſpoliarunt, reliquaque omnia eorum bona, ac præterea etiam regiam pecuniam diripuerunt, quum eos tamquam hoſtes quoſdam revera, non aurem ut amicos & duces ſuos, interfeciſſent. Poſteaquam vero peracta jam arroci hac ſtrage excandeſcentia illa animorum atque ira videbatur deſcribuiſſe ſedataqua eſſe, aapleto nimirum pravo ipſorum deſiderio; rum nudum in ſa factum conſiderantes, ſecum reputarunt atque intellexerunt qualis alea ipſis eſſet jacta; quodqua non multo poſt Romani eſſent venturi idque ulturi; nequa ipſi illorum vim ſuſtinere poſſent. Quocirca aperta deſectione facta Perſas adierunt, & oratores interunt, poſtulantes ut ipſos ruendos ſuſciperent, & tamquam ſubditia deinceps opitalarentur. Hæc vero omnia poſteaquam Romanorum præfectis ſunt renuntiata, indigne quidem ea moleſtiſſime jua tulerunt, ulciſci tamen e veſtigio non ſatis poterant, occupatione circa majoris momenti ram prepediri. Jam anim Nachoragan ſeaginta bellatorum millia ad inſulam ductabat, quam Martinus & Juſtinianus Germani filius eorumque copiæ inſidebant. Aderat autem Romanis nullrum gravioris armaturæ portio duorum circitar millium; quos, ductabant Bilmach & Coutilſis & Iliger, celebratiſſimi apud illos viri. Hi itaque Sabiri circa Archaopolim & circumjacentes campos, prout ipſis Martinus mandarat, caſtra poſuerant; ut hoſtes (videbantur enim illac tranſituri) quoad poſſent inſeſtarent, & difficiliorem magnique particuloſum ipſis tranſitum redderent. Nachoragan vero poſtquam Sabiros ea loca inſeditiſe cognovit, delecta ex auxiliaribus Dilimnitarum copiis virorum tria millia conſeſtim in eos miſit, cum mandatis (erat anim arrogans & jactabundus) ut omnes penitus interficerent, ne ſibi ad prælium eunti illi a tergo inſidiantes relinquerentur. Dilimnitæ autem, maxima natio earum quæ intra Tigrim fluvium Perſiam accollunt, belliconſiſſimi in primis ſunt, nequa admodum ſagittarij, aut eminus ferientes, quemadmodum fere plerique Medorum; haſtas enim geſtant & ſariſſas & enſem ex humero dependentem; pugionem præterea ſiniſtro brachio alligantes, ſcuta & peltas prætandunt; diaeris ſane eos neque omnino levioris armaturæ eſſa, neque prorſus gravioria, & ſtatarios milites; nam & eminus, ſi ita res poſtulet, tala jaciunt, & cominus manu rem gerunt; axercitati ariam ad inſeſta acia prælandum, ſummaque vi denſa agmina perrumpendum; eapediti quoque & faciles in mutanda acie forma, & ad quemvis aventum ſaſe accommodandi; facile etiam arduos colles curſu ſuperantes, editiora loca præoccupant, celerrimeque quum opus eſt refugiunt, rurſuſque converſi acerrime inſectantur atque urgent, atque io omni fere belli ſpecie verſati exercitatiſſimique praviſſime hoſtes lædunt; jamdudum enim bello aſſuerunt, jampridem ſub Perſis militantes, non tamen coacti tamquam ſubditi. Libeci enim ſunt ſuique juris, neque ad alicujus arbitrium per vim trahi conſueverunt. Horum itaque Dilimnitarum portio quædam, quum jam nox eſ-

A ὑποι ἢ αὐτῶν ἢ τῇ ὕδῃ ξυνειλῆφθαι ἀπειρημένης, ὡδὶ ἅ, τι μαχοῖντο, ἐβόων τε μόνον ἄλλος ἄλλοθι ἢ ὠλοφύροντο, καὶ ἔχοντες ὅ τι ἢ δράσειαν. ὅπῃ δὲ αὐτῶν ἀσκεπτότερον, ἐπεκαιρώτατοι οἱ βάρβαροι, αὐτίκα Σωτήριχον καταπίπτουσι ἢ τοὺς παῖδας, ἢ φονεύουσι ξύμπαντας τοὺς ἄλλους, πλὴν εἴ τις ἐκ τύχης ἀλάμψας ὁρατὸν θύρας ἢ τῇ ἑτέρωθί που φθάσας ἐξέπεσε. ταῦτα ἢ δράσαντες οἱ ἀλλόφυλοι, ἐσκύλευσαν τοὺς νεκρούς, πάντα ἄλλα ὁπόσα ἐπύγοντο ἀπάμενα, ἢ φορὸς γε τὸ βασιλέως ἀφελόμενοι χρυσίον, καθάπερ τινὰς πολεμίους ὡς ἀληθῶς, ἀλλ' οὐχὶ φίλους τε ἢ ἡγεμόνας ἀπειπόντες. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς τὰ ἐμαυτοῦ ἀπείρητο, ἢ τὸ ἀνοιδοῦν πῶς τῆς γνώμης ἢ ὀργιζόμενον, τῇ ὑστεραίᾳ θέσθαι νέαν ἐπιθυμίαν, ὑπώπτευόν ἰδόντες ἢ περιείλλειδαι, πότε δὴ μόνον τὸ πραχθὲν ἐφ' ἑαυτῇ ξύσπεπτωκὸς, ἀνελογίζοντο, ἢ ξυνίεσαν ἑαυτοῖς αὐτοὺς ἐπέρριπτο κύβες, ὅτε τοιαῖς μαχαῖρ ἤξειν οἱ Ῥωμαῖοι νεμεσήσοντες, ἢ ὅτι αὐτὸς ἑαυτοὺς οὐκ ὑποστήσονται. τοιγάρτοι ἀναφανδὸν ἀποστάντες, προσεχώρουν τοῖς Πέρσαις, ἢ ὑπερβεβέντο, ὑπόπτεύθαί τι σφᾶς αἱμύμενοι, ἢ ὡς δὴ κακοπαθοῦς τὸ λοιπὸν ἀπαρήξειν. τῶν γὰρ ἀπὸ τῶν τοῖς τῇ Ῥωμαίων στρατηγῷ ἀπηγγελμένων, ἐκαλέπαινον μὲν οἱ γε ἢ εὐσεβέσθαι, τίνα δὲ ἢ παραυτίκα τοὺς Μισιμιανοὺς μᾶλλα ἠδικῆσθαι, πικρῶς μὲν τῇ πικρῷ τῆς μείζονος αἰσχολίας. ἤδη δὲ ὁ Ναχοραγὰν ἐξάκοντα που χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν ἐπαγόμενος, ἐπὶ νεῖσθαι ἱρόπα, ἵνα Μαρτίνος τε, καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ Γερμανοῦ καὶ τὰ ἀμφ' αὐτὸς στρατιώτας ἐπὶ τύχαιεν ξυνειλιγμένα· οἱ ἢ ἐκ τῆς Οὔννων μισθοφόρου τῆς δὴ Σαβείρων ὀνομαζομένου· ἐπαρῆσαν ἢ τοῖς Ῥωμαίοις ὁπλιτῶν ἀπόμοιρα οὐ πολλῷ ἐλάσσους τῆς διχιλίων· ἀγοιοῦντο δὲ αὐτῶν Βαλμάχ τε ἢ Κυτιλζις, ἢ Ἴλιγαρ, ἄνδρες τῆς παρὰ σφίσιν ὀνομαστότατοι. οὗτοι δὴ οὖν οἱ Σάβειροι, ἀμφὶ νεῖσθαι Ἀρχαιόπολιν ἢ τὰ ἐκείνῃ πεδία, προστεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ Μαρτίνου, ἐστρατοπεδεύσαντο, ἐφ' ᾧ τὰς πολεμίους (ἐοδόκουν ἢ ἅμιλλον ἤξειν θαι) ὡς ἂν σφίσι νεῖσθαι πυμαίνοντες, χαλεπωτέρας αὐτοῖς καὶ σφαλεφωτέρου ποιήσοιντο νεῖσθαι πορίαν. ὁ δὲ Ναχοραγὰν, ἐπειδὰ ἐς τῶν νεπίχθαι τὰς Σαβείρους ἐπίπυρσο, ὑπολεξάμενος ἐκ τῆς ξυστρατευομένων Διλιμνιτῶν ἀνδρας ὡς τεχιλίους, αὐτίκα ἐπ' αὐτὸς ἤξειλε, παραπαλδσάμενος (ἰῶν ἢ ἀλαζὼν ἐὐψυχόρος) ἀρδὶως ἅπαντας ἤξηθεῖραι, ὡς ἂν μὰ ἴοιτε ἐπὶ τὸν πόλεμον ὄπισθεν ἐκείνοι ἐφορδέοντες ὑπολειφθεῖσι. οἱ ἢ Διλιμνίται, μίγιστον ἔθνος τῆς ἑσὸς Τίγρητος ποταμῷ τῇ Περσίδι χώρᾳ προσοικούντων, μαχιμώτατοί τε ἰσιν ἐν τοῖς μάλιστα, ἢ ἐ λίαν τοξόται καὶ ἐκβόλοι. ὥσπερ ἁμίλοι οἱ πλεῖστοι τῆς Μηδίας. ξυσσὺς τε ἢ ἐπιφέρονται καὶ σαρίσσας, ἢ ξίφος ἐαραμὶς ἀπὸ τῶ ὤμου· μαχαιρίδα τέ τινα ἐλαχίστην τῆ λαιῷ βραχίονι ἀναδύμενοι, ἀσπίδας ἢ πέλτας φορβιβόλλονται· φαῖης τὸ αὖ αὐτὸς ὑπ' παντάπασιν ψιλούς, ὅτι μὲν ὧν ὁπλίτας καὶ ἀγχεμάχους. πόρρωθέν τε ἢ ὅπου τύχοι ἀκοντίζοντες, ἢ ἐκ χειρὸς αὖ ἤξμάχονται, ἀγαθοὶ δὲ καὶ συρράξαι φάλαγγι πολεμίᾳ, καὶ ἀθρισμῷ χρώμενοι πᾶς πυκνώσεις ἤξρηγνύναι, ἔστε τὸ μεταπέσθαι ὠφελοῦς, ἢ ἁρμοσθῆναι τῇ φοσωσούσῃ· αὐτοὶ ἢ ἐς τὰ φοσάντα γώλοφα ῥᾳδίως ἀναθέοντες, φοκαταλαμβάνουσι τὰ ὑπερδέξια τῶ χωρίου, ἔτ' ἐπόμενοί τε ὠκύπεδα ἤξεύρωσι, ἢ ἐπόντες ἕτερος, ἐμμιλίως ἀπαὶς νεῖσθαι δίωξιν ἴγασσται, ἢ χαδόντι ἅπασαν πολέμου ἰδέαν μενόντες ἢ ἐξασκημένοι, μίγισα σίνοι τοὺς ἀντιπάλους. ὡς δὲ ἐπέπλεισον, ξυμπολεμεῖν τοῖς Πέρσαις ἐώθασιν, ἐ μὲν ἰωαγκασμένοι, ὥσπερ ἀκόντες. αὐτόνομοί τε ἢ ἐσιν ἢ ἐλεύθεροι, ἢ ἀγεῖσθαι ὑπό τε φοὸς βίας ἐφυκότες. πῶν δὲ τῶ Διλιμνιτῶν ὁ ἀπόδασμος, πλεῖστος

Edit. Paris. pag. 93.

Dilimnitarum, bellicoſiſſimæ nationis, armatura.

ἐπελθόντας τῇ Σαβείρων ἐχώρουν, ἄμεινον ὤνατο δοκοῦν, ἵνα καθεύδοντα αὐτοὺς ἐπιτύχοιεν, ὅπως ἅπαντας ἀκολούθητα κατακτεῖναι· καὶ οἱ μὴ μάτην ἐλπίδος, εἰ μέ τις αὐτοὺς ἔσφηλε τύχη· ἰόντες γὰρ ἐν νυκτὶ τῇ αὐτῇ, αὐτὸς αὐτοῖς Κόλχος ἐν σκότῳ καὶ ἐρημίᾳ ὧν ἐς πως ξυνηντιάζοντα· καὶ τὸν ἀσμενίσαντα ξυλλαβόντες, ἀναγκάζουσι τῆς ἐπὶ τοὺς Σαβείρους ἡγεῖσθαι πορείας· ὁ δὲ προθυμότατα ὑποσχὼν τὸ ἐπίταγμα, καὶ ἤδη προπορεύόμενος, ἐποιεῖτο νάπας τινὸς λασίας ἐκύρησε, ὑφιζάνει τε αὐτόθι καὶ ὑποδύεται· ὅπως τε διαδρὰς τοὺς ἑπομένους καὶ φυτόρησας, ἔκτοθι ὁμαλοῦς παρὰ τοὺς Οὔννους ἵκοιτο· οἱ δὲ ἅπαντας ἀνεμίνους ὑποπεπτωκότας καὶ ὑποῤῥήγνυσθαι· Ὦ δύλαιοι, ἔφη, αὐτίκα μάλα ἀπολεῖσθε· τρόπον τινὰ μβούσας ἐξ ἥβης εἶσιν, ὅπου αὖτις μόλις ἀναπαλσάμβους ἐς ἐγρήγορσιν, ἀγγέλλει τοὺς πολεμίους ὅσον ἄπω παρεσομένους. οἱ δὲ ξυνδρόβῳ ἡδρασάντες, καὶ τὰ ὅπλα περιβαλόμενοι, ἐκτὸς τῶ χαρακώματος ἀπεχώρουν, καὶ ὑπερῴπτοντο, δυχῇ μεμερισμένοι, καπήλιτον δὲ τὸ τι ἐσοδον ἀφύλακτον, καὶ ἄπο κῇ χάραν ἐγώπας τοὺς ἐν τῇ ξύλων τε καὶ ἐρικεΐδων ἐσκιδασμένους οἰκίσεις. οἱ δὲ Διλιμνίται πλείστας μὲν ὅσας ἁρπαγὰς τῇ ἀπειρίᾳ τῇ τόπων ἀναμετρήσαντες, πλεῖ ἀλλ' ἔτι ὑπὸ τὸ κνέφας ἐς τὸ τῇ Οὔννων στρατοπέδου ἀφίκοντο, ἐμβάλλουσι θαῤῥαλέοι ἐπὶ κακῷ τῇ σφετέρᾳ, καὶ ὥσω ἅπαντες γίγνονται· πάνυ γὰρ δὴ κακῶ, ὡδὶ βοὴ, ὡς ἂν μὴ ἐκείνοις ξυναίδοιντο δᾶδάν καὶ ἀφυπνιδεῖσι, ἀλλ' ἐρημίαν τὰ δόρατα ἐς τε τὰς ὄψας καὶ τὰς κλίβας ἑαύτοῖζον, ὡς τὰς καθυδόντας ἀναιρουῶντες, ἤδε τε φόρτο ἅπαν αὐτοῖς τὸ ἐργονεμόνδαι· ἀλλὰ τότε οἱ Σάβειροι ἐκ τοιῴδρας ἐκατέρωθεν ἐρμηδόντες, ἐκπίπτουσι αὐτοῖς ἐξαπιναίως καὶ ἐπιφέροντες· οἱ δὲ ἀθρόοι τῇ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαγέντες, καὶ ἐς πάνυ τὰ ἐλπιδόντων περιεμμένοι, διεπέρων καὶ ἐπαράττοντο. ὅτε γὰρ φόβου αὐτὸς ῥᾷστα ἑαυτὰ ἐνάλαχίστῳ χαλεπῷ ξυνειλημμένοι, ὅτε μάλιστ' ἐς τὸ ἀκεραῖος τὰς δυσμενεῖς ἐξαγινήσεσι, οἷα ἐν νυκτομαχίᾳ καὶ φόβῳ. παγάρτοι χάδην ὑπὸ τῶ Σαβείρων ἐκτείνοντο, ὡδ' ὅσον ἐς πεῖραν ἐλθεῖν ἀμυνόμενοι, καὶ ἐκπαύσαι μὲν ἄνδρὸς ἔνδον ἐν τῇ στρατοπέδῳ διεθάρεσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μόλις ὑπεκβάντες, ἐλεῦθο αὐορᾴδεως, ἐπ' ἐπεσόμενοι ὅπου χωρήσαιεν, ἤδη τι πόῤῥω πω πορεύγοντο δυκῦντες, ἄνδρες ἐς πεντ' ἀνακυκλοῦντο, καὶ πορεύεσθαι τοὺς πολεμίους. καὶ ταῦτα μὲν τῆς νυκτὸς ἀπάσης ἐγίγνετο ἀδε· ἡ δ' ὄρθρου χαρασσομένου, καὶ ἐμέρας ἐπιφανείσης, αὐτίκα τῇ Διλιμνῶν οἱ σωζόμενοι, ἐπιγίγνωσκον τὰς πορείας, καὶ ἴθυ τῶ Περσικῶν ἴθεσι στρατεύμενον, ἐγνωσμένων σφισι καὶ ὡς τῶ Σαβείρων. Βάβας δὲ ὁ στρατηγός, ὃς δὲ τῶ ἐν τῇ Κολχὶ δι' χώρα ἱδρυμένων ἐκπλεύσας Ῥωμαίων ἡγεῖτο. ἀλλ' ἐπεὶ γε ὁ Βάβας, ἐπὶ γαίης τῶ ἐν τῇ τότε καὶ τῶ Ἀρχαιόπολιν ἐξελοντος πρώσας) τῇ μὲν θορύβῳ ἐν τῇ βοῇ πάντοθεν πεφυβομβεῖτο. ἔως ἡ σκότος ὧν καὶ ἀδηλία τῶ πονημένων, ὁ δὲ ἀφαιρέ εἶχεν πολλῇ, καὶ ἔνδον ἀρίμεν ὡς δὲ τῶ ἡλίου ἐκανυγάσαντος τὰς ἀκρωρείας, κατεῖδε τὸ ἀτρεκὲς τῇ τελεμένων, καὶ τὰς Διλιμνίτας ὑπὸ τῇ Σαβείρων ἐλαυνομένους, τότε δὴ καὶ αὐτὸς ἐκβαμῶν τῶ ἄστεως, ἅμα τῇ ξυμπαρόντι ἐμέλῃ, ὡς ἐλάχιστόν τι αὐτῶ διεχρήσατο μέρος, ὡς μάλιστα ἐν τοσούτῳ ὅπου χιλίας τὰς ξύμπασας παρὰ τῶ Ναχοραγὰν ἀφικέσθαι· ὁ δὲ ἐπειδὴ τῶ δὴ τῶ πείρας διέμαρτεν, αὐτίκα ἔχετο ἐπὶ τῶ πόνου, καὶ ἀχθῶ πω τῶ Ῥωμαίων στρατοπεδωσάμενος, πρὸς καλεῖτο ἐς λόγους ἀφικέσθαι οἱ τῶ Μαρτίνου. καὶ παραχρῆμα ἐκεῖνος· Σὺ δή, ἔφη, ὦ στρατηγέ, ἐς τοσοῦτον ἀγχώνεσας γε ὧν καὶ φρενίρης, καὶ τῶ παρὰ Ῥωμαίοις διωνυμίαν, ἐπεὶ οὐκ ἐθελήσεις ἅπαυσαι πόνε τε καὶ δυσμενείας ἄμφω τὼ βασιλέε, ἀλλὰ μυθήσας ἀνεὶς ἅπω δὲ ἐπιπλεῖσθε τῶ ἀλλήλων ἐπολεμηκότες. εἰ δὲ ὧν καὶ γὰρ ἐσί σοι βουλόμενα

set, in Sabiros ivit; conſeltius enim ipſis videbatur, ſi eos adhuc dormientes invaderent, atque ita facillime omnes trucidarent; oeque opinor fruſtrati fuiſſent ſua ſpe, niſi quædam ipſos fortuna ſeſelliſſet. Nam ipſis ad hoc euotibus, vir quidam Colchus in tenebris & ſolitudine forte fortuna ſit obvius, quem illi ſtatim avidiſſime apptehenſum, ut itineris ad Sabiros ducem ſe præbeat, cognant. quod quidem mandatum quum ipſe libentiſſime ſubiiſſet, & jam eis præiret; poſt aquam denſam quamdam ſylvam ſint nactus, paulatim ſe ab eis receepit atque ſubduxit, ac tandem effugiens ſequentes atque antevertens, citero curſa ad Sabiros pervenit; quos quum univerſos ſapine dormieotes ſtertenteſque reperiſſet, O miſeri, inquit, jamjam periſtis, alta claraqua voce inclamans; ægreque ipſis ita expergefactis ouutiat hoſtem e veſtigio adfuturum. Hi vero tumultuarie quum ſutreaiſſent ſeque armaſſent, vallo eacceſſerunt, & bifariam diviſi inſidias locarunt, editum in vallum caſtrotum incuſtoditum relinquentes, ſimiliterque etiam tuguria paſſim ex palis & pellibus coofecta. At Dilimnitæ quamplurimas ambages viarum præ locorum imperitia emenſi, nihilominus tamen ante dilluculum quum ad caſtra Hunnorem perveniſſent, confidentes ſuo ipſorum malo in ea irrumpunt, ſimulque omnes intro ſe recipiunt; atque ita tacite citraque ullum ſtrepitum progreſſi, ne videlicet illi id perſentiſcerent atque expergefierent, haſtas in eorum latibula & tuguriola torquent, tamquam interfectuti dormientes; & jam putabant rem totam ipſis eſſe confectam. Sabiri interea nttioque ea inſidiis proſilientes, repente io eos irtuunt; at illi ſubito illo atque inexſpectato impetu conſternati, & ſpe plane in contrarium verſa, in ſumma conſilii inopia & perturbatione rerum vetſabantur. Neque anim facile ipſis erat fugam capeſſere, in arctam coactis, neque fatis hoſtes ioternoſſe poterant, utpote cum nocte & metu conflictantes. Paſſim itaque a Sabiris trucidabantur, oe tentata quidem ſui defenſione; atque octingenti quidem viri intra caſtra perierunt, reliqui difficulter elapſi ſparſim errabant, oalcii plane quo ſe conferrent; quumque jam procul aufugiſſe viderentur, circumacti rurſus & eodem relapſi, io hoſtes incidebant. Hoc pacto tota illa noũ eſt tranſacta. Mane vero quum jam illuxiſſet, confeſtim qui ſupereraot Dilimnitæ recognitis viis recta ad Perſarum caſtra cucurrerunt, perſequentibus ipſos oibiliominus tergaque premeotibus Sabiris. Babas intetee præfectus, qui jam inde a multo tempore Romanorum, qui Colchicam regionem inſident, dux fuerat, quum per id temporis Archæopoli pernoctaſſet, & tumultus ac clamor ipſum omoi ex parte circumſonuiſſet; quamdiu tenebræ erant, & quid ageretur incertus eſſet, quietus tacitaſque ibi ſubſiſtens, intus ſe contioebat. Simulatque vero Sol montium jugis affulſit, vere quid ageretur proſpexit, Dilimnitas nimirum a Sabiris fugari. Tum itaqua etiam ipſe urbe affuſus cum agmine quod ad manum erat, non exiguam io iis ſtragem edidit, adeo ut vix in univerſum mille ad Nachoragam ſint revetſi; qui, quum conatus hic non ex ſententia ſucceſſiſſet, confeſtim ad inſulam ſe recepit; caſtriſque juxta Romanos locatis, Martinum ad ſe, in colloquium ut veniret, excivit; qui quum adveoiſſet, Tu, inquit, præfecte, quum ita ſis induſtrius ac prudens, unuſque ſis ex iis qui præcipuæ ſunt inter Romaoos potentiæ, ao non vis utrumque voſtrum tegem labore ſimul atque hoſtilitate mutua liberare? Patieriſne ipſos quam diutiſſime mutuis ſeſe damnis afficere? Quin potius ſi tibi placuerit pa-

Dilimnitarum cædes.

Sabirorum excidium.

» cta & fœdera iniro ', age Trapezuntem
» Ponticam urbem cum exercitu te transfer;
» nos vero Persæ hic manebimus. ita fiet
» ut de indaciis aut pace stabilienda per o-
» tium agamus, sidia atentes internunciis ;
» nisi vero volens ac libens exercitum hinc
» abduxeris, sciteo, o bone, quod per vim
» profligaberis. Certissimam enim habeo vi-
» ctoriam, eamque nihilo difficilius mihi
» comparabo quam hanc possessionem ; si-
» malque hæc dicens, anulum quem gesta-
» bat ostendebat. Ad hæc subjicions Marti-
» nus, Et mihi, inquit, pax in votis sum-
» moque in prétio est, teque eam proponen-
» tem & constituentem juvabo; melius vero
» hæc nos perfecturos putarimi, si ta quam ci-
» tissime in Iberiam te transtuleris, ego ve-
» ro Muchirisim me recepero. atque ita de re-
» bus nostris disiciemus. De victoria vero,
» licebit tibi jactabunde arroganterque loqui,
» eamque inter vænales & nostro arbitrio sub-
» jectas ac parabiles res collocare. Ego vero
» victorias Dei anius vnluntate librari censeo,
» eamque non ad fastuosos valdeque elatos
» vergere, sed ad eos, qaibus ille omnium pro-
» ductor atque moderator annuerit. Hæc quam
» Martinus perstrenue honestissimeque respon-
» disset, barbari arrogantia offensus, pace infe-
» cta a mutuo cniloqain discesseruot. atque hic
» quidem ad castra, Martinus vero in insulam se
» recepit. Nachoragan autem neqaaquam ibi
» commrandum censens, ad Phasidem urbem
» se conferre statuit, eoque potius Rnmanos e-
» vocare. Facillimum enim expugnatu illic es-
» se propugnaculum audierat, quippe quod to-
» tum e lignis exstructum esset, & circumjectos
» campos invasu faciles & castris metandis ac-
» commodatns haberet. Atqai urbem Phasidem
» fluvin ei cognomine ita vocatam esse, omni-
» bus, arbitror, est notissimam ; qui quidem
» fluvius Phasis non procul a ea fluit, & circa
» ipsam in Euxinum pontum fertur. Ad litus
» enim & nstia urbs sita est ; dlitat autem ab in-
» sula, sex summum parasangis, occasam ver-
» sus. Confestim itaque Nachoragan intempesta
» nocte scaphia quotquot secum plaustris advexe-
» rat in flumen immissis atque inter se junctis,
» inscüis Romanis, eas & pontem stravit, & exer-
» citum universum in oppositam ripam transmi-
» sit. Cupiebat enim in eam oppidi partem quæ
» Austrum spectat perveoire. e qua parte Pha-
» sidis fluenta nequaquam sibi impedimento fore
» videbantur mutn appropinquauri ; nam is in
» Borealem delabitur & protenditur partem.
» Nachoragan itaque sub primum diluculum
» movens e ripa iter suum continuavit, insu-
» laque quam remotissime præterita ad ulteriora
» processit. Romani vero quum vix
» tandem hora diei sexta pleno jam foro
» cognovissent Persas flumen trajeciise, ve-
» hementer perturbati erant, summaque vi
» adnitebantur hostes circa oppidum præ-
» venire. Quocirca triremibus omnibus &
» actuariis triginta remorum navibus quot-
» quot in portu stationem habebant milite
» completis, celerrime secundo flumine se-
» rebantur. At Nachoragan eos anteverte-
» rat, jamque ad medium inter insulam &
» urbem locum pervenerat, totamque flami-
» nis latitudinem liguis lembisque inter
» se junctis intersepserat ; elephantorum
» caterva retro opposita, quantum & quo-
» usque illi progredi potuerant. Romano-
» rum vero classis eminus id conspicata,
» puppim reflexit, validoque retrorsum re-
» migio atens, & magna vi ac difficultate
» contra adversam rapidi fluminis impe-
» tum nitens, sese recepit. duas ulhilomi-
» nus naves vectoribus vacuas Persæ cepe-
» runt. viri enim, quam etiam sese captum
» iri viderant, audis seipsos audacter com-
» miserunt, pro majore, uti arbitror, & præ-
» senti periculo minus eligentes, & fortu-
» næ incertitudinem periclitari malentes.

Edit. Paris. pag. 95.

pag. 96.

Phasis urbs flamini cognominis ; ejusque situs.

Phasis fl. in Euxinum pontum fertur.

Persæ Phasidem fluvium ponte ex scaphis junctis trajiciunt.

A ἐξελαύνειν πολέμιοι τὴν ξυμβᾶσαν, ἄγε ὅπως αὐτὸς μὲν ἐς Τραπεζοῦντα ἢ πόλιν Ἡ Ποντικὴν ἄρας τῆς στρατιᾶς μεταβήσῃ, ἐνθάδε δὲ ἡμεῖς μενοῦμεν οἱ Πέρσαι. ὅπου τε περὶ τῆς ἐκεχειρίας χαλαστέον ἐξελεξόμεθα, πιστοῖς χρώμενοι ἀγγελιαφόροις. εἰ δὲ μὴ ἐκὼν εἶναι ἀπάξεις ἐνθένδε τὸ στράτευμα, ἴθι, ὦ γενναῖε, ὡς φῶς ἀναγκαῖον ἀπολαβόντι. βεβαίωτατα δὲ ἐγὼ τοῦτό σοι ἔχω, ἢν περιβάλλῃ σε καλλιπώγωνα τοῦδε τοῦ κτήματος. ἢν ἅμα λόγων, τὸν δακτύλιον ἐπιδεικνύων ὃν ἐφόρει. ἀφοβος παῦσαι δὲ ὑπολαβών. Ἀλλ' ἴσθι, ὦ Μαρτῖνε, B οἶμαι, ταῦτα δράσοντα ἂν, εἰ μὲν σὺ μὴ ὡς τάχιστα ἐς Ἰβηρίαν μεταχωρήσεις, ἐγὼ δὲ ἐλεύσομαί σε Μυχίρισιν. ὅπου τε καὶ ὁπόσοι ἥδιστα βιοτεύσομεν, ὡς δ' εἶμι πάλιν, σοὶ μὲν ἐξέσω μεγαλαυχεῖν τῇ νίκῃ, ἢ δὲ θεὸν διάζεσθαι, ἢ δ' ἀγοραίων αὐτῶν ἢ αὐθαιρέτων ἡγεῖσθαι κτημάτων· ἐγὼ δὲ ἐκ τοῦ φημὶ τῷ τὰ χρήττονος παλαιπωθῆναι γνώμῃ· ἢ ὑπὸ τοῦ μείζονα βραβευομένους εἶναι, ἀλλ' ὑφ' ὧς ἂν ὁ πάντων προαγαγὼν ἐπιτύχοι. Οὕτω δὴ τῷ Μαρτίνῳ ἀνδρικῶτατά πῃ ἢ μάλα ὁσίως ξυνεχωρήθη, C τῇ τῶν βαρβάρων ὑπεροψίᾳ ἀλαζονείᾳ, ὑδὲ δὲ ὅτιοῦν ἀγοελδὸν εἰρηνεῖον, ἀναχωρήσαντε ἀπ' ἀλλήλων. ἢ μὲν ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆλθε, Μαρτῖνος δὲ ἐς τὴν νῆσον. τῇ δὲ Ναχοραγὰν, μηνιᾷ μὲν αὐτῷ, ἅτε ἐνδίκως, ἐς δὲ τὴν Φᾶσιν ἢ πόλιν εἶναι διανοῦτο, ἐπειδὴ τὰ μάλλον ἐκαλέσαιτο τοὺς Ῥωμαίους. ἐπιμαχώτατον δὲ τὸ ἐκείνῃ ἕρυμα εἶναι ἐπύνθανε, ἅτε δὴ ξύλοις ἅπαν ἐσκευασμένον, ἢ τὰ ἐχόμενα πεδία εὐβολά τε ἢ ἀγαθὰ ὑποστρωσάμενον. ἤδη δὲ ἡ πόλις ἡ Φᾶσις, ἅπασι, οἶμαι, ᾔδηλόταιον, ὡς ἐπὶ τῷ ποταμῷ εἴληφε τὴν ἐπωνυμίαν, πλησιαίτατα ὑποῤῥέοντος, ἢ ἀμφ' αὐτὴν ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον ἀπορεύομένου· πρὸς γὰρ τῇ αἰγιαλῷ ἢ ναῒς ἐκβολαῖς, τὸ πόλισμα ἵδρυται· ἀφέστηκε δὲ τῆς νήσου ἧσσον παρασάγγας, ἐπὶ δεξιμὸν ἄλιον. ἐνθὲς δὲ αὖ ὁ Ναχοραγὰν πύρρω τῇ νυκτὶ τὰς ἁπάσας ὁπόσας ἐφ' ἁμαξῶν ἐπήγετο ἐς τὸν ποταμὸν ἐμβαλὼν ἢ συζεύξας, λαθόντας τοὺς Ῥωμαίους, γέφυράν τινα ἐξ ἀσπαράτου πεζεμίσας, ἢ ἅπαν τὸ πλῆθος ἐς τὸ ἀντιπέραν ἐξεβίβασεν· ἐβούλετο γὰρ ἐς τὰ πρὸς νότου ἄνεμον ἀφικνεῖσθαι τὰ ἄστεα, ὅθεν δὴ αὖθις ἐνθαμῶς ἐμελλε πεζῇ ὁδὸν τὸν ποταμὸν κώλυμα ἔσεσθαι τῇ περιβόλῳ πελάζοντι· ὑπὸ γὰρ τὸ ἄρκτιον καταῤῥεῖ ἢ παρεκτέτμηται μέρος. ἢ ἡ μὲν ἀμφὶ τὸ πεζοδρόμιον ἀραιὰ ἐκ τῆς ἐχθυς, ἐκ τοῦ τῆς πορείας, ἢ τῶν ὕσων ὡς ἀπαστάτου παραμυθίαμβος, ἀνὰ τὰ πρόσω ἐχώρει· μόλις δὲ περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἐμβασιν ἐγνωσάν τε, διαπαρέχθησαν τε, ἢ περικλαίσαι ἐπουσῶν προπῆσαι ἀπὸ τοῦ ὄχου τοὺς πολεμίους· τοιγάρτοι τὰς τε τειρόρεις ἢ ὅσοι τριακόντοροι παράρσιον πλαρώσαντες, ἀξύστατα τὸ ποταμὸν τῇ ῥοῇ κατεφέροντο. ἀλλὰ φθάσας ὁ Ναχοραγὰν, ἀμφὶ τὸ μεσαίτατον ἤ τι πόσι ἢ τοῦ ἄστεος ἐτύγχανε ὤδη, ξύλοις τε ἢ λέμβοις τὸ ῥόος ἅπαν τῆς δίνης ἐμφαρᾳξάμενος, τό τε τῇ ὁλοφύρτων εἶδος ἐπιθὺν ἐπεῖχεν, ἐς ὅσον οἷόν τε ἰὼν αὐτοὺς τῆς βάσεως ἀφιεμένου θαι. ὁ δὲ ἢ Ῥωμαίων στόλος, ταῦτα πορῤῥωθὲν ἰδόντος, αὖτίκα σφύμενον ἐκράτει, πολλῇ τε χαμάθρου ἐς παλαιστῇ αἰρεσίᾳ, καλαπώτατα πρὸς τὸ ἀντίκρου τε ἢ ῥοῦδος τῆς φορᾶς ἀντωκόμβοι, ἀπεχώρησαν. δύο δὲ ὁμως ναῦς ἐμπλεόντων εἴλον οἱ Πέρσαι. οἱ γὰρ δὴ ἀνδρες ξυλαμβάνεσθαι μέλλοντες, τοῖς ὕδασι παραδῦναι σφᾶς αὐτοὺς ἐπολιότατα κατεθάῤῥησαν, αὐτὸ τὸ μεῖζόν, οἶμαι, ἢ φρᾶτε κινδύνῳ, τὸ ἔλαττον δεινὸν δὴ τε ἑλόμενοι, ἢ μᾶλλον ἢ ἐν τῆς τύχης ἀδήλου πειρώμενοι ἀφελεῖσθαι τῇ

καρόπαπα· τὴν ὑπολοίπους ἐπιπλοΐσαν ἡμιξέμβοις, μᾶλλ-
ὡς τὰς οἰκείας ἀπιουμένους. τότε δὴ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι
Βοΐζιλα μὲν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ὅπου κατέλιπον, ἅμα
τῇ οἰκείῳ στρατεύματι ἐπιμελησόμενόν τε τῶν τῇδε ἁπάν-
των, Φασιλίσιοντα ἐς ὄπισθε· οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες,
τὸ ἐγκάρσιον τὸν ποταμὸν περαιωθέντες, τὴν ἀφ' ἑσπέρας τινὰ
ὁδὸν πορεύομενοι, ὡς μὴ κατ' αὐτοὺς τοὺς
πολεμίους χωρῆσαι, παρεγένοντο ἐς ἐκεῖνο δὴ τὸ τῆς Φά-
σιδος ἐπώνυμον ἄστυ, Φάσιν τῷ πυλῶνι παραλθόντες, διε-
βάσαντο τοιχηδὸν οἱ στρατιῶται τὴν φρουρὰν τῶν περιβόλου·
οὐ γὰρ φῶντο ἀξιόμαχοι ἔσεσθαι, οἵ γε συσσόβων παραπέζι-
θαι ποιησθέντες. πρῶτος μὲν οὖν Ἰουστῖνος ὁ Γερμανοῦ, τῇ
ὁ ἀμφ' αὐτὸν ἴλη πρὸς τῷ ἀκρωτηρίῳ μέρει τῇ πρὸς Θάλαττ-
τὴν ὁδοῦτι ὑπεκάθητο· βραχὺ δέ τι ἀπωτέρω Μαρτῖνος αὐ-
τοῦ ὁ στρατηγὸς, τῇ καὶ Μαρτίνου δυνάμεις· ἀμφὶ δὲ τὸ
μεσαίτατον, Ἀγγίλας μὲν ἔχων Μαυρουσίους πελταστὰς τῇ
λογχοφόρους· Θεόδωρος δὲ Τζάνος ὁπλίτας, τῇ Φιλομά-
θιος Ἰσαύρους σφενδονήτας τῇ ἀκοντοβόλους. ἀλλ' ὑφ' δὲ τού-
τοις Ἰσαυρικεμμένοι ἱππῆρων Λογγοβάρδων Ἡνίοχοι τῇ Ε-
ρύλων, Γίβρος δὲ ἡγεῖτο ἀμφοτέρων. τὸ δὲ λοιπὸν ἄπαν
τοῦ τείχους, τῇ πρὸς ἀπολιστίου ἄνεμον Ἡνιόχων, τοῖς ἐ-
φίοις τεταγμένοις ἱππηρέταις, ὑπὸ Βαλεριανῷ στρατηγῷ πεπο-
μένοις. οὕτω μὲν ὑπὸ τὰ ἱερώμενα ἀπὸ Ῥωμαίων στρα-
τιὰ ἐς κόσμῳ παρεσκεύατο. ὧν δὲ αὖτοῖς τὸ χαράκωμα
ἐμπροσθεν παρηρώπατο ὀξυφαγασμένον, ὡς αὐτὸ τεῖχος δύσ-
πρὸς τοὺς ἐπιόντας, τῇ ὅτε φυβόλου μοίρας ἐγκεῖσθαι τῇ
τοῦτο. ἐδεδίεσαν δὲ οἰκέται ὑπ' αὐτῷ, ἀπὸ δὲ ξύλους τε
πυκνουμένῳ, τῇ ἄλλας ὑπὸ χρόνου πολλαχῇ διαῤῥωγότας.
τῇ τοι ἄρα αὐτοῖς τῇ τάφρος μᾶλλα ὠρύα πλέξ αἰφάνυπο,
ὕδατός τε ἔδα μοῦ τῇ ὑπερχειλὰς ἐγγόνει, ὡς τῇ τοῖς σκό-
λοπας οἱ δὲ ἐτύγχανον ξυνεχέστατα ἐμπεπηγότες βλαυ-
θάσου τῇ ἐκτετυρῶθαι· τοῖς δὲ λίμνης, ἣν δὲ σμικρὰν
θάλατταν ὀνομάζουσι τὴν ἐς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐκρολῶ φε-
ρομένην, ὑπισθε μετοχετεύσαντες, ῥᾳδίως ἅπασι ἐ-
πλησαν. τὰς δὲ φορτίδας μεγάλας ὡς τῇ κυματωγῇ τοῖς
θαλάττοις, τῇ ἐκβολαῖς τῶ Φάσιδος πλησιαίτατα τὸ ἄ-
στος ἐφορμίσαι, μετεώρους εἶχον τοῖς ἀκάτοις, τῇ ἀφ' αὐ-
τοῦ δὲ πύργους ἐπ' αὐτὰς ἀρχήσαι. τῷ ἐπὶ τῶν ἀνημμένους τῇ βιβασταν-
τας αἰωρημένους, ὡς πολλῷ αἰεὶ χαμαὶ μεγέθει τῷ πύργων
τῇ ὑπερφέρεσθαι. ἄνω δὲ στρατιῶται ἱστᾶσαν, τῇ ἐφ' ἑκατ-
τῷ ἀπὸ σταρσεῖς τε Ἑλληνικὰ τόξα, πᾶξί τε φέρου-
τες τῇ σφενδόνας, μηχανάς τε ἐκβολίας ἐνθήμους, ἀφὸς
τὸ ἐναργὲς ἴδη ἐσκιαζομένους. ἀλλὰ ἓν τῇ ἕτερα τοῖς ἓν
τὸ ποταμὸν ἀνημμένοις, ἐπὶ θάτερον μέρος παρῆσαν, ὧν δὲ
Βαλεριανὸς ἐφεστήκει, ἀμοιβαῖα ταῖς ἄλλαις ἐξηρτυμένοις,
ὡς ἂν ἐκατέρωθεν οἱ πολέμιοι ἐξ ὑπερδεξίων βαλλόμενοι
ἀπορώσιν, πελαστέοντες τῇ πολεμεῖν. ὧδε δὲ αὐτοῖς
δὴ τοὺς ἐν ποταμῷ ταῖς ἥκιστα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ σῴζεσθαι, Δι-
βραγχάζαντες ἀνὰ ταξίαρχος, Ἑξῶσός τε λοχαγός, Ἐλαί-
γαρος ὄνομα, ὅτου δὴ ἀφοσιωμένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶ στρατηγῶν
ἐπακτρίδας τινὰς ἀμφιστρώμνας δίκα πληρώσαντες ἐκ τῆς
αἰεὶ σῴου ἱστορίης διωάμενος, τῇ ὡς ἀνωτέρω προελθόν-
τες ἐφορμοῦσι ξυλαγχάμασι, τῇ ποσπεσόντων τοὺς ἓξ βάσους
ἐπιπλέοντες, πολλὰ μὲν ἐν μέσῳ τῷ ῥεύθρῳ, πολλὰ δὲ ἐφ' ἑκα-
τέρας τῆς ὄχθης. τῇ τοῦτο ὁπωσθεν ξυνιὰς χθὼ πρωτόν τε
λεῶν Ἑλληνικὸς ἐς τὸ πολέμιον Ἑ παραπέζιον. ἔτι δὲ τῶν
ἀνωτέρω αἱ Ῥωμαϊκαὶ δύο τριακόντοροι, ἃς δὴ ἐμπροσθεν ἐ-
φθασε κατὰ τοὺς ἀεσθῶν ὑπὸ Ἑ Περσῶν ἀφῃρέθησαν· αὗται δὲ δὴ οἱ
τριακόντοροι ὁπλίτας ἔχουσαι Μήδους, ὧν τῷ ποταμῷ ἀναλο-
χῶντο καλιδίους ἐ γὰς ἐξεμέμυκε πυκνὸς ἐπιλαβόμενος,
οἱ μὲν ἄνδρες ἐς αὖθ' ἐκθοῦσιν ἅπαντες. ἐ γὰρ πολλῷ φερο-
μένῳ, τῇ πεῖσμασι διατεινόντος, τῇ ὑπαγαγῇ Ἑ ὁλκάδων,
ἀναῤῥήγνυται τῇ μεῖ ὁ δεσμὸς ἑξαπίνης· ἄφνω δὲ αὐτοῖς

A Quocirca & leviſſime in undas deſilebant, & in immo maxima ex parte gargite natantes ægre ad ſuos evaſerunt. Tam itaque Romani Buzen quidem apud inſulam reliquerunt, cum ſuis copiis res illic omnes curaturum & ſi opus eſſet opitulaturum; reliqui vero omnes tranſverſim trajecto flumine, aliaque pet continenem incedentes via, ne in eadem quæ hoſtes inſidebant loca venirent, in urbem Phaſidi fluvio cognominem perveniunt; portiſque receptæ præfecti præſidia per muros ſun quæque ordine diſpoount; neque enim putabant ſeſe vitibus pares fore ſi ſtataria pugna prælandum eſſet. Ptimus igitur Juſtinus Germani filius cum ſan agmine in aditiſſima urbis parte ad mare vergente locatur; Exiguo vero abhinc ſpatio præfectus ſtabat &
B Martini copiæ. Sub ipſum autem medium, Angilas, Mauros penes ſe habens pelcatos & haſtigeros; Theodorus vero, Tzanos gravioris armaturæ, & Philomathius Iſauros funditores & jaculatores habens; neque procul ab his ſtationem habebat Longobardorum & Heralorum manus, ductante utroſque Gibro. teliqua muri para in Subſolanum deſinens, Orientalibus agminibus ſub Valeriano præfecto conſtitutis curæ erat. Hunc itaque in modum Romanus exercitus in muri præſidin erat diſpoſitus. Vallum etiam manitiſſimum exterius ipſis exſtructum erat, e quo primos hoſtium inſultus ſuſtinere poſſent, quique muro vice propugnaculi eſſet, cui non immetito utpote ex lignis conſtructo metuebant,
C & alioqain non ans in parte præ vetuſtate vitium feccrat; ideoque etiam ampliſſimam in orbem foſſam duxerant, quæ ita aquis erat referta, ut ea ipſa labris effuſa acuminatos etiam palos qui denſe ſuffixi erant obtegeret, ita at cerni non poſſent. Lacum enim quem Parvum mare appellant, & in Pontum Euxinum fertur, eo derivarant, facileque omnia repleramt; naves etiam onerariæ grandiores quam proxime ad urbem admotæ ſublimes habebant corbes, ad ipſa malorum carchefia ſabvectos, firmiſſimiſque vinculis dependentes, ut & turribus magnitudini altitudineque longe eſſent ſuperiores; deſuper ſtabant milites, & nautæ quotquot audaciores erant & bellicoſiores, arcus geſtantes & fundas, aliaſque machinas imponentes ad idoneum uſum præparatas. ſed & aliæ naves per fluvium addactæ ax utraque parte aderant, quibus præerat Valerianus, ſimili modo atque aliæ inſtructæ, ut hoſtes utrimque ex editioribus locis ictí propulſarentur, ſi propiore obſidione urbem premere vellent. Ne vero naves hæ in fluvio diſpoſitæ facile a quoquam lædi poſſent, Dahragazanthes tribunus, & quidam ordinum ductor Elmingirus nomine, prout eis per præfectos mandatum erat, decem aduarias naves bipuppes e copiis quibus præerant inſtruxerunt, quibus altius provecti magna cum vigilantia fluvium tuebantur, tranſituſque omni ex parte circumſpectantes obſervabant, modo medio fluminis alveo, modo huic, modo illeri ripæ adnavigantes.
E Interea jucundum quid & gratioſam, ut in bello & prælio ibi accidit. Ulterius enim adhuc quam hæ naves erant diſpoſitæ, duæ illæ naves onerariæ xxx. remorum, quas ſupra dixi milite vacuas a Perſis captas fuiſſe; hæ, inquam, naves militibus gravis armaturæ erant inſtructæ, atque ita rudentibus ad oram alligatæ; noctu vero, dormientibus in eis univerſis, quum æſtus ingens eſſet obortus, & rudentes diſtenderet, depreſſione agitationeque navigiorum alterius illarum vinculum repente eſt diſruptum. quam quum vortex ſolutam liberatmque accepiſſet, neque illi vel ce-

Phaſidem urbem maritimam quo pacto Romani munierint.

Edit. Pariſ. pag. 97.

Lacus prope Phaſidem Parvum mare dictus.

migio obniti, vel gubernaculo aliorſum eam dirigere poſſent, abreptam rapidiſſime celeritemque ad Romanos quibus Dabragazes præerat defert. qui quidem eam conſpicati, læti cepetunt, inſperataque captura ſunt gaviſi, quod navie quæ antea vacua ab ipſis abjecta, viris plena rediiſſet. Interea Nachoragan cum univerſo exercitu e caſtris moveos urbi appropinquavit, velitando & jaculando tentare volens Romanos an eruptionem facerent; eaque ratione apertiſſime cognoſcere quo pacto ſibi in ſequentem diem res bellicæ præparandæ eſſent. Perſæ itaque ſimulatque ad reli jactum perveuerunt, confeſtim more ſuo ingentem ſagittarum vim emittunt, multiſque Romanorum vulneratis, alii quidem adhuc pugnando reſiſtebant, alii pugna exceſſerunt. Angilas vero & Philomathius, & ex ipſorum agminibus viri ducenti, tamerſi Martinus univerſi exercitui imperarat ut ſuo quiſque loco ſe contineret atque e ruuro pugnaret, nihilominus tamen e porta ipſis proxima evolantes, in hoſtem ferebantur. Theodorus vero Tzanici agminis dux initio quidem ſnos continuit impetumque repreſſit, temeritatis eos arguens; quum vero illi dicto audientes non eſſent, ipſe eriam ſe pleribus non quidem libens adjunxit, & cum illis in hoſtem ivit, ne timidus cenſeretur, eaque ſola de cauſa honeſtum conſilium ſpecioſe prætexere. Factum enim ei nequaquam probabatur, particeps tamen illius eſſe volebat, quemcumque tandem exitum eſſet habiturum; & certe parum aberat quin omnes ibi ſimul periiſſent, niſi aliud quoddam conſilium a Deo corroboratum ſaluti eis ſuiſſet. Dihmnitæ enim qui eo loci ſtationem habebant, inſtructaque acie ſtabant, contempta adventantium paucitate, quieti eos operiebantur; neque ſe loco ſuo dimovebant; quum vero jam propius acceſſiſſent, confeſtim ſinuatis diductiſque cornibus univerſos circumvenium, & in orbem veluti corona cingunt. Romani autem omni ea parte concluſi, non jam de damno ullo hoſtibus inferendo cogitabant; præclarum vero atque inauditum facinus eenſebant, ſi ulla ratione poſſent evadere. Conglobati itaque prætenſis haſtis confertim in hoſtes qui oppidum verſus ſtabant irrunt; qui cum eos maximo impetu & tamquam deſperata ſalute in ſe ferri viderent, confeſtim aciem inter ſeſe mutuo diremerunt ac ſeparaverunt, hominum cum certa propemodum morte luctantium & extrema audientium, neque quo ipſis audacia evaſura eſſet reputantium, impetum nequaquam ſuſtinentes. Sic itaque permittentibus Perſis Romani effugio elapſi læti ſeſe intra murum receperunt, ſimulque portam clauſerunt. In tantum diſcrimen venerant, nulla alia ſe præclare geſta, quam quod ſola fuga ſalutem ſibi peperiſſent. Perſarum vero bajuli qui jamdudum in opplenda foſſa laborarant, jam illam totam opplerent; & quicquid omni ex parte abruptum divulſumque fuerat, compoſitum jam adæquatumque erat, ite ut exercitui oppugnationem muri adinmo locus pervius eſſet, & arieres aliæque machinæ expugnandis urbibus accommodata non difficulter mœnibus admoveri poſſent. Multum vero temporis pro multitudine operetum eo in opere triverant. Quum enim lapides maxima ex parte humumque ingeſtiſſent, replendæ foſſæ hæc non ſufficiebant; ligna etenim ad manum non erant, niſi procul inde e ſylva cæſa multo cum labore adferrentur. Romani enim jam antea agros omnes urbi circumjectos, & præterea omnia viatorum diverſoria, & ſi quæ alie in proximo erent domicilia, incenderant, eo nimirum conſilio ne hoſtes commodam illic aptamque ſuis uſibus materiam nacti, facile opera machinarentur. Eo itaque die nihil aliud memoratu dignum eſt ge-

Edit Pariſ. pag. 98.

pag. 99.

Romni a Dihmnitæ circumeuntur.

A ἢ δίνη λαβοῦσα καὶ ἐλλιθίραν, ἢ ὑπ' ὀφρύος ἀπιφραπίσης, ὑπ' πηδαλίω ἐπράθη πι Ῥωμαίοις, κατάγει πως αὐτὴν ἀξύπαπα ἐς τὸ φρόσω, ἢ παραδίδωσι τοῖς ἀμφὶ Δαβραγάζαν Ρωμαίοις· οἱ δ' ἐσιδόντες, ἄσμενοι ὅλον τὸ θέραμα, ἢ ἐπεπράσπο τῇ ξωστυχίᾳ, ὅτι γε αὖπις ἄδεια ναῦς κενὴ πρόπρον ἀπολθοῦσα, πότε δὲ ἀνδρῶν ἀνάπλεως ἐπαπῆκεν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Ναχοραγὰν ἀπάσῃ τῇ δυνάμει ἄρας ἐκ τῆ σρατοπέδου, τῇ ἀσονιπίλαξιν, ἀκροβολίσασθαί τι βουλόμενος, ἢ ἀπόπειραν ποήσασθαι ἔ Ρωμαίων, εἰ ἐπεξέρασι, παύτῃ τι σαφίσασα ἔχοιεν ὅπως αὐτῇ εἰς ἔπειραν τὰ εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάσια. τότε δὴ καὶ οἱ Πέρσαι, ἐπειδὴ εἰς τόξου βολὴν ἀφίκοντο, αὐτίκα οἵγε ἄπο δὴ αὐτοῖς τὸ εἰθισμένον θαμὰ ἐπεποξάζοντο· πολλοί τε τῶν Ρωμαίων τραυθέντες, οἱ μὲν ἔτι ἀμυνόμενοι, αὐτοῖ χον ἔνιοι δὲ ἢ ἀπόμαχοι ἐγίγνοντο. Αγγίλας δὲ ἢ Φιλομάθιος, ἢ τῇ ἀμφ' αὐτὸς τεταγμάτων ἀνδρες εἰς ἑξακοσίους, καὶ ταῦτα προορωμένου ἅπασι τῇ σρατιᾷ ὑπὸ Μαρτίνε μένειν ἕκαστον κατὰ χώραν, καὶ ἐκ τῆ ἀσφαλῶς ξυνομάχεθαι, εἰ δὲ τῶν καθ' αὐτὸς πύλιν ἀναπεπίσευκε, κῆ τῇ πολεμίων ἐχώρουν. Θεόδωρος δὲ ὁ Τζανικῆ ἀμίλη ταξίαρχος, ἐπέχε μὲν τὰ φρῶτα, ἢ ἀνέκοπτε τῶν ὁρμῶν, νεμεσῶν αὐτοῖς τῆς φροπετείας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, ὑπήγετο καὶ αὐτὸς τοῖς πλείοσιν ὕπερ ἐκεῖνοι καὶ ξυεδίδου, δίδυός τε ἑρύπα σῶν ἐκείνοις, ὡς μὴ ξυοδευλίαν νομιθείη. τότε τὰ ὦπλα μόνα τὸ ἀνωμοὺς τῆς δίβυλίας φοβεῖσθαι· ἤρασε μὲν ὧν αὐτὸν ὑδαμῶς τὰ ποιούμενα, μετέχειν δ' ὅμως αὐτῇ ἠθέλχετο ἐς ὅτι ἄρα καὶ τελθήσαιεν. ἢ μικρὰ γὲ ἅπαντες αὐτῆ διαθάρσησαν, εἰ μή τις αὐτῆς ἐπραδόκησε γνώμα ἐκ τῆ κρείσσονος ἀπορρωθοῦσα. οἱ δ' Διλιμνίται αὐτὸν ἐκείῃ χῶρον ἐσῶτες ἢ ἐς φάλαγγα ξωτεταγμένοι, ἐπειδὴ κατεῖδον τὸν ὀλίγοπα τῇ ἐπιρχομένων, ὑπεδέχοντό γε αὐτὲς ἡσυχῇ ἢ ἀνέμενον. ὡς δὲ ἐγγὺς ἦλθ παρῆσαν, αὐτίκα οἵγε ἀρέμα τὰ κέρα ὑπεκλοπάσαντες, περιβαλόμενοι ἅπαντας, ἢ ἐς ἀκριβῆ αὐλωσιν ἐγαπτήργον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι πάντοθεν περιελλημένοι, δράσαι μὲν τὸ λοιπὸν οὐδὲν ὁτιοῦν τῶν πολεμίων διενοοῦντο· δίκτυόν δέ τι αὐτοῖς ἔδοξε ἢ ἄπορον, οἷγε ἀμυνόμενοι ξυδράσαν. ἢ δή τι σφᾶς ἐλιχθέντες, ἢ τὸ δόρατα προβεβλημένοι, ἐμπίπτουσιν ἀθρόοι ἔ πολεμίων τοῖς πρὸς τῇ ἄρκτῳ ἑρηκόσιν. οἱ δὲ ἰσιδόντες αὐτὰς πολλῇ τῇ ῥώμῃ φερομένας, ἢ οἷον τοῖς ἐλπίσιν ἀπεπεπῶσθαι, δίσπασαν δίδυός απ' ἀλλήλων, ἢ ἀπεκλείσθησαν, ἵν' ὀλίγιστοι ἄνδρες δυθανατῶσιν, ἢ ὅποι αὐτοῖς τὸ θράσος χωρήσει ἀ λογιζόμενος. ὅπω δὲ ἐκείνοις ἐφίπτο, ἐκθρώσκουσι οἱ Ρωμαῖοι κῆ τὸ παρῶκος, ἄσμενοι ἀυθις εἴσω τῶ περιβόλω ἐγένοντο, ἢ τὴν πύλιν προσείρξαν. παρὰ ποσὸν μὲν κινδυνώ ἔπεσε, ἵνα ἐπ' ἄλλῳ τῳ ἀεσωσάντες, ἀ μόγις τῇ ἔφυγεν ἢ ἐσώθησαν. τοὺς δὲ ἔ, Παρσῶν ἀχθοφόρους ἐκ πλείσε ξυνειλεγμένους ἐς τὸ πλὴν τάφρα καπαχώσαι. τότε δὴ πᾶσα αὐτοῖς ἀνεπέπλησο, ἢ συνῆπτο ἅπαντα χόδυ τὸ ἐπιφανὲς ἢ μεμεσημένος, ὡς ἢ βάσιμον εἶναι τὸ χωμα σρατιᾷ τοιχομαχοῦσι, ἢ τὰς ἐλεπόλεις μηχανὰς ἢ χαλεπῶς ἐνθένδε προσαγεσθαι. μακρὸς δὲ αὖπις ἢ κῆ ἢ πολυχειρίαν ἐν τῷδε τῇ ἔργῳ χρόνος ἐτρίβη. λίθους γὰρ κῆ τὸ μάλλον ἢ χοὶ ἐμβαλόντες, ἢ ῥᾳδίως πρὸς τὰς συγκλείσους ἐξέφερον, ξύλων ἢ μάλα παρόντων, ὅτι μὴ ἔπιπα πόρρωθεν ἐκ τῆς νάπης κατατέμνοντες ξυλ πόνῳ πολλῷ δικόμιζον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἐπύγχανον ἤδη πρότερον ἅπαντας τοὺς ἀμφὶ τὸ ἄσυ ἀγρὺς ἐμφράσαντες, ἢ πρός γε τὰς τῇ ὁδοιπόρων κατειλύσεις ἢ ὅτι ἕτερον ἐνδιαίτημα ὡς πλησιαίπατα ἦρτο. πότο δὴ ἔρασαν, ὡς ἂν μὴ τῶν ἐνθένδε ὕλλω οἱ πολέμιοι πρόχειρον ἔχοντες, ἀκόλουθα τοῖς ἐπιτεχνήσεις ἔ ἔργων ποιῶσιν ἐκείνης μὲν αὖ τῆς ἡμέρας ὑφὲν τι ἀξιαφήγητον ἄλλο ἐπράχθη, ἀλλὰ

νικὸς ἐπιφερόμενος, ὁ Ναχοραγὰν ἅμα τοῖς πλείοσιν ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆκε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Μαρτῖνος τὰ τῇ οἰκείων φρονήματα ἐπιρρῶσαι βουλόμενος, ἐκ τῆς ἑωθινῆς ἀναπλάξας, ἀθροίσας μὲν ἐς ταυτὸν ἅπαντας τὸν τῆς Ῥωμαίων στρατιᾶς, ὡς δή τι τῇ παρόντων πείσεσθαι μέλλοντας· εἰσφοιτᾷ δὲ ἀθρόος ἐς μέσον ὕστερος γ' αὐτοῖς μηχανικὸς ἐπιών, ἀνὴρ τὰς τῇ ὑ λίας χωλείμους, καίπερ τι ἀναπλάσας, ἐκ οἵας ἐκ μακρᾶς ὁδοιπορείας ἐκπεζεῦσθαι, ὅπως τελέσειεν αὐτίκα ἐν Βυζαντίῳ, ἐκ γράμμα τῶ βασιλέως ἐπιφέρεσθαι. λαβὼν δὲ πάνυ ἀσμενίσασθαι δόξαν ὁ στρατηγός, ἐκ ἀνελίξας, ὡς ἐν ὑποῤῥήτῳ καθ' αὑτὸν ἀνελίττετο, ἀδεῶς μόνοις τοῖς ὁμιλοῦσιν ἡσυχῇ δυοῖν τῇ ἑτέρᾳ τὰ γεγραμμένα, ἀλλ' ἀναβόα λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, ὡς ἂν ἅπαντες ἀκούσειαν. ἐκ τῆς μὲν βιβλιδίου φέροιτο ἅττα τι ἐνεγέγραπτο. Ἰὼ δεῦρο μοι τὰ βοώμενα τάδε· Ἐξαλαμεῖν σοι ἐκ ἐπέρχεται στρατιᾶς, ὑμέτερα τῆς προσούσης ἐκ τοι εἰ ἓ πολλῷ πλείους οἱ δυσμενεῖς τυγχάνουσιν ὄντες, ἀλλ' ὑμεῖς τοσοῦτον ὑμᾶς ὑπερβαλοῦσθαι τῇ πλήθει, ὁπόσον ὑμεῖς τῇ ἀνδρίᾳ, ὡς τι συμβάσεται τῶν τιόλεγόμενα ἐκ ἐ ἀμύητον, ἓ ἴσων μὴ ἀφισταμένων ὡς ἂν ἓ μηδὲ ταύτης εἶναι μεγαλαυχεῖν, δέχεσθαι ἐκ ὧν δεῖ ἓ στρατόν, ὥσπερ φιλοτιμίας μᾶλλον ἐκ ἐπιδεῖξαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίου χάριν ἀπίσταλμένος. θαῤῥεῖν τοίνυν ἐκ ἔργα ἓ λπίδι ξυνάπτειν σπουδῇ προθυμίᾳ, ὡς ἡμῶν ὑδὲν ὅτιοῦν ἓ δόντων πιεζομένων. Εὐθὺς δὲ σωθεὶς ἀνεπυνθάνετο, ὅπου ἐν τῷ στρατεύματι· ὁ δὲ ἐ πόῤῥω ἐπεφαρίσκανεν, ἢ μόνον παφαρσὶ Περσικοῖς παρασάγγαις. ἀπαλλοτριούμενος δὲ αὖ τῆς ἀμφὶ ἓ Νέσανον πομπῆς ἔτι αὐλιζομένης. ἐκ ὁ Μαρτῖνος ὀργὴν ποιησάμενος τῇ προσώπῳ ὑποκειμένῳ. Ἀπέτασσε φύλις, ἔφη, ὡς τάχιστα ἐκ οἰκαδὲ ἀναστρέφοντας, ὡς ἔγωγε ἐν ἅπαντι αὐτοῖς ἐφίλων ἐνθάδε γενέσθαι. δεινὸν δὲ εἰ τῶνδε τῇ ἀνδρῶν ἓ ἐπλείστου ἅμα ξυστρατευομένων, πάλαι ὅσον χρέων ἐξοπισθίοντων, ἐκ πολλάκις ἤδη τοῖς πολεμίοις παρασκεμάσεων, ἤδη τι πόῤῥω αὐτῶν ἐπιποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἀντίπαλον, καὶ τελεωτάτῳ ἀναδήσασθαι στέφει. οἱ δὲ ὕστερον κατόπιν τὰ ἀναγκαῖα παρέσονται, ἐκ μονωχεὶ ὀνοχωσάμενοι τῇ κινδύνων, εἴπερ τῶν ὁμοίων ἀν ἐπαίσονται, ἐκ ἐς ἐνεστὼς ἀνεκχθέσει τὸ πέρας ἐκ τὸ δὲ πάντων ἀδικώτερον, τὰ γέρα ἐκείνοις τοῖσδε καρπώσονται. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν, αὐτοῖ μὴ πάσι, ἐς ὅσον ἐς τῶν ἐπιτηδείων παρασκευάσασθαι, ἐπιχάσουσι δὲ ὑμῖν ὕστερον τὸ λειπόμενον τῶ πολέμου ἔργα κατεργάσασθαι· ἐκ ἅμα ἐς τὰ πλήθη ἐπιστρεφεῖς, ἢ ἐχὶ ἐκ ὑμῖν ταῦτα, ἴφη, δόκει ὦ ἄνδρες ξυστρατιῶται; οἱ δὲ ἐπευφήμησαν ξυμβοῇ, καὶ δίκαια εἶναι ἀνάραχον τὰ τῇ στρατῷ βαβυλδμένα. καὶ οἱ μὲν θαῤῥαλεώτεροι ἐγεγήθεσαν, ἐκ οἷα ἐπάρας ἀδείσθαι προσβοηθούντων. μᾶλλον δὲ αὖτις εἰς ἔρωτα ἐκείνα ἐκ φιλοτιμίαν ἢ τῇ λαφύρων ἐλπίς, ἐκ ὅτι αὐτοῖς ἐκ ἐς μακρὰν ἅπαντα ἥξοντα νομίσθαι, ὥσπερ ἤδη τοῖς δυσμενεῖς ἀνηλόντες· ἐκ πάνυ μέντοι πιφορτισμένοι αὐτοῖς, ὅπως τῶν λείων διατησοῦνται. ἀπέβη δὲ ὅμως ἐκ ἄλλοτε ἢ τῇ Μαρτίνῳ ξυνομένων· ὁ δὲ λόγος ὥτος ἐξ τὸ πλῆθος ἐξολισθήσας, ἐκ παντᾷ πεφημένος, ἐκ παρ' αὐτοῖς ἀφῖκτο τοῖς Πέρσαις, ὡς ἄρα στρατιὰ στερρὰ Ῥωμαίων πρὸς τῇ Νεόκῳ ποταμῷ παραγένοιτο, καὶ ὁστισῶν τῶν πρόσω ἀναμένει ἔσται. ἀφαιρεῖ δὲ αὖ ἅπαντες ἴσχοντο, δειδίσσεσθαι μέλλοντες τοσούτοις ἄνδρασι τετρυχωμένοι, πρὸς νίκης ἄλλης ἐκ ἀκμῆτας παρατάττεσθαι πολεμίοις. Ὁ δὲ Ναχοραγὰν ὑδέν τι μελάσας, ἐκ ἄλλα τινὰ μετεῖσαν ἐν τῇ Περσικῶν ἔστελλε πραγμάτων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἀπαντῶν ἐκείνῳ καθ' ἓν ἦντο ἐξβάσεσθαι τῆς περὶ ἓν τύχης τῇ ὁμῷ ἐξαπατημένους· οἱ δὲ παραγενόμενοι, καὶ δή τι ἐκ ἀγνοοῦντι ἐν ὀ δίκτυ ἐληλύθεσαν. καταλαβόντες δὲ τὰ ἐπίκαιρα τῆ χωρίου, ὑπεκρύπτοντο αὐτοὶ ἐκ ἀνέμῳ τῶν ὑδαμῶς παρισουμένων, γναμψὸν ἔχοντες, ἀφυ-

A stum: nocte autem ingruente Nachoragan ſe cum copiis ſuis in caſtra recepit. Poſtridie vero Martinus quam ſuorum animos confirmare vellet, hoſtes vero percellere, univerſum Romanorum exercitum in unum coegit, tamquam de præſenti rerum ſtatu conſultaturus. Conſeſtim vero in medium vanit (nam enim id ipſa procurarat) vir quidem non admodum notus, pulvera obſitus perinde ac ſi eſſet longinquum iter emenſus; is ſe racenter Byzantio venira dicebat, litteraſqua ab Imperatora adferra; quas quum præfectus libentiſſime acceſiſſet ac reſignaſſet, non arcane apud ſe perlegit, neque ſolis oculis tacitus percurrens in animo ſuo earum ſummam premebat, ſed alta voce recitabat, ut omnes exaudirent. Et libello quidem illo fortaſſis aliud B quid contioebatur; quæ vero recitabantur, hæc erant: Miſimus tibi etiam alium exercitum, non minorem eo quem habes; ac proinde etiamſi hoſtes multo ſint vobis pleraque, non tantopere tamen vos multitudine imperabunt, quantum vos fortitudine: quo fiat ut paucitati & exceſſui ſua etiam conſtet æqualitas. Ne varo etiam hoc nomine illi ſe jactent, aceipe etiam huoc aereitum, honorificentiæ oſtentationiſque cauſa potius quam quod neceſſitas ita poſtularet miſſum. Bono igitur animo alta, fortiterqua rem garita, utpote nobis nihil eorum quæ aapedira videbuntur negiacturia. Statim itaque intarrogatus C ubinam eſſat exercitus, reſpondit, quatuor tantum Perſicis paraſangis non longius abeſſe; relictos enim ipſos circa Neognum fluvium, adhuc ibi itationem habentes. Ad hæc Martinus iracundiam quandam vultu ſimulans: Retroceedant, inquit, quam aqiſſime, domumque redeant; nequa enim id umquam permiſerim ut nobis ſeſa adjungant. Indignum anim ſit ſi quum hi viri jamdudum nobis commilitones fuerint, multoque tempore ingentes nobiſcum labores ſuſtinaarint, & frequenter adD varſus hoſtes ſint præliati, & jam eo rem adduxarint ut non procul abſint a profligando hoſte, & planiſſimæ victoriæ corona adipiſcenda; illi poſt neceſſitatam adveniant, & tantumnon degustatis periculis parem gloriam conſequantur, beiliqua exitus illis adſcribatur, & quod omnium aſt inlquiſſimum parta eum hiſce præmia auferant. Cæterum illis quidem ibi manendum cenſeo, donec ad diſcaſſum ſint parati, nobis vero hi ſufficiunt ad quod reliquum aſt balli optime conficiendum; ſimulque his dictis ad exercitum converſus, An non, inquit, atiam vobis, viri commilitones, iſta videntur? At illi, fauſta aeclamatione, prætacti ſententiam ut æquiſſimam approbarunt. ipſique multo fidentiores ſunt redditi, perinde ac ſi nullo alio fabſidio indigerent. Præcipua varo ipſos ad contentionam æmulationemque movebat ſpes ſpoliorum; quodque brevi omnia ſe direpturos ſperabant, utpota hoſtibus deletis; & hoc unum eis arat auræ quo pacto inter ſe prædam partirentur. Evenit vero etiam aliud quod Martinus animo præceperat. Rumor enim hic in vulgus ſparſus lateque circumvagans. ad ipſos etE iam Perſas erat delatus; quod utique alter Romanus exercitus ad Neognum fluvium perveniſſet, & jamjam ſa cum aliis affet conjuncturus. Pavór itaque aniverſos invaſit, metuantes ſi, quum tantis laboribus attriti aſſant, advarſus racentem integraſque vires adferentem exercitum ipſis conſligendum aſſat. Nachoragan vero, nihil cunctatus, mediocrem equitum turmam e Perſicis agminibus miſit ad eum rractum, per quem putabat transituros illos de quibus fama deceptus arat, qui quum eo vaniſſent magna diligentia vigilantiaque utebantur in re ſupervacanea. Occuparis enim oportunioribus locis, ex inſidiis operiebantur eos qui nequsquam arant vanturi, eo videlicet animo, ut in ipſos ſecura tumultuarie qua procedentes, quod nimirum inexſpectati

Stratagema Martini ad animandos obſeſſos.

Literæ Imperatoris fictitiæ.

Fama etiam inanis vis.

Edit. Pariſ. p. 99.

venirent, irruerent, progreſſuſque celeritatem retardarent, quoad uſque oppidum expugnatum eſſet; atque ita quidem Perſarum non exigua manus fruſtra laborabat, a reliquo exercitu ſubducta. Nachoragan vero etiam ita exercitum eduxit, antevertere ſcilicet eorum adventum cupiens qui nullo modo erant venturi; animoque valde elato in Romanos ferebatur, palam jactans atque inſuper jurans ſe eo ipſo die urbem totam cum ipſis hominibus inceſſurum. Oblitus enim erat, uti vetuſtiſſimi eſt, præ ſuperbia fanaticus iſte, quod ad prælium iret, rem adeo dubiam atque incertam, multiſque in utramque partem inclinationibus & viciſſitudinibus obnoxiam, maxime veto omnium a divina quadam ſuperioreque neceſſitate dependentem; quum ne parvæ quidem res ullæ in eodem ſemper ſtatu permaneant, ſed etiam infinitæ hominum nationes, frequentiaque oppida, & vita univerſa commuteturur ſubinde & perturbentur, & ſpes de rebus univerſis perpetuæ agitationi fluctuationique ſint obnoxiæ. Hic vero eo ſuperbiæ devenerat, ut etiam operarios & miniſtros qui per ſylvam diſperſi arbores præcidebant, ſive lignandi cauſa, ſive conficiendis machinis bellicis, his, inquam, omnibus mandarit, ut quum ſumum in altum ſublatum cernerent, ſcirent ignem jam Romanorum ligneo ſepto immiſſum, opereque quod in manibus erat omiſſo curſim ad ſe venirent, ſimulque ignem immitterent, ut eo facilius omnia incendio conflagrarent. Atque hic quidem talia apud ſe jactans, oppidi murum adoritur. Juſtinum vero Germani filium (neque enim exiſtimabat Nachoraganum tum temporis urbem invaſurum) cogitatio quædam divinitus credo ſubiit, ad ſanctiſſimum quoddam templum, quodque Chriſtianis maximo in honore erat, neque procul ab urbe diſtabat, quam citiſſime ire, Deique opem implorare. Delectis itaque ea Martini & ſuis copiis fortiſſimis quibuſque bellicoſiſſimiſque viris, & quinque millibus equitum, omnibuſque veluti ad prælium armatis, cum illis proceſſit, ſequentibus ipſum ſignis reliquoque apparatu militari. Casu vero accidit, ut neque Perſæ eos abeuntes ſint conſpicati, ſed neque hi illos oppidum verſus venientes; ſed diverſa via adducti, confertim impetum in mœnia fecerunt, majoreque multo quam antea jaculatione ſunt uſi, tamquam ita & quidem magis Romanos perterrituri, ciriſſimeque urbem direpturi: adeo vero denſæ ſimul ſagittæ ferebantur, rurſuſque aliæ atque aliæ ſupet alias, ut univerſum intermedium aerem ſua denſitate obtegerent veluti inter ſe coagmentatæ. Comparaſſet quiſpiam rem ningaori ingenti aut grandini vehementi cum violentiſſimo vento ruenti: alii vero machinas admovebant, & rela ignita jaciebant: alii Teſtudines (machinas ita dictas) ſubeuntes, ſecuret muro impingebant, quippe qui ligneus erat, ideoque facile diſcindi poterat: alii pavimentum ſoli ſuffodere conabantur, & ad primam baſim pervenire, atque ita quod compactum & coagmentatum erat convellere atque ſubvertere. Romani contra in pinnis & propugnaculis mutorum ſtantes, acriter animoſeque teſiſtentes pugnabant, veluti reipſa oſtendere volentes nequaquam opus eſſe ut ipſis novæ copiæ ſubſidio venirent; apparoit vero manifeſte in ipſo opere quam utilis efficiaque Martini dolus fuiſſet. Omnes enim ea parte inceſſanter adlaborabant, nihilque plane quod ad propulſandum hoſtem pertineret omittebant. Nam & haſtæ multæ telaque e ſublimi jacta hoſtes vulnerabant, utpote in nudam nulliſque propugnaculis tectam multitudinem incidentia, quæque aliorſum ferri non poterant; ſaxa etiam plauſtralia in teſtudines jaciebantur, omnem illarum eunteatum perrumpentia; quin & minores lapides fundis ejecti galeas Medorum ſcutaque perſringebant, & ad murum quam

Nachoragani fluxa artogamia.

Prælio rum eventus dubii & incerti. Victoriæ a Deo pendere. *Edit. Paris. pag.* 101.

Juſtini pietas inopinatam victoriam adfert.

Phrygii urbis oppugnatio.

pag. 102.

A λάκπις αὐτοῖς τῇ ἀπροσδοκήτῳ τυχὸν ἀρίδηλον ἐπιπεσεῖσθαι, ᾗ τὸ πάχος ἀναπόφλιν τὰς πορείας, ἕως οἱ ἐν τῇ ἄσει ἐπολιορκεῖσθαι. ὅτῳ μὲν οὖν διώκαμις ἡ λίαν ὀλιγίστη τῶν Περσῶν μάτην ἐχόλωτο, τὸ ἄλλο πλῆθος ἀφθρημόνη. οὐδὲ δὲ ὁ Ναχοραγὰν ἐξῆγε ᾗ ὡς τὸν στρατὸν, φθάσαι ἢ ἐπίλυσιν δοῦναι βυλόμενος τῇ ὑδαμῶς παρεσομένῳ, ᾗ πολλῷ ζῦν φρονήματι τῇ τῶν Ρωμαίων ἐχώρει, ἐπιπομπάζων ἀναφανδὸν ᾗ ὀμνύμενος, ἢ μὴ αὐθημερὸν τὴν πόλιν ἅπασαν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐμπρῆσαι. ἐπιλέλησο δὲ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ αὐθαδείας ἐμπλασθεὶς, ὡς ἄρα ἐπὶ πόλεμον ἄει, σφᾶγμα ὕπος ἀφανὲς τε ᾗ ἀδηλότατον, ᾗ πολλὰς ἐπιδεχόμενον ἰφ' ἑκάτερα ῥοπὰς ᾗ μεταβάσεις, μάλισά γε πάντων, θείας τινὸς ᾗ ὑπερτέρας ἀνάγκας ἀπαρτισμένον, ὅσον ᾗ σμικρὸν αὐδὲν ἐν ταυτῇ γίγνεται. ἀλλ' ἔθνη τε ἀνθρώπων μυρία ᾗ πόλεις συχνὰ, ἔ πολιτεῖα ξύμπασα ὕπο παραχρὴ ἀναλυθῆναι ἔ ἠφανίσθαι, ἔ πᾶς ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐλπίδας σαλεύει. ἀδὲ ἐς τοσοῦτον ἐπῆρτο ἀλαζονείας, ὡς ᾗ τοῖς ἐργοπόνοις ᾗ ὑπηρέταις, οἳ δὴ ἀνὰ ᾗ ὕλην σκιδαστύμενοι τὰ δένδρα κατέτεμνον, τυχὸν μὲν ξυλείας ἕνεκα, τυχὸν δὲ ἔ ἐπισκοπῆς τῶν πολεμίων μηχανημάτων· τούτους δὴ οὐ πάσῃ ἐκέλευε, ἐπειδὴ καπνὸν ἀρθέντα θεάσοιντο, τὰς δὲ γνώσεσθαι ὡς πυρὶ δὴ τὴν Ρωμαίων πειρβόλῳ εἰσιμβεβλημένου, ᾗ μηδεῖναι μὲν τὰ ἐν χερσὶν ἔργα, δρομαίους δ' ὡς αὐτὸν ἥκειν, ᾗ συνεπιβάλλειν τῷ φλόγα, ὡς ἂν ῥᾳδίως ἅπαντα πυριπολεθῆναι. ᾗ

B ἃ μὲν τοιαῦτα ἰφ' ἑαυτῷ βρυθυόμενος, ἐκέχειτο τῆς ἑῴας. Ἰουστῖνον δὲ ἔ Γερμανὸν, ὃν δὴ φασὶν ἐν τῇ τότε τὸν Ναχοραγὰν παρίσεσθαι, ἔννοιά τις θεόθεν οἱ μαι εἰσῆλθε πρός τινα τῶν ἀγιώτατον τῇ παρὰ χριστιανοῖς συμπάντων, ἡ πόρρω ἢ πόλεως ἀφιγμένα, παραγενέσθαι ὡς τάχιστα, ἔ ἐπιθεάσαι. ᾗ τοίνυν Ὁπλομένης ἐκ τῆς Μαρτίνα ᾗ ἐοικείας δυνάμεως ὅ τι πανπρεῖον τε ᾗ μαχιμώτατον, ᾗ πεντακισχιλίους ἱππότας ἀγείρας, ἅπαντάς τε ὡς ἐς πόλεμον ἄκρα ἐξοπλίσας, ἀδὲ ξυὼ ἐκείνοις ἀπέλαυνε, τῇ τε συμμίσγοι οἱ ἐπομένων, ᾗ ἐ ἄλλως στρατηγικὰς ἐπιδεικνύμενος. ἔτω ᾗ ξυνεγνώσθην, ὅτι οἱ Πέρσαι κατεῖδόν τινας πορδομένους, χιλίους δ' οἱ ἀμφὶ Ἰουστῖνον ἐκείνους ἐπιφοιτῶντας. ἀλλ' ἐπράσθην δὲ ἀφυμένοι, ἀθρόοι τῇ πειβόλῳ προσέβαλον,

D πλείονί τε ἢ πρότερον τόλμῃ ἐχρῶντο, ὡς ἔτω δὴ ἐχ μᾶλλον τοὺς Ρωμαίους ἐκπλήξοντες, ᾗ τάχιστα ἐ πόλει ἀρπασόμενοι. τοξάρται βέλη φέροντο ἅμα συχνὰ, ᾗ εἶτα ἕτερα, ᾗ ἄλλα ἐπὶ τούτοις ἅπαντά τε ἐ μεταξὺ αἴρα ἐπικαλυπτον τὴν συσκίαν, ὥσπερ ἀλλήλοις ξυμπεφυκότα. εἰκασεν ἂν τις τὸ χρῆμα νιφετῷ μεγάλῳ, ἢ χαλάζῃ πολλῇ ξυὼ βιαίῳ πνεύματι καταῤῥαγείσῃ. ἄλλοι δ' ἐπὶς τὰ μαχανὰς ἐαίνοιεν, ᾗ βέλη πυρφόρα ἐκόντιζον, ἃς τε ἐς καλαμίνας ἀναλίσκοντες ὑπεσδύομενοι, πολλάκις τε ᾗ τοίχους ἐπιφέροντο, οἷς ξύλινόν τε ἦν, ᾗ ταύτῃ ῥᾳδίως διατεμνόμενοι. οἱ δ' ἐν δαπέδοις διορύττοντες ἐπειρῶντο, ᾗ ἐ ἀρότοις βάσεις ὑφιστῶσθαι. ὅτῳ τε ἀναστρέφειν ἔ διαπαράττειν τὸ ξυμπεπηγὸς ᾗ ἐνηρμοσμένον. ἀλλὰ δὲ ᾗ οἱ Ρωμαῖοι ἔς τε τὰς πύργους ᾗ τὰς ἐπάλξεις ἐσῶντες, ἀντέχον

E ξυὼ ἀρδυμίᾳ ᾗ ἐπιμάχοντο, ὥσπερ τῇ πείρᾳ δεικνύναι βυλόμενοι, τὸ μὴ χρῆναι αὖτοῖς ἑτέραν δυώμεν προσγενέσθαι. ἔτε ἔ Μαρτίνα ἅπαντ' ἐκ αὐτῷ δὴ τῇ ἔργῳ διέφαινε, ὡς χρήσιμός τε ἦν ᾗ ἐπηρτοπάτο ἅπαντα χὠ δὲ ἀφειδῶς ἐπιτοναῶν, ὑδίνα ὄπνινα ἔ ἔπον ἀμωυτέον μυθήσεται δόρατα μὲν δὴ πολλὰ ἔ μετώρια ἀκοντίζοντα, τοὺς πολεμίους ἐτίτρωσκεν, ἄτε δὲ πλήθει γυμνῷ ἐρωμάτων προσπίπτοντα, ᾗ ὑδὲ ἐσὸς ἑτέρωθι φέρεσθαι. λίθοι δ' ἀμαξιαῖοι τῇ ἀπαλεώνων ἐρρίπτοντο, τὰ πλίγματα κατακυλίοντες. μείζους τε ἄλλοι διατρυφοδούμενοι, τὰ ἀρσεν ἔ Μάδων ἔ τὰς ἀσπίδας καὶ τὸ θῶρακα, πελάζειν τε αὖτοῖς ἐν χρῷ τῆ τοίχει, ᾗ μάλα ἐφίεσαν, βιαίπρορ ἐνοχλοῦντες. τῇ δὲ ταῖς ἀκάτοις, ὑπὲρ μοι

μοι ἤδη ῥᾴδιον ἦν, ἰφίσκοτον, οἱ μὲν τοξόται χαλεπὸν πλείστους ἐσίεντο, ἅτε ἄνωθεν βάλλοντες, οἱ τὲ μαχαῖραι δαιμονίως τὰ ἀπόρρητα ἐποίουν, πάντα ὑπόπτερα ἐκείνα τὰ ἐς τὸ ὑψηλὸν μετέωρα δορατία πολλῇ ξὺν ἀνάγκῃ ἐτιτρώσκοντο, ἐς πλεῖστον ἐφέροντο, οἷς ἐς πολλὸς τὲ βαρβάροις πόρρωθεν ἐπιφερόμενος, ἐκ τῶν ἀφανῶς αὐτοῖς ἔπεσι ἐξεπεπλάγητο, καὶ ἀπεπήδησεν ἐξαπιναίως, βοὴ τε ἐπὶ μέγα ἐπῆρτο, καὶ σάλπιγγες ἐκατέρωθεν πολεμικὸν μέλος ἐπῇδον οἱ δὲ Πέρσαι καὶ τοῖς τυμπάνοις ἐβόμβουν, καὶ σφοδρότερον ἐπηλάλαζον ἐπλήξιος ἕνεκα, ὅτε τὲ ἵππων χρεμετισμός, καὶ τὲ αὖ δεινὸ πάταγος, καὶ αἱ τὲ θωράκων ἐκτείνεις, παμμιγῆ νέφη καὶ ἄγχιστα ἀνέπλεκον ἴχνη. ἐν τούτῳ δὲ Ἰουστῖνος τῇ γερμανῇ ἐκ τοῦ νεὼ ἐπαισίοτε, ξυναισθήσεις γίνεται τὲ δρωμένων, τῇ τε παραχῇ, καὶ τῇ ἀτύπῳ. καὶ αὖτις καὶ ἀμφ' αὐτὸ ἐπόπτας συρίγξας, καὶ ἐς πᾶξιν τοῦ κόσμου κατασκάμψας, πάντα σημεῖα ἐς ὕλος ἀρθῆναι ἐκέλευε, καὶ ἅπαντας ἔχεσθαι ἔργων, γιγνώσκοντας ὡς οὐκ ἀθεεὶ ἔτυχεν τὰ ἄστεως ἐξαλλαγῆναι, ἀλλ' ἐφ' ᾧ δεδίζεσθαι τὰς πολεμίους τῇ ἀπροσδοκήτῳ, καὶ ἀπελάσαι τὲ πολυορκίας. ὡς δὲ βραχύ τι προελθόντες, κατεῖδον τὰς Πέρσας ἐγκειμένους τῇ περιβόλῳ, πάντα δὲ ἀθρόον ἐμβοήσαντες, ἐμβάλλουσι τῇ μέρει τῇ πρὸς τὴν θαλάττην παραπεπαγμένῃ· ἐνθένδε δὲ καὶ τύχαν ἀφηγμένοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐσίεσαν, οἱ δὲ καὶ λεπτοί τινες ἐξωθοῦντες, παρερράγνυσαν τὸ ξυμπεπηγμένον. οἱ δὲ Πέρσαι τῶν ἐκείνου εἶναι τὲ σφᾶς ὑποπτήσαντες, ὃν δὲ παρίσταντο ἀκεκόησαν, καὶ ὧν ἤλαθόντες τὰς ἐς τοῦτο δοκιμειμένους ἀφίκοντο, θεμένοις καὶ δίεις ἐπὶ μπλαντο, καὶ χάδλωις ἑαυτοὺς ἀνειλιτέ ὑμοι ἀπεχώρουν ἡρμαὶ ἐς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐς ὑπαγωγὴν ἐκινοῦντο. Τάυτα δὲ πόρρωθεν οἱ Διλιμνῖται θεασάμενοι, (ἀμφὶ γὰρ τὸ μεσαίτατον τὲ τείχους ἐμάχοντο) ὀλίγους μὲν αὐτῶν κατέλιπον, οἱ δὲ ἄλλοι ἐχώρουν ἐπὶ τὸ πονούμενον. Ἀγγίλας δὲ καὶ Θεόδωρος, οἱ τὲ Ρωμαίων ταξίαρχοι, ὧν δὴ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθημεν, ἐπιφρασάμενοι τὴν ὀλιγότητα τῶν μεμενηκότων, ἐπῆξίεσαν ἀθρόον τὲ ἄστεως ξὺν ὁπλοχάσῃ δυνάμει, καὶ τὸ μὲν τι αὐτῶν ἐφθείρετο· ἔνιοι δὲ ὑποδράσαντες φύγοντο. πάντες τε οἱ Ρωμαῖοι διώκοντες, οὐκ ἀείσαν. οἱ δὲ ἄλλοι Διλιμνῖται ταῦτα ἰδόντες, οἵπερ ἦσαν, ὡς δὴ τοῖς Πέρσαις πιεζομένοις ἐπαμυνοῦντες, ἐπιστρέψουσιν αὐτίκα ἐπὶ Θάτερα, ὑπαντιάζειν βυλάμενοι, τοῖς Ρωμαίοις, ἄμεινον εἶναι ἡγάμενοι εἰ μᾶλλον τοῖς ὁμοφύλοις ἐς ὅτι τάχιστα ἐπαρήξαιεν, αὐσθή τι ἀτάκτῳ, καὶ δρόμῳ πολλῷ ἐπιφέροντο, ὡς φθάσωσι μᾶλλον ἀφράκτως, ἃ ὄνει ἐτέροις ἐπέρχονται εἰκαδῆναι. ἦθος μὲν δὴ ὡς δὴ τοῖς οἰκείοις ἀφοσβοηθήσοντες, πλέον δέ τι ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς τὸ ὀργιζόμενον τὸ παραπέμενον. Ἡ δὲ τῶν Περσῶν στρατιά, ὅπως ἤδη πλησιαίτατα παρεπέτυπτο, ἰδόντες τοὺς Διλιμνίτας ὑπὸ δὴ νεξυῖ παραχῇ καὶ ἀκοσμίᾳ φοιτῶντας, ἔτερόν τι ἐδόκουν ἅ ὅτι ὑποδιδράσκουσι ἥδιστα βίᾳ, καὶ λογιζόμενοι ὡς ἂν ποτε ἐκείνοι ἐς τὸ αἶχος ἀφίκοιντο μὴ μεγάλα τινὸς καὶ αὐτοῖ τε πιεζησόμενοι κινδύνου, τότε δὴ καὶ αὐτοὶ τραπέντες ἀγεσιῶς, ἐσκεδάννυντο. ἐνδὲ μελετωμένῃ τε ὡς φυγὴ καὶ ὑπολωθήσιμα, τότε δὴ αὖτις ἐς τὰ μφανὲς ἀπερράγη. ἀλλὰ γὰρ οἱ Διλιμνῖται ταῦτα πιεζὲ τε Περσῶν οἰκθέντες, ξυνεπιστάμενοί γε αὐτοῖς καὶ συμπεξίθεον, ἀπαθεῖς τε ἅμα καὶ ἐξαπατωμένοι. πάντων δὲ γιγνομένων, πλέονες ἔσοι τὲ Ρωμαίων τὲ πιεζβόλα ἐβάντες, λαμπροτέρω τοῖς πολεμίοις εἰργάσαντο τὴν ὑποχώρησιν, ἐπιτεθυμηκότι αὐτοῖς, καὶ τὸ ἀεὶ λειπόμενον ἀναιρουῦντες. ἄλλοι δὲ ἄλλοθεν ἐπιξιόντες πρὸς τὸ αὐτοχοῦν καὶ ξυμπηκὶς διπτοιοῦντο. τὸ μὲν δὴ λαιὸν κέρας τῇ βαρβάρων, οὕτω δὴ τε πεπτωκὸς ἐκαμμένες καὶ διελέλυτο.

Agathias.

proxime accedere non ſinebant, multum moleſtiæ ac domni inferentes. Eorum vero qui in corbibus ſtabant, prout modo dixi, alii quidem ſagittis, utpote ex ſublimi miſſis, quamplurimos lædebant, alii machinas peritiſſime tractabant, & pernicia quædam tela magna cum violentia excuſſa longiſſime ferebantur, adeo ut etiam multos barbaros procul adhuc inde adventantes ex improviſo una cum ipſis equis trajicerent ſubitoque proſternerent. Tum ingens excitatus eſt clamor, & tubæ utrinque bellicam quandam cantionem ſive claſſicum accinebant. Perſæ vero tympanis perſtrepebant, & ingentes ululatus terroris excitandi cauſa edebant; equorum etiam hinnitus, ſcutorum ictus, & loricarum fracturæ confuſaneum quemdam atque immanem ſonitum miſcebant. Interea Juſtinus e templo revertens, quid rei ageretur ex turbulento ſonitu ſtrepituque cognoſcens, conſeſſo ſtatim equitatu & in ordinem reducto, ſigna in alrum rollere jubet, omneſque opeti ut ſe accingant jubet, ita ſecum ſtatuentes, non abſque divini numinis nutu factum quod oppido exiviſſent; ſed ut inopinata irruptione hoſtibus metum injicerent, & ab obſidione profligarent. Simulatque vero paululum progreſſi Perſas in murum impetum facientes iunt conſpicati, tum utique conſertim clamore edito in eam partem irruunt quæ rux a mare inſtructa acie ſtabat: (Ex ea enim etiam ipſi parte venerant) ſtarimque alii quidem contis, alii ſariſſis, alii enſibus ſcrientes, quicquid obvium erat ſternebant; violentioreque impetu in denſos hoſtium ordines facto, ſcutiſque protrudentes, condenſatam confertamque eorum aciem perfregerunt. Perſæ vero hunc illum exercitum eſſe rati quē adventare intelleaerant, quodque clam & inſciis iis qui ſejuncti a reliquo exercitu in ipſos miſſi etant jam adveniſſent, perturbatione ac metu pleni, & confuſance in ſeipſos revoluti, ſenſim retroceſſerunt, pedemque retulerunt: quod quum Dilimnitæ eminus cernerent (ſub mediam enim muri parrem pugnabant) paucos quidem ibi reliquerunt, cæteri ad eam partem, quæ maxime laborabat, ſe contulerunt. Angilas vero & Theodorus Romanorum duces, quorum etiam ante memini, animadverſa paucitate eorum qui manſerant, confeſtim cum ſatis valido agmine eruptionem ea oppido faciunt, & nonnullos quidem eorum obtruncant, nonnulli vero in fugam ſe dederunt; quos ipſos Romani perſequi non deſtirerunt. Dilimnitæ autem hæc conſpicati qui Perſis laborantibus auxiliaturi iverant, rurſus in contrarium vertuntur, Romanis obviam ire volentes, melius conſultiuſque exiſtimantes ſi potius popularibus ſuis quam eiſſime ſubvenirent, Inordinato ſtudio effuſoque curſu ferebantur, ita ut indecenter fugientibus magis quam in alios euntibus ſimiles viderentur. Currebant enim tamquam ſuis opitulaturi, plus tamen perturbationis quam iræ præ ſe ferebant. Perſarum autem exercitus, ut jam quam proxime ipſis inſtructa acie ſtabat, quum videret Dilimnitas ita tumultuarie & ſine ordine ferri, neque aliud quam fugere eos rati, ſecumque reputantes nequaquam illos eam turpitudinem in ſe admiſſuros, niſi in extremum aliquod & meluctabile periculum redacti fuiſſent: tum utique etiam ipſi turpiter terga vertentes ſunt diſſipati, & præmeditata jam obſcureque tentata fuga in apertum erupit: Dilimnitæ enim hæc de Perſis opinantes, ſocios ſeſe illis adjunxerunt, unaque fugierunt; fallentes ſimul & falſi. His itaque peractis, maxima Romanorum vis mutis effuſa, manifeſtiorem Perſarum fugam reddidit, tergis eorum inhærendo, & extremos metendo; alii vero alia ex parte irruentes, adverſus reſiſtentes adhuc & conglobatos acriter pugnabant. Lævum enim barbarorum cornu jam aperte inclinarat ſolutumque erat; qui vero in altero ſtabant, ſurtiſſime repugnabant.

Claſſis deſcripto.

Perſarum fuga ex inania metu nata.

Romanorum e Phaſide in Perſas eruptio.

Elephanti enim pro vallo obiecti & proruentes, ſicubi conſertis clypeis pugnam irrenr Romani, ſtatim aciem turbabant, & ſagittarii, qui uls vehebantar, Romanos irruentes graviter lædebant, utpote in ſublime elati, certaque eo quod editiores eſſent tela iacientes. Quin & equitum turmæ diſcurreutes facile lovadebant atqae turbabaot pedites & gravioris armaturæ milites; jamque ex ea parte Romani ad fugam inclinati pedem referebant. Vir autem quidam inter eos e ſarellitibus Martini Ognarus nomine in ſummas anguſtias redactus, adeo at nullum ei paterer liberum effugium, ac jam de ſalute ſua deſperans, & quodammodo fortunæ aleam periclitans irruentem in ſe horrendum in modum quemdam e ferocioribus elephantis, magna vi ad imam frontem circa ſupercilium haſta ſorit, ſpiculo ita adacto atqae impacto ut quod reliquum erat haſtæ propenderet. Ar hic accepti lctus impatiens, atque inſuper haſta circa oculum rotante perturbatus, confeſtim retroactus atque in orbem ſe verſans, & promuſcidem nunc quidem inſtar flagelli huc illuc torquens, multos Perſarum percuſſit & in altum jecit; nuoe vero eamdem io longum extendens horrendum quemdam atque immanem barritum edebat; mox vero etiam ſuper ſe ſtantes excuſſos proſtravit & proculcatns exinxit; totum deinde exercitum Perſicum conturbavit, equos etiam ad quos propius accedebat eſſreoea erectiſque jubis reſtitantes reddebat; & quos prehenſaſſet dentibus proſcindebat ac diſcerpebat. Eranr itaque omnia ejulatu & tumultu plena. Equi enim ferocia belluæ eapavefacti, habeois ooo admodum audientes erant, ſed auteminibus ungulis in altum elatis ſeſſores evolvebant; atque ita turbulente per medium agmen ſaltabundi ferebantur, anhelantes crebrumque ſpiritum nsribus efflantes. Viris autem in ſeipſos reflexis, omnibuſque ſeſe mutuo impellentibus cubitaque protrudentibus, & anoquoque vicinum ſuum antevertere contendere, quamplurimi a ſuis interficiebantur, in amiciſſimorum & popularium ſuorum enſes impingentes. Cum itaque tumultus & perturbatio vehementer jam invaluiſſet, Rumani quotquot antea muro egreſſi erant, & ſi qui forte intos maoferant, univerſi in unum agmen conglomerati, & fronte aciei quam validiſſime ſcutis communira, in hoſtes ita adhuc confuſos irrunt; qui, ut preteritis laboribus defatigati, quum imperum ſuſtinere non poſſent, citiſſime fugierunt; at ne id quidem ordine aliquo ſervato fecerunt, neque ita perſequentes propulſarent, ſed diſſipati diſperſique ſuot aliua alio, prout cuique ſucceſſit. Quin & Nachoragan ipſe loopinato rei eventu obſtupefactus retrorſum curſim adequitabat, ſignificans omnibus flagello& mandans ut quam celerrime fugerent, quod quidem jam ab illis factum erat. Sic utique illi jactaotia ſua in contrarium ceſſit. Romani vero non antea perſequendi ac trucidandi Barbaros finem fecerunt, donec Martious ſufficere ratus per tubam eos revocavit, itaque percitos eorum animos mitigavit; atque ita Perſæ ægre tandem ad caſtra ſua ſalvi evaſerant, non minus quam decem bellatorum millibus in eo conſtictu deſideratis. Romani autem ex perſecutiooe reverſi, reſtudinea reliquaſque Perſicas machinas circa murum relictas iocenderunt; unde quum ingens eſſet flamma eacitata, miniſtri & bajuli qui ad ſyivam cædendam miſſi erant, quum e longinquo intervallo ſumum ſurſum rendentem alteque in aere voiurantem eſſent conſpicati, confeſtim miſeri ad oppidum contenderunt, exiſtimantes, quod quidem Nachoragan antea ſuperbe jactarat, mœnia conflagrare. Concitato itaque curſu ferebantur;

Ognari in ſummas anguſtias redacti audax factum.

Edit. Pariſ. pag. 104.

Elephas Perſarum lætus magno ſuos malo afficit.

Nachoragani arrogantia in turpem fugam definit.

Receptui canit tuba.

Perſarum clades.

pag. 105.

Agathiæ lepus elegans.

οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ἑτέρᾳ ξυνεπαγμένοι, ταραπρώτοις ἀπεμάχοντο. οἱ τε δὴ ἐλέφαντες αὖτε ἐρύμασι προβεβλημένοι τῷ ἐπικτυπεῖσθαι, δεινότατον αὖτι καὶ τὸν στρατιωτικὸν τῶν Ῥωμαίων ἔπηγε ξυγκαίειν. οἵ τε ἵπποι τῶν ὀχημάτων ἐξόντες, λίαν ἐτίνοντο τὰς ἐπιόντας, οἷα ἰὸς ὕλος ἐρμένοι, καὶ τῇ ὑπερανίσχον δύσκοπόν τινα βάλλοντες· αἵ τε τῷ ἐπποιν ἴλαι διατρέχουσαι, ῥᾳδίως προσέβαλλον τῷ ἰσοκλοῦσι ἀνδράσι πεζοῖς τῷ ἐμβεβυθισμένοις ἀπλισμένοις ἅδε τε οἱ ταύτῃ Ῥωμαῖοι ἐς φυγὴν ἐκκλίναντες ἀπαλαύνοντο. Ἀνὴρ δέ τις ἐκ αὐτοῦ τῷ Μαρτίνῃ δορυφόρων, Ὀγνάρος ὄνομα, ἐς τοιαύτην χωρίου ξυνειλημμένος, ὡς μηδὲ τὸ ὑποδιδράσκειν αὐτῷ ἐλεύθερον εἶναι ἐφεμένου, αὐτίκα ὄγα ἀπροφρασμένος τοῖς ξυνεχθέσι, καὶ ὥσπερ τῆς τύχης ὑποπεφρασμένος, ἐπίοντα. οἱ δεινῶς τὸν θρασύτερον τῷ ἐλεφάντων, πλήττει βιαίως ἀνὰ τὸν ὀφρυὸν τῆ δόρατι, καὶ ἐμπήγνυσι ἡ αἰχμὴ, ὡς ἅπαν τὸ λοιπὸν ὑπωρρεῖσθαι. ὁ δὲ ἀρὸς τε τῷ πληγῷ δυσανασχετῷ, καὶ πρός γε τὸ δορατί ᾧ ἀμφὶ τὸν ὀφθαλμὸν τραδαινομένῳ ἐκταραττόμενος, ὑπεξήγετο αὖθις ἐς τὰμπαλὸν ἀναστρεφῷ καὶ περιδινούμενος, τῷ τε προνομαίαν πολλὴν μὴ ὥσπερ ὑπαλλαγὴν περιτιτάσων, ἔπλητε πολλοὺς τῷ Περσῶν καὶ ἐξαπόντιζε, πολὺ δείς μᾶκος ἐκτείνων, τραχὺ τινα καὶ ἄγριον ἄχον ἀφίει. αὐτίκα δὲ τοὺς ὑπερθεν ἑστῶτας ὑποσυσάμενος ἀπέβαλε, καὶ ἐμπατήσας διέφθειρε ἅπαντα δὲ καὶ ἅπαντα τὸν Περσικὸν ὅμιλον ἀνεσείει, πάντας ἀναχαιτίζων, οἷς ἂν ἐπιλάσοιτο, καὶ τοῖς ὀδοῦσι τὸν ἐπιφλαῦον ἐξαιμούμενος καὶ ἀναχαράσσων· καὶ τῷ ἅπαντα ὁλεφερμῇ ἀνάπλεα καὶ θορύβου. οἱ μὲν γὰρ ἵπποι τῇ χαλεπότητι τῷ θηρίου ἐπτοημένοι, ἀμάλα τοῖς ῥιπτορεῖν ἐπείθοντο, ἀλλὰ πᾶς ἐμπροσθίοις μετεωρίζοντες ὁπλὰς, ἐξεκύλιον τοὺς ἱλαπάρας. ὅπου τε ἅπαντα ξὺν τῷ πλήθος ἐξέλλοντο, πανδημιώντες θαμὰ καὶ φρεμασούμενοι· τῇ δὲ ἀνδρῶν ἰς ἑαυτὸς ἀναχωρησίων, ἅπαντων τε ἀθουμίων ἀλλήλους καὶ παραγαυσζομένων, ἓ ἐκάστῳ προτερῆσαι τὸν πύλας ἐπειγομένῳ, πλεῖστοι ὅσοι ἑαυτέοντο ὑπὸ σφῶν, τοῖς τῇ φιλοπότητι καὶ ὁμοφύλοις ξίφεσι περιπταίοντες. ὅπου δὲ τῆς ταραχῆς ἐπὶ μέγα ἰούσης, οἱ Ῥωμαῖοι ὁπόσοι τε ἤδη ἐντὸς ἦσαν ὑπαιθάντες τὸ περιβόλα, καὶ ὅπῃ τι αὐτῶν ἤδεν ἐλέλειπτο, τότε δὴ ἅπαντες ἐς μίαν τινὰ φάλαγγα συναειραθέντες, καὶ τὸ μέτωπον ὡς καρτερώτατα τοῖς ἀσπίσι φραξάμενοι, ἐμπίπτουσι ξυγκεχυμένοις ἔτι τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ τῇ ἤδη προπεπονηκέναι τῷ προβολῷ οὐκ ἐνεγκόντες, αὐτίκα ἔφυγον· οἱ δὲ πάντα δρῶντες ἐν τάξει, ἠδὲ ὧς τε ἀμυνεῖσθαι τοὺς ἐπιόντας, ἀλλ' ἐκκλίνοντο ἄλλος ἄλλοθι ὅπῃ ἑκάστῳ φρόνημα. ὁ δὲ Ναχοραγὰν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸς τῇ παραλογῳ τῷ γεγονόμενον καταπεπληγμένος ἐς τὰ ὀπίσω δρομαῖος ἀπέλαυνε, σημαίνων ἅπασι τῇ μάστιγι καὶ ἐγκελεύόμενος ὡς τάχιστα φεύγειν, πάντα δὲ ἀρὸς ἑκόντων ἤδη φρασσόμενον. Οὕτως ἄρα αὐτῷ τὰ τῆς ὑβρηγοσίας ἐς τοὐναντίον ἐκπέπτωκεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, τὸ πρόσπορον ἅπαν διώκοντες τοὺς βαρβάρους καὶ ἀναιρούντες, πρίν γε δὴ ὁ Μαρτῖνος ἀνεχωρῆσαι κελεύσαι, ἀνεκάλει τότε αὐτοὺς ὑπὸ τῇ σάλπιγγι, καὶ ἤ θυμὸν ἐξημέρα. ὅπου τε οἱ Πέρσαι μόλις οὐδὲ τὰ οἰκεῖα στρατόπεδον ἀπεσώθησαν, τὸ μεῖον ἢ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων ἐν τῇδε τῇ ἤρῳ ὑποβεβληκότες. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, ἐκ τῆς διώξεως ἐπανελθόντες, τοὺς τε σφαλίσιμους ἐνέφυσαν, καὶ ὁπόσα ἄλλα Περσικὰ μηχανήματα ἀμφὶ τὸ τεῖχος ἐλέλειπτο. ἐστοῦθον δὲ φλογὸς μεγάλης ἀρθείσης, οἱ τῶν ὕλων καπνίζοντες ὑπῆρεται καὶ αἰχθοφόροι, ἰδόντες πόρρωθεν καπνὸν εἰς ὕψος ἀείροντα, καὶ ἐπὶ πολὺ τὸ ἄερος ἀνελιττόμενον, αὐτίκα οἱ δείλαιοι ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐχώρουν, εὐθύπορος ὡς πῃ τῇ Ναχοραγὰν πρόσπορον ἐκπέμπασθαι τὸν περίβολον πυρπολεῖσθαι. παγάρτοι ξὺν πολλῷ τῇ δρόμῳ ἐφέροντο, διδύσης, εἰ μὴ μὴ σφᾶς παραδράμοι ὁ τοῦ ἔργα

καιρὸς, ἢ ἅπαντα πυρπολῆσαι, πρὶν δὴ αὐτοὺς ἀφικέσθαι. ἄμιλλά τε ἦν αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς τάχους, ὡς ἐπισπέσοιεν ὡς τῇ εἰκόνι συμβήσεται φράσω τοιόνδε. ἅπαντες δὲ ἀμείβοντο ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων ἀλκῆς ὁμοίως, κατακτεινόμενοι, ὥσπερ ἔδει γε ἔνια μόνα παραγινόμενοι. ἐπολώλεσαν τοιγαροῦν ἀπολλῶν ἐλάττους τῆς διχηλίας. τοσούτοις ἀνδράσιν ἀργοπόνοις, καὶ πολέμια ἧκιστα μεμελετηκόσιν, ἐς τὸ παράπαξιν ἀκαΐποτε ἀφιγμένοις, αὐτομάτως τινὸς καὶ παραλόγου ὀλέθρου Ναχοραγὰν αἰτιώτατος γέγονε, αὐόπτα παρακελεσάμενος. Οὔπω γὰρ ἡ ἀλαζονεία αὐτοῦ μόνου ἦν, αὐτὸς σίνεται τοῖς κεκτημένοις, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκείνοις ὑπηρετῆν συμβαίη, καὶ πείθεσθαι. τούτων δὲ ὧδε ξυνεχώρησεν, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἐλπίδος ὑπῆρχον ἐς τὰ μάλιστα, ὡς καὶ αὖθις ῥᾳδίως πολεμοῦμεν, εἰγὰ ἄρα καὶ ἀναμαχέσθαι οἱ βάρβαροι πειραθεῖεν. ὅσοι γὰρ αὐτῷ ἐν τῇ μάχῃ ἐτεθνήκεσαν (ἦσαν δὲ οὐ πλείους ἢ διακόσιοι) τούτοις δὴ ἀναριθμήτοις ἔθαψαν, ὑπεραγάμενοι τὰς προθυμίας, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς ὑποδεδεγμένους· τοὺς δὲ τῆς πολεμίων νεκρὸς σκυλεύσαντες, ἅπλων τε ἄφθονον πλῆθος καὶ ἄλλων χρημάτων πεμπέβαλλοντο· οὐ γὰρ μόνον ἀσπίδας καὶ θώρακας τυχὸν, καὶ γαυρωτοὺς βιλῶν ἔνιοι τῆς κεφαλῆς ἐφόρουν, ἀλλὰ σφισὶ γε παγχρύσους καὶ περιδέραια καὶ ἐλόβια, καὶ ἄλλα ἅττα τοιάδε θηλυπρεπῆ ποικίλματα καὶ περίεργα, οἷσπερ οἱ ἐντιμότεροι τῆς Μήδων ἐσαγλαΐζονται, τὰ μάλιστα εἶναι ἀρέσθαι, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως ἐσκευάσθαι. ὁ δὲ Ναχοραγὰν, ἐπειδὴ αὐτῷ τάττε ἐπιτήδεια ἐλελοίπει, καὶ ὧδε χειμῶνος ὥρα ἐπεγίγνετο, ἰόντα μὲν αὖθις πολεμήσοντι, καὶ ἐς πόλιν συσκευαζομένῳ. οὐ μὴν ἔργῳ τὸ βούλημα ἐπέτελει, ἀλλὰ τὸν τῶν Διλιμνιτῶν σίφος τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ πέμψας αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἐς ἐκείνους ὁρῶν τοὺς Ῥωμαίους ἀναπείσας, ταύτῃ τε δόκησιν παρεχόμενος ἐπιπολάσεσθαι, αὐτίκα ὄχθῃ χολαίτερον ἅμα πᾶς ἄλλος στρατόπεδον ἐπὶ Κοταίσιον καὶ Μιχέρεσιν ἐπορεύετο. ὡς δὲ πλεῖον ἦλθε τῆς ὁδοῦ προελιλύθει, τότε δὴ καὶ οἱ Διλιμνῖται λύσαντες τὰ τάξει, ἐκολάστατα ἀπεχώρουν, ἄτε δὴ κίφος ἀεὶ ἐσαλμένοι, καὶ ἄλλως ἄλκιμοι καὶ ποδώκεις. παρῆσαν δὲ καὶ ἄλλη αὐτῇ Περσικὴ ἀπομοῖρα, οἳ δὴ ὑστύγχανον παρὰ τὸν Νέσσον ποταμὸν πρότερον ἀπεσταλμένοι ὑπὸ Μαρτίνου ἀπάντων, ἤπερ μοι ἤδη ῥηθὲν γέγονε. γνόντες δὲ ὡς ἐνεκέκλητο μὲν οἱ Πέρσαι, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἅπασι ἤδη τῆς χώρας κράτουσι. αὐτίκα οἵγε πορείαν τινὰ ἐξελαυνόμενοι, τῶν λειφάνων ὑποκεκλεμμένων φιαλώσαντες, εἰς Μιχέρεσιν ἵκοντο, τῶν μὲν ἀγώνων ἧκιστα μεταλαχόντες, τῶν δὲ τῆς φυγῆς αἴσχιος πολλῷ ἔτι ἀκλεέστερον μετειληφότες. ἐπειδὴ οὖν ἅπας ὁ στρατὸς ἐπεπόθητο ἐντυγχάνειν ξυναγηγερμένος, τότε δὴ τὸ πλεῖστον τῆς ἐπικλῆς δυνάμεως κατέλιπεν, ἐλάρχῳ τε αὐτοῦ ἐπιτρέψας, Οὐηρεΐζιῳ ἄνδρα τῶν Πέρσαις γενεμμιατῶν, αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις ἐς Ἰβηρίαν ἀπενόστησεν, ὡς ἐπῶσι διακεκόμισται.

veriti, opinor, ne poſt feſtum, quod ajunt, veniſſent, omniaque ante ipſorum adventum in ſuas villas & cinetem eſſent redacta. Certabant itaque inter ſe celeritate, oeſcientes fore ut qui vinceret, primus moreretur. Omnes enim ea ordine a Romanis capti, obtruncati fuerunt, periode adſi ea tantum de cauſa venuſſent. Perierunt itaque non multo pauciores duobus millibus. Tot viris operariis & in re bellica minime exercitatis, quique numquam in aciem prodiſſent, ultroneï cujuſdam atque inopinati caſtri auctor fuit Nachoragan, qui inconſulta imperarat; uſque adeo arrogantia non ſolum ſuos poſſeſſores, ſed & illos, quos ei inſervire & morem gerere contingit, perdit. His vero ita peractis, Romani quidem optima ſpe pleni erant, ſe in poſterum facile ſuperiores futuros, ſi fortaſſe Barbari prælium inſtaurare tentarent. Quotquot vero ipſorum in conflictu perierant, (erant autem non paucimres ducentis) eos honeſtiſſime ſepelierunt, laudata eorum ſtrenuitate, quippe qui ut viri fortiter rem geſſiſſent: hoſtium vero cadavera ſpoliarunt, & ingentem armorum aliarumque rerum vim acquiſierunt. Neque enim ſcuta & loricas tantum & pharetras nonnulli cæſorum geſtabant; ſed & torques aureos & monilia, & inaures, aliaque id genus muliebria exquiſitaque ornamenta, qualibus notabiliores honoratioreſque Medi ornari ſolant, ut ſpectabiliores ſint, & a vulgo ſecernantur. Nachoragan vero, quum jam ipſum commeatus aliaque neceſſaria deficerent, & jam bruma immineret, præliandi quidem deſiderium præ ſe ferebat, & ad hoc ſe comparabat; re tamen ipſa conſilium deſideriumque ſuum non præſtabat; ſed Dilimnitarum agmine poſtridia ad ſtadium emiſſo, & adverſa in Romanos fronte ſtare juſſo, eoque ipſo prælii abſe commitendi exſpectationem excitans, ſenſim ipſe eum reliquis copiis Coræſium & Muchiriſidem verſus movit. Quum vero jam maximam viæ partem confeciſſet, tum & Dilimnitæ ſoluta acie facillime abſceſſerunt, utpote leviter ſemper armati expeditioreſque, & præterea robuſti, pedibuſque celeres. Adventabat autem etiam alia ipſius Perſici exercitus pars, quæ ad Neognum fluvium antea miſſa fuerat, propter Martini dolum, quemadmodum ſupra a me dictum eſt. Quum enim cognoviſſent victos quidem eſſe Perſas, Romanos vero univerſa jam regione potiri, conſeſtim occultiore itinere & a publicis viis remoto Muchiriſidem perveniunt, conflictuum quidem nequaquam, dedecoris vero ex fuga & quidem multo turpius particeps. Poſteaquam igitur univerſus exercitus in unum convaniſſet, majore equitatus parte ibi relicta, & Waſriſe viro inter Perſas celeberrimo magiſtro equitum eis conſtituto, ipſe cum paucis Io Hiberiam redlit, tamquam ibi hibernaturus.

Nachoragan arrogantia ſuos exitioſa.

Superbia malum.

Spolia ingentia e Perſis.

Edit. Pariſ. pag. 106.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΒΙΒΛ. Δ'.

AGATHIÆ SCHOLASTICI

DE IMPERIO ET REBUS GESTIS

JUSTINIANI IMPERATORIS

LIBER IV.

Edit. Paris. pag. 207.

HAc itaque victoria potiti Romani, & inducis quodammodo e bello factis, armisque confestim conquiescentibus, tum demum quæstio habita de facinore in Gubazem commisso. Athanasius ergo excelso cuidam throno decenter consedit, chlamydem indutus quali fere politissimi principes uti solent. Aderant vero ipsi visi & scripti bendi apprime periti, & scripta prompte expediteque legendi, aliique ministri severi & graves, & in rebus judicialibus optime versati, præcones etiam altum clamantes, & lictores; omnes hi ex Constantinopolitana aula delecti. Proferebant vero in medium ii, quibus id commissum erat, vincula ferrea, collaria, compedes & tendiculas aliaque id genus instrumenta tortoria. Et *pag. 108.* quidem mihi videtur Justinianus Imperator non abs re neque temere sed prudentissime decori habita ratione mandasse, ut hoc ordine atque apparatu judicium institueretur, non solum ut qui ibi erant barbari cum eis Romanorum institutis magnificentiore apparatu propinquarent, ea & admirarentur, magisque eorum gubernationi assuescerent: verumetiam ut, si quidem Gubazes defectione ancea ad Medos tentata causa fuisse deprehenderetur, non amplius ejus cædem dolerent Colchi, neque ut gravi malo accepto indignarentur. Si vero interfectores per falsam criminationem facinoris piacularis perpetrati convincerentur, ipsis publico judicio damnatis, & præeunte ac proclamante præcone per exercitum circumductis vindiceque gladio omnibus spectantibus capite truncatis, atrocior barbaris rei exitus & duplicatum supplicium esse videretur. Sciebat enim si clandestina nece barbaricum in morem Rusticum & Joannem e medio tolli mandasset, eos istimaturos Colchos, injuriam quam acceperant non satis pro eo ac debebat vindicatam, neque satis graves de crimine pœnas sumptas fuisse. Judicio vero pro tribunali instituto, & causa utrinque disceptata, & ministris judiciariis ultro citroque commeantibus, utque uctores & rei epte suo ordine interloquantur procurantibus, versante etiam ob oculos majestate judiciali, & grandiloquentia aures feriente, eoque om-

Judicii publici apparatus.

Ἐς τοῦτο δὴ οἴκης τοῖς Ῥωμαίοις τὸ πολέμιον κεχωρικότος, ἢ ὅσπερ ἀναγκῆς τῆ ἐκείνῳ γεγενημένης, τῆ τῶν ὅπλων παραυτίκα ἠρεμούντων, τότε δὴ ἐς ζήτησιν ἦγετο τὰ ἐπὶ Γαβάζῃ πρότερον πεπραγμένα. καὶ τοίνυν ὁ Ἀθανάσιος, ἐπὶ θάκου τινὸς ὑψηλοῦ καθῆστο δεξιῶς, χλαμύδα ἐνημένος, ὥσπερ ἁπλοῖοι οἱ ἀσπάσιοι τῆ ἡγεμόνων. παρῆσαν δὲ αὐτῷ ἄνδρες γράφειν τε ἐς τάχος πεπαιδευμένοι, καὶ ἐπιτροχάδην ἀναλέγεσθαι τὰ γεγραμμένα· ἄλλοι τε ὑπηρέται σοβαρώτεροι τῆ ἐμβριθεῖς, καὶ δαιμονιώτεροι τῆς τῆ δικαστηρίων κοσμιότητος, καὶ οἱ τῆ μαστίγων ἐπιστάται. Ἄπαντες δὲ ὅσοι ἐν τῆ ἐν Βυζαντίῳ ἀρχείων ἐτύγχανον ἐκπεπλεγμένοι. ἐπεφέροντο δὲ, εἰς τοῦτο αὐτοῖς, δεσμοί τε σιδηροῦς κρεμαστοὶ, καὶ τροχοί τε καὶ μοχλοὶ βασανικοὶ, ἵνα μοι δοκεῖ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς οὐκ ἀπεικῶς οὐδ' αὐτομάτως ἀλλ' ἐμφερούσας τῷ δίκῃ τὸ ἰσχναινόμενος, ξυνῳκοδόμησε καὶ δικαιοπραγεῖν τῶν πέρι τοιαῦτα πείθειν παρεσκεύασεν, ἵνα μὴ τοῖς οἱ ἐκείνῃ βάρβαροι, τῆ Ῥωμαίων σφίσι νομίμων καταδεέστερα ἀναδεικνυμένων, θαυμάζοιντο αὐτὰ ἢ ἐπιτελεῖν ἄρχεσθαι ὑπὸ τῶν ξυνοικούντων, ἀλλὰ ἢ ὅπως, εἰ μὲν ὡς Μαδίσας πρόπαρ ὁ Γαβάζης δικαίως φανεὶς ἀγρεύσας, χαίρειν ἀνιῶντο οἱ Κόλχοι, μηδὲ ὡς τι δεινὸν πεποιθότες ἀγανακτοῖεν· εἰ δὲ γλάπτα ἁπαξιωσάμενοι, ἢ ἄδικον μίασμα δράσαντες ἀλοῖεν ἀπεκτονότες, ὅπῃ τι καταδικασθέντες, ἢ ὑπὸ αὖρᾳ πομπῷ αὐτὰ τὰ πλήθη πεμπόμενοι, εἶτα τῆ παλαμναίῳ ξίφει ἀπάντων θαυμένων καρατομηθεῖεν, τότε δὲ μείζον τι δόξειεν εἶναι τὸ κέρας, ἢ δικαστῶν τιμωρία. ἐπίστασο δῆ, ὡς εἰ μὲν ὅπῃ πως ἐν λανθάνοντι βαρβαρικώτερον Ῥαζιεύσ τε ἢ Ἰωάννῃ ἔμφθαρῆναι παρεκελεύσατο, ἂν λοιχώσιμος ἡγήσασθαι ἂν τὶς Κόλχοις τῷ ὕβρει αὐτοῦ ἀπεκδιδάσθαι, οἷά προσάντεσιν πομπῇ νομίσασθαι τῆ ἁμαρτημένων. δικαστηρίῳ δὲ καθεστῶτι, ἢ αὐτολογίας ἐκπεφασθεῖσ προελθούσης, ἢ τῆ ὑπαρχικῆ ἄνω τε ἢ κάτω ῥηθέντων, ἢ ὅπως τῆ κρινομένων ὄκνος ἐν κόσμῳ ἐσχῆκε ἢ λοιπεῖσθαι ἐξεταζομένων, ὄγκω τε δικαστικῷ φαινομένῳ, ἢ μεγαλογοίας ἀκουόντος, ἢ ἐπὶ τύποις

τῶ ὀλέθρω φερομένην ἐπηγγυημένω· τῶτον δὴ οὖν ἅπαν
φρασαμένων, ἕτερόν τι αὐτοῖς μεῖζον ἢ μᾶλλα εἰκότως φα-
νεῖσθαι τὸ χρῆμα ἐγίγνωσκε, ἢ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐξιοῦν τῶν ἐπιλήμα-
των ὑπερβάλλον. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ αὐτοῖς, καίτοι
σαφῶς εἰδόσι γιγνόμενα, παραπλήττει καὶ ἐξίστησι τὰ φρονού-
μενα, μήτοιγε βαρβάροις οὐκ οἰκείοις. τοῦτον μὲν
οὖν ἕνεκα οἶμαι Ῥωμαίοις δικαστήριον (μᾶλλον μὲν οὖν Αττι-
κώτατον) ὑπὸ τῆ Καισάρων ξυνεκροτήθη. τότε δὲ Ῥούφικός
τε Ϛ Ἰοάννης ἐκ τοῦ διαιτητηρίου ἐγκύου, ἀνὰ τὸ λαιὸν μέρος
ἐτάχθην, οἷα δὴ φθόγγοι. ἐπὶ δάτερα δὲ παρῆσαν κατηγο-
ρήσοντες τῶν Κόλχων οἱ ἐμφρονέστατοι, καὶ δὴ καὶ πλείστω τῶν
Ελλάδα φωνὴν μεμαθηκότες. ἐδόκουν δὴ πρότερον ἢ παρὰ βα-
σιλέως ἐπιστολὴν ἐς κοινὸν ἀναγνωσθῆναι, ἵνα πρὶν τυγχάνει
πρότερον ὁ Ἰοάννης τῶτον δὴ πέρι τῶν ἐραστῶν ἥκοντας
ἀλλὰ δὴ καὶ τῆ διαιτητῆ ξυνδόξαι, γεγονότερον τις
αὐτῶν τῶν τὸν ἐπηγγυημένων δηλοῦσι, ἀδή πως ἔχοντα. Ἀπίτον
μὲν καὶ παράλογον τὸ πρὸς ὑμῶν ἀγγελλόμενον, ὡς ἄρα
Βυλομένης ἐστὶ τῆ Γυβάζη, τὰ πάτρια ἤθη καταφρονεῖν,
Ϛ τῶν ἐν ἅπασιν ὁμόφρονας καὶ ἀπαθῶς ἐχομένας, τῶν Ῥω-
μαίων φαμὲν, ἐπὶ τοῖς ἐχθίστοις τε καὶ ἀλλοτριωτάτοις καὶ
πρὸς γε τὰ ἐς θεὸν ἐπηρτημένους μεταχωρῆσαι, καὶ τοῦτο
ἀδὲν ὅσιον ἐξ ἐμῶν ἄρχειν προσποιοῦντι. πλὴν ἀλλ'
ἐπειδὴ γεγόνασι μὲν τὰ ἀνθρώπεια παλίμβολα τε καὶ
ἐλιθρὰ, τῆ ποικιλίᾳ τῆ παρεμπιπτόντων συμπλεκό-
μενα πυρκαϊᾶς, ἡ πανταχόσε ἀπρόοπτον φύσημα χρῆ-
ναι, ἀδὲ μεθεῖναι μὲν τὸ φυλάξασθαι τὰ παρ' ἐκείνοις ἐστὶ
ἴσως, εἴτε πάντως βεβιαλλόμενα, καταλιπεῖν δὲ ἐν ἡμῖν
αὐτοῖς φρονεῖν δὰ πιστεύειν, καὶ ἀμφιῤῥόπως ἐννοίας, ἐπ'
ἀδελφοῖσι κειμένοις τῶ τόλμης. καὶ τοι ἀλλόκοτόν τι καὶ πα-
ραχῶδες, τὸ μηδαμῶς ἐφ' ὁτῳοῦν βεβαίωτα πιστεύθη-
ναι, ἀλλ' ὑποψίας ἀεὶ καὶ δείματος εἶναι μεῖζον, καὶ ἐπ'
αὐτοῖς δὴ πιστοῖς ξυνδιατάσεις. ὅμως (ἐν ἅπασι γὰρ τῶ
τοιῶδε) ἐπόμεθα καὶ ἡμεῖς τῆ φύσει, καὶ ἀπιστοῦμεν. ὡς
ἂν δὲ μήτε προπετῶς ὑμῶν τι καὶ ἀκριτῶς δράσομεν ἐπὶ
Γυβάζη, μήτε τῆ ἐκ εἰκότι δοθῆ ἀναπεπεισμένοι
μαλθακιδεύσομεν, ἀλλ' ἐπόμεθα τοῖς ἑκατέρωθεν
μεταμελείας, ὅ βουλόμενόν τι ἐμεῖν καὶ φόβου πως ἔ-
χειν, ὁπωσθᾶ τὸν ἄνδρα παραγνώσεσθαι. εἰ δοκεῖ τοίνυν αὖ-
τῶν τῶν ταχίστων, εἴτε βουλόμεθα, εἴτε μὴ ἀναγκαζόμενον.
εἰδὴ γε ὑμᾶς πάντα ἐθέλειν γνησίως αἰτεῖσθαι, καὶ ἀπα-
ναίνεσθαι τῶν πορρίω, ἐπιλαμβανομένων τῶν ὑμῶν καὶ ἐλ-
κόντων. Ϛ δὲ πάντ' ἐστὶν ὑμῖν ἐντεῦθεν ὀξίστως εἰδὴ διω-
θεῖν τὸ καὶ ἀπαπηφίσασθαι, καὶ ὁτῳοῦν ῥόπῳ τὰς χεῖρας ἀν-
αίρει, τότε δὴ ἐξευρῆν πεφυκότες τὰς ἐλάγχιστα βλά-
πτουσαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς πολεμιωτάτοις τυπήσεται.
ὡς εἰ πού τις αὐτῶν τοιαῦτα τολμᾶσθαι καὶ ἄκοντί γε, ἀδὲ
πάντα ὑμῖν ἰσόμοιρον ἐστὶ ῥέπειν, ἐκεῖνόν ἀδὲ ποιεῖς ἀδρά-
σας ὑφέξει τῶ ἐγχειρήματος· ἢ δὲ ὡς μιαιφόνον αὐτὸ πολα-
στέον, ἀλλ' ὡς τυραννικτόνον ἐπαινετόν. Ἡ μὲν οὖν παρὰ
βασιλέως ἐπιστολὴ, τοιάδε ἄττα ἐγκελευσαμένη δήλωσε. Αὐτίκα δὲ οἱ ἄνδρες τῶν Κόλχων, οἳ δὴ πρὸς τὰ κατηγο-
ρεῖν ἐτετάχατο, ἐπειδὴ αὐτοῖς ἡ δίκασις ἐψηφίζετο τὰ σφέ-
τερα αὐτῶν δικαιώματα ἢ βούλοιτο προτιθέναι, οἱ δ' προ-
θύμως ἔχοντο τῶ ἐπιλήματος, καὶ ὧλιξαν ταχύ. Λυτόχρε
μὲν, ὦ δίκαιε, τὸ τετλημένον, οἱ καὶ μηδὲν ὀτιοῦν φάσκε-
μεν, πορφυᾶς ταῖς μεγίσαις ὑπάγειν τοὺς δολοφανοῦντας. πλὴν
ἀλλὰ τοῖς ἐμπόροις νόμοις δικαιῶ τὸ χρῆναι καὶ τῶν ἐμφανῶν
πέρι καὶ μεγίστων ἀδικημάτων μὴ πρότερον τὰς κρίσεις ἐκ-
φέρειν, φῶν ἂν καὶ λόγῳ τι παραχθέντα ἐξεγκλεῖν, ἀκριβῆ
τῶν ἐρώτησιν μᾶλλον ἀμωσγέπως τε γεγενημένα· τοῦτο δὲ ἂν καὶ
ἡμῖν ξυνδήσεται τὸ νενομισμένον, οἷ καὶ τῶ λόγω ἐσο
πλὰ καὶ ἄκρως κεκομψευμένα, καὶ οἷα τῶ μεγέθους τε εἰργα-
σμένων μὴ ἐξικνεῖσθαι. ποῖα δὲ αὐτοῖς λελείψεται σκῆ-

A ni apparetu mortem imminentem horribiliosem efficienta; His inquam omnibus ita peractis rem ipſam majus aliquid atque atrocius barbaris eſſe repræſentaturam, & fortaſſa criminis admiſſi meritum excedens. Hæc enim etiam ipſos cives Byzantinos, tametſi frequenter illic contingant, percellunt, atque extra ſe ponunt, nedum barbaros iis non aſſuetos. His igitur, ut arbitror, de cauſis, Romanum, immo vero Atticiſſimũ tribunal ad Caucaſum fuit indictum. Tum vero Ruſticus & Joannes e cathedra producti, ad ſiniſtram partem ſunt conſtituti, utpote rei; ex adverſo ſtabant actores qui eum criminaturi erant Colchorum ſapientiſſimi, quique jam e multo tempore Græce loqui didicerant; ac primum quidem poſtularunt ut litteræ Imperatoriæ publica recitarentur, quas antea Joannes de hiſce rebus ad præfectos B axercitus attulerat. Quod quidem poſtulatum cum & Judici probaretur, quidam ex iis qui ad hoc erant deſignati eltiora voce eam recitavit; ſic habentem: Incredibila quidem mihi abſurdumque viderur quod a vobis nuntiatur, Gubazi deliberatum eſſe patriis moribus relictis, & iis qui anius ejuidemque ſunt cum ipſo in omnibas ſententiæ veteribas ſuis dacibus, Romanis, inquam, deſertis, ad inimiciſſimos alieniſſimoſque etque adeo diverſæ a nobis religionis homines deſciſcere & quidem quum nulla noſtre in ſe injuria ſit provocatus. Veramtamen cum ſciamus humana omnia eſſe inſtabilia & ie lubrico poſita, proque varietate incidentium rerum circumagi ac rotari ſolere, non plane derogandam eſſe muxtio veſtro fidem daximus, neque committendum ut ea quæ ſive C fortuitis ſive plane ſtatuit non præcaveamae; ingentes nobis ipſis curas, & ambiguum fluctuantemque incertitudine aventus animum retinentes. Et profecto ebſurdum eſt ac moleſtum xemini plane firmiter fidere, ſed ſuſpicione ſemper meroque laborare, etiam de iis qui nobis ſunt intimi. Nihilominus (in omnibus enim hoc vincit) ſequimur etiam nos naturam, & diffidimas. Ne varo præcipitanter crudele aliquid & ſævum in Gubazem ſtatuamus, neve contra indecenter aliquid hac in re faciendi metu adducti enervemur remiſſioreſque videamur; ſed potius pœnitedinem utrinque imminentem ſubterfugiamus, conſultum nobis & medio cuidam moderationique tenendæ convenientius eſt viſum, huc hominem adduci. Mittite itaque D eam quam citiſſime, ſive volentem ſive coactum. Quod ſi ille voluntate veſtra intellecta ſeſtinerit, & ire derrectuverit, upprehendentibuſque vobis & protrahentibus (nam & hoc vobis tum facere licebit) propulſet & reluctetur, aut quocumque tandem modo manus vobis intulerit, tum demum manifeſta habituri ſumus rerum, quas molitus fuerit, indicia, & quod ſeperaſt inter eos qui maxime hoſtes ſunt cenſebitur, adeo ut ſi quis eum tela audentem etiam interfecerit, ne hoc quidem immerito factum cenſabimus, neq; percuſſor facinoris ſui pœnas luet; utpote non ut homicida puniendus, ſed ut tyrannicida laudandus. Imperatoriis itaque litteris talia quædam mandari eſt cognitum. Statim vero viri Colchici inſtituendæ accuſationi deſignati, cum judex ipſis permiſiſſet ut cauſæ ſuæ E præfidia, ſi vellent, in medium adferrent, elacriter criminationem ſunt adorſi, in hunc verba: Sceleſtus ipſum perpetratum, o Judex, apertæ, etiam nobis tacentibus, clamitat, auctores graviſſimis ſuppliciis eſſa obnoxios: cæterum quam legibus noſtris ita cautum ſit, ne ne de manifeſtis quidem maximiſq; criminibus ſententia ſeratur, donec facta ipſa plana oratione explicata fuerint; veniamus nunc quæ facta ſunt ſimpliciter expoſitori. Ita enim etiam a nobis præſtabitur quod lege cautum eſt, etiamſi oratione atamur ſimplici minimeque ornata, quæque magnitudinem cri-

Gubazi exilium in judicium vocatur.

Epiſtola Juſtiniani Imperatoris.

Edit. Pariſ. pag. 109.

Colchorum accuſatio adverſus interfectorem Gubazæ.

Edit. Paris. pag. 110.

» minum admiſſorum nequaquam exæquet. Quænam enim excuſatio ſuppetere poteſt
» iis qui telem virum, amicum vobis & familiarem, ſocietate belli & fœderum conjunctum eademque vobiſcum de Deo ſentientem, & quid non eorum quæ vobis familiaria ſunt conſecutum, nefarie adeo interfecerunt, tantamque adverſus nos hoſtilitatem declaraverunt, hoſtium gratiam demetendo. Rex enim erat qui interfectus eſt, o judex, & gentis non ignobilis, & ſtrenuus virtutis cultor. & Romanorum ſtudioſus ſemper multo magis quam interfectores. Evenſæ jam ſunt Colchorum res & collapſæ, immo potius publicæ, ſiquidem pars quædam etiam nos neque minima ſubditorum ſumus, deperiitque vobis reram veſtrarum integer atque inoffenſus ſtatus, potentiaque veſtra vehementer eſt
» Immiuuta; Reſpublica vero quæ nou omnibus ſuis partibus eſt valida ac firma, ſed vel
» exigua ſui parte labefactata, recte jam ultra
» conſiſtere non poteſt; e contrario vero falſam appellationem aſurpat, quippe quæ integritate perfectioneque ſua eſt privata. Horum itaque omnium cum ipſi ſint auctores, ajunt nou debere vos factum ipſum tametſi atrox conſiderate, ſed tantum qua mente conſilioque factum ſit inveſtigare atque admittere; & ea obſcuris quibuſdam & quodammodo veriſimilibus argumētis reptæſentare animis veſtrit beneficium inde acceptum, potius quam evidenti damno, quodque te ipſa eapetimur fidem accommodare. Hæc itaque commenta fallaciaſque etiam ante judicium inſtitutum frequentes in vulgus jactantes multorum animis ſe ſucum feciſſe atbitrabantur. Quod ſi veto in ipſo judicio hæc ipſa proponant, intelligant, o judea, neque Romanum neque juſtum eſſe, adeo apetta mauifeſtaque injuria neglecta, incertis potius de cauſis, quas ipſi ſtuſtre commenti ſunt, falli. Neque enim fetendi ſunt, qui interfectum quidem abſeſe vitum hunc apette fatentur, maanimam vero ex hac cæde utilitatem ad publicum petveniſſe prodigioſe meutiuntur. Quopacto enim conſiſtere poſſint ſibi ipſis contracta? aut quopacto factum ipſum atrox appellantes, animum ejus qui id perpetravit laudabimus, tanquam publicum bonam ſpectantem? ſunt enim hæc quam remotiſſime inter ſe disjuncta & inſociabilia; neq; umquam ſimul ſubſiſtete poſſunt, utilitas & iniquitas; crudelitas & juſtitia. Quod ſi vero etiam nudus ipſorum animus eſt explorandus, hoc quoque ipſo manifeſtum nequiſſimique eſſe conviuceutur, quippe qui conſilia Perſis grata agitarint; adeo ut ne Romani quidem ſint appellandi iſti ſanguinarii, neq; amica ſocietas cum iis tamquam
pag. 111. » popularibus ſit habenda: ſed ſammi potius hoſtes ſint cenſendi; quandoquidem etiam nunc communi naturæ lege ſunt ſejuncti, tametſi nondum a vobis ſcripta. Adverſarii enim atque hoſtes ea factis ſuut æſtimandi, non ea locotum disjunctione. Hic veto, quæ grata ſint hoſtibus ſummo ſtudio procuraus, merito hoſtis eſt judicandus, etiamſi præſto ſit nnaque militet, quantumvis etiam quam proxime genere ſit conjunctus. At vero, non amicum ſeſe, non regem interfeciſſe dicunt, ſed hoſtem potius & tyrannum, & Perſarum ſtudioſum. Eo enim veſaniæ iniquitatiſq; perveuerunt, ut Mediſmi accuſent mortuum, eoque jam miſet redactus eſt, ut ne mortuus quidem a malis ſit liber, ſed nunc proditionis inſimuletur, cum et victorie nihil eſt profutura. Quænam vero lea ſive apud nos ſive apud barbatos laudaverit accuſationem poſt judicium factam? Judices enim ipſi, & hoſtes ipſi, & eccuſatores, omniaque ſimul facti, ſupplicium indicta cauſa de immerente ſumpſetunt, quale pat erat ſumi de eo qui revera tyrannidis eſſet convictus. Pteodeant vero nunc, quum defendi oporteret, accuſante hominem injuria affectum. Oportuiſ-

A ψις, ἄνδρα ποῦτον φίλον ὑμῖν ἓ σωπῆθι, ἢ σύμμαχον, ἢ »
ὁμοδίαιτον, ἢ ὁμοπότιδα, ἢ παντὰ πεῖ τὸ κρείττον φρονίσ- »
τα, ἢ τί δεῖ καὶ τῷ οἰκειοτάτων κεκτημένον, αὐτόθεν ὕπο »
διαχειρισαμένους, ἢ πολλῇ τῇ δυσμενείᾳ χρῆθαι ααὐ »
ἁμῶν φαραθέσει, πῇ τὰς ἐχθρὰς πθιραπθικίτας βασιλέως »
ὃ ὁ ἀρρημένος, ὡ δικαστά, ἢ ἔθνος ὠα ἀγαπᾶς, ἢ πρὸς ἀρε- »
τὴ ἐπιργότατος, ἢ τὰ Ρωμαίων εἴργων ἀεὶ πολλῷ μᾶλλον »
τ̃ ἀπεικοτότων. ἀναστρέφεται ἢ τὰ Κόλχων πράγματα »
ἢ διαρρύα, ἀλαθέστερο δὲ τὰ καινὰ, εἰχε μέρος τι ἢ ἐμεὶς »
ὠα ἐλάχιστον τᾶς ὑπακόης τυγχάνομεν ὄντες. ἢ διόλωλεν »
ὑμῖν τὸ ἀαραιρὸς τ̃ καθεσώπων ἢ χρ̃ πολὺ τῆς οἰκείας »
δωνάμιος μειοκιπῆθε· πολιτεία δὲ μὴ ἧς πάντων ἐρ- »
ρ ωμένε, ἀλλὰ βραχείᾳ γοῶ τινι μείρᾳ σφαλεῖσα, ἀ- »
εί νι σωιεγάναι δόξειν ἂν προσκότως· πιναντίον μὲν »
οὼ ἢ αὐτὼ ψεύδεθαι τὼν ἐπωνυμίαν, τὸ ἐντελὲς ἔ- »
χειν ἀρρημένη. Ταῦτα δὲ οὼ ἅπαντα δράσαντες, φασι »
B δεῖν ὑμᾶς τὸ φαχθὲν εἰ ἢ δεινὸν εἶε σκοπεῖν, μᾶλλον δὲ »
τὼ γνώμιω καθ' ἣν ἔργασαι διαρθρᾶν ἓ προσίεσθαι, »
ἢ ἧς τῶν ἀφανῶν τεκμηίων ἢ οἷον εἰσόπιν χορηγή- »
τας, ἀναπλάττειν ταῖς ὑποίαις διεργασίαις ὑμῖν αὐτοὺς ἐν- »
πῦθεν προσεγεγεμμένω, ἓ τῇ σαφεῖ μᾶλλον τῆς βλάβες »
ἢ τοῖς ἔργοις ὑστοδιδεγμένῳ πιστύειν αἱρεῖσθαι. ταῦτα »
δ' ἂν τὰ σοφίσματα ἓ ἀρὸ τῆς δίκης πολλάκις ἐμθρυλ- »
λοιῦπε, παράγειν τὰς πλείστας ἠγνοῶτο εἰ τοίνυν ἢ πα- »
ρὰ τὰς ἀγῶνας τοιαῦτα προσθῆεν, γινωσκόντων, ὡ δι- »
καστά, ὡς ἢ Ρωμαίων, ὠδὲ δίκαιον, τὸ μὲν ἐμφανὲς ὕπο ἢ »
C ἀρκτον ἀδίκεμα παραλιπεῖν, ἀδίκους δὲ μᾶλλον αἰ- »
τίας ἄλλως αὐτοῖς μεμιχανεμένους ἐξαπανθῆναι. ἡ δὲ »
ἀνεκτὸν αὐτὸν, ὡς μὲν ἀπιατῶσι τὸν ἄνδρα ἐμῥῥὲ- »
θλω φασκότων, ὠφέλειαν δὲ μεγίστω ἐνθένδε τοῖς κοινοῖς »
πιποεῖθαι ἀράγμασι πραπωμένων. πῶς ἂν τοιαῦ- »
τα συγαῖν σφίσιν αὐτοῖς; ἃ πᾶς τὼ ἀράξει δεινὼ ἐκπο- »
καλοιῦπες, ἐπαινέσομεθα τὼ δράσαντα γνώμιω, ὡς »
τῶ σωιοίσοντος ἐσοχασμένω; πάλαι δ' ἀλλήλων ἐκπε- »
ασεμένω τυγχάνετ ὠφέλεια ἢ παρανομία, ὠμότης τε »
ἢ δικαιοσύνε, δυσκόπε ἢ ἁμείατα ἢ ὁμόσε χωρεῖν ἀ- »
πῶποτε πυρκόπε. εἰ δέ γε ἢ γυμλὼ τὼ ἧς τοιαῦ ἐξετα- »
σέος, φανήσονται ἢ ταύτῃ δύσκοι ἢ κάκιστοι, ὡς δὴ πᾶς »
Πέρσαις ἀρίστοτα βεβιωλδμένοι. ὥστ ὠδὲ Ρωμαίως ὀνο- »
μάζειν τόσδε τὼς μιαιφόνως προσήκει, ὠδὲ ὡς ἐμοφύλους »
D μὴν ὑνοίας διαπεπόνθασι, ὅτι μὴ καθάπερ λίαν ἐχ- »
θίστους, ἐπεὶ ἢ ὧδε τῇ κοινῷ τῆς φύσεως νόμῳ μεμεσι- »
μένοι τυγχάνετ, κἂν μήπω τῇ παρ' ὑμῖν γεγραμμένῳ τὸ »
pag. 112. » ἀυτί παλον ἢ ἀλλότριον, πῆς ἱρῆος γνωρίζεθαι χρέ, »
ὑ τῇ πορῥωπέρω πεπίαχθαι. ὁ δὲ, ὡς ἂν ἠδίκει οἱ δυσ- »
μῆες, ταῦτα πρῶτα ποιήσας, πολέμιος ἂν κεῖθείε »
δικαίως, κἂν συμπαρῇ, κἂν συστρατεύοιτο, κἂν ὡς ἴγ- »
γύπατα τῇ γένει σωῶπται. Ἀλλὰ δ' ὑ φίλον ὠδὲ βασι- »
λέα φασὶν ἀπωτοῦναι, πολέμιον δὲ μᾶλλον ἢ τύραννον »
ἢ τὰ Περσῶν ἐανυδαπότε· πρὸς τῶτο γὰρ ἐλπλακασι πα- »
ραυομίας, ὡς μηδὲ μᾶ δύασεν ἢ ἀείμβυον, ἢ περίεσπε τῇ »
ἐαλαίᾳ, μηδ' τεθνάτοι ἢ δεινὸν ἀπλλαχθαι, ἀλλὰ τὸν »
προδοσίας φθόγεν γραφὴν, ἔτε μηδὲν πλέον ἔξει τεκμῶ. »
E Πεῖος ἦτ μος ἃ παρ' ἡμῖν, ἃ παρὰ βαρβάρους ἐπαινέσειε »
ἂν ἀαπγελίαν ἐν ὑσίρᾳ τῆς κρίσιως γεγομένην, Κρηταὶ δὲ »
αὐτοὶ, ἢ δυσμῆεις αὐτοὶ, ἢ ἀατήγοροι, ἢ ἅμα πάντα κατα- »
σάντες, τιμωρίαν μὲν ἀνεξετάσεκτῇ μηδὲν ἁμαρτόντι προ- »
σέγαγον, ἐποίαν εἰκὸς ἰὼ ὑποκρῖν ἢ ὡς ἀληθῶς τυραννί- »
δος ἀλόντα· ἤκουσι ἢ νῦ, δίκη ὑπολογεῖδαι, κατακτείνοντον »
ἢ ἀδεσμένον· καίτοι ἐχρῆν αὐτὸς φεὶν ἀνελεῖν, ἵνα τοὺς αἰ- »
τίους ἐπιποίθοσαν ἡμφανῶς τὼ φρὸς αὐτὸν ἐγκάσαδαι »
δ' ἐκεῖνο, ἢ φρῶτος ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ μὴ νῦ κατηγορήμενος »
ἀττυκαλεῖν. εἰ δὲ τῶτο πᾶσιν ἐφέτας, τί δὴ ποτὲ ἄρα με »

Digitized by Google

» ἢ ἡμεῖς πίσδ᾽ ὡς μιαιφόνως αὐτοχειρίᾳ διαχρησάμεθα ; A
» παρὸν ἡμῖν πρὸς δίκην τυχὸν ἀγομένους, ἀντιπερίοιτο
» αὐτοὺς ἢ πεῖσαι τὰ παρ᾽ αὐτῶν πρότερον ἡμαρτημένα,
» ἢ τοῦτ᾽ ἐπιτρέπεσθαι δεινεύειν τὸ δίκαιον ἀνθημαρτάνεται.
» μᾶλλον δ᾽ ἡμεῖς ἐπὶ σαφέσι τοῖς πρὸ ὑπομένους χαλε-
» πήνατε, ὑφ᾽ ἡμῶν αὖ ὑμιὸ μέλλοντας πάσχειν ; ἢ τὰ δ᾽ αὐτόλε-
» γίας προσκόπτοντες χώρει. ἀλλ᾽ ἀδίκα πρὸς ἡμῶν ὑδὲ παρ᾽
» ἑτέρων τὰ πεῖσαι τολμᾶσθαι χρεών, εἰγε χῆ τοὺς πατρίους
» ὑμῖν νόμους πολιτεύεσθε. φέρε δὴ εἰ τοῖς βουλομένοις ἐξῆ
» τοὺς οἰκείους δυσμενεῖς ὅπως πως ἀδρόον ἀποκτιννύναι, ἢ
» τοῦτο πολλάκις γεγόνοιμεν μέχρι τοῦ ἐπ᾽ ἄπαυστον ἤδη τολ-
» μᾶσθαι προσωτέχθειν, πῶς αὖ ὑμῖν τὸ γὰρ κείνων ἀδίκως
» ὂν βεβαίᾳ ξυμμετρίᾳ, ἅπαντων δὲ ἀναιρύντων τὸ ἀναιρεμέ-
» νων, ἢ ἀντιπιβυλαῖς χρῆσθαι κατ᾽ ἀλλήλων θαῤῥοῦντων, B
» ὑκ ἂν φθάσοντες τὰς τιμωρίας ἐπάγοντες, ἀλλὰ ξυμφθαρεῖ-
» ται μὲν εἰκῆ τὸ ὁμόφυλον, προαφαιρήσει δ᾽ ἢ ἐξεπίστιος
» καιρὸν ἢ τῶν ἀντιδρώντων ἑκάστοις παρακομιδὰ καίνοι, τί δεῖ
» τὸν εἶναί φασιν, ὅστις ἐνὸς ἀνδρὸς ἢ τίνι πρόδοτι ξυμφθα-
» ρέντος, ἅπασι ἡμῖν τὸ συμμαχικὸν σωφρονίστερον καθεσή-
» ξοι, προδοῦ μὲν ὢν ὡς ἀληθῶς ἢ πλείοσιν ὅσων ὑπολλυ-
» μένων, εἰ ἢ μηδὲν ἕτερον τῶν φιλίμων τοῖς ἀγχιπόλοις προσ-
» γένοιτο, ἀλλ᾽ αὐτό γε τὸ τοὺς τοιούτους ὑπέχειν ἀρχαιότητος ἐ-
» χοι πρὸς ὕστερα εἰδέναι προδοσίας μηδαμῶς ὑποδιδεγμένης
» ἁρέσεσθαι τὰς ἀθρόον τ᾽ σφόδρα λογίμων ἢ τιτιμώρη), κα-
» θάπερ ξυφραινῶς ἐγνωσμένος, πῶς αὖ ὑμῖν ἐνθένδε τὸ συμ-
» μαχικὸν σωφρονήσει ; πῶς ὐκ ἂν μᾶλλον ἢ ξυλύσαιεν
» τὰ συγκείμενα, εἴγε κοινωνὸς ὑμᾶς ὑπάρχειν τῶ μιάσμα-
» τος οἱ ἠθέσε ; λογιζόμενοι, ὡς εἰ γε πρὸς τοὺς οἱ κειοτάπιος ὑ- C
» μεῖ ἢ σωφρονῆσαι φασὶν ἅπαξ μέτεστι ἢ δικαιοσύνης, χρὴ
» λῆγε αὖ βίᾳ μαι διαμενεῖτε πρὸς τὰς ἀδικογνώμας ἢ ὀθνείας,
» ἢ τ᾽ ἀφανεστάτης χρείας ὑ πειρατέρω γνωσζομένους ; ἀλλ᾽
» ὅτι μετειλήφατε τ᾽ βουλεύματος, ὅτι τῷ τότος ἰδίᾳ προσ-
» κείμενοι ἄγεσθε πρὸ τοῦ σύμπαν τ᾽ Ρωμαίων ἔθνος ἀναδρα-
» μεῖ ; ὅτι δ᾽ πάλαι περὶ ὑμῶν κρατήσασα δόξαι, ὡς ἄρα
» πίστοι τὰ ἤδη ἢ βέβαιοι ἀσθενέσκατ, ἢ δικαίως χρῆσθε
» νομίμοις, ἡ πόνῳ ἡσθῆναι κακοδαιμονία. πάνυ τοι δὴ ἢ
» ἠγώμεθα τὸ παρὸν δικαιότερον ὑπὲρ τ᾽ κοινῆς τῶ γένες ὠ-
» κλείας σωσθῆναι, ὅπως ἂν ἅπαντες ἀνθρωποι γνοῖεν,
» ὡς ἀδαμῶς ὑμῖν ἐῶ βουλομένοις τοιαῦτα τοῖς Κόλχις δεῖ-
» σαι ἢ βίαια πεπουθέναι. τῶν μὲν δὴ ἴσως ἰφ᾽ ἑκάτερα τ᾽ πολ- D
» λῶν φοτῆσιν αἱ γνῶμαι, ἢ τὰ τ᾽ δυαῖσιν ἐπ᾽ αὐλῆρ φέ-
» ρε) ξύμφ. ἐα δ᾽ τῆς, ὦ δικασά, κείσεις πάνυ ὅσον ἔπω
» διαθεωρομένων, γνῆσι) ἢ νῦν γνωσεμώτερον, ὡς ὑ προδό-
» τ᾽ οἱ κείνοι, ἀλλὰ σωφρονισαὶ τ᾽ ἀδικωτάτων ὄντες πιφύκατε.
» εἰ δ᾽ ἢ τοῖς λόγοις ὑποδοκεῖσθαι δοκῶσιν, ἀλλ᾽ ἔργῳ κα-
» πγορῆτες σφῶν αὐτ᾽ ὑποδείκνυται, ἢ τὸ παράλογον ἢ
» μιαιφονίας ὁμολογοῦντες. τὸ μὲν δὴ βασίλειον γράμμα
» παρεκλεῖσ) τοῖς στρατηγοῖς τάλλοις ἢ τὸ Βυζάντιον
» ἢ Γυβάζῳ, πείθοι μὲν τὸ πρῶτον, ἀνάγκῃ δὲ ἢ πρὸς
» ἀνάγκης, ὑσαττόμενοι δὲ ἐ βιαζομένοις, ὑποκτεῖναι δὲ
» μηδαμῶς, πρὶν αὖ ἐκείνους ἐς τελωτάτω ὑπὸ σφῶν ἀφιγ-
» μένους, τὰ πολεμίων δρᾶν προσχθεῖν. οἱ δ᾽ ἢ τοῦτα μὲν τὰ
» στρατηγοὶ παθεῖν ὧτες, μὴν ἄλλους ἐφειμένου αὐτοῖς ἀδίκως
» ἃ βούλοιντο πράττειν, παρακρῦμα τ᾽ δείλαιον ἀπωκτόνασιν, E
» ὅτι χῆ τὸ Βυζάντιον αὐτ᾽ γνῶναι προτρίψαντες, ὅτι μὴν
» ὥσπερ ἐπειθῶσι μετείναι γὰρ ἀνάγκην ἐπαγαγόντες, ὅ-
» τι τῶν ἀρχῶν ἐς πεῖραν τινα καταστάντες, εἰ πρὸ ὀρθοῦσ
» ξύμφ᾽ πράγματος ὀλιγωρήσει. καίτοι μεγαλαυχῶσι
» ἢ βρενθύονται ὡς τὰ βασιλεῖ δοῦπα διαπεσάντες, εἰ γε ἢ
» ἐκείνου πεμφθῶντες πιφήνασι γνώμαν, ψευδῆσί τε χρῆ-
» σθαι πρότερον χῆ Γυβάζῳ διαβολαῖς τετολμηκότες, ἢ τὰ-
» ναντία τ᾽ ὧν διατεταγμένων αὐτοπαγγέλτως ἐξεργασ-
» μένοι, ἢ τὸ δὴ πάντων παρανομώτερον, ὅτι τ᾽ πιστολὰς ἐ-

set vero illos, priuſquam ipſum interficerent, si modo accuſationibus ſuis fidebant, aperte in eom actionem inſtituere, primoſque in jus vocare, non vero nunc accuſatos recriminari. Si enim hoc omnibus licet, cur non etiam nos iſtos carnifices noſtris manibus interficimus, cum liceat nobis in jus forteſſis adductis recriminari contraq; objicere ipſis etiam mortuis quę antea ab ipſis fuerunt commiſſa? atq; ita conari probare, jore oos ſcelus ſcelere cõpenſaſſe? Multo enim gravius nos rebus manifeſtis antea perpetratis irritati, merito nos ulciſci poſſimus; atque ita contentio recte procedat. Sed neque a nobis, nec ab aliis talia patrati oportet, ſi modo ſecundum patrias leges vobis eſt vivendum. Age enim, ſi quibus libitum fuerit licuerit privatos ſuos inimicos ita confeſtim interficere, eoque ſæpius facto in infinitum creſcat hæc audacia, quo pacto tandem vobis libere intrepideque judicandi poteſtas integra permaneat? Cum eoim omnes & interficiant, & interficiantur, mutuaſque ſibi inſidias impune ſtruere audeant, neque vos ſupplicium de eis ſumere poteritis; quin potius tota gens contribulis temere eſt interitura, quæſtionniſque habendæ occaſionem præripiet malum ſemper malo vindicantium protervia. Atqui quid mali, inquiunt, ſi uno homine & quidem illo proditore interfecto, omnes nobis belli ſocietatate conjuncti moderatius ſe geranc? Proditoribus itaque etiam quamplurimis e medio ſublatis etiamſi nihil aliud utilitatis ad interfectores redeat, ipſe tamen talium interitus abunde ſatis per ſe eſt fructuoſus. At vero ſi proditione neutiquam demonſtrata, confeſtim vir aliquis maximi nomioris e medio tollatur ſuppliciooque afficiatur, petinde atque aperte deprehenſus, quo pacto vobis ſocli hinc moderatiores reddantur? Immo vero quo pacto non potius pacta conventaque diſſolvant ſi vos participes tanti ſceleris exiſtiſſe putarine? reputantes quod ſi erga intimos conjunctiſſimoſque vobis adeo ſitis inbumani atque iniqui, nullo etiam modo conſtantes ſitis futuri erga alienigenas & exteros, & neceſſitate tantum ita poſtulante, non ultra, notos. Ceterum vos neque nefarii illius conſilii participes fuiſtis, neque piaculare ſcelus, quod privatim illis inſedit, univerſam Romanorum gentem involvit, neque veterem illam de vobis opinionem, quod nimirum fidi conſtantesque ſitis æqui iſſimiſque legibus utentes, horum nefaria malignitas infringet. quin potius ita nobis perſuademus, veſtrum hoc tribunal pro communi gentis gloria conſtitutum; ut univerſi homines intelligant, vobis neutiquam volentibus factum ut Colchis adeo atrox injuria ac vis inferretur. Nunc enim ſortaſſe in utramque partem ſententiæ multorum vergunt opinioneſque fluctuant; ex tuo vero, o judex, judicio, hiſce jamjam necatis, magis etiam nunc perſpicuum fiet quod non amicorum veſtrorum proditores ſed delinquẽtium caſtigatores eſſe conſueveritis. Tametſi enim verbis cauſam ſuam defendere videntur, reipſa tamen ſe ipſi accuſare coarguuntur, & cædis abs ſeſe commiſſæ indignitatem fateri. Regiæ enim litteræ mandant præfectis militiæ ot Gubazen Byzantium mittant, primo quidem fuadela utentes, nbaudientem vero & neceſſitati reluctantem cogetent; nulla tamen ratione interficerent, donec aperta defectione facta hoſtiliter agere cœpiſſet. Hi vero quum neque præfecti militares eſſent, neque alioqui eis liceret quæ liberet facere, repente miſerum trucidarunt, haudquaquam ut Byzantium iret hortati, quum ne modicam quidem vim ei ut renitenti intuliſſent, neque prius tentaſſent in aliquo tandem modo mandatum regis contemneret. Gloriantur interea illi & jactitant, ſe Imperatoris mandatas executos, cum potius illius voluntatem contempſiſſe

Edit. Paris. pag. 111.

» deprehendantur, falsisque criminationibus
» Gubazen onerare non sint veriti & contractia
» abiis quæ recte mandata erant propria auctoritate in eum decernere; & quod quidem omnium est iniquissimum, neque litteris
Edit. Paris. pag. 113. » Imperatoris offensis, ut cognita ejus voluntate quid facto opus esset statuerent. Quo pacto igitur non illorum scelus quodvis necis aut supplicii genus exuperate censuerimus? Iojustia enim cuivis alteri illata, res est fugienda vetitaque legibus, præcipue si amicum & benevolum quisque frequenter peticula pro sociis adierit contingat esse eum, qui injusta est affectus. Quis enim est qui Persicis opibus omnibusque rebus oblatis benevolentiam erga vos commutavit? quis, qui Chosroïs amicitiam aspernatus, apud quem facilis ei ad summas divitias aditus patuisset, minore apud vos loco esse maluit? quis antea regione vestra longissimo tempore a Medis oppressa, cunctantibusque adhuc vestris auxiliis, confestim mutatis tantisatisque sedibus altissima Caucasi juga insedit, atque ibi serinam potius quamdam vitam agere sustinuit, quam hostium munificentia domum reversus molliter & delicate vivere? quis tandem ille, cui nihil adeo erat arduum & grave, quod, si vestra cauta tolerandum esset, reformidaret? Gubazes (o leges, o justitia) ille inquam Gubazes defectionem ad Medos tentans, ille tyrannus, ille Romanorum proditor; & cæsus est a Rustico & Joanne adeo nefariis abjectisque hominibus, vir rex ductus: qui etiam si revera ejusmodi crimini fuisset obnoxius, non tamen illum statim ab his e medio tolli opottebat, sed potius ut reus peractus cunctantium a communi Romanorum pariter & Colchorum Imperatore, utpote maximo omnium qui eminentissimo, merito supplicio afficeretur. Verum quum nulla illis legitima hujus cædis perpetrandæ cauta fuerit, sed potius vetanum quoddam odium ex invidentia eorum co mali eos provexerit, vetisimiliter recto consilio & moderatæ cogitationi, ejusque quod maxime conducibile esset cognitioni nullum tempus reliquerunt, sed soli animo superbia elato odioque flagranti habenas laxantes, omnemque permittentes libertatem, quodque multo ante tempore præmeditati erant & parturierant hoc pacto veluti aliud ageotes sunt exacuti, adeo ut neque præsentis temporis statum observarint, sed ne cogitarint quidem. Adeo enim difficili bello premente prudentium vitorum etat etiam peregrinas neque adhuc notas nationes sibi humanitate conciliare. Hi vero etiam eos qui jampridem erant conjunctissimi Romanis debellare maximi fecerunt; & quidem, quantum in ipsis situm est, hostibus dediti fuimus, insidiamur jam olim amicissimis: regio nostra Persarum est, & patria sustituta prorsus abolira; quanta seditionis atque tumultus loretstini futiosa indicia? Quocirca quum hæc *pag. 114.* » omnia ita se habeant, & res nostræ adeo omni ea parte sint collapsæ, ita digna si quæ cogitati possint supplicia istis sint inferenda. Si enim etiam nos fidi erga Romanos & constantes fumus, non est tamen æquum, Judices, ut hi lenitate nostra abutamur, mimusque aliquid patiantur quam facinotis attrocitas postulat. Cum vero accusatores ita criminationem suam petegissent, Colchorum copiæ (eo enim convenerant) verborum enuntiationem non satis exaudite poterant, neque seotentiarum pondera: tem ramen ipsam intelligentes, cujus causa singula in medium erant producta, decettantibus ipsis animi propensione collaborabant, eosdemque quos accusatores gestus præ se ferebant, atque ita animis affecti erant, prout illi vel fiduciam vel commiserationem vultu exptimebant. Ac deinde ubi dicendi finem fecissent, statim hi, restitante nonnihil judice & consultante, taelte incusabant, moleste que se-

A πιδείξαντες, ὥστε τῶ ἐγγεγραμμένων γραδίτων, τὸ φρακτίσιν ἐλθεῖν. πῶς ὢν ὁ παντὸς ἀληθῆ καὶ τιμωρίας ὑπέρτερα πάσης τὰ πτολμήματα δόξειεν αὖ; Ἀδικία δὲ καὶ ἀσεβὲς ἄλλο τι γενόμενον, φαῦλόν τι καὶ ἀπεριμάχητον, μᾶλιστα δ' εἰ φίλον καὶ ἀδύνατον, καὶ πολλάκις φρουκεχιδδωκότα τῶ πέλας εἶναι συμβαίνη τῶ ἀδικημένου. Τίς δὲ ὁ τῶ Περσῶν πλοῦτος καὶ τῶ φρουκεχομένων ἁπάντων, ὃ φρὸς ὑμᾶς ὠθούμενα ἅμα ξάμβους, τίς ὁ τῶ Χοσρόου φιλίαν ὑπερβάλλων, καὶ παρὰ ἐκείνου φρὸς μείζονα εὐδαιμονίαν χωρῆσαι, τὸ παρ' ὑμῖν ἵλαττον ἀγαπήσας; τίς ὁ φρότερον τῶ χώρας ὑπὸ Μήδων ἐπιπλεῖστον χρόνον πεπιεζομένης, καὶ τῶ παρ' ὑμῶν ἐπικουρίας ἐτι μᾶλλον σης, μεταχὺς ἀθρόον καὶ μετοικεσία μὸς ἐπ' αὐτὰς δὴ πω τὰς ὑπερβολὰς τῶ Καυκάσου, ἐνταῦθά τι θυμιώδη τὰ B δίαιταν μᾶλλον ὑποσὰς μενοῦνα, ἢ φροσκαίμβος ἂν τῶ προλειμῶνα φιλοφροσυνῶν, καὶ καταβὰς οἷ κοι μένων ἐς ἔσπαθείαν; τίς δ' ἂν ὕτος ἐκεῖνος ὑμηδὲν τῶ δεινῶν ὧν τι παθὼν ὑπὲρ ὑμῶν ἴδοι κατορρωδήσας, Γυβάζης ὢν νόμει καὶ δίαια ὁ μηδίσας, ὁ τύραννος, ὁ τὰ Ρωμαίων ἀπαπαρόμενος καὶ τέθνηκεν ὑπὸ Ρωμαίων τι καὶ ἰωάννη, βδιλυρῶν ὕπνω καὶ ἀπατεώνων ἀνδρῶπων, ἀνὴρ βασιλικὸς· ὑπὲρ ἐκ τοιούτων μὲν τῶν ὡς ἀληθῶς ἐπικλήματος, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τύπων τοιούτων αὐτὸν ἐχρῆν ἀνηρπάσθαι, ἀεὶ θέντα ἢ μᾶλλον χελαίτερον ὑπὸ τ κοινῶ Ρωμαίων τι καὶ Κόλχων βασιλέως, ἄτε δὴ μείζω καὶ τῆ παντὶ κρείττονος, φροσηκόντως τιμωρηθέντα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τούτης δὴ τ μιαφονίας αἰτία μὲν αὐτοῖς ἐνδοC αος οὐχ ὑπλῆ, δυσμένεια δὲ μᾶλλον παράλογος ὑπὸ βασανίας εἰς τοῦτο κακῶ προηγμένη, εἰκότως ὠβυλίᾳ μὲν καὶ λογισμῷ σώφρονι καὶ τῆ τῶ συμβεβηκότος ἐπιγνώσεως δίκαια παρῆκαν ἀεροῦν, μόνῳ δὲ τῆ ἀνθαδιαζομένῳ τ ψυχῆς καὶ χαλεπαίνοντι πολλῶν παρ' ἡμῶν αὐτομολία· καὶ τὸ μεταξὺ ἐκ πλείστων ὠφελημένων ὕπο πάντας ἐκ τῶ παρόντος χρόνου φυλάξαθαι, μήτε μὴν ἡμᾶς ἡμεληθῆναι. Πολέμου δὲ τοσούτου πειρασμένος, ἐμφρόνων μὲν ἀνδρῶν ἔργον αὖ καὶ τὰ ξένα καὶ ὕπω γνώσεμα τῆ ἰθνῶν φύσεις φροσάγεσθαι. οὗτοι δὲ καὶ τὰς πρώην οἰκοπάτας ἐαπολεμῶσαι Ρωμαίους περιπλέξω πεποίκασι), καὶ τὸ γ ἦκον εἰς αὐτὸς, φροσκεχωρήκαμεν τοῖς ἐναντίοις, ἐπιβυλεύομεν τοῖς πάλαι φιλάτοις ἢ χώD ρα Περσῶν, τὰ πάξ ὧν νόμιμα φρῶτα πάντα συμβέβηκεν ἀπ' ἀτεχνῶς ὁπόσα γε σπως τε καὶ παραχῆς ἐμφυλίας γνωρίσματα μαιώδη, ἐκεῖνα ὡς τῶν ἁπάντων ἐργῳ προειλόμεθα πάντα χόθεν ἡμῖν τῆ πραγμάτων διαρρύσεως, ὅπω ποιὰς ἀξίας αὐτοῖς, εἴπερ ἄρα καὶ εὑρεῖν ἔτεσιν, ἐπάτιον. εἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς πίστει φρὸς Ρωμαίους καὶ βίβαιοι τύγχάνομεν ὄντες, ἀλλ' ἀ δίκαιον, ὦ δικασταί, τ ἀμετέρας ἐπιστείας πάντ' ἀπόβαθαι καὶ πτόν τι παθεῖν, ἀναθόσον ἀ τῶ ἐγχειρήματος βύλεται φύσις. Οὕτω δὲ τῆ ἀπατεώρων τοῖς ἐπικλήμασι χρησαμένων, τὰ πλῆθη τῆ Κόλχων (αὐτὸ γὰρ συνέθροιστο ἐπάκων μὲν ἀ μᾶλλα ἠδυάστο τῆς τῆ λόγων ἀπαγγελίας, ἢ τῆς τῆ σωμάτων δεινότητος· ὅμως δὲ τὸ χῆμα γιγνώσκοντες ἐφ' ὧπερ ἔαστα ἐτύγχανεν E προηγμένα, ἀγωνιζομένους τ αὐτοῖς ἐτι συμφόχθον τῆ προθυμίᾳ, καὶ συμπερικηγοντο ταῖς μεταβολαῖς τ χημάτων. ὕπω τι τὰς ψυχὰς διέκειντο, ὡς αὐ αὐτοῖς ἐκεῖνοι φρονήματος ἔχειν ἢ εἶκτο ἠθέλκειν. καὶ ἐπειδὰ τὰ ῥητορεύειν ἐπέπαυντο, αὐτίκα εἶχε, ἐπιχόντος βραχὺ τὰ δικαστὰ καὶ βυλευομένου, κατεμέμφετο πσυχῆ καὶ ηγανάκτουν, ἅτι δὴ μὰ Δ' Θὺς οἱ ἐναντίοι ἀηρίωντο. τὰ δὲ παρακελευσαμένων καὶ λέγειν αὐτοῖς ἅττα αὖ ἐθελήσαιεν, τότε δὴ καταβοᾶν ἐς τὸ ἐμφανὲς ἵεντο, καὶ ὑδυσπετοδορύζεσ, καὶ ὑδὲν ἢ φανὲ ἐς τὸ σαφέστερον διηκείνετο. ἀλλ' οἱ πρὸς τὸ κατηγορεῖν τετραμμένοι, ἢ χερσὶ ἀσπαπαύοντες, ἀνέκοψαν τῶ πεφαιτέρω φερὰν τὸ θορύβω. καὶ τοίνυν σιγῆς γε-

γενο-

γενήσεσθαι, παρελθὼν ὁ Ῥούφικος ἐς μέσον, ἅμα Ἰωάννῃ τῷ
ἀδελφῷ, ἔλεξε τοιάδε. Μετὰ γὰρ μὲν ἀμέτερα ἀγῶνα καὶ
πολέμους οἷς τὰ ναυτικὰ τῶν τῆδε δυνατώτατα ἐκράτησε κ
τύχας δέων μεγίστων γερῶν ἀπόνασθαι, πάρεστιν θαπεῖ-
τα φιλοξένοις δίκαι πλὴν ἀλλ' ἄδικος ἀμέτερ ὁ ἀγὼν κατα-
φαίνεται καὶ πλείστοις ὅσοις μεγαλαυχίας γενήσεται ὁ ἅ-
πασι γνωσιμώτατος, ὡς μόνοις ἀμῖν δίδυσται τὸ φρονό-
τατον ἀνδρα καὶ τύραννον ἀπολωλέναι· καὶ τὰ βασιλέως φρύγ-
ματα τὸ μέρος ἡμᾶς ἔσεσθαι· ὥστε εἰ καὶ τὸ δεύτερα συμβαί-
νοι, στέρξομεν ἂν καὶ ὡς ἀσμένοις καθάπερ νι φρονίμοις καὶ ἀν-
δράσι τὸ ἀνιαρὸν καὶ ἀναγκαιότατον· καὶ οἱ γὰρ ἀπόμεθα,
κἀλλιστον τῶν πρὸς δυσμὰς ἱδρύσεον ἔχοντες, τὸ γεγονὸ-
σκειν ἐν ἀμῖν αὐτοῖς, ὡς τὰς Ῥωμαίους κρατοῦντας ὑπὸ τῆδ
Κόλχων καπαλιοὶ παιδὸς, καὶ ὅπω παρ' ἑτέρων ἀφορμὰς
μόνος. εἰ μὲν δὴ Περσικὸν ἦν τὸ παρὸν δίκαστήριον, καὶ παρ'
ἐκείνοις ἐκείνομεθα, πάντως ἂν ἀμῖν ἀρτίως τὰ προσή-
δεα τῆδ εἰργασμένων, καὶ δεδίεναι παρῆν τὰς ἐλέγχας, καὶ
δεδεγμένοις τυχὸν ἔξεστιν ὁποίοις ἂν καὶ χαιρίσμεθα
λόγοις ὑπὸ δίκαιαῖς πολεμιωτάτοις, καὶ τῆ φραχθέντι
λίαν ἀχθομένοις τῆ τῶς ἐλπίδος ἡμαρτηκέναι. Ῥωμαίοι
δὲ ἀνδρες ἔφυτες, τίνος ἂν χάριν ἀμῖν τὸ γεγενημένον
ἀπαρνηθεῖν, νὶ δὲ καὶ ἀπολογεῖσθαι χρεὼν παρ' ὑμῖν
αὐτοῖς, καθ' ὧν ὑμᾶς δὲ πεποιήκαμεν ἢ τύραννον ἀνελόν-
τας; ᾧ γὰρ μεταδοτέον αὐτοῖ τῶ σεμνῶ τ βασιλείας ὀνόμα-
τος, ἀλλοτριωτάτω ἔφ τῆδ ἔργων φανέντι· αἴτιος μέγα
κακὸν ἀπεργάσασθαι τοῖς κατηγόροις, καὶ δεινὰ τιτολμᾶσθαι φασιν,
ὡς δὴ βασιλέως ἀπημέτου χάριν ἐν τῆ ὄψει τῆ τῆδ χλε-
μυδίφ, τῆ τοῖς ἐκτὸς φανομένοις ἐγκαλλωπίσμασι παι-
τέων φροσήμεον ἢ ἐπαυρεῖσθαι· ἀλλ' ἔνδα τὸ δίκαιον ἐπερ-
γόν, τῆ τῶ φρονίμου μὴ ὑπερφρονεῖν τὸ ὠφέλιμον, καὶ
μόνοις τοῖς καθιεῖσιν τὸ φρόνημα τ ψυχῆς ἀναμετρεῖν τὸ.
εἰ μὲν οὖν τοιοῦτον ἀπεκτόναμεν ἄνδρα, παράνομα τολ-
μήκαμεν, ἔνδικος ἡ κατηγορία, εἰκότως βίαιοι τῆ ἀλαζό-
νες τῆ μιαφόνοι παρὰ τῆδ Κόλχων ὀνομαζόμεθα. εἰδὶ τύ-
των μὲν ὡς πορφυρᾶτα τοῖς ἔθνεσι ἀπέκεισο, μίτρεον δὲ
ἰδὸν ἐν αὐτῆ βεβυλλιμένον, ἀλλ' ἢ τοῖς Πέρσαις καθ' ἡ-
μῶν λαθραίως ἐπάγειν, καὶ καταφρᾶσθαι τ χώρας ἐκεί-
νοις, πῶς ἂ μᾶλλον ἐχρῆν φθάσαι τ τῶ δεινῶ καιρὸν τῆ
φροτερήματι, ἢ τ βασίλειον στολὴν αἰδεῖσθαι, ὑπὸ τοῖς
πολεμίοις γενέσθαι; τοῖς δὲ κίνδυνόν τινα μελετῶμεν
ὑπὸ τ φρονεῖσθαι, ἐνὸν μὲν ἐκλιπεῖν τὸ παραυτίκα τ
ἐπιβυλὴν, καὶ τὸ παρὸν ἀμωσγέπως παρακρουσαμένους
σχολαίτερον ἐν ὑσίρῳ τοῖς φρονιστῆσιν ἁρμόσασθαι,
πολλὰ ὠφότης φροπιφέρειν τ τιμαῖσι, καὶ μὰ μᾶλλον
ἁρπεῖσθαι τῆ τ ἀκροβυλίου τυχὸν ἐξουσίᾳ. ἐνθα δὲ
τῆ βεβυλλιμένων εἰς ἔργον ἀχθέντων, ἰδὶν ἔτι λείπεται
φρὸς ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἄρδιον δ' ὃς ἅπαντα αἴχεται,
σωναφαιρεμένων τῆ κοινῆ σωτηρίᾳ καὶ αὐτῆ δὴ πᾶ τ ὑπὲρ
τούτης ἐλπίδων, ἐπαύθα τὸ πάχος αἰρετὸν τοῖς ἴμφροσι,
καὶ ὅπως μαθὲν ἐστὶν τ ἀνοήτων πείσοντας παρασκευα-
στέον εἰ τοίνυν καὶ ἔβρᾶχείς σοι κατήγοροι, μίασμα βοῶν-
τες καὶ ἄγος καὶ μιαιφονίαν, καὶ τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν ἐκ ἀ-
γαθοῦντες τὸ γεγενημένον, καὶ φρὸς μόνον τὸ φραχθὲν ἀφο-
ρᾶν ἐκβιαζόμενοι ἀλλ' ἀσὸν, ὦ δίκαστὰ μνήμην ποιεῖσθαι
τ φρονηρξάντων τᾶς αἰτίας ἀναθεωρεῖν, δι' ἃν ἐπὶ τ
φραξὶν ὡρμήθημεν, καὶ τῆ δ' ὁλόγῳ τ ἐγχειρήμασιν τὸ δ' ὕστε-
ρὸν ἔφεγγυήσειν τ γενόμενοι ἐπὶ καὶ πολλαχῆ καὶ τᾶς πόλεως,
ἀγύρτας νυκὸς τυχὸν ἢ καὶ λωποδύτας, ἢ καὶ ἄλλο τι τ ἀνοσί-
ων ἐπελαμβανόμενοι ὁρῶντες, νῦν μὲν τ κιφαλᾶς ἀφαιρου-
μένους, νῦν δὲ τὰ πόδ' ἔφ ἡμερουμένους, ἐπὶ τ φανομένῳ κατη-
γορῶμεν, καὶ ταῦτα λίαν ἀπάνθρωπον εἶναι δοκῶν, ἐδὲ τοῖς
ἄρχουσιν οἷς τὰ τ τιμαρῶν ἀνῆται, πῶς ἡμεῖς, ἐκα-
γοῖς αὐτοῖς καὶ μιαροῖς καὶ κακοδαίμοσιν ὑποκαλοῦμεν; ἀλλὰ

Agathias.

A rebant adversarios non statim ad necem rapia
Mandante vero judice ut & illi quæ vellent pro
sese dicerent, tamaperte reclamare cœperunt,
& jam submurmurabant, vocesque ipsæ jam
manifestias exaudiebantur. Sed accusatores,
silentio manibus indicto, majoris tumaltus an-
sam præciderunt. Silentio itaque facto, progres-
sus in mediam Rusticus, cum fratre suo Joanne,
in hunc modum verba fecit: Mutavit nobis
fabito, Judices, & in contrarium vertit consi- » Ortio Apolo-
liorum nostrorũ ve eotum Fortuna; eumq; ma- » getica interse-
xima nobis præmia sint debita, capitria accersi- » ctorum Gabi-
mur. Verum enimvero jucdidissimũ nobis hoc » nae.
certamen judiciale videtur maximeq; glorio-
sum; fiet enim omoibus perspicuum, solis no-
bia hoc deberi quod homo proditor & tyran-
nus sit interfectus, & Imperatoris nostri res
B ex parte conservatæ; adeo ut etiamsi mori
nos contigerit, libentes etiam ita simus am-
plexuri gelati amicum & voluntarium id
quod est acerbum & coactum, eoq; fruemur,
pulcherrimum hoc ad alacritatem tranquilli-
tatemque animi viaticum habentes, conscire
nobis ipsis quod Romanos adhuc in Colchos
imperium obtinentes reliquerimus, neq; illud
ipsis ab aliis ereptum. Si enim Perficum esset
istud tribunal, eorumqua judicio nobis stan-
dam esset, omnino nobis negatione eorum
quæ facta sunt foret opus, extimescendæque
essent probationes; magnopere etiam labora-
remus quibus verbis eas refutaremus apud ju-
dices inimicissimos graviterque hoc facto of-
fensos, quia spe sua essent frustrati. Cum
vero Judex sit Romanus, quam ob causam a
nobis factam negetur, aut quid opus est excu-
C sare apud vos id, quo ipso bene de vobis sumus
meriti, qui tyrannum interfecimus? Neque
enim tribuendum ei est venerandum Regis
nomen, qui ab eo alienissimus re ipsa est de-
prehensus, quantumvis clamitent accusato-
res, & atrox a nobis facinus perpetratum di-
cant, utpote Rege interfecto. Oportet enim
non sceptro & chlamydi exterioribusque or-
namentis hanc appellationem tribuere, sed
ei qui justitiam exercet, & cupidi rariibus fais
modum non excedit, cogitationesque suas so-
lo honesto meritur. Quod si iraque talem vi-
rum interfecimus, contra leges fecimus, ju-
sta est accusatio, meritu violenti superbi &
sicarii a Colchis appellamur. Si vero illius
moresab hisce virtutibus quam longissime a-
berant, nihil vero moderatum animo agita-
bat, sed vel ut Persas in nos clam adduceret
D eisque ditionem nostram proderet, cur non
potius oportuit imminentis mali occasionem
hoc præclaro facinore ante verrere, quam re-
gium habitum verendo in hostium potestatem
veoire? Qui enim periculum aliquod a quo-
piam præmeditatum præsciverunt, quumque
prorsus possent insidias declinare, & præ-
sens differimeo acunque propulsando cun-
ctantius sese lo posteram adversus eventa
comparare, magnæ crudelitatis fuerit multo
ante iis supplicium ioferre, & non potius con-
tentos esse facultate quam habent insidias
contrarlis insidiis propulsandi. Ubi vero ma-
chinationibus jam in actum deductis nihil ad
remedium sit reliqui, sed jamjam omnia pes-
sum eunt, sublata una cum communi salute
omni etiam ejus spe, ibi tum prudentibus vi-
ris acceleratione est orendum, & ne irreme-
E diabile aliqnod malum accipiant præcaven-
dum. Etiamsi itaque disrumpantur accusato-
res piacubare scelas vocantes & latrociniam,
aliisque id genus appellationibus plane tragi-
cis factum atrocius reddentes, idque summa
vi agentes ut ranrum ad oudum factum respi-
ciatur: tuum tamen est, o Judex, præceden-
tes causas accurate expendere, quæ nos ad hoc
factum impulerunt, & ex facti æqualare animi
nostri rectitudinem cognoscere. Siquidem
quum passim per civitates impostores quos-
dam & fures aut qui aliud aliquod scelus per-
perraruut videmus modo capite truncari, mo-

Edit. Paris. pag. 315.

Regem non facunt regia insignia, sed justitiæ cultus.

Forum ſupplicium apud veteres.

do pedes diſcindi, ſupplicium ipſum quod oculis noſtris cernimus non incuſemus, quantumvis inhumanum atque etrox videatur, neque eam ob cauſam magiſtratui ejuſcemodi ſupplicia irroganti indigna mur, piaculares & oeſerios eos vocantes: ſed cum quæ ab illis perpetrata ſunt conſideremus, quodqua ſcelerum ſuorum pœnas luerit nobiſcum reputamus, gaudemus ea crudelitate. Neque enim fruſtra ſupplicium eſt adinventum, ſceleribus nequaquam ceſſantibus. Interfectus itaque eſt e nobis Gubazes. Et quid mali, ſi hominem proditorem & hoſtem interfecimus? Atqui hoſtis eppellationem recte interpretantes accuſatores, non ei qui remotiſſime ſit diſſitus convenire ejunt, ſed eoivis etiam populeri qui hoſtibus gratificari ſtudeat: quam quideio opinionem etiam nos optimam conſumus & veriſſimam; quippe quæ rei ipſius naturam attingant. Quam itaque utriſque noſtrum hæc ſeotentia probetur, age hoſtem fuiſſe Guhazen hoc ipſo ergumento utentes demonſtremus. Hoc enim demonſtrato, etiam jure cæſum eſſe ipſum una perſpicuum fiet. Univerſa itaque perpetuo barbara natio, etiamſi Romanis ſubdita ſit, animo tamen ab eis elieniſſimo diſſite, & legum diſciplinam etque ordinem gravate ferens, ad novas res mollendas turbaſq; eecitandas ferri cõſuevit, & placidiſſime quidem inter ſeſe, dum eliis ſubeſt, vivere neutiquam perſeverat, quio aliquod crimen incurret. Quod quum ipſis ſit impoſſibile, nationes ejuſdem ſecum inſtituti, & quæ quem pro aime ad eorum mores eccedant ſibi edjungere ſtudent. Porro Gubazes etiamſi hiſce vitiis eſſet obnoxius, quod & barbarus ortue ſit, & communi nationis infidelitare leboret; ſitum etiam odii advertus nos conciperet, ut id nequaquam diutius tegendum cenſerer, ſed e cõtrario io apertum producendam, exercendamq; re ipſe hoſtilitetem, quam tandiu impactam animo ſuo latentemq; geſſeret. Nobis enim alleborantibus & oullum non periculum ſubeantibus ne hoſtibus quicquam omnino ex animi ſententia ſuccederet, ipſe domi ſibi cum barbaris ſuis deſidendum cenſebat; longiſſi. neque a laboribus bellicis ebeſſe. Obſervabat tamen accurate preſſiorum motus, quo tenderent. Si quid igitur præclare e Romanis eſſet geſtum, & ſtrenuam veriſſimamque victoriæ laudem reportaſſent, ipſe boſtilem ſuum invidumque enimum declarans, mordaciter comicum io morem irridere & rerum geſtarum ſplendorem ac dignitatem offuſcare nitebatur, ridiculi cœpti ridiculum eventum appellans, quique non ipſorum fortitudini ſed fortunæ remeritati deberetur. Sicubi vero forteſſis lapſi fuiſſemus (qui enim fieri poſſit ut res humanę oon io contrarium vergaot, ſed perpetuo io uno eodemq; ſtera permaneant?) .um iſte tamquam ultroneus quidam eventuum judex, fortunam quidem ſtatim, perinde ac ſi eventus rerum eb ea non penderent, culpa omni liberabat: hoc vero fiaum ei decretumque manebat, nullam eliam eſſe cauſam rei parum bene e nobis geſtæ, præter ſolam enimi mollitiem, menuum imbecillitatem, & conſiliorum ſtoliditatem. Forrunæ enim murebilitatem, inconſitaotiem, & temeritatem & elia quę nobis contumelioſe objiciebat, hoſtibus nequequam adſcribebat, tanquem hiſce de cauſis, occeſione ita oblate, nos ſuperaſſent. Hæc itaque illic proclamabat, & ſignificabat non ſolum Perſerum exercitibus, quibus quidem ille etiam ſingula & elaborabat & perficiebat; ſed nunţii ſtetim eb ipſo emiſſi id perſerebant in Iberiam in Alanos, Suſanorum nationi, barbaris ultra Caucaſum habitentibus, quique ultre hos, & his ipſis adhuc ſunt ulteriores, & ad omnes, ſi obiri potuiſſent, orbis terrarum extremitetes mittere non deſtitiſſet. Nuntii ſumma hæc erat: Romeoi imbelles, & e barbaris ſuperentur. Atque bis quidem in rebus ſtudium ille ſuum collocabat, non ſolum ut univerſam Romaoorum nationem contumelia efficeret, (temeſi etiam hoc greve eſſet, & valde manifeſtum hoſtilis enimi ergumentum) aliud vero quiddam longe majus hoc ſuberat, lo quo

Edit. Pariſ. pag. 616.

Hoſtis quis dicendus.

Barbari novitatis ſtudioſi.

pag. 817.

A τὰ πρόπαρ παρ' ἐκείνων πτολμώμενα λογιζόμενοι, ᾗ οὐς πουηρός τίνων ἢ ἀδικημάτων ἐμνησθήτης, ἀδόμεθα τῇ ὠμότητι· ὃ δὲ εἰαᾶ τὸ κολάζον ἐξεῦρηται, ἢ ἁμαρτάνοντος ἕνεκα παυσόμενα ἀφῄρηται τοῖνυν ἀφὸς ἡμᾶς ὁ Γυβάζης ᾗ τί δεινὸν, εἰ φονέα τὸν ἄνδρα ᾗ πολέμιον ἀπεκτείναμεν; ᾗ τοι ἢ δυσμενῆς ἐπωνυμίαν οἱ κατήγοροι διδυκεμόσαντες, ὑπ' ἢ πορφύρεον τὸ χθὲς ἐφοίνιον φασίν, ἀλλ' ὅτῳ ἂν εἰ ᾗ ὁμοῦλος ᾖ, τὶ τῆς ὑναντίας μεχαρμένα ἀπωδάζοντ' ᾗ ᾗ δὸξα ᾗ ἡμεῖς ἀρίστην ἠγήμεθα, ἓ ἀληθεστάτην, ᾗ οἷαν, ἢ τῶ πράγματος φύσιως ἐσχάδαι. ἀκὴν ἐκατέρας ὕπως ἀρέσκοι, φέρε πολέμιον ἀποδείξωμεν ἢ Γυβάζην τῇ δὸδότι χαίμενοι τιμωρίᾳ. τὸτο δὲ ταύτη ᾗ δὶ δείκνυμι τάδε, ᾗ τὸ δικαίως αὐτὸν ἀιρηθῆναι συναναφαίνεται. ἅπαν μὲν οὖν ἀεὶ βάρβαρον φῦλον, εἰ ᾗ κατήκοον τοῖς Ρωμαίοις, ἀλλὰ τῇ τῆς γνώμης ἀλλοτριωτάτῳ διεπικῶς ᾗ τῇ τάξει τῇ νόμων ἀχθόμενον, ἐπί τὸ νεωτεροποιὸν ᾗ παρακῶδες φέρεσθαι πέφυκε· ᾗ ἄδικα μὲν ἀρ' ἑαυτῇ βιοῦν ἄζηπλοίη μηδαμῶς ὑφ' ἑτέρας τετόμβαι, ὡς μηδὲ ἀδικεῖσθαι· δ' ὑπ' ἐκείνοις ὑπάρχειν εἰδὲ τὸ μὰ δίκαιον τι, τὸ γῶν τοῖς ὁμοδίαιτα ἢ ἐθνῶν ᾗ μᾶλλον τοῖς οἰκείοις πλησίαζοντα ξόποις ἐπάγεσθαι φιλοῦν πεφύκασι. πλὴν ἀλλ' οἱ ᾗ τὶ τοῖς ἀπεχθὲς ἦ Γυβάζης ὑπῆκτο τοῖς πάθεσι, τῇ βαρβαρίς τι πεφευέναι, ᾗ τὸν κοινὸν τὸ γένος τοσοῦτον ἀπιστίαν, ὁ δὲ ᾗ πρὸς τὸτο ταχίας ἐχώρει εαὐ ἐμῶν, ὡς μικέτι ᾖ λανθάνειν οἰόμενος δεῖν, τὰναντίον μὲν οὖν ᾗ πρὸς ἔργον ἄγειν ἐπείγετο τὸν φανερὸν ἐπιγέγαι τοῖς τῇ νῶ ᾗ ὑποκρινομένοις δυσμένειαν. B ἐμῶν δὲ ξυνομένων ᾗ πάντα κινδύνων μετιόντων ὡς ἂν τοῖς πολεμίοις μηδὲν ὅσιον ἢ κατὰ γνώμην ἐκβαίη, αὐτὸς εἰ μὲν ὑπὸ δεῖν σὺν τοῖς ὁμοβούλοις, ἓ πολλῷ τὸ μὲχθεῖν ἀφειράμενος. πλὴν ἀλλ' ἐπείπερ σὺν ἀκριβείᾳ ᾗ ἐπυνθάνετο τῆς ἀγώνων κινήσεις, ὡς ὅπερ ἂν ᾗ χωρέσειεν ἐμὲν οὖν μεγίστην τι κατὰ τοὺς πολέμους τοῖς Ρωμαίοις δίκην, ᾗ τὸ εἰκῇ ἐνεργὸν τῇ ἀληθεστάτῳ ῥᾳτὸ δόξαν, ὁ δὲ τὸ δυσμενὲς τοῖς ψυχῆς ᾗ βασκαῖνον ἐπιδεικνύς, ξένομενδίων δ' ὡς ἐπειρᾶτο, ᾗ ξηλύων ᾗ εἰς τὸ ἔργον σεμνύνεται, φαύλῳ μὲν ᾗ ἐγχειρήσει, φαυλότατα δ' τὸ πέρας δυνεαλῶν, ᾗ οὐ τὸτο ἰμέτερον, ἀλλὰ τῶ αἰσχίστῳ τῆς τύχης. εἰδὲ πῃ τυχὸν ᾗ σφαλείημεν (πῶς δ' οὐκ ἐπὶ τὸ ἀνθρώπινον μὴ ὑχὶ ᾗ πρὸς πάντα μεταβάλλειν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ C αὐτὸ ἀεὶ βεβαίως;) ὁ δ' εαλάπιρ τις αὐτόματος τὸ γεγονὸς κρινεῖ, ᾗ μὲν τύχεν δ' θὺς ἀφίεις τὸ ἐγκλήματον ἀνδύσεσθαι, ὡς ᾗ μὲν αὐτῷ τὸ συμβάντος. ὧν δ' πάντως αὐτῷ παρεσκευασμένον ᾗ ἐγκρίνειν, μηδὲν ἄλλο δοκῶν αἴτιον εἶναι τῶ ἐνδεὲς ἡμῖν τι πεπράχθαι, ἢ μόνον ἀναβδείλη γνώμης ᾗ χειρὸς ἀδύνατος, ᾗ βουλήματος ἀβουλησίαν. τὸ δὲ παλίμβολον τῆς τύχης ὃ ἂν ἀεπτὸν ᾗ ἀλόγιστον, ᾗ οἷς καθ' ἡμῶν αὐτῶν διελοιδορεῖτο, ἀδαμῶς ἐπῆγε τοῖς πολεμίοις, ὡς ἐκ τῶν ἡμᾶς ὕπω παραχὼν ὑπερβαλλομένοις ᾗ πίνων ἀνδρεῖα ταῦτα πεῖραται, ᾗ γνῶναι παρῆκεν ἡ μόνον τοῖς στρατιώταις τῇ Περσῶν, οἷς δ' ἐξ ἔστα διεπορεῖτο ᾗ ἑαυτῷ, ἀλλ' θὺς ἀγγελιαφόροις ἁλίτης ἀφὸς αὐτὸν διεκέρυττεν εἰς Ἰβηρίαν, εἰς Ἀλανὸς, τῇ γένει τῇ Σωσάνων, τοῖς ὑπὲρ τὸν Καύκασον οἰκοῦσι βαρβάροις, τοῖς πόρρω τούτων, τοῖς ἐκείνων ἔνι πορρώτερα, τοῖς ἐσχατιὰς ἁπάσας τῆς γῆς, εἴπερ αὐτῷ πεφρουρῆν ἐνῆν, τῶν γ' χεῖρα ἡ μόνον ᾗ ἐκτεῖναι δυνατὸν δὲ τὸ ἄγγελμα, Ρωμαίοις ἀεικοῖ τὰ πολέμια, ᾗ τῇ βαρβάρων ἀσωτίαι, ᾗ τοῖς περὶ ταῦτα σπουδῶν μόνον ὐχ ὧσι πρὸς ὄνειδος ἄγειν τὸ πᾶν Ρωμαίων γένος μεῖναι. καίτοι καὶ τὸ τοῦτον ᾗ λίαν ἐναργὲς γνώρισμα ψυχῆς πολεμίας, τὸ δὲ ἰφ' ᾧ πλέον ἐμοχθεῖ ᾗ παρασκάσαι, ὑπερόν τι μεῖζον ᾗ τὸ δὲ ὑπλῶ. νῶν δ' ὑπὲρ βασιλέως τὸ μεγίστου παρὰ πᾶς ἔθνοις τετέτασαι δύξαν, ὡς ἅρα δυνάμει τε ἐράτιστος, ᾗ πλήθει ξυπαίων κεκοσμημένος,

D

E

δ᾽ηλώσει τὸ αὐτῷ μέρος ἐγίνωσκε χρῆναι, καὶ ταύτην πρὸς θρά-
σους κινῶν καὶ αὐθάδειαν, τὸ πᾶσι καταπτηχὸς καὶ θαυμάζον.
ἅρα πολέμιος ἂν ὁ τοιοῦτος δρῶν καλοῖτο δικαίως, ἢ μᾶλ-
λον φίλος, καὶ ὄντως, καὶ βασιλικὸς, καὶ ὑπόσπονδος, καὶ ὅσα τοῖς
κατηγόροις ὑπὸ τῆς τυράννου κεκόμψευται; καίτοι κοινὴ δο-
θεὶν ἑκατέροις, κἀκ ἄλλης ἀφορμῆς τὸ φίλον ἢ τὸ δυσμε-
νὲς, ἢ μόνῃ τῇ πρὸς τὰς ἐκβάσεις τῶν πραγμάτων ὀφθῆναι, ὅτῳ
τυχὸν ἢ ἑτέρως ἀφικεῖσθαι πὰς γνώμας ἔποιδὲ οὐδ᾽ ἀπελά-
λακται καὶ νῦν ὁ Γαβάζης, ὡς ἐώκαμὲν οἷς ἐκρατήθημεν, ἢ-
διστα δὲ οἷς ἡμαρτάνομεν, τί δέ ποτε καταβοῶσι τῶν παρὰ
Ῥωμαίοις νόμων οἱ βάρβαροι, καθ᾽ οὓς κολάζειν εἰώθαμεν,
ἢ ἐν ἀναρχίᾳ ἔτι παρακεῖσθαι; πῶς δὲ καθεστῶς τῆς πολιτείας
κινοῦντας τὸ μέρος καὶ λυμαινομένης; Ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ, τεκμή-
ρια μὲν ἐγνωρίσαμεν καὶ τοῖς ἐκ τῶν εἰκότων ἐλέγχοις πα-
ρῆμεν, μόνον δ᾽ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπισκεψώμεθα πεῖρα-
ρ, ὅπῃ ἡμᾶς ἄγοντα φέρει. κατοίχεται δὴ ὑπὸ Περσῶν
τὸ φρούριον ἢ Ὀνόγουρις, ἐκ τοῦ κῆ δ᾽ Ἀρχαιόπολιν περιοι-
κίδος παρηγμένη· καὶ ἐκεῖ αἱ χεῖρες ἐφορῶσι, στρατεύματα δυσ-
μενῶν ἔσω περιβόλων ἐν τοῖς ἡμετέροις χωρίοις βεβαί-
ως ἱδρύθαι· ἐκεῖνα βέλη παρὰ τοῖς στρατηγοῖς, φοιτᾷν
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἅπαντι τῷ στρατῷ, καὶ καθυλεῖν ἢ καὶ ἀπόσασθαι
τὸ λυποῦν ἐκ πλείστου καὶ ἰσιδρῶτος. ἴδοι πάντως ἡμῖν καὶ
στρατιᾶς Κολχικῆς, ὡς ἂν μὰ μόνον τῇ τοπαρχίᾳ περιεῖρα
πλέον τι τῶν ἐκ πεζαμένων πρὸς τὸ σωθῆναι σὺν ἀφυσθῆναι,
ἀλλὰ καὶ μαχομένοις ἀμῦναι πρὸς ἄνδρας ὁπλίτας ἐξ ἐρυμά-
των παρατεταμένης, καὶ πρὸς γε τοὺς ἐκ Μιχαηλίτιδος κῆ
τὸ εἰκὸς ἄξοντας συνεπιλάβοιντο καὶ συμπαραταξάμενοι. τί κω
ἐπὶ τούτοις ἔδει πράττειν τοὺς στρατηγοὺς; ἀντιβολεῖν, ὡς ἔ-
οικε, ἢ ἐγκλήσει τῷ γένει, καὶ πρὸς συμμαχίαν αἰτεῖν, ἀ-
ποδεικνύντας καὶ τὸ δίκαιον τῆς αἰτήσεως· καὶ τοίνυν αἰτη-
βόλων καὶ ἀποδείκνυσι. ὁ δ᾽ καθάπερ ὡς ἀληθῶς βασιλεὺς
τις ὢν καὶ πιστευόμενος, καὶ ὡς ἐξὸν αὐτῷ καὶ ἐξουσίαν βι-
οῦν, συστρατεύεσθαι μὲν ἡμῖν ἐπὶ τὸ φρούριον, ἀδὲ μὴ χρεὼ
τῶν παρεῖναι γοῦν μόνον ἀνεῖχεν, ἢ μᾶλλον δὲ σκήψεις τι-
νὰς, καὶ καθ᾽ ἁπλότητας, ἀλλ᾽ εἰς προκάλυμμα γοῦμος τῆς ἀ-
πορρήσεως ἐπροσώπου ἐμηχανᾶτο· ἀπεξεπίμπετο δὲ
μᾶλλα σωθῆς καὶ σοβαρώτερον ἂ κῆ μιᾶσθ᾽ ὑπήκοος ἢ ἀ
ξίωσε καὶ πρόσχημα νομέων διετέλει τοῖς στρατιώταις, καὶ δυσ-
μενῶς μὲν εἰς αὐτὸς ἀφυβρίζων, ὥσπερ ἀνδρὶ ὡς τὰ πάντα γέ-
μοντι, καὶ βασιλεῖ σε φρονοῦντι ἢ δὴ τὸ ἀβρόβιλον ὑπὲρ τῆ ἤδη
πεπλημμεληκόσιν ἀναιρεῖσθαι. εἶπε δ᾽ μέλειν χρῆ-
ναι μείζονας ἀναμένειν ἐλέγχους, καὶ τὸ βασίλειον γράμμα
δεικνύειν, ἐφ᾽ ᾧ κῆ τὸ Βυζάντιον ἀφικέσθαι, ἢ μηδὲ τῆς οἰ-
κείας χώρας ἔσω βραχεῖάν τινα ἀβρύσαι πορείαν ἐλό-
μενον καὶ πῶς εἰόντι ἐᾶν, εἴγε σέλεσε αὐτὸν ὑπὸ χαλεπαί-
νειν καθ᾽ ἡμῶν προηγμένων ἐπιπεδύσαμεν, μὴ ἐκ τα-
ραχῆς τε μυρίας καὶ φόνος πολλοὺς ἐμφυλίους καὶ μετα χώ-
ρησιν ἐμφανῆ καὶ τῷ Περσῶν εἰσφοιτήσεις ἀδρόους γενέ-
σθαι, ἀπειθοῦντος μὲν αὐτόθεν τῷ δυσμενῆ καὶ διαμα-
χομένῳ τῶν δὴ πάντῃ ὄντος, καὶ μάλα τῷ τάσιν προσιε-
μένῳ, τῇ πρὸς τὸν πίστιν τῇ καθεστῶτι βαρβαρικώ-
τερον ὁρμᾶν πεφυκέναι· καὶ πρός γε πλησίον ἔχειν τὰς
αὐξομένας, πογάρτσι τὸν ἀρχηγὸν ἀμεῖς τῆς ἐπιβουλῆς αὐ-
τῶν, τοσούτων συμφορῶν ἐσμὲν παρόντα δὰ καὶ ἀδί-
κημα ὑπὸ πᾶσι δικολώτατα καταπαύσαμεν, ὡς νῦν ἀ-
πιστεῖσθαι πειρωμένῳ ἔπιρ ὅλως τι καὶ ἤμελλεν ὀνήσειν
μὰ τοίνυν, ὦ δικασταὶ, ἢ ἐπιστολὴ προφερόντων, μηδὲ πα-
κέχοντων ἡμᾶς ὡς δὴ τοῖς ἐν αὐτῇ γεγραμμένοις ἀδαμῶς
ἐκολωθηκότας· τῇ γὰρ κλισιᾷ ἐνῆλθεν, ὡς τὸ γεγραφθαι χρῆ-
ναι πρὸς ἢ βασιλέως πόλιν ἴέναι, ἀνύπαιρα μόνον ὑπάρχο-
ν καὶ βέβαιος, ἔπιρ ἀνθαιρέτως εἶναι τοῖς προστεταγμένοις,
ὥστε δικαίως ἀρωσάσθαι· γνωδὲν τοίνυν ῥᾳδίως ἀμῖν
τὸ ἀνήκεστον τῆς γνώμης τὸ ἀμελλάμενον, δι᾽ ὃ τὸ ἔλαττον

A præcipue laborabat & machinabatur: Opinionem enim, quæ de maximo Imperatore omnium barbarorum animos occuparat, quod nimirum potentiſſimus eſſet innumeriſq; trophæis clarus, inſringendam ſibi ex parte putabat, ut ſic illos, tertore admirationeque Romani nominis antea captos, audentiores confidentioreſque redderet. Num igitur hoſtis qui talia facit jure vocetur, an potius amicus & benevolus, & rex, & confœderatus, aut quibuſcumque eum accuſatores titulis ornant? tametſi ut utriſque communiter hoc detur, non aliter diſcernendus eſt amicus ab hoſte, quam ex ſiſlo incidentium rerum eventu, & ex bona fortaſſis aut mala animi affectione. Cum itaque probatum ſit etiam nunc, quod Gabazes nuvis victoria potitis dolebat; ſi quid vero ſiniſtri noſtra culpa evenſiſſet, gaudebat: quid igitur Romanis legibus occlamant barbari, ex quarum præſcripto punire ſolemus, aut ſi res iſta poſtulet, etiam e medio tollere, qui Reip. ſtatum turbarent ex parte & labefactarent. At, ſi videtur, ſigna atque indicia prnbationeſque ex rebus veriſimilibus petitas omittamus; ſiſlam vero rerum ipſarum experientiam conſideremus, quonam illa nos agens ferat. Occupabatur u Perſis propugnaculum Onoguris, ex ditione Archæopoli circumjecta ademptum, eratque dedecus intolerandum, hoſtium exercitum intra muros noſtros in locis valide conſediſſe. Vicerat hæc ſententia intet præfectos militiæ, ut in eos cum tntn exercitu moveremus, nt- *Edit. Pariſ.*
que ſnbmoveremus & propulſatemus id, quod *pag.* 128.
nobis quam maxime infeſtum inſidioſumque erat. Erat nnbis plane opus etiam Colchico exercitu, ut non ſiſlum illi tamquam locnrum periti
B plus aliquid quam eorum imperiti conſiliis ſuis
C juvarent, ſed ut bellantibus nobis adverſus armatos, munitiſſimoque locn inſidentes, & adverſus eos, qui ex Muchiriſide vetiſimtiter venturi videbantur, copias vireſq; ſuas conjungerent. Quid itaque biſce in rebus præfectis exercitus faciendum erat? Rogandus nti videtur erat dux nationis, & auxilium ab eo poſcendum, æquitate petitionis ei demonſtrata. Rogarunt itaque & demnnſtraruntIlle veru, veluti regem quendam ſe revera eſſe ſibi perſuadens, & petinde ac ſi ipſi licitum eſſet pro ſuo arbitratu vivere, ne adeſſe quidem nbis uedum adverſus propugnaculi illius expugnationem copias ſuas conjungere volait. Sed neque excuſationes qxidem ullas, etiamſi parum idoneas ae decoras, ſpecioſum tamen aliquem recuſationis ſuæ prætextum habêtes, cnmmi niſcebatur; ſed potius graviter faſtuoſinſque, quam mercenarium ſubditum decebat,
D poſtalata rejiciebat. Adhæc, in ſuo advetſus præfectos odio perſiſtens, hoſtiliter in ipſos erat contumelioſus; fortitudinem id eſſe, regeſque decere, cenſens. Dicebat enim aperte, eos in iis quæ jam accurate tractata erant, impudenter ſe geſſiſſe. Erat ne tum diutius cunctandum, aut majores probationes exſpectandæ, aut Imperatoriæ littetæ oſtendendæ quibus mandabatur, ut Byzantium iret, cum ne ad breviſſimum quidem iter inrta noſtram reginnem ſe accingere vellet? Et quo pacto fieri potetat, ſi ullum uſque adeo nobis infenſum Byzantium mittere aggreſſi fixiſſemus, quin infinitas turbas multaſque cædes inteſtinas conciraſſemus? quin et iam apertæ defectioni & Perſarum irruptioni anſam præbuiſſemus? cum
E quod videlicet barbaricum in morem ad immutandum ſtatum rerum naturaliter ſit propenſa; quum præcipue in propinquo eſſent habitatri, qui ipſos tuedos ſuſciperent. Nos itaque principe ſeditionis interfecto tantarum calamitatum examen jam preſens urque ſuppullulans hoc tandem mndo facillime compreſſimus, adeo ut nunc non credatur aperte, an in univerſum aliquid etiam futurum fuerit. Deſinam ergo nunc, o Judex, epiſtolam proferre, neque nos damnent, quod earum mandatum ſecuti non ſimus. Cui enim non fuerit manifeſtum, id quod litteris illis perſcribebatur, oportere illum Byzantium ire, tentandi tantum explnrandique cauſſa factum fuiſſe, an ſua *pag.* 129
ſponte æquis mandatis eſſet obtemperaturus, iiſque ſe jure accommodaturus? Cum itaque nobis

» ipſius enimi pervicacie & protetvia facile eſ-
» ſet cognita, quum id quod minus erat detecta-
» ret, quo paſto ad id quod majus erat eum inci-
» tare oporrebat, & non potius ſtatim ad extre-
» ma remedia veaire, ad quæ multis urgentibus
» malis neceſſario petvenimus? Qui eaim oportu-
» næ occaſionis momentum neglexerit, ne-
» que ſtatim rei gerendæ facultatem artipuerit,
» fruſtra deinde præterlapſam occaſionem re-
» vocabit. Reliquum igitut erat ſortaſſis, ut ac-
» cuſatotes ajunt, litem quamdam movere Gu-
» bazi, & nugatoriam in judicio conteationem
» eacitare, rerumque ſecuritati verborum am-
» pullas præferre. At non permittebaat hoc, o
» miſeri, Perſæ jam præſentes, reque ipſa immi-
» oentes, & ad univerſam Colchorum regionem
» hujus conſilio atque ope iuvadendam parati.
» Quum vero omaino demonſtratus ſit Guba-
» zes hoſtis pariter & ptnditor, animoque ad
» tyrannicas ſpes elato, quid iatereſſe putaat
» Colchi ſive a nobis ſive ab aliis ſit iaterfe-
» ctus? Neque enim ductibus tantum, aut alio-
» quin iis qui maxima poteatia valent, bona
» mens innaſci atque adhæreſcere ſolet, ſed cui-
» vis omaino volenti liberum cooveaienſque
» eſt, pro Republica, iu qua locum aliquem ob-
» tiuet, laborare, & ad commune bonum præ-
» ſtandum omnibus viribus adaiti. Quocirca ta-
» metſi execrabiles illorum judicio & deteſtan-
» di ceaſeamur; fideliſſimi tamea Imperatori ſu-
» mas & Romaaorum ſtudioſi, & inſidias ſtrue-
» re tentaatibus iaſeſti. Si quid vero etiam am-
» plius dicendum eſt, ita tibi plaae perſuade, o
» judea, rectum æquiſſimumque nos facinus per-
» oportune auſos fuiſſe, aeque id abſque Marti-
» ni voluntate patratum. His ita peroratis, Ath-
haanaſius, iastio quidem nihilo miaus Ruſtici dictis aurem accommodabat; conſultatione vero diſceptationeque bisea de re habita, cum ipſe amnia accuratius eapendiſſet atque inveſtigaſſet, viſum ei eſt aullam a Gubaze proditionem aut tyraauidem apertam tentatam fuiſſe, ac proinde cædem inique netarieque perpetratam: adeout quod copias ſuas ad oppugnandam Onoguria cum eis conjuagere recuſaverit; noa ipſius ad Medos defectio iu cauſa fuerit, ſed quod præfectis uaercitus infenſior eſſet, quod illorum vecordia & negligeatia propugnaculum illud eſſet amiſſum. Quibus rebus omaibus a judice coga itis, de Martino quod dictum fuerat, etiam ipſum conſciam fuiſſe participemque horum coaſiliorum, ad Imperatorem referendum cenſuit. De hiſce vero, utpote aperte cædem ab ſe perpetratam faſſis, ea ſcripto ſeatentiam tulit, qua mandavit, ut quumprimum interficerentur, & gladio judiciali ſubmiſſi capite truncarentur. Atque bi quidem mulis inſidentes, & per publicas vias circumvecti maaimo Colchis ſpectaculo terroriq; futuri videbantur. Percellebaatur enim voce præconis altum horreadumque in modum proclamaatis, & monentis Leges vereri, & nefariis cædibus abſtinere. Poſtquam vero hi capitibus fuerunt ttuncati, ad commiſerationem vetſi omnem animorum offenſionem depoſuerunt, atque ita coaveatus judiciarius ſolutus; Colchi vero in ſua erga Romanos fideae benevolentia acerrime perſtiteruat. His ita peractis, Romanorum copiæ per nrbes & caſtella diviſæ hybernarunt, prout cuique mandatum erat. Interea viri quidam præcipuæ iatet Miſimianos poteatiæ in Iberiam ad Nachoragaaum quum pervenisſent, omaia ei auatiaraat quæ ia Soterichum perpetraſſent; veriſſimam quidem cauſam ſilentio occultaates, diceures vero, quod quum a multo tempore Perſarum partes eſſent ſequuti ignominia afficerentur & ab ipſis Colchis & a Romanis, atque iater viliſſimos cenſerentur: tandem vero Sotherícum ipſum ſuperveniſſe, verbis quidem præſeferentem quod pecuniam ſociis diſtribuere vellet, re autem ipſa quæ ad perniciem everſionemque totius gentis pertinebant molientem. Quum itaque oporteret nos (dicebant oratores) vel ſunditus perire, vel prævenieado Romanos ca'idi fortaſſis ac præcipitis tafti opinio-

Edit. Pariſ. p. 132. Sententia capitalis in Gubaze interfectores lata. Supplicii capitalis apud Romanos forma.

A ἀπιστήσαντο, πῶς ἐπὶ τὸ μεῖζον ἴδοι προτρέπων, ἢ μὴ
θᾶττον εἰς ἑαυτὸν τὸ πύραις ἐλθοῖν, εἰς ὅπερ πολλῶν ὧν μι-
σῇ συμβεβηκότων δικῶν πρὸς ἀνάγκης, ὡς πεφιλχθη-
μὴν ἄν. ὑ γὰρ ἔνεις τὰς τῶν ἀμείνω τὰ καθήκοντος χαίρου τε-
ειρῶντας, ἢ μὴ τοῖς φραπτοῖς ἁρμόζομένας, ἐν ὑτέρῳ τὸ
παρεμένον ἀναπαλαίθαι ἐλείπετο δι' οὗ οἱ ἔσοιντο, καθά
φασιν οἱ κατήγοροι, δίκην ἐνεγκεῖν αὐτὸν πρὸς Γυβάζου, ἢ
λυρώδεις ἀγῶνας ἐγείραν, ἢ ὑ τῷ φραγμάτων ἀσφαλείας
ἀνθαιρεῖθαι μᾶλλον νῦν ἐπὶ τοῖς λόγοις καμφείαν. ἀλλ'
ὑ συνεχώρουν, ὦ κακοδαίμονες, οἱ Πέρσαι παρόντες ἢ
τοῖς ἔργοις χείμενοι, ἢ τ Κολχικῆς χώρας ἅπάσης τοῖς
τότε βελαῖς ἐπιλαμβάνθαι παρεκθασμένοι. Ἐπεὶ δὲ
παντχόθεν ὁ Γυβάζης ὑποδείκνυ) πολέμιος τε ἢ προ-
B δόπης, ἢ πρὸς τυραννικὰς ἐλπίδας ἁρμένος, τί ἄφετρον εἴ-
ται σφίσιν οἱ Κόλχοι, ἄνευ παρ' ἡμῶν, εἴτε παρ' ἑτέρων,
ἀμύνεται, ὑ γὰρ στρατηγοῖς μόνοις ἢ τοῖς ἄλλοις δυναπεπί-
πτοις ὁ τ δικαίας ἐθέλει σκοπὸς ἐμφύθαι, ἢ προσίζάνειν
ἀλλὰ πάντι τῷ βελομένῳ βαθὺ δή πι ἢ ἀρραπὲς τ ἐν
ᾗ νίκᾶται πολιτείας ὑπεραλγεῖν, ἢ τὸ κοινῇ συνέσθαι εἰς
δικαίωμα παρθοῦσ. ἐκεῖνοι εἰ ἢ βδιλυροὶ κατ' αὐτὸς ἢ
καπάπτυσι καθυχίκαμψι, ἀλλὰ πεισόπατι βασιλεῖ ἢ φι-
C λορρώμενοι, ἢ οἷοι τοῖς ἐπιβυλδεῖν πειρωμένοις μὴ ἐφί-
σαι. οἱ δὲ δῆ νικῶ πλέον εἰπεῖν, ἴδι σαφῶς, ὦ δικασά, κα-
λῶ μὲν ὡς ἀληθῶς ἢ δίκαιον τὰ παρ' ἡμῶν ἐς δίοτι τολ-
μᾶθαι, ἀλλ' ὁμῶς δὲ τ τῶ Μαρτίνα γνώμης γεγενημένον. Τύ-
πων ὕπος ἐφημένων, ὁ Αθανάσιος τὸ μὲν παρωτικὰ ὑχ
ἧσσον τοῖς Ρυσίαν προσίετο λόγοις συσάσης δὲ ἢ δίς ἀγω-
νίας, ἐπειδὴ ἅπασιν τὸ ἀκριβὲς γνωμαπώσεων ἢ ἀναδυνώ-
μενος, οὐδέν τι αὐτῷ ἐναργὲς προδοσίας ἢ τυραννίδος ἐγκλή-
ημα ἡμαρτῆθαι ὑπὸ τῶ Γυβάζου ἐδείκνυτο, ἄδικος δὲ μᾶλλον
D ἢ παρανομώτατος ὁ φόνος γεγενημένος, ὡς ἢ τ ἐπὶ νίκῃ
Ὀνόγυρων συρατείας ὁ Μαδιαμοῦ χάριν ἀπαγορδθέν-
σης, ἀλλὰ τῷ ἄχθεθαί γε αὐτὸν ἢ τῇ ἐρατηγῶν, ἀνθ'
ὧν αὐτὸς ἢ ἀπειρίμοτο ῥᾳσώνη πολλῇ ἢ ἐμελείᾳ
αἰσχυνομένοι. ἐπειδὴ καὶ ταῦτα ἐγίγνωσκε, τόν δὲ τὸ
μὲν ἐπὶ Μαρτίνῳ λιχθὲν, ὡς ἄρα ἢ ἑαυτῷ μετῶν τῇ ἐς
τὸν βεβυλδμένων, ἀνοίσειν βασιλεῖ δικαιοῖτο. τοῖς γε μὴν
τὸ ἀπατᾶσθαι περιφανῶς ὁμολογοῦσι, ἀρίσιν ἐπῆγεν
ἀναγραπτον, ὧν ἢ δίκαιτ ἅπαντα αὐτὸς ἐξῃρῆσθαι,
ὑπὸ νῶν δικασικῶν μάχαιραν γιγνομένους, ἢ τὰς κεφαλὰς
D ἀφαιρμένους. κἀκεῖνοι μὲν ἐπὶ τοῖς ὀρθοῖσι ἁμωσι, ἢ ἀνὰ πᾶς
λεωφόρους περιενεχθέντες, μέγιστον δίαμα τοῖς Κόλχοις
ἐπαπέδοσαν, καὶ πλείονας ἄξιον δὶλαβίας· ἐτυθέπε-
σάν τε ἢ ἐπὶ τῇ κήρυκι τρόπῳ νι μάλα βοῶντι ἢ ἐξεύσιον,
καὶ παρηγγυῶντι δεδίέναι τοὺς νόμους, ἢ φόνων ἀδίκων ἀ-
πέχεθαι. Ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς ἢ ἀπεπέρμωτο οἱ ἀυχένες, τότε
δὴ ἅπαντες ἐς οἰκτον ἐτράποτο, ἀποβλέποντες τὸ χα-
λεπαῖνον. ἢ ἐπὶ πᾶσις ἐλέλυτο μὲν ὁ ἀγών, οἱ δὲ Κόλ-
χοι αὖθις δεισίλαον ἔσυς ὅπως ἐς τὰ μάλιστα Ρωμαί-
ας, καὶ τὸν πρότερον ἀναπύμβοι τρόπον. Τύπων δὲ γε-
γενημένων, τὰ μὲν ἢ Ρωμαίων στρατόπεδα διεχείμαζεν
αὐτὰ τὰ πολέσματα πι ἢ φρούρια, ὡς πι ἑκάστῳ διετέτακτο.
Ὁ δὲ τότε δ' ἀνδρες ἢ παρὰ Μισιμιανοῖς δυναπεπίπτοις ἐς
E Ἰβηρίαν παρὰ τὸν Ναχοραγὰν ἀφικόμενοι, ἅπαντα οἱ
διήγγειλαν τὰ ἐπὶ Σωτερίχῳ πρὸς αὐτῶν πεπραγμένα·
τὰ μὲν ἀληθεστάτην αἰτίαν ἀρέμα ὑποπτεύομβοι,
λέγοντες δὲ, ὡς ἐπειδὴ ἐα πλείστε τῶ Περσῶν ὑπήγ-
κασαν ῥᾳμένοι, προπλακίζεθαι σφᾶς ὑπὸ τε Κόλ-
χων αὐτῷ ἢ Ρωμαίων, ἢ ὧν τοῖς ἀτιμοτάτοις τυγχάνειν,
πόρας δὲ Σωτερίχον αὐτὸν ἐπισῶναι, λόγῳ μὲν ὡς δὴ
χρυσίον τοῖς ξυμμάχοις ἀφιγμαῶσι, ἔργῳ δὲ τὰ ἐπὶ
λύμῃ τε καθαιρέσει τὲ παντὸς γένος διαπραξάμενον.
Παρὸν τίνων ἡμῖν, ἔφασαν εἰ ἀρίσβεις, ἢ ἀρδλων

Digitized by Google

„ λαλιάνας, ἃ προτέρησαν δόξαν μέν τινα ἴσως παρ' ἑνὸς ἀπὸ γλώσσης προπετείας, ὡς ποιοῦσι πολλοί, βιωτέον δὲ ὅμως ἐστὶ κατ' ἐξουσίαν, καὶ τὰ ἁμάρτηματα αὐτῶν „ καὶ συγγνώστεον δοκοῦσι ἡμῖν εἶναι, εἰ ὁμοῦ τὰ ἀμείνονα „ ἐν τῷ ἀνθρώπου μᾶλλον ἐγκλήματα ἔσται. τὸν μὲν λοιδορεῖν „ καὶ κακηγορήματα ἁλίσκεσθαι φορτὶ σαφεῖ, πλημμελεῖν δὲ „ ποιοῦσιν ἅμα καὶ σωφρονεῖν. Σωφρονεῖν τε δὴ ἀπὸ τοιούτων „ καὶ τοὺς ἄμα αὐτοῖς ἐν τῷ Ἀλλοβρίγων, οὓς αὐ ἐκείνοις μὲν τε- „ σαίμεθα τὰ ἀδίκια, πίστιν δὲ δικαίας βεβαιοπάτην ἐσφερό- „ μενοι τοῖς Πέρσαις παραχώμεν, δικαιότερον προφερό- „ μενοι. ἐπεὶ ἢ τόνων τε ἀπάντων, καὶ μάλιστα τῶν Μηδισμῶ „ ἕνεκα οὐκ ἀνέσεσι χαλεπαίνοντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ πάν- „ τα ἡμῖν ἐπιτρέπουσιν ἢ, καὶ ἅπασιν τοῖς αὐτοῖς ἦσαν ἤδη B „ διαῤῥῆσαι. προσήκει δ' ἡμᾶς, ὦ ἑταῖροι, δικαιοῦσθαί τι ἡμᾶς „ αὐτοὺς ἢ ἐπαμύνειν, τὴν χώραν πέρι ὡς οἰκείας τὸν λοι- „ πὸν καὶ κατηκόου τὰ προσήκοντα διανοεῖσθαι καὶ μὴ περιιδεῖν „ οἱ χαίρειν καὶ εὐδαίμονι γένει ἢ σμικρὸν ἢ ἄσημον, ἀλλὰ καὶ „ πλέιστ' ὄσων ὠφέλειαν τῇ Περσῶν ἐπιπρατείᾳ προσφέρο- „ θαι ἐκασάπατον. πολέμων τε δὴ ἡμᾶς ἰδρῖσι ὄντας ἀμυνο- „ μένους ἀῤῥώστους ἂν, καὶ παντελῶς ἐπανασταίη ξυναγωνιζόμενος, ἢ „ χώρᾳ, ἐν ὑπερόρᾳ τῶν Κάλχων κειμένη, γένοιτ' ἂν μεγάλη ὄφελ- „ μον ἀσφαλές, καὶ οἷον ἐπιτείχισμα κοινῶν πολεμίων. Ταῦτα δὴ ἀκούσας ὁ Ναχοραγαὶ, προσέπεμψε τοὺς ἀσμενίσαντας, καὶ ἐπάνω ἐ μεταστάσιος, καὶ παρεῤῥώσαντας ἔσεσθαι εὐέλθουσι, ὡς ἐ C Περσικὰς ἐπικουρίας ἐν δέοντι τυχόμενος. Οἱ μὲν οὖν ἀφι- κόμενοι ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπανῆλθόν τε, καὶ ἐκάστα ἀγγείλαντες, μεγίστων ἀνέπλησαν τὸ ἔθνος ἐλπίδων. τῷ δ' ἔαρος ἀρχομένου, αὐτίκα οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ ἐς ταυτὸ πᾶν ξυνῆλθόντες, ἐγίνωσκον κοινῇ Μισιμιανῶν ἐπιστρατεύειν. ἀλλὰ Βάζης μὲν καὶ Ἰσπῖνος, ἀπὸ τῆδε τοῦ μένειν ἐτοῖμα ἔχειν, φρυάσσοντες τὰ ἐν- Θάδε, καὶ ἅπαντων ἐπιμελησόμενοι. ἐξήλλαττο δὲ ἐπὶ ἐ πόλεμον ἀνδρὸς ἐς τεῦ ἀκιχιλίους, πλεῖστα ἅμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ· ἐν τοῖς ἄλλοις τε ἴσως ἦν γενεμμάπατος ἄγαν, καὶ Μαξέντιός τε καὶ Θεόδωρος, ὁ τῆ Τζανικῶν δυνάμεως ἡγησόμενος, ὧν μοι πολλάκις ἐῤῥήθη, ἅμιφω πολεμικοὶ, καὶ παξιάρχω. καὶ οἱ μὲν εἶχον τὰ ἐξόδου ἅμιλλα δὲ αὐτοῖς ἐκ τῆς μαχαίρας ἦν ὁ Μαρ- τῖνος ἐπεσπεῖσθαι ὡς ἀγασόμενος. ὡς ἂν δὴ μηδὲ ἀφὸς βρα- χὺ γοῦν ἀστρατήγητοι εἶεν, ἄρχειν τῆδ' ἅλων ἐλαχίτλω, ὡς ἔτι δὴ τὰ ὑπηκόου πορδέοντο. Βαράζης τε αὖτ' Ἀρμένιος καὶ D Κόλχος Φαρσάντης, ὕτι πόνων ἀρετῇ, ὅτι τῇ ἄλλῃ ἀξιώ- σει ἁπάντων τῶν ξυστρατευομένων προήοντες, μᾶλλον μὲν ὧν ἐσίων καὶ ἐλαυνόμενοι. ὁ μὲν δὴ ἐν λοχαγοῖς ἐτέλεσε· Βαρά- ζης δ' ἄτιρος δὴ τῇ μὲν ἐν τῇ αὐλῇ τιγμάτων τῶ Λαζῶν βα- σιλέως ἀγεῖτο, Μαγίστρος ὄνομα τῇ ἀρχῇ· νομίσαι δὲ τὸν αὐτὸν παρὰ τοῖς τούτῳ βαρβάροις ὡμοίως τοσοῦτον φρονήμα- τός τε αὐτῷ μετεῖναι καὶ παῤῥησίας, ὡς ἂν στρατιώτῃ Ῥωμαί- ῳ Θαῤῥαλέως ἄντερον ἐγκελεύεσθαι. ὅπως δ' οἱ σὺν ὁ στρατὸς θέρους ἤδη ἐπιγιγνομένου, ἐς τὸν τῆδ' Ἀφιλίων ἵκοντο χῶρον· βυλομένοις τε αὐτοῖς ἀνὰ τὰ πρόσω ἰέναι, κώλυμα γίγνεσ- θαι Περσικὸς, αὐτῷ πῃ ξυνηλεγμένος. συνιδόμενοι δὲ τῆ Ῥωμαίων παρασκευᾶς, καὶ ὅτι ἐπὶ τοὺς Μισιμια- νοὺς ἐχώρουν, ἄφαντος ἐκ τοῦ Ἰβηρίας ἐ τῆδ' ἀμφὶ Μοσχέσιν πολεμάπου, ἵνα τε καὶ οἱ ἐπ' ἐκείνης, προκατε- λαμβόμενοί τε τὴν χώραν, καὶ ἐς διάμεσον ἐπαρέχοντες τοῖς ἄρα οἱ Ῥωμαῖοι ἀνὰ τὰ φρούρια τῆδ' Ἀφιλίων δεοληλατεῖσθαι βοη- τοῦντες, παραχρῆσθαι τὸ παρὸν καὶ διαμέλλειν ἐπειρῶντο, ἕως ἢ τῶ Σίρης ὥρα ὀξύνοι. Πέρσαις τε δὴ ἅμα καὶ Μισιμιανοῖς ἀντιπάτησθαι, αὐθύπολόν τι αὐτοῖς ἐδόκει καὶ σφαλερώτατον. ἵνα δὴ σφῶν ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα ἥρμει, καὶ οὐδ' ὁπότε- ροι ἐς τὸ πειρατήριον φοιτᾶν ἔμελλον, ἀλλ' ἐπιόντων ἀλλή- λους καὶ ἀνέμενον, εἰ γέ τις αὐτοῖς ὀρμηθείη. παρῆσαν δὲ τοῖς Πέρσαις, καὶ Οὖννοι Σάβειροι ἐπὶ μισθοφορᾷ προσβοη- θήσοντες ἔτι δὲ καὶ γένος, μέγιστον τῶν ἐς ἐ πολεμόνδρωπον, nem apud nonnullos incurrere, eoque nonnullos male audire, vetus tamen noſtrum vivendi jus retinere, & de rebus noſtris prout conſultiſſimum vilum fuerit ſtatuere: potiora & humanis moribus convenientiora elegimus, de convitiis & criminationibus parum ſi liciti, præcipuam vero ſalutis caram gerentes. Nam & Soterichum interfecimus, quiq; cum eo ad hoc venerant, ut illorum quidem injuriam vindicaremus, firmiſſimo vero hoc ipſo facto benevolentiæ ſtudlique erga Perſas argumento ediro, glorioſius deſciſcamus. Quum vero ob bæc nmuia, ac præcipue nb deſectionem ad Perſas, nequaquam deſituri ſint Romani id moleſte fette, ſed quam citiſſime nos ſint invaſuri, & univerſos quantum fieri ab ipſis poterit deleturi; tni nficii eſt, o Præfecte, nos benigne excipere ac propugnare, & pro regionis ut propriæ deinceps & ſubditæ ſalute excubare, neque negligere de interitu periclitantem gentem nnn parvam neque obſcuram, ſed quæ maximam ut illiratem Perſarum imperio adferre poſſit. Nam & rei bellicæ petitos nos facile comperietis; & fortiſſime ſocietate vobiſcum inita præliantes; eritque vobis locus ipſe in ulteriore Colchorum regione ſitus tuta belli ſedes, itrupcionibus faciendis peridonea, ac veluti propugnaculum adverſus hoſtes Hæc quum audiſſet Nachoragan, libentiſſime eos excepit, & defectionis conſilium laudavit, alacreſque abire juſſit, ut Perſica auxilia opportune habituros. Oratores itaque ad ſuos reverſi quum ſingula renuntiaſſent, maxima ſpe gentem replerunt. Ineunte autem vere, ſtatim Romanorum præfecti in unum coacti exercitum in Miſimianos mittendum ſtatuerunt. Ae Bazes quidem & Juſtinus apud Inſulam manere ſunt juſſi, præſidio loeis illis futuri, omniaque diligenter curaturi; miſſa vero ſunt ad bellum peditum ſimul & equnitum millia quatuor, inter quos & alii erant maximi nominis viri, & Maxentius ac Theodnrus Zanicarum copiarum dux, ut jam ſæpe dixi; bellicoſi ambn, & ordinum duces. Atque hi quidem expeditionem aggreſſi ſunt. Videbatur autem non multo poſt etiam Martinus ipſis adjungendus, ut ductor futurus. Ne vero vel ad breve aliquod tempus duce deſtinerentur, imperium totius exercitus, quamdlu per ſubditorum regionem iter facerent, ad Barazem Armenium & Phatſantem Colchum eſt delatum, qui neque bellica virtute neque alia dignitate omnibus ſocils præſtabant, immo vero nonnilis erant inferiores. Nam Barazes inter turmarios cenſebatur, alter vero in aula agmina regis Colchorum ductabat. Magiſter dignituti eſt nomen; uſitatum enim hoc eſt ejus loci barbaris: atqui non tantum aut prudentiæ aut confidentiæ hiſce inerat, ut audacter etiam Romano exercitui imperarent. Hic itaque exercitus æſtare jam vigente in Apſiliorum regionem venerat; volentibuſque ipſis ulterius progredi, impedimento fuit Perſicum agmen eodem loci collectum. Cognito enim Romanorum apparatu, quodque in Miſimianos moverant, motis ex Iberia, & caſtellis quæ circa Muchitiſidem ſunt, caſtris, iverunt etiam hi in illos, præoccupaturi regionem, & pro viribus ſubſidio futuri. Quocirca Romani circa Apſilinrum caſtella commorantes, protrahere cunctando rem tentabant, donec meſſis tempus eſſet præterlapſum. Perſis enim ſimul & Miſimianis inſtructa acie obviam ire inconſultum immo periculoſiſſimum judicabant. Sic itaque aterque exercitus conquievit, neque alteroter ad ulterius procedendum pedem movit, ſed obſervabant ſeſe mutuo atque exſpectabant ſi quis prior moveret. Aderant vero Perſis etiam Hunnorum Sabirorum mercenaria auxilia. Eſt enim hæc natio & maxima & populoſiſſima, ſimulque & bellorum & rapinæ

„ Miſimiani ad „ Perſas deſciſcunt.

Edit. Pariſ. pag. 121.

Romanorum in Miſimianos expeditio.

Bazes Armenius & Phatſantes Colchus ſunt duces.

Sabirorum merce-narii.

pag. 122.

ſitientiſſima, quæque perpetuo foris externo lh
ſolo degere amat, ſemperque aliena appetere,
ſollius mercedis cauſa & prædæ ſpe, modo qui-
dem his, modo illis, nunc alrert alicui ſeſe in
belli & periculorum ſocietatem conjungendo,
in contraria ſubinde mutatur. Frequenter enim
cum Romanis, frequenter vero cum Perſis in-
ter ſeſe bellum gerentibus prælium inierunt,
& exiguo temporis ſpatio interpoſito modo
his modo illis mercenariam ſuam operam lo-
carunt. Nam priore bello adverſus Perſas pu-
gnarunt, quum multos Dilimnitarum in ſe
irruentes nocturno prælio trucidarunt, que-
madmodum ſupra narravi: quo ſtatim bello
confecto, dimiſſi quidem ſunt a Romanis,
mercede de qua inter ipſos convenerat accepta;
poſtea autem eos qui antea ipſis fuerant acerri-
mi hoſtes ſunt ſecuti, ſive bi ipſi, ſive alii,
Sabiri tamen, & ex ſua gente ad ſociale cum
Perſis bellum miſſi. Ea his itaque Sabiris viri
quingenti in ſtabulo quodam ſubdivo longiuſcule a reliquo exercitu diſſito conſederant;
quod quidem quum Maxentius & Theodo-
rus plene cognoviſſent, quodque ibi poſitis
armis negligenter viverent, conſeſtim in eos
trecentos equites duxerant. Muro itaque in
orbem circumſeſſo (neque enim ille valde
erat altus, ſed ita tantum ut equitis extra
ſtantis facies proſpici poſſet) huic inquam
muro appropinquantes, omni ex parte bar-
baros jacalis, ſaais, ſagittis, & quovis alio
telorum genere feriebant. Tum hi, plures eſ-
ſe hoſtes quam revera erant ſuſpicati, ſimul-
que inopinato rei perculſi, nec de tuendo ſe ad-
modum cogitabant, neque effugio locum pete-
bat, quod muro eſſent circumvallati. Ibi er-
go alii omnes paſſim cæſi ſunt; ſoli vero 40.
viri quum mirifice manibus pedibuſque in ſum-
mum murum conſcendiſſent, in diverſam par-
tem delapſi, in proximæ ſylvæ denſitate deli-
tuerunt; quos tamen Romani inveſtigare non
deſtituerunt. Hæc ſimulatque Perſis fuerunt
nuntiata, conſeſtim illi turmas equitum in eos
mittunt, duo virorum millia acie bene inſtru-
cta. Romani vero, cedentes multitudini, &
veluti contenti præterito facinore curſim ſeſe
receperunt, & in propugnaculum unde vene-
rant refugientes in tuto ſe continuerunt; præ-
claro quidem facto gloriabundi, Maaentii
tantum vicem dolentes. Erat enim is a quo-
dam barbarorum, qui in ſylvam ſe abdiderat,
graviſſime vulneratus; adeo ut lectica elatus
præter omnem ſpem ſervatus fuerit. Statim e-
nim atque ictus fuerat, conſeſtim aſſeclæ eo
ſublato quam citiſſime ſe inde abripuerunt,
priuſquam univerſi hoſtes irruerent. Quum
vero venirent impetumque facerent, tum Ro-
mani ad aliam quamdam viam fugientes; &
in ſe eos qui inſequebantur attrahentes, lo-
cum illi dabant ut ægre tandem in propugna-
culum deferretur. Interea Juſtinus Germani fi-
lius unum e ſuis ducibus Hunnum natione, El-
minzur nomine, ex inſula Rhodopolim mittit
cum duobus equitum millibus. Eſt autem hæc
Rhodopolis oppidum Colchicum, a Perſis ta-
men tunc temporis tenebatur, a Mermeroe
molto ante captum, qui etiam Perſicum præ-
ſidium in eo collocarat. Hæc vero quo pa-
cto geſta fuerint, præteribo, ut a Procopio
Rhetore aperte conſcripta. Poſteaquam igitur
Elminzur eo pervenit, proſpera quædam ju-
vit fortuna. Perſarum enim præſidium forte
per id tempus alibi extra oppidum verſabatur,
maximaque oppidanorum pars alius alio con-
ceſſerat. Nullo itaque negotio ingreſſus, op-
pido in ſuam poteſtatem redacto, circumja-
centem etiam agrum pergraſſatus eſt, & quic-
quid e Perſicis copiis obvium habuit ad unum
omnes trucidavit; quotquot vero erant indige-
næ ac cives, quum eos ſciret externo metu ma-
gis quam propria perfidia Perſarum partes
ſequutos, ut patriam rurſus ſuam incolerent
permiſit; obſidibuſque majoris ſecuritatis cauſa
acceptis, omnia prout par erat conſtabilivit.

Sabiri cæſi.

Edit. Pariſ. pag. 123.

Rhodopolis capitur.

Rhodopolis urbs Colchica a Romanis recepta.

A φιλοπόλεμόν τε ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἀρπαλέον, καὶ οἷον δὴ αὖ
ἀεὶ τῷ ἐθνείῳ ἐφιέσθαι μισθῷ τι ἕνεκα μόνου καὶ ἐπὶ τῇ
λείᾳ ἐλπίδος, νῦν μὲν τούτοις, νῦν δ' ἐκείνοις, νῦν δὲ ἄλλῳ
τῳ συμμαχεῖν καὶ ξυνδιαπολεμεῖν ἐς τἀναντία μεταβαλ-
λόμενον· πολλάκις μὲν δὴ τοῖς Ῥωμαίοις, πολλάκις δὲ τοῖς
Πέρσαις κατ' ἄλλήλων παραπεπομένους ξυνήραντο τοὺς ἀ-
γῶνας, ἐν ὀλίγῳ τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ἐφ' ἑκατέρους τραπέντες καὶ
μιθαρνήσαντες· καὶ αὖθις ἡ πρότερα μάχη τῷ Περσῶν αὐτοὺς
ἐπολέμησεν ὅτε πολλοὺς τῶν Διλιμνιτῶν ἐπελθόντας σφίσι κα-
τὰ τὰ εἰωθότα ἐν τῇ νυκτομαχίᾳ, ὡς μοί ἔφασαν προδεδήγματα.
ἐκείνῳ δὲ τῷ ἔργῳ πέρας λαβόντος, αὖ ἐντεῦθεν μὲν τοῖς Ῥωμαίων
τὰ συγκείμενα κομισαμένοις, πάλιν δὴ τοῖς ὀλίγῳ ὕστερον ἐμπροθεν
B πολεμιωτάτοις ξυνέπεσθαι, τυχὸν μὲν οἱ αὐτοί, τυχὸν δὲ ἕτε-
ροι, Σάβειροι δὲ ὅμως ὄντες τῷ ἐκ τῶν σφετέρων θνησάντι ἐς τὸν
ξυμμαχίαν ἅπασι λελοιπότες. τῶνδε δὲ ἀνδρῶν τῶν Σαβώρων ἄνδρες
ἐς πεντακοσίους ἐν ὑπαίθρῳ τινὶ περιαυλίσματι πόρρω που
τῶν ἄλλων στρατοπέδων ἱδρυμένοι ἐτύγχανον ἐσκεμμένοι· ὃ δὴ Μαξεν-
τίῳ τινὶ καὶ Θεοδώρῳ σαφῶς ἐπιγνωσθέν, καὶ ὅτι ἀσπλάνχνως
πως καὶ ἀνημέλητα τινὰ δι' αὐτῶν ἄγοντες ἐξετελοῦσιν, ἵλαυ-
τον δ' ὑὸς ἐπ' αὐτοὺς τεσσαράκοντα ἐπαγόμενοι ἱππέας. πο-
ρευόντων δὲ κύκλῳ τὸν τοῖχος (ἦν γὰρ οὐ λίαν ἐς ὕψος ἀνέχον, ἀλλ'
ἐς ὅσον ἱππέως ἀνδρὸς ἑστῶτος ἐφιππίου τὸ πρόσωπον ὑ-
περφαίνεσθαι) τότε δὴ σφῶν πυλάσαντες, ἔβαλλον πάντοθεν
τοὺς βαρβάρους ἀκοντίοις τε καὶ θοίναις, καὶ τοξεύμασι, καὶ παντὶ
τῷ προσυχόντι. οἱ δ' ὧν πλείους εἶναι τοὺς ἐπελθόντας ἢ κατὰ τὸ
C εἰκὸς ὑποπτήσσοντες, ἅμα δὲ καὶ τῇ ἀδοκήτῳ καταπλαγέν-
τες, ἀμύνεσθαι μὲν οὐκέτι ἐδυνάσθησαν, φεύγειν δ' αὐτοῖς οὐ μά-
λα εὔκολον ἦν ἔξωθεν περιεχομένοις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἅπαντες
χύδδην αὐτῶν διεφθάρησαν μόνοι δὲ τεσσαράκοντα ἄνδρες πα-
ραλόγως ἐξελαθόντες, καὶ ἐπὶ τοὺς τοίχους ἀναῤῥιχώμενοι, ἔστη
ἐπὶ θάτερα διακριθέντες, ὑπὸ τὸ λάσιον, ἔνθα ἐχομένης ἐκρύ-
πτοντο ὕλης. πλὴν ἀλλὰ καὶ τούτους οἱ Ῥωμαῖοι ἀνιχνεύειν ἐπειρῶντο πάντα δὲ τοῖς Πέρσαις ἀπηγγελμένων, αὐτίκα οἵ γε
ἵλαι ἱππέων εἱλίσσουσιν ἐπ' αὐτοὺς ἐς διαμυείας ἀνδραποδισο-
μένας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, ἐξαρκεῖν τῇ πλήθει, καὶ ὥσπερ ἀρκέμβολοι τῇ γεγενημένῃ, ἀπεχώρουν δρομαῖοι, καὶ αὐθις ἐς τὸ
πρότερον φρούριον ἐσδραμόντες, ἐν τῇ ἀσφαλεῖ καθίζουσιν,
D Μαξεντίῳ τὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ὕλλου ξυδιώντων βαρβάρων
ὑπὸ τῷ βιαιοτάτῳ καὶ ἀμήνῳ, ὡς καὶ φορᾶδην ἀχθεῖς ἐπὶ κλί-
νης, κρείττων ἁπάσης ἐλπίδος ὑποσωθῆναι. ἔπειδὴ δὲ ἐβέ-
βλητο, αὐτίκα οἱ ὀπαδοὶ ἀράμενοι αὐτὸν, ὑχεῖτο ἐπ' ἀκρας,
πεῖν ἅπαντας ἐπιλθεῖν τοὺς πολεμίους· ὡς δ' ἤκουσαν οἱ ἐπιφέ-
ροντο, τότε δὴ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι ὑφ' ἑτέρων τινὰ φεύγοντες πο-
ρείαν, καὶ αὖ σφῶν τοὺς διώκοντας ἐπισπώμενοι, χώραν παρέσ-
χον ἐκείνῳ τῷ ἁρμάτι χολαίτριον ὑποπομπεύοντι τῷ
δὲ Ιωστίνου Γερμανὸν υἱὸν τῶν ἀμφ' αὐτὸν τάξαρχον ἄνδρα Οὖν-
νον τὸ γένος, Ελμιζὼρ ὄνομα, ἐξελεύσεσθαι τὰ νεὼς ἐς Ῥοδόπο-
λιν, ἅμα δισχιλίοις ἱππεῦσι. ἦν δὲ ἡ Ῥοδόπολις ἔστι μὲν
πόλισμα Κολχικὸν, ὑπὸ Περσῶν δὲ ὅμως ἐν τῇ τότε κατεί-
χετο, ἐλάσσης αὐτῇ πολλῷ ἐμπροθεν χρόνου τῷ Μερμερόῃ,
E φροντὰν Περσικῶν ἐγκαταστήσαντος ταύτῃ δὲ ἔστι ὅτε καὶ
ἐπείργασο ξύμπαν, ἅ μοι εἰρήσεται, ὡς δὲ Προκόπιος ὁ Ῥήτωρ
σαφῶς ἀναγεγραμμένα ἐστὶν ἅδε δὴ καὶ ἡ Ελμιζὼρ ἀφιγ-
μένη, αὐτίκα τῆς ξυνελάβετο τύχης. ἔτυχον γὰρ οἱ τε τῶν
Περσῶν φρουροὶ, ἅτε ξυνεχῶς θέρους, ἐπὸς τῶν ἄστεος διατρί-
βοντες, καὶ τὸ πλεῖστον τῶν κατόρων ἄλλοθι ἀποσκεδα-
μένου· τυγχάνει γὰρ αὐτοῖς παρελθὼν ἔσω, καὶ ἡ πόλις παρεσκ-
ευάσμενος, οὐδὲ ἐς τὰ περιοικίδα κατέδραμε, καὶ ὅσων μὲν Περ-
σικῶν ὦρξε ἀπόμοιρα, τούτους δὴ παυλαθρίᾳ διέφθειρε·
τὸ δὲ ἰδιωτικὸν ἅπαν καὶ ἐπιχώριον, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁμόγνιος τῇ
ὀθνείᾳ δίκει μᾶλλον ἢ τῇ σφῶν ἀκρισίᾳ μηδὲ σαπρὸς, ἐοικέναι
αὖθις τῇ οἰκείᾳ ἐφῆκε πατρίδι· ὁμόρους τελεῖν ἐς τὸ

Digitized by Google

πισόπορον, ἡ ἕκαστα ἐν δίοντι κρατυνόμενος ὕπω τι αὖθις ἡ Ῥοδόπολις ἐς τὰ πρότερα ἐπανῆκτο, εἰργασά τε τὰ πάτρια νόμιμα, ἡ βασιλεῖ τῇ Ῥωμαίων ὑπεκλινομένη. τὰ μὲν οὖν τῦ θέρους ἀδέτι τι ἄλλο ἐφάχθη ὁποῖον ἐς λόγου φέρεσθαι μνήμην. τῦ δὲ χειμῶνος ἐπιλαβομένου, οἱ μὲν Πέρσαι δ' ὧν μετανίσαντο, ἡ ἐκαθίσαν ἔς τε τὸ Κοτάϊσον ἡ ἐς Ἰβηρίαν, ὡς δὴ ἐνταῦθα διαχειμάζοντες βουλόμενοι, χαίρειν πολλὰ εἰπόντες τῇ πρὸς Μισιμιανοὺς ἐπιμιξίᾳ· οὐ γὰρ ἤνεσαν αὐτοῖς ἀδὲ πάτερον κατ' ἐκεῖνο τὸ καιρῦ ἐς ἐκδήμους στρατείας ἀφικνεῖσθαι. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῷ ἐφεδρεύοντι ἀπαλλαγέντες, ἡ δὴ τῆς παρόδου οὐχ ἧττον αὖθις πορείας γενομένης δι' αὐτῶν ἐμφανὲς ἐποιήσαντο Τιβέριος ὕπω καλούμενον (ὃ δὴ τῶν τῇ Μεσιμιανῶν χώραν ἡ Ἀφιλίσων διορίζει ἡ ὑποτέμνει)) ἐφίσταται Μαρτῖνος, ἐφ' ᾧ τὰ λοιπὰ ἠγεῖσθαι, ἡ ἅπαν τὸ στράτευμα ἄφαντον. ἀλλὰ τόσος τις αὐτῇ ἐνεκύλισε μοχθηρὰ, παρείλετο ἡ ἀνόητόν τι τῶν προθυμιῶν. ἡ ὁ μὲν αὐτὸ ἐμεμνήκει, ὡς ὀλίγῳ ὕστερον ἐπὶ τὴν Κολχίδα γῆν ἐπαναξῃ, ἡ τὰ ἐκείνῃ πολίσματα. οἱ δὲ ὡς ἀπὸ τοῦ πρόσω ἐχώρουν, ὑπὸ τοῖς προτέροις πάλιν ἀγόμενοι ἡγεμόσι. πρῶτα μὲν ὧν φθόνῳ τινὶ χρῆναι δοκοφορεῖσθαι τῷ Μεσιμιανῶν, ὡς ἄρα ἐθελήσουσι ἐς τὸ σῶφρον μεταβάλλοντες, ἡ τῆς οἰκείας ἀρχοντας ἐπεγνότες, μεταμελήσει αὐτοῖς τότε γοῦν ἅμαρτημένοις, ἡ σφᾶς τε αὐτοὺς τοῖς Ῥωμαίοις ἐγχειρήσειν, ἡ τὰ χρήματα ὁπόσα ἢ Σωτήριχον ἀφείλοντο, ἀλλὰ ἡ πολὺ πλείονα ἀποδώσειν. ἡ τοίνυν ἐκ τοῦ Ἀφιλίσων γένους λογίμους ἄνδρας ὡς οἷόντε ἰδῶν, ἀπολεξάμενοι, ἑλλησπόντιοι πέμπουσι πρεσβευσομένους. οἱ δὲ Μεσιμιανοὶ παύτῃ ἐδόκουν τῆς ἁμαρτίας ὑφηλῶν ἡ τοῖς ἐπιγενομένοις τὸ μὴ φθάσασιν ἄσπορ μεμισοκέναι, ὧν ἀμέλει οἱ ἀθέμιτοι ἡ ἀσεβεῖς ἡ κακοδαίμονες ἡ ἅπαν ἄλλο ἄξιοι εἰπόνου ὄ, τι ἂν τις αὐτοὺς τιμιῶν ὀνειδίσοι, παρασάμβαι ἡ ἐμπαύσασπε τὸ κοινὸ τῆς ἁπάντων ἀνθρώπων νόμμα, τοὺς πρέσβεις ἀνδρῶν ἀπέκτειναν, ἡσὶ πάντα Ἀφιλίοις γεάπας ὁμοδαίτας ἡ ἀγχιτέρμονας, ἡ ὧν μὲν ἀπεπάλαιον ἐκείνοι Ῥωμαίοις τε ἡσὶ Σωτηρίχῳ ἐπιτήδειοι μᾶλλον ἢ πάντες. παραίνεσιν δὲ φίλιον ἐς τὸ σωφρονεῖν ἄγαν ὑ ξυὶ χαλεπότατι ἀπαγγέλλαντος. ὅπως ἄρα ἐκ παρούσης τὸ πρόπορον ἡσὶ ἀσεβείαν ὄργων ἀρξάμενοι, τῇ αὐτῶν εἴχοντο ἀβάσπος ἐγχειρημάτων, ὑ ἡσὶ πολλῷ ἀσεβεστέρων. ἡ ὃ ἐγνωσμένον αὐτοῖς ὡς οἱ Πέρσαι ἀπόντες φύχοντο, ἡ κατὰ τὸ ξυγκείμενον ἐκ ἐπαμυνοῦσιν, ἀλλὰ τῇ τῆδ' πόπων δυσχερείᾳ πεποιθότες, ἡσὶ τῇ ἐπιόντι δωσόντας τὰς Ῥωμαίοις παραμείψασθαί τε αὐτοὺς ἡ ὑπερβαλέσθαι, οἱ δὲ τὰ δεινότερα ἔδρασαν. ἔστι γὰρ ἡ τι ὄρος προβεβλημένον τῆς χώρας, αἰπὺ μὲν ὑλίαις, ὠδὲ ἐπὶ μέγα ὀρθιον, ἄναντες δὲ σφόδρα ἡ ὄρθιον, ἡσὶ πέτραις ἀποτόμοις ἐκατέρωθεν πεπυκνωμένον· βραχεῖα δὲ ὁδὸς ἐν μέσῳ ἡσὶ αἰγειβὴς ὑποφαίνεται, ἡ ὁπόσα μηδὲ ἐπ' ἀνδρὶ ἀδίκτυον πορδομένῳ ῥᾳδίως ἴσασι βατὸν ἡ δίεκπέρομος, ὡς ἐγὼ τῆς ἐπισκέψεως τὴν ἀκριβεστέραν ἠκουλύσει τοῖς ἐπιοῦσιν, μήποτε ἄβασίσασθαι πολεμίους, μηδὲ εἰ πλῆθος ὅσον ἀναρίθμον, μηδὲ εἰ κῶρας ἅπαντας ἡ ἀγαθοὺς, ὁποίους φασὶ τοὺς Ἰσαύρους. Τύτῳ δὲ αὖ τῇ χώρῳ πίστωσις, ἐς ἀπόνοιαν ἐπράσσετο βιαιοπαθῶν. ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι, τῷ μιάσματος ἀπηγγελμένου, ἐν ἀρχῇ ὑποπτεύσαντο τὸ γεγενημένον. ἡ δὴ τῇ βαρβάρων μελλόντων, ἡσὶ ὅπω φρουρὰν τῇ λόφῳ καταστήσαιεν, φοβηθέντες κρατῆσαι τῆς ἄκρας ῥᾳδίως, ἐ ὑδενὸς ἐργωνος ὑπερβάντες, ἐς τὰ ἐπάσπασμα τὴν χώραν ἅπαντες ἐ ἀναστατωσόμενα παρῆλθον πολέμια. οἱ δὲ Μεσιμιανοὶ ἐπιδὺς τῆς δὶ ἡμέρου τῆς ἐλπίδος, αὖτίκα πλῆσαι γὰρ ἡ πειττὰ τῇ σφετέρων φρενῶν ἡμαρτηκότες, ὡς ὑχ' οἷόντε ὂν ἅπασιν ἀρκέσαι, ἐ ἔστι μέσον ὅπερ ὀχυρώτατον αὐτοῖς

Atque ita Rhodopolis ad priorem ſtatam eſt reducta, & patria inſtituta amplectens, & Romanorum Imperatori ſubdita. Hac igitur æſtate nihil aliud geſtum eſt memotatu dignum. Bruma vero iovaleſcente, Perſæ quidem ſtatim ſolutis caſtris Cotæſium & Iberiam verſus ſeſe receperunt, animo ibi hybernandi, auxilio Miſimianis ſerendo longum diceores vale. Neque enim patriis ipſorum inſtitutis ac moribus eſt receptum, per hyemem foris laborioſaſque expeditiones ſuſcipere. Romani varo ab inſidentibus itinera Perſis jam liberi, priorem ſuam in Miſimianos expeditionem ſunt proſecuti. Quam vero ad præſidium Tibelium ita dictum veniſſent (quod quidem Miſimianorum regionem ab Apſilis diſtermioat,) adventt Martinus, ac reliquas copias ductaret, & univerſum exercitum ordinater. Sed gravis qaidam morbus ſuperveniens conſilium ipſius turbavit atqae interrupit. Atque ipſa quidem ibi maoſit, tamquam paulo poſt in Colchicam regionem ejuſque caſtella rediturus; exercitus vero nihilominas ulterius progreſſus eſt, ſub prioribus iterum ducibus ducti. Primum quidem igitur tentandos eſſe Miſimianorum animos cenſuerunt, an ſorte libentes ad ſaniota conſilia convortereotur, agnitiſqae ſuis principibus, pœnitudine tandem ſuoram delictorum ducerentur, & ſe ipſos Romanis dederent, pecuniamque omnem, quam Soterichо eripuerant, reſtituerent. Delectos itaque ex Apſiliorum gente ſpectabiles viros, oratores eo mittunt. Miſimiani vero tantum aberat ut cradelitatem remitterent, aut novis officiis præteriti facti abſurditatem emendarent, quin potius oefarii & piaculares ſanaticique homines & quodvis aliud convirium quod indignatio exipiam ſuggerat audire digni, rejecto proculcatoque communi omnium hominum jure, oratores confeitim trucidarunt, quum tamen Apſilii eſſent, ejuſdem cum ipſis inſtituti, & contermini, quique aorum da quibus illi Romanos pariter & Soterichum inſimulabant oeutiquam conſcii participeſve fuiſſent, amicam tantum admonitionem quæque io rem ipſorum furura eſſet eirra ullam ſcerbitatem denuntiantes. Ita atque a veſania initio impiſque factis orſi, iiſdem perpetuo facinoribas inſiſtebaot, immo veto multo etism ſceleratioribus. Quum enim ſcirent Perſas abiiſſe, neque ut convenerat auxilio venturos, locorum tamen difficultate freti, & quod ſperatent Romanos uuoquam eam trsnſituros & ſuperaturos, atrrociora perpetrarunt. Eſt enim mons quidam regioni objectus, nou quidem admodum altus, neque valde in ſublime tendens, acclivis tamen vehementer atque arduus, & præruptis petris utrobique denſus. Io medio anguſta quædam parumque trita via ſe oſtendit, quæque ne uni quidem viro intrepide eunti facilis acceſſu ſit & pervia, adeo ut ſi quis vertici montis inſiſtens accedentes aditu prohibeat, hoſtes numquam eum transire queant, ne ſi infinita quidem ſit mulcitudo, neque ſi leves atque expediti omnes ſiot, quales eſſe Iſauros ferunt. Hoc itaque loco freti, ad ſummam væſsniam ſant converſi. At Romani exscrabili Miſimianorom facto ipſis nuntiato, iogentem ex eo indignationem conceperunt. Cunctsntibus interea barbaris, quam nondum præſidium monti impoſuiſſent, antevertentes eos Romani ſumma juga occupant, neminequo obſiſtente ea ſuperantes, omnes ſtrim in planiores equiſque pervios campos effundantur. Miſimiani vero ea ſpe fruſtrati, confeſtim plurimia & ſupervacaneis ipſotam propugnaculis iocenſis, quod omnibus tvendis pares non eſſeot, in unum qaoddam ſolam, quod munitiſſimum ipſis videbatur, omnes ſe receperunt,

Perſæ hyeme expeditiones non ſuſcipiunt.

Tibellium propugnaculum.

Edit. Pariſ. pag. 124.

Legatio ad Miſimianos.

Legati a eorum trucidati.

Zachar, Ferreum propugnaculum dictum. *Edit. Paris. pag. 225.*

Zachar id ab antiquo nominatur; Ferreum autem id ipſum quod firmiſſimum ſit atque inexpugnabile cognominant. Paucis vero quibuſdam Romanis, & non pluribus quam quadraginta equitibus ſimul congregatis (erant autem non e multis, ſed enimvi in primis, & agminum duces) hos inquam ſeparatim a reliquo exercitu procedentes, invadunt Miſimiani viri ſexcenti pedites pariter atque equitas, rati ſe omnes multitudine circumventos facile cæſuros. Hi vero rei bellicæ peritia in collem quemdam corſu delati fortiter ſtrenueque rem gerebant, ſuiſque dudum acriſ inter eos dubiaque pugna; illis quidem in orbem Romanos cingere conantibus, Romanis autem modo confertim in eos proſilientibus, adeo ut univerſam hoſtium aciem convellerent ac perturbarent; modo retrocedentibus & in tutam ſeſe recipientibus. Interea, dum reliquam Romanorum copiæ emiuas ex editiore quodam monta ſe oſtendunt, Barbari inſidias & dolum rem eſſe ſuſpicantes, conciratiſſime ſtatim fugierunt. At Romanorum exercitus) jam enim univerſi inter ſe permiati erant) hoſtium tergis acriter inſiſtebant, donec quampluriſmos eurum interfecerunt; adeo ut ex tanto numero ſoli octuginra viri in Ferreum illud propugnaculum ſalvi redierint: quod quidem propugnaculum ſi eodem impetu invaſiſſent Romani, perculſis hac recenti clade Barbaris, non dubitarim quin primo inſultu univerſi capi potuiſſent, euque ipſo die bellum finem habuiſſet. Nunc vero quod celebriore aliquo præſidio eſſent deſtituti, cuique poteſtate prudentiaque excelleret; ſed omnes prupemodum inter ſe eſſent pares, & multa conſilia improbando contrariaque mandando certarent, & qualia quiſque dixiſſet talia audiret, imperfectæ eorum actiones neque admodum dignæ laude fuerunt. Quum enim in diverſas eſſent ſententias ſecti, atque alii quidem hanc alii aliam quamdam probarent, nihil eorum quæ conſulebantur peragebatur; ſed anuſquiſque, ægre ferens ſuam ſententiam non valuiſſe, negligentios ſegniuſque ad rem gerendam accedebat, & ſiniſtris avantibus magis gaudebat, ut in poſterum gloriari liberiusque ſeiptum apud ſuos jactare, nullamque aliam ſuiſtri eventus cauſam fuiſſe demonſtrare poſſet, quam quod privatum ſuum conſilium ſecuti non eſſent. Hoc in ſtatu quum res eſſent, remotis nonnihil ab hoſtibus quam ut in obſidione caſtran etari ſunt: præterea neque ſub diluculum entes quales opus erat inſulras faciebant; ſed ignavia vecordiaque victi, res ſerias maxin e;ne opportunas pru acceſſoriis & ſupervacaneis cenſebant; ſerius quidem quam oportebat in hoſtes impetum facientes, maturius vero quam expediebat ſeſe recipientes. Hæc quum cognoviſſet Martinus, emittit quam citiſſime ad ipſos quinniverſis imperaturus & dux futurus eſſet, virum Cappadocem quidem natione, dignitata vero prætoria jam a multo tempore clarum; cui nomen quidem erat Joannes, vulgare autem cognomen Dacnas; miſſus vero erat ad Colchos non multo ante ab Imperatore, Ruſſici habens mandatum, ut ſingula quæ gererentur accurate renuntiaret, & militis quorum fortitudo emiuiſſet regalibus donis proſequeretur. Hic teaque Joannes quum ad Miſimianos peruenisſet, & jam Romanorum exercitui præeſſet, conſeſtim omnibus copiis propugnaculo admotis obſidione illud cingere nitebatur, ſimulque eos qui extra degebant invadere, omniaque obturbare. Domus enim plurimæ muri ambitu non concludebantur, ſed in ſcopuloſo quodam loco prope exporrecto, in quo præipitia & abruptæ petræ in lungum tendunt es difficilia acceſſu tranſituque exteris & inſuetis omnia efficiebant. Incolæ varo, peritia locorum, ea anguſtiſſima quadam & tecta via, agre quidem etiam ipſi & laborioſe, deſcendant tamen ſi quando opus fuerit, rurſuſque ſurſum repunt. Ad radicem

Auctoritas ducis quantum in bello juvet.

Imperitia rei militaris.

pag. 226.

Joannes Dacnas Cappadox, Rom. dux.

ἐδόκει ἅπασιν ξυναλίσκειν. τὸ δὲ Τζάχαρ μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀνομάζεται· σιδηροῦν δὲ αὐτὸ ᾗ τὸ στερρὸν τε καὶ ἀνάλωτον ἐπάλλων ὀνομάζουσιν. ὀλίγοις δέ τισι τῶν Ῥωμαίων καὶ πλέοσι μὲν ἢ τεσσαράκοντα ἱππεῦσι ξυνῳρισμένοις, ἄνευ δὲ ἀ τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐξοχοι ἐς τὰ μάλιστα, καὶ πάγμασιν ἐρεσκόμενοι· τούτους δὴ οὐδὲ ὁπωστιοῦν τὰ ἄλλα ὁμίλῳ πορδοκοῦντας, ἐπιφοιτῶσιν ἄνδρες τῶν Μισιμιανῶν ἐς ἑξακοσίους πεζοὶ ἅμα καὶ ἱππόται, εὐώμοτοι, ἅπαντες τὴν πλάθυν ξυλλαβέσθαι, ῥᾳδίως διαχειμῆναι. οἱ δὲ τῷ τῶν πολλῶν ἐμπειρίᾳ ἐς γοῦν ὅρος τι ἀναβαίνουσι, ἀριστῆς ἐπιδείκνυνται ἔργα. καὶ ἰὼ ἰὼ ἐπὶ πολὺ ἡ μάχη κατηρᾶτο καὶ ἀμφίβολος, τῷ μὲν κύκλοσίν τινα ποιησασθαι πειρωμένων, τῷ δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν ἀθρόων ἐποιεῖτο ἀφώντων, ὡς μὴ διασπάσαι καὶ ἀναπάρασθαι ἅπασαν τὴν φάλαγγα τῷ πολεμίῳ, τῶν δὲ αὖθις ἀναθέοντων καὶ ἐς τὴν ἀσφάλειαν γιγνομένων. ἐν τούτῳ δὲ τῆς ἄλλης στρατιᾶς ἄνωθεν ὀξὺ ὑπερῆρτο τοῦ ὄρους ἐπιφανέσης, ἐνόησαν εἶναι καὶ δόλον τι βαρβάροις τὸ χρῆμα ἐπιτηδεύσαντες, ἐνθὺς ἴφθογγοι ἀνεκελεύσαντο. ἀλλ' ἀ τῷ Ῥωμαίων στρατῷ (ἐτύγχανον γὰρ πάντες ἀλλήλοις ἀναμεμιγμένοι) ἐπέκειντο μᾶλλον διώκοντες, ἕως τοὺς πλείστους ἀπέκτειναν, ὡς μόνους ἐκ πολλῶν ὀγδοήκοντα ἄνδρας ἐς τὸ σιδηροῦν ἑαυτῶν φρούριον περιωθῆναι. οἱ μὲν οὖν αὐτίκα ὅπως εἶχον ὁρμῆς οἱ Ῥωμαῖοι ἐπῆλθον τῇ ἐρύμνῃ, καπαπτυλγμένων τῷ βαρβάρων τοῖς ξωνεγχθεῖσι, πάντας ἂν οἱμαι αὐτοβεὶ γε ἅπαντας αἱλον, εἰ αὐθημερὸν ὁ πάλιμος ἐτελεύτα πω ἐς τὴν μὰ παρεῖναι αὐτοῖς στρατηγὸν τὸν ὁμαρτοῦντων, διωκόμενα τῷ φρονήματι προὐχοντα· ἴσως δὲ χρὸν τι ἅπασιν καθιζάνει, ὡς ἀντιταλαίνειν ἀλλήλοις τυχὸν καὶ ἀντιπαρακελεύεσθαι, καὶ ὅτου, ἄτπα τις φύσει τοιαῦτα ἐς πάθεα, στελλᾶσθαι ἀλίγα ἀξιπαυσάμενα ὑπ' ἀρχῆς πὶ ὀχυρώματα. ἐς δὲ ἄφορον τινα γεώλοφον μεμιγμένοι, ἐς τοὺς μὲν πάνυ τοὺς δὲ ἄλλο τι ἀρίσκον, ὑφαίνειν μὲν κὸ ὀπότερον τῷ βουλομένῳ. ἔνιοι δὲ καλεπαίνειν ὅτι μὴ τοιαύτης ἐνίκα, ἐμπλεῶς πως καὶ ἀπολωτῶρας φρονοῦσι τοῖς ἔργοις, καὶ μᾶλλον ἤδετο τοῖς ἐνεντιώμασιν, ὡς ἂν ἔχοι μεγαλαυχεῖν ὕστερον καὶ παῤῥησιάζεσθαι πρὸς τοὺς πέλας, ἐς τὸ ἐνδὺς αἴτιος ἐκ ἄλλοτι ἐνεφαίνετο, ἃ τὸ μὲ τὰ οἱ δόξαντα ᾖ πραχθῆναι. ἐν τούτοις δὴ οὖν ὄντες, πόῤῥω τῷ πολεμίων ἢ ὡς ἐν πολιορκίᾳ ἐστρατοπεδεύοντο· καὶ πρός γε, ἀ δὴ ἀμφὶ τὸ περίορθρον γεγὼς ἐγένετο, τὰς προσβολὰς ἐν δέοντι ἐποιοῦντο, ἀλλὰ ἄκρῳ ἑκάστης καὶ ῥᾳδυμίᾳ, ὁδῷ πάρεργα ἡγοῦντο τὰ ἀπιθανὰ καὶ ἐπικαιροτάτα, καπὸ μὲν τὸ προσέκοντες καιρῷ ἐπιφοιτῶντες τοῖς ἐναντίοις, πρωὶ αἰτίρου ᾖ ἐπαρχόμενοι παῦται ᾖ μαθὼν ὁ Μαρτῖνος, ἐκπέμπει ὡς πάχιστα ἐπ' αὐτὰς ἄρξοντας τε ἁπάντων, καὶ ἡγησόμενον, ἄνδρα Καππαδόκιον μὲν τὸ γένος, ἀξιώματι δὲ στρατηγικῷ ἐκ πλείστου τετιμημένον, ᾧ δὴ ὄνομα ἦν Ἰωάννης, Δακνᾶν δὲ αὐτὸν προσεπαμάζουν. ἔγαλτο δὲς Κόλχους, ὁ πολλῷ ἔμπροσθεν ἐς βασιλέως τὸ Ῥωμαίων ἐχωρίσθη σῶμα. ἐφ' ᾧ τε κατάστη τὰ πεπραμένα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀγγέλλειν καὶ τῷ στρατιᾷ τὰς ἀριστείας τοῖς βασιλικοῖς δώροις φιλοφρονεῖσθαι. οὗτος δὴ οὖν ὁ Ἰωάννης ἐς Μισιμιανοὺς ἀφιγμένος, καὶ ἐπεὶ τῆς τῷ Ῥωμαίων στρατεύματι, ἀ δὴ ὡς ἀμφὶ τὸ φρούριον ἅπαντες ἑδρυσι, καὶ πολιορκεῖν ἐπειρᾶτο, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἔκτοθεν διασπομένους ἐπιθέσθαι, καὶ τὸ σύμπαν ἀγωνίζεσθαι. τῷ δὲ οἰκήσεων αἱ πλεῖσαι, οὐκ ἐν αὐτῷ ὄντι τῷ περιβόλῳ ἐστυγχανοῦσαι, ἀλλ' ἐπὶ σκοπέλου τινὸς ἀγχοῦ παρατεταμένου, φάραγγις δέ ἐν αὐτὸν καὶ πέτραι ἀπόρρωγμαί τε πλείστον διεστῶσαι, δυσπρόσοδα λίαν καὶ ἄπορα τοῖς ὀθνείοις καὶ οὐκ εἰθισμένοις, καὶ τῇδε ἅπαντα ἐπιτηδεῖα τόνε μᾶλλον ἐπιχωρίοις, ὁμοτεχνίᾳ τῶν τόπων, ἓν τινος συνοπάτης ὁδοῦ ἐ ὀλιγανθρώπους, μόλις μὲν ἐ αὐτοὶ ἐ πεπονημένους, καπαῤῥονται ᾖ ὅμως οὐκ ἄνευ δίκης, ἐ αὐθις ἀνάπαυσιν. υ-

πὰ

πόθεν ἢ πρόπυλα, ἐν αὐτῇ δὴ τῇ χθαμαλῇ ἢ πλημίνῃ, πίδακες ποτίμου ὕδατος ἀναβλύζουσιν, ὅθεν ὑδρεύονται οἱ τῆς Κολωνῆ οἰκοῦντες. τότε δὴ οὖν (ἐπετήρουν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀπέῤῥεγον τὸ μέρος) νύκτωρ οἱ βάρβαροι κατιόντες, ἀρίστου Ἴσαυρος δή τις ἀνὴρ, Ἶλλος ὄνομα, ἐπὶ τῇδε τῇ φρουρᾷ τεταγμένος, ἐπειδὴ κατέβη πλείους τῶν Μισιμιανῶν πόρρω που τῶν ἰδίων κατεβεβηκότας, ἀδεῶς ὑπεκρυπτόμενος, ἀσυχῇ ἐμβὰς τῇ ξυμμοχίρᾳ· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τὰς κάλπεις ἐμπλήσαντες ἀπεπορεύοντο, ἔνθα λάθρᾳ ἀ Ἴσαυρος, τῇ συμπάσῃ, ἕως ἐπ' ἄκρου γενόμενος, τῶν τι τῷ χωρίῳ ἔδοσαν, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ἐθεάσατο, τῇ ἅτε οὐ πλείους ἢ οἷα δὴ ἄνδρας ἐπιτρέχοντας τὸ κατασκοπεῖν τῶν ἀνόδων τῇ ἐξοπλίσασθαι. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα κατιδὼν, αὐτίκα ὑπαναχωρεῖ, τῇ τῆς τραπεζοῦ ἕνεκα ἐξαγορεύσει. ἀ δὴ ἀθρήσας ἄγαν τῇ ἀγγέλματι, τῇ τοὺς ἐπιόντας νυκτὸς ἀνδρας ἑκατὸν ὁπλιζαμένους, ἀλκίμους τε τῇ θαῤῥαλέους, ἐστελλε ἐπὶ τῶν ὁδοῦ, κατασκοπήσοντάς τι τὸν χῶρον, τῇ ἐπιθησομένους ἅτε παρόντα. ὅρκοις δὲ αὐτοῖς ἐπισφαλῆ βεβαιότατα ἀναβαίνει, τότε δὲ σημαίνουσι τῇ σάλπιγγι, ὡς τε τῇ τἄλλα στρατῷ τῇ πίστει προσβάλλοντες, ἐκπλήξεσθαι τοὺς πολεμίους ἤλπιζεν. ὁ μὲν οὖν Ἶλλος πρωτοπορεύσεσθαι ἀγῶνα τοῖς ἀνδράσιν ἔδει τῶν ἀναβασίων ἤδη αὐτῇ τῇ πείρᾳ τῇ διηγωνισμένῳ. ἔπειτα δὲ Δίογις Ζίπυρ ἀ Μαρκελλίνου δορυφόρος, τῇ μετ' ἐκεῖνον Λεόντιος ἀ Δαβραγάζου, τῇ ἐπ' αὐτῷ Θεόδωρος ἀ τῶν Τζάνων ταξίαρχος. τῇ ὅπως ἑξῆς ἅπαντες ἀνήγοντο τοιχηδὸν ἀλλήλοις παρομαρτοῦντες. ἅδα δὴ αὐτῶν ὑπὸ τὸ μεσαίτατον ἐλιλυθότων, ἐώρων μάλα σαφῶς οἱ προτεταγμένοι, τῶν τι πυρὰν τῶν φρυγάνων ἀνακαιομένην, τῇ ὡς αὐτοὺς ὡς πλησιαίτατα κατακεκλιμένους· τῇ οἱ μὲν ἐπὶ πτέρναις ἐκάθευδον, τῇ ὑποῤῥέγγοντες ἔκειντο· ὧν δή γε μόνος ἐπ' ἀγκῶνος ἐρηρεισμένος, ὥσπερ ἐγρηγορὼς διετέλει. ξυνέχετο δὲ τῇ ὄψ τῇ ὑπνῳ τῇ καρηβαρεῖ· τῇ ἅπαξ δήλος ἦν ὅτι χωρᾶσαι ἐπειρᾶτο καὶ ἀναπαλλόμενος. ἐν τούτῳ δὲ Λεόντιος ὁ Δαβραγάζου, ὑπὲρ πλάτους τινὸς ἀλιθήσας, καταπίπτει ἀθρόος τῇ ὑποῤῥήγνυσι τὴν ἀσπίδα· πατάγου δὲ ἅμα εἰκὸς μεγάλου ἀρθέντος, ἀνέθορον ἅπαντες οἱ φρουροὶ διεπτοημένοι, τῇ ὑπὲρ τῆς δυνῆς ἄμβωτο, πά τι ξίφη ἐσπάσαντο, τῇ κατεσκόπουν ἀπανταχῇ τῆς αὐχένος πεφλασμένοι· συμβάλλειν δὲ οὐκ ἔχων, ὅτι ποτ' ἐστὶ τὸ γιγνόμενον· πῇ τε δὴ πυρὶ καταυγαζόμενοι, τῶς ἐν τῇ σκότῳ ἑστῶτας διορᾶν οὐκ ἀδυνατοῦσι, τῇ ὁ κτύπος αὐτοῖς καθεύδουσι φανεισῶν, ἐμάλα ἐναργὴς ὤν, οὐδὲ ὑπεκρεμάμενος, οὐδ' ἁπλοῖς ἅπλα παραδιδῶσι κατοκωφότα. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐς τὸ ἀκριβὲς ἅπαξ κατιδόντες τοιγάρτοι τὸ βάδισμα ἐπιχόντες, ἀτρέμα ἄμβαν, ὥσπερ τῇ γῇ ἐφριζόμενοι, τῇ ὅτι φανῆς ἄχος ἐψοφίζετο, ὅτι τῆς ποδὸς μετέωρος γοῦν μετωρύετο, ἀλλ' ὅπως ὅπως εἶχον προσεπίπτασαν, εἴ τι πέτρᾳ ὀξυὰ τυχὸν, ἔστι θάμνῳ τινὶ ἐντυγχάνον ἐπιβεβαιότες. εἰ δὲ μὴ ὅτως ἐποίουν, καί τις ξυναισθησις τῶν δραμόντων τοῖς φύλαξιν ἐγίγνετο, πάντας ἂν πέτραι τινὰ μεγάλαι ἐπαφέντες, τῇ τῷ φανῆς ὀξυτέλεσεν, ὡς ἅπαντας ἐπετέλεσαν τῆς ἑπερχομένης τοι ἄρα ἐκείνοις, ἀναυδοί τε εἰστήκεσαν τῇ ἀδόντες, τῇ αὐτίκα δὴ τῷ τῶν πτελμάτων φορᾷ ξυστέλλοντες ἁρμὰ τῇ ταμιδόμβοι. τῇ ἄγαμαί γε αὐτῆς τῆς διεξόδου, ὅτι δὴ ἅπαντες ἅμα ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἐν ἀκαρεῖ χρόνου τῷ σωθέντος ἐσοχασμένοι, ἐπεκρήρουν τῇ τάξει, τῇ διεσωῦν ἐς ἑαυτοὺς, ὅπόσα φθέγγεσθαι ἐν καιρῷ ἐδόκει. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ αὐτοῖς ὑδὲν ὅτιῳῦν δεινὸν ὑπωπτεύετο, πάλιν οἷς τὰ πρόσφορα ἐτράποντο, ἀσμενίσαντα καταβαρθέντες. τότε δὴ οὖν οἱ Ῥωμαῖοι ὕπνα δή τι αὐτοῖς ἀσυμένοις ἀναπαυομένοις ἐπιβάντες, ἀπέκτειναν τοὺς τε ἄλλους, τῇ πρὸς γε ἑκόντων ἢ ἀμύχητον, ὡς ἂν τις αὐτὸ ἐπιτεθάζων ὀνομαλάσει. καὶ τὸ λοιπὸν, ἁδρῶς ἀεὶ τὰ πρόσω

Agathias.

vero montis, in humili & plano ſolo fontes potabilis aquæ ſcaturiunt, unde incolæ aquam petunt. Tum itaque temporis (obſervabant enim eos Romani, & ex parte prohibebant) Barbari noctu deſcendentes aquam hauriebant. Iſaurus autem quidam Illus nomine, qui ea in parte ſtationem habebat, conſpicatus multos Miſimianos qui multa nocte eum in locum deſcenderant, ipſe tectus tacituſque ſuo loco manſit, & permiſit; ſimulatque vero illi hydriis repletis receſſerunt, Iſaurus clam eos ſubſequitur, ſimulque aſcendit donec in ſummum veniſſet, & loci ſitum quantum in tenebris fieri poterat optime contemplatus eſt, quodque non plures quam octo viri eſſent collocati ad obſervandum tuendumqoe aſcenſum. His inquam omnibus cognitis, ſtatim deſcendit, & præfecto ſingula exponit; qui quidem magnopere eo nuncio eſt gaviſus & nocte proxime ſequente delectos centum ſortes ac ſtrenuos viros ad aditum illum miſit, qui ſpecularentur locum, impetumque quando res ita ferret facerent. Mandavit autem iis ut quum jam certiſſime conſcendiſſent tuba ſignum darent, ut etiam reliquo exercitu in murum irruente hoſtes utrinque pertutbarentur. Illus itaque præcedens ducebat viros ad aditum jam ſibi exploratum. Sequutus vero ſtatim eſt Ziper Marcellini ſatelles, & ab illo Dabragaſus, & poſt illum Theodorus Zaoorum dux, atque ita deinceps omnes ſeriatim ſeſe mutuo ſequebantur. Cum autem jam ad ipſum medium ventum eſſet, aperte admodum conſpicari ſunt qui priores erant excubitorum ignem acceoſum, & ipſos quam proxime decumbentes; e quibus ſepetem quidem aperte dormiebant & ſtertentes jacebant; unus autem ſilus cubitu innixus, vigilanti ſimilis, captus erat tamen etiam ipſe ſomno, capiteque erat prægravato, neque adhuc ſatis apparebat quonam evaſurus eſſet, nutans frequenter capite rurſuſque id ſuccutiens. Interea Leontius Dabragafi filius ad cœnum quoddam lubricum lapſus, toto corpore procidit & deorſum eſt delatus, ſimulque ſcutum diffregit. Sonitu vero uti par eſt ingenti exeitato, excubitores omnes perterriti profilierunt, ſtratiſque iofidentes & enſes ſtringebant & coila in omnem partem verſantes deſpiciebant; neque tamen conjicere poterant quid rei eſſet. Namut ſplendor ignis ipſorum oculos perſtrinxerat, in tenebris conſtitotus cernere non poterant, & ſonitus ipſis dormientibus allapſus non admodum manifeſtus erat neque diſtinctus, neque qui armorum ſolo alliſorum fragorem aperte prodeſet. Romani vero accuratiſſime omnia obſervabant. Quocirca greſſu inhibito quieti taciti que manſerunt veluti terræ radicibus affixi, & neque vocis ullum murmur audiebatur, & pedes ne tantillum quidem movebant, ſed ita uti erant fixi immotique ſtabant, ſive acutam aliquam petram ſive fruticem premerent. Niſi enim ita rem inſtituiſſent, ſenſuſque aliquis eorum quæ fiebant ad excubitores pervenifſet, illi omnion ingentem aliquam petram deturbaſſent, quæ in declive provoluta facile omnes qui ſurſum nitebantur colliſiſſet. Idcirco Romani taciti immotique ſtabant; adeo ut ne ſpiritum quidem emitterem, ſed eum in pectore conditum premerent. Et certe miror ac laudo optimam ipſorum ordinem, quod omnes ſimul veluti ex pacto uno temporis momento id quod ex re futurum eſſet collimantes, in ordine perſiteriint, & in animis ſuis cogitarint quæ proloqui tempus non patiebatur. Barbari vero, quum nihil incommodi aut periculi animadvertere ot, rurſus ad id quod amicum erat ſe convertunt, ſuaviſſime dormientes. Tum itaque Romani, illos ita in ſommum effuſos adorti, trucidant cum alius tum etiam illum ſemivigilem, ut aliquis ipſum per jocum appellaverit; ac deinceps intrepide pro-

Illus Iſaurus.

Edit. Pariſ. pag. 127.

gredientes per vicos domuum diffusi sunt, simulque tuba classicum cecinit; quo exaudito Misimiani novitate rei sunt perculsi; quo reto in statu res essent nescientes, excitati tamen inter sese coire nitebantur, & alios alibunde

Edit. Paris pag. 128. prosilientes congregare. At Romani in ipsis vestibulis occurrentes, & quodammodo ensibus ipsos excipientes ingentem stragem ediderunt. Alii enim jam egressi statim interficiebantur, & mox alii, rursumque alii atque alii; neque ulla erat cædis remissio, omnibus urgentibus. Iam vero etiam mulræ fœminæ ictuatis effusæ cum magno ejulatu toras confluebant. Sed neque ab his abstinebant Romani ira abrepti, sed crudelissime etiam hæ trucidatæ virorum sceleratam proterviam luebant. Unus autem ex elegantioribus accensam facem manu gestans, valde conspicue incedebat. Sed etiam hæc hasta

Romanorum in fœminas & pueros crudelitas

ventrem transfossa miserrime perilt. Romanorum vero quidam arrepta face ignem domibus immisit; quæ ut erant e lignis & stramentis confectæ citissime conflagrarunt; & flamma adeo alte sublata est, ut & Apsilorum genti aliisque remotioribus quæ gerebantur nuntiaret. Tum quidem & multo arrocius Barbari passim peribant. Qui enim domi manserunt concremabantur, vel ædibus obruebantur; qui vero e domibus prorubebant, iis parantur ab eusibus interitus imminebat. Multi vero pueri vagientes suasque matres inclamantes rapiebantur, atque ex his quidem alii petris crudeliter illisi diluniabantur, alii vero veluti per ludum in altum ejecti, ac deinde pondere deorsum delati erectisque hastis excepti, in sublimi transfigebantur. Et certe Romani non aba re adversus Misimianos adeo ingentem indignationem conceperant, cum ob Soterichi cædem, tum ob iceleratum in Orantes facinus; quum tamen æquum non esset in ipsos etiam recens editos infantes, quique eorum quæ parentes ipsorum perpetrarant neutiquam erant conscii, usque adeo fœde sævire; ita eis factum hoc non impune abiit. Nocte enim tota in bisce malis

Vindicta divina. transiacta, quum jam totus ille tractus vastatus videretur, tum vero ex Misimianis viri quingenti optime armati prædidin egressi, sub ipsum diluculum Romanos invadunt, nullas aut exiguas excubias agentes, quod putarent se plenissima victoria portos; & plurimos quidem cæduot, omnes vero in fugam vertunt, violenter capellentes; illi vero turbulente in præceps acti, frequentibusque & variis vulneribus pleni in castra sunt reversi, & telis hostium ictti, & quod frequenter in petris offendissent tibiis graviter faucialis: adeo ut eis deinde in scopulum illum surreptandi animus non esset, sed mutum potius qua parte opportunior oppugnationi videretur adoriendi, simulque fossam opplendi. Quocirca domunculis quibusdam & tugurilis propius structis e tum m rum oppugnabant, machinis patites utenres & jaculatione, & ac-

pag. 129. lio quovis modo grav ssimam ita, qui intus erant, in nlerabilemque obtidinem efficientes. Barbari vero vehementer laborabant, graviterque premebantur; nnndum tamen sese tuerl desistebant. Jam enim nonnulli testi-rudinem portantes, ad Romanorum munitiones se conferebant, tanquam omnia demoliturl. Priusquam vern appropinquarent atque obtegerent ur, Suarunas quidam nomine, vir Sclavus, hastam jacit in eum qui minus tectus erat, & ferit letbaliter; quo collapsn, statim excussa est testudo, inversaque corruit; atque ita resupinato ejus sinu & capacitate, detecti sunt nudatique viri, quos Rnmani facile jaculis petentes interfecerunt. Unus autem ex iis fuga evaserat, & jam propius ad præsidium venerst, portulamque ingrediebatur; sed tum frequentibus sagittis ictus interiit, ibique corruens in limi-

Suarunas Sclavus.

A χωρήσαντες, ἀμφὶ τὰς λαύρας τῇ οἰκήσει ἐπεδέξαντο· καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐπῆδε τὸ ἐγκέλευσον. ἀνέσαντες δὲ οἱ Μισιμιανοὶ, καπεπλάγησαν μὲν τῇ παραλόγῳ· τὰ δὲ παρόντα ξυνίεντες, ὅμως ἀπηγρόμενοι, ἐπ' ἀλλήλοις φοιτᾶν ἔνεσαν, καὶ ξυναθροίζεσθαι ἄλλως ἄλλοθεν διαπεδῶντες. ἀλλ' οἱ Ρωμαῖοι ἐς αὐτοὺς δὴ τοὺς προθύροις ὑπαντιάζοντες, καὶ ὥσπερ τοῖς ξίφεσιν αὐτοὺς δεξιούμενοι, πλείσους ὅσους εἰργάζοντο φόνους οἱ μὲν ἤδη ἐκβάντες, οἱ δὲ ἐς ἀμήχανον, ὑπερος δὲ παρῶσαι, καὶ ἄλλοι ὑπελθόντες, καὶ λαφυσσόμενα ἰδόντες τὰ πλοῖα, ἀπάντων ἐπεγομένων ἤδη δὲ καὶ γωλαῖα πολλὰ ἠφανισμένα, Θύραζε ξυμῤῥέοντα ὁλοφυρόμενα. ἀπὸρ οὐδὲ πάνυ ἀπεί χοντο οἱ Ρωμαῖοι, ὀργῇ φερόμενοι. ἀλλ' ὡμόπαιά τε καὶ αὐτοὶ ἀπεικόμενοι, ἀπέλαυνον τοὺς τῇ ἀρρήτων ἀπαιδαλίας. μία δέ τις τῇ νεμεσητόν ὅδε καπέχουσα καιομένη, ἐμφανὴς ἀπεπορεύετο, καὶ ἡ μὲν δορατίῳ τινὶ γαστέρα διαπρησθεῖσα, οἰκτρὸν ἐκπνέει· τῇ δέ τις Ρωμαίων ἀνιλόμενος τὸ λαμπάδιον, ἐμβάλλει πῦρ τοῖς περιαυλίσμασι. τὰ δὲ (ξύλοις γὰρ καὶ φορυτῷ ἑτέρῳ χωρὶς ἐσαδασμένα) ταχὺς ἐπεπέμφατο· καὶ φλὸξ ἐς πόσον μεγέθους ἐξήρθη, ὡς καὶ τοῖς Αψιλίοις ἤδη καὶ τοῖς ἔτι πορρωτέρω τὰ πράγματα ἐξαγγέλλειν. πάνδημοι δὲ αὖ μάλιστα οἱ βάρβαροι χύδιν ἀπώλυντο· οἱ μὲν γὰρ οἴκοι μεμενηκότες, ἐπυρπολοῦντο, ἢ καὶ χώννυντο· τῶν δὲ ἐκτὸς παίδων ἅρπαγες ἐγίνοντο, ἐπιμότερος ὁ ἐκ τῆδε ἐς ἕτερον ὀλεθρος φερόμενος· παῖδες δὲ πολλοὶ πλαθυμενζόμενοι τε καὶ τῶν τιτθῶν ἀναβοῶντες, πλίσκοντο· καὶ πάντων μὲν κατὰ πέτρων ἀρειδῶς ἀποντίζοντες, διασπαράττον ἔνιοι δὲ ὥσπερ ἐς παιδιὰν ἐς ὕψος ἀείρ ριπτοντο, καὶ εἶτα τῇ ἄχθει ἀντιφερόμενοι ἐρθίοις τοῖς δόρασιν ὑποδεχθέντες, ἐς τῇ μετεώρῳ διεπερῶντο. καὶ ἐπὶ μὲν τῷ τῶν Μισιμιανῶν γένει, τῷ τε Σωτηρίχου πατρὶ, καὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παρανομίας. ἐπεὶ δὲ ὅμως οὐκ ἔστιν ἐς ἄκρα δὴ πανοπτὰ βρίψαι, καὶ τῶν τοῖς γονεῦσι τετολμημένων ἐδέν ἐπεξάμβα παρεικὸς ὑπὸ τῶν ἀφυβρίζουν ὑκεῖνα αὐτοῖς ἢ δοκοῦσι πάντα ἁμάρτανα. τὰς γὰρ τύπας ἀπάσας ἐν τοιούτοις κακοῖς ἐξευδοίσας, ἤδη τε δόξαντος τῷ χωρίῳ ἐκπεπρῆσθαι, πάνυ δὴ ἀνδρες τῶν Μισιμιανῶν ἐς πεντακοσίους δὲ μάλα τεθωρακισμένοι, τῷ φρουρίῳ ἐβάντες, ἐς αὐτὸ δὴ τὸ λυπαυγὲς ἐπῆρχονται τοῖς Ρωμαίοις σφυλάκτης ἐξκειμένοις, ἔξ τὸ εἰδέναι τελεώτατα κεκραπαίναι πλήθει μὲν τοὺς πλείους, ἅπασιπς ἢ ἐς φυγὴν ἐτρέψαντο βιαιότερον ἐξαΐσσοντες. οἱ δὲ ξωὶ παραχῇ ἐπὶ τὸ πάντες ὑπαγόμενοι, συχνῶν τε καὶ ποικίλων τραυμάτων ἀνάπλεοι ἐς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆλθον, τοῖς τε ἀποντίοις τῇ πολεμίαν βλαδέντες, καὶ τῇ περιπαίειν θαμὰ τοῖς πέτραις διαπεραγμένοι τὰ σκέλη. καὶ ἐπεῖνον μὲν αὖθις τὸν σκόπελον ἀπέρπειν ἤλιξα διεσώθη, τῇ δὲ περιβόλῳ ἐπιφέρειδαι ἢ μᾶλλον ἐπὶ μαχος εἶναι ἐδόκει, ἔ ἅμα τῷ ταφρεῦ ἀπαχωνυῖα. καὶ τοίνυν οἱ ἐπὶ σκηνῆς τοῖς καλύβας πλησιαίτερον τετειχισμένοι, ἐκ τῶ ἀσφαλοῦς ἐπεχομάχουν, μηχαναῖς τε χρώμενοι καὶ τοξεύμασι, καὶ ἅλλῳ ὁτῳοῦν ἕκαστα χαλεπωτάτῳ τοῖς ἐνδον καὶ ἀνυπόστοις πονήμασι τε πολεμικοῖς. οἱ δὲ βάρβαροι ἐμοχθέων μὲν σφόδρα καὶ ἐπίζοντο, πλὴν ἀλλ' ὅμως ἀπέσκε ἀμυνόμενοι· ἤδη γάρ τινες παλίωνα κομίζοντες, ἐπίασκα δὲ τῶ Ρωμαίων ἵρυα ἐχώρουν ὡς ἅπαντα καταβαλοῦντος ἀρὶ δὲ πελάζουσιν αὐτοῖς ὑπορύττεσθαι, Σωρομύας τις ὄνομα Σκλάβος ἀνὴρ, ἀφίησι δόρυ τῇ μᾶλλον φρονιμώτερον, καὶ πλήττει καιρίαν. πεσόντος δ' ἐκείνου αὐτίκα ἐξετεκχθη ὁ σπαλίων, καὶ ἀρηρέπτο ἀναπεπταμένος, ὡς πάντα τὰ ἔνδον περιεμένοντα, ἀπεκαλύπτοντο οἱ ἄνδρες καὶ ἀπεγυμνοῦντο, καὶ τῆς ἄλλως ῥᾳδίως οἱ Ρωμαῖοι κατακοντίζοντες ἔπαυσαν· ἐς δ' ὑποφάσκας ἔχοντο, καὶ ἤδη αἰγχώ ἐγένοντο, καὶ δὴ ἐπὶ βαθὺ τῆς πυλίδος. ἅπαξ τοῦ ἀθρόον τοξεύσαντες, ἐξεθείρανα· καὶ αὖθις ἀπαυσάμενοι ὑπὲρ τὸν ἐδὸν ἔκειτο, ὀλίγου

μίν τι τῷ σώματι; μισθοῖς, τῇδὲ πλείοσι μέρεσι φρὸς τὰ ἔνδον παρεστημότος. τότε δὲ οἱ δύστης οἱ Μισιμιανοὶ, καὶ σημεῖόν τι ἐμφανὲς τῆς ἰσομοίρου πίστεως φθυσάν τε καὶ ἀπαίτησιν ἡγησάμενοι, ἄλλως τε καὶ ἀπειρηκότες τοῖς πόνοις, καὶ τῇ φρὸς Ρωμαίους δυσμενείᾳ ἀπαλλαξόμενοι, μᾶλλον ὅτι αὐτοῖς ἐδὲ ἢ λόγῳ τῇ Περσῶν κατὰ τὸ ξυγκείμενον ἀφίασι ἐπικουρίαν· ταῦτα δὴ σὺν λογισμῷ, καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναμετρήσαντες δυνάμει, καὶ ὅτι οὐ ἀξιομάχοι ἔσονται· ὑδὲ πειράσεσθαι τὸν πόλεμον ὑπομενοῦσι, μόλις ἐς τὴν τότε γοῦν ἀναμπώτιτες, δῶρά τε ἐφιστᾶσι φρὸς Ιωάννην, καὶ ἱκέτευον μὴ σφᾶς παναλεθρίᾳ ξυμφθεῖραι, μηδὲ ἀναρπάσαι ἄρδιν παῖσαι γένος ἐκ παλαιοῦ κατοικοῦν καὶ ὁμόδοξον τοῖς τὸ θεῖον καὶ πλεῖστα ὅσα φροσβυκμένον, ὑπό τε ἐλπιδῶς ἐς τὸ ἀντισῶσαι, βαρβάρῳ καὶ πάνυ ἀνοίᾳ, ὑμῖν παντάπασι γε φειδῶς καὶ συγγνώμης ἀάξιοι ὑφασκον εἶναι, τοσαῦτα ἤδη δεινὰ πεπονθότες, καὶ μεγίστας ποινὰς ἀναπλήσαντες· καπηλεχθείσης μὲν αὐτοῖς τῆς πεμπτκαίδεκα πόλεως, ἀνδρῶν δὲ ἡβώντων, ὡς μέσον ἢ πυκτακισχιλίων ἀποτολωλότων, γυναικῶν δὲ πολλῷ πλειόνων, καὶ παίδων ἔτι πλειόνων· ὡς ὀλίγου γε δεῖν ἅπαν ξῳρῦσθαι τὸ φῦλον. ἃ δὴ Ιωάννης ἀκμοίσασα φροσήκατο τῷ ἰσοτιμίᾳ, τῷ τε μὴ ἐπὶ πλεῖον ἐν χωρίῳ ἱράμῳ καὶ δυχειμέρῳ ἅμα τῇ στρατιᾷ ξυκινδυνεύειν, καὶ ὅτι ἀποχρώντως ὡς ἀληθῶς οἱ ἁμαρτόντες ἐτετιμώρηντο. παγάρτοι ὁμάρους λαβὼν, καὶ τὰ χρήματα ὅσα ὁ Σωτήριχος ἐπιφέρετο, πά τε ἄλλα καὶ φρὸς γε τὸν βασιλέως χρυσοῦν· ἰῶ δὲ ἐν τομίσμασιν ἐντελέσι καὶ ἀκιβδήλοις δισμυρίοις τε καὶ ὀκταχιλίοις φρὸς ἑπτακοσίοις. Ταῦτα δὴ σὺν ἀπειληφὼς, καὶ λείαν πολλὴν σκευοφόρων, ἐφᾶσι μὲν αὐτοῖς αὖθις αὖ τὰ φρότερα οἰκεῖσθαι, καὶ τὸν φότερον ἀναπώσασθαι βίον. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῶν Κολχίδα χθὼν ἐπαῖσε, κλεινὸν ἅμα καὶ ἀγέραχον, καὶ μόνος τελέσσας ἀνδράσιν ἰζημιωμένον ὀνομάσας τὸ στράτευμα. Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεὺς Ιουστινιανὸς καθιλὼν παντάπασι τὰς ἀρχὰς τὸν Μαρτῖνον, ὁ δὲ Ιουστῖνον τὸν Γερμανοῦ καθίστησιν αὐτὶ αὐτοῦ στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν τε κατὰ τῶν Κολχίδα χώραν, καὶ τῶν ἐν Αρμενίᾳ ταγμάτων. ἰῶ μὲν δὴ αὐτὸς καὶ φρότερον ἐ μάλα φρὸς ζωμὴν φρατεύσειν ἐπείνου ἀπάντων καὶ ἐξηγεῖσθαι, ὡς δὲ τῆς κατὰ Γυβάζη ἐπιβυλῆς ὑπὰ ἐλάχιστον μέρος γεγενημένου. κατὰ χρὴ δὲ πως τῶν γνώμην ὑπολανθάνει, μὴ χρῆσαι οἱ ὄμβρος ἀνακινῆσαι τὸ ἄρχον καὶ μετασκιδάσασθαι, πραττομένων ἔτι τῇ τῆδε πραγμάτων· μάλιστα καὶ τὸ στρατιᾶς ἠδομένου τῇ Μαρτίνῳ, ξύντι τῶν τῇ πολεμικῶν ἔργων ἐμπειρίαν, καὶ τὸ ἱκανὸς ἐς δίστοι ξύμπαντες. ὃ δὴ σαῖνα οἶμαι καὶ διεσίωσεν, ἐπεὶ ἂν καὶ αὐτὸς Ιωάννης τε καὶ Ρουσίνῳ συμπεθνήκει, καὶ δὲ ἄκαιρα δὴ τῇ τροπαίων καὶ τῆς διβυλίας ἢ δὲ παρὰ τῶν ἐνδοίων ἐχρῆτο, ὑφελὼν ὑρίζα καὶ ὑποχαλάσας τὸ νόμιμον τὸ λίαν ἀκριβὲς καὶ ἀτεθάστατον, ἐφᾶσι μὲν τὸ ἐπίκλημα, ἄρχειν δὲ ὡ ξυνεχώρει, ἀλλὰ ἰδιωτεύειν ἐκέλευε, ἀρκεῖν ἡγούμενος ἀτιμίᾳ γε αὐτὸν τιμωρήσασθαι, εἰ καὶ τοσῦτο μάσματος μετεσκήκει. Ἐ πεδὴ σὺν οἱ Πέρσαι κήρυσσον, καὶ ἐκεχειρία ἐώκει τὸ χρῆμα, τότε δὴ τὸν μὲν ἀπώσατο, Ιωστῖνον δὲ φροσάγεται τεοῖ ὡς ἐγγύτατα ἀσπὰ γένος, καὶ ἄλλως ὁτομασόμενον ἐν τῇ τότε ἐόντι δοκιμῶτι, μπαλλπον ἐν Βυζαντίῳ ποιησάμενος, ἅπασάν τε αὐτῷ παραδόντι τὴν ἀρχὴν, καὶ αὖθις ἐς Κόλχους ἐκπέμπει τοῖς ἐφεξῆς ἁρμοσόμενον. ἰῶ δέ τις ἐν τῇ ἀμφ' αὐτὸν ὁμίλῳ, Ιωάννης ὄνομα Λίβυς, ἀνὴρ ἀρωνὶς μὲν τὰ πρῶτα καὶ πενιχρότατος, ὡς καὶ τὸ ἀναζῶν ἐνεκα μισθαρνεῖν ἑτέρῳ τῳ, καὶ ξυνέπεσθαι τῇ ἀφυόρων, καὶ τὰς τῇ θεραπόντων στίχων ἀδυώσας, ὑ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐπὶ μέγα πλοῦτο τε καὶ ἀλαζονείας χρυτὸς. πλείστα γὰρ ὅσα μηχανησάμενος, καὶ

ne jacebat, exigua quidem aliqua corporis parte foris relicta, majore vero sui parte introrsum porrecta. Id vero conspicati Misimiani, & iusiustum ac triste de futuris omen esse interpretari, & alioqui despetantes etiam laboribus, & redeundi in gratiam cum Romanis cupidi, præcipue quod neque ipsis aaailla a Persis prout conveuetat venissent: hæc inquam secum reputantes, suasque vires perpendentes quod Romanis impares esset, neque diutius bellum sustinere possent, tum demum ægre ad saniorem mentem redeuntes confestim oratores ad Joannem miserunt, precatum ne se ad internecionem perderet, neque funditus exstirparet gentem jam ab antiquo Romanis sabditam, & in religione cum ipsis convenientem, quæq; quamplurimis injuriis provocata tandem ad rependendas illas accesserit; atq; hoc quidem barbara quadam amentia commiseratione tamen veniaque se non prursus indignos dicebant, qui adeo jam attocia mala essent perpessi, adeoque graves pœnas luissent; utpote circamjectis præsidio habitationibus incendio absumptis, & virorum ætate florentium uon minas quinque millibus interfectis, fœminis vero multo pluribus, & pueris adhac pluribus: adeo ut parum abfit qaia universa Misimianorum gens sit deleta. Joannes vero libentissime supplices preces admisit, partim ne diutius in loco deserto & prærigido cum exercitu periclitaretur, partim quod revera jam satis pœnarum qui deliquesant dedissent. Acceptis itaque obsidibus, omnique pecunia, quam Soterichus secum attulerat, aliisque rebus, & præterea Imperatorio auro (erant vero nummi integri ac probi ad duas myriades, octies mille & octingenti) his inquam omnibus acceptis, multaque præda adjecta, permisit ut intrepide rursus sua colerent, & pristinum vivendi genus instaurarent. Ipse vero in Colchicam regionem est reversus, inclytum gloriosumq; exercitum reducens, solis xxx. viris desideratis. Post hæc Imperator Justinianus Martinum præfectura in universum submovit, inque ejus locum Justinum Germani filium suffecit, qui omnibus per Colchicam regionem & Armeniam legionibus cum plena absoluteaque potestate præesset. Neque enim ipsi etiam antea valde gratum erat, Martinum primas obtinere, omnibusque imperare, quippe qui fraudis in Gubazen structæ non minima pars fuerat; mentem tamen suam tegebat, consiliumque occultabat ad tempus; nequaquam concitandum aut immutandum principatum esse ratus; rebus adhuc eo loci perturbatis, præcipue cum gratiosus apud exercitum esset Martinus, eum ob rei bellicæ peritiam, tum quod opportune singula ordinaret: qaæ quidem res saluti ei ut arbitror fuit; nam alioqain etiam ipsi cum Joanne & Rustico moriendum fuisset. Nanc vero reverentia quadam victotiarum & prodentiæ, qua in quovis discrimine adeundu utebatur, de summo jure nonnihil detrahens, legisque rigiditatem austeritatemque temperans atque edulcans, crimen quidem ei remisit, imperare autem non permisit, sed privatam vitam agere jussit, sufficere ratus si ipsum ignominia afficeret, etiam si tanti sceleris partiteps fuisset. Quum itaque Petsæ quiescerent, statusque rerum induciis esset similis; hunc qaidem sabmovit, Justino vero arctissima propinquitate generis sibi conjuncto, & alioquin maalmi per id tempus nominis, Byzantium ad se evocato, universum imperium detulit, rursusque ad Colchos misit, omnia deinceps moderaturum. Erat autem quidā in turba ipsum sequente Joannes nomine Afer, vir ubicurus quidem initio & pauperimus, adeo ut victus quærendi causa alteri cuiplam mercenariam suam operam locaret, & satellites sectaretur, & ministrorum labores subiret, non multo autem post ad summas opes & fastum elatus. Quamplatimas enim technas commentaq; qaam

Misimiani rebelles in gratiam cum Romanis redeunt.

Edit. Paris. pag. 130.

Martinus præfectura submotus.

Justinus Germani F. in locum Martini suffectus.

Joannis Afri impostura.

excogitaſſet, innoteſcit brevi poſt tempore Juſtino, negotioſiſſimus alioqui exultans & verſutiſſimus, quique nullam plane iniquum improbumque factum quæſtus cauſa recuſaret. Is certam quamdam auri ſummam a præfecto petit, ſpondens ſi eam aſſeretur, & ipſi qui eam daret lo quantum vellet tempus commeatum commode ſuppeditaturum, & præterea quid quid ipſi Edit. Pariſ. uderent famulorum & ſervorum, quotquot etiam erant domeſtici & miniſtri ac ſatellites, pag. 130. omnes hos neceſſario victu repleturum. Atque hæc quidem faciens, promittebat ſe non ſolum tutum univerſum redditurum, & repoſitutum quantum accepiſſet integrum neque imminutum, ut mutuo datum, ſed & alind uſuræ nomine ſuperadditurum. Et videbatur quidem multis inanis quædam jactantia, & ænigmati affine dictum. Joitious vero, quom oportuiſſet eum offendi Afri illius ineptis, B ſcientem quod promiſſa præſtare non poſſet, niſi injuſte & violeota opera exercens, & illegitimis quibuſdam negotiationibus omnes quibuſcum ei res eſſet perderet, tutiones illius admiſit, auroque ei numerato permittit ut de quibus inter ipſos convenerat faceret quod vellet. Tunc itaque Joannes pagos Romanorum quotquot in itinere ſiti erant accedens, convocatis incolis, ubi quidem boum copia non erat, ipſe exercitum iis egere pro concione dicebat. Vigintí igitur taleota proferens, Pro hac, inquiebat, ſummæ oportet vos boves tradere, minus ooo licet; ſed pretium petius accipite, ut mihi quam ciniſſime omnes boves ſiſtatis. Illis vero precantibus ut remitteret, & juramentibus boves quos haberent arandis ipſorum agris non ſufficere, ſe vere admodum renuebat ſcelerus, & graves minas addebat, ſi non liceret præfecto exercitui neceſſarium commeatum coëmere; adeoque indignabundus rem exaggerabat, donec illi pretioſiſſimis ſuis rebus divenditis, auroque ſummæ quantum fieri poterat maximæ conflato, mandatum a nefario illo redimebant. Inde vero rurſum profectus, quum alio veniſſet ubi camelorum aut mulorum nomen ne auditum quidem erat, ipſe eorum caſu ſe venire clamitabat, illiſdemque tutſum verbis ocens, aurum oſtendebat, ruſuſque accepto auro diſcedebat. In hunc ergo modum quum omnes vicos & pagos obiret, quærens atque exigens quæ non habebant, & neque venderet quicquam uſpiam neque emeret, neque alioqui contractum ullum iniret, pecunias exigebat & corrudebat ab iis, ad quos nulla plane redibat utilitas, celeritmeque jam ſors ipſa ſive caput acceſſione nova conduplicabatur. Poſtquam vero ad Colchos pervenit, eadem fecit, & præterea conquiſitis neſcio qua ratione navibus onerariis, fructus patrios illius regionis violentiſſime collegit, multaque vilioſſimo pretio coemens in exteras terras exſportabat ac divendebat. Peouria itaque tetum neceſſariarum exercitus premebatur, adeo ut etiam herbæ eſſent vænales. At ſceleſtus ille vænalicirius & datdanarius iogentem quæſtum faciebat. Ex his itaque opibus pacta Juſtino perſolvebat, & commeatum pag. 132. ſuppeditans, & proiorem auri ſummam cum fœnore reddens. Juſtinos veto tameſi quid ageretur non ignoraret, frequentetque ad ipſum euntibus hominibus, quos ille erat deprædatus, & ad pedes ipſius cum lameotatione provolutis, neque extorſionum temiſſio fieret obſecrantibus, parvi tamen lamenta lachrimaſque faciens, citra metum inique patris veſcebatur, gaudebatque & inemptis epulis fruens, & præterea pleniorem graviorem que erumenam reddens. Succeſſu vero temporis graves pœnas erat perſoluturus. Tameſi eotm infinito poſtbæc labor is exantlavit, maximamque gloriam eſt conſecutus clica Iſtrum fluvium Barbarorum inſultus terundens: ſed nihil inde divina vindicta eſt emollita; neque his illa obtecta fuerunt; manſerunt vero arbitror quietæ, & memoriæ firmiter infixa in oportunum tempus ſunt

Α χῇ ποικίλως χωρίσας ὐσίας, γνωρίζεται μὲ ἐς μυρίαν τῆ ἰσχύν, κάκιστος δ' ὢν καὶ πανουργότατος, καὶ οὐδὲ ὁτιοῦν τῆ ἀδίκων τε καὶ ἀνοσίων ἐγχειρημάτων κέρδος ἔστι ἀπωσάσθαι, ῥητόν τι μέτρον χρυσῦ αἰτεῖ τὸν στρατηγόν, ὁμολογῶν οἱ κομίσεσθαι, αὐτῆ τε τῆ παραχρῆμα εἰς ὅσον ἂν ἕλοιτο χρόνον, τὰ ἐπιτήδεια προσφόρως ἐκποιεῖσθαι· τῆ πρὸς μηδὲν ὅσιον παρὼν διτιόν τε καὶ δίκαιον, καὶ ὅσοι ἄλλοι ὁπαδοί τε τῆ ὑπηρέται τῆ δορυφόροι, ἀλλὰ τῆ πᾶσι δὴ ἅπασιν ἦσι προσκυνοῦσι θορῆς ἐμπιπλάναι. ταῦτα δὲ φράσαντος ἐκηγγέλλετο μὲ μόνον ἀποδώσειν τὸ χρυσίον ἅπαν καὶ ἀντίκατα θεῖναι ὁπόσον ἦν λάθοι, ἐντελὲς τῆ ἀλώβητον, ἄκατρ ἐκδεδωκοτισμένον, ἀλλὰ δῆ τῆ ἕτερον προσεπιδοῦναι· καὶ ὁδόνει μὲν τοῖς πολλοῖς κόμπος εἶναι τῆ οἷον αἴνιγμα τὸ εἰρημένον. ὁ δὲ Ιωάννης, κάκιστος δίον αὐτὸν νεμεσήσας τῆ τῶ Λίβυος ἀβελτηρίᾳ, ἐπεὶ ἀμέλει οὐχὶν ὧν τῶν ὑπόχρεων ἥξειν, μὴ ἄδικα δρῶν τῆ βίαια ἔργα τῆ παρανόμοις τισὶν ἐμπορίοις λυμαινόμενος ἅπασιν, οἷς ἂν ὁμιλήσειεν· ὁ δὲ προσκαπτόντος τοῖς λόγοις, τῆ τὸ χρυσίον παραδοὺς, ἐπὶ τοῖς ξυνθήκαις ἐφίησιν αὐτῆ φράτειν ὅ, τι τῆ βούλοιτο. τότε δὲ σωὶ ὁ Ιωάννης τοῖς Ρωμαίοις κώμαις ἐπιστρατῶν, ἐπόσαι ἀνὰ τὴ πορίαν ἐτύγχανον ἐδρυμέναι, τῆ τοὺς οἰκήτορας ἀγείρων, ὧ αἰὲν βόες ἄρθυσι νὺξ ἔσαι, ὁ δὲ τῶν δεῖθαι τῆ στρατιᾶδαι ἐδημηγόρει· τῆ πίνων ὕποσοι πάλαι τε προφέρων, τοσῶνδε ὑμᾶς, ἔφασκεν, ἀναγκαῖον χρημάτων ἀποδίδοσθαι, τῆ μείων μὰ ἔτεσιν, ἀλλὰ τὸ τίμημα δὶς ἀνδὲ πρίατον, τῆ ὅπως μετὰ τάχιστα ἅπασιν τοῖς βόας ἀποκομίσῃτο. Τῶν δὲ ἐκτευόντων ἀνεῖναι, τῆ ἐπομνυμένων μὴ μιῇ μηδὲ ὅσον ἀρωῖῦ τὴ λεῖα ἀποχρώντως κεκτῆσθαι, ἀτύφλα μάλιστα σιμεῶς ὁ κατάρατος· τῆ δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὲ πρίασθαι τῆ στρατιῷ ἐξεῖναι τὰ ἐπιτήδεια. τῆ ὡς τοσοῦτον ἐνέκειτο καλεπαίνων, ὡς ἐκεῖνοι τὰ τιμιώτατα τῶν κτημάτων ἀποπωλήσαντες, τῆ χρυσίον ὅσον οἷόν τε ἦν αὐτοῖς ἐρανισάμενοι, παρέχουν τῆ κακοδαίμονι λύτρα τῶ ἐπιτάγματος. πάλιν δὲ ἐνδεᾶδι ἐὼν τῆ ἐπέρασι παραγινόμενος ἔνθα καμήλων τυχὸν ἢ ὄρεων ὐδὲ ὄνομα ἤκουεν, ὁ δὲ πάντων ὕπερα ἔκαεν ἰβόν, τῆ τοῖς ὁμοίοις χρώμασι πάλιν, ἐπιδείκνυσι χρυσίον, τῆ πάλιν λαβὼν ἀποχώρει. ὕτω δὴ σωὶ ἅπασαν πιεσμενῶν τῆ ἀναζήτων τὰ μὲ παρόντα, καὶ μηδὲν μέτ' ἀπεμπολήσας πώποτε, μήτ' ὠνούμενος, μήτε ἄλλως πως ξυμβαλὼν, ἀργυρολόγει τῆ οἷα στρατιῶτης τὰς μηδὲν ὁτιοῦν ἐπωφελούσας, πάλαι τέ πῆδη τὸ ἀρχαῖον ἐδιπλασιάζετο τοῖς ἀφορμωμένοις. ἐπειδὴ δὲ ἐς Κόλχους ἀφίκετο, τ' αὐτὰ γ' ἐφαστε, τῆ ὡς γενᾶς φορτίδας τε εἶδε ὅπως ἐπικτεάμενος, τῆ τὰς καρπὰς τὰς ἐπιχωρίας βιαιότατα ξυναθροίζων, τῆ πολλὰ ἐλαχίστου ὠνούμενος, ἐς τὸν ἀλλοδαπὸν ἐξέφορει, τῆ διεπίφρασκε. ἀπᾶσι μὲν σωὶ τῆ ἀναγκαίων ἑκάστοις ἐπιγίνετο τοῖς στρατώμασιν, ὡς τῆ πόας εἶναι ὠνίους. ὁ δὲ μικρὸς ἐκεῖνος, μεταβολὰς καὶ παλιγκάπηλος, μίγνυσι κίβδηλα προσποιῶν. ἐκ τούτου δὴ σωὶ τῆ πόρων τὰ ξυγκείμενα ἐς Ιωάννην ἐκπέμπει, τάς τε ζωρὰς παριχώμενος, τῆ τῆ φυτέρῳ χρυσίῳ προσπιβάλλων. ὁ δὲ καίτοι γιγνώσκων τὰ ποιεμένα, πολλάκις τε τῆ λυπεμένου ὡς αὐτὸν ὄντων, καὶ σωὶ ὀλοφυρμῷ φρεναλυθεμένων, λώφησί τε γιγνέσθαι τῆ κακῶν ἀντιβολούντων, ὅμως τῆ ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ὀλίγα φροντίσας, ἤδιστε αὐλιὸς ἐκ τῆ αἰθιοπικῶν. ἐνῆστο μὲν ἀφιπτίλω ὠκυχώμενος, τῆ ἅρπς γε μετὸν κῆ τὸ πλέον τῆ ἐμβεβιῆσθαι ποιῶν τὸ φασκόμενον. ἐμπλὴν δὲ ἄρα χρόνῳ ὕστερον ποινὰς μεγάλας ὑπέσχε τοῖσιν· οἱ δὲ τῆ μυρίως μὴ πάσῃ δόσει πόνος, τῆ μίγιστον ἦρατο κλέος ἀμφὶ τὸν Ιστρον ποιεμῶν, τοὺς τε βαρβάρων ἐπιδρομὰς ἀνακόπτων· ἀλλ' οὐδὲν ὀνῆσθαι ἦ τῶ κρείσσονος ἐδυνήσατο δίκη, οὐδὲ πόνοις ἰκάνει ἐπικαλύπτειν· ἔμπικρα δὲ οἱ μαι ἐρεμεώπα, τῆ φυλάττετο μόνιμα τῆ ἀκίνητα, μίχεα τῆ

κειρὸν τὸ παθέσκοντος. ὑφ' ἅμα τῇ πλημμελείᾳ, ἢ πὸς τ-
μωρίας ἀναμιμνῄσθαι περύκαμεν μῆ χρόνον δι' ὃς πε πολ-
λὰ, ἢ ἴσως ἀνία κα τῇ εἰργασμένων ἐπιλελησμεθα· ἢ ἀ-
νιώμεθα μὲν τὸ παραυτίκα πὸς αὐθ' ἡμᾶν γιγνομένους, ὡς
παρὰ λόγως ἢ ὑα ἐν δίκῃ συμβεβηκότ, ἢ ἀσπαπιώμεθα
φθόνῳ ἀνθρωπείᾳ τυχὸν ἢ δυσμενείᾳ, ὡς ἐα πάντων ὑ
ἀρχόντων πεπονθότος· τὸ δὲ ξυνέχον ἡμᾶς ἢ ἀφάπτον
ἐπίσαται τὸ ἀρίπον ἑαύτῳ ἢ ἀρελόμενον, ἢ ᾧ σπρῶτον καὶ
βούλεται μέτεσι ἢ ἀνέχεθαι πὰ πολλῷ ἔμπροσθεν ἁμαρτ-
μένα· ἀλλ' ὁπόσα μὲν ἄπαι ἐπὶ Ἰουστίνῳ ὕστερον ξυνηνέχθη,
ἢ ὅπως αὖτῷ ἀ τῶ βίῳ ἢ πὰς τοσαύτας διδυμονίας ἀπάλω-
σις ἀδύκπος ἐπιγένηπ, εἰρήσεται μοὶς τὸ ἀκριβὲς ἕκασα,
ἵνα μὴ ὁ λόγος ὁδῷ ἰὼν ἀκολούθως ἢ ἐξ τῇ αὐ ἐχομένων φε-
ρόμενος ἐς ἐκεῖνο τὸ χρόνε περιεχθεῖα. νῦν δὲ ἀσὰ πὰ πρό-
τερά μοι ἐπαπίσω, ἢ πὰς ἐξῆς ἐπιχειρήσα ζωδιέρχεσθαι. ὁ γὰρ τῶν Λα-
ζικῶν πραγμάτων ἐχόμενος, ἢ Ἰουστίνῳ ἐπὶ πᾶσι τραπεῖ ἀ-
πασάντος, ὅτι οἱ Πέρσαι ὡς ἀναμαχήμενοι παρασκάζοντο,
ἢ μέντοι οὐδ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐπήσαν· ἀλλὰ φρουλακὰς
μὲν ἀμφότεροι ἐποῦντο, ἢ πὰ ἀλλήλων βουλεύματα ἐς ὅσον
ἐνῆν ἀπεσκόπουν ἢ διετρίβοντο μάχης δὲ οὐδ' ὁπότεροι
ἤρχοντο, ἀλλ' ἡμένον ἡσυχῇ, αὐτομάτως ὥσπερ ἐμίλει πῶ
ξυμβαινόντων διοκεσμένον. Χοσρόης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς
ἐπεσθὲ ἐπέπυστο πὰ περὶ τῇ Φάσιδι ξυμβεβηκότα, ἢ ὅτι συ-
γὰς ἐκ τῆς μάχης ὁ Ναχοραγὰν ἐγεγόνει, αὐτίκα ἐξ Ἰβη-
ρίας αὖθ' μεπακαλεσάμενος, ὡμόπατα μετῆλθε κῇ τῶν πά-
τερον νόμων. ὑφ' ὅτου χρῶσαι ᾠήθη εἶναι ποιεῖν τῆς ἀναν-
δρίας, τὸ ὕπω γοῦν αὐτὸν ἁπλῶς ἀνοπτεῦναι· ἀλλ' ἐκ
τῶ αὐχένος τὸ δέρμα διαχαράξας, ἀπὸ δέρου ἅπαν μέχρι
τοῦ ποδός ἐν, ἢ ἀφείλετο τῇ σαρκῶν, ἀφ' ὃς πὰ ἐνδον ἀνέτραμ-
μένων, ὡς ἢ πὰς τύπως τῇ μορίων ἐς μάλιν ὑφαίνε-
σθαι, ἢ δι' ὅλου ἀσαῦ ἱρίμα ἐμπεδδῖν, ὑπὸ σκόλοπός
τινος ἀνηρτῆσθαι· οἰκτρὸν τι θέαμα ἢ μαρώπατον, ἐπὶ
ἀρότερ οἱ μὲν Σαβόρη ἐ ἀεὶ ἐφ' τῇ πολλῷ ἔμπροσθεν Χοσ-
ρόου Περσῶν βασιλεύσαντι πιπλημμένον. πὰ μὲν δὴ ἐπὶ
Μαρσύᾳ Θριλλούμενα τῇ Φρυγὶ, ὡς ἔρις αὐτῇ πρὸς Ἀπόλ-
λωνα ξυνέπη ὑπὲρ τῇ αὐλῶν ἢ τῆς αὐλητικῆς ἀπιστή-
μης, ὅτι τε ἠσάθη αὐπὰ κράτος ὁ Μαρσύας ἢ μάλα δικαί-
ως, ἅπ δῆθεν εἰ μὴ λίαν δῆθις ἐπεῖν οἱ κεῖρ θεῷ αὐ-
πολήσας, Ἑ ὡς τιμὴν ἀείπλαπ τῶν νικησάντων τῆς σο-
πεινείας ὑπὸ τῶ νικηκάπος, ὑποδαρεὶν αὐτῷ ἅπαν τὸ δέρ-
μα ἢ ἐπὶ δένδρε χωρηθέν. ταῦπα δὴ σαῦ ἅπαντα, πανπᾷ ἂν εἴη τεράεια, ἢ μῦθοι, ἢ παίγνια, ὥπε τῇ ἀ-
ληθῶν ὕπε τῇ εἰκόπων ἰσοχασμένα. εἴ γε αὐλητὴν φασὲ
ἢ Ἀπόλλω γεγονέναι, Ἑ ἀμιλλώμενον ἐπὶ τῇ τέχνῃ, Ἑ
ὡς ποσῆπ μᾶ τῶν νέων χαλεπήναπα, ὡς ἀνοσίων ὕπω τῇ
μανεὶδη ποιῆν ἐπαγαγεῖν τῇ ἥττημένῳ· πῶς δ' ἂν ἢ ἦν
ρισκεν ἀνθ' ἑπ ἢ μετέφυ φαινόμενον ἢ ἀπωθρασίας τὸ
κατηγόρημα; ταῦπα δὲ ᾧ τε πρότερον ποιηπαὶ ᾄδουσι, ἢ οἱ
νέοι παραλαβόντες σωφρόνπσαν. ὧ δὴ ἢ Νόννος ἐν τοῖς Πα-
νὸς ἢ Αἰγυπτίου γεγενημένος, ἔν τινι τῶν οἰκείων ποιημάτων
ἄνερ αὐτῷ Διονυσιακὰ ἐπονόμασεν, ὡς αἴδα ἐφ' ὅτῳ ὀλίγα
ἄνπα ἢ Ἀπόλλωνος πέρι ἀφηγησάμενος. ὑφ' ὃν δὴ τῇ πρου-
γεγραμμένων ἐπῶν ἐπιμέμνημαι, ἔπη ἐπάγει.

Ἐξ ὅτι Μαρσύαο θεμὰ χορ δυλὸν ἐλέγξας,
Δίρμα ἀπορρινὸς φυτῇ πολπεύμβρον ἄωρας.

Ὡς μὲν ὧν ἐξ ἐκείνε τὸ μίασμα πῶν ὕπω τῇ ἀνθρωπείῳ
γένει δέλγασεν, σαφῆ πε νομίσαι Ἑ ὑπολαμβάνοιμι παρὰ πὸς
ὀρθῶς ἀναδιωρῆν ἢ τιμωρεῖσθαι πὰ παλαίσπα πεφυκό-
σιν, ἀλλὰ μὴ πεισπερ μυθολογίᾳ παρεκρεμόμενος. ὁ δὲ
Σαβόρης αὖπὸς τε ὢν πὰ μάλισα Ἑ μιαρόπερος, ἢ ὀξὺς
μὲν ἐς ὀργὴν ἢ ὠμόπατα, βραδὺς δὲ πρὸς φανῶ ἢ συγ-
γνώμην, εἴ μὲν πῃ ἐφ' ἑπέρος αὐτῷ πρότερον πὸ τὰ-
γος εἰργάσαπο, ὡς ἔχω σαφῶς ἀπιχνεῖσαθαι, ὅτε δὲ

A custodita. Neque enim simulatque delinquimus poena statim irrogari solet, sed plerumque post aliquod tempus, quamque fortassis eorum quæ perpetravimus sumus obliti: & dolemus quidem illico ob mala quæ nobis acciduot, petinde ac si immerentes injusteque ea premamur; atque incusamus quidem hominum invidiam fortassis & ioimicitiam, tamquam ab iis indignis malis affecti. Deus vero, in cujus manu atque imperio sumus, scit quid cuique conveniat &, debeatur, & quo ipsi visum est modo persequitur atque iovestigat peccata quæ multo antea tempore fuot commissa. Cæterum qualia Justino postmodom acciderint, & qualem ipsius & vita tanraque felicitas inopinatom eaitom habuetit, dicentur a me ac-
B eorate siogula, quandoferma suo consequentes ordine procedens, & continuatam incidentium rerum seriem persequens, ad illa tempora fuevit perductus. Nonc vero ad ptiora mihi est redeundum, reliquaque sunt ptoiequenda. Quum enim res in Lazica regione ita se haberent, & Justines jam omnibus in præfectum eiser constitutus, neque Persæ ramquam bellum instauraturi sese appararent, neque Romani io eos movereot, sed utrinque diligenter excubarcot, mutuaque consilia quantum fieri potetar obsetvareot atque eaplorarent; nulli horum bellandi initium faciebant, sed quieti manebaot, perinde ac si commuoi sententia ita decretum esset. Chosroes vero Persarum rea simulat-
C que cognovit quæ apud Phasidem accidissent, quodque Nachoragan fugiens prælio excessisset, confestim eum ea Iberia revocatum crediissimo supplicin juxta patriam legem affeeit. Neque enim satis esse putabat si illius ignaviam simplici mortis genere puniret, sed a summa cervice cutem ei ad imos pedes detrabens a carnibus avulsit, intotum ioversam ita ut etiam formæ membrorum inverse conspicerentur, atque ita instar utris sensim inflatam e scopulo quodam suspendi jussit; miserabile quoddam & fœdum spectaculum, cujus primus, uri arbitror, Sapores ille, qui multo ante Chosroen tempore apud Persas regnavit, infamis auctor fuit. Quæ enim de Marsya Phrygе sunt litteris prodita, quod contentio ei iotercesserit cum Apolline de tibiis & tibicinandi arte, quodque longe victus fuerit Mar-
D syas & valde juste, quippe qui, nisi valde stultum dictu sit, Deo suo tibiis obstrepuisset; quodque hanc pœnam suæ temeritatis victori persolverit, quod pellis universa ipsi detracta & ex arbore suspensa fuerit; hæc inquam omnia poetica sunt portenta, & fabulæ ac ledicra, quæ neque verum, neque verisimile quicquam in se habent. Si enim tibicinem dicunt Apollinem factum, & de arte certantem taotam in Marsyam a se victum indignationem concepisse, et adeo nefatiam ac vesanam de eo pœnam sumpserit: quo pacto vero ipsi oblectamento fuisse potuerit, videre hunc e sublimi pendentem, crudelitatis suæ argumentum? Hæc eoim & prisci poetæ canunt, & tecentiores ab iis accepta concinunt. Quocirca & Nonnes ille ea Pano Ægyptia urbe natus, in quodam suorum poematum quod Dionysiaca appellavit, quum nonoulla nescio qua de re de Apolline narrasset (neque enim præcedeotium versuum satis memini) ita subjicit,
E

Marsyæ ut victi divo certare volentis
Dissutam vento suspendit ab arbore pellem:

Quod itaque ea illo tempore turpe hoc scelus numquam humano generi cognitum fuerit, manifesta judicia sunt & sufficientia iis, qui vetustissimas res teste consideare atque observare consueverunt, noo autem poeticis fabulis figmentisque capiuntur. Sapores verum quum & vehementer injustus esset & sanguinarius, ac præceps quidem ad iram & crudelitatem, tardus autem ad misericordiam & veniam, an ab aliis ante ipsum hoc adeo atrox factum sit perpetratum, plane affirmare non possum. Quod vero Valerianum Roma-

Vindicta dei-
ua lento gra-
du procedit.

Nachoragan
vivus a Cho-
roe excoriati
jussit.

Edit. Paris.
pag. 133.

Marsya ob
certamen cum
Apolline ini-
tum crudeli
supplicium.

Agathiæ de
Marsya fabu-
la judicium.
Nonni Pano-
politæ Dionysiaca.

Saporis Persa-
rum regis in-
manitas.

Valerianus Rom. Imp. a Sapore exceptus.

norum tum temporis regem bellum adverſus ſa gerentem, ac deinde victum vivumque captum, hac ipſa pœna affecerit, multæ teſtantur hiſtoriæ. Et ſane primi eorum, qui poſt deletos Parthos Perſicum regnum obtinuerunt, Artaxares iuquam & Sapores, ſceleratiſſimique fuerunt; ſiquidem alter eorum, quum dominum ſuum interfeciſſet, per vim ac tyrannidem regnum iovaſit; alter vero adeo atrocis ſupplicii nefariique ſceleris auctor

Edit. Pariſ. pag. 234.

fuit. Cæterum quum ex incidentibus aliis ſemper atque aliis rebus oratio rurſus ad Artaxarem ſit devolata, oportuoum fuerit, quod ſupra promiſi, præſtate atque abſolvere, & reliquorum deinceps regum ſeriem pertexere. Atque hic quidem e

Perſicorum regum geneſalogia.

quibus ortus fuerit, quove modo Cidarim ſibi vendicarit, ſuperius plene aapoſuimus. Illud vero ſolum uddiderim, quod annis quingentis triginta octo poſt Magnum illum Alexandrum Macedonem, quarto vero ulterius illius Alexandri Mamææ F. regni anno, quum Artaxares, quo

Artaxares iquoiamnis regnavit.

dictum eſt modo, Perſarum regnum occupaſſet, quindecim in eo annos perogit, duobus menſibus demptis. Huic in impetio ſucceſſit execrabilis ille Sapores, & ſupervixit annos in univerſum uoum & triginta, & iugentibus malia Romanos

Sapores quot annis regnavit.

affecit. Interfecto enim ipſorum rege, nihil jam impedimento ſibi fora rutus, ulterius eſt ptogreſſus, & Meſoporamiorum regionem vaſtavit, ac deinde eam quæ huic erat proxima pervadens, Cilices & Syros eſt depopulatus, & in Cappadoces

Sapores maximas cladibus Rom. affecit.

uſque provectus, immunem ſtragem edidit, adeo ut hiulca eoncavaque in ſeptis momiom loca cadaveribus cæſorum oppleret, & diſtantias eminentiaſque coilium inter ſu coæquaret, atque ita ſuper cadavera equitatum duceret, montiumque juga tamquam planitiem aliquam tranſiret. Hujus itaque domum reverſi, neque moderate utentis impie partis, multaque ſuperbia elati, aou multo poſt urroganciam

Odenatus Palmyrenus.

contudit Odenatus ille Palmyrenus, vir obſcurus quidem initio & ignotus, e cladibus tumeo Sapori illatis robuſquo in eum geſtis ſummam conſecutus gloriam, & u multis veteribus hiſtoricis memorabilis eſt habitus. Mortuo vero Sapore

Hormiſdates quamdiu apud Perſas regnavit.

Hormiſdates hajus filius regnum accepit, cui exiguo admodum tempore ſupervixit. Annum enim unum & dies decem fortuna uſus eſt, nulla re memorato digna a ſe geſta; quemadmodum & eum ſequutus Vararanes, qui tribus annis regnavit. filius autem hujus, patri cognominis, ſeptemdecim annis regnum obti-

Vararanes Perſarum reges tertius.

nuit. Tertius veto Vararanes menſes dumtaxat quatuor imperium degeſtavit; Seganſsa autem cognominatos eſt, non abre patu, neque temere, ſed u veteri quadam patriaque gente id conſecutus. Perſarum enim reges maxima aliqua e finitimis geote debellata, eorumque ditione potiti, victos quidem oequaquam interfeciunt, ſed tributo quod pendant ipſis imperato, & inhabitare & urare agros bello captos permittunt, primoribus tantum gentis ducibus miſerrime trucidatis; filiis vero ſuis principatus appellationem tribuunt, memotiæ ut verifimile eſt cauſa; & magnificæ pro partis trophæis gloriationis. Quum itaque eriam Segetanorum gens a Vararane hajus patre ſubacta eſſet, me-

Vararanes tertius Seganſsa dictus.

Perſarum mos in victos.

pag. 235.

rito utique ipſius filius Seganſsa vocatus

Seganſsa cur dictus Vararanes tertius.

fuit, quod Græcorum lingua ſignificet, Segeſtanotum rex. Hoc vero ocyus extincto, Narſes ſtatim regnum annis ſeptem, menſibus quinque tenuit; cui ſucceſſit Hormiſdates filius, hæres paterni non tantum regni, verum etiam æqualis in

Narſes Perſarum rex quam diu regnarit. Hormiſdates Narſetis f.

A Βαλεριανὸν τὸν Ῥωμαίων ἐν τῇ τότε βασιλείᾳ προαποληφθέντα οἱ, καὶ ἅπερ πεπαμένον, ἄδην ζωγρείᾳ ἑλών, τόν-
δε τὸν τρόπον ἐτιμωρήσατο, πολλὴ μαρτυρήσει καὶ ἱστορία. καὶ τάχα εἰ πρότερος τῆς μὲν τῶν Παρθυαίων καταλύσεως τὴν Περσικὴν βασιλείας ἐπιλαβομένων, Ἀρταξάρης, φημί, καὶ Σαπόρης, μιαρὼ γε ὄντε ἄμφω καὶ ἀδικωτάτω, ἑνὶ μὲν τῷ κύριον δυναστῶν ἀπαντῶν, τυραννικῶ τε καὶ βίαιον τὴν ἀρχὴν κατεστήσατο· ἄτιμος δὲ τιμωρίας ἄρξιν ὅτου δώσῃ καὶ μύσος ἀνοσιωτάτου. ἐπεὶ δὲ μοι ὁ λόγος ἤδη ἦλθεν ἀεὶ παριμπετόντων φιρόμενος, πάλιν ἐς Ἀρταξάρην ἀφίκετο, καιρὸς ἂν εἴη ἐπλαρωθῆναι τὸ πρότερον ἐπαγγελμένον, καὶ τὴν ἐφεξῆς βασιλέων ἐπιμνηθῆναι.

B Οὗτος μὲν οὖν ὃς ἂν τὴν ἡμέτερον τινα ζόπον τὴν αἰδεσιν ἀνεδήσατο, ἄδη μοι ἐς τὸ ἀκριβὲς προαφήγηται. ἐκεῖνο δ' μόνον προθεῖναι ἀν ἐπ' αὐτῷ, ὡς ἔτεσιν ὕστερον ἑπτὰ καὶ τριάκοντα καὶ πεντακοσίοις, Ἀλεξάνδρου τοῦ πάνυ τοῦ Μακεδόνος, τετάρτῳ δὲ ἔτει τοῦ Σαπόρου Ἀλεξάνδρου τῆς Μαμαίας ἀρχῆς τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας ἐπιλαβομένῃ τῇ Ἀρταξάρῃ, καθ' ὃν ζόπον ἀπήγγελται δύσασθαι χρόνος ἐν αὐτῇ ἐνιαυτῷ πεντεκαίδεκα, δυοῖν μησοῖν ἐνδέουσιν. διαδεχεται δὲ τὸ κράτος Σαπόρης ἐκεῖνος ὁ ἐναγίσας τοῖς πάντας ἐνιαυτοῖς, πλοῖα ἅσα τοῖς Ῥωμαίοις λυμνάμενος. ἄντικρυ τὸν βασιλέα σφῶν ἀνελών, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν ἀώλυμα ἐσιθαι διανούμενος, ἃ δὴ αὐτὸ πρόσω ἐχώρει, καὶ δὴ τῶν τε μέσην τὴν πταμῶν ἐξῆσαν χώραν, καὶ ἔστα ἐφεξῆς ἐχομένην, Κιλικίας τε ἐλήϊσαν καὶ C Σύρους, καὶ μέχρι τῆς Καππαδοκῶν ἐλάσας, ἐξαίσιον πλῆθος φόνων κατεἰργασαι, ὡς καὶ τὰ σωραγγώδη καὶ κοῖλα χωρία τῆς ἐν τοῖ ζώρισι φραγμῶν, τοῖς σώμασιν ἀναπλησαι καὶ πεπτωκότων ἀνθρώπων, καὶ πρὸς ἰσότητα ῥέειν τὰ λόφων τε διατῶτα καὶ ἐξανίσχοντα, καὶ ὥστε καθιππάζειν ἐν αὐτοῖς καὶ διαβαίνειν ὥσπερ ἐφ' ὁμαλὲς πᾶς ἀκροῤῥείας. τῶν μὲν οὖν εἰκαδὲ ἄνδρὶς ἀφιγμένοι, καὶ μυρίοις χρησάμενοι οἷς αὐτοὶ ἐνύγχανε, πρὸς ἀλαζονείαν ἀρθέντα πολλῷ, ἀπέπαυσεν νὰ ἐς μακρὰν τῷ φρυάγματος Ὀδεναθος ὁ Παλμυρηνὸς, ἀνὴρ ἀφανὴς μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἄγνωτος, τοῖς δ' Σαπόρῳ συμφοραῖς, καὶ οἷς ἐδρασεν ἐπ' αὐτῷ, μεγίστῳ ἀράμβους δόξαν, καὶ πολλοῖς τοῖς πάλαι D ξυγγραφεῦσιν ἀξιαφήγητος γεγενημένος. τεθνηκότος δὲ τοῦ Σαπόρου, Ὁρμισδάτης ὁ τοῦ παῖς τοῦ βασιλέως παραλαμβάνει, καὶ διβίῳ ἐν αὐτῷ χρονοῖς ὀτιοῦν ἐλάχιστον· ἐνιαυτὸν δ' ἔτα καὶ δέκα ἡμέρας τοῖς τύχης ἀπόντα, μηδὲν ὁτιοῦν δράσας ὁποῖον χρὴ ἐς λόγου φέρεσθαι μνήμην, καθάπερ καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον Οὐαραράνης, τρισὶν ἔτεσι βασιλεύσας. Ὁ δ' υἱὸς ὁ τοῦτου, ὁμώνυμος μὲν καὶ τῷ γεγονοτὶ, ἐπτακαίδεκα δὲ κτῆσι τοῦ βασιλείου μεμίνηκεν ἔτη. ὁ δ' ἕβδομος Οὐαραράνης ἐς μῆνας μὲν τέσσαρας μόνους ἀπηύδησαν τὴν βασιλείας, Σεγανσὰς ἐπικληθείς, ὡς ἀπεικότως οἶμαι, καὶ E ἀυτομάτως ἔθνους τινὸς παλαιοῦ μεταχοῦ καὶ πανέθνει. οἱ δὲ τῶν Περσῶν βασιλεῖς νίκῃ μέγιστον ἔθνος τῆς πλησιοχώρων καθέλοιεν προσπολεμήσαντες, καὶ τῆς ἐκείνων ἐπιλάβοιτο χώρας, οὐκέτι μὲν ἀναιρῶσι τοὺς ἐντυμίους, ἐς δὲ φόρου ἀπαγωγὴν ἅπαντας ἰσοτιθέντες, ἐφᾶσιν ἔχουσιν τε καὶ ἄρειν τὰ ἀρμάλλατον, πλὴν ἀλλὰ τοῖς προτέροις τῶν γένος ἡγεμόνας οἷς ἔθνεσι καταλύοντες οἱ τοῖς στρατίοις παισὶ δὲ τὰ ἀρχῆς προσηγορίαν ἐπιτιμῶσι, μήτε μὴν, ὡς τοιοῦτο, ἐκαινίσθη κόμπου τὸ ἐπὶ τῷ τροπαίῳ μεγαλαυχίας. Σπενδὼν δὲ καὶ τὸ τῶν Σιγανακῶν ἔθνος Οὐαραράνης τῇ ὧδε πατρὶ ἐδεδώλωτο, εἰκότως ἄρα καὶ παῖς Σιγανσὰς ἐπωνόμασο· δυὰ δὴ τοῦτο τῇ ἐλλήνων φωνῇ, Σιγανσῶν βασιλεὺς τοῦτο δ' ἔστιν ἑβδομαρέντος, Ναρσῆς δ' υἱὸς τὸ βασιλείας ἐνιαυτοῖς μὲν ἑπτὰ, μησὶ δὲ πέντε μεπλθὼν διαδέχεται δὲ ἀρχὴν Ὁρμισδάτης ὁ παῖς, καὶ κληρονομεῖ τὸ πατρὸς, οὐ μόνον τὸ κράτους, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ

χέτι ἰσορρόπιας. καὶ δὴ θαυμάσειεν ἄν τις, ὅτι δὲ ἑκα- A
τέρῳ ἐνέστι τε καὶ μὴ μετὰ τοῖς αὐτοῖς τὰς ἀρχὰς ἐπιμελῶς
ἐμετρήθη. ἀλλὰ Σαβὼρ μὲν πάνυ ἐπὶ πλεῖστον ὅσου
καὶ πλεῖστον χρόνον ἀπώνατο τῆς βασιλείας, τοσοῦτος ὑπερ-
απέσης, ὁπόσους καὶ διβίου· ὅτι δὲ αὐτὸν κύσσας τὴν μη-
τέρα, ἵν' μὲν τῇ βασιλείᾳ γένηται βεβαιοκῆ ἐκάλει φῶς ἢ ἀρ-
χαῖα τὰ τεχθησόμενον, ἵνα δὲ τὰ τῶν ἀδίκων ἀμφιβολαὶς ὁ-
ποίαν γοῦν ἀν ὑποβάλοιτο. πεγάρτοι ἅπαντες οἱ ἐν τέλει ἀβ-
λαβεῖς φρενῶν θεσπεσιῳ καὶ χάρᾳ τοῖς μάγοις ἐπὶ τῇ φραγορίᾳ τοῦ
τοῦ ἰσομένου· καὶ πίνων ἀγορὰς μίσον κύσσας ἵππου, καὶ
ὡς πλησιάσαντα προελθόντα τὸν τόκον, ἐξέλθόν τε αὐτὸς
ἐπ' αὐτῷ φράτρᾳ μαντεύεσθαι ἅπερ ἤδεσαν ξυνειχθέναι· ὕσ-
τερον δὲ ἄλλοις ὕστερον ἡμέρας γνώσεσθαι ἠγοῦντο τῷ φράζ- B
ρασιν ἐς ὅτι χωρίσει· πάντα τε ἐκάζειν παρακλησίως ἐκ-
βήσεσθαι ἀπόσα σφίσιν ἐπὶ τῇ ἀνθρώπῳ προεγορεύθειν.
Α μὲν οὖν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ ἵππῳ μεμαντευται, νῦν ἔχω σα-
φῶς ὑποφήσασθαι· ἐγὼ γὰρ μετὰ τὰ πέρι ἀπήγ-
γελται· πλὴν ἀλλ' ὅπου ἕκαστα φοβᾶ, ὅπως ἐκείνοις ἐ-
τύγχανεν ἐρημένα. γνόντες δὲ ἐνθένδε οἱ ἄλλοι, ὡς ἄ-
γαν τοῖς μάγοις διπλείβονται τὰ τῆς πίχνης, φοβερώτερον ἢ
ἐπὶ τῇ γυναικὶ ἄπαν ἔσεσθαι γνῶσιν διῆξίνασι. τὸ δὲ φησάν-
των ἄρρενα παῖδα τεχθήσεσθαι, ὡς ἔτι ἐμίλησαν, ἀλλὰ τῇ
γαστρὶ πεφθάρτες τῶν κύδεων, αἰεὶπον βασιλέα τὸ ἔμ-
βρυον· ὃν μετὰ τὰ ἀπίκεσθαι, τὸ ἄρτι ἐκτυπωθὲν ἢ διαρ- C
γανωμένον, ἐς ὅσον οἱ μὲν ἥρπιν ὕδωρ ἁρμὰ ἢ ὑποπάλ-
λεσθαι. ὅπου δὲ τὸ ἄφυκτος τῇ φύσει ἢ ἄδηλον, ἐς τὸ βέβαιόν
τε ἢ ἀνωμολογούμενον τῇ δοκήσει μεταλαβόντες, ὅμως ἡ δύ-
μαρτο τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ ἢ λίαν ἔτυχον τὸ σκοπῆ πολλῷ
πλέον τῆς δοκήσεως· τί δὲ καὶ δὴ καὶ ἐς μακρὰν ἀ Σαβώρης
σωὴ τῇ βασιλείᾳ, ὀνειάζεται τε αὐτῇ καὶ ἐγγυᾶσθαι οἱ ἑβδο-
μήκοντα αὐτῇ ἐπὶ ἔτεσι βίου. καὶ ἦν τὸν πάντων τὸ
καὶ οἰκειοῦν τῆς τῶν ἀρχῆς ἑαυτὸν, Νίσιβις ἡ πόλις ὑπὸ
Πέρσας γεγένηται, Ρωμαίων μὲν πάλαι ὄσα κανόνος,
Ἰοβιανῷ δὲ τῷ σφῶν βασιλέως παραδόντος ἢ φρομένα. ἐν
αὐτοῖς δὲ δὴ καὶ τοῖς ἐνδοτέρω χωρίοις τῆς Περσικῆς ἐπι-
κρατείας Ἰκλιανὸς τὸ πρότερα Ρωμαίων αὐτοκράτορος ἀθρόον
ἔξεφθαρέντος, αὐτὸς ἀναχορήσαι ὑπό τε τῷ στρατηγῶν καὶ D
τῷ στρατιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀμίλης, ἅτε δὴ τῆς ἀρχῆς
αὐτῷ ἄρτι καθιζομένης, καὶ τῷ πραγμάτων, ὥσπερ εἰ-
κὸς, παρατομένων, καὶ πάντα ἐν μέσῳ τῷ πολεμίᾳ, οὐκ
εἰδὸς τι ἐν τῷ τὸ παρόντα ἐν δίοντι χολαίτερον ἢ θέσθαι.
πεγάρτοι ἀπαλλαξείων τὰς ἐν ὀθνείᾳ καὶ δυσμενεῖ χώρᾳ
δλαίνης, καὶ μόλις τυχεῖν τῆς ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπαοδῆς θάττον
ἰέμενος, ξυνθέμενος τὶ θέσθαι ἀγενὲς καὶ ἀχρήμονας, καὶ ὁ-
ποίας μέχρι καὶ τῇ μὴν Ρωμαίων λυμαίνεσθαι πολιτείᾳ,
περιτέλλων ἐς πάσης καιοῦ ἐαείους, καὶ ὑποτιμούμενος
ἐ οἰκείας ἀρχῆς τὸ πραιπέρου ἐκβαῖνον. Τὰ μὲν οὖν κατ'
ἐκεῖνο τὸ καιρῷ ξυνειχθέντα, πολλοῖς ἤδη τῇ προτέρων
ξυγγραφέων ἐξόρηται. ἐμοὶ δὲ καὶ περὶ τούτου ἐσβατέβειν
χολὴ, ἀλλὰ τὸ προτέρῳ λόγῳ ἑαυτόν. καὶ δὴ Σαβόρης
Ἀρταξὴρ ἀδελφὸς ἦν αὐτῷ, καὶ μεταχὼν τῆς βασιλείας, E
τεττάρων ἐπὸ χρόνον ἀπ' αὐτοῦ ἀπεβίω. ἀ δὲ υἱὸς ὁ
πάνυ, Σαβὼρ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπικέκλητο, ἐν ὑπνοις πίπτ τὸ
οἱ κεῖν πεῖθμενον κράτος. ἐν δὲ παλαισμοῖς δὲ πάνυ καὶ πρὸς
γε ἐπ' ἐπῆρμ ὀνειαυτῆ Οὐαραράνης ἀ πᾶς, ὃς δὴ καὶ Κερ-
μανικὰ ἀνομάζετο. τῇ δὲ πάνυ ἐπαλλήναν ἀ αἰτία
ἦδη μοι ἔρρηται· καὶ δὴ Κέρμα ἦθνος τυχὸν ἀ χώρας ὑπῆρ-
χον ἐπανυμία. παῖδες δὲ τῇ πατρὶ τῷ Οὐαραράνῃ διδυλω-
μένης, εἰσάπαξ ὁπαὶς ἢ ἐπανυμίαν ἐκτήσατο, καθάπερ
πρότερον ἢ παρὰ Ρωμαίοις ὁ μὲν Ἀφρικανὸς τυχὸν, ὁ δὲ
Γερμανικὸς, ἀ δὲ ἄλλα τῷ γένος ἐνειλημένη ἐπικλήθη.
ἐπὶ τούτοις Ισδιγέρδης ὁ Σαβώρου τῶν Περσικῶν ἡγεμονίαν
παραλαμβάνει, ὁ πολὺς παρὰ Ρωμαίοις καὶ περιλάλητος.

spatio temporis. Mirati enim merito quiſpiam poſſit, quod utrique & annorum & menſium quibus regnatunt numerus exactiſſime ſic appenſus. Poſt hos Sapor plutimo longiſſimoq; tempore regno potitus eſt, quippe qui tot annis regnavit quot & vixit. Matre enim adhuc ipſum utero geſtante, regii generis ſucceſſio vocabat ad regnum eum, quem ipſa eſſet paritura. Dubitabatur vero maſculum an fœmellam partu eſſet editata. Primores itaq; tegni præmia ac dona propoſuerunt Magis, ut de ſaturis prædicerent. Equam itaque gravidam in medium adducant jam partui proximam, juſſeruntq; ut Magi de hac prius vaticinarentur quod futurum cenſebant. Ita enim paucis poſt diebus cognitutos ſe credebant, quo illorum divinatio evaderet, atque hinc collectatos ſimilem eventum habitara etiam quæ de homine prædicerentur. Potro quid de equa divinarint, nihil liquido poſſim affirmare, neque enim mihi certi quicquam ea de re eſt tenantiatum. Cæterum alia ita ſingula evenerunt ut illi prædixerant: Quum itaque etiam alii ſcirent Magos vaticinandi attem optime callere, provocarunt rogarunq; eos ot etiam de muliere quæ ſatura noſſent explicatenę. Qui quum reſponderent maſculam prolem patitutam, nihil altra morati ſunt, ſed cidari utero impoſita, embryum regem pronuntiarunt, nomineqae inſignierant fœtum recenter effotmatum, atque ita animatum arbitror at intus paululum moveretur & ſubpalpitatet. Ita vero quod natura obſcurum incertumque erat pro certo indubitatoque opinione exſpectationeq; apprehendentes, non fruſtrati ſunt tamen ſua ſpe, ſed & amplius quam opinati erant ſunt conſecuti. Naſcitur enim non multo poſt Sapores cum regno, inque eo & adoleſcit & ſeneſcit, perducta ad annos uſque ſeptuaginta vita. Quarto autem & vigeſimo regni ſui anno, Niſibis urbs in Perſarum poteſtatem venit, Romanis qaidem olim ſubdita, Joviano vero ipſoram rege eam tradente ac prodente. Quum itaque Julianus qui antea Romanorum rea erat, in interioribus Perſici imperii locis repente periiſſet; ipſe a præfectis & exercitu reliqaaque turba rea declaratur, qai utpute regno ipſi recenter delato & rebus uti vetiſimile eſt perturbatis, & quidem in media hoſtili regione, præſentem rerum ſtatam non ſatis componere poterat. Quocitca pertæſus vitæ in extera hoſtiliqne regione, reditaſq; in ſaa quam citiſſime compos fieri cupiens, ignominioſas turpeique cum hoſte pactiones init, quaſque in hunc etiam diem Romana Reſpublica magno ſuo malo perſentiſcit. Novis enim tetminis imperium coarctavit, multumque de vereti amplitudine decidit. Porro quæ per id tempus acciderunt multi ea veteribas hiſtoricis memoriæ prodiderant; mihi vero otium non eſt iis repetendis immorandi, cui quæ cœperam ſant perſeqaenda. Poſt Saporem itaqoe Artaxerxes ipſias frater potitus imperio, quum annis quatuor regnaſſet, motitur. Filius autem hujus, Sapores vero etiam Is vocabatur, quinque aonis imperiam obtinnit; duplo veto temporis ſpatio & uno inſuper anno Varanes hujus filius, qui & Cetmaſaa dictus fuit. Hujuſmodi vero appellationum cauſam ſupra retuli. Cerma enim gentis forſan alicujus aut regionis eſt nomen, qua a patre Varane ſubacta, filius veriſimiliter eam appellationem eſt conſecutus; qaemadmodum etiam olim apud Romanos hic qaidem Africanus, ille Germanicus, alius vero ea alia gente devicta eſt dictus. Poſt hos Iſdigerdes Saporis F. Perſicum impetium accepit, cujus frequens & celebris eſt apud Romanos memoria. Ajunt enim Arcadium regem jam moribundam, & humano more de rebas poſt obitum

Magi de rebus futuris conſulti.

Sapores Perſ. R. quamdiu regnarit.

Niſibis orbis Joviano Perſis prodita.

Jovianus qua pacto Juliano imp. ſucceſſerit.

Edit. Pariſ. pag. 136

Jovianus turpes cum Perſis pactiones init.

Artaxerxes quot annis regnarit.

Saporis Cetmaſæ cur dictus.

Iſdigerdes Perſarum rex cattorem Theodoſii Arcadii inſtituit.

ſuis diſponentem, hunc cuſtodem & curatorem filii ſui Theodoſii inſtituiſſe, totuſque Romani Imperii ſtatus. Hic eoim ſermo ab aoti-quo veluti per manus poſteritati traditus plu-rimum etiam hodie apud nos iovaluit, & a-pud doctos pariter ac vulgus hominum eir-cumfertur; ſcripto vero aliquo aut hiſtori-corum libris id proditum ooo reperio, ne in iis quidem, qui de Arcadii morte ſcripſe-runt, uno tantum Procopio Rhetore excep-to. Neque ſane meo judicio mirum eſt, ad mul-tiſcii hujus viri, quique aniverſam, ut ano vet-bo dicam, hiſtoriam deceripſit, notitiam hanc etiam narrationem ab alio olim conſcriptam perveoiſſe, meam vero nequaquam, qai mi-nutiſſima quæque, ſi modo hæc minutiſſima fiot dicenda, haud norim; Sed illud & quidem ve-hementer admiratione digoum cenſeo, quod quum narrationem de Arcadio inſtituis, non ſimpliciter ita quæ ab eo ſtatura fueruna nar-rat, ſed laudat ipſam magnificiſque verbis eſ-ſert, tamquam optimo conſilio uſum. Aic o-nim ipſum aliis in rebus ooo admodum ſoleto eſſe induſtium, hac vero ſola io re & ſapien-tem & prudentiſſimum declaratum. Mihi ve-ro riſetur his qui hoc admiratur, non ex pri-mo conſilii impeta, ſed ea erentu, de ejus rectitudine judicare. Quo pacto enim prudent-tet recteqae factum dici poſſit, homini ex-tero & barbaro, & regi gentis infeſtiſſimæ, neque ſatis noto ao fidem ae juſticiam colet-ret, quique præterea etroneæ eſſet de Deo diverſaquæ opinionis, qaæ habebat catiſſima tradere? Si vero oihil omnino in infantem ſibi creditum deliquit, ſed bujus imperium ſartum tectum a curatore firmiſſime eſt con-ſervatum, & quidem quum adhuc ille lacte-ret: illius potius probitas eſt laudanda, quam Arcadii factum. Hiſce ipitur de cauſis, pro-ut quiſque mente ac judicio pollet, ita ju-dices. Iſdigerdes vero quum unum & viginti annos regnaſſet, oallum umquam adverſus Romanos bellum ſuſcepit, neque alia eos af-fecit moleſtia, ſed manſit perpetuo benevo-lus & pacificus, ſive ita ca'u acciderit, ſi-ve revera etiam reſpecta pueri, & commu-oium curationis pupillaris legum. Illo vero mortuo, Vararanes filius quum præeſſet im-perio, expeditionem quidem in Romanos fecit, ſed quum illam præfecti, qai in finibus erant, amice placideque ſuſcepiſſent, ipſe ſta-im receſſit, & ad ſua ſe recepit, neque bello finitimis, neque præterea damno ullo agris eorum illato. Quumque annos viginti regnaſſet, Iſdigerdi alteri ſun filio regnum tradit; qui quum eo annis ſeptemdecim & menſibus circiter qaatuor eſſet potitus: Pero-zes poſt illum rex declaratur, vir temeraiie audax & bellorum cupiens, & magoificentiam ſemper præ ſe ferebat, ſolidis autem tutiſque conſiliis non admodum urebatur; ſed plus in eo erat audaciæ quam conſilii. Periit itaque io expeditione adverſus Nephalitas non tam, ar-bitror, robore hoſtium quam ſua temerita-a. Quam enim oporteret ipſum tuto per hoſti-lem regionem procedere, occultas inſidias præ-identem & præcaventem; horum cura oegiecta confeſtim in inſidias incidit; laque ſcrobes & foſſas, quæ ad longiſſimam in cam-po tractum ad fallendum erant confectæ; at-que ibi cum exercita imerit quarto & vi-geſimo regni ſui anno, vitamque ſioivit in-glotias, atpote ab Hunnis debellatus. Han-nica enim gens, Nephtalitæ. Obalas au-tem hujus frater ad regnum evectus, nihil memoratu dignum bellorum aut præ-liorum caaſa geſſit; non ſolum qaia placidis eſſet moribus & mitis, & ad it-raptiones violentas faciendas hoſtilitateſque exeteceodas non admodum promptus, ſed etiam quod ad exiguum tempus ſuperviae-rit. Quatuor enim dumtaxat anni ei io regno ſunt decurſi. Poſt hunc etiam Ca-vades Perſi F. Perſico imperio potitus,

Procopii locus.

Edit. Par. f. pag. 137.

Agathiæ de Arcadio Imp. qui Perſarum regem Theo-doſio curato-rem dederat judicium, coo-traProcopium.

Iſdigerdes quot annis re-gnavit.

Vararanes Iſ-digerdæ F. rex Perſarum.

Iſdigerdes Va-rarani F. Per-ſarum rex. Peroses Perſa-rum rex quam-diu regnavit.

Peroses ab Hunnis cæſus. Obalas Perſa-rum rex.

pag. 138.

Cavades Perſ. rex Romanis infeſtiſſimus.

Α φασὶ δὲ Ἀρ'κάδιον τὸν βασιλέα πρὸς τῇ θανάτῳ γενόμενον, ἢ τὰ μὲν αὐτὸ, ὡς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις νενόμισται, ἥκιστα, πάντα, πάντῃ δὲ φύλαξαι χρήσασθαι καὶ κηδεμόνι περὶ τε τῷ παιδὶ Θεοδοσίῳ, καὶ πάσῃ τῇ Ῥωμαίων κατασάσει. ἐδόκει δὲ ὑπὸ τοῦ λόγος ἐπιπλέιστον ἐν ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ τῇ μνήμῃ παραδοθεὶς πᾶς ἐφεξῆς, καὶ μέχρι νῦν παρατεθεὶς λογιμοις καὶ τῇ δόμῃ πλειαγόμενος, γραφῇ δέ τινι λόγος ἐντυχεῖν οὐκ εἰδὰ εὑρὼν τῶν φερομένων, οὐδὲ παρ' οἷς τυχὸν τὰ Ἀρκαδίου πλάδε ἀπομνημόνδται, ὅτι μὲ μόνος ἐν τοῖς Προκοπίῳ τῇ ῥήσει συγγεγραμμένος. καὶ ἐδόκουν μοι θαυμασὸν εἶναι τοῦτον μὲν ὡς πλεῖστα μεμαθηκότα, ἐ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, ἱστορίαν ἀναλεξάμενον, καὶ πλείδα παραλαβεῖν ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ πρόσπορον ἐκπεπονημένον, ἐμὰ δὲ αὐτὸ μηδαμῶς ἀπὸ ἐλαττόνων ἐλάχιστα εἰδότα, εἴγε ἄρα δή τι ἐλάχιστα. ἀλλ' ἐκεῖνο καὶ μάλα θαύμασος ἄξιον εἶναι ἡγοῦμαι, ὅτι δικαίων τὰ πρὸς τοῦτον, οὐκ ἁπλῶς ὅπως τὰ ἐγνωσμένα δίκαιον, ἀλλ' ἐπαινεῖ ἐ Ἀρκάδιον, καὶ ἐπιστέμπειν, ὡς ἀείσῃ χρησάμενον βουλῇ· φησὶ δὲ αὐτὸν ἡλίκας ἀγχίνουν εἶναι τὰ ἄλλα πρὸς κότα, ἐν τούτῳ δὴ μόνῳ φρονήσει καὶ προμηθίᾳ τοῦ δεδιέχθαι. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὁ τοῦτο ἀγάμενος, οὐ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ τῶ βουλήματος τὸ ἄλογον κρῖναι, ἀλλὰ τῇ ὕστερον ἐπιβάντι. ἐπεὶ πῶς ἂν εἶχε καλῶς ἀνδρὶ οἰκείῳ καὶ βαρβάρῳ, καὶ γένος ἄρχοντι πολεμιωτάτου, καὶ ὅπως αὐτῇ μετὰ πίστεως τε καὶ δικαιοσύνης ἠγωνισμένῳ, καὶ πρός γε τὰ εἰς Θεὸν πεπλανημένῳ καὶ ἀλλογνώμονι, τὰ φίλτατα παραδοῦναι; εἰ δὲ μηδὲν ὁτιοῦν ἐπὶ τῇ βρέφει ἐμάρτητται, ἀλλὰ μεμίσησε τὸν βασιλέα βιβαιότατα πρὸς τῶ κηδεμόνος φυλαττομένῳ, ἐ ταῦτα ἔτι ὑπὸ μαζῷ τιθωμένῳ, ἐκεῖνον ἂν μᾶλλον ἐπαινεῖν ἂν τὰς δυγνωμοσύνης ἢ Ἀρκάδιον τῶ ἐγχειρήματος. τοῦτον μὲν οὖν ἐάσω, ὡς πανάκαιρος γνάμης τε καὶ εὐσεβείας ἔχοι, ὧδε κρινέτω. ὁ δὲ Ισδιγέρδης ἔτεσιν ἐπὶ πρὸς τῇ ἑνὶ βασιλεύσας ἐνιαυτὸς, οὐδένα πώποτε κατ' Ρωμαίων ἤρατο πόλεμον, οὐδὲ ἄλλο τι κατ' αὐτὸ ἤχαρε δρασεν· ἀλλὰ μεμένηκεν ἴσως οὕτως τε ὢν τὸ εἰρηναῖος, εἴ τε ὕπως συμβαὰν, ὡς ἐ ὡς ἀληθῶς φειδὼ τῶ παιδὸς, καὶ ἐ κοινῶν ἐ κηδεμονίας νομίσας ἐκείνη δὲ τεθνηκότος, Οὐαραράνης ὁ υἱὸς προσὰς ἐ ἀρχῆς, εἰσβολὴν μὲν κατ' Ρωμαίων πεποίηται, φιλίως δὲ αὐτὸν καὶ ὑφειμένως ἐ ἐν τοῖς ὁρίοις ἐδρυμένων στρατιῶν προσδεξαμένων, ὁ δ' ἄπτερος ἀπελάγη, καὶ εἰς ἑ ὑπήκοον ἐπανήκε, ὥστε προσπολεμήσας τοῖς πέλας, ὥστε ἄλλως ἐ χώρας στάδιος εἴασε δὲ κρατήσας ἐνιαυτὸς, παραδόσας ἐ βασιλείαν Ισδιγέρδῃ θατέρῳ τῷ οἱ ἀείῳ παιδί, ᾧ δὴ χρόνος ἐν τῇ βασιλείᾳ δίωνίδη ἐπ' ἔτεσιν δέκα, καὶ μησὶν δὴ πεντέπαρσι. Περόζης δὲ μετ' ἐκεῖνον ἀναδείκνυται βασιλεὺς, ἀνὴρ πολεμικὸς μὲν ἄγαν καὶ φιλοπόλεμος, καὶ πρὸς τὸ μεγαλήγορόν τε γνάμης αἰεὶ τετραμμένος· λογισμῷ δὲ σφόδρα ἐ βεβαιότατα ἐ μάλα ἐχρῆτο· ἀλλὰ πλέον ἢ αὐτῇ τῶ βουλομένῳ, τὸ θρασύνεσθαι· τοιοῦτος δ' ὢν, κατ' Ἐφθαλιτῶν ἐπεστρατεύσας, ἐ ποσῶν, οἶμαι, τῇ ῥᾳμῃ τῆ ὁμῶν δυσμενῶν, ὀπόσον, τῇ οἰκοθεν ἀσφαλείᾳ· δίον δὲ αὐτὸν σωὶ τῇ ἀσφαλεῖ καὶ τῶ πολεμίᾳ προδιδόναι, πᾶς ἀδήλως ἐπιβουλὰς προσδιασκοπεῖσθαι ἐ φυλαττόμενον, οὐδὲ λάθοι ἑαυτὸν ἐνέδραις αὐθρόοις περιπεσών, ἐ βόθροις ἐ διόρυξιν ἐπὶ μέγιστον τὸ πεδίον πρὸς τὰ ἀπαντλὸν μεμηχανημένοις, αὐτῶ τε σωὶ τῇ στρατιᾷ διαφθαρὴν ἐπάγων· ἐ εἰκοστῷ ἐ βασιλείας ἐνιαυτῷ· ἐ καταλύει τὸν βίον ἀκλεῶς, ἅτε δὴ ὑπὸ τῶν Οὔννων κατισρατηγημένος· Ουννικὸν δὲ γένος οἱ Νεφθαλῖται. Οβάλας δὲ ὁ τούτου ἀδελφὸς ἐπὶ τῶ ἀρχῶ ἀναβὰς, ὡδέ τι φαίνεται ἀξιαφήγητον δράσας, πολλῶν αὐτοῖς δὴ πω πρὸς ἐδοτέρων χωρίοις ἐ εἶναι τὰς ἔφοπας ἐ ὕπνος, ἐ πρὸς ὁρμὰς ἀλόγως ἐ δυσμενείας ἐ μάλα ἀζιεπιμάχους, ἀλλ' ὅτι ἐ βραχὺν ἐπιβὰς χρόνον· τέτταρα δὲ αὐτῷ μόνον ἔτη ἀπὸ τῶ βασιλείας διέβαμεν. ἐπὶ τούτῳ δὲ

ἐ Κα-

Digitized by Google

τὴ Καβάδης ὁ Περόζου τῆ Περσικῶν πραγμάτων κρατέσας, A
πολλὰς μὲν τῆ Ρωμαίων πολίμους διώσατο, πολλὰ δὲ τῆ
βαρβάρων τῆ προσεπεσώπωσεν ἔσπασε· τὴ χρόνον ὑδέ-
τα παῦσε παραχῆς τε τὴ αὐδιώπως ἐγκαλινδούμενος· ἰῶ
δὲ ἄρα τῆ φῶς τὸ ὑπήκοον ἐπανῆς τε τὴ δυστάκτου; τὴ
οἷος ἀναπλεῖν τὰ καθεςῶτα, ἵς τι τὴ πολιτικὴν διάταξιν
καινοργῶν, τὴ παρατρέπειν τὰ πάλαι σωκεθισμένα. λέ-
γεται δὲ, ὡς τὴ νόμον ἔθετο, κοινὰς τοῖς ἀνδράσι φρονεῖσθαι
τὰς γυναῖκας, ὰ κατὰ τὸν Σωκράτες, οἶμαι, τὴ Πλάτωνος λό-
γον, τὴ τὴν τῆ λόγῳ παρομοιούμενον ὠφέλειαν, ἀλλ' ὧδε
τῆ φορτυχόντι ἐξεῖναι πρὸς ἃν ἐθέλοι χωρεῖν, τὴ τ' ἄλ-
λης μεταλαγχάνειν, εἰ τὴ ἑτέρῳ τῳ σωμοικοῦσα τὴ ὑποκε-
κρυμμένη ἐτύγχανε. τὴ τοῦτο θαμὰ τῶν ἐνόμως ἐξεμαρ-
τάνοντας, χαλεπαινόντων πολεμικῶς τῆ δικαςῆ, τὴ ἃ ἀνάπτον B
ἠγεμόνων τὴν ἀτιμίαν. ἀλλ' ὅτως γὰ ὁ Θεσμὸς αὐτῆ ἐπιβου-
λῆς τι τὴ καπαλύσεως αἴτιος γέγονε. τοιγάρτοι συμβραξά-
μενοι ἅπαντες τὴ ζηλοτύπαντες, ἀεθαιρῶσί γε αὐτὸν τῆς ἀρ-
χῆς τῆ ἰνδιατῆ παῖδα ἐνιαυτῆ, τὴ οἷς τὸ τῆς Λέθης ἐμ-
βάλλωσι φάρμακον. τὸ δὲ τῆς βασιλείας ἀράτος μετάγωσιν
ἐπὶ Ζαμάσφην, Περόζου δ' αὐτὸν παῖδα γεγενημένον, τὴ ἄλ-
λως φιλότιτός τε τὴ δικαιοσύνης ἔρωτα ἔχειν δοκοῦντα· ὧ-
πω τε φόβητο καλῶς αὐτοῖς ἅπαντα καπεισγάσαι, ὡς ὀξὺν τὸ
λοιπὸν ὦκολίᾳ τε τὴ ῥᾳθύμῃ πολιτεύσαι, τὴ βιπνύειν.
Αλλ' ὁ Καβάδης ὡς ἐς μακρὰν ὑποθράσας, εἴτ' τῆς γαμετῆ
αὐτῆ συλλαβομένης τῷ δόλῳ, ὡς Προκόπιός φησι, τὴ τὸν
ὑπὲρ ἑαυτὸν θάνατον ὑπελθεῖν ὀλομένης, εἴτε τὴ ἄλλῳ χρε-
σάμενος τρόπῳ, ὑποθράσας δ' οὖν ὅμως τὴ ὑπεκβὰς τὸ δε-
σμωτήριον, φυγὸν παρὰ τὰς Νιρθαλίτας, τὴ γίνεται τῆ C
ἐκείνων βασιλέως ἱκέτης. ὁ δὲ τὰς ἀτάκτως ῥοπὰς τῆς τύχης
διανοούμενος, φρονίσας γὰ αὐτὸν μᾶλα φιλοφρόνως, τὴ διετέλει,
παραιγορῶν τὴ παραμυθούμενος τὸ γνώμης τὸ ἀνιώμενον·
τὰ μὲν φῶτα θυμοῦ τι ἀγαθῆ τὴ παραυίσει φῶς τὰ
ἀμείνονα τὸ φρονεῖν ἀναρρωννύντι, πρός γε βαπέζαν δὲ φι-
λεῖ τὴ φιλονικίᾳ θαμὰ προτεινομένῃ, τὴ ἐφιςέλοι τιμέ-
σις, τὴ τόνος δὲ ἅπασι τοῖς ὡς φιλοξενίαν προχειροτά-
τοις. ἀλίγῳ δ' ὕστερον τὴ τῶν Θυγατέρα κατιγνοῦσ' φῶς γά-
μον τῆ ξένῳ, τὴ στρατιὰν αὐτῆ πρὸς τ' ἀνθρῶν ὑποχρῶσα
παραδῆς, ἴσχυλεν αὖθις, τό τε ἀντιπαταικὸν καθελοῦσα, τὴ
τὴν προτέρων δυναμένων ἀνακτησόμενον. ἐπεὶ δ' ἠφύπατα-
σι πρὸς πάντα πάλλακις συμφέρεσθαι τοῖς ἀνθρώποις
αἱ τ' δυσπάθειαι ἐκβάσεις, τοιόν δέ τι καὶ τότε ξυμβᾶν, τὴ πρὸς D
τ' ἐφ' ἑαυτέρα ῥοπὴν τ' τὴ κίνησιν ἐπὶ πολλῷ τῆ ζηλάσαντι
τὸ τῆ Καβάδη βίος ἐπαλαστεῦσθαι, ἃ τοῦτο ἐν χρόνῳ με-
τρεῖσθαι. ἰᾶ μὲν δὴ βασιλέως πρότερον ὑπόδικος γίγνεται τὴ δε-
σμώτης. ἀπαλλαγεὶς δ' τῆς εἰρατῆς, φυγὰς τὴ μίτοικος τὴ
ἐκ τῆς δ' ἐκείνῃ τὴ ξένης κηδεστὴς βασιλέως τὴ οἰκειούμενος,
αὖθις δὲ καπελθὼν εἰς τὰ πάτρια ἄδη, ἀνείληφε πάλιν τ'
ἀρχὴν πόνων ἐκτὸς τὴ κινδυνίων, ὥσπερ ἰδαμῶς αὐτῶν ἀ-
φροντιστήσας, ἀλλ' ὡρώνυτι χολάζεσθαι, τὴ οἷον ἐκδιηχημένων.
ὁ δὲ Ζαμάσφης ἐκὼν ἀπίσῃ τῆ θρόνῳ, τὴ μεθεῖναι μᾶλλον
ἔγνω τ' βασιλείαν, πέτταρας ἐνιαυτὸς ἤδεὶς ἐν αὐτῆ τὴ ἀ-
παγορεῦσαι μὲν τῷ γαυριμένῳ τ' ψυχῆς τὴ φιλοδοξοῦντι, τὸ
δὲ ἀπραγμόνως σῶ τῆ ἀσφαλεῖ ἀνθελέσθαι, τὴ πράξαι τ' ἀ-
νάγκην ἀβουλίαν. ὁ δὲ Καβάδης ἐγκρατὴς γεγενημένος E
πλέον ἢ πρότερον, ἐς τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐνιαυτὸς δέκμενος τῆς
μοναρχικῆς δυνασείας ἐχούμενος πρὸς τοῖς ἔνδεκα τῆς προ-
τέρας, ὡς παραπέπτωκε φῶς τῆ ἐνί τῆς σύμπασης καθεςά-
ναι ὁπόσως ἐν αὐτῆ ἐπιβίω. τὸ μὲν ἐν ἀκριβὲς τῆ ἐπ' αὐτῆ
πρότερόν τε τὴ ὕστερον συμπεσόντων, ἤδη τῆς πάλαι σοφοῖς
ἐν ἱστορίας διαπεπόνηται ῥοπῇ· δὲ τοῖς μὲν προτέροις πα-
ρῆται, ἄξιον ἂν εἶναι γνῶναι τὴ ἐπιστῆσαι, καλὸν
ἂν εἴη προθεῖναι. θαυμάσειε δ' ἄν τις, ἂν δὴ κατ' ἐκεῖνο τ'
καιρῶ παρά τε Ρωμαίους τῆ Πέρσας παραπλήσια ἄττα

multa quidem adverſus Romanos bella geſſit, multa etiam a finitimis barbaris trophæa retulit, neque ullum tempus prætermiſit, quo non eſſet turbis periculiſque involutus: Erat vero etiam in ſubditos ſævus & intractabilis, aptuſque ad ea quæ bene conſtituta erant turbandum, & ad civile vivendi genus ionovandum, vetereſque conſuetudines ſubvertendum. Dicitur vero etiam hic Legem ruliſſe, qua fœminæ viris communes proſtituereotur, non ex Socratis arbirror & Platonis inſtituto, aut utilitatis in ea reconditæ reſpectu, ſed ut cuivis liceret cum qua liberet rem habere, etiam ſi alteri alicui nupta eſſet eique addicta conviveret. Frequenter itaque hac in parte permittente lege peccabatur, ſatrapis aperte indignantibus, neque tolerandum eſſe dedecus cenſentibus. Sed ea lex ipſi & inſidiarum & ſubmotionis ab imperio cauſa fuit. Conſpiratione enim facta omoibuique ioſurgentibus imperio eum abdicant, nndecimo ea quo regnarat anno, & io Lerhes caſtellum coojiciunt; regni vero poteſtatem io Zamaſphem transferunt, qui & ipſe Peroſi filius erat, & alioqui lenitatis & juſtitiæ nomine optime audiebat. Atque ita putabant omoia ſibi recte curata; ſperantes ſe deinceps placide quieteque victaros. Cavades vero non malto poſt e cuſtodia elapſus, ſive uaore ad fraudem opitalante, ut Procopius ſcribit, & mortem etiam pro illo fabira cupiente, ſive alio quopiam modo uſus, autugit tamen, carceremque evaſit, atque ad Nephtalitas ſe recepit, eorumque regi ſupplex eſt factus: qui quum varias incertaſque fortunæ mutationes ac viciſſitudines cum animo ſuo perpendceret, perbumaniter eum excepit, neque deſinebat eum ſnlari, animique ægritudinem ſublevare; primum quidem blanditiis verborum commodaque exhortatioue nd meliora ipſius mentem corroborans, ac prætetea lauta menſa, amicaque propinatione frequenter excipiens, veſtibus etiam pretioſis donans, omniaque hoſpitalitatis munia eaplens, paulo vero poſt etiam filiam hoſpiti oaptui deſpondet, datnque ei valido ſatis exercitu ad ſua remiſit, cum eorum, qui obſtitari eſſent, clade priſtinum ſuum regnum recuperaturum. Quam autem frequentet ſoleant hominibus res contrariis plane quam animo deſtinarant eventibus coofundi, tale quid etiam tam uſuvenit; varliſque in atramque partem momentis, diverſiſque io contrarinm motationibus Cavadæ vita ſuit librata, idque brevi ſatis temporis ſpatio. Nam ex rege antea reus factus & captivus; ubi vero e carcere evaſit fugitivus & ſupplex; ex ſupplice antem & peregrino gener regis eique intimus; moxque ad ſua reverſus, imperium citra labores aut pericula recepit, perinde ac ſi numquam eo exutus fuiſſet; vacans adhuc & qandam modo ſe opperieos. Zamaſphes enim ſua ſponte regio ſolio exceſſit, regnumque relinqnere potius cenſait, qaatuor anois eo gaviſus; & renuntiare faſtui ambitionique maluit, privatam vitam cum ſecuritate conjunctam præferens, ntqae ita neceſſitatem rectitudine conſilii antevertit. Cavades vero multo quam antea potentior factus, alios triginta annos ultra undecim priores monarchicum imperium obtinuit, nt unum & quadraginta aonos cum regia poteſtate viaerit. Quæ itaque eo aotea & poſtmodum regnaute acciderunt, veteres illi docti ſcriptores in modum biſtoriæ accurate pertractarunt. Quod autem a veteribus illis præterlum eſt, quodque dignum cognitu ac memoratu crediderim, non abs re fuerit adjicere. Mirari enim quiſpiam, poſſit quod per id tempus Romanis & Perſis nonoulli ſimiles ſibi mutuo caſus acciderint, tam-

Cavadis lex de promiſcue concubitu.

Perſæ Cavadem regno ſubmovent. Lethes caſtellum. Zamaſphes Perſa.

Cavades a Perſis capere ad Hunnos fugit.

Hunnorum in Cavadem regno ejectum humanitas.

Edit. Pariſ. pag. 139.

Cavadis varia fortuna.

Cavades regno ſuo per Hunnos reſtitutus.

Romanorum & Perſarum fortunæ communis.

Zenonis Iſauri fortuna.

quam ſponte in utraque Republica contraria quadam revolutione fortunæ adverſus Imperatores ingruerit. Paulo enim ante etiam Zeno ille Iſaurus Romanorum Imperator qui antea Taraſis Codiſeus cognominabatur, inſidiis ei per Illum & Baſiliſcum & Cononem ſtructis coadiuvante præcipue Berine, Imperio excidit ejectuſque eſt, atque ægre in Iſauriam ſalvus evaſit; rediit tamen rurſus lo regiam, & Baſiliſco qui non diutius quam duobus annis tyrannoidem exercuerat interfecto, regioque inſigni ei adempto, rurſus impetiumſi recuperavit, omoiaque moderatus eſt, non quidem multo tempore, regnans tamen e vita exceſſit. Haud ſecus & Nepos Occidentis Imperator, ſimilibus aut majoribus calamitatibus fuit immerſus. Nam ab Oreſte circumventus fugit ex Italia, purpura exuruа, quam numquam recuperavit, ſed ioter privatos degena interiit. Adeo inopinatæ mutationes tum temporis potentiſſimis regibus acciderunt. Cauſas vero harum mutationum quærant qui abditarum rerum occulta principia inveſtigare conſueverunt, & quaſcumque voluerint proferant; mihi vero unde digreſſus ſum eſt redeundum. Mortuo enim Cavade, quinto anno ex quo Juſtinianus Romanis imperarat, Choſroes ille maximi apud eos nominis paternum ſuſcepit imperium, & plurimas maximaſque tes geſſit; quarum nonnullæ a Procopio Rhetore ſunt conſcriptæ; reliquæ vero partim jam a me dictæ ſunt, aliæ conſequenter dicentur. Ut autem continuata remporum ſeries exactiſſime obſeevetur, in præſentia dumtaxat dicam, quod per octo & quadraginta annos quibus imperio potitus eſt, multis decoratus fuerit victoriis, taliſque evaſerit, qualis ante eum ea Perſarum regibus nemo, ſi eum ſingulis eorum comparetur; ne ſi Cyrum quidem Cambyſæ filium aliquis nominaverit, aut Darium Hyſtaſpis, ſed neque Xerxem illum, qui mare equis, montes navibus reddidit pervios. Cæterum talis ac taotas quum fuerit, ingloriam & miſerandam, & ab ante actis ipſius rebus geſtis alieniſſimum habnit vitæ ealtum. Quum enim per id tempus circa Carduchios montes verſans in vicam Thamanorum propter æſtivum rempus & illorum locotum temperiem tranſiſſet, ibique commoratetur, Mauritius Pauli F. a Tiberio Conſtantini Romanorum regis filio legionibus Orientalibus præeſſet juſſus, repente in agrum Araaianum irruit, qui finitimus conterminuſque erat dirioni qui vico illi erat circumjectus; neque ullum vaſtandi univerſam ac deprædandi finem faciebat; trajecto vero Zirma flumine inanteriora procedebat, cuncta ſertn, flamma, rapiniſque miſcens. Omnia itaque ſunditus evertente ac devaſtante Mauritio, Choſroes (neque enim longe aberat, ſed tantum ut in alium elatam flammam proſpicere poſſet) hoſtilis ignis aſpectum nequs quam tulit, ſiquidem numquam antea eum videtat. Quocirca pudore ſimul ac metu perculſus, neque obviam ivit, neque ſua tuebatur; ſed ingenti quodam atque immoderato dolore in animo ſuo exeaitrage concepto, & quodammodo in deſperationem adductus, confeſtim gravi incurabilique morbo præ mœrore eſt correptus. Quapropter lectica elatus quam celerrime in Seleuciæ & Teſiphontis regia palatia, receſſu fugæ ſimili facto, non multo poſt exceſſit e vita. Sed neſcio quo pacto me orationis decurſus abreptum, rerumque moraturu dignarum voluptate delinitum, eo præcipitantiæ adduxerit, ut omiſſa rerum præſentium tractatione, remotiora ſim perſecutus. Quocirca quum nunc ſciam quo pervenerim & unde fuerim digreſſus: illa quidem jam ſunt omittenda, quæ ſuis temporibus conſcribemus: ad præcedentium autem rerum continuatsm congruentemque natrationem revertar. Perſicorum enim regum ſucceſſionem & annorum numerum, & ot uno verbo

Edit. Pariſ. p. 140. Choſroes Perſarum rex, rebus geſtis omnes ſuperavit.

Choſroi mors vitæ non reſpondit.

Mauritius Choſroem in aſylvia agentem incautum opprimit.

A σωιλθεῖν ξυνέβη, ὥσπερ αὐτομάτως ἐς ἑκατέρα πολιτεία χθ' ἕ ἀραπέπτων ἐναντίας τινὸς περιφορᾶς ἐναναβάσης. ἐλαχίστου γὰρ ἔμπροσθεν χρόνου τῷ Ζήνωνι ὁ Ρωμαίων βασιλεὺς ὁ Ἰσαυρος, ὃς δὴ πρόσθεν Ταρασικωδίσεως ἐπωνομάζετο, ὑπὸ Ἰλλῶ τε τῷ Βασιλίσκου τῷ Κόνωνος ἐπιβουλευθεὶς, συωεργόντος ἐς τὰ μάλιστα τῷ Βηρίνης, ἐκπέπτωκε τῆ ἀρχῆς τῷ ἐξελήλαται, τῷ μόλις εἰς τὴν Ἰσαυρίαν ἀπεσώθη· πλὴν ἀλλ' ἐπανῆκεν αὖθις εἰς τὰ βασίλεια, τῷ Βασιλίσκου τῆ τυραννήσαντα ὑπλέον ἢ ἔτεσι δύο καθελὼν τῷ τὴν χλαμυδα ἀφελόμενος, διετέλει πάλιν ἐν χρόνῳ τῆ ἀρχῆς τῷ πάντα ἤδη πεπειραμένος, οὐκέτι πλεῖον μὲν χρόνον, ὃ αὐτῇ ἦ ὅμως ἀπέβιω. Κατ' αὐτὸ δὲ τῷ Νέπως ὁ τῆ ἑσπέρας βασιλεὺς, ὁμοίως ἢ μείζοσι ὠμὶ λησι συμφοραῖς· ὑπὸ γὰρ Ὀρέστου φεύγει θεὶς πέφυ-

B γεν ἐκ Ἰταλίας, ἀποβιβλητὸς ἐς μέσα τῶν ἀλυργίδα, καίτε δι' αὐτῶ ἀντανῃρεθη, ἀλλ' ἐς ἰδιώτας τελῶν διεφθάρη. ὅπως ἄρα ἐν τῇ τότε μεταβολῆς παραλόγως χθ' ἕ κρατησαν διαφόρων σωιλθεῖν ξυνεχώρησεν. ζητεῖσθαι μὲν αὖ τῶν πάντων αἰτίαν εἰ τὰς ἕ ἀνθρώπων ἀριχνεύειν ἀρχὰς εἰθισμένοι, τῷ λεγέσθωσαν ὁπόσαι τῷ βούλοιτο, ἐμοὶ δὲ ἢ φροτέρας ἐκβάσεως τῷ αὖθις μεταλήπτεον. Τεθνηκότος γὰρ τῷ Καβάδου χθ τὰ πέμπτον ἔτος ἦ Ἰουστινιανῷ παρὰ Ρωμαίοις βασιλέως, Χοσρόης ὁ πάνυ ἐ καθ' ἡμᾶς ἄξιός γε τῶν πατρῴων ἀρχῶν, τῷ πάντων ἐλέσθαι ὅσα τῷ μέγιστα, ὧν ὑπὲρ μὲν Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι πραγματογράπται, ἕ δὲ λοιπῶν ἡμεῖς γε τὰ μὲν εἰρηται ἤδη, τὰ δὲ ἀκολούθως εἰρήσεται· ὡς ἂν δὴ τὸ συμπλὲς ἕ χρόνων τελεώτατα ἐξηρυλαχθεία, τοῦτον ἱρῶ πρὸς τὸ παρόν, ὡς ἐς ὀκτὼ τε τῷ τεσσαρακοντα ἐσιωπῶς τῷ ἀρᾶσις ἐχρήσατο πολλὰς ἀνδρῶν τε καὶ γένους ὁποίου ὕπω πρότερον ἄλλος ἕ παρὰ Πέρσαις βαβασιλέων ἀνεδήσατο, εἴγε τῷ παντὶ ἐκάστῳ συμμέτροιτο, υἱδῆ οἱ Κῦρον εἶποι τις ἂν ἕ Καμβύσου, υἱδῆ Δαρεῖον Ὑστάσπεω, υἱδῆ μὲν Ξέρξην ἐκεῖνον ἕ ἱππάλεκτρον μὲν δεσπόζοντα τῶν θαλάττων, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσι καπηλεύοντα τῶν ὧν, ἀλλὰς γε αὐτῷ ἀ τῷ βίᾳ καταφορᾷ γένοιτ, τῷ αἰτρά, τῷ ἕ φθασάντων ἀλλοτριωτάτη. ἐτύγχανε μὲν δὴ ἐν τῇ τότε ἀμφὶ τὰ Καρδούχια ὄρη, εἰς κώμας Θαμανῶν ἐξ τῶν τὰ θέρος ὥραν τῷ τῶν ἕ πτῶν ἐκκρασίαν μεταβάς τε τῷ διατρίβοντες. Μαυρίκιος δὲ ὁ Παύλου ὑπὸ Τιβερίῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Ρωμαίων βασιλέως ἄρχειν ἕ τῷ τῶν πραγμάτων φροντιζομένῃ, εἰσίβαλον αἴφνης ἐς τὴν Ἀραξιανῶν χώραν, προσοικοῦσαν τῇ τῆς χώρας περιοικίδι διᾳ τῷ ἀγχιτέρμονα· τῷ δῆτα ἐκ εἴτε δείων ἅπασαν ἀφειδῶς τῷ λυμαίνομένος. περαιωθεὶς δὲ τὸ ῥεῖθρα τῷ Ζίρμα ποταμῷ, ἀνὰ τὰ πρόσω ἴτε ἐχώρει, τῷ τὰ ἐν ποσὶ ἐλαύνων τῷ ἐκπίμπρα. ὕπω δὲ αὐτῷ ἀφθὲς ἅπαντα καταφρομένη τῷ ξυγκυκῶντος, ὁ Χοσρόης (οὐ πόρρω γὰρ ἦν) ἐκ τῷ ὄψεως ἤδη ἐπιὼν ἀφθῶς ἐς τὰ ἐν Σελεύκειᾳ τῷ Κτησιφῶντι βασίλεια, τῷ φυγὴν ἦ ἀναχώρησιν ποιησάμενος, οὐκ ἐς μακρὰν παλιόν ἦ βίον. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα ὅπῃπὰ με τρόπου ἀ τῷ λόγῳ φορὰ παραλαβοῦσα, τῷ τῆ ἀξιαγάστῳ οἴματ ἦ πράξεων ἀδομένη, ἐς τόδε ἤγαγε πραγματείας, ὡς πὰ ἐν μέσῳ ὑπερβάντα ἦ πορρώτερον ἐπιμνησθῆναι. Οὕτωῶ ἐπειδὰ πῶ γοῶ ἐπίγνων ὅποι ἀρίγμαι, καὶ ὅθεν ἐξέβην, ἐκεῖνα μὲν ἐᾶπόν ἀφὸς τὸ παρὸν, ἃ ἐν τοῖς εἰκείοις ἀναγραφησόμεθα χρόνοις· ἐπανῆκον δὲ αὖθις ἐς τὸ ξυμπλὲς καὶ ἀκόλουθον ἦ πρότερον. ἔτει γὰρ ἦ Περσικῶν βασιλέων ἦρξε δεκάτῳ, ἦ ὁ ἦ ἐναντῆ κατάλογος, καὶ συλλήβδην

φάσει, πᾶσαν μοι τὸ ἐπηγγελμένον ξυνετελέσθη. εἰ μέν τι ἄ- A
γαν ἀλυθῆ πᾶσι καθῆκάσει, ᾧ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκπεπονη-
μένα, ὡς δι' ἐκ τῶν Περσικῶν βιβλίων μεταληφθέντα. Σερ-
γίου τε ἁρμενίως ἐκείνα γεγενημένα, καὶ τὰς τῆδε βασιλικὰς ἀνα-
γραφὰς ἐπιδεδωκότος τε καὶ τὰ ἐπιτήδεια μεταδόντος οἱ τῶν
περὶ ταῦτα γραφῆς ἐπιμελησαμένου (πολλάκις δὲ αὐτὸν
ἐς τοῦτο προτρεψάμενος ἐτύγχανον) προθύμως δὲ καὶ τῶν αἰτίων,
ὡς ἐκ ἄλλως τῷ χαίρειν ζητεῖν τοῖσδε τυγχάνειν, ἢ ὡς τι καὶ παρ'
ἡμῖν ἀναγραπτα ἐσεσθαι τὰ σφίσιν ἐγνωσμένα καὶ τίμια.
παρέχειν δὲ ὡς ὧδε ποιεῖσθαι ἐκείνοις, ἐκ ἄχαρι τὸ χρῆ-
μα εἶναι ἐγνώμενον, ἀλλὰ καὶ πρὸς δικαίοις τοῖς σφῶν βασι-
λεῦσιν ἐσόμενον, εἰ μέλλοιεν καὶ παρὰ Ρωμαίοις γινώσκε-
σθαι, ὁποῖοί τε γεγόνασι καὶ ὁπόσοι, καὶ ὅπως ἢ τῷ γένει αὐ-
τῶν ἐπόμενοι παίξις. λαβὼν οὖν ὁ Σέργιος πάντα ὁμοῦ, B
καὶ τὰς χρόνας, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένους τὰ κυριώτατα,
καὶ μεταβολὰς διοσμεῖς τῶν ἐκάστοτε φωνῶν (ἓν γὰρ δὴ
ἁρμενίων ἄρχος ἁπάντων, καὶ οἷς ὑπ' αὐτῷ Χοσρόης θαυμάζεσθαι, ὡς ἐν ἑκατέρᾳ πολιτείᾳ τὰ πρωτεῖα λαχὼν τῆς ἐπι-
στήμης) εἰκότως οὐκ ἀκριβέστερόν πως πεισθεὶς μᾶλλον ἢ μεταφρά-
σειν, ἀπεκόμισέ τέ μοι ἅπαντα μάλα πιστῶς καὶ φίλως, καὶ
πρότερόν γε ἄμεινον τῶν αἰτίων, ἐφ' ἅπερ αὐτὸς καὶ παρεῖληπτο,
καὶ τοῖσιν δόλιόσαι· ὅστε οἱ καὶ Πρακοπίου τοῦ ῥήτορος ἔνια τῶν ἐ-
πὶ Καβάδῃ ἀφηγημένων ἐπρᾶς ἀπήγγελται, ἀλλ' ἡμῖν ἀ-
κολουθήσαντος τοῦ Περσικοῦ χρονογράφου, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς φε-
ρομένων ὡς ἀληθεστέρων αἱρεθέντων. πάντα δὲ οὖν ἡμῖν τὰ
πόνου τελεώτατα ἐξεργασμένα, φέρε πρὸς αὐτῶν αὖθις ἐ-
πισκοπῶμεν τῶν ἱστορίας ξυνέχοντα, ἵνα ἐκ τῶν ἀμφὶ Λα-
ζικὰ γεγενημένων ἁπλοῦς, ὡς τὰ δι' ἀφ' ἡμῶν. ὅπερ C
μὲν δὴ οὖν ὁ Ναχοραγὰν ἔς τε ἀγανὲς τῶν ἑαυτοῦ καὶ τὸ νικᾶν
ἀπὸ κράτους ὑπὸ Μαρτίνου τε καὶ τῶν Ρωμαϊκῶν στρατευ-
μάτων, καὶ ἐς Ἰβηρίαν αἰσχρὰν ἀπὸ χώρησιν, ὡμότατα διεφ-
θάρη, καὶ δ' ὅπως δὴ μοι ἔσχον εἴρηται πρότερον. λογιζόμενος δὲ ὁ
Χοσρόης ὡς οὐκ εἴη αὐτῷ ἀπὸ Κολχίδα γῆν πρὸς Ρω-
μαίους παρασπονδεῖσθαι, τῶν μὲν πρὸς θαλάσσης στρατευμάτων, καὶ ἅ-
πασα ἂν ἀν' Εὔξεινον ῥᾳδίως ἐκδέξασθαι μεταπεμπομένων, αὐ-
τῷ δὲ μακρᾶς ὁδοῦ καὶ ἐρήμου μόλις τοῖς στρατευομένοις ἐ-
λάχιστα γοῦν τῶν ἐδωδίμων ὑπὸ ἀχθοφόρους ἀσθράσει τε καὶ
ἀσυζυγίοις καλεπώτατα σίτεσθαι ἀναγκαζομένῳ· ταῦτα δὲ
οὖν ἐπισκοπῶν, ἔγνω τὸν ὅλον πόλεμον καταδίδεσθαι, ὡς
ἂν μὴ ἐπὶ πλέονι αὐτοῖς ἡ εἰρήνη χαλεπὴ τοῖς πρεσβεύ- D
μασιν, ἁπλῆς καὶ οἷον σκάζοντα ἔχοιμεν, ἀλλ' ὁμοίως ἁ-
πάντα καὶ ἐπιῤῥωδέοντ' ἐς τοῖσιν ἐκπίπτοιεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν
ἐς τὸ Βυζάντιον ἄνδρα Πέρσην τε σφέδρα παρ' αὐτοῖς λογι-
μωτάτων, ὄνομα δὲ ᾧ αὐτῷ Ζίχ· ὅπως δὲ ὁ Ζίχ ἀφικόμενος
καὶ παρελθὼν ὡς Ἰουστινιανὸν βασιλέα, πολλὰ μὲν ἄλλα τῆδε
παρόντων πίεζε, πολλὰ δὲ ἀκάκου καὶ πέρας, ἐς τόδε ξυ-
νελθόντων ὥστε Ρωμαίους τε καὶ Πέρσας κατέχειν μὲν ἅπαν-
τα, ὧν ἤδη ἐτύγχανον κρατοῦντες καὶ ἔλαζῶν πολέμῳ θεσμῷ ἐκτε-
λεμένους, εἴτε πολίσματά γε, εἴτε φρούρια εἶεν, ἡσυχίαν
δὲ ἀγεσθαι ἐφ' ἑαυτῶν, καὶ ἧκεν κατ' ἀλλήλων παρατάττεσθαι,
ἐς ὅ τι ἕτερόν τι μεῖζον καὶ τελεώτερον τὸ ἐκπεράσθαι ἄρχον
συμβαίη. ἐπὶ μὲν οὖν Ζίχῳ τὰ τῆς φιλοσοφίας ἐφαξάμε-
νος, ἀπῳκίσατο ἐς τὰ οἰκεῖα. πάντων δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀ-
πηγγελμένων, ἅμιλλα αἱ δυνάμεις ἐπὶ χρόνου συχνοῦ πάν-
των ἀπόλεμοι, καὶ τὸ πρότερον ἀπομάτως γεγονόμενον, τότε
δὴ οὖν ὑπὸ ξυνθήκαις ἐβεβαιοῦτο.

digam universum id quod promiseram, jam absolvi. Et quidem vereor esse quæ dixi puto, accurareque elaborata, utpote e Persicis archivis desumpta. Quum enim Sergius ille interpres illic ageret, & regiorum annalium custodes ac præfectos obnixe rogasset, ut secum illa scripta communicarent (frequentes enim ego illum ad hoc eram hortatus) causam vero etiam adjecisset, quam non aliam esse declarabat, quam ut etiam apud nos literaram monumentis commendarentur ipsorum institata, quæque in pretio haberent; statim illi, recte facientes, ejus petitioni annuerunt; rem non ingratam fore rati, immo vero ad regum suorum gloriam pertinentem, si etiam Romanis innotesceret quales & quot fuerint, & quo pacto generis series ipsis sit conservata. Sergius itaque accepit eorum nominibus, & temporibus, & præcipuis insignioribusque ipsorum rebus gestis, lisque scito in linguam Græcam conversis (erat enim interpretum omnium optimus, quemque Chosroes ipse admirabatur ut in utraque Republica eruditorum interpretum principem) perfectissimaque uti verisimile est interpretatione à se confecta, ad me omnia fideliter amiceque detulit, hortatusque est ut causæ, ob quam hæc monumenta a Persis acceperat, satisfacerem, effectuique darem; quod & nunc a me præstitum perfectumque est. Quocirca tametsi nonnulla eorum, quæ de Cavade commemorata sunt alirer a Procopio Rhetore narrantur; nobis Persici annalium scriptores potius sint sequendi, quæque ij scribunt ut veriora tenenda. Hoc itaque labore nobis perfectissime absoluto, age ad continuandam historiam redeamus quam confecta narratione reram in Lazico gestarum hac usque perduximus. Hoc itaque pacto Nachoragan ob suam vecordiam, & quod per vim esset victus a Martino & Romanis copiis, & ob turpem in Iberiam fugam, crudelissima morte affectus fuit, quemadmodum supra a me est dictum. Chosroes vero considerans se non posse in Colchica regione adversus Romanos exercitum ducere, quod illi quidem mari potirentur, ac per id facile necessaria omnia eis subvehereorur; ipse vero longis desertisque itineribus in castra sua etiam exiguum commeatum non nisi per bajulos & jumenta onraria difficillime mittere cogeretur, totum bellum deponendum censuit, ne ipsis pax, certis quibusdam ut plurimum locis circumscripra, mutila imperfectaque & quodammodo claudicans permaneret, sed ex æquo ubique valeret atque confirmaretur. Byzantium ergo cum legatione mittit virum quemdam Persam maximæ auctoritatis, cui nomen erat Zich. Is quum ad Justinianum Imperatorem veolisset, multique ultro citroque sermones de præsenti rerum statu essent habiti, tandem ita inter eos convenit, ut Romani & Persæ in Lazica regione omnia retinerent quæcumque belli jure obtinuissent, sive castella sive propugnacula ea essent; ipsi vero interea se quietem agerent, belloque abstinerent, donec arctius aliquod perfectiusque fœdus principes utrinque inirent. Zich itaque legatione sua ita perfuoctus ad suos redilit. Quæ ubi præfectis fuerunt renuntiata exercitus ad multum tempus ab omni bello abstinuerunt; quodque antea sponte erat factum, tum etiam pactis fuit constabilitum.

Agathias e Persicis archivis multa transumpsit.

Sergius, peritissimus Persarum linguæ interpres.

Chosroes ad Justinianum legatio. pag. 142.

Romani & Persæ certis conditionibus arma deponunt.

Zich Persarum ad Justinianum imperatorem.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

ΒΙΒΛ. Ε'.

AGATHIÆ SCHOLASTICI

DE IMPERIO ET REBUS GESTIS

JUSTINIANI IMPERATORIS

LIBER V.

Edit. Paris. pag. 143.

ITA quidem maximæ, & dubiæ inter se potentiæ nationes, ut convenerat, arma depoſuerunt, quieteque diutiſſime manſerunt, ita ut neutra pars in alteram quicquam moliretur. Per id vero tempus Zani, gens Auſtralis ad Euxinum Pontum loca incolens, circa urbem Trapezuntem; Ex his inquam Zanis, quum ab antiquo fœderati ſubditique Romanorum fuiſſent, nonnulli veteribus pactis ſtabant, neque proterve inſoleſcebant, alii priſtino vitæ ſtatu neglecto, prædonum in morem vivebant, locaque Ponto adjacentia hoſtiliter percurrentes, & agros depræda bantur, & viatoribus erant infeſti: quin & in Armeniam tranſgreſſi, quoad poterant prædas agebant, neque aliter ſe quam ſi aperti hoſtes eſſent gerebant. Mittitur itaque in eos Theodorus eorum popularis, primas inter Romanos duces partes obtinens, cujus ſupra frequenter memini. Nam ille ut ſuæ regionis peritiſſimus, & e qua parte optime eam invaſuri viderentur, ubi etiam commodiſſime caſtra locanda, & quo modo hoſtes perveſtigandi eſſent ad unguem norat; merito Imperatoris juſſu ad hoc negotium conficiendum eſt miſſus. Caſtris itaque e Colchica regione cum juſto exercitu motis, ejuſque fines ultra Phaſidem Occaſum verſus prætergreſſus, ſtatim in penitiſſima hoſtilis regionis loca pervenit. Caſtris vero circa Theodoriadem urbem & Riſæum dictam locatis, ibique vallo exercitu circumducto, Zanos qui adhuc quieti & amici ac nondum averſi erant, accerſitos muneribus proſequebatur, eorumque prudentiam moderationemque collaudabat; eos vero qui jam proterve ruptis fœderibus defecerant, punire quam citiſſime bello apparabat. At illi nihil morati propius ad vallum acceſſerunt, & in proximum quemdam eminentiorem collem magnis copiis collecti, tela & ſagittas in Romanos ex ediiore loco torquebant, ita ut univerſus exercitus inopinata illa audacia perturbaretur: multi tamen vallo erumpentes, ſtrenue in hoſtes ferebantur, ſed incompoſite nulloque ordine procedebant, neque opperiebantur dum eos in planum apertumque campum evocaſſent; ſed ira præpediti & perturbatione, tranſverſis ſcutis ſu-

Zanorum numerus.

Theodorus Zanos in Zanos miſſus. pag. 144.

Theodoriadis urbis.

Romanorum adverſus Zanos pugna.

Ὅττῳ μὲν οὖν τὰ μεγάλα καὶ ἀμφίλεκτα γένη κατὰ τὸν ξυγκείμενον τὰ ὅπλα ἔθεντο, καὶ ἡρεμοῦντα ἐπὶ μακρότατον διετέλουν, ὡς μηδὲν ὁτιοῦν πάρεργον ἐπ' ἐκείνοις σπάσεσθαι αὐτῶν ἀξιοῦντες. ὧν πάντων δὴ οἱ Τζάνοι τὸ ἔθνος, οἱ πάλαι μὲν τὰ πρὸς νότου ἄνεμον τῆς Εὐξείνου πόντου, ὑπὸ Τραπεζουντίοις τοῖς πόλιν. ὕτοι δὲ οὖν οἱ Τζάνοι, καίπερ ἐκ παλαιοῦ ὑπήκοοί τε καὶ κατήκοοι τῶν Ῥωμαίων γεγενημένοι, ἀλλά ποτε μέν τι αὐτῶν ὄχετο τῶν σφετέρων, καὶ ἀπολαίνειν ἐλάνθανεν· οἱ δή γε πολλοὶ παρέντες τὰ καθεστῶτα, λῃστρικῶς ἐβιώτευον, καὶ κατιόντες τὰ ἀμφὶ τὸν Πόντον χωρία, τούς τε ἀγροὺς ἐλῃλάτουν, καὶ τοὺς ὁδοιπόρους ἐσίνοντο· ἐπέβαινον δὲ καὶ Ἀρμενίας, ὁπόσα παρέκειτο, καὶ ἁρπαγὰς ἐποιοῦντο, καὶ ἁπλῶς ὁτιοῦν ἐφρόνουν ἀλλοτριώτερον τῶν ἀμφὶ σφᾶς πολεμίων. τοιγάρτοι ξύλλεκτα ἐπ' αὐτοὺς Θεόδωρος, ὁ σφῶν μὲν ὁμόφυλος, τὰ δὲ πρωτεῖα φερόμενος ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ταξιάρχοις· πολλάκις δὲ οἱ μαὶ πάνυ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην. ἅτε δὴ ὡς οἰκείας χώρας ἐπαμυνέσαντος, καὶ ἔθνη ἐμβάλλειν ἄριστα ἠμέλλον, καὶ ὅποι ἐναυλίσασθαι, καὶ ὅπως τοὺς δύσμενεῖς ἀνιχνεῦσαι εἰς τὰ ἀκεραῖς ἐπεσάμενος. οἱεόντως ἄρα ἐκεῖνος, ἐπὶ βασιλέως αὐτῷ προστεταγμένου, ἐπὶ τοιῷδε τοιῷ πρᾶξιν ἐχώρει. ἅρας δὴ οὖν ἐκ τῆς Καλχίδος γῆς ξὺν ἀκροχρυσογρατίᾳ, καὶ τὰ ἐκ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ παραμειψάμενος ὄρεα ἐπὶ δύμβλων ἦλθεν, αὐτίκα εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς πρὸ πολεμίας ἐφείνα. γραπτοῖς δὲ σάμβοις ἀμφὶ Θεοδωριάδα τὴν πόλιν, καὶ τὸ Ῥίζαιον καλούμενον, αὐτῷ τε χαράκωμα τῇ στρατῷ περιβαλόμενος, τὸ μὲν ἡρεμοῦν ἔτι καὶ φίλον καὶ ἕπω παρατετραμμένον μετεκαλούμενος, δώροις τε ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ ὑπεραγάμενος ἐπὶ τῆς ἀβελίας· τοὺς δὲ ἀποστάντας αἰσθόμενος καὶ παρανομοῦντας τίσασθαι ὡς τάχιστα τῇ πολεμίᾳ παρισκεύαζεν, ἀλλ' ἐκεῖνοι οὐδέν τι μελήσαντες, προεπέσσοντο τῇ ἐρύματι, καὶ δὴ ἐπὶ λόφῳ τινὶ ἀγχοῦ πη ὑπερανέχοντι ἧς πλῆθος ξυναγειρθέντες, κατεσείσθην τῶν Ῥωμαίων ἐξ ὑπερδεξίων ἐς καπτοῦδον, ὡς ἅπαν τὸ στράτευμα ἐκταραχθῆναι τῇ ἀδοκήτῳ τῆς τόλμης· πολλοὶ δὲ ὁμοῦ ὑπεκβάντες, ἀντεπιῄεσαν μὲν πρεσυμότατα τοῖς ἑαυτῶν, ἐμίμουν δὲ τάξει χώρων, οὐδὲ ἀνέμενον ὅπως αὐτοὺς ἐς τὸ θαμαλὲν τοῦ πεδίου ἐκ-

καλίσαντο· ἀλλ' ἀργῇ χόμβοι τῇ ἀκοσμίᾳ, ὑγκαρσίους πως
τὰς ἀσπίδας ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς φερομένους, ὁρμὴ ὑπο-
χωροῦντες, καὶ πρὸς τὸ ἄκρατες ἐπειρῶντο ἀναρριχᾶσθαι. οἱ
δὲ Τζάνοι θαμὰ βάλλοντες ἐκ τῆ μετώπε, δόρατί τε καὶ
πέτραις κυλινδουμέναις, ῥᾳδίως αὐτὸς ἀπεκρύπτοντο, καὶ
ἀπεσφενδονῶντες μὲν χεὶ μὴν τοὺς παραπάκοντα ἀνδρῶν ἔκτεινον,
πὸς δὲ ἄλλους ἐς φυγὴν ἔτρεψαν ἀκλεὲς ἄτλω. ἀρθέντες δὲ
οἱ βάρβαροι τῇ παραλόγῳ τῆ ὁρμῆματος, ἐν χρῷ τῇ
φραπτάδῳ ἐπίλαζον· ἐνταῦθά τε μάχη ξυνὸς ἐκαρπᾶτο,
τῷ μὲν ἔσω παριλθεῖν ἐνόμιζον, καὶ ἅπαντας ἀναρπάσα-
θαι. τῷ δὲ Ῥωμαίων αἰχμὴν εἶναι ἡγεμόνων, μὴ μόνον εἰ μὴ
θᾶττον ἀπελάσειεν τὸς πολεμίους, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ ἀρδὴν αὐ-
τὸς ἐφθείρεσθαι. ὠθισμοὶ τε ἐκάτεροι ἀλλήλοις καὶ ἀν-
τρεῖδοντες, ἐν τῇ χειρὶ συμπλεκόμενοι, ἦδὴ ὅτι αἰσίως
ἐλυχίας ἀλλ' ἰῶπες ἐπιπλέοντες τὸ τῶ ἀγῶνος ἀγχώμαλα,
παπᾶγε τι καὶ βοὴς συμμίκτε ἀνάπλεως ἐν ὕπνῳ ἐξικε-
κεμένα. Θεόδορος δὲ ὁ τῇ Ῥωμαίων ταξίαρχος, ὁρῶν τὸς
δυσμενεῖς ἀσρατηγήτως τε ὄντας, καὶ μάλα ἐν τῇ ἀσφα-
λεῖ παραπετομένους, ἦδὲ πολλαχῆ τῶ πεφραγμένε ἰφε-
στώτας ἐν ἐγκεκμένους, ἀλλὰ πάντας ἅμα ἐς ἕν τι μέρος
συνεσπώτας, ἰνίους μὲν τῇ ἀμφ' αὐτὸν ὅπω κῇ χώρᾳ ἐσά-
ναι, ἐ ἀντιπροσώπως ἐξμάχεσθαι παρακελεύεται. ὑπο-
μορᾶν δὲ ὡς πλείστων ἐκ τ ἀφανῆς ἔσεσθαι ὀπίσθεν τοῖς βαρ-
βάροις ἐπιπεσούμενος. οἱ δὴ λαθραιότατα προδρόμῳ, κῇ
κῇ τούτου ἐπιφανέντες, ἠλάλαξαν ἀθρόον τορόν τε λίαν κῇ ἐ-
νυάλιον, ὥστε ἀμῆλες τὸς Τζάνους ἐξικνεῖσθαι, μηδέν τι
ἕτερον ἐν βυλῇ θέσθαι ἢ τὸ ἀγενῶς ἀραπτόμενον ἕτω δὴ φό-
γοντας αὐτὸς οἱ Ῥωμαῖοι κῇ ὥσπερ παράφορους ὑπὸ τῦ δέους
γεγωμένους ῥᾷστα διεχειρίζοντο, κῇ διχιλίους μὲν αὐτῶν
ἀπεκτόνασι, τὸ δὲ λειπόμενον ἄλλος ἄλλοθι ἐσκεδάννυτο.
ὕπω δὲ ἀνὰ κράτος ἅπαν τὸ γένος ἐραμὲς ὁ Θεόδορος, ὁ δὲ βα-
σιλῆ διήγγειλε τὰ ξυμπεπτωκότα, κῇ ἀνεπυθάνετο ὅτι
κῇ βέλοιτο ἐπὶ τούτοις. ὁ δὲ διαμορφᾶσθαι αὐτὸς ἐπιθεῖναι
πικτὸν ἐξκελεύεται αὐ ἕκαστον ἐτος, ἐς ἃ ἔπεσπε χρόνε τελε-
θησομένου, ὡς ἂν ταύτῃ γοῦν ἐξηγοῦντο κατηκόους σφᾶς
εἶναι κῇ ὑποτελεῖς, κῇ παπαπασι δεδηλωμένος. κῇ πίνων
ἀγράπτων γε αὐτίκα ἐγίγνετο ἅπαντες, καὶ φόρα ἀπα-
γωγὰς ἐπέζοντο· ἐξ ἐκείνε τε μέχρι κῇ νῦν, ὕτω πὸς ἐσ-
φορὰς ἄγοντες διατελῶσι· βασιλέα δὲ Ἰυςινιανὸν ὥσπερ τι
οἱ μαι τ μεγίσων ἔργων, μάλα ἔρεσι τὸ γεγενημένον. πε-
γάρτοι ἐν τοιτῷ τῇ οἱ κείων νόμων, ὃς δὴ πάρεσι νομοθέζομεν,
πὰς ἄλλας ἀπαριθμέμενος νίκας, κῇ τῶδε τῦ ἔθνες ἐν πῆς
μάλισα ἐπιμήθε. τὰ μὲν οὖν πῆς Τζανικῆς ἀλαζονί-
ας ὧδέ πως ἐτελεύτα, καὶ αὖθις ὁ Θεόδορος ἀνὰ τ Λαζῶν
χώραν παρὰ τὰς φραπτὰς ἐπανῆκε. Τέτων δὲ ἐ πολλῷ ὕσ-
τερόν τε, πάλιν ἐν Βυζαντίῳ ἐξαίσιόν τι ἐσεσεμῦ χρῆμα
ὀνίσκηψεν, ὡς μηκὰ ἅπασαν ἀνατετράφθαι διαρρύηναι
τ πόλιν. γέγονε μὲν δὴ κῇ καθ' αὐτὸ μέγιστος ἤλιος κῇ ὀπτέ-
ιος οἶμαι. ἐπώποτε πρότερον τῆτε τραχύτητι τῦ βραγμῦ,
κῇ τῇ μονίμῳ τῶ σάλε· ἐτὶ δὲ αὐτὸ φρενωδέ τι ἔκαρσε ἀπό-
δειξε, κῇ ἐ τῇ ἐπισυμβάντων ἀναγκαῖα ἦν ἐκείνε τ
ἔτως ἐ τῶ φθινοπώρε ἤλιγον ὥρᾳ, ἔτε τι πὰ ὑπὲρ τῇ ὁρομά-
των συμπόσια ἐπλεῖτο ὕπερ πὸς Ῥωμαίος νενόμιτο. κρύ-
ος μὲν δὴ ὑπῆρχε σφέσιν εἶναι εἰκὸς τῶ ἄλλε τί πὰς τρο-
πὰς ἡλιώσεως πὰς χειμερίνας, κῇ πρὸς τὴν αἰγοκέρατα φε-
ρομένε· κῇ μάλισα ἐν τῇ κλίματι δίπτε τῇ ὀγδόῳ καλῶς ἔ-
χειν, ὅπερ οἶμαι ἐκ τε Εὐξείνε πόντε παρὰ πὸς πάντα σο-
φὸς ἐπικέκληται. τότε δὲ ἀμφὶ μέσην ἢ νυκτὸς φυλακὴν, ὕπ-
νῳ μὲν οἱ ἀσοὶ ἔχοντο κῇ ἐρημίᾳ· ἐνέπιπτον δὲ ἐξαπίνης τὸ
δεινὸν, κῇ ἅπαντα ὠθοῦς ἐκ βάθρων αὖτ' ἐδονεῖτο· ἃ τε κίνη-
σις βαιότατα κατ' ἀρχὰς εἰσβαλοῦσα, ἐπὶ μεῖζόν τε ηὐξάνε-
το κῇ ἐπηύξανεν, ὥσπερ ἐς ἐπίδοσίν τινα κῇ ὑπερβολὴν ἢ
πάθος χωρῆσος ὕπω δὴ ὧν ἁπάντων ἀφυπνιδίντων, κακῶν

pra capita prætenſis ſenſim ſeſe ſummittentes, in arduum collem conſcendere nitebantur. Zani vero aſſidue ex edito haſtas jacientes, ſexaqua devolventes, facile eos repulerunt, eruptioneque facta viros XL. interfecerunt, reliquos in turpiſſimam fugam verterunt. Barbari autem re feliciter ex inſperato geſta quam proxime ad caſtra eccederunt, ibique acerrima pugna eſt excitata, Zanis caſtra perrumpere omneſque profligare nitentibus, Romanis vero eorum exiſtimantibus non ſolum niſi e veſtigio hoſtes propulſarent, ſed niſi penitus eos delerent. Pulſi iteque inter ſe mutuo & renitentes manuſque conſerentes, nihil omnino de elacritate animorum remiſerunt; ſæd æquo merte din utrinque pugnabatur, omnieqee erant ſtrepitu & clamore confuſo plena, & edhuc incerta. Theodorus autem Romanorum dux videns eos duce belli perito deſtitutos, neque admodum ſo tuto præliantes, neque diverſis e partibus vallum obſidentes atque invadentes, ſed omnes ſimul in unam quamdam partem conglobatos incumbere, nonnullos quidem e ſuis loco ſuo manere & adverſa fronte cum hoſte pugnare jubet, maximam vero copiarum ſuarum partem clam mittit, qui in hoſtem a tergo imperum faciant; qui quidem occultiſſime profecti, quum jam Zanis a tergo immi- *Edit. Pariſ. pag. 545.*
nerent, conteſtim immanem acutiſſimumque clamorem elaſſicam ſonantem excitarunt, adeo ut Zanis pereuſis perturbatiſque, nihil aliud in mentem venerit quam turpem fugam capeſſere. Romani vero eos ita fugientes, & præ metu extra ſe quodammodo poſitos, facillime trucidarunt; & duo quidem eorum millia ſunt cæſa; reliqui, alius alio, ſunt diſſipati. Theodorus itaque univerſa gente domita Imperatori quæ geſta ereot nuntiavit, ſimulque quid in eos ſtatui vellet ſciſcitatus eſt. Is certum eis tributum annuum quod deinceps penderent imponi juſſit; ut ex eo iotelligerent ſe ſubditos & tributarios eſſe, penituſque ſubjectos. Conſeſtim itaque recenſus omoium eſt habitus, & ouns ioferendi tributi eis impoſitum, & eainde in hunc uſque diem Romanis ſunt vectigales. Juſtiniano vero Imperatori factum hoc tamquem ex maximis rebus geſtis valde placuit. Quocirca etiam in quadam ſuarum Conſtitutionum, quas Novellas appellamus, elias victorias recenſens, hujus etiam gentis loter primas meminit. Zanorum itaque proterva inſolentia hunc habuit exitum, & Theodoros per Lazicam regionem ad præfectos exercitus rediit. Non multo vero antea tempore rurſus Byzantii logens terræ motus foit, adeo ot parum abfuerit quin tota orbs ſubverſa corruerit. Nem & per ſe maximus fuit & qualis ante ot arbitror oullus, cum vehementia ſuccuſſionis, tum duratione agitationis, maltoque adhuc horribiliorem eum reddebat tempus ipſum, & eorum quæ coincidebant neceſſitas. Quom enim illius anni autumnas tum eſſet exactus, & iam ex Romanorum conſuetudine Natalitia convivia agitarentur, frigus erat qosle par eſt eſſe ſole ad brumales converſiones & ad Capricornum vergente, & præcipue ſub octavum clima, quod ab Enxino Ponro ab illius artis peritis eſt appellatum. Tum vero circa mediam noctis vigiliam, civibus ſomno & quieti vacantibus, repente hoc malum iocidit, omniaque ſtatim ee ipſis fundamentis ſuccutiebantur; motuſque ipſe tametſi ab iortio violentiſſimus eſſet, in majus tamen adhuc creſcebat, veluti per ineremeata ad ſummum tendeute malo. Hoc itaque pacto omnibus e ſomno excitatis, prolatus omni ex parte ejulatuſque eudiebantur, & vox qualis fere

Zani Romanos fugant.

Zani a Romanis domati.

Zani ex ſocios & om. vectigales facti.

Novellæ Conſtitutiones Juſtiniani.

Terræ motus ingens Byzantii factus.

Natalitia convivia Romanorum.

Succeſſimis ſive Terræ motus deſcriptio.

im ejuſcemodi malis ad Deum proclamari conſuevit. Siquidem & ſonitus quidam gravis atque immanis veluti terreſtre tonitro e terræ viſceribus emiſſus ipſam ſuccuſſionem ſubſequebatur, terroremque duplicabat; neque terræ proxime circumfuſa fumoſa quadam nebula neſcio unde ſublata offuſcebatur, totuſque erat caliginoſus & quodammodo turbidus. Homines itaque præ metu ac pavore extra ſe poſiti & conſilii expertes, domibus ſuis exibant, ſtatimque & plateæ & angiportus multitudine implebantur, periode ac ſi non etiam ibi, ſi ita uſu veniret, perire poſſent. Continua enim omni ex parte ſibique mutuo connexa ſunt ædificia, ægreque uſpiam locum aliquem ſubdium & apertum & contigui ædificii expertem conſpicias; oculos tamen in altum tollendo cælumque intuendo, atque ita Deum placando, ſummitti tenuem laxarique pavor mentiſque perturbatio videbatur; ne tamen ſi ninguore minuto perfunderentur, & algore premerentur, tamen ne ita quidem tecta ſubibant; niſi forte quotquot ad templa confugientes ad ædes provolvebantur. Multæ vero etiam mulieres non plebejæ ſed honoratiores viris permixtæ ferebantur; omniſque ordo & reverendia, & ſenum ob ætatem, qua aliis antecedunt, prærogativa & reſpectus, tum temporis perturbabatur & proculcabatur; ſervi etiam dominos ſuos contemnentes, dictoque obaudientes, ad ædes ſacras confugiebant, majori metu victi; nullum etiam inter plebem & magiſtratum erat honoris diſcrimen, utpote communi periculo urgente, omnibuſque exiſtimantibus ſe jamjam perituros. Quamplurimæ itaque ædes ea nocte corruerunt, ac præcipue in Regio (navale id urbis eſt) multæque & incredibilia contigerunt. Alibi eorum tecta ſive e lapidibus ſive ligois conſtructa a ſe mutuo divulſa ſunt, metiente compage fatiſcentia, ita ut & æther & ſtellæ veluti in ſubdivo loco per tecta conſpicerentur, rurſuſque conſeſtim in priſtinam compagem coirent, alibi vero columnæ in pergulis alicujus domus poſitæ, vi ſuccuſſionis excutiebantur, proximaſque domos ſupervectæ, in remotiores ædes veluti funda ex alto emiſſæ omnia perfringebant; alibi vero alia nonnulla etiam horribiliora neciderunt, quæ quidem frequenter antea contigerunt, ſemperque contingent, quamdiu & terra erit, & naturæ peccata; ſed tum vel maxime omnia ſimul acciderunt; multaque plebejorum atque obſcurorum hominum turba periit; poteorum vero, quique ſenatorii ordinis erant, ſolus Anatolius periit, vir Conſulari dignitate clarus, quique præterea regiarum aularum eorum gerebat, ejuſque facultates adminiſtrabat, Curatores eos vocant Romani. Ille itaque Anatolius in cœnaculo ſibi cubiculo dormiebat; quum marmor quoddam ex iis, quæ proxime toro ſuo ædificio ipſi infixa erant, ornateque proteca, qualia multa ornatus & magnificentiæ oſtentationiſque eauſa muris adapari ſolent ab iis, qui ſupervacuneis hiſce minimeque neceſſariis ornamentis ſupra modum oblectantur: illud inquam marmoreum pondus abruptum vi ſuccuſſionis & loco ſuo motum, in ipſius caput corruit, totumque confregit. Atque hic quidem quum tantulum temporis plagæ illi ſuperviviſſet, ut gravem quemdam & ex imo pectore duſtum gemitum ederet, rurſus in lectulo decubuit morte oppreſſus. Die vero jam illuceſcente, libentiſſime amiciſſimi ac familiares ſeſe mutuo conſpicati ſunt, obviam alii allis facti, &

Byzantii multus locus ædificiis vacuus.

Pavoris communis in Terræ motu deſcriptio.

Terræ motus damna.

Anatolius vir Conſularis Terræmotu periit. Curatores regii.

Edit. Pariſ. pag. 146.

pag. 147.

τὸς ἀνάντετο πάντοθεν ἠχὼ ὀλολυγμὸς, ἢ ἱκετεύοντες τὸ Θεῖον ἀνακράγοις ἂν πάντες ἀναβοᾶσθαι εἰώθει· φωνὴ γὰρ ἐπεὶ ἠχὴ τις βαρὺς ἐξ ἀγκῶνος ὥσπερ χθονία βροντὴ ἐκ τῆς ἀναπεμπομένη, ἐπιπολάζει τῇ κλόνῳ, καὶ ἐδιπλασίαζε τὰς ἐκπλήξεις. ἔπι πλείονες ἀφορμὴ γλώττης παντοδαπὰ ἀνακράζειν κατεμελαίνετο. καὶ ὧν ἅπας ζοφερὸς καὶ οἷον γεγωνὼς πεγάρτει κλόνῳ τινὶ τὸ ἀνθρώπειον καὶ ἀνεξετάστῳ ὑπὸ τοῦ δείματος ἐχόμενοι γνώμης, ὑπεξέκειντο τῇ οἰκημάτων. ἐν αὐτίκα ἅπαξ ἀγυιαὶ καὶ οἱ ξυνωπτοὶ ἐνεπίμπλαντο τοῦ ὁμίλου, ὥσπερ ἐπὶ καὶ ἐπιτυθαλεῖς οἱ ὑπὸ τύχοι, ἐξεφθαρῆναι. ξυνηχεῖς δὲ ἅπαντα χῶ αἱ κοδομίαι τῆς πόλεως καὶ ξυνημμέναι ἀλλήλαις· ἐν ἀναπάλαισι δὲ τις ἂν χωλεύσαι ὑπαυθρον καὶ ἀναπεπταμένον καὶ παντάπασιν ἐλεύθερον τοῦ ἐπιστρωφεῖσθαι ὅμως τῇ ἄνω πάσῃ ὄψει ἰδύτου καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτὸν ἀμωσγέπως ἐπιθαλάσσιον, ὅπως τὸ Θεῖον ἱλάσκεσθαι, ταύτῃ γοῦν αὖσις ὑρίμα ὑποχαλᾶν ἐδύνατο τὸ δεδιὸς τῆς ψυχῆς καὶ παρατύμβιον, καίτοι νιφετῷ ὀλίγῳ ὑπιρράνοντο, καὶ ὑπὸ τοῦ κρύους ἐπάλλοντο. ἀλλ' ὧδ' ὡς ὑπωρόφιοι ἐγίγνοντο, πλὴν οἱ μὴ ὑπόστεγοι ἐν ἱεροῖς ἔρεισι κατηφεῖς ἐγένοντο ἐκλινδοῦντο. γύναια δὲ πολλὰ, μᾶλλον τῷ ἡμελημένων, ἀλλ' ὧδη πως καὶ τῷ ἐντιμοτάτων, ξυνελάμποντο τοῖς ἀνδράσι καὶ ἀνημίγνυτο. τοῖς τε ἅπασι καὶ αἰδοῦς καὶ τῆς τῶν μεγαλαυχιῶν, ὅτι ἐνθένδε ὑπερανίσχυε καὶ ἀπεκεκλιμένον, ἀνετιμάρακτο ἐν τῇ τότε ἐπιπάσσω. οἵ τε δὴ δῆλοι τοῖς κεκτημένοις περιφρονοῦσι, καὶ τῷ ἐπιπαγμάτων ἀνακυκῶντες ἐς πάντα ξυνέπεσαν, ὑπὸ τῶν μείζονος τυγχανόντων δέους. εἴ τι ἐλάττονες πρὸς τὰς ἐν τέλεσι ἐστιμίαν καθίστατο· ὡς δὲ κοινὸς ἐπιπεσόντος κινδύνου, καὶ ἅπαντες ὁμόσε ἐς μακρὰν ἀπολεῖσθαι συχνὰ μὲν ὑπ' ἐκείνης ἐγνωσμένα οἰκία καταβιβλωκυῖα, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Ῥηγίῳ, ἐπίπεσεν δὲ πᾶσαις πόλεσι. πολλὰ τε καὶ ἄπιστα θαύματα ξυνέβη ἐκ τῶν· μὲν γὰρ αἱ ὁροφαὶ ἐπετλίθησαν, εἶτα ξύλοις ἐπὶ τύχαις ἐσκεδασμέναι, διέτεσσαν ἀπ' ἀλλήλων. ἁρπεσάμβαλε τέλος ξυνέχειαν τῇ ἐξαπίνης, ὡς τὸν τότε ἄερα καὶ τὰς ἀτρίας καθάπερ ἐν ὑπαίθρῳ χωρίῳ διερῥῆσθαι, καὶ αὖθις ἀθρόοις ἐς τέλος ἁρπόρασι ξυμπεσεῖν ἁρμονίαν. τὰ δὲ λίθοις ἐν ὑπερῴῳ τινὶ δωματίῳ ἑδρυμένοι, ἀνεποτίζοντο τῇ βίᾳ τῶ ῥήγματι, καὶ τὰς ἐχομένας οἷονεὶ ὑπεκλάμβανον, ἐπὶ τὰς πορρωτέρω καθάπερ διασφενδονθέντες ἐς τὰ μετεώρου κατεφέροντο, καὶ ἅπαντα διερρύγνυον. τὰ δὲ ἄλλα ἅττα φελλοειδέστερα ξυνέβαινε, γνόμενα μὲν πολλάκις φορτίον, καὶ ἀεὶ ὁσμὴν ἐς ἀγγεῖα τῇ καὶ φύσιος ἁμαρτάνεται. τότε δὲ ἐκ τὸ μᾶλλον ἅπαντα ἅμα συνεπηγμένα, συχνοὶ δὲ ἄνθρωποι τεθνήκασι τῇ πολλῶν τι ἐγκειμένων. τῇ γε μὴν δυνατῇ, ἐν ἐν τῇ συγκλύτῳ βολῇ ἀναγεγραμμένων, Ἀνατόλιον μόνον φθαρῆναι ξυνέβη, ἄνδρα τῇ τιῶ ὑπάτου εἰδίᾳ τετιμημένον, καὶ πρὸς γε τὸ φρενοῦσθαι τὰ θεῖα καὶ ἐπιμέλειαν τῇ βασιλείως οἰκείων τε καὶ πατρίων ἀρχὴν ἐληχότα. Κυρατῶρας δὲ τοὺς καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐκεῖνος δὲ ἐν ᾧ ὁ Ἀνατόλιος ἐτύγχανε μὲν καθεύδων ἐν τῇ εἰσιόντι θαλάμῳ, μάρμαρον δέ τι τῇ πλησιαίπατα τῆς κλίνης προσπεπηγὸς τῇ οἰκοδομίᾳ, καὶ ὑφαιρετῶς παρατεταμένον, ὁποῖα πολλὰ ἐς κόσμου καὶ πολυτέλειας ἐπίδειξιν κατασκευάζουσι τοῖς τοίχοις οἱ πολλοὶ τὰ δὲ πρεσβύτατα τῇ ὑπ' ἀνάγκαις ποιήματα πάρα τὸ μετρίως ἔχειν χωλεύοντες ἐκεῖνο δὴ ἐν ᾧ τὸ ἄχθος ὑπορραγὲν ὑπὸ τῶ σάλου τῇ ἀφεμένου, ἐμπίπτει γε αὐτῇ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τῇ κατάξαι ἅπασαν. τὸ μὲν ἐς τοσοῦτον μόνον ἁρπάσας, ἐπὶ τῇ πλησίον ἐς ὅσον ἀνομώξαι βαρύ τι τῇ ὑποκάρδιον, πάλιν ἐπ' αὐτῆς ἔκειτο τῆς δύνης τῇ θανάτῳ πεπιλημένος, ἤδη δὲ ἡμέρας ἐπιφαινούσης, ἀσμενίσαντα ἐθεώντο ἀλλήλους ὑπαντάζοντες οἱ φίλτατοι τῇ ξυνήθεις τῇ σωὶ ὁλοφυρμῷ ἐμπλεόμενοι καὶ ἀπαζόντο σφᾶς ὡς ἔκαστα δόμβοι τι ἅμα τῇ ἀπεσωῦ-

Digitized by Google

νης ἐπεὶ δὲ Ἀνατόλιος τεταρὸς ἐφέρετο, ᾧ ἐπὶ τῷ πάνυ ἀπι- A
χάρις, τότε δὴ τοῖς τῶν ἀμείλω διεθρύλλουν ὡς ἄρα ἐνδικώ-
τατα ἐπ' ἀρημένος, ἅδικός τε ὢν πάλαι τοὺς γείτονας, καὶ
πολλοὺς ὅσους τῆδε εἰ ἀείσαν ἀρημένος, ἅτε τε αἰ γραπταὶ σα-
νίδες ἐκεῖναι καὶ τὰ ῥάκη τὰ ἐξοπόρφυρα εἰς τόδε αὐτῆς ἀπε-
πλήσθησαν, ἃ δὴ πολλὰ τῶν τῆδε διδαμένων εἴωθε θα-
μὰ ἐπιβάλλειν, τηνῶν εἰς βασιλέα ἄγουσα πρὸς κόμβος, καὶ
ταύτῃ ἅπαντα ἐσφερείζετο, βιαζόμενος μὲν ἀνόδιον καὶ ἀνα-
ῤῥιγνῦς τὰ βιβλίδια τῆδε ἐκτοκομένων, χαίρων δὲ
πολλὰ λέγων τοῖς νόμοις, εἰ δὴ τοὺς παῖδας ἀλαρεσόμενοι ἐ-
δίλωσι τοὺς τῆδε φυσάντων πεφυκότας. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν
τῷ ἐπιλήθεσθαι ἐνεθυμίζετο, καὶ ἐδόκει διαφανὴς ἡ αἰτία
δύρασθαι τῷ ξωνιχθόνιος. ἐγὼ δὲ ἀμφὶ ταῦτα λίαν ἀξη- B
πορῶ, καὶ μὴ ἔχω ἀπιχυρίσασθαι ὅτῳ δὴ ἕτερῳ συμβαίνει. Ἀγαθίου de
ἢ δὲ ἂν ὅλον τι χρῆμα ἐὼ ἀσεσμὸς καὶ πάλιν ἄξιος Anatolio ter-
ἐπαίνου, ἐγὼ ἀφελέσθαι ἐπίσαιτο τὸν μηχθηρὸν ὄντ' τῆδε ræ motus exti-
ἀγαθῶν, καὶ τὸν μὲν ἀγῆρα κακῶς, τὸν δὲ ἐσπένδοντο καὶ cto judicum.
ξωνχώρει· καίτοι εἰ καὶ ἄδικον ὡς ἀληθῶς δοίη αὖθι ἐκεῖνον
γεγονέναι, ἀλλ' ὅσως καὶ ἄλλοι ὡς πλεῖσοι ἀνὰ τὴν πόλιν
παραπλήσιοι, μᾶλλον μὲν αὖ ᾧ ἀδικώτεροι. πλὴν ἀλ-
λ' ἀμὲν ἀνήρπασεν ἐξαπίνης, οἱ δὲ ἅπαθεῖς μενιμήκασιν.
ὥκαιον οἶμαι ὄλλον, ὧδ' ῥᾴδιον ξυγνῶθναι ἀνθ' ὅτου μό-
νος ἐξ ἁπάντων Ἀνατόλιος ἀπιβίω· ἐπεὶ ᾧ Πλάτωνος λό- Platonis ſen-
γος, ἀθλίως κῆ τὸ μᾶλλον εἶναί φησι ᾧ κακοδαίμονας, tentia de pœ-
τὼς ὅσοι πάντα βιοῦσιν μὴ ἐπαῦθα δίκας ὑποτίσαιεν na peccato-
τῆδ' ἁμαρτημένων, ἀόλεθρῳ βιαίῳ, ἀ ἄλλως πως πτιμω- C rum; in hac
ρημένοι, ἀλλ' ὥπω ἀπέλθοιεν καθάπαξ σιγματίαι τῆδ' vita.
οἰκτῆδ τοὺς ἀδικήμασι πεπλεδωμένοι, ᾧ τὸ μὴ ἀποκάρ-
θαι ὑπερβάλλοντες ὥσε εἰ τῶν θυτῶν, δ' τυχίστρος ἄρα δὴ
ἐν ἀσπὶς ὁ πεπονθὼς τῶ ἐσομένω. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν τῷ δό- Edit. Paris.
ξαν προσεῖναι ταῖς τῆδ ἀνθρώπων ψυχαῖς ᾧ ἐμπεπηγέναι pag. 148.
ὡς μάλιστα ὑμπάντων ἴσως ἂν εἴποι τῶ ποιητῶν, δίεις γαῖῶ τὸ
κακῶς ὀπολεῖσθαι, μεταβάλλοντο ἐπὶ τὰ μέτρια δ' ὅλον ᾖ,
ὡς ὅπ εἰ πιεῖν τις ἐπιπολὺ ᾧ ἀδεῶς δύνωρόπα, ἀπόχρα τῶν Agathiæ de
εἰς ὀπὸ δεῖξιν δικαιοσύνης, ὅτι πάντως τὸ τεθνάναι εἰ ᾧ ὠμότα- longa & brevi
τατα, ἴλεγχος ἂν εἴη τῶ πλέον ἀδίκων· ἀλλὰ τῷ ἀληθεστά- vita judicium.
τῳ βάσανόν τε ᾧ αὐτί δοσιν τῆδ ὑπαῦθα βιβωμένων ἢ τίς
ποτ' ἐστὶν ἐκεῖσε ἐλθόντες εἰσόμεθα. λεγόντων μὲν οὖν πε-
ρὶ τούτων, ἄλλοι τυχὸν μὲν ταῦτα, τυχὸν δὲ ἕτερα ὧσαν ἐπὶ- D
σχυ ἐβυλομένῳ· ἐμοὶ δὲ τῷ προτέρῳ λόγῳ μεταλαπτέον. τότε
δὴ χέρεζις ἐπὶ πλείσας ἡμέρας αἴσιος τῆς γῆς ἐγίγνετο,
βραχέα μὲν ᾧ ὑχ' οἷα τῷ ἀρχῷ ἐπῆλθε, ἐκαινὰ δὲ ἅμως
τὰ λειπόμενα ἐξεναῆσαι· τεραστιαί τε ἐνεδέμουν δ' ὧδε
ᾧ προαγορεύσεις παράλογοι, ὡς αὐτίκα μάλα ᾧ
τῶ πασὶς κόσμω ἀπολουμένω. ἀπατεῶνες γὰρ τινες ᾧ
οἷον δυσφόρου αὐτόμενοι περιφοιτῶντες, ἅττα ἂν ἰδό-
κει αὐτοῖς ἐχνομαίδουν, ᾧ μᾶλλον ὅτι τῶς πολλῶς ἐ-
ξεδιμάτουν, τῇ ἄλλα ἀσπιτηχέναι ῥᾳδίως ἀνακαθο-
μένους· ὑτοί τοι μαίνεσθαι εἶκε ᾧ δαιμονᾶν ὑπειλούμε-
νοι, δεινότερα ἐπεφύμζον, ὡς δὴ ὑπὸ τῶν προπεφυκότων
αὐτοῖς φασμάτων τὰ ἐσόμενα δεδιδαγμένοι, ᾧ μᾶλα ἐπὶ
τῇ κακοδαιμονίᾳ μεγαλαυχοῦντες. ἄλλοι δ' ἀστέρων φορὰς E
ᾧ χήματα ἐκλογιζόμενοι, μείζονας συμφορὰς ᾧ κοινῶν μό-
νοις ἐχ' ἀναφανῶν τῶν φασμάτων ἐδήλουν ᾧ ὑπαιτίους
τοῦτο. Ἐνεδέδο δὲ τοῖς δεινοῖς ἀεὶ ἃ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων
ἰσμὸς ἀναφύεται. ἐφύσατο δὲ δὴ ποῦσα ἑκατέρα μαν-
τία. ἐχθῶ δὲ εἶμαι ᾧ ἀσεβείας φόβον γράφειν τοῖς τοιά-
δε ἀνεπιστολήτοις, ᾧ μηδὲν ὁτιοῦν πλέον γνόσιος
πίεζ τῆ κρείττονι ἀπαλλαμπάσσοντας. ἀλλὰ δὴ οὐδεὶς ἔ-
σεσθ' ὃν τῆ πάντ' ὁ μὲν λίαν διδύσας ᾧ ἐπιπλησσόμενος. Ar-
ταὶ τοιγαροῦν ἔπασχόν ᾧ ὠδαὶ ἐπίεμοι ἐκάστῳ, ἀπάν-
των εἰς τῶτο ἀγειρομένων· πάντε λόγῳ μὲν ἀεὶ ἐπαι-
νέμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βιβαιούμενα, πότε δὴ

cum ploratu ipſos amplexantes exoſculabantur, utpote gaudentes limal & diffidantes. Quam autem Anatolii funus efferretur ac ſepelitetur, tum vero quidam a turba ſpargebant in vulgus eum jactiſſime & medio fabularum, quippe qui injuſtiſſimus fuiſſet, multoſque ſuorum amicorum ſpoliaſſet; quodque illæ ſcriptæ tabellæ, & ſubpurpurei panni hunc aurum habuiſſent, quos ille frequenter opulentiorum domibus impoſuit, præterea non benevolentiam erga imperatorem; eaque ratione omnia ſibi corrogabat, convellens impudenter & reſignans extremas mortuorum voluntates, legibus longum valera juſſis; quæ volunt ut liberi parentum ſuorum bona hæreditate cernant. Talia itaque apud vulgus ſuſurrabantur, tantoque mali cauſa explorata cumpertaque eſſe videbatur. Ego vero de his vehementer ambigo, neque poſſum affirmare qua ratione contingant. Eſſet enim profecto terræ motus res optabilis magnaque laude digna, ſi noſſet diſcernere malos a bonis, atque illos quidem mala perderet, bis vero parceret atque indulgeret. Atqui ut maxime hoc demus, injuſtum illum fuiſſe, ſed erant etiam alii quamplurimi ei ſimiles, vel potius multo injuſtiores: at hic repente quidem abreptus eſt, alii indemnes ſunt taliſti. Quo circa neque clarum neque facile intellectu cenſaverim, cur ſolus ex omnibus Anatolius extinctus fuerit; quam etiam ex Platonis ſententia, magis miſeri infeliceſque ſint quotquot peſſime viventes non in hac vita pœnas peccatorum luerint, vel violenta nece vel alio aliquo modo puniti, ſed ita deceſſerint quemadmodum ſervi ſtigmatiæ, ſcelerum notis infecti, priuſquam illæ expunctæ expurgataque fuerint. Quocirca ſi hoc ſtatuendum eſt, felicior fuerit qui jam punitus eſt quam qui punlendus maner. Cæterum Platonis quidem ſententiam hominum animis infixam eſſe quam maxime exoptandum eſt: fortaſſis enim nunnulli improbi homines, metuentes ne male pereant, ad ſaniorem mentem redeant. Illud vero aſt manifeſtiſſimum, quod neque ſi quis dintiſſime ſupervivat, & impune proſpera ei omnia ſuccedant, hoc ſufficiar ad probandam ipſius juſtitiam; neque ſi quis moriatat & quidem atroci admodum morte, certum argumentum faatit majoris injuſtitiæ; ſed certiſſime nobis explorata cognitaque erit vitæ hic actæ ratio & punitio quæ nam ſit, quando eo pervenerimus. Sentiant igitur & dicant biſce de rebus alii quidem hoc, alii aliud, prout cuique viſum fuerit; mihi vero ad ea quæ narrata cœperam eſt redeundum. Tum enim & per plurimos deineeps dies terræ motus eſt factus, exiguus quidem neque qualis initio fuerat, ſed ſatis validus ad ea quæ reliqua erant diſturbanda. Prodigia etiam quædam abſurdæque prædictiones in vulgus ſpargebantur, tamquam mundo univerſo jamjam periturο. Impoſtores enim quidam ac reliqui vates altronei nbetrabant quæ ipſis collibaiſſet vaticinantes, multoque magis plenriſqua pertarrefaciebant, facile ob parvitem qaem jam conceperant perſaaſus. Hi porro & furera ſa atque a dæmone exagitari ſimulantes, gravitra ominabantur, tamquam a ſpectris quæ ſe ipſis offarebant futura edoĉti, & vehementer ſua miſeria gloriantes. Alii vero aſtroram decurſus aſpectuſque expendentes, majores calamitates & communem tantamnon rerum omniam ſubverſionem interpretabantur ac danuntiabant. Solet enim iſtiuſmodi hominum turba difficillimis temporibus pallulare. Utrumque vero vaticinium publicn boun vanum fuit. Oportebat enim mea ſententia etiam impietatis arceſſere talium ſomninrom interpretes, nullamque ampliorem reram futurarum cognitionem Deo relinqaentes. Cæterum nemn tum tempor's erat qni non meta vehementer peteutus at-

De Anatolio vulgi judicium.

Vatum in rebus ſolvendis fraudes.

Nomisma in publicis nullis fictæ pietas.

tonitusque esset. Quocirca vota quotidie ouncupabantur, hymniqoe fupplices audiebantur, omnibus in ooum congregatis; & quæ verbis quidem femper laadaotur, re aotem ipfa rxro confirmantur, tum utique prompriffime præftabantur. Juſti enim confeſtim omnes in motuis contractibus ridebantor, adeo ut & prioclpes quæſtul renunciantes ex legum norma judicia eaercerent, & qui poteotiores aſſent quiete modeſteqae ſe gerentes, juſta æquaque facerent, & a turpibus factis abſtinerent. Nonnull vero vitæ inſtituto prorſus immurato, ſolitatiam quandam & montanam vitam ſunt amplexi, opibus & honoribus omnibuſque rebus quæ hominibus ſolent eſſe gratiſſimæ renunciaotes ac valedicentes, plurima etiam templis donaria offerebantur, & noctu lautiores opalentioreſque cives plateas obeuntes, largo cibo & veſtibus donabant egenos miſerrimoſque homines qui freqaentes claudi aliiſque membris mutili humi jacebant ſtipem mendicantes. Hæc autem omnia ad certum aliquod tempus fiebaot, recenti videlicet adhuc & vigente meta. Simul ac vero malum remiſeri ac ceſſare cœpit, conſeſtim plerique ad priſtioos mores rediſtunt. Vocati autem poſſit talis animoram motus atque impetus, non juſtitia revera neque pietas ſolida pariter atque efficax, qualis ex recta opinione & conſtantiſſimo ſtadio in animis efformari ſolet, ſed machinatio quædam incompoſita, & veluti nundinatio fallaciſſima, ad ſubterfugiendum ac propulſandum malom inſtituta. Bona itaque opera ita demum neceſſitate cogente deguſtamus, quamdia metus premit. Per id vero tempus variæ rurſus diſceptationes de exhalationibus ſunt habitæ, frequenſque erat. Ariſtotelis in congreſſibus mentio; modo, tamquam rectiſſime de his diſſeruiſſet, earum jue cauſas intelexiſſet; modo, tamquam a vero aberraſſet. Nonnulli vero ad ſententiam Ariſtotelis confirmandam ac ſtabiliendam, quod nimirum craſſos & fumoſus ſpiritus ſub terræ concaritatibus concluſus, ejuſcemodi motus efficeret, io mediom attulerunt tale quippiam antea ab Anthemio ingenioſe excogitatum atque effectum. Atqai Anthemio huic patria quidem fuit otbs Tralles, ars vero loventiones machioarum fabricatoribus uſitatæ, qui lineam ſpeculationem ad materiam traducentes, imitatiooes quſdam & veluti ſimulachra rerum vere exiſtentiom fabricantur. Excellens vero hac in arte fuit, & in Mathematica ſcientia eximius, quemadmodum & io iis qui Gtammatici vocantur, fratet ipſius Metrodotus. Et certe felicem judicaverim ipſorum matrem qox adeo varia eruditione refectam prolem ediderit. Duos enim hoſce viros peperit, & Olympium legum exercitatione, & forenſiom controverſiarum tractatione peticiaque clarum; præterea Dioſcorum & Alexandrum utrumque Medicæ artis peritiſſimom. Atque ex his quidem Dioſcorus io patria vixit, & præclara edidit artis ſuæ documenta; alter vero in veteri Roma habitavit, honorifice admodum evocatus. Anthemii autem & Mettodori gloria ac fama quum longe lateque eſſet propagata, ad ipſom etiam Imperatorem pervenit. Quocirca Byzantiam accerſiti venerunt, reliquamque vitam ibi tranſegerunt, maxima tetcque virtutis propriæ indicia ſive ſpecimina edentes; hic quidem multos juvenes nobilium filios erudiens, & pulcherrimæ illius diſciplinæ participes efficiens; adeo at litterarum eloqoentieque deſiderium ac ſtudium omoibus ex parte iniiceret: alter vero ſummæ admirationis fabricas cum in arbe, tum aliis quamplurimis in locis conficiebat; quæ arbitror etiamſi de iis nihil dicatur, per ſe ipſæ ſufficiant ad perpetuam eigloriamconciliandam quamdiu ſteterint ſalvæque fuerint. Cæterum quam ob cauſam hajus viri mentionem fecerim, ida me & quidem ſtatim dicetur. Etat Byzantii vir quidam nomine Zeno, Rhetorum quidem catalogo adſcriptus, clarus alioquin & Imperatori notiſſi-

Edit. Paris. pag. 149.

Pietas fictitia, pseudimationi ſimilis.

Terræmotuum cauſa ex Ariſtotele.

Anthemius inſignis Mathematicus.

Metrodorus Grammaticus inſignes Olympius Juriſconſultus inſignes.

Dioſcorus Medicus.

Alexander Medicus.

pag. 150.

Zeno Rhetor Byzantinus Anthemii & Zenonis coætaneus.

A προθυμίαπαι ἐφάπτοντο· δι' ἃπαντί τε δὴ ἀθρόον ἀπιδέιπνον τὸ ἅπαντες εἰς τὰ συμβόλαια τὰ πρὸς ἀλλήλους, ὡς μὴ τοὺς ἄρχοντας τὸ ἀτρέμα λέιπον ἐπιβεβλαπότας τῷ τῶ νόμων τὰς δίκας ποιεῖσθαι· τοὺς τε ἄλλως δυναπὸς, ἐφ' ἑαυτῶν ἡρημοῦντας, ὅσιά τε δρᾶν καὶ ἀπ' ἀχθῶν τῶν ἐαυτῶν χείρων. ἔνιοι δὲ καὶ παπαπασι τῶν δίαιταν ἐκαλλάξαντες, μετήρα τινὰ καὶ ὄρεινον ἀναπάσαντο βίον, χρήματα καὶ τιμὰς καὶ σπόσα ἥδιστα παρ' ἀνθρώπους μεθέντες καὶ ἀπλωάμενοι. πολλὰ δὲ καὶ τοὺς ἱεροὺς προσῆγτο δῶρα, καὶ τύχπρ οἱ κράτιστοι τῶ ἀρῶν πεμπουσαῦντες τὰς λεωφόρους, ἐδωδῆ τε ἀφθόνῳ καὶ πεμβολαίοις ἐφιλοφρωῦντο τὰπις δὲ τὰς ἀχρείους καὶ οἰκτροπάτας, ὁπόσοι πολλοὶ τὰ σώματα πεπτηρωμένοι ἐπὶ τῶ ἐδάρους ἐρρίφαται, πὰ ἀναγκαῖα ἐρανιζόμενοι. πᾶσι δὲ ἅπαντα ἐπῆ τινι χρόνῳ ἀνεμετρῆτο, ἕως ἔπαυλεν ἔτι τὸ δίος ὑπῆρχε. ἐπεὶ δὲ B λώφησίς τις καὶ ἀπαυωχὴ τῶ κυδώνι ὑπεφαίνετο, αὐτίκα οἱ πλεῖοι ἐπαπήσαν εἰς τὰ εἰθισμένα. καλοῖτο δὲ ἂν ἁτοιαύτη ὁρμὴ, ἀδικιοσυνὴ ὡς ἀληθῶς, ἀδὲ ἀσίβεια τηρᾶ τε καὶ ἐνεργὸς, ὁποία ὑπὸ δόξης ὀρθῆς καὶ προθυμίας ἐμβεβιῶσατης τῆ λογισμῷ πέρυσι ἐννυπῶσθαι, ἀλλὰ μηχανὴ τις ἅπαντος, καὶ οἷον ἐμποδία σφαλερωπάτη, ἐφ' ᾧ τὸ παρὸν δῆθεν ἐκφυγεῖν καὶ παρακρύσασθαι. τῶν μὲν οὖν ἀγαθῶν ἔργων ὕπο δή τι πρὸς ἀνάγκης ἀπογιώμεθα ἐς ἂν τὸ διδόται παρῆ. πάλιν δὲ ἐν τῇ τύπ οἱ πιεῖ τῇ ἀναθυμιάσεων λόγοι ἐλέγοπο τε καὶ ἀπιλέγοπο· καὶ δὴ πολὺς ἀπὸ τῆς ξυλλόγως ὁ Σπαγγειρίτης ὁρμαζόμενος, τῶν μὲν ὡς ὀρθόπατα εἶπ πιεῖ τῶν φυσιολογήσας, καὶ ἐγγὺς τῆς αἰτίας, τῶν δὲ ὡς ἥπαπα τὰ ἀληθῆς ἐσοχασμένος. ἔνιοι δὲ τῶν ἐκείνῳ βεβαιωῦ C εἰόμβοι δόξαν, ἐπι δὲ πνῦμα παχὺ καὶ παπνῶδες ὑπὸ τῆς σήραγγας τῆς γῆς πιεμπρόμβον τὰς τοιάς δὲ ποιεῖται αἰνίσσεις, ὁπόπι θοιαν ἐν τῇ λόγῳ τύπο δὴ τὸ ὑπὸ Ανθεμίῳ πρόπερον μεμηχανημένον. ἦπος δ' ἦν ὁ Ανθέμιος, πατρὶς μὲν ὑπῆρχε καὶ Τράλλεις ἡ πόλις, πέχνη δὲ πᾶσῆ μηχανοποιῶν ὑρήματα, οἳ δὲ τῶν γραμμικῶν θεωρίαν ἐπὶ τῶν ὕλων παπαγοντες, μιμήματά τινα καὶ οἷον εἰδώλα τῆ ὄντων δημιουργῶσι. γένεσι δὲ ἄριστος ἐν αὐτοῖς οἷς τὰ μάλιστα καὶ εἰς ἄκρον ἦκον τῆς μαθηματικῆς ἐπιπήμης, καθάπαξ καὶ ἐν τοῖς καλυμένοις γραμματικοῖς ὁ ἀδελφὸς ἦν αὐτῷ Μπτρόδωρος. καὶ μακρᾷ εἰσαμὶ ἀνέγωγε αὐτῶ τῶ μητέρα, ἔτω ποικίλης παιδείας ἀνάπλεων γοῶν ἐκπονήσασαν. αὐτὼ τε δὴ τὼ ἄνδρε πέτσε, καὶ Ολύμπιον, νόμων τε ἀσπάσασθαι ἀγώνων δικαπικῶν ἐμπειρίᾳ προσηκόπα· καὶ D ὡρός γε Διόσκορον καὶ Αλέξανδρον, ἄμφω ἰατρικῆς δαμονιώπατον. πάπων δὴ Διόσκορος μὲν ἐν τῇ πανείδι ναπριδί, πᾶ ἐς τὴς πέχνης μάλα ἐυέργως ἐπιδεικνύμβος ἔργα. ἄπερος δὲ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ρώμῃ κατῴκησεν ἐντιμότατα μεταπαλαμένος. Ανθεμίῳ δὲ καὶ Μπτροδώρῳ πὸ πλέος ἅπαν τὸ πεπραγόμβον, καὶ οἷς αὐτὸν ἀφίπαπο βασιλέα πογάρ τοι μετέπεμψε τὸ Βυζαντίῳ παραγενόμβος, ἐς αὐπὸ τὸν λειπόμβον ζήσαντος βίον, μίγιστα ἑκάτερος τῆς ἰδίας ἀρπῆς γνωρίσματα παρεισάπο· ὁ μὲν γὰς πολλῶν δῶπαπρίδων ἐπαιδεύσας, καὶ τῆς παγκάλης ἐκείνης μπαδὸς διδασκαλίας, ὡς καὶ πόθον ἅπασι τὸ αὐτῆ μέρος ἐμβαλεῖν τῆς ἀμφὶ τοὺς λόγους ἐπιμελεί- E ας· ὁ δὲ θαυμάσια ἀλλὰ καὶ δαιμονιώπατα καπὰ τὴ τῶν πόλιν καὶ ἄλλοθι πολλαχῶ τικτικὰ μβος, ἅπερ οἶμαι εἰ καὶ μυθῶδες ὁπιοῦν πιεῖ αὐτῶν λέγοπο, πλὴν ὀπόχρῃ σοὶ ἐς ἀκίμενον δόξαν ἐς ἀνέγκοι τῷ σώζοπο. Αλλὰ δὴ ὅπ ἔνεκα τῶδε τῷ ἀνδρὸς ἐπεμνήσθην, ἐκεῖνό μοι τῷ δὴ αὖτίκα λέξεται· ἀνήρ τις ἐν Βυζαντίῳ Ζήνων ὄνομα, τῆ μὲν τῶ ῥήτορων καπαλόγῳ ἀναγεγραμμένος, ἄλλως δὲ ἥκιστα τῷ βασιλεῖ γνωριμώπατος, κατήκει αὐτῷ καὶ πῶ τῷ Ανθεμίῳ, ὡς δοκεῖν ἑκατέρῳ ἰωῶσθαι τῆ οἴκῳ, καὶ ὑφ' ἑνὶ πέρματι ἥκιστα τρέφεσθαι. προσηδόπος δὲ χρόνῳ, ἔμς αὐτοῖς ἐνέπεσε καὶ

δυσα-

δωτικία, ἐπὶ διοπτεύεσθαι χάριν, τυχὸν μὲ πρόπαν εἰσιόντων, ἢ παύεσθαι οἰκοδομίας πέρα τῦ μετρίου εἰς ὕψος ἀρθείσης, ἢ τῇ φωτὶ λυμαινομένης, ἢ ἄλλῳ τῳ τινος πέρι, ὑπαῖα πολλὰ τοῖς πλησιάζουσι προσκόπτει ἀφιλονείκως ἔχειν ἀνάγκη. νῦν δὲ αὖ ὁ Ἀνθέμιος ὑπὸ τῷ ἑαυτῦ αὐτὸ δὴ καταγόρῳ κατηρρωπορόμβῳ, ἢ οὐχ οἷός τε ὢν τῇ δικαίᾳ τῇ ῥημάτων εἰς τῇ ὁμοίων ἀντιφέρεσθαι, ὁ δ' ἐκ τῆς οἰκείας αὐτὸν ἀπολύπτων τύχης τρόπῳ τοιῷδε. δόμον τινὰ ὑπηρῶον ὁ Ζήνων ἐκέκτητο, ἀφρῷ τὰ λίαν ἢ τῇ ἀφθιτῇ ἢ πεπερῃσμένῃ κεκοσμημένον, ὃν ᾗ δὴ τὰ πολλὰ ἐμφιλοχωρῶν εἰώθει, ἢ ἑστιᾶν τοὺς φιλτάτους. τότε δὴ τὰ πρὸς τῇ ἑδάφει ἐσθλασμένα, τῆς Ἀνθεμίου ὄντα ἐπιτυγχάνει μοίρας, ὡς τὸ μεταξῦ τέγος, τὸ μὲν ἐς ὀροφὼ, τὸ δὲ ἐς βάσιν παρατιθέμενα. ἐστεῦτο δὲ αὖ ὁ λέβητας μεγάλους ὕδατος ἐμπλέοντας ἀχριδῶς ἔστιν ὅτε πολλαχῦ τῦ δωματίου, αὐλὸς δὲ αὐτοῖς ἐξῆπτο σκυτίνης περιβελὼν, κάτω μὲν ὑρμωμένης ὡς ἄπασαν τὴν στράφλαν περιβιβάσθαι· ἐξῆς δὲ ὑαλίκῃ σάλπιγγα ὑποτιθεμένης, ἢ ὡς τὸ ἀναλογοῦν τιλάσπωτος, ἐνίεσαν τοῖς δοκοῖς ἢ τοῖς σανίσι τὰ ὑπολήγοντα, ἢ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐνεπερόνων, ὡς ἢ τὸν ἐκ αὐτοῦ ἐκπλημμέλειαν αἴρα, ἀφτὸν μὲν ἔχειν ἢ ἄνω φορὰν, ἢ τὸ μεσάτιον ἀώρτον, ἢ γομίῃ προσφλαύειν τῇ ὀροφῇ κ?? τὸ παρέπαν ἢ τῇ βύρσῃ πεφυκόσιν, ὕπερα δὲ ὡς τὰ ἐκτὸς ἀφρόῤῥων ἢ ὑπεκφεύθειν. τοῦτα δὴ οὕτω ἐν τῷ ἀφανῶς κεκρυμμένῳ, πῦρ ἐσῆκε σφοδρὸν ὑπὸ τὰς τῶν λεβήτων πυθμένας, ἢ φλόγα ἐξαίφνης μεγάλην· αὐτίκα δὴ τὸ ὕδατος ἀθερμασμένου ἢ ἀσκαλλόντος ἀνὰς ἐπῆρτο πολύς τε ἀτμὸς ἐπὶ ζέοντος τοῦ πεπυρωμένου· οὐκ ἔχων δὲ ὅπῃ ἀναχωρῇ, ἐπὶ τὰς αὐλὰς ἀνῆρτο, ἢ τῇ τοιούτῳ πνεύματι βιαιότερον ἀνιστάμενος, ἕως τῇ τέγῃ προσπταίων ἐσθλιάζετο, ἰδόντων ἄπασιν ἢ διὰ τοῦτο, ὅσον ὑποτρόμου ῥῆμα ἢ ἀναστενάζουσι τὰ ξύλα· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ζήνωνα ἐπεραίνοντο ἢ ἰδοίμαιον, ἢ ἀμφὶ τῶν λεωφόρου ἐξέπιπτον πονηρίαν ἢ βοῶντες, ἢ τῷ δεσπότῃ καπαπλήσσοντες. φοβηθὲν δὲ ἐκεῖνος ἐκ τῆς βασιλείου, ἀνεπυθάνετο τὸν γνωσιμαῖον ὅπως αὐτοῖς τὰ τοῦ σεισμοῦ καπαφάνη, ἢ μή τι σφᾶς ὑπερδιωξὸν ὄνῳ διαδιλήσατο. τὸν δὲ ἀφαίμει λογόπων, ὦ νᾶε, ἢ ἄπαγε, ἢ μήποτε γένοιτο, ἢ φρόνιμα συμπέπτωκεν αὐτῷ, ὡς δὴ τοιαῦτα φλυκτὰ ἢ ἀπαίσια περαινόμενα, κἀκ τούτου, τι ἢ ἀγορεύσειν. ὑπὸ δὲ ἀπιστῶν ἑαυτῷ οἷός τε ὢν ἐφ' ἑκάστοις ἀρτίως γεγενημένοις, ἢ διαμαχέσθαι κατηδέπου ἐπὶ πολὺ τοσούτοις ἀνδράσι, ἢ ὕπω καταμεμορμυρισμένος. πάντα δὴ οὖν πολλῷ τῷ λόγῳ ἐχώρουν, οἱ τὰς ἀσαθυμίασας ἢ τὰ λεγόμενα πνεύματα γένεσιν ἐκ σεισμῶν ἀποκαλοῦντες. ἢ δὲ ὁ μηχανοποιὸς ἔφασκε τὴν αἰτίαν διαγνὸς, ὅθεν ἐκ γῆς κινεῖσθαι συμβαίνει, παραπλησίαν ἔδρασε, ἢ τῇ τὸ χρῃ τὴν φύσιν ἀπεμιμήσατο· ἢ ἔλεγεν μέν νι, εἰ μέντοι γε ὅσον φρονεῖ μοὶ δοκεῖ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ μὲν εἶναι δοκεῖν ἢ κομψότερον πως ἐξευρημένα, ἔστιν δὲ ὅπῃ ἢ ἐναργῆ γνωρίσματα ἐκ ἀληθῆς γεγονότων. ἐγὼ δὲ ὅτι τὰ κινήσια ταῦτα δή τε τὰ μελιτταῖα ἐπὶ τοῖς σίγαις δίεισιν, σαίνεσί τε αὐτοὺς ἢ ἀκακίζουσι, ἢ ταῦτα ἐπὶ βαδίσματι κυφοῦντα, ἀδή τε ὁμοίοις φήσειεν ἂν τις εἶναι τὸ χρῆμα, ἢ τῷ καθάπερ ἐκεῖνο παραδείγματι χρῆσθαι· ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν παίγνια τῆς μηχανοποιίας, ἐ φαῦλα μέντοι ὡς ἀπορεῖν νομιστόν, ἐκ δὲ ἢ ὕλης ἀμαρτημάτων ἄλλα ἄττα (ὑπερ ἄρα ἢ δεῖ) ζητητέον τὰ αἴτια. ἐπεὶ καὶ τοῦτο μόνον Ἀνθέμιος ἐπὶ Ζήνωνι μηχανήσατο, ἀλλ' ἄρα ὄγε κατέπρασφέ γε αὐτῷ τῇ καταβρόντου τὸ δωμάτιον. δίσκον μὲν γάρ τινα ἐσόπτρου δι' ἀλωῆς ἐκδιασμένον, ἢ ἀρίμα ὑποκειλαύμενον τοῖς τὰ ἀλίου ἀκτῖσιν ἐνεπίμπλα τῆς αὐγῆς· ἢ ἔπειτα μικτὸν ἐφ' ἕτερα, πολλῷ ἀθρόον αὐτῷ καπεύπλεξε λαμπηδόνα, ὡς ἀπάστων ἐφ' ὧς ἂν φέροιτο ἀμβλύνεσθαι τὰς ὄψεις ἢ σπαρδαμύττειν· σωτερέσεις δέ τινας ἢ

mos. Habitabat is juxta Anthemium, ita ut videreotut utroque domicillio uniti, & uno eodemque termino eſſe circumſcripti. Succedente vero tempore contentio quædam & ſimultas inter eos incidit, ſive proſpectus cauſa, quod fortaſſis antea fieri non ſoiebat, ſive quod novum ædificium nimis alte elatum lumini officeret, aut alia aliqua de cauſa, prout multas ioter eos qui quam proxime habitant controverſias ſuboriri eſt neceſſe. Tum itaque Anthemius ab adverſario otpote actore & accuſatore diſcedo victus, quum non poſſet eloquentia gravitateque verborum paria cum ipſo facere, eu ea quam norat arte hanc illi contra moleſtiam rependit. Domum quamdam excelſam habebat Zeno valde amplam & pulchram, & curioſe admodum exornatam, in qua & ipſe frequenter verſari ſolet & amiciſſimos quoſque convivis excipere. Hujus vero ioferiora habitacula ſolo proxima, erant eu parte domus Anthemii, ita ut intetmediam tectum, altera ſui parte ad faſtigium, altera ad baſim protenſum eſſet. Ibi itaque magnos lebetes aqua plenos per diverſa domus ſpatia conſtituit. hos vero eatetias fiſtulis coriaceis circumdedit; inferiori quidem ſui parte latioribus, ut totum lebetum ambitum obſtraerent; deinde ioſtar tubæ in anguſtiorem formam redactas & in juſtam proportionem deſineutes trabibus & tabulis earum e utremitates infixit, accuratque inſibulavit; ita ut & aeriis fiſtulis conſepeua libero quidem in altum impetu ferretur, pet earum cavitatem ſurſum tendens, & ad uudum tecti faſtigium quoad ejus fieri poterat etiam corio circumdatum pertingens; foras autem uequaquam diffluetet aut erumperet. His itaque eu occulto ita diſpoſitis, valdum ignem lebetum ſüdis ſubjecit, & ingentem flammam eucitavit. Statim vero ſervento atque euæſtuante aqua, vapor multus excitatus & in altum ſublatuseſt, rapidus pariter & denſus: quamque nou haberet qua diffuoderetur, ioſiſtulas efferebatur, anguſtiaque preſſus majore vi ſurſum tendebat, donec io tectum aſſiduo impetu impingens, totum concuſſam commotumque ſalt, adeo ut tigna ſenſim tremerent atque ſtriderent. Qui vero Zenoni aderant metu ac terrore corripiebantat & in plateas ſeſe protipiebant obtettabundi & vociferantes, malique gravitate percuſſi. Ille vero in regiam ſe conferens, notos interrogabat quid ipſis de terrę motu viſum eſſet, & num aliquo eos damno affeciſſet? Tum illis, Bona verba, o amice, & Apage, & Abſit dicentibus, & præterea faccenſeutibus ipſi adeo odioſa infauſta; prodigioſe narranti, quid cogitaret ignorabat. Neq; enim ſibi ipſe fidem de rogare poterat de iis quæ receotet acciditſe ſciebat, & pudebat adverſus tot viros diutius contendere, & quidem ita ipſum incuſantes. Hac itaq; fere ratione utebantor qui terræ motus ab exhalationibus fumoſiſq; ſpititibus gigui cenſent. Nam ille machinarum fabricator, inquiebant, cognita cauſa unde tertæ motus gigni contingit, ſimilia effecit, & arte naturam eſt imitatus: & dixeruot quidem aliquid, non taotum tamen ac putarant. Mihi enim hæc talia elegantia quidem eſſe videntes, ſciteq; adinventa, nequaquam vero eviden tes eorum quæ vero fiuot probationes. Neq; enim qaia catelli iſti melitæi pet ſolaria iocedentes ea & agitant & commovent, & quidem leviſſimo inceſſu; ſimilem fere aliquis eem eſſe diuerit, atq; hoc veluti idoneo documeto utetur. Cæterum ludricæ illæ machinationes nequaqam deſpicabiles aut iuelegantes ſunt ceoſeudæ; deſectuam veru terræ, aliæ quædam (ſi modo etiam convenit) quærendæ ſuot cauſæ. Si quidem neque hoc ſolam Anthemius in Zenonem machinatus eſt, ſed & fulgura & tonitua in domum torſit. Diſcum enim in ſpeculi ſpeciem comparatum modiceq; eucavatum radiorum ſolariam ſplendore implebat; ac deinde aliorſum transferens, ingentem conteſtim in domum ejaculabatut ſplendorem, adeo ut omnium in quos ferebatur obtutum petſtingetet atq; obtunderet. Corporum etiam quorundã quę valde

Anthemius Terræ motum naturalem arte imitatur.

Edit. Pariſ. pag. 151.

Anthemius fulgura arte imitatur.

esſent ſonora colliſiones complosioneſque excogitans, immanes quoſdam & contituo ſimiles fragores edebat percellendo ſenſui aptos. adeo ut Zenon quum ægre tandem intelexiſſet unde ſiogula fierent, palam ad pedes Imperatoris provolutus vicinum accuſarit ut improbum & ſceleratum: adeo ut & gratioſum quoddam atque elegans dictum ira ipſi exciſſerit. Poeticis enim quibuſdam verbis alludens coram ſenatu proclamabat velati per ironiam & cavillum: ſe, homo quum esſet, non poſſe adverſus ipſum pariter & Jovem ſulminatorem & gravitonantem, & adverſus Neptunum Terræ concuſſorem pugnare. Pulchra quidem igitar ſunt hujuſce arris effecta, quantumvis ludicra; neceſſe tameo non eſt naturam hæc ſequi, iiſque exæquarl. Cæterum de his rebus quam quiſque voluerit ſententiam teneat; mihi vero ad priorem narrationem eſt redeundum. Per hanc enim hyemem hiſce malis civitas premebatur, incoliſque omnibus per multos dies concuti adhuc pavimentum videbatur, tametſi quietum jam ſedatumque eſſet. Infederat enim homioum animis hoc malum, & ſuſpicio in eis radices egerat ratiocinationi tenebras offundens. Imperator vero multa ædificia quæ partim vitium fecerant, partim jam corruerant, inſtaurare adnitebatur. Præcipuæ autem curæ ipſi erat auguſtiſſimum illud Dei templum. Hoc vero antea a plebe ſaccenſum valde conſpicuum atque admirandum ab ipſis fundamentis iterato eaſtruxerat, magnitudiniſque excellentia, & formæ decore, & varietate metalliorum ornatius reddens; cioxit vero id ipſum ea latere cocto & calce, quæ paſſim ferro inter ſe colligarat, lignis nequaquam uſus, ne facillime conflagaret. Anthemius vero hic ipſe erat, cujus paulo ante mentionem feci, qui ſingula & artificioſe eacogitabat & eatruxerat. Tum vero mediam maxime ipſius tecti partem collapſam, quæque altitudine omnia quæ corruerant ſuperabat, Imperator firmiorem reddidit, & in majorem altitudinem ſuſtulit. Atque Anthemias quidem jam dudum obierat. Iſidorus autem junior aliique fabricarum ſtructores priorem in ſemetipſis formam contemplantes, & ea eo qaod integram manſerat, id quod affectum erat quale eſſet, qaidque vitii habuiſſet cognoſcentes, fornicem Orientalem & Occidentalem ſuo ut erat loco reliquerunt, Septentriooall vero & Auſtrali quæ ſuper curvaturam erat ſtructuram introrſam porrigentes, paulo- que latiorem efficientes, ut quam apteſſime cum aliis quadraret, æquilateramque compagem præ ſe ferret, eaque ratione vacuitatis nimietatem coarctare poſſent, & eaiquam aliquam extenſionis partem detrahere, io quantum diverſæ longitudinis figura efficeretur: atque ita deſuper firmarunt qui in medio eſt poſitus ſive orbem, ſive hemiſphærium, ſive alio quocumque nomine ab ipſis appellatur; factuſque inde eſt veriſimiliter directior qaidem facileque verſatilis, omnique ea parte ad amuſſim quadrans, anguſtior vero & io acutom tendens, quique non ita valde percellat ſpectatores ut olim, multo vero tutius obfirmatus. Quorum itaque oportebat io hiſtoria de templo meminiſſe, & ad quæ ipſa narrationis ſeries conſectaneæ circumacta pervenerit, ea mihi abunde ſatis ſunt explicata. Laudare enim ſingula quæ in eo ſunt admiranda, & oratione perſequi, ſupervacaneum fuerit, neque hujus operis proprium. Si quis autem voluerit, procul ſortaſſis ab urbe degens, aperte cognoſcere omoia veluti præſens & ſpectans, perlegat quæ Paulus Cyrus Florus heaametris verſibus conſcripſit; qui quidem primicerius exiſtens regiorum ſilentiariorum, & generi- gloria claras, ampliſſimaſque a majoris

Edit Pariſ. pag. 152.

Juſtinianus templa inſtaurat.

pag. 153.

Paulus Cyrus Florus templum Conſtantinopolitanum deſcribit.

ἀστεϊότητας σωμάτων ἐπιπαῦ βαρυηχοῦσιν, κτύπος ἀπὸ πόλει σφοδρὸς καὶ βροντώδης, καθ' ὅσον ἐκπλῆξαι τὸ αἰσθητήριον, ὡς ἐκεῖνον μάλις γοῦν ζητοῦντα ὅθεν ἕκαστα γίγνεται, προσκαλεσάμενον ἐπαφανδὸν ἀμφὶ τὸ πόδι τῷ βασιλέως, καὶ κατηγορῆσαι τοῦ γείτονος, ὡς κοπὴν καὶ ἀδικοῦντα· ὥστε ἀμέλει καὶ χαρεῖν τι ὑπ' ὀργῆς ἐπιφθέγξαι. ποιητικῶς δὲ παρῳδῶν ῥητὰ καὶ ἁπλῶς ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, ὥσπερ οἱρωνδοίδασκος, ὡς ὑχ οἷόν τ' αὐτῷ μόνῳ γε ὄντι ἀνδρὶ πᾶν κατὰ πάντα ὁμοιωθῆναι τῷ Διΐ τὸν ἀστεροπητὴν καὶ ἐρίγδουπον, καὶ ὡς γε Ποσειδῶνα τὸν ἐνοσίχθονα ξυμμαχεῖσθαι. καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τῆς τέχνης καὶ αὐτὰ δὴ πῃ τὰ αὐθόρμητα. ὑ μέντοι ἀναγκαῖα τῇ φύσιν ἔνεσθαι, πόνος καὶ ἐξισοῦσθαι· πλὴν ἀλλ' ἕκαστος μὲν ἐχέτω καὶ τῇδε πῇ ὁποίας ἂν καὶ βούλοιτο γνώμης. ἐμοὶ δὲ ὡς τὸν πρότερον λόγον ἐπανιτέα. ἐκεῖνα μὲν δὴ τὰ χαμαῖζε, ὃν τοῖσδε ἡ πόλις ἐτύγχανεν οὖσα, καὶ ἅπασιν ἐπὶ πλείοας ἡμέρας συνεθαί πως εἰδέναι τὸ ἔδαφος, καὶ πάντα ἀτρεμοῦντα ἤδη καὶ πεπαυμένα. ἴσαυλον δὲ ταῖς ψυχαῖς ὑπῆρχε τὸ πάθος, καὶ ὑποψία ἐνέκειτο ὑποθολοῦσα τὸ λογιζόμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ τῶν αἰκοδομημάτων τὰ μὲν σαθρὰ καὶ ἀδυνῆ γεγενημένα, ἴσα δὲ καὶ ὕδη καταπεπτωκότα, ἐπανορθοῦτο ἐπεφάτο, ἐπιφρόντιστο δὲ οἷς τὰ μάλιστα ὁ μέγιστος τῶν Θεῶν νεὼς· τῶν δὲ πρώτων ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τοῦ δήμου, σφόδρα πιστευθεὶς καὶ θαυμάσιον ἀλλόκοτον ἐν βάθροις αὐτῶν καὶ κρηπίδων ἀναδομήσατο, μεγέθους τε ὑπερβολῇ καὶ χήματος ἀφετοίᾳ καὶ ποικιλίᾳ μετάλλων ἐπικοσμήσας· ὕψος δὲ αὐτοῦ, ἐπλήθυε γὰρ καὶ τετάνυ, πολλαχοῦ καὶ συνέῤῥαγ σωνδῦσας, ξύλοις τε κεῖσα χρησάμενος, ὡς ἂν μὴ ἀκολούθοιτο πυρκολοῖτο. Ἀνθέμιος δὲ ἰὼν ἦπος ἐκεῖνος, ὃ δὴ ἀρτίως ἐπεμνήσθην, ὁ ἕκαστα μεχανησάμενος καὶ δημιεργήσας. τότε δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῶ κλόνῳ τὸ μεσαίτατον μέρος τῆς ὀροφῆς καὶ ἅπαντα ὑπερβάλλον ὀπτβεβλεκότα, ἐπισκιάσαι τὸ αὖθις ὁ βασιλεὺς βεβαιότερον καὶ ἐπὶ μεῖζον ὕψος ἐξῆρε· καίτοι Ἀνθέμιος μὲν ἐκ πλείστου ἐτεθνήκει, Ἰσίδωρος δὲ ὁ νέος καὶ οἱ ἄλλοι μεχανοποιοὶ τὸ πρότερον ἐκ ἐκεῖνος ἀναθεωρήσαντες χῆμα, καὶ τῇ συζυγίᾳ τῶ πεπεσθὸς ὁποῖόν τι ἦν ᾗ ὡς ὅτι δὴ πᾶ ἁμάρτοιτο ἐπιφρασάμενοι, νεῶ μὲν ἐώαν τε ᾗ ἑσπερίαν ἀφίδα ἦπου μεῖναι κατὰ χώρας ἐφῆκαν. τὰς δὲ ἀρκτῴας τε ᾗ νοτίας τῶν ἐπὶ τῶ κυρτώματος εἰσόδους ἂν πρὸς τὰ ἔνδον παρατείναντες, ᾗ ῥηγμῖνι ἁρμὰ ποιησάμενοι ὡς μᾶλλον ἁρμοδιώτατα ταῖς ἄλλαις συνοδείαις, ᾗ ὁμολογῶν τῶν ἐσόπλευρον ἁρμονίαν, πλειοτέλαι ποιῦν δυνάμενοι τῶν τῶ κυρώματος ἀμετρίαν, ᾗ ὑποπλῆναι βραχύ τι τῆς ἐκπάσιος μέρος, ἐπόσον ἐτερόμικες ἀπετέλειπο χῆμα. ὕπου τι ἐπ' αὐτῇ ὕδρασαν πάλιν τὸν ἐν μέσῳ ὑπιρανίσχοντα, εἴτε κύκλον, εἴτε ἡμισφαίριον, εἴτε ἑτερόνοῦ ὀνόματι παρ' αὐτοῖς ἐπικαλούμενον. ᾗ γέγονε ἑκατέρωθεν εἰκότως ἰδύτερος μὲν ᾗ ἀνεπίστροφος, ᾗ παπαχόθεν τῇ γραμμῇ ἐξεπάζων, εὐρύτερος δὲ ᾗ ἐξωτερικὸς, ᾗ εἰς ὑχ' ὕπω λίαν ἐκπλύττων τὰς διωμένας ὡς πάλαι, πολλῷ δὲ ἔμως πλέον ὀ τῇ ἀσφαλεῖ βιβαιόνει. Ὡμὸν οὖν ἴδη ἐν ξυγγραφῇ τὰ νεὼ πῆχ ἐπεμνῆθαι, ᾗ ἐφ' ἃ ἀ τῶ λόγω φορὰ ἐκπεπολιόθως πεφεγομένη, πάντα ἱμοιγε ἐκπεχωσπὸς ἐκδέδυκται. ἐγκωμιάζειν δὲ ἕκαστα τῶν θαυμάτων ᾗ ἐπιδεικνύειν τῇ λόγῳ, περιττὸν ἂν εἴη ᾗ τὰ παρόντος ἴδιον ἔργον. εἰ δέ τις ἐθέλοι πόῤῥω πῃ τυχὸν γῆς πόλεως ἀπῳκισμένος, ὁποῖα γεγένηται σαφῶς ἅπαντα καθαίρῃ παρὼν ᾗ θεώμενος, ἀναλεγέσθω τὰ Παύλῳ Κύρῳ τῷ Φλώρῳ ἐν ἑξαμέτροις ἐπεσταμένα, ὃς δὴ τὰ πρῶτα τιλῶν ἐν τοῖς τῆς ἀμφὶ τὸ βασιλέα σεγῆς ἐπιστάτας· γένος τε ἀσυμώδης

δόξῃ τῷ πλῆθει ἀφθονίαν ἐκ προγόνων ἐμπεφυκυῖαν, ἅμα A
παιδείᾳ γε αὐτῇ τῷ λόγῳ ἄπαντας διαπάσασα· καὶ ἐ-
πὶ τοῖς μᾶλλον ἤνθει καὶ ἐσεμνύνετο. τῷ τοίνυν πεποί-
ηται οἱ τῷ ἄλλα ὡς πλεῖστα ποιήματα μνήμης τε ἄξια καὶ
ἐπαίνου. δηλοῖ μοι δὲ τὰ ἐπὶ τῇ νεῳ εἰρημένα, μείζονός
τε πόνου καὶ ἐπιστήμης ἀνάπλεα καθεστάναι, ὅσῳ ἐ αὐτό-
θεσις θαυμαστωτέρα. ἐρίσσους δὲ ἂν ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν ὅλων
τῆς θέσεως ἐκκοσμίας, καὶ τὰς τῷ μετάλλων φύσεις λε-
πτότητα κατεξητασμένας, ἔτ τε φρεατομετρημάτων τὸ ἐμφε-
ρὲς ἅμα τῷ ἀναγκαῖον, μεγέθη τε καὶ ὑψώματα, ᾗ ὅσα
ἐϋγράμμως κτίσματα, ᾗ ὅσα κυκλικὰ, ᾗ ὅσα ἐκκρεμῆ
ᾗ περιπαμένα. γοῦν ἐν ἐκ τῷ ἐτῶν, ᾗ ὅπως ἀρ-
γύρῳ τε ᾗ χρυσῷ τὸ ἱερώτερον χωρίον ᾗ τοῖς ἀποῤῥήτοις
λοτικεκρυμμένον, πολυπλόκως κατατετρύπηται, ᾗ ὅ τι B
ἄλλα φρόνησι μόνα ἐλάχιστον γνώσεσμα ἐ μέτον ἀεὶ θαυ-
μαὶ ἐν αὐτῇ περιπάτους ποιήμασι καὶ ἅπαντα ἐμφατοποιῶν-
τες. ἀλλὰ μὲν ἀδὴ μὲν ἀδυτέρα τῶνδε ἐπιστολὴ καὶ ἀσρ-
θαντος, ὀλίγῳ ὕστερον χρόνῳ ἀπεργάζεται καὶ ξυνεπλήθη.
ἐκείνῳ δὲ τῷ ἔτος ἅμα ἦρε ἀρχομένῳ, ἀλοιμώδης νόσος ἄν-
θρωπῳ πόλει ἐπέσκη, ᾗ μυρία διέφθειρε πλῆθη, λίξασα
μὲν ἐς τὸ πανστελὲς οὐδ' ὁπωσιοῦν ἐξ ὧν δὲ τῶν ἀρχαίων φασὶ
δὲ κ τὸ πάμπαν ἔτος τῆς Ἰυστινιανῦ βασιλείας ἐν τῇ καθ'
ἡμᾶς εἰσῤῥήσεως οἰκουμένῃ μεταβᾶσα δὲ πολλάκις μεταξὺ
ἄλλοτε ἄλλοθι, ᾗ τότε μὲ τότε λυμαινομένη, καὶ πάντ'
τοῖς λεπομένοις ἀνακωχῆς τινος μεταδοῦσα, τότε δὴ οὖν
ἐς τὸ Βυζάντιον πάλιν ἐπανῆκεν, ὥσπερ οἶμαι τὸ πρότερον
ἐξεπαμένη, ᾗ θᾶττον δὲ πω τῶν λοιπῶν ἐνθένδε ἀπαλ-
λαγῆναι. ἐθυσικὸν τοιγαροῦν ἐξαπίνης ἀναθάπερ C
λοπληξίᾳ ἐκπρᾷ κάτοχοι γιγνόμενοι· οἱ δὲ γε πλέ-
σον ἐβρωσθῆτες, μόλις πεμπταῖοι ἀπώλλυντο· ἀδὲ τῆς
νόσου ἰδέα, παραπλησία τῇ προσβαῤῥ ἐπέγκαιρε ὖσα.
πυρετοὶ ἐπὶ βωβῶσιν ἀπέπονο συνεχεῖς ᾗ ἀφήμεροι,
ὑδὲ μετρίως γοῦν ὑποχαλῶντες, μόνῃ ἢ τῇ τῶ ἄλοπος
λοπαυόμενοι. ἴσιοι δὲ μὲτε θέρμης ἠνυσαμένης, μά
τε ἄλλα ἀλγήματος, ἀλλὰ ῥῶντες ἔτι τὰ εὐθυμένα, οἵ-
τοι τε ᾗ αὐτὰ τοῖς λειφθεῖσι ὕστερον παραχρὴ κατέπεσ-
πον, ᾗ αἰθρίου ἄπνοι ἐγίγνοντο, ὥσπερ τὸν θάνατον χρ-
διάσαντες· ἓ ἅπασα μὲν ὑλικὴ χόδλω ἐφθείρετ
μάλιστα δὲ τὸ ἀκμάζον τῇ ἡβάσκον, ᾗ ὃ τότε πλέον οἱ D
ἄῤῥηκες· τὸ δὲ θῆλυ ἧ μᾶλλον ἅμοια ἔπαχε. τὰ μὲν οὖν
παλαίσματα τῶν Αἰγυπτίων λόγια, ᾗ οἱ παρὰ Πέρσαις ἐ-
τι τῆς τῇ μετεώρου κινήσεως δαιμονίσαντι, χρόνων τε
νῶν περιόδους ἐν τῇ ἀπείρῳ αἰῶνι συμφέρεσθαι λέγοντ·
νῦν μὲν ἀγαθὰς ᾗ εὐδαίμονας, νῦν δὲ μοχθηρὰς ᾗ
λοτροφάδας, εἶναί τε τῶν παρόντα περιφοράν, ἐς τῇ
καιρῶν ἐκείνων καὶ ἀπαυστίων· ἐντεῦθεν τοιγαροῦν
πολέμους τε ἀπαράμυχῶ ξυνίσασθαι ᾗ στάσεις τὰς πο-
λεσι, καὶ τὰ λοιμώδη πάθη μόνιμά τε εἶναι ᾗ συ-
νεμένα. ἔτεροι δὲ ἀρχὴν τῶ κρείττονος αἰτίαν εἶναί
φασι τῆς φθορᾶς, μετιῶσαν ἀξίως τὰ τῶ ἀνθρωπείου
γένους ἀδικήματα, ᾗ τὸ πλῆθος ὑποτεμνομένην. ἐμοὶ
δὲ διαπρᾶν ἑκάτερα δόξῃ καὶ ἀποφαίνεσθαι τῶν ἀληθεσ-
τέρων, ὡς ἐγχωρητὰ, τυχὸν μὲν ὑδὲ ἐπεσαμένῳ, τυ-
χὸν δὲ οἱ ᾗ εἰδέναι, ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον τοῦτο γε εἶ- E
ναι δοκοῦν, ὑ δὲ τῇ παρόντι λόγῳ προσῆκον. μέση
γὰρ μοι τῶ συμβεβηκότος οἱ καὶ ᾗ βραχέων ἐπε-
μνησθέντι, ὁ τῆς ἱστορίας ἐπιθυμήσαντι τόμος. τῶ-
τον δὲ ὕπο ξυνωνυχθέντα, ἐπιγένητο ᾗ ἄλλα ἅπτα τῇ
πόλει κατ' ἐκεῖνο τῶ καιρῶ, παραχῆς τε ᾗ θαῤῥεῖν
ἀναμένα, ᾗ οὐκ ἦκον τῇ εἰρημένων ἀναπαστατα· ὁ-
ποῖα δὲ ταυτὰ ἴσαν, αὐτίκα ἐρῶ, βραχύ τε πρότερον
διεξελθὼν ἓ ἀρχαιοτέρων· οἱ Οὖνοι τὸ γένος, τὸ μὲν πα-
λαιὸν κατῴκουν τῆς Μαιώτιδος λίμνης τὰ πρὸς ἀπηλιώτην
Agathias.

bus ſuis opes adeptus, doctrinæ tamen elo-
quentiæque magnam opetam impenderat,
quibus & magis gloriabatur & decorabatur.
Scripſit itaque etiam alia quamplurima poe-
mata memoratu digna & laude. Videntur
uutem mihi quæ de templo ſcripſit tanto
majore & labore & ſcientia referta, quanto
& urgumentum ipſum eſt admirabilius.
Comperice enim in his univerſum ſitus con-
cinnæque diſpoſitionis otdinem & metallo-
rum natatas ſubtiliſſime euploratas; veſti-
bulorum etiam rempii elegantiam pariter
& utilitatem, magnitudines quoque & al-
titudines, quotquot etiam ſant ſignæ in
altum ditectæ, & quotquot orbiculares,
quotquot etiam penſiles & protenſæ. Co-
gnoveris qnoque e carminibus quo pacto
argeuro pariter atque auro ſacratuit locus
& myſteriis ſepaturim deſtinatus ſump-
tuoſiſſime ſit euotnatus, & ſi quod eſt
aliud magnum uur minimam oruamen-
tum, nihilo minus quum qui ctebro in eo
obambulant, omniaque inſpectaut. Atqui
ſecunda hæc tempii refectio atque inſtau-
ratin, brevi poſt tempore inſtituta perfecta-
que eſt. Eodem vero anno ſtarim ineunte
vere peſtilenria iterum utbem invaſit & in-
finiram multitudinem ſuſtulit; quæ quidem
numquam penitus ceſſurat, ex quo primum,
circa quintum inquam imperij Juſtinianei
annum, in noſtrum otbem irreplerat; fre-
quenter vero alio atque alio ſe trausferens,
& locum e loco infeſtans, atque ita reliquis
veluti indncius quuſdam concedens, tum
rutſus Byzantium redit, veluti antea, utl
crediderim, decepta, quæque citius quam
oportebat inde migraſſet. Motrni itaque
ſunt repente veluti gravi quadam apo-
plexiu correpti. Qui vero plurimum vim
morbi ſuſtinebant, ultra quintam diem
non ſupervivebant. Morbi autem ſpecies
vereti erat perſimilis. Febres enim cum
bubonibus accendebantur cnntinuæ, &
nnn quotidianæ, neque vel modicum remit-
tentes, ted ſolo ejus quem corripuerant
intetttu ceſſuntes. Nnnnulli veth neque
æſtu febrili, neque ulio dolote præceden-
te, ſed quæ conſueve ant ugentes & domi
& in plateis ita cogente neceſſitate cotrue-
bant, repente exanimes facti, veluti ex rem
poraria morte accerſita. Cujuſvis itaque
ætatis hominas promiſcue interibant, præci-
pue veto juvenes ac pubares, atque ex his
potiſſimum mares, fœminæ enimi non per-
inde biſce malis erunt obnoxiæ. Vetuſtiſ-
ſima ituque Ægyptiorum oracula, & qui
apud Perſas cæleſtium motuum ſunt peritiſ-
ſimi, temporum quorumdam revolutiones
in infinnio ævo ſimul ferri aſſerunt, modo
quidem bonas uc felices, modo autem pra-
vas & infauſtus. Eſſe vero præſentem re-
vointionem ex peſſimis illis atque infau-
ſtis. Hinc ergo & bella paſſim & ſeditio-
nes urbibus oriri utque invaieſcere, & pe-
ſtileotes morbos per multum tempns dura-
re atque adhæreſcete. Alij vero inreritus
cauſam ad divinam iram referunt, quæ hu-
mani generis peccata puniat, multitudinem-
que ſuccidat. Me vero de utraque opinio-
ne judicare, vetioremque decernere nihil
attiner, vel quod neſciam fortaſſe, vel
etiamſi forte ſciam, parum tamen neceſſu-
rium id cenſeam neque præſenti tractatio-
ni conſentaneum. Si enim bteviter quæ uc-
ciderunt commemoravi, hiſtoriæ iegi ſatisfeci. Hæc vero quum ita acciditſent, alia
etiam quædam per id tempus in urbe eve-
nerunt rumultus ac perturbutinnis plena,
neque minus quam quæ diuimus ucerba.
Qualia autem hæc fuerunt ſtatim dicam, ſi
prius bteviter verutiota quædum commo-
moravero. Hunnorum gens olim quidem
habitavit eirca eam Mæntidis paludis
partem, quæ Sublolanum ventum verſus

Peſtilentia re-
gens Conſtan-
tinopoli.

Bubonum pe-
ſtilentiarum
deſcriptio.

Edit. Pariſ.
pag. 154.

Peſtilentiæ
cauſæ.
Revolutiones
certæ affec-
tium quæ ma-
la adferant.

Hunni qui
loca habita-
rint.

ſpectat, eruntque Tanai flumine magis Septentrionales; quemadmodum & aliæ barbaræ nationes quotquot intra Imaum montem in Aſia conſederunt. Hi vero omnes communitet quidem Scyrhæ & Hunni vocabantur; privatim autem ſecundum nationes, nonnulli eorum Corrigori, alii Utigori, alii vero Ultrizuri, alii etiam Burgundi dicebantur, alii uliter ex patria cuique atque uſitata appellatione nominabantur. Mulris autem poſtea ſæculis tranſierunt in Europam; ſive revera a cervo quodam, ut fama percrebuit, primum ducti, ſive alia quapiam fortuna uſi, & Mœotidem paludem qua parte in Euxinum pontum fertur, quum antea trajici nequaquam poſſe crederetur, tunc certe quocumque randem modo trajicientes & per alienas vagantes, innumeris damnis indigenas affecerunt, inopinato eos adorti; adeo ut prioribus habitatoribus ejectis ipſi illorum ditionem occuparint, in qua tamen non videbantur diutiſſime commoraturi, ſed ſtirpitus quod ajunt periturl. Tunc itaque Ultrizuri & Burgundi uſque ad Leonem Imperatorem, & qui per id rempus erant, Romanos, celebres extitere, forteſque ſunt habiti; nos vero qui hac ætate vivimus, neque eos novimus, neque noſcemus, quod vel deleti fortaſſe ſint, vel quam remotiſſime hinc ſedes ſuas tranſtulerint. Illo utique anno quo peſtilentia urbem invaſit, reliquæ Hunnorum gentes ſalvæ adhuc & maximi erant nominis. Quum itaque deſcendiſſent Hunni in loca ad Auſtrum vergentia, non procul a ripa Iſtri is fluminis ea animi ſui ſententia conſederunt. Tum iraque vigente hyeme fluvius ea more vi frigoris congelatus ad imum uſque vadum ita obdurueratut & equeſtribus copiis tranſiri poſſet. Zamergan vero Hunnorum, qui Corrigori dicuntur dux, cum ingentem equitatum per flumen perinde, atque per continentem traduciſſet, facillime in Romanum imperium pervenit: quumque paſſim vacua ob habitatoribus loca inveniſſet, nihilque ipſi impedimento eſſet quo minus ad ulteriora progrederetur, ſtatim Myſiam & Scythiam tranigreſſus, in Thraciam irrupit. Ibi vero diviſu exercitu, alteram ejus partem in Græciam miſit, qui loca omnia nullis præſidiis munita percurreret atque vaſtaret: alteram vero exercitus partem in Cherſoneſum Thracicam miſit. Hujus autem Cherſoneſi quæ ad Orientem ſolem & Euronotum ventum vergunt, & ad meridianum uſque punctum, circi Helleſpontum porrigitur, circumfluit enim totam pronemodum, & flexibus littorum una circumagitur, exigua quadam cominentis portione, hoc eſt ſolis quadraginta ſtadiis, excluſus, quo minus inſulam faciat. In hac vero Iſthmi anguſtiis murus in longum continue ductus eſt ad utrumque mare porrectus; urbeſque interiut ipſi affixæ ſunt, Aphrodiſia, & Theſcus & Ciberis. Ab his vero quam remotiſſime circa ſtretum ipſum & littorales flcaus Seſtus eſt urbs celeberrima in poeſi & nominatiſſima, non aliam credo ob cauſam quam ob Lucernam Herus illius Seſtiadis, & ob Leandri amorem ac mortem. Non procul autem hinc etiam aliud oppidulum ſirum eſt, minimum quidem illud & nequaquam pulchrum, neque quicquam omnino habens amabile, Callipolis tamen vocatum. Circumjacentem porro regionem exornant & agri, & navalia, arborumque variarum & fluentorum porabilium copia, terraque irrigua admodum & fertilis, rebuſque neceſſariis abundans. Talis igitur oppidula & agrum ampliſſimum murus ille intra ſe complectitur, ita ut non facilis ſit hoſtibus ad ea aditus. Tum iraque Zabergan bona ſpe elatus, id ſecum reputabat, ſi muro dituto ad Interiora loca penetraſſet, facilius ſe etiam mare in poteſtatem redacturum. Illinc etiam revelut per ſomnium imaginabatur navium ſibi copiam non defuturam; quodque trajiceret in Aſiam, ſtretum intermedium anguſtiſſimum per ſe exiſtens, neque aſperis fluctibus ſulcatum facillime traſnavigans; quodque ſtatim Abydum

Hunnorum gentes variæ.

Burgundi Hunnica natio.

Hunni quo paſto in Europam tranſierint.

Edit. Pariſ. pag. 155.

Hunnorum ad Iſtrum flumen adventus.

Zamergan Corrigororum Hunnorum dux.

Cherſoneſi Thracicæ deſcriptio.

Cherſoneſi urbes.

Seſtus urbs Leandri amore nobilis.

Callipolis urbs.

Murus ad duo maris littora pertingens.

pag. 156.

Ἄνεμοι, ἢ ἴσαν ἐπὶ Ταναΐδος ποταμοῦ ἀρκτικώτεροι· καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα βάρβαρα ἔθνη, ἁπάσας ἐσπὰς Ἰμαΐου ὄρους ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐνέγκαντα ἱδρύματα. ὅπου δὲ ἅπαντες ποιμὴν Σκύθαι καὶ Οὖννοι ἐπωνομάζοντο· ἰδίᾳ δὲ καθ' ἑκάστην γένη, τὸ μὲν τι αὐτῶν Κοτριγόροι, τὸ δὲ Οὐτιγόροι, ἄλλοι δὲ Οὐλτιζοῦροι, καὶ ἄλλοι Βουργουνδίωνες· καὶ ἄλλοι ὡς ἂν αὐτοῖς πάτριόν τι ἑκάστοις ὀνόματος γεναῖς δὲ πολλαῖς ὕστερον διέβησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἴτε ὡς ἀληθῶς ἐλάφου τινὸς καθ' ὁδὸν τὸ θρυλλούμενον τὰ πρῶτα ἡγησαμένης, εἴτε ἄλλοις χρησάμενοι τύχῃ, καὶ τὴν ἐφολκὸν λίμνης τὴν Εὔξεινον Πόντον φερομένῳ, ἄπορον τότε δοκοῦσαν, τότε δὲ στρωτὴν ξύλοις διαπεραιωθέντες, ἀλόμενοι ὅμως ἀπὸ ὀθνείας, πλεῖστα ὅσα τῶν ἰθαγενῶν ἐλυμήναντο, ἄφορον δόντα φρασιστόνης, ὡς καὶ τοῖς ἀφορωτέροις ἀπόρως ἀπηλάσωσιν, αὐτοὶ τὴν ταύτῃσιν κατέχειν μᾶλλον δὲ ἄρα ἐπὶ μακρότατον ἡμένην, ἀλλὰ προῤῥιζοῦν τὸ λεγόμενον ὑπελπίδα. αὐτίκα γοῦν Οὐλτιζοῦροί τε καὶ Βουργουνδοὶ μέχρι μὲν Λέοντος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆδε ὧν τῆς τότε Ῥωμαίων, γνώριμοί τε ὑπῆρχον καὶ ἄλκιμοι εἶναι ἐδόκουν· ἡμεῖς δὲ οἱ νῦν, ὅτε ἴσμεν αὐτούς, ὅτε εἰσόμεθα, τυχὸν μὲν ἀφθαρίτους, τυχὸν δὲ καὶ παρφατοῦ μετανεστῶτας· ἐκείνου γε μὴν οὔτως, ἐν ᾧ δὴ ἐγὼ τῶν λοιπῶν πάντων τὴν πόλιν ἐσωθῆναι, τὰ λοιπὰ τῆς Οὔννων γένους ἐσωζόντων, ἧπερ ἔτι ὀνομαζόμενα κατέστησε δέ μως οἱ Οὖννοι ἐς τὰ μάλιστα τὸν ἄνεμον, ὃν πέρρω τῶν ἀχθῶν τῶν Ἴστρου ποταμοῦ ὠλίζοντο, ἵνα καὶ ὧν αὐτοῖς βουλόμενοι, τὸν δαῶν τὰ χειμῶνος ἐπιλαβόμενοι, τὰ μὲν ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ τὰ σιωθὲς ὑπὸ τοῦ ἀρρώστου πηγνύσεις βαθεῖς, καὶ ὅσα ἦν σκληρὰ καὶ βάσιμα καὶ ἐπίπλαστα. Ζαμεργὰν δὲ ὁ τῶν Κοτριγόρων Οὔννων ἡγεμὼν σὺν πλείοσι τοῖς ἱππόταις ἐπιβαίνων καθάπερ χέρσου τὰς δίνας, ἐς τὴν Ῥωμαίων ἐπικράνειαν διαλώπητα ἤδη ἐμπαίσει ἡμέρᾳ τι ὕδρων τὰ ἐκείνῃ χωρία, καὶ μηδενὸς αὐτῷ κωλύματος γιγνομένου ἀπὸ τοῦ πρόσω πορεύεσθαι, αὐτίκα μὲν Μυσίαν τε καὶ Σκυθίαν παραμειψάμενος, τῇ Θρᾴκην προσέβαλεν· ἐνταῦθα δὲ διελὼν τὴν οἰκείαν στρατιὰν, ἀπόμοιραν μέν τινα ἔστειλεν αὐτὰ Ἑλλάδα καταδραμοῦσαν τὰ φύλακα ἔχειν τῆδε χωρίων· ἑλληνοτάτους· ἑτέρᾳ δὲ ἐς τὴν Χερρόνησον τὴν Θρᾳκίαν· τῆς δὲ Χερρονήσου τὰ μὲν πρὸς αἰγιαλοῦ κοπτὰ ἤλιον νεμόμενα πρὸς Εὐρώτου ἄνεμον, καὶ μέχρι τοῦ μεσημβρινοῦ πόντου παρατείνεται. περὶ ῥοὰς γὰρ χιόνος τι ἄπασαν, καὶ ταῖς καμπαῖς τῆς πόντου συμπεριαγόμενα βραχεῖ τινι μείζει τῆς ἠπείρου, καὶ μόνος παραπλήσιος πυκνὸς εἰς γόμφος τὸ νῶτον αὐτὸν ἀπορραγάσθαι. ἐν πέρᾳ δὲ τῆς ἰσθμοῦ, τεῖχος ἐπαφεῖν ἵδρυ ξυνεχὲς ἐφ' ἑκάτερα θαλάττης ἀφεβλημένος· πόλεις τε ἐνδοθεν αὐτῷ προσπεπηγυῖαι τυγχάνουσι, Ἀφροδισία τε, καὶ Θῆσεως, καὶ Κίβυρις. πόντου δὲ ὡς ἀπάσσου ἀφορμὰς δὴ πυκνὸν πορδμόν τε καὶ παραχυὰς ἀχώνας, Σεστὸς γὰρ πόλις ἀπελλάλυπτος τῇ ποίκει καὶ ὀνομαστόν, ἐκ ἄλλο τι αἴμει ὕσιμα, ἢ μόνον ἐπὶ τῇ λύχνῳ τῆς Ἡροῦς ἐκείνης τῆς Σηστιάδος, καὶ τῷ Λεάνδρου ἔρωτι καὶ θανάτῳ· καὶ πόρρωθεν ταύτης καὶ ἑτέρα τις αὖτου πολίχνιον, ἐλαχίστου μὲν καὶ ἀκαλλές, καὶ οὐδὲν ὀτιοῦν ἐπήρατον ἔχον, Καλλίπολις δὲ ὄμως ὀνομαζόμενον· τὰς γε μὴν περιοικίδας καὶ σύμπασιν ἀγροὶ τε καὶ ἐπὶ νεῶν καὶ δένδρων ποικίλων, ὁμοῦ καὶ ῥείθρων ποτίμων, γῆ τε ἁρδὰς ἄγαν καὶ καρπίμους, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις διαφυσάπ· τοσαῦτα ἄρα πολίσματα καὶ χώραν ὡς πλείσην ἐνδον ἐναπολαμβάνει τὸ ῥῶμα, ὡς μὴ πολεμίοις εἴη δόμα εἶναι. τότε δὴ καὶ ὁ Ζαβεργὰν ἐπιχύμβας τῇ ἐλπίδι, διενοεῖτο καθ' αὑτὸν, ὡς εἴη τὸ τεῖχος καθελεῖν, καὶ τοῖς ἔνδοθεν ὁμιλήσειν χωρίοις, διωκήσεσθαι τάχιστ' ἂν καὶ θαλάττης κρατῆσαι, ἐντεῦθέν τε εὐπορεῖν πόλεως, πῶν αὐτῷ παρέσεσθαι πλοῖος, καὶ ὅτι ἐμβήσεται καὶ νῆα Λεάνδρου πεμπτὸν πορον τοῦ πατρὸς ὄπισθε, καὶ οὐ μάλα τραχεῖ

κύματι χαραττόμενον διχολάπτα διαπλέοντας, καὶ ὡς δ' Ὀδησὸν τὴν Αβυδηνῶν λιμένα τε, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ πορθμεῖον διανυσθέν. πάντες δὴ σὺν μείζονι τῶν βελτίστων ἐξαρθυσμένος, ἔγνω δὴ καὶ μᾶλλον ἀνὰ τὴν Χερρόνησον, ὁπόσον ὑποχρέων εἰς τόδε τὸ ἔργον ἠγωνίστο. αὐτὸς δὲ σὺν ἑπταιχιλίοις ἱππεῦσι τοὺς Κωνσταντινοπολιτῶν πορθμεῖωσας, καὶ τὰ ἀγρεῖα ἐθνη, καὶ τὴν πολιτικὴν ἐπειρᾶτο, καὶ ἄπαντα εἰκότως χεῖρον καὶ ξυνταράττων. αἰτία δὲ ἦν τῆς ἐρόδου τῇ μὲν ἀληθεστάτη λόγῳ ἀδικία βαρβαρικὴ καὶ πλεονεξίας ἐπιθυμία. σκῆψιν δὲ ὅμως τινὰ καὶ προκάλυμμα ἐποιοῦντο τὰ πρὸς τοὺς Οὐτιγούρους δυσμένειαν. Σανδίκλος γάρ τις ἔνδον Οὖννος ἀνὴρ, ἀγαθὸς μὲν ἐκεῖνα τὰ γένους, ὅπως δὲ ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἐπιτηδὸς ὑπάρχει Ρωμαίοις. τυγχάνει βασιλεῖ ἑστηκὼς τὰ αὐτὰ καὶ ἐγγεγραμμένος, καὶ δώροις θαυμαζόμενος. οἱ δὲ Κοτζίγυροι ἅτε δὴ ὁμοίων μετέχοντες, ἀλλὰ πανταπασι πεπτηκότες καὶ πιεσφανῶς προπηλακιζόμενοι, τοῦδε ποιεῖσθαι τὴν ἐπιστρατείαν αὐθαίρετον χρῆναι, ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ δᾶον φοβεροί τε καὶ λόγου ἄξιοι ἀποδειχθεῖεν, καὶ οἷοι μὴ ἐφίεσθαι τῆς ἀτιμάζοντι. καὶ πίστιν (οὐδὲν γὰρ ὅτι καὶ αὐτοῖς ἀπίστου ἀπὸ πάλαι ἀμποδὼν εἰσῆκει, οὐδὲ ὑπόπτως) καπήρεχον ἀρειδῶς καὶ ἐλπιδάπτων τὴν χώραν, λείαν τε ἄφθονον περιβαλλόμενοι, καὶ αἰχμαλώτων ἀθροίζοντες πλῆθος ἐν οἷς καὶ γύναια πολλὰ τῆς ἐγγενοῦς καὶ σώφρονος δίαιταν ἠρημένων, μόνοις ἦγοντο, καὶ συμφορὰν πασῶν μείζονα ἰδυσύχουν, εἰς ἀσελγείας ἀμετρίαν ὑπηρετεῖν ἀναγκαζόμενα. ἦσαν δὲ καὶ ἀπειραύχενες ἀδινὲς παίδων γάμους τε καὶ φιλοσοφίας καὶ παντὸς τοῦ περὶ τὸν βίον ἀναστροφῆς καὶ ὁμιλίας ἐν ἀπορρήτοις ἐκπεπαιδευμένοι τε καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον ἀτενίᾳ προσαεὶ ὑπεραίροντες δωματίῳ, τὰ ἀμυγῆς τε καὶ ἐλεεινὸν καὶ πανδακρυ σιν ἀκουσιώτατον τῆς μετ' ἀνδρῶν συμμιξίας πεφευξόμενα· οἱ δὲ καὶ ἐς παῖδας ἐξυβρίζοντες ἁρματρόμοι τε ἐπορθοῦντο καὶ ἀφειδῶς αὐτοῖς ἀρὸς βίαια ξυγκυλινδούμενοι· ἄλλαι δὲ πολλαὶ τῆδε ἄρρητα ἐς πάντ' ἴσασι καὶ ἀνωμαλίαν, κύνεσι ὕπο παραχρῆμα τῆ τύπτ ἕλκοντο, καὶ ἔστι ἐπειδὰ παρὰ τὸ πύκνα ἀνέχειν, ὅπερ δὴ τι ἐν μέσῃ τῇ πορείᾳ ἐμφανίσασι ἔτιαται, ὅτε τὰ αἰσχυνηλὰ τῆδε ἀδεκαστὶ πεπαλύπτειν δυνάμενοι, ὅτῳ πεφενάλαι ἐς θέμις καὶ ἀνελίδεσθαι τὰ βρέφη· ἀλλ' αἰ μὲν ἐς ὡς ἐτίροντο, μηδὲ ἀλγοῦσα αὐτοῖς εἰ οἷόν τε φύσει ξυγκεχωρακύῖαν, τὰ δὲ δείλαια ἐπεῖνα ἐπ' ἰφαμίας ἀλοίητο κυσί τε καὶ οἰωνοῖς ἀναρτήσιμα, ὥσπερ τοῖς ἔτεκα μόνοις ἐς φῶς προκεχθέντα, καὶ μάτην τὰ φιλτάτα ὀδυνοδυσάμενα ἐς τὸν ὃν τύχης τὰ Ρωμαίων πράγματα ἀλλαχῆ, ὡς ἐν αὐτῷ δὲ πω τῷ πτερωτῷ δὲ τῆς βασιλίδος πόλιος τοιαῦτα δεινὰ πάσχοι ὑπὸ βαρβάρων σφόδρα ὀλίγων. τοὺς δὲ ὑμίσχεσθαι τῶν ἐπὶ λόπι τὸ Θρᾴσος· ἀλλ' οὐδ' ἰόντες, ἅτε σὺν τῇ μακρᾷ ὁσμαζομένων τειχῶν ῥᾳδίως παλθοι, καὶ πεῖς ἂν δὴ φρουρίοις ἐπιλαζοι. πολλαχοῦ δὲ οὖν χρόνῳ καὶ ἀμηχανίᾳς ἐπιστάντος καὶ διελίκτου ἀπὸ ἐρίμαπος ἐκκλησία. ἔνια δὲ μέρη καὶ αὐτοὶ καταβεβλήκασιν, ἀδεῶς οὕτω ἐξ ἀπλαιπώρας ἅπαντα οἰκίας καταστρεφόμενοι· καὶ οὐδὲ ἐν τῷ ἀστεργαν, τῇ μὲν δρυφακτὸν στρατιωτικὸν ἐνθάδε ἱδρύσθαι, μήτε ἀμυντικὰ μαχαιρίδια, καὶ τοῖς πᾶσιν ἐκκεῖσθαι τεμένης· ἀλλὰ μάτην κωφῶν ὑλακὴν ἀκούσας, εἰ μὴ λίαν καταγέλαστον εἶναι, ὡς χοιρῶν ἐν συφιῶσι καὶ μικδραις. τὰ γὰρ τῆδε Ρωμαίων στρατόπεδα μὴ ποτὲ τὴν ἐμπεριβληπτὸν ἀπόδοσιν τῶν ἀρχῶν ὑπὸ τὸ πάλαι βασιλέων ἐξέρπειν, εἰς ἐλαχίστων δέ τινα μοῖραν περιελθόντα, καὶ ὅτι τῆ μεγέθει τῆς πολιτείας ἐξίκοιτο. δύο γὰρ εἰς πέντε καταράκτας τὴ ἐξακοσίας χιλιάδας μαχίμων ἀνδρῶν τῶν ὅλων ἀγειρόθαι, δύνασθαι, μόλις ἐν τῇ τότε εἰς συντάκτας τὴ ἑπτὰς πεπιεσμένα. τὴ

A Infeſtaret, & quod in ea erat decimarium potorium vaſtaret. His igitur temerariis conſiliis incitatus, exercitum in Cherſoneſum mittit, quantum ei negotio conficiendo parem fore exiſtimabat, ipſe vero cum equitum milibus ſeptem recta Conſtantinopolim pergens, & agros vaſtabat, & oppidula tenabat, omniaque paſſim movebat & perturbabat. Cauſa vero hujus expeditionis atque inſultus potiſſima vetiſſimaque erat, barbarica violentia, & plus habendi cupiditas, cui tamen prætextum hoſtilitatis adverſus Utiguros obtendebat. Sandilchus enim quidam nomine, vir Hunnus, gentis illius dux erat, benevolus tamen in primis & fœdetatus Romanis. Quocirca Imperator ipſum benevolentia & honore proſequeba ut, & frequentia ad eum dona mittebat. Corriguti vero, ut pote ſimilium

B expertes, ſed omnino deſpecti & manifeſto contemptu provocati, hanc ſibi expeditionem ſuſcipiendam cenſuerunt, ut & ipſi terribiles dignique, quorum ratio haberetur, viderentur, ac tales qui contemptoribus non concederent. Hi itaque, quum nemo ipſis obſiſteret aut propulſaturus obviam iret, atrociter propulabundi regionem vaſtarunt, ingenti præda maximaque captivorum multitudine abducta, in quibus etiam mulieres multæ nobiles & caſtam vitam degentes crudeliſſime rapiebantur, malo omnium graviſſimo obnoxiæ, quod immoderatæ barbarorum libidini infeſtare cogebantur, nonnullas vero quæ jam inde a pueris & nuptiis & mundanis deſiderliis & curis occupationibuſque hujus vitæ renuntiarant, & in remota aliqua divinoque cultui dicata domuncula delitescebant, liberam plane & im-

C munem ab omni virorum contubernio conſuetudineque vitam ſummo ſtudio colentes; etiam hi ſacris virginum cœnobiis ereptas contumelia afficiebant, turpitet eas per vim conſtuprantes. Aliæ vero multæ quæ a conſuetudine virorum nequaquam abhorruerant, & gravidæ tum temporis rapiebantur; quum jam pariendi neceſſitas prgetet, ita in medio itinere in propatulo pariebant, quum nec verecundos partos dolores obtepere poſſent, neque complecti faſciſque involvere infantes ori ſas eſt, & ſuſtollere, ſed hæ quidem etiam ita protrahebantur, & ne dolere quidem ipſis (immane dictu) permittebatur. Miſeri vero illi infantes in ſolitudine relinquebantur a canibus pariter & carnivoris avibus diſcerpendi, perin-

D deque ſi eam tantum ob cauſam in lucem editi eſſent, & froſtra ortus ſui primordia degustaſſent. In eam enim miſeriam res Romanorum redactæ erant, ut in ipſo regiæ urbi circumjecto agro adeo atrocia mala patetentur a barbaris ſiſque perpaucis. Sed neque his terminis eorum contendentia ſuit circumſcripta; ſed ulterius progreſſi, longiſque (ita dictis) muris facile ſuperatis, munitionibus quæ locus erant appropinquarunt. Multis enim in partibus præ vetuſtate & negligentia valli ſtructura corti erat vitiumque fecerat; nonnullas vero partes etiam ipſi diruerant adeo inrepide ac facile ac ſi domos ſubverterent; nihilque erat quod obſtaret, quum neque ullum præſidium militare ibi collocatum eſſet, neque ullæ

E ad propulandum hoſtem machinæ, neque qui illas movere ac tractare poſſet: ſed ne canum quidem latratus audiebatur, niſi admodum ridiculum dictu ſit, velati inſulibus aut ovilibus. Romanorum enim exercitus non tanti atque olim ſub veteribus Imperatoribus fuerant, permanſerant, ſed ad minimam quamdam portionem redacti non amplius magnitudini

F imperii pares erant. Cum enim univerſæ Romanorum vires ſexcentis quadraginta quinque bellatorum millibus conſtare deberent, ægre tum temporis centum quinquaginta millibus conſtabant, atque

Zemargan Conſtantinopolitanum vaſtat.

Sandilchus Hunnus Romanorum amicus.

Hunnorum ſævitia & libido.

Edit. Pariſ. pag. 537.

Romanorum vires per longum tempus.

harum quidem copiarum aliæ in Italia erant collocatæ, aliæ in Africa, aliæ in Hiſpania, aliæ apud Colchos, aliæ apud Alexandri urbem, & circa Thebeo Ægyptiam. Confederant veto paucæ etiam veſtus Orientales Perſarum fines. Neque eorum illic plaribus opus erat, ob fœdera inita, induciaſque firmitet pactas. Ita fere ad perquam exiguam portionem redactæ eraot copiæ atque acciſæ principum negligentia. Imperator eoim poſteaquam antea univerſam Italiam & Africam in poteſtatem tedegerat, maaimaque bella confecerat, & ptimus, ut ita dtaetim, ex iis qui Byzantii regnarunt, Romanorum Imperator nomine pariter & reipſa eſt declaratus: hæc inqaam aliaque his ſimilia quum juvenili vegetaque ætate perfeciſſet, tum veto ſub extremum vitæ cutriculum (jam enim conſenuerat) ceſſiſſe & renunciaſſe laboribus viſus eſt, magiſque ei quodammodo placuit hoſtes inter ſe committere, & donis eos ficubi opus erat demulcere, eaque ratione quodammodo propulſare, potius quam ſibi ipſi confidere & perpetuo belligerari. Quocirca & legiones imminai collabique facile parebatur, perinde ac ſi deinceps nulli neceſſario uſui ſibi eſſeot futuræ. Quæ quidem negligeotia quam etiam eos qui ſecundas in adminiſtratione imperii partes obtinebant occupaſſet, quibus cogendi a ſubditis tributa, & deinde exercitibus neceſſaria ſuppeditandi eura impoſita erat, hi partim aperte eos defraudabant, partim multo ſerius quam oportebat perſolvebant. Perſoluto vero jam quamquam ſero debito, ſtatim hi in fraudulenta illa & populari ſupputatoria arte exercitati, fraude eos qoi ſtipendia militaria cogebant adoriebantur, & quæ jam perſoluta etant repoſcebant. Hic enim eorum honor ac dignitas erat, aliis atque aliis eriminationibus milites laceſſere, cibariſque eos defraudare, ac quemadmodum in reciproquo fluxu refluxuque undarum idem demenſum quod ex tributis ad legiones deferebatur, neſcio quo pacto retrorſum derivabatur, redibatque eodem unde fluxerat. Atqae ita quidem propugnatores & præliatores negligebantur, & cibariturum penuria preſſi militiam belliceſque labores in quibus erant enutriti deſerebant, & alii alio dilabebantur, veluti aliud vitæ genus amplexuri. In mulieres vero inhoneſtas maxima ea parte, & aurigas, & viros parum ubi res poſtularet fortes, ſed delicioſos, quique ad civiles tantum turbas & pecuniarum contentionem veſano quodam ſtudio audaciaque ferebantor, & in alios his adhuc inutiliores, militaria ſtipendia diſſipabantur: quo factum eſt ut & reliqua Thraciæ loca oppidaque regiæ orbi circumjecta deſerta eſſent omnique præſidio vacua, atque adeo barbarorum incurſionibus opportuna ac pervia. Eo enim illi arrogantiæ erant elati, ut & circa Melantiadem vicam caſtra locarint, non longius C L. ſtadiis ab urbe diſtantem. Circumfluit autem hunc Athyras fluvius, qui quidem ad exiguum quoddam ſpatium progreſſus, & ad Cæciam ventum ſenſim ſe flectens in Propontidem fertur; unde & quod ad ittus ejuſque fluminis fauces protenſum eſt navale, ei eſt cognomine. Cum itaque adeo prope urbem hoſtica caſtra poſuiſſent, ſtatim Byzantinorum civiam multitudo ingenti metu ac terrore eſt perculſa, & mala ſua non qualia jam præ oculis erant ſed longe majora animo agitabant, obſidiones videlicet incendiaque imaginantes, & rerum neceſſariarum inopiam, mœniumque perſtractiones. Quocirca frequenter etiam in interioribus plateis denſa multitudinis fuga fiebat, impulſioneſque mutuæ, & pavores ſubitanei, perinde ac ſi barbari jam irrupiſſent. Ingens etiam fragor ac ſtrepitus in tabernis apud forum excitabatur, foribus violentius colliſis. Neque vero plebem tantum ac vulgus hominum dolor & pavor invaſerat, ſed etiam omnes urbis primores. Quin & Imperator ipſe non parum eo rerum ſtato commovebatur. Nudaban-

Juſtinianus Imp. ſ. cura bellicas res neglexit.

Edit. Pariſ. pag. 158.

Athyras fluvius.

pag. 159.

A πάντων, αἱ μὲν ἐν Ἰταλίᾳ ἵσταντο, αἱ δὲ κατὰ τὴν Λιβύην, ἥ τε δὴ ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ ἄλλαι περὶ τοὺς Κόλχους, καὶ ἄλλαι κατὰ Ἀλεξάνδρου, καὶ Θήβαιν τὴν Αἰγυπτίαν ἐπάντων δὲ ὀλίγοι καὶ πρὸς τὰ ἑῷα τῆς Περσῶν ἄρχῃ· ὑπὸ δὲ παυδὸς ἐκεῖσε πλεόνων, διὰ τὸ ἀποδεᾶς καὶ τὸ βέβαιον τῆς ἐκεχειρίας· ὧδέ πως ἄρα ἐς βραχύτατον μέρος περιέσταντο τὴν πλῆθυν καὶ ὑπεπέπτωτο τῇ τῆς κρατιστῶν ἀλιγωρίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐποιεῖτο πρότερον Ἰταλίαν ξυμπασαν ἐχειρώσατο καὶ Λιβύην, καὶ τὰς μεγίστας ἐκείνας πολέμους διήνυσε, καὶ πρῶτος ὡς εἰπεῖν ἐν τοῖς κατὰ τὸ Βυζάντιον βασιλεῦσι Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἀσφαλῶς τε καὶ πράγματι ἐπιδεδειγμένος ἐποιεῖτο αὐτῇ πάντα τε καὶ τὰλλα ὅμοια τούτοις διάγοντι ἔτι καὶ ἀρρωμένῃ ὀξέως ἐργάσατο, ὥστε δὴ ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα τὸ βίου παρεῖναι, ἀδρὰ δὲ ἐγηγηράκει, ἀπειρηκέναι τε τοῖς πόνοις ἐδόκει, καὶ μᾶλλόν τι αὐτῷ ἤρεσκε ξυγκρούειν ἐν σοφίσι τοὺς πολεμίους, δώροις τε αὐτοὺς εἴπερ δύναιτο καταδωροῦσθαι, καὶ ταύτῃ ἀμυνόμενος ἀπωθεῖσθαι, ἢ ἐφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, καὶ μάχεσθαι ἥκιστα ἐθελοντὴς ἐθέλειν. τοιγάρτοι καὶ πεισμάτα τὰς τάξεις ἐξερρωγυίας, ὡς δὴ τὸ λοιπὸν πάντα αὐτῷ προσδυνάμενα. καὶ τοίνυν ταύτης ἐπιλαβόμενοι ῥᾳδυμίας οἱ ἀμφὶ τὸν Βάσσον τὸν τῶν Ἑρώλων διέποντες, οἷς δὴ φορολογεῖν ἐξῆν, καὶ ἔτα διαπίμπλασθαι τῶν ἐπιτηδείων ἐκπεφόρτιστο, ὅπου δὲ τὰ μὲν πεζῇ ἀπεστέρουν, τὰ δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον ἢ ἔπρεπε καὶ ἐχρῆν ἀπεδίδοσαν· δοθέντος δὲ ὁμοίως ὀφλήματος, οὗτοι οἱ τὴν πυκνότητα τούτων ἐμπαλάσσοντες ἀνηκέστως ἐπεῖχον τοῖς καταλόγοις καὶ ἀνεκαλοῦντο τὰ πεπορισμένα. τῶν δὲ αὖτοῖς χρήματα τὸ ὑπάρχον καὶ ἀξίωμα, τὸ τοῖς στρατιώταις ἐπιτελάμενον ἐπάγειν ἄλλοτε ἄλλα, καὶ τοῖς ἐδωδὰς αὐτοῖς ἀφαιρεῖσθαι, καὶ καθάπερ ἐν παλιρροίᾳ ὑδάτων αὐτὸ δὴ τὸ μέτρον ἐπαραχθείσης τοῖς πράγμασι δασμοφορείας, οὐκ οἶδα ὅ τινα τρόπον ἐς τὴμπαλιν μετωχετεύετο, καὶ ἐπανιὸν ὅθεν ἐρρύη καὶ ὧν μὲν τὸ ὑπερμαχοῦν καὶ παρατεταγμένον καταμίλπτο, καὶ τροφῆς δεινῶς ἐπιζήμιοι καθίστανον τοὺς ἀγῶνας, οἷς ἐτύγχανον ἐνπεφραγμένοι· καὶ ἄλλοι ἄλλοθι ἀπεχώρουν, ὡς ἕκαστον τύχοι μετιόντες βίου· εἰς δὲ γυναῖκας ἀκόσμους ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἰδιώτας καὶ ἄνδρας ἀγωνίας μὲν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ἀβροδιαίτους, μόνον δὲ πρὸς τὰς ἱμάτιον παραχὰς καὶ τὰ περὶ τὰ χρήματα ἐξευπέμπτους καὶ θαῤῥαλέους, καὶ ἄλλως ἔτι τῶν ἀχρειοτέρους, τὰ στρατιωτικὰ ἐσπιδάνιστο χράματα· ταύτην τὴν ἄτλα Θρᾴκη καὶ τὰ πρὸς αὐτὴν τῇ βασιλίδι πόλει χωρία, ἐρημά τε ὧν καὶ ἀφύλακτα, ἐς ἄσον καὶ τοῖς βαρβάροις βατὰ εἶναι καὶ ἐπιπρόδρομα· εἰς ἃ δὴ ἐκείνοι ῥᾳθυμίαν ἀλαζονείας, ὡς καὶ ἀμφὶ Μελαντιάδα τὴν κώμην στρατοπεδεύσασθαι, ἡ πολλῷ τῆς πόλεως διεσχήκει, ὅτι μὴ παρὰ πόντον καὶ ἐκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους. περιῤῥεῖ δὲ αὐτὴν Ἀθύρας ποταμός, ὃς δὴ ὀλίγον τι προελθὼν καὶ ἐπὶ ἄσον Καικίαν ἐρήμα ἐκλίνας, εἰς ἃ Προποντίδα τὸν ῥοῦν ἀπερύγατο· ὅθεν δὴ καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν καὶ τὰς ἐκβολὰς παρατεταμένον ἐπίπλουν, τὴν ἐκείνῳ φέρεται προσηγορίαν. ὕπου δὴ τῆς πολεμίου ὡς ἐγγύτατα αὐλιζομένου, οὐδὲν ἀπὸ τὸ Βυζάντιον τὸ πλῆθυ τῆς ἄσῳ ἰδιῶται καὶ καπηλεῖον πλῆκτο, καὶ τὰ φοβερὰ οὐ μόνον ὁπόσα παρῆν, ἀλλ' ἔτι μείζονα διεσκοῦτο, πολυορκίας τε ἀνορθολογοῦντες καὶ ἐμπρήσεις, καὶ σπάνιν τῆς ἀναγκαίου, καὶ ἁῤῥηξίους τῶν περιβόλων. τοιγάρτοι πολλάκις καὶ ἐν ταῖς ἐκδρόμοις λαοφόροις φυγαὶ αὐθρόοι τῆς ἐκ τῶ ὁμίλου ἐγίγνοντο, καὶ οἰδήσεις καὶ πτοίαι παράλογοι, ὥσπερ ἂν δὴ τῆς βαρβάρου εἰσβιβλημένου· πανταχόθι τε πόλις ἤρτο ἐν ταῖς πολυτελείαις, τῆς θυρῶν βαλάντιον προσαραττομένου· καὶ μόνον δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀνιᾶσθαι προσῆν καὶ δεδιέναι, ἀλλὰ δὴ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν πόλει καὶ βασιλεῖ δ' οἶμαι αὐτῷ, καὶ μάλα τὰ ξυμπεχθότα περιφρόνει. ἀπεικοσμεῖτο τε-

γωρεῶν, φὸς αὐτῷ ἐπιτεταραμένον, τὰ ἱερὰ ἐνόσω ἐκτὸς τῶ ἄστεως ἵδρυται, καὶ τὰ Εὐρωπαῖα μέρη, καὶ τὸν παράκτιον χῶρον, ὃς δὴ ἔρχεται μὲν ἐκ τῆ καλπαίων Βλαχερνῶν καὶ τὰ κέρατα, μέχρι δὲ τῶ Εὐξείνα Πόντα παραπεσόμβος, τῆ Βοσπόρα συναπτόλγει. τόπου δὲ σὺν ἅπασιν τοῦτο ὑπῆρξα ἢ ἀναθημάτων καὶ τῶν ἄλλων ἀφαιρέμβος κατασκόλως οἷς ἐκ τῶν ἀνοῖτο, τὰ μὲν ἐφ' ἁμαξῶν φέροντες, εἶσω τὸ πόλεως ἀπενέθεντο, τὰ δὲ ἀκάτοις ἐμβάλοντες, καὶ τὸν μεταξὺ πορθμὸν διαπεραιόμβοι, ἐς τῶν κατεστεμὸν ἵπνον ἀπεκόμιζον. καὶ δὴ ἐν τῆ τότε θάσσαθαι τὰς ἐκείνη πομπάς, γυμνὸς καὶ ἀπυγλαδόμβος, ὥσπερ ὕπω τῆς ἀγετείας μεταλαχόντας, ἀλλ' ἄρτι καθιερωθέντας ἀρχομένης. ὅπω δὲ φοβεροί τε καὶ μέγιστοι κίνδυνοι, ἅπ' ἀδοκήτου ἴσως ὡς πάντας ἐπόμενοι, ὥστε ἀμέλει τῆ τε ἐν συναῖς τείχεσι καὶ τῆ χρυσῆ καλουμένη πύλη, λοχαγοί τινες καὶ ταξιάρχοι καὶ ὑπλίται πολλοὶ ἱρεῖς ἀπόντας, ὡς δὴ προθύμους ἀμυνομένους τοὺς δυσμενεῖς εἴ που ἐπίοιεν. ἦσαν δὲ οἱ μάχιμοι ὡς ἀληθῶς, καὶ μετρίως γοῦν τὰ τοιαῦτα πεπαιδευμένοι, ἀλλ' ἐκ τῶν παγκάπαν ἐκείνων οἱ ἐς τὸ διατρῖβον τε καὶ ἄσκησιν τοῦ ἐν αὐλῆ ὑπολείποντο, ὃς καὶ σχολαῖος ὑπεκαλοῦντο. ὧνπερ δὴ σρατιῶται μὲν ὀνομάζονται καὶ ἐγγράφονται τοῖς τῶ καπαλόγων βιβλίοις· εἰσὶ δὲ οἱ πολλοὶ ἀσιτοὶ τε καὶ φαιδροκόμοι, καὶ μόνον οὐ μαλλύγια τὰ βασιλέως ὑπικα καὶ τὰς ἐν ταῖς ὁδοῖς μεγαλαυχίας ἐξάρμένοι. καὶ τὸ μὲν παλαιὸν, οὐκ ἄλλως τισὰς ἐν τοῖς ἑδὸ θυμοῦν ἐῶ καπασπᾶσθαι, ἢ τὰς ἀνδρηγοῦν τὰ πολέμια ἀσκομένης. νῦ τοίνυν ὑδὲ χρήματα ἐσήγον, ὑφ' ὧ ὑσρατεύσασθαι, ἀλλὰ χαριζομένου ἄφρανῶς καὶ αἰζόμβοι ἐδίδοντο τῶ νομέως, ἀπὸ δὲ ἄξιοι ἐκ τῶ προηγωνισμένων ἀναδείκνυντο. Ζήνων δ' φαίνεται φρόνιμος ὁ Ἰσαυρος κατὰ τῶ τῆς βασιλείας ἀνάπαυσιν, πολλὰς τῆ ὁμοφύλων τοῖς ἑδὸ τοῖς τάγμασιν ἐναριθμήσας, ἔπειτα μὲν ἐν συμπλοκαῖς ἀριστεύσαντας, ἅ ὅλως ἐμπείρους γεγενημένους, ἄλλως δὲ πως γοσείμους αὐτῆ τὸ ξυνόδου. εἶτα δὲ θέντος ἐν τῆ τότε τὸ παρειλημμένου τὸ ἐξείναι ἐ μόνον αὐτὶ μόχθων τε καὶ ἀγώνων καὶ τῆς ἐν μάχαις ἀρετῆς ὡς ἐν ἀμοιβᾶς ἕπεσθαι γάρας ἐγκαπαλέγεσθαι τοῖς ἀξίοις, ἀλλὰ καὶ τοὺς παντάπασιν ἀπολέμους τῆ ἐμοίων μεταλαγχάνειν, ἐ κρὸς ἀξίαν, ἀλλὰ κρὸς χάριν. δοθέντος δὲ σὺν τούτω τῶ ἀρχῶ, παρῆλθεν εἰκότως εἰς μέσον ὀξ ἐκείνου τὸ ἐκ τῆ λαμπάνειν ἐπιτηδεία, ἐ πασῶν ὡς ἔοικε τῆ ἄλλων ἐγκρατεσάτα, καὶ τὸ λοιπὸν ὡς ἐμπορίαν μετ' ὀλίγου τὸ χρῆμα, ὡς μηδὲν ἄλλως ἐν τοῖς ἑδὸ τοῖς σρατώμασι καταλέγεσθαι τοὺς βιαλομένους, πλὴν ἂν χρυσίου τι μέτρον καταθεῖναι τὸν δὲ ἐνιαύσιον, ἐ δὺς ἐγχαράττονται ἀπλέπτους, καὶ τῆ ἄλλη δυνάμει ἐναριθμοῦνται, οἱ καὶ παντάπασι πολεμίων ἔργων ἀνεπιτήμονες τὸ χοῦν ὄντες. ὅπω τε τῆς κρείσσους ἐμελημένης, εἰκότως ἄρα ἄπασα ἐβρωνῶδαι κατεναγκάζονται, ὡς δὴ ὄνου ἑλόντος τὸ γέρας, τῆ πλείσου σὺν φράμμασι νέω ἀργίαν. τοιοῦτοι δὲ σὺν ἄνδρες ἐνορᾶς τῆ ἐν πολέμοις ἀνατεθραμμένων, τοῖς τείχεσιν ἐφεδρεύοντες, φυλάσσειν ἐδόκουν. ὡς δὲ ἐπὶ πολὺ ἡ μὲν πόλις ἐν θορύβῳ ὑπῆρχεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὑπ' ἀσήσαν τὰ ἐν ποσὶ λυμαζόμβοι, τότε δὴ Βελισάριος ὁ σρατηγὸς κεκμηκὼς ἤδη ὑπὸ τῶ γήρως, εἵλκετο ὅμως ἐπ' αὐτὰς ἐκ βασιλέως. καὶ τοίνυν ὁ φρισθύμης ἦξ μακρᾶ αὖθις χρόνω θώρακά τε ἐνδύς, καὶ κράνος ἀναδησάμβος, καὶ ἅπαν τὸ ἐκ παίδων αὐτῆ ξυνοικειόμενον πειρεβαλόμβος σχῆμα, ἀνοσίως τῆ μνήμη τὰ φθάσαντα, καὶ ὁσίας τῆ προθυμίᾳ. πάντων γὰρ τὸν ἀγῶνα ἄσπερ ἐν τῆ οἰκείῳ βίῳ ἀπεργασάμβος, ὑκ ἦσαν ἀπωτέγαπτοι κλέος, ἢ ὁπόσα τὰ κατὰ Βανδίλων τε καὶ Γότθων αἰνεσάσπαν ἔθνεσιν. ἢ γὰρ ἅπασυμβαθηκότων ἀσάγαν, καὶ πρὸ τῶ μέλλοντος ἀμηχανία, τῶν τε ἐγχείρησιν μείζονα ἕδοξε καὶ γαυροῦσαν, καὶ τῶν νῦν ἀσμενεσάτων εἰρῆσθαι δὲ μοι αὐτίκα

tur itaque ſuis ornamentis ipſius permiſſu atque auctoritate templa quotquot extra urbem erant ſita, ad Europæum latus & loca littori adjacentia, quæ quidem e Blachernis & Cornu, ita dictis, ad Euxinum uſque pontum protenſa in Boſporum deſinant. Ex his itaque omnibus pretioſa donaria reliquumque omnem apparatum auferentes ii, quibus id negotii erat datum, partim plauſtris in urbem delata in tuto collocarunt, partim cymbis impoſita & freto intermedio trajecto in adverſam continentem detulerunt; eratque tum videre ſacras iis in locis ædes nudas omnibuſque ſuis ornamentis exutas, perinde ac nihil adhuc ſanctimoniæ nactas, & recenter exſtirpi cœptas. Adeo vero terribilia maximaque pericula, ut omnino futura animos occupabant, ut vix in muro ficubus dicto, & Porta nuncupata aurea, duces quidam & tribuni militares multique armati conſiterint, ut fortiter hoſtes ſi forte impetum facerent propulſarent: Erant vero neque bellicoſi revera, ſed ne mediocriter quidem in rebus bellicis exercitati; ſed ex illis legionibus quæ ad hoc ſunt deſtinatæ ut interdiu & noctu in aula verſentur: quos ſcholarios appellant. Hi vero, milites quidem vocantur, & in Catalogo ſtipendiatorum cenſentur: ſunt autem plerique eorum urbani & ſplendide veſtiti, ſed tantum augendæ dignitatis regiæ cauſa & magnificentiæ, quoties prodiret in publicum. Atque olim quidem non aliis quoſquam in hunc ordinem adſciſcere licebat, quam, qui tractandis rebus bellicis erant exercitati, ideoque neque pecuniam ullam pendebant ut huic ordini adſcriberentur, ſed gratis extra alios ſuos ſumptus hoc honore donabantur; utpote digni ex anteactis præclarum laborsbus declarati. Zeno autem Iſaurus videtur primus poſt recuperatum imperium multos eribules hiſce legionibus accenſuiſſe, quorum virtus nequaquam in præliis emicuerat, aut alioquin exercitatos, ſed notos ſibi ac familiares. Poſtea quum eo tempore conceſſum receptumque eſſet, ut non ſolum pro laboribus & fortitudine in conflictibus declarata velari compenſationis & præmii modo accenſerentur digni, ſed & illi qui plane rudes atque inexpertes belli eſſent, non ex merito, ſed ad gratiam: hoc inquam ubi initio conceſſum fuit prodiit veriſimiliter exinde in medium etiam acceptatio munerum, quæ omnibus uti videtur reliquis eſt potentior, & deinceps in nundinationem res abiit; ut non umplius lo has legiones accenſerentur qui vellent, priuſquam aliquam auri portionem depoſuiſſent: quam ubi perſolviſſent, ſtatim extra ullam inquiſitionem inſcribebantur reliquoque exercitui accenſebantur, etiamſi plane operum bellicorum eſſent imperiti: atque ita delectu neglecto, merito utiqae ad militiæ labores non adigebantur, quippe qui vænalem eum honorem eſſent adepti, ignaviamque magno emiſſent. Tales itaque viri inopia veteranorum militum muris inſidentes, cuſtodiam eorum agere videbantur. Quum vero jam per multos dies urbs in hoc tumultu verſaretur, neque barbari obvia quæque vaſtare deſiſterent; tum demum Beliſarius dux jam fractus ſenio, mandatu tamen Imperatoris, in eos mittitur. Hic itaque ſenex loricam multo jam tempore deſitam reſumens, galeamque capiti adaptans, & omnem, cui a puero aſſueverat, habitum capeſſens, præteritorum memoriam redintegrabat, priſtinamque animi alacritatem ac virtutem revocabat. Hoc enim ultimo in vita ſua bello confecto non minorem gloriam conſequebatur, quam eum de Vandalis & Gothis victis trophæa erexit. Nam & eorum quæ jam acciderant immanitas & fama de futuro deteriorem ipſam quam aggrediebatur majorem illuſtrioremque efficiebant, & victoriam jucundiſſimam. Explicabitur vero a me ſtatim accurate quonam pacto ſingula peracta fuerint.

Scholarii militum qui.

Zeno Iſaurus notatur.

Edit. Pariſ. pag. 160.

Beliſarius ſenex in Hunnos mittitur.

Dux itaque paululum extra urbem progreſſus, caſtriſque ad oppidum dictum Chettivicus locatis, ſummam tuam & bellicæ rei peritiam declaravit, & audaciam longe majorem ætate. Erat enim jam admodum ſenex, magnaque uti par erat virium imbecillitate laborabat; oculis tamen laboribus cedere, neque aliquo vitæ cupidus eſſe videbatur. Sequebantur eum loricati præſtanti robore viri, quique ſe nonnullis cum ipſis præliis decertarant, quæ ingratæ veſcente jam ætate confecerant, non multo plures trecentis; reliqua multitudo erat & plane inermis & imbellis, ideoque tantum quod ineapertl eſſent dulce bellum exiſtimantes, quique ſpectandi potius quam in acie confligendi cauſa ad eſſet erant. Confluxerat etiam ad eum agreſtium e vicinis locis turba. Quum enim jam ipſis agri a barbaris eſſent vaſtata, non habentes quo ſe verterent, ad Belliarium ſtatim confugerant. Ii vero turba agreſtium ſuis copiis adjuncta commode opportuneque uſus, amplam ſoſſam circumduxit, caploratores crebro emiſit, qui hoſtium copias obſervarent quantum fieri poſſet & dinumerarent, & ſi quid aliud reſcire poſſent renuntiarent: eoque in ſtatu manſit ſingula penſitans & cum animo ſuo revolvens, multoque in ſpeculis longe lateque pet agrum ſparſis ignes accendit, ut hoſtes eos conſpicati maximum eſſe exercitum putarent, ex ignium accenſorum multitudine eum metientes. Et quidem ita plaoe putabant, ideoque metuentes ſibi quieti ſubſtiterunt. Cæterum non dudum hoc militari aſtu elati conquieranc. Audierunt enim jam quam minimum eſſe Romanum exercitum, neque parem qui cum ipſis prælio decertare poſſet. Beliſarii milites interea valde erant alacres, hoſtemque contemnebant, etiamſi maximis copiis in ſe impetum faceret, virtute ſua bellica præcipue freti, quippe quod Romani eſſent, & maximorum periculorum experientia in re bellica exercitatiſſimi. Belliarius vero animadvertit illa animorum elatione, quodque magis quam oportetet de prætetitis laboribus gloriantes, præſentia contemnerent, verebatur ne oimis ſuis ſpebus habenas laxarent, quæ ipſos tranſverſos quocumque velle ot abtperent, eo quod faciles admodum rerum quas aggrediebantur eventus ſibi fingebant: quod quidem ne ita eveniret, omnibus in unum coactis, veluti prælio jam conſtituto ipſe in medium progreſſus, in hunc modum verba fecit.

Edit. Par if. pag. 161. Stratagema. Beliſarii.

Beliſarii ad ſuos oratio, con-cio.

„ Non tumquam e metu vos, o viri, ad audendum erectutus (quod quidem ante prælia fieri ſolet) „ venio, conſuetis uſurus verbis. Videret enim „ profecto eorum quæ olim expectientia ipſa mihi cognita ſuot oblitus, ſi apud milites Roma„ nos in prælis ſempet educatos, quique maxi„ marum prope dixerim gentium Reſpublicas „ everterunt, nunc vero adverſus vagos barba„ ros, atque hos quidem Hunnos & Cotriguros, „ exhortatione quadam ad eacutiendum metum „ accommodata uteret. Sed quum in vobis ma„ gnam animorum elationem confidentiamque „ animadvertam modum omnem eacedentem, „ nos obs re facturus mihi ſum viſus ſi vos ve„ tetis modeſtiæ commonefacerem. Omne enim „ immoderatum quacumque in re vitandum eſt „ viris cordatis, etiamſi ad laudabilem aliquem „ finem tendat. & nimia animi elatio gloriatio„ que de tebus antea bene geſtis, qua ſimilem „ perpetuo ſucceſſum certo nobis pollicemur, „ prudentiam ex animis profligare conſuevit, „ & ad ſupetbiam arrogantiamque concinare. „ Qui vero eo veſaniæ venetuot ut oihil mode„ ratum noimo concipiant, ii vel ad Deum ip„ ſum oppugnandum ſunt evaſuti. Ad hæc con„ ſiderare etiam oportet, quod tametſi barba„ ri virtute bellica & fortitudine longe nobis „ ſunt inferiores, multitudine tamen ſuperant: „ & ſi quæ utrinque eacedunt inter ſe confe„ rentur atque eapendantur, eaceſſus ad æqua„ litatem redigetur. Quo pacto igitur non turpe „ fuerit nos qui æquo ꝛppatatu ſumus conflictu„ ri, adeo præcipites atque effrenes ferri, ut

pag. 161.

Α ἰς τὸ ἀκριβὲς, ὅπως ἕκαστα διηνύθη. ὑπελθὼν δὲ ὁ στρατηγὸς ὀλίγον τῦ ἄστεως, ἔν τε χαρακώμασι τῆς χωρίου στρατοπεδευσάμενος, ἐμπειρίαν τι εἰς τὰ μάλιστα ἐπιδείκνυτο ἐς πόλεμον πολλῷ κρείττονα τὰς ἡλικίας. γηραιὸς μὲν γὰρ ἦδη ἔν τε ἀδυνασίᾳ ὥστε εἰκὸς εἶχετο πολλῇ, ὅτι δὲ ἐνδιδοὺς τοῖς πόνοις ἐφαίνετο, ὅτε ἄλλως φιλοψυχήσας. ὅπλοντο γὰρ ὁπλίται μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐς ἀλκὴν, ἔν τε ξυὼ αὐτῇ ἕνεκα τῆ ἀγώνων πεπονηκότες, ὅπόσα δὲ ἐς ὑστέρα ὑπάγχαμ ἔρυσας, ὡ πολλῷ πλείους τῆ τεσσαράκοντα· τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος ἄοπλόν τε καὶ παντελῶς ἔν ἀπόλεμον, καὶ μόνῳ τῇ ἀπείρως ἔχειν ἡδίστης ἡγεμόνας τῶν κινδύνων, θέας ἕνεκα μᾶλλον ἢ παρατάξως ἀφιγμένοι. συνέῤῥει δὲ ἀμφ' αὐτὸν ἔν τῇ πλησιοχώρων ἀγροίκων ὅμιλος.

Β πεπορθημένων γὰρ αὐτοῖς ἤδη τῶν ἀγρῶν ὑπὸ τῆ βαρβάρων, οὐκ ἔχοντες ὅπου τραπέντες ὡς Βελισάριον, αὐτίκα ἠθροίζοντο. ὁ δὲ τῇ πλήθει τῆ ἀγροίκων ἐν δέοντι προχρησάμενος, τάφρον εὐρεῖαν περιεβάλετο, καὶ καπνιστὰς θαμὰ ἐγείρας, πάς τ' εσαγτὶ ων δυνάμεως εἰκάσοντας, ὡς οὐδὲ τε ἔν εἰς ἀριθμησομένους, ἔν εἴ τι ἔπορεν ἐλεῖν διωνθάνειν ἀπαγγέλλοντας. ὅπω τε δειπνήσειαν ἕκαστα γνωματεύων ἔν ἠγνοήμενος. τοῦτο γὰρ ἐπιγνωμένους, φρονηματίας αὐτῶν πολλοὺς ἐπὶ μέγα τῶ πεδίω σκεδασομένους ἴνα δὴ οἱ πολέμιοι ὁρῶντες, οἰκοθεῖσε μείζονα εἶναι τὸ στράτευμα, ταῖς πυραῖς ἀναπαυόμενοι ἔν τοίνυν ὅπω δὴ φοῦτο, ἔν διδόντος κρόμου. ἀπὸ μὲν ἑσπερίου ταῖς πυκνότησι τῶν ἀπάντων καπνοστρατηγήμασι, ἡσυχίαν ἦγον· ἐκπέφευγε γὰρ ἦδη ὡς ἐλάχιστος εἴη ὁ τῆ Ῥωμαίων στρατὸς, ἔν ἤκιστα αὐτοῖς ἀξιόμαχος· πλὴν ἀλλ' οἱ στρατιῶται πολλὰς εἶχοντο φροδυμίας πιεῤῥωνυῶντες μὲν τὰς ἀντιπάλους, εἰ ἔν μείζοι ὅσοι ὑπεροπτήσαιεν, τῇ σφετέρᾳ δὲ ἀρετῇ μάλιστα πεποιθότες, ἅτε δὲ Ῥωμαῖοι γεγῶτες, ἔν ἐμπειρίᾳ μεγάλων ἤδη κινδύνων τὰ πολέμια ἐκμελετήσαντες. σωμασιν δόμβος δὲ ὁ Βελισάριος τῆς τ' ἀνδρῶν μεγαλοφροσύνης, ἔν ὅτι μειζόνως ὑπερ ἐχρῶν ἐπὶ τοῖς φθάσασι πόνοις βρενθυόμενοι, ἐς ποτὲ καπληγωθεῖσιν, ἐφ' οἷς μήποτε ἄρα ἐντὸς ἔσειν μειζόνων ὀρυχωμάτων ταῖς ἐλπίσι παράσχοιεν, παρεισδύναι τι αὐτοῖς ἐς ἀπάγειν ὅπου ἐς βάλλεται τῇ ῥᾳδίας ἔν ὑφοσπεῖς ὑποφαίνων ταῖς τ' ἐγχειρημάτων ἐκβάσεσι ὡς ἀπλῶς μὴ ἔν τῶν τοῦ πα συμβαίνοι, ἠθροισεν ἅπαντας ἐς ταυτὸ, ὥσπερ ἦδη τ' ἀγῶνος πάθεσιπόσπ' ἔν φυσικῆς μίσου, ἴλεξε τοιάδε. Οὐχ ὡς ἐν δέους ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὸ θαῤῥεῖν ἀναστήσων (τῶν δ' ἔν τὸ πρὸ τ' κινδύνων γεγυμνωμένων ἥκω τοῖς εἰωθόσι χρησόμενος λόγοις· ἢ δ' ἂν ἔν ἐπιλαθέσθαι τ' „ πρόπρόν μοι τῆ πείρα γεωθέντων δέξαιμι ἂν, εἴγε στρατώτας Ῥωμαίους ἐν συμπλοκαῖς ἀεὶ πθραμμένους, ἔν πολιτείας ὡς εἰπεῖν μεγίστων ἐθῶν καθελόντας, εἶτα τὺς παραπαντομίσεις πρὸς βαρβάρους ἀλήτας, ἐ τύτας Οὔννας ἔν „ Κοτεργόρες, παραίνεσίν τινα πρὸς τὸ μὴ δεδιέναι προθυ„ σειν. ἀλλ' ἀρῶν ἐν ἡμῖν πολὺ τὸ ὑπερφρονεῖν ἔν θρασυ„ μῦνον, ἔν πέρα τ' καθεστῶτος μέτρου, ἵνα ἄλογον εἶναι τὸ „ δεῖν ἀναμνῆσαι τῆς ἀρχαίας ὑμᾶς δικαιοσύνης φείδεσθαι. τὸ „ δὲ ἔλαττον παντὸς χῦ φυλακτέον τοῖς ἔμφροσιν, εἰ ἔν ἀρός „ τι τ' ἐπιτυχημάτων φρόνημα τύχοι· ἔν τὸ μεγαλαυχεῖν ἐς „ ποῦτον τοῖς ἀρουπεργμένοις ἐς ὅσον τ' ὁμοίων ἧς παντὸς „

Ε τυγχάνειν πεπεῖσθαι, τ' ἐκ τῶ λογισμῶ ἀρομιθοῦται δέον. „ βάλλειν φιλεῖ, ἔν ἀρὸς ἀλαζονείαν ἐξάγειν. τοῖς δὲ ἀρὸς „ τὸν παρεσκευασμένοις ἐλπικόσιν, ὡς μηδὲν ὅτιοῦν ἐν νῷ νίθη„ σαι τῆ μετέρων, κατ' αὐτὸ τὸ κρεῖττον ἀντιτάττεσθαι ἀρο„ αχθεῖν· καὶ πι κρείσσο σκοπεῖσθαι χρεών, ὡς εἰ ἔν πολ„ λῷ τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας ἀπόμοιοι τύχοιεν, ἀλλὰ τῇ „ πλήθει ἀραῖοι. ἔν ὥσπερ τὸ ἐκαπρωθὲν πλεονεζον ἀντι„ ξυτάσειωμ, πρὸς ἑ σότητα χωρησει τὰ τῆς ἀμετρείας. „ πῶς ἂν οὐκ αἰσχρὸν ἡμᾶς ἐξ ἀγχωμάλου παρασκευῆς ἀγωνισομένους, οὕτω λίαν ἔχειν τὸ προπτὲς τῇ „

„ ἀκρὶ-

ἀνάθικτον, ὡς μηδὲ καιρὸν ἢ πάξιν ἢ τὰς ἀπαιτὰς τῆς τύχης ῥοπὰς ἐν λόγῳ ποιεῖσθαι; δικαίως γὰρ χειρῶν ἂν τις οἶμαι περίσσιτο πολεμίων, ὧν μὴ φροντὶ τὸ κρῖνον ὀρθῶς καὶ λογιζόμενον. ἐπεὶ πῶς ἂν εἶεν τελῶν ἐμοὶ γε καὶ τοῖς πάλαι πολίταις ὅμοιοι, καὶ οἷον ἐξαίρω τὰ πολέμια γεγυμνέναι, παραπέζιοι ὁμαλεῖν καὶ κινδύνοις, οἱ μὴ τοῖς τῆ βιβλίας ἀγαθοῖς ἐνίοις ἀμωσγέπως πεποιθέναι; οἱ τοίνυν καὶ γέρας ἀθάνατον γνώμη σώζειν καὶ τὸ φρόνιμον ἐφιέμενοι κρατεῖν καὶ διαπίστει φρὸς τὸ σωθῆσεσθαι ἀπαλλάξαι τῆ φρομηθείᾳ τὰ ἐκ τῆ ἡλικίας ἐοδόν, πῶς οἱ μᾶλλον ὑμᾶς ὄντας νέους συμπαρῶσαι, καὶ τῆ τῶ σώματος ῥώμῃ; τὰς μὲν γὰρ ἐκ τύχης τινὸς ἢ χειρὸς ἀγωνὸς ὑποτυχεῖς, ἴσως ἂν λογισμὸς ἀσφαλὴς καὶ οἷος τοῖς φρασιστῆσιν ἁρμόσαιθαι, μεταπλάσειεν φρὸς τὸ συμφέρον, καὶ θεραπεύσειε τὸ ἡμαρτημένον. ἐνθα δὲ γνώμης σφαλείσης τῆ μὴ τὰ δέοντα ξυνοήσωσι, τῆ ἀβουλήτου τε συμπεσόντος, πόθεν ἂν λιπτόν τὸ σῶζον καὶ ἀνακαλύψειεν, εἴγε φῶτον εἰκόνα τὸ παῦτα τίνειν πυρὸς παρατραπέν; καίτοι θαυμάσειεν ἴσως ἄν τις ἐμῆ τῆς ἐπὶ τῇ παραινέσει καιροτομίας. δέον γὰρ φροσεξαίρειν καὶ ἔχειν τὸ πεποιθὸς ἐν ὑμῖν καὶ φροθυμεῖσθαι· ἀλλ' ἐγωγε ποιλαίνω ταῦτα τοναντίον καὶ παραιροῦμαι, καὶ λογισμὸς ἐμβάλλων καὶ ὄκνος, καὶ ἀμφιβόλως ποιῶν τὰς ἐλπίδας. πλὴν ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ τὸ τοῦ θυμοῦρις εἶναι δοκεῖ, καὶ φρὸς τὸ ἔλπει φέρον, εἴγε τοιοῦτος ἀνδράσιν ὢν συμπολεμήσειν, οὓς εἰκάσαιμι βραχὺ γοῦν ὑφελεῖν τῆ δρασκέλη, δεινὸς ἂν ἐν λόγοις οἶμαι κριθείην. ἴσω δὲ πᾶς τις ὑμῶν, ὡς ἀνδρείας ὁρμαῖς οὐκ ἀναθητέον τὰς ἀνὰ φρονήσεως ἰσχύσεις, ἀλλὰ θρασύτητι καὶ σφετερείᾳ καὶ παραπορπῆ τῆ καθ' ἑκάστης τρόπω ὧντι τὸ μὲν φρόθυμον ἐν ψυχῆς μενὸν καὶ παρ' ὑμῖν καὶ τῆ μᾶλλον ἐναμαζῆτο· λογισμῷ δὲ σώφρονι καὶ τῆ φρονηκότων ἰσχύσεν, τὸ ὑπερβάλλον ἐν τόλμης καὶ φρὸς ἀνθάδειαν ἄγον ὑποτεμνέσθω. καὶ γὰρ ὄκνον ἐντίθησι καὶ δουλίαν, τὸ λογίζεσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως τοῖς παροῦσι χρησίμοις, ἀλλὰ σεμνόπλα καὶ παρρησίαν. ὅπου γὰρ τῆ ὠφελίμων ἁπάντων ἐφιεμένου, ἔπεται πάντως τὸ δικαίως θαρρεῖν, ὡς καὶ φρὸς ἀδίκους τύχης εἰκὸς φρονεῖσθαι, ἀλλὰ τῆ κεῖσε τὸ βέβαιον ἔχειν καταλαφθὲν καὶ πεπιστευμένον. ἀλλ' ἴσως ὁρεῖτις ὑμῶν, φύσιν γυναίαν διλόγως ὁρμώσας, καὶ τῆ μοχθεῖν ἅπαντας ἐφιεμένου, εἶτα ταῦτ' ἀθρόον ἐπέχειν καὶ βιάζεσθαι φρὸς τὸ ἀριμανὲς καὶ ὑφειμένον, καὶ πάρα τὸ ἀναγκαίως μᾶλλον καὶ βιαλόμενον, μᾶλιστα δύσπαρχιῶσαν ἐφ' οἷς παθ' ἡμῶν οἱ βάρβαροι παροῦσι, φέροπες ἀνθ' ὅλων ἅπαντα, καὶ παρ' αὐτῶν δόπω τῶν βασιλίδα πόλιν τὰς ἐκδρομὰς ποιεῖσθαι τολμῶντες. ἔχει μὲν ὕπω ταῦτα, καὶ βεβαιοῦται τῆ πείρᾳ, τὸ προσκαίσπες ὑμᾶς τοῖς πολεμίοις ὀργίζεσθαι· οἷς γὰρ συμπεφώρηκε πρότερον, ὑ μετέωρος ἐχθίστατο πλὴν ἀλλὰ καὶ λίαν ἐφιεῖ οἶμαι τοῖς ἐμπροσθεν πιεσθεῖσι μὲν τῷ θυμῷ τὸ μεμιμῆσθαι καὶ παρακόνδυλος, καὶ τοῖς φρουχθεῖσιν ἐγχειρεῖν ἀνεξετάστως ἑτέροις, καπέχειν δὲ μόνον αὐτὸ τὸ μεγαλαργὸν τε καὶ ἄτρεπτον, καὶ φρὸς τὰς ἐναντίωσις ἀπέχειν. τῆ γὰρ ἐκ ψυχῆς κινημάτων, τὰ μὲν ὅσα πεφύκασι καθαρὸν ἔχειν καὶ ἀκραιφνὲς τὸ αἰρετὸν καὶ καθῆκον, τόπων ἐστὶν καὶ δι' ἀνθρώπων· οἷς δὲ μὴ τοῖς καὶ φρὸς τοναντία ζοπῆς καὶ ἐναδίωσις, τόπος ὑ δὲ πάντων χρεῖσιν, ἀλλ' ἐς ὅσον ἔχουσι τὸ συμφέρον. τὸ μὲν οὖν φρονεῖν, ἀμεινῶς ἀγαθὸν καὶ ἀνόθευτον ἅπαντες εἶναι φάσκοιτ' ἄν. τῆς δ' ὀργῆς, τὸ μὲν δρασμεῶν ὠφελές· τὸ δὲ θράσος φθάνειν καὶ ἀσύμφορον. ὑκοῦν ἡ μὲν ὀργὴ τὸ βέλτιστον ἐξαιρούμενοι, καὶ φρονίσει τὸ καιρῶν ἀναμιγνύντες, ἐμμένωμεν οὖν παρρησίᾳ καὶ τῇ δυσμενῶν, ὡς ἡδονὴ ἡμῖν καὶ δόξαν πεποιφθέντες. γινώσκειν δὲ μέσον χρεών, ὡς ἀγωνιστὸν πρὸς ἄνδρας βαρβάρους,

neque temporis, neque ordinis, oeque teneriorum fortunæ momentorum rationem ullam habeamus? Neque enim quiſquam nti urbitror mannum vi hoſtes ſuperavetit, niſi adſit judicii conſiliique rectitudo. Quo enim pacto fierl poſſet, ut ego qui ad tantam caoltiem pervenl, ut propemodum vietus belloque ineptus ſim, in conſiliis præliſque verſarer, niſi me conſiliorum bonitate prudentiaq; ſuſteotarem? Quocirca ſi etium ſenectutis imbecillitatem mens recta ac firma &quæ par eſt appetens corobornt, & ad res bene gerendas exſuſcitat, ætatis defectum prudentia compenſans, quomodo non multo amplius vobis utilis ſit futura juventutl corporiſque roborl conjuncta? Siniſtros enim e fortuito aliquo caſu vel manus vitio profectos eventus, fortaſſe recta cogitatio quæque ſe caſibus accommodate norit, io melius transferre erratumq; corrigere poſſit: ubi vero mentis vitio, quod ioconſultius quam oportet res aggrediamur, adverſi aliquid evenerit, unde quæſo remedium ac ſalus petentur, ſi primum illud quod hæc gignere ſoler, ſit depravatum atque ſubverſum? Atqui mirabitur forſitao aliquis admoultionis meæ inſolentiam. Quum enim excitare atque erigere confidentiam veſtram animorumque alacritatem oporteret, ego hæc e contrario enervo atque immiuo, & cogitationes vobis injiciens & metus & dubias pes faciens. Cæterum mihi quidem etiam hoc jucundum ac volupe eſſe videtur, bonamque ſpem mihi coucitar, quod cum talibus viris od prælium accedo, quibus ſi perſuaſero ut tantillum de acrimonia animoram remittant, multum dicendo vuluiſſe videar. Hoc vero ſibi quiſque veſtrum perſuadeat, conarus actioneſque prudentia deſtitutas non eſſe adſcribendas fortitadini, ſed audaciæ & temeritati, & prævaricationi officil. Quocirca acrimonia quidem animorum in vobis maneat, immo & magis magiſque vigeat; moderata vero caſtigataque cogitatione, atque iotra officii limites ſe continente, nimia audacia arrogantiam ſecum rrahens ſuccidatur. Neque enim metum ac timiditatem infert, cogitare & conſiderare quo pacto rebus præſentibus ſit utendam, immo vero dignitarem atque fidentiam. Ita enim, rebus quæ ex uſu ſunt perpenſis, conſectaneum eſt omoino ut juſtam audaciam concipiamus, quippe qoæ noo ad incerta fortunæ temere efferatur, ſed judicio ſit confirmatu & ſtabilita. Sed dicet forſitan aliquis veſtrum, naturam geoeroſam & impetu nationi conſentaneo concitatam, & laboris perpetuo appetentem, nunc conſeſtim inhiberi, & cogi ad quietem & remiſſionem & morna ae deliberationes longiores quam neceſſitas poſtulet, præcipue cum ægertime ferat barbaros adeo contumelioſe nobis inſultare, omniaque promiſcue agere ac ferre, adeo ut ad ipſam oſque regiam urbem excurſiones facere audeant. Hçe quidem ita ſe habent, & experientia ipſa comprobatur merita vos io hoſtes ira inſtammatos. Lenitate eoim patientiaque veſtra nequaquam moderate uſi ſunt. Verumtamen valde etiam facile judicarim viriscordatis compeſcere & ſubmovere ab ira furorem & pertarbationem, & inconſultum ad res quę nobis ſeie offerunt impetum, tantumque ex ea animi magnitudinem conſtantiamque retinere, & adverſantibus obſiſtere: Num ex animæ moribus quicumque pure atque ſincere ſunt cum boneſtate officioque congruentes & eapetendi, ii utique abſolute ſunt amplectendi: qui vero etiam in cootraria nutant ac vergunt, iis non perpetuo eſt utendum, niſi quatenus utilitatem adferuot. Prudentiam itaque purum minimeque adulterinum bonum eſſe non nega veritis credo. In ira vero, acrimonia quidem & ſtreouitas eſt laudabilis; audacia veto fugienda, ut damno non vacana. Quocirca id quod in ira eſt optimum deligentes, prudentiaque res gerendas temperantes, ita demum fidenter in hoſtem eamus, quippe qui nihil eorum quæ neceſſaria ſunt oeglexerimus. Hoc tantum ſciumus oportet, decertandum nobis eſſu

Agathias.

Edit. Pariſ. pag. 163.

„ cum hominibus barbaris qui prædonam in
„ morem adoriri, occultoſque inſaltus ſa-
„ cere conſueverunt, ad aperta vero prælia
„ non admodum ſunt exercitati, neque in co-
„ flictibus perdurare docti. Nunc autem cer-
„ nentes ſtatariam pugnam in ſe apparari, &
„ extra vallum propugnacula & maros vim
„ omnem obſiſtendi ac propulſandi in exerci-
„ tu conſtitutam; depoſituri ſunt veriſimiliter
„ veterem ſuam conſuetudinem, eoque adda-
„ centur, at nobiſcum miſceantur, & col-
„ lato pede armis decernant, docente ipſos
„ neceſſitate. Nobis vero prudemer rem ge-
„ rentibus, patrioque ordine ac diſciplina u-
„ tentibus, actioneſque noſtras recto conſilio
„ moderantibus, cognoſcent reipſa quanto id
„ quod exercitatione noſtraque voluntate &
„ ſtudio eſt acquiſitum, ex temporario &
„ coacto ſemper ſit præſtantius. His dictis
„ Belisarius finem fecit. Romani vero re-
ſipiſcentes retinuerunt quidem etiam ita for-
titudinem, pluſculum tamen quid eis inerat
circumſpectionis quam jactantiæ. & tali fe-
re animorum ſtrenuitate pariter & modeſtia
erant præditi (ut minima comparemus magnis)
quales olim qui circa Leonidam erant Lacedæ-
monii faiſſe commemorant, quum ad Ther-
mopylas Xerxes eis immineret. Sed illi qui-
dem ad internecionem omnes cæſi ſunt, eo
ſolo celebres, quod non rurſiter periiſſent,
ſed multis antea Perſis interfectis. Qui ve-
ro Beliſario aderant Romani, audacia qui-
dem uſi ſunt Laconica; univerſos autem hoſ-
tes fortiter fugarunt, & quamplurimos eorum
trucidarunt, ipſi nullo ſingulari incommodo ab
illis affecti. Quum enim ex barbaris duo e-
quitum millia a reliquo exercitu ſeparata con-
feſtim cum clamore procurrerent, veluti facil-
lime hoſtes deletari: & ſpeculatores ad Be-
liſarium veniſſent eos indicantes, & jam jam
adfuturos dicentes, ſuas contra copias daxit,
ſimulans quantum fieri poterat paucitatem at-
que occultans. Selectos enim equites ducen-
tos ſcutatos & jaculatores in ſylva utrimque
in inſidiis collocavit, qua parte barba-
ros impetum factaros patabat; præmonitos,
ut ſimul atque ipſe ſigno daro mandaſſet,
confeſtim in hoſtile agmen jaculantes proru-
rent, at nimiram jaculorum vi preſſi in ar-
ctum ſe contraherent, & multitudo ipſa in-
artilis redderetur; neque laxare ac dilatare
aciem poſſent, ſed in ſeipſos convolari im-
plicatique eſſent. Agreſtes vero, & qui e
civibus erant bello apti, juſſit ut ingenti
clamore & fragore armorum edito ſe quo
irer ſequerentur. cum reliquis eoim in me
dio conſiterat tamquam hoſtium impetum a-
perte excepturus. Quam autem jam veni-
rent barbari, ulteriuſque progredientes, in-
tra inſidias plerique perveniſſent, Beliſarius
ſtatim cum iis qui ipſi aderant adverſa fron-
te occurrens validiſſimam in eos impetum fe-
cit: & agreſtes omniſque reliqua multitudo
clamore & lignorum quæ enim in uſum ge-
ſtabant comploſione ac fragore, pugnantibus
animos addebant. Dato vero ſigno etiam
alii ex inſidiis proſilientes atrimque trauſverſim
in hoſtes raunt; clamorque & tumul-
tus major quam pro prælii magnitudine eſt
excitatus. Tum barbari omni ex parte jacu-
lis icti (id quod Beliſarius præcogitarat) in
ſe ipſos conglomerati & in arctum redacti
ac compreſſi tueri ſe bellando non poterant.
Neque enim ſagittare commode poterant,
quum neque locus eſſet telis, neque ex-
curſiones equis & alaram circumductiones fa-
cere poterant; videbanturque veluti maxi-
mo exercitu circumventi & in orbem cin-
cti. Nam & qui a tergo magno alulatu &
fragore eos argebant terrorem ineutiebant,
& pulvis in altum elatus obſtabat quo mi-
nus de oumero eorum, qui in conflicta e-
rant judicare poſſent. Primus autem Beli-
ſarius, multis ex adverſa acie cæſis ac pro-

Edit. Pariſ. pag. 164.

Stratagema Beliſarii.

Numerum Aragen a Beliſario ſacta.

A ἐπιέναι μὲν λασεμικώτερον εἰθισμένους, ἢ λαθραίας ἐ-
φόδους ποιεῖσθαι, πρὸς δὲ παρατάξεις ἐμφανεῖς ἢ μάλα
γεγυμνασμένους, ὑδὲ ταῖς συμπλοκαῖς ἐγκαρτερεῖν πα-
ρασκευασμένους, ἐρρωμένως τε καὶ πεζομάχων ἐκτὸς τὸ ἀντε-
σταναι ἢ ἀμυνόμενον ἐπὶ σφαπτίδα σωστικὴν μένον, ἀ-
ποβαλοῦσι μὲν κῆ τὸ οἰκὸς τὰ σωειθισμένα, πεζομαχή-
σονται δὲ πρὸς τὸ ἐμμένειν καὶ προασπίζεσθαι καὶ συνάδειν
ἀλλήλοις διδασκόμενοι αὐτοὶ ἐν αὐτοῖς· πλὴν ἀλ-
λὰ σωφρονοῦντων ἡμῶν ἢ τῇ πατρίῳ τάξει χρωμένων, ἢ
μετ' ἀσφαλείας ἐπὶ τὰ πρακτέα χωρούντων, ἔσονται ἡμῖν
τῆς πείρας ὡς τὰ πολλὰ κρεῖττον αὐτὸ τὸ προσκεκτημένον, ἢ τὸ
B ἀναθαίρετον τῶν αὐτοχειδίων ἢ λιθαγκασμένων. Τοσαῦτα μὲν
ὁ Βελισάριος εἶπεν. Οἱ δὲ στρατιῶται μεταμαθόντες τὰ
λῷστα, εἴχοντο μὲν ἢ ὡς τῆς ἀνδρίας, πλέον δὲ τι λιθ ἐν αὐ-
τοῖς τῷ γαυριᾶν τὸ δι' ἀλαβάμβων. ποιῶ τι οἶμαι φρονή-
ματος μετ' ὀλιγομίας ἐπιπλῆξαι (ὡς ἐλάχιστα μεγά-
λοις εἰκάσαι) ὁποῖα δὴ πάλαι φασὶ τὸν ἀμφὶ Λεωνίδαν
Λακεδαιμονίους ἐν Θερμοπύλαις προσβαλόντας ἅδην τῷ Πέρ-
ξῃ ἐγκαλλωπίσασθαι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν παμπληθεῖ διε-
φθάρησαν, μόνῳ τῷ δι' ὀλιγομίας τῆ μεγίστης ἀ-
πολέσθαι, ἀλλὰ πολλῶν πρόπαρ τῶν Περσῶν ἐκπεπτωκό-
των· οἱ δὲ ἀμφὶ Βελισάριον Ῥωμαῖοι, παρρησίᾳ μὲν ἐχρῶν-
το Λακωνικῇ, πάντας δὲ τοὺς πολεμίους ἐτρέψαντο ἀναμά-
C χητοι· ἢ πλείους ὅσους διεχειρίσαντο, ὑδὲν αὐτοὶ ἔπαθον πρὸς
αὐτῶν ἅ, τι ἢ λόγου ἄξιον πεπονθότες. ἐπειδὴ γὰρ ἀθρόοι
ἐν τῷ σφετέρῳ στρατοπέδῳ οἱ βάρβαροι ἱππεῖς δισχίλιοι ἱππόται
ὑποπεπτερωμένοι ἔθεον σὺν βοῇ, ὡς ῥᾷστα τοὺς σφετέρους ἁναρ-
πασόμενοι, αὐτίκα ὁ Βελισάριος ὡς οἱ κατάσκοποι ἦκον ἐ-
πιδιαστοῦντες αὐτὸς μοναχὸς ἢ ὅσον οὔπω παρίσταθαι δι-
ῳκότας, ἀντεξῆγε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, σφριγῶντας ὡς οἷόν τε ἢ
ἀλυσπᾶν καὶ ἐπικρύπτειν. ὑπολελειμμένους δὲ ἡμισείους ἱπ-
πότας πελτοφόρους τε ἢ ἀκοντιστὰς, οἷς ἐνίδρας ἐμίσγεν ἐ-
κατέρωθεν ἐπὶ τῇ νάπῃ, ὅθεν φύτο τὴν προσβολὴν ὑπιδέσθαι
τῷ βαρβάρῳ προειρημένον, ὥστε ἐπειδὰν αὐτὸς ἐγκελεύ-
σηται ἢ σημήνῃ, τοὺς ἢ δὴ ὄπισθεν ἐπιέναι ἀκοντίζοντας τὴν
D φάλαγγα τῶν πολεμίων, ὅπως δὴ πιεζομένη ὑποτίλοιτο,
ἀχρεῖόν τε αὐτοῖς ὂν τὸ πλῆθος, παρατείνεσθαι μὴ δυνά-
μενον, ἀλλ' εἰς ἑαυτὸ περιελιττόμενον. τοὺς δὲ ἀγροίκους
ἑαῖλδι καὶ τῷ ἀσῶν τοὺς πολεμίους ἐπιβοῶντας προτρέπειν καὶ
ἐπικροτοῦντας ὑπάδειν αὐτῷ ἅδα ἔθος. ἅμα δὲ τοῖς λοι
ποῖς εἰς μέσον οὖσιν, ὡς τὴν ἐσβολὴν εἰς τὰ ἐμφανῆ ἐα-
διξόμενος. ὡς δὲ ἄκων ἤδη, καὶ εἰς τὰ πρόσω χωροῦντας οἷον
τῷ λόχων οἱ πλέονες ἐγίγνοντο, αὐτίκα Βελισάριος
ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀντιμέσσους ὑπαστικάσας σωμῆρ ἀ-
ξιοφίσιν ἐρρωμένως ἐπεσπέσατο· εἴτε ἄγροικοι καὶ τὰ λοιπὸν ἅ-
παν πλῆθος ἐμβοῶντες, ἢ ἐπιτυπτοῦντες τοῖς ξύλοις ἃ
ἐφόρουν, παραθαρσύνοντες τοὺς μαχομένους. δο-
θέντος δὲ τοῦ σωθήματος, ἢ δὴ οἱ ἄλλοι ἐκ τῆ κρυπ-
τοῦ ἀναθορόντες, τοὺς καθ' αὐτοὺς ἑκάτεροι κῆ πόγ-
κάρσιον ἔβαλλον· βοὴ τε ἐγίνετο καὶ παραχὰ μείζων ἢ κῆ
E τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου. οἱ δὲ βάρβαροι πάντοθεν ἀκοντι-
ζόμενοι, τῶν δὴ ὅπερ Βελισάριος ἐλπίσθη, εἰς ἑαυτὸς
ἀνεχώρουν, καὶ εἰς συνόπτα συμπεπλημμένοι, ἀμυνέ-
σθαι μὲν ἀδύνατοι· ὅτι δὲ πεζοῖσιν αὐτοῖς ἱππεῖς ὑπῆρ-
χε, τῇ μηδὲ χώραν εἶναι τοῖς βέλεσιν· ἀλλὰ δὲ ὑπ' ἐκ-
δρομὰς τοῖς ἵπποις καὶ ὑπερπαρόδους ποιεῖσθαι· κύκλῳ
τε ἐδόκουν ἐχεσθαι ὡς δὲ μεγίστῳ στρατώματι ἀπειλημμέ-
νοι. οἵτε δὲ ὄπισθεν σὺν ἀλαλαγμῷ ἐπιφερόμενοι καὶ πα-
πάζῃ, ἔκπληξιν παρεῖχον· ἔτι κονιορτὸς εἰς ὕψος αἰ-
ρόμενος ἀ ξυνεχώρει ἐγγινώσκεσθαι τοῖς συμπλεκομέ-
νοις ὁπόσοι τύγχανον ὄντες. πρῶτος δὲ Βελισάριος πολ-
λοὺς ἢ ἀντιπαραπεπτωμένων ἐφῃρείρας, καὶ τὸ οἰκεῖ

Digitized by Google

μίρος ἀπωσάμενος, φεύγων ἰωάγκασεν. ἔπειτα δὲ τῇ τῶ ἀλ- A
λων ἁπάντων ἐγκειμένων τρέψαντες τὰ νῶτα οἱ βάρβαροι,
φύγοσε ξυὼ ἀκοσμίᾳ, ἀσφαλέως σκεδασθέμενοι, τῇ ἕκασ-
ἀλλήλους ἐπισφυλακεῦντες· ἀλλ' ὡς ἀν ἕκαστος αὐτῶν φύτο
ἐκύκλα ἴσοδρόμων. ἐπισόμενοι δὲ οἱ Ρωμαῖοι ἐν τάξει,
πὸς ἐν χερσὶν δικαιώσασθαι διεχρῶντο. φόνος τε ἐγένετο τῇ
βαρβάρων πολὺς ἀμαυρεντὶ ἀπαλαιόσαν. πάντ δὲ ὧν ἃ
πὸς ἵππος ἄπασα μεθίετο· τῇ πρόσγε αἱ μάσγες καπ-
πάγασαι, φοβερώτερον τῶ τάχος τὸ ἐνδόσιμον· ἐπελ-
λοίπει δ' αὐτὸς ἐπὶ τῶ δίκης τῇ αὐτὸ δὴ τῇ ὅτῳ μέγα φρονῆσι
τὸ ἐπισθάμα· φέυγοντες δὲ οἱ δὴ οἱ βάρβαροι μᾶλλον ἀ-
μωύοντα πὸς ἐς τὸ δ' ὦξιν ἐγκειμένης, μεταστρεφόμε
ἐπιπεξέοντες τότε δὲ τῇ βιαιότερον κῇ σκοπῆ φερόμενα τὰ
βέλε ἐμπήγνυται, ὑπέκα τὰ μὲν πολλὰ τῇ ῥώμῃ φέρεται ἐπὶ B
ἔ διαπόντων· οἱ δὲ ἀντέξει καταθέοντες ἀσπερχέπουσι τῇ
ἀσπερφέρονται, σφοδρότερα τε τὸν πλησίον φέσιν αὐτὸς
ἐκ τελῶσι τῇ ὑπαντιάζον τῇ ὡς πλησιάσαντα ὑποδύεσθαι.
ἀλλὰ τότε γε ἅπαντα πὸς Οὔννους ἀμήχανα ἦναι ἐδόκει, τῇ
ὑδὲ ἐς πόρον ἐλθεῖν τύχης τινὸς ἀβούλοντο ἀμυντικῆς.
ἐνθυόντων δ' αὐτῶν μὴ ἀμφὶ τὰς πεντακοσίας, Ρωμαίων
δὲ ὀγδοήκοντα μόνον δὲ τραυματίαι ὀλίγοι γεγένηντο μόλις
δὲ οὐδ' Ζαβεργὰν τὸν ἡγεμόν τῇ οἱ ἑπόμενοι, ἄσμενοι
ἐς τὸ στρατόπεδον ἵκοντο· οἱ δὲ δὴ ἔ Ρωμαίων ἵππος ὡς
τὸν δ' ὦξιν ἀπορρηξάντες, αἰνιάσασι αὐτὸς τὸ πεφύκαι γε-
γένηται, ἐπεὶ ἂν ἅπαντες αὐτοβοεὶ κατοφυγάσαντο. τὸν δὲ
οἱ μὲν ἐν τῇς χαρακώμασι σὺν πλείσῳ θορύβῳ ἐμβαλόν-
πες, συμπάσασι ἄκρα τὸ λοιπὸν στρέπμα, ὑποπτήσαν- C
τὰς αὐτὶ κα μάλα ἀμφοθρῶδαι· οἱ μὲν γὰ τὰ ὑκόπο μαχρὰ
βαρβαρικὴ τῇς δὲ ξυρίδ' ὀς τὰς παρειὰς καταξάνοντες, ὠ-
λοφύροντο κῇ τὸν πάντων νόμον. Ρωμαῖοι δὲ σὺν βελισα-
ρίῳ ἀπεχώρουν ἐς τὰ ὀπίσω, κρείττονα μὲν ἐλπίδος ὡς ἐκ
ἔ παρόντων ἠμφαρακόμενοι, ἄξια δὲ ὅμως τῆς τῶ στρατῶ
ῥωμυδοίας. τὸν δὲ τῶ πάθυς τοῖς βαρβάροις ξυμπεσόν-
τος, αὐτὶ κα οἱ γε ἄραντες ἐκ Μελαντιάδος, ἥκοντο ἐς τὰ
ὀπίσω παροβημένοι. βελισάριος δὲ καίπο κῇ τὸ εἰκὸς οἷός
τε ὢν αὐτὸς παρδομένης μᾶλλόν τι διαχειρίσασθαι τῇ πε-
μένας, ἐπισόμενος ἀνθρώπους ὄδε κεκπτχότι, τῇ οἷον
φυγὴν τὴν ἀσαχάρισιν ποιεμένος· ἐδὲ δίδυς ὅμως ἀπὸ
τὴν πόλεν ἐπιόντος, ἐ μάλα ἐκών, ἀλλ' ἐκ βασιλέως αὐτῇ
ἀφεστραγμένον. ἐπειδὴ γὰρ ἅπας ὁ δῆμος τῶ ἅρμα σφίσιν ἀ- D
πηγγελμένης ἤδη τε αὐτὸ καὶ ἀνύμοιον κῇ ξυλλόγως, ὡς
ὑπ' ἐκείνε περφανέσατα σεσεσμένου. πάντ δὲ ἔδοξε πολ-
λοῖς ἔ ἐν τέλει τῇ ἰωίασι φθόνῳ ληφθέντας τῇ βασιλέϊ,
πάθησιν ὑπὸ δίκης τῇ ἀεὶ τὰ κάλλιστα λυμαινομένους. τοι-
γάρτοι διάβαλλον τὸν ἄνδρα ὡς μεγαλαυχοῦντα τῇ
διαθρυπτόμβον ἐπὶ τῇ τῶ ὁμίλε δίνοιᾳ, τῇ ἐς ἄλ-
λας ὁρῶντα ἐλπίδας ἀν δ' ἔτυχε τάχιστά τε ἀφικτα, ὡς
μὴ πλείσπον ἄρσιο κλέος. τῇ ὑδὲ ἐπὶ πῖς ὧν πε-
σκυμένους τιμῆς ἀπώσατο τῆς προσκούσης· ἀλλὰ
διάρρεε αὐτῇ τὰ τῆς νίκης, τόγε ἐπ' ἐκείνους, φράδα τῇ
ἄμυδα τῇ πιστέσασι συσγομένα. ὡς μὲν οὖν τῇ ἀρί-
στων ψυχῶν ἀμβλύνεται τὸ δραστήριον ὑπέκα μὴ ἐπαυσέν-
το, μηδὲ τῇ φρίκπους ἀπολαύοιεν, τῇ ὅπως ἐνθυόν-
τὰ κοινὰ καταλύσερα γίγνεται τῇ μὴ ὀρθῶς ἀσκεῖ-
δαι τὰ ἀτιμαζόμενα, εἴτε πολέμων ἐστε ἀγώνες, E
εἴτε λόγων παιδεῖαι, εἴτε ἄλλοτι τῇ ἔτω καιρομανῶν,
εὕρηται μὲν ἔδη τοῖς πάλαι σοφοῖς τῇ χρονῷ διοσα-
φέδον δ' οἶμαι τῇ παντὶ τῇ προσυχόντι διαγιγνώσκειν ἐκ
τῇ ὀνομάτων ξυμφερομένων. οἱ δὲ Οὖννοι τὰ μὲν φρῶτα
δίωξίν τινα ὑποτοπάσαντες, τῇ ξυὼ θορύβῳ πολλῷ
τῇ μακρῶν καλυμένων τειχῶν ὑπαιβάντες, ἐπει-
δὴ ἔγνωσαν ὡς Βελισάριος μετάπεμπτος ἐγένετο, τῇ αὖθ
ἔμπρος τοῖς αὐτοῖς ἐπεφοίτα, πάλιν χαλαίπερον ἐπορεύοντο.

Agathias.

fligatis, in fugam eos compellit; deinde vero aliis etiam universis impressionem facientibus, barbari terga vertentes incomposite fugerunt, sparsim dissipati, nullis sibi mutuo a tergo eastodiis eventes, sed quo cuique visum erat effusissimo cursu aafugientes. Romani vero acie instructa eos insectantes, extremos quosque facillime trucidant; magnaque barbarorum cædes est edita, citro ullam cum equis retroversionem fugientibus. Nam & habenas omnes equis laxarant, & præterea flagella assidue urgentia præripiebant celeritatis remissionem. Defecerat etiam ipsos præ pavore etiam ars ipso quo magnopere gloriari solent. Fugientes enim hi barbari magis propulsant eos qui sese ocriter insectantur, retroversim sagittantes. Tunc enim etiam violentius sagittæ scopo quem petunt infiguntur, quando illæ quidem magno impetu recta feruntur in persequentes, & bi ex adverso occurrentes in sagittas proruunt contraque fetuntur; gravioremque sibi ipsis plagam efficiunt occurrendo & sagittas e proximo excipiendo. At tum temporis omnia Hunnis despetata esse videbantur, neque illis artem ullam propulsandi hostes attentare in mentem veniebat. Cæsi itaque sunt ex iis circiter quadringenti, e Romanis nemo desideratus; pauci tantum vulnerati: ægre vero & Zabergam Hunnorum præfectus & qui cum eo effugerant læti in castra pervenerunt. Romanorum enim equi insectando defatigati, maxima eis causa salutis fuere: alioquin ad unam omnes eo die trucidassent. Nunc vero quem hi in vallum munitionesque suas magno eum tumultu proruissent, reliquum universum exercitum vehementes conturbarunt, velati certissimo exitio jamjam imminente. Ingens inque barbarorum ejulatus exaudiebatur. Cuteris enim genas lacerantes, patrio more lugebant. Romani autem eum Belisario ad sua redierunt, re melius quam sperarant gesta, digno tamen prudentia dueis eventu. Barbari vero hac clade accepta, motis statim e Melantiade castris, retrorsum trepidi cessere. Belisarius autem mmetsi verisimiliter eos abeuntes majore strage ac damno afficere potuisset, utpote homines jam metu perculsos insectans, quum fugæ similem discessionem facerent; nihilominus tamen statim in urbem rediit, idque non tam ex animi sui sententia, quam Imperatoris jussu. Quum enim populus universus victoria hac ipsis nuntiata, eum decantaret & in conventibus summis laudibus efferret, veluti ab illo apertissime cooservatus; momordit vero id pessimeque habuit plerosque pelmores urbis invidia & livore occupatos, vitiis adeo atrocibus & semper optima quæque labefactantibus. Calumniati itaque sunt virum ut arrogantem & popularis auræ blanditiis insolescentem, aliasque spes animo agitantem, quibus quidem de causis eitissimeque eo ventum est, ut non absolutissimam gloriam reportaret, neque ob res præclare abse gestas debito honore officeretur; sed omnis victoriæ laus ei quodammodo e manibus effluxit, quantum in illis erat obliterate, præmique expeta & in universam silentio involum. Porro quod præstantissimorum animorum acrimonia obtundatur quum non eolaudantur, neque debito honore afficiuntur, quodque ex hoc Reipublicæ detrimentum aeciplant quod non recte curentur & decorentur ea quæ contempta jacent, sive bellici sint labores, sive literarum disciplinæ, sive aliud quipplam eorum quæ maximi sunt momenti, dictum jam ontea est a veteribus sapientibus & demonstratum; facileque a quovis ex quotidianis eventibus intelligi potest. Hunni vero primum quidem insectationem quamdam suspicati, & multo cum tumultu longis (quos vocant) muris egressi, posteaquam Belisarium revoca-

Edit. Paris. pag. 165.

Hunni fugientes retrorsum pugnantes.

Hunnorum luctus.

Belisarii laus ab invidia immerita.

Honos alit artes.

pag. 166.

tam faiſſe cognorunt, neque alius quiſquam in ipſos moveret, lentius rurſum procedebant. Interea alia barbarici exercitus portio quæ ad Cherſoneſum confederat frequenter maram adorti ſant, ſcalis ziniſque machinis obſidionalibus admotis; frequenter item a Romanis qui intus erant omnibus viribus ſe tuentibus repulſi. Præterat autem his Germanus Dorothei filius, admodum quidem ille juvenis, & jam primum barbeſcens, ſed animo duce digno præſtans, & rerom ætata longe grandiorum conatu. Patria haic erat urbs Illyrica Bederiana olim dicta, poſtea vero Prima Juſtiniana appellata. Juſtinianus enim Imperator, xrpote in ea primum in lucem aditus, variis operibus ac fabricis merito patriam ſaam ornavit, & ex obſcura opalentam illaſtremque effecit, ſuamque illi impartitus eſt appellationem. Ex hac vero geous dacens hic Germanus, vehemeoter illi carus erat. Quocirca quam octavam ab ortu annum exegiſet, ductus eſt ab ipſo in urbem regiam, ſummaque cara habitus. Nam & Grammaticoram Scholas adibat & Philoſophica collegia frequentans Latinorum etiam diſciplina imbuebatar. Poſtenquam vero ex ephebis exceſſit, ſtatim eum in Cherſoneſam ablegavit, & exercitui qui ibi erat præfecit; ar ipſi ſtatim juventutis fervor & flexibilitas & gloriæ appetentia convenientibus ac condacibilibus rebus expletetar, neque abriperetur ac profiliret ad motus rationi parum conſentaneos, popularisque ſtudia & equeſtria certamina coloribus diſtincta, ad quæ juveotas plerumque niſi potiore aliqua in re occupetur, facile vergit & detarbatur. Per illud itaque tempus Hunnis Cherſoneſam inſidentibus atque infeſtantibus, non deſiſtebat hic juvenis & eorum inſultus infringere, omneque conſilium propulſando hoſti cogitare. Nam & ipſe ex ſe naturali induſtria quid maxime conſultum & ex re eſſet optime collimabat, & ſenioribus qui ipſi aderant multiſque antea bellicis laboribus erant exercitati facillime obtemperabar, quæ ſcienda eſſent ſuggerentibus. Barbari itaque quum nihil reliqui eſſet quod exequi poſſent, quippe qui neque, ut in obſidione, vallo tolidebant, neque mororum oppugnationi intenti erant, ſtatuerunt xliam modom audaci & temerario periculique pleno facinore tentare, eaque ratione vel citius oppidum capere, vel deſerere atque deſiſtere, & ad ſua reverti. Arundinibus itaque quamplarimis collectis, quæ & longæ admodum & quam maxime firmæ craſſæque eſſent, iiſque inter ſe coaptatis, & reſtibus lanaque carpta colligatis, crates complures confecerunt; tom vero perticis in longum porrectis tanquam jugis ac tranſtris tranſverſim ſaperinjectis, non perpetua ſerie, ſed tantum circa extrema ipſaque media crarium, majoribuſque vioculis eas circumligatas inter ſe committebant & coaptabant, valde arcto compreſſas, ita ut tres forte aut quatuor xnam naviculam efficerent lacitudine ſatis ampla ad quatuor vectores excipiendum; eaque profunditate, ut ponderibus impoſitis turo vehendis par eſſet, & præ reoairate non demergeretur. Illiaſmodi itaque navicolas minimam centam quinquaginta cooſtruxerant. or vero navigationi aptiores eſſent, anteriores earum partes ix proræ ſpeciem leniter circumducentes atque recurtaotes, & veluti acroteria ac pluteos navales imitantes, ſcalmos ex utroque latere & velati ſpontaneas quaſdam adremigationes ſunt commenti. Quum itaque in hunc modam toto omnia ipſis quoad fieri poterat eſſent comparata, univerſas naviculas lanenter mari immittunt, circa occidentale ſinus litus, qui Ænum arbem verſus circumagitur. Ingreſſi itaque eas viri

Germanus Dorothei filius Juſtiniano carus.

Juſtiniani Imperat. patria.

a

Germanus Cherſoneſi præfectus.

Edit. Pariſ. pag. 167.

Hunnorum audax & temerarium factum.

Ἐν τούτῳ ὁ ἄπορος τῶν βαρβάρων λόχος δρασμὸς, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἐφεδρεύοντες τῇ Χερρονήσῳ, πολλάκις τῷ στενεβόλῳ προσίβαλλον, καὶ μάχας τε προσάγοντες καὶ ταῖς μηχαναῖς τὰς ἁλώσεις· πολλάκις δὲ ὑπὸ τῶν ἔνδον ὄντων Ῥωμαίων ἀπεκρούοντο δίκην παντὶ ἀμυνομένων ἀγῶνι. ἦν τῶν Γερμανὸς ὁ Δωροθέου, υἱὸς μὲν γε ὢν κομιδῇ, καὶ ὡράιον ἡδὺ γελῶντος, φρονήματι δὲ στρατηγικῷ ὄψεσί που, καὶ πολλῷ πλέον τῆς ἡλικίας τὸ μεγαλωφελὲς κεκτημένος. πατρὶς δὲ αὐτῷ πόλις Ἰλλυρικὴ, Βεδεριανὰ ἐκ παλαιοῦ ὀνομαζομένη, ὕστερον δὲ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ μετακληθεῖσα Ἰουστινιανὴ. ὃ δὴ ὁ βασιλεὺς, ἅτε δὴ καὶ αὐτόθεν εἰς φῶς ἀφιγμένος, εἰκότως τε καὶ οἰκείως τὴν πατρίδα ἔργοις ποικίλοις, καὶ ἐξ ἀφανοῦς εὐδαίμονα ἐξεργάσατο, καὶ τὸ οἰκεῖον αὐτῇ μετωνομάσατο προσηγορίας ἐκ τοῦ δὲ τὸ γένος ἦλκεν ὁ Γερμανὸς, σφόδρα οἱ ἐπιφρόντιστο. τυγχάνοντα δὲ παιδὸς χρόνον ἐκ γυναικὸς ἐξευνηθέντα, ἦλθε φοιτῶντα εἰς πόλιν τὴν βασιλίδα, καὶ παιδείας ἀπάσης πάσης. πρός τε τὰ γράμματα τῶν ἀμίλει διδασκαλείοις, καὶ πρόσω ἀεὶ τὰ φροντιστήρια φοιτῶντα τῶν Λατίνων μετὰ τοσαύτης παιδείας ἐπεὶ δὲ εἰς ἥβης μέτρον ἀφίκετο, ἐταλέ γε αὐτὸν αὖτις ἐν Χερρονήσῳ, ἄρχοντα τῆδε στρατοῦ κατασταθέντες ὡς ἂν αὐτῷ διὰ θυῶν τὸ τῆς νεότητος ἐξῇ καὶ παχύρροπον καὶ πρὸς τὰς δόξας ἁρμόττον ἐν τοῖς προσήκουσι, καὶ ἀναγκαίοις ὑποπιμπλάνοιτο· ἀλλὰ μὴ προθύμοις & ἀκαταστρώτοις πρὸς κινήσεις ἀλόγως καὶ δημώδεις ὁρμὰς, καὶ ἵππων ἀμίλλας τοῖς χώμασι μεμιγμένας· ἐν οἷς ὡς τὰ πολλὰ τὸ πλέον, εἰ μὴ ἕτερόν τι τῷ χρεὼν ἐναχολυθεῖν, ῥᾳδίως ῥέπει καὶ ἐπαρέττεται. ποτὲ δὲ οὖν τῷ Οὔννων τῷ Χερρονήσου προσκαθημένων καὶ ἐνοχλούντων, νὺξ αὐλίους αὐτοῖς, τάς τε προσβολὰς ἀνακόπτων καὶ πᾶσαν βουλὴν ἀμυντηρίαν διασοφίζεται. αὐτός τε δὴ οἱ πόδιον τῷ ἐπιβίλλοντι τῆς φύσεως δυσχωρήσας διηγύρωσε τὸ συνοίκιον, & τοῖς ἀριστεύουσι τῶν ἀμφ' αὐτὸν & πολλοῖς ὕδη πρότερον πόνοις τῶν πολέμων ἀγῶσιν ἐκμεμελετηκόσι, μάλα σὺν ὠκολίᾳ ἐπεὶ θέτο πᾶσαν ἀφορμὴν εὐπορίας ἐπεὶ δὲ ὕδατος ἐλεῖν τὸ πλέον εἶχον αὐτοῖν οἱ βάρβαροι, ὅτι ὡς ἐν πολιορκίᾳ ἐφεδρεύοντες τῇ ὁρύγματι, ὅτε πρὸς τειχομαχίαν ἐγείροιμεν, ἐγνωσαν ῥᾴστην εἶναι ὁδὸν τε καὶ γεωλοφίαν πρὸς τὸ φρούριον ἄγοντες ὑποτιτρωθῆναι, ἵνα τε ἀθρόον ἐλεῖν τὸ χωρίον, ἢ μεθεῖναι τὸ λοιπὸν καὶ ὑποπτεύσαθαι, καὶ ἐς πᾶσαν ἔφοδον ἤδη ὑποτοπῆσαι, καὶ τοίνυν καλάμους ὡς πλείστους ἀθροίσαντες ὑμάκας τε ἄγαν καὶ ἐς ὅτι στρῶσιν καὶ παχύτητας, καὶ πάσας ἐπ' αὐτοῖς ζυναρμοσάμενοι καὶ ξυνδήσαντες καλῶς τε καὶ τολμήσαντες, κώμυθας πολλὰς ἀπεργάσαντο πόντῳ δὲ ξύλα ἰθυτενῆ καθάπαξ ζυγά τε ἐγκαθέντες ὑπερθεν κατὰ πᾶν ἐγκάρσιον ἐνθέντες, ἀ δὴ πάντες, ἀλλὰ μόνον ἀμφὶ τὰ ἄκρα καὶ τὸ μεταίτιον, καὶ μικρόν τι σὺν μέσῳ πεζεσφιγξάντες, ξυνῆπτον ἀλλήλαις αὖπάς τε καὶ συναμίγνυον, λίαν ἐν χρῷ πεπυκνωμένας, ὡς ἔνεις τυχὸν ἂν καὶ πλείους ἐς μίαν ὑποτελεῖσθαι χειρίαν, δ' ὅρος ἔχουσαν ἀρκοῦν πρὸς ἀνδρῶν τεττάρων ὑποδοχὴν καὶ ἐπίβασιν, καὶ ἐς τοσοῦτον τοῦ βάθει διευνημένων, ὡς ὅσον φέρειν βεβαίως τὰ ἄχθη, καὶ μὴ λιποῦσι μὲν καταδύναι τοιούτους δὲ οὖν ἐλάττω ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἱσταμένους χειρὰς, ὡς ἂν δὲ αὐτοῖς πλοιοπορεῖσθαι. οἱ δὲ τὰ ἐμφόρτια τῶν ὁρίμα πρὸς τὸ μεσόρουν ἀφύρας τύπου περιαγόντες καὶ ὑποκάμψαντες, καὶ ὥσπερ ἀφορολία καὶ προβολα ἐμμεμαότες, κωπήρας ἐφ' ἑκάστῃ πλάρᾳ καὶ οἷον παρεζεύξεσι δύο μόνοις ἐμηχανήσαντο· καὶ τοίνυν ὅπως ἕκαστα ὡς οἷόν τε καὶ αὐτοῖς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστησάμενοι, ἐνῆσαν ἅπασι τῇ θαλάττῃ λαθραίως, ἀμφὶ δ' ἑσπέραν τὴν πόλιν αὐτὴν, τὴν πρὸς τῇ Λίνῳ τῇ πόλει περιαγομένην βάντες δὲ οὖν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες ἐς ἑξακοσίους, καὶ πάνυ ὡς πλεῖστα τὰς ἐπικαλαμίσιν ἐντρεπωσάμενοι, καὶ ἁμαθίσεροί πως ταύτῃ ἰρίττοντες, ἀνήγοντο ὡς ἀπωπὴν τῆς χέρσου, ἐξαπλησμένοι τε δὴ μάλα καὶ πρὸς τὸ ἐπιγὸν ἐσπεύτες. ὅπη δὲ φοντο

πελάγει ὁρμὴ γιγνόμενοι ῥᾳδίως ὑπερβαλέσθαι τὴ περιπλοῦσαν τὸν ἀγκῶνα τῶ τείχους τὸν μέχρι τῶ βάθους ἐκτεταμένον, τὴ τὸ λοιπὸν ἀδεῶς ἐπιβήσεσθαι τῇ ἐδάφει χωρεῖον, ὡς δὴ ἀδεμιῶς ἐμέμφετο πεφεγκόμενον, ἢ μόνῃ τῇ Ἑλλησπόντῳ. ταῦτα δὲ ἃ Γερμανὸς ἐκ τῶ κατασκόπων πυθόμενος, τὴ γινώσκων ὡς ἂν ἐς μακρὰν ἀπαλάμων σόλος ἐπιφορτίσοι, ἐπειρᾶτό μὲν τῆς ἀβουλίας τῶν πολεμίων· μάλιστα δὲ ἤθη ἐπ' αὐτῇ, ὡς δὴ ὁρᾶς αὐτὸ ἰσομένην· αὐτίκα γὰρ ἐπακτείδας εἴκοσι πολυήρεις τε τὴ ἀμφιφορεῖς ἀνδράσι ἐμπλήσας σιδήρῳ τε θωρακισμένοις, ἀσπίδας τε φερόντων τὴ τόξα. τὴ πρὸς γε δορυδρέπανα, τὴ τε ἐρέττοντας ἐμβαλών, τὴ τὰς τῶν πηδαλίων ἐφεστηκότας ὑπὸ τὴν ὕδωρ παρατεταμένην τῆς θαλάττης γλαυκὴν καθάπερ εἰς ὑπόδραν καθορμίσας, ὑπέρφυλον, ὡς ἂν μὴ πόρρωθεν προσφθέγξοιτο· ἐπεὶ δὲ οἱ δὴ οἱ βάρβαροι ἤδε ὑπερβάντες τὸ πρότειχος τῶ τείχους τὴ ὑπολόγον τὴ τῶ αἰγιαλῶ προκείμενον, ὑπέκλινον πρὸς τὰ ἔσω, τὴ ἐπεφέροντο φρονήματι σὺν πολλῷ τὴ παῤῥησίᾳ. τότε δὴ τὴ τῶν Ῥωμαίων ὁλκάδες ἀντανῆγοντο καὶ ἀντέπλεον. καί πως αὐταῖς τῶ ῥᾳδυσυλλαμβανομένῳ, ἀντέπρωροι κατῆσαν, βιαιότεροι προσίπτουσι τοῖς ἐκ τῶ καλάμων χειδίαις. τὴ δῆτα αἱ μὲν τῇ φορήματι πεφυρέποντο ἐς πλάγιον ὑπὸ τῶ σάλω, τὴ ἐκυλινδοῦντο, ὡς μηκέτι ἀσφαλῶς τοῖς βάσιν παρέχεσθαι τοῖς ἐφεστηκόσιν, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐν τοῖς εὐπλοίαισιν ὑποβληθέντας ὑπολισθαίνειν τὰς τὴ συνιζάνειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἀνάγκης, τὴ ἐξαπορεῖσθαι, τί τὴ δράσειεν. οἵ γε μὴν ἐν ἐσκότῃ, διεταράττοντο ὑπὸ τῶ κλυδωνίω μετεῖναι μὲν ὄντος τὴ ἐλαχίστου, ὡς ἐς ἡσυχίαν κίνησιν τὴ ἀκάτων, τοῖς τὴ καλάμοις ἔτι ἀκμάζουσι τὴ μάλα χαλεπωτάτοις. παγάρτοι μετέωροί τε ἅμα ἐγίνοντο ὑπὸ κυρτῆ αἰρόμενοι τῇ ῥοθίῳ, τὴ συγκαθιζάνοντα αὖθις κοιλαινόμενοι· τὴ τοίνυν οἱ ἄνδρες ἐξαμάχθαι μὲν ὑδὶ ἐπειρῶντο, ἐῶ δὲ αὐτοῖς ὑδὶ τι ἕτερον διατόρῳ τε τὴ ἐπιφασσόμενον ἢ ὅπως ἂν ἐς ἄνω γοῦν μόνον διώσαιντο καὶ βαθυπέραν. ὅτῳ δὲ τῇ βαρβάρων ἐν θορύβῳ τε τὴ ἀφασίᾳ καθεστηκότων, οἱ Ῥωμαῖοι δήπλους ὅποι παρίοιεν ποιούμενοι, ὠθισμῷ τε ἐχρῶντο καθάπερ ἐν πιζομαχίᾳ, τὴ πόνῳ πολλῷ τῇ ἐναντίον ἀπέβαλλον, ἅτε δὲ αὐτοὶ βιβαιότατα ἐν τοῖς ὁλκάσιν ἐρηρεισμένοι· ἐπεὶ οἵ γε αὖθ' ὑπλαχῇ τὴ ἀφεστήκεσαν, τὴ ὕπωθεν ἐπέλαζον, ὅπου θαττοῖς δορατίοις ἐφικνοῖντο, τὴ τὰς δρεπανηδεῖς τῶν αἰχμὰς ταῖς μηχάναις ἐκείναις, αἷς δὴ οἱ κάλαμοι ἑτοίμως χαλεπῶς συμπεπλεγμένοι ἐμβάλλοιντο, ἐξέτεμνον ῥᾳδίως ἅπασας, τὴ δήλων ἦ σωίζεσθαι. τότε δὴ οὖν οἱ μὲν δόκανας ὑπερμηκεστάτους ἀμάλλων, τὴ αὐτοράδην ἐπεσκευάζοντο, ἄλλος ἄλλοθι ἀπεστῶτες. οἱ δ' Οὖνοι τοῖς βάσεως αὐτοῖς ἐπιλελοιπόσιν, ἀθρόοι ἀεὶ ἐδύοντο ἐν τῇ βάθει, τὴ ἔθνησκον ἀχρὴς ἔτι πομπῆ ἐμπεπλεγμένοι· ὅπου τι ἄπαυστος διεφθείροντο, τὴ ὑδὶς ὅσις αὐτῶν ἀνὰ ἦ ὕπερθεν ἐπάσσοιτο. αὐτίκα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ ὅπλα τῇ δυσμενῶν ἀπολέμοις ὁπόσα γε ἄνω ἴσι ἐφέρετο τὴ ἐπέπλει, τὴ ἐς τὰ φόρτια χωρία κατάρρεντες, μεγίστης εὐδαιμονίας τὴ θυμηδίας ἅπαντες ἐπλησαν τὸν γραπτὸν γεγηθότες ἐπὶ τοῖς ξυνεσχεθῆσι. τὴ οὐδ' ἀθρυδίντες ἅπαντες ἐς ταυτὸ, ὑπεχρήσαντο φόρτου χρῆναι ἀεὶ τοῖς ἐφιξῖς τῇ καιρῷ τὴ τῇ τάξει τῶ στρατεύματος. πεγάρτοι ὀλίγας ὕστερον ἡμέρας καθοπλιδίντες, ἐκδρομὴν ἀθρόοι ἐκ τῶ περιβόλω ποιοῦνται, τὴ προσβάλλουσι τῇ λοιπῷ πλήθει τῇ ἐφεδρεύοντων βαρβάρων ἀνωμοίως ἔτι ἐπὶ τῇ ξυμφορᾷ τὴ εὐπαγχόνων. τότε δὴ οὖν ὁ Γερμανὸς, (ἅτε δὴ πώποτε ὢν τὴ ὕπωθεν ἐπιλῶς τὰς τῇ φύσεως ἐπίκτου ὁρμὰς τὴ ἐγκαθεύγειν δυσκόλως, ἀλλὰ πλεῖον τῶ θρασυδοῦς τὴ βιβαιότερος τῇ φιλοδοξοῦντι τὰ πρῶτα τὴ προθυμουμένῳ πέρα τῶ μετρίου ἐγκείμενος) ἀφειδῶς ἐπίεσε τοὺς πολεμίους τὴ φραισθῆναι, ὡ

serceoti, & peleas quemplurimas in arundinum commiſuras immittentes, ec imperitius quodammodo ee ex parte remigantes longiſſime e terra provecti ſent, optime ermati & ad opus parati. Putabant enim ſe ita ſenſim in mare evectos, facile ſuperaturos & circumnevigaturos flexum muri in eltum uſque porrecti; ac deinceps citra periculum ad penitiora loca perventuros, utpote neutiquam vellis cincta, præterquam ſolo Helleſponto. Quæ quum Germanus per ſpeculatores reſciviſſet, intellexiſſerque claſſem illam arundineam non diu tardaturam quin appelleret, irriſit quidem hoſtium temeritatem, mexime vero de ea gaviſus eſt, tamquam in rem ſuam futuræ. Confeſtim enim actuarias viginti multiplici remigio naves eaſque bipuppes viris complens loricatis, clypeoſque & ercus geſtaotibus atque harpagines, remigeſque iis imponens & naucleros, ſub interiorem mari protenſam eegulum veluti in inſidiis applicans occultavit, ne eminus proſpici poſſent. Poſteaquam vero barbari ſuperete tranſmiſſaque jam prominentiure etque extrema & trens littus eeſtaete muri parte, ad interiore deflectebant, megnaque enimorum confidentia ferebantur; tum vérn actuariæ Romanorum ſolverunt, contraqun in ees ſunt delatæ. & quidem ſecundo æſtu adjuvante, edverſis priuris deſcendentes, violentius in arundineas naviculas irraunt. etque hæ quidem impetus vi in conterium pulſæ vniutebeeter circumagebanturque in ſala, ite ut veſtores ſubſiſtere in iis turo non poſſent, ſed alii in fluctus excuſſi perirent, elii in iis neceſſario confiderent, quid conſilii capeient neſcientes; qeique edhuc erecti ſtebant æſtus marini vi conturbabantur, moderatu quidem illo atqee eeigno ed navium lemborumque quaſſationem, arundieibus aurem propter levitetem ſummopete noeio. quocirca frequenter intumeſcentibus in convexum undis ſublimes tollebantur, iiſdemque reſidentibus una in imum deferebaotur. Viſi itaque conſligere ne tentarunt quidem; nihil vern magis vel optebant vel allaborabant quam ut ſubſiſtere tantum poſſent & nbfirmari. Barbaris vern in hac perturbatione & perplexitate conſtitutis, Rumani excurſiones navales data oportunitate fecientes, impulſionibus perinde atque in pedeſtri certamine utebantur, eaque ratinne multos ee hoſtibus deturbabent, qaippe qui firmiſſime in ſuis actuariis ſtebilibi ſebſiſtebant, nonnullos autem enſibus cominus ferientes nbtruncant. quum vero longius ab ipſis remoti eſſent, neque propiores fierent, tum oblongis haſtis eos adoriebantur, felcataſque harpagines reſtibus illis, quibus arundines erant colligatæ immittentes, diſſecuerunt ee ordine univerſas, & compagem diſſolverunt. Tum demum diſſectis ab ievicem calamis, ſparſimqae mari innatantibus, alius alio diſpectus eſt. Hunni vero quum baſis naviculæ eos deiceret, confeſtim in profundum demerſi ſuet, inſueta potione ingurgitati. atque ita univerſi perierunt, neque quiſquam omnino eorum ed coutinentem redlit. Rumani vero ebreptis confeſtim hoſtiem ermis quotquot edhuc æquori innatabant, & ed prima loca reverſi, ſamma voluptate & gaudin univerſum exercitum implerunt, felici ſucceſſu avantem. Quocirca omnes in unum collecti ntendum eſſe etiam in poſterum occaſione reique baee geſtæ oportunitate cenſebant. Paucis itaque poſtea diebus ſumptis armis, eruptionem confeſtim e muro fecerunt, reliquamque barbarorum multitudinem invaſerunt, recenti adhuc clade mœrentem atque perculſam. Tum vero Germanus, utpote admodum juvenis, qaique nondum perfecte impetus na-

Germanus ſagittatus.

turæ frenare compeſcereque poterat, ſed gloriæ cupiditati audaciæque magis quam prudentiæ ſecuritatiqua ultra modum addictus, intrepide hoſtes adortus eſt, conflictuſque diſcrimen adiit, noa præfecti in morem urgens Inciteſque & mandans, ſed ipſe inſtar militis manus conſerens. unde & ſagitta femur ictus eſt. Ita ut parum abfuerit quin ei pugna exceſſerit, præſentis tamen ſtatus neceſſitas & rei quam aggreſſus erat magnitudo, dolorem vicit; neque prius deſtitit & ipſe pugnare & aliis animos addere, quam ingenti demum hoſtes affeciſſet, plurimique ex iis eſſent cæſi. Tum itaque ſoluta eſt pugna, & Romani ſe in ſuas munitiones receperunt; neque tutam neque conſultum rati, ſi quum longe eſſent copiis inferiores, ſtataria ſemper pugna cum hoſte conſligerent. Barbari nihilominus eo conſternationis ſunt redacti, partim ex naufragis tabulis quæ per mare raptabantur, partim quod Romani ſubitam in ipſos eruptionem feciſſent, ut eo ipſo die campis Cherſoneſo circumjacentibus exceſſerint, & ad Zabergam ejuſque copias, victi ad victos, perveuerint.

Hunni Cherſoneſo excedunt.

Qui vero in Græciam autea miſſi erant, nihil plane memoratu dignum geſſerunt, nallo in Iſthmum impetu facto, ſed ne Thermopylas quidem initio tranſgreſſi, quod illas Romanorum præſidia inſediſſent. Quocirca etiam hi diſcedentes, iter Thraciam verſus ſunt ingreſſi; ut in ea tuæ gentis hominibus conjuncti ſimul deinceps ad tua reverterentur. Zabergan vero ejuſque copiæ non antea ſe diſceſſaros jactabant, quam ingentem auri vim a Romanis abſtuliſſent, quemadmodum Cutriguri; & captivos, niſi ab eorum propinquis quam primum redimerentur, confeſtim jugulaturos eſſe minabantur. Imperator vero tantum auri eis miſit quantum redimendis captivis ſuffecturum cenſebat, & ut pacifici deinceps regione excederent. Barbari itaque cum alios multos reſtituerunt; tum vero etiam Sergium Bacchi filium præfectum; captus enim fuerat etiam ipſe paulo ante infauſta quadam uſus fortuna, & inter mancipia cenſebatur. atque ita ægre tandem a prædando abſtinuerunt, & domum verſus iter inſtituerunt, aſſumptis ſecum non multo poſt etiam iis qui e Græcia advenerant.

Juſtinianus Imperatorius pacificatus de ipſorum abitu e ditione Romanorum.

Juſtinianus captivos Romanos ab Hunnis redimit.

Edit. Paris. pag. 570.

Civibus itaque urbis regiæ hæc pacta parum generoſa eſſe videbantur, immo turpia atque illiberalia; perinde ac ſi intolerabile eſſet, quod hoſtes qui quam proxime ad urbem venerant, eique per ladibrium inſultarant, non ipſi ad internecionem cæſi eſſent, ſed inſuper etiam aurum donativum abſtuliſſent, quaſi nos in ipſos deliquiſſemus. Imperatoris vero mens atque conſiliuni ad aliud quiddam majus reſpiciebat, quemadmodum evenius non multo poſt ſubſequutus effecit ut qui antea ipſum incuſarant, tum ut valde prudentem ſummeque induſtrium maxima admiratione laudibuſque proſequerentur. Statuerat enim omni arte allaborandum eſſe ut iuter ſe committerentur & colliderentur hoſtes, atque ita debellarentur. quod quidem ut ſtatim eveniret, interea dum Zabergan cum ſuis copiis lentius iter facit, literas miſit ad Sandilchum alterum Hunnorum ducem fœderatum ſibi & mercenarium; Literarum hujuſmodi erat argumentum: Si quidem noa ignarus eorum quæ Cutriguri in nos

Vulgi ineptum judicium.

Juſtinianus Imo. prudentiſſimo conſilio Hunnos inter ſe committit Juſtiniani Epiſtola ad Sandilchum Hunnorum ducem.

„ centarunt, tua interim ſponte quieſcis, me-
„ rito certe mirer tuam quidem perfidiam, tum
„ vero nos ipſos qui animum tuum non ſa-
„ tis exploraverimus, ſed circa judicium &
„ delectum erraverimus. Si vero ignarus ad-
„ hae eorum exiſtis, condonandum id quidem
„ eſt, nulla tamen ratione præteritarum re-
„ rum ignorantiam nobis probaveris, quam
„ hae ſola ſi eas poſthac non negleaeris. Ad-
„ venerunt enim huc, noa eo animo & ſtudio
„ (niſi fortaſſis acceſſorium hoc viæ ſit) ut
„ meas ditiones vaſtent, ſed rebus ipſis decla-
„ raturi quod ipſis ut præſtantioribus fortiori-

A στρατηγικῶς ἐπέχων ἢ ῥᾳθύμως, ἀλλὰ στρατιωτικώτερος συμπλεκόμενος· τῇ τοι ἀρα ἢ πλήττεται βέλεσι μικροῖς, ὡς μικρὸν δεῖν μεληθῆναι Οὔνοις μάχης ἔσεσθαι· πλὴν ἀλλ' ἢ ἐρεισπόνων πραγμάτων ἀνάγκη, ἢ τὸ μέγεθος τῆς ἐγχειρήματος, ἐγκρατεστέρας τῆς ὁδωὶς γεγένηται· ἢ καὶ φοβερὸν ἄνδρα αὐτὸς τε μοχθῶν ἢ τοῖς ἄλλοις ἐγκελεύόμενος, φὶν σφόδρα πεμῆναι τὸ δυσμενές, ἢ πολλοὺς ὕστερ ἔχειρίσασθαι. τότε μὲν οὖν διελύετο ἡ μάχη. ἢ οἱ Ῥωμαῖοι αὖθις εἴσω τῶν ἐρυμάτων ἐπανῆλθον. γενόμενοι δὲ ἐκ ἀσφαλὲς αὐτοῖς ὑδὲ ὄψιον, ἢ πολὺ τῆ πλήθει ἐλαττούμενοι ἔτα μέχρι πάντως συνάδην ἀγωνίζεσθαι. οἷς τῶν δι' ὅμως οἱ βάρβαροι ὕλασαν ὑποφεύγοντες ἐπὶ τὰ τῆ ἐκ τῆ ναυαγίων φορᾶ, ἢ ὅτι αὖθις οἱ Ῥωμαῖοι κατ' αὐτῆ προσβολῆ ἐποιήσαντο, ὡς μηθεῖναι αὐθημερὸν τὰ ἀμφὶ

B ἢ Χερρόνησον πεδία, ἢ ὡς ἢ Ζαβεργᾶν τε ἢ ἀμφ' αὐτὸν ὁμιλον ἀφικέσθαι, ἀτταμένους πρὸς ὑπτημένους οἱ ἢ ἀνὰ ἢ Ἑλλάδα πρότερον ἐς ἁλμένους, νέον τι ἀζαφήγητον ἐδρᾶσαι, μήτε τῆ ἰδμῆ προσβαλόντες, μηδὲ γὲ ἢ ἀρχὴν τὰς Θερμοπύλας παραμειψάμενοι ἀξ ἢ φρουρὰν τῆ ἐκεῖσε ἱδρυθέντες τεταγμένων Ῥωμαίων. περιάρτους δὲ ὑποχωρήσαντες ἢ οἵδε, ἢ ἐπὶ ἢ Θράκιλον εἶχοντο πορείας, ὡς ἐν αὐτῆ ἢ τὸ εἰκὸς τοῖς ὁμορύλοις προσιθησόμενοι, ἢ κοινῆ τὸ λοιπὸν ἐς τὰ σφέτερα ἐπανάξοντες. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Ζαβεργᾶν ἢ πρόπορον ἀποσπασθέντα ἔφρασαν, πρὶν ἂν χρήματα ὡς πλεῖστα παρὰ Ῥωμαίων κομίσαιντο, καθάπερ οἱ Οὐτρίγουροι, τὼς τε αἰχμαλώτους εἰ μὰ θᾶττον πρίαιντο οἱ ἐπιτήδειοι, ὑποσφάττειν αὐτίκα ὑπείλουν. ὁ δὲ βασιλεὺς χρυσίον αὐτοῖς ἔστειλεν ὁπόσον ὑποχεῖν ὥῖτο ἐς τὰ λύτρα τ' ξυναιλημμένων, ἢ ὅπως εἰρηνεύοι τὸ λοιπὸν ἀπαλλαγεῖεν τῆς χώρας. ἢ δὴ ἄλλως τε πολλὰς ἀπέδοτο, ἢ δὰ Σέργιον τὸν Βάκχυ τὸν στρατηγὸν· ἐαλώκει γὰρ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ἢ αὐτὸς ἀπαισίᾳ χρησάμενος τύχῃ, ἢ ὢν τοῖς αἰχμαλώτοις ἐτέλει· ὅπου τε μόλις ἐπαύοντο λυπλατοῦντες τῆς οἰκαδὲ εἶχοντο πορείας, ἀναλαβόντες ἐκ τῆς μαχρὰν ἢ τὰς ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀφικομένους τοῖς μὲν αὖθις τῆς πόλιος τῆς βασιλίδος αὐτοῖς, αἱ τοιαῦται ξυμβῆναι ἀγωνίας ἔτοιμοι ἐδόκουν ἢ αἰχρὰ ἢ ἀναλδέστερα· εἶχε γὰρ ὥσπερ ἢ φορητὸν ὑπάρχον, ὅτι δὴ πλησιάσαντας τῆς πόλιος οἱ πολέμιοι ἀφυλάκτους ἢ ἐγγελάσαντες, ἐκ αὐτοῖ παυλιθεῖα διωθήσαντες, ἀλλ' ἔτι ἢ χρυσίον ἐκομίσαντο χαλεπώτερον, ὥσπερ ἀμὸν ἐς αὐτὰς πεπληημελημένων· ἀ ἢ τὰ βασιλέως γνώμη ἐς ἄλλο τι μεῖζον ἰόντα, ὥσπερ ἐκ ἐς μαχρὰν ὑποβᾶν, ἔπεισε τὰς φρένας ἡμισέως ὑπερᾶσθαι αὐτὸν ἐς ἄγαν φρονιῶν ἢ ἀγχινόητον. ἔγω ἢ χρῆναι μᾶλλον ἀπάσῃ μηχανῇ ξυγκρούεσθαι τὸ βάρβαρον ἐφ' ἑαυτῆ ἢ ἐκπολεμοῦσθαι. ὡς ἂν ἢ τῶτο συμβαίη αὐτίκα ἅτε οἱ ἀμφὶ Ζαβεργᾶν μαλθακώτερον ἐπορεύοντο, ἴσυλλα γράμματα παρὰ Σανδίλχον τὸν ἵππων ἡγεμόνα ἐπαποδόντι τι οἱ ὅπως ἢ μιθοφόρου· ἰδύλλα δὲ τοιάδε ἅττα τὸ γράμμα. Εἰ μὲν ἐπισάμενος τὰ παρὰ τῆ Κυτεργούρων ἐφ' ἁμὲς μεμελημένα, ὥπω ἐκὼν ἡμεῖς, ἢ θαυμάσαιμι ἂν εἰκότως σε μὲν τῆς ἀπιστίας, ἀμὼν ἢ αὖ τῆ τῶ μὴ τῆς σῆς γνώμης ὀρθότατα ἐσοχάδαι, ἀλλὰ περὶ τὼ κρίσιν ἢ ἁμαρτεῖν· οἱ ἢ ὅπω μεμαθηκὼς, συγγνωστέον μὲν, ἐπιδείξῃς ἢ ἂν ἐκ ἄλλως ἢ ἐπὶ τῶ φθέ σαντος ἄγνοιαν, ἢ μόνῳ τῆ μὰ κῆ ταῦτα μελῆσαι. παραγενόμενοι ἢ ἐνθάδε, ἢ ἕτο μέλον αὐτοῖς ἢ ἐασπασάμενοι ὅτι μὰ ὡς ὁδὸν πάρεργον τὸ δεῖν λυμήνασθαι τὰ ἀμέτερα, ἀλλὰ δὰ ἔργων δηλώσοντες, ὅτι δὴ τὰς μείζονάς τε ἢ ἀρέσεως παρῆντες, ἐξεπατήμεθα, τὰ ἐπίσω πεπονθέναι φαύργου ποιούμενοι. οὐδὲ γὰρ ἀπατᾶν οἴεται ἢ καυῶται, ἰῶ τις αὐτὸς ἴσους τε ἢ ἀμφείσεως τοῖς Οὐτιγούροις ὑποπαλίσοι, οὐδὲ οἱ μετεῖμέ τινι

D

E

„ ὑπερβάλλοιτο, μόλις δὲ ἐγγισφόδρα πολλῷ ἢ πόνῳ ὑπ

» ἀνῆκεν ἀπὸ τῶν Θρᾳκίων ἀλώμενος, περὶ τὸ χρυσίον ἅπαν
» ὁπόσον σφι ἀν ἔτος ἕκαστον μισθὸν χαρὶν δωρεῖσθαι νόῳ ἔχ-
» μῳ, αὐτοὶ ἐκομίσαντο· ἢ τοι ῥᾳδίως γε ἡμῖν ἢ ἄρδην ἅπαν-
» τας ὀλωλεκέναι, ἢ τὸ γοῦν ἥλαττον, ἀσφάκτους σφᾶς ὑπο-
» πτήμασθαι ἐφικέσθαι ἢ ἡμᾶς ἑκάτερα τῆς σῆς περιῤῥύμου
» δόξης. νῦν μὲν γὰρ οὐκ ἀληθῶς ἀνδρειότερος εἶ ἢ φρενήρης,
» ἢ οἷος μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς τὰ σὰ σῴζουσι, νῦν
» γε ἥλαττον ἴξεις· πάρεισι γάρ σοι ἐν καιρῷ τὸ δυσμενὲς
» ἀμυνάσθαι, ἢ τῇ μάχῃ καραπαύσει τὰς οἰκείας μισθὸς
» ὑπολάβειν, ὥσπερ δι' αὐτῶν σοι ἀπεσκαλμένος. εἰ δὲ ἢ
» τοιοῦτα πρὸς αὐτῶν ὑβριζόμενος, ἠσυχίαν ἄγειν ἐθέλοις,
» δεδιὼς οὐμὴ ἢ τῶν αἰχίστην ἁλόμενος ἀφαγμοσύνῃ,
» σὺ μὲν, ὦ γενναῖε, νομιεῖς ἴσῃ, ἐκείνους δὲ τὰ παρ'
» ἡμῶν διδωρήσῃ· ἢ τὸ λοιπὸν, μέθις εἰ δοκεῖ τὸ φρόνη-
» μα, ἢ τοῖς κρείττοσιν εἶναι διδάσκει. δι' ὃ ἴθι, ὦ
» φίλτατε, ὡς ἢ τὰς σωθείσας μεταθέσθαι ἡμῖν ἐπ' αὐτοὺς,
» ὡς δι' ἀρὸς σε ἢ τὸ σὸν ἐθέμεθα γένος. αὐόπτου δὲ ἢ ἄλ-
» λως τοῖς ἐκπεμφθεῖσι σωφρόνως, παρὸν τὸ ἀρατοῦν εἰ-
» κοιώσασθαι. Ταῦτα ὁ Σάνδιλχος ἢ τῷ ἑρμιλίων ἀναλε-
ξάμενος, οὐδὲν ἐχαλέπαινε ἢ ἐλυττᾶτο, ἢ καὶ χεῖν ἐμάλ-
λετο τοῦ τῶν τῶν ἀργῶν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ σάσθαι τὰς
Κουτριγούρους τῆς ἐς αὐτὸν παρανομίας. πῶς δὲ ἂν ἐμιλλᾶτο ῥᾳ-
δίως τοῖς ἐδ' ἁρὸς σε ἢ τὸ σὸν ἐθέμεθα γένος. αὐόπτου δὲ ἢ ἄλ-
λως τοῖς ἐκπεμφθεῖσι σωφρόνως, παρὸν τὸ ἀρατοῦν εἰ-
κοιώσασθαι. Ταῦτα ὁ Σάνδιλχος ἢ τῷ ἑρμιλίων ἀναλε-
ξάμενος, οὐδὲν ἐχαλέπαινε ἢ ἐλυττᾶτο, ἢ καὶ χεῖν ἐμάλ-
λετο τοῦ τῶν τῶν ἀργῶν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ σάσθαι τὰς
Κουτριγούρους τῆς ἐς αὐτὸν παρανομίας. πῶς δὲ ἂν ἐμιλλᾶτο ῥᾳ-
δίως τοῖς ἐκ τοὺς ῥάμασι ἢ παραχθῆναι, ψυχὴ βάρβαρος
ἢ αὐθάδης, ἢ ἀεὶ ποδῶν γλιχομένη; τυγχάνει κινήσας
τὸν οἰκεῖον στρατὸν, πρῶτον μὲν ἐμβάλλει αὐθρόον τοῖς ἢ πο-
λεμίων χωρίοις· καπαπλήξας τε τοὺς αὐτῶ μιμεσκόπους ἢ
ἀφροδοκήτῳ, γυναῖκα πολλὰ ἢ παῖδας ἠνδραποδίσατο. C
ἔπειτα δὲ ἢ τοῖς ἐκ Θρᾴκης ἐπαναχωρεῖσιν ἄρτι τὸν Ἴστρον
ποταμὸν περαιωθεῖσιν ὑπαντιάζει ἐξαπιναίως· ἢ πολλὰς
ὅσας ἀποκτείνας, ὑπὸ χρήματα αὐτὸς τὰ παρὰ βασιλέως
ἢ ἅπασαν τὴν λείαν ἀφαιρεῖται. μόλις δὲ οἱ σεσωσμένοι
ἐς τὰ σφέτερα ἤδη ἀποσκήσαντες, ἢ ἢν ταυτὸ τοῖς ἄλλοις
γενόμενοι, ἐς πόλεμον τοῖς ἐναντίοις καθίσαντο· ὅτων τε
ἐξ ἐκείνου ἐπιπλεῖστον ἑκάτεροι διετέλουν κατ' ἀλλήλων τρο-
πούμενοι, ἢ τὴν δυσμένειαν ἐμπιδοῦντες. νῦν μὲν γὰρ ἐφό-
δους ἢ λαλασίας ἐποιοῦντο, νῦν δὲ ἐς ἀφανῆ μάχην πα-
ρεπέτοντο, ἕως ἐκαπέρωθεν αἱ δυνάμεις ἐξῤῥύησαν αὐτο-
κατοι ἀρδὴν γεγένηνται, ὡς ἢ αὐτὴν δὴ πᾶν τὸν πόλεμον ἐ-
πανυμίαν ἀποβεβλῆσθαι. ἐς τοῦτο δὲ συμοροῦς πάθη τὰ
Οὐννικὰ ἤδη ἐξέκειτο, ὡς ὑπερ ἄρα τι αὐτῶν ἢ μεμί-
σηται μέρος, ἀπορᾴδιον ἐπ' οἴκους δηλέειν, ἢ ἐς τὸ ἐκείνων ὄνο-
μα μεταβεβλῆσθαι. ὅπου δέ τι αὐτὸς ἐνεργάσατο μεῖζον
αἱ πόνοι τῇ προτέρων ἀναβιβάσαι· ἀλλ' ἡ μὲν παντελὴς
τοῦδε τοῦ γένους ἀναζοπὴ ἢ ἀπόλυσις, χρόνῳ ὕστερον
ξυνοίσεσθαι· ἢ μοι εἰρήσεται ἅπασα προσηκόντως ἁρμοζο-
μένῳ ὡς εἶδε τε τῇ τῷ χρόνου ὁμολογίᾳ· ἧς δὲ ἕκατερα ἐτε-
ἀκμαζούσης, ἐπ' τὸ Βυζάντιον ἀπαγγελθείσης, τότε δὴ
ἅπασιν ἀνωμολόγητο, ἢ ἄῤῥηλοπέτη ἐδόκιμτο ἡ τῶ βασι-
λέως φρονήσεια ἢ εὐβουλία, ὅτι δὴ τῷ βαρβάρων ὑπὸ
σφῶν ἄῤῥαθυμίαν, αὐτὸς ὅπλα μὴ κινῶν, πάντας ἐπ'
ἀλλήλοις ἐποίησε· ἐπεὶ γὰρ ἐμόχθουν, ἐκάστοτε οἱ μὲν δεινοῖς ἐνε-
χόμενοι, ὡς ἔτι τῷ Ῥωμαίων χωρῶν διενοοῦντο· ἀλλὰ ἢ
ὅτοι γῆς ἐτύγχανον ὄντες, τοὺς πλείους ἠγόλλυτο.

basque contemptis decepti ſimas quum tibi
conſidere maluerimus; Neque enim hoc to-
lerandum eſſe cenſerit ſi quis eos & pares &
dubiæ cum Cutriguris præſtantiæ vocet, ne-
que ſi modica aliqua re ſuperent, ne dum
valde magna. Quocirca non antea per Thra-
ciam vagari deſtiterunt, quam aurum om-
ne quantum tibi quotannis mercedis cauſa
largiri conſuevimus ipſi abſtuliſſent. Atqui
facile nobis erat vel omnes funditus delere,
vel minimum ipſos voti nequaquam compo-
tes dimittere. Utrumque tamen omiſimus,
tuæ vniuntatis periculum facturi. Si enim re-
vera fortior es, & ſapis, neque concedis tua
uſurpantibus, ne nunc quidem tibi diſſimilis
aut te ipſin minor eris. Oportunitas enim ſeſe
offert hoſtes vindicandi, utque parta victoria
mercedem tuam recipias, veluti per ipſos ti-
bi delatam. Si vero tali contumelia ab
iis affectus quieſcere malueris, metuens ut,
arbitror, turpiſſimæque inertiæ te dedens; tu quidem bone vir, mercedis expers e-
ris, illis vero hæc per nos donabitur; & deinceps animos ſi videtur depone, & fortio-
ribus diſce cedere. Scitn enim, nos fœdera etiam noſtra ad eos eſſe translaturos, quæ te-
cum & cum gente tua inieramus. Dementiæ enim fuerit etiam aliter una cum victis in ſo-
cietatem ignominiæ venire quum liceat vi-
ctoribus adjungi. Hæc cum Sandilchu per in-
terpretes eſſent recitata, ſtatim exacerbatus furebat, impocente ira percitus, eoq; ipſo die ad
viodicandam Cutrigurorum in ſe contumeliam
prorupit. Qui pactn enim non facile ejuſcemo-
di verbis concitaretur animus barbarus & ar-
rogans, ſemperque quæſtui iubians? Motis ita-
que ſuis copiis primum quidem repente hoſtilia oppida invadit, & habitatoribus inopinatum inſultu perculſis, magnam mulierum & puerorum vim captivam abduxit. deinde etiam in eos qui e Thracia redierant & recenter Iſtrum fluvium trajecerant ea improviſa irruit, & quamplurimis cæſis pecuniam omnem cæteramque prædam iis eripit. Qui vero ex bis evaſere quum ægre ſe ad ſuos recepiſſent reliquiſque copiis conjunxiſſent, aciem adverſus hoſtes inſtruxerunt. atque ita deinceps multo tempore in mutuas cædes converſi inimicitias corroborarunt. Modo enim inſultus faciebant prædaſque agebant, modo aperta acie deeertabant, donec fractis collapſiſque utrimque viribus, penitus ſubverſi delerique fuerunt, adeo ut patriam etiam appellationem amiſerint: eoque calamitatis Hunnicæ iſtæ nationes ſunt redactæ, ut ſi aliqua adhuc eorum pars reliqua ſit, ſparſim a-liis inſervint, & ab illis appellationem acceperit. adeo utique atroces pœnas præteritæ ſuæ impietatis luerunt. Abſolutiſſima vero harum nationum everſio atque internecio poſtmodo accidit; ſingulaque mihi convenienter ſervanda quoad ejus fieri poterit temporum conſenſu dicentur. Vigente vero adhuc ſeditione, & Byzantium renuntiata, tum demum cognita fuit manifeſteque declarata Imperatoris prudentia & conſilii rectitudo, quod nimirum Barbaris ſe invicem conficientibus, ipſe arma non movens vicit omnino conſilio in utraque belli inclinatione, & potitus eſt ſua ſpe. Quum enim laborarent, quotidie domeſticis malis occupati, baudquaquam deinceps Romanorum ditionem infeſtare in animum ſuum inducebant, Sed & ubi terrarum eſſent, a plurimis fuit ignoratum.

Sandilchus Hunnorum Zibergam Hunnum mittit.

Hunni mutui cladibus ſeſe eterunt.

Hunnorum etiam nomen deletum.

Juſtiniani Imperat. prudentia.

Edit. Pariſ. pag. 171.

BON. VULCANII
NOTÆ,

Quibus multa AGATHIÆ loca declarantur: quamplurima etiam veteris codicis MS. menda caſtigantur.

HIS ACCESSIT, CORONIS,

SIVE

AGATHIÆ EPIGRAMMATA

LIBRI SEPTIMI ANTOLOGIAS,

Latine reddita per Joſephum Scaligerum Jul. Cæſ. F. & Janum Douſam a Noortwyck.

NOBILISS. AMPLISSIMOQUE VIRO,

D. JOANNI AB OLDENBARNEVELT,

JURISCONSULTO CLARISSIMO,

Illuſtrium ORDINUM Hollandiæ & Vveſtfriſiæ Advocato, & a Conſiliis.

QUOD *Agathiæ meo ſuperioribus biſce diebus ad Illuſtres Hollandiæ & Vveſtfriſiæ Ordines aditum aperueris, Nobiliſs. Ampliſſimeque vir, ſecutus es ingenitam tibi planeque propriam benignitatem tuam & ſingulare quoddam juvandi ornandique litterarum cultores ſtudium. Quod vero illi ipſi* ORDINES *hoc quidquid eſt meæ opellæ Illuſtri ipſorum nomini inſcriptum adeo ſplendido præmio compenſarint; fecerunt profecto rem potentiſſima florentiſſimaque Republica ſua digniſſimam, & mihi liberalitate ſua pluſquam regia maximum ad hoc ſtudii genus alacrius perſequendum calcar addiderunt. Recte vero Symmachus, ad Heſperium ſuum ſcribens,* Scis, *inquit*, bonas artes honore nutriri, atque hoc ſpecimen eſſe florentis Reipublicæ, ut diſciplinarum profeſſoribus præmia opulenta pendantur. *Quo quidem eximio beneficio ut me ſibi perpetuum devinxerunt: ita tibi, Vir Nobiliſs. qui ſumma apud* ORDINES *ob eximiam doctrinam prudentiamque tuam, & præclara in Rempubl. merita, vales authoritate & gratia, quod tua in primis commendatione adeo uberem honorificumque laborum meorum fructum perceperim, quam maximas poſſum ago gratias, relaturus aliquando, ſi occaſio & facultas ſuppetat. Interea, memoris gratique animi veluti pignus quoddam, habe a me haſce* NOTAS, *poſt editum in lucem Agathiam natas, eoque præcipue conſilio tuo nomini deſtinatas, ut ſummum tuum erga litteratos ſtudium, & inſignes virtutes tuas, quæ te omnibus admirabilem reddunt pariter & amabilem, exteris etiam hominibus faciant notas.*

Bene Vale, Nobiliſs. Ampliſſimeque vir, & rei litterariæ magis ac magis fave. Erit hoc tibi in primis honorificum, & Reipubl. ſalutare. Lugduni Batavorum, Anno Domini M. D. XCIIII.

Dignitatis tuæ ſtudioſiſſimus

BON. VULCANIUS.

CANDIDO LECTORI.

ANnus eſt integer quod Agathias hic meus Græce eſt excuſus, neque multo minus quod & Latinus. Ad Græcam editionem uſæ ſunt operæ typographicæ codice meo vetere manuſcripto, quem propter valetudinem tum temporis incommodam, aliaſque juſtas ob cauſas, tranſcribere nec licuit nec libuit. Quo factum eſt ut præter vitia exemplaris quæ conſulto ita reliqueram, quod eorum caſtigationem Notis meis reſervaram, acceſſerint etiam alia menda typographica, ob inſolentiam characteris cui non aſſueverant operæ. Quum vero jam ad colophonem propemodum perducta eſſet etiam Latina mea verſio, venir mihi in mentem audiſſe me aliquando Coloniæ a Nobiliſſimo doctiſſimoque ſel. mem. viro D. Thoma Redigero, darum a ſe cuidam negotium tranſcribendi e quadam Italiæ Bibliotheca Agathiæ hiſtoriam; quod quidem cum jamdudum ita factum fuiſſe plane mihi perſuaſiſſem, miſi exemplar mei Agathiæ Græce excuſi ad Cl. V. Jacobum Monavium, rogavique per litteras ur illud cum manuſcripto codice Agarhiæ, quem omnino Uratislaviæ in Bibliotheca Ill. DD. Redigerorum exſtare purabam, conferri curaret. Quod quum ille pro ſingulari ſuo in rem lirrerariam ſtudio in ſe recepiſſer, ſpopondiſſetque curaturum ſe ur peritioni meæ prolixe ſatisfieret, ſimulatque præfectus Bibliothecæ, qui rum peregte erat domum rediiſſet: ſignificavit randem multis poſt menſibus Agarhiam MS. a Bibliorhecario, domum reverſo diligenter quæſirum nequaquam comparere; quod quidem & me & illos peſſime habuit: me, ob moram quam editioni vana mea ſpe injectam videbam; illos, quod in Bibliotheca ſua quem ſperabant theſaurum non reperiſſent. Ego itaque ne mihi ipſe longiore mora officerem, neve (quod in Cyrilli Alexandrini Libris De adorarione in ſpiriru & veritate, & in Concilio Epheſino Græco, jam accidit, & vereor ne etiam in Nicæno Græco accidar) ab aliis præveniter, mihique & labor omnis meus, & honos quicumque ex hac arena laboris plena exſpectari poreſt, veluri e manibus eripererur: editionem diutius differendam, dum ἀντίγραφον aliquod offerretur, non cenſui. præcipue quum plane καὶ ἀγαθῇ τύχῃ affulſiſſet Agathiæ parirer & mihi auſpicatiſſimum illud Julium ſidus; magnus, inquam, ille Joſephus Scaliger, maximi Jul. Cæſaris F. qui mihi metiro, quoties aliquis dignus vindice nodus occurrit, ſuir ἀκεσβεσάμενον ἀντιγράφου δίκλω. cujus quidem optatiſſimus in hanc Academiam adventus utinam Larinam Agathiæ mei editionem anteverriſſet. Plurimum enim illius litteratorum principis judicio in locis nonnullis de quibus ambigebam tribuiſſem; cui univerſus doctorum conſeſſus libens aſſurgit, faceſque ſubmittit. Supereſt, Candide Lector, ur operam meam quam optimi hujus authoris editioni interpretationique impendi boni conſulas; & cum apibus potius ſi quid in ea ſir boni decerpas, quam cum araneis ſi quid virioſi exſugas. Acceſſerunt Coronidis vice Agathiæ Epigrammara ἐφυτὰ ab Illuſtri viro Joſepho Scaligero Larine verſa, neque antehac (uno atque altero excepro) rypis edita, quæ cerre Juvenruti φιλόκλω veluti Canon quidam atque norma vertendi Latina de Græcis eſſe poſſunr,

Μορφῆς οἷς πλάσας κυάνεον βλέφαρον.

Tu etiam his Bone Lector utere & fruere, ut & nonnullis ejuſdem Agarhiæ Epigrammatibus quæ Nobiliſſ. Clariſſimuſque vir JANUS DOUSA Dominus a Noortvvyck Muſageta noſter verrir, quibus te fraudare nolui: ur nec Nobiliſſ. doctiſſimumque virum Theodorum Canrerum eo honore, quod de locis Agarhiæ nonnullis, quorum lectionem in Svida variare compererat me per litteras monuerit, quos, præter eos quos ipſe animadverteram, Notis

meis inſerui. Sed & de loco non uno Reverendum Clariſſimumque virum FRANCISCUM JUNIUM Collegam meum conſului, idque cum fructu. Libens enim eos qui ſymbolam aliquam ad hoc opus contulerunt laudo.

AD VIRUM CLARISSIMUM

BONAVENTURAM VULCANIUM

DE AGATHIA RESTITUTO.

SCAZON.

MAGISTRA vitæ Hiſtoria, quæ nihil pigræ
Oblivioni injuriæque ſeclorum
Patieur licere, laude perpeti dignos
A morte probibes alitis vebens Famæ
Populos per omnes non ſolubili penna.
Sed ſævieneis ludus ille Fortunæ,
Qui urbes & alta regna funditus vertit,
Sæpe obruit ſilentio obrutos leebo,
Et perdit evitatque temporum vitam.
Ne nuper hoc tibi accidiſſe miremur
Felix loquendi laude, Agatbia, at infelix
Inereiaque inſcitiaque lectorum,
Ni te rapaci vindicaſſet a fato
Felix & erudita cura VULCANI,
Hominum ut fruaris luce, pars tui & magna
Aliis ſibique laude poſtuma creſcat,
Segetemque famæ hanc vindici ſuo linquat
Et Editori, quem loquetur omne ævum
Functo necem abſtuliſſe, mortuæ & vitæ
Dediſſe vitam, quæ perennis huic ſtabit,
Dum ſtatio terris fuerit, & ſtata Phœbus
Niveam recurret orbita advebens lucem.

JANUS DOUSA F.

BONAVENTURÆ VULCANII

NOTÆ

IN AGATHIÆ HISTORIAM

Edit. Paris. pag. 178.

PAG. 5. Αγαθίου.) Auctor hic ab omnibus vocatur *Agathias*, ut & ipse de se loquens. *pag. 7. a* ἐμοὶ Ἀγαθίᾳ μὲν ὄνομα. In Epigrammatibus tamen interdum se vocat Αγαθίων.

Σχολαστικῶ.) Hoc eſt, συνηγόρῳ, ſive Advocati. Erant enim inter alias Scholas ſive Collegia, etiam Jutis peritorum Scholæ unde Scholaſtici dicti. Juri veto ſe Legibuſque Romanis operam dediſſe teſtatur Agathias. *pag. 7. a.* στίχον δὲ, τοῦ Ρωμαίων νόμοις, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ αἰχμὴν. & ſub initium libri tertii teſtatur ſe a mane in veſperum in porticu regia forenſibus negotiis implicari, ut pulcherrimo Epigrammate ad Silentiarium, cujus initium eſt ὀνόματι μὲν χαίζειν, teſtatur ſe Jutis ſtudio occupationibuſque forenſibus ab agris & a ſylvis & ſuaviſſimo in iis avium concentu, & ab amoribus ſuis avelli; his verbis quibus Epigramma claudit,

——ἀλλά μοι δικαιοῦ
ἀρχαιοπρεπὴς παλαιὸς ἀκαμπὴς δύος.

quod Ill. V. Joſ. Scaliger ita vertit,

——*Sed me Juris tutela, pluſque*
Dorcalide a teneris tam procul arcet bonis.

Pag. 6. b ὑπερὶ τὰ πολλά:) Hæc ad litt. uſque c. ad verbum χρησίμως omiſit vetus interpres, cum tamen elegantiſſimam contineant Poetices commendationem e Platone deſumptam.

Pag. 7. a μάλιστα:) Falluntur qui Agathiæ patriam fuiſſe putant Smyrnam, quæ vel locus Corinthi, vel Corinthus ipſa fuit; Error inde meo judicio natus, quod apud Svidam ita legatur, Ἀγαθίας χολαστικὸς σμυρναῖος: cum τὸ σμυρναῖος non ſit nomen patriæ, ſed refereodum ſit ad χολαστικός. quod nimirum ibi Scholaſticum ſive Advocatum egerit. tametſi Medicorum potius Scholis Smyrna fuit celebris, ut Juriſconſultorum Berytas. *pag. 6. d.* a voce, ἀλλὰ, uſque ad *pag. 7. e* ad verbum ἄξιον. omiſſa ſunt a Perſona vetere Agathiæ interprete, quum tamen elegantiſſime in his Hiſtoriam multum habere cum Poetica affinitatis oſtendat; & patriam ſuam accurate deſcribat; ac denique Hiſtoricorum ſui temporis adulatoria vitia perſtringat. quod plerique eorum Encomia non Hiſtoriam ſcribere videantur. *pag. 179.*

Pag. 8. b lege potius dualiter Ρωμαίω. tametſi non verti *Romani erant*, ſed *a Romanorum partibus ſtabant*, quod hæc nomina Stoicas & Gontaris Romanorum appellationes nequaquam eſſe videantur. *Ibid. d.* ἀνὰ τὸ) ſi ductus videtur *d* ἀνὰ interpretari *Inaudita* pro ἀνήκουστα, ut omnino Græcis ea ſignificatione eſt inſolens vox, lege potius ἄνοπτα καὶ παράλογα.

Pag. 10 c. ὑ συμβίοις.) *Campeſtres*; Incertis ſedibus errantes, ut Scythæ: de quibus Horatius, *Campeſtres melius Scythæ, Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos.* Nam *Paſtores*, ut vertit Perſona, ſunt ποιμένες. Ibid. Δοὺς δημοσίων:) Nimis quam inepte Perſona *medelis*, vertit, cum dicat Francos religione, & cultu numinis convenire cum Romanis.

Pag. 11. a ὡς ἐκεῖνο τὸ χαρᾷ:) ὡς accipio pro ἴσως, ut & Hom. ὡς τε pro μάλιστα τῶν. *Ibid. c.* ἰσόρροπα. Eſt autem ἔπαρμα. Nexus capillorum in acutum deſinens. qui quidem in viris vocatur κρωβύλος, in mulieribus κορυμβος, in pueris σκόρπιος. *d.* Σκυθῶν ἔθνος *ἀλκὴ:) Tametſi non male legi poſſit Σκύθαι θεᾶς χεὶρ ἀδελφὴ, malui tamen veterem lectionem retinere, & lacunam ſupplere adjectione vocis πόνῳ: qua phraſi Agathias etiam alibi utitur, πόνῳ ἀλκὴ, motbo correptus.

Pag. 12. a lege ὁ δὲ τὸν δεύτερον τοῦτον καὶ ἀριστερὸν. niſi mavis ſubaudiri τὸ, ὑπνοῦ.

Pag. 15. c. ἐν ἀμφιτῦ) Svidas in voce Αλγέρης legit ἐν ταμιεῖῳ, recte. Eſt enim τὸ ταμιεῖον idem quod ἀποθήκη; vox Arriano familiaris. *d.* ἐνδυκῶς) melius ἐνδυκῶς. *Ibid. e* ἐδέξατο ἀνυποφόβως) Svidas legit ἐδέξατο χαίνων ἀνυποφόβως.

Pag. 17. c. παρῆγε) Svidas legit παρήγαγε. *Ibid.* ἐναλλάξων) Verti, *Complicatim*, συμπεπλεγμένος. *pag. 17. e.* ἀνταδελφεὸν) Vocabulis Homericis frequenter & valde appoſite utitur Agathias, quæ annotarem explicaremque ſuis locis per Homerum, niſi Homerum potius per Agathiam commodius alias explicare ſtatuiſſem. *Ibid.* μαδῶν) Svidas ſectius legit μεταμαδῶν.

Pag. 22. b ἀ σωιδας) Svidas ἀ γὰρ σωιδας.

Pag 23. c δυσκεκλῆ) verti, *Cum more conſiſtamus*. qua voce in eadem fere ſignificatione utitur etiam Infra *pag. 70. d*

Pag. 24. a. ὑπερμάσσων) Legendum omnino ὑπερμάσσων. hoc eſt *moleſte & indigne tulit*. Frequens eſt apud Herodotum uſus Jonici verbi ὀμαρτῶ, quod interpretatur Scholiaſtes δυσφορῶ, & πεφιμωτῶν, hoc eſt ἀχθομενῶν, δυσκολαίνων, κἀκῶδα. moleſtia & mœrore affici: ita ut τὸ νῦν Agathiæ ſignificet ὑπερβολῶς, ut τὸ πάνυ Herodoto τῶν περισσοτάτων. *Ibid.* καὶ ταῦτα μὲν ἀντῷ ἐστω μάλα μετὼν) Vitium eſt Cod. MS. Legendum omnino μετῶν. ut & Svidas legit, & Agathias hoc loco utitur, εἰ μετῶν ἐν μέρει καὶ διβάσιμα τῇ φύσει. multiſque aliis in locis hac phraſi uritur.

Pag. 25. a. ὑπὲρ ἐκεῖνα ἐλαυνόμενος) Perſona videtur legiſſe ἔμπαν. vertit enim, *Caſtello Illyrico*. *Ibid. b* ὑμολογίαν.) Crediderim Agathiam ſcripſiſſe ὁμολογία. *Ibid. e* μετανάστας) Vitruvius hæc Intervalla tuetrum appellat.

Pag. 26. c αἰμονες) Moderatores vel Correctores rectius eos vocandos cenſui, quam ut Perſona, legatos. *b* μόνον) Perſona legit βίον, quem etiam ſequutus ſum; tametſi codicis mei lectio magis placet. *d* ἐς νέωτα) Miſere lapſus eſt vetus Interpres vertens *ad Neota oppidum*; qui error ipſum etiam Agathiæ interpolatorem ita ſubterfugit, ut in Indice Agathiæ annotarit, Neota oppidum, cum ἐς νέωτα ſignificet εἰς τὸ ἐπὶόν ἔτος, in proxime ſequentem ſive novum annum. Redintegratum enim eſt bellum ſtatim ineunte vere ſequentis anni. Ita enim orditur ſecundum librum Agathias, ἐδόκει τὰ ἔρια ὑπερτίμνειν. *Ibid.* τὰ ἀρχεῖα) verti *Archiva*, per quæ, eam Curiæ partem in qua hæc aſſervantur intelligo *Ibid.* κιγκλίδων) Elegantet explicat Etymon vocis Latinæ *Cancellaria*, ejuſque uſum, ac cendo ſcilicet vulgo. *e* ἀναδὺς φρυαγμάτων.) Hunc Primicerium domeſticorum vocat Notitia Imperii. *pag. 180.*

Pag. 24. e παλιόξις) hoc eſt, ut recte interpretatur eltans hunc ipſum Agathiæ locum Svidas, ἐξ ὀπισθορμῆς δίωξιν quod ἀναπάλιμμα ſive artem, μεταφορικῶς ſcilicet, hoc eſt retroverſim in fuga pugnandi, Agathias barbaris peculiarem fuiſſe ſcribit infra *pag. 46.* unde elegantiſſimum illum Hunnorum morem, & quo pacto ea ratione multo gravius hoſtem lædebant, petere pores. Eſt vero etiam παλιόξις, vocabulum plane Homericum, de quo alias, ut ſupra pollicitus ſum, commodior erit dicendi locus.

Pag. 26. a τῷ δεμὰ τῇ σάλπιγγι κατεβομβοῦσθαι) Annotavit hunc locum in ſuis Animadverſionibus Hadrianus Junius lib. 3. cap. 4. & verſionem Perſonæ quæ ſic habebat, *Et tuba claſſicum perſonante obtundi* ſic corrigit, *Et confeſtim tubu claſſicum canente*

Digitized by Google

ad ſigna turmatim cogi: addens, *Id enim eſt meo quidem judicio* κατασκοπεῖσθαι, *Inſtar apum enamitis condenſari, vel apum more convolare*. Ego hoc tantum Narſeti propoſitum fuiſſe arbitror, ut & equitum & equorum aures crebro tubarum clangore perſonarent, eique aſſuefierent. Alia erant multa eo loco diguiora, quæ Junii aut alioqui illius qui totum Agathiam interpolavit, obeliſco configerentur, cujus generis eſt illud, καὶ τὰ λόγια ἐμαίνετο; quod ille ita vertit, *Prædagae omnes conſpurcabatur*, pro *Segetes polluebantur*, cum videlicet paſſim ſparſa jacerent cadavera. Vere autem Junius caput illud hiſce verbis claudit: *Libri muſteriani naſci mihi video, ſi cuadas, quæ in eo auctore latent meandas ſanare vel ſaltem ſibis induere velim*. Ibid. βραττίῳ) melius βραττίων.

Pag. 27. e. ἐ μάλα ἔρκεσιν ἐτυμώνι.) Vertit *potuit*. Perſona videtur legiſſe ἤρκεσεν. Vertit enim, *Cum fratri auxilia mittere nil placuiſſet*. Ibid. τυγχάνω Teſtatus ſum in Epiſtola ad Lectorem me pleraque veteris codicis viria ita ut erant conſulto in hac editione reliquiſſe, eorumque correctionem Notis reſervaſſe. Legendum itaque omnino κυλίνει, ut & verti, vel κυκλεύτιον. *Ibid.* ἐν αὐτῷ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τὸ ἐπικαὶ κίονα. Hoc loco Adriam vocat Jonicum ſinum. ſupra *pag.* 26. diait Adriam pertinete ad Hydruntem. hinc iocipere Jonicum.

Pag. 28. a. ἀλκαιοτέρας) Quod alii pluraliter duabus vocibus dicunt ἀλκαὶ κοτέραι, hoc Agathias ignoratione linguæ Latinæ unica voce per genitivum ſingularem protulit. c. πορίκιος) Verti *ſena*, ſive integra *meate*; hoc eſt σώρου: opponit enim hos duci ipſorum, de quo antea dixit, παρελθὼ τὸ ἡγεμόνι, καὶ ἑλόντα περιφανῶς, καθάπερ οἱ ἰκτῖνες καὶ μιμηλόταται. Notum eſt illud Epicharmi, νῶν. d. μᾶλλ) frequens eſt in V. C. bicerror, τὸ μᾶλλον pro μᾶλλον, & vice verſa. Ex mea verſione facile erit cuivis hæc talia emendare.

Pag. 29. b. ὡς ἓξ ἐν αὐτῷ πολέμων τολμᾶν κατάρχεσθαι.) Somniat Perſona cum vertit, *ita ut vel dormienti ſibi interdum jam bellum inferre*. pro, *tamquam in ipſius poteſtate futurum eſſet bellum inſtaurare cum vellet*. Nimis nota eſt phraſis, διὸν ἐν γνώμαις κεῖται, ad quam alli dicitur. *Edit. Pariſ. pag.* 182.

Pag. 30. b. παλιμβολία) Svid. παλιμβολία utraque lectio eſt bona, *ibid.* d. φρονέμα.) Svid. παμφάγα. e. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι) adde κίρκοι.

Pag. 31. b ἐφ' ἑτοιμοι καὶ σφετέρᾳ) Aut deeſt τὸ σφῶν αὐτῶν, vel redundat τὸ καὶ. c. καὶ λίαν φρονιμότητι ἐοικὼς) Perſona, *Et prudentiæ ſibi nimiam vindicare*. Quam apte convenit prudentia cum eo quod præcedit δρασύς, γε ὦ ξύμμαχοι ſcilicet. Immo vero hoc in eo damnabat Narſes, quod ita eſſet pervicax & præfractus, neque illum facti ſui pœniteret, ſed adhuc ſanguinarium animum & cædem ſpirantem præferret. Quo fit ut omnino legendum cenſeam φονῶντι. Svicas voce φονῶντι. οἱ δὲ λοιπὸν ἐβρυχῶντο φονῶντι, hoc eſt, φονέων φρονήματι. cædis avidi.

Pag. 32. b. δορίγυιον) Non male etiam legeris ἄκοντον.

Pag. 34. b. ἢ δὲ οἱ περίοντα) Aut παρῆλθε τὰ ἢ δὲ. aut legendum conjunctim una dictione εἰδοὶ. qua voce ſæpe utitur Agathias. *Ibid.* συναγλαΐσμενος) vetus Cod. aliam lectionem ad marginem habebat, συναγμένος. quæ & melior eſt, & Agathiæ uſitata, pro συναγμένος. c. ῥίζημα κακοῦσθαι) Curatur etiam hoc epigramma Libro cui titulus φιλοπόνημα Κωνσταντίνου βασιλέως λέγεται τὰ σοφὰ παρὰ Ἕλλησι ἔπη ἀνθρώπου, Themate undecimo dicto λογγοβαρδίκα: quem librum ad me miſit Cl. V. & de omni literatura optime meritus Perrus Pithœus. eumq; volente Deo, obi libentem nactus fuero typographum (nam ille παρὰ δημοτικοῖς ἀναγνώσμασιν jam antea a me editus eſt) in lucem emitram. In eo itaque Conſtantinus de Borelluo ita ſcribit: ἐνὶ ἕ ἡμῶν ἰκανοῖσιν, μᾶλλον δὲ ζῶσιν, παρέλαβον οἱ Γότθοι τὰν τὸ νικόλαν, καὶ τὰς λοιπὰς παρακμάσας πόλεις, ἀν ὑχὶ βασιλέων ὁ Φραγκῶν κρατήσας, δι κατεπλήσσων ὁ Νάρσης παρὰ τὸν τυραννίδι Κακυλίνον, καὶ τολμῶν ἐξάπινα, καθὼς τὸ ἐπιγραμμα λέγει. *Ibid.* pro χώμα Conſtantinus legit ῥῶμα, & pro δορὸν, δαιτὸς. d. ἀκολασίαν) Rara ſignificatione pro μανίαν, ut & ἀκολασαίνω pro μαίνομαι. e. ἀ δὲ τραπτοῖς) adde ἀβ.

Pag. 37. e. ὑφ' ἑαυτῷ γὰρ ἀναλαβόντας λίθῳ) Utitus meta-phora qua & Æſchylus in Prometheo, ὅτι πλανᾶσθαι δόμοις ἀρχαῖοις ἔοικε. & de Scythis. οἱ πλανῆται τέγαι ναίουσι.

Pag. 38. c. καὶ ἀμαθίαν τὴν ἄνευθεν ἐπιόντα ἀγνοίαν.) De duplici hac ignorantia vide Platonem in Sophiſta, quam ἀμαθίαν vocat τὸ μὴ κατειδέναι, δοκεῖν εἰδέναι. Cum is qui rem aliquam non intelligit, putat ſe intelligere. Ἀμαθία γὰρ ἀρίστου, inquit Thucydides. & plerumque quo quiſque indoctior, eo confidentior. quod malum ſi quem occupet, facit ne magnos umquam in ulla arte aut ſcientia progreſſus facere poſſit. Nam ut recte ille, ἄμοιρος ἐπιστήμης φρονεῖν. quod ideo hoc loco dicendum putavi, ut bona ingenia ab hac νόσῳ veluti certiſſima ſtudiorum peſte ſibi caveant.

Pag. 39. a. τοῦτο δὲ τὸ τῆς ὕλης χωρίον.) verti, *Quod hac regio*, terrena nimirum, ſive potius Terra ipſa. ita enim etiam infra *pag.* 105. e ὕλαι vocabulum hac ſignificatione accipio, *ibid.* ἐν τῇ ἀσίᾳ καλουμένῃ χώρᾳ) Perſona ſui ſimilis turpiter & ipſe errat, & alios Græcæ linguæ imperitos in errorem trahit, vertens, *Trallis civitas olim in Aſia quæ Choos nunc dicitur*. Non animadvertit τὸ ἀσίᾳ hoc loco non eſſe nomen ſubſtantivum ſed adjectivum, poſitum pro ἀσιατικῷ. & τῷ χώρᾳ. ſignificate, campum. Ego itaque ita verti, *Trallis urbs in Aſia* (*nunc ita dicta*) *campo*. Eſt autem hic Campus, ſive ager Aſiaticus, quem Homerus ἰλ. α. ἄρουρα λειμῶνα vocat, dicens, Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι Καϋστρίου μέθ' ῥέεθρα. qui & καϋστρος & per dialy ſim καΰστρου dicitur, a flumine qui loco eſt cognominis, & χώρα ipſa κρημνώνη. Vide Euſtathium in Hom. & Dionyſium, & Strabonem lib 12. qui ad locum hunc Agathiæ explicandum optime facit. Cauſam enim addit, quare Trallis rotaque illa ad Mæandrum fluvium regio ſit terræmotui obnoxia: χαλᾶν δὲ τοῦ ἐπιστέγου ἐστὶ καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸν μαίανδρον χώρα, καὶ ὑποσείεται πυρὶ τε καὶ ὕδατι μέχρι τῆς μεσογαίας. b. χαμαίμονα τοιοῦτον.) Simile hujus Chæremonis exemplum commemorat Philoſtratus lib. 2. βίων σοφιστῶν. in vita Ariſtidis; cujus verba operæ pretium eſt hic adſcribere: ἀλλ' ὁ γε ἐπιδεικνύμενος, Ἰταλοὶ τε νῦν, καὶ ἐπὶ Ἕλλ, ἐξ ἀφῶν τῷ δήματα κατασκευάμενος ἀγύρτου. οἱ χαλκοῦν ἐποιοῦσαν αὐτὸν ἐπὶ τῶν τῆδε ἀμφιθεάτρων ἀγορᾶς. οἰκοῦν δὲ καὶ τῶν ἀμφιθεάτρων τὰς σφραγῖδας ἐκπαίων, ἀλλὰ διαμένοντός τε, καὶ ἀκλινέστατα. τῶν γὰρ τοίχων ταύτῃ ἀφανιζομένων σκεμῶν τε καὶ χεσμάτων, ὅταν τι ὀλισθήσετο περὶ τὸν μέγαν, οἱ τῷ μὲν ἄλλῳ μορφῇ, δεικνὺς ἐστιν ἐξω τὸν βασιλέα, ἐπὶ δὲ τῷ ζέφυρον ἐμφαίνει αὐτῷ πνεόντων, καὶ δάκρυα τῷ βασιλεῖ ἐπιτάξας, ξυμπλάσας τε τῷ τοῖχα ἐκ τῶν ἀμενηνῶν ἐνδοσίμων πλάσας. c. χώματα οἱ πλίνθοι ἔσαν) Strabo lib 12. ἐπιῤῥοώσης δ' ὁ ὀμβρίων χωμάτα ἐποίει, καθάπερ καὶ φράττειν ἐπὶ τῇ γονάτων συμφορᾷ Τράλλεσι, διὰ τὸ γεωλόφου καὶ ἄκρα μέρη ἀπολιπεῖν ὁ ποταμὸς αὐτὸ καὶ τόπους καὶ καθ' ἑκάστην. e lege Ἀνὸ δὲ συγχύσεις τοῦ ὕδατος. In dedicationibus enim ſubaudiatur verbum. Virg.

Æneas hæc de Danais victoribus arma.

Pag. 42. b. ὦ γλυκὺς ἄνθρωπε βραχύβιε· τί καὶ διὰ βαλίου) Lege hæc per parentheſin. βραχύβιος autem barbaris Activus. ut & Galli. *Aſſif.* Hiſp. Bivo, Bullicioſo. Latine Acer. & τὸ βραχύβιον. (quod vocabulum Agathiæ eſt admodum frequens) Acrimonia in rebus gerendis. Horat

——*Acer Dryophbus Excepit boſtes.*

Ibid. e. παραβαλόμενον.) rectius παραβαλόμενον.

Pag. 43 b. κατοίκου) rectius κατοίκιον. c. δίκαιος ἐμὲ χθὸν, &c.) rectius meo judicio legitur apud Svidam ἔμαι ἄκαιρ τι πάντα ἐμαλακίσατας ἐκ ἀνυρόμενος, &c.) *ibid.* φορεῖδα Interp. *Imperta facto*, abſurde: Immo vero *Geſtatar*, lectica fortaſſis. d. ἔρυι ὁ τι κάνει) Herodotus in Clio, τάδε μὲν τὰ ὑπ' ἡμέων λεγόμενα, ἐξ ἀκριβείου περὶ τῆς ἀποδημίης, ὡς ἐς φεύγοντα Σόλωνα ἐπορεύθη ὁ Ἀθηναῖος ἀπὸ τῆς πάτρης ὁ τοῦν, φεὶς ἀνὰ ἔρηδον ἔ τοῦς ἄλλους ἐξ· μάζων μὲν γὰρ ἀπρεκέως οἶδα τοῦτο ποιήσαντος. Ευφορίων γὰρ δὲ πυθέσι καταμυρίσαντα δὲ ὦ τὸν νέκυν οἱ παῖσαι, γῇ κρύπτουσι. e. ἐς τὸν ἀγρὸν) addendum meo judicio ἔκμηνον. *Ibid.* ἐρεννεῖται ἀγωνίαι) rectius fortaſſis ἐρέγονται.

Pag. 44. a ἐν ᾧ σκέτο πυλῶν.) Eurip. Hecuba, ἔπειτα πεζὸν κωλῆσαι καὶ σκότου πύλαις λιτῶν. Ita Hom. σὺν δὲ periphraſtice τὸν ἄδην vocat: pes ingreſſum enim ſignificantur interiora Orci. Nam πύλαι vocatur ipſe locus τῆς εἰσόδου. δόμοι vero αἰ σανίδες. ὑπὸ τὸν χθονίων) rectius ὑπὸ τοὺς ὑποχθονίους, &c. d. τάδε τὰ

Digitized by Google

ἄγε αὖτ' ἐπείνης) lege ἐπείνου videlicet ἄγου. ἄγος autem prius vocat μητροκτονίαν, poſterius μοιχείαν. quod eleganter per circumlocutionem vocat Homerus ἔργα ἀπείρατα. inquiens καὶ ἀπείρατα ἔργα ἀπείης.

Pag. 45. c. γεγαίρει δὲ ἐς τὰ μάλιστα τὸ ὕδωρ.) Strabo de Perſarum religione ita lib. Πέρσαι τοίνυν εὐχόμενοι καὶ θυσίας ἄγουσι· δύνει καὶ ὁ ὑμέτερος τόπος, τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐμὸν δίκαιον· τιμᾶσι δὲ καὶ ὕδωρ ὥστε καὶ ἐπὶ πόταμον καὶ συνιόντες, καὶ ἀφροδίσια καὶ τἄλλα χρώμενοι καὶ ἀπὸ ἐνίων ἔθυσαν. *ibid.* εἰς μὲν τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτῷ ἐπιτηδείως ἔχειν ἄλλοι ἀπεδέχοντο, ὅτι μὴ πάντα τὰ ἐκπεπωκότα τὸν τῶν φυτῶν ἐπιμελοῦνται.) Citat hunc Agathiæ locum Joannes Brodæus in doctiſſimis ſuis in Epigrammata Græcorum Commentariis, ſed ita ut a Perſona ſuit verſus, immo perverſus his verbis: *Venerantur autem quam maxime aquam, atque adeo ut ne hoc quidem factem abluant, nec eam quoquam pacto attingant, ſiſte potandi gratia, ſive arbores irrigandi, ſive ut alioſcumque.* Abſurda plane ſententia. Quis enim neſcit ignem & aquam hominibus adeo eſſe neceſſaria, ut hominum ſocietate indigni olim fuerint habiti, quibus eorum uſu interdiceretur? Neſcivit Romanus ille interpres, ὅ τι μὴ ſignificare Niſi, vel Præterquam. Hoc enim vult Agathias, Perſas Aquæ in neceſſariis tantum ad vitam humanam rebus, potus nimirum, & irrigandi plantas cauſa uſos fuiſſe, non autem ἄλλως, hoc eſt temere. c. τὸ δὲ πῦρ ἀνοίοις, τιμῶν τοιόνδε τινὰ καὶ ἀγώνισμα.) Herodotus in Thalia; Πέρσαι γὰρ δοκέουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ δὲ κατάπαν τοῖς ποιμέσι, ἰδιωτικὸν τοῦτο ἐὸν καὶ ἐπιχώριον ἐστὶ περσέοισι μὲν δίκαιον ἐμοῦτε, δεῖ δ' ἕτερον εἶναι τοῦτο τιμῶν τοιῶνδε ἀνθρώπων. Strabo. Τοὺς δὲ φρονίμους ἢ τοὺς ἐπὶ τὸ θεωρεῖν ἢ βούλεσθαι διατείνειν. Quanto vero in pretio fuerit apud Perſas Ignis & Aqua, teſtatur elegantiſſimum Dioſcoridis Epigramma Anthologias lib. 3. tit. εἰς δῶρα. quod quidem ita habet;

Εὐφρίτᾳ μὴ κεῖσε φιλήσομαι, μηδὲ μείνῃς
Πῦρ' ἐμοὶ· πέρσαι γάρ, καὶ ἐν ποτίμοις
Πέρσαι ἀνδρῶσιν· καὶ δίψαντα· πῦρ δὲ μένοι,
Ἢ μὴν τῷ χαλεπῷ πυρὶ τέρψιν ἔνεστιν.
Ἀλλὰ πυρὶ λίκνομαι, δίδυ χθονί· μηδ' ὑπὸ πυρῇ
Λυπρὰ χέοι· εὐδόμενα δ' ἀστοῖσι καὶ ποτάμοις.

c. ἐν οἰκείοις τοῖς ἱεροῖς.) Hæc templa apud Perſas vocabantur πυρεῖα, Straboni lib. 15. πυραθεῖα dicuntur, qui & in Cappadocia multa fuiſſe Perſicorum deorum templa teſtatur, & Magos eorum Sacerdotes Πυραθοὺς dictos fuiſſe. Ita Romani perpetuum in Capitolio ignem Veſtæ ſervabant.

Pag. 47. c. εἰς ἃ τοῖς βαρβάροις διφθέραις ἀπογεγραμμένα.) Verti, *ut in regiis membranis conſcripta.* Ita vereres Gloſſæ. Διφθέρα, τὸ βιβλίον. Membranum; Codex. Continebat vero hic Codex eorum, qui tam civiles quam militares dignitates adminiſtrabant, nomina, genus, inſignia & ſtipendia, cum magiſtratus codicillis & principum mandatis. Is Codex poſtea Laterculi nomine eſt appellatus; ut & Cedrenus πινακίδιον vocat a ſimilitudine videlicet & forma Lateris cocti. quemadmodum & olim Pugillares a triangulari forma ad imitationem litteræ Δ, Δέλτοι & δελτοειδῆ βιβλία dicta fuerunt. Huic vero Codici Laterculi nomen ſub Antonlois Inditum fuit. Tertullianus enim qui ea ætate vixit, agens adverſus Valentinianos, ubi loquitur de animabus natura bonis, quas Valentinus beatas eſſe ſtatuebat, *Ex earum*, inquit, *laterculo & in Reges & in ſacerdotes allegare conſueverat.* Erat vero Laterculum ſive Codex ille, de quo diximus, vel Membranaceus vel Membrana obtectus. Ita Hiſpani, apud quos hodie multa exſtant antiquitatis veſtigia & præclara monumenta, Codicem veteriſſimum, unde illi familiarum ſuæ gentis genealogias petunt, vocant El libro del Bezerro. quod idem eſt atque Διφθέρα, ſive Codex membranaceus. Recte autem Etymologicus Græcus Διφθέραν, interpretatur, γραμματεῖον, ἢ βιβλίον, ἢ δέρμα. Putidam vero, ut in aliis multis vocabulis, Etymologiam adfert, dictam διφθέραν quaſi δυοφθέραν. τῶν ἐν τοῖς δυοῖν μέρεσι φθειρομένων γραμμάτων.

Pag. 48. a. Ἥλιόν.) Annotavit hunc locum olim Hadrianus Junius lib. Animadverſorum primo, ubi merito nimis quam ridiculam Chriſtophori Perſonæ verſionem exagitat. Et recte caput illud hiſce verbis claudit: *Libri materiam naſci mihi video, ſi cuncta quæ in eo actuore mundat ſanare vel ſalvem ſibilo inducere velim:* cujus viri hoc loco auctoritatem interponere libuit, ut intelligant malevoli quidam homines & alieni laboris obtrectatores iniquiſſimi, quam parum hujus interpretis verſione adjutus fuerim. *ibid.* τὸ ἀκριβὲς οὐκέτι ἦν παλαιὸν ὀνόματος καὶ ἐκλελοιπός.) Hadr. Junius lib. & capite modo citatis hunc locum ita vertit: *Qui enim fieri potuit, ut pure illa veterum nominum libertas, quæ, (omitto rerum naturam) cum primis eſt profuſa & opportuna, in agreſti & barbara lingua conſerretur?* alicuius paulo cum a mente Agathiæ, tum vero a proprietate vocum Græcanicarum. Ego malui vertere: *Qui enim fieri poterat ut puritas illa veterum nominum & nativa gratia, & præterea (nam hoc eſt, τὸ περισσὸν, familiaris admodum Agathiæ phraſis) verum ipſarum naturæ congruens, valdeque accommodata, in agreſti quidam ineptiſſimaque lingua conſerveretur?* τὸ ἐκλελοιπὸς enim, ſive τὸ ἐκλελοιπὸς τοῦτο interpretor, non *Libertatem*, ſed τὸ μὴ κατὰ πάθολόγον χάραγμα: hoc eſt, nativam minimeque fucatam vel adulterinam gratiam & venuſtatem. Nam quod Perſona vertit, *veram illam & liberam veterum nominum pronuntiationem*, nimis eſt abſurdum. *ibid.* b. γεγαμμένος.) Had. Junius legit, γεγαυμένος, & vertit, *Drlinitus.* mihi magis placet mei veteris codicis lectio γεγαμμένος-ἔτι & γανύδει & γανύσει eadem ſignificatione accipiantur. Svidas tamen hunc locum citans legit γεγανυμένος. *ibid.* διατάττεται κατὰ τὸ ἐπιχώριον ἦθος, τὸ βαρβαρικὸν ἐκεῖνο.) Hadr. Junius eodem loco ita vertit, *vivendi genus parum civile ſecutus.* quod in Græco tentia quem ipſe ſibi allegat, eſt βαρβαρίζει: quod quum interpretatur, *Parum Civile vivendi genus*, paruna commode ſententiam Agathiæ exprimit, quæ hæc eſt, Chosroen natione barbarum & lingua, exiguos in philoſophia progreſſus facere potuiſſe: etiamſi interpretem habuerit qui ſibi Græcorum philoſophorum ſcripta in Perſicam linguam verterit, quod lingua illa parum ad hoc ſit idonea. d. τὸ κρίσιμον τῆς.) Hadr. Jun. *de ſummo bono*, immo *de Deo.* uſitatus admodum Agathiæ hujus vocabuli ſignificatione. *ibid.* ἀπαιτηλεύσας.) Svidas legit ἀπαιτηλός. non ita recte. *ibid.* γραμματικὸν.) Svidas legit γραμματικῶς. *ibid.* οὐδὲ μὴν βίου αἰσχρᾶς ἐκλελοιπτικὸν.) Hadr. Jun. *nedum elegantiore vita eruditi.* Ego verti *ſed nec ſatis frugi hominem*, hoc eſt vitæ parum probæ. *ibid.* ὑπερβάλλοντα τὸ λεγόμενον παῖδα φύσαντα.) Citat hoc proverbium Svidas in hunc modum: ὑπερβάλλοντα παῖδα φύσαντα) ἀντὶ τοῦ ἀσύντακτον ποιοῦντα. cui adjungit teſtimonium anonymi, ut ſæpe facit, auctoris. οὐδὲ ὑπερβάλλοντα τὸν δεσπότην κατ' αὐτὸ λέγουσι τὸ λόγιον εἰς τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐφιζανόντων τῶν ἐπιλοίπων ἄξια γονεῖς καὶ καθαρὰ ἀναδύντα μαστιγοῦσθαι τοὺς υἱοὺς τοὺς δυσὶ. Cui explicationi locus eſt plane geminus apud Martinum in vita Procli, qui juſto ordine illum proceſſiſſe ad Platonis μυσταγωγίαν inquit his verbis. ὁ δὲ ἴσως μὲν ἀνεδύετο ἄλλως, καὶ ἐπὶ πόρον τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπιστήμης φοιτήματος λογικῆς, εἶθ' οὕτως ἐπὶ τὰ φυσικὰ, εἶτα τὰ μαθηματικὰ ἐπειρᾶτο ἔχοντα) ἐξ οὗ τὸν ἱκανὸν ἄσκησιν ἔφη τοῦτον ἐκπεπλῆσθαι τὸν μακρὸν μυσταγωγίαν, εἰς τὰ Πλάτωνος ἤδη μυσταγωγίαν, εἰς τὰ ἄνω, καὶ ἐς ὕπερ βαθμὸν τοῦ κρίνειν τὸ λόγιον, τὸν υἱὸν τὸν. E quibus facile intelligitur Agathiam de iis loqui, & proverbiale hoc loquendi genus uſurpare, qui non his artibus ac diſciplinis, quibus oportebat inſtructi, neque juſto ordine progredientes, ad graviſſimas haſce & periculoſiſſimas de Deo quæſtiones temere agitandas ſe conſerunt. quibus, aut aliis ejus generis utinam non hodie *σοφιστικοῖς* frequenter, ut Agathiæ ætate ἐξ βιβλίων πολιτικῶν perſonarent. quamvis in his ipſis audiantur quotidie multa hiſce indigniora. c. ἐπιλοιπὸν, καὶ μαστιγοῦσι ἐκ δίκης.) Hom. ix. β. Ἀχαιῶν δ' ἔτι μοῖρα ἀμήχανος ἐπλήσθη; hoc eſt, ἐθορύβει, tumultuabatur, nullumque verborum finem faciebat. Nam ita recte explicat Agathias Homericum illud Theriſiæ epitheton ἀμήχανος.

Pag. 49 b. Σχεδὸν ὁμοίως τῷ Σκηπλίῳ) Hæc, & præcedentia in litt. b. ab his verbis εἰ γὰρ τὰ δαίμονα, ad hæc uſque verba, ἀλλ' οὐδὲ &c. omiſit Perſona, conſulto arbitror, ut parum a ſe intellecta. Interpolator Agathiæ in hac de Uranio narratione multa eſſe vitiata & mutila teſtatur, quæ nimis prolixum futurum fuiſſe dicit omnia retexere; adſcribam tantum, inquit, verba pluſculorum (credo addi debere *verſuum*) quæ uno loco deſunt: quæ quidem dum Larine vertit, prudentius meo quidem judicio feciſſet, ſi cum aliis ſe ncentis locis præteriſſet, neque atti-

Digitized by Google

attigiſſet. Nam quod illud Θαμὰ ὁμιλεῖν τῇ θηρικλῇ, interpretatur, *frequenter cum proma conda colloquens* nimis eſt frivolum ac putidum. Feſellit illam articulus fœmininus τῇ præpoſitus voci Θηρικλείῳ. Fœminam itaque aliquam ſignificari ratus, legit Θηρικλείῳ, vertitque *Promam condam*. quæ tamen vox, ſi proba eſſet, Janitricem potius ſignificaret, quam eam, quæ Cellæ vinariæ curam gerit, quod muliebre officium apud veteres fuiſſe neqnaquam probaverit: Ego itaque non Θηρικλείῳ, ſed τῷ Θηρικλείῳ legendum eſſe, ut habet meus Codex MS. conſtanter affirmo, & ſubaudiendam eſſe vocem κύλικι. Verti itaque, *Thericleum poculum frequenter ori admovens*, ſive, *frequenter contrectans*: eleganti plane ſignificatione verbi ὁμιλεῖν. Dicebarur autem veteribus Thericleum poculum, auritum & capacius, quo Herculem olim uti ſolitum auctor eſt Aleais. Fidem facit Athenæus lib. Dipnoſ. 11. qui & hæc adjicit, ὅτι δὲ κύλιξ ἐστὶν ὁ Θηρίκλειος σαφὼς παρίστησι Διόφαντος ἐν τῷ περὶ συνθέτων ἱστορίᾳ. Διηγήσασθαι γάρ τι περὶ τερμίνθου. φησὶ τοιοῦτόν τι ἐξ αὐτοῦ κύλικας Θηρικλείους. Primam vero horum poculorum inventorem fuiſſe ſcribit Thericlem quemdam Corinthium figulum, a quo & poculo nomen. Euſtath. in Ἰλ. σ poculum δηγενὲς aſurpari ſolitum ſcribit, Θηρίκλειος ſcilicet & Θηρίκλινον. ut omnino neceſſe ſit in priori ſubaudiri, κύλιξ: in poſteriori, κοτύλιον. Vult autem ita dictum vel ab auctore Thericle, vel quod Θηρίων μορφαὶ αὐτῷ ἐνετυπώθησαν. quod ferarum figuræ in iis eſſent formatæ eſſent: ὁ δὲ Διόφαντος κλανὶ. καὶὐδενὸς γὰρ κακὸν αὐτῷ κύλιξι τοιοῦτος. Sed de his plus ſatis. Illud obitet monebo, loco Athenæi jam citato pag. edit. Baſil. 232. lin. 39 legendum εἰ γάλα κερασθεῖεν, ὡς Θηρικλεῖ ποτὲ ἐνεῦρε. ἰωλοκρασία) Potus qui multo ante mixtus ſive tempetatus fuit. ἰωλὰ enim τὰ ἀρχαῖα. Unde & ἰωλόκαρπα, ὁ ἀφ' ὥρας τεθνηκώς. Vocatur & λαπαρὸν, τὸ λάμα (non ut in Svida legitur λάμα) τοπικῶς. hoc eſt τὸ λαὶ ἔμπαν. ibid. ἀφυγραίνει) verti *addulcat*. ea ratione qua ὑφύγμα ſignificat τηγανίτης. ibid. αὐτῷ) varti, ibi aut ſi mavis, lege αὐτόν. d. ἀλλάμα) alias ἄλλαλος, forte, ἀλλάξας. ibid. ἀκρατόποτον.) Ita vocant quod in quaque re eſt ſummum & præſtantiſſimum. Callimachus:

Δοκὶ δ' ἐκ κάτω πατὸς ὕδωρ σύριγξι μαλιστα,
Αἳ ἄνω πεδιαρὶ τε καὶ ἀγκωνητοὶ ἀείρου
Πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγον λάβεν, ἄκρον ἄωτον.

Pind. Διὸς μαλακὸν, ἐν ἄκρῳ.

Pag. 52. a. σημεῖα τετρανόμενον καὶ πάσσω ἀγαλλόμενα ὑπὲρ φύσιν. vide pag. 98. καὶ τὰ λεγόμενα, ἐν τῷ πῶδε φιλοτιμούμενοι τοῖς κρατοῦσι) De hoc proverbio ita Tarrhæus & Didymus Proverbiorum Græcorum collectores accuratiſſimi: παροιμία ἐστὶ ἐπὶ τῶν τρόπον μὲν μεθύσας ὑπερβαινόντων, ἀντιμένων δὲ Δίδυος ἐπὶ μᾶζόνων, τυτθὸν ἐπὶ πλείστων τοῖς πότοις μεθύσας, καὶ ἐμεῖσθαι ἐπὶ τελέσασιν. ἀεί τις μεθύσκων παραμένων, πρὶν μεθύσῃ, τι ποιεῖ ἢ λέγει τι ἐπὶ μακρὸν τελέσαντας, πῶδε ἐγχωρεῖν. Διογενιανὸς δὲ φησὶ παρὰ τοῖς παροιμίαν, οἷονεὶ τῶν μελετώντων τοῖς ὁμοίοις συνεῖναι, οἳ καθηρμόσαντο ἐπὶ τοῖς τοῖς καὶ ἀπορρεῖ ἐπὶ τοῖς ἴσοις. Atque utinam magnum illud Hollandiæ ſidus Tarrhæi, Didymi, Zenobii, Apoſtolii, ac præcipue Diogeniani Adagia Græce ſeorſim ediditſſet, ſuaſque ad illa Annotationes adjeciſſet; neque ita Græca Latinis miſciuiſſet. melius, meo quidem judicio, de utraque lingua meritus fuiſſet. Quo vero ſenſu Agathias hoc proverbium uſurpet, ipſemet declarat, ex iis quæ præcedant. τηλικαῦτα δ' οὐκ ἀπεικὸς τοιοῦτ, οἷά τοι σώματα γε ἐν ὑγιεῖ μὲν ἐόντα, οἱ καὶ μοῦ τις ἐμνημόνευσε, ὡς ὑπνοφερῆ ἐόντα τὸν μῦθον. Nam & antea dixit ſe ſcriptionem hiſtoriæ, quod præcipuum in ea eſſe debebat, πάρεργον facere, idque præter ſuam volantarem, quod nimirum præxi foreuſi volens nolens per totum diem vacaret ut conſulerer rei familiari; meminit etiam hujus provetbii Apoſtolius, in adagio, ὑπὲρ τὰ ὁσκυμάτα τηλεῖ.

Pag. 53. b. τὰ μέσα) forte τὰ ἀντὰν μέσα.

Pag. 54. d. ἐνέγχωσ' γὰρ ἐναλίγδην ἔχων τὸ πῶδ' ὑπὲρ τὰν ἐν ἰχίοις τὸ ἴσον) Secutus ſum verba auctoris. Quiſnam vero ſit hic poſitus pedum in cervice equi, aut quænam hæc ſeſſionis ratio, plane non intelligo: ſuſpicor locum non vacare mendo.

pag. 186. *Pag.* 55. c. ἀλλ' ἀλλὰ ἀνόμασε τοῦτο ἐνίοτε) Suaviter ſomniabat Perſona quum vertebat, *ut apud quos non antea fuiſſet celebre aliquod famen*: pro, *quippe qui Agathias*.

phus ne nomen quidem navis erat auditum. neque enim poſſum quin ſubinde aſpergam aliquid hiſce Notis ex craſſioribus interpretis illius erroribus, ut ſciant Lectores quam patum Latinis verſionibus ſit fidendum, niſi ad Græci texrus fidem revocentur.

Pag. 56. c. χαλαίτων) χαλαότων ἢ μᾶλλον & ἐναυσί. d. ὀλίγοι δὲ ὀλίγα ἄρτα τίθενται) Ita vetus Codex. Putaram legendum ὀλιγάρα ἔοντο. atque ita verteram, *ſi ita videretur*. Joſephus Scaliger mavult legere ὀλίγοι ἔδνα γ' ἄρα.

Pag. 57. d. κυδαίνεν τοιαῦτ' ἐπιστάμενος ἐμπεσόντος) Miror hoc proverbium a Tarrhæo non citari. Vide Svidam in Πανικὰ δείματα. qui Paulcum hanc pavorem excitari ſcribit, ὅτι ἡδὺ τραπεζίδιον ἅπαν αἰφνίδιον οἱ τοῦ πανὸς καὶ οἱ ἀνδρῶνες ἐκπεφοβήδασι, μεθυσίας αἰτίαν προφασιζόμενοι. Pind. Nem. bos ἐπιστάμενον φῶτα vocat, inquiens ἐν γὰρ δαμασίμοις φῶτα φιλοξενίαις καὶ παῖδες ἐσθλοὶ. Cauſam proverbii adfert etiam Svidas: ὅτι τὰ δεῖπνα αὐτοῖς τῷ πανὶ ἀνετίθεντο. Ciceto frequenter hoc utitur: Scis quædam, inquiens, *panica* dici, item τὰ κατὰ τὸ τοῖχον.

Pag. 60. a. τυχεῖ τὰ καινὰ μεδομένῳ τῷ τὰς ἀπραγμοσύνας ὀνόματι σοφιζομένῳ) Perſona, *Qui ſub imperitiæ nomine deſidiam in Rebus publicis velit*. nugæ. Immoqui ſuam circa publicum væcordiam, *curioſitatis fugam falſa appellatione vocant*. Locus eſt elegans in eam ſententiam in Plutarchi lib. De diſcrimine adulatoris & amici. ὁ μὲν γὰρ τοὺς τύφους καὶ τοὺς τολμοὺς ὁ Σωκράτης φησὶν, ὅτι τῶν ἀνδρῶν ἀξίωσιν ἢ ἐνομάτων ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχύνῃ τῷ δικαίῳ. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστον ἀνδρεῖα φιλόπονον ἐστιν ἐν δὲ πραμβεῖ, δειλία ἀκρατὴς. τὸ δὲ σώφρον τοῦ ἀνδρὸς πρὸ χρείας, καὶ τὸ πρὸς ἀπαρασκεύοις, ἐστὶ τοῦ ἀργοῦ. ubi vis vocabuli σοφίζεσθαι explicatur eleganter per αἰσχύνεσθαι τῶν ἀξίωσιν ἢ ἐνομάτων. Ἀπραγμοσύνη vero ita accipio ut opponitur πολυπραγμοσύνῃ. c. τὰ πραγματεύματα μετεμαθόντων) Perſona, *præcognita velle iterato perdiſcere*. Rideſoe, an potius lectorem ridere jubes? Verti itaque, *Priora inſtituta immutare*; vel, *a prioribus inſtituris deſciſcere*. ibid. ὁ μὲν δὴ μνησθῆναι) verti *Quæ cura eſſe oportebat*. atitur enim Agathias hoc verbo μίμνησθαι pro ἐπιμελῆσθαι, eadem plane ſignificatione qua Homerus, cujus mirus eſt imitator. Conjungit vero illud verbum Hom. vel cum genitivo caſu, ut ἕδνα ω. —— ἐ μίμνητο ἑδυώνων. Vel enim accuſat. caſu, ut ιλιαδ. ι. καὶ μιμνήσκω τάδε πάντα. ubi Euſtathius monet eorandum eſſe verbum μίμνησθαι apud veteres non ſolam vulgari illa & communi ſignificatione accipi pro meminiſſe; ſed etiam accipi pro ἐπιμελεῖσθαι, hoc eſt curam gerere, ut in illo, μιμνήσατο δόμου, & μιμνῆσθαι πατρὸς καὶ μητρός. hoc eſt curam gerere. quod Ulliſes, Trojam verſus abnavigans, Penelopæ mandarat. Quin etiam ſignificatione idem Euſtathius accipi vult τὸ μνήμων, in eo dicto, μὴτε μνήμονα σιμοῦντε: ubi μνήμονα non vult accipi pro memore heſternorum peccatorum convivialium, ſed pro eo qui eſt ἄγαν ἐπιμελητὴς τοῦ πιστοῦ. μεῖζον γάρ, inquit, τὸν ἐν τούτοις ἐπιμελόμενον καὶ ἐντεῦθεν. quod quidem eo magis dignum eſt notatu, quo vulgatior eſt error in uſu illius dicti, Odi memorem compotorem: cum potius dicendum eſſet, Odi nimis accuratum vel imperioſum convivum. Malo enim etiam συμπότην Convivam interpretari, quam Compotorem. Si enim συμπόσιον Convivium recte ex Ciceronis ſeotentia dicimus, bene etiam συμπότην, Convivam. niſi forte συμπόσιον Conbibium interpretari velis: ſed hæc παίζομεν. d. πρὸ τοιῶν χρημάτων καὶ τόκων ἔχων τιμώντων) Lege meo periculo πέρων. ea ſignificatione qua dicitur μέγας τόκος αἰσχύνης. φρουρῆν vero eſt hoc loco φρουτίζειν, ut apud Ariſtophanem εἶδες φρουρῆσαι. ibid. ἐπιχαρῆν) Iuſuitivus Attice pro Imperativo. *pag.* 187.

Pag. 62. a. τὸ ἀνόητον.) Rectius meo judicio legeris ἀνόητον ut etiam verti.

Ibid. ταῖς) melius fortaſſis αἷς.

Ibid. b. κακοδαιμονίαν.) Verti *Animi fertitatem*, quod commodius vocabulum non occurrat; tamenſi non ignorem κακοδαιμονίαν Malegeniatna dici poſſe. Nam quod Perſona κακοδαιμονίαν vertit *Infelicitatem*, non placet.

Ib. d. τὸ ἴδιον) verti *affines*. ἰδιότης enim eſt συγγένεια.

Pag. 63. b. ἐπὶ τῷ κομίσῃ) vecti, *ob eadem committenda*: κομίσασθαι enim interpretor τεθνάναι. κῆδος enim veteribus uſurpabatur pro συγγένεια, ut ὃς δ' ἐπ-

πᾶν τοῦ δὲ πλῆθ πλήρωσι ; & pro τοῦτ᾽ ἔσται μὲν ἀεὶ τοῦτο : ut τοῦτο τοῦτο. Nos etiam vulgati noſtro idiomate Teutonico dicimus *Nederleggh-en*, interficere · quod puto reſpondet Latino verbo Sternere · ut Sternera letho.

Pag. 65. c. σκίρους) verti *Scrapis involuti* · Perſona. *Veſte oblonga præpediti* · quam veſtem putet naſci.

Pag. 67. b. κατ᾽ ἐφοπλίδων) verti, *e pellibus*,

Pag. 68. d. περὶ τοῦ δικάσαι ἐγχωρῖν Verti, *ad horam dicti ſentam*, *plena jam foro*. hoc eſt, ſub meridiem; quod nos Antaerpiæ diceremus, *Te Beurs tijt*, vel *Attempt de beurſe*. c. ἀφανῶς ἐπρώτο) *puppim paulatim retrorſum preſſit*. Perſ. *remulco ceſſim abibat*. quod fit quum ſenſim retrona vigatur non inverſa navi. Qui enim ita retrocedit, ad puppim remigat, quod facit ne videatur aperte fugere, paulatim ſe ſubdocens, ne hoſtibus terga vertens, vulnera averſa accipiat.

Pag. 69. d. ἐξ ὑπερδεξίου βαλόμενοι) *Ex editioribus locis ictti*. Perſona ſibi ſimilis, *e periſſimis* vertit.

Pag. 70. d. οὐκ ἐτόλμησαν ἀνδρὶ συδαιτυμόντας) verti. *Non ſuſtinentes impetum hominum cum certa propemodum morte luctantium* ; hoc eſt, præſentaneæ mortis metu extrema tentantium. Virg. Una ſalus miſeris nullam ſperare ſalutem. Svidas explicat συδαιτυμόντας, βιαίως τὸν βίον καταρρίπτοντα.

Pag. 72. d. πυγὴ ·) Verti *Ninguori* : ſervans vocabulum Apuleii lib. De Mundo; ubi antea legebatur *Nigrori*. Vide notas meas in Ariſtotelem de Mundo, ejuſque interpretem Apulejum.

Pag. 73. b. κρὸς τῷ Σαλάττῃ παρατεταμένῃ) Rectius meo judicio παρατεταμένῳ.

Pag. 75 a. ἐμπαδὸν) Verti *En ordine*, vel *deinceps*, ἑξῆς. c. τῇ ὑστερίᾳ) *poſtridie*, Perſ. *demum*, Ibid. ἀνὰ τὸ ἑαῦτῶν) *ad unum circiter ſtadium* : tametſi non ſum neſcius ἑαῦτῶν etiam ſignificare locum præſio deſtinatum, *ibid.* κόρυς αἰὲν ἀραλμένη) *leviter ſemper armati*, ſive ἀναλμένοι. Perſ. *qui ad res vacuas ſemper inanesque mitterentur*. quid hoc monſtri?

Pag. 76. c. παλαμναίῳ ξένῳ) Verti *Vindice gladio* ; homicidiorum ſcilicet. Nam παλαμναῖος eſt φονεὺς. & παλαμναῖοι dicuntor qui ἀφ᾽ ἑαυτῶν hoc eſt manu cædem commiſcunt : Et ζεὺς παλαμναῖος, qui ejuſmodi homicidas punit. Non male quadrat huic loco dictum Servatoris noſtri, πάντες οἱ λαβόντες (hoc eſt qui uſurparint) μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. Hoc vero παλαμναίῳ ξένῳ *pag.* 84. c. ἐλαυνόμενοι μαχαίραν vocat.

Pag. 80. b. ὀνομαζόμενοι κεκλῆσθαι) hoc eſt ἀποφθέγγεσθαι, ut interpretatur Svidas, cacumina vel juga.

Pag. 81. c. χρὰ δὲ ἐν τῇ ῥάβδῳ) Vertaram *Sceptrum*, inſigne videlicet regium, quod Pindarus Dorice vocat σκάπτον, unde & reges σκηπτοῦχοι vocantur. ῥόπαλον autem ea ſignificatione acceperam ac ῥόπαλον, id eſt, clavam, adductus auctoritate Euſtathii, qui ῥόπαλον etiam ſceptrum dici poſſe affirmat, non tamen omne σκῆπτρον eſſe ῥόπαλον. Quum vero utrumque ſit βακτηρίαν, id eſt, baculus : credidi rem nihil aliud inter hæc diſcriminis fuiſſe quam quod ῥόπαλον ſumma ſui extremitate incurvum fuerit ; σκῆπτρον, rectum. Varro autem noſtri ævi, magnus, inquam, ille Joſ. Scaliger, qui feliciſſimis auſpiciis in hanc Academiam venit quum Agathias meus Græcus pariter & Latinus jam ad calcem vergeret, pro τῇ ῥάβδῳ · legendum cenſuit τῇ σκηπτῷ · cui heroi cum omnes rei litterariæ σκηπτοῦχῳ merito aſſurgant, an non ego gregarius, ut ita dicam, & unus e multis, qui Palladis caſtra ſequuntur, miles concedam ? præeipue cum idem noſter Agathias ſupra lib. 3. pag. 61. βασιλικὸν ἐμπερόπημα τοῦ χλαμύδος vocet : ubi Tzatem in regem Lazorum a Juſtiniano Imperatore Inauguratum, regiaq; πορφύρᾳ ſive inſignia ei miſſa ſcribit.

Pag. 81. a. εἰ τῶν ὑμεναίων εἰσὶ τινες τοῦτο πεποιηκότες) putarim ponendam eſſe notam diſtinctionis poſt τό, εἰσὶν, ut ad τοῦτο ſubaudiatur ἔπος. in quam ſententiam etiam verti. e. καὶ τῶν περὶ τοῦτο πολλῶν ὄχ ἥκιστα) Trajecta eſſe verba monuit me idem Joſephus Scaliger. Legendum itaque, καὶ τῶν περὶ τοῦτο πολλῶν μάλιστ᾽ ὄχ᾽, ἅτε φιλόνικος : diſtinctionem tamen ponendam putarim poſt τοῦ, ὄχ᾽, & poſt τό, γάμου. atque ita vertendam : *ſtudiumque ſuum tantum non in hoc collocabat, ut univerſam Romanorum matrimonii contumelia afficeret. Atqui etiam hoc grave erat & valde manifeſtum hoſtilis animi argumentum : In quo vero præcipue laborabat & mat bimabatur, aliud quid majus etiam hoc latebat.*

Pag. 83. c. ἦ γὰρ τὸ ἐξῤῥῳδέστερον) ſecutus filum verborum Agathiæ, verti *Dicebat enim aperte*, &c. Sed accuratius locum perpendenti videntur verba illa, ἦ γὰρ τόδε διαῤῥῳδέως per parentheſin legenda, & pro μιαιφονημάτων Legendum πολυμιαιφονημάτων, ut ſit ſenſus : *fortitudinem id eſſe cenſens, regeſque decere, (dicebat enim hoc aperte) ad mala facta adjungere impudentiam*, vel *de iis quæ commiſſa ſunt non erubeſcere*. a. τῇ γὰρ ἑαυτοῦ ἰδίᾳ τοῦτο) τῷ interpretatus ſum pro τοῦ. quo fit ut *ibid.* poſt τὰ ἀμφίσβητα ponendam cenſeam notam interrogationis.

Pag. 84. c. διακτηλεῖ μὲν χαίτην (Supra pag 76. c. vocavit παλαμναῖον ἵππον · 64. d. ἵππ τῶν ἐρεσσόντων ὑμέναν) ὑμέναι ; vel ut Homerus eos vocat ἀέθλοι ; ſunt ὑμέναι, id eſt, Semiaſioi ſive Muli · Hodie in Hiſpaniis idem mos etiam retinetur ; ut facinoroſi aſellis inſidentes ad ſupplicium vectentur ; niſi forte aliquis primariæ nobilitatis ſit, qui quidem mulæ inſidet · Præcedunt etiam facinoroſum præcones, alta, uti hic, voce proclamantes *Eſta es la Juſticia que manda hazer a ſe mageſtad a fulano*, (additur enim nomen facinoroſi, & facinus ipſum) & ad extremum addit hoc Epiphonema, *Quien tal haze que tal pague* : quæ formula eamdem fere habet ſententiam quam hæc Agathiæ verba, παραγγέλλουσι δὲ ἀεὶ τοῦτο, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀκούειν.

Pag. 86. c. τῷ ὄντως ἔχει) Rectius ὀρθίως.

Pag. 87. c. ἀπτικίλλων) hoc eſt ; ἀτυπίλλων. d. ἐν παραυλίαις) Rectius ſortaſſis ἐν παρωνίαις.

Pag. 91. d. τῶν ἐρατικῶν ἐδωδίμων) Collective dictum, ut Grammatici loquuntur, duriuſcule tamen, niſi mavis legere τῶν τῆς ἐρατοῦς . *ibid.* ὑγιαλὸν ἱστίμ καὶ ὑποχαλάσαι, τὸ πόμα τοῦ λιμὸν ἀπεῖπε καὶ ἀπεδιώκοντο). *De ſummo jure nonnihil detrahent, legiſque rigiditatem auſi eritatemque temperans atque edulcans*. Perſona, *depreſſo paulatim crepitoque demum permagno illo ſuperboque Imperator io nomine*. *ibid.* ὑφὶκ μὲν τὰ ἐπίκλημα. *Remiſit quidem crimen*, hoc eſt, condonavit. Perſ. *Titulum quidem ipſi permiſit* : ſed infinitam eſſet hujus hominis ineptias perſequi. e. ab his verbis, ἐκ δὲ τοῦ, &c. ad illa verba uſque καὶ τοῦ ἑξῆς ἐπιχωρεῖν pag. 93. a. omiſſa ſunt a veteri interprete.

Pag. 94. b. καὶ ὅπως ἐπιτυγόντως) vel τὸ ὅπως, ἐπιτύχοι. vel, ex ſententia Joſ Scaligeri ἐπιτύχῃ τινα, &c.

Pag. 96. c. φαῖδι τὰ παῖδι καὶ τῶν κοινῶν τῶν κεκλημένων τιμῶν) hoc eſt, *reſpectu pueri, & communium curationis pupillaris legum*. Antea enim ἐπιμέλεια, id eſt, curatorem ei inſtitutum Iſdigerdim dixit. Eſt autem κηδεμὼν, ἐπιμελητὴς. & κηδεμονία, ἐπιμέλεια. Perſ. *ſive quia parceret puero, communibuſque liberis procreandis & legibus*. Quid ſomnias Romane ? Nihilo veto magis placet Interpolator, vertens *& communi in adoptione juvit*. *pag.* 283

Pag. 101. c. ὅτι τὰ τελούτερ τῶν ἐναγίστων τιμαλφίων ἐγκαίνια) verti, *Carnivala natalitia agitabantur*. Terrullianus lib de Idololatria : *Circa officia vero privatorum & communium ſolemnitatum, ut togæ, purpuræ, ut ſponſalium, ut nuptialium, ut Nominalium* ; quibus in verbis notandus eſt ordo & ſeries ipſa ſectorum ; quæ inter Saturnalia cenſeri poſſunt, at & Strenarum, quæ inter omnes populares agirubantur, at Septimooli inter montanos, & Brumæ de quibus etiam alibi Tertullianus. Erant inter Saturnalia etiam inter Chriſtianos & Nominalia. e. ἐκ τῆ ἄξιον). Rectius ſortaſſe δὲ τὸ ἄξιον, ut Ptolemæus loquitur.

Pag. 102. a. καὶ ὁ χος τὸν βαρὺν καὶ ἄγριον ὦσαν χθονὶα βροντῶν τὸ τοῦ ἀνατεμαμένων, &c.) Hoc genus tarræmotus. Ariſtoteles lib. de mundo μυκήσεων vocat, inquiens, γίνονται δὲ καὶ μυκήσεις ἀνορυσσομένου τοῦ γῆ μέρη βρόμοι. Seneca Natur. quæſt. lib. 13. Antequam terra moveatur, ſolet mugitus audiri, ventis in abdito tumultuantibus. b. πυγὴ ἔλαγε ὥστ᾽ βαίνοντα) verti *Nigore minuto*. Perſ. *leviter cadente nive*. longe a mente auctoris. Differentiam Nivis & Ninguoris vide apud Ariſtotelem de mundo, & Notas in eum meas. c. ἀνίσους) Navale Perſ. arcem ſcit.

Pag. 103. a. ὅτι τὰ αἰ γυμνητικὰ σκεύη καὶ τὰ ἅπλα τοῦ ὑποκόρμια τὰ τῶν ἀστρατευτῶν τιμῶν) Significat falſis criminationibus divites ab Anaſtaſio majeſtatis poſitos, ut eo nomine proſcriberentur, & eorum bona fiſco vindicarentur. Quare applicabat eorum poſſibus Apices imperiales cum purpuræ, quibus proſcribebantur. Eſt aliquid tale apud Cedrenum. Nam liberi

damnatorum majeſtatis κακουργίαν ἢ τυραννίδα ὑπεχόντων. *Ibid.* τῶν εἰς βασιλέα ἔγκλημα περιχόντων) Hic locus facit, ut quæ antea περὶ γραμμάτων συνήθων dixit, non incommode intelligi poſſe videantur de Crimine concuſſionis, quod nimirum prætextu mandati Imperatorii & terrore poteſtatis, illicite ab opulentioribus multa extorſiſſet atque abſtuliſſet, quod & indicat per ea quæ ſubdit, καὶ παντὸς ἄνεσιν τοῦ ἐφοπτεύειν ἐζήτει. b. ξυνοχωκὸς) uritur eodem verbo infra pag. 114. d.

Pag. 103. d. καθάπερ οἱ συμπόται.) Ad hæc vero ſtigmata, quibus ſcelerati non expiati in hac vita, apud inferos cognoſcuntur, elegans extat locus apud Claudianum lib. 2. ubi Rhadamantus ita ad Ruffinum.

Quid demens manifeſta negas? ea peſtus inuſtæ
Deformant maculæ, vitiiſque inolevit imago,
Nec ſeſe commiſſa tegunt.

Cujus loci monuit me doctiſſimus juvenis flos nobilitatis Hollandicæ Janus Douſa F. *Ibid.* δυστυχέστερος δὲ ἂν εἴη ὁστὶς ἐν πονηρίᾳ τὸν βίον τοῦτον) *felicior fuerit qui jam punitus eſt* (in hac vita ſcilicet, utpote vel violenta morte, vel alio aliquo ſuppliciо affectus, atque ita expiatus) *quam qui puniendus manet*: nimirum poſtquam ea hac vita non expiatus violenta morte, deceſſerit. Hoc enim ſequeretur ex ſententia Platonis paulo ante allata. Neque enim illa eſt Platonis ſententia, quam illi affingit Interpolator Agathiæ, *felicior omnino putandum illum qui terræ motu extinctus ſit, quam qui ſalvus evaſerit*: ſed flagitioſam aliquem ſi terræmotu, utpote violenta morte expietur, feliciorem eſſe flagitioſo qui e terræmotu ſervatus, poſt mortem flagitiorum ſuorum pœnas ſit: daturus. a quibus ille at violenta morte expiatus liber eſt futurus. Neque enim illud τὸ ἐσόμενον ſignificat, *Qui ſalvus evaſerit*, ut vertit Perſona, & Interpolator ſequitur, ſed quem ſoſpirem e terræmotu pœna poſt hanc vitam manet. Quæ ſequuntur in Agathia ab iis verbis. c. ἀλλ' ἐκείνου μὲν τοιαῦτα δόξαν, &c. ad verbum λεγόντων pag. ead. d. omiſſa ab interprete. *Edit. Pariſ. pag. 190.*

Pag. 105. c. ἢ δὲ τῆς ὅλης ἁμαρτωλότης) Vertit *Defectuum terræ*, hoc eſt, vitiorum quæ terræ accidunt. Nam per ὅλην videtur ſignificare Terram ipſam. ut & ſupra pag. 39. a. τῶν δὲ τῆς ὅλης χωρίων τοιαῦτα καθάπαξ ὑποδεχόμενα πέφυκε.

Pag. 107. c. ἐρώτησίν τε τὰ εἰωθότα) hoc eſt, *quæ conſuevérant agentes*, Perſona quid ſibi velit neſcio, vertens *ſecretum dum faceret*.

Pag. 108. d. de Seſto urbe loquens, quæ nulla alia re celebris eſt, quam Leandri amore & morte & Heras lucerna. Perſona, ſibi plane ſimilis, illud τῷ λύχνῳ τῷ ἱερᾷ) vertit, *Ex illo herorum cœtu*. quo quid dici aut fingi poteſt abſurdius?

Pag. 109. a. διωκιστήριον) Eſt etiam hodie Turcarum διωκιστήριον, hoc eſt, ubi exiguntur decimæ & portoria mercium a mancipibus Turcarum. Fuit etiam qui Belgas διωκιστηρίῳ omnibus ſæculis inaudito onerare voluit, ſed fruſtra. d. διελέγετο ὑπὲρ τοῦ ἱερείου τοῦ διώγματος) Svidas ita legit, διέλεγε δὲ τὰ μετὰ τὴν καταβολὴν ἀναβάσεις d. εἰκῆ.) Vide num rectius legi poſſit εἰκότα. hoc eſt *ſua*.

Pag. 111. b. ſequentia ab his verbis ἔσαν δὲ ἀμφὶ μάχαιραν atque ad hæc verba d. τῶν ἀργίων. omiſſa ſunt a veteri interprete. b. ἐν ταῖς προδόσεσι) frequentiſſima eſt hæc vox in Novellis Juſtiniani. e. καὶ τῶν νίκαι ἀφανισθεῖσαι) Svid. legit καὶ τῶν νικῶν.

Pag. 112. b. ἠρέμουν) Vertit, *quieti ſubſiterunt*. Perſ. *tacite conſiderabant*. d. εἰ γὰρ ἐκμετρεῖν τοιαῦτα φιλανθρωπίαν τοῖς ἁμαρτοῦσι) φιλανθρωπίαν interpretor, vitandum, cavendum, eaque ratione lego ἐκμετρεῖν. non ut videri alicui poſſit ἐκμετρεῖν.

Pag. 113. b. καινοτομίας.) vertit, Inſolentiam, hoc eſt novitatem. c. ἐφ μόνων) non incommode etiam legi poteſt ἐργάσων dicitur enim etiam aliquis recte ἐργάσων ἔχειν τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ παιδάρια. ἐργὰν enim eſt ἐπιδομεῖν. e. εἰς γὰρ σωτηρίαν χωρήσαντο, &c.) Eodem verbo utitur ſupra pag. 103. b. τοῖς δὲ ἐπιεικέστερον καὶ σωφρονέστερον.

Pag. 115. a. ἀμφιταμνεῖται) hoc eſt ἀπὸ πελέκεως. Vide quæ ſupra annotavi ad pag. 23. e. b. ἀπαμπισσάτω) hoc eſt, καμπύλος, feſſi.

Pag. 116. a. ἀπόδεσμοι) alibi ἀποδέσματα. alibi ἀποζώματα; eadem ſignificatione. *Ibid.* ὑπολώπιτος) hoc eſt ἀφεῖς μετακλάσματα τὰ γόνατα τρυχώσας. Nam ὑπολώπια dicitur ἡ ὀλη περὶ χροιὰν τὰ γοναῖα. Hom. οὐ κ. ταῦτα γὰρ ἀνδρὶ ἐοικὼς τρόπον ὑπολώπτῃ, hoc eſt, γονάτῃ. Gloſſ. veteres, γονατίζω Barbeſco, γονάτιον Barbeſcens, & γόνατα Barbamentum. Inepte Perſ. vertit *Pubeſcens*. b. φρυκτικῶς) Interpretatus ſum Philoſophica collegia ad differentiam τῶν διδασκαλείων. Διδασκαλεῖα enim proprie dicebantur, Poetæ Dithyrambici, Comœdi & Tragœdi: φρυκτικοὶ vero dicebantur οἱ περὶ τὸν σκώπτειν, ἢ τὸ φρυκτίζειν περὶ ἀλλήλων. vel ἢ τὰ μαίνεσθαι παιδικὰ φρυκτίδας. c. ἀμίλλας τῶν χρώμασι μαινομένας) *Certamina equeſtria coloribus diſtincta*. Notæ ſunt ex Caſſiodorio & aliis quatuor aurigarum factiones, totidem anni temporibus coloribus ſata reſpondentes, Praſſina, veris viriditati: Roſea (ſive potius Ruſſea) æſtatis incendiis. Candida, Autumni nivibus. Cærulea ſive Veneta, hiberni imbribus. e. ἀκροκόλπι) Ita dicuntur τὰ ἄκρα τῶν κόλπων. apud Svidam in voce προίμβολα vitioſe legitur ἀκρόκολπα pro ἀκροκόλπια.

Pag. 117. d. καὶ τὰς ἐρυσιπελατώδεις φλέγοντας αἰχμάς) Videtur πυρ' ἄκαιρον τοῦτον. neque enim referendam eſt ad ἐρυσίπελας, ſed ad harpagines. *Ibid.* ἀχθέσα τοσαῦτα ἐμπεπλημένου) Videtur per Sarcaſmum inſultare Barbaris ut ebriolis & potui addictis. Verti itaque *inſueta potione* ingurgitati ſive repleti: ut pro τοσαῦτα legam ποτίμου ἄχετον aurem interpreter, non *tantillum*, ſed *inſatiatam*. Neque enim aſſueverant lugurgitandæ aquæ. *pag.* 191.

Pag. 118. a ἐκ δὲ πανσυλίου φοιτᾷ) Ita malo legere, quam φόρτῳ. at ſignificet fragmenta tabularum naufragaram andis jactata & ad ipſos delata. πανσύλιον enim non tantum naufragium, ſed etiam fragmentum tabulæ ſignificat. Virg.

Scuta virum, tabulæque, & Troja gaza per undas.

Pag. 119. b. ἀνίνων γὰρ τοῦ ἄλλου τοῦ ἀντιμαίνεσθαι σπουδὴν) Antiquum obtinet Perſona, vertens *Cum vilibus ſentire, ubi conciliari victores poſſunt*: quum ſit ſenſus; Extremæ dementiæ eſſe victis ſe adjungere, & in ſocietatem ignominiæ cum eis venire; cum liceat victoribus adjungi, & communi cum eis laude frui. d. ἀλλ' ἡ μὲν παντελὴς τοιῶδε τοῦ γένους ἀπωλεμὴ καὶ ἡ κατάλυσις χρόνῳ ὕστερον ξυνηνέχθη) hoc eſt, *abſolutiſſima vero horum duorum nationum* (Utrigarorum videlicet & Cutrigurorum) *poſtmodo accidit*. Perſ. *ades at generationem, hic prorſus amiſerint*. At tu lector, ſi libeat hujus verſionem cum archetypo vel mea interpretatione conferre (nam ego paucula tantum ex innumeris erratis annotavi) dices eum ſenſum communem amiſiſſe, quum hæc ſua deliramenta Lectoribus obtruſit. Certe infinitis in locis perinde ac ſi ægrorum ſomnia narrantem aliquem audias, ridebis.

ΑΓΑΘΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

EX ANTHOLOGIÆ LIBRO PRIMO.

Tit. Εἰς ἀνδρείαν καὶ ἀνδρείους.

Editionis H. Stephani. pag. 6.

I.

Εἰς τὸν Αἴαντος λίθον.

Μή με τὸν Λαέρτεω ἀνοχμάσσειας ὀδίτα
Πίδακα, λαοτρεφὲς σήκωμα Τρώων ἐκπρέπον.
Εἰ μὴ μέλας, ξηχής τε· σὺ δ' εἴρεο Τρῶον Ὁμηρον·
Πῶς τὸν ὀρειαμίδιον ὀξυκέλευθα πίδᾳ.
Νῦν δὲ μόλις βαθύν με παρεγκλίναντα ἀρούρης
Ἀνθρωποι, γενεῆς αἰχμαλόγαλέης.
Ἀλλά μή τις κρύψειεν ἐμὲ χθονός· αἰδέομαι δῆθεν,
Παίγνιον ἀτιδρήτοις ἀνδράσι γηγενέμην.

II.

Tit. Εἰς δ' χαείσης καὶ ἀχαείσης.

Εἰς τὸν ἐν Ἰλίῳ ναὸν Ἀθηνᾶς. pag. 40.

Ἰλιὰς πολυῦχε, σὺ μὲν χρυσαυγέϊ τοίχῳ,
Ὡς Ἄρεμις, πτολέμων ἔλπεο ἡγασέμεν.
Ἀλλὰ σύ μοι φρολέσσας ἐλαφρότερον· αὐτὰρ ἐγώ γε
Πᾶσαν ἀπωθήσω τείχεος ἀγλαΐην.
Ἀρκιος ὧδ' Ἀθήνῃσι τὸν βωμόλοχον· εἰ δ' ἄθεμις,
Ἔπλευ, πῆς παῖδες ἐκ ἁλίπλαγκτα πόδε.

III.

Ex tit. Εἰς θάνατον. pag. 51.

Τὸν θάνατον τί φοβεῖσθε, τὸν ἀνυγίης γενέτειρα;
Τὸν πάντων νόσων, καὶ πενίης ὀδύνης;
Μούνῳ ἄπαξ θνητοῖς παραγίγνεται, οὐδέποτ' αὖτις
Εἰ δὲ τις θνητῷ δεύτερον ἐρχόμενον.
Αἱ δὲ νόσοι, πολλαί, καὶ πενίαι, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλαις
Ἐρχόμεναι θνητῷ, καὶ μεταβαλλόμεναι.

IV.

Ex tit. Εἰς ναυτιλίαν. pag. 77.

Εὐδίῃ μὲν πόντος πορφύρεται· ὑδὲ λάβρος
Κύματα λεπταίνει φρικὶ καταστόμῳ.
Οὐκ ἴνι δὲ αὐτιλάβοις πεφαλαδεῦσα θάλασσα,
Ἐμπαλιν ἀτρεκέως ἁγὸς βάθος εἰσάγεται.
Οἱ ζέφυροι πνείουσι. ἐπερρίζει δὲ χελιδὼν,
Κάρφεσι κολλήσουσα νεξαμένη θάλαμον.
Θάρσει ναυτιλίης ἐμπείραμε, κἠν παρὰ σύρτιν,
Κἠν παρὰ Σικελικὴν πορθμηΐδος προκάλυψ.
Μοῦνος ἐορμίσιος παρὰ βωμοῖσι φρίσσω
Ἡσκάρου, ὑδάτων φλίξεν ἱδρυθέμενος.

I.

In Ajacis Saxum.

Ne me Ajacis tollas, o viator,
Saxum, percussorem pectoris Hectoris.
Summiger asperque: tu autem interroga divinum Homerum.
Quomodo Priamidem devolverim ad terram.
Jam vero vix parum me velli movent ex agro
Homines generationis dedecora invalidæ.
Verum me aliquis abscondat sub terram. Verear enim
Ne ludus vilibus hominibus evadam.

II.

In quo fuit in Illo, Templum Minervæ.

Propitia sis verbis patrona, te quidem auro fulgenti templo
Vt fas, misera ego Troja veneratæ sum.
Sed tu me defensi spolium, pro parvo autem
Ornatu decerpsisti arcis pulcritudinem.
Satius erat mori illum pastorem. Si enim impius ille
Fuit, patria non peccatum hoc.

III.

In mortem & in mortuos.

Mortem quid formidatis tranquillitatis parentem,
Quæ sedat morbos & paupertatis dolores?
Sola fernet mortalibus contingit, nec unquam ipsam
Vidit quis mortalium iterum venientem.
At vero morbi multi & varii, alias super alium
Venientes mortalium, & inter se mutati.

IV.

In Navigationem.

Tranquille quidem mare fluctuat. Non enim ventus.
Fluctus dealbat fremitu agitatos.
Non vero amplius sævis fractum mare
Vicissim resplendens ad profundum ducitur.
Zephyri spirant, obstrepit hirundo,
Effectis congestinatum compingens thalamum.
Confide navigationis peritæ, quamvis juxta Syrten,
Quamvis apud Siculum navigoe littus.
Solum portuum præfecti in arte Priapi,
Aut stearum, aut bocas pisces ure rubentes.

V.

In ludum Zenonis regis.

Viles homines, licet magnum faciamus opus,
Nullius in memoriam diu perventimus.
Reges vero, luces nihil, vrsprevent viro salutis,
Ut Libycus dixit vir, hoc perpetuo manet.
Etenim Zenonem urbis præsidem regem,

Ludum imperviſigabilium perficientem cuborum,
Tullis varie traxit poſito; cum ab albo
Etiam poſtica in vlam pervenieret
Septem quidam ſextus habebat, unum nemo: ſed ſummus
Binas continens, aqualis erat denario.
Et qui eſt poſt ſummum; habet duo: unitatem vero alium
Calculum ultimum continebat dibus,
Sed niger duplices quidem in ollas vicibus linquebatur ebore,
Et tantus alius in poſitionem undecimam.
Cæca duodecimum vero excellebat ſimiles ulla,
Et decimotertii calculus ponebatur unicus.
Bijuges Antigonum ornarunt: ſed ipſe
Similis manebat typus decimoquinto,
Decimo octavo ſimilis: inſuper alias
Habebat diviſas quartus ex ultimo.
Sed rem ubi ſeretius ſignat calculi,
Et futurum non ſciens decipulum:
Triplices cum ex improviſo projeciſſet calculos numeri,
Turricula ligneæ in grandibus reconditum,
Binum, & ſex, & quinque duxit: ſtatim vero ejus
Impares habuit omnes totas prius diviſas.
Tabularum ludum fugite omnes, poſt quam, & rem ipſe
Ejus irrationalem non evitavit fortunam.

VI.

In Trojam

O civitas, ubi tua illa mœnia, ubi vero ditia
Templa, ubi vero boum capita mactatorum.
Ubi Veneris alabaſtra, & tota aurea veſtes
Ubi vero Palladis ſimulacrum indigena?
Omnia bellum, & temporalis confuſio, & parca validæ
Abſtulit? longe aliam circumfuſa fortunam
Et te uſque eo vicit gravis invidia. Sed jam ſolum
Nomen tuum abſondere & laudem non poteſt.

VII.

Ejuſdem in idem

Si quidem ex Sparta quis es, hoſpes ne me irriſeris,
Non enim mihi ſoli hæc fecit fortuna.
Si vero quis ex Aſia, noli inquirere. Dardanicis enim
Sceptris Æneadum omnes ubi nutavit.
Licet autem deorum delubra & muros, & inhabitatores
Invidus vaſtans evanuerit Mars;
Jam (tamen) rurſus regina. Tu vero oſſa intercipida Roma,
Conjice contra Græcos tuæ jugum pœnæ.

VIII.

Ejuſdem in idem

Hæc quondam inclyta Pelami civitas, quam evertere
Græcorum decennalis non ſuſtinuit Mars,
Aperte, ſed æqui malum lignum. Utinam autem Epeus
Martius eſſet antequam fabricaſſet lignum decipulum.
Non quim Alcidis tecta vorantem accendentibus ignem,
Sic ſuper meum populum cecidiſſet.

Παίγνιον ἀρρήτων ἐκτελέσσα κύβων,
Τοίη ποικιλότευκτος ἐλεν δόνις, ὥς τ' ἀπὸ λόφου
Τῦ ἐπιθυλίω εἰς ὁδὸν ἐρχομένου.
Ἑπτὰ μὲν ἕκτος ἔχεν, μίαν οὔνατος· αὐτὰρ ὁ σῶμος
Διφῆας ἀμφοτέρων, ἴσος ἴλιν δεκάτῳ.
Ὃς δ' ἕπεται μετὰ σῶμον, ἔχει δύο· μονάδα δ' ἄλλην
Τῆφον τὸν πυμάτιλιν ἀμφιέπουσι δίβος.
Ἀλλ' ἐμέλας διαφὰς μὲν ἐοῦ λάφατο λίπε χώρῳ,
Καὶ τόσσας ἑτέρας ἐς θέσιν ἐνδεκάτην.
Ἀμφὶ δυωδέκατον δὲ διεπρέπεν οἴκλοι ἄλλαι,
Λαὶ τρισκαιδεκάτου φῶρος ἔκειτο μία.
Δίζυγες αὐτὸ γένοιο διευθύμιον· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Ἶσος ἔμιμνε τύπος πεντεπαιδεκάτῳ,
Ὀκτωκαιδεκάτῳ παρεμοίιος· αὐτὰρ δ' ἄλλας
Εἶχεν δίχθαδίας πέτρασιν ἐν πυμάτῳ·
Λύσπαρ ἄναξ λάϊνοῖο λαχὼν σημήια πιστῦ,
Καὶ τῷ ἰσομίνῳ οἷσιν ἀγίδα,
Τεῖχθαδίας ἀόκητα βαλὼν φηρίδας ἀριθμοῦ,
Πύργω δουρατέου κλίμακι κεκλομένῳ,
Δισσὰ καὶ ἓξ καὶ πέντε κατηγαγε· αὐτίκα δ' ἐκπὸ
Ἄζυγας, ἔχεν ὅλας πρόσθε μεχλομένας.
Ταύλιν φεύγετε πάντες, ἐπεὶ καὶ μοῖρα κρατεῖν
Κείνης τὰς ἀλόγους οὐχ ὑπάλυξε τύχας.

VI.

Exit. Εἰς πόλιν

Εἰς Τροίαν. pag. 98.

Ὦ πόλι, πῦ σοι κεῖνα τὰ τείχια; πῦ πολύολβοι
Νηοί; πῦ δὲ βόες κρίατα τεμνομένων;
Πῦ δὲ Φειδίου ἀλάβαστρα, καὶ ἁ πάγχρυσος ἐφεδρείς;
Πῦ δὲ ἑπτανεὺς δίπλαξ ἐνδαπίης;
Πάντα μόθος· χρεσσάνει χύσις, καὶ μοῖρα κρατεῖν
Ἥρπασεν, ἀλλοίην ἀμφιβαλοῦσα τύχην.
Καί σε τόσον νέμεσις βάρος χθόνος· ἀλλ' ἄρα μοῦνον
Οὔνομά σευ κρύψαι καὶ κλέος οὐ δύνατο.

VII.

Εἰς τὸ αὐτό. pag. 99.

Εἰ μὲν ἀπὸ Σπάρτης τύνη ἔφυς, ξεῖνε, μή με γελάσῃς,
Οὐ γὰρ ἐμοὶ μούνῃ ταῦτ' ἐπέλασε τύχη.
Εἰ δέ τις ἐξ Ἀσίης μὴ πύθεο· Δαρδανικοῖς γὰρ
Σκήπτροις Αἰνειάδων πᾶσα κύδιστα πόλις.
Εἰ δὲ θεῶν τεμένη καὶ τείχεα καὶ ταπήρας
Ζηλήμων φθονῶν ἐξαπέφωσεν Ἄρης,
Εἰμὶ πάλαι βασίλεια· σὺ δ' ὦ πέπον ἄρομαι Ῥώμην,
Ἐλλὰς καθ' Ἑλλήνων σὰς ζυγόδεμνα τύχας.

VIII.

Εἰς τὸ αὐτό. ibid.

Ἀδὲ ποθ' ἡ πλεινὰ Πελάμου πόλις, ἣν ἀλαπάξαι
Ἑλλάνων δεκέτης οὐ πάλασεν Ἄρης
Ἀμφαδόν, ἀλλ' ἵππειο κακὸν ξύλον· αἴθε δ' Ἐπειὸς
Κάτθανε πρὸ τεύξαι δουράτεον παγίδα.
Οὐ γὰρ ἂν Ἀτρεΐδαν ὀροφάγον ἀλάμενον πῦρ,
Οὕτω κε ἀμετέρους λάσιον ἠεπόμαν.

IX.

Extit. Εἰς Σωφροσύνιλλαν.

Εἰς ἀρσενικὴν φιλόπαιδα. pag. 109.

Καλὸν μὲν συγκέδνιον ἔχειν κόον· εἰδ' ἄρ' ἀνάγκη,
Ἀρσενικὴν φιλόπαιδ' μήποτ' ἐν κλισίαις.
Θηλυτέρας φιλίοις, ὀλίγον κακόν, ὕπνα πείνας
Κυπριδίους σάρκας πάντα δίδωσι φύσις.
Δύσκριτος δ' ἀλόγων ζώων γένος· οἷ γὰρ ἐκείνων
Φύσις ἀνιμάζει θήσμια συζυγίης.
Ἄρσενι γὰρ θήλεια συναπτεται· αἱ δ' ἀλεγεινοὶ
Ἀνδρες ἐς ἀλλήλους ξεῖνον ἄγωσι γάμον.

X.

Extit. Εἰς τύχλον. pag. 111.

Γεκτνός τις μογέουσιν ἐπ' ἰχθύσι, τὸν δ' ἰσιδώρα
Εὐκτίμενος κύρη θυμὸν ἔκαμεν πόθῳ·
Καί μιν θῆκε συνάδυνον. ὁ δ' ἐκβιότοιο πενιχρῆς
Δίξατο πατρώους ὄγκον ἀγλωσσείης.
Ἡ δὲ τύχη γελόωσα παρείσατο, τῷ ποτὶ Κύπριν.
Οἱ τοὺς ἴσους ἄγων, ἀλλ' ἐμοί σιν, ἔφη.

XI.

Εἰς ἄρχοντα ὑπερηφανίαν. pag. 112.

Ἡράγε πῆ τὸ φρύαγμα τὸ πάλαι; οἱ δὲ πάροιθεν
Πῆ ἔβαν ἐξαίφνης ἀγχίποροι κόλακες;
Νῦν δ' οὐκὶς πόλεος φυγὰς ἔχεο· τοῖς ἀράτοις δὲ
Οἰκτροῖς ἐν κατὰ σὸν φῶτα ἔδωκε τύχη.
Πολλά σοι πλουτίζουσα τύχη χάριν, οὐκ ἐμοί γε
Πάντας ἀεὶ παίζειν, ἢ εὖς σί τι προμέθαι.

XII.

Εἰς πένητα πλουτοῦντα. *ibid.*

Εἴπ τις ἐκ πενίης πλοῦτον τύχοι, ἠδὲ καὶ ἀρχῆς,
Οὐκ ἔτι γιγνώσκοι τίς πάλαι ἑσπόμην.
Τῷ ποτε δ' φιλίην ἀπαναίνεται, ἀφροσύνῃσι δέ,
Τίφλα ὀλισθηρῆς οὐ διδάσκει τύχης.
Ἧς ποτε δ' πτωχὸς παλαπύκτης· οὐκ ἐθέλοις δέ,
Αἰτίζων αὐδᾷ, πωῦ ἔπορες παρόχῳ.
Πάντα (φίλος) μερόπεσσι παρέρχεται· εἰ δ' ἀπιθήσεις,
Ἐμπαλιν αἰτίζων, μάρτυρα σαυτὸν ἕξεις.

XIII.

EX ANTHOLOGIÆ LIB. II.

Tit. Εἰς ἰατρούς. pag. 150.

Κεῖτο μὲν Ἀλκιμένης πεπονωμένος ἐκ πυρετοῖο,
Καὶ περὶ λάπαισιν βραγχὰ λαρυγγιόων.
Νυσσόμενός τε τὸ πλευρὸν, ἅτε ξιφέεσσιν ἀμυχθείς,
Καὶ θάμα δυσκελάδοις ἄσθμασι πνιόεσσαν.
Ἦλθε δὲ Καλλίγναθος ὁ Κώιος, ὁ πλατυλίχνης,
Τῆς παιδοιείδος πληθόμβος σοφίης,
Πᾶσαν ἔχων φρόνησιν ὀφ' ἄλγεσιν, ὅτι πιεσθὼ

IX.

In Temperantiam.

Pulchrum quidem caſtam habere mentem. Si vero neceſſe ſit
Maſculus amor nunquam te perturbet.
Mulieres amare breve malum. Ob id illis
Clandeſtinos congreſſus pudica dedit natura,
Intuere brutorum animalium genus. Non enim illorum
Natura inhoneſta cenſet jura coitionis.
Vir enim femina conjungitur. Sed perniciosi
Viri in invicem novas ducunt nuptias.

X.

In Fortunam.

Piſcator quis laboriosam agebat vitam ex piſcibus. Hunc intuens
Divus puella animo laboravit amore,
Et illum fecit conjugem: Hic vero ex vita pauperula
Acrepit variæ cumulum ſuperbiæ,
Fortuna vero ridens aſſabat, & ad Venerem,
Non tuum hoc certamen, ſodalem eſt, inquit.

XI.

In Principem dejectum.

Ubi nunc eſt ſuperbia illa tanta? & arrogantes
Quo abierunt ſubito prope te incedentes adulatores?
Nunc enim procul a civitate exulas. Prius vero
Miſeris illum tuum calculum dedit fortuna.
Magna tibi, o inclyta opibus fortuna, gratia,
quod ſimiliter
Omnes ſemper illudis, & ob te aliquid delectamur.

XII.

Ejuſdem.

Ubi quis ex paupertate divitias conſecutus eſt, & principatum,
Non amplius cognoſcit, quis fuerit prius.
Nam veterem amicitiam recuſat. Stultus vero
Delectationem lubricæ non didicit fortunæ.
Erat quondam enim mendicus miſer, non vis autem
Cum rogaris friſta panis nunc aliis dare.
Omnia, o amice, hominibus tranſeunt. Si vero non credis
Rurſus mendicans, teſtem te ipſum habere poteris.

XIII.

In Medicos.

Jacebat quidem Alcimenes male habens febre,
Et circa gulam rauce e faucibus, ut receſſu, loquens.
Percuſſus vero latus, tamquam gladio lacteratus,
Et crebro difficili anhelitu ſpirans.
Venit vero Callignatus Cous, nugator
Pronica plenus ſapientiæ:
Omnem habens præſcientiam in doloribus, neque ulterius

Aliud quid annuncians quam futurum.
Alcimenis vero obſervabat cubitum, & ex facie
Meditabatur, & manum tetigit pervite.
Et de criticis diebus vaticinabatur ſcriptum,
Omnia enuncians propemodum cum Hippocrate.
Et tunc præſcientiam in Alcimenem pronunciavit,
Graviter ſe gerens & inſolescens.
Si guttur obſtrepens, & horridi pulſus lateris
Et febri ceſſabit ſpiritus denſatus,
Nondum morticeis pleuritide. Hoc enim nobis
Symbolum futuræ eſt bonæ valetudinis.
Confide, & notarium voca, & divitias tuas
Bene diſponens a vita ceſſa anxiosa,
Et me medicum prædictionis ergo bonæ.
In tertia ſorte relinque hæredem.

Ἀλλο προαγγέλλων, ἢ τὸ γιγνόμενον.
Ἀλκιμένης δ' ἐδόκευεν ἀτρέμιστα, ἔν τε προσώπῳ
Φράζετο, καὶ παλάμης ψαῦσε πιεσμένως.
Καὶ τὸ περὶ κρισίμων φαίνετο λογίζετο γράμμα,
Πάντ' ἀσπιμπάζων, οὐχ' ἁπλῶς Ἱπποκράτης.
Καὶ τότε τῷ προγνῶναι τὸν Ἀλκιμένεα ἀειφώνει
Σεμνοπροσωπήσας καὶ σοβαρὸν στόμιον.
Εἰ γὰρ φάρυγξ βομβοῦσα, καὶ ἄγχεα τύμπανα πλευρῆς,
Καὶ πυρετὸς λήξει πνεῦμα δασυόμενον,
Οὐκέτι πνιγηρὴ πλευρίτιδι. τοῦτο γὰρ ἡμῖν
Σύμβολον ὑγιείης ἐσομένης ἐσαπιστώσης.
Θάρσει. τὸν ταμιεῖόν δὲ κάλει, καὶ χρήματα σαυτῆ,
Εὖ διαθεὶς, βίστα λῦε μεριμνοπόνου.
Καὶ μέ τον ἰητῆρα, προρρήσιος εἵνεκεν ἐλθεῖν,
Ἐς τριτάτην μοίρην κάλλιπε πληρεσόμενον.

XIV.

Ejuſdem.

Medicus quiſpiam mihi ſuum charum filium miſit
Ut diſceret apud me hæc Grammatica.
Cum vero, Iram cane, & dolores mille fecit,
Didicit, & tertium hunc ſequentem verſum,
Multas vero validas animas inferno miſit,
Non amplius ipſum miſit ad me diſcipulum,
Sed me videns pater tibi quidem gratia, dixit amice:
Sed puer ea me hæc diſcere poteſt.
Etenim ego multas animas inferno mitto,
Et ad hoc nihil Grammatica indigeo.

XIV.

Ex eodem tit. pag. 150.

Ἰατήρ τις ἐμοὶ τὸν ἑὸν φίλον υἱὸν ἔπεμψεν,
Ὡς μαθοῖν παρ' ἐμοὶ ταῦτα τὰ γραμματικά.
Ὡς δὲ τὸ, Μῆνιν ἄειδε, & ἄλγεα μυρί' ἔθηκεν,
Ἔγνω, καὶ τὸ τρίτον τοῖς δ' ἀπάλυθεν ἔπος,
Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν,
Οὐκέτι μιν πέμπει πρός με μαθησόμενον,
Ἀλλά μ' ἐδάης πάτερ, σοὶ μὲν χάρις, εἶπεν, ἑταῖρε·
Λυτὴρ ὁ παῖς παρ' ἐμοὶ ταῦτα μαθεῖν δύναται.
Καὶ γὰρ ἐγὼ πολλὰς ψυχὰς Ἄϊδι προΐαπτω,
Καὶ πρὸς τῶν ὧδε γραμματικῆ δέομαι.

XV.

In Helluones.

Nemo molaret videre ſuſtinuit dentes
Veſtros, ut tuas in ades appropinquat.
Si enim famem magnam habes Eriſichtonis ipſius,
Certe ſorte devorabis & amicum quem vocas.
Verum tuæ ades me non accipient: non enim ego
Vadam ut a veſtro ventre devorer.
Si vero in tuam domum venero, non multum effecit,
Laertæ filius Scyllæ hiatui occurrens:
Sed ego multa plura perpetiar ſi te ſuperabo,
Cyclope horridulum nihilo mitiorem.

XV.

Tit. Εἰς λαιμαργούς. pag. 155.

Οὔτις ἀλοιτῆρας ἰδεῖν πέτλινον ὀδόντας
Τμυτέρους, ἵνα σοῖς ἐν μεγάροις πελάσῃ.
Εἰ δ' οἰοὶ βύβρωσιν ἔχοις Ερυσιχθονος αὐτῇ,
Ναὶ πάχα δαρδάψεις καὶ φίλεον καλέεις.
Ἀλλ' οὐσεῖο μέλαθρά μι δέξεται. οὐδ' ἐγὼγε
Βήσομ' ὑφ' ὑμετέρῃ γαστρὶ λαφυξόμενος.
Εἰ δέ ποτ' ἐς τὸν σὸν ἐλεύσομαι, οὐ μέγ' ἄνασσε
Λαρτιάδης σκύλλης χάσμασιν ἀντίασας·
Ἀλλ' ἔσομαι πολύτλας τις ἐγὼ πλέον, εἴ σε περήσω,
Κύκλωπος κρυερῆ μηδὲν ἐλαφρότερος.

XVI.

Ejuſdem.

Filius & pater ſibi contentioſam invicem habuerunt;
Quis plus conſumens ſortem omnem devoret:
Et poſt devorationem facultatum prorſus omnium,
Poſtremo ſe invicem reliquum habent quod comedant.

XVI.

Ex eodem tit. pag. 156.

Τὸν γαστρὸς δῆριν φιλόνεικον ἔθεντο,
Τίς πλέον ἐκδαπανᾷ, κλῆρον ἅπαντα φάγος·
Καὶ μετὰ πᾶσι βρῶσιν ἢ χρήμασιν μάλα πᾶσιν,
Τέως ἀλλήλους λοιπὸν ἔχειν φαγέειν.

XVII.

XVII.

Ex eodem tit. ibid.

Ορνιν ἐδόμεθ' κεκλημένοι ἄλλων ἄνδρες,
Ἀλλων ὀρνίθων βρώματα γιγνόμεθα.
Καὶ τὸν μὲν τιτυὸν χ' γῆς δύο γῦπες ἔδουσιν,
Ἡμᾶς δ' ζῶντας τέσσαρες αἰγυπιοί.

XVII.

Ejuſdem.

Avem comedimus invitati miſeram viri,
Aliarum avium cibos evadimus.
Et Tityum quidem in terra duo vultures comedunt.
Nos vero viventes quatuor vultures.

XIIX.

Ex eodem tit. ibid.

Μηδείς μοι τοιούτου Ερασίστρατε τλαὶ ἀπατήλιον σε
Ποιήσειε θεῶν, ᾧ σὺ κατεσσαπαλᾶς.
Εἰδὼς ἐντραπέλως τομάχων πακὰ χείρονα λιμοῦ
Οἷα φαγοίσε ἐμῶν ἀντιδίκων τέκνα.

XIIX.

Ejuſdem.

Nemo mihi ſit Eraſiſtrate deliciis tuis
Faciat Deorum, quibus tu delicians.
Edens jucunde in ventrem mala pejora quam fames,
Qualia comedant meorum hoſtium filii.

XIX.

Ex tit. Συμποτικὰ ἀσύμματα. pag. 176.

Γαστέρα μὲν σισάλακτο γέρων ἡδέϊ βάκχῳ
Οἰνοπίων, ὄμματος δ' οὐ ἀπέθηκε δίκας.
Αλλ' ἔτι δηὖτε, ἰδὼν καπιμέμφετο χειρὶ
Ὡς ἀπὸ κρητῆρος μηδὲν ἀφυσσαμένην.
Οἱ δὲ νέοι ῥίγχουσι, τῷ θέος ὠδ' ἀπ' ἀρούρᾶ
Τὰς κύλικας γνῶναι πὰς ἔτι πινομένας.
Πῖνε γέρον, & ζῆθι. μάτην δ' ἄρα θεῖος Ομηρος
Τείρεθαι πολλὸν ἐν οἴνοπος ἔφη.

XIX.

In Convivales Civilitates.

Ventrem quidem impleverat ſenex bene fragranti
Bacche,
Ocnopion: ſed tamen non depoſuit poculum.
Sed adhuc ſitiens propriam reprehendebat manum,
Ut quæ e cratere nihil infunderet.
Juvenes vero ſtertunt, & non valent præ numero
Calices cognoſcere, jam epotos.
Bibe ſenex, & vive; fruſtra ſane divinus Homerus
Venari canitiem a juventute dixit.

XX.

EX III. LIB. ANTHOLOGIÆ.

Tit. Εἰς ἀγαθὺς ἄνδρας. pag. 193.

Επὶ Θεοδότῳ τῷ γαμβῷ, ὑπ' ἐχθρᾶ τετελδωκότι τὴν ἰδίας γαμετῆς.

Ναὶ μὰ τὸν ἐν γαίῃ πύματον δρόμον, ὅτε μ' ἄκοιτις
Εσυγων, ὔτ' αὐτὸς Θεόδοτος ἀγγίνης.
Εχθρὸς ἑκὼν γενόμην. ἀλλὰ φθόνος ἦ τις ἄτη
Ημέας ἐς τοσσον ἤγαγεν ἀμπλακίην.
Νῦν δ' ἐπὶ Μινῴου καθαρὸν κρητῆρα μολόντες,
ἀμφότεροι λελύμεθ' ψῆφον ἑδεξάμεθα.

XX.

Super Theodotum generum qui odio mortuus eſt propriæ uxoris.

Certe per in terra ultimum tranſitum, neque me conjux
Odio habuit, neque ipſe Theodotus generoſus.
Hoſtis ſponte factus ſum. Verum invidia, aut quædam calamitas
Nos in tantum deduxit peccatum.
Nunc ad Minoem per purum ſolitum tranſeuntes,
Uterque album calculum accepimus.

XXI.

Ex tit. Εἰς ἀδελφούς. pag. 196.

Λυπῖος ἠδὲ Παῦλος ἀδελφεὼ ἄμφω ἐόντε
Ζωὴν μὲν βιότου συζυγίην ἐχέτην,
Ζωνὰ δὲ μοῖρης λαχέτην λίτα, & παρὰ θῖνα
Βοσπορέλιν ξυνὸν ἀμφιβάλοντο κόνιν.
Οὐδὲ γὰρ ἀλλήλοιν ζώειν ἀπάνευθε δυνάσθην,
Αλλὰ ξυντρεχέτην ἠδὲ παρὰ πειρατόν.
Χαίρετον, ὦ γλυκερὼ & ὁμόφρονε· σήματι δ' ὑμέων
Ωρλιν ἱδρύσαι βωμὸς ὁμοφροσύνας.

XXI.

In Fratres.

Lætus & Paulus fratres duo exiſtentes,
Communem vitæ conjunctionem habebant.
Communia & fati ſortiti ſunt fila, & ad littus
Boſporium communi tecti ſunt pulvere.
Neque enim invicem vivere ſine altero poterant;
Sed ſimul cucurrerunt & ad Proſerpinam.
Salvete o dulces & concordes: ſepulcrum vero veſtrum
Debuit conſtitui ara concordiæ.

XXII.

Ejusdem.

Unus duos fratres obtinet tumulus: unum enim obtinuerunt
Diem ortus ambo & mortis:

In Candaulem.

Candaulis hoc sepulchrum: justitia vero meam
mortem videns,
Nihil injuriose agere uxorem dixit.
Voluit enim duobus viris non apparere,
Sed aut priorem habere, aut illum qui vidisset.
Fas erat Candaulem pati malum: non enim justi-
nisset
Ostendere propriam oculis alterius.

XXIII.

In Infantes.

Utinam neque fiant nuptiæ, neque virginales lecti,
Non enim partuum apparetus causa.
Jam vero hac ter misera mulier pariens jacet,
Ventri vero infelici puer mortuus inhæ-
ret.
Tres vero dies cursum absolverunt, ex quo manet
Infans vana spe in lucem editus.
Levis tibi sit venter puer loco tumuli
Hic enim te fert, & terra non indiget.

XXIV.

In Mulieres.

Feniens in Ephyram, tumulum vidi ambitiosum
Laidis antiquæ, ut inscriptio dicit.
Lacrymas vero profundens, salve mulier: ob
famam enim
Misereor te, dixi, quam prius non vidi.
O quantum juvenum mentem torsisti: sed vide,
oblivionem
Habitas, pulchritudinem in terra deponens.

XXV.

In propriam matrem jacentem in Byzantio.

a O hospes quid fles? b propter tuam mortem.
a nosti quæ fim?
b Non certe, sed tamen miserabilem video
mortem.
a Quænam es? b Pericles. b mulier cujus. b Viri
optimi
Rhetoris ex Asia, nomine Memnonii.
a Quomodo autem te Hesperiæ tobibet cinis? b in-
terroga parcam
Quæ mihi procul a patria hospitem dedit tumuli.
a Puerum reliquisti? b Telemachum, qui in domibus
mœrens,
Excipit mammarum nostrarum guttam.
a Utinam pulchre vivas. b Certe, certe amice:
Opta ipse!
Ut mihi adolescens lacrymas charas mittat.

XXII.

Ex eodem tit.

Εἷς δ' ἀδελφοὺς ἐπέχει τάφος· ἓν ἦν ἐπέσχεν
Ἡμαρ ἠδ' γενῆς οἱ δύο, καὶ θανάτε.

Ex tit. οἷς ἀρχαίους τινάς.

Εἰς Κανδαύλην. pag. 216.

Κανδαύλε τόδε σῆμα· δίκη δ' ἐμὸν οἷ πο' ἐδῦσα
Οὐδὲν ἀλιτραίνειν τὸν παράκοιτιν ἔφη.
Ἤθελε γὰρ δισσοῖσιν ὑπ' ἀνδράσι μηδὲ φανῆναι,
Ἀλλ' ἢ τὸν πρὸ ἔχειν, ἢ τὸν ἐπισταμένως.
Ἦ ἄρα Κανδαύλῳ κακὸν ἀνθέων κακὸν ἐγὼ αἴτιη
Δείξαι τὸν ἰδίων ὄμμασιν ἀλλοδαίοις.

XXIII.

Ex tit. Εἰς βρέφη. pag. 221.

Ἀβάλε μηδ' ἐγένοντο γάμοι, μὴ νύμφια λέκτρα·
Οὐ γὰρ ἂν ὠδίνων ἐξεφάνη τροφάσις.
Νῦν δ' ἡ μὲν τετάλαινα γυνὴ τέκπωσα κάθηται,
Γαστρὶ δὲ δυσκόλπῳ πικρὸν ἔνεστι τέκος.
Τεσσαρὰ δ' ἀμφιλύκη δρόμον ἴσχυσιν ἑξῆς μίμνει
Τὸ βρέφος, ἀπρήκτοις ἐλπίσι τικτόμενον.
Κέφησον τελέθοι γαστὴρ τέκος αἶσι νοήσας·
Λύπη γάρ σε φέρει, & χθονὸς οὐ χατέες.

XXIV.

Tit. Εἰς γυναῖκας.

Εἰς Λαΐδα. pag. 225.

Ἑρπων εἰς Ἔφυρὶν, τάφον εἶδρακον ἀμφιλάλητον
Λαΐδος ἀρχαίης, ὡς τὸ χάραγμα λέγει.
Δάκρυ δ' ἐπισσεύασ, χαίρειν γυναῖκα ἐκ τοῦ ἀκούσ
Οἰκτείρων στεῖχον, ἵν' πάρος οὐκ ἐόμην.
Ὦ πόσσον νέων θύμων ἔπαχες· ἀλλ' ἴδε, λήθην
Ναίεις, ἀγλαΐης & χθονὶ κατθεμένη.

XXV.

Ex eodem tit. pag. 228.

Ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ κειμένῃ ἐν βυζαντίῳ.

α Ὦ ξένε, τί κλαίεις; β ἦ σὸν μόρον α εἶδα τίς εἰμι;
β Οὐ μὰ τόν, ἀλλ' ἔμπης, οἰκτρὸν ὁρῶ τὸ τέλος.
α τίνι δὲ τις; β Πελίκλεια; α γυνὴ τίνος; β ἀνδρὸς ἀ-
ρίστου
Ῥητορος, ἐξ Ἀσίης, οὔνομα Μεμνονίου.
α Πῶς δὲ σε Βοσπορίη κατέχει κόνις, β εἵρυο μοῖραι,
Ἢ μιν τῆλε πάτρης ξείνου ἔδωκε πόρον.
α Παῖδα λίπες; β ἔλιπον· ὃς ἐν μεγάροισιν ἀλύων,
Ἐκδέχεται μαζῶν ἡμετέρων σαγόνα.
Λῖθι καλῶς ζώοις. α καὶ καὶ φίλας, δ' χεο κείνην,
Ὀφρά μοι πρέσας δάκρυ φίλον γαλάοι.

Digitized by Google

XXVI.

Eodem titulo:

Εἰς τ̀ ἀδελφὴν αὐτῆ Εὐγενίαν. pag. 230.

Τὰν πάρος ἀνθήσασαν ἐν ἁγλαΐᾳ καὶ ἀοιδᾷ,
Τὰν πολυκυδέος μάμαν Θεσμοσυνάς,
Εὐγενίαν κρύπτει χθονὶ κόνις· αἱ δ' ὑπὲρ τύμβῳ
Κείραντο πλοκάμους Μοῦσα, Θέμις, Παφίη.

XXVII.

Ex eodem tit. pag. 233.

Ναὶ λίτομαι παροδῖτα, φίλῳ καπίλεξον ἀκοίτᾳ
Εὖτ' ἂν ἐμὲ λάσεις πατρίδα Θεσσαλίαν,
Κάτθανε δ' ἀπάνευθε, ἔχει δέ μ' ἐν χθονὶ τύμβος,
Αἰ αἰ, βοσπορίης ἐγγύθι πόντος,
Ἀλλά μοι αὐτόθι τῦχι κενόφρων ἐγγύθι σεῖο,
Ὀρφ' ἀναμιμνήσκῃς πότε κουριδίης.

XXVIII.

Ex tit. Εἰς Κιθαρῳδούς. pag. 241.

Φεῦ, φεῦ, τλὰν δεκάταν ἐλπομένᾳ, τλὰν λυρασιδὸν
Ῥώμης ἠδὲ Φαρίης, ἥδε κέκευθε κόνις.
Ὤλετο φορμίγγων περιτέρματα, λάξαν ἀοιδαὶ,
Ὠσαν Ἰωάνᾳ πάντα συνωλόμενα.
Καὶ πάλαι θεσμὸν ἔθηκαν ἐπάξιον ἐννέα μοῦσαι,
Τύμβον Ἰωάνας ἀνθ' ἑλικῶνος ἔχειν.

XXIX.

Tit. Εἰς Μοιχούς. pag. 244.

Οὐχ' ὁσίοις λιχέεσσιν ὑπέρτερα λάτρις ἀνὴρ,
Λέκτρον ὃν κλιντῆρα ἀλλοτρίης ἀλόχῳ·
Ἐξαπίνης δ' ὅμοιον ὀροφὴ πέσε, τοῖς δὲ κακέργοις
Ἔσκεπεν ἀλλήλοις εἰσέτι μισγομένοις.
Ζωοὶ δ' ἀμφοτέρους κατέχει παγίς, οὐ νέοι δ' ἄμφω
Κεῖνται, συζυγίης ἐκλύτε πειρόμενοι.

XXX.

Tit. Εἰς τινας:

Εἰς Ἀγαθόνικον Θεμιστοκλέα. pag. 258.

Θεσμοὶ μὲν μελέτῃσι συνήθεας Ἀγαθονίκῳ,
Μοῖρα δὲ δεισιδίκην οὐ δεδάηκε νόμους.
Ἀλλά μιν ἁρπάξασα, σοφῶν ἄμορον Θεμιστῶν,
Οὕτω τοι νομίμης ἔμπλεον ἀλκείης.
Οἰκτρὰ δ' ὑπὲρ τύμβοιο κατεστονάχησαν ἑταῖροι
Κείμενον, ὃ Στάγιρου πάσμον ὀδυρόμενοι.
Ἡ δὲ κόμην τίλωσα γόῳ πλατύζετο μήτηρ,
Αἰ, αἰ, τὸν λαγόνων μόχθον ἐπισταμένη.
Ἐμπνεῦ ἐλβιόδαιμον, ὃς ἐν νεότητι μαραινθείς,
Ἐκφυγε τλὰν βιότου θᾶσσον ἀλιτροσύλλαν.

XXVI.

In ſororem ſuam Eugeniam

Prius florentem in delicis, & cantu,
Venerandi pertiam juris,
Eugeniam abſcondit terreſtris pulvis: hæ vero ſuper tumulum
Detonderunt crines, Muſæ, Themis, Paphiæ.

XXVII.

Ejuſdem.

Certe ero, viator, amico die viro
Ubi meam videris patriam Theſſaliam,
Obiit tua conjux, habet vero ipſam in terra tumulus,
Æ, æ, Boſporium prope littus.
Sed mihi ibi fac cenotaphium prope te,
Ut recorderis hujus quondam puellæ.

XXVIII.

In Citharœdos.

Heu, heu, decimam Muſam lyra canentem
Romæ & Phariæ, hic tegit cinis.
Periit citharæ ſtrepitus, ceſſarunt cantus,
Tanquam cum Johanna omnia una perierint,
Et prope legem tulerunt dignam novem Muſæ,
Tumulum Johannæ pro Helicone habere.

XXIX.

In Adulteros.

Non ſanctis lectis gaudebat occultus vir,
Lectum furatus alterius uxoris.
Extemplo vero domi ſummitas cecidit, illis vero malefactis
Oppreſſis ad invicem adhuc commixtis.
Commune vero utrumque cohibet vetc, in uno vero ambo
Jacent, a conjunctione nondum ceſſantes

XXX.

In Juvenes & Puellas

Leges quidem curæ erant conſuetudine Agathonico,
Fatum vero reformidare non didicit leges:
Sed ipſum rapiens ſapientibus privavit juribus,
Nondum legitima plenum juventute.
Miſerabiliter vero ſuper tumultum lamentati ſunt ſocii,
Jacentem ſui chori ornamentum deplorantes.
Comam vero lanians flevit obſtupuit mater,
Hei hei ventris laborem ſciens.
Sed tamen infelix hic qui in juventute exarſit,
Et effugit vitæ citius ſtultitiam.

XXXI.

Ejuſdem.

Euſtabi, dulcem quidem habes Imaginem: ſed te ceterum
Video, neque adhuc tibi illud dulce verbum
Sedebat in ore: tua vero bene floreus juventa,
Hei, hei, levis nunc terræ eſt cinis.
Quintum & decimum enim attingens annum,
Quater ſeu ſoloe vidiſti ſoles.
Neque tui avi ſedes tibi ſatis fuit, neque patris
Divitiæ: omnis vero tuam imaginem videns,
Iniquum fatum eeprehendit, quod talem
Hei valde crudele exſtinxit pulchritudinem.

XXXII.

In Aves.

Non amplius miſera ſepulorum exul perdix,
Texta tenuibus domus habet te viminibus,
Neque ſub ſplendore juveneſcentis auroræ,
Summitatem extendens caliderum alarum.
Tuum caput felis demeſſuit: ceiique vero omnia
Rapuit, & invidam non ſatiavit mandibulam.
Nunc vero te non levis tegit pulvis, ſed gravis,
Ne quando tuas illa reliquias effodiat.

XXXIII.

Ejuſdem.

Domo nata felis meam perdicem rapiens,
Vivere noſtris ſperat in ædibus.
Non te amica perdix mortuam ſine munere reliquam,
Sed ob te occidam tuam hoſtem.
Anima vero tua magis turbatur, donec fecero
Quæcunque in Achillis Pyrrhus fecit tumulo.

XXXIV.

In Euſtorgium,

Nihil annuncies in Antiochiam, viator,
Ne rurſus lugeant flumina Caſtaliæ.
Quod ſubito Euſtorgius ceiiquit muſam,
Legumque Auſonlarum ſpem fruſtraneam,
Septimum & decimum conſecerat annum. In vero cinerem
Mutata eſt vanum floreus juventa.
Et hunc quidem cohibet terreſtris cumulus, pro illo autem
Nomen & picturæ colores cernimus.

XXXI

Ex eodem tit. pag. 259.

Εὐσάθη, γλυκερὸν μὲν ἔχεις τύπον· ἀλλὰ σὺ κηρὸν
Δέρκομαι, οὐδ' ἔτι σοὶ κεῖνο τὸ λαρὸν ἔπος
Ἕζετο ἐν στόμασιν. σὺ δ' ὠὰν θνητὸς ἔβα
(Αἶ, αἶ) μαψιδίην πρὸς χθονὸς εἰς κόνις.
Πέμπτου γὰρ δεκάτῳ δὴ ἐπιφαύσας ἐνιαυτῷ,
Τέτρακις ἐξ μούνης ἤρκεσε εἰδρακέναι.
Οὐδὲ τοῦ πάππου θρόνος ἤρκεσε, οὐ γενέτωρος
Ὄλβος· πᾶς δὲ τελῶν εἰκόνα δερκόμενος,
Τλῆ ἄδικον μοῖραν καταμέμφεται, ὅττι σε πόλλω
Ἀμείνα τηλεῖς ἴσβεσεν ἀγλαΐῃ.

XXXII.

Tit. Εἰς ὄρνις.

Εἰς Πέρδικα. pag. 264.

Οὐκ ἔτι σοι τελέμων σκοπίλων μετανάσσεαι πέρδιξ,
Πλεκτὸς λεπταλέοις οἷ σε ἔχει στιβάσι,
Οὐδ' ὑπὸ μαρμαρυγῇ θαλεροῦ δόξεις ἠερίοιο,
Ἀκρα παρασταθύσεις θαλπομένου πτερύγων.
Σὴν κεφαλὴν αἴλουρος ἀπέθρεψε· πᾶλαι δ' ἅπαντα
Ἥρπασε, καὶ φθονερῶν οὐκ ἐχόρεσε γένεων.
Νῦν δέ σε μὴ νεφρὸν κρύπτει κόνις, ἀλλὰ βαρεῖα,
Μήποτε σὸν κεῖνο λείψανον ἐξερύσῃ.

XXXIII.

Eod. tit. Εἰς τὸ αὐτό. pag. eadem.

Οἰκογενὴς αἴλουρος ἐμὴν πέρδικ' ἀνέλυσε,
Ζώουν ἠμετέροις ἵλαπτεται ἐν μεγάροις.
Οὐ σε φίλη πέρδιξ φθιμένην ἀγάρασεν ἔασεν,
Ἀλλ' ἐπί σοι κτενέω τλὰς σέθεν ἀντιβίην.
Ψυχὴ δ' οὐ σέο μᾶλλον ὀδύρεται, εἰσόκε ῥέξω
Οἷ' ἐπ' Ἀχιλλῆος Πύρρος ἐρεξιπύρῳ.

XXXIV.

Ex tit. Εἰς Ποιητάς.

Εἰς Εὐσόργιον. pag. 281

Μηδὲν ἀπαγγείλειας ἐς Ἀντίοχειαν ὁδίτα,
Μὴ πάλιν οἱ μούσῃ κήδεα Καστάλιης.
Οὕνεκεν ἐξαπίνης Εὐσόργιος ἔλιπε μοῦσαν,
Θεσμῶν τ' Αὐσονίων ἐλπίδα μαψιδίην,
Ἑβδόματον δεκάτην τε λαχὼν ἔτος. ἐς δὲ κονίην
Ἡμίφθιτ πανελὼν ὦσεν ἅπαν βιότου.
Καὶ τὸν μὲν κατέχει χθονὸς ἄφατος, αἰνὶ δ' ἀοιδῇ,
Οὔνομα καὶ γραφίδων χρώματα δηριόμεθα.

XXXV.

EX ANTHOLOGIÆ LIB. IV.
Tit. Εἰς εἰκόνας ἀνδρῶν ἀγαθῶν.

Εἰς εἰκόνα τινὸς σοφιστοῦ ἐν Περγάμῳ δεδειγμένην ἐπὶ πρεσβείᾳ πολιτικῇ. pag. 291.

Τὰς μὲν ὑπὲρ μύθων τι καὶ ἀξυχάλοιο μελίσσης.
Εἰκόνας ἐλέγχους ἦρον ὀφειλομένους·
Νῦν δ' ὑπὲρ ἱδρώτων τε καὶ ἀστυχόου μερίμνης,
Τήνδε σε τῇ γραφίδι σήναμεν Ἡρακλάμων.
Εἰ δ' ὀλίγον τὸ γέρας, μὴ μέμφευ· τοῖς δὲ καὶ ἡμεῖς
Αἰεὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀμειβόμεθα.

XXXVI.

Εἰς εἰκόνα ἀνατεθεῖσαν ἐν τοῖς Πλακίδι ὑπὸ τῷ νέῳ σκηνείῳ. pag. 293.

Θωμᾶν παμβασιλῆος ἀμεμφέα κηδεμονῆα,
Λυθέντας οἱ τὸ πρίν πάγμα μετορχόμενοι,
Θειοτέρης ἄγχιστα συνωμοίδος, ὅθρα καὶ αὐτῇ
Εἰκόνι χῶρον ἔχῃ γείτονα κοιρανίης.
Αὐτὸς γὰρ ζαθέοιο θρόνους ὕψωσε μελάθρου,
Πλοῦτον ἀεξήσας, ἀλλὰ μετ' ὠκυβίης.
Εὔγνωμον τὸ πόνημα. τί γὰρ γραφὶς οἶδεν ὀπάσαι,
Εἰ μὴ τοῖς ἀγαθοῖς μνῆσιν ὀφειλομένην;

XXXVII.

Tit. Εἰς εἰκόνας βακχῶν.

Εἰς βάκχας ἐν Βυζαντίῳ. pag. 296.

Οὕτω νεπιγαμίην πάχα κύμβαλα χερσὶ τινάξαι,
Βάκχην αἰδομένην σήσαν λατύπης.
Οὕτω φρονέοντα· ἔοικε δὲ τῶν βωστρῶν,
Ἔξιτε, τὴν παπαγῶ, μηδὲν ἐγαμέτω.

XXXVIII.

Tit. Εἰς εἰκόνας γυναικῶν. pag. 300.

Μαχλὰς ἐγὼ γενόμην Βυζαντὶς ἐς ἔνδιον Ῥώμης,
Ὠνητὴν φιλίην πᾶσι χαριζομένη·
Εἰμὶ δὲ Καλλιρόη πολυδαίδαλος, ἣν ὑπ' ἔρωτος
Οἰστρηθεὶς Θωμᾶς τῇδ' ἔθετο γραφίδι,
Δείκνυς ὅσον ἔχει πόθον ἐς φρένα· ἴσα δὲ αὐτῷ
Κηρῷ τηκομένῳ, πίπτουσι παρειαί.

XXXIX.

Tit. Εἰς εἰκόνας ἀρχαίων ἢ ἡρώων τινῶν.

Εἰς Ἱππόλυτον διαλεγόμενον τῇ τροφῷ τῆς Φαίδρας. pag. 312.

Ἱππόλυτος τῆς γραὸς ἐπ' ὠσὶ τλήσε μῦθον
Φθέγγεται· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα κλύειν.
Ὅσσον δ' ἐκ βλεφάρου μεμινύθης ἐσὶ νοῦσαι·
Ὅττι παρηγγυάσε μηκέτ' ἄθεσμα λέγειν.

XXXV.

In Imaginem cujuſdam Sapientis in Pergamo datam ob legationem civilem.

Ob ſermonum & volubilis apis
Imagines, clemens eſto, cum dudum debeantur:
Jam vero ob ſudores & civiles moleſtias,
Hæc te pictura ſtatuimus Heraclamon.
Licet parvum munus, ne reprehendas. His enim nos
Semper bonos viros remuneramur.

XXXVI.

In Imaginem poſitam in Pleicidi, ſub illis quæ in novo ſcenio.

Thomam ſummi imperatoris irreprehenſibilem procuratorem,
Poſuerunt qui novam cohortem ambiunt,
Divinæ prope imagines binæ, ut & ipſa
Imagine locum habeat vicinum dominationi.
Ipſe enim ſacræ ſedes erexit domus,
Divitiis adauctis, ſed cum pietate.
Benivola ſtatua. Quid enim penicillus novit prabere,
Si non bonis memoriam debitam?

XXXVII.

In Imagines Baccharum.

Quæ nondum novit fortè cymbala manibus pulſare,
Baccham verecundam poſuit lapicida.
Sic enim innuit: videtur vero, hoc proclamabit,
Exite, & ſtreptum edo, nemine aſſante.

XXXVIII.

In Imagines Mulierum.

Scortum ego fueram Byzantia in Roma,
Vendibilem amicitiam omnibus indulgens.
Sum vero Callirhoe valde varia, quam ob amorem
Inſania actus Thomas hac poſuit pictura,
Demonſtrans quantum habet amorem animus.
Æqualiter enim ipſi
Cera liquefactæ, liquefit cor ipſi.

XXXIX.

In Hippolytum colloquentem cum nutrice Phædræ

Hippolytus anicula in aures crudelem ſermonem
Dicit: ſed nos non poſſumus audire.
Quantum vero ex oculo præ dolore furioſo licet cognoſcere
Jubet non amplius illicita dicere.

XL.

In Imaginem Satyri prope aurem tibiam habentis, & tamquam audientis.

Sponte Satyrisce fistula tua sonitum emittit.
Aut cur inclinans aures admoves calamo?
Qui vero videtur tacuit, fortasse dicet sermonem,
Sed præ dulcedine impeditur oblivione.
Non enim vera effudisset: sponte vero adamavit silentium,
Omnem animum advertens fistulæ occupationi.

XLI.

In Hortos.

Communis mihi lauri sacra montis summitas, extra mare
Factus agrestis pulchritudo deserti.
Hic Nympha arborea, & quæ in ponto
Nereides, communem posuerunt conventum.
Ob me enim pugnant: indicat vero cerulees crines habens,
Et me utrinque medium posuit terminum.

XLII.

In aliud in Byzantio habens Venerem lavantem,

Jam novi Venus, unde viceris certamen,
Prius Alexandri calculum auferens,
Hic dum madefacis tuum corpus, invenisti ut coarguas
Junonem Inachis fusilibus se oblucentem.
Vicit vero balneum: videtur vero hoc clamabit
Pallas vilia est aquis, non Venere.

XLIII.

In thermas Agamemnonias in Smyrna.

Locus ego Danais curæ fui, ubi enses
Podalirii abscondernnt artem.
Vulnera enim post pugnam meis sanarunt fluxibus,
Barbaricæ hastæ spiculum auferentes.
Unde arcum sum telum habens: pro honore autem,
Agamemnonium inveni denominationem.

XLIV.

In domum in culmine positam in Byzantio.

Virtutem sudorum dii nunc posuerunt,
Dixit Astræus, domum hanc prædicens,

XL.

Tit. Εἰς θεῶν ἢ θειῶν ἀγάλματα.

Εἰς εἰκόνα σατύρου πρὸς τῇ ἀκοῇ τὸν αὐλὸν ἔχοντος, καὶ ὥσπερ ἀκροωμένου. pag. 339.

Αὐτόματος σατυρίσκε δόναξ τεὸς ἦχον ἰάλλει.
Ἢ τί παρακλίνας οὖας ἄγεις καλάμῳ;
Ὃς δὲ γελᾷς σιγῶν· ἴσως δ' ἀφθόγξατο μῦθος,
Ἀλλ' ὑπὸ πρωλῆς εἶχετο λαθιδίης.
Οὐ δὲ κηρὸς ἔρωτι· ἑὸν δ' ἀκαλίσσατο σεγλῶ,
Θυμὸν ὅλον τρέψας πυκτίδος ἀχολίῃ.

XLI.

Tit. Εἰς κῆπον.

Εἰς κῆπον παράλιον. pag. 347.

Εἶχον ἐμοὶ δίφρης ἱερὸν κλίτος, ἔκτοθι πόντου
Κείμενον, ἀγραύλου πάλλος ἐρημοσύνας.
Ἐνθάδε δ' νύμφαι δυσδέκτιδες, ἀϊὲν ἐοῦσαι
Νηρεΐδες, ξυνὸν θέντο σταυλοσύλιον.
Ἀμφ' ἐμὲ δ' μάρναντο· δίκασαι δὲ κυανοχαίτης,
Καί μι παρ' ἀμφοτέρας μίσσον ἔθηκε ὅρον.

XLII.

Tit. Εἰς λίθους.

Εἰς βαλανεῖον ἐν Βυζαντίῳ ἔχον ἀφροδίτην λουομένην. pag. 353.

Νικᾷς ἤγουν Κυθέρεια πόθεν νίκησας ἀγῶνα,
Τλῶ πρὶν Ἀλεξάνδρου ψηφοφορησαμένην.
Ἐνθάδε δ' τίγγυσα τεὸν δέμας, ὄφρας ἐλέγξῃς
Ἡρὴν Ἰναχίοις χρώμασι λωσαμένην.
Νίκησεν τὸ λοιπόν· ἔοικε δ' πᾶν βοᾶσθαι
Παλλάς, ἐνιπλώσασιν, ὡς ἄπιστ' ὕδασιν.

XLIII.

Εἰς τὰ θερμὰ τὰ Ἀγαμεμνόνεια ἐν Σμύρνῃ. pag. 356.

Χῶρος ἐγὼ δαπανῆς μεμελημένος, ἔνθα μολόντες
Τῆς ποδαλειρείης ἐξελάθοντο τέχνης.
Ἕλκεα δ' μετ' ἔπειτα ἐμοῖς ἀκέσαντο ῥεύμασιν,
Βαρβαρικὸς λόγχης ἰὸν ἀπωσάμενος.
Ἐνθεν ἀειζήλωτος ἀραρυῖα· εἵνεκα δ' τιμῆς,
Τλῶ Ἀγαμεμνονίην ἔρεο ἐπωνυμίην.

XLIV.

Tit. Εἰς οἶκον.

Εἰς οἶκον ἐν ὕψει κείμενον ἐν Βυζαντίῳ. pag. 358.

Τῆς ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,
Εἶπεν Ἀστραῖος, δῶμα τὸ δι' ὀλίγων.

Κλίμακα δ' ταναλὶν πτερόων κεκαφὼς τάρσῳ,
Ἰδρῶτι πλαδαρὴν ἀμφιδίῃρα κόμην·
Τῇδε δ' εἰσιδόντα θαλασσαίην περιωπήν.
Ναὶ τάχα τῆς ἀρετῆς πιστότατος θάλαμος.

XLV.

Eodem tit. pag. 361.

Χῶρος ἐγὼ τὸ πάρος μὲν ἔην συγκραπὸς ἰδέσθαι,
Πηλοδόμοις τοίχοις ἀμφιμεμιγμένος·
Ἔνθάδε ξείνων τε καὶ ἐνδαπίων ἐ ἀγροίκων
Νηδὺς ἱμειρομένη λύματα χυομένη·
Ἀλλά πατήρ μοι πόλιος ἐναλίγκιος Ἀγαθίας,
Θῆκεν αἰζηλόν, τὸν πάρος ἀτιμότατον.

XLV.

In domos.

Locus prius quidem ego eram ſordus aſpectu,
E limo conſtructis muris undique diviſus:
Hic hoſpitum & indigenarum & ruſticorum
Venter reſonabat purgamenta profundens:
Sed pater me civitatis permutans Agathias,
Fecit honorandum, prius inhoneratiſſimum.

XLVI.

Tit. Εἰς πόλεις.

Εἰς σωτῆρα ἐν Σμύρνῃ. pag. 371.

Πᾶν τὸ βροτῆσι τερπάλιμα, καὶ ἡ πολύολβος ἐδωδὴ,
Ἔνθάδε κεῖνται, πλὴν πάρος ὅλιτος χάρεν.
Οἱ γὰρ φασιανοί τε καὶ ἰχθύες, αἵδ' ὑπὲρ ἔγδιν
Τείψιες, ἤ τε τόσα βρώματος ἐξαπάτη,
Γίνεται ἐνθάδε κόπρος· ὑποστυφὲς δ' ἄρα γαστὴρ
Ὁππόσα πεινάλέα δέξατο λαπαρίη.
Οἷα δὲ γιγνώσκει τις ὅτ' ἄφρονα μῆτιν ἀείρας,
Χρυσὸν τοσσατίων πλὴν κόνιν ἐπρίατο.

XLVII.

Ex eodem titulo.

Εἰς τὸ αὐτό. pag. 371.

Τί σιάχεις κεφαλὴν κεκαπωμένος; ἐς τί δὲ πικρὰ
Οἰμώζεις, μελέων πάγχυ βαρυνομένων;
Ἐς τί δὲ γαστέρα σεῖο ῥαπίσμασιν ἀμφιπατάσσεις,
Θλίψαι δοκέων μάζακος ἐργασίην;
Μόχθων τοσσατίων ἕ σοι χρέος, εἰ παρὰ δαιτὶ
Μὴ τῷ ἀναγκαίῃ πουλὺ παρεξεπάθης.
Ἀλλ' ἐπὶ μὲν σιβάδος φρονέεις μίγα, καὶ τόμα τέρπεις
Βρώμασιν, ἀτυχίλῳ κεῖνα λογιζόμενος·
Ἔνθάδε δ' ἀχάλκεις. μόνη δ' ἀλιτήματα λαμὼ
Ἡ γαστὴρ τίνει πολλάκις τυπτομένη.

XLVIII.

Eodem titulo.

Εἰς τὸ αὐτό. pag. 372.

Εἴγε μάλα τλήτυμι γιγνώσκοι, σοι βίος αἰεὶ
Μίμνειν, καὶ σκαπάνης ἄλγεα καὶ πόνος.
Λιπαρὸν δέ σοι καὶ δῆπτα, καὶ ἐν ξυλόχοισι καθεύδοις,
Τδατος ἐμπλήσας λαιμὸν ἀμετροπότῃ·
Ἐμπης δ' ἀρτίπος ἐσσὶ, καὶ ἐνθάδε βαιὰ καθεθείς,
Αὐτίκα γαστέρα σὴν θῆκας ἐλαφροτάτην.
Οὐδὲ κατοψιχεῖς ἱερὴν ῥάχιν, οὐδέ τι μηρὸς
Τύπτεις, αὐτομάτως φορτὸν ἀπωσάμενος.
Τλήμονες οἳ πλουτοῦσι, καὶ οἷ κείνοισι συνόντες,
Οἷς πλέον ἀρτεμίης ὕσθενι εἰλαπίνη.

Scalam extenſam aſcendens de feſſo pede,
Sudore laxum madefecit crinem.
In ſublimi vero cognovi marinam ſpeculam.
Certe virtutis fidelisſimus thorus.

XLV.

In domos.

Locus prius quidem ego eram ſordus aſpectu,
E limo conſtructis muris undique diviſus:
Hic hoſpitum & indigenarum & ruſticorum
Venter reſonabat purgamenta profundens:
Sed pater me civitatis permutans Agathias,
Fecit honorandum, prius inhoneratiſſimum.

XLVI.

In Smyrna.

Omnes mortalium delicias, & pretioſæ epulæ
Hic collatæ priorem deperdidere gratiam,
Nam phaſiani & piſces, & in mortario
Pulmentaria intrita, & tantum ciborum lenocinium,
Fit hic ſimus. Ejicit ſane venter
Quæcumque eſuriens accepit guttur
Sero vero cognoſcet aliquis quod ſtultum conſilium
intendens,
Auro tanto puleverem emerit.

XLVII.

Ejuſdem in idem.

Quid gemis capite laborans. Et ad quid acerbe
Ejulas, membris omnino gravatis?
Quid autem ventrem inanimalibus circumundique
pulſas,
Exonerare volens gulæ opus?
Tot laboribus tibi nihil opus, ſi in convivio
Ultra neceſſitatem non multum quæras.
Sed in lecto quidem diſcumbens ſuperbis, & os de-
lectas
Cibis. Felicitatem illud vanus:
In hac latrina dolet. Solus vero ſtultiſſimus inglu-
vies
Venter punit ſæpius pulſatus.

XLIIX.

Ejuſdem in idem.

Utinam felix laboriose ruſtice tibi vita ſemper
Maneret, & foſſionis labores & paupertatis.
Tenuia vero tibi & convivia, & in ligneis lectis
dormis,
Aqua impletus guttur inſatiabile.
Tamen integris pedibus es, & hic cum parum
comederis,
Statim ventrem tuum facis leviorem.
Neque efficeris os ſacrum, neque femora quid.
Pulſas ſponte omni oleti abigens.
Miſeri divites, qui cum illis viventes
Quibus magis quam ſanitas placuere delicia.

XLIX.

In Pontem Sangarii.

Et tu poſt Italiam ſuperbam, & poſt Medorum
Gentes, & omnem barbaricum gregem,
Sangarie, validis fluxus vinculis ligatus,
Ipſe domitus es regali manu.
Qui prius navibus inacceſſus, qui prius non venatus,
Jacet lapidea vinclus compede.

XLIX.

Tit. Εἰς ποταμούς.

Εἰς γέφυραν τῦ Σαγγαρίυ. pag. 374.

Καὶ σὺ μετ' Ἐσπερίλιον ἀφύχωνα, καὶ μετὰ Μήδων
Ἔθνεα, καὶ πάσας βαρβαρικὸν ἀγέλλιν,
Σαγγάριε, κραταρῇσι ῥοὰς ἀξέσι πιδηθείς,
Λύσις ἰδυλιόθης κειραιπῇ παλάμῃ.
Ὃ πρὶν δὲ σκαφίοισιν ἀείμβατος, ὁ πρὶν ἀτειρὴς
Κεῖσαι λαϊνέῳ σφιγκτὸς ἀλυκοπέδῃ.

L.

In Imaginem Plutarchi.

Tuam nobilem imaginem ſtatuerunt Chæronenſes
Plutarche, fortium liberi Auſonitorum:
Quod reſpondentibus vitis Græcos optimos
Romæ fortibus in bello conjunxiſti cum inhabitatoribus.
Sed tuæ vitæ reſpondentem vitam aliam
Non tu ſcribetres: non enim ſimilem habet.

L.

Tit. Εἰς φιλοσόφους.

Εἰς εἰκόνα Πλυτάρχυ. pag. 380.

Σεῖο πολυκλήϊστα τύπον ἔστασαν Χαιρωνῆ
Πλούταρχε, κραπνῶν ἔθνες Αὐσονίων·
Οὕτι παραλλήλοισι βίοις Ἑλλήνας ἀείσης
Ῥώμης δ' ἠνορέῃ μοῖρας ξυναείρας.
Ἀλλὰ τῷ βιότοιο παράλληλον βίον ἄλλον
Οὐδὲ συγ' ὧν γράψαις· ἀ γὰρ ὁμοῖον ἔχεις.

LI.

In Imaginem Æſopi.

Bene faciens Lyſippe ſenex Sicyonie pictor,
Imaginem Æſopi poſuiſti Samii,
Ante ſeptem ſapientes. Poſtquam ipſi quidem neceſſitatem
Injecerunt, non perſuaſionem ſuis ſermonibus:
Hic vero, ſapientibus fabulis & figmentis ſeria dicens,
Ludens, ſerio perſuadet velle ſapere.
Fugienda vero aſperum admonitio. Samii vero
Dulcedo fabulæ pulchram habet eſcam.

LI.

Eodem titulo.

Εἰς εἰκόνα Αἰσώπυ. pag. 381.

Εὖγε ποιῶν Λύσιππε γέρων Σικυώνιε πλάστα,
Δείκελον Αἰσώπῳ στήσαο τῷ Σαμίῳ,
Ἑπτὰ σοφῶν ὑμοφρόσυν. ἐπεὶ κείνοι μὲν ἀνάγκαν
Ἐμβαλον ἀ πειθὼ φθέγμασι τοῖς σφετέροις·
Ὃς δὲ, σοφοῖς μύθοις ἠδ' ἁλισμασι καίρια λέξας,
Παίζων, ἐν αὐλῇ πείθεται ἐγκρονέειν.
Φάσκων δ' ἀ τραχεῖα παραίνησις. ἀ Σαμίου δὲ
Τὸ γλυκὺ τῦ μύθου καλὸν ἔχει δέλεαρ.

EX LIBRO SEXTO.

LII.

In Bacchantes.

Baſſaris Euromene in ſcopulis curreus, quæ quondam taurorum
Multas oblongum caput habentium cervices incidit,
Quæ multum videns leones occidentes ob victorias,
Ludicrum crudelis fera habens caput,
Vale Dionyſi, tuas contempſi choreas,
Cypridi inſanire potius citata ſum.
Poſui vero tibi has clavas projiciens vero hederam,
Manum conſtringam auro cingente nanulo.

LII.

Tit. Ἀπὸ βακχευομένων. pag. 417.

Βασσαρὶς Εὐρυνόμη σκοπιλοδρόμος, ἣ ποτὲ ταύρων
Πολλὰ τανυκραίρων κάρηα χαραξαμένη,
Ἣ μέγα καγχάζουσα λεοντοφόροις ἐπὶ νίκαις,
Παίγνιον ἀτλήτου θηρὸς ἔχουσα κάρη,
Ἴλπνοις Διόνυσε, σεῦς ἀμέλησα χορείης,
Κύπριδι βακχεύειν μᾶλλον ἐπειγομένη.
Θῆκα δέ σοι τάδε πρόπολα· παραρρίψασα δὲ κισσὸν,
Χεῖρα περισφίγξω χρυσοδίνῳ σφαδάλῳ.

LIII.

Ejuſdem.

Porphyris Cnidia coronas, & duplicem thyrſum
Hunc lanceæ ſimilem, & ornamentum circa
pedem,

LIII.

Eodem titulo. pag. 417.

Πορφυρὶς ἣ Κνιδίη τὰ ἑήματα, καὶ τὸ δίθυρσον
Τῦτο τὸ λογχωτὸν, καὶ τὸ περισφύριον,

Οἷς

Οἷς ἀνέδην βάκχευτο ἐπ' ἰς Διόνυσον ἰόντα,
Κισσῷ τὴν ἐλάφοις νεβρίδ' ἀναπτομένη,
Ἀβρονόμη Διόνυσε, πρὸ παστάδος χάρισαι
Ταῦτα τὰ τῆ καλλὶς κόσμια καὶ μανίης.

Quibus licenter bacchabatur cum in Bacchum curreret,
Hedera pellem cervinam pectori accommodans,
Lenicome Bacche pro thalamo appendit;
Hæc pulchritudinis ornamenta & furoris.

LIV.

Ex tit. Ἀπὸ γερόντων. pag. 418.

Σὸς πόσις Ἀγχίσης, τῦ ἕνεκα πολλάκις Κύπρι
Τοπρὶν ἐς Ἰδαίην ἴτρεχες ἱπποσύαν,
Νῦν μόλις δ' ῥα μέλαιναν ἀπὸ κροτάφων τρίχα κόψαι
Θῆκε δέ σοι πρωτόρριος λευκοτέρην ἠλακάτης.
Ἀλλὰ θεά (δύναται γὰρ) ἢ ἠβαιρά με τεῦξον,
Ἢ καὶ πολιὴν ὡς νύπτα δέχα.

LIV.

De Senibus.

Tuus conjux Anchises; cujus causſa ſæpe Venus
Prius Idæum cucurriſti ad lustus,
Nunc vix invenit nigrum in temporibus crinem
quem abſcinderet,
Poſuit tibi prioris reliquias ætatis.
Sed Dea, (namque potes) aut juvenem me redde,
Aut etiam canitiem ut juventutem, accipe.

LV.

Tit. Ἀπὸ γεωργῶν. pag. 418.

Χαλκὸν ἀροτρεῦντὰ, κλασιβώλακα νειοτομοῦντα,
Καὶ τὴν ταυροδέτην βόρυσιν ἐπαυχενίην,
Καὶ βύπλευτρον ἄκουσαν, ἰχνηλάτην τ' ὀμφαὸν
Δηοῦ Καλλιμένης ἄνθετο γεωπόνος,
Τμήξας ἀρότρῳ ῥάχιν ὀργάδος· εἰ δ' ἐπιδοῦσης
Τὸν στάχυν κομέσαι, καὶ δρεπάνην κομέσαι,

LV.

De Agricolis.

Vomerem aratorem, glebas frangentem, novale
proſcindentem,
Et tauros ligans corium ſuper humerale,
Et boves percutientem ſtimulum, aratrumque clavum
Cereri Callimenes poſuit agricola,
Proſcindens bene arabilis colliculi latus. Si vero adnuis
Spicas legere, & falcem adfera.

LVI.

Eodem titulo. pag. 419.

Εἶδον ἐγὼ τὸν πτῶκα καθήμενον ἐγγὺς ὀπώρης
Βακχείδος, πυκνὰ βότρυας ἀμεργόμενον,
Ἀγροιώτης δ' ἀγόρευσε· Τί ἔδρακες· ἀμφοτέρους δὲ
Ἐγκέφαλον πλήξας ἐξεκύλισε λίθῳ.
Εἶπε δὲ γηθήσας γεωπόνος, ἀλλά τοι ἀκρατον Βάκχῳ
Λοιβὰς καὶ θυέων μικτὸν ἔδωκα γέρας.

LVI.

Ejuſdem.

Vidi ego leporem jacentem prope fruſtum vitis
Bacchicæ multam uvam decerpentem,
Agricola vero dixit, & vidit, Non proviſus vero
Cerebrum percutiens evolvit lapide
Dixit vero gaudens ruſticus, certe Baccho
Damni & victimæ mixtum dedi munus.

LVII.

Eodem titulo. pag. 419.

Λατρεῦε Παὶ λοφιῆτα τάδε Στρατόνικος ἀροτρεὺς
Ἀντ' ἀμοργαίης ἄνθετό σοι τεμένη.
Βόσκε δ' ἔρι χαίρων τὰ σὰ ποίμνια, καὶ σίον χαίρων
Δάρκτο τὴν χαλκῷ μηκέτι τεμνομένην.
Αἶσιον ἀρώσας τὸ σπαυλίον· ἐνθάδε γάρ σοι
Ἠχὼ τερπομένη γάμον ἐκτελέσει.

LVII.

Ejuſdem.

Semine carens Pan collibus gaudens hæc Stratonicus arator
Pro beneficio poſuit tibi fana.
Paſce vero diuti latus tua armenta, & tuum fundum
Vide aratro nondum proſciſſum.
Fauſtum invenies villam. Hic enim tibi
Echo delectata, & nuptias perficiet.

LVIII.

Tit. Ἀπὸ Γυναικῶν. pag. 423.

Τῇ Παφίῃ στεφάνους, τῇ Παλλάδι πλοκαμίδα,
Ἀρτέμιδι Ζώνην ἄνθετο Καλλιρόη.
Εὗρετο δὲ μητέρα τὸν ἤθελε, καὶ λάχε βίβλου
Σώφρονα, καὶ τεκέων ἄρσεν ἐπεκτεγόνων.

LVIII.

De Mulieribus.

Paphiæ coronas, & Palladi comam,
Artemidi Zonam poſuit Callirhoe
Invenit vero precum quem volebat, & conſecuta eſt ætatem
Prudentem, & liberorum maſculum genuit genus.

LIX.

Tit. Ἐρωτικῶν. pag. 425.

Δαφνιτικῶν βίβλων Ἀγαθίου ἐστὶς εἶμι·
Agathias.

LIX.

Amatoriorum.

Daphnitarum librorum Agathii ſum:

Sed me qui fecit, conſecravit tibi ſi Venus.
Non enim meſſis tantum curæ ſum, quam amori
Orgia tantorum perſequens amorum.
Poſſulat pro laboribus ut per te ipſe adſis
Ne aliquam non amare, me ſatis perſuadere.

Ἀλλά μ' ὁ πικρὸς ἄδικά σοι Παρίη.
Οὐ γὰρ θερείδαο τόσον μέλω, ὅσσον ἔρωτι,
Ὀργία τοσσατίων ἀμφιπόλα πτερόων.
Λίτεο δ' αὐτὸ πόθεν, ἵνα σοὶ θεὸς ἵλαος εἴη
Ἤ τινα μὴ φιλέειν, ἢ παχὺ ποθομένην.

LX.

Ejuſdem.

Poſuit tibi ſtavum, & cervinam pellem noſter Pan
Evite, relinquens tuum chorum ob Venerem.
Echo enim amat, & errat ſed tu Bacche,
Eſto propitius illi, qui ſectatur communem
amanti artem.

LX.

Eodem titulo. pag. 425.

Λεῦτό σοι κορυφῶν ἠβηρείδας ὑμήτορες Πάν
Εὔιε, καλλείψας τὸν χορὸν ἐκ Παρίης.
Ἠχὼ γὰρ φιλέει, ἠ πλάζεται. ἀλλὰ σὺ Βάκχε
Ἱλαθι τῇ ξυνὰ ἀμφιπότει τ' ἐχέλω.

LXI.

In Venatores.

Tibi beate capripes littoream ad ſpeculam
Hircum ex duplici adduxit venatione ſ
Tibi enim canum latratus & trimucro cuſpis
Placuit, & velocis opera leporum occiſoris;
Retiaque in alto expanſa, & piſcator
Calamus, & laboriosæ funis jactus lagenæ.
Poſuit vero Cleonicus, poſtquam & marinam pi-
ſcationem.
Perfecit, & lepores ſæpius perterrefecit.

LXI.

Tit. Ἀπὸ κυνηγῶν. pag. 436.

Σοὶ μάκαρ αἰγίκραμι, παράκτιον ἐς πεδιωπὰν
Τὸν ἕβαγον ἐν δισσῇς ἄγετο θηροσύαις.
Σοὶ δ' ὑπερείδων ὑλαπὰ ἠ τείσομος αἰχμὰ
Εὐαδὲ, ἑ ταχινῆς ἔργα λαγοσφαγίης·
Δίκτυά τ' ἐν ῥοθίοις ἁπλώμενα, ἠ καλαμευτὰς
Κάμνων, ἠ μογερῶν πεῖσμα σαγηνοβόλων.
Λεῦτο δὲ Κλεόνικος, ἐπεὶ ἠ πόντιον ἄγρην
Ἄνυε, ἠ πεῦκας πολλάκις ἐξεφόβει.

LXII.

De Paſtoribus

Bicipiti bicornem, pilloſas tibias habenti denſum
pilis
Saltantem, velociſylveſtrem in ſolvis agenti
Pani ſcopulis gaudenti villoſo in vertice Charicles
Albidum barbatum hunc poſuit hircum.

LXII.

Tit. Ἀπὸ ποιμένων. pag. 440.

Δικρυάρῳ δικέρωτα, δασυπεάμῳ δασυχαίτην
Ἰξαλον, διςκάρθμῳ λόχμιον, ὑλοβάτᾳ
Παῒ φιλοσκοπέλῳ, λάσιον παρὰ φηγῖνι χαμεύνῃ
Κταιὸν ὑπνώοντα τόνδ' ἀνέθηκε τράγον.

LXIII.

De Opificibus.

Si amas, ne omnino Animum frenum remittas
Animum lubrica plenum ſupplicatione.
Sed aliquid ſapias artibus, ita ut defendas
Oculos, ita ut intueare parce oculo.
Mos enim mulieribus ſupra modum ſuperbas negli-
gere,
Et elato cachinno irridere nimis fractos animo
Ille vero eſt optimus amator qui hæc miſcet,
Miſerationem habens modico junctam cum ſ. ſu.

EX ANTHOLOGIÆ. LIB. VII.

LXIII.

Tit. Ἐπιγράμματα ἐρωτικά. pag. 432.

Εἰ φιλέες, μὴ πάμπαν ὑπεκλαδέοντα χαλίνῳ
Θυμὸν ὀλισθηρῆς ἐμπλανέα τριβίης·
Ἀλλά τι ἠ φρονέοις ἐνηνιέτερον, ὅσσον ἐρύσσαι
Ὀφρύας, ὅσσον ἰδεῖν βλέμμασι φειδομένῳ.
Ἔργον γάρ τι γυναιξὶν ὑπερφιάλως ἀθερίζειν,
Καὶ κατακαγχάζειν τῇ ἀγαθοὶ κτεάτων.
Κεῖνος δ' ἐςὶν ἄριστος ἐραστὴς, ὃς πίδα μίξει,
Οἰκτον ἔχων ὀλίγῃ ξυνὸν ἀγλωσσίῃ.

LXIV.

Ejuſdem in idem.

Severum Polemonem, & ad pulpita Menandri
Tu ridentem ſuaves conjugis capillis
Juni ex Polemo imitatus eſt, & Rhodanthes
Capillos valde audacibus manibus prædatus eſt.
Et Tragicis ludibus comicum opus permutans,
Flagellavit teneræ membra famine.
Zeloſypa inſaniens pann. Quid enim tantum deli-
quit puella

LXIV.

Pagina 453.

Τὸν σοβαρὸν Πολέμωνα, τὸν ὸ Θυμίλλης Μενάνδρῳ
Κείραντα γλυκερὰς ἠ ἁλόχῳ πλοκάμους,
Ὁπλότερος Πολέμων μιμήσατο, ἠ τὰ Ῥοδάνθης
Βόστρυχα παντόλμοις χερσὶν ἐλυΐσατο.
Καὶ τραγικοῖς ἀγέλωστα τὸ κωμικὸν ἔργον ἀμείψας,
Μάστιξεν ῥαδίνης ἄφλαστα θηλυπόρης.
Ἐκλοιμώξ τὸ πάλαισμα. τέ δ' οὐκ ἔλιτε κούρη

Εἴ μὲ κατοικτείρειν ἤθελε νεφόμηκες;
Σχίπλους ἀμφοτέρους δὲ διέτμαγε, μίχειρὶ αὐτῇ
Βλίμματος ἐνσίσας αἰθοπα βασκανίλιν.
Ἀλλ' ἴμπης πλίθει μισύμβλος· αὐτὰρ ἔγωγε
Δύσκολος, οὐχ ὁρόων τλὺ πικεικερομίνλυ.

Si me miserari voluit afflictum?
Improbus ambos vero nos divisit. Inter & ipsum
Aspectum mittitur nigram invidiam.
Sed tamen est exosus. Verum ego
Fastidiosus, qui non intuear detensam.

LXV.

Pagina 453.

Εἰ ἐνιὶ πολιόν σι κατύσαντ, ἠὲ τὸ θαλικρὸν
Κεῖνο κατιμβλυύθη κίνδυνον ἱρωμανίης,
Ὠρελὲς ὦ Κλεόβυλε, πόθυς τὸ πρὶν ἐπιγνὸς,
Νιῦν ἠ ἐπικτείρειν ὀπλοτέρων ὀδυύας,
Μηδ' ἐπὶ τοῖς ξυνοῖς κοτέειν μέγα, μηδὲ κομάειν
Τλὺ ῥαδινλὺ πύρλυ πάμπαν ἀπαγλαΐσαι.
Αντὶ πατρὸς τῇ παιδὶ πάρος μιμέλνσο παλαίτῃ.
Καὶ νυὺ ἐξαπίνης ἀντὶ πάλος γέγονας.

LXV.

Ejuſdem.

Licet & nunc ſenium te conſopiverit, & fervidus
Ille obtuſus ſtimulus veſani amoris,
Debebas, o Cleobule, deſideria juventutis agnoſcens,
Nunc etiam miſereri juniorum dolores.
Neque ob communia valde irafci. neque comis
Teneram puellam omnino deformare.
Pro patre puellæ prius curæ fuiſti miſeræ:
Et jam ſtatim hoſtis factus es.

LXVI.

Pagina 454.

Εἰς Λεπάδιλν κιθαρισεῖδα.

Εἴ ποτι μὲν κιθάρις ἁπαφήσατο πλῆκτρον ἴχνια
Κύπρι, Τερψιχόρης ἀντιμέλιζε μίτος·
Εἰ ποτὶ δ' τραγικᾷ ῥοιζήματι ῥίξατο φωνὰν,
Λύτης Μελπομίνης βόμβον ἀπεπλάσατο·
Εἰ δὲ καὶ ἀγλαΐης κρίσις ἔστατο, μᾶλλον αὐ αὐτῇ
Κύπρις ἐνικήθη, κἂν ἐδίκασε Πάρις.
Σιγὴ ἰφ' ὑμείων, ἵνα μὴ Διόνυσος ἀκούσας,
Τῶν Ἀριαδνείων ζῆλον ἴχοι λιχέων.

Quando citharam attingit plectrum habens
Puella, Terpſichoræ accinit nervis:
Si vero Tragico ſtridore rapit vocem,
Ipſius Melpomenæ bombum effinxit.
Si vero de pulchritudine judicium ſtatuitur, pulsus in ipſa
Venus victa eſt, licet & judicet Paris.
Silentium ſit in vobis, ne Bacchus audiens
Ariadneorum æmulationem habeat lectorum.

LXVII.

Pag. 461.

Πᾶσαν ἐγὼ ἀ νύκτα κινύρομαι· ἐς τί δ' ἐπίλθῃ
Ορθρος, ἐλασῦσαι μικρὰ χαλιζόμενος.
Αμφιπετεμπύζωσι χαλιδόες, ἐς δέ με ὕπνου
Βάλλωσι, γλυκερὸν κῶμα παρασάμβαι.
Ωφθονιραὶ παύσασθε λαλιτεύδες· ἠ δ' ἔγωγε
Τλὺ Φιλομιλείδν γλῶσσαν ἀπεθισάμλυ.
Αλλ' Ιτυλον κλαίοιτε κατ' ὄρια, ἐ γοάοιτε
Εἰς αἶπος, πραπιδὼν αὐλιεφεζόμναι·
Βαιὸν ἵνα κνώσοιμι. ἴσως δέ τις ὔξει ὀνειρος
Ος μι Ροδανθείοις πήχεσιε ἀμφιβάλοι.

Omnem ego noctem lamentor. Cum vero venias
Matutinum tempus ſoporì parum indulgens,
Circumſtrepunt hirundines. In vero me lacrumam
Conjiciunt, ſuavem ſomnum auferentes.
O invidæ quieſcite loquaculæ. Non enim ego
Philomeleam linguam abſcidi.
Sed Itylum deflete in montibus, & lugete
Alto loco in aſpero domicilio inſidentes;
Parum ut dormiam. Forte aliquis veniet ſomnus.
Qui me Rodanthes ulnis amplectatur.

LXVIII.

Pag. 461.

Σώζω, σοὶ μίλλων ἐνίπειν, παλίορσον ἰωλὺ
Αψ ἀναστρέφω, ἠ πάλιν ἄγχι μένω.
Σλὺ γὰρ ἐγὼ δακρυόπα ἀχέτασιν, οἷά τε πικρλὺ
Νύκτα κατακτήσαν τλὺ Αχερουσιάδα.
Ημαρι δ' οὐ φίγγος ὁμοίιον· ἀλλὰ τὸ μὲν πυ,
Λοβόγγον· σὺ δέ μοι ἠ λάλημα φέρις·
Κεῖνο, τὸ σειρλύσες γλυκερώτερον. ὧ ὅτι πᾶσαι
Εἰσὶν ἐμῖς ψυχῆς ἐλπίδες ἐμπρομίης.

Sis ſalva, tibi volens dicere, retrogradam vocem
Statim retrabo, & rurſus prope manco.
Tuam enim ego gravem diſjunctionem, ut acerbam
Noctem reformido ad Acherontem.
Diei enim tua lux eſt ſimilis. Sed dies quidem,
Sine voce: tu vero mihi & ſermonem profers:
Illum, qui Sirenarum dulcior, in quo omnes
Sunt meæ animæ ſpes dependentes.

LXIX.

Pag. 462.

Εἰμὶ μὲν ἐ φιλόοινος· ὅταν δ' ἐθέλῃς με μεθύσαι,
Πρῶτα σὺ γευσομένη φόσφερε, ἠ δέχομαι.
Εἰ δ' ἐπιφαύσεις τοῖς χείλεσιν, οὐκέτι πφειν
Agathias.

Sum quidem amans vini: quando vero vis me inebriare,
Prius tu guſtans adfer, & accipio:
Si enim tangas tuis labiis, non amplius ſobrium
eſſe

Facile, nec fugere dulcem piscernam.
Transferetur enim mihi talis a te osculum,
Et mihi annunciat gratiam, quam accepit.

Εὐμαρὲς, οὐδὲ φυγεῖν τὸν γλυκὺν ὀτοχόον.
Περθμεύσει δ' ἐμοὶ γε κύλιξ παρὰ σεῦ τὸ φίλημα,
Καί μοι ἀπαγγέλλει τλὼ χάριν ὧν ἔλαβε.

LXX.

Numquam lychne fungum feras, neque imbrem excites,
Ne meum quaesiveris sponsum venientem.
Semper tu invides Veneri. Quando enim Hero
Convenichat Leandrum. O anima reliqua tace.
Vulcani es, & credo, quod nocens
Ventri, blandutis cupitus heriem luctum.

LXX. Pag. 462.

Μήποτε λύχνε μύκητα φέροις, μηδ' ὄμβρον ἐγείρας,
Μὴ τὸν ἐμὸν παύσῃς νυμφιον ἐρχόμενον.
Λίην σὺ φθονέεις τῇ Κυπριδι. ἡ γὰρ ὅτ' Ηρὼ
Ηρμοστ Λεάνδρῳ· θυμὲ τὸ λοιπὸν ἔα.
Ηφαίστου τελέθεις, ἣ πείθομαι, ὅστις χαλέπτων
Κύπριδι, θωπεύεις δυσκοτίμητον ὀδυσσέα.

LXXI.

Quid gemis? amo. quem? virginem. An pulchram?
Pulchra vosteis oculis apparentem.
Unde ipsam cognosti? Ibi ad coenam venient,
Communi jacentem vidi in lecto decumbentem.
Speras te consecuturum? Certe, certe, amice. nperte vero
Non quaero amicitiam, sed osculum.
Legitimas potius fugis nuptias? Vere cognovi
quod in opibus multum ipsi desideretur.
Cognovisti, non amas mentitus es. Quomodo potest enim
Anima insanire recte vaticinans?

LXXI. Pag. 462.

α Τί σοφάχεις; β φιλέω. α τίνα; β παρθένον. α ἦ ῥᾳγε καλὴν;
β Καλὴν ἠμιτέροις ὄμμασι φαινομένην.
α Πῦ δέ μιν οἰσεσόησας; β ἐκεῖ ποτὶ δεῖπνον ἐπελθών,
Ξυνῇ κεκλιμένην εἶδρακον ἐν στιβάδι.
α Ελπίζεις ἐ τυχεῖν; β ναὶ ναὶ, φίλος. ἀμφαδίην δὲ
Οὐ ζητῶ φιλέειν, ἀλλ' ὑποκλεπτομένην.
α Τὸν νόμιμον μᾶλλον φεύγεις γάμον; β ἀβρικὲς ἔγνων
Οττι γε τῷ κτεάνων πλεῖστον ἐλεπόμην.
α Εγνως. ἐ φιλέεις. ἐψεύσω. πῶς δυνάσαι δὲ
Ψυχὴ ἐρωμανέων ὀρθὰ λογιζομένη;

LXXII.

Duarum mulierum unus in medio jacebam,
Hanc quidem desiderans, alteri vero gratificans.
Transit verome amans. Rursus vero ut aliquis fur,
Labro parcente aliam osculabar.
Aemulationem cultus vicinae, cujus reprehensionem
Et solutionis amoris timebam nuncium.
Indignabundus vero dixi, Mihi sane & amari,
Et amare grave est qui bis punitur.

LXXII. Pag. eadem.

Δισσῶν θηλυτέρων μεσσὸς ποτε μέσσα καθήμην,
Τῆς μὲν ἐρειμύρων, τῇ δὲ χαριζόμενος.
Εἶλκε δέ μ' ἡ φιλέουσα. πάλιν δ' ἐγὼ εἶα τὸ τις φὼρ,
Κείλεϊ φειδομένῳ τλὼ τὸ περίφυσι φίλοιιν.
Ζῆλον ὑποκλέπτων τῆς γαίτιος, ἧς τὸν ἔλεγχον
Καὶ τὰς λυσιπόθους ἔτρεμον ἀγγελίας.
Οχθήσας δ' ἄρα εἶπον· ἐμοὶ τάχα καὶ τὸ φιλεῖσθαι,
Ως τὸ φιλεῖν, χαλεπὸν δεῦρα καλεζομένῳ.

LXXIII.

Prius ob pulchritudinem superba, capillos
Quatiens pexos, & inflatu,
Et magnum spiritum ob nostros dolores,
Manus jam rugas contractas habet, & priorem perdidit gratiam:
Mamma deprimuntur, conciderunt supercilia,
oculus tabefactus est,
Labra bulbutiunt loquela senili.
Cunctisem voco Nemesin amovit, quod judicat
Justa, superbis citius supervenions.

LXXIII. Pag. 463.

Η πάρος ἀγλαΐῃσι μετάρσιος, ἣ πλοκαμίδας
Σειομένη κεκτᾶς, καὶ σοβαρεύομένη,
Η μεγαλαυχήσασα καθ' ἡμετέρης μελεδώνης,
Χεῖρας ἐρεκτεύθη, τλὼ φρὶν ἀφὼ χάριν.
Μαζὸς ὑπεκλίνθη, πέσον ὀφρύες, ὄμμα τέτηκται,
Χείλεα βαμβαίνει φθέγματα γηραλέα.
Τλὼ πολιὼ, καλέω Νέμεσιν πόθι, ὅττι δικάζει
Εὐτμα, ταῖς σοβαραῖς θᾶσσον ἐπερχομένη.

LXXIV.

Ipsa mihi Venus, & desiderabiles amores.
Tabefaciunt vacuum dolore afficientes cor,
Virosi fefellimo amare aliquando, neque voti compos ero,
Neque dilabar ad majora crimina:
Sufficiunt feminea peccata, illa sequar:
Relinquam vero pueros stulto Pitteleco.

LXXIV. Pag. 463.

Αὐτή μοι Κυθέρεια καὶ ἱμερόεντες ἔρωτες
Τήκουσιν κενεὸν ἐχθόμενοι κραδίην,
Αρσενας εἰ ποθέσω φιλέειν ποτὶ τυχήσω,
Μήτ' ἐπολισθήσω μείζοσιν ἁμπλακίαις.
Αρκια θηλυτέρων ἀλιτήματα, κεῖνα κομίσσω·
Καλεέτω ἄνδρας ἄφρων Πιττελάκης.

LXXV.

An & tu Philinna ferri amorem. An & ipsa
Laboras facie oculis contabefacta?
An vero tu quidem foeminam habes dulcissimam, nostra vero

LXXV. Pag. eadem.

Η ῥα γε καὶ σὺ Φίλιννα φέρεις πόθον; ἦ ῥα καὶ αὐτὴ
Κάμνεις ἀυαλίοις ὄμμασι τηκομένη;
Η σὺ μὲν ὑπνον ἔχεις γλυκεράπαπον, ἡμετέρης δὲ

Φρονεῖς ὅτι λόγος γίγνεται ὑπ' ἀεῤῥοῦς;
Εἰρήνους πάνομοια, πλὴν δ' ἀμίγαρτα παρειῶν
Ἀῤῥήσω θαμινοῖς δάκρυσι τεγγομένην.
Κύφρις ὧδε τὰ μὲν ἄλλα, παλίγκοτος· ἓν δέ τι καλὸν
Ἔλαχεν, ἐχθαίρει τὰς σοβαρδομένας.

Curæ neque eatio habetur neque numerus?
Invenules ſimilia. Tuam vero ſuperba genam
Videbo aſſiduis lacrumis tinctam.
Venus quidem tum alia, ruſſus irata: unum vero pulcbrum
Sortita eſt, odit enim ſuperbas.

LXXVI. Pag. eadem.

Ἡ ῥᾳδινὴ Μελίτη, ταρακῦ ἐπὶ γήρας ὑδῷ
Τὴν ἀπὸ τ' ἠβης ἐκ ἀπέθηκε χάριν,
Ἀλλ' ἔτι μαρμαίρουσι παρηίδες, ὄμμα δὶ ὄλιγον
Οὐ λάθε· τρὶς δ' ἑπτὰν ἡ δυὰς ἐκόλιγε.
Μίμνε δ' ἐν τὸ φύαγμα τὸ παιδικόν. ἐνθάδε δ' ἴγνων
Ὅττι φύσιν εἰκᾷ ἡ χρόνος ἡ δυόμενος.

LXXVI.

Mollis Melite longæ in ſenectutis limine
Juventutis depoſuit gratiam,
Sed adhuc marmoreæ malæ ſunt, oculus vero deliquium
Non latet. Annorum vero decas non parva.
Manet vero inſolentia juvenilis. Hinc cognovi
Quod naturam tempus vincere non poteſt.

LXXVII. Pag. 464.

Σπεύδων οἱ φιλέειν με μαθεῖν ἐῶ πρὶς Ἐρωτώ,
Πείραζον κραδίην πλάσμασι παρθενίῳ.
Βύσσομαι ἐς ξείνην τινὰ παυχθέσα· μίμνε δὶ κώρη,
Λέξω, ἠμετέρη μοῦσ' ἐγένετο πόθεν.
Ἡ δὶ μέγα τσιάχησε, καὶ ἤλατο, καὶ τὸ φορεῖον
Πλῆξε, καὶ δ' ἐπλέκετο βόστρυχον ἁρπεδόνη.
Καί με μένειν ἐκέτευεν· ἐγὼ δὶ τις ὡς βραδυπειθὴς,
Ὀμματι θρυπτομένῳ συγκατένευσα μένειν.
Ὀλβιος ἐς πόθεν εἰμί· τὸ δ' ὄμβριον ἀενάοι,
Πάντων εἰς μεγάλην ἦτορ ἐδώκατο χάριν.

Feſtinans an amaret me cognoſcere pulchra facie
Ereatbo,
Experiebar eor ſimulatione lucroſa.
Ibo in boſpitem quamdam terr.m. Mane vero puella,
Dicam, noſtri recordationem habeus amoris.
Hæc vero multum ingemuit, & ſaltavit, & faciem
Percuſſit, & bene compoſitæ uvam decerpſit comæ.
Et me manere ſupplicabat. Ego vero velut ægre perſuaſus,
Oculo fracto animi me manſurum.
Felix ob amorem ſum, quod volebam enim perfecte,
Omnium in magnam hoc dedi gratiam.

LXXVIII. Pag. eadem.

Ἐνθάδε μὲν χλοάουσα τιθηλότι βῶλος ὁράμνῃ,
Φυλλάδος ἐκ ἀρχῆθεν πᾶσαν ἐδυκὲς χάριν·
Ἐνθάδε δὶ κλάζουσιν ὑπὸ σκιερῆς Κυπαρίσσου
Ὄρνιθες, δροσερῶν μητέρες ὀρταλίχων,
Καὶ λιγυρὸν βομβοῦσιν ἀκανθίδες· ἡδ' ὀλολυγὼν
Τρύζει, ξηχαλέαις ἐνδιάζουσα βάτοις.
Ἀλλά τί μοι τῇδε ἥδε; ἐπεὶ σέο μοῦνον ἀκοῦσαι
Ἠθέλον ἢ κιθάρης ἁρμόκαπα θηλυάδος.
Καί μοι διπλόος ἵμερος περικίδναται. εἰσοράαν γὰρ
Καὶ σὶ μάκαρ ποθέω, καὶ γλυκερὴν Δάμαλιν,
Ἧς με περισμύχουσι μελισδόνες· ἀλλά μι θεσμοὶ,
Εἴργουσιν ῥᾳδίης πλόον Δορκαλίδος.

Hic quidem virens floreuti gleba ramulo.
Folii fluctuoſ omnem offendit gratiam:
Hic elaugunt ſub umbroſi Cypariſſi
Aves, coridarum matres impluvium pullorum,
Et ſuaviter cantillant cardueles, & acredula
Swepit, horridis habitans in carduit.
Sed quid mihi horum ſuavitas? poſtquam tuum ſermonem audire
Potius quam citharæ pulſus Apollinis.
Et mihi duplex amor circumſpargitur. Intueri enim
Et te beate cupio, & ſuavem Damalin,
Cujus me venant curæ: ſed me leges
Cobibent tenera procul a Dorcalide.

LXXIX. Pag. 465.

Ἠΐθεοις μὴ ἶσα τόσος πόνος ἱππόσος ἡμῖν
Ταῖς ἁπαλοψύχοις ἔχραε θηλυτέραις.
Τοῖς μὲν γὰρ παρέασιν ὁμήλικες, οἷς τὰ μελέτμης
Ἄλγεα μυθεῦνται φθέγματι θαρσαλέῳ·
Παίγνιά τ' ἀμφιέπουσι παρήορα, καὶ κατ' ἀγυιὰς
Πλάζονται, γραφίδων χρώμασι ῥεμβόμενοι.
Ἡμῖν δ' ὠδί φαος λάτσεν· σέμις, ἀλλὰ μελάθροις
Κρυπτόμεθα, ζοφεραῖς φροντίσι πυκνόμενοι.

Juvenibus non eſt tantus amor qualis nobis
Puſillanimibus adeſt mulieribus.
His enim adſunt æquales, quibus curarum
Dolores dicunt ſermone confidenti:
Ludicraque circumſtant ſolatia, & circa vicos
Errant tabularum picturis vagabundi,
Nobis vero neque lucem videre fas eſt, ſed ædibus
Abſcondimur, tenebroſis curis contabeſactæ.

LXXX. Pag. eadem.

Μηδὲν ἄγαν, σοφὸς εἶπεν· ἐγὼ γέ τις ὡς ἐπίρασος,
Ὡς καλὸς, ὑῤῥθεὶς ταῖς μεγαλοφροσύναις.
Καὶ ψυχὴν δοκέοισκον ὅλην ἐπὶ χερσὶ ἐμεῖο
Κεῖθαι τῆς κώρης τῆς πάρος ἁπαλέης.
Ἡ δ' ὑπερήῤῥη· σοβαρὴν δ' ὑπερέχυθεν ὀφρύν,
Ὠνερ τοὺς πρωτέρους ἤθεσι μεμφομένη.
Καὶ νῦν ὁ βλοσυρωπὸς, ὁ χάλκιος, ὁ βραδυπειθὴς,

LXXX.

Nihil nimium ſapiens dixit: ego vero ut in amore,
Tamquam pulcher elatus ſui ſuperbia.
Et animam putabam totam in manibus meis
Sitam puellæ lucroſæ & dulcis.
Hæc vero elata eſt: faſtuoſamque erexit frontem,
Tamquam prioribus moribus reprehenſa.
Et nunc aſperum immitis, ferreus, & difficilis perſuaſu,

Prius in aere ambulans decidi flatim.
Omnia vero contraria falla sunt : cadens vero ad genua puellæ,
Clamavi, si propitia, peccavit inventus.

LXXXI.

Qualem aliquis ad amores teras viam? Nam in vicis
Scorti deflebis auro insanus delicias:
Si verò ad virginis accedas lectum, ad nuptias venies
Legitimas, aut in pœnas a corruptoribus.
Puellis vero famulis in voluptuarium venerem excitare
Quis sustineat ad debitum tractus?
Adulterini thalami pessimi & extra amorem sunt:
Cum quibus pueris insaniens jaceat malitia.
Vidua vero inornata habet vulgarem amatorem,
Et omnia sapit consilia libidinis:
At temperans, vix amore commiscetur,
Accipit inamatæ stimulos mutabilitatis,
Et odit commissum contubitum. Habens vero reliquias pudoris,
Iterum nuptiarum solutrices vadit dilationes,
Si vero miscearis propriæ ancillæ, perfer & ipse
Servus alternatim serva fieri.
Si vero cum externa, tunc tibi lex turpitudinem inuret,
Contumeliam perferentans corporis alieni:
Omnia sane Diogenes effugit hæc: nuptias vero
Perfecit dextra, Laide nihil opus habens.

Ὁ φρὶν ἀερσιπότης, ἤλπου ἐξαπίνης.
Πάντα δ' ἐναλλάγητον· πεσὼν δ' ἐπὶ γούνασι κούρης
Ἰαχον, ἰλάκοις, ἤλιτεν ἡ τύχη.

LXXXI. Pag. eadem.

Πεῖλω τὶς ᾠκὸς ἔρωτας ἴοι τρίβον, ὃν μὲν ἀγυιὰς
Μαχλάδος οἰμώξεις χρυσομανῆ ἀσαπέλιν·
Εἰ δ' ἐπὶ παρθενικῆς πυλάσεις λέχος, ἢς γάμος ἤξει
Ἔννομον, ἢ ποινὰς ταὶς πυρὶ φθορίων.
Κωμῳδίαις δὲ γυναῖξὶν ἀπρατέα κύκλιον ἐγείρειν
Τίς κεν ὑποτλαίη, πρὸς χέος ἑλκόμενος;
Μοῖχια λάβρα πάεσα κἠκποθὲν εἰσὶν ἐρώτων·
Ὧν μίπα παιδομανὴς κείδω ἀλιξοσύνη.
Χήρη δ' ἢ μὲν ἄκοσμος ἔχει πάνδημον ἐρασσὴν,
Καὶ πάντα φρονεῖ ἐκ δίνας μαχλοσύνης·
Ἡ δὲ σαοφρονίσσα, μόλις φιλόπτι μιγεῖσα,
Δείχνυται ἀσόργω κάβρα παλιμβολίης,
Καὶ συγλέει τὸ τελεθὸν· ἔχουσα δὲ λείψανον αἰδῶς,
Αὖ ἐπὶ λυσιγάμῳ χάζεται ἀμβολίας.
Ἢν δὲ μιγῇς ἰδίῃ θεραπαινίδι, πλῆθι κἠαυτὸς
Δοῦλος ἐναλλάγδην δμωὶ δι' ἀγχόμβιος.
Εἰ δὲ κἠ ἀθρείῃ, πότι σοι νέμος αἰχμὸς ἀνάψει,
Τρέμων ἀισχρὸν σώματος ἀλλοτρίου.
Πάντ' ἄρα Διογένης ἔφυγεν πάλε· τὸν δ' ὑμέναιον
Ἤειδεν παλάμη, Λαΐδος οὐ χαπὼν.

TELOS.

BONAVENTURA VULCANIUS
LECTORI S.

CUM aliquot paginæ eſſent vacaturæ, viſum eſt paucula Agathiæ Epigrammata Latinis verſibus a me reddita adjicere. Reliqua omnia partim a me, partim ab aliis verſa alias fortaſſe dabo. Interea hæc æqui bonique conſule & Vale.

Εἰς τὸν αἰωνος λίθον,

Cujus initium Μή μι τὸν αἰάπτοιτο, &c.

Tollere humo lapidem hunc ne uttere quæſo viator,
Qui fortis pectus Priamidæ ferit.
Sum ſcaber & niger; immani ſed ut impete ſtrevit
Hectora, divinum conſulit Mæonidem.
Nunc ægre me homines bodierni opprobria fecit
Tantillum valeant ſede movere ſua.
Quin aliquis potius terra qui me obruat eſto;
Ludibrium invalidis nam pudet eſſe viris.

Εἰς τὸν ἐν Ἰλίῳ ναὸν Ἀθηνᾶς,

Cujus initium Ἰλιάδες πολῖται, &c.

Præſes diva ſave auguſto tua numina templo
Troja, prout fas eſt, ſi colui miſera.
At tu me exponis prædæ, malumque ob ademptum
Iliaci muri proteris omne decus.
Morte ſatis fuerat luere ſi Paſſus iniquum
Judicium; culpa eſt non patriæ, at Paridis.

Εἰς θάνατον,

Cujus initium Τὸν θάνατον τί φοβεῖσθε, &c.

Cur metuis mortem cauſam matremque quietis,
Quæ perimit morbos, pauperiemque necat?
Una ſemel lethi calcanda via omnibus eſt,
Nec cuiquam omnino mors iteranda venit.
Morborum multæ exercent variæque figuræ
Nunc hos, nunc illos; ipſa aliis en aliis.

Εἰς ναυτιλίαν,

Cujus initium Εὖδει μὲν πόντος πορφύρη, &c.

Purpureum placide jacet æquor, nullaque venti
Ut ſpument fluctus vis animoſa facit.
Nec jam ultra ſcopulis illiſa minacibus unda
Rurſum præcipitans in maris ima ruit.
At Zephyri ſpirant, verna argutatur hirundo,
Et thalamum e paleis quiſquiliſque facit.
Ponito nauta metum, ſulcanda eſt ſeu tibi Syrtis,
Sive parum Siculi ſæva crepido maris.
Tantum, præſidio eſt qui portibus, ure Priapo
Seu Bacum rubeo tergore, ſive Scarum.

E Tit. Ἀπὸ γηρόντων, Epigramm.

Cujus initium Σὸς πόσις Ἀγχίσης, &c.

Vir tuus Anchiſes, cujus Venus illa calore
Littus ad Idæum currere ſæpe ſolet:
Nunc vim temporibus crinem invenit ut ſecet atrum,
Ævi hunc reliquias floridioris habe.
At dea (namque potes) vel florem redde juventæ,
Aut adama canos ut juvenile decus.

Vel ita.

En tuus Anchiſes, cujus te littus ad Idæ
Sæpe olim properam Cypria traxit amor:
Vin mode de cano nigrum hunc feco vertice crinem,
Quem de ævo reliquum floridiore dico.
At dea (nam potis es) vel me florentibus annis
Reddito, vel canum blanda fove ut juvenem.

Vel ita.

Anchiſes, cujus juvenis te Cypri frequenter
Juſſit ad Idæum currere littus amor;
Nunc ægre invenit nigricantem vertice crinem,
Reliquias ævi quem tibi do viridis.
At me annis, potis ut, dea redde prioribus,
aut ſit
Grata hæc canities ut juvenilis honos.

CORONIS
SIVE
AGATHIÆ EPIGRAMMATA
LIBRI SEPTIMI ANTHOLOGIAS,
LATINE VERSA

Per JOSEPHUM SCALIGERUM JUL. CÆS. F.

Numerus ſingulis Epigrammatibus præpoſitus, ſignificat numerum Epigrammatum Græcorum Agathiæ, quæ ad ejus calcem adjecta ſunt.

LXIII.

Εἰ φιλέεις, μὴ πάμπαν, &c.

QUISQUIS amas, caveſis dejecto pectore fraſtus
Supplicibus ſolvas flebilis ora modis.
Propoſiti ſolidi tibi cura ſit, & tibi conſtent
Lumina contracto parca ſupercilio.
Nam nimis elatos contemnit femina faſtus,
Et nimis abjectum videt amica virum.
Ille peritus erit, quicumque hæc miſcet, amator:
Et medico infaſtu pectora ſcaſta gerit.

LXIV.

Τὸν σοβαρὸν πολέμωνα.

Quod Polemo ille facit, Glycere quæ conjugis aufert
In Thymela crines, dolle Menandre, tua,
Hoc novus inſtituit Polemo meus. Ille Rhodanthes
Audaci cultas abſtulit ungue comas.
Culminibus Tragicis mutavit Comica geſta.
Inſtixit teneræ verbera ſæva cuti.
Ah ſcelus indignum! Noſtros miſerata dolores
Quod tantum admiſit turpe puella nefas?
Proh dolor. Euſculpenſque oculos vadicitus ambo
Invidiæ infames duxit in ore natas:
Sed tamen is fuerit Miſumenes: at ego contra
Diſcolos, inſpicieus nec Peticicomenen.

LXV.

Εἰ μὴ νῦν πεπαί.

Quamvis cana atas jam te tepefecit, & in te
Ille cupidinei mucro furoris habet:
Debueras juvenum curas miſereſcere, eorum
Expertus noris cum, Cleobule, faces,
Nec ſuper aſſuetis ſtomachari cebus, honeſtum
Fœminei capitis nec populare decus,
Ergo momento nunc illi verſus in hoſtem es,
Quæ te olim potuit patris amare loco.

LXVI.

Εἴ ποτε μὲν κιθάρης.

Plectea geccus, cithareæ tetigiſ fidila canoræ,
Æmula Terpſichores orſa canit fidibus.
Grandiloquam Tragico vocem ſi trumpis hiatu,
Melpomene bombos exprimit ore gravi.
Si mota eſt formæ liis de certamine, villam
Cyprida vel judex dixerit ipſe Paris.
Sed melius taceam, ne Bacchus inaudiat, ac ne
Concubitus furiens hunc, Ariadna, tui.

LXVII.

Πάντων ἐγὼ τλῶ νύκτα.

Tota mihi in gemitu nox vertitur. Aſt ubi venit
Daus mihi minimum mihi lux prima quiete frui,
Circum perque ſirepente citamur birundine. Somnos
Abrumpens, lacrimas integrat illa mihi.
Quid mihi vobiſcum eſt? abſiſite garula turba.
Non, Philomela, mihi lingua ceſecta tua eſt.
Flete Itylon duris in montibus, atque ſedete,
Scrupoſam cautes quæ dabit alta domum,
Dormire ut liceat. Sterepens ſonte Rhodanthes.
Amplexanda mihi bracchia, Somne, dabis.

LXVIII.

Σωζοῦ, σοι μέλλω ἐρέειν.

Dicturus tibi, Vita, vale, vocemque citatam
Refreno, rurſus ſuſtineoque gradum.
Utque olim nigec ille dies Acherontis amari
Sic mihi diſcidii cauſa timenda tui eſt.
Vultus enim tuus eſt lux altera. Lux tamen omni
Voce caret. contra, tu mihi verba refers
Dulcia Sirenum verbis magis, e quibus omnis
Pendula ſpes animæ ſtatque cadiſque meæ.

LXIX.

Εἰ μὴ μὸν ὁ φιλόοινος.

Non ſum vinoſus: vin' me deponere vino?
Hoc, ſi tu libes pocula, lege bibam.
Admoris tua labra, nequibo ſobrius eſſe:
Nec fas temeto poſſe carere mihi:
Nam tranſmiſſa tuis ad me fert ſuavia labris
Ille calix, naveans dona ſuperba ſua.

LXX.

Μήποτε λύχνε μάκηται φίρος.

Ne quis concretus tibi fungus convocet imbres:
Vir venit: huic nullas nocte, lucerna, moras.
Nulla ſaves Veneri. Nam cum condixerat Hero
Leandro. ah, Anime, cætera parce loqui.
Vulcano ſervis. Hinc, ne adverſeris herili
Curæ, tu Veneri ſemper iniqua, puto, es.

LXXI.

EPIGRAMMATA.

LXXI.

Τί συνάχεις, φιλίω.

Dic agedum, quid ſuſpiras? Amo. Quamne? Puellam.
Pulchram? Pulchra oculis eſt ea viſa meis.
Aſt ubi vidiſti hanc? Ad cænam forte vocatus
Vidi: communem preſſerat illa torum.
Spes eſt poſſe frui? Spes, o bone. Denique aperte
Non amo. Furtivas venor amicitias.
Legitimos thalamos ſugis ergo? Vera putaſti.
Quod ſors buic nullas nempe reliquit opes?
Omnes tu nes. Igitur nec amas bene? Fallere. Nunquam
Recta putans animus impatientee amat.

LXXII.

Διεσῶν Θυλυτέρων.

Forte duas inter ſolus mediuſque jacebam.
Illam ardebam, hanc non lædere certus eram.
Meque trahebat amabat: ego furibundus at illi
Non totis labris oſcula parva dabam:
Alterius fallens ardores ſcilicet, ejus
Diſcidii cauſſas æmula verba timens.
Ingemui, dixique ſimul: Fortaſſis amari
Undique ſupplicium par, & amare mihi eſt.

LXXIII.

Ἡ πάρος ἀγλαΐαις μεμάρεσς.

Illa prius faſtu turgens, jactare capillos
Sueta prius, pexis illa ſuperba comis,
Sueta meis diſſidiis illudere, formam
Perdidit: huic digitos toga ſenilis erat.
Ubera ſubſidunt, cecidit frons, lumina marcent,
Annoſo titubant balba labella ſono.
Canicies vinden voco numen Amoris; & æquum
Judicat, & tumidis frenua pœna venit.

LXXIV.

Λιπή μοι Κυθέρεια.

Et Cytherea potens, & Amorum candida turba
In tabem ſalvent jam cor inane mihi.
Non patior, pueros propero ſi ſtultus amare,
Et culpa, qua non turpior ulla, eadem.
Una ſit in culpam mulier ſatis: hoc ego peccem,
Pittalace. At pueros, ſtulte, relinquo tibi.

LXXV.

Ἡ ῥάγε τὴ σὺ Φίλιννα.

An deſiderio mea tangeris ergo Philinna?
Langues exhauſtis tabida luminibus?
An placidos carpis ſomnos, & nullus Amoris
Reſpectus? curæ, cura nec ulla, mea eſt?
Aſpectant te ſæva vices, ſentemque videbo
Imbre per indignas uſque cadente genas.
In multis Venus eſt verum & mutabile. Solo hoc
Eximia: elatis ſemper iniqua fuit.

LXXVI.

Ἡ ῥαδινὴ Μελίτη.

Nondum etiam ſenili ſub limine, puberis ævi
Interiit, Melite, gratia prima tui.
Agathias.

Malarum ſed adhuc ſplendet nitor. Eminet illeu.
Vis oculi. Amorum eſt ſed neque ſumma brevis.
Atque puellaris manet illa protervia: ob iſtud
Tempus, naturam vincere poſſe nego.

LXXVII.

Σπεῦδων εἰ φιλίεις.

Experiens quam me concorditer ardet Eecutho
Sic ego cor ſibi compoſitiſque dolis
Adgrediebar: Ego, dixam, jam migro; peregre
Ibo: vale, ac noſtri vive, puella, memor.
Ingemuit, uequr ſuſtinuit, frontemque ferivit,
Et crinem e torta diſcidit ungue coma,
Ut maneam que rogat. Præſto non tardus ocello
Credere de vidas utilitate manus.
Sum felix voti. nam quod feciſſe volebam
Officium, & munus hoc quaſi grande dedi.

LXXVIII.

Εὐθὺς μὲν χλοάσατε.

Hic ager umbroſo ramorum tegmine vernans
Fruſtifer æ frondis explicat omne decus.
Hic clamavit verſus cuprofſorum inter opacos
Pullorum mater vanca cohortis avis,
Hic ſyngultis Acanthis & hic Acredula queſtus
Ingeminans inter denſa rubeta ſedet.
Quis mihi indus in his, cum vos audire loquentes
Malim, quam Phœbo quæ ſonat illachelys?
Atqui me duplex exercet cura; videre
Num velo, ſummæ virum, te, Damalimque meam,
Qua caleo: ſed me juris tutela pluſque
Decalidæ a tenera tam procul arcet bonæ.

LXXIX.

Ἡ θέοις ἀκ ἔσε τόσος κόπος.

Non tantos patitur juvenum natura labores,
Quantos imbelles nos muliebre ſecus.
Æquales illis adſunt, curæque dolores
Intrepida ſactis pandere voce licet.
Nec deſunt, mentem quæ paſcant, ludicra: vicos
Perreptans; animum picta tabella capit.
Nobis nec fas eſt cælitum venena tueri,
Incluſas curis ſed domus atra coquit.

LXXX.

Μηδὲν ἄγαν, σοφὸς εἶπεν.

Prudentis ſitum eſt: Ne quid nimis. Aſt ego faſtus
Induveram, quaſi ſal, aut mihi forma foret.
Credideram unius, neque ea eſt ſine fraude, puellæ
Totam animam in manibus ſemper habere meis.
Hæc, quaſi pœnitras morum, vitæque pelovis,
Intumet elato vana ſupercilio.
Sic prius ille ferox, ille arens, ille ego tarde
Credulus, ac tangens æſtra, repente tuo.
Nam vertere vices, & ſupplex clamo: Nocentes
Ætatis vitio, parce puella, ſumus.

LXXXI.

Πῶῦν τίς σφὼ ἵμερος ἴσε τρέβον.

Quodnam iter inſiſtis in amoribus? ecce petaces
In trivio luxus non patiere lupæ.

Sin te virgo cupit: vel eam tibi nubere jus eſt,
Vel corruptorum eſt pœna ferenda tibi.
Nuptas ſollicitare ad ſtupra, quis, unde voluptas
Nulla eſt, quantumvis cogitet ipſe, poteſt?
In nuptæ fueris multa alea, fructus Amoris
Nullus: in his pueri eſt turpis habendus amor.
Volgivagæ viduæ paſſim ſuus exstat amator,
Quippe animum, mores & meretricis habet.
Caſtior eſt? tibi vix ſuccumbere, vixque coacta
Mox ſimules odii concipit ægra novi.
Factum odit: quia nec periit pudor omnis, Amori
Aptas ſolvendo quæritat uſque moras.
Sin magis ancillæ cupidis amplexibus hæret:
Sive tua eſt famulæ ſervus es ipſe tuæ.
Sive alienæ, notam tibi leu tamen irrogas, in te
Mancipii haud proprii nomine probra ciens.
His ſe Diogenes pulchre extricavit: Et illi
Pellea, abſque ulla Laide, palma fuit.

JANI DOUSÆ

DOMINI A NOORTUUICK

EPIGRAMMATA VERSA EX AGATHIA.

LXVII.

Πάσαν ἐγὼ νύκτα.

NOCTE queror tota, roſea naſcente ſed Ortu
Lumina quum in ſomnum victa dolore cadunt,
Ecce meis lachrymis veniens cauſa altera, cantu
Mox oculis ſomnum pellit, bizuudo ſuo.
Parce arguta avis, parce invida: non ago linguam
Germanæ vincar præſeciſſe tuæ.
Flere juvat natum; mantes pete: & avia, per te
Paucillum ut ſomno lumina feſſa levem;
Si, vel ſic placitis recreet me amplexibus agrum,
Forte Ida refrenet Morpheus ora mea.

LXVIII.

Σαίρω, σοι μέλλων εἰπεῖν

Diſcuro tibi, Vita, vale, vox deficit orſi;
Eque fuga reducem me tibi ſiſtit Amor.
Damnata nec ſic inanima ſilentia noſtra,
Diſſidium horreſco, quam, mea diva, tuum.
Aurora nam lux ſimilis tua; muta ſed illa,
Conjuncta eſt luci blanda loquela tuæ.
Sirenum illa ſua ſuperans dulcedine neſtar,
De qua tota mea pendula ſpes animæ eſt.

LXIX.

Εἰμὶ μὲν ὁ φιλόσοφος.

Haud nori ego cupidus: madidum ſed reddere fœtis,
Porge mihi ante labris pocula tacta tuis.
Liberis modo, jam ſieri haud pote ſobrius ut ſim,
Nec fugere eſt lepida miſſa Palæma manu.
Oſcula trajiciens abs te venit uda, leporem
Mique refert, traxit quem tuo ab ore calix.

LXX.

Μάνον λύχνε μύνητα φόρεις.

Parce tuis ah hyemes imbres predicere fungis,
Ne remore juveni ſis nova cauſa meo.
Æmula tu uſque quidem Veneri: mihi teſtis Abydi
Et Seſti juvenis, cætera mitto queri.
Lemni opus es, Veneri hinc credo adverſaris, hetilem
Dum placare iram hac te juvat invidia.

LXXI.

Τί συνάχεις; φιλέω.

Suſpiri quæ cauſa? uris me virgo. at amari
Digna? rogas? certe digna ea viſa mihi.
At quo viſa loco primum hæc tibi? continuam hoſpes
In cœna lecto ſenſi, habuique meo
Spesne potiri autem hac? quid ni? ſed Cypria apertam
Non amo: furtivo fruar igne, ſat eſt.
Ergo domum non vis hanc ducere? nolo. quid? abſque
Dote uxor, patiar, detur ut illa mihi?
Jam ſcio; mentiris: nec amas, nec enim pote dici
Vere amor hic, ubi qui ratione poteſt.

IN AGATHIÆ SCHOLASTICI LIBROS HISTORIARUM INDEX.

A

Accusatio Colchorum adversus interfectores Gubazæ: 77
Acies Francorum conserta & suis caput præ se ferens, 32
Æetæ Colchi concio, quæ audet defectionem ad Persas. 58
Ægyptus quare terræmotibus non sit obnoxia. 38.
Æstate bellum non libenter gerunt Franci, 26
Æstu læduntur Franci, frigore vegetantur. *ibid.*
Agathias Alexandriæ Legibus operam dedit, 37. e Persicis archivis multa transumsit, 99. poeticen studiosus, 6. varia scripsit poemata, *ibid.*
Agathiæ de Anastasio terræmotu extincto judicium, 103. de Arcadii Imp. facto judicium, contra Procopium, 96. de longa & brevi vita judicium, 103. judicium de Marsyæ fabula, 93. de Terræmotu opinio, 38.
Agathiæ historiæ argumentum, 7. ejus jocus elegans, 75. occupationes forenses, 52.
Agathiæ patria, genus & ars, 7.
Alemannici vates, 31.
Alemannorum & Francorum strages, 33.
Alemannorum religio, 13. eorum rapinæ, 26.
Alexander Medicus, 204.
Alexander Polyhistor. 45.
Alexandri Magni laus, 46.
Alexandria terræmotu concussa, 37.
Alexandriæ legibus operam dedit Agathias, *ibid.*
Aligernus Gothus, frater Tejæ Gothorum ducis, 15. ejus robur, *ibid.* Cumas Narseti tradit, 27. ad Romanos transit; 26.
Alleman. 13.
Amphitheatrum prope Parmam, 23.
Ἀνέσκωλοι sive Mansiones quid sint? 42.
Anicetus vir consularis terræmotu perit, 104. vulgi judicia de ejus anecdota vitæ, 103.
Angonum sive telorum quibus Alemanni utuntur, descriptio, 29.
Anthemius insignis Mathematicus, 104. ejus & Zenonis concentio, 104. fulgura arte imitatur, 105. Terræmotum tumultum haud imitatus, *ibid.*
Antrum Sibyllæ apud Cumas, 15.
Apologetica oratio interfectorum Gubazæ, 81.
Apparatus judicii publici, 76.
Apsilii Lazorum subditi, 65.
Arcadius Isdigerden Persarum regem Theodosio curatorem instituit, 96.
Archæopolis, 40.
Argumentum historiæ Agathiæ, 7.
Arimanes, 44. 45.
Aristotelis sententia de causa terræ motuum, 104.
Armatura Dilimnitarum 66.
Armatura Francorum, 29.
Arrogantia Nachoraganis in turpem fugam desinit, 74. suis exitiosa, 75.
Ars militaris, 88.
Artaxares quot annis regnarit, 94.
Artaxerxes quot annis regnarit, 95.
Asiani primi occuparunt Assyrii, 45.
Asinius Quadratus scripsit de rebus Germanicis, 13.
Assyrii primi Asiam occuparunt, 45.
Astrorum certæ revolutiones quæ mala adferant, 107.
Athyras fluvius, 110.
Auctoritas ducis quantum in bello præsit, 88.

B

Bajuli & ministri Persici occisi, 74.
Barazes Armenius, Romanorum dux, 85.
Barbari novitatis studiosi, 82.
Belisarius senex in Hunnos mittitur, 115. ejus ad milites concio, 112. stratagema, *ibid.* Hunnos fundit, 115. laus ejus ab invidis immunata, *ibid.*
Bellicæ res a Justiniano sene neglectæ, 110.
Bellorum perpetuorum causa quæ, 9.
Bellum pro patria honestum, 27.
Berytus Romanarum Legum Schola, 37. pulcherrima Phœniciæ urbs terræmotu corruit, *ibid.*
Bion historicus, 45.
Bubali descriptio, 12.
Bubonum pestilentialium descriptio, 107.
Burgundi Hunnica natio, 108.
Burgusiones Gothica natio, 81.
Butilinus & Leutharis fratres, 13. societatem cum Gothis ineunt, *ibid.*
Byzantii ingens terræmotus factus, 101.
Byzantii nullus locus ædificiis vacuus, 102.

C

Cædes Gubazæ in judicium vocata, 77
Cædes Hunnorum a Belisario facta, 115.
Callipolis urbs, 108.
Calumnias fidem etsi non plenam præbet Justinianus Imperator, 141
Cancellariæ usus & etymon, 26.
Capitalis sententia in Gubazæ interfectores lata. 84.
Capitalis supplicii apud Romanos forma, *ibid.*
Captivos Romanorum ab Hunnis redimit Justinianus Imperat. 118.
Casulinus fluvius, 28.
Cavades Persarum rex, Romanis infestissimus, 96. ejus lex de promiscuo concubitu, 97. regno submotus a subditis, *ibid.* a Persis captus ad Hunnos fugit, *ibid.* ejus varia fortuna, *ibid.* regno suo per Hunnos restitutus, *ibid.*
Cermaicea cur dictus Varanes Persarum rex, 95.
Cheremonis rustici insigne amoris in patriam exemplum, 39. Tralles instaurat, *ibid.*
Chanaranges Armenius, 30.
Chersonesi Thraciæ descriptio, 108. urbes, *ibid.*
Chersonesο excedunt Hunni, 118.
Chosroes Persarum rex rebus pestis omnes superavit, 97. falsa eruditionis fama clarus, 47. Nachoraganum vivum excoriari jubet, 93. ejus ad Justinianum legatio, 99.
Chosrois mors vitæ non respondit, 98.
Χυτρόπολις sive Ollaria, 41.
Clades Sabirorum, 86.
Classici descriptio, 73.
Clocharius Francorum rex, 37.
Clotonerus a Burgusionibus cæsus, 22.
Colchi Ægyptiorum colonia, 40.
Colchi vereres navigationis & mercaturæ ignari, 55.
Colchorum maxima natio, & opulentissima, 55. tumultus ob cædem Gubazæ, 58. accusatio adversus interfectores Gubazæ, 77.
Concio Æetæ Colchi, 58. Belisarii ad milites, 112. Phartazæ ad Colchos, 62.
Concubitus promiscui apud Persas, 44. a Cavade Persis lege permissi, 97.
Constantinopolis pestilentia infestata, 107.
Constitutiones Novellæ Justiniani, 101.
Controversias principum suorum quo pacto compo

mant Franci, 16.
Convivia nataliția Romanorum, 102.
Copiæ & vires Romanorum per totum Imperium, 169.
Cos inſula ingenti terræmotu concuſſa, 38.
Cotriguri Hunnica natio, 107.
Crudelitas Romanorum in Miſimianorum fœminas & pueros, 91.
Cteſias Cnidius hiſtoricus, 46.
Cultus juſtitiæ, non inſignia regia, facit regem, 81.
Cumarum ſitus, 14. earum obſidio, 15
Cumas recipit Narſes, 27.
Curatores regii, qui, 102.

D

DAmna terræ motus. 102.
Datis clades. 33.
De Deo, ejuſque natura religioſe ſobrieque diſputandum. 48. 49.
Deorum gentilium diverſa apud Perſas nomina. 45.
Dii poetarum vani. 14.
Dilimnitæ Romanos circumveniunt. 70.
Dilimnitarum, bellicoſiſſimæ nationis, armatura. 66. cædes. 67.
Diodorus Siculus. 46.
Dionyſiaca Nonni Panopolitæ. 90.
Dioſcorus Medicus. 104.
Diſputationes de rebus divinis periculoſæ. 48. 49.
Divina vindicta. 90. lento gradu procedit. 93.
Doconus & Phaſis fluvii e Caucaſo fluentes. 42. 43.
Ducis auctoritas quantum efficiat in bello. 88.

E

EJulatus Hunnorum. 115.
Elephas Perſarum læſus magno ſuos malo afficit. 74.
Epigramma de clade Francorum. 34. in Chæremonem. 39.
Epiſtola Juſtiniani Imperatoris. 77. ad Sandilchum Hunnorum ducem. 118.
Epitheta Neptuni. 30.
Error in Religione commiſeratione potius quam odio dignus. 14.
Eruiorum clades. 33.
Eruptio Romanorum in Perſas. 73.
Exercitia militaria. 26.
Expeditio Romanorum in Miſimianos. 81.
Expeditiones hieme non ſuſcipiunt Perſæ. 87.

F

FAcinus ſtrenuum Ognari. 74.
Famæ etiam inanis vis. 71.
Ferreum propugnaculum, alias Zachar dictum. 88.
Feſtum apud Perſas, Magophonia dictum. 47.
Forma ſupplicii capitalis apud poſteriores Romanos. 84.
Fortuna Perſ. & Rom. collata. 97. 98.
Franci Italiæ contermini. 10. æſtu lædunter, frigore vegetantur. 26. hieme libentius quam æſtate bellum gerunt. *ibid.* olim Germani dicti 10. quo pacto controverſiæ ſuorum principum componant. *ibid.*
Franci Romanorum legibus & moribus utuntur. 30.
Francorum acies cuneata & ſuis caput præſefereus. 32. eorum armatura. 29. eorum auxilia implorant Gotthi. 12. eorum & Alemannorum ſtrages. 33.
Francorum inter ſe de ſucceſſione regni diſcordia. 37. eorum juſtitia, & concordia inter ſe, 62. origo, 10.
Francorum reges intonſi, 12. regnum quo pacto ad Clotharium devolutum ſit, 37. regum ſucceſſio, 16.
Fraudes vacuum in rebus adverſis, 103.
Frigore vegetantur Franci, æſtu lædantur, 26.
Fuga Perſarum, 57. ex inani metu nata, 73.
Fuga Romanorum turpis, 42.
Fulcetis Eruiorum dux, 22. ejus cædes, 23.
Fulgura artificialia, 105.
Furum ſupplicium apud veteres, 82

G

GEneaſogia Perſicorum regum, 94.
Gentilium deorum diverſa apud Perſas nomina, 44.
Germanus Dorotheï filius, Juſtiniano carus, 216. Cherſonneſi præfectus, *ibid.* ſagitta ictus, 128.
Gotthi Francorum auxilia implorant, 12. dedunt ſe Narſeti, 36. 37.
Gotthicarum cum Romanis pax, 9. a Romanis deſectio, 23.
Gubazes Lazorum rex, 53. 54. ejus cædes, 55.
Gubazæ cædes in judicium vocata, 77. interfectores ſupplicio capitali affecti, 84.

H

HIeme expeditiones non ſuſcipiunt Perſæ, 87. Hieme libentius quam æſtate bellum gerunt Franci, 26.
Hiſtoria de Pabeco & Safano quodam, 47. de quodam Perſa inſepulto, 56.
Hiſtoria non eſt dura narratio, 14. divinum donum, 5.
Hiſtoriæ cum Civili Philoſophia comparatio, 5. 6. cum poetica affinitas, 6.
Hiſtoriæ Agathiæ argumentum, 7.
Hiſtoriæ Procopii argumentum. 8.
Hiſtoriarum vitia, 7.
Hominum in publicis malis ficta pietas, 104.
Honos alit artes, 115.
Hormiſdates, 45.
Hormiſdates Narſetis filius Perſarum rex, 94. quamdiu regnarit. *ibid.*
Hoſtis quis dicendus, 81.
Hunni olim Onoguri dicti, 55. quæ loca habitarint. 107. quo pacto in Europam tranſierint, 108. fugientes retroverſim pugnant, 115. Cherſonneſo excedunt, 118. cum Juſtiniano de abitu ſuo paciſcuntur, *ibid.* mutuis cladibus ſeſe atterunt, 97.
Hunni Cavadem regno ſuo reſtituunt, 97.
Hunnorum gentes variæ, 94. ad Iſtrum flumen advectus, 108. ſævitia & libido, 109. audax & temeraria facinus, 109. ſtrages a Beliſario facta 115. luctus & ejulatus, *ibid.*
Hunnorum etiam nomen deletum. 119.
Hunnorum in Cavadem regno ejectum humanitas. 97.
Hydruntis urbs. 26.

I

ILlus Iſaurus. 89.
Impetitia rei militaris. 88.
Inſidiæ ab Alemannis Fulcari & Erulis ſtructæ. 23.
Inſignia regia non faciunt regem, ſed juſtitiæ cultus. 81.
Inſignia regis Lazorum. 64.
Inſtituta Perſarum olim optima. 42.
Joannes Dacnas Cappadox, Romanorum dux. 88.
Joannes & Ruſticus mandato Juſtiniani Imperat. capti. 64. ſupplicio affecti. 84.
Joannis cujuſdam Aſſi impoſturæ. 91.
Jocus Agathiæ elegans. 73.
Jovianus Imper. Rom. Niſibin urbem Perſis tradit. 95. quo pacto Juliano Imperat. ſucceſſerit. *ibid.* turpes cum Perſis pactiones init. *ibid.*
Iſdigerdes Perſarum rex, curator Theodoſii ab Arcadio inſtitutus 95. quot annis regnarit. *ibid.*
Iſdigerdes Vararanæ F. Perſ. rex. 96.
Iſidorus fabricarum ſtructor. 106.
Judicii publici apparatus. 76.
Judicium vulgi non accuratum 34. ineptum. 118.
Juſtiniani Imp. patria. 116. prudentia. 119. Novellæ Conſtitutiones. 101. literæ fictitiæ. 71. epiſtola. 77. epiſtola ad Sandilchum Hunnorum ducem. 118.
Juſtinianus Imp. calumniis fidem, etſi non plenam, præbet. 54. Lazos adverſus Perſas tuetur. 40. templa inſtaurat. 206. ſenex bellicas res neglexit. 210. cum Hunnis paciſcitur de ipſorum abitu e ditione Romanorum 118. captivos Romanos ab Hunnis redimit. *ibid.* prudentiſſimo conſilio

Hunnos inter ſe committit. *ibid.*
Juſtini pietas inopinatam victoriam Romanis adfert. 72.
Juſtinus Germani filius. 91. in locum Martini ſuffectus, *ibid.*
Juſtitia Narſetis. 32.
Juſtitiæ cultus facit regem, non autem regia inſignia. 82.

L

LAcus prope Phaſidem, Parvum mare dictus. 69.
Lazi olim Colchi dicti. 43. a Perſis bello laceſſiti. 40. Romanorum amici, & religione cum iis conjuncti. *ibid.*
Lazorum regis inſignia. 64.
Lazorum regno inauguratus Tzates. 64.
Lazos Juſtinianus Imperator adverſus Perſas tuetur. 40.
Legati Romanorum a Miſimianis trucidati. 87.
Legatio ad Miſimianos. *ibid.*
Legatio Choſrois ad Juſtinianum. 141.
Leutharis & Butilinus fratres, genere Alemanni 13. ſocietatem cum Gothis ineunt. *ibid.*
Lethes caſtellum. 97.
Libido Hunnorum. 109.
Literæ imperatoris ficticiæ. 75.
Luca ſe Narſeti dedit. 26.
Luctus Hunnorum. 115.

M

MAgi de rebus futuris conſulti. 95.
Magophonia, feſtum Perſarum. 47.
Magorum apud Perſas auctoritas. *ibid.*
Manichæi cum Perſis in religione conveniunt. 45.
Manichæorum opinio de Deo. 45. variæ opiniones. *ibid.*
Manſiones ſive Ἀνεπαυλαι quid ſint. 48.
Marſyæ ob certamen cum Apolline initum, crudele ſupplicium. 93.
Martini & Ruſticj in Gubazen odium, ejuſque cauſſa. 53.
Martini ſtratagema, 72.
Martinus præfectura ſubmotus, 91.
Maſſilia Jonum colonia, 10.
Mauritius Pauli F. Orientalium lectionum præfectus 98. Choſroem in æſtivis agentem incautum opprimit, *ibid.*
Mechlita oppidum, 43.
Mercaturæ ignari Colchi veteres, 55.
Mermerois Perſarum ducis expeditio, 40. ſtratagema adverſus Romanos, 41. laus, 43. mors, *ibid.*
Metrodorus Grammaticus inſignis, 204.
Militaris ars, 88.
Militiæ mercenariæ vituperatio, 57.
Miniſtri & bajuli Perſarum cæſi, 74.
Miſimiani Lazorum ſubditi, 65. Soterichum occidunt, 66. ad Perſas deſciſcunt, 85. legatos Romanorum trucidant, 87. cum Romanis in gratiam redeunt, 91.
Morbus ex nimio muſti potu, 29.
Mores ac vita Perſarum corrupti, 50.
Mortuos non ſepeliunt Perſæ, 43.
Motus Gothicarum reliquiarum, 36.
Muchiriſis & Cotæſium propugnacula, 40.
Multitudinis judicium non accuratum, 34.
Murus ad duo maria pertingens, 101.
Muſti nimius uſus Alemannis & Francis perniciosus, 29.

N

NAchoragan vivus a Choſroe excoriari juſſus, 93.
Nachoraganis ſtulta arrogantia, 72. in turpem fugam definit, 75. ſuis exitioſa, 75.
Narratio mira de quodam apud Perſas inſepulto, 50.
Narſes Perſarum rex, 94.
Narſes aciem inſtruit, 31. Romanos milites alloquitur, 24. Cumas recipit, 27. milites Vere exercet, 26.
Narſetis laus, 14. 17. 24. juſtitia & pietas, 32. prudentia, 15. ſtratagema, 17. 22. 22. 24. oratio ad milites e victoria ad otium vergentes, 35.
Natalitia convivia Romanorum, 203.
Navigationis & mercaturæ ignari Colchi veteres. 55.
Neognus fluvius, 71.
Neptuni epitheta. 38
Nephtalitæ Hunni Perofem Perſ. regem cum exercitu occidunt. 237. Cavadem in regnum ſuum reſtituunt. 97.
Niſibis urbs a Joviano Perſis prodita. 93.
Nonni Panopolitæ Dionyſiaca. 93.
Novellæ Conſtitutiones Juſtiniani. 201.
Novitati ſtudet ſua natura vulgus. 60.
Novitatis ſtudioſi barbari. 82.

O

OBalas Perſarum rex. 96.
Odenatus Palmyrenus. 94.
Ognari ſatellitis Martini audax facinus. 74.
Olympius Juriſconſultus inſignis. 204.
Ollaria ſive χυτροποδια, 41.
Onogoris, alias, Propugnaculum S. Stephani. 55. ejus obſidio. 56. unde ita dictum. 55.
Onoguri olim dicti, qui poſtea Hunni. 55.
Opinione diffidentium nunquam firma aut fida ſocietas. 62.
Oppugnatio Phaſidis urbis. 72.
Oratio Æetæ Colchi. 58.
Oratio apologetica interfectorum Gubazæ. 81.
Oratio Narſetis ad Romanos milites. 24. e victoria ad otium vergentes. 35.
Oratio Phartazæ ad Colchos. 61.
Oratio Stephani. 25.

P

PAbecus, & Saſanus. 47.
Panicus pavor 57. 73.
Paraſangæ quot ſtadiis conſtent. 42.
Pariſatidis libido. 44.
Paulus Cyrus florus templum Conſtantin opolitanum verſibus deſcripſit. 106.
Parvum mare dictus Lacus prope Phaſidem. 69.
Pavoris communis in Terræmotu deſcriptio. 102.
Peccatorum in hac vita pœnæ. 103.
Peregrinatio Philoſophorum Romanorum in Perſiam. 49.
Perofes Perſarum rex 96. ab Hunnis cæſus. *ibid.*
Perſæ Cavadem regno ſubmovent. 96. concubitu promiſcuo utuntur. 44. cum Manichæis in religione coeuntiunt. 45.
Perſæ & Romani certis conditionibus arma deponunt. 99.
Perſæ fugati Romanos fugant. 57. hiemc expeditiones non ſuſcipiunt. 87. fluvium Phaſidem ponte ex ſcaphis junctо trajiciunt. 68. Zoroaſtri diſciplinam ſequuntur. 45.
Perſarum barbarus ritus. 44. clades. 74. feſtum, Magophonia dictum 47. frequentia cum Romanis bella. 39. fuga. 57. fuga ex inani metu nata. 73. inſtituta olim optima. 49. mos in victos 94. religionem veterem mutavit Zoroaſter. 45. ritus in ſepeliendo. 43. vita ac mores corrupti. 43.
Perſarum & Romanorum fortunæ comparatio. 97. 98.
Perſicis archivis uſus Agathias. 99.
Perſicorum regum Genealogia. 94.
Peſtilentia ingens Conſtantinopoli. 207.
Peſtilentia inter Alemannos ingens. 28.
Peſtilentiæ cauſſæ. 107.
Peſtilentialium bubonum deſcriptio. 107.
Pharſantes Colchus, Romanorum dux. 85.
Phartazæ oratio ad Colchos, diſſuadens defectionem ad Perſas. 61.
Phaſidem flavium Perſæ ponte ex ſcaphis junctо trajiciunt. 68.
Phaſidem urbem maritimam quo pacto Romani munierint. 68. ejus oppugnatio. 72.
Phaſis & Diconus fluvii e Caucaſo fluentes. 42.
Phaſis fluvius in Euxinum Pontum fertur. 68.
Phaſis urbs fluminis cognominis, ejuſque ſitus. *ibid.*
Philimuth Erulorum dux. 16.

Philoſophis Romanis cur tuto apud ſuos vivere non liceret, 49. eorum in Perſiam peregrinatio, *ibid.*
Pietas ficta in publicis malis, 104. nundinationi ſimilis, *ibid.*
Pietas Juſtini inopinatam victoriam adſert, 72.
Pietas Narſetis, 31.
Platonis ſententia de pœnis peccatorum in hac vita, 103.
Plebis judicium non accuratum, 34.
Pœnæ peccatorum in hac vita, 103.
Poetarum varia numina, 14.
Poetices laus, 6.
Præliorum eventus dubii & incerti. 72.
Procopii hiſtoriæ argumentum, 8. laus, 96. opinio ab Agathia improbata, 96.
Propugnaculum ſancti Stephani, 56.
Prudentia in Imperatore viribus potior, 43.
Prudentia Juſtiniani Imperat. 119.

R

Regem non faciunt regia inſignia, ſed juſtitiæ cultus, 81.
Regii ſatellites; Scribones dicti, 64.
Regnare Hunnus Gothorum dux, 36. ejus cædes, *ibid.*
Religionem Perſarum mutavit Zoroaſter, 45.
Reliquiarum Gothicarum motus, hæ Narſeti ſe dedunt, 37.
Revolutiones certæ aſtrorum quæ mala adferant, 107.
Rhodopolis urbs Colchica a Romanis recepta, 86.
Romanorum legum Schola in Phœnicia, 37.
Romani a Zanis in fugam acti, 100. a Dilimnitis circumventi, 70. Mermerois ſtratagemate circumventi, 41. Perſis ante a ſe fugatis turpiter terga vertunt, 57. Phaſidem muniunt, *ibid.*
Romani & Perſæ certis conditionibus arma deponunt, 99.
Romanorum clades, 57. cum Zanis pugna, 101. 102. in ſoſmimas & paetos Miſimianorum crudelitas, 90. e Phaſide in Perſas aruptio, 73. frequentia cum Perſis bella, 39. fuga, 42. 57. in Miſimianos expeditio, 81.
Romanorum & Perſarum fortunæ comparatio, 97. 98.
Romanorum natalitia convivia, 101.
Romanorum vires per totum Imperium, 109.
Ruſtici quæſtoris auctoritas, 53
Ruſtici & Martini in Gubazem odium, 53.
Ruſticus & Joannes mandato Juſtiniani Imp. capti. 64. ſupplicio affecti, 84.

S

Sabiri mercenarii, 85. Dilimnitas cedunt, 67. cæſi, 86.
Sacrilegia Alemannorum, 26.
Sacrilegiorum ultio divina, 27.
Sævitia Hunnorum, 109.
Sandilchus Hunnus, Romanorum amicus, *ibid.* in Zamergan Hunnum movet, 119.
Sapores maximis cladibus Romanos affecit, 94. quot annis regnarit, *ibid.* ejus immanitas, 93. Valerianum Rom. Imperat. excoriat, 94.
Sapores ſecundus, Perſarum rex, 95.
Sapores tertius, Perſarum Rex, 95.
Saſanus & Pabecus, 47.
Satellites regii Scribones dicti, 64.
Scholarii milites qui, 111.
Scribones, regii Satellites, 64.
Seganſia, ſeu Vararanes tertius, Perſarum rex, 94. cur ita dictus, *ibid.*
Semiramidis inaudita libido, 44.
Sententia capitalis in Gubazæ interfectores lata, 84.
Sepeliendi mos apud Perſas, 43.
Sergius peritiſſimus Perſicæ linguæ interpres, 99.
Seſtus urbs Leandri amore nobilis, 102.
Sibyllæ antrum apud Cumas, 15.
Sinduul Erulorum dux, 32.
Societas opinione diſſidentium numquam firma eſt aut fida, 62.
Soterichi mirus caſus, 65. ejus & filiorum cædes, 66.
Spolia Rom. ingentia e Perſis, 75.
Stephani oratio. 25.
S. Stephanus protomartyr. 56.
Strages Hunorum a Beliſario facta. 115.
Stratagema Beliſarii. 112. Martini ad animandos obſeſſos 72. Mermerois adverſus Romanos. 42. Narſetis. 14. 17. 24.
Suarunas Sclavus. 90.
Succuſſionis ſive Terræmotus deſcriptio. 101. 102.
Superbiæ malum. 75.
Supplicii capitalis apud Romanos forma. 84.
Supplicium de ſuribus quod ſumpſerint veteres. 82.

T

Tarafis Codiſeus antea dicebatur Zeno Imperat. 98.
Tauri ſilveſtris, ſive Bubali, deſcriptio. 12.
Teiæ Gotthorum ducis mors. 9.
Telephis. 41.
Tempia inſtaurat Juſtinianus. 106.
Terræmotus Alexandriæ factus. 37. arte factus. 151. ejus damna. 102. deſcriptio. 38. 102.
Terræmotus ingens in inſula Co. 38. Byzantii. 102.
Terræmotibus quare non ſit obnoxia Ægyptus. 38.
Terræmotu ſubverſæ Tralles. 39.
Terræmotuum cauſa, ex Ariſtotele. 104.
Theodibaldus Francorum rex. 12. ejus mors. 37.
Theodibertus Francorum rex. 12. ejus mors. 12.
Theodorias Zanorum urbs. 100.
Theodorus Zanus. 42. in Zanos miſſus, 100.
Therſites Homericus. 48.
Teſtudinis machinæ belli deſcriptio, 56.
Thraciæ Cherſonneſi deſcriptio. 108.
Tibelium propugnaculum. 87.
Tralles terræmotu ſubverſæ. 39. eas inſtaurat Chæremon ruſticus. 39. 40.
Tumultus Colchorum, ob cædem Gubazæ. 98.
Tzates regno Lazorum inauguratur. 64.

V

Valerianus Rom. Imp. a Sapore excoriatus. 94.
Varanæ Perſarum reges tres. 94.
Vararanes Cermaſaa dictus. 95.
Vararanes Iſdigerdæ filius rex Perſarum. 96.
Vararanes tertius Seganſaa dictus. 94.
Vates Alemannici. 32.
Vatum in rebus adverſis fraudes. 103.
Victoriæ a Deo pendent. 72.
Vindicta divina. 90. lento gradu procedit. 93. ejus varia exempla, 33.
Vires Romanorum per totum Imperium 109.
Vita ac mores Perſarum corrupti. 50.
de Vita longa aut brevi judicium. 103.
Uranius pſeudophiloſophus. 48. Therſitæ Homerico comparatus. *ibid.*
Vulgus ſua natura eſt novitatis ſtudioſum. 60.
Vulgi ineptum judicium. 118.

W

Wiſos magiſter equitum apud Perſas. 75.

X

Xerxis clades. 33. 34.

Z

Zachar, Ferreum propugnaculum dictum. 88.
Zamaſphes Perſarum rex. 97.
Zamergan Cotrigurorum Hunnorum dux 108. Conſtantinopolitanum agrum vaſtat. 109.
Zani tumultuantur. 100. Romanos fugant. 100. Romanis domiti. *ibid.* ex ſociis Romanorum vectigales facti. *ibid.*
Zeno Iſaurus, Rom. Imp. notatur. 111. ejus fortuna. 98
Zeno Rhetor Byzantinus. 105. ejus & Anthemii contentio. *ibid.*
Zich Perſarum ad Juſtinianum Imp. orator. 99.
Zoroaſter quis fuerit. 44. veterem Perſarum religionem mutavit. 45.
Zoroaſtri diſcipulnam ſequuntur Perſæ. *ibid.*

INDEX AUCTORUM

ET CLARORUM VIRORUM

QUI IN AGATGIÆ HISTORIA

CITANTUR.

Gabiæ Daphnica. 6.
Alexander Polyhiſtor hiſtoricus. 45. 46.
Alexander Medicus. 104.
Anthemius machinarum ſtructor. 104.
Ariſtoteles. 104.
Aſinius Quadratus De rebus Germanicis. 13.
Athenocles Aſſyriorum Medorumque res geſtas ſcripſit. 45.
Beroſus Babylonius. 45.
Bion hiſtoricus. 45.
Cteſias Cnidius hiſtoricus. 46.
Damaſcius Syrus Philoſ. 49.
Diodorus Siculus. 40. 46.
Diogenes Philoſ. Phœnix. 49.
Dioſcorus Medicus. 104.
Eulamius Phryx, Philoſophus. 49.
Eutychianus junior. 6.
Hermias Phœnix Philoſ. 49.
Herodotus. 42.
Iſidorus Gazæus Philoſ. 49.
Iſidorus machinarum fabricator. 106.
Juſtiniani Novellæ. 101.
Metrodorus Grammat. 104.
Nonni Panopolita, Dionyſiaca. 93.
Olympius Juriſperitus. 104.
Paulus Cyrus Florus; De templo Conſtantinopolitano. 106.
Plato. 4. 49. 97. 103.
Priſcianus Lydius Philoſophus. 49.
Procopius Rhetor 8. 40. 86. 96. 97. 98. 99.
Pyrrho. 49.
Sergius Perſicæ linguæ in Græcam interpres. 99.
Sextus Empiricus. 49.
Simplicius Cilix Philoſ. 49.
Symmachus Aſſyrica & Medica ſcripſit. 45.
Uranius Syrus Pſeudophiloſophus. 48.
Xenophon. 42.
Zeno Rhetor. 104.
Zoroaſter Oromaſdes. 44.

Digitized by Google

THEOPHYLACTI
SIMOCATTÆ
HISTORIARUM
LIBRI VIII.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΣΙΜΟΚΑΤΤΟΥ

ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΓΡΑΦΕΩΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Η'.

THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ

EXPRÆFECTI ET OBSERVATORIS COACTORUM

HISTORIARUM LIBRI VIII.

INTERPRETE JACOBO PONTANO SOCIETATIS JESU.

Editio priore caſtigatior, & Gloſſario Græco-barbaro auctior.

Studio & opera CAROLI ANNIBALIS FABROTI IC.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.
M. DCC. XXIX.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO,

D. MAXIMILIANO,
UTRIUSQUE BAVARIÆ DUCI,
PALATINO RHENI, &c.

IACOBUS PONTANUS Societatis JESU *S. P. D.*

MUnus quoddam hiſtoricum, ipſo genere unum, expoſitione bipartitum, MAXIMILIANE PRINCEPS, ad te mitto. De Imperio & Imperatoribus Orientis Scriptores hi ambo memorant: de Mauricio Tiberio quidem prior, ut longior, ita quoque gravior, & illuſtrior, de* Palæologis Comnenis poſterior, ut chronographus, contractior. Inter illius, & horum tempora aliquot ſæcula fluxerunt, anni propemodum ſeptingenti: id quod narrationum in uno volumine conjunctionem impedire non debuit, quando uni eidemque Imperio præfuerunt, Byzantiumque novam Romam (ut Conſtantinus Magnus appellare voluit) ſedem ac domicilium habuerunt: & quæ commemorantur ab utroque, ad idem Imperium, eandemque civitatem ſpectant. Florebant res, & ſtabant incolumes adhuc ſub Mauricio Principe potentiſſimo. Defloreſcebant, & accidebantur potiſſimum ſub Palæologis, cum Oſmanidæ, ſive Turcarum reges (nominis & majeſtatis Chriſtianæ infeſtiſſimi) ſemper aliquod tamquam membrum de ingenti & præclariſſimo corpore avellerent, donec tandem Numine connivente, fortunatiſſimam illam, auguſtiſſimamque urbem, revera cæterarum urbium βασιλίδα, reginam ac dominam acerrima oppugnatione diu vexatam, in poteſtatem adduxerunt: atque ita corporis quod dixi, velut ſpecioſiſſimum caput, aut intima ejus viſcera, atque adeo eor ipſum immaniſſime avulſerunt. Quod ut geſtum ſit, a PROTOVESTIARIO noſtro, qui præſens interfuit, diligentiſſime, & ad fidem accommodatiſſime deſcriptum invenimus. In utraque hiſtoria (ut hoc loco ad illarum eommendationem nihil præterea ponam) ſummam rerum humanarum mobilitatem ac viciſſitudinem, & quod eſt apud Flaccum hic apertiſſime intueri licet:

—— valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus
Obſcura promens. hic apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit, hic poſuiſſe gaudet.

Ex quanta felicitate Ormiſdas Perſarum rex (nam de rebus quoque Perſicis multa Theophylactus narrat) & Choſroes filius ejus in quantas ærumnas devoluti ſunt? Quam flebilis eſt Mauricii exitus? Quam miſerabilis Palæologorum conditio, qui auxiliaria Larinorum arma toties incaſſum imploraruntt? Perſæ Varamum, Mauricius Phocam, Conſtantinus VIII. qui ex familia Palæologina extremus, & parum diu imperavit, Mahometem II. tyrannos erudeliſſimos pertulerunt.

Quare Principibus nihil tutius, nihil ſalutarius, quam ab uno & unico Deo pendere ſemper, cujus eſt regnum, & cui voluerit, dabit illud: nihilque perinde in omni vita carum habere, ut pietatem ac religio-

* *Editionem Protovestiarii in aliud tempus diſtulimus, quia Græcum codicem nondum nacti ſumus.*

nem, cujus in te ipso, MAXIMILIANE, ut item in ſanctiſſimis parentibus ac majoribus tuis exempla multa & ſingularia vidimus, legimus, audivimus: quemadmodum & virtutum reliquarum, quibus Principes Chriſtiani pluſquam diadematis, auro, & lapillis, ſtipatorumque magnis catervis, & omni demum honorum genere exornantur. In his elucet in primis domus veſtræ clariſſimæ erga Religioſos viros amor ac liberalitas, qua cum SOCIETAS noſtra plurimum uſa ſit, utaturque quotidie, & pars illius etiam ad Auguſtanum hoc Collegium dimanaverit, & nos quoque tua tuorumque ſucceſſorum præſidia, ſubſidiaque nobis polliceri poſſimus, facere non poturi, quin ad teſtificationem grati ac memoris animi, hoc quidquid eſt voluminis tibi inſcriberem: cum præſertim ex nobiliſſima bibliotheca tua codices græcos plures hactenus mihi, & quibuſdam ordinis mei ſuppeditaveris: ut hoc etiam modo nomine ſtudioſorum omnium, qui his, & aliis interpretationibus noſtris noſtrorumque legendis profecerunt, aut proficient, tibi gratias agere videar, cum theſauros tales latere & abſconditos eſſe amplius noluiſti. Quod reſtat, etiam atque etiam oro, PRINCEPS SERENISSIME, ut labores hoſce tibi pie dedicatos ne ſpernas, Societatemque noſtram omni benevolentia comprehendere ne deſiſtas. Auguſtæ Vindelicorum, anno M.DCIV. pridie Kal. Majas.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

DE AUCTORE HUJUS HISTORIÆ,

DE SCRIPTIS EJUS, DE SYNOPSIBUS

in eum Photii Conſtantinopolitani.

THEOPHYLACTUS *Simocata* (*ſic enim male, quam Simocatius: idque cum Suida, apud quem eſt* Σιμοκάττης) *in Ægypto natus eſt, ut ipſe liquido indicat lib. 7. cap. 16. in extremo, cum de fluminis Nili incremento, & inundatione diſputationem longiuſculam texere incipit. Natus eſt autem loco non ignobili, ut conjecturam facimus: quandoquidem Petrum Ægypti Præfectum ſe cognatione attingere affirmat, lib. 8. ubi Mauricii miſerabilem interitum exponit ac deplorat: & ipſe quoque honoris geſſit, quod ſtatim docebimus. Atqui ſcimus regendis præſertim provinciis, ut non imprudentes viros, ſic etiam non humiles, ac plebejos præponi ſolere. Ex dialogo, quem hiſtoriæ ſuæ præfigit, adulsis Mauricii temporibus in lucem editum ſuſpicor; & id multo magis ex cap. 17. lib. 2. colligo, ubi ſe de illius rebus audiiſſe a ſenibus narrat; quia ſcilicet puerilem tum ætatem agebat. Sub Heraclio, qui Phoca interfecto Imperium pene triginta annis tenuit, (ab anno Chriſti* DC. XII. *ad* DC. XL. *ſcilicet*) *& Sergio Patriarcha Conſtantinopolitano eum floruiſſe, hiſtoriamque iſtam conſcripſiſſe, ex eodem dialogo certo certius conſtat, ſimiliterque ex cap 12. lib. 8. ubi ſe, Phoca e medio ſublato, ſcripta a ſe de Mauricii nece populo e ſuperiore loco recitaſſe, eumque ad lacrymas commoviſſe narrat. Photius* ὑπὸ ἐπάρχων *ex præfectis nominat. Præfecturam itaque, nec civitatis, ſed provinciæ potius alicujus adminiſtravit. Ab eodem* ἀντιγραφεὺς *dicitur: quod quidam putavit reddendum* Scripturarius. *Scripturarii, inquit Nonius, apud veteres fuerunt, quos nunc tabellarios dicimus: quod ſcriptis, & commentariis omnia vel urbium, vel provinciarum complecterentur. Lucilius:* publicarum terum affluebam, ut ſcripturarius. *Unde hiſtoriam noſtram liceret appellare:* THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ EXPRÆFECTI, ET SCRIPTURARII. * *Sed Budæus in Pandect.* ἀντιγραφεὺς *interpretatur,* OBSERVATOR COACTORUM, *id eſt, eorum qui pecuniam colligunt, ad Principem, aut Remp. pertinentem, qui Græcis* ἀντοδίκαι, *noſtratibus Receptores particulares, Ciceroni pro domo ſua, & alibi, cuſtodes; ubi forſitan,* coactorum *ſubaudiendum eſt. Magis igitur inſcriptio placuit,* EX PRÆFECTI, ET CUSTODIS COACTORUM *Suidas* σοφιστὴν *appellat, id eſt, hominem doctum ac ſapientem, ex eoque & verba explanat, & locos integros ad ducit.*

* Interpres Hiſt. Tripartitæ retinuit Græcum verbum lib. 9. Auct. Hiſt. Miſc. lib. 13. Latine ſcripſit antigrapheus. ſic enim ibi leg. & Idatius in præfatione Chronici. Alii contraſcriptorem vertunt. Vide Salm. ad Hiſt. Aug. ſcriptores. p. 480. 481. & 485.

Ingenium ejus mite inprimis, & φιλόκαλον *ut etiam doctrinam non vulgarem, ſcripta ipſa teſtantur ac produnt: quorum alia ſunt epiſtolæ: alia quæſtiones naturales: alia hiſtorica. Verum nos duobus prioribus generibus in præſens prætermiſſis, de hiſtoria, quam in manibus habemus, age, pro recepto interpretum more diſſeramus. De qua primum omnium audiendus eſt Photius, cui cum ſumma eruditione ſummi quoque judicii intelligentia tribuitur* ἀ μέντοι φράσις αὐτῷ ἔχει μίν τι χάριτος· πλεῖόν δὲ ἢ τῶν πρεπόντων, λέξεων, καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας καταπορὸς χρῆσις, εἰς ψυχρολογίαν τινα, καὶ νυστικὸν ἀποκαλίαν ἐκπολιτῇ· ἀ μὲν ἀλλὰ καὶ τῆς γνωμολογίας ἀκ ἐν καιρῷ παρενθήκη, φιλοτιμίας ἐχει πλεῖόν, καὶ πλεονῆς. τὰ δ' ἄλλα ἔστι ὡς μέσον ἔχει. Dictio ejus lepore ac venuſtate non caret. Verumtamen modificatarum vocum, & allegoricorum ſenſuum nimis crebra uſurpatione, cum faſtidio legentium, tandem friget, & juveniliter ineptit oratio. Quin etiam intempeſtiva ſententiarum interniſtio, diligentiam nimis curioſam, & ſupervacaneam olet. Cætera in

reprehenſionem non cadunt. *Huic judicio & nos ſuffragamur, dictioniſque elegantiam ex tropis tum iis, qui in uno verbo, tum iis qui in oratione cernuntur, magnam partem a Simocatta quæſitam, & comparatam concedimus. Tropi autem ut rariores ornatum, ſic frequentiores non ſolum ſatietatem & ineptiam, ſed inſuper obſcuritatem pariunt. Recenſere hujuſmodi tropos hoc loco nihil attinet, cum res perſpicua ſit, de qua loquimur. Eſt & aliunde parum nonnunquam dilucidus hic auctor, ut interpretem, etiam me eruditiorem pudere non debeat, id candide confiteri. Quod de ſententiis non opportune inſertis queritur Photius, id aliquando factum a Simocatta non memini. Curioſe quidem, & fortaſſe plus ſatis diligentem alicubi, non negaverim, & in ſententiis quoque crebrum eſſe fateor: nec ob id diem illi dicendum puto. Invenitur præterea aliquanto verboſior, quod Photium præteriiſſe miror: & idem vel continenter repetit: vel pluribus quam opus eſt dicis. Sed enim hæc tria a reprehenſione haud aliena, multis laudabilibus egregie compenſat. Eſt quippe rebus illuſtris & magnificus: tametſi non omnia Mauricii, ſed bella cum Perſis potiſſimum (nempe quinque libris prioribus) perſequitur: reliquis tribus adverſum Abares, & Sclavinos, ſive Sclavos geſta, necnon funeſtum ejus exitum complectitur. Magnam habet caſuum varietatem, quæ legentes mirabiliter retinet. Genus ſcribendi (ſi totum ſimul univerſe ſpectemus) ſane elaboratum, prudens, grave, jucundum, diſertum, planeque oratorium. Affert ad vitam humanam ex rerum viciſſitudine ac mutatione quam rectiſſime inſtituendam documenta utiliſſima. Eo ſiquidem fine potiſſimum hiſtoria texitur, ut aliorum exemplo velut in ſpeculo, quid in moribus nobis ſectandum fugiendumve ſit, contemplemur. Nec lectorem ſuum tantummodo meliorem, ſed etiam doctiorem dimittere ſtudet; & cum alios ſummi ordinis ſcriptores, tum Homerum ſe non oſcitanter legiſſe oſtendit. Multa nihilominus particulatim laudari in hac hiſtoria Mauriciana poſſunt: ut deſcriptiones montium, fluminum, caſtellorum, locorum, pugnarum, rituum; orationes partim ſacræ, partim civiles, partim militares, ſententiis ornatiſſimæ ac robuſtiſſimæ, & omnino eloquentiſſimæ: ſimilitudines ad illuſtrandum accommodata: multa prudenter dicta: multa pie explicata. Si igitur hiſtoria quoquo modo ſcripta delectat, hæc hiſtoria ſcripta ad hunc modum, neceſſe eſt multo amplius delectet: in cujus contextu græco innumeris locis emendando, & interpungendo nos etiam atque etiam, majoremque in modum laboraſſe credas velim.*

Jam vero Photius, qui in judicio de hac hiſtoria ferendo acutum ſe præbuit, in ſynopſibus, ſeu argumentis ſingulorum librorum conficiendis parum accurate, fideliterque verſatus eſt. Haud enim ipſemet ex lectione, & memoria illas compoſuit (quod multis jam perſuaſum opinor, qui Theophylactum noſtrum nondum viderunt, & Photianam Bibliothecam evolverunt) ſed lemmata, ſeu ſummulas ſectionum, ab aliquo lectore, aut librario inductarum, & in veſtibulo totius operis (ut mos eſt) ſimul ordinatim poſitas, ut invenit, ita in octo faſciculos conſtrinxit, ac nihil pene a ſe animadverſum interiiciens, alienum laborem pro ſuo nobis obtruſit, & fucum fecit. Cum autem lemmata illa nunc imperfecta ſint: nunc minus quam pro re contineant: nunc plus contineant: nunc ab ordine rerum narratarum diſcrepent: nunc falſa ſint; hæc omnia vitia in epitomis Photianis æque reperiuntur. Quibus nos tollendis operam dantes, epitomas ad ipſam narrationis integritatem, ſeriem, veritatemque accommodavimus: quod facile perſpiciet, qui periochas iſtas, ſive argumenta, ſive ſynopſes (ut nobis placuit appellare) cum iis quæ apud Photium leguntur, conferre voluerit. Quamobrem etſi ejus nomen in his omittere ſine piaculo poteramus, ne tamen quiſpiam recognitionis, ſeu emendationis noſtræ ignarus, aut nos tam nobilem ſcriptorem nondum vidiſſe admiraretur: aut illi gloriam ſuam invidiſſe opinaretur, ſynopſibus ſingulis Photii Patriarchæ, immo Pſeudopatriarchæ nomen præpoſuimus. In capita unumquemque librum nos primum, noſtrum ſecuti judicium diviſimus, & ſuum cuique argumentum præſcripſimus.

De

De inſcriptione hujus Hiſtoriæ.

Libros boſce οἰκουμενικὴ ἱστορία non ab ipſo hiſtorico, ſed ab aliquo ipſius ſtudioſo lectore, aut librario inſcriptos exiſtimo, quod obſervarim, veteſtos ſcriptores de titulis monumentorum ſuorum, ſive de inſcriptionibus adeo parum fuiſſe ſollicitos; ut eos ſæpe omiſerint. In quo poſteris errandi, ne dicam ineptiendi data eſt occaſio. Splendida ſane appellatio, & quæ univerſam quamdam orbis, ſeu rerum per orbem geſtarum explanationem polliceri videatur: cum tamen non niſi Mauricii res, neque illæ omnes hoc volumine explicentur. Multa ſiquidem etiam alibi, & in Occidente, & in Italia præcipue geſſit. Quid ergo? Arbitror inventorem hujus inſcriptionis ad ipſum Imperatorem, (qui tum nullo alio occidentis Imp. οἰκουμενικὸς dici vere potuit) reſpexiſſe: ut non tam œcumenica, quam œcumenici hiſtoria nominanda videatur. Nos, ut omnem ambiguitatem obſcuritatemque fugeremus, ſimpliciter, nec falſo, & quod ſatis eſt, hiſtoriam Mauricii Imperatoris inſcripſimus: non impedientes, ſi quis nihilominus οἰκουμενικὴν voluerit appellare.

Qui res Mauricii perſcripſerint.

Quamquam de hoc magno, & illuſtri Imp. complures ſcripſerunt, duos tamen peritiſſimum laudandos, cæteriſque ſine ulla controverſia longiſſime anteponendos video. Evagrium, omnium antiquiſſimum, & ipſius Mauricii æqualem, cujus extant libri hiſtoriæ eccleſiaſticæ (qui cum nonniſi ad duodecimum ejus annum perveneris, appareat ante illum vita exceſſiſſe: Mauricius quippe annis viginti Imperio præfuit) & Theophylactum hunc noſtrum, qui proxime ſecutus eſt Evagrium, ſcripſitque regnante Heraclio, Phocæ ſucceſſore, & ſcripſit ex inſtituto libris 8. hiſtoriam Mauricii, accuratiſſime & elaboratiſſime, ut videbis. Ex quo tamquam flumine cæteri rivos ſuos deduxerunt: in primis Theophanes, qui, quod Juſtinus Trogo Pompeio, & Xiphilinus Dioni, hoc ipſe Simocattæ fuit; compendium enim quoddam confecit, & id Anaſtaſius Bibliothecarius interpretatus eſt pene totum. Paulus Diaconus in Miſcella, Zonaras, Cedrenus, Nicephorus Calliſtus. Omnes iſti ſuas narrationes hinc derivarunt, ſecundum Theophanem Nicephorus potiſſimum. Verum nos dulcius ex ipſo fonte bibamus. Multo enim apud noſtrum omnia copioſius & diligentius (tametſi non ſine digreſſionibus, ſed utilibus & jucundis) explicantur. Et gratia magna, Nobili ac Magnifico D. Joanni Georgio Herwardo ab Hohenburg, Sereniſſimi Principis Bavariæ Conſiliario intimo & inclytorum ſtatuum Bavaricorum Cancellario; cujus cura & impulſu factum eſt, ut edito Catalogo codices Græci manuſcripti bibliothecæ Bavaricæ cum doctis viris aliquando ad publicam utilitatem communicarentur. In quibus hunc diutius jacere in tenebris non oportuit.

De omiſſis a Simocatta.

De cæteris a ſcriptore hoc in Mauricii rebus prætermiſſis, & quia perpauca, & quia non magni momenti ſunt, nihil dicam. Illa, a reliquis omnibus poſita, & narratione ac ſcitu digniſſima, quare tacuerit (ignorare enim ea non potuit) conjectura indagemus licet. crudelitatem in captivorum duodecim millia, quos cum non ita grandi pecunia redimere potuiſſet, (non enim plus nummo aureo in caput conſtituebat Chaganus, immo dimidium) ex avaritia noluit: atque ita ut omnes ad unum mactarentur iis cauſſa fuit. Et diſplicuit hoc verbum coram domino. Quamobrem per quietem ſe ad Chriſtum judicem citari, & accuſari a captivis vidit. Interrogatuſque hic ne, an in futura vita pretium ſibi pro ſcelere vellet reddi, hic hic, miſericors Domine, reſpondit: Tum Judex, tradidit illum Phocæ cum uxore & liberis. Experrectus Philippicum ſororis maritum repente accerſivit; & quoniam eum tyrannidis ſuſpectum habebat, ideoque in carcerem conjecerat, in genua procidens veniam ab eo petivit. Hæc a Theophane fuſius exponuntur. Perſtringit ea dumtaxat Nicephorus lib. 18. cap. 38.

De libertate auctoris in appellationibus.

Monendus mihi es, bone Lector, Theophylactum in Perſis, & Perſide nominandis eſſe copioſum & varium. Nominat enim illos etiam Babylonios, Parthos, Medos, Chaldæos, barbaros: hanc Medicam, & Babyloniam (quo vocabulo & Seleuciam, regiam ſedem, aliquoties intelligit: nam & Babylonia dicta eſt) ſive poetas imitans, qui vicinorum nominibus in appellandis locis, & gentibus utuntur: ſive quia olim ſub eadem monarchia omnes fuerunt: ſive quia alii ex aliis deſcenderunt, & alii poſt alios rerum potiti ſunt. Cui rei probandæ faciunt illa verba legati Choſroæ regis Perſarum ad Mauricium Imperat. lib. 4. cap. 13. ἡμῖν ἐκ Βαβυλωνίων Μῆδοι, ἐκ δὲ Μήδων οἱ Πέρσαι, μετὰ δὲ τούτους οἱ Πάρθοι, ὥσπερ τινὶ διαδοχῇ τὴν Χαλδαίων ἀρχὴν παραλαβόντες; Annon e Babyloniis, ſeu Aſſiriis Medi, e Medis Perſæ, ex his Parthi, quaſi quadam conſequenti ſucceſſione Chaldæorum opes acquiſiverunt? *Poetas autem ubi vicinorum nominibus ingentibus, & populis appellandis, atque adeo in Perſis, de quibus agimus, teſtis locuples eris Horatius, apud quem etiam Medi, & Parthi, plane ſicut a noſtro Simocatta nominantur. Ab hiſtoricis Græcorum quoque bellum Græcis a Xerxe illatum,* τὰ μηδικὰ *ſæpe dicitur. Abares etiam modo Scythas, modo Hunnos, modo Turcas vocat. Nos Perſarum, & Perſidis nomina ad vitandam* ἀμφιβολίαν *& confuſionem lectorum, ubi ſenſus patitur, ubique retinemus. Interdum Romanos, (hoc eſt Græcos) qui a temporibus uſque Conſtantini M. propter Imperii ſedem in Orientem translatam ita cœpti ſunt nominari (ut Annotationibus in Cantacuzeni hiſtoriam docuimus) etiam Latinos appellas. Cætera quæ te ſcire volo, in Notis exſpectato.*

APPROBATIONES.

THEOPHYLACTUM Simocattam de rebus Mauricii Imperatoris, a JACOBO PONTANO Societatis noſtræ e Græco translatum, atque ab aliquot Patribus noſtri ordinis viſum & approbatum, ego GREGORIUS ROSEPHIUS, per Germaniam ſuperiorem Societatis JESU Præpoſitus Provincialis, poteſtate mihi ab admodum R. P. N. Generali CLAUDIO AQUAVIVA conceſſa, typis excudi permitto. Ad hujus rei fidem, teſtimonium hoc manu mea ſubſcriptum, & ſigillo Societatis conſignatum illi do. Landſpergæ, pridie Kal. Februarias. Anno M. D. CIV.

GREGORIUS ROSEPHIUS.

THEOPHYLACTUM hunc Simocattam, fideli & eleganti latinitate donatum a JACOBO PONTANO Societatis JESU presbytero, viro erudito & multis in publicum datis monumentis claro, ſalvis fidei noſtræ decretis, prælo recte & utiliter committi poſſe judico.

PETRUS STEVARTIUS, *S. Theologiæ Doctor, Profeſſor & Protocancellarius in Academia Ingolſtadienſi, ibidemque ad D. Mauricium Parochus.*

GLOSSARIUM,
SEU
VOCUM ALIQUOT EXPLICATIO.

A

Lib. v. c. 24. ΑΜΒΩΝ) Ambo. Vide Gloſſarium ad Nicetam.

ΑΜΦΙΘΥΡΟΝ) Eadem Choſroæ epiſtola exſtat apud Nicephorum Calliſtum lib. 18. cap. 2. Interpres accipit pro carceribus ſive cancellis ſacratiorem aræ menſam vel circumdantibus, vel populum ab ea arcentibus, in quorum parte utraque janua ſit, & aditus ad eam ferens.

VIII. 13. ΑΥΓΟΥΣΤΑΛΙΣ) Auguſtalis. vide ad Cedr.

B

III. 6. ΒΑΝΔΟΝ) Bandum, vexillum. Gloſſarium manu exaratum ε eſt in Bibliotheca viri Illuſtriſs. P. Seguierii Franciæ Cancellarii) Οἱ Ἰταλοὶ βάνδα καλοῦσι τὰ ἐν τοῖς πέζοις ἱστάμενα, ἃ κοντοὶς ἁρτίωται ἀετὸν, ἢ λέοντα, ἢ δράκοντα ὑφάσμασι ποικίλους, ᾗ παρασήμοις κατάστικτα ἑκάστη τῶν πέζων παραδιδοῦσι ἐπὶ βοωνῶν ᾗ ἐπιρρίνων ἐξόπλων τόπων φορὰ τῶ πάσι καταδιλασίνα. vide Gloſs. ad Cedr.

V. 3. b. 10a. ΒΑΡΒΑΡΙΚΟΝ) Vide Meurſium.

ΒΑΣΙΛΕΟΠΑΤΩΡ) Dignitatis nomen. οὓς ᾗ γονεῖς ἀποκαλοῦν βασιλεῖς οὐκ ἀπεξίωσαν. Hi βασιλοπάτορες, patres Principis dicti. Leo Grammaticus: Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπὸ τῶ βασιλοπάτορος πολυόμβοις ὀρεσιαθοιῶσι Μυσικῶ πάπτα αἰς λῆρον ἦκεν.

Δ

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ) Dioſietes. Publicanus. Vide Meurſium.

VIII. 4. VIII. 13. ΔΙΣΤΡΙΑ) Claves ferreæ.

ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΣ) Domeſticus. cujus fidei graviores alicujus curæ & ſollicitudines committuntur: a conſiliis. De domeſticis v. Annot. in Ammian. Marcellinum eruditiſſimi viri Henrici Valeſii amici noſtri lib. 15. pag. 85.

VIII. 9. ΔΡΟΜΩΝΕΣ) Dromones. ὁλκὰς exponitur a Cyrillo, navis oneraria. Dromones autem naves ſunt celerrimæ, παρὰ τῶ δρόμου, ſeu curſu. Procopius Vand. pag. 116. & pag. 110. & Goth. γ'. pag. 266. Τοιαύτας δὴ τὸν πάντα λέγων ἀμφὶ τῆ σόλφ τύτφ ἀκάτους, δρόμωνας μὲν πολλὰς ἄρσα πλέοντας ἐν παφαπλῆ ἔχειν. Gloſſarium MS. dromones ſunt longæ naves & velociſſimæ. Inde dromonarii in variis Caſſiodorii, qui dromones exercent.

E

III. 10. ΕΞΚΟΥΒΙΤΩΡ) Excubitor, ſatelles, ſtipator, protector, armiger. Gloſſæ Nomicæ: Ἐξκουβίτορες. τῶν παρεδρῶν τῶ παλατίου ὑπάρχοντες φύλακες. Theophanes: ὑπὸ τῶν φυλαττόντων ἐξκουβιτόρων ἀναιρεθεὶς προσέταξε. Corippus 1.

Excubia primum quæ ſumma palatia ſervant.

& lib. 3. *Ingens excubitus, divina palatia ſervans.*

& 4. *Ingens excubitus, protectorumque phalanges.*

Eorum præfectus, comes excubitorum dicebatur. Leo Grammaticus: Μιχαὴλ δὲ ὁ πενθερὸς τῶ ἐξκουβίτου πάγματος ἀρχὸν ἔλαχεν, id eſt, comes excubitorum. Joannes Abbas in Chronico. Juſtinus imperator per Tiberium excubitorum comitem in Thracia bellum genti barbarorum ingerit, v. ad Cedr.

K

ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΟΣ) Calligraphus. ὁ καλὸς γράφων & differt a Notario, ſeu σημειογράφῳ. vide Euſebium hiſt. Eccleſ. lib. 6. cap. 17. & Gloſſarium noſtrum ad Cedrenum. VIII. 33.

ΚΕΦΑΛΑΡΟΝ) Vide ad Nicetam. III. 16.

ΚΟΥΡΟΠΑΛΑΤΗΣ) Curopalates. vide ad Procopii ἀνέκδοτα Nicolaum Alemannum Notarum hiſtoricarum pag. 17. & quæ diximus in Gloſſario Græco-barbaro ad Cedrenum. III. 18.

ΚΑΜΠΟΣ) Campus. Menologium Septembris die 24. λιταυδόντων ἐξ τὸν φόβον ἐν τῷ κάμπῳ. Vide ad Nicetam. VIII. 10. VII. 14.

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΙ) Clauſuræ. cluſuræ. v. ad Ced. Nicet. & Theophanem.

M

ΜΑΓΙΣΤΕΡΙΑ ΑΡΧΗ) Putat Salmaſius magiſtri officiorum dignitatem, magiſteriam dici, cæterorum autem magiſterium. quod nondum mihi perſuaſit, ut dixi in Gloſs. ad Cedrenum. Euſebius Hiſtoriæ Eccleſ. 8. cap. 11. τῶν παρ' αὐτοῖς καλουμένων μαγιστράτων, &c. Ruffinus Aquilejenſis ita vertit: Honoribus palatii per gradus ſingulos uſque ad officiorum magiſterium perfunctus. utique dixiſſet uſque ad magiſteriam. Magiſteriam quidem poteſtatem paſſim legas, vel ut apud Theophylactum, & alios bene multos, μαγιστρείαν ἀρχὴν: vix autem magiſteriam ſimpliciter, aut μαγιστρείαν pro dignitate magiſtri officinrum. U. 1.

ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡ) Magnus martyr. Martyres dicebantur qui fidem Chriſtianam ejurare juſſi, omnia veritatis dicendæ cauſa ſuſtinebant. B. Chryſoſtomus homil. 47. in Acta Apoſtolorum: ἐξ ὧν ἐκεῖνοι λέγονται μάρτυρες, ὅτι χιλιάκις ἐξωμόσαντο, πάντα ὑπομείναντα ἵνα τὴν ἀλήθειαν ὁμολογήσωσι. Illuſtriores igitur martyres μεγαλομάρτυρας appellabant. V. 14.

ΜΙΛΙΑΡΗΣΙΟΝ) Miliarenſe. Nummi genus. Georgius Sincellus: ἐκδίδει τῶν ἐκλογιστικῶν λαβὼν, ἐχαράξε νομίσματα, ἃ μιλιαρήσια. Vide Gloſſ. ad Ced. V. 24.

ΜΟΝΟΞΥΛΑ) Lintres de ſingulis trabibus excavatæ. Nicephorus Patriarcha Cp. in Breviario Hiſtorico: ἅμα τοῖς μονοξύλοις ἀκατίοις κἀκεῖνοι ἐπεξίασιν. Vegetius de re M. 2. cap. ult. contextis eiſdem, ſicut dicunt, monoxylis. Vide Stewech. ad lib. 3. cap. 7. & Gloſſar. ad Cedr. VI. 6.

Π

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ) Patriarcha. v. ad Cedr.

ΠΡΑΙΠΟΣΙΤΟΣ) Conſt. Man. ὑπῆρχε δὲ πραιπόσιτος Ἀμάντιος ἐκεῖνος. De præpoſito dixi in Gloſſario ad Cedrenum: & plura dicturus ſum in Gloſſario Nomico. VIII. 5. IV. 15.

ΠΡΑΙΣΕΝΤΟΝ) Magiſtrum præſentis militiæ facit, qui στρατηγὸς τῶν ὅλων φρασίντων in Actis Concilii CP. ſub Mena Act. 5. vel στρατηλάτης τῶν φρασίνων, & dignitas ipſa στρατηλασία τῶν φρασίντων, apud Auctorem Chron. Alex. Idem: ἐκάλεσε δὲ τὸ φράσινον μέρος φρασίντον. ὅ ἐστι Ῥωμαϊκὴ λέξις, ἥτις ἑρμηνεύεται ἐμπεράμονον. φρασιντεύειν γὰρ λέγεται τὸ παραμένειν. Hinc Præſentales milites, qui in præſenti ſunt, ſive in comitatu. quorum crebra mentio tam in libris Juris, quam in aliis auctoribus. I. 7.

ΠΡΑΙΤΩΡ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ) De Prætore plebis vide Novellam 13. & ibi Cujacium & Codinum de officiis. VI. 10.

Σ

ΣΕΚΡΕΤΟΝ) Secretum, Secretarium. & palatii Secretarium, ut opinor, intelligit, de quo vide Gloſſarium noſtrum ad Cedrenum. VIII. 2.

ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟΣ) Eumdem Theodorum Theophanes ἀπορρήτων vocat, a ſecretis. Vide ad Cedrenum. VIII. 9.

ΣΚΟΥΛΚΑ) Cuſtodia, vigilia. Leo Tact. cap. 6. § 13. ἐν ταῖς σκύλκαις, ἤγουν ταῖς βίγλαις. VI. 3.

ΣΡΙΒΩΝ) Satellitum regiorum primarius, ſeu præfectus. Gloſſæ Nomicæ σκρίβων, ὁ τῶν σωματοφυλάκων ὑπηρετούμενος Theophanes in Phoca: τὸν Φωκᾶς Μακρόβιον τὸν σκρίβωνα ἐκέλευσε τοξεῦσαι εἰς τὴν ἀγοράν. Adde Joannem Moſchum Limonarii I. 4.

cap. 174 Anaſtaſius Bibliothec. in Hiſt. Eccl. Miſſo ſcribone ignominioſe Epiſcopum ad ſe jubet adduci. Adde eumdem de vitis Pontificum in Vigilio & Theodoro. Aimoinus 2. cap. 32. Auguſta mittit Anthimum ſcribonem. Vide Gloſſ. Nomiclum.

T

II. 4. ΤΟΥΛΔΟΝ) Sarcinæ & Impedimenta militaria. Svidas, σαγμάτια, τὰ παρ' ἡμῖν λεγόμενα πάλδον, τὰ βασάζοντα τῶν ὑποζυγίων, ἢ τὴν μεταφορὰν τῆς ἐπιπλοΐας. Conſtitutio quædam Juris Græcoromani p. 133. de ſpoliis: ὅπως ἴσως ἡ μεῖς ἢ ἐκ τῶν πάλδων ἁρπαζόμενον. V. Gloſſarium ad Cedrenum.

I. 2. ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ) Sancta Trinitas.

Φ

VI. 5. ΦΑΜΙΑΙΑ) Familia: Theophanes in Theodoſio: ἐξ ὑγαγὼν τὴν πατρικὴν φαμιλίαν. & mox: τὴν ἀπόρως φαμιλίαν ἐξάγαγον ἢ ἐκεῖ. Vide ad Cedrenum.

VII. 6. ΦΑΙΛΩΝΗΣ) Penula. Vide Gloſſarium ad Cedrenum, & ibi lin. 2. lege, Libellus Ignatii P.

CAPITA TOTIUS HISTORIÆ PER LIBROS.

LIBRI PRIMI.

TIBERII Auguſti ſub exceſſum præclara oratio. Mauricius ſucceſſor palam declaratur. 139

II. Vox divinitus ad Tiberium delata: ejus e vita abitio: populi luctus & lacrymæ: funus & ſepultura. 141

III. Inter Abares & Romanos ictum fœdus ignominioſum. Chaganus elephantum ſpectandum, lectum aureum, & præter pactam in fœdere pecuniam, viginti millia ab Imp. poſcit: fœdus rumpit. 142

IV. Urbs Singidon a Chagano capitur: Auguſta, & Viminacium expugnantur: Anchialus devaſtatur: vici propinqui hoſtiliter diripiuntur. Romanorum ad Chaganum legatio. 143

V. Liberior, & minacior Comentioli apud Chaganum, ejuſque optimates oratio, cum prædicatione Romanorum eximia. *ibid.*

VI. Chaganus excandeſcit: Comentiolum punit atrocius. Alia ad Abares legatio. Viginti auterorum millia ad priora octoginta ſpondentur. 145

VII. Sclavorum ad longum murum hoſtilis progreſſio: & in iis exdendis fugandiſque Comentioli ducis memoranda virtus. *ibid.*

VIII. Fœdus a Chagano iterum peſſumdatur. Cauſſa Boſolabras quidam magus, Scytha genere. Targitius Chagani Legatus in inſulam relegatur. Urbes Romanorum ſubiguntur. 146

IX. Tranſitus ad res Perſicas. Romanorum cum Perſis ad Nymphium flumen adverſo Marte congreſſus. 147

X. Mauricii, & Conſtantinæ Auguſtorum nuptiæ magnificentiſſimæ; Civitatis publica lætitia, gratulatioque. 148

XI. Incendium in foro ſub initia imperii Mauritii. Miraculum de concha Glyceriæ martyris. Paulinus præſtigiator in crucem agitur: filio caput amputatur. 149

XII. Aphumi caſtellum a Perſis, Acbas a Romanis oppugnatur, & a Perſis ſupervenientibus liberatur. Ingens terræmotus imperio Mauricii adhuc recenti, ejuſdemque conſulatus, & in populum liberalitas. Joannis ducis exauctoratio. 150

XIII. Philippicus Imp. ſororius, Prætor Orientis deeernitur. Ejus expeditiones. E Perſide redeuntes Romani, via aberrant, & extrema ſiti crueiantur. Captivos utriuſque ſexus interficiunt. Puert ſervati, moriuntur ſiti. 151

XIV. Philippicus Arzanenam regionem ſuis diripiendam permittit. Ab imitatione Scipionis Romani commendatur. Ægrotat. Cardariganus Monocartum ſtuſtra invadit: latrociniis & incendiis graſſatur. Philippicus Byzantium redit: inde turſum veris initio diſcedit. 152

XV. Perſarum ad Romanos de bello finiendo legati. Mebodi Legati oratio. Locus communis contra bellum. Romanorum recuſatio, & ad confligendum cum Perſis promptiſſima voluntas. 153

INDEX CAPITUM.

LIBRI SECUNDI.

I. IZALÆ montis deſcriptio; & cur dux Romanus eo ſe tranſtulerit. 136

II. Cardarigani faſtus. Magos conſulit: victoria promittitur: in Romanos itur. Romani hoſtes explorant, *ibid.*

III. Acietum utrinque diſpoſitio. Philippicus ſactam Salvatoris effigiem circumferens, animorum incredibile robur militibus addit, cohortationem adjungit. Pro victoria Deo cum lacrymis ſupplicatur. Rogatur dux uri ſecedat. De incertis belli locus communis. Locus pugnæ, & illi vicina patria virorum illuſtrium. 157

IV. Romani victores ſpolia legunt invito duce. Ejus ſtrategema. Perſarum fuga. Cædes utrinque plurima. Vox divina ad Romanos, Perſæ fugientes in colle obſidentur. 158

V. Stephanus de Perſis fugitivis non deletis ſe purgat. Conflictus apud caſtra. Cardarigani infauſtum ſtrategema. A Daenis excluditur cum convitiis. In caſtris Romanorum falſus rumor. 159

VI. Miles Romanus quadruplici vulnere ſaucius, in caſtra portatur, fortique animo emoritur. Donativum datur militibus. Vulnerati in urbes proximas, & caſtella ad curationem dimittuntur. Romanus Perſidem incurſat. 160

VII. Arzanenam Romani vaſtant. Incolæ ſub terram ſe abdunt: a caprivis produntur: reſono pulſu explorantur, & educuntur. Chlomarum caſtellum Romani obſident. Duces Arzaneni duo ad eos tranſeunt: locum caſtello excitando oſtendunt. 161

VIII. Cardariganus cum manu bellandi imperita in Romanos ſeſe agit. Heraclius cum comitatu ſuo abſque armis ſpeculatum egreſſus, periculum evadit. Philippicus militem diſperſum, ad reſiſtendum hoſtibus recolligit. Labertas Perſa ſuis ad locum munitum præit. De media valle, ſeu foſſa inter Rom. & Perſas, & horum clandeſtino diſceſſu. Chlomari obſidione Romani abſtinent. 162

IX. Philippicus inconſiderate fugit. Timor, tumultus, angor in caſtris: militum fuga nocturna, & miſera. Aphumos petunt: ibi ducem fugitivum dicteriis laceſſunt, Perſæ eos lento paſſu inſequuntur: in extremos jaculantur. Mula lecticaria ducis feritur. Theodorus neglectæ cuſtodiæ accuſatur. Dux redit: caſtella apud Izalam reficit: Heraclio exercitum tradit: mœſtus a bello vacat. 163

X. Tigris fluvius deſcribitur. Geſta Heraclii ducis in Perſide ad meridiem. Miſſio militum in hyberna. Morbus Philippici, & exercitus ad Perſas denuo vexandos diviſio. Res contra Abaros feliciter, & cum gloria adminiſtrata. Chaganus fugæ beneficio ſervatus. 164

XI. Comentiolus fidei violatæ, timiditatiſque reprehenditur. Montis Æmi luculenta deſcriptio: Hoſtium tranſitus inveſtigatur. Caſtus fortuna proſpera elatus, Comentiolum deſerit: in calamitatem incidit. 165

XII. Agmen Caſti, timore perculſum diſſipatur. Capti de Romanis atrociſſime pulſantur. Caſtus, & cum eo multi in poteſtatem veniunt. Abares in Thraciam vaſtabundi ſeſe infundunt. Anſimuthus peditatus Thracii Præfectus capitur. Conſultatio Comentioli cum primoribus, & ad conſtanter dimicandum cohortatio. 166

XIII. Chiliarchi orario de hoſtibus non invadendis: a paucitate militum, ab accepta recens calamitate. Huic ſuaſori ſenex miles adverſatur conſtantiſſime, & lacrymans audientiam rogat. 167

XIV. Oratio ſenis, qua ſententia Chiliarchi ut timida & ignava refellitur, & Abares armis appetendos conſulitur: ipſius hoſtis, Romanorumque veterum exempla aſſumuntur, & ſententioſa cohortatio adjungitur. 168

XV. Perſuadet ſenex: arma capiuntur: in hoſtem gradiuntur. Ex falſo terrore clamor totum exercitum diſturbat. Fugit etiam Chaganus. Abarum complures obtruncantur. Chaganus. Apperiam caſtellum adoritur. 170

XVI. Buſa miles fortiſſimus, venationi intentus capitur, & a ſuis nec precibus nec lacrymis lytrum impetrat. Docet Abaros fabricare machinam expugnatoriam: cujus adactu proſtratis mœnibus, oppido potiuntur. Beroen irriro conatu Chaganus oppugnat, incolis ſtrenue reſiſtentibus; qui tandem non grandi pecunia obſidionem redimunt. 171

XVII. Chaganus a Dioclerianopoli, Philippopoli, & Adrianopoli repellitur. Imperatori a plebeiis quibuſdam prèpter Caſtum & Anſimuthum a barbaris captos maledicitur. Joannes Myſtaco Adrianopolim miſſus, hoſtes per hypoſtrategum vincit. Palabundi fugiunt. Moderatio ducis in victoria. 172

XVIII. Heraclius Caſtrum Perſicum oppugnat acerrime. Incolarum in ſeſe defendendis induſtria. Ipſum, & Mazarorum præterea occupantur. Theodorus ab agricolis ad Bejudaes oppidulum invitatur. Infeſtiſſime oppugnatum, Saperii militis ſingulari, eximiaque virtute capitur. 173

LIBRI TERTII.

I. PRISCUS in locum Philippici ſurrogatur. Annona militum contracta. Germanus Epiſcopus Damaſci honorifice a Priſco habetur. Cur ab eo Monocartum ductus. Priſci faſtus in contemnendo more veteſto. Tumultus in caſtris duas ob cauſſas. Imago Chriſti ad ſedandas turbas circumlata. Dux periculum fugit: Detrahi militibus de conſueta annona vetat: medicum quærit a quo ſanetur. 177

II. Tabernaculum Priſci diripitur. Legatus ejus ad exercitum. Germanus quanquam multum repugnans, dux coopratur. Epiſcopus Legatus ſpernitur. Statuæ, & imagines Imperatoris dejiciuntur abolenturque. Edeſſeni Epiſcopi irrita legatio. Clades Orientis. 178

III. Legati ad Priſcum. Eorum in militibus placandis infelix conatus. Priſcus Byzantium diſcedit. Adverſus Philippicum rebellio. Perſæ occaſione utuntur: Conſtantinam obſident: a Germano depelluntur. Ariſtobulus palatii Præfectus milites ad officium revocat. 179

IV. Martyropolis aditu Romani a Perſis prohibentur. Hoſtes inſequentes dimicatione devincunt. In Imper. benevolas mentes accipiunt: caprivis, & ſpoliis eum honorant. Philippici timor. Stipendia perſoluta. Roma Longobardis reſiſtit. Mauri in Africa domantur. 180

V. Carcer Giligerdi caſtelli, in quem diverſi mortales includebantur: unde ſe & alios per cædem Romani eximunt. Philippicum Gregorius Antiochiæ Antiſtes exercitui conciliat. Perſæ Martyropolim occupant. Sitta dolum machinato, Perſis Romani ſuccumbunt. Philippico amoto, Comentiolus in munere ſuccedit. *ibid.*

VI. Comentiolus cum Perſis acie congreſſus, fugit. Heraclii miranda virtus. Apbraates dux Perſicus occidit: Perſæ in fugam vertuntur. Munera Imperatori de præda mittuntur. Ludi ob victoriam Byzantii. Suaniam in Colchis Perſæ invadunt. Turcarum luxus in auro & argento.

Theoph. mſſ.

Perſis viciſſim tributa penſitant. Præda Suaniæ Babylonem mittitur. Dux, Romanus nomine, & Mauricio in Colchidem miſſus. 182

VII. Romanus reditum molitur: milites: placat hoſtium conſilia indagat. Romani exploratores dolo deludunrur, & torquentur. Varamus provinciam Romanorum depopulatur; abeuntes ſequitur. Phalanx ejus in fuga cæditur. Conflictu totis copiis inito, Perſæ ſuperati, fuga univerſi ſalutem petere contendunt. Romani inſequunrut. 183

VIII. Hormiſdas Varamum bifariam dedecorat, a quo contra contemnitur. Armenii Prætore ſuo jugulato, rebus novis abutuntur operam. Comentiolus turbas componit. Defectionis inventorem clementia Imper. conſervat. Ad Perſicas Tragœdias παρασκεὰς. Satames ad capiendum, vinciendumque Varamum miſſus, ab eodem elephanto objicitur. 184

IX. Ad tempora Juſtini junioris, & Tiberii, propter originem belli Perſici declarandam digreſſio. Belli execratio. Juſtinus fœdera tranſgreditur. Romani in Perſas, Perſæ in Romanos belli cauſſam conjiciunt. Mendacium Perſarum. 185

X. Marcianus Patricius in Orientem dux mittitur. Tribus millibus Arzanenam deprædatur. Prope Sargarhum Perſæ cæduntur. Thebothum caſtellum inaniret oppugnatur. Choſroæ ſenioris in Romanos expeditio. Adormaanes Romanorum loca popularionibus miſcet; ſuburbana Antiochiæ ædificia demolitur. Apameam incendio fœdat. 186

XI. Marcianus gradu movetur: Dara a Perſis capitur. Induciæ. Tiberius a Juſtino collega aſciſcitur. Ejuſdem Juſtini ad eumdem de Imperio legitime adminiſtrando ſapiens & pia paræneſis. 187

XII. Gratulatio populi de Tiberio in collegam aſciro. Ejus de pace legatio, & liberalitas. Juſtiniani ducis laus. Pecuniæ bene collocatæ fructus. Inter Romanos, & Perſas fœdus. Romanorum propter Choſroæ præſentiam trepidario. 188

XIII. Ducis Romani excellentiſſima concio, qua ſuis acriter, & cum mortis contemptu confligendi ardorem conatur immittere. Fiduciam vincendi ex hoſtium, & factorum Perſicorum deſpicientia auget. Dicit autem inciſe, & membratim, quo dicat vehementius. 189

XIV. Romanus miles pugnam ſirit. Perſæ in hoſtes cum faſtu gradiuntur. Ambatum acierum diverſa diſpoſitio: Vincuntur Perſæ, & fugiunt. Choſroæ turpis reverſio. Ejuſdem lex de Romanis in poſterum bello non laceſſendis. 191

XV. Romani Perſidem infeſtam habent. In mari Hyrcano pitaticam faciunt. Domum redeunt. Perſæ in regem ſuum contumelioſi. Militaris annonæ apud eos ratio. De pace utrinque legationes. Romanis in Armenia ſubactis, pacem Perſæ repudiant. Mauricius in Armeniam mittitur: in Perſidem irrumpit: febrim habet. Multa caſtella diruuntur. Captivorum Perſarum ingens numerus. 192

XVI. Romani multa loca ad vaſtitatem redigunr. Juſtini deceſſus, & monatchia in Tiberium rranslara. Ejus encomium. Choſroæ filius Hormiſdas ſuccedit: cujus immanitas deſcribitur: cauſſa ſubjicitur, ariolorum falſa prædictio. Nequitia dæmonum. Alia Hormiſdæ ſcelera. 193

XVII. Hormiſdæ ſuperbia. Pacem averſans, tributa poſtulat. Mauricius Perſidem deformat. In Cappadociam abit: in Perſidem per ſolitudinem Arabiæ properat: eum Nomades barbari proſequuntur, quorum infidelitas reprehenditur. Inanis Mauricii conatus. Ad Callinicum oppidum Romanorum victoria. 194

XVIII. Ad Conſtantinam Romani Perſas cædunt. Mauricius Byzantium redit, defunctoque Tiberio principatum capeſſit. Reditus ad ordinem

hiſtoriæ, ſed prius de Varami patria, genere, fortuna, geſtis honoribus, & quo pacto exercitum in regem exulcerarit. 595

LIBRI QUARTI.

VARAMUS contra Hormiſdam exercitum colligit. Ejus promiſſa illecebroſa. In Chubriadanem Inſpectorem regium Perſarum immanitas. Niſibis ditipitur. Ibidem de Hormiſda regno exuendo conjurarur. Legati militum ad Varamum. Zaba fluvius. Varami in Legatos benignitas. Hormiſdæ ex adverſo caſu ira, & inſania. 198

II. Varamus per hiemem caſtella oppugnat. Zadeſpras peculator carcere ſolurus, ad hoſtes transfugit. Pherochanes regis dux Varamo cum precibus dona incaſſum offert. Varami inventum, quo copias adverſarias ad ſe traducit, dum Hormiſdam in ſummum apud eas odium inducir. 599

III. Pherochanes a ſuis occiditur: ejus tentorium diripitur. E militum reliquiis Hormiſdas cuſtodes ſibi facit. Civium per urbes regias ſuper geſtis admiratio. Bindoem virum illuſtrem frarer e carcere eripit. Hormiſdas in regia invaditur. Ejus ornamenta ſumpruoſiſſima. Bindois in illum maledicta. De throno abſtractus, in vincula datur. Choſroes filius periculi metu fugit: accepta fide in regnum redit. Hormiſdas ad principes Perſarum de repub. dicendi facultatem exorat. *ibid.*

IV. Concio Hormiſdæ. De injuria ſibi facta expoſtular. Conditionem priſtinam cum præſenti, illius delicias cum hujus miſeriis, & ſqualore comparat. Ingratos, & impios in ſe illorum animos increpar. A tyrannis cavendum moner. Choſroen propter mores ſceleratiſſimos regno excludendum, fratrem creandum ſtatuit. Acta ſua commendat. 200

V. Bindoes orationem Hormiſdæ irrider, & in eum, ut multimodis ſceleratum, dirius invehitur. Refutat etiam ex quibus ſe ſe commendavetar. Tandem capite puniendum pronuntiar. 201

VI. Conventus ira percitus in Hormiſdam, ante oculos ejus filium necar: reginam uxorem in fruſta diſſecat: ipſum pupillis aduſtis cæcitate multat. Per digreſſionem res Cabadæ interſeruntur: quemadmodum ſcilicet erepto ſibi regno in carcerem miſſus, inde uxoris beneficio evaſerir, regnumque recuperaverit. 203

VII. Choſroes in ſolio cum acclamationibus locatur. Ejus in patre captivo alendo liberalitas: qui tamen omnia, addita verborum aſperitate rejicit. Juſſu filii uſque ad necem fuſtibus contunditur. Hypocriſis Choſroæ. Varamum donis & pollicitationibus fruſtra tentat, a quo per epiſtolam cum faſtu ſcripram de ſeditioſis in carcerem revocandis monetur. 204

VIII. Rex ad procerum conceſſum de litteris Varami refert. Ad iram ab iiſdem exrimulatur. Ejuſdem cautio. Litteræ Choſroæ ad Varamum, quibus faſtum ejus excuſar, culpam in ſcribam facere transfert, negat ſe facturum quæ poſtulet: ſpiritus regios oſtendit. 205

IX. Choſroes contra Varamum delectus agit, duces præponit. Copiæ fluvio ſeparantur. Fruſtra collocuri, ad velitationes veniunt. Choſroæ timiditas. Varami fidentia. Choſroes ſuſpectos interficir. Noctu invaditur. Multa cædes editur. Multi ad Varamum deficiunt: etiam ipſe Choſroes fugam init. 206

X. Conſultat Choſroes quo ſe vertat: Chriſtianorum Deum invocat: fræno dimiſſo, equi greſſum ſequitur: Circeſii a Probo humaniter accipitur: Comenriolo duci ejus adventus, & quid ab Imperatore petat, ſignificatur.

Mittitur cum epiſtola nuntius ad Mauricium, quem ingens inde lætitia occupat. 207

XI. Litteræ Choſroæ ad Mauricium. Duo eſſe Imperia omnium maxima, Romanum & Perſicum. Accuſatio Varami, contra quem concitatur Imp. & auxilium rogatur. 208

XII. Perſis proceribus blanditur Varamus: Choſroen quæri, ac vinctum ſiſti jubet. Bindoes vinculis adducitur. Varami in regno occupando aſtus: ſemet regem inſtituit. Ad præſidiarios Martyropoli ejus mandatum. A Mauricio per ducem Comentiolum Choſroes honotatur. Ejuſdem impoſtura. 209

XIII. Choſroes ut vafer, & malæ fidei reprehenditur: eum ad ſe venire Mauricius non vult. Legati Choſroæ ad Imper. Principis Legati oratio, qua intereſſe Romanorum, Perſicum ſtare Imperium, præclara diſputatione probat. Multa de Alexandri Magni ambitione diſſerit, & Imp. ad ſuccurrendum regi vehementer incitat. 210

XIV. Dicta placent, auxilium decernitur. Mauricii ingenuitas. Captivos Choſroæ remittit, eumque per Melitenenſem, & Antiochenum Epiſcopos donis, & ſolatio proſequitur. Choſroæ ad Niſibenos de officio Legari. Varami legati ad Imp. cum promiſſis rejecti. Satrapæ Varamo, ejus motibus importuniſſimis irritati, necem ſtruunt, & in palatium irruentes, cœpto fruſtrantur, miſereque occiduntur. 212

XV. Bindoes evadit: copias Andrabigano educit: Myſtaconem de ſtatu Choſroæ docet, quem armis juvandum Imperatot Myſtaconi commendat. Varami caſus cum lætiria narrantur & audiuntur. Bindoes regiam pecuniam in militem erogat. Niſibim obſidentes ad Choſroæ partes accedunt. Arabia & urbes uſque ad Tigrim Choſroæ traduntur. Martyropolis Romanis opera Domitiani Epiſcopi dedirur. Choſroes ut ingrarus caſtigatur. Sirtas proditor ignibus cremarur. Perfidi Romani puniuntur. Domitianus feſtum diem indicit, concionem gratulatoriam habet. 213

XVI. Feſtiviſſima Domiriani concio ob receptam Martyropolim, qua populus ad lætitiam invitatur; clementia Imperatoris eximie commendarur; exemplum humanitatis Jeſu Chriſti Servatoris noſtri inducitur, Perſiſque hoſtibus inſultatur. Applauſus populi, & præ gaudio lacrymæ erumpentes. 215

LIBRI QUINTI.

VARAMUS re cum ſuis deliberata, copias adverſus Choſroen in diverſa loca deſtinat. Niſibi convitiis inceſſitur. Zadeſpratæ nuntii peſſime ibidem accepri, ad Choſroen tranſmittuntur, qui in adverſa fortuna Sergii martyris opem, cum promiſſione crucis aureæ, lapillis diſtinctæ implorat. Zadeſpraten Roſas a Salchone impulſus, ſtrategemate quodam interficit. 219

II. Zadeſptatæ caput, & ſpolia ad Choſroen portantur. Anathonum miſſi ducem occidunt; caput ejuſdem Choſroæ tranſmittunt; qui religionem Chriſtianam prædicans, Mauricioque de ſecundis rebus ſuis ſignificans, auxilium & pecuniam mutuam petit; Comentiolus rogaru Choſroæ abdicatur, cui Natſes ipſius ſtipator ſubſtituitur. 220

III. Narſes cum Romano milite, & Choſroe Perſidem ingreditut: Choſroes rex acclamatut: a Darenis honorifice excipitut. Domitiani Antiſtitis ob ingreſſum illius in templum minæ. Veniam petit rex. Templo ejicitut: muneribus regiis a Mauticio ornatur. Perſæ Varamo deſerto, ad

eum deſciſcunt. Daram oppidum Imperatori donat. Legatum ejus muneratur Imp. ipſumque filii appellatione cohoneſtat. 221

IV. Per Singarum Choſroæ adverſus Varamum delecta manus. Re conſpecta Varamus ad pugnam exit. Proceedit ultra cum auxiliis Choſroes. Domitianus milites ad fortiter præliandum, atque ad mortem contemnendam egregia concione inflammat. 222

V. Militum pugnandi ardor. Choſroæ cuſtodia Romana attribuitur, ex Armenia copiæ exſpectantur. Choſroes manipulos, vires hoſtium exploratum dimittit. Bryzacius dux Perſa a Romanis captus, auribus & naſo mutilatur. Choſroes proſperitate ſua lætus, ducem Romanum acuit: duces Romanos atque Perſas convivio excipit. Adductus inter epulas Bryzacius illuditur, & interficitur. Hilaritas epulantium. 223

VI. Mebodis nuntius ad Præfectum Prytanei de commeatu, & pecuniis ſufficiendis. Theſaurorum cuſtodis fuga. Seleuciæ conditor. Euphratis deſcriptio. Mebodes Seleuciam noctu irrumpens, cædibus promiſcue graſſatur. Cteſiphontæi fama conterriti, deditionem decernunt. Antiochiam Perſarum condidit Choſroes. Juſtinianus eidem regiam extruxit. Mebodis Antiochiam litteræ. 224

VII. Epiſtola nomine Romanorum ad cives Antiochiæ Perſidis. Fugitivos, & Varami factionem poſcunt. In ducem, & dedititios animadvertunt. Judæos quoque tyranni adminiſtros trucidant. Qua occaſione in Perſidem commigrarint Judæi, eorumque aculeatior vituperatio. Alexandriana locus unde dictus. 225

VIII. Tranſitum fluminis Romani præoccupant. Unde audacia Varamo. Ejus ſpeculatores capti rem produnt. In Amiſenos irruptio. Ad lacum Varamus Romanis occurrit. Sine pugna abitur. Narſes Joannem monet, ne ſeparatim cum Perſis in aciem deſcendat. 226

IX. Choſroes nuntiis lætiſſimis afficitur. Exercitus tres in unum conjunguntur. Choſroes, & Varamus, quantum exercitibus valuerint. Varami inſidiæ patent. Barbarorum clamores & tumultus; Romanorum quies. Ad prælium acies diſpoſitæ. Barbari in montem confugiunt. Perſarum temeritas. 227

X. Varami fuga ad loca vatia, quem Romani perſequuntur. Certamen in campo paratur. Teſſera Romanorum AVE MARIA: Pugna deſcribitur. Sex millia Perſarum fugientium. In captos Choſroæ ſævitia. Turcæ donantur Mauricio. In frontibus eorum unde crucis ſignum. 228.

XI. Tabernaculum Varami diripitur. Barbari ex elephantis tela ſpargentes, Romanis ſuccumbunt. Beſtiæ Choſroæ donantur. Spolia leguntur. Diſceditur. Choſroæ ob partam victoriam lætitia. Romanos parum gratus domum remittit: ab iis de officio admonetur. Mille cuſtodes corporis Mauricium rogat. 229.

XII. De ſancta fœmina Golinducha apud Hierapolim. Genus, connubium, ecſtaſis. Quid a mariro propter Chriſtianiſmum perpeſſa ſit. Altera ejuſdem divinitus illuſtratio, & de morte mariti vaticinium. Niſibim migrat. A ſacerdotibus Chriſtianis myſteriis imbuitur. A magis quæritur: in carcerem diuturnum traditur, inde per angelum liberatur. Hieroſolymis ſancta adorat: Choſroæ futura prædicit: Hierapoli vita innocentiſſime exacta, in cœlum abit. 230.

XIII. Choſroes Sergio martyri crucem auream, & gemmatam dono fert. Epiſtola ejuſdem de voto ſuo. Poſthabita lege Perſica, Siram fœminam Chriſtianam ducit, reginamque renunciat. 231

XIV. Choſroes prolem a Sergio martyre contendit. Cum donis epiſtolam mittit, qua ſe voti compotem evaſiſſe narrat, cum ſingulari erga Sanctum reverentia, & Chriſtiane prorſus. 232

XV. Tyrannidis Varamo conſcii, morte plectuntur: Bindoes in Tigridem projicitur. Fœdus & pax inter Perſas & Romanos ex æquo ſervatur. Vaticinia Choſroæ de Romanorum Perſarumque imperiis. Quæ item Probo Epiſcopo Chalcidenſium prænunciarit. Ad res Europæas regreſſio. 233

XVI. Mauricius ex Oriente copias in Occidentem reducit. Contra Abares ſe inſtruit. Rogatur a proceribus, & Patriarcha, & ipſa Auguſta, atque liberis, ne ipſe ducat exercitum. Nihil impetratur. Solis defectio. Ventorum rabies. Ad Legatum audiendum in urbem redit. Ad expeditionem revertitur. Pie ſacra obit. Pauperibus benigne facit. Iter ejus a Rompho. A ſpectro forma ſuis incurſatur. 234

LIBRI SEXTI.

I. IN turbulenta poteſtate Perinthum, ſive Heracleam navigare contendens Mauritius, Daonium appellitur. Inde Heracleam equo vectus, Glyceriæ martyris templo reficiendo pecuniam elargitur. Monſtrum pueri in Thracia prognatum, eo mandante interimitur. 237

II. Equus Imp. derepente diſruptus moritur. ex eventis futura mala mœſtus auguratur. Grex cervorum occurrit. A ſatellitibus inſequentibus plurimi funduntur. Gepidæ hominis in quodam ſtipatore propter ornatum veſtitus trucidando ſcelus nefarium. Tres Sclavi cum citharis capiuntur & examinantur. Quare Sclavorum gens auxilia Chagano negaverit. Eorum ſtudium in muſicis.

III. Senatus Imperatorem per Legatos ad redeundum fruſtra invitat: Per loca paludoſa, ad pontem anguſtum exercitus incedens, ejus cura, & ſollicitudine adjuvatur. Ad Anchialum caſtra facit. Propter oratores Perſicos Conſtantinopolim repetit. Francorum rex pro ſocietate tributum poſtulans, nihil agit. Chaganus pactam penſionem augeri poſcens, nec impetrans, bellum movet: Sclavis naves imperat. 239

IV. Singidonenſes Sclavos incurſant. Chagani voluntate Singidon obſidione liberatur. Navigia a Sclavis tranſmittendo flumini compinguntur. Priſco Europæi belli adminiſtratio permittitur, qui Salvianum Legatum, ſive ſubducem legit, & ad clauſtrum præoccupandum mittit. Salvianus conſpectu barbarorum majore multitudine occurrentium perterritus refugit. Conflictu ad caſtellum Romani hoſtem ſuperant: ſupervenientе Chagano aufugiunt. 240

V. Iter Chagani: Alexandri martyris templum incendit: a Romanis ſpecularoribus nec flagris extorquere veritatem poteſt: Drizipera adoritur: inde divino quodam viſo exterritus abit. Priſcus e conflictu ad Heracleam inito, Didymorichum fugit: Zuruli a Chagano obſidetur. Fictis a Maurieio ad Priſcum litteris in terrorem datus, parva accepta mercede recedit. 241.

VI. Priſcus miſſione data militi Byzantium revertitur. Ad Iſtrum Sclavos tranſitu prohibiturus mittitur. Ejus iter. Chaganus de pace rupta conqueritur: Se enim bello peti ſuſpicabatur. Priſcus licentiæ oratoris in Imperatore ut fœdifrago inſectando, ac proſcindendo ignoſcit: adverſum Sclavos arma illa ſuſcepta eſſe reſtificatur. 242.

VII. Priſcus ſuperato flumine Ardagaſtum prædonem noctu invadit. Fugit Ardagaſtus, pugnat, rurſum fugit, fluvium tranat. Sclavi populatores jugulantur: capti Byzantium mittuntur. Priſcus nova prædarum partitione milites in ſe irritat: factum callide tuetur. Ejus oratio, qua de tumultu propter prædam excitato exercitum objurgat. 243

VIII. Exercitus duci mirabiliter reconciliatur. Locus communis de poteſtate, & efficientia linguæ. Prædæ Byzantium abducendæ Tatimer præficitur. Quid eo factum, & quomodo a Sclavis obviis præda ſervata ſit. Ob eam ablatam Imperat. in templo Deo gratias agit: ſupplicationem decernit. Alexandri Centurionis Romani adverſum Sclavos in extremo hujus, & ſequenti capite viriliter adminiſtrata. 244

IX. Gepida hoſtium myſteria enunciat, regemque ſubdita irruptione capiendum ſuader. Barbari captivi, juſſu Priſci mactantur. Gepida ad regem deludendum operam ſpondet: donis & promiſſis a Priſco honorarur. Qua ratione rex barbarus circumſcriptus, oppreſſuſque fuerit. Romani genium placantes veniunt in ſummum periculum. De Præfectis vigilum, & quibuſdam militibus ſupplicium ſumitur. 245

X. Priſcus trans Iſtrum hiemare jubetur. Milites tumultuantes, duabus de cauſis nolunt. Priſcus mollit animos, & temperat iras. Quonam modo Gepida Satellitis imperatorii interfector deprehenſus fuerit, & ut ſe mendaciis defenderit. Ejus ultimum ſupplicium. 246

XI. Monſtra in ſuburbanis Byzantii. Petrus Imperatoris Germanus in locum Priſci Europæ militiæ dux declaratur. Priſcus cum copiis flumen tranſit. Chaganus cauſſam ſciſcitatur: quem ſui a bello dehortantur. Ejus arrogantiam Priſcus per Theodorum medicum ſapienter caſtigat, veteri quadam de Seſoſtri Ægypti rege inducta hiſtoria. Murat mentem Chaganus, patremque prædæ a Priſco poſtulat. Captivi redduntur. Ob id a Mauricio Priſcus reprehenditur. 248

LIBRI SEPTIMI.

I. PEtrus dux Priſco ſubſtitutus, ad exercitum cum mandatis ab Imperatore diſcedit. Ob annonam partim in veſtibus, partim in armis, partim in auro ſignato accipiendam miles tumultuatur. Mauricius in concione probris appetitur. Iratos dux lenis, edictumque Imperatoris gratioſum, de præmiis bene meritorum proferens, benevolentiam exercitus reconciliat. Omiſſis maledictis Imperator collaudatur. 252

II. Seditio Imperatori nuntiatur. Exercitum mille antecambulant, qui cum Sclavis prædam opimam ducentibus pugna congrediuntur. Cujuſdam Romani virtus. Barbari occiduntur. Petrus in venatu crus alliſu frangit. Imperat. morarum impatiens, probroſe ad eum ſcribit: audienſque Sclavos Byzantium iter infeſtum moliri, in Thracia illi remanſionem imperat. Ejus e loco in locum profectio. A Nobenſibus exoratur, uti cum ipſis ſolemne ſancti Lupi martyris agat. Theodoropolim poſtmodum abit. *ibid.*

III. Ab Aſimitis rum civibus, tum præſidiariis honeſtiſſime Petrus excipitur. Eximiorum militum aſpectu delectatus, ab oppidanis eos impetrare fruſtra laborat. Sæva lis, cum ſacrorum etiam locorum, & Epiſcopi contemptu enaſcitur. Denique deſiderio fruſtratus, & probris oneratus, urbem deſerit. 254

IV. Mille exploratores a Petro miſſi, in mille Bulgaros incidunt, quos relis appetunt. Barbari pacem incaſſum petunt. Romani e prælio fugiunt. Quamobrem barbari fugientes non ſinit perſecuti. De violato fœdere Chaganus querimoniam habet, & muneribus placatur. Hoſtium conſilia Petrus explorat: exploratores capiuntur: modus explicatur. 255

V. Romani e flumine exeuntes, a barbaris obtruncantur: cæteri ex ipſo flumine cum iiſdem depugnant. Piragaſtus occumbit: Barbari cæduntur, fuganturque. Rom. ex aquæ penuria calamitas. Indicio barbari cujuſdam fluvio reperto, vires inſtaurant: ab adverſa ripa hoſtium jaculis conficiuntur,

& e flumine egreſſi, ab iiſdemque devicti fugiunt. Priſcus Petro ſuccedit. 256

VI. Elogium Joannis Patriarchæ Conſtantinopolitani: a voluptatum contemptu: a domitis animi perturbationibus: a jejuniis: a miſericordia in egenres: a ſtudio pauperteris. Ejus lecto ligneo, ſtragulo, penulæ quantum honorem pius Imperator habuerit. Maurorum in Africa rebellio. Carthaginenſium metus. Gennadii adverſum barbaros victoria. Oſtentum cometæ, & de cometis eruditorum ſententiæ. 257

VII. Priſcus exercitum diminutum offendens, a Petri accuſatione ſuorum conſiliis avocatur. Ut Iſtrum tranſiit. Chaganus eum ſuper adventu interrogat. Inter ambos de finibus litigium. De Scyrhis Caucaſeis, & Borealibus digreſſio: & ibi de victoriis Chagani cujuſdam. Non eſſe Germanos Abates ad Iſtrum, & unde illis hoc nominis. Taugaſt urbs nobiliſſima, & ejus incolæ: vicini item Macriræ laudantur. 258

VIII. Unde Abares in Europa, & qua occaſione hoc nomen aſſumpſerint. Ogor gentis 30. mytiades a Chagano interfectæ. De Thurum tyranno ab eodem cæſo. Legatio Chagani ad Mauricium de ſuis victoriis. Mons aureus cur ita vocetur. Apud Turcas peſtilentia nunquam viſa: terræmotus rari: eorum ſacra. 259

XI. Chagani fœdus cum Taugaſtenſibus. Eorum mores. Fluvius per medios labens. Conditor urbis hujus, & altetius Alexander M. Chubdanenſium Principis mors quemadmodum ab ipſius concubinis lugeatur. Plura ſuper Chubdan urbe. Albi Æthiopes ad Septentrionem. 260

X. Chaganus Singidonis mœnia diruit: populum ad hoſtes demigrare cogit. Priſcus in inſulam Iſtri, deinde Conſtantiolam venit. Chagani de jure finium regundorum violato expoſtulatoria oratio: in qua officii in pace conſervanda, tuendoque fœdere Priſcus ſerio monetur. 261

XI. In vexanda Singidone Chagani iniquitatem Priſcus redarguit, eumque ab avaritia dehortatur: & a victoriæ inconſtantia, ac mutabilitate rerum terret: & ſententias loquitur. Barbarus ira inflammatus, graviora comminatur. Ad Singidonem liberandam Gudois mittitur. Objectu plauſtrorum barbari ſe tuentur. Tandem fugam faciunt. Muri dejecti inſtaurantur. Chaganus aperte fœdus ſolvit. *ibid.*

XII. In Dalmatia Chaganus urbem, & quadraginta caſtra expugnat. Gudois cum delecta manu ad rem inſpiciendam mittitur. Quamorem per impedita, & invia loca iter fecerit. Prædam barbaris interempris recipit. Chaganus mœret. Mauricio, & libetis ejus cædes a monacho, ſtrictum portante gladium, a quodam inſuper Herodiano prænunciatur. 262

XIII. Chaganus Tomeam obſidet, cui Priſcus ſuccurrit. In caſtris hiberna aguntur utrinque. Chagani ſingulatis, & inſperata in commeatu Romanis ad dies ſacros ſufficiendo liberaliras. Perenti Priſcus viciſſim donat aromata. Sub iiſdem tentoriis pacifice degunt ambo exercitus. Feſtis tranſactis ſeparantur. Comentiolus Chaganum contra ſe venientem timens, retrocedit. Milites ad Jatrum urbem, velut proditi, probris eum conſcindunt. 263

XIV. Romani diligentius ſeſe obarmant. Comentiolus de permutatis ordinibus reprehenditur. Ejus aſtus. Rom. fuga. Barbari clauſtra tranſitu prohibendo circumſident: a Romanis repelluntur. Comentiolus ut ignavus fugitor Drizipetis ingteſſu contumelioſe arcetur. Eam urbem barbari occupant. In templum Alexandri mart. ejuſque cineres eorum impietas. 264

XV. Supplicium barbaris propter Alexandrum martyrem divinitus irrogatum ſæva peſtilentia. Chagani item filii 7. uno die moriuntur: cui calamitoſo hiſtoricus inſultat. Comentioli in urbem Conſtantinopolim reditu, formido immodica malorum cives inceſſit. Imper. copias ad longum mutum defendendum mittit. Suadente ſenatu, legatio ad Chaganum placandum inſtitui-

ſtituitur. Ejus luctus acerbiſſimus. Romanorum de pace turbata reprehenſio. Condiriones in quas facta pax. 265

XVI. Duo portenta, unum vitili, alterum muliebri ſpecie in Nilo conſpecta. Utrumque accurate deſcribitur, & prius a Præfecto adiuratur. Reprehenſa obiter curioſitate Herodori, & mentione facta aliorum, qui de Nili portentis ſcripſerunt, de ejus incremento ſcripturum pollicetur. 266

XVII. Nilus fluviorum maximus, incertis oritur fontibus. Media æſtate aſcendit. Hujus rei cauſſæ ex variis auctoribus: quorum omnium ſententiis improbaris, unum Anarchidem Gnidium hiſtoricus ſequitur. 267

LIBRI OCTAVI.

SARACENI Romanorum ſocii Perſidem incurſantes, Babyloniorum fines deprædantur: ob id Choſroes de fœdere ſolvendo cogitat. Mauricii ad eum Legatus inhumaniter haberur, aditusque tegis diu excluditur. Admiſſus tandem, Choſroen ad pacem reducit, eumque de præteritis docet. Ejuſdem Legati impudens ambitio Imp. graviter offendit. Comentiolus proditionis poſtulatus, & inciſa accuſatione dux denuo conſtitutus, ad Iſtrum abit, ſeque cum Priſco apud Singidonem conſociat. 274

II. Pax inter Romanos, & Abares Imp. juſſu imminuitur. Comentiolus Viminacii ægrotat. Chaganus fines Romanorum vaſtat: quo mandante, Iſtri tranſitus a quatuor ejus filiis cuſtodirur. In ripa certamine edito barbari vincuntur. Comentioli abſentia excuſatur. Barbari vallum Romanorum oppugnant. Nuntius ad duces de periculo. Adeſt Priſcus. Viminacium reducuntur rates. Confligitur, occiſiſque Romanorum tteeentis, oppetunt barbatorum quatuor millia. 275

III. Alterum prælium cum Abaris. Prudentia Priſci delentur novem millia. Tertio prælio de ſuperiore loco pugnantes Romani, adverſarios in lacum, ſeu ſtagnum compellunt, ubi cum Chagani filiis plerique ſummerguntur. Periere ad quindena millia. Quarto prælio ad Tiſſum, ſeu Tyrſum flumen itetum non pauci occumbunt. Fluvio trajecto Romani exploratores quater mille occidunt Gepidarum triginta millia: & cum captivis ad Priſcum redeunt. Quinto prælio complures barbari aquis præfocantur: multa millia capiuntur. 276

IV. Captivi Chagano petenti Imperatoris auctoritate reſtituuntur. Comentiolus e morbo recreatur. Byzantium ad hyberna profecturus, ducem viæ Trajani apud Nobenſes quærit. Quibus dare abnuentibus, iraſcitur, duoſque capite multat. Monetur de ſene quodam hujus viæ gnaro, quicum verba commutat & litigat. Magnitudine frigorum, Romani multi, & jumenta eo iriuere pereunt. Philippopoli hiemat. Petrus iterum dux declaratur. Theodoſius Mauricii filius Germani filiam ducit. Tumultus in Imp. ob caritatem rei frumentariæ. Maledicta in eundem, & lapidatio. Clavis audaces deterrentur. Theodoſium genetum Germanus chlamyde ſua tegit. 277

V. De templo Virginis Mariæ in Blachernis. Auctores ſeditionis exilio damnari, altero die revocantur. Petrus ad Iſtrum ducens, Plaſtoli æſtatem habet: deinde in angulum Dardaniæ ſecedit. Cum Apſycho hypoſtrarego barbarorum colloquitur. Utræque copiæ recedunt. Chagani aſtus. Imperator Perto trans Iſtrum profectionem mandat. Petrus a Bonoſo illuſtri ſarellite Imp. naviculas flumini traiiciendo petit, & Gundoim militibus præficit. Is multos hoſtium perimit, Romanoſque in provinciam redire non paritur. Artos Romanorum ſocios Chaganus delere cogitat. 278

VI. A Chagano quidam deficiunt, ad quos reducendos varios ille modos inveſtigat. Quare Romani ultra Iſtrum hybernare noluerint. Seditio. Fluvium tranſmeant, & iraſcuntur graviſſime. Iraſcitur viciſſim Petrus. Eidem per quietem oblata epiſtola Caſtra movent Romani. Tumultus militaris. Legati militum ad Petrum, de reditu: cui moleſtus eſt Imp. 279

VII. Petrus Gundoi de mandari ſeveritate ex avaritia profecta flens conqueritur.

Duces convocat, litteras exhibet. Miles transire Istrum abnuit. Futor militum, fuga ducum. Phocas Imperator renunciatur. Petrus fugit; Mauricio rem significat. Mauricius nuntium examinat: quid agat nescit: dolore dissimulato, ludos equestres celebrare pergit. Populum bonum habere animum jubet. Venetorum acclamationes. Tribuni numerum utriusque factionis profitentur. Earum factionum vituperatio. 280

VIII. Legatio Mauricii ad Phocam irrita. Mœnibus Theodosianis custodes apponit. Exercitus ad Theodosium Mauricii filium legatio, aut ipsum, aut eo cedente, Germanum Imperatorem postulantis. Comentiolo urbis defensio creditur. Germanus Imperatori invadendæ tyrannidis suspectus, frustra se tuetur: in ædem Deiparæ pro asylo confugit. Ejus conditor Cyrus qualis fuerit. Stephanus pædagogus filiorum Impet. ad eum evocandum mittitur. In Sophiæ templum transit. Theodosius ut ob sectetum patefactum, fustibus pulsatur. 281

IX. Germanus denuo ad exeundum sollicitatus. Andreæ pii viri hortatu eodem recurrit. Maledicentia populi in Imp. Muris desertis, custodes se ad tumultuantem populum applicant. Cujusdam Constantini, viri clarissimi domus incenditur. Mauricius cum conjuge, & liberis in fugam se tradit. Populi in eum & Patriarcham convitia. Locus communis de levitate, & stultitia populari. Podagra conflictatur. Filium ad Chosroen pro ope imploranda mittit. Germanus Imperium ambit. Prasinis sibi adversantibus, Phocam sequitur. 282

X. Phocæ linguis animisque favetur. Populum cum Patriarcha, & senatu accersit. Detestatio illius, ut hominis improbissimi. Ejus simulatio in Germanum. Proclamatus Imp. coronatur. In urbem magnifice invehitur. Spargit aurum. Ludi fiunt equestres. Uxori Leontiæ corona imponitur. De loco stationis inter factiones contenditur. Alexander homo nefarius ad litem componendam mittitur. In Cosmam Tribunum est contumelios us, ac violentus. Eum Veneti ulciscuntur: quorum vox male evenit. 283

XI. Mauricii necem parturit Phocas. Revocatur ex itinere a patre Theodosius. Mauricii filiorumque in portu Eutropii ad Chalcedonem interfectio: Ejus ante mortem præclarissima vox, & Christiano dignissima. Nutricem ipsius infantem pro suo ad cædem supponere non fert. Ejus, pro pœna peccatis suis in hac vita irroganda cura auxia. Testamentum, quo Imperium inter filios partitur. Domitianus Melitenensis episcopus eorundem tutor, ab historico commendatur. 284

XII. Imperatorum corpora in mare abjiciuntur. Quas eorum lamentationes eorum mors publice recitata effecerit. In eosdem monodia historici. Capita ad Phocam perferuntur, & in campo militibus spectanda proponuntur. Quibus supplicius interfectores, & exercitus rebellis, ædiumque sufragator divinitus interierint. Sub Heraclio duo tantum reliqui. Imperium Romanum in diuturnis post necem Mauricii ærumnis voluratum. 285

XIII. Phocas Petrum Mauricii fratrem, Comentiolum, & alios interimit. Theodosius, & Lardys ab Alexandro tyranni jussu trucidantur. Nattatio falsa de Theodosio, quo pacto creditus sit necem effugisse, & diversa loca peragrasse. Statuæ Alexandriæ Mauricii cædem nuntiarunt. Die nono super eamdem nuntius in urbem allatus. Egregia quædam Mauricii præconia. 287

XIV. De corpore S. Euphemiæ martyris Chalcedone miraculum, sudor videlicet sanguineus in die anniversario ejus martyrii, qui spongiis collectus in vasculis populo dispertitur. Quo pacto Mauricius incredulus, fidem cum multis lacrymis habuerit, & summa in posterum veneratione martyrem prosecutus sit. 289

XV. Constantinam Imperatricem cum tribus filiabus in privatas ædes contrudit Phocas: Chosroen de sua creatione, additis muneribus certiorem facit. Apud Daram Legatus Lilius a Germano prætidii Præfecto splendide excipitur, & quid ibi contigerit: Chosroes Mauricii ulciscendi, bellum Romanis infert. Lilius in Persida retentus? parum benevole tractatur. Rumor de Theodosio adhuc vivo tyrannum terret: unde Alexandrum, ut imperata non exsecutum, sua manu obtruncat. 290

DIALOGUS AUCTORIS.

ARGUMENTUM.

Hoc non mediocriter feſtivo, & erudito ſane dialogo, Simocatta noſter in Phocam, ut importuniſſimum tyrannum invehitur: quo imperante (imperavit autem annis octo) res Mauricii nemo auſus eſt litterarum memoriæ commendare: ac proinde ejus Imperatoris hiſtoria ignota poſteris, ac velut mortua jacuit. Jacuerunt item bonæ diſciplinæ, quæ ſub Heraclio demum, Phocæ ſucceſſore, iterum ſe palamque oſtenderunt. Mirifice laudatur Sergius Patriarcha illius temporis, ſtudiis liberalibus, ipſique hiſtorico amiciſſimus; cujus auctoritate ac voluntate permotus, ad hanc hiſtoriam conſcribendam videtur acceſſiſſe. Fingit, ut mos eſt dialogorum, hiſtoriam ipſam res geſtas Mauricii enarraturam, cum Philoſophia ſub platano conſidere. Plerumque enim in dialogis colloquentes, aut diſputantes, ſeſſum ſe recipere, & ſuas partes ſedendo, idque in locis amœnioribus nonnumquam, agere introducuntur: ut in primis apud Platonem, & ejus imitatorem ſtudioſiſſimum M. Tullium videre eſt.

PHILOSOPHIA. HISTORIA.

ΦΙΛΟΣ. Τί πὸ θύγατερ; ἄγε δήμοι τὸ ἐμπόρημα πὸ γλυκυμύθημα δηλῶσαι, οἷα μέτρῳ τινὶ τῇ σαφηνείᾳ μυθικὸν πεῖραν ἐμὲ λαβύρινθον δυσὶ μβατὸν γάρ μοι τὸ δυπάγωγα πὰ τῆ διανοίας προαύλια. ΙΣΤΟΡ. ὦ φιλοσοφία πάντων βασίλεια, εἶγε συμφέρει ἐμοὶ τε ποθέσθαι, αὖθις δὲ διδάσκεσθαι, ὑποδραμεῖμαι ὡς ἐγὼ σωφρονίσως. μανθὸν γὰρ ἄγνωστον ἔχειν ἀλλόν, ὡς ἐμοί γε τῇ Κυρίλλῳ δοκεῖ. ΦΙΛΟΣ. πῶς ἱροί μέν ἐγώ, ὅπτι τῇ ὅπως χθὲς τῇ τέλεν ἀνέβιος, ὦ θύγατερ. ἐπεὶ χρὴ δὲ τὸν λόγον πάλιν ἡμᾶς, τῇ οἷα χαλινῷ τινι φρὸς σιωπὴν ἀναχαίτας τὸ τῆς ἀπιστίας ἐπαγωγόπατον, μὴ πύγε φαντασία τις τεραπώδης πὸν αὐχ' ὑπολάβῃς εἶναι· πολλὰ δὲ τῇ χρόνῳ ἐπιθήκης, ὦ παῖ, ἐξ ὅν ἀσπόρρυξε τῇ βασιλίδι αὐλῇ ὁ Καληδόνιος τύραννος, σιδήρῳ περίφραπος, μιξοβάρβαρος ἄνθρωπος, τῶν κυκλώπειον γένος. ὁ τῆς σώφρονος ἀληργίδος ἀπελήλασπος πόπαρος. ὦ βασιλεία οἰνοφλυγίας ἀγώνισμα. τὸ δὲ ἕτερον ψιωπήσομαι, αἰδεῖ τῆς ἐμῆς δυπρομίας, τῆς τε τῇ ἀκούσῃ σμικρόπος. ἀρχὴ δὲ πόπε τῆς βασιλίως φυᾶς ἐξωφραίσθω, ὦ θύγατερ, ἐπεὶ τῆς Ἀπτικῆς ἐπιβαίνειν νὰ ἐμὲ, ἀπόπε τὸν ἐμὸν βασιλέα Σωκράπλεα ἀ Θρᾷξ ἐκεῖνος διώλεσεν Ἄνυπος, χρόνῳ δ' ὕστερον Ηρακλεΐδαι διέσωσαν, τῇ τέλει πολιτείαν ἀπέδοσαν. πὸπ ἄγιος τῇ ἀνακτόρων ἀπεδοπομήσαπο. καὶ δήπα κεῖ φρὸς πὰ βασιλέων πμέν εἰσφαύσαν, Ἐ πιελαλῶ πὰ βασίλεια, ἐ πάππε δὴ πὰ Ἀρχαῖα, ἐ Ἀπτικὰ μουσεργῶ ἀπαλαδήματα. ἐμοὶ μὲν δὴ πάππα ὕπως ἔχει καλῶς. σοὶ δ', ὦ θύγαπερ, πίς, ἐ ὅπως σωτήριος γέγονεν. ΙΣΤ. μῶν νὰ οἶδα, βασίλεια, πὸν μέγαν πῆς ἀπαπεχόθεν οἰκυμένης Ἀρχιρέα ἐ φρόεδρον; ΦΙΛ. πάνυ μὲν οὖν, ὦ θύγατερ. φίλος ἐμὸς ὕπος παλαιόπατος, ἐ θησαυρὸς αἰκειόπατος. ΙΣΤ. ἔχοις νὰ οὖν ὦ βασίλεια, ἐ ζυπάμβον αὐπῷδόν. ἵρμαιον ἀεσπὸς ἀπηλύχασεν ὥσπερ νὰ πάφῳ τινὸς ἀλογίας ἀναλαβόμενος, οἱ ἄπερ ἄλοιπόν τινα, ἀλιξιπάκπ τινὸς Ηρακλέως ἀναστασάμβος ῥάμνῃ. εἰσπεσόσαν δὲ μεγαλοφρόνως, πεμβαλέ τι εἴδωλα φαιδρὰν, ἐ χρυσῷ καπασόμενον ὅρμῳ. πόνδε ἀράβυλον πιπτί, πέπτιξ δ' ἄρα αὐπῷ χρύσεος ἴσν ἐφιζόμβος, ἀ Θεσπέσιος ὑπορ πατηγλάϊσεν, πῇπε παρόπει συλλογισμῷ, ἰλάμπρυνεν. βῶμα τε φροπίθεσαν ἀμβρώπῳ ἱδρυμένον, ἐ παρῥησίαν αὐπὶ δῶσαν. ΦΙΛ.

A PHIL. Quid hoc filia? age, mihi diſcere cupienti hanc dubitationem eximie, tamquam filo quodam dilucida explanatione per labyrinthum non fabuloſum me dirigens. Sunt enim hujus ſpectaculi veſtibula ac prœcmia mihi pene inacceſſa, parumque me pellicunt. HIST. Hem Philoſophia, omnium artium regina, ſi modo & me interrogari, & te doceri decet, pro intelligentia reſpondebo: nihil quippe incognitum ducendum eſt pulcrum, mea quidem, & Cyrenæi ſententia. PHIL. Libenter interrogarem ego, ubi, & quomodo nupperrime revixeris, filia. Sed reprimit me, & quaſi quodam fræno ad ſilentium inhibet, ac retroagit, quæ me totum occupavit, incredulitas; ne forte prodigioſa ſpecies aliqua nobis illudat. Jam pridem enim mortua es, filia, ea quo videlicet in aulam Imperatoriam irruit tyrannus Calydonius, ferro communitus, homo ſemibarbarus, de Cyclopum genere, in modeſta purpura centaurus petulantiſſimus, qui de regno ebrietatis certat: aliud enim fœdius tacebo, tum modeſtiæ meæ, tum gravitatis audientium rationem habens. Ego quoque tunc e porticu imperatoria in exilium miſſa ſum, filia, & in Atticam ingredi non licuit, quando regem meum Socratem Thracius ille Anytus perdidit. Tempore intercedente, Heraclidæ me ſervarunt, ditionemque mihi meam reſtituerunt: & palatii ſcelus procul removerunt. Sane tandem & in templa Imperatorum me receperunt, & vocibus meis regia perſonat, eademque, vetera nimirum & Attica, modulor cantica. Meæ igitur res ſic bene habent. Tibi primo, gnata, quis, & qunmodo ſalutem attulit? HIST. Anne, regina, non noſti totius orbis Præſulem & Antiſtitem? PHIL. Equidem novi: eſt enim amicus meus pervetus, & theſaurus familiariſſimus. HIST. Habes igitur, regina, ad id quod quæſivit reſponſum ex tempore. Rem eaoptabilem ille in vitam rednxit, meque tamquam e ſepulcro aliqun taciturnitatis recnpetavit; & ut Alceſtim aliquam viribus alicujus Herculis malorum depulſoris reſuſcitavit. Adoptavit autem me excelſo animo, ſplendida veſte operuit; & monili decoravit aurea: & hunc crnbylam, ſive plexum capillorum in vertice, cicada ex auro infidente, divinus hic vir exornavit, & qua vides ratione illuſtravit, ſtabilemque mihi ſedem benevole propoſuit, & libertatem omni periculo vacantem conceſſit. PHIL.

Miror Antiſtitis ingentem animum, quo tam altè in recte factis aſcendit, & in ſummo faſtigio divinæ ſcientiæ ſeſe collocavit: & uſque ad apicem virtutum progreſſus eſt: omneſque ſub ſole prærogativas conſectatur. Cui vita eſt, omnimodis optimæ, & cultiſſimæ artes. Nec enim vel terrenum ornatum inornatum manere vult. Ita fruar meis amatoribus. Quæ corpus non habet, in terris philoſophatur, & commentatio corporata cum hominibus ut homo verſatur. HIST. Pulcerrime tu encomiorum coronam contexuiſti. Sed, ſi placet, ad platanum iſtam paulum conſideamus: eſt enim excelſa, & ad locum opacandum patulis diffuſa ramis beliſſime. PHIL. I præ igitur, filia, & proœmium ceu carceres quoſdam narrationi ad audiendum jucundæ præteae. Ego tibi animum adhibebo; noo (velut Ithacenſis Ulyſſes) obcuratis auribus, Sirenicaſque narrationea auſcultabo. HIST. Obtemperabo, regina, hiſtoriæque lyram pulſabo. Eſto tu mihi plectrum maxime muſicum: es enim ſcientiæ, & eloquentiæ Oceanus. In te omnis gratia, *ἅτε νῆσος τὶς περὶ πόντον ἀπείρητος ἐτετάνυσται*, *velut in inſula, quam immenſus*, (ut eſt apud poetam) *pontus circumdat*.

A ἄγαμαι, θύγατερ τὸ μεγαλοψύχως τῶν ἱστοριῶν ἐγώ, ὁπόσας ἀστοργωμένων ἀναβάσεως ἐπιβέβηκε, τὴν ὑψηλοτάτης θεολογίας ἀκρώρειαν περιεκαθήμενος ἐπί τε τὸν κάλλιστα τῶν ἀρετῶν τὴν ὑποπτείαν ποιούμενος, καὶ τῶν ὑπὸ σκιλλοῦν πλουσιωτημάτων ἀντέχεται, καὶ βίος αὐτῇ οἱ παιδευτοὶ λόγοι· οὐκ ἐθέλει γὰρ ὅτε τὸν περίγειον κόσμον μένειν ἀκόσμητον. ὅπως ἀνεμίλω τῇ ἐμῶν ἐρασῶν. ἀσώματος ἑαυτὸς φιλοσοφεῖ ἐπὶ γᾶς, ἡ θεωρία σωματωθεῖσα, μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἄνθρωπος ἀναστρέφεται, ΙΣΤΟΡ. καλλιστά γε βασίλεια τῶν ἐγκωμίων τὸν στέφανον ἐπλεξας. ἀλλ' εἰσοι δοκεῖ, περὶ πυτλινὴ τὸν πλάτανον καθίσωμεν μικρόν. ἀμφιλαφὴς γὰρ τὸ δένδρον· ὅτε ἄγαν πῦῤῥος, καὶ τὸ σύσκιον πρόκαλον. ΦΙΛΟΣ. πρόαγε δῆτα, ὦ παῖ, καὶ βαλβίδα τινὰ τῆς διηγήσεως τῆς

B φιλαπροάμασιν, ὥσπερ ἐστὶ θεσπρίσομεν. ἐγὼ δέ σοι ἐπιτάσω τὸν νοῦν, οἷά τις Ἰθακήσιος, μὴ βεβυσμένα τὰ ὦτα. καὶ Σειρηνικῶν ἀφηγημάτων ἀκούσομαι. ΙΣΤΟΡ. παραρρυῆ παθαρχήσω βασιλέα, τλῶτ τῆς ἱστορίας λύραν τανύξομαι. ἔσο δέ μοι πλῆκτρον αὐτὰ μουσικώτατος, ὠκεανὸς γὰρ ἐπιστήμης ἔφυς, καὶ λόγων τις. ἐν σοὶ τὰ πᾶσα χάρις, ἅτε νῆσος, τλῶ πέρι πόντος ἀπείρητος ἐστεφάνωται,

PROŒMIUM EJUSDEM,

De excellentia & utilitate hiſtoriæ.

ΔΕΙ μὴ μόνον τοῖς ἐκ φύσεως ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ οἰκείοις δρήμασι κατακοσμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἔοικε γὰρ λόγος αὐτῷ χρῆμά τι θεῖον καὶ ἀξιάγαστον. τοῦτον καὶ θεὸν αἰδεῖσθαι, καὶ σέβειν μεμάθηκε, καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἐνοπτρίζεσθαι φύσεως, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀβλαβείας τῷ σωπτῷ ἐκ ἠγνόηκε. πεφάρτοι λόγῳ καὶ πρὸς ἑαυτὸς συνδιοικεῖν ἄνθρωποι, ἢ ἐκ τῆς ἔξω πεμπτῆς ἐπ' αὐτὸν τὸν τοῦ εἰσαπλήσαντες, τὰ π περὶ τῆς σφῶν αὐτῶν δημιουργίας ἀπλήττουσιν ὄργια. πολλὰ μὲν οὖν ὕτος ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις δεδώρηται, καὶ συμβιβάσθος ἐστὶ τῆς φύσεως ἄρτος. ἃ δὲ ἐκείνη δέδεικται, λόγος τεθλασιούργηκε βέλτιστα. ἃ μὲν εἰς θέαν ἐγκαλλωπίσας, ἃ δ' εἰς γλῶσσαν ἁδώπας, ἵνα πρὸς αἰσθὼ τινὸς ἃ μὲν λαπίσας, ἄλλα πρὸς ἀκοὴν μουσουργήσας, τῇ τῆς ἀπηχήσεως ἴυγγι καπακηλῶν τὸν ψυχὸν, καὶ πρὸς τὰ ἀκούσματα μεθελκόμενος. ἢ οὐχὶ καὶ τεχνῶν ὕπες σοφιστὴς πεθανώτατος; ἐξ ἰείμ μὲν δύπτειον ἐσυργάσας χπώτιον, ἐκ δὲ ξύλου γεωργοῖς μὲν τεκτανόμενος ἐχέτλιν, πλωτῆρσί τε κώπιν, τῷπ στρατιώτῃ πέλτην, καὶ χάρ'ον κυδωνίων πολεμικῶν ἀμυντῆρια. ἀξιολογωτάτου τε πάντων, τὸ τῆς ἰσοτείας δίδυτο πολυπειρώτατον, ἀκοῇ μὲν ἥδυσμα, τῇ δὲ ψυχῇ παιδεύτήριον. ἰσθὶν γὰρ ταῖς φιλοπαθέσι ψυχαῖς ἔνεσιν ἰσοτείας ἐπαγωγότερον. ἐκανὸν δὲ πῇ τιμηεῖσθαι ἐμπειπῆς τι δίλτο δύημα, ἐπὶ τὸν Αλκινόου τῶ βασιλέως ἀυλὸν ἀ τῶ Λαέρτα παῖς ἐναγχος ἐκ τῶ θαλαττίν κλύδωνος ἐπὶ τὸν ὄπειρον ἐκβραθεὶς ἐξεπέζητο, ἢ πολλὰ ἀμφὶ τὸν Οδυσέα φιλοφροσύνα πεμπέχυτο. πρόχειρον γὰρ ὦν γυμνῷ, καὶ τετρυχωμένῳ τὸ σῶμα συμφορᾷ ναυαγίας ἐδῆτα λαμφὰν ἐμπορπίσασθαι. ἐπὸν δ' αὐτῷ καὶ κεῖνον τῆς βασιλέως τραπέζης αἰζίωμα. καὶ ὅων πῇ ἐπὶ λυδὶ παρέχετο καὶ γλάττης ἰλαθρία, καὶ δίηγημάτων ἐκθέσιως ἄδεια. τὰς δὲ Φαίακας ὕπο τὰ τῆς ἰσοτείας ὀνυφάρτος, ὡς χαίρειν ἐπόπας πῇ πότῳ, θεάτρον εἶναι δοκεῖν τὸ συμπόσιον, καὶ ᾄρτισᾶν τὰ ὦπα, καὶ κιχλίσαι θωμίσας τὸν ἄνδρα, ἢ πῇ μίμει μαθαμὼς τὰς διηγήσως δοκιμάσθαι. καὶ τε τὰ πολλὰ ἦθ' ἀφηγμάτων καπφᾶς εἶχο πὰς ὄψις, μυγίστων γὰρ κυδωνίων ἐμπειρία πεπείρει τῇ συνετίᾳ. λίχνον δ' ἀκοὴ, καὶ ἀκόρεστον ἰσιωμένη λόγων παράδξον. ἐνθτε ἄρα καὶ ὡς ποιπὴς ἐπὶ παιδείᾳ φρένας ἐκδοκιμήσαπας ἐσι θεάσασθαι. παραλαβόντες δ' ὕτοι πὰς τῆ ἀνθρώπων ψυχὰς φιλείσοφας, καὶ πρὸς μάθησιν ἀργώσας ἀεὶ καὶ ξένων δηγημάτων, τεχνουργῶσιν αὐταῖς μυθολόγημα, καὶ πεισβάλλωσι φράσιν τῇ πλάσματι. ῥυθμῷ δὲ τὸ ᾠδὸς ξυμμίζωσι, ἢ μίτρος οἷα κεῖται θελκτήριος τισὶ τὸ πράτδμα καλλωπίζωσι, ἢ τοσαύτῃ εἶχεν ἡ ψυχαγωγία τῶν δυάμεων, ὡς καὶ θεολόγων εἶναι νομίζεσθαι, καὶ παρ' ἐκείνης φοιτᾶν πὶς θεὸς, ἢ ταῖς ἐκείνων γλάτταις παραγυμοῦν πῖς ἀνθρώποις τὰ εἰκοι, καὶ οἱ τί ποτε τῇ σφῶν αὐτῶν βίῳ συμβύτυχε ἀνδραγάθημα, ἢ δυτύχημα. ἀκοῇ ἱρίσεί τις κοινὸς ἁπάντων ἀνθρώπων

A NON ex bonis tantummodo natura *Edit. Pariſ.*
inſitis, verum etiam ex inven- *pag. 3.*
tis ab ſe, excogitatiſque rebus cohoneſtari, & exornari hominem conſentaneum eſt. Poſſidet namque rationem, divinum quiddam & admirabile, cujus beneficio Deum venerari, ei vota & preces adhibere, conditionem ſuam perinde, ut in ſpeculo intueri, quemadmodumque fictus atque coagmentatus fuerit, probe didicit. Proinde ratione & intelligentia in ſemet converſi mortales, & ab exteriorum circumſpectu in ipſam mentem, ceu gyro quodam delati, fabricationis ſuæ myſterium evolvunt. Hæc igitur, ratio, inquam, multa nobis ornamenta comparavit, naturæ ipſius operum ac laborum ſocia, & adjuttrix præclariſſima. Etenim quæ illa intermittit, & in quibus deficit, hæc quam rectiſſime perficit, & abſulvit: alia quidem ad aſpectum venuſta reddens; alia ad guſtatum eoudiens; quædam ad tactum ſolidans, aut emolliens; nonnulla ad auditionem muſicis numeris diſtinguens, ſonorumque illecebris pectora demulcens, & ad commodandas aures alliciens. Quid? an non hæc artium quoque vulgarium, & in medio poſitarum repertrix eſt probatiſſima? E lana nimirum elegantem conrexit tunicam: e ligno agricolæ ſtivam, nautæ remum, militi pelram, & ſcutum fabrefacit. Verumtamen nihil præſtabilius ex omnibus, quam multiſariam hiſtoriarum cognitionem inſtruit, quæ & auribus oblectamentum, & animis quædam diſcendi officina eſt; quando non aliud quidquam mentibus cognoſcendi amore flagrantibus æque blanditur; id quod nattatio quædam Homerici poematis ad fidem faciendam ſatis appoſite cuipiam probavetit. In regiam Alcinoi regis Ulyſſes paulo ante vaſtis fluctibus in littus projectus, hoſpitio ſuſcipitur, mirificaque comitate, & benevolentia tractatur. Illico enim nudum ejus corpus, & ex nauſragio ſale tabentes artus veſte ſplendida cooperiuntur; regia menſa dignatur; & libertas loquendi, quæque veller commemorandi poteſtas homini ignoto, ac peregrino conceditur. Phæacas porro tanta jucunditate ipſa caſuum expoſitio perfundit, ſic eos detiner, ut poculorum immemores, convivium in theatrum mutaviſſe videantur, aureſque arrigant, & ab ore viri illius contemplabundi pendeant; nec ex narratione, tametſi longa, tædium ullum ſentiant; quamquam triſtia multa referat, periculorumque graviſſimorum, quæ ſubjerit, commemora- *pag. 4.*
tione cœtum illum convivantium velut iucundet. Aures namque, cum ſermone quopiam de rebus novis, & admirandis, tamquam epulis accipiuntur, liguritotem imitantes, avidæ inſatiabileſque reperiuntur. Quam ob cauſam etiam poetas eruditione principes celebre ad poſteros nomen conſecutos videre licet. Qui hominum ingeniis, ſciendi cupidis, & ad diſcendum mite ſemper inclinantibus, novarumque narrationum ſitientibus ſeſe accommodantes, artificio quodam fabulas ipſis, ſeu figmenta procudunt, quæ ſcita & ornata elocutione conveſtiunt, numeris quaſi quædam

pigmenta, & fucum illinunt, & portenta ſua carminibus, ut ceſtis ſeu cingulis quibuſdam ad delectationem appoſitis decenter circumdant. Tantumque voluptas ea valuit, ut etiam Theologi haberentur, & dii immortales ad eos veoritare, eorumque linguis domeſtica ſua, & ſi quid aliquando fauſtum, infauſtumve ſibi contigiſſet, hominibus pandere crederentur. Quod cum ita ſit, hiſtoriam communem generis humani magiſtram atque doctricem jure dixerim, præeuntem nobis, ac præmonſtrautem quæ capeſſere, & quæ ut inania nihilque profutura aſpernari debeamus: a qua condocefactos duces militares, prudentiſſimos evaſiſſe in confeſſo eſt. Novit enim ordines diſponere, & qua via hoſtem callide circumvenias. Iiſdem per evanta aliena procurationem, & cautionem majorem inſerit, perque aliorum fruſtrationes, & offenſiones tutiore itinere illos ducit. Similiter ſecundis aliorum ſucceſſibus beatiores efficit, dum eos occaſionibus non magnis ad magnarum virtutum faſtigia provehit. Ac ſeoibus quidem manuductrix, & baculus, adoleſcentibus pædagoga, & inſtitutrix optima ac ſapientiſſima eſt, peritia multa quamdam iis canitiem concilians; & quæ procedens tempus paulatim eos doceret, ea ipſa docendo autevertens. Cui ego quoque ſtudium, & operam meam dicabo, quamquam majus onus capeſſere me intelligo, quam iſtis humeris ſuſtinere poſſim, quandoquidem nulla mihi ſuppeditat verborum dignitas, nulla ſententiarum gravitas, nec orationem belle ac feſtive contexere ſcio, & ejus œconomiæ, artificiique ſum rudiſſimus. Quod ſi quid eorum quæ referemus, cum lepore, & venuſtate expoſitum videbitur, id a fortuna quadam, non a ſcientia mea profectum exiſtimetur.

A τῶν ἐγκύκλιον διδάσκαλον, εἰσηγουμένην, οἷς τε ἐγχειρητέον, καὶ ἃ παρεπτέον, ὡς μὴ σωκοφαντεῖν. ἐμφρονεστάτης τε τὰς γραπτὰς δι' ἐκείνης ἐσὶν ἰδεῖν· πάντων γὰρ δυνάμεις ἐπίσαται, ὅπως τε λόγοις σοφίζεσθαι διὰ τὸ πολέμιον· καὶ ταῖς μὲν τῶν ἄλλων συμφοραῖς προμηθεστέρους σφᾶς αὐτοὺς ἀπεργάζεται, τοῖς προσφαλεῖσιν ἑτέροις ἐκείνης ἰθύνουσα· ταῖς δ' αὖ πάλιν εὐπραγίαις, εὐθυμοτέρους ἀπέδειξε, μικραῖς ἀφορμαῖς μεγάλας ἀρετῶν κορυφὰς ἐπαυξάνουσα. καὶ τῇ μὲν φρονίμῳ χειραγωγὸς τίς ἐστι καὶ βακτηρία· τῇ δὲ νέᾳ παιδαγωγὸς κάλλιστος καὶ σωφρονίστατος, τῇ πολυπειρίᾳ πολιοῦσά πως τὸν νεώτερον, καὶ φροθάπτουσα τῷ χρόνῳ τὰ κατ' ὀλίγον μαθήματα. ἀρὸς ἐῶ ἐπιδραμοῦμαι κἀυτὸς, εἰ καὶ μεῖζον ἢ κατ' ἐμὲ τὰ ἐγχειρήματα, ἀφ' τὸ τῆς λέξεως ἀγωνὶς, τῶν τε νοημάτων τὸ εὐδρανίσατον, τῆς τε τῶ λόγω σωθήκης τὸ ἀκαλλὲς, τό τε τοῖς οἰκονομίας ἀτεχνότατον. εἰ δή πω δίχαρί τι τῇ ἐκπεσομένων φανείη, τύχῃ τοῦ φοσαπτέω· μὰ γὰρ ἐπιστήμῃ τὸ αἴτιον.

B

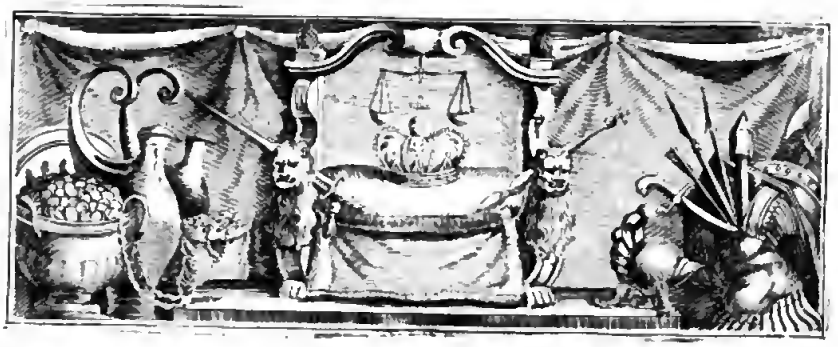

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΛΟΓΟΣ Α'.

THEOPHYLACTI
HISTORIARUM
LIBER I.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI
in eundem librum Synopsis, sive Summa.

ΑΡΧΕΤΑΙ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῦ Μαυρικίυ, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Φωκᾶ ἀναῤῥήσεως. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διήγησιν ὅπως ὁ Μαυρίκιος ὑπὸ Τιβερίου τῦ βασιλέως ἀναγορεύεται βασιλεὺς, ἰωάννυ κατ' ἐκεῖνο καιρῦ τῆς Κωνσταντινοπολιτῶν ἐκκλησίας προεστηκότος. ὅσα τε εἰς εὐθυσίαν εἶπε Μαυρικίυ, ἰωάννῃ τῷ Κοιαίστορι χώμβυς ὑπουργῶ τῷ λόγων, ὃς πρὸς τε αὐτὸν Μαυρίκιον, καὶ τὸν δῆμον, τἀῦ ἐν τῷ λόγῳ πρᾶξιν ἐπαχθῆ πλημμελῆ τῦ βασιλέως. ὅπως τε αὖτις τἀῦ θυγατέρα καταγγύησε ὅπως τε τῇ ὑστεραίᾳ τῆς Μαυρικίου ἀναῤῥήσεως ἐτελεύτησε· καὶ ὡς πρὶν ἢ τελευτῆσαι αὐτὸν, εἶδεν ὄψιν, λέγουσαν αὐτῷ. τὰ δέ σοι Τιβέριε, τὸ τελεσάγιον λέγει. οἱ τύραννοι τῆς βασιλείας ἀ φοτήσουσι χρόνοι. ὧν δ' ἄρα ἐκεῖνα τραγῳδίας τινὸς ἀποσκόρδισις τῆς ἀπὸ τῶν παλαμναίων Φωκᾶ ἀναιρεσεως τυραννίδος. ἔτι δὲ καὶ ὡς πρὸς Ἄβαρις ἤδη μεμφῆ πρόθεσε τὸ Σίρμιον πολιορκήσαντες Μαυρίκιος σπονδὰς ἔθετο, ἀφ' ἑνὸς ἕκαστον τῶν βαρβάρων συμβόλους ἐγκαταβάλλεσθαι δὶ ἐμπορίας ἀργύρυ τι καὶ ἐθνικὸς χρυσᾶ χιλιάδας π'. αἳ μέχρις ἐνιαυτῶν δύο διήρκεσαν ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀπληξίας λυθεῖσαι. ἑκάστη δὲ χιλιάδων χρυσοῦ ὁ βάρβαρος φοδάκιλον ἐζήτει. ἐξ οὗ λύσις γέγονε τῇ σπανδῶν. καὶ ἀ-

AB Imperio Mauricii orditur hiſtoricus, & uſque ad promulgationem Phocæ ſucceſſoris ejus narrationem pertexit. Putat primo libro, quo pacto Mauricius a Tiberio renuntiatus ſit Imperator, Joanne id temporis Eccleſiam Conſtantinopolitanam adminiſtrante: quæque eundem inauguraturus admonuerit, interprete adhibito Joanne Quæſtore, quem ut cum ad Mauricium, tum ad populum coram præſentem nomine ſuo verba faceret, ipſemet delegerat. Quomodo eidem Mauricio filiam ſuam deſponderit, ac poſtera luce e cuſtodia corporis evolarit. Quale viſum ante mortem ei oblatum, iſtanc vocem dederit, (Hæc tibi, Tiberi, τρισάγιον (ter ſanctum numen) dicit, tyrannica impietatis tempora te imperante non venient.) Erant hæc nimirum alicujus tragœdiæ, calamitatiſve præmuntia; nempe tyrannidis, quam ſceleratus, & cruentus ille Phocas arripuit. Præterea quemadmodum eum Abaris, qui non ita pridem Sirmium ditioni ſuæ ſubdiderant, Mauricius fœdus compoſuerit, pactus, in annos ſingulos iiſdem octoginta millia in veſte & argento a mercatoribus ſoluturum. Verum penſio iſta ne ad biennium quidem cupiditati & avaritiæ barbarorum ſatis fuit: ſiquidem Chaganus eorum Princeps, nti vicena millia ad-

Edit. Pariſ.
pag. 5.
pag. 6.

ferentur postulavis. Eo postulato re-
jecto, fœdus infirmatur. Singidon, Au-
gusta, Vimiacium urbes subiguntur,
Anchialo oppugnatio admoveturi; Elpi-
dius, & Comentiolus ad Chaganum le-
gati, iodigne accipiuntur, quod hic
videlicet hominem liberius compellave-
rat. Anno ab hoc altero Elpidius ite-
rato ad Chaganum super vicenis au-
reorum millibus addendis mittitur, &
cum Targitio quodam ex Abaris By-
zantium redit. Comentiolus contra Scla-
vinos sive Sclavos dux creatus, rem cum
virtute gerit. Chaganus propter Barco-
labram magum fœdera denuo confun-
dit. Cumque Abares complura Roma-
norum oppida depopularentur, multitque
locis vastitatem inferrent, Targitius in
insulam Chalcitidem ad senos menses re-
legatur. Romanorum, Persarumque ad
Nymphium flumen conflictus: Mauricium
Edit. Paris. pag. 7. inter & Constantinam Tiberii filiam nu-
ptiarum sacra obeuntur. In ipso pri-
mordio Imperii Mauricii exortum in fo-
ro incendium. Miraculum conchæ, seu
pelvis Glyceriæ martyris. Paulinus præ-
stigiator deprehenditur. Imperatore ad
clementiam propendente, ut apparet, Joan-
nes Patriarcha venefícum rogo cremandum
instat, dictaque verbis Apostolicis con-
firmat. Paulinus in crucem tollitur: e-
jus filio impietatis consorti caput a cer-
vicibus abscinditur. De Aphumis, &
Acbas castellis. Persarum & Romano-
rum certamen. Joannes dux astu milita-
ri victus. Mauricio Imperium occipien-
te, horribilis terræmotus. Ejusdem con-
sulatus. Philippico Imperatoris fororio
(Gordiam quippe ejus germanam habe-
bat in conjugio) orientalium copiarum
præfectura mandatur. Ejus egregia faci-
nora. Romanorum e Perside abitio.
Sitis immensitate propemodum extinguun-
sur. Captivos trucidant. Armenam re-
gionem militi deprædandam dux Roma-
nus permittit. A belliandi peritia com-
mendatur. Scipio Africanus major laudi-
bur effertur. Persæ haud procul Mar-
tyropoli grassantur. Eorum ad Roma-
nos legatio. Hactenus liber primus.

A λίσκεται ὑπὸ τῆ βαρβάρων Σιγγιδὼν ἡ πόλις ἡ Αὐ-
γύστα, ἡ τὸ Βεμινάκιον. πολιορκεῖται δὲ ἡ Αγχίά-
λος πόλις, ἡ πριβάλλονται Ελπίδιος ἡ Κομεντιό-
λος Ρωμαίων πρίσβεις πρὸς τὸν τῆ Αβάρων Χαγά-
νον, ἡ ἀτιμοῦνται, ἃ τε δὴ Κομεντίολυ, παρ-
ῥωσταμένυ πρὸς τὸν βάρβαρον. τὸ δὲ ἐπιγινομένυ
ἔτυς πάλιν Ελπίδιος πρὸς τὸν Χαγάνον διαπρεσβίευ-
ται ἐπὶ τῆ ἡ τὰς εἴκοσι χιλιάδας αργυρίῳ. χρὴ
λαβὼν Ταργίτιόν τινα ἀπὸ τῆ Αβάρων ἐς Βυζάντιον
ἦκε. στρατηγὸς δὲ * προαιρεθεὶς Κομεντίολος ἡ Σκλα- * al. αἱρε-
βίνων ἠ ἄνδραγάθησε. ἡ ὅπως πάλιν ὁ Χαγάνος τὰς δυὶ
σπονδὰς συγχεῖ· ἡ περὶ Βοσκολόβρα τὸ μάγυ. πόρ-
θησίς τε πλείστων πόλεων Ρωμαϊκῶν ὑπὸ τῶ βαρβά-
B ρων. ἐπεὶ δὲ οἱ Αβαροι πολλὰ τῆ Ρωμαίων ἐλπί-
ζοντο, Ταργίτιος εἰς Χαλκίτιδα νῆσον ἐξορίζε-
μένων ἐξ τῆ ἐξορίᾳ παραπέμπεται. ἐπὶ τε πόλε-
μον διέξεισι τῆ Περσῶν ἡ Ρωμαίων, τὸν ἐπὶ τὸν
Νυμφίον ποταμόν· τόν τε γάμον Μαυρικίυ, ἡ Κων-
σταντίνης τῆς Τιβερίυ θυγατρὸς. ἁλαμβάνει ἢ ἡ
περὶ τὸ γενόμενε ἐμπρησμὸν, ὡς ἐν τῆ φόρῳ χρὴ τὰ
προοίμια τῆς Μαυρικίυ βασιλείας συμβῆ· ἡ περὶ
τῆς ἀναιρέσεως Παυλίνυ τε γόητος· ἡ περὶ τε θαύ-
ματος τε χρὴ τὴν κόγχην Γλυκερίας τῆς μάρτυρος·
ὅπως τε Ιωάννης ὁ πατριάρχης, φιλανθρωπότερον δο-
κοῦντος ἔχειν τῶ βασιλέως, αὐτὸς πυρὶ παραδοθῆναι
τὸν γόητα διεχυρίζετο, * παρεφαίνων τῆ λόγῳ καὶ * al. πα-
C τε ὑποτολμᾶν ῥῶσιν. ἡ ὅτι Παυλῖνος τε ἡ ὁ παῖς φαίνων
κοινωνὸς ὢν τῆ ἀσεβείας, τε ἐπὶ θανάτῳ ἀπεχθησε,
ξίφει τὸν βίον καπαρτερήμυσε. ἔτι τε περὶ τε Αφύμων
ἡ Ακβᾶς τε φρυρίων. ἐμπεριέχει ἢ τῆ λόγῳ μάχη
Ρωμαίων ἡ Περσῶν, ἡ ὅπως ὁ Ιωάννυ καπαστρα-
γεῖται ὑπὸ τε βαρβάρων. ἔτι ἢ ἡ ὁ μέγας σεισμὸς
γενόμενος κατὰ τὴ ἀρχὴν τῆς ἀναγορδίσεως Μαυρικίυ,
ἡ περὶ τῆ ὑπατείας αὐτῆ. ὅπως τε ὁ Φιλιππικὸς ὁ
ἐπ' ἀδελφῆ τῶ βασιλέως Γορδίᾳ γαμβρὸς, τῆς ἑῴας
διοικήσεως προχειρίζεται στρατηγὸς, ἡ αἱ ἀνδραγαθί-
αι αὐτῶ, ἀναχώρησίς τε ἐκ τῆς Μαδικῆς τε Ρωμαίων.
ἡ ὅπως ἀνυδρία τὸ Ρωμαϊκὸν ἐκνευδιάζει στρατὸν· ὅπως τε τε Αρζανίνων χώρας ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς προ-
νομῆ παραδίδωσιν, ἀσεσείᾳ τε τε Ρωμαίων διοικήσεως, ἡ ὅπως τὰ χρὴ τὴν μαρτυρόπολιν ὁ Περσῶν στρατηγὸς κατεπόρθησε. ἀρισβεία τε Περσῶν πρὸς Ρωμαίους πρώτη ἡ δεύτερα· ταῦτα μὲν
ἐν τῆ πρώτῳ λόγῳ.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

Tiberii Auguſti ſub exceſſum præclara oratio. Mauritius ſucceſſor palam declaratur.

ΟΤΕ τὸν αὐτοκράτορα Τιβέριον τῆς ἐντεῦθεν ἰδέας λοιπὸν μεταβιβάσθαι λήξεως, καὶ τῷ κοινῷ ὑπεκεῖναι νόμῳ τῆς φύσεως, ἐπιθυμίαις τῇ νόσῳ μιλαίνης χολῆς, ὡς σωισθῆς πιστὸν ἀπαλλάξαι ἑαυτὸν, ἀνερρήθη Μαυρίκιος, καὶ βασιλέως ἀξίᾳ μεγαλαυχεῖται, καὶ νεύοντι τῇ ἀληθείᾳ, τῆς μεγάλης τῆδε αὐτοκράτορος δυνάμεως μεταλαγχάνει. φραδέως δὲ ἀχθεὶς ὁ βασιλεὺς Τιβέριος ἐπὶ τὸ ὕπαιθρον τῆδε βασιλείου αὐλῆς, ἥτις παρὰ τὸν τῆς πολυτιβέδι τὸ ἀνακτόρων οἰκεῖα, προαυλίῳ περιῤῥυτῇ, καὶ περιδέξῃ τῆς προαυλίου, τὸν τῆς ἱεραρχικῆς προεδρίας καθίδρας συναλιτάμβανε (Ἰωάννης δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τὰς ἐκκλησίας διϊθυνοῖακας) τὸν τε τῶν ἱερῶν ἀξιωμάτων συμβουλοσύμβιος ξύλλογον, τάς τε δορυφόρους, καὶ φύλακας, καὶ πάσας τὰς ὡς βασιλέως τιμῆς συμπαγμένους, καὶ μὴν καὶ τοὺς ἐπισημοτέρους τῶ δήμου, αὐτὸς μὲν ὑπτίως τοῖς ἐντυχοῦσι διείλεκται. βασιλέως δὲ γλῶτταν τὸν Ἰωάννου ἐδέκετο, ἄνδρα ῥήτορά τε δεινὸν, καὶ νόμων Ρωμαϊκῶν ἐπισήμονα· ὃς τὰ βασιλέως προστάγματα τῇ ἑκτόνῳ τῆς ἀγλωττίας ἐμεγαλήγορει βασιλικῆς μεγαλοφροσύνης ἐπάξια. τοῦτον ἐπιχειρεῖ Ρωμαίοι φωνῇ ἀπαλαῦσι Καίσαρα. παρὰ γοῦν ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τῶ βασιλέως, ἅμα τῇ παιδὶ Κωνσταντίνῃ, ᾗ τῆς Μαυρικίου τύχης ἅμα καὶ βίᾳ κοινωνὸν ἐποιήσατο, ἓ πρό γε τῆς ἀναῤῥήσεως τῆ ξυλλόγῳ παῖδ' παρίδυτο.

Τὸ πολυθρύλλητον τοῖς ἔθνεσιν ὄνομα καὶ ἐπίτιμον, τὸ ἐπὶ γομάσιν πολλῶν ἐπ' ὠφελείᾳ δι' ὐαλείαν πεφευγέμενον, μεγάλαι καὶ τελεσπάκαι τυῶ αἱ τῆδ φροντίδων ἀδῖνες ἀμὶν περίσσατται· αἱ μὲν τὰ τῆδε ἤθεσθαι καλῶς ἀναγκάζουσι· αἱ δὲ τῇ ἤθεζούσῃ ἐμπαράτουσι, καὶ τλῶ ἐνδύσει τοῖς λόγοις τῆς βιοτῆς παραδόσθαι τῇ δημιουργῷ κατατείνουσι. καὶ περιδυὴς μοι τύμβου ἡ πάλαι παῤῥησία καὶ ἄδεια· οἷς δὲ ἀρθονία τῆς ἐξουσίας, τούτοις εἰκὸς καὶ τὰ σφάλματα παρίσθαι πλείονα. ἀλλ' ὅμως αἱ περὶ τῆς βασιλείας ὑμῖν ἐξύτραι καὶ προικτύουσι, οὐχ ὅτῳ παύτλῳ ὕπω παχὺ καταδύσθαι, ἀλλ' ὅτῳ παύτλῳ ὄντες καλῶς διατίθεσθαι. ἐπεὶ μηδὲ κατατυγχάνω παύτλῳ ἐγὼ ἐπί τε ζυγῷ τῆς ἐξουσίας, καὶ κολακείᾳ τῶ σώματος. ὁρῶ δὲ καὶ τλῶ φύσιν μετὰ τῆς τύχης ἡμᾶς καταπεφύκασαν. βασιλεῖα γὰρ, καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκα κατὰ ταυτὸν ἐπιτίθεται· ἡ μὲν ἀγαμένη ζητοῦσα σοφίν· ἡ δὲ κυδαμένα χρείας ἐπιεικίσατόν τε, καὶ ὠσεβίσατον· ἡ δὲ τῶ χειραγωγοῦντος, διὰ τὸ τῆς ἀλικίας ἄωρον, τό τι τ ἤθελεας φύσεως ἀσθενίσερον. πιεζροτῶ δὲ πολλάκις ὑπὸ τῆς νόσου τλῶ φύσιν, ἓ τὸν ἐκείνης δραστικὸν δισμὸν, καὶ παίδων ὑπεροβῶ, καὶ πιεμπτοῦ μοι γυναῖκα, ἀδὴ τιθνᾶσα δουῶν, καὶ τῆς ἀρομαθείας ἐλαθεῖαν λαχεῖν. ἀλλ' ὡδὶς ἡ περὶ τῷ σκήπτρων ἀπαραίπτος φροντὶς εἰσπέδυσεν· ἡ τὸ μόνον γὰρ διαπῆσαι ἀρότος ἐμπιστευθὲν ἴσω ἀγών, ἀλλὰ καὶ τὸ δόντος ὑπέρος παραπίμψαι τὸν κλῆρον. δεῖ γὰρ τῇ φροτίρων ἡγεμόνων εἶναι τὰς δόντρους ἀμείνους, ἵνα τοῖς προσφαλοῦσιν ἐκεῖνοι νέα παρ' αὐτῶν δόρ-

CUM jam Tiberio Auguſto, atra bile, quam medici vocare conſueverunt, morbum aggravante, ex hujus vitæ diverſorio demigrandum eſſet, & dies commune illud naturæ debitum perſolvendi adeſſet, Mauricius ſucceſſor ante nominatus, ad imperatorios honores magnifice extollitur, purpuraque inſignis, ſupremam Auguſtorum poteſtatem ſortitur. Tiberius namque in atrium palatii, juxta domum, in qua multi ea herbis, ſeu frondibus ad cœnandum, dormiendumve tori, ſive leſtiſternia, veſtibulum illuſtre, viſendumque prætorium, huc, inquam geſtatus, accerſito Joanne, qui ea tempeſtate cathedram hierarchicam obtinens, eccleſiæ gubernacula moderabatur, virorum præterea eccleſiaſticas dignitates gerentium coacto collegio, præſentibus item prætorianis militibus, & cuſtodibus corporis, & aulicis demum uniuerſis, nec non civibus primariis, ipſe quidem per ſe ad conventum non dixit: verum eas partes Joanni Quæſtori (ut latina lingua appellatur) mandavit, homini eloquenti, Romanarumque legum, & conſuetudinum haud ignaro; qui decreta & ſancita ab Imperatore, porenti facundia ſua honorifice, & ut Imperiali altitudine animi dignum erat, pro concione promulgare, atque eapoeere conſueverat. Ad Imperatorem igitur novum ſibi ſurrogandum præſens Auguſtus, una cum filia Conſtantina, quam Mauricio vitæ, fortunarumque comitem, ac ſociam individuam tradiderat, ante publicam renunciationem ad aſtantium multitudinem hunc in modum diſſeruit.

Viri Romani, nomen per omnes gentes vulgatiſſimum honoratiſſimumque, & propter claritudinem atque gloriam plurimorum linguis decantatum, ſcitote me nunc magnis, & poſtremis ſollicitudinibus cruciari: quarum aliæ me ſtimulant; ut a quibus diſcedendum eſt, ea recte atque ordine conſtituta relinquam: aliæ ipſo tranſitu ex hac luce, quo a vobis divellar, animum percellunt; quandoquidem quæ nnoium annorum meorum decurſu a me patrata ſunt, eorum ratio uolverſorum effectori omnino mihi reddeoda erit. Et illa quondam libertas, ac ſecuritas mea in pavnrem non mediocrem vertit. Qui enim ſunt ampliioribus poteſtatibus prædiri, eos plura etiam vitia, & peccata plerumque comitantur. Cæterum curæ ſuper imperio præponderant, urgentque vehementius, non in cojus cervices illud reclinare feſtinem, ſed cuinam id bene feliciretque committam. Quoniam oec mihi idcirco deſponſum ac traditum fuit, ut in eo deliciis vacarem, & blandimenta corporis conſectarer. Neque vero quorum fortuna dominatur, ea tantum, ſed natura quoque per quam ſollicitum me habet. Simul Imperium, liberi, uxor premunt. Res Rnmana rectorem ſapientia valentem: coojux curatorem viduitatis ſuæ æquiſſimum juata ac religioſiſſimum: filiæ, qui eas ob immaturam ætatem, & mulie bris animi imbecillitatem quaſi manuducat & regat, deſiderant. Quamquam ego natutæ faces morbo acrius ſæviente ſæpenumero deſpicio, illiuſque vincula abrumpo, & ſimul liberos poſthabeo, ſimnl uxorem negligo, dum me jam hinc excedere, & ab bujuſcemodi procuratione liberari puto. At enim mox ſceptri ſollicitudo inexnrabilis in me inſilit: quando non ſolum creditum ſibi Imperium tueri atque conſervare, verum id ipſum nihilominus, oe hereditatem quandam, & ita ut honeſtum eſt, ad alios tranſmittere difficultatem habet maximam, cum Principes ſucceſſo-

res præſtare deceſſoribus ſuis oporteat: quo illorum virtute, ſapientiaque horum lapſus, & delicta corrigantur: alioqui, ut ſummatim dicam, univerſa Imperii moles, tamquam infirmo nirens fundamento, labatur & corruat neceſſe eſt. Dum hiſce curis exederemur, inſpectrix omnium rerum providentia moleſtiam noſtram allevavit, conſilumque nobiſcum quoddam reperit, & qui ſecundum nos Imperii faſtigium conſcenſurus eſſet oſtendit: Mauricium hunc ſcilicet, quem coram videtis, hominem rei Romanæ opportuniſſimum; cujus cauſſa nec paucos, & prædicandos labores eahauſit, futuræque erga cives ſollicitudinis, ac proviſionis ſuæ quaſi quoddam pignus jam depoſuit. Hunc hodierno die Imperatorem aſpicietis. Tanta porro cum ſpe, & fiducia hanc provinciam omnium graviſſimam illi committo ac trado, idque bona cum animi valetudine, ut eidem una cum principatu filiam quoque meam uxorem committam: hoc tam eximio, naturalique pignore meo ad bene de ipſo, & republica ſperandum velut quoddam ſignum ſuſtollens. Solatium iſtuc pro viatico mecum auferens, longam illam peregrinationem inibo: Cæterum hujus negotii pulcerrime conſtituti vos nobis teſtes eritis idonei ac fide digni; quandoquidem & nos, qui Imp. gubernavimus, & hunc, qui ſe nobis adjutorem prudentiſſimum ſemper præbuit, experiundo cognovimus. Tu vero, mi Maurici Imp. tuum mihi epitaphium longe elegantiſſimum fac efficias: ſepulcrum meum virtutibus tuis condecora, nec eorum ſpes, qui ſe totos fidei, auctoritatique tuæ permiſerunt, pudefaciens, nec temere ipſum ignorans, & a præſtantia, ac nobilitate animi tui degenerans. Rationis fræno in poteſtatis magnitudine ſuperbiam cohibe, & ea philoſophiæ præceptionibus præcipitatus tui navim dirige. Sublime nimirum, & eacelſum quiddam eſt Imperium, ſibique inſideorem altius effert, adverſus rationem ferociens, & inſolefcens. Cave exiſtimes, te prudentia anteire omnibus, licet opibus vincas omnes. Conare civibus, & ſubditis tuis diligi potius quam timeri, reprehenſionemque, ut magiſtram optimam, blanditiis, & aſſentationibus antepone. Poteſtas enim admoneri ſe, & coodoceſeri ægre patitur. Juſtitia perpetuo ante oculos verſetor, ubique aſſideat, quæ actionibus vitæ noſtræ condignam mercedem diſpeniat. Quia ſapientiæ ſtudioſus es, purpura perinde ac nullius pretii panno quopiam te circumdarom, corooamque gemmis illominatam nihil a calculis & lapillis, io littore marino jacentibus differre cogita. Flos purpuræ triſtior eſt, ubique principes horrari videtur, ut rebus proſpere fluentibus in officio ſint, nec lugubri iſta veſte monarcharus, lætitia geſtiunt, & inſolefcant. Haud enim ſolutam proterviam, ſed inſignem, ſplendidamque ſervitutem potius Imperiale ſceptrum profitetur. Iram maoſuetudo, prudentiam timor regat. Nam & apibus natura regem præpoſuit, eumque aculeo indito, ceu naturali quadam facultate armavit, ut male parentes, & immorigeros emendare poſſit: non tamen tyrannicum, verum in commune utilem, ac juſtum aculeum apis gerit. Hanc ſaltem imitabimur, ſi melius conſilium mens ſuppeditare non poterit. Iſta ego ad te tamquam Iator, ac parens ad filium. Habebis autem hujus cohortationis meæ judicem quodammodo poteſtatem illam, quæ muneribus minime tranſverſim agitur; & aut virtuti honorem & gloriam, aut imprubitati dedecus, & contempium remetitur.

Poſtquam dicendi datus finis, omnes collacrymari largiſſime, cum alii ſuper morte Imperatori jam proximæ dolorem caperent (quorum videlicet in ipſum benevolentia teſtatior erat) alii per ſympathiam miſeratione colliqueſcerent. Solet enim aliena calamitas ſenſum ſui communicare cum intuentibus. Tum Imperator corona, purpureaque chlamyde Mauricium Cæſarem induit; inde multa fauſtum acclaman-

Edit. Patiſ. pag. 10.

A Θωσιν εἰσαγάγοσιν, ἃ διολισθάνειν ἅπαν, συλλαβὸν εἰπεῖν, τὸ ὑπήκοον, ἀβρατεῖρῳ κρατῖδι τὸν βασιλείας σκέψαντι. πάντων κατιδόντων τῷ λογισμῶν τὸν ξένον, ἡ τυχοῦσα ἀμὸν φρόνεια συλλαμβάνει τῷ πόνῳ, ᾧ μίαν μὲν ἡμῶν βυλὴν πρελιάγκασο, ᾧ δείκνυσι τὸ βασιλεύσοντα, ἐπιβάτλω τε τῆς ὀξυσίας ἰσόμβρον, Μαυρίκιον τοῦτον, ἄνδρα λυσιτελέσαντα τῇ Ρωμαίων ἀρχᾷ, πολλοὺς μὲν μεγάλους πόνους ἐγκαταθέμβρον, ὥσπερ ἀρραβῶνάς τινας φροκαταβαλλόμβρον τὸ ἰσομένης ἀμφὶ τὸ ὑπήκοον φροντίδος αὐτῶν. τοῦτον Αυτοκράτορα τίμερον ὄψιθε. ἅπα δὲ πέποιθα ἐπὶ τοιόδε τῶν μεγίστων ἐγχειρσιν, ᾧ τὸ τὸ ξένον ὑσπάζει κιτάμασι, ὡς ᾧ τὸ δυγάτερον ἅμα τῇ βασιλείᾳ τούτῳ πεπίσθικα, πλειάστῳ φύσιως ἐνεχόμα. Θαῤῥοῦσαν ὑμᾶς. B παύτῳ ἱρόδιον τῶν ψυχαγωγίων ἐπὶ τῶν μακρὰν ἐκείνου ἐκδημίαν ὀπίσομαι. ᾧ ὑμεῖς δέ μοι μάρτυρες τᾶσδε τῆς καλλίστας σωπάξιος ἀξιόχρεω, ὃς ὧν ἐπεραθητε ἀμῶν τε ἰωϊσχυίπων τῶν ἡγεμονίαν, καὶ τῇδε παρεπιδόντος λίαν ἀμῖν ἐμφρονίσατο Σὺ δέ μοι, Μαυρίκιε, κάλλιστον ἀμῖν ἐπιτάφιον τῶν σῶν βασιλείαν ποιοῦ. σόσμει τὸν ἐμὲ πάφον ταῖς σαῖς ἀρεταῖς, μάτε τὰς τῇ πεπισθότων καταιχυίων ἐλπίδας, μάτ᾽ τὰς σὰς ἀγωμοσῶν ἀρετὰς, τῶν τε τᾶς ψυχᾶς δραπετίδων δύγκιαν χαλίνῳ λόγῳ τῶν ὀξυσίαν· φιλοσοφία τὸ ἀράτος οἰάκιζε βασιλείαν· ὃ ὐφλότατι χᾶμα καὶ μετίωρον, ἐς μέγα τὸν ἐπιβάτην ἀπαιωρῦσα, τοῖς τε λογισμοῖς ἐαφράτησα. δεκεῖ μὰ πάντων ὑπερίχειν τῆ φρονιμότατος εἶναι, καὶ τὰ C τῆς τύχης ὑλικὰ σοι παρὰ πάντας. Θάρα παρὰ τῇ ὑπηκόων, ἀντὶ μὲν φόβα τῶν ἔνοιαν, ἀντὶ δὲ κολακείας τίμα τὸν ἔλεγχον, οἷα διδάσκαλον ἄρχοντ· ἀνυθέντων γὰρ ὀξυσία, καὶ παιδείας ἀντιχόμενον. ἔσω γὰρ τῇ σῶν ὀφθαλμῶν συνίδρυε ἢ δίκη, φωτανδύσα τῇ βιβωμένων ἀντίδοτον. νόμιζε τῶν πορφύραν, τῇ φιλόσοφος εἶναι, δικτιλίς τε ῥάκος ἀμπίχεσθαι· τὸν δὲ σίφανον μηδέν τι δεῖσεσθαι, τῇ ἐπὶ τῆς αἰγιαλοῖς τῆς Θαλάττης ψαφίδων· συγγόνῳ τὸ τῆς ἀλυργίδος ἄνθος, αἱ μοι δοκεῖ τοῖς βασιλεῦσι παραγγῦν μετεμπαθεῖν ἐπὶ τοῖς ὑπραγίαις, καὶ μὰ πιεχγάνυσθαι, καὶ φρυάττεσθαι τῇ πεθίμῳ ταύτῃ τῆς μοναρχίας στολῇ. D ᾧ δὲ ὀξυσίαν ἀκολασίας, ἀλλὰ δικλείαν ἐνδοξον τὸ σκῆπτρον τῆς βασιλείας φιλοσοφεῖν ἐπαγγέλλεται. ἀγείθω τᾶς ὀργᾶς τὸ φιλάνθρωπον, τᾶς δὲ σωφροσυνᾶς ὁ φόβος. ὀξίταξε γὰρ καὶ ταῖς μελίττας ἡγεμόνας ἡ φύσις, ᾧ χώρωσε δὲ ᾧ κέντρον τὸν βασιλέα τῶν μελίττων, ὥσπίρτι κράπις αὐτόματον ἐγκεντεζίσασ᾽ πως αὐτῷ, ἵνα καὶ πλήττεσθ᾽ ἔχατὸν μὴ δικαίως πεισθόμενον. ἀλλ᾽ ἃ ἔστ᾽ ἐκείνο τὸ κέντρον τυραννικὸν, δαμοφιλὲς δὲ μᾶλλον καὶ δίκαιον. ἐκοῖ ἐκείνης ἰσόμεθα μιμηταὶ, εἰ μὴν λόγος δικάσαι χαρίζεθαι καὶ τὰ μείζονα. ταῦτα μὲν ὁ προβολὰς ἐγώ· ἔξεις δὲ τᾶς γνώμας ὥσπερ δικασὴν τῶν ὀξουσίαν ἀδίαστον, ἢ νιμῶσαν πὰς ἁρπᾶς, ἢ τῶν κακίαν φαυλίζουσαν.

E Οτε πίνω τὰ τᾶς ἐξελίξιος ἐπιρατῆτο τῇ Αυτοκράτορε, πολὺ τοῖς θνατᾶς τὸ δάκρυον ἐπικύμαινε τῇ μὲν ἀνωμένων ἐπὶ τῇ πάθει, παρ᾽ οἷς καὶ τὰ τᾶς ὠνίας ἰῶ λιπαρώτερα· ἄλλων δὲ καταπλουμένων ἐπὶ τῇ οἴκτῳ ᾗ τᾶς συμπαθείας φιλεῖ γὰρ ἀσυμφορὰ καὶ τῇ θυατῇ μεταδιδόναι τὰ πάθος τὸν στράτιον δέ ὁ βασιλικὸς ἀράμβος, τῶν τε πορφυρᾶν διπλοΐδα, ἀμπέχε τὸν Καισαρα. δηχεῖτο δὲ πολλὴ ταῖς ὑρημίαις παρὰ τῇ ὑπηκόων βοᾷ. ἔνιοι γὰρ τὸν προσωπάμενον ἀπιθαύμαζον, ἀγάμβροι τᾶς εὐβυλίας τὸν Λυπαράπορα· ἔτεροι τὸν ἀταρρηθέντα, καὶ πλιαύτης ἡγεμονίας ἑαυτῷ

παραδίμβων ἄξιον. ἅπαντες γὰρ τὸν ἄριστον τῶν ἁπάντων Θεὸν, ἅμα παῦτα καλῶς συμβιβάσαντα. Ἐπεὶ δὲ ὁ μέγας ὗπος τῆ ὕσταπ τῶ βασιλέως σκηπὸς ἐξευδὲις ἐπτέλεσε, τὰ τε τῆς ἀναγορεύσεως ἴδη, κατὰ τὰς βασιλικὰς διαμὰς ἐκτελέσαπο, ἐπὶ τὸν ἑαυτῶ κλίνον Τιβέριος ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπέζευξεν.

A tium gratulatiſumque vox ſecuta eſt. Quidam etenim ſenno tiantem de tam bono conſilio admirari, quidam renuntiatum ſuſpicere, qui tanto Imperio parem animi virtutem attuliſſet: omnes autem horum auctorem Deum collaudare, qui ambo hæc adeo ſalutariter conciliaviſſet. Ubi ſummi momenti, ultimuſque Imperatoris ſcopus, & volantas ad exitum ſuum perducta, conſuetudoque legitima in creando Imperatore ſervata eſt, ad lectulum ſuum Tiberius Auguſtus rediit. *Edit. Pariſ. pag. 22.*

CAPUT II.

Vox divinitus ad Tiberium delata: ejus e vita abitio: populi luctus, & lacrymæ; funus, & ſepultura.

Λογος δὲ τῆ θείαν ὀμφὴ ἀφ' ὑπερ βραχέος τῆς B ἡσυχαίας κατηχηθῆναι Τιβερίω τῶ Αὐτοκράτορι. Ἐδόξε γὰρ ὲν ὕπνοις παρεςάναι αὐτῶ πάγκαλος νέος θείαν ἀνὴρ, ὲνθὺς τινὸς ὡραίας ὑπερ εἰκόνα φερόμενος· τῆ μὲν λόγῳ τὸ ἄρρητον, τῆ δὲ γραφῆ τὸ ἀμίμητον. ἐθὺς δὲ τῆ παρεσῆ ἡλικὶᾳ, τόν τε τόπον, καὶ θεατὰς καπαγλίζοντα ταῖς μαρμαρυγαῖς τῆς ἰλαμψεως· φῆναι δὲ πρὸς τὸν Καίσαρα, σωθημεγορῆσης αὐτῶ τῆς χειρὸς ὲς τῆ χίτωνι. Τὰ δὲ σὸι, Τιβέριε, τὸ Τεισάγειον λέγει. οἱ τύραννοι τῆς ἀσεβείας ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας ὑφεπήσαι χράνοι. ἐπὶ τὸν βασιλέα ἔληλαπαι πεπρᾶχθαι τῆ φαντασίᾳ, ὄρθρίον τε ἐξανίςαθαι, καὶ τῆς ἀμφ' αὐτὸν διεξιέναι τὰ τῆδ' ὁσιράτων διάφαπα. τῆ δὲ ὑσεραίᾳ (φῆς γὰρ τὸν λόγον ἐπάνειμι) τῆ κατῶ τῆς φύσεως νόμῳ Τιβέριος, οὐκ ἐβασιλεῦς ἐτύγχανε ὢν, ἐπεὶ θάρχησε, ἀπίςητῆδ' τῆδε, καὶ οἷα σκιαλὼ τῆς ψυχῆς καπαλελοίπει τὸ ἀχθοφόρον πατὶ καὶ γαῖνον χιτωνίσκιον. καὶ πολὺς ἀνὰ τὸ ἄςυ ἐπαύρμενος θρῆνος. πολλῶν δὲ ὀφθαλμῶν ῥεῖθρον διλύσιξε, καὶ φλέβας δακρύων ἀπέτμε, καὶ μέγα ταῖς τῆ πολλῶν ψυχαῖς ἀνορίτα τὸ πένθος. τὸ φαιδρὸν τῆς στολῆς διαῤῥήγνυτο, τό τε καπρῷς τῆς ἰδῆτος ἀντελαμβάνετο. ἅπαντας ἐπὶ τὸ συγὸν ἐκεῖνο διάξον συνεκάλει τὸ ἄκουμα. Εἰσῤῥεῖ πὰ πλήθη τῆ βασιλέι δι' αὐλῆ· ὐκ οἴγε τὰ προαύλια φύλακες, τοῖς πολλοῖς προπεπάσμασι μόλις τοῖς ὲν ἀξίᾳ φιλοτιμεμένοις τὸν εἴσοδον. καπῃξὸς ὑμνῳδία πάνυχος ἐλῶ, ταῖς φωταγωγοῖς λαμπάσι σκιδραπὸν ὄψιν παρίχυσα. καὶ δῆτα μετὰ τὸν ὄρθρον τὰς ἀκτῖνας προβάλλοντος ἡλίου, καὶ τὸ ὑπέργειον ἑπτρέχοντος ἡμισφαίριον, ἁρπιμπτο ἅπας πανδημόνα τὸν βασιλέα, καὶ μετ' ὀφημίας εἶχεν ἐπομβρῆσαι τὸ δάκρυον, πολὺς τε ἰὼ ὁ ἐπιπάριος ἐπαιος, ὡς λοὺ ῥεμάτων πολλῶν προχούμενος, οἷά τις ποταμὸς εἰς πολλὰς ἀρχὰς μεριζόμενος· ἢ δένδρον ὑψιτενὲς τε, καὶ ἄκομον, πολλαῖς τε καὶ μεγάλαις κλάδαις ἐκφύσαι διαῤῥύμβον. ἐλανθε γὰρ διεσπαδεῖν τὸ ὑπήκοον ἐπὶ ταῖς ἀώροις μεταςάσεσι τῆδ' ἐπιβεβηκότων δυνάμεων, εἶγε πεδαιῶς, καὶ δημοτικώτερον τῆς ἀγαμενίας ἀπάρξαντο. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ὁ τῶν βασιλέων ὑπολέξατο πόρος, ἐπὶ τὸν ἐς Μαυσίλειον τὸν Αὐτοκράτορα δορυφορεῖον ἅπας ἐπέτραπτο, καὶ πόρας αὐθημερὸν εἶχε τὸ δάκρυον. ἐχ ὅπω γὰρ ἀνθρώπους τῶν παρῳχημένων, ἐςὶν ἀνάμνησις, ὡς ἢ περὶ τὰ παρόντα μᾶ πασῶς ἐπιμέλεια.

FERTUR autem paulum oppido ente morbum cæleſtis quædam vox inſonuiſſe Tiberii auribus. Per quietem namque aſtare illi viſus eſt adoleſcens aſpectu multo pulcerrimus, os humeroſque Deo ſimilis, ſupra quam dici, aut ſcribi poteſt: in veſte tam candida, ut ſplendoris ſui radiis locum ipſum, videntemque perfunderet. Hic concionabundi inſtar protenſa manu, talibus Cæſarem eſt affatus. Hæc tibi ter ſanctum numea indicat, Tiberi: tempora impia, & tyrannica te Imperatore non venient. (Imperium te vivo tyranni non invadent.) Mane ſomno experrectus Tiberius, viſoque illo perturbatus ſurgit, quæque ſibi quieſcenti mirabilia obleta ſint, præſentibus refert. Poſtero die ab inaugurato jam Mauricio (ut redeam unde pauliſper deflexi) Tiberius C quantumvis Imper. legi naturæ communi obſecutus, & hac oneroſa, terrenaque tunicule exutus, & tamquam e tabernaculo ſuo liber egreſſus, eſſe inter homines deſinit. Ejus obitu per civitatem ingens extitit lamentatio, atque inciſis lacrymarum venis, plurimorum ex oculis flumina proruperunt, luctuſque ſingularis populo inceſſit. Pro altido cultu veſtis obſoleta ſumebatur. Ad mœſtum illud theetrum omnes auditio convocabat, ut in aulam Imperatoriam turmatim confluerent. Non ſufficiebant pro cuſtodibus complura per veſtibula oppoſita peſipetaſmata, per quæ ſolis magiſtratibus honoris cauſſa introitus concedebatur. Triſtis pſalmorum cantus totam noctem continuabatur, & lucentes per tenebras lychni, ſpectaculum haud jucundum offerebant. Ergo a matutino, ſole jam radios jaculante, cælamque permeante, populus quantus erat, in funus Imperatoris ſe effundit, eumque prædicatione, & lacrymarum imbribus proſequitur. Multa & nec eademque lans jam ſepultura afficiendo plurimorum ore profundebatur; ſimiliter ut fluvius aliquis multis capitibus, ſive initiis magnas: aut procera, & frondoſa arbor compluribus, magniſque ramis ad ſe prodeuntibus diſpertita. Moris quippe ſubditorum eſt, immatura Principum funera acerbe pati; eorum puta, qui probari, & ad gratiam popularem convenienter imperitare occæperunt. Tiberio in ſepulcra Imperatorum illato, ed Mauricium Auguſtum cuſtodiendum ac tuendum omnes ſatellitum inſtar ſeſe cooverterunt, fletuſque ex ultimo Tiberii fato ſuſceptus, eo ipſo die exaruit. Sic enim eſt ingenium hominum, non tam meminiſſe præterita, quam ſtudioſe curare præſentia. *pag. 22.*

CAPUT III

Inter Abares, & Romanos ictum fœdus ignominioſum. Chaganus elephantum ſpectandum, lectum aureum, & præter pactam in fœdere pecuniam, viginti millia ab Imperatore poſcit; fœdus rumpit.

NUNC porro biſtoriæ telam texere exorſus, bella adverſum barbaros adminiſtra ta litteris perſequar, & motum, expeditionemque contra Abares primo loco: quando res ille rebus hactenus a me expoſitis continentiſſimæ ſunt: & is ordo eſt commodiſſimus. Non pauca igitur tuoc ab illis per inconſideratam temeritatem, & audaciam perpetrata ſunt. Abares Hunni origine, Iſtrum accolunt, gens inſidiſſima, & avariſſima omnium, quotquot vitam paſtoritiam agitarunt. Hi urbe longe ampliſſima potiti, ad Mauricium Auguſtum Legatos miſerunt. Erat huic urbi nomen Sirmium, famaque & ſermone propter nobilitatem a Romanis Europæis celebrabatur: quam prius ceperant, parvo admodum ſpatio, quam Mauricius curas Rom. una cum purpura indueret, ſolioque Imperat. conſideret. Quo eam modo occupariat, perſpicua oratione, & diſtincte non ignobilis auctor Menander memoravit. Ego otio non ſic abundo, ut ejus longitudini accuſatius, & elaboratius aliquid poſſis addere, præclareque dicta iterum dicere, & poeticis ineptiis ea atterere obſcurareque. Ergo ubi Sirmium in manibus Hunnorum fuit, legatione miſſa ad fœdus proceſſum eſt, ut poſitis inimicitiis paci tranquillitatique conſuleretur. Sed fœdus illud Romanis probroſiſſimum accidit. Poſt tantarum ſiquidem cladium ab illis invectarum colophonem, ipſi velut certaminis arbitri ſedentes, barbaris dona illuſtria, quaſi quædam inclytæ virtutis præmia tribuerunt, octoginta aureorum millia in argento, variaque veſte a mercatoribus in annos ſingulos ſeſe oumeraturos polliciti. Nec tamen diutius biennio fœdus ſanctum fuit, cum ſe Princeps Chaganus (ut Hunnis appellabatur) contra Romanos ſuperbe & immodeſte gereret. Ad cujus aures cum ante pacem violatam perveniſſet, animaotes quaſdam alti apud Romanos, granditate & forma corporis viſendas maxime, Imperatorem oravit, uti eas ſpectandi copiam ſibi faceret. Is huic videndi deſiderio celeriter gratificandum ratus, elephantorum quos habebat præſtantiſſimum pro ſpectaculo ad eum mittit. Chaganus belluam Indicam intuitus, illico ceu e theatro digreditur, eamque ad Imperatorem reduci jubet. Utrum quia admirabilitate, ac novitate animalis percelleretur: an quia id contemneret, dicere non habeo: nec enim id fileram. Negotium præterea Imperatori exhibuit de lecto aurco, quem is artificioſe confectum ſibi mitteret: eo uſque enim ob præſentis fortunæ faſtigium ſeſe efferebat. Imperator domum regaliter fabrefieri curat, eique tranſmittit. Qui faſtidio & arrogantia præceps, multo magis fremere, ut qui muneris indignitate contameliam acciſſet, lectumque illum aureum ut rem vilem, & inelegantem ad Imperatorem per arrogantiam remittere: inſuper ad octogiota illa millia alia viginti anniverſarie ſibi a Romanis pendi poſtulare: Imperatoreque id durius accipiente: fœdus contemnere, ſacramenta jurata ventis diſcerpenda tradere.

Edit. Pariſ. pag. 13.

A Ἤδη δὲ τὸν τῆς ἱστορίας ὑφαίνειν ἐγὼ ἀ παρχόμενος, τὰς τῶ βαρβαρικὰς πολέμους ἀναγράπτως ποιήσομαι, τὰς κατὰ τὰς Ἀβάρους κινήσεως φράσω μυθήσομαι, ἅ τε τὸ πρῶ πράξιων ἀφοσιχίσατον, τῆς τε τάξεως τὸ φορφορώτατον. ὡς ὀλίγα τοίνυν γναικώτερον παρ' ἐκείνων τὸ τλωκαῦτα τετόλμητας. Οὗτοι δὲ ὅτι φροσοικειῶτες τῇ Ἰστρῳ, ἀπισόπατον ἔθνος καὶ ἁπλησότατον τῇ γομάδων βιοιύτων. ὅτι φριβλώσται παρὰ τὸν ἀυτοκράτορα Μαυρίκιον, ὑχ ἥκιστα τῶ μεγίστω πολίσματος γενόμενοι κάτοχοι, Σίρμιον δὲ τῦτο ὠόμασσο. ὅσυ τε πρείδοξον λῶ, τοῖς ἀπὸ τλῶ Εὐρώπλω οἰκῶσι Ρωμαίοις πρελαλάμβων καὶ ἀδόμβων. τῦτο ὅλως πρὸ τινος βραχυτάτου καιρῶ τῶ τὸν Αὐτοκράτορα Μαυρίκιον τὰς Ρωμαϊκὰς μῆ τῆς πορφύρας ἐνδύνται φροτίδας τῆς τῆ Καισάρων ἐποχεῖσθαι καθίδρας. τὸ δ' ὅπως Μενάνδρῳ τῇ πεφυκῶτι σαφῶς διηγόρδται. περὶ ὧν ἐμοὶ μολὶ ὀπιζέρνγασικώτερον τοῖς μακροῖς ἐκείνους λόγους ἐπιξελθεῖν, αὖθις δ' ἀρζάλας εἰρημένα μυθολογάρων, καὶ ποιητικοῖς ἐπιτρέβεσθαι μώμοις. ὑπολ δὲ ὁ χορὸς τὸ ἄυ ἠγεμόνα τῆ Οὐάρων, ἀγοήλθον αἱ απονδαὶ ὅπως ἀσυχίσων ἀσπάσοντα τὸ πολέμιον, καὶ τλῶ ἠρεμίαν φιλοσοφήσειν. αἱ δὲ σωθῆναι ὑποσπόδιοι Ρωμαίοις. μῆ δὲ πολιτῶν κολοφῶνα ἀακὸς, οἷά πως ἀγωνοθέται καθήμβοι, ὥσπερ ἄθλου δεξίας δῶρα λαμπρὰ τοῖς βαρβάροις παρείχοντο. ὑγδοήκοντα τε χιλιάδας χρυσῶν καθωμολόγουν ἀν' ἔτος ἕκασον τοῖς βαρβάροις ὑγκαταβάλλεθαι, δ' ἐμπορίας ἀργύρυ τε, καὶ ποικίλης ἱθάτος. ὑ πεντέρου δὲ διήκυσαν τῆ δύο ὑπατυτῆ αἱ σπονδαί. κατωθαλῆσατο δὲ Ρωμαίων, ὁ παρὰ τοις Οὐάροις Χαγάνος ὕπο λεγόμβος. φῆμα δέ τις ἀμφ' αὐτὸν φρὸ τῶ τλῶ εὐρώλω ἠφθαρλῶαι πεφυκότο, ὡς ζῶα τρέφεθαι παρὰ Ρωμαίοις, τῆ μεγίθει καὶ τῆ σώματι ἐμφανίσατα. διὸ ἵζητυτ βασιλέα, εἰς θέας τύπον ἐλθεῖν. καὶ ψυχαγωγεῖ θᾶττον ὁ βασιλεὺς τῆς ἱστορίας τὸν ἵρατα, καὶ δέδοται οἱ θηρίων ἐλεφάντων γνέθαι, πέμψας ὡς αὐτὸν ἐκ τῆ παρ' αὐτῶν τρεφομένων θηρίων τὸ ἐξοχώτατον. ὁπωνίκα δ' εἶδε τὸ ἰνδικὸν ζῶον ὁ Χαγάνος ἐλέφαντα, παραυτίκα καταλύει τὸ θέατρον, καὶ παλινοστεῖν προστάττει τὸ θηρίον παρὰ τὸν Καίσαρα, ἅ καταπλαγεὶς τὸ θαυμαζόμβον, ἀ ὑποφαυλίσας, ἅ ἔχω εἰπεῖν· οὐδ' ἂν ἐαρυθμίμην. ἐπυχλεῖ δὲ ὁ Καίσαρα καὶ ἀλίνλω χρυσῶ τεχνογράσαντα οἷς αὐτὸν παραπέμψαι. ἐπὶ τοῦτον δὲ τῦτον μετάγειζε ἀ τῆς παρύσης τύχης ἀεράμενα. Βασιλεὺς δὲ τὸ δῶρον ἐξεργασάμβος βασιλικῶς, μετεπέμπετο. ὁ δὲ σαβαρδόμβος, πολλῶ μᾶλλον κατεθρυθύτο, οἷα φροπλακιζόμενος τῆ ἀναξίω δωρήματος. ἀπεπέμπετο δὲ παρὰ τὸν Αὐτοκράτορα οὐκ ἐλάς τι τῆ ἀσημοτέρου ὁ χρυσῶ ἀλαζονικώτερον κλίνω· καὶ μὴν ἠξίου τῆ πρὸς ταῖς ὑγδοήκοντα τῶ χρυσῶ χιλιάσι καὶ ἑτέρας εἴκοσιν ἀν' ἕκασον παρὰ Ρωμαίων λοιπὸν σώζειν· καὶ δῆτα δυσαχτοῦντος τῶ Αὐτοκράτορος, πεφροντὸ τὰς συνθήκας, καὶ τὰς ὅρκους ταῖς αὔραις φέρειν ἐδίδυ.

Digitized by Google

CAPUT IV.

Urbs Singidon a Chagano capitur: Auguſta, & Viminacium expugnantur: Anchialus devaſtatur: vici propinqui hoſtiliter diripiuntur. Romanorum ad Chaganum legatio.

ΑΘΡΟΟΝ τι τὴ πολέμῳ φίλιω ἀράμιος σάλπιγγα, τὸς δυνάμεις συναθροίζει, καὶ τὴν Σιγγιδόνα τὴ πόλιν ἐξαπίνιος, ἄφραντον ὖσαν, ἐλάμβανε. πολεμικῶν τε ὀργάνων χρεία ἦν, διὰ τὸ ἐκ τὴ εἰρίνης ῥαθυμίαν πολλὴν ὑπάρχειν τὴ Θρᾴκης. ἀφύλακτον δὲ εἰρίνη, καὶ προμηθείας ἐκ αἰσχόμενον. ἔτι τε τὴ ἄσιτος τῆς πλείονος συμπαραμαρτεῖ ἐν τῆς ἀνελομένοις, τὰ ἄλλα τὸ κατὰ πόλεμον ὑσης πολὺ ἐλάσσων ἦν. θέρος δὲ ὥρα ὑπῆν, καὶ ὅσον ἐπιζῶν ἐπιαυξέζοντο ἀκοντὶ δὲ τὴ πόλιν ἐκ εἶλεν ὁ βάρβαρος· μεγίστη δὲ συμπλοκὴ ἀνὰ τὰς πύλας συνεπεπτώκει τὴ ἄσεως, πολλοί τε τὴ Αβάρων ἔβαφθαρῆναι συνέτυχε, Καδμείαν τε τὸ τῆ λόγω ἀποφερεσθαι τίκην, πολλάς τε καὶ ἑτέρας ἀσεγείτονας πόλεις λιπίζειν. παύσας δὲ ῥᾴσα, καὶ πόνων ἱκανὸς· ἄφραντον δὲ λῶ τὸ καλὸν, καὶ τὴ ἐλπίσιν ἀπαράδεκτον. ἀνελὼν τε Αὐγοῦσαν, καὶ τὸ Βιμινάκιον (πόλεις δ' αὗται λαμπραὶ ὑπὸ τὸ Ἰλλυρικὸν φορολογοῦσαι) παραυτίκα ἐρατοπεδεύεται, καὶ τὴ Αγχίαλον πειρῆμιται· πᾶς τε πειρικὰς καὶ μὰς ἐδῄωσε. δι' ἔτι θερμῶν ὑδάτων οἶκον ἐκ ἀνασῶσαι φασὶ λόγος δι' τις ὡς ἐμᾶς ἐξιφοίτησεν, ἐνθάδε καὶ τῆ Χαγάνου ὀνομαζόμενα γυναικὶ, καὶ μισθὸν τῆς ἀνολάυσιας ἐκείνου αἰτεῖν, μὰ καπαρίσκειν τὰ ἔτι ὑδάτων οἰκοδομήματα. λέγεται δὲ τὰ ὑδάνια παῦτα τῆς λυσαμένης ἀγαθὸν εἶναι, καὶ ὡς ὑγείας τίνος συμμαχεῖν. τελῶν δ' ἐπιγενομένων μὶῶν φροσβεύονται Ρωμαῖοι πρὸς Χαγάνον, καὶ τὴ πόλεμον ἀπαιτησόμενοι, Ελπίδιος ἐπίμβατης, ἀνδρὰς συγκλίτε βυλῆ ἀναγόμενος, τὰ τε Σικελίας ἡγεμονεύσασα, καὶ ἔτι τὴ Πραίτωρος ἐπιβάντα βημάτων ἀρχὴ δὲ τις ἄνωθεν παρὰ Ρωμαίοις ἐκ ἀκόμψος ξυνεχεῖται δ' αὖτη καὶ Κομεντίολος, ἀνδρὰ ἔτι σωματοφυλάκων τὴ βασιλέως ὑπηρετήσαντα, ὃν Σκρίβωνα τῇ Λατινῇ δι φωνῇ Ρωμαῖοι καπονομάζουσιν. ἦκον γὰρ ἄμφω παρὰ τὴ Χαγάνον ἐπὶ τὴ Αγχίαλον. καὶ πειρὶ ἀνοσίων ἐξίων ὡς φροντίζοντα, τὰ δὲ μὰ μετεμπαθοῦντος ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν, ἀλλὰ καὶ φροσπολεμοῦντος ἀνθαδικώτερον, καὶ λεγόμενα νέκτα καθαιρόντων μακρὰ, καὶ τὰ μὲν Ελπιδίου ὑπεκαλῶντος τοῖς λόγοις, καὶ ὑπωσὶ θεραπεύοντος οἰδαιόμενον φύαγμα, Κομεντίολος μεγαλοφρόνως τὴ γλώττης ἀγίνειαν ὑποδέκτο. τῶν τε Ρωμαίων ἰλαδέστερα, δίκαιος σώφρονος διανοίνης νενὸς ἄχαριν θαλαμεύων, καὶ μὰ ἐλευθέρων μοιχικῆς κολακείας, τῆ αἰσχρολογιτέρων τὴ Αβάρων ἅμα τῆ Χαγάνῳ παρόντων, τοῖς προσεχρήσατο ῥήμασιν.

A NEc cunctatus, armicam bello tubam corripit, agmina in expeditionem evocat, urbemque Singidonem haud munitam, & militari apparatu deſtitutam, quod ex pace & otio Thracia tota incordiam, & deſidiam verſa eſſet (neglegit enim cuſtodiam pax, nec in futurum proſpicit) quodque civium plurimi (ut in meſſe) foris manentes, quantum vitæ tolerandæ ſufficeret, frugum ſibi demetendo colligerent, ſubito, quamquam non citra laborem, capit. Nam intra portas acerrime pugnatum eſt: Abares obtruncati magno numero, & Cadmea, ut dicitur, reportata victoria. Alias item non paucas, & hanc vicinas deprædatus eſt; & quidem minime operoſe: improviſum ſiquidem ac neutiquam expectatum malum
B veniebat. Auguſta, & Viminacio ad Illyricum pertinentibus in poteſtatem adductis, mox Anchialum infeſto exercitu profectus, ejus agrum, & vicos circumjectos populationibus, & incendiis deformavit. Thermarum ædificiis peperciſſe audivimus, quod ejus concubinæ ibi lateret, iſtamque commercii cum eo ſui gratiam peteret. Ferunt aquulas iſtas lavantibus proficere, & ad corporis ſanitatem conducere. Tribus menſibus elapſis, Romani ad Chaganum oratores mittunt, bellum deprecantes. Unus erat Elpidius, Imperialis ſenator, Siciliæ prætura functus: qui magiſtratus apud Romanos in honore eſt. Huic Elpidio collegam addunt Comentiolum, de cuſtodibus Imperatoris præcipuum, Latini Scribonem dicunt. Anchialum igitur ad Chaganum venientes Legati, uti in mandatis habebant, de fœdere conſervando rogabant. Cum is in inferenda injuria nihil miteſceret, ſed ſuperbias etiam minitaretur, ſe longum murum, qui nominatur, diſjecturum, & Elpidius ei tacens concederet, itaque tumentem hominis faſtum ſuſtineret, Comentiolus excelſa mente ingenuitatem linguæ ſuæ demonſtrans, Romanamque libertatem velut pudicam dominam in thalamo cuſtodiens, nec eam mœchicis adulationibus conſtuprans, audiente Chagano & proceribus, hujuſcemodi verbis locutus eſt.

Edit. Pariſ. pag. 14.

CAPUT V.

Liberior, & minacior Comentioli apud Chaganum, ejuſque optimates oratio, cum prædicatione Romanorum eximia.

ΕΔΟΚΟΥΝ σι Ρωμαῖοι, Χαγάνε, τὸς τε πατρῴας θρησκεύειν θεὸς, καὶ τὸς ἄλλος τὰ ὅρκως αἰσχύνεσθαι, καὶ δεξιὰς καὶ συνθήκας μεδαμῶς ὑποστείλασθαι, μηδὲ τὰ εἰρίνης ἄξια ἄκοντὶ καταβάλλεσθαι· καὶ μὲν ἀλλὰ καὶ δώρων βασιλικῶν μεμνῆσθαι πολλῶν, καὶ φιλοφροσύνης Ρωμαϊκῆς, καὶ ὡς πειρὶ τὸς σὸς φρονήσεως διηγήσεις, ταῦτον δὲ φιλοξενίας εἰπεῖν, ἐπιλήσμονα μὴ γεγονέναι ποτε, μήτε δ' ἐπίσαν τῆ ὑπὸ τῶ τεταγμένων ἀδικουμένων

D CREDEBANT Romani, Chagane, te patrios deos colere, & alios item jurisjurandi præſides revereri, dextraſque, & pacta conventa nequaquam vili pendere, neque pacem per te turbatum & everſum iri: ſed & donorum, quæ ab Imperatoribus multa tibi fiſti, & quam expertus es, Romanorum humanitatis, ac benevolentiæ meminiſſe, collataque in majores tuos merita, hoſpitalitatemve numquam non infixam animo habiturum, nec paſſurum a tuis ullum

Romanis maleficium importari. Æquum eſt enim Principes iis, quibus jura & leges dant, moderatiores & eſſe, & nominari, ut quantum iis amplitudine Imperii antecedunt, tantum quoque virtutis eminentia antecellant. Quamobrem ob initam ex pace compoſita amicitiam Romani calamitatum abs te ſibi illatarum memoriam ponunt; multaque præter jus & fas in ſe commiſſa, voluntaria oblivione obruunt. Et quoniam humanitatis laude inter omnes gentes principatum tenent, vindictæ deſiderio arma movere noluerunt, pacemque conſecutam detrimentis ſuperioribus pet inſolentiam veſtram invectis opponentes, mala malis compenſanda non putarunt. Quia vero cum probitate rationem nullam habere vis, & oculus juſtitiæ cæcus eſt, pedes providentiæ claudicant, ut factis tuis dignum reddere pretium nequeant, & cupido tua tibi Deus ſit, agens te quo libet, Romani virtutem priſtinam in pectus ſe vocantes, longa diutiſſimum adverſus te bellum conſenſu comparabant, magnas ſtrages edent, utpote quibus arma, hoſtibus quieſcere detrectantibus, quam pax iucundiora ſunt. Qui enim populus, quæ gens in orbe terrarum fuit unquam Romanis pro libertate, pro gloria, pro patria, pro liberis decertantibus illuſtrior? Nam ſi volucres quædam viliſſimæ ne vincantur, neve cedant invicem, valide furenterque confligunt, quo tu animo tandem homines, & Romani generis ac ſeminis homines fore arbitraris, gentem bellicoſiſſimam, & Imperium omnium linguis celebrarum; quod (niſi in ipſa origine, & infantia ſua) haud aliquando contemni potuit? Quare ob ea quæ ad hanc diem improbe, contraque fidem deſignaſti, non eſt quod te jactites. Propter ſecte facta ſibi placere, laudi fortaſſe dabitur: at in vitio ſe magnifice circumſpicere, ſuperbiæ, non honori, & gloriæ adſcribendum eſt. Nubilia tu quidem non multo antehac, & iniqua facinota feciſti: ſed maximæ etiam ſunt Romanorum vires, maxima Imperatoris diligentia, maxima ſubjectarum illi gentium auxilia. Huc accedit præſentis pecuniæ commoditas, & ſacrorum, ut nuſquam religioſiſſimæq; cærimoniæ. Quamobrem officere illis potentia nulla poteſt. Hos tu oppugnare tantummodo vis, quo autem res evaſura ſit, non curas. Qualem porro apud finitimas gentes nomini tuo maculam inures, ſi te in Romanos iugratum injuſtumque præbeas? Aut quodnam fidei tuæ pignus eſt reliquum? Dii tui abs te lædentur: ſuſceptum ſacramentum violatur: fœdus frangitur, de bene meritis male mereris, dona, quorum eſt venerauda efficacitas, tibi non perſuadent. Patere nos quieſcere, neve opportunitatem tuam ad occupationem non bonam, iis qui nulla in re tibi obſtierant, niſi quod vicini ſunt, nocere attentans, transferre velis. Age, præ amplitudine tua Romanum hoc, & noſtrum ſolum reverere. Hoc tibi ſalutare fuit exulem complexum eſt, peregrinumque & advenam ſedibus recepit, quando ab oriente, & a primigenia gente veſtra portin tua ut fragmentum divulſum, ac diviſum eſt. Nulli præclaram hoſpitalitatis legem infringere, & vagabitur latiſſime humanitas tua, docebitque audientes exemplo tuo impietatem malorum fontem & caput deteſtari. Quod ſi te pecunia delectat, jam ea tibi a Romanis parata eſt, qui honoris ſunt avidi, magnificentiamque, & liberalitatem pro theſauro habent. Tenes tu porro terram latam, & admodum longam inſuper, qua neque coarctentur indigenæ, neque ad vitam mollem & delicatam requiſitis egeant. Quocirca in tuam regionem tibi a Romanis donatam regredere, ultra fines ſuos exercitum mitte educere. Nihil enim vensorum impetus incommodabit arbori robuſtæ, excelſæ, frondoſæ, cuius truncus validus, vivida radix, ampla inumbratim, quam anni tempeſtas, & vel rivo deductæ, vel de cælo circum ſtagnantis aquæ humor nutrit, ac

Edit. Pariſ. pag. 15.

pag. 16.

A Ρωμαίους ἀνίχνευσαι· πρέπει γὰρ τοὺς ἡγεμόνας σωφρονιστὰς τῶν ὑπηκόων ἢ εἶναι, ἢ νομίζεσθαι, ἵνα ὅσον τῇ κράτει ὑπερέχωσι, τοσοῦτον ἢ τῇ ἀρετῇ δυνήκωσι. τοιγαροῦν διὰ τὴν εἰρήνας ἣν σὺ ἀμνημόνως Ρωμαίοις ὑπὸ σοῦ προσπεργμένων δεινῶν, ἢ πολλῶν ἀδικημάτων γεγόνασιν ἐπιλήσμονες, ἢ φιλανθρωπίᾳ πάντων σὺ ἐθνῶν ὑφήρηται, ἢ πρὸς ὄριξιν ἀντιλυπήσεως ἀσυνήκασιν ὅπλα. τὴν γὰρ ἐς ὕστερον ὠφελίαν, τῆς ἐμπροσθεν ἀδικημάτων ναυπλοίτερον ἐγχειρεῖν τοῖς περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο, χάριν φράσαντες τοῖς ἀντιδόσεσιν. ἐπεὶ δὲ πάντα σοι παρῶπται τὰ πρὸς καλοκαγαθίαν ὁρῶντα, ἢ δίκας ὄμμα τυφλὸν, ἢ πόδες φρονοῦσι χωλεύσιν, ἀμοιβὰν ἀξίαν τοῖς βιβαιωτέροις ἀντιμετρεῖν ἡ δυνάμει, Θεὸς δὲ σοι τὸ βούλημα, ὅπου ἢ θέλει φερόμενον, ἀκ ἐπιλήσονται Ρωμαῖοι τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς. ἀλλὰ ἢ μέγιστον κομιδῆ κῇ σῶ συνήσονται πόλεμον, ἢ φόνον πολὺ χειρωγήσουσι. προσωτέρω δὲ αὐτοῖς τῆς εἰρήνης ὁ πόλεμος, ὅτε μὴ τὴν ἀσυχίαν ἀσπάσοιτο τὸ πολέμιον. τί δὲ Ρωμαίων τῆ πώποτε γῆς φιλτέρων ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀθλοιώτων, καὶ δόξης, ἢ πατρίδος, ἢ παίδων; εἰ δὲ ὅρκοις εὐτελεστάτοις τισὶν ὑπὲρ τῶ μὴ ἀπιθῆσαι ἐπάρων, μήτε εἶναι θαπέρ τὸν ὅρκον, πόλεμος ἀαρπερὸς ἢ μανόλης ἐστὶ παράπαξις, τί ἄπλα ἀνθρώπους οἶσι, ἢ Ρωμαίους, ἔθνος τε μαχιμώτατον, ἢ βασιλείαν ὁμαιοπάτριδι; ἢς ἡ ῥᾴδιον καταφρονεῖν, οἱ μὴ μόνον αὐταῖς ταῖς ἐκβρύσεσι. Μὴ τοίνυν μεγαλαύχει ἐπὶ τοῖς κακῶς βεβουλευσαι ἢ ἀπίστως τὸ πίμπρον· ἐπὶ δὲ τοῖς κατορθωμένοις τὸ μέγα φρονεῖν, ἴσως ἐπαινετόν· τὸ δ' ἐπὶ καιρῷ βριθύνεσθαι, ἐνὔβριος μοίρα, ἀκ ἐν ἐυκλείᾳ προσήκει χαρακτηρίζεσθαι. μεγάλα σοι τὰ πρὸ μικροῦ ἢ ἀγωνοσύνης ἀνδραγαθήματα· ἀλλὰ μεγίστη ἢ Ρωμαίων ἀ δύναμις, ἄτε τῶ Καίσαρος ἐπιμέλεια, ἢ ἅμα τῆ χρημάτων ῥοπῇ, τόν τ' Θρησκείας παράπαντα τὸ οἰκημένης ἔθνη εὐσεβίσαντον, ἢ διὰ τῦτο ἢ δυνατώτατον. οἷς ἀντιστρατεύειν μὲν ἀθέλησας, τῶ ὅπως ἂν εἴη, ἀμέλησας· ποίας ἢ παρὰ τοῖς ὁμόροις ἔθνεσιν εὐδοξίας χαρακτῆρας ἔσπευσε, Ρωμαίοις ἀγωνιῶν; ἀτί σοι λοιπὸν ἐσίχυρον πίστεως ἀπαλείλειπται; οἱ σῶ παρὰ σοὶ παροικοῦντα θεοὶ ὅρκοι βιάζονται, ἀσεβεῖ ἀπαλείλυνται, ὑπεργάται πάχυσι λαοῖς ὑπὸ σῦ· ἢ πείθουσι δῶρα διώρυμον αἰδέσιμον ἔχοντα. ἴασον ἡμᾶς ἀρωμεῖν. μὴ τὴν σὴν ἰυκαιρίαν πρὸς λαοῖν ἀδολεχίαν μεταβάλῃ, ἢ τὰς μυδὲν ἀδικούσας, μόνον ἢ ἐξ τὸ γείτονας εἶναι, λυμαίνεσθαι πειρώμενος. αἰδέσθητι πρὸ τῆς σῆς κορυφῆς τὸ Ρωμαϊκὸν πνεῦ ἢ ἀμέτερον ἔδαφος· πῦτο σοι σωτήριον γέγονε. ἢ μεταπέσῃ ἰώγκαλίσατο, ἢ ξένον, ἢ ἐπιλίμενον ἐσφυίσατο, ὅτε πόλιν, πᾶσι ἀρχιγόνου φύλα ὁ σὸς ἀπόδασμος ἀπερράγης διηκίζετο. μὰ τῶν καλῶν τᾶς φιλοξενίας ἐξελύσης θεσμῶν, ἢ κατεπάσοι φιλανθρωπίας οἱ ἄνθρωποι, ἢ διδάξεις τὰς ἀνιόντας ὡς αἰτίαν κακῶν βελλόντα θαι τὴν ἀσέβειαν. εἰ δὲ ἐξ χρημάτων ἱρᾶς, ἄδη σοι πῦτο παρὰ Ρωμαίοις διλύσεται. φιλότιμον ἢ τὸ ἔθνος, ἢ θησαυρὸς αὐτῶ τὸ μεγαλοπρεπὲς, ἢ φιλόδωρον. ἴσι δέ σοι ἢ γῆς ὠφελατι, ἢ πολλῷ τῷ μικρὸν τὴν ἐπίδοσιν ἔχοντα, ὡς μήτι σὺν χωρεῖσθαί ποτε τοῖς οἰκήτορας, μήτε θρίψας ἐκτορεῖν τοὺς ἐπιβαίνοντας. ἐπάνηκε τοίνυν ἐπὶ τὴν σὴν γῆν, ἵνα ἢ σοὶ Ρωμαίοις ψιλοτιμίσεται, ἢ παραπέρα τῶν σῶν ὅρων τὴν σὴν μὴ μετοχόδα δυώμιν. ἰδὲν ἢ ἀδικήσεσιν ἄνομος, εἰ ἢ ῥαγδαίας ἐπιφορήσωσι, δενδρονιώδεις ἢ μεπάρσιον, ὥσπερ ἀ κόμη πολλὴ, σφρῆν τὸ τὸ φρίμον, ἐμβιοί τε αἱ ῥίζαι, ἀμφιλαφὲς τὸ σκίασμα, ὅπερ ἐκτρέφουσιν ὄρσι ἢ ὕδωρ, ἀ τοῖς ὀχετοῖς κάπαρδον, ἢ τοῖς ὑετοῖς ὑρυόθεν πιελιμνάζον

τι, ἢ πιαίνων. οἱ δ' ἢ ἀκόλαστον πόδα περαιτέρω τῶν οἰκείων ἐκτείνοντες, μὴ τινος ἐνδίκου ποινῆς, ὀψί ποτε φιλοσοφήσωσι ἢ εἰς ἐμὲ ἀπαρωπέρας τῆς παθημάτων φέρειν οὐκ ἔχοντες.

A pinguefacit. Qui autem trans fines ſuos proterve pedem tranſtulerint, cum juſta pœna ſero tandem ſapient, ubi dedecus ipſo damno triſtius ferre non poterunt.

CAPUT VI.

Chaganus excandeſcit: Comentiolum punis atrocius. Alia ad Abares legatio. Viginti aureorum millia ad priora octoginta ſpondentur.

ΕΠΕΙ δ' ὁ μέγας ὗτος διεπράττετο τοῖς ῥήμασιν ἐλεγχος, ἀνάζεσις αἵματος μέγα τῇ Χαγάνῃ θυμὸν ἐπεύμαι, τό τε πρόσωπον ἅπαν ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἐφοινίατο, καὶ τῇ ὀφθαλμῶν ὑποπρασινομένων τῇ φλογὶ τῆς ἀνοίας, διόλου τε τῆ χρώματος ὑποδυλουμένου, ὅτι μὴ τῇ ἀρίσβιον φέρεται· τῇ τε ὀρρύων εἰς μέγα ἐξωιεσμένων, καὶ μιαρὸν δεῖν τῇ μετώπων ἀπελισσῶν, ὑπερίπτασθαι μέγιστος ἀπηώρητο τῇ Κομεντιόλῳ ἐκ τῆς ἡμιλέξεως αἰνδωος. Τῶν δὲ τῇ ἀρίσβιον ὁ βάρβαρος ἠφθείρας αἰδῶ, δεσμοῖς τὸν Κομεντίολον ἀντιμωσιν· ὡς εἰρατῇ τε ξύλων πεδικάκῃ τῆς πόδας ὑπέθλιβε, τό τε σκίωπτήγιον διέρρηξε τὸ τῆ ἀρίσβιος. κἀντεῦθεν ἐπιχωρίῳ νόμῳ τινὶ ζημίᾳ θάνατος ὧν ἀπειλήμμεις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πε τὸ θυμῷ κατευξάνετο, λόγοις τε πιθανοῖς παρηγορουῶτο οἱ τῇ Αβάρων διακεκριμένοι τὸν ἡγεμόνα, ὑποπεύοντες, ὅπως μὴ δογματίσοι Κομεντίολῳ τὸν θάνατον. καὶ πείθεται μέχρι τῇ δεσμῶν ὑποχρόνιον ἀδιαιδῶν τὰς πρίσβεις. ἐπιφύσας γοῦν ὁ Χαγᾶνος, ἀνιεμένους ὡς βασιλέα ἐξέπεμπε, σωτηρίαν τε προσδοκιμὸν σφίσιν αὐτοῖς διωρεάμενος. Τὰ δ' ἐπὶ ὅντος ἔτους πάλιν ὁ Ελπίδιος ἐπὶ τῇ αὐτῇ πρισβείᾳ χειροτονηθείς, ἀποστέλλεται. καὶ ὡς τὸν Χαγᾶνον γνόμενος, εἶχέν τε πρισβυτὼ ἅμα αὐτῇ ἐς βασιλέα γενέσθαι, ὅπως ἀναζωπυρήσειε τὰς σπονδάς. καὶ εἴκοσιν ἑτέρων χιλιάδας χρυσῶν ἢ σωθήναις εἴκοσιν ἐπαυξήματα. ὁ δὲ Χαγᾶνος τὸς λόγους εἰσεποιήσατο, Ταργίτιόν τε τῇ ἐξ Αβάρων φύλῃ ἄνδρα πιέβλεπτον ὡς τὸν Καίσαρα σὺν Ελπιδίῳ παρέπεμπε. ἦκον δ' ἄμφω ὡς βασιλέα, ῥῆτρά τε, καὶ ὁμολογίαν ἐγίνετο ἢ μὲν εἴκοσι χιλιάδας πρὸς ἐξ ἐγδύκοντα καταθεῖναι Ρωμαίους χρυσῶν, ἢ πόλεμον ἀντιλαμβάνειν παραμελήσαντας. Τοιγαρτοῖ σὺν θεῷ δοκοῦσί πως ἀνασθαλπεσθαι, καὶ ὁ πόλεμος ἐκ χειρὸς ἐλάμβανε. μετὰ τινα δὲ βραχεῖαν χρόνε ῥοπὴν, ἢ τῆς εἰρήνης ἐξία νοθεύεται, καὶ πάλιν Ρωμαίοις τὸ τῇ Αβάρων ἐπιτίθεται φῦλον. ἀλλ' οὐκ ἀναφανδόν, ῥᾳδιουργικώτερον δέ πως καὶ δολερώτερον.

B UT primom finita eſt iſta verborum acerbior caſtigatio, Chagano ſanguis effervescere, & magnos irarum fluctus in pectore excitare, vultus totus rubeſcere, oculiſque præ furore ſcintillantibus, & immodice ſtrictis, ac propemodum ſupra frontem ſublatis ſupercilis, tom denique habitu ſubindicare, non ſic sbiturum Legaris, & Comentiolo propter orationem pronuntiatam periculum graviſſimum denuntiare. Spreta enim, & abjecta Legatnrum reverentia, barbarus illum in carcerem abduci, pedes ejus cippo conſtringi, tabernaculumque diſcindi juſſit: quo indicio cuipiam pœnæ mortis, lege provinciali expectanda intelligebatur. Die poſtero, ſugeſcente ira, primores Abarum nratinne idonea Principem mitigant, monentes, ne ſupplicium capitis in Comentiolum decernat, perſuadenteſque Legatns in vincula dumtaxat trraditos, ſatis ei pœnarum perſolviſſe. Annuit Chaganus, & hac ignominia multatos, ac ſalute quam non ſperabant donatos, ad Imperatorem remittit. Anno inſequenti Elpidius iterum ad enodem miſſus, legarum una ſecum ſupet fœdere inſtaurando, & aliis viginti aureorum millibus priori ſummæ addendis remitti precatur. Chaganus petitionem haud aſpernatus, Targitium, hominem inter Abares ſpectatiſſimum cum Elpidio ad Imperatorem legat. Decidunt, ſtatuantrque, ut Romani vicenis millibus ſummam priorem cumulent: ol faaint, bellum habeant. Hac ratione fœdus recreari, ac refnveri aliquo modo viſum eſt, & ab armis conceſſa vacatio. Breve tempus intercedit, bonaque habitudo, & tanquam ſanitas fœderis corrumpitur, Romanoſque Abari, non illi quidem manifeſte, ſed inertius quodammodo, ac doloſius adnriuntur.

C

Edit. Pariſ. pag. 17.

CAPUT VII.

Sclavorum ad longum murum hoſtilis progreſſio, & in iis cædendis fugandiſque Comentioli ducis memoranda virtus.

ΤΟΥΤῷ τῇ Σκλαβίνων ἔθνος ἐπαφίησι, καὶ πλεῖσα τῆς Ρωμαίων γῆς κατοικίρεται, καὶ τῇ μακρῶν μέχρι αὐλιμένων τοιχῶν οἷα δὴ ἄπορος, ἀθρόον προσβαλόντες ταῖς ὄψεσι, πολλὰ ἀπεργάζονται φόνου. διὸ καὶ διδιὼς βασιλεὺς, τὰ μακρὰ διερύρκνωτοίχη. καὶ τὰς περὶ αὐτὸν τῇ στρατιώτας πλήθεις ἀπέξευγε τῆς πόλεως. ὥσπερ ἀξιολογώτατον ἔρυμα περὶ τὸ ἄστυ αὐτοχάλκιον μηχανώμενος. Τότε δὲ νέτε Κομεντίολος, ἐκ ἄκομψον τάξιαρχίαν πεισώμενος. καὶ δὴ τὸν Θρᾴκιον ἐπιὼν, ἀπελαύνει τῶν Σκλαβίνων πλήθη. ἀφικνεῖται δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Εργινίαν,

D NAM Sclavini (ſive Sclavi) ab ipſis ſubmiſſi ac ſabornati, impreſſionne facta Romanæ tellutis partem latiſſimam occupant, & uſque ad murum longum, ut vocatur, coofertim proſilientes, graſſantesque, funera multa faciunt. Quare etiam timens Impetator, murum cuſtodit: quas apud ſe habebat cohortes ex urbe educit: & circum Chriſtopolim tumultuarie velutl vallum ac tutamentum in primis eximium molitur. Comentiolo tum præfectors militaris, honeſtum ſane munus injungitur, qui Sclavis per Thraciam inſtans, eos pellit. Devenit autem ad fluvium Ergioum vocabulo; ibi

de improviſo in illos facto impetu, complures excempto mactat. Qua de cauſſa ab Augusto Imperator dictus, rurſum in hoſtes mittitur, Romanisque dignitatibus illuſtratur, & quam Romani Præſentis nominant (is honor eſt ducum militiæ) ex condecoratur. Deinde reliqua æſtate, congregatis Romanorum copiis Adrianopolim contendit, atque in Andragaſtum ioecidit, quem ingens Sclavorum caterva cum opima præda, captivorumque ſelectiſſimorum numero ſequebatur. Exacta illic nocte, mane ad caſtellum Enſinum graditur, & cum barbaris prælio generoſe dimicat. Illi paulatim cedunt, & Aſtice tota expelluntur, fuitque captivis dies ille ob virtutem Romanorum candidus. Dux epinicion cecinit, ac trophæum erexit.

Edit. Pariſ. pag. 18.

Ἀ ὅπου καλεῖται ποταμὸς, ᾗ ἀδοκήτως ἐπὶ τοὺς Σκλαβηνοὺς ᾗ καρτερὸς ἐπιτίθεται, ᾗ θάνατον πολλοὺς τοῖς βαρβάροις ἀπεργάζεται. ἔξ τοι τότε ᾗ στρατηγὸς ὑπὸ τῶ Αὐτοκράτορος ἀυθις χειροτονηθεὶς ἐποιεῖτο, ᾗ Ρωμαϊκῆς ἀξίας λαμπρύνεται, τιμῇ τῷ τῶ Πρισκιανῷ τιμῇ παρὰ Ρωμαίοις λεγομένῃ ὑπάτου ἀγαμνονίας τιμῇ ὑποφέρεται. ἔπει παριόντι τῇ Θήρει, τὰς Ρωμαϊκὰς συμμαθρούσας δυνάμεις, ἐπὶ τὴν Αδριάνου πόλιν φεύγᾳ ᾗ συντυγχάνει Ανδραγάστῃ, ἐπισυρομένῳ πλῆθη Σκλαβηνῶν πολλὰ, ἄγρας τε αἰχμαλώτων ἀξιολογωτάτης, ᾗ λείας λαμφάς. ξυνταξάμενος τε ὀρθρίοις ἅμα πλησίον Ενσίνου τῷ φρουρίῳ, ᾗ γενικῶς τοῖς βαρβάροις συμπλέκει. τὸ ᾗ πολέμιον ἀρύμενον τε ἐκράτησε, ᾗ ἐς φυγὴν ἐξωθεῖτο, ᾗ ὁ Ασπὰς αὐτ ἀπολαύτο, λάβρῳ τε τοῖς αἰχμαλώτοις ἐμέρων αἰσχε τὸ Ρωμαϊκὸν ἀνδραγάθημα. ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπαινούμενον ἐπινίκιον, καὶ ξόπαιον ἐνίδρυσατο.

CAPUT VIII.

Fœdus a Chagano iterum peſſundatur. Cauſſa Bocolabras quidam magus, Scytha genere. Targitius Chagani legatus in inſulam relegatur. Urbes Romanorum ſubiguntur.

AUTUMNO ineunte, barbari fœdus de integro temerant, bellique ſocietatem aperte abjiciunt & aſpernantur. Cauſſam hujus rei explanare non pigebit. Fuit homo Scytha, Bocolabras vulgo dictus: cujus vocabuli planiſſimam ſignificationem ſi quis requirit, ſciat id Græca lingua ſacerdotem magnum ſonare. Hic per id tempus facinus nullis eſt periculoſiſſimum. Cum una enim amicatum Chagani ſtuprum fecit, brevique voluptate ineſcarus, in magnæ mortis retia ſe infetuit: ac metuens, ne reſcitum flagitium crudele ſibi ſupplicium pareret, perſuaſis ſeptem de ſubjectis ſibi Gepidis, cum iis in fugam ad gentem avitam ſeſe tradidit. Sunt autem Hunni, babiranres in Oriente, Perſarum vicini, quos multi uſitatiore vocabulo Turcas nuncupant. Iſtrum ergo trajiciens, & in urbem Libidinum delatus, atque a quodam, e ducibus Romanis, ad Iſtri cuſtodiam conſtitutis interceptus, genus, & vetus ſtudium ſuum, voluptatemque ob quam fugeret indicavit. Cum de infortunio ſuo narrare probabilia videretur, a duce ad Imperatorem transmittitur. Atque hinc exiſtimatum eſt, fœdus Romanum turbari, & bellum aperiri cœptum, cum interim Targitius in urbem imperatoriam pro legato veniens, pecuniam anniverſariam ex fœdere Chagano pendendam exigeret: id quod Imperatorem non immerito ad iram ſubortimolabat, qui ſe Abaris manifeſtiſſimo eſſe ludibrio cerneret: hoc (Turgitio ſcilicet) penſionem annuam, pactiſque redditus poſcente: illo (Chagano videlicet) non quieſcente: ſed Europam laceranre, & urbes evertente. Relegatur itaque in Chalcitidem inſulam Turgitius, & ad menſes omnino ſex durius tractatur. Eo uſque Imperatoris ira fervebat in legatum, cui pœnam capitalem erat comminatus. Chaganus porro Scytharum Mœſorumque finitimos omnes circumquaque vexabat, multaſque urbes, Rhateriam, Bononiam, Acys, Dotoſtylum, Saldapa, Pannaſiæ, Martianopolim, Tropæum ſubigebat. Cæterum non leve negotium illi faceſſivit oppugnario, nec abſque ſudore, ſollicitudine, ac diligentia hæc oppida obtinuit, quamquam frequens acceſſus, ad ſuos (quæ res ſocordiæ calamitas eſt inſuperabilis)

pag. 19.

Μ ΕΤΟΠΩΡΟΥ δὲ ἀρχομένου, πάλιν οἱ βάρβαροι τὰς σπονδὰς διέχιον, τῷ τε ἐμμαχίαν εἰς τὸ φανερὸν ἀνδραποδίζονται. λέξω δὲ ᾗ αἰτίαν, ὡδ' ἀναίσομαι. Σκύθης ἀνὴρ Βοκολαβρὰς ᾗ ἐπωνυμίαν πεφυκὼς· εἰ δή τις ᾗ προσηκοίας τὸ σαφέστερον ἐσπυθίζοι χρὴ μαθεῖν, παραυτίκα φρὸς ᾗ ἑλλάδα φωνὴν μετοχετεύσω τὸ ὄνομα. Μάγον ταῦτὸ δὲ φάναι ἱερέα ᾗ τῶν Σκυθῶν ἐπὶ ἑλληνίδα μεταμορφοῦντας φωνὴν, ᾗ ἑρμηνείας τυχόμενοι· ὃς τοῦδε τὸ τηλικοῦτο καιρὸν φιλοκινδύνων τόλμημα παρευτάζει) ξὺν ἐπὶ τῇ Χαγάνου γυναικὶ, ἐδοκῆ τε βραχείᾳ δηλεαθεὶς, εἰς μεγάλας ἄρκυς θανάτου ἑαυτὸν ἐμπέπηχεν. ὑποπτάσας δὲ μή πῃ τὸ κακὸν φωραθείη, ᾗ περίβλεπτον ὠδίνει ᾗ ἔλεγχον, ὑπενείσας ἐκ τῶν ὑπνικῶν Γηπαίδων ἄνδρας ἑπτὰ ᾗ φυγὴν ἐπὶ τὸ ἀρχέγονον ἐπετοίπο φῦλον Οὔννοι δ' εἰσὶ, πρόσοικοι τῇ ἴφ, Περσῶν πλησιόχωροι, οἷς ᾗ Τύρκας ὀνομαζὸν τοῖς πολλοῖς γνωρεμώτερον. ᾗ ὧν ἔξπορθμεύσας τὸν Ἴστρον, ἐπὶ τὴν Λιβιδινῶν πόλιν φερόμενος, ἅλως ὑπό τινος τῶν Ρωμαϊκῶν ἡγεμόνων, ᾗ ὡς φρουρὰν συνεπεγνωμένων τῷ Ἴστρῳ, τὸ, τε γένος ἐδήλου, ᾗ πάλαι ἔξεπεμπε, ᾗ ἐστοῦθεν ἐπελαύνουσαν ἠδοκίμ. ἔπει δὲ πυθὼς ἐδόκει τῇ διηγήσει τῶν ἀτυχήματος, παρὰ ᾗ Αὐτοκράτορα ὑπὸ τῶ ἡγεμόνος παραπέμπει) κἀντεῦθεν ἐδόκουν αὖ Ρωμαῖοι σπονδαὶ ξυγχεῖσθαι, ᾗ παραγυμνοῦται ὁ πόλεμος, ἔτι Ταργιτίῳ τῷ βασιλικῷ ἐπιβαίνοντος ἄσμενος ἐκ φρίσβεως μοίρᾳ, ᾗ ἐγκύκλιον πλοῦν παρὰ Ρωμαίων ὑποθεμένου, ἐν αἷ σωσθῆναι τῇ Χαγάνου αὐ ἵπος ἐβλάσανον ἔκαστον τῶτό τοι καὶ βασιλέα, ὡς ἀπὸ ξόπου πρὸς ὀργὴν ὑπερίθυμον, ὡχ ἥκιστα φυσαίζεσθαι ὑπὸ τῶ Αβάρου ξυνοίμενον. τῷ μὲν ἐξαπίνης ᾗ ἐγκύκλιος πλοῦτον, καὶ τὰς εἰρηνικὰς προσόδους· τῷ δὲ μὰ ἀτρεμοῦντος, ἀλλὰ ᾗ Εὐρώπῃ δῃοῦντος, ᾗ ἀναρίπος ποιεμένου τὰς πόλεις. ἐξοφρανίζ) γὰρ ὁ Ταργίτιος ἐπὶ ᾗ Χαλκιτίδα πόνον, ἐπὶ μιᾶς σκληραγωγίμους ἔξ, ᾗ μέχρι τότε ὁ τῶ βασιλέως θυμὸς ὑπεφλέγμαινεν· ἐπειλεῖτο ξὺν ᾗ θάνατος χῇ τῷ φρίσβιος δογματίζεσθαι. οἱ δ' ἀμφὶ ᾗ Χαγάνου τῇ τῶν Σκυθῶν, ᾗ Μυσῶν τὰς περιοίκους ἐλυμήναντο, ἕλον τε πόλεις πολλὰς, τήν τε Ραιτείαν, καὶ Βονώνιον, ᾗ Ακυς, καὶ Δορόστολον, ᾗ Σαλδαπὰ, ᾗ τὰ Πανναστὰ, ᾗ Μαρκιανοπόλιν, ᾗ Τρόπαιον. Πράγματα δὲ οἱ πολλὰ παρέσχετο ἡ ἐγχείρησις. ἀ ξὺν ἀνιδρυτὶ, ᾗ ἀπεμεμψάμενος τάδε παρεσκέασατο τὰ πολεμικὰ, καὶ τοι μεγάλας ἐπικρούσας ἐπαοίας αὐτῷ ᾗ αἴθρας ἐπε-

ας ἐπιροπάσους, ἤ τις ἐς τὰ μάλιστα ἀναπαγώνιζον καὶ ὃν τῇ ῥαθυμίᾳ κατίχεται. βασιλεὺς δὲ Κομβυτίολον στρατηγὸν αἰρίζησι, καὶ τ' πάσης ἡγεμονίας κυδιμόνα ποιεῖ προσήκατο.

A multum ei velut aſpiraret, & opem atque ſubſidium afferret. Imperator Comentiolam excitat, eumque ex aſſe ducem exercitus legit.

CAPUT IX.

Tranſitus ad res Perſicas. Romanorum cum Perſis ad Nymphium flumen adverſo Marte congreſſus.

ΑΛΛ' ἐπεὶ πιεί γε τ' Οὔννων τῷ πρὸς τῇ Ἴστρῳ βουλεύτων τὰ προαύλαμοι τῆς ἱστορίας γεγένηται, ἄγε δὴ, ἄγε καὶ τὰς Περσικὰς πράξεις, τῇ τῆς διηγήσεως ἀντεπεξόμεθα φορμιγγι. παλιοσόου δὲ ἐπὶ τ' Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀναγόρευσιν, τὸν Μηδικὸν πιεῖν ἀναγραφόμεθα πόλεμον. καὶ μὲν μοί γε τις ἀπεχθανείη τῷ γε ἔτεκα παλινδρομοῦντι πρὸς τὰ ὁριοβύτιρα. ὑ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἐπάνειμι πράξεις, οἱ καὶ πιεῖ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀντανάγομαι. τὸ δὲ συνεχὲς τ' προσφυηθέντων οὐκ ἐᾶι χιτὸ χαλινῶ, ἵνα μὴ πάνυ τῇ παρεσθίκῃ τῷ ἱστορίαν ἀφηγημάτων σύγχυσιν τοῖς ὑστυχάσασιν ἐμποιήσηται. Ἐπεὶ πρῶτον ἔτος λῦσεν ἡ ἡγεμονία Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, μῆ' τὸν Περσικὸν ἐκεῖνον καὶ αἰώνιμον πόλεμον, ὕπιρ Ταμχοσρῶ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ τ' Μηδικῶν στρατιωμάτων ἡγήσατο, καὶ βασιλεὺς τὸν Ἰωάννιν, ᾧ πιρ ἐπώνυμον τὸ τ ὑπιρώας χιλιάνης ἀσπικόμον, ὃν δὴ καὶ Μυστάκωνα προσηγόρευσι Ῥωμαῖοι, τ' ἐκ τ' Ἀρμενίας στρατοπέδων ἐπὶ τὰς τῆς ἀνατολῆς δυνάμεις Ῥωμαϊκὰς μετεβίβαζεν. ἄρτι τοίνυν ὁ στρατηγὸς τὰς ἑώας φροντίδας πιεπαλώμενος, στρατοπεδεύεται ἐνθα ὁ Νύμφιος ποταμὸς τῇ Τίγριδι ἀνακοινοῦται τοῖς ὕδασιν. ἐν τούτῳ δὴτα τῇ χώρᾳ ἐξαρτύεται πόλεμος, τὸ μὲν Ἰωάννου τ' Ῥωμαϊκῆς προσώπου δυνάμεως, τῆς δὲ Περσικῆς Χαρδαριγάν. Παρθικὸν τοῦτο ἄξίωμα. φίλον δὲ Πέρσαις ἐν τῇ ἀξιώματων προσαγορεύεσθαι, ὥσπιρ ἀπαξιούσιν τοῖς ἐν τ' γενέσεως ἀνομασίας ἐπιφέρεσθαι. θαυμάζουσι δὲ τύχης ἐπίδοσιν, ἃ νόμου γενήτορες τὸν πιεῖ τ' σφῶν αὐτῶν προσηγορίας, ἄρτι τ' μητρῴας αὐτοῖς ἐνδίδες προσφάσει συναισχύνη. ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης τὸν πᾶσαν πλεῦσαν τ' δυνάμεως πεντταῖς κατατάξατο μοίραις. καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεδέξατο τὴν μαχίμου τὸ μεσαίτατον, Κύρις δὲ τὸ δίξιὸν ὁ ὑποστράτηγος, Ἀριόλφ δ' τὸ λαιὸν. καὶ οὐδέ πως τὰ πεττὰ διεκυβεύσατο σίφωσαύτως δ' καὶ τὸ Περσικὸν συνιστήκατο. ἐπεὶ δ' αἱ σάλπιγγες ἐνυάλιον ἤχησαν, καὶ τὸ μεταίχμιον ἐβραχύνετο, ὁ πόλεμος εἶχε τὸν πάροδον, προσβάλλουσι πυγαρσοῦ Ῥωμαῖοι τοῖς δυσὶ κέρασιν. Ἰωάννης μὲν τῷ μίσῳ, Ἀριόλφ δ' τῷ δικαίμῳ. καὶ δῆνα ἀραπῶσι τ' ἀντιμαπόπων δυνάμεων. Κύρις δ' οὐκ ἐνίμιξι χέρας, ἰβάσκαιν δὲ τ' Ἰωάννου δίπραγίας, πιεῖ ἄτε δὴ μιγίστου ἀγωνίσμενος δόξαν, καὶ οὐκ εἰς τὸ πίσω Πέρσαι ἐτρέποντο. ἐδοξίασαν δὲ, μέπτε τὸ ἀντίπαλον ἐμβεβυθισμένον τ' ὁρμιὰν ἐπιθεῖν. Ῥωμαῖοι δ' τὸν Κύρ ὡρακότες ὀτόμαχον, τῷ τ πιεῖ αὐτὸν δυϊάμιν, τὰ πᾶσα τοῖς βαρβάροις ἐγνώκεσαν, καὶ πρὸς τὰ ἀνάντη μετρῴ τῶν χωρίων. οἱ δὲ Πέρσαι τῇ παλαιόξοι χρησάμενοι, ἐπεὶ τ' Ῥωμαϊκὸν ἵππον ἀσκμηκόσαν ὁρῶντο, ἔα τε τὰς συστοιάς τῶ δρόμω, ἔα τε τὰς χαλεπότητος τὰς ὁρὼς τὸ δυνάντες τ' ὀχυρωμάτων καπφυγὰς, ἀρρωστικῶς ἐπιτίθενται, καὶ πλείων τῶ Ῥωμαϊκῶ ἀσπάζονται, καὶ μόλις ἐπὶ τὸν χάρακα ἐπανήκεσαν Ῥωμαίων οἱ βάρβαροι συνεχώρησαν. ἐν τούτῳ ὁ πόλεμος ὑπήρχετο, καὶ μεσημβρίαν παρενίαυτον ὥρα.

B SED jam quia principium, & quaſi quoddam veſtibulum hiſtoriæ noſtræ in Hunnis ad Iſtrum ſedes habeoribus conſumpſimus, age, quæ contra Perſas acta ſiut, litteris deinceps prodere aggrediamur. Ad Mauricii autem initia reverſi, bellum in Perſide geſtum deſcribemus. Ac nolim me a quoquam in vitio poni, ſi ad ſuperiora, & antiquiora me referam. Non enim ad eadem narranda regrediar, etiamſi ad eadem tempora redeam: conjunctio enim cum his, quæ jam expoſuimus, dilationem non concedit, nec aliis interpoſitis, de confuſione lector conqueratur. Poſt prælium illud Perſicum memorabile primus adhuc annus Mauricii Auguſti volvebatur: quo in prælio, Tamchoſro, qui tum Perſicas copias ductabat, ſuis præfuit. Imperator Joannem, cui ex longitudine myſtacis, Romani cognomentum Myſtaconi indiderant, cohortibus Armeniis præfectum, inde advocatum militiæ Romanæ Orientali magiſtrum dederat. Jam igitur huic muneri præpoſitus, eo contendit, ubi Nymphius cum Tigride conſunditur: quo in loco certamini accinguntur, Romanos quidem Joanne, Perſas Chardarigano ducentibus. Nomen dignitatis hoc eſt apud Parthos, quos a dignitatibus indigitari delectat, dedignantes videlicet nomina ab ortu ſibi impoſita. Pluris enim acceſſiones fortunæ, quam paternam legem in ipſis appellandis, ſimul ex atero materno prodeuntem faciunt. Joannes ergo totum exercitum ſuum tripartito diſtribuit, medium agmen ſibi depoſcit, Curſio hypoſtratego, ſive legato dextrum, Ariulpho ſiniſtrum committit. Atque hunc in modum, in tres partes nimirum ejus copiæ digeſtæ ſunt. Ad eumdem modum Perſæ diſpoſiti. Poſtquam exortus tubarum clangor Martem accendit, nullumque procedentibus utrimque ſpatium in medio relictum, pugnam invadunt; ac Joannes quidem agmine medio, Ariulphus lævo in hoſtem ſe incitant, oppoſitiſque a fronte aciebus prævalent. Curſius, quod Joannis felicitati invideret (pro ſumma nimirum gloria adipiſcenda certaturo) manus non conſerebat. Perſæ itaque, metuentes, ne adverſarii validius incumberent, retrocedebant. Cum Romani Curſium conflictu abſtinere conſpicati, barbaris terga dant, & ad loca acclivia ſe penetrant. Perſæ fugientibus inhærentes, cum Romanum equitatum ex continenti curſu, & difficultate ad ardua, munitaque locorum evadendi defatigatum cernerent, premebant viriliter, maximam eorum partem ita diſſipantes, ut ad caſtra ſe recipere vix poſſent. Hic pugnæ exitus fuit, & aucumnus jam advenrabat.

Edit. Pariſ. pag. 20.

CAPUT X.

Mauricii, & Conſtantinæ Auguſtorum nuptiæ magnificentiſſimæ. Civitatis publica lætitia, gratulatioque.

IMPERATOR patrem ſuum Paulum, qui nuperrime Conſtantinopolim venerat, honorifice ac ſplendide in palatium accepit, ſeque poſtridie ſponſum in pompa exhibuit. Accito enim Joanne Patriarcha, in magno thalamo, juxta aulam ejuſdem palatii ampliſſimam, cui Auguſtali nomen eſt, rogat, uti precibus ſauſtas fortunataſque ſibi nuptias a benevolente numine precetur. Ille Imperatoris voluntatem officioſo complexus, vota concipit, & utriuſque apprehenſa dextera, eos jungit, conjugibuſque optabili affatu bona omnia a Deo exoptat, capitibus quoque amborum coronas imponit, & myſteriis eos Dei, hominiſque (ut nobis ſinceram, ſanctiſſimamque fidem colentibus fieri conſuetum eſt) impertit. Poſt hæc clariſſimis honoribus eminentes, quos etiam Imperator parentum appellatione dignabatur (qui ſcilicet benevolentiam illi, amoremque patrium præſtarent) eos in geniale cubiculum deduxerunt. Hi eundem & ſponſum, & Cæſarem rogabant bonis precibus vehementer, ut ad propylæa palarii e throno ſeſe militibus gratulaturis in conſpectum daret, & congiarium nuptiale in illos conferret. Jam vero thalamus Imperatorius magnifice exornatus viſebatur. In circultu ſi quidem primorum, & magnorum illorum Imperatorum ſimulacra, auro & lapillis conſpicua apparebant, parieteſque velamina e purpura Tyria, tincturæ optimæ ac pretioſiſſimæ, veſtiebant. Tiberii autem filia, virgo & ſponſa, Imperatrem in ſolium nuptiale, ſubtilibus textis varie pictutatis, de induſtria exornatum, ut in abditu, mox a populo conſpicienda præcedebat. Illico Imperator a complurimis candidatis honorifice deductus ingteditur, & in locum ed tum periſtromatis illuſtrem, tum ut Auguſtam ſpectantibus, ceu in pompa oſtentaret: tum ut eam complexu foveret, aſcendit. Et aderat, cujus munus ſponſam deducere, eunuchus quidam Imperatoris Margarites nomine, aulicorum non poſtremus. Honoris ergo, Imperatrix venienti marito Imperatori aſſurrexit. Tum ſpectantes hymenæum exclamare. Hic nymphagogus ille palam ſponſis pateram meri plenam vultu jucundo porrigit; nam ſerta iiſdem imponere non licebat, quod privati non eſſent, & iſtuc ipſum jam imperatoria majeſtas anteverterat. Hæc igitur die altera, ut diximus, acta ſunt. At civitas univerſa diebus ſeptem continuis ferias agitare, & honoris cauſa vaſis uti argenteis: diſcis, inquam, patinis, patellis, cantharis, trullis, quadris, & caniſtris, quæ tum Romanorum divitiæ proferebantur, deliciæque ornatus aurei, domeſtici theſauri theatrum quoddam erant plane quibuſvis oculos paſcere volentibus, tibiis, & fiſtulis, & citharis ad remiſſionem, & oblectationem animi omnia circumſtrepebant, multique præſtigiarum artifices ludicris ſuis totos dies ſpectandi enpidos detinebane. Alii in ſcena, hominum quorum libebat vitia carpentes, perſludioſe ridicula dramata, velut ſeria quædam, & gravia exercebant. Inſuper ludi equeſtres committebantur, & Imperator magiſtratus in regiam ad epulas invitabat. Arque iſto modo ſplendidæ illæ nuptiæ finem acceperunt.

Edit. Pariſ. pag. 21.

ΟΔΕ Αὐτοκράτωρ ὁ πατὴρ ὁ Παῦλον ἐπὶ ὁ αὐλὴν βασίλειον λαμπρῶς ἐν πομπῇ ἐσωδίξατο, ἔναγχος ἐπὶ ὁ Κωνσταντίνου ἄστυ γενόμενον, ἐν συμφορίᾳ τῇ ὑγειρᾷ ὁ βασιλεὺς πομπεύει). ὁ δὲ Ἰωάννῃ ὁ τῶ ἱεραρχικῶν ὀξυγώνιον θρόνων ἐς τὸ ἀνάκτορον εἰσκαλισάμενος, ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάμῳ τῇ πρὸς τῇ μεγίστῃ ὁ βασιλέων αὐλῇ (Αὔγουσταῖος δ' ἄρα ὑπὸ καπνομαζῷ) ἀξίᾳ τὰς ἐκ ὁ κρείττονος τυχεῖν συναυτίσεως, διὰ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ὁ ἱερᾶς ἐντεύξεως, ὅπως αἴσια τῇ βασιλεῖ τὰ τῶ γάμῳ συμβαίη ἐπὶ χειρα. ὁ δ' ἱερεὺς τὸ βασιλικὸν ἐνδιαπρέπον βάλημα τῇ περὶ τὸ θεῖον ἱκετείᾳ· ἐν τῇ χειρῶν ὁ βασιλέων ἐλόμβως, συνεπτερυγωμένας ἀλλήλαις· ἐυκτοῖς τε ὁρκωθέγμασι ὁ ὁ Αὐτοκράτορος κατωφήμησε γάμον· ἐν δ' ὅπα ἐν τοῖς κορυφαῖς ὁ βασιλέων τοῖς στεφάνοις καθιδρυσε· τῇ τε θεανδρικῶν μυστηρίων μυήσασκεν, ὡς συμπνόοις τοῖς θρησκεύουσι ὁ παναγῆ τούτῳ, ἐν ἀκήβδηλον πίστιν· εἶτα μετ' ἐκεῖνο εἰσέρησαν ἐπὶ ὁ βασίλειον παστάδα οἱ ὁ κορυφαῖς ὁ ἀξιωμάτων περιλαμπόμενοι, οὓς ἐν γονεῖς ὀνομαλεῖν βασιλεὺς ἐκ ἀπηξίωσεν, ἀντὶ πορᾶς ὥσπερ καταβαλλομένης ὁ εὐνοίαν. ὅτοι προπομποὶ ὁ βασιλέως γενόμενοι, ἐν τοῖς προπυλαίοις τῇ βασιλείων ἱλαπάρων ὁ εὐφημίας ὁ νομείου ὁ Καίσαρα, ἐπὶ θρόνῳ καθίσαντα, ἐπιφαίνεσθαι τοῖς στρατώμασι, ἐν γαμήλια δῶρα τοῖς ὑπηκόοις χαρίζεσθαι. ἡ δὲ πασὰς ἡ βασίλειος, μεγαλυργῶς ἐκκόσμητο ἐν τῇ περιβόλῳ τῇ πρώτου μεγάλων ὁ βασιλέων σηκῶν, χρυσῷ, ἐν λίθος ἀγοραίοις κατάκοσμος. ναὶ μὴν ἐν ἀλυργοῖς ἱματίοις βαφῆς ἁλοσποιῷ Τυρίας μεγατιμίου περιπόρφυρος ἦν. ἡ δὲ Τιβερίου παῖς, ἡ παρθένος, ἡ νύμφη προηγεῖτο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ὁ γαμήλιον θρόνου, ὡς ἐν παραβύστῳ ὅσον ὑπὸ ὁμοίᾳ τοῖς δήμοις, ὁ λιπτῶν ὑφασμάτων ἁδρὸν ἔχεσαλίπτων ὡς ἐκ συνθήματος. παρατίκα δ' ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν πατὸν παραγίνεται, ὑπὸ πολλῶν λαμπρυνόμενον ἀνδρῶν περιφανῶς προπεμπόμενος. ἐν ὧν ἄνωθεν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς προπετάσμασι πομπεύσαι τὰ ἅμα τοῖς θεαῖ ὁ βασίλειαι, ἐν περατύξασθαι. παρὼν δ' ὁ τῆς βασιλείας νυμφαγωγὸς (εὐτυχὴς δ' ἄρα λῦτος τῶ Αὐτοκράτορος) Μαργαρίτης ὄνομα αὐτῇ, ἀνὴρ περίβλεπτος ἐν τῇ ἑστίᾳ τῶ βασιλέως. ἡ δὲ βασίλεια ἐξαπίνης τῶ θρόνου, ὁ γαμήλιον ὁ βασιλεία γεραίρουσα, ἀνέπραξέν τε οἱ δῶρα ὑμέναιον· ὁ δὲ νυμφαγωγὸς κύλικα τὴς νυμφίου, ὁρώντων τῇ δήμων ἐφιλοφρονήσατο· ἡ δὲ Θέμις ἐν ἐπιθέσθαι στεφάνης· ἡ δὲ ἐδιώκατο ἐυτυχιῶν ὄντες οἱ συμφοιτώμενοι· ἤδη δὲ τότο τῇ βασιλικῷ ἀξιώματι προκατέληπτο. καὶ τὰ μὲν δῶρα τῇ προπαίᾳ· ἡ δὲ πόλις ἐπανηγύριζεν ἐν ἡμέρας ἑπτά, ἀργυρίοις τε ἐς ἐφάνωτο σκεύεσι καὶ λαὶ τῷ πίναξις, τῇ λιτραὶ δίς, ἐν κυλίκεσι, ἐν τρυβλίαις, μαγίδι τε, ἐν κανᾶ, πλοῦτος Ρωμαϊκὸς δοκεῖ χυτὸ τρυφᾶ τε χρυσίου κόσμου, τὰ οἷ καὶ μυσήρια, θέατρον ἦν τῶ βυλομένῳ παντὸς ἐστᾶσαι τὰς ὄψεις. αὐλοί τε ἐν σύριγγες, ἐν κιθάραι περιηλάλων ἀνεμένου ὁμοῦ ἐν ἐπαγωγόν. πολλοί τε τῇ θαυματοποιῶν πανημέριοι τὰς σφῶν αὐτῶ ἐντραπελίας τοῖς φιλοθεάμοσιν ἐθεάτριζον· οἱ τε ἐπὶ σκηνῆς λοιδορούμενοι, οἷς ἂν ἐθέλοιτο, μὴ μεγίστης ἀμοιβῆς τὰς γελαστοποιὰς δραματουργίας, εἰ ἄρα περὶ ταῦτα τινὸς τῶ πράγματος ἐπιδεήσειεν· ἐπικοί τε ἐτέλουν ἀγῶνες· ἐν ὁ βασιλεὺς ἑστᾶ τὰς ἐν τέλει, ἐν τῇ τῇ βασιλέων οἰκίᾳ. ἐν ὅπως ὁ περιδόξως ἐκεῖνος καπεπίπαυτο γάμος

CAPUT XI.

Incendium in foro, ſub initia Imperii Mauricii. Miraculum de concha Glyceriæ martyris. Paulinus præſtigiator in crucem agitur: filio caput amputatur.

ΕΠΕΙ ἡ τ ἱστορίαν ἀναγραφόμενον τὰς ἐπισήμους τ φρένας ἔχειν παντὶ πῦ πρόκειται εἰς μέσον φορτί θεῖναι, ἄγε δὴ φέρε καὶ τὰς δυσχερεστάτας τύχας τοῖς φαιδροτέροις ἐμμίξωμεν. ἔρος ἀρχομένου, ἐν τῇ λεγομένῃ φόρῳ (περίλαμπρος δ' ἅπας χῶρος τ πόλεως) φλόγας μαινόλους πυρὸς ἐνεπίμπρατο τ ὥραν τ ἄρτιος, ἡ θερμοτάτου τ παμφάγου πυρὸς οὐκ οἶός τε ἦν τ θυμὸν ὀφλ ἐπομαλάττεσθαι τὸ πῦρος τ πόλεως, ῥεύσης χρυσοῦ ὥσπερ ὑποπιπράσκοντος ἀπὸ τὸ ἀμίλλητον· μεγάλη δ' ἐτύγχανε οὖσα ἡ ῥώμη τ πνεύματος, ὡς μεγὰ δεῖν τ αἰθάλης μεταλήψεσθαι ἅπαν τὸ πόλισμα. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν Παυλῖνός τις, ἀνὴρ τ κακὸς ἀστῆμων τ πόλεως, πλήστης παιδείας μετειληφὼς, ἐπὶ τὸ τ γοήτων βάραθρον τ ψυχὴν κατεθύσας κατάφορος γέγονε· ἀ δ' τ ἐλέγξεως ζῆλος τ παραδοξολογημένων λόγων καθίστησιν ἰδίως. λέξω δ' τοῦτον, πάνυ καθ' ὑπόπτα θαύματος ἄξιον ἀργύριος λεκανίς τις ὑπῆρχε τῆ γύναι, δι' ἧς τὰς τ αἱμάτων χύσεις συνέθρεζεν, ὁπότων τ ἰόντος ἀτιμοῦς θρασυμίλα διωάμεσι. ταύτην τὴν λεκανίδα διασκοπῶν ἀργυροκοπεῖον ἐμπορδομένους ἀνδράσιν. οἱ μὲν δὴ ἐμποροι τὰς τ λεκανίδος τιμὰς ἐπιδόμενοι τῇ Παυλίνῃ, μετὰ χαρᾶς ἐνεχείρουν τὸ σκεῦος, ἡ πρὸ τῆς θυρῶν τὸ ἑαυτῆ οἰκίσκιον πάντων ἀφοτί θεῖναι, ἐξωνίαν διδόντες ὠνήσασθαι τῇ βωλομένῃ παντὶ ἐδίκαιον τοίνυν τ ἐπισκοπῶν τ πόλεως Ἡράκλειαν, ὧν Πείσανδον οἱ πάλαι ποτὲ κατοικίσαι, κατ' ἐκεῖνο καιρῶ ἐς Βυζάντιον διατρίβειν, ἐ διασάμενος πρὸς ἐκποδὼν ποιῶν ἱρυσμένην τὴν λεκανίδα τῆ γόητος, πάντων ὠνεῖ) πυρὶ χαρᾶς, ἡ ἀπαλθμήσας τ ἄρτιος πρὸς τ ἑαυτῆ θρόνον ἐπάνεσιν. ἐπεὶ ἡ τὰ θεότλαστα μύρα Γλυκερίας τ μάρτυρος χαλκῆ τις λεκανὶς ὑπεδέχετο, αἰδοῖ τοῦ σιβάσματος ὁ ἱερεὺς ὑπαλλάττει τὰ σκεύη. ἡ τὴν μὲν χαλκῆν ἀφαιρεῖται τ ἱερατικῆς ἐκείνης λατρείας, τὴν δὲ ἀργυρᾶν διξαμενὴν πρὸς ἵστατο τῇ θυρῶνων μύρων. ἐντεῦθεν ὁ ποταμὸς ὁπόταν τ θαυμάσιον, ἡ ἡ χάριτος πηγὴ καπεκρύπτη), ὡ συλιτεύει τοὺς διωάμους ἡ μάρτυς, συσύλλεγε τὸ χάρισμα, ἀφαιρεῖται τὸ δώρημα, ἡ νομοθετεῖ δῆ τὸ μῦσος μὴ πηγάζειν τὸ μύρον. τῇ ὅτι δὴ τὸ καθαρὸν τὰ μὲν καθαρῶ ὡ θέμις ἐφάψασθαι, ἵνα καίτι τῆς θύραθεν παιδείας πρόσφορος ἐνείρω τοῖς διωάμεσι. τότε δῆτα ἐπὶ συχνὰς γενομένης ἡμέρας, ἡ τῆς συμφορᾶς ἐπιφανὲς γενομένης τῇ πόλει, πρὸς πόθος ἀ ἱερωσύνης ἅπαντα. ὁδύρη) τὸ πραττόμενον, θρῆνεῖ δῆ θαυμάσιον τῶν ἐγκοπῶν, ἀναλαλεῖται τὸ χάρισμα, ἡ ζημίαν ὡ φέρει, τὴν αἰτίαν ἐπιζητῶ, τίνι ἀφανίζων ὡ κατηρεῖ, ἡ ὧν αὐτῇ ὁ βίος ἀβίωτος, χαρίσιος τῆς ἐκκλησίας τὸ θαύματος. διὰ τοι τοῦτο γίνεται, ἡ πρωΐθεν καὶ καταβάλλονται, γρατθέσι) δάκρυα, συμμαχοῦσι οἱ ξεναγμοὶ, πάσυχοι δήσεις ὀκλίζονται, ἡ πάντα σωμήρχονται, ὁπόσα δυώασται λύπην θεῶ μεταβαλεῖν· πρὸς τὸν ἔλεον τ τοῦτον θεῶ ἡ τὸ μῦσος ἐνεσταφίσιος καλῶς, ἡ τὴν ἄγνειαν δικαίως οἱ κτείραντες· γίνεται κατ' ὄναρ τῇ ἐπισκοπῶντι ἡ πόλιν κατάδηλα τὰ περὶ τὴν λεκάνην βδελύγματα. ἀ μὲν δὴ ἱερωὶς ὑπεξάγει παραχρῆμα τ ἱερὸν ἡ ὑπηθείσαν λεκάνην, ἡ ἐν μέσῳ τ χαλκῆν ἐνεγκάμενος, πρωΐ θύσει τῇ σιβάσματι, ὡς ἀγνὴν, ἡ ἁγισθύτατα λάτρευ, οἵα παρθένον τινὰ ἡ ἀχραντον βδελυρᾶς γοητείας ἡ δῆτα παραυτίκα ἐπιφαίνον) αὐθις τὰ θαύματα, ἡ κατομβρίζει) μύρον, βλύζει τὸ χάρισμα, πηγάζει τὸ δώρη-

Theoph. Hiſt.

A QUONIAM vero, inſignia quæque in medium afferre, hiſtoriæ ſcriptori propoſitum eſſe norunt omnes, agedum etiam triſtiſſimum caſum lectoribus inteXamus. Vere ſe aperiente, in foro, quod appellatur (eſt autem hic locus Conſtantinopoli nobilis) flamma furens urbis elegantiam corripuit, nec ignis omnia conſumentis rapida vis cohiberi potuit. cives fero tandem flammam velut aureo flumine mitigant, & rigorem ejus implacabilitatemque quodammodo expugnant: ſæviebat quippe ventus, ut faviliæ tota propemodum urbe volitarent. Eodem anno Paulinus quidam, civis haud obſcurus, & doctrina liberali inſtructiſſimus, qui animam ſuam in barathrum præſtigiarum, incantationumque demerſerat, deprehenditur. Modus quo ſceleris hujus compertus eſt, plurimam admirationis habet, quem exponemus. Erat venefico huic pelvicula ex argento, ea hoſtiarum, quas dæmonibus ſacrificabat, ſanguinem excipere ſolebat, quoties eorum colloquio uti liberet. Hanc pretio vendit argentariis: emptam illi præ foribus domunculæ ſuæ venalem proponunt. Eo ipſo tempore Antiſtiti Heracleæ (quæ olim dicta eſt Perinthus) Byzantii commorari neceſſe erat. Is venditionis cauſſa forte ſuſpeuſam malefici pelvim conſpicatus, eam percupide mercatur, & ad ædem ſuam revertitur. Quia vero divinitas ſtillans unguentum, ſive oleum de oſſibus ſanctæ Glyceriæ martyris æneæ pelvis etiamnum excipiebat, epiſcopus rei tam venerandæ reverentia contractus, vaſcula commutat, & a culeu ſacratiſſimo æneum removens, argenteum cœleſti ſtillicidio ſupponit. Ex eo operum mirandorum rivus deſinit, fons gratiæ evaneſcit, nou prodit publicitus vim ſuam martyr, beneficium terrahit, donum auferet, ſibique legem indicit, propter deteſtandum excipulum unguenro in poſterum non ſcaturire. Sane quod purum eſt, non debet impurum contingere, ut aliquid externæ eruditionis oarrationi commode interſeram. Hoc cam diebus complurlbus eveuiſſet, calamitatemque rumor per civitatem diſſipaſſet, epiſcopus ſeſe in luctum dat, & quod fiebat lamentatur: effectorum ſupra naturam interruptionem deplnrat, donum repoſcit, detrimentum non ſuſtinet, cauſſam indagat, dedecus indignatur: Eccleſiaque re tam admirabili viduata, vitam ſibi vitalem non putat. Igitur jejunia, & comprecationes inſtituuntur: profunduntur lacrymæ, ducuntur gemitus: totæ noctes in Deo ſuppliciter rogitando pouuntur: conjuguuturque omnia, quæ iram ejus convertere in miſericordiam poſſunt. Cum itaque Deus & execrandum illud ſcelus jure averſaretur, & ignorantiam jaſte miſeraretur, epiſcopum de abominandis ſacris in pelvi illa factitatis per quietem monet. Ille nil moratus, pelvim argenteam templo ſubducit, illatamque io medium æneam, perinde ut caſtam, & antiquam famulam, & virginem aliquam incorruptam pro execranda præſtigiatrica venerabili monumento rurſum ſubjicit. Statim ſeſe miracula denuo affundunt, oleum depluit, beneficium ſcaturit, donum profluit, lacrymæ inhibentur, lacti-

Edit. Paris. pag. 28.

pag. 23.

præciditur, triſtitia fugatur, placulumque deteſtabile perinde ut in columna inciſum cognoſcitur ab omnibus, & pelvis ænea poſtliminio gloriam ſuam recuperat. Patratus eſt enim Deus tribuere miſericordiam pie ſupplicantibus. Epiſcopus in urbem imperialem reverſus, venditoreque pelvis illius ab argentariis exquiſito, & inventa, ad Joannem patriarcham adit: rem totam a capite arceſſens, ei commemorat. Patriarcha exclamare, indignum facinus, aureſque avertere, & veſtigio in palatium abire, & ſibi cognita Imperatori nunciare. Mauricius ad ſoores capite puniendos aliquando languidior erat, cum eos reſipiſcentia, quam ſupplicio ſanari æquius arbitraretur. Sed patriarcha admovere ſtimulos, & libertate apoſtolica poſtulare ad rogum, qui a fide deſeciſſent: proferreque illam Pauli ſententiam ad verbum, (impoſſibile eſt enim eos, qui ſemel ſant illuminati, qui guſtaverunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritus Sancti, guſtaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtuteſque ſeculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimet ipſis filium Dei, & oſtentui habentes. Terra enim ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, a quibus colitur, accipit benedictionem a Deo. Proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, & maledicto proxima: cujus conſummatio in combuſtionem.) Hac oratione Joannes voluntatem Imperatoris inflexit. Die proxima ſequenti judices cogunt at, præſtigiatores legibus interrogati, ſententia irrevocabili ad pœnas deduntur. Paulinus in palum, ſeu ſtipitem robuſtum tollitur, cujus ſumma pars diffiſſa hiabat. In eum hiatum collo inſerto ſtrangulatus axpirat. Sic ille vitam impiam finivit, eum prius filio caput reſcindi aſpexiſſet, quem ſibi in nefariis, & impiis impoſturis, carminibuſq; magicis diſcipulum atque ſocium aſciverat.

A μα, τὸ δάκρυον εἶλκεν, τὸ στυφρὸν ἐξέλυσε, τὸ βέβλημα τηλικοῦτον, ἐξ ἀδήλου τοῦ ἀφανοῦς ἐπιβαλλόμενον δόξαν ἔτιμος ὃν ἀπεφήνατο θεός, ἀσπιλῶς ἀποβλύζον. ὁ μὲν οὖν ἱερὰς ἐπὶ τὸ βασίλειον χωρεῖ μνῆμα, τίς τὸ παρανομῆσαν λάθοι δὲ ὑπὸ τῶν ἱερατικῶν μιαιφονούμενον, ἐπὶ τὸν ἱεράρχην ἀφικόμενος Ἰωάννην, πάντα τὸν συγκυρήσαντα αὐτῷ θεῖται. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης δεινὰ θέσας ἐπὶ τῇ δυσγνωμοσύνῃ, ἐξ ἄφνω τὸν ἔχων τὸν ἀκοὴν, αἰθρίου φοιτᾷ πρὸς τὸ βασίλειον, τῷ τε Λύσιπράτους τοῦ ἱεροφάντου αὐτῷ μεταδίδωσι λόγος· ὁ μὲν οὖν Μαυρίκιος καθορᾷ πως πρὸς τὸν φόνον τῶν ἀτυχεστέρων ὑπάρα. ἐξίων δὲ μᾶλλον, ἢ ζημίᾳ τοὺς παραπίπτοντας ἐᾶσθαι. ὁ δὲ ἱεράρχης ἐπαρθεὶς ἐπέστησεν, ἀνυπολείπτως ἐπεγόμενος, πυρὶ τοὺς ἀφεστηκότας τῆς πίστεως παραδίδοσθαι, ἐπὶ γόμασι τοῦ Παύλου προφερόμενος ῥήματα, φάσκων ἐπὶ λέξεως ὅτως ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γεύσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γεύσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ παραδειγματίζοντας. Οὗ δὲ ὑπέστη τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις, δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐφέρουσα δ' ἀκάνθας, καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. Γνοὺς οὖν ὁ βασιλικὸν ἀθρωτέρων βάλημα, καὶ ἀρετῇ ἀνώτερος τοῖς λόγοις. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ δικαστήρια συγκροτοῦνται, καὶ οἱ γόητες ἀνακρίνονται, καὶ κατάδηλα περιπλακέντες αὐτοῖς, πρὸς σκόλοπα ἐξιδίδονται· ὁ μὲν οὖν Παυλῖνος ἀνασκολοπίζεται ξύλῳ φερῴῳ, πρὸς τὸ ἄκρον τὸ κεχασμένον ἀπαίρεται, ὑπέρου τὸ τοῦ ἄμα τῇ φάρυγγι τῆς ἐν τῇ τραχήλῳ σφονδύλου ἀπαγχονιζόμενος ἀπὸ τοῦ ἀσεβῆ καταστρέφειν βίον, προπαθαίνοντος τοῦ παιδός. ὧν δὲ μετὰ ὀλίγας τῇ ἐφῇ τοὺς βδελυρᾶς, καὶ ἀσεβείας τοῦ γόητος καὶ μαγγανείας.

CAPUT XII.

Aphumi Caſtellum a Perſis, Acbas a Romanis oppugnatur, & a Perſis ſupervenientibus liberatur. Ingens terræmotus imperio Mauricii adhuc recenti, ejuſdemque conſulatus, & in populum liberalitas. Joannis ducis exauctoratio.

Edit. Pariſ. pag. 24.

CÆTERUM Perſarum ductor Aphumos caſtellum circumſidant, id expugnare incipiebat. Re comperta, Romanus dux Joannes ad flumen Nymphium proceſſit, caſtellumque Acbas contra recipere molitur: quod quidem quia natura munitum, captu fuit difficile, & obſidione inexpugnabile. Situm eſt in jugo montis, ab utroque latere præcipitium habet, & altis vallibus cingitur, ut unicus a fronte ingreſſus ſit reliquus, & is ſolido de lapide extructus. Ubi Romanus locum hunc adortus eſt, obſeſſi in pinnis murorum faces accendunt: ſignificantes iis qui cum Cardarigano Aphumos ptemebant, quanto in diſcrimine verſarentur. De hujuſmodi namque ſigno cum Acbaſianis Perſarum duci convenerat. Perſæ die albeſcente, Inſtructis ordinibus Romanis ſuperveniunt, & eu equis ſe dejicientes, pugnam auſpicantur, ſagittarumque imbre cœli aſpectum adimentes, ſuperiores evadunt. Eſt nimirum gens ea arcui dedita, & in jaculis peractus robur ejus virtuſque conſiſtit. Romanis autem in montis parte concluſis a & coarctatis (utpote urgentibus adverſariis) multi milites, qua mons Nym-

D ΟΔΕ τῆς Μηδικῆς σατράπης δυνάμεως τὸ Ἀφούμων περικαθήμενος φρούριον, ἐπειρᾶτο ἑλεῖν. ὁ δὲ τῶ Ῥωμαίων ταξίαρχος τὸν ποταμὸν, ὃν πλησίον τῶ Νυμφίῳ, καὶ τὸ Ἀκβὰς ἐπιχώριοι αἴρουσιν. δύσληπτον δὲ πρὸς τὸ ἀχύρωμα, καὶ πρὸς πολιορκίαν ἀκατασχέτως. ἐπικάθηται δὲ τὸ φρούριον ἐπ' ὄρους αὐχένα, ἀμφοῖν δὲ λαγόσιν ἐξ ἀμφιάρμενον. τὸ τε φρούριον τῶν μεγάλας αὐλακώσεις φάραγξι, ὡς μίαν εἶναι λοιπὴν συμβαίνειν τὴν ἐπὶ μέσων εἴσοδον, τειχιζομένην σιγασῶν λίθων σωθήκαις. ἐπεὶ δὲ τῆς ὀφρυώσης ὁ στρατηγὸς ἐπέστη, ἐπὶ τὸν σφάγιν τῶ ὄρους φρυκτωρείας ἐξῆψαν οἱ πολιορκούμενοι, ἅπερ παραδηλοῦντες ἀνδρὸς τοῖς ἀμφὶ Καρδαριγᾶν γλιχομένοις παρεστάσθαι τὸ Ἀφούμων. πιεύσας δὲ τῆς τῶ Ἀκβὰς σωθήκας ὁ τῆς Περσῶν κατέβαλεν στρατός. Τὰ δὲ Περσικὰ ἀναλαμπάσας ἡμέρας ὑπὸ φρούδαν ὧν συντεταγμένον τοῖς Ῥωμαίοις ἐφέστη, τῇ τε ἵππων ἐπιβάσεις ἡ μάχη ἀπῆρχετο. καὶ τῇ συμπτῶ ἡ βολὴ οἱ βάρβαροι Ῥωμαίων ἐπράσσων. συνίχνων δὲ τοῖς ὄψεσι τῇ ἀντιπάλων ἡ ἐκπομπαῖς τῇ βελῶν. πεζοφόρων δὲ τὸ ἔθνος, καὶ δύναμις αὐτῇ τὸ κατάπτυστον τοῦτο ἀκόντιον. ἦ δὲ Ῥωμαίων συγκλειομένων ἐν τινι χώρᾳ τῶ ὄρους, καὶ παραβλιβομένων ὡσαρυπεπε-

Digitized by Google

ζύσης αὐτὸς ἢ ἐπιθύσιος, πολλοὶ ἢ μαχίμων ἀφίλαντο ἀ-
πὸ τῆ κρημνῆ ἢ ὑποβλέποντες πρὸς τὸν Νύμφιον. ὡ δὲ ἐπι-
φέτην βάθει ἀπῳόρητο ἡ κατάδυσις. ἔνιοι δ' ἤλωσαν ὑπὸ ἢ
βαρβάρων. οἱ δὲ ἀβ ἢ ὑπαρείας ἀβ ἅρας τλὼ κάθοδον ποιη-
σάμενοι, ὑποδράντες τὸν κίνδυνον, ὡ κατ' ἐλπίδας ἐσώ-
ζοντο, ἀβ ἤδη ψυχρῶν θέοντες ἢ Νύμφιον ποταμὸν, εἰς τὸ Ῥω-
μαϊκὸν στρατόπεδον συνέπιγμα. πῆ δ' ἀνελυθότες ἐκεῖνοι
πῆ, ἅρας ἀκμάζοντος, ἀβ καπνομῶντος τλὼ χλῶ, ἐν τῇ ἐγκαι-
νίῳ ἀβ ἐγκαινίων ἡμέρᾳ τῆς πάλιος (πρώτου δ' τοῦτο ἔτος
τῆς βασιλείας τῆ Αὐτοκράτορος) πάθος γῆς ἀνοίσαντες,
ἀβ μέγιστος σεισμὸς ἐνεδήμησεν, ὥςε τὸς παραστατὰς ἐκ
πυθμένων αὐτῶν· τὸν δὲ λόγον ὡ δίεμι, τῇ Σπαργοέ-
τῃ, ὡς ὀλίγα ἅττα πρὲ τοῦ περιλοιδόρητα, καὶ ἐς τὸ
λέγειν πιθανὸς φαίνεται, ἐπαινέσθω τῆς δίκης. εἰ δὲ
μή, τῇ γε πατρὶ Ἰουστινιάνῳ πρεσθάλλειν τὸ δόγμα.
τοῦγαροῦν ἡμέρας κλησις, ἐδόκει τὸ κίντρον, καὶ ἀφό-
βος ὀξύπνους λῶ, ὡς ἀβ τὸς ἱππομαχοῦντας ὑπὸ τῆ δίως αὐ-
γοῦ μετὰ λαθραι πρὸς τὸ σῶφρον, δ' ἐλευ παίδων ὲν παιδιᾷ
τύβων, ἀφαιρεμένου ἐξ ἀπροπαίας τῆ παιδοτρίβου. τὸ τε παρα-
πίπτωμα, τὸ πρὸ τῆ γυμνασίου τῇ ἱππικῶν ἀγωνισμά-
των (ὃ δὴ σωύθημα τῆς ἐλαφείας ἑτοῦ χαρακτὴρ) πνευματοῦ-
ται ἀβ ἢ ἀδόκητον κίνδυνον. ἅπαντας τὸ συνέβαινε πρὸς
τὸς ἱερὸς σκηνὸς ἐστρεμίζεθαι, ἀρραδωνίζοντας τὸν θάνατον.
Διὸ πρὸ ἔτος τοῦτο τῆς Μαυρικίου ἡγεμονίας. ἀβ ὁ Αὐτοκρά-
τωρ χειμῶνος ὥρᾳ ὕπατος ἀναγορεύεται· ἀβ πνεβὰς ἢ βα-
σίλειον δίφρον, ἐπιφανίσατος λῶ· ἦγον τὸν βασιλέα οὐχ
ἵπποι, ὡς ἡμίονοι, ὡς ἐλέφαντες· ἄνθρωποι δ' ἄρα τὸ τι-
μιώτατον χῆμα ἀβ ὄνομα. ἐπεὶ δὲ ἐπίβη τῆ δίφρου, πο-
λυσκόν ἢ ἐκεῖνο ὑπερωῶν τὸ ὑπήκοον ἐποιήσατο. οἱ δ' ἢ τῆ ἄ-
ξιος τῆς βασιλικῆς ἐνδυμονίας μιτυλιφόρος, κατακελά-
δουν ὕμνους τὸν Καίσαρα χρυσῆς ἀφοῖς οἷα καπελαμπόντος
ἀβ πνεγαστῆρος αὐτοῦ. τῇ δ' ἐπιταμένῳ τάγῳ ἐσιανῇ, ὁ
μὲν Ἰουστῖνος ἰωὶ ἀς τῆς στρατηγίας ἀφῖρητο, οἷα τῆ Περσικῆ
ἀναταγωνίου ἐν καθεστῶτος, καί τοι πρέττοντα ἀβ τὸν πόλε-
μον κληρωσαμένου ῥοπλῶ.

phium flumen reſpicit, quod minor ibi eſſet altitudo, præcipites deſiliebant. Alii a barbaris capiebantur. Aſt qui ad ereptionem montis ſe præcipitaverant, vitam periculo, ſalvi (quod non ſperarant) trajecto fluvio, ad Romanum agmen ſeſe recipiebant. Anno hoc elapſo, verna tempeſtate jam procedente, & humum gramine, arbores frondibus induente, enœniorum, ſeu dedicatæ urbis anniverſario die, primo adhuc anno poſtquam Mauricius inivit, paſſa tellus quod ſolet concuſſu atrociſſimo, veluti ſi ab imis ſedibus exiliret, Conſtantinopoli quaſſata eſt. Cauſſam adducere nihil attinet, cum de ea Stagirites pluribus philoſophatus ſit. Quæ ſi cui probabantur, auctoris ingenium commendet; ſin autem, ea dogmata ſuo ſibi parenti placere ſinat. Igitur ſole occumbente, ipſum centrum ſeu media terræ concutiantur, & immenſus timor animos pervadit, ac etiam qui equarum in morem libidinum furiis agitarentur, ichi meto, repente ad pudicitium ſeſe darent. Non ſecus quam a pueris in lodo teſſerarum, prædotriba nec opinatu interveniente, ante equeſtris certamina parapetaſma ſeu velam (bilaritatis eorum ſignum) propter inexpectatum periculum aafertur. Et impendentis formidine exitii templa univerſi concurſabant. Agebatur annus Mauricii ſecundus, cum hieme conſul creatus, conſcenſo curru imperatorio, ſumme conſpicuus erat: quem non equi, non muli, ſed homines (res, & nomen honoratiſſimum) trabebant. Curru conſcenſo, civibus ampliſſimum congiarium dedit, qua de cauſſa illium laudibus extulerant, ut ſi dies feſtus aureus illaxiſſet, eoſque lætitia perfuſiſſet. Hoc anno ingrediente, Joannes ducis loco movetur, ut qui Parſis, quamquam in majore belligerandi commoditate, neſciret reſiſtere.

Edit. Pariſ. pag. 25.

CAPUT XIII.

Philippicus Imperatoris ſororius prætor Orientis decernitur. Ejus expeditiones. E Perſida redeuntes Romani, via aberrant, & extrema ſiti cruciantur. Captivos utriuſque ſexus interficiunt. Pueri ſervati, moriuntur ſiti.

ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΣ δ' ἀντωνίσεθ', ἀβ στρατηγὸς ἀναγορεύ-
εται ὑπὸ τῆ Αὐτοκράτορος, ἀνὴρ ἐπιδέξιος, ἀβ βασιλι-
κῆς συγγενείας ἐγγύπαρα γαμέτης· ἦν γὰρ ἐτύγχανε ὢν Γορδί-
ας ἀδελφὸς ἢ Αὐτοκράτορος. ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς μὴ ἢ χειροτο-
νίας ἐπὶ Μονάρτου γαμήλιος, ἢ Δι σωμᾶ ὄρος πλησίον ὑ-
πὸ λευκοῦ, χάρακα διεγράψατο, ἀβ ἄνδρας ἐπὶ στρατείαν
ἐνέθρασε. μεπαῶρα τε ἀρχομένου, παρὰ τὸν Τίγρεν αὐλί-
ζεται ἀβ πλείονας χιλιάσμους χάραξον, ἔνθεν οἷς χῶρον Καρ-
χαρμὰν ὀνομαζόμενον, ἀφικνῆται ἐς ἠβητέρας, ἐνύδριον
Καρδαεγαὶ ἢ ὄρους ἢ Ἰζαλὰ ἐπιβιῶσθαι μέλλων, ἀβ τῇ
χαρμάτων ἢ Μασαβεδὶ ἀβ τοῦ τῶτο ἀπῆρε ἢ ἐντεῦθεν ὁ
στρατηγὸς, ἀβ παιδίῳ προσωμοίωσε γεννηθέντι τῇ Νισίβε-
ως. ἀβ στρατοπεδεύσας ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, ἀθρόον κατῆρε ἢ Περ-
σίδος, ἀβ πλείστης λείας ἐκράτησεν. ὡ μεταπολὺ δ' γνῶσις
αὐτὸ ἢ Ῥωμαϊκὸν ἤροδον τῆ Καρδαεγαὶ ἐπεὶ ἔλασεν ἃ δ'
ἔντος, ἐκεῖνά ἐστιν. αὐτὸν μὲν ἀλάβαι τοῖς ἄρεσι κοιλοις ἐλ-
πίσει φερόμενον, πῆ δ' Ῥωμαίων ἢ Μηδικὸν ἤδη τύμπαι χώ-
ραν οἷς τότε ἐν τοῖς ἢ Καρδαεγαὶ γενομένοις, καὶ πως ἐνέ-
δρας ἐγκαθέσας τῆ Ῥωμαϊκῆ πομπείᾳ, ὁ στρατηγὸς τὰς δυ-
νάμεις συναλίζει, ἀβ ὄρος τὸ ὄρος Ἰζαλὰ στρατοπεδεύει, ἄπ δὲ
ἢ τόπου ἀσυλίαν παρεχομένου τοῖς ἐπιβαίνουσι ἢ τηλεία,

IN ejus locum Philippicus Orientalium dux militum ſublegitur, vir dexter, Imperatorique, cujus ſororem Gordiam habebat in matrimonio, neceſſitudine proximus. Qui poſt adeptam dignitatem Monocartum, juxta montem Aiſumam profectus, caſtris locum deſcribit, & delectum agit. Aeſtumno primo apud Tigrim ſtativa habet, multiſque caſtris inde in locum Carcharomanum appellatum pervenit, ubi aliquandiu ſubſiſtenti affertur, Cardariganum Izalam montem, propter Mujacariri arcem, ſeu caſtellum velle conſcendere. Quare inde moveos, campos Niſibi vicinos tenet, locoque præcelſo tendens, crebrius in agrum Perſicum deſcendit, ac prædam plurimam facit. Non diu poſt colonus quidam infeſtum Romanorum adventum Cardarigano indicans, adjecit, ipſum quidem per montes vagari, vana ſpe confiſum, Romanos interea Perſidem hoſtiliter depopulari. Cardarigano retrocedente, Romanique inſidias moliente, Philippicus collectis copiis ad Izalam montem caſtramentatur: & quod illa loca accedentes ſecuriſſimos redderent, velut aſylum quoddam perfectum,

Edit Paris. *pag.* 26.

tutiſſime cuſtodiæ ſeſe credit. Poſt hæc ad Nymphium flumen, eum non indecoris muneris ſui præmiis, & quaſi præludiis accedit, rurſumque in Perſidem irruptionem facere, & agrum Barbaeſium devaſtare audet. Quod ubi ſenſerunt Perſæ, cum equitatu in illam contendunt, cujus pars maxima perilr. Romanos feſtinatum barbarorum adventum admiratos, Perſide exceſſiſſe narrant, toto exercitu bifariam diviſo. Qui cum duce erant, Siſarbanum, inde in Rhabdios regionem veniunt. Pars altera cum itinere aberraſſet, verſus Theodoſiopolim ambulando, fruſtra ſe fatigabat. Ferunt, tellurem illam, uſque ad Aboram flumen æſtuoſam eſſe & aquis deficl; unde Romanis creatum periculũ inconſolabile. Quid enim exercitui aquarum extrema penuria contingere poſſit exitioſius? Nihilominus crudeliſſimam ſtatim in captivos ſententiam ferunt, & omnes mares fœminaſque contrucidant: pueros teneram ætatem miſerati reſervant. Verumtamen non multo poſt illos quoque ſatis magnitudo confecit. Romani inſignibus ea erciti calamitatibus, Theodoſiopolim deveniunt.

A ἐπιφέρετο προμηθεστάτῃ φρονῇ. μὴ πω ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Νύμφιον ποταμὸν, ἵνα δόξῃ τὰ πρόαυλα ἡγεμονίας ἀπενεγκάμενος. πάλιν δ' αὖ Φιλιππικὸς προσβάλλειν τῇ μηδικῇ χώρᾳ ἐθάρρησεν, ἣ τὰ ὑπὸ Βιαρβαῖς ἐρήμωται. τὸ δὴ Περσικὸν, ἐπεὶ τάχιστα ἀκήκοεν, ἐπτέρωνε ἵππον ταχεῖ, καὶ διόλωλε τὰς ἵππου πλείστη ἀπόμοιρα. Τὰς δὲ Ρωμαίους λόγος ἐφ' ἁρπαξιοῦς τῆς βαρβάρων ἐσωτερικὴν θαυμάσαντας, τὴν μηδικὴν χώραν ὑπεξελθεῖν, δίχα τῶν παντὸς διαιρεθέντας στρατεύματος. καὶ οἱ μὲν ἁμφὶ τὸν στρατηγὸν, ἧκον ἐπὶ τὸ Σισαρβάνων, ἔνθα ἐπὶ τὸ τῶν Βαβδίων· ὁ δ' ἕτερος λοχαγὸς ἀποπλανηθεὶς, ἐπὶ Θεοδοσίου πόλιν οὐδὲν ἄλλως ἐπορεύετο. ἀδὲ χῦ ἐκείνη, ἀκεῖ ἴσμεν, ἄνυδρός τε καὶ ἀπαρυχμος, ἄχει τὴν Ἀβόρα ποταμὸν λεγομένη. συμπίπτει γὰρ τοῖς Ρωμαίοις ἀπαρηγόρητος κἀηδίστη. χαλεπώτερον γὰρ ὑδάτων ἐς τὸ καρτερὸν, ἤ, τι ἂν γένοιτο στρατιᾷ χαλεπώτερον; ἣ μὲν τοι ὠμοτάτων καὶ ἀσχημοτάτων λοιμικίζουσι φθορὰν, ἣ πάντας ἀνέλοι ἀρρωστίας τε καὶ θηλείας. τοὺς δὲ παῖδας διέσωζον, τὸ ἄωρον τῆς ἡλικίας οἰκτείροντες. ὅμως μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπὸ τῶν ὑδάτων διεχρήσαντο ἅπαντες. Ρωμαίοις δὲ μεγάλοις περιπεπτώκεσι κακοῖς, τῆς Θεοδοσίου πόλεως ἐπιβαίνουσι.

B

CAPUT XIV.

Philippicus Arzanenam regionem ſuis diripiendam permittit. Ab imitatione Scipionis Romani commendatur. Ægrotat. Cardarigauus Monocartum fruſtra invadit: latrociniis & incendiis graſſatur. Philippicus Byzantium redit: inde rurſum veris initio diſcedit.

PHILIPPICUS excelſo animo anno deinceps ſequenti Arzanenæ regioni arma intulit, opulentamque, & ad memoriam inſignem prædam abſtulit. Fama tenuit, ducem hunc diſcendi cupidiſſimum, artes bellicas ex veterum ſcriptorum monumentis hauſiſſe, & ea ſolertia Publii Scipionis, belli ducis omnium præſtantiſſimi hanc ſibi ſapienter regendi exercitus induſtriam comparaſſe. Nam ut tradiderunt, qui hiſtorias ſcribendo, in mentibus noſtris tamquam divina quædam ſimulacra in ſacris ædibus collocarunt, Scipio, is, qui primus Africanus eſt appellatus, bello cum Pœnis in Italia intermiſſo, Carthaginenſium fines iuvaſit: nec qualibuſcumque cladibus hoſtes mactavit. Annibalem ubi de afflictis patriæ fortunis audiſſet, domum revertiſſe, atque ita rerum mutabilitatem e ſuis caſibus didiciſſe. Hæc de Philippico omnium jactata ſermonibus, iis reſpondere videbantur, quæ de Scipione annalium monumentis commendata leguntur. Sed enim non proceſſit conſilium. Morbo quippe correptus difficillimo, Stephano Tsibuno, Tiberii Auguſti quondam ſatelliti copias committit, Apſichum Hunnum totius exercitus hypoſtraregum, ſeu minorem ducem, legarumve inſtituit, & Martyropolim concedit. Sic Philippicus adverſa valetudine compulſus, ab armis ſe removit. Cardarigauus cum copiis quantæ erant, Tibetiopolim nuper olim Monocartum appellatam aggreditur: cujus mœnia vetuſtate ruinoſa Philippicus anno præterito inſtauraverat, futurique providus, eam communiverat. Perſa, quod urbem ſubigere nequiret, in vicina Martyropolis irruens, Joannis prophetæ ac præcurſoris ædem, ab oppido verſus occaſum duodecimo lapide diſtantem incendit, & quod ibi erat phrontiſterium, virorum in vita ſancte agunda philoſophantium (qui monachi dicuntur, quorum opus & labor eſt, ante tempus ſecedere a corpore, & adhuc viventes emori, & ſobria quadam inſania ad meliora eulti) hoc, inquam, phrontiſterium barbarus etiam ab imo ever-

pag. 27.

C

D

E

ΟΔΕ Φιλιππικὸς μεγαλοφρόνως εἰς τὸ ἐπιόντα ἐνιαυτὸν τῇ Αρζανηνῇ χώρᾳ τὸ δόρυ ἐμπήγνυ, καὶ λαμπρὰν, καὶ ἀξιολογωτάτην λείαν ἀζωγρησε. φάμα δὲ νικᾷ ῥᾴρεν, ὡς ὁ στρατηγὸς φιλομαθέστατος ὤν, καὶ πολεμικὰς ἐπιστήμας ἐκ τῶν πάλαι σοφῶν ἀρυσάμενος, ἐκ τῆς Σκιπίωνος τοῦ ἡγεμονικωτάτου ἀγχινοίας τὴν ἐπιστήμονα τούτου τῆς σοφῆς στρατηγείας περιεβάλετο. ὡς ὅδε αἱ τῆς ἱστορίας καθάπερ ἀγάλματα θεῖα τινα τῇ μνήμῃ γραφῇ παρεδρύσαντες διελήλυθησαν, Αννίβα τῷ Καρχηδονίων στρατηγῷ τὰ αὐτὰ τῷ Εὐρωπίῳ Ρωμαίων ἡγεμόνι τῷ νῦν, Σκιπίωνι ὁ πρεσβύτερος, τὸν οἶμαι πόλεμον τὴν ἀναβολὴν ἀναθεὶς, τῇ Καρχηδονίων χώρᾳ ἐφορμίσαι, καὶ ἐς μέγα ἀκμὴν ἐλθόντα τὸν πόλεμον. τὸ δ' Αννίβαν τὰς Καρχηδονίων τύχας ἀνακοῦφα, ἐς τὸ ἑαυτῷ ἐπανακτήσασθαι, τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων ἐκ τῶν οἰκείων αὐτῷ συμβεβηκότων δεινῶν παιδεύσαντος. καὶ ἅπερ ἐδόκει φῶς Φιλιππικὸν εἶναι λόγος παράπλους. ἃ ἀπὸ δὴ σκοπῆς γέγονεν αὐτῷ ἀβυλία. ἔτυχε δὲ τὸ στρατηγὸν κάμνειν τὸ σῶμα μιᾷ τῶν τοιημάτων αὐτῷ ὑποπλάσαντος. διὸ ἐπὶ τὴν Μαρτυρόπολιν ἀφικνεῖται, ἐμπρήσας τὸ στράτευμα Στεφάνῳ τῷ παγκρατίῳ, ὑπασπιστῇ δ' ὕστερον ἐγενόμενον Τεβερίῳ τῷ αὐτοκράτορος, τοῦ τε Αβίχου τὸν Οὖννον τὸν ὅλων ὑποστράτηγον ἐχειροτόνησε τάξεων. ὕστερον μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς ὑπὸ νόσου ἀπόμαχος ἦν. ὁ δὲ Καρδαριγὰν τὴν ὅλην ἀναλαβόμενος δύναμιν, τῇ ἑταγχος Τιβετίῳ πόλει προσαγορευθείσῃ προσέβαλλεν, ἣ νῦν Μονόκαρτον πάλαι ὠνόμαστο. πάντως ὁ στρατηγὸς τῇ παρῳχηκότι ἐνιαυτῇ γεγηρακότα τὰ τείχη ἀνέρρωσε, καὶ προμηθείᾳ τῇ μέλλοντος ὠχύρωσε. Επεὶ δὲ τῇ πολίσματι ὁ Περσῶν στρατηγὸς, ἐκ οἷς τε ἦν παρεσκευάσθαι πᾶν. τοιγάρτοι εἰσάρρωτον ἐπὶ τὰ φοβερὰ τὴν Μαρτυροπόλεως, καὶ τὸ Ἰωάννου τοῦ προφήτου καπνιστήριον, ὡς ἀπὸ σταδίων δυοκαίδεκα ἔστι τῆς πόλεως, καὶ τὸ ἑαυτῶν πρόπαρον. ἔνθα δὴ καὶ φροντιστήριον ἐνύγχανεν ὄν, ἀνδρῶν φιλοσόφων τὸν βίον. μοναχοὶ δὲ ἄρα οὗτοι καλοῦνται, οἷς ἔργον προικάμνειν τοῦ σώματος, καὶ ζῶντας τεθνάναι, τῇ σώφρονι μανίᾳ τινὶ μεταφορᾷ πρὸς τὰ κρείττονα. ἀπέστησε δὲ πᾶν ἐκ βάθρων

Digitized by Google

ὁ βάρβαρος. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἅρας ἐστρώδω, ἐπί τι Ζόβαρδον χωρίον ἐφορμήσει, ἢ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν διπλάσιον μεδαμῶς τι χάρακος ἀποληφθῆναι. ἡγεῖτο δ' ἡμέρᾳ ἐς τὰ οἰκεῖα κατῆρεν. ἰδόντι δέ τι καὶ αὐτῷ λῃστρικώτερον τῶν Ρωμαίων ἐπιβήσεσθαι, καὶ τὸν αὐτὸν Ρωμαίοις ἀπευχεσθαι δόξαι. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ νόσημα ἀπήλλαξεν, καὶ χάριτα διέλυσαν. χρημάτων δὲ ἄρα ἀδηκτί τι παρηφάνητο, καὶ τὸν βασιλέα ἀσπασόμενος, ἐς Βυζάντιον ἦκεν. ἦρος δὲ παραὶ χρόνος. καὶ ἀλέας ἐπιφοιτούσης τῇ γῇ, Φιλιππικὸς τῆς βασιλίδος ἐξεδήμησε πόλεως

A tit. Sequenti lumine inde proficiſcens, Zorbandum oppidulum attigit, ſuiſque edixit, ne ullo modo a caſtris abeſſent. Octavo die domam advenit, apparebatque majoribus latrociniis Romanos invaſurum, eorumque gloriæ parem relaturum. Philippicus e morbo recreatus, militibus hieme jam appetente miſſionem dedit, Imperatoremque ſalutaturus, Byzantium venit, ac vere poſtea incipiente, & tempore ſuo arvorum ſinus laxante, denuo ex urbe imperante diſceſſit.

CAPUT XV.

Perſarum ad Romanos de bello finiendo legatio. Mebodi legati oratio, locus communis contra bellum Romanorum recuſatio, & ad confligendum cum Perſis promptiſſima voluntas.

ΕΠΕΙ δὲ ἡ Ἀμιδὼς ἐπέβη, ἀμοιβαίως Πέρσαι ἐκδόξως πως καταθέσθαι τὸν πόλεμον. ἀποστέλλουσι δὴ Ρωμαίοις χρήματα τὰς ἀσπίδας σφετερίζεσθαι, Μιβόδην τὸν σατράπην, ὡς τὸν στρατηγὸν ὑποσείλαντες, καὶ ὃν ἦκε Μιβόδης ἡ Πέρσης παρὰς Ρωμαίους. καὶ ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν ἐκάθισεν, ὡς ἑαυτὸν συγκαλισάμενος τοὺς ταγματάρχας, καὶ λοχαγούς, καὶ ὑπασπιστάς, καὶ τὰ μαχίμου δυνάμεως τὸ ἔμφανέστερον. ὑπηνίκα δὲ σύλλογος ἐπεπλήρωτο, ἡ Πέρσης τῶν αὐτῶν λόγων ἀπῆρξατο.

Ἄνδρες πολίμιοι, μὴ παρατρέπω δὴ τὰς ἀκοὰς τῶν ἀριστβάνη τὸ φρονεῖν· εἰ γὰρ τὰς γνώμας ἀμείψετε, μεταλλάξω καγὼ τὴν προσφώνησιν. ἐπλήσατε νῦν εἰρήνης, ὑποχειροτονοῦντες τὸν πόλεμον. δύρυ καὶ ξίφος, ὡς γεγηραπότα χαιρήσασα. καὶ στρατεύσατε συρίγγα, σφῶν ὁμοῦ καὶ ποιμενικὸν παιγνιολαλήσαν τερέτισμα. ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν εἰρήνης ἐστὶν ἐρασής, καὶ σεμνοῖς ἀπευδυόμενος φρῶσι τὸν πόλεμον. βασιλικὸν δὲ ἡ τὴν εἰρήνης ἀρέσκεια, ὡς τυράννων ἴδιον τὸ φιλόνεικον. ἄνδρες τῶν αὐτῶν παθημάτων ἡμῖν κοινωνοὶ μενάπαν τῶν πάντων ὁ πόλεμος μόνος ἀμόρεκτος ἅμματι τὴν γὰρ ἐπιάσαμεν, πολλάκις τὸν θάνατον ἐσφάσαμεν. ζωγράφος δὲ τὸν θανάτου ὁ πόλεμος. ἐγὼ δὲ φημι, καὶ ἀρχέτυπος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν ἀρχηγέτης, καὶ διδάσκαλος αὐτοδίδακτος. χρημάτων ἱρᾶ τις, ἀλλὰ πλούτῳ καὶ σοφίᾳ γεγόναμεν παίγνιον, ποτὲ κρατοῦντες, ποτὲ δὲ κρατούμενοι, καὶ συμμεταβαλλόμενοι ταῖς τοῦ πολέμου ῥοπαῖς αἰδίου ὄντος τοῦ μεταβολὴν ἐκπράττεσθαι. ἐκόμα νυς τῶν ἀρίστων χρυσῷ, μὴ τὴν ἡδονῆς τὴν ἀπιστίαν ἐκέκτητο. τί δ' ἀπιστότερον ἐν πολέμῳ χαμάτων ἀμέσως μεταθημένων ἐπ' ἄλλον, καὶ πάλιν ἐξ ἐκείνου εἰς ἕτερον, ὡς ἐγρηγορότα βλέπειν ἀνύπνιον τὸ κτεάμενον, ἢ τῇ ὑγραίᾳ τῆς ἐναγχος μεμνῆσθαι κραιπάλης; ὑμεῖς, ὦ Ρωμαῖοι, πάλαι τὴν παρρησίαν τῷ πολέμῳ δεδώκατε. ὑμεῖς δὲ τοῖς εἰρήνης γίνεσθε μαθηταὶ ἐπικρυπτομένων Περσῶν τὸν φιλόδικρυν ὑποσείσασθε πόλεμον. οἷς δὲ ἁμαρτίας ἡ ἀρχὴ, τούτοις καὶ ἡ ἐπανορθώσεως ἡ μετάμελός ἐστιν ἁρμοδίως. μὴ γένοισθε θρᾶσος ὑμῖν ταῦτα τὰ φλαῦθρα ῥήματα. καὶ γὰρ πρεσβὺς γεγονὼς ὁ Περσῶν βασιλεὺς χθὲς τε καὶ τρίτην, ὅτε τὴν μυδικὴν τὸ Ρωμαίων κατεπόλεμεν γᾶς, τὸν συμπλοκὴν ἀπαναίνεται. χρυσῷ δὲ πολλῷ, καὶ δώροις λαμπροῖς πείσαι Ρωμαίους τὰς ἀσπίδας ἐγκαλεύεται. καὶ γὰρ ὑπόσοι καταθέσθαι τὰς ἡμαρτηκότας θέμις τὸν πόλεμον ἐκεῖνα γὰρ ἡ ἔκτισις καὶ Περσικὸν κατεκόσμησε θυμὸν, καὶ θράσος πρεσβεῖαι Ρωμαίων, πολεμικῆς πρεσβεύουσαι σάλπιγγος.

Ἐτι τούνυν παρατείνοντος τὸν λόγον τὸ ἀριστβάνους, Ρωμαῖοι κατεχειροτόνουν συλλήπτορες, καὶ παραχὴν ταῖς βουλαῖς ἐνεποίουν, ὥσπερ δοκιμαθοῦντες ἐπὶ τοῖς ῥήμασι

B UBI Amidam intravit, Perſæ pro bello conſopiendo, & fœdere pecuoia a ſe redimendo ornatiſſimam ad Romanos legationem mittunt. Mittunt autem Mebodum Satrapam. Dux Romanus coactis ordinum præfectis, centurionibus, ſatellitibus, & quicquid erat in exercitu illuſtrius, conſeſſum celebrat. Pleno jam conventu Perſa ſuper iis rebus ita exorſus eſt.

Viri boſtes (ne vos, quæſo, conturbet hoc orationis meæ initium; nam ſi vos ſententiam, ego appellationem facile murabo) pacem colite, bellum tollite. Gladius & haſta velut ſenio confecta valeant. Fiſtula in poſterum, leve & paſtoritium ſonante ludicrum, militate. Perſarum rex pacis eſt amans, & ſe priorem bello nunquam remittere, gloriæ ſibi ducit. Regia enim res eſt pacis ſtudium: contra, res tyrannica certamen & diſcordia. Viri, iiſdem quibus nos affectionibus obnoxii, tollatur bellum, quod ſolum natura ſua eſt inſatiabile. Sanguine campos pinguefecimus, mortem ſæpe vidimus: pictura enim mortis, bellum eſt. Ego vero etiam archetypon dixerim, humanarumque miſeriarum auctorem, & magiſtrum ſine magiſtro. Pecuniam quis amat? atqui divitis, & paupertati bello ludibrium evadimus, alias victores, alias victi: & una cum ejus mutabilitate inutati, perpetuam quodammodo mutationem perpetimur. Poteriorum quiſpiam auri copia ſibi plaudit? habet cum voluptate ſimul diffidentiæ materiam. Quid enim belli tempore magis infidum pecunia? Citra diſcrimen ad alium, iterumque ab illo ad alium transfertur, ut poſſeſſor ejus vigilans ſomniet: aut tamquam haſtæ crapulæ recordetur. Vos Romani pridem bello licentiam, occaſionemque dediſtis: iiſdem nunc diſcipuli pacis eſtote, Perſis eam docentibus, ac promulgantibus. Bellum lachrymarum ſeminarium averſamini. A quibus enim peccandi factum eſt initium, hos quoque pœnitere convenit. Ne verba iſthæc humanirate condita confidentiam vobis pariant. Nec enim Perſarum rex beri & nudius tertius, cum Romani Perſidem confidentius incurſarent, perquam meticuloſus effectus, prælla detrectat. Tantum abeſt a timore, ut auro multo, doniſque inſignibus ad fœdus ab ſe emendum vos hortetur. Non enim debent graris bello ſolvi, qui peccaverunt. Poteſt autem iſta auri perſolutio placare etiam iracundiam Perſicam, inſolentiamque Romanorum cantus Martii cupidam comprimere.

Cum legatus ultra provehereretur, Romani conſenſu abnuunt, ſibilis perſtre-

Edit. Pariſ. pag. 28.

punt : & quaſi barbari vocibus gravi injuria læſi , confuſe clamorem tollunt . Statuebant enim , ſibi quoque ſua jactare licere , quæ ab initio patraviſſent : quod in Perſarum finea irrupiſſent : quod eos deprædati eſſent : quod Cardarigarum ludos feciſſent . Philippicus igitur conventum dimiſit , Perſa interim nou tacente . Pauci interfluxerunt dies , cum Niſibis Epiſcopus ad ducem Romanum accedens , eadem quæ Mebodus differte . Tum Philippicus verba Perſæ litteris conſignata , ad Imperatorem perferenda curat . Quibus lectis Imperator confeſtim reſpondet , jubetque , uti hujuſmodi fœdus turpiſſimum , Romana majeſtate alienum reſpuat . Accepta hac epiſtola , Philippicus Mambrathonem ducit . Sic igitur bellum denuo tumeſcere . Cum advocata militum concione quæreret , ecquid deſiderio quodam maſculo divinitus perciti , ad pugnam anhelarent , illis annuentibus , & jurejurando ſpem ejus confirmantibus , movens inde , Bibas , ubi Arzamon fluvius præterlabitur , iter contulit .

Edit. Pariſ. pag. 29.

A τῷ βαρβάρῳ τῷ Πέρσῃ. ἰδόντων δὲ τῶν Ῥωμαίων μεγαλαυχῶς ἐπὶ τοῖς ἴσα χοις γεγενημένοις . ὡς εἰσίδυσαν εἰς τὴν Περσῶν πολιτείαν , ὡς λείας ἐκράτησαν , ὡς τὸν Καρδαριγὰν ἐφυβάκισαν . ἃ δὴ στρατηγὸς τῶν ἐκκλησίαν δόλωσε, καὶ ὁ Πέρσης ὐκ ἐπίδηλος πᾶς τοῖς ῥωμαίοις. ὀλίγαι τινων ἡμέραι διῆλθαισι , καὶ ὁ τῆς Νισίβιδος τῆς ἱερατικῆς προλάμπων τιμῆς , ὡς τὸν στρατηγὸν ἀφικνεῖται , τὰ αὐτὰ τῷ Μεβόδῳ ῥήματα εἰς μέσον τιθέμενος . τὸ τελικαῦτα τοιγαροῦν ὁ στρατηγὸς τοὺς Περσῶν λόγους δι' ἐπιστολίας ἐς βασιλέα παρέπεμψε . βασιλεὺς δὲ τὰς τῶ στρατηγῶ ἐγχρίσας χειρίας, βασιλικοῖς παραυτίκα ἀπήλλε προσάγμασι, τὸν Φιλιππικὸν ἐγκελεύσαμενος τὰς αἰχμίας παύσας ἀσπόνδως ὑποπίμπλασθαι, ὡς ὑποδύσας Ῥωμαϊκῆς μεγαλεσπιος. τὸ μὲν τοι ὁ στρατηγὸς τὰς αὐτοκρατορικὰς δέλτους περιπτύξαμενος, ἐπὶ τὸν Μαμβραθὼν στρατοπεδεύεται. ἔνθα μὲν δὴ ἐφειγε ὁ πόλεμος. ὁ δὲ ἀρατιωρχος σωναγείρας τὸ ὁπλιτικὸν , ἐπωθάπτο εἰ τὰς ψυχὰς ἀρρενιζῶ τινι ἔρωτι ἐπιφέρονται φρὸς παράταξιν; ἐπεὶ δὲ καπνὸν αἰ δυνάμεις , σωυθήκας τε ὁρῶν τὰς ἐλπίδας ἐκύρωσαν , μιπρὰς ἐντοῦθεν ὁ στρατηγὸς , ἐπὶ τὸ Βίβας παραγίνεται , ἔνθα ὁ ποταμὸς παραῤῥεῖ τῷ Ἀρζάμωνι .

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΣ Β'.

THEOPHYLACTI HISTORIARUM LIBER II.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI in eundem librum Synopsis, sive Summa.

ΕΝ ἢ τῇ δευτέρῳ διαλαμβάνει περὶ τ῀ ὅρους τ῀ Ἰσαλα, περί τε τ῀ καὶ τ῀ Καρδαρίγαν τ῀ τ῀ Περσῶν στρατηγὸν ἀλαζονείας. ὅπως τε Φιλιππικὸς τε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τ῀ Καρδαρίγαν τῆς Πέρσας μάχῃ περὶ τὸ Ἀρζαμὸν συνίσησι· καὶ ὅπως ὁ Φιλιππικὸς τ῀ ἀχειροποίητον εἰκόνα φέρων περιέρχεται καθαγιάζων τὸ στράτευμα· καὶ ὡς νικήσας ἀπὸ τούτου τῆς Ῥωμαίων ἐγένετο· ὅπως τε ἡ ἀχειροποίητος ἀφίκετο Σιμεῶνι τ῀ ἐπισκόπῳ * Ἀμίδης μετὰ σύβασμὸν ἁπτὸς (ὁποστάλλῃ)· σκυλεύσῃ ἢ ὑπὸ Ῥωμαίων τὸ βάρβαρον, καὶ φεύγει ὁ Καρδαρίγας ἐπὶ τὸ Δαράς· καὶ ὅπως οἱ Δαρίωνοι ἀπὸ τ῀ ἄγους αὐτὸν ὁποπίμπῃ), καὶ τὸ καπακράτες ἐτιθάλωσι· ὅπως τε ὁ Ῥωμαίων στρατιώτης τὸ σῶμα ἀκαπτέβατο. ἀν ἢ τ῀ Κυαρπαρδῶν τάξεως, ὥτων ἀλλομένων τ῀ ἐν Βηρόῃς πόλει τ῀ Συρίας πᾶς διαβιβὰς ποιεμένων. περὶ τε τ῀ ἐπιστρατείας Ῥωμαίων καὶ τ῀ Ἀρζανηνῆς. καὶ ὅπως Μαρυθᾶς καὶ Ἰωβίος οἱ ἡγεμόνες αὐτῆ αὐτομολῶσι πρὸς Φιλιππικὸν καὶ Ῥωμαίους καὶ περὶ τ῀ ἰδιωτικῆς δυνάμεως τ῀ σωαθροισθείσης ὑπὸ τ῀ Καρδαρίγα εἰς τὸ ἐξαπατῆσαι Ῥωμαίους· καὶ ὅπως Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου τ῀ Αὐτοκράτορος πατὴρ ὑπὸ τ῀ Φιλιππικῆ ἐπὶ καπακοπῇ τ῀ πολεμίων ὑποταλεὶς, παραδόξως διασώζῃ)· καὶ περὶ Ζαβέρτα τῆ Πέρσῃ· καὶ ὅπως τ῀ τ῀ Χλομάρου πολιορκίας Ῥωμαῖοι ἀπέχοντο. ἔτι ἢ περὶ τ῀ αὐθράσους καὶ ἀλόγου φυγῆς Φιλιππικῆ, καὶ τ῀ γνωμένης ἀταξίας τοῖς Ῥωμαίοις ἐστρατοβυμασι. περὶ τε τ῀ ἐπιχθείσης τῇ Φιλιππικῇ νόσῳ· καὶ ὅτι Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου τ῀ αὐτοκράτορος πατὴρ τὰς φροντίδας τ῀ ἡγεμονίας ἀνεδέξατο. ὅπως τε τοῖς μετεμβεικοῖς τ῀ μηδιανῆς προβάλλει ὁ τ῀ Ῥωμαίων δυνάμεως ὑποστράτηγος· καὶ ὅπως ἔαρος ὥρᾳ προσβάλλουσι Ῥωμαίοις καὶ τ῀ Περσῶν πολιτείας. ἡγλαμβάνετο τε, ὡς Κομεντίολος καὶ τ῀ Ἀβάρων ἐστρατοῦσι, ἔχων ὑποστράτηγος Μαρῖνον καὶ * Κάσιον· καὶ ὡς διδοῦσιν ὕστερον καὶ τ῀ Ἀβάρων ὕστερος δὲ ζωγρεῖται * ἔκασος· καὶ ὅτι Ἀνσιμοῦθ τ῀ ἔξαρχον τ῀ πεζικῆς Ῥωμαίων δυνάμεως οἱ Ἄβαροι ζωγρίαν ἔλαβον, καὶ κατὰ δρόμον τὰ αὐτὰ τ῀ Θρᾴκιαι αἱ δυνάμεις αὖθις· καὶ Κομεντίολα διαστέλλει, εἰ χαλεπτίσθαι * τότε Ἀβάρους. ἔτ῀ δημηγορία ἐπὶ τὸ δοῦναι πτίσθαι· καὶ αὐτοδημηγορία, ὅπως φωνὴ ἐμπεσοῦσα τῆ στρατῇ τ῀ Ἀβάρων, ἀπρακτον τὴν Κομεντίολα ἐπίθεσιν τὴν καὶ τὸ Χαγάνου εἰργάσατο· καὶ περὶ Βιτσᾶ τῆ στρατιώτου, ὅπως τὸ κινηγῶν ἑάλω ὑπὸ τῆ Ἀβάρων, καὶ ὅπως ὑπὸ τ῀ ὁμοφύλων ὑπεροφθείς, φῶτος διὰ τῶν τῆς Ἀβάρης πολιορκητικὰ ὄργανα ἐδίδαξε κατασκευάζεσθαι. ἄπως τε ὑπὸ τ῀ Χαγάνου πολιορκεῖ) Βιρόη· καὶ ὅπως ἀποτυγχάνει τ῀ ἐγχειρήματος ὅπως τε * Διοκλητιανὸν πόλιν ἀνοικοδομήσας, ἀπρακτεῖ, καὶ ὅπως ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος ὑπὸ τῶν ἀγελαίου πλήθους τ῀ Βυζαντίων ἐλοιδορεῖτο διὰ τὰ ἀπὸ τ῀ βαρβάρων συμβεβηκότα περὶ τὴν Εὐρώπην δυσχήματα· ὅπως τε ἐκπέμπει στρατηγὸν τὸν Ἰωάννην, ὃν ἐπικάλεσιν * Μυσάκιον, ὑποστράτηγον αὐτῆ καταπεμπόμενος Δρόκωνα· ἃς καὶ πολιορκημένης ὑπὸ τῆ Ἀβάρου τῆς * Ἀδριανουπόλεως, συμμίξας τοῖς πολεμίοις, τὴν πόλιν διεσώσατο. διαλαμβάνει ἢ ὅπως ὁ Ἡράκλειος φρούριον Περσικὸν ἐπεχείρει τοῖς ἅπλοις ἑλεῖν· καὶ περὶ τῶν Βουλγάρων φρυάων· καὶ ὅπως παραδόξῳ ἀεσυείᾳ Σάππρος τὸ στρατιώτου εἷλον τὸ φρούριον Ῥωμαῖοι. καὶ τ῀ ἐνδημίαν δὲ Φιλιππικὴν περὶ τὸ βασίλειον ἄχυ.

MONS Izala. Cardarigani Perſarum ducis arrogantia. Romanorum cum Perſis apud Arzamonem fluvium congreſſus. Philippicus imaginem non manufactam portans, circumeundo exercitum ſanctificat, & Romani victoria clariſſima potiuntur. Eadam imago ad Simeonẽ Amidæ Antiſtitem tranſmittitur. Barbarorum ſpolia Romani legunt. Cardariganus Daram conſugiens, ut victus oppido a Darenis excluditur. Romani militia, e cohorte Quattopartborum (ſic enim nominantur, qui Berrhœæ in urbe Syriæ commorantur) corpus vulneratum. In regionem Arzanenen Romanorum expeditio. Maruthas, & Jobius duces ejus ad Philippicum tranſfuginnt. Cardarigas belli rudes ad Romanos circumveniendos conſcribit. Heraclius Heraclii Aug. pater a Philippico hoſtes exploratũ miſſus, mirabiliter ſervatur. De Zaberta Perſa. Romani a caſtello Chlomaro obſidionem abſtinent. Philippici repentina, & abſurda fuga. In Romano exercitu trepidatio ac tumultus. Philippici invaletudo. Heraclius Heraclii parens ducis munus capeſſit. Romanorum Hypoſtategus, ſive ſubimperator, ſive minor dux Perſas ad meridiem incurſat. Tempeſtate verna Romani in Perſidem irrumpunt. Comentiolus in Abaros movet, Hypoſtrategos habens Martinum, & Caſtum, qui præclarum nomen adipiſcuntur. Capitur Caſtus. Anſimuthum peditatus Romani ducem Abares captiuum faciunt: ſuperiorem Thraciam populantur. Comentioli deliberatio, ecquid Abares invadendi ſint. In utramq; partem differitur. Clamor miſſus, auſa Comentioli inania reddidit. De Buſa milite, quomodo per venatum in manus Abarum venerit, & a civibus ſuis neglectus, ea de cauſſa primus Abaros inſtrumenta, machinaſqae oppugnatorias fabricare docuerit. Chaganus Beroeæ obſidens, propoſito excidit. Idem Diocletianopolim oppugnare incaſsum inſtituit, & a Philippopoli atq; Adrianopoli repellitur. Mauricius Imperator a plebe Byzantina propter Caſtum, & Anſimuthum duces capros convitiis inceſſitur. Joannem, cognomento Myſtacone cum Hypoſtratego Drocone mittit, cujus virtute Adrianopolim ab obſidione Abarum, pugnam cum illis pugna vindicat. Heraclius caſtellum Perſicum, Mazarorum Theodorus & Andreas expugnant. Iidem Biudnes, admiranda virtute Saperii militis obtinent. Philippicus in urbem imperatum proficiſcitur.

Theoph. Hiſt. Dd

Edit. Pariſ. pag. 30. pag. 31. pag. 32.

CAPUT I.

Izalæ montis deſcriptio, & cur dux Romanus eo ſe tranſtuleris.

POSTRIDIE ad editoria campi, & radices Izalæ montis, ad lævam caſtra conſtituit. Eſt autem mons hic fertiliſſimus: ſiquidem præter vinum fructuum genera eſſert innumera. Ejus accolæ frequentiſſimi, & boni viri, hoſtium, non procul inde habitantium incurſionibus, & vexationibus etiam atque etiam obnoxii. Quibus, quamquam Perſæ victui eorum ut dicebamus, ſæpenumero depopulationem vaſtitatemque important, tamen ut ſedes hasce illis invidioſas mutent, alioque commigrent, oumquam vel minando, vel blandiendo perſuaſis. Porro mons hic alium montem Aiſumas appellatum præcedit. Aiſumas iſta velut cacumen, ſeu jugum quoddam eſt, & in cœlum minatur. Ea eo duo pedes procurrunt, e quibus Izalas prodit, ipſe quoque ab imo in altum aſſurgens, paulatimque ſurſum verſus majoribus incrementis tendens, dorſum ad Tigrim aſque porrigit, atque ad Eoum, ſive Caucaſum pertineret, niſi artificum excellentium cura laborque differimen inveniſſet. Hoc igitur in loco dux caſtra poſuit, ita ſecum ratiocinatus: a Perſico flumine Burone, uſque ad Arzamonem nullas eſſe aquarum ſcaturigines, & ad alterum horum hoſtes neceſſario venturos: Aut enim otium acturos, ſat habentes tueri domeſtica: aut ſi rurſus inſtare, premereque Latinos, ſive Romanos conentur, ſiti, & laboribus enervatum iri, equitatamque perituram celerrime, Romanis barbaros Arzamonis fluvii aquatione prohibentibus. Tertio die Perſæ Romanos ad Arzamonem conſidere cõpererũt.

Edit. Pariſ. pag. 33.

A Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὸν χάρακα μετέβαλλε πρὸς τὰ παρύφυλα τοῦ πεδίου, καὶ τὰς ῥίζας τοῦ ὄρους ἐν ἀριστερᾷ τὰ Ἰζαλᾶ πεποιημένος. τὸ δὲ ὄρος ὁ Ἰζαλὰς πολυοινώτατον· οἰνοφόρον δὲ, καὶ ἄλλα γένη μυρία καρπῶν ἐκφέρεται. πολυανθρωπότατόν τε τὸ ὄρος, καὶ οἱ ἐνοῦντες αὐτῷ ἄνδρες ἀγαθοί. ἐπίμαχόν τε τὸ ὄρος τοῖς πολεμίοις, καὶ ἀμφίβολον. ἐνόπορ ὧν δὴ ἀπώκισε τὸ πολέμιον. τίνας τε μεθιστάναι τῆς φιλοτείμου χώρας, ἵνα ἂν πείσωσιν ὑπ' ἀπειλῶν, ὑπ' ἀνοικίων, καὶ τοῦ πολλάκις τὸ ὁμόρων Περσῶν ὑποπεμπόντων τῷ αὐτῷ γλίσχῳ, καὶ ἀπιζαμένων, τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἀ Ἰζαλᾶς, ἕτερον παραμείβεται ὄρος, προσαγορευόμενον Αἰσουμᾶς. τὸ δ' Αἰσουμᾶς ἄκρον ἀπρόρρηκτόν τί ἐστι, καὶ εἰς μέγιστον ὕψος ἐκτείνεται. καὶ ἐκ τῶν μετεώρων δύο ἀναθέουσι πρόποδες. ἐκ δὲ τούτων ὁ Ἰζαλᾶς

B τῶν πρόσθεν ἐπιφέρεται, καὶ αὐτὸς ἀπαρχόμενος κάτωθεν εἰς ὕψος, ὕστατα δὴ μετρίου ἀναπίπτων, τοῖς ἐνιδόντασιν ἐκπλήττουσας τὸν αὐχένα, μέχρι τοῦ Τίγριδος γίνεται πεπαμένος. καὶ ἂν τοῦ Εὐφράτου, ἢ Καυκάσου συμπέπτωκεν, οἱ μὲν δημιουργοὶ φροντίδος τοῖς ἐκ διαλειμμάτων ἐπεισάκτοις ἐνεπόησαν. ἐνταῦθα τὸ μάχιμον ὁ στρατηγὸς ἐνωρμίσατο, ἡγούμενος, ὡς ἐκ τοῦ Περσικοῦ ποταμοῦ τοῦ Βυρῶν, μέχρι τοῦ Ἀρζαμωνίου ὕδωρ ἐν ἔτεσι καὶ δυσὶ θάτερον ἀνάγκη τὸ πολέμιον ἐλεύσεσθαι· ἐξ οὗ ἀπορίαις τε καὶ αἰσχροῖς ἀπαναγκάσειν τοὺς Ῥωμαίους· ἐλπίσαντας Λατίνους ἐπιπεσεῖσθαι πειρώμενον, μαλακιζόντων τῇ πόνῳ καὶ τῇ δίψει, τῶν ἵππων διολλύτων ὡς πάχιστα, τῆς Ῥωμαίων μὴ συγχωρούσης δυνάμεως ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἀρζαμωνίου ὕδατος τοὺς βαρβάρους ἀρύσασθαι. τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ καὶ τὸ Περσικὸν ἐπὶ πυρὸς σύνταγμα, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τοῦ Ἀρζαμωνίου ὑδρεύσοιντο.

CAPUT II.

Cardarigani faſtus. Magos conſulit: victoria promittitur: in Romanos itur. Romani hoſtes explorant.

CARDARIGAS autem eo inſolentiæ C proceſſit, ut ad hujus rei nuntios, tamquam nugas, raderet effuſiſſime. Sed ubi aures militum iiſdem ouantis manifeſtius circumſonuerunt, & eos indoleſcere apparuit, ariolos percunctatus, ab illis futurorum veſtigia, progreſſumque diſcere cupit. Pythoniſſas item, & circumferendo in utero dæmone prægnantium ſioniles, vaticinari poſtulat. Illi aſflatu ſtygio Perſis ex conflictu victoriam de Romanis, fortunamque ex adverſa ſecundam pollicentur. Quibus prædictionibus Perſæ erigebant animos, & ſe beatos numerabant. Ergo a Burone diſcedentes, in Romanos vadunt, magnamque camelorum multitudinem atribus aqua repletis ooerant, ne ea deſtitutos, Romani facile interimerent. Adeo autem ſelicis ſpe ſucceſſus geſtiebant, ut etiam compedes partim ligneas, partim ferreas, & quidem multas admodum captivis inducendas ſecum portarent. Dux Romanus agreſtium tenuitati conſultum cupiens cohortabatur ſuos, uti eorum ſindoribus diripiendis temperarent.

Οἱ δὲ Καρδαρίγανις εἰς τοσοῦτον ἐλαλάκει φρυάγματος, ὡς γέλωτα τῇ ἀγγελίᾳ τῶν λαμπρῶν ἐκτεῖναι πλατύν, ὡς περὶ φλυάρου τοῦ πράγματος. ὡς δὲ τοῦ λόγου τὸ Περσικὸν περιεβόμβησε τραχύτερον, παρεδεμύητο τὸ πολέμιον. ὁ δὲ σατράπης τοὺς Πυθοκλείας τῶν μαγευμάτων διηρώτα, καὶ παρὰ τῆς μάγου ἐξεπυνθάνετο τὰ τῆς εὐδαιμονίας, τίνες τὸ πνεύματι πύθωνος ἐνθουσιῶσαι, καὶ φαντασίαν κύησιν παρεχόμεναι τῇ τῶν δαιμονίων πιεσφορᾷ ἐξεῖν τὸ ἐσόμενον προαγορεύσωσι. οἱ δὲ τῆς δαιμονίου ἀπεκρίναντο τὴν νίκην Μήδοις παρέσεσθαι, καὶ τοῦ ἔπειτα Πέρσας ἐπεῖσθαι, ἅμα τὴν Περσίδα τὴν τύχην ἀμείψασαν. τὸ μὲν ἔνω Περσικὸν διῳκήσατο, ἢ προῤῥάσιον ἀπαιρεῖ γαυρούμενον. ἀπάραντες πίσσαν ἐκ τοῦ Βυρῶν ποταμοῦ, πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἤρεσσον. ἔπει πλέθρα δισμύριά ἐπέσαξαν ἀσκοὺς ἐμπεφορτισμένους ὕδατος, ἵνα μὴ τῆς ὑδάτων ἐπορίας ἀστοὺς φύσεως, Ῥωμαίοις ῥαδίως αὐτοὺς καπηλεύσωσιν. πρῶτον δ' ἐπαγωγίας ἐλπίσιν ἐφάπτοντο, ὡς τοῖς πόδας, τῶν μὲν ἐκ ξύλων, τῶν δ' ἐκ σιδήρου διηργασμένας, καὶ μάλα γε πολλὰς προσφέροντο. ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς

Ῥωμαϊκῆς παρευτυχίας τῆς γεωργικῶν ἐρώτων ἀπέχεσθαι, φειδοῖ τῆς ἀνοικείας πεῖραν ἐποιεῖτο διέμβλος. τῇ μὲν

ἐπώνυμος ἀνδρὸς λογάδος ἐπὶ καταστοπῇ τῶ πολεμίου ἐξήρτυτο (Σεργίφ τῷ τῆς λοχαγῷ ἀνατιθέντων, ᾧ ἐ τῶ Μαρδίος φρουρὰ ἐγκεχείρισο) τὸν τε Ὤγυρον καὶ Ζάγομον φύλαρχον δ' ἑπὶ † συμμάχων † Ρωμαίων δυνάμεως, ὡς Σαρακηνὸς ἔθνος Λατίνοις ὀνομάζον. οἱ μὲν ὦν ἀπὸ † σκοπῆς ἀνατολὴν ἐπισκοπούμενοι τῶν βαρβαρικῆς πλήθους ἀποθράσους, σφετερίζονται ἔθος ἡ φρούριον ἑβδόμῃ δ' αὖτη ἡμέρα ἐτύγχανε τῶ κυκλικῶ † ἑβδομάδος βαδίσματος. Σάββατον † τε τῆς ἱερομήνου Μυσσὶ ἐπονομάζουσι· ἐπεὶ † τῆς Ρωμαϊκῆς πάσης ἀπηγγέλθη σύνταγμάτι, οἷς † σκοπὸν ὑπόκειται τῆς ἐπιόρκεται, ὡς τῆ ἑπομένῃ ἀναπαυθήσεται τὸ πολέμου ἐπιτίθεσθαι, οἷς † Ρωμαίοις † ἡμέραν γεωφόρητος πόνων ἀναπαύλη, αἰδοῖ τῶ σεβάσματος. τῆ δ' ἑξῆς ἄνεμον ἦκον οἱ κατασκόποις, καὶ τῆ σκοπῆ διαγγέλλωσι τὰ περιὰ πλοσιάζον σκοπεύματα.

A Die igitur proxime ſequenti certos quoſdam per Sergium ducem manipularem, (cui Maridis cuſtodia concredita erat) ad hoſtem ſpeculandum, nempe Ogyrum, & Zogomum phylarchos, item † ſocietatis † Romanorum auxiliares manus Saracenorum, (ut Latinis vocantur) tribunos deligit. Hi e duce miſſi, ex agmine barbarorum quoſdam intercipiunt, e quibus in quæſtionem datis, Cardarigenum caſtra prope loco habere cognoſcunt. Erat is dierum hebdomadis in orbem redeuntium ſeptimus, qui a Moſe ſacrorum doctore Sabbatum nominatur. Quod ubi Romani reſciverunt, ſuſpicio direm inceſſit, hoſtes die craſtina ipſis invadendis fortunam experturos: Romanis nempe propter diei Dominici venerationem, & numinis eo colendi reverentiam ferias acturis. Altero die ſpeculatores redeunt, deque Perſeram adventa ducem certiorem faciunt. *Edit. Paris. pag. 34.*

CAPUT III.

Acierum utrinque diſpoſitio. Philippicus ſacram Salvatoris effigiem circumferens, animorum incredibile robur militibus addit, cohortationem adjungit. Pro victoria Deo cum lacrymis ſupplicatur. Rogatur dux uti ſecedat. De incertis belli locus communis. Locus pugnæ, & illi vicina patria virorum illuſtrium.

Ὁ μὲν οὖν Φιλιππικὸς τὸ Ρωμαϊκὸν διακόσμησε, καὶ τὸ μὲν κεραίας † μάχιμον διετάξατο καὶ † μὲν κεραίαν † διώνυμον τῆ Ἱλιφρεδᾶ ἐπέτρεπεν· ἄρχων δ' ἦτος ὢν † Ἐμέσης. καὶ μὴν καὶ Ἀβιχὸς ὁ Οὖνος, † αὖτ' πτερυβάλεσο δυνάμεν. † δὲ τῶ δεξιῶ Βιτάλιος ὁ τεξιάρχης. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ μεσαίτατον ἀνελάμβανε αἴρας. ταῦτ' δ' εἰκὼν ἐ Ἡρακλεὶος ἐ Ἡρακλείου παπὸ τῶ αὐτοκράτορος. διετίθη δὲ καὶ τὸ Περσικὸν ἑτικοῖ· ἐπὶ μὲν † δεξιῶ λόφω Μιβόδης ὁ Πέρσης· ἐπὶ δὲ † ἀριστερᾶ λόφω Ἀφραάτης, ἀδελφιδοῦς ὢν λεγόμενος Καρδαρίγανος τῶ Σαβ'άτου. † δὲ μέσου κατέμαρας, αὐτὸς ὁ Καρδαρίγανος ἐκαθέλαβεν. ἐπεὶ δὲ τὸ πολέμιον περιφαίνετο, καὶ ἰδὼν πόνις πολλὰ, Φιλιππικὸς τὸ θεοδεκτὸν ἐπιφέρετο εἰκασμα, ὁ λόγος ἔκαθεν καὶ εἰς τὰ τοῦ δικαίου θείους πίστεμεν μορφώσας, καὶ ὑφάσμα χείρας πεπλωκάδαι, ἐ ζωγράφου μελάδι ποικίλαι. διὰ τοι τῶτο καὶ ἀχειροποίητος παρὰ Ρωμαίοις καθυμνεῖται καὶ † ἱεροθέσεων ἀριστείων ἠξίωται. ἀρχέτυπον δὲ ἐκεῖνο Θρωπεδίωσι Ρωμαῖοι νι ἄρρητον. τοῦτό ὁ στρατηγὸς † σωβασμίων περιπέπλων γυμνώσας, πᾶς τε ξεις ὑπέτρεχε, κρέττονος, καὶ ἀναπεμπωσίου Θράσεως ἐντεῦθεν μεταδιδοὺς τῆ στρατεύματι. εἶτα παριλθὼν † πλῆθός εἰς μέσον, τῆ ἐπιρροῆ † δακρύων ὑπὸ τῆς χύσεως † ἀγωνίας βλύζων αὐτοῦ, πᾶς παρακλητικοῖς ῥήμασιν εἰς χρηστὸν παρὰ τὸ στράτευμα. καὶ ἰδὼν ἐκαπὶ † λόγων ἐφύσα. τῷ μὲν αὐτοδιδάκτῳ πᾶς ὁρμαῖς ἐπιτῆναι, † δ' ἀβύθμοις καὶ ποδῶν διεγείρει τὸ πρόθυμον· καὶ δὴ τὸ παρεμπεπτὸν μέλος αἱ σάλπιγγες ἤχησαν. ἐπεὶ δὲ πλησιάλεσαν, παρίδρυσαν πᾶς δυνάμεις εἰς πόλεμον. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ Κυριακὸν ἐκεῖνο ἐπὶ τὸ Μάρδος μετεπέμψατο εἴδωλον, Σιμεὼν τῆ † ἱερατικὸν Ἀμειδῆς Θρόνον ἐπέχοντι. ἔτυχε δὲ † ἀνδρὸς ἐς τῆ ὁχυρώματι κατ' ἐκεῖνο ἐγχωριεύειν καιρῶ. οἱ δ' ἐς τῆ φρουρὸν ἐλπόμενοι ἐς ἐκείνῃ τῆ ἡμέρᾳ τὸ θεῖον, καὶ ἰνιμβλίζοντες, καὶ μᾶ πλήθους δακρύων πᾶς ἱκετείας εἰργάζοντο, ὅπως † νικήσωσι Ρωμαῖοι αὐτὰ † ἀγωνίας ἔκαι σωτῆριοι † λοχαγοὶ, οἱ † στρατοπάται † δυνάμεων, μετάγγελοι καὶ Χιλίαρχοι ἀθροιδίπας ἑαυτοὺς † στρατηγῶ, ἐπὶ τὸ σύραμα † δυνάμεως μεταβέντα. ἐδεδίεσαν δὲ, μή ποτε αὐτοῖς ἐπαινδυνώτερος ἐ πόλεμος γένοιτο, κοινωνὸν τῆ πόνων τὸν στρατηγὸν κληρωσάμενος. ἐ γὰρ πόλεμος ἔφασκον, οὐκ ἐπὶ ἕρμα τὰ κινήματα κίν-

B PHILIPPICUS igitur ſuos in aciem tripartitam digerit: ſiniſtram Hiphredæ Emeſæ Præfecto committit. Eadem in parte Apſichus Hunnus carat: dextræ Vitelis Centurio præficitur: mediam duæ ipſe, nempe Heraclius, Heraclii Imperatoris parens ſibi depoſcit. Simili forme Perſicæ caterva componuntur. Et dextras quidem Mebodus accepit: lævas Aphraates Cardarigani Satrapæ ex ſorore oepos: mediam Cardariganus ipſe fortitur. Ubi hoſtes appropinquare pulverea nubes indicio fuit, Philippicus Dei hominiſque (Jeſu Chriſti) effigiem circumfert. Jam olim fama emanavit, & uſque hodie durat, eam effigiem non texentis manu comparatam, aut pictoris arte, coloribuſque variatam, ſed divinitus efformatam eſſe. Quocirca etiam apud Romanos ut ἀχειροποίητος, id eſt, non hominis manu confecta celebratur, & ſacris divinisque honoribus colitur. Habent enim archetypum Romani, & ut ſacroſanctam quiddam venerantur. Hanc effigiem ſacra veſte nudatam geſtans, exercitum obibat, indeque audendi generoſam, & inexpugnabilem militibus alacritatem injiciebat. Deinde in medium copiarum progreſſus, ubertim, & continenter fluentibus per ora lacrymis, propter ſtragis ecervos mox futuros, eos ad fortiter pugnandam cohortatus eſt: potuerantque illius verba & impigris ec ſtrenuis impetum intendere, & ignavis, ac torpentibus ſtrenuitatem inſerere. Protlaus turbarum cantus acuit animos, & ed prælium conſtrendum excitat. Porro duæ illam Domini imaginem Mardes ad Simeonem Amidæ Antiſtitem, forte per idem tempus in eo caſtello commorantem mittit. In quo qui erant alii præteres, die illo impenſæ numini obſecrando, propitiandoque dabant operam, ſupplicabantque multis cum lacrymis, uti Romanus victor abiret. Centuriones autem, & Præfecti militares, immo & Chiliarchi coeuntes ducem obteſtabantur, ut in extremum agmiois ſe reciperet, quod timerent, ne ſi ipſum dimicationi ſocium haberent, majore cum diſcrimine dimicarent. Belli enim vices, a- *pag. 35.*

jebant, incertæ sunt: & cum natura sit mutabile, multiforme, ac multifariam, solum in inconstantia sua constans est: quædque inde fortuito infaustum, & calamitosum accidit, partam aliquando felicitatem multis modis lupetar, & obscurat. His ducem permovere, uti paulisper stationem muret. Campos cerraxmis Solachon, a quodam oppidulo propinquo dictus est. Ea inde ab atavis patria fuit Theodori, quem Byzanteli Zetoounium appellabant, qui & magisteriam (dignitatis apud Romanos nomen est) gessit. Inde genus ducie etiam Salomon eunuchus, & auriga Justiniani Augusti, qui & Carthaginense bellum in Lybia procutavit, de quibus Procopius in historia mentionem fecit.

Α πατὰς· ἄπ φαλαγγὰλυλος, ὧν ἡ πολύμερος· φύσις ξυ ἀνθρ τοῖς μεταβολαῖς ἐμβαλοῦσα, μεμπίσῃ τ πλεῖστα ἔχουσα χρῆσι τὸ δ' ἐπὶ τύχης ἐστὶν ὧν ἀπαίσιον, τῆς τε ἐπιτεύξεως φόβ πραγμάτων ἐς ἐπιφανεστάτων ὑπερβάλλουσα· ἡ πείθουσα τὸ στρατηγὸν, βραχύ τι μεταμεῖσθαι τ σάσιν. ἡ ἡ πεῖσα ἐνδα ἐχειρουργήτο ὁ πόλεμος, Σολαχὼν ὠνόμασεν, ἀπὸ χωρίου τ τὸς γειτνιάζοντας ὁμωνυμίας ἀρόμενον. ἐστὶν δὲ ἡ Θεόδωρος, ὃν Ζητούμενον ἐπεκάλεσαν Βυζάντιοι, ὁ ἡ τιμὴ παρὰ Ῥωμαίοις μαγιστείου ἀξιώσας ἀρχὴν, ἔκαθεν τὸ γένος ἐφέρετο. καὶ ὅπερ ἡ Σολομὼν ἐκεῖνος, ὁ τῶ βασιλέως δίκαιος, ὁ τὸν Καρχηδόνιον πόλεμον ἐν Λιβύῃ παρατεξάμενος, ὅτι τὸ αὐτοκρατορικὸν δίφρον Ἰουστινιανὸς ἀνεῖσατο, ἡ πάντα Προκοπίῳ τῇ συγγραφεῖ ἐν τῇ τοιτέρῳ ἱστορίας ἐγγέγραπται.

CAPUT IV.

Romani victores ſpolia legunt invito duce. Ejus ſtrategema. Perſarum fuga. Cæde utrinque plurima. Vox divina ad Romanos. Perſæ fugientes in colle obſidentur.

POSTQUAM phalanges Perſicæ cum Romanis pedem contulerunt, Vitalis centurio manum adverſariam celeriter diſſipavit, quod audacius in hoſtes incumberet. Sed & ſtragem maximam edidit, illorumque ſpolia (tuldum Romani vocare conſueverunt) legit. Victoribus præda diripienda ſic occupatis, dux ea confuſione conſpecta ſuccenſere, & quid ageret, anxius cum animo ſuo trahere: cum prudens conſilium reperit ex tempore. Nam capiti ſuo detractam galeam, illuſtrem illam, & conſpicuam, Theodoro Ilibino ſatelliti ſuo imponit, mandatque ſpolia ferentibus gladio, qua latus eſt, ictus incutere, quod ad aciem reſtituendam plurimum profuit. Suſpicatus enim miles, ducem ipſam circumire, & ſpoliis detrahendis intentos tali ratione corrigere, ad pugnam perſequendam curam transfetebat, & ad operam militarem ſeſe dabat. Porro hoſtes diſſipati, in interiora Perſidis incolumes profugere, ubi Cardarigas Præfectum agebat. Medio jam Perſarum agmine denſiore, propter acceſſionem a cornu dextro, quod ſiniſtri fugam compenſabat, difficile erat Romanis, ſuperiores partes ferre, niſi ab equis deſcendentes, ſtataria pugna conſligerent. Phalanges itaque mediæ concurrebant acriter, & prælium eo uſque producebant, dum ad paucos devenirent, propter cæſorum corporum continuatam multitudinem cooperta terræ ſuperficie. Cum finis nullus ſe oſtenderet, divina quædam ſententia pro arbitrio ſe interponens, alienis certamen adverſum reddidit. Clariſſimo quippe cum ſonitu vox Romanos circumvolans, hoſtium equos lanceis fodere jubet. Qui mandato inhibemperantes, copias a fronte oppoſitas debellant: ſuſpicarique a Stephano manipulario vocem iſtam extitiſſe, ſecundum conflictum eum interrogatus, ipſe ne hujus ſtratagematis auctor fuerit. Negat, additoque ſacramento, numquam ſe hujuſcemodi impreſſionis commentum protuliſſe confirmat. Non enim hinc aucupari gloriam, divinitusque meditata, ſollertiæ ſuæ, quaſi forma eorum commutata tribuere ſuſtinebat. Tertia vero, ſive ſiniſtra Romanacies adverſum ſibi hoſtium cornu permiſcebat: & quod reſtabat militum, ei uſque Daram (qui locus ab acie duodenis paſſuum millibus abetat) gnaviter inſtabat. Tam magnifica Romanorum tropbæa barbari cernentes, imbecil-

Edit. Pariſ. pag. 36.

Β ΕΠΕΙ δ' αἱ τῶ Περσικῶ φάλαγγες τοῖς Ῥωμαϊκοῖς λόχοις προσέμιξαν, Βιτάλιος ὁ ταξίαρχος ἓν τῶν ἀντιστόμων δεξιὸν διέλυσε διώκειν, προκινδυνεύσας τῶν ἄλλων θρασύτερον τάξεων. ἀπὸρ μέγιστον φόνον εἰργάσατο, τέλ τε Περσικὰ ἀποσκευὴν ἐχρημάτισε, ὧν σωθῆς Ῥωμαίοις τῇ ἐπιχειρήσῃ φωνῆ ἔλαβε Στοκαλᾶν· ὑπὸ μέν τοι τ πυκνότητος πιεζόλειτο ἀρχόλετο. ὁ δὲ στράτηγος ἀπορῶν τε ἡ ἐχαλέπαινε τοῖς πρὸ αὐτοῦ μισθοῖς θεωμένοις, ἐνεμέρισε βουλὴν ἐχθέσασι, ἡ τὸ κράτος (ἐπίκηρον δ' ἄρα τοῦτο ὧν ἡ ἀπάδολον) ἑαυτῶ κορυφὴς ἀπεκόπης, Θεοδώρῳ τῷ Ἰλιβίνῳ πιεῖν δίδωμι. δέμενος δ' ἔπος τῷ στρατῷ· ἐπεὶ προσάττετ τῷ ξίφει παῖσαι τὸς ἱμπορδομένους τὰ λάφορα. ὁ δὲ ἡ γέγονός ἐς τὰ μάλιστα ὤνητο ἡ παράπαξιν. οἱ ἡ ὑποπίσαντες τ στρατηγὸν πιεῖν ἐσεῖν, ἡ λωποδυτῆσαι αὐτὸς, ἀπαορήσθαι τῶ σφάλματος, παρὰ τ μάχῃ τ φρονῖδα μεῖζον, ἡ τ πολεμίων μετέλαμβανον πόνων, τὸ δ' ἀντίπαλον διαπαθὲν, ἐς τ μέσην τ Περσῶν διεσώζετο χώρην, ἕως ὁ Καρδαριγὰς τ ἐπισταμένως πολεμῆσαι βαθυτέρω γῶν τῶ μέσω κέρατος τ Περσῶν γέγονὸς ἐξ τ ἐπιφανεστάτ τ ἀποδράντος διωκόμενος κέρατος, χαλεπῶς ἂν εἶχε διωγκεῖν τ Ῥωμαίων ἀντίπαλος δύναμις, εἰ μὴ τ ἵππων δεσβάντες αὐτῶν, ἡ συνάδην τὰς συμπλοκὰς ἐποιήσαντο. αἱ μὲν ὧν μεσαίτατοι φάλαγγες ἐζήρικον μαχόμεναι, ὁ δὲ πόλεμος αὐτὰς ἐμπλεκόμενος, ὡς συμβαίνει τ λευκάνων ἐξάπτει τὸ παραπετόμενον, τ ἐπιφανείας τ γῆς πιεκαλυπτομένης, ἡ τῶν ἐπιπολάζοντα τ πτηνῶν σωμάτων. ὡς ἡ τὸ κακὸν ἀτελεύτητον ἦν, θεία τις διάνοια κατεδείκνυτο, τῶ ἀλκυόνων ἐτεραλκὲς ποιεμένη τ μάχῃ. ἡ φωνὴ πιεζέσσεται Ῥωμαίοις μεγάλως τῆ ἀπηχήματι ἐγκελευομένη τῶν ἵππων κτεῖναι τῶν πολεμίων. πείθονται τοιγαροῦν Ῥωμαῖοι τῇ τῇ προσάγματι, καὶ πράττουσι τὰς ἀντιμιτὸν διώκμους. τῶν δὲ φωνῶν ἀπὸ Στεφάνου τῶ λοχαγῶ προελθεῖν, τὸ Ῥωμαϊκὸν ὑπονόησε· ἡ μὴ τὸν πόλεμον ἐπωθήσαντο Ῥωμαῖοι, εἰ προβολὰς αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Στέφανος ἐτύγχανε ὢν τῶ στρατηγήματος. ὁ δ' ἀπηνήνατο, ἡ ἐπὶ μεγάλῳ ὅρκῳ ὀμεῖται, μηδὲ ποτὲ τοιαύτης ἐπιβολῆς τὸ σόφισμα προσηγκεσθαι. ἡ ἦν ἐστὶ θεῖόν τι ἄνθρωπος τῶν ἀλκυόνων, ἔ θεῖα τινὰ μελετήματα εἰς οἰκείαν παραμορφῶσαι ἀγχίνοιαν. ὁ δὲ τοῖτος λόφος ὁ Ῥωμαίων, παῖσαν δ' ἐπεῖχε διώκμους, τῶν ἐναντίων κεφαίαν σωμάτων, ἡ τ σωζόμενον ἐμβεβῶς ἐδιώκετο, ἄχρι τῶ Δάρας, δυκαιδέκα σημεῖα τῶ χώρου ἀπομισμένα τῆς παρατάξεως. τοίνυν ὑπολαμβάνων τὴν Ῥωμαίων

χωμένους ἔφασαν, ἐγγυτέρω χιὼν τὸ βάρβαρον, καὶ τὰς φυγὴν μετιτέον. τὸ δ' ἀναβῆναι τὰς μέσας μοίρας τῶν Περσικῶν ἅμα τῇ σφῶν αὐτῶν στρατηγῷ, ὃν σὺν βαιοῖς ἀπολιπόντα τὸ πλῆθος ἐπεὶ δὴ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐπῆλθεν ἐν τῇ βοωῇ τῶν πολεμίων τὸ θάρσος, καὶ τὸ παράπαν ἀπορεῖν ἀλλήλων, ἐξεπλάγησαν· οἱ δ' ἐς φυγὴν, καὶ ἐς ἀπόστασιν ἐτράποντο. οἱ δ' ἐς θυμὸν, καὶ ἐς ἀπονοίας ὁρμὴν ἐπέστρεφον βαρδόντα. ἐκεῖνοι οἱ Ῥωμαῖοι περιορῶντες αὐτὸς· καὶ δὴ ἐγνώκεσαν τὸν Καρδαιγᾶν ἐν τῇ βοωῇ ἀναπεπόσθαι, ἐμφανῶς τε παρειλήφεσθαι καὶ κίνδυνον. ὁ μὲν οὖν Καρδαιγᾶν ἀπόστατος ὤν, ὑπό τε τῶν λιμῷ πιεζομένων ἐπεκαρσύνετο ἐκ τῆς βοωῇ τείτῳ καὶ τετάρτῳ ἡμέρᾳ. ἐν τοιούτῳ δὴ δέος δὲ Θησεὺς τῷ Περσικῷ στρατάρχῃ ὁ ἀδόκητος κίνδυνος. φοβεραὶ δὲ αἱ μεταβολαὶ παρὰ τὰς ἐλπίδας συρράσσουσαι· μᾶλλον γὰρ ἀραγμάτων καὶ τὰς γνώμας ἀμείβουσιν.

A litatem, fiam, virtutemque hostium ex gnoscunt, & ad fugam etiam ipsi se intendunt, ad collemque in inferiore. Per fide periculi declinandi cum duce suo consugiunt. Romani audientes hostium quoddam collem attonitos, victoremque nec tuentes, insidere, statim locum cinguns hostes uti se dedant hortantur. Illi cum contemptu mortis, & vesana confidentia, supercilium insoleurer ac superbe tollunt, Romani eos despiciunt: nec enim Cardarigganum seria periculi fuga collem ascendisse cognoverant: in quo cum inopia commeatus, & dira fames tertium jam, & quartum diem perseverabat: tantum in timorem Persarum ducem discrimen improvisum conjecerat. Mutationes enim inopinatæ terrent animum, quando cum rebus ipsas quoque cogitationes, & consilia invertunt.

CAPUT V.

Stephanus de Persis fugitivis non deletis se purgat. Conflictus apud castra. Cardarigani infaustum stratagema. A Darenis excluditur cum convitiis. In castris Romanorum falsus rumor.

Ὡς δὲ παρὰ τὸν στρατηγὸν ἐπανῆλθεν, ὑπὸ θυμοῦ B μεγίστου ἐγκλήματος ὁ Στέφανος ἐλῴ, ὅτι μὴ παρεσύσατο τὸ λειπόμενον, ὁ δ' ἐγκωμιαστὴν ἀπολογίαν τοῖς μέμψεις τῷ στρατηγῷ διεπράσατο, φήσας· εἶδε γὰρ μίτρα νίκης τιμᾶν, καὶ τὸν ἀκρόρειαν διδόναι τῆς τύχης· μισοπόνηρον δ' ἔχει ἡ πλάστιγξ, καὶ φέρειν οὐκ οἶδεν ἐν ἀραγίαις βραθυμίαν· ἀπὸ τῶν δέοντος. ὑπὸ μὲν οὖν οἱ Πέρσαι χολαίαν ὑρπότης τὸν κάθοδον τῆς παρηλλαγμένης καθεῖρπυσαν. ἐπεὶ δὲ τῷ λόφῳ κατέδυσαν, συμπαρεμαρτύρουν Ῥωμαίοις ἐπαίσαι, καὶ συμπροθυμεῖσθαι ἀπὸ τὸν χάρακα· ἐκεῖνοι ἀναιρωῦνται πολλοὶ, ἅλωσαν δὲ πλείους ἢ χίλιοι, οἳ καὶ Βυζάντιον παραπέμποντες. ὁ δὲ Καρδαιγᾶν πρὸ τῆς ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐπιβολῆς, τὰς θερμότητας ἐκείνων ἀμφορεῖς διαρρήξαι τῇ Περσικῇ ἐγκλείσθαι, φιλοκινδυνότερον ἐς θράσος ἐπεῖσθαι τὸ μηδὲν ἐργαζόμενος· τοῦτο δὲ τοῖς σφίσι παραδηλῶν, ὡς εἰ μὴ μεγάλων κινδύνων ἐφάπτοιντο, ἀπόλωλε τούτοις ἡ ὄρθρασις, τῷ Ῥωμαϊκῷ τὸν ποταμὸν τὸ Ἀρζαμὼν πιεζομένην, καὶ διαρρυῶντος τοῦ ῥεύθρου φιλοπονώτερον. ἐκεῖθεν δ' αὖ τοῖς ἀγαθὸν πιεζόντα τὸ θράσος. ἁμαθὲς γὰρ τῇ κύβῳ ἡ τύχης πεύσασθαι, ταῖς ἀπορρίαις τῷ κινδύνων καταθαρρεῖν· καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐκβάσεις ἐκ τῶν προυπαρξάντων σφαλμάτων ἀπεραίζεσθαι. ἀφιλοσόφῳ δὲ ὑπόστις ἀρχῆς, οἰκείαν τοῖς ἀγοσίοις ὦσι τὰ συμπιράσματα ἕξει ἡ φρόδον. τοῦτο τοι καὶ πολλοὺς ἢ μηδὲν μᾶλλον ἢ ἧττον διέφθειρε. φρίασι γὰρ πιεζεσθαι τινες ἢ Περσικῷ λαμπρότερον ἀπλοκότερον, καὶ ἐς μέγα κακὸν ὑποκλίνουσι, τῆς κοιλίας αὐτοῖς τῇ ἀθρόᾳ τῷ ὕδατος ἐμβολῇ δυνηγεῖν· ἃ ἐχόντος τῷ ἐπιφορτιζόντος ὕδατος ἢ ἀπόλυσιν. ὁ δὲ Καρδαιγᾶν ἐς τὰ πρὸ τὸ Δάρας ἀφικόμενος, τὸν ἐς τὸ ἄστυ παρεκπεδιδὰν ὁδόν. οἱ δὲ αὐτοὶ, ἤτοι οἱ πιεζεραυκαῦπις Πέρσαι, τὸ πύλεμα ἀναπεπόσθαι ἀπέλεγον τοῖς μήδοις τὰς πύλας, μὴ δὲ ὧν εἰσεκλείσθαι τὰς ῥιφάσιδας Περσικὸν νόμον ἀνέχιδαι. ἐπεὶ δὲ ὁ Καρδαιγᾶν ἐβλασφήμουν, καὶ ὕβρισι τῇ συμφορᾷ σωπεπεῖ Θησεὺς, πείθωσι ἐς τὰ ἔσω χωρεῖν, αἰχίσους αὐτὸν παρακέλευστος λόγους. ἡμέρας ἤλπισεν, ὀξαπιταίως ἐπιδημῖ α θορύβων τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ ἐγγίνεται, καὶ φήμη διέρρεσε, διώκειν τὸ Περσικὸν πεφεβλῆσθαι ἐπὶ Θησεῖ. ἔδοσαν ἐπιβήσεσθαι μέλεσι τῷ χάρακος. ἐκεῖθεν ὁ Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου πατὴρ τῷ αὐτοκράτορος, καὶ ἕτερος τῷ ἐγκλείστων, ἐπαιζόντες

STephanus ad ducem rediens, in cri- *Edit. Paris.*
men maximum ab eo vocatur, quod *pag. 37.*
reliquias illas non deleviſſet: quam incuſationem defenſione, duce militari dignitſſima depellit: ſcire ſe modum in victoria severeri: in faſtigio fortunæ, furmidinem præſtare. Ejus lancem odiſſa improbos, ſelicitatemque plus æquo ſuperbientem ferre non poſſe. Ita Perſæ lente, quieteque deſcendendi copiam nacti, de colle digrediantur. Degreſſi redeunt, & Romanos ad caſtra ſequuntur: mulli interficiuntur. Supra mille capti, Byzantium mittuntur. Cardarigas ſuos iubeundo periculo animoſiores facere cupiens, apte congreſſum utres illorum dirumpi jubet: lunuens nimirum, nihil præſenti ſe diſcrimini objectarent; ubi aquaretur, non habituros, cum Romani fluvium Arzamonem obſiderent, cautiuſque cuſtodirent. Sed ei audacia hæc male vertit. Eſt enim magnæ imperitiæ, fortunæ conſiſum aleæ, adverſas extrema pericula ſpiritus ſumere, & ſecundos eventus erratis præcedentibus emendicare: Nam quia inſipienter incipitur, ultima principiorum ſimilia efficiuntur. Atque iſta ratio multos de Perſis etiam victus perdidit. Eteuim cum in quoſdam fontes incidiſſent, & inſatiabiliter latices hauſiſſent, malum non mediocre invenerunt, quod ventres rantum aquæ ingurgitatæ vim, & onus ferre non poterant. Cardarigganus in agrum Daræ deveniens, audacius introitum in urbem tentare: ipſimet enim Perſæ videlicet, urbis præſidiarii, popularibus ſuis portas referare abnuebant: nam lege Perſica, fugientes, & ignavos non recipi. Poſtquam illi convitia diaerunt, ejuſque calamitatem verborum contumeliis commutarunt, cum probroſis eum ſermonibus dimittentes, domum abire perpulerunt. Veſpere appetente tumultus repente in caſtris excitatur, manatque rumor, Perſis veniſſe auxilium, & jam jam caſtra invaſatos. Itaque Heraclius Heraclii pater, & alius e ducibus, expediti in equis, ferroque ar-

Edit. Paris. pag. 38.

ciatl, incredibili ardore barbaros explo-
ratum circumeunt, & ad tumulum ſeu
collem uſque perveniunt, in quo Carda-
rigas paulo ante cum fugientibus confede-
rat. Celeriter ſe ſummum evadunt, e
maxima quadam ſpecula proſpectum cir-
cumquaque petunt: hoſtes nuſquam cer-
nunt. Cum rem ad liquidum candi
de indagaſſent, ad caſtra ſua rever-
tuntur.

A τε, ἡ σιδήρῳ φραξάμενοι, ὁρμῇ ἀκαταχώτῳ πρεσπόλων, τὸ βαρβαρικὸν ἀνιχνεύοντες, ἡ ἀνὰ τὸν βουνὸν ἀφικνοῦνται, ἔνθ' ἦσαν περὶ τὸν Καρδαρίγαν ἐναγχος ἀποφάντες ἐκυλίζοντο. ἡ ὅσον ἄτυσοι πρὸς τὸ ὕψηλὸν, ἡ πεζοπορήσαντες ἐπὶ τινος μεγίστης πρεσπῆς, ἡ τὸ πολέμιον ἐν ἀφανεῖ. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὸ τραχὺ ἡ ἄφατον ἐποιήσαντο, ἡ φοβηθέντες ἐν τῇ ἐπισκοπῇ γίνεσθαι, ἀνὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐπανέγονται.

CAPUT VI.

Miles Romanus quadruplici vulnere ſaucius, in caſtra portatur, fortique animo emoritur. Donativum datur militibus. Vulnerati in urbes proximas & caſtella ad curationem dimittuntur. Romanus Perſidem incurſat.

JAM vero alicubi in via militem Romanum cum morte luctantem offendunt, quadruplici plaga corpus ſaucium, immo ornatum potius. Superius quippe labrum ſagitta Perſica per galeam penetrarat, fixaque hærebat. Alia per inferius labrum inferne miſſa, pene recta linea priori ſurſum reſpondebat: ut enetrantis cuſpidibus lingua ceu diametri punctis intercepta extaret: & hic vis fortiſſimus os claudere nequiret. Haſtam item in lævo brachio, & jaculum in latere defixum habebat. Atque hoc vulnus ejus virtuti epitaphium fuit. Igitur Heraclius & comites ſanguine generoſo undique manantem præclarum illum bellatorem aſpicientes, ejus animi excellentiam admirati, in equum imponunt, & ad caſtra pervehunt. Deinde alii cætera quidem tela e corpore trahendo educunt: ſed quod in latus contortum erat, educere formidabant, jovicemque ſuſurrabant, qui Chironia, & Machaonis inventa exercebant, cum ſagitta ſimul animam exituram. Aſt Macedo ille (imo vero Leonidas magnanimitate, aut Callimachus, aut Cyoægirus, ſed ſatis illi ad glorlam erit, ſi Romanum nominemus) ut verba illorum ſubanimadvertit, percunctatus eſt, num penes Romanos victoria ſtaret. Quod ubi circumſtantes affirmarunt, & Latinos creaſſe trophæum dixerunt, rei confirmandæ juramentum petivit. Ergo ut Romanos lancem levem revera, Perſas autem lancem devergentem (ex eo quod victi ſint, quaſi quodam pondere detractos ad cadavera) in prælio reportaſſe intellexit, ipſa reſpiratione ingentem animi exultationem declaravit, & quod dicebatur, dolorem ejus lenitavit: ac de cæteris horam ſibi noviſſimam exſpectans, nutu præſentibus blandiebatur quodammodo, ne illam Perſicam & incyſam arundinem e latere ſibi extrahere parcerent: non enim aliud æque bonum viaticum ſub ſole ſe reperturum, quod exceſſurus ex hac vita ſecum auferre poſſet. Hunc ſtrenuum virum ex albo Quartoparthanorum fuiſſe narrant: quo nomine appellati ſunt, qui apud Beræam Syriæ morabantur. Ubi telum mortiferum e latere extractum eſt, anima illa magna, & generoſiſſima viri fortiſſimi ſimul erupit, ad campos Elyſios (ut poetæ loquuntur) properans devenire. Sed ejus triumphi elaritatem pudor eſt fabulis elevare. Dux poſtridie de militibus quæſivit, & vulneratos donativis humaniter eſt profecutus, animique nno imbellis aureus, & argenteus ornatus quoddam pretium erat: & periculorum modo præmia reſpondebant. Hujus collata dignitas animoſitatis merces erat: illi equus Perſicus aſpectu elegans, & bello idoneus: alii galea argentea, & phareta: alteri ſcutum cum thorace & haſtis. Ad ſummam, nemo ex Romanis ledonatus abibat. Ad meridiem dux ſo-

B ΕΝ δέ τινι μοίρᾳ τῆ ἀτραπῷ, δυσθανατοῦντα στρατιώτην Ῥωμαῖον περιεβλέψαντο, τέτρασι βολαῖς τὸ σῶμα κοσμούμενον. εἰς μὲν δὴ τὸν ὑπερῶα χιλίων μηδικὰς ὀϊστὸς ἐς βάθος εἰς δὺς ἀνὰ τὸ ἀρώνιος ἐρρίζωτο. ὕπερος δ' αὖ ἐπὶ θάτερα χείλος ὑπορθίαν εἰσφράσας, ἀντιθέτως πως ἀντείνετο· ὡς κατὰ τινας διαμέτρους κεραίας αἰχμᾶσθαι τὴ γλῶτταν τὴ ἀντιτύποις συμβολαῖς τὴ ἀκίδων· κἀντεῦθεν μὴ δύνασθαι τὸν ἀεὶ στόμα τὸ χεῖλη· περιφέρετο δὲ ἡ δόρατος εἰς πομπὴν ἐπὶ τῷ δεξιῷμῳ βραχίονος, ἐπὶ τε τῇ λαπάρᾳ πέρα βολῇ μηδικῇ ἀκοντίου. αὖτη τοι ἡ τῆς ἀρετῆς αὐτῷ τὸ ἐπάθλιον ἦν. οἱ μὲν δὴ ἄμφι τὸν Ἡράκλειον τῇ γενναίῳ περιῤῥιφέντος τὸν ἀεστέα θυμῷ αἵματι, ἀγάμενοι C τῆς δυχείας, ἐποχοῦσι τῇ ἵππῳ, ἡ ὡς τὴ χάρακα διεπέμποσαν. εἶτα οἱ ἐφίλκοντα τὰ μὲν ἄλλα βέλα τὰ ἐμπεπηγότα τῇ σώματι, ἡ παρίεσαν τι· τὸ δ' ἀνὰ τὴν πλάγιον ἐξιλέσθαι οὐκ εἶχον. διαφθείρειν γὰρ ἂν ἑαυτὸν, οἱ παῦται δὴ τὰ Χείρωνος, ἡ Μαχάονος τεχνήματα μελετήματα, ὡς συμπαθήσειν αὐτῷ καὶ τὴν ψυχὴ τῷ βέλος ἐξόδου. ἀλλὰ Μακεδὼν ἐκεῖνος, ἢ Λεωνίδας τὸ φρόνημα, ἢ Καλλίμαχος ἢ Κυναίγειρος, ἀρκέσει δὲ τὸ Ῥωμαῖον ὀνομαζεῖν, ὡς τῷ λόγων τῷ ἰατρῶν ὑπεθάπτο, ἤρετο εἰ τὸ Ῥωμαϊκὸν εἶα νικᾷ. ὡς δ' εἰ πεισθεὶς αὐτὸν κατέφασκον, ἡ ἀράμενος D Δαρείου ξόανον ἕλκεω, ἐβασάνιζε ὄρκους τὰ ῥήματα. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίους ὄντως ἐπέπυστο τὸν κοῦφον κατὰ τὸν πόλεμον ἀπενίκασθαι πλάσιγγα, Πέρσας δὲ τὸν ἐναντίον ῥοπὴν, τῷ βάρει τῆς ἵππου καθελκομένης φὸς πτώματα, ἀσασιμπόσας τῇ ἄθματι μέγα τι παραμύθιον, ἡ τὰς ἀληθείας θελκτήριον ὑπὸν αὐτῷ τὸ λεγόμενον, ἡ τὸ τιθνάναι λοιπὸν ἐκαρδόκει. ἡ τῇ· ὦμματι τὰς ὁρώντας, ὥσπερ ὑπόσωπον, ὑπεξάγειν ἀρεσθῶς ἀπὸ τῆς πλάγιας τὸν μηδικὸν ἐκεῖνον, ἡ ζηβόπον δόναξ. ἐ δὲ εὑρίσκω πωπότε τι ἄλλο ἐφόδιον ἀγαθὸν διαφέρειθαι ἢ ὑπὸ συλλύπου τῶν κόσμων ὑπεξερχόμενον. ἢ ἦ ἀριστέα φασὶ τὰ καταλόγω γεγενῆσθαι ἢ κυαρτοπάρθων, ἔστι ἢ φρουρεσίαι ἐπιφερομένων τῇ ἐν Βεροίᾳ τῇ πόλει Συρίας τὰς διατριβὰς ποιημένων. ἐπεὶ δὲ τὸ E βέλος τὸ ἐπιθανάτιον τὰς πλάγιας ὑπεξήγετο, συμπεφορμᾶ ἡ μεγάλη ἐκείνη, ἡ γνησιωτάτη τὴ ἀεστέως ψυχὴ· εἶπεν ἀνὰ τὸ Ηλύσιον ποιητικῶς ἐπεγομένην ἀφικέσθαι χωρίον. Ἀλλ' αἰσχύνομαι μὴθῳ φορτικαίζειν τὸ τῆ θριαμβῶν ἀξίωμα. ἀ ἦ στρατηγὸς τῇ ἐπαίνῳ ἐξέπεσεν τὴ ὁπλιτικὴ ἐπιποίπο, ἔ δώρεις τὰς τραυματίας ἐφιλοφρονήσατο, ἡ χρύσιος κόσμος, ἀργύρεός τε ἄρα ἢ ψυχὴς ἀντίδοσις ἦν. ἡ τῇ μὲν ἢ κυδωνίων ἢ ἀμοιβὴν ἐπλάνησε. τοῖς μὲν δὴ ἀξία ἄθλον ὁπλομίας ἐγίνετο. ἄλλῳ Πέρσης ἵππος, καλὸς μὲν ἐς θέαν, ἀγαθὸς δὲ φὸς πόλεμον ἄλλῳ ἀρεὸς ἀργύρεον ἡ φαρέτρα. ἐπῆν ἀσπὶς, ἡ θώραξ, ἡ δόρατα. ἡ τοιοῦτον ἐκλαρονόμουν Ῥωμαῖοι κτήματων, ὁπόσων σωμάτων ὁ πόλεμος. μισθὸς δ' ἡμέρας, διέλιπεν ὁ στρατηγὸς τὸν ἔπαξον, ἐς τε τὰς πό-

λης, ᾗ τὰ παρακείμενα φρούρια τὸ πᾶν ὡμένων ἐξέπεμπεν, ὅπως ἀκίνητοι, ᾗ ἔπ' οἴκους τινὰ μαγγανεύματα ἔργοις λύσωσι τὰς τῶν συμάχων ἀκμὰς κατακωσοῦσι. αὐτὸς δὲ τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν ἐ δυνάμεως, ἐσβάλλει εἰς τὰ τῶν Μήδων ᾗ ὅσα τῶν Περσικῶν ἀρομηθείας ἐχώρησε, ἕπεται καὶ κακῶς. καὶ ἀναπεπτωκότως ἐπὶ τὰ Ρωμαίων ὁρμᾷ, ᾗ δυσκόπως τοῖς ἐντυγχάνουσι.

A lutis ordinibus faucios in oppida, & caſtella circumjecta miſit, ubi lenibus quibuſdam medicamentis arte medica eorum vulnera conſora ſanaretur: ipſe cum reliquo copiarum in Perſidem irrumpens, quæcunque nullo erant munita præſidio, infeſta habebat: & perrumpebat omnia Romanorum impetus: nec eorum vim obvii ſuſtinere poterant.

CAPUT VII.

Arzanenam Romani vaſtant. Incolæ ſub terram ſe abdunt: a captivis produntur: reſono pulſu explorantur, & educuntur. Chlomarum caſtellum Romani obſident. Duces Arzaneni duo adeos tranſeunt; locum caſtello excitando oſtendunt.

Ὁ μὲν οὖν Ρωμαίων στρατηγὸς ἐπὶ τῇ Ἀρζανηνῇ χώρᾳ οἷά τις λαίλαψ ἐπιθαλάττιος, ἢ ῥαγδαῖος σκηπτὸς ὀυρανόθεν, ᾗ τὴν Περσῶν πολιτείαν ἀργαλεώτερον διεχέασεν. οἱ δὲ τῆς Ἀρζανηνῆς οἰκήτορες ὑπὸ τὰ τῆς γῆς ᾗ κευώματα κατέδυσαν. ἦν γὰρ ἐκείνοις εἰς βάθος δι' ὅλου τινῶν αὖ ᾠῶν οἰκοδομημάτων κατασκευὰς, λόγος εἰς ὑμᾶς ἐκδήμησε. τοιγαροῦν ἀνὰ πάντας δὴ τοὺς ὑπογείους καταγωγὰς, ἀσυνήθεια πόνος σφίσιν αὐτοῖς ἀπιθανολόγει. μὴν ὅμως γε ᾗ ἄρτος, ᾗ μᾶζας ἐν τοῖς κοιλώμασιν ἐναπέκειντο. φυλακὴς ἐν καλῷ εἶναι ταῦτα ᾠήσοὐμενοι. μετ' ὀλίγον δὲ πολὺ πατάφωροι Ρωμαίοις ἐγίνοντο, πρός τι βραχὺ τὸν αὐδησιν παρακλίναντες, ᾗ ἁλωκέναι τὰ ὑπὸ γῆν ἐξεπόνησε μυχία, ᾗ ἐπιδεξαμένων εἰς τὸ ἐναργὲς τὸ ἀπόρρητον. ᾗ ὧν ἤκουε ἀπεκηρύττοντο Ρωμαῖοι τῇ ὑπὸ γῆν ἐμφωλεύοντες. ᾗ ὧν αὐτοῖς ἡ δὴ τῇ ἀπηχήματος ἀπὸ πέρα ἄγγελος ἀφωνὸς, τὰ τῇ λαγόνων τῆς γῆς διηχήματος ὄργια. ᾗ μὲν τι ἀνήκοντο οἱ τῆς Ἀρζανηνῆς, ὥσπερ ἐκ τῇ πυθμένων αὐτῇ τῆς συμμύσιδος γῆς ἐπὶ δύλιον ἦμαρ, ἵνα τὸν ἐκείνων ᾗ ἀγοδίαν ᾗ ἀγκιώτερον ἀφηγήσωμαι. ἀλλ' ὅτι Ρωμαῖοι ἀπεπόνεσαν ἐριβοδιφῶντες τὰ ὑποχθόνια, ᾗ τὸν ἐχθίστην τύχην ὡς ἀπίδρα τὸ βάρβαρον, στρατοπεδεύσει λοιπὸν ἀμφὶ τὸ φρούριον τὸ Χλομαρῶν. τῇ δ' ἑπομένῃ ἀνδρὶ ἀυτοματίζουσι δύο ἀδελφοὶ τὸ γένος, ἀδελφοὶ ᾗ προαίρεσιν. ᾗ τῇ μὲν ἑνὶ ὄνομα Μαρυθᾶς, τῇ δ' ἑτέρᾳ Ἰώβιος. ἄμφω δὲ ἦσαν ἡγεμόνε ᾗ Ἀρζανηνῆς. ἔπειτ' ἀπομόλυσαν, ᾗ τὰς τῶ στρατηγῶ μεθ' Ἱλαρίας θύρας ἐξέστην, τὰ ᾗ δίροις λοιπὸν ἐν αὐτοῖς πεφανώδασε. πρῶτον ἐπεὶ ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς πράξεως ὁ λόγος ἐσὶ φορτικώτερος, ἐγκώμιόν σε ὁρῶντα τινὲς ὑμνήμασι ᾗ στρατηγὸν ὥσπερ ὑπέσαυσον, ᾗ τοῦτο δὴ ἐκεῖνα τὰ τῆς δίροις ῥήματα ἐν· οἱ βύλοιο στρατηγὲ Ρωμαίοις τὴν Ἀρζανηνὴν ἐπικτήσασθαι, χώρας τινὰς ἡμᾶς ἐπιδείξομεν οὐκ ἄκρως ἀσύλους, ἐκεῖ δὴ πέτρος τῇ ἐχυρώματος δείμασθαι φρούρια ὁ τῆς βυβλίας ἐγκελεύεται ἔρως. τοιαῦτα λοιπὸν τὰ πρῶτα τῆς τῇ βαρβάρων πρὸς τὸν στρατηγὸν ᾠδὴς ἔχεως. ὡς ἄπο δὲ ᾗ τῆς τῶ ἡγεμόνος ᾠδῆς ἀκοὰς τὰ ῥήματα. ἐγὼ μέντοι ὁ τῶ Ρωμαϊκῶν ἐθνῶν στρατοπεδοῦ πούπιος δὴ τινων ἐπιτρέψασθαι χώραν. πόνος δὲ δικὰ τῶν ἀπορίαν, τῇ τῆς γνώσεως ἀναβολῇ, τῶν ἐπιβολῶν ἐβαίζετο. ἐκεῖνοί γε μὴν ὁ στρατηγὸς τῇ ποιπου ἀπροσμάτων μυτέλπεσε, ὥσπερ ἰρμαίῳ τινὶ πεπτυχὼς, μήπω τινος θρασυμίας σωπῶν τὸν ὑποστράτηγὸν ἐκπέμπει Ἡράκλειον, συναπεσταλὰς αὐτῷ τὰς ἡρμαίας τῶ ἐχυρώματος.

B ERGO dux Romanus in regionem Arzanenam haud ſecus quam turbo marinus, aut violento impetu vibratum in terras fulmen ſeſe inferte, & Perſidem atrocius incurſare. Indigenæ terræ cava ſubire. Nam ut fama accepimus, domicilia in formam antrorum ſubterhumum extructa habent. Proinde tunc in hujuſcemodi ſubterraneis diverſorile illorum ſalus, theſauri inſtar erat reconditus. Quinimo panes quoque, & placentas in cubilibus illic repoſitas, arbitrantes ea cuſtodia commode aſſervari. Non diu poſt, ubi ſe paulum Romanis, quaſi ſuſſurati fuerant, captivis, quæ clam ſub terra fierent enuntiantibus, ſecreta & in apertum proferentibus deprehenduntur. Latentes porro ſoni repercuſſu inveſtigabor, ea experientia, ut minime fallax C nuntia, quæ in viſceribus terræ arcana *Edit. Pariſ pag. 40.* parrarentur, indicabat. Verumenimvero Arzaneni inde velut ex imo terræ ſymmiſtidis ſuæ ad ſervilem diem (ut illorum tragœdiam magis tragice declarem) educebantur. Romani ubi ſubterraneas perveſtigare tenebras deſierunt, fortunæque barbarorum in ſummam miſeriam tranſierunt, deinceps ad Chlomarum caſtellum oppugnandum diſceſſerunt. Die altero, duo, fratres genere, fratres animo & voluntate, quorum uni Maruthæ, alteri Jobin parentes nomen dixerant, & ambo Arzauenæ duces militares, ſponte ad Romanos tranſitionem faciunt, hilari ducis aſpectu dignati, omnem de carD rero curam adhibuerunt, ut ei benevolentiam ſuam navarent. Quis vero multis in rebus verba factis antegrediuntur, primum, affatu ei ſubblandiuntur, ajunque, ſi Arzanenam ſub ſe redigere velit, loca quædam, propter vallum quam tutiſſima monſtraturos. Ibi ſuadere ſe, uti caſtellum exædificet. Hic primum dictis ducem compellarunt: quæ quidem ab ejus meote & ſententia haud abhorrebant. Locum enim aliquem iſtiuſcemodi nanciſci concupiſcebat: interim dum eo carebat, quia nondum cognoſcebat, impreſſionem urgebat. Hoc itaque audito, velut quopiam inſperato lucro impenſe gaviſus, hypoſtrategon Heraclium, & cum eo uaurus muniti illius loci promiſſores illuc mittit.

CAPUT VIII.

Cardariganus cum manu bellandi imperita in Romanos ſeſe agit. Heraclius cum comitatu ſuo abſque armis ſpeculatum egreſſus, periculum evadit. Philippicus militem diſperſum, ad reſiſtendum hoſtibus recolligit. Zabergas Perſa ſuis ad locum munitum præit. De media valle, ſeu foſſa inter Rom. & Perſas, & horum clandeſtino diſceſſu. Chlomari obſidione Romani abſtinent.

CArdariganus in Romanos expeditione ſuſceptu, hominum qui urma nunquam tractaſſent, nec Martium buccinæ ſnuitum auribus ſuis uliquando excepiſſent, præterea vectariorum jumentorum, cumelorumque conquiſita multitudine procedebat. Sed erant rerum umbræ tantummodo, nibilque uliud, quam vaniratis plena oſtentario: veluti cum in ſcenam ad ludendos ſpectatores aliquid prodigioſius inducitur. Occurrit igitur Heraclio, ejuſque vicenis comitibus, qui omnes loca ſpeculatum, inermes, futurorum ignari prodierunt. Non galea caput munichat, non rhorax præcordia, ferrum ferro reſiſtens, ſeptum unu gradientium, & corpora tanquum cuſtodia utque præſidium eingens atque comitans. Adepta enim celebritas eos emolliverat. Victoria ſiquidem natura inſolens ac ſuperba eſt, & re fortiter geſta, animos in præterita firmitate conſtantiuque conſervare neſcit. Heraclius conſpecto hoſtium globo audaciam ſimulare, & ulteriorem progreſſum fingere. Verum ubi hoſtes propiores facti ſe prodiderunt, & ad depugnandum pararos demonſtrarunt, eum ſociis editum collem petit. Eodem illi incitato ſequuntur. Romani in alium collem tranſeunt, deinde rurſus in alium, iiſque tranſitionibus hoſtilem ab ſe vim arcent, & noctu ad Philippicum mirrant, qui eum de inſeſto barbarorum adventu doceer. Philippicus ubi nuntium in prætorium introduxit, & de barbaris narrantem audivit, craſtino die impreſſionem facturos, exercitum huc illuc diviſum, & Arzanenam deprædantem recolligit, mandans, uti tubæ ſignum receptui daretur. Clangit tuba: milites ad caſtra certatim advolant. Zabertas autem quidam vocabulo, cui Chlomari concreditu erat cuſtodia, cum ex arce elandeſtinus, ſineque ullo ſtrepito ſe ednxiſſet, extremum Romanorum agmen ſequebatur: ſenſimque greſſum promovebat, donec eos tranſverſim reſpiciens, fuga arrepta Cardurigani caterva ſe immiſcuit. Ita fugitor ille Perſa homophylis viam pedibus præit, eoſque ex adverſo Romanorum, locum propter pacificam munitionem ab hoſtili acceſſu ſecurum, adducit. Nam ut conciliator aliquis reverendus, in medin vaſtus hiatus, ſeu profunda vallis ſuberat, quæ utraſque copias dirimebat. Noverat quippe barbarus, Perſas conſertim irruentibus victoribus Romanis citra medium, ſeu intervallum pares haud futuros, quorum ob acceptam recens eladem ne vultus quidem intueri auderent. Quamobrem Zaberras loco oppoſito, in labro, ſeu ſummo margine vallis munum Perſicam explicat: eratque illa vallis inter ambas acies cen foſſa naturalis, & ut fidelis cuſtos utrique exercitui conſtituta. Morus ibidem Romani, barbarique longas traaerant. Cumque illi foſſam ſuperare, & conſerere prælium concupiſcerent: hi hoſtis impreſſionem ex commodtate declinarent, interea cædium inducias ugitabantur. Poſthæc Perſæ noctu furrim ſpe-

Edit. Pariſ. pag. 41.

A ΟΔΕ Καρδαρίγαν τοῖς Ρωμαίοις ἐπισρατεύσας, πλάθη μ᾽ μαχίμων, ἀλλ᾽ ἰδιώτας ἄνδρας ἐναλίε ἠχίματος, καὶ ἔτι ϗ ὑποζυγίων, ϗ καμήλων πλυθὺν συλλεξάμενος, ἐς τὸ πρόσω ἐχώρει. ϗ κόμπος τὶς ἰω ἀληθείας χαρδίαν, ϗ μὴ ὄντως ἐχόντων πραγμάτων συτκίασμα ἀπατηρ ἐπὶ σκιωῖς φινάκη τινὶ συντεθὲν τερατήγημα συυτυγχάνει τοιγαροῦν τοῖς ἀμφὶ τὸν Ηράκλειον, ἐπὶ κατασκοπῆ ϗ χώρου πεμφθέντος τῶν πρόδον, ὅπωσι δ᾽ ἄνδρες Ηρακλείφ συνείποντο. ὐκ ἐσωφρόνουν δὲ τῇ ἀμαθείᾳ τὰ μέλλοντος. ὐ πράνος τῶν ἀφαλῶν διηύλαττεν· ὐ θώραξ τὸ πλευτίγιον, σιδήρῳ ἀντὶ μαχος σιδηρος, ἅρμος σωμάτων συμβαδιζόντων πεφραγμένων ϗ συμπομένων. ἐξεθύλωκε γὰρ αὐτὰς τὸ δόκιμον. ὐ γὰρ νῦν ἐπίσατει ἐπὶ ϕ αὐτὰς σῴζοντος ϕυλάττειν τὸν ἀριστεύσαντα. ὁ μὲν οὖν Ηράκλειος ἐπόπτης γενόμενος τῶ θιάματος, τὸ πολεμᾶν ὑπεκείνατο, ϗ τῶν πρόσω φορᾶν κατεχωματίζετο φέρεσθαι. ὅτε δὲ παρεγυμνῶτο τὸ σόφισμα, ϗ πολεμίων παρεγγίζοντων, ϗ μελλόντων σφίσιν αὐτὰς ἀναμίγνυσθαι. προσεισι σωὶ τοῖς ἀμφ᾽ ἑαυτὸν, ἐν μετώρῳ λόφῳ τινι. τὸ δὲ δυσμικὸς ὡς αὐτὰς τῶν ὁρμῶν ἐπιβάλλοντος, πάλιν ἐπ᾽ ἄλλον λόφον μετέβαινον, κἀπ᾽ ἐκείνου αὖθις εἰς ἕτερον, ϗ ταῖς ὑπαλλαγαῖς ϗ μεταφορτίσεων τὰς ϗ πολεμίων ἐπιβολὰς διακρίναντο. ϗ νύκτωρ ὡς τὸν Φιλιππικὸν πέπομφεν ἄγγελον, τῶν βαρβαρικῶν ἐξαγορεύσαντα ἴφοδον. ὁπλίσια δ᾽ ὁ τραπηγὸς τινὶ ϗ Αποζύλον εἰς τῶν ἑαυτῶ σκιωῶν ἱσαρίθμους, τὸ βαρβαρικὸν ἀνακόσι ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ τὴ θιᾶσαι μέλλον, συναγείρει τὸ στράτευμα δῆρο κἀκεῖσε περιχιζόμενον, ϗ τῶν Αρζανηνῶν λυμαινόμενον, προσάξας περιελαῦσαι τὸ ἀνακλητικὸν μέλος τὴν σάλπιγγα. ὁ μὲν οὖν κατειλάθει, οἱ δὲ μὴ συνιόντι αὐτοῦς προσωμίλουν τῇ χάρακι. Ζαβέρτας δέ τις ἀνὴρ, (ὅπω τὴν προσηγορίαν περιαγόμενος τῆς τῶ χλομαρῶν δ᾽ ἄρα ἵππος ἐξῆρπασε τὰς φροντίδας ἀμπέχετο) τῶ φρουρίου λαθρα ὑπεξελθὼν ἀφανεῖ, ἡγεῖτο ϗ Ρωμαίων διώκτων, ϗ πρόσωσιν ἀρίμα τὴ, ϗ βάδην, ϗ ϗ Ρωμαίοις ἐν πλαγίᾳ μαχίμη γενόμενος, ἀπίδρα, ϗ τοῖς ἀμφὶ ϗ Καρδαρίγαν ἀναμίγνυται. ὡκοῦν ὁ δραπέτης ὁ Πέρσης ποδηγεῖ τὸ ὁμόφυλον, ϗ παράγει ἐς τὸ ἀντιμέτωπον ϗ Ρωμαίων πλυθύος, χωρίον τι ἀδὺς ὑποδείξας, ἰφόδους κωλύων ϕ τὸ εἰρηναῖον τῶ ἰχυρώματος. εἰ ἀ γὰρ τις μεταπεσὼν αἰδέσιμος χάσμα τι μέγα ἐς μέσον ὑπῶν, ἐκαπέρας δὲ διέκειτο διώκμιν. σωπήσατο δὲ ὁ βάρβαρος, ὡς ἂν ὑπομένσιν οἱ Πέρσαι ἀμέσως πως, ϗ ἀθρόον τὸ ευσικὸς ἐπιθύμιον, τῇ παρῶ ϗ ἀτυχημάτων πολεμίαν ὀ ϕὶν φέρειν ὐ δύνοντες. ϕ τοι τοῦτο ὁ Ζαβέρτας ἐς τὸ ἀντιπρόσωπον ἀνὰ τὸ χείλος τὸ φάραγγος τὸ Περσικὸν ἐφαπλώσατο. ϗ ὧν ἡφαραξ μετὰ χιλίων ὡπιτρεῖ πάρρες ἀυτόματος, φύλαξ τὶς ἀγαθὸς, ὁπότεραν πεισθόμβος διώκμιν. ἔνθα δὴ οἱ Ρωμαῖοι τε ϗ τὸ βάρβαρον ὐκ ὀλίγον διετέλεσαν χρόνον. τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν τῆς πάρρα ἐξαλλάπθαι καπαρίγητο, συμπλοκὴς ἐφιμένον. ϗ ϗ Περσικῶ ϗ ἐπιφορὰν ὑποκλίνοντος, ϕ τῶν παραβραβεύσαν φάραγγα, πῶς ἀναισχὴν ὁ φόνος ἐλάμβανε. ϕ ὧν γίνονται Πέρσαι ἐπὶ τὰ νῶτα τῶ Ρωμαϊκοῦ, τὴν θίαν τινὶ παραλίφαντες. πεφευγόσι γὰρ, λαθραίως περιελώσαντες τῶν φάραγγα, ϗ περιφορᾷ τῆς βαθίσεως κατέπιπτε Ρωμαίων

Digitized by Google

μαίων ἐγίνοντο. ἀφικτὸν δὲ ἄδηλον ἦν τοῖς Πέρσαις, ἀπὸ τῆς ὑπερῳρείας τὸ ὄρος τραχυπεδίλεσθαι, ἵνα ἵδρυται τὸ Χλομαρῶν. τοιγαροῦν Ῥωμαίοις συμβαίνει τῷ ἐκεῖσε ἀπάρασις, ὑπὸ τὰς αὐτοπόδας τὸ ὄρος διορύττειν τὴν πέτραν. ὡς δὲ τάπητι ἀγχίθυροί τε ἦσαν οἱ πάντοθεν ἀλλήλων αἱ διωκόμενοι ἐγίνοντο, ὡς ἦν τοῖς ἀλλήλων συνιέναι φωνῇ, ἦν τε τὰ χρεμετίσματος τῷ ἵππων, ἐς τὸ τραχὺς ὑπαυδᾶσθαι. ἦν τε τὰ τῆς τῶν Χλομαρῶν πολιορκίας Ῥωμαῖοι ἀπέχοντες. ὑφ' οἷόν τι λῷ τὸ φρούριον αὐτοῖς τὸ λοιπὸν παρασκευάσθαι.

A eulati, poſt terga Romanorum evadunt. Occulte ſiquidem vallem circumeundo, illos poſt ſe ſelinquunt, atque ita in jugum montis, ubi Chlomarum caſtellum erat ædificatum, libere, & illæſi perveniunt. Proinde Romani ex eo loco moventes, ad procurrentem in imo montem vallo caſtra communiunt. Tam porro inter ſe propinqui, ac vicini erant, ut & mutua verba pereli perirent, & equorum hinnitus clare exaudirent. Quocirca obſidionem caſtelli velut inexpugnabilis intermittunt. *Edit. Pariſ. pag. 42*

CAPUT IX.

Philippicus inconſiderate fugit. Timor, tumultus, angor in Caſtris: militum fuga nocturna, & miſera. Aphumos petunt: ibi ducem fugitivum dicteriis laceſſunt. Perſæ eos lento paſſu inſequuntur: in extremos jaculantur. Mula lecticaria ducis feritur. Theodorus neglectæ cuſtodiæ accuſatur. Dux redit: caſtella apud Izalam reficit: Heraclio exercitum tradit: mœſtus a bello vacat.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἀμφὶ φρύτλιν τῆς νυκτὸς φυλακλῶ, ὑπὸ τὸν βαρύπνοον ὕπνον, δίοςτι ἀνύκτερον τὸν τραγῳδὸν διεπάραξε, καὶ φρὸς δόξαν ἔρασιν παράλογον πᾶσιν ἐξέμηνε. ἠκούσθη ὡς ἐκτὸς δίκης, ἐπεὶ τὸ δείματος οὐκ οἶδές τι λῷ φέρειν τλωΐφοβον, ψυχὶο ἀκιὸν, μυδρὸν τῆς ἀναχωρήσεως μεταδὸς τῆς ἐπουσίνης πλησμονῆς αὐτῷ, ἐς τοσοῦτον ἐλπίδων διωκόμενος ἀπάτη ξις. καί τοι τὸ μυδρὸν ἦν ἀντίρροπον ἔχοντος Ῥωμαίοις τὸ διώκεσθαι, καὶ μὲν τοι καὶ τῷ λαμπὸ εἰς τὸ ἀκρότον τὸ βάρβαρον παραβλέποντος. ἐπιβαίνει γοῦν τῷ Ἀφυμεων ὁ τραγῳδὸς τὸ τηνικαῦτα καιρῷ ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπάρχοντος· ἠκουῶ δείματα καὶ φόβοι, δόρυβοί τε καὶ ὀδυρμοὶ τῆς Ῥωμαίων πεπιεσμένων. καὶ τὸ κακὸν ἀπαρηγόρητον. ἀσπάλωνες δὲ νυκτὶ ἐμπεπτώκεσαν. οἱ μὲν οὖν διέφευγον, καὶ δύσιν τῇ ἁπλῶς τὸ δυσέξοδα, καὶ μετὰ ἀνδρῶν τὰς ἀποφοριτήσεις ἐπεπόνθεσαν. καὶ ὁ λόγος τῆς ὑποθρασίας ἐν ἀπορίαις. οἱ δὲ βάρβαροι διεπόρουν, τί ἂν παλαμῶνται Ῥωμαῖοι. καὶ δυσφορία ἐν ἀκπάλυψις. συρρύσει τοίνυν τὰ πλήθη τῇ μεσότητι τῆς φάραγγι. καὶ ἐξεπείσθησαν κακοῖς περιβάλλονται, ὃν συσκοτισμὸν τῇ ὑποζυγίαν ἐν τῇ πάρῳ ὥσπερ διολωμένων τοῖς ὀλεθρίοις. τῇ δὲ Ῥωμαίων συρφορμένων τε καὶ ἀνελιττομένων, ὡθουμένων τε καὶ ὠθημένων τοῖς πιεζόπαις, λύσις οὐκ ἐν ἐκείνοις ἀρεῖν τὰ συνέχοντος. τοῦτο τι κακὸν ἀμαθία στρατηγῶν ἀπαύστου. καὶ, ναὶ μὰ τὸν, εἴγε τῶ Περσικῶ δίκα δῦσα παιδάρια, πάντα δῦσα τῇ πιεζομένων τὸν ὀδυσσόλυσι ὀδὸ τῶ χάρακος, καὶ δυσπραττομένων τῇ βαρβάρῳ καταλάδυσαν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς ἂ τι δὴ τῆς πλήθους ἢ Περσῶν συμπεσούσης αὐτοῖς, ὅσον ὕπω μεταλημψόμενος τῷ φόνῳ, τὸ Ῥωμαϊκὸν ἅπαν καταδιόλλυσθαι συμπτωμα, ὡς κωδωνίσειν, οἶμαι, καὶ ἄγγελον τῆς συμφορᾶς ὀδυσσάζεσθαι. ποσῶν αὐτοῖς κακῶν αἱ τῆς ἀβουλίας λαγόνες ὠδίνουσιν. καὶ ὄμως ὑπὸ τὰ ὠθούνια καταγάσματα πιεζόμενοι τῶ σκότους, μόλις τὸ Ῥωμαϊκὸν διεξόδευσε στράτευμα, καὶ ἐς τὸ Ἀφύμων μεταβιβάζεται. ὀστέοις βλασφημῆσαι τὸν τραγῳδὸν αἱ διωκόμενοι, καὶ ὡς ὑπήκοον ἐκωμῳδοῦσαν αὐτόν. τὸ δὲ Περσικὸν σχολαίως καὶ πρίμα παρόπιτο, ὡς ἐδάρρει δὲ ἐς τὸ φανερὸν χεῖρας ἐμιξαν. ὑφ' ὧν καταφορον αὐτῷ ἐγεγόνει ἡ δειμαπάμβουτο τὸ πολέμου. ὡραῖοι τοίνυν, καὶ πᾶ ἀκπίτου τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως τόξοις ἐβάλλοντο ἐπεπεζάζοντό τε οἱ μηδοὶ ὥσπερ ἐπὶ σκοπῷ πλησαύντες τὰς ὧν Ἀστίνων ἢ μᾶ ἐ ἀκοσμίας ἀπέδρασης. πιγαρῶν βάλλεται ἓ μία τῷ πλησφόρων ἡμιόνων τῶ στρατιβάλει βαρβαρικῷ ἢ παραχος ἐς ἢ παρὰ δὺ ἐπαίς απαι. παρεμορφῶτο

Theoph. Hiſt.

B DIE ſequenti circa primam vigiliam noctis, cum prima quies artus irrigat, immenſus quidam pavor ducem ad fugam ratione carentem furiavit. Qui cum terriculamenti inſultum ferre nequiret, ſe protipuit, cum nemine da copiis ſuis re communicata: uſque adeo adverſarius exercitus illum perculerat. Et tamen Perſæ viribus infra Romanos, dira inſuper fame affligebantur. Dux Aphumos, locum eo tempore Romanorum proprium pervenit. Hinc terrores, timores, tumultus, & inopia conſilii milites inceſſerunt: nec inveniebatur, ullum in tanto malo ſolatium, cum per noctem illunem, ac tenebris horridam traheretur. Per vias igitur difficiles & invias periculoſe fugiebant: nec ſat rationis in fuga. Barbari dubitare quid illi mollirentur, nec eorum aſſequi propoſitum. Ad vallem, foſſamve in medio confluunt, ibi detrimentis mulantur ingentibus, cum per tenebras noctis jumenta ſarcinaria in profundum delapſa prope interirent, milites condenſati & explicati, impellentes, & impulſi dum ſe huc illuc convertunt, ab urgente caſu ſe expedire non valerent. Tantam vim incommodi ſtultitia ducis invexit. Sane (ita me Deus juverit) ſi de Petſis non amplius decem, ſervuli illorum, qui ſupellectile caſtrenſi circumvehenda miniſtrant, tum elamores edidiſſent, manum Perſicam a tergo ejus inſequi, jam jamque ab ea cæſum iri, agmen univerſum periiſſet, atque, ut opinor, ne nuntius quidem calamitatis ſuperfuiſſet: unqueadeo magnum malum temeritas & amentia illis pepererat. Ubi dies cœpit, diſpulſis undique tenebris, vix progrediuntur, & Aphumis caſtello ſuccedunt. Illic probra in ducem jaciunt, & ut privatum dictis aculeatis perſtringunt. Perſæ ſenſim, & tacitl ſequebantur. Quod enim terrore exagitatos neſciebant, aperto Marte cum eis ferro decernere non audebant. Extremo igitur agmini inhærentes, poſtremos ſagittis haud ſecus quam ſcopum appetebant. Hujuſcemodi fuit Latinorum illa confuſa, & perturbata fuga. Vulnerata eſt etiam telo barbarico ona ducis mula lecticaria, unde derepente turbatio, fama vulgante, etiam impedimenta, ſive ſupellectilem ducis ab hoſtibus captam eſſe. Tela deinde haud io-

easſum volitare, & Romanis luculenta portare vulnera: quamquam ſingentibus barbari non admodum inſtarent: ſimul quod timerent, ſimul quod verentur, ne quid Romani machinarentur, raſumque ſacinus ſuge tegumento abſconderent. Ubi ſole medium exili tenente omnes ad ducem convenere, contumeliis & ſcommatis Theodorum lacerarunt, cui ſpeculatoris munus revera impoſitum fuerat. Sed is otio, & inertia languidus, laborem ignaviæ poſthabuit, unde hoc malum deinde propagatum eſt. Perſæ autem ſarcinas, & apparatum Romanorum, ſuo maximo bono diripuerunt: famem enim, qui velut inexorabilis quidam tyrannus eos acerbe vexabat, depulerunt. Dux ad reditum incumbens, & Nymphium flumen periculoſiſſime tranans, inſigni cum turpitudine ſeſe a Perſis ſervavit. Poſtridie Amidam accedens, multos de ſuis, Perſis ultimum agmen carpentibus, amittit. Moratus apud Izalam montem, caſtellis proſpectum ivit. Nam & vetuſta confirmavit: & longinquitate temporis, obſidionumque injuria iuxata & ſoluta reſtituit, quorum unum Phatachon, alterum Alaliſus nominatur. Præſidia item impoſuit, montemque de cæteto illis cuſtodiendum tradidit. Præterea exercitus partem Heraclio tranſtidit: ipſe monſtitudine obtutus, ab armis vacationem ſibi indixit.

A ὃ ὑφῆμι, ὡς εἶα ἡ τῆς Ἀντιοχείας τὸ στρατιωτικὸν ἀλύσιον ὑπὸ τοῦ πολεμίου χειρὸς· μήτε τὰ ξίλα τὴν ἴλην ἀκωλύτως ἐφίπταιτο, ἢ μίγνυσθαι Ῥωμαίοις διατόρμους ἐθέλοιεν· ὁμοῦ δὲ συνιστάμενοι ἀγανακτῶσι τὴν ἀντοδράσει τὸ βάρβαρον. τῶν μὲν δειλότερος, τῶν δὲ ἐμπειρότερος μηχανᾶσθαί τι Ῥωμαίοις, καὶ προκαλύμματι ἀντοδράσεως πεπίττειν, ὅ, τι ἂν εἴη αὐτοῖς τὸ παύσιμον ἔσεσθαι δι' ὑποψίας ἀλλήλων ἅπαντες ὡς τὸν στρατηγὸν ἐνηδρεύσαντα, ὕβρεις, καὶ ἀντοκόμματα ὡς τὸν Θεόδωρον ὑπὸ τοῦ στρατεύματος συνωρᾶτο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ στρατηγὸς ἐπισκοπῆς τὰς φρουρὰς ἐχειρίσατο. ὁ δὲ ἐκ δεῖ ἑαυτὸν τῷ ῥαστώνῃ, καταβυθίσας τῷ πόνῳ, καὶ τὸ καιρὸν ἐντεῦθεν ὡραιοτάτην λάβασε. ὅλως δ' ὑπὸ τῶν Περσικῶν ἡ τοῦ ἀντοκλείας τῇ Ῥωμαίων, καὶ πρεσβυγχάνουσι Πέρσαι μεγίστῳ τινὶ ἀγαθῷ. ὁ λιμὸς δὲ ἐξίωσε σὺν τοῖς τύραννος ἀπαραίτητος, χαλεπῶς σφίσιν αὐτοῖς ἐπικείμενος. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ Νύμφιον ποταμὸν διαβὰς μετὰ μεγίστων ἀνδρῶν ἀφανοῦς ἐπανάζυξιν, καὶ ὑπολίαν αἰφνιδίως τοῖς Περσικῆς ἀπελάττετο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῇ Ἀμιδῆ προσομιλάσας, πολλοὺς ἀποβάλλεται δυνάμεως, τῶν Περσικῶν τῶν τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως πειρασάντων. ἀποκαραδοκήσας δ' ὁ στρατηγὸς, ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ Ἰζαλᾶ φρυκτὰ ἀνέστησατο. ἓξ μὲν γὰρ πρὸς ἀπέρῶσι, παρεμβάλλοντι τῇ διαβάσει τοῦ χείμαρρου, καὶ τῇ πολέμῳ, ὧν τὸ μὲν προσαγορεύεται Φαθαχών, τὸ δ' ἕτερον Ἀλαλισός. περιβαλὼν τε φρουρὰς ἐν αὐτοῖς, τὸ Ἰζαλᾶ ὄρος ἐστῶν ἐν παρακαταλήψεων διεχειρίσατο. μετεδίδου δὲ τῆς Ἡρακλείου τὸ στράτευμα, αὐτὸς δ' ὑπὸ λύπης καταπλαζόμενος ἀπόμαχος ἦν.

CAPUT X.

Tygris fluvius deſcribitur. Geſta Heraclii ducis in Perſide ad Meridiem. Miſſio militum in hiberna. Morbus Philippici, & exercitus ad Perſas denuo vexandos diviſio. Res contra Abaros feliciter, & cum gloria adminiſtrata. Chaganus fugæ beneficio ſervatus.

Edit. Pariſ. p. 44.

HERACLIUS agmine compoſito per plana juxta Izalam ſecundum ripas Tigridis ducit, qui fluvius a ſeptentrionali Perſidis ora erumpens, terras Romanas perlabitur, amplectitur, & per eas ſe inſinuat, illas ambit, ſuaque ambage, velut duplicitatem quandam efficit. Parrem etiam montis Izalæ circuit, & caſtellum Thomanum, quod dicitur, reditu ſuo includit. Deinde per Melabaſim (mons eſt Perſidis) meridionalem plagam minoribus undis influens, abſorbetur. Poſt eum montes Carduchii in Indiam porrecti, ut Geographi ſcribunt, haud abſonam fidei cognitionem nobis tradentes. Igitur Thomanum caſtellum relinquens Heraclius, verſus meridiem progreditur, toramque regionem devaſtat. Tranſit etiam Tigrim, & ultra pergit, omniaque loca illa illuſtria ignibus corrumpit. Poſt in ditionem Rom. reverſus, Theodoſiopolim ſe recepit, rurſumque ad Philippicum ſeſe aggregat. His ita præter opinionem perfectis, dux militi miſſionem dedit. Hiems quippe ante fores jam erat, anniverſariaque ſtipendia exercitui munerabantur. At ſimul verna tempeſtas herbis circumquaque prata conveſtivit, dux tripartito diviſis copiis, duas partes Heraclio, tertiam Theodoto Abdeno, & Andreæ Satacenorum (qui Romanis ſuppetias venerant) interpreti contradidit, cum mandatis, uti per loca Perſidis hoſtilitet denuo graſſarentur: ipſe ſiquidem minus belle valens, armis intereſſe non poterat. Hoc igitur anno Commentiolus Anchialum veniens, exercitum contrahit, ſortiſſimos quoſque ab

C Ὁ δ' Ἡράκλειος τὸ ἐπλιτικὸν ἄγξας, καὶ παραπτία τῇ Ἰζαλᾶ στρατοπεδεύεται μὲν ὄμως γε καὶ τῷ ποταμῷ τῷ ὀχθας τοῦ Τίγριδος, ὃς ἀπὸ τῶν ἀρκτώων Περσικῆς βαθείσως ἀπαρχόμενος Ῥωμαίων γῆν ἀφορίζει, καὶ περιτυπτῶν ἀναπολπτᾶται τε, καὶ περιαγῶν, οἷα διπλόην τινὰ τὴν ἰλίγγῳ περιξοπᾶς ἀπεργάζεσθαι. περιβάλλει δὲ καί τι ὄρος τῆς Ἰζαλᾶ, καὶ τὸ ἐπιλεγόμενον Θωμανῶν διαιρεῖν ἀγκαλίζεται· εἶτα διεξοδεύει ἀπαλῶ τῇ ῥείθρῳ διὰ τῶν Μελαβασῶν ὄρους, καὶ εἰς τὴν μεσαμβρίαν ἀφροῦ κατεδύσεται. τὸ δὲ Μελαβασῶν ὄρος ἔφυ τὴν μηδικῆς. ὑπὲρ τοῦτο τὰ Καρδύχια ὄρη Ἰνδοῦς ἱστορεῖ τοπαῖς, ὡς Γεωγράφοι καρύπτουσι, ἀξιοπίστοις ἡμῖν προβαλλόμενοι τὴν καταλῆψιν τοιγαροῦν ἀπολιπὼν τὸ Θωμανῶν Ἡράκλειος, εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς μηδικῆς ἤθους χώρους, καὶ ἅπασαν ἐκείνην τὴν γῆν παρετέμνετο ἀφιστόμενος δὲ τοῦ Τίγρεως καὶ εἰς τὸ πρόσω παρελαύνει τὸ στράτευμα καὶ ἐπιτιμωρᾶται τὴν μηδικῆς ἐκείνης χώρας ὅσα ἐπίσημα ἐπὶ παντὸς αἰῶνος Ῥωμαίοις πολιτείαν, καὶ Θεοδοσιούπολιν, καὶ ἀναμίγνυται αὖθις τοῖς ἀμφὶ τὸν Φιλιππικόν. τῶν δὲ πολεμιωθέντων παρὰ τὸν δόκησιν, ὁ στρατηγὸς τὸν χειμῶνος δὴ ἤδη τὴν ἐνδύσεως καιρὸς, καὶ ἐγκύκλιος τὰ χειμῶνος ἐπίδοσις τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐχέτω συντάγματι. ἐπεὶ δ' ἐαρίτιδος ὥρας τὴν περιχθόνιος πόας ἐξίησαν, ἐδίδου ὁ στρατηγὸς τὰς μὲν δύο μοίρας τὴν Ῥωμαϊκῆς πάσης δυνάμεως Ἡρακλείῳ τῷ Ἡρακλείου πατρὶ τὴν αὐτοκράτορος· τὴν δ' ἕτερον ἀπόδασμον Θεοδώρῳ τῷ Ἀδωῶ, καὶ Ἀνδρέᾳ. ἑρμηνεῖς δ' ἄρα ἑκατοὶ τὸ Σαρακηνικὸν φύλα, τὴν ἐπικουρίαν Ῥωμαίοις. προσέταττε δ' ἀποδρομῆ, καὶ ἐφόδοις ἀρχρήσασθαι, καὶ καπήλοις αὐτοῖς τὴν Περσῶν πολιτείας. ὑπέστησε δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ πολεμικῆς ἀγωνίας ἐφαπτεσθαι ἐκ εἶός τε ἦν. πάντα δὲ τὰ τῆς ἑαυτῆς καμηλιτόλος ὑπὸ τὴν Ἀγχίαλον ἦκε, συναγείρει τε

τὸ στράτευμα, πῶς τε ἀλκιμωτάτους ἐκ πλήθους διδαρπάσας, καὶ ἀχρήστου δυνάμεως ἀνεχώρησε. τρεῖς δὲ πέρσας συμπίπτει, καὶ τελικὰ αὐτὸς βαρβάρους διέφθειρε. καὶ τῶ μὲν δήλῳ λόχῳ πεζεταρχῶν Μαρτίνῳ παρεκελεύετο· Κάστον δὲ λοχαγὸν τῶν ἱππέων αἱρεῖται φρουρήσαντα· τὸ δὲ μυριάκτανον τῶν δυνάμεων ὁ στρατηγὸς ἀνελάμβανεν· ἡ δὲ πλῆθυς τῆς μαχίμου δυνάμεως. ἓξ χιλιάδες ὑπῆσαν. αἱ δὲ τέτταρες διὰ ταχείας ψυχῆς ἦσαν ἀπόμαχοι· ἃς ἐφορμήσαντες ὁ στρατηγὸς μετὰ γε τῶν ὑποκειμένων διὰ φυλακῆς ἔχειν τὸν λεγόμενον χάραξα. ὁ μὲν οὖν Κάστος τοιαῦτα ἀράμενος σύσσημα, τὰς τῆς χώρας πεζεύσεις λαμβάνει. ἦλθε δὲ ἐπὶ Ζαλδάπα, ἐπί τε Λίμνου τὸ ὄρος. ἅπαν ἀδοκήτως τοῖς βαρβάροις ἐωθινὸς καταπίλασε, ἀφράκτοις τε καὶ ὡράμβοις, ἐκλελοιπόσι μὲν τὴν δορυφορίαν, πεφειδόκοσι δὲ ἀπειρίαν τοῦ τρόπαιου. τῶν δὲ πλήθους τὴν βαρβάρων ἀπόδασμον διέφθειρε μέγιστον, καὶ ὅσων λαφύροις πολλοῖς τῶν ἀρχαίων ἀπεκαλλώπιζον. ἀποίσειν τι ὑπαπιστῆ ἰδίᾳ δή τινι, ὡς μὴ ἄφιλε. πάντα δὲ ἁρπασθέντα τῶν φρουμένων ἐκαθρισθέντες οἱ βάρβαροι. Μαρτῖνος δ' ἐς τὰ πρὸς Νίαν πόλιν γνώμενος, ἔνθα δὴ τὸν Χαγᾶνον, τό τε Λβαρεικὸν αὐλιζόμενον ἐπισκέπτεται. ἐλελοχήσεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀθρόον καρπῶς ἐπιτίθενται. καὶ ὑφαλές τις ἐκ τῶν βαρβάρων ὁ θάνατος, ὡς ἀμπωτις ἐξαπίνης καταρροφῆσα πᾶσι τὸ πολέμιον. ὁ δὲ Χαγᾶνος παράδοξόν τι ῥῶμαιον τῶν σωτηρίας αὐτῷ γενόμενον, καὶ φυγῇ συμφεύγει. ἦλθε δὲ ἐπὶ τὸν λίμνην, τὸν βάρβαρον ἐξαιρήσεται. ἦν δὲ αὖ ἦλω, καὶ περιδόξου ἐγγενέσθαι Ῥωμαίοις ζωάγρειον· μέγιστος δὲ ὑποπτεύεται καὶ ὁμοπατρίοις τοῖς βαρβάροις ἐνέσεσθαι κινδυνος. ἦλθε δ' ἄρα πλῆθὺς καὶ παρὰ τῆς ἀπομολησόντων Λβάρων πάμπυ ἡμέρᾳ τοσαῦτα. καὶ ὅπως αὐτίκα δεξιὸν ἐξ ἑωθινοῦ ὁ Μαρτῖνος, ἔνθα τῇ στρατιᾷ τῇ προτεραίᾳ διέκρινε. ὡμορροῦσθαι δὲ καὶ Κάστος, ὡς ταυτὸν Μαρτίνῳ γνώμενος. πλείστης τε δυνάμεως ἐδεδόκτο τε καὶ ἀπελάμβανον τῇ συμπυκίᾳ παρ' ἑαυτῷ τὰ συμπάγματα, ἀσυλίας ἐχυραπάτλω εἰληχότες διὰ τῶν σύμμιξιν.

A imbelli, & ad pugnam inutili turba probe ſeligit ac ſeparat: triplicem adverſus barbaros ordinem conſtituit. Dextrum agmen Martino committit: alteri Caſtum præponit; mediam ſibi retinet. Militum bellicoſorum numerus ſex, inutilium bello, ineptorumque omnino quatuor millia conficiebat: quibus imperavit, uti caſtra cum ſarcinis, & impedimentis cuſtodirent. Caſtus cum cohortibus ſuis in ſiniſtrum pergens, ad Zaldapa oppidum, & ad Æmum montem proceſſit, exortoque die in barbaros inermes (nihil videlicet bajuſmodi opinantes) incidens, gloriam non vulgarem excellenti victoria eſt conſecutus: quando eos partem maximam ferro concidit, & multitudine ſpoliorum virtuti ſuæ B decus atque ornamendum adjunxit. Spolia illa utinam ne ſatelliti, ſeu armigero cuidam ſuo vehenda commiſiſſet: nam barbari facto cuneo prædam illi abſtulerunt. Martinus ad arbem Neam profectus, illis locis Chaganum cum Abaris ſe tenere per ſpeculatores cognoſcit. Parant itaque inſidias Romani, repenteque vi magna in eos incurrunt. Salſam nonnihil barbari mortem ſentiebant, quæ ut æſtus quidam marinus reciprocans, ſubito eos ſecum abreptos abſorbebat. Chaganus fugæ beneficio ſalutem, quaſi quoddam inſperatum, & admirabile lucrum reperit; quem parva quædam lacus inſula forte fortuna ſervavit. Sane ingenti pretio barbaris ſtetiſſet C illius liberatio, quibus neque ad memoriam inſignius periculum in cervicibus fuit. Et revera Abaris tranſitionem meditantibus quintum jam diem ſejungi. Rediit ergo mane Martinus, quo redeundum dux pridie decreverat. Eodem & Caſtus, Martino reſpondens revenit, mirandumque in modum virtus militum ex congreſſa, & colloquio mutuo crevit: atque ex hoc conſortio, conjunctioneque velut aſyli jus tutiſſimum firmiſſimamque adepti ſunt.

CAPUT XI.

Comentiolus fidei violatæ, timiditatiſque reprehenditur. Montis Æmi luculenta deſcriptio. Hoſtium tranſitus inveſtigatur. Caſtus fortuna proſpera elatus, Comentiolum deſeris: in calamitatem incidit.

ΚΟΜΕΝΤΙΟΛΟΣ δὲ τὴν ὁμολογίαν ὑπεμφάμενος, νάς τε πρὸς τὰς προτεραίας σωθήκας, ἐδόκει νι διαπράξασθαι πρὸς ἐστρέχοντα βλέπον. ἔπειτ ὡς τὸν Κάστον, καὶ Μαρτῖνον ἀπόχρεω διὰ τὸ πλῆθος βαρβάρων ἐς νῶτα ἀφυλάκτους, καὶ ἐν ἕσπερᾳ συμπλήσθαι. λόγος δὲ κατασείσαι τῷ Ρουσίβιον, συσσίτιόν τινος ἠγαμενίσοντα, τῇ στρατιᾷ ὑποτίθεσθαι ὀλιγώρως ἔχειν περὶ τῶν ἄφιξιν, καὶ παραμελῆσ τῆς ἐς Μαρτίνον καὶ Κάστον ἀντιδόσεως, διὰ τε τὸ τῆς τύχης ἀσαφές, καὶ δυσήκοον, τήν τε βασιλέως γνώμην μὴ ἄτυφος ἔχειν, καὶ πλεκόντας, μὴ ἐγχειρεῖν τοιούτοις ἐπέγνωσαν. καὶ ὅπως ἐξιόντι δὲ ὁ στρατηγὸς Ρουσίβιον τὰ ὦτα, καὶ τὸ ἀσυνδεζόμενον τῇ ῥᾳθυμίᾳ ἐγίνετο. Μαρτῖνος δὲ καὶ Κάστος ἐς Μαρκιανὴν πόλιν ἡ στρατηγὸν ἦσαν πυθόμενοι, παρ' αὐτὸν ἐπαπίσασι, ἤλιε δ' ὑπερχομένου τῆς κυκλικῆς ἡ φωσφόρου δίνησιν παντρανιᾷ Καμβύτολος ἐπὶ τὸν ἴδιον ἐχώρησε χάρακα, ἔνθα καὶ τὰς ἀποδακτὰς τῶ Ρωμαϊκῶ κατελελοίπει στρατεύματος. μετ' ἐκεῖνο δῆτα ἐπὶ τὰς εὐφορωτὰς Λίμνης στρατοπεδεύσῃ), ἐπί τε τὰς γηλόφους, καὶ τὰς ὑψ' ὕλας αὐλῶνας ἀνάγων). Σαβυλὲν δὲ μεγάλως ὁ τόπος ὀνόμασται, ἐπιχωρίᾳ προσηγορίᾳ τινί.

D COMENTIOLUS autem nudiis tertius pacta & conventa abiiciens, nihil ſolers & induſtrium egit, neque ad Caſtum, & Martinum abiit, ut barbatos ab iis averteret, & in fuga manum cum iiſdem conſereret. Accuſatur vulgo Raſtibius quidam e centurionibus, qui conſilio ſuo hanc, duobus illis ab hoſtium tergo ſuccurrendi negligentiam duci injecerit: quia nimirum fortuna incerta eſſet, & ad eam perveniri ægre poſſet: nec Imperatorem iſtuc velle, qui talibus ſe offerre diſcriminibus non cogat. Commodavit igitur aures Raſtibio dua, ſocordiæque ut negotio gravi ac ſerio ſtudebatur. Martinus, & Caſtus ubi de- *pag. 46.*
cem Martianopolim conceſſiſſe acceperunt ad eum abiere. Sole jam caput proferente, Comentiolus cum totis copiis E ad caſtra, ubi rejectitios illos de Romano exercitu reliquerat, ſe recepit. Deinde ad anguſtias Æmi proficiſcens, colles, & in ſublimi valles petit. Locus ab indigenis Sabulen manalion appellatur, quem age deſcribamus, & orationis facultate informare inſtituamus.

Theoph. Byſ.

Locus hic longe pulcherrimus & excelſus, uſque ad medium montis poſitione reſupinus eſt. Campus ſubjectus, tanquam floriferis veſtibulis totus comans. In eo item prata virantia, feſtum diem, convivium quoddam oculis præbent. Viſuntur etiam illic umbroſa tabernacula ex denſitate arborum: quibus qui aſcendunt occultantur, multuſque ibidem meridiano tempora calor ſentitur, quando nimirum radiis ſolaribus etiam abdita terratum æſtuant. Et eſt ſane res jucunda viſu, difficilis explicatu. Circumfluit aquarum copia, quæ neque bibentem nimio frigore moleſtia: neque frigus capranem, propter mollius (ut ita diæerim) conſortium tædio afficit. Præterea aviculæ arborum ramis ſronde nova pubeſcentibus ſuſtentatæ, ſpectatores ſuis cantibus hoſpitio muſico accipiunt. Cantant porro illis.

Νεκυθές τ' ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων.
Abſque luctu & ira, malorum oblivionem omnium inducens.

viatoribuſque cantibus illis mœrorem magnopere minuunt, & abſterguot: hederaque, myrtus, & ſmylax, cum omni florum genere, concordia quadam pulcherrima delicias quaſdam lucorporeas, quam uberrime odoraturi perfecte præſtant: & odorum ſuavitatibus præſentem ditant, advenis velut optima hoſpitalitatis lege apparatum quemdam jucunditatis offerantes. Hic igitur exercitum pridie, poſtridieque duæ habera ſtationem juſſit, & Martino manipulario negotium dedit ut juxta pontem ligneum vicini flumini Abaros a mane uſque indagaret, ſpecularetturque, ecquid flumen tranſiiſſeur. Caſto præcepit, ut terreſtri via boſtium veſtigia moruſque, & quid in animo haberent, & num ex adverſo cunſtitiſſent, ſeruaretur. Martinus poſtquam hoſtes jam jam fluvium tranſituros animadvettit, celeri pede rerrogreſſus, ad Comentiolum, & exercitum rem defert. Caſtus vero deflectens, flumen tranſmittit, & in ripa ulreriore inito cum præcurrentibus boſtium certamine, robuſtis viribus omnes mactat. Ea re confecta, felicitatem oblatam ſuſtinere non poterat, alicujus mali dæmonis inſtinctu videlicet: nec enim ad Comentiolum regreſſus eſt: verum ad pontem ligneum abiens, cum Martino ſe conjungera conabatur. Quo propoſito lapſus, cum ſol jam occidiſſet, noctem eo in loco totam tranſegit. Hoſtes ſequenti nocte exacta, per pontem ligneum in adverſam ripam tranſeunt, aliter quippe non dabatur, quod jam profundius flumen & tumidum, fluctibus tranſitum negarer. Domum autem Caſto reſpiciente, & ad caſtra parante redirum, a fronte hoſtium numerus illi occurrit, oec jam præſenti diſcrimini obviam ire ingenio aliquo licebat.

A ἀλλὰ φόρτου τοῦ ὑπογράφοντος τὴν λόγῳ, τῷ φράσαι τινὶ δυνάμει ἐξαπορεῖσθαι ἐγχειρήσομεν. Χῶρος δ' ἔστιν παγκαλλος τῷ μετώπῳ, ἀπὸ τοῦ ὄρους μεσαίπεσι ὕπτιος τῷ θέσιν. πιδίον καθειμένον ἀνθοφόροις προσαυλαῖς ἅπαν κατάκομον, λειμῶνες δὲ πάντῃ χλοάζοντες, ὀφθαλμῶν ἑορτὴν ἔχοντα ἰσιασιν. ἐπιτρέχει δὲ αὐτῷ κατάσκιος, τῇ λασίῳ τῆς ὕλης ἐπιβάλλων ἐγκρύπτεται, τῷ πολλῷ ἀλέῳ μεταμβρίας ὥρᾳ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὅποτε καυσαιόπον ἀλιακαῖς ἀκτῖσι τῷ τὰ ὑγρὰ τῆς ἐδάφους κατηθάλασται. καὶ ἔστιν ὁρᾶν μὲν ὑδὼ, εἰπεῖν δ' οὐ ῥάδιον. πιεζρεῖ δὲ ἐπάνω ὑδάτων ἀφθονία, μήτε τὸν πίνοντα παραλυποῦσα τοῖς ὑπερβολαῖς τῆς ψυχρότητος, μήτε τὸν ψυχάζοντα ὀκνηραίνουσα, διὰ τὸ τῆς B ὁμιλίας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μαλθακώτερον. ξυναγωγοῦσι τὸ ὄρνιθες τῆς θέσεως τῆς μάλιστα μουσικώτερον, ἐν τοῖς πολλάκις τῷ δένδρων ἐγκύμοις. ᾄδουσί τε αὐτοῖς,

Νεκυθές τ', ἀχολόν τε, κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων, τῷ πολλῷ ἐπ ἀλυπίαν τοῖς ὁδίταις τοῖς αὐλοῖς παραπέμπουσιν. ἔτι δὲ αὖ τῷ μυρρίνῃ, τῷ ἠμέλακι μὴν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνθῶν καλλίστῃ τινὶ συμφωνίᾳ τρυφῷ ἄγαν τινα τοῖς ὀσμαῖς πλουσφορῶσι κομιδῇ ἀφθονώτατα, τῷ καταπλυτοῖς τοῖς διανοίαις τὸν εὐδημόνασπα, ὥσπερ τινὶ φιλοξενίας ἀξίῳ θεσμῷ παρασκευὴν δυσπδίας τινὰ τοῖς φοιτηταῖς προφερόμενοι. Ἐνθα δὴ τῇ προπαίᾳ, ἅμα τῇ ὑγρυαίᾳ τὸ στρατόπεδον προσ- C πιπτον ὁ στρατηγὸς ἐκαυλίζεσθαι πιεῖ ἐ ξυλίνῳ δὲ γέφυραν τῷ γείτονος ποταμῷ ἀνιχνεύειν τὸ Ἀβαρικὸν ἐξ ἐωθινῆς λοχίτῃ γεέττι Μαρτίνῳ ὁ στρατηγὸς ἐγκελεύει, ἐπισκοπεῖν τε, εἰ γε διεπραιπόθα ἐ ῥοιῷ τὸ πολέμιον. Κάσιον δὲ τῷ τῷ λεξ ξυλίνῳ διαβασιν ἀπροσδόκητον ἐπιτηδεῖον ἐσεσθαι τὰ τῷ πολεμίων αἰσθήματα, πῶς τε ἴχνεσι χαίρουσι, τῷ φρὸς τὸ ἀντιπέρας εἶχε στρατοπεδεύεσθαι. ἀλλ' ἐπεὶ Μαρτίνος ἐπιθέατο ᾗ περαιοῦσθαι ἐ ῥοῦν ἔστιν ἔπι τὸ πολέμιον μέλλων, παλίντροπος οἷα ἐπανῆκε τῷ συνείρει πῖς ἀμοὶ ἐ Κομβρτίολου στρατεύμασιν. ὁ δὲ Κάσος ὑπιξβαίνων, τὸν ποταμὸν διεπεραιώσατο, τῷ εἰς τὸ πέρας ἀφικόμενος, συγχίνεται τοῖς φροθέσεσι τῆ ἀντιπάλων, τῷ ῥᾳμαλεώτερον ἅπαντας τῆ ἀκινάκη διώλεσε. δράσας δὲ τὰ τοιαῦτα, ὡς οἷός τε ἦν ἐ παρῶσαν διαφυλάξασθαι, D σκαῖος τις δαίμονος ὑποθήκαις. ἐκ αὐτόκλιτος δὲ ἐπὶ ἐ Κομβρτίολον, ἀλλ' ἐπὶ ἐ ξυλίνῳ ἀπονεχόμενος γέφυραν, συμπαρομαρτεῖν ἐπειρᾶτο Μαρτίνῳ. ἐπεὶ δὲ διπτύχετο τῷ βιαλίματος, ἀλλ' ὑπομένε ἐπαπνίχζε κατὰ ἐ χῶρον. τῇ δ' ἐπιόσῃ διεναπράθα τὸ πολέμιον, τῷ ἐξ ἐ ξυλίνης γεφύρας εἰς τὸ πέραν διπορθμεύετο. ὡ δὲ οἷος τε ἦν ἄλλως ἐξαπαιθεῖν τὸ ῥᾴθρον. ἐγχιβαθὺς δὲ ὁ ποταμὸς ἐπιφέρει, πιλαγίζων τε τῆ ῥοθίῳ, τὰς ἐπιβαίνοντας τὰς πορείας ἀπάργυσιν. ἐσιόντος δὲ τῷ Κάσου εἰς τὰ εἴδατα, τῷ ἀνατρεπομένου ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἀντιμέτωπον τὸ δυσμενὲς συνεκύρησε πλῆθος, ἐ δυσάντητον ὂν τὸ ἀπλοῦν, τῷ σοφίσματος ἄμοιρον.

CAPUT XII.

Agmen Caſti, timore perculſum, diſſipatur. Capti de Romanis atrociſſime pulſantur. Caſtus, & cum eo nulli in poteſtatem veniunt. Abares in Thraciam vaſtabundi ſeſe infundunt. Anſimuthus peditatus Thracii præfectus capitur. Conſultatio Comentioli cum prioribus, & ad conſtanter dimicandum cohortatio.

CÆTERUM Caſtus ſudore diffluebat, & quo ſe verteret neſciens, animo concidebat, timebatque, & pavebat: ad malum ingens ſpectabat calamitas. Extemplo tota acies diſſipatur, & alius alio, ut quemque metus hortabatur, diffugiant: nec ſecus quam lepores, aut hionuli venatorum exercitæ inſidiis, per ſylvas ſe occultant, & nemorum ſaltibus deliteſcunt. Capti quidam indigniſſime verberantur:

E ΑΤΑΡ ἱδρὼς περιῤῥεῖ τῇ Κάσῳ, ἀπορία δὲ τῷ φοχλῷ καταβάλλετο ὑῤῥᾴδει τε ἐς ἑαυτὸν, τῷ ἐς μέγα καὶ τὰ πᾶς συμφορᾶς εἶχε τῷ φρόσδον. περιχίζεται δὲ παραυτίκα τὸ σώπαγμα, τῷ ἄλλος ἄλλῃ, ὡς ἕκαστος εἶχε δειλίας, ἐτράπετο. τῷ οἷα πτῶκές τινες, ἃ ῥιβροὶ κυνηγέτου ἐπιβουλαῖς παραδούμενοι, φρὸς τὸ τέμπη παρεκρύπτοντο, ἐγκεκορυλαμένοι τοῖς ἄλγεσιν. ἀλόντες

δέ τινες τῶ Ρωμαϊκῶ ὑπὸ τῆ Αβάρων, ἀνήκεστά τι μέλλοντο, A & alias alils cruciatibus, tum primum ea-
ἢ ἄλλας ἄλλοτε συμβλώσεων ἐπιποίας ὑπέμενον, ἐπειλεῖ- cogitatis ſubjiciuntur, cum minis acerbiſ-
το δ' αὐτοῖς καὶ βόσπος θανάτου πικρότατος, οἱ μὲν τὸν Κά- ſimæ mortis, ni, ubi Caſtus fugitivus deli-
σπον ὅπου ἢ τύχοι τραφέντα παραδιλάσωσι. πολλῶν καὶ tent, enuntiarint. Enuntiant, Caſtumque
θομολογούντων, δακτυλοδεικτοῦσι τὸν Κάσπον, οἷα πῶς velut racemum ſub ſolin vitis, in media
ἐπιφυλίδα τίνα ἐν μέσῳ τῆς ὕλης ὑποκρυπτόμενον. καὶ ſylva abſconditum digitn intento produnt.
οὖν ἐζωγρήθη ὁ ταξίαρχος, καὶ λιπαρόντι κύρια τοῖς Ducitur captivus, ſitque præda hoſtibus
πολεμίοις ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ πλέον ὠνόμαστο τῶ στρα- non vulgaris. Plurima inſuper ejus agmi-
τεύματος, ἅμα τῆ Κάσπῳ ὑπὸ τῆ δυσμενῶν συναιρόμε- nis pars cum eo comprehenditur. Bellum
νου. ὁ δὲ πόλεμος ἐπίδοσιν μᾶλλον ἐλάμβανε, καὶ porro increſcete, & ad majorem ævidita-
πρὸς τὸ λαβρότερον ἐξεκαίνετο. ὁ γὰρ Χαγᾶνος ὥσπερ ἀ- tem exardeſcere. Etenim Chaganus quaſi
πό τινος ἀφετηρίας κακῶν ἐπαρθέντος στρατιὰν πολλὴν, ὅ- e carceribus malorum, ſrequentem immi-
πως τῶ Θρᾴκίω ξυνέμιπτα πᾶσιν. ἐκάλλιπε τοίνυν tebat exercitum, qui Thraciam univerſam
ἐπὶ πρόσωπον τὸ πολέμιον, διὰ τῆ τῶν μεσημβρείας ὀρέ- ad vaſtitudinem redigeret. Prorumpunt
ων, καὶ δύπε τὰς φύλακας (πεπαιδόσιοι δ' ἦσαν, πτε- igitur ad direptiones verſus meridiem,
ριφρουρούντες τὰ ἐχυρώματα) ὡραιότερον παραπαξα- quingentoſque præſidiarios, a quibus mu-
μένος ἀνέλων. Ἀσιμοῦθ δέ τις ταξίαρχος (πέζικῶ δὲ B nitiones defendebantur, animoſe viriliterque contra dimicantes vita exuunt. Aſi-
ὄντος στρατεύματος ἡγεμόνδε, πρὸς τὸν Θρᾴκιον ἐκβατεύοντος) ὅπλων ἀφῄρητο τὸ Αβαρικὸν ἐπιφορτίσων, ὡΘρᾴ- muthus centurio, peditatus in Thracia
κοις τὸν στρατὸν, καὶ πρὸς τὰ μακρὰ τείχη διέσωζεν. αὐ- præfectus, ut Abarum ſtruptionem ſen-
τὸς δὲ ἐπὶ τὸ ὡραῖον τῆς δυνάμεως ἐτύγχανεν ὤν, συνώ- ſiſſet, collectas in unum copias ad longos
θει πρὸς τὸ ἔσω τὸ στράτευμα. τοῦτο τοι καὶ ζῶντα τοῖς muros incolumes perduxit, cum in extremo ipſe ſequeretur, ſuoſque propelleret: *Edit. Pariſ.*
βαρβάροις ἀπέδοτο. ἦλω δὲ, καὶ πρόχειρον θέραμα τοῖς quæ res illum barbaris vivum tradidit. *pag. 48.*
προθύμοις τῶ πολεμίων ἐγένετο. ὁ δὲ τὰ τοιαῦτα διὰ φυλακῆς ἔσχε Captus enim obvia præda ſuit hoſtibus
ὁ δόλιχος. μετ' ὀλίγον δ' ὁ Χαγᾶνος καὶ τὸν λοιπὸν τῶ ante umbulantibus; neque enim tergo,
πλήθος ἀπόμοιραν τῆ Θρᾴκη προσέχει, διὰ πλείων τι miſer, tutelam gerebat. Non multo poſt
τόπων τὸν ἐσβασιν ἐποιοῦτο. σκαιὸν δ' οἱ ἀμφὶ τὸν Chaganus, etiam quod ſibi reſtabat mi-
Κομεντίολον ἐστρατοπεδεύοντο διά τοι τοῦτο ἀνακρίνονται litum, in Thraciam effudit, locaque plu-
οἱ Ρωμαῖοι πρὸς τοὺς ὕλακας τῶ Αἵμου, τό γε πολέμιον παρ- rima incurſavit. Quos Comentiolus duce-
ῄεσαν εἰς πλείονας ἀνὰ τὴ Θρᾴκιον ξυναιρεῖσθαι μοίρας. bat, eorum erat infelix militia. Quare
τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ ὁ Κομεντίολος τοὺς λοχαγοὺς, καὶ χιλιάρχους, per Æmi ſylvas ſeſe condentes, ſinebant
τούς τε ἐπὶ πεντακοσίοις τῶ συντάγματος ἐπὶ τὸ αὐτὸ hoſtes per tegiones Thraciæ plurimas di-
συνελέξατο σκηνοπήγιον, καὶ συνεκαλοῦντο, ὅτι καὶ μέλλοιεν δρᾶσθαι. τῆ δ' ἑξῆς τάς τε ἔπαρσις, καὶ τὸ πεζι- ſpertiri. Tertio die Comentiolus centuriones Chiliarchas, & optimates in tentorium ſuum convocat, deque republica ad eos refert. Die ſequenti equitatu, peditatuque congregatis, ne hoſtibus terga dare velint, & ut omnia infra virtutem æſtiment, coneionem hortatur.
κὸν συναθροίσας, ἐκλησίαν τε ἀγείρας παρηγγυᾷ τῆ συλλόγῳ, μὴ τὰ κάτα τοῖς βαρβάροις παρέχεσθαι, ἀλλ' ἐπιρρώννυσθαι τὸ πάντα τῆς ἀρετῆς ἕνεκα.

CAPUT XIII.

Chiliarchi oratio de hoſtibus non invadendis, a paucitate militum, ab accepta recens calamitate. Huic ſuaſori ſenex miles adverſatur conſtantiſſime, & lacrymans audientiam rogat.

ΤΟΝΘΟΡΙΖΩΝ δέ τις τῆ Χιλιάρχων εἰς μέσον ἔρπε, C TUM quidem de Chiliarchis, ſive Tribunis ſubmurmurans in medium ſurgit, & aperte, ne fine diſſimulatione ducis conſilium improbat, ac retro abire tum in exercitu, tum in ejus rem fore, hujuſcemodi oratione demonſtrare contendit.
ἀπεκαλύπτως τι τῶ στρατηγῶ πρὸς ὑποθήκας δύσχεω. εἰς πίστιν δ' ἀναρρῆν ἔφασκε συμοίσειν αὐτῳ τε τῆ στρατιᾷ, καὶ τῆ στρατηγῆ, τοῖς δὲ τοῖς λόγοις χρυσάμβους.

Ἀνδρες τυχεῖται τὸν πόλεμον, τολμηταὶ τὰς ψυχάς· ἀλλ' ὅτι καιρὸς συμμαχῶ, καὶ τύχαι τίσι τοῖς ἡμετέροις ἐπίῤῥοθος. ἄνδρες, παρ' οἷς κοινὸς μὲν ὁ πίνδυνος, ἡ δὲ σωτηρία ἁπάντων ἀμείνους, ὅπόσων ἡ δειλία κακίζεται, ἐπεὶ τοσοῦτον ἔχει λόγον τὸ θράσος αὐτῆ θένος, ὅσος δὲ φρονίσεως ὅρος ἀκρότατος, ὅταν ἐκ αἰχμῶν ἡ εὐβουλία, ἀλλ' εὐ- D ξημοσύνῃ ἡ σωφροσύνῃ ποιήσηται· ἀλλὰ πρίν τι ἐμῶν ῥημάτων ἐκ ἡ ἐαυτῆ μητρὸς ἡ καρδίας φρουῆσαι, καὶ τοῖς ὠσὶ τοῖς ὑμετέροις μνησθῆναι, τῶ στρατηγῶ τὴν αἰχμησίαν μικρὸν ὑποτίμησαι, μή πως τῆ βουλῆ τῶ ἀκόλῳ ξυβούσῃ, καὶ ἀφορθάσαι ὥσπερ θύρᾳ τινὶ κλεισμίῃ τῇ ἐγκοπῇ τὸν φθεγγόμενον, καὶ τοῖς ὑμετέροις ὠσὶ εἰσιέναι σῶαι, ἀναβαλλῆται λόγους ἀξιπιστίαν δὲ αὐτὸ δυνατὸν

TUM quidem de Chiliarchis, ſive Tribunis ſubmurmurans in medium ſurgit, & aperte, ne fine diſſimulatione ducis conſilium improbat, ac retro abire tum in exercitu, tum in ejus rem fore, hujuſcemodi oratione demonſtrare contendit.
Viri militiæ gnari, & fidentes animi (ſed cum tempus adjuvat, & fortuna res noſtras propius reſpicit.) Viri, apud quos omnium commune periculum, omnium communis, & indiſcreta ſalus: quantum timiditas reprehenditur, tantum viciſſim audacia ejus adverſaria vituperatur: cunctatio prudentiæ faſtigium eſt, quando non dedecus pro bono fauſtoque conſilio, ſed decus pro ſana intelligentia ampleaxta fuerit. Verumenimvero, priuſquam verborum meorum quippiam e corde, ipſorum fonte ac parente ſe eapromat, & illi aures veſtræ obſtetricentur, dignam fide ducis auctoritatem paulliſpet ſeponite, ne forte vobis ſuadere cupientium voces prætereatis, liſque interceptis, jamna præcluda-

tor : & orationem noſtram prius ejeciatis, quam domum veſtram intromiſeritis. Hoc enim efficere poteſt, cui propter dignitatem plurimum, & facillime creditur, cui non aliunde requiſita vis ineſt, ſed voluntatem protemone poſſidens, audientes quo libet dirigit, in hoſtem ire dux hortatur, & obverſa prora paucis adverſum multos navigandum eenſet, idque cum & Caſtus perierit. Jam & vos mihi teſtes eſtis, non omnes noſtrum liceat bona cum venia veritatem nudam proloqui) prælio idoneos videri. Apud me quidem certe ficta & commentitia laus vera & juſta vituperatione deſpicabilior habetur quandoquidem res ipſæ enormiis non ancillantur. Quid ? an non paulo ante ad pugnam inutilibus caſtrorum cuſtodiam dux mandavit ? atque iſtorum numerantur quaterna millia, ut non multum abſit, quin quod relinquitur, bellatoribus numero exæquetur, & imbellis turba pugilibus, & clavdicantes recte incedentibus. Tacebo quantum nuperrime accepta clades de animorum robore, firmitateque detraxerit, & quomodo hoſtes xxxiii momentum maximum nobis præciderint. Ac niſi me fallit, non tantam paucos ante dies adepti ſumus gloriam, quantam, nunc ex infelici ſucceſſu calamitatem. Letho dedit Caſtus barbarorum multitudinem, quamque ipſe prædam tulit, poſtridie barbarus rerulit. Atque ut peſſimi ominis epimichion tanquam fabulæ adjiciam, & illum inſuper, & millires vivos comprehendit, & triumphaglotioſo decoratus eſt. Caſto in ſaltu deliteſcere non licuit, cum tamen Chaganum poſita in ſtagno inſula texerit, nec abſconditum Martino prodiderit: ſed perinde atque myſterium quoddam non effercndum profanos celaverit. Imperatorem nunc egregia illa noſtra, ſed parva tamen facinora deleſtant, qui cum recentiora infortunia noſtra nec dum cognoverit, auxilia nulla mittet. Arbitrur aurem ipſos quoque hoſtes e tumultu proximo cautiores futuros, ne proptet exiguum illud quod pertulere incommodum, daturos operam diligentcer,ut in poſterum ſecuritati ſuæ melius proipectum exot. De eo quod conducerer, ſatis a me dictum eſt. Utinam fortuna hoc mihi largiatur, ut opinione abertem, ipſique per ſe opem nobis afferat.

Poſtquam Chiliarchus ſermonem hunc nequaquam liberalem, & ingenuum effutivit, ac verbis ſuis convenum exterruit, & omnis conclo ad horribilem commemorationem immoca & inconita conſtitit, ſenex quidam e medio prodiens, clariſona voce Chiliarchum increpat, & refutationi ſuæ audiendæ cogi convenrum petit. Ubi miles annuit, ſublatiſque dexteris diſſerere juſſit, ſenili voce fidem omnium implorans, ſenilibuſque lacrymis ab ſe dicendis reverentiam concilians, ſic demum fari occœpit.

Edit. Pariſ. pag. 49.

A τι χρῆμα, ᾧ τλῆμον ἡμῶν ἐπίκτητον ἔχει, ἀλλ' οἷα πανδάλεον τὸ βέλτιστον κέκτηται, ὅτοι καὶ δίδωσι τοῖς ἀνάξιοις εἰς αἰτίζεσθαι. αὐτοπάθειαν ἄνδρες ὁ στρατὸς τῇ πολεμίᾳ παρεγγυᾷ, ᾧ ἀντιπράττες πλεῖν τοὺς ὀλίγους τοῖς πλείοσιν ἐκελεύσατε, ᾧ ταῦτα τῇ Κάστα διαλαλοῦντες. ὑμεῖς δὲ μοι καὶ μάρτυρες, ὡς μὴ πάντες ἀγαθοὶ παραπέπτωκαι, εἰ μή γε λυπῶ μικρόν τι, ᾗ γυμνώσας ὑμῖν τὸν ἀλήθεων. παρ' ἐμοὶ δὲ ἐπὶ πλάστοις ἔπεσι ἀληθὴς ἀνιμότερος φόγος, ἐπεὶ μηδὲ διελθεῖν τοῖς ἐγκωμίοις τὰ πράγματα. οὐκοῦν τὸν χάραξα ὁ στρατηγὸς ἔπηγξε τοῖς Ἀσπιάχοις περιφρονεῖν διπάξατο; ἄνδρες δ' ὅπου τετρακισχίλιοι, ὡς μικρὸν δεῖν τὸ λειπὸν τοῖς συμπλακομένοις ἐσαξιθαι, καὶ τοῖς ἀγωνιστᾶς τὸ Ἀσπιάχου, τὸ πύργος ἐφαμίλλον εἶναι τῇ σπάζοντι. σιωπήσομαι δὲ ᾗ ὅσιν τῆς ψυχῆς ἀρωσίαν διώλεσε, πρὸ μιᾶς δυσχήμασα, ὅτως τὸ πλεῖστον ἐπικυρεῖ ῥοπὴν ἀπὸ κοινοῦ τὸ πολέμιον. ᾗ εἰ μὴ σφάλλομαι, μείζονα ἡ πρὸ μικροῦ συμβάσας διάλειας τὸ ὑπουγὸν συμφορᾶς ἀποτέλεσμα· ἀνεῖλε Κάστος ἡ βαρβάρων πολλούς, ᾗ τὴν λείαν ὡς αὐτὸν ἀνελάμβανεν, ἀλλ' ἀνθεῖλε παντὶ τῷ ὑγιαίνοντι βάρβαρος. νυνὶ δὲ δυσημέπαντον ἐπεμύθησε λέξω· κἀκεῖνος συνέλαβε, τίς τε στρατιώτης ἐζώχησε, ᾗ θρίαμβον ἐνδοξον ἀνεδήσατο, ᾗ λαθὼν ἐν ἄλσει κρυπτόμενον τὸν Κάστον ἀπέκτεινε. ᾗ τοι τὸν Χαγᾶνον λιμναζόμενον ὕπνος ἐκάλυπτε, ᾗ ἀπ ἐξέπτη Μαρτίνῳ ἡ ἱμροδιώσασα. ἀλλ' οἷα μυσαρόν τι ἀποῤῥῆτον τὰς ἀμυήτους ἀπέκρυπτεν. ὕδηδὲ πως ᾗ βασιλέα τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ψυχαγωγοῦσιν ἀνδραγαθήματα, ἀπ' ἐπὶ θεῖον ἡμῖν συμμαχον προχείροθεσιν, μή πω τ ἐσώτερον ἀτυχημάτων αἰσθόμενος· οἶδα δ' ὅτι ᾗ τὸ πολέμιον ἀρομβύτερον ἀπεργάσασται, οἱ ἴσαγχος αὐτὸ πεζιτροφάσαντες θόρυβοι, ᾗ πολλὰ λοιπὸν τῶν ἀφορυλακτικῶν ἀσυλίαν ἀπέκρινεν, ᾗ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δυσύχημα. ὑποχάσκω ὑπὲρ τῶ σωσιστέντος, ἄνδρες, διέλεγμαι. ἐμοὶ δὲ τύχη ᾗ σφαλλῶσαι δεῖν τῆς δόξης, αὐτὴ τῶν παρ' ἑαυτῆς ἐπικτήσεων ὑμῖν ἀντεξάγουσα.

Ὅτι τοίνυν ὁ Χιλίαρχος τὰς ἀγωνεῖς τόπος ἐξηνδύξατο λόγους, τοῖς τε ῥήμασιν ἐξωδυμάτο ᾗ σύλλογον, ἀτρεμοῦντας τε τῷ πλήθους, ᾗ τεθηπότος τοῖς φοβεροῖς δηγήμασιν, ἅπερ τῆς ἀριστοβουλίας ἐκτῆς ἐκλησίας ἀνέθορε μὴ βοῆς τῷ Χιλιάρχῳ μιμεόμενος. ἐζήτει τι νῶν ἐκκλησίαν ἐς λόγους ἀντιλογίας γενέσθαι. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος ἐπένδυτο, ᾗ ταῖς χερσὶ προαγορεύειν ἐκέλευσι, φωνῇ γηραλέᾳ ποτειμένος, ἀριστοβουλικῷ τι δακρύῳ τοῖς ῥήμασι τῶν αἰδῶ προτρεπόμενος, ὧδὲ πως ἦρξε λόγων ἀπάρξασθαι.

CAPUT XIV.

Oratio, qua ſententia Chiliarchi ut timida & ignava refellitur, & Abares armis appetendo conſulitur: ipſius hoſtis, Romanorumque veterum exempla aſſumuntur, & ſententioſa cohortatio adjungitur.

pag. 50.

VIRI Romani (ſi non factis nomen iſtuc mentiamini) Viri (ſi cum corporibus etiam viriles geritis animos) tametſi Chiliarchus verbis crepare grandia, & permiſcere omnia didicit, nihilominus ipſæ res verbis efficaciores, tantos erepitus non admittunt. Non enim nos ſophiſmatis ſuis, tanquam pueros larvis territat. Equidè primum libenter interrogarem illum: Per veritatem obſecro te, Chiliarche, quibus hæc concionaris ? Agreſtibus iſta demulcendis & oblectandis diceres, apud quos eſt pro gladio ventilabrum, pro thorace ferren tunica pellicea, pro equo feroci & ſublimi cervice boves aratores, dicati operi ruſtico, agricolarumque famuli. Cur taodem hunc coetum

D ΑΝΔΡΕΣ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' εἰ μὴ τοῖς ἔργοις ᾖσκησθε τὰ ὀνόματα ἄνδρες, ἀλλ' εἰ κἀν τῶ σώματος ἀρρίνας φοίνιττε τὰς ψυχάς· οἱ ᾗ τοῖς λόγοις κομπάζειν μεγάλα οἱ δὲ, ᾗ πεφυκὼς ὁ Χιλίαρχος, ὅμως ἐσθρανέστερα τ ῥημάτων τὰ πράγματα, ᾗ ψέφων ὐκ ἀνέχομαι. ὑμῶ καθάπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττεται τοῖς σοφίσμασιν. ἐγὼ δὲ ἀφόβως ἰδίως ἐρεῖ μέν ἐκεῖνον. πρὸς τὰς ἀληθείας, νέοι τοῦτα δημηγορεῖς, ὦ Χιλίαρχε; ἀγρεῖκως ἂν ἐβουλόμασας τοῦτα φθεγγόμενος, παρ' οἷς, ἀντὶ μὲν ξίφος τὸ πτύον, δόρθρα δὲ θώραξ, ἀντὶ δὲ ἵππε γαύρε τε ᾗ ὑψαύχενος ἀροτῆρες βόες, ἰδιῶται τοῖς ἔργοις, ᾗ θεράποντιν γεωργῶν. τί

τὴν ἐκλησίαν γυναικωνῖτιν ὑπείληφας, καὶ μὴ τὸ A
γένους τὴν φύσιν ἐνύβρισας; ἀδικῶς τοῖς λόγοις τὰ
πράγματα, καταισχυνθεὶς τὴν βουλήν. πᾶ σε ἀρ-
ρένων ὄψιν ἔχειν ἀχρεῖους λόγους ἐδόκησας; ἃ γὰρ
ἐκλησίαις ὁρᾷς καὶ δήμοις Ῥωμαϊκοῖς ἀνεχόμενα τῇ φρο-
θυμίᾳ, καὶ σφριγῶντα τοῖς ὅπλοις, καὶ πείρᾳ κινδύ-
νων, καὶ προμαθείᾳ τῶν συνισόντος ἐπιτηδευμάτων; τί
σοι μαρὰ συμφορὰ μεγάλων ἀνδραγαθημάτων ἐπί-
δοσιν παιρίτιμα; καταισχύνῃ τὸ πολέμιον, μὰ τὸ-
θυμὸν ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασιν. ὁ πρὸ μικροῦ λυμεῶ-
νας ἄναιρ γνώμῃσι, καὶ πρὸς τῇ νίσῃ φυγών, καὶ
τὴν ὑδάτων πίστιν σωτηρίαν ἄπιστον ἀνελομένος,
μῶν ἀνδρικῶς παρατέτηται. καὶ παραθαρρύνει τοὺς
τραυματίας· καὶ πείθει τοῖς ἕλκεσι μείζονας ὑπὸ τῆ
ἐχθρῶν βολὰς ὑποδέχεσθαι, ὥσπερ τινα φάρμακα
μιγέσιν ἀλγεδόνων θελκτήρια. τῇ δὲ ὑμφορᾷ ἐ- B
ξιν ἐπιλήσμων κακῶν. λοιπὸν δὲ ἀναγκαίας ἀπάγ-
κη, τὸν μὴ μεταβάλλεσθαι τὰς δυσχερείας ἐλπίσαν-
τα. πόθεν Ῥωμαίοις ἐς μέγα φρονεῖν δυνάμενος,
καὶ μικρὰν πολιαρχίαν ἐς ποσῶν κράτος παρίτεινας;
ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦ μεγαλόφρονας εἶναι, καὶ ζέοντας ἐν-
χειν τὰς ἐρωτας, καὶ τοῦ τολμητὰς πεφυκέναι, καὶ φι-
λοκινδυνότατος, καὶ τοῦ δεινοτάτους τεθράφθαι δι' ὑπαλα-
ιας. εἰ γὰρ παραπλήσιον ἔσχε τὴν τῶ Χιλιάρχου ψυχὴ
ἡ τῆς Εὐρώπης ἐκρατεράτησαν ἄν. ἢ Λιβύλλη εἶχεν
ὑπάκοον· ἢ ἀργυρολογικὸν τὸν Ασίαν ἐξέπεμπεν·
ἢ Νεῖλον ὑπηρέτην ἐπαίτησεν, ἢ Αἰγύπτιον πλοῦτον ὥρᾳ
θέρους ἢ Ῥωμαϊκαῖς πελαγίζοντα πόλεσι, καὶ ταῖς ἑλκάσεσι
ὥσπερ ὑποχρεοῦσθαι τὸν θάλασσαν. οἶον δὲ σε καὶ τὸ θαυ-
μάσον τὴν λόγων ἰφόλκιον; ἢ ἔσαι φασὶν ὑμῖν ἐπίδοτος C
δύναμις. τίς σοι τὰς τῆς μαντικῆς ταύτης ἐπίστασε γνώ-
μονας; ἢ ὥσπερ ἐκ πυθίας τινὸς τῆς ἀναδείας ἀνείλου τὸ
μάντευμα; ἔχει καὶ τὸν μὴ τὴν ἄλλων ὁ ὄνος ἐγκύ-
μων, μαντις, ὦν αὐτοκαπης, καὶ σοφὰς ἑτοιμότα-
τος, ἀεὶ τοῖς πράγμασι τὸν ἀναβολὴν ὑποχειλίζων αὐτό-
ματον. ἐγὼ δὲ τὸ θαύμαλα εἰ πρὸς τῆς μαχροῖς σοὶ βαρβα-
ροι ἧθυσι τείχεσι, καὶ βασιλεὺς ἂν ἐγήγορε, τηλικοῦτον
ἀνὰ τὸ ἄστυ κυμαινόντων θορύβων· μία τις, ἄνδρες, ἀκαταγώ-
νιστος σύμμαχος ἢ πάντων ὑψηλοτέρα μεγαλοψυχία καθί-
στησι πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ, καθιεῖσα τὰ δι' τῆ
πλήθει φοβερὰ, θαρσαλεώτερον ὑπομένοντα. ἴσθι τοίνυν ἅ-
πας ὁ μάχῃ χωρεῖν τὸ πάμπαν, καὶ μίγαν τοῖς ἔργοις ἐνδο-
ξίαν χαραχθῆναι προσβάλλομεν· ἢ δὲ τοῖς ὁρόμασιν ὑβρίσω D
τὰ πράγματα, καὶ ἀνδρείαν θάρσος ὑποκαλίσομαι, ἵνα μὴ
ἀρετὴν προπέτειαν. ταῦτα μὲν ὁ φρονιβύνης ἐγὼ, καὶ φι-
λοκίνδυνος. εἰ δέ τῳ καὶ ἄλλο δοκεῖ, ταῦτα κρινέτω. εἰ δὲ
μὴ, ἀλλ' ἔμοιγε πειθήλιον ἐάτω· ἢ δὲ τὸ καλὸν τῆς ὁ-
μοίας παρὰ πάντων ὑπείας τετύχηκεν· ὅτι τὸ δηξὰ τοῖς
πᾶσι ἀπαθὲς δοκεῖ. ἢ δὲ ἀρετὴ ὑφλόν τι χρῆμα, καὶ δύ-
σαντις, ἐ τοῖς πολλοῖς ἢ μετόν, ἢ διὰ κακίας ἐχωὶ, ἢ
ἀνορεξίαν τῶ ἀρείττονος.

esse gynecæum putavisti, & cum genere naturam ipsam contumelioſe læſiſti? Verbis tuis res dedecoras, dum te adverſus concilium tam impudenter geris. Non tu videbas te coram viris iſta tam fœda, & indigna dictu profundere? An non aſpicis conventum, populumque Romanum, qui & alacrirarem animi gloriæ ſibi ducit: & armis viget ac floret: & diſcriminum variorum experientia, futurique prævisione quid expediat non ignorat? Quid eſt quod tibi calamitas non ita magna magnorum ſacinorum acceſſionem præcidit? Vel hoſtes te pudeſaciant, quos adverſus caſus minime fregit. Qui paulo ante lacuſtris quodammodo factus eſt, dum ad inſulam profugit, aquarumque fidem ad ſalutem inſidam elegit, nunc virilirer ſe adverſam nos inſtruit, & ſaucios impellit; perſuadetque ati plagas his majores, tamquam medicamenta dolorum maximorum delinitiva ab hoſtibus eaciplant. Præterirorum quippe malorum oblivio illum cepit. Et neceſſe eſt careat rebus ſecundis, qui aſperas commutari poſſe deſperat. Cedo, ande Romani tantam ſibi porentiam compararunt, paucarumque urbiam principatum in tantam Imperii amplirudinem propagarunt? Ea eo, meo quidem judicio, quod magnos, & rerum magnarum ſtudio inciratos ac ſervenres, & ad audendam, atque ad pericula ſubeunda paratos gererent animos: & non mori pro gloria, morrem interpretarenrur. Qui ſi ſeoſum Chiliarchi ſimilem habuiſſenr, numquam Europam occupaſſenr, numquam Africæ jura dediſſent; nanquam coactores in Aſiam miſiſſent; nanquam Nilum, Ægyptiorum divitias pro miniſtro poſſediſſent, qui æſtivo tempore arbibus Romanis pro pelago eſt, & onerariarum quas recipit maſſitudine, ipſum mare quodammodo incultum ac deſertum reddit. Qualis autem, quamque mirabilis eſt oracionis tuæ epilogus? Non ſuppeditabit nobis auxiliaria manus, inquit. Cujus tandem in ludo vaticinandi arem didiciſti? An vero ut aliqua Pythia de noſtra ſegoitie oraculum ediditi? Habet & hanc laudem præter cæteras ignavia, vates eſt perſe docta, & conjectria promptiſſima. ſemper negotiis moras ex tempore, & ultro iniiciens. Miror autem, ſi barbari ad longos muros concurrerunt, & Imperator, tantis turbis, civitatem inſtar fluctuum inundantibus noo vigilavit. Unum, mihi credite, idque ineapugnabile ſubſidium eſt, eacellentis animi magnitudo. Quæ ſola facit, ut efficì poſſint, quæ allis fieri non poſſe videntar; & quæ vulgus horret, ea fidenter ſubit. Quocirca unuſquiſque ur divino numine conciratus ad prælium hodie procedamus, factiſque noſtris illuſtrem gloriæ notam imprimamus. Nolo enim ego nominibrs res ipſas deturpare, & fortitudinem audaciam, aut ſtreauirarem temeritatem appellare. Hæc ego ſenex, periculorumque ſuſcipiendorum ſio aotem, mihi ea placere ſinat. Neque gratia omnes ampleſtuntur; neque in deo. Virtus ſiquidem arduum quiddam ac ſublicupidus. Si cuipiam præterea placet, hæc approbet: enim quod rectum & honeſtum eſt, id pari favore & tris & laudabilibus elaborandum omnes arbitrantur. me eſt, quo valgus, ſive quia in improbitate obdurait rionullo commoveri ſolet, non aſpirat.

Edit. Pariſ. pag. 32.

CAPUT XV.

Perſuadet ſenex, arma capiuntur, in hoſtem radiuntur. Ex falſo terrore clamor totum exercitum diſturbat. Fugit etiam Chaganus. Abarum complures obtruncantur. Chaganus Aperiam caſtellum adoritur.

CUM in concione ſenea iſta diſſereret, ardorem in pectoribus militum, veluti ignem ſopitum ſuſcitavit, & ad pugnam capeſſendam eos excuſit, & fortiſſimo cuique concurrendi cupiditatem, omnis fræni impatientem ingeneravit: ignaviorum vero effœminatam molliriem ceu flagello quodam cruentavit, & in virilitatem convertit: multuſque in concilio ſublatus eſt clamor: & militem annis gravem de animo tam excelſo admirantium, atque collaudantium vocibus totum theatrum perſtrepebat. Nec mora, univerſi in eamdem voluntatem conſentientes, arma capiunt. Itaque ex Ælmo monte in Calbomuntim, & Libidurgum (victorum fortaſſe nomina ſunt) prælio decernaturi deſcendunt, Chaganumque non procul inde, ad quartum circiter lapidem, tentoria abſque metu habentem (utpote per totam Thraciam ejus exercitu diſpectito) proſpiciunt. Comentiolus ſuos inſtruens, & in unam aciem componens, ita procedere ſinit, & ad Atticen (regio eſt in Thracia) pergere jubet: noctu excubias agere, die ſequenti turbinis inſtar in Chaganum irruere, concurſuque plurimum ſanguinis facere. At enim fortunæ cuipiam ſiniſtræ viſum eſt adulterare hujus expeditionis gnomonem ſive indicem: nam inſtar ſuci alveare boni conſilii vaſtavit, laboreſque ducia, ut apis alicujus depaſta eſt. Etenim ut ſol mœſtæ nocti tergum oſtendit, pulcherrimæque, & luciferæ lampadis ſplendor connectus, nocturnæ potentiæ conceſſit, jumentum neſcio quod impoſita impedimenta excuſſit. Forte dominus beſtiæ præcedebat, quem qui ſequebantur, & animal onus indecore trahere videbant, ut reverteretur, peccatumque corrigeret, acclamantes hortabantur. Id quod confuſionem ac tumultum creavit, & ne miles retro diffugeret, per ſe effecit. Voces ſiquidem multitudo percipiebat, & quod dicebatur ſignum aliquod erat, fugamque indicere videbatur, ac ſi hoſtes repente, & opinione citius jam adeſſent. Inde tumultus ac ſtrepitus non mediocris exercitum pervadere, & nemo non voce altiſſima, ut procul etiam audiretur, revocandum eſſe gradum clamitate: & alius alium patria voce ad reditum impellere, retorna, retorna, tumultuoſiſſime vociferando, ac ſi de improviſo nocturna pugna illis ingruiſſet. Totum igitur agmen in diverſa diſtrahitur ac dirimitur: non ſecus quam in lyra harmonia concentuſque fidium. Hinc Chaganus alterum hoc, & graviſſimum diſcrimen, quam potuit celerrime, fugiens, vias tritas relinquebat, & alium in regionem ſe transferens, ſalutem mirabilius quam ante, feliciter adeptus eſt. Similiter & Romani ſe in pedes dabant, eratque videre fugam mutuam. Ac Romanos quidem falſus timor percellebat, periculumque minime verum territabat: cumque de eorum agmine quidam ſeſe convertiſſent, & in hoſtem validiſſime inculiſſent, inexſpectato illo congreſſu complures Abarum opperierunt. Ubi ea duplici hoc tumulen Chaganus reſpiravit, quo maculam ex hoſtium in ſe profectione contractam deleret, collecta bat-

Edit. Pariſ. pag. 52.

ΕΠΕΙ δὲ πᾶσα ὁ γέρων τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσέχει τὰ ῥήματα ἐζωπύρει τὸ πλῆθος, ἢ παρώτρυνε πρὸς παράταξιν, τῷ μὲν βελτίσων ἀναθέσεως ἐφίσης ποιεμένος, τῷ δὲ νωθροτέρων, οἷα μάσιγι τῷ λόγῳ τινὶ ζώνυτον πως, καὶ μεταπλάττων τὸ ἀνδρεῖον. βοᾶ δὲ πολλαχοῦ τῆς βυλῆς ἐκεῖνο, ἢ ταῖς ἰωφημίαις ἀπειλάδην τὸ θέατρον, ἀγάμβροι τὰς μεγαλονοίας τῶν στρατιώτων τὸν γέροντα. παραχρῆμα δ' ἀδελφὰ τ' ἑαυτῷ γνώμης συμφρονήσαντες, ἅπαντες, τ' βυλὴν δαλύσαντες, εἰς παρασκεὴν ἐτράποντο πατρῴαν τοίνυν τ' Αἶμον ἐπὶ Καλβομοῦντιν, ἢ Λιβιδυργὸν πολεμησείοντες, ἢ τ' Χαγᾶνον εἰσορῶσιν, ὑπόρθμιόν πω ἔτι χειμάζοντα, ἀλλ' ὡς ἀπὸ σημείων τεττάρων ἀπεσημειμένως τὰς σκιὰς συμπεζάμενον, ἅπτ δὲ τ' ἐκείνῳ πλησίος ἀνὰ πᾶσαν ἐαχεθείσης τῇ Ὀρφείῳ. ἡσσασμένος γοῦν ὁ Κομεντίολος τὸ στράτευμα, καὶ εἰς τάξιν μίαν συνιέξας, βαδίζειν εἴα· ἢ πρὸς τὴν Ἀτικὴν χωρεῖν ἐκέλευεν, ἥτις ἐστὶ διὰ φυλακῆς ἔχειν, φοιτᾶν τε τὴν ὑστεραίαν τῇ Χαγάνῳ λαίλαπος δίκην, καὶ μίγιστον φόνον διὰ τ' ὁμιλίας παρέχεσθαι, αὐτὸ δὴ τοῦτο τύχῃ τινὶ παραχαράττειν τ' στρατηγείας τὰς γνώμονας. κερδῶος δὲ δίκην τῆς ἐμβολῆς σίμβλης ἐφάνιστο, ᾗ οἷα μελίττης τινὸς τ' στρατηγοῦ τοὺς πόνους λαΐζεται. τῷ δὲ ἁλίσκεται τῷ πανθρωπῇ γυνὶ παραδείξασα, ἢ τῆς πιτυκαλλοῦς, ἣ φωσφόρου λαμπάδος τὸ φαιδρὸν πιτυσειλαμένης, ἢ παραχωρούσης κράτει νυκτιερῷ, ἴν τι τῷ ὑποζυγίῳ τὸν ἐπικείμενον παραπέρᾳ φόρτον. σωθέντος δὲ τοῦ κτήνους εἰς τὸ πρόσω βαδίζειν. εἰ δὲ παρεπόμενοι, ἢ ὁρῶντες τὸν φορτοφόρον ζῶον πὶ ἐπικείμενά πως αὐτῷ ἐπισυρόμενον ἀκοσμότερον, ὡς ὑπίσω τραπέσθαι τὸν διωκτὸν ἐκέλευον, τό τι σκυλοφόρον ζῶον ἐπαορθοῦσθαι τῷ πλημμέλημα. τοῦτό πει τῆς ἀπαξίας γέγονεν αἴτιον, ἢ τ' εἰς ὑπίσω παλίρροιαν αὐτοματίζεται παρεκχέουσι τοῖς πολεμίοις ἀφωνί, ἢ παράσημον ἦν τὸ λεγόμενον, ἢ φυγὴν ἐδόκει δηλοῦν, ὡς οἷα τ' πολεμίων ἐπιφανέντων αὖθις ἢ παραλιφάντων τ' δόκησιν. μιγίστη δὲ συμπεσόντος τῇ στρατεύματι θρύλλῳ, θρῦς παρ' αὐτῇ πολὺς ἐπαίσατο παλιωσεῖν πι ἰβόᾳ πᾶς γεγονὼς διαφυσίων. ἐπιχωρίᾳ τι γλώττῃ εἰς ὑπίσω βαπίδαι ἄλλος ἄλλῳ προσίπτε, ῥέτορα, μὴ μείζω παράχῃ φθεγγόμενοι, οἷα ῥυτομαχίας τινὸς ἐσδυμένης ἀδοκήτως αὐτοῖς· γὼν διαπᾶται ἅπαν τὸ συνίταγμα, ὥσπερ ἁρμονίας τινὸς τ' ἐν τῇ λύρᾳ νεύρων. ἐντεῦθεν ὁ Χαγᾶνος τ' δεύτερον πεσὼν, ἢ μίγιστον διδιδράσκει αἰσθόμενος, ἢ ἀποδῶν εἶχε, καπαλεῖ πει τὰς συνήθεις ἡχετείβας, ἢ πρὸς ἕτερον μετωπίζετο χῶρον, σεσημείωτο τ' φορτέρας παραδοξοτέρας ἰωτύχησε. παραπλάσια δὲ ἢ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔδρα, ἢ ἀμοιβαίως ἰωὴ φυγὴ, ἢ φόβος τις ἀβάλλει τὸ Ῥωμαϊκὸν πεμπτροφρατόπεδον, ἢ πέδος αὐτὸς ἐξεπάρατο αἰσθόμενος. ὅμως ἀναπρώτα τῇ Ἀβάρων οἱ πλείους συμπλοκῆς ἀδοκήτου συνεχθέσης ἀμφοῖν τοῖς στρατεύμασιν. ἀντεφαίνων γὰρ νῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς συμμοσίας, ἐνθυσίασπα τοῖς πολεμίοις προσίμεσαν. ἐπεὶ δὲ τῇ διασῶν τάναν Θρῴβων ὁ Χαγᾶνος ἀνέπνευσε, τὸν ἐκ τῆ ἐφόδων σπιλάδα ἠχαρωσάμενος, τὸ βαρβαρικὸν συναθροίσας, ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ἀγοσίβαλλε πόλεσι, τὸ πρώ-

Digitized by Google

τῶ φρούριον τῆς Ἀππίρεως ἐχειρώσατο. ὑ πιεζτὸν δὲ μοι δοκεῖ ἐν τοῖς ὅπως διηγεῖσθαι, καὶ μικρόν τινα λόγον ὥσπερ ἐμβόλιμον τῇ συνεχείᾳ χαρίζεσθαι.

barorum copia, urbes Romanas invaſit, caſtellumque Apperiam ſubegit. Quo id modo factum ſit, haud intempeſtivum erit exponere: & brevem quemdam ſermonem biſtoriæ perpetuitati velut intercalarium inſerere. *Edit. Pariſ. pag. 53.*

CAPUT XVI.

Buſa miles fortiſſimus venationi intentus capitur, & a ſuis nec precibus, nec lacrymis hyrum impetrat. Docet Abaros fabricare machinam expugnatoriam: cujus adactu proſtratis mœnibus, oppido potiuntur. Berroen irrito conatu Chaganus oppugnat, incolis ſtrenue reſiſtentibus, qui tandem non grandi pecunia obſidionem redimunt.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ τις ἦν, Βυσᾶς ὄνομα αὐτῷ, ἀνὴρ ἀγαθὸς εἰς παράταξιν, καὶ τῶν ἐνθλιοτάτων ἀθλων αἱρετώτατος ἐν ψυχῇ ἀρετὴν ἐνδοξότατος, πάντα τε προκινδυνεύων ἀεί, ὁπότε που καὶ σάλπιγγος ἐνυάλιον φωνὴν ἐσήκουσε. τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν παρόντα τὸ φρούριον. τοιγαροῦν ἔδοξε τῷ Βυσᾷ ἐπαύλεσθαι ἐς τὰς πύλας τὸ φρούριον λεμῶνας. εἶτα καὶ πορρωτέρω πη παρατείνεσθαι, ἄπη δὴ κυνηγέσιον πως εὐδία ἐμπίπτοι. ἐνταῦθα τὸν Βυσᾶν οἱ βάρβαροι συλλαμβάνουσι, καὶ γίγνεται ὁ κυνηγέτης εἰς θήραξον. ἐπεὶ δὲ κατέσχον, ἐπεύχεσθαι αὐτὸν παθόντα τῆς δώρατι. ὁ δ' ἐξάτει μὴ τοῦτο ποιεῖν, λύτρους δὲ μᾶλλον τὸ ζῆν ἐμπορεύεσθαι. μὴ δῆτα ὀνήσειν τοὺς βαρβάρους τὸ πρᾶγμα ἢ Βυσᾶν, καὶ δώρων ὑπερφρονῆσαι λαμπρῶν. εἰσιτοῦσαντο τοίνυν οἱ βάρβαροι ἐπὶ τοῖς ἐκ τοῦ φρουρίου, ἐπειπερ ἐπείθοντο τῷ ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποστάντων τὸν Βυσᾶν, εἰ μὴ δῶρος αὐτῷ, καὶ φιλοφροσύνῃ τιμήσαιντο. ἰωνιβόλει δὲ καὶ ὁ Βυσᾶς, μὴ πιεζομένων Ρωμαίους αὐτῶν, ὥσπερ ἐν μεταιχμίῳ τινὶ τῇ πλάσσῃ σωτηρίας καὶ θανάτου παλαιτδόμους. καὶ ζυγοστατεῖν αὐτῷ ἀμοιβαίως ἐπὶ τὰ χάσεως, καὶ βοᾶν τε καὶ δακρύων τὰς ἀεσσίας ἀποσμίζεσθαι, ἃς ὑπὲρ Ρωμαίων διὰ μεγίστων κινδυνων ἀπεκληρώσατο τὸν τῆδε ἄθλων κατάλογον ἀπιχθέσθαι, καὶ τὰς ἀγῶνας ταῖς τοῦ σώματος ὠτειλαῖς ἀναγράπτους ἰδίοις ἕλκεσι, τὰς ἐμφάσεις ὥσπερ τῶν πόνων ἐπιδεικνυμένους. καὶ τῆδε πολεμίων βολῶν τραυσιφόρων ἀπηγόμενα τὰ σώματα. καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἐξ ὧν ἔπαθε, τὸ μὴ παθεῖν ἐξίου παρὰ τῆδε διεργασθῆναι λυτήσασθαι. οἱ δὲ δυσαναχέτους, ὑπό τινος δῆθεν ἀνδρὸς, ὃν καὶ λόγος διαμιμήσεσθαι τῇ τῶν Βυσᾶ γυναικὶ ἐπιτηδείως τισὶν ἡδοναῖς ὁμιλῆσαι, ἀπάρτι τοὺς βαρβάρους ἀτιμωμένους ἀπαπάμπτουσι. ἐν μείζονι τοίνυν κινδύνῳ Βυσᾶς γενόμενος, ἐλιπάρει τοὺς βαρβάρους, ἀναβολήν τινα μικρὰν τῶν θανάτου λαβεῖν, καὶ μιᾶς τῆς πόλεως παραδίδοναι τοῖς βαρβάροις τὸ φρούριον. δεῖν γὰρ αὐτοὺς προπαθεῖν τὰς ἐπιλήσμονας χάριτος, καὶ μεταλήψεσθαι τῆς συμφορᾶς τὸ ἀπάνθρωπον, ἵνα πρῶτον καθ' ἑαυτοὺς τὰ κακὸν χοίνη τῆδε πρόσθεν. ἐπεὶ δὲ μείζονος ἐπαγγελίας τυγχάνει τὸ πολέμιον, ἐλαφρότερος πρὸς φιλανθρωπίαν ἐγίγνετο· ἀχύρα τε ὄρχῳ, ἢ Βυσᾶν πιεζεσθαι, μὰ μὲν ἀμαρεῖν, φυσικῇ δὲ θανάτου τῆδε εὐξυσίᾳ χαρίζεσθαι, ἀπόταν ἐθέλοι ἢ ἐκείνου διαλύεσθαι συμβάσεως. ὁ δῆτα ἐπιφέρει αὐτῷ ἢ τύχη ἢ πῶς, καὶ ἐπακτὸν θάνατον, ἐγγὺς πίρας αὐτῷ τὴν ὁμολογίας προσδέχεται. ἐν δὲ τοῖς ὁ Βυσᾶς τοὺς Ἀβαρας ἐδίδασκε συμπήγνυσθαι πολιορκητικόν τι μηχάνημα, ἔστι τῷ πάσης ὀργάνου ἀμαθίας ὑπάρχοντας. ἀκροβολίζεσθαι τε παρασκευάζει τῆδε ἑλέπολιν, καὶ μὲν οὐ πολὺ τὸ φρούριον καπεβέβλητο, καὶ δίκας ὁ Βυσᾶς ἀπωθρωπίας εἰσίσπραττε, δίκην τινὰ δικάζας τοῖς βαρβάροις τοῦ πολιορκίου τεχνήμα. ἐντεῦθεν δὴ πλείστας λοιπὸν τῷ Ρωμαϊκῶν πόλεων ἀμοιγτὶ τὸ πολέμιον

MILES erat, cui nomen Buſæ, homo ad dimicandum aptus, aliorumque vel fortiſſimorum bellatorum facile præſtantiſſimus, quique primus ſemper caput periculo objectaret, quoties Martium tubæ clangorem audiret. Is per id tempus in eo oppidulo habitabat. Cui placuit campos vicinos obequitare, & aliquanto ultra, inſignioris venatus ergo provehi. Hanc barbari excipiunt, & venator præda fit, eumque ſe haſta conſoſſaros minitantur. Obteſtabatur eos Buſa ne id faciant: quin potius accepto liberationis pretio, vitam ſibi condonent: nec enim illis quæſtui futurum, ſi ſplendida dona deſpicientes, miſerum mortem affecerint. Barbari promiſſum admittunt, & negotiationem hujuſcemodi non recuſant. Captum ad oppidum deducunt, per caduceatorem incolis denuntiant, niſi Buſam benevole pro ejus capite perſolutum pretio honoraverint, ſe in illorum conſpectu hominem jugulaturos. Supplicitet rogabat etiam Buſas, ne ſe, veluti qui medius, mortis, juxta atque ſalutis lance examinaretur, deſpicerent, & gratiam viciſſim ſibi in trutina appenderent. Magna item voce, & collacrymans commemorabat, quæ præclara facinora pro Romano nomine per maxima vitæ diſcrimina effeciſſet, cæteramque ordine recenſens, dimicationes cicatricibus corporis inſcriptas oſtentabat, & tamquam laborum ſuorum imagines exhibebat, impoſitarumque ſibi ab hoſtibus plagarum ſigna aperte ante omnes nudabat. Atque ut ſummatim dicam, per ea quæ pertuliſſet, eos de quibus bene meruiſſet, obſecrabat, ut ſibi gratiam non patiendi tam dira referrent. Verum illi a quodam, qui cum uxore Buſæ furtivas tractare voluptates omnium ſermone norabatur, corrupti, has preces indignantur, barbaroſque cum contempto dimittunt. Tum Buſas majore in diſcrimine conſtitutus, precatur, *pag. 54.* uti a nece ſua paulum adhuc temperent: ſe harum induciarum præmiam illis oppidulum traditurum. Sic enim cogitabat, oportere primres malum perpeti, qui beneficii eſſent obliti: & inhumanitatem illorum calamitatis ſuæ fieri participem, ut improbitas primam ſibi ipſi officeret. Hoſtes inſigniora quam ante promiſſa accipientes hilarantur, & ad humanitatem miſericordiamque ei tribuendam magis propendeoat: ac jurejurando interpoſito affirmant, ſe ipſum conſervaturos, naturalique morti poteſtatem gratificaturos, ejus coagmentationem diſſolvendi cum voluerit; nec meditatam & adventitiam hanc mortem illaturos, ſi pactum re præſtiterit. Buſas igitur Abaros hacteus inſtituſmodi inſtrumentorum fabricandorum impetitos, machinam expugnatoriam componere docet, & ad tela ex helepoli (tormento, quibus urbes capiuntur) jacalanda inſtituit, pauloque poſt oppidum proſtratis muris in hoſtium manus conceſſit, & Buſas, pœnas inhumanitatis exegit: doctis a ſe barbaris expugnatorium artificium:

Theoph. Hiſt.

quo deinde pro fama primigenia & typo quodam uſi, plurimas Rumanorum urbes nullo negotio ſubegerunt. At vero Beroen aggreſſi, cum longiſſimi jactura temporis, magniſque laboribus voto ac præmio fruſtrati receſſerunt, indigenis viriliter ioſe tuentibus; quibus modica pecunia pacem & amicitiam Chapanus vendidit, hoc enim fruſtrationis ſuæ probabile tegumentum invenit.

A παρεσκεύασε, τῇ ἀρχετύπῳ σοφίσματι τοιχρυσάμενος. μᾶλλον γὰρ τὴν Βερόην προσπίπτει, ἢ πλείσων παραλαμβάνει ζημιωθείς, ἢ μεγάλοις πόνοις προσομιλήσας, τὸ πρῶτον τῇ ἀγώνων, ἀσιφάνωτον ἀπερίρρητ, τῇ τῶν πόλιν πεφοιτακότων ἀντιπαρατεξομένων γνησιώτερον. ἅμως χρήμασιν ὀλίγοις τισὶ τῶν ἐμαχίμων ἀλλάξαντο· τοῦτο γὰρ ἐν αὐτῇ πιθανὸν τῆς ἀσοχίας ἐγκάλυμμα.

CAPUT XVII.

Chaganus a Dioclesianopoli, Philippopoli, & Adrianopoli repellitur. Imperatori a plebeis quibuſdam propter Caſtum & Anſimuthum a barbaris captos maledicitur. Joannes Myſtaceo Adrianopolim miſſus, hoſtes per hypoſtrategum vincit. Palabundi fugiunt. Moderatio ducis in victoria.

ETIAM Dioclesianopolim arcte circumſedit: ſed oppidani ſumma vi contra niterentes, aditu eum fidenter prohibuerunt, locatis iq muro catapultis, aliiſque machinis defenſoriis, ut accedere barbari, & cominus pugnare non auderent. Quamobrem indignabundus receſſit, cum ei, quod proverbio de lupo dicitur, evenisſet, vana enim ſpe hiaverat. Hinc conſeſtim Philippopolim tranſiens, oppidumque circumiens, id occupare nitebatur: ſed cives acrius contra decertantes, multos tum e mœnibus, tum e propugnaculis convalnerabant, ut eorum virtute, qua tegerentur, commendata, gratuito obſidionem ſolveret. Manè porro, ſylvis Aſticæ, quæ dicitur, tranſitis, Adrianopolim ſe applicat: quam cum majoribus operibus oppugnaret, eriam ibidem a civibus fortiſſime vis repulſa eſt. Populi vero Byzantioi aures famæ de Caſto, & Anſimutho captis circumſonabat, multumque murmuris ac tumultus urbem inundabat, & apertiſſime Imperatori a quibuſdam e media plebe, ſtultis, & protervæ linguæ hominibus, quorum neque fortonis quiſquam invidit, neque animi bona æmulatus eſt, contumeliæ dicebantur. Hi compoſitis io illum cantibus, modulate adverſum caſum, & comicæ quadam maledicentia ioſectabantur: non fortunæ, ſed amentiæ duram illam ſortem adſcribentes. Tamen probra huiuſmodi Imperatori ſtomachum non faciebant, cujus mens ad iram ſterilis, & a flamma furoris abborrens erat. Sed Caſtum hoſtes ingenti pecunia æſtimatum reddiderunt, ut ſenes noſtri memorant, & iis fidem commodare olhil habet periculi. Imparator curas ſuas adverſum hoſtes intendere, majoremque in eos appatatum moliri, & Joannem, vulgo dictum Myſtaconem, ducem legero, Droctonem ei pro hypoſtratego, parte ſcilicet munetis in illam collata, adjungere. Hic Longobardus natione, vir fortiſſimus, & ad arma promptiſſimus erat. Adrianopolim ut aenerunt, barbaros obſidione depellunt, ac die xtero ſecundo Marte cum iiſdem congreſſi vincunt, belloque finem imponunt. Strategemate nimirum Drocto illos circumvenit. Quaſi eam timeret hoſtem, fugam cum ſuo cornu ſimulabat. Deinde converſus, inſequentibus vicilſim rerga dantibus inhærebat, & quotquot aſſequi poſſet, obtruncabat. Diſceſſerant Itaque meridie barbari, continenti fuga alius alio, quo fors tulit, dilapſi. Quos dux non eſt ſecutus, quod in felicitate modeſtiam adhibendam ſapienter ſtatueret, & velut in optimo corporis habitu, aliquid morbi, ut decebat, metueret. Eſt enim fortuna parum fida, & facile alio reſpicit.

Ni'xn δὲ ἐπαμείβεται ἀνδρας
Et læta viros victoria mutat,

ut etiam de libris Homeri quippiam

B ΠΕΡΙΚΑΘΗΤΑΙ δὲ ἐν τῷ Διοκλητιανοῦ πόλιν ὀξύ· τὸ χαρτερὸν, ἀντεπάξατο δὲ ἐν ἡ πόλις ἰς τὰ μάλιστα, καὶ προσβάλλων ἀπείργων ἐπ' ἀδύνας. καταπέλται δὲ ἐν τοῖς τείχεσιν ἀπεστήκατο, ἄλλα τε ἀμυντήρια, ἢ ἀπρόσιτον τῶν τοῖς βαρβάροις ἐξ ὑπογύου συμπλέκεσθαι. ἄπρα τοίνυν ἀφάλων, ἢ τὸ δὴ λεγόμενον, τὸ τῆ λύκω παθεῖν, κενεᾶς δὲ ἐκεχήνει ἐλπίσι. παρ' ὃν δ' ἐπὶ τὴν Φιλιππου πόλιν μεταβαίνει, ἢ περιβὰς τὸ πόλισμα, ἐπεθύλει λαβεῖν. ἀντεμαχοντό τε οἱ τῶ ἄστεος ἐντρεχέστερον, ἢ πολλὺς ξυμπεσόντας ἐκ τε τῶν περιβόλων, ἢ ἐκ πέλεκων ἐπαίσαντο, ὥστε τὸν Χαγᾶνον τὴν ἀσυλίαν ἐξ αὐτῶν ἀρετῇ ἐπαινέσαντα, προῖκα καταθέσθαι τὸν πόλεμον. ἐξ ἰωθότος δὲ ἐπειραιωθεὶς τὰς ὕλας τὰς λεγομένης Αστικῆς, τῇ Αδριανοῦ πόλει προσέβαινε. ἀγωνιστικώτερόν τε τῆ Αστει προσέβαλλε, ἀντιπαθέσαντό τε οἱ τῶν ἄστεος ἀλεξιμάχοι. τοῖς δὲ Βυζαντίοις περιβομβεῖτο, ὡς Κάσος ἅλοι ἢ Ανσιμοῦθ, ἢ πολὺς τῆ πόλει ἐπεύμαινε θρύλλος. ἐλοιδορεῖτο δ' ἃ λύποκράτορι τὰ φανερώτατα ἀπό τινων τῆ τῶ πλήθος ἀσωπῶν, ἢ σομβώλων ἀνδρῶν, ὧν ἢ τὰ τῆς τύχης ἴσ' ἀνεπίφθονα, ἢ τὰ τ' γνώμης αἴζηλα· ἢ βλασφήμως ὠδὰς κατ' αὐτῶ συνεπόσης, διέσυρον κωμῳδοῦντες ἐμμελῶς τὸ ἀπαίσιον, ἢ τύχη, ἀλλ' ἀνοίᾳ τὸ δυσπραγὲς περιάπτοντες, ἀλλ' οὐκ ἀπέκειτο ἡ λοιδορία θυμὸς τῷ Λυκοκράτορι· σφέρα δὲ ἴσ' πρὸς ὀργὴν ἀ τῶ βασιλέως ψυχή. ἢ παρὰ τὸν θυμικὸν φλέγα ἀσωπεῖ ἀσος. τὸν δὲ Κάσον ἀπέδοτο χρυματιδίοις λίαν δαψιλῶς οἱ πολέμιοι, ὡς ἐκ τῆ καθ' ἁμᾶς προσβυτέρων ἴσι λαβεῖν, καὶ τὸ πισθέσει ἀζήμιον. Βασιλεὺς δὲ τὰς ἑαυτῶ φρονήσεις τοῖς πολεμίοις ἀντέπαξε, ἢ μείζονι παρασκευῇ πρὸς τὸ πολέμιον ἐξαρτύνετο. ἢ Ἰωάννην (ὃν δὴ Μυσάκωνα τοῖς πολλοῖς ἔθος ὀνομαλεῖν) στρατηγὸν ἁρμοῖ ἀποχειροτόνει δὲ ἢ τὸν Δρόκτωνα, ἄνωθεν αὖτῆ ὑποστράτηγον, παρίσορόν τινα ἡμῶν ἐμπιστεύσας αὐτῆ. Λογγίβαρδος δ' ὕπος τὸ φῦλον, ἀνὴρ ἀλεξιμάχαιρος, ἢ πρὸς τὸ πόλεμον ἐμβεβηδύκως. ἐπεὶ δὲ περὶ τὴν Αδριανοῦ πόλιν ἐγένετο, τοὺς βαρβάρους ἐ πολεμοκρατίας ἀφιστᾷ, ἐδίπρα τε ἀμίρᾳ τὸ πόλεμος ἐπῆλεσε. ἐνίκων τοίνυν Ρωμαῖοι τοῖς βαρβάροις συμμίξαντες, ἢ ἐπαλλήλων ἐ μάχλω διέθεντο. καπεστράτηγει δὲ τῆ πολεμίων ὁ ὑποστράτηγος Δρόκτων. ἐπαλλάσσῃ δὲ φυγὴ τὸ ἐκείνῳ κέρας ἐδόξε τοῖς πολεμίοις τὰ κῶπα παρὶ χεῖσαι, ὡς οἷα δὴ δειλοῖς τῶ Ρωμαίων τὸ ἀντίπαλον ἐπαπαλύειν ἀσπεδέξε, ἢ μετόπιδος τῆ βαρβάρων γενόμενος, τοὺς φωτυχοῦντας διώλεσεν. ἀπρεπὲς τὴν γὰρ οὐ μεσημβρίας ὥρᾳ οἱ βάρβαροι, ἄλλος ἄλλῃ διεσπαρμένοι, ἢ ὡς δὲ τύχοι φερόμενοι μὴ συστάντες τισὶ ὑποδράσειας. ὁ δὲ στρατηγὸς ἀ καπεδέξατο τὸ ἀντίπαλον. ὑφιλοσόφει γὰρ ἐ δ' Διομοῦς ἐς τὸ μέσον, τοὺς ἐπ' ἄκρου διώξας, ὥσπερ εἰκὸς, ἀλαβάμβους. φιλανθρωπον γὰρ ἡ τύχη, ἢ ἄπιστον.

Νίκην δ' ἐπαμείβεται ἀνδρας.

ἴσα καί τι ἐ Ομήρου δίλπει ἐπιπείρω τοῖς φραγήμασιν.

narrationibus noſtris aſpergamus.

CAPUT XVIII.

Heraclius caſtrum Perſicum oppugnat acerrime. Incolarum in ſeſe defendendis induſtria: Ipſum, & Mazarorum præterea occupantur. Theodorus ab agricolis ad Bejudaes oppidulum invitatur. Infeſtiſſime oppugnatum, Saperii militis ſingulari, eximiaque virtute capitur.

HΡΑΚΛΕΙΟΣ μὲν οὖν χρόνῳ τινὶ ὕστερον ἐπὶ- A
βη αὖ πάλιν τῆς Περσῶν πολιτείας, καὶ τοῖς Μήδοις φιλεπιβούλοις ἐνέτυχε κακόν. ὀχυρώκει δὲ περιγείου, ὄρος σβάλδει ἐχυρωτάτῳ φρουρίῳ τινὶ, ὃ δ' ὑψηλᾶς ὑπερικαθέζετο πέτρας, καὶ διυκόμει ὁ ὑποσράτηγος τὰς ἐλεπόλεις τε καὶ τὰς μηχανάς. ἀντεπαλαμῶνταί τε καὶ Πέρσαι πρὸς τὰς ἐπιβουλὰς ὑπερ ἅπασι σοφίσματα. ἐσυργοῦσι δὲ καὶ οἷα χιτῶνάς τινας, τείχεως συλλίξαντες, καὶ τῇ σήμοτι τὸν ἀρόλινον συρήψαντες, φορμίσκοις τὰ χιτώνια διεπλεκαν, καὶ τούτοις ἐς τὸν ἐχυρὸν ἐπεφόρεσαν. πασάς τε καταργασάμενοι, ἐξέρπυσι τοῦ τείχους. καὶ τούτοις τὰς προσβολὰς ὑπεδέχοντο, τῇ μαλθακῇ τῆς ἀντιτύπου παρασκευῆς ὃ ἐκπομπὸν τὸ σφῦδον ἐαμαλακίζοντες. ὑπερίπτατο δ' αἱ πολλαὶ τῇ βελῶν καὶ τῶ φρουρίου αὐτοῦ. ἑτέρας δὲ καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐχυρώ- B
ματος καπεφέροντο. ὁ δ' Ηράκλειος ἀδιαλείπτως ἀναπαχέως παρατίθει τοῖς προσβολαῖς, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας ἀμείβων τοὺς ἐφισταμένους τῇ ἔργῳ. οἱ μὲν ὑπ' ἐναγχος ἐκ πόνου μυελληφότες, ὑπὸ τῆς ἐξόδου καὶ διωκόμενος ἀντιλάμβανον τὴν ἀνάπαυλαν. ἑτέροι δ' αὖ συμπονοῦντες ἑαυτοῖς ἐξαίφνης. κἀκείνους ἄυδις τῶ μόχθῳ συμπλέκεσθαι ἔτυχε. ἐξ ὧν τὸν τῶν ἐξαυδῶντα οἱ τιμωρεῖσθαι τῇ ἐχυρώματι, καὶ ἐν αὐτοῖς τὰ τῆς δυνάμεως ἐξίπλα· τοῦτ' γὰρ καὶ ἀσφαλέστατα τὸ φρούριον, καὶ ὑπὸ Ρωμαίοις ἐγίνετο. ἐπεὶ δ' ἦλθ, φρυάσσεσθαι τὸν αὐτῷ ὑ ερατηγὸς ἐκκαθαίρειν. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Θεόδωρον καὶ τὸν Ανδρίαν, τὸν Ματζάρων (φρούριον δὲ καὶ τοῦτο) τῇ χρόνῳ γεγηραικὸς διορθώσασθαι. ὑπὸ δὲ τοῦτο ἦ Βειυδαὶς ἐτύγχανεν ὄν.
ἐν ὅσῳ δὲ πιεῖ ἦ οἱ περὶ μὲν ὁ Θεόδωρος ἐσκολεῖτο, ἦκεν C
παρ' αὐτὸν γεωργοὶ, παραδύγοντες τὸ Βειυδαὶς παρασκευάσαι, μὴ ὑποχώσαν ὑπείναι φρυάσσεσθαι ἐν αὐτῷ παραδιλώσαντες. οἱ δὲ πιεῖ Θεόδωρον καὶ Ανδρίαν παραχρῆμα ἐπεδίδοσαν ἦ φράζειν τοῖς λόγους διενοοῦντο. καὶ διαπυκτεύσαντες συντόνῳ τῇ ἐδοποιΐᾳ ἐπίχρυσο, ἐπεδίδοσαν δὲ τυκτὸς τῇ Βειυδαὶς τοῖς ἐδέδοκτο. καὶ μὴ ἐξιχύσαντες ἦ ἐντεῦθεν ἐφιέσθαι βυλήσεως, πιρὶ τοῖς ἰωδυνίοις ἦ ἀρτίθων κιλάδος τῇ φρουρίῳ ἐπέσπασαν. καὶ οἱ ἐπιχώριοι ἦ Ρωμαϊκὸν ἀγοντώσασαν ἰρόδον, καὶ ἀδυῆς ἴσαν ἅμα τὸ ἦ τόπων δυσάλωτον. ἔπα ἀναβαρβάσασπες τὴ πέτρᾳ φρουΐπτουσι, καὶ τῇ ὑποπομπαίοις βελῶν φροκαπέχοντο. ἐσόδος δὲ τῇ φρουρίῳ μὰ ὕσα ἐτύγχανε, καὶ δυσφρόσιτος ἰῶ πολεμίᾳ χειρί. ἐνὶ δὲ πύργῳ τὰ ἐσαγωγὰς ἐπεπίσδυτο, φροβιβλαμένῳ D
τῶ ἐχυρώματος, ὥσπερ ἀδαμαντίνοις πεπεισμένῳ λίθοις τισίν, ἦ εἴ τι τῶν τῶ φύσιν ἐσὶ σκληρότερον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ὑποβάντες τῇ ἵππων φροσπαράττουσι τῇ πέτρᾳ, καὶ ταῖς ὑποπόδων φαραῖς ἐπλέπτο τὰ τῆς ἀγωνίας φροκείμενα. τοῖς δ' ἐν τῇ φρουρίῳ ποτὲ μὲν λίθοι ἀμωσγέπως ἰῶ, ἄλλοτε καπάλται, καὶ ὥσπερ ἐξ ὑποπτου τινός, ἦ μεγίσης πεφυκυίας τὰς καταβολὰς ἐπεποίητο, οἷα ξυνελαύνειν τῇ τῆ ὑψηλῶν τὸ πολέμιον. ἀχολούσης δὲ ἦ Ρωμαίων δυνάμεως, πλημμέλαι τινὲς τῶ Ρωμαίων συμφραξάμενοι ταῖς ἀσπίσι, κατ' ὀλίγον, καὶ βάδην ἴοντες, τὸ πᾶν τῆς ἀρετοίας ἀναθέντες τῇ θράσει, φροσγινῶνται τῇ ἐπομένων, καὶ τῇ ἐκ τῆς πέτρας καταβολῶν ὑ φροντίζοντες, εἰς τὸ πρόσω ἐχώρει, καὶ διαδῦσι ἦ πέτρας τὸ βάρβαρον. οἱ δὲ πολιορκήμενοι τῶ σύμμαχον καπαλείφαντες πέτραν, εἰσδυόντες εἰς τὸ φρούριον, παρέδοσαν τοῖς πολεμίοις τῶν ἐσόδων. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τῇ τῆς πέτρας ὀχυρωμάτων κρατήσαντες, λίαν ἐχυρῶς

HERACLIUS per id tempus rurſus *Edit. Pariſ.*
in Perſidem ſe inferebat, habebant- *pag. 56.*
que domi malum Perſæ. Admovit autem oppugnationem caſtello cuidam munitiſſimo, in ſublimi petra ædificato, belepoles, aliaſque machinas hypoſtratego expediente. Perſæ adverſum impulſus cum alia ingenioſe ſtruebant: tum quaſi tunicas quaſdam longas, e pilis ſtaminî tramam, ſeu ſubtemen inducentes conficiebant, quas paleis denſiſſime infarctas de muro ſuſpendebant, iiſque tormentorum petitiones excipiebant: quarum vehementiam materiæ oppoſitæ debilitabat fragebatque mollitudo. Tela complura ſupra, alia in ipſum caſtellum volitabant. Heraclius impreſſionibus nullam quietem interponebat, diu noctuque permutans, qui inſtarent operi. Nam qui modo pugnarent, aliis ſuccedentibus reſpirabant. Rurſum alii illorum, & novi ac recentes ſemper defatigatorum labores excipiebant. Inde propugnatores defecti viribus languebant: ea ratione caſtellum everſum, in poteſtatem Romanorum venit, cui dux præſidium imponit. Theodorus & Andreas Mazarorum oppidulum, vetuſtate ruinoſum inſtaurant, quod a Bejudaes non procul diſtabat. Dum Theodorus ædificatione diſtinetur, agricolæ adſunt, eum ad Bejudaes, in quo non reperiatur ſufficiens præſidium, armis ſubigendum inceſſunt. Theodorus & Andreas communicata ſententia mox ad rem incumbendum ſtatuentes, tranſacta nocte magnis eo itineribus contenderunt. Cum autem noctu invadere decreviſſent, nec poſſent quod volebant effectum dare, ſub matutinos gallorum cantus affuerunt. Præſenſerunt advenrum Romanorum indigenæ, quibus capiendi loci difficultas timorem adimebat. Tum petræ confiſi deſpiciunt, telorumque jaciendorum initium faciuot. Unus tantum erat ingreſſus, & is hoſtibus aditu difficilis, per turrim ante caſtellum ſtantem, muroque cohærentem videlicet: quæ adamantinis quodam- *pag. 57.*
modo lapidibus, aut ſi quid adamante ſolidius eſt, conſtabat. Romani igitur ex equis deſcendentes, petram invaduot, ſagittarumque jactibus mutuis certamini præludebatur. Propugnatores nunc ſaxis dejiciendis, nunc catapultis ſe defendebant, atque ut ex editiſſimo loco, ſpeculave maxima deorſum jaculabantur, hoſtes propter altitudinem quaſi peregrina lingua compellantes. Indigne id ferentibus Romanis, animoſi quidam, teſtudine facta ſenſim, ac pedetentim gradientes, omnemque ſortitudinis laudem in audacia conſtitutam habentes, aliis præeunt, telaque deſuper accidentia nihili pendentes, ulterius prodeunt, ac barbaros petra depellunt. Qui auxiliaria ſua deſerta, caſtellum ſubeunt, Romanis ingreſſum relinquum faciunt. Illi petræ munitionibus receptis, caſtellum arctiſſima obſidione premuot. In propugnaculis qui erant,

hoſtem arcere non valebant : ſiquidem infinitatem telorum non ſuſtinebant : ſed cum conſertim apparuiſſent , mux pro vultibus terga oſtendebant . Porro miles quidam Saperius vocabulo , corpore ſimilis Tydeo , quem Homerus celebrat , animo autem ſupra Tydeum , Hercules ipſius , inquam , & ſi quis Hercule aliquando animoſior inventus eſt . (non enim verebor , magnitudine virtutis Herculem poſtponere : rametſi alioqui quem cum eo conferamus , non habemus) hic , inquam , miles palos acutos infeſſens , in munitionem inſilit , & ſublime ſcandit , & ano quidem in turri defixo , qua lapides juncturas dabant (conſtructum enim erat caſtellum cæſo lapide) pede in palum aſcendit : rurſus alterum palum , eos ſarculum in murum inſerens , alterum pedem in eo firmat , eminentiaque ſaxa manibus fortiter comprehenſa tenens , aſcenſum ita machinatur . Et cum obſeſſi tot telorum ſpectaculum non ferrent , vir ille Saperius propugnaculum valida vi tenebat , captumque fuiſſet primo illo impetu caſtellum , niſi quidam de cohorte Perſica repentino coortus , ſaxo de his quæ illic jacebant , bellaturem animoſum dejeciſſet . Qui cum ſaxo deorſum ferebatur ,

Præceps in palvorem , ſuper ſincipat , & humeros .

caſu ſcilicet Homerico . Non tamen peſſit . Nam eum vulneratum commilitones ſcutis impoſitum , conſervarunt : perparum enim miſſilium cuſpides eum læſerant . Ad idem opus conſtanter redit , iterumque ad propugnaculum aſſilientes , injectis manibus ita tenaciter pinnam retinuer , quemadmodum polypus , cum quippiam cirris , ſive acetabulis complexus eſt : inde enim avelli non poteſt . Tum Perſa adverſarius ſimili impetu ut ante inſurgit , & cum Pinna , Romanorum impulſibus paulo ante labefactata , ſtrenuum virum deturbat . Cum amata igitur pinna miles nullius formidator periculi delabitur . Socii cum terſibili ſpectaculo unum audenti , priorem curationem ad ſalutem miniſtrant . At enim vulneratus cum demo ex eo caſu ſalvus evaſiſſet , tertium pugnam aggreditur , ac ſi invicta quædam , & divina virtus ad facinus illum extimularet . Ubi igitur intra coronam munitionis irrepſit , deinceps irruens , educto gladio ſuæ virtutis ſucum , & populatorem illum ipſum Perſam interfecit , caputque præciſum infra propugnaculum projicit . Romani factum intuentes , reſumant animos , & caperiri fortunam concupiſcant . Fratet aatem Saperii illius , magno natu , abi facinus ſpectavit , extemplo idipſum æmulans , ipſe quoque aſcendit , & cum germano germana molitur . Moa poſt illum alius , & poſt hunc plures , ſcalis nimirum ſtuppeis , aſcendunt , oppidoque capto , ac porris perfractis , militem Romanum introducunt : atque ita hoſtibus ſuperiores , caſtellum in ditionem accipiunt , & partim incolarum occidant , partim pro captivis ſervant , bona diripiunt , ſecumque auferunt , & præſidium illic relinquunt . Hieme jam ingrediente , Philippicus ad Heraclium ſumma belli delata Conſtantinopolim diſcedit . Heraclius deſerti ordinis pœnas ab erronibus Romani exercitus exigit . Et quotquot labori dicto vale huc illuc otioſe vagabantur ſupplicilis ſapere docebantur .

A τὸ φρούριον πιεικάθλωται . οἱ δ' ἐπὶ τῷ ἐπάλξεων ἑστῶτες , ὑποσοβῶν οὐκ εἴων τε ἔσαν τὸ ἀντίπαλον , τὸ ἄπειρον τῶν βελῶν ὑπομένοντα ἁ ἔχοντες , ἀλλ' ἀθρόοι ἐπιφαινόμενοι , παραυτίκα ἐπὶ τῷ προσώπῳ τὸ νῶτα ἐδείκνυον . Σάπειρ δέ τις ἀνὴρ , τὸ μὲν σῶμα ὡς ὁ παρὰ τῷ Ομήρῳ Τυδεὺς ἀνυμνήμενος , ἀ δὲ γνώμην τὸ πρωτεῖον Τυδέως . Ηρακλῆς γὰρ ἀλλὰ ἀ ψυχὴ , ἀ εἴ τις τῶν ἐγγόνων ποτὲ ἀλκιμώτερος (οὐ γὰρ ὑποκρίνω τῇ μεγέθει τῆς ἀρετῆς τὸν Ηρακλέα ἐν δευτέροις τιθείς , εἰ καὶ τῇ παραλλήλῳ λεκτέον) σκόλοπας ἀξίνῃ ἐπιρρήσσων , ἐπάλληνται τῇ ἐχυρώματι , ἀ μετεωροπορεῖ τὸν μὲν ἕνα σκόλοπα ἐνείρας τῇ πύργῳ , ἀνὰ τὰς ἁρμογὰς τῶν λοξομάτων (ἐν γὰρ λίθῳ ξεστῷ διεσκευασμένον τὸ φρούριον) ἀ ἐπιβαίνει ἐπὶ τὸν σκόλοπα τῇ ποδί . εἶτα τὸν ἕτερον αὖθις ὧσαν ἑαυτείσας σκόλοπα , τὸν λοιπόμενον τῶν ποδῶν ἐπερείδει , ἀ ἐξηρτημένων λίθων ἐπειλημένος , ἁπρὶξ ἔχειν τῶν χερῶν , ὥστε τὸν τῶν ἀνόδων ἰσοῤῥέπειν . τῷ δὲ πολεμουμένων τῶν θείαν τῷ βελῶν μὴ ὑπομένων οἷον τε ὄντων , ἐχυρῶς εἶχεν ἐπάλξεως ὁ Σάπειρ ἐκεῖνος ἀνὴρ , ἀ ἂν ἄλως κῇ τῶν ῥώτων ἐκείνην ἐπιβολὴν τὸ ἐχύρωμα , εἰ μή τις τῷ τῶς Περσικῆς συμμορίας ἀθρόον ἐπιφανεὶς , ἐπὶ τῷ θυρεῷ , τῷ προβλημένῳ τῷ ἐχυρώματος , ἐκεῖνον αὐτὸν τὸν ἀριστέα ἐξώθησεν . ὁ δὲ καταλιθώσας , ἐς τὸ κάτω ἐφέρετο μετὰ τῶν θυρεῶν ,

κύμβαχος ἐκ κονίσσοιο , ἐπὶ βριαμένοιο δ' ὤμους .

Ομηρικῷ τῷ συμπτώματι . ὤμους δ' ὑπολύσλεσ' ὑποδέχονται δὲ αὐτὸν ταῖς ἀσπίσιν οἱ συμπεσοῦσῃς , ἀ τραυματίαν διεσώζοντο , * προσωτίσαι δὲ αὐτὸν τὰ τῷ ἀκοντίων σιδήρια μικρὸν κομιδῇ . ἀ δὲ καρτερικῶς αὖθις ἐπ' ἐκεῖνο τὸ ἐργασέχωρει , ἀ αὖ πάλιν ἀνέῤῥει , τῇ ἐπάλξει τὰς χεῖρας περιβαλών , οἷα πολύπους ἀφύκτοις πλεκτάνες τενάς . καὶ εἶχεν καρπερᾷ τινι λαβῇ τῆς ἐπάλξεως . ἀ δ' ἀντίπαλος Πέρσης ἀδελφὸς τῆς ἕτερας ἐπιβουλῆς ἐξειργάσατο , καὶ σαθροθείσης ἐναγχος τῆς ἐπάλξεως ταῖς Ρωμαϊκαῖς προβολαῖς , μετ' ἐκείνης τὸν ἀριστέα ἀνατρέψας , παρείας τὸ ἄκρον χωρεῖ . ἀ τοίνυν ἀσπυτὸ ἀ γραπιώτης ὁ φιλοκίνδυνος , μετ' ἄκρας ἐρωμένης ἐπάλξεως . τὸ δὲ συμμαχικὸν τῶν προτέραν σωτηρίαν ἀρίγουσι μετ' ὁρμῆς τῷ θυμοῦ τῆς πάντα τολμηρῷ . ἀνὴρ ἐξάπτης τῷ πτώματος ὁ γραυτίας γενόμενος , ἀ τε πρὶν ἀθλον ἀσπάζεται , ὥσπερ ἀμάχητος , καὶ θείας δυνάμεως ἐς τὸν πόνον παροτρυνόσης αὐτόν . ἐπεὶ δ' ἀνέῤῥυσε τῆς στεφάνης τῷ ὄρους , λοιπὸν ἐπιβὰς , τὸν ἀκινάκην ἀνασπάσας , ἀ καθίκει τῆς ἑαυτῷ ἀρτῆς , ἐκείνου αὐτὸν ἀ Πέρσην ἀπέκτεινε . καὶ ὧν τῶν κεφαλῶν ἀπὸ τῆς δέρης ἀφελόμενος , πρὸς πολεμίους ἀπέπεμψε . οἱ δὲ Ρωμαῖοι τὸ γεγονὸς θεασάμενοι ἀνεθάῤῥησαν , καὶ τῇ κινδύνων ὠρέγοντο . ἀδελφὸς δέ τις τῷ Σάπειρος ἐκείνου (πρεσβύτης δ' ἦπος τὴν ἡλικίαν) ἐπεὶ γέγονε τῆς ἀρετῆς , θιασώτης , ἀ ζηλωτὴς παραχρῆμα τῷ ἐγχειρήματος γίνεται , ἀ ἄνεσι κρότος , ἀδελφὸς τῇ ἀδελφῷ μιχανώμενος . εἶτα μετ' ἐκεῖνον ἀ ἕτερος , ἀ μετ' ἄλλο πολλοί , κάλως γὰρ λοιπὸν ἀνεῴγοντο οἱ προκατειλημότες τὸ ἐχύρωμα , καὶ ταῖς πύλαις ἀράττουσι , ἀ εἰσαγώγιμοι λοιπὸν ἦν τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον . ἀ ἅτε κρείττους τῇ πολεμίων γενόμενοι τὸ φρούριον παρεσώσαντο . ἀ ὧς μὲν ἀνεῖλον , ὧς δὲ ἐδίωξαν , ἀ εἰς αἰχμάλωτον μεταβίβαζον πύλιν . τὰ δὲ ἀτίμαστα λεφυραγωγήσαντες , ἀπῆραν ἐκ τοῦ Θυ , σπανίως περιβάλλοντες τῇ ἐχυρώματι . ὥρας δ' ἐπιούσης χειμῶνος , ἄνεσιν ὁ Φιλιππικὸς ἐπὶ τὸ Κωνσταντίνου ἄστυ , στρατηγὸν ἐναφεὶς τὸν Ηράκλειον . ὁ μὲν οὖν Ηράκλειος λειποταξίαν ποινὰς τοὺς πλανήτας τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως εἰσεπράττετο . ἀ ὅσοι τῇ πόνῳ χαίρειν εἰπόντες , τἀλλαχοῦ δῶρα

ἀλλοῖ πιεινύσσω , βασάνοις ἐπὶ σωφρονεῖν μετήγετο .

Edit. Paris. pag. 58.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΛΟΓΟΣ Γ.

THEOPHYLACTI
HISTORIARUM
LIBER III.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI
in eumdem librum Synopſis, ſive Summa.

Ὁ τρίτος λόγος δίξισιν, ὅπως χειροτονεῖται ἀντὶ Φιλιππικοῦ γραπτὸς ὁ Πρίσκος τῆς ἰσῴας δυνάμεως. ὅπως τε Φιλιππικὸς ζηλοτυπήσας Πρίσκῳ, πρὸς Ἡράκλειον ἔγραψε μεμφόμενος τῇ γραφῇ τῇ στάσιν αὐτῶν ἢ μείωσιν. καὶ ὅτι Πρίσκος προσωλίζων τῇ γραφῇδῃ, ἀπέβαλε τὸ ἔμπειρον τὸ παλαιὸν ἦθος. καὶ ὅπως ἀπέστειλε τὸ γραφικόν. διὸ καὶ τὸ γραφικὸν, ὅτι τε αἱ στάσεις ὑπεμίμνησκε, καὶ ὅτι ἐτιμᾶτο, ἐφυσιάζων. ὁ Πρίσκος Ἐλλαδίῳ δῶς ἢ ἀχειροτόνητος, δι' αὐτὸς ἐλλεπαρῶν τὸ πλῆθος ἐπέχαιζεν. Οἱ δὲ καὶ ταῦτα λίθοις ἔβαλον. διὸ φεύγει μὲν ὁ Κωνσταντῖνος Πρίσκος, καὶ αἱρεῖται ὑπὸ τῆς γραφείας Γερμανὸς αὐτὸς γραπτὸς ἄκοντος. καὶ ταῦτα τῆς τυραννίδος κρατούσης, πολλαὶ παρὰ Περσῶν συμφοραὶ τοῖς Ρωμαίοις ἐπανέστηκεν. διὸ καὶ βασιλεὺς παύει μὲν Πρίσκον. ἀνακαλεῖται δὲ Φιλιππικὸν πάλιν γραπτόν. ὁ δὲ γραφὰς καὶ πρὸς αὐτὸν ἐφυσιάζει· καὶ πολιορκεῖται μὲν Κωνσταντινούπολις ὑπὸ Περσῶν, ῥύεται δὲ τῇ κεδείων ἐπιστάτης αὐτῇ Γερμανός· καὶ πόλεμος Πέρσαις καὶ Ρωμαίοις περὶ Μαρτυρόπολιν γίνεται, καὶ νικῶσι Ρωμαῖοι λαμπρῶς, ἀπὸ τῶν Περσῶν γραπτοῦ Μαρούζα καὶ τετραχιλίων πεσόντων, χιλίων δὲ ζωγρηθέντων· καὶ διαλλάσσεται πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα δι' Ἀρεοβίνδα τὸ γραπτικόν. γίνεται τε καὶ τὸ θρύλλειον Γιλιγέρδων καὶ δισμυρίων Ρωμαίων ἀρετεῖα. καὶ Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας Ἀρχιερεὺς Φιλιππικὸν ζῆλ ἀφιερώσας ὁσιακαθίστησι τῇ γραφήματι. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ Περσῶν ἡ Μαρτυρόπολις διὰ * Σίττα δόλῳ, καὶ ἀποχειροτονεῖται Φιλιππικὸς, ὁ Κομβιτίολος αὖτ' αὐτῷ τῶν Περσικῶν ὑπὸ τῷ Αὐτοκράτορος πεζεύεται πόλεμον. Οἱ δὲ Γέται ὅτοι Σκλάβοι τὰ πρὸ τῶν Θρᾴκην ἐλυμαίνοντο. ἡ Ρώμη δὲ πρὸς τοὺς * Λογγιβάρδους ἀνθωπλίζετο. καὶ Λιβύη τῇ Μαυρουσίων πεζεγίνετο. Κομβιτίολος δὲ γραπτοῦτος συμπλέκονται πρὲ τὸ Σισάρβανον, πλησίον Νίσιβος, Πέρσαι καὶ Ρωμαῖοι. καὶ νικῶσι καπετράτος Ρωμαῖοι, Ἡρακλείου πεζεφανῶς εὐδοκιμοῦντος τῇ δόρατι. πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τῇ Περσῶν γραπτὸς Φραάτης, καὶ σκυλεύεται τὸ πολέμιον. ἔτι δὲ ζηλαμβάνει, ὅπως ὁ Βαρὰμ Τύρκης καπιπολεμήσας, καὶ πολιὼ πλήθων Ορμίσδα τῇ βασιλεῖ ἐπέθετο χορηγήσας, ἤρι τῶν μάχαιραν καὶ τῇ Σωσίας. Ρωμαῖοι δὲ Ρωμαῖοι γραπτοῦτος συμπλέκονται Βαράμ, καὶ τῇ ὑπ' αὐτὸν γραπτῷ, καὶ κατὰ κράτος νικῶσι. καὶ ὡς διὰ τῶν ἄτταν Ορμίδας τῇ Βαράμ ἐποκεδίζων, γυναικείαν ἐσθῆτα ἐνδύεται. ὁ δὲ ἀνθύβεζλε, θυγατέρα Χοσρόου, ἀλλ' οὐχ ὑὸν Ορμίσδου, τοῖς

PRISCUS Orientalibus copiis pro-Philippico præponitur. Philippicus Priſco invidens, ad Heraclium ſcribit, uti annonæ imminutionem exercitui ſignificet. Priſcus neglecto more veteri, veniens ad exercitum de equo non deſcendit, ut ita militibus de plano ſalutem diceret. Quocirca quoniam & de commeatu amminiſtrent, & honore ſuo fraudareotur, ſeditionem occipiunt. Eos artificio quodam Priſcus, circumlata imagine eoo ab homine confecta pacare ſtudet. Quam cum & ipſam lapidibus infectarentur, Conſtantinam fugit: in cujus locum Germanus, quanquam invitus ſuſcitur. His turbis vigentibus, Perſæ moltis calamitatibus Romanos affligunt. Quam ob cauſſam Imperator Priſco abdicato, Philippico muneris ſui dignitatem reſtituit: in quem nihilominus exercitus calcitrat. Conſtantina a Perſis obſeſſa, Germani adventu periculo eripitur. Ariſtobuli opere exercitus erga ducem miteſcit. Perſarum, Romanorumque ad Martyropolim conflictus, & horum victoria prædicanda, duce Maruza interfecto, & tribus Perſarum millibus captis. Cum Imperatore in gratiam reditur. In caſtello Giligerdo Romanorum captivorum generoſa virtus. Gregorius Archipræſul Antiochenus Philippico per Legatos militum voluntates recuperat. Sittæ doln & impoſtura Perſæ Martyropoli potiuntur. Philippicus gradu deiicitur, & Comentiolo bellum Perſicum decernitur. Getæ ſive Sclavi Thraciæ finitima incurſant. Roma in Longobardos viciſſim arma capit. In Lybia Mauri vincuntur. Apud Silarbanum prope Niſibim Comentioli duſtu Romani Perſas ſumma ope, Heraclio ad famam inſigniter dimicante, debellant. Dux ipſe Aphraates oppetit; ſpolia leguntur: Imperatori pretioſa inde munera tranſmittuntur. Varamus Turcis ſuperatis, Suaniam aggreditur. De Varamo Romani Romano duce triumphant: cui victo captobrandi caoſſa Hormiſdas, muliebrem ſtolam mittit. Ille contumeliam contumelia ulciſcendam ratus, in epiſtolæ inſcriptione Choſroæ non filium, ſed filiam appellat. Armenii Symbatii cujuſdam impulſu, Joannem Prætorem ſuum trucidant, & ad Per-

Edit. Pariſ. pag. 60.

pag. 61.

ſas deficere inſitauit. Miſſus ab Imperatore Domentiolus tumultum ſedat, & Symbatium Conſtantinopolim ducit: ubi ſententia judicum a beſtiis dilaniandus, benignitate & clementia Imperatoris conſervatur. Soranem ab Hormiſda contra ſe miſſum, Varamus potentior, elephanto obiicit. Vaſamus, qui antequam defectionem meditaretur, eo honoris & auctoritatis proceſſerat, ut facile ſecundus a rege numeraretur (ſiquidem Curopalatæ, ut Romani vocant, magiſtratum gerebat) aperte regi bellum facit. Repetitio rerum vetuſtioris cujuſdam memoriæ, geſtorumque adverſum Perſas, Juſtino & Tiberio Impp. compendioſa narratio. Hormiſdæ regis Perſarum crudelitas. Principes familiæ apud Perſas.

Α γράμμασιν ἐπιγραφόμενος. ὧ ἡ μὴ Ἀρμένιοι ὑποδέχωνται Σαββατίου (τοῦ) τὸ μὲν σφῶν σφαγὰς ἰσοτίμως ἀναιρῶσι, προχωρεῖν δὲ Πέρσας ἐγχωρῶσι. Δομεντζίολος δὲ σαλεὶς ὑπὸ τῶν βασιλέως, τὸν πᾶσιν καταπτήξει, καὶ * Συμβάτιον εἰς Βιζάντιον ἄγει· ὁ δὲ θηρίοις βορὰ γενέσθαι καταδικάζει), φιλανθρωπίᾳ δὲ βασιλικῇ τοῦ θανάτου λυτλοῦ). Ορμίσδας δὲ Σαράμιλον τὸν Βαράμ λοιδόρει. Βαράμ δὲ μαχῇ νικήσας Σαράμιλον, ἱλαράντων βορᾶν ἐποιήσατο, καὶ ἀναφανδὸν τῷ Ορμίσδᾳ παρανίστατο). ὁ δὲ Βαράμ ἐπὶ τοσοῦτον δόξης ἐλθὼν ἀχωρήτως φρὶν ἢ μελανῶσαι τὰ τῆς ὑποσχέσεως, ὡς, μετά γε βασιλέα, μηδένα τῶν πάντων μείζονα δόξαν ἔχειν αὐτοῦ. διὸ δὴ Κουροπαλάτην Ρωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπέλαυσε τῆς τιμῆς. ἐμπεσεῖται δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀνδρομὴ τῶν συγκυρησάντων περὶ τὰς ἀριστοπόρους χρόνους, καὶ σωτηρίους ἀφίξεις τῶν κατειμένων ἐπὶ τῆς βασιλέως Ιουστίνου Ϲ Τιβερίου τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ περὶ τῆς ὠμότητος Ορμίσδου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ τῶν Περσικῆς γενναρχίας ἀφίξεως.

CAPUT PRIMUM.

Priſcus in locum Philippici ſubrogatur. Annona militum contracta. Germanus Epiſcopus Damaſci honeſtiſſime a Priſco habetur. Cur ab eo Monocartum ductus. Priſci faſtus in contemnendo more vetuſto. Tumultus in caſtris duas ob cauſſas. Imago Chriſti ad ſedandas turbas circumlata. Dux periculum fugit: detrahi militibus de conſueta annona vetat: medicum quærit, a quo ſanetur.

ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΣ μὲν οὖν ἀνὰ τὴν ἑῴαν ἐστρατήγει. Πρεῖσκον δὲ τὸν τοῦ Λιτοκράτορος στρατηγὸν ἐγχειρίζεσθαι, καὶ τὰ Ταρσοῦ ἐπιβάς, Ἡρακλείᾳ δίλας συμπλεύσει, δι' ὧν ἐντέλλεται καταλιπόντα τὸ στράτευμα, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἐπανελθεῖν, εἰς τὴν Ἀρμενίαν γενόμενον, Ναρσοῦ τε τοῦ Καισαρείας πόλεως ἡγεμόνι μεθιέναι τὸ στράτευμα, καὶ τὸν βασιλέως δι' νόμου ἀρτίως αὐτῷ ἐπιφοιτήσαντα παραγγελοῦσαι, ἐπίλοιπον καὶ εἰς τὸ ἑναρχὲς τοῖς στρατεύμασι παραδοῦναι, Πρίσκῳ διαφθονήσαντες. διὰ δ' ἀρὰ ὁ νόμος στρατιωτικῶν σιτήσεων ὕφεσις. ἃ δ' ἐνομίσθησε, τέταρτον τύγχανε ὄντα ἀπόμοιρα. καὶ γέγονε καθάπερ ὁ στρατηγὸς ἐπεθύμησε. πρὸς δ' ἐπηγγέλθη, ὁ μὲν ἀπεχειροτονεῖτο, ὁ δὲ τὰ ἀγερωχίας ἀπήρατο. ὁ μὲν δὴ Πρεῖσκος ἐπιβὰς τῆς Ἀντιοχείας, προσέπτη εἰς τὸ Μονόκαρτον τοὺς στρατιώτας συλλογισάμενος, καὶ τῇ Ἐδέσσῃ προσομιλήσας, πιεσθεὶς γλάνεις Γερμανῷ, καὶ περιλαβὼν δεξιῶς κατησπάζετο, εἰς τὰ ἐπιδημίας γενόμενον· Δαμασκοῦ γὰρ ὄντος διεκόσμει τὸν θρόνον, ἀναπλήσας τε εἰς δεῖπνον αὐτὸν τῇ ἐπαύριον, ἐφιλοφρονήσατο. μιᾷ τοίνυν ἡμέρᾳ τέτταρας ἀπιοῦσι τοὺς Ἐδέσσης ὁ στρατηγὸς, τότε τῆς ἱερατικῆς καθέδρας ἀπολαμπούσης μαθ' ἑαυτὸν συναλλάμβανε, καὶ ὡς τὸν χαρακα ᾤκιζε. διὸ δὴ ἡμέρᾳ προσδόκιμος, καθ' ἣν εἵθιστο ἑορτάζειν Ῥωμαίοις τὸ σωτήριον ἐκεῖνο πάθος, δι' ὃ τὸν κόσμον εἰσεπεποίηκε ὁ μονογενὴς παῖς τοῦ Θεοῦ, ὁ τῇ φύσει παντὸς τῆς πανσθενείας, καὶ τὰ βασιλείαν ὁμότιμος· ὅτου δὴ ἕνεκα ὁ Χριστὸς πάσας ὁ στρατηγὸς, ὡς ἐν δεῖ αὐτῷ μὴν ἐν πόλει τὴν ἐγκαίνια τὰ ἀναστάσιμα πανηγυρίζειν ἡμέραν, τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν ἐν πεδίῳ καθιστέρου πᾶς ἑορτάζειν δοκεῖν, πολιτικῆς θυμηδίας ὥσπερ στερισκόμενον. διά τοι τοῦτο τὰ ἱερὰ παραλαβὼν, ὡς τὸ Μενέκρατου ἐβάδιζεν. ὁ δὲ Γερμανὸς προῆγε, τὰ τῆς στρατηγοῦ παρισεῖεν ἑξάστου πομπεύοντος τοῖς στρατεύμασι. μιᾷ τοίνυν ἡμέρᾳ δύο οἱ ταγματάρχοι ἀπιόντων τῆς στρατηγοῦ, ὡς ἀπὸ τειῶν σημείων τὸ χάρακος, καὶ μιὰ καὶ οἱ ἐπαΐξιοι ἅπαντες. ἔθος δὲ γεγραπται ἐν Εὐδοκίᾳ μεγάλῃ τῇ στρατοπέδῳ, τὰ μέλλοντα τοῖς στρατηγοῖς διαβαλλέσθαι ἰδίᾳ, ἁπλοῖ κατ' αὐτῷ τὰ στρατεύματα ὑπαντήσωσι, ἀσπάζεσθαι τοῦ ἵππου, καὶ δι' μέσου χωρεῖν τὰ ἀπλετικοῦ, καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοῖς ἀφικομένοις τὸ στρατόπεδον. ὃ δὴ μὲ πεποιηκότες τὰ Πρεῖσκον, ἀλλὰ ἐ πάνυ μὲν ὧν τὸν δὴ τὰ ἀμαβύτλως ἀποστρατίσαντος νόμον, ἐ μετρίως ἤρεσε τὰ ὕβρεως τὸ στράτευμα. τῇ τοίνυν ἑῴᾳ τὰ πανηγύρεως ἡμέρᾳ εἰρημένος ὁ στρατηγὸς διεπέλεσε. τέλος δὲ ἡμέρας παρελθούσης, καὶ τὰ στρατιωτικῶν σιτήσεων ἀπομοίωσις, ἀ ἔτι ἐν παραδύτοις, ἀλλ' ἐς τὸ φανερὸν γενομένης τῇ πλήθει παντὶ, ἀναρχίας ἀκμὴ λαμβάνει τὰ ἀφόδου, καὶ πρὸς τῇ σκιᾷ τὰ στρατηγοῦ τὰ πλήθη συῤῥέουσιν, ἃ μὲν λίθους ἐπιφερόμενα, ἃ δὲ καὶ ξίφη, ὡς ἐπ' αὐτῷ καθυπέργειν ὁ καιρός. τὰ δὲ παραχὴ ὁ στρατηγὸς αὐτόκωπος γέγονε, καὶ τὰ αἰτίαν διαπυθάνετο. τὰ δὲ πρὸς τὰ πύσιν μαθὼν ἀπομειρομένων αὐτῷ, πλὴν ὀλίγων, ἀναπτρατται πάσης πέζης ἀρμαμαχίαν, τὰ στρατοπέδου ἀπεγομένου τυγχάνοντος, ἱδρῶτι πιεζόμενος ὁ πολέμαρχος Πρεῖσκος, καὶ φόβῳ πολλῷ συνεχόμενος, διαπορημένος αὐτῷ τὰ ψυχῆς, ἅτε καὶ δράσειν. τῇ μὲν δὴ Ἐλλαδίᾳ τὸ δεξιὸν ἴνδαλμα παραγενόμενος ἐδίδου (ἀχειροποίητον

PHILIPPICUS Priſcum ab Imperatore ducem renuncium eſſe, ipſe via intelligens, poſtquam Tarſum attigit, ad Heraclium litteras dat, mandans, uti exercitum Narſæ Præfidi Conſtantinæ tradat: ipſe in patriam ſuam in Armeniam revertatur. Imperatoris præterea decretum nuper ſibi miſſum eaponit, & de eo palam militibus ſignificari vult, invidia adverſus Priſcum ſtimulatus videlicet. Erat autem hoc decretum, ut de demenſo, ſive annona militari quarta pars derraheretur. Factum pro eo ac dua imperavit. Jam igitur ipſo vere Philippico abdicante, Priſcus iniit. Et ut Antiochiam eſt ingreſſus, militibus conventum ad Monocartum indixit, Edeſſamque veniens, illic Germanum reperit, quem eo peregre profectum (Damaſci quippe ſedem pontificiam tenebat) civiliter compleans, & oſcalatus, vocatum ad cœnam poſtridie, humaniter amaoterque tractavit. Poſt diem quartum Edeſſa diſcedens, virum illum epiſcopali dignitate illuſtrem, ſecum ad caſtra ducit. Imminebat enim dies, quo ſalutiferos cruciatus atque necem, per quam unigena Dei filius patri æqualis, & imperii honore par, Chriſtus, inquam, humanum genus ſibi reconciliavit, ſolemni cærimoniis recolere Romani conſueverunt. Sic namque ſecum ratiocinabatur, non eſſe juſtum, ſe reſurrectioni ſacratum diem in urbe anniverſarium agere: Romanos in campo feria, velut urbana lætitia exciſos, triſtiores ducere ferias videri. Quocirca Epiſcopum aſſumens, Monocartam ire perrexit. Cæterum Germanus Priſcum antecedens, exercitui ſuper ejus adventu nuntium apportat. Poſt biduum itaque cohortium Præfecti, quin imo milites omnes, ad tertiam fere lapidem duci obviam e caſtris prodeunt. Porro caſtrenſis quædam conſuetudo vigebat, eaque vetus & laudabilis, ut qui ad exercitum regendum adveniret, occurrentibus ſibi honoris cauſſa militibus equo deſcendens, armatorum medius graderetur, totumque exercitum comiter ſalutaret. Quod cum Priſcus facere omitteret, & morem hunc plane contemneret, ea contumelia apud milites graviter offendit. Ac primo quidem feſtorum ſolemnium die in pace fuit. Tertio elapſo, cum jam de demenſi, ſeu victus diminutione conſtaret inter omnes, contumacia & licentia adverſus ducem magis amplificata, ad remorium ejus turmatim ruunt, pars lapides jactantes, pars gladios diſtringentes; ut cuique telum occaſio miniſtrabat. Dux tremitum ac tumultum auribus accipit: quid ſibi iſtuc velit percunctatur. Illis ad interrogata nihil reſpondentibus, niſi hoc unum omnis ordinis quaſi concentum quendam nunc periiſſe, cum exercitus Imperatore careat, Priſco ſudor ire per corpus, & artus occupare tremor cœpit, animo hæſitanti quid ageret. Ergo Iliphredæ Dei atque hominis effigiem, quam ἀχειροποίητον (hoc eſt, non mortali manu confectam) Romani appel-

Edit. Pariſ. pag. 62.

pag. 63.

ρνιζγύων δὲ ἡ τὸν Πρίσκον ἐξωθῆσαι τῆς πόλεως. οἱ μὲν οὖν βασιλικὰς ἀναδείκνυσι καταῤῥίπτειν ἐνεχείρησαν, ὃ δὴ καὶ γέγονε. ἀραμίζιοι δὲ καὶ τὰ διὰ τῆς γραφῆς ἀναθήματα ἐπιῤῥαπίσαι, ἡ πίναξιν ἐς βασιλέως τιμὴν χωματουργίᾳ συωπίτουτο τιχιχῆ. μηδὲ ὃ ἀπὶ χιθῶνι φαιὸν ὑπὸ βασιλέα πελιγκάπυλον εἶναι. ὁ δὲ φρόνδρος Κωνσταντίνης καταδαλα τὰ ἐπὶ τοῦ Πρίσκου. τοίνυν ὁ Πρίσκος καὶ τὸν Ἐδέσσης τὸ ἱερατικὸν ἐξενεγκάμενον φρισβδυλὸν ἀπέγνω τοῖς στρατόμασιν. ἀπαρ ὁ ἱερὸς γενόμενος πρὸς τὸ στράτομα ἡ πολλὰς λόγως καταβαλόμενος, ἀνιπτύπτου τὴν ἐπανάζωξιν ἐποιήσατο. τὰ δ' ἐκ τῆς ἀπαξίας δεινὰ τῇ Ἀναπλῇ ἐπικωμάσαι, ἡ πάντα κακὸν κακῷ ἐπισύρεται, ἵνα ἡ πολιτικῆς συμφορᾶς μνήμην ποιήσασθαι. τῷ μὲν γὰρ πρεσβυτέρας ὑπὸ βαλλομένου, ἄλλων περὶ πάσης ὕδης λησμονέστερον βιαζομένων, ἑτέρων τὸ τοῖς ἀγροῖς ληζομένων τῆς τυραννίδος κομώσης, καὶ παριχομένης τοῖς ἀδικήμασι τὸ ἀνύβριστον· ὁ μὲν οὖν Πρίσκος γράμμασι ταῦτα καταδαλα Μαυρικίῳ ἐποίησατο τῷ αὐτοκράτορι.

A ipſi quidem ſtatuas Imperatoris deturbare non ſant veriti. Præterea in honorem Imperatoris coloribus & arte pictas tabellas ſuſtulerunt, quod ſe Imperatori cauponi ſervire oolle affirmarent. Antiſtes Conſtantinæ hæc ad Priſcum refert: Priſcus Edeſſæ Præſulem ad exercitum rurſus legat; qui multo ſermone fruſtra conſumpto rediit. Jam vero ea hujuſcemodi confuſione tumultuque eaortæ calamitates, Orientem ceu fluctus quidam pervadebant, καὶ πάντα κακὸν κακῷ ἐπισύρετο, & *ubique malum ſuperveniente malo vires & robur acquirebat* (ut & a poeta deſcriptæ calamitatis mentionem faciam) cum alii rem familiarem amitterent: alii in itineribus per vim & latrocinia ſpoliarentur, quorundam ab agris pecora & fruges raperentur, tyranniae eo oſque luxuriante, ut qui injuriarum ugere auderet, inveniretur nemo: ſoper quibus Mauricium Imperatorem Priſcus per litteras certiorem fecit.

CAPUT III.

Legati ad Priſcum. Eorum in militibus placandis infelix conatus. Priſcus Byzantium diſcedit. Adverſus Philippicum rebellio. Perſæ occaſione utuntur. Conſtantinam obſident: a Germano depelluntur. Ariſtobulus palatii Præfectus milites ad officium revocat.

Ὅτι βασιλεὺς Φιλιππικὸν αὖθις ἐπιβαίνειν τῆς Ἀνατολῆς ἐκελεύετο. ἐπεπυρυκεύοντα τοιγαροῦν οἱ τῷ στρατόμασι Πρίσκον τῆς Ἐδέσσης ὑπεξιλθεῖν, πίστει ἡ παραράκοντα τὸν ἀριθμὸν χειροποιήσαντες φρισβδυλίς. γίνονται γοῦν ὕποι ὁ Ἐδέσσῃ τῇ πόλει παρὰ Πρίσκου, ἡ ἐξαποδημοῦντι αὐτῷ τὸν στρατοπέδων φροαίρεσιν. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος πλέονα ἀπελελύκοτο, ἡ πείθει τοὺς ἀπειλημένους ὡς ἐπ' ἐδάφῃ μοῦρα γίγονται αὐτῷ τὰ ἐπὶ χεῖρα. οἱ μὲν οὖν ὑπηγγέλλοντο τῷ Πρίσκῳ, ὑποπαραίνειν τὸν στρατιῶν τὰς μανίδολους τῆς ὀργῆς φρυαγείας. ὁ δὲ Πρίσκος ἀχθομένας ταῖς ἐλπίσι, πρὸς τὴν Ἐδέσσῃ τοὺς ἐξετείνας ἐπανοίετο. καὶ δὴ καὶ ἀφίκοντο οἱ φρισβδυλαὶ πρὸς τὸν χάρακα, ἡ τοὺς λογολογίας διξίσεσαν Πρίσκου. ἐνεχείρουν δὲ ἡ τιθασεύειν τὰ τοιαῦτα τῆς τυραννίδος σπέρματα, ἡ πρὸς κορυφαῖον αὐτοὺς ἀπορῆσαι κίνδυνον. μόλις δὲ τὸν θάνατον ὑπολιπόντι, τὸ ἰδιωτεύειν ἀποκεκλῄκοτες. πῦρ δὲ τὰ τῆς ὀργῆς ἐδυνάμιζεν. ἐκ τοῦ χάραξος τοίνυν ἐαβάλλονται, ἡ τοιούτοις δεινοῖς τὰ περὶ τοὺς φρισβδυλὰς ἐπιπέρατο. καταφρονεδεύσαι δὲ τῆς ἀπαξίας ἠγεμονεύοντες οἱ Πέρσαι, ἡ πίστι χιλιάδας σωστικοχότες μαχίμου δυνάμεως, ἐπὶ τὴν Ἐδεσσαν ὑποκίλωσι. κατ' ἐκεῖνον γοῦν τὸν καιρὸν γίνεται Θεόδωρος περὶ τὴν Ἐδεσσαν, ὁ Φιλιππικοῦ ἄφιξιν ὑπισχνούμενος. διὰ τοι τοῦτο ὑπολιπὼν ὁ Πρίσκος τὴν Ἐδεσσαν, γίνεται ὡς Βυζάντιον. οἱ δὲ περὶ τὸν χάραξα Ῥωμαῖοι, ἐπὶ τῇ ἀπαξίᾳ τε περιεπλήκοντο, ὁ Φιλιππικὸν ὅσον οὔπω ἐπιβαίνειν τὸ Μανουάρτα αἰδημένοι, ὅρκους τε διάθεσιν μηδὲ τῆς ἐκείνου στρατιαρχίας ἀπέχεσθαι. τὸ δὲ Περσικὸν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς συμφοραῖς ἐντρυφῶν, τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ πεμπόχοτο, ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνην προσίβαλλε, καὶ διπλοῦς ὁ πόλεμος ἦν τε τῷ οἰκειοτάτων, καὶ τῶν πολεμίων ἐπτριφόμενός τε ἡ λιπαινόμενος. ἡ αὖ τὸ τῶν Ῥωμαίων στωϊδρισμα ἀπόμαχον διετέλει, ὑδὲν μᾶλλον αὐτῷ, ὡς περὶ ἀλλοτρίων τὸ πράγματος τῷ γινομένων ὁ φρονηδατιθέμενον. Γερμανὸς δὲ χιλιάδα ἐκ τῆς μαχίμου καθοπλίσας δυνάμεως τῇ Κωνσταντίνῃ ἀθρόως ἐπιφανεῖς τῷ προσδοκίμων αὐτῷ κακῶν ἠλάθερωσε. μόλις δὲ παραβύνων ὁ στρατηγὸς τὰ Ῥωμαίων σωπίγματα, ἡ παροτρύνας τοῖς ῥήμασι, χιλιάδας πέπαρας συναθροίζει, ἡ τοῖς Περσικοῖς ἐφιππίοις ἐγκαλδύνται. ὁ δ' Ἀριστόβουλος (ὢν δ' ἄρα ὑπὸ τῆς βασιλικῆς οἰκείας φροντὸς τὸ βασιλέως τὸ Αὐτίοχα προσαγορδομένης) τοῖς στρατώμασιν ἐπίδημος ὤν, ὑπὸ τὸ αὐτοκράτορος ἐκπεμφθείς. ὑπὸ μὲν τοῖς δώροις, μὴ δὲ τοῖς λόγοις ὑπομαλάττει τὸ τῆς τυραννίδος ἀπίθανον.

B IMPERATOR Philippicum rurſus in Orientem proficiſci jubet. Exercitus igitur per quinque & quadraginta legatos Priſcum monet, uti ſe Edeſſa ſubducat. Hi Edeſſam ingreſſi, militum ei voluntatem denuntiant. Priſcus ſui defendendi affert plurima, legatiſque perſuadet, ſecum injuſte agi. Tum illi promittunt, ſe ira & furore ardentes militum animos nonnihil ſedaturos. Qua ſpe nixus, apud Edeſſenos moras trahit. Legati in caſtra reverſi, reſponſionem Priſci exponunt, ferociores illorum ſpiritus temperare conantur, quod eos ſummum in diſcrimen adduxit. Num cum vix interitum effugiſſent, capite diminuri ſunt, ad vitam nimirum privatam condemnati. Hujus ſupplicii irrogandi magiſtra ipſis iracundia fuit. E caſtris igitur ejecti, hujuſcemodi calamitatis ſuæ eaitum tulerunt. Principes ſeditioſorum Priſcum bello appetendam rati, quina egregiorum militum millia inſtruunt, quos Edeſſam mittunt. Quo tempore Theodorus Edeſſam veniens, de Philippici adventu nuntium perfert. Quamobrem Priſcus Edeſſa relicta, Byzantium petit. Qui in caſtris emor Romani, & Philippicum Monocartum brevi venturum intelligebaot, adhuc adverſus eum tumultuari, & ſacramento inter ſe fidem aſtringere, ejus imperium minime tolerаturos. Perſæ ea Romanorum miſeriis voluptatem capientes, ditionem Romanam prædando diveaunt, & Conſtantinam adoriuntur: habebantque urbes bellum duplex, quod illud & maxime domeſtici, & hoſtes externi alerent, & (ut ita loquar) ſaginarent. Cæterum Romanæ cohortes ſolutæ curis, & quæ gerebantur, non ſecus atque alienа, & ad ſe nihil pertineotia intuentes, ab armis feriabantur. Germanus mille aſſumptis, & apud Conſtantiosm de improviſo conſpectus, multis, quorum erat in meto, eam liberat. Qui cohortando, & implendo vix tandem quatuor millia collegit, & io Perſidem tendere juſſit. Aſt Ariſtobulus, domus regiæ, quæ Antiochi appellatur, procurator, ab Imperatore ad exercitum miſſus, qua muneribus, qua verbis, duros & implacabiles animos aliquantum emollivit.

Edit. Paris. pag. 65.

CAPUT IV.

Martyropolis aditu Romani a Perſis prohibentur. Hoſtis inſequentes dimicatione devincunt. In Imperatorem benevolas mentes accipiunt, captivis, & ſpoliis eum honorant. Philippici timor. Stipendia perſoluta. Roma Longobardis reſiſtit. Mauri in Africa domantur.

Edit. Pariſ. pag. 66.

ROMANUS itaque exercitus pacem compleans, Martyropolim abit. Pars in Perſidem iterum irrumpit. Maruzas Perſicarum copiarum Imperator ſe obiiciens, urbis aditu eos eacludit. Hinc per Arzanenam regionem, & Nymphium flumen domum tevertentes, idem Maruzas inſequiter: nec procul Martyropoli eos aſſequitur, ubi prælio in primis memorabili concurſum eſt, & Romani magnificam atque inclytam victoriam tetulerunt. Nam Perſarum dux occubuit, capti ter mille cum optimatibus, mille eirciter Niſibin ſeceſſerunt. Romani poſt tantam tamque admirandam hoſtium ſtragem, & ſuperba ſpolia conventu celebtaro, odia in Mauricium deponenda decetuur, eumque cum aliis, iiſque multis de præda bellica honorant: tum Perſica ſigna (quæ patria noſtra voce banda dicuntur) ad eum tranſmittunt. Philippicus Hierapoli, timore turbatum, & exſpectatione ſtatus domino carentis immutandi, interim ſe tenebat. Hieme bellum eacipiente, ſecundum morum mobilitatem viciſſitudinemque caſtra diſſolvuntur. Vere autem placidum, & jucundum terris vultum exhibente pro conſuetudine aurum in militem pro ſtipendio diſtribuendum ab Imperatore mittitur, bellumque inter Romanos & Perſas recrudeſcit, & agitatur denuo. Getæ, ſeu (quod idem eſt) Sclavini, Thraciæ proxima valide devaſtant. Perſæ Romanis ducibus forta occurrentes, ab iis velut aliud agentibus morte multantur. Roma vetus Longobardorum impetus retundit. Io Africa Maurorum copiæ magis ac magis extenuatæ, quos Romanorum virtus paulatim multis egregiis facinoribus ad humilitatem redegit atque enervavit, ut cum armis etiam habenas, ſeu imperium depoſuerint, Romanoſque cervices ſummittentes, otium maluerint. Phaſis cæſorum ſanguine non inquinabatur. Pacificum enim flumen tum, pellucida quiete Colchos irrigans circumfluebat, nullum uſpiam de Perſis habens incolam. Romanarum rerum conditio, atque ordo iſtiuſmodi fuit.

A ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΕΥΕΤΑΙ γοῦν τὸ Ρωμαϊκὸν ἐπὶ τὴν Μαρτυρόπολιν, ὅρος τὸ εἰρηνικὸν μεταβαλόμενον. ἀπόμοιρα δέ τις τῶν στρατοπέδων τῇ Περσίδι πάλιν εἰσβάλλει. ὁ μὲν οὖν Μαρυζᾶς, ὁ τῶν Περσικῶν στρατηγὸς ἐπιφανείς, κωλύμην τῆς ἐπιστασίας Ρωμαίοις παρέσχετο. ἐπαναζεύξαντα γοῦν αὐτὸν οἱ Ρωμαῖοι ἀφ' ἧς Αρζανηνῆς καὶ τοῦ Νυμφίου ποταμοῦ πρὸς τὰ οἴκοι. συνέπιπτον δὲ καὶ Μαρυζᾶς τοῖς Ρωμαίοις κατόπιν. συμπράττει γοῦν αὐτοῖς τὸ Ρωμαϊκὸν ἀπὸ ὁμοῦ, καὶ τὸ ἀντίθετον βάρβαρον περὶ τὴν μαρτύρων πόλιν, καὶ γίνεται Ρωμαίοις καὶ Πέρσαις ἐπιφανέστατος πόλεμος. ἐληροδοτεῖται δὲ τῇ Ρωμαϊκῇ νίκη μεγαλοφροσύνης καὶ πειθοῦς. ἀναιρεῖται γὰρ ὁ τοῦ Περσῶν στρατηγός. ἅλωσαν δὲ τοῦ Περσικοῦ ζαγρηθέντες τετρήκοντα, καὶ οἱ ἐν τέλει δορυάλωτοι γίνονται, καὶ μέχρι χιλίων τὸ τοῦ βαρβάρων γενόμενον συνταγμα, πρὸς τὴν Νίσιβιν γίνεται. τοῦ πίνυ φόνου γενομένου μεγάλου τῇ καὶ ἀξιαγάστου Ρωμαίοις, καὶ τῆς λαφυραγωγίας λαμπρᾶς, συναθροιδὲν τὸ στράτευμα τοῦ Περσικοῦ ἤχθραν πρὸς τὴν Μαυρίκιον, καὶ γεγράφασι λαφύροις πολλοῖς, τὴν Λύτοκράτορα, πέμψαντες ὡς αὐτὸν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ Περσικοῦ, ἃ τῇ παρ' ἡμῶν φωνῇ βάνδα Ρωμαῖοι καταονομάζουσιν. ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἐν τῇ ἱερᾷ λεγομένῃ πόλει ἐπωλίζετο, τῇ φόβῳ συγκαλεῖς τὴν ἀπαξίας, παραδοκῶν τὴν ἀναρχίας μεταβολήν. χειμῶνος τοιγαροῦν ὥρας διαδεξαμένης τὸν πόλεμον, τῷ ἀεκαινήτῳ καὶ ἀμοιβαίᾳ τῆς ἡδονῶν μεταβάσει ὁ χαρὰξ τῶν Ρωμαϊκῶν ἐφυλάττετο. ἐπηγγέλλετο δ' ἤδη τὸ προσιὸν, καὶ ἐπὶ χεῖρα ἔφυ παρεχομένη τῇ γῇ, καὶ τὸ εἰωθὸς τῆς χρυσοῦ φορᾶς τῇ μαχίμῳ ὑπὲρ τοῦ Λυτοκράτορος ἐξετέμνετο. ὁ δὲ Ρωμαίοις τε καὶ Περσῶν πόλεμος ἐσφαλγά τε καὶ ἐσφράδαζε. τὸ μὲν Γοτικὸν, ταυτὸν δ' εἰπεῖν αἱ τῶν Σκλαβηνῶν ἀγέλαι τὸ περὶ τὴν Θρᾴκιον ἰς τὸ καρπερὸν λυμαίνετο. οἱ δὲ Μῆδοι τοῖς Ρωμαίων στρατηγοῖς συγχωρήσαντες, παρασκήνιον φόνου ἐγίνοντο. Ρώμη δὲ ὡς ἐπιβούτης τοῦ Λογγοβάρδων αὐτοκρατορος ἐφέδρας. τὴν δὲ Λιβύην καὶ τῶν Μαύρων αἱ δυνάμεις δηῶσαι ἐξέπλουν, καὶ τῇ πλήθει τῶν Ρωμαϊκῶν ἀνδραγαθημάτων πρὸς τὸ πεπεισμένον, καὶ καπνωμένον ἀπέκλινον. ὅπου μὲν οὖν ἐκεῖναι μετὰ τῶν ἀσπίδων καὶ τὰς λοιπὰς κατέδυσαν, τὸν αὐχένα Ρωμαίοις ὑποχαλάσασαι, καὶ τὴν τῶν ἡμιόνων ἐκεῖ καλίζουσι. ὁ δὲ Φάσις οὐκ ἐβούλετο τοῖς αἵμασιν εἰρηνικὸν ῥεῖθρον τοὺς πελαγίζειν, τῇ διαυγεῖ τὴν ἡσυχίας καταδῦναι τοὺς Κόλχους, μυδαμοῦ κεκτημένος μᾶλλον οἰκήτορα. καὶ ὧδέ πως τὰ Ρωμαίων διεπέπαυτό τε, καὶ σωπᾶτο.

CAPUT V.

Carcer Giligerdi caſtelli, in quem diverſi mortales includebantur: unde ſe & alios per cædem Romani eximunt. Philippicum Gregorius Antiochiæ Antiſtes exercitui conciliat. Perſæ Martyropolim occupant, Sitta dolum machinato. Perſis Romani ſuccumbunt. Philippico amoto, Comentiolus muneri ſuccedit.

PER hoc tempus rea in Perſide narratu haud indignæ contigerunt, quas huic corpori hiſtoriæ noſtræ ornando, ceu monile aliquod baccatum oculis animi, ceu epulas & oblectamentum, atque panegyrim auribus inferamus. Ara erat in ioteriore Perſide, Giligerdum vocabulo, in regione cui nomen Byzacus, haud procul ab urbe Bendoſabiron: In eo vifebatur cuſtodia ſive carcer, quem barbari Lethem diaere. Locus quodammodo occa-

D ΕΝ τούτῳ τοιγαροῦν τῇ καιρῷ τελεσιουργοῦνται ἐπὶ τοῦ Μηδικοῦ οὐκ ἀναξιόλογα διηγήσεως πράγματα. ἀλλ' ἀγε δὴ ἐπείρωμεν καὶ τάδε τοῖς τῆς ἱστορίας μέλεσιν ὑποκρίνασθαι, οἷά περ ὅρμον τινὰ λιθοκόλλητον ἐφθαλμοῖς ἡδονὴς ἕνεκα ἐπάσαι, ὧν τὴν θυμηδίαν, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, ἐπαινέσεις. Γιλιγέρδων ὄνομα αὐτῇ ἐνδοτέρω δὴ τῆς Μηδικῆς φωνῆς, ἐν χώρᾳ ἐπιλεγομένῃ Βιζακῶν, μ' πόρρω Βενδοσαβίρων τῆς πόλεως ὑφ' ἕστηκε καὶ τις εἱρκτὴ. Λήθην δ' ἐνομά-

ζωστεύτω οἱ βάρβαροι. ὁ δὲ χάρος ὥσπερ γνῶμῃ ὀργὰς βασιλικῆς θυμῷ ἀνατίθη), τὴ τιμὴ δυσμενείας ὑποπαλῶν τὴς τῶ φρουρίου, ὡς ἂν ἁμάρτοι τῶ ὀφείλοντος· ἐκαπολέσον) τοίνυν εὐθὺ, ἅτοι τοῖς διπτύοις ἢ τ βασιλέως λύπῃ ἁλισκομ). τῶν μὲν ὑπήκοοι, τῶν δὲ δορύπτυστοι. Ἰουστίνου γὰρ ὧν τ πατρὸς ἡ Ρωμαϊκὴς πολιτείας ἡγεμονεύοντος, παρεσκεύασαν ἡ πόλιν τὴν λεγομένην Δάρας ὁ τ Περσῶν βασιλεὺς· ἔδοξε γοῦν τῇ βασιλεῖ τὴ γένος) Δαρηνοὶ τὸ φρουρίου τότε οἰκήτορες. ὑπῆσαν δὲ τὴ Καδασηνοὶ ἐσ αὐτὴ βάρβαροι δὲ τὸ φύλον ἡ Μηδικῆς, ἃ μὲν ἄλλα ἢ ἕτεροι τὸ κακοπραγεῖν πλησιάσαντες, τὴ κοινὸν ἄθροισμα πολυπραγμόνων ἀνδρῶν τὸ φρούριον ἐσηγάλεσο· γίνεται γοῦν τοῖς ἑτεροχθόσιοι σὺν συμφωνίαν τὰ κοινὰ δυσχέραντα, τὴ ὡς γένος, τὴ νόμος, τὴ γλῶττα διείλετο, συμπλοκὴν δὲ τὴν παθημάτων οἰκείοσις, τῇ ἀδελφῇ τ ἀνάγκης καταμιλιτήσασα πλεῖ ὁμόσσουσι. ἐξάρχουσι δῆτα τῆς ἀνδρίας οἱ Δαρηνοὶ, καὶ αἰτοβοεὶ τοῖς ἐν ποσὶ ὀργάνοις πολέμου χρησάμενοι, ἀναρρῆξι τὰς φύλακας. καὶ τὰ φόνου ἐκκαυσάμενα πρὸς τὸ λαβρότερον, πλῆθος δὲ ὑπλῶν στρατιᾶς φρουρὸς τὸ φρούριον, νικῶσι Ρωμαῖοι, καὶ συμπλέκουσι τὰ φυγεῖν καὶ τοὺς τῇ ἀτυχημάτων αὐτῆ κοινωνὸς, καὶ πολλὰ παθόντες καὶ δράσαντες, εἰς τ Ρωμαίων ἐπιτρέπουσιν. Τῶν δὲ περιφανῶν ἐκείνων Θριαμβευσάντων Ρωμαίοις, ἔτι πρὸς τῇ Μαρτυροπόλει ὁ πόλεμος ἐξηντύετο, ὡς φθάσαντες ἔπομεν, ὁπλίσας καὶ Μαρκέλλος ὁ τ Περσῶν στρατηγὸς, ἐν τῇ παρατάξει ἐντυγχάνει ὧν πικτικῶς. ἤλασε δ' οἱ τῇ δεξιᾶ κεράτων τάξι ἄρχοι, ἔστι κεφαλὴ Μαρκέλλου τῆ στρατηγῶ εἰς Βυζάντιον ἦλθ· ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἔτι ἀπεδυσμάζετο ἐκ τῆς Ρωμαίων διωάμεως, καὶ χρόνου πολὺ· ὡ φροίμιον δὲ κυδαμόνα τὸ πλῆθι, τὸν ἀρὸ μικρῆ πτερὶ τ Ἀρζαμωὴν ἀνδραγαθήσαντα. ἀμπάγουσι δὲ τὸ πλῆθος, καὶ δυσάρεστον πίφυκε, καὶ φίλον αὐτῆ τὸ τῆς μεταβολῆς ἀσκίνητον. γενομένου τοίνυν Φιλιππικῶ πτερὶ τὰς τῇ Κιλίκων ἐπαύλεις, ἀνυπεραπτοκλεὶς γράμμασιν αὖθις οἷς τῶν Συρίαν παλινδρομεῖ, τὴ μόλις ὑπὸ τῶ Ρωμαίων φροντίδικτο, Γρηγορίῳ τῶ Ἀντιοχείας τὸν Ἀρχιεπατικὸν θρόνον τῶν τότε παῦτα διέποντος, ἀμιλλᾶξαντος τῇ στρατηγῶ τὰ στρατεύματα. ὁ δὲ μαρτύρων πόλις τότε δὴ ἦλω ὑπὸ Περσῶν, ὡ τοῖς ἐκ πολέμων νόμοις, προδοσίας δὲ δόλοις, οἷς εἰωθοι πλέπτεσθαι μὴ δυνάμενα παρὰ τῇ ἀντιπάλων κατεργάζεσθαι μάχας. ὁ δὲ τ δόλου πανὸν Σίττας ἐντυγχάνει ὤν. ὢνος ἀνομολόγας πρὸς Πέρσας, ὑπεσπένδει σεδηροφορῆναι τετρακοσίους τ βαρβαρικῆ, ὑπηκρίνεσθαι τὸ προχωρήσειν Ρωμαίους, παραφυλᾶναι τῇ πόλει. ἢ γεγονότος τοῦς ἀσῶς ἔσεσθι Σίττας ὡς προσεχωρηκότας Ρωμαίοις τοὺς βαρβάρους εἰσδέξασθαι. ἐξαπιναίως τοίνυν τ κακὸν γενομένου, οἱ βάρβαροι τὸ πόλεμα ἐγκολπίζονται). ὁ δὲ Φιλιππικὸς ταῦτα μεμαθηκὼς, στρατοπεδεῖ), τῇ χαρακοῖ τ πόλιν ἐνέβαλε. ἔνθ' ὧν ἐπιστρατεύει τῇ τῆ Περσῶν βασιλεῖς, τῇ Μιβόδην Συρίας τ ἡγὸν ἀπτηξωπλεζεν. ἐπεὶ δ' ἐκ χρόνου διώαμις τῆ Μιβόδῃ ὑπῆν, ὀπτεύλλα) παρὰ τῶ Περσῶν βασιλέως τῇ Ἀφραάτης, ὁ τῇ τ Ἀρμενίας τὰς στρατηγίδας λαχὼν τὸ πολέμου ἰωίας· τοίνυν συγκεκροτημένου πολέμου, πταίουσι οἱ Ρωμαῖοι, τῇ ἐλάττονες γίνον) τ στρατῶ, τῇ παρὰ τὸ τ βαρβάρων στρατόπεδον. τῆς μὲν ὧν ἐκ μαρτύρων πόλεως ἐξεφρούρησι Πέρσαις, ἐπίδηπος γὰρ δύναμις· τῇ εἰς τὸ καρτερὸν ὑπὸ τ Περσῶν ἡ πόλις διεφυλάττετο ὁ Φιλιππικὸς ἀπεχεφατοκήτο παραυτίκα.

sionem iræ regis animo submiſtrat: & ſi A quis caſtellum malevolentiæ ſanum appellaret, recte appellater. Hæc includuntur quotquot regis ira tamquam retibus capit, partim ſubdidit, partim bello in poteſtatem adduxit. Ergo Juſtino juniore Romanam procurante Rempublicam tex Perſarum urbem Daram ſubjugavit. Darenſi cum captivi, quoniam ita regi placebat, arcem hanc pro captivis incolere incipiunt. Tenebantur Ibidem Cadaſeni (quædam Perſidis barbara gens eſt) quin etiam alii, quibuſcum fortuna datius egerat, & communis quidam miſerorum, afflictorumque hominum cœtus illic ſervabatur. quid fit, mala communia genere diſcordantibus concordiam parlunt: quoſque genus, leges, lingua diſcreverant, miſeriarum conjunctio, ex ſimilitudine neceſſitatis conſpiratione meditata copulat. Strenuum itaque facinus Darenſi ordiuntur, bellicique B inſtrumentis, quæ in promptu erant, primo inſultu cuſtodes occidunt. Cumque in cæde ferventius omnes verſarentur (a plurimis ſiquidem caſtellum undique cuſtodiebatur) Romani ſuperiores, calamitatum ſocios e caſtello ſecum educunt, variſque caſibus jactati, ad exercitum ſuum revertuntur. Poſtquam triumphum illum præclarum Romani tetuleruut, adhuc bellum ad Martyropolim durabat, ut ante docuimus: quando captis duobus cotnuum præfectis, Marulas Perſarum ſummus Impetutor in acie oppetit, & caput ejus Conſtantinopolim tranſportatum eſt. Philippicum pro duce nondum admittebat exercitus, non, in- *Edit. Paris.* quam, adminiſtrationem hanc eum ſuſci- C pere patiebatur, qui apud Arzamonem *pag. 68.* inſigne virtutis ſuæ documentum dedetat. Eſt enim multitudo natura inconſtans, cui difficile placeas, perpetuæque mutationis cupida. Philippicus litteris a Mauricio acceptis, e Cilicia, ubi morabatur, in Syriam redit; ibi ægre ab exercitu eſt receptus, cum Gregorius, Antiochenus id temporis archiepiſcopus eum in gratiam, & amicitiam militum reſtituiſſet. Martyropolis vero tum non quidem more & lege bellica, ſed dolo & inſidiis (quibus latenter ſurripi conſueverunt, quæ manu & armis obtineri ab adverſariis nequeunt) occupata eſt. Fraudis architectus quidam Sittas fuit. Hic ad Perſas tranſfugiens, ſuadet, uti de illis quadringenti armati, deſectione ad Romanos ſimulata D ad urbem accedant. Quo facto, viciſſim civibus auctor eſt idem Sittas, uti tranſfugas illos tamquam Romanorum ſocios intromittant. Hoc impetrato, barbari ſubito oppidum pro ſuo vindicant. Quod ubi Philippicus reſcivit, illuc infeſto agmine progreſſus caſtris oppidum circumdat. Mittit eo copias etiam rex Perſarum, quibus Meboden Surinæ filium præfecit. Cui cum numerus quem habebat non ſufficeret, ab rege Aphtaates, Armeniæ militiæ præfectus ſubmittitur. Conſerta igitur pugna, Romani ſpe fruſtrati, barbaris palmam cedere compulſi ſunt. Augetur Perſicum præſidium Martyropoli, cuſtoditurque ab iiſdem firmiſſime. Philippicus illico abire præfectura cogitur, cujus locum Comentiolus Imperatoris auctoritate capeſſit.

CAPUT VI

Comentiolus cum Persis acie congressus fugit. Heraclii miranda virtus. Aphraates dux Persicus occidit. Persæ in fugam vertuntur. Munera Imperatori de præda mittuntur. Ludi ob victoriam Byzantii. Suaniam in Colchis Persæ invadunt. Turcarum luxus in auro & argento. Persis vicissim tributa pensitant. Præda Suaniæ Babylonem mittitur. Dux, Romanus nomine a Mauricio in Colchidem missus.

VENIT ergo ad vestibula Persidis Comentiolus, & ad Nisibim usque (olim Antiochiam Mygdoniæ appellatam) ubi ad Sisarbanum cum Persis prælio experitur. Quo ingravescente, terga dat. Illo effuse utique Theodosiopolim fugiente, Heraclius Heraclii Augusti pater longe maximum præstantis animi facinus virtuliter edidit, & io omniom conspectu non sine nominis sui gloria decertavit. Cadit Persarum dux Aphraates, de quo diximus. Fuerat prius & Mebodes a Romano in pugna adversus Philippicum interfectus. Et quia Persis fugientibus Romani victoriæ decus reportabant, merito etiam barbarorum cadavera, & victores, spoliabant. Luce sequenti cum castra quoque Persarum invasissent, exque obtinuissent, argumenta quædam trophæorum suorum gladios inauratos, eixras Persicas, cingula gemmis insertis collucentia, quibus barbari superbiunt, signaque militaria (quæ pattio sermone Romanis banda dicuntur) Imperatori mittunt. Qui donis triumphalibus a duce susceptis exhilaratus, & lætitia perfusus, equestres ludos celebrare, populumque falsationibus sese obiectare hortatus est: quemadmodum Romani ludos panegyricos committere consueverunt. Nunc quoniam orationem ad Aphraatem deduximus, age, age, etiam quæ ad Suaniam a Romanis gesta sunt, historiæ campis velut plantam, aut stirpem inseramus. Nam & pictores, ubi conspicua & magna membrorum pinxerunt, non ante ab opere manum tollunt, quam & minima membra, seu partes eorum in tabula penicillo expresserint. Octavus Mauricii annus volvebatur, cum Varamus Persarum dux ab Hormisda rege cum copiis barbaricis contra Suaniam mittitur, repentinoque hostium adventu desidia ad sedulitatem excitatur. Depræda tionibus quippe majorem in modum vexabatur, nec erat tolerabilis calamitas: quando & duce, a quo defenderetur, carebat (quia Colchis tum prætorem non habebat) & tamquam orphana, tutore quoque destituebatur, armis in Oriente ferventibus scilicet. Hunnis itaque in Oriente Boream versus incolentibus (quos Turcas vocare Persis mos est) summa vi ab Hormisda rege, ut uno verbo dicam, debellatis, Varamus bellum in Colchidem promovit. Tantum enim Persarum opes excreverant, ut cum antea pacis nomine Hunnis quadraginta aureorum millia penderent, tum eadem tributi nomine ab Hunnis e contrario exigerent. Turcarum itaque gens auro ditata Persico, sumptu in luxum magnopere prodiit. Nam lectos, & mensas, scyphos, sedes, suggestus, ornamenta equestria, & totas armaturas, & quæcumque tandem divitiarum ebrietas excogitaret, ea auro solido conficiebant

Edit. Paris. pag. 69.

A ΚΟΜΕΝΤΙΟΛΟΝ ὁ στρατηγὸς Αὐτοκράτορ ἀπέστειλεν. ἀφικόμενος παρὰ τοὺς ὁ στρατηγὸς εἰς τὰ φυλάκια τῶν Περσίδος ἄκρας, καὶ περὶ Νίσιβιν (Ἀντιόχειαν δ' αὖτη ἡ Μυγδονίας τὸ πάλαι προσηγορεύετο) συμπλέκεται Πέρσαις, περὶ τὸ Σισαρβάνιον, ὅπου λιμένα. καὶ τὸ πολέμου λαβόντος τὸ πρόσθεν, ὁ Κομέντιολος τὰ νῶτα τῇ παρατάξει ὑπέδειξε. καὶ μεγάλης ἀπὸ τῆς φυγῆς γενομένης, καὶ μέχρι τῆς Θεοδοσίου πόλεως τῆς ὑποδράκοντος ἀκμαζούσης, Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου πατὴρ τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν τῶν ἀνδραγαθημάτων ὑπερφυῶν λόγον ἀνδρικῶς ἀντιτείνοντα, καὶ ἀπάδοντα ἑαυτοῦ διδύμων ὄντα τῇ ὁράσει. ἀναιρεῖται γοῦν ὁ τῶν Περσῶν στρατηγός, ὃν Ἀφραάτην ὁ λόγος ἀπὸ δείκτου, ἤδη καὶ Μεβόδην ἐν τῇ πρὸς Φιλιππικὸν μάχῃ ὑπὸ Ῥωμαικῆς περονόμου βολῆς. τῷ δὲ Ῥωμαίων ἥλῳ τὸν φυγόντα τῶν Περσῶν ἀπεστιγματίσαν τὸν Κίλικα, οἱ πόδες τὰ τῶν βαρβάρων ἐσκυλεύοντο σώματα, καὶ γίνεται τὸ νικητὴς τὰ κτήματα. Τῇ δ' ἑπομένῃ τῶν Περσικῶν χαράκων ἐπιβάντες, Ῥωμαῖοι, καὶ τῶν κρατησάντων τῶν ἑῴων τὸν ἐλεγχοῦς βασιλεῖα παρέπεμπον, ξίφη χρύσεα, τιάρας τε Περσικὰς, καὶ τὰς λιθοπελλήπους ζώνας, ἃς οἱ μαργαρῖται τοῖς βαρβάροις λαμπρύνουσι, πά τε σημεῖα τῆς παραπήξεως, ἅπερ Ῥωμαίοις εὐθέως τῇ παρῳᾴ φωνῇ βάνδα ἀποκαλεῖν. ὁ δ' Αὐτοκράτωρ τὰς τιμαφόρους συλλαβὰς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ προσδεξάμενος, ἱλαρύνετο τε, καὶ καπυρμαίνετο, ἐς ἱππικὰς προσίππευσιν ἀγῶνας τελεῖσθαι, καὶ καπηχεῖσθαι τοῖς δημοτικοῖς ἐγκελεύεται, ὡς εἰδῆσαι Ῥωμαίους παιγνιεύοντας. Ἐπεὶ δὲ τὸν πρὸς Ἀφραάτην ἀπειρατώσαμεν λόγον τοῖς δηγήμασι, φέρε δὴ φέρε καὶ τὰ περὶ Σουανίαν τοῖς Ῥωμαίοις πραχθέντα, τοῖς τῆς ἱστορίας λειμῶσιν ἐπεισοδιώσωμεν, καὶ ζωγράφοι δὴ τὰ πιεσφανῆ, καὶ μεγάλα γὰρ μικρῶν ἐγχαράξαντες, ἐν φρέατος πάσονται, περὶ αὖ καὶ τὰ σμικρότατα μίλτῳ φιλοτεχνήματος ἐπισύμπαντος τοῖς πίναξιν ἐγχαράξωσιν. Ἔτος ἑβδόον τῆς Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ Βαράμ ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς ἅμα τοῖς δυνάμεσι τὸ βαρβαρικὸν ὑπὸ Ὀρμίσδα τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως κατὰ Συανίας ἐκπέμπεται. καὶ εὐδοκίᾳ τῆς ἐπεσασίας τῶν Περσῶν γιγονίας, τὸ ἀπευδαζόμενον τῇ ῥᾳθυμίᾳ ἐγίνετο. λαΐζεται γὰρ ἡ Σουανία κατὰ κορυφὴν, καὶ ἄκρατον ἐπὶ τὸ κακόν. ἐχέφρων δὲ ὁ στρατηγήσαντος, τῆς Κολχικῆς ἀνηγεμονεύσας ὑποσύσης, καθημένος τε ὀρθρινῆς καθιζήσεως, ὡς εἶα περὶ τῶν τῶν πολέμων σφεγγόντες. τῷ Οὔννων τοιγαροῦν τῶν πρὸς τῇ Βορρᾷ τῆς ἴω, ὃς Τύρκους ἔθος Περσαις ἀποκαλεῖν, κατακολουθήσαντων λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐγκρατῶς ὑπὸ Ὀρμίσδα τῶν βασιλέως τῷ Παρθῶν ἐπὶ τὴν Κολχίδα ὁ Βαράμ τὸν πόλεμον μετεβίβαζεν. ἐς τοσοῦτον δὲ οἱ τῆς Περσικῆς ὀρθυσαν βασιλείας αὐχήσεις, ὡς φορολογεῖσθαι ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων τοὺς Οὔννους τὸ πρὶν τετρακόσια χιλιάδας χρυσῶν ἡρεμίας φοράσιν τοῖς Μήδοις εἰσπραττόντων τῶν Οὔννων. πολυχρύσου τοίνυν ἡ Τύρκων ἀρχὴς ὑπὸ τῶν Περσῶν γιγονίας, ἐς μεγάλων τότο δὲ τὸ ἔθνος ἐτέτραπτο πολυτέλειαν. ἁλίσκεται γὰρ ἐσθωπλατεωῦτο χρυσᾶς, καὶ τραπέζας, καὶ κύλικας, καὶ θρόνους, ἐς βήματα. ἱππικὸς τε κόσμος, καὶ πανοπλίας, καὶ ὅσα τῇ μεθῃ τῶν πλούτῳ ἐπινενόηται. χρόνῳ

δ' ὕστερον παραπεσοῦσι τῷ Τύρκων, καὶ ἀξιοῦντων παρατῆρα τὴν εἰωθυῖαν δόδναι χρημάτων αὐτοῖς, καὶ βαρυπάτωλον ἐπιτάττειν γνώσθαι, τόν τε Περσῶν τὸ ἐπιβολὴν φόρων ἐφαίνετο φορτίον, χειροτονεῖται ὁ πόλεμος. καὶ λαμπρὰς τοῖς Πέρσαις γινομένης τῆς πίστεως, ἀντικαταρρεῖ μὴ τύχης τὰ πράγματα, καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν φορολογοῦνται οἱ Τοῦρκοι, ἁρπαγαιρεθέντες καὶ τὸ πρότερον αὐτοῖς συνήθροιστο χρήματα, καὶ πάλιν κομᾷ τὰ Περσῶν, καὶ περιβλέπεται τὴν Ορμίσδα καθεζόμενον τὰ ἕδρανα. λαφυραγωγοῦσι δὲ κλίναι, καὶ τράπεζαι, καὶ θρόνοι χρυσοῖ, κόσμος τε ἱππικὸς, ἀμφορεῖς τε, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα σωματοφυλάκια τιμῶ. ἐπεὶ δὲ κρῖναι αὐτῷ τὰ περὶ τὰς Τύρκας ἐλλάκιον, ἀνατάσει κατὰ Σαυΐας τὸ μάχαιραν, τὴν Σαυΐαν Πέρσαις ἀπομαρτυρεῖσης τὴν τάξιν· πτερόδρομος τοίνυν ὁ Βαράμ κρῖ τὸν Τυρκικὸν γενόμενος πόλεμον, τῇ Σαυΐᾳ φροσομιλεῖ, καὶ λείας πρατίσας πυθομένης, καὶ ἐπὶ τῶν Βαβυλωνίαν ἐκπέμψας, ἐς τὸν Αράξιν ποταμὸν ἐστρατοπεδεύετο, ὃν Ερας ὀνομάζουσιν οἱ βάρβαροι. ὁ δ' Αὐτοκράτωρ τὸν συμβιβασμὸν ἀποδοὺς, Ρωμαίων τὸν πόλεμον καθίστησι. γενόμενος οὖν ἐν τῇ Κολχίδι στρατηγὸς, (ὃν Λαζικὸν ἡ συνήθης μετωνομασε γλῶττα) καὶ τῆς ἑωθινῆς ἡγεμονίας ἀπολογησάμενος, ἀπάρας ἐντεῦθεν στρατοπεδεύεται ἐπὶ τῶν Αλβανίαν αὐτῶν.

Procedente tempore cum Turcæ fœdus ſanctum eſſe amplius non paterentur, penſionemque pecuniarum, ingenti auctario grandiorem poſtularent, & Perſæ ſummæ tributariæ adiectitium onus non ferreot, bellum utrimque paratur, Perſiſque illuſtri parta victoria, res Turcarum ſimul cum fortuna collabitur: illorum ſtipendiarii fiunt, & inſuper quam prius coacervarant pecuniam amittunt, denuoque res Perſicæ florent, & Hormiſda inſigniter triumphat, ablatis in prædam lectis, menſis, fedilibus aureis, ornamentis equeſtribus, amphoris, & quæcumque demum ad principum honorem magnificentiamque inſtituta & comparata ſunt. Ubi euervatis Turcarum vitibus res illi ex ſententia proceſſit: & Mars Scythicus Perſarum virtutem emarcuit, gladium contra Suaniam ſuſtulit. Itaque Varamus bello Turcico claritatem adeptus, Suaniæ infeſtam manum admovet, factaque præda non contemnenda, & Babyloniam miſſa, ad Araxem fluvium (quem barbari Eras nominant) exercitum adducit. Mauricius hæc audiens, Romanum militiæ ducem conſtituit. Isut in Colchidem pervenit (Lazicen vulgaris lingua, matata voce appellat) & cum Antiſtite regionis conſilia communicavit, inde diſcedens, in Albaniam perrexit.

Edit. Pariſ. pag. 70.

CAPUT VII.

Romanus reditum molitur: milites placat: hoſtium conſilia indagat: Romani exploratores dolo deluduntur, & torquentur. Varamus provinciam Romanorum depopulatur, abeuntes ſequitur. Phalanx ejus in fuga cæditur. Conflictu totis copiis inito, Perſæ ſuperati, fuga univerſi ſalutem petere contendunt. Romani inſequuntur.

ΟΔΕ Βαράμ πυθόμενος τὴν Ρωμαίων παρουσίαν, ἐξηγγέλθη. ἄρας οὖν Ρωμαϊκῆς παρατάξεως, ἀεὶ πως αὐτῷ γλῶν τὰ τύχων οἰόμενος. ἐξ ὧν τοίνυν ἐξαπατώμενος ὁ γείτονα ποταμὸν ἐπὶ τὸ Καζίκων τὸ ὑποχώριον ἐπιποιητο, φιλικόμβως ὥσπερ ἐπὶ τὰ ἐσθότερα τὴν Περσίδος Ρωμαίης. πέπων γοῦν ὁ Ρωμαῖος ὑπαθεσόμβως, φιλυπόστροφος γίνεται. τὸ συμοίκειον τῇ προθυμίᾳ πραγματεύόμενος· ὁ πεθορυβοῦντος δὲ τὴν πλέθυς, καὶ ἐξαναπαυόντος, καὶ τὸ πρόσω ἐρέμβως φορᾶς, λόγοις ἐχέφρονι κατέπαυεν ὁ στρατηγὸς τὰ τῶν στρατιωτικῶν θράσους οἰδήματα. ἐπιστόμωσε δὲ καὶ ὁπλίτας πεντήκοντα, ἀνορθωσάμενα τὰ τῶν πολεμίων κινήματα. ὑπὸ ἐντυγχάνει δύο κατασκόπους τῶν Περσικῶν; Ρωμαίων περιβαλομένους ἐδόκει, οἱ δὲ τὰς ἀλόπας ὑποβαλλίζουσιν. ὑποκρίνονται τε τὸ αἰσθόμενοι, ὅτι Ρωμαῖοι βαβαιωσάμενοι. καὶ πίστιν τὸ λόγου φιστί θέσιν, καὶ ξένης τινὸς ἀφ' ἑσπέρας νυκτὸς παραδύκνυσι ἀφύλακτον σιβαδόμενον τὸ πολέμιον. οἱ μὲν οὖν τὸ ὀλίθρου ἀσμενίσαντες, καὶ παραπεμφθέντες ὑπὸ τὸ ὑποχώριον, ἥλωσαν ὑπὸ τῶν Περσικῶν. ζωγρηθέντες τε, καὶ μὴ σφαλθέντων τὰς ὑποκειμένας φρὰς τὰς πύστεις ποιήμβοι, κατέδηλα πάντα τῷ Βαράμ ἐποίησαντο· ὅπως ὁ Ρωμαῖος τὸ Περσικῆς ἐπιβαίνειν ἐπιθάρρηται γῆς, τὸ πολιγοστὸν τὸ περὶ αὐτὸν μαχίμου δυνάμεως. πέπων γοῦν ἐκλωσάτων, ἔρεις τὸ ἀεθυμὸν πεμπωθέντες, ἀναγγέλλουσι τῷ Ρωμαίῳ τὸ δυσύχημα. ὁ μὲν οὖν Βαράμ τὸ ποταμὸν διενήξατο, καὶ αὐθὶς τὸ Ρωμαίων περαίζεται γῆν. ὁ δὲ τὸ Ρωμαϊκῆς φροσωρεῖς πανίσχαλινοῦ. πέπω διαγνώσκουσι οἱ βάρβαροι, ἐπεὶ θέντο τῆς Ρωμαίων σωπάγμασιν. ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ Κολχίδος στρατιὰν αὐθροίσας ἰσόκλεον ὅπως ἴχνη γνώμης τὰ τὸ Ρωμαίων σωπάγματα, καὶ οἱ ἀρρωδίας ἴχνεσι τὰς ψυχὰς φρὸς παράταξιν. τὸ Ρωμαϊκῆς τοίνυν πλεθύος παροτρυνομένης φρὸς πόλεμον, ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς τὰς ἀλκιμωτάτας ἀπὸ τὸ ἀδρωτέρων διέλεγεν. καὶ τὸ μὲν μάχιμον ὡς ἑαυτὸν ἀνελάμβανεν· τὸ δὲ ἀπόλεκτον πιεζόμενον τὸν χάρακα διεκόσμησεν. εἰς δίκας τοίνυν χιλιάδας τῆς μαχίμου ὁρμούσης, δύο φροθέσεις τὸ ἐπιλεκτικὸν ὁ στρατηγὸς διετάξατο· αἷ τῷ προτριχύσῃ τὸ Περσικῆς στρατῆς σωαστήσασαι φάλαγγι, γενναίως πᾶσαν διώλεσαν, ἀρηρεῖ συναυρησαντες, καὶ πεπυχότες τοῖς βαρβάροις τὰ τὸ ἴφρικῆς ἀνεπίδεκτα. τὰς δὲ κατα-

A

B

C Varamus de adventu Romanorum edoctus lætabatur, quod cum iiſdem prælia miſcere avebat, ſemper ſibi fortunam arriſuram arbitratus. Quapropter vicino tranſmiſſo fluvio, Caozacum recedit, Romanos in interiora Perſidis quaſi poſt ſe trahens. Quæ Romanus animadvertens, rudire concupiſcit: quodque ſibi conducibile putabat, ei ſtudioſe providet. Multitudine autem ſubtumultuante, indignatuque, & progredi cupiente, militaris confidentiæ tumorem prudenti oratione reprimit. Quinquagenos præterea armatos mittit, qui hoſtium machinationem perveſtigent. Hi duobus Perſicis exploratoribus Romana veſte ſodutis occurrunt, captos bouis verbis affantur. Illi

D Romanos ſe aſſeverantes, periculum amoliuntur, dictiſque fidem aſtruunt, ignota quadam via noctu ſe hoſtes, nullo cuſtode per herbam jacentes oſtenſuros pollicentes. Romani vitam libentes condonantes, eorum promiſſis circumventi, a Perſis capiuntur. Inde poſt cruciamenta ad interrogata reſpondent, quo pacto Romanus in Perſidem ingredi non ſit auſus, & quam exiguos numero milites circum ſe habebat. Ex hiſce captis tres ſalvi evadentes, Romano duci intortuoium ountiant. Varamus trajecto fluvio, iterum Romanam provinciam latrociniis iofeſtam teddit. Romanorum ductor pedem refert, barbati perſequuntur. Tum dux Colchidis, Romanos, inquam, coacto io unum exercitu, quid animi habeant, & num ad pedem virili animo conferendum parati ſiot, exquirit. Milltibus

E pugnandi deſiderio ardentibus, dua ſtrenuiſſimos ub imbelli turba ſecretos aſſumit: tejectitius & imbelles caſtris euſtodiendis diſtribuit. Cumque bellatorum illorum ſumma ad decem millia aſcenderet, duo millia præire jubet: qui cum io phalangem Perſicas copias antecedentem incidiſſent, ſotti animo totam diſperdlderunt, quod præcipitium occurreos, barbaris effugium præclu-

φιλάπαιόν τι, ἢ οἷς συγκλήτῳ βουλῇ ἐν τοῖς κορυφαιοτάτοις προλάμποντα, οἷς ἢ Ἀρμενίαν ἐκπέμπει. ὁ μὲν οὖν ἐγκοπὴν τῇ ἐπιβολῇ ἢ νόσος ἀσιὼς παρέχει). ἢ ἢ τυραννὶς δὲ πατρὸς (Συμβάτιος ὄνομα αὐτῷ) δίκμιον βασιλεῖ παρεσκευάσατο· τῷ δὲ βασιλέως τιμίῳ διατυπῶν ἢ βάσανος ἢ κατηγορίας δυσβίαστον ἐξαρπάσαντος, ἵνα μὴ τῆς ἀνεξετάστου ἢ ἐγκλημάτων ἀδείας παῤῥησίᾳ τὰ ἢ ποινῆς πολιτεύσηται), καθομολογεῖται παρὰ ἢ αἰνίγματα τὰ πλημμελήματα. ᾗ δῆτα ἢ δικαιοπόνου προσευχαμένου ἀποφασιν, τιμωρίᾳ τι θεοβλήτῳ φασάντων τὰς τὰ τοιαῦτα δράσαντας ἐκ ποδῶν τῷ ἀνθρωπίνων γενέσθαι πραγμάτων. τῷ τι θεάτρῳ πλαθέντος, ᾗ μεθόπτου εἶναι θεῖον βορᾷ ἢ παραχόπτων τὰ πλημμελήματα, τοῖς δίκημμένοις τῷ δήμων τὸ ἢ βασιλέως προῖδι φιλάνθρωπον. ᾗ ὁ μὲν ἢ θεῖον διακείνετο, ᾗ ἢ παράδοξον σωτηρίαν καρπίζεται· οἱ τὴ θεαταὶ μεγαλαυχοῦσι ἢ ἀδόκητον ἢ βασιλέως οἰκτιρμῶν τὸ φιλάνθρωπον. τὰ πάντα δὲ χρόνῳ καινίζοντός τι, ᾗ παραχαράττοντος, ᾗ ἄμμορφοῦντος, ᾗ ἄλλοτε ἄλλως πλάττοντος, ᾗ μεταπτέροντος τῷ πιεσιχορῷ ἢ ἀσπιλότῳ διηνεκῶς, ᾗ τῇ ἄξονι ἢ πιεσιχορᾶς ἢ πραγμάτων τυραννοῦντος τὸ πᾶγκον, ᾗ ἀεὶ φορὸς τὸ βέβαιον δυσαρεστοῦντος τι, ᾗ νοσηλδομένου, ᾗ ὅποι φῆναι πῆς πλάνης ὑα ἴχοντος, ᾗ τῷ ἢ παλιῤῥοίας ἀνωμάλῳ αἰτίσει τὸ ἀεί δρυτὸν ἀσυναμένου, συμβαίνει τὸ τλωικαῦτα καιρῷ τῷ τῆς Περσῶν βασιλείᾳ παράλογά πως παθήματα, ἐκθυσίν τι ἀφηγημάτων αἰσταμένου ἐκ ἄκομψον. Τὸ δὲ Βαράμ μὲν βλωσαμένου φορὸς ἢ Ὁρμίσδαν ἢ ἄρτι πω ἐξαπίνιος ἐχθρὸν πηγάσαντα, ἐγκαλδίζ) ὁ ἢ μηδικῆς μοναρχῶν, ὃν Ὁρμίσδαν ἐσοφία διέγραψεν, ἄρχοντί τινι ἢ μηδικῆ παρὰ τὸν Βαράμ παραγενέσθαι, ᾗ μὲν ἀρχῆς θᾶττον αὐτὸν παραλύσασθαι, χειροπέδας τε τῶν ἐνεῖραι, ᾗ ἀνιμωμένους τοῖς ἀναπόροις θᾶττον αὐτὸν παρασήσασθαι. ὁ μὲν δὴ Βαράμης (ἢ τὸ δὲ ὄνομα τῇ ὑπὸ ἢ βασιλέως ἀπεσαλμένῳ) χειροδοὺς ὑπὸ ἢ Βαράμ, καί νιν ἢ μεγίστων ἐλεφάντων παραδοθεὶς παραάλωμα, κατεγρύφατο ἢ βίον πικροτάτῳ θανάτῳ. Ὁρμίσδης δὲ καταπολιμηθέντος ὑπὸ Βαράμ, τῆς τε βασιλείας καθαιρεθέντος, Χοσρόης τε ἢ τοῦ πατρὸς ἢ Ὁρμίσδα παιδὸς καπασιασθέντος καὶ ἢ καιρὸν τῆς ἀπῤῥησίας, ἀφ' ἧσπερ προσπεχωρηκότος Ῥωμαίοις, ὁ γέρων ἐκεῖνος καὶ Περσικὸς ἐξελίσσων πόλεμος, οἷς δὴ διακένας ἐξετέλεσε ἐνιαυτῶν.

A que inter primores conſiliarios præcipue conſpicuum in Armeniam expedit, quin inchoatam defectionem intercidit, auctoremque & incentorem turbarum, Symbatium vocabulo, vinctum Imperatori tranſmittit. Ille accuſationem arbitris factæ curiæ examinandum pie commendat: ne ſcilicet de criminibus non interrogatus, contra jus faſque pœnas eaſolveret. Delicta reus confitetur. Judices ſententiam ferunt, beſtiarum laniatu hajuſmodi ſceleruin compertos ex hominum vita tollendos eſſe. Theatrum ſpectatoribus completur, facinoroſus a bellalis devorandus expectatur, cum Imperatoris clemeutia populi acclamationes antevertit. Ae ille quidem a beſtiis liberatur, ſalutemque præter ſuam allorumque opinionem conſequitur: ſpectatores Imperatorem de improviſa miſericordia, & humanitate laudibus in cœlum efferunt. Cæterum dum tempus omnia novat, & adulterat, & transformat, & alias aliter fingit, perennique convertionis gyro circumagit, & quod ſuum ac firmum eſt, mobilitate & fluxu rerum humanarum ceu rota crudeliter verſat ac circumvolvit: ſemperque conſtantiam & ſtabilitatem odit, & ejus cauſſa male ſe habet, & ubi errorem ſiſtat, non invenit, & refluxus motu inæquali inſtabilitatem ſuam oſtendit, dum hæc, inquam, tempus facit, quidam caſus tum inopinati regno evenerunt, quorum non erit inellegans narratio. Nam cum Varamus odium adverſus Hormiſdam, quod ſe nuper repente, ut ex fonte profuderat, non deponeret, rex cuidam viru principi de Perſis negotium dat, uti ad Varamum profectus, magiſtratu illam ſtatim depellat, injectiſque manicis cum ignominia quam primum in palatium adducat. Sarames igitur (hoc illi ab rege miſſo nomen erat) a Varamo captus, vaſtiſſimoque cuidam elephanto conculcandus pro ludo objectus, triſtiſſimo exitu vitam fiuivit. Ea quo autem Hormiſdas a Varamo eſt oppugnatus, & regnum ſubverſum, Choſroeſque junior Hormiſdæ filius, tempote creationis ſuæ ſeditione afflictus, indeque cum Romanis fœdere hoſpirioque conjunctus, vetus illud bellum Perſicum annis ao geſtum, tandem aliquando conquievit.

CAPUT IX.

Ad tempora Juſtini junioris, & Tiberii, propter originem belli Perſici declarandam digreſſio. Belli execratio. Juſtinus fœdera tranſgreditur. Romani in Perſas, Perſæ in Romanos belli cauſſam conjiciunt. Mendacium Perſarum.

ΑΛΛΑ περὶ τάπ τῆς Βαράμ ᾗ πραχθέντα, τάπ συμβαθυνότα χῇ ἢ Χοσρόῃ ἢ τοῦπρ προσχώρησιν διεξέλθωμεν διεξοδικώτερον, ἐπαναζέξωμεν ἢ ἀφήγησιν ἐπὶ ἢ Ἰωσίνου ἢ τοῦπρ βασιλέως, τὸν λόγον πῦ φορὸς πίσω μικρὸν ἀνακλίναντες· τὰς αἰτίας δὲ ἐντεῦθεν λήξομεν ἢ Περσικῆς ταύτης, ᾗ φοσβύτιδος μάχης. ὅπω δὲ τῆς ἀπαραλείπτῳ ἢ ἀφηγημάτων οἱ ἢ ἰσοείας ὡραιθήσονται πίναξ. Ἰουστιανὸς ἢ αὐτοκράτορος φορὸς ἢ ἀπράτου λῆξιν μεταχωρίσαντος, ἐννέα ᾗ τεσσαρακοντούτοις τὰ Ῥωμαίων διεθύναντος σκῆπτρα, γίνε) ἢ ἢ ἀφηγημάτων ἡγεμονίας ἐξέδοχος Ἰωσῖνος ὁ ἡσυ. ἀδελφιδοῦς δ' ἔτος ἑτύγχανεν ὢν Ἰουστινιανοῦ τῷ αὐτοκράτορος. ἑβδόμῳ τοιγαροῦν ἐνιαυτῷ ἢ βασιλείας Ἰωσίνου τῷ νῦν, παρασπονδησάντων Ῥωμαίων τῇ τῶ βασιλέως κωρότητι πὰ εἰρηνικὰ ἢ δίκαιομοίας ἐξαπατᾶσί τι, ᾗ πιεσῤῥήγνυ) ἐπεισάγει δὲ Ῥωμαίοις ᾗ Μήδους ὁ πόλεμος, ἀδιξαμένου ἢ κακῶν, τὸ πάντων ἢ δυσχημάτων, ὡς ἴσω

D SED priuſquam Varami res, & quæ Choſroe juniore ad Romanos ſe applicante acciderunt, fuſius exponamus, orationem ad memoriam paulo hac noſtra antiquiorem reflectamus, cauſſaſque bajus Perſici belli in quo tot anni conſumpti ſunt, *pag. 74.* diſſeramus. Sic enim hiſtoriæ tabulæ ornabuntur, cum de narratione nihil prætermiſerimus. Poſtquam Juſtinianus Auguſtus, anno imperii nono ſupra triceſimum ad ſortem & conditionem immortalitatis emigravit, Juſtinus junior, Juſtiniani ea ſorore nepos rerum habenas excipit. Is dum ſeptimum imperat annum, Romani ejus E imitati levitatem, fœdus minime ſanatum & intemeratum habent: unde pacifica illa ſalicirate diſtracta & dirupta, bellum inter Romanos atque Perſas introductum eſt: bellum omnium malorum receptaculum: omniam incommodorum (ut ita dicam) diverſorium: vitæ prædatoriæ arcbetypon: quod, qui rerum humanarum

Edit. Pariſ. pag. 73.

uleus putridum vocaverit, me judice non erraverit. Fœdus autem inter haſce duas gentes in annos quinquaginta ſuſceptum & confirmatum, magnæ Imperatoris ſtultitia diruptæ atque corruptæ. Hinc tamquam a fonte tot clades & miſeriæ in Romanam rempublicam poſtea dimanarunt. Romani porro Perſas in crimen vocantes, eos belli hujus loventores eſſe palam dictitabant, quod Homeritas (gens Indica eſt, Romanis parens) ad defectionem ſollicitaſſent. Quos, cum, quo volebant, conſiliis ſuis pellicere neqoiviſſent, pace diſturbata incredibilia damna inſeſtis incurſionibus iiſdem intuliſſe. Ad hæc iratl obiiciebaot, quod eum Turcæ legationem ad Romanos miſiſſent, illi primum Alanos pecunia ab officio detorquere ſtuduerint, ut per eorum regionem legatos iter habenres inoerimerent, atque ita tranſitum impedirent. Inde Romani querali niminm, bellum libeorer amplexi, parvis & futilibus occaſionibus magnos ſibimet malorum cumulos potius machinati ſunt: nam belli gerendi cupiditas nihil ipſis utilitatis peperit. Contra, Perſæ Romanos belli auctores proclamantes, exuſſæ hujuſcemodi edebant. Quod Romani Armenios Perſarum proprios in fidem, auctoritatemque ſuam recepiſſent, tyrannidemque Surena Climatarcho, quem in Armeniam rea miſiſſet, inrerfecto eaercuiſſent. Prætereа, quod Romani noluiſſent in annos ſingulos quioquaginta libras aurl conſueras perſolvere, quas Juſtinianus Imperator in fœdere faciendo ſpoponderat: quix videlicet tributa Perſarum regi pendere alienum a dignitxte ſua ducerent. Quod non ita erat, verum ad alenda præſidix caſtellorum, in commune cuſtodiendorum aurum illud erogabxtur: ut plurimorum, finitimorumque populorum effrænata licentix collectis copiis ne irrumperet, & utrumvis imperium everteret.

A εἰπεῖν, καπηγόριον, τὸ ἀρχέτυπον τῦ βίυ λαὶ πόλεων. ὃν συπιδόνα τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὑποκλῶν, ἐκ ἂν ἁμάρτοι τ φρόνησις. αἳ δὴ σωθῆναι πυπεισάντιδς Ρωμαίοις ἢ Πέρσαις διωμολόγωπο, αὗται τῇ μεγάλῃ τ βασιλέως ἀνοίᾳ ξυφθείρονταί τε, ἢ παρατέμνονται. ἀρίνδδεν ἀρχέκακος πρόοδος τ Ρωμαίων ἀτυχημάτων ἐγένετο. κατατιῶν δὲ Ρωμαίοις τὸς Πάρθυς, ἢ τὸ πολέμυ δημιυργὸς ἀνεκάριτον, φάσκοπες, τὸς Ομηρίτας (Ινδικὸν δὲ τὸ γένος, ἢ Ρωμαίοις ὑπήκοον) πρὸς ἀπόςασιν ὑπ' αὐτῶν ὑποπειθῆναι εἶπα μᾶνπικαμένυς ἐπείνης τὰς εἰσηγήσεσι, πάσχειν ὑπὸ Περσῶν δι' ἐφόδων ἀνάκεσα, τ εἰρλνης ξυαχυμένης Πέρσαις τε, ἢ τῇ Ρωμαϊκῇ πολιτεύματι. φροσέτι γε χαλιπαίνοντες ἐφασκον, ὅτι γε πρὸς Ρωμαίυς Τύρκων ἀριςβόλαμέναν, πότι τῶν πρώτων ὑποφθείρειν τὸς Αλανὸς χρήμασιν ἐπειράθησαν Πέρσαι. ἐφ' ᾧ δὲ αὐτῶν ἰόντας, ἀναιρεθῆναι τὸς ἀρίςβεις, ἢ κωλύμλω ὑποπληρώσαθαι τ ξβασιν. φιλαπτίους Ρωμαίοι τὸ πολεμεῖν ἀσμενίζοντες, ἢ μικρᾶς ἢ ἐξιτήλοις τισὶν ἀφορμαῖς μεγάλης προόδυς κακῶν σφίσιν αὐτῆς σοφισάμενοι. ἃ ἢ ὔπεσιν αὐτοῖς τὸ φιλοπόλεμον προσεπόεμοι. Μᾶδοι δὲ πατρίας τ πολέμυ Ρωμαίυς ἀπρύττοντες, αἰτίας ταύτας φρυτίθεσαν τὸ ὑποδέχεθαι τὸς Αρμενίυς Ρωμαίυς, ἐν ὑπηκόων μοίρᾳ Πέρσας τυγχάνοντας, ἢ ὡς τυραννίδας ἐλκλαύνας, αἰκλόντας τὸν Συρλίλυ κλεμαπάρχλω, ὑπὸ τ Περσῶν βασιλέως τ Αρμενίων πολιτείας γινόμλον. πρὸς ἔτι τύτοις, μὴ τὸ B εἰθὲλεν Ρωμαίυς ἀν ἔτος ἕκαστον πυπακοσίας λίτρας χρυσίυ, κ τὸ εἰαθὸς καπατίθεσαι, ἃς Ιυςινιανὸς ὁ βασιλεὺς τ συνθήκας διωμολόγασν, εἰ ἄπαξ ἀπαξῶντας φορολογεῖσαι ὑπὸ Περσῶν βασιλέως. ὃ δ' ὡ ὑ τῦτο, ἀλλ' ἐπὶ φρυρᾷ τ ἐχυρωμάτων ἐδίδοτο τ εἰς κοινὴν σύςασιν φρυρμείων, ὅπως μὰ χοί α τ εἰσρολὴ τ ἀπείρων ἐθνῶν, ἢ ὁμόρων ἀκαπάσχετος δύναμις, ἢ βασιλείας ἐκαπέρας ἐπιγένηται λύσις.

CAPUT X.

Marcianus patricius in Orientem dux mittitur. Tribus millibus Arzanenam depræda̅tur. Prope Sargathum Perſæ cæduntur. Thebothum caſtellum inaniter oppugnatur. Choſroæ ſenioris in Romanos expeditio. Adornaanes Romanorum loca populationibus miſcet, ſuburbana Antiochiæ ædificia demolitur: Apameam incendio fœdat.

Edit. Pariſ. pag. 75.

VIOLATA igitur pace, ac fœdere otrimque conculcato, Juſtinus Marcianum patricium genere, ac propemodum de familia Imperatoria, virum excellenti fama ad exercitum gubernandum in Orientem deſtinat. Marcianus tranſito Euphrate cum in regionem Oſrhoenam marcente ac ſeneſceote jam æſtate veniſſet, barbaricque de bello nihil cogitarent, tribus millibus de exercitu ſeparxtis, eos in Arzanenam, quæ dicitor, regionem immittit. Quorum improviſa irruptione, infanſique depræda̅tionibus, depopnlxrionibus, & expilxtionibus male tuoe Perſidi factum eſt. Juſtini Imperatoris anno ſequeotl, Marciano delectus habenre, & ea oppido Dara prodenoie, barbariſque juxta Niſibim tendentibus, prælium prope Sargathum (locom x Perſis ita nominatum) commitritur: Perſæ Romanis dant manus. Qui deinde Thebothum caſtellum Perſicum cingentes, eum per dies multos continuata oppugnatiore nihil proficerent, Daram ſe retulerunt. Poſt rurſum in boſtium terrxs invadentes, Niſibi Mygdoniæ urbe potiri conſtituunt, quemadmodum in mandatis ab Imperatore xceeperant. Choſroes autem ſenior, Perſarum rex, cum copiis Babylone diſcedens, trajecto Tigri ſolirudinem ingreſſus, ac, ne in Romanos ducere conſpicerertur, per eam progrediens, ad oppidum quoddam Per-

C Δαχθείσης ὖν τ εἰρλνης, ἢ τ σπονδῶν ἀκαπ ξαμλνων Ρωμαίοις τε ἢ Πέρσαις, Ιυςῖνος ὁ τ Ρωμαίων βασιλεὺς, εἰς τ ἑω ἐκπέμπει Μαρκιανὸν στρατηγὸν ἐν τῷ καπελόγῳ τ παξιμίων ὄντα, πιρίβλεπτον ἄνδρα, ἐκ γένυς τε γένος τ βασιλείυ τυγχάνονπα· ὁ πίνυ Μαριανὸς τ Εὐφράτην ξυπεραιωθείς, ἢ κ τ Οσρολωὴν γεγονὼς ἔδα τὸ θέρος παρηκότος, ἢ παρακμάσαντος, ἢ τ βαρβάρων ἐδὲν ὑφυμένων, πρὸς πόλεμον τειχιλίυς ἐα τὸ ὁπλιτικὸν συμφραξάμλνος, κ τ Αρζανηλὴν καλυμένλν χώραν εξέπεμπεν· εἰσβαλῶσα πινὼν ἀ δύναμις, ἢ ἀδεκίτυ τ ἐπιςρατίας γνωμένης τοῖς Μήδοις, πάχει πως τὰ τ Περσίδος ἐκπά. φρονομεύ ἢ ὃν ἢ λῃζ ἢ λαφυραγωγεῖται ἃ ἀναξιόλογον λείας. τ δ' ἐπιόντος ἐνιαυτῦ τ βασιλείας Ιυςίνυ τ αὐτοκράτορος, Μαρκιανὸν τὰς δυνάμεις ἀγείραντος, ἢ ἐα τ Δάρας ποιησαμένυ τ πρόοδον, ἢ τ βαρβάρων ςραπεῦδόσαμένων περὶ τ Νίσιβιν, γίνεται συμπλοκὴ Ρωμαίων τε ἢ Περσῶν, πλησίον τ Σαργαθὸν, ὅπω καλυμένυ χωρίυ Περσῶν, ἢ πτώσει Μᾶδοι, ἢ ἀραῖσι τ μάχης Ρωμαῖοι. ξὺ τῦτο πιεμαθόμλνοι τὸ Θεβθῶν ἐπεχείρουν ἑλεῖν, Περσικὸν δὲ τοῦτ' τὸ φρύριον. ἡμέρας πίνυν τὸ φρύριον πεπολεμηκότες πολλὰς, ἢ ὑκ' σπουδὴν συμβιβαζόμενον τ ἀραγμάτων αὐτοῖς, ἐπὶ τὸ Δάρας ἐπανέζδραν. εἶπα εἰσβάλλυσιν εἰς τ πολιμίαν αὖδις, ἢ τ Νίσιβιν τ Μαγδονίας διεγώκασε παρασκεάσαθαι. τῦτο ξὺ αὐτοῖς ὑπὸ τῦ Αυτοκράτορος

τραπεζίδῃ, Τίγρεως ἐξηνεγμένος, εἰσβαλὼν τὴν πρὸς τῇ ἔρημον, καὶ δι' ἑκείνης τραπεσδυσάμενος, ἵνα μὴ Ῥωμαίοις καταδήλως ἐπιστρατεύσαιμος γένηται, ἦκε πλησίον Αβάρων, χωρίον τινὸς Περσικῆ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ τῶν Κερκησίων τῶν Ῥωμαίων πολίσματος πέντε ὁδὸν ἡμερῶν. καὶ τὴν μὲν Αδορμααν (ἔστω καλούμενον τραπεζῶν) τὴν Εὐφράτῃ ἐξηπειρωσάμενον ποταμὸν, ἐκπέμπει τὴν Ῥωμαίων λαὸν σύμβιον, ἐξ δ' αὐτῆ χιλιάδας ὁπλιτικῶν συνεξέπεμπεν. αὐτὸς δ' ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς παραμείβων τὴν Αββοραν ποταμὸν, ἐξαπίνης ἐπεσκήνωσε τοῖς τὴν Νίσιβιν πολιορκοῦσι Ῥωμαίοις ἐπαλαμήσατο· ὁ μὲν οὖν Αδορμαάνης πλησίον τῶν Κιρκησίων γενόμενος, καὶ τὴν Εὐφράτῃ ἐξηβὰς ποταμὸν, τὴν Ῥωμαίων γῆν προεκομίζετο· αὐτὸς δὲ τῇ Περσικῇ ἐνδημίᾳ αὐτίκα περιεσαμένου σοφίσματος, ὅπως ἐγκοπὴν προσκοπῆς τὰ τῶν βαρβάρων χειρώνημα, ὁ Αδορμαάνης ἀφικνεῖται εἰς τὰ περὶ τὴν Αστίοχειαν, πόνων τε καὶ κινδύνων ἐκ τοῦ οἰκοδομημάτων φρὸ τῆς πόλεως κάλλη ἐξῃρεῖρας, ὡς ὁ καιρὸς ἐχαρίζετο, ἐπὶ τῶν κατὰ λιμένα ἀφικνεῖται Συρίαν. πλησίον δ' Απαμείας περιβαλλόμενος χάρακα, καὶ τῆς πόλεως περιβδεσαμένου μὴ δώρων λαμπρῶν, λύτρα τῆ διομολογησάμενον, ὁ μὲν βάρβαρος τὴν ὑποχείσιος μοίνης ἐπεκάμπτετο μέχρι, ῥὶ δὴ φανερὰ ζητοῦσι ἐξαπατηθέντες δόλοις βαρβαρικοῖς. τέλει τῆ τῆς πόλεως ἀνδραποδίζεται. ἐσῦτερον δὲ τῆ πυρὶ παραδοὺς εἰς τῶν ἑαυτῆ ἐπανῆκεν.

Asicum, Abarum nomine, quinque dierum itinere a Circeſſio Romanorum arbe diſtans devenit. Inde Apormaanem ducem, ſuperato Euphrate ad Romanorum provinciam cum ſex millibus proficiſci jubet; ipſe Aborram flumen præterieus, Romanos Niſibim obſidentes, repentino advenia opprimere meditatur. Adormaanes cum Circeſiam perveniſſet, Euphratemque trajeciſſet, Romanæ ditioni populando incommodabat. Sed cum Perſis rrueotibus nullo ingeoio occurreretur, quo minus nitra nitraque prodirent, Adormaaoes citra laborem Antiochiam uſque ſertur, pulcherrimaq; ædificia ſuburbana pro tempore diruens, in Cœleſyrium vadit, & juxta Apameam caſtris munitis, cum civet legatione miſſa, ſplendidiſque muneribus redemptionis pretiam ſe daturus paciſcerentar, barbaras promiſſis tenus flexus, eos barbarica fraude ludificatus eſt. Nam die tertio etiam urbem occupavit: & poſtridie flammis traditam relinquens, in Perſidem tevertit. *Edit. Pariſ. pag. 76.*

CAPUT XI.

Martianus gradu movetur. Dara a Perſis capitur. Inducia. Tiberius a Juſtino collega aſciſcitur. Ejuſdem Juſtini ad eumdem de imperio legitime adminiſtrando, ſapiens & pia parænteſis.

Ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίοις ἀπαύσια τὰ πολέμου ἠγηγόνει πρόαυλια, διαπορεῖτο τὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν μοναρχῶν, ἐν διαῤῥήτοις τὸ ἐπὶ τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπιδύμασιν, ἀχθάλλων τε ἐπὶ τοῖς ἐξ ἀβουλίας πεισιοχίασιν αὐτὸν ἀτυχήμασιν, ἀπάλιον τὸν Αρχελάου τῆς Νίσιβιν ἔστελλε, διαχειροτονήσαντα τὴν τραπηγίαν Μαρκιανόν. ὁ μὲν οὖν Μαρκιανὸς χώρας τῆ βασιλικῆ περιχόμενος δόγματι, διολυμπάνει τὴν Νίσιβιν. τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐπὶ τὸ Μάρδις γηγενὸς, ὁ τῶν Περσικῶν βασιλεὺς λαίλαπος δίκην ἐς τὸ Δάρας γηγενὴς, καὶ μείωσας ἐξ καταπολεμήσας τὸ πόλισμα, λόφος τε, καὶ χάραξ τῆ πόλει περιγραψάμενος τῷ, τὸ ὕδωρ μετοχετεύσας τῶν ἄστεως, πύργως τε ἀντιθέτους ἀντικοδομήσας, καὶ ἑλεπόλεις παρασκευάμενος, χειρώται τὴν πόλιν, ἐ λίαν κομιδῆ ἐχυρὰν καθεστῶσαν. τύπτει δ' αὐτεπάγγελτον ἰσχίνος ἄπνους, καταπλαγεὶς ἐπὶ τῆ ῥύμῃ τῆ συμφορᾶς, καὶ μετὰ πολὺ δὲ τὸ νόσῳ παραφορᾶς βαθυμήνους, καὶ τὴν ὕστερον τῶν κακῶν διάδοχος ἐπιτύχοι, ἀναπαχεῖ μὲν τῆ ἐνεστῶτος ἔτους ποιεῖται πρὸς Πέρσας. τὸ νόσε δ' αὐτῆ ἐπιτιθεμένης, λίαν, ὡς ἔπος αἰπεῖν, γυναικῶς, Τιβέριον ἰοθετεῖ τε κοσμήσας, καὶ τὸ βασιλείας κοινωνὸν ποιησάμενος, ἀνηγόρδυσε Καίσαρα. ἡγεμὼν δ' ὅτος ἐτύγχανε ὢν τῆ τῶ βασιλέως σωματοφυλάκων, καὶ ὑπασπιστῶν, ὃν κόμητα ἐξεκαθαίρων τῆ συνήθει φωνῆ ἔθος Ῥωμαίοις καλεῖν. παραδήσομαι δὲ καὶ τὰς ὑποθήκας τῶ Αὐτοκράτορος, ἃς Τιβερίῳ τῆ Καίσαρι κατὰ τὸ καιρὸν τῆς ἀναῤῥήσεως δημηγορῶν παρεδίδωκεν, ἁ καλλιῶν τὸ τῆς λέξεως ἀσαλλὲς, ἀδὲ τι μεταμορφῶν τὸ μὴ κεκαλλωπισμένον τῆς φράσεως, ἀλλά πε γυμνὰ τὰ ῥηματῶν ἑαθεῖσιν ὑποκορίσμοις τοῖς ἀρτυμάσιν, ἵνα τῆ ἀναμφιάῤῥῳ, καὶ ἀπαραχάρακτῳ τῆς λέξεως ὡς ἔχει φύσεως, τὸ τῆ παρακολουθοῦντον προΐθοι ἀνεθέλοντ. τὰς τοίνυν συγκλίνω βυλῆς ἐς ἑαυτὸν γινομένης, τῶν ἱρατικῶν καταλόγων συμπροθέντος ἅμα τῆ ἐπισκοπῆτι, καὶ τὰς τῆς ἐκλησίας πηδάλια δὴ θύνοντι, ὁ Αὐτοκράτωρ ὧδέπω ἑστὼς ἐπὶ βήματος, Τιβέριε τάδε παρέθετο.

Ἰδὲ, ὁ Θεὸς ὁ ἀγαθύνων σε τῶν τὸ χῆμα ὁ Θεὸς σοι δίδωσιν ἃ ἐγὼ. τίμησον αὐτὸ, ἵνα καὶ τιμηθῆς ὑπ' αὐτῦ. τίμα τὴν

QUONIAM vero belli primordia, & quaſi præludia Romanis infelicia contingebant, varias io partes rapere animam, & barbaricis ſucceſſibus conturbari cœpit Imperator mœrenſque ob adverſam fortunam, qua propter temeritatem ducis circumdaretur, Acacium Archelai filium Niſibim legat, per quem dignitate exuatur. Marcianus decreto Imperatorio cedens, Niſibim deſerit. Romanis apud Mardes agentibus, Perſarum rex haud ſecus quam procelliſus torbo Daram arbem manitiſſimam invadens, ubi eam menſibus ſex oppugnavit, aggeribuſque & vallo cinxit, & aquam alio deriva vit, turreſque turribus oppoſitas conſtruxit, & eapugnatoriat machinas (quæ helepoles dicuntur) adhibuit, tandem ſub poteſtatem ſubjecit. His nuntiatis, Juſtinianus Imperator calamitatis vi, & impetu perculſus, nec multo poſt mente alienatus, formidanſque ne alia ioſaper mala eaiſterent, præſentis anni inducias cum Perſis facit. Vitio mentis audacius, ut ita dicam, progredienre, Tiberium honoribus otnandum ſuſcipit, & filium ſibi adoptans, Imperiique conſortem allegens, Cæſarem renuntiat. Hic cuſtodum corporis, ſatellitumve Imperatoris præfectus erat, quem niſitata voce excubitorum comitem Romani appellitant. Hoc loco præceptiones, quas Jaſtinus Tiberio, ſermone eadem, quo tempore Cæſar ſalutabatur, habito tradidit, ioſetemat. Dictionis ſimplicitatem non expoliemus: oec quod mious elegantet prolatum eſt, in formam aliam commutabimus: ſed ouda ejas verba his narrationibus intexemus: ut quod inquireodo aſſecuti ſumus, & iotelleximna, id etiam, non elocutione feſtiriore veuti cooveſtitum, aut ſigno falſo adulteratum: ſed ut pet ſe, & natura ſua eſt, ad poſteros ſincerum, getmanumque prodamus. Accito igitut ſenato, & clero, una cum principe ſuo, qal Eccleſiæ clavum teoebat, Imperator cea pro concione ſtans, Tiberium hiſce verbis admonuit. *pag. 77.*

En, Deus Beneficium In te confert. Hæc inſignia Deus tibi donat: quæ honora, ut illa viciſſim te honorent. Matrem

tuam(Sophiam Auguſtam)aliquando dominam tuam venerare. Scis te nunc ejus eſſe filium, cujus antea ſervus fuiſti. Noli gaudere ſanguine, nec cædibus communica. Ne malum malo compenſa. Ne te imitatione mei odiolum ſedde. Ego enim ut homo ingreſſus ſum, ad peccandum ptuchivis, & ſecundum peccata mea recepi. Veruntamen apud tribunal Chriſti judicio cum his contendam, qui hoc mihi fecerunt. Ne te habitus iſte, ut me, extollat. Omnibus perinde ut tibimetipſi attende. Noſce qui nuper fuetis, & qui in præſentis rum ſis. Ne ſuperbus eſto, & non peccabis. Quid fuerim, & quid factus ſim, vides. Univerſi iſti, & ſervi, & filii tui ſunt. Noſti quomodo te plus viſceribus meis dilexerim. Hos cum vides, sempublicam totam vides. Studiose proſpice militi tuo. Obtrectatores averſare. Ne eo tibi quidam perſuadeant, quia deceſſor tuus bis moribus fuerit, hæc enim edoctus malo meo te hortor. Quibus ſuppeditant facultates, iis fruuntor: quibus deſunt, tute largitor. Deinde cum patriarcha precationis carmen fuiſſet, omneſque ſubiecciſſent, amen, Tiberiuſque ad pedes Imperatoris ſeſe proſtraviſſet, altei Imperator; ſi volueris, ſum, ſi nolueris, non ſum. Deus qui creavit cœlum & terram, quæcunque tibi oblitus ſum dicere, cordi tuo infundat. Atque hæc menſe Decembri, ſeſta die hebdomadis, indictione nona prolocutus eſt.

A μητέρα σου τὴν ποτὲ γενομένην σε δέσποιναν. εἰδὰς ὅτι πρῶτον δοῦλος αὐτῆς ἦς, πῶς δὴ ὑὸς. μὴ ἐπιχαρῇς αἵμασι, μὴ κοινωνήσῃς φόνῳ, μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδῷς, μὴ εἰς ἐχθραν ὁμοιωθῇς ἐμοί. ἐγὼ δὲ ὡς ἄνθρωπος εἰσωδιάδην τὴ δὸ πταισὸς ἐγνώμην· τῇ ἀπέλαβον τῇ τὰς ἁμαρτίας μου. ἀλλὰ δικάσομαι τοῖς ποιήσασί μοι τοῦτο, ἐπὶ τ βήματος τ Χριστ. μὴ ἐξισπείρῃ σε τοῦτο τὸ φρόνημα ὡς ἐμέ. ὅπω πρόσεχε πᾶσιν, ὡς σεαυτῷ. γνῶθι τὰς, καί τι εὖ ποιῇ. μὴ ὑπερηφανήσῃς, ἢ ὡς ἁμαρτάνεις. εἰδὰς τί ἤμην, ἢ τί ἐγενόμην. ἢ τί εἰμι. ὅλοι ὑπὸ τὰ σὰ εἰσι, ἢ ὅλως. εἰδαζόνει τῷ αὐλάγχνων μου προνοί μησά σε. τίνος βλέπων, ὅλως τὰς τ πολιτείας βλέπεις. αἰσχύνῃ τῇ στρατιώτη σου. μὴ συκοφάντας προσδέξῃ, μὴ εἴπωσί σοι τινες, ὅτιὸ πρὸ σὲ ὧδε διῆγέτο. πῶς δὲ λέγω πρὸ ὧδε ἔπαθον. οἱ ἔχοντες, ἀπολαύσασθε αὐτῶν· τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι δώρησαι. Καὶ μὴ τολμήσαι τ ἄλλῳ παρὰ τὸ Πατριάρχου, ἢ λεχθῆναι, παρὰ πάντων τὸ ἀμῆν, ἢ πεισθῆναι τ Καίσαρα εἰς τὰς πόδας τῷ Βασιλέως, λέγειν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐὰν θέλῃς, εἰμὶ ἐὰν μὴ θέλῃς, οὐκ εἰμί. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τ ἀρχὰς, ἢ τ γῆν, πάντα ὅσα ἐπελαθόμην εἰπεῖν σοι, αὐτὸς ἐμβάλῃ εἰς τὴν καρδίαν σου. ταῦτα ἐλέγχθησαν μὲν διαμβεῖφ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἓν τῇ, ἰνδικτιῶνος ἐνάτης.

CAPUT XII.

Gratulatio populi de Tiberio in collegam aſcito. Ejus de pace legatio, & liberalitas. Juſtiniani ducis laus. Pecuniæ bene collocatæ fructus. Inter Romanos, & Perſas fœdus. Romanorum propter Choſroæ præſentiam trepidatio.

UBI Imperator conticuit, ſubditi plauſum dederunt, fauſtæque acclamationes, tanquam irriguus de cœlo imber valide diffuſæ ſunt. Vere enim honorem illum Cæſar Tiberius merebatur; qui creationis auguſtalis morem teneus, litteras ad regem Perſarum mittit. Sed veris initio miſſis legatis, pertiſque induciis bellum deprecatur. Id erat deſiderare rem honeſtiſſimam: nihil eſt enim pace honorabilius apud homines quidem prudentes, & conditionis humanæ, breviſſimorumque ſpatiorum hujus vitæ non immemores. Delectus interim agebat ſtrenuorum militum, auroque liberaliter diſtribuendo in eorum animis, qui nomina dediſſent, periculosum deſpicientiam excitabat, mercedilque severentia alacritatem moriendi ab ipſis sedimebat. Cæſaris iraque gloriæ ſtudio incenſa magnanimitas, barbaros injuriis tam fœde inferendis prohibebat, pericula coercebat: odioſa quæque & gravia imminuebat: calamitates belli tempore confluere ſolitas retundebat; & omne demum genus incommodorum ſolida illius providentia exulare cernebatur. Eo anno Juſtinianus Germani filius, unus de optimatum primoribus dux deligitur, qui diligentia ſua inveteratam exercitus inertiam correxit: quod informe erat, de integro conformavit: quod perturbatum, & confuſum, ad decentem ſpeciem compoſuit. Imperator porro Tiberius adhuc militem, & a populis auxilia conquirebat, maquiſque pecuniarem impenſis efficere conabatur, ut ſuis in hoſtem incumbentibus, nulla vi reſiſti poſſet. Novit enim grandis pecunia prudenter poſita, in quo prius peccatum eſt, id ad ſtatum meliorem corrigere. Poſtquam ab armis pacta vocatio ceſſavit, & inducrarum tempus exivit, Perſæ finitima Daræ oppidi infeſtant, ducente eo Tamchoſroto, viro inter Perſas honoratiſſimo; penes quem exercitus moderamen erat. Eodem, verſus ilium Romani caſtra movent. Cumque neueri pugnam ordirentur, aiectique alteros diu intuerentur, ad extremum ad ver-

Edit. Pariſ. pag. 78.

C ΕΠΕΙ δὲ τὰ τῆς διαλλαγῆς ἐπραπτο τῇ Αὐτοκράτορες, ὁ μὲν κρόνος παρὰ τῷ ὑπηκόων ἐπῆγαγε, ἢ τὰ τ ὀφθαμίας, ὥσπερ ἐπομβρίας τινὸς λαβρότερας χύσιν ἐλάμβανε τῇ δὲ τὴ ἀναβολὴν ὁ χειροτονία τῇ Καίσαρος ἐξηρτύετο. Ο μὲν ὢν Καίσαρ αὐτοκρατορικὸς νόμον πλυρῶν ἀναγορεύσας, ἐπεχώρησε γράμματα, ἢ πῶπα τῇ Περσῶν βασιλεῖ παρεκόμιζε. ἤρος δ' ἀρχομένῳ πρόσβεις ἀπέστειλε, ἀπειπρευεύσῃ τι τὸν πόλεμον, παχέλου τινὸς ὀργόμβος πράγματος ἐπεχούσης δὲ ἡ ἀξίωσις ἰσὸ. ὧδε δὲ τὰς εἰρήνης καθίστασι νεμαλοίστρον, τοῖς γε νῦν ἔχουσι, ἢ μεμεμένους τ θνητὰς τὰ λήξως, τ τε ἀρὸς τ βίος βραχυπνης παρόδω. ἐστρατολόγει τε ἢ πλῆθι μαχίμων, καὶ τῇ ῥύσει τ χρυσὸς ἐμβόσιας, φιλοπονδίως τὰς τῷ στρατολογουμένων ψυχὰς ἐτευταίνετο, αἰδοῖ τῷ μισθώματος τὸ θανατῆν παρ' αὐτῶν ἐξωνήμενος. ἐσβιώτ τοίνυν τῷ βαρβάρων τ λύμῃ τὸ τ τῶ Καίσαρος μεγαλοποίας φιλοτιμον. ἢ χαλπῶνται μὲν οἱ πόνδιοι, ὑποφλεγμαίνουσι δὲ τὸ δυχρᾳ. ἀνακόπτονταί τε αἱ κῆ τ πόλεμοι συρρύσασαι συμφοραὶ, ἢ τὸ κακὸν ἀθρόᾳ προμηθίᾳ τινὶ, λυπόδμιον ἐγκωμίζετο. κῆ τὸ τὸν ὅπτα τὸν ἑαυτὸν, στρατηγὸς προχειρίζεται Ιυστινιανὸς, ὁ τῶ Γερμανῶ ὑὸς, τοῖς πορφυρωπάτοις τ πόλει συνακεθημένος. ὁ μὲν ὢν στρατηγὸς τ πάλαι τ στρατιμάτων ἀνάσκητον ἐπαξιν δι' ἐπιμελείας ἐώρθω, ἥμαρτε τὸ αὐτόπτου, ἢ μεταπλάττων πρὸς τὸ χρησιμώτερον τὸ ἄταυτον. ὁ δ' Αὐτοκράτωρ ἔτι δυνάμεις συνέθρεζε, ἢ τὸ συμμαχικὸν ἀπὸ τ ἐθνῶν ἐρανίζετο, μεγάλας χρημάτων ὑποβολὰς τὰς ἐπι-

E βολὰς τ παραπέμπων ἀναστηγοῦντες ἐμπορδόμενος οἱ δὲ τῷ χρημάτων ὀλκὴ οἰκομμένων μῆ φρονίσιας, ἢ τοὺς προσφελλίσι τ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀναζεῦξαι πραγματεύεσθαι. ἐπεὶ δ' ὁ καιρὸς τ ἐπεχοίας ἀπέλαυσε, τῷ ὁ νὺς ἀπαιωχῆς ὅρος Ρωμαίοις τι ἢ Πέρσαις διέθετο, ἀφικνεῖται τὸ Περσικὸν πρὸς ἐχόμβωμα τὸ Διάρας, οἷς τότε ἱδρυτος τὸ πὰς στρατηγίδας ἰωὶ ας ἱ Σύνοπος Ταμχοσρὰ, ἀνδρὸς παρὰ Πέρσαις μέγα τιμιω. στρατοπεδεύσαντα δὲ κατ' αὐτὸν ἢ Ρωμαίοι πλησίον.

Digitized by Google

τῆς δὲ συμπλοκῆς ὑστέρα διώκομες γέγονεν ἔκβασις. ἐπὶ πολὺ δὲ βλεπόντες τὸ ἐπιβλεπόμενοι ἀπαύραι χρόνῳ, εἰς λόγους συμβάσεως ὁρῶσι τὰ μάχιμα. γίνονται πάντως ἀπόδειξις ᾗ ᾧ πρὸς ἄνω ἐπὶ χρόνῳ τρεῖς γαλιλαίῳ ἄγειν τὸν πόλεμον, καὶ φιλοσοφῶν τὸ ἀσκημένον, ἐπὶ δὲ τῆς Ἀρμενίας τὴν ἀγωνίαν ἐνδαψιλεύεσθαι· ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων στρατηγὸς Ἀμιδὰν παραμείψας τὴν πόλιν, ἐς τὰς τῆς Ἀρμενίας στρατοπεδεύεται κλίμασι. συμβαίνει δὲ καὶ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, καὶ σὺν πλείσῃ πολλῇ τὸν Εὐφράτην ἐκπερᾶσαι. ὑπὸ πλείονα δ' ἐξάκουσις γίγνεται τῇ Ῥωμαίων ὁ τῆς Περσῶν βασιλέως ἀναρχία· τὸ πόλεμον, ἐκλύεται γίνονται τὰς ψυχὰς οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ὑπ' ἄκρα τῆ ἀθυμίᾳ. ἐφ' ᾧ βασιλικὸν ἐνδεμία, τῆ πρὸς ἀρχὴν πληρασμὸν Πέρσαις ἐπὶ τάξιν πολλὴν, τῆ ἀφωπλίσῃ ῥοπὴν τοῖς Ῥωμαίοις παρέχειν. ἐν τοι τῶνδ' ἐπὶ τισὶ λόγοις τῶ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπιβὰς, τὸ πεζικὸν ἐξ ἐπιπέδου πλείσταμβος, τῶνδε τῆδε λόγων ἀπάρξατο.

A ba de fœdere ineundo ventum eſt. Initur fœdus, ita, ut Oriens triennium a bello quiete & otio perfruatur: in Armeniam arma effuſe transferantur. Ergo dux Romanus Amidam urbem prætergreſſus, Armeniæ campos ingreditur, quem Perſarum rex cum frequentibus copiis ſecutus, Euphratem eas tranſducit. Ubi Romani, regem per ſe bello præfuturem comperierunt, animis ceciderunt, non ſane eliter quam decuit. Nam cum præſentia illius ad ea quæ vellent facile obtinenda Perſis multum prodeſſet, Romanis facultatem quæ ipſi optarent efficiendi auferebat. Quocirca dux Romanus tumulo conſcenſo, ad circumfuſam in plano ſuorum multitudinem hujuſcemodi verbis concionari aggreſſus eſt.

CAPUT XIII.

Ducis Romani excellentiſſima concio, qua ſuis acriter, & cum mortis contemptu confligendi ardorem conatur immittere. Fiduciam vincendi ex hoſtium, & ſacrorum Perſicorum deſpicientia auget. Dicit autem inciſe, & membratim quo dicat vehementius.

ΗΠΑΡΟΥΣΑ νῦν ἡμέρα Ῥωμαίοις μεγάλων ἡμῖν ἀγαθῶν ἄρξει, τοῖς ἐμοῖς οἱ πειθόμενοι ῥήμασιν. ἐπλίσασθέ μοι τὰς ψυχὰς πρὸ τῶν σώματος. αἱ καρδίαι πρὸ τῶν χειρῶν πολεμείτωσαν. ἕτερος ἑτέρῳ φρασιδωλείτω, καὶ σώσεσθε· ἄνδρες φιλόσοφοι (φιλοσόφους δ' ἡμᾶς ἡ στρατιώτας ὄντας λέγω, μόνους δ' ὑμῶν τοὺς ἀληθῶς ἀσκητὰς) ἀθάνατον τῆς βαρβάροις τὸν προθυμίαν ἐνδείξασθε. ἀκαπνότερον γίνεσθε τὰς ψυχὰς, δοκεῖτε βάλλειν ἢ βάλλεσθαι, ὡς ἐν ἀλλοτρίῳ τῇ σώματι τὰς τῆδ' ἀντιπάλων βολὰς προσιέμενοι. ἔστωσαν μάρτυρες ἡμῶν ἄρτι οἱ πολέμιοι πίπτοντες. δικηοίδωσαν καὶ πάθεσιν τὰ ξάπαντα. ἄνδρες κοινωνοὶ, καὶ κράτους, δεῖ τοῦ πόλεμον, ἀρετῆς καὶ κακίας ἡ συμπλοκὴ καθίστησι βάσανος, καὶ διακρινεῖ ὑμᾶς ψυχῶν. ἢ δὲ τὸ θηλυπρεπὲς τῆς δουλίας ἐξελόμενος, ἢ τῆς ἀτολμίας τὸ ἀρρενωπὸν μὴ φυράσας, καὶ θράσβων λαμπρῶν ἀναγορεύσας τὸ τίμιον. μὴ πάθοι τι φιλοσωμάτου ψυχῆς τὰ νῦν τοῖς βαρβάροις παρέχοντες. ὕπνος τὶς ἐστιν ὁ γλυκὺς ὅπως καὶ μακρότερος ἡμῖν ἀσκηταὶ θάνατος ἢ ὕπνος τῶ μὲν σωθῆς πάντα μακρότερος, ὡς δὲ τῶν μέλλοσιν ἡμέραν βραχύτατος. ἀδόξαν μετὰ σωτηρίας ἄνδρες αἰσχύνεσθε. τὸν θάνατος ἐστιν ἀθάνατος, καὶ πάρος κακίας μηδέποτε περικαλύπτων τὴν ἀχνυσύνης τὸν πλυρασάμβον. μὴ παρατέτηκε τὰς ἀρετὰς ὑμᾶς ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἀνελκύσασα πλῆθη πεφοτοιούμβος, καὶ μεγαλαυχῶν, καὶ τὰς ὀφρῦς ἀναπαὼν, ὑψαυχενίζόμβος τε, καὶ μηχεῖ τῇ λόγων ἀκτιμίσος τὴ φύσιμα. εἶσι γαῦρος τὸ ὕπνος καὶ σοβαρὸν, καὶ τῇ κόμπῳ τῆς μεγαλογρίας τὸ κράτος ἐμπορδόμβον. ἀμνημονεῖτε γὰρ ἀρόθεν ἀτυχημάτων, τῆς ἐπιβολῆς τῶ συμμαχιῶν δυνάμεων λαβόντες ἀπάμνησιν. ἀμνημονεῖτε τῆς ἀρὶν ὑστεπόδεσις, ἵνα ὧδινος ἄσσα στρατῷ, καὶ τῇ ὑπομένων ἀπαξίας ἀκακῶς ἐμαιδίσατο. ὑδὲν ἀρεσιώσι πίρνει φοβερὸν. πάσης οἷα μὲν χόρτος ἐστὶν ὁ σίδηρος. αἱ δὲ τῇ βελῶν ἀλγηδόνες, ἐρᾶς ὑπερκάμνουσα, μακόνων κινδύνων ἐφαπτῆσθαι. ὑκαίνω ἀνεῳγότα τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις φρουρήσατε. ἀμύνετε ἀσπὶς τῇ μεταφρένων ἐνδείξασθαι. πηγὰς θράσβων εἶδε τὰ τραύματα. δυλαγωγοῦσιν αἱ ἄφυγαὶ, καὶ οὐ σώζουσιν. ἐκ εἶδε τὸ κακίας ὑπόδυσις σωτηρίας

B ΗΟDIERNA lux, Romani, eximiorum bonorum principium nobis futura eſt *Edit. Pariſ. pag. 78.* ſi dictis meis obtemperare volueritis. Armate te mihi pectora prius, quam corpora: animi ante, quam manus in hoſtam pugnent; aker pro altero diſcrimen ne metuat. Quod ſi feceritis, vitam incolumitatemque retinebitis. Viri philoſophi (tales enim vos libentius, quam milites appellabo: ſoli quippe vos mortem meditamini) alacritatem barbaris immortalem oſtendite. Animos impertentitos gerite. Exiſtimate vos dare vulnere, non accipere, velut in corporibus alienis plagas hoſtium excipientes. Illorum ſtrages virtutis veſtræ teſtimonium eſto. Etiam mortui veſtros triumphos prædicent. O ſocii, laborum, inquam, bellicoſorum, & plauſuam ſocii, virtutis & ignaviæ explorator, animorumque cenſor conflictus eſt. Aut enim timiditatem femineam bodiernus dies coarguet; aut viris decoram audaciam, cum præmiis ac triumphis illuſtribus palam demonſtrabit. Ne de corpore ſervando laborantes, hoſtibus terga vertite. Somnus quidam dulcis hæc vobis aſſiduo meditata mors eſt. Somnus, hoc quidem conſueto, & quotidiano diutrnior, ſi ad diem, quam expectamus, comparetur, breviſſimus. Cum incolumi corpore ignominiam erubeſcite. Hæc enim mors immortalis eſt, & ſepulchrum quoddam ignaviæ, numquam cooperiens eum, qui ſe dedecore contaminavit. Cavete ſtrenuitatem veſtram rea Perſarum labefactet, qui quas conſcripſit copiis imbelliſſimis ſeſe jactat, ſupercilium tollit, cervicem erigit, ac verbis tenus inſolefcit; ut gentis ſuperbis faſtuque turgentis, inanique magnificorum verborum crepitu potentiam ſuam venditantis mos eſt. Præteritos caſus obliviſcimini: impreſſiones auxiliariorum recordamini. Priſtinæ infelicitatis memoriam deponite, quam ducis temerarii parturiit; tumultuatio militum quaſi quædam obſtetrix edunt. Nihil viris fortibus perhorreſcendum accidit, quibus ferrum pro cibo eſt, & a telis inflicti dolores majorum diſcriminum ſubeundorum deſideria incendunt. Quapropter curate, uti terga veſtra hoſtes ne aſpiciant: dorſa veſtra iiſdem, ut myſteria profanis occultate. Vulnera ſanguine manantia, mihi credite, triumphorum fontes *pag. 80.* ſunt. Fuga ſervitutem, non ſalutem parit. Ne-

ſcit enim timiditatis argumentum ſalutis præſtare promiſſum. Pro loricis induendis corpora, pro ſcutis viram eanite. Univerſis artubus dimicate: membrorum nullum periculo vacet. Denſatis armis aciem ceu muro communite. Equorum conſtipatione phalangas tanquam vallo cingite. Concordi ſtatione, ut ædificio e duro lapide vos circumſepite. Ne hatta manum fugiat. Nervi non incidentia proiicite. Non eſt Perſarum natura indiſſolubilis: non fortuna immutabilis, non manus indefeſſæ. Non illis plura membra quam nobis: non deus animæ: non corpora adamantina. Et ipſi mortis imitati ſunt ſacris. In hoc certe juſtitiam ſervat bellum, quod non immorta ex adverſum mortales pugnatum mittit. Romani jus faſque pro præſidio aſciverunt, rurſus pacem deſiderantes: Perſæ jus faſque ipſis contrarium armis oppugnandum ſuſceperunt. Semper enim pacificationem odientes, belli faciendi ſtudium, velut numen ſibi propitium venerantur. Non commentitiis ſacris imbuti ſumus. Non deos adulterinos præſides nobis delegimus. Non adoramus Deum, qui ſcurrica cæditur: nec enim equum divinis honoribus colendum ſuffragiis conſtituimus. Non concipimus preces Deo qui in cineres redigitur, & modo ardet, paulo poſt nuſquam apparet. Haud ſane fumo, & lignis Theologia noſtra contexetur. Ipſa hujuſmodi rerum tabefactio, atque corruptio, quam falſo divinitatis nomine honorentur, declarat. Securiſſimus animi eſt barbarus: atqui aras impias ſcandens felicitas conſiſtere nequit. Injuſtitia robur ſæpe validum nancifcitur: ſed ad eu tremum etiam langueſcit, atque interit. Quamobrem ita, ut veſtræ appellationi conſentaneum eſt, ad certamen aggredimini, ne & res, & nomen ipſum a fortitudine deductum perdamus. Ne adjutrices peltas aliquando prodamus: ſed ut amicas, ætate & forma florentes ampleamur, ac proiis non ſecus, quam pro peregrinationis noſtræ a ſolo patrio comitibus dimicemus. Lacedæmoniorum exemplum vobis in acie proponite. Unuſquiſque veſtrum Cynægirus fiat: quamvis, ut ille, navim non adeat. Fuga nihil eſt effeminatius, neque ſervitute quidquam averſandum magis. Ergo reſtat, ut aut morti occumbere, aut ſpem victoria ſolati oporteat. Novas baſce Cæſaris Tiberii expeditiones, ut in ſpeculo contemplamini: nihil in iis non ſelectum reperitur: ſine labe eſt exercitus. Sic ete aim contemplacitum eſt novo Imperatori, qui id ſibi decori futorum exiſtimavit. Itaque ego orator veſter, princeps prælium ciens, alacritate mea omnium manus quaſi mercede pacta ad pugnandam obligabo; & hoc ipſum pudori mihi ducam, ſi patiar me non pati. Plura dicendi deſiderio provehor: ſed me pluta cogitantem dicere, actio ipſa anteverteus vetat. Fervor quippe animi etiam ipſis naturæ legibus imperare conſuevit. Hodie nos angeli in ſuam militiam conſcribunt, oppetentiumque animas in tabulas referuot: non quidem ita præmium par ipſis rependentes, ſed magnitudine doni ad innumeros labores perferendos eaſdem excuſcitantes. Nemo cui voluptas ſorda cordi eſt, haſtam quatiat. Nemo deliciarum appetens, belli ſacris interſit. Nemo opibus ſuperbus ſimul cum cæteris Martem capeſſat. Periculorum contemptores pugna quærit. Verum age, finem orationi factis imponamus, & theoriam ad congreſſum, dimicationemque transferamus.

Edit. Pariſ. pag. 81.

A σαίζουσι τὸ σῶμα. Καταδύσασθε γὰρ τῇ θαλάσσῃ τὸ σῶμα, φησὶ τῇ ἀσπίδων τὸ ζῶν. τοῖς ὅλοις μάχεσθε μέλεσι. μηδὲν ὑμῶν μέλος τῇ κινδύνῳ ἀμύνοιτο. τὴ συνεδέσει τῇ ὅπλων, τοιχίσατε τὴν παράταξιν. τῇ συμπήξει τῇ ἵππων τὰς φάλαγγας χαρακώσατε. τῇ συμφορᾷ τῶν ἑαυτῶν, στιγμῶν λίθων δίκην οἰκοδομίας ἑαυτὰς περιφράξατε. μὴ ἐκδιδῶτε παλάμης τὸ δόρυ. βάλλετε τῇ βελῶν μὴ στρώμνην. ὡς ἴσε Πέρσαις φύσις ἀθάνατος. καὶ ὅσε τύχη μηδὲν ἀκίνητος. ὡς οὐσι βαρβάροις χεῖρες ἀκάματοι. ὡ πλουσιωτάτοις Πάρθοι τῶς μέλεσιν. ὡ δυσύμοις ἕξεσι τὰς ψυχάς. ὡς ἀθανάτους τοὺς σώματα. μιμεῖσθε γὰρ Πέρσαι θνητοὶ μιμηταί. ὃν τοῦτο δίκαιος ἴσω ὁ πόλεμος· ὁ δὲ ἀθανάτους κατὰ θνητῶ ἐπιτρέπεσθω. εἰ Ῥωμαῖοι τὸν δίκαιον ὑμιθύσασθε σύμμαχον, τὸν εἰρηνικὸν καὶ αὐθις ἐπιζητήσατε· τὸ Μηδικὸν αὖτ' θεῖτε ἑαυτῇ τὸ δίκαιον ἐπιτρέπεσθω. ἀεὶ γὰρ πυ τὸ εἰρηνικὸν βδελύττεται, καὶ οἷα Θεὸν ἐπιδίξειν γαίρει τὸ φιλοπόλεμον. ὡς ἐσιν ἀμὶν ἐφεσμένη θρησκεία. ὡ νόθις θεὸς ὑγιμόνας προσκαμίθα. ὡς ἐσιν ἀμὶν Θεὸς μαχόμενος. οὐχῶ ἵππον χειροτονῶμῳ εἰς λατρόμα. ὡ προσκυνῶμῳ Θεὸν φῶς πέφυκεν μεταθέμενον· σάμφορα φλογόωμεν, ἐ μετ ὀλίγον μηδὲ φανόμενα. ὡ καπνὸς καὶ ὕλη θεολογίαν συμίζεται. ὁ δὲ μαρασμὸς τὴν φθοδυμίαν διήλεγξεν. κομᾷ ταῖς δύθυμίαις ὁ βάρβαρος· ἀλλ' ὡς οἶδν δίπραγέα μένειν ἐφ' ἑαυτῆς, ἀδίκων βωμῶν ἐπιβαίνουσα. καὶ τὸ μὴ δίκαιον πολλάκις κρατύνεται· ἀλλὰ καὶ πρὸς φθορὰν μεταπίπτει. χαρεῖ τὴ τιγαρσῶ ἀξίως τὰς ὑμετέρας προσηγορίας πρὸς πόλεμον, ἵνα μὴ μᾶ τῇ φαιδρύνων ζημιωθῶμῳ καὶ τὸ ὀνόματα. μὴ προδῶμῳ τὰς συμμάχους ἀσπίδας, ἀλλ' ὥσπερ ἐρωμένας τινὰς ὡρικὰς, ταύτας περιεπτυξώμεθα, ὡ οἷα παρείδους συμπλεόμενοι τισῶν, τὸν ὑπερμαχεσωμῷ. λακωνίσατε συμπλεόμενοι. ἅπας ἴσω Κυναίγειρος, εἰ καὶ μὴ νεὼς ἐπιβίβασεν. ὠδὸν τὸ ἐξοδράσει παδίσκης θυλακώτερον, ὠδὲ ἅλῶναι πέφυκεν ἀπόστορον. ὠκοιῶ ἀ πθέναι προσκεῖσε, ὑ νικηφόρος τὰς ἐλπίδας τεκταίνεθαι. ἐσπτρέσασθε τὰς τιμρύτως ἐπιτρατείας τὸ Καίσαρος. ὠδὲν λέλειπτο τοῖς αἰθρίσμασιν ὑμαπάσαρῃ, ἀκηλίδωτός ἐσιν ἡ ἔκπεξις· ὅπω δὲ πάδευσα τὸν βασιλέως φιλότιμον. χειμαρρώσω πίσιμ ὁ δημιόρος ἐγὼ πρῶτος τὸν πόλεμον. τὰς πάσπας χάρας τῇ προθυμίᾳ μιδώσομαι, παδέων τὸ μὴ παδεῖν αἰχμώμενος. φρεσὶ πτοὶ δὲ μοι τῇ ῥιμάπων ἀέρσεις, καὶ ὑ φρᾶξις τῆς θυμείας γίνεται φοίδρομος. οἰδὲ δὲ ζῆσις ψυχὰς καὶ τοῖς τῆς φύσιως θεσμοῖς ἀνιστάντεθαι. σάμφορα ὑμᾶς στρατολογοῦσιν ἄγγλοι, καὶ τὰς τῇ τεθνεώτων ψυχὰς ἀναγράφονται· ὑ μιθὸν ἰσοσάσιον αὐτὰς παρεχόμθα, ἀλλ' εἰς τὸ ἀπειροπλάσιον ὑπεραίροντες τῇ ὀλιγῆ ἕ δωρήματος· μηδεὶς φιλόδοξος τροφὰς ὀργίων μετεχέτω πολέμου. μηδεὶς μέγα φρονῶν ἐπὶ κτήμασι κεκτημένοις τὸ ἐγχειρήμασιν. ἱρασὰς κινδύνων ζητεῖ τὸ μετεχόμενον. ἄγε δὴ, πέρας τοὺς λόγους ἀποδόσωμῳ ἔργοις· καὶ πρὸς παράταξιν τὴν θωρίαν μετοχετεύσωμῳ.

Digitized by Google

CAPUT XIV.

Romanus miles pugnam ſitit. Perſæ in hoſtes cum faſtu gradiuntur. Ambarum aciarum diverſa diſpoſitio. Vincuntur Perſæ, & fugiunt. Choſroæ turpis reverſio. Ejuſdem lex de Romanis in poſterum bello non laceſſendis.

ΤΩΝ τοίνυν κατηχθέντων ἐς δυνάμεσι λόγων, ὀργῶσιν αἱ φάλαγγες πρὸς παράταξιν, ἐς πάντα παθεῖν ἀσμενίζουσι, καὶ προκινδυνεύειν ἀρετῆς παρατάσσονται, σωθῆναι δὲ τὸ πᾶς ψυχὰς ταῖς τῶ τρόπῳ παρασκευαῖς τῶ δὶ Μαδικῶ ἀπαιδοῖτες τῆς τῶ Ρωμαίων ἀλκῆς καὶ προαίρεσιν, διϊστίζονται πρὸς τὸν πόλεμον. Ἐ ποσμοῦνται μὲν ἵππος * καταφράκτοις τε, καὶ τοῖς Θώραξι, σιδηροφορεῖται δὶ καὶ τὸ μάχιμον. ἐπιβάντες τε τῆ ἵππων συμπεφραγμένη τάξει τινὶ, ἐπέστων ἀρίμα Ρωμαίοις μὲν σαθαρῶ τῶ βασίσματος. πόνων καὶ τῶ Ρωμαϊκῶ φραξαμένω, ῥῆθρα τὰ συμεῖα. ἀπαρ πιεσθαλῶσιν αἱ σάλπιγγες, ἰςῦλος ἀνὴρ ἰχόρυσε, ὁ δὶ θρύλλος δηχεῖτο πιλαγίζων τὸν χῶρον, καὶ τῆ φόβῳ κυμαίνων τε χαλκοτύπασμα, τῆτε δόνησει τῆ ὅπλων πιεῤῥόμενος, ἅπασιν εἰκότως φανλὼ μετέβαλε πρὸς τὸ ἀναῤῥον. τὸ μὲν οὖν βάρβαρον ἐπὶ μάκιστον ἤχθεσεν τλὼ πίξει, φαντασίαν ἀπείρω πλάθους ἐντεῦθεν οἰόμενον, καὶ ἀντιπαλαμωμένους ποιεῖσθαι δυνάμεων. τὸ δὶ Ρωμαϊκὸν βαθεῖαν τλὼ σωπαξιν ποιησάμενον, πυκνότατι βεῖσθαι, ὡς μόνον ἐχὶ δοκεῖν ςερεμνίαν. καὶ ἀντίτυπον σιδάρῳ παπλάθεσθαι, καὶ ἀντιχαλκομίλῳ ἰςάναι παράταξιν, δίκλω ἀνδρώπων ἀκίνητος ἰχόντων, καὶ μόνοις τοῖς χεμασι δοκοῦσιν πολέμων ἀρίγεσθαι. κατὰ πλατὺ τῆ θία τὸ βάρβαρον, ὡς ὑποτοιήσθαι δὴ καὶ ὅλως ἐντεῦθεν τὰς τῆ Μήδων ψυχὰς, πρὸς τὰ μαλθακώτερα τῆς ἀνανδρίας κινήματα. οἱ μὲν οὖν Βαβυλώνιοι καὶ τῆ Ρωμαϊκῶν ἀθροισμάτων ἐπεπεξάλωτο, ὡς τὰς ἀλιτὰς ἐκκαρπώσειν ἀκίνητας τῆ ἐκπεμπῆ τῆ βελῶν, καὶ τῆ ῥαγδαίᾳ τῶ δυνάκων ἰσχύσει, πάγος ὑπόπτερον ἐς τὴ ὑπὲρ ἀσφαλὰς αἴρει καπεχρεῖσθαι δοκεῖν, τῆ πτώσει τῆ ἀκοντίων χαλαζομένων. Ρωμαῖοι δὶ πρὸς τλὼ καὶ συςάδην συμπλακὲν ἐκχειράσαν, δόρασί τε, & ξίφεσι τὸ βάρβαρον ἀμυνόμενοι, τῆς ἐπιφορᾶς τῆ βελῶν & ἐπιβολὴ ῥᾳτίμενοι. ἐντεῦθεν τὰ ἰαλύπτως τῆ σοφισμάτων τὰς ἀντιπαθείσεως ῥᾳτιθέμενοι προπρόσωπον οἷς τὸν πόλεμον. τοιγαροῦν ἀξιολογώτατος Ρωμαίοις τὸ μὲν Πάρθος γεγενῆσθαι τῆς μάχης, τῆς τὸ Περσικῆς παραλυθείσης ἐκτάξεως, ἀλλὰ τὸ μὲ πρὸς βάθος συνιεῖναι τὸ εἶρος, ὑραγώσης τὸ διωκόμενος διαπορωμένης τῆς Βαβυλωνίας παρασκευῆς, τῶ ἀπρεπθύπτως μὲ ὑπόπτως. ἔπαι ἐπιβεβιβλθύσης τῆς ἀντιθέσεως δυνάμεως, πρὸς ὅλεθρον εἶδε τὸ βάρβαρον, ἀναυλίσεις τε πρὸς φυγὴν. τὸ μετοῦντας μὲν Πέρσαι τὰ τῆ ἐναντίων ἐλπίδων, παιδεύονται δὲ τῆ παραδείγματι, μὰ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι. οἱ μὲν οὖν Βαβυλώνιοι ῥοδῶν οἱ χον ἀπεδείδασκον ἡνιθέντες. Ρωμαῖοι δ' ἰχόμενοι τῆς ἐπιθέσεως, τῆ κακῶν τοῖς Πάρθοις πειρατὴν δίδοσαν. ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς ἐπὶ τούτοις τὸ Περσικὸν λῆζεσθαι χάρακα, τοῖς σκευοπήγια & βασιλίως φορυομίζοντο, τὸ πᾶσαν τλὼ ἐπισκόλιν λαφυραγωγοῦσαι λαμπρᾶς. τῶν τε ἰλεφάντων ερατήσαντες ἅμα τοῖς σκύλοις τοῖς Περσικοῖς, παραπέμπουσι πρὸς & Καίσαρα. ἐπεὶ δ' ἀντεῦθεν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὸ & ἀνέζευξιν οἰκαδὲ ποιεῖσθαι ἐπεποίητο, ἐπὶ τλὼ Μελιτηνὴν γεγονὼς ἐσπέμπρα & ὥραν & ἄστος ἄρπαστον ὥσαι δῆρον, ἁρμάς τε πᾶσης ἀπήνης. Εὐφράτλω τε ῥῆβάς, τὸ & Ἀρζανηνῆς & ἀναχώρησιν, ἐποήσατο νόμῳ & αἰχμὴν ςαλτεύσας & ἀτυχήματος. θεσμοθετεῖ δὴ μὰ πᾶς ἐπὶ πόλεμον ἔξοδος προσήκειν ἐς τὸ λοιπὸν βασιλία Περσῶν ἐμπορεύεσθαι.

* καταφράκται. Meurſ.

ORATIONE hac in aures militum illapſa, omnium animi ad certamen exardeſcant, ſeſeque ad quævis exhaurienda cupidos, atque ad oſtentandam in diſcrimine virtutem conſuetos demonſtrator: eo ſcilicet, quo ducis cohortatio vocat, cogitationes & conſilia ſua accommodantes. Perſæ Romanorum fortiter concurrendi ordinem intelligentes, certamini ſe aptant. Et equites quidem galeis, ac thoracibus, pedites ferro inſtruuntur. Equeſtris acies undique communita, ſenſim in Romanos inſolentius graditur. Romani contra obarmati, ſigna ſuſtollunt. Clangunt tubæ, ſtat pulvere cœlum, ingeminat tam regione diffuſus clamor immenſus, ſtrepitusque hinnientium equorum, & armorum concuſſorum ſonitu, tamquam fluctibus intermiſtus atque confuſus, metuo auribus articulare percipi nihil ſinit. Barbari ſuos ſo longum diſponunt, rati, hoc modo adverſariis multitudinem infinitam viſum iri. Romani aciem latam, ipſaque denſimte firmam ſtruunt, or tantum non ſolida, ad vim omnem conſtanter repelleodam ferreis fixa clavis, & æneæ plane acies ex adverſo ſtare crederetur: inſtar ſtatuarum immobilium, ſoloque habita, & figura Martem ſpirantium. Stupere ſpectaculo barbari, ſic, ut hinc motus parum viriles eorum corda ſentiſcerent. Crebras igitur ſagittas io Romanos jactuot: adeo, ut cœlum nmbra obtegererur, & arundinum effuſarum volatu rapidiſſimo, criſtæ de galeis ſabito excuſſæ, per aerem ferri cernerentnr. Romani comions pugnare inſtituentes, haſtiſque & gladiis rem gerentes, violeotos telorum jactus ab ſe prohibent: itaque hoſtium vaſricie diſſipata, priores in pugna partes obtinent. Prælio igitur inprimis memorabili inter haſce duas gentes edito, Perſicoque agmine, quia quadratum ac denſum oon erat, diſiecto, & extremis non inſtructis, nec habentibus quo retioerentur, atque obſiſterent, cum & hoſtis n fronre vehemeotius urgeret, videntes jam actum eſſe, ad fugam efferuntur: ac ſpe melioris eventus deluſa, præſenti exemplo de maleficiis, & injuriis ante illatis non ſibi placere diſcunt. Perſæ victi ſupetatique quantom pedibus valent, in fugam ſe conferunt, quos per veſtigia inhærentes Romani, malo mactant. Quio etiam caſtra eorum ealnaninnt, & rentorium regis dirlpientes, omniaque impedimenta libere, ac palam auferentes, elephantum ibidem repertum cum ornamentis Perſicis ad Cæſarem mittunt. Victus Perſarum rex, & cum turpitudioe abſcedens, Melitenen urbem pulcherrimam, cuſtodibus vacantem, & quietem ſecuriſſimam io itioere inceodit, trajectoque Euphrate, per Atzaoenam regionem reverſus, lege lata, velut in columna inſcriptam, cladis ſuæ ignominiam omnibus prodit. Tulit autem, ut ne quis de cætero Perſarum rex Romanis arma ioferre veller.

Edit. Pariſ. pag. 82.

CAPUT XV.

Romani Perſidem infeſtam habent. In mari Hyrcano piraticam faciunt. Domum redeunt. Perſæ in regem ſuum contumelioſi. Militaris annonæ apud eos ratio. De pace utrimque legationes. Romanis in Armenia ſubactis, pacem Perſæ repudiant. Mauricius in Armeniam mittitur; in Perſidem irrumpit: febrim habet. Multa caſtella diruuntur. Captivorum Perſarum ingens numerus.

HAc lege infeliciter triumphans Perſarum rex, quid conſulit caperet neſciebat, cum Romani Perſicas eſlamitates adaugentes, ad intectiora penetrant, & proxima quæque devaſtant ac diſperdunt, occurrentiaque diſpetditionis additamentum faciunt. Conſcenſo porro Hyrcano mari, ubi damna Perſis quam plutima dederunt, hieme oppreſſi, in ſua non tedierunt. Perſidis ergo clades cumulabantur. Verè ipſo Romani comite ſortitudine in ditionem ſuam ſe recipiunt. Perſæ eventorum impatientes, aperto capite regi ſuo lodignabundi convitiantur, Mirifice ſiquidem eos cruciabat tantum tempus in armis conſumptum, & quas adhuc metuebant miſeriæ cruciabant. Nec enim Perſæ Romanorum inſtituto e Prytaneo annonam capiunt, quoties militarum eunt: neque ex agris & vicis conſcribuntur: verum quadam ſtugalitatis lege apud eos rea illam diſtribuere ſolitus eſt, qua ad vitam quumodocumque ſuſtentandam utuntur. Hinc ipſi, & jumenta vivere coguntur, donec aliena forte populabundi invaſerint. Quapropter ſeditionem a militibus timens Perſarum rea, cum Tiberio de pace agere decrevit. Quo audito, Tiberius ipſe quoque ad rerum compoſitionem deſcendens, legat paci faciendæ idoneos, viros patricios, & ſenatus principes Joannem & Petrum: præterea Theodorum, qui ob dignitatem magiſtri, quaſi gerebat, apud Romaeos in honore ac veneratione erat. Choſroes item præter alios ampliſſimos viros Sarnachoganen inter Perſas clariſſimum, qui bello pauſam darent. Per id tempus atroci prælio inter Perſas Romanoſque, illic Tamehoſro, hic Juſtiniano duce in Armenia perpetrato, Romanorumque gloria priore obſcurata, Perſæ recenti fortuna ebrii, reſuſcitata bellandi aviditate fœdus recuſant. Quare legati verborum tenus voti compotes, unde venerant redierunt, legationemque a pace deſertam & orbam reliquerunt. Tiberius Cæſar in hiſce eventibus Mauricium, tum prætorianorum Præfectum, Prætorem ab ſe creatum in Armeniam tranſmittit. Sarnachoganes autem barbarorum ductor, fœdus ſuper Oriente inter Perſas, & Romanos ſo ttiennium perenniſſum perfidioſe rumpit, feſtinatoque ad Conſtantinam, & Theodoſiopolim copias mittit, quæ effuſa in circuitu popularione omnia miſcent. Tamehoſro ubi ſe Romanis multitudine longe inferiorem cognovit, præfectura Perſici in Armenia caetcitus dimiſſa, ipſaque Armenia relicta, Citharizum Romanorum ateem prætergreſſus, locis & vicis juata Amidam direptionem infert. Deinde pet Arzanenam prædabundiam analabómus, τὰ περὶ τὴν Κωνσταντίνου, καὶ τὴν Θεοδοσιούπολιν ἐλυμαίνετο. Ταμχοσρῶ τὴν μὲν ἐν Ἀρμενίᾳ Περσικῶν στρατευμάτων ἡγεμονίαν ἐφίετο, ὅπερ καὶ νικῶ τὰς συμπλοκὰς δυνάμεις Ῥωμαίων πολλῷ πλείους ἢ οἰκείων ὄσας διέγνωκε καὶ ἡ Ἀρμενίων ἀπολιπὼν, πρὸς Καππαδοκίαν τὸ Ῥωμαίων φρόνημα παραμείψας, ἐπίπτει χωρίοις τε, καὶ κώμαις, πλουσίοις Ἀμιδῆς γενόμενος. εἶτα διὰ

Edit. Pariſ. pag. 83.

A ΟΤΤΩ μὲν οὖν τῇ νόμῳ θεμιβδίσας ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὸ ἀπαίσιον, διπορεῖτο ὅτι καὶ πράξει. τὰ δὲ Ῥωμαίων καὶ Περσικῆς συνεστῶτι ὅτετο συμφορᾶς, καὶ φρὸς τὰ ἐνδίμαχα ἡ Βαβυλωνίας χώρησε, κερδαίζεται τε, καὶ πεστιμεῖ πάντα τὰ ἐν ποσί, καὶ τὰ ὑστυχήκοντα ἡ ἀφθορᾶς ἐγίνετο παρακάλαμα. ἡ τοίνυν Τρκαικῆς θαλάττης ἐπιβάται γενόμενοι, πλεῖστά τε δράσαντες καὶ χειρωγήσαντες τοῖς Πάρθοις ἀπαίσια, εἰς ἡ ἑαυτῶν ἀπίζλεξαν. χειμῶνος γὰρ ὥρα τοῖς πράγμασι συνεύρηνε, καὶ τὰ τῆ ατυχήματα τῇ Περσίδι κατιλιπάντετο. ὅρος δ' ἐνδημήσαντες, ἐπαῦλιν Ῥωμαῖοι, ἐπιφερόμενοι καὶ ἡ ἀνδραγαθίαν σωπέδημεν. οἱ μὲν ἐων Μῆδοι τὰ συμβεβηκότα φέρειν ὐκ ἐχοντες, εἰς τὸν βασιλέα ἡ σφῶν αὐτῷ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐβλασφήμουν ἀσχάλοντες. παριλύπει δ' αὐτοὺς εἰς τὰ μάλιστα ὁ B τῆ πολέμου τελευτὴ, καὶ τὰ εἰς ὕστερον ἐλπιζόμενα δυκχερῆ. ὁ δὲ ἴχυσι Πέρσαι ἐκ πρωτασείου στάσεως, καθάπερ Ῥωμαῖοι ἰόντες εἰς πόλεμον· ἀλλ' ἐδείκνυ κόμας τε καὶ ἀγρὸς σωναγείρειν· ἀλλ' ἐξ ἰσόμου ἀναπραξίας αὐτοῖς, τὰ παρὰ τῶν βασιλέως κ' τὸ εἰωθὸς ζῶν μεμιμημένα, καὶ εἰς ὅσα ὑπαζῶν οἱ κομῶσι τὰ παρεχόμενα. καὶ δὴ ἐφιεῖσθαι ἑστῶδιν κατασκχάζονται ἅμα τοῖς ατύχεσι, μέχρις ἂν ὅπως ἡ ἀλλοτείαν ἐμβάλωσι· καὶ ὧν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τοῖς σάσεσι τῶν ἐπλιτικῶν δεδίως, διενοήθη εἰς λόγους περὶ ἐιρώνης ἀσωνλογήσασθαι Τιβερίῳ τῷ Καίσαρι. ἐδὴ Καῖσαρ ταῦτα πυθόμενος ἐς μακρὰς ἀφείλκυσε διὰ τοιούτων ἐμπεσόντων λόγων τὰς περὶ συμβάσεως λόγους δυνατὸς καθιδρύσασθαι κ' χειροτεννῶς ἀφεβδικὰς Ἰωάννου, καὶ Πέτρου, ἐς τῆ κεφαλαία ἡ συγκλῆτου βουλῆς πλῆτος ἀξίᾳ, πατρίκιοι δ' ἄρα ἔντες ἐτύγχανε· C Θεόδωρός τε τῆ μαγιστερίᾳ ἀρχῆ παρὰ Ῥωμαίοις τιμώμενός τε, καὶ γεραιρόμενος. καὶ μὴν καὶ Χοσρόης Σαρνακοργάνην, ἄνδρα τῶν Περσικῆ πολιτείᾳ ἐξ ἡ ἀξίαν ἀποβλέπτον, φρὸς ἑσπερος ἀξιολογωτάτους ἀνδράσι, τῷ πολέμῳ δι' αὐτὸ παραδοὺς ἡ ἀναπαύλαν. συσάσης πάντων περὶ τῶν Ἀρμενίων καὶ ἐκείνου καιρὸν ἀρτιῶς μάχης Ῥωμαίοις τε καὶ Πάρθοις Ταμχοσρῶ ἐφεστηκότες ἡ Βαβυλωνίας δυνάμεις, Ἰουστινιανῶ τε ἡ Ῥωμαϊκῆς ἐξηγημένου πλήθους, γίνεται καπόπιν τῶν Ῥωμαίων ἡ προτέρας εὐπλείας. διόπερ ἀπεφήναντο Μῆδοι τῇ εἰρήνῃ ατενδῶν. καὶ πάλιν αὐτοῖς ἀναζωπυρῶται τὸ φιλοπόλεμον, μετεμπαθὲν ἐπὶ πᾶς ἑταγχες ὁ χωρήσαν πρὸς πιτύγμασιν οἱ μὲν δὴ πρίσβεις μὴ χειλόγων τὰ τῶν σπαῶν ζῆν σάντες, χωρῆσι φρὸς τὰ οἶκοι, ἐρρωσθαι τοὺς πρισβείας ἡ εἰρήνης ἀπαλείψαντες. Τιβέριος δ' ὁ Καῖσαρ ἅτε σωπατυχικὸς αὐτῷ, Μαυρίκιον στρατηγὸν φρεστηκόμενος, τό τε δὴ τῆ σωματοφυλάκων τῶν βασιλέως ἡγούμενον, ἐν τοῖς κλίμασι ἡ Ἀρμενίας ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ τῶν βαρβαρικῶν Σαρνακοργάνης στρατάρχης ὑπὸ τῶν χρόνων τῆ σπουδῶν ἐνδαλυμένου, τῆ περὶ ἑαυτῶν προυλθυσῶν Ῥωμαίοις τε καὶ Μήδοις, παραπεσόντος, κ' Κωνσταντίνης, καὶ ἡ Θεοδοσίου πόλεως τὸ τεῖχος ἀπέστιλλεν. ὁ μὲν ἐων στρατηγὸς τῆ Χαλδαίων ἡ Θεοδοσιούπολιν ἐλυμαίνετο. Ταμχοσρῶ τῆ μὲν

Digitized by Google

τῆς Ἀρζανηνῆς εἰσβαλών, ἐχώρει εἰς τὰ ἔθνη. ἅτ' Ρωμαίων στρατηγὸς, τὼς βαρβάρους καταπλήττοντας τὴν Ἀρμενίαν διώκοντας, πάντη εἰς ἅπασαν φθορὰν διακεχυμένους, ἄρας παντελῶς, τῇ Περσῶν ἐνδόμυκτε χώρᾳ, δίρμης τε τῷ σώματι ἐπιγινομένης αὐτῷ καρτερᾶς, ἐσχατα τὸν νοσηλεύοντας. ἐμβαλόντες δὲ τὴν Ἀρζανηνὴν οἱ Ρωμαῖοι, ἐκ ὄντος τοῦ ἀπαμυνοντος, τὸ Ἀρμάμιον) ὑπὸ καλάμων φρούριον) ἐρυμνότατον ὂν παρεσκευάσατο. φρούρια τε ἕτερα κατασκάψαντο ἄντικα. φόνον τε πολὺν τῆ Περσῶν πολιτείᾳ ἐπεπορίσαντο. ζωγρήσαντές τε τῶν Περσῶν ἐπτακόσια πρὸς ἅ δέκα χιλιάσι, τούτων τὴν τετάρτην δεκάμοιραν Μαυρικίῳ τῷ Ρωμαίων στρατηγῷ οἱ ἅ ἀπλετισμὸν διαρπάσμοι, ἀπέδειξαν τῷ πολέμῳ τὰ ἐπὶ χειρὶ ἐπικρατοῦντα μὲν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν ζωγρηθέντων ἅ ἐνδημίαν παρὰ δόλου τῷ Καίσαρι. ἀ δὲ Καῖσαρ ἀνὰ τὴν Κύπρον ἅ λείαν δίεχεν.

A dus domum diſcedit. Mauricius duæ barbaros Armenia egreſſos, & Orientem pervaſtare aggreſſos cognoſcens, totis copiis in Perſidem ruit, & ex calore immodico morbum ac dolorem nactus eſt. Irruptione igitur in Arzanenam facta, Romani, quia deerat, qui vim arceret, ac propulſaret, Aphamos caſtellum natura & operibus firmiſſimum occupant: aliaque inſuper caſtella evertunt, multaque ſtrage in Perſas debacchantur, & captis decem millibus ac nonaginta, tertiam partem Mauricio, honeſta belli præmia offerunt. De captivis Imperatorem Mauricius certiorem facit, a quo per Cyprum diſtribuuntur. *Edit. Pariſ. pag. 84.*

CAPUT XVI.

Romani multa loca ad vaſtitatem rediguntˑ Juſtini deceſſus, & monarchia in Tiberium translata. Ejus encomium. Choſroæ filius Hormiſdas ſuccedit: cujus immanitas deſcribitur: cauſſa ſubjicitur, ariolorum falſa prædictio. Nequitia dæmonum. Alia Horſmidæ ſcelera.

ΟΥΤΩ πταισάντων ἅ Ἀρζανηνῶν ὑπὸ τῶ Ρωμαϊκῶ δόρατος παθύσεις κακῶς, μεταβαίνει ἀ στρατηγὸς, ἐς τὰς ἅ Ἀραβίας χωρίους ἐσίβαλεν, ἐ πόρρω ἅ Νίσιβι ἱδρυμένους ἐπτοημένα. εἶτα μὶ χρεῖ ἅ Τίγριδος καπεσρεφλυσμένος πσαμῶ ἅς ἅ ἀντιπέρας ἅ Κῦρ, ἐς τὸν Ρωμαϊκὸν ἐξεπέμπετο, ἅ πολεμίαν λεηζόντας ἅπασαν· αὐτὸς δὲ τὸ Σιγγαρὼν φρούριον καπεσρεφλυσμένος, ἐπεὶ χειμῶνος ὥρα παρεῖνυπτε πᾶς δυνάμεις ἀναλαβόμενος τοῖς Ρωμαϊκοῖς ἐνδήμησε. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον ἀπέσκληκότα ἅ νόσα Ἰουστῖνος ὁ τῶ Ρωμαϊκῶ στρατηγὸς, μεγάλαις τῶν βιβιωμένων αὐτῷ ἐσπουσχικὼς ἀπιδοῦσιν, λοιπὸν τοῖς χωὶ τὸν ἐσπὼ βίον ἄσον ὑπαγνόμενος, κύριον ἅ μοναρχίας σωὶ ἐσησιν Τιβέριον τὸν αὐτοκράτορα, ἄνδρα πρᾶον ὁμῶ, ἐ φιλάνθρωπον, ἀριστικά τε λήμματος, ἐ χρημάτων ἀφροντίδα, τοῦτο μόνον ὠδαιμονίαν ἠγάμενον, τὸ τὴν λίαν τε ἐ ἐς μέγα πλοῦτο πομφῶ τὸν ὑπήκοον, ἅ κοινὸν ἅ ἀνθρώπων μακαρισμὸν, πάγκαλον ἐ ἀσυλόπτον θησαυρὸν λογιζόμενον· ὃς ἅ ἄγαν ἅ τυραννίδος μισήσας, εἵλετο συμβασιλεύειν αὐτῷ τὸ ὑπήκοον, ἅ ὡς ἐθομένης τυραννικώτερον ἀνδραποδίζεσθαι πατὴρ ἐθέλων, ἅ διανοίας ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἀναγορεύεσθαι εἰ δ' ἀκαπελεύτους αὐτῷ τὸ ἐξουσίας οἰακίζετο σκάφος, οἰκίσας ἐ πόλεμος μᾶ ἅ πραγμάτων ἅ πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολὴν ἐλαμβάνετο. Ηρος δ' ἀρχομένου τόσῳ σαγλωσθεὶς Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὸν τῆ δι' κατεσρέφετο βίον, διάδοχον προσπαίμενος Ορμίσδαν τὸν ὑὸν, ἄνδρα τῆ χαλεπότητι τῶν πᾶ φασι ὑπερφυεστάτα ἅ ἔσπων ἀσοσιοτητα· ἰὼ δὴ βιαίας τι, ἐ τῶ πλείονος ἱρασὺς ἀπορέγατος, ἐκ ὑδημιᾷ τὸ δίκαιον μοῖρα τιθέμενος, ἀπάτη τε ἡδόμενος, ἐ τῆ φθόνῳ πεφιρρόμενος, τῆ πολέμων ὑ ἅ εἰρήνης ἐγλίχετο. δυσμενέστατός τε πρὸς τὸ ὑπήκοον γεγονὼς, ὃς μὲν τῶν δυνατωτάτων ποδοκάκη, ἐ δυσμοῖς ἐς τὸ ἀεὶ καθυπέβαλλεν· ὃς δὲ ξίφει δὴ τιμῶν· ἐσίας παρέτμητο ἅ λαγόσι τῶ Τίγριδος, ἐ πάφος ἰὼ ἅ πσαμὸς ἀναμφίλεκτος. ὑ δὲ ἀδημοσίδης ἐτύγχανεν ὢν τῶν παρὰ ἅ βασιλέως παρατεμνομένων ἐς θάνατον. χρηματιδίσαι δὲ ἅ Ορμίσδαν δὴ τῶν μέγαν φασὶ ὑπὸ ἅ ὑπηκόων καταστασιασθέντα, ἀποβαλεῖν τὸ κράτος πσοήσασθαι. ἐπτοημένος τε καταδέδεται τῆς ἐξουσίας ὁμῶ ἐ τῆς βασιλείας τὰς οἰακας. δείλαιοι τῆς ἀσυβείας οἱ τύποι πσοδύσεις. ἄδε ἐκ ὕμαλα συμβαίνουσι ἴσως τοῖς φράγμασι, πολλάκις πρατολογοῦσι δυμόνια, ἵνα δέος τὸ τύπον προσαγορεύσωσ, χοίνα πε πάσπος συμπέρασμα τῆ χρησμολογιῶν ἀοσίων δυσήμερον τὸ βυλήματα, τῆ τῆς

B SIc itaque Arzanena Romanorum armis male multata, duæ inde excedens, Arabiæ loca, non procul a Nitibi, ſummo velut compendio incurſat. Deinde uſque ad Tigrim vaſtitate illata, Curſum, & Romanum trans flumen mittit, qui hoſtium regionem deprædentur, ipſa Singaro caſtello ſubacto, quoniam hiema appetebat, cum copiis in byberna concedit. Hoc tempore Juſtinus Romanorum Imperator tabe confectus, moriens, magnam rerum in vita geſtarum mercedem eſt adeptus. Jam jam igitur hinc demigraturus, Tiberium Auguſtum, & monarcham declaravit, virum mitem & humanum, a muneribus accipiendis alienum, & vacuitatem a pecuniaria ſollicitudine ſolam
C ſalicitatem interpretantem, florereque, & craſcera opibus ſubditos, communem hominum beatitudinem, honeſtiſſimumque, & indeprædabilem theſaurum reputantem. Qui regni faſtum exoſus, malait ſecum regnare ſubjectos, quam quibus ipſe præeſſet, per tyrannicam importunitatem ſervitute multari, & pater magis a ſuis civibus, quam dominus audira. Et quoniam navigium reipublicæ animo ſincero gubernabat, non injuria belli melior evaſit conditio. Veris autem principio Choſroes Perſarum rex morbo irretitus, vitæ modum impoſuit, Hormiſda filio ſucceſſore appellato, qui morum ſævitia paternam impietatem ſuperavit:
D homo violentus ac furens, & inexplebilis avaritiæ. Qui nullam juſti rationem ducens, gaudebat ſallacils, & ſcatebat mendaciis: nec ea pace, ſed bello voluptatem capiebat. Ae malevolentiſſimus in ſubditos, potentiſſimorum quoſdam æternis vinculis ac cippo mandabat: quoſdam gladio trucidabat, nonnullos in Tigrim demergebat, eratque ſepulcrum fluvius quod non indueretur, atque cooperiret: neque enim ab rege injectos non publicabat. Fertur autem Hormiſdæ reſponſum ab ariolis, ipſum ſeditione ſubjectorum adverſus ſe excitata oppreſſum, imperium amiſſurum, & cum probro poteſtatem, atque gubernacula regni poſiturum. Miſeri & impii mortales, qui his auſcultant. Quæ namque re ipſa forſitan non evenient, ſæpe ut monſtra dæmones prædicunt: quapropter hujuſcemodi vaticiniorum formidinem, improbiſſimorum ſpirituum vaferrima calliditate meditata conſilia ef- *pag. 85.*

fectum ſortiantur. Hinc adeo factum, ut in vulgus ferro ſæviret Hormiſdas, & futurorum metu perculſus, multiſque millibus de populo jugulatis, inexpiabile omnium in ſe odium accenderet. Præterea commeatum reſtringens, militem ingentia adire pericula compellebat; ut militia Perſica attrita & imminuta, thronus ſibi regius nulla ſeditione concuſſam ſtabilitatem retineret.

A ποιείας πανηγυικοπάνυ σφίσιν. ἐπεὶ δὲ τὸν ὦ ἐπιτίθησι ἡ πρὸς τὸ πλῆθος αὐτὸ Ορμίσδας τῷ μαχαίρᾳ, ἡ ἄφθονος δῆθεν τῶ μίλτωνος ἐκ τῶ πλήθους χιλιάδες πολλὰς; ἀπεθηρίωσε ἑαυτὴ παρὰ τὴν ὑπήκοον δυσμένειαν αἰῶνα. ἀπεδείκνυ δὲ καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἐπιδόσεις, καὶ πρὸς κενδυνους μεγάλους χωρεῖν τὸ ὁπλιτικὸν κατανάγκαζεν, ὅπως τῇ ἀφθορᾷ τῆ Βαβυλωνίας δυνάμεως, ἀσασίαστον αὐτῇ ὁ βασίλειος θρόνος χεῖν τῶν ἱδρυται.

CAPUT XVII.

Hormiſdæ ſuperbia. Pacem averſans, tributa poſtulat. Mauricius Perſidem deformat. In Cappadociam abit, in Perſidem per ſolitudinem Arabiæ properat: eum Nomades barbari proſequuntur, quorum infidelitas reprehenditur. Inanis Mauricii conatus. Ad Callinicum oppidum Romanorum victoria.

SUSCEPTO igitur diademate regio Hormiſdas ſuperbia & contumacia elatus, conſuetudinem ſignificandæ inaugurationis negligit, ut qui Tiberium honore hoc non dignaretur. Tiberius illi bellum renuntiat, orans, uti pax æque ab utraque parte coleretur. Hormiſdas legationem inſolenti faſtigio aſpernatus, aperte Romanos tributa poſcit: Armenios, & Iberas Romanis annuentibus ſibi ſubjectos cupit: Daram a Tiberio non rapeti amplius, tametſi Choſroes pater æquis conditionibus cum Cæſare in gratiam redire, & Daram imperio Romano reſtituere non detrectaverit. Ubi de arrogantia regis Tiberius comperit, æſtate proxima Mauricius contractis iterum copiis Perſidem ingreſſus, ex adverſo Tigridis caſtra locat, Romanumque, Theodoricum, & Martinum ad interiora regni divexanda dimittit. Illi florentiſſimam agrorum copiam, & univerſam æſtatis amœnitatem depopulantes, ac cædibus graſſantes, Perſarum rebus vaſtitudinem, peſtiferamque cladem invexerunt. Mauricius ſub advenum hiemis Cæſaream Cappadociæ diſcedit: æſtate ſequenti in Orientem rurſus & ad Circeſium Romanorum oppidum toto cum exercitu advenit. Inde per Arabiæ ſolitudinem in Perſidem proficiſci maturavit, ut ſollerti auſu hoſtes falleret. Eum Alamundarus Nomadum barbarorum dux comitatur, quem regi Perſarum de Romanorum adventu indicaſſe perhibent. Saracena quippe natio infidiſſima, jam huic, jam illi ſolet adhærefcere, animumque ſtabilem, & voluntatem prohibitate firmam, conſtantemque minime gerit. Tum rex ad urbem Callinicum molem belli tranſtuleret, & Adormaanem, natura ad id munus aptiſſimum, ducem creaverat. Poſteaquam igitur Alamundarus perinde ut fucus aliquis apum cellas depaſtus eſt, & hoc ipſum nuntiando Mauricii conſilia evertit, in nihilum recidit adverſus Perſas Romanorum expeditio: domeſticas ſiquidem calamitates depulſuri recurrerunt. Itaque naves frumentarias ſe per Euphratem ſequentes exuſſit: ipſe cum delectis cohortibus ad oppidum Callinicum properavit, obi collatis ſignis res Romana longe ſuperior fuit. Quocirca Perſis fugientibus, hoſtium impetus conquievit.

Edit Paris. pag. 86.

B ΠΕΡΙΒΑΛΟΜΕΝΟΣ γοῦν ὁ Ορμίσδας τὸ τ̃ τυράννων ἀξίωμα, πεμπυτίζεταί τε, ἡ ἀπαδίζεται, ἡ πεμπέπει τὸ εἰωθὸς, πᾶνας ἀπαρρήσιος σίμαντρα ὑποτίθεται, ὥσπερ ἐκ ἀξίων Τιβερίῳ τῇ αὐτοκράτορι· Ο μὲν δὴ Λυτοκράτωρ ὑποκηρυκεύεται πρὸς Ορμίσδαν τ̃ πόλεμον, ἡ εἰρήνην ἐν ἴσῃ μοίρᾳ ἑκατέρους γνήσιαι ἐξαιτούμενος. ὁ δ' ἐπὶ τῇ ἀριστείᾳ κατεγαυρούμενος, οὐδὲν φορολογεῖσθαι τὸ φασιρὸν τοῖς Ρωμαίοις, Αρμενίους τε καὶ Ιβηρας ἐς ὑπηκόους πάλιν, Ρωμαίων ὧν παραχωρούντων αὐτῇ. τὸ τε Δάρας μὴ ἐπιζητεῖσθαι λοιπὸν ὑπὸ τῶ Καίσαρος, καὶ τὸν Χοσρόην τῶ πατρὸς ἐπὶ τῆς ἴσους βουλεύοντος τοῖς ἀμφὶ Καίσαρα, τό τε Δάρας ἐκ ἀπαξιώσειν ὑποπαπεῖσθαι τῇ τῆ Ρωμαίων ἀρχῇ. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς ἀλαζονείας Ορμίσδου καταφανῆ Τιβερίῳ τῇ αὐτοκράτορι γέγονε, θήρας ἐπιγνωμίνα, πάλιν Μαυρίκιος τὰς δυνάμεις ἀθροίσας ἐνδιμεῖ τῇ Περσίδι, ἐς τὸ ἀντικρὺς τῶ Τίγριδος, Ρωμανόν τε καὶ Θεοδώριχον, καὶμὴν καὶ Μαρτῖνον πέμπουσι, τὰ ἐκδόμυχα τῆς Μηδικῆς καπνιζόντας. οἱ μὲν δὴ ὧν εἰσβαλόντες ἅμα τῇ τῶ ἐαρινοῦ πλήθει, καὶ τῇ Περσῶν λιθισάμβοις τὸ γόνιμόν τε, καὶ ἀθαλὲς πᾶν, ἡ πᾶσιν ἁπλῶς τ̃ θήρας ὁρᾶν, τοῖς Περσικοῖς ἐκδηϊοπαθοῦσι φόνοις, τὰ τ̃ Μήδων ἐκεῖνον τε, καὶ διωλόθριον λαὸν ἐγαρεῖς. ὁ δὲ Ρωμαίων ἡγεμὼν χαμαὶ ἐπελθόντος, εἰς τ̃ Καππαδοκῶν Καισάρειαν χωρεῖ. Θήρας δὲ πεμφθέντος, ἀνδρὶ κ' τῶν ἐῶν ἀφίκετο, εἴς τε Κιρκήσιον πόλισμα Ρωμαίων παγκρατὲς. ἐκ δὲ διὰ τῆς ἐρήμου τὸ λοιπὸν τῆς Αραβίας εἰς τ̃ Βαβυλωνίας ἐπεύγετο γῆν ἀφικέσθαι· ἐπὶ τ̃ πόλεμον παρακλέψας τῇ ἐγχειρήσει τὰ ἐγχειρήματος. σωσίπατρος δὲ πάντων ὁ τ̃ Νομάδων βαρβάρων ἡγεμὼν, Αλαμουνδαρος ὄνομα αὐτῇ· ὃν φασι κατιδόντα τῇ Περσῶν βασιλεῖ τ̃ τ̃ Ρωμαίων ἐπισασίαν ποιήσασθαι. ἀπεξύσατο δὲ ἡ ἀλλοπρόσαλλον τὸ Σαρακηνικὸν φῦλον καθάπαξ, πάγιόν τε τὸν νοῦν, καὶ τῶν γνώμων πρὸς τὸ σῶφρον ἱδρυμένων οὐκ ἔχον· ἡ οὖν ἐκ τότε ὁ τ̃ Περσῶν βασιλεὺς ἐπὶ Καλλίνικον πόλιν τ̃ πόλεμον μετεφύτευε, Αδορμαάνην χειροτονήσας, υἱῆς ἐκπάλαι κηδεμόνα οὐκ ἀφυῆ σαν. ἐπεὶ τοίνυν ὁ Αλαμουνδαρος κηφῆνος δίκην τ̃ μελίττης τὰς σίμβλιος ὑφάνσεσι (οἰκεῖν δὲ ταύτ' τὰ Μαυσακιανοὶ ἐπὶ χώρα ἀνιερρίφατο) ἀνόητα γίνεται Ρωμαίοις τὰ τῶς κ' Μήδων ἐπιστρατείας κινήματα· παλινδρομοῦσι δὲ πὰς οἴκοι συμφορᾶς ὑποπτεύοντες· ἡ δῆτα ὁ στρατὸς πὰς μὲν σταγαγὰς ἀλκάδας, αἷς κ' Εὐφράτῃ σωσίπατρος αὐτῇ πομπὸν, φλοξὶ πυρὸς ἀναπίθησιν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἱππείοις τ̃ στρατιώτας ὡς πᾶχυσα γίνεται πρὸς τὴν πόλιν Καλλίνικον, οἷς χῶρας τε τ̃ συμπεμάτων χεχοιπων τ̃ Πάρθων, ὑπηρχολὼ τὸ Ρωμαικὸν ὑπερφέρειν δῆρυ. φυγῆς τοίνυν τ̃ Περσῶν γενομένης, ἀνακωχὴν τὰ τ̃ ἱππρείας ἐλάμβανε.

CAPUT

CAPUT II.

Ad Conſtantinam Romani Perſas cædunt. Mauricius Byzantium redit, defuncto Tiberio principatum capeſſit. Reditus ad ordinem hiſtoriæ: ſed prius de Varami patria, genere, fortuna, geſtis honoribus, & quo pacto exercitum in regem exulcerarit.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ Ταμχοσρὼ ὁ τῶ Μαδικῶ στρατηγὸς, μεγάλας τ Περσικὰ δυνάμεις περιαγόμενος, φοὸς τῇ Κωνσταντίνᾳ χωρεῖ. κατὰ τοῦτο δὴ καὶ τῷ τῇ ἐνιαυτῇ μίγας, ἐξαγωνιστότατος πόλεμος Ρωμαίοις τε καὶ Πάρθοις. ὁ μὲν γὰρ τῶ Μαδικοῦ στρατηγὸς ἐν τοῖς πρώτοις τῆς ἀγωνίας γενόμενος, τ βίου κατὰ στρατοπέδου ἀφῆκε, πλημμελῆ δὲ τὸ βάρβαρον, καὶ ἀνικῶσι Ρωμαίοις. οἱ δὲ βάρβαροι πεῖθον ἐς τὸν ἑαυτῶ λοιπὸν εἶναι, ἅμα τῇ παθεῖν, καὶ τὰ τῆς αἰχμῆς οἰκειοσάμενοι. καὶ γὰρ ὁ στρατηγὸς τὰ καίρια τῇ ὀχρωμένων περιῤῥαξάμενος, ἐς Βυζάντιον ἄνεισι. τῶ αὐτῶ δὲ τέλους συντυχόντος Τιβερίῳ τῇ αὐτοκράτορι τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, ὥσπερ ἄθλου ἀξιοῦσθαι δ' γενῇ, καὶ περιόδοξον, τὸ βασίλειον ἀράμενος ὁ στρατηγὸς ὑπομόν τε περιβάλλεται, καὶ τῶν ἀδοκήτων ἀπαμφιάζεται τύχων. τὰ μὲν δὴ μὴ τῶτο πραχθέντα Ρωμαίοις τε καὶ Πέρσαις, ἀναγέγραπται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἐκεῖνα ἤδη ἐπὶ τὰ συνεχῆ τῆς διηγήσεως, τῶν ἱστορίων ἴξιν τε μικρὸν διαθέμενοι εἰσκυλίσαντες ἐπὶ τ ἀπόλοθον καὶ ἀσώματον νόσον, ὅθεν καὶ πρὸς βραχὺ ἀπεκλίναμεν, τὰ περὶ τ Βαράμ κατ' ἐκεῖνο παρικολουθήκατε καιρὸν προτιθέντες ἐν μέσῳ· ἀλλ' εἰρήσθω μὲν πρότερον, ὅτι πάτρ ἦν καὶ τὸ γένος Βαράμ, οἷ τε τῆς τύχης βαθμοὶ, οἵ τε κατ' ὀλίγον πράξεις, διαβραχέων, ἵνα πάντοθεν ἐναρμόνιον εἶα καὶ ἐντελὲς τὸ περὶ τῶν ἱστοριῶν ἀκρόαμα.

Ἡκατέ τε λέγοντος ἀνδρὸς Βαβυλωνίου ἱερομνήμονος, μεγίστων ἐμπειρίαν ἀπειληφότος τ περὶ τὰς βασιλικὰς διφθέρας ἀναγραφῆς· ἀπὸ μὲν τ Ἀρζανηῆς ἴτην καλουμένης ὁρμᾶσθαι μοίρας τὸν Βαράμ, οἰκαρχίας δὲ τῆς τ Μιῤῥάμου γεγονέναι τ Πέρσην ἐκεῖνον τὸν τύραννον, ὃς ἀφορμὴν τῆς καταλύσεως Ὁρμίσδᾳ τῇ τυράννῳ γένηται. δήμους δὲ παρὰ τοῖς Μήδοις ἐπικὰ τ πράξεων τὰ ἀγχίνοά τε, καὶ τιμιώτατα διανεμόντες, νόμῳ πρεσβύτῃ κληροδοτημένους, μηδένας ἐχεῖν τὰ ὁρίσματα ἐφασκε, καὶ τὸν μὲν Ἀρταβίδων ἐπιλεγόμενον δῆμον τ βασιλείαν κατέχειν, καὶ τῶν ἐπιτίθεσθαι τῇ βασιλεῖ τὸ διάδημα ἕτερον τῆς πολεμικῆς προσάντα σωπάξιος. ἄλλον δὲ τὰς πολιτικὰς περιέχεσθαι φροντίδας. τ δὲ ἕτερον τὰς διαφορὰς διαλύειν τ περί τι καταστασιαζόντων, καὶ διαιτητὴν δεομένων. τ δὲ πέμπτον ἡγεῖσθαι τῆς ἵππου. τ δὲ μὴ τῶν φορολογιῶν τὸ ὑπήκοον, καὶ τ βασιλικῶν ταμείων ἔφορον πεφυκέναι. τὸν δ' ἕβδομον ἀνδρῶνα τῇ ὅπλων, καὶ τῆς πολεμικῆς ἰδιότης ἐπιστατεῖν, Δαρεῖον τὸν Τσάπα τοῦτον τ νόμον ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπιμνησθέντος. τὸν δὲ Βαράμ τῆς τῶ Μιῤῥάμου οἰκαρχίας γνώμῃ, δήμου δ' Ἀρσακίδου καταλεγόμενον φασὶν, ἐς τὸ πρότερον τοῖς τῶ βασιλέως σωματοφύλαξι, μικρῷ δ' ὕστερον, στρατιωτικῆς ἴλης ἡγησάμενον, συστρατεῦσαι Χοσρόῃ τῇ Καβάδου παιδὶ, ὁπότε οἱ Βαβυλώνιοι τὰ Δάρας παρεῖναι τοῦ πατρὸς τῶν Ρωμαίων σκηπτοχίαν ἐπίσχοντες. ὁ μὲν οὖν Βαράμ ἐσβαλὼν ἅμα Χοσρόῃ τῇ Περσῶν βασιλεῖ τῇ ἀφισβύτῃ, καὶ ἐς τὰς ἁρμονίας αὐτὰς καὶ τὰς πολέμους ἐπιφανέστατος γεγονὼς, στρατηγὸς μετ' ὀλίγου καὶ τ Περσικὰ χειροτονεῖται ἀθροίσματος. ὕστερον δὲ κατ' ὀλίγον ἐξαιρούσης τ τύχης αὐτὸ, ὡς καὶ Δαρεγαυδῶν τῆς βασιλικῆς ἀναδείξαι, ἐφ' ᾧ, ὃν δὴ Κυροπαλάτην Ρωμαῖοι καταμάζουσιν, ἐς μέγα ἀπονοίας ἐλήλακε, καὶ ἐπὶ τοῖς κατὰ Τύρκους νίκαις μεγάλα καὶ ἀνάθεμα πνέων, τὰ τῆς τυραννίδος αὐτοῦ νεύματα. ὁ μὲν οὖν, ὥσπερ ἀπὸ θήρας ἐν

A ANNO ſequenti Tamchoſro Perſarum dux ingentes copias Conſtantinam admovit, quo maximo, & fama admodum celebri prælio concurſum eſt. Ipſe dux in prima acie pugnans occubuit, infeliciterque præliati barbari, Romanis victoriam conceſſerunt, ac domos refugerunt. Sic ad acceptam cladem etiam dedecus adjunxerunt. Mauricius caſtellis quæ munitione egebant communitis, Byzantium revertitur. Cumque Tiberio Romanorum Imperatori communis omnium hujus lucis terminus adeſſet, Mauricias dua nobile, inclyrum, & legitimum virturis ſuæ præmium, Romanum ſcilicet imperium adipiſcens, inferiorem condirionem exuit. Jam vero quæ poſt hæc inter Romanos Perſaſque B acciderunt, ſupra a nobis litterarum memoriæ commendata ſunt. Quamobrem ad ea, quæ a ſuperiore narratione apta videntur, regrediendum eſt, & hiſtoria ex mediocri digreſſione ad conſequentem, perſpectuque facilem ſcopum reducenda: quæque illo tempore circa Varamum amplius contigerunt, in mediam proferenda. Sed ante de parria Illius, de genere, de feliciraris gradibus, de his quæ paularim patravit, quo hiſtoria undique connexa & abſolata ſit, paucis explicemus.

Edit. Pariſ. pag. 87.

Perſam ego quandam, a ſacrarum memoriarum commentariis, & in libris acta regia continentibus exerciratiſſimum memorantem audivi, Varamum tyrannum illum Perſicum, cujus opera Hormiſdas tyrannus interiit, & in regione Arzanena, principe domo Mirrhami oriundum fuiſſe. Rerum enim graviorum, & illuſtriſſimarum adminiſtrationem C apud Perſas antiqua lege ſeptem tribubus, ſeu familiis ſorriro diſtributam eſſe: cæteras nihil negorii habere ajebat. Familiam Artabiſdæ cognominaram habere jus regni, & regi imponere diadema. Aliam præeſſe conficiendis exercitibus. Aliam rebus urbanis. Aliam ſeditiones, & conrroverſias dijudicare atque componere. Quintam præſidere equitarui. Sextam tributa colligere, & ærarium regium curare. Septimam arma, & veſtitum militarem providere: & hanc legem inter alias leges regias Darium Hyſtaſpis filium ſacroſanctam enD didiſſe. Varamum vero in principe domo Mirrhami, familia autem Arſacidarum procreatum, principio e cuſtodibus, ſive ſatellitibus regiis unum fuiſſe prædicant. Paulo poſt cohortis ducem lectum, Choſroæ Cabadis filio militaſſe: cum videlicet Perſæ Daram, Juſtino juniore Romani imperii ſceptra tenente ſubigerent. Is igitur cum Choſroe ſeniore in militia verſarus, ejuſdemque familiaritate intima, & bello clariſſimus non multo poſt Perſici exercitus Imperator ſummus renunriatur. Cumque fortunæ favor gradarim ita hominem evexiſſet, ut etiam Darigmedum regiæ faceret (quem Romani Curopalatam, hoc eſt, palatii coratorem, & Præfectum appellant) in magnam prolapſus eſt vecordiam, ac propter relegatas de Turcis victorias incredibilem in modum ſeſe amans, dominatum invaſit. Velut ſcin-

Edit. Paris. pag. 88.

tillam igitur ſub cinere Hormiſdæ exagitandi voluntatem occultans, milites veteratore circumducit, atque efferat: quaſi rex illis ſuccenſeat, & mortem minitetur, quia in Suania fuſi fugatique ſint. Profert item commentitia Hormiſdæ mandata, quibus de annona, e regio prytaneo præberi conſueta domi jubebatur. Hinc totus exercitus exacerbatus, omnia ſurſum ac deorſum miſcuit atque confudit.

κρύπτων παραδεμιώτητα ἡ πᾶσα πλῆθυς, A ποδιᾷ τῶν βασιλέως Ορμίσδου ἀποκρύπτει τῆς λύπης ὑπόθεσιν, τὸ δὴ πλῆθος ἐξέμηνε φυσικὴν συσκιάσασα μῆνις, ὡς οἷα δὴ κατὰ τὴν ἐπιτιμὴν τῶν Περσῶν χαλεπαίνοντος βασιλέως, καὶ προσαπειλοῦντος, καὶ φόνον τοῖς Βαβυλωνίοις στρατεύμασι διὰ τὴν περὶ τὸν Σωσὶ ἀς τῆς συμπλοκῆς ἀτυχήματα. προσιόντι δὲ καὶ ἐπὶ πλάσεα τῶν Ορμίσδα προστάγματα, ἀκολουθοῦντα τὰ κατὰ τὸ εἰωθὸς τοῖς συσσιτίοις τῶν ὑπὸ τῷ βασιλικῶν σκηνωμάτων διανεμόμενα, καὶ ἐς ἀνάγκην ἀπροσιξίαν ἐχόντων.

Digitized by Google

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΣ Δ΄.

THEOPHYLACTI HISTORIARUM LIBER IV.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI *in eundem librum Synopsis, seve Summa.*

Ὁ δὲ πόλεμος διαλαμβάνει ὅπως τε Πέρσαις ὁ ἐμφύλιος ἐκαινούργιτο πόλεμος, καὶ ὅσα * συνεπόρωσε τὴν τῶν τυραννίδα Βαράμ τρόπαιά τε ἃ αὐτυχήματα, καὶ ἡ τῶν Φερεχάνους ἀναίρεσις, καὶ ὁ Ζαδέσπρα προχώρησις, ὅπως τε ὑπὸ Βινδόη καθαιρεῖται ὁ βασιλεὺς Ορμίσδας, ὅπως τε ὕπνου δόσιμος ὢν δημηγορῆται· καὶ ὡς δημηγορεῖ· ὅπως τε Βινδόης δημηγορεῖ, καὶ καπηλεύεται ἐνώπιον Ορμίσδα ὁ παῖς, καὶ τιμαχίζεται ὁ βασιλεύς, καὶ τυφλοῦται καὶ αὐτὸς Ορμίσδας. ὅπως τὸ ὕστερον ὑπὸ τῶν παίδος Χοσρόου, ὃν ἐγέννησαν Πέρσαι βασιλέα, ῥᾳδίως ἀναιρεῖται. ἐπικρατεῖ τε τῆς τυραννίδος Βαράμ, καὶ φυγὴ Χοσρόου τοῦ Περσῶν βασιλέως. ὅπως τε ἐπὶ τὸ Κιρκήσιον ὁ Περσῶν βασιλεὺς παραγίνεται, προχωρήσας Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὅπως τε διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. περὶ Βαράμ δὲ πάλιν, ὅπως τοχαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἀναρρηθῆναι βασιλεὺς καὶ μὴ τυχὼν ἑαυτὸν ἀπηγόρευσε βασιλέα. ὅπως ὁ βασιλεὺς Χοσρόης ἐπὶ τὴν ἱερὰν πόλιν μεταγει, βασίλειον αὐτῷ θεραπείαν συσκευάσας· καὶ περὶ τῆς * συγκυρησάντων Βαράμ τῷ Χοσρόῃ περὶ τὰ Ρωμαϊκῆς συμμαχίας· καὶ ὡς διαπρεσβευσάμενος Βαράμ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον, ἀνταπέμπεται. διαπρεσβεύεται δὲ πάλιν Χοσρόης, καὶ τυγχάνει. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν τῆς Μελιτινῆς ἱερέα ἅμα (τῇ) Γρηγορίῳ τῷ Αντιοχείας Αρχιερεῖ, πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμψε περὶ τῆς δολοφονίας Βαράμ, ὃν Ζαμέρδης συνεπεμάδασαν· καὶ περὶ τῶν φόνου τῶν εἰς αὐτὸ συμπραξαμένων. περὶ Βινδόου τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως δραπετεύει Περσίδα, τὴν κατὰ Βαράμ ἐπιβουλὴν κοινωνὸς γεγονώς· ὅπως ἡ Μαρτυρόπολις ὑπὸ Χοσρόου παραδίδοται Ρωμαίοις· καὶ περὶ τῆς Σίττα διὰ πυρὸς ἀναιρέσεως. καὶ ἱστορικὴ τοῦ ἐπισκόπου Μελιτινῆς, Δομετιανὸς ὄνομα αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ ἄστεος.

* al. συνεπόρευσε.

* συγκυρησάντων.

BELLUM civile inter Perſas robur validum acquirit. Varami tyranni proſperi ſucceſſus. Pherochanis trucidatio. Zadeſpræ ad hoſtes tranſitio. Hormiſdas a Bindoe regno deturbatus, e vinculis concionandi facultatem impetrat, in quem Bindoes oſperius verba fecit. Hormiſdæ filius minor ante oculos patris mactatur, regina fruſtratim diſſecatur: ipſe terebratis luminibus cæcatur, poſtmodumque a Choſroe filio ſeniore, quem ſibi regem Perſæ elegerant, ſuffuario interimitur. Varami tyrannis corroboratur. Choſroes in fugam incumbens, Circeſium venit, ad Mauricium Imperatorem ſcribit, ei ſe dedit. Varamus a Perſis rex ſalutari, artificio quodam elaborat: ea ſpe fruſtratus, regem ſe ipſa creat. Comentiolus juſſu Mauricii Choſroem Hierapoli, obviam egreſſus, honorifice accipit, ſatellitiam ei regium adjungit. Acta inter Varamum & Choſroem, antequam is ſocietatem cum Romanis iniret. Choſroo ad Mauricium efficax, Varami irrita legatio. Imperator Domitianum Melitenæ, & Gregorium Antiochiæ Pontifices, ſuper Varamo per inſidias mactando ad Choſroem legat: quem Zamerdes, & Zombres cum aliis adorientes, miſere pereunt: Bindoes molitionis contra Varamum particeps, effugit. Martyropolim Perſæ Romanis reſtituunt. Sittas proditor igni exuritur. Domitiani Melitenenſis epiſcopi pro recepta urbe feſta, & gratulatoria conciuncula.

Edit. Pariſ. pag. 89.

pag. 90.

CAPUT PRIMUM.

Varamus contra Hormiſdam exercitum colligit. Ejus promiſſa illecebroſa. In Chubriadanem inſpectorem regium Perſarum immanitas. Niſibis diripitur. Ibidem de Hormiſda regno ſxusndo conjuratur. Legati militum ad Varamum. Zaba fluvius. Varami in legatos benignitas. Hormiſdæ ſx adverſo caſu ira, & inſania.

TYRANNIDE ſacramentis conſtabilita defectioneque fœderis interpoſiti religione confirmata, Varamus auxiliis conquirit, civileque bellum inter Perſas ingraveſcit, eum ipſa quoque communis omnium adverſus Hormiſdam invidia, ad eus copias acceſſionem ſubſidiumque afferret. Etenim Perſæ prope Niſibim caſtra metantes, & auper aperto Marte a Romanis deviCti, ioopioatis ſuper Varamo nuntiis excíti, deſerta fide ejus auſus imitandi ſtudio concirabantur. Id poſtquem ille reſcivit, de exerciru ſous legatos cum promiſſionam illecebris Niſibin mittit, quibus delinIti cives, contrá cives atrocius miſcere & agitare arma cœperunt. Admiſſis itaque legatis, Niſibio proceduor. Ad portam arbis ut venerunt, in Chabriadanem, unum de Perſicis magiſtratibus, ut apparebat, incidunt, qui ab rege ad rem caſtrentem iaſpiciendam veniebat. Huic ab equo derurbato, ſammas corporis parres miſerabiliter detruncant, caput reſecant, & hæc implacabilia odii ſui argumenta Hormiſdæ tranſmirtunt. Cum hominem tam crudelem in modum confeciſſent, oppidoque recepti eſſent, faculratibus ejus diripiendis iovolant, conjurant que acerrime, Hormiſdam regia dignitate ſpoliarum, in ordinem redacturos. Secundum hæc Perſæ ad Perſas, & quidem duces ipſos ad Varamum legant, qui rum ad Zabæ ſtaminis tranſirum forte confederat. Hic in Seprentrione ab eacelſis montibus erumpens, aiveo labitur exiguo: deinde verſus Auſtrum procurrens, multiſque correntibus auctus, fit navigabilis, & Tigridi andas ſuas intermiſcet. Varamas legaros in rabernaculum introductos omni benevolentia & humanitate complectitur, juberque poſtmodum eos a ſtiparoribus ſuis deduci, & obſideri viaa omnes, ut ne quem calamitatis ſuæ nuntium Hormiſdas poſſit accipere. Qui furore & ſtomacho exardeſcens, & dentibus ſtridens, nec reperiens, qua tandem ratione conſilia ſua re perficeret, præ augore animi de poteſtate mentis decedit, eorumque, qui a dæmonibus exagitantur, ſimilis evadit.

Edit Pariſ. pag. 91.

pag 92.

Ἐπεὶ δ' ὅρκοις τὰ τῆ τυραννίδος ἀπτεχίζετο, καὶ σπουδαῖς ἡ εὐσέβεια ἐπιμεδόμενο, ἐπαθροίζει συμμαχίαν ὁ Βαράμ, καὶ ὁ ἐπιχώριος Πέρσαις ἐκρατύνετο πόλεμος. ἐπεστρατολόγει δὲ καὶ πιεζῶν Ὀρμίσδαν δυσμένειαν τῆ Βαράμ προσθέτων καὶ ἐπίκουρον δύναμιν. Πέρσαι δὲ οἱ πρὸς Νίσιβι στρατοπεδεύοντες, ἄρτι πω ὑπὸ Ῥωμαίων καταπολεμηθέντες δημοσίᾳ ἐκπέμπουσι, τὰ περὶ τῆ Βαράμ λανθάνοντες παρίδοξα, ὑποκλίνουσι πρὸς ὑπόσπασιν, ἀδελφὰ τῆ ἐκείνῳ διαχειρισθέντων ὑποζαλάσσοντες τὸν δι' ἀγγελθέντων τῆ Βαράμ, πρίσβεις ἀπὸ τῆ πιεζῶν αὐτὸν πλειόνες ἀπέμπει πρὸς τὴ Νίσιβιν, καὶ τῆ ἐπαγωγῆ τῆ ὑποχρίσεων καρπωσόμενοι. Μήδειος ἐμφύλιος καταπυρούμενο πόλεμος. οἱ μὲν οὖν τῆς πρίσβεις δεξάμενοι, πρὸς τὴ πόλιν χωροῦσι τῆ Νίσιβιν. πιεζόντων δὲ τὸν πύλων καὶ γενομένης τῆ ἄσμενος σωτηρίας καὶ χαρᾶς δόξης, ὃς τῆ ἐν ἀξίωσις τελεύτων παρὰ Πέρσαις ἔδοξε· ἐπόπτης τε τῆ δρωμένων καὶ τῆ πόλεμον ὑπὸ Ὀρμίσδα πρωταχίζετο. τῶν καταβάλλοντες τῆ ἵππου, ἀκροτομήσαντές τε τῆ δείλαιον, καὶ περιαλῶ τῆ ὂν τῆ βαχίλῳ σφαγίοις ἀσεβοφάμβοις συμβολα ταῦτα Ὀρμίσδᾳ ἀδιαλλάκτου τοὺς παρεσταμένους φάσεως. καπηρυκευόμενοί τε τῆ ἀνδρα δεινὸν, καὶ τῆ τῆ πόλιν εἰσερρήξαντες, πρὸς διαπραγῶν τῆ ἐκείνου χρημάτων ἐξέπεσον. γίνῃ τοίνυν κατὰ τῆ Νίσιβιν διωμοσία καρπωσόμενοι ἐφ' ᾧ τὸν Ὀρμίσδου δυνχειρατήσειν εἶναι καὶ διάπυρ αὐτὶ βασιλέως τιτραίνεσθαι· Καὶ χῶν τῶν ὕπως προκιχωρήσειν τοῖς πράγμασι, πρισβεύσειν Πέρσαι πρὸς Πέρσας, καὶ ἀγωμένος πρὸς τῆ Βαράμ δυσχερῶς ἔχειν καὶ τῆ τὰ Ζαβᾶ διαβᾶσαν ἐξετάζεσθαι ποταμὸς δ' ὗτος, ὃς ἐκ τῆ ὑπερανεχόντων ὀρῶν ἐκχεόμενος, καὶ ἀπὸ τῆ βορείων ἀρχόμενος, ὑ πολὺς ὢν τῆ πρόδδν. εἶτα πρὸς νότον φερόμενος, καὶ ὑπὸ πολλῶν χειμάρρων καταρδόμενος, ναυσίπορος γίνῃ, καὶ ποιωνῦ τῆ Τίγριδι. ὁ δὲ Βαράμ τὰς ἀγγέλους εἰσφαίζετο, καὶ λαμπρᾶ τῆ φιλοφροσύνῃ πάσης περιαντίζῃ. προσάντων δὲ καὶ δεξιολάβους ὑπεμένων χιλιάτων, καὶ τὰς ἀτραπὰς πάσας καταφαλίσασθαι, ὅπως μηδ' ἄγγελος Ὀρμίσδᾳ τῆ ἀτυχημάτων γνώστας. ὁ δὲ βασιλεὺς χαλεπαίνων τῆ, καὶ τιτειγὼς τὰς ὁδοὺς, καὶ οὐκ ἔχων ἔτι αὐτῶ τὰ τῆ σωτῆ φρόνῃ διέξοδον, ὑπὸ τῆ νευρίας παράφορος ἦν, καὶ τοὺς δαιμονῶσι νεκάζετο.

CAPUT II.

Varamus per hiemem arces oppugnat. Zadeſpras peculator carcere ſolutus, ad hoſtes tranſfugit. Pherochanes regis dux Varamo cum precibus dona incaſſum offert. Varami inventum, quo copias adverſarias ad ſe traducit, dum Hormiſdam in ſummum apud eas odium inducit.

CUM per illos dies Comentiolus dux Romanus arcem Aebas cepiſſet, militemque in hyberna dimiſiſſet, Varamas caſtella Perſidis paulatim adoritur. Hormiſdas e locis circumiectis manum conſtat, cui Perſam, nomine Pherochanem (quo magiſtri apud Romanos dignitas exprimitur) præponit. Orar regem Pherochanes, uri Zadeſpram (qui Marryropoli publicam pecuniam, eamque grandem averterat, & eadem cauſſa in cuſtodiam, & catenas ab rege datus erar) abſoluram, expeditionis ſociam & collegam ſibi permitrat. Hormiſdam quamquam petitionem ioique ſerens, Pherochane magis magis arreate expugnarur, & Zadeſpras vinculis leratus, cumque illo in expeditionem profectus, Varami exercitu, haud procul a Zaba flumine conſpecto, ad eum, Hormiſdæ pretium par pro vexatione carceris rependens, fuga tranſir. Ea tranſitione Varamus elarus animo vehementer, etiam totum adverſariorum exercitum ad ſe tranſiturum confide-

Κωμεντιόλου δὲ τῆ Ῥωμαίων στρατηγῆ ἐν ταύταις δὴ τῆ ἡμέραις τὸ Ἀχβᾶς φρούριον ἑρηκότος, καὶ ὥρα χειμῶνος ἤδη λευκότος τῆ χάρακα, ὁ Βαράμης τὸ κατὰ μικρὸν τοῖς τῆ Μηδίας χωρίοις προσβάλλων. ὁ δὲ Ὀρμίσδας ἐκ τῆ πιεζόντων δυνάμεις συναθροισάμενος, αὐτοκράτορα τῆ πολέμου προσήσατο Φεροχάνην τῆ Πέρσην. τὸ δ' ἄνομα τῆ μὲν γὰρ ἀξίαν τῆ Ῥωμαϊκῆ ἐσημαίνῃ, ἑλκύσῃ δὲ μὲν ὧν Φεροχάνης ἐξίῃ τῆ βασιλέα Ζαδέσπραν, ὃν ἐν εἱρατῇ διδομένον Ὀρμίσδας ἀπέθετο, τῆ δεσμῶν ἀφαιρεθῆναι, καὶ συστρατεύειν αὐτῷ· πάνυ δὲ καταδιαιτήσας ἐτύγχανεν ὢν ὁ Πέρσων βασιλεὺς τῆ φρουρὰν καταφρονῆς· ὗτος ἐγεγόνει χάριτα ἐκαὶ ἐκ τῆ μαρτύρων ἐγκαλπωσάμενος πόλεως. Ὀρμίσδᾳ δὲ δύσκαιρα χρεωκοποῦντες ἐπὶ τοῖς ῥάμασι, καὶ τῆ Φεροχάνου καταλαμβάνοντες τῆ ἀξίωσιν, πιαταιὸ τῆ βασιλέως σκῆπτος, καὶ διαζώννῃ τῆ χειροπέδων ὁ Ζαδέσπρας. σωστρατεύσας ἕως τῆ Φεροχάνῃ, καὶ τῆ τυραννικῆ πλησίον γενόμενος, ὑ πόρρω τῶ Ζαβᾶ ποταμῶ αὐτομολᾶν, παραυτίκα ὡς τῆ Βαγάσιλω ἐχώ-

ἀντίδοσιν τ̃ ἐς εἰρκτ̃ ἀσκώσας ἀντιπαλαιόδας Ορμίσδ̃ · πάντ̃ πίνων σωματοφυλάκων, γρῦν ὑπὶ μίγα ὁ Βαράμ, καραδοκῶν τ̃ ἄπασαν αὐτ̃ ἀντὶ θρόνου φορᾶρῶσαι τραπέζαν, ὁ μὲν Φιροχάνης φρίσσων πρὸς τ̃ Βαράμην ἀπίστιλλε, τ̃ ἐξίστοι τ̃ γνώμ̃ μεταβαλόμενον ἀντίπαλον τ̃ τυραννί δι παρίχεσθαι, κατελιπάρει τ̃ ὕπνον τ̃ δώρας βασιλικοῦς. ὕπνος γὰρ φροντιστικὸς ὑπὸ τ̃ Περσῶν βασιλέως ὁ μὲν ὢν ἀκ ὑπερείσατο τ̃ ἴχθραν, ὁ δὲ μᾶλλον ἐντεῦθεν ἐξωπεῖτο τ̃ τύραννον. τ̃ πίνων δ̃ βασιν προκατελυφόρος Φιροχάνου τ̃ Πέρσ̃, τ̃ τυραννικ̃ ὑπὶ πολὺ τοῖς πάντοις ἐνδυστεβοῦντος, τὰ σττία ἐξέλιπεν. ὁ μὲν ὢν Βαράμ παλαμώμενος τὰ τ̃ ὑπερείας κρατωνίδαι, ὡς ἀναξιολόγ̃ σοφίσματι τὰς ἀντιτιμαγμένας ὑπέλαπτον. ἐξεπιμπεῖ δ̃ τ̃ ἀντιθέτ̃ θεωμένη ἀγγέλας, δ̃ χορδώσπας, ὡς ὑ μ̃ σκοπὸν δρᾶ τὸ ἀντὶ θεον, ἔπλα δ̃ τ̃ ἰδιαιμένων πιεζαλόμβους, ὑπομιμνήσκων τὸ Περσικὸν τ̃ Ορμίσδ̃ ἔ αχίπας. τὸ π τ̃ ἐγχειρημάτ̃ αὐτὸ καλεπότητον, τὰ π τ̃ δυσβεΐας αἰθίμπα, παρυβάλλ π πάντ τὸ ἀπιστότατον, δ̃ ἁπλ̃ς τ̃ ἁμαρτημένων Ορμίσδα μίγαν τίνα δ̃ π ἰδιαίτατον ἀπάλογον σωματ̃τιν. ἐπεὶ δ̃ δυσμενὴς ἐγκλήμασι, δ̃ μικρᾶς τισιν ἀφορμᾶς μεγάλας οἰδιαφορᾶς ἐγκλήμασι τικταίνθαι. Επεὶ δὲ πάντα τὰ περὶ τὸν Φιροχάνην ἀκριβέως ἐρευνώμενα, τ̃ γνώμ̃ μετέθετο, δ̃ πατρεΐζειν ἐγλέχατο. δ̃ ἀθετεῖ τὸ τιμώμενον, δ̃ γαμέρει τὸ κακζόμενον. δ̃ ὧν αὐτοῖς ἐκ ἔτι λοιπὸν τὸ τ̃ τυραννίδος ἐγκλήμασι, ἀλλ̃ ὥσπερ ἔννομός τις ἀϊγχείρησις, ἀφορμὴν τ̃ δρωμένων ὑπολαβοῦσα τὸ δίκαιον.

A bat. Pherochanes rogatum obteſtatumque mittit, ut iſtam mentem exuens, tyrannidi finem imponat, & regifica dona, quemadmodum a rege mandatum fuerat, inſuper proponit. Verum illi inimicum atque hoſtem placatum efficere nequibat: & hic iſta occaſione in tyrannide magis obdurabat. Quoniam igitur Pherochanes fluminis tranſitum interceperat, & hoſtes diu in locis illis ſedentes annona deficiebat, Varamus majora ſemper detrimenta bellica meditans, non incallida, & memoratu digna ratione hoſtium animos ſubiit. Miſit quippe monitum, non recte eos facere, qui arma contra ſe injuria læſos capeſſerent, & Hormiſdam morum ſævitiem, ipſis in memoriam revocabat. De facinoribus item ejus immaniſſimis, de impietate nefaria, de ſumma denique perfidia admonebat, & omnino ſcelerum ipſius longum, veroque maxime conſentaneum catalogum contexebat. Malevolentia enim ſemper querula eſt, & ex occaſionibus parvis magnas accuſationum moles conſtruere conſuevit. Hæc ubi Pherochanis exercitus audivit, mutato conſilio res novas incipit: quodque honorem meretur, id reiicit & vilipendit: quod contra vituperationem, id amplectitur & veneratur: nec jam tyrannidem in crimen vocat: ſed pro molimine legitimo ducit, quæ juſtitiam pro rerum agendarum occaſione arripit.

CAPUT III.

Pherochanes a ſuis occiditur: ejus tentorium diripitur. E militum reliquiis Hormiſdas cuſtodes ſibi facit. Civium per urbes regias ſuper geſtis admiratio. Bindoen virum illuſtrem fraster e carcere eripit. Hormiſdas in regia invaditur. Ejus ornamenta ſumptuoſiſſima. Bindois in illum maledicta. De throno abſtractus in vincula datur. Choſroes filius periculi metu fugit, accepta fide in regnum redit. Hormiſdas ad principes Perſarum in republica dicendi facultatem exoras.

ΚΑΙ γοῦν ὁ Ζοναβ (οἷς δ' ἦτχ τ̃ Διλιμνιτικ̃ ἔθνος ἠγούμενος) ὑ μὲν ἀλλ̃ ἀ δ̃ Σεράμης ὁ νέος, τὸ τὐνικαῦτα μὲν καιρῷ τοῖς δορυφόροις τ̃ τραπεζ̃ καταλεγόμενος, ὕστερον δὲ τ̃ τ̃ βασιλέως Χοσρόου σωματοφυλάκων ἐπεσατ̃ν, ἐπέρας ὀρεγόμενοι λάξεως, τ̃ τὸ μεταβολῆς τ̃ πραγμάτων λίαν ἐκπόρως γλιχόμενοι, συνωμοσίαν διέθεντο. ἐξαπιναίως π ἐπιλθόντες, ἀναιροῦσι τ̃ Φιροχάνην τυπὸς, ἀμυήστως παπλ̃ς ὑδυός. ὃ δὴ γεγονότος, εἰς ἅρπαγὴν τ̃ τ̃ τραπεζ̃ χρημάτων πάντες ἐξέπεσον. πλ̃ν τῶν πέμπτ̃ μέρος ἀγγελίας τ̃ Περσῶν βασιλεῖ, πάντ δὲ τ̃ ἰταγχος συμβιβηκότων τ̃ τραπεζ̃ καταπλαγεὶς τοιγαροῦν ἐπὶ τ̃ τ̃ κακῶν ἐπιδόσει Ορμίσδας, ἀπ̃ μὲ τ̃ Μαδιάς, ἐν τ̃ τὰς ζ̃τεμβὰς ἐπιπόητο, δ̃ τ̃ Κτησιφῶντι προσομιλεῖ. τὰς τε πελοίπους δυάμεις ἀναλεξάμενος, τ̃ ἐς αὐτ̃ πτεφορᾶς ἐπὶ τ̃ θρόνου, ὡς ἐοἰκ, τὴν φρουρὶ δι. οἱ δὲ τ̃ βασιλέων οἰκήτορες ἀσφαλῶν τούτων δὴ τ̃ πεπραγμένων ἐν γνόσει γενόμενοι, τὰς ψυχὰς ἐξεπλάττοντο, δ̃ τὴν παρεσκευὴν τ̃ πραγμάτων τὰ μάλιστα τεθηπότες, καὶ εἰ χον ὅτι δράσωσιν. οἱ δὲ παράδοξον ἄκουσμα θολοῦν τ̃ ψυχὰς ἐξεγγλίζεσθαι, δ̃ τ̃ αὐθράδη ἐνδημίαν τ̃ ἀκοὰς ἐπείμενον, ἅπασαν ἀναξοπλὶ λογισμῶν ἐμπορεύεσθαι. ἡμέρᾳ δὲ τρίτ̃ δ̃ Βινδόης τ̃ δέσμιον τ̃ Ασπαβέδου μὲν υἱόν, πρὸς γένος δὲ σλωπμένον Χοσρόη τ̃ Περσῶν βασιλεῖ, ἐκχειροπέδαις τὰ εἱρκτ̃ ἐκποιοῦσι, δ̃ ὑπὸ Ορμίσδου ἐπ̃ ποιηλατούμενον, ὁ Βεράμ, ὃς ἀδελφὸς τούτου ἐτύγχανεν ὤν, τὰς φρουρὰς ὑπεξάγω, ὑπόπτος ἰδιοῖς τ̃ κωλύοντος. Επεὶ δὲ γαλιὼν τ̃ ἀτυχημάτων γίγονε τ̃ Βινδόη, πλ̃θος ἐπ τ̃ περὶ τ̃ Φιροχάνην εἰσβάλλει πρὸς τὰ βασίλεια τρίτ̃ ὥρᾳ τ̃ ἡμέρας, δ̃ ἐντυγχάνει Ορμίσδᾳ. ἔτος δὲ τὸν βασιλέων θρόνου πεπειράθην.

C IGITUR Zoanab e ducibus Dilimnitarum, itemque Sarames junior, qui tum in ſatellitibus Pherochanis numerabantur, & poſtea Choſroæ ſatellitum præfecturam obtinuit, alius ſortis appetentes, novique rerum ſtatus percupidi, conſpirationem ineunt, ac de nocte Pherochanem omni defenſione nudatum repente adorti obtruncant, moxque ad ejus ſuppellectilem agendam ferendamque omnes convertuntur. Cædis hujus nunrius die quinto ad regem perfertur, qui hoc malo ad cætera nuperrime addito conſternatus, e Perſide, ubi habitabat, Ctefiphontem petit, collectoque quidquid militum ſupererat, cuſtodiam ſui, ut dabatur, inſtituit. Indigenæ porro urbium regiarum his intellectis percelli, & novitate rerum attoniti animis, quid ſperent, non habere. Solet enim inexpectata auditio commovere mentem, & tota ſimul auribus inſuſa, cogitationes omnes diſturbare atque evertere. Tertia luce Bindoem Aſpabedi filium, Choſroæ Perſarum regi propinquitate junctum, (quem Hormiſdas inconſulto pœnæ ſubdiderat, & in carcerem compacto, brachia vinculis aſtrinxerat) Beſtamius frater ejus, nemine prohibente ſubducit. Ubi ea rebus turbidis Bindoi ſerena tempeſtas eſt reddita. Pherochanis agmen hora diei tertia in tegiam impetu factu, in Hormiſdam irruit. Sedebat is in ſolio regali, veſte regia & preciosa coopertus. Caput velabat tiara ex auro, gam-

Edit. Pariſ. pag. 93.

mis diſtincta, & inſertorum ſplendore carbunculorum rutilans, & unionibus florens largiter, qui & ipſam illuſtrabant, & ſmaragdini viroris pulchritudinem candore ſuo perfundebant: ut propemodum ipſi quoque ſpectantium oculi præ inſaturabili pretioſiſſimorum lapidum ſtupore collapideſcerent. Fenoralia ſamptuoſa, auri ſubtemine picturata cernebantur. Tunica tam luxuriose delicata erat, quam faſtui ac ſuperbiæ collibuerat. Perfunctabatur itaque Bindoem rex, quinam e carcere evaſiſſet: unde illi tanta audacia, tamque ſubiti ſtiparorum greges. Illę probris & maledictis regem coram liberrime, & uberrime conſcindere, quod perturbatus rerum ſtatus tutam ei licentiam largiebatur. Quem quia nemo interpellabat, aut verbis caſtigabat pro tuenda regali excellentia, Hormiſdas magiſtratus interrogat, num qui aſtarent hæc libenter audirent. Illico omnium clamore coorto, Bindoes eum a throno abſtrahit, & ablata a capite tiara, ſatellitibus in cuſtodiam abducendum committit. Sic afflicta Bindois fortuna viciſſim ad alium migrante, Hormiſdas facta ſua luit, diſcitque non eſſe laceſſendos, qui injuriarum ipſi nihil fecerint. Choſroes filius, parentem regno motum accipiens, cum timeret, ne ſa quoque paterna calamitas involveret, e locis ubi habitare conſueverat, Adrabiganum fugit: fugientem Bindoes ſequitur. Sed ubi ſecum de republica diligentius cogitavit, eumque eſſe adeptus, ut in paterno ſolio collocando reverendum illi cenſuit. Qui fide cum ſacramento data pignori accepta, in regnum ſe recepit. Poſtridie Hormiſdas e carcere mittit, cupere ſe Perſarum communi ſuadere ſalutaria, oratque uti Satrapæ, & qui ſunguntur honoribus, quique in altiore gradu ſint, cuſtodes etiam legii univerſi ad ſe conveniant: non enim de re parvi momenti verba facturum. Hæc ubi barbarorum principibus nuntiata ſunt, convontus fit in regiam, educitur e cuſtodia Hormiſdas, promiſſa præſtiturus. Cœtu igitur in palatium coacto, ſtans in medio, ſic eſt profatus.

Edit. Pariſ. pag. 94.

A ρυσιν, ἡ ἐσθὴς δ' αὐτῷ πορφυρᾶς ὁμοῦ καὶ βαρύνιμος, ἥτε τιάρα χρυσῆ τε, καὶ λιθοκόλλητος, ἐνίροσι ἀνθράκων ὑπολάμπουσα τῇ λαμπρότητι. πεμφθεὶς δ' αὐτῷ καὶ μαργαρίτης εἰς τὸ δακτύλιος, τόπι πράσινος καταυγάζομενος, τῷ τε σμαραγδίτιδι χλόον ὥραν ἐκίμαινεν, ὡς μικρῷ δεῖν σωματοειδῶσθαι τὴ θεατὴ ὀφθαλμὸν, τῇ ἀκορέστῳ τῆς καταπλήξεως. ἀναξυρίδες δ' αὐτῷ χρυσοποίκιλοι, ὄργια ὑφάσματος χαρᾶς μεγάλης τιμίας. καὶ τοσαύτην εἶχεν ἡ στολὴ τὴν τρυφὴν, ἀποσῶσαι ἐβέλετο ἡ τῆς σοβαρότητος ὕφεσις. ἤρετο δὲ ὁ βασιλεὺς Βινδόης, ὅπως τὸ αὐτῷ ἡ τῆς φρουρᾶς ἀπλοΐτατον ἀναχωρήσας, πᾶ τε τῆς τύλμης κεήματα, τῆς τε περιπεσὼν δυνάμεως τί ἂν εἴη τὸ αἴτιον χρέος. ὁ δ' εἰς δίνησιν τὸ βασιλέως ἐλευθέριον, καὶ ἐβλασφήμει ἐς τὸν Ορμίσδαν, ὡς ἐκ χείρας τὸ λοιπὸν πύλης τῆς γλώττης ἧς τὸν ἐκ τῆς ἀκοσμίας παῤῥησίαν ἀκήδιωσεν. μηδενὸς τούτων καταφυγόντος Βινδόη, ὃ ὑφ' ὑπνου τῶν ἐπιπλήκτων, φοβεῖ τὸν βασιλικὸν νεμέσημα, ἤρετο τὸν ἐν ἀξίᾳ τελοῦντα Ορμίσδαν, εἰ τινος ἥδεται τῶν παρόντων. πάντων δὲ καταβοώντων Ορμίσδαν, ὁ Βινδόης ἐλόμενος τὴν χεῖρα τὸν Ορμίσδαν, ἐξανίστησι τὸν θρόνου, ἀπορρίπτει τε καὶ περιαλὼ τὴν ἰδδήματος, καὶ τὸν σωματοφύλακα ἐς φρουρὰν παραδίδωσι. ἐν ὅσῳ τῆς τύχης τῆς περὶ τὸν Βινδόην ἀντιμεταβαινούσης, ὁ Ορμίσδας ἐξ ὧν ἐδρασεν ὑπαχθεὶς, μαθὼν, ὡς οὐδὲν λυμαίνοιτο τὸν ὑδὲν ἀδικήσαντας. ὁ δὲ τότε παῖς ὁ Χοσρόης καθαιρεθέντα τὸν βασιλέως τὸν Ορμίσδαν, ἀκμαῖος, τὰς ἰδίας χώρας ἐπολαμβάνε, ἐπὶ τὸ Ἀδραβιγάνου τὸν ὑποδρασὼν ἐπὶ τοῦτο, δέει τὸν συμβιβηκότων Ορ-

B μίσδᾳ κακῶν, ὑποπτεύσας μὴ πῇ γε ἐς αὐτὸν τὰ τῆς συμφορᾶς χοὶ ἐμβάσῃ. ὁ μὲν δὴ Βινδόης ἐχειρίσατο τὰ τῶ Χοσρόου κεήματα. ἐπεὶ δ' ἀνθρώπου ἐστὶ τοιοῦτο ἐχώρησε τὸν τῷ φρονήματος, τῶν Χοσρόου γόνου κάκιστος, ἤδη ἐν παρεσκεύαζε τὸν βασίλειον θρόνον λαβεῖν. ὁ μὲν δὴ Χοσρόης ἐνὶ χωρεῖ ὅρκῳ λαβὼν τὸ πιστώσασθαι, ἐπαίνεσε ἐς τὰ βασίλεια. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Ορμίσδας ἄγγελον ἐκ τῆς φρουρᾶς ἀποστειλάμενος, παρεδίδου, ὡς ἐβούλετο τὰ συνεσόμενα λέξειν τῇ Περσῶν πολιτείᾳ, τοὺς τε σατράπας ἤδη ὡς ἂν

C *τὸν παραγένηται, καὶ τοὺς ἐν ἀξίᾳ ὡς τελοῦντας καὶ ὑπεροχαῖς, τούς τε τῶν βασιλέως σωματοφύλακας ἅπαντας. μηδὲν δὲ πρὸ μικροῦ τῆς λόγων ὑπόνοιαι αὐτῷ ὑποθοιτο. τούτων τοιγαροῦν ἀγγελιαφόρου τοῖς ἐξίστασι τὸν βαρβάρων, ἐκλυσία πρὸς τὰ βασίλεια γίνεται. ὑπεξάγεται δὲ τῆς φρουρᾶς καὶ ὁ Ορμίσδας, ὅπως τοῖς ἐπαγγελμένοις αὐτῷ πίρας προθήσοιτο. τῶ τοίνυν ξυλλόγῳ συγκεκροτημένῳ πρὸς τὰ ἀνάκτορα, Ορμίσδας εἰς μέσον ἐλθὼν, τῇδε δὴ τῇδε λέγων ἀπῆρξατο.*

CAPUT IV.

Concio Hormiſdæ. De injuria ſibi facta poſtulat. Conditionem priſtinam cum præſenti, illius delicias cum hujus miſeriis, & ſqualore comparat. Ingratos, & impios in ſe illorum animos increpat. A tyrannis cavendum monet. Choſroen propter mores ſceleratiſſimos regno excludendum, fratrem regem creandum ſtatuit. Acta ſua commendat.

D ΑΝΔΡΕΣ θνατοὶ, ἀλλ' εἴθε μὴ βασιλικῶν ἀτυχημάτων δημιουργοὶ μοι γεγόνατε· ὅπω δὲ μὰ ἂν ἐκληρώσαθε βασιλέα δημιοῦργον ἅμα καὶ δίκαιον. ἄνδρες νυνὶ μὲν γαῦροι πολέμιοι, τὸ δὲ πρόπαρ ὑπήκοοι, καὶ μᾶλλον πειθήνιοι. ἄνδρες θνατοὶ, ἀλλ' εἴθε μὰ τηλικούτων κακῶν προὐλθετε σύμφορα ὑπηρέται καὶ μάρτυρες εἰ συγχωρήσει τὸ δάκρυον, φανῶ ἀφέσω προξενοῦσαι αὐδὲ τὸ δάκρυον. ὁρῶ δὲ ὑμᾶς ἐπιτρυφῶντας τοῖς ἀδικήμασι, καὶ χρυσωπῶντας τὸ χεῖρι, τοῖς ὠδοῦσι πετρίνοις, τοῖς δ' προσώποις μυκτηρίζοντας ὁμοῦ καὶ φιλαπίζοντας, ἐκ χείρας τῆς γλώττης, ἀχθομένους τοῖς ἀνεδίσμασι, εἰ μὴ σφάλοιμαι, παιγνίων ὑπόθεσιν ἐκ χοντας βασιλείας τόμον αἰδέσιμον. πάρεσμι δὲ ὑμῖν ἐν μέσῳ προκείμενος, ἀ πρὸ μικροῦ καθάπερ θεὸς προκυκλούμενος, αἰχμάλωτος, ὑπὸ τῶ πελῶν ῥαπτόμενος. ὁ δὲ ἀλυργίσι περιῤῥῶγμος, νῦν σποδῷ ῥάκη περιβαλλόμενος. ὁ

θρύψει χρυσᾶ καὶ μαργαρίτα κατακεκομμένος, σὺν χοίνῃ σι- A
δαροτευκτῇ πελαπωρίμενος τι, καὶ ἀσκυχίμβους ἀπὸς τρι-
χας ὠθεπτζόμενος, καὶ τοῖς μύροις καπαπεσόμβος, καὶ αἱ χί-
τας σκληραγωγέμβος, καὶ τῇ ῥύπῃ, καὶ τῇ κόνει, τῇ τε λίμῃ τῶ
ἀμμάτων, καὶ τῇ συμπλοκῇ τῆς βοτρύχων καπηγεομένος ἢ
ἀφόσολυτο τοῖς μυείοις γένεσι τῶ ἐδεσμάτων καλαδόμενος,
καὶ ὀπόσπος, καὶ μικρὰ δεῖν καὶ τῶ τυχόντων σπανιζόμενος ἄρ-
των. ἀπὸς χρυσοφόροις θαλάμοις ἐνδιατρίβοις, κλίναις
τε χρυσαῖς ἐμβλακεδόμβος, καὶ σισύραις λαμπραῖς ἐκ βυ-
φῶν, καὶ ἐφεστρίσι μεγαλοπρεπέσιν ἐκαλινδέμβος, καὶ
ὲν εἰρανῇ σπεχαρώμβος, καὶ πρὸς ὕδαρος καπορρεμένος,
μήτε λείψανα δ' ἐπλῶν ἀμφιασμάτων περιφερόμβος. Ὁ ρᾶ
δὲ καὶ τῆς προπατόρων τὸ κλέος προπλακιζόμβον σήμερον,
ἐξ ὧν εἰς ἡμᾶς ἀνοσιεργοῦπος ἐράσαπ, ἃς ἐχὶ ἀθανά- B
των τιμαῖς θεραπεύεθαι, ἀλλὰ τῆς περὶ τὰς δοτυχούσας ἰσοθέου
δορυφορείας προσαγομένης ὀσημέραι. ἐπεὶ δὲ καὶ φύσεως
παρ' ὑμῖν θεσμὸς ἀναπέτραπαι, καὶ νόμοι κράπος ἀθέτω-
ναι, καὶ τάξις μοναρχίας καπαπεπάπαι, καὶ δί-
κας ἐράνισαι ἀφανεσθήματι, καὶ ἀντίδοσις τῆς βεβια-
μένων φρᾶδος καθέχειν, ἀλ ἐπιλήσομαι τῆς βασιλικῆς
ἀρετῆς, ἀλλ' ὑποίσω τῆς τῶ γένους συγχύσεως, τὰ σωσίσοντα
τῇ Περσῶν πολιτείᾳ διίξειμι. ἄνδρες σατράναι, καὶ
ὅσοι περὶ τὸν βασίλειον κοινὸν σωαθροίσθητε χῶρον, κεί-
νᾳ καῖ τῆς τυραννίδος φραπλογήσαπ δόγματα, μὰ πεφε-
ρῶσπες εἰς τὸ λοιπὸν ἐπηρεάζεθαι βασιλείαν, ὑπερφυᾶ τε καὶ
διωαπωπάτλω, ἀφισβύτειά τε, καὶ φοβεροπάτλω, τοῖς
τλῶ ὀπομένοις εἰ κῆσιν ἀνθρώπεις εἰ δὲ μή, μεγάλλει ἀρχλῶ
καπαλύσπε, καὶ πολλῶν ξοπαίων ὑπόθεσιν ἀνατρέψπε, καὶ
μεγίσπς δύξης ἀπαύρσπε καπαβαλαπ, μοναρχίαν τε C
δυσαπαγώνισπον ἐξερρίξπε. κἀνθάδε δὲ τῆς δαίμονίας
στρεθήσεθε Πέρσαι, τῆς ἐξωσίας ἀναριθείσης ὑμῖν, ἢ
περὶ τῆς βασιλείας νόμων ἀθετηθέντων ἐξ τὸ τύραννον. ἀ-
πεξίας δ' ἔφασις πέφυκε φόνος. τόθ' ἅπαπων, ἄναρχον.
ἀναρχία δὲ λύσεως ἀφορμή, ἐκ τυραννίδος λαχοῦσα
τλῶ γένεσιν, αὖπε τλῶ πολυαρχίαν ἀδίνουσα· τὰ παρὸν-
πραγμένα καλῶς, καπῶς ἔχπι θησι, καὶ ἀσυμάλῳ τῷ
κράπει, πῆ τε ἀσυμφώνῳ τῆς ἑάσεως, τὸ ἐναίσιον καὶ σύν-
τονον τῆς ἀρχῆς ἐξωλύσασα, πάντα πάσχειν ἢ δρᾶν τοὺς φιλο-
τυράννους ἰωάγασι. βασιλείας δ' ὀκάφος πολλοῖς τοῖς
πηδαλίοις οἰακιζόμβον, μικρά νις σπιλάδος ἐπιδρομὴ
καπαβάπτισε, πεφιχιζομένης τῆς κυβερνήσεως, πρὸς τὰς
τῆδ πολλῶν ἀντιθέσεις ἐπιβολάς· ἄλλοπε ἄλλη πρὸς τὸν οἰ- D
ακῖον σκοπὸν ἐπεγομένη κυβερνᾶν τὸ ἀκάπιον. ἀκεοῦ εἰ
μὴ τοὺς τυράννους ὑπολαμβάνετε, τλῶ βασιλείων δι-
λαχωγάσετε, καὶ παίγνιον τοῖς ἔθνεσιν ἔσεθε, τῆ
ἀσυμφώνῳ τῆς τ' βίᾳ ἡγεμονίᾳς καπακληροσάμβοι τὸ δ' ἄλλο πᾶν. ἔτι Βαράμ ἐν ποσὶν, ἔτι τοῖς ὅπλοις ἀκκίζεται, ἔ-
τι τῆς ὕβρεως ἔχεται, στρατεύσας κῆ τῆς Περσίδος τλῶ
μάχαιραν. τεθνάτω παρανάλωμα θηρίων γενόμβος. μὴ
τιμάσθω ὁ πάτε πυρὸς τῆ ταφῆ, ἵνα μὰ ταῖς λαγόσι τῆς
γῆς σπαιδόνα ψυχῆς βδέλυρὰς καπασπείρπε. δόνουμέ-
σθω τλῶ κεφαλλῶ καὶ Χοσρόης τῶ ἡδέσματος. ἀλ' ἔσι βασι-
λικὸς τλῶ ψυχλῶ, ἀκ ἀρχικῆ ἡδονῇ κεκόσμπαι, ἀκ ἐξου-
σιαςικὸν πάτε τὸ φρόνημα. ἀκάθεπτος ἔσι ταῖς ἁρμαῖς, E
λυσσώδης πέφυκε τὸν θυμὸν, ἀφιλάνθρωπον αὖπῆ περι-
κέχυπαι βλόμμα, ἀκοὴ δὲ νόμοις φρονίοις σημύνεσθαι,
τὸν τρόπον ἐσὶν ἀγέρωχος, τλῶ ὁρᾶειν φλέδονος πέφυκε,
πάντα δὲ τυραννίθπαι τῷ βυλόμαπος, ἀκαραδοκῆ τὸ συ-
νῆσον, τλῶ δ' βυλίαν ἀκ ἐναγκαλίζεπαι, τὸ φιλότιμον
ὑπεπίμπλπαι, τῇ φιλοχρηματίᾳ προσπλέκεπαι, φίλε-
ες ὧν καὶ φιλοπόλεμος, καὶ τῆς εἰρᾶνης ἀπόρρικπος. χειρο-
τονήσω δὲ τῆ λόγῳ βασιλέα σήμερον ὑμῖν τὸ μειράκιον, ὃ
ἡμῖς παῖς πέφυκεν ἀγαθὸς, ἀδελφὸς Χοσρόου τλῶ φύσει,

geritis in de liciis collucebae, modo in carena fertea aromnam exigit. Qui capillam ſcite, elegan-
terque componebar, & anguenta ſpirabat, *Edu. Pariſ.*
nunc rractatur fœdiſſime, & duriſſime, ſor- *pag. 95.*
dibuſque ac pulvere, & ocalis lacrymarum
ae pitaitæ profluentia pena concretis, & im-
plicatione crinium totus horridus & efferatus
redditur. Qui mille ſerculorum generibus fo-
vebatur, nunc victu caret, & tantum non cibario pane eget. Qui in thalamis verſabatur inau-
ratis, & in lectis jacebat aureis molliter, gau-
debatque ſtragulis fulgentibus, & enervabatur
in ſumptuoſis amiculis, nunc in carcere coar-
ctatur, humi cubat, nec illi ſaltem viliam ve-
ſtimentorum fruſta ad velandam corpus ſuppe-
ditant. Quin etiam majorum merorum decus, &
gloriam hodie per ea, quæ in nos impie deſigna-
ſtis, contumelioſe deſpici video, quos honori-
bus colere ſempiternis oportebat, ut nimirum
eorum nepotibus quotidiana, & auguſta ſatel-
litum atque cuſtodum præſidia conſtitueretis.
Sed quamquam apud vos & naturæ jus ever-
ſum eſt, & poteſtas legum nihil valet, & ſta-
tus monarchiæ ſub pedes ſubjectus, & juſtitiæ
proſligata admiuiſtratio, & rerum in vita bene
geſtarum relegata remuneratio, non obliviſcar
tamen virtutis regiæ: ſed benevolentia & amo-
re erga Perſici generis univerſitatem impulſus,
quæ communiter in rem ſore intelligo, jam
nunc explicabo. Viri principes, & quotquot in
hanc domum regiam pedem attaliſtis, commu-
nia adverſus tyrannidem decreta ſancite, nec
regnum longe nobiliſſimam, potentiſſimum,
vetuſtiſſimum, totique terrarum orbi in primis
formidabile ullis de cætero damnis, & incom-
modis vexari ſuſtinete. Alioqui principatus e-
aimium deſtruetis, multorum triumphorum mo-
numenta convelletis, & ampliſſimæ gloriæ al-
tiſſimum faſtigium dejicietis, monarchiamque
pene invictam diſſipabitis. Hinc adeo felicita-
tem veſtram amittetis, cum per tyrannum legi-
bus de regno abrogatis, poteſtatem in poſterum
nullam obtinebitis. Seditio enim eſt ad confu-
ſionem, & tumultum via. Ubi confuſio, ibi
continuacia, & imperii detrectatio. Detrectare
autem imperium, & nolle agnoſcere dominum,
reramlabefactationem producit, a tyrannide
ſumpto principio, quæ ipſa multorum domina-
tionem parieus, bene habentia corrumpit, &
imperii inæquabilitate, ſeditioniſque diſcordia
æmitatem, & continuum, perpetuumque tenorem
principatus diſſolvens tyrannidem attipientes
omnia facere, aut pati compellit. Navim quip-
pe regni multis gubernaculis gubernatam, la-
xum aliquod non magnum e mari prominens,
occurſu ſuo fractam demergit, divilia guber-
natione videlicet, ac propter maltorum oppoſitos
inter ſe fleaus, alio aliter, pro ſuo videlicet ſco- *pag. 96.*
po in ejus rectionem animum intendente. Quo-
circa niſi tyrannos contriveritis, ſervirute
regnum mutabitis, & gentibus ludibrio eritis, cum
vos propter diſſimilia vitæ inſtituta ſubactu fa-
ciles præbebitis. Adhac Varamus ante pedes eſt
adhuc armis laſcivit: adhuc diſtricto in Perſi-
dem gladio male facere perſeverat. Moriatur,
ac bellals devorandus abjiciatur. Ne ſepulcro
honeſtetur, ne in viſcera terræ deteſtabilis ani-
mæ patidum cadaver condatur, & Choſroæ ca-
put ne cingiatur diademate, non eſt in eo regius
animus, non ingenium principe dignam, non
imperatoril ſpiritus. Cupiditatum eſt incontti-
nens, ira & rabie furit: troculeoto eſt aſpectu
ad providentiæ præſcriptum graviter ſegerere
neſcit, moribus ſuperbus, in voluptates præcepa
velle ſuum rebus omnibus anteponit, quod pro-
futurum videatur, non ſpectat, conſilia bona
non amplectitur, gloriæ & honoris ſtudium
averſatur. Avaritiæ eſt implicitus, litigioſus,
belli cupidus, pacis inimicus. Decernam autem
vobis regem hodie adoleſcentem, eumdem
filium meum, præſtabili probitate præ-
ditum. Qui cum ſit natura Choſroæ frater,
non eſt frater etiam ſtudiis ac voluntate.
An vero ego cum magnitud.ne animi re-

gnum Perſicum adminiſtrans, bello magna non geſſi? Vera me loqui teſtes ſunt Turcæ, qui nunc tributa nobis pendunt. Teſtes Dilmnitæ, qui cum armis cervices quoque nobis ſubmiſerunt. Teſtes Romani, qui præclaris urbibus amiſſis, felicem ſortem in adverſam ſibi converſam lamentantur, hæc ego ſentio, qui propter fortunæ mutabilitatem inconſtantiamque feci, & paſſus ſum omnia. In veſtro ſitum eſt arbitrio id eapetere, quod cum reipublicæ emolumento conjunctum exiſtimabitis: aut neglecta militate, ſecundas caras meas rejicere, & peccati pœnitudine duſtos, quia quid faciendum eſſet in rebus manifeſtiſſimis dubitaveritis, in luctum ſeſe dare.

A ἀλλ' ὡς ἀδελφὸς ἢ φιλαίρισιν. ἢ ὡς εἰς μίγα τὰ Περσῶν περιήγαγον τάξεως, τῷ ἢ μεγαλοφροσύνῃ οἷαι τὸ Βαβυλώνιον διῴθυνον πολίτευμα; βάσανος δὲ τῶν λόγων, Τοῦρκοι φορολογούμενοι· οἱ Διλιμνῖται κατατεθέντες κατὰ νῶν ὅπλων τὰς αὐχένας ὑμῖν. Ῥωμαῖοι πόλεις ἐπιφανεῖς ἀποβαλλόμενοι, ἢ τὰς δευτέρας τύχας τῇ ἐλπίδι τῶν πρώτων δεχόμενοι. ταῦτα μὲν ἐγὼ ἃ πάσχω ὁρᾶσας ἢ πεπονθὼς ἐξ ἧς τῆς τύχης διμεταβολόν τι, ἢ ἄσχημον. ὑμῖν δὲ ἐν ἐξουσίᾳ τὸ ἔχεσθαι τῶν συμφόρων ἔρωσιν· ἃ καταμελετήσαντας τὰ καλὰ, τὰς δευτέρας φροντίδας ἀποδοκιμάζειν, ἢ τῇ μεταμέλῃ τῶν ἁμαρτημένων πρὸς τὰ ἐσ ποσὶν ὄ, τι ἢ πράξετε διπορήσαντας, οὐδὲν ὠφελεῖ.

CAPUT V.

Bindoes orationem Hormiſdæ irridet: & in eum, ut multimodis ſceleratum, dirius invehitur. Refutat etiam ex quibus ſeſe commendaverat. Tandem capite puniendum pronuntiat.

UBI Hormiſdæ admonito finem habuit, Bindoes immodico riſu diffluens, Hormiſdam cum ſua concione in malum cruciatum abire juſſit: ipſe in medium ſurgens, concilium ſic eſt affatus.

Edit. Pariſ. p. 97.

Viri cives atque ſocii, & tyrannidis oſores (ſi tamen tyrannos, etiam nunc vobis leges imponere conantes non toleratis) etiam privatus nobiſcum injuſte agit tyrannus iſte. Adhuc imperioſe loquitur, & jubere audet, & concionando regnat, & quaſi e tribunali leges præſcribit, duces accuſat, ſtatum regni improbat, monarcham creat, & omnia ei prompta ac parata ſunt, quæ nec ſomniator ullus umquam per quietem ſibi falſo donata videre potuit. Nec iſtuc ſaltem apud ſe cogitare poteſt, non ſolere pro conſiliariis agnoſci, qui res ſuas ipſi male procuraverunt. Quod igitur ſuaſionis ſuæ pignus adeo firmum, & idoneum daturus eſt? Fortunam ne ſuam ſponſione obſtringere nobis veteratorie meditatus eſt, volens nos una ſecum ainculis oneratos, corundemque caſum ſocios, quamquam innocentes aſpicere? Nec enim dum ejus tyrannidi ſubeſſemus, paria cum illo delicta conſcivimus. Quomodo autem adverſus tyrannos linguam movere non dubitabat, qui nullam Perſarum legem tyrannidis ſuæ expertem reliquit? Qui regnavit ut latro, pœcſtatemque violentia corrupit, ac depravavit. Qui per omne regni ſui ſpatium cædibus multo creberrimis debacchatus, Tigrin injectis a ſe jugulatorum corporibus propemodum innavigabilem effecit. Qui ſepulchris omnia replere contendit, gladium ſanguine pinguefaciens, & raritatem hominum importans: ut ex pancitate vivorum quæſito imbotinati ſuæ tatamento, tyrannidem exercere immortaliter poſſet. Filiorum indolem menteſque dijudicat, qui, quid ipſe utiliter agere deberet, judicare omiſit. Apage Hormiſda cum iſta tam inſoleuti novitate. Non philoſophantur poſt abdicationem tyranni. Non dant leges ipſi redacti ſub leges. Non dant conſilium damnati capitis. Et quia poſthac cives iniquo Imperio diſcenciare non potes, adverſum filios tuos, miſer, contumelias comminiſceris. In ſenioremque per juniorem injurias eſſe voluiſti, ne umquam a ſcelere vacates. Turcas tributa penſitare fateor, verum non hic induſtriæ ſolertiæque tuæ labor eſt. Hæc providentiæ opera & Perſæ ferro corpora ſternentes, & duces virtute ſua moliti ſunt. Urbes, & oppida Romani perdiderunt. Atqui ut iſtud credaut Perſæ, ſero adducentur: nec enim cum verbis res ipſa conſentit. An non foris in ſtativis permanent, arma noſtra ſtridentes, atque a ſtragibus hoſtium in ſua provincia edendis refugientes, caſtra Perſica circum-

B ΟΤΕ πίνων ἀπέῤῥιπτε Ορμίσδᾳ τὰ τῆ ἡβλίξεως ῥαδιούμματα, Βινδοὺς ὁ Πέρσης βρασματώδη συρηκάμως γίλωτα, ἀπεκορακίζων Ορμίσδα τῷ ἡβλόγῳ τλώῃ ἀθυσιὸς μέσον ἢ ἀπεράμως, τὰ ἢ πυ τῇ ξυλλόγῳ παρίθετο.

Ἄνδρες ὁμόζυλοι, ἢ σύμμαχοι, ἢ μισοτύραννοι, ἀλλ' ἐμὲ νομοθετούντων ἔτι τυράννων ἀνέχεσθε, ἀδικεῖ καὶ πῶ ἰδιωτεύων ὁ τύραννος. ἴνι γῆ λόγων τὸ κράτος ἀμπίσχεται, ἐ προσάττειν δεσχυρεῖ, ἢ βασιλεὺς δημηγορῶν, ἢ θεσμοθετεῖ ἐπὶ βήματος, ἢ αὐτηγορεῖ στρατηγῶν, ἀποδοκιμάζει τὶ βασιλείαν, ἢ χειροτονεῖ τὸν μοναρχήσαντα, καὶ πάντα πάρεστιν αὐτῷ ἐν ποσὶν, ἁπόσα ἰδίᾳ τῷ ἐνυπνίων φιλότιμον δωρεῖσθαι τοῖς ἀπατωμένοις δεδύνηται. μάτι τοσοῦτον ἐσκοτωθῶμεν δωμάμενος, ὡς ἢ πίρυκεν ἐν συμβύλων μοί ῥᾳ γνωρίζεσθαι, τοὺς μὴ πᾶ περὶ ἑαυτῶ διαθεμένους ἐπιδεξίους τοῖς φράγμασι. πόθεν οὖν ἡμῖν ἐνέχυρον τὰς εἰσηγήσεως κατασθέσει λίαν ἐφρῶν ἢ ὑξιόχρεων; ἀνλὼ ἑαυτὸν τύχῃ κατεγγυᾶν ἡμῖν ἐσοφίσθησε, ἐθέλων ἡμᾶς συνδεσμεύσεσθαι, ἢ τῇ αὐτῇ παθημάτων κοινωνοὺς ἀνδρῶσι; ἢ ὃν τ' ἐκείνῳ πεπλημελημένων μετέχομεν τυραννεύμενοι. πᾶς δὲ κατὰ τυραννίδος γλῶτταν κεκίνηκεν, ὁ μηδένα νόμον Περσῶν καταλιπὼν ἀτυράννητον ὁ λησεμώτερον ἀρχῆς, ἐ τλῶ ἐξουσίαν κιβδηλεύσας τῷ βίᾳ, ἐπομβρίσας ἢ τοῖς φόνοις πυρὰ πάντα τὸν τῆς ἡγεμονίας καιρὸν, ἢ μικρῷ δεῖν τὸν Τίγριν ἀποχερώσας τοῖς σώμασιν ὁ τοῖς πέρσι δόλιόν πραγμα τδυσαμένος, ἢ τοῖς αἵμασι καταπαύσων τλῶ μάχαιραν, ἢ αὐάνιν ἀνθρώπων ἐκπορδόμενος, ἵνα τλῶ κακίαν ὀξ ὀλιγανδρείας ὠχυρωμένος, ἀθάνατα τὰ τῆς τυραννίδος ἐκπολιορκήσηται. παίδων γνώμας ἐκδιαιτητὴς, ὁ μὴ τοῖς ἰδίοις ἀφῆκεν ἐπινοεῖν τὰ συμφέροντα. ἄπαγε τῆς ἀπιστίας Ορμίσδα. ἢ σοφιεύσει μᾶλλον καθαίρεσιν τύραννος. ἢ νομοθετῆσαι γεγονότες ὑπήκοοι. ἢ συμβυλεύσει καταμελετήσαντες τὸν θάνατον. ἐπεὶ πίνειν γῆ ὑπηκόων ἢ κρύσεσί σοι τὸ λοιπὸν τυραννεῖν, ἐπήρεισε κατὰ γῆ παίδων ἀ δείλαιος ἐμμελετήσας, ἀδικεῖν τῇ νεωτέρῳ τὸν φρισβύτερον εἶλε, ἵνα μὴ χοῖ ἀπονεῖ τὰ ἐς σὲ ἀδικίας ἀναπαυλαν. τὸ Τιγρικὸν ἐπιφόρους πελεῖ. ἀλλ' ἢ τῆς ἀγχινοίας ταῦτα πίφυκε μελετήματα. ταῦτα φρονεύσεις ἔργα ἢ θανατῶντες Πέρσαι, ἀρεταὶ τε στρατηγῶν καλῶς ἐτετήρηντο. πόλεις ἢ ἄστεα τὸ Ρωμαικὸν ἀπώλεσατο, ἀλλ' ἢ πεισθήσονται Πέρσαι, ἢ ὃ τὰ πράγματα τοῖς λόγοις σωμβήσεσθαι. ἃ ἐχὶ θυραυλοῦσιν ἡμῶν τὸν πόλεμον παίζοντες, καὶ φιλαπίδημον φόνου καταπιλάζοντες, περὶ τλῶ Περσικὸν ἀναχίονται φάραγγα, καὶ τὸ καλὸν-

κωλύσον ἀκ ἴσι, ἢ τὸ σὸν φιλοπόλεμον; πλήρεις σοὶ σοὶ θησαυροὶ τῶ χρυσῶ· ἀλλὰ καὶ τῆ οἰκέτων αἱ πόλεις τε καὶ οἱ θάλαμοι, ἀγροί τε, καὶ αὐλῶνες, καὶ γάλα· καὶ μᾶς συμφορᾶς πᾶσα κακοπράγμων τύχη. ἵνα δυσχερὲς αὐτὸς δίδαγμονίας ἐμπορηθείης, ὑπὸ τῆ χρημάτων καταρδόμυλος. ἀπιθι λοιπὸν εἰς πόδων, τῆ σῶν ἀδικημάτων παραχώρησον δίκαι. ἑνὸς ἀνθρώπου φθορὰ, σωφροσύνης ἔσω δεδάσκαλος. καὶ τῶτο μάνος ἔσω λίαν ἐπιεικὴς τοῖς μετὰ τῶτο καὶ σωτῆρος. ἀ δὲ ἀλαζονείας τρυφὼ, ἀλλ' ἀνεπαίδευτον οἱ κοσμίας ὑπεροχὼ ἢ τῆς βασιλείας ἀναγόρδεως ἐπαγγέλλεται.

A sinduut, quique eos propter divinum tuum bellandi ſtudium prohibeat, nemo eſt? theſauri auro pleni ſunt tibi: ſed & plenæ lamentorum urbes, thalami, rura, convallesque, agelli. Et ut tu pecuniis coacervatis infelicissima felicitate ingurgitareris, fortunaque & ſtatus omnis unam & communem calamitatem accipere debuit. Quamobrem te hinc aufer, tuorumque ſcelerum pœnas perſolve. Unius hominis interitus cæteros ſapere docebat: & hoc in legem poſteris æquam valde, & ſalutarem eſto. Siquidem non delicatam arrogantiam & oſtentationem: ſed adminiſtrationis omni penitus vacantis excellentiam regum declaratio pollicetur. *Edit. Pariſ. pag. 98.*

CAPUT VI.

Conventus ira percitus in Hormiſdam, ante oculos ejus filium necat, reginam uxorem in fruſta diſſecat: ipſum pupillis aduſtis cæcitate multat. Per digreſſionem res Cabadæ interſeruntur: quemadmodum ſcilices erepto ſibi regno in carcerem miſſus, inde uxoris beneficio evaſerit, regnumque recuperavit.

Ὁμὸν ὖν ξύλλογος καταιλάδει Ορμίσδα, ὑβρίζοντες εἰς αὐτὸν, καὶ τὸν λόγων τῆ παῤῥησίας ἀπεφαυλίζοντο. ἐτράποντο δ' ἐς τὰ μάλιστα εἰς θυμὸν, κινοφθαλμιζόμενοί τε παρεδεμύστοντο, τῶ θράσους ἀγάμενοι τὰ φυσήματα. καὶ πολλῆ τῆ ἐκχύσει τῆ ἰριδίσματος, ἄγαστοι εἰς μέσον τῆ παῖδα Ορμίσδα, τὸ μειράκιον ἐκεῖνο τὸ δύσμορον. εἶτα ἀποσφάττουσί τε ὁρῶντος Ορμίσδα, πάσῃ τῆ ἀρχῆ χαιρίζόμενοι. ἀπὸ μὲν μίαν τῶν τοῖς κακοῖς ὑπόθυσιν παρεχόμενοι, καὶ τῆ Ορμίσδα τὸ γύναιον εἰς μέσον παρασυράμενοι, ἀπὸ τῆ κύστις τεμαχίζουσι, κακῶς δικαζόσης τῆ μαχαίρας τοῖς μίλεσι. τὸ μὲν ὖν γύναιον ἅμα τῆ καταθλιμμένῳ παιδὶ ὑπὸ τῆ βίον ἐπισύμῳ διᾴξ φ καταστρεφάμενον, τραγῳδίας ὑπῆρχεν ὑπόθυσις. ἐπεὶ δὲ τῆ δυσχεῖς ἐγένοντο Ορμίσδας ἀπαράγραφος μάρτυς, πληροδοτεῖται τῆ τύφλωσιν. καὶ τῶτο πως λῶ αὐτῆ τῆ συμφορῶν ἐπιμύθιον. πώροις δὲ σιδηρᾶς ἀναπεύσαντες, καὶ μέλα καρτερῶς ταύτας συνσείσαντες τῆ πυρὶ, ἐπὶ τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων ἐνέβαλλον, ὕπως τε μὴ δράσῃ τῆ Ορμίσδα ἐξ βασάνου τιβάζοντες, σύτα καὶ αὐτὸ τὸ λοιπὸν ἐξ πάντος ἐνυφίζοντο· ὑποπεπαύσεσθαι, μήπως διαδράσει, καὶ φράγματα παράσχοιτο τῆ Περσῶν πολιτείᾳ, ἐναυλον τῶν μνήμων κατέχοντες, τῆ ὑπὸ Καβάδου πλειστηριωθέντων ὀπτικὰ τὰ Περσικὰ σκῆπτρα κατέθετο.

Ο Καβάδης δὲ ὗτος πατὴρ μὲν ἐγεγόνει Χοσρόου τῶ πάλαι Περσῶν βασιλεύσαντος. ἐπεὶ δὲ παλαμναίός τις ὢν, τῶν ὀξύτατα φῶς βίαν περιβάλλετο, καὶ ἐς τυραννίδα τὰ τῆ βασιλείας μετέβαλε, τῆ ἀρχῆς αὐτοῦ παραλύσει Πέρσαι, ἐν εἰρκτῆ τε ἐκατοδήμενοι, πῶς τῆ ταλαιπωρίας τυθλωθῆναι κόλπος παρέδοσαν. τότε τὸ γύναιον τὰς εἰσόδους παῤ αὐτὸν θαμάτ, ἐ συχνῶς ἐπεποίητο ὁσημέραι. ἐξιόντος τε διακονήμενον, καὶ τῆ εἰσιόντος ἐψυχαγώγει, ἐμφρόνως φέρον τῆ ἀπαισίᾳ τύχης τὰ δράματα. ὁ μὲν ὖν ἐφύλαττε τὸ φρυρεῖον, ὃς ναγματάρχης τε ἦν, καὶ ὅς φρατιωτικῶν ἐπεφασίσατο ἐαύτου, τῶ γυναίῳ κατατίπτει ἐς ἔρωτα. ἀ δὲ Καβάδης τῶτο ἐκπεσὼν παρευηγύα τῆ γυναικὶ, ἐς ταὐτὸν αὐτῆς τῆ φρυράρχῃ γενέσθαι, καὶ φέρον τῆς τύχης ἅπασιν ἀπολαῦσαι προσίτωσαν. ἢ δὲ γεγονότος, ἐλλιπὲς ἦν ἀ φρυρᾶ, τό τε σωίτουον τῆς διαφυλακῆς ἐκεχαύνωτο, καὶ διλαγωγίζεται τῆ ῥᾳθυμίᾳ τὸ ἄγρυπνον. ἐντεῦθεν ὁ Καβάδης μεταβαλὼν τῆ σχολοιῶν ἐμπορδασάμενος, καὶ τὸν ἑδητὰ τῶ γυναικὸς ἀμφιασάμενος, τῆς εἰρκτῆς ἐξεχώρασε, ἀπαλείψας τὸ γύναιον τὸν φυλὸν αὐτῆ ἀμπεχόμενον. Σωόφλου τοίνυν δικαιότατον φίλον παραλαβὼν, τοῖς ἔθνεσι τῆ Οὔννων προσομιλεῖ, ἃς Τύρκις πολλαχῆ πω ἡ ἱστορία ἐγνώρισεν. εἶτα ὑπὸ τῆ βασιλέως τῆ νεφθαλιτῶν φιλοφρονώτατα ξενισθείς, δυνάμεις τε ἐξελογησάμενος

B CONCILIUM igitur contra Hormiſdam tumultuari: voces ignominioſas jacere: ejus ſermonis libertatem flocci pendere ac pro nihilo ducere. Succenduntur ira incredibili, & irreverenter plane virum intuentes exarcebantur, tam inflatos confidentiæ ſpiritus admirantes. Deinde filium ipſius adoleſcentulum illum ſane miſerum, certatim capto illudentes, in medium addocunt, & omnimode furori ſuo gratificantes, in conſpectu patris morte afficiunt, altaque ſævitia progreſſi, conjugem producunt, & ab imo ventre in partes haud æquas licet diſſecant. Ita mulier cum miſerando filio in celebri theatro vitâ cum ſanguine finita, tragœdiæ argumentum præbuit. Hormiſdas poſtquam calamitoſi ſpectaculi teſtis omni exceptione major factus eſt, utroque lumine orbatus, hoc ſuorum caſuum auctarium habuit. Nam acus ferreas in mediam pronam conjectas, & iguitas, pupillis cum cruciamento intruſerunt, nocteque perpetua illum damnaverunt. Timebant enim, ne forte aufugiens, Perſarum reipub. negotium faceſſeret, cum adhuc alta mente repoſtum maneret, quid Cabades ſceptrum Perſicum deponere coactus perpetraſſet.

C Cabades namque hic, Choſroæ olim Perſarum regis pater fuit. Quoniam autem homo ſanguinarius erat, & poteſtatem vi occuparat, tyranniciſque moribus regnum deformabat, principatu dejectum Perſiæ cuſtodia claudunt, & ærumnæ alumnum donant. Ad quem uxor ſæpius quotidie ventitans, officioſe marito inſerviebat, & ad triſtis fortunæ ludum ſapienter perferendum admonitionibus ſuis permanebat. Hinc caſtelli, idemque turmæ militaris Præfectus, mulieris *pag. 99* amore captus, eam ut ſibi obſequeretur rogavit. Quod ubi Cabades ex ea cognovit, hortatur, uti quamcumque ea fortuna labem ne recuſet, & hominis complexum admittat. Re perfecta, & cuſtodia ſit ſolutior, langueſcunt excubiæ, & inſomniæ vigiliarum ſocordia dominatur. Itaque Cabades iocommodia ſuia mutationem inveniens, veſtem uxoris indutus, illamque ſua viciſſim veſte indutam relinquens, e cuſtodia egreditur, & aſcito Scoſe amico probatiſſimo, ad Hunnos accedit, quos eſſe Turcas mœlis locis monuimus. a Nephthalitarum rege benevolentiſſime accep-

tus, copiisque inſtructiſſimis adjatus victis certamine inimicis regnum poſtliminio recepit, & in regiam reverſus, ex amicitiæ legibus pares gratias retulit, cum eum ſummis honoribus illuſtravit, de perſecutoribus quoque pœnas crudeliſſime ſumpſit. Hoc igitur, hoc, inquam, Perſarum Satrapæ formidantes, Hormiſdam oculis privandam cenſuerunt.

A πιεζβαλόμενος μάχῃ τὸν ἀντιτάξαντα κίνδυνον, ὑπολαμβάνει τὸ πρᾶγμα· καὶ ἀζηλίᾳ πρὸς τὸ βασίλειον, ἐ μὲν ὧν Καβάδης ἀντιταλαιπωρῶν Σιώσῃ τῇ φιλίᾳ διαμεῖναι τὸν ἀντίδοσιν, ἔ ὑπεροχαῖς τῆς ἀρχῆς τῶν ἐλάμπρων δίκας ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς ὠμότητα διαπραξάμενος. ταῦτα γοῦν ταῦτα οἱ τῆς Περσῶν σατράπαι ἐγκρούμενοι, ἐκκαιρακίζουσι τὸν Ὁρμίσδαν.

CAPUT VII.

Choſroes in ſolio cum acclamationibus locatur. Ejus in patre captivo alendo liberalitas, qui tamen omnia, addita verborum aſperitate rejicit. Juſſu filii uſque ad necem fuſtibus contunditur. Hypocriſis Choſroæ. Varamum donis & pollicitationibus fruſtratur, a quo per epiſtolam cum faſtu ſcriptam de ſeditioſis in carcerem revocandis monetur.

POSTQUAM conventus per omnia iram ſuam caeplevit, Choſroes in thronum regium extollitur, ſtatique ſub fornice aureo (ut apud Perſas more receptum eſt, cum reges proclamantur) adoratur regaliſſime, & omnium aures fauſta acclamantium vocibus circumſonant. Hic aliquandiu patrem in carcere ſolariis mulcet amanter, & regio victu ſuſtentat, mittens ad eum inerita in patinis aureis, ac de venatione regia, bubulorumque, caprearum, & agreſtium aſinorum partes præcipuas, vina item odorata, & propinamenta variorum generum. Panes præterea exquiſite coctos, lac, olera, & quæcumque demum alia regibus ventri, & abdomini deditis ad menſam panegyricam ſubſerviant. Cæterum Hormiſdas ſtudium regis erga ſe contemnens, ut centauras aliquis (id eſt, ferum & agreſtem in modum) quæ ſibi miniſtrabantur vituperabat. Non immerito autem miſericordiam illaudabilem averſabatur, & ſimulatam pietatem, at apertam injuriam excludebat: id quod etiam exitium ei peperit. Fuſtibus enim in ilia impactis, & collo ictibus clavarum confracto, acerbiſſime vitam eauit. Choſroes cum tam inexpiabili ſcelere primordia regni ſui conaminaſſet, pro adepto Imperio lætitiam publicam inſtituebat: & in Perſarum nobiliſſimos quoſque largiriones auri prodige faciebat: catervas in carcere dimittebat, quo a paterna erud litate longius abſtaraas crederetur. Die ſearu per epiſtolam accipiunt Varamas, doniſque pro magnificentia regia ad tyrannidem abjiciendam invitatur. Promimi item ab rege honores in segno, admiſſorum condonatio, pactique hajus quoddam pignus, nempe juſjurandum intercedſſurum, promittuntur. Varamus lecta regis epiſtula, hunc in modum reſcribit, ad verbum.

Edit. Pariſ. pag. 100.

Varamus deorum amicus. victor inſignis. tyrannorum inimicus. Satrapa Megiſtanum ſive procerum. Perſicaram copiarum Imperator. ſapiens princeps. religioſus. inculpabilis. nobilis. beatus. voti compos. venerandus. œconomicus. providus. mitis. humanus. Choſroæ Hormiſdæ filio.

Quæ ab imperfectione, parviſſimaque prudentia tua mihi ſcripta ſunt, recepi: manera confidenter abs te miſſa, repudiavi. Nam neque litteras, neque dona regalia ad nos mittere conveniebat: cum præſertim re rege creando tanta ſit in rempublicam Perſarum invecta perturbatio, & neque nobiles, neque alicujus pretii homines cum turbalentis illis, ac plebeis ſocietatem coiverint. Ne igitur paterna te calamitas excipiat, depoſito in ſacris locis diademate, regia excedes. Qui porro

B ΟΤΕ γοῦν τῇ ξυλόγῳ ἅπαντα τὰ πρὸς ὀργὴν ἐπιπέραζο, ἀνάγεται Χοσρόης ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον τῇ τε ἀψίδι τῇ χρυσῇ παρεισὼς, ὡς ἔθος Πέρσαις ἀναγορεύεσθαι, προσκυνεῖται βασιλικώτατα· καὶ ἐ ἀρχαῖς ἐμείοις τὰ ὦτα περικλύζεται. ἐ μὴν ἄχει τινὲς τὸν πάππα περὶ ἑ ὀφρύαν ἐφιλοφρονεῖτο παρηγορήμασι, ἑ τὰ βασιλικὰ ἐστιάσεως μέτοχον ἐποιεῖτο, πέμπων ὡς αὐτὸν ὁ λαμπροὺς χρυσοῦς μυττωτὰς, καὶ κάλλα θήρας βασιλικῆς, βυβαλίδων τε καὶ δορκάδων, καὶ ἄνων ἀγρίων τῆς μελῶν τὰ ἐπίσημα, αὐθόμιας τε οἴνους, καὶ ποικίλων ὀσπρίων καπνοὺς. ἄρτους τε δ' πεπεμμένους, καὶ γάλα, καὶ λάχανα, καὶ ἑπόσα ἄλλα γαστριζομένοις τυράννοις δορυφορεῖται, ἐς τραπέζης παρεῖναι. ὁ δ' Ὁρμίσδας ἀπεδοκίμαζε τὸ τῦ βασιλέως φιλότιμον, καὶ λίαν ἐσπουδακὼς ἐλοιδορεῖτο τοῖς ἥβαπαιμένοις αὐτῷ. ἀβέλτερόν γε οἱ ἐδόκουν οἱ τοιαῦτα ἐπιτείδειον, δυσπομπήμονας ὄντως ὑπερεμαίνεσθαι οἰκείοις. τῶν τε καὶ ὑποτρομαζόντων τὴν Ὁρμίσδα τὸν θάνατον. τυμπάνοις δὲ καὶ τῇ λαγόνι παιόμενος, καὶ ῥοπάλοις τοῖς ἐκ τῆς τραχήλου σφενδόνας συνελαύνουσι, καταλύει ἑ βίον πικρότατα. ὁ δὲ Χοσρόης πλείστην μόνος τὴν βασιλείας βιβλιδίους ἀποσώζεσθαι, πιβατῆναι τὰ πράγματα ἐκαινούργει. χρυσῷ τε πολλῷ ἐφιλοτιμεῖτο τοὺς ἐπιφανεστάτους Περσῶν βασιλείας, ἑ τὰ φορητὰ ὑπεξάγειν καὶ πλεῖν, ἀτεκμηριάστως ἐαυτὸν, ὡς ἐσοῖτο ἑ πατρῴας ἀπωθρανίας διάδοχος. ἔκτῃ δ' ἡμέρᾳ, καὶ δι' ἐπιστολῆς μεταπέμπεται Βαράμ γενέσθαι ὡς αὐτὸν, καὶ δῶρος βασιλικοῖς μέγα τιμήσειν ἐτοιμάζεται. τῶν καταθέσθαι τὸ τύραννον. ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ τἄλλα δῶρα τὰ πρώτους ὑποπτεύσαι ἀξίωσιν αὐτῷ, τοῖς τε ὁρκωμοτηθεῖσι διαλύσασθαι. ἐκ χρόνου τε ἑ ὁμολογίας ὕστερον μετὰ τὸν παρέλθειν. ὁ δὲ Βαράμ τοῖς βασιλικοῖς ἐπευτυχεῖν συλλαβαῖς, τοῖς δὲ τὸν Χοσρόην ἠμείψατο γράμμασιν. ἅδε δὲ παραθέσομαι καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ Βαράμ ἐπὶ λέξεως σύμφρασιν.

Βαράμ φίλος τῶν θεῶν. νικητὴς ἐπιφανὴς. τυράννων ἐχθρός. Σατράπης Μεγιστάνων. τῆς Περσικῆς ἀρχῆς δωμάτιος. ἔμφρων. ἐγκρατικός. δεισιδαίμων. ἀπροκρίδεος. εὐγνώμων. εὐτυχὴς. ἐυκτίβολος. αἰδέσιμος. οἰκονομικὸς. φρονιμικὸς. ἁβὴς. φιλάνθρωπος. Χοσρόῃ τῇ παιδὶ Ὁρμίσδα.

E Τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ἐλλοπίας ὑμῶν καὶ μικροπρεπῶς συνόντως ἐδεξάμην. καὶ τὰ σαλείπτα παρὰ τῶν πολλῶν ἐγχειρίσεως ἀπεδεξάμην. ἴδοι δὲ μήτε γράμμασι, μήτε δωρήμασι βασιλικοῖς χρήσασθαι ὑμᾶς πρὸς ἐμᾶς. καὶ μάλισπ᾽ ἄνας ἀπὸ τῆς σῆς χειροτονίας προλθόντος, καὶ τὴν Περσικὴν πολιτείαν. καὶ μήτε τῇ εὐγενῶν, καὶ ἀξιολόγων συμφήφων γινομένων τοῖς ἀπεκνοήτοις, καὶ δυσγενεστέροις ἀνθρώποις. ἵνα μὴ ὦσιν τοῖς πατρῴοις ἐπιτίγε

αὐδιώσις, τὸ μὲν ᾧδημα ἐν ἱεροῖς λοιπόθεμβος τόποις, τ' A βασιλικῶν τόπων ὑπέξελθε. τοὺς δ' ἐπὶ πταίσμασιν ἁλωκότας, ἐν εἱρκτῇ αὖθις λοιδίδου· τοὺς τὰ ὁμοῖα σοι πολμηκότας, ἀναγκαῖον. ὡδὶ γὰρ ἂν τῆς σῆς δυνάμεως ἴδοι, ἀνεξιπάτους τοὺς κακοῦργους ἀνθρώπους παραλύσας, τ' πρὸ σοῦ τοῖς ἀπὸ τῶν νόμων ἐπεξελθόντας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἐλθὲ πρὸς ἡμᾶς, ἢ ἁλιμπάρχης τῆς Περσικῆς πολιτείας παραυτίκα γινέσθω. ἔρρωσο, φρονῶν τὰ συμφέροντα. εἰ δὲ μὴ, προγονικῶς ᾧχου θάρρει.

deliquisse convicti sunt, qui inquam, paria tuis sceleribus ausi sunt, eos de integro in carcerem trudi oportet. Non enim potestatis tuæ est, homines maleficos citra discrimen legum pœnis eximere. Hæc abi feceris, te ad nos confer, & statim Climatarcha Persidis (*hoc est, tractus alicujus terrarum, seu regionis Præfectus*) creabere. Vale, & conducibilia fac cogites. Sin minus, cum patre tuo male peri.

CAPUT VIII.

Rex ad procerum conceſſum de litteris Varami refert. Ad iram ab iiſdem extimulatur. Ejuſdem cautio. Litteræ Choſroæ ad Varamum, quibus factum ejus excuſat, culpam in ſcribam facese transfert, negat ſe facturum quæ poſtulet: ſpiritus regios oſtendit.

ΤΟΥ δὲ γραμματοφόρου σωτῆρ ὑπάρχει τινὶ Θάττου B παραγενομένου εἰς τὰ βασίλεια, ᾧ τὸ κυτίον ἦν ὑπὸ Βαράμου συγγεγραμμένον τῇ βασιλέι παρακομισαμένη, τῇ ἐπαύριον ἅπαντας εἰσκαλεσάμενος ὁ τῶ Περσικοῦ βασιλεὺς, εἰς ὑπήκοον ᾧχου σωπλυθυθέντων παρεγένετο τὰ ὑπὸ Βαράμ σοβαρῶς γεγραμμένα. οἱ ᾧ σατράπαι ᾧ οἱ ἄλλοι τ' ἀξιωμάτων τύχας καταλαμπόμενοι ἐδειροπάθουν ἐπὶ τοῖς ἐπίπονος πολεμικοῖς τῇ Βαράμ, τ' ᾧ βασιλέα πρὸς ὀργὴν ἐξεβάκχευον, κοινὸν τ' Περσίδος τύραννον ἐς τὸ φανερὸν ἐκεῖνον αὐτὸν τ' Βαράμ γράφοντες. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ βαβυλώνιος διδιὼς, μὴ τ' ἀπειλαῖς τ' λόγων ἐκτραχύνῃ τ' τύραννον πρὸς τὸ ἀπειθέστερον, κρύπτει μὲν παῤ ἑαυτῷ τὸ δυσκολῶν, ᾧ φανερῶς ὑπὸ παραπεπάσματι τῇ ἐπιπλήξῃ τῆς κολακείας ᾧ τ' Βαράμ ὑποκλέπτων δόξαν ἀξίωσιν κα- C θυφεῖναι τῇ ὄγκῳ τὸν ἀντιφράττοντα, τάδε πως ἐν βιβλίῳ ᾧ χαράξας αὐτῷ οἱ μὰ δ' οὐκ ἀναξιόλογον ᾧ αὐτῷ τ' συνθήκῃ προδεῖναι τ' λέξεως, ἵνα τῇ ἀμπαμόρφῳ τ' τ' πραγμάτων ἐαθέσεως, ἀδόλωτα τὰ τ' ἀληθείας ἀρύσοιντο, οἱ ξύνω ᾧ ἀκορέστων ἀφηγημάτων ἀατρεγόμβοι.

Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων. δυναστῶντων δυατόντος. κύριος θεῶν. εἰρηνάρχης. τῶις ἀνθρώποις σωτῆρος. ἐν θεοῖς μὲν ἄνθρωπος ἀγαθὸς ᾧ αἰώνιος, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεὸς ἐπιφανέστατος. ὑπερήνδυξος. νικητὴς. ἥλιῳ συναστράπτων, ᾧ τῇ σιδηρῇ χαρζόμβῃ ὄμματι. ἐκ προγόνων ἐπίσημος. βασιλεὺς μισοπόλεμος. χαριστικός. ὁ τῆς Ασσυρας μεθύμβιος. ᾧ τῶν βασιλείων Πέρσας ᾧχουλάττων. Βαράμ γραπτῷ Περσῶν, ἡμετέρῳ δὲ φίλῳ.

Τὴν μὲν τῆς πολυθρυλλήτου ὑμῶν ἀνδρείας ἐδεξάμεθα, ᾧ γνόντες ὅτι ὑγιαίνετε, ἐχάροπεν θυμῷ. τίνα δ' ἐν τῇ ἐπιστολῇ ῥήματα παρατέθεικας, ἃ ἐκ τ' σῆς οὐκ ἐγνωσθησαν καρδίας. ἀλλ' ἴσως ὁ τῶ γράμματος ὑπουργὸς οἷς ἐν πολλῷ μεθυθεὶς, ᾧ ὕπνῳ ἀμέτρῳ πεφιβλυθεὶς, μάταια ᾧ ἀλόητα ἐνύπνια σωγράψατο. ἀλ' ἐπειδὴ τὰ δένδρα ἐν ταῖς ὑμέραις ταύταις τὰ ἱμάτια ἀπεδύσαντο, ᾧ ἀ ἰχθύσι τὰ ἐνύπνια, ᾧ τῶν ἀ ἐπαρχθημῷ. ἡμεῖς δὲ ᾧ τ' βασίλειον θρόνον καλῶς ἀπελάθομῷ, ᾧ τὰ νόμιμα Πέρσαις ἀα ἀτερῷ ᾧαμῷ, τοῖς δ' ἀα φυλακῆς ᾧχωθέντας, πάλιν φυλακῇ ἀκ ἐπεδώμῷ. ᾧ δὴ πρέπει βασιλεῖ δωρεὰν χαρίζειν δυνάμενος. τὸ μὲν οὖν ᾧδημα ἐπὶ τοσοῦτον τεθαρρήκαμῷ μὰ λοιπὸν θεῖναι, ὡς ἐλπίζειν ἡμᾶς ᾧ ἐπερ ἄλλοτε ἐσὶ κόσμοι, ἀρχαίων βασιλέων. ἐρχόμεθα δὲ πρὸς σὲ βασιλεύσοντα, τ' λόγοις πείσοντες, ἀ τοῖς ὅπλοις καθυποπέξοντες. ἴσθι δ' ἐχθρὸς ἐσόμῷος ἡμῶν ἄριστος σύμμαχος.

CUM tabellarius magnis itineribus celeriter in regia affuiſſet, tabellaſque a Varamo conſcriptas regi traditiſſet, die poſtero convocatis ad unum optimatibus, magiſtratuumque honore illuſtribus, ad ſe Varamo ſuperbe ſcripta commemorat. Illi inuſitatam viri audaciam graviter, & iniquo animo ferunt, regique faces iratum ſubjiciunt. Varamum communem Perſidis tyrannum eſſe palam decernunt. Rex metuens, ne verborum minis tyrannum exaſperatum, ad officium præfractiorem redderet, ſententiam ſuam occultam habet, & fictо velatoque blandimento eum captans, ut ad ſecundam ſaltem petitionem de attogantia remitteret, hunc ei libellum ſcribit: quem ad verbum apponere, non alienum fore opinor: quo expoſitione rerum nihil varixta, veritatem puram ac liquidam hauriant, qui novarum narrationum delectatione ſatiati non poſſunt. *Edit. Pariſ. pag. 101.*

Choſroes rex regum. Dominantium dominus. Gentium dominus. Princeps pacis. hominum ſalus. Inter Deos quidem homo bonus & æternus. Inter homines autem Deus illuſtriſſimus. Victor longe glorioſiſſimus. Cum ſole exoriens. Noctis oculos (*ſtellas*) largiens. A majoribus nobilis. Rea belli oſor. Bene merens de omnibus. Aſonas mercede conduceos. Et regnum Perſis cuſtodiens. Varamo Perſarum duci, Amico noſtro.

Schedam multorum ſermonibus prædicatæ fortitudinis veſtræ ſuſcepimus, intellectoque vos bene valere, gaviſi ſumos. Reperiebantur autem verba quædam inteata epiſtolæ, quæ ab animo tuo haud profluxerunt: ſed fortaſſe amanuenſis probe appotus, altoque ſomno demerſus, vana & monſtruoſa ſomnia ſua littetis exaravit. Quoniam vero diebus iſtis arbores ſuas veſtes (frondes) depoſuerunt, & ſomnia non valent, ideo res nihil nos perturbavit; qui in ſedem regiam honeſte ſucceſſimus: & Perſarum jura non evertimus, & cuſtodia liberatos, iterum non ineludemus: debent enim tegis dona vim, & robur obtinere. Diadema denique adeo non depoſituros confidimus, ut potius, ſi adhuc alii mundi extant, eorum nos fore reges confidamus. Veniemus autem ad te regaliter, ut aut verbix tibi perſuadeamus, aut armis te ſubigamus. Si bene vis habere, recta ſape. Vale, futurus ſocios noſtet optimus. *pag. 102.*

CAPUT IX.

Chosroes contra Varamum delectus agit, duces præponit. Copiæ fluvio separantur. Frustra collocuti, ad velitationes veniunt. Chosroæ timiditas. Varami fidentia. Chosroes suspectos interficit. Noctu invaditur. Multa cædes editur. Multi ad Varamum deficiunt. Etiam ipse Chosroes fugam init.

HAc epistola ad tyrannum delata, A copiæ undique corrogantur, & milites ex Adrabiganis, & ex accolis Zabæ fluminis conscribitur. Ad Nisibim quoque castrametati, sine mora aggregantur. Ergo postquam contractaa se copias unum in locum conduxit, distributo benigne congiario duces præficit. Saranem cornu dexterius, Zamendem sinisterius curare jubet: Bindoi medios, & triarios committit, profectusque e regia, in planitiem quamdam venit, quam fluvius interlabens, utrumque exercitum dividebat. Super ripas igitur utriusque constitutis, ac multis sermonibus uitro citroque a principio diei usque in vesperum habitis, mandatisque & colloquiis in ventum effusis, & nulla ex parte ullo modo pace composita, prælium capessitur, & pugna ingentia mala parturit. Excursiones fiebant, & missilibus res prætentabatur: quæ solent esse cartaminum militarium præludia. Varamus vallum circumdat, & alia ad suos tutandos molitur. Chosroes exercitum vallo cingere in campo non audens, die quidem toto bellaturire videbatur, adventante autem nocte copias in urbe securitatis ergo claudebat. Ex quo militea ponebant animos. Varamus ex hostium timiditate factus animosior, de cætero tectius agendum non putavit. Quos enim vi aperta liceret devincere, ab iis fraudem sibi objectari, ac triumphis fals propter dolum adhibitum maculam aspergi, probare non poterat. Chosroes ratus quosdam e suis tyranno favere, eos vita privat. Die sequenti copias suas desperatas animadvertens, præmissis uxoribus ad fugam spectat. *Edit. Paris. pag. 103.* Rebus sic affectis, luce septima Varamus Chosroe conflictum detrectante, nocturnis tenebris impressionem facere instituit. Stupore igitur horribili, ac trepidatione defubito ingruente, primumque jumentis onerariis occisis, deinde ad milites ipsos progressa cæde, nec paucis interfectis, reliqui mutata mente cum Varamo sese conjungunt. Chosroes huic gravissimæ cladi perferendæ impar, summa usus celeritate, cum paucis quibusdam satellitibus, magnum, & inexpectatissimum discrimen effugit,

Ὅτε γοῦν ταῦτα ἐπεπόμφει ὁ βασιλεὺς Χ μάλα τῷ τυράννῳ Βαράμ, αἱ δυνάμεις πάντοθεν ἠθροίζοντο. συλλέγει τε τὸ ἁπλητικὸν, ὡς τε περὶ τὸ Ἀδραβιγάνων, πρός π ἐπικαθημένης τοῖς μέρεσι τῆ Ζάβα ποταμῆ· καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπὸ Χ Νίσιβιν στρατοπεδομένης ἀπελέγετο ὡς πάχος. καὶ δῆτα ὁπηνίκα τὰς ἐπισωρευθείσας αὐτῷ δυνάμεις εἰς ἓνα ἐπηυξήκεσι χῶρον, χρήμασι φιλοφρονούμενος ταῦτ' ἀρ' ἠγεμόνας προὔστησε· τὸν μὲν Σαράνη τὸ δεξιὸν ἐπισταθῆναι παρακελευσάμενος εἶφος, Ζαμένδην δ τὸ εὐώνυμον κλίτος προσάττει ἡγήσασθαι· τὸν δ' Βινδοῖν τὰ μέσα πεζεβάλλεσθαι φάλαγγα, Χ τὸ πιθανώτατον αὐτῷ δοκοῦν παρακελεύεται. ἀπάρας τοίνυν ὁ Χ βασιλεὺς ὁ Περσῶν βασιλεὺς, προσομιλεῖ πεδίῳ τινὶ, ἐν ᾧ ποταμὸς περιεκέχυτο, ἑκατέρας δυνάμεως διαῤῥοΐαν μεσαίτατος. ἐπεὶ δὲ ἦλθον τοίνυν τὸν ποταμὸν ἑκατέρας στρατιᾶς ποταμηθείσης Χ σύστασιν, Ϛ πολλῶν λόγων ἀπό τε Χοσρόου καὶ Βαράμ ἠλλοπροσθομένων, λόγου φωτὸς ἓν μέχρις ἑσπέρας, ἐπιστολῆς τε τῆς ἐξ Αἰλίξους εἰς ἄφαρ χωθείσης, καὶ μηδαμῆ μηδαμῶς εἰρωνείων λέξεως κληρωσαμένης ὑποπιπτούσης, ἀπόλεμος ἑκατέρου, ἥ τε μάχη ἐπεφόρει μεγάλων κακῶν ἐπιφοίτησιν. τοίνυν ἐκδρομαί τε ἦδη ἐγίνοντο, ἀκροβολισμοί τε. καὶ πῶς τὰ τῆς παρατάξεως προπύλαια φιλοπόλεμα. ὁ μὲν οὖν Βαράμης πάρεσι περιεβάλετο, πά τε ἄλλα τὰ εἰς ἀσφάλειαν Χ μάχιμα δυνάμεως ἐτηρεῖτο. ὁ δὲ Χοσρόης ἐν θαῤῥοῦν χάρακα ἐν πεδίῳ περιεσχώσατο, ἀμέρας μὲν διαπλώσης πολεμιστήριον ὥσπερ πᾶς ὑπεφαίνετο τυφὸς δ' ἐπίσης, ἔσω τῆς πόλεως τὰς δυνάμεις περιφρούρει συγκλείσας. ἐντεῦθεν οὐκ εἰς ὀλίγον καταπίπτωκεν ἀθυμία τὰ περὶ Χ Χοσρόην στρατεύματα. ὁ δὲ Βαράμ, ὅ τε καπήλιος ἐν τῆς ἀντιθέτου δυνάμεως γίγνεσθαι δειλία, ἐθάῤῥησε λοιπὸν μὴ κλίψαι τὸν πόλεμον. ὡς δὲ ἐκεῖθεν βιάσασθαι ἐς τὸ φανερὸν, πάσας ἐκ ἰδονίμαζε Χ ἅπαντα ταραττόμενα σθαι, καὶ θολὸν τοῖς θεάμβοις ἐξ τὸν δόλον παρέχεσθαι. ὁ δὲ Χοσρόης ὑπολαβών τινας συμβεβουλεῦσθαι τοῖς ὑπὸ Χ τυράννου διηγωνισμένοις, φόνῳ διεχρήσατο πάντας. ἑκάτερα δ' ἀμέρᾳ τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις καταβεβλημένας τὰς ψυχὰς ἰωράκει. ἐξ τοι τῶν ἀφ' ἑσπέρας ἀπόδρασιν εἶδε. τὸν τε ἀποφυγὸν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν γυναίοις προπατηρᾶζετο. ἔπη δὲ Χ πράγματα ἐξηκεμένων, ἐβδόμῃ ἀμέρᾳ ὁ Βαράμ ὑπ' ἐθέλοντος Χοσρόου ἀφ' ἑσπέρας παράταξιν ἀπαντᾶσαι, συντομαχίαν τε σπουδῇ συνίστησιν. ἐπεπίπτωτο τοῖς περὶ τὸν Χοσρόην στρατεύμασι. φοβηθεὶς τοιγαροῦν ὕστερος τῆς καταπλήξεως, μεγάλα τε θορύβου ἐξαπιναίως φοιτήσαντος, τῆς τε θρασύτητος πρῶτα τοῖς γυναιφόροις ζώοις ἐπιφερομένης ὑπὸ τῆ πολεμίων, ὕπα τῆ φόβῳ τοῖς συμμάχοις Χοσρόου μεταβεβηκότος τῆ φόνου, πολλῶν τε ἀναριθμήτων, μεταθέοντα τὰ γνώμιλα τὸ μάχιμον, αὐτομολεῖ τε πρὸς τὸν Βαράμ, καὶ ταῖς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεσιν ἀναμίγνυται. ὁ μὲν οὖν Χοσρόης, τὰ ἀκρόρεια τῆ δυσχημάτων φέρειν οὐκ ἔχων, ᾗ πολλῶν οὐχὶ δυνάμεως, ᾗ διδράσκει τὸν μέγαν τοῦτον, ᾗ παραδόξοτατον κίνδυνον, μετὰ τινων διαζωμάτων ὑπασπιστῶν.

CAPUT X.

Conſultat Choſroes, quo ſi vertat: Chriſtianorum Deum invocat: fræno dimiſſo, equi greſſum ſequitur: Circeſii a Probo humaniter accipiuntur: Comentiolo duci ejus adventus, & quid ab Imp. petat ſignificatur. Mittitur cum epiſtola nuntius ad Mauricium, quem ingens inde lætitia occupat.

Καὶ ὅπου τῆς βασιλείας ἐπιτηκὼς, τῷ Κτησιφῶντι τὸ καταλειπὸν ᾗ τὸν Τίγριν διανήξάμενος ποταμὸν, διαπορεῖτο ὅτι ᾗ δράσειε. τῷ μὲν γὰρ τὸ Σαυδικὸν τὸ ἰὸν (ὃς Τάρικας λέγουσιν οἱ Ἄραβες) γνώσεσθαι εἰσηγημένον αὐτῷ. τὸ δ' ἐς τοὺς Καυκασίους, ὃ ἄτρακτοι καὶ ἐς ἄγριον ἀνθρώπων ἔθνος ἀπορρίπτουσιν. ὅπου μὲν δὴ ἀμηχάνως ἐκεῖνος εἶχε τῇ βασάνῳ τῶν παραινέσεων τοιγαροῦν κομιδῇ ἐπιεικῶς ἀνατίθησι τῇ ἐπὶ πᾶσιν θεῷ τὰς ἰδίας ἐπιτροπὰς, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀποβλέψας, ᾗ τὸ δυμιουργῷ εἰς ἔννοιαν γενόμενος, ἀγνώμοσιν τε τὰς ἐπιβουλὰς τοὺς θεοὺς, τῇ τε Μίθρᾳ μυδέν τι ἐλπίδος φροντιεῖν ἀμύσας, εἰκότως ἡμαύρωτο τῶν περὶ αὐτῷ ὀξυρρόπων, ᾗ τὸ πίστιν μεταβαλόμενος, μεταβάλλει ᾗ τὸ τύχης φορὰς δεξιόπους τῇ μὲν ὕων χαλινῷ χαίρειν εἰπὼν, τὰς τε διϊππεύσεις ἰδίας παρακρουσάμενος, ἤξειν ὑπὸ τὴν ἵππου ἰθυνθήσεσθαι, ᾗ τι ἐπιβάλλει ὑπὸ τῷ ἐπιχειρῆσαι κυβερνᾶσθαι φορὰς τὰ συμφέροντα, θεῷ, ᾗ ἵππῳ τὰς κρίσεις πιστευούσης τῷ ἰαβάσιον. ὅπου δὲ διδάσκει ὁ καιρὸς, μεγάλῳ ὑποχειρίσασα τῇ ὁρμῇ φραγμάτων ὑπὸ θυμοῦ. ἡ μὲν οὖν ἵππος ἐκείνη ἡ βασίλειος ἤγετο ἐπιβάτου φαγέδαινα ἀνὰ τὴν ἔρημον. παύτῃ δὲ διαιθύσας, ᾗ τὸ Εὐφράτῃ ποταμὸν παραμείψας, τὰ Ἀβορῶν ᾗ Ἀυθῶν πλησιάζει φρουρίοις ταῦτα δ' ὑπὸ τῷ Περσῶν ἐφορολογεῖτο πολίτευμα. κἀπάρας δ' ἐντεῦθεν Χοσρόης, ἀφικνεῖται ἐπὶ τὰ Κιρκησίου ἐχόμενα πόλεως δέκα ᾗ σημείοις ἀγρεμλεζόμενος ἀπεκπέμπει ἀγγέλους εἰς τὸ Κιρκήσιον, παρεδρεύων τῇ ἀφίξει, ᾗ τοῖς ἑαυτοῦ τύχαις, ᾗ τὰ ἐς τὰ Καίσαρα κατάφυγὴν, τήν τε τῶν ἐκεῖσε καθόδων ἐξεπιτηδείως, ἤξειν συμμαχικὸν ὑπὸ Ῥωμαίων ἰσοστάσιον τέξειν γενεᾷ φυλακῇ τ ῥωμῆς, ᾗ οἱ ἄγγελοι φὸς τὰς πύλας ἐχώρησαν. ἐπεὶ δὲ τοῖς πυλωροῦσι τὰ τοιχίου διεξοδεύόμενα ὑπὸ τῶν φρούρων τῶν πυλῶν ἐχχειδιότες φρόντισε, τῇ τε ἡγεμόνα θάττον τῶν πόλεως οἱ τῶν φρουρὰν τῶν πυλῶν ἐγχειρίδιότες φρόντισε, τῇ τε ἡγεμόνι μὴ σωτῆρα ἀπειδῆς ᾗ πεπίστευκεν ἀνατίθησι. τῇ ᾗ φρουρὰν χῇ, λῶ ἄρα Πρόβος φρομα. ὁ μὲν οὖν Πρόβος ἐξ ἰωθυῖ ᾗ Χοσρόῃ φρὸς τὸ ἄστυ εἰσάγει. δεξάμενος ᾗ, ᾗ φιλοφροσύνῃ τῶν ἐξίησι πὰ ᾗ τὸν γάμον, παῖδας ὑπομαζίους περιαγόμενα, λιτὰ εἰς τὰ μάλιστα φιλανθρωπίας ἐξίησι πὸς τὰ ὑπάρχοντος, ᾗ πεμπόλεως, ᾗ κάστρα δ' ἄρα τῇ Χοσρόῃ ὑπῆρχον, ἃ ἐπεὶ εἰς κάρα ἰσωσεῖν, δέομαι δ' ἤμερα ᾗ Χοσρόης, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, εἴξαντι ᾗ Πρόβου δῶ γράμματος φρεσβεῦσιν παρὰ τὸ Καίσαρα ᾗ ἐχαράξας βασιλείως κηρίας, ᾗ Πρόβῳ τῇ Ἀνταράσιος τεύξεσθαι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κομεντιόλῳ τῇ τραπεζῇ κῇ τὸ ἱερὰν πόλιν ἐσβαίνοι, κατάδηλον τὸ Χοσρόην ἐνδημίαν ὁ Πρόβος πέμψας, πόμπας ἀς αὐτὸ ᾗ τὰ παρὰ Χοσρόῃ ἐν ἀξιώσει γεγραμμένα τῇ Καίσαρος ὁ ᾗ Κομεντίολος τῶν ὑπὸ τὸ Πρόβῳ ἐξηγουμένων αὐτῷ, τῷ τὸ ἱερὰν πόλιν τῶν ταχυδρομούντων ἀγγέλων παιδί δ' ἐξοτρύνει βασιλέα δ' αὐτοκράτορ Μαυρίκιος πίνων ἀκροῦσον, πορεγάπνευμα, ᾗ τοῖς χρώτοσιν ἐλαίοις κατάκομος ἰώ. τάνε σίμωῦ α τὰ Περσικὰ πιεζόλυμος, ὅτι ἂν ᾗ τοῖς δέλπις ἔτι χάρακτο, διηρώτα, ἀνελέσθαι τὸ ἀναγνῶναι ἐᾷ τὸ ἀξιώσεως τῶν Περσῶν βασιλέως ἐν τόποις πυσιωτάτοις, ἐπὶ λέξιως ᾗ τοιῶ τὸ ἀξιώσεως ἀνατίπλασον ὁποτεμεσώμεθα.

A CUM ſic regno excidiſſet, Cteſiphontam reliquiſſet, Tigrimque trajeciſſet, pendebat animi quo ſe verterent, conſulentibus aliis, uti ad Scytas Orientales (quos Turcas nominare ſolemus proficiſceretur: aliis ut Caucaſei, aut inviis montibus ſalutem ſuam mandaret. Sic ille, rationum momenta examinans, perplexus hærebat. Itaqua ſupremo omnium Deo æquiſſime arbitrium fugæ ſuæ permittit, ſublatiſque in cœlum oculis, & opificis univerſorum recordatus, deoſque commentitios abominatus, ac de Mithra (ſole) omni ſpe abjecta, merito impendens capiti ſuo periculum amoliturus eſt, & cum religionem fortunam quoque feliciter mutavit. Itaque dimiſſis habenis ſcite compoſitis, equi greſſum ultroneum ſequi atque ab eo ipſu rector, Deo, & animanti commiſſo eventus judicio, ad utilitatem ſuam ditigi voluit. Sic animi viſum eſt tempori magnum ex tempora mundo præbere admirationis argumentum. Equus igitur ille regius ſeſſorem ſuum fugitivum per ſolitudinem, & juxta Euphratem ad Aborœum, & Anathorum caſtella, Perſis tributaria perducit. Inde diſcedens in fines Circeſiorum defertur, & adhuc ad decimum lapidem diſtans, nuntium in urbem ſuper adventu ſuo, recentique calamitata ac deliberato ad Cæſarem perſugio mittit: cujus adiutus auxiliis redire domum deſideret. Tertia noctis vigilia nuncii ad portas affuerunt, qui ut cuſtodibus de ingreſſu ſignificarunt, illi continuo ad urbis ac prætorii Præfectum accedunt, de converſione rerum certiorem faciunt. Probus (hoc præfecto nomen erat) Choſroeu mane in urbem introducit, eum urbane, & humaniter tractat, ejuſque mulieres, quæ lactantes adhuc infantes geſtabant, ſatellites quoque & cuſtodes (quorum triginta numerabantur) habet benigniſſime. Die ſequenti Probum Choſroes orat, ut per eum litteras ad Cæſarem mittere ſibi liceat. Annuit, epiſtolamque regis tranſmittendam ſuſcipit. Poſtero die Commentiolo duci, Hierapoli degenti Choſroen ad ſe veniſſe ſcribit, & epiſtolam, quam ille Imperatori ſupplicem conſcripſerat, adjungit. His ſibi a Probo ſignificatis, Comentiolus uni de curſoribus Hierapolitanis nuntium ad Imperatorem perferendum injungit. Qui ex auditione mirifica voluptate perfuſus, melius de cætero res iturus etiam atque etiam vehementerque confidebat, detractoque ſigno Perſico, quid tabulæ continerent, legendo cernebatur. Continebant autem petitionem regis, quam ego, ut eſt, inornatam & ſimplicem hic ſubjiciam, quo in imperitiæ dictionis ſincerinatem petitionis ceu in ſpecula contemplemur.

Edit. Paris. pag. 104.

CAPUT XI.

Litteræ Chosroæ ad Mauricium. Duo esse imperia omnium maxima, Romanum & Persicum. Accusatio Varami, contra quem concitatur Imperator & auxilium rogatur.

CHOSROES Persarum rex, Imperatori Romanorum sapientissimo, Benefico, Pacifico, Potenti, Nobilitatis emanti, Iniquè afflictorum liberatori, Ad bene de omnibus merendum propenso, Iojuriarum immemori salutem.

Duobus quibusdam oculis universum mundum illustrari, jam olim & ab initio Deus Opt. Max. curavit; hoc est, Romanorum Imperio potentissimo, & prudentissime temperata Persarum repub. His namque principatibus amplissimis rebelles, & Mavortium genus compescuntur, humanæque institutæ vitæ ornantur, & regnatur semper. Quarum rerum consequentium verbis nostris suffragantem videre licet. Quoniam ergo insusti quidam perversique dæmones, inter homines vegantes, omnis e Deo recte constituta confundere ac perturbare con-
Edit. Paris. pag. 105. nituntur, tamerſi eorum conatus nihil proficiunt, Deo charos, pietatique deditissimos mortales, e Deo sapientiæ thesaurum, justitiæque brachium & arma habentes, iis obviam ire, & contra pugnare decet. His itaque diebus pernicioſiſſimi dæmones in regnum Persicum sese inferentes, atrocie designarunt, & servos adversum dominos, famulos adversum reges, confusionem adversus ordinem, indecorum contra decorum, & omnis demum bonitati contraria & inimica suppeditatis armis instruxerunt. Varamus etenim servus ille detestandus, e majoribus nostris evectus, & honoribus illustratus, cum magnitudinem gloriæ non caperet, ad pestem & perniciem nobis machinandam profilivit; & regni habenas sibi despondens, universam Persarum rempublicam conturbavit: agitque & tentet omnia, ut magnum potentiæ oculum extinguat, indeque nationes agrestes, & ad malefaciendum promptissimæ imperium Persarum munusculissimum lacerandi licenciam potestatemque; ac tempore procedente contra vestras quoque geotes stipendiarias robur inexpugnabile, & in primis exitiosum nanciscantur. Erit igitur honestum pacificæ vestræ providentiæ, regno omnibus mortalibus notissimo, & e tyrannis oppresso manum salutarem porrigere, ec principatum interiret proximum confirmare denuo atque constabilire, salutisque nostræ causſet, ut trophæa universalia in republica Romana figi, vosque reipublicæ Persicæ conditores, servetores, & medicos proclamari. Omnis quippe justitiæ consentanea perpetuo præstare justissimos Imperatores convenit: atque hic quidem excelsi animi præconia, hinc eatem emigrantes, immortalia bona in omne ævum adipisci; exemplumque statuere, ne posthac fugitivi in dominos arma expediant. Nunc igitur perturbatum Persidis statum a vobis regi, & corrigi par est. Ex quo pet vos Romanorum glorie splendescet magis. Hæc ego Chosroes, tanquam præsens præsentem alloquens Chosroes filius, & supples tuus. Non enim quia me miserum fortuna finxit, tu quoque hanc mihi conducibilem seu dignitatem, seu appellationem denegabis. Angeli Dei, bonorum largitores imperium vestrum probro, & tyrannis liberum custodiant.

A ΧΟΣΡΟΗΣ Περσῶν βασιλεὺς, τῷ ἐμφρονεστάτῳ βασιλεῖ τῶ Ρωμαίων, ἀγαθοποιῷ, εἰρηνικῷ, δυνάστῃ, φιλόγνωθι, καὶ τοῖς ἀδικημένοις σωτῆρι, εὐεργετικῷ, ἀμνησικάκῳ χαίρειν.

Δύο τισὶν ὀφθαλμοῖς τὸν κόσμον καταλάμπεσθαι πάντα ἔνωθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς τὸ θεῖον ἐπραγματεύσατο. τυτέστι τῇ δυναστοτάτῃ τῶ Ρωμαίων βασιλείᾳ, καὶ τοῖς ἐμφρονεστάτοις σκήπτροις τῆς Περσῶν πολιτείας. ταύταις γὰρ ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τὰ ἀπεναντία, καὶ φιλοπόλεμα ἔθνη λαμίζονται καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀχρεωκῶς κατακοσμεῖται, καὶ κυβερνᾶται ἀεὶ πάντος. καὶ ἔστι λαβεῖν τῶν τῆδε πραγμάτων ἀκολουθίαν τοῖς ἡμετέροις ῥήμασι συμφωνοῦσαν. ἐπεὶ τοίνυν σκαιοὶ τινες καὶ πονηροὶ ὑπὸ τῆδε κόσμῳ ἐπιπολάζοντες δαίμονες πάντα τὰ ὑπὸ
B τῶ Θεῶ καλῶς συμπεπαγμένα συγχεῖν μὲν ἐπείγονται, εἰ καὶ μὴ εἰς βάσιν ἡ πᾶσιν λαμβάνει εὐχρηστίαν, φρίττει τοὺς θεοφιλεῖς καὶ δικαιοσύνης βραχίονα καὶ ὅπλα. καὶ τοίνυν ταύτας τὰς ἡμέρας οἱ βλαπτικώτατοι δαίμονες καὶ ὁ Περσῶν ἐπιφανέστατος πολιτείας, δεινὰ κατεργάσαντο, καὶ δόλως καὶ δυνατῶς ἐπιστράτευσαν, καὶ βασιλέων οἱ αὐτὰς, καὶ τῆς τάξεως τῶν ἀταξίαν, κατὰ τὰ παδόκοντος τὸ μὴ φρίττον, ἐ πᾶσι τοῖς ἐναντίοις τῶ ἀγαθῶν ἐχορήγησαν ὅπλα. Βαράμ γὰρ ὁ κατάπτυστος δοῦλος ὑπὸ τῶ ἡμετέρων προγόνων αὐξηθεὶς, καὶ διαλάμψας, καὶ μὴ χωρήσας τῆς δόξης τὸ μέγεθος, πρὸς ὄλεθρον ἀπεστράφη, καὶ βασιλείαν ἐπιβουλεύσας, πᾶσαν διεπάραξε τὴν Περ-
C σῶν πολιτείαν. καὶ πάντα καὶ φράττει, καὶ διεχεῖρει, ἵνα μέγαν ὀφθαλμὸν ὅλοσβέσῃ δυνάμεως, καὶ λάβωσιν ἐπεδέησεν ἀνήμερα καὶ κακοπραγίσατα παῤῥησίαν καὶ δύναμιν κατὰ τῆς ἡμετέρας τῶ Περσῶν βασιλείας. εἶτα λειπὸν ἐστὶ δεῖσθαι τῇ χρόνῳ καὶ κατὰ τῶ παρ' ὑμῶν φορολογουμένων ἐθνῶν ῥᾴστος ἄχιτον, καὶ πολλὰς λύμης ἀπ' ἄμοιρον. Πρέπει τοίνυν τῇ εἰρηνικῷ τῆς φρονοῦσας ὑμῶν, ἐπιλυτδομένῃ βασιλείᾳ καὶ ὑπὸ τυράννων βιαζομένῃ παραχεῖν χεῖρα σωτῆρον, συνεσκαδαί τε μᾶλλον ἀρχικὸ καταλύεσθαι, καὶ τῆς σωτηρίας τὰς αἰτίας ὥσπερ τροπαῖα οἱ ἐμφυλιακὰ τῆ Ρωμαίων, πολιτείᾳ ἱδρύσασθαι, ἀναγορεύθῆναι τε ὑμᾶς ἀτιγας, καὶ σωτῆρας, καὶ ἰατρὸς τῆς Περσῶν πολιτείας. πάντα γὰρ τὰ τῆ δικαίῳ συμβαίνοντα, πρέπει τοῖς δωροφορώτατοις βασιλεῦσι
D διὰ παντὸς ἐπιραγάζεσθαι. καὶ ἐστὶ θεῖον τῆς μεγαλοψύχους τὰ ἐγκαίμια, καὶ τῶ τῆδε κόσμου μετασχεῖν, ἔχειν διὰ παντὸς ἀδιάφθαρτα, παράδειγμα τε συσκάσαι, ὡς ὑ δεῖ κατὰ δικαιοσύνῃ δραπέτας ὀπλίζεσθαι. τὸ τοίνυν ἀνόμαλον τῶν τῆ πραγμάτων τῆς Περσικῆς πολιτείας φροσήκει παρ' ὑμῶν κυβερνᾶσθαι. λαμπρότερον γὰρ ἐστὶ δῶν οἱ Ρωμαῖοι τῶν ὅλεθρον δι' ὑμῶν ὑπολείπονται. ταῦτα Χοσρόης ἐγὼ, ὡς παρὼν, γράφων προσφθέγγομαι. Χοσρόης ὁ σὸς ὑὸς, καὶ κίπες ὁ δῶ ἐμῆ τύχῃ τῆ συμβεβηκότων ἀδικίας τ' ἀξίας ἢ τῆς προσηγορίας τὸ πρόσφορον. Οἱ δοτῆρες γὰρ ἀγαθῶν ἄγγελοι τῶ Θεῶ ἀνεπονείδιστον, καὶ ἀτυράννητον ὑμῖν τῶν βασιλείαν διαφυλάξωσιν.

CAPUT XII.

Perſis proceribus blanditur Varamus: Choſroen quæri, ac vinctum ſiſti jubet. Bindoes in vinculis adducitur. Varami in regno aucupando aſtus: ſemet regem inſtituit. Ad præſidiarios Martyropoli ejus mandatum. A Mauricio per ducem Comentiolum Choſroes honoratur. Ejuſdem impoſtura.

ΕΝ ὅσῳ δὲ τὰ τῆς ἀφισβείας κατεξητάζετο παρὰ τὸν Καίσαρα, ὁ Βαράμης πὶς τ Σατράπας, καὶ πὶς πεελβλέπτης τῆς βαβυλωνίας ἐφιλοφρονεῖτο, θεραπείας τε ἕξιν, ἀναλαβών τε τὴν βασιλικὴν πᾶσαν ἀποσκευὴν, ὅσην Χοσρόης ὁ ἦρ Περσῶν ἐπεσύρετο βασιλεὺς, ἀφικνεῖται πρὸς τὰ ἀνάκτορα· ζητεῖσθαι τε ὑπὸ τῶ ἀπλετείου ἀνδρας εἰς ἔκταξιν λογάδας, ἀνιφλάττεσθαι Χοσρόην προσέταττε, δέσμιόν τε ὡς αὐτὸν παρασήσασθαι. οἱ μὲν ἄῤῥω διαπυνθανόμενοι ἦρ ὑπὸ τῶ Βαράμ προσταγμένων αὐτοῖς, ἐνδὸν πεελυγχάνουσι, ὃς ἔχαιρε τὰ μάλιστα Χοσρόην τῆ Περσῶν βασιλεῖ. τῶν δὲ σμοῖς καθυβρίσαντες ἄγουσι παρὰ τὸν Βαράμ ἑβδομαῖον. ὁ δὲ Βαράμ τὴν Περσῶν βασιλείαν σφετερίζόμενος, καὶ τῆ παύτης καθάπαξ πολέμιος ὤρμει, εἰς τὸ φανερὸν τὰς τῆς ψυχῆς ἐπιβυλὰς ἐ παρεδείκνυτο, δεδιὼς, μὴ πάγκοινα φοβηθεὶς, πίστις τὴν ὅλην τ πεπραγμένων αὐτῆ ὑπόθεσιν συγκατάμιξος. ὅρα δὲ δόγματι συγαλήτ τ ἀρχὴν ἐμπορπήσασθαι, καὶ τ ἀπάῤῥησιν τ κράτος περελβαλέσθαι σὺν νόμῳ, ἢ βίᾳ τινί. ἐντεῦθεν τ μὲν βασιλείαν ἀνεπονείδιστον, τ δ' αὖ πάλιν ἐγχείρησιν ἀνεπιβούλευτον ἑαυτῆ σοῤῥάμενος. ἐπεὶ δὲ πάντα ῥαδιεργῶν, καὶ παλαμώμενος ἀπίθανος ἦν σοφιστὴς τῶ βυλήματος, ἐχαλέπαινέ τε πᾶς μάγοις πάντα ἐφρονῶσι. τῆς τοίνυν ἀρέσεως αὐτῆ μηδαμῶς ἐπολαβύσης τὸ σκοπῦ τὴν βαλβίδα, χωρεῖ εἰς τὸ φανερόν. τῆς μεγάλης τοιγαροῦν, καὶ ἐπιφανοῦς ἑορτῆς, ἣν ἑορτάζουσι ἱερὰν παλαιὸς καὶ πρισβύτης νόμος Πέρσαις ἐθίσατο, τὸ βασιλικὸν ἄγαλμα ἀπολόμενος, ἀπηγόρευεν ἑαυτὸν βασιλέα, τῆ τε χρυσῆ κατευνάζετο κλίνῃ, πῶς τε καὶ ἐ μαρτύρων ἀναστρεφομένοις βαρβάροις ἔχαιδε ἐμφανῶς τῆς φρυρᾶς ἐγκελεύεται, καὶ ἥκιστα τὸν νοῦν Χοσρόῃ παρέχαιδαι. τοῖς τοίνυν τὸ ἄτυ πολιορκῆσαι Ρωμαίοις, ἢ τῶ Βαράμ ξυγόρδοις ὅλως γίνεται· ἤλω γὰρ ἃ τὰ προσάγματα τῶ τυράννε πειεφερόμενος. μᾶλλόν γε Χοσρόης ἐπὶ τὴν λεγομένην ἱερὰν πόλιν ἀφίκετο, ἐδὲ μὴν Κομεντίολος ὁ στρατηγὸς ἀγάρεων καταλέλοιπε, τὸν τόπος τῆς βασιλείας χαριεστατ. ὑπὸ γὰρ ἐδέξε Μαυρικίῳ τῆ αὐτοκράτορος, ἐ τὸ δόγμα μετεχώρει πρὸς φῶξιν. ἀκοῇ ἐπὶ νὶ Βεδάμας (ὕπο χαρείσ λεγόμενος) εἰς συμπάτριος γίνεται Κομεντίολος Χοσρόῃ, νὶ τ παρασκλὴ βασίλειον αὐτῆ συσσάμενος, ἑδρυφορεῖ μεγαλωρῶς. ἐνάτῃ δ' ἡμέρᾳ καὶ τῶς ἐο Μαρτυροπόλει φρυρῶσι Πέρσαις ἄγγελον ὁ Χοσρόης ἐξέπεμπεν ἄνδρα Σατράπλν Μυραγδοῦν, ὅπο λεγόμενον, πᾶς τι νεωτέρας τύχας καταδυλῶν, καὶ ὡς ἐ μετὸν αὐτοῖς τῆς πόλεως ἔχεσθαι, τῆς τῦ Αυτοκράτορος μεγαλονοίας ὑπομάχους καὶ φίλους Πέρσας μεταπλαττούσης. Βεδάμᾶ δὲ τ παρὰ Πέρσαις ζῆφανῶν καὶ νὶ Αρμενίαν ἀπίσυλλον ἐς τὸ Ανδραβιγανὸν ἐγαλδόμενος γενέσθαι, καὶ τὼς αὐτόθι ὑφεστεῖβοντας Πέρσας ὑπηκόους αὐτῆ καταστήσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὅπως τὸ φανερὸν διεπράττετο.

A

B

C

INTEREA dum ſuper petitione regis conſulitur, Varamus Satrapas, & alios de Perſis eminentiores comitate, & beneficentia ad ſuas partes allectat, ſuſceptoque comitatu, & apparata omni, quem poſt ſe Choſroes trahebat, ad palatium regale concedit: delectiſque de exercitu bellatoribus egregiis, Choſroen indagari, & ſibi vinctum ſiſti imperat. Qui mandatis fruſtra parentes, in Bindoen regis Perſarum præcipue ſtudioſus incidunt, eumque contumelioſe vexatum, cum vinculis die ſeptimo ante Varamum ſtatuunt. Varamus regnum Perſicum ſibi vendicare nitens, & ejus cupiditate nimia quaſi expugnatus, quas animo coquebat inſidias, haud quaquam prodebat: metuens videlicet, ne quæ egiſſet hactenus, omnia hujus rei gratia egiſſe deprehenderetur. Verum conſilii decreto ſibi impoſui, & illigari quodammodo principatum, & legitima renunciatione, non vi ulla ſucceſſionem in regno capeſſere deſiderabat. Ita & regnum ſibi non probroſum & molitionem cutam fore homo verſipellis ratiocinabatur. Sed ubi nihil non nefarie moliens, quod volebat, artificio ſuo perſuadere non potuit, dominandique libido quæ ſervebat, propoſitam minime tenuit, & Magia quoque diverſum ſentientibus ſuccenſais, in apertam audaciam prorupit. Quamobrem magno & illuſtri die feſto, cujus celebritatem Perſis vetus & veneranda lea, de cœlo ſanxerat, ſumpto diademate, ſemet ultro regem declarat, lectoque aureo inſignis, præſidiariis apud Martyropolim barbaris mandatam mittit, uti urbem conſtanter teneant & Choſroen neutiquam audiant. Romanis oppidum obſidentibus, intercepto internuntio res patefit. Porro Choſroes Hierapolim venit: nec Comentiolas tunc regno viduatum non honoravit, quando id Mauricius fieri juſſerat juſſaque opere ipſo præſtabantur. Quare ad oppidulum uſque Bedamas appellatum venienti prodit obviam, omnia regia illi conſtituit, magnificamque comitantium cateryam attribuit. Die nona etiam Choſroes Satrapam Myragdam vocabulo ad præſidium Martyropolim mittit, per quem fractas, & abſciſſas res ſuas indicat, & monet, uti urbem dedant: quando Imperator magnanimus Perſas bellicis viribus deſtitutos in amicitiam receperit. Beſſamium vero inter Perſas virum honoratum. Andrabiganum, in Armeniam ire, moramque illic Perſas ſibi ſubjicere jubet. Et hæc quidam palam acta ſunt.

Edit. Pariſ. pag. 106.

pag. 107.

CAPUT XIII.

Chosroes ut vafer, & male fidei reprehenditur: eum ad se venire Mauricius non vult. Legati Chosroæ ad Imperatorem. Principis legati oratio, qua interesse Romanorum, Persicum stare Imperium, præclara disputatione probat. Multa de Alexandri Magni ambitione disserit, & Imperatorem ad succurrendum regi magnopere incitat.

CÆTERUM ut cercops, hoc est, homo fraudulentus, ac veterator, & ingenio pravo: fallaciis agera palmarium dacens, & hospitalitatis legibus maltam salutam dicens, benevolentiæque saltem pedibus conculcans, quinto die per certum hominem præsidiariis Martyropolim edictum mittit, uti urbem summo studio, & quam diligentissime custodiant, quæque palam ipsis mandaverit, ea non curent. Nequam est genus Persicum, cui vita dolus, & jactantia inde usque a prima origine. Interea dum reditus in regnum differtur, ad Romanorum Imperatorem proficisci aggreditur. Cujus voluntate cognita, Mauricius litteris Imperatoriis eum venire prohibet, bonorem suum in eo negligens, & commodis Chosroæ adaugendis prospiciens. Sic enim statuebat, non oportere illum longius a Persida discedere, ne hinc tyrannici conatus Varami robustiores evaderent. Vere ineunte, Chosroæ oratores ad Imperatorem adveniunt. Qui more Imperatorio tertio die conventa coacto, a legatis publice adoratur. Silente igitur consessu, dataque fandi copia princeps legationis, lacrymis oratinnem præcondiens, indeque Imp. misericordiam capsaus, sic differere occœpit.

Siquidem, ter maxime Impet. homines tibi gratissimi, & charissimi pectum advenirent, haberet commoditatem tempus, rationem mos, misericordiæ commovendæ vim oratio, occasionem argumentum, auxilium celerrimum necessitas, reverentiam legatio, atque ut summatim dicam, tot haberet fortuna nostra miserationes, quot habet calamitates. Quoniam varo cum alis etiam his omnibus Persia fraudata est, restat ut vel tua virtus & humanitas Chosroem complectatur, vel adeo latum & magnum Persarum Imperium a tyrannis everatur. Diaerit quispiam, sat scin, ex imprudentibus, expedire Romanorum Imperio, Persicam, adeoque nostram natinnem diu plorare, & ad corvos ire, amisso regno cum potentia, & viribus ingentibus: illos autem quiete, nullo obturbante, quodammodo pinguescere ac faginati, nescientes utique quid Romanæ potentiæ conducere videatur. Haud enim fieri poresi, ut una monarchia innumerabiles orbis terrarum rite atque ordine administrandi curas in se recipiat, unoque velut temone mentis, quantam hominum sol aspicit gubernetur. Nnn enim licebit amquam terris quoque, supernis nrdinum principatibus similitudine quadam respondentem statum, & unitatem divloi, primique principatus, qualis in cælo est, consequi, cum ab hominibus, natura fluxis, & ob propensinnem ad deteriora sequenda mente corruptissimis aliter alias, propter rerum mobilitatem, inconstantiamque procurentur. Quocirca si etiam Persæ Imperio depulsi fuerint, ed alios mox devolaetur: duce enim ac rectore tanta rerum, fortunarumque moles carere nequibit. Nam sicut cogitationes numquam sejungi a ratiocinatione poterunt: ita nec amplissima mundi imperia, a quo administrarentur, nnquam desiderabunt. An non e Babyloniis, seu Assyriis Medi, ex Medis Persæ, ea his Parthi quasi quadam consequenti successione Chaldæo-

Edit. Paris. pag. 108.

A

ΟΙΑ δὴ πάρων κακουργὸς τὴν ἀρχὴν, καὶ πάσης τε δόλου τεθέμενος δεσπόζων, ἐπὶ φιλοξενίας αὐτὸν ἐπὶ Θωμὲν, καὶ τὰς ἄλλας τῆς φιλοφροσύνης ὑπὸ τὰς πόρτας καταβαλόμενος, πεμπτῶν ἐξέπεμπεν ἀγγέλους τοῖς ἐν Μαρτύρων πόλει περιοικοῦσι χαλδαίοις, ἐγκαλοῦμενος ἐκείθεν τῆς φρουρᾶς ἀφεῖναι κομιδῇ, καὶ τοῖς ἐς τὸν φανερὸν προσαττομένοις αὐτῷ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν. φαῦλον δὲ τὸ Περσικὸν, καὶ βίος αὐτῷ δόλος, καὶ ἀέμπος ἀπ' ἀρχῆς θεν. ἀναβολῆς δὲ ποιουμένης τῆς περὶ τὴν βασιλείαν καθόδου τοῦ ἐγκαταμείνας αὐτῷ, ἐπιχειρεῖ ἐς βασιλεία γενέσθαι Ρωμαίων. ὁ μὲν οὖν Μαυρίκιος ἐκ Χοσρόου ἤκουεν ἐξηγνύς, γράμμασι βασιλείοις ἐς αὐτὸν ἐνδημίαν ἐκέκλητο, δόξης ὑπερῶν, τὴν τε τῶ σωσίσοντος ἐπίδοσιν Χοσρόῃ φραγμαπεμβόλος. διενοεῖτο δὲ ὡς ἀδῆ πόρρω τῆς Περσῶν πολιτείας μεταχωρῆσαι Χοσρόῃ, ἵνα μὴ τῇ Βαράμ πάγων ἐντὸς θεν τὸ τῆς τυραννίδος καθιδρυθεῖν ἐγχείρημα ἤρες δ' ἀρχαμένου, Χοσρόης ἀφίσβους ἐς βασιλία ἐξέπεμπεν. Ὁ μὲν οὖν Λίτοπαράπορ βασιλικῶς ἐκλυσίαν τοῦτ' συγκροτήσας ἁμίρᾳ, ἐπιφανῶς προσκυνῆται ὑπὸ τῇ ἀφίσβων. σιωπᾶς πίτιων δαφιλοσμένης τοῦ συμβεβήκοτος, καὶ τὰ βασιλέως ἄδεια λόγων ἐμβύσιος ἐκποδίσωσότος τοὺς Πέρσας, ὁ δὲ ἀφίσβων ἐπιφανίστερος, προπαίων τῇ δαιρώῳ τὸν λόγον, κἀντεῦθεν τὰς βασιλικὰς οἰκτιρμὰς ἐκτυπώμβους, δὲ τὸν λόγων ἀπήρξατο.

B

Εἰ μὲν παρὰ τῆς προσφιλεστάτων σοὶ ἢ ἀξίωσις, τεκμήριστ βασιλεῦ, εἶχεν ἂν τὸ μὲν πρόσφορον ὁ καιρὸς, ὁ δὲ ἔξ ὅπος τὸ δίλογον, ὁ δὲ λόγος τὸ πείθειν, τὸ πάθος τὸν ἔλεον, δὲ πρόφασις ἀνεπίθετος, ἡ ἀπόδειξις τὸ τῆς ἐπικουρίας ὀξύρροπον, τὸ δ' αἰδέσιμον ἡ ἀφιξεία. ἀπλῶς εἰπεῖν, τοσοῦτος εἶχον τοῖς οἰκτιρμοῖς τὰ παθήματα, ὁπόσας τῇ τοῖς συμφορᾶς ἠκούσατο ἐπεὶ τῇ πόνων πάντων μᾶλλον ἡ Περσὶς δυστύχησε, λέγεται, ἡ φιλανθρωπίας ἐν τῆς σῆς ἀρετῆς περιχεῖσθαι Χοσρόῃ, ἢ μᾶλλον ὑπὸ τυράννων μεγάλων ἀρχῶν καταρρᾴσθαι φαίη δ' ἄν τις, δ' οἶδα, ἢ μὲ συσίσαις μεμνημένον μυσῆσαι, λυσιτελῶν τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ τὸ βαβυλώνιον, καὶ ἐμέτρον φῦλον μακρὰν εἰμώζειν ἐς κόρακας, βασιλείαν καὶ ἀρᾶσ τῇ ῥώμῃ μεγάλῃ ἐκποδὼν ἐμβαλόμενον, καὶ ἀπταγὼν ἐσυχίᾳ τινὶ τὸ Ρωμαίων ἀράσ ἀπαλλαγέντα. κακῶς εἰδὼς τὸ μὲ συσίσον τῇ Ρωμαίων δυνάμει. ἡ δὲ πᾶς ἀπείρως φρονεῖδας τῆς περὶ ἢ ἀσμον συντάξεως, μίαν τιν μοναρχίαν δυνατὸν ἐγκολπώσασθαι, καὶ ἐνὶ πηδαλίῳ καρδίας, ὅσῳ ἅλιος ἐφορᾷ διϊθυνέσθαι κτίσιν. ἡ δὲ καθάπερ τὸ ἑνιαῖον τῆς θείας, καὶ φρόνης ἡγεμονίας ἴσης ποτὲ τῇ τῶν γῶν ἀπουσιάσθαι, ἀντίθετος ἔχεται τῆς ἄνω παξιαρχίας καπάσασιν, ὑπ' ἀνθρώπων τῶν μὲν φύσιν ῥᾳδίων, τῶν δὲ γνώμῃ ἀδεσιμοπάτων, ἀφ' τῶν πρὸς τὰ χείρονα σύνδεσιν, ἄλλο τι ἄλλως κυβερνωμένων πρὸς τὸ ἐπίσαλον. ἐκεῖθεν εἰ μὴ Πέρσαι τῷ κράτος ἀναθαρρεθέντας, μεταβάντας παραυτίκα πρὸς ἐπίρος τὸ ἀράπος. ἡ δὲ ἀνίζεται χηρδίεν ἡγεμόνες τὰ φράγματα, ἢ ἀπλεισάντα τύχα τῶ ἐπιβαίνοντος. ὡς δὲ λογισμῶν μὰ ἴσονται φροντίδες ἀποκτοῦ, ὅπως δ' αἱ μίγσται τ περὶ τ' ἀσμονῆ γεμονίας ἀφρανεῖ πυέσονται τῷ κυβιρνήσοντος. ἢ οὐκ ἐκ Βαβυλωνίων Μῆδοι, ἐκ δὲ Μήδων οἱ Πέρσαι, μετὰ δὲ τούτους οἱ Πάρθοι, ὥσπερ τινὶ ἀκολουθίᾳ δεδοχῆς τῆν Χαλδαίων δαιμο-

δ᾽ δαιμονίαν ἐκπέσαντος γε ὑμῖν τινος ἐγγὺς τόπου μίλος πνέοντα ὑπὸ ἄπαν ποιεῖ τὸ ποίμνιον, ποίμνιον ὧν αἰπόλος πρῶτον μὲν καθέστηκε ποιεῖ τι καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι συμβαίνειν φιλεῖ· ἴκανὴ γὰρ ἐμοὶ τεκμηριῶσαι, Μακεδονικὸν παιδαρίου νέος ἢ μανόλης καὶ παράλογος ἔφεσις. Τύχης δὲ Ἀλεξάνδρου ἄωρον γεύσασα παίγνιον, καὶ μειρακίῳ παρ᾽ αὐτὰ κατ᾽ εἰρωνείαν ἱλαρωτέρῳ, Εὐρώπης ἀρετὴν ἐβριθούσης, Θαλαττοκρατῶν ἐγχειρῶν καὶ βαβυλωνίων ἅρμα σκήπτρων ἀντέχεσθαι, πάντα Ἰνδικὴ ἀράτος ἐγλίχετο, Ἀσβύλου δ᾽ ὑπηκόου ἦν ἕλος, καὶ ἐς ὅσον μὲν χεῖται ἀὴρ, ἅλις δ᾽ ὄψεις τὰς βολὰς ἐς μαρμαρυγὴν κατοπτεύσασιν, εἰς ἑνὸς τὸ ἀράτος καὶ μοναδικὸν τὸν ὑπὸ σκιλλοῦν ἀέσμιον δουλαγωγεῖν ἀπορέγετο. ἀλλὰ τάχιστα ἀπέσβη μὲν τῆς ἐξουσίας ἡ ὁρμή. καὶ πρὸς τὸν πολυτύραννον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡγεμονίαν διαιρέμενα πάλιν προσεχώρει τὰ πράγματα. ὑπέρευαι δὲ συμφύεσθαι τοῖς ἀσυμφώνοις ποτὲ τὸ ὁμόλογον· εἰς νέ τοι γάρ ποθ᾽ δαιμονίας Ρωμαίων πειρατὰ πράγματα, Περσῶν μὲν καθαιρεμένων δυνάμως, ὑπερῃ δ᾽ παρατεμπόντων φῦλα τῇ τυράννῳ; δύδεξίας δέ τινα χαρακτῆρα τὸ Ρωμαϊκὸν πειρᾷ λαὸς γένος, ἰαίτιν ἀπασαμένων βασιλέα τῶν ἀπάντων γῆς ἐπιφανέστατόν τι δ᾽ ἀλειμώπων; ἢ ποίαν δύσβειαν ἀρέσκλιν ἔξετε τὰς ἀτυχικότας ἐξαθεώσαντες; πότε δ᾽, βασιλεῦ, τὰς ὑπὲρ δικαιοσύνης ἀγῶνας ἀρέμνος, ὅπλα κινήσεις ἀρὸς πόλεμον, ναύτης πυ χηρῶν νῆς ὑποδύσεως; πότε δέ σοι τὸ θρησκείας ἀεῖλος ὡραιδύσεται, εἰ μή γε ἐν τῇ παρόντι καιρῷ; νεῦ ἢ τοῖς πράγμασι τὸν ἀρομυχρίαν κυρώσατε, ἢ τοῖς ἀδικήμασι νῆς κλάσεως τὸν ψευδωνυμίαν κληρώσασθε. τί δὲ δείξεις τούτου βασιλικώτερον παρὰ πάντα τὰ σῆς ἡγεμονίας καιρόν; ποίαδέ τις ἄλλη τοῖς Ρωμαίοις μεγαλαυχημάτων ἀφορμὴ κατασαίη; τί δέ σοι, βασιλεῦ, τὰ σῆς ἐπιεικείας ἐνίκυρον ἴσαι τοῖς ἔθνεσι τούτοις σεμνότερον; νεῦ ἀρύσῃ ἥμερα σῆς συμμαχίας τὸν εἰρηνίου ἀθάνατον, ἢ τοῖς μυρίοις ἀγῶσι, τῇ τε τῶν φρονημάτων ἀπείρᾳ, τῇ τῆς ἰσχύος τὰ τῶν χειμάτων ἀσταθολὰς Ρωμαίοις μήτε κατείργασαι, νεῦ ἥδε ψυχῆς ἀρετὴν, ὑπὸ μὲν τὸ καιρὸν ζυγομένου, οἱ κονομμένου δὲ βασιλικῶς ἀφαγμαπτέντας ὑποίσῃ, ἢ καρπώσῃ τὸν ἀλύπητον ἁρμίαν, πόνων ἰατὸς ὑτί ἂν γένοιτο Ρωμαίοις λυσιπλήστερος; μηδέν τι τὰ Ὁρμίσδα κακίας τὸν σὸν κατορκείου καρδίαν. ἴμαθεν, ὀξὺ ὧν ἴπαθε, μὴ τὸν εἰρήνιον βδελύττεσθαι υἱὸν Χοσρόης τῶν πατρῴων ἀδιαμέτρων ἥδεσθαι. ἡ ἀληθινομῖσι μὲν τὰ ὑσία οἱ παῖδες, ἢ τὰ πατρῴας πάντες πυ προαιρέσεως ἰκνέος δυσμενὴς, ὅτις νεῦν ὑμῖν, ὑσιωμένην αὐτῷ τὸν σὸν εὐεργεσίαν πειραζόμενος, ἧς ἀμνημονῶν αἰχωθήσεται, πολλῶς νῆς ὑσεβείας ἀσεπείνος τὸς μάρτυρας. μὴ κρατοίπασαν τύραννοι, ἵνα μὴ ἀσθενῆς τὸ παράδειγμα. ἢ ὐχὶ τὸ ἀκὸν τοῖς πολλοῖς ἐσι πρείζηλον, καὶ πρὸς τὰς τῶν χειρόνων ὀφέσεις, ἢ τῶν ἀνθρώπων καθέστηκε φύσις, δυσκάγωγον πρὸς τὸ ἀρείτιον τῶν ὁρμῶν ἀσεπείνη; ἀκκάλαμβ καὶ τὸν τύραννον φρέσβεις ὡς ὑμᾶς ἐξεπίμψαθαῦξεν καινοῦν ἀξιώσῃ τὸ ὠδὸν ἰδιακόσια τὸ πλημμελήματος, ναυσθέσαι τε διωτόλμ μετὰ θρασύτητα μονοσυχὶ σοφιζόμενον. ὦ τί δὲ γένοιτο Ρωμαίοις ἀδοξότερόν τε, καὶ ἀπλακώτερον; ποίαν δέ σοι πίστιν κρηπίδα ὑποκρήσει ταῖς ὑποχύσεσιν, ὁ μεγίστης ἀγωνοσυνεῖχων ὑποθετῶν, καὶ κατὰ τῷ διργασάτην συσπάμβιος φάλαγγα ὁ πᾶσαι ἰδίαν καὶ ἀς πειβαλόμβιος, ἵνα διωτόλμ μηδὲν ἰδιακόσια βασιλείας καθίλῃ; ὦ πίφυκεκακίας ὑποδύσις φιλίας ἐξαυξεῖν ὑποχύσιν. ἀριλόσοφος ἴναρξις, ἢ τὸ πέρας ἔξει πάντας ἀσύμφορον τοῖς ἀσίρμασι ἢ βλάσησις ἀν ἐναντίαν ἔχει τὸν πρόοδον. δώρους ἀγνισρόεων τὸ μὲν δίκαιον ἴσως ὁ Βαράμ ἐγχειρίσειεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ἄδωρα δῶρα ἀούκ ὀνήσιμα. καστά τι λέγοντος τῷ

A rum opes acquiſierunt? Et paſtoritium melos una cantatum fiſtula gregem totum non facere, opiliones, & caprarios haud latet. Tale quiddam & in rebus humanis ſolera contingere, Macedonici cujuſdam adoleſcentis furioſa, & inſipiens cupiditas ſatis ſuperque probaverit. Fortunæ ſiquidem immaturum factus ludibrium Alexander, paulumque ab eadem ſimalata eahilaratus, de Europæ ditione ſuperbiebat: maris Imperium ad ſe trahebat, ſceptra Perſica ſibi aſſerebat, Indiæ regna appetebat; Africæ jugi ſui minas intentabat; & Imperium eo uſque proferre nitebatur, quouſque ſpirabilis hæc natura diffunditur, & ſolis oculi coruſcam radiorum lucem projiciunt. Ad unicum, & ſingularem domicum totum infra lunam imperium redigera concupiſcebat.
B Verum cito avanuit ejus cum poteſtate deſideratio, & in multos dominatus (ut uno verbo dicam) res diviſæ rurſum conceſſerunt, nam quod conſentaneum eſt, cum diſſentaneis coaleſcere, & coagmentari nunquam ſolet. Perſis igitur poteotia ſua ſpoliatis, & alteri tyranno uationes ſuas permitEdit. Pariſ. pag. 109.
tentibus, quam, quæſo, felicitatem conſequetur Romana reſpublica? quam autem gloriæ celebritatem Rumanum genus inveniet, ſi regem omnium orbis regum & clariſſimum & fortiſſimum ſibi ſapplicantem rejecerit? Aut ad quam arcem pietatis confugietis, ſi infortunatos, ac miſeros deſpeaeritis? Quando tandem, Imperator, ſuſceptis pru juſtitia certaminibus, arma ad pugnam movebis, ſi occaſione modo non uteris? Quando religionis decus novo decore cumulabis, ſi hoc tempus
C prætermiſeris? Nunc aut inclytum nomen veſtram re ipſa ratum facietis, & confirmabitis: aut injuſte factis falſum vos nomen præferre oſtendetis. Jam vero quod hoc tempore magis Imperatorium tempus per omne Imperii tui ſpatium habere poteris? Quænam huic par gloriandi materia Romanis umquam dabitur? Tibi autem quodnam pignus æquitatis, ac bonitatis tuæ apud omnes gentes hoc uno eſſe queat auguſtius? Nunc ſi opem modicam tuleris, æternam pacem redimes, quæque mille præliis, curis luſinitis, profuſa innumerabili pecania nondum a Romanis effecta ſunt, ea nunc per animi tui virtutem ab alienis temporibus requiſitam, & ubi te pro dignitate Imperatoria impenſam ac diſpenſatam, nullo negotio aſſequere, quiateque
D omni mœrore ſoluta, citra laborem perfruere. Quo quid Romanis utilius accidere poſſit? Ne quid mens tua Hurmiſdæ improbitatem in filio reformidet; docuerunt eum malis ſua pacem non averſari. Non eſt ſceleruin patris ſui ſucceſſor Choſroes, neutiquam enim cum facultatibus etiam paternurum inſtitutorum hereditas ad filios pervenit. Ille malevolus, hic benevolus, tuam beneficentiam pro divitiis ac fortunis ſuis circumſerens, cujus memoriam deponere, cum pietatis erga ſe tuæ teſtes adeo multos habeat, arubeſcet. Na dominentur tyranni, ne quo modo exemplum proponas. Multi ſiquidem malum facile æmulantur, & propter deteriorum appetitiones natura humana ad meliora difficile impellitur. Audivimas & tyrannum Legatos ad vos miſiſſe, & innocentem delicti ſui ſocium facere voluiſſe, domumque cum fugitivo pariter res novas
E molitum nequiter docere conatum quodammodo: qua auditione nihil Romanis indignius, aut fugiendam magis. Quala porro fidei ſuæ apud te fundamentum promiſſis ſubſtruaerit, qui extremæ iniquitatis convincitur, & adverſus bene meritos comparavit exercitum, qui omne malum facinus eſt auſus, ut immerentem dominum regno ſpoliaret? Non confueverunt improbi, at amici, ſarvare promiſſa. Principium fatuum finem quoque pe- pag. 110.
nitus inutilem ſortietur: quale enim ſemen, tale germen. Donis fortaſſa Varamus in-

juſta impetrare contendit. Atqui improborum dona non eſſe dona, nec utilia, ſudivi quemdam dixiſſe de veſtris ſcriptoribus, quos elegantia & feſtivitas orationis commendat. Non ſenrit fructum voluptatis amentiæ mercedis, nec lucrum ſulco iniquitatis evaneſcens, abſque pœnitudine colonum dimittit. Nam priuſquam delectet, conteriſtat, & priuſquam demulceat, mœrore afficit. Abeunt enim a cupidis ſimul ablata, etiam quæ non malis rationibus quæſiverant. Nos autem Marryropolim reſtituemus, & Daram gratuito reddemus, bellum, nulla mercede compoſita pace ſepelemus, Armeniaque cedemus: cujus cauſſa bellum tanta licentia graſſatum eſt. Quod ſi major eſt neceſſitas noſtra, quam ut ei hæc dona reſpondeant, tamen hoc rubis ſummæ laudi erit, moderatas potius promiſſiones ſapienter amplecti, quam magnis pollicitis delinitos, nisi imperfecto labem perennem aſpergere, & non leves incommodorum perferendorum occaſiones, bona in poſterum pacis habitudine quaſi in theſaurum collectas habere. Quid Romanis juxta atque Perſis profuturum arbitrarer, facile a me demonſtratum eſt. Si quid ex cujuſpiam momenti prætermiſi, tu id per te, Imperator, intelliges. Multæ enim anxii cogitationes fugiunt, cum neceſſitudo meditationis impatiens ſit, neque incurſanti curæ ſemper obtemperet, ubi accidens quippiam mentem pertusbatam alio avocarit.

A παρ' ὑμῶν ἐπὶ κομιδῇ σοφῶν. οὐ εἰδὲ παρουσίας μιᾶς χαρίζεσθαι ἢ ἀπόλαυσιν. οὐ εἰ δι κέρδος αἰδικίας φυόμενον αὐλαξιν ἀμεταμέλητον ἔχειν γεώργημα. φρὶν δ' ἀδύναι λυπεῖ, ἢ φρὶν πικρὸν ἐλκος πρὸς ἄτιμα ἑκκλίνει. ἐξεχώρησι δ' ἐμοὶ τῶν ἱρατῶν προσαφαιρούμενα ἢ ἃ μὴ κακῶς τις ἐκτησατο. ἀμεῖς δι τῶν Μαρτύρων πόλιν ἀποδώσομεν, τὸ τε Δάρας φρεῖα παρίξομεν, τόν τε πόλεμον παῦε καθιδρύσομεν, ἀπόμεθα δ' εἰρήνην αἰωδομήσαντες. τῇ τε Ἀρμενίᾳ χαίρειν εἰπόντες, δι ἣν ὁ πόλεμος ἢ παρῆσία δυσχωρὸς τοῖς ἀνθρώποις κύτυχησι. καὶ εἰ μὴ τῆς ἀνάγκης ἐπάξια τὰ δωρήματα πίφυκεν, ἀλλ' οὖν τῶν καλλιστείων ἡμῖν, τὸ μέτρῳ φιλοσοφῆν τῶν ὑπόχρεων, ἢ μεγάλας ἐπαγγελίας τῶν ἀκόλων ἐκλιπάνασιν, τῇ ἀτελεσιουργήτῳ τῶν συμπράσματος ἀθάνατον ἢ ἀβλαβῆ ἐπιφέρεσθαι, μεγάλας κακῶν ἀφορμὰς τῇ εἰρήνῃ ἐς ὕστερον ἀλλ' ἐκ κακῶς διαφυλάξασπας. ἰκανῶς ὑπὲρ τῶν σωτηρίων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις ἐπολελόγημαι. εἰ δέ τις τ' ἐπιλοίπων παρῆται, σαφῶς ἂ βασιλεῦ τὸ λειπόμενον. πολλὰ δ' ἀπὸ τ' ἀγωνίας ἢ λογισμὸν ἐπιδιδράσκειν φιλεῖ. οὐ εἰ δὲ δὴ ἀνάγκη μελέτης αὐχεῖσθαι, ἃ φρονεῖ δεις ἐπιβολαῖς πειθαρχῶν αἰεί, ἀβασπορθμεύσεις τὸν νοῦν τῇ παρέχῃ τῆς συγκυρήσεως.

B

CAPUT XIV.

Dicta placent, auxilium decernitur. Mauricii ingenuitas. Captivos Choſroæ remittit, eum per Melitenenſem, & Antiochenum Epiſcopos donis, & ſolatio proſequitur. Choſroæ ad Niſibenos de officio Legati. Varami Legati ad Imp. cum promiſſis rejecti. Satrapæ Varamo, ejus moribus importuniſſimis irritati, necem ſtruunt, & in palatium irruentes cæpto fruſtrantur, miſereque occiduntur.

HIs ita dictis a Legato, cum orationis gravitas fidem, & gratiam petitioni conciliaſſet, benevole a ſenatu Imperatoris Choſroæ auxilium, & in Varamum maximum graviſſimumque bellum decreto ſancitur, quod Iarino Imperio fœdum judicaret Imperator, arma ſceleratis ſumminiſtrare, & propter magnitudinem promiſſorum pro turpitudine propugnare, Romanoſque ignominioſiſſimo ſuſcepto negotio, ſempiterna apud omnes infamia flagrare. Decretum igitur illius diei per urbem Imperatorium omnium ora pervagabatur. Ad Cæſarem die quinto introducti, & muneribus ornati, diploma auferunt. Poſthæc Samen, Choſroperozen, alios item a Romanis belli tempore captos ad Choſroem cum Legatis remittit. Choſroes libello perfecto, virtutem Romanorum ſuſpiciens, Hierapoli relicta, una cum Comeniolo Conſtantinam petit. Paulo poſt & Melitenes Præſul Domitianus, genere Mauricium attingens, & cum honore ſanctus (ſacerdos) tum vitæ inſtituto ſanctior, ſermone ſuavis, actione ſolers, conſilio prudentiſſimus, auctoritate imperatoria ad Choſroem contendit, quem Gregorius Antiochenus Antiſtes comitatur: nam & hoc Imperatori placuerat, & voluntati ejus re ſatisfiebat. Hi Conſtantinam ingreſſi, alloquio, & donis Choſroem conſolantur, afflictumque ad bene ſperandum eaſuſcitant. Is Legatos Niſibim mittens, Perſis memoriam vereris benevolentiæ in genus regium redintegrat, leniter eos admonens, ne tyrannicam poteſtatem patiantur: neve antiquam, & patriam le-

Edit. Pariſ. pag. 111.

C Τούτων ὕπω ἐξελελαθέντων ὑπὸ τῆ ὁρίσβιον, ἢ τῶς ἀξιώσεως τὸ πᾶσιον ἢ ἐπίχαρι κλπρωσαμένης, τῇ αἰνέσᾳ τ' λόγου ὑπό τε ἢ βουλῆς τ' Αὐτοκράτορος δογματίζεται ἐπικουρήσειν τῇ Χοσρόῃ Ῥωμαίους, τῇ δὲ Βαράμ, κάρτα κομιδῇ παρασπλάζεθαι πόλεμον, ἀπλοῦν λατεῖδες ἀρχῆς τῶ Αὐτοκράτορος κέκτηπας, ἅπλα τοῖς ἀδικοῦσι παρέχεθαι, ἢ ὑπερεπεθυμοῦντα τῶ μὲ καλῶ ἔχῃ τ' ἄγκιστ τῆς ὑποχέσεως, ἢ Ῥωμαίους αἰσχίστω ἐπαδξαμένους ὑπόθεσπ, ἀθανάτου ἀνειδισι διὰ πάσης ἐλευσίθαι. τὰ μὲν οὖν τ' δόγματος ἐπ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πιεῖν τὸ βασίλειον κῦρ, εὐξκτό τε ἢ ἐπιπόλαζε. πεμπταῖοι δ' οἱ ὁρίσβεις εἰσφράσαντες φῶς τῶν Καίσαρα, ἢ δῶρος ἐξασπμθέντες βασιλικοῖς, ἐν γράμμασι τὸ παρὰ τῶ βασιλέως ἐπορίσονται ψήφισμα. ἐπὶ πᾶσπς δι τὸν τε Σαμὴν ἢ Χοσροπιρόζην, τὼς δ' ἄλλους ὧς ἦδη φρότερον κῦ τὸν τῶ πολέμου καιρὸν χρήσει τὸ Ῥωμαικὸν, ἀ Αὐτοκράτωρ ἐς Χοσρόην ἅμα τοῖς ὁρίσβεσιν ἐξαπέστειλεν. ἃ μὲν οὖν Χοσρόης πα' ἐν τῇ βιβλίῳ τῶ Καίσαρος διανεγνώς, τὼν τε τῇ Ῥωμαίων ἀγαθοῖς ἀρεθ', ἢ μὲν ἱρὰν πόλιν καπαλιπὼν, ἅμα Κομεντίολῳ ἐς Κωνσταντίναν τὸ ἄστυ ἀφίκετο. μικρῶν τε ὕστερον ἢ ὁ τῆς Μελιτηνῆς προεσὼς (Δομετιανὸς δ' ἄρα ἦτος) βασιλικαῖς ὑπαδήκαις γίνεται πρὸς Χοσρόην, ἃς φρὸς γένος συνῆπται τῇ βασιλεῖ Μαυρικίῳ, τὼν τιμὼν ἱερεὺς, τὼν δὲ πρεῖ τὸν βίον κατασκευὼν ἱερώτερος, τὸν λόγον ἡδὺς, τὸν φρᾶξιν ταχὺς, τὸν συμβουλὴν ἐμφρονέστατος· σωνέπτο δ' αὐτῷ, ἃ τε Γρηγόριος ὁ τῆς Ἀντιοχέων τῶ ἱερατικῶ ἐξευγάμενος. ἐδόξε δ' ἢ τῶ τῇ βασιλεῖ, Ἐ καιρὸς εἶπ φρὸς ἢ D φρᾶξιν ὁ λόγος. παραγενθέντες γοῦν οἱ ἱερεῖς Κωνσταντίναν αὐτὸν, λόγοις ἢ δώροις παρηγόρουν Χοσρόην, ἐπανδέξοις ἐλπίδων ἀθυμοῦντα διατιθέμενοι. ὁ μὲν οὖν Χοσρόης ἀπὸ τ' Νισιβίων πρέσβεις ἀπέστειλεν, ἀναμιμνήσκων Πέρσας τ' ὠφελίας τ' ἐς τὸ βασίλειον γένος, παρακαλῶν τῇ ἀπίᾳ τ' παρουσίας, ἃς ἂ δεῖ τυράννων ἐξουσίας ἀνέχεθαι, ἢ καθυβρίζειν νόμον ἀρχαῖον ἢ πάτριον, καλῶς γεγραφότα

τῇ Περσῶν βασιλείᾳ, ἢ μηδέποτε τῇ νικήσῃ τὰς καθαρεύσας ἀπὸ συγκράματος τὸ ἀδόκιμον. τῇ δὲ Βαράμ ἐπεὶ καταδηλον γέγονε ὡς διεσώθη μὲν ὁ Χοσρόης, ὅπως τε Ρωμαῖοι φιλοφρόνως αὐτὸν ἀπεδέξαντο, τό δ' αὐτὸ ἔ παρὰ τῶ Αὐτοκράτορος ἢξ' ἔ πρίσβεων ὡμολόγητο, πρίσβεις ἐξεπεμψεν, αἰτῶν ἔ Αὐτοκράτορα, μηδαμῶς ταῖς Χοσρόυ τύχαις ἐπικηρῦν δυσχερόμβρος, Νίσιβίν τε πόλιν παραδίδοναι Ρωμαίοις, ἢ τὰ ἄχρι Τίγριδος ποταμοῦ. ὁ μὲν δὴ Βαράμ τῶν ἀλλοτρίων ἐπλανᾶτο, μὴ δὲ οἷός τ' ἦν ἀφροθέρεν τῶν τῆ βασιλέως ὁσιότητα πολλαῖς δὲ ἡμέραις, ἢ τὸ σοβαρὸν ἐξογκωσάμβρος, τῆς μὲν συμμάχης αἰδεσίμβρος ἀπέφηνε τῶ, τῆ τε Περσικῆ φορτικὸς τε ὑπῆρῶ, ἢ ταῖς ἐπιβολαῖς ἀκαπέχετος, ἀρὸς τὰ χαλεπώτερον ἐξαγριαίνων τὸ τύραννον. ἢ δὴ οἱ ἀξιολογώτατοι σατράπαι τῆς τῶν δυνάμεως ὑποσυρρέυτι συσκόλῶ, ὅπως δολοφονήσειν Βαράμ. οἱ μὲν δὴ ἔξαρχοι ἔ πιεζ' ἔ Βαράμ συσκλῶς, ὅ, τε Ζαμίσδης, ἢ Ζοάμβρας ὁ Πέρσας φροντιεῖν ἀμῶν γοῦν ὅτοι ἢ ἑτέρους ἔ Βαβυλωνίας πλῆθος λογάδας, ὡς ἐνῆν τὰ ἐπιβολᾶς ἐξελίπαινον. ὑποπτάσαντες δὲ ἢ Βινδόην ὡρὸς κοινοπραξίαν αὐτοῖς εἶναι λυσιτελέστερον (ἦτος δ' ὑπὸ τῶ Βαράμ κατῆκει εἰρκτῆ) ἀναπληροῦσιν ἔργῳ τὸ βούλημα, ἢ ἀθρόοι εἰς τὴν φρουρὰν εἰσπαδήσαντες, τῶ δεσμῶν τὸν Βινδόην ἐλυσάμβρου ταγματοπάρχην τε λόχε χορτοποιήσαντες, ὅσης συκῶτος εἰς τὰ βασίλεια τῆ Βαράμ ἐπιτίθεται. ὁ μὲν δὴ Βαράμ δέσμιος φυλακῆ ἔ συκῶς ἔ συσκλῶς ἐν γνώσῳ γινομένης, εἰσπλίσας τὰς φύλακας, σιδηροφορεῖν ἐγαλδίεται, τάς τε ἐναγχος ἐκ τῶν ἐθνῶν προσκεχωρηκότας αὐτῆ παρασκευάσβρος, τὰς ἐμπιστεύσιν εἰς τὸ καιρὸν ἀντιτίθεσθαι, ἢ ξυστομαχίας ἰσχυρὰς γινομένης, ὑπερίσχυε Βαράμ, ἢ ζωγρήσας τὰς πατρῶας τῶ ἐγχειρήματος, ἡμέρας δέκα λαμψας ἀρθρωσομένῃ τῶ μελῶν τῶν θηριωδεστάτων αὐτὸ ὑποχορίσας τὰ λοιπὰ σώματα, τοῖς ἐλέφασιν, ἅπερ πατεῖσθαι, ἢ τὸν παρόλεθρον τῶν ἐκείνοις ἀποφέρεσθαι θάνατον.

A gem, quæ probe in regno Perſico ſenuerit, & numquam juniori regem veterem loco movendi jus permiſerit, cum inſolentia abrogeret. Varamus ut Choſroem ſervatum, & a Romanis benigne exceptum didicit, idque ipſum ei Imperator, miſſis Legatis, conſeſſus eſt, miſſis & ipſe Legatis rogat, ne inclinatam atque jacentem Choſroæ fortunam ullo modo reſpiciat, paciſcens, ſe Niſibim, & quantum eſſet inde locorum ad Tigrim, Romanis daturum. Sed fallebatur multum, nec enim poterat Imperatoris ſanctimoniam corrumpere. Non multi effluxerunt dies, cum ſuperbia turgidus, ſocios manifeſte aſpernari cœpit, moleſtuſque & odioſus eſſa Perſis, nec impetus cohibere, & ad
B tyrannidem crudeliorem efferari. Quare Principes Satrapæ de ejus exercitu occulte coeunt, & inſidias ei occidendo inſtruunt. Harum anteſignani Zamendes, & Zoambres: aſcitis inſuper ad communionem facinoris quibuſdam aliis de Perſarum oumero, eas ut poterant confirmsbant: ratique Bindoem, quem Varamus in carcerem dederat, cœpto communi fore idoneum, deliberata opere complent, confertimque in cuſtodiam irrumpentes, ſolutum vinculis, cohortis ſuæ ducem creant, eademque nocte Varamum in regia occupant adoriri. Qui ſecunda jam vigilia inſidiis ſibi apertis, cuſtodibus arma imperat. Præterea qui nuper ex
C gentibus ad eum acceſſerant, eos quoqua obarmat, & ita irruentibus ſumma ope reſiſtit. Totis viribus de nocte conſligitur; Vtramus vincit, capiſque cœpti hujus auctoribus, lucente jam ſole membra actuoſiora fruſtatim præcidit, reliquum corpus elephantis ad mortem crudeliſſimam inferendam ſubſternit.

Edit. Pariſ. pag. 112.

CAPUT XV.

Bindoes evadit, copias Andrabigano educit. Myſtaconem de ſtatu Choſroæ docet, quem armis juvandum Imperator Myſtaconi commendat. Varami caſus cum lætitia narrantur, & audiuntur. Bindoes regiam pecuniam in militem erogat. Niſibim obſidentes ad Choſroæ partes accedunt. Arabia & urbes uſque ad Tigrim Choſroæ traduntur. Martyropolis Romanis opera Domitiani Epiſcopi deditur. Choſroes ut ingratus coſtigatur. Sittas proditor ignibus crematur: Perfidi Romani puniuntur: Domitianus feſtum diem indicit, concionem gratulatoriam habet.

Ὁ μὲν δὴ Βινδόης ἅμα τοῖς σὺν αὐτῆ ἐξοδιάσασι τῆς
D συμφορᾶς παραδόξως τὸν αἴνδυνον, ἢ ἐπὶ τὸ Ἀσφαλέστερον ὡς τάχιστα γένεται. ἑαυτὸν γοῦν γραπτιδιασάμβρος, πλείστης τῶ Περσικῶ ἐπηγάγετο, ἢ τὰ Χοσρόυ φρονεῖν τὰς ἀφεστηκότας πας' ἑτοιθάσθη. διάτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἢ ὡς τὸν Ἰωάννην (ἦν δὲ Μυσάκιος Ρωμαίοις ἔθος ἐν ἀποκομάζειν) ἀπέστειλεν ἄγγελον, τὰ νεώτερα δράματα γνωρίζων αὐτῆ, ἀξιῶν τε μαθεῖν, ὅπως τῆ Χοσρόῃ ἀπλώσηται τὰς εἰς Ρωμαίους ἀρχωρήσεως ἡ ἐγχείρησις. ὁ μὲν δὴ Ἰωάννης γράμμασι τὸ ἄπαυμα παραπέμψας τῆ Αὐτοκράτορι, τὰς ὑπὸ Βινδόη πρίσβεις παραπτεύσῃ, παραδοκῶν τί ἂν παρασκεύη παρὰ ἔ ἐγνωσμένων τῆ Αὐτοκράτορι. ὁ δὲ βασιλεὺς Μαυρίκιος τῆ Ἰωάννῃ προσέπεμπε, τοὺς ταύτα τῆ Χοσρόῃ φρονοῦντι συμμαχεῖν τε ἀθύμως, ἢ πᾶσαν αὐτοῖς
E καλοκαγαθίας πίστιν παρέχεσθαι, ὅπως ἀρὸς τὸ ἀσφαλέστερον εἶδε τὸ Βαράμ τὸ τύραννον. τῆ δὲ προτεραίᾳ ὁ Βιτζᾶς, ὁ παρὰ τῶ Χοσρόυ ἐς τὰς Ἀρμενίας σταλείς, ἀφικνεῖται παρὰ τὸν Ἰωάννην. ὁ μὲν δὴ Ἰωάννης τῶν τε Βινδόη παρουσίαν τῆ Βιτζᾶ παρεδήλω, τά τε τῆ

BINDOES cum ſuis diſcrimine calamitatis præter opinionem liberatus, Andrabiganum properato venit: unde magnam Perſarum manum in expeditionem educens, deſertores Choſroæ ad officium præſtandum bonis verbis reducit. Die decimo ad Joannem cognomeoto Myſtaconem mittit, qui ouper acta eidem exponat, & vicissim dilcat, quo pacto Choſroæ conatus ſeſe cum Romaois conjungendi proceſſerit. Joannes per litteras Imperatori audita perſcribit, Legatum apud ſe retinet, Imperatoris de iis reſcriptum eaſpectat. Mauricius Joanni præcipit, uti a Choſroe ſtantes prompte alacriterque juvet, & ad enervandam, ac debilitandam Varami tyrannidem integerrimam eis fidem præſtet. Pridie porro Beſtamius, quem Choſroes in Armeniam legarat, ad Joannem venit. cui Joannes tum adventum ad ſe Bindois, tum quæ Varamo evenerint, ut digniſſima narratu, mira cum voluptate explanat. Is Beſtamius quoque majorem in

modum recreatus, ad Chosroen super iis litteras facit. Cernens Bindoes fortunam Chosroen iterum fulcire, ingeotl impletur fiducia, pecuniamque regiam suis, pro benevolentia in unumquemque dilargitur. Ad Nisibim sedentes, ut Imperatorem Chotroæ amicum esse, eique magnas submisse copias intellexerunt, immutatis animis Constantinam procedunt. Præfectus autem Nisibenus, pollicitationibus Chosroæ inescatus, & spei per omnia gratificans, universam Arabiam, omnesque urbes ad Tigrim usque (prope dixerim) Chosroæ transcribit. Cæterum qui Martyropolim adversus Romanos ruebantur, clandestinis Chosroæ mandatis morem gerentes, ac deditionem minime facientes, viriliter admodum vim propulsabant. Proinde ubi astute egere Chosroes deprehensus est, Domitianus solerter excogitatum, & labefactatu difficile consilium nequitiæ Persicæ opponens, tectam fraudem bullæ instar extussiando dissolvit. Accersitis enim ad se præcipuis de præsidio, quosdam verbis inducit, quosdam donis pellicit, eos & Romanorum urbi capiendæ insistentium, & Chosroæ Imperatoris subsidio indigentis, & ambiguæ incertæque fortunæ Varami commonefaciens. Ac tantum valuit Domitiani oratio, ut sententiis discordarent præfidiarii, *ἐκόντ' ἀέκοντί γε θυμῷ*, *volentes nolentesque* (liceat animi nunc mihi eorum sensum Homericis verbis depingere.) Quocirca eunuchum, satellitum regiorum principem (quem Romanis Præpositum vocare mos est) Martyropolim mittit Chosroes, hortaturque Persas, uti urbem tradant, & Nisibin concedant. Persæ Chosroe immutato, pacta convenia cum obsidentibus ineuntes, oppido excedunt. Ducibus ipsis Constantinam intramibus, inter eos etiam Sittas, qui Hormisdæ Martyropolim dolo prodiderat, apparuit. Domitianus Chosroæ denuntiat, illum adversus Romanos de se bene meritos injustum videri, cum proditorem, deque Romanis ita meritum ut qui pessime, toleret, admoeens, eum Varamo quoque amicum fuisse, & hominem pestilentissimum, perfidissimumque benefactis sais male gratiam relaturum, ne forte coeuntes Romani ipsum, & una Sittam e medio tollant, ballumque cum Varamo termioetur. Ob hanc causam prudens Chosroes, & opportunitatem temporis præscorem obsequio emendam censeos, Comeutiolo Sittam addicit: quem ille postera luce io omnium conspectu flagris cæsum rogo tradit, & flammis delictorum pœnas ab eo reposcit. Domitianus igitur, ut sacerdotem decebat, & quantum maxime poterat, pro urbe recipienda laborabat. Ast Romanos, qui ad urbem occupandam cum barbaris male conspiraverant, duci contradidit, quibus pro scelerate contra patriam perpetratis commerito supplicio multatis, Episcopus festum diem partæ salutis civitati instaurans, martyribusque præclaris victoribus panegyrin, sive celebritatem instituens, e sublimi Ecclesiæ suggestu, ad gratulandam Christo victoriam canticum eovum cantans, ad populum congregatum ita disseruit.

Edit. Paris. pag. 113.

pag. 114.

A Βαράμ συμπτυχθέντα, ὡς ἀξιοφίλητα, λίαν περιχαρῶς παρεδέξατο. ᾧ δοὺς ὁ Βὶς ἅμα περιέπεσε τοῖς ἀκροάμασι, ᾗ ἐς Χοσρόην ἐξέπεμπεν ἀγγελον, ταῦτα δὴ γνωσόμενον. ὁ δὲ Βινδοὺς πάλιν ἐγγελάσας τὰ φάγματα τῆς Χοσρόη θεώμενος, μέγα περιβάλλεται θάρσος, ᾗ χήμασι βασιλικοῖς ἐντυχών, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἤνείμει, ὡς εἶχεν ἑκάστῳ δίκαιος ἀλήθ. ἐπεὶ δ' οἱ τὴν Νίσιβιν περιεβάθμευσε φίλον ᾗ Λύτοκράτορα Χοσρόην δείκνυσαν, συμμάχους τε αὐτῇ δυνάμεις μεγάλας ἀποπεμφθείσας, γίνεσθαι εἰς Κωνσταντίναν, τὴν γνώμην μεταποιησάντες. ὁ δὲ πολιῶχος ὑπὸ Χοσρόη λιπαθεὶς ταῖς ὑποχίσεσι, ᾗ ταῖς ἐλπίσι χαιρέκομος πάντα, ἅπασαν Ἀραβίαν τὰς τε μέχρι Τίγριδος ποταμοῦ, πρὸς τὸν Χοσρόην, ὡς ἴσιν εἰπεῖν, μετατίθησιν. οἱ δὲ τῆς Μαρτύρων ἐχόμενοι πόλεως, καὶ τοῦ τῆς πολιορκίας ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπιγενόμενος, τοῖς ὑπαρβύσῳ τῷ Χοσρόη προστάγμασι πειθήνιοί πως γινόμενοι, ἐκ ἰδίᾳ ἔσαν τὴν πόλιν Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ μάλα καρτερῶς ἀντεπάττοντο. τοιγαροῦν ὅτι καταφορᾶς πανουργῶν γέγονε ὁ Χοσρόης, Δομετιανὸς λογισμῷ ἀγχινοίᾳ δυσκατανάλωτον ἀντιστρατώσας βουλὴν τῷ Περσικῷ δόλῳ, δι' ἣν πομφολύγων ἀφύσσας διαλύει τὸ ὕπουλον. μεταπεμψάμενος γὰρ ὡς ἑαυτὸν τοὺς ἀξιολογωτάτους τῆ περιφρουούσῃ τὸ πόλισμα, ὧς μὲν ὑπῆγτο λόγοις, ὧς δ' ἐξωνεῖτο τοῖς δώροις, ἀναμιμνήσκων τὴν τε τῆ Ῥωμαίων ἐπικρατείαν ἐπεσειμένην τῇ πόλει τὸν τε Χοσρόην τῆς τῶ βασιλέως ἐπικουρίας δεόμενον, τόν τε Βαράμ ἀμφιβαλὸν περιειλημένον τύχαις. ᾗ τοσαῦτα εἰπὼν ὁ λόγος ᾗ δυώμην, ὡς διαρθρώσαι ᾗ γνώμας τοὺς τὴν μαρτύρων πόλιν κατέχοντας, ἑαυτὸν εἰκοντί γε θυμῷ. ἴσως γάρ μοι νῦν ᾗ ἐκείνης γνώμης ζωγράφος ἐμοὶ ἔζωσα γλῶττα. ᾗ δῆτα δὴ ἔσχον εἰς τὴν βασιλικὴν δορυφορίαν συμπεπλεγμένον αὐτῇ ᾗ πορφυρόπτερον (ὃν Πραιπόσιτον εἰώθασι Ῥωμαῖοι ὀνομαλεῖν) ἀνὰ τὴν Μαρτύρων πόλιν ἐξέπεμψε, παρακελεύσμους Πέρσαις τὸ ἄχυ καταλιπεῖν, ᾧ περὶ ᾗ Νίσιβιν ἀγραυλίζεσθαι. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι τῷ βασιλέως Χοσρόη μεταβαλόντος τὴν γνώμην, ἀπεδόσαν μὲν τῇ πολιορκούσῃ συμθήμενοι, τῆς πόλεως ἐξεχώρησαν. τῇ τοίνυν ἑξῆς ἡμέρᾳ εἰς Κωνσταντίναν ἐκάστου, ὡρθη καὶ Σίττας ἐκεῖσε ἀναμεμιγμένος αὐτοῖς, ὁ τὴν Μαρτύρων πόλιν Ὀρμίσδᾳ τῇ Περσῶν βασιλεῖ παραχόμενος δόλῳ. ἃ μὲν οὖν Δομετιανὸς διεσείλατο Χοσρόῃ, ὡς ὑχθοσιασθέντας διργάτας ᾧ Ῥωμαίους διεχειρίσατο, ἀνεχώμετος ἀνδρὸς προδότου, πολλὰ εἰς Ῥωμαίους κακὰ ἐξευρόντος, ἀναμεμνήσκων ὡς καὶ τῇ Βαράμ φίλος Σίττας γεγένηται, ᾗ ἄκρα συνοίσειν αὐτῇ περὶ πολλοῦ ποιούμενον ἄνδρα παλαμαῖόν ᾗ ἀπεύθυντον. μὴ πυγὴ τὰ Ῥωμαίων πλήθη συγκρούσῃται, αὐτὸ Χοσρόην ᾗ ᾗ Σίττας ἐξαχέσονται ᾗ τὰ τῆς ἀγωνίας τῇ Βαράμ, λάβοι ἀνάπαυλαν. ἐπὶ τούτοις συμθοὰς ὁ Χοσρόης, ᾗ τὸν παρόντα καιρὸν κολακείας ὑποπράμβους, ἐκδοτον Κομεντιόλῳ Σίττας καθίζησι. δεκάτῃ δ' ἡμέρᾳ ὁ γραπηγὸς ἐπ' ὄψεσι τῶ ἁπλετικοῦ αἰκισάμενος, τότε τῇ πυρᾷ παρεδίδου, καταθραύσας τε τοῖς φλοξὶ, δι' ἣν τῇ ἁμαρτημένων τὸν Σίττας εἰσέπραττεν. ὁ μὲν οὖν Δομετιανὸς

ἱεροπρεπῶς εἰς τὰ περὶ τὸν ἀνάληψιν τῶ ἄστεως διεπονεῖτο, ὡς ἐνδεῶς εἰς τὰ μάλιστα. τοῖς τε συμμοσαμένοις τοῖς βαρβάροις Ῥωμαίοις εἰς τὸν ᾗ ἄστεως ἅλωσιν, Κομεντιόλῳ παρεδίδου τῇ στρατηγῷ. τότων τοίνυν ἀξίας ὑποχομένων δίκας τῇ κῇ τῆς παξίδος ᾗχπαραγμένων αὐτοῖς, ὁ ἱερεὺς τῆς σωτηρίας τὴν ἑορτὴν ἐγκαινίζων τοῖς πόλεσι, πανηγυρίζοντοῖς ἁλλοτρίοις συγκαμάμενος μάρτυσιν, ἐπὶ ᾗ βημάτων τῇ ὑψηλῶν τῆς ἐκκλησίας γεώμενος, παιωνίζων ᾧσμα καινὸν τῇ Χριστῷ ἐπινίκιον, τῆς ὡσὶ τῶ κατακλυσθέντος λαῶ πάλαι πᾶ δικηφόρων.

CAPUT XVI.

Feſtiviſſima Domitiani concio ob receptam Martyropolim, qua populus ad lætitiam invitatur: clementia Imperatoris eximie commendatur, exemplum humanitatis Jeſu Chriſti ſervatoris noſtri inducitur, Perſiſque hoſtibus inſultatur. Applauſus populi, & præ gaudio lacrymæ erumpentes.

Οὐκ ἐν πολέμοις μόνον, ἢ συμπλοκαῖς, ἢ ἐπαίξεσι A τοῖς σάλπιγξιν ὁ Δαβὶδ ἀλαλάζει, ἀλλὰ καὶ ἐν δισσῷ μέρει ἑορτῆς τῇ ἐπὶ πᾶσιν σαλπίζει θεῷ. πρέπει γὰρ καὶ πολεμικοῖς ὀργάνοις ὑμνεῖσθαι θεόν. ἀρχιστράτηγος γὰρ τοῖς ἐπαίξεσι, κραταιός τε καὶ δυνατὸς ἐν πολέμοις ἀριστεύσας, ἐξ ὧν ὑ ὠδύνησε πίφαυσε, ἴδιόν πως πᾶσιν προλαθεῖν καὶ τοῖς αἴσησιν. Διὸ τοι καὶ ἡμεῖς ταῖς ἐσπαίσις ἀλαλάξωμεν σάλπιγξι, ταῖς ἔμφροσι φημί, ὑ κιφαρίναις, ὡς Ἰουδαίοις νομοθέτηται. ὑ γὰρ ἄλογον μέλεσι ἔμψυχα τὸ παρὸν τῆς ἑορτῆς ἀγαθὸν γεραίρειν ὑμᾶς θεὸν ἀρεστὸν ἐνθυμῶ. συσπεύσωμεν γοῦν ἑορτάσαι, μὴ ἵνα τῷ κράτει τὸ θυσιαστήριον καὶ μόνον δείπνωσιν, ἀλλὰ μήκιστον τῆς ἄνω ἱεραρχίας αὐτῷ τῷ Θεῷ, ὃς Ἀρχιερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ, ὁ ἐν δεξιοῖς τῆς μεγαλωσύνης καθήμενος, καὶ ἔστι, B καὶ ὀνομάζεται. τῇ ὄντι γὰρ ἐν βραχίονι κράτος ἐποίησε, ἄρα πατεπώσας φρυάγματος, καθεῖλεν ἀπὸ θρόνου δυνάστας, καὶ πάλιν ὑψιτένων ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας τὸ μεγαλεῖον τῷ πνεύματος. δυλαγωγοῦνται γὰρ λέοντες, καὶ δράκοντες ὑποπνίγονται, καὶ Βὴλ & Μίθρας αἰχμαλωτίζονται, καὶ μαλακίνεται πῦρ, μᾶτι μαρτύρων ἐδώτος τυραννήσαι δυνάμεων, ὑπὸ ναφθας, καὶ πίττης ἀφθόνως καταῤῥάμμοι. πάλιν δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, ἐπάρσιος καταδιατώσα Χαλδαίους, ἀκ ἐν τοίχῳ, ἀλλ' ἐν ὑρανῷ τὸν φρονήματος γράφουσα. καὶ διαῤῥήγνυται βαβυλωνία σκῆπτρα. καὶ ὑβρίζεται καταβάλλεται θρόνος. καὶ πάρσιος βασιλεία συστέλλεται· καὶ τιμᾶται πάλιν τὸ πατεπώμενον καὶ κρατύνεται τὸ ἐκκύμενον. πάλιν τῶν ὑφ' ἡμῶν πόλιν ἔξ τὶς πόλεμον, ὡς μήτηρ δὲ ἐυπεκίαν ὑφρανομένων ἐστὶ θεάσασθαι. μυθεῖς ἀμπεχέσθω τῆς βασιλικῆς παῦσε πανηγύρεως C ἀναξίως ἐδῶτα. πάντες τῇ καθαρότητι τῶ βίω λάμπωμεν πάντως, ἵνα μὴ ἀνάξιον τῆς διαιτίας τῇ ψυχῇ περιβάλοιτο σόλισμα, ἀνάξιοι φανῶμεν τῆς μεταλήψεως, καὶ τὰ ἀόλυθα καπακεῖθώμεθα τοῖς ἀνοσίοις. Ἐγκαινίζει πόλις ἀγαλλιάσεως· ἦκει γὰρ σου τὸ φῶς, καὶ ὑ δόξα ἐυείκιτέ σε ἀκατάπαλκτ· τάδε μοι λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἢ τὸν ἐπαγγελίαν ἐπαίζμα, ἢ ὑπὲρ τῶν ὑπὲρ τῶν φροπέων φανδρώπα δόξα καθέστηκεν· ὑ γὰρ δήμος μαρτύρων ἐν τοῖς ὁμαρθοῦσι καὶ φρισβυτέροις χόροις ἐκέκραγεν, πᾶσαι ἀπαπὸν, καὶ λαοφόρου τ σῶν λαγόνων ἐπιειμμένοντα· ἐπιφανεστέρα σοι ἡ ἀλώσιος ἢ ἀναζώλυξις. ἰὼ γὰρ ἐυλαβὴς δόλος, νῦν φόβος ἀπέδοτο· καὶ ἰὼ βασιλίως βαρβάρου παυρηγία λαοῦς ἀπεσύλησε, νῦν ἐπιφανεστάτη δυλαγωγία καλῶς ἀντιδίδωσι. πάντων οἱ κύριος ἐχαλλάξατο ὑμᾶς, ὦ μάρτυρες, ἀρεσιγάγετο, συμμάχους ἐλίσθαι θυμοῦ, ὧς ἀντίθεος τὸ φρυτήριον κ ἐφορίσβδεσε, ἐξ ὑποπίωσις διδαχθεὶς ἢ ἐυσέβειαν· ἐπεὶ καὶ Φαραὼ ὁ πάλαι μαστιζόμενος ὑ πεθεπάμενος, Θεὸν σέβειν ἰωσὶ χρὸ παύτου ἡμᾶς ἀναπίθησι μάρτυρες Βαβυλῶνος τύραννος πᾶν ἔπηλυς, ὁ τ ἑαυτ βασιλείας δραπέτης, ὁ νῦν Ρωμαίοις ἀντὶ πολεμίων πεθέλως. τοσαῦτα ὑμεῖς τοῖς ἀνθεσπέσιοι ἐπαλαμήσασθε, ἐξέστηκ τύραννος ἐπὶ πᾶσι, ἐμφοβος ἢ ἔτ ἔρχομαι ἐγεγένθη ἡ γῆ· ἐπὶ τί μησὶ ἔτοῖς ἐθνεσιν ὁ ὢν ἀπ' ἀρχῆς, ἢ τ ἀδικῆς αὐτῷ ἀλλοίωσις αὐτὸν ἀπ' ἄκρη τ ὑρανῶ ἡ ἔξοδος αὐτ, ἢ τὸ κατάπτωμα μέχρι τῶ πέρατων τ γῆς, ἢ ἐθαυσάμεθα τῶν δόξαν αὐτ, πλὴρ χάεσος καὶ

NON in bellis tantummodo, atque in prœliis, & congreſſibus, ſed etiam in infigni die ſolemnitatis, David Deo altiſſimo tuba canit. Condecet enim bellicis quoque inſtrumentis collaudare Deum, qui in primarius in pugnæ dux, fortiſque & potens in prœlio colitur: & unde natum eſt decus, inde quoque laudem precedere plane oportet. Agite dum, nos quoque tubis, quæ intelligentia petcipiuntur, clangamus, unimis, inquam, non corneis tubis, quemadmodum lex Judæis præſcripta requirebat. Nec enim nos, ut illi, propter mentium hebetudinem animantium brutorum membris venerari Deum juſſi ſamus. Conſtituamus itaque diem ſolemnem, non uſque ad cornua altaris duntaxat: ſed uſque ad cœleſtem hierarchiam pertinentem, cujus *ἀρχιερεὺς* Pontifex in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedech, ſedens ad dexteram majeſtatis Dei, & eſt & nominatur. Profecto potentiam fecit in brachio ſuo, montium ſaſtum humiliavit, & depoſitis de ſede potentibus, rurſum magnalia ſpiritus ſuper Babylone omnibus prodidit. Subiguntur enim leones, & dracones ſuffocantur, & Bel, utque Mithras captivi abducuntur. Flaceſſit ignis, & quamquam naphta, ac pice largiter imbutus, nec veſtem quidem martyrum adurere poteſt, Iterum dextera domini fecit virtutem, compreſſitque ſpiritus Chaldæos, non in pariete, ſed in cœlo tradictionem ſcribens: & dividunt ſceptra Babylonica; & thronus inſoleus dejicitur, & regnum temulentum contrahitur; & quod humiliatum erat, denuo honoratur, & quod victum erat, corroboratur. Ruſtus ſterilem urbem propter bellum, ut matrem ob filiorum multitudinem lætaotem aſpicimus. Nemo veſtem hoc panegyrico feſto indecentem induat: omnes vitæ morumque candore ac pu- *Edit. Pariſ.* ritate candidam geſtemus habitum, ne ſi nimi- *pag.* 115 mam ſecus, quam regale convivium deceat conveſtiverimus, qui ad id admittamur, indigni judicemur, & his damnemur, quæ ab eodem ejectos conſequuntur. Renovare, urbs exultationis; venit enim lumen tuum, & gloria Domini ſuper te ortæ eſt. Hæc enim dicit Spiritus ſanctus, & promiſſa ampiector, & quæ nunc eſt gloria, priorem claritatem ſuperat. Haud enim populos martyrum ſupetiore memoria poſſidebas, omnem ſemiram, & compita tuorum viſcerum inundantes. Plus tibi ad gloriam proficit ita liberatam, quam ita captam eſſe. Quam enim dolus ſubjugavit, nunc metus reſtituit: & quam ragis barbari calliditas impiobe pro ſpolio abſtulit, nunc illuſtriſſima receptio probe rependit. Hanc ſumulus veſter miſſus vobis reconciliavit, o martyres, ſocios ſibi conatus adjungere, quos Dei adverſarius antea non rogabat, ex infelici ſucceſſu pietatem doctus, quoniam & Pharao quondam flagellatus, ſive admonitus, Deum coli paſſus eſt. Hanc vobis conſecrat Babylonius tyrannus & advenæ, e ſuo ipſius regno profugus, qui pro hoſte nunc Romanis eſt ſubditus. Talia quippe vos contra inimicos effeciſtis. Tyrannus ſuper his obſtupuit, terra timuit, & contremuit. Increpavit enim gentes, qui eſt ab initio: & deuteræ ejus mutatio hæc eſt. A ſummo cœlo egreſſio ejus, & occurſus ejus uſque ad fines terræ. Et vidimus gloriam ejus, plenam gratiæ, & poteutiæ. Vicina

flumina ſecundum Prophetam plaudant manibus. Nunc Euphrates nomini ſuo congruenter lætetur ſuper magnalibus conditoris. Tigris fecitatem in humanitatem mutet. Jam enim cæſorum cadaveribus ſe amplius non ingargitabit. Cantemus Domino canticum ſalutis, cantemus ei eum martyribus hymnum de parta victoria. Annuntiemus ſuper flumina Babylonis gloriam ejus, in ſpiritu exilientes. Non enim Judaicis fletibus damnati ſumus: nec a prædatoribus captivitatis dedecus nobis exprobratur. Ducem lætitiæ noſtræ Dominum præponamus, ne ſupernæ Hieruſalem oblivifcamur, & lingua noſtra adhæreat fanibus, ut pote quæ male Dei admirabilia non magnificet. Nunc filia Babylonis, ſicut ſcriptum legimus, vere miſera eſt, ſuperborum ſceptra aſcendens, laudatorumque Imp. pietas, peſticiem illi non remediens, nec retribuens retributionem quam retribuit nobis. Alterum ſi quidem teſtamentum obſervant, Iſraeli intellectuali præcipiens, ne malum pro malo reddat. Et hodie rex hoſtem miſerans non reproba.ur: nec Samuel omnipotenti Domino zelans, propter hoc altercabitur. Dominus enim Jeſus Chriſtus antiquus dierum, & omni ævo antiquior, miſericordiam ſacrificio religioſiorem ducit, & paternum regnum miſericordibus impertit, & humanitate victus, etiam ſervi formam accipit, & cum hominibus converſatur, & præſepe noſcit, & faſciis involvitur, & tyrannicum gladium fugit, & in Ægyptum emigrat. Deinde Nazareth habitat, & Galilææ proclamatur, & ſapientia proficit, & ex invidia vituperatur, & a Sadducæis tentatur, & cum peccatoribus commoratur, & tormentis deditur, & crucem ſuſcipit, & cum iniquis reputatur, & ſepulchrum non refugit, & ad reſurrectionem tranſit, & omnia libens patitur, unum hunc fructum ex nobis percipiens, quod ſalvamur. Cantemus Domino, non egreſſus canticum: eſt enim ſcenſoria panegyris, & urbs, & templum renovantur, & lex patria inſtauratur, & fides ſincera confirmatur, cernoque Chriſtum in medio Eccleſiæ trophæorum ſymbola humeris ſuſtinentem. Triumphus autem crux, per quam barbari, & peregrini, & exteri abiguntur, Romani contra, ut domeſtici introducantur. Cantemus Domino etiam hymnum ἐξόδιον, id eſt, egreſſionis. Nam perinde ut ſus ſylva grandifera, ea ubi natio Perſica expellitur, quæ ſancta pedibus conculcare audebat, & margaritas fidei, ungulis furioſe conterebat. Imitemur eos qui Babylone glorificarunt Deum, illorumque choreæ ſodales fiamus. Nam & hodie Chaldæorum ignis martyrum urbem exurendi vim nullam habet. Lætentur cœli & exulet terra, & campi gaudeant. Pruſtratæ ſunt gentes belli cupidæ. Cognoverunt, juxta Prophetam, quoniam homines ſunt, & naturam coagmentationis ſuæ nunc ſenſerunt: qaæque tebus ſecundis utentes diſeere nequiverunt, adverſis eruditi jam præſant intaeri. Hæc præ gaudio ad voe ex tempore prolocati ſumus, & hymnum vobis imparati propoſuimus, menſam angelorum, convivium ſimplex, & varietatis capers. Amat enim divinitas etiam non compoſitis donari, & admittere cultus quamvis non magnificos, ex renovatione cordis, non ex pondere, & amplitudine doni gratiaram actionem æſtimans. Nunc patrem glorificare ne ceſſemus, filium adotare, ut natura Deum ne deſinamus, ſpirirum ut unum de tribus hypoſtaſibus venerari ne deſitamus. Deus enim hæc tria ſunt, cal & ante omnia ſæcula, & poſt omnia ſæcula gloria infinita.

Edit Pariſ. pag. 116

pag. 117.

Poſtquam Epiſcopus hæc ſapientet diſſerunt, audientium multitudo diſputatio-

A δυνάμεως. οἱ γάϊτοις πεπαμεὶ προφητικῶς χεῖρας κροτήσατε. φερωύμως τοὺς ὁ Εὐφράτης ἐπὶ τοῖς μεγαλείοις δημιουργήσαντος τὰ κτίσαντος. ὁ Τίγρις μεταβαλέσθω τὸ θηριῶδες πρὸς τὸ φιλάνθρωπον. ἡ κραιπάλη ὃν τῇ φόνων αὐτοῦ καταλύσατω. ᾄσωμεν φιλίως τῷ Κυρίῳ σωτῆρι, ἄσωμεν αὐτῷ μετὰ τῶν μαρτύρων ἐπινίκιον ὕμνον. ἀναγγείλωμεν ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος τὴν δόξαν αὐτοῦ, σκιρτῶντες τῷ πνεύματι. ἡμεῖς γὰρ θρῆνοι Ἰουδαϊκοὶ κατακεκρίμεθα, ἢ αἰχμαλωσίας ὑπὸ τῶν λαφυραγωγησάντων ὑπεσπέρμεθα. προπέμψωμεν ἡγεμόνα τὴν ὁμοούσιον τὸν Κύριον, ἵνα μὴ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐπιλαθώμεθα, ᾗ γλῶσσα ἡμῶν κολληθήτω τῷ λάρυγγι, ὡς κακῶς μὴ μεγαληγοροῦσα τὰ Θεοῦ τὰ παράδοξα. τοῦτο γὰρ ἐπιτάττει Βαβυλῶνος τὸ γεγραμμένον ὄντως παλαίπωρος, ἡ τὴν ἀγεωχώρωτον ἐπιβαίνουσα σκήπτρων, ᾗ μακαρίζεται βασιλέως ἀσέβεια, ἣν ἐπάγουσα πάντῃ ἴσος ἀσιον ὄλεθρον, ἣν ἀπεπιφέρουσα τὸ ἀπαπόδυμα, ὁ ἀπαπίδωκεν ἡμῖν. τελεῖται γὰρ αὐτῇ ἐξ θεῖα δόγματα τῆς τοῦ Ἰσραὴλ, ᾗ βασιλεὺς οὐκ ἀποδεκατίζῃ σώμασιν, οἰκτείρων πολίτας. ὅτι Σαμουὴλ ἐπὶ τούτῳ ἐξαπλακτίζεται, παντοκράτει Κυρίῳ ζηλῶν. ὁ γὰρ Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ὁ παλαιὸς ἡμερῶν, ᾗ σπουδαιότερος, ἢ εὐσεβέστερον θυσίας εἶδε τὸ ἔλεος, ᾗ τῷ πατρῴᾳ βασιλείαν καταλληροδοτεῖ τοῖς οἰκτίρμοσι. ᾗ φιλανθρωπίας ἔχων ὑπόθεσιν, ᾗ δούλου λαμβάνει μορφὴν, τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφεται, ᾗ τὴν φάτνην γνωρίζει, ᾗ σπαργάνοις ἀπαρχαῖς, ᾗ φεύγει τυραννοῦσαν τὴν μάχαιραν, ᾗ τῇ Αἰγύπτῳ σπουδάζει, εἶτα τὸν Ναζαρὲτ καπικεῖ, ᾗ Γαλιλαίους κηρύττεται, ᾗ σοφίᾳ προκόπτει, ᾗ φθόνῳ κρίνεται, ᾗ ὑπὸ Σαδδουκαίων πειράζεται, ᾗ μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν συναυλίζεται, καὶ πρὸς πάθος ἐκδίδοται, ᾗ σαυτὸν καταδέχεται, ᾗ μετὰ τῶν ἀνόμων λογίζεται, ᾗ πάσχει ἀπάζεται, ᾗ μεταφυτὰ πρὸς ἀνάστασιν, ᾗ πάντα παθῶν καπομένους, ἵν μόνον ἡμῶν ἀπολαύσῃ, ὃ ᾗ σωζόμεθα. Ἀνωμεν τῷ Κυρίῳ, οὐκ ἐξόδιον ἄσμα. ἐπιβατηρίους γὰρ ἡ πανήγυρις, ἡ πόλις ᾗ ναὸς ἐγκαινίζεται, ᾗ νόμος ἀνακαινίζεται πάτριος, ᾗ ῥώννυται πίστις ἀπόβδηλος, ᾗ ἡ ἐγκαινίζεται βλέπω Χριστὸν, ὲν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας τῷ ξοπαίων τὰ σύμβολα ἐπὶ τῶν ὤμων πεφερόμενον. ὁ δὲ θρίαμβος ὁ σαυρὸς, δι' οὗ ξυνελατεῖται τὸ βάρβαρον· τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν εἰσοικίζεται. ᾄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ὕμνον ἐξόδιον. ἐξοικίζεται γὰρ τὰ ἄγνως, ὥσπερ ὗς ἐκ δρυμοῦ τὸ βαβυλώνιον φῦλον, τὸ καπατεῖν τὰ ἅγια τοῖς ποσὶν ἐγχειροῦν, ᾗ τὰς μαργαρίτας τῆς πίστεως τοῖς ὄνυξιν ὑποθραύειν καταμανόμενον. μιμησώμεθα τοὺς ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας δοξολογήσαντας, ᾗ τῆς ἐκείνων χοροστασίας θιασῶται γενόμεθα· ἀνενέργητον γὰρ ᾗ νῦν ἦν Χαλδαίων τὸ πῦρ, ἀπαφλέξαι ἦν μαρτύρων τὸ πόλισμα. εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, ᾗ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ἐ τὰ πεδία χαιρέτωσαν. κατβλήθη γὰρ ἔθνη τὰ φιλοπόλεμα. δύνασται προφητικῶς, ὅτι ἄνθρωποί καθεστήκασι, ᾗ τῆς ἑαυτῶν συμπαίζων νοῦ τῷ φύσει οὐκ ἠγνόησαν, ᾗ ἃ μαθεῖν οὐκ ἐθέλῃ διαγνῶσαι, πεπαλαιπωρημένος διδαχθέντας ἐστὶ θεάσασθαι. πάντα ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὑμῖν χεδιάσαντες, ὕμνον ὑμῖν ἀπαρασκεύαστον προσθείκαμεν, ἓ ἀπέζων ἀγγέλων, συμπόσιον ἁπλοῦν ᾗ ἀποίκιλον. φιλεῖ γὰρ τὸ θεῖον ᾗ τοῖς ἀσυμπλέκτοις χαίρεσθαι, ᾗ τὰ μὲ μεγαλοφυῆ τῆς δεξιώσεως προσίεσθαι ἐν καινῇ σοι καρδίᾳ, οὐκ ἐν ὄγκῳ δωρήματος ἐξεπίζων τῆς διαχειρίσεως ἡ προσόδου. ἡ Πατέρα νῦν δοξολογεῖν ἡ παυσώμεθα, ἡ Υἱὸν προσκυνεῖν, ὃς φύσει θεὸς, ἡ καταλήξωμεν. τὸ Πνεῦμα χαίρωντες, ὡς ἓν πνεῦμα τῶν τριῶν ὑποστάσεων, οὐκ ἀποχώμεθα. Θεὸς γὰρ τὰ τρία, ᾗ ἡ δόξα ᾗ πρό γε τῆς ἀπείρου αἰώνων, ᾗ μετὰ τοὺς αἰῶνας ἀπέραντος.

Ἐπεὶ δὲ ὅπου πω τὰ νῆς ἡδυλλίας νῷ ἱερεῖ ἐπιφιλοσόφητο, λίαν ἐπαινετῶς ἐκρότει τὸ ἄθροισμα τῶ

μεγαλόσωτῆς ἡδαλίξιως, καὶ πολὺ τὸ δάκρυον τῇ χαρᾷ κεκραμένον ὑπὸ τῆς κατανύξεως τῶ λόγω τῆ ἐκκλησίᾳ πυεκκέχυτο, καὶ φιλόδακρυς ἰὼ ἡ πανήγυεις, ὐκ ἔχουσα πάθος ὑπόθυσιν. ὅπου δὲ ὁ καιρὸς παρεκάλει τὰ δάκρυα, χαρᾶων ἀλγηδόνων, καὶ τῶ λυπέσοπος. ὁ μὲν δὴω Γεροῦς σφαγιάσας τὸν ἄρτον, τὸν τε οἶνον ἱεραργήσας, τοῖς θεοδρεπῆς μυστηρίοις τὸ συναληλυθὸς τῇ μεταλήψει ὑγίαζε. καὶ ὅπου πω ἡ πόλις ἡμέρας ἑπτὰ ταῖς θυμηδίαις καθιερπάζετο.

nem magnificam mirth plauſibus proſecuta eſt, magnamque lacrymarum vim gaudio permixtam præ compunctione ex ejus verbis enata effudit, eratque panegyris omnino lacrymoſa, cum dolendi cauſſa nulla ſubeſſet. Sic enim tempus ad collacrymandum hortabatur: quamvis quod ob moleſtiam, doloremve ad id eos commoveret, nihil eſſet. Antiſtes igitur pane, & vino ſolemni ritu conſecratis, myſteriis Dei hominiſque cooventum per communionem ſanctificabat: Et hunc in modum civitas dies ſeptem cum oblectamento in ſeriis conſumpſit.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΣ Ε'.

THEOPHYLACTI HISTORIARUM LIBER V.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI *in eumdem librum Synopsis, sive Summa.*

Edit. Paris. pag. 118. CHOSROES Perſarum rex animi acolus, Sergium martyrem (cæteris quoque barbarorum nationibus ſanctum ac veneorabilem) precatur, uti calamitatem ab ſe depellat: crucem auream, gemmis diſtinctam eidem vovet. Zadeſprates a Roſano Solchanis hortatu circumventus occiditur, aliaque præterea Choſroæ haud injucunda eveoiunt. Pecuniam a Mauricio Imperatore mutuatus, ſyngrapham dat. Ejus legatio ſuper Comentiolo duce in ordinem redigendo, in cujus locum Narſes ſufficitur, Romanorum adverſus Varamum tyrannum auxilia. *pag 119.* Mauricii ad Choſroem dona regalia, qui per Dolabraoum Legatum claves Daræ oppidi Imperatori contradidit. Domitiani Melitenæ Antiſtitis ad Romanos de Choſroe contra Varami opes adjuvando præclara oratio. Ante Romanorum, Perſarumque dimicarionem Choſroæ oblata felicitas. Theſauri regii, & regnum eidem opera Bindoi reſtituuntur. Romanarum, Armeniarumſ, orieutaliumque copiarum conjunctio. Prælium cum Varamo, & Romanorum Narſe imperatore victoria ſplendidiſſima. Capti etiam Turcæ, in frontibus crucis figuram ferentes, quod quidem (ut narrabant) aliquando pro liberatione a graſſante peſtilentia matres adhuc pueris inoſſerant. Res Golinduchæ, quæ in Perſide vitam vixit aſceticam. Choſroæ in regiam reverſio. Dona a Choſroe Sergio martyri ſacrata. Ad eundem divina preces ejuſdem pro ſuſcipiendis ex Sira Chriſtiana fœmina liberis. voti compos, rurſum donaria ſumptuoſa ad ejus ædem mittit. Tyrannidis conſcios, atque adeo ipſum Bindoem, ut adverſus regem nefaria molitum, vita expellit. Ejus de Romana repub. ex diſſidio tyrannis ſervitura prædictio. Probi Chalcedonenſis Epiſcopi legatio, & de imagine Dei matris, quomodoque legatio illa evenerit. Profectio Imperatoris ad Anchialum Europæ. De occurſante Ipſi in ſue portento. Quo pacto reverſus eſt domum Imp. legatione Perſica perfecta per Zalambanam.

Ὁ δὲ πέμπτος διέξεισιν, ὅπως Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὑποείκει τῷ ψυχῷ καταπτυχόμενος, ἱκρίσβευτὸν ἐν μάρτυσι Σέργιον, (ὃν καὶ τοὺς λοιποὺς βάρβαρα φρονοῦντας ἔθνη) λύσιν τῆς δυσυχημάτων ὑρεῖν, καὶ ὡς σταυρῷ χρυσῷ λιθοποικίλτῳ ἱτίμησεν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν Ζαδέσπρας διὰ Ρωσᾶ δολοφονεῖται Σολχάνις ὑποθήκαις· καὶ πάλιν θυμάρη Χοσρόης σωματῷ. περὶ τῶν ἐκδανιδίτους χρυσίου Χοσρόη τῆς Περσῶν βασιλεῖ ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ὡς χειρογραφεῖ Χοσρόης τὸ δάνεισμα· φρισβεία τε Χοσρόου, ἐφ' ᾧ λύσησθαι Κομεντίολον τῆς ἡγεμονίας· καὶ χειροτονία Ναρσοῦ ἀντὶ Κομεντιόλου, καὶ συμμαχία Ρωμαίων κατὰ τοῦ τυράννου Βαράμ. καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν δώρων τῶν ἁλίσκων Χοσρόη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος. καὶ ὅπως τὰς κλεῖς τοῦ Δαρᾶς ὁ Χοσρόης διὰ τοῦ φρισβευτοῦ Δόλβα παραδίδωκε τῇ βασιλεῖ· δημηγορία τοῦ Δομετιανοῦ Μελιτινῆς, προτρέπουσα τὸ Ρωμαίων συμμαχεῖν Χοσρόῃ κατὰ Βαράμ. καὶ περὶ τῶν * συγκυρησάντων εὐτυχημάτων ἀφ' ἑκατέρας συμπλοκῆς Ρωμαίων τε καὶ Περσῶν Χοσρόη. καὶ ὅπως οἱ βασιλικοὶ θησαυροὶ, τά τε Περσικὰ βασίλεια ὑποκατέζεται Χοσρόῃ διὰ Βινδόη. ἕνωσις τῆς Ρωμαϊκῶν δυνάμεων Ἀρμενίας τε καὶ τῆς ἑῴας, καὶ μάχη κατὰ Βαράμ, καὶ νίκη Ρωμαίων περιφανεστάτη. ἐν ᾗ μάχῃ, Ναρσοῦ στρατηγοῦντος, καὶ Τοῦρκοι συνελήφθησαν, οἳ ἐπὶ τῶν μετώπων τῆς τύπον φορῶν τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐπίθετο (ὡς ἐκεῖνοι διηγοῦντο) εἰς ἀπαλλαγὴν πάλαι προαποτεύσης λοιμικῆς νόσου. τὰ κατὰ τὴν Γολανδοὺχ ἐν Περσίδι γενόμενα, καὶ οἷον ἐκείνη βίον ἀσκητικὸν ἀγαγοῦσα. ἐπανάδειξις τοῦ Χοσρόου εἰς τὰ οἰκεῖα βασίλεια· καὶ περὶ τῶν ἁλίσκων δώρων παρὰ Χοσρόου Σεργίῳ τῷ μάρτυρι· φρισβεία τε τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἅγιον, ὥστε εἶναι τὸν * Ἱερὶμ παιδοποιήσασθαι· χειρισαμένου τὸ τύχαντα αὐτῷ· ἐπιτυχία τε τῆς αἰτήσεως, καὶ δώρων πολυτελῶν ὑποσχολὰ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν ναὸν τοῦ μάρτυρος· ὅπως τε Χοσρόης τοὺς ἀποστατήσαντας τῇ τυραννίδι, καὶ Βινδόην αὐτὸν, ὡς κατὰ βασιλείας χεῖρας ἄραντα, θανάτῳ διώλεσεν. περὶ τῆς προαγορευθείσης ὑπὸ Χοσρόου, καὶ ὡς ἐπαισίως τὰ Ρωμαίων πράγματα, τυράννους διελόντα. φρισβεία τε Πρόβου τοῦ * Χαλκηδόνος προέδρου. καὶ περὶ τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος. καὶ ὅτα κατὰ τὴν φρισβείαν ἀπλώσαντα. (καὶ) ἐκδημία τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπὶ τὴν Εὐρώπης ἀγχίαλον. καὶ περὶ τοῦ συναντήσαντος αὐτῷ ἐν ὑράσματος. ὅπως τε ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια ὁ Αὐτοκράτωρ, φρισβείας Περσικῆς ἐπισάσης διὰ Σαλαμβᾶ.

* al. συγκυρησάντων

* al. Σιρὶμ

* Χαλκηδόνος προέδρου.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

Varamus re cum ſuis deliberata, copias adverſus Choſroen in diverſa loca deſtinat: Niſibi conviciis inceſſitur. Zadeſpratæ nuntii peſſime ibidem accepti, ad Choſroen tranſmittuntur: qui in adverſa fortuna Sergii martyris opem, cum promiſſione crucis aureæ, lapillis diſtinctæ imploras. Zadeſpraten Roſas a Solchane impulſus, ſtrategemate quodam interficit.

Ὁδὶ Βαράμ τῆς Ρωμαίων δυσηχοῦς ἀμφιέσας, ἐκλησίας ἀγείρας, καὶ πρὲ τῷ ἐν ποσὶ κοπολογαπάμβος, ἐκ τῷ ἐπιφανεστέρων τοὺς ἐς ἀνδρείας τλὼ ὑπερόχλω ἀταπμένης, χεροτονεῖ στρατηγὸς, ὅπως τῇ ἀντιθέτῳ φρουρᾷ τῆς Χοσρόυ φράγμασιν ἀντιλαστθέσῃ πως τὸ ἀκρόκοπον. ἐξοὖ τὸν Μιραθυρῖνες τὸ Ἀπάθων φρέαρ, τὸ πρὸς τῷ Κιρκιωσίῳ παρὰ τὸν Εὐφράτλω φκοδομημένον ἐξέπεμπε μετὰ πλάθος δυνάμεως. ἐξιτήμπετο δὲ καὶ ἐς τλὼ Νίσιβιν, τλὼ τε σύγχωρον Ἀραβίας τὸν Ζαδεσπράτλω τὸν ἄρτι τῷ συστρατιώσαντα τῷ Φεροχάρῃ. ὁ μὲν ὢν Ζαδεσπράτης ἢ Βαβυλῶνα ὑπολιπὼν, ἀγγέλως ἐς ἢ Σολχάνην ἐξέπεμπε, προαγορδόντας αὐτὰ ἢ ἐς Νίσιβιν ἀφιξιμβοὼ γε ὁ Σολχάνης, ὅπ πω ὑπὸ τῷ ἀγγέλων τὸ τῷ μεγαλαυχημάτων ὑπέρογκον τῷ Ζαδεσπράτης διέγνωκε, τῇ ὑγιραίᾳ καθίσας συνέδριον, ἐς ὑπήκοον τῷ συμπολιτθότων προσίπετο τὰς ἀγγέλας, ὅπ ἂν εἰη αὐτῇς ἢ ἀξίωσις μαθὼν τι τῷ διεστυσαλύσας ἐκτίθεται οἱ μὲν ὢν ἐξυπηρετήμβοι τῷ προσάγματι, διῆξαν ἄπιρ ὁ πεκομφὰς αὐτὰς διηγόρδυσε. Θολῶ τοίνυν γεγονότος τῇ ἐκλησίᾳ, ὧ πάντων τῷ βαράμ λοιδορημένων, ὁ Σολχάνης αἰτήσας τὰς ἀγγέλας, ἵτ' μυσε, ὧ διημοῖς ἀρύπτως τισὶ κατασταλαπωρήσας, ἐς Χοσρόλω ἐξέπεμπε. ὁ ἢ Χοσρόης ἢ μὲν Σολχάνλω ἐξιλιπάρει, τὰς ὑποχήσεις παροξύνων δ' ἐπαῖ Ἀθάθας, τὰς τῷ ἐντυγχανόντων φονήσεις. αὐτὰς δὲ Χοσρόης ὑποδέᾳ ἢ ψυχλὼ καπβάλλετο. τὰς ἐπιστρατείας τῇ τυράννῳ μορμολυπόμβος. σὺν δὲ τοίνυν αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ αἱσίας θρασυτέρας τινὸς, ὧ πάλιν πρὸς τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν τὸν νοῦν μετεκόμισε. καὶ διὰ τοῦτο βέλει τὸν ἁγίου μέγιστα ἐν μάρτυσι Σέργιον, ὃν ὧ τὰ τοιαδικὰ φροσβύεις ἔθνη εὐσεβάσας, συλλαμβάνειν τῷ πόνων αὐτῷ. ἀπαρχάς τι ἐξοπαίων καθυπερχέῃς φροσφέρθαι, τῇ κυριακῇ παθὼς τὸ ἐπίσημον σήμαντρον, ϛαυρὸς ἢ τῶν ἀναγορδύεται. τετραπόδιαθάτα τῶν χρυσήλατον, μαργαρίτλω τε πεκβαλλὸν αὐλὰ, ὧ τῷ ἰνδικῶν λίθων τῆς διαυγοῦς. ὡσαβέτερον δὲ ποτοπώμβον ὑπὸ τῆς ἀνάγκας ὁ καιρὸς αὐτὸ ἐξεργάζεται. ἀπὰ ὁ Σολχάνης ἐξιαφιγνεπώπατον ὧ παράδοξον ἔδρασεν ἐγχείρημα, βελῆς τε ἀλλῃ ἢ ἀντιστράτηγον δηλῶσαι τὸν Ροσᾶν ἢ ὧ Ορμίσδαν παρὰ τῇ Περσαρῶ ὕπω καλύμβον, ἱππικῇ πεζοφράξας ἐχνεῖ κῇ τῆς ἀντιστρατδσαμένης πλήθυος ἐξέπεμπε. μάλιστα δὲ τῇ Ροσᾷ ὑπεῖ ἦτο, δόλῳ τὰς ἐπβάσεις ἐπιτριψαι τῆς ἐγχειρήσεως. ὁ μὲν ὢν Ροσᾶς ἢ ὑποθήκαις τῷ Σολχάνη μετ' ἐπιμελείας ἐπόμβος ἐχώρει φὼς τὸ πολέμιον. ἑδάτερα δ' ἀμέρᾳ ὁ Ζαδεσπράτης ἐν τοῖς μέρεσι τῷ Χαρχὰς παραγίνεται, κῶμην δ' αὖν παμφορωτάτην ἀμὲ ὧ πολύανδρος. ὧ νυκτὸς ἐπιγενομένης, ἐχόμβα ταύτης ἠγραύλιζεν. ὑποπτήσας δ' ὧν τὸς πολεμίας ὄχλον, μή πω ἐξαπίνης αὐτῇ συμπαρῇσαν, ἢ πεῖ τῇ σῶμα φρουρᾶς φρομηθέας ἐπὶ θατο. ἐκεῖ τε τῇ πύργῳ τῇ αὐλῇ χῶρον ἐδρυμένῳ, ὧ ἐκ λογάδων λίθων κεκτημένῳ ἢ σύνθεσιν, τῇ δοκίσει κατεπασπιζόμβον ἢ δεινὰς ἀνάπτους ὁ τοίνυν Ροσᾶς ἡ πόρρω στρατιᾷ ἀριπόμβος, ἐπεὶ διεγίνωσκε ἢ χῶρον ὅπα δὴ ὄντας πάντυχος κατασκάζοτο, ποδηγὸν δεξάμβος, ἐς ὑπερῶον ἐβάδιζεν. ἐπεὶ δὲ τῇ ἐχυράματι προσπέλασεν, προθέων προσίπετό τινα τῆς δυνάμεως, λέξοντα τῇ στρατηγῷ, ὑπὸ Βαράμ ἐσταλκέναι ἄγγελον, ὧ ἐπίθετον αὐτῇ ἐπιφέρεσθαι δωίαμιν. ὁ μὲν οὖν ἐπὶ τῷ ὥσασθαι φρέαρος γεγονὸς μισθὸς τυχὸς, τῇ πατρίᾳ φωνῇ τῆς πεζοφρουρήσεως φανεστάμβος, ἠξίου τῇ στρατηγῷ δὲ αὐτῶν πεζικὸν θῶναι τάλαισμα. ἐπὶ χαρᾷ τοίνυν οἱ δείλαιοι τλὼ ἐπαγγελίαν

A VARAMVS Romanorum gratiæ benevolentiæque repulſam paſſus, coactis primoribus, communicatoque de præſenti rerum ſtatu conſilio, duces e nobilioribus, animi fortitudine excellentes legit, ut oimirum cura & providentia, rebus ſuis integris Choſroæ occurreret. Ad caſtellum igitur Anaabao, prope Circeſium juxta Euphratem ſitum Miradurinem cum agmine expedito, Zadeſpratæo, qui nuper adeo Pherochanis ſigna ſecutus fuerat, Niſibim & in Arabiam finitimam mittit. Zadeſprates itaque Babylonia digreſſus, Solchani ſuper adventu ſuo Niſibim ſignificat. Solchanes ubi Zadeſpratæ inſolentiam, & jactantiam cognovit, poſtridie concilio convocato, ut in conceſſu, quid petitum adveniſſent, omni timore depoſito eloqueretur, nuntiis impetrat. Illi dicto audientes, mandata exponunt. Turbatur conventus, univerſiſque Varamum maledictis lacerantibus, Solchanes nuntios fœde pulſatos, & opprobriis affectos, inſuper arctiſſimis vinculis miſere conſtrictos, ad Choſroen mittit: a quo etiam atque etiam rogatus, promiſſiſque allicitur, uti de interruntiis bene provideat. Ipſa porro angore, & tyranni metu plenus, animum dejicitor, tandemque religioſe in cujuſdam pietatis cogitationem ingreditur, iterumque ad Deum principem rerum omnium ſe ſe convertit, ac venerandum Sergium martyrem, quem colere etiam barbaræ nationes conſueverant, ſuppliciter rogitat, uti laboribus, ac miſeriis ſuis ne deſit. Se illi dominicæ paſſionis illuſtre monumentum, crucem, inquam, ex auro puro confectam, & margaritis, pellucidiſque ex India lapillis variatam victoriæ ſuæ primitias oblaturam. Ita illum neceſſitas pie orare, obteſtarique docuerat. Cæterum Solchanes admiratione, & memoria digniſſimum facinus effecit, valentique conſilio dacem adverſarium e medio ſuſtulit. Roſam quippe (alio nomine Hormiſdam Perſis) cum equeſtri robore conora ixfeſtum adventantium manum emittens, auctor Roſæ fuit, ut dolo & inſidiis rem tranſigeret. Roſas Solchanis auctoritati ſtudioſe parens, in hoſtem tendit. Die ſequenti Zadeſprates Charchas, vicum omne genus fructuum efferentem, & incolis frequentiſſimum venit, & noſte proxima in ejus agro manat, conſtitutis aircum ſe diligenter cuſtodibus, ne forte improviſo (quod formidabat) ab hoſtibus appeteretur. Erat ibidem munitio, electo cunſtructa lapide, ix qua citra ctmorem totam noctem cubare ſe poſſe arbitrabatur. Roſas haud procul a Zadeſprate diſtans, ut de loco, ubi ille per noſtem conſopitus jaceret, cognovit, duce accepto, procedit. Propior munitioni factus, militem quendam præcurrere, ac Zadeſpratem monere jubet, a Varamo ſupplementum affuturum, & hujus rei nuntiam ſe adulare. Miles media circiter noſte caſtellum attingens, pattaque lingua (Perſica, cuſtodes ludificans, rogat duci, quod ad ſe audiſſent, indicari. Infelices illi promiſſa cum vo-

Edit. Pariſ. pag. 120.

pag. 121.

luptate accipientes, ad Zadesphatem festinato, ut faustum aliquid, & eo tentione dignum, audita perferunt. Quin etiamnum madidus, & crapula necdum exhalata, somno cacussus bonum habere animum Persas jubet, nuntiata lætus complectitur, castellique portulam referari mandat. Quod illi extemporalem, & voluntariam quodammodo mortem, ejus stultitia occasionem suppeditante, attulit. Rosæ milites certatim irruentes, gladiorum licentia sævisse. Zadesphates inopinatum ante oculos ternos exitium, sub tectum domunculæ confugiens, incolumitatem victores orabat. Quibus ridiculam incendio se consumpturos minantibus, descendit, capite truncatur: diripiuntur omnia, & ad Solchanem redditur, simulque Zadesphatæ caput, & quæcumque fortuna servo in sinum decerat, apportantur.

A διξάμενοι μετὰ περθμόσυνα ἐπὶ τὸν Ζαδησπράτην ἦλθον, ὡς οἷα δὴ πρὸς δέξιν τινὰς καὶ συντείας ἄξια ἀπηγγελμένα. ὁ μὲν δὴ Ζαδησπράτης ἔτι ἔξοινος ὤν, καὶ ὑμπαραπαλὴς, τοῦτο τὸ ὕπνῳ ἐξηκόντισε, θαρρεῖν ἐλέγει Πέρσας, ἁπλατοφαρίτας ἦ λόγου εἰσοικισάμενος, καὶ τὴν πυλίδα τῷ φρουρίῳ ἀνοίξας προσάττει. τῆτο τοι καὶ γέγονεν αὐτῷ αὐτοχειρίδιός τε καὶ αὐθαίρετος θάνατος, ἀφορμὴν τῷ κινδύνῳ τὴν ἀφροσύνην παρασάμενος. οἱ μὲν ἔνδον πρὶ τὸν Ῥοσᾶν εἰσρύσαντες πρὶ τὸ φρούριον, τῇ μαχαίρᾳ τὴν παρῥησίαν ἐδίδοσαν· ὁ δὲ τραπεὶς τὰ ἀδύνατα θρασύμυθος βάραθρον, ἐπὶ τέγος εἰσίσκει γενόμενος, ἔξω παρὰ τὴν ἁρπάκων σωτηρίαν ἀρύσασθαι. ἐπεὶ δὲ διηπειλεῖτο πυρὶ τὸ δωμάτιον ἀφανὶ ζέσθαι, ἀφιεῖται πρὸς τὰ πολέμιον. τοίνυν τῶν παρατρεμίσαντες οἱ ἀντίπαλοι, καὶ πάντα τὸν τῆς φρουρίου λαφυραγωγησάμενοι, ἦκον παρὰ τὸν Σολχάνην, τήν τε κεφαλὴν τῷ Ζαδησπράτου ἐπιφερόμενοι, καὶ ὅσα ἡ τύχη τῷ δούλῳ δίδωκεν ἐκπεπωσθαι

CAPUT II.

Zadesphatæ caput, & spolia ad Chosroen portantur. Anabonum missi ducem occidunt, caput ejusdem Chosroæ transmittunt, qui religionem Christianam prædicans, Mauricioque de secundis rebus suis significans, auxilium, & pecuniam mutuam petit. Comentiolus rogatu Chosroæ abdicatur, cui Narses ipsius stipator substituitur.

Edit. Paris. pag. 122.

HISCE cutarum suarum procœmiis Solchanes se circumspiciens, & caput adversarii dueis, & prædam, nullo negotio, felici consilio acquisitam, Chosroe Constantinam mittit. Qui a male ominato timore, tristitiaque recedens, ad secundiora in posterum speranda incumbit. Per eosdem dies Anabonum a Varamo missi similiter insurgunt, interfectoque duce, caput ejus Chosroæ mittunt. Qui ut horum facinorum confessione, & convenientia sibi honorem parari animadvertit, ex præteritis futurorum pignus capiens, Deum qui a Romanis colerentur; honorareturque, omnium esse potentissimum confitetur, atque ore libero veterem superstitionem condemnat. Die decimo quosdam qui secum erant de proceribus ad Mauricium legat, fortunæ suæ mutatam faciem indicat, primo quoque tempore sibi opem ferri, & pecuniam dari mutuam rogat, recuperato regno se id nomen Romanis soluturum confirmat. Imperator Romanus præterquam quod armis ei succurrit, etiam pecuniæ numerum maximum largitur. Ita Chosroes se argentum accepisse mutuum chirographo testificatus, scripturam ad Mauricium misit, talentorumque multorum reportatas ab se divitias, minoribus permutatas numismatis, inter milites suos dispertivit. Gregorius patriarcha Antiochenus, Constantina Antiochiam discessit. Non diu post Chosroes Saramen ad Imperatorem legavit oratum, uti Comentiolo ducis munus abrogaret: quippe se illi esse ludibrio, ab eodemque cunctando & differendo auxilii opportunitates corrumpi. Sarames jussa faciessens, Byzantium ivit, munus suum fungitur. Imperator Comentiolum amplius in Perfidem copias ducere vetat, Narsi ejus satelliti eas partes imponit.

Ὅμοιον δὲ καὶ Σολχάνης τῆς περιωπῆς τῷ φρουρίῳ καταγαυρώμενος, ὡς τὴν Κωνσταντίνας Χοσρόῃ ἐξέπεμπε τὴν τε κεφαλὴν τῷ ἀντιμάχου στρατηγῷ, τήν τε πλῆτον ἐν ἀσφαλεστάτοις τῶν ἐβυλίας ἐκτὸς ἔσω. ὁ μὲν δὴ Χοσρόης τὰ ἀπαισίων ἐλπίδων μετανάσης γενόμενος, τῇ ἀθυμίᾳ ἐξεύγνυτο δίδωσι, καὶ ὡς τὸ δεξιώτερον τοῖς ἐκβάσεσι τῷ ἰσομοίρων ἀντιμεταβάλλει. ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις, καὶ οἱ κατὰ τὸ Ἀνάβων ὑπὸ τῷ Βαράμ ἐπεμφθέντες ἐπαισθάνονται, καὶ ἀναιροῦσι τὸν ἡγεμόνα, τήν τε τῶν ἀσφαλῶν παρὰ τῶν Χοσρόην ἐξέπεμπον. ὅπερ γοῦν ὁ Χοσρόης τῶν ὑπὸ τῷ ἀνδρὸς ἀθυμάτων τὴν συμφωνίαν σύρουσαν αὐτὸν ἐθεάσατο, ἐκ τῷ ἦδη φθασάντων ἐπίχρυσον τῷ ἰσομοίρων λαβὼν, ὁμολογεῖ μίσγεσθαι ἅπαντων θεῶν, καὶ παρὰ Ρωμαίοις Χριστὸν θρησκεύεσθαι, καὶ τιμᾶσθαι, καὶ ἀπυλάττῳ τῷ σώματι τὸν πάλαι θρησκείαν ὠβελίζει. δεύτερον δὲ ἡμέρᾳ καὶ ἐς βασιλέα Μαυρίκιον τῷ ὑπομένων ἀρχόντων τινὰς μεταπέμπεται, καὶ τὴν τε παρηκολουθηκότων πεῖραν ἐσημαίνετο· ἀξίου τε μελλήσεως ἐγκεῖσθαι ταῖς συμμαχικαῖς αὐτὸν ἐπιδοῦναι δυνάμεσι, καὶ ἐς τὰ χεῖρα βοηθεῖν, νέμ τε τῷ χρημάτων αὐτῷ παρὰ τῷ βασιλέως χρείαν πιεζόμενον ἐχρεῖζόμενος, τὴν οἰκείαν ὑπολαβόντα ἀρχὴν, ἀντικαταβάλλειν Ρωμαίοις τὸ δάνειον. ἀλλὰ τῷ Ρωμαίων βασιλεὺς μὲν τὰ συμμαχίας τῷ ὅπλων καὶ νέμ τῷ χρημάτων αὐτῷ μεγίστην ροπὴν ἐχαρίζετο ἀπίστῳ Χοσρόῃ χειρογραφήσας τὸ δάνεισμα, καὶ ἐς Μαυρίκιον ὑποσταλάμενος, τὰ πολυπλάστου τῷ χρημάτων ἰσομοίρου πλῆτον, καὶ τῶν καπνίσματος, ταῖς πρὸς αὐτὸν Περσικαῖς καπάσειρι δυνάμεσι. ἀ μὲν δὴ Γρηγορίου τῆς ἱερᾶς ἱερωσύνης πρεσβεύς, τὰ Κωνσταντίνας ἀπολιπὼν, ὡς τὴν Ἀντιόχειαν μετεχώρησε· μετ' ὀλίγου δὲ τῷ Σαράμ, ἐς βασιλέα γενέσθαι Χοσρόης ἀφοσιώσατο, καθιστεῖσθαι τὸν Καίσαρα Κομεντίολον τῆς στρατιωτικῆς ἐπισασίας ὑποβαλεῖν, ὡς οἷα δὴ ὑπὸ τῷ Κομεντίολα φοσπλακεζομένου, καὶ ταῖς ἀναβολαῖς τῆς ἐπιτυχείας ὑποφθείροντος. ὁ πεῖσαι Σαράμης τὸ ἀφεστηκότος αὐτῷ ἐς Βυζάντιον ἀφικνεῖται, τήν τε ἀφετρβόλαν ἐκβάλλει τῷ Αὐτοκράτορα, καὶ ὡσὸ τῷ Ρωμαίων βασιλεύς, ὑποστράτηγον τῆς ἐπὶ τὸν Περσίδα καθόδῳ Κομεντίολον ποιεῖται, Νάρσῃ, ἐς τὰ στρατιὰ ὑπατικὴς ἐτύγχανεν ὤν, τὴν ἡγεμονίαν ἐπιδίδωσι.

CAPUT III.

Narſes cum Romano milite, & Choſroe Perſidem ingreditur, Choſroes rex acclamatur: a Darenis honorifice excipitur. Domitiani Antiſtitis ob ingreſſum illius in templum minæ. Veniam petit rex: templo ejicitur: muneribus regiis a Mauricio ornatur. Perſæ Varamo deſerto, ad eum deſciſcunt. Daram oppidum Imperatori donat. Legatum ejus muneratur Imperator, ipſumque filii appellatione cohoneſtat.

Ἤρος τοίνυν ἀρχομένου, ὁ νεώτερος στρατηγὸς Χοσρόου παραλαβὼν (συνέπεσε δ' αὐτῷ ἐν Μελιτήνῃ ἱερατεύων κατ' ἐκεῖνο καιρὸν, ὃν Δομετιανὸν ὁ λόγος ἐδήλωσεν) ἐπὶ τὸ Μάρδις μεταβαίνει, πόλιν δὲ Δάρας ἀφεστήκει τὸ φρούριον παρασάγγας τρεῖς. οἱ μὲν δὴ πρὸ Νίσιβιν ἦσαν Ἀραβίας, οἵ τε ἄλλοι δυνατώτατοι πάντες, καὶ οἱ τὰ πράγματα ἡγούμενοι, ἀναγορεύουσι Χοσρόην βασιλέα, καὶ ἐν δημοσίᾳ ἐκκλησίᾳ συγγενεῖς παραχώμενοι, προκατηρτίζον τὴν εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Χοσρόου ἔπανοδον. ὁ μὲν δὴ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τύπος ὑπὸ Ῥωμαίων περιερρῆχθαι συνέπιπτε. ἀπάρας τοίνυν ἐντεῦθεν ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τὸ Δάρας ἐστρατοπέδευσεν. ὁ δὲ Χοσρόης τὰς συμμαχικὰς δυνάμεις τῶν Ῥωμαίων διώμνυτο κομίσας ἀλκὴν, τοῖς τῶν ὅπλοις κατακοσμουμένας, ἐκθάμβων παρασκευὴ πρὸς τὰς πατρίους μετακρούει ἐλπίδας, μηδέπω τὸ ἀριστεῖον πάθους τὸν λογισμὸν τοσοῦτον ὄμμασι. εἰσέρρυσε τοιγαροῦν πρὸς τὸ ἄστυ ὁ βασιλεὺς ὁ βάρβαρος, καὶ ἐπομβρίζεται ἅμα τοῖς τοιχείοις παρὰ τῆς περσικῆς τιμίου ἡ πόλεως ἐν ᾗ Ῥωμαῖοι τὰ τῆς θρησκείας ἐπλουν μυστήρια, λίαν αὐτομάτως πως, καὶ ἐν ἐπιπάλῃ τύχῃ τῶν πραγμάτων ἠλαττωμένων αὐτῷ. οἱ μὲν δὴ Δαρηνοὶ δυσχεράσαντες ἐπὶ τῇ ἐγκοτρόμασι, Χοσρόην τὸν πρεσβύτερον γρηνύσαι τὴν πόλιν, καὶ μηδέν τι πρὸς ὕβριν τοῦ σεβάσματος ἐγκοιρίσασθαι. οὐκ οὖν ὁ Δομετιανὸς ἡ βάρβαρον ὕβριν φέρειν ἐώ ἐχων, τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν παλινδρομεῖν ἐπὶ Κωνσταντινουπόλεως. ἀτιμωμένος τοίνυν Χοσρόης ἐντεῦθεν, καὶ τὴν προπετείᾳ μὴ χάριν ὁμολογῶν, ὡς τὸν Δομετιανὸν ἅ τε παρ' αὐτοῦ ἐπιφανέστατον ἐξέπεμπεν, ἄλλον αὖτὸν ἐξαιτεῖσθαι τῆς μεταμέλῃ παρέχεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς οὐπόσον ἴδει προπηλακίσας τὸν βάρβαρον, ἐπανῆκεν εἰς τὸ Δάρας ἐξελάσας τὸ τεμένους Χοσρόην ἔκτη δὲ ἡμέρᾳ καὶ λιθοκόλλητον ζώνην καὶ τιάραν βασιλικὴν, κλίνας τε καὶ τράπεζαν χρυσᾶς ἐς τὸ Δάρας τῆς Χοσρόου ἀπέρειδεν, πομπήν τε βασιλέων αὐτῷ συνεπόμπευσεν, ἅ τε παρ' αὐτῆς δορυφόρων μεγαλοπρεπῶς μετεδίδου, ὅπως μὴ βασιλικὰς χρείων σωμπέσῃ, ἐγκαταρρύπτος ἐὼν Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις πλείοσι χιλίοις γῶν πάντοθεν βασιλικὴν δορυφορεῖν Χοσρόην, ἀπόρρητος Ῥωμαίοις αὐτοπαραπεμπτὰ σκῆπτρα γαιρίσθαι ὁρῶντες γὰρ οἱ Μῆδοι, ὁπόσον τῇ Χοσρόου ὑπὸ τὸν Αὐτοκράτορος ῥώμα πλειόνων, καὶ γεώμυλα μεταναστάσιμοι χαίρειν φράσαντες τῇ τυραννίδι, προσεχώρουν Χοσρόῃ. καὶ τὸν μὲν Βαράμ ἀσημίαι τὸ συμμαχικὸν κατιδόντα τὴν Χοσρόου κτῆσιν χαίρειν τὰ αὐτοῦ πράγματα, ἀπαλλαττομένης αὐτῷ τῆς δυνάμεως. ἠγνοεῖται γὰρ παρανικᾶν Χοσρόης βασιλεῖ Μαυρικίῳ ὑπηρετῶν ἀρᾶξαι ἐνδεέστερον. διὸ καὶ βασιλικῆς διφθέρας τὴν πόλιν Δάρας ὑπήκοον ἐγγράφεται προῖκα Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. τὰ τε Δολαβζάνου τὸν Σατράπου, ἄνδρα δοκίβλεπτον, ἐς Βυζάντιον στέλλει, τάς τε ἀλύσεις σὺν ὅπλοις τῇ πόλισματος, τιμῆς τε ἐνγράμμασι δωρεάν. Ὁ μὲν οὖν ἀρσενὸς ἐπὶ τὸ βασίλειον ἄστυ γενόμενος, παρεδίδου Ῥωμαίοις τὸ πόλισμα, καὶ ἐς λόγους πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἦκεν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶ Ῥωμαίων δώρους βασιλικοὺς μεγαλωσὰς τὸν Δολαβζάνου, τιμῇ τῷ προαπαγγελθέντων ὠχύρωσε καὶ αὐθις ὑπόχαστον, παῖδα Χοσρόου ὀνομαζῶν.

A PRIMO itaque vere novus dux cum Choſroe, (ſequente Domitiano, per id tempus Melitenes Epiſcopo, ut ante diximus,) Marden accedit, quod caſtellum ab urbe Dara tribus parſangis abeſt. Qui igitur cum in Arabia prope Niſibim, tum alibi opibus plurimum pollebant, ad unum omnes, ſimulque ordinum doctores Choſroem regem conſalutant, ac pro republica conſanguineos obſidum loco opponentes, eidem ad regiam recipiendam ante viam muniunt. Obſides res cuſtodiri a Romanis juſſit. Inde Narſes ad oppidum Daram exercitum adducit. Choſroes Romanas copias viribus florentes, & armis conſpicuas, cum apparatu ſtupendo cernens, in ſpes novas ingreditur, nec tamen prioris infortunii memoriam deponit. Urbem itaque rex barbarus ineens, in templum magnificum, in quo Romani religionis myſteria olibant, admodum ferociter, & contumeliose, adhuc neceſſitati ſubjectus, & rebus ejus a fluctibus fortunæ jactatis armatus ſe infert. Darenі factum indignari: præſertim cum Choſroes ſenior capto oppido nihil ad injuriam divini cultus molitus eſſet. Quamobrem Domitianus barbaram inſolentiam non ſuſtinens, acceptis copiis Conſtantinam ſe ſe rediturum comminatur. Choſroes deſpectum ſe videns, mutationemque iſtam parum gratam habens, ad Domitianum quoſdam de nobiliſſimis ſuis mittit, qui nomini ſuo illi ſatisfacerent. Epiſcopus barbaro quantum decuit ignominia multato, Daram revertitur, ipſumque e templo ejicit. Die ſexto Imperator baltheum inſertis gemmis, tiaram regiam, lectulos & menſas aureas Daram illi tranſmittit, comitatumque regium ei conficit: & de ſuis doryphoris nonnullos honoris cauſſa adjungit: ne regio deſtitutus ſatellitio, Romanis juxta Perſiſque vileſceret. Stipabant igitur eum undique regii ſatellites, quo pacto Romanis Imp. ſuum honorare mos eſt. Intuentes Perſæ quam potentem Imperatorem Choſroem reddidiſſet, a tyranno ad ejus partes commutatis volontatibus accedunt, & Varami exercitu quotidianis defectionibus imminuto, Choſroæ adauctis copiis res ex ſenteotia procedebat. Mox quantam poſſet adverſus Mauricium benevolentiam ſibi declarandato ſtatuens, in membrana regia Daram ei gratis tranſcribit, & Dolabzanum Satrapam, virum illuſtrem, Byzantium cum clavibus oppidi, inſtrumentoque donationis mittit. Legatus in urbem Imperantem profectus, Romanis oppidum addidit: cum Imperatore collocutus, ab eo pro imperatoria magnificentia muneribus cohoneſtatur. Pactorum præterea fidem Imperator denuo confirmat, & Choſroem filium appellat.

Edit. Pariſ. pag. 123.

pag. 124.

CAPUT IV.

Per Singarum Choſroæ adverſus Varamum delecta manus. Re conſpecta Varamus ad pugnam exit. Procedit ultra cum auxiliis Choſroes. Domitianus milites ad fortiter præliandum, atque ad mortem contemnendam egregia concione inflammat.

CHOSROES Singarum (Mediæ ſeu Perſidis urbs eſt) mulieres ac liberos ſuos ſecuritatis cauſſa transfert. Eſt enim munitiſſima, & quia ſimul controverſia, cuſtodia numquam vacat, minime hoſtibus expugnabilis, ac propter paludes informes obſeſſoribus inacceſſa. Poſt hæc Mebodi dat negotium, ut ſampſis duobus armatorum millibus per Singarum in regiam facto impetu, cuſtodes Varami trucidet. Tyrannus ut Mebodem cum Romanis cohortibus adventare comperit, coacto mille ſui defendendi prodit. Mebodes mandati, quod ab rege acceperat, reſpectu, rem aggreditur. Æſtate autem ioeunte, & pratis etiamnum herbeſcentibus, relicta Dara Choſroes cum auxiliis ultra progreditur. Poſtquam Ammodium, ſtadiis quatuordecim Dara diſſitum advenerunt, Domitianus conſcenſo colle, ad duces & milites hujuſcemodi verba habuit.

Tempus, milites, mirificum vobis occaſionem conciliat. Mores veſtri idoneam pugnandi materiam, locus periculi deſpicientiam requirit: cauſſa pietatem denuntiat, exitioſamque tyrannidem reſpuit. Dignos igitur certamine vos præbetote. Nam in hoſtili regione verſamini, in qua vincere ſane quam glorioſum, vinci autem, etiam dictu grave & odioſum eſt. Habet ergo hic conflictus eximium quiddam & illuſtre incipiendo decus propoſitum. Univerſæ ſiquidem per orbem terrarum gentes, quę vos agitis, meutibus inſcribunt. Exauditum eſt quod facitis, bellum eſt æſtimabile, certamina immortalia, trophæa nulla oblivione ſepellentur. Quare non cedere malis, ſed contra audentiotem ira, aot cum nomimis ſui gloria proiicere corpus expedit. Hunc ſtrenue dimicantes finem laborum nanciſcemini. Hac via pax procedit. Nolite plagas ſubterfugere, ne ſimul ſalutem fugiatis. Adverſo pectore jaculorum ictus excipite, ut triumphos quoque amplectamini. Nullus veſtrum ſibi tergum concidi patiatur: ignoca enim dorſo eſt victoria. Conſociamini animis magis, quam corpotibus conjungimini, & laboram, non timiditatis tenete conſortium. Qui non ſummo ſeſe diſcrimini objecta verit, exauctorarus eſto. Victoriam motiendo concupiſcite. Ictibus, & vulneribus trophæa comparantur. Haud quidquam laude dignum deſidia parit. Nihil dulcius, quam in acie mortem oppetere. Si enim ſenectute premi, & morborum tabe conſumi eſt inutile, viris fortibus vobis adhuc ætate vivida in certamine occumbere, & poſt funera celebrari, omnino magis eſt conſentaneum Nec enim fugitoribus immortalitatem dare natura poteſt, quæ animis oudari corpora metuit. Non eſt in hac vita locus, quem mors æquo pede non pulſet. Nihil rerum humanarum meſtitia & dolore vacat, quibus permiſta ſunt omnia. Vita noſtra magna, & crudeli neceſſitate regitur. Ne diem ultimum aliquantum proſetri, & amplas inde rerum gerendarum occaſiones offerri magnopere deſiderate, cum & otio, inertiæque, & vagis voluptatibus perfruendis inde facultas pateat. Viriles præſtate animos, & mutationem iſtam rerum admiremini. Confugit enim ad vos rex Babylonius, cum potentia ſua Perſica in ſervitutem tedactus, & cum corpore ſuo tantum non etiam regnum ſuum arbitrio poteſtatique veſtræ commiſit, in pietate ſacrorum quæ profitemur, ſpe maxima ſibi conſtituta vidalicet. Averſantur tyrannidem Perſæ. Inſido Vara-

Edit. Pariſ. pag 125.

Ὁ δὲ Χοσρόης εἰς τὸ Σιγγάρων (μεδικὸν δὲ τὸ ἄστυ) πάντα γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας κατασφαλίζεται. ἐχυρώτατον γὰρ τὸ ἄστυ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐρημίας περιῤῥῳγμένον, καὶ ἄπορον τοῖς πολεμίοις ἅπασιν, καὶ ἀπαράσχετον ὑφ' ὑδρείας παντὸς πρὸς πολιορκίαν ἀπρόσιτον. μετὰ τοῦτο Μεβόδῃ προστάττει, ἐκλεξάμενον ἐκ τῶν ἁπλιτικῶν πεζῇ τε καὶ ἱππικῶν ἄνδρας ἑξακισχιλίους, καὶ τὸν Σιγγάρων περιθεῖναι τοῖς βασιλείοις τόπον, ὅπως ὑπὸ τῶν Βαράμ νομίμων φύλακα τῆς ἀνακτόρου ἐξεργάσηται. ὁ δὲ τύραννος σὺν τοῖς Ῥωμαίων πάγμασιν ἐπιόντα Μεβόδην μεμαθηκὼς, σὺν αὐτοῖς τὸ μαχιμώτατον ἐξεδίδου πρὸς πόλεμον. ὁμοῦ δὲ Μεβόδης δίδει τῇ τῶν βασιλικῶν προσάγματος, πρὸς τὸ ἔργον ἐχώρει. Θέρος ἦν ἀρχόμενον, καὶ τὰ πάντα πεχιωμένης ἀκμῆς, τὸ Δάρας παραλελοιπὼς, ἅμα τῇ συμμαχικῷ ὁ Χοσρόης εἰς τὸ πρόσω ἐχώρει, ἐπεὶ δὲ πρὸς τῇ Ἀμμοδίῳ ἐγένετο, τότε δὴ καὶ Δάρας διεκινεῖτο, Δομετιανὸς ἅμα τοῖς ἡγεμόσι τὸ Ῥωμαϊκὸν συναθροίσας, καὶ πρός τι βάθιον ἀνείς, τοῖς δὲ τοὺς λόγους τοιάδε διεπράξατο.

Ὁ μὲν καιρὸς ὑμῖν μεγαλοργῶν ἀφορμὰς, ἄνδρες, παντάπασι· ὁ δὲ ξόπος δικαίαν ὑπόθεσιν. ὁ δὲ τόπος τὸ φιλοκίνδυνον ἐκζητεῖ· καὶ αἰτία νικᾶν ὑμῖν βεβαία ἀπαγγέλλεται, καὶ λύμῃ φιλοτύραννον ἀπαλλάττεται. γένεσθε γοῦν ἀξιόμαχοι, ἐς πολεμίαν δὴ γῆν ἀναστρέφοντες, ἐν ᾗ τὸ σπᾶν ὑπερίσχυδον, καὶ τὸ τῆς ἀντίρρας τύχης βαρὺ καὶ λεγόμενον. τοίνυν ἀ παραπλῆξις εὐδοξίας ἔχει τὴν πρόφασιν μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς ἀπάρχεσθαι πράξεως. ἅπαντα δὲ τὰ τῆς εἰωμένης ἔθνη νῦν ὑμετέρων ἐστοχάσθη καὶ ἀβροπίοις ἐγγράφεται. ἐξ ἅπαντος πίφυκε τὸ ἐγχείρημα ὁπόλεμος ἀξιόλογος· οἱ ἀγῶνες ἀθάνατοι τὴν δόξαν παρῆς ὑ παραπέμποντα λήθης. ὑκοῦν πάντα παθῶν λυσιτελὲς ἀγωνίσασθαι· ὑ πρόσθεν μὴ τῆς ἐυπλοίας τὰ σώματα· ὑπὸ πύρας γὰρ πόνων ἀσκεύωτος ἔξει, ἄυπν τῆς εὐρώτης ὑ πρόοδος. μὰ γεμνάζεσθαι τὴ βάλλεσθαι, ἵνα μὴ ζημιωθῆτε τὸ σώζεσθαι. ἐστερισμένοι τῆς βολῆς, ἵνα μὴ τῆς θελάμβως ἐναγκαλίσασθε. μηδεὶς προσδέχεται τοῦτον μάλιστα, ὑκ εἰδὼς τὰ μιαίφονα νικᾶν θιάσασθαι. ἐνθάδε ταῖς ψυχαῖς, ὑ τοῖς σώμασι συμπλεκόμενοι, καινοὶ γὰρ πόνοι, ἀλλ' ὑ τῆς δειλίας γενόμενοι. δοτικάρυκτος ἴσω, ὁ μὴ τὰ πρόσθεια τῆς κινδύνου ἀράμενος, τῆς νίκης θανατῶντες ἐρίζειν, τραύμασι, καὶ βολαῖς ἐξωνοῦνται τὰ τρόπαια. ἡδὺν ἐπίδοξον ἡ ῥαθυμία ποιεῖται, ὑκ ἔστιν ἡδὺν ἐναλίου θανάτου γλυκύτερον. εἰ δὲ γηράσκων ἀσύμφορον, καὶ νόσων μαρασμοῖς καταβάλλεσθαι, πάντως που μὴ τῆς ἥβης τεθνάναι παραπεττόμενον, ἐπιπάθειαν δύξαν παρεσόμενον ὑμῖν τοῖς ἀοιδοῖσι καταλιλοίπορον. ὁ δὲ ἀποθανατίζων οἷδεν ἡ φύσις τὰς δυσῤῥάστους, ἀναμορμολύττεται τὰ ψυχῆς ζυμοῦσθαι τὰ σώματα. ὑκ ἔστι ῥᾳστὰ βίος τόπον ἀνώλεθρον, ἡδὺν γὰρ τῆδε ἀνίας ἀλλότριον, ἅπαντα τῇ λύπῃ συμμίκτῃ, ἀναγκαῖα τοῖς πολιτεύουσι ἡ βίον εἰσφορεῖ ἡ ἀνθρώπινον. μὴ θαυμάσῃς τροθυμίαν μιαρὰν, ὅρον ζωῆς ἐκλιπαίνουσαν, καὶ μεγάλων ἀπ' αὐτῆς παριχωμένων ὑποθέσιν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκάζουσαν, ἐπὶ δὲ τοὺς ὑδοὺς τοὺς πλανωμένους ἀσφαλεῖ γενέσθαι τὰς ψυχὰς, ἡ μεταβολὴν πραγμάτων ἀγαθῶν. ὅπου γὰρ ἡμῖν βασιλεὺς Βαβυλώνιος μὴ τῆς Περσικῆς τύχης δουλαγωγούμενος, καὶ μονονυχὶ μὴ τῷ σώματος ὑμῶν καὶ τὸ κράτος ἀπέδοτο, ἐυσέβειαν θρησκείας πὶ κορυφαίᾳ τῶν ἐλπίδων τεθείμενος. ὑκ ἐσμενίζει Πέρσαις

τὸ τύραννον ἀπὸ τῶν ἐπιβαλόντων βαμῶν ἀ Βαράμ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιφέρων γόνος. νόμος τοιγαροῦν ὕβρεως ἢ κρηπὶς δὲ ἢ ἀρὰ πᾶσι βαλόμενος, καπεσασιαδίσει Θάττον. ὁ δὲ εἰ δὲ τὸ βίαιον ἀριλόγιστον ἔχειν ἢ ὑπάρξιν πᾶσι τοῖς ἢ καρδίας ταμείοις ἐναπογιθεῖ, γραφὰς ἀτυπώσεις ὑπογραφάμενος, ἢ μὴ διηχεῖδι ἢ λόγω τὸ καίριον, εἰς ἄφρα διαλυόμενον, ἵνα μὴ τῶν αἰχμῶν τῆς ὑποδέξεως λυπηροτέραν κληρώσηδε, ἴσως ἀφεπορπὸς ὑμῖν τῆς ἐκπλήξεως Ἀρχεράπτης πυρὶ διωάμεως, ἀ μισογυνὶς πᾶς ἢ Θεὸς, ἀ πρὸ ἢ αἰώνων Θεὸς, πᾶς ὑποπιρατήσεως αἰσιωτέρας ἢ ἐλπίδων ὑμῖν παρηχόμενος.

mus præſidio altitur, ſtirpe regia minime procreatus. Quapropter ab inſolentiæ, & injuriæ legibus impetium auſpicatus, brevi ſeditionibus exagitabitur. Nam ubi violentia, ibi res in tranquillo poſſideri non ſolet. Hæc in mentium veſtrarum penetralibus, litteris inſpectabilibus inſcripta recondite; & quæ nppottune a me dicta ſunt, ea in ventos diffundi, ac diſſipari ne permittite, ne dedecus & ignominiam ipſa fruſtratione ſtiſtiorem reportetis. Vaigenicus Dei filius, ante ſæcula Deus, princeps copiarum dominus Imperator, vos ad prælium dedocat, eaitumque ſpe ipſa fauſtiorem vobis largiatur.

CAPUT V.

Militum pugnandi ardor. Choſroæ cuſtodia Romana astribuitur. Ex Armenia copiæ exſpectantur. Choſroes manipulos, vires hoſtium exploratum dimittit. Bryzacius dux Perſa a Romanis captus, auribus & naſo mutilatur. Choſroes proſperitate ſua lesus ducem Romanum acuit: duces Romanos aſque Perſas convivio excipit. Adductus inter epulas Bryzacius illudisur, & interficitur. Hilaritas epulantium.

ΟΠΗΝΙΚΑ δὲ ταῦτα τοῖς ὠσὶ τῷ διωάμεων ἐνιβάλλετο, θείας ἐπιπνοίας τινὸς τὸ Ρωμαϊκὸν ἐπιπλεῖστον ἄθροισμα, τῶν τε προθυμίαν ἀναπαγωνίσῳ ἴνες φραζάμενοι, ἐπ' αὐτῶν παλαιστὴν τῶν πλεισταρχὸν καταβαλόντα φρᾶξαι χωρεῖν, σώφρονι μανίᾳ τινὶ ἐς συμπλοκὴν ἐξαιτούμενοι. οἱ δὲ ἢ λόγων ἄλλα διανέμε καπεφρονεῖν. τί γὰρ ἀπράκτως ἐντὸς θεν, εἰς τὸ φράσαι χώρων. ἡ δὲ φρουρὰ τῆ Χοσρόηνὸ ἢ Ρωμαϊκῆ σωτήριον, ἀ ἢ ἐπιχώριος τῶν ἀσφάλειαν τὸ πιστὸν ἀνελάμβανον. ὁ μὲν οὖν Δομετιανὸς ἐς ἢ Ρωμαίων πολιτείαν ἐπάνοδον, κυρώσας Ναρσῆν στρατηγὸν ἢ πολιμαῦ. τὸ δὲ στρατόπεδον πλησίον Μύγδονος ποταμῷ χάρακα διυγάγαντο. ἀ ἢ Σαράμης φρονηγέτο ἢ στρατείας, τῆς πεπιστισμὸς ἱρασζόμενος, εἰς ὅσον ἀπαχῆν τράπεζαν τῆ συμμαχικῆ παρασκεύαζον. τρίτῃ ἢ ἡμέρᾳ εἰς τὸν Τίγριν αὐτὸν τὸ Ρωμαϊκὸν παραγίνεται, ἢ πως εἰς τὸ φρόσω φορᾶς ἀνεκόπτετο, τὰς ἐκ τῆς Ἀρμενίας Ρωμαϊκὰς δυνάμεις ἀπεκδεχόμενον. ἀ δὲ Χοσρόης χιλίους ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν φρουρᾶς ἀσφαλείας, διαπραιδεῖται αὐτοῖς τὸν ποταμὸν ἐγκελεύεται, ἢ ὅπως ἔχει διωάμεως ἡ ἀντικαθίστασα ἀνακεκλεῖσθαι διωάμεις. οἱ μὲν οὖν τὸν ποταμὸν διανεξάμενοι, πρὸς τῇ Ζαβᾷ γίνονται ποταμῷ· ἀναδοῦντες τὴν Βριζάκιον ἐκ πάρδω στρατοπεδεύεσθαι, ἀν ἐπὶ διασκοπῇ ὁ Βαράμ ἀπεσείλιτο ἢ Ρωμαϊκὰς ἐπροτρύσιος, σὺν διωάμει πολλῇ χωρῶσιν ἐς αὐτὸν, καὶ ἀδρόως περὶ φράττειν φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐπισάντες, ἢ πολέμια ἀρτήσαντες ἐζώγρησαν τὸν Βριζάκιον, ὡπὰ τε καὶ ῥίνα τῇ αἰσχίστῃ ἀπατημόμενοι, ἐς βασιλέα Χοσρόην ἐξέπεμπον. ἀ δὲ Χοσρόης ἐπιδεξία ἢ ἐπιβολῆς αὐτῇ γενομένης, εἰς μεγαλοφροσύνας διεγνωκώς τε τῶν ἢ ἐναντίων διάνοιαν, παραδύνει τὸν τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως ἔξαρχον, μὴ διαχεῖν τὸν ἀπὸν παρεχόμενον αὐτοῖς δυσμαχωτέρων ἐπιτελεῖν. δὴ τοι τῶν διαπορθμεύονται τὸν ῥοῦν αἱ δυνάμεις, καὶ τῇ Δινάβδων (ὅπερ καλεῖται χάρᾳ) πάρρω πεισοχίζονται. ἔνθα δὲ Χοσρόης Ρωμαίων τε καὶ Μήδων τὰς ἡγεμόνας εἰσῆξε. ἅδα δὲ τὸ δεῖπνα μεσούσης, ἀ Βριζάκιος δέσμιος ἐς μέσον παρέρχεται, ῥίνα καὶ ὦτα ἀπόπηρος. ὅτε δὲ παιγνίων τοῖς δαιτυμόσι παρελάμβανε γέλωτα, ἐπιδείκνυον ἀ βασιλεὺς Θέαν τοῖς δαιτελέσιν ὡσαὶ ἀξιόλογον χαλεπόμενος, τοῖς ἐπαπειλὰς τοῖς περὶ αὐτὸν ἀσύμφρᾶξας διαίσμασι, (τῇ χήματι τῆς χειρὸς) δανάτῳ τοῦτον ἐκδίδωσιν. ἀ δὲ διαχωμένος θέμις τοῖς Πέρσαις διαλελεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκκωφάσαντες τὸν Βριζάκιον ἀνῆλθε, ὡς προσπαίξθησαν. ἀναμιγνύμενοι τοίνυν τῷ δείπνῳ καὶ ἄμασιν, ἀποτελεῖται ἑορτὴν τοῖς ἐγκλίτοις ἀ Χοσρόης παρεῖχετο. μύροις δὲ αὐτὲς κατομβρίσας, ἀναδήσας τε φάσας τοῖς ἄνθεσι, ἐπωίασε πίνειν.

POSTEAQUAM hæc milites Romani auribus hauſerunt, divino pleni afflatu, alacritateque & animi robore invicto communiti, de cætero ad opus ipſam peragendum furebant, & ſobria quadam inſania quaſi cœtro perciti ad arma fervebant. Poteſt enim contemptum hujus lucis ingenerare etiam virilis, & robuſta oratio. Ergo diſcedentes ultra peragunt. Choſroæ indigenarum fidem ſuſpectam habenti, cuſtodias de corpore Romanorum conſtituuntur. Domitianus Narſe duce conſtituto, in Romanam ditionem regreditur. Exercitus prope Mygdonium fluvium caſtrametatur. Præcedit Saramnes, conquiſitoque commeatu, mensam militi pro neceſſitudine patat. Tertio die Romani Tigrim attingunt, expecta ioneque Romanarum ea Armenia copiarum itinere tantiſper deſiitant. Choſroes de ſuis mille ad fluvium trajiciendum, hoſtiumque conſilia indaganda deligit, Tranſmittunt, ad Zabam fluvium veniunt, Bryzacium, quem Varamus ad Romanorum adventum ſpeculatum miſerat, non procul tendere comperiunt: valida vi in eum vaduat, confertimque circa primam noctis vigiliam adorti, certamine vincunt: vivum capiunt: auribus & naſo amputatis ad Choſroem regem mittunt. Qui de impreſſionis ſucceſſa gaudio ingenti efferitur: prouſpectoque quid hoſtes cogitarent, ducem Romanum hortatur, ne difficillimam victoriam, quam in manibus habeaat, elabi ſinat. Itaque fluvium tranſeunt, loco Dinobodum dicto caſtra vallo, foſſaque communiunt. Illic Choſroes Romanorum, Perſarumque tribunos epulo excipit. Quo procedente, Bryzacius vinctus auribaque & naribus abſciſſis introducitur, in quem ut convivæ ſatis illuſerant, rea illidem quaſi quoddam poſtcœniam, & inſigne ſpectacalum exhibens, obſcariore mandato (nempe geſtu manus) ſtipatoribus interficiendum præcipit. Perſis enim convivantibus lnqui nefas eſt. Illi, ut juſſi, Bryzacium confodiendo perimunt. Ita cœna etiam ſanguine commiſta, ſummam accumbentibus jucunditatem Choſroes præbuit. Unguentis namque perfuſos, &

floribus coronatos, victoriam gratulantes jubebat bibere. Qui tam lautis epulis bilatati, in tabernacula sua digrediuntur, quæ inter epulandum accidissent memorantes: erat que Bryzacius narrationis caput.

A ἐγκέλαδον. οἱ μὲν οὖν τότε ἐλαφυσθέντες ἐπὶ τῇ πανδαισίᾳ, εἰς τὰς ἑαυτῶν σκηνὰς ἀπῆσαν, ταῦτα δὲ διηγούμενοι, ὅσα περ αὐτοῖς ἐφιλοφρονήθη ἀπήντησε, καὶ ὧν Βρυζάκιος ἦν τῶν λόγων μελῶν τὸ ἐπίσημον.

CAPUT VI.

Mebodis nuntius ad præfectum prytanei de commeatu & pecuniis ſufficiendis. Theſaurorum cuſtodi fuga: Seleuciæ civitatis conditor. Euphratis deſcriptio. Mebodes Seleuciam noctu irrumpens, cædibus promiſcue graſſatur: Cteſiphontæi fama conterriti, deditionem decernunt. Antiochiam Perſarum condidit Choſroes. Juſtinianus eidem regiam extruxit. Mebodis Antiochiam litteræ.

LUCE altera Choſroes auxilia Zabam fluvium tranſducit. Mebodes Perſa Singarum miſſus, Babyloniam invadit, juxtaque regiam conſiſtens, præfecto regalis prytanei per certum hominem mandat, uti ſibi commeatum largiter miniſtret, nec modicam inſuper pecuniam numeret, cum magna ad ſe auxilia confluxerint, tarditatem morte luiturum. Curatot prytanei litteras Mebodis ei demonſtrat, quem Varamus theſauris cuſtodiendis in regia reliquerat. Is perculſus animo, nocte intempeſta, coactis quos habebat militibus, dimiſſa Seleucia (quæ & Babylonia) Cteſiphontem transfugit. Fertur Seleuciam Seleucum, cognomento Nicanorem ædificaſſe, inter duo flumina, quorum alterum Tigris in mare Perſicum pleno alveo exoneratur: alterum Euphrates, qui in eam regionem delatus, tetifariam dividitur, amiſſoque proprio nomine, diverſis appellatur. Hujus brachium unum magnis foſſis, & ſcrobibus intercliſum, quodammodo evaneſcit. Atque idem regionem illam omni genere fructuum fœcundat. Brachium alterum Babyloniam currit, & Aſſyriæ paludes ſtagnis diſpertitum alluit. Tertium continentes Seleuciæ campos influit, & Tigridi commiſcetur facitq; urbem expugnatu difficillimam, aquarum ſuarum altitudine cen ſepto quodam coronatam munieus. Poſtridie Mebodes Seleuciam non cuſtodiri animadvertens, nocte irruit, juſſis Romanis patria lingua clamores & voces lætabundas edere, & obvios quoſque indiſcriminatim gladio ferire. Seleucienſes pavore conſternati, ſumma benevolentia urbem Mebodi dedunt. Inde trepidatione ac tumultu immenſo pervagante, quo & Cteſiphon urbs vicina barbarorum concuſſa eſt, tremore ibidem percrebuit, Seleuciam a Romanis cohortibus occupatam eſſe. Omnibus itaque præ timore in unum coeuntibus, urbem Romanis illico transfendam placuit. Mebodes eo diſcedere ſupereſſedens, in fines Antiochiæ venit, (quam urbem Choſroes Cabadæ filius capta Antiochia in Syria ædificavit, & ea illa in hanc coloniam deduxit) ac Cteſiphonte recepta, theſaurorum regiorum curam gerebat, Choſroenque, uti licebat, regem publice appellabat, ac promulgabat. Cteſiphon porro ſedes regum Perſicorum maxima eſt. Ajunt Juſtinianum Aug. Choſroæ Cabadæ filio lapidem græcum, & peritos atchitectos, ac fabros cameratum induſtrios ſuiſſe: teſq; curaviſſe, & Romanorum in morem regiam illi, non procul Cteſiphonte conſtruxiſſe. Ergo Babylonii novatum rerum cupidi, a Choſroe ſtare maluerunt. Mebodes Antiochiam Perſarum, tabellam litteris Romanis conſcriptam mittit, in qua ad verbum hæc inerant. Recte enim facturum opinor, ſi eum ipſum verborum contextum ut per ſe habet, inſeruero.

B Τῆι δ' ὑς αὖριον βασιλεὺς Χοσρόης τό τε συμμαχικὸν, τὸν Ζαβᾶν ποταμὸν διεπεραιώσατο. Μεβόδης δὲ ὁ Πέρσης, ὁ ἐς τὸ Σιγγάρων ταλεὶς, τῇ Βαβυλωνίᾳ προσέβαλλεν, καὶ ἄγχιστα τῶν βασιλείων γενόμενος, τῇ ἐφεστηκότι τῶν βασιλικῶν φυτασείων ἐξέπεμπεν ἄγγελον, μεγάλων ἐπιστεμπάραγαδλίων αὐτὸν ἀπεργάσασθαι, χρημάτων τε ἐπιδόσεις ἱκανὰς καταθεῖναι, πλῆθος πολλὰ συμμαχικῶν αὐτῷ συρρῶσαι δυνάμεων, εἶναί τε θάκαπον τῆς ῥαδυμίας ζημίαν. ὁ μὲν οὖν τῶν φυτασείων τλὼ φροντίδα ποιεβαλλόμενος, ἐπιδεικνύει τῷ Μεβόδῃ τὰ γράμματα, τῇ ἐπισατῶν τῇ βασιλικῶν θησαυρῶν ἐς τὰ βασίλεια ὑπὸ τῶ Βαράμ καταλειφθέντι. ὁ δὲ καταπλαγεὶς τλὼ ψυχλὼ, μετὰσης νυκτὸς τὸ πρὸ αὐτῆ στρατιωτικὸν συναγείρας, εἰς τλὼ Κτησιφῶντα χωρεῖ, καταλιπὼν τὴ Σελεύκειαν. λέγω δὲ τλὼ Σελεύκειαν τὴ ἐπὶ κλίνι Νικάνορα Σέλευκον μέσον τῶν δυοῖν ποταμοῖν οἰκοδομήσαθαι, ὧν ὁ μὲν Τίγρις ἐπὶ τὴ Περσικλὼ Θάλατταν ἴγχυτός ἐστιν ὅλῃ τῇ ῥέυματι· ὁ δὲ Εὐφράτης πρὸ πολλοῦ τῶν χώρων γενόμενος, ἀφῆκε μὲν τὸ ἴδιον ὄνομα, τέτρασται δὲ τὸ ῥεῖθρα, τότε οἰκεῖον ὄνομα λαβόντα, καὶ διαφόρους προσηγορίας ὀνομάζεται. τῶν μὲν μία λοιπὸν διώρυξι μεγάλαις, ἢ πάροδος καταῤῥαμπιζομένη πῶς ἀφανίζεται. τοῦτό τοι καὶ πάμφορον αὐτλὼ ἐκείνῳ τῇ γλῶ ἀπεργάζεται. ὁ δὲ ἕτερος λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴ Βαβυλωνίαν φορεῖται, ᾗ τὰ τῆ Λαυσίας ἴλη περιλιμνάζει διαπερόμενος. ἡ δὲ τρίτη διαῤῥεῖ τὴ Σελευκείας ἐχόμενα, καὶ εἰς τὸν Τίγριν εἰσβάλλει, καὶ δίδωσι τῇ πολίσματι δυσμαχεπάτλω ἀσφάλειαν τοῖς λαγόσι τῷ ὑδάτων, ὥσπερ τις φάρακς τινὸς τὸ ἄστυ ἀποχυρώσασα. ἡμέρᾳ δὲ δευτέρᾳ καὶ ὁ Μεβόδης, ἅρματα ἀκμαιότατλω Σελευκείαν, προσβάλλει τοῦτῳ τοίχῳ, προσάξας τοῖς Ρωμαίοις τῇ πατρίῳ φωνῇ ἀλαλάζειν τε καὶ διαλήγεσθαι, παίειν τε τῇ ξίφεσιν, καὶ ὡς ἕτυχε τὴ ἐστυγχάνοντα. οἱ μὲν οὖν περὶ τὴ Σελεύκειαν καταπεπληγότες τῇ φόβῳ, ἀναπεταννύσι δι' οἰκίας τῇ Μεβόδῃ τὴν πόλιν παρέδοσαν. ἐντεῦθεν θεὸν θορύβου ἐξαισίου ἐπιδημήσαντος, ὡς καὶ τῇ Κτησιφῶντι μεταδοῦναι τὴ καταπλήξεως, λόγος εἰσῄρῥωτο τοῖς τὴ γείτονα πόλιν οἰκοῦσι βαρβάροις, ὡς Σελεύκειαν πλουτὸ πλουσίους Ρωμαίους πάντων τοίνυν ὑπὸ δίψεις ἐν ἀκλησιαθέντων, ἰδόντα τὴ ἐν αὐτοῖς παραδόσεων Ρωμαίοις ὁ μὲν ἐν καὶ ἐν ἀνθρώποις καταφυγὼν, εἰς τὴ πόλας Αντιόχειαν ἀφικνεῖται, (ὧν Χοσρόης ὁ Καβάδου ὀπυίκα τὴ Αντιόχειαν τὴ πρὸς τῇ Συρίᾳ ῥοῇ ᾠκοδομήσατο ᾗ ἐκείνη λαὸν ἐν ταύτῃ πυμπρώτιστον. ὁ δὲ Μεβόδης τλὼ Κτησιφῶντα καταλαβὼν, τὰ βασιλέων θησαυρῶν ἐπίθετο φρονίσας. τόν τε Χοσρόλω ὡς ἐκλὼ, βασιλέα ἀπηγόρδι τε καὶ διεκήρυττεν. ἀνδ' Κτησιφῶν μέγιστα βασίλεια τῇ Περσίδι καθέστηκε λέγεται δὲ Ιυστινιανὸν τὸν αὐτοκράτορα λίθου ἐλλινικλὼ Χοσρόῃ τῇ Καβάδε παρέχεσθαι, πᾶς τε περὶ τλὼ οἰκοδομίαν δεινὸς, πέτρας τε ὀρόφων ἀχρίνας, καὶ βασίλεια δύμασαι τῇ Χοσρόῃ τῇ χῃ Ρωμαικῇ, ἁ πόῤῥω τὰ Κτησιφῶντος τλὼ ἵδρυσιν ἔχοντα. οἱ μὲν οὖν τὰ Βαβυλωνίων καποικοῦντες βάρβαροι, τῆς μεταβολῆς ὀρεγόμενοι, τὰ Χοσρόου φρονεῖν προτίμησαν. ὁ δὲ Μεβόδης εἰς Αντιόχειαν τλὼ Περσῶν πυπτίον ἐξέπεμπε γραμμάτων Ρωμαικῶν. καὶ ἡ ἐλπὶς ἐκείνῳ ἐπὶ λίξεως τάδε· καλὸν δὲ οἶμαι καὶ αὐτῶς τὰ σωθήκης τὰ ῥηῖς τλὼ ἐνθυσιασθῆναι ὡς ἔχει φύσεως προστιθέντα.

Digitized by Google

CAPUT VII.

Epiſtola nomine Romanorum ad cives Antiochiæ Perſidis. Fugitivos, & Varami factionem poſcunt. In ducem, & dedititios animadvertunt. Judæos quoque tyranni adminiſtros trucidant. Qua occaſione in Perſidem commigrarint Judæi, eorumque aculeatior viliperatio. Alexandriana locus unde dictus.

ΡΩΜΑΙΟΙ πιστοὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, τοῖς τῆς Ἀντιόχειαν τῆς Περσίδος, χαίρειν. Οὔτε βασιλέως αὐθέντου πειθόμενοι τὸν τοῦτο ἀγῶνα κατεδεξάμεθα· ἀλλ' ἵνα ἐν παλαιᾷ εἰρήνῃ γυμνάσαντας ὑμᾶς, καὶ τὴν κοιλίαν τὴν Περσίδος ἴδωμεν, ἦλθομεν εἰς ταύτην τὴν γῆν. ἵνα οὖν ἐν ὁ σκοπὸς ὁ ἡμέτερος πέρας ἐπιλάβῃ, καὶ ἡ ἡμετέρα αὐδιὰ ἐπιθυμία εἰς χαρὰν καταντήσῃ, τοὺς φυγομαχήσαντας εἰς Ἀντιόχειαν τὴν πόλιν τὴν αὐτῶν, ἐκδότε ἡμῖν, καὶ τοὺς φυγάδας τὰ Βαράμ. Θέλομεν γὰρ ἡμεῖς ἐπίσασθαι, ὅτι ἐὰν πέμψῃ τῷ ἀσφαλείᾳ παραμεινάντι, ἵνα ἔχητε τὴν ἀποτελέσματι δ' χαρίσησθαι. πάντες γοῦν τοὺς ἐπιτολὰς τοῖς τὴν Ἀντιόχειαν οἰκοῦσιν ἀποδοθείσης, καὶ εἰς κοινὸν γενομένης γωνείμης, εἰς ἓν ἦλθε τὸ πλῆθος τῆς ζάσεως, καὶ τὸν ἄνδρα ξυλαβόντες τοῖς παρὰ τῷ Μεβόδᾳ σαλεύσι παραδιδόασιν. ἐμοὶ μὲν ἄλλα καὶ τοὺς ἀδοῦ τὰ Βαράμ ἀσμενίζοντας. ὁ δὲ Μεβόδης ἐξ ἐπιτελέσματος τὴν ἀντιπάλων ὑπὸ τῶν δημίων μεμαθηκώς, αἰκισάμενος πάντων ἔξαρχον τὴν ῥίνα, καὶ τὰ ὦτα ἀποτεμὼν λωβησάμενος, εἰς τὸν Χοσρόην παρέπεμπε. τοὺς δὲ λοιποὺς ῥομφαίᾳ παρέδωκε τέμνειν. ἕκτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἐν πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐκανῶς μετεχθέντας ὑπὸ τῶν Βαράμ τυραννίδι νέᾳ, τὴν οἰκείαν διώλεσε, θάνατον ἐπιθεὶς ζημίαν αὐτοῖς. ὡς ἀναξιόλογος δὲ ὁ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων τῷ Βαράμ γεγονὼς φορὰς ἐν τυραννίδα ῥοπή. πλῆθος δὲ τῶν τοιούτων ἔθνος πλούτῳ κατάκομον τὸ τότε καιρῷ τῶν Περσίδα κατῴκει. ἐν δὲ Ἱεροσολύμοις ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἁλόντων, τὴν τε ναῶν ἐμπυρωμένων, ὀρρωδοῦντες πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων τῶν Ῥωμαίων ἀλκὴν, ἐκ τῆς Παλαιστίνης ὡς τοὺς Μήδους, καὶ πρὸς τὸν ἀρχέγονον τοῦτον μεταστάντων, ἐξ ὧν ὁ προπάτωρ τούτων ἦν Ἀβραάμ. τὰ τιμιώτατα τούτων ὅτοι ἐμπορευσάμενοι, καὶ τὸν ἐρυθρὸν ἐκπεφευγότες θάλατταν, πλουσίας χρημάτων ἔντες μεγάλας πεμβάλλοντο. ἐνεδύοντο καὶ πρὸς τὰς στάσεις, καὶ τοὺς Βαβυλωνίας ἐν δήμων ἐκπαύσεως ἑτοιμώτατα διωλύθασιν. ἦσι δὲ πονηρὸν τὸ ἔθνος καὶ ἀπίστατον, φιλοθόρυβόν τε καὶ τύραννον, καὶ φιλίας ἄστατα μεμαωσιν, ζηλότυπόν τε καὶ ὑποβάστατον, καὶ εἰς ἔχθρας ἀμετάπτωτόν τε, καὶ ἀδιάλλακτον. τούτους οὖν ὁ Μεβόδης ἀστραπολιμήσας, ποικίλοις ὀλέθροις ἀπέδοτο. ὅπου δὲ τῶν βασιλέων ἐκράτησεν, ἐκ τῆς τιμιωτέρων κόσμων ἀναλεξάμενος τὰ κυριώτατα, εἰς Χοσρόην ἐξέπεμπεν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Χοσρόην Ῥωμαῖοί τε καὶ Πέρσαι, ἐν Ἀλεξανδριανοῖς ὕπο καλυμένῳ χωρίῳ, πάσαρσιν ἡμέραις ἀφίκοντο. τὴν δὲ φροντιστήριόν χώρος ἀπὸ τῆς πράξεως τῶν Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου κατεληφώσατο. ἀπὸ Φιλίππου δὲ ἐκείνου γενόμενος ἅμα τῇ Μακεδονικῇ δυνάμει, τῇ τε ἐλληνικῇ ξυμμαχίᾳ, ἐρυμνότατον κατεσκάψατο φρούριον, τούς τε ἐν αὐτῷ βαρβάρους διώλεσεν.

ROMANI fideles in Chriſto Jeſu Domino noſtro, civibus Antiochiæ Perſidis ſalutem. Non ut Imperatori præcipienti obediremus, hunc laborem ſuſcepimus, ſed ut vos in ærumna conſeneſcentes, a Perſidis ſentina liberaremus, in hanc regionem venimus. Quare ut propoſito noſtro eventus reſpondeat, & vos eadem cupientes gaudere poſſitis, in urbem veſtram perfugas, & fautores Varami nobis dedite. Hoc ſi neglexeritis, ſcitote vos non habituros, cur propter effectum ipſum gratias agatis. Hac epiſtola Antiochienſibus reddita, publiceque recitata, populus concurſu facto, ducem & Varami ſtudioſos comprehendit, & a Mebode miſſis tradit. Nebodes ad unguem conſiliis adverſariorum ex ipſo eorum duce per carnifices, quibus eum flagellandum ſubjecerat exquiſitis, naſo & auribus præcisis deformatum, ad Choſroen mittit, reliquos gladiis mactandos objectat. Die ſexto multos item Judæos, novarum Varami molitionum magnopere participes, morte pœnas repoſcens, ferro necat. Nam quod Judæi Varamo ad tyrannidem invadendam adjumentum præſtabant, non erat contemnendum, cum ea gens per id tempus Perſidem incolens divitiis afflueret. Occupatis ſiquidem a Veſpaſiano Imperatore Hieroſolymis, & templo concremato, plurimi de Judæis Romanorum potentiam metuentes, e Palæſtina ad Medos Perſaſve tranſmigrantes ad primævam nutricem ſuam ſolo mutato redierunt, ex qua antiquiſſimus eorum parens Abrahamus originem duxit. Pretioſiſſima igitur quæque ſecum auferentes, enavigato mari Erythræo, & magnis opibus acquiſitis inde etiam ad ſeditiones faciendas, & Perſicos populos novitatis amore incendendos facillime dilapſi ſunt. Eſt enim natio perverſa, fidem minime colens, tumultus cupida, & tyrannica, amiciſtiæ prorſus immemor, zelotypa, & invida, & ob odium nihil condonans, & irreconcillabilis. Hos igitur ſubactos Mebodes varis ſupplicils conſumpſit, potituſque regia, ex ornamentis ſumptuoſioribus præcipua delegit, quæ Choſroæ tranſmiſit. Itaque Choſroen ſequentes Romani atque Perſæ, Alexandriana (loci nomen eſt) quatriduo pervenerunt, quod ei nominis Alexandri Macedonis Philippi filii factum indidit, qui illic cum Macedonicis copiis, & auxiliis græcis caſtellum firmiſſimum evertit, & incolas barbaros peremit.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Tranſitum fluminis Romani præoccupant. Unde audacia Varamo. Ejus ſpeculatores capti rem produnt. In Amiſenos irruptio. Ad lacum Varamus Romanis occurrit. Sine pugna abitur: Narſes Joannem monet, ne ſeparatim cum Perſis in aciem deſcendat.

INDE tranſgreſſi, die altero in regionem Chnæthas nuncupatam ferunturA. Poſtridie ſub primam lucem Joannes Orientalium legionum dux, Comentiolum dextri cornu præfectum cum mille equitibus ad antecapiendum Zabæ fluminis tranſitum mittit. Quod ubi ſpeculatores a Varamo miſſi conſpexerunt, iſtunc nuntium ad eum perferunt. Qui *Edit. Pariſ. pag. 130.* die ſequenti pontem infra præoccupare contendit. Spem illi audacia ex eo ſuggerebat, quod Romanorum exercitus in Armenia, propter viarum difficultatem, cum Orientalibus eoruadem copiis ſeſe conjungere nondum poterat. Luce quarta Narſes Varami ſpeculatoribus captis, & flagris qua licuit examinatis, quid hoſtes meditarentur cognovit. Itaque ſufficienti manu Rufino collegæ commiſſa, tranſitus reliquos ſervare jubet. Poſtridie prima vigilia noctis movens dux Narſes, tranſituumque potens, in Aniſenorum agrum nec opinatu impreſſionem facit. Ad meridiem Varamæi viſa tyrrhano exponunt. Qui fruſtra copias verſus Septentrionem, & Orientem diſpertitur, quo exſpectati Romanorum ex Armenia exercitus conjunctionem impediret. Cumque itineri conſinenter inſtaret, & ad lacum quendam deveniret, factum eſt, ut qui ex Armenia veniebant, quam proxime accederent. Romanorum exploratores ut Varami copias præviderunt, Joannem ducem monent, Perſicorum equitum turmam ex adverſo tendere. Joannes ad conflictum militem inſtruit. Bindoes phalangem Perſicam accipit: Rumanos ordines Joannes ducit. Sed cum lacus in medio utrumque agmen divideret, ad manus conferendas veniri non potuit. Luce proxime ſequenti, duce Bindoe Romani ad meridiem declinant, Narſes & Choſroes a regione Aniſenorum ulteriora progreſſi, vicum quendam inculis Saraganum nominatum attingunt. Die quinta etiam Narſes addititias ex Armenia copias appropinquare cognoſcit. Quocirca ad Joannem miſſis tabellariis hortatur, ne certamen cum Perſis ante miſceat, quam utrumque copiæ conſociatæ, robur inexpugnabile adipiſcantur.

ΕΚΕΙΘΕΝ τὸν ὦτον μεταποιούμενοι, διάπερ ἀμύρτε Ρωμαῖοί τε καὶ Πέρσαι, προβάλλωσι κλίματι Χναυθὰς λεγομένῳ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπ' ἀνατολὴν ἅμα Ἰωάννης ὁ τῆς ἑῴων ταγμάτων ἡγεμὼν, Κομεντίολον τὸν τῶν ταγματαρχίων τῆς δεξιᾶς κέρατος ἔπαρχον μαχίμων, σὺν ἱππεῦσι χιλίοις προκαταλαμβάνων ἐξέπεμπε τὴν διάβασιν τοῦ Ζαβᾶ ποταμοῦ. τοῦτο δὲ γεγονὸς, καὶ οἱ ἐπὶ κατασκοπῇ ὑπὸ τοῦ Βαράμ ἀποσταλέντες, τὸ ταχὺ τῶν ἡγησόντων ἐπαίσιον τοῦ Βαράμ, παῦται δι' αὐτοῦ ἀγγέλλοντες. ἀτὰρ ὁ Βαράμ τῶν μετ' ἐκείνου γέφυραν προκαταλαβεῖν ἐπιχείρει. ὑπέτριφε δὲ τὰς ἐλπίδας τῇ θάρσει, ὡς δὴ τοῦ πρὸ τοῦ Ἀρμενίαν Ρωμαϊκὰς στρατοπεδεύσας, ἔτι τοῦ δυσχωρίαν τῇ τόπων ἀχθοῦσας τῷ ὅσῳ συνάπτειν τοῦ ἑῴους τοῦ Ρωμαίων δυνάμεσι. πυνθάνεται δὲ ἅμα τῇ ὁ Ναρσῆς ἄνδρας ἐλαύνοντας ἐπὶ κατασκοπῇ ὑπὸ τοῦ Βαράμ ἐκπεμφθέντας, καὶ μάλιστα ὡς ἐσῶν ἀναστάσας, δίκην ὅπως ἔχοι τὸ πολέμιον γνώμης. τῇ δὴ τοιαῦτα παρίστατο δυνάμει Ῥωμίᾳ τῷ συστρατηγῷ, ἐπὶ φοβοῦντες τὰς ἑτέρας οἰκειώσασθαι βάσεις. τῇ δ' ὑπαίσῃ νυκτὸς ἐπιγινομένης φύλακι παραφυλακὴ ἀπάρας ὁ στρατηγὸς, γίνεται τῇ διαβάσεων κύριος, καὶ εἰσβάλλει τοῦ τῶν Ἀρσηνῶν χώραν ἐξαπίνης. ὀλίγοι δὲ μετοῦτοι οἱ τῷ Βαράμ πιστοὶ δὴ θεασάμενοι, τῷ τυράννῳ ἐξέπεμπον. ὁ δὲ διαμαρτὼν τοῦ σκοποῦ, ὅπως βορρᾶν τι τῷ ἰοῦσι τὰς δυνάμεις διήκοι, ὅπως ἀπαντήσῃ καὶ σύμμιξιν προσδοκῇ τῇ Ρωμαίων ἀπὸ τοῦ Ἀρμενίας δυνάμεως. ἤδη δὲ τῷ Βαράμ σωτηρίᾳ τινὶ καὶ ὁδῷ διαπόντου, τῷ ὅς τισι παρακειμένῃ λίμνῃ ἀφικομένῃ, συμβάλλει τοῖς ἀπὸ τοῦ Ἀρμενίας ἤγχιστα παραγενέσθαι. ἐπεὶ δὲ προεῖδον οἱ τῇ Ρωμαίων στρατοὶ τοῦ Βαράμ στρατὸν, Ἰωάννης τῇ στρατηγῷ ἀπήγγελλεν ἱππέων Περσικὰ σίφη ἵστασθαι τοῦ κατ' αὐτόν. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης ὡς ἔταξε τὰς δυνάμεις εὐθύμησεν. ὁ δὲ Βινδόης τὴν Περσικὴν ἀνελάμβανε φάλαγγα· τοῖς δὲ Ρωμαϊκοῖς συντάξας ὁ στρατηγὸς Ἰωάννης ἡγεῖτο. ποταμὸς δὲ διελόμενα, τόν τε Βαράμ, τῇ τοῦ Ἰωάννου δυνάμεις Ρωμαίων τε καὶ Περσῶν, τὰ τῶν συμπλοκῆς αὐτοῖς οὐκ ἐπῆν. διάπερ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὡς τάχιστα ἐκλίνοντος ἅμα τῇ Βινδόῃ τὰ Ρωμαίων στρατεύματα. ὁ μὲν οὖν Ναρσῆς τῇ Χοσρόης ἐπὶ τοῦ Ἀρσηνῶν χώρας ἀπάρασσε, οἷς τὸ πρόσω ἐχώρουν, τῇ γίνονται πλησίον κώμης τινὸς, ᾗ Σιραγανῶν οἱ ἐγχώριοι καλουμένης. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὁ Ναρσῆς τὰς ἐπιτεθείσας δυνάμεις τὰς ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας Ρωμαϊκὰς πλησιάζων ἐγίνετο. διά τε τῶν ἐπιστολῶν πρὸς Ἰωάννην ἐξέπεμπε, τῇ παρεγγύᾳ τῇ στρατηγῷ, ὡς μὴ δεῖ Πέρσαις συμπλέκεσθαι, πρὶν αὖ ἐς κοινὸν ἑκάτερα δυνάμεις συνακτύσθαι, τόν τε ἀναπαύσεως χοίνικα.

CAPUT

CAPUT IX.

Chosroes nuntiis lætissimis afficitur. Exercitus tres in unum conjunguntur. Chosroes, & Varamus quantum exercitibus valuerint. Varami insidiæ patent. Barbarorum clamores & tumultus. Romanorum quies. Ad prælium acies dispositæ. Barbari in montem confugiunt. Persarum temeritas.

ΚΑΤΑ τοῦτο δὴ τὸν χῶρον αὐλιζομένῳ Χοσρόῃ, οἱ παρὰ τῶ Μεβόδω ἅλιτοι ἦκον παρὰ τὸν βασιλέα, πάσιν ἀφηγημάτων ἐχοντες ἡδυγόρδσιν. ἐ μὲν οὖν πάντα τὰ ἐκ τῆς Βαβυλωνίας φαιδρότητα ἤγγελε τῷ Μεβόδῃ, τλῶ τε σκηνῶ ἢ βασιλεῖ ἢ ἀπὸ ἢ Κτησιφῶντος διδυμίους, γαλήνην αὐτῇ, ἀπὶ τοῖς καταδαμάσεσι ἀναθρωύμβους, μετ' ἐλαφρίας Ναρσῆ τε, ἢ ταῖς Ρωμαίων δυνάμεσιν ἐστάλθαι ἢ ἐπὶ τὰ ξῦλα ἡμέρᾳ ἤπιατῃ, ἢ περὶ τὸ Ρωμαϊκὸν χωράμιον χάραξιν, τοῖς περὶ τὸν Ἰωάννην κοινῶται συντάγμασιν. αἱ μὲν ὦν δυνάμεις ἐς κοινὸν συνελθοῦσαι, μεγίστου τίνα ἀρωσίαν ἀμοιβαίως σφίσιν αὐτῇ ἐδίδοσάν τε ἢ ἀντελάμβανον. λέγεται δὲ τὸν μὲν Χοσρόην ἅμα τῇ συμμαχικῇ ἐξήκοντα μυριάσιν ἐπιφέρεσθαι χιλιάσιν μαχίμων. τὸν δὲ Βαράμ πεντακόσια χιλιάσιν ὁπλιτικὰ κατέχειν τὸν πόλεμον. ἢ δὲ ὁ Βαράμ κλέος ἔσεσθαι τὸν πόλεμον, ὁπόλλυσθαί τε τυχὸς ἢ τῆς τῶν Ρωμαίων δυνάμεως. τῆς τοίνυν διαφορᾶς ἢ τόπων καλύμμα τῇ ἐπιβολῇ παρακρούσης, ἐλπιδί χρονος καταδήλως Ρωμαίοις ἐγίγνετο, ὅτι δόλος τὸ φανερὸν ὑπεκήγετο. τέλει δὲ ἔφη οἱ μὲν ἀμφὶ ἢ Βαράμ πολεμησείοντες μᾶ βοῆς τε ἢ θορύβου ἐπέσχον. τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν ἡσυχίας, ὁκοσμίας, ἢ ἢ Θρίλλα ἀμήχανον διδύσιο ἀρὸς παράταξιν. τῇ δὲ Βινδοῦ ἢ Σαράμῃ πῆς στρατηγὸς ὁ Ναρσῆς χαλέπαινεν, ὡς οἷσις τε ὄντι πιεῖ αὐτὸς δυνάμεις ἢ βαρβάρων καταδάζειν, πρὸς τὸ ἢ ἡρμένας ἀθόλωτον. τοίνυν μεταδίδοσαν ἢ τῆς ἑαυτῶν ὁκοσμίας ταῖς συμμαχούσαις ἢ βαρβάρων οἱ Ρωμαῖοι δυνάμεσι, ἢ ποίωσι ξυκοσμῆσαι πάξει τλῶ ἐπαξεν, τῆς τε ἀλόγου ὑποχάδας κλαγγῆς. τέττιξ παραπαῖ τὸ Ρωμαϊκὸν στίφος συσπάσαν. ἢ τὸ μὲν μέσον ὁ Χοσρόης, ὅ τε Ναρσῆς πεμβάλλοντο κέρας. τὸ δὲξιὸν τι Μεβόδης ἢ Σαράμης οἱ Περσαι, τῆς Μηδιαῆς ἐξηγούμενοι φάλαγγος. τὸ δὲ ἕτερον Ἰωάννης ὁ στρατηγός, τῆς ἢ Ἀρμενιῶν πλῆθύος ἐπεσπασῶν ὑπὸ δόπτε ἢ τὸ αὐτὸ πᾶλον ἀντετάξαντο. ἐφ' οἷς τέμνει συσπάγμασι ταύτῃ διαδόμενοι. τὸ μὲν οὖν Ρωμαῖον σφαδάζον τῇ γνώμῃ, ἀκατάσχετον ὦν ταῖς ὁρμαῖς. τὸ δὲ αὐτὸ πᾶλον ἢ δύνει τῇ τε πλήθει, ἢ τῇ τάξει ἢ Ρωμαίων καταπλαττόμενον, ἐπ' ὄρος ἀνάβασιν αὐτοτράπτον. ἐφ' οἷς πᾶν πυνθανόμενοι τῆς πυρὶ τὸν Βαράμ συμμοίρας πᾶ ὅπλα καταθέντες, φοχωροῦσι Ρωμαίοις. ἐ μὲν ὦν Χοσρόης ἄκων πεφυκὼς τῇ ἐγχειρήματι, φρὸς τὸ ἄπαστις παρατρυφᾶν Ρωμαίους χωρεῖν. Ρωμαῖοι δὲ πᾶν τοῖς τῆς ἀβυλίας κάλπος ἐκαποδίσαντες, ὡς ἐ χρὸν σκιώσας, τῆς πακτικῆς ἁρμονίας ἔξω πῃ μὴ ἐφιόντες, δι' ἑτέρων ἀναβάλλοντο πρὸς τὰ ὑψηλὰ τῶ ὄρους χωρεῖν οἱ δὲ βάρβαροι κατανυκταδίοντες ὑπὸ ἢ σφῶν αὐτῶν βασιλέως, ἢ ἀλόγων κινδύνων ἐφίπτοντο, ἢ τὰς ὄρους ἐπιβαίνειν διαρρήσαντες, ὑπὸ ἢ ἀντιπάλων καρπηρῶς ἐξωθοῦντο. ἢ λῶ ἂν θάνατος μεγίστη ζημία τῇ ἐγχειρήματι, εἰ μὴ Ρωμαῖοι ἢ διώξιος τὰς βαρβάρους ἀπέπαυσαν, ἀντιμέτωπον αὐτοῖς ἰκταξάμενοι. ἐλπὶ δὲ ἔτερος δυσμὰς κυκλώτος, ἐ μὲν Βαράμης ἅμα τῇ συμμαχῷ δυνάμει ὡς ἢ χάρακα ἐπαύρηξε, ἐπὶ τοῖς ὕπω φαιδρότητι ψυχαγωγούμενος. Τὲ ἢ Ρωμαῖοι ἐπὶ ἢ πόρρω γενόμενοι, τῆς ἀβυλίας κατηγόρει Χοσρόη.

A HOC in loco regi commoranti, fauſtarum rerum nuntii a Mebode aſferuntur. Qui cognitis Babyloniæ tranſactis, ſuſceptoque apparatu regio a Cteſiphonte tranſmiſſo, bene geſtis glorians, Narſi, & Romanis militibus, quemadmodum ſibi vota feliciter proceſſerint, ediſſerit. Quinta porro die Romani tribus diſpertiti caſtris, Joannis agmini aggregantur, & jam in unum redacti exercitum, animos dant, & accipiunt invicem maximos. Fama eſt, Chosroen cum auxiliariis amplius ſexaginta millia duxiſſe. Varamum quadraginta millia. Cæterum Varamus dolo bellico per noctem Romanos cogitabat opprimere: ſed locorum difficultate impeditum, ſol ortus cum inſidiis prodidit, & fraus in B aperto fuit. Tertio die Varamei prælibundi cum clamore ac ſtrepitu procedunt: Romani qua par erat quiete, & abſque ſtrepitu ad prælium accinguntur. Succeſſebat autem Bindoi, & Saramæ dueibus Narſes, quod barbarorum, quas regebant, copias compeſcere, & ad placidam quietem adigere non poſſent. Quate de ſua modeſtia cum ſociis barbaris Romani communicant, & ut ordine in aciem digerantur, abſardiſque clamoribus temperent, perſuadent. Romani itaque tripartito diſponuntur. Ac medium quidem Chosroes, & Narſes obtinent, dextrum Mebodes, & Sarames Perſæ, qui Perſicæ phalangi præerant: ſiniſtram Joannes, Armeniæ meltitudini C præpoſitus. Ad eundem modum hoſtium agmen, triplici videlicet acie compoſitum eſt. Romaoi ira frementes, cohibere impetum non poterant: at vero hoſtes viribus, numero, & ordine Romanorum obſtupefacti, in montem confugiunt. Qua de cauſſa quingenti de Varamæis arma deponentes, ad Romanorum partes tranſeunt. Chosroes facto ſtomachatus, Romanos in arduum contendere hortatur. Qui, ut erant intelligentes, inconſultum id eſſe rati, militari ordine conſervato, differebant, dum alii ſublimia montis aſcendetent. Tum barbari (Perſæ) a ſuo ipſorum rege compulſi, periculum rationis expers aggrediuntur, montemque aſcendere D auſi, ab adverſariis valide repelluntur: fuiſſetque auſui protium maximum interitus, ni Romani a fronte oppoſiti, barbaros inſecutione prohibuiſſem. Sub occaſum ſolis Varamus tem ita geſtam delectatus, cum ſuis in caſtra redit. Romani item intra vallum teverſi, Chosroen temeritatis accuſant.

Edit. Pariſ. pag. 138.

CAPUT X.

Varami fuga ad loca varia, quem Romani perſequuntur. Certamen in campo paratur. Teſſera Romanorum AVE MARIA. *Pugna deſcribitur. Sex millia Perſarum fugientium. In captos Choſroæ ſævitia. Turcæ donantur Mauricio. In frontibus eorum unde Crucis ſignum.*

Edit. Paris. pag. 132.

VARAMUS ubi reſcivit, Romanis nimiopere dolere, quæ paulo ante Choſroes, ut collega ſummi ducis egiſſet, & pugnam eos ardenter expetere, primo dilaculo ſolutis caſtris ad invia, & acclivia, & ad equitandum haud idonea loca declinat. Poſthæc in campum prope jacentem, ubi Canzacum oppidum ſitum eſt, procedunt. Caſtris motis Varamus aliam alio exercitum (ea ratione Romanorum impetus languefaciens) traducit. Qui ejus receſſione cognita, continenti itinere inſecuti, quam proxime hoſtes caſtra ponunt. Deinde ad fluvium Balarathum movent, ubi exacta nocte, luce altera patentem campum ingrediuntur. Illic duces Romani acie triſariam ad prælium conſerendum inſtructa, multis & præclaris hortatibus militum animos exſuſcitant. Pro ſymbolo autem Romani ſocios etiam barbaros ſalutationem Dei matris ac virginis docent. (ΧΑΙΡΕ ΜΑΡΙΑ, AVE MARIA) ne propter generis diſcretionem ſocios pro hoſtibus exciderent, quandoquidem pugna confuſa, maxime proprios diſtincte internoſcere nequirent. Contigitque admirabile quippiam. Nam & Perſia MARIÆ nomen ſalutare fuit. Varamus periude ſuos digerit. Medium ipſe regit, a dexteris, & ſiniſtris reliqui duces curant. Elephantos inſuper belluas Indicas, veluti præſidiarios quoſdam, ac propugnatores ante equitatum conſtituit, & in iis omnium de exercitu fortiſſimos ad dimicandum collocat. Nec vero pars adverſaria hujuſcemodi beſtiarum auxilio carebat. Choſroes quingentis cinctus cuſtodibus, ordinea circuibat. Ut vero ambæ acies mutuum conſpexerant, & conſpectæ ſunt, ſenſim ſpiritus roborantur, ſigna extollunturque, tubæ circumſonant, cantuque furorem Martium induunt, & antiquæ belli ſacra circumſtrepunt; ſpatium inter acies confunditur, ſuoſque terminos amittit. Comminus igitur conflictu perpetrato, Varamus relicto medio, ad lævum cornu tranſit, quo maximarum acceſſione virium reſtituto, merito oppoſitam phalangem hoſtium ordinata multitudine ſubita impreſſione diſturbat ac diſſicit. Romani cornu dexteroſo diſſiparo, cum vim inſtantem prementemque ſuſtinere non valerent, fuga ſalutem petunt. Quo animadverſo, Narſes pluribus paulatim ſummiſſis, infirmam ac debilitatam partem exercitus a fuga retinuit: Varamus in mediam Romanorum robur ſeſe inferens, Narſem vi fugare nitebatur. Narſes elephantos parvipendens, acriter obnititur, & in medios viciſſim ruens, nimium quantum Perſarum eodem ſimul inclinantium ordinem, conjunctionemque dirimit. Quo facto reliquum copiarum Varami labefactatum eſt, & Narſes manu ſuperior, ab equis deiciebat equites, & haſtis pedites proſternebat. Romanis itaque vehementer incumbentibus, & ingenti per campum ſtrage edita, ſex millia Babyloniorum in collem quendam fuga elabentes, ſalati conſti γε πῶς αὐτοὺς λίαν ὠμοῖῃ τῆς συμβάσεως. τῶν δὲ γηγενῶν, αἱ λοιπαὶ τῶ Βαράμ δυνάμεις ἐφάλησαν, καὶ ῥώμῃ ἀκράτῳ κατὰ τῶν Ναρσῆ, τοὺς μὲν ἱππέας τῆς ἀσπίδος τοῦ ἀκοντίου ἀπέβαλλε, τοὺς δὲ πεζοὺς τῇ δόρατι κατεβάλλετο. τῆς τοίνυν διώξεως πρατούσης γενομένης, καὶ τῶ φόνω τυθλόπος ἀνὰ τὸν χῶρον, ὀξὺ Βαβυλωνίων ὑποδράσασαι χιλιάδες, ἐπί τινα λόφον γενόμεναι,

A ΕΠΕΙ δὲ ὁ Βαράμ διεγνώκει τὸ Ρωμαίων ἔχειν λίαν ἐξεπαθῶς, ἐπὶ τοῖς ἐναγχος ὑπὸ Χοσρόου παροξυνθεῖσιν αὐτῆς, πᾶς τε συμπλοκῆς ἐφιέμενον ἀκράτως, ὄρθριος γενόμενος λύει τὸν χάρακα, καὶ ἐκ τοῦ τότε δυσχωρᾶ τε, καὶ ἀνάντη, καὶ ἄφιππα. γίνεται γοῦν μετὰ τοῦτο ἐς τὸ πλησίον πεδίον καθήμενον, ὅθεν καὶ τὸ Κάνζακον καθίδρυται πόλισμα. μετὰ ταῦτα δὲ ἀναμώς τε καὶ ὁ Βαράμ ἑπτὰ σταδίων ἄπορα τὰς δυνάμεις μετέβαλλεν (ἐκλύπις ἐντεῦθεν τῆ Ρωμαίων τὰς ὁρμὰς τεκταινόμενος.) οἱ δὲ Ρωμαῖοι τοῦ μεταχωρήσεως τὸ Βαράμ ἐγνωκότες, συντόνῳ πορείᾳ ἄγχιστά πως τῆ πολεμίων φαλαγγὶ ἐπεδίδοσαν. εἶτα προσβάλλουσι ποταμῷ τῆ Βαλαράθῳ, ὅθεν τὸν σύπαν ἑκάτερα στρατόπεδα, ἀμφὶς ἀφισμένης πεδίῳ ἀρᾶ προσωμίλησαν.

B οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ τῆ Ρωμαίων ἠξιωσαν μαχέσθαι τὰ μάχιμα, πολλῶν καὶ ἀγαθῶν εἰσηγήσασθαι τὸ ἐπιτήδειον ἐμφορήσασθαι, τὰ τε περὶ τῆ φάλαγγι ἐπόλιμον διατάσασθαι. Σύμβολον δὲ οἱ Ρωμαῖοι καὶ τοῖς συμμαχικοῖς βαρβάροις παρέχοντο, τιμῶντες Θεοτόκον καὶ παρθένον προσηγορίαν διδάξαντες, ἵνα μὴ τῆ ἀκριβεστέρᾳ τῶ γένους, ὡς αὖτις πάλαι τὸ συμμαχικὸν ἠφάνισεν, τὸ συγκεχυμένον τοῖς συμπλοκῆς ἀβρόθραυστον αὐτοῖς τοῖς πολεμίοις παρεχόμενον τὰν δύναμιν καὶ παράδοξόν τι χρῆμα συνέβαινεν ἐγγενέσθαι καὶ Χαλδαίοις τοῖς Μαρίας σωτῆρος ὄνομα. καπνώσαντος μὲν οὖν τοῦ Βαράμ περὶ λόγους τὸν οἰκείαν ἀλαὸν καὶ τὸ μὲν μεσαίτατον τῆς ἐπάξεως ἐπεῖχον ἀτύρανοι. οἱ δὲ κεγμένοι τὰ συμμαχικὰ τὸν ἐφ' ἑκάτερα δύναμιν. καὶ μὴν ἐλίφασι τοῖς ἐνδοξοῖς θηρίοις καθάπερ προβόλοις τισὶ τῆ ἱππέων ἠγεῖσθαι

C ἀπέπεμπον. τοῖς τε αὐθεντόπρωτος τῆς συμμαχικῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν θηρίων ἀναβιβάσας, παρεσκεύαζε μάχεσθαι. οἱ δὲ ἀμοιρεῖ δὴ καὶ τὸ ἑκάτερα τῶν δὴ τῆ συμμαχικοῦ Θηρίων· ὁ μὲν ὢν Χοσρόης πυκνοσοίοις ἐς φρυκὰς ἀνδράσι πεζοφρακτάμενος, πεζοπόλεσι παῖξεις. ἀλλ' ὁπόταν ἰβλεψάτην καὶ ἀντιβλέφθησαν ἑκάτεραι δυνάμεις ἀλλήλας, τά τε σημεῖα μετεωρίζετο, ἀρίμα τε ὑπὸ τῶ πνεύματος ἐφαπτώσετο, αἵ τε σάλπιγγες πεφιδόνουν, καὶ ἡ συμπλοκὴ ἐξεβέκχυτο, πῶπα δὲ πεφιβομβοῦσα τὰ τῶ πολεμικοῦ μυστήρια, ἐκαινοτομεῖτο λοιπὸν τὸ μεταίχμιον, καὶ τῶν οἰκείων ὅρων ἐχώρησε. ἀγχιμάχου τοίνυν συμπλοκῆς γενομένης, ὁ Βαράμ τὸ μεσαίτατον τῆς περὶ αὐτὸ καταλιμπάνει δυνάμεως, καὶ πρὸς τὸ εὐώνυμον μετεχώρησε. πλείους τοίνυν μετὰδὺς τῆς ἀλαῆς τοῖς ἀναδεδεγμένοις αὐτόν, οἰκείως τοῖς

D ἀντιμέτωπον ἀσφαλῶς φάλαγγα, τῷ συμπλέξει τὸν πλῆθος ἐξαπίνης ἐγείρουσι. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι καὶ τῶν κλίνος διωρθώσατο, ὑπαπτεσθαρός φυγὼν, φάραν τε ἔχοντες τοῖς ἀντιβεβίωται δυνάμει. καὶ αὖθις Ναρσῆς τῶν δὲ θυσιάμβους, ἱρίμα πλῆθος συρρέον τοῖς ἀδυνατοῦσιν ἐγκελεύσαμβους, ἔστι τὸς φυγὰς τοῖς καταδιώκουσι δυνάμει. ὁ μὲν οὖν Βαράμ καὶ τῆς μέσης τῆ Ρωμαίων χωρήσας ἀλαῆς, ἐπορᾶτο τρέψαι τὸν Ναρσῆν εἰς ἀποδρασιν. ὁ τοίνυν Ναρσῆς κύκλῳ μέλος αὐτῆ περὶ τῆ ἐλιφάντων, καρτερᾶς τῆ Βαράμ ἀντιδόντο, καὶ ἐπιπίπτει τῆ μέσῃ, καὶ ἀστιθέτῳ δυνάμει, καὶ συμπαγμένης τοῖς Μήδοις παραλύ-

τῆς σωτηρίας ὡρέγοντο. τὸ δὴ Ρωμαϊκὸν περιεσχίσαν τὸν λόφον, τῆς φρουρᾶς ἀραττούσης δυνάμενον. πολλοὺς πίνειν ζωγρήσαντες, ἤγον ἐς Χοσρόην δεσμίους. ὁ μὲν οὖν τῶν Περσῶν βασιλεὺς τοὺς μὲν μαχαίρας ἀπέδυτο φέρειν· ἑνίους τοῖς ποσὶ τῶν θηρίων παρέχειν πάγειν ἐποίησε διαγινώσκειν εἶναί τινας τῶν ἐλαφάντων ἐκ τῶν ἴδιος τῷ Τούρκων, ἐς βασιλέα ἐπίμπλειν Μαυρίκιον, τήν τε Ρωμαϊκὴν γνησιότητα ἀλλήλων, ἀπαρχάς τε τῆς οἰκείας προσφέρων τῆς Αὐτοκράτορι. ἐκεχάρητο δὲ τοῖς μετώποις ἐκείνων τὸ τῶν χριστιανῶν ἐπίσημον. (σταυρὸς γὰρ πᾶσι τοῖς ἀφοσιοῦσθαι τὰ τῶν χριστιανῶν θρησκεύματα καπνομαΐζουσι.) ἐπύθετο γοῦν ὁ Αὐτοκράτωρ, τί αὐ ἄρα τὸ τοῖς βαρβάροις τὸ σύμπτωμα. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς μητέρας τῶν ἀποκληρούσθαι ἔφασκον. λοιμὸς γὰρ τοῖς ἀρὸς τὴν ἔφ Σκύθαις ποτὲ νόσον ἐνδημήσαντος, τινὰς τῆς χριστιανῶν εἰσηγήσασθαι τύπῳ δῆτα τῆς τύπῳ τῆς μορφῆς ἐγκεντῆσαι τὰ μέτωπα· ἢ βαρβάρων μηδαμῶς τῶν εἰσηγητῶν παρασαμένων, σωτηρίαν ἐκ τῆς συμβολῆς ἀπενέγκασθαι.

A fulunt. Romani colle circumdato fugitivis potiuntur, & complures ad Chosroem vinctos adducunt, qui eorum partim enſibus mactandos, partim elephantorum pedibus per ludibrium conculcandos exponit. Aſt ubi quoſdam de captis Turcas eſſe cognovit, eos ad Mauricium miſſos, tamquam victoriæ primitias offert, Romanamque virtutem commendat. Horum frontibus dominicum ſignum, (quod Chriſtianæ religionis cultores crucem appellant) impreſſum oſtentabatur. Itaque Imperator barbaros percunctari, quid hac nota ſibi vellent. Illi ſe a matribus eam ſortitos referre. Nam cum Scythas Orientales dira ac peſtifera lues corripuiſſet, quoſdam Chriſtianos ſuaſiſſe uti in puerorum frontes hujuſcemodi figuram imprimerent. Quæ monita quia barbari nequaquam ſpreviſſent, ex eo ſoſpitatos eſſe.

CAPUT XI.

Tabernaculum Varami diripitur. Barbari ex elephantis tela ſpargentes Romanis ſuccumbunt. Beſtia Chosroæ donantur. Spolia leguntur. Diſceditur. Chosroæ ob partam victoriam lætitia. Romanos, parum gratus domum remiſit: ab iis de officio admonetur. Mille cuſtodes corporis Mauricium rogat.

ΤΟΝ δὲ Ρωμαϊκὸν (ἀρὸς γὰρ τοῦδε ὕστερα τὸν λόγον αὖτις ἀνανεώσομαι) λαφυραγωγεῖ τὰ τυράννου τὰ σκηνοπήγια, γυναῖκά τε καὶ παῖδας, τόν τε κόσμον ἅ χρύσεον, τοῦ τε βασίλειον παρασκεδάννυ. τὰ μὲν οὖν τιμιώτερα τῇ Χοσρόῃ παρείχοντο. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς σκύλοις μεγαλοφρονῶν, ἀρὸς τὸ σαβαρίσιον ἀρκεῖ χώρησε. τῇ δὲ ἐλαύνοντι ἐδρωμένους βαρβάρους ἀκροβολιζομένους τε καὶ τοξεύοντας ἐκ τῶν ἐλεφάντων ἐδρωμένους βαρβάρους ἀκροβολιζομένους τε καὶ τοξεύοντας χρωμένους. τῇ δὲ ἀπὸ τούτου πλείοσι προσχίσαντες, ἀδήριτος μάχης κρατοῦσι. πάνυ θαλία ζωγρήσαντες, τῇ Χοσρόῃ παρεῖχοντο. τῷ πολέμῳ τούτῳ τοιούτῳ τινὶ πέρας ἐπενεγκαμένῳ, ἐς τὸν ἑαυτῶν χάρακα Ρωμαῖοι ἐπανέζευξαν, ὅδε πω τῆς νυκτὸς ἀνισχούσης αὐτοῖς. τῇ ὑστεραίᾳ ἐξ ἑωθινοῦ ἡ Ρωμαϊκὴ πλευδὺς σωμαδρὸς ἔζεται, τῇ τῶν θηρίων σκυλεύει τὰ σώματα. μεγάλων τοίνυν αὐτοῖς γεγονότων κτημάτων, εἰς τὰ βασίλειον τὰ Χοσρόου χωροῦσι σκυλεύειν. ὁ δὲ τὰ Ρωμαίων στρατὸς κατ' ἴχνος τὰ Βαράμ χιλιάδας ἱππεσράτευσαν δέκα, κεχειροτονημένος ταξίαρχος αὐτοῖς τὰ τὰ Καλκιδίων ταγμάτων ἡγεμὼν. Βεσαμίῳ δὲ τὰ Βαρβάρων ξυμμαχίαν ἐδίδοσαν. τεχτάδι τοίνυν ἐναυλισθέντες Χοσρόης τε τῇ Ρωμαίοι, ἀνὰ τὸν πολέμιον χῶρον ἀπαλλάσσοντο. τῇ τεσσαρτῇ ὁδοῦσιν τὰ τυθινίσιος αὐτοῖς, τῇ τὸ πρίγος τὰ κακοσμίας φέρον ἐκ ἔχοντες, παραγίνονται γοῦν ἄγχιστα πόλεως τῆ Καλζάνη. βασιλεὺς δὲ Χοσρόης ἐπὶ τοῖς συμπεσοῦσιν αὐτῷ καταγανώμενος, ἐπινίκια εἰσία Ρωμαίοις. αὐτὸς δὲ διέτριβεν ἀνὰ τὸν σιβάδα, καταφαλλόμενός τε τῇ καταυλήσεως, οἷς ἴθος Πέρσαις καθίζειν πανηγύρεσι. δικαίως δὲ τῇ χώρᾳ ἐνδιατρίψας ἡμέρας, ἐπεὶ περ συμβὰς Μαρίνου τε τῇ Βεσάμιον ὡς αὐτὸν παλινδρομήσαντας ἐκ τῆ Βαράμ διώξεως, πλεῖστα τῶν ἐχθρῶν ἀπορεῖν ποιεῖν ἐπιτηδεύσαντας ἐγνώκεισαν, τοῖς μὲν Ρωμαίοις ἐσίλνει φῶς τὰ οἴκοι, αὐτὸς δὲ τὸν Περσικὸν φάλαγγα συναθροίσας, τῇ Βαβυλῶνι προσωμίλει, ἄξιον ὁδὸν πιεῖν τοῖς συμμαχήσασι Ρωμαίοις ἐπιδεξάμενος. οἱ μὲν οὖν τῶν Ρωμαίων στρατηγοὶ ἐπιμύθιον τοῖς λόγοις τῆ βαρβάρῳ ἐξέσαν, μὴ ἀμνημονῶν τὰ γεγονέναι αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων φιλοφρονήσεώς τε τῆ σωτηρίας. τοίνυν τινὰς πυ αὐτῷ τοὺς λόγους ἐκπονδύμενοι, ἐπαίνεσαν οἷ καὶ οἱ Ρωμαῖοι. ὁ δὲ Χοσρόης δηλωκὼς, μὴ πω δολοφονῆσαί τις ὑποζώνη αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἐδέετο Μαυρικίου τῶν αὐτοκράτορος ἐς τὰ σώματος φρουρὰν χιλίους ἐκ τὰ ὁπλιτικῶ παρασκευάσασθαι.

B ROMANI porro (ad carceres enim orationem revocabo) tabernaculum tyranni diripiunt, uxores, inquam, & filios, & ornamenta aurea, & apparatum regium potioraque Chosroæ donant. Qui e ſpoliis tantis ſuperbia, & faſtu præceps abiit. Sub veſperam, Romani barbaros elephantis inſidentes ex arcubus jaculari conſpicantur. Quamobrem eos circumfundentes, ſecunda pugna vincunt, beſtiaſque vivas Chosroæ tranſdincunt. Prælio hunc in modum finito, Romani in caſtra, nocte jam ingruente ſe reſtituunt. Mane poſtridie congregantur, & ad ſpolia cadaveribus detrahenda diſcurrunt, atque in regium Chosroæ tentorium optimam prædam important. Romanus exercitus Varami dena millia, Chalcidenſium legionum præfecto ſibi pro duce electo, & Beſtamio ſociorum barbarorum ducatu commiſſo, per veſtigia inſequitur. Romani, & Chosroes cum in hoſtili ſolo triduum contriviſſent, die quarto cadaverum graveolentiam non ferentes, alio viam invadunt, & ad urbem Canzacum adveniunt. Chosroes rex eventis adeo felicibus tumidus, Romanos triumphali convivio excipit: ipſe in throno recumbens, fidibus & tibiis victoriam canentium (ut Perſis mos eſt) oblectatur. Decimum autem diem in loco illo moratus, ut Marinum, & Beſtamium ab infectatione Varami ad ſe reverſos conſpexit, diſceſſumque hoſtium apertiſſime intellexit, Romanos uti domum redeant blande monet, ipſe cognita phalange Perſica, Babylonem abit, nihil dignum pro auxilio liſdem remenſus. Cæterum duces Romani, tamquam ἐπιμύθιον ſermonum ſuorum illi relinquentes, monuerunt, ne unquam Romanorum benevolentiæ, per quam ſalutem eſſet adeptus, oblivione caperetur. His verbis apud eum repoſitis, domum remigrarunt. Metuens tamen Chosroes, ne ab indigenis per fraudem occideretur, a Mauricio petit, uti ad cuſtodiam corporis mille ſibi gravis armaturæ mitteret.

Edit. Pariſ. pag. 134.

CAPUT XII.

De ſancta femina Golinducha apud Hierapolim. Genus, connubium, ecſtaſis. Quid a marito propter Chriſtianiſmum perpeſſa ſit. Altera ejuſdem divinitus illuſtratio, & de morte mariti vaticinium. Niſibin migrat. A ſacerdotibus Chriſtianis myſteriis imbuitur. A Magis quæritur: in carcerem diuturnum truditur, inde per angelum liberatur. Hieroſolymis ſancta adorat: Choſroæ futura prædicit: Hierapoli vita innocentiſſime exacta, in cælum abit.

REFERT autem fama, quo tempore Choſroes in regiam rediarit, feminam viriſſa apud Hierapolim Golinduchan nomine. Sed τίς καὶ πόθεν ἦν, & undenam fuerit, ſecundum poetam, dicatur ſana, ut magnificentiſſima narratione perfruamur. *Edit Pariſ. pag. 135.* Nata aſt Babyloniæ a Magorum familia. Pater ejus de illuſtribus præfectis vectigalibus Perſicis exigendis præerat. Poſtquam vero ætate floreſcens, viro tempeſtiva eſſe cœpit, homini nobili deſponſa aſt. Forte epulis cum marito accumbabat, cum viſa aſt repente viribus defici, manareque immoto corpore, & longo intervallo ſenſibus convaleſcere. Qui caſum intuebantur (ſi modo divinam hanc ecſtaſim caſum nominare licet) adoleſcentulam interrogant, quid ai acciderit? Reſpondet, acerbas ſe alicubi ſub terra pœnas conſtitutas, magnorum contra bonorum delicias Deum maximum colentibus decreras vidiſſe, quem Chriſtiani religioſe venerantes, a Perſis irrideantur. Tum vir, ajus verba ſubſannare, perſpectoque conſtanti Illius Chriſtianiſmi complacendi propoſito, fuſtibus impingendis ad ſanitatem reducturum arbitrari. Necem inſuper minitari, quam Perſæ more majorum illis inferunt, qui Magorum dogmata aſpernantur. Sed illa divino amore mentem erecta, aures claudere, dicta in vento & aqua ſcribere. Eidem alia quædam divina, præſtantiorque illuſtratio contigit. Aſtitit enim angelus, forma & veſte fulgentiſſimus, iterum priora ai ſpectacula axhibens, & moa futurum mariti obitum prænontians. Prædicta eveniunt, maritus diem ſanum obit. Mulier relicta Babylonia Niſibim proficiſcitur, ibique Chriſtianorum ſacerdores nacta, viciſſim confitetur magnalia ſpiritus, atque ab iiſdem ſacerdotibus vera cœleſti, & arcana Chriſtianorum diſciplina initiatur. Hoc ut Magi compererunt, eam raquiſitum ſa in vlam dant, Niſibi adſunt, & blanditiis potiſſimum agunt, indequa abducera ſecum ſeminam conantur. Cum verbis actum agerent, tetro carceri eam longo tempore includunt. Sed auxilio Dei omnia circumſpicientis, eamque nullo tempore abſque teſtimonio ſibi relinquentis, angelo apparente e cuſtodia aait, atque Romanorum provinciæ ſuccedens, apud Hieroſolymam inſignem, & inenarrabilem Dei magnificentiam divulgar, ſacriſque precationibus ad ſapulcrum magni Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti effuſis, & crucem paſſi monimentum ſimilet venerata, Hierapolim regreſſa eſt, mulraqua aventura Choſroæ vaticinata (cum etiam Romanis de ejus ad ipſos perfugio ac tranſitione, antequam fieret, prædia iſſe) & vita exemplo angelico, atque ut decet ſanctos, tum animo, tam corpore traducta, ab his rebus mortalibus diſceſſit, tolerantiæque corona cum triumpho ſempiterno redimita eſt. *pag. 136.*

Λόγος δέ τις ἡμᾶς ἐξικνεῖται, περὶ τῆς ἱερᾶς πάλαι τὸ τηνικαῦτα καιρὸν Γολινδοῦχ γυναικός, ἣν τῷ Χοσρόῃ πρὸς τὰ βασίλεια κάθοδον· ἀλλά τις, καὶ πόθεν, καὶ τίνα ποίησιν, λαλήσθω τὰ γοῦν μέγιστα. μετὰ δὴ ὅσα ἀφελώμεθα τῶν περὶ ταύτης διηγήσεων, μεγίστας συμπλαγάμεθα ὅσας κατάκοσμος. Τὸ γὰρ μὴ εἶναι αὐτὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίας, μάγου δὲ τὸ γένος αὐτῆς· πατὴρ δὲ τῶν ἐπιφανῶν ἐφαπαξάντων ἱερολογεῖτο τὸ Περσῶν· ὅπως δὲ ἁρμὸν ἔπεσεν αὐτῇ, ὥρα λάμψασα εἰς γάμον ἀνδρὶ τῷ ἐντίμων ἐκδίδωσι· συνοικουμένῃ δέ ποτε τῷ ἀνδρὶ, ἐδόκει ἐξαπίνης γεγονέναι πάρεσις, ἔπειτα ἀμέτοχος ἅμα μένειν τῷ σώματι, καὶ πᾶς αἰσθήσεως πολλῷ ὕστερον ἐπανῆκεν πως εἰς αὐτήν· ὅπερ δὴ οἱ θεσπεσίως ἔχοντες ἐκ παθῶν (ἐγγὺς γὰρ παθῶν δὴ πάσῃ θεία ἐπιφοίτησις) διεπυνθάνοντο τὰν αἰτίαν τοῦ συμβεβηκότος τῇ νεάνιδι, ἐλάλει παῖς μεγάλης πως ἐν ἀθλίοις ἐκπεπτωκυίας τύχαις, μεγάλων τε ἀγαθῶν ἀπεστερημένην βυρίως τοῖς ἐμοῖς ἀνοσιωτάτοις Θεοῖς, ὧν δὴ χριστιανοὶ θρησκεύοντες, καθεστήκασι Πέρσαις ἀνάθεμα γάλακτος ὁμοῦ καὶ ἐκείνης γαμέτης ἐξεμυκτήριζε τὰ γινόμενα τὰ ῥήματα, ὅτι δὲ πεῖραν αὐτῆς ἐβούλοντο ἅπαντες οἱ θρησκεύοντες, σωφρονίζειν ἐδόκει ῥαπίζων ἀπειλοῦσι δὲ θάνατον εἶναι ζημίαν αὐτῇ, ὡς θέμις Πέρσαις ποιεῖν, τοῖς τὰ μάγων ἀθετήσασι δόγματα· ἡ μὲν οὖν τῇ θείᾳ ἔρωτι πυροῦσθαι τὸν νοῦν, τὰ αὖτε πυκαβύσσα, ἢ ὕδασι δεχέσθαι τοὺς λόγους παρεῖχεν γίνεται τοίνυν τῇ γυναικὶ ἡ ἐπιφάνεια θείας κρείττονος ἐπιφοιτήσεως ἐλαμψάσης ἄγγελος δὲ ἐφίσταται αὐτῇ, τήν τε μορφὴν, καὶ τὴν ἐσθῆτα λαμπροῦσιν φαιδρότερος, καὶ πάλιν αὐτῇ τὴν φθαρτὸν θέαν ἐδείκνυ, προαγορεύσας τε καὶ ὅσον οὔπω τὸν σωζοῦσιν θάνατον· ὁ μὲν οὖν τῇ γυναικὶ ἐμίνης καταλύσει βίου τὴν ἀγγέλου προαναγόρευσιν· τὸ δὲ γυναικὸς ἐν Βαβυλωνίας καταλιπὼν, πρὸς τὴν Νίσιβιν γίνεται· οἷς τε τῶν χριστιανῶν ἱερέσι παρυχὼν, ἀνθομολογεῖται τὰ μεγαλεῖα τὰ πνεύματος μυεῖται γοῦν παρ' αὐτῶν ταῦτα δὴ τὰ τῶν χριστιανῶν θεῖα ὄντως καὶ κατόρθωτα δόγματα· ἐπεὶ δὲ πρὸς μάγους τὸν καταδιλον γίγονεν, εἰς ἀνάζητησιν γίνονται τῆ γυναικὶ· ἵνα γοῦν εἰς τὴν Νίσιβιν, καὶ τὰ μὲν προσβύτερα τὰς ἀξιώσεις ἐν κολασείαις αὐτοῖς παρεκάλεσεν, ἐπειδὴ ἀναβαλέσθαι πειρομένους τὴν ἀνθρωποκτονίαν· ἐπεὶ δὲ ἐπῆντησε, καὶ ὁ λόγος αὐτοῖς ἀέρινος ἐν εἰρκτῇ σκληρᾷ τὸ γλύκασμα χόρτου πολλοῦ καταλείπει· τῶν τοίνυν πάντα Θεῷ πιστεύσασα, καὶ ἁμάρτυρον ἑαυτῆς ἐν ὕδασι χρόνῳ καταλιμπάνοντος, ἐπιτυχεῖ τῇ ἐπισκοποῦσῃ ἀγγέλῳ αὐτῇ φυλακὴ ἐξεχώρησε· κἀκεῖθεν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν κατὰ γῆν· μὴ ἐναυπλεῖν ἔχει τὴν Ἱεροσολύμων ἐπελθοῦσα, διαπρεπεστάτην τῶν ἐπιφανῶν τῷ Θεῷ, καὶ ἀδιήγητον μεγαλειότητα, ὡς ἐκ τῶν ἐνδεμένων ἐν τῇ παλαιᾷ μνημείῳ τῷ μεγάλῳ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε τοὺς τῶν παθημάτων καταστιβαζόσα τῇ προσκυνήματι, ἐς τὴν ἱερὰν ἐπεισέρχεται πόλιν. πολλὰ τε περὶ τῆς ἐσομένων τῇ Χοσρόῃ προαναγορεύσασα, (τίνων τε προχείρισιν αὐτῇ Ῥωμαίοις ἐφ' οἷς τῇ πραγμένων ἄρξεως καταμηνύσασα,) βίον τε ἐν ἀγγέλων πολιτευσαμένη, καὶ ὡς πρέπει τοῖς ἁγίοις τὰ εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα ἐρῶντα, ἀπίσης τῇ δὴ, τὸν τῆς ἀκριτείας στέφανον ἀκηράτοις ἀναδησαμένη ἔπαθλοις.

CAPUT XIII.

Chosroes Sergio martyri crucem auream, & gemmatam dono fert. Epistola ejusdem de voto suo. Postlabita lege Persica, Siram feminam Christianam ducit, reginamque renuntiat.

Ὅτι τῶ Ῥωμαικῶ βασιλεῖ σωματοφύλακες ἐς Χοσρόην ἐξέπεμπεν. ἐς νεὼ τοίνυν βαλόμενος ὁ τῆδε Περσῶν βασιλεὺς τὼ ἄνωθεν αὐτῆ τῆς ἐπικλέας γεγενῆσθαι λόγω, τῆδε μάρτυρι ἐπιφανεστάτῳ Σεργίῳ σταυρὸν ἐκ χρυσοῦ πανσημίνου, λιθοκόλλητον, δῶρον ἐξέπεμπε, ἀνδήσας Χοσρόης ὁ Καβάδη τῶ ἄρτι παραπεσάμενος, λαφυραγωγήσας, ἐκ τῆς τῆδε Περσῶν ἀνακτόρου ἀπίθετο, ἔτι τὸ Ῥωμαϊκὸν σκῆπτρον Ἰουστινιανῶ τῶ αὐτοκράτορος ἐπιβαίνοντος. ἐκ πάτρης γοῦν τῆς σταυρῶ ἔπρεσ Χοσρόης ἐπὶ τῆς καρδίας ἐξ ἀπίφθου χρυσοῦ σταυρόν ἐτέτυπτο, τὴν αἰτίαν ἐκτυπώσας ἐκ αὐτῆ τῶ ἐγκλήματος. ἐπιστολὴν δὲ δι' ἑλληνικῆς γράμματος, ἅμα τῆ παμφίλῳ ἐς τὸ λεγόμενον βαρβαρικὸν περιέμπτου. ἐπιγέγραπτο δὲ τῆ ἐπιστολῆ, ἡ βασιλικὴ ὑποτύπωσις τὰ ἦν τῆς ἐπιστολῆς ἐκ τίνος δῆτα ἐτύγχανεν ὄντα· ἃ ἐμοὶ ψῶ τῆς λέξεως τὸ ἀρχέτυπον.

Τῶτον τὸν σταυρὸν ἐγὼ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων, υἱὸς Ὁρμίσδα, ἀπὸ ἐκ βαλλικῆς ἐπιγονείας, ἡ καπηλείας τῶ δυσχεράτου Βαράμ ἰῶ Βαρχανίας, ἡμὶ τῆδε σωῶ αὐτοῦ Καβαλλαρίων εἰς Ῥωμαίων ἀπήλθομεν, καὶ ἐπὶ τὸ ἔρχεσθαι τὸν δυσνοῆ Ζαδισπράτην ἐκ τῶ στρατῶ εἰς τὸ Νισίβιος, ἐπὶ τῆ ὑποστόρω τῆς καβαλλαρίας τῶ μέρος τῶ Νισίβιος εἰς τὸ ἀντίπορα, καὶ συμπράξας, ἐπέμψαμεν ἡμῖν καβαλλαρίας μὲν ἄρχοντος εἰς τὸ Χαρχὲς, ἡ ἐπὶ τῆς τύχης τῶ ἁγίου Σεργίου τῶ μαρτύρου καὶ ὀνόματος, ἐπεσθῆ ἀκουσμῆ δοῦρα ἔσεσθαι αὐτὸν τῆ αἰτίσεως, ἐκ τῆ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἡμῶν, μέσει Ἰανουαρίῳ ἑβδόμῃ γενόμενα, εἰς ἐὰν οἱ καβαλλάριοι ἡμῶν σφάξωσι ἢ Ζαδισπράτην, ἢ χειρώσονται, σταυρὸν χρυσοῦν ἐπὶ λίθοις εἰς τὸν οἶκον αὐτῆ πέμψομεν, ἐπὶ τὸ πάσσεπτον αὐτῆ ὄνομα. καὶ τῆ ὀνόματι τῶ φοβερωτάτου μηνὸς, ἐπὶ καρδίᾳ τῶ Ζαδισπράτου διώγματα ἐπὶ ἡμῶν. ἐπιτυχόντες δὲ ὑμῶν τῆς αἰσίστως ἡμῶν, ἐπὶ τὸ ἐκάστῳ ἀναμφίβολον ἔσεσθαι, εἰς τὸ πάσσεπτον αὐτῆ ὄνομα τὸν σταυρὸν τὸν παρ' ἡμῶν γενόμενον, ἐπὶ τῶ πεμφθέντος σταυρῶ παρὰ Ἰουστινιανοῦ βασιλέως Ῥωμαίων, εἰς τὸν οἶκον αὐτῆ, καὶ τῆ καιρῷ τῆς ἀμείξεως τῆ δύο πολιτειῶν ἐνεχθέντος ἐνταῦθα παρὰ Χοσρόου βασιλέως, ἰῶ Καβάδου τῶ ἡμετέρου πατρός, καὶ διρηθέντος ἐκ τῆς ἡμετέρου θησαυροῦ, ἐπέμψαμεν ἐκ τῆδε οἴκῳ τῶ πανσέπτου Σεργίου. Ὁ μὲν οὖν στρατάρχης τῆ τὸ ἐγκεκαμένον ἀπέδοτο τὸν σταυρὸν, τὰ τε γράμματα τῶ βασιλέως. τῆδε δὲ ἐπιόντι ἐνιαυτῆ, ἐκ τῶ Περσῶν βασιλεὺς ἀναγορεύει βασίλειαν Σιρὼ, γένος Ῥωμαίων (ἐκ δὲ Θρᾳκίας Χερσαίων) εἰς ὥραν ἀνδρὸς γάμῳ ταύτῃ κατακοσθεῖς, κἀντεῦθεν παραχαράττων τῆ Βαβυλωνίων τὸ νόμιμα.

ROMANORUM Imperator custodes corporis ad Chosroem mittit, qui animum ad memoriam opis de cœlo sibi præstitæ revocans, Sergio martyri clarissimo crucem ex auro fabrefactam, lapillisque insertis variatam pro munere offert: quam crucem Chosroes Cabadæ filius urbe recepta in præda repertam, in Persarum regia reposuerat, Justiniano adhuc rerum Romanarum potiente. In apice crucis hujus Chosroes ex auro obryzo crucem aliam cooficiendam, in eaque causam anathematis, seu dedicationis hujus incidendam curaverat. Epistolam porro græce conscriptam cum subscriptione sua, simul cum prætioso illo donario in Barbaricum, quod dicitur, mittit. Epistola ad verbum hæc continebat, nihil enim de primis ejus vocibus immutabo.

(Hanc crucem ego Chosroes rex regum, filius Hormisdæ, quando ob instinctum diabolicum, sceleratamque molitionem perditissimi Varami, filii Barguſnæ, & quos secum habuit caballariorum in Romaniam profugere coacti sumus. Et quia veniebat nefandus Zadesprates ab exercitu Nisibim, ut partis Nisibenæ caballarios abduceret, qui nos oppugnarent, & conturbarent, nos quoque caballarios eam duce Charchas misimus. Et confisi ope auxilioque sancti, maximeque venerandi, & celebris Sergii, quem petitionibus ac votis anovere solere audiveramus; anno primo regni nostri, mensis Januarii die septimo vovimus, si caballarii nostri Zadesprates occidissent, aut vivum cepissent, crucem auream, gemmis ornatam in ejus templum, propter nomen ipsius inprimis venerabile missuros. Ac die nono mensis Februarii caput Zadesprate ad nos allatum est. Quapropter votum nostro damnati, uti id cuilibet certo constet, in venerando ejus nomine crucem a nobis factam, cum ea, quam Justinianus Romanorum Imperator in ædem ejus miserat, & discordiis, belloque quod inter se duo regna gesserant, a Chosroe regum rege Cabadæ F. avo nostro hac asportata, atque in thesauris nostris inventa, to templum Sergii summe venerandi missimus. Satrapa jussibus obsecutus, crucem cum litteris regiis reddidit. Anno dehinc proximo, Persarum rex Siram, genere Romanam, & religione Christianam, quam ætate florentem connubio sibi copularat, reginam publicitus appellat, & in eo Persarum leges, atque instituta negligit.

Edit. Paris. pag. 137.

CAPUT XIV.

Choſroes prolem a Sergio martyre contendit. Cum donis epiſtolam mittit, qua ſe voti compotem evaſiſſe narrat, cum ſingulari erga ſanctum reverentia, & Chriſtianę prorſus.

TERTIO autem anno Sergio Perſidis martyri efficientiſſimo pro filio ex Sira ſuſcipiendo ſupplicat. Nec ita diu poſt rurſum benemerentem ſuum donis, & quidem jure honorat, adjuncta epiſtola græce compoſita, quæ ad verbum ſic ſonat.

Magno martyri Sergio, Choſroes Rex regum.

EGo Choſroes Rex regum, filius Hormiſdæ hæc dona cum diſco miſi, non ſane ut ab hominibus ſpectentur, neque ut ex verbis meis per quam venerandi nominis tui amplitudo cognoſcatur: ſed ad prodendam geſtorum veritatem, multaſque gratias & beneficia, quæ in me contuliſti. Etenim felicitatem meam interpretor, nomen meum in ſacris vaſis tuis conſpici. Cum verſarer Berramis, oravi te, vir ſancte, ut me auxilio tuo adjuvares, & Sira conciperet. Et quamquam illa Chriſtiana eſſet, ego vero Græcorum ſacra colerem, ut per leges noſtras habere illam lo matrimonio non poſſem, tamen propter meam erga te pietatem legum ſecurus, hanc duxi, eamque præ cæteris uxoribus in dies ſincero affectu & amo, & amavi. Atque ita conſtitui, bonitatem tuam rogare, ati Sira fœtu gravida fieret. Et rogavi, & decrevi plane, ſi conceſſiſſet, crucem quam lo collo geſtaret, ad venerabilem ædem tuam mittere. Et hujus rei cauſſa ego & Sira iſtuc conſilii cepimus, uti ad monumentum nominis tui, vir ſancte, hanc crucem apud nos retineamus, placuitque nobis pro ea pretium quatuor millium trecentorum ſtaterum miliaſſiorum non excedente, quinquies mille ſtateres mittere. Ex quo autem hujuſcemodi poſtulationem apud animum concepi, & hæc mecum cogitavi, donec Rhoſochoſrum pervenimus, non plus decem dies abierunt cum tu, Sancte, nou quod ego ſic meritus eſſem, ſed quia bonus es, mihi te pet quietem obtuliſti, tertiumque dixiſti, Siram eſſe gravidam. In eodem viſo tibi reſpondi, bene eſt, bene eſt, bene eſt. Ae propter ſanctitatem, & miſericordiam, propterque ſumme colendum nomen tuum, & quia preces ac vota exaudis, ea illo die Siræ quod fœminis ſolet, accidere deſiit. Ego porro de hoc non dubitavi, ſed verbis tuis fidem habui, ac te ſanctum, vereque petitorum datorem credidi. Et eum illa menſes ſuos non pateretur, vim ac poteſtatem viſi illius, dictorumque abs te veritatem perſpexi. Ob id igitur ipſam etiam cum, & petitum ejus io venerandam ædem tuam miſi, juſſique & ex eo diſcum unum, poculumque unum ad uſum divinorum myſteriorum fieri: quio etiam crucem io ſacroſancta menſa figendam, & thuribulum, omnia aurea, & Hunnicum quod utrioque operitetur, auru ornatum fieri mandavi. Reliqua miliareſia ſancto templo tuo relinqui, ot præſidio tuo, Sancte in rebus omnibus, potiſſimum vero in hac petitione me, Siramque reſpicias. Quodque tuis precibus miſericordiaque bonitatis tuæ nobis conceſſum eſt, pro atriuſque noſtrum deſiderio, opere ipſo perficiatur. Ut ego & Sira adeoque mortales univerſi in potentia tua ſpem collocemus, atque inte credamus.

Edit. Pariſ. pag. 138.

ΤΡΙΤΩ δὲ ἔτει τὴν λιτηβόλιν τὸν δρασικώταπον ἐκ Περσίδι Σέργιον, παῖδα ἐκ τῆ Σιρῖς δοθῆναι αὐτῆ. μετ' ὀ πολὺ ἢ πάλιν γεγονότος αὐτῆ, δῶρεις τὴ αὐθις γεραίρει τὸ διεργάτην εἰκότως. ἐπιστολὴν δὲ ἐξέπεμψεν ἐλληνικὴ συμφράσει χυσάμυος. εἶχε δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως ὅπως.

Τῷ μεγαλομάρτυρι Σεργίῳ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων.

ΕΓΩ Χοσρόης βασιλεὺς βασιλέων, ὑὸς Ορμίσδυ, τὰ δῶρα τὰ μὲν τῶ δίσκυ ἐξέπεμψα, ὐκ εἰς θέαν ἀνθρώπων, υδὲ ἵνα ἐν τῶ λόγω μυ τὸ μέγεθος τῶ σεμνύμυ συ ὀνόματος γνωδῶ, ἀλλὰ ἵνα τὸ γενόμενόν μοι καὶ θεσπεσίως τῶ γαμεθέντος, καὶ τὰς παλλὰς χάριτας, καὶ διεργασίας, ἃς ἐχρυ παρὰ σῦ. ἐντυχία δὲ μόι ἐστιν, ἵνα τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐμφέρηται τοῖς ἱεροῖς σῦ σκεύεσιν. ἐν τῆ οὖνα μὶ ἐν τῆ Βιραμαὶς, γενόμυν παρά συ, ἄγιε, ἐλθεῖν εἰς τὸν βοηθειάν μυ, καὶ ἐν γαστρὶ συλλαβεῖν Σιρήν. καὶ ἐπειδὴ ἐ Σιρὲ Χεσιανή ἐστιν, κἀγὼ ἤλπιν, ὁ ἐμὸς πατὴρ νόμος ἄδεσιν ἡμῖν ἢ παρέχει Χεσιανὴν ἔχειν γαμετὴν. διὸ ἐκυ ἐ ἐμὸν φρὸς σε ὑγιαμοσυνῶν, εἰς ταύτην ἐ νόμον παρεδόν, ἐ ταύτην ἐν γυναικῶν ἐμίραν ἐξ ἐμίρας ἐν γνησίαν ἔσχον, καὶ ἔχω, καὶ ἵνας σωσθῶσι καὶ δεηθῶναι ἐ σὰς ἁγαθότητος, ἐν γαστρὶ συλλαβεῖν αὐτήν. καὶ γενόμυν, καὶ σωσταξάμυν, ἵνα ἐὰν ἐν γαστρὶ συλλάβῃ Σιρὴ, ἐ ταυρὸν ἐ φερόμενον παρ' αὐτῆς, πέμψω τῆ παναγίαν συ οὖαν, καὶ πάντως κἀγὼ καὶ ἡ Σιρὴ ἐ σκεπὸν τῶν ἔχομεν, ἵνα εἰς μνημόσυνον τῶ ὀνόματός συ, ἄγιε, τῦτον τὸν ταυρὸν πραπέμψυν. καὶ σωνέθημεν αὐτ' αὐτῆ ἐ τιμὴν μὶ σωστήσυσαν περιστέρων ἐ τεῖς χιλίων ἑξακοσίων ταπήρων μιλιαρησίων, πενταχιλίας ταπῆρας πέμψαι. καὶ ἐξ ὧ τὸν τοιαύτην ἐν ἐμαυτῆ ἔχων αἴτησιν, καὶ ταῦτα διελογισάμην, ἕως ὑιφθάσαμεν εἰς τὸ Ροσωχοσρῶν, δέκα ἡμερῶν πλέον ἢ δέκα ἦλθον, καὶ σύ, ἄγιε, οὐ διὰ τὸ εἶναί με ἄξιον, ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν ἀγαθότητα ἐφάνης μοι ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, καὶ τέλεον εἶπάς μοι, ὅτι ἡ Σιρὴ ἐν γαστρὶ ἔχει. κἀγὼ ἐν αὐτῆ τῆ ὁράματι τέλεον ἀντιτυπεχθὼς σοι λέγων, καλῶς, καλῶς, καλῶς. καὶ διὰ τὴν σὴν ἀγιωσύνην, καὶ ἐλεημοσύνην, καὶ διὰ τὸ πάναγιον συ ὄνομα, καὶ διὰ τὸ εἶναί σε δότορα τῆ αἰτήσεων, ὑπὸ τῆς ἐμίρας ἐκείνης ἡ Σιρὴ τὸ εὐθυμίσον ταῖς γυναιξὶν ἐκ οἶδα. ἐγὼ δὲ ἐκ ἐδίσασα εἰς τῦτο, ἀλλὰ τοῖς λόγοις συ ἐπίσευσα. καὶ ὅτι ἄγιος εἶ, καὶ ἀληθινὸς δοτὴρ τῆ αἰτήσεων, μετὰ τὸ ταύτην τὰ γαμικεῖα μι ὑπομεῖναι, ἐκ τύτυ ἔγνων τὴν δύναμιν τῶ ὁράματος. καὶ τὴν τῆ παρὰ σῦ ῥαθύμιαν ἀληθειαν. παρ' αὐτὰ οὖν ἐπεμψα τὸν αὐτὸν ταυρὸν, καὶ τὴν τύτυ τιμὴν, ἐς τῆ πανσέπτυ συ οὖαν, καὶ πεπεικὼς ἐν τῆς τύτυ τιμῆς δίσκον ἕνα, καὶ ποτήριον ἓν γένεθαι, εἰς λόγον τῆ θείων μυστηρίων. ἀλλὰ μὴν καὶ ταυρὸν γένεθαι, καὶ πηχθῆναι ὀφείλεται ἐπὶ τῆς τιμίας τραπέζης, καὶ θυμιατήριον, τὰ πάντα χρυσᾶ, καὶ ἀμφίθυρον, Οὑννικὸν, κεκοσμημένον χρυσίῳ. τὰ δὲ λοιπὰ μιλιαρήσια ἔσται τῶ ἁγίυ οὔκυ. ἵνα δὲ τῆς τύχης συ, ἄγιε, εἰς πάντα, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην εὐσίλθῃς εἰς βοήθειάν μι καὶ Σιρῆς. καὶ ὁ δὲ τῆς ἀφαιβεῖς γένεσιν ἡμῖν τῆ ἐλέυς τῆς σῆς ἀγαθότητος, καὶ τῆ θυλήματί μυ, καὶ Σιρῆς εἰς πλέον φοιλθει. ἵνα κἀγὼ, καὶ ἡ Σιρὴ, καὶ πάντες οἱ ἐν τῆ κόσμῳ, εἰς τὴν σὴν δυνάμιν ἐλπίζωμεν, καὶ εἰς σὲ ἔτι πιστεύωμεν.

CAPUT XV.

Tyrannidis Varamo conſcii morte plectuntur. Bindoes in Tigridem projicitur. Fœdus & pax inter Perſas & Romanos ex æquo ſervatur. Vaticinia Choſroæ de Romanorum, Perſarumque imperiis. Quæ item Probo Epiſcopo Chalcidenſium prænunciarit. Ad res Europeas regreſſio.

ΕΙΣ πάχος πυγαρῶν ὡς τὸ πῆμος ἀ Ἀποσταλεὶς ἀφικνεῖται. τὰ δὲ δῶρα τὰ τ βασιλίως, ἅμα τοῖς γράμμασιν ἐν τῇ ἱερᾷ περιθὼν ξ ἀπέζη ὁ Βαράμ μὴ χειραθεὶς ὑπὸ Χοσρόου, ἐξαίσιον ὑπεκρύσατο κίνδυνον. τοιγὰρ τοι τ Περσῶν βασιλεὺς, πάντας τοὺς ἀπεσωπαδότας τῇ τυραννίδι δηλήθρᾳ παρέδοτο. αὐτό τε Βιντόην τοῖς τ Τίγριδος ἐγκάτοις κατέθετο, ὡς οἱ ἀδικῆσαι βασιλέως χεῖρας ἐκτείσαντα. οἱ δὲ ἀποσταλέντες Ρωμαῖων τε καὶ Περσῶν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ φοιτῶνται. καὶ ὅπως ἔτι τὸ δοξόμενον ὁ μέγας τε καὶ Περσικὸς ἐκεῖνος Ρωμαίοις καὶ τοῖς ἅπασι πόλεμος, ὑπ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τελεσθεὶς, καὶ ἄσπερ λέγεται Χοσρόης πρὸ τῆς ἀτύρας τ Χαλδαίων ἐξασκήσεσι, παλαιᾷ χρόνου ματαιότητι προσαγορεύσαις τ' ἐκ τοῦ τ πολέμου ἄκμῆς τ' ὀξυτάτης Ἰωάννης τῆς τ Ἀρμενίων δυνάμεως ἐλλιπῶς μὲν αὐτῇ ἐπιτιμῶντος ἀκοσμίας ἕνεκα, καὶ ὡς οὐ δεῖ βασιλέα σεμνὸν πυρκαϊαῖς τοῖς ξ ἔπεσι, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς ὁρμῇ ὑπεῖναι ἀλόγοις, φασὶ, φρὸς τὸν σκαπτὸν λέξαι τὸν βάρβαρον· εἰμὶ πῦρ ὑπὸ τῶν καιρῶν ἐτυραννίμενα, ἵνα ἂν ἐξάρῥασας, σκαπτὲ, μέγας ἐν ἀνθρώποις βασιλεὺς βάλλειν τοῖς σώμασιν. ἐπὶ δὲ τοῖς παροῦσι μέγα φρονεῖς, ἄκοσον δὲ καὶ τοῖς ἔτεσιν ὕστερον μεμελέτηται ἀτιμασπερδέσαι. ἐλλὰ εἰς τὰς Ρωμαίας ὑμᾶς δυνά ἐστιν ἡ Βαβυλὼν ἐν φύλοις τοῖς Ρωμαϊκῆς πολιτείας κράτους τείλως κυκλοφορεῖν ἑβδομάδα ἐτῶν. μὴ δὲ πῶν πεμπταίας ἑβδομάδα ὁσιωτῆ Ρωμαῖοι Πέρσας δουλαγωγῆσαι. πάντων δὲ δίωσομένων, τῶν ἀνατειλόντων ἡμέρων ἐσθήσει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τῶν προσδοκωμένων λήξιν ἐπιβαίνειν τῷ ἐράνῳ, ὅτι τὰ τῆς φθορᾶς παραδίδοται λύσει, καὶ τὰ τῆς ἀρείττονος ζωογονῆς πολιτεύεται. ἐ μὴ πολὺ δὲ καὶ ὁ Πρόβος τῆς Χαλκηδονίων πόλεως τῶν ἀρχιερατείων φροντίδα πεπεμβάλλετο, καὶ ἄκουσέ τι παρὰ Χοσρόου παράδοξα. τῷ γὰρ αὐτοκράτορι Μαυρικίῳ τῶν ἐς Κτησιφῶντα φρὸς Χοσρόην ἐπαποστειλάντος, ἐν σαθρᾷ μετεμβεβλῆσθαι τινὶ μπάλλιτον εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν ὑπατικῶν ἀμνος, ἰδρῶτι πεφυρῶσθαι μόλυβος, τῆς Τυμπάνου εἰκόνα κλῖναι παρὰ τῷ ἱερίως διάκονα ἐπιφερόμενος ὄνου ὁ ἱερεὺς τὸ τύμπανον ἐν πυκτίῳ, ἰδίδυις Θεὸν ἐλθεῖν τῇ Περσῶν βασιλεῖ. ἃ δὲ προσωπώσας τὸν πίνακα, ἔφασκε παρεῖναι αὐτῇ τὸ τῶν ἀρχόντων, φῦσαι φρὸς αὐτὸν. τὰς Ἀλεξάνδρου νίκας αὐτῇ τῶν Μακεδόνος χαρίσασθαι. καὶ τὰ ἀδύ τε γεγονέναι, ὑπολαβόντος Χοσρόου τῷ ὡς τὰ βασίλεια ἀΘοδον, τῇ τ τυράννου ἐπεκρατικότος ῥώμῃ τ, καὶ δυνάμει τῶν Λυκοκράτορος, διῃρεῖσθαι Πρόβος. καὶ περὶ τῶν Νινευὶ ἔτι πολλαὶ φασὶ τὰς ἐπὶ τῆς Βαβυλῶνος ἐγχωριαθέσης τοῖς ἀνθρώποις πυργοποιΐας, ὑπεῖναι τῷ τῆ πλίνθωσιν, καθὰ τῇ ἱεροφάντῃ Μωσῇ διηγόρδαι, εἶναι λίαν ἐπιμελῶς ἐξεπιτηδεῖσθαι πυρί. Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν Περσικῶν πολέμων τῇ σωληνὶ τῆς ἀφηγήσεως ὡς αἰῶν τελῶ ἀπεπερμανίσαμεν τῷ ἐκ' θεσιν, φρὸς τὰ τῆ Εὐράνῳ φρεχθέντα χαρεῖτο αὖθις ὁ λόγος, πᾶς βίβλως παντὶ μόλυβος μέλαν, ἅπας ἐπὶ τὸν λιμένα τῶν σκοπῶν καθορμιζόμενος, καὶ πᾶς ἐπιφανὴς τῇ φρέζων φόρτον φερόμενος, τὰ τῇ ἀξιαφηγήτων ἀκουσμάτων πληρώσειν.

QUæ miſſus erat, celeriter ad templum perveniens, dona regis cum epiſtola in ſacra menſa exponit. Varamus a Choſroe non captus, periculum magnum effugit. Proinde rex quotquot cum eo in tyrannide communicaverant, ſpiritu privavit, ipſumque Bindoem, ut qui manus contra regem extendiſſet, in medium Tigridem demerſit. Fœdera inter Romanos, & Perſas pari æquitate colli compta. Hoc tandem modo acre illud, & Perſicum bellum a Romanis non ſine gloria finitum atque compoſitum eſt. Non præteribo autem, quæ Choſroes, in operoſa inanitate aſtronomiæ Chaldæorum exercitatus, flagrante adhuc bello prædixiſſe fertur. Etenim cum Joannes Armeniarum copiarum dux clariſſimus de ſoluta diſciplina, de moribus regiæ perſonæ indecoris, & abſurdis cupiditatibus eum objurgaret, ajunt ita reſpondiſſe. nunquam tu audires, mi dux, in magnum inter homines regem ſcommata jacere, niſi iniqua nobis tempora dominarentur. Quia vero præſentia tibi ſpiritus faciunt, audias licet, quid dii immortales in futurum conſtituerint. Scias velim, calamitates in vas Romanos redundaturas. Gens Babylonica tribus in orbem actis annorum hebdomadibus, Romanorum tenebit imperium. Poſt per quinas annorum hebdomadas Romani Perſas ſervitio prement. Secundum quæ dies ſine veſpera hominibus illucefcet, aapectatuſque imperii finis aderit, & abolita corruptione, melior vivendi ratio inducetur. Non multo poſt etiam Probus Chalcideoſium creatus Epiſcopus, & a Mauricio Cteſiphontem legatus, ab eodem admiranda audivit. Meridie enim quadam ferventiſſima, cum in regiam illum acciviſſet, ſudoreque manaret, Dei martis imaginem ſibi ab eo oſtendi poſtulavit. Quam ille ſio tabella depictam ſecum ferens, regi ſpectandam obtulit. Rea tabellam veneratus, noctu ipſam Virginem ſibi apparuiſſe retulit, diaiſſeque, ſe ipſi Alexandri Macedonis victorias largitam eſſe. Quod dudum eſſe factum Probus confirmavit, cum jam in regnum rediiſſet, tyrannoque viribus & virtute Imperatoris adjutus perdomuiſſet. Aliatæ ſunt item a Ninive reliquiæ turris Babel, quam fictis lateribus (ut ſacrorum doctor Moſes axplicavit) & igni diligeorer excoctis, homines exædificare tentaverunt. Sed quoniam quæ de bello Perſico ſcribenda fuerunt, cum ejuſdem belli fine abſolvimus, ad res in Europa geſtas ſtylus redeat, & in atramento libros pernaviget: ut ad portum propoſiti appulſus, & inſignibus rebus geſtis onuſtus, quod ſupereſt auditionum memoratu dignarum repræſentet.

Edit. Pariſ. pag. 139.

CAPUT XVI.

Mauricius ex oriente copias in occidentem reducit. Contra Abares ſe inſtruit. Rogatur a proceribus, & Patriarcha, & ipſa Auguſta, atque liberis, ne ipſe ductet exercitum. Nihil imperatur. Solis defectio. Venetorum rabies. Ad Legatum audiendum in urbem redit. Ad expeditionem revertitur. Pie ſacra obit. Pauperibus benigne facit. Iter ejus a Rompho. A ſpectro forma ſuis incurſatur.

Edit. Pariſ. pag. 140.

CUm igitur jam in Oriente redirét rebus dies, nec fabuloſe ſecundum Homerum e lecto barbarico aurora prodiret, nolleteque audire ῥοδοδάκτυλοι (id eſt, *roſeos habens digitos, ſeu purpureos*), quandoquidem gladiorum ſanguine purpurandorum materia non reſtabat: copias Imperator quamprimum in Europam transfert, & Anchialum advenire parat, quo Abares irruptionem denuo cogitare acceperat. Dum ergo barbari exſpectantur, apparatum bellicum adornat. Cæterum honoratiores de conſilio magnopere orant, uti expeditionem duci committat: ipſe per ſe in hoſtem ne eat. Cum non flecterent, ſacrorum ordinum princeps (Patriarcha) eundem obſecrat, ne ducis officio fungi, ſed eas partes alteri mandare velit. Sed cum nec hujus preces, velut cantu quodam iis delinitus reverereturr, Auguſta una cum liberis ſuppliciter inſtat, uti ſententiam mutet. Verum nec horum obteſtatione quidquam commotus, e regia egreditur, paraſangam unam & ſemis, uſque in Septimum (ut a Byzantiis nominatur) procedit. Eo die ſol pæne totus eſt obſcuratus. Annus imperii ejus nonus tum agebatur. Coorti ſunt item venti validiſſimi, ut tantum non mare ab imis ſedibus everterent. Porro Zalabzanum Perſam Legatum ad ſe venire audiens, in urbem imperatoriam remeat. Cujus poſtulatis quam dexte potuit expeditis, ductandi agminis voluntatem denuo eſt perſecutus. Quia vero viſum aliquod divinum capetebat, quod tanquam ſocium haberet militiæ, in amplo religionis noſtræ templo, a Juſtiniano Imperatore ædificato, & ſapientiæ Dei nomine conſecrato, noctem agit. Nulla ei per quietem ſpecie divinitus oblata, cum populo preces fundens, in æde Dei matris ante urbem diem totum rebus ſactis conſumit, epuloque cœleſti paſcitur. Ædes illa ad Pegen, id eſt, ad fontem vocatur. Poſtridie inde abiens, ad Septimum

pag. 141.

venit. Die ſexto Rhegium attingit. Ubi innumera mendicorum multitudo congregata, ſtipem ab eo flagitat. Quos in regiam quæ illic eſt inductos, humaniter tractat, argenteoſque numos affatim diſtribuendo, dolorem egeſtatis illorum conſolatur. Appetente luce jubens claſſicum cani, iter proſequitur. Romphos ubi acceſſit, ſtipatores antecedunt: acies in longum explicatur, Imp. velut in pompa præcedentis agminis aſpectu mirifice oblectatur. Robur militum poſterius incedit. Lignum crucis Chriſti ſuper haſtili aureo ſublime portatur, Imperatoremque, & circumfuſum militem antecedit. Diei hora altera inuſitatæ vaſtitatis ſus in Imperatorem iocurrit, unde equus ejus tam incitato beſtiæ impetu conterritus ſeſſorem excutere luctatur. Quo ſræna mordicus retinente, quan-

Α ΑΡΤΙ γὰρ ἄρα τῶ περὶ τὴν ἑῶαν γαλήνης ἡμέρας τοῖς πράγμασι, καὶ τὴν φόβου νὺξ ἐκλύσης βαρβαρικῆς μυθικὸς ποιμένης Ομηρικώτερον, ῥοδοδάκτυλός τε ἀπωργασμένης ἀκούειν, ἐπεὶ τοῖς ξίφεσι τοῖς αἵμασιν αὐτοῖς ἐφοινίασται, τὰς δυνάμεις ὁ Αὐτοκράτωρ ἐξ τὴν Εὐρώπην ὡς τάχιστα μεταβιβάζει. ἐπὶ τῆς Αγχιάλου δὲ ἐαδημίας παρασκευάζεται. διεγνώκει δὲ τὸ Αβαρικὸν αὖθις ἰθέλειν φοιτᾶν. προσδοκίμου τοιγαροῦν τὸ βαρβαρικὸν τυγχάνοντες, εἰς παρασκευὴν συλλέγονται. οἱ μὲν οὖν ἐντιμώτεροι τῆ συγκλήτου βουλῆς ἀπολιπάρουν τὸν Καίσαρα χειροτονῆσαι στρατηγὸν τῷ πολέμῳ, καὶ ἀναβαλέσθαι τὰς βασιλικὰς ἐπιβολὰς ὑποφαίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθον, ὁ τῆς ἱερατικῆς τάγματος ἡγούμενος ἐδέετο τὸν βασιλέα ὑποχωρῆσαι εἶναι, ἑτέρῳ δὲ τὰ τῆς ἀγωνίας παραβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ οὔτος οὐκ ἀνίει μᾶλλον ἐξαπίνης, ἡ βασίλεια ἅμα τοῖς
Β παισὶ περιωμόνην λιτὰς ἐβόα τὸν γαμβρὸν τὸν Καίσαρα δεῖσθαι φρονεῖν. ὡς δὲ ἡ παῦσις οὐ ἀξίωσε φόβου, οὐκ ἔχον αἴτιον πόθεν, ἢ μέλος πεισθῆναι, ἐξεχώρει. ἔνθα βασιλέων ὁ Αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος, παρακάλυψιν ἵνα, καὶ ἡμιόλιον. ἔβδομον δὲ ἄρα τῶν τοῖς Βυζαντίοις ἀνάγκαις. κατ' ἐκείνου γοῦν τὸν ἡμέραν ἄλλα μᾶλλον γέγονεν ἐκλειψις. ἔνατον δὲ ἄρα τῶν ἐτῶν ἐτύγχανεν ὢν Μαυρικίου τῶ Αὐτοκράτορος. ἐπεγένοντο δὲ ἡ ἐξαισίων πνεύματων φυσήματα, ὥστε πᾶσιν, ὡς μονονυχὶ ἡ τὸν ἐπιβούθιον ψυχὴν ἁρπάζειν τῆ δόλῳ τῶ σάλω. ὁ μὲν οὖν Αὐτοκράτωρ ἀκποεῖς Ζαλαβζὰν τὸν Πέρσην ἥκοντα ὡς αὐτὸν, παλινδρομεῖ οἴκοι τὸ βασίλειον ἄξων. ἔνθεὸς τε ὡς ἐκεῖθεν ἐπιδεξίως τὴν τὸ φοιβείας ἀξίωσιν, τῶ σκοπῶ αὖθις τὸ ἐκδημίας ἀπάρχειν. τυχεῖν δὲ γλιχόμενος
C ἡ θείας τινὸς ἐποπτείας συναρπασθείσης αὐτῆ, ἐπὶ τὰ μέγα τὸ θρησκείας κατεπανοχίζετο πέμπειν, τὸν ὑπὸ Ιωσηπικῶ φιλοδεμαύσει τῶ Αὐτοκράτορος εἰς φροντιστὰς ἀξίωσιν, τῶ σκοπῶ αὖθις τὸ ἐκδημίας ἀπάρχειν. τυχεῖν δὲ γλιχόμενος

ὑπομείναντες τῷ ἀθρόᾳ τῶν θηρίων ἀφέξεως καὶ θέας ἀποβολῆς ἧττον ἢ βασιλέα τὸν ἐπιβάτην κατεσείζει. τῷ δὲ βασιλέως λίαν ἐπόχως ἐχομένῳ τῷ χαλινῷ, γίνεται ἄκων ὁ ἵππος πειθήνιος, τά τε τῆς ὄψεως ἀποβαλόμενος δείματα, καὶ τὰ γεώμενα μετέβαλεν, αὖθις ταῖς ἰδίαις ἐξοικειούμενος. τὸ μὲν οὖν θηρίον ὑπὸ μηδενὸς πολεμούμενον, ἀναστέγαστός τε ἀλλήλῳ τὰ πάροδον εἶχεν ἀζήμιον. ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ τῷ θηρίων φανῆς γενόμενος, ἐπὶ τὸ μέτωπον τῷ σταυρῷ διατυπώσας τὸ σημεῖον (ὡς ἔθος ἐπὶ τῷ παραδόξῳ χρῆσθαι τοῖς ἀπηργάζεσθαι) οὐκέτι τῆς βαδίσεως, πλέον τι θαυμάζων τὸ ἧττον ἐπικαλούμενον παρέλυσε.

A quam invitus obedit, & corriculamento ab oculis ablato, fit quietior, iterumque habenis paret: semineque adversante, impune, & generose progreditur. Imperator, ubi bellua evanuit, pro consuetudine Christiana in rebus inopinatis, & horribilibus signum crucis in fronte exprimit: iter continuat, tamque inexpectatos eventus secum admiratur.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΣ ϛ΄.

THEOPHYLACTI HISTORIARUM LIBER VI.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI in eundem librum Synopſis, ſive Summa.

Edit. Pariſ. pag. 242.

HÆc autem libro ſexto inſunt : A uti exeuntem ex urbe Auguſtum, marina tempeſtas exceperit : utque ad Heracleam, dum ibi commoratur, monſtroſus partus natus inſans manibus, & oculis carens, ad hæc & ſupercitiis ac palpebris, ad femur piſcis cauda appendente; & quomodo ſublatum hoc monſtrum. De tribus illis Sclavis, citharas importantibus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum miſſi ferebantur, & a Mauricio Imperatore ſpectati ſunt. Legatio item Francorum ad Cæſarem, qua ſtipendio ſe illi militaturos polliciti, repulſam tulerunt. Boſſus & Bettus legationem hanc a Theodorico miſſi obibant. de grege cervotum; utque Ingens quidam telo ictus in ſilvam ſe contulerit; inſequente vero haſtifero, & altero item Gepæde, ut ſic B illum ob aurea ornamenta ex inſidiis interfecerint, & longo poſt intervallo cædis reus deprehenſus, flammis ſit traditus. Abarotum contra Romanos expeditio, urbiſque Siugidonis obſidium. Uti Priſcus belli dux delectus, & militiæ Europæ præfectus ſit; ut Chaganus Dtiziperam delatus beati Alexandri martyris templum obſederit: & quomodo Tzurillo oppido incluſos Romanos Chaganus cinxerit: utque Mauricius aſtu deceptum Barbarum ab obſidione averterit. Miſſa ab Abaris ad Romanos legatio, & quæ Adragaſtus ab exercitu Romano acceperit incommoda. Præterea quæ ſub Tatimero acta Alexandri Tribuni militum fortitudo, Romanorumque res fortiter geſtæ, & Sclavorum interitus horumque viciſſim in Rom. C Impetus. De monſtris ad regiam urbem natis, infantes, unus biceps, alter quadrupes, uti Priſco Imperium fuerit abrogatum, quod partem præde e Sclavis abduxtæ Chagano donaſſet, utique pro illo Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro item legato ad Chaganum a Priſco ire juſſo, & de ejus doctrina, atque serum getendarum dexteritate.

Ὁ βίκτος λόγος περιέχει, ὅπως ἀπὸ τ πόλεως ὀξέντι τῇ βασιλεῖ ἐνέσκηψε κλύδων θαλάττιος. ὅπως τ περὶ Ἡράκλειαν, ἐκεῖσε τ βασιλέως διατρίβοντος, πῆρας ἐγεννήθη, παιδίον μήτε χεῖρας, μήτε ὄμματα ἔχον, μήτε ὀφρῦς, μήτε βλέφαρα, πρὸς δὲ τῇ ἰσχίῳ ἰχθύος ὐρὰ ἀπηρτημένη· ᾗ ὅπως τὸ τέρας ἀνῄρητο. περὶ τῶν τριῶν Σκλαβίνων τῶν κιθάρας ἐπιφερομένων, οἳ ἐκ τῆς μεγάλης τ Ὠκιανῆ ἐλέγοντο πρὸς τὸν Χαγᾶνον ἀπεσταλθαι. οἳ καὶ ἐπιφανεῖς ὄντες Μαυρικίῳ τῇ βασιλεῖ. πρεσβεία τε * Φράγ- * al. Φρεγ- γων πρὸς τὸν βασιλέα, ἐφ᾽ ᾧ συμμαχῶν ἐπὶ δώροις· καὶ γνω- ἀποσροφὴ τῆς αἰτήσεως. Βόσσος καὶ Βέττος οἱ πρέσβεις· ὁ δὲ ἀποσείλας, ὀνόματι Θεοδώριχος. περὶ τ ἀγέλης τῆ ἐλάφων· ᾗ ὅπως ἡ μείζων βάλλεται, ᾗ εἰς λόχμην τρέπε φεύγει· ᾗ ὡς ἐπιδιώκεται ὑπό τινος * δορυφόρου, ᾗ ἑτέρου * τ δορυφό- τινὸς Γήπαιδος· ὅπως τὰ δορυφόρος διὰ τὰ περὶ αὐτὸν χρύ- σεια δολοφονῆται· ᾗ ὡς χρόνῳ μακρῷ ὕστερον ὁ Γήπαις δολοφονῆται φωραθείς, πυρὶ παραδίδοται. στρατεία Ἀβάρων καὶ Ῥωμαίων, καὶ πολιορκία Σιγγιδόνος τῆς πόλεως. χειροτονία τε Πρίσκου τ στρατηγῆ, καὶ τ κατὰ τὸν Εὐφράτην πολέμου τύπον προσήσατο. ᾗ ὅπως ὁ Χαγᾶνος εἰς Δεκζιπέρα μετώρμησε, τὸν τῶν Ἁγίων Ἀλεξάνδρου τὸ μάρτυρος ἱερὸν κατέλυσε. ᾗ ὅπως ἐν Τζουρλῷ τῇ πόλει Ῥωμαῖοι συγ- κλεισθέντες, ὑπὸ τὸ Χαγᾶνου πολιορκοῦνται. ὅπως τ δόλῳ φυγαδίζει τὸν βάρβαρον ὁ Μαυρίκιος, ᾗ τ πολιορ- κίας ἀπάγει. πρεσβεία τε Ἀβάρων πρὸς Ῥωμαίους. καὶ ἅσα τῇ Ἀδραγάστου ἐκ τῆς τῇ Ῥωμαίων ἀπλώτου διωά- μεως. ἔτι δὲ καὶ τὰ τοῦ Τατίμηρου. ἀνδραγαθίαι τε τῶ Ῥωμαίων ταξιάρχου Ἀλεξάνδρου. ᾗ ἀνδραγαθίαι Ῥωμαίων, ᾗ Σκλαβίνων ἀναίρεσις. ἔφοδός τε Σκλαβίνων καὶ Ῥω- μαίων. περὶ τ πρώτων πράτων πρὸ τοῦ ἄστεως τῆς βα- σιλίδος. ὡς τὸ μὲν ἓν τετράπουν παιδίον, τὸ δὲ δίσωμον. ὅπως Πρίσκος ἀποχειροτονεῖται στρατηγὸς ὁ κατὰ τὸν Εὐφράτην μάχιμος· ᾗ περὶ Θεοδώρου τοῦ πρεσβεως σαλέν- τος πρὸς τὸν Χαγᾶνον ὑπὸ τοῦ Πρίσκου, τῆς τε περὶ αὐτὸν παιδείας καὶ δεξιότητος.

CAPUT PRIMUM.

In turbulenta tempestate Perinthum, sive Heracleam navigare contendens Mauricius Daonium appellitur. Inde Heracleam equo vectus, Glyceriæ martyris templo reficiendo pecuniam elargitur. Monstrum pueri in Thracia prognatum, eo mandante interimitur.

ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΑΣ τοιγαροῦν ὁ Αὐτοκράτωρ τῇ Σηλυβρίᾳ, ἐπὶ δὲ Πέρινθον (ἣν Ἡράκλειαν εἰθίσαι τοῖς νεωτέροις ὀνομάζειν) ἐβούλετο πλεῖν. ποίνυν παρασκευάσαι πᾶσι τοῖς ὅπλοις τὰς ναῦς παρῆσαν, τῆς μὲν ἀσπίδας ἀρτίας καθεστώσης μηδὲν πρὸς βασίλειον ἐκπομπὴν ὑποδεῖσαι. τῶν δὲ ἀπόπλω τοιγαροῦν ἀπαρχομένῳ τῷ Αὐτοκράτορος, κατὰ χθαῦδωρ ἐξαίσιον, ἀήμαντον ἀκαλύπτων ἐπακολουθεῖ κινήματα, ὡς τῆς ἱστίας, τῆς τε προσκώπους χαίρειν φράσαντας τῇ κώπῃ, ἱστίοις παύεσθαι, τύχῃ δὲ ἐπιτρέψαι τὰ σκάφη. τὸν δὲ Αὐτοκράτορα ἅμα τῇ περὶ αὐτὸν πυκνοστίχῳ παραδόξῳ σωτηρίᾳ ἐς τὴν Δαονίαν ἥκουσθῆναι, τῶν ναυαγίων ἐκλιπάντα. ἐν τούτῳ δὴ τῇ χωρίῳ κατεπαυγάζοντι ὁμῶς ὁ Αὐτοκράτωρ, ἐξ ἑωθινοῦ αἰθρίας γενομένης, ἀναβὰς ἐπὶ δὲ βασίλειον ἵππον, εἰς Ἡράκλειαν γίνεται. ἐπὶ δὲ τοῖσιν Γλυκερίας δὲ μάρτυρος νεῶν ἐπεμνίζετο, ὡς οἷόν τι ἰδίῳ τιμήσας τὸ πῆμα, χρήμασί τε ἐπιδοὺς, ἐφ' ᾧ τὰ πυρὶ καταπεπρησμένα τοῦ ναοῦ ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, πρὸς νεώτερον κάλλος μεταχωρῆσαι, καὶ πᾶς δυνάμενος ἐκπέμψας. ἀπερισπᾶτο δὲ ἄσμενος τοῖσιν παρασάγγαις πᾶσαρας, ἀλίσκεται κόπος, ἐραπιδεύεται, ἐπί τι ὕπτιον χωρίον δὲ ἵστησι, πολύανδρόν τι, καὶ ἀφθονίᾳ τῶν εἰς ἐπισιτισμὸν περιῤῥεύμενον. καὶ τοῦτο δὴ δὲ χῶρον πᾶρεσι ὁ βασιλεὺς διαγράψαι. τῇ πεμπόλων τῶν Αὐτοκράτορος πρὸς αὐλαίας τῇ βασιλικῇ περιβαλλομένων δορυφορείας πρὸς κοσμιότητα, ἐκκηράγει γύναια. ἃ δὴ βοᾷ δάκρυσι, καὶ εἰς τὸ πυκνότερον κατηφέρειαν ὠδῖνες καὶ παρελύπουν τὸ γύναιον. τῶν μὲν δὴ περὶ τὸν Αὐτοκράτορα τὰς ὑπαπειλὰς ἐξεχώρει, κωλύσων δὲ δυσφημίας τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ δὲ τῇ οἱ αἰσχρὸν ἐγίγνετο, τὸν τε δὲ βοᾶς αἰτίας διεπυθάνετο, τίνος τὸ γνώμιον. ὁ δὲ τόκος πλημμέλημα φύσεως ἐτύγχανεν ὂν. παιδίον ἦν ὅλον, ὀφθαλμῶν τε καὶ βλεφαρίδων, καὶ ὀφρύων ἀμέτοχον χειρῶν τε καὶ βραχιόνων ἀλλόκοτόν τι, καὶ ἀξιθαύμαστον πρὸς ἧ τῇ ἰχθύι, ἰχθύος αὐτῇ ὕραιον ὅλον φοιτᾶν. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ θεάματος ὁ ὑπαπειλὴς ἰσχνάσας δὲ ζῆτον, εἰς δὲ βασιλέα τὸν τε πατέρα, καὶ τὸν μητέρα, καὶ τὸ παιδίον, καθείλκυσεν. ὁ μὲν δὴν Αὐτοκράτωρ ἐς θέαν τὸ πρᾶτος γιγνομένους, καὶ ὅπως τοῦτο ἐπακολουθήσει τοῖς γονεῦσι τὸ πρᾶτος ἐξιτάσας, μηδέν τι ἧσσον ὑπὸ τῷ πεπόνου, καταλύει τὸ θέαζον, τὸ δὲ πρᾶς ἀναιρεῖσθαι κελεύει. ἡ μὲν δὴν πρατοῦσα ἀφίδη, τὸ δὲ παιδίον τὸ ξίφος ἐπαίζετο.

A POSTEAQUAM Imperator Selybriam advenit, Perinthum (quam recentiores Heracleam nominare consueverunt) navigare contendit. Expediuntur itaque, perfecteque armis omnibus instruuntur naves, quæ cum celeritate illum en perveherent. Ut alrum tenuerunt, immensum aquarum agmeo cœlo suit, ventisque immane furentibus, fluctus attolluntur, ut qui remos sedebant, iis valere justis, labore desisterent, navigia fortuoæ permitterent, Imperator autem eum sua τεντηκοντόρῳ (quinquaginta remnrum) naufragin elapsus, Daonlumque prnjectus, præter opioioonem evaderet. Ibidem transacta nocte, quia sudum erat, in equn imperiali Heracleam lnivit, Glyceriæque martyris templum ingressus, & quam maxime illud veneratus, pecuniam insuper ad partes ejus, illato per Abaros incendio vastatas ac prolapsas, iterum excitandas exnrnandasque erogavit. Deinde agmine ordinato discedens, confectis quatuor parasangis, sole jam sub terras lapsn, ad nppidum in clivo situm frequens, & rerum ad victum requisitarum copiis abundans pervenit, ibidemque castra locat. Satellitibus porro ad ejus tabernaculum, prn en ac decebat, excubias ducentibus una muliercula partus cruciata doloribus, clarisonas voces iterum ac sæpius effundit. Egreditur de excubitoribus, qui fœminam tam absono clamore prohibeat. Ubi domunculam iotravit, causamque vociferationis exquisivit, illa partu solvitur. Is naturæ piaculum erat: puer nempe sine oculis sine palpebris, sine supercilijs, sine manibus, sine brachiis, peregr.oum quiddam, & informe. Ad coxendices præterea cauda piscis agnata visebatur. Spectaculi hujus forma, & modo lustrato, satellea parentes ipsos cum puero ad Imperatorem duducit. Qui portento conspecto, parentibus interrogatis, unde id haberent, ubi causam nullam attulerunt, spectare desioit, quod natum erat interfici jubet. Ita moostri mater absolvitur, & infans gladio conciditur.

CAPUT II.

Equus Imperatoris derepente disruptus moritur. Ex eventis futura mala mœstus auguratur. Grex cervorum occurrit. A satellitibus insequentibus plurimi funduntur. Gepidæ hominis in quodam stipatore propter ornatum vestitus trucidando scelus nefarium. Tres Sclavi cum citharis capiuntur, & examinantur. Quare Sclavorum gens auxilia Chagano negaverit. Eorum studium in musicis.

ΔΕΥΤΕΡΑ δὲ ἡμέρᾳ μετοικίσειν ὁ βασιλεὺς, καὶ πρὸς τὸ λεγόμενον Ενατον στρατοπεδεύεται. ὁδοιπορήσας τὸ παρασάγγας δύο, πᾶρεσι ὁδοιπορίᾳ. καὶ τοῦτον δὴν τὸν χωρεῖν τῶν βασιλείων ἵππων ὁ ἐπισημότερος τῇ χρυσίῳ κόσμῳ καταλαμπόμενος, πεσὼν ἀπέκλα ἀθρόον διαρ-

D DIE altero Imper. Enatum (loci nomen est) eum exercitu transit, emensisque duabus parasangis, castra vallo communit. Tum de ejus equis nobilissimus, & aureis ornamentis decorus collabitur, ruptoque ventre confestim extin-

Digitized by Google

guitur. Ea omnibus hiſce præſagiis Imp. infauſta, & peratrocia ſibi ſo poſterum præſentiens, & præſentibus terrefactus, ob metum futurorum in mœſtitudine haud mediocri verſabatur. Poſtridie in itinere procedenti cervoram grex occurrit. Stipatores Imp. ſagittis & jaculis eos appetunt, meritoque venatu acriter inſequentes, partem maximam ſternunt. Sole autem occumbente, cum forte cerva proſiliens, celeri curſu venatores fugeret, aliis loſequi ſuperſedentibus, unus quidam de Imperatoris ſatellitio, & alius, homo Gepida fugientem loſectantur. Cumque in ſylvam ſe penetraret, arborumque deoſitatem peteret, duo illi ſtudio quodam venandi ad prædam aſsequendam incitati, etiam ultra pergunt. At eam Gepida adoleſcentem ſplendida veſte indutum, & baltheo ex auro ſcite fabrefacto cinctum, & equum ejus inſignem habenis aureis intuens, in valle quadam dolo inſelicem obtruncat. Ita doryphorus illic loco cervæ mala mali deſiderii præda factus eſt, ſponte, & io corpore ſuo loſidiarum materiam circumferens. Nam lina, ſetia, & plagæ, aureus ipſi ornatus fuit, comes indecens, & loſidioſus viæ ſocius. Prima noctis vigilia operarius iniquitatis in caſtra greſsum recipit. Imperator cum ſuis doryphorum ſuſquam cerneates, re incerta animis percellebantur. Equum ſeſsore vacuum, & errantem agricola quidam ſorte nactus, in caſtra reducit. Hunc ipſum agricolam eædem feciſse Imperatus ſuſpicatus, quæſtioni ſubjicit. Poſtridie viri tres acc gladiis accinctı, nec ullo genere armorum præditi, tantummodo citharas geſtantes a ſatellitibus Imperatoris capiuntur. Quærit ex iis Imperator qua gente oriundi, qua regiona, quibus de cauſſis Romana loca obeant. Reſpondent ſe Sclavos aſſe, ad Oceanum Occidentalem habere ſedes, Chaganum eo Legatos ad colligenda auxilia cum muneribus multis ad Pſincipes gentis miſiſſe: Principes muneribus ſuſceptis auxilia recuſaſſe, affirmoaates itinerum longitudinem ſibi oneroſam ac moleſtam eſſe. Et ſa, qui modo capti ſint, ad Chaganam miſsos, utı re ipſa illi reſpondeaot. Menſes quindecim in itinere peragendo conſumpſiſse. Chaganam legis legatorum immemotem, eorum reditum conſulto impedire. Audiſse, Romanos potentia, & humaoitate ſummam quod dicere liceat, adeptos claritud nem, opportuoitatem proinde artipuiſſe, & in Thraciam revertiſſe. Citharam porro curare, quod arma tractare neſciant, quandoquidem ipſorum regio ferro careat, unde extra ſeditiones ac tumultus in pace ac tranquillitate ævum degaot. Lyris canere, eum tubis circumſtrepete non didicerint. Bellum enim ignoraotibus, optabiliorem autumabam eſſe exercitationem muſicam. Imperator hinc genſem laudans, & illos ipſos ad ſe addactos hoſpitalem in modum habens, eorumque magna corpora, & magnos artus membrorum admirans, Heracleam miſit.

Edit. Pariſ. pag. 146.

Ἀρχεῖς. ὁ μὲν βασιλεὺς οἰωνισάμενος ἐπὶ τύπτις πᾶσι τοῖς συμβόλοις ἀπαισίων, & λίαν δεινῶν ἐσομένων πραγμάτων αὐτῷ, περίλυπος ἦν, δέει τῶν μέλλοντος ἐπὶ τοῖς παροῦσι φρικαραπάμβος. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ παρόδομένῳ τῷ βασιλεῖ, ἐστυγχάνει αὐτῷ ἐλάφων πλῆθός οἱ μὲν ὑπερὶ τὸν Αὐτοκράτορα τοξόαις καὶ βέλεσι τῶν ζώων ἐπιτοξίζοντο, πλάττεται γὰρ τὸ μέγιστον τῷ ἀγαλλομένων ἐλάφων, καὶ εἰκότως ἐπιδίωξις καρτερὰ ἐστο τῷ κυνηγετικῷ πανηγύρεσι· ἄλλοι τε δυομένη, καὶ ἡ ἐλάφος ἐξαλλομένης, καὶ τῇ ταχεῖ τῶν ποδῶν ὑποκλινούσης τῷ θήρᾳ, οἱ μὲν ἄλλοι ἐπαύοντο, τὸν δὲ τῇ βασιλεῖ δορυφόρων, καὶ Γήπαις τὸ γένος ἀπορρήγνυτο τῆς διώξεως. ἐπί τινα πύκνα δρυμὸν χωρήσασης ἐκείνης αὐτὸς ἡ ἐλάφου τῇ δρόμῳ ὠὰ ὑπτι, ἐγκυπτομένης τε τῇ καπακόμῃ ἡ λόχμης, καὶ οἱ ἀνδρες ἐς τὸ πρόσω ἐχώρουν, τῇ φιλοτείκῳ ἡ θήρας παροξυνόμενοι μᾶλλον πρὸς τῷ ἐπιτυχεῖν. ὁ μὲν οὖν Γήπαις τὸν νεανίαν ὁρῶν ἰδιᾶται περιβεβλημένον λαμπρὰν, ζώνῃ τε χρυσοκόλλητον, ἀνειλε ἡ δείλαιον, δολοφονήσας αὐτὸν ὑπό τινα φάραγγα. ὁ μὲν ὦν δορυφόρος αὐτῷ τῶν ἐλάφου κακὸν κακῶς ἐφίστως γέγονε θήραμα, εἰκαίως καὶ ἀφ' ἑαυτῷ τῷ ἐπιβουλεύσαντι. λίθα δὲ αὐτῷ, καὶ ἄκρυς, καὶ δίκτυα ὑ χρύσεος κόσμος ἐγίγνετο, σωκόσμιος καπάκοσμος, καὶ σωσδοιπόρος ἐπίβυλος. φρώτης δὲ φυλακῆς ἡ τυκτὸς γενομένης, ὁ μὲν ἐργάτης τῶ φόνου τὸν χάραμα ἐπαύσατο. ὁ δὲ βασιλεὺς, οὗ τι ἀμφ' αὐτὸν τὸν δορυφόρον μνδαμῇ που θεώμενος, ἐπὶ τῆς ἀδηλίας τῆς ψυχῆς κατεπλάττετο. ἵππω τῷ πύνυ τινὶ ἄλλως πλανωμένῳ, γνάφος ἀπὸ τῶν πεζετυγχάνει, καὶ ἐς ἡ πάρορον αὐτὸν εἰσιόμιζεν· ὑποπάσας γοῦν ὁ βασιλεὺς τῶν αὐτὸν κύριον ἀνθίστησε τῷ φόνου, ἐς βάσανον ἐξεδίδου κολάσεων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄνδρες τρεῖς Σκλαβινοὶ τὸ γένος μᾶλλόν τι σιδήρῳ περιβαλλόμενοι, ὃ ὀργάνων πολεμικῶν, ἑάλωσαν ἀπὸ τῆ τῶ βασιλέως ὑπαπιστῶν, καὶ θήρας δὲ αὐτοῖς τὰ φορτία, καὶ ἄλλο τι ὑδὲν ἐπιφέροντο. ὁ μὲν ὖν βασιλεὺς διηρώτα τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ ποῖ τὰς ὁδοιβὰς ἐληλάσασιν, τίνι τε αἰτίᾳ ἡ περὶ τὰς Ρωμαϊκὰς πόλεις ἀναστροφῆς εἰ δὲ, τὸ μὲν ἔθνος ἔφασαν πυρραίαι Σκλαβινοὶ· ὁρᾶς τῇ πέρματί τῶ δυτικῶ φαιαίνει Ὠκεανῷ. ἡ δὲ Χαγᾶνον μέχρι ἡ αὐτόθι φρίσβεις ἐκπέμψαθαι ἐπὶ συλλογῇ μαχίμων δωμάτων· δῶρά τε πολλὰ τοῖς ἐθνάρχαις φιλοτιμήσαθαι. τὰς μὲν ὖν δεξαμένους τὰ δῶρα, τίνι συμμαχίαν αὐτῇ ἀπαρήσαθαι, δοκοῦσίν τε αὐτοῖς τὰ μικκὴ ἡ εὐδοκοῦσίας δηχυεζομένων· ὡς ἡ Χαγᾶνον ἐπαποσείλασθαι αὐτὸς ἰκείνης τῆς ἐπαλκέσεως, δοκολογίαν ἐπόθεσιν ἔχοντας. πυτραιδιαὰ τε μικοῦ τίνι ὁδὸν διανύσαι. ἡ δὲ Χαγᾶνον ἐπιλαθόμενον τῶ νόμω ἡ φρίσβεων, δόγματι σαι καὶ μίαν αὐτᾶ ἡ ἀπεζεύξεως αὐτὲς π ἡ Ρωμαίων ἔθνος ἀκηκοότας ἐπί τε πλούτῳ καὶ φιλανθρωπίᾳ λίαν, ὡς ἔστι εἰπεῖν, εὐκλεΐσαντον, ἐμπορδυσαμένους ἡ εὐκαιρίαν, πρὸς τῇ Θράᾳ ἀναχωρῆσαι. καθάπερ πιπιρίφθαι δῆτο μὴ ἐξικανθαι ἔπλα τῆς σώμασι περιβάλλεσθαι, ἡ χώρας αὐτῆς ἀγνοούσης τὸν σίδηρον, κράτεῖν θαι εἰρηναίοις καὶ ἀσκήσασιν παρεχομένης τὸν βίον. αὐτῆς λύρας τε ἀκροφάλλεσθαι, περιλαλεῖν τὰ εἰδότας τῶς σάλπιγξι. οἷς δὲ ὁ πόλεμος καὶ ἀνεφόρητος, εἰκότως αὖ ἔφασκον αἱρετώτερα πᾶς ὑπεῖναι τὰ ἡ μουσικῆς μελετήματα. ὁ μὲν ὖν Αὐτοκράτωρ ἐπὶ τοῖς ῥαθῦσι τὸ φῦλον ἀγάμενος, φιλοξενίας ἕξιν ἐνείνους αὐτὸς, ὡς ἀπὸ τῆ βαρβάρων ἐστυγχάσης αὐτῇ, θαυμάσας τὸ πᾶν ἡ σωμάτων τὸ μέγεθος, τὰ μεγαλοφυεῖς ἡ μελῶν, ἐς τὸν Ἡράκλεια τῶς παρεπέμπετο.

CAPUT III.

Senatus Imperatorem per Legatos ad redeundum frustra invitat. Per loca paludosa, ad pontem angustum exercitus incedens, ejus cura, & sollicitudine adjuvatur. Ad Anchialum castra facit. Propter oratores Persicos Constantinopolim repetit. Francorum rex pro societate tributum postulans nihil agit. Chaganus pactam pensionem augeri poscens, nec impetrans, bellum movet; Sclavis naves imperat.

Τριτῃ ἡμέρᾳ οἱ πρέσβεις ἀπὸ τῆ βασιλέως ἐξεπέμποντο, ἡ σύγκλητος ὑπὸ τὴν συγκλῆτον εἰς τὴν βασιλείαν ἐγίγνετο. ἡ δὲ ὑπόθεσις τῶν ἐπανάζευξιν τὴν βασιλέως ἐνδημίας ἐδήρατο λαβεῖν. ἡμὲν οὖν Αὐτοκράτωρ μεθίστη προσπέμψας τὰς πρεσβείας, παλινοστεῖν προσέταττε τοῖς πρέσβεσι. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐς τὸ πρόσω ὁ Αὐτοκράτωρ μετοχετεύετο. τινὲς δὲ γεφύρας ἐκαστῆς στρατεύματι ὁμιλούσης, τεταγώδης τε δυσχωρείας συγκυρησάσης αὐτοῖς, δυσδιέξοδος ὧν ἡ ἐμβασις. ὑπῆσαν δὲ πλησίον πηγαὶ ποταμῶ, ἂν Σπρόγυλον προσκαλοῦσιν οἱ πλησιόχωροι. ἀκοσμούσης τε τῆ διαβάσεως περὶ τὸν διάβασιν, δρύϊνόν τι περὶ τὸν γέφυραν ἀναθαρσήσαντες, ἀνασκοπεῖ τε βοῆς προσγενομένης τῇ πλήθει, καί τινων καταπεπτωκότων ὑπὸ τῆ περὶ τὸν ὄχλον ταθλίψεως, ὧ ἵππου ἀποβὰς ὁ βασιλεύς, ᾗ βακτηρίαν ἐλόμενος, ἀνεῖργε ἐγίγνετο κοσμούμενος. ᾗ τὰς ἐπιθέσεως ἀπέχεσθαι τὰ πλῆθη προσέταξας, ἐδίδου τῇ βαδίσεως τὸν ὥραιαν, τῇ ἀναβολῇ τῆς συγχύσεως τὸ καπὶ μικρὸν δεινὸς ἀσφαλὲς τοῖς στρατεύμασιν. ὅπου μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀσπὶς διεμερίσας περὶ τὸν γέφυραν, παρεῖχε τῇ δυσχωρίᾳ διέξοδον. ἅλις δὲ ὡρᾶς δυσμὰς ἀπολιναούσης, ἀπὸ σημείου δύο τῆς γεφύρας ἐστρατοπέδευε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τῇ Αγχιάλῳ διαγράφει τὸν χάρακα. ἡμέρας τε πέντε πρὸς ταῖς δέκα ἐνθαδὲ τὸν διατριβὴν ποιησάμενος, ἐς τὸ βασίλειον ἀνεκίνησεν, ἥκειν ἀκούσας ὑπὸ τῶ Πφρῶν βασιλέως ἐς Βυζάντιον πρέσβεις. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τῆς Κελτικῆς Ιβηρίας πρέσβεις ἐς τὸ βασίλειον παραγίγνονται ἄνω. Φράγγοι δὲ ἄρα ὑπὸ τῇ πατρὶ γλώττῃ καπομιλοῦσι, οἱ δὲ πρωτεύοντες τοῖς πρέσβεσι Βόσης καὶ Βέττος. πάσῃ τῇ ἔθνος δυνάμεως, ⟨ ἔθνος Θευδέριχος αὐτῇ⟩ ἐς βασιλέα ἐξέπεμπεν. ἐξίου τε συνθήκας φερολογίας τῇ Ρωμαίᾳ συμμαχῆσαι, Ⓒ δῶρος ἀντιλάβειν πρὸς τὸν Χαγᾶνον τὸν πόλεμον. ὁ μὲν ἄνω Αὐτοκράτωρ τῶς πρέσβεις φιλοφρονησάμενος δῶρος, ἀπόμισθον τὴν ξυμμαχίαν ἐπάλλεσι Φράγγοις παρέχεσθαι, ἀργυρολογεῖσθαι τὸ Ρωμαϊκὸν ὑπὸ τῇ βαρβάρων ὠὰ ἀνιχάλκους. ὁ δὲ Χαγᾶνος ἐπισθήκας λαμβάνων τῆς συνθήκης ἐζήτει τὸν Καίσαρα. ἐπεὶ δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ τοῖς λόγοις τῶ βαρβάρω ὦπον ὡς ἐδίδου βαλβίδα, ἀντιλάμβανεν παραυτίκα τὸν πόλεμον, ᾗ ὡς ὁ Χαγᾶνος τοῖς Σκλαβινοῖς προσέττει ἀκατίων πλῆθη τεκταίνεσθαι, ὅπως πρὸς διάβασιν χοίη τὸν Ιστρον ποταμίων.

Tertio die Legati ex urbe imperatoria ad Imp. a Senatu mittuntur, qui eum ad redeundum a peregrinatione follicitent, quos ille legationem adverſatus domum regredi jubet. Quarto die porro iter tendit, eum perangusto ponte, paludibuſque occurrentibus, tranſitus militibus perdifficilis efficitur. Prope aberant fontes fluminis, quem accolæ illius loci Xerogypſum indigitant. Turbatis igitur, & confuſis ordinibus circa tranſitum, tumultuque ad pontem excitato, & clamore improviſo per multitudinem exorto, & nonnullis ex colliſione incedentium præcipitatis, Imperator ex equo deſcendens, ſumpto in manus baculo tranſeuntes per ſemet in ordinem redigit; turbamque mutuum comprimere vetans, intervalla præſcribit, ac tranſitum remota confuſione paulatim tutum, ſecurumque exercitui reddit. Sic Imperator circa pontem die per inedium exacto, iniqua loca tranſgrediendi facultatem comparabat. Sole ad occaſum devergente, a ponte altero lapide tentoria figit, & die ſequenti apud Anchialum ſimiliter. Illic dies quindecim commoratus, cum de Legatorum regis Perſarum adventu Byzantium recepiſſet, domum redit. Die tertio etiam Legati Celtiberorum, qui hodie Franci dicuntur, Boſus & Bettus in urbe adſunt. Hujus gentis Princeps Theodoricus tributum pro ſocietate cum Romanis coeunda, & pretium pro bello adverſus Chaganum gerendo ab Imperatore paciſcebatur. Qui Legatos mueratus humaniter, & barbaros a Romanis exigere pecuniam inique patiens, hortatur Francos, ut citra ſtipendium, ſeu vectigal, quod poſtulabant, armorum ſocietate ſecum devinciri velleut. Chaganus irem pacta tributa augeri a Cæſare contendebat, cui cum aures non darentur, continuo bellum moliri, & Sclavis bonum numerum parandorum a Quariarum ad Iſtrum trajiciendum indicere.

CAPUT IV.

Singidonenſes Sclavos incurſant. Chagani voluntate Singidon obſidione liberatur. Navigia a Sclavis tranſmittendo flumini compinguntur. Priſco Europæi belli adminiſtratio permittitur, qui Salvianum Legatum, ſive ſubducem legit, & ad clauſtrum præoccupandum mittit. Salvianus conſpectu barbarorum majore multitudine occurrentium perterritus refugit. Conflictu ad caſtellum Romani hoſtem ſuperant, ſuperveniente Chagano fugiunt.

GLVES Singidonli Sclavorum labores crebris impreſſionibus depopulantur, eorumque in fabricandis navibus opera ignibus exuunt. Quocirca barbari urbem obſidione eircundant. Quæ ad extremam devoluta miſeriam, ipſe ſalutis exigua alebatur, cum luce ſeptima Chaganus barbaris edicit, uti obſidione relicta ad ſe veniant. Quibus dicto audientibus, ab obſeſſis duobus daricorum millibus, menſaque auro illuſa, ac veſte acceptis, ab oppido recedit, confectiſque paraſangis quinque, ad Mirſium caſtrametatur, ac multitudini Sclavorum componendarum navicularum ad amnem Saum tranſeundum negotium injungit. Et ille quidem eapeditionem urget: bi juſſa illico complexi, & conſtitutos decuriones ad opera exigenda metuentes, curandæ navigationi operam dant. Fabricatis igitur jam navigiolis, & in medio propoſitis, vicinum flumen barbari tranſmittunt. Chaganus partem copiarum ſegregat, quæ præcurrat, Romaniſque adventus ſui terrorem injiciat. Quinto die Bononiam accedit. Imperator Priſcum Prætorem Europæ declarans, extemporalem ei manum adjungit. Is Legatum ſibi Salvianum creat, cui præcipit, uti cum mille equitibus clauſtra præoccupet. Salvianus Proclianes tranſitum eingens, aggere excitato inſidet. Die quinto egreſſus, barbaris præcedentibus occutit, ac ſe ad pugnam viribus imparem cognoſcens, intra clauſtrum ſecuritatis cauſſa regreditur. Barbari cum ad fauces perveniſſent, ultra procedere vetabantur: propterea quod Romani in ſtativis manentes, iis ſeſe opponerent. Hic intet utroſque pugna atrox per diem totum commiſſa eſt, multiſque barbarorum interfectis, Romanus Legatus prævaluit. Prima noctis vigilia barbari ad Chaganum revenientes, acta exponunt: qui mane Samurium cum octo millibus mittit. Romani copia tanta ſuperveniente nihil territi, prælio mordicus inſtant. Victis barbaris, Chaganus cum reliquiis accurtit. Salvianus innumerabili multitudine perculſus, tranſitu relicto, ſecunda noctis vigilia ad Peiſcum eſt reverſus.

Edit. Pariſ. pag. 148.

Οἱ μὲν τῆς Σιγγιδόνος οἰ ἀπορεῖς ἀθρόαις ἐφόδοις τρύουσιν τὴν Σκλαβίνων τὰς πόνους λυΐζονται, ᾗ πυρὶ παραδίδωσι τὰ πρὸς ναυτιλίαν τέκτονι ἐπίχορα. ᾗδη τοι τὸν πολιορκοῦσι τὴν Σιγγιδόνα οἱ βάρβαροι, ἡ δὲ πόλις ἐς τὸ κατὰ ἀφικομένη καιρὸν, ἰχνὰς ἐπιφέρειν σωτηρίας ἐλπίδας. ἑβδόμῃ ἢ ἡμέρᾳ ᾗ ὁ Χαγᾶνος τοῖς βαρβάροις προσέταττε τὴν πολιορκίας ἀπέχεσθαι, γενέσθαι τε ὡς αὐτὸν. ἐπεὶ δὲ τὸ βάρβαρον τούτων αὐτίκα γίγνεται, ἀπολιμπάνει τὸ πόλισμα χρυσῶν δαρεικῶν χιλιάδας ἀπηνεγκάμενος δύο, ᾗ ἀπέζευκε τὴν χρυσόπαστον, ᾗ σταλῶ. ᾗ δὴ ὁ Χαγᾶνος παρασάγγας ποιησάμενος πέντε, γραπτοδόλεται ἀπὸ τὸ Μίρσιον, πλήθη τε Σκλαβίνων ξυλουργεῖν παρεσκεύαζεν, ὅπως ἢ πεταμὸν ἢ λεγόμενον Σάον ναυτιλόμενος ᾗξηται. ὁ μὲν δὴ ὧν πρὸς τῶν ἐπεστρατεύσατο ἐποίητο· οἱ ᾗ συνέδρομον τῇ προσάγματι τῶν ναυτιλίαν παρείχοντο, πεπόνται δὲ οἱ δὲ τὸ πεπομένων ὁ φόβος ταξιαρχῶν ἀπεργάζεσθαι. ἐπαπειλοῦσι γοῦν ἄρτι τῇ βαρβάρῳ γενομένων τε καὶ προκειμένων, τὸν ἀγχίθυρον ποταμὸν ᾗδη περαιοῦται τὸ βάρβαρον. ὁ μὲν δὴ ὧν Χαγᾶνος δυνάμεως συντάξας ἀπόδασμον, προθέων ἐκέλευε ᾗ φοβερὰν τῶν ἐντυχίαν τὴν ἐπεισασίας Ρωμαίοις, παρέχεσθαι. πέμπτῃ ᾗ ἡμέρᾳ ᾗ τῆ Βονωνίᾳ προσωμίλει. ὁ δὲ Λυπεράτωρ στρατηγὸν χειροτονεῖ τὴν Εὐρώπης τὸν Πείσκον, ἀνυποχειρίῳ δυνάμει συμφράξας αὐτὸν. ὁ μὲν δὴ ὧν Πείσκος ὑποστράτηγον Σαλβιανὸν ποιησάμενος, χιλίους τε καθοπλίσας ἱππῶν, ταύτῃ φρουρεῖν τὴν ἐχυρώματον τὸ ἄσυλον. ὁ μὲν δὴ ὧν ἡ Προκλιανῆς τὰς ᾗβάσεις ἀγκαλισάμενος, χάραξι δίμυσι ἐναυλίζεται. πεμπταῖος τε περαιτέρω τὴν ἐχυρώματον γενόμενος, συντυγχάνει τοῖς προθέουσι τὴν βαρβάρων. ᾗγηγεῖτο τοιγαροῦν ἐκ ἀξιόμαχον ἱππικοῦ δυνάμει πρὸς παράταξιν, πρὸς τῶν τὴν ἐχυρωμάτων αὖθις ἀσφάλειαν τῶν καταφυγὼν ἐποιήσατο. οἱ δὲ βάρβαροι προσβαλόντες τοῖς ᾗβάσεσιν, ἐς τὸ πρόσω χωρεῖν ἢ ἐγκοπὼ ἀπελάμβανον, ἢ ἀντιθέτου θυραυλίσεως τὴν Ρωμαίων δυνάμεως, κωλύμιὼ παρεχομένης τοῖς τὴν βαρβάρων αἰτήμασιν. ᾗ γοῦν ἐστυθεν πεμφθεῖσαι Ρωμαίοις τε καὶ βαρβάροις ἐς τὸ καρτερὸν συμπλοκή. διημερεύσας πέλεμος ὁ πολλῶν ὑπὸ τὴν βαρβάρων ἀναριθμήτων, τῶν κρείττονα ὁ τῶν Ρωμαικοῦ ὑποστράτηγος ῥοπὼ ἀπελάμβανε. πρώτη τε φυλακῇ τῆς νυκτὸς ᾗ ὡς τὸν Χαγᾶνον τὸ βάρβαρον γίνεται, ἀφηγεῖται τε τὴν συγκυρησάντων τῶν ἐκβασιν. ἐξ ἑωθινῆς τοιγαροῦν χιλιάσιν ὁκτὼ τὸν Σαμοῦρ ὁ Χαγᾶνος συμφράξας ἀπέστελλε. Ρωμαῖοι δὲ τῶν ἐπιγενομένων πλήθωι μὴ θαυμάσαντες, ἀπρὶξ τῆς παρατάξεως εἶχοντο. ἠπιθέντων δὲ τὴν βαρβάρων, ἀναλαβὼν ὁ Χαγᾶνος τὰς δυνάμεις, ἐχώρει πρὸς πόλεμον. ὁ δὲ Σαλβιανὸς καταπλαγεὶς ᾗ ψυχῶ ἐπὶ τῇ πλήθει τὴν ἀπείρων δυνάμεων, δόντες φυλακῇ τῆς νυκτὸς τὰς ᾗβάσεις ὑπολειπὼν, ὡς τὸν Πείσκον ἐπάνεισιν.

CAPUT V.

Iter Chaganî: Alexandri martyris templum incendit: a Romanis ſpeculatoribus nec flagris extorquere veritatem poteſt: Drizipera adoritur: inde divino quodam viſo exterritus abit. Priſcus e conflictu ad Heracleam inito, Didymotichum fugit, Zuruli a Chagano obſidetur. Fictis a Mauricio ad Priſcum litteris in terrorem datis, parva accepta mercede recedit.

Οἱ δὲ Χαγᾶνος ἡμέρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ χώρου τοῦ πρὸ τῆς ἐ- A χυρωμάτων ἐπιστρεψάς, τεταρτάιος δέ γε τὸ Ῥωμαϊκὸν ὑπεδράσατο. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὑπὸ πρωΐθεν τὰς πορείας ἐποιεῖτο, καὶ ἐς τὰ πρωΐτατα τὰς δυσχωρίας τῆς ἐβάτου. γίνεται γοῦν ἡμέρᾳ τελευταίᾳ ἐς τὸ λεγόμενον Σαβουλέντι Κανάλιν. ὅπερ τῇ Ἀγχιάλῳ προσεμίγνυ. ἀπάρας τε ἐντεῦθεν καὶ πρὸς τῷ νεῷ Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος γεγονώς, οὗ δὴ τὸν τοῦ παμφάγου πυρὸς παρανάλωμα. τεῖα τε σημεῖα μεταβὰς, τοῖς ἐπὶ κατασκοπῇ παρὰ τῶν Ῥωμαίων στρατιᾶς παρατυγχάνουσι. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος αἰσιασμοῖς διηρέσατο, τίς ἂν εἴη ὁ τῆς ἐλαυνούσης σκοπὸς τοῦ τε εἴσω τῆς πορείας αὐτοῖς ἱριβολίμβους ἔχαλλον, ἵνα ἴχνη μαθὼν τὸ τῆς ἀληθείας ἀκίβδηλον. τοῖσι δὲ αὐτῶν ἐξειρώσατο λόγους. πέμπτης δὲ παρηκμαίας ἡμέρας, πρὸς τὰ δεξιὰ πέρα μεσοχωρίου τὸν χάραξα, τοῦ τε πόλιν ἐπιχείρει πῶς παρασείσασθαι. ἐπεὶ δὲ οἱ τῶν ἄσεως ἐς τὸ κάρηνον καρπάτοντο, τὰς ἐλπίδας ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐ βάρβαρος ἐτετελείωτο. θρύλλα γοῦν ἐξαισίᾳ προσπεσόντος τῇ πόλει, ὑπισάλαυν τε τῷ τῆς σωτηρίας ἐλπίδων γινομένων αὐτοῖς, οἷς ἐπίπλαγεν Θράσος ἐφοίτησαν. τὰς δὲ πύλας ἀναπεπίασαντες τῷ πολίσματος, ὑπείλουν τὸ ἵρκος καταφορεῖν, ἕως ἀσίαν τε πρὸς τὰς βαρβάρους ἀναλαμβάνειν τὸν πόλεμον. οἱ μὲν δὴ μέχρι φωνῆς καὶ C τῆς χήμασης τοῦ παράπαξιν ποιησάμενοι, ὑπὸ τῆς διηλίας καπαπλητόμενοι, οὐκ ἐξεχώρουν τῆ ἄσεως. θεᾶς δὲ φροντίδι τινὶ ἀπεργάτο τὸ βάρβαρον ἐπιτιθέναι ἰδόξε δὲ ἡμέρας μεσούσης ὁρᾶν Ῥωμαίους ἀπείρους σορρατεῖσθαι φάλαγγας, ἀποχωρεῖν τε τῆ ἄσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ πεδίου ἐπὶ γῆδας, ὀργάσας πολεμίᾳ, καὶ θαυμαστὰς πρὸς παράπαξιν. ἀναπάζεται τοίνυν ἀποχάζεσθαι ὁ Χαγᾶνος ἀπόδρασιν. καὶ δόκησις ἰῶ τὸ αὐτὶ μάχεσθαι, μορμολυκείου ὄψους, ἢ ἐβρυσίας καπάπληξις. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἐ ὁ Χαγᾶνος ἐπὶ τῶν Πείσεμβον γίγνεται. Ἡράκλειαν δὲ ταύτην Ῥωμαῖοι προσαγορεύουσιν. ἐπεὶ δὲ Πείσπος ἐξαπιναίως εἶδε τὸ βάρβαρον, τῇ ἐπιβολῇ ἀναβολὴν παρέσχετο. συμπλακεὶς τοιγαροῦν τοῖς ἀντὶ τὸν Χαγᾶνον πρὸς πόλεμον, ἀνθωρὸν τοῖς πολεμίοις πάντως ὑπέδειξε, τῇ ἀφθονίᾳ τῆς ἀντιδότου δυνάμεως φέρειν οὐκ ἴχνη τῆς μάχης ἐ ἔσεσθαι. ἅπερ οἷς Διδυμοτείχων ἄρα τῇ πέζῃ ἐ τῇ Ῥωμαίων στρατιᾷ ὑπεχώρησε. μετὰ τοῦτο εἰς Τζουρλὸν ἀφικόμενος, αὐτοῦ αὐτὰς δυνάμεσι τοῦ πόλιν περιβάλλετο. τὸ δὲ βάρβαρον τὸ ἄχυ περιπαθήμενον γνησιώς ἐπολόρασε τὸν Πείσπον. τῶν γοῦν ὁ Αὐτοκράτωρ ἀκηκοὼς, αὐθημόνει τε, καὶ εὐδοίετο τοῦ ἔκβασιν, ἢ μέγιστον πάρεχον ἔσεσθαι τῇ ἀγγελίᾳ τὸ συμφυησόμενος. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ἀγχινοίας ἀκόλουθον βουλὴ προλαμβάνεται. τῇ δὲ σωματοφυλάκων τινὰ μετάλλητον ποιησάμενος, ἐκεῖνοί ἀλῶναι αὐτὸν ὑπὸ τῆ βαρβάρων ἐιλάδι, φάσκων τε αὐτοκρατορικὰς ὡς τὸν Πείσπον ἐπιστολὰς ἐπαφίριδας. ὅπως οἱ βάρβαροι καθάπαξ τὸ ὅρμαιον παύσας ἀναλεξάμενος, τῆς τῇ ἐγγεγραμμένων δυνάμεως αὐτίκα γένωνται. κἀντεῦθεν ἐκδιωκόμενοι, τῶν πρὸς τὰ οἴκοι ἀναζεύξιν φάναι δέοντες ποιήσαιτο. τοιαῦτα δὲ ἄρα ἐπεσκάρκτο γράμματα . . . . . .

CHAGANUS triduum in loco ante clauſtrum moratus, quarto die Romanos fugiſſe cognovit. Quinto die ſub primam auroram iter inceptat, difficilemque locum illum pertranſit. Tertio die Sabulentium Canalin dictum locum, inde Anchialum perveniit. Anchialo diſcedens, ubi martyris Alexandri ædem reperit, ædacibus flammis eam pœne ludo exutit. Inde tribus millibus diſtans, in ſpeculatores Romanos incidit: quos intereeptos, flagris quid vellent curioſe interrogat. Sed quanquam cauſſam itineris indagaret ſollicitiſſime, tamen quoniam fictis eum reſponſis morabantur, liquidam veritatem (quod ei ſtomachum movit) elicere non potuit. Poſt diem quintam Drizipera profectus, urbem ſubigere aggreditur. Oppidanis fortiter ſe defenſantibus, die ſeptimo machinas expugnatorias fieri curat. Cum igitur civitatem ingens perturbatio inceſſeret, & ſpes ſalutis fluctuaret, incolæ audaces ſeſe atque imperterritos fingunt. Nam portis reſeratis, oppidum circumſidentes ſeſe cuntemnere, & æquo Marte cum illis dimicaturos jactitant. Cæterum voce tantum, & ſpecie quadam tenus congredientes, præ timore magno intra mœnia hærere. Divina autem gravidentia quædam barbaros ab urbe opprimenda cohibuit. Viſus eſt enim Chaganus medio die videre innumeras Rumanorum phalangas, una ſtementes ex oppido procedere, & in campum ad animas in aciem profundendas cupidiſſime properare. Hinc ſe in fugam ſubito conjicit, tametſi, quos videtat adverſatli nihil eſſent niſi vana opinio, rerriculamentum oculorum, & conſternatio animi. Die quinto etiam Chaganus Petinthum, (Romanis Heracleam) venit. Quem Priſcus ut inopinato conſpexit, rei inceptandæ mutas interponendas non cenſuit. Conſerta igitur cum hoſtibus manu, eadem hora terga vertit, cum vim, & impetum ram ſtrequentis exercitus ſuſtinere nullo modo poſſet. Didymoticbum autem cum peditatu ſe *pag. 250.* contulit. Poſt, Zutalum petens, muros pro tutamine habuit. Barbari urbem circumdantes, Priſcum magna mole oppugnant. Quibus intellectis Imperator mirifice angebatur, timebatque exitum: & tanti caſus nuncio perturbabatur vehementiſſime. Quarto die ſolers conſilium repetit. Accito quippe uno de corporis cuſtodibus, juſſit, ut ſe barbaris capiendum ultro offerret: diceteteque, ſe imperatorias ad Priſcum litteras apportare: quo barbari velut inſperatum adepti lucrum eas recitantes, auribus ipſi ſuis quæ ſcripta eſſent perciperent, ex eoque pertetriti, & deluſi, copias domum reducerent. Earum litterarum exemplum infra ſequitur.

Edit. Pariſ. pag. 149.

Priſco utrarumque Thraciæ copiarum ducè illuſtriſſimo S.

NEFANDORVM barbarorum conatus nihil penitus pietatem noſtram conturbavit ; quin contra potius ad eos diſperdendos diligentiores seddidit . Sciat hoc tua gloria , Chaganum infeliciter cum dedecore , multis ſuorum deſideratis in provinciam ſibi a Romanis definitam velit nolit reverſarum . Quocirca Zurali cum fortunatiſſimo exercitu tua gloria perſeverabit , & execrabiles Abaros circumvagari faciet . Claſſem enim , & claſſiarios per mare miſimus , qui familias eorum invadant , & captivos abducant ; ut ſic deteſtandas Abarum dux e ſolo noſtro in terras ſuas recedere compellatur .) Perſonatas ille tabellarius die ſeptimo juſſa exſecurus intercipitur ; litteras imperatorias libens tradit . Chaganus patria lingua per interpretem cognitis , quæ illic exarata extabant , aſtu delinitur : magnopereque rebus ſuis diffiſus , pauxilum auri in conditione a Priſco accipiens , in ditionem ſuam redire maturat . Vis enim deceptionis barbarum mirabiliter domum diſpellebat .

A Πείσκῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ στρατηγῷ τῆς πρὸς τῷ Θρᾴκιλλῳ ἑκατέρας δυνάμεως,

Ἡ τῷ ἀλιτηρίων βαρβάρων ἐγχείρησις, Θρύλλος τὸ παράπαν οὐ συνετάραξε τὴν ἡμῶν εὐσέβειαν· πάντα γὰρ μᾶλλον ἢ ἐπιμελεστέρους πρὸς τὸν πόλεμον ἀπώλεσαν ἀπεργάσατο. καὶ ἴστω γινώσκων σου ἡ σὴ ἐνδοξότης, ὅτι ἀπαισίως, μετ' αἰσχύνης τῆς πολλῆς ὑποβαλόμενος ἔχει ὁ Χαγᾶνος ὑποχωρῆσαι εἰς τὰ ὑπὸ Ῥωμαίων αὖτις ἀφιερωθείσαν χώραν· ᾧ τῷτο ἅμα τῇ εὐτυχεστάτῳ στρατῷ καρτεράσει ἡ σὴ ἐνδοξότης ἐν Τζερνιλῷ τῇ πόλει, ᾗ δείξει περιφερομένων τῶν ἐπικαπαράτων Ἀβάρων· ἐπέμψαμεν γὰρ διὰ θαλάσσης πλοῖα καὶ στρατὸν, ἵνα ἀνέλθωσιν εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν, καὶ πάσας αἰχμαλωτίσωσι, καὶ ἐντεῦθεν ἀναγκάσθῃ μὴ αἰσχύνης, καὶ μεγάλης ζημίας ὁ ἐπικαπάρατος Ἄβαρων ἡγούμενος εἰς τὰ ἑαυτοῦ γῆν ὑποστρέψαι τὸν τῆς αὐθ' ἡμᾶς πολιτείας. ἃ μὲν οὖν ἐπὶ πλεῖστος ἄγγελος τὸ προσταγμένον πάρεστι παρεδίδου ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ, καὶ ὑπὸ τῆς βαρβάρων ἀλύσεως, τὰς βασιλείας δίλινις παρεδίδου ἑαυτῶν. ὁ δὲ Χαγᾶνος τὰ ἐμφερόμενα ἐν αὐταῖς ὑπ' ἐρμηνείας τῇ πατρίῳ φωνῇ ἤκουεν, ὑπὸ τῶν λόγων ἀλωπεκίζοντα· καὶ πρεσβεύσας γενόμενος, καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πείσκον ἤδη ὁμόσας ἐπ' ὀλίγῳ χρυσῷ, ἐς τὴν ἑαυτοῦ ὡς τάχιστα ἐπανέζευξεν· ἀῤῥωστίας ἰσχύς, λίαν ἐγκρατὴς ἀπειθοῦλον τὸ βάρβαρον.

B

CAPUT VI.

Priſcus miſſione data militi Byzantium revertitur : Ad Iſtrum Sclavos tranſitu prohibiturus mittitur : Ejus iter : Chaganus de pace rupta conqueritur : ſe enim bello peti ſuſpicabatur . Priſcus licentiæ oratoris in Imperatore ut fœdifrago inſectando , ac proſcindendo ignoſcit : adverſum Sclavos arma illa ſuſcepta eſſe teſtificatur .

Edit. Pariſ. pag. 552.

DUx inſtante jam hieme exercitum dimittit , Byzantiumque redit . Romani bello ſoluti , per Thraciam diffunduntur , ac per vicos alimoniam ſibi quæritant . Vere ineunte Priſcus auctoritate Imperatoris ad Iſtrum movet , ut ab eo Sclavorum gens flumen trajicere prohibita , vel nolens ſecuritatem , & otium Thraciæ præſtaret . Ajebat ſiquidem Priſco Imp. barbaros numquam quieturos , ni Romani Iſtrum quam acerrime cuſtodirent . Priſcus itaque copias equeſtres ducit , pedeſtribus Genzonem præponit . Adulto vere ad Heracleam Romani congregantur . Die ſeptimo dux caſtra movere jubet , luſtratiſque auxiliaribus , & copiis recenſitis , ſtipendia in orbem redeuntia conſtituit . Abiens inde quartis caſtris Driziperis adeſt : quo in loco diebus quindecim conſumptis , viceſimo caſtris Doroſtolum advenit . Chaganus de infeſto Romanorum adventu certior factus legationem ad Priſcum mittit . Ea qua Cochus quidam barbarus hunc in modum diſſerit .

Quid hoc rei eſt ? o dii immortales . Quibus proprium erat religiones colere , iis nunc facile , ac promptum eſt impie agere . Pacem Romani violarunt , fœderis lea victima eſt , ſal pactionis infatuatus ; fidei reverentia evanuit : ſequeſtre juſjurandum periit . Iſter hoſtile ſpectaculum , & Priſcum , qui paulo ante pacem Romanis , & Abaris deſponderat ferro armatum vider . Iniquus es Cæſar dum fraude mala bellum nefarie ſtruis . Non eſt imperatorium quod moliris ; non ſunt ab auctoritate iſti ſpiritus : conſilium iſtud eſt prædatorium ; palam exſecrabile eſt factum tuum . Aut coronæ

C

D

Ὅσῳ οὖν στρατηγὸς μετοπώρᾳ ἀρχομένῃ ἐφ' ὅλοις τὰ χάρακα εἰς Βυζάντιον ἦλθε, Ῥωμαῖοι δ' ἀτάκτως εἰς τὰς Θρᾴκων χώρους, ἀνὰ τὰς κώμας ἐφοδεύουσι. ἦρος δ' ἀρχομένου ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν βασιλίως παρὰ τὸν Ἴστρον ἐπιμίκτου, ὅπως τὰ τῶν Σκλαβίλων γένη διαπεφεύγοιεν τὸν ποταμὸν κωλυόμενα, ἅμα ἦρι ἄνοπτα τῇ Θρᾴκῃ παρέχοιντο. ἔρασας δ' ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Πείσκου, μὴ ἂν ὁρμῆσαι τὸ βάρβαρον, εἰ μὴ τὸν Ἴστρον εἰς τὰ μάλιστα τὸ Ῥωμαϊκὸν περιφρουροῖντο. ἀμφὶ δὲ τοῦτον Πείσκος τὴν ἱππικὴν δυνάμεως τὰς λοιπὰς ἐλάμβανε. Γέντζων δὲ τὴν πεζικὴν πληθύος ἐπισταθεὶς ὑπὸ τῶν βασιλίως προσέτατται. τῷ δὲ περὶ τὸν Ἡράκλειαν ἦρος μεσοῦντος τὸ Ῥωμαϊκὸν συναγείρεται. ἑβδομαίῳ δὲ ὁ στρατηγὸς τὰ πάρεσι μεταποιεῖται ἐγκλιδί, βασανίζοντο τὸ συμμαχικὸν ποιησάμενος, καὶ τὰς δυνάμεις ἐξεριθμησάμενος, τὰς ἐγκυκλίους τῶν χαρακῶν αὐτοῖς διανομὰς ἐποίησατο, ἀπάρας ἐντεῦθεν, καὶ πασαρὰς ποιησάμενος χάρακας, ἐπὶ τὰ Δεζίπερα γίνεται. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ δίαυλα διελθὼν ἀμέρας τῇ χώρᾳ, εἶκοσι χαράξει πρὸς τὸ Δορόστολον παραγίνεται. ὁ μὲν οὖν Χαγᾶνος ἀκοῇ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐπιστρατείαν διέγνωκε, κἀντεῦθεν πρέσβεις ὡς τὸν Πείσκον ἐξέπεμπε. ἀφικομένων γοῦν τῶν πρέσβεων ὡς τὸν Πείσκον, ὁ Κόχ, βάρβαρος δὲ οὗτος, τὸν λόγον τῶν πρεσβείας ῥωμαΐσας ἀπέρξατο.

Τί τῦτο θεοί; ἐς τὸ δυσιδαιμονεῖν ἐσμὲν ἀμείδιον, ἄρτι τὸ δυσεβεῖν καθέστηκε πρὸ χειρῶν, εἰρῆνα τὸ Ῥωμαϊκὸν παρελύσατο, σωθῆναι θέτιμος ἐβδελύττατο, ἅλις ὁμολογίας ἐβέβηλωται, πίστεως αἰδὼς ἀπολώλεται, ὁ μεσίτης ὅρκος ἀπόλωλε. Ἴστρος ὁρᾷ πολεμίαν ἄγων τὴν χάραξα, τὸν σὺν θαρσοφορουῦτα τὸν Πείσκον, τὸν πρὸ μιᾶς τὸν εἰρήνην Ἀβάρους τε καὶ Ῥωμαίους συμφαγωσάντα· ἀδίκησε, ὦ Καῖσαρ,

τοιούς

οὐσίας κλέπτων ἢ πόλεμον, οὐκ ἔστι βασιλικὸν τὸ ἐγχείρημα, οὐκ ἐξουσίας ἔτι τὸ φρόνημα, τὸ βούλευμα λῃστρικὸν, τὸ δρᾶσμα καπήλου. ὃ δὲ σφάνις καπήλου τὸ κόσμιον, ἢ μᾶλλον ἐξουσίας ἢ δι' ἡμοσυνίαν ἔφθειρε. ὑμεῖς τοῖς βαρβάροις ἐπολεμεῖσθε, τίνι φαύλοπτα. τὸ παρανοεῖν οὐκ ἐγνώκαμεν, εἰ μὴ διδασκάλους ὑμᾶς ἢ φίλους εὑρίσκομεν, ὧν ὁ πόλεμος ἡρεμοῦντας οὐκ ἔγνωκεν, νῦν τὸ εἰρηνικὸν ἀπομάχης τιθέμενοι. ὅμμα. πολεμῶν ἀδικεῖς, ἀπειδομβος εἶναι; τὸ πότε σοὶ πίστις ὑπογεμπάσεται τῷ σίργειν ἢ ἡσυχίαν ἀπόλεμον; τίνι χθὶς, στρατηγὲ, φιλανθρωπίαν αἰδέσθητι. φίλης ἰσομοίρους ὑμᾶς, ἃ πολεμίους ἐσώσαμεν. ὦ φιλανθρωπίας ὠδινούσης λύπλιν καὶ πίνδυνον. οἱ σωτηρίας παρ' ἡμῶν ἀρυσάμενοι, πῶς τίνι ἀντὶ θέτου ἡμοιβὴν παλαντδοῦναι, καὶ πολεμεῖσθαι σωθέντες. πολιορκεῖται ὄρκων ἀκρόπολις, καὶ τυραννεῖται τὸ κρεῖττον ὑπὸ τῶ χείρονος. καὶ δόλος παῤῥησιάζεται, καὶ τὸ ψεῦδος ἡγεμονίαν πιστεύεται. καὶ τὰ τῆς ἐπιορκίας ἀναφανδὸν ἐστρατεύσατο. εἰ μὲν οὖν, στρατηγὲ, γυναικομαχήσεις αἰδήμονος, μέχρι τῆς αἰχμῆς τίνι ζημίαν ὑπόσχῃ. εἰδὲ μὴ, τίνι ἀντὶ δοσὶν ἕξεις διδάσκαλον, μᾶλλον δὲ ἀτυχημάτων ἢ μεταμέλειαν ἀντιπάγυσαν.) τύπον ἔφθειραν θέντων ἢ λόγων, καὶ τῆς δικαίας βαρυνομένης ὑπὸ τῆς ἔφλίξεως, ἐδίδου τῇ θράσει τίνι συγγνώμην ὁ Πείσκος, καὶ βαρβάροις λόγοις συγγνώρισιν οὐκ ὢν ἀδ' ὑποφορὰν τῇ προπετείᾳ μὴ παραχώμενος, κρῖναι τῇ Σκλαβλιῶν ἔφεσιν ἄραθαι πόλεμον. μὴν δὲ οὖν τοῖς Αβαρικαῖς συνθήκαις τὸ καὶ σπονδαῖς καὶ τὸν Γετικὸν καταλύσαθαι πόλεμον.

ornamentum depone: aut pactatis decus ne corrumpe. Vos barbaros ad nequitiam inſtituiſtis. Fœdus diſſolvere neſciſſemus, niſi vos mendacii magiſtros inveniſſemus, qui a bello numquam ſeriſmini, & pacem numquam complectimini. Dum bellum geris injuſtus es: dum fœdus percutis, mœrorem ac dolorem affers. Et quando tandem credi poterit: te quietem ab armis diligere? Quam nuper vobis humanitatem exhibuimus, Priſce dux, revertere. Tamquam amicos, non hoſtes futuros vos ſervavimus. Proh humanitas! quæ nobis ægritudinem periculumque parturis. Qui vobis ſalutem ſuam debent, nunc longe aliud remetiuntur, & nos, juxtaque deos ipſos oppugnant. Obſidetur enim arx ſacramenti, & quod præſtantius eſt, a deteriore vexatur, & dolus libere graſſatur: & mendacio principatus committitur: & injuria palam exercitum ducit. Si igitur tu dux vires tuas infirmas, noſtras contra validas agnoſcens, nos reverebere, damnum tuum præter pudorem nullum erit. Sin autem, ultio tibi magiſtra fiet, quæ cum cladibus pœnitudinem adducet.) Hac oratione finita, cum milites gravem ex ea moleſtiam, doloremque traxiſſent, Priſcus audaciæ, & loquentiæ barbaræ veniam impertivit: nec tam protervæ linguæ quidquam opponens, bellum hoc adverſus Sclavos ſuſceptum eſſe confirmavit. Non igitur pactis, & fœderibus cum Abarum gente iniris etiam in Getas expeditionem impediri.

Edit. Paris. pag. 152.

CAPUT VII.

Priſcus ſuperato flumine Ardagaſtum prædonem noctu invadit. Fugit Ardagaſtus, pugnat, rurſum fugit, fluvium tranat. Sclavi populatores jugulantur, capti Byzantium mittuntur. Priſcus nova prædarum partitione milites in ſe irritat: factum callide ruetur. Ejus oratio, quæ de tumultu propter prædam excitato exercitum objurgat.

ΔΩΔΕΚΑΤΗ ἡμέρᾳ καὶ ναῦς ὁ στρατηγὸς συμπηξάμενος, ἢ ποταμὸν διενήξατο. ἀκμαίως τὸν Ardagastum ποιησάμενον τὰ τῶν Σκλαβηνῶν πλήθη ἀπέδημα, ὅπως λείαν ἐπικυρήσειε, μεσούσης νυκτὸς τίνι ὁρμὴν ἐμποριεῖται. ὁ μὲν ὢν Ardagastus ἢ ὄψεσι τῶν ἐνεπάνων χαίρειν εἰπὼν, τῷ τὸ Θρύλλα ἐπιπάσει διανῆξας, τὸν ἵππον γυμνὸν ἐπιβὰς, τίνι φυγὴν ἐπεσείκνυ. περιπίπτει γὰρ Ρωμαίοις ὁ βάρβαρος, καὶ λύσας τὰς ἵππους, κρῖναι συσάδην ἢ μάχην ἀναγκάζεται. ἐπεὶ δὲ φέρων οὐκ εἶχε ἢ ἀντίθετον ῥύμην, διά δυσχωρίας τινὸς ἢ φυγὴν περιβάλλει). ὁ δὲν Ardagastus ἐπορπάλει τοῖς κινήμασι, ἐθάδα φως τῶν κεκτημένος τίνι φύσιν. σκαιοπέρας δὲ τύχης συμπεσούσης αὐτῷ, φρίμην μεγίστου δένδρου τινὸς περιπίπτει. ἐντεῦθεν τοῖς διώκουσιν ἐν ἀφθάρμα, καὶ μᾶλλα δύπτει, εἰ μὴ ποταμὸς αὐτῷ σωτήριος γένοιτο. διανήξας δὲ, λανθάνει ἢ κίνδυνον. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι πλήθη Σκλαβλιῶν μαχαίρας ποιησάμενοι δεῖπνον, τὸν ἀμφὶ ἢ Ardagastum ἔφθαρμον) χώραν, ἐν ὥρᾳ τε ξύλων τοῖς ζωγρηθέντας ποιησάντες, εἰς Βυζάντιον ἔπεμπον. ὁ δὲ Πρίσκος ἐγίγνετο τοῖς στρατεύμασιν ἀκοσμίας ὑπόθεσις. ἐνεχείρει γὰρ ἢ φρόντιδι τῆς λείας ἀπόμοιραν ἢ βασιλέα νομίζεσθαι· ἢ ἡ δόλπρα ἢ ἢ Αυτοκράτορος παῖδα ἢ μείζονα. εἶπε καὶ ἢ λοιπὸν τῷ βασιλέως ἐπιγνῶναι μερίδας ἐκτοκληρώσασθαι, τῇ ἀρδόνῳ τῆς βασιλικῆς δυναστείας ἢ πλουτεῖσθαι ἐμπορευόμενος. ἐπεὶ γὰρ ἐξετίλλοις σκύλοις τὸ Ρωμαϊκὸν καθυβρίζετο, τυραννὶς ἐπιφοίτα, καὶ πάραχος ἡγεμόνδευε. ὁρμῶσας γοῦν ὁ στρατηγὸς τὸ φαχθὲν, καὶ μεταμέλῃ τῇ προτιμηθέντων τίνι ἐπιβολὴν ὀβελίσας, τὰς δόλπρας φροντίσειν ἐδίδου τὰ νικητήρια. πίνων ἐπὶ λυκόφως

DIE duodecimo navibus conſtructis, dux fluvium tranſnavigat, auditoque Ardagaſtum Sclavorum manum ſedibus ſuis ad prædas agundas eduxiſſe, ubi plerumque noctis proceſſit, hoſtiliter in eum tendit. Ardagaſtus, ſtrepitus magnitudine expergefactus, viſa ſomniorum valere jubens, & equum nudum conſcendens, fuga ſaluti conſulit. Porro in Romanos incidens, equo relicto, pugna ſtataria ſe defendit. Sed quia contra certantibus haud quaquam par erat, per loca impedita fugam capeſſit. Cæterum Ardagaſtus pedibus evaſit, quod natura illum huic rei aſſuefecerat. Fortuna porro quadam ſiniſtra inter fugiendum in magnæ arboris truncum offendit, unde inſequentibus per quam optata præda fuiſſet, niſi fluvius ei ſalutem dediſſet, quo tranato diſcrimen effugit. Romani ingentem Sclavorum numerum gladiis perimunt: Ardagaſti regiunculam arboribus ſegetibuſque corruptis devaſtant: captos bobis in cervices inductis Byzantium ablegant. Sed penes Priſcum perturbati exercitus cauſſa fuit. Studebat enim, uti primam partem de præda Imperator auferret, alteram ejus filius natu major: reliquas reliqua ſoboles, quo pacto multitudini bonorum liberorum Imperatoris plura habendi aviditatem importabat. Poſtquam igitur negatis ſpoliis Romani injutia ſunt multari, violentia ingruit, & turbatio dominari cœpit. Ea re dux metu perſtrictus, ac prius tentata reſipiſcendo improbans, poſterioribus cogitationibus, ut ſapientioribus, concedit. Quare ante ortum ſolis copiarum præfectos convocat, verborum ambagibus per-

pag. 153.

ſuadere nititur, ſe heſterno die nihil indecorum feciſſe. Ubi duces ejus verbis indacti, eum recta dicere concorditer decreverunt, gregarii certatim iocurrunt, ad quos patria lingua ſic eſt concionatus.

Viri, & amici, & milites, & ſocii, ad certamen ilrenui, turbis autem & ſeditionibus excitandis rudes atque imperiti, ſi aures atque animos probe accommodetis, ego vos admoocre ioſtituam. Quamquam verbis meis quippiam moleſtiæ vobis fortaſſe aſpergam, dum oonnihil detortos a linea mores veſtros correxero. Nam & hic pulcrum eſt duci, nihil amicitiæ amittendæ metu ſubactum reticere. Quid eſt quod heri, & nudias tertius conſpiratione quadam adverſum nos temere, ut ita dicam, fremuiſtis? Triſtitia vos affieiebam, dum ſpolia veſtra Imperatori adjudicabam. Dolebatis veſtros oſtentari triamphos. Quilibet Ira io ducem, urbi, Imperatoribus, & populo præmia ae trophæa veſtra diſtribuentem ardebat. Et quoſnam alios faciorum veſtrorum teſtes mihi demonſtrabitis? Quis laborum veſtrorum præterea ſpectator erit? In quas alias tabulas gloria veſtra reſeretur? Quomodo, & ubi, & quando, & apud quos demum ſortitudinem veſtram prædicabimus? Nam ſi vos ipſi eorum quæ comparata ſunt, reſtes eſſe volueritis, incredibilis erit veſter labor: non approbabitur ſelicitas: fabulæ erant trophæa, iocertæ oarrationes, & ſcita magis quam vera pignora, cum oratio probabilitate deſtituta ſit. Vos qui mortem philoſophamini, omniaque & facere, & pati elegiſtis, an oou propter adipiſcendam benevoleotiam, ſpolia iſta cootemnetis? An non ideo ſpolia eaigetis, ut longa fama, plauſuque celebremini? Quid animos veſtros propter avaritiam ſervituti ſubjicitis, qui hoſtes facere ſervos deſideratis, vitæque diſcriminibus victorias emitis? Amor facultatum nomioi is claritatem non capit: nec pecuoiarum cupiditas nutrire laudis deſiderium poteſt. Aut alterum igitur horum relioquite: aut mores mijtarес ne adulterate.

A τὰς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεων μετὰ πόμπτου, καὶ πεύθεσθαι τῇ τῶν ῥωμαίων πίεσροφῇ, ὡς ὑδὲν τῶν καθηκόντων καὶ τῶν προτεραίων εἰργάσατο. ὅ τε τοίνυν τὸ ἀραρὸν ὑπὸ τοῦ λόγων πεισθεὶς οἱ τῶν ταγμάτων ἐξάρχοντες συμφώνως ἀπεδοκίμασαν, ὡς τῶν στρατηγὸν τὰ πλήθη συρρίψασα. καὶ γοῦν ὁ στρατηγὸς τῇ πατρίῳ φωνῇ πρὸς Ρωμαίους τῆς δὲ τῶν λόγων ἀπήρξατο.

Ἄνδρες καὶ φίλοι, καὶ στρατιῶται, καὶ σύμμαχοι, οἱ ὑπὲρ τοῦ πόλεμον ἀριστεύοντες, ὧν καὶ τῶν ἀκοσμίας ἰδίων ὄντες, οἱ τῶν ἀκολουθοῦντες, καὶ τῶν παρείαν δυσκολίαν, κἀγὼ τῶν ταὐτὸ πεπονθὼς ἀπαρέξομαι. ἴσως δέ τι πρὸς λόγους καὶ λυπήσω, μικρὸν τὸ ἀφέρτερον τῶν ἔμπροσθεν ἀκροθιγῶς κἀπὶ δεῦρο τῆς παξιάρχης καλῶν, μᾶλλόν τι δηδιότα καὶ τῶν ἀλλοτρίας, καὶ τῶν τῆς φιλίας κινδύνου. νῦ καὶ ὑμῶν συρανδόντες ἐχθές τε καὶ πρίνην εἰκῇ τε καὶ λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐφρυάξεσθε; παρελύπουν τὰ ὑμέτερα λαφυραγωγῶν βασιλῆ. καὶ ἐδὲ τὰς θριάμβους ἐπιδεικνυμένης, ἐνεκότει πᾶς τῆ στρατιᾷ, τῇ πόλει, καὶ βαλδοῦσι, & δῆμος καταπροδοσιῶνι ἀριστεῖα καὶ τρόπαια. καὶ τίνας ἕξετε τῶν ἀνδραγαθημάτων ἐπαρκέσαντας μάρτυρας, τίς ὑμῖν θεατὴς τῶν πόνων γενήσεται; πῦ δ' ἐλλείας τὰς πίναξ καθυβρίσωμεν; ὅπως τι, καὶ ποῖ, καὶ πότε, καὶ τίσι τῶν ἀνδρείαν κηρύξωμεν; εἰ δὲ τῶν καπιθημένων ὑμεῖς ἔσεσθε μάρτυρες, ἄπιστος ὁ πόνος, ἀναπόδικτον τὸ δίτύχημα, μῦθος τὰ τρόπαια, ἀβεβαία τὰ τῶν δικημάτων ἐπίκομπα ἐν χερὶ τὸ λόγου χαρδόντος, καὶ πιθανὸν τῶν ἐπιχειρεῖν. οἱ φιλοσοφοῦντες τῶν θάνατον, καὶ πάντα καὶ πάσχειν, καὶ φράττειν ἑλόμενοι, ἵ καπαφρονήσαντες λαφύρων καὶ τῶν δ' ὄντων; ἃ φορολογήσαντες τὰ λάφυρα, ἵνα τῶν κράτος μακρολογήσητε; νὴ τὰς ψυχὰς ὑπὸ φιλοχρηματίας ἀνδραποδίζεσθε, οἱ δυλαγωγῶν τὸ πολέμων ὀργάνομοι, καὶ κινδυνίους ψυχῆς τὰς νίκας ἀνέμβοι; νὴ ἴσασι τῶν ἀνημάτων οἱ ἔροντες δ' δοξίας ὑπόθεσις γίνεσθαι. ἀλλ' ὑδὲ τῶν χαμένων ἤρκεις ἡγεῖσθαι τῶν ἐπαίνων νίκ' ἴφισιν. ἃ δάτερον οὖν ἀπολείπετε. ἢ τὰς τῆς στρατείας νόμος μὴ κιβδηλεύετε.

B

C

CAPUT VIII.

Exercitus duci mirabiliter reconciliatur. Locus communis de poteſtate, & efficientia linguæ. Præda Byzantium abducendæ Tatimer præficitur. Quid eo factum, & quomodo a Sclavis obviis præda ſervata ſit. Ob eam ablatam Imperator in templo Deo gratias agit, ſupplicationem decernit. Alexandri Centurionis Romani adverſum Sclavos in extremo hujus, & ſequenti capite viriliter adminiſtrata.

Edit. Pariſ. pag. 154.

DUCE adhuc orationis flamen fundente, & Themiſtoclem Athenienſem Romana lingua exprimente, plauſum concio ſuſtulit, malevolentiaque io benevolentiam, reprehenſio in laudem, dicteria in approbationem tranſierunt, omnia demum converſa & commutata ſunt. Poſſunt eoim linguæ vires etiam naturæ imperare, neceſſitati leges imponere, animi motiones alio derivare, alternare fortunas, & ad obſequium ſuum transformare, fingere, fabricare omnia. Simul igitur Priſcus verbis obtinuit quod voluit, prædam laborum præmia ad Imperatorem cum trecentis cuſtodibus, Tatimere præpoſito miſit. Tatimer Byzantium pergebat, cum die ſeato Sclavis occurrentibus, periculo improviſo eſt implicitus. Nam cum meridie animo vacuus, curarumque liber ſubſiſteret, & equi gramina tonderent, barbari imminent. Clamore exorto, Romaniſque ab equis haud paratis, Tatimer aliquotum præcurrens, & hoſtibus appropinquans, ſummum diſcrimeo adiit, & cum a froote premeotes ſuſtinere neqairet, fugam arripuit. Quamquam vero lethalibus plagis non eſt ictus, ea:itum tameu ægre viravit. Superveoiunt Romaoi pedites, ac Tatimere conſervato, arma in Sclavos convertuut, &

D

ΕΤΙ γοῦν τῶ στρατηγῶ τῆς λόγους ἐπικυμαίνοντος, καὶ νὴ Θεμιστοκλέους Ρωμαϊκῶς Αττικίζοντος, κρότος ὑπὸ τῶ πλήθους ἀνέθορε, καὶ φρὸς δ' νοιαν τὰ τῆς δυσμενίας μετῆρχεν, ὁ δὲ ψόγος φρὸς ἔπαινον, φρὸς ὀπροσχὼν τὰ τῶ στωμματος, καὶ πάντα μεταγίνετο τὸ καὶ μετρίστου. εἰ δὲ δῶ γλώττης ἀλλὰ καὶ φύσιος ἄρχειν, & χρῆ τὰ ἀνάγκης νομοθετεῖν, καὶ μεταχαράττειν γνώμης κινήματα, ἀμείβειν τὰ τύχας, καὶ πάντα μεταμορφοῦν, καὶ πλάττειν, καὶ δημιουργεῖν πεσθείσιν. τοίνυν ὁ Πρίσκος κρατήσας τοῖς λόγοις, ἐς βασιλέα ἀπέπεμπε τὰ τῶν πόνων ἐπίχειρα, τεσσαροσίοις συμφράξας καὶ λείαν, πρόπαγόν τε πόνων τῶν Ταυίμερ προεῖσαπο. Ὁ μὲν δὴν Ταυίμερ ἐς Βυζάντιον πορείας ἀπῆρχετο, ἕκτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ Σκλαβίνοις περιτυγχάνει, ἐς ἀδόκητον ἀπαγγίνεται κινδύνου. μεσούσης δὲ ἡμέρας ἐκλύτους, καὶ φρουρᾶς ἐκτὸς στρατοπεδεύοντι, καὶ τῶν χλόην νεμομένης τῶν ἵππων, τὸ βάρβαρον ἐπεπίθει). βοῦς τοιγαροῦν γεωμένης, τῶν τε Ρωμαίων καθεζομένων ἀφ' ἵππων, προθέοι μὲν ὀλίγον ὁ Ταυίμερ, ἀγχίθυρός τε τῶν βαρβάρων γινόμενος, ἐς μέγα ὀλέθρου κατέπιπτε· φέρεται δὲ ὑκ ἐκὼν τῶν ἀπτιμένων μάχην, ἐπέστρεπτο πρὸς φυγὴν βαλλόμενός τε καὶ πανείαις βολαῖς, μό-

E

λις ἀπέφυγε τῶν Σκλαβίνων τῶν Ρωμαίων ἐπιγινομένων πιέζων, καὶ ἐξεσώσατον τὸν ταυίμερ, πρὸς τὰς Σκλαβίνους

λοιπὸν ἐχειρώσαντο τὸν πόλεμον, ἡ τοίνυν μάχης ἐς τὸν καρτερὸν γενομένης, κρατῆσαι τῶν Σκλαβίνων Ρωμαίους, φόνον τε πολὺν ἀπεργασάμενοι, πεντήκοντα βαρβάρους ζωγρήσαντες, ἐπανέστησαν πρὸς τὴν χάρακα, λείαν Ρωμαϊκὴν ὑπὸ τῶν Σκλαβίνων διασωσάμενοι. ὁ μὲν οὖν Τατίμηρ τὸ σῶμα πᾶς ἀκεσάμενος, ἐς Βυζάντιον ἦλθεν, ἀξιολογωτάτῳ φροιμίῳ ἐπιφερόμενος. ἀθεὶς τοιγαροῦν ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπὶ τοῖς συγκυρήσασιν, ἐπὶ τῷ τῆς Θεοῦ μίγιστον ἀνατλῶ πόλει ἐπανυχίζει πάμπαν. εἶτα μετὰ τοῦ λαοῦ τὰς ἐκτενεῖς ὠχὰς ποιησάμενος, ἀξίαν τῷ θείῳ ἐπισκήπτρα δοῦναι τὰ πρόσφορα. ὁ δὲ πολέμαρχος Πρίσκος ἐπὶ κατασκοπῇ πρὸς θέαν αὐθράσειν ἐκέλευεν ἀμίρᾳ δόμῳ, ᾗ ἐ δίγνω αὐτὰς χώρας πολέμιον. ἐκ ὧν εἰς τὰ πρόσω τοῦ Ηλιβαιὰ ποταμοῦ ἐξ ἐωθινοῦ ποιεῖσθαι τὴν βάδισιν τῆ Αλιξάνδρῳ προσέταχεν. ὁ μὲν ἄων Αλίξανδρος ἡ γείτονα διανυξάμενος ποταμὸν, ἐντυγχάνει Σκλαβίνοις. οἱ δὲ βάρβαροι πολεμίαν διασάμενοι ὄψιν, πρὸς τὰ πλησίον τενάγη, ἐπί τε τοῖν ὕλαν τὴν ἀποφυγὴν ἐποιοῦντο. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τάχιος ἐπιχείρουν ἰλεῖν. ἐπεὶ δὲ τῇ ἰλύϊ συγγίνονται, περιπίπτουσι δυσπαταγωνίῳ καὶῷ. τῇ αὖ δόλωνι ἅπαν τὸ σώπαγμα, εἰμὰ θάττον ἀ Αλίξανδρος ὑπερήγαγε τοὺς Ρωμαίους τῶ τέλματος. ὁ μὲν οὖν Αλίξανδρος ἀταξίαρχος περιεσχίσας τὸν χῶρον, παραδιδύναι τάχιος ἐπειρᾶτο πυρί. ἡ δὲ ῥλὲξ νοσαλδομένη, ὑπὸ τῆς ὑγρᾶς καπμαλθαχύνετο φύσεως. τῇ ὧν τῆ Αλιξάνδρῳ τὰ ἐπιβολῆς ἐκ ἠδόκιμα. τοίνυν Γέπαις αὖθ, ἐκ τῇ χρεστικῶν θρησκείας πάλαι ποτὲ πεφυκὼς, μετὰ βαρβάρων ὑπλῶ ἔτος πρὸς τοὺς Ρωμαίους αὐτομολῶν, δακτυλοδεικτεῖ τῇ τὼ εἴσοδον. Οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι τῇ εἰσόδων γενόμενοι κύριοι, κρατῆσαι τῶν βαρβάρων. ἡ δὲ Αλίξανδρος ἀσπάζων κατακαθάνοι, πόθεν τοῖς ἑαλωκόσι τὸ γένος. οἱ δὲ βάρβαροι εἰς ἀπόνοιαν καπεπτωκότες, θανάτῳ χέρας ἔφραζον τοῖς κολάσεσιν. ὡς περὶ ἀλωτρίᾳ τὰ σώματος τοὺς ἐκ τῶν μαχίμων ἀλγηδόνας διατιθέμενοι.

Pugna ſumma conteotione pugnata, victoriam adipiſcuntur, multiſque ioteremptis, & quinquaginta captis, ac præda a Sclavis defenſa, in caſtra ſe recipiunt. Tatimer plagis conſanefcentibus, Byzantiom cum manubiis minime vulgaribus intrat. Quibus rebus recreatus Imperator in ampliſſimo urbis templo pervigilium agit. Deinde ſupplicationem cum populo obiens, Deum precatur, ut illuſtriora trophæa largiatur. Die poſtero Priſcus ſpeculatoribus præmiſſis, hoſte vacate locum cognovit. Itaque trans fluviam Helibaciam maoe ot progrediatur, Alexandro mandat. Alexaoder amoe vicino trajecto Sclavns offeodit. Qoi viſis hoſtibus in proximas paludes, ſylvamque trepide aufugiunt. Hiſ capiendis Romani inſiſtunt. Sed in limam incurtentes, malo vix eluctabili ſe indoant, periſſetqae agmen oniverſom, niſi Alexander tribunus celeriter e paluſtribus, & cœnoſis illis locis eos eduxiſſet. Qui eum igne undique circumjecto Sclavum perdere conaretur, flamma hamore præpedita coovaleſcere non potuit. Et omnino aggreſſio illa parum honorifica Alexandro cecidit: Gepida porro quidam, olim Chriſtianus, a barbaris ad Romanos transfugiens, qua via iotrarent, intenta manu demonſtravit. Romani aditu potiti, ſimul barbarorum potiontur. Captos Alexander flagris ſubjiciens petcunctator, unde illis genus. Qui veſana ſobnixi confidentia, cruciatus & mortem nihili faciebant, doinreſque flagellorum velut in alieoia corporibus patiebantur.

Edit. Pariſ. pag. 155.

CAPUT IX.

Gepida hoſtium myſteria enunciat, regemque ſub ita irruptione capiendum ſuadet. Barbari captivi juſſu Priſci mactantur. Gepida ad regem deludendum operam ſpondet: donis & promiſſis a Priſco honoratur. Qua ratione rex barbarus circumſcriptus, oppreſſuſque fuerit. Romani genium placantes veniunt in ſummum periculum. De præfectis vigilum, & quibuſdam militibus ſupplicium ſumitur.

Ὁ Γέπαις διεξῆει τε ἅπαντα, ἃ διέλεγχεν ἐκ λεκτῶ τὰ πράγματα φάσκων, ὑπὸ Μυσῶνων, ἃ λεγόμενον ῥᾶγα τῶν βαρβάρων φωνῇ, τὰς ἰζωγραμένας ὑπεῖναι. τοῦτον δὲ τὸν Μυσῶνων ἐναυλίζεσθαι, μὴ παρατάγγας τειλάσσας, τοὺς δὲ ἀλόντας ἐκπέμψαι ἐπὶ κατασκοπῇ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως. ἀπηγγέλθαι τε τῷ τὰ περὶ τὸ Ardάγαστον γεγονότα μικρῷ δυσχήματα παρῆναι τὸ Ρωμαίους ἀθρόους ἐπεισασίαν ποιήσασθαι, τόν τε βάρβαρον ἰλεῖν τῇ ἀδοκήτῳ ἐπιθέσεως. ἀ μὲν οὖν Αλίξανδρος παρὰ τὸν Πρίσκου γενόμενος, τοὺς βαρβάρους ἰωΐγκατο. ὁ δὲ πολέμαρχος ἀναιρέσει τοὺς παρέδοτο. γίνεται γοῦν περὶ τὸ ἑσπέρας ὁ Γέπαις ἐκεῖνος ὁ βάρβαρος, ᾗ διέξεισι Πρίσκῳ τὰ τῶν βαρβάρων διανόματα, εἰσηγεῖτό τε ἐπιτρέπειν τῇ βαρβάρῳ τὸν Πρίσκον ᾗ πίστιν τὴ ἐπιτυχίας ἐδίδου φυλαχίζων ὁ Γέπαις τὴ βάρβαρον. ἐπιχαρὼς τοίνυν ὁ Πρίσκος τοὺς λόγους ἀράμενος, δῶρα τε λαμπρὰ τῇ μυτομολικὰ λεπίδας, ἐπαγγελίας τε πιεμδόξους ἐχρωσάμενος, τὴ ἐξαπατῆσαι τὸν ἐπιτόμους τὴ βάρβαρον. ᾗ ὁ Γέπαις πρὸς Μυσῶνων γίνεται, αἰτεῖται μονοξύλων πλῆθα ἀπὸ τέτε ἰλεῖν, ὅπως τὰς ἀτυχικὰς περὶ τὴ Ardάγαστον περιπέσοι. ὁ μὲν ὧν Μυσῶνος ἔρμαιόν τι δοκῶν πάντῃ τὴ ἅπαξ αὐτῇ κατυ[illegible] οἱ δὲ μονόξυλα ὁ-

Theoph. Hiſt.

AT enim Gepida enarrabat omnia, & minima quæque rerum indicabat, dicebatque, captivos illos ſobeſſe Muſocio cuidam nomine, quem barbari regem appellarent. Eum triginta parafangis ab eo loco habitare: captos illos ad Romanorum copias explorandas miſiſſe: audiſſe enim quam cladem paolo ante Ardagaſtus acceperit, hortabaturque Romanos, at repente eo copias promoverent, ac barbarum inexſpectato aggreſſi, captivum facerent. Alexander itaque barbaros ſecum trahens, ad Priſcum proficiſcitur, quos ille e medio tollit. Ad eum Gepida veniens, cogitata barbarorum eidem memorat, & regis opprimendi conſilium impertit, ac promiſſione doli, quo barbarum irretiret, rem bene eventuram, fidem ſibi conciliat: His Priſcus non ſine voluptate auditis, transfugam muneribus eximiis, & promiſſis magnificis proſecatus, ad barbarum fraude circumveniendum mittit. Gepida Moſocium adit, monoxylorum, ſeu lintrium copiam ad calamitoſos Ardagaſti ſabditos tranſvehendos petit. Muloius pro emolumento non ſperato ample-

pag. 156.

ſtens, quam Gepida fraudem confuebat, monoxyla ad Ardagaſti populum tranſvectione conſervandum attribuit. Actuariolis igitur centum quinquaginta, cum remigibus triginta acceptis, in ulteriorem fluminis (quem accolæ Paſpirium vocant) ripam trajicit. Priſcus ea conſtituto mane ites ingreditur. Gepida multitudinem fallens, nocte media ad ducem Romanorum vadens, centum armatos ab eo poſcit, quorum opera barbaros ad ripam interficiat. Dux ducentos inſtructos, Alexandro tribuno committit. Poſtquam flumini Paſpirio appropinquarunt, Gepida eos in inſidiis locat. Noctu barbari ſomno vinoque ſepulti, ſomnlis ſuis detinentur. Gepida eos occiſurum diſſimulans, certis vigilia paulum abſcedens, Alexandrum ſubducit, eumque ad fluvium dirigens, compoſitu teſſera ad barbaros greſſum ſecipit. Quibus etiamnum ex Abaricis cantilenis conſopiris, Alexandro ſignum dat. Is in eos irruens, ſompno & vita pariter multat. Poſtquam naviculas obtinuit, nuntios ad Polemarchum pro numero ad impreſſionem corroborandam mittit. Priſcus cum tribus millibus in Acatia diſtributis Paſpirium tranſit, mediaque nocte inſeſti acceſſus initium facit. Barbarus præ ebrietate mentem amiſerat. Illo quippe die funeralia feſtu fratri (ut mos eſt barbaris) celebrarat. Itaque ſingulari timore perculſis ombus, rex vivus in poteſtatem adducitur. Romani reliquum noctis totum in ſanguine fundendo conſumunt. Lucis exortu, dux receptui canit. Diei hora tertia prædam, & exercitum per fluvium reducit. Romani bis rebus geſtis confidentia elati, ad deliciaſ & compotationem convertuntur, felicitatemque ſuam helluatione corrumpentes, cuſtodiæ (quam Scilcam patrio ſermone nominant) obliviſcuntur. Victi ſiquidem denſatu caterva Romanis irruptionem rependunt, ſuperaſſerque acceptam calamitatem vicliſſim illata ſævitia, niſi Genzo peditatu circumfuſos, pugnando fregiſſet. Mane Priſcus cuſtodiæ præfectos palis ſuffixit, & quoſdam de exercitu dirum in modum flagellavit.

πως ὁ Γήπαις τὰς πιεζ' ἡ Ἀρδάγαστον ξηρώσαν ἰκανὸν πλῆ-
θος πρὸς τοῖς πεπλευκόσι ἀκατίοις λαβών, ἡ προσπάσας τεσ-
σάρακοντα, εἰς τὸ ἀντιπέρας τῶ ποταμῶ παραγίνεται (ὃν οἱ ἐγ-
χώριοι Πασπίριον ὀνομάζουσιν) ὁ δὲ Πρίσκος χ' τὸ συμβῶ-
μα ἐξ ἐωθινῆς ἀπάρχειν ἡ βαδίσεως. ἀπὸ ἡ Γήπαις ἀνὴρ ἡ
συμπλεκόμενος κλίψας ἡ αἰθρίαν, μισθοῦς ἡ πυπὸς πρὸς
ἡ τῷ Ρωμαίων πολέμαρχον γίνεται. ἡ αἰτεῖ ἰκανὸν ὁπλί-
τας ἀποσταθαι, ὅπως σόματι μαχαίρας τὰς πρὸς τῇ ὄχθῃ
βαρβάρους ἀλίσειε. πίστιν ὁ στρατηγὸς ἀνδρας ξυνετοὺς
συμφράζας, τῇ τάξαρχῳ δίδωσιν Ἀλέξανδρῳ. ἐπεὶ δὲ
τὸ Ρωμαϊκὸν τῷ Παστιρίῳ ἐπλησίαζε ποταμῷ, εἰς ὑπόφορα
ἡ Ἀλέξανδρος ὁ Γήπαις ἐκάθισε. πυπὸς τυγαροῦν γεγο-
νὼς, οἱ μὲν βάρβαροι καταφορᾶς περὶ τὸν ὕπνον ὄντες ἐ-
τύγχανον, ἐξοπὸ τὸ γεγονὸς, λίαν ἡ ἀνυποπτίως ἀντέ-
χοντο· ὁ ἡ Γήπαις τὰς βαρβάρους ξυνθήκας κατεφρόνησε,
τεῖχη δὲ φυλακῇ καί τι μικρὸν μπτὰς, ἡ πρὸς τῷ ὑπόφορα
γενόμενος, ὑπεξάγει τὸν λόχον Ἀλέξανδρον. ἡ δὴ διὰ δύο
Ρωμαίους ἐπὶ τὸν Παστιρίου ποταμὸν, ἡ σωθῆναι λαβὼν
τὸ ἑὸς, ἐπὶ τὰς βαρβάρους ἐχώρησεν. ἐνὶ πίνω τῷ βαρ-
βάρων προσομιλούντων τῷ ὕπνῳ δὶ ἀβεπιὰν ἀσμάτων,
ἐδίδου ὁ Γήπαις τῷ Ἀλιξάνδρῳ τὸ σωθῆναι. ἡ δὲ Ἀλέξαν-
δρος ἐπισὰς τοὺς βαρβάρους, ὕπνῳ ἡ ζωῆς τῶν ζημίαν πα-
ρεῖχεν. ἐπεὶ δὲ τῷ ἀκατίων γέγονε ἐγκρατὴς, πρὸς τὸν
στρατηγὸν ἀγγέλους ἐξέπεμπε, ἡ ἐπιβολὴν τὰς ὁρμὰς ἐπι-
τείνων. ἀ δὲ Πρίσκος τεχιλίας ἀράμβους, τὴν ἥμισυ
εἰς τὰ ἀκάτια, ἡ Παστιρίου ποταμὸν διωνύξατο. ἡ δῆτα ἡ
μισοῦσης νυπτὸς τῇ ἐφόδῳ παρῆκον τῶν ἀρχὴν. ὁ μὲν δὴν
βάρβαρος κάτοπτος ὢν τῇ μέθῃ, διέφθαρτο. ὧν δ' αὖτις κατὰ
τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἑπτάριος ἑορτὴν ἐπὶ ἀδελφῷ κατοιχομέ-
νῳ, ὡς ἔθος αὐτοῖς. ἡ μὴν οὐδ' φόβος μέγας ἐγίγνετο. ζων-
γρηθεὶς τοίνυν ἄλλο ὁ βάρβαρος. οἱ δὲ Ρωμαῖοι κατὰ πανη-
χίζοντο ἐν τοῖς αἵμασιν. ἡμέρας δὲ λαμπούσης, ἐλάμβανε
ὁ φόνος ἀπὸ τῶ στρατηγῶ ἡ αἰσθάνεται. ὑπὸ δὲ τρίτην ὥραν
τῆς ἡμέρας, τὴν δὲ διωάμεις ὁ στρατηγὸς διεπορ-
θμεύσατο. πίστιν οἱ Ρωμαῖοι φρονηματιζόμενοι ἐπὶ τοῖς
συγκυρήσασι, πρὸς ἔωθεν κατελίνοντο. εἶτα τῇ μέθῃ συρ-
ράπτονται, ἡ τῇ παρουσίᾳ τῆς ἀπραξίας τοθύσωσιν,
ἡ ἀφροσύνῃς κατεμέλησαν, ὧν σκόλυκας σύνθης τῇ πατρίῳ φωνῇ Ρωμαίοις ὀνομαζόν.
τὸ μὲν τοιαυτίνον συμφοιδὲς, ἀντιπαλαιτέον Ρωμαίοις τῶν ἔρεθον, ἡ ὧν αὖ ἡ αὐτίδοσις χαλεπωτέρα τῆς ἐπιτυχίας, οἱ μὲν
ὁ Γίντζων τὰς διωάμεις τὰς πεζικὰς παρεσκεύασε, ἡ μάχης ἐφάπτεται. ἐξ ἐωθινῆ δὲ ὁ Πρίσκος τὰς φρουρὰς
ἀνασκολόπιζε. καί δή καί τινας τῶ ὁπλιτικῶ πικρῶς ἐμαστίγωσεν.

CAPUT X.

Priſcus trans Iſtrum biemare jubetur. Milites tumultuantes, duabus de cauſis nolunt. Priſcus mollit animos, & temperat iras. Quenam modo Gepida ſatellitis imperatorii interfector deprehenſus fuerit, & ut ſe mendaciis defenderit. Ejus ultimum ſupplicium.

Edit Pariſ. pag. 637.

IMPERATOR Tatimerem ad ſummum ducem cum litteris mittit, quibus mandatur, ut illic exercitum in hybernis habeat. Quod ut milites compererunt, tumultuoſe ac ſeditioſe mandata repellentes, domi hyberna agitare contendunt, in regione barbara permanere detrectantes: tum quod illic frigora intoleranda ſaviant: tum quod barbari ob multitudinem ſint inexpugnabiles. Dux ſuadela quadam officio ſuo conveniente refractarios illorum ſpiritus moderatur; ac poſtquam eos in ſolo barbaro obedientes habuit, concionem dimittit. Diebus illis divina providentia deprehenſus eſt, qui ad Anchialum cædem patrarat; quando cervos multi de Imperatoris ſtipatoribus inſequebantur. Non erit autem abs re rationem quoque convivii Anchialeni attingere, ove τῶς ἐλάφου πολλῶν περὶ τὸν Αὐτοκράτορα δίωξις ἐγίγετο. ἐκ ἀπὸ δὲ ξόπου, ἡ νικῶ αἴτιον διεξελθεῖν τῆς δρασικῆς ἀρετῆς, τῆς περὶ τὰς ἀκμὰς διατραχύσης

Οὗ δὴ Αὐτοκράτωρ Τατίμερα ἀντιπέμπει πρὸς ἡ πολέ-
μαρχαν, βασιλείως δέλτος ἐπιφερόμενον. ἐν δὲ ἡ τῇ
δέλτου ἀξίωσις, ἡ χειμέριον ὥραν αὐτόθι τὸς Ρωμαίους
ποιήσασθαι. παραγενόμενος τοίνυν τὸν Τατίμερ, ἡ τὰ βασι-
λικὰ γραμμάτων λογίων, θρόμος ὑφάπτεται τῷ στρατώ-
ματι. ἀπαρασκεύαζε τοίνυν ἡ Ρωμαίων πλῆθος, παρασκα-
μόνη τὰς λόγως τῶ Αὐτοκράτορος. οἵ τοι τὰ τῶν ἡ τύχης ὥραν
ἐνιχείρει ποιήσασθαι. ὑ γὰρ ἐπὶ βαρβάρῳ γῆς ἐναυλίζεσθαι.
ἔφασκον γὰρ, ψύχη ὑπόντα δυσπρομόητα, πά τε τῶ βαρβά-
ρων πλῆθη ἀκαπτώνιτα. ὁ δὲ στρατηγὸς πειθοῖ τινι τακτι-
κῇ ἡ στρατιᾶς τὸν δυσκίνητον ὑπεμάλαττεν. ἐπεὶ δὲ γίνονται
αἱ διωάμεις πειθήνιοι, ἐπὶ βαρβάρῳ γῆς ὁ τῷ Ρωμαίων
πολέμαρχος διαλύει τὸν χάρακα. ἐν ταύταις πυγα-
ραῖῳ ταῖς ἡμέραις θείᾳ φρενοβλαβεί τινι ὁ τὸν φόνον ἐπὶ

ἀσημίραι, ἀκαμάτῳ τι ὀφθαλμῷ ἐπισκοπούσης τὰ τῇδε, A memorare agentis providentiæ, mundam
πάς τε ἀντιδόσεις τ' βιβωμένων πρὸς τοῖς ἀνθρώποις ἀποτε- percurrentis aſſidue, & res noſtras inde-
νούσης αἰεί. Ηλω τῇ δικαίᾳ ὁ δίκης ὁ τῶ φόνου πατήρ. μ' feſſo lumine aſpicientis, ſemperqua morta-
χρόνου δ' ἐπὶ τὸ βασίλειον ἄγων γνώμιον, τὰ τῆς χρυσῆς ζώ- libus factorum præmia remetientis. Digito
νης ἐπίσημα χρυσουργῷ τεχνίτῃ τινὶ ἐξηχρεῶσαι παρείχετο. juſtitiæ captus eſt homicida. Nam cum poſt
ὁ μὲν δὴ ὧν τεχνίτης τὰ μέλη τῆς ζώνης κατανοήσας λέων intervallum temporis in urbem imperatoriam
ἐπίδοξα, τό τε χάλκεον τῆς ἐφηλώσεως βάθος, τό τε τ' προ- veniſſet, aureum balcheum ob inſignes in
σώπου ποίημα βάρβαρον, κλοπὴν δραδίως τινα ὑπὸ τῶ eo bullas conſtandas dedit. Aurifex bullas
ἀνδρὸς ὑπείληφε. παραπιμφάμενος τοίνυν ἐκ τῶ λεγομένου opera pulcerrimo, & ſolido zonæ ellaboratæ, ac faciem præterea hominis barbaram
Πραίπορος τῇ δόμων ἄνδρας ἑπτὰ παρεδίδου τῇ δικαστηρίῳ attaurius conſiderans, furtum ab eo fa-
τῶν βάρβαρων. οἱ μὲν δὴ ὑφαυχενίζομεν, καὶ λέων κα- ctum ſuſpicatus eſt. Accerſitis igitur a
πετασπάσαντα, ὃν τῇ ὅπλῳ τῇ ἐγκλήματον τὸν βάρβαρον prætore populi, qui dicitur, apparito-
διαιμάζων. ἐρωμένα τε προσκαμόντι, καπνῷ θάνατο ribus ſeptem, barbarum tribunali tradit.
πάθην αὐτῇ ζώνης πιεσθέντα, τῇ λέων μεγαλοφρόνως ὑ- Qui erecta cervice ambulantem, & contu-
πέρτα λέξαντα, ὁ μὲν δὴ φονεὺς (Γύπας δ' ἦν ἄρα ἐτύγ- macem in prætorium deducunt, adhibitoque
χανεν ὤν) λέων σοφιστικῶς τῶν ἀπολογίαν παρείχετο. ἃ δὲ interprete quærunt, unde illi balthei tam
ἔπη, ταῦτα ἐοίκασιν. τῶν Λογγοβάρδων ἔθνος Ἄλβουῖς B conſpicui tamque magnifici ſpolia. Ibi inter-
ἡγεμονίαν εἶχεν. ἧς οἷς ἤρατο κατ' ἐκεῖνον παιδός τινος. ſector Gepida admodum aſtute ſe tueri in
ἡ δὲ πάσης δυνάστειαν ἐπιτυγχάνων ὁ Κοιμοῦνδος τῇ τῶν hanc ſententiam. Longobardicæ gentis prin-
Γεπαίδων ἡγεμονίαν. ἐπεὶ δὲ τοῖς λόγοις πείθων οὐκ cipem fuiſſe Alboinum. Hunc adoleſcentu-
οἷός τε ἦν, βίᾳ πρὸς ἣ πρᾶξιν ἐχώρουν. ἵππον τοίνυν lem Conimundi Gepidarum regis filiam de-
γαροῦν συνεσάμενος, ἀδοκήτως τι ἐπιδήμιος, ἁρπάζει ἣ περιθέου ἀ ἱρασίς. ἐντεῦθεν ὁ πόλε- periſſe. Cui cum verbis quod volebat per-
μος λαμβάνει τὰ αἴτιαματα. οἱ μὲν δὴ Δογγόβαρδοι κῆ ἣ ſuadere nequiſſet, ad vim proceſſiſſe, com-
πόλιμον ἐπροτίθεσαν. ἧκεν τοῦτο ὁ Κοιμοῦνδος πρίσβεις poſitiſque inſidiis improviſo virginem inva-
ἀπέστειλε πρὸς ἣ τοῦτον Ἰουστῖνον ἣ αὐτοκράτορα, συμμα- ſiſſe ac rapuiſſe. Inde bellum extitiſſe, in *Edit. Pariſ.*
χεῖν αὐτῇ ποτιαίμενος. ὅπως δὴ τῇ Λυπεραίους αἰδέσιμα quo Longobardos priores tuliſſe. Quocirca *pag. 158.*
τὰ περὶ τὸν φιλεβαίου προσγένοιτο, δῶρα ὁ ἀδικημένος Coimundum legatos ad Juſtinum Junlorem
μεγαλοπρεπῶς ἐπεπόμφει παρὰ τὸν Καίσαρα. ὁ δὲ Λυπε- miſiſſe, & auxilium obſecraſſe. Quo au-
ραίων τὸ φιλότιμον θαυμάσας ἣ ἀποδέξασθαι, πρὸς ἕλλε- tem legatio plus apud Imperatorem valeret,
νων ἐπικλίνεται. ἐπιστολάς τε συμπέμπει, προσάττων Βαδου- dona quoque auguſta adjunxiſſe. Imperato-
ένα στρατηγῷ τῆς περὶ τὸν Σκυθίαν καὶ Μυσίαν δυνάμεως rem in ſupplice munificentiam admiratum,
ἀθροίσαντα, βοηθεῖν Κοιμοῦνδῳ. ἀγγέλθη τοίνυν ταῦτα C & ad miſerationem inflexum, per epiſto-
τῇ Ἀλβοῦι, καὶ τὰς Ῥωμαίων ὁρῶν δυνάμεις, συνε- lam Baduario duci præcepiſſe, ut e Scythia,
θήκας ἀξίας τῇ δώρου λαμπρᾶς πρὸς τὸν ἱκέτην, ὡς ἵπ- & Myſia collectis copiis Conimundo ſuccur-
πους εἰπεῖν, ἀβλίσασθαι. ἐζήτει τε καὶ ἣ ἐπιγαμβρίαν γα- reret. Iis Alboino nuntiatis, eum Ro-
μηλίοις νόμοις ποιήσασθαι. ὁ δὲ Κοιμοῦνδος τὸ δεμνιὰ manos timentem exercitus, fœdere, &
φέρων ἣ ὕβριος, πολέμιος ἤδη τοῖς ὕβρεσι τῇ ἐκβάσε- donis ſumptuoſis, ut paucis abſolvam,
ων γένηται. γεγονέναι τοίνυν τῆς παρατάξεως, νικῶσι Ῥω- cum eo, cui injuriam intulerat, pacem
μαῖοι, καὶ κύριοι ἣ σκύλων οἱ νικηταὶ καθίστανται. ἐντεῦ- facere voluiſſe, atque etiam affinitatem
θεν φησὶν ἀ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ζώνης ἐπίκτησις. ἅτε nuptiarum legibus contrahere ſtuduiſſe.
ἀνακειμένου ὑπὸ τῆς πιεζούσης τάξεως τῶ δικαστηρίῳ, καὶ Conimundum acerbitatem contumeliæ non
τίς ἦν τος, ὃς τοῖς ἐπιφανῆ ταύτην πειρώμενος ζώνην. ὁ μὲν ὧν ferentem, bello acceptas injurias ulciſci
ἐπισκώπτειν πλάσματα πλάσματι, καὶ φησίν. ὁ δὲ ἐκ poſtulaſſe. Collatis igitur ſignis, Roma-
παλλακῆς τῶ λεγομένου τῶν Λογγοβάρδων ῥηγὸς ἐτύγχανον nos victoriam, & ſpolia obtinuiſſe. In-
ὤν, ὃς ἣ ἐπιφανῆ ζώνην περιεβάλλετο. πόθεν ἄνολον, καὶ do ſe huncce tam inſignem baltheum ac-
λαφυραγωγήσας τον τυδιῶτα, μυδὸν ἣ πεδιάνον ἀποκλέ- quiſiſſe. Poſtea a cohorte tribunal cir-
μμον τὸν ζώνην. ὅπου μὲν δὴ ὁ βάρβαρος λέων σοφιστικῶς camſtantia interrogatur, quiſnam ſuiſſet
δεινῶς, καὶ γέπαιδα πιθανὸς τῇ διηγήματι, τῇ πάσι μικρὸν hoc tam eximio cinctus baltheo. Ille
λοιπὸν ἦν τὸν φόνον. αἰτίαν τυγχανοῦν τῇ ἐγκλήματος, ἐπεὶ mendaciam mendacio aſſuens, Longobar-
δ' ἀφ' ἧς τις ἀνὴρ τῇ παρεστώτων τῆς Πραίπορος συνε- dorum regis ex pellice filium fuiſſe: eum
πῶς ἀνακείμενος τοὺς λόγους, τῇ πυθόμενος διηγεῖται ἣ χρόνου se interfeciſſe: exanimem ſpoliaſſe: bal-
τῇ ἱσταμένου ὑπὸ τῶ Γέπαιδος. ἧκέ τοι τοῦτο οἱ ἣ δικαστη- theumque periculotum ſuorum præmium
ρίου ἐπιφάνειαν δρόμῳ τὸν βάρβαρον, τῇ ἐπαίοντι ἀθρόως εἰς abſtuliſſe. Hoc modo barbarus, cum per-
τὸ δικαστήριον ἀναγκάζουσιν. εἰσκαλυθόντος γοῦν ἣ βαρ- quam veteratorie pro ſe reſponderet, &
βάρου, ἀρώτα ἀ ἡγεμὼν τὸν χρόνον ἣ ἀφηγεῖται αὐτῇ. ἐπεὶ eadem ad eaigui temporis momentum oc-
τοίνυν προσβυτέραν ἀφαγμάτων ἐκθεσις ἦν, τελειοτάτα τε cultaret, non incredibilia narrare viſus,
ὄντων προτεράδεον τῶ ἐγχείρα δίεγνωσαν, τοῦτον δὲ τῶν διηγηθέντων πιστεύειν τοῖς, πρὸς ἕρμβλάσους ὁ crimioe abſolvitur. Tum quidam prætori
προσώπους τῶ δικαστηρίου ἣ βάρβαρον ἔφερε τῆς τοίνυν γλώττης ἀπόθετος ποιούσης τοὺς λόγους, τῶν τε παλαίσμων aſtantium, ejus verba inter ſe componens
πιτεσγυσῶν πρὸς τὰ εἰκότα τῶν βάρβαρον, ἃ φανερὸς αὐτοκατάθετος γίνεται, καὶ παραγυμνοῦται τὰ σφάλ- diſcutit, & eorum quæ narraverat, tem-
ματα ἐξαγορεύθεντος ἣ ἐγχειρήματος. ὁ μὲν δὴ παλαιστὴς ἐκεῖνος τῇ βάρβαρος δίκης τῆς ὠμότητος ἐπαρτώ- pus noſſe geſit. Quamobrem apparitores
τομος, ἀδύτοι θηλέων παρεδίδοτο ῥίψος εἰσὶ τῇ ταμφαγῳ πιεζὶ παρείχετο παράλημα. curſa eum inſecuti, in judicium retra-
hunt. Ingreſſum prætor de tempore eorum
quæ narraſſet, percunctatur. Quoniam
igitur certum erat, quiddam antiquius fuiſ-
ſe expoſitum, & ante annos triginta fa-
ctum (quot annos ætatis ipſe nondum ba-
beret) prætor eum tormentis addicit. Ubi
lingua aliam cantilenam edente, & cru-
ciatibus ad vero conſentanea fatenda bar-
barum urgentibus, confeſſus ipſemet quod
res erat, dilectum ſuam aperit. Ita cruen-
tus ille crudelitatis ſuæ pœnas exigitur,
beſtiiſque dilaniandus judicum ſententiis ob-
jicitur, deinde pro auctario flammis ra-
pidis injicitur.

CAPUT XI.

Monſtra in ſuburbanis Byzantii. Petrus Imperatoris germanus in locum Priſci Europæa militiæ dux declaratur. Priſcus cum copiis flumen tranſit. Chaganus cauſſam ſciſcitatur: quem ſibi a bello deborrantur. Ejus arroganiam Priſcus per Theodorum medicum ſapienter caſtigat, veteri quadam de Seſoſtri Ægypti rege inducta hiſtoria. Mutat mentem Chaganus, partemque prædæ a Priſco poſtulat. Captivi reddunturi. Ob id a Mauricio Priſcus reprehenditur.

Edit. Pariſ. pag. 159.

HOc ipſo anno mirabilia portenta in ſuburbanis generata ſunt: Puer quadrupes, alius biceps. Affirmant qui diligentes hiſtorias explicarunt, nihil fauſtum civitatibus portendi, quoties monſtra conſpiciuntur. Hæc igitur monſtra Mauricio oſtenſa, nec data ſunt. Porro Imperator Priſcum exauctorans, Petrum fratrem Romanarum copiarum Præfectum inſtituit. Cujus rei Priſcus adhuc neſcius, cum copiis, quas in regione barbara hærere moleſte ferret, amnem tranſit. Timebat enim, ne a barbaris de ſubito irruentibus diripeterentur. Chaganus Romanorum deſcenſu audito etiam atque etiam admiratus, per internuntium reditionis hujus cauſſam ſtudioſe exquirit. Priſcus qua poteſt verborum probabilitate Chaganum ludit. Poſt triduum nuntiarur Priſco, Chaganum in Romanos invaſarum, & jam Sclavos Iſtrum juſſiſſe trajicere. Vere enim eorum felicitate dolens, ira inflammabatur. Cæterum Targitius, & nobilitas arma diſſuadentes, ipſum Romanis immerito iraſci affirmabant. Magno igitur animo Priſcus oratorem ad Chaganum mittit, Theodorum nomine, hominem ingenio dexterum & ſagacem, profeſſione medicum, lingua liberum, qui velut firmo cinctus præſidio ad Chaganum veniebat. Barbarus propter res ſecundas conceptis ſpiritibus non parum ſuperbiebat, ſeque omnium gentium dominum gloriabatur, nec reperiri ſub ſole, qui ſibi poſſet reſiſtere. Quocirca legatus, antiquitatis bene peritus hominis inſolentiam atque ſaſtidium exemplo quodam compeſcit: quod apponere non erit ab inſtituto alienum. Dicebat ergo, audi Chagane priſcam quamdam, & ſapientiæ plenam hiſtoriam. Hoc exordium ubi barbarum attentum fecit, ſic Theodorus continuavit. Fuiſſe ajunt aliquando Seſoſtrin, hominem nimis quam felicem, & Ægypti regem
pag. 160. illuſtriſſimum. Hunc diviriis circumfluxiſſe, potentiaque & viribus invictum eaticiſſe, vetus eſt narratio. Eo autem dementiæ velut per crapulam proceſſiſſe, ut currum inauratum, inſertis gemmis pretioſis conſcenderet, cui relictis equis & mulis, victos ab ſe reges ſubjungeret, qui illum miſeri in forum protraherent. Hic igitur rex Ægyptius, cum in proſperitate ſua moderationem animi non adhiberet, ſed palam, & ſæpius victis regibus de calamitate inſultaret, ſeruot quemdam ex currum trahentibus, cum ſorte magna, & inſigni die feſto frequens populus conveniſſet, noluiſſe trahere; crebroque retro converſis oculis, rotæ volubilitatem contemplarum eſſe. Cum ita currus inæqualiter traheretur, propterea quod trahentes non paribus ſimul momentis traherent, rex totica reſpicientem com-

ΕΝ τούτῳ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ, εἰς τὰ πρὸ τοῦ ἄστεως τίκτονται παράδοξα τέρατα· παιδίον τετράπουν, ἄλλο δὲ δίκρανον. λέγουσι δὲ οἱ τὰς ἱστορίας μετ' ἐπιμελείας συγγράψαντες, μὰ οἶναι εἰς ἀγαθὸν τὴν τῶν τεράτων τοῖς πόλεσιν ἐπιφάνειαν. τὰ μὲν οὖν τέρατα ἐπιδεδεγμένα Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, παρεδόθη τῇ φύσει. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑποχειροτονεῖ τὸν πολέμαρχον, καὶ ἀδελφὸν (Πέτρος ὄνομα αὐτῷ) ἡγεμόνα τῶν Ῥωμαίων ποιεῖται δυνάμεων. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος τοῦτον ὅπως ἐπίπτυσο. καὶ οὗτος τὰς δυνάμεις ἀράμενος, διαπεραοῦται τὸν ταμὸν ποταμόν. ὡς δὲ πλήθει τὸ βάρβαρον χώραν ποιήσασθαι. ἐδεδίει δὲ μήπως ἐξαπιναίως ἐφιππάσωνται βάρβαροι, καὶ λείαν ἄπονται. ὁ δὲ Χαγᾶνος ἀκούσας τὰ Ῥωμαϊκὰ τῶν ἀποβασιν, λίαν ἐθαύμαζεν. εἶτα ἀγγέλου πρὸς τὸν Πρίσκον ἐξέπεμψε, τὴν αἰτίαν πυθόμενος τῆς ἀναζεύξεως. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος ἀπιβικόλασεν ὡς οἷόν τε τοῖς λόγοις πιθανῶς. ἀμέραι δὲ τρεῖς, καὶ ἀγγέλθη τῷ Πρίσκῳ μέλλειν διαγγελεῖν τὸν Χαγᾶνον τοῖς Ῥωμαϊκοῖς δυνάμεσιν ἐπὶ τοὺς Σκλαβηνῶν πλήθη προσάττειν δὴ περαοῦσθαι τὸν Ἴστρον. τῇ οὖν δὴ ἐχαλέπαινεν, ἐνεκότει τε λίαν ἐνδοξοτιμηθέντας τοῖς Ῥωμαίων δυνάμεσιν. ὁ μὲν οὖν Ταργίτιος, εἶτε τῷ βαρβάρῳ λογάδης τῆς Χαγάνου παρῆν παραλύειν τὸν πόλεμον, ἔφασκεν δῆθεν, μὰ ἐνδίκως αὐτὸν χαλεπαίνειν Ῥωμαίοις. μεγαλοφρόνως τοίνυν ὁ Πρίσκος ἀντιβιοῦται ὡς ὁ Χαγᾶνος ἐξέπεμψε (Θεόδωρος ὄνομα αὐτῷ) ὁ φύσει ἀνὴρ δεξιὸς τὰ διαπέβολον, καὶ πρὸς ἰατρὸν ἐξεῖς, καὶ γλῶτταν ἐλεύθερον, ὑπὸ ἀραταῖς ὡς πρὸς τὸν Χαγᾶνον ἐγίνετο. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος φρόνημα τιθεὶς ἐπὶ τοῖς αὐτῷ συγκυρήσασι, λίαν ὑψαυχένιζετο, καὶ κύριον ἑαυτὸν ἅπαντος ἔθνους ἐφαντάζετο ἅπαντος, μὴ προσεῖναί τε ὅστον παρ' ἄλλοις ἀνατείνει τὸ βλέμμα, ἀντιπίπτειν δυνησόμενον. ὁ δὲ τοιοῦτος ἀντίβιος ἱστορίας πολλῆς γεύσιμος κάτοχος, βαρβαρικὰ παραδείγματα ἐπαπείρου φρυάγματα. εἶπεν δὲ καὶ τὰ ἱστορίας μὰ ἀκόλουθον ὑπόθεσιν. ἦν γὰρ Ἀχὼς Χαγᾶνι παλαιὸν τινὸς, καὶ λίαν σοφῷ δυνήματος. ἐπεὶ δὲ ἡ ἀρχὴς προσιχῆ πρὸς ἀρόσεσιν ἐνετοίει τὸν βάρβαρον, ὡς ἱλάμβανεν ἐγκοπὴν ἡ τῆς ἱστορίας ἀφήγησις. Σεσώσθω, φασὶ, γεγενῆσθαί ποτε ἄνδρα λίαν δ' δαίμονα, καὶ τὴν Αἰγυπτιακῆς βασιλείας ἐπιφανέσατον. τῶν κοιμᾶν ἐπὶ τῇ πλύτῳ λόγος πρωθύνειν ὀρεῖ, τοῖς δὲ δυνάμεσι πεφυκέναι λίαν ἀκαπμάχητον. ἐν δὲ ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀραπαλᾶν, ὥστε ἁρμάμαξαν συμπαξαθαι χρυσοκόλλητον, λίθοις τε τιμίοις ταύτῃ περιβαλεῖν, ἐφ' ἅρμενον τε ἐπὶ τοῦτο τὸν βάρβαρον. καὶ ταῖς μὲν ἵπποις, καὶ ταῖς ἡμιόνοις χαίρειν εἰπεῖν, τοὺς δὲ τῶν ἀνημένων βασιλέων, τῇ πούτῳ ζυγῷ τοὺς αὐχένας περιβαλεῖν. ἅλλον τε ἐπὶ τὴν ἀγορᾶς τὰς ἀτυχηκότας τῶν βασιλέων τὸ τῶν Σεσώστρεως ὄχημα. τῶν πώτων Αἰγυπτίων βασιλέως μὴ μετεμπαθοῦντος ἐπὶ ταῖς δ' ἀρχαίοις, ἀλλὰ περιφανῶς πολλοὺς κατοπτεδίζοντος τοὺς ἡττημένους τῷ συμφορᾷ, ἵνα τινὰ τῷ βασιλέων φασὶ τῶν ἐπιβιβλαμένων τῷ ζυγῷ τοῦ ὀχήματος, ἐν μεγάλῃ τινί, καὶ περιφανεῖ ἑορτῇ, τῶν Αἰγυπτίων συρῥάδαν τῶν ὄχλων, μὴ δέλεαρ ἕλκειν τὸ ὄχημα, πυκνὰ πεῖσι πρὸς τὸν ἐπίσω συστρέφεσθαι, καὶ τῷ ἐπὶ τῶν ἔρχων πίπτειν διεράδαι. ἀσυμφώνου πάντων τῶν ὁλκῶν γιγνομένης, καὶ τὸ μὴ μίαν συμβάδην τὰς ἐπὶ τοῦτο συμπε-

παγμένως ποιήσαθαι, ὁ τῆς Αἰγυπτίων βασιλεὺς ἔφησε πρὸς τὸν τῆς πικρὰς ποιούμενον συμφοράς. ἄνθρωπε, τί πρὸς τοσοῦτο τὸ βλέμμα κινεῖς; τί τὰς ὀφρῦς ἐτορεῖς; ποῖ διέξεισαι κίχνας; τὸν δὲ φῦναι μὴ φιλοσοφίας πολλῆς πρὸς τῷ Σισώσρῃ. πεθαύμασε τῆς ὀφρῦν τὴν κίνησιν· ἀνώμαλον ἔχει τὸν κίνησιν· τὰ τοίνυν τόπων μέρη μεταρρύθμια, αὖθις ἀπαχθόνια γίνεται. τὸ ἔμπαλιν τὰ περιττώματα μὴ τῶν ἀπαιωρίζῃ. τόπων τοιγαροῦν λέγεται ἀκμοσοῦ τῷ Σισώσρῃ, παιδὶ θλῖψαι μὴ μεγαλοφρονεῖν, νομοθετῆσαί τε τὰς βασιλικὰς αὐχένας τῷ ζυγῶν ἀφελῶσαι. εἶτα ἡμέρους τὸν ὀλκὸν ἐπιτρέψαι. τοῦτο σὺ παιδεύου Χαγάνε. ἐδὸν ἀπιστότερον δίφραγίας. Ὁ μὲν οὖν Χαγάνος ἀποθαυμάσας τὸν ἐπιείκειαν τοῦ ἀνδρὸς, βαλλίζει τὸν τύφον, καταπαύει τὸ θράσος, μεταβάλλει πρὸς εἰρωνείαν χρόνῳ τὰ πράγματα. τοιγαροῦν ἄρας ἀπέστειλε πόας πολλὰς, ἔφησε πρὸς Θεόδωρον· οἶδα τὸν τυραννῶν θυμὸν ἐξοιδαίνοντα. οἶδα τὸ στρατεῦσαι ὀργῶν, ἀλλ' ὅτε καιρὸς· χαλεπόπους ἐξελίλυμαι τὴν Περσαρ, Θεόδωρε. ἴσως δέ μοι τὸ αὐτὸς φίλος ἐπιεικὴς. ἀγόρασος τὸ λείας μὴ μετὰ Χαγάνος. ἐπὶ τὸ ἐμῆς γῆς ἐπιβίβασε. περὶ τὰς ἐμὰς ὑπακοὰς ἐξήμαρτον. ἴσως πὰ τὸ δίφραγίας κοινά. ἐπὶ τούτοις φιλοφρονησάμενος, πρὸς τὸν Περσαρ τὸν Θεόδωρον πέπομφε. ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος γνησιώς πρὸς τὸν Περσαρ, διέξεισιν αὐτῷ τὰ βαρβάρου τὰς λόγους. ὁ δὲ Περσαρ τὴν ὑστεραίαν ἐκκλησίαν ἐκάθισε. παρῆσαν τε Ρωμαίοις κοινωνὸν τῆς λαφύρων ποιήσαθαι καὶ τὰν βάρβαρον. οἱ δὲ Ρωμαῖοι τοῦς πρὸς τὰ σωμοῦσιν μὴ ἐσδημήσαντες, ἀστασίαζον τὰ στρατῷ. ὁ δὲ στρατὸς πολλοῖς, καὶ ποικίλοις, καὶ λίαν ἐσπλέοις λόγοις χρησάμενος, τὰς διανέμειν ὑπέσχετο δοῦναί τι τῆς βαρβάρου τῆς λείας. ἀπέδοτο τοίνυν Ρωμαίοις τὰς ἁλόντας τῆς Χαγάνου βαρβάρας, τῆς δὲ λοιπῶν λαφύρων ἀμέτοχον αὐτὸν ποιησάμενος, ἐξελύσατο τὸ ἀμφίβολον. ἀσμενίσας τοίνυν ὁ Χαγάνος τοῦ τῆς βαρβάρου ἀπόδοσιν, χώραν ἐδίδου τοῖς βαρβάροις. ἔπω μὲν οὖν οἱ Ρωμαῖοι πέντε χιλιάδας βαρβάρων τῆς Χαγάνου προῖκα καταβαλόμενοι, ἐπὶ τὰ δεξιὰ πέρα γίνονται, ὁ δὲ στρατὸς ἀρίστου εἰς Βυζάντιον. τοιγαροῦν ὁ Μαυρίκιος τῆς Περσαρ ἐμέμφετο, σφάλματί τε διδοὺς αὐτὸν τεμβαλλεῖν, ἀσυμπαθῶς ὑποδιδοὺς τῆς βαρβάρου τοῦ λείας.

A pellans, quid eſt, inquit, bone, vir, quod oculos in tergum toties retorques? quid ita rotas aſpectas? quoniam abire inhias? Tum ille cordate, miror ait, tam varios rotarum motus. Earum quippe partes in altum ſubiatæ, rurſus in humum deſcendunt, iterumque aſcendunt quæ deſcenderant: His auditis, narrant Seſoſtrin ad modeſtiam correctum eſſe, mandaſſeque denuo junctis mulis, a collo regum juga demi. Hæc tibi documento ſint Cnagane, felicitate nihil eſſe inconſtantius. Chaganus hominis in admonendo lenitate commotus, faſtum abjicit, confidentiam comprimit, ad pacem ſe dat; & poſtquam boris pluribus conticuit, tandem Theodorum his affatur. Novi imperare animo meo cum limites egreditur; novi iram debellare, ſed in tempore. Deſino Prico iraſci, Theodore: ille viciſſim ex æquo & bono mihi amicus eſto. Partem prædarum Chaganus conſequatur. In ditionem meam invaſit: ſubditos meos afflixit. Bona inde parta communia ſunto. Poſthæc mira humanitate tractatum, ad Priſcum remittit, cui Theodorus barbari verba renuntiavit. Die altero Priſcus acto conventu Romanos hortatur, uti barbarum prædæ ſociam fieri patiantur. Romani tunc, quid expedirer, non conſiderantes, duci adverſantur, qui multis, variis, prudentiſſimiſque ſermonibus eo illos adegit, ut aliquid de ſpoliis barbaro donandum putarent. Dant igitur Chagano barbaros captivos, & reliqua præda ſibi rerenta, controverſiam omnem dirimunt. Chaganus libenter illis receptis, per regionem ſuam tranſitum Romanis permittit. Ita illi quinque millibus captivorum redditis, Drizipera veniunt; Dux Byzantium proficiſcitur, quem Mauricius de ſtultitia facti reprehendit, ut qui barbaro partem prædæ ſine judicio reſtituerit. *Edit. Pariſ. pag. 261.*

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΣ ζ'.

THEOPHYLACTI HISTORIARUM LIBER VII.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI in eundem librum Synopsis, sive Summa.

Edit. Paris. pag. 162. LIBRO ſeptimo agitur de turbatis Romanorum ordinibus, eorumdemque rebus fortiter geſtis contra Sclavos, ſive Getas: hoc enim nomine antiquitus appellati ſuat. De iis quæ in ignobili quodam Thraciæ oppido Petro & iacolis acciderunt: utque Sclavorum præfectus Piragaſtus ſit interfectus. De militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti penuria premerentur. Petro a Sclavis pugna ſuperato, Priſcus iterum belli Imperator delectus eſt. Obitus Joannis cognomento jejunatoris patriarchæ Conſtantinopolitani, deque mutuo a Mauricio Imperatore accepta pecunia, datoque ejus accepti confeſſique chirographo: quantoque in pretio vere pius Auguſtus ille relictas a præſule poſt mortem paanoſas veſtes habuerit. De Mauruſiorum adverſus Carthaginem expeditione, utque Gennadii fortitudine bellum illud extinctum ſit. De Cometa, qui dies complures viſus eſt. De inteſtino apud Turcas, & civili bello: acceſſit de eorumdem republica narratio. ut Turcarum Chaganus, Epbthalitarum priacipe interfecto, totam eam gentem ſubegerit: ut Agarenorum ad hæc, & Colchorum gentem trecentorum millium ſtrage ceciderit, utque inſurgentem adverſus ſe Turum interfecerit, quo nomiae victoriæ nuntiam epiſtolam Mauricio Imperatori ſcripſerit. Idem Abaros quoque ſub jugum victos miſit. Refert & de gentibus, quæ Taugas incolunt, & de Nucri, in quas devicti Abari diſperſi ſunt. Item de Var, & Chnai quorum pars magna jam inde a Juſtiaiani temporibus, ia Europa ſedes habeut, Abaroſque ſe aominaruat. Turcorum regionem terræmotui, ac peſti minime obnoxiam. De monte qai Aureus ſit dictus, ac de ipſa urbe Taugas. De bombycibus, qui ea ſe veſtes gignunt ſericas, & quod ſerici ingens gignatur ad Chabdam urbem, quam appellaat, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri ſolita. De Indis, qui candido ſunt corpore. Diſceptatio Chagani cum Priſco, de Siagidonenſibus ia ſervitutem abducendis, Priſcique contraria ſententia, utque eam urbem Priſcus ſervarit. Quæ per

A Ὁ δὲ ἕβδομος λόγος διαλαμβάνει περὶ τῆς γινομένης ἀταξίας τῶν Ρωμαίων δυνάμεων, ἀεχσίας τε Ρωμαίων καὶ Σκλαβλίνων, ὅτε Γετῶν. Γέτται δὲ τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο. καὶ περὶ τὸ ἐν ἀσήμῳ νῦν Ὀρφανῷ πόλει Πέτρου τε καὶ τῆς πόλεως συμβάντων. Ἐ ὡς Πιράγαστος ὁ τῶν Σκλαβλίνων δυνάμεως φύλαρχος ἀνῄρητο. καὶ ἀνδραγαθία Ρωμαίων περὶ τὴ ἀνυδρείας τῆς παραπολεμηθείσης ὑπὸ Ρωμαίων δυνάμεως. καὶ ὅπως τὸν Πέτρου παραπολεμηθέντος ὑπὸ τῶν Σκλαβλίνων, Πρίσκος αὖθις γίνεται στρατηγὸς. θάνατος Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῶν *ἐνδανεισθέντων αὐτῷ χαμάτων ὑπὸ Μαυρικίου, καὶ περὶ τοῦ ἐνομολογίᾳ * χειρογραφήματος. καὶ ὅπως διὰ τιμᾶς ἦν ὁ φιλάσυβδος, ὡς ἀληθῶς, αὐτοπάραπορ τὰ ἄριστα τῆς Ἀρχιερωσύνης θάνατον ῥάκια. καὶ περὶ τῆς Μαυρικίων τῆς *συρραφέντων καὶ Καρχηδόνος τῆς πόλεως, καὶ ὅπως τὸν Γενναδίου πόλεμον ὁ πόλεμος * ἔσβετο. καὶ περὶ τοῦ κομήτου τοῦ φανέντος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ γενομένου τοῖς Τούρκοις. καὶ ἐν ἐκθέσει, τὰ περὶ τῆς τῶν Τούρκων πολιτείας. καὶ ὡς τὸν ἐθνάρχου τῶν * ἐφθαλιτῶν ὁ Χαγάνος τῶν Τούρκων ἀνῄλων, τὸ ἔθνος ἐδουλώσατο. ἔτι δὲ καὶ τοῖς Ἀγαρηνῶν ἔθνος, καὶ διὰ τοὺς Κόλχους ἄχρι τεσσαράκοντα μυριάδων διέφθειρεν αἰχμὰ τῶν * ἐπαναστάντα αὐτῷ Τουρὺμ ἀνῄλων, ἐπιστείλαντος ἐπιστολὴν Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι ἔτι τελευτῶν. ἐδουλώσατο δὲ καὶ Ἀβάρους. διήξεισι δὲ καὶ περὶ τῶν * Ταύγας ἐθνῶν, ἐν οἷς οἱ Ἄβαροι ἀπῳκίσθησαν διαπρεσβευσάμενοι. καὶ περὶ τοῦ Οὔαρ καὶ Χουνὶ τῶν ἐθνῶν. ἐξ ὧν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπόμοιρα τῶν δὲ τῶν ἐθνῶν ἐνδημεῖ τῇ Εὐρώπῃ, οἳ καὶ Ἄβαροι ἐκλήθησαν. καὶ ὡς ἡ Τούρκων χώρα σεισμοῦ καὶ λοιμοῦ * ἀπείρατος. περὶ τοῦ καλουμένου ὄρους καὶ πηγῆς τοῦ Ταύγας. περὶ τοῦ τῶν σκυλήνων τῶν τικτόντων τὰ ἐθνικὰ τὰ σκεμικά. καὶ ὡς πολλὴ ἔστι περὶ τὸ λεγομένου Χυβδὰν ἡ τῆς μεταξὺ γένεσης. καὶ τὰ περὶ αὐτῶν ὀνόματα. καὶ περὶ τῶν Ἰνδῶν τῶν Λευκῶν τὸ σῶμα. διάλεξις πρὸς τὸν Πρίσκου Χαγάνου, περὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς Σιγγιδόνος, καὶ ἀντιλογία Πείσκου πρὸς αὐτόν. καὶ ὅπως ὁ Πρίσκος Σιγγιδόνα σώζει τῇ πόλει. ὅσα τε ἀπὸ Δαλματίων οἱ βαρβά-

al. ἐνδανεισθέντων
* χειρογράμματος
* συρραφέντων
* ἴσ. ἔσβεσε
* al. ἀβδελλῶν ὅτε τῶν ἐφθαλιτῶν
* al. Μυκρὶ,
* al. ἀπείρατος

βάρβαροι διαπράξαιντο, καὶ πόλεως ἐπόρθησαν· ὅπως τε ὁ Γοῦνδις παρὰ Πείσκου τοὺς Ἀλλεμανοὺς καὶ τὴν ἐν Δαλματίᾳ βαρβάρων ἐξέτινεσε. ὅτι τῇ ἑσπέρᾳ καὶ δυσὶ ἔτεσι τῆς βασιλείας Μαυρικίου προαγορεύει μοναχὸς τις τὸν αὐτῷ θάνατον καὶ τῇ πόλει. ξίφος γὰρ γυμνώσας ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τοῦ προαυλίου τοῦ ἀνακτόρου διαδραμὼν, αὐτός τε Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα ξίφει τεθνάναι προηγόρευσε. ἀλλὰ καὶ Ἡρωδιανός τις τῇ βασιλεῖ δηλοῖ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὸν συμβάντος λοιμὸν τοῖς στρατεύμασι, καὶ ὡς Χαγᾶνος παραδόξῳ φιλανθρωπίᾳ περιημέρους αὐτοὺς τοῖς λιμώττουσιν ἔθετο, ὡς ἂν ὁ πιστικὸς μὲν ἀπὸ τοῦ βαρβάρων τοῖς Ῥωμαίοις ἀδὴς ἔσοιτο· καὶ ὡς ἀράμασιν ὑπὸ Πείσκου φιλοτιμηθεὶς, ἐπὶ τὰς τῆς Μυσίας ἐχώρησεν. ὡς σωπῶ ὁ Χαγᾶνος πρὸς Μυσίαν πρὸς Κομεντίολον μάχῃ, ἐπιβολῇ δὲ Κομεντίολου διαφθείρεται ὑπὸ τοῦ βαρβάρων τὸ Ῥωμαϊκὸν, καὶ φεύγει Κομεντίολος, καὶ πρὸς Δριζίπειρα τὴν πόλιν παραγίνεται, καὶ ἀποκέμπεται τὰς πόλεως εἰς φυγάς, καὶ πρὸς τὰ μακρὰ παραγίνεται τείχη. οἱ δὲ βάρβαροι καταπίπτουσι ἑστῶτες πρώτον τὰ Δριζίπειρα ἄρουσι, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐμπρήσαντες ναὸν, καὶ τὸ σῶμα τῆς θείας ἐκσύραντες, ὕβρισαν. θεία δὲ δίκη μετῆλθε τὰς ὕβρεσιν τοῦ μάρτυρος. ἐπτὰ γὰρ παῖδες τοῦ Χαγᾶνος ὑπ' ἀμφὶ μιᾷ βουβῶσι περιληφθέντες ἐτελεύτησαν. Κομεντίολος δὲ μὴ τῇ Θρᾴβων ἐνδημεῖ τῇ Κωνσταντινουπόλει. οἱ δὲ βάρβαροι τοῖς μακροῖς πλησιάζουσι τείχεσι. καὶ οἱ τῶν Βυζαντίου ἐπὶ ποσὸν ἰδόντες, ὡς (καὶ) καταλιπεῖν Εὐρώπην, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι διεμελέτησαν. προσβύεται δ' αὐτῇ ὅμως ὁ βασιλεὺς φοβούμενος τὸν Χαγᾶνον δι' Ἀρμάτους, καὶ δώροις λαμπροῖς καὶ προθύμως χρυσοῦ χιλιάδων ὀπόσοι πείθει μάλις τὴν εἰρήνην δέξασθαι, λέγοντα. ὁρᾶτε ὁ Θεὸς ἅμα μέσον Χαγᾶνα καὶ Μαυρίκιον, καὶ ἅμα μέσον Ῥωμαίων καὶ * βαρβάρων. περὶ τοῦ φανέντος ἀνθρωπομόρφου τέρατος ἐν τοῖς Νειλώοις ὕδασι, καὶ περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως δέξω διάφορα. ὁ δὲ συγγραφεὺς * Ἀναρχίδη τὸν Κνίδιον τῇ δόξῃ προσίσταται. φησὶ δὲ ὅτος ἀπὸ ὄρους ὑπερκειμένου τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους ὑπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν τῇ μετοπώρῳ γενομένης καθ' ἕκαστα. διὸ λόγους ἔων τὸν Νεῖλον ἐκ μὲν τῆς χειμῶνι συσίλλεσθαι, κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ὑπὸ μόνων τῶν ἑαυτῶν πηγῶν· κατὰ δὲ τὸ θέρος διὰ τὰς ἐκεῖσε τοῦ χειμῶνος εἰς αὖτὸ ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν.

A Dalmatiam barbari geſſerint, quaſque urbes everterint. Quomodo Gundoes a Priſco adverſus barbaras Io Dalmatiam miſſus, res fortiter geſſerit. Undevicesimo imperii Mauricii anno, Monachus quidam mortem illi, liberiſque ejus prædixit. Stricto enim gladio a foro ad palatii veſtibulum procurrens, Mauricium una cum liberis ferro occiſum iri denuntiat. Quin & Herodianus quidam Imperatori eventura prænunciavit: famem ſcilicet illam, quæ poſt in caſtris orta. Ut locredibili Chaganus humanitate eſurienti exercitui quinque dierum inducias conceſſerit, quibus abſque meta barbarorum commeatus annonaque ferretur Romanis, ut quæ viciſſim a Priſco donis honoratus, in proxima Myſiæ loca diſceſſerit. In Myſia Chaganus cum Comentiolo ſignis collatis B conflixit, perfidiaque Comentioli Romanorum exercitus, clade accepta, cæſus a barbaris eſt, fuga interim elapſo Comentiolo: quem ad Driziperam urbem delatum cives, ut transfugam repellunt: quare indo ad Muros longos, quos vocant, ille ſe recepit. Barbari porro pone inſequentes Driziperam capiunt, & Alexandri martyris templo incenſo, corpus capſa exſtrahentes contumeliis afficiunt. Verum divina mox ultio martyris eſt violatores conſecuta. Septem enim Chagani filii una die, inguinum morbo correpti, perierunt. Comentiolus in his turbis Conſtantinopoli hæret, Barbaris interim ad Muros longos propius accedentibus. Unde tantus Conſtantinopolitanus terror in- *pag. 185.* vaſit, ut de Europa deſerenda, & in Aſiam C tranſmittendo deliberarint. Legationem itaque extemplo Imperator per Armatonam ad Chaganum mittendam cenſuit, ſplendidiſque muneribus, & viginti millium auri pondo acceſſione, pacem ægre redemit: dicente illo: Judicet Deus Chaganum inter & Mauricium: Romanos item inter ac barbaros. De monſtris humana forma in Nilo flumine viſis: deque Nili incremento atque eluvione variæ diſſerepanteſque ſententiæ. Hic vero ſcriptor Agatharcidi Gnidio aſſeotitur. Quotaoois enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continenteſque cæli imbres decidere ab æſtivo ſolſtitio, ad uſque Autumni æquinoctium. Non fine cauſa itaque auguſtius hieme Nilum fluere, quod ſuas dumtaxat e fontibus ſuapte natura natas vehat undas: at æſtate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, creſcere nimium quantum atque augeri. *Edit. Pariſ. pag. 164.*

CAPUT PRIMUM.

Petrus dux Priſco ſubſtitutus, ad exercitum cum mandatis ab Imperatore diſcedit. Ob annonam partim in veſtibus, partim in armis, partim in auro ſignato accipiendam miles tumultuatur. Mauricius in concione probris appetitur. Iratos dux lenit, edictumque Imperatoris gratioſum, de præmiis bene meritorum proferens, benevolentiam exercitus reconciliat. Omiſſis maledictis Imperator collaudatur.

ΟΤΤΩ μὲν δὴ ὁ Πείσκος ἀντὶ τοῦ πονῆσαι, πολέμαρχος D ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ Πέτρος ἀναγορεύεται, ὃς καὶ αὐτάδελφος Μαυρικίου ἐτύγχανεν ὤν. ἐγχαράττει τοίνυν Theoph. ἐπὶ.

HUNC in modum Priſcus gradu motus, & Petrus ob Imperatore (cujus frater germanus erat) belli dux appellatus eſt. Imperatoria mandata Mauricius conſcribit,

cum iis Petrum ab urbe dimiſſum ad exercitum proficiſci monet. Horam unam reddendæ militaris annonæ formam continebat, nempe ut tripartito, in veſte, in armis, in nummis aureis erogaretur. Perincho igitur diſcedens, Drizipera, iisque relictis, Odeſſum accedit, ubi eum exercitus exquiſito cum honore accepit. Die quarto, ab Imperatore ſcripta militibus evulgare inſtituit. Milites, quod mandatum Imperatoris auditione præcepiſſent, turbas facere. Eamque dux in unum eos cogere, & ad edicta amplectenda inducere conaretur, reſilientibus ac repugnantibus illis fruſtra fuit; quin etiam eo contempto, ad quartam leucam fremebundi ſecedere cœperunt. Petrus ſeditione circumventus, de edictis triſtiora tacet: & cum haberet in manu quædam, infeſtæ multitudini profutura, ea demum publicanda cenſet. Romani in concionem convenientes, Mauricium verborum contumeliis lacerant. Quorum iracundiam prudentia, & vi quadam perſuadendi mitigans dux, lætiora in apertum profert, quæ quidem hæc magnifice complectebantur. (Placet Romanos fortiter dimicantes, & ex magnitudine animi ad pericula ſubeunda in calamitatem delapſos, de cætero vacationem habere, eoſque expeditionum immunes, nec civitates ſumptibus Imperatoriis ſuſtentari, filios autem eorum qui militarunt, & in pugna interiernnt, pro ipſis parentibus in album referri. His e ſublimi ſuggeſtu recitatis, milites in viam revocavit, & perſuadendo fregit, mœroreque fugato, nonſquiſque Imperatori Mauricio animum reddidit. Proinde calumniis paulo ante jactatis liberatum, omnes laudibus evehere. Multitudo ſiquidem inſtabilis eſt, & a quolibet impetu ſe auferri patitur, temereque, & fortuito aliis cogitationes induit. Ita dux mandatum odioſum comprimens, ab exercitu gratiam inivit.

Edit Pariſ. pag. 167.

A βασιλικὰς ἐπιστολὰς ὁ Μαυρίκιος, παύτας τε τῆ στρατιᾷ ἐπιδοὺς, ὧν ἀπεκδημεῖν τὰ ἄστεα παρεκελεύετο, ἐς πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀφικέσθαι παρεκελεύετο. Ἡμέα τοι γαρεῖν τῶν βασιλικῶν ἐπιστολῶν στρατιωτικῆς ἐπιδόσεως τύπος ἐτύγχανε. ὁ δὲ τύπος ἐβούλετο τεττάρας μοίρας συντάττεσθαι τῶν ἐπιδόσεων, δι' ἑβδόμης, καὶ ὀπλων, καὶ χαράγματος χρυσίου. Ἀποφοιτήσας τοίνυν ὁ Πουρίνθου ὁ στρατὸς, ἐπὶ τὰ Δερζίπειρα γίνεται, καὶ καπηλεῖον τὰ Δερζίπειρα, τῆ Ὀδησσῷ προσομιλεῖ. τὸ μὲν οὖν στρατόπεδον ἐπιβιβιάσται τῶν Ὀδησσῶν ὁ πολέμαρχον ἐπισήμους ὑπεδέχετο λίαν. πάρτη δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ πολέμαρχος ἐπλατδ᾽σαι τῆ πλεῖθει τὰς βασιλικὰς συλλαβὰς ἐπεχείρει· ἡ μὲν οὖν πλεῖθὺς ἐώρα πρὸς πάραχον· προσεπαίδευ δὲ τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα. ὁ τοίνυν στρατιὰ εἰς σωμάθροισιν μίαν ἐπεγομένην τὰς δυνάμεις ποιήσαθαι, εἰς ὑπήκοον δὲ ὁ σωληλυθότων τὰ ὁ βασιλέως ποιήσαθαι λόγια, ἀποστειρᾶ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὁ στρατὸν καπαλιμπάνειν ἀγόρασεν, ἀπὸ σημείων τεττάρων μὴ πλέον στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ Πέτρος καπεσασιάζόμενος, ἀποκρύπτει ὁ βασιλικῶν προσταγμάτων τὰ λυπηρότερα ἔχων δὲ ἀπὸ χεῖρα καί τινα βασιλικῶν θεσπισμάτων τοῖς πολεμίοις ὄχλοις σωισόμενα, ἐξ ὧν πάντα ἐμφανῆ τῆ Ῥωμαίᾳ δημοσιεύσαι πλεῖθύϊ. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι ἐκπλησίαν ποιήσαντες, ὡς Μαυρίκιον ἐβλασφήμουν. ὁ δὲ πολέμαρχος σωίσων τὸ πεῖθοί ὁ τὸ στρατοπέδων κατδυνάσας ὀργῆ, τὰς ἐλαφυρίτρας τῶν ὁ βασιλέως ἐπιστολῶν τοῖς εὐπλοίοις ἐπηλίτδε δήμοις. ὧν δὲ τὰ φιλοτίμως ἐν αὐταῖς πεφιχόμενα πάδι. (Τὰς ἀεὶ νίκας τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐκ τῆς τῆδ κινδύνων μεγαλοψυχίας πεφιπεποιῆσθαι τινι συμφορᾶς, ἴχειν ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῶν ἀναπαύλαν, ὡς δὲ ἐν ταῖς πόλεσιν ὁπλομάχους πυρπόνας σιτίζεδαι δαπάναις βασιλικαῖς, τὰς δὲ παῖδας τῶν στασιασάντων, καὶ ἐν πολέμοις ὁπλοβαλόντας τὰς φύσαντας· αὐτὶ δὲ πεύσεων ἐγγράφεδαι φρὸς τὸ πόλεμον.)

B ταῦτα τοιγαροῦν ἐπὶ βημάτων τινῶν ὑψηλῶν τὸ ὁπλιτικὸν ἐκκλησιάσας ἐπίσκοπος, πεῖθανῶς τι καπεδύλω. ἔνθεν καὶ μεταβολὴ τὰ ὁ αἰτίας ἐλάμβανεν, καὶ φρὸς ἃ ἐς Μαυρίκιον δ᾽οιτο ὁ αὐτοπράτωρ ἅπας ἐπέτραπτο. τοιγαροῦν κατδραμεῖτο ὁ Καῖσαρ, ὁ φρὸ μιᾶς ὁπολελυμένος διαβολῶν. τὸ δὲ πλεῖθος ἀβέβαιον ἐν σαθμῶν, ἑδαμῶς ἐπιβίβασται ταῖς ἐκ ὁ παρόντος ἐφοραῖς, μεταμορφώμενον εἰκῆ, καὶ ὡς ἔτυχεν. ὅπω μὲν οὖν ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τοῖς λυπηροῖς φρὸς τὸ στρατόπεδον διελύσατο.

CAPUT II.

Seditio Imperatori nuntiatur. Exercitum mille anteambulant, qui cum Sclavis prædam opimam ducentibus pugna congrediuntur. Cujuſdam Romani virtus. Barbari occiduntur. Petrus in venatu crus alliſu frangit. Imperator morarum impatiens, probroſe ad eum ſcribit, audienſque Sclavos Byzantium iter infeſtum moliri, in Thracia illi remanſionem imperat. Ejus e loco in locum profectio. A Nobenſibus exoratur, uti cum ipſis ſolemne S. Lupi Martyris agat. Theodoropolim poſtmodum abit.

QUARTO die Imperatorem de ſeditione certiorem facit, excedenſque Odeſſo, in Iatram regionis viam flectit, & Marcianopolim veniens, mille de ſuis exercitum præcurrere jubet. Qui inſexcentos Sclavos, præda Romana onuſtos incidunt. Zaldapa namque, Acys, & Scopos depopulati, de integro miſeros expilaverant, plauſtra complura ſpoliis impleverant. Barbari ut Romanos imminentes viderunt, & ab iis viſi ſunt, ad captivos jugulandos prorumpunt, pabemque totam e medio tollunt. Quobrem Ῥωμαίοις οἱ βάρβαροι, ὅπω καὶ ἀντιβλίρθησαν, ἐπὶ τὸν φόνον τῶν αἰχμαλώτων ἐτράποντο. ἀναρῶνται τοίνυν ἡ τῆ ἀρρόνων αἰχμαλώτων ὑβρὸν ἀλκαία· ἐπεὶ δὲ δύσφδε τοις τοῖς βαρβάροις ὑπὸν ἡ σωώντησις, τὰς ἀμάξας σωδίντις, πεφιβάλοντο χάρακα. ἅμα τοῖς

D ΤΕΤΑΡΤΗ δὲ ἡμέρᾳ καὶ τῆ Αὐτοκράτορι τὰ περὶ ὁ σάσεως τῶν δυνάμεων κατεμήνυον. Ἀποστείλαν τε ὁ Ὀδησσὸν, ἐπὶ τὰ δώνυμα τῶν χώρων μεταφοιτᾷ, τῆ τε Μαρκιανοῦ συγγενόμβιος πόλει, χιλίους φροθέων τῶν στρατιώτας φροπέμπει. καὶ ὧν ἐντυγχάνουσιν ὅπει ἑξακοσίοις Σκλαβηνοῖς λείαν ἐπαγομένοις Ῥωμαίων πολλὴν τὰ δὲ Ζαλδαπὰ, καὶ Ἀκυὸ, καὶ Σκόπις καπεπορομδάσαντες, αὖθις ἐλαφυραγώγουν τοὺς ἀντυχήσαντας. ὧν δὲ αἰσθὸς ἐπὶ πλεῖθος πολῶν ἁμαξῶν ἡ ἀποσταλὴν λαφύρων. ὡς δὲ ἐπόντας ἐπὶ τὸν φόνον ὁ αἰχμαλώτων ἐτράποντο, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀμάξαις συωδίντις, πεφιβάλοντο χάρακα. ἅμα τοῖς

μειρακίους τὰ γύναια εἰς τὸ μεσαίπαιτον ἢ πέφυκε ἐναποθέμβοι. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι πεπλησιακότες τοῖς Γέταις (τοῦτο γὰρ τοῖς βαρβάροις τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα) ἐπὶ θάρρει εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. ἐδεδίεσαν γὰρ τὰ ἐκ τῶν χάρακος καὶ τὴν ἵππον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀκόντια φοιβόμενα. ὁ τοίνυν τούτων ἐπίσκοπος (Ἀλέξανδρος ὄνομα αὐτῷ) τὴν πατρίδα τὴν Ῥωμαίων φωνὴν τοῖς Ῥωμαίοις ἐκκαλύπτοντος, καὶ σὺν αὐτῷ δίω τὴν πολεμικῶν κινδύνων ἐφάπτεσθαι. ἅπαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐκβαίνοντες τῆς ἵππου, προσομιλοῦσι τοῖς χάραξι. ἐδεδίεσάν τε καὶ ἀνεπλάμβανον τὰς ἐκπομπὰς τῶν βελῶν. ἢ μάχης τοιγαροῦν ἑκατέρους ἑκατέρα δυνάμει, Ῥωμαίους τοῖς εἰσπεσοῦσι, καὶ ἀνεῖς, ἐπὶ μιᾶς ἐπιβαίνει ἀμάξης σωπωμένης τῷ χάρακι, καὶ περιρρήσας τὸ βάρβαρον. εἶτα ᾗς ἐπὶ πάντας, τῷ ξίφει τοὺς πλησιάζοντας ὤπαιε. γίνεται τοίνυν τοῖς βαρβάροις ἀμυδόδπου τὸ κακόν. λύσιτον γὰρ ἐντεῦθεν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ βάρβαρον ἢ χάραξ. οἱ δὲ βάρβαροι ἀπειρασάντες τῶν σώζεσθαι, ἢ ἐπίλοιπον ἢ αἰχμαλωσίας μοῖραν ἀπόφαντον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐγαρσύνθησαν ἐπὶ τοῖς μένοι, ὁ δὲ καὶ μόλις τὰς περὶ ἢ χάρακα βαρβάρους ἀπέκτειναν. δευτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ νυκτικόπες τῆς γραπτῆς τὰ συγκυρήσαντα διεξέπεσαν. πεμπτῶν δὲ ὁ γραπτὸς καὶ ἵππον τὸν χῶρον γινόμενος, καὶ δὴ τὰ ἐπὶ χεῖρα τῆς προθύρου ἰδών, ἀμείλητο τοὺς ἀνδραγαθήσαντας δῶρος. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κυνηγετῶν ὁ Πέτρος περιώμενος, γίνεται ἀφὸς ἄλσος βαθύ. συὸς τοίνυν μεγίστου ἐκ τούτου τοῦ τόπου καπνφωλεύοντος, καὶ ἢ ὑλακὴ ἢ κυνῶν γινομένης μεγάλης, τὸ θηρίον τὸ ἱδράσματος ἐξανίσταται, καὶ καὶ τὸ Πέτρου χωρεῖ. ὁ δὲ γραπτὸς φὼς φυγὴν ἀναστρέφας τοῦ ἵππου, τὸν δούρυμον πόδα ἐξέβλιψε δένδρῳ ὑψιπετεῖ προσαγείς. ὀδύνης τοιγαροῦν ὁ Πέτρος ἀφορήτως σφακελιζόμενος, ἐνδιετρίβει τῇ χώρᾳ, ἐπὶ τῷ σφάλματι κραταιῶς λίαν τοσπλαδόμενος. ὁ δὲ Καισαρ ἀχάλλων ἐπὶ τῇ τελβῇ τὸ γραπτῷ, τλῶ τε περὶ τὸν πόλεμον ἀπραξίαν θαυμάσας, τὸν γραπτὸν ἐλογογράφου τοῖς ὕβρεσιν. ὁ τοίνυν Πέτρος τλῶ ὀν γράμμασι δυσφημίαν μὴ φέρων ἢ Λυκιπράτορος, ἔτι πικρῶς ὑπὸ τῆς νόσου κεπτρυχόμενος, μεταποιεῖται τὸν χάρακα, ἐς πέφυκε τόπαρας ἐναλλάξας, ἐπὶ τοὺς τῆς Σελαβινῶν ἐσφοίτα ἐξετελεβάς. δικάτῃ δὲ ἡμέρᾳ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος βασίλειον ἐπιστολὴν τῷ αὐταδέλφῳ ἐξέπεμπεν, ἐνδημῦσαι τῇ Θρᾴκῃ· ἀασάσει γὰρ ὁ Μαυρίκιος τῆς Σκλαβινῶν τὰ πλήθη ἐς Βιζάντιον τὰς ὁρμὰς ἐπιφέρον. ὁ δὲ γραπτὸς ἐκ πόλεως ἐπὶ τὸ Πέτρου γίνεται θρόνιον, μὴ τῦπο φὼς τὰ Ζαλδαπὰ ἀφανεῖται. δεύτερᾳ δὲ ἡμέρᾳ καὶ φὼς τλῶ Ἰαβὸν ἢ πόλιν φοιτᾷ. καὶ δὴ τὸ Λαπρείου θρόνιον παραμείψας, εἰς Νοβὰς γραπτοδιδύεται. οἱ τοίνυν ἐγχώριοι ἀκπιόντες τὸν γραπτὸν ἐλασόμβων, τὸ ἄστος ἐξεχώρησαν, καὶ συνάντησιν αὐτῷ λίαν ἐπίδοξον ἐποίησαντο, καὶ ἢ Πέτρου καθιπεδύσει, συνθιασεύτλω τῆς Λύπης γενέσθαι ἢ μάρτυρος πανηγύρεως. κατ' ἐαύτὸν δὲ τλῶ ἡμέραν ἐν ἢ προύρτιος ἱορτὴ Λύπης τῆ μάρτυρος. ὁ μὲν δὴ γραπτὸς διημερῶσαι περὶ τὸν χῶρον ἐν ἢ ἐκ τῆς ἀσάγκης ὁδοιπορίαν μὴ δεδιὼς θαι ἐφασκεν. οἱ δὲ ἢ ἄστος παχυνόντες τλῶ ἀξίωσιν, τὴν ὑπεροχὴν ἢ δώσειν ἢ γραπτὸν ἐβιάσαντο μίσχον γενέσθαι ἢ πανηγύρεως. ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἡμέρας δύο ἀνὰ τὸ πόλισμα γεγονὼς, ἀπαίρει ἐντεῦθεν, καὶ ἐπὶ ἢ Θεοδώρου πόλιν πέφυκε χάραξιν, ὑπὸ φρούριον δὲ ἐν τῇ λεγομένῃ Κυρίσκα φοιτᾷ.

A niam vero occurſum Romanorum vitare ſe vix poſſe cernebant, vehiculis junctis pro vallo ſe circumſepiunt, pueros, & mulieres in medium recipiunt. Romani Getis (hoc enim illis nomen verus eſt) propiores facti, munum conſerere cominus non audebaot, e vallo accidentiu in ipſorum equos tela metuentes, cum Alexander præfectus eos ad deſcrimen ſtaruria pugna ſubeundum patriu lingua cohortatur. Ergo Romani de equis deſcendentes ad vallum procedunt, rela urrinque jaciunrut, & ex parre utraque Marte eontinuato. Romanus quidam infilit, enitenſque plauſtrum vallo conjunctum, & pro defenſione objectum conſcendit, illique inſiſtens, accedenres gladio ferit. Barbaris deeſt cladis effugiendæ conſilium. Perrumpunt quippe vallum Romani, ex quo barbari ſalutis ſpe orbaci, reliquum caprivorum necunt. Romani magna mole irrucores, ſero licet, & vix, barbaros intra vallum trocidant. Altero die victores Petro duci eventa exponunt. Qui die quinto in eodem loco verſans, præmiuque a præcurrenribus parta conſpieiens, donis eos ob virturem eſt proſecurus. Poſtridie venationem eaorſus, in denſum quemdam ſaltum venit, in quo aper immanis delitebat, qui reſouis canum latratibus e latibulo ſuo excitus, ducem petit. Is equo ad fugam eouverſo, ſiniſtrum pedem excelſæ arbori illiſum comminuit. Doloribus ob id intolerandis tabeſcens, & ex illo infortunio laborans graviſſime, in locis illis ſeſe renet. Imperator moras indignans, tunrumque belli ceſſationem admirans, ſtomachoſiores litteras ad eum ſcribit. Petrus conviciis non ferens, quamquam adhoc acerbis oppreſſas cruciaribus, itineri ſe dut, & quartis caſtris loca, ubi Sclavi morabantur attingit. Decimo die Manricius fratri epiſtolam tranſmittit, qua præcipit, ut quoniam audierit, Sclavorum copiss infeſtas Byzantium adventure, ipſe Thracia ne excedat. Ob hoc Piſtum caſtellum, deinde Zaldupa contendit. Poſtero die Jatrum urbem venit, Latarcioque caſtello prærerito, Nobas uppropinquat. Ejus adventu in urbem perlato, incolæ perhonorifice obviam prodeunr, enixius rogantes, nti feſtum diem Lupi martyris (cujus eo die præfeſtum erat) cum ipſis agere ne gravaretur. Reſpondet, propter neceſſarium profectionem illie ſo nec nnum diem poſſe commorari. Tum cives mugis urque magis inſtuntes, ſummis precibus quod volunt extorquent. Biduo ibidem peructn diſcedit, & ud Theodoropolim caſtrumetatur, primoqae diluculo Cariſcam venit.

Edit. Pariſ. pag. 268.

CAPUT III.

Ab Aſimitis tum civibus, tum Præſidiariis honeſtiſſime Petrus excipitur. Eximiorum militum aſpectu delectatus, ab oppidanis eos impetrare fruſtra laborat. Savalis cum ſacrorum etiam locorum, & epiſcopis contemptu enaſcitur. Denique deſiderio fruſtratus, & probris oneratus, urbem deſerit.

TERTIO die in oppido Aſimo ſubſiſtit. Oppidani ubi eum affore didicerunt, obviam ſe effundunt, & inſigni pompa introducunt. Huic oppido præſidium militare jam pridem impoſitum erat, quod barbari crebrius id incurſantes lacerarent. Itaque & præſidiarii poſtquam appropioquare ducem intellexerunt, ſublatis vexillis (quæ Romanis banda dicuntur) ſcenibus armati procedunt, eumque magna cum dignitate excipiunt. Petrus tam præſtantes oppidi milites contemplatus, eos inde abducere, & ſuis adjungere copiis machinatur. Cives, atque adeo præſidiarii ipſimet, præſidium illud Juſtini Imperatoris auctoritate urbi attributum, & hanc quaſi vicariam ipſius, & armatam providentiam, ab eo ſibi donatam eſſe docent. Die ſequenti duo vehementius rem urgens, oppidulum conſtitutis defenſoribus nudare annititur. Qua de cauſſa milites in ædem ſacram, tanquam in aſylum confugiunt. Eo comperto dux epiſcopo mandat, uti eos inde educat. Quod cum ille facere detrectaret, Gentonem taviarchum cum cohorte ad perfugas illos per vim templo expellendos deſtinat. Hoc ſimul illi reſciverunt, arreptis armis, templi januas occludunt. Gento hominum in ſacro illo ſepto pertinaciam videns, & improbum ducens, quod imperatum erat, nec non templi ſanctitatem reveritus, irrito incepto recedit. Ea re dux furore impulſus, officio Gentonem (ducebat autem pedibatum) exuit. Poſtridie quendam de ſatellitibus Imperatoris (Romani Scribonem nominant) in tabernaculum ſuum advocat, cui facinus impudens injungit. Poſtulat enim, uti verbis epiſcopum cum dedecore in caſtra pertrahat. Id conſpicati cives, concurſu facto adverſus epiſcopum a duce miſſum ſatellitem urbe ejiciunt, obſeratiſque portis, laudes in Imperatorem congerunt, Petrum maledictis cooperiunt. Sic Petrus alios indagine cingens, ipſe a præſidio urbis ut reti quodam involutus eſt. Quando igitur cœptum ei in probrum & infamiam vertit, relicto oppido ultra pergere inſtituit, diris eum oppidanorum maledictis proſequentibus.

Edit. Pariſ. pag. 169.

A ΤΡΙΤΗι δὲ ἡμέρᾳ ἐν Ἀσίμῳ τῇ πόλει τὰς ἐπαύλεις ποιοῦνται. ἐπεὶ δὲ οἱ τῆς ἀρχῆς ἐμεμαθήκεσαν προσδόκιμον ὄντα τὸν στρατηγὸν ἔξω γεγονότες τῶν ἄστεως, συναπῆσαι τῇ Πίῤῥῳ, ἐν πεζεφανῆ τὴν περὶ τὸ ἄστυ τῶν ἐπιτοίχων ὁδὸν. ἐν τῇ πολίσματι τότῳ ἀπὸ ἀριστερῶν χώρων τειχῶν ὁπλιτικὸν συνεπέπτωτο, ἐπὶ ῥῶγμῃ τῇ τῆς πόλεως. πυνθάνεται δὲ περὶ τούτων τῶν πόλιν, οἷα ῥᾳδίως οἱ βάρβαροι κατιανίλαζον. πυθόμενοι τοίνυν οἱ ἐν τούτῳ τῇ πόλει ὁπλιτικὸν καθηγὸς μέλλοι ἀεὶ ὁ στρατηγὸς, τὰ σημεῖα ἀράμενοι (ἃ βάνδα Ῥωμαῖοι καπωμάζωσιν) ἀποχωροῦσι τῆς πόλεως. εἶτα τὰ ὅπλοις περιῤῥαξάμενοι, λίαν ἀλεῶς τὸν στρατηγὸν ὑπεδέχοντο. ὁ μὲν οὖν Πέτρος τὸ μεγαλοφρεπὲς τὸ περὶ τὴν πόλιν στρατιῶται θαυμάσας, ἐνεχείρει τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως ἀφαιρεῖν, ἐν ταῖς περὶ αὐτὸν συναναμίξαι δυνάμεσιν. οἱ μὲν οὖν ἄστει, τὸ, περὶ τὴν πόλιν ὁπλιτικὸν, ἴνα μὴ ἀσπαράπορος ὑπὸ τοῦ ἐκείνου νόμου, χαλεζομένη τῇ πόλει ἡ ὅπλον ταύτην ῥᾳδίαν ἀφόρεσιν. τῇδε ἐπαύλιον ὁ πολέμαρχος ἵησασιν ποιησάμενος, ἀφαιρεῖσθαι τὰς πολίχνης τὰς συνεπαγμένης ἐπὶ τῇ ταύτης φρουρᾷ ἀπαπόγιτο. διὰ τοῦτο ἐπὶ τὰς πόλεως ἱερὰν οἱ περὶ τὴν πόλιν στρατιῶται, τὴν ἀπαφυγὴν ἐποιοῦντο. τότων ὁ στρατηγὸς ἀκούσας, τῇ ἐπισκόποιν ἐν ἅλλῃ τῇ ἱερῶν ὑπεξαγαγὼν αὐτὸς. δυσανασχετοῦντος δὲ τοῦ ἱερέως, λύσας ὁ στρατηγὸς Γέντζωνα τὸν ταξίαρχον μετὰ πλήθους στρατιωτῶν, ἐξωθῆσαι βίᾳ τοὺς ἐπὶ τῇ θύρᾳ τῆς καπηφυγῆς ποιουμένης. τότων δὲ ἀκούσαντες οἱ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἑδράσμασι καταφεύγοντες, ὅπλοις φραξάμενοι, τὰς θύρας τῶ ἱερῶ ἐφράκτοις κλείσαι πάντῃσε. ὁ μὲν οὖν Γέντζων τὸν ἐπισκόπιν τὸν ἐν τῇ ἱερῷ περιβόλῳ διασάμενος, τὸν τῶ ἀποκλείστῳ τῶ ἀγέλματος ῥῆγνυς, ἅμα δὲ τῷ τὸν αἰδῶ τῶ ναῶ σεβασθεὶς, ἄφραστος ἀπορεῖται. ὁ δὲ στρατηγὸς ἀπαθυμηθεὶς ἐπὶ τούτοις, ἀπεχειροτονεῖ τὸ στρατηγίας τὸ Γέντζωνα, λῶ δὲ Γέντζων τὸ πιζικὰς δυνάμεως ἡγεμόνι. τῷ δὲ σὺν ταῦτα ἔνα τινὰ τῷ τῶ βασιλέως σωματοφυλάκων (οὓς Σκείβωνα Ῥωμαῖοι καπωμάζωσιν) εἰς τὸ ἰανὸν σκηνῶν μεταλλάσσει ποιησάμενος, ἀναδὲ τινα δίην χείρωσιν τότῳ προσάπτεσθαι. ἡ δὲ ἐξίασις λῶ, τὸν ἐπισκόποιν τὸν τῆς πόλεως ἀτιμωρήτως ἔλασιν ἐπὶ τὸν χάρακα. τότων οἱ τῆς πόλεως μάρτυρες γεγανότες, ἅπαντες συναθροίζονται πρὸς τὸν ὑπὸ τῶ στρατηγῶ ἀποσταλέντα τῇ τῶ ἱερέως, ἐξωθῆσαι βίᾳ τοὺς πόλεως, τὰς τε πύλας τῶ τείχους συγκλείσαντες, καθυ-

B

C

μνοῦν τοὺς ἀξιωματίας τὸν λοιπὸν στρατὸν, τὸν δὲ στρατηγὸν ὕβρει περιβάλλον. ὁ δὲ Πίῤῥος περιεχόμενος ἀπὸ σημείου τῆς πόλεως ἐπεκαλέσατο. ἐπεὶ δὲ τὰ ἐγχειρήσιος λῶ αὐτῷ καπονείδιστα, ἀπαλιμπάνει τὸ πόλισμα, ἐν ᾧ τὸ φόβῳ βαδίσαντος ἤρξατο ἐποιεῖτο, μεγάλαις βλασφημίαις φορτιμπόμενος ἐκ τῆς πόλεως.

CAPUT IV.

Mille exploratores a Petro miſſi, in mille Bulgaros incidunt, quos telis appetunt. Barbari pacem incaſſum petunt. Romani e prælio fugiunt. Quamobrem barbari fugientes non ſint perſecuti. De violato fœdere Chaganus querimoniam habet, & muneribus placatur. Hoſtium conſilia Petrus exploras: exploratores capiuntur: modus explicatur.

ΕΚΤΗι δ' ἀμέρᾳ τῇ πρὸς τὸ σκοπᾶσαι τὰς πολεμίους ἄνδρας χιλίους συνέταξεν. ἔτυχε δὲ ἐκπεπτώκοτι ἤδη βούλγαροι πρεσβεύσαντες. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι, ἅτε δὴ εἰρήνης Ρωμαίοις τῇ Χαγάνου ὑποδύσης, ἀπεμεμελέτηντο ἐποιοῦντο τὴν βάδισιν. οἱ δὲ Ρωμαῖοι γνώμῃ τῇ στρατηγοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων τοῖς ἀκοντίοις ἐκέχρηντο. οἱ δὲ Βούλγαροι πρέσβεις ἐξέπεμπον, τέως τε μάχην ὑποπτεύοντες, τῇ παρόντων Ρωμαίοις τὴν εἰρήνην μὴ διαφθείρειν ὁ δὲ τῇ συντάγματος ἔξαρχος πρὸς τὸν στρατηγὸν τοὺς πρέσβεις ἐξέπεμπεν, ἀπὸ συμβάσεως τὸ παρελθὸν τῷ χωρίῳ τῇ ὕδατι ὁ Πέτρος τοὺς εἰρηνικοὺς λόγους ὑποτεταμένους τοῖς προθέσεσιν ἐδήλου φόνῳ μαχαίρας τοὺς βαρβάρους παραχρῆμα ὀλλύων. οἱ μὲν οὖν Βούλγαροι πρὸς μάχην χεῖρας ὁπλίζεσθαι ἔμελλον, τῇ λανθάνοντας τοὺς συντεταγμένους, εἰς φυγὴν ἅπαντας Ρωμαίους ἐμποδίσαι. τότε δὴ γεγονότος, ὑπασπιζομένου κατὰ μικρὸν τῇ οἱ βάρβαροι ἐστροπαλίζοντο, ὀλίγου γένυος ἑτερομείξαντες, ἵνα καὶ τὴ Ομηρικὴς δίκης τοῖς διηγήμασιν ἀναμίξωμεν. ἐδεδίεσαν δὲ μή πως ἐπὶ ἴσης δυνάμεως τοῖς ἀντιθέσει προσομιλήσασα, αὖθις συσκευὴ πρὸς πόλεμον. ὁ μὲν οὖν Πέτρος διατυχὼν τῷ βουλήματος, τὸν τάξιαρχον τῇ προθύπτων τοῖς ἰδίοις γομφώσας, δυλοπρεπῶς ἐμαστίγωσε. παραγίνονται τοίνυν ἐπὶ τὸν Χαγάνου οἱ βάρβαροι, τῇ τὰ παρηλαθηκότα παραγυμνώσαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος ὡς τὸν Πέτρον πρέσβεις ἐξέπεμπε, τῇ παρασυνδοκῶν πως αὐτῷ κακοηθίζεσθαι. ὁ δὲ Πέτρος τοὺς πρέσβεις πιθανοῖς λόγοις ἀπεβουκόλησε, τῇ ἄγεσιν τῶν σφάλματος προφέρετο. δώρεις τοίνυν λαμπρᾶς, τῇ λαφύρων ζημίους μεταδόσει τὸν βάρβαρον πρὸς φιλότητα. πάρεστι δὲ ἡμέρᾳ τῇ πλησίον γίνεται τῷ ῥείθρου ποταμῷ, τῇ ὀκνοῦς συλλέξαιμος ἄνδρας, ἐπισκόπους διαπερασθῆναι τὸν ποταμὸν, τῇ διανοῆσαι τὴ πολεμίων κινήματα. οἱ μὲν οὖν τὸν ποταμὸν διαπορθμεύσαιμοι, ἤλασαν ἅπαντες. ὁ δὲ τρόπος τῇ ἁλώσεως ὅτος. ἐθίσαι τοῖς ἐπὶ κατασκοπῇ συμπεπομένοις ἀεὶ τὰς νύκτας ποιεῖσθαι τὴ βάδισιν, ἡμέρας δὲ λαμπούσης, ὅπνοις προσομιλεῖν. ὅτου πολλὰ τὴ προτεραίας διαπεπονηκότος πορείας, ὥστε ὑποπιπτούσης ἐπὶ τοῖς σώμασιν, ὑπὸ τὸ λυσιφόως οἷς ἀναπαύλαν τρόπον), πρεί τινα πλωτὸν λόχμιον. πρεὶ δὲ τὴ τελίου ὥραν πάντων ἀσθενδόντων, τῇ μὴ ὑπόντος τῇ διαφθορεῶντός τινος, γίνου) πρεὶ τὴ λόχμιον οἱ βάρβαροι. ὑποβάντες τοίνυν οἱ Σκλαβηνοὶ τῇ ἵππων, ἐνιχείρουν ψυχαίζειν, πῆς τι ἵππους ἁναισχῆς μεταδιδόναι τινός. τυγχανοῦσι δὲ τῶ παρόντος γίνονται οἱ Ρωμαῖοι ἀπίφοροι, καὶ ζωγρηθέντες οἱ δοῦλοι, ἀνηρέθοντο διεξελθεῖν, ὅσα τοῖς Ρωμαίοις βεβούλευται. οἱ μὲν οὖν ὑποπτεύοντες τὴν συντυχίαν, διεξέπεσαν ἅπαντα. ὁ δὲ Περάγασος (φύλαρχος δὲ ὗτος τῆς πλειόνος ἐκείνης τῇ βαρβάρων) τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν, ἐπὶ τὰς τῇ ἐγαρύπτεται, οἷά τις ἐπιφυλὶς ἀδιώρυκτος.

SEXTO die mille viros ad hoſtes exA plorandos legit, qui io mille Bulgaros prætet opinionem incurrunt. Barbari tamquam pœu intar Romanos & Chaganum compoſita, ſecuri, nihilque ſollicíti porro gradiuntut; in quos Romani, ducit ſui vnluntate tela conjciunt. Bulgari oratores mirtunt, pugnam deprecantur, & de pœce nun diſſuendx Romanos admonent. Hos oratores dua barbaricut ad Romanum ducem, xb eo loco paſſonm octo millibus abſentem miſit. Petrus verba de pace averſatus, Bulgaris exercitum præcurrentibus, moa ſeſe barbaros ferro perditurnm ſignificat. Itaque Bulgari pro tempore xd conflictum inſtructi, manus conſernnt, & ſervatis admodum virilB litet ordinibus, Romanos in fugam compellunt, convatſique ſenſim recedunt, ὀλίγου γένυ γωνὶ ἑτερμίξοντι, *paulum genua alternantes*; ot etiam de Homericis librit xliquid hiſturiæ noſtræ admiſceamus. Formidabant etenim, né forte, ſi fugientes premendo aſſequerentur, redintegrare prælium cogerentur. Petrus propoſito ſuo lapſus, præcurrentium exploratotum ſuurum taaiareum detractis veſtibus ſervilem in modum flagris cædit. Chagano barbari, quæ ſibi evenerunt, coram ediſſetunt. Ille Petro per legatos fœderis violati crimen exprobtat. Petrus legatos verbis ad fidem faciendam compoſitis deludit, & deliĉti hujus in ipſum admiſſi ignorantiam prætexit. Quamobrem donis inſignibus, & ſpoliis præterea ultro in C pœnam reſtitutis, barbarum ad benevolentiam traducit. Quarto die fiumini vicinior Petrus vigilnti delectis negotium dat, ut illo trajecto, hoſtiunm ſanſus, & conſilia odorari ſtudeant. Trajiciunt, capiunturque omnes, in hunc modum. Conſtitutis exploratoribus noctu ſemper ambulara, die redeunte ſomnum capere mos eſt. Hi quod nocte prætertna longa ambulatinne corpotx delaſſaverant, primo diluculo in propioqua virgultorum denſitata quiati concedunt. Tertiam eirciter horam cooſopitio omnibus, ad virpag. 171. gulta illa Sclavi accedunt, xb equis deD ſcendunt, frigus in umbrx captara, & equis tantisſper induciæ dxre ſoſtituunt. Dum prætereunt, Romanos deprehendunt, miſeros capiunt, & ab iis quid muiatentur Romani exſpiſcantut. Capti ſalutem deſperxntes aperiunt omnia. Pitagaſtus (tribuous catervæ barbaricæ) cum ſuis ad tranſitum fluminis procedit, atque in proxima ſilvæ haud ſecus quam racemus ſub frondibus latet.

Edit. Pariſ. *pag.* 170.

ποταμῷ διαβάσεις στρατιᾷ δύνῃ), τῇ πῆς ὕλαις

CAPUT V.

Romani è flumine exeuntes a barbaris obtruncantur, ceteri ex ipſo flumine cum iiſdem depugnant. Piragaſtus occumbit. Barbari cæduntur, fuganturque. Romanorum ex aquæ penuria calamitas. Indicio barbari cujuſdam fluvio reperto, viret inſtaurant: ab adverſa ripa hoſtium jaculis conficiuntur, & e flumine egreſſi, ab iiſdemque devicti fugiunt. Priſcus Petro ſuccedit.

PORRO dux, Imperatoris frater, haud ratus illic hoſtes latitare, amnem trajicere ſuos jubet. Mille trajiciunt, quos ad unum barbari interficiunt. Id ubi dux ſenſit, dat operam ſedulo, ut non palatim, ſed junctim omnes ſimul trajiciant, ne aliquis ab hoſtibus deleantur. Sic igitur Romano agmine aggregato, & adornato, ad ripam barbari acie digeſta conſiſtunt. Romani a naviculis tela mittunt, quorum multitudinem barbari cum defendere nun poſſent, ripam deſerunt, caditque ipſorum ductor cui Piragaſto nomen fuiſſe diximus. Sagitta quippe in ejus ilia contorta, lethale vulnus mors eſt conſecuta. Occiſo Piragaſto, hoſtes in fugam convertuntur. Romani ripam obtinentes, & in barbaros multa cæde graſſantes, cæteros item fugere cogunt. Cum autem fugientes longius inſequi nequirent, propterea quod equis carebant, ad vallum ſeſe recipiunt. Poſtridie multum de via aberrantibus, qui exercitui pedibus præibant, in loca inaquoſa deveniunt, creſcitque ſemper calamitas. Milites aqua ſe deficiunt non ſuſtinentes, urina ſitim conſolantur. Cum in diem tertium duraret augereturque miſeria, periiſſent utique univerſi, ni barbarus quidam captus, de Helibacia fluvio, quatuor paraſangis diſtante illis indicaſſet. Ita mane Romani aquam inveniunt. Tum alii inclinatis genibus proni, ore avido hauriunt, alii ſe incurvantes manu cava potum eacipiunt, alii vaſculis ad idem utuntur. Et quia ea adverſo fluminis opacum nemus erat, in quo ſe barbari condiderant, iterum Romani ope maaima invaduntur, jaculiſque in aquantes immiſſis, non parva de improviſo ſtrages editur. E duobus igitur alterum oportebat eligere; aut aqua penitus deſtitutos deſperare, & præ ſitis magnitudine emori: aut una cum aqua etiam interitum haurire; Verumtamen ſcaphia compactis flumen tranant, quo hoſtes comprehenderent. Ubi in ulteriorem ripam venerunt, confeſtim barbari proſilientes, Romanis ſuperiores evadunt: victi fugæ ſe mandant. Petro a barbaris debellato, Priſcus dux renuntiatur, & Petrus abrogata ſibi functione Byzantium revenit.

Edit Pariſ. pag. 172.

Οἱ δὲ στρατηγὸς, ὁ τῶν Λύτοκράτορος ἀδελφὸς, ἀπολωλεκέναι μίσας ἐντεῦθεν πολεμίους ὑπέλαβε, καὶ δείσας τὸν ποταμὸν διαπεραιοῦσθαι τὸ στράτευμα. χιλίων τοίνυν διαβεβηκότων τὸν ποταμὸν, ἅπαντας ἀναιροῦσιν οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ λοιπῶν ὁ στρατηγὸς, καταπέμψας τὰ πλοῖα, μὴ διαπερᾶν ἐκέλευσε, ἀλλὰ σύμφωνον ποιήσασθαι τὴν διάβασιν, ἵνα μὴ κατ' ὀλίγον τὸν ποταμὸν περαιούμενοι, παράβλημα τοῖς ἀντιπάλοις γένωνται. ὅπερ τοίνυν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμηθείσης σωτηρίας, περὶ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ οἱ βάρβαροι παρεπάγησαν. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῶν πορθμείων τοὺς βαρβάρους ἀποκτείνουσι, οἱ δὲ βάρβαροι τὰ πλοῖα τῆς ἐπομπῆς τῶν βελῶν φέρειν ἀδυνατήσαντες, ἁρπάσαι τὰς ἀχθας καταλιμπάνουσιν. ἀναιρεῖται τοίνυν ὁ τότων ταξίαρχος, ὃν Πετράγαν ὁ λόγος φθάσας ἰδίδαξε. βέλος γὰρ ἐπὶ τῆς λαγόνος καταβληθὲν αὐτῷ, ὀλεθρίῳ τε τῆς πληγῆς γλυφῇ, θάνατος αὐτῷ ἀραγμανδὶ ἐγένετο. ὧν οὖν πεπτωκότος τοῦ Πετράγαν, ξέπεται πρὸς ἀποφυγὴν τὸ πολέμιον. γίνεται πίνυν οἱ Ῥωμαῖοι κύριοι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. εἶτα τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων περιβάλλοντες φόνῳ πολλῷ, πρὸς ἀπόδρασιν χωρεῖν αὐτοὺς κατηνάγκαζον. ἡ δὲ δίωξις μακρὰν μὴ οἷοί τε ὄντες ποιήσασθαι, διὰ τὸ τῆς ἵππου χωρίον, πρὸς τὸν χάραξα ἐπανέζευξαν. γίνεται τοίνυν τῇ ὑστεραίᾳ μεγάλη πλάνη τοῖς ποδηγοῦσι τὸ στράτευμα. ὅθεν ἡ ἀπορία τῆς στρατιᾶς ἐνέσκηψε, ἡ πᾶσι τοῖς συμφορᾶς ἐπιτείνουσα. οἱ φέροντες τοίνυν τὰ ὁπλίτικα ἢ σκεύη τὸ ὕδατος, ὑφ' ἁρπαγμοῦ τοῦ δίψους. ἡμέρᾳ δὲ τετάρτῃ τὸ κακὸν ἐμπύνετο. ἡ δὲ ἡ στρατιὰ διόλου ἅπασα, εἰ μὴ βάρβαρός τις ἁλοὺς ἡ Ηλιβακίαν αὐτοῖς ἐξέλιξε ποταμὸν, πέντε παρασάγγας ἀπέχοντα. ὅπου μὲν οὖν οἱ Ῥωμαῖοι ἐξ εὐθείας πλησιάσαντες ὕδατι. τοίνυν οἱ μὲν προλείποντές πως τὰ γόνατα, τοῖς χείλεσι τὸ ὕδωρ λαμβάνουσι, οἱ δὲ ἐπικυφότες ταῖς χερσὶν ἀρύσσουσι ὕδατα, ἄλλοι ἀπλώτλοις τοῖς ὑδρίαις τὸ νᾶμα. δασὺς δὲ τόμπος ὑπέκειτο εἰς τὸ ἀντιπέρας τῷ ποταμῷ, ᾧ βαρβάρων ἐγκρυπτομένων, αὖθις γίνεται μιγίστη τοῖς Ῥωμαίοις ἐπῳδή. ἀσοπτίοις δὲ ἐβάλλοντο τοῖς ὑδρηλομένοις οἱ βάρβαροι. ἐκκοῦ ἐξ ἀπόπτου φόνος πολὺς ἐπηγίνετο. δυοῖν δ' ἀτέρου ἐῶν ἑλέσθαι ἀνάγκη, ἢ τῷ ὕδατος ἀπειπεῖν ἢ ἀπὸ τῷ δίψους τὸν βίον ἀπολιπεῖν, ἢ μᾶ τῷ ὕδατος ὑπαντλεῖν ἢ τῶν θάνατον. ἀπὸρ πορθμίοις οἱ Ῥωμαῖοι ναυπηγησάμενοι τὸν ποταμὸν διενήξαντο, ὅπως κατόψωνται τὸ πολέμιον γένοιτο. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸ ἀντιπέρας τὸ ἁπλιτικὸν παρεγένετο, ἀθρόοι οἱ βάρβαροι ἐπιθέμενοι τῇ Ῥωμαίων κρατοῦσιν. εἰ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι νικησάμενοι, πρὸς φυγὴν ἀπολέμενθοντες τοίνυν ὑπὸ τῷ βαρβάρων τῷ Πέτρου, Πρίσκος γίνεται στρατηγός. ᾧ οὖν ἀποχειροτονηθεὶς τῆς ἡγεμονίας ὁ Πέτρος, εἰς Βυζάντιον ἦλθε.

CAPUT VI.

Elogium Joannis patriarchæ Conſtantinopolitani, a voluptatum contemptu: a domitis animi perturbationibus: a jejuniis: a miſericordia in egentes: a ſtudio paupertatis. Ejus lecto ligneo, ſtragulo, penulæ quantum honorem pius Imperator habuerit. Maurorum in Africa rebellio. Carthaginenſium metus. Gennadii adverſum barbaros victoria. Oſtentum cometæ, & de cometis eruditorum ſententiæ.

ΠΡΟ τεττάρων τούτων τῶν καθ' ἡμᾶς ἐτῶν (πρὸς γὰρ τὰ A
πρισβύτερα τῆς ἱστορίας αὖθις γυμνόμεθα) Ἰωάννης ὁ
τῆδε τῆς Βυζαντίων ἐκκλησίαν ἱθύνων, ἢ τῆσδε βίου ἀπέλυσεν. ὃς δὴ τὸ καταφιλοσοφῆσαι λίαν ἢ ἡδονῶν, τυραννῆσαί τε ἢ παθῶν, αὐτοκράτορά τε ἢ κοιλίας γενέσθαι, Νικητὴς ὑπὸ ἢ Βυζαντίων ἀπονομάζετο. λέγεται δὲ ὑπὸ Μαυρικίου ἢ αὐτοκράτορος ἱκανὰ δανεισάμενον πάλαι, γραμματεῖον ἐκθέσθαι, τῷ τε οἰκείᾳ περιουσίᾳ ἐς τὰς ὁμολογίας τὰ δανείσματος ὑποθέσθαι. ἐπεὶ δὲ μητρῷον ἱερεῖς ἢ τῆδε, ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος τῷ ἢ ἱερᾶρχῃ οὐσίαν διερλυπτάμενος, δείσαντα ἢ ἀνδρὸς ἀχρηματίαν φιλοσοφήσαντος. ᾧ λίαν ἀγαθεῖς ἢ ἐς ἄκρον τὰ ἱερέως δικαιοσύνῃ, B
διήρριπτε φειδοῦς πρὸ μικροῦ σωματίου γραμματεῖον. μηδὲν δὲ τῇ ἱερεῖ ἵπρόφασιν τὸν βασιλέα ἱερεῖν, ὑσυμποδὰ ξύλινον, ᾧ σισύραν ἐξιέμενος τὰ μάλιστα ὑπὲλῆ, φαυλότητι τἀλλᾶ. δυσείμων δὲ οὕτω ἐπὶ τῷ λειότητι βίῳ καταλαμπόμενος. ταῦτα δὴ πᾶ, ταῦτα ἀπὸ πολλῶν ἂν χρημάτων ᾧ λίθων Ἰνδικῶν ἀυτοκράτωρ Μαυρίκιος τιμησάμενος, εἰς τὰ βασίλεια μετηγάγετο. ἢ ἐαρινοῖς τοῦ γαροῦ τῇ χριστιανῶν τυχεῖσις ἐπαβρυνόμενος, χαίρων φράσας ταῖς χρυσαῖς, ᾧ λιθοκολλήτοις ὑλίναις, ταῖς τῶν ἡμασιῶν στρωμναῖς, ἐπὶ ἢ ἱερέως ξυλίνου σιβίδα ἐ βασιλεὺς κατεπαυηχίζετο, θείας τινὸς ἐστίᾳθεν ὠφιρισίμενος μεταλῆψιδαι χάριτος. κατὰ πάντας τοὺς χρόνους οἱ πε- C
ρὶ ἢ Λιβύλιν Μαυρούσιοι διωμοσίαν κατὰ ἢ Ρωμαίων ποιοῦνται. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος συνῄρθυσαν, ἐς μέγα φόβου οἱ Καρχηδόνιοι γίνονται. ἐ μὲν οὖν Γεννάδιος τὸ τηνικαῦτα Δέκαρ ὁ στρατηγὸς ἐτύγχανε ὢν τῆς Λιβύης, τεθαμένος ἀμυδρᾷ πλάθητι, ἢ κατ' αὐτὸ συῤῥάντα πόλεμον, δόλῳ τοὺς βαρβάρους κατεπολεμήσατο. ὑπερηνόμενος δὲ πικοινθεὶς ἅπαντα ὅσα περοὶ βάρβαροι βούλονται, ᾧ εἰς ἄνεσιν περιβήλας τὸ βάρβαρον, δι' ὠχυμένους αὐτοῖς ἐπιτίθεῖ· τὸ φόνου τηγαρῷ γεγονότος πολλοῦ, ἢ πλείας περιφανοῦς ἐ Καρχηδόνιος πόλεμος ἐλάμβανεν ἢ ξύλυσιν. ὅπερ μὲν οὖν κατὰ ἢ Λιβύλιον, ᾧ μᾶλα καλῶς διετίθετο τοῖς Ρωμαίοις. ἐν παύσαις ταῖς ἡμέραις κομπὸς ἐν τῇ ὑπεκκαύματι φαίνεται. περὶ πάντων τηγαρῷ τῶν δοκούντων συνεχάνειν ἀστέρων, οἱ μὲν φιλόσοφοι περὸς μετεωρολογικὰς καταφύγοντο ἀφορμάς, ἃς Σταγειρίτης, ᾧ Πλάτωνες ἐν τῇ Ελικῶνι τῆς μούσης βίβλοις ἐπαπεγράψαντο. ἀστρολόγοι δὲ, ᾧ ἱστοριογράφοι τινες περαγόρδοσιν ἐσομένων τινῶν λυπρῶν ἀπεφαίνατο. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς περὶ πάντων λόγας τῇ ἀναβολῇ τῆς δικαίσεως χαρισάμενοι, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπικεζώδαι τῷ ἱστορίαν καταναγκάσωμεν.

ANTE quatuor hoſce annos (rurſum enim ad antiquiora revolvitur narratio) Joannes Eccleſiæ Byzantinæ præſul, hujus lucis uſurum reddidit: qui, quod voluptates egregie peſſumdaret, & vitioſas animi motiones compeſceret, ventrique uſſiduam bellum faceret, νικητὴς, hoc eſt, *jejunator* a Byzantiis cognomentum tulit. Fertur quoque a Mauricio complura talentu montaurus, ſyngrapham illi dediſſe, & rem familiarem pignori oppoſuiſſe. Poſtquam die ſun eſt perfunctus, Mauricius in ejus facultates inquirens, paupertatem conſectatum invenit, ac magnopere ſingularem hierarchæ ſanctimoniam admiratus, ſyngrapham pauln unte conſcriptam gratuita conſcidit. Nihil ſiquidem uliud ioveoiſſe ajunt, præter lectum ligneum, & laneum ſtragulum nullius pretii, ac deformem penulam. Vili eoim veſtitu delectabarur vir frugalitate viræ conſpicuus. Atque iſta, iſtu, inquam, grandi pecuniæ, & Indicis lapillis Mauticius antepooens, in palatiam transfert, iiſque glotians, vernis Chriſtianoram jeaniis (io Quadrageſima) anreos, gemmatoſque lectulos, & ſtragula ſerica valere jubens, ligneo Aotiſtitis cubili totam noctem incubat, eum ſe divinam quamdam gratiam Inde percepturum arbitrarerur. Per idem rempus Mauri in Africu communiter contra Romunos conjuraront. Quibus copias cogentibus, Charthaginenſes in timorem noo mediocrem adducti ſunt. Gennadius itaque tum Decar, oon prætor Lihyæ, cum euereitu numeroſiſſimo bellum ſibi intenturi videret, dolo de barbaris triumphum egit. Simulans enim facta a ſe omnia, quæ illi voloiſſent, dum ſeriis & epulationibus indulgent, eos uppetit, multiſque occiſis, finem Carthaginenſi belln memorabiliem impooit. Hunc in modum res Romanæ in Africa ſecunda admodum fortuna udminiſtrata eſt. Per enſdem dies cometes ardera conſpectus. In hujuſcemodi aſtris, ut videntur, Philoſophi ad cauſſus meteurologicas confugione, quas Stagiritæ, & Platones in Helieune libris ad memoriam commendaverunt. Aſtrnlogi autem, hiſtnriarumque ſcriptores quidam rerum triſtiam babere præſagium aſſeveraoe. Verum nos hajuſmodi diſputarinnem narrationl perteuendæ condonantes, ad deſtinatum ſcopum biſtoriam urgeamus.

Edit. Pariſ. pag. 173.

CAPUT VII.

Priſcus exercitum diminutum offendens, a Petri accuſatione ſuorum conſiliis avocatur. Ut Iſtrum tranſit, Chaganus eum ſuper adventu interrogat. Inter ambos de finibus litigium. De Scythis Caucaſeis, & Borealibus digreſſio: & ibi de victoriis Chagani cujuſdam. Non eſſe germanos Abares ad Iſtrum, & unde illis hoc nominis. Taugaſt urbs nobiliſſima, & ejus incolæ: vicini item Mucritæ laudantur.

INITIO veris Priſcus Byzantio diſcedit, copiſque in Aſtica congregatis & recenſitis, magnum Romanorum numerum periiſſe deprehendit. Quare cum Petrum neglecti officii accuſare apud Imperatorem vellet, tamen monitis quorumdam motus, ejus delicta diſſimulanda exiſtimavit. Quintis igitur & decimis caſtris, & Iſtro amne tranſmiſſo, quarto die Nobas ſuperiores venit. Eo ſeſcito Chaganus per legatos ea Priſco advenſus cauſſam exquirit. Reſpondet Priſcus, quia loca illa ad venandum, & equitandum natura accommodata ſint, & aquis abundent. Chaganus docet, Romanos in regione aliena pedem ponere, & Priſcum fœdus tranſgredi, occulteque pacem convellere. Priſcus hæc contra, Romanum eſſe ſolum. Et barbarus, armis, ac jure belli Romanos id amiſiſſe. Chagano igitur rixante, & ſuper his locis diſceptante, Priſcum ei ex Orieote ſugam objeciſſe ferunt.

Edit. Pariſ. p. 5. 174.

Sed quoniam de Scythis ad Caucaſum, & Boream habitantibus mentio illata eſt, agedum, quæ maximis hiſce gentibus pes hæc tempora acciderunt, curſo hiſtoriæ, inſititia quadam narratione interropto prodamus. Æſtate hujus anni appetente, Chaganus ab Oriente a Turcis celebratus, legatos ad Mauricium Imperatorem mittit, cum epiſtola, in qua de triomphis ſuis gloriatur. Inſcripta ad verbum talis erat. (Imperatori Romanorum Chaganus magnus Deſpota ſeptem gentium, & Dominus ſeptem mundi climatum.) Sane principem gentis Abdelarum (qui aliter Nephthalitæ) bello hic Chaganus ſubegit, ſibique imperium illud vindicavit. Ea victoria inflatus, & Stembiſchada ad armorum ſocietatem adjuncto, Abarum quoque nationem in ditionem ſuam redegit. Nullum autem quemquam opinari, me hujus temporis res mala fide commemorare, dum ſentit, Abaros eſſe barbaros illos, qui in Europa, & Pannonia ſedes habent, eoque ante Mauricii tempora advenerunt. Falſo enim id nomen barbari Iſtrum accolentes uſurpant. Unde porro & illis genus, infra dicetur. Ergo deviſtis a Chagano Abaris (ſurſum enim redeo) alii eorum ad Taugaſtenſes confugerunt (eſt autem Taugaſt Turcarum nobilis colonia, ſtadiis mille quingentis ab India diſtans, cujus indigenæ, & ſtrenuiſſimi, & frequentiſſimi, & præſtantia quovis populo in orbe terrarum ſuperiores) alii propter amiſſam libertatem humiliorem ſortiti conditionem, ad Mucritas qui dicuntur, Taugaſtenſibus viciniſſimos ſe contulerunt, ad prælia ineunda tum propter quotidiana belli exercitia, tum propter tolerantiam in periculis eximio animorum robore præditos. Aggreſſus eſt & aliud facinus Chaganus, & Ogor gentem totam domuit. Fuit hæc gens tum numero, tum armorum exercitatione validiſſima. Hæc in Oriente ad fluvium Til accolit, quem Turcæ Nigrum appellare ſolent. Ejus vetuſtiſſimi principes Var, & Cheunol vocabantur, a quibus etiam oonnullæ illarum geotium adeptæ ſuot appellationem, ut Var, & Chunni nominarentur.

Ἦρος ἀρχομένου καὶ ὁ Πρίσκος τῶν Βυζαντίων ἀπεστρατοπέδευσε. ἔπειτα μὲν τὴν Ἀττικὴν πᾶς διιὼν στρατὸν συνάγουσε, τὸν τε ἀριθμὸν ἐξευρίσκων ὀλιγώτερον, ἢ κατὰ λόγον ἦν τῶν Ῥωμαίων πλῆθος ἀριθμηθέν. πρεσβεύεται παρὰ τὸν Μαυρίκιον τὸν αὐτοκράτορα κατηγορίαν τοῦ Πέτρου ποιησάμενος ὡς ἀμελήσαντος τοῦ καθήκοντος. ὅμως δὲ ἀναπείθεται ὑπὸ συμβούλων τινῶν κρύψαι τὰ πλημμελήματα. δίκα τοίνυν ἐν πίνῃ ποιησάμενος χάρακας, τὸν τε Ἴστρον διαπεραιωθεὶς ἐστρατοπεδεύσατο, ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐπὶ Νόβας ἀπὸ στρατηγὸς παραγίνεται. ὁ δὲ Χαγᾶνος τῶν μεμαθηκὼς, ὡς ὁ Πρίσκος ὀπίσθιος ἐξέπεμψε, τάδε αἰτίαν ἐξερεύνᾶτο μαθεῖν ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων ἀφίξεως. ὁ δὲ στρατηγὸς τὰς πύλας ἔφασκε διφυεῖς εἰς κωμηγέσια πεφυκέναι, ἐκπασίμους τε, καὶ λίαν ὑδρους. ὁ δὲ Χαγᾶνος ἐθέλει, ὑπ' ἀλλοτρίας γῆς ἐπιβαίνειν Ῥωμαίους, παρασπονδίαι τι Πρίσκον, καὶ ἀοράτως ἐν εἰρήνῃ ὑπ' αὐτῶν περιχίζεσθαι. ἔφασκε τοίνυν ὁ Πρίσκος, Ῥωμαϊκὸν ὑπεῖναι τὸ ἔδαφος· ὁ δὲ βάρβαρος, ὅπλοις καὶ νόμοις πολέμων Ῥωμαίους ἀποκτείναθαι τῶν. τοίνυν Χαγάνι ζυγομαχοῦντος, καὶ διαμφιβάλλοντος περὶ τούτων, φασὶ τὸν Πρίσκον τὴν αἰτίαν τῆς ἐκδρασιν ὀνειδίσαι Χαγάνῳ.

Ἀλλ' ἐπεὶ περὶ τῶν Σκυθῶν, καὶ τῶν πρὸς Καυκάσῳ, τῶν τε πρὸς Βορρᾶν πεφαμένων μνήμην ἐποιησάμεθα, φέρε δὴ φέρε τὰ παρακολουθήσαντα κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς μεγίστους ἔθνεσι τούτοις, ὥσπερ ἐμβόλιμά τινα διηγήματα καὶ ἱστορίαν μιτοσλα βάσαντες παραθώμεθα. Σίρις ἐνισχὼς κατὰ τῶν δὴ ἐνιαυτὸν ὁ πρὸς τῇ ἑῳοῦ τῶν Τούρκων Χαγᾶνος ὑμοπόλεμος, φρίσβεις ἐξέπεμψε Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ἐπιστολαί τε συνεπεμφὼς, ἐπινίκια ἐνεχάραττεν ἐν αὐτῇ. ἃ δὴ ἡ ἐπιστολὴς ἐπιγραφὴν εἶχεν ἐπὶ λέξεως ὧδε. Τῷ βασιλεῖ τῷ Ῥωμαίων, ὁ Χαγᾶνος ὁ μέγας θεὸς τῆς γῆς ἐπὶ γῆς, καὶ εὐεργέτης κλιμάτων ἑπτὰ καὶ ἡμισείας ἑπτά. Τοιοῦτοι δὲ τὸν ἐθνάρχων τῶν Ἀβδελῶν (φημὶ δὴ τῶν λεγομένων Νιφθαλιτῶν) ἀπαπολεμήσας ὅπως αὐτὸς ὁ Χαγᾶνος ἐνίκησε, τόν τε τῶν Ἴθνος ἀρχὸν ἐπεμβάλετο. ἐπὶ τῇ νίκῃ τοίνυν εἰς μέγα ἀρθείς, καὶ τὸ Σπεμβιχάδων σύμμαχον ποιησάμενος, τὸ τῶν Ἀβάρων ἔθνος καταδυλώσατο. ἀλλὰ μὰ τὰς οἰκείας παρεισορεῖν ἡμᾶς κατὰ τοὺς τοὺς χρόνους, Ἀβάρας εἶναι ἡγούμενος τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸ Παννονίαν προσοικοῦντας βαρβάρους. καὶ τοῦτον τὸν ἀφίξεν ἀριθμητέρων γενέσθαι τῇ χθονὶ Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ἀδανάτους δὲ Ἀβάρων προσηγορίαν οἱ περὶ τὸν Ἴστρον περιβάλλοντο βάρβαροι. ὅθεν δὲ τὸ γένος αὐτοῖς, ὅσον ὕπω εἰρήσεται. πρὸ δέκα γοῦν τῆς Ἀβάρων (πρὸς δὲ τὸν λόγον ἐπάνιμι) οἱ μὲν πρὸς τοὺς ἀπίοντας τὸν Ταυγὰς, παραγίνονται. (πόλις ἐπιφανὴς, τῶν λεγομένων Τούρκων ἀπέφυσε, χιλίοις πρὸς τοῖς πεντακοσίοις σημείοις, ἀπὸ ὅμορος καθίσταται τοῖς Ἰνδοῖς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ταυγὰς αὐλιζόμενοι βάρβαροι ἔθνος ἀλκιμώτατον, καὶ πολυανθρωπότατον, καὶ τοὺς κατὰ ἐκμήδην ἔθνους διὰ τὸ μέγεθος ἀπαράλλακτος) ἔπεσε τῶν Ἀβάρων ἐπὶ ἄπτων πρὸς πανσπερίαν δυσαλίαστος τύχῃ, παραγίνονται πρὸς τοὺς λεγομένους Μύκερι. τοῦτο δὲ ἔθνος πλησίστατον πίφυκε τῶν Ταυγὰς. ἀλκὴ δὲ αὐτῷ πρὸς πᾶς παραπίξοις πολλὴ, καὶ τὰ τε ἄλλα τῶν γυμνασίων ἀσκημένοι μελετήματα, καὶ τὰ τῶν περὶ τὰς κινδύνους ψυχῆς ἐχαρτέρησεν. ἐπιβαίνει τοίνυν ἐπερωτήσας ὁ Χαγᾶνος, εἰ τὰς Οὐγὰρ ἐχειρώσατο πάντας. ἔθνος δὲ τοῦτο τῶν ἱππικῶν καθίσταται, καὶ τὰ πολυανδρίαν, καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἕτοιμον ἄσκησιν. ἔτοι δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς τῆς οἰκουμένης τοιοῦτοι. ἐνθαῦτα Τὶλ ἄρρεν ποταμὸς, ὃν Μέλανα Τύρκοι καλοῦσιν ἔθνος. οἱ δὲ τοῦτο τὸ ἔθνος παλαιότατοι ἔθαρχοι Οὐὰρ καὶ Χιωνὶ ὠνομάζοντο, ἐκ τούτων καὶ τινα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων τὰ ὀνόματα ἐκληρώσαντο, Οὐὰρ καὶ Χιωνὶ ὀνομαζόμενα.

CAPUT

CAPUT VIII.

Unde Abares in Europa, & qua occaſione hoc nomen aſſumpſerint. Ogor gentis 30. myriades a Chagano interfectæ. De Turum tyranno ab eodem cæſo. Legatio Chagani ad Mauricium de ſuis victoriis. Mons aureus cur ita vocetur. Apud Turcas peſtilentia nunquam viſa: terræmotus rari: eorum ſacra.

A Ἰουστινιάνου πίνων τ̃ αὐτοκράτορος τὸ βασίλειον ἀράπος ἐπέχοντος, ἐκ τ̃ὼν τ̃ῇ Οὐάρᾳ Χουννὶ ὀλίγη ἀποδράσασα μοῖρα τ̃ῶ ἀρχηγόνι φύλῳ ἐκείνῳ, ἐνδεμεῖ τ̃ῇ Εὐρώπ̃ῃ. ἐπεὶ Ἀβάρεις ἑαυτοὺς ὀνομάσαντες, τ̃ὸν ἡγεμόνα τ̃ῆ τ̃ῶ Χαγάνου προσηγορίᾳ φαιδρύνυσιν. ὅθεν αὐτοὺς ὁ βόπος περὶ μεταθέσεως ὀνομάτων ἐχώρησε λέξαμεν, ἀλη-θείας χ̃ῆ μηδὲν ἀφισάμενοι. Σαρσὶλτ, ᾗ Οὐνογοῦροι, καὶ Σαβίρροι. Οὐννικά τε φῦλα τίνα ἔθνη, ὁπηνίκα τὸν Οὐὰρ, ᾗ Χουννὶ ἔτι λυπούμενον χ̃ῆ τὰς πόπας αὐτ̃ῶν ἀποδιδράσκοντας ἐθεάσαντο, εἰς μέγιστον κατεπέπτωκοι φόβον, ὡπόπάσαντες Ἀβάρας ὑπέναντι τὰς ἐαυτ̃ῶν εἰσβαλόντας. ᾗ τὸ δ̃ῶρος λαμπρο῀ς τὰς φυγάδας τιμήσαντες, ἔδοξαν ἀσπάσασθαι τὸν Ἀβάρων ὑπέναντι ἐκ῀ ἐχέσαπτο φῦλον. ἀμέλει τοι καὶ μέχρι τ̃ῦ χρόνου τ̃ῶν καθ' ἡμᾶς οἱ Ψευδάβαροι (λέγειν γὰρ ἔπος αὐτο῀ς οἰκοῦπρον) τ̃ὴν γενεαρχίαν διήρηνται, ᾗ οἱ μὲν Οὐὰρ ἀρχαιοπρεπῶς ὀνομάζονται, οἱ δὲ Χουννὶ προσαγορεύονται. ἐπεὶ δὲ περὶ τ̃ῶν Ψευδαβάρων, ὡς ἐν ἐπιτομῇ διεξιέναι θαμὰ, ἀρκὲς τὰ συμπεπτωκότα τ̃ῇ ἱστορίᾳ καὶ τ̃ῶν ἐκθησόμεθα. τ̃ῶν τοίνυν Ογὼρ λέγειν ἀγαπᾶς νενικημένος, ᾗ τ̃ῶν Κόλχ ἐνάρχου σώματι ῥωμαϊκὰς ὁ Χαγᾶνος παρέδωκεν ἀναρωῶσαι τοίνυν ἐν τ̃ῷ δύτε τ̃ῶ ἔθνους κατὰ τ̃ὴ πόλεμον μυριάδες τεσσαράκοντα, ὡς ὁδὸν ἡμερῶν τεσσάρων ἐπέχειν ᾗ τ̃ῶν καταπεπτωκότων σωμάτων συνέχειαν. ὕπω δ̃ὲ τὰ νίκης τ̃ῇ Χαγάνῳ μεθιέντος ἐπιφωνῶς, συγαροπᾶται τοῖς Τύρκοις ἰμφύλιος πόλεμος. ἀνὴρ τις Τιρὲμ ὀνομαζόμενος, φῶς γένος καθέτως τ̃ῇ Χαγάνῳ, ἐναπερίσας δυνάμεις μεγάλας συνέθροισε. ἐπεὶ δ̃ὲ καπὸ τ̃ὴ μάχην πὰ τ̃ῶν τετρακοσίων ὧν ἡγεμόνα ἀφισβόλει) ὁ Χαγᾶνος φῶς ἑτέρους τ̃ρεῖς μεγάλους Χαγάνους, ταῦτα δ̃ὲ τέτους ὀνόματα, Σπαρζάγγαν ᾗ Κουναξόλαν, καὶ Τυλδὶχ. συναθροισθέντος τοίνυν τ̃ὸ ὅλης ἐκτάξεως εἰς τὸ Ικὰρ (χῶρος δὲ ὄντος πεδίου ἐυελπίστου μεγάλας) τ̃ῶν τε ἀντιθέτων καπὰ τ̃ῶν δ̃ὴτα τὸν τόπον ἀντεταξαμένων ὁρμῇ κῶς, πίπτει ὁ τύραννος, ᾗ εἰς φυγὴν αἱ συμμαχοῦσαι δυνάμεις ἐξέκλιναν. ᾗ πολλοῦ γινομένου τ̃ὸ φόνου, πάλιν κύριος ἑαυτ̃ῶ ὁ Χαγᾶνος χώρας ἐγένετο. Τέτων τ̃ῶν ἐπενεχθέντων τῷ μιάσματι ᾗ τ̃ῶν ἀρίστων ὁ Χαγᾶνος φῶς ᾗ αὐτοκράτορα Μαυρίκιον ἐπρεσβεύετο. τὸ δ̃ὴ Ικὰρ τ̃ὸ ὄρος τ̃ὸ λεγομένη χρυσῆ, τετρακοσίοις σημείοις ἀφώρισται. τοῦτο δ̃ὲ τὸ ὄρος ἐπὶ πὰς ἀνατολὰς ἔχει τ̃ὸ ἵδρυσιν. χρυσοῦν δὲ παρὰ τ̃ῇ ἐγχωρίων κατονομάζεται· τοῦτο μὲν ᾗ τῷ δαψίλειαν τ̃ῇ ἐν αὐτῷ φυομένων καρπῶν. τοῦτο δ̃ὲ ᾗ τὸ θρεμμάτων ᾗ κτηνοτρόφων ζώων εἶναι κατάπλεων. νόμος δὲ Τύρκοις, τ̃ῇ κρατίστῃ Χαγάνῳ τῷ χρυσῷ ὄρος παραχωρῆν. δυσὶ δὲ μεγίστοις τισὶ τ̃ῷ Τύρκων ἔθνος μεγαλαυχεῖ. φασὶ γὰ ἀνωθεν αὐτοὺς, καὶ ἐξ ἀρχῆς, μηδέποτε λοιμῶν ἐπιδεμίαν θεάσασθαι. τῶν τε σεισμῶν σπάνιν εἶναι κατ' ἐκείνῳ τῷ χώρᾳ. τῷ δὲ Βακὰθ ὑπὸ τ̃ῇ Οὐνογούρων πάλαι ποτὲ πολιδεῖσαν, καταπεσεῖν τοῖς σεισμοῖς. τῷ δὲ Σογδιανῷ καὶ λοιμῶν, καὶ σεισμῶν ἔμπειρον πεφυκέναι. τιμῶσι τοιγαροῦν οἱ Τύρκοι λίαν ἐκπάγως τὸ πῦρ, ἄρα δὲ καὶ ὕδωρ γεραίρουσιν. ὑμνοῦσι τῷ γῷ,

JUSTINIANO porro Auguſto impe- *Edit. Pariſ.*
rium obtinente, ex hiſce gentibus *pag. 175.*
Var, & Chunni exigua para a pri-
mæva genere illo profugiens, in Eu-
ropam ſe intulit, qui ſe Abares, &
principem ſuum Chaganum honoris cauſ-
ſa nominarunt. Qua vero occaſione no-
mina commutarint, nihil a rerkate abeun-
tes explicabimus. Sarſelt, & Unnu-
guni, & Sabiri, & inſuper aliæ gen-
tes Hunnicæ, poſtquam partem Var,
& Chunni ad loca ſua confugientem vi-
derunt, ingenti metu perculſæ ſunt,
quod advenas illos Abaros eſſe ſuſpica-
ſentur. Quocirca ſecuritati conſultum cu-
pientes, donis amplifſimis eos coluc-
runt. Var itaque, & Chunni, ut per-
fugium ſibi feliciter eveniſſe animadver-
terunt, errorem ſeſe honorantium non
aſpernati, Abares dici voluerunt. Et-
enim inter gentes Scytbicas ingenio o-
mnibus antecellere Abares exiſtimantur.
Nimirum etiam uſque ad noſtram ætа-
tem Pſeudabarea (ſic enim magis pro-
prie appellari debent) generis origine
diſtincti, alii Var, alii Chunni veteri
nomine dicuntur. Quoniam ergo de Pſeu-
dsbaris breviter diſſeruimus, quæ de hi-
ſtoria ſequuntur, ſcribere perſequamur.
Ogor magna ope debellatis, Colch gentis
principem Chaganus gladio ſuſtulit. Ea
qua gente cæſa bello ter centena mil-
lia, ot cadaverum continuata ſeries die-
rum quatuor riam occuparet. Hunc l-
gitur in modum victoria Chagano inſi-
gniter arridente, civile inter Turcas
bellum exarſit. Vir quidam vocabulo
Turum eum Chsgano cognatione conjun-
ctus, res novans, copias ingentes con-
traxit, cellatiſque cum eo ſignis, ſu-
perior diſceſſit. Chaganus alios tres Cha-
ganos ſibi per legatos adjungit, quibus
nomina propria fuerunt Sparzeugan, Cuna-
xolan, Tuldich. Univerſis itaque copiis
ad Icar, locum latis in campis ſitum, con-
ſtitutis & inſtructis, adverſariiſque ibidem
fortiſſime dimicantibus, tyrannus occum-
bit: ejus agmen ſugæ ſe dat, & Chaga-
nus magna cum cæde ditionem in po-
teſtatem reducit. Harum victoriarum læ-
titiam Chaganus Mauricio per legatos ſi- *pag. 176.*
gnificavit. Icar vero a monte aureo,
ut appellatur, quadringentis millibus ab-
eſt. Hic mons Orientem ſpectans, par-
tim ab ubertate & copia fructuum in
eo provenientium, partim a pecudibus,
& jumentis quibus eſt frequentiſſimus,
apud Indigenas aurei nomen invenit. Eſt
autem lege receptum apud Turcas, po-
tentiori Chagano montem aureum cede-
re. Cæterum duobus rebus, iiſque maxi-
mis Torcarum gens gloriatur. Ajunt enim,
jam inde a priſcis temporibus, & a prin-
cipio numquam peſtilentiam eos invaſiſſe,
taraſque in ea regione terræ concuſſiones
exiſtere. Bacath ab Unnuguris olim æ-
dificatam terra conquaſſata corruiſſe, Sog-
dianam vero & peſtilentiam, & terræ
tremores experiti. Turcæ admodum ſto-
lide ignem colunt, aeremque & aquam
venerantur, telluri hymnos concinunt,
adorant autem tantummodo & Deum

naneapant, qui hanc rerum universitatem ædificavit. Huic equos, & boves, & oves sacrificant: habentque sacerdotes, in quibus ineſſe vaticinandi facultatem arbitrantur. Per idem tempus & Tarniach, & Cotzageri (bi populi etiam ex Var, & Chunnigentibus erant) a Turcis profugi Europam immigrant, & Abaribus Chagano subjectis ſe admiſcent. Traditum eſt etiam, Zabender ex Var, & Chunni propagatos. Qui ad Abaros acceſſerunt, eos ad decem millia fuiſſe plane compertum eſt.

A προσκυνοῦσι δὲ μόνος, ᾧ Θεὸν ὀνομάζουσι τὸν πατροῦπόν τ ἅρπον, ᾧ τ γῆν. τὸν δὲ ἵππους, ᾧ βόας, ᾧ πρόβατα· ἱερεῖς κεκτημένοι, οἷς ᾧ τ μελλόντων αὐτοῖς δοκοῦσιν ἐπιθυμεῖν προαγορεύειν. κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον οἱ Ταρνιὰχ, ᾧ οἱ Κοτζαγηροὶ (ᾧ ἔστι δὲ ἐν τ Οὐὰρ ᾧ Χουνὶ) ἀπὸ τῆς Τούρκων καταδιδράσκουσι, ᾧ πρὸς τ Εὐρώπην γινόμενοι, τοῖς περὶ τὸν Χαγᾶνον τ Ἀβάρων συμπίπτουσι. λέγεται δὲ ᾧ τοὺς Ζαβενδέρεν τὸ γένος πορρώτερον τῆς Οὐὰρ, ᾧ Χουνί. ἐκ δὲ γειτόνων ἐκείθεν ὄντων διάφορος τοῖς Ἀβάροις εἰς δέκα χιλιάδας ἀνελέβετο.

CAPUT IX.

Chagani fœdus cum Taugaſtenſibus. Eorum mores. Fluvius per medios labens. Conditor urbis hujus, & ulterius Alexander M. Chubdanenſium Principis mors quemadmodum ab ipſius concubinis lugeatur. Plura ſuper Chubdan urbe. Albi æthiopes ad Septentrionem.

CHAGANUS igitur civili bello finito, rem felicibus auſpiciis adminiſtrat, & cum Taugaſtenſibus fœdus percutit, ut tranquillitatem & pacem ſuprematn undique nactus, principatum ſibi omnis ſeditionis expertem efficeret. Princeps autem in Taugaſt Taiſin audir, quæ vox græca lingua filium Dei ſonat. Hoc regnum nullis inteſtinis diſcordiis agitatur, propterea quod Princeps illic a ſucceſſione generis creatur. Statuas venerantur, juſtis reguntur legibus, frugalitatem in omni vita excolunt. Conſuetudo eſt apud eos, ut legis obtiocns, ut marem ornatu aureo in perpetuum abſtineant; quamquam auro argentoque propter magnorum mercimoniorum commoditatem abundant. Hanc urbem fluvius diſcriminat, qui olim duo frequentiſſimos populos diſſidentes dividebat, quorum alter nigra, alter cocco tinctis veſte utebatur. Noſtris itaque temporibus, Mauricio Imperatore, nigram geſtantes, tranſmiſſo fluvio rubram induti bellum intulerunt, victoreſque toto illo imperio potiti ſunt. Urbem Tzugaſt barbari memorant Alexandrum condidiſſe, quando Bactrianos, & Sogdianam, centum viginti barbarorum millibus igne conſumptis ſubjugavit. Uxores regiæ auro & lapillis pretioſiſſimis conſpicuæ, curribus vehuntur aureis, quorum ſingulis a ſingulis juvencis, fœneis auro, & gemmis ſumptuoſe exornatis trahuntur. Princeps cum ſeminis ſeptingentis noctem exigit. Nobilium conjugibus pilenta ſunt argentea. Fama eſt, Alexandrum aliam quoque urbem, non multis millibus diſtantem, quam barbari Chubdan nominant, ædificaſſe. Ejus principem demortuum, ipſius uxores raſis capitibus, & pullatæ continenter lugent: neque per legem ejus ſepulcrum deſerere umquam poſſunt. Chubdan duo lariſſimi amnes diſterminant, quorum alter cupreſſi (ut ita loquar) annunt. Multos habent elephantos, & cum Indis negotiantur. Hos autem Indos in plaga Boreali habitantes, albis corporibus eſſe prædicant. Bombycum, unde fila ſerica, magna & diverſicolor apud eos copia; in quibus curandis barbari magnum, & artificioſum ſtudium præſtare ſolent. Verum ne hiſtoriam a meta propoſita abducamus, hactenus de Scythis ad Bactrianam, Sogdianam, & nigrum fluvium a nobis dictum eſto.

B Ὁ μὲν οὖν τ Τύρκων Χαγᾶνος ᾧ ἐμφύλιον καταλυσάμενος πόλεμον, δ' δαιμόνως ἐκπεπραγὼς τὰ πράγματα, ποιεῖται δὲ ᾧ συνθήκας πρὸς τοὺς Ταυγὰς, ὅπως βαθεῖαν πάντοθεν ᾧ γαλήνην ἐμπορεύσιμος, ἀσφαλῶς τὴν ἀρχὴν κατάσχηται. ὁ δὲ τῶς Ταυγὰς κλιμακτάρχης Ταισὰν ὀνομάζεται, ὅπερ ἐξ Θεοῦ παῖς Ἑλληνικὴς φωνῆς ἐσημάνθη. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς Ταυγὰς ἀ σασίζεται. γένος δὲ αὐτοῖς τὸ χειροποίητον τῶ ἡγεμόνος παρέχεται. πάτρα δὲ τῇ ἴθνει θρησκεία ἀγάλματα, νόμοι δὲ δίκαιοι, ᾧ σωφροσύνης ἔμπλεως ὁ βίος αὐτοῖς. ἔθος δὲ τύποις νόμου μιμήμασι, μηδέποτε κόσμῳ χρυσῷ καλλωπίζεσθαι ἄρρενας, καί τι αἰδοῖα πολλῆς ἀργύρου τε ᾧ χρυσοῦ πλέως καθιεῶντες, ἐξ τῆς μεγάλας, ᾧ ἐπωφελοῦς ἐμπορίας. ταύτῃ Ταυγὰς ποταμὸς διορίζει. πάλαι πόνου ποτὲ δύο μεγίστοις ἔθνεσιν ὁ ποταμὸς ἐμεσίτευε, ἀντιθέτοις ἀλλήλοις. ἐθνὶς δὲ τῇ μὲν ἦν μέλανα, τῷ δὲ ἑτέρῳ κοκκοβαφὲς. ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῖς καθ' ἡμᾶς, Μαυρικίου τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐπέχοντος, ᾧ τοῦ ἔθνους τ μελανοφόρων τοῖς τῶν ἱερυθρὰν περιβεβλημένοις ἐθνεσι, ᾠήτραπεν ἐμβαλεῖν τὸν ποταμὸν, συνίσχυσε πόλεμον. εἶτα νικήσας, τῆς ὅλης ἡγεμονίας γέγονε κύριος. ταύτῃ δὲ ᾧ Ταυγὰς οἱ βάρβαροι λέγουσι κτίσαι τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον, ὁπλίσαντα τοὺς τε Βακτριανοὺς, ᾧ τῶν Σογδιανῶν ἐθνάρχας, δέκα ᾧ δύο καταφράκτους μυριάδας βαρβάρων. ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τὰ τῶν βασιλέοντος γυναῖκα ἐκ χρυσοῦ πεποιημένας ἔχουσι τὰς ἁρμαμάξας, ἑλκομένῳ ἑκάστῳ ὑπὸ βοῶν δύο ἑνός, κεκοσμημένα πολυτελῶς ἐκ χρυσοῦ, καὶ λίθων μεγεθῶν τιμίων. εἰσὶ δ' ᾧ χαλκοῖ τοῖς βωμοὶ χρυσοκόλλητοι. ὁ μὲν C ὢν τ ἡγεμονίαν ἀνελκυσθεὶς, ἐπτακοσίας γυναῖκας κατεπαγχίζετο, τὰς δ' γυναῖκα τ περιφανεστέρων τ Ταυγὰς, ἀργυραῖς τε χρύσεαι τ ἁρμαμάξαις. λόγος δ' ᾧ ἑτέρων τὸν Ἀλέξανδρον δείμασθαι πόλιν, ὑπὸ σημείων τριγώνων, Χυβδὰν ὀνομάζουσι τοῦτον οἱ βάρβαροι. τὸν θνήσαντα δὲ τὸν ἡγεμόνα ὑπὸ τ γυναίων πενθεῖσθαι, ᾧ πασῶν ξυρωμένων μὲν τὰς κεφαλὰς, ᾧ μέλαινα περιβαλλομένων ἐσθῆτα. ᾧ νόμος αὐταῖς μηδέποτε τὸν πάρον καταλιπεῖν. ἀ δ' Χυβδὰν, δύο μεγάλοις διείληπται ποταμοῖς. αἱ δὲ πηγαὶ ὄχθαι τ κυπαρίττους, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καταδύουσαι. ἐλέφαντος δὲ τῇ ἴθνει πολλοί. πρὸς δ' Ἰνδοὺς κ' τὰς ἐμπορείας συμπαραμίγνυται. πρὸς δ' φασὶ περὶ τὰ βόρεια τῆς ἀμμίνης Ἰνδίας, ᾧ λευκοὺς πεφυκέναι. οἱ δὲ σκώληκες, ἐξ ὧν τὰ σηρικὰ καθίσταται νήματα, πάνυ παρὰ τῇ πάτρᾳ ἴθνει πολλοὶ ἐναλλάξ, ᾧ ποικίλλουσι χροιὰν κεκτημένοι, τὴν τ περὶ τὰ τοιαῦτα ζῶα φιλοπονίαν φιλοτίμως ἀσκοῦσιν οἱ βάρβαροι. ἔστα δὲ μεθέξω τῆς νύσης τ ἱστορίας παρεδηλώσαμεν, μέχρι τούτων περὶ τ Σκυθῶν τ πρὸς τὴ Βακτριανὴ, ᾧ Σογδιανὴ, ᾧ τῇ μέλανι ποταμῷ.

Edit. Paris. pag. 177.

D

CAPUT X.

Chaganus Singidonis mœnia dirui, populum ad hostes demigrare cogit. Priscas in insulam Istri, deinde Constantiolam venit. Chagani de jure finium regundorum violato expostulatoria oratio: in qua officii in pace conservanda, tuendoque fœdere Priscus serio monetur.

ΔΕΚΑΤΗι ἡ ἡμέρᾳ (πρὸς γὰρ τὰ πρῶτ' Πρίσκου πάλιν A δραμούμεθα) ἡ ἄγγελοι εἰς τὸ τῶ στρατηγῶ σκηνωτήριον γίνονται. ἀκμάζοντος τοίνυν ὁ Πρίσκος τὰ τείχη καταβαλὼν ὁ Σιγγιδόνος ὁ βάρβαρος, καταναγκάζων τε τοὺς λαοὺς τὰ οἴκοι καταλιπόντας, εἰς ἣ πολεμίαν τὰς οἰκοσίας ποιήσασθαι, ἐν ὧ ὁ Πρίσκος μηδὲν τῇ ἀναβολῇ ἀναθεὶς, τὸν ποταμὸν ναυτιλόμενος, εἰς Σιγγιδῶνα τὴν ἐλευθέραν ἐλαύνει· αὐτὸν δὲ ἐπὶ τὸ ῥεῦθρον τῶ Ἴστρου ἔχει ἣ ἵδρυσιν, ἀπέχουσαι δὲ Σιγγιδόνος ἣ πόλεως σταδίους τεσσαράκοντα. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος τῇ νήσῳ τὰς διωλύμους περιβαλὼν, πλοιαρίοις ὁλκάδας παρασκευάμενος (ἃς δρόμωνας ὀνομάζουσι τὸ πλῆθος) ἐπὶ τὰ Κωνσταντίολα παραγίνεται· ὁ δὲ τύραννος ἤπτετο τῶν χώρων ἐπιτυχικὸς τῆ Χαγάνῃ, οἷς λόγοις γίνεται πρὸς ἣ Σιγγιδόνος ὁ στρατηγὸς πρὸς τὸν βάρβαρον. τῇ δήπου ὁ βάρβαρος ἐπὶ τῆς ὄχθης τῶ ποταμῶ ἐφεζόμενος, τῶν ἐπικειμένων παρεῖχεν. ὁ δὲ Πρίσκος ἐπιβεβηκὼς ἣ ὁλκάδος ἣ ἐντεῦξιν αὐτῶ ποιεῖται. φασὶ τοιγαροῦν ἣ διαλέξεως ἣ Χαγάνου ἀπάρξασθαι, αὐτὸν δὲ τῆ Πρίσκῳ.

Τί ὑμῖν, ὦ Ρωμαῖοι, τῇ τῆ γῆ τῇ ἐμῇ; τί πειρᾶσθε τῶ φίλου πόδας ἐκτείνειν; ξένος ὁ Ἴστρος ὑμῖν τὸ ῥεῦθρον τῶν πολέμων. ὅπλοις ἐκπεπάμεθα πάντ'. τῇ δώρατι πάντα ἐλαυνόμεθα. ἄπαγε ἀπορίας, ὦ Πρίσκε. μὴ ζήλους ἡσυχίαν, δώροις ὑμῖν πραγματευόμενοι πολλοῖς. αἰδέσθητι τὰς σπονδὰς, δυσσεβήσητε τῶ τῆ ὅρκων ἀσφάλειαν ηὐκόλως ἐβουλίαν ἣ ἐγχειρήσας, τὸ σωτήριον ἣ ἐπιβολῆς τῆ πράγματος. μὰ μὴ τὸ παθεῖν βουλεύσωμεθα. πρὸ τῆς ἐπιβολῆς ἡ βουλή. ἀδικεῖς τῆ πρακτέᾳ τὰ πράγματα. ἣ κακῶς βουλεύσωμεν, φράσον ἡ ἐγχείρησις ἡμᾶς. κλέπτεις τὸν πόλεμον στρατηγέ. αἰρήσει ἐσόμενος, ἣ παράπαιζε. ὡς φίλος σπουδάσεις, ἣ ὡς ἐχθρὸς συμπλεκόμενος. ἃ θάτερον πάσαι ἀπόλεσεν, ἃ νῦν ἁρμόσαι μὴ πάρεστι ἴσασι δὲ ἣ παῖται ὁ βάρβαρος ἐπὶ λέξεις. κείνται ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον Χαγάνου, ἣ ἀνὰ μέσον Μαυρικίου τὸ αὐτοκράτορος. ἡ παρὰ τῶ Θεῶ ποτὲ ἐκζητήσει αὐτὶ δοσις. λόγος ἣ Πρίσκου ἐς ἀντιθέσεως μοίρᾳ, παῦται προσωκεῖν τῆ Χαγάνῃ.

Decimo die (nam ad Priſci res regrediemur) nuncii in ejus tabernaculum apportantur, barbarum Singidonis muros evertiſſe, ac cives deſerto lare in hoſtium regionem habitatum compellere. Ille nihil cunctandum ratus per fluvium inſulam in eo poſitam, *Edit. Pariſ.* & a Singidone triginta milliaribus diſ- *pag. 178.* ſitam petit. Ibi copiis expoſitis celocibus (quas vulgus dromones appellat) Conſtantiolam allabitur: quo in loco de Singidone cum Chagano ſuper ripa finminis conſidente in colloquium venit; Priſcus e navi verba faciebat. Ajunt igitur Chaganum priorem his dictis Priſcum compellaſſe.

B Quid vobis, Romani, cum provincia mea? quid ultra quam fas, pedem profertis? Iſter vobis externus, ejus unda hoſtilis eſt. Armis hunc acquiſivimus: haſtis hunc ſubegimus. Apage cum facinore iſtoc tam iniquo, Priſce: ne quietem, quam vobis tot dona in nos profecta pepererunt, diſturba. Reverere fœdus: reverere cautionem ſacramenti. Bonum conſilium audendi impetum, & futura utilitas aggreſſionem negotii antecedat. Ne poſt malum adeptum conſulitemus. Prius quam incipias, deliberato opus eſt. Præcipiti iſta temeritate temet lædis. Qui male conſuluit, ei primo cœpta nocent. Inſidioſe, & fraudulanter bellum geris, o dux. Pacem, C & conflictum ſuſtuliſti, dum fœdus facis ut amicus, & oppugnas tamen ut hoſtis. Aut alterum igitur horum deſere, fœdas, inquam, & aperte arma infer: aut quietem ne turba. Inſuper hæc ad verbum eſſatus eſt. Judicet Deus inter Chaganum & Imperatorem Mauricium, & is aliquando retribuat. Tum Priſcum Chagano hujuſmodi reſponſum reddidiſſe accepimus.

CAPUT XI.

Ia vexanda Singidone Chagani iniquitatem Priſci redarguit, eumque ab avaritia dehortatur, & a victoria inconſtantia, ac mutabilitate rerum terret, & ſententias loquitur. Barbarus ira inflammatus graviora comminatur. Ad Singidonem liberandam Gudois mittitur. Objecta plauſtrorum barbari ſe luentur. Tandem fugam faciunt. Muri dejecti inſtaurantur. Chaganus aperte fœdus ſolvit.

ΔΙΚΕΙΣ Σιγγιδόνα τὴν πόλιν, ὦ ἄνθρωπε, νὶ D τὰ τείχη καθεῖλεν, πρὸς ἀνοσιότητας αὐτὸν δυσχεῖς ἐπιτείνης τυράννων ὡς ἀδικώμενος. ἐπιπρέζεσθαι ὑπὸ Ρωμαίων πεπείθομεῖς. ἴσασιν ἡμεῖν λαὸν δυσχώστατα. ἀπόχρη πόλεως, ἣν συμφορῶν πεπιμπλάσιοι κλύδωνες. ἐλίπετο τὴν πολλάκις ὑπὸ σῦ πορθηθεῖσαν. ἐπίθες τῇ πλουσίᾳ ἣ ὅρους ποίησε αὐτῇ, ἣ μεταίχμιον. δίδαξον αὐτὴν φιλοσοφῆσαι τὸ μέτρον, μίχει τίνος σαθέσθαι φρόναξον. οἶμαι πολλὰς κόσμος αὐτῇ μὴ ἐξαρκεῖν φὼς ἣ ἴφασιν ἀνέσεσιν. βύλεμα ἡ λαμβάνει ἀράσσ ἀσάλευτον. ὑδὲν ἀκόρεστον πάγιον. τὸ μὴ μέτρῳ παλαττόμενον, ὑδὲ σφετερίζεσθαι πέφυκεν. ἀνισία πάσιν ἴσι τὸ ἄπειρον. καπασασιάζεται τὸ ἀσύμβατον. ἐπὶ θεῷ κρυπτόδα τῇ ἔρωτι. μεθόδευσον τῇ κόρῳ τὸ ἄχεσον. ἄπληστος ὀφθαλμὸς, ἀεί τι καινὸν ποπλάσεται. ἀντιμετρεῖται τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα πὰ τύχης, ἀπτυχεῖ ἣ ἕσπασε. ὑδὲν ὁλοσυμονίας καθίσηται ῥᾳστωνόμενον. νίαν κομᾷ τῇ πτερῷ, ἣ θριαμβεῦον ὀλιδυίσεται πόδι. ἐπ' ἴσι ἕσπασιον φύσις ἀθάνατος. σύμπαν ἐπιγελᾶσαν ἣ ἀμέραν ὀργῆς, ῥοδοειδῆ τὸ ἡδὺ κρυπτίζουσαν, ἣ ὄλεθρον, ὡς ὕπος εἰπεῖν, φαντεύλου,

HEus tu, injuria Singidonem lædis. Quid mœnibus ejus deſtructis, cives tranſmigratione imperanda afflictas? Quaſi injuriam acceperis, ita fævis. A Romanis te violenter invadi rumorem ſpargis. Sine vexatum abs te populum reſpirare. Abſtine ab urbe, quam calamitatum fluctus inundant. Miſerere illius, quam toties ipſe depopulatus es. Præſcribe modum avaritiæ. Fac in medio aliquid relinquat. Doce illam mediocritatem. Jube aliquouſque progreſſam conſiſtere. Equi- *pag. 179.* dem plures mundos aviditati tuæ non puto ſufficere. Voluntas infinite cupida ſtabile impetum non adipiſcitur. Nihil inexplebile fixum E ac firmum eſt. Quod ad menſuram non exigitur, nec proprium efficit ſolet. Acquiri quod immenſum eſt, non poteſt. Non congruentia, diſcordiis ſemper obnoxia ſunt. Adde metas cupidini, ſatietatem inſatiabilitatem perſequere. Oculi numquam explentur: ſemper novi aliquid, ut morboſus ægrotus, concupiſcunt. Fortuna hominibus facta remetitur, & mutationibus contra reſpondet. Felicitate nihil ſtabile magis. Victoria eſt pennatiſſima, & labiles triumphorum pe-

des. Non eſt ſempiterna tropbæorum conditio. Hunc diem ridentem, roſeaque, & crocea pulcritudine jucundum, totumque (ut verbo dicam) lucidum, ac ſplendidum aſpicis. Cras alium, triſtem ſimul, & deformi habitu, nebula multa circumfuſum, & nubium multitudine, (ut ſummatim dicam) fœde atratum videbis.

Edit. Pariſ. pag. 210.

Hic Chaganus ira ſtimulatus dicentem interpellans, multas adhuc urbes ſeſe everſurum minitatur: ſeliſtaque ripa ubi ſedebat, in tabernaculum ſuum ſevertitur. Priſcus Gudoio accerſitum, ſumptis copiis, Singidoni ſuccurrere jubet. Gudois Singidonem, duobus fluminibus, Sao, & Drao cinctam navigat. Barbari, ut Romanos navibus compactis adnavigare conſpexerunt, carrus ante oppidum pro munimento, ſeu vallo objiciunt. Verum eorum impetum non ſuſtinentes, ſimul etiam iocolas metuentes, in fugam ſe conferunt. Ita Priſcus populum miſeriis circumventum conſervavit. Altero die muros circum urbem reædificaot. Quod acerbe ferens, & tabeſcens animo Chaganus, miſſis ad Priſcum oontils, fœdus palam renuntiat, ac luce decima coacto exercitu ſuo, io ſinum Jonium ducit.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Χαγᾶνος ὀργῇ ἐκκαίεται, καὶ τὰς ἐγγὺς πόλεις ἀπειλεῖ καθαιρήσειν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τούτοις οὐδὲν ἧττον ἐμάνη, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐξεκαίετο, καὶ τὸν Γουδοῖν ἐπὶ τὸν Σιγγιδόνα πέμπει, ἐκέλευε δὲ καὶ τὸν Σαὸν καὶ τὸν Δράονα ποταμὸν ἐπὶ τὸν Σιγγιδόνα ἐκπλεῖν. ἦν δὲ ὁ μὲν Σαὸς καὶ ὁ Δράος ποταμοὶ περιρρέοντες τὸν Σιγγιδόνα, καὶ ἐκ τούτου ἀσφαλῆ τὴν πόλιν παρεῖχον. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸν Σιγγιδόνα ἐπλεύσαντες οἱ Γουδοῖν ἐπὶ τὰ τείχη προσέβαλλον, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐκ τῶν ὑπερτέρων ἐβάλλοντο, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐγγὺς ἐπιόντες ἐτιτρώσκοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐγγὺς ἐπιόντες ἐτιτρώσκοντο, ἐκ τῶν ὑπερτέρων ἐβάλλοντο, ἔπειτα

δικα ϗ πιραιτήρω Ρωμαίοις τε ϗ βαρβάροις τοῖς ἀνὰ ϗ Ἴστρον αὐλιζομένοις ἀδὶν ἄξιον συγγραφῆς ἐπράχθη. ἐνιαυτὸς γὰρ ἐπὶ δυσὶ καὶ δέκα ἐπεγένετο, ϗ Αὐτοκράτορες ἢ τῶν μελλόντων προαγόρευσις γίνεται, ϗ τὰ κοινὰ τοῦ κόσμου ἐξομολογοῦνται παθήματα. ἀνὴρ γάρ τις περὶ τὸν τηδὶ κόσμον ἐβλωσάμενος, ϗ ἐς ἀσκήσεις θεωρίας τῶν ἀπορρήτων μετοίκησας, ἐπὶ τὸν μοναχὸν βίον κατακλιθεὶς, ἀπέθλιβε γυμνώσας, ἀπὸ τῆς λεγομένης φόρα (τῶν ἐπισήμων δέ ἐστι τόπος τῆς πόλεως) μέχρι τῶν προαυλίων τοῦ βασιλικοῦ ξιφήρης διαβαμὼν, ἅμα τὸν Αὐτοκράτορα τοῖς παισὶν ἐν φόνῳ μαχαίρας πενθῆσθαι προηγόρευσε. ὧρα δὲ θείρας ϗ λόγος Ηρωδιανὸν τὴν Μαυρικίου τὸ φασιρὸν προσαναγκάσαι τῷ Κωνσταντίνῳ ἐπιφωνῆσαι αὐτῷ.

plius, Romaois ac barbaris apud Iſtrum verſantibus, nihil ſcriptione dignum eſt actum. Anno decimo nono Imperatori futura prænuntiantur, & communis mundi calamitas palam profertur. Nam vir quidam, qui rebus vitæ hujus valedixerat, & monaſticum inſtitutum ſectatus, exercitatione contemplationis arcana didicerat, gladium vagina vacuum præ ſe ferens, & a foro, quod dicitur (eſt autem hic urbis locus illuſtris) uſque ad veſtibulum palatii currens, Mauricium ipſumque, liberoſque ejus gladio cæſum lri vaticinatur. Æſtate item Herodianum quemdam, qui ſe id divinitus accepiſſe affirmabat, eidem Mauricio publice exitium prædixiſſe vulgatum eſt.

CAPUT XIII.

Chaganus Tomeam obſidet, cui Priſcus ſuccurrit. In caſtris hyberna aguntur utrinque. Chagani ſingularis, & inſperata in commeatu Romanis ad dies ſacros ſufficiendo liberalitas. Petenti Priſcus viciſſim donat aromata. Sub iiſdem tentoriis pacifice degunt ambo exercitus. Feſtis tranſactis ſeparantur. Comentiolus Chaganum contra ſe venientem timens, retrocedit. Milites ad Jatrum urbem, velut proditi, probris eum conſcindunt.

ΚΑΙ γῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὁ παρὰ τοῖς Αβάροις Χαγάνος τιμώμενος, τὰ περὶ αὐτὸν συλλεξάμενος πλήθη, περὶ ϗ Θρᾳκικὴν Μυσίαν χωρεῖ, εἶτα Τομέᾳ τῇ πόλει ἐφίσταται. τῶν δὲ Πέρσικος πυθόμενος, ἐπηρτημένη τῇ πόλει φροντιλεῖ. Ρωμαῖοι τοιγαροῦν ϗ οἱ βάρβαροι εἰς τὰ περὶ Τομέαν τὴν πόλιν στρατοπεδεύσαντες, ὥρας ἐπιγενομένης χειμῶνος ἠδαμῶς ϗ χάρακα διελύσαντο. τῶ δὲ ὄρος ἀπέχοντος, λιμὸς τοὺς Ρωμαίους ἐσίσκησε. μελλόντως δὲ ἐπιβουλεύεσθαι ϗ μεγάλης τῆς χριστιανῶν ἑορτῆς, ϗ πάσης ἐμοῦ, τὴν ἀνάστασιν τοῦ σωτῆρος ἑορτάζον Θεοῦ, τὸ τι λιμῶ τοὺς Ρωμαίους καταπιέζοντος, παραδόξῳ προνοίᾳ νικᾷ ὁ Χαγάνος πρὸς τοὺς Ρωμαίους φρονήσας. ἢ δὲ ἀξίωσις ἦν, λύσιν τῆ λιμῷ ἐπιδοῦναι. ὁ μὲν οὖν Πέρσικος ἐπὶ τῇ καινοφωνίᾳ ϗ ἀξιώσαντος, διπόρει τὸ, ϗ ἀπίστει ἐπεὶ ϗ πίστις Ρωμαίοι τε ϗ βάρβαροι ἴδοσαν, ϗ ἀντελάμβανον, πυθομένῳ αὐτοῦδὲ συγκαμόντι, ϗ ἀφοβίαν ἐφαγματτέσατο. ἀμάξας τοιγαροῦν ὁ Χαγάνος ἐπιστιτισμῷ λιμώττουσι τοῖς Ρωμαίοις παρέσχετο. διὰ πάντα μέχρι τοῦ χρόνου τῆ καθ' ἡμᾶς, τῶν παραδοξολογουμένων τὰ τῆς βαρβαρικῆς φιλανθρωπίας πάντας καθίστησι. πεπάρτη δὲ ἀμίρα τῆ τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως ἰσοθυτούσης τοῖς περὶ τὸ ζῶν ἀναγκαιοπάτοις τῆ βίῳ ὁ Χαγάνος φρίσβεις ἐξέπεμπεν, Ινδικὰς ὑπὸ τῶ Πέρσου λαβὼν ἀξιῶν καρυκας. ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τῷ βαρβάρῳ ϗ ἀξίωσιν ἐφιλάνθρωπεύσατο, πέπεισέ τε ἐξέπεμψε, ϗ φύλλου Ινδῶν, κασίαν τε, ϗ λεγόμενον κόσον. ὁ δὲ βάρβαρος τὰς Ρωμαϊκὰς ἀπολαβὼν δωρεὰς ἀπορρωμανισάμενος, ὧδε λίαν πρὸς χαρᾶς γίνεται πίνων ἀπόμαχος μέχρις οὗ Ρωμαίους ὁ δημοπλὴς ἐποίησε, ϗ μεγάλα παννυχίσας ἐπιτάραττε. συμπολίζοντο τοιγαροῦν τὰ ἀντίθεα, ϗ ὑπὸ τοῦ δίους ἐνικάτρεις δυνάμεσιν. ὑπὸ δὲ ἀποτερματιζούσης ἑορτῆς, ἀγγέλους ὁ Χαγάνος ἐξέπεμψε, διαιρεῖσθαι ἀπ' ἀλλήλων ἀξιῶν τὰς δυνάμεις. ὅπου μὲν οὖν διαχωρίζεται ἀπὸ τῶ Ρωμαίων ὁ βάρβαρος. ἐν ταῖς δὲ ὁ Χαγάνος ἐπεὶ ἀπρόσκοπον Κομεντίολον δυνάμεσι ἀναλαβόμενον, μέλλοντα τῇ Νικοπόλει προσομιλεῖν, τὸ ὁπλιτικὸν συλλεξάμενος ϗ Κομεντίολε στρατοπεδεύει.

PER hoc tempus Chaganus Abaris bonotarus, copias ſuas colligit, & ad Mœſiæ Thraciam iter intendit, deinde Tomeam aggreditur. Quod ubi Priſcus reſcivit, urbi afflictæ cum auxilio adeſt. Romani igitur, barbarique ad Tomeam caſtra habentes, quamquam hieme intervenieute, perſeverant. Vere appetente, Romanos fames occupat. Cumque Chriſtianis inlennis mortis, & reſurrectionis Domini Salvatoris in fcribus eſſent, Romanique commeatus inopia premerentur, ineaſpectata quadam providentia, Chaganus legatione miſſa, ſignificat, ſi eis placeat, velle ſe eorum famem depellere. Priſcus petitionis nnvitate anceps hærere, ec diffidere. Poſtquam vero inter otroſque data & accepta eſt fides, dierum quinque compoſitis inducils, Chaganas eſuricutibus plauſtra cibariis refecta ſubmiſit. Quocirca uſque hodie barbarica iſta humanitas ut admirabilis, & præter omniam opinionem exhibita celebratur. Die quarto, cum jam Romani rebus ad victum requiſitis abundarent, Chaganus a Priſco Indica aromata petit: cui ille morem gerens, piper, ſolium Indicum, caſiam, & coſtum, ut vocatur, mittit. Barbarus donis Romanorum acceptis, & aromatibus delinitus, incredibiliter lætatur, & ab armis temperat, quoad publica illa, & præcipua celebritas præteriit. Habitabant igitur ſimul ſub iiſdem pellibus cætra omnem metum adverſariæ copiæ. Feſtis diebus tranſactis, Chaganus per nuntios agmina fecerni poſtulat. Ita Romani a barbaris ſeparantur. Die ſeato, ubi comperit Comentiolum venturum cum exercitu Nicopolim, adverſus eum procedit. Comentiolus id reſciſcens, in Myſiam abit, & ad Zicibida caſtra locat. Die ſeptimo ad Jatrum urbem accedit. Barbarus viginti parafangis a Romanis aberat. Nocte media dua Romanus ſecreto nuntium ad Chaganum mittit. Deinde obiter, & quaſi in tranſitu loquens, militem arma capere jubet. Nnn enim diaic, illos mane conflicturos. Romani conjectantes ducem

Κομεντίολος δὲ ἤκουεν τὸν Χαγάνον ἀκούσας, ἐπὶ τὸν Μυσίαν χωρεῖ, ἐπί τε Ζικίδιβα τὰς σκηνὰς συνεπήξατο. ἑβδομαῖος δὲ εἰς Ἰατρὸν ἀφικνεῖται τὴν πόλιν. ὁ δὲ βάρβαρος εἴκοσι παρασάγγας ἀφεστηκὼς Ρωμαίων σκηνὰς δὲ μεγίστας, ὡς ἂν τῶ παράπαντος τὸν λόγον ποιήσωμαι, οὐ δὲ ἔφασαν Ρωμαίους ἐξ ἐαθινᾶ ποιήσασθαι παράπαξ οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι τῶ πολεμάρχῳ χάριν ὑποστάσαντες ὁπλοφορεῖν προσέταξαν τὸν τῆς στρατηγὸς,

ſuimet caoſſa jubere arma expediri (quod exercitum in armis laſſitare veller) tunicis ferreis pectora commoniunt. Ubi ſol radios per terras diffudit, barbarorum ordines contra infeſtos rendere aſpiciunt. Tum convirix lo ducem jactantes, ipſum, ut conſuſionis iſtius dedita opera auctorem accuſant. Tumultu igitur ingenti excitato, barbarus altero lapide a Romanis conſtitit.

A τοῖς σιδηρέοις χιτῶσι τὰ στερεώτερα φράττεσθαι. ἐδόκει δὲ αὐτοῖς ἐξίστασθαι τῆς ὁπλίτιδος ποιήσασθαι τὴν θέσιν τῶν στρατηγῶν. τὰς ἀκτῖνας τοίνυν ἡλίου πεμβαλόντος τῇ γῇ, ὁρῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι, μετ' εὐκοσμίας σωφρονούμενον τὸν βάρβαρον, τὴν τάξιν κατ' αὐτῶν σωφρόνως ποιούμενον. αἱ μὲν δυνάμεις αἱ περὶ τὸν Κομεντίολον ἐβλασφήμουν εἰς τὸν πολέμαρχον, αἴτιον αὐτὸν τῆς ἀπαρασκεύου ταύτης ἀκοσμίας καταστήσαι. Θρύλλου τοιγαροῦν γεγονότος μεγίστου, μένει ὁ βάρβαρος ἐπὶ σημείων δύο· ὁ Ῥωμαίων πλῆθος.

CAPUT XIV.

Romani diligentius ſeſe obarmant. Comentiolus de permutatis ordinibus reprehenditur. Ejus aſtus. Romanorum fuga, barbari clauſtra tranſitu prohibendo circumſidentes, a Romanis repelluntur. Comentiolus ut ignavus fugitor Driziperis ingreſſu contumelioſe arcetur. Eam urbem barbari occupant. In templum Alexandri martyris, ejuſque cineres eorum impietas.

ROMANI cerneotes barbaros gradum ſiſtere, omnes ferro ſeſe quam maxime inſtruunt: quodque male neglectum foerat, id eis emendandi opportunitatem porrigit. Comeotiolos autem perturbare ordines, & nonc quidem e medix phalaoge io ſiniſtrum, oonc e ſiniſtro in dextrum cornu transferre. Qua commutatinne multam in exercitum confuſionem, perturbarionemqoe induxit. Eos igitur qui dextrum cornu teuebant, occulte monet, ut collectis vaſis repente fugam ineant. Quod illi pro beneficio ſingulari amplectentes, terga vertunt. Hoc viſo, reliquæ copiæ tamulruotur. Sole terris ablato, Romani duobus ab hoſte milliaribus in caſtra ſua redeuot. Abares loco heſterno non excedunt. Nocte xlta, ſpecie quorundam præcurrentium dux quibuſdam delectis & armatis. clam jubet, uti fugam arripiant. Mane, or brevis ſim, ferro inſtructus, venationem ioſtituturum ſe poſt 4. milliaria ſimulat, atque ita ſumma celeritate fugit. Meridie milires Comentioli ameotia perſpecta, ejuſq; cogitationibus intellectis, dantes ſe in pedes, flumen trajiciunt, confuſioneq; maxima quadraginta millia paſſum a caſtris fugitant. Quod autem duce carebant, meto ingenti renebantur. Barbari ſequentes Jstrum amnem tranſeunt. Hoſte inſtante, Romani & formidine, & cooſilii inopix conflictati, fugam ſummo conaro perſequuntur. Tum barbari tranſitus munimenta (quas patria liogua claoſuras Romaoi appellare conſueverunt) circumſideni. Magno Romanorum numero interfecto, milites præfidiarii in pbalangem deoſati, vi barbaros pellunt. Abares adverſus vim taotam impares, traoſitum deſerunt, quem Romani acri prælio recuperant. Comentiolus fœde fugiens, Drizipera venit: ad mœnis urbis adit: ad corpus calida abluendum inrroitum flagitat. Cives imbellem ducem conrumeliis, & lapidibus abigunt. Ita ad longum murum diſcedir. Barbari, ar Romani receſſerunt, paulatim Drizipera procedunt, urbem capiunt: ædem Alexandri martyris inclyti incendio excitato abſumunt, ejuſq; monumeotum argenro ornatiſſimum neſarie ſpoliaor. Quin etiam corpus inde indigniſſime ejiciunt, mitiſiceque victoria elati ad coovivandum thoris diſcumbuot.

B ΡΩΜΑΙΟΙ τοιγαροῦν θυσάμενοι ἀναβολὴν τῆς ἐπιβολῆς τὴν βαρβάρου λαμβάνουσιν, εὐθυφορούσιν ἅπαντες λύσεως ὁπλιτικῆς, καὶ ὧν αὐτοὶ τὸ καλῶς παροφθὲν, πρὸς διόρθωσιν εὔκαιρον. ὁ δὲ Κομεντίολος τὰς τάξεις ἐπάραντος, ποτὲ μὲν ἀπὸ τῆς μέσης φάλαγγος τὰς δυνάμεις μεταθέμενος ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας· ποτὲ δὲ τὰς ἀπὸ τῆς εὐωνύμου δυνάμεις ἐπὶ τὸ δεξιὸν μεταβάλλων. τῇ τοίνυν ἀλλοπροσάλῳ μεταθέσει τῆς τάξεως πολλὴν γένῃ αἴτιος ἀκοσμίας. ἐντεῦθεν πάρεχος τοῖς τάξεσι συμπίπτει. καὶ ὑπὸ στρατηγὸς τῆς δεξιᾶς τὴν παράταξιν κέρατι τῷ παραβύστῳ ἐθέλει, τὴν ὑποσκελίσαι βιάσασθαι, καὶ πρὸς φυγὴν παρ' αὐτὰ χωρῆσαι. αὐτὶ πολλᾶ τοίνυν τούτου ἀκοσμήσει, πεσπτυξάμενοι, ὑποκλίνουσι πρὸς φυγήν. ἐντεῦθεν αἱ λοιπαὶ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεις τοῦτο θεασάμεναι, πρὸς πάρεχον κατασπίπτουσι. δυομένου τοιγαροῦν τοῦ ἡλίου ἀπὸ σημείων δύο Ῥωμαίων ποιησαμένων χάρακα, ἐν τούτῳ δῆτα τῇ χώρᾳ στρατοπεδεύονται. οἱ δὲ Ἄβαροι ἀμετρίαν τῶν τόπων, ἐνθα τῇ ἀφορμαίᾳ τὰς ἄμπελους ἐποίησαντο. μισούσης δὲ τῆς τύχης, ἐν προχείματι προθύμου τινὸς, ἐπιλείπως ὁ στρατὸς συμφραξάμενος, ἐν ὑποῤῥήτῳ διαφυγὼν αὐτοὺς ἐγκελεύεται. εἶτα ἐξ ἐνθενδὲ ὁ Κομεντίολος τῇ σιδήρᾳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐκπολιόρκησαν κατεφρονήσθη ὡς ἀπὸ πεντήρων σημείων κωμητικῶν. διὰ τοι τοῦτο ἀ ποδῶν ἰσχὺ, τὴν ἀπόδρασιν ἐποιοῦντο. ἡλίου τοίνυν μεσοῦντος, εἰς ἄνοιαν τῆς Κομεντίολα ἀποίας τὰ στρατόπεδα γίνεται, καὶ τῷ στρατῷ κατασκοπὴν τὰς φρονίδας, πρὸς φυγὴν μεταθέσθαι, ἅ γοῦν ἐν διεπεραιώσαντο ποταμὸν, καὶ ὑποδιδράσκουσι μετὰ νύκτα ἀκοσμίας μεγίστης παραράσσοντα σημεῖα ἀπὸ τῆ χάρακος. ἐπεὶ δὲ ἀνηγγέλθησαν ἀ ὑποφοίτησις ἐκείνη, μεγίστους πεσπίπτουσι φόβους. οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν βαδίζοντες, ἅ λεγόμενον Ἰατρὸν διανύξαντο ποταμόν. ἐπιθεμένων τοίνυν τῶν πολεμίων Ῥωμαίοις, τὸ ὁπλιτικὸν ἀποζεῖα καὶ δίος μετέχειτο. γίνεται τοίνυν ὑφυὴ κρατιὰ τῆς Ῥωμαίων πλῆθος. ἐντεῦθεν οἱ βάρβαροι τὰ ἐχυρώματα τῆς διαβάσεως περιπάθωσι, κλοπάρας τῇ πατρίῳ Ῥωμαῖοι φωνῇ ἀποκαλεῖν ταῦτα εἰώθασιν. ἀπὸρ ἀναφοιῶται τῆς Ῥωμαίων πολλοί. ἐπεὶ δὲ ὁ φόνος τοῖς Ῥωμαίοις ἐν διαρκὴς, τὸ πλῆτικὸν συσπάμενοι φάλαγγα, ἐξωθεῖναι βίᾳ τὸ βάρβαρον. οἱ τοίνυν Ἄβαροι τὴν ῥώμην τῆς ἐπιθέσεως ἀποφοιτῶσι τῆς διαβάσεως. ὑπὸ μὲν οὖν οἱ Ῥωμαῖοι μεγάλοις κινδύνοις τῆς παρόδου ἀντιλαμβάνονται. ὁ δὲ Κομεντίολος ἀχνύμῳ φυγῇ πρὸς τὰ Δεξίπορα παραγίνεται, καὶ ταῖς πύλαις προσομιλήσας τῷ ἄσυ, ἐξίεται εἰσόδα τυχεῖν, ἐν θερμοῖς ὕδασιν ἀποῤῥύψασθαι. οἱ δὲ ἀσεῖ ὕβρεσι, καὶ λίθοις τὸν ἀπόμαχον στρατηγὸν ἀπεπίμποντο. ὁ δὲ Κομεντίολος ἐπὶ τὰ τείχη γίνεται τὰ μακρά. οἱ δὲ βάρβαροι τῆς μικρᾶς τῆς Ῥωμαίων εἰς πίστιν ἔφασαν, ἐπὶ τὰ Δεξίπορα παραγίνονται, τὴν τε πόλιν ἐπόρθησαν, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου ναὸν τῷ πυρφορῷ ἐν τοῖς μάρτυσι τῆς παμφάγῳ πυρὶ κατεκαίλωσαν. τότε τάφοι τῶν μαρτύρων εὑρηκότες ἀργύρῳ περιῤῥύτοις, ἀνοσίως σκυλεύουσι, καθυβρίζουσι τε τῇ ἐκβολῇ τῆς τῶν σωμάτων ἐπὶ τῆς τύμβου ἐγκείμενον ἡλίαν ἐπὶ ἔ πίναξ ὑφαιρεθέμενοι, ἅ ἐνωχίας καταξιβασθέντα.

CAPUT XV.

Supplicium barbaris propter Alexandrum martyrem divinitus irrogatum ſæva peſtilentia. Chaganî item filii 7. uno die moriuntur, cui calamitoſo biſtoricus inſultat. Comentioli in urbem Conſtantinopolim reditu, formido immodica malorum cives inceſſit. Imperator copias ad longum murum defendendum mittit. Suadente ſenatu, legatio ad Chaganum placandum inſtituitur. Ejus luctus acerbiſſimus. Romanorum de pace turbata reprehenſio. Conditiones, in quas facta pax.

ΕΝ ταύταις τοιγαροῦν ταῖς ἡμέραις, τὸν ἀπ' ἄνωθεν τῷ A
ἰδίων κράτος αὐτῷ ὁ ἡμέτερος πιστώσας Ἰησοῦς, τῷ οἷς
κληρονομίαν τε παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκ κυμάτων λαβών, καὶ
πάντοθεν τε τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὡδαμοῦ τῷ Χαγάνῳ ἀμαρ-
τυρον ἑαυτῷ βασιλείαν Παρθικὸν ἀθρόᾳ δὴ ἐπιφορτίσει λοι-
μῷ, τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος, τῷ ἰῷ αὐτοῖς τὸ κακὸν ἐπαραίτη-
τον, τῷ σοφίσματος οὐ ἀνιχνόμενον. εἰσπράττεται γοῦν ὁ
Χαγάνου, ἀνθ' ὧν Ἀλέξανδρον ἐτιμήσατο μάρτυρα, ἀξίαλό-
γους ποινάς. ἑπτὰ γὰρ παῖδες αὐτῷ βυβῶσι πεπτυχόσι.
Θέρμῃ τε ῥαγδαίᾳ τινί, τῷ φλογώδει, τῷ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, τῇ
δὲ κατακλύσει βίον. ὧν μὲν ὁ Χαγάνος δυσχερῶς δύτυχεῖ
τὰ ἐπὶ πᾶσι· ἀντὶ γὰρ παιάνων, τῷ ᾀσμάτων, τῷ ὕμνων, τῷ χρό-
των χορῶν, τῷ συμφωνίας χορῶν, τῷ γάλωπος κυμβίζον-
τος, θρήνους εἶχε τῷ δάκρυα, τῷ πίνδακα πάντα γόους, τῷ
ζημίαν ἀνυπομόνητον. ἐβάλλετο γὰρ ὑπὸ στρατεύματος ἀγ-
γέλων, τῷ φαντὰ μὲν ἦν τὸ πληγῆ, ἀόρατος δὲ ἡ παραπαι-
ξις. Κομψευόλως τοίνυν εἰς τὸ βασίλειον εἰσδημήσαντες ἄσυ,
συνεκδημοῦσιν αὐτῇ καὶ οἱ θόρυβοι, τῷ τῇ Θρύλλῳ κλυδω-
νιζομένῃ τῇ πόλεως, ἰζωγραφοῦσι τε εἰς ἐλπίσιν οἱ κίν-
δυνοι, τῇ τι φαντασιοῦσθαι πᾶς ἀπαυσίως τύχας ἅπας ἐγρηγό-
ρως ὠκειρατεύετο. εἰς πλείστους τοίνυν καὶ τῶν Βυζαντίων
ἐχώρει, ὡς καὶ τῆς Εὐρώπῃ καταλιπεῖν ἀδεκιμάζων αὐ-
τούς, τῷ πρὸς τῆς Ἀσίαν μεταφυτῆσαι, φρός τε Χαλκηδόνα
πανσασθαι τῆς μετοικεσίας. ἡ δὲ Χαλκηδὼν πόλις παθίστα-
ται, εἰς τὸ ἀντιπέρας τοῦ βασιλέως πολίσματος. ἐνομίζε- C
το γὰρ ἁρπακτικῶς δ' ὅσοι ὑπεῖναι τοῖς Βυζαντίοις ἢ Χαλκη-
δών. ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ τοὺς σωματοφύλακας ἀναλαβών,
οἷς εἰκοσιβίοις Ρωμαίοις ἀναγράφουσι, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν
συλλεξάμενος, τὰ μακρὰ διαφθείρει τείχη. ὑπὲρ δὲ αὐτῆς
τῆς ἐν τῷ δήμου τοῖς Βυζαντίοις πλείστα ἀπόμοιρα. Οὐδὲν γὰρ
ἡμέρᾳ τῆ ἐν συγκλήτοις παρῆκε τῇ Καίσαρι, φρὸς τὸ Χαγά-
νου ἀφικέσθαι ἐπὶ μεταβάσει τῆς πρεσβείας ἐπὶμεθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς προσκαλεσάμε-
νος τὸν Ἁρμάτωνα ἀφίσβιον χειροτονεῖ, τῷ ὡς τὸν Χαγάνου ἐξέ-
πεμψεν. ὁ μὲν οὖν Ἁρμάτων εἰς τὴν Δεκέτιπερα γίνεται, πλῆθι
δώρων ἐπιφερόμενος. ὁ δὲ Χαγάνος τὰς παρούσας αὐχὰς κα-
τοδυρόμενος, ἐθρήνει ἀχέπας τὸν ἀστοβολεῖ τὸν γόον, τοῦ τὸ δυ-
σάμενον λύμενον· δίκαι δὲ ἡμέρας ἐσδιατρέψας ὁ ἀφίσβιος, τῇ
Χαγάνῳ φρὸς λόγους ἐγίνετο. ἐν δὲ τῷ πέμπτῃ δεκάτῃ, τῷ τὸ
τὸν συμφορᾶς ἀμαθύνεται. δωδεκάτῃ δὲ ἡμέρᾳ εἰσάγεται ὁ D
ἀφίσβιος εἰς τοῦ βαρβάρου σκηνήν. ὁ μὲν οὖν
ἀφίσβιος λόγοις ἀπίοις κολακεύει τὸν βάρβαρον. ὁ δὲ Χαγά-
νος δυσπαχέπας εἶχε τὰ βασιλικὰ καταδέξασθαι δῶρα,
μονοχεῖ τὸ τῆς ἀγωνίας ἐπιφθεγγόμενος, ἐχθρῶν ἄδω-
ρα δῶρα, κακὸν ἀσύμφορα. τῷ γοῦν ὁ ἀφίσβιος πλείστους λό-
γους χρησάμενος, πείθει τιμηθῆναι τοῖς δώροις τὸν βάρβα-
ρον τῇ ὑγιαίνει τὸν εἰρήνην ὁ βάρβαρος συσπασάμενος, φρὸς τὸν
ἀπέδεξιν ἔβλεπεν, ἔφασκε δὲ Χαγάνος ἐπὶ λέξεως τοιάδε·
κρίνει ὁ Θεὸς ἀναμέσον Μαυρικίου, τῷ ἀναμέσον Χαγάνου·
ἀναμέσον Αβάρων τῷ ἀναμέσον Ρωμαίων. κατηγόρησε δὲ αὐ-
τοῦ πάντων τὸν εἰρήνην σαλεύσαι. ὧν ἀπὸ τοῦ ἔσπασε τὰ ῥήματα.
τῇ ὅτι δὲ οἱ Ρωμαῖοι παραχαράκται τὸν εἰρήνης γενόμενοι,
τῷ τὸν πολέμου δημιουργοί, τοῖς φρυγοφρύγιος πᾶσι πρὸς πᾶ-
σιν ἀνυχίαμεν. τὸ δὲ κακῶν ἐπάρξιον τὸν ὑποτελὲς μέτρα

HIS itaque diebus Jeſus Dominus noſter, qui a patre imperium in omnes genres, & in hæreditatem orbem terrarum, & in poſſeſſionem terminos terræ accepit, regnum ſuum Chagano nequaquam inteſtatum eſſe voluit. Paſſim quippe immiſſa peſtilentia barbaros delevit, eraque malum indeprecabile, nec ulla medicina, quantumvis ſolerter excogitata, curabile. Itaque a Chagano ob Alexandrum martyrem tam ignominioſe tractatum, pœna commerita exigitur. Nam ſeptem ejus filii buboue, ſeu peſte inguinaria corripiuntur, caloreque vehementi, & igneo plane, & uno ſimul die extinguuntur. Sic Chaganus lo victoriis ſuis infeliciter felix fuit. Nam pro pæaniſbus & canticis, & hymnis, & manuum plaſibus, & ſaltationum numeria, & riſu effuſiſſimo lamenta, & lacrymas, & luctum nulla conſolatione ſanabilem, & jacturam intolerandam adeptus eſt. Percuſſus eſt enim ab angelorum exercitibus: & cum plaga eſſet aſpectabilis, acies tamen illa viſu concigi non potuit. Comentiolum urbem imperatoriam ingredieotem rumores comitati ſunt, tumultuque eam pervadeute, metus futura pericula depingebat: & unuſquiſque adverſæ fortunæ imagines animo repræſentans, eriam vigilans ſomniabar quodammodo. Eo igitur malorum res Byzantina delapſa eſt, ut de Europa deſerenda, & Aſia atque Chalcedone incolenda cives ſeriu cogitarent. Eſt autem Chalcedon e regione Byzantii, quæ vitandæ tempeſtati immineuti portus fore accommodatus videbatur. Imperator cogit militea, quos cum cuſtodibus corporis ſui (Romani exeubitores vocant) & maxima parte civium Byzantiorum ad longum murum ab hoſtibus tuendum mittit. Octavo die ſenatus Cæſarem de legatis ad Chaganum mitteudis hortatur: qui accito Harmatoni eas partes mandat. Harmatou multis cum muneribus Drizipera venit. Chaganus præſentes fortunas lamentaur, amiſſionem filiuram, peſtiferumque copiarum exitum, immenſo dolore proſequitur. Decem diebus ibi poſitis, Hartsmon conveniundi copiam imperrare non potuit. Erat quippe dolor vehemens, ut dixi, nec levandæ calamitati ulla via ratione apparebat. Die duodecimo in tabernaculum introducitur, barbarumque leni ac placida oratione demulcet. Chaganus imperatoria dona ſuſcipere gravatur, tantum non illud e tragœdia occinens, *ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κακὸν ἀσύμφορα, hoſtium dona non dona, nec utilia ſunt*. Tandem multis verbis eum legatus permovet, ut ſe donis coli patiatur. Poſtridie pace firmata, domum redit, hæc ad verbum eo ſuccioente; Judicis Deus inter Mauricium & Chaganum, inter Abaros & Romaos. Accuſabat enim Imperatorem ruptæ pacis, oec mentiebatur. Revera namque Romani pace male conſervata, & bello irritato, prædictas ſibi clades acceriebant. Eteoim principia non bona, pernicioſo exitu concluduntur. Ex pacto autem iter ad Roma-

Edit. Pariſ. pag. 184.

norum, Abarumque fines dirimendos conſtituitur, & poteſtas ejuſdem contra Sclavos trajiciendi conceditur. Præterea denuo vicenæ auteorum millia nummûm pactis adduntur. Atque hoc ſane modo bellum inter Abaros, & Romanos profligatum eſt.

A χαλεπὰς τὰς ἐπιφανείας παρέχεται. διομολογοῦνται δὲ Ρωμαίοις ὁ Ἀβάρος ὁ Ἴστρος μεσίτης, καὶ δὲ Σκλαβίνων ἐξουσίαν τὸν ποταμὸν διαβῆναι. ἐπιτίθενται δὲ καὶ ἄλλα εἴκοσι χιλιάδες χρυσῶν τοῖς συνθεσίοις. ἐν τούτοις δὴ τὰ Ἀβάρος, καὶ Ρωμαίοις ὁ πόλεμος πέρας ἐλάμβανε.

CAPUT XVI.

Duo portenta, unum virili, alterum muliebri ſpecie in Nilo conſpecta. Utrumque accurate deſcribitur, & prius a præfecto adjuratur. Reprehenſa obiter curioſitate Herodoti, & mentione facta aliorum, qui de Nili portentis ſcripſerunt, ſe de ejus incremento ſcripturum pollicetur.

Edit. Pariſ. pag. 185.

HOC anno Mena Ægypti præfecturam gerente, in Nilo flumine mira quædam, & inopinata κρατιστεύουσι. Nam cum præfectus hic in locum Ægypti, qui a figura elementi deſtru nomen accepit, negotii cauſſa veniſſet, maneque ad littus acceſſiſſet, κἀκ τοῦ μέσου ῥεύματος vir obſtupeſcendæ molis emerſit, facie gigantem referens, truci aſpectu, coma ſubflava, cauli iotermixta. Malæ, quales habitiorum, & ad palæſtram inſtitutorum eſſe ſolent. Lumbi nautici, pectus validum, tergum latum, quale heroum, brachia toroſa. Porro uſq; ad naturam ſeſe ſpectandum præbebat: reliqua membra aquæ cooperiebant. Imitabatur enim virum pudentem, noleotemque partes illas liberorum procreationi idoneas ſpectantium oculi exponere. Hunc contemplatus Alexandriæ, ſive Ægypti præter, crebrius adjurat, ut ſi quidem e dæmonibus ſit, ſpectatores illæſos dimittat, & quieſcat. Sin aliquid naturæ opificio productum, ne ante ſe ſubducat, quam omnes præſentes intuendo oculos, animoſque ſatiaverint. Rumor fuit, eum ipſum fuiſſe Nilom, poetarum fabulis nobilitatum. Hoc igitur Niloticum animal (hominem enim dicere vereor) adjurationibus obligatum, dintius in aperto manſit, corpuſque videndum omnibus objecit. Tertia hora poſt etiam ex undis recta emergit mulieri ſimile animal, quod ipſe vultus fœmineus glaber, item mammæ, comæ, quæ partim in modum colle&æ, partim ſoluæ pendebant, totaque corporis apparentis conſtitutio indicabant. Fœmina erat pulchritudine eximia: capilli nigri admodum, facies candidiſſima: naſus belle formatus, digiti elegantes, labia roſea. Sororiabant ubera, & papillæ a recenti pubertate aliquantum proſpicere, ac ſeſe exertare videbantur. Locos autem aqua tegens, ab aſpectu removebat, myſteria cubilis ab intuentium luminibus, tamquam arcanis nondum initiatorum abſcondens. Præfectus igitur, & circumſuſa cohors uſque ad occaſum ſolem ſpectandi voluptatem capiebant. Imminente jam nocte, viſa illa in ima aquorum, unde exiterant, deſcendunt, cum ſe cupide luſtruntibus vocem quodammodo eripuiſſent, in altum omnes admirabundi ſilebant. Verumenimvero quæ de hoc flumine nec opinabilia memorantur, & ab aliis ante nos prudenter diſputata ſunt, negligenda nobis non videntur. Nam cum inde genus trahimus, jure iis quæ de Nilo quidam tradiderunt, nec ſine utilitate immorabimur. De Apide aliquid Herodoti curioſitati largiendum eſt. De animalibus Nili, humanam figuram referentibus, veteres conſcripſerunt. Quid ea in futurum portenderent, ſæpe ſæpius ἐπιδείξασθαι. οὐκ ἂν δὲ πλημμελήσαιμι τοῦτο δὴ τὰ παράδοξα διηγήματα, ἅπερ τῶν δὴ τῶν ποταμῶν καὶ τοῖς περὶ ὑμᾶς πεφιλοσόφηται ἄνεσι. ἔλκοντος δὲ τὸ γένος ἐντεῦθεν, εἰκότως τοῖς περὶ τῶν Νείλου διηγήμασιν οὐκ ἀγοητεύοντες φιλοχωρήσωμεν. περὶ μὲν τοῦ Ἄπιδος, Ἡροδότῳ παραχωρήσαντες τῆς πολυπραγμοσύνης. περὶ δὲ τῶν ἀνθρωπομόρφων, καὶ Νειλώων ζώων, ἃ τοῖς πάλαι ἱστόρηται. τίνος δὲ σαμαντικὸν ἢ τίνων ἐνδυμία καθίστανται, εἰπεῖν ἐθάρρησεν ὁ Αυδὶς, ἢ ἄλλων λίαν τινὶ τῶν

B KATA τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν ἡ Αἰγυπτιακὴ ἐπαρχότητα Μηνᾶ διεπόντος, πρὸς τοῖς ῥείθροις τῷ Νείλῳ παραδόξων τινῶν ἐπιφάνεια γίνεται. εἶδέ τις δὲ τὸν ἐπιβιβάσαντα τῆς τῆδε Αἰγύπτου ἀρχῆς ἀφικέσθαι εἰπὶ τὸ λεγόμενον δέλτα. πόθεν δὲ ὕστερον ἐκ τοῦ χείματος τοῦ χώρου ἡ ὁνομασία ἐλήφθη. τοίνυν περὶ πρώτην ἑωθινὴν τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ πορευόμενος τοῦ ἡγεμόνος τὴν πάροδον, ἄνεσιν ἐκ τῆς λαγόνος τοῦ ποταμοῦ ἀνὴρ καταπλαγεὶς τῷ μεγέθει, τὸ ἀφύσσωτον γίγασιν ἐμφαίνει, τὸ βλέμμα δεινὸν, τὴν κόμην ἐπίξανθος μεμιγμένην τινὶ πολιᾷ, ἡ παρεῖαι τοῖς δυσμαθέσι, καὶ πρὸς τὰς παλαίστρας γυμνάσεις παρίεσαν, τὴν ᾠδὴν τοῖς ταυτικοῖς ἐμφαίνει, ὄγκος, τὰ τῶν ἡρωϊκῶν, τὰς βραχίονας ἐρυθρὸς. ἅπαν μὲν ἔχει τῆς φύσεως τὴν ἰσοτέλειαν παρεῖχετο, τὰ δὲ λοιπὰ μέλη τοῦ σώματος ἐν ὕδατος φύσεις ἀπεκρύπτετο. ἐφίκει δὲ αἰσχυνόμενον ἀνδρὶ, τὰ παιδοργικὰ τοῖς τῶν θεάτρων ἐπιδείκνυσθαι μόρια. τοῦτον ὁ τῆς Αλεξανδρείας ἡγεμὼν θαυμάσιος, ἐβαλλε τοῖς ὅρκοις πυκνοῖς. ἃ δὲ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ταῦτά ἐστιν. εἰ μὲν δαιμονίων τινῶν καθέσεως ἐπιφοίτησις, ἀβλαβῶς καταλῦσαι τὸ θέατρον, καὶ τῆδε πρεμίσαι ἀσωσάσθαι τὸ φαινόμενον. εἰ δὲ δημιουργικὸν φρεττίδες τοῦτον δὴ τὸν ὁρώμενον προλιμένατο, τὰ τῆς θεωρίας μὴ λῦσαι, πρὶν πάντας ἐμφορηθῆναι τῆς παραδόξου ταύτης ὁράσεως. λόγος δὲ ἐκεῖνον αὐτὸ πεφυκέναι τὸν Νεῖλον, ὃν εἰωθασι ποιηταὶ ἀναπλάττεσθαι ῥήματα. τὸ μὲν οὖν Νειλῶον ζῶον ἐκεῖνο (ἐπεὶ γὰρ ἄνθρωπον ὄντα οὐ θαῤῥοῦμεν) τοῖς ὅρκοις ἀπεπαύομεν, εἰς τὸ φανερὸν διῆρκει, καὶ τὸ σώματος ἐμφάνειαν τοῖς πᾶσι παρεῖχετο. τελευτᾷ δὲ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ἐν ἄνεσιν δὲ ὑδάτων ἐκ τῆς τῆδε ὑδάτων κοιλίας καὶ θαλάμοροι ζῶον. τοῦ δὲ φύσιν ἐδάλλε κἀφόσοις, οἵ τε μαζοὶ, καὶ αἱ τῶν ποδῶν λοιπαὶ, ἢ τε κόμη καὶ ἅπασαι ἡ φαινομένη σώματος συμπαγὲς, αἵπερ πεπλοκαὶ, καὶ πάλαι. ἐλαμπε δὲ τῇ ὥρᾳ τὸ γύναιον. ἡ δὲ κόμη τῆς θέλει λίαν μελάντερος. ἐν δὲ τῷ ζώοντο ἀφόσωτον ἐλδύκει, ὄμμα, τὴν χεῖρα δὲ δάκτυλον, τοῖς χείλεσιν ὄγκομον. ἐσφείγα δὲ τῇ μαζῷ, καὶ τῇ φαντασίᾳ τὸ τίτθιον ἐδόκει ἄρτιον ἡβᾶν ἀραιοῦσθαι μεταῤῥεῖν. τὰ δὲ ὑγρὰ πάντα ἡ γυνὴ, ἀνεσπάσατο ἡ τῆς ὑδάτων φύσις ἐφύλαττε, τῆς ἐνοῦς τὰ μυστήρια ἀσυμφράμονος τινὰς τῆς ὑποῤῥήτους τοῖς θεάτρις ἀποκρύπτουσα. ἡ μὲν οὖν πεπλοκὴ πᾶσις, ὃ τὸ ἡγεμὼν μέχρι τῶν λίνεα τὸν ἅλιον ἐξυγαγόντες τὰ ὄμματα. ἐλίνετο δὲ κλίναντος, κατέδυσε τὰ ὡράματα εἰς τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑδάτων πυθμένας, ἀφανὲς τὸν ἐπίδειξιν συσκιάμενα. ἀρθόγγῳ γὰρ σιωπῇ τὴν ἰσοτέλειαν τοῖς ἱεραῖς

pag. 186.

C

D

σώπορος καθεστώς, ὃς καὶ πρὸς χρόνους ἀγνοεῖτο Ιωσεφῶ τῷ ἀντιγράφορος. ἡμεῖς δέ τι μικρὸν τῶν συμβεβηκότων ὑπολείψαντες, περὶ τῶν θερινῶν ἀναβάσεων τοῦ Νείλου διέξιμεν, τὰ ἐπισημότατα τῶν ἱστορικῶν διηγήματα ἀξιολόγῳ μνήμῃ τοῖς ἀναγνώσομαι προβαλλόμενοι.

A Lydus, cæteris multo recentior (Juſtiniano enim imperante floruit) prodere memoriæ non dubitavit. Nos hiſtoriæ nonnihil interrupta ſerie, de æſtivo Nili incremento differentes, inſigniora, & memoria digna ad audiendum proponemus.

CAPUT XVII.

Nilus fluviorum maximus, incertis oritur fontibus. Media æſtate aſcendit. Hujus rei cauſſæ ex variis auctoribus, quorum omnium ſententiis improbatis, unum Anarchidem Gnidium hiſtoricus ſequitur.

Οὗτος ὁ Νεῖλος μέγιστος ἁπάντων τῶν περὶ τὴν οἰκουμένην καθ' ὑγρὰν ποταμῶν, καὶ πολλῶν τὴν Λιβύην, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, τὴν τε Ἰνδικὴν αὐτῆς γῆν παραμείβων, καὶ τὴν Γάγγου, καὶ Ἰνδοῦ προτερήσαν καὶ τὸ μέγεθος, ὅσον τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀνθρώπων τὰς πηγὰς ὑπερέβαλε. θέρους τοίνυν ἀκμάζοντος, πᾶς αὐξήσεως λαμβάνει, ἑναντίον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ποταμῶν. τὰς δὲ αἰτίας τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εὑρημένας τοῖς ἀρχαίοις προσδοκίμους ἐπὶ λέξεως, τῇ παρούσῃ ὑποβαλοῦμεν ἱστορίᾳ. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἑλλάνικον καὶ Κάδμον, ἔτι δὲ Ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ὑπονοίσεις ἀπέρυγον. Ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος πολλῆς γέγονε ἐμπειρος ἱστορίας, ἐπιχειρεῖ περὶ τούτου ἀποδοῦναι τὸν λόγον, ἀκολουθικὰς δὲ ἀντιλογικαῖς ὑποθέσεις διέξεισι. ὁ δὲ Ξενοφῶν, καὶ Θεόπομπος ἐπισκήψαντες κατὰ τὴν ἀλήθειαν μᾶλλον τῆς ἱστορίας, τούτου ἀπέχοντο· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἔφορον, καὶ Θεόπομπον μάλιστα πάντων ἐπιτεθέντες εἰς αὐτὰ, ὡς μὴ τῆς ἀληθείας ἐγένοντο γνώμονες, οὐδὲ ἀμέλειαν δι', ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠγνόησαν. λοιπὸν δὲ ἦν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου προσαγορευθέντος ξένα ὡς ἐπὶ πᾶσι τὰ περὶ τοὺς τόπους τούτους πεπονθότας, καὶ τοῖς ἐπιβαίνουσι τοῦ ἐπιτεύγματος. τῷ δὲ προειρημένου βασιλεῖ, μεθ' ἱλαρότητος διωκήσεως εἰς Αἰθιοπίαν στρατεύσαντος, ἐγνώσθη τὰ κατ' ταύτην τὴν χώραν λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκριβέστερον οἱ μὲν οὖν κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς, ἀπὸ τῆς περιῤῥύτου τοῦ ὠκεανοῦ φασι τὸν Νεῖλον λαμβάνειν τὴν σύστασιν, λέγοντες μὴ ὑδὸν ἀλλαχόθεν, ὀπισθεν δὲ λύοντες τὴν ὑποψίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλὰς προσδιέμυθον πίστεως, ὀρφανὸν τὸν διήγησιν καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως. τῆς δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μετοικάσαντες ἐκ τῆς ἄνωθεν τόπων, οἱ δὲ Βόλγιοι προσαγορεύομενοι, λέγουσιν ἐμφάσεως εἶναι τινας περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἂν τις συλλογίσοιτο. διόνει πολλῶν πηγῶν εἰς ἕνα τόπον ἀθροιζομένων, τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου συμίσταθαι, ἀμέλει καὶ πολυγονώτατον αὐτοῦ ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς κατὰ τὸν οἰκουμένην ποταμοὺς νομίζεσθαι φασίν. οἱ δὲ ἀποικισθέντες ἀπὸ τούτων τὸν ὀνομαζομένην Μερόην (αὕτη δὲ ἐπὶ τοῦ Νείλου ἑρκτικὴ ῥεῖθρον) καὶ ποταμὸν ἀπολιπεῖν Ἀσαπουὶ ὄνομα, ὃν ἐπὶ μυθωδεστάτοις εἰς τὴν Ἑλλήνων ἐκδέχεσθαι, ἐν τοῖς τόποις ὕδωρ ἀκατάληπτον ὂν τοῦτο ἀναπτύσσειν τὸν ποταμὸν πάντα τὸν φύσιν. Θαλῆς μὲν οὖν οὐκ ἐν ἅπασι σοφῶν ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς ἐτησίας ἀντιπνέοντας, καὶ ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ κωλύειν εἰς τὴν θάλασσαν προχεῖσθαι τὸ ῥεῦμα. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ πλημμύρας ἐπιλύζειν, πανσελήνου οὔσης καὶ πεδιάδα τὴν Αἰγυπτον· τὸν δὲ λόγον τοῦτον καίπερ εἶναι δοκοῦντα πιθανὸν, ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τῷ φαδος οἱ δὲ ἐν ἀληθεῖ τὸ λεγόμενον, ἅπαντες οἱ ποταμοὶ, οἱ τοῖς ἐτησίαις ἐναντίας αὐκμάζοντες τὰς ἐκβολὰς ἐποιοῦντο ἂν τοῦ ὁμοίου ἀνάβασιν. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ προσαγορεύομενος φυσικὸς, τοῦ πυρομένου καὶ τοῦ Αἰθιοπίαν χιόνα, καὶ τῶν ποταμῶν πλημμύρας ὑπάρχειν αἰτίαν ἐδόξασεν· ᾧ καὶ τραγῳδοποιὸς Εὐριπίδης πεπθόμενος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασι τὸν συμ-

B Nilus omnium fluviorum orbis terræ latiſſimus, multorumque per Libyam, Æthiopiam, Indiam regiones ſecans, ipſumque Gangem, & Indum magnitudine ſuperans, oculis humanis fontes ſuos, ſive primam originem unde erumpit, negavit. Æſtate igitur fervente (ſecus quam cætera orbis flumina ſolent) excreſcit. Cauſſas a multis & priſcis ſcriptoribus allatas, huic hiſtoriæ fideliter inſeremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecataeus ad fabulas confugiunt. Herodotus, ut eſt curioſus, & ſi quiſquam alius, hiſtoriarum gnarus, huius rei rationem afferre conatus eſt. Sed cum ſuſpiciones potius inter ſe contrarias ſecutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui a rerum explicatarum veritate magis commendantur, nihil hujuſcemodi habent. Ephorus, & Theopompus quamquam omnium maxime in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidam adipiſci. Ignorationis eorum cauſſa non negligentia, ſed regionis conditio fuit. Ism inde enim ab antiquis ſæculis, uſque ad Ptolemæum cognomento Philadelphum, pleraque locorum iſtorum ignota omnino, & inexplorata, atque advenis etiam periculoſa fuerunt. Poſtquam vero rex, de quo dialmus, cum græcis copiis Æthiopiam eſt ingreſſus, regio hæc, ut paa- *Edit. Pariſ.*
eis dicam, multo exploratles, atque *pag. 283.*
perfectius cognoſci cœpta eſt. Sacerdotes igitur Ægyptii, ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubium quod eſt, per dubium diſſolvunt; rationemque ad fidem concilianda adducentes, quæ ipſa vehementer fide indiget, quod narrant, confirmatione deſtitutum relinquunt. Troglodytæ, qui e ſuperioribus locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dicitant, in loeis illis cavitates eſſe. Unde quiſpiam ratiocinetur, multis fontibus lo unum confluentibus, Nili fluentum intumeſcere. Sane omnium quoque mundi fœcundiſſimum hunc eſſe ajunt. Qui vero inſulam Nili, Meroe dictam, incolunt, ſuvium Aſtapum nominant, quam vocem græce tranſferas *in ta ſkotia ὕδωρ e tenebris aqua profluens*. Naturam enim hujus fluminis incomprehenſam eſſe iſti ſtatuunt. Thales unus de ſapientibus docet, diſcedente Nilo Eteſias reſiſtere, & curſus eius eorum ſtatibus acto contra oſtia maris ſuſtineri: atque hinc illum exuberantem per totam Ægyptum, quæ depreſſa, & campeſtris ſit, late exſpatiari. Sed hujus rationis, quamvis probabilis videatur, non difficile eſt falſitatem oſtendere. Nam ſi quid veritatis haberet quod ait, omnes fluvii, qui contra flantibus Eteſiis a mari repercutiuntur, ſimiliter magnis auctibus exacteſcerent. Anaxagoras cognomento phyſicus, ſolutis in Æthiopia nivibus Nilum attolli eſt opinatus: cui aſſentiens tragicus poeta Euripides, id ipſum in poematis ſuis

poſait. Hanc igitur oppoſitionem non multa oppoſitione opus habere dicimus, quandoquidem vanam eſſe clatet. Nam propter feruores incredibiles in Æthiopia, aquam in niuem denſari non eſt ut poſſit fieri. Prorſus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec ulla hiems, & ſolſtitio æſtivo potiſſimum, cernitur. Quod ſi etiam concedamus, in Æthiopia niuem altam cadere, tamen quod ante de ea liquata aſſerebatur, rurſum ut vanam ac frivolam probabiliſſime reſellitar. Omnis quippe fluvius aquis niviam ſolutarum accreſcens, conveniente auras quoque frigidas expirat, qaſi & cælum craſſum reddit. Atqui circum Nilum neqae nebulæ alicujus concretionem, neque auras gelidas, neque aerem craſſum reperias. Herodotus porro Nilum tantum eſſe ſcribit, quantus cum plenus eſt apparet. Hieme autem ſolem ſupra Libyam volocntem, ex undis Niloticis humentis ſubſtantiæ copiam attrahere, atqae inde pes hyberna flamen parcius ire. Æſtate. redeante, & ad Arctos ſole reverſo, Græciæ flumina ſiccari & imminai. Quapropter Ægypeil flaminis accretionem æſtivo ſolſtitio admirabilem videri non debere. Verum nos amorem ſtudiamque pervestigandi in hoc viro reveriti, errorem ejus aberius non caſtigabimus. Hoc tantum dicemus. Si iſta cum veritate conſentirent, omnino ſol idem cæteris Libyæ flaminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obſervatur. Non igitur hiſtoricus ille ſatis conſiderate locutus eſt. Democritus, alioqui nataræ ſecretorum peritiſſimus, in Septentrione per hiemem imbres nivales decidere aſſeverat: per æſtatem æſtu nivem illam ubertim colliqueſieri, ac diſſipari. Idcirco in locis ſublimioribus maltas nubes denſiores generari, larga caſpirationum vi eo ſublata videlicet. Haſce nubes ab Eteſiis impelli, donec montibus omnium altiſſimis illidantur: eos autem montes eſſe in Æthiopia. Poſt, eorum excelſitate violentet diruptas, largiſſimos imbres effundere, qaibus Nilus (Eteſiarum puta diebus) repleatur. Sed hutc habenda fides non eſt. Nilus enim (ut uno verbo dicam) creſcere circa ſolſtitium æſtivam incipit, Eteſiis nondum ſpirantibus: deſinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem poſuerunt. Laudanda, nallo autem modo credenda eſt hæc Democritæa commentatio. Ephorus incredibilem plane ſationem adducit. Ægyptum totam fluminibus ſubterraneis refertam, ac frigidam, naturaque pumicoſam ſeu fiſtuloſam eſſe: timas item magnas ac perpetuas habere, per quas in ſe copiam hamoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æſtivo autem ſolſtitio ineunta, veluti ſudores quoſdam ea omni parta emittat, atque ita Nilum fluvium eacreſcere. Cæterum non modo Ægyptum numquam oculis obliſſe Ephorum: ſed neque ab iis, qui eam vidiſſent, res ejus probe cognoviſſe certum eſt. Primum enim, ſi ea ipſa Ægypto incrementum ſuum Nilus acciperet, non atique in partibus ſuperioribus aquas amphores volveret, ubi per petroſam ac ſolidam regionem ſettur. Nunc plus ſex millibus ſtadiorum per Æthiopiam labens, aggmina ſumit, priuſquam Ægyptum attingat. Ad hæc, ſi qaidem fluenta Nili, verum flamiaibus perviæ raritatibus ſive ſimis humiliora ſorent, contingeret ſimas illas ſuperficiarias eſſe, per quas tantam vim aquarum tranſira eſt impoſſibile. Sin autem rimis ipſis altiora, rarſum ex inferioribus cavitatibus in ſummum flumen aquæ conflaere minime poſſent. Ad

Edit. Pariſ. pag. 188.

pag. 189.

A πάχη. ταύτῳ μὲν οὖν ἡ ἀντίθεσιν ὁ πολλὴς ἀντιθέτως δεῖθαι φαμὲν, φασπῦ καθ ὑπερβολὴν ἡ ψῦχος. διὰ δὲ ὑπερβολὴν τ καυμάτων ἀδύνατον χιόνα περὶ τ Αἰθιοπίαν συνίστασθαι. καθόλου δὲ περὶ τὰς τόπους ἐκείνης ὁ πάγος, ὁ ψῦχος, ὅπ ὅλως χειμῶνος ἵμερασις πέφυκε, ἢ μάλιστα ἕνεκα θερείας. εἰ δὲ καί τις εἶπει τῇ συγχωρήσεως ἕνεκα εἶναι πλάθη χιόνων κ τῷ Αἰθιοπίαν, καὶ αὖθις ἐλέγχεται τ προλεχθέντος δυσιμετάπτωτον ἐξ ὑπολου. ἅπας δὲ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος τῷ περιστίαν λαχὼν, ἀμολογμένως αὔρας ψυχρὰς ἀναδίδωσιν. ἀλλὰ τὴν αἶρα παχύνειν πέφυκε. περὶ δὲ τὸν Νεῖλον τὸν ποταμὸν ὑπ νέφος ὑπόκασιν εἶσιν ἀέρων, ὑπ αὔρας ψυχρὰς, ὑπ παχυνομένων τ αἴρος ἢ φύσιν. Ἡρόδοτος δὲ τὸν Νεῖλον εἶναι μὲν πλειῶπν φησιν, ἀπᾶσις τις ἢ φαίνεται κ τῷ πλήρωσιν, χειμῶνος δὲ ὥρᾳ τὸν ἥλιον κατὰ τῷ Λιβύῃ φερόμενον ἐπιπαῦσθαι πρὸς ἑαυτὸν ὑγρᾶς οὐσίας συνυμπαιὰ τ Νειλώων ὑδάτων, κἀπτεῦθεν χειμῶνος ὥρα ἄπτονα γίνεθαι τ ποταμόν· τ ἢ θέρους ἐπισπέντος, καὶ πρὸς τὰς ἄρπας ποιμένα τῷ βάθεσιν, ἀναξηραίνειν, ἢ πιπτεῖν τὰς περὶ τ Ελλάδα ποταμὰς πεφυκότας. ἓξ ἅπ μὰ παράδοξον καθ ὑπόκασιν ἢ περὶ τὰς θερείας ἕνεκας τ Αἰγυπτίν πλέρωσιν ποταμ. ἀλλ αἰδεῖ τῆς φιλομαθίας τ ἀνδρὸς, ἡ δικξοδικῶς ἀπηγορεῦμεν τ σφάλματος εἰ ἢ πῶπα σύμφυτα τοῖς ἀληθέσι καθ ὑπόπτου, πάντως ἂν ἢ ἀπὸ τ ἄλλων κατὰ τ Λιβύην ποταμῶν ὁ ἅλιος ἀντλάμβανει ἢ ἀδιλφὰ τ παθημάτων τ Νείλου· ἀλλὰ μὰν πιῶπο ὑδὰν περὶ τὰς Λίβυας ποταμὰς ἴσει θαύμαθαι. ὑπὲρ δὲ συγγραφῶς λοιπὸν ἐᾷζει τ λόγου. Δημόκριτος ἢ ὁ τ φύσιος ἀδελφὸς, περὶ τὰς ἄρκτους ὕρα χειμῶνος ἀπαφέρεθαι πολλὰν ἢ βεβαιῶται χιόνα θέρος δὲ ὑπένπος ὑπὸ τ αἰθάλας ἢ λύεθαι παύτην ἔνθεν φασὶ γίνεθαι πιεδόνα πολλὰ· ἢ ἓξ ὑποτίαθαι πολλὰ νέφα παχύπορα περὶ τὰς μετεωροπόρους τ τόπων, διαφιλῆς τ ἀναθυμιάσεως αἰρομένης ὑφ ὕλης· ταῦτα ἢ ὑπὸ τ ἑπομένων ἐλαύνεθαι, μέχρις ἂν ἀφανίσῃ τοὺς μεγίστους ὄρους τ περὶ τ οἰκουμένην, εἶναι ἢ πάντα περὶ τ Αἰθιοπίαν. ἱστορῶ πως τοιάπης ὄσιν ὑμαλοῖς, βιαίως θραυόμενα, παμμεγέθους ὄγκως γινομ. ἐξ ὧν πληρεῦθαι τ ποταμὸν κατὰχρυείζει), περὶ τὰς τ ἑπομένων ἀνέμων πνοάς. ἀλλ ὁ πεισθεὶς αὐτῷ. ὁ ἢ Νεῖλος ἀρχὴ μὲν πλερεῦθαι κατὰ τὰς ἕνεκας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς θερείας, ὑπ τ ἑπομένων πνέοντων, λέγει ἢ ὕστερον ἑπομένως φθινοπωρίνης, πάλαι προπεπαυμένων τ εἰρεμένων ἀνέμων· τ μὲν συνεπίνοιαν τ Δημοκρίτου λοιδορεῖσθον, τοῖς ἢ λόγοις αὐτῷ, ἱδαμῶς πειστέον. Ἔφορος ἢ, ξύλα αἰτίαν τίνα πιεζέσης. φησὶ δὲ τ Αἴγυπτον ἅπασαν ποταμὸ χεῖσθαι, ἀλλὰ μεῖ ἢ ψυχρὰν, ὅτι δὲ ἢ καταῤῥεῖν τ φύσιν, ῥαγάδας τε ἢ μεγάλας, ἢ διαπύσεις ἔχειν, ἢ δοκ. τῶν εἰς ἑαυτὸς ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος, ἢ κατὰ μὲν τ χειμερίαν ὥραν τῶν σωμάτων ἐς ἑαυτὰ, διερῶν δὲ ἐπορχομένων ἕνεκεν, ὥσπερ ἱδρῶτάς τινας ἐξ αὐτῶν παπαχεῖθαι ὑπόπαι, ἢ διὰ τῶτο πληρῶν τ ποταμόν. ὁ μὲν οὖν Ἔφορος ἁπλῶς εἴρηκεν μὴ μόνον ὁ πθεαμένος τ Αἰγύπτου, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τ ἰδόντων τὰ κατὰ τῷ χώραν παύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος. ὡρῶτον μὲν ἢ, ὅπερ ἐξ αὐτ ὁ Αἰγύπτιος ὁ Νεῖλος τῷ αὔξησιν ἀπολάμβανον, ὡς ἂν ἐς τοὺς ἀνωτέρω μέρεσιν ἁπλήρου, διὰ πετρώδους καὶ στερᾶς χώρας φερόμενος, πολῦ δὲ πλείω τ ἐξακισχιλίων σταδίων διὰ τῆς Αἰθιοπίας διαῤῥέων, ἔχει τῷ αὔξησιν πέλε τ ψαύσαντος Αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὲν τὸ ῥεῦμα τ Νείλου, τασσόντερον ἢ κατὰ τῷ ποταμοχώσεον τῷ ἀρωμάτων, ἐπιπολαίας ἂν εἶναι τὰς ῥαγάδας συμβαίνει, καθ ἃς ἀδύνατον ἢ βεβαίνειν ἐσσῦν πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψελότερον πόπον ἐπέχει ὁ ποταμὸς τῷ ἀρωμάτων, ἀδύνατον ἢ τὰ τ ταπεινοτέρων καλωμάτων εἰς τῷ ὑψηλοτέρων ἐπιφανεστάτῳ τῷ ὑδάτων σύῤῥεσιν γίνεθαι. καθόλου δὲ, τίς

Digitized by Google

ἀι δυνατὸν ἀγήσατο τὰς ἀναθυμιάσεις ἐφ' ἑαυτῷ καὶ τὸν ὑγρὸν ἀέρα τοσαύτην αὔξησιν τῆς ποταμίου εὐπορίας, ὥστε ὑπ' αὐτῶν καθὸν πάσαν τὴν Αἴγυπτον ἐπικλύζεσθαι; ἀφ' ἡμῶν δὲ καὶ τὸ ψῶδες τὸ τοὺς ποταμοὺς χώσειν γῆς, καὶ τὸν τοῖς ἀναιόμασι πεσσομένων ὑδάτων, ἀπιφανὲς ἔστιν τὸν τόπον ἐλέγχον. ὁ μὲν δὴ Μαίανδρος ποταμὸς καὶ τὴν Ασίαν πολλὴν χώραν ποιεῖ καὶ ποταμόχωσον· καὶ περὶ τὴν συμβαινόντων περὶ τὴν ἀναπλήρωσιν τὴν Νείλου συμόλογον ἂν δὴν θεωρῆς γινόμενον. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ακαρνανίαν ὁ καλούμενος Αχελῶος ποταμὸς, περί τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς καὶ τὴν Φωκίδα νῦν ὀλίγην χώραν ἀφορίζουσαν. ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερῶς τὴν Εφόρου τὸ ψεῦδος. καὶ παῦται μὲν ἀφὸς τὸν Εφορον. τὸν δὲ Μέμφιδι φιλοσόφων τινὲς ἐπιχείρησαν αἰτίαν φέρειν τὴν πληρώσεως ταύτην. φασὶ διαιρεῖσθαι εἰς τρία τὴν γῆν. καὶ τὴν μὲν ὑπάρχειν τὸ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην (δύο γὰρ εἶναι τόπους) ἕτερον δὲ τὸν ἐναντίον τοὺς τόποις ἀντίκτισθαι τοῖς ἡμῖν ὥρας. τὸ δὲ τρίτον μεταξὺ κεῖσθαι τούτων, ὑπάρχειν δὲ καὶ ἄβατον καὶ ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ἡ Νεῖλος ἐποίει τὰς ἀναβάσεις κατὰ τὸ χειμῶνος καιρόν, δῆλον ὑπῆρχεν ὡς ἐπὶ τὰς καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύρῤῥυσιν, ἐν τῷ περὶ τοὺς τοὺς τὰς ἀερίους μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας. ἐπεὶ τοιούτου περὶ τὸ θέρος πλεῖσται, πιθανὸν εἶναι, κατὰ τὰς ἀντικειμένης τούτοις γενέσθαι τὰς χειμῶνας, καὶ τὸ πλεονάζον ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ὑδάτων, εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς γίνεσθαι οἰκουμένην. διὸ καὶ περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου μᾶλλον διαιδᾶσθαι παραλθεῖν, ὡς αὐξανόμενα τῆς ἐναντίας ζώνης ἐν τῷ ἀοικήτῳ φερομένου ποταμοῦ. μαρτυρεῖν δὲ τούτοις κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος τὸ κατὰ τὸν Νεῖλον ὕδατος. ἐν ᾧ δὲ τὰ κατακομίσεις αὐτὸν φασὶ λέγειν καθ' ἑκάστας ἡμέρας διὰ πάντα γλυκύτατον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ὅτι δὲ φύσει τὸ παράδοξον ἅπαν τὸ ὑγρὸν καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ καὶ περὶ τούτου λέξομεν. ἀδύνατον δὲ εἶναι φαμὲν, ποταμὸν ἐκ ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναφέρεσθαι γλῶ, καὶ μάλιστα, εἴνις ὑπόθεσιν, σφαιροειδῆ τὴν γῆν περιεῖναι. πῶς δὲ μόνος ὁ Νεῖλος ἐξ ἐκείνης φέρεται ἐκ οἰκουμένης περὶ τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ ἑτέρους ἐκεῖ ποταμοὺς, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς τοῦ ποταμοῦ τούτου γλυκύτητος αἰνίσσεται παντελῶς ἄλογος, καὶ ἀναπόδεικτος πάντα καθόλου. εἰ δὲ καθέλομεν ὑπὸ τὴν καυμάτων ἐκ ποταμὸς ἀγλυκαίνετο, πολύγονος ἂν ὑπῆρχε ποτὲ, ἰδὲ ποικίλας ἐχθύων, καὶ θηλειῶν ἰδίας ἑκάστου. πᾶν δὲ ὕδωρ ἀπὸ πυρώδους οὐσίας ἀλλοιωθὲν, ἀλλοτρίων ἐστὶ ζωογονίας. διόπερ τῇ πυρογόνῳ καθυφίστησι φύσιος τοῦ Νείλου παντάπασιν ἐναντιουμένης, ψεῦδος τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγητέον. Οἰνοπίδης δὲ τοῦτό φησι, καὶ μὲν θερμὰ ὥραν τὰ ὕδατα τὰ κατὰ γῆν εἶναι ψυχρὰ, τὰ δὲ χειμῶνος ἐναντίως θερμά. καὶ τοῦτο ἔλεγεν ἐκ τῶν βαθέων φρεάτων κατανοήσας κατὰ δὲ τὸν χειμῶνος ἀκμὴν, θερμὰ πάντα ἐν τοῖς βαθυτάτοις φρέασι δοκεῖν ὕδατα. θέρος δὲ ὑπάρχειν τοὐναντίον. διὸ καὶ Νέανθος ὁ λόγιος κατὰ μὲν τὰ χειμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ συσταλλόμενα, διὰ τὸ μὴ κατὰ γῆν θερμασίαν, τὸ πολὺ τὴν ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν. ἔμβρυς δὲ κατὰ Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι κατὰ δὲ τὸ θέρος μηκύνει τὰς κατὰ γῆν ἀπαναλώσεις γινομένας, ἐν τοῖς κατὰ βάθος τόποις πληροῦσθαι τὴν φύσιν αὐτὰ ῥᾳμνὴν ἀνεμποδίστως. ἀλλὰ καὶ ὥρας τὸν ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ τὴν Λιβύην ὁμοίως τῷ κείμενοι τοῖς τόμασι, παραπλησίως δὲ τὰς ῥύσεις ποιούμενοι, μὴ ἔχουσι τὴν ἀνάβασιν τῷ Νείλῳ ἀνάλογον. τοὐναντίον δὲ ὁ μὲν τὴν χειμῶνι πληροῦσθαι, ὁ δὲ τὴν θέρει λέγοντες, ἐλλέγχουσι. Οἰνοπίδης τὸ ψῶδος. Αναρχίδης δὲ ὁ Γνίδιος μόνος πρασπόδη ἀληθείας κιρράπεκαθφυσι δὲ, ὡς ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ Αἰθιοπίαν μεγάλως τὴν συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι ἰσημερίας τῆς ἐν

Theophr. Hist.

summam, quis fieri posse credat, ut prorumpentes ea terræ hiatibus fudores tanta fluminis incrementa suppeditent, ut universæ pene Ægypto innatet? ut nihil dicam de mendacio, subterlabi scilicet Ægypto flumina, & in cavis terræ liquentes aquas exisere, cum ipsa harum assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluvius per multa spatia sub terra manat, nec tamen in suscipiendis auctibus quidquam omnino ei tale, quale Nilo evenire cernitur. Quin etiam Acarnaniæ fluvius Achelous, & Bœotiæ Cephisus, e Phocide oriundus, non modicum terrarum subterlabuntur. Qui ambo Ephorum apertæ vanitatis convincunt. Et hæc quidem adversus Ephorum. Memphitici quidam philosophi incrementi hujus istam causam afferre ausi sunt. Tellutem lo tres partes dividi. Unam, essa nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram, quæ his locis tempestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quare si Nilus hieme augescerot, certum esset cum in nostra Zona confluuum aquarum recipere, cum per hoc tempus maxime apud nos pluviæ cadant. Quoniam autem contra fit, & æstate ascendit, probabile apparete, in locis nobis e regione oppositis hiemes nasci, & redundantiam illic aquarum in orbem nostrum deferri. Atque ideo ad Nili fontes neminem posse pervenire; quia a Zona vestigiis nostris contraria, per inhabitatam, seu torridam ambulat. Hoc ipsum testari mirificam illius aquæ dulcedinem. Cum enim per loca solibus usta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de causta omnium fluviorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea totam vim humoris dulcem reddat. Sed nos hanc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumeo aliquod ab Antipodibus in nostrum huoc orbem ascendere ac sursum ferri, præcipue si quis ponat, terram globosam esse. Cedo, quo pacto Nilus tantummodo ea illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alia ibidem, sicut apud nos, extare flumina. Jam vero causta quoque dulcedinis hujus fluvii omnimodis ratione catet, nec aliqua probatione firmari potest. Si namque ardoribus illis decoctus dulcesceret, numquam adeo fœcundus esset, neque varia piscium & bellaurum genera haberet. Omnis enim aqua pet naturam igneam immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum hoc Nili introductæ decoctioni penitus adversetur, assetus incrementi causas a vero abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstates aquas terræ frigidas, hieme tepidas esse, id quod ex profundis puteis animadvertitur. Nam hieme summa ex puteis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum merito per hiemem decrescere, & contrahi, quod calor terræ humoris copiam absumat: imbribus autem Ægyprum non irrigari; æstate cum ista ablumptio in terræ viscetibus nulla sit, ab imis locis naturalem ejus fluxum crescentibus undis nullo impedimento augeri. Nec istuc non tesellendum est. Complura Libyæ flumina similiter currentia, & undas suas per ostia in mate æque evomentia, non habent incrementa hujusmodi: quinimmo cum hieme plenissimis fiot alveis, æstate plurimum subsidant, Oenopiden mentiri demonstraut. Anarchides Gnidius præ omnibus veritatis quasi laciniam apprehendit. Docet enim, in annos singulos continuos imbres a solstitio æstivo usque ad æquinoctium autumnale in Æthiopia

Edit. Paris. pag. 190.

cælo cop'oſe demitti. Noo ſine ratione igitur Nilum per hiemem naturs contractius, & a fontibus ſuis dumtaxat, per æſtatem vero propter præcipitatos in ipſum imbres abundantius fluere. Ejus dictis fidem aſtruit, quod io Aſiæ locis quibuſdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucaſum anniverſarie, eum id tempus poſtulat, denſiſſime, idque diebus plurimis ningere: & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & copia ingentem ruere. Sed & quod ad fluviorum incrementa attinet, ineunte æſtate coortenenter pluere (io Æthiopia autem imervallo dierum id contingit) & hanc humidam tempeſtatem ſemper in orbem actam, cohærentia loca hieme infeſtare. Non itaque novum quiddam, & inopinatum eſſe, eriam io Æthiopis ſupra Ægyptum aſſiduo præcipitantes æſtivo rempore imbres, fluvium Nilum complere, præſertim cum & barbari circom loca illa habitantes, id evidenter experiantur, teſtenturque. Quod ſi apud nos aliter eveniat, non idcirco dictis detrahendam fidem. Nam Auſtrum apud nos eſſe hyberoum, apud Æthiopas ſerenum. Et ſpiramina borealia io Europa eſſe valida ac robuſta, in illis regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et ſole ad polum borealem recedente, contigit imbres noſtra ætate io Æthiopia cadere, indeque Nilum exacreſcere. Rurſus eodem ad auſtrinum remeaote, eumdem decreſcere. De incremento igitur fluvii hujus hactenus, ne a propoſito hiſtoriæ ſcopo nimium deflectamus. Nunc ad eorum quæ ſequuntur narrationem incitanda eſt oratio. Reverſus igitur Alexandriam Menas, de monſtris humana figura a ſe in Nilo viſis ad Mauricium Imperatorem ſcripſit, quibus ille auditis, majorem in modum obſtupuit.

Edit. Pariſ. pag. 191.

A μετοπώρῳ γινομένης καθάπαξ. διὸ λόγως ὁ νῦν ὁ Νεῖλος ἐν μὲν τῇ χειμῶνι συρρεῖν ὀλίγος φύσει, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν τῶν ἑαυτοῦ, κατὰ δὲ τὸ θέρος ἔκ τε τῶν ἐπιχυμένων ὄμβρων λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. μαρτύρειν δὲ τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις καὶ τὸ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ασίας φασφέρεται. φασὶ μὲν γὰρ τῆς τόπους τῆς Σκυθίας, τῆς ὡρὸς τὸν Καύκασον, παραπεχωρηκότας χρόνῳ καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ἐξαισίους, καὶ τὸν σωρηχῶς ἐπὶ πλείστας ἡμέρας. ἐν δὲ τοῖς ὡρὸς βορρᾶν ἀπεκταμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ἀοριστίους καιροῖς καὶ χαλαζῶν καταφέρεσθαι τῷ μεγέθει, καὶ τῷ πλήθει μεγάλων. ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ ποταμῶν τὰ ὑδάτων ἀρχομένων θέρους ἔμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (κατὰ δὲ Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς τῶν συμβαίνει) καὶ πάντων τῶν ὑπὸ τοῦτον κυκλουμένων αἰεί, τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. εἰδὲν οὖν εἶναι παράδοξον καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὸν εἰκομένων ὑπὲρ Αἰγύπτου, συνεχῶς ἐν τοῖς ὄρεσι καταῤῥάττοντας ὄμβρους ἐν τῷ θέρει, πλεῖστον τὸν ποταμόν. ἄλλως τε καὶ τῆς εἰσηγήσεως αὐτῆς μαρτυρούσης ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς τόπους οἰκούντων βαρβάρων. εἰ δὲ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναντίως ἔχει τὰ λεγόμενα φύσει, καὶ ἔξω πάσης ἀπιστίας. ἐν τῷ γὰρ τόπῳ παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χειμῶνα, περὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν αἴθριον ὑπάρχειν. καὶ τοὺς βορείους πνεῦν περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην ὑγρούς εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βλαχρὰς, καὶ ἀπόνους, καὶ παντελῶς ἀδυνεῖς, καὶ τὰ πόλα πρὸς τὸν βορέαν ἀποκλίνοντος πόλου, B συμβαίνει τοὺς ὄμβρους τῆς παρ' ἡμῖν θέρει τῇ Αἰθιοπίᾳ προσγίνεσθαι, καὶ ἐντεῦθεν λαμβάνειν τὸν Νεῖλον τὴν αὔξησιν. καὶ ἔμπαλιν ὡρὸς τὸ νότιον ἀναζεύξαντος πόλου ὡρὸς συνολκὴν τὸν Νειλοτόρᾶν. περὶ μὲν οὖν τῆς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸν σκοπὸν τῆς ἱστορίας ἐκθώμεθα. ἥδη δὲ ὑπενόησαν ἀπόλυσθαι τῆς ἀφηγημάτων τὸν λόγον. ἐπαναζεύξας γοῦν ἐκ τῆς Αλεξανδρείας ὁ Μηνᾶς, ἔγραψε Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, ὅπως ὑπ' ἐκείνου ἱστορηθείη τὰ ἀνθρωπομόρφων, καὶ Νειλῴων ἰχθύων. ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ τοῦτο ἀκούσας, λίαν τὴν ψυχὴν κατεπλάγη.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΛΟΓΟΣ Η'.

THEOPHYLACTI
HISTORIARUM
LIBER VIII.

PHOTII CONSTANTINOPOLITANI
in eundem librum Synopſis, ſive Summa.

Ὁ δὲ ἕγδοος λόγος διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Χοσρόης διὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῆς Σαρακηνῶν τῆς ὑπὸ Ρωμαίους τεταμένου, λῦσαι τὰς σπονδὰς ἐπεχείρησε. Γεωργίου δὲ πρὸς αὐτὸν σταλέντος αἱ σπονδαὶ μεμενήκασι· καὶ Γεώργιος ἀτιμάζεται, ὡς εἰπόντος Χοσρόου, διὰ Γεώργιου αὐτὸς πρεῖν τὰς σπονδάς, ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ βασιλέα Μαυρίκιον· ὅπως τε Κομεντίολος προδοσίας ἀλίσκεται· καὶ διαλλαγαὶ τῆς Ρωμαίων στρατιᾶς πρὸς αὐτόν· καὶ ὅπως αὖθις ὑπὸ τῦ Αὐτοκράτορος στρατηγὸς * σύλλεται. μάχη Ρωμαίων καὶ Αβάρων, στρατηγοῦντος Πρίσκου καὶ Κομεντιόλου· καὶ Κομεντιόλου μὲν ἀπομάχει διά τινας φροντιστήσεις ὄπως, Πρίσκου δὲ τῆς στρατιᾶς παρόντος. ἀριστεία Ρωμαίων, καὶ ἀναίρεσις τῆς Αβάρων μέχρι τεσσάρων χιλιάδων. δευτέρα μάχη, καὶ ἀναίρεσις τῆς αὐτῶν ἄχρι χιλιάδων θ'. τρίτη μάχη, καὶ ὅτι τῶν αὐτῶν * ὀλεθρος, μέχρι πεντεκαίδεκα * χιλιάδων. πέμπτη μάχη, καὶ νίκη πάλιν Ρωμαίων λαμπρὰ, καὶ ἀναίρεσις * βαρβάρων ἅμα Γηπαίδων χιλιάδων λ'. πέμπτη, μάχη, καὶ νίκη Ρωμαίων, καὶ ἀναίρεσις Αβάρων, καὶ ἄλωσις. τῶν μὲν ζαγρηθέντων Αβάρων γ'. ἄλλων δὲ βαρβάρων δ'. καὶ ὅτι ρων δισχιλίων καὶ διακοσίων. καὶ * Σαβίλων χιλιάδων ὀκτώ. ἐξ ὧν ὁ Χαγᾶνος ἀπαπάτας τὸν Λιὐτοκράτορα, τοὺς ζαγρηθέντας Αβάρους ἀνέλαβε. περὶ τῆς Κομεντιόλε μελαγχολίας, καὶ ὅπως τῇ πάσῃ ἀβυλίᾳ πλῆθος Ρωμαίων πρὸς Φιλιππουπόλιν ἀπαίρουσι, τοῦ κρίνειν διώλοντο. ὡς Πέτρος αὖθις στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τῦ Αὐτοκράτορος προχειρίζεται· περὶ τε τῦ γάμε τῦ παιδὸς Θεοδοσίε, τῦ παιδὸς Μαυρικίε ὑπὲρ τῆ θυγατρὶ Γερμανῦ· καὶ περὶ τῆς ἐπιδείας τῆς γενομένης τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, καὶ τῆς συμβάσεως ἀπαξίας τῶν δήμων, λιτανευόντος τῦ βασιλίως· καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας αὐτῦ, καὶ ἐξοχῆς τῶν στρατιωτῶν, καὶ μεσημέρι ὑπανδρῦ. ὅπως Μαυρίκιος * ἵστιλλε Πέτρον, παντὶ τρόπῳ τὰς Θρακῴας διωάμεις ὡς τὸ αὐτοκράτορας τῦ Ἴστρε ἀφιστέβειν. ὅπως τε θεία προσέπεσεν ὀμφὴ τῇ Πέτρῳ· καὶ ὅπως τάσις ταῖς Ρωμαϊκαῖς * εἰσέρπει διωάμεσι, καὶ τυραννὶς συνίσταται τῦ Αὐτοκράτορος, Φωκᾶ τῦ τυράννε ὑπὸ τῦ πλήθους ἀναρρηθέντος. ὅπως φεύγει Πέτρος, καὶ ὅπως ἡ τάσις διαγγελ-

* συνίσταται

* al. μεσημέρι

* Αβάρων

* Ισ. Σκλαβίλων

* ἱστίλλε

* al. εἰσέρπει

OCTAVUS hæc fere complectitur. Choſroes ob illorum Saraccnorum, qui Romanis parebant, incurſiones, rumpere inducias conatum: Georgii tamen legatione perſuaſum, fœdus ſartum tectum ſervaſſe: Georgium vero Cæſaris indignationem incurriſſe, quod Choſroes diaſſet ſe Georgii potiſſimum gratia, non Imperatoris Mauricii cauſa, ratam pacem feciſſe, ut Comentiolus proditionis reus actus, mox Romanorum ſibi militum animos duci licuit, atque eam ob rem dua iterum ea ectus ab Imperatore creatus ſit. Romanorum pugna commemoratur & Abarorum Priſco & Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen neſcio quid cauſante & a pugna abſtinente, Priſco vero copias ducente. Militum Rumanotum fortitudo, & Abarorum cædes quatuor millium. Prælium item alterum, eorumdemque Abarorum millium novem ſtrages. Tertia pugna, cum quindecim millium clade Abarotum. Quartum rurſum prælium illuſtrem Romanis victoriam conceſſit, cæſis ad internecionem Abarorum & Gepædum triginta millibus: Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque ſtetit: cæſi captique Abari, ac vivi quidem in poteſtatem venere ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor, aliorum ad hæc duo millia & ducenti, & Sclavorum octo millia. Poſtea tamen Chaganus, decepto Mauticio Imperatore vivos Abaros recepit. De Comentioli præfractu mœrore, utque ejus temeritate Rumanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficiſci jubebat, frigore fiot extinctæ. Quomodo Petrus iterum belli dua totius Europæ ab Imperatore creatus ſit. De nuptiis Theodoſii filii Mauricii & filiæ Germani. Urbem regiam fame ea tempeſtate laboraſſe, preceſque in Eccleſia fundente Mauricio, plebem eſſe tumultuatam: de ejus manſuetudine ac lenitate, militamque abiegatione, utque eodem ſint die revocati. Petrum ab Auguſto miſſum, ut omni ope atque opere Thracicas copias ad oppoſitam Iſtri ripam diſtioeret: deque divinitus Petrum appellante voce. Tumultuancem rurſum in caſtris Rumanorum, & contra Mauricium factio inſtituta, electu ab incondita multitudine Phoca. Petrus fuga interim ſalutem quæſit, & ſeditionis ad Imperatorem rumor defertur. Plebs autem a Sergio atque Coſma tribunis plebis primum incitata, novis ſtudere rebus incipit, repertique Praſinorum ciᾶ. ιϛ. Venetorum vero trecenti duntaxat. hinc plebeiis do-

Edit. Pariſ. pag. 192.

pag. 193.

pag. 194.

nativa Mauricius præbuit. Sequitur ad
cumultuantes milites ejusdem legatio, &
legationis repulsa; atque regiam urbem
præsidio munierit. Exercitus ad Theo-
dosium Mauricii filiam legatio, ipsum,
aut socerum illius Germanum dari sibi Im-
peratorem postulans. Ejus rei nuntius ad
Mauricii aures accidit, indeque suspectio
io Germanum, ot tyrannidis auctorem.
Minæ, minarumque Augusti in Germa-
num per Theodosium generum delatio:
& Germani in Deiparæ templum, ut
in asylum fuga. Hinc Syros, & Ste-
phanus Eunuchus (qui Cæsaris liberis
morum præfectus fuerat) ad Germa-
num missi, ut templo digrederetur,
sed irrita legatio fuit. Fustibus cæsus
Theodosius appareote Mauricio, quod
socero suas minas indicasset. Germani B
a templo B. Virginis ad sanctæ Sophiæ
transitus, & iterata, ut iode digre-
diatur, hortatio: sed qua nihil per-
suadetur, Andrea quodam egressum dis-
suadente, dum precandi gratia templum
frequentat. Turbæ iterum, incendium-
que Urbanæ domus Constantini Patricii,
quem Lardyn vulgo cognominabant.
Mauricii æstuatio ac fuga, utque eaor-
ta maris tempestes fugam ipsi intercı-
derit. Theodosii filii ad Chosroem mis-
sio, reductioque Nicæa ea indicio an-
nuli, quem filio parens Mauricius si-
gni tesseræque loco tradiderat. Urbano-
rum ad tyrannum, in quibus & Heb-
domites erat, concursus. Imperium Ger-
manus affectans voco excidit. Prasinis
se eum creaturos Imperatorem negan-
tibus: quod, ut ipsi affirmabant, fa-
ctionis esset Venetorum. Ergo Phocas dein-
de in templo B. Joannis, quod est in
Septimo, Imperator renunciatur, Cyria-
co regiæ orbis Patriarcha. Phocæ in
regiam ingressus, & Leontiæ ejus uxo-
ris, ut Augustæ, consalutatio. Tribu-
norum plebis ingens tum de locorum sta-
tione contentio atque altercatio. Cosmæ
partis Venetæ Tribuni plebis ab Ale-
xandro propulsatio, & jacta mentio,
nondum obliisse Mauricium. Quo factum
ut impetu quodam ad Imperatoris cæ-
dem tyrannus se proripuerit. Hinc cædes
liberorum Augusti in pareotis oculis ad
Eutropii. Animi sapientia Cæsaris, ac-
tis Deo gratiis, utque a Lilio per-
cussus obierit. Legitur & tessamentum
Mauricii, Heraclio imperante inventum.
Quomodo regia corpora marinis commis-
sa fluctibus, & funebris in Mauricium
laudatio: atque divinæ judicio providen-
tiæ, Romani milites eorum, quæ in
Mauricium flagitiose patrarant, pœnas
dederint, quod post non diu cædis,
tyrannidisque sociorum nemo, in tan-
ta multitudine superstiteris: peste enim
alii, alii cœlesti igne, ferro cæteri ad
unum omnes perierunt: atque adeo He-
raclius post paulo rerum potitus, cum
Ratate Persa bellum gesturus, delectu
habito, vix duos ex illis partium stu-
diosis relictos reperit. Ac tum demum
Romani Persis superiores esse cœperunt,
qui, dum illi nefarii superstites essent,
a Persis victi semper discesserant. Cæ-
des a tyranno per Alexandrum intenta-
ta Theodosio Augusti filio: Petro item,
& Comentiolo, atque Constantino,
Lardy cognomento. Fallsa etiam ru-
mor de Theodosio exortus est, quali
is tum non fuisset interfectus. Quo-
modo Alexandriæ statuæ suis sedibus
sponte motæ, quæ Byzantii aceldissent,
nunciarint Calligrapho cuidam (sic for-
te appellato) p cœna domum rever-
genti, ut Mauricius tertiam vestiga-

Edit. Paris. pag. 195.

pag. 196.

A λεται τῇ βασιλεῖ. καὶ ὅπως τὰ πρῶτα ἀφ' ὧν δημάρχων
Σεργίου καὶ Κοσμᾶ πολυπραγμονήσαντος τὸ πλῆθος τῶν δήμων,
καὶ διέστασαν Πρασίνων μὲν φρ. Βενέτων δὲ. καὶ ὅπως
τῆς * δημιουργικῆς φιλοτιμίας παρέχετο. πρεσβεία π * δημοτικῆς
τῶν Λιγκαβάρδων πρὸς τὸν εὐσεβέστατος δωμάνες, καὶ ἀ-
ποτροπὴ τῆς ἀρτισβείας, ὅπως τε πιεζομένων τῶν βασι-
λέως τῶν πόλεων. πρεσβεία τε τῶν στρατευμάτων πρὸς
Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου υἱόν, ἀξίωσα ὑπ' αὐτ', ὁ τὸν πα-
τρὸν Γερμανὸν βασιλέα σφῶν ἀναρρηθῆναι. γνῶσίς τε
τόπου * εἰς Μαυρίκιον ἀφιγμένη, καὶ ὑπόστασις εἰς Γερμα- * τρόπ
νὸν ὡς αὐτὸν τῆς τυραννίδος, καὶ ἀπειλὴ, καὶ μίωσις τῆς βα-
σιλικῆς ἀπειλῆς διὰ τὸ γαμβρὸν Θεοδόσιον. καὶ καταφυγὴ
Γερμανὸς πρὸς τὸν ναὸν τῆς Θεομήτορος. τῶν Κύρι καὶ Στε- * ἐπιλύ
φανου τὸν ἡμιάρμενος (ὃς ἐπίτροπος ἐπέστατο τῆς βασιλίσσης
παιδὸς) πρὸς Γερμανὸν ἀποστολὴ εἰς τὸ ἐξελθεῖν αὐτὸ τῆ
ναῦ, καὶ ἀφαξία· καὶ ἡ διὰ ῥάβδων μαστίγωσις Θεοδο-
σίου τοῦ παιδὸς ὑπὸ τῶ παξῶς, ἥνικα πρὸς τὸν πενθερὸν
καταμηνύσεως καὶ μεταφοίτησις Γερμανοῦ ἀπὸ τοῦ ναοῦ
τῆς Θεομήτορος ἐπὶ τὸ ἁγίου Σοφίαν· καὶ πάλιν πρόσ-
κλησις ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν, καὶ ἀπείθεια, Ἀνδρίν τι-
νὸς συνιχῶς φοιτῶντος ταῖς λιτανείαις, τὸ ἔξοδον πε-
ποιοῦντος· θόρυβοί τε καὶ ἐμφυλιμὸς περὶ τὴν πόλιν
οἰκίας Κωνσταντίνου τοῦ πατρικίου, ὃν Λάρδων ἐπικάλει
τὸ πλῆθος. καὶ ἔκπληξις Μαυρικίου καὶ ἀπόδρασις· ὅπως
κλύδωνος γενόντος ἐγκαταβὰς πρὸς τὴν ἀπόδρασιν
λαμβάνει. ἔπειτα καὶ Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς πρὸς Χοσ-
δόην· καὶ ὑποστροφὴ πάλιν ἀπὸ Νικαίας τῆ ἐπιδείξει τοῦ
ῥακτυλίου, ὃ ἦν εἰς σύνθημα τῷ παιδὶ παρὰ τοῦ πα-
τρὸς πεμφθὲν. ὅπως τε πρὸς τὸν τύραννον οἱ τοῦ ἄστεως,
ἐν οἷς καὶ ὁ Ἑβδομίτης, προεχώρησαν. ὅπως τε Γερ-
μανὸς καταστάζων ἑαυτῷ τὸ βασιλέως, ἀποτυγ-
χάνει, τῶν Πρασίνων ἀπειπόντων τὸ ἀνάρρησιν, διὰ τὸ
μὴ αἱρέσεως αὐτὸ εἶναι, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασκον, τῶν Βενέτων
ὅπως ἀναγόρευσις ἐν τῇ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῇ ἑβδό-
μῳ τοῦ Φωκᾶ, Κυριακὸς δὲ τὴν πρώτην τοῦ τὸ βασιλί-
δος ἀρχιπρατίνης ἐπαχείρησιν νόμως. εἴσοδός τε Φω-
κᾶ πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ ἀνάρρησις Λεοντίας τῆ γυ-
ναικὸς Φωκᾶ. καὶ περὶ τὸν τῶν πάντων φάσιν, ὃν δη-
μάρχων ὄντες, καὶ ὠθισμὸς Κοσμᾶ τοῦ δημάρχου τῶν Βε-
νέτων ὑπὸ Ἀλεξάνδρου· καὶ μίσημα Μαυρικίου, ὡς ἐπὶ ἀ-
πόδρασιν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ τυράννου πρὸς τὸν φόνον τοῦ βα-
σιλέως πάλιν * ὁρμή. ἀναίρεσίς τε τῶν τοῦ βασιλέ- * μάλιν
ως παίδων ἐνώπιον τοῦ πατρὸς ἐν τοῖς Εὐτροπίου καὶ
φιλοσοφία καὶ ἔκκλησία τοῦ βασιλέως καὶ αὐτοῦ ἱκέτου
διὰ Λιλίου ἀναίρεσις. καὶ περὶ τὸς ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ
βασιλέως ἀριθέσεις διαθήκας Μαυρικίου τοῦ αὐτοκρά-
τορος ἀνάγνωσις. ὅπως τε τὰ σώματα τῶν βασιλέων τῇ
θαλαττίῳ ῥοθίῳ παραδόθησαν. ἐπαφορὰς τε εἰς Μαυ-
ρίκιον, καὶ ὅπως τὰς ἀντιδόσεις τῶν παρασυμβάντων
αὐτοῖς εἰς Μαυρίκιον αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις, χρῆσιν
προφάσεις θείας, ὑλάμβανον· ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μεθ'
ὧν τῶν ἐπαναστάντων τὸ τυραννίδος εἰς τοσοῦτον πλῆθος ὑ-
πολειφθῆναι· ἀλλ' οἱ μὲν λοιμῷ, οἱ δὲ πυρὶ οὐρανίῳ,
οἱ δὲ καὶ σώματι διαφθάρησαν μαχαίρας. ὅθεν, ἥνικα
Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς πρὸς * Ραζάτην τὸν Πέρσην πολε- * Ραζάτου
μεῖν ἔγνω, ἐπαξίαν τὸ στρατιᾶς ποιησάμενος, δύο μό-
νους ἄρρενας ὑπολελειμμένους τῆς φιλοτυράννου πλεθύος.
καὶ τότε ἤρξατο τὸ Ῥωμαϊκὸν κατὰ Περσῶν ἐνισχύειν, μᾶλλ
δὲ ἐν ἐκείνοις πεφεῖσθαι, ἥνικα τοῖς Πέρσαις ἐπωλίζετο
ἀναίρεσις ὑπὸ τῶν οὐρανοῦ διὰ Ἀλεξάνδρου Θεοδοσίου τοῦ βα-
σιλέως τοῦ αὐτοκράτορος παιδός. καὶ Πέτρου, καὶ Κομεντιόλου, καὶ
Κωνσταντίνου τοῦ Λάρδου· πλάνη τε περὶ Θεοδοσίου, ὡς ὑ
περόπτου. καὶ ὅπως κατ' Ἀλεξάνδρειαν τὰ ἀγάλματα

* προηγόρευε τῆς οἰκείας ἕδρας ἀποφοιτῶντα * προηγόρευε τὰ γεγονότα καλλιγράφῳ τινὶ κατὰ τὸ τυχαῖον ὕπω καλυμένον, ἀπὸ δείπνου πρὸς τὰ οἴκοι διϊοχομένῳ. ὅπως τὸ Μαυρίκιος λέγεται τελεῖν μοῖραν τ φόρων * συγχωρεῖν τοῖς ὑπηκόοις, ἢ τελέσοντα δοῦναι τάλαντα τοῖς Βυζαντίοις εἰς ναυηγίαν τῆ τ ὑδάτων ὀλκῆ. καὶ ὅπως ἐφιλοτιμεῖτο λαμπρῶς τοὺς τῶν μαθημάτων ἐραστάς. ἢ περὶ τῶν γεγονότων παραδόξων πρὸς τῶν αἱμάτων ῥύσεως Εὐφημίας τῆς μάρτυρος· ἢ ὡς Μαυρίκιος πειράσας, μᾶλλον τὸ θαῦμα δι' ἀπιστίαν ἐπίστωσι. ἢ ὅπως ὁ τύραννος Κωνσταντίαν τὴν τῆ βασιλέως Μαυρικίου γυναῖκα ἅμα ταῖς θυγατράσιν ἐν ἰδιωτικῆ οἰκίᾳ * εἶχλεισε. πρεσβεία τῆ τυράννου πρὸς Χοσρόην τῶν Περσῶν βασιλέα, ἢ ἀποστολὴ καταλυσις τ τῆ σπονδῶν, προφασιζομένου Χοσρόου τὴν * ὁσίαν διωκῆσαι Μαυρικίου· ἢ ὅπως ὁ Λίλιος· ὅτος δὲ ὁ πρεσβεύων λῦ, ἀνηχώρησεν ἄπρακτος. ἀναίρεσις Αλεξάνδρου τῆ συστασιάσαντος τῆ Φωκᾶ, δι' ὑπόνοιαν, ὅτι Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου παῖδα, ὃν ἀπέλα, πεφονευκέναι. ἐν οἷς ἢ τῆς ὅλης ἱστορίας τὸ πέρας.

* al. ἐκλεισεν

* ὁσίαν

A lum portionem ſubditis remiſiſſe feratur : triginta quoque Byzantinis donaſſe talenta, reficiendis aquæ ductibus. Quo honore, præmioque diſciplinarum ſtudioſos publice affecerit. Quæ in fluxu ſanguinis Euphemiæ martyris admiranda acciderint ; utque Mauricius, rei periculo facto, quod initio non credidiſſet, miraculum magis confirmarit. Uti Phocas tyrannus Conſtantiam, Mauricii Auguſti conjugem, cum filiabus, privatæ domui incluſerit, Phocæ ad Choſroen Perſarum Regem miſſa legatio : ſed irrita. Ruptæ enim induciæ ſunt, Choſroe prætexente, quod Mauricium juſte vindicaret. Sic B Lilius, qui legatus erat, re infecta, domum retro revertit. Cædes Alexandri rerum novarum Phocæ ſocii eo nomine ſuſpecti, quaſi Theodoſium Mauricii filium, quem occidit, ſervaſſet. Atque hic univerſæ finis hiſtoriæ.

CAPUT PRIMUM.

Saraceni Romanorum ſocii Perſidem incurſantes, Babyloniorum fines depræ dantur: ob id Choſroes de fœdere ſolvendo cogitat. Mauricii ad eum legatus inhumaniter habetur, adituque regis diu excluditur. Admiſſus tandem, Choſroem ad pacem reducit, eumque de præteritis docet. Ejuſdem Legati impudens ambitio Imp. graviter offendit. Comentiolus proditionis poſtulatus, & inciſa accuſatione dux denuo conſtituitur, & ad Iſtrum abit, ſeque cum Priſco apud Singidonem conſociat.

Edit. Pariſ. pag. 197.

EODEM tempore Choſroes Perſarum rex pacem turbare aggreſſus eſt ob cauſſam hujuſcemodi. In Arabia multæ variæque gentes ſunt, vulgo Saraceni appellati. Ex his nonnullæ ſocietatem cum Romanis pepigerant, quarum pars pace incolumi in Perſidem irruens, Babyloniorum agros prædabunda pervaſerat, & id ſibi minime tolerandum Choſroes cenſuerat. Mauricius idcireo Legatum in Perſidem mittit, Georgium orientalium tributorum coactorem, quem Romani Præfectum prætorio nominant. Choſroes indigna ſe paſſum dictitans, Legatum param amice tractavit, & in regione barbara diu retinuit, nec umquam in conſpectum ſuum admiſit. Cæterum in illis rerum fluctibus non eſſe arma adverſus Romanos capienda recte ratiocinans, Georgium in regiam venire ſinit, qui oblata opportunitate uſus, regi auctor eſt, uti pacem ſalvam integramque conſervet. Ita Choſroes animo nolente volente (ut eſt apud poetam) quietem, pacemque complectitur. Legatus cum omnia quæ contigiſſent fuſe docet. Verum illud colloquium haud feliciter evanit. Ferunt enim poſtea Georgium apud Imperatorem gloriatum, Perſarum regem Satrapis ſuis confeſſum eſſe, ſe ob Legati virtutem bello ſuperſedere. Qua oratione Imperator fuccenſuit, magnumque Georgius ex obita legatione periculum adivit. Sic enim comparatum eſt, ut, niſi cum modo & ratione adhibitus ſermo, incautis hominibus immodice noceat. Poſtquam vero Chaganus (ad tes enim Europæas regrediendum eſt) pace facta domum abiens Iſtrum tranſmiſit, Romanus exercitus in Thracia oratores ad Mauricium Imperatorem mittit, & Comentiolum ducem proditionis accuſat. Itaque gravi ſeditione Conſtantinopoli concitata, Imperator dat arbitros, conſtitutoque judicio Legatos impenſius orat, & exorat. pag. 198. Ita accuſatio inhibetur, & Comentiolus de integro dux deligitur. Ubi æſtas affuit, ex urbe diſcedit, Romaniſque ſecum in gratiam reverſis, & delectibus habitis, ad Iſtrum contendit, ac Singidone cum Priſco ſe conjungit.

A ΚΑΤΑ τόνδε δὴ τὸν χρόνον Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπεχείρει τοῖς εἰρηνεύουσι λυμήνασθαι. αἰτία δὲ αὕτη πως τῇ βαρβάρῳ ὥσα ἐτύγχανεν ἐνθυμεῖσθαι. Ἄραβες πολλά τε, καὶ ξύμφορα πέφυκε τοῖς Σαρακηνῶν ἔθνεσι τοῖς ἔσχατα Χαλδαίων. ἐκ τούτου δὴ τοῦ αἰῶνος ἐπιτάττουσι τοῖς Ῥωμαίοις σύμμαχα ἰοῦσι. καί τις ἐκ τούτου χαλεπότης εἰς τὴν Περσίδα χωρίσας, καὶ τὰς εἰρηνίους ἀεροῦσι τῇ ἐπακτρομῇ μέρα τινὰ τῆς Βαβυλωνίας προσεμαίσατο. ἔνθεν ἠξιοῦτο ὁ Χοσρόης πέμπειν αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος εἰς τὴν Περσίδα ἐξέπεμψε πρέσβεων Γεώργιον, ὃς τῆς ἡμῶν πόλεων φορολογίας τῶν ἐπισκοπεῖ ἐκέκτητο. τοῦτον φρονεῖν ἐπάρχειν ἐκάλουν Ῥωμαῖοι. ὁ μὲν οὖν Χοσρόης δεινοπαθῶν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, παρελύπει τὸν πρέσβεων, καὶ πολλῷ καὶ τελεῖν αὐτῷ περὶ τῶν βάρβαρον χώραν ἐπραγματεύετο. συλλογεῖται οὖν ὁ Γεώργιος ὁρμᾶς εἰς B τὴν Περσίδα πολλὰς, ἡ βασιλεὺς εἰσάδην μισθαμοῦς τοῦ δεχώμενος τοῦτον τῇ πραγμάτων σασιαζομένων Χοσρόῃ, εἰκότως τῇ βαρβάρῳ ὑπόνοια γίνεται, μὴ ἄρα δὴ πως πρὸς Ῥωμαίους ἡ πόλεμος εἰσδέχεται. τοίνυν τὸν Γεώργιον ὁ Βαβυλώνιος βασιλεὺς εἰς τὰ βασίλεια μὲν οὖν Γεώργιος τῶν αὖθις ἐπισάμενος σύμμαχον, πείθει ἡ βάρβαρος τὰς εἰρηνείας μὴ διαλύσαι σπουδάς. ὑπὸ μὲν οὖν ἰσχὺν, αἰσχύνῃ θυμῷ, καὶ ἡ ποίνῃ, ὁ Κοσρόης τῶν ἡσυχίαν ἀσπάζεται· ἐμοὶ μὲν ὧν πρέσβυς ἅπαντα τὰ συγκυρήσαντα διεξοδικῶς τῇ βασιλεῖ δηγήσατο. ἀλλ' οὐκ ἐς ἀγαθὸν ἡ ἐπεξέρχεσις ἐκθυσίς ἀπελήρει τὸ συμπέρασμα. ὤφελεν δὲ Γεώργιον εἰπεῖν πρὸς ἡ Αὐτοκράτορα. ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὰ σατραπῶν εἰς ὑπήκοον τάδε διώλεκε. ἐμὲ ἡ τὰ πρέσβεως αἰρετὸν, δίδωμι τῇ πολέμῳ τῶν λύσιν. τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς, C χαλεπήνειε καὶ τὰ πρέσβεως, καὶ γίνεται τῇ Γεωργίῳ σφαλερὰ ἡ πρεσβείας ἐπίτευξις. τῇ ἔστι δὲ οὐδὲ λόγος μὴ μέτριος οἰκονομεύμενος, μειζόνας συμφορὰς τοῖς χρωμένοις παρέχεσθαι. ἐπεὶ καὶ ὁ Χαγάνος (ἐπανεδρεμόμενος δὲ πρὸς τὰ ἡ Εὐρώπην φερόμενος) διαπεραιοῦται τὸν Ἴστρον, οὗ καθ' ἡμᾶς τῶν εἰρήνην ἐκπορίται, ὑποτίθεται πρέσβεις αἱ περὶ ἡ Θρᾴκην τῇ Ῥωμαίων δυνάμεις, πρὸς Μαυρίκιον ἡ αὐτοκράτορα, φροδοσίαν καταστρώμενοι Κομεντίολον τῷ στρατηγῷ. τῆς φάσεως τοίνυν εἰς τὸ βασίλειον ἄκουε χωρᾶς γεγονήσας, δίδωσιν ὁ Αὐτοκράτωρ Κομεντιόλῳ, καὶ τοῖς πρέσβεσι διαπεμπὸς. καὶ δὴ τὰ γνωμένης τῆς συγκροτούσης τὰς δίκας, καὶ τῷ βασιλέως ἐκλαπραιοῦντος τοὺς πρέσβεις, λαμβάνει ἡ κατηγορία τὸν ἔγκλησιν, καὶ αὖθις ὁ Κομεντίολος γίνεται στρατηγός. δίρως δὲ ἐπιόντος, ἔξω τῆς πόλεως γίνεται, καὶ τῆ Ῥωμαίων περὶ τῆς λύσεως ξυλυσαμένων τῇ στρατηγῷ, τὸ ἀπλετικὸν ὁ Κομεντίολος ἀθροίζει, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴστρον γίνεται πεπαμένος, καὶ ἐν τῇ Σιγγιδόνι, συμπαικοινωνεῖ τῇ Πρίσκῳ.

CAPUT II.

Pax inter Romanos, & Abares imp. juſſu imminuitur. Comentiolus Viminacii ægrotat. Chaganus fines Romanorum vaſtat: quo mandante, Iſtri tranſitus a quatuor ejus filiis cuſtoditur. In ripa certamine edito barbari vincuntur. Comentioli abſentia excuſatur. Barbari vallum Romanorum oppugnant. Nunſius ad duces de periculo. Adeſt Priſcus. Viminacium reducuntur rates. Confligitur, occiſiſque Romanorum trecentis, oppetunt barbarorum quatuor millia.

ΤΕΤΑΡΤΗ ἡ ἡμέρα ἐκκλησιάζονται τὰ στρατόπεδα, A ἐν δημηγορήσαντος Πρίσκου, περιχίζεται ἡ πρὸς Ἀβάρους ἐν Ῥωμαίοις εἰρήνη. ὁ γὰρ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος τοῖς στρατηγοῖς παρακατέλαβε τὰ βασιλικῶ προστάγματος ἐγκελεύεται· εἰς τὸ φανερὸν τοίνυν τῆς εἰρήνης ἐκλυθείσης, οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸ Βιμινάκιον γίνονται, (αὕτη δ' ἦπερος ἀπέχει πρὸς ἑσπέραν ἐπὶ τοῦ Ἴστρου,) ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ὁ Κομεντίολος ἔδοξε κοπιάδιθαι. τῇ δὲ Ῥωμαίων τότε τῆς νήσου ἐκπεραιωμένων ἐπὶ τὸν ἕτερον, ἀκαιρίως ὁ Χαγᾶνος τὰ τῶ Ῥωμαϊκῶ στρατοπέδω αἰσθόμενος. ὁ μὲν οὖν βάρβαρος σωκροτήσας δυνάμεις, τοῦ Ῥωμαίων ἐκπεμπομένου γέφυ. τοὺς δὲ παῖδας τὰ ἀποσκευὰ ὑποδύσαι αὐτῇ, παρεδίδου δυνάμεις, καὶ παρεγγυᾶ, τὰς ἐκβάσεις τῶ Ἴστρου πιεζεφρυρεῖν. οἱ μὲν οὖν παῖδες τῶ βαρβάρου τὰς ἐκβάσεις τῶ Ἴστρου πιεζεφρυρεῖν κατὰ B τὸ πρόσταγθὲν ἐνεχείρουν· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰς λεγομένας χειδίας σὺρ ἀ-ψαντες, ὁμοθυμαδὸν τὸν ποταμὸν διενάξαντο. πιεζ τὰς ὄχθας τοίνυν τῶ ποταμῶ γεγονῆας τῆς μάχης, κρατοῦσι Ῥωμαῖοι τῇ ἀντιθέσει δυνάμεων. ὁ δὲ Κομεντίολος ἅμα τῇ Πείσκῳ εἰς τὸ Βιμινάκιον τὰς ἐκστρεβὰς ἐποιεῖτο. ὃν δὲ αὐτῇ ἡ ἀναβολὴ τῶ μὰ ἐθέλειν συμπλέκεσθαι, ἀπὶ θανοις ἰδαμῶς. μαχαίρᾳ γὰρ ἰατρῶν τὰς ἐπὶ τῆς χειρὸς φλέβας ἀποτμηθείς, ἐπὶ ἅματος ἐκροῇ δ' ἁμαιος πᾶς ἐκ τοῦ δεινὸν ἀποκαχος ἦν. ἐκπορθμευθέντων τοίνυν τῇ Ῥωμαίων τὸν Ἴστρον, καὶ συσκαμένων τὸν χάρακα, ἡ κατελίμπανε τοῦ τάχου ὁ Πείσκος. ὡς ἤθελε γὰρ τῶ Κομεντίολου ἐκτὸς ποιεῖσθαι τοῦ παράταξιν οἱ δὲ βάρβαροι ἀσπάτως τῆς Ῥωμαίων ὑπαρχούσης δυνάμεως, πρὸς C τὸν χάρακα τύπτων ἐπεῖχεσιν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀγγέλους εἰς τὸ Βιμινάκιον τοῖς στρατηγοῖς ἐπέπεμπτοι, τὸν τε αἰδυσσον παραδίλουσι. δύσαρκεῖτος δὲ τῶ Πείσκου τοῦ Κομεντιόλου ἐκτὸς τῶ ἔργου φάλαθαι, καὶ τῇ βαρβάρων λίαν ἐγκρατῶς ἐπικειμένων, πείθεται τὸν Κομεντίολον καταλιπεῖν, καὶ τὰς φροντίδας τῇ κινδύνων αὐτὸς ἀναδέξαθαι. ἐν δὲν καταλιμπάνει τὸ Βιμινάκιον, ἐς πρὸς τὸν Ῥωμαϊκὸν γέφυραν χάρακα. δόντος δὲ ἡμέρα ἐν προσάντει τὰς ναῦς τῶ Ἴστρου ἀναλυπήσας τὰς ὄχθας, πιεζ τὸ Βιμινάκιον μεθορμίσαθαι. ἐδόκει δὲ ὁ Πείσκος, μή πως οἱ Ῥωμαῖοι τῶ ἐπακτρίδων ἐκπεμπόμενοι αὐτοῖς πιεζ τὰς ὄχθας τὸ ποταμῶ, σωνεχεῖς τὰς μεταβάσεις ἐπὶ τοῦ τόπου ποιῶσι, κάρτ' ἂν καπαιρματιζομένης τῆς τῇ Ῥωμαίων δυνάμεως, ἀθυσεῖραν ἡ πόρος τοῦ φρουρὰν ὁπλάβοι. τοίνυν τῇ βαρβάρων κατεπεγομένων πρὸς πόλεμον, τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Πείσκος ἐξ ἐωθινῶ σιδηροφορεῖ τὰς Ῥωμαϊκὰς προσίπαξι· ἐν ὡς ἐνῶν, τὰς ἐπάξεις τεῖχι συσπαίνοις φάλαγξι, τῶ πολεμικῶν ἐγχειριμάτων ἀπάρχετο. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι ὑποχόμενοι τῶ τάξεων, ἀγχιμάχως τοῖς δόρασι κατεπολέμουτο βάρβαρον. τῶ δὲ Ἀβάρων δίκα ἐν πίνοι συσήμασιν ἐξεπλησάτων τοῦ ἐκτάξεν, ἐν τῶ Ῥωμαίων εἰς μίαν συώδυσιν καὶ φοβῳ τῶ χάρακος, καὶ πεπαλλόρῃ μάχῃ ἔχεικος μακόπων τοῦ ἐκτάξεν, ἀσυλίαν ὑπὸ θεν παρεχομένων τῇ χάρακι, ἐπὶ ὥρας πολλὰς ἀπόλεμος ἐῆχε τοῦ πρόσθεν. ἀλλ' ὃν δὲ κλίναντος σωνασπίσαντος ὁ πόλεμος, ἐν ὧν ἐπιδίξιος αὖτις ἡ πόλεμοτοῖς Ῥωμαίοις ῥοπὴ· τελευτοσίων τε ἀναιρεθέντων Ῥωμαίων, χιλιάδες πέτταρες ἐκ τῇ Ἀβάρων διώλοντο. ἐπιγνομένης δὲ νυκτὸς, εἰς τὸν χάρακα οἱ Ῥωμαῖοι ἀνέζδξαν.

QUARTO die in concionem coacto exercitu, & Priſco verba facente, pax inter Romanos & Abares diſſuitur: quod ut facerent, Mauricius imperiali mandato ducibus præceperat. Manifeſta igitur pace irrita, Romani Viminacium (inſula eſt in Iſtro flumine) deſeruntur, ubi Comentiolus graviter ſe habere viſus eſt. Inde in continentem trajiciunt. Quibus motibus auditis, Chaganus collecto milite ſatis & arboribus Romanorum exitium infert, & quatuor filis copias attribuit, quibus traſitum Iſtri cuſtodiant, quod illi pro eo ut juſſi erant facere inſtituunt. Romani navibus extemporaneis, ſive ratibus conſeoſu flumen tranſeunt, prælioque in ripa conſerto, ſuperiores abeunt. Comentiolus cum Priſco Viminacii hærebat. Nam cum ei e brachio ſanguis eſſet miſſus, honeſto plane timore, & probabili de cauſſa a pede cum hoſtibus couferendo ipſe abſtinebat. Fluvio ſoperato, valloque a Romanis excitato, Priſcus, qui ſine Comentiolo pugna experiundum non putabat, etiamnum in inſula manebat. Barbari Romanis duce deſtituris vallum incurſaot. Illi nuntios de periculo ſuo Viminacium mittunt. Priſcus abſque Comentiolo ægre ſe movet: ſed barbaris impotenter incumbentibus tandem dat manus, & eo relicto depeilendi diſcriminis curam laboremque capeſſit, ac vallo ſaccedit. Poſtridie navigia Viminacium reduci imperat; quod metueret, ne illis ad ripam diſpoſitis, milites crebro ad inſulam tranſmearent, &c idcirco imminuto copiarum oumero, ad vallum tuendum infirmiores redderentur. Barbaris autem pugoam urgentibus, Priſcus ſuis edicit, ut mane in armis ſint, aeieque, ut potuit, in tres phalanges diſtributa, prælium orditur. Romani arcubus carentes, cominus haſtis rem gerunt; digeſtiſque barbaris per ordines quindenos, ipſis autem timore valli amitteodi in unum, & eodem verſus quadrilatera figura diſpoſitis, atque ita vallum totum præſtantibus, in multas horas concurſum: nec ante ſolis occubitum finis certamini eſt impoſitus. Pugnatum a Romanis Marte fecundiſſimo. Nam ex ipſis trecenti tantum, ex Abaris quatuor millia deſiderata ſunt. Noſte inter reniente, victores ſe in caſtra recipiunt. *Edit. Pariſ. pag.* 199.

CAPUT III.

Alterum prælium cum Abaris. Prudentia Prisci delentur novem millia. Tertio prælio de ſuperiore loco pugnantes Romani, adverſarios in lacum, ſeu ſtagnum compellunt, ubi cum Chagani filiis plerique ſummerguntur. Periere ad quindena millia. Quarto prælio ad Tiſſum, ſeu Tyrſum flumen iterum non pauci occumbunt. Fluvio trajecto Romani exploratores quater mille occidunt, Gepidarum triginta millia, & cum captivis ad Priſcum redeunt. Quinto prælio complures barbari aquis præfocantur: multa millia capiuntur.

DIE tertio barbarus de integro certamen molitur. Priſcus, ut potuit, agmine diſpoſito & inſtructo ſurgente jam die ad pugnam procedit. Copiis quam potuit bene diſpoſitis, ac tripartito diviſis, ad fortiter dimicandum omnes impenſiſſime cohortatur, arque ut cornua mox diducant, itaque Abaros in medium recipiant; ut ſic intercepti concluſique, cladem improviſam accipiant. Hoc igitur modo ab hoſtibus circumventi perimuntur ad novem millia. Exacto die, victores intra vallum revertuntur. Luce decima nuntiatur duci, barbarum velle prælium ineamre. Itaque poſtridia ubi diluxit, Priſcus Romanis inſtructis, & decenter communitis, ad tentandum conſictum progreditur, ac ſuos iterum in tres phalanges diſpertit; Barbarus in unum conflatis omnibus, in Priſcum vadit, qui occupato loco regionis idoneo, magno bellicæ ſpiritus impetu e ſuperioribus in barbaros ferebatur, & duobus cornibus, ſeu a dextris, & a ſiniſtris eos impellebat. Et quoniam ſtagnum locis illis ſuberat, in undas eos adigebat. Quas cum oculis proſpicerent, & circum eas miſere agitarentur, dira in ipſis morte ſuffocabantur. Plurimis igitur, & ſimul Chagani filiis tali modo ſummerſis, illuſtriſſimam victoriam Priſcus retulit. Eo enim congreſſu barbarorum quindecim millia vitam amiſere. Chaganus non ſine periculo ſalvus ad Tiſſum fluvium evaſit. Die tricesimo barbarus exercitum ad quartum prælium inſtauravit. Quod ſimul dux Romanus comperit, etiam ipſe ad Tiſſum amnem armatus prodiit. Ab utriſque communiter dies ad conflictam præſtituitur. Is poſtquam illuxit, ſub auroram Priſcus ordinibus permutatis ſuos diſponit, & ſiniſtram aciem facit dexteram, mediam autem ſiniſtram. Barbarus ſuos in duodenos ordines digerit. Romani viriliter & animoſe certamini inſiſtentes, barbaros debellant, magnamque etiam tum multitudinem conficiunt, glorioſamque victoriam conſequuntur. Priſcus quatuor millia ad Tiſſam vicinum flumen tranſeundum, hoſtiumque motus & inclinationes explorandas ſegregat. Tranſeunt, & offendunt Gepidarum villas tres, qui rerum pridie geſtarum ignari penitus, conſidentes, & compotantes feſtum patrium magna frequentia celebrabant, omnibuſque curis ebrietati dicatis, noctem totam in conviviis exigebant. Romani crepuſculo noctis, ante exortum ſolicet ſolis, barbaros adhuc crapalantes opprimunt, & ſtragem edunt maximam, tricenorum videlicet millium: & cum ingenti præda repetito fluvio, Priſco eam offerunt. Viceſima luce denuo barbarus ad

Edit. Paris. pag. 200.

A ΤΡΙΤΗι δὲ ἡμέρᾳ ᾗ ὁ βάρβαρος ἕτερον συνιςᾶτο πόλεμον. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος ὡς εἶδον τὰ τῶν συμπάξας τὸ στράτευμα, ἰωθυῖάν χώραν πρὸς τὴν παράταξιν τρεῖς τοίνυν συμπάξας διωάμεις, οἷς τὰ μάλιςα τοῖς Ρωμαίοις εἶπε ἐυτυγχάνειν ἐς τὸ καρτερὸν, τὰ τε κέρατα πλειχίσας αὐτίκα, ὥςτε τὰς Ἄβαρας ἐισδέξασθαι ὅπως οἱ βάρβαροι πρὸ τῶν κοιλότερα νομίσαντες τὴν διωάμεως, ᾗ κατειλημμένοι ἐν μέσῳ, πανπήσωσι συμφορᾶς ἀδοκήτους. τῇ τοίνυν ἑξῆς καρτερήσαντες οἱ βάρβαροι ᾗ ἀναιρῶν ἕως τὸ πολεμίας ᾗ ἀντιβίους διωάμεως χιλιάδας ἑπτά. ἤλιε ᾗ δύοντος, ἐπὶ τὸ πέρας τὸ νενικηκὸς ἐπαύετο. δυάτῃ ᾗ ἡμέρᾳ ᾗ ὁ στρατηγὸς ἐκκλέσας, ἤκεν αὖθις τὴν βάρβαρον πρὸς παράταξιν. ἀμέρᾳ δὲ λαμπούσῃ, τὸ Ρωμαϊκὸν καθοπλίσας, κοσμίως τε συμφραξάμενος, ἐχώρει πρὸς πόλεμον. ὁ μὲν B δὴ οὖν Πρίσκος τελευταίας αὐθις φάλαγξι τὰς διωάμεις κατεστρατώσατο· ὁ δὲ βάρβαρος μίαν συνεκάμπτων φάλαγγα ἐπὶ τὸ Πρίσκειον χώρημα. ὁ μὲν οὖν Πρίσκος τῷ ὄντι τὸν τόπον χώραν καταλαβὼν, τῷ τε ῥεύματι ἐχόμενον συμπεσεῖσθαι, εἰ ἴδοι τοῖς βαρβάροις ἐπάξας, τοῖς δὲ δύο κέρασι κατεπολέμησε τὸ πολέμιον. ἐπεὶ δὲ λίμνη ὑπέρκειτο τοῖς τόποις ἐκείνοις, ἐπὶ πᾶ ὕδατα ἐξωθεῖ ᾗ βάρβαρον. ἐξ ὧν πρὸ τοῦ πρὸς τὸ ῥεῖθρον ὑποκρυβέντες οἱ βάρβαροι, τῷ τῶν λίμνῃ ἀντιμετώπῳ δυσχώσαντες, λίαν σφοδρῶς ἐκπεπήγεσαν. πλάθος τοίνυν πολλῶν ᾗ παύτων τῶν λίμνῃ ἀνηρημένων, ἅ τε παῖδων τῷ Χαγάνῃ ὑποπεγέντων αὐτόθι, πλεῖσται τῶν ὰ Πρίσκος τῶν ἱππέων ἐνεπορδύσατο. κατεφθάρησαν τοίνυν πρὸ τοῦ πόλεμον πεντακαίδεκα χιλιάδες βαρβάρων· ὁ μὲν οὖν Χαγᾶνος ἐπικινδύνως C ἐσώθη, καὶ τὸν Τισσὸν χώσαι ποταμόν. τέλος δὲ ἐμέρᾳ ᾗ ὰ βάρβαροι συνέλεξαι διωάμεις. ἐπεὶ δὲ ᾗ πρὸς τὰ παρὰ πόλεμον τῶν ἐπιβολῶν ἐποίηο, καὶ τῶν ὁ ἅ Ρωμαίων στρατηγὸς ἐκκλέσας, στρατοπεδεύει ὁ Πρίσκος ἐπὶ τὸν Τισσὸν ποταμόν. ὁρίζεται τοιγαροῦν ἑκατέρᾳ διωάμει ἡμέρα πρὸς πόλεμον. ἐπεὶ δὲ τὸ διωεσμένον πᾶρας ἐλάμβανεν, ὑπὸ φρόνῃσιν ὁ Πρίσκος ἐκάλεσε τὰς διωάμεις συνιέναι, καὶ τῶν μὲν δεξιὸν φάλαγγα διξὴν ἐποίησατο, τῶν δὲ μέσων διωάμεων. ὁ δὲ βάρβαρος δυσκαίδεκα συνήμασιν ἐξεπλίζει τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν Ρωμαῖοι ἐρωϊκέτερον ἐμάχης ἀντέχοντο, τῇ τόπων ἐυτάξει τοὺς βαρβάρους κατεπολέμησαν. καὶ διόλλυται καὶ ᾗ παύτων τῶν μάχῃ πλῆθος D πολλμίων πολύ. παύτῃ τοίνυν τῶν νίκην δοξοτέραν τὸ ἅ Ρωμαίων ἐκλιτικὸν ἀνεδέξατο. ὁ δὲ Πρίσκος πεζαρας χιλιάδας συμπάξας, τὸν Τισσὸν ζευξάμενος ἐπέβλε, καὶ ἀναβαδάδαι τὰ ἅ πολεμίων κτήνεα. οἱ μὲν οὖν ὑπὸ ἅ στρατηγῶ ἐκπεμφθέντες, τὸν χείτονα ποταμὸν διαπεραιώσαι. πλεύσαντες τοιγαροῦν χαρίσεις Γηπαίδων τεσσάρων. οἱ δὲ βάρβαροι μηδὲν ἅ ἐν τῇ προτεραίᾳ διηγωνίσατο, συμπόσιον καπασπεχίζοντο ἀνθισάμενοι τῇ μέθῃ, καπνασπεχίζοντο διαχύμενοι. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἐπὶ τὸ λεγόμενον λυπόφως, ὅτι λευκάνων ὑγούσης νυκτὸς, ἀραπαλῶσι τοῖς βαρβάροις ἐπίεσαν, καὶ μέγιστον ἀπεργάζονται φόνον. ἀναιρουῦται δὲ βαρβάρων χιλιάδες τεμάκοντα. πλοῖς τε αἰχμαλωσίας κρατήσαντες, τὸν ποταμὸν διεπέρασαν, πρός τε τὸν Πρίσκον ἅ ἀγουμένων διεσώσαντο. ἡμέρᾳ δὲ

εἰκοστῇ τῷ πάλιν ὁ βάρβαρος πιεζῶν τὸν Δρῆν ποταμὸν σὺν αὐτοῖς γείροις δυνάμεσι. ἔνθα τὸν τοῦ Πρίσκου παλίσσους πιεζεῖ τὸν Τόμεα ὁ ποταμός. γίνεται τοιγαροῦν κατὰ τῶν τῶν χῶρον μεγίστη τῷ ἀξιολογωτάτη παράταξις. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι ἀσπασάμενοι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐγκρατῶς, κατὰ πάντα δὲ τὰ ῥεῖθρα ἐπὶ τὰ ῥεῖθρα τῶν ποταμῶν λοιπὸν γίνεται, συμπαλλάττει δὲ πόνος τῷ Σκλαβίνων πλείστη ἀπόμοιρα. ἐζωγρεῖτο δὲ μὴ ὃ ἦττον τὸ βάρβαρον, τῷ ἅλασαν Αβαροι μὲν τετρίλιοι. ἄλλοι δὲ βάρβαροι σὺν ὃ τέτρασι χιλιάσι δισχίλιοι τε ὃ ἑξακόσιοι. τῷ Σκλαβίνων χιλιάδες ὀκτώ. ὧν μὲν οὖν ζωγρηθέντες δισμοῖς παρεδίδοντο. ὁ δὲ στρατηγὸς ἐν Τομεῖ τῇ πόλει τὰς λαφύρα γωγηθέντας βαρβάρους ἐξέπεμπε.

A huncce fluvium copias congregat, quo io loco atrocissimo, & io primis memorabili prælio decertatur, in quo barbari, ut paucis dicam, magna virtutis victi, & aquis summersi sunt: cum quibus etiam Sclavorum pars maxima interiit. Servati, & capti obtenta victoria Abarum tria millia, aliorum barbarorum sana millia ducenti, Sclavorum octo millia. Omnibus injecta vincula, & in urbem Tomeum a duce missi. *Edit. Paris. pag.* 201.

CAPUT IV.

Captivi Chagano petenti Imperatoris auctoritate restituuntur. Comentiolus è morbo recreatur. Byzantium ad hyberna profecturus, ducem viæ Trajani apud Nobenses quærit. Quibus dare abnuentibus, irascitur, duosque capite mulctat. Monetur de sene quodam hujus viæ non ignaro, qui cum verba commutat & litigat. Magnitudine frigorum, Romani multi, & jumenta eo itinere pereunt. Philippopoli hiemat. Petrus iterum dux declaratur. Theodosius Mauricii filius Germani filiam ducit. Tumultus in Imperatorem ob caritatem rei frumentariæ. Maledicta in eumdem, & lapidatio. Clavis audaces deterrentur. Theodosium generum Germanus chlamyde sua tegit.

Ὁ δὲ Χαγᾶνος πρίν τι ὃ Αὐτοκράτορα ὃ γνωρίσων ἐν εἰδήσει γενέσθαι, πρέσβεις ἐς Μαυρίκιον ἔπεμψεν, ἀναλαβεῖν τὰς ζωγρηθέντας ποιούμενος. ὁ δὲ Μαυρίκιος ὃ ἀπειλαῖς ὃ βαρβάρῳ καπεπλαγείς, καὶ τοῖς λόγοις ἀποβιαιολόμενος, δι' ἐπιστολίας τῷ Πρίσκῳ προσέταξεν ἀποδοῦναι τοὺς ζωγρηθέντας τῷ Χαγάνῳ Αβαρας. ὧν μὲν οὖν ἀπὸ ὃ Τόμεως ἀνεδίδοντο τῷ Χαγάνῳ οἱ βάρβαροι. ὁ δὲ Κομεντίολος ὥσπερ ἀπό τινων ὑπνηπίων μακρῶν μόλις διανίψας, ἔδοξεν ἀπαλλάχθαι τὸ νόσου. παραγίνεται τοιγαροῦν εἰς τὰς Νόβας, καὶ συγκαλεσάμενος τῶ ἐγχωρίων τινάς, ὃ ποθηγῆται παρ' αὐτῶν ἕξειν ἀναλαβεῖν, ἅπερ ὃ λεγομένην Τραϊανὴ παρόδιον τείβον, ἐπεύχετο δὲ ἐς Βυζάντιον ὃ χειμέριον ὥραν ποιήσασθαι. οἱ μὲν οὖν ἐγχώριοι ἀπηγόρευον τῷ Κομεντίολῳ ταύτην δὲ ὃ ἀτραπόν. ἐπὶ τούτῳ μανίας, δύο τῶ ἀπαγορεύοντων ἀπέτεμεν. οἱ μὲν οὖν περὶ τὰς Νόβας ἔφασαν τῷ Κομεντίολῳ, μὰ ἔχειν τὸν ὑποδείξοντα. ὑπεῖναι δὲ ἀπὸ σημείων δέκα καὶ δύο παλαίτατον λίαν γέροντα, χρόνων περιττὸς ἑκατὸν πρὸς τοῖς δέκα δύο. πάντων ἐπισασθαι Τραϊανὸν τὸν αὐτοκράτορος ὃ λεγομένην τείβον κατεχυέζοντα. χειμέριος τοίνυν κατὰ ὃ χῶρον ἐκεῖνον Κομεντίολος ὁ στρατηγὸς, ὃ πρεσβύτην ἐξίει τῆς ἀδειπορίας προηγήσασθαι. ἃ δὴ γέρων διπορεῖτο, καὶ ἄχαλλε, καὶ λίαν χαλεπὸν τὸ ἐγχείρημα τῷ στρατηγῷ προηγόρθη, τὴν τε δυσχωρίαν, τὸν τε χειμῶνα, καὶ τὸ τρίβου ἀνήμερον διεξήρχετο. ὑπεῖναι δὲ ὃ τρίβου παύτην ἀδιεξόδευτον ἀπὸ ἑτῶν ἑπτακαίδεκα. ἀντιτείνει τοίνυν ὁ στρατηγὸς τοῖς τοῦ γέροντος λόγοις. ἐπεὶ δὲ τῆς χειμῶνος ἐπιβολῆς ἐπροτέρησεν, ἀπάρχει ὃ ὁδοιπορίας αἱ ὃ Ρωμαίων δυνάμεις. καὶ παύτας δὲ τὰς ἡμέρας ἐπεδήμησε μέγα, καὶ ἐξαίσιον ψύχος. ἐμεγάλυ γεγονότος τοῦ ἀρύος, καὶ ὃ πνεύματος πικρότητος ἐγκρατῶς ἐγκεκμήκεις, ὥλλυ πολλοὶ τῆς δυνάμεως, τῶ τε τοπαφόρων ζώων ἡ πλείστα ἀπώλετο. λίαν γοῦν καὶ ἀπλατῶς ὁ Κομεντίολος ἐπὶ τῷ Φιλίππου ἀφίκετο. τοίνυν ἐκεῖσε ὃ ἅπασαν τὸν χειμῶνος ὥραν ἐνδιατρίψας, ἔαρος ἀρχομένης Βυζάντιον παραγίνεται. ἦν δὲ ἐπώνυμος Πέτρος πάλιν στρατηγὸς ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀναδείκνυ. ἐνταυθοῖ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ ὃ βασιλέως Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, υἱὸν Ρωμαίοις καὶ βαρβάροις ἐπράχθη. ἔτει δὲ εἴκοσῃ τὸν αὐτάδελφον ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος Πέτρον στρατηγὸν προεκήρυττε τῆς Εὐρώπης. περὶ τοῦτο τῷ ἐνιαυτῷ, Θεοδόσιος ὁ τοῦ βασιλέως υἱὸς γαμρίας πομπεύεται, καὶ φρὸς ἄνυμον γάμον δίδοται αὐτῷ πατὴρ Γερμανὸς τὸ θυγάτριον, ἀνδρὸς λίαν ἐνδόξου, καὶ ἐς

B CHAGANUS priusquam Imperator quippiam actorum resciscere, per Legatos recuperare captivos studet. Mauricius barbari minis territus, & varbis io fraudem inductus, Prisco mandat, ut captivos Abares reddat. Sic barbari Tomeo educti, Chagano vivi restituuntur. Comentiolus quasi diuturno somno vix tandem aliquando experrectus, morbum depulisse visus est. Nobas ioit, convocatisque quibusdam indigenis, ab iis ducem viæ Trajani, quæ dicitur, quærit. Festinabat enim Byzantium, ut ibidem hiberna ageret. Iodigenæ hanc ei viam monstrata detrectant. Tum illa ita furens, duos ex iis obtruncat. Hinc Nobenses, non habere se, qui eam viam monstrare possit. Abesse autem millibus pas-
C suum duodenis filicernium quoddam, natus annos duodecim supra centum: ei notam esse, quæ Trajani Imperatoris via nominetur. Eum locum ut attigit Comentiolus, senem orat, uti viam ipsis præeat: Senex tergiversari, & Indignari, & quam operosum negotium tentet, difficultate locorum, asperitate hiemis, & incommoditate viæ commemorata ostende-
re. Ab hinc enim nonaginta annis non
D asso tristam. Dux contradicit. Et quia consilium pejus vincebat, via illa Romani gradiuntur. Per eos dies immane, & intolerandum frigus incidit, spiraruntque validissime venti, ita ut multi de exercitu, & jumentorum dossuariorum pars bene magna interierit. Quamobrem cum diris suorum axecrationibus Philippopolim veniens, totam illic hiemem traduxit, & initio veris Byzantium reversus, æstate *pag.* 202. mox sequente rursum dux a Mauricio designatus est. Anno imperii Mauricii decimo nono nihil inter Romanos, & barbaros gestum est. Vicasimus Patrum Prætorem Europæ declaravit. Sed anno priore Theodosii filio Imperator singulari apparatu legitimo connubio Germani, excellentissimi viri, & illustrissi-

mi ſenatoris filiam conjungit. Paucis diebus in nuptiis, ipſa hieme Byzantii ob annonæ gravitatem fame laborarunt. Cumque jam dies quadrageſimus adeſſet, celebritatis natalium magni Dei Jeſu Chriſti, quem gentes univerſæ per orbem terrarum venerantur, plebs ſeditionem adverſus Imperatorem incipit. Conſueverat ille cum populo eum diem in templo peragere. Cumque ibidem jam ſacris precibus diſtineretur, quidam plebei novarum rerum cupidi, eum maledictis lacerant, & lapidibus infectantur. Mauricius corporis cuſtodibus mandat, uti ſe invadentes clavis ferreis (quæ Romoni diſtria dicuntur) deterreant, & impetum in eos ſimulent. Germanus Theodoſium chlamyde ſua protectum, per Hilaras (locus eſt urbis) illæſum e templo educit.

A συγκλάσαι βουλὴν ἄγαν ἐπιφανῆς μετ' ὀλίγας τοίνυν ἡμέρας τῷ γάμῳ, ὥρᾳ χειμῶνος ἐπεδεία τις τοῖς Βυζαντίοις ἐνέπεσε. τότε δὴ τὰ τῷ λιμῷ γεγονότος, ᾗ τῇ παρασκευῇ ἡμέρᾳ ἐφεστώσης, ἡ γενεθλιακὴ πανήγυρις τοῦ μεγάλου θεοῦ Ἰησοῦ, ὃν Χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἅπαντα τὰ ἔθνη γεραίρουσι, κατασείζει τὰ πλήθη τῶν Αὐτοκράτορος. ἐνθένδε δὴ ὁ βασιλεὺς συνωρᾴζειν τοῖς δήμοις. τῷ τοίνυν βασιλέως ἅμα τοῖς ἄλλοις τοῖς λιτὰς ποιουμένου, γεωπείσαντες ἀπό τῆς πλήθους τινες, οἷς Μανιάκιον ἐβλασφήμουν, ᾠδὰς εἰσῆμπιπτον κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ὁ μὲν ἐν Μαυρικιανοῖς κελεύει τοῖς σωματοφύλαξιν ἀπελθεῖν ἐς σιδηρᾶς κατὰ τὸν ἐπίοντα καιρόν. (ταῦτα δὲ ἄρα τῇ Ῥωμαίων φωνῇ διέφερε λέγω)) μέχρι δὲ ἡ ὑποκρίσεως κελεύει τὰς ἐπιφορὰς χαμαὶ σεσθαι· ὁ δὲ Γερμανὸς ὑπὸ κάτω ἡ χλαμύδος καλύψας Θεοδόσιον, διὰ τῶν λεγομένων Ἱλαρᾶς (τόπος δέ ἐστι τῆς ἄστεως) ἐκ τῶν λιτανευομένων ὑπεξαγαγὼν διεσώσατο.

CAPUT V.

De templo Virginis Mariæ in Blachernis. Auctores ſeditionis exilio damnati, altero die revocantur. Petrus ad Iſtrum ducens, Plaſtoli æſtatem habet: deinde in angulum Dardaniæ ſecedit. Cum Apſicho hypoſtratego barbarorum colloquitur. Utræque copiæ re infecta. Chagani æſtus. Imperator Petro trans Iſtrum profectionem mandat. Petrus a Bonoſo illuſtri ſatellite Imperatoris naviculas flumini trajiciendo petit, & Gunduim militibus præficit. Is multos hoſtium perimit, Romanoſque in provinciam redire non patitur. Artos Romanorum ſocios Chaganus delere cogitat.

IMPERATOR itaque in ſatellitibus deſenſus, in ſacris perſeverat. Deinde ad Dei Genitricis ædem, quam Blachernas populus Byzantinus, (apud quem in honore eſt) vocare ſolet, confugit. Sane templum iſtuc admodum venerabile, a civitate præcipua religione colitur. Tenet enim fama, quaidam veſtes Mariæ Virginis (quam Deiparam proprie, & ſolam nos Romani veneramur) in arculo inaurata ibidem aſſervari. Ubi in hoc templo Imperator rei divinæ more ſuo uſque ad finem interfuit, regiam repetit. Poſtridiæ de ſeditioſis inſigniores, parcius verberibus emendatos in exilium tradit. Id non adeo longum fuit. Mox enim dolore poſito, ejectis poteſtatem in urbem redeundi conceſſit. Petrus Iſtrum peteus, Plaſtolum venit, ibique caſtris excitatis, æſtatem tranſigit. Ineunte autumno in Dardaniæ latua, ſive angulum vadit. Audierat ſiquidem, ad Catarractas congregari barbarorum multitudinem, & ibi Apſichum tendere. Illic cum Apſicho Abarum hypoſtratego ſermonem miſcet. Apſichus Catarractas Romanis eripere conabatur. Duce ægrius ferente, hujuſcemodi pactis non poſſe pacem redintegrari, uterque exercitus inde abſcedit, & Chaganus quidem Conſtantiolam, Romani autem in Thraciam reverturtur. Æſtate jam proxima Mauricius certior fit, Chaganum differre pugnam de induſtria, ut vagantibus Romanorum copiis ac negligentibus, improviſo Byzantium invadere queat. Itaque duci in mandatis dat, Adrianopoli relicta Iſtrum tranſeat. Petrus adverſus Sclavos expeditionem parat, & Bonoſin ex ſatellitibus Imperatoris illuſtri (quem Scribonem vulgo appellitant: & cui tum Petrus ſubeſſe debebat) ſcribens, lem-

Edit. Paris. p. 203.

B ΚΑΙ ὅσοι βασιλεὺς ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων ἠκούζετο, μὰ δοκοῦσιν ἐγκαιρίως τῇ λιτανεύσαι. οὕτε πρὸς τὸν τῆς Θεομήτορος ναὸν παρεγένοντο (ὃν Βλαχέρνας ἀποκαλοῦσι τιμῶντες Βυζάντιοι) τὸ δὲ πλῆθος τοῦ τῶν σεβασμίων λίαν καθέστηκε. θρυπτόμενοί τε ὑπὸ τῶν ἄστεως εἰς τὰ μάλιστα. λέγεται γὰρ περιεῖλιξ τῆς παρθένου Μαρίας (ὃν Θεοτόκον αὐρίως ἡμεῖς μόνην οἱ Ῥωμαῖοι σεμνυνόμεθα) ἐν σκεύῃ χρυσοπάστῳ ἀποτεθῆναι ἐνταῦθα. ἅπασαν τοιγαροῦν ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐν τούτῳ δὴ τῷ ναῷ κατὰ εἰωθὸς ὁ βασιλεὺς λατρεύσας, πρὸς τὰ βασίλεια γίνεται, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰς ἐπισημοτέρους τῆς κατασεισασῶν μικρός τισιν αἰκισμοῖς σωφρονίσας, ἐξορίζει τῆς ἄστεως. ἡ δὲ ἐξορία ἀμακρομοίρδητος ἦν. Θᾶττον δὲ μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς τὸν λύσιν, δίδωσι τοῖς ἐξορίστοις ἐξουσίαν ἐπιβαίνειν τῆς ἄστεως. μηχανᾶται Πέτρος ὁ στρατηγὸς τὰς δυνάμεις ἀθροίσας, ἐπὶ τὸν Ἴστρον χωρεῖ, ᾗ εἰς Παλάσσολον ἀφικνεῖται, ἠνίκα χέραια ποιεῖται μῆνες, οὗπερ τὸν τῆς Θήρους ὦρας δύνουσι. μετοπώρου τε ἀρχομένου, ἐπὶ τὸν ἀλίστος τῆς Δαρδανίας ὁ στρατηγὸς ἐνεδρεύσων. πανοῦσι δὲ περὶ τοὺς λεγομένους Καταρράκτας ἀθροισθῆναι τῆς βαρβάρων τὰ πλήθη, τόν τε Ἀψίχον διαδὶ στρατοπεδεύσθαι. τούτων τῶν Ῥωμαίων γιγνομένων αὐτόθι, Πέτρος ὁ στρατηγὸς ἔρος τὸν Ἀψίχον ὑποστράτηγον τῶν Ἀβάρων διαμένος ἰδίᾳ τε ἀντιλαμβάνει λόγος. ὁ δὲ Ἀψίχ τοὺς λεγομένους Καταρράκτας ἀπὸ Ῥωμαίων ἐκχωρεῖν διελύσαθαι. διαναχθέντων δὲ τῶν στρατῶν ἃ μὲν τοιαύτας συνθήκας ἐποιοῦντο τῶν αἰρίλιον, ἑκατέρα ᾠχλύεται διάνοια, καὶ μὲν Χαγᾶνος ἐπὶ τὴν λεγομένην Κωνσταντίολαν ἐχώρησεν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὰς Θρᾳκικὰς ἐξετρίβας ἐπανέζευξαν. τῶν δὲ Θήρος ἐπείγοντος, ἀκοὴ γίνεται Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, ὡς ἐπὶ πόδος ὁ Χαγᾶνος ἀναβολὴν τῷ πολέμῳ παρέχοιτο, ὅπως ὑστερημβόμενος τῆς Ῥωμαίων πλη-

Θύος, ἀθρόᾳ αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἐπιέσειν. ᾗ οὖν τὴν Ἀδριανοῦ πόλιν καταλιπὼν τῆς στρατιᾶς ἐγκελεύεται. ὁ μὲν οὖν Πέτρος κατὰ τὴν Σκλαβινίας πλῆθος στρατοπεδεύσθαι παρασκευάζει, ἐγράφη τε Βονο-

σφ. (ἀνὴρ δὲ ὢν τῆς σωματοφυλάκων τῶ βασιλέως ὑποφυὴς, ὃν Σκιβῶνα ἐώθει τὰ πλόθη λοχαλεῖν) τῶν ζῴδίνοι κατ' ἐκεῖνο καιρῶ ἐξαποσεῖλαι Πέτρῳ τῆ στρατιᾶ. ὁ δὲ τῶ γράμματος ἀξίωσις ἰῶ, ἰφ' ᾧ πᾶς τῆ Ρωμαίων πορθμίδας χορηγεῖν ἢ διώαμιν, ὅπως ἢ πόταμὸν διανήξονται. τῶ δὲ μαχίμου ὁ Πέτρος ἢ Γωδοῦν ὑποστράτηγον προεῖσατο. πίνω ὁ Γουδοῦις τὸν ποταμὸν ἐξιβὰς, σόματι μαχαίρας πλόθι πολεμίων ἀνέλκει. αἰχμαλωσίας δὲ κρατήσας πολλᾶς, μεγάλω περιβάλλεται ὄλεθρω. οἱ μὲν ὦν Ρωμαῖοι ἐπαύσαντο ἐξ τὸ ποταμῶ εἰς τὼ ἑαυτῆ ἐποιοῦντο. ὁ δὲ Γωδοῦις πᾶν ποιῶν αὐτὸς διαπλῶς πόνος. ἀπαρᾶς Ρωμαίων ἰφόδως ὁ Χαγᾶνος μεμαθηκὼς, τὸν Αδριανοῦ στρατιᾶν ἐξέπεμπεν, ὅπως τὸ τῆ Αρπων διολίσειεν ἔθνος, ὃ σύμμαχον Ρωμαίοις ἐτύγχανεν ὄν.

A bos militibus trajiciendis ſuppeditari poſtulat, quibus Gundoin pro hypoſtratego præponit. Gundois fluvio transmiſſo in ore gladii non exiguum barbarorum numerum obſumit, ingenti præda, & gloria potitur non mediocri. Romanis per fluvium redire in ſedes ſuas cupientibus, Gundois obſtat. Chaganus Romanorum impreſſione intellecta, Apſichum ad Artos Romanorum ſocios delendos mittit.

CAPUT VI.

A Chagano quidam deficiunt, ad quos reducendos varios ille modos inveſtigat. Quare Romani ultra Iſtrum hybernare noluerint. Seditio. Fluvium tranſmeant, & iraſcuntur graviſſime. Iraſcitur viciſſim Petrus. Eidem per quietem oblata epiſtola. Caſtra movent Romani. Tumultus militaris. Legati militum ad Petrum, de reditu: cui moleſtus eſt Imperator.

ΤΟΤΤΩΝ δὲ γιγνομένων, ὑποπτεύει τῆ Αβάρων πλόθη τινὰ, αὐτομολῶν τι τῆ Αὐτοκράτορι καπηλεύοντο. παράττεται οὖν ἐπὶ πᾶ ἀκύσματι ὁ Χαγᾶνος, καὶ πεφοβῆς γεγονὼς, πολὺς ἰῶ ἀντιβολῶν, καὶ σοφισμῶν μεθόδους πολλᾶς, ἀντιμηχανᾶσθαι ἢ ὑποτατέσασθαι διώαμιν. ὥρας πίνω μεταπιπτούσης ἐσδημίους, καὶ Μαυρικίῳ τῶ αὐτοκράτορος ἐσχολοῦντος ἢ Πέτρου, ἐν ᾗ τῶ Σκλαβίνων χώρας πᾶς Ρωμαϊκᾶς διώαμεις τὸν ἢ χειμῶνος ἐσδιατρίβειν καιρὸν, τῆ τε Ρωμαίων βαρυομένων ἐπὶ τῆ τῆ βασιλέως βουλῆ, διά τε τὼ λείαν αὐτῶ, διά τε τὼ ἐ ἵππου πεπείνωσιν, ἔτι γε μὴν καὶ διὰ τὸ πλόθη βαρβάρων περιιόντων ἢ χώραν ἢ αὐτοκράτορα τῶ Ἴστρου, καὶ τῶ στρατηγῶ τὸ βασιλικὸν κρατυνόντος φρόσαγμα, σάσις μεγίστη πᾶς στρατιώταις γίγνεται. ὁ μὲν ὦν Μαυρίκιος διὰ πυνῶν συλλαβῶν ἐπιστέλλει Πέτρῳ τῶν πᾶς Ρωμαίους ποιήσασθαι. οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἀντιπεριέσαντο πρὸς σωτηρίαν ἀπόφασιν. διὸ ἢ ποταμὸν παροδικῶς διανήξαντο. ἐπεὶ δὲ πᾶτο ἐγίνετο, ἀφικνοῦνται ἐς Παλασόλφ, μεγίστῳ θυμῶ πᾶς ψυχᾶς μεδυθέντες. ὁ δὲ Πέτρος στρατοπεδεύεται ὡς ἀπὸ δίκα σημείων τῆ χάρακος. καὶ ὦν ὁ στρατηγὸς ἐξαναστῶν ἢ διώαμιν, ἐς ἀπόνοιαν ἄλογον ἐβλεπεν, ὡς ἀξίᾳ τι τῆ ὁπλιτιφῶ συναυλίζεσθαι. τεῖτη δὲ ἡμέρᾳ καὶ τῆ Γωδοῦι ἔφαινεν· ἃ δὶ ἔφαινε, ταῦτα ἐκεῖνα ἐγί. δόξαι κατ' ὕπαρ συλλαβᾶς ἐπιτετμηθώσαι αὐτῆ. τὼ δὲ πᾶς ἐπιστολᾶς προγραφὼ ἔχειν ἐπὶ λέξεως πᾶσι. (ἃ πύρμος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς θεός. ἡ θεία χάρις, ὁ τῆ ἐκκλησιῶν προεστώς, καὶ τὸ ἐλπίσπορα ἀναπληρῶν, εἰς τὸ πᾶσι συμφέρον προέγνωκεν ἐπὶ τῶ παρόντος τοῦδε ἔτους διατόνου.) διεπορεύετο τοίνω ὁ Πέτρος, καὶ ὄχαλκα. ἐδημόσευε τε καὶ ἐστροβεῖτο, πεφυκυῖαμβος πάντοθεν, τίνες εἶνσαν αἱ τῆ φαντάσεως ἐκεῖναι ἐνυπνίων ἐκβάσεις ὁ μὲν ὦν Γουδοῦις καταπλαγεὶς ἐπὶ τε τῆ παράχρῃ τῶ πλόθους, ἐπί τε ταῖς τῆ ὀνείρων ἐκφάσεσι, ἀφωνίᾳ κατεῖχετο. τῆ δὲ ὑστεραίᾳ μεταπεσοῦσιν αἱ δυνάμεις ἢ χάραξ, καὶ τὰ Ασημα παραμειψάντες (φρούριον ὄν τῶτο) γίγνεται ἐν Καρίσκᾳ, ζόθεν ἐξαπορθμίσασθαι ἤμελλον εἰς τὰς τῆ βαρβάρων συλωμένους, ὅταν γάρ τι μικρὸν μεταβαθλήσοιτες τὸ φρόσαγμα. ἐν ταύταις γοῦν ταῖς ἡμέραις ἐσαπεγωνίσαντο ἀγγελικὰ. Ε πᾶν δὲ γιγνομένων τῶτοι ἐπιπέπτωκεν λάβρον. σωπᾶσι δὲ καὶ ζύγχος ἐπιβαλὼν. ταῦτ' ὄνειρ ἐπισασιάζει τὸ πλῆθος, μὴ βουλόμενον διανήξασθαι· πέμπουσι τοίνω πρὸς ἢ Πέτρον, ἔχουσι σημᾶνε ἀπηχισμένον τῶ χάρακος φρούρους οἱ Ρωμαῖοι ἐκπὸ, ἐξ ὧν ἐτύγχανεν ὢν ὁ Φωκᾶς ὁ χαλεπώτατος τύραννος. ᾧ δὲ ἀξίωσις ἰῶ, οἱ καθ' ἢ διώαμιν ἀναζέσασι, τῆ χειμῶνος ὥρᾳ ἐγκαρτερεῖν. ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ ἐπωχλεῖ δι' ἐπιστολῶν τὸν Πέτρον, ἢ ποταμὸν ζηπεραιωσάμενον τὰς διωάμεις, τὰς τῆ βαρβάρων γᾶς ἐπιβῆναι, πᾶς δὲ στρατοπέδων ἀποτροπὰς αὐτόθυτὰς Ρωμαίους ἀρύσασθαι, ἐγκοπὼ τι δημοσίων στίφεων ἐστῶθεν τῆ φρυτανείῳ παρίχεσθαι.

B HÆc dum fiant, non pauci Abarum deficientes, ad partes Imperatoris ſe adjungere maturant. Conterbatus ea audatione Chaganes, & in timorem haud levem conjectus, nova rebementer, & varias ſecum rationes meditari, quibus defertores ad ſe reduceret. Ergo autumno adtentante, cum Mauricius Petro moleſtiam exhiberet ſuper copiis in Sclavorum regione per hiemem retinendis, copiæ autem ab eo magnopere abhorrerent, tum propter prædæ ſpem exiguam, tum propter equorum paucitatem, & barbaricam illorum locorum frequentiam: ipſeque dux in Imperatoris juſſu omnia ponderet, ſeditio maxime exorta eſt. Mauricius crebris literis Petrum urget, ut ita fiat. Romani acerrime recuſant: Quocirca flumen ultro trajiciunt, Poſtolom veniunt ira inflammatiſſimi, Petrus ab iis viginti leucis obſeſa indignatur, atque eorum inſonia, & inſolentia irritatus manere cum iis dedignatur. Tertio die Gundui nuntiat, per quietem viſam ſibi epiſtulam mitti cum hac inſcriptione ad verbum. (Dominus noſter Jeſus Chriſtus verus Deus, divina gratia, qui Eccleſiis præſidet, & quæ deſunt ſuppleat, ad omnium utilitatem in præſens hunc notæ (Romæ) dominum præſicit.) Hærebat igitur incertus, & triſtabatur, & angebatur, & cruciabatur, perturbatus undique quiſnam hujus viſi per ſomnium futurus eſſet exitus. Gundais & tumultu exercitus, & dubio ſomniorum eventu obſtupefactus, nequit vocem edere. Poſtero die caſtra movet exercitus, prætereunteſque Aſcma (caſtelli nomen eſt) Cariſcam veniunt, unde in barbarorum domicilia irruptori erant: paululum quippe de ferocia remiſerant. Per illos igitur dies mœres compinguntur. Interea cum imbribus maximis frigus ingruit. Tali impedimento objecto, nolentes trajicere, ad Petrum leucis viginti, ut dictum eſt, diſtantem e caſtris, legatos mittunt octo, e quibus etiam erat Phocas tyrannus immitiſſimus. Petebant autem, ut liceret in hyberno domum redire. At Imperator per tubellarium Petrum exſtimulat, ut trajectis copiis, barbarorum regionem incurſet, quo inde alimentis in militem comparatis, ipſe e propinquo annonam præbere ne cogeretur.

CAPUT VII.

Petrus Gundui de mandati ſeveritate ex avaritia profecta flens conqueritur. Duces convocat, litteras exhibet. Miles tranſire Iſtrum abnuit. Furor militum, fuga ducum. Phocas Imperator renuntiatur. Petrus fugit: Mauricio rem ſignificat. Mauritius nuntium examinat, quid agat neſcit: dolore diſſimulato, ludos equeſtres celebrare pergit. Populum bonum habere animum jubet. Venetorum acclamationes. Tribuni numerum utriuſque factionis profitentur. Earum factionum vituperatio.

Edit. Pariſ. pag. 205.

DUx legatis accerſitis, die ſequenti ad eos ſe venturum, miſſionemque daturum pollicetur. Et arceſſito Gundui, his eum verbis cum animi deſperatione alloquitur. Utrinque mihi propoſitum eſt periculum. Difficile eſt exequi quod mandat Imperator: & reniti ac repugnare impoſſibile, & obtemperare durum atque acerbum. Nihil boni parit avaritia, arx malorum eſt avaritia. Hic morbus Imperatorem invaſit, ob quem,

Anima fortaſſe aliquando cavebit,

ut verſicula e tragœdia Homerica orationem condiam. Hic dies Romanis multarum miſeriarum afferet initium. Scio, conſtanterque credo. Cum bis dictis ſermonem, lacrymis ſe profundentibus abrumpit, & ad caſtra profectus, luce altera omnibus centurionibus congregatis, Imperatoris ad ſe litteras demonſtrat. Illi milites nolle Iſtrum trajicere affirmant, & cauſſas exponunt. Quoniam autem Petrus in ſententia permanens nihilominus ſe multitudini opponebat, atrox iratum procella in exercitum incubuit. Quamobrem caſtris excedentes, ſeorſum in concilium coeunt. Quo viſo, duces ad Petrum aufugiunt. Poſtridie rurſum coeuntes, Exarchum Phocam centurionem ſibi præficiunt, eumque ſupra ſcutum alte ſublatum, fauſtis gratulationibus proſequuntur. His auditis Petrus fugæ ſe commiſit, quæque acciderant, Mauricio Imperatori renuntiavit. Qui infauſtum nuntium in regiam vocatum in abdito de iis, quæ evenerant, ſingillatim percontatur. Deinde cum anxiis curis trepidaret, & quid conſilii caperet prorſus neſciret, nihilo ſecius tamen audita diſſimulans, ludorum equeſtrium ſpectaculis crebro dat operam, cum quadam ſimulatione, ſe conatus iſtorum res novas molientium pro nihilo putare. Populum autem voce præconum in circo monet, ne quid ipſe ex temeraria militum ſeditione turbetur. Qui igitur Venetæ factionis erant, ita ad verbum Imperatori accinebant. (Deus, Imperator, cujus juſſu imperas, omnes imperio tuo adverſantes tibi ſubjiciat. Quod ſi Romanus eſt, illi benefac, & improbum in poteſtatem tuam rediges citra ſanguinem.) Die quarto Tribunis (quos populi adminiſtratores vulgus nominare ſolitum eſt) ad ſe in palatium acciris, Sergio, inquam, & Coſma, popularium numerum ſubjiliter exquirit. Sergius in charta numerum Prafinorum exaratum tradit mille quingentos. Coſmas contrariæ factionis nongentos. Duorum quippe colorum, cærulei & viridis factionibus dedita erat populi multitudo, unde mala gravia in vitam importata ſunt. Senſim enim aucta hæc rabioſa inſania, res Romanæ peſſum verunt.

p. 15. 206.

A Ὁ μὲν οὖν στρατηγὸς τὰς ἀφίξεις εἰσαλεσάμενος, καὶ ἐπαγγέλλετο τῇ ἐς αὔριον ὡς αὐτὸς ἀφικνεῖσθαι, λύσιτε δυσφορίας παρέχεσθαι. μεσεγελάμενος τοιγαροῦν ὁ Γουδοῦις, ἔφη πρὸς αὐτὸν τὰ ἠθυμημένα προσρήματα. ἀμφίκρημνά μοι τῷ κινδύνῳ καθέστηκε· δυσδιεξόδευτον τὸ τῶ βασιλέως καθέστηκε πρόσταγμα· ᾧ τὸ ἀπιστεῖσθαι ἀδυσώτατον, ᾧ τὸ μὴ πειθαρχεῖν χαλεπώτερον. ὦδίν οἱ δίνει καλὸν τρόπος φιλάργυρος. ἀκρόπολις τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία καθέστηκεν. ὑπὸ τῶ τοιούτω πάθει ὁ Αὐτοκράτωρ νοσηλεύόμενος,

τάχα ἄν ποτε θυμὸν ὀλίσῃ,

ἵνα καί τινι εἴπῃ τῆς Ὁμηρικῆς τραγῳδίας καρπώσω τὸν B λόγον. αὔτη ἡμέρα πολλῶν κακῶν ἀρχὴ Ῥωμαίοις. οἶδα, πείθομαι. ἐπὶ δακρυσι τούτω ὁ Πέτρος γονάμενος, ἐγκεκλιμένος τε τῇ λόγῳ διὰ τὸ δάκρυον ποιησάμενος, γίγνεται πλησίον τῶ χάρακος. τῇ δευτεραίᾳ ἀθροίζει τὰς ταξιάρχας ἢ πάσης δυνάμεως, τὸ παρὰ τῶ βασιλέως αὐτοῖς περιδεδλωσε γράμμα. οἱ δὲ ἡγεμόνες τῆς ὁπλιτικῶν συστημάτων, ἔφησαν τῇ στρατῷ μὴ ἐθέλειν τὸ μάχιμον ἐς τὸ ἀντιπέραν πάσης βάσεις ποιήσασθαι, τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτοῖς μοίρᾳ ποιήμενοι. ἐπεὶ ὁ Πέτρος ἀτιμάζεσθαι τοῖς ὄχλοις ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, λαλαγμεγίστῃ θυμῶ τοῖς στρατοπέδοις ἐνέσκηψε. διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις τὰ χάρακος ὑπεκλίναται, κατὰ μόνας ἐκκλησίαν συνῴθρισαν πᾶσα οἱ ἡγεμόνες τὸ ὁπλιτικὸ θεσάμενοι, ὑπεκλίνασιν εἰς φυγὴν, ᾧ πρὸς Πέρσον C στρατὸν παραγίνονται. ἑτέρας δὲ ᾧ τῇ ἐς ὕστερον ἐκκλησίαν ποιησάμενοι τὰ πλῆθη, ἐξάρχον ἢ ἑκατοντάρχων φωνὰν προσῆσαντο. ἐπὶ ἀσπίδος τε εἰς ὕψος ἐξάραντες, ὡφίμων ἐκτόπως τῶν ἀναγόρδσιν. τότων ὁ Πέτρος ἀκούσας, εἰς ἀπόδρασιν τὰς φρονίδας μετέθηκε, ᾧ δηλά τε τὰ συμβεβηκότα ἐπεστέλετο Μαυρικίῳ τῇ αὐτοκράτορι. ἀμὲν οὖν Μαυρίκιος ἢ ἀπαίσιον ἄγγελον εἰσαλεσάμενος εἰς τὰ βασίλεια, ἐν παραβύστῳ τῇ ἐπιπολυθηκότων ἐποιεῖτο τὰς πδίσεις. ἔνθα τοῖς μεμίμνοις ἐσφάδαζεν, ἀμηχανία δὲ αὐτῇ περιῤῥεε πολλή. ὅμως δὲ παρύτατε τῇ ἀκοσμάτων ἢ D ἀφιξιν, ἱππικὸς τε ἀγῶνας συκτίλει συχνὸς ὑποπροσποιούσε τινί, ὡς ἐξευθετῶν τὰ τῇ νεωτερισάντων μελετηματα. τοῖς δὲ δήμοις ἐδίδου διὰ παρόντων παράπτωσιν, ὑπὸ ἀλόγῳ ἀκοσμίας στρατιωτῶν μὴ παράπτεσθαι. οἱ μὲν οὖν ἢ κυναιγοὺς χώματος ἱρασαὶ μετ' ὠδῆς ἀνεβόων πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ταῦτα· ᾧ αὐτὸς δὲ τῆς ἐπὶ λέξεως συνῳθίκης ποιησώμεθα μνήμην. (ὁ Θεὸς, αὐτοκράτωρ, ὁ κελεύσας σε βασιλεῦσαι, ὑποτάξοι σοι πάντα πολεμίους τῇ βασιλείᾳ. εἰ δὲ Ῥωμαῖός εἶσιν, διώρυξε, ἀγνώμονά τε εἰς δυ-

λείαν σε τῶν ὑποτάξεις χωρὶς αἵματος) πεμπτῇ ἡμέρᾳ σίλεια (ὃς διοικητὴς τῶ δήμων ἐώθει πλῆθος ἀποκαλεῖν) ᾧ τὰς δημάρχους Αὐτοκράτορι εἰσκαλισαμένους πρὸς τὰ βαυόμενα ᾧ πόνις Σέργιος, ᾧ Κοσμᾶς ἐπυνθάνετο τῇ δημοτελόντων ἐπὶ λεπτῶ τὸν ἀριθμόν. ὁ μὲν οὖν Σέργιος ἐν χάρτῃ τῶ σωπαξιν τῇ ἱρασῶν τὸ χλοάζοντος ἐνεχάραξε χρώματος, πεντακοσίους πρὸς πεῖς χιλίους τυγχάνοντας. ὁ δὲ Κοσμᾶς πὸς τῆς ἀντιθέτω αἱρέσεως ἑκατοντάδας ἐνέα σωπταχιν. εἰς δύο δὲ χρωμάτων ὑφίστες τὰ τῶ Ῥωμαίων κατεπέπηκε πλῆθυ. ἐντεῦθεν μέγιστα κακὰ ῥᾳ βίῳ εἰσέῤῥυτε κατὰ μικρὸν ἐς τὰς λυκῳδὲς παύτης αὐξανομένης μανίας, τὰ Ῥωμαίων διώλοντο πράγματα.

CAPUT VIII.

Legatio Mauricii ad Phocam irrita. Mœnibus Theodoſianis cuſtodes apponit. Exercitus ad Theodoſium Mauricii filium legatio, aut ipſum, aut eo cedente, Germanum Imperatorem poſtulantis. Comentiolo urbis defenſio creditur. Germanus Imperatori invadendæ tyrannidis ſuſpectus, fruſtra ſe tuetur. In ædem Deiparæ pro aſylo confugit. Ejus conditor Cyrus qualis fuerit. Stephanus pædagogus filiorum Imperatoris ad eum evocandum mittitur. In Sophiæ templum tranſit. Theodoſius, ut ob ſecretum patefactum fuſtibus pulſatur.

Ὁμοίως οὖν Αὐτοκράτωρ ἤκουε ἀκούσας τὸν τύραννον, πρέσβεις ἐξέπεμψεν, ὑπομαραίνων ὥσπερ τὰ τῶν συμφορᾶς ἐγχειρῶν. ὅστις τύραννος ἐπὶ τύποις ὑφαυχενίζεται, ἢ ἐπὶ τῇ τιμητικῇ καταμαίνεται, ἀπράκτους τε τοὺς πρέσβεις ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ Μαυρίκιος περιερρύτῳ τοῖς δήμοις τὰ Θεοδοσίου τείχη προσέταττε. ἃ δείμασθαι λόγος πρεσβύτης ἱερεῖ τὸν Ἀρκαδίου τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου παῖδα. πρὸ τούτων τοίνυν ἡμερῶν ὀλίγων Γερμανὸς, ἀδελφὸς ὢν τῆς Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς τοῦ Αὐτοκράτορος, ἱππάζεσθαί τε καὶ ξυνωμοκυῖδαι τὸν Μαυρίκιον τῷ Καίσαρος ἰῷ ἀναλαμβάνειν εἰς κυλλικράτειαν (χῶρος δ' ὃ πρὸ τῆς ἄστεως ὕπος, λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀγαθός) ἃ μὲν δὴ τῷ Μαυρικίῳ παρασκευὰ βασιλικὴ Θεοδοσίῳ δίδωσι τῷ παιδί. τοῦ δὲ νέου κυνηγετικοῦ ἀπερισπάστως, καὶ λίαν ἐπιγαγόντος, παραγίνεται πρόσβυς ὡς αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μαχίμου δυνάμεως, ἐπιστολὴν τὴν ἐγγεγραμμένην ὑπὸ τοῦ πλείστου παρέχων Θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος. ἃ δὴ ἀξιώσεις ἦν, ἃ αὐτὸν Θεοδόσιον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ κράτους ἀναλαβεῖν, ἃ Γερμανὸν τὸν αὐτοκρατορικὸν ἐμπορπήσασθαι δύναμιν. μηδὲ γὰρ ἴνα ἀνίχεσθαι ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων δυνάμεις ἰθυνέσθαι. γίνεται τοίνυν πᾶσα καταδηλα Μαυρικίῳ τῇ αὐτοκράτορος. ἃ μὲν δὴ βασιλὰς, ἐπεὶ πᾶσα ἐπίπονος, μετάγει δι' γραμμάτων, ὡς αὐτὰ παραυτίκα τοῦ παῖδα τῇ ὑγιαίνοντι πειλήπτος ὤν, προσέττει ἃ Αὐτοκράτωρ Κομβιτόλῳ ἐπισταθῆναι τοῖς περιερρύτοις τοῦ ἄστεως τείχεσι τῇ τοίνυν ἐπαίνεσιν ὑπὸ πρώτου ὤν, εἰσαγάγοντα τὸν Γερμανὸν ἃ Μαυρίκιος ποιεῖται πρὸς τὰ βασίλεια. ἢ πυρίδακρυς γεγονὼς, τύπτει τῷ κακῶν ἴφη τὸν Γερμανὸν περιπίπτει ὑποθέσει. ἰῶ δὶ τῆς ὑποσίας ταύτης παμπήσεως, τὸ δὲ ἐπιστολίας τὰς δυνάμεις τὸν Γερμανὸν ἰθύλεσι βασιλέα ποιήσασθαι. εἶτα τὸ τεταρτημόρου πλάθος ἅπασιν τῶν ἵππων ἢ πρὸ τοῦ ἄστεως ἡμερῶν καταπροσωμόσασης, ἢ Γερμανὸν ἵππον μόνον ἀδιάσπαστον παριθῆναι. ἐκανῶς τοίνυν ἢ Γερμανὸν ὑποδιελογημένου τῆς Αὐτοκράτορες, ἐς ἢ τὰ βασιλέως λύπλω μὴ καταδέζοντος, ὡς ἐν τέλει λέγουσι τὸν Μαυρίκιον φῶσαι. φείδει Γερμανὸ τὸ μηνύσειν τὸν λόγον, ὑδὸν ἀδύτερον τοῦ διὰ ξίφους τεθνάναι. ἐπὶ τούτοις ἃ Αὐτοκράτωρ ἐπιτείνας τὸ βάδισμα, μηδίσασα τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις λεγομένου στρέπειν ἐπεὶ δὶ ὁ τοῦ Αὐτοκράτορος παῖς Θεοδόσιος παροξύνει χαλεπαίνοντι τῇ Αὐτοκράτορες, φάκτορι ἢ ἀνδίσιν ἀνδυόμενος, ἢ μικρὸν τῆς οἰκείας σάρκας διεξελθών, ἐξέρυσι τῇ Γερμανῷ ὑπὸ τὴν καρδίαν κατοφθύσασιν, ὑπόδρα τοῦτον, φόβας, ἃ ἄνθρωπε. θάνατος ἀζημία σοι γίνεται. ἃ μὲν οὖν Γερμανὸς διὰ τῆς λιμφόρου (λοῦ μέσου τὰ πλάθη καταπομπεύοντα) ὁδὸς ἑαυτὸν οἰκεῖαν ἐγένετο. τῇ δὲ δειλαίᾳ καιρῷ τοὺς ὑπάπτους τοὺς ἑαυτῷ συναθροισάμενος, τῇ ἱερᾷ τεμένει τῆς Θεομήτορος προσετέλαυνε, ὃ Κῦρον, ἢ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ αὐτοκράτορος γεγονὼς δόμασι λόγος καθέστηκεν ὑφάδης. ὅπερ ἦς ὑπάπων ἀξίωμα τὸ τηνικαῦτα ἀναβεβήκει ἀκριβῶς ἢ τὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἐς τὰ μάλιστα γεγονέναι φασί, καὶ περὶ τοὺς ὑρωπας ἢ λόγων σώφρονι μανίᾳ τινὶ ἐπιφέρεσθαι ἀλίου ἦ κλίνατος, ἀπωλέσαι Μαυρίκιος ἢ κατ' ἀυσιωτηρίαν αὐτοχεῖρ ἢ Γερμανὸν γεγονέναι. διὰ τοῦτο Στέφανον τὸν παιδαγωγὸν τῶν ἑαυτοῦ παίδων (δύσχρις δὲ

A IMPERATOR appropinquare tyrannum audiens, veluti calamitatem allevaturus, Legatos mittit. Qua te tyrannus inſolescit, & honoribus novis inſanit, Legatos ſine reſponſo dimittit. Mauricius mœnia Theodoſiana a populo cuſtodiri jubet, quæ quidem Theodoſium Arcadii Imperatoris filium conſtruxiſſe, vetus fama loquitur. Paucis aore diebus Germanus, Theodoſii filii Imperatoris ſocer, generum ſuum Callicrateam (locus eſt ante urbem, perquam, at verbo complectar omnia, amœnus ac ſpecioſus) equis & vehiculis in venatione ſe oblectaturum educit, Mauricio apparatum ſuppeditante. Dum juvenis omni cura expeditos, multa cum voluptate venatum exercet, adeſt ab eaercitu Legatus, atque ab eo ſcriptam epiſtolam ei porrigit: qua petebatur, ut aut ipſe Imperii principatum ſuſciperet, aut
B Germano eumdem cederet. Militem enim Romanum Mauricii imperia de exEdit. Pariſ. tero neutiquam paſſurum. Mauricius his pag. 209. compertis per litteras ad ſe filium repente advocat. Poſtero die incredibiliter mœſtus, Cameotiolo urbis murorum cuſtodiam commendat. Die ſequenti bene mane Germanum in palatium acceriit, & maſtis cum lacrymis, ipſum horum malorum caput & cauſſam aſſerit. Hajus ſuſpicionis duo erant argumenta: quod exercitus eum per litteras ad imperium capeſſendum invitarat: & quod tyranni copiæ, cum quidquid equorum ante urbem paſceret, abegiſſent, ejus dumtaxat equis pepercerant. Cum pro ſe Germanus abunde reſpondiſſet, nec tamen Imperator dolorem ienire potuiſſet,
C ad extremum adjeciſſe Mauricium ajunt, parce, Germane, plura loqui: nihil jucundius, quam per gladium emori. Poſt hæc ſecreto (ut Romani appellant) egreditur. Quoniam autem Theodoſius iraro patri aderat, ſoceri in diſcrimen dati miſericordia captus, paalum de loco ſecutus, eaeunti in aurem inſuſurrat, fugeret hunc virum (Imperatorem) ni occidi vellet. Germanus via publica (quam plebs mediam nominat) domum ſuam concedit. Veſperi conctis ſatellitibus ſuis ſacrum Deiparæ templum petit, quod a Cyro, Theodoſii temporibus eſſe conditum, fama non falſa prædicat. Hic tum in conſulatus gradum aſcenderat: ferunt-
D que fuiſſe vitum inſigni probitate, liberaliumque diſciplinarum cum modeſta quadam inſania cupidiſſimum. Diei erepuſculo cognoſcit Mauricius Germanum cornua altaris apprehendiſſe. Quare Stephanam eunuchum, filiorum ſuorum pædagogum hominem nobilem, & inter aulicos in primis conſpicuum, eum convenire, & perſuaſum e ſacris ſeptis educere

jubet. Comites Germani videntes quid eunuchus conaretur, reſiſtunt, ipſumque convitiis turpiſſimis opertum templo expellunt, Noctu Germanus ſe ſubducit, & in ampliſſimum urbis templum, a Juſtiniano Imperatore admodum ambitioſe ac ſumptuoſe exædificatum (quam Byzantii Eccleſiam magnam vocitant) porro tranſit. Mauricius Theodoſium ſuſtibus accipit, quod ei arcana ſua aperuiſſet.

A ὑπὸ τῶν ἐπιφανῶν τῶ βασιλέως, ἠλίας περίδοξος τοῖς ἀνακτόροις) πρὸς τὸ Γερμανὸν ἀφικέσθαι προετίμησεν, ὅπως πεισθεὶ ὑπεξαγαγεῖν τῶν ἱερῶν περιβόλων ἐκεῖνον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸ Γερμανὸν, ὡς εἶδον τὸν τὰ βασιλέως ἀνύχων ὑπεξαγαγεῖν τῶνδε ἐθέλοντα τὰ τῆς Θεομήτορος ἱερὰ, ἀντικαπασάντες ἐξωθοῦσι τὸ Σπέφανον, αἰκίσεις αὐτὸ περιβάλλοντες σύνειδοι. νυκτὸς δὲ γενομένης, ὑπιξέρχεται τὸ ναοῦ ὁ Γερμανὸς, ἠ πρὸς τὸ μέγα τῆς πόλεως ἱερὸν μεταίσσει, τὸ ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος λίαν φιλοτίμως ἠ πολυτελῶς ἱδρύμενον. τοῦτο καλοῦσιν ἐκκλησίαν μεγάλην οἱ Βυζάντιοι. ὁ μὲν οὖν Μαυρίκιος ῥᾳδίως μετέγνω τὰ ἑαυτῶ ἠθέν Θεοδόσιον, ἔφασκε δὲ τὸ ἀπόῤῥητον εἰς Γερμανὸν ἐκεῖνον μεταγαγεῖν.

CAPUT IX.

Germanus denuo ad exeundum ſollicitatur. Andreæ pii viri hortatu eodem recurrit. Maledicentia populi in Imp. Muris deſertis, cuſtodes ſe ad tumultuantem populum applicant. Cujuſdam Conſtantini, viri clariſſimi domus incenditur. Mauricius cum conjuge, & liberis in fugam ſe tradit. Populi in eum, & Patriarcham convitia. Locus communis de levitate, & ſtultitia populari. Podagra conflictatur. Filium ad Choſroen pro ope imploranda mittit. Germanus imperium ambit. Præſinis ſibi adverſantibus Phocam ſequitur.

Edit. Pariſ. pag. 208.

HIs ad hunc modum procedentibus, Romani iter aggreſſi, cupiditatem Byzantium intendunt: Germanus armatis ſeptus: templo fixus adhæret. Imperator compiures de excubitoribus ſuis ad eum educendum mittit: unde civitatem ira pervadit. Flexus tamen Germanus eaire inſtituit. Tum plebs urbana ædis veſtibula concurſat, & Andreas quidam, ſacris precibus in ea vacare ſolitus, voce altiſſima exclamat: recurre in templum, Germane, conſerva vitam tuam, ealtium tibi fnadetur. Quibus vocibus obſequens, in abditiora ædis gradum revocat. Tum vulgus coitione facta, probris Imperatorem lacerat: eaquiſitiſque contumeliis in eum debacchatur, & Marcioniſtis aggregat: quæ eſt hæreſis cum quadam fatua religione ſtolida, & deridicula. Fervente igitur tumultu, plebeii, qui muros cuſtodiebant, his auditis, deſerta cuſtodia tumultuantibus ſeſe immiſcent. Itaque malis urbem undique inflar fluctuum inundantibus, plebeja multitudo cæco impetu & furore incitata, Conſtantini Lardys ædes igne injecto perdit. Erat hic vir e ſenatu Imp. illuſtriſſimus, & patricia dignitate cohoneſtatus: & antea tributis orientalibus recipiendis (quem Præfectum prætorio Romani nominare ſoient) ab eodem præpoſitus: & inter primos principes habitus. In hoc terum ſtatu Mauricius medio noctis veſtem auguſtalem eauens, & privatam induens, dromone, ut vocatur, conſcenſo, & grandi pecunia illata, una cum uaore liberiſque, & Conſtantino fugam inivit; cui vulgus, ut tyranno, tota nocte maledicere non ceſſavit, cantilenis etiam in eum pet contumeliam compoſitis. Scommatis item in Cyriacum hierarcham, ſive Patriarcham (ut Romanis appellare mos eſt) inſultabant. Sane multitudo popularis imperita eſt, & rebus mutatis deteriora furioſe complectens, admoniones reſpuit: & quid conducibile ſit, prorſus non intelligit. Procella igitur Notis immane frementibus excitata, Mauricius ægre ad ædem martyris Auronomi vivus evadit: qui locus Conſtantinopoli circiter centum & quinquaginta ſtadiis abeſt. Præterea arcticnlorum doloribus corripitur: cujus morbi miſera imbecillitas urbem impe-

B ΤΟΥΤΩΝ δὲ πραττομένων, οἱ Ρωμαῖοι τῆς ὁδοιπορίας ἐχόμενοι, εἰς Βυζάντιον τὰς ὁρμὰς ἐπετείνοντο· ὁ δὲ Γερμανὸς ὁπλίταις συμπεφραγμένος, ἀφιξὲ ἔκειτο τῶ ἱερῶ. ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ πλῆθος τῶν σωματοφυλάκων ἐξέπεμψεν, ὑπεξαγαγεῖν τῶ ναῶ τὸ Γερμανὸν ὁρμῶμενος. ἐτάρβησεν θυμὸς μέγας τὴν πόλει ἐνέσαψε. πείθεται τοίνυν ὁ Γερμανὸς τὴ πειθοῖ ὑπεξιέναι. τὸ τοίνυν πλῆθος τὴ πόλεως ἀθροισθὲν, περὶ τὰ προαύλια γίνεται τῶ ἱεροῦ, καί τις ἀνὴρ, Ανδρέας ὄνομα αὐτῶ, τὴ περὶ τὰς ἱερὰς ἀπασχολουμένων λιτὰς, μεγίστῃ φωνῆ ἀίρεται. παλινδρόμει φησὶ τὸ ἱερὸν Γερμανὲ· ἠ σεαυτὸν σῶζε ψυχλέ. δέκατόν σοι τὸ ἐπαγόμενον. καὶ πείθεται ἠ Γερμανὸν μεταφοιτῆσαι πάλιν πρὸς τὰ ἐνδόμυχα τῶ ναῶ. τὰ δὲ πλάθη συῤῥήξαντα, ἐβλασφήμουν εἰς ἠ Αὐτοκράτορα, ἠ μεγίστως ὕβριζον ἠ Μαυρίκιον

C ἔβαλλον, τῶ ἠ Μαριανιστῶν καταλόγῳ συνίστατο. αἵρεσις ἦν τὰ μετά τινος μωρᾶς δυλαβείας, δύθας τε, καὶ καταγέλαστος. στρεγγῶντες πυγαρεῖν τὴ παρόχῃ, οἱ τὰ τίχα ἠφορμοῦντο δημόται τύπον ἀκακοῦντες, τῆ φορᾷ χαίρειν εἰπόντες, ἀναμίγνυνται τῶ λαῶ τῶ στασιάζοντι. παπαχῶ πυγαρεῖν τῆ πόλει περιεμαίνοντος ἠ ἀλαλάζοντος ὁρμῆ καταμανῶς τὰ πλῆθα ἠ οἰκίαν Κωνσταντίνου τοῦ λαμπρίου Λάρδυ, τῶ παμφάγῳ πυρὶ καταδαίζουσιν. αἵπερ δὲ ὕπος ἐτύγχανεν ὢν ἠ ἰς συγκλῆτον βουλὴν ἐπιφανίσατος, τὸν τὴ πατρικίαν ἀξίαν περιβέβληται, ἠ ἐγκυμοσύνῃ τῶν φόρων τῆς ἴφας ἀφ' ὁτουοῦν αὐτῶ ὑπ' αὐτοκράτορος ἀπειλήφει, (ὃν ἐπαρχεῖν πραιτωρίων εἰώθασιν ἀνομάζειν Ρωμαῖοι.) τῶν ὁ Μαυρίκιος ἐκ τῆς προτερήσεως τῆ ἀρχόντων ἐκίατητο. πυγαρεῖν μισούσης νυκτὸς, ἠ βασίλειον σχολὴν ἰσοδυσάμβος, τλῶ τε ὑπαρτίαν ὁλκάδα παρασπάμενος (δρέμωνα δὲ πούτλου εἰώθασι πὶ πλάθα ὑπικαλεῖν) καὶ χάμαι ἐς αὐτὴ ἐκβαλὼν ἅμα τῆ γυναίῳ, ἐν τῆς παισὶν ἐπ' αὐτὴ ἐπιβαίνει, πὶν τε Κωνσταντῖνον ἀκαλαβεῖν, πρὸς ἀπόδρασιν εἶδε. πὰ ἦ πλάθη ἐπὶ ἠ πυρανίδα καπλιθάσαντα καππασυχίζοντο τοῖς κακοῖς, ἐν ὁς ἠ Μαυρίκιον ἐῤῥαψῶδων μιθ' ὕβρεως ἄσματα. ἐπίσκωπτόν τε ἐν ἠ ἱεράρχλω τὸ τλωιαῦτα καιρὸν, ὃν πατριάρχλω σώλαθες Ρωμαίοις ἀποκαλοῦν, Κυριακὸς ὄνομα αὐτῆ. τῆ δὲ τὸ πλῆθος ἀπαιδάλτον, ἐν πρὸς τὶ χεῖρον ἠ ῥοπαῖς ἰμαιρὲς, δυσπειθὲς πρὸς

π, ἐν τῶ συνοίσοντος λίαν ἀμύητον λαίλαπος πυγαρεῖν γιγονίας μεγίστης, ἐξαισίως τε Νέρωνα προσεοικότος, μόλις ὁ Μαυρίκιος ἐξαυξίσται ἐπὶ τὸν Αὐτοκράτορα τὰ μάρτυρος, ὡς ἀπὸ σανίδων ἐκαστ ἐν πυτήνατα ἠ πόλιως Κωνσταντίνου ἠ αὐτοκράτορος ἐπιγίνονται ἦ αὐτῆ νόσοι ἀρθρίτιδες πάντες ἦ ἠ νόσοι ἀδύνεια καθέζηται δυσχρὸς τοῖς τὸ

Βασι-

βασίλειον ἄδυ ἀκοπιάστως διὰ παντός. τὰς δὲ αἰτίας ἃ δίομαι, ἵνα μὴ τὴν ἱστορίαν παραμορφώσωμαι. τὸν Μαυρίκιος ἐξαπορίλλιν τὸν Θεοδόσιον ὡς τὸν Χοσρόην γαμίδιαι, ἢ περὶ συμμαχίας καθικετεῦσαι τὸν βάρβαρον, ἀναμιμνήσκειν τε ἢ ὅσα πρὸ αὐτῆς δυσχήναντι Μαυρίκιος διλύσατο. ἀξιοῖ τε ἀμοιβαίαν ἢ χάριν ἀντιπαλαιδιάσαι, ἥλις ὁμοῦ τῆς οἰκίας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ κατασπασθείσης κινδύνῳ. ὑπολείπειν ἢ τὸν δακτύλιον ὁ Μαυρίκιος, παρωτρύνει τε μηδαμῶς ποιήσασθαι τὴν ἀναζήλωσιν, ἢ μή ποτε αὖθις θελήσειεν τὸν δακτύλιον. ὅπερ μὲν οὖν ὁ Θεοδόσιος ἐπὶ τὴν Νίκαιαν γίνεται. ἀλλὰ ἢ σωπηδήμιος γίνεται αὐτῇ Κωνσταντῖνος, ἐπὶ τῇ πλήθει Λάρδιος καπνόμαζον. κατὰ ταύτην τὴν νύκτα ἀνὴρ δημότης ἐπίσημος (Ἑβδομίτης δὲ λεγόμενος αὐτῇ τὸ ἐπώνυμον) ἢ ἄπορος τῶν χλοίζοντος χάμαπος ἁρπαί, πρὸς πύλας τῶν τοίχων ἀναπεπάσσατος, ὡρμὸς ἢ τύραννον παραγίνονται. ὁ ἢ Γερμανὸς ἐς βασιλείας καπαπεπτοκὼς ἦρατο, ἐ Θεόδωρον (Σιλεντιαρίῳ δὲ οὗτος ἀξιώματι ἐκεκόσμητο) πρὸς τὸν Σέργιον ἔπεμπε (κατ' ἐκεῖνο δὲ καιρῷ οὗτος δὴ οὗτος ὁ Σέργιος δήμαρχος ἐτύγχανεν ὢν τῆς Πρασίνου πληθύος) ἢ ἀξιοῦντα τὸ δῆμα ἢ βασιλικὸν ἀναδήσασθαι φέρειν, ἐπὶ σωθήναις τισί, ἢ ὁμολογίαις ἐγγράφοις. ἀμὲν οὖν Σέργιος ἐξ ἐωθοῦ πρὸς τοὺς πρωθυπατίρας τὸ δῆμα τοὺς λόγους τῶ Γερμανοῦ μετοχέτευσε. δυσανασχετοῦσι τοίνυν αἱ λεγόμεναι Πράσινοι, ἢ τὴν ἀξίωσιν ἀνατιμῶντα, φάσκοντες, ἃ ἂν μεταβολὴν τῆς αἱρέσεως ὁ Γερμανὸς ποιήσηται πώποτε, ὡς μεταθήσει τὸ δόγμα, διὰ τὸ ἐς ἄγαν ἐμπαθῶς ἔχειν σφᾶς θαυμαζόντων τὴν ἢ λεγομένην Βενέτων προσπάθειαν. ὅπερ μὲν οὖν οἱ Πράσινοι τῶ Γερμανῶ τὰς ἐλπίδας ἀβέλησαν. ἐπεὶ δὲ ὁ Γερμανὸς δυτύχησε τῶ βουλήματος, πεῖσιν τῶ τυράννου μετὰ χώρησιν ἔσεσθαι, ἢ προσκυνεῖ ὡρὸς ἂν ἡ τύχη, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μεταβίβασε.

A rialem semper Incolentibus infesta est. Cauſſas differere nolo, ne quid hiſtoriæ facies immutetur. Mittitur a Mauricio ad Choſroen Theodoſius, qui & auxilium ſupplex roget: & regem commonefaciat, quantum durissimis temporibus ſuis præſidium ab eo, auxiliumque ſenſerit; tantorumque beneficiorum remunerationem aliquam poſtulet, quandoquidem cum uniuerſa domo in extremum præcipitatus ſit diſcrimen. Oſtendit porro annulum, cohortando, ne ullo modo redeat, niſi eumdem rurſus conſpexerit. Sic Theodoſius Nicæam deſertur, quem Conſtantinus Lardys comitatur. Eadem nocte vir plebejus, & egregius, cognomento Hebdomites, aliique Praſinæ factionis, mœnibus egreſſi, ad tyrannum ſe conferunt. Cæterum Germanus regnandi deſiderio incenſus, Theodorum Silentiarii B honore ab exercitu donatam ad Sergium, qui per id tempus Praſinorum tribunum agebat, rogatum mittit, ut ejus opera certis conditionibus & pactis (quæ ſimul ſcripta mittebat) liceret ſibi a populo diadema imperatorium conſequi. Sergius prima luce ad populi primores de Germani petitione refert. Praſini moleſte ferunt, petitioneque rejecta, Germanum numquam factionem permuturum, neque a placito ſua diſceſſurum autamant, quia Venetæ factioni modis omnibus ſit deditiſſimus. Sic Praſini ſpes Germani confoderunt. Qui, poſtquam res ſecus ivit quam voluiſſet, ad tyranni amicitiam converſus, cui fortunam videbat propitiam, at verbo dicam, eum adoravit.

CAPUT X.

Phocæ linguis animiſque favetur. Populum cum Patriarcha, & ſenatu accerſit. Deteſtatio illius, ut hominis improbiſſimi. Ejus ſimulatio in Germanum. Proclamatus Imperator coronatur. In urbem magnifice invehitur. Spargit aurum. Ludi fiunt equeſtres. Uxori Leontiæ corona impoſitur. De loco ſtationis inter factiones contenditur. Alexander homo nefarius ad litem componendam miſſitur. In Coſmam Tribunum eſt contumelioſus, ac violentus. Eum Veneti ulciſcuntur: quorum vox male evenit.

Οἱ δὲ Πράσινοι εἰς τὸ λεγόμενον Ῥήγιον γίνονται, ἢ C διώμνιας τὸν τύραννον μεγαλύνουσι, ἢ πείθουσιν τὴν λεγομένην ἑβδόμην (τόπος ἦτος ἢ ἄστος ἀπὸ σημείων ἑπτὰ) τὸν Φωκᾶν ἀφικέσθαι. κατ' αὐτὴν ἢ ἡμέραν ὁ τύραννος ἢ ἀσηκρήτοις Θεόδωρον, ἢ βασιλικῶν ταχυγράφων ἄνδρα ἐπίσημον, ἐν τῇ λεγομένῃ κελεύστῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ὅπως οἱ Βυζάντιοι λαοὶ τὸν ἱεράρχην, τὴν τε σύγκλητον ἀναλαβόμενος, ὡς αὐτὸν παραγίνωνται. ἀμὲν οὖν Θεόδωρος ἀφικόμενος ἐπὶ τὸ μέγα πάμβιος ἢ πόλεως, τὸν ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ ἢ αὐτοκράτορος ἱδρυμένον, ἀνεῖς ἐπὶ τῇ βήματος ἢ ὑψηλῶν (ἄμβωνα ταῦτα τὰ πλήθει καλεῖ) τὸ ἢ τυράννου πρόσταγμα τῇ λαῷ μεταδίδωσι. πάντων τοιγαροῦν γενομένων πρὸς ἢ Καλυδώνιον τύραννον, ἢ ἢ σώφρονος ἀλυργίδος ἀσυλγίσατο αἰσπαυρον (φρίττει δ' ὄνομα ἢ Φωκᾶν ὀνομάζεσθαι) ἐδοξεν ὁ μιξοβάρβαρος τύραννος κατορθοῦν Γερμανὸν ἀναγορεύων ἐθέλειν. ἢ πίνακι δήμων κατδημώτων ἢ τύραννον, ἢ πάντων ἢ μεταβολῆς γλιχομένων, ἀναγορεύεσθαι τὸ ἀκούσαντες, ἢ κύριος ἢ σκήπτρων ὁ τύραννος προχειρίζεται, ἢ κράτει ἢ δυνάμεως ἢ συμφορᾷ, ἢ λαμβάνει ἢ ἀρχῆς τὰ μεγάλα ἢ ἐπίσημα ἢ Ῥωμαίων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀτυχήματα. περιβάλλεται τοίνυν ἢ βασίλειον Σέφανον ὁ παλαμναῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἐν τῇ νεῷ ἢ προφήτου ἢ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. τῇ

PRASINE Rhegium venientes, tyrannum fauſtis acclamationibus beant, auctoreſque illi ſunt, ut in Septimum (locus ab urbe ſeptem millibus abeſt) progrediatur. Eodem die tyrannus Theodoram a ſecretis, inter celeres ſcribas, ſea actuarios Imperatoris virum clariſſimum, in magnam, ut dicitur, Eccleſiam, populum Byzantium, una cum hierarcha & ſenatu ad ſe vocatum mittit. Theodorus templum urbis ampliſſimum, a Juſtiniano Auguſto conſtructum ingreſſus, excelſos gradus, ſive ambonem vulgo dictum, aſcendit: tyranni mandatum palam edictat. Univerſis igitur profectis ad tyrannum Calydonium, ad centaarum in modeſta purpura proteriſſimam (his quippe nominibus Phocam par eſt afficere) viſus eſt ſemibarbarus, & ſimulavit ſe velle Germanum Imperatorem declarare. Sed enim populo illi aplaudente, omniſque res novas expoſcentibus, promulgatur peſtis illa, & ſceptri dominus tyrannus deligitur: obtinetque felicitatem calamitas; & ingentia atque inſignia Romanorum detrimenta, ut ſummatim dicam, procedere incipiunt. Itaque corona in æde Joannis Baptiſtæ, & Pro-

Edit. Pariſ. pag. 410.

phetæ homo conſceleratus induitur : ac poſtridie imperatorio in curru , quadrigis albis , ſplendida & magnifica pompa urbem , & palatium init : e theſauris imperatoriis , velut ex aurea nube paſſim imbrem ſpargens aureum . Multis tam populi plauſibus , multis complurium votis , & gratulationibus ejus aures circumſonuerunt . Fit concurſus ad regiam , equeſtria certamina inſtituuntur : & infelicis hujus creationis diea feſtus agitatur . Poſtridie propter initum imperium congiarium dat militibus . Habebat uxorem vocabulo Leontiam tyrannus , hujus caput corona imperatoria cingit . Quia vero Imperatores conjuges ſuas publice , & ſolemni cum apparatu Auguſtas pronuntiare conſueverant , conſuetudinem eam tyrannus inſigniter eolens , Leontiæ pompam ac triumphum parandum judicavit : quo die populares de loco ſtationis litigarunt . Nam cum Praſini in Ampelio (quod eſt regiæ veſtibulum) ſtationem habere , ibique Auguſtam ſolitis plauſibus excipere vellent , repugnabat Venetorum populus , cui iſtoc inſuetum , & peregrinum videbatur . Tumultu igitur maximo exorto , tyrannus ad controverſiam componendam Alexandrum mittit , hominem perverſum , & inter ſeditioſos adverſus Mauricium nobilem . Et Coſmas Venetorum Tribunus ſe objicit . Alexandet ſuperbus , & tyrannica præditus audacia , Coſmam contumeliis laceſſit , manuque in pectus adacta eum propellit . Veneti iraſcentes , clamorem communiter tollere in verba hujuſcemodi (placet enim & privatæ vocis meminiſſe .) *Apage , cognoſce verum Basum melius : adhuc vivit Mauricius .*

Edit. Pariſ. pag. 210.

A δ' ὑςεραίᾳ ἐπιβαίνει ἡ πόλις , ἐφ ζάνων ἁρμαμάξης βασιλικῆς . ὅτω μὲν ὖν ἐπιφανῶς ἢ περιδόξου ἡ εἰσοδος ἐπὶ τὰ βασίλεια τὸ δρόμῳ λαμπρὸ ὁ τύραννος ἐποιήσατο , καὶ οἷα περίλυν χρυσῆν ὑετίζουσα , ἀπὸ βασιλικῶν θησαυρῶν ἐπομπὴν τοῖς ἐκτυγχάνουσι κατεμβρέξατο . πολλοὶ δὲ παρὰ τῆς δήμων πρόπης , διχοῦ τε , καὶ ἀφημίσεως τοῖς ὠσὶ τὰ τυράννου περιεκλύζοντο . ἐπεὶ δ' εἰσῤῥύησεν εἰς τὰ βασίλεια , πανηγυρίζει τὰ πλήθη , ἱππικοῖς ἀγῶσι ἢ δυσχερῆ ταύτην ἀναγόρευσιν ἑορτάζοντα . τῇ δ' ὑςεραίᾳ , ἐπιβαπτεία ἢ σκήπτρων τοῖς στρατιώταις δῶρα παρεῖχε τὸν δὲ τῆ τυράννῳ τῷ γύναιον (Λεοντία ὄνομα αὐτῇ) τοῦτ' εἶναι βασίλειον πεμπτέ Θησι . ἐπεὶ δὲ πομπαῖς οὐθέσεσι τοῖς αὐτοκράτορσι τὰς ὁμοζύγους ἀναγορεύειν , ἐπιφανῶς τιμῶσα τὸ ἔθος ὁ τύραννος , τὸν Λεοντίαν βασίλισσαν ἀξίᾳ θεαμβεύειν . γίνεται τοίνυν κ τοῦτον ἡμέραν τοῖς δημοτικοῖς περὶ τῆς τάσεως ἄμιλλα . ἦν δ' αὐτοῖς ἡ περὶ τὸν τόπον θέσις ἐπίμαχος . τὸ Πρασίνων δὲ ἐθελόντων ἐν τῇ λεγομένῳ Ἀμπελίῳ (προαύλιον δ' ἔστι τῆς βασιλείας οἰκίας) ἢ εἶναι τοὺς ἡνιόχους , καὶ ἢ βασιλίδα τοῖς εἰωθόσι πρότοις ὑμνεῖν , ὁ τῆ Βενέτων δῆμος ἀντέλεγεν . ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἄνδρα τοῦτο πειρᾶναι καὶ ξένον . μεγίστη ταραχὴ γνωμένη παράκλησις , ἢ Ἀλέξανδρον εἰσπέμπει ὁ τύραννος , κατδιάσασα τῆ ἀμφισβητουμένων ἢ ἐμπλῶ δῆτα ἡ Ἀλέξανδρος ἀνὴρ ὑπερήφανος , ἢ καπασασιασάμενος Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορος λίαν ἐπίσημος . ὁ μὲν δὴ ὖν Κοσμᾶς ἡ ἢ δημαρχικῶν πειρεπέμπεσε ἐπεσσί ω Ἀλεξάνδρῳ τοῖς λόγοις ἀντέτεινεν . ἡ δὲ Ἀλέξανδρος γαῦρος καὶ τυραννικὸν κεκτημένος τὸλμαν , ὕβρεσιν ἐβαλλε τὸν Κοσμᾶν . εἶτα καὶ χεῖρα ἐπὶ τὸ στέρνον ἐπιβαλὼν , πῶπε ἐξώθησεν . ἡ δὲ Κοσμᾶς ὑπὸ τῆς ἀθήτους ἀναπήπτεται . ἐπὶ τοῦτον οἱ Βένετοι χαλεπαίνοντες , κ ἢ Ἀλεξάνδρῳ ἐξώθουν δημώδεις βοάς . ἄδ' ἐπεσ ἐκεῖνα ταῦτά γε (καλὸν δὲ καὶ ἢ ἰδιότητος φωνῆς μνήμην ποήσασθαι) ὕπαγε , μάθε τὸν ἀπάσασιν . ὁ Μαυρίκιος ἐκ ἀπέθανε .

B

C

CAPUT XI.

Mauricii necem parturit Phocas. Revocatur ex itinere a patre Theodoſius. Mauricii filiorumque in portu Eutropii ad Chalcedonem interfectio. Ejus ante mortem præclariſſima vox, & Chriſtiano digniſſima. Nutricem ipſius infantem pro ſuo ad cædem ſupponere non fers. Ejus pro pœna peccatis ſuis in hac vita irroganda cura anxia. Teſtamentum, quo Imperium inter filios partitur. Domitianus Melitenenſis Epiſcopus eorundem tutor, ab hiſtorico commendatur.

TYRANNUS hic cognitis populum de prærogativa loci diſſidentem , & mutuo allatrantem tranquillat , ac die poſtero ceu furore quodam bacchico ſtimulatus , cædem Mauricii parturit . Is actorum ſuorum pœnitens , & periculum ſupra caput ſapienter conſiderans , Theodoſio filio , qui jam Nicæam pervenerat , annulum tranſmittit , atque ad ſe celeriter reverti jubet . Theodoſius patris imperata faciens , ad calamitatem transfugit , libenterque reverſus , ad mactationem adeſt . Tyrannus emiſſis militibus , e regione principis urbium , ubi Chalcedon condita viſitur , in portu Eutropii Mauricio vitam eripit , prius eo ſpectante maribus ejuſdem filiis jugulatis . In qua filiorum jugulatione prius eum naturæ gladio homicidæ illi cruciaverunt . Qui caſum hunc infeliciſſimum , ut ſapienti decorum eſt , perferens , rectorem omnium Deum clara voce , ut exaudiri poſſet , appellabat , & crebrius alloquebatur , (Juſtus es Domine , & rectum judicium tuum .) Deinde & ipſe amputato capite conſummitur , necem ſuam , quæ conſecura eſt , velut epitaphium filiis condens , cujus virtute ante in ſumma calamitate enituit .

pag. 212.

D

E

Ὁ δὲ τύραννος τύνων ἀκπιοὼς , ἵστε παύει τὰ πλήθη κατθυλακτοῦντα περὶ ἀκριβείων . τῇ δ' ἐπαύριον πρὸς τὸν φόνον ἢ αὐτοκράτορος ἐκβακχίνται . τοιγαροῦν ἡ Μαυρίκιος τῇ μεταμελῇ φιλοσοφίας τὸν νέον ἐνδιώκει , τὸν δακτύλιον πέμπει Θεοδοσίῳ τῇ παιδί , ἐπιβιβασθέντι Νικαίαν ἢ πόλεως , ἀναζεῦξαί τε πρὸς αὐτὸν σπεύδοντα πρεσίπαξεν . ὅτω μὲν ὖν Θεοδόσιος γεγονὼς πενθερὸς τῇ πατρὶ , πρὸς τὰς συμφορὰς πάντομολεῖ , κ φιλοπόρφυρος γεγονώς , πρὸς ἀποσφαγὰς παραγίνεται . πίνων ἡ τύραννος ερανιστῶν ἐπέμψας , ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς βασιλίδος ἢ πόλεων , ἐν ᾗ καὶ ἡ Χαλκηδόνος πόλις καθίδρυται , ἀναιρεῖ τὸν Μαυρίκιον εἰς τὸν λεγόμενον Εὐτροπίου λιμένα . προαναιροῦνται ἐπ' ὀψεσι τὰ βασιλίδος οἱ παῖδες οἱ ἄρρενες , ἐντεῦθεν τῇ τὰς φύσεις ξίφει τῇ φόνῳ τῇ παίδων ἐφαπλάζοντες εἰ φονεύσαι τὸν Μαυρίκιον . ἡ μὲν οὖν Μαυρίκιος φιλοσοφῶν τὸ δυσύχημα , τὸν ἐπὶ πάντων ἀνακαλεῖτο θεὸν , κ πυκνότερον ἀντιφθέγγετο , δίκαιος εἶ κύριε , κ δικαία ἡ κρίσις σου . γίνεται γοῦν κρὸς παράκλωμα ξίφος , λοστομὸν ἢ κεφαλὰς ὑποσάς , ἐπιπέρσαν ὥσπερ ἢ πύργων ἢ ἐς ὕςεροι αὐτῶ ἀναίρεσιν ἀληρασάμενος , προπιδειξάμενος ἢ ἀρετὴν ἐν τῇ μεγίθει ἢ συμφορᾶς ἢ

τὸ τιθώνιον ὑποκλοφάσας ἐν τι τῶ βασιλικῶν μορίων, καὶ πρὸς ὄνοτροφαγίαν τὸ ἑαυτῆς ὑπομένιον παραδύσας, κηρύττει λόγος ἀληθὴς, Μαυρίκιον τὸ ἀπόρρητον ἐξεπεῖν τοῖς φονεῦσι, καταμηνύσαι τε τῷ ὑποκρυφῷ τῦ παιδὸς, καὶ μὴ δίκαιον εἶναι κατιχνεύεσθαι, τὸν φόνον παρασθύσθαι τῇ ὑποκλοπῇ τὸ υἱῦ. ὅπω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐκ τόμου φύσεως ὑψηλότερος γεγονὼς, ὑπαλλάττει τὸ βίον. λέγεται δὲ τὸν βασιλέα Μαυρίκιον ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀναιρέσεως χρόνων ἐν τοῖς σιβασμιωτέροις τῆς οἰκημένης ναοῖς ἐν γράμμασιν ἀναθεῖναι τὸν ἕνα τῆς ὑπερσεμνοτάτης Τριάδος Χριστὸν Ἰησοῦν τὰς ἀντιδόσεις τῶν βεβιωμένων, καὶ ὧν ὅπως τὸν θνητὸν καὶ ἐπίκηρον κόσμον ὑπολαβεῖν. ἃ παρόσομεν καὶ ἐν τοῖς περὶ τὸν λεγομένης αὐτῷ διαθήκης τὰς ἱστορίας συμπλέξαθαι. κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας Ἡρακλείου τῦ αὐτοκράτορος, χάρτης σφραγίσιν ἐνειλημένος εὑρέθη Μαυρικίου τῦ αὐτοκράτορος, ἐν ᾧ ἐνύγχανεν ὧν ἐβδόμης, ἃ περὶ ἰδίας ἀυτῷ μελετήματα μὴ τὴν ὑποβίωσιν φροιδεῖν· ὅσῳ δὲ χαλεπῶς πιεζόμενος ὁ Μαυρίκιος τῷ πενταετικῷ τῆς ἑαυτῦ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας, ἐν γράμμασι διετύπω τὸ κράτος. τὸν μὲν Θεοδόσιον τὸν πρωτόβυτερον παῖδα τῆς Κωνσταντίνου πόλεως κύριον καθίσας, τὰς ἑῴας φροντίδας αὐτῷ περιέθηκε. τὸν δὲ Τιβέριον τῆς πρωτοβύτου Ῥώμης βασιλέα διέθετο, τὴν τε Ἰταλίαν, καὶ τὰς περὶ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος νήσους, πάντῳ ἀπέδοτο. τὰ δ' ἄλλα τῆς Ῥωμαίων πολιτείας τοῖς ἑτέροις παισὶ καταμερίσατο, κληρώσας τῆς αὐτοῦ τῷ παίδων ἡλικίας. Δομετιανὸν προκρίνας μόνος, ὃς πρὸς γένος τῇ Μαυρικίῳ συμπέπτωκε τῆς ἐπιφανοῦς τῶν Μελιτηνῶν ἐκκλησιῶν τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν ἐπιφέρετο, ἀνὴρ δεξιὸς τὴν πρᾶξιν, δεξιώτερος τὴν προαίρεσιν. καὶ δὴ μεγαλοφυᾶ συνίσους τῆς Ῥωμαίων πολιτείας τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν πράξεων ὑπὸ τὸ Αὐτοκράτορος ἐπιτρέψαι. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀρετῆς τῦ ἀνδρὸς καὶ τῦ παρόντος καιροῦ πλειότερον τὸν λόγον ἐκταίνεσθαι ἔοικε δὲ μὴ τὸν περὶ τῶν λόγων παχυνοῦντες, τοῖς καιριωτέροις τῆ ἀφυγημάτων ἀπροσφόρων τὴν ἀναβολὴν περιβάλωμεν, ἐπὶ τὰ φροντιστὰ τῆς διηγήσεως, φέρε τὴν συγγραφὴν οἰακίσωμεν.

Nam & cum nutrix unum de pueruli imperatoriis ſuffurata, ſuum adhuc lactentem pro eo jugulandum ſubjeciſſet, ſerunt, quod res eſt, Mauricium perculſoribus arcanum detexiſſe, occultationemque puerali indicaſſe, & minime juſtum eſſe affirmaſſe, iſta ſubtractione ſui filii germanam cædem quaſi adulterari atque corrumpi. Hunc in modum Imperator ipſis naturæ legibus ſuperior factus, vitam hanc cum alia mutavit. Auditinne accepimus inſuper, eum aliquanto ante cædem, ſcriptis litteris per omnia auguſtiora orbis templa pias preces ad Chriſtum Dominum, unum e cæleſti Trinitate perſonam efflagitaſſe, ut eorum quæ deliquiſſet, in hac mortali, & caduca vita pœnas ab ſe repoſceret. Non omittemus etiam illa huic hiſtoriæ adſcribere, quæ de ejus teſtamento dicuntur. Imperium lueunte Heraclio, tabellæ involutæ, & obſignatæ inventæ ſunt, in quibus conſcripta patebant, quæ poſt ſuam ex hac luce diſceſſum fieri vellet. Nam cum imperii ſui anno quintodecimo in morbum difficilem eſſet lapſus, de imperio conſtituit, & in litteras conſtituta redegit. Theodoſium filiorum natu maximum Conſtantinopolis dominum fecit, cum adminiſtratione orientis. Tiberio Romam veterem cum Italia, & inſulis in mari Tyrrheno decrevit. Cæteras Romanæ ditionis provincias inter reliquos filios diſtribuit, iiſque ætate adhuc immaturis Domitianum cognatum ſuum, nobilis Eccleſiæ Melitenenſis Antiſtitem, virum rebus agendis deaterum, conſilio dexteriorem, rectorem deſignavit. Quamobrem Imperator majoris momenti negotia ei expedienda, ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute hujus viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus. Ne igitur ſuper eo orationem extendentes, quæ opportunius narrari poſſunt, inutiliter differamus, age, ad conſequentia ſtylum dirigamus.

CAPUT XII.

Imperatorum corpora in mare abjiciuntur. Quas comploratione eorum mors publice recitata effecerit. In eoſdem Monodia hiſtorici. Capita ad Phocam perferuntur, & in campo militibus ſpectanda proponuntur. Quibus ſuppliciis interfectores, & exercitus rebellis, cædiumque ſuffragator divinitus interierint. Sub Heraclio duo tantum reliqui. Imperium Romanum in diuturnis poſt necem Mauricii erumnis volutatum.

Τὰ μὲν οὖν σώματα τῶν τιθωνιώτων ὑπὸ δάκρυσι παίγνια τοῖς τῆς θαλάσσης ἀκροτίζονται κύμασι. καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ ῥεῖθρον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰ θαλάττιον ποτὲ τῇ χέρσῳ τὰ νεοτροχῆ φιλοτιμήμενον σώματα, ποτὲ φιλοπροφόρους τισὶν ἀντιδόσεσι, πρὸς τὴν ὑποδεξαμένην ἐναγκαλίζόμενον θάλατταν. διατείζονται τοί που τοῖς ὄχλοις τὰ τῆς βασιλικῆς συμφορᾶς, εἰκὸς ἦν δὲ μᾶλλον οἰκτρότερον, τὰ περὶ τὴν οἰκημένην συμπτώματα. οἵτε τῆς Χαλκηδόνος αἰγιαλοὶ ἐπλαροῦντο τῷ ὄχλῳ, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀνοίας τὴν ἰσορίαν ἐλάμβανον, πίτνακας δυσυχημάτων τινὰς τὰ τῆς θαλάττης ἀπειλοῦντος κύματα, γυμνὰ τὰ τῶν βασιλέων σώματα διατείζοντα. τούτων δῆτα ὑπὸ τῦ συγγραφέως ἀδομένων ἐπὶ τὸ βήματος τῆς τυραννίδος λυξάσης, πλημύρησε δάκρυσιν ὁ ξύλλογος, μονονοχὶ ὁπ' ὄψεσι πάσιν εἶναι δοκοῦντων τῶν βασιλικῶν συμφορῶν διά του τοῦτο ὁ τῆς ἰσορίας πατὴρ, τὸ ἀκροατήριον θεασάμενος ὅπως ὑπὸ

OCCISORUM corpora, flebile ludibrium, fluctibus marinis objecta ſunt. Licebatque videre recens neci data nunc ad littus quaſi data opera appelli: nunc reciproco fluctu complexa, rurſum in mare abripi. Caſus igitur calamitatis imperatoriæ, ſen, ut verius dicam, totius orbis, cen in theatro ſpectandi argumentum populo præbucrunt. Complebantur Chalcedonis littora ſpectantium turbis, cognoſcebantque ibi quid effeciſſet ſua, hoc eſt popularis amentia, fluctus marinos nuda Imperatorum corpora oſtentantes, tamquam tabulas quaſdam infortuniorum, miſeriarumque contemplantes. Cum iſta hiſtoricus de loco ſuperiore ſublato jam tyranno Phoca recitaſſet, concio ſe in lacrymas effudit, quaſi oculis ipſis tantam Imperatorum calamitatem aſpiceret. Quocirca cum totum con-

Edit. Pariſ. pag. 213.

ventum in fletus, & lamenta ſolitum cerneret, intercisa narratione, extemporanea quadam lamentatione hæc ad auditores imuper eſt prolocutus.

Monodia ſcriptoris ſuper his, quæ Mauricio contigerunt.

Theatrum, ſuggeſtus, & licentia hodie mecum lugeant. Tragœdia, & lacrymæ diem feſtum agant. Lamentum, tantæ mœſtitudinis feſto cultum & honoratum exiliat ac tripudiet. Applauſus præcidantur. Deſioant prædicare Muſæ. Album paltum deponant Athenæ. Viduæ ac deſertæ ſunt virtutes, ſuumque aarigam requirunt, cujus currum impetus quidam invidiæ diſrupit. Utinam auditores ne tanturum malorum teſtes eſſetis. Iliade incommodorum laboramus. Erinnyes chori partes agunt. Illuſtris tumulus eſt mihi ſcena dramatis.

Cætera hujus monodiæ (ut auctor appellat) deſiderantur.

Lilius igitur trucidationi huic Imperatoris a tyranno præpoſitus, occiſorum capita ad eum apportat. Deinde: in Campo tyrannicis militibus Imperatorum cædem, propoſitis ad ſpectaculum capitibus promulgat. Oportebat enim deteſtandi ſceleris etiam ſpectando participem fieri crudelem immaoemque exercitum; aut ita omnes, qui in eo perpetrando inſaniviſſent, Dei judicium, cui odio eſt improbitas omnis, quodque nullis muneribus corrumpi poteſt, idem retributionis rete involveret. Omnes quippe de copiis illis ſanguinariis, ſummis, & diverſis ærumnarum generibus impliciti diſperierunt. Nam Perſis denuo ad armorum ſumendorum libertatem redeuntibus, Deo vindice, quæ male auſi fuerant, eorum pœnas meritas perſolverunt, aliiſque in conflictu, aliis fulminum ignibus, aliis fame, vitam hanc peccatis obnoxiam finiverunt. Nec prius Perſæ victorias referre deſierunt quam tyranni ſtudioſus ille, ſceleratiſſimuſque exercitus omnino ac fluditus conſumptus eſt. Cui rei ſatis argumenti conciliat, quod ſubjungemus; nam fidei gratia ſeriem conſequentium paulum interrumpemus. Quando Heraclius Imperator expeditione adverſus Raxatem ſuſcepta exercitum recenſuit, re inquiſita duos dumtaxat milites ex illa multitudine, quæ tyranno faverat, ſuperſtites invenit tametſi anni non multi intercesſiſſent. Verum ubi tempore procedente novas copias Romani ſunt adepti, & exercitus ille improbus evanuit, Perſarum felicitate commutata, Babylonius ille draco, Choſroes Hormiſdæ filius interfectus eſt, & bellum Perſicum conquievit. Sed ne gemina digreſſione utamur, ad tyranni facinora redeamus. Saue ab occiſo Mauricio uſque ad noſtra tempora Romanorum imperio clades variæ, & ingentes, ipſaque magnitudine intolerandæ numquam defuerunt.

A τῶν δακρύων πεφορτίσωνται, ἐξ ὧν θρήνων, ἢ κοπῶν πῆς ἀφηγήματι ἐμβαλὼν αὐτοσχέδιός τινα ὀδυρμὸς, τάδε πρὸς τοὺς συνελθόντας παρῆλθεν.

Μονῳδία τοῦ συγγραφέως ἐπὶ τοῖς τῆς Μαυρικίου συμφοραῖς.

Θέατρον, καὶ βῆμα, καὶ παρρησία συμπενθείτω μοι σήμερον. παυσάσθω δὲ τραγῳδία καὶ δάκρυον. ἐξελλείπω δὲ ἀκπρχόμενος θρῆνος, πλικώτης καπηρείας ἑορτὴ θριαμβεύομένης καὶ τιμωμένης. ὑπεκκρεμάσθωσαν αἱ λόγχαι τῶν κρότων, τῶν ὠρημένων αἱ μοῦσαι, τὸ λάλον Ἀθήνας ἐμβύσθω. χηρεύουσι γὰρ ἀρεταὶ, καὶ ἡνιόχου ἀναζητοῦσι λυθέσαν B ἅρμα, ῥαγδαῖος φθόνος τινὸς, τὸν ἐκείνων ἐξορύξας ἄξονα. ἄνδρες θεαταὶ. ἀλλ' εἴθε μὴ πλειόνων κακῶν γεγόνατε μάρτυρες. ἱλιὰς κακῶν γεγόνατε μάρτυρες. ἱλιὰς κακῶν ἡ ὑποθέσις, ἐρινύες τῆς λόγου χορός. ἀδιάσκευή μοι ἡ δράματος πῆρος ἐπίσημος.

Ὁ μὲν οὖν Λίλιος (ὅστις γὰρ ἀπὸ τοῦ τυράννου τὸν τῶν αὐτοκράτορος ἐπεπίστευτο φόνον) ὥσπερ θηρίοις τοῖς τῶν ἀνημέρων πρὸς τὸν τύραννον κεφαλὰς. εἶτα σωρὸς τὸ πεδίον τὸ ἀνακείμενον ἐν τῇ λεγομένῃ Ξυδίμῳ, ἐν Κάμπῳ Ῥωμαῖοι κατασκάπτουσι, ταῖς τυραννικαῖς στρατιώταις τὸν τῶν βασιλέων στολισθέντες κόσμον. ἵδιον δὲ τῇ μούσῃ τὸ ἐξ C τῆς ὑποθέσεως μεταχεῖν τὸ ἀφιλάνθρωπον στράτευμα, ἵνα καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τύπῳ καταμωκήσηται, ἢ μισοπόνηρος τῷ Θεῷ, καὶ ἀδέκαστος κρίσις τοῖς τῆς ἀνελέου σκληρότητος δικτύοις. ἅπαντες γὰρ οἱ τῶν παλαμναίων στρατοπέδων ἐκείνων, μεγίστοις τε καὶ ποικίλοις πεπληγότες κακοῖς τὸν τῆδε βίον κατέλυσαν τῶν Περσικῶν δὲ λαβέντος παρρησίας πολέμου, στυγάτεις τισὶν ἀπελαύσαντες κακῶν ἐπιχείρων ἐκείνου κατακληροδοτήσαντο τὴν ἀντίδοσιν, ποτὲ μὲν πυρὶ οὐρανόθεν βαλλόμενοι, κατὰ τὰς παρατάξεως ὥρας, ἄλλοτε λιμοῖς, καὶ σφαγαῖς ἀναλισκόμενοι· εἰ δὲ πλείοσι σώμασι ῥομφαίας, καὶ ξίφος παραδιδόμενοι, ἢ φιλάμαρτον τοῦτο ζωὴν κατεψήφιστο, καὶ ὑπὸ σφόδρα Πέρσας τὰς νίκας ἀπέλιπε, φρὶν ἂν εἰς τὸ παντελὲς διαφθάρη ἡ φιλοτύραννος ἐκείνη, καὶ ἀνοσιώτατα πλῆθος. ἱκανὸν δὲ τεκμηριώσασθαι τὸ λεχθησόμενον· (διὰ γὰρ τὴν τοῦ λόγου πίστωσιν, καὶ συνέχειαν τὴν παρακλουθοῦσαν μικρὰν ὑποκλέψομαι) ὁπηνίκα πρὸς τὸν Ραξάτεω τὸν πόλεμον ἐποιήσατο ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος, ἐξέτασιν τῆς D ὁπλιτικῆς ἀνακρίνας, δύο καὶ μόνους στρατιώτας ἐκ φιλοτυράννου πλήθους ὑπολελειμμένους εὗρε, καὶ τοι μὰ πολλῶν μεσολαβησάντων τῶν χρόνων. ἐπεὶ δὲ νὺξ μεσοῦσα ἑτέρας ὁ χρόνος διώκμεις, τὸ τῶν ἀσκῶν κατανάλωτο, τὰ τῶν ὑφαρχίας μεταπίπτει τοῖς Πέρσαις, καὶ ἀναιρεῖται ὁ Βαβυλώνιος δράκων, ὁ τοῦ Ὁρμίσδα Χοσρόης, καὶ ὁ Περσικὸς καταπαύεται πόλεμος. ἀλλ' ἐπὶ τὰς τῆς τυραννίδος πράξεις τακτικῶς ἀναδράμωμεν, ἵνα μὰ διλογῶμεν τὰς παρεκβάσεις. ἀπὸ δὲ λίπε δὲ ἐξ ἐκείνου καιροῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῶν ἀποτυγματα ποικίλα τε καὶ ἐξαίσια, καὶ τῷ μεγέθει ἀνυπομόνητα.

CAPUT XIII.

Phocas Petrum Mauricii fratrem, Comentiolum, & alios interimit. Theodosius, & Lardys ab Alexandro, tyranni jussu trucidantur. Narratio falsa de Theodosio, quo pacto creditus sit necem effugisse, & diversa loca peragrasse. Statuæ Alexandriæ Mauricii cædem nuntiarunt. Die nono super eadem nuntius in urbem allatus. Egregia quædam Mauricii præconia.

A TYRANNUS (ut ad intermissa nos referamus) impietate ebrius, ad alias cædes perpetrandas furit. Io primis Petro Mauricii germano, ejusdemque duci cervices præcidit. Tollitur e medio etiam Comentiolus, quem Europæ ducem fuisse, toties ostendimus. Prætetea Philippici hypostrategus Georgius. Item Præsentinus Petro a consiliis, quem Romani Domesticum vocant. Theodosius Mauricii filius rediens, io ædem martyris Autonomi confugit. Quo audito, tyrannus Alexandrum ad adolescentem obtruncandum mittit. Obtruncatur. Insuper Lardyn in locum *Ind. Parisi* pag. 265. perducit, ibique eum gladio mactat. Rumor autem a quibusdam disseminatus est, Alexandrum a Germano impendentis sibi periculi admonitum, Theodosio peperciisse, alumque in ejus locum, ei similem necavisse, eumque ipsum Theodosium hoc inopinato discrimine B elapsum, varia orientis loca peragrasse: postea in Colchidem venisse: deinde in solitudines barbarorum transgressum, incommoda valetudine laborasse, ac decessisse. Hic rumor omnes imperii regiones pervagatus est: cujus auctor barbarus nescio quis fuit. Nos quidem quantum potuimus, in hujus rei inquisitione laborantes, etiam illum occisum esse invenimus. Frivolo sane argumento ioeptiunt, qui eum evasisse persuadere aliis volunt. Ajunt enim, ex interceptis tantummodo ejus caput non apparuisse. Inopinatam porro rem, & noctiæ puerito tradendam, exponere hoc loco non gravabimur. Quo die interfectus est Mauricius, eo ipso die Alexandriæ res narratu, & scriptu C dignissima contigit. Virum quemdam elegantes efformantem ductus litterarum (quem vulgus voce juncta Calligraphum nominat, quem & nos cognovimus) usque ad quartam vigiliam noctis in cujusdam mercatoris ædibus pervigilare oportebat: quum ibidem tota nox festa agebatur, quod ejus unus septimum jam diem a partu pueri malculi agebat. Habent quippe morem indigenæ, ut natis maribus diem septimum solemnem agentes, noctem quam longa est, luxu & convivio traducant. Cui ubi mercator finem fecit, & cœtus convivialis solutus est, Calligraphus ea ædibus abit. Nocte autem media eum in regionem urbis celebrem venisse, Tychæum nomine, nobilesque statuas binis suis dimotas cernit, seseque clarissime nominatim appellantes audit, magnaque voce, & tribus verbis nuntiantes, quid illo die calamitatis Mauricio Imp. accidisset. Ille inexpectato viso pavefactus, domum venit, & mane Augustali terriculamentum istuc commemorat. Quod ubi ad aures Præfecti Ægypti perlatum est, (Petrus eo tempore provinciam illam regebat, generis propinquitate nobiscum conjunctus) clam illum, qui statuas loquentes audiverat, accersit. Quem ut diligenter percon- pag. 216. tatus, & quæ narrabat admiratus est,

θέας φόβῳ πολλῷ συσταλείς, οἰκαδε γίνεται. ὄρθριός τε γενόμενος, τοῖς περὶ δ λεγόμενον Αὐγουσταλιον, παῦτα δὴ πᾶ φοβερὰ δείξειεν ἀφηγήματα. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὸν τῆς Αἰγύπτου ἐπαρχον τὸ ἄκυρμα γίγνεται (Πέτρος δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἡ Αἰγυπτιακῆς ἠγεμονίας τὰς ἰδίας διεῖδυνε, ὃς καὶ συνήπτετο φυὰς γένος ἡμῖν) μετάλλητος γίνεται παραβύστῳ τῶν ἀνδριάντων γενόμενος ἀκροάς. ὁδ' ἠγεμὼν αἰτιάσας τὸν τάραμα, καὶ

vetuit cuiquam alteri hæc arcana, & ſilentio tegenda pateſacere: neratoque dia, illo eventum rei eſt præſtolatus. Die nono venit Alexandriam, qui eædem Mauricii, ut paucis dicam, divulgat. Petrus itaque ut eorum, quæ per ſtatuas, ſeu, at convenientius loquar, per dæmones præmunitata erant, exitum cognovit, prædictionem quoque divulgavit, Calligraphumque narrationis auctorem in medium produxit. Multa quidem & alia, eaque mirabilia in futurum Romano Imperio prædicta ſunt, quæ ſi diſſertius explanare velimus, nullum tempus nobis ſuffecerit. Quin etiam prædicatur Mauricius eloquentiæ fuiſſe cupidiſſimus, quique in artibus liberalibus deſudaſſent, eos honoribus inſignibus cumulaſſe. Ædificaſſe item Tarſi templum Paulo Cilici, qui toto pene orbe ſalutariter Evangelium Chriſti Jeſu unigeniti filii Dei diſſeminavit. Inſuper tertiam partem vectigalium ſubditis remiſiſſe, & Ryzantiis ad aquæductus renovandos triginta talenta donaviſſe.

A Θαυμάσας τῷ ἀρχῃ νοΐττων Ϯ ἐκθεσιν, τῇ εἰς κάλλος γράφοντι ἐπιτιμήσαι, μὴ μεταθεῖναι, ὑφ' ἕτερα τὰ μυστικὰ παῦτα, καὶ ἀπόῤῥητα διηγήματα. τῶν ἡμέραν τοίνυν ἀπογραψάμενος ἐκείνῳ ὁ τῆς Λιγύπτου ἡγεμὼν ἐπαρδόκει τῶν ἐκβασιν. ὀκτάτῃ δ' ἡμέρᾳ καὶ ἄγγελος εἰς τῶν Αλεξάνδρειαν παραγίνεται, πομπεῖων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν ἀναίρεσιν Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος. τῷ τοίνυν προμεμαντευμένων διὰ τῶν ἀνδριάντων, ἃ δαιμόνων εἶναι οἱ πολλοὶ, ὡς δέλγου τὰς ἐκβάσεις ὁ Πέτρος, εἰς τὸ φανερὸν τῶν προαγόρευσιν ἐθεμάβδοσε. τὸν τε εἰς κάλλος γράφοντα εἰς μέσον ἀγαβιβάσατο, καὶ κύκλῳ αὐτὸν τῆς ἰσοχείας ἐδείκνυ. Πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα κατὰ τῶν Ρωμαίων πολιτείαν τῆς τῷ μέλλοντων προαγορεύσεως θαύματα γίνεται, ἃ εἰ διεξοδικώτερον ἀναγράψειν διηγοίμεθα, ὁ πᾶς ἡμᾶς αἰὼν λοιπὸν ἐκλείψει. μὴν σοῦ λέγεται τὸν Μαυρίκιον φιλοτίμως ἔχειν περὶ τῶν τῷ λόγων μεγαλοπρέπειαν, τιμᾶν τε λίαν λαμπρῶς τοὺς ἐυθλοῦντας περὶ τὰ κάλλιστα τῷ μαθημάτων. τῶν δείμαθαι καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Ταρσοῦ ἱερὸν Παύλου τοῦ Κίλικος Ϯ κατδιαγγελέσαμένη ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ φωδὸν τὸ σωτήριόν τε καὶ παράδοξον κήρυγμα Χριστοῦ Ιησοῦ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. ἀναφέρεται δὲ καὶ τῶν τέλεσιν μοίραν τῶν φόρων συγχωρῆσαι τοῖς ὑπηκόοις τὸν βασιλέα Μαυρίκιον, πάλαι τε τελέσαντα τοῖς Βυζαντίοις φιλοτιμήσασθαι, ὅπως τῶν ὑδάτων ἀλλὸν κομιζήσωντο.

CAPUT XIV.

De corpore S. Euphemiæ martyris Chalcedone miraculum: ſudor videlicet ſanguineus in die anniverſario ejus martyrii: qui ſpongiis collectus in vaſculis populo diſpertitur. Quo facto Mauricius incredulus, fidem cum multis lacrymis habuerit, & ſumma in poſterum veneratione martyrem proſecutus ſit.

Μὴ παραδράμοι ἡμᾶς φιλοίσορας ἡ τὰ κατὰ τὴν Εὐφη- A μίαν τὴν μάρτυρα παραδόξως συμβεβηκότα κατ' ἐκεῖνο καιρόν. ἀλλά τι μικρὸν παρατείνωμεν τὸν λόγον. τὰ γὰρ θείας ἐλλάμψεως διηγήματα τοῦ μὲν χάριτι, πολλῷ δὲ ψυχῆς τῶν ἀκουόντων καὶ παρ' ἑαυτῶν φιλοτιμοῦται ὠφέλειαν. Χαλκηδὼν πόλις κατὰ πρόσωπον ἐπὶ στόματος Πόντου, ἧς τὸ ἀντιπέρας τοῦ Βυζαντίου πολίσματος. ἐν ταύτῃ τοίνυν ἵδρυται Εὐφημίας ἡ μάρτυρος, ὅθεν ἀριθμὸς λόγος καθίσχυε, τὸ πανήγυρον σῶμα ἐπὶ σκηνῆς καθίζανε ἡ μάρτυρος. γίνεται γοῦν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κατ' αὐτὴν μαρτυρίου σημεῖον παραδόξοτατον, ἣ τοῖς μὲν τὰ θεῖα μύσεις συμβάλλω οἰκεῖον ἀπιστότατον, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς θείας ἐνεργείας ἐκείνης. πεντακοσίοις γὰρ ἤδη που ἐνιαυτοῖς ἐν τῇ πόρρω γενομένῃ τοῦ σώματος, τῇ τῶν προαγορευθέντων ἡμέρᾳ ἐπ' ὄψεσι πᾶσι ὁ χλως ὁ τῆς ἱερατικῆς τῶν αὐτόθι φροντίδος ἐκκλησίας, ἀπόγγοις ἀπὸ σώματος τοῦ τῶν πηγὰς αἵματος ἐρύεται. ἡ ἰδοὺς ἂν ὡς ἀπὸ τινος σώματος νεοσφαγοῦς ἰχῶρες τραυμάτων ἀναμεμιγμένοι τῷ αἵματι, μύρου συγκεκραμένα αὐτομάτοι τισί. ἡ τῶν τὰς διανομὰς ἐπὶ σκόλων ἐξ ὑέλου πεποιημένων μικρῶν τοῖς ὄχλοις τὸν ἱερέα ποιουμένων. εἰσέρχεται τοίνυν εἰς τὸν βασιλέα Μαυρίκιον ὑποιά τις τῇ δυσπαιδευσίᾳ τοῦ χρόνου τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας, ἡ ῥᾳθυμία περὶ τὰ θεῖα ψυχῆς, ἡ σμικρολογεῖται τὰ θαύματα, ἡ ὑποβαυκαλᾶται παρ' αὐτῷ τὸ παράδοξον, ἡ ῥᾳδιουργικῆς ἐπινοίας ἀνθρώπων ἀκατάσχετοι τὸ μυστήριον. ὑπογυμνοῦται τοιγαροῦν τὸν ἀργύρεον κόσμον ὁ τάφος, ἡ πτοιοῦται τῆς σφραγῖδι τὸ μνῆμα. ὅτου δὲ τὸ ἀπιστίας θράσος ὑβρίλεγε. ἐπεὶ δ' ἡ κυρία ἐπιδύεται ἡμέρα, βασανίζεται τὸ λοιπὸν ῥᾶστον, ἐξετάζεται τὸ μυστήριον, τὰ θαύματα δοκιμάζεται, ἡ γίνεται τῆς ἑαυτῆς δυνάμεως διὰ τῶν θαυμάτων ἀπειρέγραφος μάρτυς, ἡ πάλιν μεμυρισμένων αἱμάτων ἀπὸ τοῦ μύματος πηγάζουσιν ὀφθαλμοί, ἡ βλύζει ἡ ἐκπομπαῖς τὸ μυστήριον, ἡ παύονται ἀπόγγοι δωδεκάδος αἱμάτων ἡ πολυτελεστάτοις ἡ μάρτυς τοῖς ἱεροῖς. ἐκ οἵας δὲ γνώσεως φοβοῦνται θεὸς ἀπιστοῦντας. ὅτε μὲν οὖν ἡ μάρτυς ἐπαυδιχώρει τῇ βασιλέως τῇ ἀπίστει. ὁ δ' Αὐτοκράτωρ ἀπιστήσας τοῖς τῶν αἱμάτων ἐκβλύσεσι τοῖς τῶν δακρύων ἐπὶ χυσιν, ἡ τοῖς ἱεροῖς ἡ μύροις ἀντιδίδου τῶν ὀμμάτων ἡ ὄμβρον, θαυμαστὸς φάσκων ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ λίαν τοῦ μὴ χρόνος πρὸς τοῖς παρίζουσιν ὁδοιμεῖ, ἀναμνήσωμεν ἡ τῆς ὑπογραφῆς καιρός, ἡ τὰ πρὸ τοῖς τυραννίδα γεγενημένα δι' ὀξυδερκεστέρων ἀναγράψασθαι.

NON decet etiam hiſtoriarum cupidos præterire, quæ illo tempore circa martyrem Euphemiam præter hominum opinionem geſta ſunt. Aliquantum igitur orationem producamus. Etenim narrationes, quæ mentes divina quadam claritate illuminaoe, noo mediocrem utilitatem audientibus ingenerare conſueverunt. Chalcedon orba eſt ad oſtium Ponti ſita, ex adverſo Byzantii. In ea templum eſt ſanctæ Euphemiæ martyris, ubi ejuſdem ſacratiſſimum corpus in arca aſſervari, inde a majoribus ad nos fama pervenit. In annos porro ſingulos, die quo martyrium obiit, res maxime admiranda editur: & ut breviter dicam, iis qui non viderunt, minime credibilis, propter divini lilies operis excellentiam. Nam cum ejus corpus jam annis quadringentis in monumento jaceat, die tamen, de quo dicebamus, *Edit. Pariſ.* in conſpectu omnium, loci Epiſcopus *pag. 217.* ſpongiis a corpore mortuo plurimum ſanguinis colligit. Videas non ſecus quam e recens occiſo corpore vulnerum tabo commixtam erumpere vim ſanguinum, unguenta oulla urte comparata redolentium, & per vaſcula vitrea ab eodem adventantibus diſtribui. Maoricium igitur duodecimum jam annum imperantem ſobit imbellis, & ignava quædam circa res divinas cogitatio, extenuatque & rejicit tam infigne miraculum, & myſterium hoc fallacium hominum commentum eſſe aſſerit. Ornamentis igitur argenteis ſepulcrum nudat, & obſignat, id quod incredulitatis audacia poſtulabat. Ubi ſtatus dies aſſuit, arcanum exploratur: in myſterium inquiritur: miraculum probatur: ſitque martyr ſuæ virtutis hoc admirando opere teſtis omni exceptione major, iterumque ſanguine unguentifero meatus corporis per monumentorum, ioſtar fontium fluit, & ſcaturit emiſſionibus myſterium, odoreque cruoris ſuaviter ſpirantis ſpongiæ imbuuntur. Eum fluxum tum martyr adauxit. Deus enim, quamvis illi non credator, non tamen hominibus cogaitionem ſuæ virtutis & boniratis lovidet. Atque ita martyr incredulitatem Imperatoris ſapere docuit: qui ſanguinis emanationibus lacrymarum effuſiones remiſit: & fluentibus unguentis ſimbres oculorum ſuorum rependit, *mirabilis*, inquiens, *Deus in ſanctis ſuis*. Poſteaquam igitur non imprudenter digreſſi ſumus, tempus monet, ut deſcriptionis noſtræ recordati, quæ in tyrannide evenerunt, enucleatius perſequamur.

CAPUT XV.

Conſtantinam Auguſtam cum tribus filiabus in privatas ædes conſtrudis Phocas: Choſroen de ſua creatione, additis muneribus certiorem facit. Apud Daram Legatus Lilius a Germano præſidii Præfecto ſplendide excipitur. & quid ibi contigerit. Choſroes Mauricii ulciſcendi, bellum Romanis infert. Lilius in Perſide retentus, parum benevole tractatur. Rumor de Theodoſio adhuc vivo tyrannum terret: unde Alexandrum, ut imperata non exſecutum, ſua manu obtruncat.

CONSTANTINAM itaque Tiberii Imperatoris filiam, una cum tribus filiabus in privatam domum, Leonis dictam, tyrannus includit. Menſe quinto litteris ſcriptis Choſroen de ſua inauguratione, Lilio hujus tyrannicæ eversionis delecto nuntio monet. Sic enim & Romani, & Perſæ ſolent, eum in regiæ dignitatis gradu collocantur. Lilius eum muneribus imperatoriis Daram venit: quem Germanus conſularis, & præſidii illic præfecturam ſortitus, magnifico apparatu excipit. Paulo etiam ante occupatam tyrannidem, cuos Choſroes Natſi duci inſeoſus eſſet, Mauricius Narſem Præfectum prætidii Darenſis ordine movit, Germanumque ei ſubrogavit, capiens iſto modo Babyloniam iracundiam mitigare, Germono & Libo equis & bigis in oppidum invectis, miles quidam die tertio. Germanum in equo enſe ferit: quem deſcendentem domum ſui deportant. Sed quoniam plaga lethalis non erat, paucis diebus ex eo auxiliis adhibitis convaluit. Tum Lilium lautiſſime ſtructis epulis acceptum, ad Choſroen dimittit. Choſroes belli caoſſam & invitameotum ſibi Phocæ tyrannidem ſumens, illud orbi exitioſum claſſicum cecinit, quod Romanorum, Perſarumque fortuoas affixit. Viſus eſt enim plane Choſroes tueri, & aſſererevelle ſanctam Mauricii memoriam. Atque hæc belli Perſici origo fuit. Lilius in Perſide manens, inhumanius tractabetor. Pet eoſdem dies error per Impetium increbuit, creditumque a Romanis, non interiiſſe Theodoſium, quæ fabula mala maxima, cædeſque plurimas progenuit. Et cum etiam ad regiam uſque pertigiſſet, tyrannus nimiopere conterritus, Alexandrum neci dedit. Oportebat nimirum ipſum Phocam adminiſtris ſuæ tyrannidis vitam auferre: quique ſibi ad ſeelus ſubſerviiſſent, eos ad magnum exitium mittere. Nam in ſocietate maleficii firma ſtabiliſque amicitia non reperitur.

Edit. Pariſ. pag. 218.

Κωνσταντινην τε γαρ τὴν παῖδα Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος ἅμα τισὶ θυγατρ ἀσιν ἐκ ἰδιωτικῆ οἰκίᾳ τινὶ καπικλειστον ὁ τύραννος ἐποιήσατο, Δίοπος δ' ὁ οἰκος προσηγορεύετο. μηνὶ δὲ πέμπτῳ γράμμασι τὴν ἑαυτοῦ ἀναγορδσιν σωπτέμας ὁ τύραννος, πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμπε, Δίλιον ἄγγελον τῆς τυραννικῆς χειροτονίας προχειρισάμενος. πάνυ δὲ εἴθισται Ρωμαίοις τε, καὶ Πέρσαις ποιεῖν, ὁπηνίκα τὴν βασιλείαν ἐπιβαίνει δυνάμενος. ὁ μὲν Λίλιος βασιλικὰ δῶρα ἐπιφερόμενος, εἰς τὸ Δάρας παραγίνεται. πάντα ὁ Γερμανὸς (ἀνὴρ δ' οὗτος τῇ τῶ ὑπάτου ἀξίᾳ κοσμούμενος, τὴν τε τῶ συμπεπαγμένου αὐτῷ στρατοπέδου λαχὼν ἐπιμέλειαν) περιφανῶς λίαν ἐστιάδεκτο. περὶ τινος δὲ βραχέος τὴν τυραννίδος καιρὸν, Χοσρόου τῶ Περσῶν βασιλέως ἀπεχθανομένου τῇ πολεμάρχῃ Ναρσῇ, ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος ἀποπαύσας τῆς περιφορᾶς τῶ Δάρας τὸν ἡγεμόνα Ναρσῆν, τὴν Γερμανὸ ἀνταπέστησεν, ἐντεῦθεν ὁ Μαυρίκιος ἐδίλων κατευνάσαι τὴν Βαβυλώνιον χαλεπότητα. ἱππαζομένων τοιγαροῦν, καὶ ξυωρίδα πεποιημένων Γερμανοῦ καὶ Λιλίου, σρατιώτης ἀνὴρ πλήττει τῇ ξίφει ὑπὸ τείτλιον ὤμον τὸν Γερμανὸν ἱππαζόμενον μὲν ὑπ' Γερμανὸς ἄνδρας τῶ ἱππικοῦ, φοράδην δὲ ἀπαδὴ παραγίνεται. ἐπεὶ δ' ἀκέσεσθαι περὶ τὴν καπαφορὰν ἐδοκίμασεν, ὀλίγαις ἡμέραις ὁ Γερμανὸς ἀείσατο τὴν πληγὴν ὑπὸ τοίνυν φαρμάκων βελτιωθείς, ἐστιάσας τὸν Λίλιον λίαν ἐπισήμως, πρὸς Χοσρόην παρέπεμψεν. ὁ μὲν δὴν Χοσρόης ὑπόθεσιν πολέμου τὴν τυραννίδα πραγματευσάμενος, τὴν κοσμοφθόρον ἐκείνην ἐγείρει σάλπιγγα· αὖτε δὲ λυπηρὸς γίγνεται τῆς Ρωμαίων τε, καὶ Περσῶν εὐφροσύνης. ἐδόκει δὲ κατειρωνεύεσθαι ὁ Χοσρόης αὐτίκα δὴ τῆς ὁσίας Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος μνήμης. ὅπου μὲν δὴν ὁ Περσικὸς πόλεμος τὴν γένεσιν ἐκλαχόσατο. ὁ δὲ Λίλιος διατρίβει παρὰ τοῖς Πέρσαις σκληραγωγούμενος. καὶ ταύτας τοίνυν ἡμέρας εἰς τὴν οἰκείαν πλάτην ἐσέρχεται, καὶ Θεοδόσιον οἱ Ρωμαῖοι μὲν τεθνηκέναι ἐδόξαζον. καὶ γίγνεται τοῦτο κακίστου μεγίστων κακῶν, καὶ φόνων δυσωδίας ἀφανὴς ὑπόθεσις πραγματεύεται. τῷ δὲ λόγῳ αἰξάνομένῳ πρὸς τὰ βασίλεια, παράττεται Λίλιος ὁ τύραννος, καὶ τὸν Αλέξανδρον ξίφει διέφθειρεν. ἔδοξε δὲ τοῖς συνιοῦσι τὸ τυραννίδος τὸν Φωκᾶν ἀφθορεῖσθαι, καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ κακῷ συμμαχήσασιν ἐξουσίους παραπέμψαι ἀλήθρους. οὐκ οἶδα δὲ κοινωφελία κακῶν ἢ φιλία τῶ συμπεφορημένου βεβαίαν ἱδρύσασθαι.

IN

IN HISTORIAM THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ ANNOTATIONES

IN DIALOGUM PHILOSOPHIÆ ET HISTORIÆ.

Edit. Pariſ. pag. 219. TAMQUAM FILO QUODAM PER LABYRINTHUM.) Minotaurum monſtrum biforme, ea Paſiphae uxore prognatum, Minos Cretenſium rex labyrintho, Dædali ingenio & opera fabricato incluſit. Ipſum labyrinthum Ovidius 8. lib. Metamorph. ſic deſcribit.

Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbatque notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæandrus in undis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque fluitque,
Occurrenſque ſibi venturas aſpicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixque ipſe reverti
Ad limen potuit, tanta eſt fallacia tecti.

Huic portento Athenienſes quotannis ſeptena nobilium corpora devoranda mittere, a Minoe victore juſſi erant: ut tradit etiam Virgilius principio lib. 6. Tertia ſortitione Theſeus miſſus, Minotauro interfecto, filo ad ingreſſum labyrinthi, conſilio Ariadnes Minois filiæ alligato, quo veſtigia regeret, ex illis ambagibus ſeſe explicavit. Quod his verſibus narrat Catullus poemate venuſtiſſimo de nupt. Pelei, & Thetidis.

Inde pedem vidlor multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui veſtigia filo,
Ne labyrintheis e flexibus egredientem
Tecti fruſtraretur inobſervabilis error.

Res quæpiam plurimum impedita & intricata, labyrinthus vocari ſolet. Quod autem nos ex hujuſcemodi
pag. 220. rebus impeditis, intricatiſque expedit, & extricat, poteſt item περιπλοκὴ ſeu *Theſeum*, *ſeu Ariadneum filum* nominari: idque ab iſtis parœmiarum vel architectis, vel collectoribus prætermiſſum eſſe miror.

NIHIL QUIPPE INCOGNITUM OUCENO. PULCHMEA ET CYRENÆI SENT.) *μαθὼν γὰρ ἄγνωστον ἔχομεν οὐδὲν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῇ παρούσῃ δόξῃ.* Hunc Cyrenæum puto eſſe Ariſtippum, a quo philoſophia Cyrenaica, & Cyrenaici propagati. Inter alias ejuſdem γνώμας a Laertio hæc quoque referuntur. Eſt autem veriſſima, nec recondita. Senſus pulchritudinis non eſt ſine judicio: judicium præcedit cognitio, ſive utrumque horum poſtea verum, ſive utrumque falſum ſit. Nam amantibus pulchra videri, quæ pulcra non ſint, affirmat Theocritus. *ἄγνωτα* igitur, *non cognita*. qui tandem poſſunt haberi pulcra? Vulgo etiam dicitur. *ignoti nulla cupido*. Quia ſcilicet ignota non æſtimantur pulcra & præclara. Quæ talia non æſtimantur, nec appetuntur. Vocem ἔχομεν arbitror ſine ſenſus detrimento deleri poſſe, quem impedit potius, quam adjuvat.

TYRANNUS CALYDONIUS.) Phœcam in palatium Imperatorium, atque adeo in Imperii nullo jure, & furenter invadentem, apro Calydoniæ agros fœdum in modum devaſtanti belle comparat. Eum aprum Diana, in primitiarum ſacrificio ab Oeneo rege Ætoliæ ſtudio prætermiſſo immiſit. Metamorph. lib. 8. Eumdem importuniſſimum, immaniſſimumque tyrannum mox non minus apte *degenere cyclopum*, *& centaurum petulantiſſimum* vocat. iiſdem epithetis eumdem lib. 8.

c. 10. exornat. Feritatem cyclopum nec legibus parentem, nec deos metuentem Homerus, & Euripides deſcribunt. Vide adagia, *Cyclopica vita*, & *Cyclopum mores*. A moribus: item centaurum, qui legum, & juris contemptores, viribus & vi agebant omnia, proverbium eſt κενταυρικὸς, de iis, quæ inciviliter, ferociter, & crudeliter committuntur. De Phocæ ignavia, abrioſitate, ſævitia, libidine, odio in eum multitudinis, digniſſimo flagitiis ſuis exitu, Nicephorus Calliſtus lib. 18. cap. 43. 55. 56. & alii.

E PORTICU IMPERATORIA.) Ad *coën* alludit, in qua Zeno docuit: cujus diſcipuli primum quidem a magiſtro Zenonii, poſtmodum ab illa porticu, tamquam ſchola ſua, Stoici ſunt cognominati. Facit autem Simocatta Mauric. philoſophum: ideo ejus palatium quaſi *coën* fuiſſe videri cupit. Et in ipſo etiam vocabulo magnum illi honorem habet, propter diſciplinæ illius rigorem, ac ſanctimoniam. Unde Zeno cum Theophraſtum a multitudine diſcipulorum audiret commendari: illius chorus, inquit, eſt major: meus autem melius cantat. Sollenim Stoici vim virtutis tenere: ad Chriſtianos quidem propius illa dogmatum ſeveritate accedere viſi ſunt. Honorifice quoque ſirum Socratem appellat. Socrates autem omnium ſapientiſſimus ab Apolline pronunciatus eſt.

HERACLIDÆ ME SERVARUNT) Propter Heraclium unum ex tribus interfectoribus Phocæ, & ejus in Imperio ſucceſſorem hoc dicit: quo imperante hiſtoriam hanc Simocatta compoſuit: quaſi ille e poſteris Hercu is fuiſſet, tyrannoque tollendo ſimile quiddam avo ſuo in monſtris occidendis præſtitiſſet, qui ut illa hominibus, ſic ipſe virtuti & bonis artibus exitium machinatus eſſet. Ex cognatione nominis captatus eſt lepos.

ATTICA MODULOR CANTICA.) Mihi, & artibus liberalibus locus eſt: hoc enim volunt iſta verba. Nam Athenæ omnium doctrinarum inventrices. Quis præterea neſcit illa, *Attica facundia*, *Attici lepos*, *Attica muſa*, *Attica eloquentia*? Philo, lib. *Quod omnis probus liber*. Quod enim in oculo pupilla, in animo ratio, hoc Athenæ in Græcia.

UT ALCESTIN ALIQUAN VERIBUS HERCUL. RESUSCITAVIT.) Ex argumento tragœdiæ hujus nominis apud Euripidem locus hic illuſtrabitur. Eſt autem ferme iſtiuſmodi. Admeto rege Theſſaliæ jam moriturο, Apollo, qui (propter Cyclopas videlicet interfectos) Jovis coactu ejus armenta paverat, a Parcis obtinuit, ut alterum tantum viveret, ſi quis morti
pag. 221. pro ipſo ſe offerret. Quod cum ex amicis, ac propinquis nemo, nec vel pater, vel mater (quamquam ſenes, & capulares) facere vellent, Alceſtis conjux ſeſe obtulit. Hercules interveniens, ubi didicit quod acciderat, ad ſepulcrum acceſſit, mortem diſcedere coegit, ipſamque Alceſtin lepide viro ſuo vivam reſtituit.

MALORUM DEPULSORIS.) ἀλεξίκακος quamobrem appellatus ſit Hercules, ex tot ejus laboribus cognoſci facile poteſt: quos quidem nos ex variis poetis unum in locum, ad Symbolas noſtras lib. 8. Æneidos collegimus. Sed plures etiam a mythologis afferuntur. Natalem Comitem præ aliis lege, ſi placet. ἀποτροπαῖος. ἀπὸ τοῦ ἀπωσθαι, ἀλεξίκακος. Dii depulſores, averſores malorum, peſtiumque & calamitatum defenſores. Vide Bud. Comment.

ET HUNC CROBYLUM, SIVE PLEXUM CAPILLORUM.) Verba iſta, *ſive plexum capillorum in vertice*, interpretandi cauſſa adjecimus. Eſt porro κρόβυλος Heſychio, *ὀχύρωμα τῶν ἐμπλοκίων, ἢ ὅταν τὰ ἐπιφυόμενα ὑπὸ μέσον τὸ μέτωπον εἰς τὸν κορυφὴν, nodus, ſeu nexus capillorum, a fronte media in verticem reductorum, ſeu revinctorum.* Athenienſes citris ſive plexibus hujuſcemodi capillorum cicadas aureas implicabant, ſeu innodabant, quo ſe per illud inſectum indigenas eſſe teſtarentur. Cicada enim ibi vivit, ubi naſcitur. Unde τεττιγοφόροι dicti. De hac Athenienſium conſuetudine, item de crobylo multa erudite Hadrianus Junius lib. de Coma.

NEC ENIM VEL TERRENUM ORNATUM INORNATUM MANERE VULT.) Græce ſic eſt. *δι' οὐδὲν γὰρ ἄν τὸν παρόντα κόσμον φάναι ἀκίνητον.* Arbitror loci totius hanc ſententiam eſſe. Artes ingenuas, quæ ſunt ornamenta quædam terrena, non cæleſtia, etiam ipſas adhuc ornari, & excoli deſiderat, Et vita illi eſt, hoc eſt, ſummæ voluptati eſt, in ſapientis iſta terrena excolenda alios operam ac ſtudium ſuum ponere. Ornant homines ſcientiæ, & ab iiſdem viciſſim ornantur.

QUÆ CORPUS NON NABET, IN TERRIS PHILOSOPHATUR.) Nos hanc ſententiam hinc probabiliter elicimus. Ego philoſophia, quæ corpore careo, per hunc Antiſtitem Sergium in terra ſum, & philoſophor. Et rurſus per ipſum (qui eſt quaſi viva, & corporata philoſophia) tamquam homo cum hominibus verſor. Occurrunt interdum quædam iſtius generis per hanc hiſtoriam, ad quæ intelligenda attentione, & agitatione quadam mentis opus ſit. Græcas voces accipe, & verius aliquid inde prome. *ἡ σώματος ἀκρὶς, φιλοσοφία ἐν γῇ, ἡ δυναμις ἀσωμάτοδοσα, μᾶλλον δὲ ἀνδρικὴ καὶ ἀνδρικὸς ἀνακτόρεται.*

NON VELUT ITHACENS. ULYSSES OBTURATIS AURIBUS.) Ne cum ſua ſuorumque pernicie Sirenum cantibus detineretur Ulyſſes, ſocionum aures cera obturari juſſit, ſeque vinculis arctiſſimis malo alligari, nec, quamvis rogantem, ſolvi, donec illa loca præternavigaſſet. Homerus Odyſſ. μ. *μυθολογικῶς* ſuavitas illa cantus voluptatum blandimenta ſignificat, adverſus quæ aures obturandæ, & a quibus longius ſemper refugiendum eſt, quandoquidem perniciem afferunt: ſicut Sirenes ſibi operam dantibus afferebant. Lege Natal. Comitem lib. 7. cap. 13. Proverbium *Sirenas præternavigare*, de fugiendis voluptatum illecebris, aut declinandis vitiorum occaſionibus. Specie item proverbii ponitur *Siren* pro illecebra, & vi dicendi. Norunt docti, Iſocratem Atticam Sirenem appellatum. A Pauſania in Atticis *κὶν σοφὶν* dicitur Sophocles: cauſſa additur. *αἰνίζεται δὲ ἡ γυνὴ ἐν τῷ σώματι, ᾗ λόγων τὸ ἀνάγκαιον ἐπρᾶϊ ἐπάζων. Conſueverant etiamnum illecebras poematum, ac verborum pellacias frenibus aſſimilare.*

TOTTE ANTOT TOY ΤΥΟΣ.) Vox *ἄγνω* de eodem videtur accipienda, de quo *δυὸ γὰρ*, quæ præcedit. Sicut ergo arborem ante latam, ita nunc excelſam eſſe dicit, platanum videlicet. Et tamen *ἄγνος* potius frutex eſt, in arborem aſſurgens, latine vitex. Vide lexicographos. Simocatta quamquam hiſtoricus, eſt tamen, ut comperies, verborum licentia ipſe quoque liberior, & magnum habet cum poetis commercium.

VELUT INSULA QUAM IMMENSUS, UT EST APUD POETAM, PONTUS CIRCUMD.) *Ut eſt apud poetam*, hæc de meo adjeci: licet enim hoc interpreti, perſpicuitatis cauſſa videlicet. Carmen extat Odyſſ. a. Homero teſte etiam per hiſtoriam non ſemel utitur: vel potius, Homericus condimentis ſua non ſemel aſpergit. *Edit. Pariſ. pag. 222.*

In proœmium, de excellentia & utilitate Hiſtoriæ.

RATIO MULTA NOBIS ORNAMENTA COMPARAVIT.) Lege 1. Off. M. Tullii, ab illis verbis. *Homo autem qui rationis eſt particeps, conſequentia cernit*, &c. Admiratur idem præſtantiam, & divinitatem animi ex effectis ejus 1. Tuſcul. Unde, quæ maxime ad hunc locum pertinent, tranſcribemus. Quid, illa vis quæ tandem eſt, quæ inveſtigat occulta, quæ inventio atque excogitatio dicitur? ex hac ne tibi terrena mortalique natura & caduca concreta ea videtur? aut qui primus (quod ſummæ ſapientiæ Pythagoræ viſum eſt) omnibus rebus impoſuit nomina? aut qui diſſipatos homines congregavit, & ad ſocietatem vitæ convocavit? aut qui ſonos vocis, qui infiniti videbantur, paucis litterarum notis terminavit? aut qui errantium ſtellarum motus, progreſſiones, inſtitutiones notavit? omnes magni: etiam ſuperiores, qui fruges, qui veſtitum, qui tecta, qui cultum vitæ, qui præſidia contra feras invenerunt: a quibus manſuefacti, & exculti, a neceſſariis artificiis ad elegantiora defluximus. Nam & auribus oblectatio magna ex parte eſt inventa & temperata varietate & natura ſonorum, & aſtra ſuſpeximus, &c.

IN REGIAM ALCINOI REGIS ULYSSES.) Quæ hic de Ulyſſis hoſpitio apud Alcinoum Phæacum regem, & de narrationibus ejus tanguntur, quibus tantopere proceres convivas recreavit, ab Homero in Odyſſea lib. 8. 9. 10. 11. copioſe exponuntur. Quem Æneas lib. 2. & 3. Æneidos apud Maronem imitatur, dum ipſe quoque ſuos, ſuorumque caſus feſtivi ſime ſuper cœna, rogatu Didonis hoſpitæ ſuæ commemorat.

AURES CUM SERM. QUOD. DE REB. NOVIS ET ADMIR. TAMQUAM EPULIS ACCIPIUNTUR.) *Αἴχρυν γὰρ ἀκοὴ ἡ ἀκόρεστον, ἱστορίαν λόγων παραδόξων.* Eleganti, & ſuavi tralatione uſus eſt, a convivio ad aviditatem res novas, & admirabiles audiendi, a guſtatu ad auditionem. Sic Cicero in Topicis. Sed quoniam avidum hominem ad has diſcendi epulas recepi, ſic accipiam, ut reliquiarum potius ſit aliquid, quam te binc patiar non ſatia tum diſcedere. Sic Plato (cujus orationis cultum imitari Cic. conſuevit, in Phædro. *Τὶ δαὶ δὴ φῶμεν; ἢ δεῖλον ὅτι ἡμῖν λόγων ὑμὰς Λυσίου ἀκοῦσ'; Quæ erat igitur diſputatio? an certum, vos epulis ſermonum a Lyſia acceptis?* Plures locos ex Platone, & aliis, quibus *ἐπιθυμία*, & *ἰσθιειν* etiam ad animi cogitationes, & velut pabulum transferuntur, notarunt Budæus in Comment. & Victorius Variar. lect. lib. 2. cap. 14. rurſumque lib. 28. cap. 23.

QUAM OR CAUSSAM POETAS ERUDIT. PRINCIPES.) Quæ deinceps de præcipuis poetis afferuntur, qui fabulis iſis icite ornateque ſcriptis, mirabiliter hominum animos occuparint, Theologi habiti, & deorum familiares creditu fuerint, potiſſimum de Homero, & Heſiodo intelligenda opinor. Quorum ille dicitur a Suida *τῶν μετρίων καὶ ῥυθμῶν ἄρχων, ἕως μετὰ τοῦ ἑξαμέτρου πεζὸν λόγον ἐμμελῶς ἐξάγων καταστῆσαι, ἅπερ Ὅμηρος Ἀνέζεται τοῦτον, χρυσόγλωσσον, διδάσκαλον τέχνης, μέγαν ὑπὲρ πάντας.* Alterius tanta fuit veneratio, ut pueri verſus ipſius non ſecus quam apud nos Catechiſmum cogerentur ediſcere, Qui dum puer armenta paſceret, fertur amatus a Muſis, quæ illi laurum guſtandam dederint, unde vates evaſerit. Pindarus Apollini gratus fuiſſe perhibetur, adeo ut eorum munerum, quæ in ipſius Dei templo offerebantur, partem a Deo ſibi aſſignatam acciperet, in dieſque a ſacerdote ad cœnam vocaretur. Plinius lib. 7. c. 29. Obſidentibus, ait, Lacedæmoniis Athenarum urbem, Liber pater juſſit Sophoclem tragici cothurni principem ſepeliri, Lyſandro rege in quiete ſuprius admonito, ut pateretur humari delicias ſuas.

UT CESTUS, SEU CINGULIS AD DELECTAT. APPOSITIS.) Sine dubio ad *Κυπρίδος κεστὸν*, ad *Veneris cingulum* reſpicit, cujus ea vis & efficientia fuiſſe perhibetur, ut quemlibet in ſui amorem pelliceret. Vide adagia, *ceſtam habet Veneris*. Verba Græca auctoris ſunt, *οἷα κεστὸς διδασκαλίου τινὸς τὸ παράτυπον καθαιρίζων.* *pag. 223.*

HISTORIAM COMMUN. GEN. HUM. MAGISTRAM, &c.) Sequitur brevis illa quidem, ſed eximia hiſtoriæ laudatio: cujus ſingulæ partes ex tot encomiaſticis orationibus de ea ſcriptis, & recitatis facile illuſtrari poſſent, ſi res poſtularet. *ὑπολὶς ὑπόλογος* ſubtexitur, quo hiſtoricus magnopere extenuata facultate ſua, lectorum benevolentiam colligit, quemadmodumque hiſtoria bene ſcribatur, latenter monet.

IN LIBRUM PRIMUM.

AD CAPUT I.

JUXTA DOMUM, IN QUA. MULTI EX HERBIS.) *τὸ λεγόμενον οἰκίσκον* græce nominant. *στιβὰς* eſt culcita, quæ a calcando dictam Varro putat, quod in ea ſagum, aut tomentum, aut aliud calcabant. Stibades erant ut plurimum ſtramenta e frondibus teneris, calamis, culmis, arundinibus, juncis, aliis demum herbis, qualis caſtrenſis ſegeſtra, non ita diſſimile quiddam toro Latinorum. Ut enim Nonius habet ex Varrone, torus appellatus eſt ſtratum ex herba torta, & toral quod injiceretur. Deo juvenibus Spartanis Plutarchus lib.

de inſtitutis Lacooicis, *ἐκκαθεύδουσι οἱ νέοι ἐφ' ὑψηλῶν στιβάδων, ἐπάνω αὐτῶν τὰ στρώματα τιθέντες. Somnum capiebant juvenes ſimul ſuper torſis, quos ipſimet ex junicis, ſive arundinibus juxta Eurotam natis extruebant.* Xenophon *ἐκκαθεύδειν* lib. 7. *στιβάδας στρωσίμας*, id eſt, toros & ſtramenta ſibi acervantes, in quibus cubarent. Quamobrem *στιβάδες* erunt tori (ſcu lectiſtcroia, aut ſtramenta) in quibus humi ſtratis vel diſcumberent cœnaturi, vel cubarent dormiturl. Stibadia vocat Martialis, habebantque formam Græci figma, hoc modo, C & eſant menſis ſotundis accommodati lectuli accubitorli. Ego verbum obſcurius, & minus pleriſque notum, pluribus exprimendam cenſui. Heſychius quoque ſcribit fuiſſe *χαμαικοίτια* ſeu *στρώματα ἐπὶ γῆς βάλλειν, καὶ χλωρὸν, χόρτον, καὶ σκίμπους, ſtratum humi cubile e virgis, aut herbis viridibus, aut frondibus.* Satis jam, quid ſit *σκίμπους δὲ*, liquere opinor.

ALIÆME STIMUL. UT A QUINUS, &c. ALIÆ IPSO TRANSITU, &c.) Triſariam angitur Tiberius. Ut bonus & teip. amantiſſ. Imp. quem convenit ſolliciſam eſſe, cui moriturus eam veluti filiam ſuam deſpondeat, & quem ſibi tamquam generum aſciſcat, & relinquat. Ut probus Chriſtianus, cui cum omni tempore, tum vero in exitu vitæ *τὰ βιωτεύειν*, acta omnia præteritorum annorum, & judicis illius ſententia de ſe cam dolore ac timore cogitanda ſunt. Non enim reſpicit perſonam: ſed juſtum judicium judicat, & cuique mercedem reddit *prout geſſit in corpore ſuo, ſive bonum ſive malum*. Ut humaniſſimus demum pareus ac maritas ſuper uaore, & liberis. Potiores tameo ſibi eſſe primi, quam tertii generis curas affirmat, & publica privatis ameponit. Nam in illis hæc quoque, non autem in bis illa incluſa ſunt. Quis enim ſalvus eſſe poteſt perdita repub.

QUI AMPLA POTEST PRÆO. EOS PLURA ETIAM VITIA.) Pleramque quo magiſtratus poteſtas, dignitas, principaras eſt ampliot, hoc homines majorem ſibi licentiam improbe agendi conceſſam exiſtimant: & quo minus ultionem humanam cogunt ur metuere, eo audaelus exleſtem deſpiciunt. Quæris quæ ſint iſta plura vitia? ſuperbia, faſtus, luxus, ſtadium ventris & ſomni, divini cultus neglectio, otium iners, libidines iræ & furores, maledicentia tenuiorum oppreſſio & alia inſuper. Sæpe item, (quod miſerere) avaritia, quæ nec copia nec inopia minuitur, ar air Salluſtius. Optime anamquamque civitatem rectum lri dixit Solon, ſi principes & rectores ſecundam leges vixerint. Quia vero contra leges vivunt multi, ideo oeceſſe eſt eas male adminiſtrari. Iſocrates ad Nicoclem. *δίδακτα γάρ, ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵαπερ ἂν τοῖς ἀρχομένοις παρασκευάσωσιν. Certum eſt enim, quemadmodum ipſi ſuos animos excoluerint, ita etiam eorum regna eſſe habitura.* Edit. Pariſ. pag. 324.

HOMINEM REI ROM. OPPORTUNISS.) Genus & nomen Mauricium traxiſſe ab antiqua Roma, ob parentes, ex quibus proxime oriundus, Arabiſſum arbem Cappadociæ patriam agnoviſſe ſcribit Evagrius lib. 5. cap. 19. in quo item virtutes ejus diſerte commemorat. De ſignis, quæ ipſum Imperatorem fore indicarunt, item cap. 21.

IMPER. TUUM MIHI EPITAPHIUM.) In epitaphiis, epicediis, funebribus orationibus quo dicaras magoificentias, ſæpe ſapra verum, & adſolatium atque gratiam vivorum dicitur. Tiberius bonum Imp. defunctum ex bono ſucceſſore, quom delegerit, magis, quam allis epitaphiis ornari, commendatique cenſet. Nam ſicut filius ſapiens patri ſuo, ita hic deceſſori ſuo gloriæ & ornamento eſt: omneſque in deligendo ſammam prudentiam, & præclaram bene de repub. poſt obitum quoque merendi voluntatem prædicare numquam deſinant. Hæc faciunt poſita ab Evagrio lib. 5. cap. 22. Tiberius, tametſi ad eaigaum tempus io adminiſtrando Imperio ætatem propagavit, ramen pro rebus præclare a ſe geſtis tum immoctalem nomiois ſui memoriam, ram optimam reip. hereditatem, Mauricium nempe, quem Imp. declaraverat, reliquit, ac ſuum etiam nomen illi impertivit, ſiquidem Mauricium Tiberium appellavit.

IN POTESTAT. MAG. SUPERBIAM COHIBE.) Oratio iſta Tiberii ad Mauricium, & illa item Juſtini junioris ad Tiberium lib. 3. c. 22. optimorum præceptorum plenæ ſunt, dicique poſſunt *στρατηγικὰ βασιλικοί*, quslem Iſocrates ad Nicoclem regem Salamiuæ Cypri, Evagoræ filium conſcripſit. Comprimere ſpiritus vel in mediocri poteſtate difficile eſt: quanto difficilius in magna, in maxima, ac regali & Imperatoria? Non compreſſit Dioclet. Eo uſque enim io proſpero fortuoæ obſequio elatus inſolentiæ prodiit, ot ſe proDeo adorari voluerit. Homines ſe hami projicere, pedibus oſculum figere paſſus eſt: veſtes & calceos gemmis inſertis geſtavit. Idem aote eum poſt Perſic. victoriam Aleaand. fecit. Curtius l. 5. Juſtio. l. 12. Cõpreſſit tandam Seſoſtris Ægypti rea, de qao audiemus l. 6. c. ult. Compreſſit etiam Cyrus, verbis Cræſi, quem rogo jam jam crematarus erat, emendatus Herodotus l. 1. Non immerito itaque M. Tullius in Julio Cæſare non ſolum tantam manſuetudinem, tam inuſitatam, inauditamque clementiam, tam incredibilem ſapientiam, ſed etiam tantum in ſumma poteſtate rerum omnium admiratar.

PRINCIPATUS TUI NAVIM DIRIGE.) Idonea collatio navis eum repub. ſive Imperio, & principis cum gubernatore, & curarum, tarbarum oegotiorumque cum marioi fluctibus ac tempeſtatibus. Sic Cic. ep. ad Q. Corn. l. 12. navis nomioe autipſam rem. partem ejus ſignificavit. Quamobrem mi Quincte, cõſcende nobiſcum, & quidem ad puppim. Una navis eſt jam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamos: utinam proſpero curſu. Sed quicumque venti erunt, ars noſtra certe non deerit. Idem in Seatiana. Navis rei pub. fluitans in alto, tempeſtatibus ſeditionum & diſcordiarum. Et in Piſonem, Qui maximis turbioibus ac fluctibus reipub. oavim gubernaſſem.

CONARE A CIVIB. ET SUBDIT. DILIGI POTIUS QUAM TIMERI.) Præclares. Phili. M. Tolli Carum eſſe civibus, bene de repub mereri, laudari, coli, diligi glorioſum eſt. Metui vero, & in odio eſſe, invidioſum, deteſtabile, imbecillum, caduoam. Quod videmas etiam in fabulis ipſi illi, qui, *oderint dum metuant*, diaerit, periculoſam fuiſſe. Agapetus Diaconus libello aureolo ad Juſtinianum Auguſtum, quo Imperatorit officium perſequitur, *νόμιζε τότε βασιλέων ἀσφαλῶς, ὅταν ἑαυτὸν ἀνάγκαις θῇ ἀνθρώπων. τὸ γὰρ ἀκούσιον ὑποπτεύομεν, ἑκουσίῳ δὲ πειθὼ καλοῦμεν. σὺ δ' οὖν ἑαυτὸν τῇ θείᾳ δικαιοσύνῃ, βάλλων ἐχθροὺς τὸ κρατοῦν τίθει. Exiſtima tum demum te tuto regnare, cum volentibus hominibus imperas. Qui enim invito animo ſubjiciuntur, capta occaſione ſeditionibus fluctuant. Quæ vero vinculis benevolentiæ aſtringuntur, erga rectorem obedientiam ſtabilem conſervant.* Exſtat inſigne elogium Traiani apud Xiphil. Amari a civibus cupiebat magis, quam honore affici. Cum populo humaniter, cum ſenata honorifice verſabatur. Charus civibus, hoſti formidoloſus erat. pag. 325.

INSIGNEM, SPLENDIDAMQUE, &c.) Videotur felices ac beati, qui honores & magiſtratus gerunt: ut pote quibus aſſurgitar, ad nutum obeditur, priores abiqae concedantur, plura licent, nihil eahibetur moleſtiarum, adſunt perpetuo mioiſtri, dominorum natus etiam obſervantes, adſunt multa commoda, &c. ſed ſi quis rem virtuta metiatur, potius miſeri ſunt quam felices, & magis ipſi aliis ſerviunt, quam ſerviatur ipſis, propter innumeras curas, ſollicitudines, labores, negotia, quæ ſubditorum cauſſa ſuſtinent, & quos ipſos ne noctu quidem ſatis quieſcere patiuntur, aliumque remiſſius, alium vehementius, pro modo provinciæ exercent. Ut odia multorum in illos, & vitæ pericula omittam. Vide Hieronem Xenophontis. Inducitur apud Homerum 2. Iliad. Somnus Agamemnonem ita reprehendens.

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἀνέρα,
ὯΙ λαοὶ ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.
Haud fas per totam Rectorem ſtertere noctem,
Cui populi, cui ſunt commiſſa negotia tanta.

Apud Perſas, ni fallor, erat qui regem quotidie his verbis expergefaceret. *ἀνάστα βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε ἐφ' οἷς ἐκοιμήθης. Surge Rex, & procura Rempub.* Huc pertineot etiam verſus Horatia ai ad Auguſtum, exord. epiſt. 2. lib. 2.

Cum tot ſubjiceas, et tanta negotia ſolus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes:
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.

Senſit, credo, magnopere onus regium Magnus ille rex Aſiæ Antiochus. Qui a Scipione devictus, & Tauro tenus regnare juſſus, amiſſa omni Aſia, quæ tum

mana provincia erat facta, dicere eſt ſolitus, benigne ſibi a populo Romano factum, quod nimia magna procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur. Cicero pro Dejotaro. De Seleuco rege Plutarchus lib. num ſeni gerenda ſit reſp. dicere ſolitum, ſi noviſſent multi, quam ſit operoſum ac moleſtum, tot dumtaxat litteras ſcribere legereque, diadema etiam abjectum ante pedes non ſublataros.

AD CAPUT II.

TEMPORA IMPIA, &c.) Tempora Phocæ, qui circiter octo annos imperavit ſceleratiſſime. A tribus conſpiratis Heracleone, Heraclio, (qui poſtea ſucceſſit in Imperio) & Priſco interfectus eſt. Tyrannum Calydonium in dialogo, & in octavo ſæpius tyrannum, & proterviſſimum centaurum, & ſemibarbarum nominat. Interpretationis & perſpicuitatis cauſſa τῷ τυραννίσαντι illa verba adjecimus (*imperium te vivo tyranni non invadunt.*) Mautitil enim temporibus invaſit illud Phocas. Quaſi dicat. *Tu in pace colligeris ad patres tuos: nec videbunt oculi tui mala, quæ huic loco facturus ſum*, ut Scriptura ſacra loquitur. Quod autem hæc verba angeli, *tyranni imperii tui temporibus non evitabunt:* ſeu ut nos vertimus, *tempora impia, & tyrannica te imperante venient*, quidam eruditiſſimus vir hunc ſenſum continere putat, Tiberium poſt obitum conſecutum Imperium pacificum ac perenne, ubi nullus erit timendus, qui illud auferat, tyrannus, cœli videlicet principatum, in quo cum Chriſto regnant omnes ſancti ejus, veteor ut ea explanatio ſtare poſſit.

QUAMTUMVIS IMP. LEGI NATURÆ COMMUNI OBSECUTUS, &c.) Pulſat enim pallida mors æque regum turres, ut pauperum tabernas, ut Horat. ait, Ode 4. lib. 2. Socratea, ſive Anaxagotas cuidam dicenti, Athenienſes te morti adjudicarunt, reſpondit, & illos natura. Hoc volebat, neminem ſemper victurum, quamvis ei vita per cruciatum non extorqueatur. Obſervet lector, quam multis, & quam venuſte mortem, ſive diſceſſum e vita optimi Imp. eitcumloquitur Simocatta. Etenim non conzenrus dixiſſe, eum legi naturæ communi obſecutum eſſe, quod ſatis quid eſſet inteiligebatur: addit nihilominas, *& hac onerosa, terreuaque tuuicula exuus, & tamquam e taberuaculo ſuo liber egreſſus, eſſe inter homines deſuit*. Sunt enim modi, quibus res alioqui formidabilis & triſtis, mora videlicet, extenuetur, & mitigetur. Ex Cicerone occurrunt; vinculis corporis laxari: e corporis cuſtodia evolare: ex hac turba, & colluvione diſcedere: ex bis tenebris in lucem illam excedere ad illud divinum animorum concilium, cœtumque proficiſci. Sacræ Scripturæ ſunt, apponi ad patres ſuos, ad populum ſuum: dormire cum patribus ſuis, obdormire in Domino. Corpus humanum vocant tabernaculum, Paulus 2. Cor. 5. Et Petrus ep. 2. c. 1. Tunicam videtur quoque Paulus nominaſſe, dum ait, 2. Cor. 5. *Eo quod nolumus expoliari, ſed ſuperveſtiri, ut abſorbeatur quod mortale eſt a vita*. Ibidem verbis antecedentibus terreſtrem domum nominat. Regnavit autem Tiberius per ſe ſolum annos quatuor: cum Juſtino aurem annos tres, & menſes undecim.

Edit. Pariſ. pag. 226.

INCISIS LACRYMAR. &c.) Ubertimum fletum duabus mataphoris ſignificantiſſimis expreſſit. —— *Largoque humeſtat flumine vultum*. inquit Virgilius 1. Æneid. & 2. —— *Largoſque effundere fletus*. Effundere vim lacrymarum, Cicero. Quo magis mirandum, venas iſtas, & hæc flumina tam citomanare deſiiſſe. Eo ipſo ſiquidem die deflerunt. Sed enim nihil lacryma citius areſcit; præſertim in alienis malis, ut aiunt Rhetores. Solvebant ergo Conſtantinopolitani quoque bono principi ſuo ſtipendiarias lacrymas. Omnes non tamquam Imperatorem ſibi, ſed tamquam parentem publicum obitſa, domeſtico fletu doloris illacrymabant, ſunque omnes funera dolebant, ut ſcriptum eſt a D. Ambr. conc. de ob. Valent. Cur a populo diligeretur tantopere Tiberius, poteris cognoſcere ex Evagr. l. 5. c. 13. Laudat eumdem præclare hiſtoricus noſter l. 3. c. 16.

AD CAPUT III.

PRINCEPS CHAGANUS, &c.) Vocabulum iſtuc *Chaganus*, appellativum eſt, quo Principes ſuos Hunni afficiebant: Etiam Perſæ ducem militum Catdarigan nominabant, ut toties in hac hiſtoria videre licet. Similiter aliæ gentes, & olim, & hodie reges ac priocipes ſuos certis nominibus & honorabant, & honorant. Quis non legit Ægyptiorum Phataones, Ptolemæos, Sultanos, Perſarum Sophos, Tutcarum item Sultanos, Tartarorum Chamos, Valachorum Vaivodas, Romanorum Auguſtos? Animadvertenda bajus barbari cutioſitas, ſuperbia, avariria, Romanorumque (ſeu Græcorum) miſera ſervitus, quos ad libidinem belluæ hujus tributa pendere, & quæ mandatet facere citra detrectationem oporrait. Quam rem hiſtoticus non injaria deplorat. Nobis Germanis (Imperio Romano, inquam) an non idem pene multis annis evenit, quibus Othomanico tyrannico grandem pecuniæ ſummam, & lectos aureos, hoc eſt, pretioſa ex auro & argento munera mittere ad pacem redimendam expulſi ſumus?

UTRUM QUIA, &c.) Haud eſt veriſimile, conteto piſſa elephantam, & quidem omnium, quos Mauritius habebat præſtantiſſimum. Credibilius eſt, vaſtitate & mole illius inopinata obſtupuiſſe, ac perculſum eſſe. Vulpes apud Æſopum cum incidiſſet in camelum, quem numquam antea viderat, ita ejus proceritate corporis coborruit ac rimnit, ut pene morereiur. Iterum poſtea cum videtet, timuit quidem, at non tantum. Tertio aſpectu adeo non timuit, ut & accedere, & conſabuiari audetet. Docet fabella, tetrifica quæ ſunt, conſuetudine familiaria fieri. Sic Chaganus, ſi elephantum vidiſſet ſæpius, minus minuſque obſtupuiſſet: quin & tergum ejus conſcendere, & ex eo pugnare non dubitaſſet.

MOLEST. EXHIBUIT DE LECTO AUREO) κλίνῃ χρυσῇ apud Cedrenũ hac eadem de re loquentem, vertit interpres, *calcitram auream*. Plus fuiſſe puto, *pag. 227.* & intelligendum talem lectum, ſeu lectulum, ſeu grabbarulum, quales Germanis *Raſtbettlin* dicuntur. De lecto diſcubitorio nolim accipere: ſed de eo, in quo meridiari ſolemus, & quem Germanico vocabulo jam expreſſi.

AD CAPUT IV.

NEGLIGIT CUSTODIAM PAX, NEC IN. FUT. PROSPICIT) Cum ex pace bellum, & ex bello pax naſcatur: ſieur tempore belli de pace cogitandum (ſi quidem finis, & ſcopus belli eſt) ita temporibus pacificis bellum timendum, & idcirco adhibenda cuſtodia, nec exſpectandum donec boſtis ante portas ſit, aut acies mutum percuſſerit. Sero enim ſapient Phryges. Etiam ſecuriſſimis temporibus boſtes metuendos eſſe multi ſuo exemplo docuerunt. Iphicrates Athenienſium dux etiam in amicorum regionis caſtra communiebar.

CADMEA, UT DICITUR REPORTATA VICTORIA) Plutarchus libro περὶ πολυπραγμοσύνης priſcis Cadmeam victoriam ſcribir appellaram, quæ fuit fratrum (Etheoclis, & Polymicis) apud Thebas, a Cadmo conditas, ut turpiſſimam atque miſerrimam. Idem libello de educatione liberorum ollendit, Cadmeam dici victoriam, quoties præſtat vinci, quam vincere.

LATINI SCRIBONEM DICUNT) E cuſtodibus, ſeu ſtipatoribus imperatoriis, primarium facit Scribonem Simocatta, & ira intelligit Suidas, cujus ſunt hæc verba, Σκηβίων ὁ Δουκίου ὁ τῆς σωματοφυλακίας ἡγησάμενος. Quæ quidem gemina penu ſunt Simocatticis: ſic enim ille, paulo pluribus licet. καὶ Καπετώλιον, ὅτε μὲν τῆς σωματοφυλακίας τοῦ βασιλέως ἡγησάμενον, ὃν Σκηβίωνα τῷ Δικτιλίῳ φασὶ Ῥωμαῖοι καταμιμήσασθαι. Agathias hb. hiſt. 3. paulo aliter uſurpat, pro caſtode ſeu excubitore palatii, inquit enim οἱ δὲ γε ἐκ τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων, ὃν δὴ Σκηβίωνα ἐκάλουν. At Leo Imp. conſtit. 3. eoſdem eſſa dicit qui aliquando δεκουβίτους. Subjiciam verba: Δεκουβίτους δὲ φρουροφόρους τοὺς, οὓς καὶ νῦν μετονομάσαντες Σκηβίωνας,

ἐ τοὺς παρασκευάζοντας τῇ παρατάξει, τοὺς δὲ τῷ μάχῃ χρησομένους ἀναλαμβάνοντας οἱ ἱππεῖς, καὶ τοὺς τοιούτους. *Qui olim Deputati, nunc Scribones, ſequuntur exercitum, & in prælio vulneratos reſcinunt ut vulnerarii, & ſervant.* Deputati erant, hoc eſt ſelecti, minus locupleres qui ſanctos in prælio obligabant, aut collapſos ab equis erigebant, aut laborantes e certamine aſportabant. Pro ſingulis militibus ſervatis ſingulos nummos accipiebant. Hæc propemodum Rigaltius in Gloſſario σκαπτικῷ.

LONGUM MURUM DEJECTURUM) De hoc ponam ad verbum, quæ ſunt apud Petrum Gyllium in Topographia Conſtantinopolis lib. 1. cap. 21. Suburbana prædia Conſtantinopoleos muris iongis claudebantur, iter duorum dierum, quos a Ponto Euxino ad Selybriam, ſitam in littore Propontidis, diſtantes. nb urbe quadraginta millia paſſuum, latos viginti pedes Romanos, Anaſtaſius Imp. condidit contra impetum Bulgarorum, & Scytharum. Eos muros a barbaris ſæpe captos, & multis locis everſos, Juſtinianus reſtituit. Et ut facilius milites præſidiarii muros tueri poſſent, exiens turrium patentes in alias turres obſtruxit, ſinguliſque aſcenſum a ſolo reliquie patentem unicum, qaem ſolum ſingularum turrium milites contra hoſtes etiam intra muros verſantes tueri poſſent. Evagrius murum longum nuncuparum tradit excitaſſe Anaſtaſium, qui diſtaret a Conſtantinopoli ducenta & octoginta ſtadia, utrumque mare attingens, longus quadraginta & viginti ſtadia, velut fretum quoddam efficiens, & Conſtantinopolim paevam inſulam pro peninſula reddens, volentes tranſire ex Ponto in Propontidem tutos præſtans, & prohibens excurrentes barbaros ex Ponto Euxino, & Colchis & Mæotide, & Caucaſo effuſos in Europam. Vide Zonaram in Mauticio, & Nicephorum lib. 16. cap. 39.

AD CAPUT V.

Edit Pariſ. pag. 228.

OCULUS JUST. CÆCUS EST, PEDES PROVIDENTIÆ CLAUDICANT.) Car hoc dicat, & de quo dicat, ſequentibus verbis ſtatim demonſtrat: quia nimirum perjurii pœnas Deus ab eo non expoſcat. Videtur Deus non videre hominum ſcelera, nec juſtus eſſe, cum ea non punit: & claudicare quodammodo, cum tardius punit. *Sed altiſſimus eſt patiens redditor, & benignitas Dei homines ad pœnitentiam exſpectat.* Lento pede, inquit Cæſar, divina ultio procedit, tarditatem jue ſupplicii gravitate compenſat. Proverbium, dil laneos habent pedes, indicat divinum numen etſi lente ad pœnas ſumendas procedat, nonnumquam tamen inopinato ſupplicium infligere omnino verum eſt, quod ait Hor. Od. 2. lib. 3.

Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

Tibullus eleg. 4.

Ah miſer! & ſi quis primo perjuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Dicitur item adagio, *Δίκης ὀφθαλμὸς, juſtitiæ oculus*, de judice, aut ipſo judicio ſinceris & incorruptis. Sed nihil impedit, quin de Deo accipiatur, qui & juſtus, & totus oculus eſt: videt enim omnia. Et de ipſo loquitur Senarius hic.

Εσὶ δίκης ὀφθαλμὸς ἴσος πάντ' ἰδεῖν.
Eſt oculus æquitatis omnia intuens.

Cenſeo præterea alluſum ad illud Homeri, in Βατραχ. ἴχα Θεὸς ἰδὼν ὄμμα. *habet Deus vindicem oculum.*

GENTEM BELLICOSISSIMAM.) Salluſtius in Catilinario de vetetibus illis Romanis. At Romani domi militiæque intenti, feſtinare, parare, alius alium hortari, hoſtibus obviam ire, libertatem, patriam, pareneſque armis tegere. Poſt, ubi pericula virtute propulerant, ſocis atque amicis auxilia portabant. Infra. Jam primum juventus, ſimul ac belli patiens erac, in caſtris per laborem uſu militiam diſcebat: magiſque in decoris armis, & militaribus equis, quam in ſcortis atque conviviis libidinem habebat. Igitur talibus viris non labor inſolitus, non locus ullus aſper, aut arduus erat, non armatus hoſtis formidoloſus. Et rurſum. Memorare poſſem quibus in locis maximas hoſtium copias pop. Rom. parva mana fuderit, quas urbes natura munitas pugnando cœperit. Cic. 1. Taſcul. eos cum virtute, tam diſciplina in re militari multum valuiſſe teſtatur.

IMPERIUM OMNIBUS LINGUIS CELEBRATUM) Quis tandem ſcriptorum hoc Imperium, hanc rempublicam non aliquando laudavit? quis potentiam & magnitudinem, leges, inſtituta, & mores non prædicavit? Paucos eoſque primæ claſſis adducam, & in primis vatem maximum, cujus illa ſunt 1. Æneid.

His ego nec metas rerum nec tempora pono.
Imperium ſine fine dedi, &c.

Lib. 6. *Tu regere imperio populos Romane memento,*
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem,
Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.

Cic. Philip. 3. nos principes terrarum, omniumque gentium. Et 1. Tuſc. Jam illa quæ natura, non literis aſſecuti ſunt, neque cum Græcis, neque alla cum gente ſunt conferenda. Quæ enim tanta gravitas, quæ tanta conſtantia, magnitudo animi, probitas, fides, quæ tam excellens in omni genere virtus in allis ſuit, ut ſit cum majoribus noſtris comparanda? Halicarnaſſæus proœm. Antiq. Romanos omnibus civitatibus, & gentibus rerum geſtarum, & imperii magnitudine ac diaturnitate antecelluiſſe confirmat. Poſſem eſſe in hoc argumento longior: Sed hic non eſt locus. Vide laudationem Romæ apud Ariſtidem Sophiſtam, & Admiranda Lipſii. *pag. 229.*

QUORUM EST VENERANDA EFFICACITAS.) Quomodo non veneranda, ſi, ut Ovid. habet.

Munera, crede mihi, placant hominesque deoſque,
Placatus donis Jupiter ipſe datis.

Excæcant præterea *oculos ſapientum, & pervertunt verba juſtorum*, ait divina ſcriptura: quæ ſi non veneranda, certe magna efficacitas eſt. Adverſus ea nihil valet ulla eloquentia. Hæc magna profecto potentia, & efficiendi vis eſt.

Χρυσὸν πολλοῖσιν, ὃς ὀφθαλμὸν λόγου,
Πείθων γὰρ ἄγει καὶ τὸ τραχὺ μὴ λεῖον.
Auro loquente, ratio quævis irrita eſt,
Suadere quondam novit & loquens nihil.

ARBORI ROBUSTÆ, EXCELSÆ, FRONDOSÆ, &c.) Similiter de Æſculo Virgilius locutus eſt Georg. 2.

Æſculus in primis, quæ quantum vertice ad auras
Ætherias, tantum radice in tartara tendit.
Ergo non hiemes illam, non flabra, neque imbres
Convellunt: immota manet, multoſque per annos
Multa virum volvens durando ſæcula vincit.
Tum forte late ramos, & brachia tendens
Hinc illinc, media ipſa ingentem ſuſtinet umbram.

Imperium Romanum ad ejus firmitatem ſtabilitatemque ſignificandam Simocatta arbori altiſſimis radicibus hærenti, robaſtæ, ſublimi, frondoſæ, &c. πανεύκῳ comparat. Sic certe idem Virgilius Trojanam urbem cum orno. Sed illam ornum Græci velut agricolæ certatim bipennibus inſtantes excideruntt.

Ac veluti ſummis antiquam in montibus ornum,
&c.

In 4. item inepognabilem Æneæ conſtantiam adverſus blandimenta muliebria per quercum annoſam declarat, quam Alpini Boreæ.

——— nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter ſe certunt: it ſtridor: & alte
Conſternunt terram, concuſſo ſtipite, frondes.
Ipſa hæret ſcopulis, & quantum vertice ad auras
Ætherias, tantum radice in tartara tendit.

AD CAPUT VI.

CHAGANO SANGUIS EFFERVESCERE.) Egregia hominis inſane iraſcentis deſcriptio. Qualis eſt etiam apud Virgil. lib. 12. Æneid. in Turno.

His agitur furiis, totoque ardentis in ore
Scintillæ abſiliunt, oculis micat acribus ignis.

Huc mihi videtur facere locus M. Tullii 1. Off. Licet ora ipſa cernere iratorum, aut eorum, qui aut libidine aliqua, aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt. quorum omnium vultus, voces, motus, ſtatuſque mutantur. Ovid. 3. Artis.

Ora tument iræ, nigreſcunt ſanguine venæ,

Lumina Gorgoneo ſævius ægne micant.

Cum autem homines immodeſtius, & effrænatius iraſcentes leonibus, tautis, aliiſque beſtiis imanioribus conferri ſoleant, ſciendum, D. Gregor. Nyſſenum tales cum energumenis, ſeu dæmoniacis & obſeſſis comparaviſſe libro de octo beatitudinibus, qui locus a me adductus eſt in Symbolis, ad illa verba in principio libri.

Attollitque animos, Pœnorum qualis in arvis
Tum demum movet arma leo, &c.

SPRETA LEGATORUM REVERENTIA BARBAR. ILLUM IN CARCEREM.) Jus legationis ſanctum, & legationes maximæ dignationis, & legati ſacroſancti, inviolabiles apud omnes gentes ſemper fuerunt. Cicero orat. de haruſp. reſponſis, jus legationum humano divinoque vallatum præſidio dicit. Idem Vetrin 3. nomen legati ejuſmodi eſſe debere, quod ooa modo inter ſociorum jura, ſed etiam inter hoſtium tela incolume veſtetur. Euſtathius in 7. Iliad. memorat caduceatores medium quoddam genus inter deos & homines: id eſt, pene divinos, & hominibus auguſtiores exiſtimatos: nec niſi a Leſtrygonibus, Cyclopibus, aliiſque, qui fas non norunt, de iiſdem aliter cogitatum. Quare inter Leſtrygonas, & Cyclopas hunc Chaganum barbariſſimum nunc esse par eſt. Homero nuntii Jovis atque hominum dicuntur.

Edit. Pariſ. pag. 230.

AD CAPUT VII.

QUAM ROM. PRÆSENTII NOM. IS EST HONOR DUCUM MILIT.) Lib. 8. cap. 13. dicitur idem eſſe qui Domeſticus, quod tamen non eſt nomen honoris ducum militarium: & de eo in Cantacuzeni hiſtoriam ante initium diſſeruimus, ut etiam de aliis muneris palatii Conſtantinopolitani officiis. Quamquam lib. 8. non præſentibus ſcriptum eſt, & dicitur Petro fuiſſe a conſiliis.

AD CAPUT VIII.

RELEGAT IN CHALCITID. INSULAM.) Hanc Stephanus vocat Demoneſum. Deſcribitur a Gyllio in Boſporo Thracio, lib. 3. cap. 14.

AD CAPUT X.

PATREM SUUM PAULUM, QUI NUPER CONSTANTINOP.) Ad nuptias ſuas Mauricium utrumque parentem, canitie decoros, & rugis plane venerandos, fratres item pulchritudine & forma eximios advocavit. Evagr. lib. 6. cap. 1. Io quo earumdem nuptiarum celebritatem & magnificentiam deſcribit. Ex ejus hiſtoria eccleſiaſtica nonumquam hanc ce noſtram de Mauricio illuſtrabimus, etſi non niſi ad annum imperii ejus duodecimum pervenit: cujus parentes novit, & cum iis colloquutus eſt. Nec quemquam Evagrio priorem res Maurlcii attigiſſe opinor.

IN CIRCUITU PRIMOR. ET MAG. IMPP. SIMULACRA) Veteres in hariolis, & aliis locis clarorum virorum imagines, & ſtatuas collocabant, non admirationis & honoris cauſſa tantum: ſed ut earum aſpectu ad imitationem illorum ſeſe excitarent. Hoc laudabile eſt, & inſigne domus ornamentum. Merito autem in cubiculo Imperatorio Imperatorum ſtatuæ viſebantur. Quid ergo hic de illis Chriſtianis dicam, quos icones & ſimulacra non incepta tantum, ſed etiam fœda & inhoneſta, non in conclavibus modo, ſed in ipſis cubiculis delectant? Clemens Alexandrinus Adhortat. ad gentes, poſtquam egit de impudicis imaginibus, quas quidam etiam in cubiculis ponebant, & publice Græci habebant, harum non ſolum uſus, inquit, ſed etiam aſpectus & auditus deponendam eſſe memoriam, vobis nontiamus. Scortatæ ſunt aures veſtræ, fornicati ſunt oculi: & quod eſt magis novum, ante complexum veſtri adulterium admiſerunt aſpectus.

SPONSIS PATERAM MERI PLENAM PORRIGIT) De hoc vide, ſi placet, Euchologium Græcorum, item, quod ſequitur, de ſertis a ſacerdote ſponſo & ſponſæ imponi ſolitis, & de annulis aureo & argenteo, quæ cærimoniæ & precationes adhiberentur. Octavo autem die ſerta illa nuptialia manu ſacerdotis, cum ſolemni deprecatiuncula deponebantur. Quoniam vero privati non erant Mauricius & Conſtantina, ſertorum loco patriarcha illis coronas imperatorias impoſuit, quæ *ἀκολουθίαν στεφανώματος officium ſertorum impoſitionis* ibidem vocatur.

AD CAPUT XI.

ANTISTITI HERACLEÆ, QUÆ OLIM PERINTHUS.) Poſtquam Conſtantinus ex Byzantio fecit Conſtantinopolim, Perinthus antea vicus, dicta eſt Heraclea, cujus Metropolita ab antiquo jus habet patriarchæ eligendi. Veterum quippe Imperatorum privilegia abolere noluit (nam Severus Imp. Byzantium a Peſcennio Nigro occupatum, illo oppido diruerat, & urbe in viel formam redacta, agrum Perintho ſubjecerat.) Quare etiam in ſubſcriptionibus litterarum Patriarcham proxime Heracleenſis ſequitur. In Turcogræcia talis profertur ejus ſubſcriptio: *ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἡρακλείας, ἀφιέρωτος καὶ ὑπερτίμων, καὶ ἔξαρχος πάσης Θρᾴκης, καὶ Μακεδονίας. Humilis Metropolita Heracleæ, præſes præſentium, & Exarchus totius Thraciæ, & Macedoniæ.* ὑπερτίμων enim titulus fuit Metropolitarum, & Heracleenſis, ἀφιέρωτος καὶ ὑπερτίμων. ut Cæſareæ Cappadociæ ὑπέρτιμος καὶ ὑπερτίμων. Exarchus porro eſt veluti vicarius, aut legatus patriarchæ, uti apud nos legatus ſedis Apoſtolicæ dicitur. Petimbus, ut Tzetzes narrat, etiam Mygdonia ab Hercule vocata eſt. *pag. 231.*

S. GLYCERIÆ MARTYRIS.) Sub Antonino Imp. & Sabino præſide Trajanopoli martyrio functa eſt. Io Menæis 3. Id. Maii ce rtamen ejus deſcribitur.

QUOD PURUM EST, NON DEBET IMPURUM CONTINGERE.) *τῷ ἀγνῷ, τὸ ἀκάθαρτον, τὸ μὴ καθαρὸν οὐ δίκαιον ἁψάσθαι.* Scutemiam hanc profani alicujus ſcriptoris eſſe, ipſe hiſtoricus fatetur. Cujus autem ſit, alius me in bonis auctoribus magis verſatus conjiciat.

MAURICIOS AD SONTES CAP. PUN. LANGUIDIOR.) Iſte Imp. præter cæteros omnes, inquit Evagrius lib. 6. cap. 2. operam dabat, ut nullius ſanguis, qui læſæ majeſtatis reus eſſet, omnino funderetur. Id prolatis aliquot exemplis probat. Plutarchus alicubi. Muſicus chordas diſſonantes non ſtatim abjicit & incidit: ſed ſenſim intendens aut remittens ad concentum adducit. Ita princeps leniter emendabit peccantes, non protinus tollet. Verumtamen ſceleris atrocitas hanc lenitatem interdum excludit: & ne malum ſerpat, ſeverioribus exemplis ſtatuendis providendum eſt. Sic faciebat M. Antonius cognomento philoſophus. Mos ejus, inquit Capitolinus, ut omnia crimina minore ſupplicio, quam legibus plecti ſolent, puniret: quamvis nonnumquam contra manifeſtos, & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.

AD CAPUT XII.

ENCÆNIORUM, SEU DEDICATÆ URB. ANNIVERS. DIE.) Conſtantinus Magnus ordinata republurbem novam jam ad egregiam ædificiorum ſpeciem perductam, ſolemni cærimonia, advocatis Orientis Epiſcopis conſectandam, ac Deo & B. Virgini dedicandam curavit, eamque novam Romam, & Conſtantinopolim appellavit, atque ad dignitatem urbi addendam, eccleſiam ejus ad honorem patriarcharus evexit. Dedicata eſt V. Id. Majas, & eum diem *γενέθλιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως* Græci vocant in Menæis, diem natalem Conſtantinopoleos.

IMPENDENTIS FORMID. EXITU, TEMPLA UNIVERSI CONCURSAB.) In ethnicis, & Chriſtianis litteris multa hujus rei exempla legimus. Eſt enim ſolemne mortalibus, in magnis malis & calamitatibus ad Deum cæleſteſque exitii cauſa confugere. In bonis autem, & rerum proſperitate eorum vix recordari. *Multiplicatæ ſunt*, inquit David, *infirmitates eorum, poſtea acceleraverunt.* Et rurſum: *Cum occideret eos, revertebantur ad eum.* Qua de re pulchre diſertiſſimus Lactantius lib. 5. c. 1. in hunc modum. Nam tum maxime Deus ex memoria hominum elabitur, cum beneficiis ejus fruentes, honorem dare divinæ indulgentiæ deberent. At vero ſi qua neceſſitas gravis preſſerit, tum demum recor-

Edit. Pariſ. pag. 232. dantur: ſi belli terror infremuit, ſi morborum peſtifera vis incubuit, ſi alimenta frugibus ſonga ſiccitas denegaverit, ſi ſæva tempeſtas, ſi grando ingruerit, ad Deum confugitur, a Deo petitur auxilium, Deus, ut ſubveniat, otatur. Si quis in mari vento ſæviente jactatur, hunc invocat: ſi quis aliqua vi afflictatur, hunc protinus implorat: ſi quis ad extremam mendicandi neceſſitatem deductus, victum precibus expoſcit, Deum ſolum obteſtatur, & per ejus divinum atque amicum numen hominum ſibi miſericordiam quærit. Numquam igitur Dei meminerunt, niſi dum in malis ſunt. In libro Judith, audito infeſto Holoſernis adventu, ſic legimus de Bethulienſibus. *Et clamavit omnis populus ad dominum inſtanter magna, et humiliaverunt animas ſuas in jejuniis, & orationibus, ipſi & mulieres eorum. Et induerunt ſe ſacerdotes cilicio, & infantes proſtraverunt contra faciem templi domini, & altare domini operuerunt cilicio, & clamaverunt ad dominum Deum Iſrael unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in diviſionem, et civitates eorum in exterminium, et ſancta eorum in pollutionem, et fieret opprobrium gentibus.* Salluſtius in Conjurat. Catilinæ. Ad hoc mulieres, quibus pro magnitudine belli timor inſolitus inceſſerat, afflictare ſeſe, manus ſupplices ad cælum tendere: miſerari parvos liberos, rogitare, omnia pavere, ſuperbia atque delicis omiſſis, ſibi patriæque diffidere, & 1. Æneid.

Interea ad templum non æquæ Palladis ibant
Crinibus Iliades paſſis, peplumque ferebant,
Suppliciter triſtes, et tunſæ pectora palmis.

Et lib. 11.

Nec non ad templum, ſummaſque ad Palladis arces
Subvehitur magna matrum regina caterva,
Dona ferens: juxtaque comes Lavinia virgo
Cauſſa mali tanti, &c.

NON EQUI, NON MULI, SED HOMINES TRAHEB.) Honoris ampliſſimi cauſſa videlicet, quod per ſe patet. Itaque non ſolum mulis & equis, ſed etiam leonibus (a quibus quorundam currus tractos eſſe legimus) nobiliores iſti, ut ita dicam, tractores ſunt. Seſoſtris autem Ægyptii regis currus, ne poſtea videbis, lib. 6. cap. 11. a quatuor barbaris regibus trahebatur. Tantus erat hominis faſtus.

AD CAPUT XIV.

ARTES BELLICAS EX VET. SCRIPT. MONUMENT. Venit in mentem Luculli, de quo Cicero in Academicis. Sed incredibilis quædam ingenii magnitudo non deſideravit indocilem uſus diſciplinam. Itaque cum totum iter, & navigationem conſumpſiſſet partim in percontando a peritis, partim in rebus geſtis legendis, in Aſiam factus Imperator venit, cum eſſet Roma profectus rei militaris rudis. Philippicus igitur qui artes belli cas ex veterum ſcriptorum monumentis hauſit, hunc potiſſimum imitatus videtur. Alphonſus rex Neapolitanus in expeditionibus ſemper habuiſſe apud ſe, & lectitaſſe Livium ſcribitur.

P. SCIPIONIS BELLI DUCIS OMNIUM PRÆSTANTISS.) Exiſtimo poſteriorem Scip. Africanum accipiendum, qui alias Æmilianus, & Numantinus. De eo, & ejus avo (a cujus ſcilicet filio adoptatus eſt) Virg. 2. Georg. in laudibus Italiæ. *Scipiadas duras bello.* Eoſdem *duo fulmina belli, cladem Libyæ* in ſexto appellat. Manil. *Scipiadæque ducis, fatum Charthaginis unum.*

IN VITA SANCTE AGUNDA PHILOSOPHANTIUM) Frequentiſſime Græci ſcriptores ſacri inſtitutum vitæ monaſticum φιλοσοφίαν nominant, & monachos ajunt φιλοσοφεῖν. Nam cum Philoſophia ſit amor ſive ſtudium ſapientiæ, & philoſophi ſapientiæ ſtudioſi, & *ſapientiæ*, quæ de ſurſum eſt, ſit multo verior ſapientia, quam ab humaniis ingeniis profecta (*ſapientia enim hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum*) multo verius boni monachi & religioſi, quam Platonei, & Ariſtoteles Philoſophi, & philoſophari dici poſſunt. In verbis paucis apud Simocattam ſequentibus, egregiam monachiſmi commendationem nota. Inſaniunt illi quidem, ad meliora, id eſt, ad cæleſtia enitentes: ſed illa eſt ſapiens & ſobria inſania. Simile quiddam S. Ambroſius hymno quodam: *Læti bibamus ſobriam ebrietatem ſpiritus.* De voce φροντιστήριον multa a me dicta ſunt annotat. in dialog. 3. voluminis primi dialogorum. Cum ſit proprie ſchola, tamen teſte Svida etiam pro monaſterio ponitur. pag. 3.

AD CAPUT XV.

REGIA RES EST PACIS STUDIUM) Magis pacis fruendæ quam belli gerendi cauſſa ab initio reges creati ſunt: ſi quidem non niſi propter pacem bellum. Et paci, quæ nihil habitura ſit inſidiarum, modis omnibus conſulendum eſt. Præclare ſcriptum erat a M. Tullio 1. Off. Nam cum ſint duo genera decertandi: unum per diſceptationem, alterum per vim: cumque illud proprium ſit hominum, hoc belluarum, confugiendum eſt ad poſterius, ſi uti non licet ſuperiore. Quare ſuſcipienda quidem bella ſunt ob eam cauſſam, ut ſine injuria in pace vivatur: parta autem victoria conſervandi ſunt ii, qui non crudeles in bello, nec immanes fuerunt.

HUMANARUMQUE MISERIARUM AUCTOREM.) Non inſerte bellum vitupetatur hoc capite. Tibullus etiam feſtive lib. 1. eleg. 10.

Quis fuit, horrendos primum qui protulit enſes?
Quam ferus, & vere ferreus ille fuit?
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata,
Tunc brevior diræ mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit: nos ad mala noſtra
Verſimus in ſævas quod dedit ille feras, &c.

IN LIBRUM SECUNDUM.

AD CAPUT II.

NEMPE PROPTER DIEI DOMINICI VENERAT.) Laudat hunc diem hebdomadis S. Ignatius epiſtola 3. quæ ad Magneſianos, in hunc modum. Ἐκ μιᾶ τῶν σαββατίζουσα ἱστορία ζῶσα πᾶς φιλόχριστος τὴν κυριακὴν, ἣν καὶ ἀναστάσιμον ὁ κύριος ἐκάλεσεν, ἐν ᾗ καὶ ἀνέτειλε τὸ ἡμέτερον ζωὴν καὶ τὸν θάνατον κατ' αὐτοῦ νικήσαντος, ἐν τῷ καὶ ἡ ζωὴ ἡμῖν ἀνέτειλεν, καὶ τὸ διὰ τοῦτο γεγονὸς νίκος ἐν Χριστῷ, &c. *At poſt ſabbatum omnis Chriſti amator dominicum celebret diem, diem reſurrectioni conſecratam dominicæ, reginam & principem omnium dierum; quam expectans propheta dicebat, in octavo pro octava. In qua & vita noſtra exorta eſt, & per Chriſtum mors devicta,* &c. Ejuſdē diei laudes ſummatim recenſui annotat. in progymnaſma latinitatis 76. ſecundæ tertii, ex Comment. Benedict. Pererii in Geneſim.

AD CAPUT III.

PHILIPPICUS DEI HOMINISQUE EFFIG. CIRCUMFERT.) Non eſt contemnendum hoc genus pietatis, & modus hic excitandi animos, demonſtrandis, circumferendis, ingerendis, præferendis Salvatoris, Deiparæ, divorumque imaginibus, ſtatuis, monumentis, reliquiis, quem Chriſti eccleſia inde ab exordio uſque ad hæc tempora ſemper celebravit. Ἀχειροποίητον a Græcis dicitur imago, quam Abagaro Edeſſæ regulo Chriſtus miſit, de qua plures, nec contemnendi auctores. Aliis omiſſis, Joannes Damaſcenus de fide Orthodoxa lib. 4. cap. 17. hiſtoriæ quoque proditum eſt, inquit, cum Abagarus Edeſſæ rex eo nomine pictorem miſiſſet, ut domini imaginem exprimeret: neque id pictor ob ſplendorem ex ipſius vultu manantem conſequi potuiſſet, dominum ipſum divinæ ſuæ, ac vivificæ faciei pallium admoviſſe, imaginemque ſuam ei impreſſiſſe: ſicque illud ad Abagarum, ut ipſius deſiderio ſatisfaceret, miſiſſe. Plura apud Baronium Annal. tomo 1. Eam anniverſaria memoria XVI. Kalend. Septemb. coli ſolitam patet ex Menæis, ubi ſic ſcriptum eſt. Ἐν τῇ Ἐδέσσῃ ἀνακομιδὴ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος, ἥν ποτε ὁ ἁγιοπρόπολις τοῦ κυρίου ἐπὶ Χριστῷ. *Reportatio ex Edeſſa imaginis non manu facta, ſive ſacris mantilis* (hoc eſt, ſudarii, ſive lintei: Cedrenus Sindonem vocat) *Jeſu Chriſti Domini noſtri.* Quoniam vero ibidem tres ὕμνοι, ſeu cantica in ejus laudem & veneration em habentur, placet primum in gratiam Iconomachorum deſcribere hoc loco, eique noſtram interpretationem ſubjicere. Πάντες οἱ γενεοὶ ἡμῶν ἐπαξίως ἐν τῇ εἰκόνι, ἣν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀγγέλων τραπέσματι φωτὸς ὁ δεσπότης ἐκ[illegible]

δείξει φησὶ ἀγαπητοίσθω; ἀναίρει γὰρ ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων παράδειγμα, ἢ τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλέα, ἢ καὶν δόξαν ἐπιδείξασθαι διὰ νίκης, ἀντὶ τοῦ πολὺ ἐπιφανέστερα βασιλεῖ φανεῖται τούτου μὴ φόβῳ Χριστοῦ ἡττώμενα. *Qualibus oculis nos terrigenæ intuebimur imaginem, quam angelorum exercitus libere non audent aſpicere, divina coruſcatam lumine? Hodie enim e regione infidelium in urbem Imperatoriam, ad populum pium divino nutu transfertur & commigrat, cui adventanti occurrant Imperatores, & ante eam, Chriſte, cum timore ac fide genua flectunt.* Infra Priſcus eadem prolata tumultum caſtrenſem ſedare nititur, lib. 3. cap. 1. Sic in hiſtoriis de regno Italiæ lib. 3. Sigonius narrat de Zacharia Pontif. Rom. cum Aiſtulphus cum exercitu Romanam in ditionem irrupiſſet, ſupplicationes ſolemnes, & ſanctam Salvatoris imaginem non hominis manu pictam, ſed ab ipſius ore formatam in humeros, adjuvantibus ſacerdotibus ſuſtuliſſe, atque univerſo proſequente populo, nudis pedibus ad baſilicam ad præſepe proceſſiſſe, &c.

BELLI VICES INCERTÆ SUNT.) Cic. Pro Milone. Adde incertos exitus pugnarum, Martemque communem, qui ſæpe ſpoliantem jam, & exultantem evertit, & perculit ab abjecto. Seneca Thebaide. *Fortuna belli ſemper auctipiti in loco eſt.* Locus gravis & inſignis eſt apud Thucydidem lib. 1. in oratione, qua Archidamus Lacedæmoniorum rex ſuos ad cautionem & diligentiam adverſus Athenienſes hortatur, his verbis. Non igitur aliquid negligentius agamus, etiamſi videmur plures eſſe, & inſtructi: nec ſecuritatem polliceamur nobis ex eo, quod propter hæc hoſtes non ſint nobiſcum pugnaturi: ſed ducum, & militum unuſquiſque, ut qui ſeſe cogitet in diſcrimen eſſe venturum, ſit paratus ad dimicandum. Omnia enim in bellis obſcura ſunt, & ex parvo multa exiſtunt. Sæpe ex iracundia fiunt conflictus: ſæpe minor multitudo, quæ propter metum cauta eſt, ſortis depulit plures, qui contempta hoſtium fuerunt imparati.

QUI ET MAGISTERIAM GESSIT.) Magiſteria eſt dignitas ſeu poteſtas magiſterii. Magiſterium autem officiorum, ordinum palatinorum, ductorum fuiſſe ait Zoſimus, formulaque magiſteriæ dignitatis apud Caſſiodorium epiſt. 6. lib. 6. Variar. non ad alium quam hunc magiſtrum officiorum pertinet: eaque perſtringuntur, quæ ejus muneri & officio incumbunt. Pluta Briſſonius de ſignificat. verborum juris.

AD CAPUT IV.

EORUM SPOLIA (TULDOM ROM. VOCARE CONSUEVERUNT.) Leo Imp. de apparatu bellico cap. 3. Tuldum eſt apparatus univerſus, & atenſilia militum, ut ſervi, & jumenta, reliquaque animantia, vel ſi quod aliud inſtrumentum ad uſum caſtrenſium adjungitur. Cedrenus: καμβάσιον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ τῶν Περσῶν τοῦλον, ἢ τὸ βασιλικὸν σκευοφόρον, ἢ τὸν ἀπὸ τῶν ἀποσκιάδων ἐνίοτε ἄγειν ὄνων, οἳ τοὺς λοιποὺς φορτίζουσι. *Auferunt etiam Romani Perſarum tuldum, & regium tentorium, & annonam pretioſum apparatum cum elephantis.* Uno verbo, tuldi nomine impedimenta & apparatus militaris ſignificatur, ſive is in animatis, ſive non animatis contineatur.

AD CAPUT V.

Edit. Pariſ. pag. 235.

LEGE PERSICA FUG. ET IGNAVOS NON RECIPI.) Lex iſta par fuit legi Lacedæmoniorum, apud quos oportebat aut vincere, aut mori: non dabatur tertium: eranrque fugitores infames tota vira. Notum eſt illud Lacænæ feminæ, ſcutum filio militaturn abituro tradentis, ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς, aut hoc (ſubaudi ſalvum ipſe ſalvus, & victor reſeras) aut ſuper hoc (ſubaudi mortuus ex acie efferaris.) Unde & illud ut brevitſimum, ita pulcherrimum epitaphium Simonidis in trecentos Lacedæmonios, qui in Thermopylis occiderunt.

Ὦ ξεῖν' ἀγγέλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων πειθόμενοι ῥήμασι.
Dic hoſpes Spartæ, nos te hic vidiſſe jacentes,
Dum ſanctis patriæ legibus obſequimur.

Cic. 1. Tuſculana recitavit, & latine expreſſit iiſdem numeris.

AD CAPUT VI.

IMO VERO LEONID. MACNAN. AUT CALLIMACH. AUT CYNEGIRUS.) Magnus & excelſus animus Leonidæ ducis Lacedæmonii vel ex illo ejus dicto perſpici poteſt, quod eſt telarum a Cicerone 1. Tuſcul. Quid ille dux Leonidas dicit? Pergite animo forti Lacedæmonii: hodie apud inferos fortaſſe cœnabimus. Quod apophthegma apud Plutarchum ſic refertur. τοῖς δ' ἑταίροις παραγγεῖλαι δειπνεῖσθαι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένους. *Monuit milites prandere, tamquam apud inferos cœnaturos.* Callimachus, ut ſcribit Herodotus lib. 6. duce Miltiade adverſus Medos, ſive Perſas in dextro cornu curavit, & egregia navata opera occubuit. Niſi forte Simocatta aliam ab hoc intelligat. De Cynægiro ſic lego apud Juſtin. l. 11. Cynægiri quoque militis Athenienſis gloria magnis ſcriptorum laudibus celebrata eſt: qui poſt prælii innumeras cædes, cum fugientes hoſtes ad naves egiſſet, omuſtam navem dextera tenuit, nec prius dimiſit, quam manum amitteret: tum quoque amputata dextera, navem ſiniſtra comprehendit: quam & ipſam cum amiſiſſet, ad poſtremum morſu navem detinuit. Tantam in eo virtutem fuiſſe, ut non rot cædibus fatigatus, non duabus manibus amiſſis victus, truncus ad poſtremum, & veluti rabida fera dentibus dimicaverit. Meminerunt ejus præterea Herodotus, Pauſanias, Valerius, Svetonius. Ammianus lib. 26. eum, & Callimachum vocat Medorum fulmina.

SATIS ILLI AD GLORIAM, SI ROM. NOMINEMOS.) Magna in hoc nomine fuit olim dignitas, propter majeſtatem & mores pop. Rom. videlicet, fuitque nomen auctoritatis, virtutis, nobilitatis, ſecuritatis denique. Proinde non inepte Simocatta hoc unum nomen iiii ad gloriam ſatis fore. Cic. Verrin. 5. Tolle hanc ſpem, tolle hoc præſidium civibus Romanis, conſtitue nihil eſſe opis in hac voce, civis Romanus ſum: poſſe impune Prætorem, aut alium quemlibet ſupplicium quod velit, in eum conſtituere, qui ſe civem Romanum eſſe dicat (quod quis ignotet?) jam omnia regna, jam omnes liberas civitates, jam omnem orbem terrarum, qui ſemper noſtris hominibus maxime patuit, civibus Romanis iſta defenſione præcluſeris. C. Mucius apud Livium lib. 2. & facere, & pari ſortia, Romanum eſt.

UT ROM. LANCEM LEVEM, PERSAS DEVERGENTEM.) Exiſtimabant antiqui illi, res mortalium a Jove velut libra quadam penſitari. Hinc a poetis dicitur ὑψιζύγιος, ut qui ex alto cælo omnia libret ac ponderet. Itaque Virgilius 12. Æneid. ex ea opinione Jovem Æneæ, & Turni armis concurrentium fata examinantem inducit his verſibus.

Jupiter ipſe duas æquato examine lances
Suſtinet, & fata imponit diverſa duorum:
Quem damnet labor, & quo vergat pondere letbum.

Facit hoc idem apud Homerum Il. 10. de fatis Achillis & Hectoris, unde noſter poeta ſumpſit. Sumpſit etiam Simocarta, Homeri perſtudioſus. Et quoniam data eſt occaſio, libet apponere deſcriptionem trutinæ, ſeu libræ perelegantem ex Dionyſio Lambino, Commentar. in Satyram 3. Horat. lib. 1. Quod eo libentius faciam, quia plerique de ea loqui neſciunt, ut vel nunc diſcant. *pag. 236.*

Trutina nomen eſt latinum, a græco τρυτάνη duſtum: quod ſignificat eam libræ partem, per quam horſum & illorſum vergit lingula, ſeu examen: anſam appellant Latini, nomine tranſlato. Sunt enim hæ libræ, ſex bilancis partes. Trucina, tracta, & paulum deflexa a Græco nomine τρυτάνη. Quod nomen a verbo τρύειν ductum eſt, hoc eſt, fatigari, & laborare. Examen, quod eſt lingula, quæ cum in neutram partem inclinatur, ſed medio anſæ puncto reſpondet, ſit ἰσορροπία, id eſt, æquamentum, ſeu æquilibrium. Jugum, a cujus extremis duobus pendent lances. Lances binæ quæ a Græcis dicuntur πλαστιγγία, quaſi τὰ πλατέα, latitudine: in quarum altera ponitur pondus ſive plumbeum, ſive æreum: in altera res quæ penditur, ſeu ponderatur. Pendent autem lances e jugo, ſingulæ ternis funiculis ab infriore parte in tribus punctis pari intervallo inter ſe diſtantibus annexæ: a ſuperiore autem, id eſt, ea, qua jugo funes adhærent, fanes in unum colligantur, & coeunt.

NE ILLAM PERSICAM, ET INCLYT. ARUND. E LATERE SIBI EXTRAH. PARCERENT.) Quid tam ſimile illi facto Epaminondæ ducis Thebanorum clariſſimi, de quo M. Tullius epiſtola ad Lucejum lib. 5. Quem enim noſtrum ille motiens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miſeratione delectat? qui tum denique ſibi a velli jubet ſpiculum, poſteaquam ei percunctanti dictum eſt, clypeum eſſe ſalvum: ut etiam in vulneris dolore æquo animo, & cum laude moreretur.

AD CAPUT VII.

DOMICILIA IN FORMAM ANTRORUM SUBTER HUMUM.) Inſtar Troglodytarum videlicet, de quibus Plinius lib. 5. cap. 8. Troglodytæ ſpecus excavant. Hæ illis domus, victus ſerpentium carnes, ſtridorque, non vox: adeo ſermonis commercio carent.

AD SERVILEM DIEM, UT ILLORUM TRAG.) Ad conditionem ſervilem. Ad ſeliquum ætatis in ſervitute exigendum. Umbra Polydori in Hecuba Euripidis, matrem miſerans, δύλιον ἦμαρ nominat.

Φίλ' ὦ τάτερ, ἅτις ἐκ τυραννικῶν δόμων
Δύλιον ἦμαρ εἶδες, ὡς ἐρήμους παιδὸς,
Οἷον τὸν ἐμὸν ἔτεκ'.
O mater, hæc pro vita pervenisti, ut
Progenita cum ſis regibus e ſtemmatis,
Indigna ferres ſervitutis pondera.
Tam afflicta nunc & miſera, quam florens olim
Quondam ac beata.

AD CAPUT VIII.

VICTORIA ANIM. IN PRÆTERIT. FIRM CONSTANT. CONSER. NESCIT.) Laudat pro M. Marcello Cæſarem Cicero, quia victoriam, natura inſolentem ac ſuperbam temperaſit. Sed operæ pretium erit locum integrum adſcribere. Verum animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperate, adverſarium nobilitate, ingenio, virtute præſtantem, non modo extollere jacentem, ſed etiam amplificare ejus priſtinam dignitatem hæc qui facit, non ego eum cum ſummis viris comparo, ſed ſimillimum Deo judico. Quantopere autem ſeſe iſta moderatione victores hominum memoriæ commendent, paucis interjectis ſequitur. At vero cum aliquid clementes, mantuete, juſte, moderate, ſapienter factum, in iracundia præſertim, quæ eſt inimica conſilio, & in victoria, quæ natura inſolens, & ſuperba eſt, aut audimus, aut legimus, quo ſtudio incendimur? non modo in geſtis rebus, ſed etiam in fictis, ut eos ſæpe quos numquam vidimus diligamus.

Edit Pariſ. pag. 237.

AD CAPUT IX.

IMMENSUS PAVOR AD FUG. RATIONE CARENTEM.) Paræmia eſt, πολλοὶ κενὸν τὸν τύφλον, *multa belli inania*. Locum habet de inani ſuſpicione, aut pavore ſine cauſſa oborto, quem Græci vocant πανικὸν, & conſueverunt hujuſcemodi pavores Panici in bellis plerumque accidere. Occurrit locus ex lib. 4. Curtii. Alexandri exercitum pavor, cujus cauſa non fuberat, invaſit: quippe lymphati trepidare cœperunt, omnium pectora occulto metu percurrente. Præcipit autem Onoſander in Strategico, cap. 13. ſi quando pavor aliquis aut metus exercitum invaſit, vel quia nova ſociorum acceſſione hoſtium numerus accrevit, vel quia potior quodammodo genius illorum videtur, tum maxime Imperatorem hilarem, lætum, ac intrepidum vultum militibus oſtendere. Nam ad Imperatoris aſpectum quaſi ad exemplum cæterorum animi conformantur. Et magnanimi hilariſque ducis copiæ confidentiores ſunt: nempe, quaſi nihil ſit periculi. Contra, ſi pavidus ille ac mœſtus appareat, animos ſimul abjiciunt, veluti majore quadam calamitate impendente. Quid ſint panica & panici terrores, vide Miſcellan. Politiani, cap. 28.

LATINORUM ILLA CONFUS. ET PERTURB. FUGA) Quia Græcos ſempes Romanos nominat, Romani autem fuerunt Latini, videtur συνωνυμία uti voluiſſe: & ad Imperium Latinum, quod tum penes Græcos erat, non ad locum, neque ad gentem reſpexiſſe. Liberum eſſe in appellationibus hunc hiſtoricum in veſtibulo hujus voluminis lectorem monuimus.

Theoph. Hiſt.

AD CAPUT X.

QUI FLUVIUS A SEPTEMTRIONALIS PLAGA) De hoc flumine Plinius lib. 6. cap 27. Oritur, inquit, in regione majoris Armeniæ, fonte conſpicuo in planitie: concitatus, a celeritate Tigris incipit vocari. Ita appellant Medi ſagittam. Influit lacum Arethuſam, omnia illata pondera ſuſtinentem, & nitram nebulas exhalantem. Unum ei genus piſcium eſt, idque tranſcurrentis non miſcetur alveo: ſic nec e Tigri piſces in lacum tranſnatant. Fertur autem & curſu & colore diſſimilis: tranſvectuſque occurrente Tauro monte in ſpecum mergitur. Subterque lapſus, a latere ejus erumpit, eumdemque eſſe manifeſtum eſt, quod demerſa perfert, &c. Strabo lib. 11. dicit in allum lacum influere, cui nomen Arſanias, & cum ei ſuperfluat ob velocitatem, non poſſe illi commiſceri. Poſtea ſubterraneis locis ſubterfluere, & prope Caloenitas emergere.

AB IMBELLI, ET AD PUGNAM INUTILI TURBA) Ælianus de militaribus ordinibus cap. 2. Earum copiarum, quæ congregantur ad bella gerenda, pars eſt ad pugnam apta: pars vero etiam aliqua ad pugnam inutilis. Sed & iſta convocatur, ut alterius partis commoditati inſet viat. Et apta quidem ad pugnam ea eſt, quæ in acie inſtructa ad prælium locum tenet, & armis hoſti reſiſtit. Ad pugnas autem inutilis eſt reliqua omnis multitudo medicorum, mercatorum, cauponum, lixarum, calonum, & eorum omnium, qui ut aliqua miniſteria obeant, ſequuntur.

AD CAPUT XI.

Νηπενθὲς τ' ἄχολόν) Odyſſeæ 3. Helena φάρμακον quoddam vino immiſcet, ad hilarandum maritum, & hoſpitem Telemachum, Ulyſſis filium. Ab affectu enim, quod mœrorem & luctum animis detraheret, ita vocat poeta.

AD CAPUT XIV.

QUI ÆSTIVO TEMPORE PRO PELAGO EST) Tam amplus eſt fluvius, & tot navigiis, tamque magnis navigatur. D. Baſilius Homil. 3. in Hexaem. Nilus neque fluviis natura ſimilis, cum velut mare Ægyptum operiat, & pelagus efficiat. De eo lege Plin. lib. 5. cap. 9. Senecam Natural. Quæſt. lib. 6. cap. 8. p. 238.

UT ALIQUA PYTHIA DE NOSTRA SEGNITIE ORACULUM) Sacerdos Apollinis apud Delphos, quæ conſulentibus Deum reſpondebat, a τρίποδι dicta Interrogando, & ſciſcitando ſic appellata eſt. Strabo lib. 9. oraculum ipſum ajunt eſſe cavam profunde ſpecum, aditu non admodum laro. Ex ea ſpiritum effeſi, furoris divini efficacem. Supra orificium tripodem ſitum ſublimem, quo conſcenſo Pythia, ubi ſpiritum exceperit, carmine ſoluraque oratione ſortes ab ea pronunciari. Porro poetas ſic quoſdam, fani adminiſtros, qui proſa oratione edita, in verſus numeroſque redigant.

VIRTUS ARDUUM QUIDDAM AC SUBLIME) Seneca lib. de vita beata. Altum quiddam eſt virtus, excelſum & regale, invictum, infatigabile. Voluptas humile, ſervile, imbecillum, caducum. Silius.

Explorant adverſa viros, perque aſpera duro
Nititur in laudem virtus interrita clivo.

AD CAPUT XVI.

Hoc capite ſingularem, & vix credibilem Græcorum inhumanitatem in eivem ſuum obſerva: & ſimul quantum unius hominis impura libido malis nocuerit. Nec ſemel illa civitatibus, & regnis pernicioſa fuit.

AD CAPUT XVII.

QUOD PROVERB. DE LUPO VANA ENIM SPE HIAVERAT) λύκος ἁρπάσων, *lupus hiat*, de te multum ſperata, multumque appetita, nec adepta; quod lupus prædæ inhians, rictu late diducto accurrit, & fruſtratus obambulat hians. Simile, *corvum delaſſi hiantem*.

Νίκη δ' ἀνομοίῳ ἀνδρὶ ἔοικε) Quia Mars communis. Victoria nunc horum, nunc illorum eſt. Atque idcirco ἀνομοία dicitur.

inhiant, rictu late diducto accurrit, & fruſtratus obambulat hians. Simile, *eorum dehiſcit hiantem*.

Nῖκα δ' ἑτέρωσι βότρυς ἀνθρώπων) Quia Mars communis. Victoria nunc horum, nunc illorum eſt. Atque idcirco *ἑτέρωσι* dicitur.

AD CAPUT XVIII.

'QUASI TUNICAS QUASDAM LONGAS E PILIS) Artificium bellicum ad fruſtrandos tormentorum ictus. Mole enim duro non reſiſtit, atque ideo cavari, ac proſterni illa coagmentatio lapidum in mœnibus non poteſt. Docet Lipſius Poliorcet. lib. 3. dialog 9. balliſtis, catapultis, omnibus telis levibus cortæ, cilicia, vela opponi ſolita, quibus eorum vim exciperent ac frangerent, molliter ita ſuſpenſis. Immo & ignita jacula illis repulſiſſe. Vegetius lib. 4 cap. 6. Saga cilicioque intenduntur, quæ impetum excipiant ſagittarum. Nec enim facile tranſeunt ſpicula, quod cedit & fluctuat. Lege cætera.

CORPORE STIRIS TYDÆO, ANIMO HERCULES IPSE) De Tydæo Diomedis patre Homerus alicubi,

Τυδεὺς μὲν γὰρ ἔην μικρὸς δέμας, ἀλλὰ μαχητής.

Quod in elegia quadam Ovidius ſic eſt interpretatus.

Utilior Tydeus, quid, ſi quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore parvus erat.

Herculis nomen fortitudinis & roboris nomen eſt, propter omnibus notiſſima illius certamina, ad quæ viribus maximis, & ſummo animi robore opus fuit.

Edit. Pariſ. pag. 239. QUEMADMODUM POLYPUS CUM QUIPPIAM CERTIS) Polypus piſcis, quidquid brachiorum flagellis nactus fuerit, arctiſſime retinet. Hinc Plaut. Aulularia. *Ego iſtos novi Polypos, qui ubi quidquid tetigerint, tenent.* Plin. l. 9. c. 29. Polyporum multa genera. Terreni majores quam Pelagii, omnes brachiis ut pedibus ac manibus utuntur, &c. Cæterum per brachia velut acetabulis diſperſis, haſtu quodam adhæreſcunt, tenent ſupini, ut avelli non queant, &c.

IN LIBRUM TERTIUM.

AD CAPUT I.

UT DE DEMENSO, SIVE ANNON. MILIT. QUARTA PARS DETRAH.) Avaritiæ Mauricii, quæ quantas turbas excitarit, ex ſequentibus patet. Quin alia res præter avaritiam mala ei exitium videtur peperiſſe. Quamvis præcipuum illius in hoc genere facinus, de captivorum XII. millibus; parvo pretio non redemptis, & ita barbaro ad trucidandum relictis, Simocatta non commemorat.

QUOD COM PRISCUS FACERE OMITTERET.) De ſtatu Priſci, & direptione ejus exbernaculi, deque Germano in illius locum ſuffecto, de quibus hoc & ſequenti capite Simocatta, agit Evagrius lib. 6. cap. 4. & 5.

SACROSANCTAM IMAG. LAPID. APPETERET.) Conſidera, obſecro, quo furor militaris evadat, & quam vere dicatur, milites impios. De populo inſaniente adverſum Magiſtratus dictum a Marone, 1. Æneid.

Jamque faces, & ſaxa volant, furor arma miniſtrat.

Noſtri milites hæretici ſacras imagines etiam ferro concidere, & ignibus injicere non metuunt. Majorem itaque progreſſus impietatis, & ſacrilegiorum habent.

AD CAPUT IV.

QUÆ PATRIA NOSTRA VOCE BANDA DICUNTOR.) Suidas. *Βάνδον τὸν παρὰ Ῥωμαίοις τὸ σημαῖον τὸ ἐν πολέμῳ. Sic vocat Romani ſignum militare*, vexillum opinor. In veteri Gloſſario bandum exponitur *σημεῖον*. Inde *βανδοφόρος ὁ τὸ σημαῖον τὸ βάνδον βαστάζων*, vexillifer. Victis hoſtibus banda quoque illorum capiebantur. Cedrenus. *οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κύριοι γεγονότες τῶν βανδίων τοῦ Περσικοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς ζωγραφοῦντας ἀνῃρέτασαν τοὺς βανδίους. Romani mittunt ad Imperatorem ſpolia Perſica, & captivos, una cum bandis.* Banda etiam *τάγματα* ſignificant. Exponitur hoc in veteri Gloſſario *κοινοβία*. Plura Rigaltius in Gloſſario *ταξιαρχῶ τάξιν ἐπιβάλλω*.

AD CAPUT V.

GREGORIUS ANTIOCH. EPISC. CUM INGRAT.) Imperator Andream, ſatellitum ſuorum facile principem miſit, perſuaſurum exercitui, ut duces manipulares, & alios præfectos, quos ante habuerat, admitterent. Quem cum illi rejicerent, Gregorius Epiſcopus Antiochenus flexis humi genibus, & longa oratione ad Philippicum recipiendum commovit. Quæ omnia diſerte apud Evagrium, & copioſe narrantur lib. 6. cap. 10. 11. 12.

FRAUDIS ARCHITECTUS QUIDAM SITTAS) De prodita & a Perſis capta Martyropoli, & ad eam recipiendam irrito Romanorum conatu, deinde adeo breviter egiſſe Simocattam. Longe liſius & explicatius Evagrius libro toties jam nominato, cap. 13.

MEBODEM SURINÆ FILIUM) Poſt hæc verba ſequebantur in Græco, *ἀξιώματα δὲ τούτου παρὰ Περσῶν παρέλαβον, dignitates autem hujuſmodi a Perſis ſuſpiciuntur*, quia ad ſenſum nihil faciunt, & videntur quædam omiſſa, unde illa pendebant, putavi inducenda.

GLADIOS INAURATOS, TIARAS, CINGULA GEMMIS) Proprium barbarorum luxuriæ in auro, argento, & gemmis. Quo reſpexit Virgil. 2. Æneid. *pag. 240.*

Barbarico poſtes auro ſpoliiſque ſuperbi.

Curtius lib. 3. in deſcriptione agminis Perſici adverſus Macedonas procedentis. Ignis, quem ipſi ſacrum & æternum vocabant, argenteis altaribus præferebatur, magi proximi patrium carmen canebant. Mago trecenti & ſexaginta quinque juvenes ſequebantur, puniceis amiculis velati, &c. Locuti eſt longior, quem ipſe leges. Idem lib. 9. de Sophite rege quodam Indo. Cum ſubito patefacta porta rex Indus cum duobus ac duodecim filiis occurrit, multum inter omnes barbaros eminens corporis ſpecie. Veſtis erat auro purpuraque diſtincta, quæ etiam crura velabat. Aureis ſoleis inſerebat genuina. Lacerti quoque & brachia & margaritis ornata erant. Pendebant & auribus inſignes candore ac magnitudine lapilli. Baculum aureum beryllis diſtinguebant. Lib. 4. cap. 3. deſcribitur ornatus Hormiſdæ, throno regio inſidentis. Cum Annibali hoſpiti Antiochus rex exercitum ſuum barbarico apparatu magnifice inſtructum oſtendiſſet, rogavit, num putaret hæc omnia ſatis fore Romanis. Tum Annibal, plane ſatis, ſi vel avariſſimi ſint. Rex de prælio ſciſcitabatur, hic de præda reſpondit. Quid enim aliud eſt miles imbellis auro, argento, cæteriſque rebus ad prædam invitantibus inſtructus?

AD CAPUT VIII.

VESTES MULIEBRES IN PRETIUM CONTRACTI DEDECORIS) Imbellia, timiditas, mollitia fœminarum eſt, non virorum. Quare veſtis muliebris ignavo ac timido militi, tamquam mulieri magis, quam viro danda eſt in præmium. Tales apud Homerum *Ἀχαιΐδες, ἐπὶ Ἀχαιὸς Πέπονες, Achivas, non Achivos.* Et Numanus apud Maronem lib. 9. in Trojanos idem jactat convitium, *o vere Phrygiæ, neque enim Phryges.* Xerxes Artemiſiæ, a qua bello navali adverſus Græcos adjutus fuerat, & in quo eaſdem reginæ duces ignaviores exiterant, cum ipſa pugnaſſet ſtrenue, hanc laudem tribuit. *οἱ μὲν ἀνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες ἄνδρες. Viri fuerunt mihi mulieres, & mulieres viri.* Auctor Herodot. lib. 8. Teſtatur idem hiſtoricus, apud Perſas graviſſimæ contumeliæ loco habitum, ſi quis fœmina mollior vocaretur. Vide quæ in ſymbolis Virgilianis in locum ſupra addictum notavimus. Io Lycia, ut traditum eſt a Plutarcho in conſolat. ad Apollonium, affines & propinqui in funere muliebres veſtes induebant, ut eam detormitatem perteſi, cujus a lacrymis & luctu abſtinerent.

NON FILIUM CNOSIOÆ, SED FILIAM) Qui dicit quæ vult, audiet ſæpe quæ non vult. Quamquam Hormiſda ſecit potius, quam dixit, contumeliam: cui Varanus viciſſim animum imbellem, & effœminatum exprobrat, dum eum filiam,

non filium Chosroæ appellat. Lepidum est illud in facetiarum exemplis apud M. Tullium 2. de Orat. Cum Sex. Titius se Cassandram esse diceret, multos, inquit Antonius, possum tuos Ajaces Oilejos nominare. Nec minus quod infra sequitur. Cum Q. Opimius consularis, qui adolescens male audisset, festivo homini Egilio (qui videretur mollior, nec esset) dixisset. *Quid tu Egilia mea? Quando ad me venis cum rua colo & lana? Non pol, inquit, audeo. Nam me ad famosas vetuit mater accedere.*

IMP. CLEMENTIA POPULI ACLAMAT. ANTEVERTIT) Seneca lib. de clementia. Nullam ex omnibus virtutibus magis homini convenire scimus, quam clementiam, cum sit nulla humanior. Nullum tamen clementia ex omnibus magis quam regem ac principem decet. Mandandum & illud memoriæ, ejusdem, lib. de quatuor virtutibus. *Haud minus turpia sunt principi multa supplicia quam medico multa funera.* Quâ abhorrerer a fontibus capite puniendis Mauritius, supra lib. 5. in cap. 15. ex Evagrio docuimus. Ex familiaribus cuidam dicenti Theodosio juniori, neminem ab eo illorum morte mulctatum, qui injurii ei fuissent: utinam, inquit, eos etiam in vitam revocare possem, qui jam dudum mortui sunt. Idem ad mortem damnatos ob capitale facinus, si ad portas urbis nondum ducti pervenissent, dimitti jubebat. Niceph. lib. 14. cap. 3.

Edit. Paris. pag. 245.

AD CAPUT IX.

BELLOM OMNIUM MALORUM RECEPTACULUM) Detestatus est bellum supra, capit. ultim. lib. 5. Mebodes Persa legatus. Proverbium, *ὁ πολεμος ἀγγελος, non bellum annuntians*, de læto nuntio: quoniam bellum res est calamitosissima.

AD CAPUT XI.

SUB POTEST. SUBJECIT) Ultra quintum mensem obsessam, & nemine resistente captam refert Evagrius lib. 3. cap. 10. Immo a Præfecto proditam. Omnes e civitate promiscue eduxit: quosdam miserandum in modum ibi interfecit: quam plurimos vivos abduxit: urbem præsidio communivit.

VETTO MENTIS AUDACIUS) Ejusdem lib. cap. 11. Evagrius Justinum animi sanitatem amisisse autumat, quia præ nimia insolentia ac superbia casum hunc acerbius, quam pro consuetudine humana tulerit. Simocatta rem mitius interpretatur, qui de Sophiæ litteris, quibus Chosroen ad misericordiam, & indutiarum pactionem induxit, nihil dixisse mirum est. Vide Evagrii caput duodecimum.

SATELLITUM IMP. PRÆF. QUEM EXCUBITORUM COMITEM) Comites olim dicebantur, qui cum potestate erant, id est, quibus Imperii pars mandata erat. Deinde cœpti sunt appellari hoc nomine qui Proconsules, Procuratores in provincias euntes comitabantur, vel senatus, vel ipsorum magistratuum voluntate ac judicio, publicorum negotiorum adjutores, atque administri: quales erant quæstores, legati, scribæ, accensi. Postea comites dicti sunt Jurisperiti, provincialium magistratuum assessores, quos magistratus arbitratu suo delectos secum adducebat. In constitutionibus recentiorum Imperatorum varia pro administratione nomina adduntur. Comes archiatrorum, commerciorum, domesticorum, donorum, metallorum, militum, rerum privatarum, sacrarum largitionum, sacræ vestis, &c. Vide Brissonium de significat. verborum ad jus pertinentium.

NOSCE QUI NUPER FUERIS, ET QUI IN PRÆSENTI STES) Qualis ex quali factus, ex tenui dives, ex ministro dominus, ex privato Imperator. A moderatione laudatur Agathocles Siciliæ rex. Memor enim unde in tam excelsum gradum ascendisset,

——miscebat opes, pauperiemque timul.

Sed totum epigramma adscribam ex Ausonio.

Fama est fictilibus cænasse Agathoclea regem,
Atque aheneum Samio sæpe onerasse luto.
Fercula gemmatis cum poneret horrida vasis:
Et misereret opes, pauperiemque timul.
Quærenti causam, respondit. Rex ego qui sum
Sicaniæ, figulo sum genitore satus.
Fortunam reverenter habe, quicumque repente
Dives ab exili progrediere loco.
Theoph. Hist.

Habet sæpe locum in vita hoc præceptum, & pauci pristinæ sortis & abjectionis, nobilitatem & divitias adepti meminerunt, incipiuntque multi insolescere, & præ se alios despicere.

Asperius nihil est humili, cum surgit in altum. *pag. 542.*
dixit nescio quis.

OMNES ISTI ET SERVI, ET FILII TUI SUNT.) Paucos invenias Principes, qui subjectos ament tamquam filios, paretnaque cura ac sollicitudine eorum commodis prospiciant. ποιμένες λαῶν, *pastores populorum* vocat Homerus. Quo satis significat, quid ipsorum officium requirat, & in quo potissimum sit positum. Cur a poetis sic vocentur, explicat Philo Hebræorum eloquentissimus, lib. de Joseph. In præclarissima illa laudatione Emmanuelis Imp. quam historiæ suæ præfigit Nicephorus Callistus, inter cætera sic habet. Sed nec illud imperio suscepto egisti, ut te cives, & subditi tui metnerent tantum: verum timorem cum caritate temperarent. Proinde cum te homines tui cum admiratione dilexere, quod minus esse terribilis, neque arbitrio tuo vivere, & pleraque omnia statuere viderere, tum ipse eos magis etiam dilexisti, quibus revera extitisti, *veluti pater optimus*, quemadmodum ille dixit.

MATREM TUAM (SOPHIAM AUGUSTAM) VENERARE) Verumtamen mater ista Sophia *δυσφιλως* filio suo adversata est, ægre ferens eum tam multa de thesauris a Justina aggregatis in pauperes distribuere. Cujus sapientissimum, & Christianæ spei plenissimum factum ex Gregorio Turonensi affert Cardinalis Baronius tomo 7. De persona Tiberii & moribus lege Evagrium lib. 5. cap. 13.

QUI HOC MIHI FECERONT) Puto velle, quod habet Evagrius. Atque digito magistratus demonstrans: non oportet, inquit, horum consiliis morem gerere: nam hi me in istas, quas cernis, miserias deduxerunt.

SI VOLUERIS SUM, SI NOLUERIS NON SUM) Obscurior est horum verborum sententia. Quare Oedipo sit opus: ego Davus sum. Clara essent, si a Tiberio dicerentur, cum hac interpunctione. *Μὴ φύτευε. οὐ βασιλεύς, ἐὰν θέλῃς εἶμι. ἐὰν μὴ θέλῃς, οὐκ εἰμί. ξὺ ὁ βασιλεύς. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας.* &c. *dixit ei, o Imperator, si volueris, sum* (subaudi Imperator successor tuus) *si nolueris: non sum. Tum Imperator, Deus qui fecit*, &c. Tiberium porro Evagrius ira describit cap. 13. lib. 5. Erat corpore maxime procero & robusto, & pulchritudinis excellentia omnium opinione major: adeo, ut non regibus solum & Imperatoribus, sed omnibus etiam hominibus facile præstaret. Quod ad animum attinet, illum mansuetudo, & benignitas ornarunt. Primo ipso aspectu omnes videbatur ad se diligendum invitare. Lege quæ sequuntur.

AD CAPUT XII.

MOREM TENENS, LITTERAS AD PERSARUM REGEM MITTIT) Lib. 8. cap. 15. de Phoca. Mense quinto litteris scriptis Chosroen de sua inauguratione, Lilio hujus tyrannicæ creationis delecto nuntio monet. Sic enim & Romani Persæ solent, cum in regiæ dignitatis gradu collocantur. Mitti etiam solebant imagines Augustorum Romam, & in diversas provincias Imperii Romani, atque ad Principes amicos, appellabanturque laurata, quasi laureata. Multa de his Gregorius Papa II. ad Leonem Isauricum Imp. Ante Phocam autem imagines hujusce modi Romani allatæ non sunt. Baron. Annal. tomo 8. ex actis publicis. Allatæ sunt autem Constantinopolim multo ante. Nam Honorius cum Placidiæ sororis suæ maritum Constantium ducem, virtutis & prudentiæ nomine solemni pompa adhibita Augustum appellasset, imaginem ejus, ut moris erat, Constantinopolim ad collegam Theodosium misit. Sigonius de imperio Occid. lib. 11.

AD CAPUT XIII.

NON EST PERSARUM NATURA INDISSOLUBILIS) Quasi diceret illud Virgilianum, ex Æneid. 12. mutata unica voce.

Et nos tela viri, ferrumque haud debile dextra
Spargimus: & nostro sequitur de vulnere sanguis.

Edit. Paris. pag. 243.

Cenea unum de Lapithis fabulæ poetarum narrant vulnerati non potuiſſe, cum tamen vulneraret alios. Ovid. 12. Metamorph.

Telaque in hunc omnes unum mittunt atque ferunt que;
Tela retuſa cadunt: manet imperfoſſus ab omni;
Inque cruentatus Cenea.

Memorat Joannes Petrus Maffæus hiſtoriarum Indicarum libris, de quodam Dynaſta barbato, habuiſſe lapidem, cujus erat ea vis & natura, ut ſanguinem quamvis pluribus locis valocrati cohiberet. Quo ut ſpoliatus fuit, profluxit ubertim, ut homini mortem afferret. Vulnerari quidem poterat: ſed ex vulneribus animam amittere propter virtutem lapidis illius non poterat.

NEC ENIM EQUUM DIVINIS HONOR. COLENDUM.) Equum a Perſis pro Deo coli ſolitum videtur dicere, cum tamen legamus eos ſoli, quem colebant, equum mactare ſolitos.

Ne detur celeri victima tarda Deo.

ut Ovidius ait. Quare amplius de iſta re hinare quærendum eſt. Gyral. de diis gent. ſynt. 17. accurate religionem, & ſacra Perſarum exponens, de equo nihil tradit; ut putem Simocattam hoc loco memoria lapſum, quod non uni ſcriptori contigit. Ægyptus fortaſſe, ut alias, ſic iſtam quoque beſtiam divinis honoribus coluerit.

UT VESTRÆ APPELLAT. CONSENT.) Romani dicti ſunt a Roma: Roma autem a Romulo: quamvis controverſiam habuerint duo fratres illi, Romamne, an Remam nominarent, de qua Ennius. Quidam ſcripſerunt a ῥώμῃ dictam hanc urbem, quaſi robuſtam. Sed Græci male omnia ad ſuam linguam revocant.

PERICULORUM CONTEMPTORES PUGNA QUÆRIT) Audiamus Euryalum ex Æneid. 9. & patemus a quovis generoſo milite talia nos audire,

Eſt hic, eſt animis lucis contemptor; & iſtum
Qui vita bene credat emi quo tendis honorem.

En tibi (loquit ad Porſennam Ecruſcorum regem Romam obſidentem C. Mucius Romanus) ut ſentias quam vile corpus ſit iis, qui magnam gloriam petunt, dextramque accenſo ad ſacrificium foculo injicit. Livius lib. 2. Recte etiam Catilinam in extrema illa concione, qua ſuos ad fortiter præliandum incendit. Quanta cujuſque animo audacia natura, aut moribus inſit, tanta in bello patere ſolet. Quem neque gloria, neque pericula excitant, nequicquam horrere: timor animi auribus officit. Noravit Etrurienſium ignaviam ac timiditatem in armis Themiſtocles, cum dixit eos ſimiles eſſe piſcium qui vocantur gladioli, & gladium quidem habent, cor non habent. Ita ipſis quoque non deeſſe gladium, ſed deeſſe animum.

AD CAPUT XIV.

ORATIONE HAC OM. ANIMI AD CERTAM. EE. ARDESCUNT) Onoſander in Strategico poſtulat Imperatorem ſive ducem etiam dicendi peritum. Hinc enim maxima, inquit, præcipuaque in exercitum commoda derivari puto, Siquidem Imperatoris vehementi concione erecti excitatique in procinctu milites, ardua quæque & formidoloſa deſpiciunt, & propoſitam in laudem victoriamque acriter decertando conſpirant. An non vides hoc, audita hujus ducis oratione a Romanis fieri? Idem. Nulla reſpub. aut exercitum abſque Imper. aut Imper. abſque eloquentia mittat.

TULIT AUTEM NE QUIS PERSAR. REX ARMA ROM.) Verba Evagrii cap. 5. lib. 5. apponam. Choſroes autem ingenti doloris cumulo oppreſſus, animo fracto, & ancipiti cura debilitato languens, crebris denique, & variis ægritudinis fluctibus demerſus, miſerandum in modum inretiit, ac legem quam ſcripſit, nec rex Perſarum in poſterum contra Romanos arma ferret, velut ſempiternum ſuæ fugæ monumentum poſt ſe reliquit.

pag. 244.

AD CAPUT XV.

APERTO CAPITE REGI SUO INDIG. CONVITIANTUR) γυμνῇ τῇ διανοίᾳ ἐβλασφήμουν, Aperto, ſeu nudo capite quippiam vel facere, vel dicere, eſt id citra omnem pudorem ac verecundiam agere. Nam qui pudendam rem faciebant, caput operiebant. Socrates apud Platonem in Phædro, amorem vituperaturus, faciem tegit. Plaut. Trinum. *Ipſi tam aperto capite ad leones ſunt, quam in foro aperto capite ſontes condemnant veos.*

E PRYTANEO ANNONAM CAPIUNT) Prytaneum locus Athenis, in quo publico ſumptu victus præbebatur iis, qui bene de republica eſſent meriti, aut quos civitas honorare vellet. Scholiaſtes Thucydidis ſcribit, fuiſſe domum amplam, unde annona ſuppeditaretur civibus, quod ibi ſederent οἱ πρυτάνεις, οἱ τῶν ὅλων πραγμάτων διοικηταί. reipub. totius moderatores. Horreum, ſeu grannarium publicum.

OB DIGNITATEM MAGISTRI QUAM GERUNT.) Varia ſime geneta magiſtrorum apud Jureconſultos. Magiſtros appellari Paulus ſcribit, quibus præcipua cura incumbit, & qui magis quam cæteri diligentiam, & ſollicitudinem rebus quibus præſunt, debent. Quin etiam ipſi magiſtratus per derivationem a Magiſtris cognominantur. Unde etiam cujuſlibet diſciplinæ Præceptores Magiſtri appellantur, a monendo, vel monſtrando. Feſtus vero, magiſtrare, ait, regere & temperare eſt: magiſtrare dominari, unde non ſolum doctores artium, ſed etiam pagorum, ſocietatum, vitorum collegiorum, equitum dicuntur, quia omnes hi magis cæteris poſſunt. Vide plura apud Briſſonium de ſignificatione verborum ad jus pertinentium. Videndum hic de quo magiſtrorum genere loquatur.

AD CAPUT XVI.

ET QUONIAM NAVIGIUM REIPUB. ANIMO SINCERO) Supra a nobis dictum eſt de hac metaphora. Sane etiam Chriſtiana reipub. ſeu Eccleſia Chriſti, navis vocatur, cujus primus gubernator inſtituitus eſt ab eodem Petrus. Ejus ſucceſſores ſunt Pontifices Romani. De eadem navi ſimplex, & tritus jam verſiculus, incerto auctore ſettur.

Fluctuat, naſi numquam mergitur illa ratis.

Ac melius omnino Eccleſia, quam reſpublica civilis cum navi comparatur, niſi me ſententia multum fallit.

AD CAPUT XVIII.

ADMINISTRATIONEM SEPTEM TRIB. SORTITO DISTRIB. ESSE) De his ſeptem ordinibus Nicephorus Calliſtus lib. 18. cap. 30. Apud Medos vero ſeptem populi ordines, res præcipuas expediunt. Et lex antiqua partiri alitet negotia non permittit. Qui eoim Arſacidarum ordo dicitur, regnum apud ſe retinet, & regi diadema imponit. Ordo alius rei militari præeſt. Alii politia curæ eſt. Alius controverſias de quopiam, quod arbitro judice indigeat, inter ambigentes exoritas docidit. Quintus populi ordo equites regit. Qui hunc conſequitur, tributum a civibus & ſubditis exigit, & regio ærario præeſt. Septimus regis equos curat, & veſtem militarem ſervat. Haſce leges in aula regia Darium Hyſtaſpem ſacraſſe ferunt. Hæc ad verbum deſcripſi, ut locus Simocattæ ex hoc loco aliquid lucis acciperet; quamvis Nicephorum hoc, ut alia, ex Simocatta hauſiſſe judicem.

pag. 245.

IN LIBRUM QUARTUM.

AD CAPUT III.

VESTE REGIA, ET PRETIOSA COOPERT. TIARA EX AURO. Lamentabitur paulo poſt in conventu procerum Perſarum has delicias, & luxum ſuum. Uſque hodie barbari reges in India iſtiuſmodi rebus gaudent, ſeſeque auro, & gemmis onerant. Nempe quod illis natura negavit, decus corporis, hoc aliunde petendum putant. Tametſi non omnes æque deformes, quidam etiam otis dignitate, ſi minus colore, cum noſtris principibus certant. Zenobiam Palmyrenorum reginam, mulierem bellicoſiſſimam ſcriptum reliquit Trebellius, cum ab Aureliano Auguſt. in triumpho duceretur, ſub gemmarum pondere anhelantem ſæpius inter eundem coactam ſubſiſtere.

AD CAPUT IV.

QUI PAULO ANTE TAMQUAM DEUS ADORAB.) Notabile exemplum fortunæ mutabilitatis Hormisdas. Ac profecto saris diserte, quo pacto illa secum egerit, ipsemet hac oratione ostendit. Nec tamen querimonia sua ullam miserationem ex audientibus potest elicere: adeo tyrannis antecessa omnium illi odia conflaverat. Illustre præterea exemplum (ut externa omittam) mutatæ fortunæ & conditionis amplissimæ in miserrimam est Henricus III. Imp. de quo Carolus Sigonius lib. 9. de regno Italiæ in extremo his verbis. Quibus rebus actum de dignitate sua existimans (eo necessitatis ac miseriæ venit) ab episcopo Spirensi victum sibi dari apud Spiram in æde Deiparæ genitricis a se constructa petivit, cum diceret, se haud inutilem clericum fore, quod & litteras calleret, & choro inservire egregie posset. Neque id impetravit. Itaque ad astantes conversus, suspirans dixit: *miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Atque aliquot post diebus 7. Id. Augusti ingenti dolore confectus, est mortuus, mansi que eorpus ejus insepultum in cella quadam ædis deserta, pontifice id sepeliri vetante, per annos quinque.

QUI PURPURA INDUEBATUR.) Satis explicate & diserte luxum deliciasque suas exponit. Persarum sumptuosum luxuriosumque apparatum, unguenta, odores, coronas, & similia, notavit Horatius Ode ult. lib. 1. Medorum Xenophon, Cyripædiæ lib. 1. Ubi quæ de Persarum tenuissimo victu narrat, accipienda sunt (ut quidam volunt) de ea ætate, qua Persæ Medorum imperium nondum subegerant. Alioqui putaret quispiam tam hoc vere scriptum a Xenophonte, quam Cyri patrem Cambysen Persarum regem fuisse. Herodotus item lib. 3. luxum Persicum paucis describit.

AD CAPUT VI.

IN CONSPECTU PATRIS MORTE AFFICITUR.) Et filius, & uxor spectante Hormisda & marito (quo dolor esset acerbior, oculi enim augent dolorem) miserandum in modum, & immaniter necantur. Pro singulari crudelitate hujusmodi facinus accusantem Priamum poeta prudentissimus induxit 2. Æneidos, ubi Pyrrhus ante ora illius Politen filium interficit.

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis
Dii (si qua est cælo pietas, quæ tanta curet)
Persolvant grates dignas, & præmia reddant
Debita: qui nati coram me cernere letum
Fecisti, & patrios fœdasti funere vultus.

Edit. Paris. pag. 246. Caligula, ut auctor est Tranquillus, cap. 27. parentes filiorum suppliciis interesse cogebat. Vide quæ ad locum Virgilii in Symbolis nostris præterea notavimus. Certe etiam Mauricius Imp. ut habet noster historicus lib. 8. priusquam iussu Phocæ tyranni obtruncetur, necem filiorum suorum intueri compellitur. Ponit hoc in magno scelere etiam sacra Scriptura. Ecclesiastici cap. 34. *Qui offert sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.*

AD CAPUT VII.

AD MENSAM PANEGYRICAM SUBSERVIUNT.) Regum & principum ventri atque abdomini studentium mensas propter serculorum multitudinem, varietatem, appatatum, ducta a solemnibus, & frequentissimis ad festos dies, aut publicos ludos conventibus metaphora, panegyricas vocate audet, lepide, & pro ingenio suo Gratiarum pleno. Tantæ in victu parsimoniæ Didium Julianum fuisse testatur Spartianus, ut per triduum porcellum, per triduum leporem divideret, si quis ei forte mississet. Sæpe autem nulla existente religione, oleribus, leguminibusque contentus, sine cœna cœnaret.

AD CAPUT VIII.

ARBORES VESTES SUAS FROND. DEPOS. ET SOMNON VALENT.) Inter conjectores somniorum receptum est, quæ post vina & cibos, quæve tepefacto somno eveniunt insomnia, quæve fiunt, cum folia ex arboribus decidunt, ea plerumque vana exitiumari. Alexand. ab Alex. lib. 3. cap. 26. De somniis autem vanis, hærentibus apud inferos, sub foliis, seu frondibus arborum Virgil. 6. Æneid.

In medio ramos, annosaque brachia pandit
Ulmus opaca, ingens, quam sedem somnia vulgo
Vana tenere ferunt, foliisque sub omnibus hærent.

Vide ibidem Servium.

AD CAPUT IX.

DUOBUS OCULIS MUND. UNIVERS. ILLUSTRARI.) Duo imperia, Romanum & Persicum non illepide duos mundi oculos vocat, quibus nihil sit præstantius ac nobilius: sicut inter partes corporis humani nihil est eum oculis conferendum. Quemadmodum enim aliarum partium decus est caput, sic ipsi decus & ornamentum sunt capitis. Alexander Mag. oblatam sibi a Dario partem regni Persici usque ad flumen Euphraten cum filia in uxorem recusavit accipere, nisi Darius secundus sibi, non par haberi velit. Cæterum neque mundum posse duobus solibus regi, neque orbem summa duo regna salvo statu terrarum habere, Justinus l. 11.

AD CAPUT X.

EQUI GRESSUM ULTRONEUM SEQUI.) Eadem de re, & de epistola Chosroæ ad Mauricium Evagrius cap. 16. Fugisse autem ait cum uxoribus, & duobus tenellis liberis, & quibusdam Persis nobilibus, qui eum sponte comitabantur.

AD CAPUT XIV.

MELITENES PRÆSUL DOMITIANUS.) Obviam Chosroæ missos Domitianum, & Gregorium episcopos, cum omnibus satellitibus, & exercitu Romano, ut eum quocumque veller comitarentur, ait Evagrius l. 6. c. 17.

ALLOQUIO ET DONIS.) Chosroën hospitem pro exule, & pro fugitivum filium efficit Mauricius: muneribus plane regalibus donat, quibus eum ad se diligendum invitaret. Nec Mauricius solum tam magnifica dona misit, sed imperatrix etiam erga Chosroën conjuges, & liberi Mauricii erga liberos ejus paria benignitatis officia præstiterunt. Evagrius cap. 16.

pag. 247.

IN LIBRUM QUINTUM.

AD CAPUT I.

VENERAND. SERGIUM MARTYR. QUI COLIT. ETIAM A BARB.) De hoc scriptum extat in martyrolog. Non. Octob. Passum sub Maximiano, Augustæ Euphratesiæ, cum Baccho. Fuisse nobiles Romanos. Ipsum clavatis cothurnis pedes indutum, cum in fide fixus maneret, jussum decollari. Locum ubi quieverit, vocatum ab ejus nomine Sergiopolim. Ob præclara miracula frequenti Christianorum concursu honorari. Si lubet, lege illic annotata a Baronio. Ut autem etiam barbari illum colerent, fecit frequentia Christianorum ejus sepulcrum visentium, & miracula quam plurima, quæ vel immania illa pectora ad eum colendum permoverunt. Sic apud Turcas, aliosque barbatos Catharina, Joannes Baptista in honore sunt.

AD CAPUT III.

IPSUMQUE EX TEMPLO EJICIT.) Exemplum libertatis Christianæ in episcopo, dum locum Deo consecratum ab homine profano, & idololatra non finit inquinari. D. Chrysostomus, ut est in ejus vita a Metaphraste descripta, Gaynæ barbaro, & duci Romanorum, religione Ariano, ab Arcadio Imperatore templum concedente, in quo cum suis Arianis preces facitaret, & sacra obiret, restitit, nec ullis ab eodem Imp. argumentis ad id permittendum flecti potuit. Nec D. Ambrosius Theodosium ex de Thessalonicensium adhuc contaminatum & impiatum, passus est sacram ædem ingredi. S. Ignatius epist. ad Tralianos.

Quid enim aliud eſt epiſcopus, quam is qui omni principatu & poteſtate ſuperior eſt, & quoad homini licet, pro viribus imitator Chriſti Dei factus? Sic ille. Atqui etiam Chriſtus, cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis, ementes, & vendentes de templo ejecit.

AD CAPUT IV.

PROPTER PALAD. INFORM. HOSTIB. INACCESSA.) Svidas hæc ipſa verba ex Simocatta recitans, *διὰ τὸ ἀμίαντον τῆ κατασχεῖν τὰς ὀδρύσεως ἀλωτὰς τοῖς πολεμίοις* ſed corrupte, & ſenſui contrario. Utinam prius vocem *κάτεσχεν* e poſuiſſet. *ἀνέχειν* eſt quidem ficcitas, ſed eſt etiam ſqualor. Si pro ficcitate accipimus *κάτεσχεν*, ut videtur Svidas accepiſſe, quomodo eſt *ἀφὶ πολεμίων ἀφίεσθαι*?

NULLUS VESTRUM TERGUM SIBI CONCIDI PATIATUR.) Non averſa, ſed adverſa vulnera glorioſa ſunt: quia fortitudinem, ſicut illa fugam, arguunt. Inde illud inſigne epitaphium in Thraſybulum Laconem, qui in certamine adverſus Argivos ſeptem adverſis conſoſſus vulneribus occubuit, & patrio more ſuper ſcuto ea acie elatus eſt mortuus. Quæ res fortiter eum dimicaſſe, nec de fuga cogitaſſe ſatis ſuperque indicavit. Recitabo converſum ab Auſonio.

Excipis adverſo quod pectore vulnera ſeptem,
Arma ſupervehens quod Thraſybule tua:
Non dolor hic patrii, Pitanæ: ſed gloria major.
Rarum tam pulcro funere poſſe frui.
Quem poſtquam mœſto ſocii poſuere pheretro,
Talia magnanimus edidit orſa pater.
Flete alios, gnatus lacrymis non indiget ullis,
Eſt meus & talis, & Lacedæmonius.

Laudans Achillem naſciturum Parcis introductis Catullus,

Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus

AD CAPUT V.

Edit. Pariſ. pag. 248.

SOBRIA QUAD. INSANIA QUASI OESTRO PERCITI.) Græce eſt, *σώφρονι μανίᾳ τινὶ καὶ συμπλοκῇ ἔρωτος*. Admodum *ἱμαντώδης* dixit. Eſt autem hoc tale, quale illa Græcorum, *δίψαν ἄδιψον, νύμφαν ἄνυμφον, παρθένον ἀνάνδρευτον, βίον ἀβίωτον*. Et Latinorum, inſepulta ſepultura, inſaniens ſapientia, ars ineptiæ, cum tacent, clamant, &c. quæ Græcis *ὀξύμωρα* vocantur. Sic enim acute dicuntur, ut ſtulte, ſeu fatue dici videantur: quaſi idem de ſeipſo negetur, aut de eodem contrarium affirmetur.

AD CAPUT IX.

VARAMÆI COM CLAM. AC STREPITU, ROM. QUIETE.) Nihil penitus dubito, quin Simocatta, ut eſt *φιλόμηρος* ad initium 3. Iliados hoc loco reſpiciat, ubi poeta Trojanos magno cum clamore ac ſtrepitu, inſtar gruum per aera volantium, & clangentium: Græcos contra cum ſilentio, & abſque omni ſtrepitu, paratis animis ad opem inter ſe ferendam proceſſiſſe ad pugnam commemorat. Quibus verſibus, qua diſtinctione eum boni & mali militis differentiam indicare voluiſſe, auctor eſt Plutarchus in vita ipſius.

AD CAPUT X.

PRO SYMBOLO SALUTATIONEM DEI MATRIS.) Nota in hoc capite præſens auxilium, appellatæ tantum Dei matris, ore licet barbaro: ſed cum fide & ſpe magna eorum, qui ipſos hoc ſymbolum pronuntiare docuerunt. Deus enim, etſi fidem hominum quippiam conantium reſpicit, tamen ejus beneficentia, & miſericordia eidem non eſt alligata. Itaque ſæpe etiam non credentibus, & neſcientibus, facit bene. Huc apte convenit illud Philonis, lib. de ſacrificiis Abel, & Caio. Deus cum alicui beneficit, non utitur ejus conſilio: ſed inexſpectata beneficia porrigere ſolet liberaliter.

AD CAPUT XII.

FEMINAM GOLINDUCHAM NOMINE.) Poſt magna miracula, quæ ediderit, martyrii coronam aſſecutam, & ejus vitam ab antiquiore, Stephano Hierapolis epiſcopo litteris mandatam affirmat Evagr. lib. 6. c. 19.

ACERBAS SUB TERRA POENAS, MAG. CONTRA BONOR. DELICIAS.) Hiſtoriæ de nonnullorum ectaſi ſeu raptu (ut vulgo appellatur) qui pœnas improborum apud inferos, & gaudia cælitum viderunt, non ſunt habendæ pro phantaſiis, & commentis, ut irriſores quidam dictitant.

AD CAPUT XIII.

IN ROMANIAM PROFUGERE.) Et hæc, & quæ capite ſequenti ponitur epiſtola Choſroæ ad S. Sergium martyrem habetur apud Evagrium lib. 6. Sed non ſatis emendate cum Euſebio excuſæ ſunt Græce a Roberto Stephano. Romania a recentioribus ſcriptoribus græcis appellatur Græcia Europæa. Aliquando ab iiſdem provinciæ Aſiaticæ Romanorum ſic uno & communi nomine dicuntur.

AD CAPUT XIV.

EGO VERO GRÆCORUM SACRA COLEREM.) Siram dicit eſſe Chriſtianam, ſe *ἕλλην*. Sciendum in ſacris litteris, & SS. Patrum libris *ἕλληνας* dici gentiles, ſive ethnicos, homines nimirum Chriſtianæ religionis expertes, & ſimulacrorum cultores, quales Græci fuerunt. Et *ἑλληΐζειν* ſtolida & impia perſuaſione de diis teneri & imbutum eſſe ſignificat, cui *χριστιανίζειν* opponitur. Item *ἑλληνισμὸς* eſt *παιδεία ἑλληνικὴ*, ſeu *ἡ ἔξω θεία παιδεία*, græca, hoc eſt, ethnica, ſæcularis & extranea eruditio, litteræ profanæ, quibus *ἐγκύκλιος παιδεία* opponitur.

QUOD FEMINIS SOLET, ACCIDERE DESIIT.) *pag. 349.* Tertullianus lib. de reſurrect. carnis, menſes ſanguinum uberum tempore vacant. Contra Marcionem vocat tributum ſanguinis. Plinius menſtruos mulierum curſus. Ceſſatio hujuſcemodi curſus conceptum indicat, & in Sira, de qua ſermo eſt, indicavit. Cur autem palleant gravidæ mulieres cum virore quodam, docet Hippocrates. Quoniam purus illarum ſanguis ſemper quotidie e corpore deſtillat, & in fœtum deſcendit, unde augmentum ei accedit. Cumque minuitur ſanguis per corpus, neceſſario pallorem induunt, & debiliores evadunt.

NUMQUAM TU AUDERES IN MAG. REGEM SCOMMATA.) *ὁ βασιλεὺς* & *μέγας βασιλεὺς* tituli fuerunt regis Perſarum. Minime autem omnium objurgari & admoneri ſe reges patiuntur, tametſi nulli fere ſint, qui magis objurgatione & admonitione digna committunt. Proinde apud eos aſſentatoribus magis, quam admonitoribus ſolet eſſe locus. At Iſocrates ad Nicoclem *παιδὸς ὄντ᾽, καὶ τὰς πόλεις ἀνάγκη σοι πολλὰ συκοφαντεῖσθαι, μᾶλλον τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμᾶν τοὺς φίλους*. Fideles eaſtima, non eos, qui omnia & dicta tua, & facta laudarint, ſed qui etiam errata & delicta reprehenderint. Lib. 1. cap. 1. reprehenſionemque ut magiſtram optimam blanditiis & aſſentationibus antepone. Poteſtas enim admoneri ſe & condoceſieri ægre patitur. Verba ſunt Tiberii ad Mauricium ſucceſſorem. De admonitione ſeu objurgatione notatu dignum, quod ait Plutarchus præceptor morum graviſſimus. Remedia quædam principio mordent, & offendunt, poſtea ſunt jucundiſſima: ita ſalubriora monita initio ſunt nonnihil amara, correcto poſtmodum ſunt jucundiſſima.

AD CAPUT XVI.

ÆDES ILLA AD PEGEN.) Hoc templum (quemadmodum in hiſtoria Cantacuzeni cap. 17. lib. 2. annotavi) ad fontem Dei matri, ejuſdem monita, Leo Thraa Imp. excitavit. Locus, ſeu regio, & ipſa templi ſtructura, & fons iſte in medio ferine templi, a Nicephoro deſcribuntur lib. 15. cap. 25. & 26. Idem auctor librum de miraculis ibidem factis compoſuit.

IN LIBRUM SEXTUM.

AD CAPUT I.

EX OMNIBUS HIS PRÆSAGIIS IMP. INFAUSTA.) Sicut cometæ, ita quoque alia portenta regibus, & Imperatoribus dira plerumque minantur. Quare non

Digitized by Google

ſine cauſſa ab iiſdem timentur. Virgil. primum Georgicorum enumeratione complurium prodigiorum concludit, quæ necem Julii Cæſaris, & bella civilia poſtmodum ſecuta nuntiarint.

AD CAPUT II.

CITHARAM CURARE, QUOD ARMA TRACT. NESCIANT.) Nimis multos haberemus citharœdos, ſi, quicumque arma tractare neſciunt, citharæ ſe dederent. Sed melius eſt aliquid agere, quam otiari. Diogenes cum rudem quendam citharœdum omnes vituperarent, ſolus laudabat. Cauſſam rogatus, reſpondit, quod cum talis ſit, cithara ſe non latrocinio exercet. Ita profectò præſtat vel ludicris, quam malis artibus ſeſe alere, & pilam ludere, ſi id tibi quæſtui ſit, quam furari.

AD CAPUT IX.

CUSTODIÆ QUAM SCULTAM NOMINAT OBLIVISCUNTUR.) Scribendum opinor σκίλτων, & quia de cuſtodia militari, ſeu excubitoribus ſermo eſt, ſuſpicor vocem germanicam *Schiltwachi* hujus ſcultæ originem ac parentem eſſe. Conſtat enim ſatis, non latitudine tantum, ſed aliarum quoque linguarum vocabula poſterioribus præſertim ſæculis in ſermonem græcum immigraſſe. Certe in hac hiſtoria, Italica vox *torna torna* legitur.

Edit. Pariſ. pag. 250.

AD CAPUT X.

LONGOBARD. GENTIS PRINCIPEM ALBOINUM.) Florebant eo tempore (circa annum D. D. LXVI.) in Pannonia rei militaris atque armorum gloria Longobardi. Hanc gentem ſcribit Paulus diaconus Scandinaviam quandam inſulam ad Oceanum aquilonarem incoluiſſe, indeque in continentem Germaniam cum liberis uxoribuſque proiectam, certas ibi ſedes ac domicilium poſuiſſe. Poſt multos inde annos Pannoniam intraſſe, quæ ab Hunnis adhuc (qui & Abares dicebantur) incolebatur, atque eorum auxilio vicinos Gepidas prælio deleviſſe. Quo factum eſt, ut præter cæteros virtutis fama & rerum geſtarum gloria aætecelleret, tum, cum Gothi in Italia rerum potirentur. Præerat eis Alboinus Andoini filius, rex jam decimus numeratus, &c. Sigonius de regno Italiæ lib. 1. Idem rex Roſimundam Chunimundi Gepidarum regis filiam, quem in prælio interfecerat, in matrimonio habebat, cujus fraude quomodo interfectus ſit, vide eumdem Sigonium eodem libro.

AD CAPUT XI.

AFFIRMANT QUI HISTOR. NIHIL FAUST. CIVIT. PORTEND. QUOTIES MONSTRA.) Diligentes ſunt in monitris ac portentis narrandis hiſtoriographi, præſertim Livius, bovem locutum eſſe, pluiſſe lapidibus, & ſimilibus, quibus divinam iram mortalibus prænuntiari, multis exemplis patuit, quæ norunt, qui in hiſtoriarum lectione operam ac ſtudium conſumpſerunt. Inſigne quoddam prodigium ex 2. Machab. cap. 5. mihi occurrit, quo ſuprema calamitas Judæis ab Antiocho rege Syriæ importata, præmonſtrabatur. Deſcribitur autem his verbis. *Contigit autem per univerſam Hieroſolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites diſcurrentes, auratas ſtolas habentes, & haſtis, quaſi cohortes, armatos, & curſus equorum per ordines digeſtos, & congreſſiones facti commixtæ, & ſcutorum motus, & galeatorum multitudinem gladiis diſtrictis, & telorum jactus, & auratorum armorum ſplendorem, omniſque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant, in bonum monſtra converti.*

IN LIBRUM SEPTIMUM.

AD CAPUT III.

DE SATELLITIB. IMP. QUEM ROM. SCRIBONEM.) Scribones non ſolum erant chirurgi militum, ſed etiam δορυφόροι ἀμφὶ τὸ βασίλειον, ut in lib. 1. cap. 4. docuimus.

AD CAPUT IV.

FORMIDABANT, NE SI FUG. ASSEQ. REDINTEGR. PRÆLIUM.) Quia tum videlicet fugientibus ex deſperatione creſcit audacia; & cum ſpei nihil ſit, ſumit arma formido, ut ait Vegetius lib. 4. cap. 21. Habetque locum Virgil. illud.

Una ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

AD CAPUT V.

AQUA SE DEFICI NON SUSTINENTES, VINO SITIM CONSOL.) *Ἐφέροντο τοίνυν τὸ σπανιαῖον τῇ οἴνου κράσει, οὐκ ὀλίγῳ παραμυθούμενοι τὸ δίψος.* Si milites vino poterant ſolari ſitim, non erat cur aquam requirerent. Et apparet querela ridicula, conqueri deeſſe tibi aquam, cum habeas in promptu vinum. Cur præterea ſequentibus diebus rurſus ſitientes vinum non biberunt? Unde autem illis vinum, præſertim in tanto errore vlarum? Arbitror pro *οἴνῳ* legendum *ὕδατι*: nam hoc potu in ſumma ſiti militem aliquando uſum legimus. Et tale quid Rabſaces Senacheribi regis Aſſyriorum nuntius Hieroſolymitanis minitabundus prædicit, ni ſe illi dedant, *ut comedant ſtercora ſua, & bibant urinam ſuam*. 4. Reg. 18. & Iſaiæ 36. Omnino ab *ὕδατι* ſcripeum fuiſſe *ὄμβρῳ* exiſtimo: librarium autem hiſtoriarum imperitum, ac ſimplicem, eum id pro abſurdo duceret, *ὄμβρῳ* in *οἴνῳ* mutaſſe, miſericordia motum videlicet. Cretenſes obſidione Metelli ad ultimam uſque penuriam compulſi, ſua jumentorumque ſuorum urina ſitim torſerunt juſtius dixerim, quam ſuſtentarunt. Quia dum vinci timent, id paſſi ſunt, quod eos ne victor quidem pati coegiſſet. Valer. lib. 7. cap. 6. Biberunt item urinam ſuam Chriſtiani, extremâ ſitis magnitudine compulſi, ut prodidit memoriæ Gulielmus Tyrius belli ſacri lib. 8. cap. 7.

pag. 251.

AD CAPUT VI.

LIGNEO ANTISTITIS CUBILI TOT. NOCTES INCUBAR.) Mira pietas Mauricii. Nec ſtulte ſperavit id animæ luæ profuturum: quod omnes Catholici in contingendis, exoſculandis, circumferendis, venerandis ſanctorum corporibus, cineribus, oſſibus, qualibuſcumque demum reliquiis ſperare debemus: & eo magis, quod earum virtutem magnis & illuſtribus documentis in corporibus & animis hominum ſæpenumero declaratam legimus, & audimus. In viliſſimo lectulo S. Romoaldi cubuit Otho II. Imp. cum eum in Italia inviſiſſet: niſi quod cilicinum ſtragulum, ut corpori ſuo nimis hirtum & aſperum recuſavit. Conſtantinus Magnus inactata a tyrannis membra confeſſorum epiſcoporum, quos ad Nicænum Concilium advocarat, venerabundus exoſculabatur, quod ſe inde benedictionem & aliquid cæleſtis gratiæ conſecuturum ſperaret. Sigon. de Imper. occident. lib. 3. Verum iſte Joannes jejunator ex jejunio ſuo popularem captabat auram & ſanctitatem non habebat, ſed ſimulabat homo ſuperbus, qui ſibi primus ex Conſtantinopolitanis patriarchis nomen arrogare eſt auſus. Vide Cæſaris Baronii tom. 7. Annal. in Mauricii Imp. anno primo.

RERUM TRIST. HABERE PRÆSAG. AFFIRMANT.) Famis, bellorum, cladium, cædium, morborum, vaſtitatum regnorum atque urbium, exitiorum denique varlorum. Merito itaque Virgil. 1. Geor. vocavit diros cometas,

——*nec diri toties arſere cometæ*

Ineerti auctoris, οὐδὲν παρὰτον, ἔσις ἀ παιδὸς φέρει. quod quidam non invenuſte ſic expreſſit.

Heu numquam certa viſus ſine clade cometes.

Portendere autem hujuſmodi crinita ſidera occaſum principibus, vulgo perſuaſiſſimum eſt. Sveton. in Nerone. Stella crinita, quæ ſummis poteſtatibus exitium portendere vulgo putatur. Facete hujuſmodi oſtentum irriſit Veſpaſianus Imp. inquiens, ad regem Perſarum, non ad me pertinet: ille enim comatus eſt, ego calvus ſum. [Vide Symbolas noſtras in locum Maronis, quem protulimus.

AD CAPUT XV.

NAM SEPTEM EJUS FILII BUBONE.) Obſerva

ſupplicium ſacrilego divinitus impoſitum. Peſte inguinaria extinguuntur uno die ſeptem ejus filii. Supplicia porro ſacrilegorum etiam hac ætate & memoria noſtra, complura poſſent commemorari, ſi neceſſe foret. Illud Heliodori, qui ab Aſiæ rege Seleuco ad diripiendos theſauros, in templo Hieroſolymitano depoſitos venerat, quomodo ſcilicet a duobus *Edit. Pariſ. pag. 252.* angelis diriſſime flagellatus ſit, omnes norunt. Sexagenum eſt Machabæorum lib. 2. cap. 3.

AD CAPUT XVII.

NILUS OMNIUM FLUVIORUM ORBIS TERRÆ LATISS.) Quanta ſit ejus latitudo, ex eo colligi poteſt, quod Plinius ait lib. 5. cap. 9. inſulas ita innumeras ſpargit Nilus, quaſdamque tam vaſtæ magnitudinis, quamquam rapida celeritate, ut tamen dierum quinque curſu, non breviore tranſvolet. Clariſſima earum Meroe, & Elephantina. Ea eſt infra noviſſimum catarrhacten cccc. M. paſſuum.

OMNIUM FLUVIORUM ESSE DULCIS.) Spartianus in Peſcennio Nigro. Tanta fuit cenſura erga milites, ut cum apud Ægyptum limitanei milites vinum peterent, reſponderit, Nilum habetis, & vinum quæritis? Siquidem tanta illius fluminis dulcedo eſt, ut accolæ vinum non quærant.

IN LIBRUM OCTAVUM.

AD CAPUT I.

QUEM ROM. PRÆF. PRÆT. NOMINANT.) Translata in unius imperium republica, exemplo magiſtrorum equitum ab Imperatore creari ſolebat præfectus prætorio: cui dabatur plenior poteſtas ad emendationem diſciplinæ publicæ. Quibus initiis adeo is magiſtratus crevit, ut appellari a præfectis prætorio non poſſet. Credidit enim princeps, eos qui ob ſingularem induſtriam explorata eorum fide & gravitate ad hujus officii magnitudinem adhiberentur, non aliter judicaturos eſſe, pro ſapientia ac luce dignitatis ſuæ, quam ipſe foret judicaturus. Unde autem dictus ſit, patet ex Aſconio. Veteres, inquit, omnem magiſtratum, cui pareret exercitus, prætorem appellaverunt. Unde & prætorium ejus tabernaculum dicitur, & in caſtris porta prætoria, & bodie quoque præfectus prætorio. Quibus ex verbis perſpicuum eſt, præfectum prætorio dici eum, qui militibus iis præerat, quos Imperatores in ſui cuſtodiam allegerant, &c. Hæc ex libris Jureconſultorum. Vide Briſſonium de ſignificat. verborum juris libro decimo quarto. Simocatta dum coactorem tributorum per Oſieotem facit, non ſatis proprie videtur hac voce uſus.

AD CAPUT II.

BARBAROS ADHUC CRAPOLANTES OPPRIMUNT.) Similiter Cyrus genium ex præda curantes Scythas apud Juſtinum lib. 1. Ita Cyrus trajectis copiis, inquit, cum aliquantiſper in Scythiam proceſſiſſet, caſtrametatus eſt. Dein poſtera die, ſimulato metu, quaſi refugiens caſtra deſeruiſſet, ita vini affatim, & ea quæ epulis erant neceſſaria relinquit. Quod cum nunciatum reginæ eſſet, adoleſcentulum filium ad inſequendum eum cum tertia parte copiarum miſit. Cum ventum ad Cyri caſtra eſſet, ignarus rei militaris adoleſcens, velati ad epulas, non ad prælium veniſſet, omniſſis hoſtibus inſuetos barbaros vino ſe onerare patitur, priuſque Scythæ ebrietate, quam bello vincuntur. Nam cognitis his Cyrus reverſus per noctem ſaucios opprimit, omneſque Scythas cum reginæ filio interfecit.

AD CAPUT IV.

CLAVIS FERREA, QUÆ ROMAN. DESTRA.) Quid hoc vocis ſit, uſquam reperio. Similes ſunt aliæ quædam in hac hiſtoria, quarum ſignificata neſcias ubi quæras.

AD CAPUT V.

pag. 253.

AD DEI GENIT. ÆDEM, QUAM BLACHERNAS) Templum hoc a Pulcheria Aug. conſtructum eſt in ſuburbana regione, quæ Blachernæ dicebatur. Opus eſt ejus, inquit Nicephorus lib. 14. cap. 2. ſacrum Dei genitricis templum, quod Blachernæ dicitur, dignum ipſa illa Verbi matre, quod inhabitaret, judicatum domicilium: ſicuti filio ejus quod Sapientiæ vocatur. Cujus divinum tumulum, & ſepulcrales faſcias inventas, cum veneratione maxima ibi repoſuit. Quomodo autem veſtis B. Virginis Conſtantinopolim pervenerit, ſub Leone Imperatore, docet idem libro decimo quinto, c. 24. tametſi vult aliud templum eumdem Imp. condidiſſe, in qua veſtem hanc ſacram depoſuerit.

MARIÆ VIRG. QUAM DEIPARAM) Chriſtus natus eſt ex virgine, non quod deteſtanda ſit legitima commixtio: ſed quod ejuſmodi partus decebat Deum. Decebat namque creatorem non conſueto, ſed peregrino & admirando uti partu, ut pote omnium opificem. S. Ignatius epiſtola ad Hieronem diaconum.

AD CAPUT VII.

DUOR. COLOR. ET VIRID. FACT. DEDIT. POP. MULTITUDO) Aurigarum, ſive agitatorum ſocietates ludis Circenſibus factiones appellabantur. Earum ab initio duæ erant, a veſtium coloribus, quibus dum curſitarent induebantur, nomina ſortita, Alba cilicet & Rubea, ſive Ruſſata: qui cum certatim pedibus, ſive curribus inſidentes currerent, & magno populo Romano oblectamento erant, & ſacra Circenſia perficiebant. De quibus Tertullianus. Hæc, inquit, ab initio duo ſoli fuerunt colores: albus, & ruſceus. Albus hiemi ob nives candidas: rubeus æſtati ob ſolis ruborem voti erant. Sed poſtea tam voluptate, quam ſuperſtitione provecta, ruſſeum aliis Marti, alii Zephyris album conſectarunt, duobuſque adeptis, Praſino & Veneto, præſinum Terræ Matri, vel Verno (ob virorem,) Venetum Cælo & Mari, vel Autumno devoverunt. Ita ex duabus quatuor factiones factæ, Praſina, Ruſſata, Veneta, & Albata. Haſtenus ex Onuphrio de ludis Circenſibus lib. 2. cap. 10.

AD CAPUT VIII.

QUAM BYZANTII ECCLESIAM MAGNAM VOCANT) De conditoribus templi hujus ejuſque forma, item quale hodie viſatur, lege Petri Gyllii topographiæ Conſtantinopolitanæ lib. 3. cap. 3. & 4. Hujus Eccleſiæ magnæ, id eſt, Dei ſapientiæ extructæ, miras & magnificas ſane laudes ſæpe lego in Græcis ſcriptoribus. Teſtimonii cauſſa ponam aliquas. Sophiæ templum cogitationem mentis excedens, & immenſum opus, incredibilis forma, ſempiternæ aulæ imago, commune hominum, dicam etiam Angelorum delectamentum, & ſpectaculum, hoc divinum Dei Verbi Sapientiæ palatium. Nicephorus Præfatione hiſtoriæ ſuæ. Illud terreſtre cælum, nova illa Sion, quam conſtruxis ipſe Dominus, non homo: gloria illa univerſi orbis terræ: illud decus Eccleſiarum eminentiſſimum: illud omnium per orbem terrarum ædificiorum nobiliſſimum Dei templum. Ex Turcogræcia lib. 1. Longe ampliſſimum illud, ac diviniſſimum Dei Sapientiæ templum, cælum terreſtre, thronus gloriæ Dei, Cherubicum vehiculum, alterum firmamentum, factura manuum Dei, ſpectaculum, & opus eximium, totius orbis exultatio, illud elegans templum, & elegantibus elegantius. Georgius Protoveſtiarius, nondum Latine redditus chronographus, in Bibliotheca Bavarica.

AD CAPUT IX.

pag. 254

MARCIANISTIS AOGREGAT) Marcionem Tertullianus libro de carne Chriſti, interfectorem vetitatis appellat. Mera fuit calumnia hæc populi, furentis in caput Imperatoris ſui, Mauricium eſſe Marcioniſtam, cum ejus fidem Catholicam S. Gregorius Papa ſæpe laudet.

CA-

SIC THEODOSIUS NICÆAM DEFERTUR) Quæ Nicæa Priſcis, hodie Turcis Iſnica, urbs Bithyniæ metropolis, inter omnes hujus nominis (amplius enim octo fuerunt, quas Stephanus recenſet) præcipua, & ex primo Concilio ſub Conſtantino Magno ibidem celebrato inſigne, perpetuumque decus conſecuta: Eam deſcribit Gulielmus Tyrius belli ſacri lib 3. cap. 1. Antigoniam ab initio appellatam accepimus ab Antigono Philippi filio, qui eam condidit. Inde a Lyſimachi conjuge Nicæam dictam. Sabell. rerum Venetarum libro 5. Decad. 2. ubi ejus etiam expugnationem a Chriſtianis factam bello ſacro deſcribit.

AD CAPUT X

AD TYRANNUM CALYDON. AD CENTAURUM) A Cedreno ejus forma & mores ſic deſcribuntur. Statura fuit mediocri, deformis, terribilis aſpectu, rubente capillo, ſuperciliis coeuntibus, mento raſo, cicatrice in mala notatus, quæ ipſo iraſcente denigrabatur, vinoſus, mulieroſus, ſanguinarius, rigidus, in dicendo ferox, a miſeratione alienus, motibus ferus. De infeliciſſimis autem ſub ejus imperio temporibus idem his verbis. Illius ætate omne genus malorum in Romanum Imperium exundavit. Nam & hominum, & beſtiarum mortua eſt immenſa multitudo, & terra fruges negante, tum fames, tum graviſſimæ peſtes obortæ ſunt, hiemeſque fuerunt adeo ſævæ, ut congelaverit mare, ac piſces perierint.

AD CAPUT XI.

JUSTUS ES DOM. ET RECTUM JUDICIUM) Agnoſcere peccata ſua, & in pœna promerita, eaque infligta divinam juſtitiam commendare, Chriſtiani planè pectoris eſt. Memor itaque fuit Mauricius illius Michææ 7. *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei*: nec inſipienter egit, qui maluit ignominioſiſſime, & in tot ſuorum cædibus etiam ſæpius mori, quam ad futura, & numquam finienda ſupplicia reſervari.

DEINDE ET IPSE AMPUTATO CAPITE CONSUMITUR) Placet quaſi epiphonema quoddam adſcribere verba illuſtriſſimi Cardinalis Baronii Tomo Annal. 8. Ita quidem patefactum eſt horrendum Dei judicium adverſus Mauricium Imperatorem, dum de facinore haud pridem perpetrato perſoluit pœnam, ut licuit, talionis. Cum enim ipſe paſſus eſſet tot millia Chriſtianorum a diro barbaro immaniſſime cædi, quos minimo potuiſſet redimere pretio, reus factus innoxii effuſi ſanguinis, ipſe a tyranno una cum infontibus filiis crudeliſſime necatus eſt, nullo adjuvante, eripiente nemine. Sentiens vero ipſe, manum hanc eſſe Domini porrectam ad ulciſcendum, ſpecimen edidit probatiſſimi Chriſtiani, conficiens ſibi ex calice iræ Dei poculum medicinæ, quod ſibi prodeſſet ad peccatorum ſuorum purgationem, & perfectam ſalutem animæ conſequendam. Nicephorus narrat, legationem ad ſanctos viros ab eo miſſam hoc reſponſum retuliſſe. *Probat Deus converſionem tuam, & animæ ſalutem concedit, teque totamque familiam tuam collocat inter electos: ſed Imperii cum dedecore jacturam patiezis*. Hoc porro factum intellige, poſtquam Mauricius ſcelerum ſuorum pœnas æternas a Deo metuens, libellos ſupplices ſcripſit ad omnes Patriarchas & Monachos in omnia monaſteria, ut impetrarent ſibi a Deo huic pœnas in hac vita. A quibus autem & quomodo eidem nex iſta miſerabilis prædicta divinitus fuerit, vide apud eumdem Baronium.

AD CAPUT XII.

Edit. Pariſ. pag. 255.

OCCISORUM CORPORA FLUCTIB. MARINIS OBJECTA) Capita Mauricii filiorumque delata in campum juxta tribunal, ad fœtorem uſque ibi permanſiſſe, donec Phocas ea aufarendi, ac ſepeliendi poteſtatem conceſſit, a quibuſdam eſt proditum.

AD CAPUT XIII.

PHILIPPICI HYPOSTRATEGUS) Quærat aliquis, quæ tum Philippici fortuna fuerit, cum tot illuſtres Phocas e medio tolleret. Cedrenus eum attonſo capite ſacerdotio initiatum, & ſectatum vitam quietam: conjugem quoque ipſius Mauricii ſororem idem feciſſe narrat Cedrenus.

AD CAPUT XIV.

De ſanguine ex martyris, S. Euphemiæ, inquam corpore ſtato tempore exſudante, etiam Nicephorus lib. 15. cap. 31. qui tamen addit, hoc fieri ſolitum non certo aliquo anni tempore: ſed pro eo atque Epiſcopi ipſius vitæ morumque ſanctitas ferret. Sic enim fertur, inquit, cum is qui Eccleſiam gubernaret, præclare viveret, & virtute exornatus eſſet, frequentius miraculum hoc exhibitum eſſe. Subjicit deinde de odore immenſo & naturæ captum, odoreſque omnes, quos ars humana conficit, ſupergrediente, qui in ſacrario percipiatur, ubi tumulus, & ſanctæ martyris reliquiæ aſſerventur. In eodem capite a principio templum S. Euphemiæ, & ſitum ejus amœniſſimum in regione urbis deſcribit.

AD CAPUT XV.

CONSTANTINAM CUM TRIBUS FILIAB. IN PRIVATAM DOM. INCLUDIT) Eam cum iiſdem filiabus poſt menſes octo gladio juſſit interfici. Ferunt igitur necata decem corpora imperatoria, & ſex quidem ita abjecta, ut narrat Simocatta. Poſtea longo intervallo in templum Mamantis martyris illata omnia. In communi eorum monumento hoc legebatur epitaphium, a Cedreno, & Nicephoro relatum, quod quia miſerabile, & quam fragili loco ſtent ſuperbi, egregie indicat, utraque lingua ſubjiciemus.

Α δ' ἐγὼ σχετάλιστε, ξ ἀμφοτέρων βασιλέων,
Τιβερίου θυγάτηρ, Μαυρικίῳ τι δάμαρ,
Η πολύπαις βασίλισσα, πῇ ἐ δαίμων λοχεύει,
Ὡς ἀγαθὸν τελέθει πῇ πολυπαιδίη,
Καίρια σὺν τεκέεσσι, πῇ ἡμιτέρῳ παρεμείγη,
Δείμα ἀπαιδίης, πῇ μανίῃ σφετέρῃ.
Τῶν ἑκαέβοις ἐνὶ πολυχρύσοις, σῶν' Ἰουνίνα,
Αἱ ἀ τῶν Ναΐδων ἐμφυτοεἰμὶ πόνος.
Ναὶ ναὶ τὸν γενέτην, τί μέλλω τὰ τέκνα ἔλπεσθαι,
Ἀνδρώνων κενεὸς μοῖρ' ἀτελεύτητος;
Ἡμιτέρους σπατάλησι κατάσκιος ὄλεσε Ῥώμη,
Ῥίζα γὰρ ἐκλάβε θρηΐκιος ἀνέμου.

Imperatorum nimis ben miſeranda duorum
Uxor Mauricii, filia Tiberii:
Quæ demonſtravi numeroſa ſplendida prole
Eſſe etiam multos utiliter dominos,
Hic modo cum natis ſita ſum, miſeroque marito,
Stultitia populi, militis & rabie.
Deterlora tuli Coſſeide, ſive Jocaſta: pag. 256.
Sum Niobæ ſpirans, proh dolor, effigies.
Sons fuerit genitor: quid natos cædere fruſtra
Humanæ fraudis ſcia corda juvat?
Non jam Roma meis quæras ſub frondibus umbram,
Nam ſtirpem turbo diffidit Odryſius.

Romam hic non occidentalem, ſed orientalem, *viam Pauli*, *novam Romam*, hoc eſt, Conſtantinopolim intellige: quam non amplius ſub frondibus ſuis umbras capturam dicit, id eſt, uteri ſui Imperatores ac defenſores habituram, quoniam Thracius turbo, Phocas Thrax ſtirpem ipſius, omnes filios videlicet mactatu crudeli eruerit, atque confregerit.

RERUM ET VERBORUM
IN THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ
HISTORIA MEMORABILIUM
INDEX.

A

ABares in Thraciam vaſtabundi ſe infundunt. 166.
Abarum complures obtruncantur. 170.
Abares ad Iſtrum non eſſe germanos, & unde illis hoc nominis. 258.
Abares unde in Europa, & qua occaſione hoc nomen aſſumpſerint. 259.
Acbas caſtellum a Romanis oppugnatur, & a Perſis ſupervenientibus liberatur. 150.
Acierum utrinque diſpoſitio. 157. 191. & 226.
Adormaanes Romanorum loca populationibus miſcet, ſuburbana Antiochiæ ædificia demolitur, Apameam incendio fœdat. 186.
Ætni montis luculenta deſcriptio. 165.
Æthiopes albi ad Septemtrionem, 260.
Alexandri Magni ambitio. 210.
Alexandriana locus unde dictus. 225.
Alexandri martyris templum, 241.
Alexandri Centurionis Romani adverſum Sclavos viriliter adminiſtrata. 244.
Alexandri martyris templum & cineres. 264.
Alexandrum martyrem propter, peſtilentia divinitus irrogata barbaris. 265.
Alexander homo nefarius ad litem de loco ſtationis inter factiones componendam mittitur: in Coſmam Tribunum eſt contumelioſus ac violentus: eum Veneti ulciſcuntur; quorum vox male evenit. 283.
Anachonum miſſi ducem occidunt, caput ejuſdem, Choſroæ tranſmittunt. 220.
Anchiales devaſtatur: vici propinqui hoſtiliter diripiuntur. 241.
Annona militum contracta. 177.
Anſimuthus peditatus Thracii præfectus capitur. 166.
Antiochiam Perſarum condidit Choſroes. 224.
Antiochiæ Perfidis cives fugitivos & Varami factionem poſcunt, in ducem & deditios animadvertunt, Judæos quoque tyranni adminiſtros trucidant. 234.
Aphraates dux Perſicus occidit. 182.
Aphumi caſtellum a Perſis oppugnatur. 150.
Aphumos petunt Romani. 163.
Apperia caſtellum, 170.
Arabia, & urbes uſque ad Tigrim Choſroæ traduntur. 223.
Ardagaſtus fugit, pugnat, rurſum fugit, flavium tranat. 243.
Ariolorum falſa prædictio. 193.
Ariſtobulus palatii præfectus, milites ad officium revocat. 179.
Armenii Prætore ſuo jugulato, rebus novis abutuntur operam. 180.
Artos Romanorum ſocios Chaganus delere cogitat. 278.
Arzanena regio direpta. 152.
Arzanenam Romani vaſtant: incolæ ſub terram ſe abdunt, a captivis produntur, reſono pulſu explorantur & eduntur. 261.
Arzaneni duces duo ad Romanos tranſeunt, locum caſtello excitando oſtendunt. ibid.
Ave Maria, teſſera Romanorum. 228.
Auguſta urbs expugnatur. 243.
Aureorum viginti millia ad priora octoginta ſpondentur. 245.

B

BArbarorum clamores & tumultus, 257.
Barbari in montem confugiunt. ibid.
Barbari ex elephantis tela ſpargentes, Romanis ſuccumbunt, beſtiæ Choſroæ donantur, ſpolia leguntur, diſcedituv. 229.
Barbari captivi juſſu Priſci mactantur. 245.
Barbari occiduntur. 252.
Barbari pacem incaſſum petunt. 255.
Barbari quamobrem fugientes non ſint perſecuti. ibid.
Barbari cæduntur fuganturque. 256.
Barbari objectu plauſtrorum ſe tuentur: tandem fugam faciunt. 261.
Barbari clauſtra tranſitu prohibendo circumſident: a Romanis repelluntur. 264.
Barbari Dnziperam urbem occupant: in templum Alexandri martyris ejuſque cineres, eorum impietas. ibid.
Barbari vallum Romanorum oppugnant. Nuntius ad duces de periculo. Adeſt Priſcus. Viminacium educuntur rates. Conſligitur, occiſi ſque Romanorum trecentis, oppetunt barbarorum quatuor millia. 275. *Vide plura inferius in V. Præſtum.*
Bejudaes oppidulum infeſtiſſime oppugnatum Saperii militis ſingulari eximia que virtute capitur. 173.
Belli execratio. 285.
Beroen irrito conatu Chaganus oppugnat, incolis ſtrenue reſiſtentibus, qui tandem non grandi pecunia obſidionem redimunt. 271.
Bindoen virum illuſtrem frater e carcere eripit. 199.
Bindois in Hormiſdam maledicta. ibid.
Bindoes orationem Hormiſdæ irridet, & in eum, ut multimodis ſceleratum, divus jovehitur, refutat etiam, ex quibus ſeſe commendaverat. Pandem capite puniendum pronunciat. 202.
Bindoes in vinculis adducitur. 209.
Bindoes evadit, copias Andrabigano educit, Myſtaconem de ſtatu Choſroæ docet. 213.
Bindoes regiam pecuniam in militem erogat, ibid.
Bindoes in Tigridem projicitur. 233.
Bocolabras magus, Scytha genere, cauſa peſſumdati fœderis. 146.
Bryzacius dux Perſa a Romanis captus, auribus & naſo mutilatur. 223
Bryzacius inter epulas adductus illuditur atque interficitur. ibid.
Buſa miles fortiſſimus venationi intentus capitur, & a ſuis nec precibus nec lacrymis lytrum impetrat. 171.
Buſa docet Abares fabricare machinam expugnatoriam, cujus adactu proſtraris mœnibus, oppido potiuntur, ibid.

C

CAbades quemadmodum erepto ſibi regno in carcerem miſſus, inde uxoris beneficio evaſerit, regnumque recuperaverit. 203.
Cædes utrimque plurima. 158.
Callinicum oppidum. 204.
Captivi redduntur: ob id a Mauricio Priſcus reprehenditur. 248.
Captivi Chagano petenti Imperatoris auctoritate reſtituuntur. 277.
Carcer Giligerdi caſtelli, in quem diverſi mortales includebantur: unde ſe & alios per cædem Romani eximunt. 180.

Cardariganus Monocartum frustra invadit: latrocinüis & incendiis grassatur. 152.
Cardarigani fastus. 156.
Cardariganus Magos consulit. ibid.
Cardarigani insaustum stratagema. 159.
Cardariganus a Darenis excluditur cum convitiis. ibid.
Cardariganus cum manu bellandi imperita in Romanos sese agit. 162.
Carthaginensium motus. 257.
Castella multa diruuntur. 193.
Castus fortuna prospera elatus, Comentiolum deserit, in calamitatem incidit. 165.
Casti agmen timore perculsum dissipatur. 166.
Castus, & cum eo multi in potestatem veniunt. ibid.
Cervorum grex occurrit: a satellitibus insequentibus plurimi funduntur. 237.
Chaganus elephantum spectandum, lectum aureum, & præter pactam in fœdere pecuniam, xx. millia ab Imp. posc̃it. 142.
Chaganus fœdus rumpit. ibid.
Chaganus excandelcit, Comentiolum punit atrocius, 145.
Chaganus iterum fœdus pessumdat, & qua de causa, 147.
Chaganus fugæ beneficio servatus, 164.
Chaganus ex falso terrore fugit, 170.
Chaganus Apperiam castellum adoritur. ibid.
Chaganus a Diocletianopoli, Philippopoli, & Adrianopoli repellitur. 172.
Chaganus pactam pensionem augeri poscens nec impetrans, bellum movet: Sclavis naves imperat. 239.
Chagani voluntate Singidon obsidione liberatur. 240.
Chagani iter: Alexandri martyris templum incendit: a Romanis speculatoribus nec flagris extorquere veritatem potest: Drixipera adoritur: inde divino quodam viso exterritus abit. 241.
Chaganus fictis a Mauricio ad Priscum litteris in terrorem datus, parva accepta mercede recedit. ibid.
Chaganum sui a bello dehortantur: ejus arrogantiam Priscus per Theodorum medicum sapienter castigat, 248.
Chaganus mutat mentem, partemque prædæ a Prisco postulat. ibid.
Chaganus de violato fœdere querimoniam habet, & muneribus placatur, 255.
Chaganus Singidonis mœnia diruit, populum ad hostes demigrare cogit. 261.
Chagani de jure finium regundorum violato expostulatoria oratio, in qua officii in pace conservanda tuendoque fœdere Priscus serio monetur. ibid.
Chaganus aperte fœdus solvit. 261.
Chaganus in Dalmatia urbem, & quadraginta castra expugnat. 262.
Chaganus mœret, ibid.
Chagani singularis & insperata in commeatu Romanis ad dies sacros sufficiendo liberalitas: petenti Priscus vicissim donat aromata. 263.
Chagani septem filii uno die moriuntur, cui calamitoso historicus insultat. 265.
Chagani luctus acerbissimus. ibid.
Chaganus fines Romanorum vastat, quo mandante, Istri transitus a quatuor ejus filiis custoditur: in ripa certamine edito barbari vincuntur, 273.
Chagani astus. 276.
Chaganus ad reducendos qui a se defecerant, varios modos investigat. 279.
Chagani cujusdam victoriæ. 258.
Chiliarchi oratio de hostibus non invadendis, a paucitate militum, ab accepta recens calamitate, 167
Chlomarum castellum Romani obsident. 161.
Chlomari obsidione Romani absinent. 162.
Chosroæ senioris in Romanos expeditio. 186.
Chosroæ turpis reversio, ejusdemque lex de Romanis in posterum bello non lacessendis. 191.
Chosroes Hormisdæ filius, periculi metu fugit, accepta fide in regnum redit. 199.
Chosroes in solio cum acclamationibus locatur. e-

Theoph. hist.

jus in patre captivo alendo liberalitas: qui tamen omnia addita verborum asperitate rejicit, jussuque filii usque ad necem fustibus contunditur. 204.
Chosroæ hypocrisis. Varamum donis & pollicitationibus frustra tentat, a quo per epistolam cum fastu scriptam, de seditiosis in carcerem revocandis monetur. ibid.
Chosroes rex ad procerum confessum de litteris Varami refert, ad iram ab iisdem extimulatur, ejusdem cautio. 203.
Chosroæ litteræ ad Varamum, quibus fastum ejus excusat, culpam in scribam facere transfert, negat se facturum quæ postulet, spiritus regios ostendit. ibid.
Chosroes contra Varamum delectus agit, duces præponit: copiæ fluvio separantur: frustra colloquuti, ad velitationes veniunt. 206.
Chosroæ timiditas. ibid.
Chosroes suspectos interficit, noctu invaditur: multa cædes editur, multi ad Varamum deficiunt, etiam ipse Chosroes fugam init. ibid.
Chosroes consultat quo se vertat: Christianorum Deum invocat, fræno dimisso equi gressum sequitur, Circesii a Probo humaniter accipitur. 207.
Chosroæ litteræ ad Mauricium. Duo esse imperia omnium maxima, Romanum & Persicum. Accusatio Varami, contra quem concitatur Imper. & auxilium rogatur. 208.
Chosroes a Mauricio per ducem Comentiolum honoratur. 209.
Chosroæ impostura. ibid.
Chosroes ut vafer & malæ fidei reprehenditur: eum ad se venire Mauricius non vult. 210.
Chosroes ut ingratus castigatur. 213.
Chosroes in adversa fortuna Sergii martyris opem, cum promissione crucis aureæ lapillis distinctæ implorat. 219.
Chosroes religionem Christianam prædicans, Mauricioque de secundis rebus suis significans, auxilium & pecuniam mutuam petit, 220.
Chosroes rex acclamatur, a Darenis honorifice excipitur, veniam petit, templo ejicitur, muneribus regiis a Mauricio ornatur. Daram oppidum Imperatori donat, a quo filii appellatione cohonestatur. 221.
Chosroæ per Singarum adversus Varamum delecta mamus. 222.
Chosroæ custodia Romana attribuitur: ex Armenia copiæ exspectantur. 223.
Chosroes manipulos, vires hostium exploratum dimittit. ibid.
Chosroes prosperitate sua lætus, ducem Romanum acuit, duces Romanos atque Persas convivio excipit. ibid.
Chosroes nuntiis lætissimis afficitur. 227.
Chosroes & Varamus quantum exercitibus valuerint. ibid.
Chosroæ in captos sævitia. 228.
Chosroæ ob partam victoriam lætitia: Romanos, parum gratus domum remittit, ab iis de officio admonetur: mille custodes corporis Mauricium rogat, 229.
Chosroes Sergio Martyri crucem auream & gemmatam dono fert. Epistola ejusdem de voto suo. Posthabita lege Persica, Siram fœminam Christianam ducit, reginamque renunciat. 231.
Chosroes prolem a Sergio martyre contendit: cum donis epistolam mittit, qua se voti compotem evasisse narrat, cum singulari erga sanctum reverentia, & christiane prorsus. 232.
Chosroæ vaticinia de Rom. Persarumque imperiis: quæ item Probo Episcopo Chalcidensium præmunierit. 233.
Chosroes de fœdere solvendo cogitat: Mauricii ad eum legatus inhumaniter habetur, aditusque regis diu excluditur. Admissus tandem, Chosroen ad pacem reducit, eumque de præteritis docet. 274.
Chosroes Mauricii ulciscendi, bellum Rom. infert. 290.
Chubdanensium Principis mors quemadmodum

ab ipſius concubinis lugeatur : & plura ſuper Chubdan urbe. 260.
Chubriadanes inſpector regius. 198.
Civium per urbes regias ſuper geſtis admiratio. 199.
Comentioli liberior & minacior apud Chaganum, ejuſque optimates oratio. 143.
Comentiolus a Chagano punitur atrociter. 145.
Comentioli ducis memoranda virtus, in cædendis fugandiſque Sclavis. 145.
Comentiolus fidei violatæ, timiditatiſque reprehenditur. 165.
Comentioli conſultatio cum primoribus, & ad conſtanter dimicandum cohortatio. 166.
Comentiolus Philippico ſuccedit. 180.
Comentiolus cum Perſis acie congreſſus fugit. 182.
Comentiolo duci adventus Choſroæ, & quid ab Imperatore petat, ſignificatur. mittitur cum epiſtola nuntius ad Mauricium. 207.
Comentiolus rogatu Choſroæ abdicatur. 220.
Comentiolus Chaganum contra ſe venientem timens, retrocedit : milites ad Istrum urbem, velut proditi, probris eum conſcindunt. 263.
Comentiolus de permutatis ordinibus reprehenditur : ejus aſtus. 264.
Comentiolus ut ignavus fugitur Driziperis ingreſſu contumelioſe arcetur. *ibid.*
Comentioli in urbem Conſtantinopolim reditu, formido immodica malorum cives inceſſit : Imperator copias ad longum murum defendendum mittit. 265.
Comentiolus proditionis poſtulatus, & inciſa accuſatione dux denuo conſtituitur, ad Istrum abit, ſeque cum Priſco apud Singidonem conſolatur. 274.
Comentiolus Viminacii ægrotat. 273.
Comentioli abſentia eaculatur. *ibid.*
Comentiolus e morbo recreatur : Byzantium ad hyberna profecturus, ducem viæ Trajani apud Nobenſes quærit, quibus dare abnuentibus, irascitur, duoſque capite multat, monetur de ſene quodam hujus viæ non ignaro, qui cum verba commutat & litigat : magnitudine frigorum Romani multi & jumenta eo itinere pereunt : Philippopoli hiemat. 277.
Comentiolo urbis defenſio creditur. 281.
Cometæ oſtentum, & de cometis eruditorum ſententiæ. 257.
Concha Glyceriæ martyris, miraculo inſignis. 149.
Conflictus apud caſtra. 259.
Conflictus ad caſtellum. 240.
Conſtantina Auguſta, ejuſque nuptiæ magnificentiſſimæ. 148.
Conſtantinam Imperatricem cum tribus filiabus in privatas ædes contrudit Phocas. 290.
Conſtantini cujuſdam viri clariſſimi domus incenditur. 282.
Crux aurea lapillis diſtincta, promiſſa. 219.
Crucis ſignum in frontibus Turcarum. 228.
Cteſiphontæi fama conterriti, deditionem decernunt. 224.

D

Dæmonum nequitia. 193.
Dara a Perſis capitur. 187.
Deo pro victoria cum lacrymis ſupplicatur. 157.
Deiparæ ædis aſylum : ejus conditor Cyrus qualis fuerit. 281.
Domenziolus turbas componit. 284.
Domitianus Epiſcopus feſtum diem indicit, concionem gratulatoriam habet. 213.
Domitiani feſtiviſſima concio ob receptam Martyropolim, qua populus ad lætitiam invitatur, clementia Imperatoris eximie commendatur, exemplum humanitatis Jeſu Chriſti ſervatoris noſtri inducitur, Perſiſque hoſtibus inſultatur, &c. 215.
Domitiani Antiſtitis ob ingreſſum Choſroæ in templum minæ. 221.
Domitianus milites ad fortiter præliandum atque ad mortem contemnendam egregia concione inflammat. 222.
Domitianus Melitenenſis Epiſcopus ab hiſtorico commendatur. 284.
Donativum datur militibus. 160.
Driziperæ urbs. 264.

E

Epiſcopus legatus ſpernitur. 178.
Epiſcopi Edeſſeni irrita legatio. *ibid.*
Epiſtola nomine Romanorum ad cives Antiochiæ Perſidis. 225.
Equus Imperatoris derepente diſruptus moritur : ex eventis futura mala mœſtus auguratur. 237.
Euphemia ſancta martyr, deque ejus corpore Chalcedone miraculum : ſudor videlicet ſanguineus in die anniverſario ejus martyrii : qui ſpongiis collectus in vaſculis populo diſpertitur : quo pacto Mauritius incredulus fidem commultis lacrymis habuerit, & ſumma in poſterum veneratione martyrem proſecutus ſit. 289.
Euphratis deſcriptio. 224.
Exercitus tres in unam conjunguntur. 227.
Exercitus duci mirabiliter reconciliatur. 244.
Exercitum mille ante ambulant, qui cum Sclavis prædam opinam ducentibus pugna congrediuntur. 252.
Exercitus ambo ſub iiſdem tentoriis pacifice degunt, feſtis tranſactis ſeparatur. 263.
Exploratores mille a Petro miſſi, in mille Bulgaros incidunt, quos telis appetunt. 255.
Exploratores capiuntur : modus capiendi. *ibid.*

F

Factionis utriuſque numerum Tribuni profitentur : Earum factionum vituperatio. 280.
Falſus rumor in caſtris Romanorum. 259.
Falſo ex terrore clamor exercitum diſturbat. 270.
Fœdus ignominioſum inter Abares & Romanos ictum. 142.
Fœdus inter Romanos & Perſas. 188. & 233.
Fœdus Chagani cum Taugaſtenſibus. 260.
Francorum rex pro ſocietate tributum poſtulans, nihil agit. 239.
Fuga militum nocturna & miſera. 263.

G

Gennadii adverſum barbaros victoria. 257.
Gepidæ hominis in quodam ſtipatore propter ornatum veſtitus trucidando ſcelus neſarium. 237.
Gepida hoſtium myſteria enuntiat, regemque ſubita irruptione capiendum ſuadet. 245.
Gepida ad regem deludendum opera ſpondet : donis & promiſſis a Priſco bonnatur : qua ratione rex barbarus circumſcriptus oppreſſuſque ſuerit. *ibid.*
Gepida ſatellitis imperatorii interfector quomodo deprehenſus fuerit, & ut ſe mendaciis defenderit : ejuſque ultimum ſupplicium. 246.
Germanus Epiſcopus Damaſci honeſtiſſime a Priſco habetur : cur ab eo Monocartum ductus. 177.
Germanus, quanquam multum repugnans, dux cooptatur. 178.
Germanus Imperatori invadendæ tyrannidis ſuſpectus, fruſtra ſe tuetur. In ædem Deiparæ pro aſyloconfugit. Stephanus pædagogus filiorum Imper. ad eum evocandum mittitur. In Sophiæ templum tranſit. 281.
Germanus denuo ad exeundum ſollicitatus, Andreæ pii viri hortatu eodem recurrit. 282.
Germanus Imperium ambit : Praſinis ſibi adverſantibus, Phocam ſequitur. *ibid.*
Gilligerdum caſtellum. 280.
Glyceriæ martyris miraculum de concha. 149.
Glyceriæ martyris templo reficiendo pecuniam elargitur Mauricius. 237.
Goliaducha ſancta femina apud Hierapolim. Genus, connubium, ecſtaſis. Quid a marito propter Chriſtianiſmum perpeſſa ſit. Altera ejuſdem divinitus illuſtratio, & de morte mariti

vaticinium. Nisibin migrat. A sacerdotibus Christianis mysteriis imbuitur. a magis quæritur: in carcerem diuturnum truditur, inde per Angelum liberatur. Hierosolymis sancta adorat: Chosroæ futura prædicit: Hierapoli vita innocentissime exacta, in cælum abit. 230.
Gratulatio populi de Tiberio in collegam ascito. 288.
Gregorius Antiochiæ Antistes. 280.
Gudois ad Singidonem liberandam mittitur, 261.
Gudois cum delecta manu ad rem inspiciendam mittitur: quamobrem per impedita & lovia loca iter fecerit; prædam barbaris interemptis recepit. 262.
Gudois militibus præfectus, multos hostium perimit, Romanosque in provinciam redire non patitur, 278.

H

Heraclius cum comitatu suo absque armis speculatum egressus periculum evadit. 162.
Heraclii ducis gesta in Persida ad meridiem & contra Abares res feliciter & cum gloria administrata, 164.
Heraclius castrum Persicum oppugnat acerrime. 173.
Heraclii miranda virtus. 282.
Herodoti curiositas obitet reprehensa. 266.
Hilaritas epulantium. 223.
Historia de Sesostri Ægypti rege inducta. 246.
Hormisdas Varamum bifariam dedecorat, a quo contra contemnitur. 284.
Hormisdas Chosroæ filius succedit, cujus immanitas describitur, causa subjicitur, & alia Hormisdæ scelera. 293.
Hormisdæ superbia: pacem aversans, tributa postulat. 294.
Hormisdæ ex adverso casu ira & insania. 298.
Hormisdas e reliquis militum custodes sibi facit. 299.
Hormisdas in regia invaditur. ejus ornamenta sumptuosissima. *ibid.*
Hormisdas de throno abstractus in vincula datur. *ibid.*
Hormisdas ad principes Persarum in republica dicendi facultatem exorat. *ibid.*
Hormisdæ concio. De injuria sibi facta expostulat. Conditionem pristinam cum præsenti, illius deliciis cum hujus miseriis & squalore comparat. Ingratos & impios in se animos increpat, &c. 300.
Hormisdæ filius ante oculos ejus necatus, regina uxor in frusta dissecatur, ipse pupillis adustis cæcitate multatur, 303.
Hostium transitus investigatur. 265.

I

Jatrus urbs. 263.
Imago Christi ad sedandas turbas circumlata. 177.
Imperatorum corpora in mare abjiciuntur: quas comploraciones eorum mors publice recitata effecerit: in eosdem monodia historici: capira ad Phocam perferuntur, & in campo militibus spectanda proponuntur: quibus suppliciis interfectores & exercitus rebellis, cædumque suffragator divinitus interierint: sub Heraclio duo tantum reliqui, 285.
Imperium Romanum in diuturnis post necem Mauricii ærumnis volutatum, *ibid.*
Incendium in foro, sub initia Imperii Mauricii. 149.
Induciæ, 187.
Joannis ducis exauctoratio, 150.
Joannes Mystaco Adrianopolim missus, hostes per hypostrategum vincit. 172.
Joannis Patriarchæ Constantinopolitani elogium, a voluptatum contemptu, a domitis animi perturbationibus, a jejuniis, a misericordia in egentes, a studio paupertatis. Ejus lecto ligneo, stragulo, penulæ quantum in honorempius Imperator habuerit. 257.
Judæi qua occasione in Persidem commigrarint eorumque aculeatior vituperatio. 225.
Justiniani ducis laus. 282.
Justinianus Chosroæ regiam extruxit. 224.
Justini junioris Imp. tempora. 285.
Justinus fœdera transsgreditur. *ibid.*
Justini ad Tiberium de Imperio legitime administrando sapiens & pia parænesis. 287.
Justini decessus, & monarchia in Tiberium translata. 293.
Izalæ montis descriptio, & cur dux Romanus eo se transtulerit. 256.

L

Legati ad Priscum: eorumque in militibus placandis infelix conatus. 182.
Legationes utrinque de pace. 292.
Legati militum ad Varamum. 298.
Legati Chosroæ ad Imperatorem. Principis legati oratio, qua interesse Romanorum, Persicum tare Imperium, præclara disputatione probat, &c. 210.
Legati Chosroæ ad Nisibenos de officio, 222.
Legati Varami ad Imperatorem cum promissis rejecti, *ibid.*
Legatum Chosroæ muneratur Imperator, 221.
Legatio Chagani ad Mauricium de suis victoriis. 259.
Legatio ad Chaganum placandum, suadente Senatu, instituitur. 255.
Legati cujusdam impudens ambitio Imp. graviter offendit. 274.
Legati militum ad Petrum, de reditu: cui molestus est Imperator. 279.
Legatio Mauricii ad Phocam irrita. 251.
Legatio exercitus ad Theodosium Mauricii filium, aut ipsum, aut eo cedente, Germanum Imp. postulantis. *ibid.*
Lilius Legatus apud Daram a Germano præfidii præfecto splendide excipitur, & quid ibi contigerit. 290.
Lilius in Persida reteotus, parum benevole tractatur. *ibid.*
Locus communis, contra bellum. 253.
Locus communis, de incertis belli. 257.
Locus pugnæ, & illi vicina patria virorum illustrium. *ibid.*
Locus communis de potestate & efficientia linguæ. 244.
Locus communis de levitate & stultitia populari. 282.
Ludi ob victoriam Byzantii. 282.
S. Lupi martyris solemne. 252.

M

Magi consuluntur: victoriam promittunt. 256.
Marcianus patricius in orientem dux mittitur, tribus millibus Arzanenam deprædatur. 286.
Marcianus gradu movetur. 277.
Mariæ Virginis templum in Blachernis. 278.
Martyropolis aditu Romani a Persis prohibentur. 280.
Martyropolis Romanis opera Domitiani Episcopi deditur. 283.
Mauricii Imperatoris res qui perscripserint. *vide ad Lectorem.*
Mauricius Tiberii Augusti successor palam declaratur. 239.
Mauricii & Constantinæ Augustorum nuptiæ magnificentissimæ: civitatis publica lætitia gratulatioque. 248.
Mauricii imperii initia. 249.
Mauricii Imp. consulatus, & in populum liberalitas. 250.
Mauricio Imperatori a plebeis quibusdam propter Castum & Anfimuthum a barbaris captos maledicitur. 272.
Mauricii Imperatoris clementia inventorem defectionis conservat. 284.
Mauricius in Armeniam mittitur, in Persidem irrumpit, febrim habet. 292.

Mauricius Perſidem deſormat, in Cappadociam abit, in Perſidem per ſolitudinem Arabiæ properat. 194.
Mauricii conatus inanis. ibid.
Mauricius Byzantium redit, defunctoque Tiberio principatum capeſſit. 195.
Mauricium ingens ex petitione Choſroæ lætitia occupat. 207.
Mauricii ingenuitas captivos Choſroæ remittit, eum per Melitenenſem & Antiochenum Epiſcopos donis & ſolatio proſequitur. 212.
Mauricius Imp. Choſroen armis juvandum Myſtaconi commendat. 213.
Mauricius ex oriente copias in occidentem reducit: contra Abares ſe inſtruit: rogatur a proceribus & Patriarcha & ipſa Auguſta atque liberis, ne ipſe ducat exercitum. 234.
Mauricius pie ſacra obit: pauperibus benigne facit: iter ejus a Rompho: a ſpectro forma ſuis incuſatur. ibid.
Mauricius in turbulenta tempeſtate Perinthum ſive Heracleam navigare contendens, Daonium appellitur: inde Heracleam equo vectus, Glyceriæ martyris templo reficiendo pecuniam elargitur: monſtrum pueri in Thracia prognatum, eo mandante interimitur. 237.
Mauricius ad Anchialum caſtra facit: propter oratores Perſicos Conſtantinopolim repetit. 239.
Mauricius in concione probris appetitur: iratus dux lenit, edictumque Imperatoris gratioſum de præmiis bene meritorum proferens, benevolentiam exercitus recopciliat: omiſſis maledictis Imperator collaudatur. 252.
Mauricio & liberis ejus cædes a monacho ſtrictum portante gladium, a quodam inſuper Herodiano prænunciatur. 262.
Mauricius nuntium examinat, quid agat neſcit, dolore diſſimulato ludos equeſtres celebrare pergit: populum bonum habere animum jubet. 280.
Mauricii legatio ad Phocam irrita: mœnibus Theodoſianis cuſtodes apponit. 281.
Mauricius cum conjuge & liberis in fugam ſe tradit: populi in eum & Patriarcham coovitia: podagra conflictatur: filium ad Choſroen pro ope imploranda mittit. 282.
Mauricii filiorumque in portu Eutropii ad Chalcedonem interfectio: ejus ante mortem præclariſſima vox, & Chriſtiano digniſſima: Nutricem ipſius infantem pro ſuo ad cædem ſupponere non ſert: ejus pro pœna peccatis ſuis in hac vita irroganda, cura anxia: Teſtamentum, quo Imperium inter filios partitur. 284.
Mauricii egregia quædam præconia. 287.
Mauri in Africa domantur. 182.
Maurorum in Africa rebellio. 257.
Mazarorum caſtrum occupatur. 173.
Mebodi legati Perſici oratio, contra bellum. 253.
Mebodis nuntius ad Præfectum prytaneî de commeatu & pecuniis ſufficiendis. 224.
Mebodes Seleuciam noctu irrumpens, cædibus promiſcue graſſatur. ibid.
Mebodis Antiochiam litteræ. ibid.
Media vallis ſeu foſſa inter Romanos & Perſas. 162.
Miles Romanus quadruplici vulnere ſaucius, in caſtra portatur, fortique animo emoritur. 160.
Milites ducem fugirivum dicteriis laceſſunt. 163.
Militum pugnaodi ardor. 223.
Miles rumultuatur ob annonam partim in veſtibus, partim in armis, partim in auro ſignato accipiendam. 251.
Miles tranſire Iſtrum abnuit: furor militum, fuga ducum. 280.
Miraculum de concha Glyceriæ martyris. 149.
Miraculum de corpore S. Euphemiæ martyris Chalcedone. 289.
Moderatio ducis in victoria. 172.
Monocartum fruſtra oppugnatum. 152.
Monodia ſcriptoris, ſuper his quæ Mauricio contigerunt. 285.
Monſtrum pueri in Thracia prognatum. 237.
Monſtra in ſuburbanis Byzantii. 248.
Mucritæ laudatur. 258.
Mula leſticaria ducis feritur. 163.
Munera Imperatori de præda mittuntur. 182.
Muri dejecti inſtaurantur. 261.

N

Narſes Comentioli ſtipator ipſi ſubſtituitur. 220.
Narſes cum Romano milite & Choſroe Perſidem ingreditur. 221.
Narſes Joannem monet, ne ſeparatim cum Perſis in aciem deſcendat. 226.
Navigia a Sclavis tranſmittendo flumini compinguntur. 240.
Nili portenta, & qui de illis ſcripſerunt. 266.
Nilus fluviorum maximus, incertis oritur fontibus: media æſtate aſcendit: hujus rei cauſæ ex variis auctoribus; quorum omnium ſeotentiis improbatis, unum Anarchidem Gnidium hiſtoricus ſequitur. 267.
Niſibis diripitur, ibidemque de Hormiſda regno exuendo conjuratur. 298.
Niſibim obſidentes ad Choſroæ partes accedunt. 213.
Nomades barbari Mauricium proſequuntur. 194.
Nomadum infidelitas reprehenditur. ibid.
Nuptiæ Mauricii & Conſtantinæ Auguſtorum magnificentiſſimæ. 148.
Nymphium flumen. 147.

O

Ogor gentis triginta myriades a Chagano interfectæ. 259.
Orientis clades. 172.

P

Patria virorum illuſtrium. 157.
Paulinus præſtigiator in crucem agitur: filio caput amputatur. 149.
Pax inter Romanos & Abares Imperatoris juſſu imminuitur. 275.
Pecuniæ bene collocatæ fructus. 188.
Perfidi Romani puniuntur. 211.
Perſicæ res. 147.
Perſarum cum Romanis ad Nymphium flumeo congreſſus. ibid.
Perſarum ad Romanos de bello finiendo legatio. 253.
Perſæ fugientes in colle obſidentur. 258.
Perſarum clandeſtinus diſceſſus. 162.
Perſæ Romanos lento paſſu inſequuntur, in extremos jaculantur. 163.
Perſicum caſtrum occupatur. 173.
Perſæ occaſione utuntur: Conſtantinam obſident: a Germano depelluntur. 179.
Perſæ Martyropolim occupant. 180.
Perſæ in fugam vertuntur. 182.
Perſæ conflictu totis copiis inito ſuperati, fuga universi ſalutem petere contendunt. 183.
Perſicæ tragœdiæ. 180.
Perſici belli origo. 185.
Perſarum mendacium. ibid.
Perſæ prope Sargathum cæduntur. 186.
Perſæ in Poſtes cum faſtu gradiuntur, vincuntur, & fugiunt. 191.
Perſæ in regem ſuum contumelioſi: militaris annonæ apud eos ratio. 192.
Perſæ Romanis in Armenia ſubactis, pacem repudiant. ibid.
Perſarum captivorum ingens numerus. ibid.
Perſarum immanitas in Chubriadanem inſpectorem regium. 198.
Perſæ Varamo deſerto, ad Choſroem deſciſcunt. 221.
Perſarum temeritas. 227.
Perſarum fugientium cæx millia. 228.
Peſtilentia apud Turcas nunquam viſa. 259.
Peſtilentia ſæva propter Alexandrum martyrem divinitus irrogatum barbaris ſupplicium. 265.
Petrus Imperatoris germanus in locum Priſci, Europææ militiæ dux declaratur. 248.
Petrus dux Priſco ſubſtitutus, ad exercitum cum

mandatis ab Imperatore diſcedit. 251.
Petrus in venatu crus alliſu frangit. Imperator morarum impatiens, probroſe ad eum ſcribit, audienſque Sclavos Byzantium iter infeſtum moliri, in Thracia illi remanſionem imperat. Ejus e loco in locum profectio. A Nobenſibus exoratur, uti cum ipſis ſolemne S. Lupi martyris agat. Theodoropolim poſtmodum abit. 252.
Petrus ab Aſimitis rum civibus tum præſidiariis honeſtiſſime excipitur: eximiorum militum aſpectu delectatus, ab oppidanis eos impetrare fruſtra laborat. Sæva his cum ſacrorum etiam locorum & Epiſcopi contemptu enaſcitur: denique deſiderio fruſtratus, & probris oneratus, urbem deſeriit. 254.
Petrus hoſtium conſilia explorat: exploratores capiuntur: modus explicatur. 255.
Petrus iterum dux declaratur. 257.
Petrus ad Iſtrum ducens, Plaſtoli æſtatem habet, deinde in angulum Dardaniæ ſecedit: cum Apſicho hypoſtratego barbarorum colloquitur. Utræque copiæ recedunt. 278.
Petro Imperaror trans Iſtrum profectionem mandat. *ibid.*
Petrus a Bonoſo Illuſtri ſatellite Imperatoris naviculas flumini trajiciendo petit, & Gudoim militibus præficit. *ibid.*
Petro per quietem oblata epiſtola. 279.
Petrus Gudoi de mandati ſeveritate ex avaritia profecta ſicus conqueritur: duces convocat, litteras exhibet. 280.
Petrus fugit, Mauricio rem ſignificat. *ibid.*
Pherochanes regis dux Varaino cum precibus dona incaſſum offert. 298.
Pherochanes a ſuis occiditur, ejus tentorium diripitur 299.
Philippicus Imperatoris ſororius Prætor orientis deceroitur: ejuſque expeditiones. 151.
Philippicus Arzanenam regionem ſuis diripiendam permittit, ab imitatione Scipionis Romani commendatur, ægrotat. 152.
Philippicus Byzantium redit, inde turſum veris initio diſcedit. *ibid.*
Philippicus ſacram Salvatoris effigiem circumferens, animorum incredibile robur militibus addit, cohortationem adjungit. 157.
Philippicus dux rogatur uti ſecedat. *ibid.*
Philippici ducis ſtratagema. 158.
Philippicus militem diſperſum ad reſiſtendum hoſtibus recolligit. 162.
Philippicus inconſiderate fugit. 163.
Philippicus dux caſtella apud Izalam reficit, Heraclio exercitum tradit, mœſtus a bello vacat. *ibid.*
Phillippici morbus. 164.
Phillippici timor. 180.
Philippicum Gregorius Antiochiæ Antiſtes exercitui conciliat. 180.
Philippico amoto, Domeatiolus munere ſuccedit *ibid.*
Phocas Imperator renunciatur. 280.
Phocæ linguis animiſque favetur: populum cum Patriarcha & Senatu accerſit: deteſtatio illius ut hominis improbiſſimi: ejus ſimulatio in Germanum: proclamatus Imperator coronatur: in urbem magnifice invehitur: ſpargit aureum: ludi fiunt equeſtres: uxori Leontiæ corona impoſitur. 283.
Phocas Mauricii necem parturit. 284.
Phocas Petrum Mauricii fratrem, Comentiolum, & alios interimit. 287.
Phocas Conſtantinam Imperatricem cum tribus filiabus in privatas ædes contrudit: Choſroem de ſua creatione, additis muneribus certiorem facit: Rumor de Theodoſio adhuc vivo tyrannum terret: unde Alexandrum ut imperata non exſecutum, ſua manu obtruncat. 290.
Piragaſtus occumbit. 256.
Populi maledicentia in Imperatorem: muris deſertis, cuſtodes ſe ad tumultuantem populum applicant. 282.
Portenta duo in Nilo conſpecta, unum virili, alterum muliebri ſpecie. Utrumque accurate deſcribitur, & prius a Præfecto adjuratur. 266.
Prædæ Byzantium abducendæ Tatimer præficitur: quid eo factum, & quomodo a Sclavis obviis præda ſervata ſit: ob eam oblatam Imperat. in templo Deo gratias agit, ſupplicationem decernit. 244.
Prælium alterum cum Abaris. Prudentia Priſci dilentur novem millia. Tertio prælio de ſuperiore loco pugnantes Romani, adverſarios in lacum ſeu ſtagnum compellunt, ubi cum Chagani filiis plerique ſummerguntur. Periere aliquindena millia. Quarto prælio ad Tiſſum ſeu Tyrſium flumen iterum non pauci occumbunt. Flumio trajecto Romani exploratores quatuor mille occidunt, Gepidarum triginta millia, & cum captivis ad Priſcum redeunt. Quinto prælio complures barbari aquis præfocantur: multa millia capiuntur. 276.
Vide etiam ſuperius. V. Barbari.
Priſcus in locum Philippici ſubrogatur. 177.
Priſci faſtus in contemnendo more vetuſto. *ibid.*
Priſcus dux periculum fugit, detrahi militibus de conſueta annona vetat, medicum quærit, a quo ſanetur. *ibid.*
Priſci tabernaculum diripitur, ejuſque legatus ad exercitum. 178.
Priſcus Byzantium diſcedit. 181.
Præco Europæi belli adminiſtratio permittitur, qui Salvianum Legatum ſive ſubducem legit, & ad clauſuram præoccupandum mittit. 240.
Priſcus e conflictu ad Heracleam inito, Dilymotichum fugit, Zuruli a Chagano obſidetur. 241.
Priſcus miſſione data militi Byzantium revertitur. ad Iſtrum Sclavos tranſim prohibituros mittitur. Ejus iter Chaganus de pace rupta conqueritur: ſe enim bello petl ſuſpicabatur. 242.
Priſcus licentiæ oratoris in Imperatore ut fœdifrago infectando ac proſcindendo ignoſcit: adverſum Sclavos arma illa ſuſcepta eſſe teſtificatur. *ibid.*
Priſcus ſuperato flumine Ardagaſtum prædonem noctu invadit. 243.
Priſcus nova prædarum partitione milites in ſe irritat: factum callide tuetur. Ejus oratio, qua de tumultu propter prædam excitato exercitum objurgat. *ibid.*
Priſcus trans Iſtrum hiemare jubetur: Milites tumultuantes duabus de cauſſis nolunt: Priſcus mollit animos, & temperat iras. 246.
Priſcus cum copiis flumen tranſit: Chaganus cauſſam ſciſcitatur. 248.
Priſcus a Mauricio reprehenditur. *ibid.*
Priſcus Petro ſuccedit. 256.
Priſcus exercitum diminutum offendens, a Petri accuſatione ſuorum coafiliis avocatur. Ut Iſtrum tranſiit, Chaganus eum ſuper adventu interrogat. Inter ambos de finibus litigium. 258.
Priſcus in inſulam Iſtri, deinde Conſtantiolam venit. 261.
Priſcus Chagani in vexanda Singidone iniquitatem redarguit, eumque ab avaritia deborta tur, & a victoriæ incoaſtantia ac mutabilitate rerum terret, & ſententias loquitur: Barbarus ira luſtammatus graviora comminatur. 261.
Probus Epiſcoptus Chalcidenſium. 271.
Pueri ſervati, moriuntur ſitis. 151.
Pugna deſcribitur. 228.

R

Rebellio adverſus Philippicum. 175.
Roma Longobardis reſiſtit. 180.
Romanus dux a Mauricio in Colchidem miſſus. 182.
Romanus reditum molitur: milites placat: hoſtium conſilia indagat. 183.
Romani ducis excellentiſſima concio, qua ſuis acriter & cum mortis contemptu conſligendi ardorem conatur immittere, fiduciam vincendi ex hoſtium & ſacrorum Perſicorum deſpicientia auget. 189.

Romanorum ad Chaganum legatio. 143.
Romanorum eximia prædicatio. ibid.
Romanorum alia ad Abares legatio. 145.
Romanorum urbes subiguntur, 146.
Romanorum cum Persis ad Nymphium flumen adverso Marte congressus, 147.
Romani e Persida redeuntes, via aberrant, & extrema siti cruciantur: captivos utriusque sexus interficiunt: 151.
Romanorum ad confligendum cum Persis promptissima voluntas. 153.
Romani hostes explorant. 156.
Romani victores spolia legunt invito duce. 158.
Romanus Persidem incursat. 160.
Romani capti atrocissime pulsantur. 166.
Romani hostes insequentes dimicatione devincunt. 138.
Romani in Imperatorem benevolas mentes accipiunt: captivis & spoliis cum honorant. ibid.
Romani Persis succumbunt. 182.
Romani exploratores dolo deluduntur & torquentur. 183.
Romani Persas fugientes insequuntur. ibid.
Romanorum propter Chosroæ præsentiam trepidatio, 188.
Romanus miles pugnam sitit. 191.
Romani Persidem infestam habent, in mari Hircano piraticam faciunt, domum redeunt. 192.
Romani multa loca ad vastitatem redigunt. 193.
Romanorum ad Callinicum oppidum victoria, 194
Romani ad Constantinam Persas cædunt. 195
Romani transitum fluminis præoccupant. 226.
Romanorum quies. 227.
Romani hostem superant, superveniente Chagano fugiunt. 241.
Romani genium placantes veniunt in summum periculum: de præfectis vigilum & quibusdam militibus supplicium sumitur. 245.
Romani cujusdam virtus. 252.
Romani a prælio fugiunt. 255.
Romani e flumine exeuntes a barbaris obtruncantur: cæteri ex ipso flumine cum iisdem depugnant. 256.
Romanorum ex aquæ penuria calamitas. Indicio barbari cujusdam fluvio reperto, vires instaurant: ab adversa ripa hostium jaculis conficiuntur, & e flumine egressi, ab iisdemque devicti fugiunt, ibid.
Romani diligentius se obarmant. 264.
Romanorum fuga, barbari claustra transitu prohibendo circumsident: a Romanis repelluntur. ibid.
Romanorum de pace turbata reprehensio: conditiones in quas facta pax. 265.
Romani quare ultra Istrum hibernare noluerint: seditio: fluvium transmeant, & irascuntur gravissime: irascitur vicissim Petrus. 279.
Romani castra movent. ibid.
Rosas a Salchone impulsus, Zadesparten stratagemate quodam interficit, 219.

S

Salvianus Legatus sive subdux. 240.
Salvianus conspectu barbarorum majore multitudine occurrentium perterritus refugit, ibid.
Salvatoris sacra effigies. 156.
Saperii militis singularis eximiaque virtus. 173.
Saraceni Romanorum socii Persidem incursantes, Babiloniorum fines deprædantur, ob id Chosroes de fœdere solvendo cogitat. 274.
Saraues ad capiendum vincendumque Varanum missus, ab eodem elephanto objicitur. 284.
Satrapæ Varamo, ejus moribus importunissimis irritati, necem struunt & in palatium irruentes, cœpto frustantur, miserequo occiduntur. 212.
Scipionis Romani imitatio. 152.
Sclavorum ad longum murum hostilis progressio, eorumque cædes & fuga. 145.
Sclavi tres cum cytharis capiuntur & examinantur. 237.
Sclavorum gens quare auxilia Chagano negaverunt: eorumque studium in musicis. ibid.
Sclavi populatores jugulantur: capti Syzantium mittuntur. 242.
Scythæ Caucasei & Boreales, qui. 258.
Seditio Imperatori nuntiatur. 252.
Seditionis auctores exilio damnati, altero die revocantur. 278.
Seleuciæ civitatis conditor. 224.
Senatus Imperatorem per Legatos ad redeundum frustra invitat. 239.
Senex miles Chiliarcho adversatur constantissime, & lacrymans audientiam rogat. 266.
Senis oratio, qua sententia Chiliarchi ut timida & ignava reselitur, & Abares armis appetendos consulitur: ipsius hostis Romanorumque veterum exempla assumuntur, & sententiosa cohortatio adjungitur. 168.
Senex persuadet, arma capiuntur, in hostem gradiuntur. 270.
Sergii martyris opem implorat Chosroes. 219.
Sergio martyri crucem auream & gemmatam dono fert Chosroes. 231.
Sergio martyri cum donis epistolam mittit Chosroes 232.
Sesostris Ægypti rex. 248.
Singidon urbs a Chagano capitur. 142.
Singidonenses Sclavos incursant. 240
Singidon obsidione liberatur. ibid.
Sittas dolum machinatur. 180.
Sittas proditor ignibus crematur. 213
Solis defectio. 234.
Spectrum forma suis. ibid.
Statuæ & imagines Imperatoris dejiciuntur abolenturque. 178.
Statuæ Alexandriæ Mauricii cædem nuntiarunt: die nono super eadem, nuntius in urbem allatus. 287.
Stephanus de Persis fugitivis non deletis se purgat. 259.
Stephanus pædagogus filiorum Imperatoris, 282.
Stipendia persoluta. 283.
Strategema ducis Romani. 258.
Strategema infaustum Cardarigani. 259.
Strategema Rosæ. 219.
Suaniam in Colchis Persæ invadunt. 142.
Suanæ præda Babylonem mittitur. ibid.

T

Targitius Chagani legatus in insulam relegatur. 146.
Tatimer prædæ Byzantium abducendæ præficitur: quid eo factum, & quomodo a Sclavis obviis præda servata sit. 244.
Taugasi urbs nobilissima, & ejus incolæ, vicini item Mueritæ laudantur, 238.
Taugastensium mores: fluvius per medios labens: conditor urbis hujus & alterius Alexander. 260.
Templum Alexandri martyris. 241. & 263.
Templum Virginis Mariæ in Blachernis. 278.
Templum Sophiæ. 281.
Terræmotus ingens, imperio Mauricii adhuc recenti. 150.
Terræmotus apud Turcas rari. 259.
Tessera Romanorum, Ave Maria. 228.
Thebothum castellum inaniter oppugnatur, 186.
Theodorus neglectæ custodiæ accusatur. 163.
Theodorus ab agricolis ad Bejudaes oppidulum invitatur. 173.
Theodorus medicus. 248.
Theodosius Mauricii filius Germani filiam ducit. 277.
Theodosium generum Germanus chlamyde sua tegit. ibid.
Theodosius, ut ob secretum patefactum, fustibus pulsatur. 281.
Theodosius a patre ex itinere revocatur. 284.
Theodosius & Lardys ab Alexandro, tyranni jussu trucidantur: narratio falsa de Theodosio, quo pacto creditus sit necem effugisse, & diversa loca peragrasse. 287.
Thesaurorum custodis fuga. 224.
Tiberii Augusti sub excessum præclara oratio, 139.
Tiberii Augusti successor Mauricius palam declaratur. ibid.

Tiberius vocem divinitus ad se delatam audit, 141.
Tiberiæ vita abitio: populi luctus & lacrymæ, funus & sepultura. ibid.
Tiberii tempora. 185.
Tiberius a Justino collega asciscitur. 187.
Tiberii de pace legatio & liberalitas. 188.
Tiberii encomium. 193.
Tigris fluvius describitur. 164.
Timor, tumultus, angor in castris. 163.
Tomeam Chaganus obsidet, cui Priscus succurrit, in castris hyberna aguntur utrinque. 163.
Tumultus in castris, duas ob causas. 177.
Tumultus in Imperatorem ob caritatem rei frumentariæ: maledicta in eundem, & lapidatio: clavis audaces deterrentur. 177.
Tumultus militaris. 279.
Turcarum luxus in auro & argento. 182.
Turcæ Persis vicissim tributa pensitant. ibid.
Turcæ donantur Mauricio: in frontibus eorum unde crucis signum. 228.
Turcis pestilentia nunquam visa: terræmotus apud illos rari: eorum sacra. 239.
Turum tyrannus a Chagano cæsus. ibid.

V

Varamus provinciam Romanorum depopulatur, abeuntes sequitur, phalanx ejus in fuga cæditur. 182.
Varami patria, genus, fortuna, gesti honores & quo pacto exercitum in regem exulcerarit. 195.
Varamus contra Hormisdam exercitum colligit, ejusque promissa illecebrosa. 198.
Varami in legatos benignitas. ibid.
Varamus per hiemem arcem oppugnat. 198.
Varami inventum, quo copias adversarias ad se traducit, dum Hormisdam in summum apud eos odium inducit. ibid.
Varami fidentia. 206.
Varamus Persis proceribus blanditur. Chosroem quæri, ac vinctum sibi jubet. 209.
Varami in regno aucupando astus, semet regem instituit, ad præsidiarios Martyropoli ejus mandatum. ibid.
Varami casus cum lætitia narrantur & audiuntur. 213.
Varamus re cum suis deliberata, copias adversus Chosroem in diversa loca destinat, Nisibi convitiis incessitur. 219.
Varamus ad pugnam exit. 222.
Varamo unde audacia: ejus speculatores capti rem produnt. 226.
Varamus ad lacum Romanis occurrit: sine pugna abitur. ibid.
Varami insidiæ patent. 227.
Varami fuga ad loca varia, quem Romani persequuntur: certamen in campo paratur. 228.
Varami tabernaculum diripitur. 229.
Varamo tyrannidis conscii, morte plectuntur. 233.
Venetorum acclamationes. 280.
Venetorum rabies. 234.
Viminacium expugnatur. 143.
Vox divinitus ad Tiberium delata. 141.
Vox divina ad Romanos. 158.
Vulnerati in urbes proximas & castella ad curationem dimittuntur. 160.

Z

Zaba fluvius. 168.
Zabercas Persa suis ad locum munitus præit. 162.
Zadespras peculator carcere solutus, ad hostes transfugit. 198.
Zadesprætæ nuncii pessime accepti, ad Chosroem transmittuntur. 219.
Zadesprates caput & spolia ad Chosroem portandum. 229.

ANNOTATIONUM IN THEOPHYLACTUM SIMOCATTAM INDEX.

Littera a. *primam columnam*, b. *secundam designat*.

Admeti regis Theſſaliæ fabula. 291.b
Admonitio remedium initio amarum, poſtea jucundiſſimum. 304.b
Æſculi arboris deſcriptio. 295.b
Agapeti Diaconi ad Juſtinianum Auguſtum libellus aureolus. 293.b
Agathocles Siciliæ rex fictilibus cœnavit. 301.a
Ἄγος quid. 296.b
Ἀκλινοδία ἐφυπνίσματος. 296.b
Ἀχαΐδων, ὑπὸ Ἀχαιοί. 300.b
Alboinus Longobardorum rex. 305.a
Alceſtis pia conjunx Admeti regis Theſſaliæ. 291.b
Alexander M. non potuit ferre in Imperio ſibi parem. 303.b
Alexandri M. exercitum pavor invadit, 299.a
Alexandri M. poſt Perſicam victoriam inſolentia. 292.a
Alphonſus rex Neapolitanus Livium lectitat. 297.a
Amantibus pulcra videntur quæ pulcra non ſunt. 291.a.
Ambroſius Epiſcopus Theodoſium Imper. templo prohibuit. 303.b
Anaſtaſius Imper. longum murum Conſtantinopoli extruxit. 295.a
Animi præſtantia & divinitas, ex affectu ejus. 292.a
Annibal Antiochi regis dictum invertit. 300.b
Antiochi M. regis Aſiæ a Scipione devicti dictum. 294.a.
Antiochi regis exercitus magnifice inſtructus. 300.b
Aper Calydonius a Diana immiſſus. 291.a
Apollo regis Admeti armenta pavit. *ibid.*
Ἀνυπευθύνως, ἀνυπεύθυνοι, ἀνυπεύθυνον ἔσται. 291.b
Arabiſſus urbs Cappadociæ, patria Mauricii Imp. 293.a.
Archidamus Lacedæmoniorum rex ſuos ad cautionem hortatur. 298.a
Arethuſa lacus. 309.b
Ariadne Minois filia. 291.a
Ariadnæum filum. paroemia. 291.a
Ariſtippus Cyrenæus philoſophus. *ibid.* b
Athenæ in Græcia, quod in oculo pupilla, in animo ratio. *ibid.* b
Athenæ omnium doctrinarum inventrices. *ibid.*
Athenienſes a Minoe victi. *ibid.*
Athenienſes εὐεπηφόρων dicti. 292.a
Attica facundia, Atticus lepos, Attica Muſa, Attica eloquentia. 291.b
Avaritia nec copia nec inopia minuitur. 293.a

B

Banda, vexillum, βανδοφόρος, vexillifer. 300.a
Barbarorum proprius luxus in auro & gemmis. 300.b.
Βασιλεὺς, & μέγας βασιλεὺς tituli Regis Perſarum. 304.b.
Bellum vituperatur. 297.b
Bellum non niſi propter pacem. *ibid.*
Belli fortuna anceps. 298.a
Byzantium a Severo Imp. dirutum. 296.b

C

Cadmea victoria. 294.a
Caduceatores inter Deos & homines medii. 296.a.
Cæſareæ Cappadociæ Metropolitæ titulus. 296.b
C. Mutius Romanus dextram accenſo foculo injicit. 302.a
Caligula Imp. parentes filiorum ſuppliciis intereſſe cogebat. 303.a
Callimachus miles. Medorum fulmen. 298.b
Capite aperto vel nudo quippiam facere vel dicere. 302.a.
Cardarigan Perſæ ducem militum nominabant. 294.b
Catilinæ extrema oratio ad ſuos. 302.a.
Ceneus ex Lapithis, vulnerari non potuit. *ibid.*
Κεντραυγεῖς, proverbium. 295.b
Ceſtum habere Veneris. adagium. 292.b
Chaganum Hunni Principem ſuum appellabant. 294.a
Chalcitis inſula. 296.a
Choſrois miſerabilis interitus. 302.a
Cicada ibi vivit, ubi naſcitur. 292.a
Cicero Platonem orationis cultu imitatus. 292.a
Circenſibus ludis factiones aurigarum. 306.b
Civis Romani dignitas. 298.b
Clementia maxime Reges ac principes decet. 301.a
Κλίνη χαϊνή, quid. 294.b
Cometæ quid portendant. 305.b
Comites olim qui dicti. 301.a
Conſtantinæ Imperatricis & trium filiarum epitaphium. 307.b
Conſtantinopolis ex Byzantio. 296.b
Conſtantinopolis nova Roma. *ibid.*
Conſtantinopolis Deo & B. Virgini dedicata. *ibid.*
Conſtantinopolis dies natalis. *ibid.*
Conſtantinus M. Imp. mutilata membra Epiſcoporum exoſculatur. 305.b
Conſuetudinis vis. 294.b
Cretenſes obſidione Metelli compulſi, urinam biberunt. 311.b
Κωφόλαος quid. 292.a
Culcita a calcando dicta. 292.b
Currus quorundam a leonibus, hominibus, regibus tracti. 297.a
Cyclopica vita, & Cyclopum mos. 297.b
Cynægirus miles morſu navem hoſtium detinuit. 298.b
Cyrenaica Philoſophia, & Cyrenaici Philoſophi. 291.a
Cyrus ſimulato metu, Scythas opprimit. 306.b
Cyrus rex, verbis Cræſi emendatus. 293.b

D

Dei vindex oculus. 295.a
Dei nunquam meminerunt homines, niſi dum in malis ſunt. 296.b
Dei beneficia etiam inexpectata. 304.a
Deiparæ appellatæ vel ſalutatæ præſens auxilium. *ibid.*
Deiparæ templum miraculis clarum. 304.b.
Deiparæ templum in Blachernis. 306.b
Deiparæ veſtis Conſtantinopoli depoſita. *ibid.*
Deputati olim dicti qui. 294.b 295.a
Δίκαι ὀφθαλμοῖς. adagium. 295.a
Didii Juliani Imp. in victu parſimonia. 303.a
Dii laneos habent pedes. proverbium. 295.a
Diocletianus pro Deo ſe adorari voluit. 223.b
Diocletiani pedum oſcula, & gemmati calcei. *ibid.*
Diogenes cytharœdum rudem laudavit. 305.a
Divina ultio lento pede procedit. 295.a
Divini auxilii imploratio in calamitatibus. 296.b & 297.a
Dominica dies regina dierum. 297.b
Δυλιον ἦμαρ. 295.a

E

Egilii feſtivi hominis feſtivum reſponſum. 301.a
Epaminondæ ducis Thebanorum mors. 295.a
Epiſcopus omni principatu & poteſtate ſuperior. 304.a
Equus an a Perſis pro Deo cultus. 302.a
Eretrienſium ignavia in armis. *ibid.*
Evagrii hiſtoria Eccleſiaſtica quouſque deducta. 296.a
Euphemiæ S. Martyris reliquiæ ſanguine & odore mirabiles. 307.b

INDEX

F

Fortunam reverenter habe. 321.a.b
Fugitores infames. 300.b.

G

Γεύδαλις οὐ κοινὸν τὸ κακόλογον. 296.b
Gladioli pisces cor non habent. 302.a
Glyceria sancta martyr sub Antonino Imp. 296.b
Golinduchæ martyris vitam quis scripserit. 304.a
Ἑλένη, ἑλίζειν, & ἑλικοπώλοις. ibid.

H

Henricus III. Imp. ab Episcopo Spirensi victum petit, post mortem insepultus. 303.a
Heraclea olim Perinthus vicus. 296.b
Heracleensis Metropolitæ privilegia, subscriptio & titulus. ibid.
Heraclius Heraclides. 291.b.
Heraclius Phocæ interfector, & in imperio successor. ibid.
Heraclio imperante historiam hanc Simocatta composuit. ibid.
Hercules fortitudinis nomen. 300.a
Hercules ἀλεξίκακος. 291.b.
Hercules Alcestin morti eripuit. ibid.
Hesiodus puer a Musis amatus. 292.b
Hesiodus unde & quando vates evaserit. ibid.
Ἐπαφὴ & ἐπίνοια, ad animi cogitationes translata. ibid.
Hierosolymis visæ in cælo pugnæ quid portenderint, 305.b
Homeri epitheta illustria. 292.a
Hormisdas notabile exemplum fortunæ mutabilitatis. 303.a
ὑπέρτιμος, titulus Metropolitarum. 296.b

I

Ignis sacer in argenteis altaribus. 300.b
Ignoti nulla cupido. 291.a.
Imago ἀχειροποίητος Abagaro regi a Christo missa. 297.b.
Imago Salvatoris a Zacharia Pont. Rom. in supplicatione circumlata. ibid.
Imagines clarorum virorum in fanariis veterum. 296.a.
Imagines sacras circumferendi mos. 297.b
Imagines Augustorum in varias provincias missæ. 301.b.
Imaginum impudicarum detestatio. 296.a
Imperator fit eloquens. 302.a
Imperium Romanum & Persicum, duo oculi mundi. 303.b
Insomnia plerumque vana quæ. ibid. a.b
Joan. Chrysostomus Gaynæ duci Ariano templum petenti restitit. 303.b
Joannes Jejunator hypocrita. 305.b
Iphicratis Athenienſium ducis providentia. 294.b
Iracundiam cohibere Deo simillimum reddit. 299.a
Iratorum hominum variæ descriptiones & comparationes. 295.b
Isocrates Attica Siren appellatus. 292.a
Ἰσορροπία, æquilibrium. 298.a
Julius Cæsar a M. Tullio laudatus. 293.b
Jupiter ὑετίος. 298.b
Justitiæ oculus, adagium. 295.a

L

Labyrinthi descriptio. 291.a.
Lacænæ fœminæ dictum. 298.a
Lacedæmoniorum lege aut vincendum, aut moriendum. ibid.
Lacedæmoniorum in Thermopylis cæsorum epitaphium. ibid.
Lacryma nihil citius arescit, præsertim in alienis malis. 294.a
Lapidis cujusdam in sistendo sanguine mira vis. 302.a
Latinum Imperium penes Græcos. 293.a
Laurata, imagines Augustorum. 301.b
Lecti aurei ad pacem redimendam missi. 294.a
Legati sacrosancti & inviolabiles apud omnes gentes. 296.a
Leonidæ ducis Lacedæmonii magnus animus. 298.b
Liber patet Sophoclem jussit sepeliri. 292.b
Liber pater Lysandrum regem in quietē admonet. ibid.
Libræ perelegans descriptio. 298.b
Longobardorum gentis initia & progressus. 305.a
Luculli Imperatoris studium. 297.a
Λύκος ἔχεναν, lupus hiat. adagium. 299.b

M

Magisteris dignitas. 298.a
Magistratus & magistrare. 302.b
Magistri varii, & unde dicti. ibid.
Marcion hæreticus, interfector veritatis. 306.b
M. Antoninus Imp. cognomento Philosophus, erga reos qualis. 296.b
Mars ἐνυαλίδης. 299.b
Mauricius Imp. philosophus. 291.a
Mauricius Imp. etiam Tiberius appellatus. 291.a
Mauricius Imper. necem filiorum suorum intueri compellitur. 303.a
Mauricii Imp. genus, nomen, & patria. 293.a
Mauricii Imp. in puniendo lenitas. 296.b.
Mauricii Imp. avaritia. 300.a
Mauricii Imp. ad sanctos viros missa legatio, eorumque responsum. 307.a
Mauricii Imp. filiorumque capita inhumata. 307.a.b
Medorum populi septem ordines. 302.b
Metropolitarum tituli. 296.b
Miles impius. 300.a
Militis boni & mali differentia. 304.a
Militis generosi generosus animus. 302.a
Minos Cretensium rex. 291.a.
Minotaurus monstrum biforme. ibid.
Mors natura omnibus communis. 294.a
Mortis periphrases venustiores. ibid.
Mulieres gravidæ cum virore pallent. 304.b
Munerum efficacitas. 295.b
Murus longus Constantinopoli. 293.a
Musæ puero Hesiodo laurum gustandam dederunt. 292.b

N

Navis cum repub. collatio. 293.b
Navis Ecclesiæ. 302.b
Νέα μώμη Constantinopolis. 307.b
Nicæa urbs, magno illo Concilio insignis. 307.a
Nili fluvii amplitudo. 299.b
Nili fluvii insulæ. 306.a
Nili fluvii dulcedo tanta, ut accolæ præ vino bibant. ibid.

O

Oeneus rex Ætoliæ in Dianam impius. 291.a
Οἰνία πανσιβδε, quid 292.b
Otho II. Imp. in S. Romualdi lectulo cubat. 307.b
Οἱ πέλαγον ἀγγέλλοντες. proverb. 301.a
Ὀψώνια Græcis quæ. 304.a

P

Pacis fruendæ causa ab initio creati reges. 297.b
Panegyricæ mensæ. 303.a
Πανικὸν, & Panici pavores. 299.a
Παραστατικὰ βασιλικαί. 293.a
Pasiphae uxor Minois Cretensium regis. 291.a
Πένητες, ignavi milites. 300.b
Perinthus, etiam Mygdonia, postea Heraclea dicta. 296.b
Persæ Soli, tanquam Deo, equum mactant. 302.a
Persarum reges quibus verbis expergefacti. 293.b
Persarum luxus, postquam Medorum imperium subegerunt. 302.b
Persici agminis adversus Macedonas pompa. 300.b
Φάρμακον vino mixtum. 299.b
Philippicus a tonso capite sacerdotio initiatus. 307.b
Φιλοσοφία, & φιλοσοφεῖν, de monachismo & mona-

chis dictum . . . 297.a
Phocas apro Calydonio comparatus . 291. a.
Phocas de genere Cyclopum, & Centaurus petulantissimus . ibid.
Phocas tyrannus Calydonius, protervissimus Centaurus, & semibarbarus . 294.a.
Phocas octo circiter annos imperavit sceleratissime . ibid.
Phocas a tribus conspiratis interfectus . ibid.
Phocæ Imp. statura, vitia, infelicia tempora . 307.a
Φορτηγέσιον pro monasterio . 297.a
Phrygiæ, Phryges . 300.b
Pindarus Apollini gratus . 292.b
Πλάστιγγες, lances . 298.b
Poetæ theologi & Deorum familiares habiti . 292.b
Πολλὰκις τὸ τοῦλαττον, parœmia . 299.a
Polypus piscis, quicquid apprehenderit, tenet . 300.a
Præfectus Prætorio quis, & unde dictus . 306.a
Præsentius, sive Præsentinus quis . 296.a
Prætor & Prætorium unde dicta . 306.a
Principes τοιμένες λαῶν . 301.b
Principum officium . ibid.
Prytaneum quid, & ὁ πρυτανικὸς . 302.b
Pyrrhus ante ora Priami parentis filium interficit . 303.a
Pythagoræ judicium de primo nominum impositore . 292.a
Pythia sacerdos Apollinis e tripode respondens . 293.b.

Q

QUercus annosa, constantiæ symbolum . 295.b

R

RElIquiæ S. Euphemiæ martyris . 307.b
Reliquiarum sacrarum veneratio . 305.b
Reprehensio magistra optima . 304.b
Romania recentioribus scriptoribus Græcis quæ . 304.a
Romani unde dicti . 302.a
Romani nominis dignitas . 298.b
Romanorum virtus militaris . 295.b
Romanum Imperium longe celeberrimum . ibid.
Romanum est & facere & pati fortia . 298.b

S

SAcrilegorum supplicia . 295.b
Sanctorum corporum seu reliquiarum veneratio . ibid.
Sanguinem lapis quidam mirabiliter sibit . 302. a
Sanguinum menses uberum tempore vacant . 304.b
Sapiens insania, & sobria ebrietas . 297.a
Scientiæ ornant homines, & ab iisdem vicissim ornantur . 296.b
Scipiones duo fulmina belli . 297.a
Σκρίβων, & Scribones, qui . 294.b
Scuta, custodia militaris, schildwachi . 307.a
Seleuci regis dictum de negotiis regum . 294.a
Serghis Antistes philosophus . 292.a.
Sergii martyris sepulcrum miraculis celebre Sergiopoli . 303.b
Sesostris Ægyptii regis insolentia . 293.b
Sesostris Ægyptii regis currus a regibus tractus . 297.a
Sex. Titius se Cassandram esse dicebat . 303.a
Simocatta Heraclio imperante historiam hanc composuit . 291. b.
Simocatta verborum licentia liberior . 292. a.
Simocatta Homericis condimentis sua aspergit . ibid.
Siren, & Sirenas prætervavigare . Proverb. ibid.
Socrates omnium sapientissimus ab Apolline pronunciatus . 291.b
Solonis sententia de principibus . 293.a
Somnia apud inferos sub folliis arborum hærent . 303.a. b.
Somnus Agamemnonem reprehendens . 293.b
Sophiæ templi Constantinopolit. laudes . 306.b
Sophites rex Indus, auro gemmisque conspicuus . 300.b
Sophocles tragici cothurni princeps . 292.b
Sophocles Liberi patris deliciæ . ibid.
Sophocles ἀπὸ σκηνῆς dictus . 292. a.
Sponsis serta nuptialia a sacerdote cum precibus imponebantur . 296.a
Statuæ Imperatorum in cubiculo Imperatorio . ibid.
Στοιβάδες, & stibades, & stibadia, quid . 292.b
Στοὰ porticus Zenonis schola . 291. b.
Stoici philosophi unde dicti . ibid.

T

TEmplum Delparæ miraculis clarum . 304.b
Templum Delparæ in Biachernis . 306.b
Templi Sophiæ Constantinopol. laudes . ibid.
Themistoclis dictum de Eretriensibus . 302.a
Theodosii junioris Imp. clementia . 301.a
Theophrastus a multitudine discipulorum coronatus . 291. b.
Theseus Minotaurum interfecit . 291. a.
Thetæum filum parœmia . ibid.
Thrasybuli Lacedæmonii epitaphium . 304.a
Tiberius bonus & reipub. amantissimus Imper. 293.a
Tiberius Imp. Mauricium Imperatorem declarat . ibid.
Tiberius Imp. quamdiu regnarit . 294.a
Tiberii Imp. corporis & animi constitutio . 301.b
Tiberii Imp. de bono Imperatore sententia . 293.a
Tigris fluminis descriptio . 299.b
Tormentorum bellicorum ictus frustrati . 300.a
Torus & toral, quid . 292.b
Trajani Imp. insigne elogium . 293.b
Troglodytarum domus & mores . 299.a
Tunicæ perelegans descriptio . 299.b
Tuldum quid . ibid. a
Tydeus corpore parvus . 300.a

V

VEneri cingulum . 292.b
Vespasianus Imperator cometæ ostentum ridet . 305.b.
Vestes muliebres ignavis militibus datæ . 300.b
Vestes muliebres in funere . ibid.
Victoriæ moderatio hominem Deo similimum reddit . 299.a
Viri mulieres, & mulieres viri . 300. b.
Virtus ardua . 299. b
Ulysses Syrenas præterna vigans . 293. a.
Urinam propriam qui necessitate compulsi biberint . 305.b
Vulpis & cameli fabula Æsopica . 294. b.

Z

ZEnobia Palmyreorum regina, gemmis onusta, in triumpho ducta . 302. b
Zenonis Stoici discipuli quales . 291. b

FINIS.

Acc 1472209